

Holy Bible

Aionian Edition®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
Uyghur Bible (latin script)

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 7/30/2024

Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0

Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 8/1/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 162 languages.
- 07/28/24 - 375 translations now available in 163 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilish	11
Misirdin chiqish	56
Lawiylar	96
Chöl-bayawandiki seper	125
Qanun sherhi	164
Yeshua	198
Batur Hakimlar	221
Rut	244
Samuil 1	247
Samuil 2	275
Padishahlar 1	299
Padishahlar 2	328
Tarix-tezkire 1	356
Tarix-tezkire 2	382
Ezra	415
Nehemiya	425
Ester	439
Ayup	447
Zebur	472
Pend-nesihetler	532
Hékmet toplighuchi	551
Küylerning küyi	558
Yeshaya	562
Yeremiya	610
Yeremiyaning yigha-zarliri	664
Ezakiyal	669
Daniyal	715
Hoshiya	730
Yoél	737
Amos	740
Obadiya	746
Yunus	747
Mikah	749
Nahum	753
Habakkuk	755
Zefaniya	757
Hagay	760
Zekeriya	762
Malaki	770

NEW TESTAMENT

Matta	775
Markus	806
Luqa	826
Yuhanna	859
Rosullarning paaliyetliri	884
Rimliqlargha	917
Korintliqlargha 1	932
Korintliqlargha 2	946
Galatiyaliqlargha	955
Efesusuqlargha	960
Filippiliqlargha	965
Kolossiliklerge	969
Tésalonikaliqlargha 1	972
Tésalonikaliqlargha 2	975
Timotiygha 1	977
Timotiygha 2	981
Titusqa	984
Filémongha	986
Ibraniylargha	987
Yaqup	998
Pétrus 1	1002
Pétrus 2	1006
Yuhanna 1	1009
Yuhanna 2	1013
Yuhanna 3	1014
Yehuda	1015
Wehiy	1017

APPENDIX

Reader's Guide

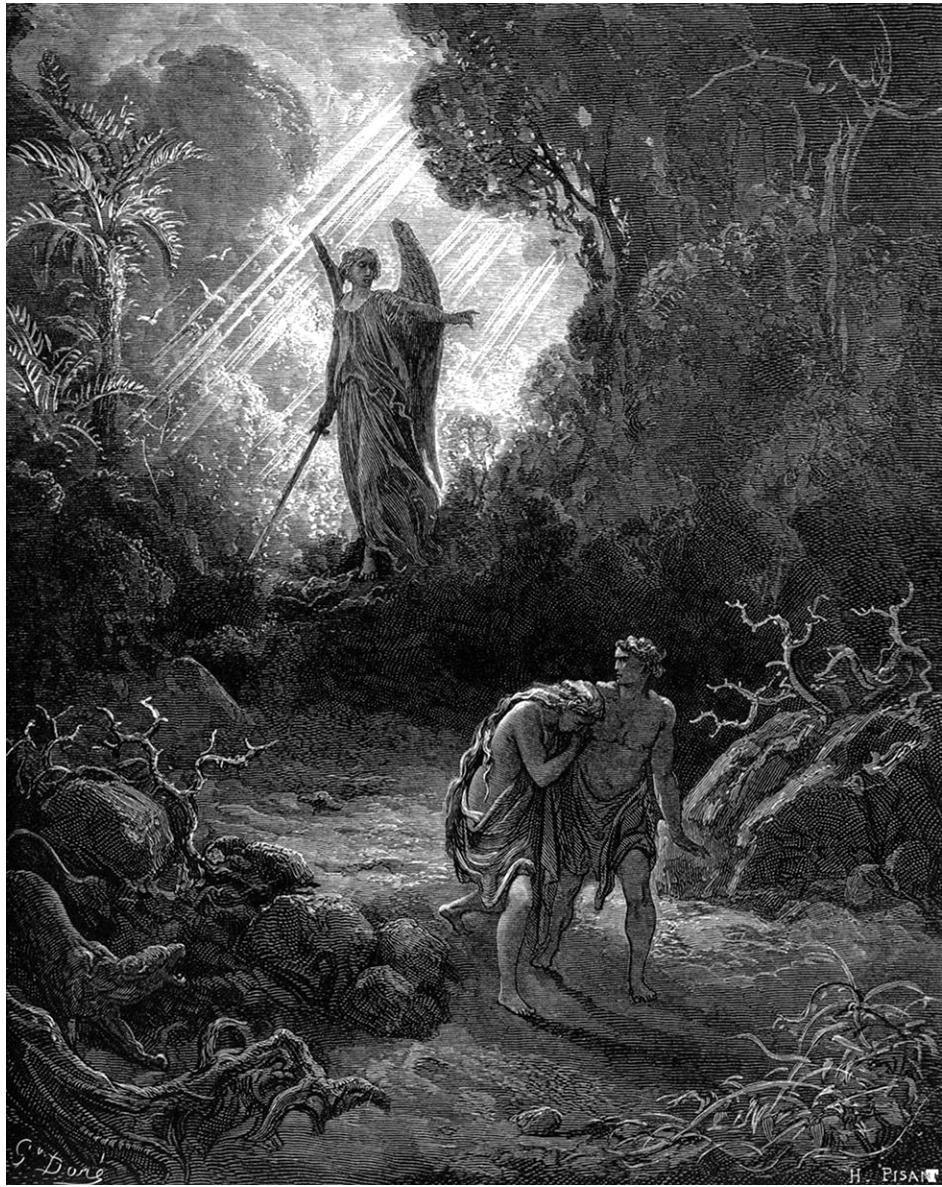
Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Ademni qoghiwétip, hayatlıq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üçhün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarnı we töt terepke pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.
Yaritilish 3:24

Yaritilish

1 Muqeddemde Xuda asmanlar bilen zéminni yarattı.

2 U chaghda yer bolsa shekilsiz we qupquruq halette boldi; qaranghuluq chongqur sularning yüzini qaplidi; Xudaning Rohi chongqur sular üstide lerzan perwaz qilatti. **3** Xuda: «Yoruqluq bolsun!» déwidi, yoruqluq peyda boldi. **4** Xuda yoruqluqning yaxshi ikenlikini kördi; Xuda yoruqluq bilen qaranghuluqni ayridi. **5** Xuda yoruqluqni «kündüz», qaranghuluqni «kéche» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tunji kün boldi. **6** Andin Xuda: — Sularning ariliqidä bir boshluq bolsun we sular [yuqiri-töwen] ikkige ayrılıp tursun, dédi. **7** Shuning bilen Xuda bir boshluq hasil qilip, sularni boshluqning astigha we boshluqning üstige ayriwetti; ish ene shundaq boldi. **8** Xuda bu boshluqni «asman» dep atidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu ikkinchi kün boldi. **9** Andin Xuda: «Asmanning astidiki sular bir yerge yighilsun, quruq tupraq körünsun!» déwidi, del shundaq boldi. **10** Xuda quruq tupraqni «yer», yighilghan sularni bolsa «déngizlar» dep atidi. Xuda bularning yaxshi bolghanlıqını kördi. **11** Andin Xuda yene: «Yer herxil ösümlüklerni, uruqluq otyashlarni, méwe bérídighan derexlerni türli boyiche özide ündürsun! Mewilerning ichide uruqliri bolsun!» déwidi, del shundaq boldi; **12** yerdiki ösümlüklerni, yeni uruq chiqidighan otyashlarni öz türli boyiche, méwe bérídighan, yeni méwilirining ichide uruqliri bolghan derexlerni öz türli boyiche ündürdi. Xuda bularning yaxshi bolghanlıqını kördi. **13** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu üchinchi kün boldi. **14** Xuda yene: «Kündüz bilen kéchini ayrip bérish üchün asmanlarda yoruqluq jisimlar bolsun. Ular künler, pesillar we yillarni ayrip turushqa belge bolsun; **15** ular asmanlarda turup nur chiqarghuchi bolup, yer yüzige yoruqluq bersun!» déwidi, del shundaq boldi. **16** Xuda ikki chong nur chiqarghuchi jisimni yarattı; chong nur chiqarghuchini kündüzni bashquridighan, kichik nur chiqarghuchni kéchini bashquridighan qildi. Hemde yene yultzlarnimu yarattı. **17** Xuda bularni yerge yoruqluq bérip, kündüz bilen kéchini bashqurup, yoruqluq bilen qaranghuluqni ayrisun dep asmanlarning gümbizige orunlashturdi. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **18** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu tötinchi kün boldi. **19** Xuda yene: «Sularda migh-migh janiwarlar bolsun, uchar-qanatlardan yerning üstide, asman boshluqida uchsun» dédi. **20** Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong mexluqlarni, shundaqla sularda migh-migh janiwarlarnı öz türli boyiche we herxil uchar-qanatlarnı öz türli boyiche yarattı. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **21** Xuda bu janlıqlargha bext-beriket ata qilip: «Nesillinip, köpiyip, déngiz sulirini toldurunglar, uchar-qanatlarmu yer yüzide awusun» dédi. **22** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu beshinchi kün boldi. **23** Xuda yene: «Yer janiwarlarnı öz türli boyiche chiqarsun — mal-charwilarnı, ömülügüchi janiwarlarnı we yawayi haywanlarnı öz türli boyiche apiride qilsun» — déwidi, del shundaq boldi. **24** Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi haywanlarnı öz türli boyiche, mal-charwilarnı öz türli boyiche we yer yüzide ömülügüchi barlıq janiwarlarnı öz türli boyiche yarattı. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **25** Andin Xuda: «Öz süret-obrazımızda, Bizge oxshaydighan qilip insanni yaritaylı. Ular déngizdiki béliqlargha, asmandiki uchar-qanatlargha, barlıq mal-charwilargha, pütkül yer yüzige we yer yüzidiki barlıq ömülügüchi janiwarlargha igidarchılıq qilsun» dédi. **26** Shundaq qilip, Xuda insanni Öz süret-obrazıda yarattı; Uni Özining süritide yarattı; Ularnı erkek-chishi qilip yarattı. **27** Xuda ulararga bext-beriket ata qilip: «Siler nesillinip, köpiyip, yer yüzini toldurup boysundurunglar; déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlargha, shuningdek yer yüzide yürídighan herbir haywanlargha igidarchılıq qilinglar» dédi. **28** Andin Xuda yene: «Man, Men pütkül yer yüzidiki uruqluq otyashlar bilen uruqluq méwe bérídighan herbir derexlerni silerge ozuqluq bolsun dep berdim; **29** shundaqla yerdiki barlıq janiwarlar bilen asmandiki barlıq uchar-qanatlar we yer yüzide barlıq ömülügülherge, yeni barlıq jan-janiwarlargha ozuqluq bolsun dep barlıq güliyahlarnı berdim» déwidi, del shundaq boldi. **30** Xuda yaratqanlırining hemmisige sepselip qaridi, we mana bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu altınchi kün boldi.

yerning üstide, asman boshluqida uchsun» dédi. **21**

Shundaq qilip Xuda sudiki chong-chong mexluqlarnı, shundaqla sularda migh-migh janiwarlarnı öz türli boyiche we herxil uchar-qanatlarnı öz türli boyiche yarattı. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **22** Xuda bu janlıqlargha bext-beriket ata qilip: «Nesillinip, köpiyip, déngiz sulirini toldurunglar, uchar-qanatlarmu yer yüzide awusun» dédi. **23** Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu beshinchi kün boldi. **24** Xuda yene: «Yer janiwarlarnı öz türli boyiche chiqarsun — mal-charwilarnı, ömülügüchi janiwarlarnı we yawayi haywanlarnı öz türli boyiche apiride qilsun» — déwidi, del shundaq boldi. **25** Shundaq qilip Xuda yerdiki yawayi haywanlarnı öz türli boyiche, mal-charwilarnı öz türli boyiche we yer yüzide ömülügüchi barlıq janiwarlarnı öz türli boyiche yarattı. Xuda buning yaxshi bolghanlıqını kördi. **26** Andin Xuda: «Öz süret-obrazımızda, Bizge oxshaydighan qilip insanni yaritaylı. Ular déngizdiki béliqlargha, asmandiki uchar-qanatlargha, barlıq mal-charwilargha, pütkül yer yüzige we yer yüzidiki barlıq ömülügüchi janiwarlargha igidarchılıq qilsun» dédi. **27** Shundaq qilip, Xuda insanni Öz süret-obrazıda yarattı; Uni Özining süritide yarattı; Ularnı erkek-chishi qilip yarattı. **28** Xuda ulararga bext-beriket ata qilip: «Siler nesillinip, köpiyip, yer yüzini toldurup boysundurunglar; déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlargha, shuningdek yer yüzide yürídighan herbir haywanlargha igidarchılıq qilinglar» dédi. **29** Andin Xuda yene: «Man, Men pütkül yer yüzidiki uruqluq otyashlar bilen uruqluq méwe bérídighan herbir derexlerni silerge ozuqluq bolsun dep berdim; **30** shundaqla yerdiki barlıq janiwarlar bilen asmandiki barlıq uchar-qanatlar we yer yüzide barlıq ömülügülherge, yeni barlıq jan-janiwarlargha ozuqluq bolsun dep barlıq güliyahlarnı berdim» déwidi, del shundaq boldi. **31** Xuda yaratqanlırining hemmisige sepselip qaridi, we mana bularning hemmisi nahayiti yaxshi bolghanidi. Shu teriqide kech bilen seher ötti, bu altınchi kün boldi.

2 Shundaq qilip asman bilen zémin, pütkül mewjudatlırı bilen qoshulup yaritilip boldi. **2** Xuda yettinchi künigiche qılıdighan ishini tamamlandı. U yettinchi künı barlıq yaritish ishini toxtitip aram aldı. **3** Yettinchi künı Xuda barlıq yaritish ishliridin aram alghan kün bolghanlıqı üchün, shu künni bextlik kün qilip, uni «muqeddes kün» dep bekitti. **4** Perwerdigar

Xuda zémin bilen asmanni yaratqan künide, asman-zéminning yaritilish jeryanining tarixliri mundaq: — 5 Zéminda téxi héch gül-giyah, yerde héch otyash ünmigenidi; chünki Perwerdigar Xuda yer yüzige hölyéghin yaghdmighanidi, shundaqla yer téridighan ademmu yoq idi. 6 Lékin yerdin bulaq süiyi chiqip, tamam yer yüzini sughardi. 7 Andin Perwerdigar Xuda ademni yerning topisidin yasap, hayatlıq nepesini uning burnigha püwlidi; shuning bilen adem tirkir bir jan boldi. 8 Andin kényin Perwerdigar Xuda meshriq terepte Érem dégen jayda bir bagh bina qilip, yasighan ademni shu yerge orunlaşturdi. 9 Perwerdigar Xuda yerdin közni qamlashturidighan chirayliq, [mewilirli] yéyishlik herxil derexni ündürdi; u yene baghning otturisida «hayatlıq derixi» we «yaxshi bilen yamanni bilgüzguchi derex»ni ündürdi. 10 Baghni sughirishqa Éremdin bir derya éqip chiqti; andin bölünüp, töt éqin boldi. 11 Birinchi éqinining nami Pishon bolup, altun chiqidighan pütkül Hawilah zéminini aylinip ötidu. 12 Bu yurtning altuni nahayiti ésil idi; shu yerde puraqlıq déwirqay bilen aq héqiqmu chiqidu. 13 Ikkinci deryanıg nami Gihon bolup, pütkül Kush zéminini aylinip ötidu. 14 Üchinchi deryanıg nami Dijle bolup, Ashurning sherkidin éqip ötidu, tötinchi deryanıg nami Efrat idi. 15 Perwerdigar Xuda ademni élip Érem béghigha ishlep, perwisch qilsun dep uni shu yerge qoyup qoydi. 16 Perwerdigar Xuda ademge emr qilip: baghdiki herbir derex mewiliridin xalighiningche ye; 17 emma «yaxshi bilen yamanni bilgüzguchi derex»ning méwisdin yémigin; chünki uningdin yégen kününgde jezmen ölisen, — dédi. 18 Andin Perwerdigar Xuda yene söz qilip: — Ademning yalghuz turushi yaxshi emes; Men uninggħha mas kélidighan bir yardenchi hemrahni yasap béréy, — dédi. 19 Perwerdigar Xuda tupraqtin daladiki barliq janiwarlar bilen asmandiki hemme uchar-qanatlarni yasighanidi; ularha ademning néme dep at qoyidighanlıqını bilish üchün, U ularni ademning alidiga keltürdi. Adem herbir janiwargħa néme dep at qoyghan bolsa, uning éti shu bolup qaldi. 20 Bu teriqide adem hemme mal-charwilargħa, asmandiki uchar-qanatlargħa we daladiki herbir janiwarlargħa at qoydi; weħalenki, adem özige mas kélidighan héchbir yardenchi hemrah uchratmidi. 21 Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademge bir qattiq uyqu saldi; u uxlap qaldi. U uxlawatqanda, U uning biqinidin bir a elip, andin uning ornini et-gösh bilen étip qoydi. 22

Shuning bilen Perwerdigar Xuda ademning biqinidin alghan shu qisimdin bir ayalni yasap, uni ademning qéshiga ekeldi. 23 Adem'ata xushal bolup: — Mana bu söngeklirimdiki söngek, étimdiki et bolghach, «ayal» dep atalsun; chünki u erdin élin'ghandur, — dédi. 24 Shuning üchün er kishi ata-anisidin ayrılip, öz ayaligha bagħlinip bir bolup, ikkisi bir ten bolidu. 25 Adem'ata bilen ayali her ikkisi yalingach bolsimu, héch uyalmaytti.

3 Yer yüzide yilan Reb Perwerdigar yaratqan daladiki haywanlarning hemmisidin hiyliger idi. U ayaldin: — Xuda rasttinla baghdiki derexlerning héchqaysisining méwisdin yémenglar, dédimu? — dep soridi. 2 Ayal yilan'gha jawab bérrip: — Baghdiki derexlerning mewilirini yések bolidu. 3 Emma baghning otturisidiki derexning méwisi toghrisida Xuda: «Buningdin yémenglar, qolmu tegküzħengħar, bolmisa ölisler» dégen, dédi. 4 Yilan ayalgha: — Undaq emes! Hergiz ölmeyśiler! 5 Belki siler uni yégen kününglarda, Xuda közünglarning échilip, Xudagħa oxhash yaxshi bilen yamanni bilidighan bolup qalidighanlıqingħarni bilidu, — dédi. 6 Ayal derexning [mewisining] yémeklik üchün yaxħiliqini, uning közni qamlashturidighanlıqini körüp, hemde derexning ademni eqilliq qilidighan jelpkarliqini körüp, méwidin yédi we uningdin yénida turghan érigimu berdi; umu yédi. 7 Yéyishi bilenla her ikkisining közliri échilip, özlirining yalingach ikenlikini bilip, enjür yopurmaqlirini elip bir-birige ulap tikip, özlirige yapquch qilip tartti. 8 Kün salqinlighanda, ular Perwerdigar Xudaning bagħda mangħan shepisini anglap qélib, adem ayali bilen Perwerdigar Xudaning hazir bolghinidin qéchip baghdiki derexlerning arisigha yosħurunuwaldi. 9 Lékin Perwerdigar Xuda towlap ademni chaqirip uningħha: Sen nede? — dédi. 10 Adem'ata jawab bérrip: — Men bagħda shepengni anglap, yalingach turghinim üchün qorqup kétip, yosħuruniwaldim, — dédi. 11 [Xuda] uningħha: — Yalingach ikenlikingni sanga kim éytti? Men sanga yéme, dep emr qilghan derexning méwisdin yédingmu-ya? — dédi. 12 Adem jawab bérrip: — Sen manga hemrah bolushqa bergen ayal derexning méwisdin manga bergenidi, men yédim, — dédi. 13 Perwerdigar Xuda ayalgha: — Bu néme qilghining? — dédi. Ayal jawab bérrip: — Yilan méni aldap azdursa, men yep saptimen, — dédi. 14 Perwerdigar Xuda yilan'gha mundaq

dédi: — «Bu qilghining üchün, Sen hemme mal-charwilardin, Daladiki barlıq haywanatlardın bekrek lenetke qalisen; Qorsiqing bilen béghirlap méngip, Ömrüngning barlıq künliride topa yeysen. **15** We men sen bilen ayalning arisigha, Séning nesling bilen ayalning neslining arisigha öchmenlik salimen; U séning beshingni dessep zeximlendürüdu, Sen qopup uning tapinini [chéqip] zeximlendürisen». **16** Andin Xuda ayalgha: — «Séning hamilidarlıqning japamusheqqetlirini köpeytimen; Sen qattiq tolghaq ichide boshinisen; Sen éringdin üstün turushqa hewes qilsangmu, U üstüngdin xojiliq qilidu» — dédi. **17** Andin U Adem atığa: — «Sen ayalıning sözige qulaq sélip, Men sanga yéme, dep emr qilghan derextin yégining tüpeylidin, Séning tüpeylingdin yer-tupraq lenitimge uchraydu; Ömrüngning barlıq künliride peqet japalıq ishlepla, andin uningdin ozuqlinisen. **18** Yer sanga tiken bilen qamhaq ündürüdu; Shundaqtimu sen yerdiki ziraet-otyashlarni yeysen. **19** Taki sen tupraqqa qaytqache yüz-közüng terge chümgende, andin nan yéyeleysen; Chünki sen esli tupraqtin élin'ghansen; Sen eslide topa bolghach, Yene topigha qaytisen» — dédi. **20** Uning ayali barlıq jan igilirining anisi bolidighini üchün adem uningha «Hawa» dep at qoydi. **21** Perwerdigar Xuda Adem'ata bilen uning ayaligha haywan tériliridin kiyim qilip kiydürüp qoydi. **22** Perwerdigar Xuda söz qilip: — Mana, adem Bizlerdin birige oxshap qaldi, yaxshi bilen yamanni bildi. Emdi qolini uzitip hayatlıq derixidin élip yewélip, ta ebedgiche yashawermesliki üchün [uni tosushimiz kérek], dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Xuda uni Érem baghdin qoghlap chiqiriwetti; shundaq qilip uni yerge ishleydighan, yeni özi esli apiride qilin'ghan tupraqqa ishleydighan qilip qoydi. **24** Ademni qoghliewtip, hayatlıq derixige baridighan yolni muhapizet qilish üchün, u Érem béghining meshriq teripige kérublarnı we tööt terekpe pirqiraydighan yalqunluq bir shemsherni qoyup qoydi.

4 Adem'ata ayali Hawa bilen bille boldi; Hawa hamilidar bolup Qabilni tughup: «Men bir ademge ige boldum — U Perwerdigardur!» — dédi. **2** Andin u yene Qabilning inisi Habilni tughdi. Habil padichi boldi, Qabil bolsa tériqchi boldi. **3** Békitilgen shundaq bir waqit-saette shundaq bir ish boldiki, Qabil tupraqning hosulidin Perwerdigargha hediye keltürdi. **4** Habilmu padisidin qoylirining tunjiliridin, yeni

ularning yéghidin hediye sundi. Perwerdigar Habilni we uning sun'ghan hediyesini qobul qildi. **5** Lékin Qabil we uning sun'ghiniga qarimidi. Shu wejidin Qabilning tolimu achchiqi kélép, chirayi tutuldi. **6** Shuning bilen Perwerdigar Qabilgha: Némishqa achchiqlinisen? Néme üchün chiraying tutulup kétidu? **7** Eger durus ish qilsang, sen kötürülmemsen? Lékin durus ish qilmisang, mana gunah ishik aldida [séni paylap] béghirlap yatidu, u séni öz ilkige almaqchi bolidu; lékin sen uningdin ghalip kélélishing kérek, dédi. **8** Qabil inisi Habilgha: «Daligha chiqip kéleyli!» dédi. Dalada shu weqe boldiki, Qabil inisi Habilgha qol sélip, uni öltürdü. **9** Perwerdigar Qabilgha: Ining Habil nede? — dep soridi. U jawab béríp: Bilmeymen, men inimning baqquchisimu? — dédi. **10** Xuda uningha: — Sen néme qilding? Mana, iningning qéni yerdin manga peryad kötürüwtidu! **11** Emdi iningning qolungda tökülgén qénini qobul qilishqa aghzini achqan yerdin qoghlinip, lenetke uchraysen. **12** Sen yerge ishlisengmu u buningdin kényin sanga quwwitini bermeydu; sen yer yüzide sersan bolup, sergerdan bolisen, — dédi. **13** Buni anglap Qabil Perwerdigargha jawab qilip: — Méning bu jazayimni adem kötürelmigüde! **14** Mana, Sen bugün méni yer yüzidin qoghliding, men emdi Séning yüzüngdin yoshurunup yürimen; yer yüzide sersen bolup sergerdanlıqta yürimen; shundaq boliduki, kimla méni tépiwalsa, öltürüwétidul, — dédi. **15** Lékin Perwerdigar uningha jawab béríp: — Shundaq boliduki, kimki Qabilni öltürse, uningdin yette hesse intiqam élinidu, — dédi. Shularni dep Perwerdigar Qabilgha uchrighan birsi uni öltürüwetmisun dep uningha bir belge qoyup qoydi. **16** Shuning bilen Qabil Perwerdigarning huzuridin chiqip, Éremning meshriq teripidiki Nod dégen yurtta olturaqlıship qaldi. **17** Qabil ayali bilen bille bolup, ayali hamilidar bolup Hanoxni tughdi. U waqitta Qabil bir sheher bina qiliwatatti; u sheherning namini oghlining ismi bilen Hanox dep atidi. **18** Hanoxtin Irad töreldi, iradın Mehuyail töreldi, Mehuyaildin Metushail töreldi, Metushaildin Lemex töreldi. **19** Lemex özige ikki xotun aldi. Birining ismi Adah, yene birining ismi Zillah idi. **20** Adah Yabalni tughdi. U chédirda olturidighan köchmen malchilarning bowisi idi, **21** uning inisining ismi Yubal idi. Bu chiltar bilen ney chalghuchilarining bowisi idi. **22** Zillah yene Tubal-qayın dégen bir oghulni tughdi. U mis-tömür eswablarnı soqquchi idi. Tubal-qayinining Naamah isimlik bir singlisi bar idi.

23 Lemex bolsa ayallirigha söz qilip: — «Ey Adah bilen Zillah, sözümni anglanglar! Ey Lemexning ayalliri, gépimeq qulaq sélinglar! Méni zeximlendürgini üchün men adem öltürdüm, Ténimni zéde qilghanlıqı üchün bir yigitni öltürdüm. **24** Eger Qabil üchün yette hesse intiqam élinsa, Lemex üchün yetmish yette hesse intiqam élinidul!» — dédi. **25** Adem'ata yene ayali bilen bille boldi. Ayali bir oghul tughup, uninggha Shét dep at qoyup: Qabil Habilni öltürüwetkini üchün Xuda uning ornigha manga bashqa bir ewlad tiklep berdi, dédi. **26** Shéttinmu bir oghul tughuldi; u uninggha Énosh dep at qoydi. Shu waqittin tartip ademler Perwerdigarning namigha nida qilishqa bashlidi.

5 Bu Adem'atining ewladlirining nesebnamisidur: — Xuda insanni yaratqan künide, uni Özige oxshash qilip yarattı. **2** U ularni er jinis we ayal jinis qilip yaritip, ulargha bext-beriket ata qilip, yaritilghan künide ularning namini «adem» dep atidi. **3** Adem'ata bir yüz ottuz yashqa kirkende uningdin özige oxshaydighan, öz süret-obrazidek bir oghul töreldi; u uninggha Shét dep at qoydi. **4** Shét tughulghandin kényin Adem'ata sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **5** Adem'atimiz jemiy toqquz yüz ottuz yil kün körüp, alemdin ötti. **6** Shét bir yüz besh yashqa kirkende uningdin Énosh töreldi. **7** Énosh tughulghandin kényin Shét sekkiz yüz yette yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **8** Shét jemiy toqquz yüz on ikki yil kün körüp, alemdin ötti. **9** Énosh toqsan yashqa kirkende uningdin Kénan töreldi. **10** Kénan tughulghandin kényin, Énosh sekkiz yür on besh yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **11** Énosh jemiy toqquz yüz besh yil kün körüp, alemdin ötti. **12** Kénan yetmish yashqa kirkende uningdin Mahalalél töreldi. **13** Mahalalél tughulghandin kényin Kénan sekkiz yüz qırıq yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **14** Kénan jemiy toqquz yüz on yil kün körüp, alemdin ötti. **15** Mahalalél atmish besh yashqa kirkende uningdin Yared töreldi. **16** Yared tughulghandin kényin Mahalalél sekkiz yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin [yene] oghul-qizlar töreldi. **17** Mahalalél jemiy sekkiz yüz toqsan besh yil kün körüp, alemdin ötti. **18** Yared bir yüz atmish ikki yashqa kirkende uningdin Hanox töreldi. **19** Hanox tughulghandin kényin Yared sekkiz yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **20** Yared jemiy toqquz yüz atmish ikki yil kün körüp, alemdin ötti. **21** Hanox atmish besh yashqa

kirkende uningdin Metushelah töreldi. **22** Metushelah tughulghandin kényin Hanox üch yüz yilghiche Xuda bilen bir yolda méngip, yene oghul-qizlarni taptı. **23** Hanoxning [yer yüzide] barliq körgen künlri üch yüz atmish besh yil boldi; **24** U Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti; u [tuyuqsız közdin] ghayib boldi; chünki Xuda uni Öz yénigha élip ketkenidi. **25** Metushelah bir yüz seksten yette yashqa kirkende uningdin Lemex töreldi. **26** Lemex tughulghandin kényin Metushelah yette yüz seksten ikki yil ömür körüp, uningdin oghul-qizlar töreldi. **27** Metushelah jemiy toqquz yüz atmish toqquz yil kün körüp, alemdin ötti. **28** Lemex bir yüz seksten ikki yashqa kirkende bir oghul térip, uning ismini Nuh atap: — Perwerdigar tupraqqa lenet qıldı; shunga biz [yerge] ishliginimizde hemde qollirimizning japalıq emgikide bu bala bizge teselli bérifu, — dédi. **30** Nuh tughulghandin kényin Lemex besh yüz toqsan besh yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **31** Lemex jemiy yette yüz yetmish yette yil kün körüp, alemdin ötti. **32** Nuh besh yüz yashqa kirkendin kényin, uningdin Shem, Ham we Yafet töreldi.

6 We shundaq boldiki, insanlar yer yüzide köpiyishke bashlıghanda, shundaqla qızlarmu kölep tughulghanda, **2** Xudanıq oghulları insanlarning qızlirining chiraylıqliqını körüp, xalıghanche tallap, özlirige xotun qilishqa bashlidi. **3** U waqitta Perwerdigar söz qilip: — — Méning Rohim insanlar bilen menggü küresh qiliwermeydu; chünki insan ettur, xalas. Kelgüsilde ularning ömri peqet bir yüz yigirme yashtin ashmisun! — dédi. **4** Shu künlerde (we shundaqla kényinkı künlerdim), Xudanıq oghulları insanlarning qızlirining yénigha bérüp, ulardin balıllarnı tapqınıda, gigantlar yer yüzide peyda boldı. Bular bolsa qedimki zamanlardıki danglıq palwan-baturlar idi. **5** Perwerdigar insanning ötküziwtıqan rezilliki yer yüzide köpiyip ketkenlikini, ularning könglidiki niyetlirining herqachan yaman boluwatqını kördi. **6** Shuning bilen Perwerdigar yer yüzide ademni apiride qılghanıgha pushayman qilip, könglide azablandı. **7** Buning bilen Perwerdigar: — Özüm yaratqan insanni yer yüzidin yoqitimen — insandin tartip mal-charwilargiche, ömiligüchi haywanlardın asmandıki qushlарgiche, hemmisini yoq qilimen; chünki Men ularni yaratqinimha pushaymen qildim, — dédi. **8** Lékin Nuh bolsa Perwerdigarning neziride shepqet tapqanidi. **9** Nuh

we uning ish-izliri töwendikiche: — Nuh heqqaniy, öz dewridikiler arisida eyibsiz adem idi; Nuh Xuda bilen bir yolda méngip yashaytti. **10** Nuhtin Shem, Ham, Yafet dégen üch oghul töreldi. **11** Pütkül jahan Xudanıgaldı rezilliship, hemme yer zorawanlıqqa tolup ketkenidi. **12** Xuda yer yüzige nezer séliwidi, mana, jahan rezilleskenidi; chünki barlıq et igilirining yer yüzide qiliwatqını yuzuqchılıq idi. **13** Shuning bilen Xuda Nuhqa: — Mana, aldimgħa barlıq et igilirining zawalliqi yétip keldi; chünki pütkül yer-jahanni ularning sewebidin zorawanlıq qaplidi. Mana, Men ularni yer bilen qoshup halak qilimen. **14** Emdi sen özüngge gofer yaghichidin bir kémige yasap, kémining ichide bólme-xanilarni qilip, ichi-téshini qarimay bilen suwa. **15** Sen uni shundaq yasighin: — Uzunluqi üch yüz gez, kenglikli ellik gez we égizlikli ottuz gez bolsun. **16** Kémining pésħaywini astigha bir ochuqchılıq yasa, uning égizlikli bir gez bolsun; ishikini kémining yénifa orunlashtur; kémimi asti, ottura we üsti qilip üch qewet yasa. **17** Chünki mana, Men Özüm asmanning astidiki hayatlıq tiniqi barlıki herbir et igisini halak qılıdighan su topanni yer yüzige keltürimen; buning bilen yer yüzdikli barlıq mexluqlar tiniqidin toxtaydu. **18** Lékin sen bilen ehdemni tüzimen. Sen özüng, oghulliring, ayaling we kélinliringni élip birlikte kémige kiringlar. **19** Özüng bilen teng tirik saqlap qélish üchün, barlıq jandarlardın herqaysisidin bir jüp, yeni erkikidin birini, chishidin birini kémige élip kirgin; **20** Tirik qélish üchün qushlarning herbir türleridin, mal-charwilarning herbir türleridin we yerde ömiliğuchi janiwarlarning herbir türleridin bir jüpi qéshingħha kirdi. **21** Özüng we ularning ozuqluqi üchün herxil yémekliklerdin élip, yéningħha ghemligin, — dédi. **22** Nuh shundaq qildi; Xuda özige buyrughan hemme ishni u beja keltürdi.

7 Perwerdigar Nuhqa mundaq dédi: — «Sen pütn öydikiliring bilen kémige kirgin; chünki bu dewrde aldimda séni heqqaniy dep kördüm. **2** Hemme halal haywanlarning erkek-chishisidin yette jüptin, haram haywanlarning erkek-chishisidin bir jüptin élip, shuningdek asmandiki uchar-qanatlarningmu erkek-chishisidin yette jüptin élip, ularning neslini pütkül yer yüzide tirik saqlash üchün özüng bilen bille ekir. **4** Chünki yette kündin kényin uda qiriq kέche-kündüz yer yüzige yamghur yagħdurimen; Özüm yasighan hemme janiwarlarni yer yüzdin yoqitimen». **5** Shuning

bilen Nuh Perwerdigar uningħha buyrughinining hemmisige emel qildi. **6** Yer yüzini topan basqanda Nuh alte yüz yashta idi. **7** Topandin [qutulup qélish] üçün Nuh bilen oghulliri, ayali we kέlinliri bille kémige kirdi. **8** Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar bolsun, qushlar bilen yerde ömiliğuchi janiwarlar bolsun, [herbir türdin] bir jüp-bir jüptin erkek-chishi bolup, Xuda Nuhqa buyrughandek kémige, Nuhning qéshiga kirdi. **10** We shundaq boldiki, yette kündin kényin, yer yüzini topan bésishqa bashlidi. **11** Nuhning ömrinining alte yüzinchi yili, ikkinchi éyining on yettinchi künide chongqur déngizlarning tegliridiki barlıq bulaqlar yérilip, asmanning penjiriliri échilip ketti. **12** Yamghur uda qiriq kέche-kündüz yer yüzige toxtimay yaghdi. **13** Del yamghur bashlan'ghan kün, Nuh, Nuhning Shem, Ham, Yafet dégen oghulliri, Nuhning ayali bilen üch kέlini kémige kirdi. **14** Ular bilen bille herxil yawa haywanlar tür-türi boyiche, herxil mal-charwilar tür-türi boyiche, yerde ömiliğuchi herxil janiwarlar tür-türi boyiche we herxil uchar-qanatlar, yeni herxil qanatlıq janiwarlar tür-türi boyiche kémige kirdi. **15** Et igiliridin, yeni barlıq hayatlıq tiniqi bolghan herxil jandarlardın, bir jüp-bir jüp bolup, kémige nuhning qéshiga kirdi. **16** Kirgenler Xudanıgaldı buyrughinidek et igilirining hertürining erkek-chishisi idi. Andin Perwerdigar ishikni étiwetti. **17** Topan yer yüzini uda qiriq kün bésip, sular ulghiyip ketti. Kémie yer üstidin kötürlülüp leylep qaldi. **18** Su ulghiyip, yer üstide téximu égizlep ketti; kémie su üstide dawalghup turatti. **19** Sular yer yüzdide tolimu ulghiyip, pütkül asmanning astidiki barlıq égiz tagħlarnimu bésip ketti. **20** Sular [tagħlardin] yene on besh gez örlep, tagħi choqqilim su astida qaldi. **21** Buning bilen yer yüzdide yürgüchi hemme et igiliri, uchar-qushlar, mal-charwilar, yawayi haywanlar, yerde ömiliğuchi hemme janiwarlar, jümlidin pütkül ademler hemmisi öldi; **22** quruqluqta yashighuchi, burnida hayatlıq tiniqi bar bolghanlarning hemmisi öldi. **23** Yer yüzdikti jéni barlarning hemmisi, insan bolsun, mal-charwilar bolsun, ömiliğuchi haywanlar bolsun, asmandiki qushlar bolsun, hemmisi halak bolup yer yüzdin yoq qilindi; peqet Nuh we kémide uning bilen bille turghanlar qutulup qaldi. **24** Bir yüz ellik kün'giche yer yüzini su bésip turdi.

8 Xuda Nuhni, shundaqla kémide uning bilen bille bolghan barlıq yawayi haywanlar bilen barlıq mal-

charwilarni eslidi. Shuning bilen Xuda bir shamat chiqirip yer yüzini yelpütti we sular yénishqa bashlidi. **2** Chongqur déngizlarning tegliridiki bulaqlar we asmanning penjiriliri étilip, asmandin tökülgan yamghur toxtidi. **3** Sular barghanséri yer yüzidin yandi; bir yüz elli kün ötkenden kényin xéli azlidi. **4** Yettinchı ayning on yettinchı künü, kême Ararat tagh tizmiliqidiki birining üstide toxtap qaldi. **5** Sular oninchı ayghiche barghanséri aziyip, oninchı ayning birinchi künü tagh choqqiliri körünüşke bashlidi. **6** Qiriq kündin kényin Nuh kémige özi ornatqan derizini échip, **7** bir quzghunni sirtqa chiqardi. U yer yüzidiki sular tartilip bolghuchе uyan-buyan uchup yürdi. **8** Uningdin kényin Nuh sularning yer yüzidin tartilghan-tartilmaghanlıqini bilish üçhün, bir kepterni chiqardi. **9** Lékin sular téxiche pütkül yer yüzini qaplap turghachqa, kepter putini qoyghudek jay tapalmay, Nuhning qéshigha kémige yénip keldi. Shuning bilen Nuh qolini sunup uni tutup, kémige ekiriwaldi. **10** U yette kün saqlap, bu kepterni kémidin yene sirtqa chiqardi. **11** Kepter kechte uning qéshigha yénip keldi; mana, uning tumshuqida yéngi üzüwalghan zeytun yopurmiqi bar idi. Buni körüp Nuh sularning yer yüzidin tartilghinini bildi. **12** U yene yette kün saqlap, kepterni yene sirtqa chiqardi, emma bu qétim kepter uning yéningha qaytip kelmidi. **13** Nuh alte yüz bir yashqa kirgen yili, birinchi ayning birinchi künide su yer yüzidin qurughanidi. Nuh kémining qapqiqini échip qariwidı, yerning qurughinini kördi. **14** Ikkinchi ayning yigirme yettinchı künü, yer yüzü pütünley qurup boldi. **15** U waqitta Xuda Nuhqa söz qılıp: — Sen özüng, ayaling, oghulliring we kélénliring kémidin chiqinglar. **17** Özüng bilen bille bolghan barlıq et igiliridin herbir türdiki janiwarlarnı, yeni uchar-qanatlarnı hem mal-charwilarnı, yerde ömiliğuchi haywanlarning hemmisiño özüng bilen qoshup kémidin élip chiqqın; shuning bilen ular yer yüzide tarilip-tarqılıp, nesilliniń zéminda köpeysun, — dédi. **18** Shuning bilen Nuh, ayalı, oghulliri we kélénliri bilen bille sirtqa chiqtı. **19** Janiwarlarning hemmisi, barlıq ömiliğuchi haywanlar, barlıq uchar-qanatlars, yerde midirlap yürigidighanlarning herqaysisi öz türli boyiche kémidin chiqshti. **20** Shu chaghda Nuh Perwerdigargha atap bir qurban'gahni yasidi; u halal janiwarlar bilen halal qushlarning her türidin élip kéléip, qurban'gahning üstide «köydürme qurbanlıq» ötküzdi. **21** Shundaq qılıp Perwerdigar xushbuy purap

[memnun boldı]; Perwerdigar könglide: — «Insanning köngül-niyiti yashliqidin tartip rezil bolsimu, Men insan tüpeylidin yerge yene lenet oqumaymen we emdi bu qétimqidek hemme jandarlarnı urup yoqitiwetmeymen. **22** Bundin kényin, yer mewjut künliride, Térish bilen orma, Soghuq bilen issiq, Yaz bilen qish, Kündüz bilen kéche üzülmey aylinip turidu» — dédi.

9 Xuda Nuh bilen uning oghullirigha bext-beriket ata qılıp, ulargha mundaq dédi: — «Siler jüpliship köpiyip, yer yüzini toldurunglar. **2** Yer yüzidiki barlıq janiwarlar, asmandiki barlıq qushlar, barlıq yer yüzide midirlap yürgüchiler we déngizdiki barlıq béliqlarning hemmisi silerdin qorqup wehimide bolsun; bular qolunglarga tapshurulghandur. **3** Midirlap yürigidighan herqandaq janiwarlar silerge ozuq bolidu; Men silerge kök otyashlarnı bergendek, bularning hemmisiń emdi silerge berdim. **4** Lékin siler göshni ichidiki jéni, yeni qéni bilen qoshup yémeslikinglar kérek. **5** Qéninglar, yeni jéninglardiki qan töküse, Men berheq uning hésabını alimen; herqandaq haywanning ilkide qéninglar bar bolsa Men uningha töletküzimen; insanning qolida bar bolsa, yeni birsining qolida öz qérindishining qéni bar bolsa, Men uningha shu qanni töletküzimen. **6** Kimki insanning qénini tökse, Uning qénimü insan teripidin tökülidu; Chünki Xuda insanni Öz süret-obrazida yaratqandur. **7** Emdi siler, jüpliship köpiyip, yer yüzide tarilip-tarqılıp köpiyinglar». **8** Andin Xuda Nuh bilen uning oghullirigha söz qılıp mundaq dédi: — «Mana Özüm siler bilen we silerdin kényin kélénlighan ewladliringlar bilen, shundaqla siler bilen bille turghan herbir jan igisi, ucharqanatlar, mal-charwilar, siler bilen bille turghan yer yüzidiki herbir yawayi haywanlar, kémidin chiqqanlarning hemmisi bilen — yer yüzidiki héchbir haywanni qaldurmay, ular bilen Öz ehdemni tüzimen. **11** Men siler bilen shundaq ehde tüzimenki, ne barlıq et igiliri topan bilen yoqitilmas, ne yerni weyran qılıdighan héchbir topan yene kelmes». **12** Xuda yene: — «Men Özüm siler bilen we qéshinglardiki hemme jan igiliri bilen menggülük, yeni pütkül ewladliringlарhıche békitken mushu ehdemning belgisi shuki: — Mana, Men Özüm bilen yerning otturisida bolghan ehdining belgisi bolsun dep hesen-hüsünimni bulutlar ichige qoyimen; **14** we shundaq boliduki, Men yerning üstige bulutlarnı chiqarghınimda, shundaqla hesen-hüsén bulutlar

ichide ayan bolghinida, Men siler bilen et igiliri bolghan barliq janiwarlar bilen tüzgen ehdemni yad étimen; buningdin kényin sular hergiz hemme jandarlarni halak qilghuchi topan bolmas. **16** Hesen-hüsen bulutlar arisida peyda bolidu; Men uninggha qaraymen we shuning bilen Menki Xuda yer yüzidiki et igiliri bolghan barliq janiwarlar bilen otturimizda békitken ehdemni yad étimen», — dédi. **17** Xuda Nuhqa yene: — «Mana bu Men Özüm bilen yer yüzidiki barliq et igiliri otturisida békitken ehdemning nishan-belgisidur», — dédi. **18** Nuhning kémidin chiqqan oghulliri Shem, Ham we Yafet idi. Ham Qanaanning atisi boldi. **19** Bu üchi Nuhning oghulliri bolup, pütkül yer yüzige taralghan ahale shularning nesil-ewladliridur. **20** Nuh tériqchiliq qilishqa bashlap, bir üzümzarlıq berpa qildi. **21** U uning sharabidin ichip, mest bolup qélib, öz chédiri ichide kiyim-kécheklirini séliwétip, yalingach yétip qaldi. **22** Qanaanning atisi Ham kélip, atisining ewritini körüp, sirtqa chiqip ikki qérindishigha éytti. **23** Shem bilen Yafet qopup yépjinjini élip, mürisige artip, keyniche méngip kirip, atisining yalingach bedinini yépip qoydi. Ular yüzini aldi terepke qilip, atisining yalingach téniqe qarimidi. **24** Nuh sharabning keypidin oyghinip, kenji oghlining özige néme qilghinini bilip: — **25** Qanaan'gha lenet bolghay! U qérindashlirining qulining quli bolsun, — dep qarghidi. **26** U yene: — Shemning Xudasi bolghan Perwerdigargha teshekkür-medhiye keltürülgey! Qanaan Shemning quli bolsun. **27** Xuda Yafetni awutqay! U Shemning chédirlirida turghay, Qanaan bolsa uning quli bolghay! — dédi. **28** Nuh topandin kényin üch yüz ellik yıl ömür kördi. **29** Bu teriqide Nuh jemiy toqquz yüz ellik yıl kün körüp, alemdin ötti.

10 Töwöndikiler Nuhning oghullirining ewladliridur: — uning oghulliri Shem, Ham we Yafet bolup, topandin kényin ulardin oghullar törelgen: — **2** Yafetning oghulliri bolsa, Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **3** Gomerning ewladliri: Ashkinaz, Rifat we Torgamah idi. **4** Yawanning ewladliri: Élishah, Tarshish, Kittiyalar we Dodaniylar idi. **5** Bularning ewladliri déngiz boylirida we arallarda ayrim-ayrim yashigan xelqler bolup, herqaysisi öz tili, öz aile-qebililirli boyiche öz zéminlirida tarqilip olturaqlashqan. **6** Hamning oghulliri Kush, Misir, Put we Qanaanlar idi. **7** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah

we Sabtika idi. Raamahning oghulliri Shéba we Dédan idi. **8** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide nahayiti küchtünggür adem bolup chiqti. **9** U Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi boldi; shu sewebtin «palanchi bolsa Nimrodtek, Perwerdigarning aldida küchtünggür owchi iken» dégen gep tarqalghan. **10** Uning padishahliqi Shinar zéminidiki Babil, Erek, Akkad we Kalneh dégen sheherlerde bashlan'ghanidi. **11** U bu zémindin Ashur zéminigha chiqip Ninewe, Rehobot-Ir, Kalah we Ninewe bilen Kalahning otturisidiki Resen dégen sheherlernimu bina qildi (bular qoshulup «Katta Sheher» boldi). **12** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar, Lehabiyilar, Naftuhiyilar, **14** Patrosiyilar, Kasluhiyilar (Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **15** Qanaandin tunji oghul Zidon törlip, kényin yene Het törelgen. **16** uning ewladliri bolsa Yebusiyilar, Amoriyilar, Girkashiyilar, **17** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **18** Arwadiylar, Zemariylar we Hamatiylar idi. Shuningdin kényin, Qanaaniylarning qebililiri her terepke tarqilip ketti. **19** Qanaaniylarning yurt chégrisi bolsa Zidondin tartip, Gerar teripige sozulup, Gazagha chiqip, andin Sodom, Gomorra, Admah bilen Zeboim teripige tutiship, Léshaghiche yétip baratti. **20** Yuqiriqilar bolsa hamning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. **21** Shemmu oghul perzentlik boldi; Shem bolsa Yafetning akisi, Éberlerning ata-bowisi boldi. **22** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; **23** Aramning oghulliri Uz, Hul, Geter, Mash idi. **24** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahtin Éber töreldi. **25** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u yashiganh dewrde yer yüzide bölünüş boldi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **26** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, **27** Hadoram, Uzal, Diklah, **28** Obal, Abimael, Shéba, **29** Ofir, Hawilah we Yobab töreldi. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **30** Ularning olturghan jayliri bolsa Méshadin tartip, Seffar dégen rayonning sherk teripidiki taghqiche sozulatti. **31** Yuqiriqilar bolsa Shemning oghulliri bolup, öz qebilisi we tilliri boyiche qowm bolup öz zéminlirida olturaqlashqanidi. **32** Yuqiridikiler Nuhning ewladliri bolup, ular öz nesebliri we qowmliri boyiche xatirilen'gen. Topandin kényinki yer yüzidiki barliq qowmlar ularning ichidin tarqalghan.

11 U zamanda pütkül yer yüzidiki til hem söz birxil idi. **2** Lékin shundaq boldiki, ademler meshriq terepe seper qilip, Shinar yurtida bir tüzlenglikni uchritip, shu yerde olturaqlashti. **3** Ular bir-birige: — Kélinglar, biz xish quyup, otta pishurayli! — déyishti. Shundaq qilip, ular qurulushta tashning ornigha xish, laying ornigha qarimay ishletti. **4** Ular yene: — Kélinglar, emdi özimizge bir sheher bina qilip, sheherde uchi asmanlarga taqashqudek bir munar yasayli! Shundaq qilip özimizge bir nam tikliyeleymiz. Bolmisa, pütkül yer yüzige tarilip kétimiz, — déyishti. **5** U waqitta Perwerdigar adem baliliri bina qiliwatqan sheher bilen munarni körgili chüshti. **6** Perwerdigar: — «Mana, bularning hemmisi bir qowmdur, ularning hemmisining tilimu birdur; bu ularning ishining bashlinishidur! Bundin kényin ularning niyet qilghan herqandaq ishini héch tosuwalghili bolmaydu. **7** Shunga Biz töwen'ge chüshüp ularning bir-birining geplirini uqalmasiqlii üçhün ularning tilini [bashqa-bashqa qilip] qalaymiqanlashturuwéteyli» — dédi. **8** Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül yer yüzige taritiwetti. Shuning bilen ular sheherni yasashtin toxtap qaldi. **9** Shunga bu sheherning nami «Babil» dep ataldi; chünki u yerde Perwerdigar pütkül yer yüzidikilerning tilini qalaymiqanlashturuwettti. Shundaq qilip Perwerdigar ularni u jaydin pütkül yer yüzige taritiwetti. **10** Töwendikiler Shemning ewladliridur: — topan ötüp ikki yıldın kényin, Shem yüz yéshida, uningdin Arfakshad töreldi. **11** Arfakshad tughulghandin kényin Shem besh yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **12** Arfakshad ottuz besh yashqa kirgende uningdin Shélah töreldi. **13** Shélah tughulghandin kényin Arfakshad töt yüz üç yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **14** Shélah ottuz yashqa kirgende uningdin Éber töreldi. **15** Éber tughulghandin kényin Shélah töt yüz üç yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **16** Éber ottuz töt yashqa kirgende uningdin Peleg töreldi. **17** Peleg tughulghandin kényin Éber töt yüz ottuz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **18** Peleg ottuz yashqa kirgende uningdin Reu töreldi. **19** Reu tughulghandin kényin Peleg ikki yüz toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **20** Reu ottuz ikki yashqa kirgende uningdin Sérug töreldi. **21** Sérug tughulghandin kényin Reu ikki yüz yette yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **22** Sérug ottuz yashqa kirgende uningdin

Nahor töreldi. **23** Nahor tughulghandin kényin Sérug ikki yüz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **24** Nahor yigirme toqquz yashqa kirgende uningdin Terah töreldi. **25** Terah tughulghandin kényin Nahor bir yüz on toqquz yil ömür körüp, uningdin yene oghul-qizlar töreldi. **26** Terah yetmish yashqa kirgende uningdin Abram, Nahor we Haran töreldi. **27** Terahning ewladliri töwendikiche: — Terahtin Abram, Nahor we Haran töreldi; Harandin Lut töreldi. **28** Lékin Haran tughulghan yurti bolghan, kaldiylerning Ur shehiride atisi Terahning alidda, Terahtin ilgiri öldi. **29** Abram bilen Nahor ikkisi öylendi. Abramning ayalining ismi Saray, Nahorning ayalining ismi Milkah idi; Milkah Haranning qizi idi; Haran bolsa Milkah we Iskahning atisi idi. **30** Lékin Saray tughmas bolghachqa, uning balisi yoq idi. **31** Terah bolsa oghli Abramni, newrisi Lut (Haranning oghli)ni we kélini, yeni Abramning ayali Sarayni élip, Qanaan zéminiga bérish üçhün kaldiylerning Ur shehiridin yolgha chiqti; biraq ular Haran dégen jaygha ýetip kelgende, shu yerde olturaqliship qaldi. **32** Terahning körgen künliri ikki yüz besh yil bolup, Haranda alemdin ötti.

12 Perwerdigar [eslide] Abramgha mundaq dégenidi: — Sen öz yurtundin, öz uruq-tughqanliringdin we öz ata jemetingdin ayrılıp, Men sanga körsitidighan zémin'ha barghin. **2** Shundaq qilsang Men séni ulugh bir xelq qilip, sanga bext-beriket ata qilip, namingni ulugh qilimen; shuning bilen sen özüng bashqilarga bext-beriket bolisen; **3** kimler sanga bext-beriket tilise Men ularni beriketleymen, kimki séni xorlisa, Men choqum uni lenetke qaldurimen; sen arqılıq yer yüzidiki barlıq aile-qebililerge bext-beriket ata qlinidu! — dédi. **4** Abram Perwerdigar uningha éytqini boyiche [Harandin] ayrıldı; Lutmu uning bilen bille mangdi. Abram Harandin chiqqinida yetmish besh yashta idi. **5** Abram ayali Saray bilen inisining oghli Lutni élip, ularning yighqan barlıq mal-mülükini qosup, Haranda igidarchiliq qilghan ademlerni bille qetip, Qanaan zéminiga bérish üçhün yolgha chiqti; shundaq qilip ular Qanaan zéminiga ýetip keldi. **6** Abram zéminni kézip, Shekem dégen jaydiki «Morehning dub derixi»ning yénigha keldi (u chaghda u zéminda Qanaaniylar turatti). **7** Perwerdigar Abramgha körünüp, uninggha: — Men bu zéminni séning neslingge ata qilimen, — dédi. Shuning bilen u shu yerde özige körün'gen Perwerdigargha atap bir

qurban'gah saldi. 8 Andin u bu yerdin yötkilip, Beyt-Elning sherdiki taghqa bardı; gherb teripide Beyt-El, sherdik teripide Ayi dégen jay bar idi; u shu yerde chédir tiki. U shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasap, Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. 9 Andin kényin Abram tedrijiy köchüp, jenubidiki Negew rayonigha qarap yötkeldi. 10 Zéminda acharchiliq bolghanidi; Abram Misirgha chüshti; u shu yerde waqtinché turmaqchi bolghanidi, chünki zéminda acharchiliq bek éghir idi. 11 Emma shundaq boldiki, u Misirgha yéqinlashqanda, ayali Saraygha: — Mana, men séning höstün-jamalingning güzellikini bilimen. 12 Shundaq boliduki, misirlıqlar séni körse, «Bu uning ayali iken» dep, méni öltürüwétip, séni tirik qalduridu. 13 Shuning üchün séning: «Men uning singlisi» déyishingni ötiniemen. Shundaq qilsang, men séningdin yaxshılıq tépıp, sen arqılıq tirik qalimen, — dédi. 14 Abram Misirgha kirgende shundaq boldiki, misirlıqlar derweqe ayalning güzel ikenlikini kördi. 15 Pirewnning emirlirimu uni körüp, Pirewn'ge uning teripini qildi; shuning bilen ayal Pirewnning ordisigha élip kirildi. 16 Pirewn Sarayning sewebidin Abramgha yaxshi muamile qildi; shuning bilen u qoy, kala, hangga éshekler, qul-dédekler, mada éshekler we tögilerge érishti. 17 Emma Perwerdigar Pirewn we öyidikilirini Abramning ayali Sarayning sewebidin tolimu éghir wabalargha muptila qildi. 18 Shuning üchün Pirewn Abramni chaqirip uningha: — «Bu zadi séning manga néme qilghining? Némishqa uning öz ayaling ikenlikini manga éytmiding? 19 Némishqa uni «singlim» dep méning uni xotunluqqa élishimgha sewebkar bolghili tas qalisen! Mana bu ayaling! Uni élip ketkin! — dédi. 20 Pirewn öz ademlirige Abram toghrisida emr qildi; ular uni, ayalini we uning barliqini qoshup yolha séliwetti.

13 Shuning bilen Abram ayali we uning barlıq nersilirini hemde Lutni élip Misirdin chiqip, Qanaanning jenubidiki Negew yurtigha mangdi. 2 U chaghda Abramning mal-waran we altun-kümüshliri köp bolup, xélila bay idi. 3 U köchüp yürüp, jenubtiki Negewdin Beyt-Elge, yeni Beyt-El bilen Ayining otturisidiki eslidi chédir tikken jaygha, 4 qurban'gah yasighan jaygha qaytip keldi. Abram shu yerde Perwerdigarning namini chaqirip ibadet qildi. 5 Abram bilen bille mangghan Lutningmu qoy-kala padiliri we chédirliri bar idi. 6 Emdi ular bille tursa, zémien ularni qamdiyalmaytti; 7 bu sewebtin Abramning

padichiliri bilen Lutning padichilirining arisida jédel chiqtı (u waqitta Qanaaniylar bilen Perizziyler shu zéminda turatti). 8 Shunga Abram Lutqa: — «Biz bolsaq qérindashlarmız, sen bilen méning aramda, méning padichilirim bilen séning padichiliring arisida talash-tartish peyda bolmisun. 9 Mana, aldingda pütükü zémien turmamdu? Emdi sen mendin ayrılgın; eger sen sol terepke barsang, men ong terepke baray; eger sen ong terepke barsang, men sol terepke baray», — dédi. 10 U waqitta Lut nezer sélip kördiki, Iordan wadisidiki barlıq tüzlenglikning Zoar shehirigiche hemmila yerning süyi intayin mol idi; Perwerdigar Sodom bilen Gomorrani weyran qilishtin ilgiri bu yer beeyni Perwerdigarning béghi, Misir zémindenidek idi. 11 Shuning bilen Lut özige Iordan wadisidiki pütükü tüzlenglikni talliwaldi; andin Lut meshriq terepke köchüp bardi. Shundaq qılıp ikkiyen ayrıldı. 12 Abram Qanaan zéminden olturaqlashti; Lut bolsa tüzlenglikti sheherlarning arisida turdi; u bara-bara chédirlirini Sodom shehiri terepke yötkidi. 13 Sodom xelqi rezil ademler bolup, Perwerdigarning neziride tolimu éghir gunahkarlar idi. 14 Lut Abramdin ayrılip ketkendin kényin, Perwerdigar Abramgha: — Sen emdi beshingni kötüüp, özüng turghan jaydin shimal we jenubqa, meshriq we meghrip terepke qarighin; 15 chünki sen hazır körüwatqan bu barlıq zémenni sanga we neslingge menggülük bérímen. 16 Séning neslingni yerdiki topidek köp qilimen; shundaqki, eger birsi yerdiki topini sanap chiqalisa, séning neslingnimu sanap chiqalishi mumkin bolidu. 17 Ornundin tur, bu zémenni uzunluqi we kengliki boyiche aylinip chiqqin; chünki Men uni sanga ata qilimen, — dédi. 18 Shunga Abram chédirlirini yötkep, Hébron shehirige yéqin Mamrediki dubzarliqning yénigha béríp olturaqlashti; u shu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasidi.

14 Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq, Élamning padishahi Kéderlayomer we Goyimning padishahi Tidalning künliride shu weqe boldiki, 2 ular birliship Sodomning padishahi Béra, Gomorraning padishahi Birsha, Admahning padishahi Shinab, Zeboimning padishahi Shem'éber we Béla (yeni Zoar)ning padishahigha qarshi hujumgha atlandı. 3 Bu [beshining] hemmisi kéléship Siddim wadisigha, yeni «Shor Déngezi» wadisigha yighthildi. 4 Ular on ikki yil Kéderlayomeriye békindi boldi, on üchinchi yilgha kelgende,

Kéedorlayomerge qarshi isyan kötürdi. 5 On tötinchi yili Kéedorlayomer we uningga ittipaqdash bolghan padishahlar hemmisi yighilip, Ashtarot-Karnaim dégen yerde Refayiylargha, shundaqla Ham dégen yerde Zuziylargha, Shaweh-Kiriatayimda Émiylargha hujum qilip ularni yengdi; 6 andin ular Horiylarni ularning Séir téghida meghlup qilip, chölning yénidiki El-Paran'ghiche sürüp-toqay qildi. 7 Arqidinla, ular En-Mishpatqa (yeni Qadeshke) yénip kélip, Amaleklerning pütkül yurtini bulang-talang qildi; Hazazon-Tamarda olturushluq Amoriylarnimu hujum qilip meghlup qildi. 8 Shuning bilen Sodomning padishahi, Gomorraning padishahi, Admahning padishahi, Zeboimning padishahi we Bélaning (yeni Zoarning) padishahi chiqip, Siddim wadisida ulargha qarshi jeng qilishqa sep tizdi; 9 mushu [besheylen] Élamning padishahi Kéedorlayomer, Goyimning padishahi Tidal, Shinarning padishahi Amrafel, Ellasarning padishahi Arioq qatarliqlar bilen soqushti; yeni töt padishah bilen besh padishah özara soqushti. 10 Siddim wadisidiki hemmila yerde qarimay [orekliri] bar idi. Sodom we Gomorraning padishahlari qéchip, oreklerge chüshüp ketti. Emma qalghanlar bolsa taghqa qéchip ketti. 11 [Ghalib kelgen töt padishah bolsa] Sodom bilen Gomorraning hemme mal-mülkini we barliq ozuq-tülükini élip ketti. 12 Ular yene Abramning jiényi Lutnimu malliri bilen qoshup élip ketti; chünki u Sodomda olturaqlashqanidi. 13 Halbuki, qutulup qalghan birsi béríp bu ishlarни ibraniy Abramgha éytti. Shu chaghda u Amoriy Mamrening dubzarliqining yénida turatti. Mamre bolsa Eshkol we Anerning akisi idi; bu ücheylen Abram bilen ittipaqdash idi. 14 Abram qérindishining esir bolup qalghanliqini anglap, öz öyide tughulghan, alahide terbiyilen'gen üch yüz on seküz ademni bashlap chiqip, [töt padishahni] qoghlap dan'ghiche bardi. 15 Kéchisi u ademlirini guruppilargha bölüp, ular bilen birlikte hujum qilip ularni meghlup qilip, ularni Demeshqning shimal teripidiki Hobah dégen jayghiche qoghlap béríp, 16 pütkül [olja alghan] mal-mülkni qayturuwaldi; öz qérindishi Lutni, uning mal-mülki we xotun-qizlirini, shundaqla [barliq qalghan] ademlerni yandurup keldi. 17 Abram Kéedorlayomer we uning bilen ittipaqdash padishahlarni meghlup qilip, qaytip kelgende, Sodomning padishahi Shaweh wadisi (yeni Xan wadisi)gha uning aldigha chiqti. 18 Salémning padishahi Melkizedekmu nan bilen

sharab élip aldigha chiqti. U zat bolsa, Hemmidin Aliy Tengrining kahini idi; 19 u [Abramni] bext-beriketlep: — «Abram asman bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri teripidin beriketlensun! 20 Shundaqla düshmenliringni öz qolunggha tapshurghan Hemmidin Aliy Tengrige Hemdusana oqulghay!» — dédi. Abram bolsa gheniyemet alghan nersilerning ondin birini uningga berdi. 21 Andin Sodomning padishahi Abramgha: — Ademlerni manga bergeyla, gheniyemetlerni özlirige alghayla, — dédi. 22 Lékin Abram Sodomning padishahiga jawab béríp: — Men bolsam asman bilen zéminning Igisi bolghan Hemmidin Aliy Tengri Perwerdigargha qol kötüüp qesem qilghanmenki, 23 men sendin hetta bir tal yip ne bir tal boghquchinimu ne séning bashqa herqandaq nersengni almaymen; bolmisa, sen kényin: «men Abramni bay qilip qoydom» déyishing mumkin. 24 Shunga yigitlirimning yégen-ichkini, shundaqla manga hemrah bolghanlar, yeni Aner, Eshkol we Mamrelerge tégishlik ülüştin bashqa, men [gheniyettin] héchnerse almaymen; shular özlirige tégishlik ülüşini alsun, — dédi.

15 Bu ishlardin kényin Perwerdigarning söz-kalami Abramgha alamet körünüşte kélip: «Ey Abram, qorqmighin; Men Özüm qalqining we zor in'amingdurmen» — dédi. 2 Lékin Abram: — Ey Reb Perwerdigar, manga néme bérisen? Mana, men balisiz tursam, öy-bisatlırimha warisliq qilghuchi mushu Demeshqlik Eliézerla bardur, — dédi. 3 Abram yene: Mana, Sen manga héch nesil bermiding, mana öyümde turuwatqanlardin biri manga waris bolidu, dédi. 4 Shu haman Perwerdigarning söz-kalami uningga kélip: «Bu kishi sanga waris bolmaydu, belki öz pushtungdin bolidighan kishi sanga waris bolidu», — dédi. 5 Shuning bilen Perwerdigar uni tashqirigha élip chiqip: — Emdi asman'gha qarap yultuzlarni sana — Qéni, ularni saniyalamsenkin? — dédi. Andin uningga: — Séning neslingmu shundaqla bolidu, — dédi. 6 Abram Perwerdigargha ishendi; Perwerdigar uningdiki bu [ishenchni] uning heqqaniqliqi dep hésablidi. 7 Yene uningga: Men bu zémin'gha ige qilishqa séni Kaldiyediki Ur shehiridin élip chiqqan Perwerdigardurmen, — dédi. 8 Lékin [Abram]: — I Reb Perwerdigar, men uningga jezmen ige bolidighinimni qandaq bilimen? — dep soridi. 9 [Perwerdigar] uningga: — Men üchün üch yashlıq bir inek, üch yashlıq bir chishi öchke, üch yashlıq bir qochqar bilen

bir kepter we bir bajka élip kelgin, — dédi. **10** Shunga u bularning hemmisini élip, ularning herbirsini yérimdin ikki parche qilip, yérimini yene bir yérimigha udulmu'udul qilip qoyup qoydi; emma qushlarni parchilimidi. **11** Qagha-quzghunlar taplarning üstige chüshkende, Abram ularni ürkütüp heydiwetti. **12** Lékin kün patay dégende, Abramni éghir bir uyuq basti we mana, uning üstige dehshetlik bir wehime, tom qarangghuluq chüshti. **13** Andin Perwerdigar Abramgha: — Jezmen bilishing kérekki, séning nesling özlirining bolmighan bir zéminda musapir bolup, shu yerdiki xelqning qulluqida bolidu we shundaqla, bu xelq ulargha töt yüz yilghiche jebir-zulum salidu. **14** Lékin Men ularni qulluqqa salghuchi shu taipining üstdin höküm chiqirimen. Kéyin ular nurghun bayliqlarni élip shu yerdin chiqidu. **15** Emma sen bolsang, aman-xatirjemlik ichide ata-bowiliringgha qoshulisen; uzun ömür körüp andin depne qilinisen. **16** Lékin shu yerde töt ewlad ötüp, [nesling] bu yerge yénip kélidu; chünki Amoriylarning qebihlikining zixi téxi toshmidi, dédi. **17** Shundaq boldiki, kün pétip qarangghu bolghanda, mana, göshlerning otturisidin ötüp kétiwatqan, is-tütek chiqip turghan bir otdan bilen yalqunluq bir mesh'el köründi. **18** Del shu künü Perwerdigar Abram bilen ehde tütüp uningha: — «Men séning neslinge bu zéminni Misirning équinidin tartip Ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche bérímen; yeni Kényiler, Keniziyilar, Kadmoniyilar, **20** Hittiyalar, Perizziyler, Refayiylar, **21** Amoriylar, Qanaaniylar, Gırgashiyilar we Yebusiylarning yurtini ularningki qilimen» dédi.

16 Emma Abramning ayali Saray uningha héch bala tughup bermidi; lékin uning Hejer isimlik misirliq bir dédiki bar idi; **2** Saray Abramgha: — Mana, Perwerdigar méni tughushtin tosti. Emdi sen méning dédikimning qéshigha kirgin; belkím u arqılıq ana bolup tiklinishim mumkin, — dédi. Abram bolsa Sarayning sózini qobul kördi. **3** Shuning bilen Abramning ayali Saray dédiki misirliq Hejerni öz éri Abramgha toqalliqqa apirip berdi (u waqitta Abram Qanaan zéminida on yil olturghanidi). **4** Abram Hejerning qéshigha kirdi we u hamilidár boldi. Emma u özining hamilidár bolghinini bilginide, u ayal xojayinini közge ilmas bolup qaldı. **5** Saray Abramgha qéyidap: — Manga chüshken bu xorluq séning bésinggha chühsun! Men öz dédikimni quchiqinggha sélip berdim; emdi u özining hamilidár

bolghinini körgende men uning neziride közge ilinmidim. Xeyr, Perwerdigar sen bilen méning otturimizda höküm chiqarsun! — dédi. **6** Abram Saraygha: — Mana, dédiking öz qolungdidur; sanga néme layiq körünse uninggha shuni qilghin, — dédi. Buning bilen Saray uninggha qattiqliq qilishqa bashlidi; buning bilen u uning aldidin qéchip ketti. **7** Emma Perwerdigarining Perishtisi uni chöldiki bir bulaqning yénida, yeni Shur yolining boyidiki bulaqning yénidin tépip, uninggha: **8** Ey Sarayning dédiki Hejer, nedin kelding, nege barisen? — dep soridi. U jawab béríp: — Men xojayinim Sarayning aldidin qéchip chiqtim, — dédi. **9** Perwerdigarining Perishtisi uninggha: — Ayal xojayiningning qéshigha qaytip béríp, uning qol astida bol, — dédi. **10** Perwerdigarining Perishtisi uninggha yene: — Séning neslingni shundaq awutimenki, köplükidin uni sanap bolghili bolmaydu, — dédi. **11** Andin Perwerdigarining Perishtisi uninggha: Mana, sen hamilidarsen; sen bir oghul tughup, uningha Ismail dep at qoyghin; chünki Perwerdigar séning jebir-japayingni anglidi. **12** U yawa éshék kebi bir adem bolidu; uning qoli her ademge qarshi uzitilidu, shuningdek her ademning qoli uningha qarshi uzitilidu; u qérindashlirining udulida ayrim turidu, dédi. **13** Hejer öz-özige: «Men mushu yerde méni Kögüchini arqisidin kördüm» dep, özige sóz qilghan Perwerdigar: «Sen méni körgüchi Tengridursen» dep atidi. **14** Shuning bilen u quduq: «Beer-lahay-roy» dep ataldi. U Qadesh bilen Bered shehirining ariliqididur. **15** Hejer Abramgha bir oghul tughup berdi. Abram Hejer uninggha tughup bergen oghligha Ismail dep at qoydi. **16** Hejer Abramgha Ismailni tughup bergende Abram seksen alte yashta idi.

17 Abram toqsan toqquz yashqa kirkende, Perwerdigar Abramgha körünüp uningha: — Men Qadir Tengridurmen. Sen Méning aldimda méngip, kamil bolghin. **2** Men Özüm bilen séning arangda ehdemni békítip, séni intayin zor köpeytimen, — dédi. **3** Abram özini tashlap yüzini yerge yéqip yatti; Xuda uning bilen yene sózliship mundaq dédi: — **4** Özüme kelsem, mana, Méning ehdem sen bilen tütülgendur: — Sen nurghun el-milletlerning atisi bolisen. **5** Shuning üchün séning isming buningdin kéyin Abram atalmaydu, belki isming Ibrahim bolidu; chünki Men séni nurghun el-milletlerning atisi qildim. **6** Men séni intayin zor köpeytimen; shuning bilen

sendin köp el-qowmlarni peyda qilimen, pushtungdin padishahlar chiqidu. 7 Men sen we sendin kényinki neslingning Xudasi bolush üçhün Özüm sen we sendin kényinki neslingning arisida ebediy ehde süpitide bu ehdemni tikleymen; 8 Men sanga we sendin kényinki neslingge sen hazır musapir bolup turghan bu zéminni, yeni pütkül Qanaan zéminini ebediy bir mülük süpitide ata qilimen; we Men ularning Xudasi bolimen, — dédi. 9 Andin Xuda Ibrahimha yene: — Sen özüng Méning ehdemni tutqin, özüng we sendin kényinki neslingmu ewladtin-ewladqa buni tutushi kérek. 10 Men sen bilen we sendin kényinki nesling bilen tüzgen, silerning tutushunglar kérek bolghan ehdem shuki, aranglardiki herbir erkek xetne qilinsun. 11 Shuning bilen siler xetnilikinglarni késiwétinghinglar kérek; bu Men bilen silerning aranglardiki ehdining belgisi bolidu. 12 Barliq ewladliringlar, nesildin-nesilge aranglarda, meyli öyde tughulghanlar bolsun, yaki ewladinglardin bolmay yatlardin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemme erkek sekkiz künlük bolghanda xetne qilinsun. 13 Öyungde tughulghanlar bilen pulunggha sétiwalghanlarning hemmisi xetne qilinishi kérek. Shundaq qilghanda, Méning ehdem tenliringlarda ornap, ebediy bir ehde bolidu. 14 Lékin xetniliki turup, téxi xetne qilinmighan herbir erkek Méning ehdemni buzghan hésablinip, üzüp tashlinidu, — dédi. 15 Xuda Ibrahimha yene söz qilip: — Ayaling Sarayni emdi Saray dep atimighin, belki ismi Sarah bolsun. 16 Men uningga bext-beriket béríp, uningdinmu sanga bir oghul bérímen. Men derweqe uni beriketleymen; shuning bilen u el-milletlerning anisi bolidu; xelqlerning padishahlirimu uningdin chiqidu, — dédi. 17 Ibrahim [yene] özini yerge étip dum ýetip külüp ketti we könglide: «Yüz yashqa kirgen ademmu balılıq bolalarmu? Toqsan yashqa kirgen Sarahmu bala tugharmu?», — dédi. 18 Ibrahim Xudaga: — Ah, Ismail aldingda yashisa id! dédi. 19 Xuda uningga: — Yaq, ayaling Sarah jezmen sanga bir oghul tughup bérídu. Sen uningga «Ishaq» dep at qoyghin. Men uning bilen öz ehdemni tüzimen; bu uningdin kéyin kéléidighan nesli bilen baghlighan ebediy bir ehde süpitide bolidu. 20 Ismailgha kelsek, uning toghrisidiki duayingni anglidim. Mana, Men uni beriketlep, neslini köpeytip, intayin zor awutimen. Uning pushtidin on ikki emir chiqidu; Men uni ulugh bir xelq qilimen. 21 Biraq ehdemni bolsa Men kéler yili del mushu waqitta Sarah sanga tughup bérídighan

oghul — Ishaq bilen tüzimen, — dédi. 22 Xuda Ibrahim bilen sözliship bolup, uning yénidin yuqirigha chiqip ketti. 23 Shuning bilen shu künila Ibrahim öz oghli Ismailni, öz öyide tughulghanlar we pulgha sétiwalghanlarning hemmisini, yeni uning öyidiki barliq erkeklerni élip, Xuda uningga éytqandek ularning xetnilikini késip xetne qildi. 24 Ibrahimning xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, toqsan toqquz yashqa kirgenidi. 25 Uning oghli Ismailning xetniliki késilip, xetne qilin'ghanda, on üch yashta idi. 26 Ibrahim bilen uning oghli Ismail del shu künning özide xetne qilindi we shundaqla uning öyidiki hemme er kishiler, meyli öyide tughulghan bolsun yaki yattin pulgha sétiwélin'ghanlar bolsun, hemmisi uning bilen bille xetne qilindi.

18 Perwerdigar Mamrediki dubzarliqning yénida Ibrahimha köründi; bu kün eng issighan waqit bolup, u öz chédirining ishikide olturnatti. 2 U beshini kötüüp nezer séliwidi, mana uning udulida üch kishi öre turatti. Ularni körüp u chédirining ishikidin qopup, ularning aldigha yügürüp béríp, yerge tegküdeq tezim qilip: 3 — i Rebbim, eger péqir nezerliride iltipat tapqan bolsam, ötünimenki, qullirining yénidin ötüp ketmigeyla; 4 azghina su keltürülsun, siler putliringlarni yuyup derexning tégide aram éliwélinglar. 5 Siler öz qulunglarning yénidin ötkenikensiler, men bir chishlem nan élip chiqay, siler harduqunglarni chiqirip, andin ötüp ketkeysiler, dédi. Ular jawab béríp: — Éytqiningdek qilghin, déwidi, 6 Ibrahim chédirigha Sarahning qéshiga yügürüp kirip, uningga: — Üch das ésil undin téz xémir yughurup toqach etkin, — dédi. 7 Andin Ibrahim kala padisigha yügürüp béríp, yumran obdan bir mozayni tallap, chakirigha tapshurdi; u buni tézla teyyar qildi. 8 Andin Ibrahim sériq may, süt we teyyarlatqan mozayni élip kélip, ularning aldigha tutup, özi derexning tégide ularning aldida öre turdi; ular ulardin yédi. Ular uningdin: ayaling Sarah nede, dep soriwidi, u jawab béríp: — Mana, chédirda, dédi. 10 Birsi: — Men kéler yili mushu waqitta qéshingha jezmen qaytip kéléimen, we mana u waqitta ayaling Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. Sarah bolsa uning keynidiki chédirning ishikide turup, bularni anglawatatti. 11 Ibrahim bilen Sarah ikkisi yashinip, qérip qalghanidi; Sarahta ayal kishilerde bolidighan adet körüşh toxtap qalghanidi. 12 Shunga Sarah öz ichide külüp: — Men shunche qérip ketken

tursam, rasttinla lezzet körelermenmu? Érimmu qérip ketken tursa? — dep xiyal qildi. **13** Perwerdigar Ibrahimgha: — Sarahning: «Men qérip ketken tursam, rasttinla bala tugharmenmu?» dep külgini némisi? **14** Perwerdigargha mumkin bolmaydighan tilsimat ish barmu? Békitken waqitta, yeni kéler yili del bu chaghda qaytip kélimen we u waqitta Sarahning bir oghli bolidu, — dédi. **15** Emma Sarah qorqup kétip: — Külmidim, dep inkar qildi. Lékin U: — Yaq, sen küldüng, — dédi. **16** Andin bu zatlar u yerdin qopup, Sodom terepke nezirini aghdurdı. Ibrahimmu ularni uzitip, ular bilen bille mangdi. **17** Perwerdigar: — Men qilidighan ishimni İbrahimdin yoshursam bolamdu? **18** Chünki İbrahimdin ulugh we küchlük bir el chiqidu we shuningdek yer yüzidiki barlıq el-milletler u arqliq bext-beriketke tuyesser bolidighan tursa? **19** Chünki Men uni bilip tallighanmen; u choqum öz balilirini we uning öyidikilerni özige egeshtürüp, ulargha Perwerdigarning yolini tutup, heqqaniyliqni we adaletni yürgüzüshni ögitidu. Buning bilen Menki Perwerdigar İbrahim toghruluq qilghan wedemni emelge ashurimen, — dédi. **20** Andin Perwerdigar mundaq dédi: — «Sodom we Gomorra toghruluq kötürlügen dad-peryad nahayiti küchlük, ularning gunahı intayin éghir bolghini üchün, **21** Men hazırla chüshimen, qilmishliri rasttinla shu dad-peryadlardın Manga melum bolghandek shunche rezilmu, bilip baqay; unche rezil bolmighandimu, Men uni bilishim kérek». **22** Shuning bilen bu kishiler u yerdin qozghilip, Sodom terepke yol aldi. Lékin İbrahim yenila Perwerdigarning aldida öre turatti. **23** İbrahim yéqin béríp: — Sen rasttinla heqqaniylarni reziller bilen qoshup halak qilamsen? **24** Sheherde ellik heqqaniy kishi bar bolushi mumkin; Sen rasttinla shu jayni halak qilamsen, ellik heqqaniy kishi üchün u jayni kechürüm qilmassen? **25** Yaq, yaq. Bu ish Sendin néri bolghay! Heqqaniylarni rezillerge qoshup öltürüp, heqqaniylarha rezillerge oxshash muamile qilish Sendin néri bolghay! Pütkül jahanning soraqchisi adalet yürgüzmendu? — dédi. **26** Perwerdigar jawab béríp: — Eger Men Sodom shehiride ellik heqqaniyini tapsam, ular üchün pütkül jayni ayap qalimen, — dédi. **27** Andin İbrahim jawab béríp: — Mana men peqet topa bilen küldin ibaret bolsammu, men Igem bilen sözleshkili yene pétinalidim. **28** Mubada shu ellik heqqaniyidin besh kishi kem bolsa, Sen bu besh kishining kem bolghini üchün pütkül sheherni

yoqitamsen? — dédi. U: — Eger Men shu yerde qiriq beshni tapsammu, uni yoqatmaymen, dédi. **29** İbrahim Uningha sözini dawam qilip: — Shu yerde qiriq kishila tépilishi mumkin, déwidi, [Perwerdigar]: — Bu qiriqi üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **30** U yene söz qilip: I Igem, xapa bolmighaysen, men yene söz qilay. Shu yerde ottuzi tépilishi mumkin? — dédi. U: — Eger Men u yerde ottuzni tapsammu, yoqatmaymen, — dédi. **31** U yene söz qilip: — Mana emdi men Igem bilen sözleshkili jür’et qildim; shu yerde yigirmisi tépilishi mumkin, — dédi. Perwerdigar söz qilip: bu yigirmisi üchün u yerni yoqatmaymen, — dédi. **32** U sözlep: — I Igem, xapa bolmighay, men peqet mushu bir qétimla söz qilay! Shu yerde oni tépilishi mumkin, déwidi, u jawab béríp: — Men oni üchün uni yoqatmaymen, — dédi. **33** Perwerdigar İbrahim bilen sözlüşip bolghandin keyin ketti; Ibrahimmu öz jayığha qaytip ketti.

19 İkki perishte kechte Sodomha yétip keldi; shu chaghda Lut Sodomning derwazisida olтуратти. Lut ularni körüpla ornidin turup, aldigha chiqip yüzü yerge tegküdekk tezim qilip: **2** — Mana, ey xojilirim, keminilirining öyige chüshüp putliringlarni yuyup qonup qalghaysiler; andin ete seher qopup yolgha chiqsanglarmu bolidu, déwidi, bular jawaben: — Yaq, biz sheher meydanida kechleymiz, — dédi. **3** Emma u ularni ching tutuwidi, axir ular uning bilen béríp öyige kirdi. U ulargha dastixan sélip, pétir toqachlarni pishurup berdi, ular ghizalandı. **4** Ular téxi yatmighanidi, sheherdikiler, yeni Sodomning erkekli, yash, qéri hemmisi herqaysi mehellilerdin kélép öyni qorshiwaldı; **5** ular Lutni chaqirip uningha: — Bugün kechte séningkige kirgen ademler qéni? Ularni bizge chiqirip ber, biz ular bilen yéqinchiliq qilimiz, — dédi. **6** Lut derwazining aldigha, ularning qéshiga chiqip, ishikni yépiwétip, **7** ulargha: — Ey buraderlirim, mundaq rezillikni qilmanglar! **8** Mana, téxi héch er bilen bille bolmighan ikki qizim bar; ularni silerge chiqirip béréy. Ular bilen xalighininglarni qilinglar. Emma bu ademler ögzemning sayisi astigha kirgeniken, siler ularni héchnéme qilmanglar! — dédi. **9** Lékin ular jawab béríp: «Néri tur!» déginiche, yene: — Bu yerde turushqa kelgen bu musapir hakim bolmaqchimiken? Emdi sanga ulargha qilghandinmu better yamanlıq qilimiz! — dep Lutni qistap, ishikni chéqishqa basturup keldi. **10** Emma u ikki kishi qollirini uzitip Lutni öyge öz qéshiga tartip ekiriwélip,

ishikni taqiwaldi **11** we öyning derwazisining aldidiki ademlerni kichikidin tartip chongighiche korluqqa muptila qildi; shuning bilen ular derwazini izdep, halidin ketti. **12** Andin ikkeylen Lutqa: — Mushu yerde yene birer kiming barmu? Küy'oghul, oghul yaki qizliring we yaki sheherde bashqa ademliring bolsa ularni bu yerdin élip ketkin! **13** Chünki biz bu yerni yoqitimiz; chünki ular toghruluq kötürülgelen dad-peryad Perwerdigarning aldida intayin küchlük bolghach, Perwerdigar bizni uni yoqitishqa ewetti, — dédi. **14** Shuning bilen Lut tashqirigha chiqip, qizlirini alidighan [bolghusi] küy'oghullirining qéshigha béríp: «Emdi qopup bu yerdin chiqip kéténgler; chünki Perwerdigar sheherni yoqitidu» — dédi. Emma u [bolghusi] küy'oghullirining nezirige chaqchaq qilghandek köründi. **15** Tang atqanda, perishtiler Lutni aldiritip: — Emdi qopup ayaling bilen qéshingdiki ikki qizingni alghin; bolmisa sheherning qebihlikige chétılıp qélip, halak bolisen, — dédi. **16** Emma u téxiche arisaldi bolup turghanda, Perwerdigar uninggha rehim qilghanligi üchün, u ikkiylen Lutning qolini, ayalining qolini we ikki qizining qollirini tutup, ularni sheherning sirtigha echiqip, orunlashturup qoydi. **17** Ularni chiqarghandin kéyin shu ish boldiki, ulardin biri uninggha: — Jéningni élip qach, halak bolmasliqing üçün keyningge qarimay, tüzlengliktiki héch yerde toxtimay, taghqa qachqin! — dédi. **18** Lékin Lut ulargha: — Undaq bolmigraphay, ey xojam, ötünüp qalay! **19** Mana, kemineng közüngde iltipatapti, jénimni qutquzdung, manga zor merhemet körsetting; emma men taghqa qachalmaymen; undaq qilsam, manga birer apet chüshüp, ölüp kétermenmikin. **20** Qara, awu sheherge qéchip barsa bolghudek nahayiti yéqin iken, shundaqla kichik sheher iken! Ötünüp qalay, méning shu yerge qéchishimha yol qoyghaysen! U kichik [sheher] emesmu?! Jénim shu yerde aman qalidu! — dédi. **21** Perishte uninggha jawab béríp: — Xeyr, bu ishtimu sanga maqul bolay, sen éytqan shu sheherni weyran qilmay. **22** Emdi u yerge tézdin qéchip barghin; chünki sen shu yerge yétip barmighuché héch ish qilalmasmen, — dédi. Shunga u sheherning ismi «Zoar» dep atalghan. **23** Lut Zoargha yétip barghanda kün nuri yer yüzige chéchilghanidi. **24** Shu chaghda Perwerdigar ershtin, öz yénidin Sodom bilen Gomorraning üstige güngürt we ot yaghdurup, **25** shu sheherlerni, pütküllü tüzlenglikni hemde sheherlerdiki barlıq ahaliler we yerdin ün'genlerni qoshup berbat

qıldı. **26** Lékin Lutning arqisidin mangghan ayali keynige qariwidi, tuz tüwrükke aylinip qaldı. **27** Etisi tang seherde, Ibrahim qopup ilgiri Perwerdigarning aldida turghan jaygha chiqip, **28** Sodom bilen Gomorra terepke, shundaqla tüzlenglikning hemme yérige nezer séliwidi, mana, yer yüzidin xumdanning tütünidek tütün örlewatqinini körde. **29** Emma shundaq boldiki, Xuda u tüzlenglikti sheherlerni weyran qilghanda, U Ibrahimni ésige élip, Lut turghan sheherlerni berbat qilghanda uni balay'apetning ichidin chiqirip qutquzdi. **30** Emma Lut Zoar shehiride turushtin qorqqachqa, Zoardin kétip, taghqa chiqip, ikki qizi bilen shu yerde makanlashti. U ikki qizi bilen bir öngürde turdi. **31** Emdi chong qiz kichikige: — Atimiz bolsa qérip ketti; dunyaning qaide-yosuni boyiche bu yurtta bizge yéqinchiliq qilidighan héch er kishi qalmidi. **32** Qéni, atimizni sharab bilen mest qilip qoyup, uning bilen bille yatayli; shundaq qilsaq, biz perzent körüp atimizning uruqini qalduralaymiz, — dédi. **33** Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzülp [mest qilip] qoyup, chong qizi kirip atisi bilen yatti. Lékin Lut uning kirip yatqinini, qopup ketkininimu héch sezmidı. **34** Etisi shundaq boldiki, chongi kichikige: — Mana, men axsham atam bilen yattim; bütün kechtimu uningha yene sharab ichküzeyli; shuning bilen sen kirip uning bilen yatqin; shundaq qilip, her ikkimiz perzent körüp atimizning neslini qalduralaymiz, — dédi. **35** Shuning bilen ular u kéchisi atisigha sharab ichküzülp [mest qilip] qoyup, kichik qizi ornidin turup uning bilen bille yatti. Emma Lut uning kirip yatqinini, qopup ketkininimu héch sezmidı. **36** Shundaq qilip, Lutning ikkila qizi öz atisidin hamilidar bolup qaldı. **37** Chongi bolsa oghul tughup, uning étini Moab qoydi; u bugünkü Moabiyarning atisidur. **38** Kichikimu oghul tughup, uning étini Ben-Ammi qoydi. U bugünkü Ammoniyarning atisidur.

20 Ibrahim u yerdin chiqip, jenub tereptiki Negewge köchüp kélip, Qadesh bilen Shurning arılıqida turup qaldı; bir mezgildin kéyin Gerarda olturaqlashti. **2** Shu yerde Ibrahim ayali Sarah toghrisida: «U méning singlimdur», dégenidi. Shuning bilen Gerarning padishahi Abimelek adem ewetip, Sarahni [özigue] xotun bolushqa éliwaldi. **3** Lékin [bir künü] kéchisi chüshide Xuda Abimelekke kélip uninggha: — Mana, sen özüngge éliwalghan ayal sewebidin emdi ölgən ademdursen; chünki u bashqa birsining ayalidur —

dédi. 4 Emma Abimelek uninggha téxi yéqinchiliq qilmighanidi. U Xudagha: — I Reb, heqqanibir xelqinim halak qilamsen? 5 U özimu manga: «U méning singlim» dep éytmidimu? Yene kélip, bu ayalmu «U méning akam», dep éytqanidi. Men bolsam sap könglüm we durus niyitim bilen bu ishni qildim, — dédi. 6 Xuda chüshide uninggha yene: — Bu ishni sap köngül bilen qilghiningni bilimen; shu sewebtin Men séni aldimda gunah qilishtin tosup, uninggha tégishingge qoymidim. 7 Emdi u kishining ayalini özige qayturup ber; chünki u Peyghember, u séning heqqingde dua qilidu we sen tirik qalisen. Eger uni yandurup bermiseng shuni bilip qoyghinki, sen we hemme ademliring qoshulup jezmen ölisiler, — dédi. 8 Abimelek etigen tang seherde qopup, hemme xizmetkarlarını chaqırıp, bu sözlerning hemmisini ularning qulaqlırığa saldı; bu ademler nahayiti qorqushup ketti. 9 Andin Abimelek İbrahimni chaqırıp uninggha: — Bu bizge néme qilghining? Men sanga zadi néme gunah qildim, sen men we padishahlıqimha éghir bir gunahni yüklep qoydung? Manga qilmaydighan ishlarnı qılding! — dédi. 10 Abimelek İbrahimha yene: — Sen zadi bizning néme ishimizni körgining üçhün mushu ishni qılding? — dédi. 11 İbrahim jawab béríp: — «Bu yerde shübhisizki héchkim Xudadın qorqmaydiken, ular méní ayalim tüpeylidin öltürüwétidu», dep oylighanidim. 12 Emeliyyete, uning méning singlim ikenlikli rast, lékin u méning ata bir, ana bölek singlim; kéyin u méning ayalim boldi. 13 Lékin Xuda méní atamning öyidin chiqırıp sergerdanlıqqa yürgüzginide, men ayalimha: — Biz qeyergila barsaq, sen manga shundaq shapaet körsetkeysenki, méning toghramda: «Bu méning akam bolidu», dégin, — dep éytqanidim — dédi. 14 Andin Abimelek qoy-kalilar, qullar we dédekterni élip ularını İbrahimha berdi we ayali Sarahnim uninggha qayturup berdi. 15 Abimelek: — Mana méning zéminim bolsa aldingda turuptu; közüngge qaysi yer yaqsa shu yerde turghin, — dédi. 16 U Sarahqa: «Mana, men akanggha ming kümüsh tengge berdim; mana bular öz yéningdikiler, shundaqla hemme ademlerning köz aldida uyatni yapquchi bolidu; shuning bilen sen herqandaq dagh-eyibtin xalas bolisen». 17 İbrahim Xudagha dua qıldı, Xuda Abimelek, ayali we kénizeklirini saqaytti; andin ular [yene] bala tughalaydighan boldi; chünki Perwerdigar İbrahimning ayali Sarah tüpeylidin Abimelekning

öyidiki hemme xotunlarning baliyatqulirini étip qoyghanidi.

21 Emdi Perwerdigar wede qilghinidek Sarahni yoqlidi; Perwerdigar Sarahqa déginidek qildi. 2 Sarah hamilidár bolup, İbrahim qérighanda Xuda uninggha békítken waqitta bir oghul tughup berdi. 3 İbrahim özige törelgen oghli, yeni Sarah uninggha tughup bergen oghlining ismini Ishaq qoysi. 4 Andin İbrahim Xuda uninggha buyrughinidek öz oghli Ishaq tughulup sekkizinchı künü xetne qıldı. 5 Oghli Ishaq tughulghan chaghda, İbrahim yüz yashta idi. 6 Sarah: «Xuda méní küldürtüwetti; herkim bu ishni anglisa, men bilen teng külüshidu», dédi. 7 U yene: — Kimmu İbrahimha: «Sarah bala émitidighan bolidu!» dep éytalaytti? Chünki u qérighanda uninggha bir oghul tughup berdim! — dédi. 8 Bala chong bolup, emchektin ayrıldı. Ishaq emchektin ayrılgan künü İbrahim chong ziyanet ötküzüp berdi. 9 Emma Sarah misirliq Hejerning İbrahimha tughup bergen oghulning [Ishaqni] mesxire qiliwatqinini körüp qaldı. 10 Shuning bilen u İbrahimha: — Bu dédek bilen oghlini heydíwet! Chünki bu dédekning oghli méning oghlum Ishaq bilen teng waris bolsa bolmaydu!, — dédi. 11 [Sarahning] bu sözi İbrahimha tolimu éghir keldi; chünki [İsmailmu] uning oghli-de! 12 Lékin Xuda İbrahimha: — Balang we dédiking wejidin bu söz sanga éghir kelmisun, belki Sarahning sanga dégenlirining hemmisige qulaq salghin; chünki Ishaqtin bolghini séning nesling hésablinidu. 13 Lékin dédekning oghlidinmu bir xelq-millet peyda qilimen, chünki umu séning nesling, — dédi. 14 Etisi tang seherde İbrahim qopup, nan bilen bir tulum suni élip Hejerge béríp, öshnisige yüdküzüp, balını uninggha tapshurup, ikkisini yolgha sélip qoysi. Hejer kétip, Beer-Shébaning chólilde kézip yürdi. 15 Emdi tulumdiki su tügep ketkenidi; Hejer balını bir chatqalning tüwige tashlap qoyp, öz-özige: «Balining ölüp kétishige qarap chidimaymen» dep, bir oq étimche yiraqqa béríp, udulida olturdi. U udulida olturup, peryad kötürüp yighlidi. 17 Xuda oghulning yığha awazini anglidi; shuning bilen Xudanıg Perishtisi asmandın Hejerni chaqırıp uninggha: — Ey Hejer, sanga néme boldi? Qorqmighin; chünki Xuda oghulning [yığha] awazini yatqan yéridin anglidi. 18 Emdi qopup, qolung bilen balını yólep turghuz; chünki Men uni ulugh bir el-millet qilimen, — dédi. 19 Shuan Xuda [Hejerning] közlerini achi, u bir quduqni kördi. U béríp tulumgha

su toldurup, oghulgha ichküzdi. **20** Xuda u bala bilen bille boldi; u ösüp chong boldi. U chölde yashap, mergen bolup yéitishti. **21** U Paran chölidle turdi; shu waqitlarda amisi uninggha Misir zéminidin bir qizni xotunluqqa élip berdi. **22** U waqitlarda shundaq boldiki, Abimelek we uning leshkerbési Fikol kélip Ibrahimgħa: — Qilghan hemme ishliringda, Xuda séning bilen billidur. **23** Emdi sen del mushu yerde manga, oghlumgha we newremge xiyanet qilmasliqqa Xudaning namida qesem qilip bergeysen; men sanga körsitip kelgen méhribanlıqimdek, senmu manga we sen hazır turuwtaqan yurtqa méhribanlıq qilghaysen, — dédi. **24** Ibrahim: Qesem qilip bérey, dédi. **25** Andin Ibrahim Abimelekning chakarliri tartiwalghan bir quduq toghrisida Abimelekni eyiblidi. **26** Abimelek: — Bu ishni qilghan kishini bilmeymen; sen bu ishni mangimu éytmapsen; men bu ishni peqet bügħiġla anglihim, — dédi. **27** Ibrahim qoy-kala élip Abimelekke teqdim qildi; andin ular ikkili si ehde qilishti. **28** Ibrahim yene padidin yette chishi qozini bir terepke ayrip qoydi. **29** Abimelek Ibrahimdin: — Sen bir terepke ayrip qoyghan bu yette chishi qozining néme menisi bar? — dep soriwidi, **30** u: — Méning bu quduqni kolighinimni étirap qilghiningħha guwahlıq süpitide bu yette chishi qozini qolumdin qobul qilghaysen, — dep jawab berdi. **31** Bu ikkisi shu yerde qesem qilishqanlıqı üchün, u shu jayni «Beer-Shéba» dep atidi. **32** Shu teriqide ular Beer-Shébada ehde qilishti. Andin Abimelek we uning leshkerbési Fikol qozghilip, Filistiylerning zéminigha yénip ketti. **33** Ibrahim Beer-Shébada bir tüp yulghunni tikip, u yerde Ebediy Tengri bolghan Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet qildi. **34** Ibrahim Filistiylerning zéminida uzun waqitqiche turup qaldi.

22 Bu ishlardin kényin shundaq boldiki, Xuda Ibrahimni sinap uningħha: — Ey Ibrahim! dédi. U: mana men! — dep jawab berdi. **2** U: — Sen oghlungni, yeni sen söyidighan yalghuz oghlun Ishaqni élip, Moriya yurtigha béríp, shu yerde, Men sanga éytidighan tagħlarning birining üstide uni köydürme qurbanlıq süpitide sun'ghin, — dédi. **3** Etisi Ibrahim seher qopup, éshikini toqup, yigitliridin ikkiyen bilen Ishaqni bille élip, köydürme qurbanlıq üchün otun yérip, Xuda uningħha éytqan yerge qarap mangdi. **4** Üchinchi kūni Ibrahim beshini kötürüp qarap, yiraqtin u yerni kördi. **5** Ibrahim yigitlirige: — Siler éshek bilen mushu yerde turup turunglar.

Yaritilish

Men balam bilen u yerge béríp, sejde qilip, andin qéshinglарgha yénip kelimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Ibrahim köydürme qurbanlıqqa kereklik otunni élip, oghli Ishaqqa yüdküzüp, özi qoligha pichaq bilen otni élip, ikkisi bille yürüp ketti. **7** Ishaq atisi Ibrahimgħa: — Ey atal! déwidi, u uningħha jawab béríp: — Mana men, oghlum, dédi. U uningdin: — Mana ot bilen otun'ghu bar, emma köydürme qurbanlıq bolidiġħan qoza qéni? — dep soriwidi, **8** Ibrahim jawab béríp: — Ey oghlum, Xuda Özi Özige köydürme qurbanlıq qozini teminleydu, — dédi. Andin ikkisi birge yolini dawamlaşturdi. **9** Axirida ular Xuda Ibrahimgħa éytqan jayħha yétip keldi. Ibrahim u yerde qurban'għa yasap, üstige otunni tizip qoydi. Andin u oghli Ishaqni bagħlap, uni qurban'għadiki otunningi üstide yatquzzdi. **10** Andin Ibrahim qoloni użi tip, oghlini bogħuzlighi pichaqni aldi. **11** Shuan Perwerdigarning Perishtisi asmandin uni chaqirip uningħha: — Ibrahim, Ibrahim! — dep warqiridi. U: — Mana men, — dédi. **12** U uningħha: — Sen baligha qolunġni tegħkūzmin, uni héchnéme qilmighin; chünki Men séning Xudadin qorqqanlıqinqi bildim; chünki séning oghlungni, yeni yalghuz oghlungni Mendin ayimiding, — dédi. **13** Ibrahim beshini kötürüp qariwidi, mana, arqisida münggħi lira chatqalgha chirmiship qalghan bir qoħqarni kördi. Ibrahim béríp qoħqarni élip, uni oghlinning ornida köydürme qurbanlıq qilip sundi. **14** Shuning bilen Ibrahim shu jayħha «Yahweh-Yireh» dep at qoydi. Shunga kishiler: «Perwerdigarning téghida temiñlinidu» dégen bu söz bugün'ge qeder éytilip kéliwatidu. **15** Perwerdigarning Perishtisi asmandin Ibrahimni ikkinchi qétim chaqirip uningħha: — **16** Sen öz oghlungni, yeni yalghuz oghlungni ayimay bu ishni qilghining üchün Men Özüm bilen qesem qilimenki, deydu Perwerdigar, **17** — Men séni zor beriketlep, neslingni asmandiki yultuzlardek nurghun köpeytip, déngiz sahilidiki qumdek ghodditimen; nesling bolsa düshmenlirining derwazilirigha ige bolidu. **18** Sen Méning awazimħa qulaq salghining üchün yer yüzdik barliq el-yurtlar neslingning nami bilen özliri üchün bext-beriket tileydu, — dédi. **19** Andin Ibrahim yigitlirining qéshigha yénip bardi. Ular hemmisi ornidin turushup Beer-Shébagħa yol aldi. Ibrahim Beer-Shébada turup qaldi. **20** Bu ishlardin kényin Ibrahimgħa: «Mani Milkahmu ining Nahorħa birqanča oghul tughup béríptu», dégen xewer yetti. **21** Ular bolsa tunji oghli

uz, uning inisi Buz we Aramning atisi bolghan Kemuel, 22 andin Kesed, Xazo, Pildash, Yidlaf we Bétuel dégen oghullar idı. 23 (Bétueldin Riwkah töreldi). Bu sekkizini Milkah Ibrahimning inisi Nahorgha tughup berdi. 24 Shuningdek uning kéniziki Reumahmu Tébah, Gaham, Taxash we Maakah dégenlerni tughup berdi.

23 Sarah bir yüz yigirme yette yashqiche ömür kördi. Bu Sarahning ömrining yilliri idı. 2 Sarah Qanaan zéminidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronda wapat boldi. Ibrahim béríp Sarah üçhün matem tutup yighazar qildı. 3 Ibrahim öz merhumesining yénidin qopup, Hittiylargha söz qılıp: 4 — Men bolsam aranglarda musapir méhman, xalas; siler emdi aranglardin manga bir yerlik béringlar; shuning bilen men bu merhumemni aldimda körünüp turmisun üçhün élip béríp depne qilay, — dédi. 5 Hittiylar Ibrahimha jawab béríp: — I xojam, bizge qulaq salghayla! Sili arimizda Xudanıng bir shahzadisi hésablinila! Arimizdiki eng ésil yerlikni tallap, shu yerde merhumelirini depne qilghayla! Merhumelirini depne qilishqa héchqaysımız öz yerlikini silidin ayimaydu, — dédi. 7 Ibrahim ornidin turup, u zémindiki xelqqe, yeni hittiylargha tezim qılıp, 8 ulargha: — Eger merhumemning köz aldimda turiwermesliki tühün, uni élip béríp, depne qilishimni rawa körsenglar, undaqta sözümni anglap méning üçhün Zoharning oghli Efron'gha söz qılıp, 9 uning étizining ayighida öziningki bolghan Makpélahning gharini manga bérishini iltimas qilinglar. U manga buni silernen aranglarda góristan bolushqa tolug nerxide bersun, — dédi. 10 Shu chaghda Efron Hittiylar arisida olтуратты. Shuning bilen hittiylıq Efron hittiylarning aldida, yeni shehirining derwazisidin kirgüchilerning hemmisining aldida Ibrahimha jawab béríp: — 11 Yoqsu, ey xojam, manga qulaq salghayla. Bu étizliqni, shundaqla uningdiki gharnı silige bérey; uni öz xelqim bolghan ademlerning aldida silige berdim; öz méyitlirini depne qilghayla, — dédi. 12 Andin Ibrahim yene zémin xelqi aldida tezim qılıp, 13 Shu zémindiki xelqning qulaqları aldida Efron'gha: — Iltimasimgha qulaq salghayla; men bu étizliqning nerxi boyiche pul bérey, uni mendin qobul qilghayla, andin men méyitimi shu yerde depne qilay, — dédi. 14 Efron Ibrahimha jawab béríp uninggha: 15 Ey xojam, manga qulaq salghayla; töt yüz shekel kümüşke yaraydighan bir étizliq, sili bilen méning aramda néme idı? Sili méyitlirini depne qilghayla — dédi. 16 Ibrahim Efronning sözige

qoshuldi; andin Efron Hittiylar aldida éytqan bahani, yeni shu chaghdiki soda ölchimi boyiche töt yüz shekel kümüşni tarazida tartip berdi. 17 Shundaq qılıp Mamrening udulidiki Makpélahqa jaylashqan Efronning étizliqi, yeni étizliqning özi, uningdiki ghar, shundaqla étizliqning ichi we etrapidiki barlıq derexlerning hemmisi 18 Hittiylarning köz aldida Ibrahimha tapshurulup, [yeni Efronning] shehirining derwazisidin barlıq kirgüchilerning aldida uning mülki qılıp békitledi. 19 Shuningdin kényin Ibrahim ayali Sarahni Qanaan zéminidiki Mamre (yeni, Hébron)ning udulidiki Makpélahning étizliqining gharida depne qildi. 20 Shu teriqide u étizliq we uningdiki ghar hittiylar teripidin Ibrahimha góristan bolushqa tayin qilindi.

24 Ibrahim qérip, yéshi bir yerge béríp qalghanidi; Perwerdigar Ibrahimha her terepte bext-beriket ata qilghanidi. 2 Ibrahim öyidiki eng mötiwer xizmetkari, özining pütün mal-mülkini bashquridighan ghojidargha: — Qolungni yotamning astigha qoyghin; 3 Men séni asmanlarning Xudasi shundaqla yerning Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen qesem qildurimenki, sen men hazır turuwtaqan bu Qanaaniylarning arisidin oglumgha qız élip bermey, 4 Belki öz yurtumgha, shundaqla öz uruq-tughqanlırimning qéshigha béríp, oglum Ishaqqa xotun élip bergeyse, — dédi. 5 Xizmetkari uninggha: — Mubada u qız men bilen bu yurtqa kelgili unimisa, undaqta özliri chiqqan shu yurtqa oghullarını yandurup apiramdimen? — dédi. 6 Ibrahim uningha jawab béríp: — Hézi bol, oglumnu hergiz shu yerge yandurup barmighin! 7 Méni atamning öyi bilen tughulghan yurtumdin yéteklep élip kelguchi, yeni manga söz qılıp: — «Séning neslingge bu yurtni bérinen», dep manga qesem qilghan, asmannıng Xudasi bolghan Perwerdigar Öz Perishtisini aldingha ewetidu; shuning bilen sen u yerdin oglumgha qız élip kéleleyse. 8 Shundaqtimu, eger qız sen bilen bu yerge kelgili unimisa, men sanga qilduridighan qesemdin xalas bolisen; emma oglumnu u yerge hergiz yandurup barmighin, — dédi. 9 Shuning bilen xizmetkar qolını xojisi Ibrahimning yotisining astigha qoyup turup, bu toghrida uninggha qesem qildi. 10 Andin xizmetkar bu toghrida xojisining tögiliridin onni, shundaqla xojisining herxil ésil nersilirini élip yolgha chiqti; u Aram-Naharaim rayonığha seper qılıp, Nahorning shehirige yétip keldi. 11 U

sheherning sirtidiki bir quduqning yénida tögilirini chökündurdi: bu kechqurun, qiz-ayallarning su tartqili chiqidighan chéghi idi. **12** U dua qilip: — Ey xojam İbrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, ötünimenki, bugün méning ishimni onggha tartqaysen, xojam İbrahimha shapaet körsetkeysen. **13** Mana men bu yerde quduqning beshida turuwaitimen we sheher xelqining qizliri bu yerge su tartqili kéliwatidu. **14** Emdi shundaq bolsunki, men qaysi qizgha: «Komzikingni chüshürseng, men su ichiwsam boptiken!» désem, u jawab béríp: «Mana ichkin, men tögiliringnimu sughirip qoyay», dése, u qiz sen qulung Ishaqqa békítkinning özi bolsun. Buningdin séning xojam İbrahimha shapaet qilghiningni bileylemen, — dédi. **15** U téxi sözini tügetmeyla, mana Riwkah kozini müriside kötürüp chiqip keldi; u bolsa İbrahimning inisi Nahorning ayali Milkahtin tughulghan oghli Bétuelning qizi idi; **16** Qiz intayin chirayliq bolup, héch er kishi tegmigen pak qiz idi. U quduqning boyigha chüshüp, komzikini toldurup andin chiqti. **17** Xizmetkar uning aldigha yügürüp béríp: — Ötünüp qalay, komzikingtin azghina su otlialay, dédi. **18** U jawab béríp: — Ichkeyla, ey xojam! depla, komzekni derhal qoligha élip, uning su ichishi üchün sundi. **19** U süyidin uningha qan'ghuche ichküzungedin keyin: — Tögilirigimu qan'ghuche su ichküzungip qoyay, — dédi. **20** Shuning bilen u derhal komzektiki suni olaqqa töktüwétip, yene quduqqa su tartqili yügürüp bardi; u uning hemme tögilirige su tartip berdi. **21** U kishi uningha közini tikkiniche jimjit turup, Perwerdigarning yolini ong qilghan, qilmighanliqini bilish üchün kütüwatatti. **22** Tögiler su ichip qan'ghanda, shundaq boldiki, héliqi kishi yérim shekellik bir altun burun halqisi bilen ikki qoligha on shekellik altun bilezükni chiqirip qizgha béríp uningha: **23** Sen kimmning qizi bolisen? Manga dep berseng! Atangning öyide bizge qon'ghudek jay barmu? — dep soridi. **24** Qiz uningha: — Men Milkahning Nahorha tughup bergen oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi, **25** yene uningha: — Bizningkide saman bilen boghuz kengri, [silergel] qon'ghili jaymu bar, — dédi. **26** Shuan bu adem éngiship Perwerdigarning aldida sejde qilip: **27** Öz shapaiti bilen hojamdin wapadarliqini ayimghan, xojam İbrahimning Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana oqulghay! Perwerdigar bu sepirimde méni xojamning qérindashliri turghan öyge bashlap

keldi! — dédi. **28** Qiz yügürüp béríp, bularning hemmisini anisining öydikilerge éytip berdi. **29** Emdi Riwkahning Laban dégen bir akisi bar idi. Laban quduqning beshigha, u ademning qéshigha yügürüp chiqti. **30** Chünki u singlisining burun halqisini we qolliridiki bilezükterni körüp, hemde singlisining: u adem manga mundaq-mundaq dédi, déginini anglap, u ademning qéshigha bardı. Mana, u kishi quduqning yénida tögilerning qéshida turatti. **31** Laban uningha: — Ey Perwerdigarning bext-berikiti ata qilin'ghuchi, kirgeyla! Néme üchün tashqirida turdila? Men öyni teyyarlap qoydum, tögilergimu jay raslidim, — dédi. **32** U adem öyge kirdi; Laban tögilerdin yükni chüshürüp, tögilerge saman bilen boghuz béríp, u kishining hem uning hemrahlirining putlirini yughili su élip keldi; **33** andin u kishining aldigha taam qoyuldi; lékin u: — Men gépimni démey turup taam yémeymen, — dédi. Laban jawab béríp: — Éytqayla, dédi. **34** U: — Men bolsam İbrahimning xizmetkarimen; **35** Perwerdigar xojamgha köp bext-beriket ata qilghachqa, u ulugh bir kishi boldi. U uningha qoy bilen kala, kümüş bilen altun, qul bilen dédeklerni, töge bilen ésheklerni berdi. **36** Xojamning ayali Sarah qérighanda xojamgha bir oghul tughup bergenidi. Xojam [oghligha] özining barliqini atidi. **37** Xojam méni qesem qildurup: «Sen men turuwaitqan zémindiki Qanaaniylarning qizliridin oghlumgha xotun élip berme, **38** belki jezmen atamning öyige, öz tughqanlirimning qéshigha béríp, oghlumgha xotun élip bergeyse», — dédi. **39** U waqitta men xojamgha: «U qiz men bilen kelgili unimisichu?» — désem, **40** u manga jawab béríp: «Tutqan yollirim uningha ochuq bolghan Perwerdigarım Öz Perishtisini séning bilen ewetip, yolungni ong qilidu. Bu teriqide sen méning ailidikilirim arisidin, atamning jemeti ichidin oghlumgha xotun élip bérisen. **41** Shundaq qilip ailemdikilerning qéshigha yétip barghiningda, sen men qildurghan qesemdin xalas bolisen; ular sanga qizni bermisimu oxhashla qesemdin xalas bolisen», — dégenidi. **42** Shunga men bugün bu quduqning qéshigha kélip: — Ey, xojam İbrahimning Xudasi bolghan Perwerdigar, eger sen bu sepirimni ong qilsang: — **43** mana men su quduqining yénida turuwaitimen; we shundaq bolsunki, su tartqili kelgen qizgha: «Komzikingdin manga bir otlam su bergen bolsang», désem, **44** u manga: «Sen ichkin, tögiliringgimu su tartip béréy», dep jawab berse,

undaqta bu qiz del Perwerdigar Özi xojamning oghli üchün békitken qiz bolsun, dep dua qilghanidim. 45 Könglümde téxi sözüm tügimeyla, mana, Riwkah komzekni müriside kötürüp chiqip, quduqning boyigha chüshüp su tartti; men uningha: — Iltipat qilip, manga su ichkili qoysang, déwidim, 46 u derhal komzikini mürisidin chüshürüp: «Ichkeyla, tögilirinimu sughirip qoyay», dédi. Shuning bilen men ichtim; u tögilirinimu sughirip qoydi. 47 Andin men uningdin: — Kimning qizi bolisen, dep sorisam, u jawab béríp: — Men Nahorning Milkahdin tughulghan oghli Bétuelning qizi bolimen, — dédi. Shu chaghda men uning burnigha halqa, qollirigha bilezüklerni sélip qoydum; 48 andin éngiship Perwerdigargha sejde qildim; xojamning qérindishining qizini uning oghli üchün élip kétishke méning yolumni ong qilghini üchün, xojamning Xudasi bolghan Perwerdigargha hemdusana éyttim. 49 Emdi siler xojamgha ixlas qilip shapaet körsiteyli désenglar, buni manga denglar. Eger xalimisanglar, unimu manga éytinglar, men ong terekpe yaki sol terekpe barimen, — dédi. 50 Emdi Laban bilen Bétuel jawab béríp: — Bu ish Perwerdigardin bolghach, silige ya undaq ya bundaq déyelmeymiz. 51 Mana, Riwkah aldilirida turidu; uni élip ketkeyla. U Perwerdigarning déginidek öz xojilirining oghligha xotun bolsun, — dédi. 52 İbrahimning xizmetkari ularning sözlirini anglap, yerge éngiship, Perwerdigargha sejde qildi. 53 Andin, xizmetkar kümüş buyumlarni, altun buyumlarni we kiyim-kécheklerni chiqirip, bularni Riwkahqa berdi; u yene qizning akisi we anisighimu qimmetlik hediyelerni sundi. 54 Andin u we hemrahliri bilen bille yep-ichip, shu yerde qonup qaldı. Etisi seherde qopup, u ulargha: méni xojamning qéshigha yolgha sélip qoyunglar, déwidi, 55 Qizning akisi bilen anisi uningha: — Qiz birqanche kün yaki on kün yénimizda tursun; andin barsun, — dédi. 56 Emma u ulargha: — Perwerdigar méning sepirimni ong qilghaniken, méni tosmanglar; xojamning qéshigha bérishim üchün méni yolgha sélip qoyunglar, — dédi. 57 Ular uningha: — Qizni chaqirip, uning aghzidin anglap baqayli, dep 58 Riwkahni chaqirip uningdin: — Bu adem bilen baramsen? dep soriwidi, u: — Baray, dep jawab berdi. 59 Shuning bilen ular singlisi Riwkahni, uning inik'anisi, İbrahimning xizmetkari we ademliri bilen qoshup yolgha sélip qoydi. 60 U waqitta ular Riwkahqa bext tilep: — Ey singlimiz, minglighan on

minglighan ademlerning anisi bolghaysen! Nesling düshmenlirining derwazilirigha ige bolghay! — dédi. 61 Shuning bilen Riwkah bilen uning dédekliri ornidin turup, tögilerge minip, u kishige egiship mangdi. Shundaq qilip xizmetkar Riwkahni élip yolgha chiqti. 62 Ishaq Beer-lahay-roy dégen jaydin bayila qaytip kelgenidi; chünki u jenubtiki Negewde turatti; 63 Ishaq kechqurun istiqametke dalagha chiqqanidi; u beshini kötürüp qarisa, mana tögiler kéliwatatti. 64 Riwkah beshini kötürüp, Ishaqni kördi; u derhal tögidin chüshüp, xizmetkardin: — Sehrada bizning aldimizgħa chiqiwaqtan bu kishi kim bolidu? — dep soridi. Xizmetkar: — Bu xojamdur! dédi. Riwkah derhal chümbilini tartip yüzini yépiwaldi. 66 Xizmetkar emdi qilghan hemme ishlirini Ishaqqa éytip berdi. 67 Ishaq qizni anisi Sarahning chédirigha bashlap kirdi; u Riwkahni öz emrige aldi; u uning xotuni boldi. U uni yaxshi körüp qaldi; bu teriqide Ishaq anisining wapatidin kényin teselliapti.

25 İbrahim Keturah isimlik yene bir ayalni alghanidi.

2 U İbrahimha Zimran, Yoqshan, Médan, Midyan, Ishbak we Shuahni tughup berdi. 3 Yoqshandin Shéba bilen Dédan töreldi; Dédanning ewladliri Ashuriylar, Létushiyalar we Léummiyalar idı. 4 Midiyanning oghulları Efah, Éfer, Hanox, Abida we Eldaah idı. Bular hemmisi Keturahning ewladliri idı. 5 İbrahim barlıqını Ishaqqa atiwetkenidi; 6 İbrahim téxi Hayat waqtida kichik xotunliridin bolghan oghullırigha hediyelerni béríp, andin bularnı oghlı Ishaqtın yiraq tursun dep, kün chiqish terekpe, sherqiy zémin'ha ewetiwetkenidi. 7 İbrahimning ömrining künliri bir yüz yetmish yil boldı; u tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat boldı; u öz qowmining qéshigha béríp qoshuldi. 9 Uning oghulları Ishaq we Ismail uni Mamrening uduligha jaylashqan, hittiyo Zoharning oghlı Efronning étizliqidiki Makpélahning gharida depne qildi. 10 Bu étizliqni İbrahim hittiylardin sétiwalghanidi; mana bu yerlikke İbrahim depne qilindi, ayali Sarahmu mushu yerge depne qilin'ghanidi. 11 İbrahim wapat bolghandin kényin shundaq boldiki, Perwerdigar uning oghlı Ishaqni beriketlidi. Ishaq Beer-Lahay-Royning yénida turatti. 12 Töwendikiler Sarahning misirliq dédiki Hejerdin tughulghan, İbrahimning oghlı bolghan Ismailning ewladliri: — 13 Ismailning oghullırining, ularning nesebnamiliri we qebililiri boyiche ismi töwendikiche: — Ismailning tunji oghlı

Nébayot; andin Kédar, Adbeel, Mibsam, **14** Mishma, Dumah, Massa, **15** Hadad bilen Téma, Yetur bilen Nafish we Qedemah idi. **16** Bular bolsa Ismailning oghulliri bolup, ularning kent we chédirgahliri ularning nami bilen atalghan bolup, ular on ikki qebilige emir bolghanidi. **17** Ismailning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil boldi; u axirqi nepsini tartip wapat bolup, öz qowmining qéshigha béríp qoshuldi. **18** [Uning ewladliri] Hawilah rayonidin tartip shurghiche olturaqlashti (Shur bolsa Misirning utturisida bolup, Ashurgha baridighan yolda idi). Ismail özining barliq qérindashlirining udulida olturaqlashti. **19** Ibrahimning oghli Ishaqning neslining bayani mundaqtur: — Ibrahimdin Ishaq töreldi. **20** Ishaq Padan-Aramda olturushluq aramiy Bétuelning qizi, aramiy Labanning singlisi bolghan Riwkahni xotunluqqa alghanda qiriq yashqa kirgenidi. **21** Emma Riwkah bolsa tughmas bolghachqa, Ishaq xotuni üchün Perwerdigargha dua-tilawet qildi; Perwerdigar uning duasini ijabet qildi; shuning bilen ayali Riwkah hamildar boldi. **22** Emma uning qorsiqidiki ikki bala bir-biri bilen soqushqili turdi. Shuning bilen Riwkah: — Eger bundaqliqini bilsem, [hamildar] bolup néme qilattim? — dep Perwerdigardin sewebini sorighili bardi. **23** Perwerdigar uningha: — «Séning qorsiqingda ikki el bardur, Ichingdin ikki xelq chiqip bir-biridin ayrılidu, Bir xelq yene bir xelqtin ghalib kéliodu, Chongi kichikining xizmitini qilidu» — dédi. **24** Uning ay-küni toshqanda, mana uning qorsiqida derweqe bir jüp qoshkézek bar idi. **25** Awwal tughulghini qizghuch bolup, pütün bedini juwidek tütlük idi. Ular uning ismini Esaw dep qoydi. **26** Andin inisi qoli bilen Esawning tapinimi tutqan halda chiqti. Bu sewebtin uning ismi Yaqup dep qoyuldi. Ular tughulghanda Ishaq atmish yashta idi. **27** Balilar ösüp chong boldi; Esaw mahir owchi bolup, dala-janggalda yürigidighan adem boldi. Yaqup bolsa durus adem bolup, chédirlarda turatti. **28** Ishaq Esawning owlap kelgen göshidin daim yep turghachqa, uningha amraq idi. Lékin Riwkah Yaqupqa amraq idi. **29** Bir küni Yaqup [purchaq] shorpisi qaynitiwatatti; Esaw daladin héríp-échip qaytip keldi. **30** Esaw Yaqupqa: — Men halimdin kettim! Ötünüp qalay, awu qizildin berseng! — Awu qizil nersidin méni ozuqlandursangchu! Men halimdin kettim, — dédi (shu sewebtin uning éti «Édom» depmu ataldi). **31** Yaqup uningha: — Undaq bolsa, tunjiliq hoququngni manga sétip bergen, —

dédi. **32** Esaw: — Men öley dewatimen, bu tunjiliq hoquqining manga néme paydisi? — dédi. **33** Yaqup: — Emise hazır manga qesem qilghin, déwidi, u uningha qesem qilip, tunjiliq hoquqini Yaqupqa sétip berdi. **34** Shuning bilen Yaqup Esawgha nan bilen qizil purchaq shorpisini berdi. U yep-ichip ornidin turup ketti. Shundaq qilip Esaw tunjiliq hoquqigha shunche étibarsiz qarighanidi.

26 [Qanaan] zéminda Ibrahimning waqtidiki acharchiliqtin bashqa yene bir qétimliq acharchiliq yüz berdi. Shuning bilen Ishaq Gerar shehirige, Filistiylerning padishahi Abimelekning qéshigha bardi. **2** Perwerdigar uningha körünüp mundaq dédi: — Sen Misirgha chüshmey, belki Men sanga körsitip bérídighan yurtta turghin. **3** Moshu zémindin chiqmay musapir bolup turghin; shuning bilen Men sen bilen bille bolup, sanga bext-beriket ata qilimen; chünki Men sen we neslingge bu zémirlarning hemmisini béríp, atang Ibrahimha bergen qesimimni ada qilimen; **4** neslingni asmandiki yultuzlardek awutimen we neslingge bu zémirlarning hemmisini bérímen; yer yüzidiki barliq el-yurtlar neslingning [nami] bilen özlirige bext-beriket tileydu; **5** Chünki Ibrahim Méning awazimgha qulaq sélip, tapilighinim, emrlirim, belgilimilirim we qanunlirimni beja keltürdi, — dédi. **6** Shuning bilen Ishaq Gerarda turup qaldi. **7** Emma u yerlik kishiler uning ayali toghrisida sorisa u: — Bu méning singlim bolidu, — dédi; chünki Riwkah intayin chirayliq bolghachqa, Ishaq öz-özige: «Bu méning ayalim bolidu», désem, bu yerlik ademler Riwkahning sewebidin méni öltürüwétermikin, — dep qorqtı. **8** Lékin u shu yerde uzaq waqit turghandin kéyin shundaq boldiki, Filistiylerning padishahi Abimelek derizidin qariwidi, mana Ishaq we ayali Riwkah bir-birige erkiliship turatti. **9** Andin Abimelek Ishaqni chaqirip: — Mana, u jezmen séning ayaling iken! Sen néme dep: «U méning singlim», déding? — déwidi, Ishaq uningha: — Chünki men eslidi uning sewebidin birsi méni öltürüwétermikin, dep ensirigenidim, — dédi. **10** Abimelek uningha: Bu bizge néme qilghining? Tas qaptu xelq arisidin birersi ayaling bilen birge bolghili?! Undaq bolghan bolsa sen bizni gunahqa patquzghan bolatting! — dédi. **11** Andin Abimelek hemme xelqqe buyrup: — Kimki bu kishige we yaki xotunigha qol tegküzse jezmen öltürülmey qalmaydu, — dep yarlıq chüshürdi. **12** Ishaq u zéminda tériqchiliq qildi: u shu yili yerdin

yüz hesse hosul aldi; Perwerdigar uni beriketligenidi. **13** Bu kishi bash kötüüp, barghanséri rawaj tépip, tolimu katta kishilerdin bolup qaldi. **14** Uning qoy-kala padiliri we öyidiki qulliri intayin köpeydi; Filistiyler uningha heset qilghili turdi. **15** Bu sewebtin uning atisi Ibrahimning künliride atisining qulliri kolighan quduqlarning hemmisini Filistiyler étip, topa bilen tinduruwetti. **16** Abimelek Ishaqqa: — Sen bizdin ziyade küchiyip ketting, emdi arimizdin chiqip ketkin, — dédi. **17** Ishaq u yerdin kétip, Gerar wadisigha chédir tikip, shu yerde turup qaldi. **18** Ibrahim hayat waqtida [qulliri] birmunche quduqlarni qazghanidi; biraq Ibrahim ölgendin keyin, Filistiyler bularni topa bilen tinduruwetkenidi. Ishaq bu quduqlarni qaytidin kolitip, ulargha atisi ilgiri qoyghan isimlarni yene qoydi. **19** Ishaqning qulliri wadida quduq kolawatqanda suliri urghup chiqip aqidighan bir quduqni tépiwaldi. **20** Lékin Gerardiki padichilar Ishaqning padichiliridin uni taliship: — Bu su bizningkidur, — dédi. Ular Ishaq bilen jédelleshkechke, u bu quduqni «Ések» dep atidi. **21** Ular yene bashqa bir quduqni kolidi, ular yene bu quduq toghrisida jédelleshti. Shuning bilen Ishaq buning ismini «Sitnah» dep atidi. **22** Andin u u yerdin kétip, bashqa yerge béríp, shu yerdimu yene bir quduq kolidi; emdi Gerardikiler bu quduqni talashmidi. Bu sewebtin u uning étini «Rehobot» qoyup: «Emdi Perwerdigar biz üchün jay bergeniken, bu zéminda méwilik bolimiz», — dédi. **23** Andin u u yerdin chiqip Beer-Shébagha bardi. **24** Perwerdigar shu kéchisi uningha körünüp: — Men bolsam atang Ibrahimning Xudasidurmen; qorqmighin, chünki Men sen bilen billimen, séni bext-beriketlep, neslingni qulum Ibrahimning sewebidin awutimen, — dédi. **25** U shu yerde bir qurban'gah yasap, Perwerdigarning namigha nida qilip ibadet qildi. U shu yerde chédirini tiki, Ishaqning qulliri shu yerde bir quduq kolidi. **26** Emdu Abimelek, aghinisi Ahuzzat bilen leshkerbési Fikol birge Gerardin chiqip, uning qéshiga bardi. **27** Ishaq ulargha: — Manga öchmenlik qilip, méni aranglardin qoghliewtenden keyin, néme üchün méning qéshimgha keldinglar? — dédi. **28** Ular jawaben: — Biz Perwerdigarning sen bilen bille bolghinini roshen bayqıduq, shuning bilen biz séning toghrangda: «Otturimizda bir kéléshim bolsun, yeni bizler bilen sen bir-birimizge qesem béríp ehde qilishayli» déduq; shu wejidin sen bizge héchqandaq ziyan-zexmet yetküzmigeysen; biz sanga

héch tegmiginimizdek, shundaqla sanga yaxshiliqtin bashqa héchbir néme qilmighinimizdek (belki séni aman-ésenlik ichide yolungha ewetkeniduq) senmu shundaq qilghaysen. Mana hazır sen Perwerdigar teripidin bext-beriket körüwatisen! — déyishti. **30** Shuning bilen u ulargha bir ziyanet qilip berdi. Ular bolsa yep-ichti. **31** Etisi tang seherde ular qopup bir-birige qesem qilishi; andin Ishaq ularni yolgha sélip qoydi; ular uning qéshidin aman-ésen ketti. **32** U künü shundaq boldiki, Ishaqning qulliri kéléip, uningha özi kolighan quduq toghrisida xewer béríp: «Biz suaptuq!» dédi. **33** U uning namini «Shibah» qoydi. Bu sewebtin bu sheherning ismi bugün'giche «Beer-Shéba» dep atılıp kelmekte. **34** Esaw qiriq yashqa kirkende, hittiyardin bolghan Beerining qizi Yehudit bilen hittiyardin bolghan Élonning qizi Basimati xotunluqqa aldi. **35** Emma bular Ishaq bilen Riwkahning könglige azab élip keldi.

27 Ishaq qérip, közliri torliship, közi ghuwa köridighan bolup qalghanda shundaq boldiki, u chong oghli Esawni chaqirip uningha: — Oghlum! — dédi. U: — Mana men! — dep jawab berdi. **2** U uningha: — Mana men emdi qérip kettim, qanchilik kün köridighinimnim bilmeymen. **3** Shunga sendin ötünimen, qoralliring, yeni sadaq we oqyayingni élip janggalgha chiqip, men üchün bir ow owlak kel; **4** men yaxshi köridighan mezzilik tamaqtin birni étip, manga keltürgin. Men uni yep, ölüshtin ilgiri könglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. **5** Ishaq oghli Esawgha söz qilghanda Riwkahmu angli. Esaw ow owlak kelgili janggalgha chiqip ketkende, **6** Riwkah oghli Yaqupqa: — Mana men atangning akang Esawgha: «Sen ow owlak kéléip, manga mezzilik bir taamni etkin; men uni yep ölüp kétishtin burun Perwerdigar aldida sanga bext-beriket tilep dua qilay», — dep éytqinini anglap qaldim. **8** Emdu, i oglum, sözümge qulaq sélip buyrughinimni qilghin. **9** Sen derhal padigha béríp, öchkilerning ichidin ésil ikki oghlaqni élip kelgin; men ulardin atang üchün u yaxshi köridighan mezzilik bir taam teyyar qilay. **10** Sen uni atangning aldigha élip kirgin. Shuning bilen u yep, ölüp kétishtin burun sanga bext-beriket tilep dua qilidu, — dédi. **11** Lékin Yaqup anisi Riwkahgha: — Mana akam Esaw bolsa tüklük kishi, men bolsam tüksiz siliq tenlik ademmen. **12** Mubada atam méni silap qalsa, undaqta men uning neziride uni mazaq qilghuchi adem bolup qélip, béstimgha

beriket emes, belki lenet taparmenmikin, dédi. **13** Anisi uninggha: — Ey oghlum, sanga chüshidighan lenet manga chüshsun; emma sen peqet sözümge qulaq sélip, béríp [oghlaqlarni] élip kel, — dédi. **14** U béríp ularni élip kélip, anisigha berdi. Anisi uning atisi yaxshi körídighan mezzilik bir taamni teyyar qildi. **15** Andin Riwkah tunji oghli Esawning öyde öz yénida saqlaqlıq eng ésil kényimlirini élip kichik oghli Yaquqqa kiydürüp, **16** oghlaqlarning térisini ikki qoli bilen boynining tüksiz jayigha yögep, **17** andin özi etken mezzilik taamlar bilen nanlarni oghli Yaquqning qoligha tutquzdi. **18** Yaquq atisining qéshigha kirip: — Ey ata! — dédi. U: — Mana men! Oghlum, sen kim bolisen? — déwidi, **19** Yaquq atisigha jawab béríp: — Men chong oghulliri Esawmen, manga éytqanlıridek qildim; emdi orunliridin turup, olturup qilghan owumning göshige éghiz tékip, andin köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **20** Ishaq oghligha: — Ey oghlum, qandaqmu uni shunche téz térip kelding? — déwidi, u jawab béríp: — Chünki Perwerdigar Xudaliri uni del yolumgha yoluqturdi, — dédi. **21** Ishaq Yaquqqa: — Ey oghlum, yéqinraq kel, sen rast oghlum Esawmu, emesmu, silap baqay, — dédi. **22** Shuning bilen Yaquq atisi Ishaqning qéshigha yéqin bardi; u uni silap turup: — Awaz Yaquqning awazi, lékin qol bolsa Esawning qolidur, — dédi. **23** Uning qolliri bolsa akisi Esawning qolliridek tüktük bolghini üchün uni toniyalmay, uninggha bext-beriket tilep dua qildi. **24** Andin u yene: — Sen rast oghlum Esawmusen? dep soriwidi, u jawab béríp: — Del men, — dédi. **25** Ishaq uninggha: — Taamni élip kelgin, men oghlumning ow göshidin yep, köglümdin sanga bext-beriket tilep dua qilay, — dédi. [Yaquq] uni uning aldigha qoydi; u yédi. U sharab keltürüwidi, unimu ichti. **26** Andin atisi Ishaq uninggha: — Ey oghlum, emdi yéqin kélip méni söygin, — dédi. **27** U uning qéshigha béríp uni söydi. Atisi uning kiyimining puriqini purap uninggha bext-beriket tilep dua qilip: — «Mana, oghlumning ténidiki puraq Perwerdigar beriketligen köklemzarning xush puriqigha oxshaydiken! **28** Xuda sanga asmanning shebnimi, Yerning munbet küchini ata qilip, Ashliqtülüük bilen sharabnimu köp bergey. **29** Xelqler séning qulluqungda bolghay, El-milletler aldingda tizlan'ghay; Qérindashliringgha xojá bolghaysen; Anangning oghulliri sanga tizlan'ghay; Sanga lenet qilghanlar lenetke qalghay; Sanga bext tiligenler bext

tapqay!» — dédi. **30** Shundaq boldiki, Ishaq Yaquqqa dua qilip bolup, Yaquq atisi Ishaqning qéshidin chiqip bolushigha, akisi Esaw owdin qaytip keldi. **31** Umu mezzilik taamlarni étip, atisining qéshigha élip kirip, atisigha: — Ata qopqayla, oghullirining ow göshidin yep, köngülliridin manga bext-beriket tilep dua qilghayla, — dédi. **32** Atisi Ishaq uninggha: — Sen kimsen? — dédi. U jawab béríp: — Men oghulliri, chong oghulliri Esawmen! — dédi. **33** Buni anglap Ishaq alaqzadilikke chüshüp, pütün bedini jalaqlap titrep: — Undaqta bayatin ow owláp élip kelgini kim? Sen kéishtin burun uning hemme nersisidin yep, uninggha bext-beriket tilep dua qildim; we berheq, u bext-beriket köridu! — dédi. **34** Esaw atisining sözlirini anglapla intayin échinarlıq halda ün sélip achchiq peryad kötürüp atisigha: — Ménimu, i ata, ménimu bext-beriketligeýla! — dédi. **35** U jawab béríp: — Séning ining hiyile bilen kirip, sanga tégishlik bext-beriketni élip kétiptu, dédi. **36** Esaw: — Rast uning éti Yaquq emesmu?! Chünki u ikki qétim méni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal tunjiliq hoququmni tartiwaldi we mana hazır u manga tégidighan bext-beriketni élip ketti, — dédi, Andin yene: — Ménинг üçhün birer bext-beriket qaldurmidilim? — dédi. **37** Ishaq Esawgha jawab béríp: — Mana, men uni üstüngge xojá qildim; hemme qérindashlirini uning qulluqida bolidighan qildim; ashliq we yéngi sharab bilen uni quwwetlidim; ey oghlum, emdi sanga yene nérimi qilip béréleymen? — dédi. **38** Esaw atisigha yene: — Ey ata, silide peqet shu birla bext-beriket bar idimu? Manga, ey ata, mangimu bext-beriket tilep dua qilghayla! dédi. Andin u ün sélip yighlap ketti. **39** Atisi Ishaq uninggha jawab béríp: — «Mana, turalghu jaying yerning munbet küchidin néri, Égiz asmanning shebnimiden yiraq bolur; **40** Sen qilichinggha tayinip jan baqisen, Iningning xizmitide bolisen; Lékin chégridin chiqip kezginingde, Sen boynungdin uning boyunturuqini chiqirip sunduruwétisen» — dédi. **41** Shunga Esaw atisi uninggha tiligen bext-beriket sewebidin Yaquqqa öchmenlik saqlap yürdi. Esaw könglide: — Atamning matem künliри yéqinliship qaldı; shu chaghda inim Yaquqni öltürüwétimen, dep xiyal qildi. **42** Lékin Riwkah chong oghli Esawning bu sözliridin xewerapti. U kichik oghli Yaqupni chaqirip uninggha: — Mana akang Esaw séni öltürüwétimen dep öz-özidin teselli tépiwétiptu; **43** emdi ey oghlum, sözümge qulaq

sélip, qopup Haran'gha, akam Labanning qéshigha qéchip ketkin; **44** akangning qehri yan'ghuche, uning qéshida birnechche waqit turghin. **45** Akang achchiqidin yénip, séning uninggha qilghiningni untup ketküche shu yerde turup turghin; andin men adem ewetip, séni u yerdin aldurup kélimen. Néme üchün bir kündila her ikkinglardin mehrum bolup qalay? — dédi. **46** Emma Riwkah Ishaqqa: — Men mushu hittiq qızlar wejidin jénimdin jaq toydum. Eger Yaqupmu bu yurttiki qızlardın, mushundaq hittiq qızni xotunluqqa alsa yashighinmung manga néme paydisi? — dédi.

28 Shuning bilen Ishaq Yaqupni chaqirip, uninggha bext-beriket tilep, uninggha jékilep: — Sen Qanaanıylarning qızlıridin xotun alma; **2** belki qopup, Padan-Aramgha, anangning atisi Bétuelning öyige béríp, u yerdin anangning akisi Labanning qızlıridin xotun alghin. **3** Hemmige Qadir Tengri séni bext-beriketlep, awutup, sendin köp xelqlerni chiqirip köpeytké, **4** Shundaqla İbrahimning bext-berikitini sanga we séning bilen neslingge bergey; shundaq qılıp sen hazır Musapir bolup turuwtqan yerni, yeni eslide Xuda İbrahimha bergen zéminni igileysen! — dédi. **5** Shuning bilen Ishaq Yaqupni yolgha saldi. U Padan-Aramgha, aramiy Bétuelning oghli, Yaqup bilen Esawning anisi Riwkahning akisi Labanning qéshigha qarap mangdi. **6** Esaw Ishaqning Yaqupqa bext-beriket tilep, uni Padan-Aramgha shu yerdin xotun élishqa ewetkenlikini, shundaqla uninggha bext-beriket tilep, uninga jékilep: Sen Qanaanıylarning qızlıridin xotun almighin, dégenlirini uqup, Yaqupningmu öz ata-anisigha itaet qılıp, Padan-Aramgha ketkinini körginide, **8** Esaw: — qanaanylarning qızlıri atam Ishaqning neziride yaman körünidiken, dep bilip yetti. **9** U Ismailning qéshigha béríp, hazirqi xotunlirining üstige İbrahimning oghli Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Mahalatni xotunluqqa aldi. **10** Yaqup bolsa Beer-Shébadin chiqip, Haran terepke méngip, **11** bir yerge yétip kelgende, kün olturnup ketkechke shu yerde qonmaqchi boldi. U shu yerdiki tashlardin birini élip, beshigha yastuq qılıp qoyup, uxlighili yatti. **12** U bir chüsh kördi: — Mana, uchi asmanlарgha taqishidighan bir pelempey yerde tikelklik turatti; Xudaning perishtiliri uningda chiqip-chüshüp turushatti. **13** Mana, Perwerdigar uning üstide turatti. U: — «Men bolsam atang İbrahimning Xudasi we Ishaqning Xudasi bolghan Perwerdigidurmen; Men sen yatqan

bu zéminni séning bilen neslingge bérímen. **14** Nesling bolsa yerning topisidek köp bolup, sen meghrip bilen meshriqqe, shimal bilen jenubqa yéyilisen; sen we neslingning wasitisi bilen yer yüzidiki barlıq aile-qebililer bext-beriket tapidu. **15** Mana, Men sen bilen billidurmen, qeyerge barsang séni aman-ésen saqlap, bu zémín'gha séni qayturup kélimen; chünki sanga éytqan sözümni ada qilmay turup, séni tashlimaymen» — dédi. **16** Andin Yaqup oyghinip: — Berheq, Perwerdigar bu yerdidur, lékin men uni bilmeptimen, — dédi. **17** U qorqup kétip: Bu jay alamet dehshetlik bir jay iken! Bu Xudaning öyi bilen asmanning derwazisidin bashqa héch jay emestur, — dédi. **18** Yaqup etisi seher qopup, beshining astigha qoyghan tashni élip, [xatire] tüwrük süpitide tiklep, üstige zeytun méyi quyup qoydi. **19** U jayning ismini Beyt-El dep atidi; emma ilgiri u jayning éti Luz idi. **20** Andin Yaqup qesem bilen wede qilip: — Eger Xuda méning bilen bille bolup, bu sepirimde méní saqlap, yégili nan, kiygili kiyim béríp, **21** Men atamning öyige aman-ésen yénip barsam, undaqta Perwerdigar méning Xudayim bolidu; **22** Shuningdek men xatire tüwrük süpitide tiklep qoyghan bu tash Xudaning öyi bolidu; hem shundaqla sen manga bérídighan barlıq nersilerning ondin bir ülüşhini sanga teqdim qilmay qalmaymen, — dédi.

29 Andin Yaqup sepirini dawamlashturup, meshriqtiki qowmlarning zémigha yétip keldi. **2** U qariwidı, mana, yaylaqta bir quduq turatti, uning yénida üch top qoy padisi turatti; chünki xelq bu quduqtin padılarni sughiratti. Quduqning aghzigha yoghan bir tash qoyuqluq idı. **3** Qachaniki padılarning hemmisi u yerge yighilsa, padichilar birlikte quduqning aghzidiki tashni yumilitiwétip, qoylarni sughirip, andin tashni yene quduqning aghzigha öz ornigha qoyup qoyatti. **4** Yaqup [padichilardin]: Ey buraderler, siler qeyerlik? — dep soridi. Ular: — Biz haranlıqımız, dédi. **5** U ulardin: — Siler Nahorning oghli Labanni tonumsiler? — dep soridi. Ular: — Tonuyımız, dédi. **6** U ulardin: — U salametmu, dep soriwidi, ular jawab béríp: — U salamet turuwatidu. Mana ene uning qizi Rahile qoyliri bilen kéliyatidu, dédi. **7** U: — Mana, kün téxi égiz tursa, hazir téxi malning yighilidighan waqtı bolmidi; némishqa qoylarni sughirip, andin yene béríp otlatmaysiler? — dédi. **8** Ular jawab béríp: — Yaq, mundaq qilmaymaz. Awwal padılarning hemmisi yighilip, padichilar tashni

quduqning aghzidin yumilitiwetkendin kényin, andin qoylarni sughirimiz, dédi. **9** U ular bilen gepliship turghinida, Rahile atisining qoyliri bilen yétip keldi; chünki u qoy baqquchi idi. **10** Shundaq boldiki, Yaqup anisining akisi Labanning qizi Rahile bilen anisining akisi Labanning qoylirini körgende, u qopup béríp, quduqning aghzidin tashni yumilitiwétip, anisining akisi Labanning qoylirini sughardi. **11** Andin Yaqup Rahileni söyüp, yuqiri awaz bilen yighlap tashlidi we Rahilege: — Men séning atangning tughqini, Riwkahning oghli bolimen, déwidi, u yügürüp béríp atisigha xewer berdi. **13** Shundaq boldiki, Laban öz singlisining oghli Yaqupning xewirini anglighanda, uning aldigha yügürüp béríp, uni quchaqlap söyüp, öyige bashlap keldi. Andin Yaqup Laban'gha [kechürmishlirining] hemmisini dep berdi. **14** Laban uninggha: — Sen derweqe méning söngék bilen göshümdursen! — dédi. Buning bilen u uning qéshida bir ayche turup qaldi. **15** Andin Laban Yaqupqa: — Sen méning tughqinim bolghach, manga bikargha xizmet qilamsen? Éytqina, heqqingge néme alisen? — dédi. **16** Labanning ikki qizi bar idi; chongining éti Léyah, kichikining éti Rahile idi. **17** Léyahning közliri yéqimliq idi; emma Rahilening bolsa teqi-turqi kélishken, hösni-jamali chirayliq qiz idi. **18** Yaqupning köngli Rahilege chüshken bolup Laban'gha: — Men séning kichik qizing Rahile üchün sanga yette yil xizmet qilay, dédi. **19** Laban jawab béríp: — Uni bashqa kishige bergenimdin sanga bergenim yaxshi. Emdi méningkide turghin, dédi. **20** Yaqup Rahileni élish üchün yette yil xizmet qildi. Emma u uni intayin yaxshi körgechke, bu yillar uninggha peqet birnechche kündekla bilindi. **21** Waqt toshqanda Yaqup Laban'gha: — Mana méning künlirim toshti. Emdi ayalimni manga bergin, men uning qéshigha kirey, dédi. **22** Laban shu yerdiki hemme kishilerni yighip, ziyanet qilip berdi. **23** Lékin shundaq boldiki, kech kirende, u chong qizi Léyahni Yaqupning yénigha élip keldi; Yaqup uning qéshigha kirip bille boldi. **24** Laban öz dédiki Zilpahni qizi Léyahgha dédek qilip berdi. **25** Etisi shundaq boldiki, mana alidda Léyah turatti! U Laban'gha: — Bu zadi manga néme qilghining? Ejeba, men Rahile üchün sanga xizmet qilmidimmu? Méni némisqha shundaq aldiding?! — dédi. **26** Laban: Bizning yurtimizda kichikini chongidin ilgiri yatlıq qilidighan resim-qade yoq. **27** Emdi sen chongining

yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghin; andin yene ikkinchisimiu sanga béreyli; u séning manga yene yette yil qilidighan xizmitingning heqqi bolidu, — dédi. **28** Yaqup maqul bolup, Léyahning yette künlük toy murasimini ötküzüp bolghanda, Laban qizi Rahilenu uninggha xotunluqqa berdi. **29** Laban dédiki Bilhahni qizi Rahilege dédek qilip berdi. **30** Bu teriqide Yaqup Rahileningmu qéshigha kirdi; u Rahileni Léyahdin ziyyade yaxshi kördi. Andin kényin u yene yette yil Laban'gha xizmet qildi. **31** Emma Perwerdigar Léyahning etiwarlanmighanlıqını körgende, uninggha tughushni nésip qildi. Lékin Rahile tughmas idi. **32** Léyah hamilidar bolup bir oghul tughup: — «Perwerdigar xarlan'ghinimni kördi; emdi érim méni yaxshi körodu» dep uning ismini «Ruben» qoydi. **33** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Perwerdigar etiwarlanmighanlıqını anglap, buni hem manga berdi» dep, uning ismini Shiméon qoydi. **34** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim érim manga baghlinidu; chünki men uninggha üch oghul tughup berdim» dep uning ismini Lawiy qoydi. **35** U yene hamilidar bolup, bir oghul tughup: — «Emdi bu qétim men Perwerdigarha hemdusana oquy!» dep uning ismini Yehuda qoydi. Andin u tughuttin toxtap qaldi.

30 Emma Rahile özining Yaqupqa bala tughup bérelmiginini körgende, achisigha heset qilip Yaqupqa: — Manga bala bergen; bolmisa ölimen, — dédi. **2** Shuning bilen Yaqupning Rahilege ghezipi kélip: — Men balyatquning méwisi sendin ayighan Xudaning ornidimu?! — dédi. **3** — Mana, dédikim Bilhah bu yerde turidu; sen uning qéshigha kırıgn, u méning quchiqimgha tughsun; men u arqılıq balılıq bolay, — dédi Rahile. **4** Shuning bilen u dédiki Bilhahni uninggha xotun qilip berdi; Yaqup uning qéshigha kirdi. **5** Bilhah hamilidar bolup, Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **6** Rahile: — «Xuda men üchün adalet yürgüzüp peryadimni anglap, manga bir oghul berdi», dep uning ismini Dan qoydi. **7** Rahilening dédiki Bilhah yene hamilidar bolup, Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **8** Rahile: — «Men acham bilen besliship qattiq tutushup, yengdim» dep uning ismini Naftali qoydi. **9** Léyah özining tughuttin toxtap qalghanini körüp, dédiki Zilpahni Yaqupqa xotun qilip berdi. **10** Léyahning dédiki Zilpah Yaqupqa bir oghul tughup berdi. **11** Léyah: — «Némidégen teleylikhe!» dep uning ismini Gad qoydi. **12** Léyahning dédiki

Zilpah Yaqupqa ikkinchi oghlini tughup berdi. **13** Léyah: «Men bextlikturmen! Chünki xotun-qizlar méni bextlik déyishidu!» dep uning ismini Ashir qoydi. **14** Bughday ormisi künliride Ruben chiqip étizliqqa bardi we étizdin birqanche muhebbetgülini térip, bularni amisi Léyahning qéshigha ekeldi. Emdi Rahile Léyahqa: — Ötünüp qalay, oghlungning muhebbetgülidin birnechchini manga bergen! — dédi. **15** [Léyah] uninggha jawaben: — Érimni tartiwalghining yetmemdu? Emdi oghlumning muhebbetgülinimu tartiwalmaqchimuse? — dédi. Rahile jawab béríp: — Undaq bolsa u oghlungning muhebbetgülliri üchün bugün kéche sen bilen yatsun, — dédi. **16** Yaqup kechqurun étizdin qaytip kelginide, Léyah uning aldigha chiqip: — Méning qéshimgha kirishing kérek; chünki men oghlumning muhebbetgülliri bilen séni ijarige aldim, — dédi. Shundaq déwidi, u bu kéche uning bilen yatti. **17** Xuda Léyahning duasini angliði; u hamildar bolup, Yaqupqa beshinchi oghlini tughup berdi. **18** Shuning bilen Léyah: «Dédikimni érimge bergenimge Xuda emdi manga «ijare heqqim»ni ata qildi» dep uning ismini Issakar qoydi. **19** Léyah yene hamildar bolup, Yaqupqa altinchi oghlini tughup berdi. **20** Léyah: — «Xuda manga yaxshi toyluq ata qildi; emdi érim méning bilen bille turidighan boldi; chünki men uningha alte oghul tughup berdim» dep uning ismini Zebulun qoydi. **21** Shuningdin kényin, u bir qiz tughup, uning ismini Dinah qoydi. **22** Emma Xuda Rahileni yad qilip, duasini anglap uni tughidighan qildi, **23** U hamildar bolup, bir oghul tughdi. U: — «Xuda méni nomustin xalas qildi», dédi. **24** U: — «Perwerdigar manga yene bir bala berse» dep, uning ismini Yüsüp qoydi. **25** Rahile Yüsüpni tughqandin kényin Yaqup Laban'gha: — Méni öz yurtumgha, öz wetinimge ketkili qoyghin. **26** Méning sanga ishlep érishken ish heqqim bolghan ayallirim bilen balilirimni manga bergen; men kétey; chünki méning sanga ishlichen japaliq xizmitim özüngge ayan, — dédi. **27** Laban uninggha jawaben: Neziringde iltipat tapqan bolsam, ötünüp qalay, [yénimdin ketme]. Chünki men Perwerdigarning séning sewebingdin manga beriket bergenimi tonup yettim, déwidi, [Yaqup] yene: — **28** Manga alidighan heqqinqni toxtatqin; men sanga shuni bérey, dédi. **29** [Yaqup] uninggha jawab béríp: — Men sanga qandaq xizmet qilip kelginim, méning qolumda malliringning qandaq bolghini özüngge ayan. **30** Chünki men kelmeste méling az idi; emdi

nahayiti zor bir top boldi. Méning qedimim qeyerge yetse, Perwerdigar sanga beriket ata qildi. Emdi men qachan öz ailem üchün igilik tikleymen? — dédi. **31** Shuning bilen Laban: — Men sanga néme bérey, déwidi, Yaqup: — Sen manga héchnéme bermigin; peqet méning shu ishimgha qoshulsangla, men yene padangni békip, ulardin xewer alimen. **32** Men bugün pütkül padangni arilap, ala-chipar qoylarni, qara-qongur paxlanlarni, shundaqla öchkilerning ichidinmu ala-chiparlirini ayrip chiqimen. Bular méning ish heqqim bolsun. **33** Kéyin, méning heqqimni tekshüriúp kelgen waqtingda, heqqaniy bolghinim köz aldingda ispatlinidi; öchkiler arisida ala-chipar bolmighanlirining hemmisi, paxlanlar arisida qara-qongur bolmighanlirining hemmisi oghrilap kélin'gen hésablansun, — dédi. **34** u waqitta Laban: — Maqul, déginingdek bolsun, — dédi. **35** Shu künü [Laban] taghil we ala-chipar tékilerni, ala-chipar chishi öchkilerni, shundaqla az-paz aq chikimi bolghan barlıq öchkilerni, barlıq qara-qongur qozılarni ayrip, öz oghullirining qoligha tapshurup, **36** özi bilen Yaqupning otturisida üch künlük arılıqni qoydi. Yaqup bolsa Labanning padilirining qalghinini baqtı. **37** Lékin Yaqup térek, badam we chinar derexliridin yumran chiwiqlarni élip, qowziqini yolluq qilip shilip, aq siziqlarni chiqardi. **38** Andin mal külügilen waqitlirida su ichkili kelgende, u mushu shilghan chiwiqlarni padilar su ichidighan yerlerdiki ulaqlargha malning aldigha tiklep qoyatti. Mal bu [taghil] chiwiqlarning aldida jüpleshkendin kényin ular taghil we ala-chipar qozılarni tughdi. **40** Andin Yaqup bu qozılarni Labanning padisidin ayrip chiqardi; andin u Labanning padisining yüzlirini taghil we qongur qoylirigha qaritip jüpleshdürdi; shundaq qilip, u öz mélini Labanning méliqha qoshmay bölek qoyup, özi üchün ayrim badilarni qildi. **41** Sagħlam küchlük mal jüpleshkinide, Yaqup chiwiqlarni padining köz aldigha ulaqlarda qoyatti; mallar shu chiwiqlarning yénida jüplishetti. **42** Lékin jüplishiatqan mal ajiz bolsa, u chiwiqlarni qoymaytti. Bu teriqide ajizliri Laban'gha, küchlükli Yaqupqa tewe boldi. **43** Shundaq qilip, bu kishi nahayiti bay bolup, malliri, dédekliri, qulliri, tögiliri we éshekliri xéli köp boldi.

31 Emma Yaqup Labanning oghullirining: — Yaqup atimizning pütün mal-mülkini élip ketti; uning érishken bu döliți atimizning teelluqatidin kelgen, déginini anglap qaldi. **2** Yaqup Labanning chirayigha

qariwidi, mana, u özige burunqidek xush péil bolmidi. **3** Bu chaghda, Perwerdigar Yaqupqa: — Sen atabowiliringning zéminigha, öz uruq-tughqanliringning qéshigha qaytip ketkin. Men séning bilen bille bolimen, — dédi. **4** Shuning üchün Yaqup adem ewetip, Rahile we Léyahni öz padisi turghan köklemge chaqirip kélip **5** ulargha mundaq dédi: — Men atanglarning chirayigha qarisam manga burunqidek xush péil bolmidi; emma atamning Xudasi men bilen bille bolup keldi. **6** Küchümning yétishiche atanglarga ishlep bergenim silerge ayan; **7** halbuki, atanglar méni exmeq qilip, heqqimni on qétim özgertti; lékin Xuda uning manga ziyan yetküzüshige yol qoymidi. **8** Eger u: «Ala-chipar qozilar heqqing bolidu», dése, barliq padilar ala-chipar qozilighili turdi. U: «Taghil qozilar heqqing bolsun», dése, barliq padilar taghil qozilighili turdi. **9** Bu teriqide Xuda atanglarning mallirini tartiwléip, manga berdi. **10** Padilar küyligen waqitta men bir qétim chüshümde beshimni kötürüp shuni kördumki, mana, mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning hemmisi taghil yaki ala-chipar idi. **11** Andin Xudaning Perishtisi chüshümde manga: «Ey Yaqup», déwidi, men jawab béríp: «Mana men», dédim. **12** U manga: — «Emdi beshingni kötürüp qarighin; mana mallarning üstige jüplishishke étilghan qochqar-tékilerning hemmisi taghil we ala-chipardur; chünki Men Labanning sanga qilghinining hemmisini kördüm. **13** Men Beyt-Elde [sanga körün'gen] Tengridurmen. Sen shu yerde tüwrükni mesihlep, Manga qesem ichting. Emdu sen orningdin turup, bu zémindin chiqip, uruqtughqanliringning zéminigha yan'ghin» dédi. **14** Rahile we Léyah uningha jawab béríp: — Atimizning öyide bizge téishlik nésiwe yaki miras qalmighanmu? **15** Biz derweqe uningha yat adem hésablinip qalghanmu? U bizni sétiwetti, toyluqimiznimu püttünley yep ketti! **16** Shundaq bolghandin keyín, Xuda Atimizdin sanga élip bergen barliq dölet biz bilen balilirimizningkidur. Emdu Xuda sanga néme dégen bolsa, shuni qilghin, — dédi. **17** Shuning bilen Yaqup ornidin turup, baliliri we ayallirini tögilerge mindurup, érishken barliq malliri we barliq teelluqatini, yeni Padan-Aramda tapqan teelluqatlini élip, atisi Ishaqning yénigha bérishqa Qanaan zéminigha qarap yol aldi. **19** Laban bolsa qoylirini qirqighili ketkenidi; Rahile öz atisigha tewe «öy butliri»ni oghrilap éliwaldi. **20** Yaqup aramiy Laban'gha öz qéshidin

oghriliqche qéchip kétidighanliqini uqturmay uni aldap qoyghanidi. **21** U bar-yoqini élip qéchip ketti; u deryadin ötüp Giléad téghi terepke qarap yol aldi. **22** Üchinchi künü, Laban'gha Yaqupning qachqini toghrisida xewer yetti. **23** U öz tughqanlirini élip, yette künlük yolghiche keynidin qogħlap béríp, Giléad téghida uningha yétishti. **24** Lékin kéchisi Xuda aramiy Labanning chüshige kirip uningħha: «Sen hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök démel!» dédi. **25** Laban Yaqupqa yétiship bargħanda, Yaqup chédirini tagħnning üstige tikgenidi. Labanmu tughqanliri bilen Giléad téghining üstide chédir tiki. **26** Laban Yaqupqa: — Bu néme qilghining? Sen méni aldap, qizlirimni urushta alghan oljidek élip ketting? **27** Némishqa yoshurun qachisen, manga xewer bermey mendin oghriliqche ketting? Manga dégen bolsang men xushal-xuramliq bilen għezel oqup, dap we chang chélip, séni użitip qoymatim? **28** Shundaq qilip sen manga öz oghullirrim we qizlirimni soyüp użitip qoypush pursitinimu bermidng. Bu ishta exmeqliq qilding. **29** Silerge ziyan-zexmet yetküzüsh qolumdin kéletti; lékin tünüğün kéche atangning Xudasi manga söz qilip: «Hézi bol, Yaqupqa ya aq ya kök déme» dédi. **30** Xosh, sen atangning öyini tolimu séghin'ghining üchün ketmey qoymaysen; lékin némishqa yene méning butlirimni oghriliqid? — dédi. **31** Yaqup Laban'gha jawab béríp: — Men qorqup qachtim; chünki séni qizlirini mendin mejburiy tartiwalamdkin, dédim. **32** Emdu butliringħha kelsek, ular kimdin chiqsa shu tirik qalmaydu! Qérindashlirimiz aldida mendin qandaqla némengni tonuwal sang, uni élip ket, — dédi. Halbuki, Yaqupning Rahilening butlarni oghrilap kelginidin xewiri yoq id. **33** Laban aldi bilen Yaqupning chédirigha kirip, andin Léyahning chédiri hem ikki dédekning chédirlirigha kirip axturup héchnéme tapalmidi. Léyahning chédiridi chiqip, Rahilening chédirigha kirdi. **34** Rahile bolsa öy butlirini élip, bularni tögining chomining ichige tiqip qoyp, üstide olturuwalghanidi. Laban pütkul chédirini axturup, héchnéme tapalmidi. **35** Rahile atisigha: — Ey xojam, aldingda turalmighinim üchün xapa bolmighin; chünki men hazir ayallarning adet mezgilide turuwatimen, — dédi. Shundaq qilip, Laban hemme yerni qoymay axturupmu, öy butlirini tapalmidi. **36** Shuning bilen Yaqup achchiqlap Laban bilen jédelliship ketti. Yaqup Laban'gha: — Sen méni keynidin munche aldirap-téneb qogħlap kelgħudek mende néme sewenlik,

néme gunah bar? 37 Sen hemme yük-taqlirimmi axturup chiqting, öyünning nersiliridin birer néme tapalidim? Birnéme tapqan bolsang, méning qérindashlirim bilen séning qérindashliringning aldida uni qoyghin, ular biz ikkimizning arisida höküm qilsun. 38 Men mushu yigirme yil qéshingda turdum; héchqachan saghliqing we chishi öchkiliring bala tashliwetmidi; padiliringdin qochqarlıringni yéginim yoq. 39 Boghuwétılgenlirini qéshingha élip kelmey, bu ziyanni özüm toldurdum; kéchisi oghrilan'ghan yaki kündüzi oghrilan'ghan bolsun sen uni mendin tölitip alding. 40 Méning künlirim shundaq öttiki, kündüzi issiqtin, kéchisi soghuqtin qiynilip, uyqu közümdin qachatti. 41 Méning künlirim mushu yigirme yilda öyünge turup shundaq boldi; on tööt yil ikki qizing üchün sanga xizmet qildim, alte yil padang üchün xizmet qildim; uning üstige sen ish heqqimni on qétim özgertting. 42 Eger atamning Xudasi, yeni İbrahimning Xudasi, yeni Ishaqning Qorqunchisi Bolghanning Özi men bilen bille bolmisa idi, sen jezmen méni quruq qol qılıp qayturuwétetting. Lékin Xuda méning tartqan jebir-japalirimni, qollirimning musheqqitini körüp tünügüñ kέche sanga tenbih berdi, — dédi. 43 Laban Yaqupqa jawab béríp: — Bu qızlar méning qızlirim, bu oghullar méning oghullirim, bu pada bolsa méning padam bolidu; shundaqla köz aldingdiki hemme nerse miningkidur; emma men bugün bu qızlirimmi we ularning tughqan oghullirini néme qilay? 44 Qéni kel, sen bilen ikkimiz bir ehde tütüsheyli, bu men bilen séning otturimizda guwah bolsun, — dédi. 45 Shuning bilen Yaqup bir tashni élip öre tiklep tüwük qılıp qoydi. 46 Andin Yaqup qérindashlirigha: — Tash yighinglar, — déwidi, tashlarnı élip kélép döwilidi, shu yerde tash döwisiñing yénida ghizalinişti. 47 Laban bu döwini «Yegar-Sahaduta» dep atidi, Yaqup uringgħa «Galéed» dep at qoydi. 48 Laban: — Bu döwe bügiñ sen bilen méning otturamda guwah bolsun, — dédi. Shunga bu sewebtin döwimining nami «Galéed» ataldi. 49 U jay yene «Mizpah», depmu ataldi; chünki Laban yene: — Ikkimiz bir-birimiz bilen körüşmigen waqtılarda, Perwerdigar sen bilen méning otturamda qarawul bolup közitip tursun. 50 Eger sen qızlirimni bozek qilsang, yaki qızlirimning üstige bashqa xotunlarnı alsang, bashqa héch kishi qéshimizda hazır bolmighan teqdirdim, mana, Xuda men bilen séning arangda guwahchidur! 51 Laban Yaqupqa yene: — Mana, bu

döwige qara, men bilen sen ikkimizning otturisida men tiklep qoyghan bu tüwükki mu qara; 52 kelgüside bu döwe we bu tüwükmu men yaman niyet bilen bu döwidin séning teripinge ötmeslikim üchün, séningmu niyitingni yaman qılıp bu döwe we bu tüwükten ötüp méning teripimge kelmesliking üchün guwahchi bolsun. 53 İbrahimning ilahi, Nahorning ilahi we bu ikkisining atisining ilahliri arimizda höküm chiqarsun, — dédi. Yaqup bolsa atisi Ishaqning Qorqunchisi Bolghuchi bilen qesem qildi. 54 Andin Yaqup tagħi üstide bir qurbanlıq sunup, qérindashlirini özi bilen tamaqlinishqa teklip qildi. Ular hemdastixan olturdi we kéchisi tagħda qondi. 55 Etisi tang seherde Laban ornidin turup, newriliri bilen qizlirini söyüp, ulargha bext-beriket tilep, öz öyige rawan boldi.

32 Yaqup öz yoligha kétip baratti; yolda Xudanıg perishtiliri uninggħha uchrudi. 2 Yaqup ularni körüp: — Bu jay Xudanıg bargħi iken! — dep, bu jayning namini «Mahanaim» dep qoydi. 3 Andin Yaqup Séir zéminidiki «Édom yayqliq» għa, akisi Esawning qéshiga aldin xewerħilerni ewetip, 4 ularħha jékilep: — Siler xojamħa, yeni Esawħha: «Keminiliri Yaqup mundaq dédi: — Men Labanning qéshida musapir bolup, ta mushu waqtqiche turdum. 5 Emdi mende kala, éshek we qoylar, qul-dédeklermu bar; men özlirining neziride iltipat taparmenmikin dep xojamħa xewer yetküzħiñi layiq kördum», dengħar, — dédi. 6 Xewerħiler Yaqupning yénigha yénip kélip: — Biz akiliri Esawning qéshiga barduq; u tööt yüz kishini élip, silining aldilirigha kéliwatidu, — dédi. 7 Yaqup nahayiti qorqup, ghem-ghussige chūshüp ademlirini qoy, kala we tōġilirige qoshup, ikki topqa ayridi. 8 U: — «Eger Esaw kélip bir topimizgħa hujum qilsa, yene bir top qéchip qutulup qalar» — dep oylidi. 9 Andin Yaqup mundaq dua qildi: — I atam İbrahimning Xudasi we atam Ishaqning Xudasi! Manga: «Öz zémining we uruq-tughqanliringning qéshiga yénip ketkin, sanga yaxshiliq qilimen» dep wede qilghan Perwerdigar! 10 — Men Séning Öz qulungħha körsetken özgermes barliq méħribanliqing we barliq wapadarliqing aldida héchnéme emesmen; chünki men bu Jordan deryasidin ötkinimde yalghuz bir hasam bar idu. Emdi men ikki top adem bolup qaytiwatim. 11 Ötünüp qalay, méni akam Esawning qolidin qutquzghaysen; chünki u kélip men bilen xotun-balilirimmi öltüruwétemdikin, dep qorqimen. 12 Sen: «Men jezmen sanga zor yaxshiliq qılıp, séning

neslingni déngizdiki qumdek heddi-hésabsiz köp qilimen», dégeniding, — dédi. **13** U shu kékchisi shu yerde qonup qaldi; andin u qol ilikidiki mallardin élip, akisi Esawgha ikki yüz öchke, yigirme téke, ikki yüz saghlıq, yigirme qochqar, ottuz chishi tögini taylaqlıri bilen, qırıq inek, on buqa, yigirme mada éshek, on hangga éshekni sowghat qılıp teyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top qılıp xizmetkarlirining qoligha tapshurup, ulargha jékilep: — Siler mendin burun méngip, her topning arisida arılıq qoyup heydep ménginglar, — dédi. **17** U eng aldidiki top bilen manghan kishike emr qılıp: — Akam Esaw sanga uchrighanda, eger u sendin: «Kimning adimisen? Qeyerge barisen? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dep sorisa, **18** Undaqta sen jawab béríp: «Bular keminiliri Yaqupning bolup, xojam Esawgha ewetken sowghattur. Mana, u özimu keynimizdin kéliwatidu» — dégin, dédi. **19** Shu teriqide u ikkinchi, üchinchi we ulardin kényinki padılları heydep mangghuchi kishilergimu oxshash emr qılıp: — Esaw sizlerge uchrighanda, silermu uningha shundaq denglar, andin: — Mana, keminiliri Yaqup özimu arqimizdin kéliwatidu, — denglar, dédi; chünki u: — Men aldimda barghan sowghat bilen uni méni kechürüm qildurup, andin yüzini körsem, méni qobul qılarımkin, — dep oylighanidi. **21** Shundaq qılıp sowghat aldin ewetildi; u shu kékchisi bargahda qonup qaldi. **22** U shu kékchide qopup, ikki ayali we ikki dédiki we on bir oghlini élip, Yabbok kékchikidin ötüp ketti. **23** U ularni égindin ötküzdi, shundaqla hemme teelluqinimu u qarshi terekpe ötküzdi. **24** Yaqup bolsa bu qatta yalghuz qaldi; bir zat kélip shu yerde uning bilen tang atquche chélishti. **25** Lékin bu zat uni yéngelmeydighanlıqını körüp, uning yotisining yiriqığha qolını tegküzüp qoydi; shuning bilen ular chélishiwatqanda Yaqupning yotisi qazandin chiqip ketti. **26** U zat: — Méni qoyup bergen, chünki tang atay dep qaldi, dédi. — Sen méni beriketlimigüche, séni qoyup bermeymen, dédi Yaqup. **27** U uningdin: — Éting néme? dep soridi. U: étim Yaqup, — dédi. **28** U uningha: — Séning éting buningdin kényin Yaqup bolmay, belki Israil bolidu; chünki sen Xuda bilenmu, insan bilenmu éliship ghalib kelding, — dédi. **29** Andin Yaqup uningdin: — Namingni manga dep bergen, déwidu, u: — Némishqa méning namimmi soraysen? — dédi we shu yerde uningha bext-beriket ata qildi. **30** Shuning bilen Yaqup: — Xudani yüzmu-yüz körüp,

jénim qutulup qaldi, dep u jayning namini «Peniel» dep atidi. **31** U Penieldin ötüp mangghanda, kün uning üstibéshini yorutti; emma u yotisi tüpeylidin aqsap mangatti. **32** Bu sewebtin Israillar bugün'giche yotining ügisidiki peyni yémeydu; chünki shu Zat Yaqupning yotisining yiriqığha, yeni uning péyige qolını tegküzüp qoyghanidi.

33 Yaqup bészini kötüüp qariwidi, mana Esaw töt yüz kishi bilen kéliwatatti. Shuning bilen u balilirini ayrip, Léyah, Rahile we ikki dédekke tapshurdi; **2** u ikki dédek we ularning balilirini hemmining alidda mangdurdı, andin Léyah bilen uning balilirini, eng axirida Rahile bilen Yüsüpni mangdurdı. **3** Özi bolsa ularning alidiga ötüp mangdi, u akisining alidiga yétip barghuche yette qétim yerge bash urup tezim qildi. **4** Esaw uning alidiga yügürüp kélip, uni quchaqlap, boynigha gire sélip, uni söydi; her ikkisi yighthiship ketti. **5** Andin Esaw bészini kötüüp qarap, ayallar we balilarni körüp: — Bu sen bilen bille kelgenler kimler? — dep soridi. Yaqup: — Bular Xuda shapaet qılıp keminilirige bergen balillardur, — dédi. **6** Andin ikki dédek we ularning baliliri alidiga béríp, uningha tezim qildi; **7** Andin Léyahmu uning baliliri bilen alidiga béríp, tezim qildi, axirida Yüsüp bilen Rahile alidiga béríp, tezim qildi. **8** Esaw: — Manga yolda uchrighan ashu topliringda néme meqsiting bar? — déwidu, Yaqup jawab béríp: — Bu xojamning alidda iltipat tépishim üchündür, dédi. **9** Lékin Esaw: — Ey qérindishim, mende yétip ashqudek bar. Séning öz nersiliring özüngge qalsun, dédi. **10** Emma Yaqup: — Undaq qilmighin; eger men nezerliride iltipat tapqan bolsam, sowghitimni qolumdin qobul qilghayla; chünki silining méni xushallıq bilen qobul qilghanlarını körüp, didarlarını körginimde Xudanıng didarını körgendek boldum! **11** Emdi sanga keltürülgen, [Xudadin körgen] bu beriketlirimni qobul qilghayla; chünki Xuda manga shapaet körsetti, hemme nersilirim bar boldi, — dep uningdin qayta-qayta ötünüwidi, u qobul qildi. **12** Andin Esaw: — Emdi biz qozghilip sepirimizni dawamlashturaylı, men séning aldingda mangay, dédi. **13** U uningha jawaben: — Xojam kördile, balilar kichik, qéshimda émidighan qoza we mozaylar bar; eger men bularni bir künla aldirtip qogħlap mangdursam, pütkül pada ölüp kétidu. **14** Shunga ötünimienki, xojam keminiliridin alidda mangghach tursun; men aldimdiki mal-charwilarning

méngishigha, shundaqla balilarning méngishigha qarap asta méngip, xojamning qéshigha Séirgha ulul baray, dédi. **15** U waqitta Esaw: — Undaq bolsa, men özüm bilen kelgen kishilerdin birnechchini qéshingda qoyup kétey, dédi. Lékin u jawab béríp: — Buning néme hajiti? Peqet xojamning neziride iltipat tapsamla shu kupaye, dédi. **16** Esaw u kúni yolgha chiqip Séirgha yénip ketti. **17** Yaqup seper qilip, Sukkot dégen jaygha kelgende, u yerge bir öy sélip, mallirigha lapaslarni yasidi. Shunga bu yer «Sukkot» dep ataldi. **18** Shu teriqide Yaqup Padan-Aramdin qaytip, Qanaan zéminidiki Shekem shehirige aman-ésen keldi. U sheherning aldida chédir tkti. **19** Andin u chédir tikken yerning bir qisimini Shekemning atisi bolghan Hamorning oghulliridin bir yüz qesitige sétiwélip, **20** Shu yerde bir qurban'gah sélip, namini «El-Elohe-Israel» dep atidi.

34 Bir kúni, Léyahning Yaqupqa tughup bergen qizi Dinah yurtning qizliri bilen körushkili chiqtı. **2** Shu yurtning emiri hiwy Hamorning oghli Shekem uni körüp qélip, uni tutuwélip, zorlap nomusigha tegdi. **3** Emma uning köngli Yaqupning qizi Dinahqa chüshüp, uni yaxshi körüp qaldi we uninggha muhebbiti bilen köngül soridi. **4** Shuning bilen Shekem atisi Hamordin: — Bu qizni manga xotunluqqa élip bergen, dep telep qildi. **5** Yaqup [Shekemning] qizi Dinahning ippitige tegkenlikini anglap qaldi. Uning oghulliri malliri bilen dalalarda idi; shunga Yaqup ular kelgüche jim turup turdi. **6** Shekemning atisi Hamor Yaqupning alidiga uning bilen sözleshkili chiqtı; **7** Yaqupning oghulliri xewerni anglapla dalalardin qaytip kelgenidi. Bular [Shekemning] qilmaydighan ishni qilip, Yaqupning qizining nomusigha tékip Israil qebiliside shermendilik qilghini üchün azablinip, intayin qattiq ghezeplendi. **8** Hamor ulargha söz qilip: — Oghlum Shekemning köngli qizinglarga chüshüp qaptu. Iltipat qilip uni oghlumgha xotunluqqa bersenglar! **9** Biz bilen quda-baja bolup, qizliringlarni bizge béringlar, bizning qizlirimizni mu siler élinglar; **10** Biz bilen bille turunglar. Mana, yer aldinglarda turuptu; bu yerni makan qilip, soda qilip, özünglar üchün öy-müllük élinglar, — dédi. **11** Shekem qizning atisi bilen aka-ukilirigha: — Nezirgylarda iltipat tapsam deymen; siler néme désenglar, shuni béréy. **12** Mentin qanchilik toyluq yaki sowghat telep qilsanglar, manga éytqininglarche béréy; peqet bu qizni manga xotunluqqa bersenglarla bolidu, dédi. **13**

Yaqupning oghulliri bolsa Shekem we atisi Hamorgha hiyel-mikir bilen jawab berdi, chünki u singlisi Dinahning ippitige tegkenidi; **14** ulargha: — Biz bundaq qilalmaymiz, singlimizni xetnisiz birsige bérishke maql déyelmeymiz; chünki bu bizge nomus bolidu. **15** Peqet bir shertimizge könsenglara silerge maql bolimiz; silerning barliq erkekleringlar xetne qilinip bizdek bolsa, **16** Qizlirimizni silerge béríp, silerning qizliringlarni biz élip aranglarda olturup, bir qowm bolup qalimiz. **17** Emma bizge qulaq salmay xetne qilinishqa unimisanglar, undaqta biz qizimizni élip kétimiz, — dédi. **18** Ularning sözlari Hamor we oghli Shekemning nezirige yaqtı. **19** Yigit bu ishni keynige sozmidi, chünki u Yaqupning qizigha éjil bolup qalghanidi; u atisining öyide hemmidin etiwarlıq idi. **20** Shuning bilen Hamor oghli Shekem bilen sheherning derwazisigha béríp, sheherning ademlirige söz qilip: — **21** Bu ademlerning biz bilen inaq ötküsi bar. Shunga ular mushu yurtta turup soda-sétiq qilsun; mana, bu jayningíkki teripi ulargha yetküdek kengridur. Biz ularning qizlirini xotunluqqa élip, öz qizlirimizni ulargha bérírimiz. **22** Lékin peqet arimizdiki hemme erkek ular xetne qilin'ghandek xetne qilinsa, u ademler arimizda turup biz bilen bir xelq bolushqa maql deydu. **23** Shu teriqide ularning mal-teelluqati, hemme charpayliri bizningki bolmamdu? Biz peqet ulargha maql désekla, ular arimizda turidu, — dédi. **24** Shuning bilen sheherning derwazisidin kirip-chiqidighanlarning hemmisi Hamor bilen oghli Shekemning sözige qulaq saldi. Sheherning derwazisidin kirip-chiqadighanlarning hemmisi xetne qilindi. **25** Emma üchinchi kúni, ular téxiche aghriq yatqinida shundaqla boldiki, Yaqupning ikki oghli, yeni Dinahning akiliri Shiméon bilen Lawiy herqaysisi öz qilichini élip, sheher xatirjemlik ichide turghinida bésip kirip, hemme erkekni öltürüwetti; **26** Ular Hamor bilen oghli Shekemnimu qilichlap, Dinahni Shekemning öyidin élip ketti. **27** Andin Yaqupning [barliq] oghulliri: «Ular singlimizning nomusigha tegdi» dep, öltürügenlerning jayigha kélip, sheherni bulap-talang qildi. **28** Ularning qoy-kala, ésheklirini, sheherdiki hemmini, étizliqlardiki hemmini élip ketti, **29** Shundaqla ularning barliq mal-mülkini bulap-talap, barliq xotun-balilarni esir qilip, öy ichidiki barliq nersilermimu qoshup élip ketti. **30** Yaqup Shiméon we Lawiyni eyiblep: — Siler méri balagha tiqip, zémindikiler — Qanaaniylar bilen Perizziylerning

aldida sésittinglar. Bizning adimimiz az bir xelqturmiz; ular manga qarshi chiqip yighilip hujum qılıdu; shuning bilen men we jemetim weyran bolimiz, — dédi. **31** Emma ular jawab béríp: — Ejeba, singlimizgha bir pahishe ayalgha qilghankek muamile qilsa bolamdu? — dédi.

35 Andin Xuda Yaqupqa: — Sen hazır Beyt-Elge chiqip, shu yerni makan qil, özüng akang Esawdin qéchip mangghiningda sanga körün'gen [Men] Tengrige bir qurban'gah yasighin, — dédi. **2** Shuning bilen Yaqup öyidikiler we özi bilen bille bolghanlarning hemmisige mundaq dédi: — Aranglardiki yat ilah butlirini tashliwétip, özünglarni paklap éginliringlarni yenggülshenglär. **3** Andin qopup Beyt-Elge chiqimiz. Men shu yerde qiyinchiliqta qalghanda duayimni ijabet qılıp, yürgen yolumda méning bilen bille bolup kelgen Tengrige qurban'gah salay, — dédi. **4** Shuning bilen öz qolliridiki hemme yat ilah butlirini, shundaqla qulaqliridiki zirilerni chiqirip Yaqupqa berdi. Yaqup bularni Shekemdiki dub derixining tüwige kömüp qoydi. **5** Andin ular seperge atlanti; emma etrapidiki sheherlerni Xudadin bolghan bir wehime basqachqa, ular Yaqupning oghullirini qoghlımidı. **6** Bu teriqide Yaqup we uning bilen bille bolghanlarning hemmisi Qanaan zéminidiki Luz, yeni Beyt-Elge yétip keldi. **7** U shu yerde bir qurban'gah yasidi; akisidin qéchip mangghinida shu yerde Xuda uninggha körün'gini üchün bu jayning ismini «El-Beyt-El» dep atidi. **8** Riwkahning inik'anisi Deborah bolsa shu yerde alemdin ötti. U Beyt-Elning ayighidiki dub derixining tüwide depne qilindi. Bu sewebtin shu derex «Yigha-Zarning dub derixi» dep ataldi. **9** Yaqup [shu yol bilen] Padan-Aramdin yénip kelgendifin kényin, Xuda uninggha yene bir qétim körünüp, uninggha bext-beriket ata qildi. **10** Andin Xuda uninggha: — Séning isming Yaquptur; emma mundin kényin sen Yaqup atalmay, belki naming Israil bolidu, dep uning ismini Israil qoyup qoydi. **11** Andin Xuda yene uninggha: — Men Özüm Hemmige Qadir Tengridurmen; sen nesillinip, köpeygin; bir el, shundaqla bir türküm eller sendin peyda bolidu; padishahlarmu séning pushtungdin chiqidu. **12** Men İbrahim we Ishaqqa bergen zéminni sanga bérímen, shundaqla sendin kényinki neslinggimu shu zéminni bérímen, — dédi. **13** Andin Xuda uning bilen sözleshken jaydin, uning yénidin yuqirığha kötürüldi. **14** Yaqup Xuda özi bilen sözleshken jayda bir tash tüwrükni

tiklep, üstige bir sharab hediyesini tökti we zeytun méyi quyup qoydi. **15** Yaqup Xuda özi bilen sözleshken shu jayning namini «Beyt-El» dep atidi. **16** Andin ular Beyt-Eldin méngip, Efratqa azghina yol qalghanda, Rahileni tolghaq tutup kétip, qattiq tughut azabida qaldi. **17** Emma tolghiqi qattiq éghirlashqanda, tughut anisi uninggha: — Qorqmighin, bu qétim yene bir oghlung bolidighan boldi — dédi. **18** Shundaq boldiki, Rahile jéni chiqish aldida, axırkı nepisi bilen oghligha «Ben-Oni» dep isim qoydi; emma uning atisi uni «Ben-Yamin» dep atidi. **19** Rahile wapat boldi we Beyt-Lehem dep atilidighan Efratning yolining boyigha depne qilindi. **20** Yaqup uning qebrisining üstige bir xatire téshi tiklep qoydi. Bugün'ge qeder «Rahilening Qbre Téshi» shu yerde turmaqta. **21** Andin Israil seperni dawamlashturup Migdal-Édirning u teripide öz chédirini tikti. **22** Israil u zéminda turghan waqtida, Ruben béríp öz atisining kéniziki Bilhah bilen bir orunda yatti; Israil buni anglap qaldi. Yaqupning on ikki oghli bar idi: — **23** Léyahdin tughulghan oghulliri: — Yaqupning tunji oghli Ruben we Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar hem Zebulun idi. **24** Rahiledin tughulghan oghulliri: — Yüsüp we Binyamin idi. **25** Rahilening dédiki Bilhahdin tughulghan oghulliri: — Dan we Naftali idi. **26** Léyahning dédiki Zilpahdin tughulghan oghulliri: — Gad bilen Ashir idi. Bular bolsa Yaqupqa Padan-Aramda tughulghan oghulliri idi. **27** Emdi Yaqup atisi Ishaqning qéshigha, İbrahim we Ishaq Musapır bolup turghan Kiriat-Arba, yeni Hébronning yénidiki Mamrege keldi. **28** Ishaqning körgen künliri bir yüz seksen yil boldi. **29** Ishaq tolimu qérip, künliri toshup, nepestin toxtap wapat boldi we öz qowmining qéshigha béríp qoshuldi. Uning oghulliri Esaw bilen Yaqup uni depne qildi.

36 Töwendikiler Esawning ewladliridur (Esaw yene Édom depmu atılıdu): — **2** Esaw ayallırını Qanaaniylarning qızlıridin aldi, yeni hittiyardin bolghan Élonning qizi Adah bilen hiwiylardin bolghan Zibéonning newrisi, Anahning qizi Oholibamahni aldi; **3** uningdin bashqa Ismailning qizi, Nébayotning singlisi Basimatnimu alghanidi. **4** Adah Esawgha Elifazni tughup berdi; Basimat bolsa Réuelni tughdi. **5** Oholibamah Yeush, Yaalam we Korahni tughdi; bular Qanaan zéminida Esawgha tughulghan oghulları idi. **6** Esaw ayallırı, oghul-qızlı, öyidiki hemme kishilirını we charpaylırını, barlıq ulaghırlarını, shundaqla Qanaan zéminida tapqan barlıq teelluqatlırını élip, inisi

Yaquptin ayrilip, bashqa bir yurtqa köchüp ketti. **7** Chünki her ikkisining teelluqatlari intayin köp bolghachqa, bir yerde bille turalmaytti; musapir bolup turghan zémin ularning mal-charwilirining köplükidin ularni baqalmaytti. **8** Buning bilen Esaw (Esaw Édom depmu atilidi) Séir téghigha béríp, olturaqlisip qaldi. **9** Töwendikiler taghliq rayon Séirdiki Édomiyarlarning ata-bowisi Esawning ewladliridur: — **10** Esawning oghulliri: — Esawning ayali adahning oghli Élifaz; Esawning ayali Basimatning oghli Réuel. Élifazning oghulliri: — Téman, Omar, Zefo, Gatam we Kenaz idi. Esawning oghli Élifazning kichik xotuni Timna idi; u Élifazha Amaleknı tughup berdi. Yuqirilar bolsa Esawning ayali adahning ewladliri idi. Réuelning oghulliri: — Nahat, Zerah, Shammah we Mizzah idi; bular Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. **14** Esawning ayali, yeni Zibéonning chong qizi, Anahning qizi bolghan Oholibamahning oghulliri: u Esawgha Yeush, Yaalam we Korahni tughup berdi. **15** Esawning ewladlirining ichidin töwendiki emirler chiqqan: — Esawning tunji oghli Élifazning oghulliridin: — emir Téman, emir Omar, emir Zefo, emir Kénaz, **16** emir Korah, emir Gatam we emir Amalek chiqqan. Bular Édom zéminida Élifazning neslidin chiqqan emirler bolup, Adahning ewladliri idi. **17** Esawning oghli Réuelning oghulliridin emir Nahat, emir Zerah, emir Shammah we emir Mizzahlar chiqqan; bular Édom zéminida Réuelning neslidin chiqqan emirlerdurdur; bularning hemmisi Esawning ayali Basimatning ewladliri idi. **18** Esawning ayali Oholibamahning oghulliridin emir Yeush, emir Yaalam we emir Korahlar chiqqan. Bular Anahning qizi, Esawning ayali Oholibamahning neslidin chiqqan emirler idi. **19** Bular Esawning, yeni Édomning ewladliri bolup, [édomiyarlarning] emirleri idi. **20** Horiylardin bolghan Séirning [Édom] zéminida olturghan ewladliri: — Lotan, Shobal, Zibéon, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. Bular Séirning ewladliri bolup, Édom zéminida Horiylarning emirleri idi. **22** Lotanning oghulliri Hori bilen Hémam idi; Lotanning singlisi Timna idi. **23** Shobalning oghulliri: Alwan, Manahat, Ébal, Shéfo we Onam idi. **24** Zibéonning oghulliri: — Ayah we Anah idi. Bu Anah chölde atisi Zibéonning ésheklirini békqwétip, arshanglarnı tépiwalghan Anahning del özü shu idi. **25** Anahning perzentli: oghli Dishon; Anahning qizi Oholibamah idi. **26** Dishonning oghulliri: Hemdan, Eshban, Itran we Kéran idi. **27** Ézerning oghulliri:

Bilhan, Zaawan we Akan idi. **28** Dishanning oghulliri: Uz we Aran idi. **29** Horiylarning özlirining emirleri: emir Lotan, emir Shobal, emir Zibéon, emir Anah, emir Dishon, emir Ézer we emir Dishan idi. Bular bolsa Horiylarning Séir zéminida öz namliri boyiche atalghan qebililerning emirleri idi. **31** Israillarning üstige héch padishah téxi seltenet qilmasta Édom zéminida seltenet qilghan padishahlar töwendikidek: — **32** Béorning oghli Béla Édomda seltenet qildi; uning shehirining ismi Dinhabah idi. **33** Béla ölgendin kényin, bozrahliq Zerahning oghli Yobab uning ornida seltenet qildi. **34** Yobab ölgendin kényin, témaniylarning zéminidin kelgen Husham uning ornida seltenet qildi. **35** Husham ölgendin kényin, Bédadning oghli Hadad uning ornida seltenet qildi. U Moabning yayaqlırıda midiyaniylargha hujum qılıp yenggenidi. Uning shehirining ismi Awit idi. **36** Hadad ölgendin kényin, masrekahliq Samlah uning ornida seltenet qildi. **37** Samlah ölgendin kényin, «Deryaning boyidiki Rehobot»tin kelgen Saul uning ornida seltenet qildi. **38** Saul ölgendin kényin, Aksorning oghli Baal-hanan uning ornida seltenet qildi. **39** Aksorning oghli Baal-hanan ölgendin kényin, Hadar uning ornida seltenet qildi. Uning shehirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Mehétabel bolup, u Mey-Zahabning qizi bolghan Matredning qizi idi. **40** Esawning neslidin bolghan emirler ularning at-isimliri, jemetliri, nesebnamılıri we turghan jayliri boyiche: emir Timna, emir Alwah, emir Yehet, emir Oholibamah, emir Élah, emir Pinon, emir Kénaz, emir Téman we emir Mibzar, emir Magdiyel we emir Iramlar idi. Bular Édomiyarlarning emirleri bolup, özliri igilep olturaqlashqan jaylar öz namliri bilen atalghanidi. Mana shu teriqide Esaw Édomiyarlarning ata-bowisi boldi.

37 Yaqup bolsa atisi musapir bolup turghan yerde, yeni Qanaan zéminida olturaqlashti. **2** Töwendikiler Yaqup ewladlirining ish-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yette yashqa kirgen chaghlırida, akılır bilen bille qoylarnı baqatti; u atisining kichik xotunlrı Bilhah we Zilpahning oghulları bilen bille ishleytti. Yüsüp atisigha ularning nachar qılıqlırını éytip qoyattı. **3** Yüsüp Israillarning qérighan waqtida tapqan balisi bolghachqa, uni bashqa oghulliridin bekrek yaxshi köretti. Shunga u Yüsüpke uzun yenglik ton tiktürüp berdi. **4** Emma akılır atisining uni özliridin yaxshi körnidighinini körüp, uningha öch bolup qalghanidi we uningha chirayliq qep qilmatti. **5** Uning

üstige Yüsüp bir chüsh körgen bolup, uni akilirigha dep bériwidi, ular uningha téximu öch bolup ketti. **6** Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Méning körgen shu chüshümni anglap békinqilar. **7** Mana, biz hemmimiz étizlarda ashliqlarni baghlawatqudekmiz. Qarisam méning öncem öre turuptidek; silerning öncchenglar bolsa méning öncemning chörisige oliship tezim qilip turghudek! — dédi. **8** Akiliri uningdin: — Ejeba, sen bizge padishah bolamsen? Üstimizge hökümraniq qilamsen? — dep soridi. Uning körgen chüshliri we gépidin akiliri uni téximu yaman kördi. **9** Kéyin u yene bir chüsh kördi we chüshini akilirigha dep: — Mana, men yene bir chüsh kördüm. Qarisam, quyash bilen ay we on bir yultuz manga tezim qilip turghudek! — dédi. **10** U bu chüshni atisi we akilirigha dep berdi. Atisi uningha tenbih béríp: — Bu körgining zadi qandaq chüsh? Ejeba, men, anang we aka-ukiliring aldingha béríp, sanga yerge bash urup tezim qilimizmu? — dédi. **11** Shuning bilen akiliri uningha heset qilghili turdi. Emma atisi shu gepni könglige püküp qoydi. **12** Emdi Yüsüpnинг qérindashliri atisining qoylirini baqqili Shekemge ketkenidi. **13** Israil Yüsüpke: — Akiliring Shekemde pada békiquatidighu? Kel, men séni ularning qéshigha ewetey, déwidi, Yüsüp: — Mana men, dédi. **14** U uningha: — Emdi béríp akiliring aman-ésenmu-emesmu, qoylar aman-ésenmu-emesmu, manga xewirini élip kelgin, dep uni Hébron jilghisidin yolgha saldi; u Shekemge bardi. **15** Shu yerde birsi uning dalada téneb yürginini körüp uningdin: — Néme izdewatisen, dep soridi. **16** U: — Men akilirimni izdewatimen. ularning padilirini qeyerde békiquatqanlıqını éytip bersingiz, dédi. **17** U adem jawab béríp: — Ular bu yerdin kétip qaldi, chünki men ularning: «Yürüngler, Dotan'gha baray» déginini anglidim, dédi. Shuning bilen Yüsüp akilirining arqisidin béríp, ularni Dotandin tapti. **18** Ular uni yiraqtin körüp, u téxi ularning qéshigha kelmeyla, uni öltürüwétishni meslihetleshti. **19** Ular bir-birige: — Mana héliqi chüsh körgüchi kéliwatidu. **20** Kélinglar, uni öltürüp mushu yerdiki oreklerdin birige tashliwéteyli, andin: — Wehshiy bir haywan uni yep kétiptu, deyli. Shunda, biz uning chüshlirining néme bolidighinini körimiz! — dédi. **21** Emma Ruben buni anglap uni ularning qolliridin qutquzmaqchi bolup: — Uni öltürmeye, dédi. **22** Ruben ulargha yene: — Qan tökmenglar! Belki uni chöldiki mushu orekke tashliwétinglar;

lékin uningha qol tegküzmengler, dédi (emeliyyete, u uni ularning qolidin qutquzup, atisining qéshigha qayturuwetmekchi idi). **23** Yüsüp akilirining qéshigha yétip kelgende ular uni tutup, uning alahide tonini, yeni kiyiklik uzun yenglik tonini salduruwélip, orekke tashliwetti. Lékin orek quruq bolup, ichide su yoq idi. **25** Andin ular tamaq yégili olturdi. Ular beshini kötürüp qariwidi, mana Ismaillarning bir karwini Giléad tereptin kéliwatatti. Tögilirige dora-dermek, tutiya we murmekkiler artilghan bolup, Misir terepe kétiwatatti. **26** Yehuda qérindashlirigha: — Bizning bir tughqan qérindishimizni öltürüp, qénini yosurghinimizning néme paydisi bar? **27** Kélinglar, uni Ismaillargha sétiwéteyli; qandaqla bolmisun u bizning inimiz, bir tughqan qérindishimiz; shunga uningha qol salmayli, déwidi, qérindashliri buningha qulaq saldi. **28** Midianlıq Sodigerler shu yerdin ötüp kétiwatqanda, ular Yüsüpnı orekten tartip chiqirip, ulargha yigirme kümüsh tenggige sétiwetti. Bular bolsa Yüsüpnı Misirgha élip ketti. **29** Ruben orekning yénigha qaytip kélip, Yüsüpnı orekte yoqluqini körüp, kiyimlirini yirtip, **30** inilirining qéshigha béríp: — Bala yoq turidu! Emdi men nege baray?! — dédi. **31** Emma ular Yüsüpnı tonini élip, bir tékini boghuzlap tonni uning qénigha milep, **32** Andin uzun yenglik tonni atisining qéshigha ewetip, uningha: — Buni biz tépiwalduq; bu oghlunning tonimu-emesmu, özüng körtüp baqqin, dédi. **33** U uni tonup: — Bu derweqe méning oglumning toni iken; bir wehshiy haywan uni yep ketken oxshaydu; shübhisiżki, Yüsüp titma-titma qiliwétiliptu! — dédi. **34** Shuning bilen Yaqup kiyimlirini yirtip, bélige böz baghlap, nurghun künlergiche oghli üchün matem tutti. **35** Uning hemme oghul-qızlırları yénigha kélip uningha teselli bersimu, u tesellini qobul qilmay: «Men tehtisaragha chüshüp oglumning qéshigha barghuche shundaq matem tutimen!» dédi. Yüsüpnı atisi shu péti uningha ah-zar kötürüp matem tutti. (Sheol h7585) **36** Emdi midiyanılyar [Yüsüpnı] Misirgha élip béríp, Pirewnnning bir ghojidari, pasiban bési Potifargha satti.

38 U waqtılarda shundaq boldiki, Yehuda aka-ukilirining qéshidin kétip, Hirah isimlik Adullamlıq bir kishiningkige chüshti. **2** Shu yerde Yehuda Shua isimlik bir Qanaaniyning qızını kördi; u uni xotunluqqa élip qéshigha kirip yatti. **3** U hamilidar bolup bir oghul tughdi; Yehuda uningha

«Er» dep at qoydi. 4 U yene hamilidar bolup, bir oghul tughdi we uninggha Onan dep at qoydi. 5 Andin yene hamilidar bolup bir oghul tughdi we uninggha Shelah dep at qoydi. U tughulghanda Yehuda Kézibda idi. 6 Yehuda tunji oghli Erge Tamar isimlik bir qizni élip berdi. 7 Lékin Yehudaning tunji oghli Er Perwerdigarning neziride rezil bolghachqa, Perwerdigar uni öltürdi. 8 Bu chaghda Yehuda Onan'gha: — Akangning ayalining qéshigha kirip, uni xotunluqqa élip qérindashliq burchini Ada qilip, akang üchün nesil qaldurghin, dédi. 9 Emma Onan bu nesilning özige tewe bolmaydighanliqini bilip, aksiga nesil qaldurmasliq üchün her qétim akisining ayalı bilen bille bolghanda meniysini yerge aqturuwétteli. 10 Uning bu qilmishi Perwerdigarning neziride rezil körün'gechke, unimu öltürüwetti. 11 Yehuda emdi kélini Tamargha: — Oghlum Shelah chong bolghuche atangning öyide tul olturup turghin, dédi. Chünki u ichide: — Bumu aklirigha oxshash ölüp kétermikin, dep qorqtı. Shuning bilen Tamar bérıp atisining öyide turup qaldi. 12 Emdi köp künler ötüp, Shuaning qizi, Yehudagha tegken ayal öldi. Yehuda teselli tapqandin kéyin adullamliq dosti Hirah bilen bille özining qoy qirqighuchilirining ehwalini bilishke Timnahqa chiqtı. 13 Tamargha: — Qéynatang qoylirini qırqighili Timnahqa yol aldi, dégen xewer yetti. 14 Shuning bilen Tamar Shelah chong bolghan bolsimu, men uninggha xotunluqqa élip bérilmidim, dep qarap, tulluq kiyimini séliwétip, chümbel tartip bedinini orap, Timnah yolining üstide Enaimgha kirish éghizigha bérıp olturdi. 15 Emdi Yehuda uni yüzü yépiqliq halda körgende: — Bu bir pahishe ayal oxshaydu, dep oylidi. 16 U yoldin burulup uning yénigha bérıp, öz kélini ikenlikini bilmey: — Kel, men sen bilen bille bolay, dédi. U jawab bérıp: — Men bilen bille bolsang, manga néme bérisen? dep soridi. 17 U uninggha: — Padamning ichidin bir oghlaqni sanga ewetip bérey, dédi. Ayal: — Sen uni ekélip bergüche, manga renige birer nerse béremensen? dep soriwidi, 18 U: — Sanga némini renige bérey? — dédi. U: — Öz möhürtüng bilen uning shoynisini we qolungdiki hasangni renige bergen, déwidi, u bularni bérıp, uning bilen birge boldi. Shuning bilen u uningdin hamilidar bolup qaldi. 19 Andin Tamar ornidin turup mangdi; u perenjini séliwétip, tulluq kiyimini kiyiwaldi. 20 Yehuda: — U xotunning qolidiki renini yandurup kelsun dep adullamliq dostining qoli

arqılıq oghlaqni ewetti, emma u uni tapalmidi. 21 U shu jaydiki ademlerdin: — Enaimdiki yolning boyida olturghan butperes pahishe qéni, dep sorisa, ular: — Bu yerde héchbir butperes pahishe bolghan emes, dep jawab berdi. 22 Buning bilen u Yehudaning qéshigha yénip bérıp: — Men uni tapalmidim; üning üstige u jaydiki ademlermu: «Bu yerde héchbir butperes pahishe ayal bolghan emes» déyishti, dédi. 23 Yehuda: — Boptu, u nersilerni u élip ketse ketsun; bolmisa, bashqilarning mesxirisige qalımız. Némila bolmisun, men uninggha oghlaq ewettim, lékin sen u xotunni tapalmidig, dédi. 24 Üch ayche ötkedin kéyin birsi Yehudagha: — Séning kélining Tamar buzuqchiliq qildi, uning üstige zinadin hamilidar bolup qaldı, dégen xewerni yetküzdi. Yehuda jawaben: — Uni élip chiqinglar, köydürtüwétsun! — dédi. 25 Lékin u élip chiqilganda qéynatisigha xewer ewetip: — Bu nersilerning igisi bolghan ademdin hamilidar boldum! Emdi sen körüp baq, bu möhür, shoynisi we hasining kimning ikenlikini étirap qilghin, dédi. 26 Yehuda bu nersilerni étirap qilip: — U manga nisbeten heqliqtur; derweqe men uni oghlum Shelahqa élip bermidim, dédi. Bu ishtin kéyin Yehuda uninggha yene yéqinchiliq qilmidi. 27 Uning tughut waqtı yéqinlashti, mana qorsiqida qoshkézek bar idi. 28 U tughqan waqtida balilardin birsi qolini chiqiriwidi, tughut anisi derhal bir qizil yipni élip: «Bu awwal chiqtı» dep uning qoligha chigip qoydi. 29 Lékin u qolini yene ichige tiqiwaldi, mana uning inisi chiqtı. Shuning bilen tughut anisi: «Sen qandaq qilip böşüp chiqtı!» dédi; shuning bilen uninggha «Perez» dégen at qoyuldi. 30 Andin qoligha qizil yip chigilgen akisi tughildi. Uning ismi Zerah dep ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misirgha élip kélindi; uni Pirewnning ghojidari, pasiban bési Potifar shu yerge élip kelgen Ismaillarning qolidin sétiwaldi. 2 Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolghachqa, uning ishliri onggha tartti; u misirliq xojisining öyide turup qaldi. 3 Uning xojisi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini, shundaqla u néme ish qilsa, Perwerdigarning uning qolida ronaq tapquzghanliqini bayqidi. 4 Shuning bilen Yüsüp uning neziride iltipat térip, uning xas xizmetchisi boldi. Xojisi uni öyini bashqurushqa qoydi we barliq teelluatini uning qoligha tapshurdi. 5 We shundaq boldiki, u uni öyi we barliq teelluatini bashqurushqa qoyghanin tartip, Perwerdigar bu misirliqning öyini Yüsüpnинг

sewebidin beriketlidi; Perwerdigarning berikiti uning pütün ailisi we barliq tériqchiliqiga keldi. **6** Shuning bilen [Potifar] barliq ishlirini Yüsüpning qoligha tapshurup, öz tamiqini yéyishtin bashqa héchqandaq ish bilen kari bolmidi. Yüsüp bolsa qamiti kélishken, xushchiray yigit idi. **7** Birnechche waqt ötkendin keyin shundaq boldiki, uning xojisining ayalining Yüsüpke közi chüshüp qélib: — Men bilen yatqin! — dédi. **8** Emma u umimay xojisining ayaligha mundaq dédi: — Mana xojam öydiki ishlarni, shundaqla barliq teelliqatini qolumgħa tapshurdi, manga tolimu ishinip ishlirim bilen kari bolmaydu. **9** Bu öyde mendin chong adem yoq. Sendin bashqa u héchbir nersini mendin ayimidi — chünki sen uning ayalidursen! Shundaq turuqluq men qandaqmu bundaq rezillikni qilip Xuda aldida gunahkar bolay? — dédi. **10** Gerche her künji Yüsüpke shundaq désimu, shundaqla u uning bilen yétip uningħha yéqinchiliq qilishni yaki uning bilen birge turushni ret qilghan bolsimu, **11** shundaq bir weqe boldiki, bir künji u öz ishi bilen öy ichige kirgenidi, öydikilerdin héchqaysisi öyning ichide emes idi; **12** bu ayal uning tonini tutuwélip: — Men bilen yatqin! dédi. U tonini uning qoligha tashlap qoyup, yügürjen péti qéchip tashqirigha chiqip ketti. **13** Ayal Yüsüpning tonini öz qoligha tashlap qéchip chiqip ketkinini körüp, **14** öyidiki xizmetchilirini chaqirip ulargha: — Qaranglar, érim bizge haqaret keltürsun dep bir ibraniy ademni élip keptu! Bu adem yénimħha kirip: «Sen bilen yatay» déwidi, qattiq warqiridim! **15** U méning qattiq warqirighinimni anglap, tonini yénimħha tashlap, tashqirigha qéchip ketti, dédi. **16** Shuning bilen xojisi öyige yénip kelgħe u Yüsüpning tonini yénida saqlap qoydi. **17** Andin u érigimu shu gepni qilip: — Sen élip kelgen héliqi ibraniy quľ manga haqaret qilishqa qéshimħa kirdi. **18** Lékin men qattiq warqirap-jarqirdim, u tonini qéshimħa tashlap, tashqirigha qéchip ketti, — dédi. **19** Uning xojisi ayalining: — Séning qulung méni undaq-mundaq qildi, dégen geplirini anglap ghezzi pi ottek tutashti. **20** Shuning bilen Yüsüpning xojisi uni tutup orda munarliq zindan'gha qamap qoydi. Shu yerge peqet padishahning meħbusliri solinatti. Buning bilen u shu yerde solaqta yétip qaldi. **21** Lékin Perwerdigar Yüsüp bilen bille bolup, uningħha shapaet körsitip, uni zindan bégħinej neziride iltipat tapturdi. **22** Shuning bilen zindan bégħi gundixanida yatqan hemme meħbuslarni Yüsüpning qoligha tapshurdi. Shu yerde

qilinidighan herqandaq ish uning qoli bilen bolatti. **23** Zindan bégħi Yüsüpning qolidiki héchqandaq ishtin ghem qilmatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille bolup, u hernéme qilsa Perwerdigar uni ongushluq qilatti.

40 Bu ishlardin keyin Misir padishahining saqysi we bash nawiyi Misir padishahining zitigha téġip gunahkar bolup qaldi. **2** Shuning bilen Pirewn uning bu ikki mensepdarigha, yeni bash saqiy we bash nawayħha għezeplinip, **3** ularni pasiban beshining sariyigha, Yüsüp solaqliq munarliq zindan'gha solap qoydi. **4** Pasiban bési Yüsüpni ularning xizmitide bolup ularni kütħiħke teyinlidi. Ular solaqta birnechche kün yétip qaldi. **5** Ular ikkisi — Misir padishahining saqysi we nawiyi għundixanida solaqliq turghan bir kēchide chūħ kördi. Herbirining chūħining özige xas tebiri bar id. **6** Etisi etigende, Yüsüp ularning qéshiga kiriwidi, ularning għemkin olturghinini kördi; **7** shunga u özi bilen bille xojisining sariyida solaqliq yatqan Pirewnnning bu ikki mensepdaridin: — Némishqa chirayinglar bugün shunche solghun? — dep soridi. **8** Ular uningħha jawab bérüp: — Ikkimiz bir chūħ kördūq; emma chūħimiznning tebiri yéship bérividighan kishi yoq, dédi. Yüsüp ularħha: — Chūħke tebir bérish Xudadin bolidu emesmu? Chūħünglarni manga éytip béringħar, — dédi. **9** Buning bilen bash saqiy Yüsüpke chūħini éytip: — Chūħümde aldimda bir üzüm teli turghudek; **10** bu üzüm téliniñ üch shéxi bar iken. U bix urup chécheklep, saplirida uzum piship kētiptudek; **11** Pirewnnning qedehi qolumda iken; men üzümlerni élip Pirewnnning qedehihe siqip, qedehni uning qoligha sunup timen, dédi. **12** Yüsüp uningħha jawaben: Chūħning tebiri shudurki, bu üch shax üch künni körsitidu. **13** Üch kün ichide Pirewn qeddingni ruslitip, séni mensipingge qaytidin teyinleydu. Buning bilen sen burun uningħha saqiy bolghandek Pirewnnning qedehini uning qoligha sunidighan bolisen. **14** Lékin ishliring ongushluq bolghanda méni yadingħha yetküüp, manga shapaet körsitip Pirewnnning aldida ménien toghramda gep qilip, méni bu öydiñ chiqartqaysen. **15** Chünki men heqiqeten ibraniylarning zéminidin naheq tutup élip kélindim; bu yerdimu méni zindan'gha salghudek bir ish qilmidim, — dédi. **16** Bash naway Yüsüpning shundaq yaxshi tebir berginini körüp uningħha mundaq dédi: — Menmu özümni chūħümde kördüm; mana, beshimda aq nan bar üch séwet bar iken. **17** Eng

üstünki séwette nawaylar Pirewn'ge pishurghan herxil nazunémetler bar iken; lékin qushlar beshimdiki u séwettiki nersilerni yep kétiptudek, — dédi. **18** Yüsüp jawaben: — Chüshning tebiri shudurki: — Bu üch séwet üch künni körsitudu. **19** Üch kün ichide Pirewn séning beshingni késip, jesitingni derexke asidiken. Shuning bilen ucharqanatlar kélip göshüngni yeydiken, — dédi. **20** Üchinchi küni shundaq boldiki, Pirewnning tughulghan küni bolghachqa, u hemme xizmetkarliri üchün bir ziyyet qilip berdi, shundaqla derweqe xizmetkarlirining arisida bash saqyning beshini körtürdi we bash nawayning beshini aldi; **21** u bash saqyini qaytidin öz mensipige teyinlidi; shuning bilen u Pirewnning qedehini uning qoligha qaytidin sunidighan boldi. **22** Lékin bash nawayni bolsa Yüsüp ulargha tebir bergeneké ésiwetti. **23** Emma bash saqy Yüsüpni héch eslimey, eksiche uni untup qaldi.

41 Toptoghra ikki yil ötüp, Pirewn bir chüsh kördi. Chüshide u [Nil] deryasining boyida turghudek. **2** Hem chirayliq hem sémiz yette tuyaq inek deryadin chiqip, qumushluqa otlaptudek. **3** Andin yene yette tuyaq inek deryadin chiqiptu; ular set hem oruq bolup, aldinqi ineklerning yénida, deryanining boyida turuptu. **4** Bu set hem oruq inekler u yette chirayliq hem sémiz ineklerni yewétiptu. Shu waqitta Pirewn oyghinip kétiptu. **5** U yene uxpath, ikkinchı qétim chüsh kördi: — Mana, bir tüp bughday shéxidin toq we chirayliq yette bashaq chiqiptu. **6** Ulardin kéyin yene yette bashaq chiqiptu; ular hem oruq we puchek bolup, sherk shamilida soliship qalghanidi. **7** Bu oruq bashaqlar u yette sémiz, toq bashaqni yutup kétiptu. Andin Pirewn oyghinip kétiptu, bu uning chüshi iken. **8** Etisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki hemme palchi-jadugerler bilen barlıq danishmenlerni chaqirtip keldi. Pirewn öz chüshini ulargha éytip berdi; lékin héchkim Pirewn'ge chüshlerning tebirini dep bérelmidi. **9** U chaghda bash saqy Pirewn'ge: — Bügün méning ötküzgen xatalıqlırim ésimge keldi. **10** Burun Pirewn janabliri qullirigha, yeni péqir we bash nawayha achchiqlinip, bizni pasiban beshining sariyida solaqla tashlighanidila; **11** Shu chagharda herbirimiz bir kéchide bardin chüsh kördüq; her qaysımız körgen chüshning tebiri bashqa-bashqa idi. **12** Shu yerde biz bilen bille pasiban beshining quli bolghan bir ibraniy yigit bar idi. Uningha chüshlirimizni éytiwidiq, u bizge chüshlirimizning tebirini bayan qildi; u herbirimizning körgen chüshige

qarap tebir bergenidi. **13** Shundaq boldiki, ishlar del uning bergen tebiride déyilgendek yüz berdi; janabliri péqirni öz mensipimge qaytidin teyinlidile, bash nawayni dargha astila, — dédi. **14** Shuning bilen Pirewn adem ewetip, Yüsüpni chaqirdi; ular derhal uni zindandin chiqardi. Yüsüp burut-saqilini chüshürüp, kiyimlirini yenggüşlep, Pirewnning aldigha kirdi. **15** Pirewn Yüsüpke: — Men bir chüsh kördüm, emma uning tebirini éytip béréleydighan héchkim chiqmidi. Anglisam, sen chüshke tebir béréleydikensen, — dédi. **16** Yüsüp Pirewn'ge jawab béríp: — Tebir bérish özümdin emes; lékin Xuda Pirewn'ge xatirjemlik bérídighan bir jawab bérídu, — dédi. **17** Pirewn Yüsüpke: — Chüshümde men deryanining qırghıqida turuptimen. **18** Qarisam, deryadin hem sémiz hem chirayliq yette tuyaq inek chiqip qumushluqa otlaptu. **19** Andin ulardin kéyin ajiz, tolimu set hem oruq yette tuyaq inek chiqiptu. Men Misir zémindida shundaq set ineklerni körgen emesmen. **20** Bu oruq, eski inekler bolsa awwalqi yette sémiz inekni yewétiptu. **21** Ularnı yewetken bolsimu, qorsıqığa bir némining kirgenlikli héch ayan bolmaptu, ularning körünüshi belki burunqidek set imish. Andin men oyghinip kettim. **22** Andin yene bir chüsh kördüm, mana bir shaxtin yette hem toq hem chirayliq bashaq chiqiptu. **23** Andin yene yette puchek, oruq bashaq chiqiptu; ular sherk shamili bilen soliship qurup kétiptu. **24** Bu oruq bashaqlar yette chirayliq bashaqni yep kétiptu. Men bu ishni palchi-jadugerlerge dep bersem, manga tebirini éytip bérídighan héch kishi chiqmidi, dédi. **25** Yüsüp Pirewn'ge: — [Janabliri] Pirewnning chüshliri bir menididur. Xuda Özı qılmaqchi bolghan ishlarını Pirewn'ge aldin bildürdi. **26** Bu yette yaxshi inek yette yilni körsitudu; yette yaxshi bashaqmu yette yilni körsitudu. Bu chüshler oxshash bir chüshetur. **27** Ulardin kéyin chiqqan yette oruq, yaman set inek yette yilni körsitudu; sherk shamili bilen soliship qalghan yette quruq bashaqmu shundaq bolup, acharchılıq bolidighan yette yildur. **28** Men Pirewn'ge deydighan sözüm shuki, Xuda yéqinda qılmaqchi bolghan ishni Pirewn'ge ayan qildi. **29** Mana, pütkül Misir zémindida yette yilghiche memurchılıq bolidu; **30** andin yette yilghiche acharchılıq bolidu; shuning bilen Misir zémindida pütkül memurchılıqni unutquizidighan acharchılıq zémimni weyran qılıdu. **31** Kélidighan acharchılıqning sewebidin zéminda bolghan memurchılıq kishilerning ésidin kötürülüp

kétidu; chünki acharchiliq tolimu éghir bolidu. **32** Lékin chüshning yandurulup, Pirewn'ge ikki qétim körün'ginining ehmiyiti shuki, bu ish Xuda teripidin béktilgen bolup, Xuda uni pat arida emelge ashuridu. **33** Emdi Pirewn özi üchün pem-parasetlik hem dana bir kishini tépip, Misir zéminiga qoysun. **34** Pirewn shundaq qilsunki, memurchiliq bolghan yette yilda Misir zéminidin chiqqan ashliqning beshtin birini toplanglar dep zémin'ha nazarechilerni teyinlisun. **35** Bular shu kélédighan toqchiliq yillirida barliq ashliqni tolap, sheher-sheherlerde yémeklik bolsun dep bughday-qonaqlarni Pirewnning qol astigha jem qilip saqlitip qoysun. **36** [Yighilghan] shu ashliqlar Misir zéminida bolidighan yette yilliq acharchiliqqa taqabil turush üchün saqlansun; shu teriqide zémin acharchiliqtin halak bolmaydu, — dédi. **37** Bu söz Pirewn we uning xizmetkarlirining nezirige taza yaqtı. **38** Shuning bilen Pirewn xizmetkarlirigha: — Bu kishidek, ichide Xudanıng rohi bar yene bırsini tapalamduq?! — dédi. **39** Pirewn Yüsüpke: — Xuda sanga buning hemmisini ayan qilghaniken, sendek pemlik hem dana héchkim chiqmaydu. **40** Sen emdi méning öyümni bashqurushqa béktilding, barliq xelqim séning aghzingha qarap özlirini tertipke tızsun. Peqet textila men sendin üstün turimen, — dédi. **41** Axırıda Pirewn Yüsüpke: — Mana, men séni pütkül Misir zéminining üstige teyinlidim, — dédi. **42** Buning bilen, Pirewn öz qolidin möhür üzükini chiqirip, Yüsüpning qoliga saldi; uningha nepis kanap rexttin tikilgen libasni kiygüzüp, boynigha bir altun zenjir ésip qoysu. **43** Uni özining ikkinchi shahane harwisigha olturghuzup, uning aldida: «Tiz pükünglär!» — dep jar saldurdı. Shundaq qilip, Pirewn uni pütkül Misir zéminiga tiklep qoysu. **44** Andin Pirewn Yüsüpke yene: — Men dégen Pirewendurmen; pütkül Misir zéminida sensiz héchkim qol-putinini midirlatmisun! — dédi. **45** Pirewn Yüsüpke Zafinat-Paaniyah dégen namni berdi we on shehiridiki kahin Potiferahning qizi Asinatni uningha xotunluqqa élip berdi. Shundaq qilip Yüsüp pütkül Misir zéminini bashqurush üchün chörgileske chiqti. Yüsüp Misir padishahi Pirewnning xizmitide bolushqa béktilgende ottuz yashta idi; u Pirewnning aldidin chiqip, Misir zéminining herqaysi jaylirini közdin kechürdü. **47** Memurchiliq bolghan yette yıl ichide zéminning hosuli döwe-döwe boldi. **48** Yette yilda u Misir zéminidin chiqqan ashliqni yighip, sheher-sheherge toplidi;

herqaysi sheherning etrapidiki étizliqning ashliqini u shu sheherning özige jughlap qoysi. **49** Shu teriqide Yüsüp déngizdiki qumdek nahayiti köp ashliq toplidi; ashliq heddi-hésabsiz bolghachqa, ular hésablashni toxtatti. **50** Acharchiliq yilliri yétip kéishtin burun Yüsüpke ikki oghul töreldi. Bularni Ondiki kahin Potiferahning qizi Asinat uningha tughup berdi. **51** Yüsüp: «Xuda pütün japa-musheqqitim we atamning pütün ailisini könglümdin kötüriuwetti» dep tunji oghligha Manasseh dep at qoysi; **52** andin: «Men azab-oqubet chekken yurtta Xuda méni méwilik qildi» dep ikkinchisige Efraim dep at qoysi. **53** Misir zéminida memurchiliq bolghan yette yıl ayagħlashti. **54** Andin Yüsüpning éytqinidek acharchiliqning yette yili bashlandi. U chaghłarda bashqa barliq yurtlardimu acharchiliq boldi; lékin Misir zéminidiki her yerlerde nan bar idi. **55** Acharchiliq pütkül Misir zéminni basqanda, xelq ashliq sorap Pirewn'ge peryad qildi. Pirewn misirliqlarning hemmisige: — Yüsüpning qéshigha bérrip, u silerge néme dése, shuni qilinglar, — dédi. **56** Acharchiliq pütkül yer yüzini bésip ketti. Yüsüp her yerdiki ambarlarni échip, misirliqlargħa ashliq satatti; acharchiliq Misir zéminida intayin éghir bolghili turdi. **57** Acharchiliq pütkül yer yüzini basqan bolghachqa, barliq yurtlardiki xelqmu ashliq alghili Misirha Yüsüpning qéshigha kéletti.

42 Emdi Yaqup Misirda ashliq barliqini bilginide oghullirigha: — Némishqa bir-biringlarga qariship turisiler? — dédi. **2** Andin yene: — Manga qaranglar, anglishimche Misirda ashliq bar iken. U yerge bérrip, andin shu yerdin bizge ashliq élip kéklinglar; buning bilen ölüp ketmey, tirik qalımız, — dédi. **3** Buning bilen Yüsüpning on akisi ashliq sétiwalghili Misirha yolgha chiqti. **4** Lékin Yaqup Yüsüpning inisi Binyaminning birer yamanliqqa uchrap qélishidin qorqup uni akiliri bilen bille ewetmidi. **5** Shuningdek acharchiliq Qanaan zéminidimu yüz bergechke, Israilning oghulları ashliq alghili kelgenler arisida bar idi. **6** Yüsüp zéminning waliysi bolup, yurtnıgħi xelqige ashliq sétip bergħuchi shu idi. Yüsüpning akiliri kékliq uning aldida yüzlerini yerge tegħküzüp tezim qildi. **7** Yüsüp akilirini körüpla ularni tonudi; lékin u tonuħluq bermey, ularha qopal teleppuzda gep qilip: — Qeyerdin keldinglar, dep soridi. Ular jawaben: — Qanaan zéminidin ashliq alghili kelduq, — dédi. **8** Yüsüp akilirini tonuħħan bolsimu, lékin ular uni

tonumidi. **9** Yüsüp emdi ular toghrisida körgen chüshlirini ésige élip, ulargha: — Siler jasus, bu elning mudapiesiz jaylirini közetkili keldinglar, — dédi. **10** Emma ular uningga jawab béríp: — Ey xojam, undaq emes! Belki keminiliri ashliq sétiwalghili keldi! **11** Biz hemmimiz bir ademning oghulliri, semimiy ademlermiz. Keminiliri jasus emes! — dédi. **12** U ulargha yene: — Undaq emes! Belki zéminning mudapiesiz jaylirini körgili keldinglar, — dédi. **13** Ular jawab béríp: — Keminiliri eslide on ikki qérindash iduq; biz hemmimiz Qanaan zéminidiki bir ademning oghulliridurmiz; lékin kenji inimiz atimizning qéshida qélib qaldi; yene bir inimiz yoqap ketti, — dédi. **14** Emma Yüsüp ulargha yene: — Mana men del silerge éytqinimdek, jasus ikensiler! **15** Pirewnning hayatı bilen qesem qilimenki, kichik ininglar bu yerge kelmigüche siler bu yerdin chiqip kételmeysiler; siler shuning bilen sinilisiler. **16** Ininglarni élip kelgili biringlarni ewetinglar, qalghanliringlar bolsa solap qoyulisiler. Buning bilen éytqininglarning rast-yalghanliqi ispatlinidu; bolmisa, Pirewnning hayatı bilen qesem qilimenki, siler jezmen jasus! — dédi. **17** Shuning bilen u ularni üch kün'giche solap qoydi. **18** Üchinchi küni Yüsüp ulargha mundaq dédi: — Men Xudadin qorqidighan ademmen; tirik qélishinglar üçhün mushu ishni qilinglar: — **19** Eger semimiy ademler bolsanglar, qérindashliringlardan biri siler solan'ghan gundixanida solaqliq turiwersun, qalghininglar acharchiliqta qalghan ailenglar üçhün ashliq élip ketinglar; **20** Andin kichik ininglarni qéshimha élip kelinglar. Shuning bilen sözliringlar ispatlansa, ölmeyisiler!, — dédi. Ular shundaq qilidighan boldi. **21** Andin ular özara: — Berheq, biz inimizgha qilghan ishimiz bilen gunahkar bolup qaldıq; u bizge yalwursimu uning azabini körüp turup uningga qulaq salmiduq. Shuning üçhün bu azab-oqubet beshimizha chüshti, — déyishti. **22** Ruben ulargha jawaben: — Men silerge: baligha zulum qilmanglar, dégen emesmidim? Lékin unimidinglar. Mana emdi uning qan qerzi bizdin soriliyatidu, — dédi. **23** Emma Yüsüp ular bilen terjiman arqiliq sözleshkechke, ular Yüsüpnинг öz geplirini uqup turuwatqinini bilmidi. **24** U ulardin özini chetke élip, yighlap ketti. Andin ularning qéshiga yénip kélib, ulargha yene söz qilip, ularning arisidin Shiméonni tutup, ularning köz aldida baghlidi. **25** Andin Yüsüp emr chüshürüp, ularning tagharlirigha

ashliq toldurup, her birsining pulini qayturup taghiriga sélip qoyup, seper hazırlıqlırımu bérilsun dep buyruwidi, ulargha shundaq qilindi. **26** Shuning bilen akılıri ésheklirige ashliqlırını artıp, shu yerdin ketti. **27** Emma ötengge kelgende ulardin biri éshikige yem bergili taghirini échiwidi, mana, öz puli tagharning aghzida turatti. **28** U qérindashlirigha: — Méning pulumni qayturuwétiptu. Mana u taghirimda turidu, dédi. Buni anglap ularning yürüki su bolup, titrishop bir-birige: — Bu Xudanıng bizge zadi néme qilghinidu? — déyishti. **29** Ular Qanaan zéminigha, atisi Yaqupning qéshiga kélib, beshidin ötken hemme weqełerni uningga sözlep béríp: **30** — héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge qopal gap qıldı, bizge zéminni paylighuchi jasustek muamile qıldı; **31** emdi biz uningga: «Biz bolsaq semimiy ademlermiz, jasus emesmiz. **32** Biz bir atidin bolghan oghullar bolup, on ikki aka-uka iduq; biri yoqap ketti, kichik inimiz hazır Qanaan zéminida atimizning yénida qaldi» dések, **33** Héliqi kishi, yeni shu zéminning xojisi bizge mundaq dédi: «Méning silerning semimiy ikenliklarning bilishim tükün, qérindashliringlarning birini méning yénimda qaldurup qoyup, ach qalghan ailenglar tükün ashliq élip ketinglar; **34** andin kichik ininglarni qéshimha élip kelinglar; shundaq qilsanglar, silerning jasus emes, belki semimiy ademler ikenliklarning bileymen. Andin qérindishinglarni silerge qayturup bérímen we siler zéminda soda-sétiq qilsanglar bolidu» — dédi. **35** Emma shundaq boldiki, ular tagharlirini tökkende, mana herbirining pulsunu öz tagharlirida turatti! Ular we atisi özlirining chigiklik pullirini körgende, qorqup qélyishti. **36** Atisi Yaqup ulargha: — Méni oglumdin juda qildinglar! Yüsüp yoq boldi, Shiméonmu yoq, emdi Binyaminimü élip ketmekchi boluwatisiler! Mana bu ishlarning hemmisi méning beshimghila keldi! — dédi. **37** Ruben atisigha: — Eger men Binyaminin qéshingha qayturup élip kelmisem, méning ikki oglumnu öltürüwetkin; uni méning qolumgha tapshurghin; men uni qéshingha yandurup élip kéliimen, — dédi. **38** Lékin Yaqup jawab béríp: — Oghlum siler bilen bille u yerge chüshmeydu; chünki uning akisi ölüp kétip, u özi yalghuz qaldi. Mubada yolda kétiatqanda uningga birer kélishmeslik kelse, siler mendek bir aq chachliq ademni derd-elem bilen textisaragha chüshüriwétisiler, — dédi. (Sheol h7585)

43 Acharchiliq zéminni intayin éghir basqanidi. **2** Bu sewebtin ular Misirdin élip kelgen ashliqni yep

tügetkende, atisi ulargha: — Yene béríp bizge azghina ashlıq élip kéklinglar, — dédi. 3 Lékin Yehuda uningga jawaben: — Héliqi kishi bizni qattiq agahlandurup: «Ininglar siler bille kelmise, yüzünni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen. 4 Eger inimizni biz bilen bille ewetseng, biz béríp sanga ashlıq élip kéklimiz. 5 Emma ewetishke unimisang, biz barmaymiz; chünki héliqi kishi bizge: «Ininglar siler bille kelmise, yüzünni körimen dep xiyal qilmanglar» dégen, — dédi. 6 Israil ulargha: — Siler némishqa manga shunche yamanlıq qılıp u kishige: «Yene bir inimizmu bar» dédinglar, — dédi. 7 Ular jawaben: — U kishi bizning we ailmızning ehwalini sürüştürüp kochilap: «Atanglar téxi Hayatmu? Yene bir ininglar barmu?» — dep soridi. Biz uning shu soaligha yarisha jawab berduq. Uning bizge: «Ininglarnı élip kéklinglar» deydiqinini nedin bileyli? — dédi. 8 Yehuda atisi Israilgha: — Balını men bilen ewetkin; biz derhal qozghilip yolha chiqayli; shundaqta biz we sen, bizler hem balılırimız ölmey, tirik qalımız. 9 Men uningga képil bolimen; sen uning üchün méning méningdin hésab alisen; eger men uni séning qéshinggħa aman-ésen yandurup kélép, yüzungning aldida turghuzmisam, pütkül ömrümde aldingda gunahkar bolay. 10 Chünki hayal bolmighan bolsaq, bu chaghqiche ikki qétim béríp kéléttuq, — dédi. 11 Ularning atisi Israil ulargha: — Undaq bolsa, mundaq qilinglar: — U kishige qacha-quchanglарha zémindiki eng ésil méwilerdin sowghat alghach béringlar; yene azghina tutiya, azraq hesel, dora-dermanlar, murmekki, piste we badamlarni alghach béringlar. 12 Qolunglarda ikki hesse pul élip, tagħariringlarning aghzidiki özünglарha yandurulghan pulnimu alghach béringlar. Éhtimal, bu ishta sewenlik körülgen bolushi mumkin. 13 Ininglarnimu bille élip, qozghilip u kishining yénigha yene béringlar. 14 Hemmige Qadir Tengri Özi silerni u kishining aldida rehimge érishtürgey. Buning bilen u silerning shu yerdiki qérindishinglarni we Binyaminni qoyup béríp, silerge qoshup qoyarmikin; özüm nawada balılırimdin juda bolsam bolay! — dédi. 15 Shuning bilen bu ademler shu sowghatni élip, qollirigha ikki hesse pulni tutup, Binyaminni élip qozghilip, Misirgha béríp Yüsüpning aldida hazır boldi. 16 Yüsüp Binyaminni ular bilen bille körginide, öz öyini bashquridighan għojidarigha buyrup: — Bu ademlerni öyümge bashlap kirip, mal soyup taam teyyar qilghin; chünki bu

kishiler chüshlük ghizani men bilen yeydu, — dédi. 17 U kishi Yüsüpning buyrughinidek qilip, ademlerni Yüsüpning öyige bashlap kirdi. 18 Ular bolsa Yüsüpning öyige bashlap kéklin'ginidin qorqushup: — Aldinqi qétim tagħarlimizgħa yandurulghan pulning sewebidin biz uning öyige élip kéklinduq; uning meqsiti bizge hujum qilip, üstimizdin bésip qul qilip, ésheklirimizni tartiwlésh oxshaydu, — déyishti. 19 Ular Yüsüpning öyini bashquridighan għojidarning yénigha kélép, öyning ishikining tüwide uningga: — 20 Ey xojam, biz heqiqeten eslīde mushu yerge ashlıq alghili kelgeniduq; 21 Shundaq boldiki, biz ötengge kélép öz tagħarlimizni achsaq, mana herbirimizning puli, eyni éghirliqi boyiche tagħarlimizning aghzida turuptu; shunga biz buni yandurup qolimizda alghach kelduq. 22 Ashlıq alghili qolimizda bashqa pulmu élip kelduq; emma tagħarlimizgħa pulni kimning sélip qoyghanliqini bilmiduq, — dédi. 23 U ulargha: — Katirjem bolunġlar, qorqmanglar. Silerning Xudayinġlar, atanglarning Xudasi tagħariringlarda silerge bayliq ata qilghan oxshaydu; silerning pulunġlarni alliqachan tapshurup aldim, — dédi. Andin u Shiméonni ularning qéshingħa élip chiqt. 24 U kishi ularni Yüsüpning öyige bashlap kirip, ularning putlirini yuyushigha su ekrip béríp, andin ésheklirige yem berdi. 25 Ular Yüsüpning chüshte kéléshige ülgħurtüp sowghatni teyyarlap qoydi; chünki ular özlırinning shu yerde ghiza yeydighinini anglihanidi. 26 Yüsüp öyge kelgende ular qolliridiki sowghatni öyge uning aldigha élip kirip, beshini yerge tegħküüp uningga tezim qildi. 27 Ular hal sorap, andin: — Siler gépini qilghan qéri atanglar salametmu? U hayatmu? — dédi. 28 Ular jawab béríp: — Silining qulliri bizning atimiz salamet turuwatidu, u téxi hayattur, — dep uning aldida égilip tezim qildi. 29 Yüsüp beshini kötürüp, öz inisi Binyamini körüp: — Siler manga gépini qilghan kichik ininglar shumu? — dep sorap: — Ey oħġlum, Xuda sanga shapaet körsetkey! — dédi. 30 Yüsüpning öz inisigha bolghan séghinish oti qattiq kuchiyyip, yighliwalghudek xaliy jay izdeq, aldirap ichkiriki öyge kirip taza bir yighliwaldi. 31 Andin yüzini yuyup chiqip, özini bésiwélip: — Taamlarni qoyunġlar, — dep buyrudi. 32 Xizmetkarlar Yüsüpke ayrim, ulargha ayrim we Yüsüp bilen bille tamaqqa kelgen misirliqlarġim u ayrim tamaq qoydi; chünki misirliqlar ibraniylar bilen bir dastixanda tamaq yéyishni yirgħinchlik dep

qarap, ular bilen bille tamaq yémeytti. **33** Yüsüpning qérindashliri uning ululida, herbiri chong-kichik tertipi boyiche olturghuzuldi; chongi chongluqigha yarisha, kichiki kichiklikige yarisha olturghuzuldi; ular bir-birige qarap heyran qélishti. **34** Yüsüp aldidiki dastixandiki tamaqlardin ulargha bólüp berdi. Emma Binyamin'għa bergini bashqilarningkige qarighanda besh hesse köp idi. Ular sharab ichip, uning bilen xush keyp qilishti.

44 Andin u öz öyini bashquridighan għojidariga buyrup: — Bu kishilerning tagħarlarini élip kötürelgħudek ashħaq qachilap, herbirining pulini tagħirining aghzīgħa sélip qoyghin; **2** andin méning jammimni, yeni kümüş jamni ashħaqning puli bilen bille eng kichikining tagħirining aghzīgħa sélip qoyghin, — dédi. U adem Yüsüpning déginidek qildi. **3** Etisi tang yorighanda, ular éshekli bilen bille yolgha sélip qoyuldi. **4** Lékin ular sheherdin chiqip anche uzun mangmayla, Yüsüp għojidariga: — Ornundin tur, bu ademlerning keynidin qogħlighin; ularħha yéтиħkiningde ularħha: «Némishqa yaxshiliqqa yamanliq qayturdungħar? **5** Xojam shu [jamda] sharab ichidu hemde uningda pal achidu emesmu?! Mundaq qilghiningħar rezillik qilghiningħar bolmamdu!» dégin, — dédi. **6** Bu adem ularning keynidin yétiħship bérrip, ularħha bu sözlerni qildi. **7** Ular uningħha jawaben: — Xojimiz némishqa mundaq gep qilidu? Mundaq isħni qilish keminiliridin néri bolsun! **8** Biz eslīde tagħarlarimizning aghzidin tapqan pulnimu Qanaan zéminidin silining qashlirigha qayturup bérishke ekelgenidu. Shundaq turuqlu qandaqmu xojilirining öyidin altun-kümüşħiħi oħrīlayi? **9** Keminiliringħnning arisida kimdin bu [jam] tépilsa, shu örümge mehkum bolsun, bizmu xojimizning qulliri bəlayli, — dédi. **10** Għojidar jawaben: — Éytqan sözliringħardek bolsun; jam kimning yénidin tépilsa, shu kishi qulom bulop qélib qalsun, qalghanliringħar bigunah bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen ular aldirap-téneħ, tagħarlarini yerge chūshürup, herbiri öz tagħirini échip berdi. **12** Għojidar chonginingħidin bashħap kichikiningkigħe axturdi, jam Binyaminning tagħiridin tépildi. **13** Buni körup ular kiyimlirini yirtiship, herbiri ēshikige qaytidin yükni artip, sheherge qaytti. **14** Shundaq qilip Yehuda we qérindashliri Yüsüpning öyige keldi; u téxi shu yerde idi. Ular uning aldigha kélib özħirini yerge étihsiti. **15** Yüsüp ularħha: — Bu silerning zadi néme qilghiningħar? Méningdek ademning

choqum pal achalaydighanliqini bilmemtingħar? — dédi. **16** Yehuda jawaben: — Biz xojimizgħa nérimu déyeleyim? Néme gep qilalaymiz, qandaq qilip özimizni aqliyalaymiz? Xuda keminlirining qebihlikini ashkara qildi. Mana, biz we qolidin jamliri tépilgħan kishi hemmimiz xojimizgħa qul bolidighan bolduq, — dédi. **17** Lékin Yüsüp: — Mundaq qilish mendin néri bolsun! Belki jam kimning qolidin tépilgħan bolsa peqet shu kishi méning qulom bolidu. Lékin qalghanliringħar aman-ésen atanglarning qéshīgħa kētingħar, — dédi. **18** Andin Yehuda uningħha yéqin bérrip mundaq dédi: — Ey xojam, keminilirige qulaq sélip xojamning quliqiġħa bir ēghix gep qilishqa ijazet bergeyla. Għezepli keminilirige tutashmīgħay; chünki özliri Pirewn'ge oxshash ikenla. **19** Eslīde xojam keminiliridin: «Atangħar ya iningħar barmu?» dep sorividila, **20** biz xojimizgħa jawaben: «Bizning bir qéri atimiz bar we u qérighanda tapqan, yash bir balisimu bar. Bu balining bir anisidin bolghan akisi ölüp kētip, u özi yalghuz qaldi; uning atisi uni intayin sōyidu» dések, **21** Sili keminilirige: «Uning özini qéshimħa élip kēlingħar, men uni öz közüm bilen körey» dédile. **22** Biz xojimizgħa jawab bérrip: «Yigit atisidin ariħlalmaydu; eger atisidin ariħlsa, atisi ölüp kētidu» dések, **23** Sili yenila keminilirige: «Eger kichik iningħar siler bilen bille kelmise, yħiġi yene körīmiz dep xiħal qilmangħar» dégenidila. **24** Shuning bilen biz keminiliri atimizning qéshīgħa bargħanda xojamning sőzħirini uningħha ēyttu; **25** andin atimiz yene: «Yene bérrip, bizżeq azraq ashħaq élip kēlingħar» déwid, **26** Biz jawaben: «Biz shu yergħi qaytidin chūshelmeymiz; eger kichik inimiz biz bilen bille bolsa, undaqta barimiz; chünki kichik inimiz biz bilen bille bolmisa, u zatning yħiġi aldida turalmaymiz», dédu. **27** Silining qulliri bizning atimiz bizżeq yene: «silerge melumki, ayalim manga ikki oħħul tughup bergenidi. **28** Biri méning yénimdin chiqip, yoq bolup ketti; men: u jezmen titma-titma qiliwtili, dep oyli, shundaqla uni bugġin'għiha körmidim. **29** Emdi siler bunimu méning qéshimħdin élip kētip, uningħha bir kēlħħesmeslik kélib qalsa, siler mendek bir aq chachliq ademni derdelement bilen textisaragħha chūshūriw-tisħier», dégenidi. (Sheol h7585) **30** Emdi men silining qulliri méning atamning qéshīgħa bargħanda, shu bala biz bilen bolmisa uning jéni balining jénigha bagħlan'għan bolghachqa, **31** shundaq boliduki, u balining yoqluqini körse, jezmen ölüp kētidu; shuning bilen silining

qulliri bizning atimiz bolghan bu aq chachni derdelem ichide tehtisaragha chüshürüwetken bolimiz. (Sheol h7585) 32 Chünki menki keminiliri atamgha bu yigit üchün képil bolup: «Eger men uni qéshingha qayturup kelmisem pütkül ömrümde atamning alidida gunahkar bolay» dégenidim. 33 Shunga hazır ötünüp qalay, menki keminiliri u yigitning ornida xojamning qéshida qul bolup tursam, u yigit qérindashliri bilen bille qaytip ketse! 34 Chünki yigit men bilen bolmisa, men qandaqmu atamning qéshigha baralaymen? Atamgha shundaq azab-oqubetning chüshüshini közüm körgüchi bolmisun! — dédi.

45 Yüsüp öz yénida turghanlarning aldida özini tutalmay: — Hemme adem aldimdin chiqiriwétilsun! dep warqiridi. Shuning bilen Yüsüp özini qérindashlirigha ashkara qilghanda uning qéshida héchkim bolmidi. U qattiq yighlap ketti; misirliqlar uni anglidi, Pirewnning ordistiklermu buningdin [tézla] xewerapti. 3 Yüsüp qérindashlirigha: — Men Yüsüp bolimen! Atam hazır hayatmu?! — dep soridi. Emma qérindashliri uningha qarap hoduup kétip, héch jawab bérelmey qaldi. 4 Lékin Yüsüp ularni: — Qéni, manga yéqin kélinglar, dep chaqiridi. Ular yéqin keldi, u yene: — Men silerning ininglar, yeni siler Misirgha sétiwetken Yüsüp bolimen, 5 Emdi méni mushu yerge sétiwetkininglar üchün azablanmanglar, özünglarni eyibke buyrumanglar; chünki Xuda ademlerning hayatini saqlap qélish üchün méni silerdin burun bu yerge ewetti. 6 Chünki hazır zémindiki acharchiliqqa ikki yil boldi; lékin téxi yene besh yilghiche héch térilghumu bolmaydu, ormumu bolmaydu. 7 Shuning üchün silerge dunyada bir qaldini saqlap qélish üchün, ulugh bir nijatlıq körsitip, silerning tirik qutulushunglar üchün Xuda méni silerdin burun bu yerge ewetti. 8 Shundaq bolghaniken, méni mushu yerge ewetküchi siler emes, belki Xudadur. U méni Pirewn'ge atining ornida qilip, uning pütkül öyige xoja qilip tiklep, pütkül zémin'gha bash wezir qilip qoydi. 9 Emdi tézdin atamning qéshigha bérüp, uningha: — Séning oglung Yüsüp: «Xuda méni pütkül Misirgha xoja qilip qoydi. Sen hayal qilmay, méning qéshimgha kelgin; 10 sen Goshen yurtida turisen; shuning bilen sen özüng, oghulliring, newriliring, qoyliring, kaliliring we hemme teelluqatliring bilen manga yéqin turisiler. 11 Özüng, aileng we hemme teelluqatingni namratlıq bésiwalmissun dep men séni shu yerde baqimen;

chünki yene besh yil acharchiliq bardur», dédi, — denglar. 12 — Mana silerning közliringlar we inim Binyaminning közliri silerge gep qiliwatqan méning öz aghzim ikenlikini körüwatidu. 13 Atamgha méning Misirdiki bu barlıq shan-sheripim hemde silerning barlıq körgininglar toghrisida éytip, atamni tézdin bu yerge élip kélinglar, — dédi. 14 Shuning bilen u özini Binyamin'ha étip uning boynigha gire sélip yighlap ketti; Binyaminmu uning boynigha yölinip yighlidi. 15 Andin Yüsüp barlıq qérindashlirini söyüp, ularni bir-birlep quchaqlap yighlidi. Andin qérindashliri uning bilen paranglashti. 16 Yüsüpning qérindashlari keldi, dégen xewer Pirewnning ordisigha yetküzüldi; bu Pirewn we xizmetkarlirining neziride qutluq ish boldi. 17 Pirewn Yüsüpke: — Qérindashliringha: — «Siler emdi mundaq qilinglar; ulaghlıringlarga yük artip, Qanaan zéminigha bérüp, 18 atanglar we jemetinglarni élip méning qéshimgha kélinglar; men Misir zéminidin eng ésil yerlerni silerge béréy; siler bu zémindin chiqqan nazu-németlerdin yeysiler» — dégin. 19 Sanga bolghan emrim shuki, sen ulargha: «Baliliringlar we ayalliringlarni élish üchün Misir zéminidin harwilarni élip béringlar. Shuningdek atanglarnimu bu yerge yetküzüp kélinglar. 20 Pütkül Misir zéminidin eng ésil jaylar silerningki bolghachqa, öz seremjanliringlarga karinglar bolmissun» dep buyruqin, — dédi. 21 Shuning bilen Israilning oghulliri shundaq qildi; Yüsüp Pirewnning buyruqi boyiche ulargha harwilarni bérüp, yoli üchünmu ozuq berdi. 22 Ularning herbirige bir qur kiyim berdi; lékin Binyamin'ha bolsa u üch yüz kümüş tengge, besh qur kiyim berdi. 23 U atisighimu shu hediylerni, yeni Misirning ésil mehsulatlari artilghan on hangga éshen hemde ashliq, nan we atisigha yol teyyarlıq artilghan on mada éshenki ewetti. 24 Andin u qérindashlirini yolgha sélip, ulargha: — Yolda jédelleshmenglar, dep jékilidi. Ular yolgha rawan boldi. 25 Ular Misirdin chiqip, Qanaan zéminigha atisi Yaqupning qéshigha bérüp, 26 uningha Yüsüp özlirige éytqan geplerni yetküzüp: «Yüsüp téxi hayat iken! U pütkül Misir zéminigha bash wezir iken!» dédi. Emma u ulargha ishenmey, yürüki qétip hoshidin kétey dep qaldi. 27 Lékin ular Yüsüpning özlirige éytqan barlıq sözlirini uningha dégende, shundaqla Yüsüpning özini élip kélishke ewetken harwilarnimu körgende, ularning atisi Yaqupning rohığha jan kirdi. 28 Israil shuning

bilen: — Emdi arminim yoq! Oghlum Yüsüp téxi hayattur! Men ölmeste béríp uni körüwalay, — dédi.

46 Shuning bilen Israil barlıq teelluqatini élip yolgha chiqip, Beer-Shébagha keldi. U shu yerde atisi Ishaqning Xudasigha qurbanlıqlarnı sundı. **2** Kéchisi Xuda alamet körünüşlerde Israilgha: — Yaqup, Yaqup! déwidi, u jawab béríp: — Mana men! — dédi. **3** U: — Atangning Tengrisi bolghan Xuda Mendurmen. Sen Misirgha bérıshitin qorqmighin, chünki Men séni shu yerde ulugh bir qowm qilimen. **4** Men séning bilen Misirgha bille barımen we Men Özüm jezmen yene séni shu yerdin yandurup kéliimen. Yüsüp öz qoli bilen séning közüngni yunduridu, — dédi. **5** Andin Yaqup Beer-Shébadın yolgha chiqti; Israilning oghulliri atisi Yaqup we ularning bala-chaqırılıni Pirewn uni épkekélish üchün ewtken harwilargha olturghuzup, **6** charpayliri bilen Qanaan zéminida tapqan teelluqatlırını élip mangdi. Bu teriqide Yaqup bilen barlıq ewladlırını Misirgha keldi; oghullırını, oghul newrilırını, qızlırını, qız newrilırını yigham, nesillirinim hemmisini özı bilen bille élip Misirgha keldi. **8** Israilning oghulliri, yeni Yaqupning Misirgha kelgen ewladlır töwendikiche: — Yaqupning tunji oghlı Ruben; **9** Rubenning oghulliri Hanox, Pallu, Hezron bilen Karmi. **10** Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we Qanaaniy ayaldin bolghan Saul. **11** Lawiynning oghulliri: — Gershon, Kohat we Merari. **12** Yehudanıning oghulliri: — Er, Onan, Shelah, Perez we Zerah. Emma Er we Onan Qanaanning zéminida ölüp ketkenidi. Pereznıning oghulliri Hezron bilen Hamullar idi. **13** Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yob we Shimron. **14** Zebulunning oghulliri: — Sered, Élon we Jahliel. **15** Bular Léyahning Yaqupqa Padan-Aramda tughup bergen oghul-ewladlırı idi; u yene qizi Dinahni tughup berdi. Buning bu oghul-qız perzentliri jemiy bolup ottuz üch jan idi. **16** Gadning oghulliri: — Zifion, Haggi, Shuni, Ezbon, Éri, Arodi we Areli. **17** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah. Ularning singlisi Sérah idi; Bériyahning oghulliri Heber we Malkiel idi. **18** Bular bolsa Laban qizi Léyahqa dédek bolushqa bergen Zilpahning Yaqupqa tughup bergen oghulliri bolup, jemiy on alte jan idi. **19** Yaqupning ayali Rahilening oghulliri Yüsüp we Binyamin. **20** Yüsüpke Misir zéminida törelgen oghulliri Manasseh we Efraim; bularni Ondiki kahin Potifirahning qizi Asinat uninggha tughup berdi. **21** Binyaminning oghulliri: — Bélah, Beker, Ashbel,

Géra, Naaman, Éhi, Rosh, Muppim, Huppim we Ard. **22** Bular Rahilening Yaqupqa tughup bergen oghul-ewladlırı bolup, jemiy on tööt jan idi. **23** Danning oghli: — Hushim. **24** Naftalining oghulliri: — Yahziel, Guni, Yezer we Shillem. **25** Bular Laban qizi Rahilege dédek bolushqa bergen Bilhahning Yaqupqa tughup bergen oghul-ewladlırı bolup, jemiy yette jan idi. **26** Yaqupning kélinliridin bashqa, Yaqupning pushtidin bolghan, uning bilen birge Misirgha kelgenler jemiy atmış alte jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tughulghan oghulliri ikki idi. Yaqupning jemetidin bolup, Misirgha kelgenler jemiy yetmiş jan idi. **28** Yaqup Yüsüpkin körsetme élip, özlerini Goshen'ge bashlap bérishqa Yehudani Yüsüpning qéshigha ewetti. Shundaq qılıp ular Goshen yurtığa kélip chüshti. **29** Yüsüp özining wezirlük harwisini qatquzup, atisi Israilning alıgha Goshen'ge chiqti. U özini uning alıgha hazır qılıp atisigha özini étip boynığa gire sélip quchaqlap, uzundın uzun yighthidi. **30** Israil Yüsüpke: Men séning yüzüngni körüp, tirik ikenlikingni bildim; emdi öleşmə arminim yoq, — dédi. **31** Andin Yüsüp qérindashlır we atisining öydikilirige mundaq dédi: — Men hazır chiqip Pirewn'ge xewer béríp: «Qanaan zéminida olturghan qérindashlırim, shundaqla atamning öydikiler qéshimgha keldi; **32** bu ademler padichilar bolup, mal békish bilen shughullinip kelgen, qoy-kalılıri, shundaqla barlıq mal-mülüklerini élip keldi» dep éytay. **33** Shundaq boliduki, Pirewn silerni chaqırıdu; shu chaghda u silerdin: «Néme oqitinglar bar?» dep sorısa, **34** siler jawab béríp: — Keminiliri kichikimizdin tartip ata-bowlirimizgha oxshash pada békip kelgenmiz, — denglar. Shundaq désenglar Goshen yurtida olturup qalısilər; chünki padichilarıng hemmisi misirliqlar arısida közge ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirewnning qéshigha kélip: — Atam bilen qérindashlırim qoy-kalılıri, shundaqla hemme mal-mülüklerini bille élip Qanaan zéminidin keldi. Mana, ular hazır Goshen yurtığa chüshti, dep xewer béríp, **2** qérindashlırining ichidin besheylenni élip, Pirewnning alıgha hazır qıldı. **3** Pirewn uning qérindashlıridin: — Néme oqitinglar bar, dep sorıwidi, ular Pirewn'ge jawab béríp: — Keminiliri ata-bowlirimizgha oxshash mal baqquchilarımız, — dédi. **4** Andin ular Pirewn'ge iltimas qılıp: — Qanaan zéminida qattiq qehetchilik bolghachqa, keminilirining qoylirimizni baqidıghan'ha yaylaqmu

yoq; shunga bu zéminda musapir bolup turushqa keldüq; janabliridin telep qilimizki, keminilirining Goshen yurtida turushigha ijazet bergeyla, — dédi. **5** Pirewn Yüstpke: — Atang we qérindashliring qéshinggha keldi; **6** mana Misir zémini séning aldingda turuptu; atang we qérindashliringni zéminning eng ésil yéride olturghuzghin; ular Goshen yurtida makan qilsun. Shuningdek, eger sen ularning ichidiki qabil kishilerni bilseng, bularni méning charpaylirimgha nazaretki qilghin, — dédi. **7** Kéyin, Yüstp atisi Yaqupni élip, Pirewnning aldigha hazır qildi; Yaqup Pirewn'ge bext-beriket tilidi. **8** Andin Pirewn Yaquptin: — Ömrüngning yil-künliri nechchige yetti? — dep soridi. **9** Yaqup Pirewn'ge jawab béríp: — Musapirliq sepirimning künliri bir yüz ottuz yilgha yetti; ömrüning künliri az hem japa-musheqqetlik bolup, ata-bowlirimning musapirliq ömür sepirining künlirige téxi yetmidi, — dédi. **10** Shuning bilen Yaqup Pirewn'ge bext-beriket tilep, aldidin chiqip ketti. **11** Shuning bilen Yüstp atisi bilen qérindashlirinini Misir zéminida olturnaqlashturup qoydi; Pirewnning buyrughinidek ulargha zéminning eng ésil yéridin, yeni Ramses dégen yurttin tewelik berdi. **12** Yüstp atisi, qérindashliri, shundaqla atisining hemme öydikilirini bala-chaqilirining sanlirigha qarap ashliq bilen teminlep baqtı. **13** Emma acharchiliq qattiq éghir bolghachqa, zéminning héch yéride ozuq-tüllük tépilmidi; Misir zémini bilen Qanaan zémini acharchiliqtin xaraplıship ketti. **14** Yüstp ashliq sétip Misir zémini bilen Qanaan zéminidiki barlıq pulni yighiwalı. Andin Yüstp bu pulni Pirewnning ordisigha yetküzüp berdi. **15** Emma Misir zémini bilen Qanaan zéminidiki Pul tügep ketkende misirliqlarning hemmisi Yüstpning aldigha kélip: — Bizge nan bergeyla! Pul tügep ketkini üchün silining aldirilda ölimizmu? — dédi. **16** Yüstp jawaben: — Pulunglar qalmıghan bolsa, charpayliringlarnı élip kélip bersenglar, men malliringlarigha ozuq-tüllük tégiship bérímen, — dédi. **17** Buning bilen ular charpaylirini Yüstpning qéshigha élip kelgili turdi; Yüstp ularning atliri, qoy padiliri, kala padiliri we ésheklirining ornigha ozuq-tüllük berdi; shu yili mallirining ornigha ulargha ozuq-tüllük béríp baqtı. **18** U yil ayaghliship, ular ikkinchi yili uning qéshigha kélip uninggha: — Biz xojimizdin héchnémini yoshurmamız; pulimiz tündi, charpay mal padilirimiz bolsa xojimizning ilkide, xojimizning aldida tenlirimiz bilen yérimizdin

bashqa héchnerse qalmidi. **19** Némishqa köz aldilirida biz hem yérimizmu ölüp ketsun? Emdi sili özimiz we yérimizni ozuq-tüllükke tégiship éliwalghayla; özimiz we yérimiz Pirewnning bolup, uningha qul bolayli. Biz ölüp ketmey, tırık turushimiz, yérimizmu weyran bolmaslıqı üchün bizge uruq-tüllük bergeyla, dédi. **20** Bu teriqide Yüstp Misirning pütkül térlighu yérini Pirewn üchün sétiwaldı; chünki acharchiliq qattiq bolghachqa, misirliqlarning herbiri öz étizini sétip berdi. Shuning bilen yer-zémin Pirewnning bolup qaldi. **21** Yüstp xelqni Misirning bu chétidin yene bir chétigiche herqaysi sheherlerge köchürdi. **22** Peqet kahinlarning yérini u almidi; chünki kahinlarga Pirewn teripidin alahide teminat bérilgechke, ular Pirewn teripidin teminlen'gen ülüşhini yep, öz yerlirini satmighanıdi. **23** Yüstp xelqqe: — Mana, men bugün özüngler bilen yerliringlarnı Pirewn üchün sétiwaldı. Mana silerge uruq! Emdi yer téringlar. **24** Emdi shundaq qilisilerki, chiqqan hosuldin beshtin birini Pirewn'ge béríp, qalghan töt qismini özünglarga élip qélinglar; u uruqluq hemde özünglarga, jümlidin öyündikilerge we kichik baliliringlarga ozuq bolsun, — dédi. **25** Ular jawaben: — Sili jénimizni qutquzdıla. Xojimizning neziride iltipat tapqan bolsaqla, Pirewnning qulları bolup turaylı, — dédi. **26** Shuning bilen Yüstp: — «Hosulning beshtin biri Pirewn'ge bérilsun» dep bu ishni bugün'ge qeder Misir zémini üchün qanunbelgilime qildi. Peqet kahinlarning yérila buning sirtida bolup, Pirewn'ge tewe bolmadi. **27** Israillar Misir zéminida, Goshen ölkiside olturnaqlashti; ular shu jayda yer-zéminlik bolup, awup, tolimu köpeydi. **28** Yaqup Misir zéminida on yette yil ömür kördi; buning bilen Yaqupning ömür künliri bir yüz qırıq yette yilgha yetti. **29** Israilning künliri sekratqa yéqinlashqanda, oghlı Yüstpni chaqırtıp, uninggha: — Eger neziringde iltipat tapqan bolsam, qolungni yotamning astıgha qoyup, manga shapaet we sadaqetlikni körsitip, méni Misirda depne qılma; **30** belki men ata-bowlirim bilen yatidighan waqtimda méni Misirdin élip kétip, ularning göristanigha depne qilghin, dédi. U jawab béríp: — Men éytqiningdek qilay, — dédi. **31** Yaqup uninggha: — Manga qesem qilip bergen, — dédi. U uninggha qesem qilip berdi; andin Israil karwatning bash teripide sejde qildi.

48 Bu ishlardin kéyin birsi Yüstpke: — Mana atang késel bolup qaptu, dep xewer berdi. U ikki

oghli Manasseh bilen Efraimni bille élip bardi. 2 Birsi Yaqupqa: — Mana oglung Yüstp qéshingga kéliwatidu, dep xewer bériwidi, Israil kúchep qopup kariwatta olturdi. 3 Yaqup Yüstpke: — Hemmige Qadir Tengri manga Qanaan zéminidiki Luz dégen jayda ayan bolup, méni beriketlep 4 manga: Mana, Men séning neslingni köpeytip, séni intayin zor awutimen, sendin bir türküm xelq chiqirimen; bu zéminni sendin kényki neslingge ebediy miras qilip bérímen, dep éytqanidi. 5 Emdi men Misirgha kélishtin ilgiri sanga Misir zéminida tughulghan ikki oglung méning hésablinidu; Efraim bilen Manasseh bolsa, xuddi Ruben bilen Shiméon'gha oxshash, her ikkisi méning oghullirim bolidu. 6 Ulardin kényin tapqan baliliring özüngning bolidu; ular kelgüside mirasqa érishkende akilirining nami astida bolidu. 7 Manga kelsek, Padandin kéliwatqinimda Rahile Qanaan zéminida yol üstide Efratqa az qalghanda méni tashlap ölüp ketti. Men uni shu yerde, yeni Efratqa (yeni Beyt-Lehemge) baridighan yolda depne qildim, — dédi. 8 Andin Israil Yüstpning oghullirigha qarap: — Bular kimdur, — dep soridi. 9 Yüstp atisigha jawaben: — Bular bolsa Xuda manga bu yerde bergen oghullirimdur, — dédi. U: — Ularni aldimgha yéqin keltürgin, men ulargha bext-beriket tiley, — dédi. 10 Emdi Israilning közliри qériliqidin ghuwaliship [yaxshi] körelmeytti. Shunga Yüstp ularni uning aldiga yéqinraq keltürdi; u ularni söyüp quchaqlidi. 11 Andin Israil Yüstpke: — Men séning yüzungni köreleymen dep héch oylimighanidim; lékin Xuda méni séning baliliringnimu körüşke nésip qildi, — dédi. 12 Yüstp balilarni [Yaqupning] tizlirining arılıqidin élip, yüzini yerge tegküzüp tezim qildi. 13 Andin Yüstp bu ikkiylenni Israilning aldiga yéqin élip kélip, Efraimni ong qoli bilen tutup Israilning sol qoligha udullap turghuzdi; Manassehni sol qoli bilen tutup Israilning ong qoligha udullap turghuzdi. 14 Lékin Israil ong qolini uzitip, kenji balisi Efraimning beshigha qoydi, sol qolini Manassehning beshigha qoydi. Manasseh tunjisi bolsimu, u ikki qolini qaychilap tutup shundaq qoydi. 15 U Yüstpke bext-beriket tilep: — Atilirim Ibrahim bilen Ishaq Xuda dep bilip yüzü aldida mangghan, méni pütkül ömrümde bu kün'giche padichidek ýeteklep béküp kelgen Xuda, 16 Manga hemjemet bolup méni hemme bala-qazadin qutghuzghan Perishte bu ikki oghulni beriketlisun; ular méning ismim we atilirim bolghan

Ibrahim we Ishaqning isimliri bilen atilip, yer yüzide köp awughay! — dédi. 17 Yüstp atisining ong qolini Efraimning beshigha qoyghinini körüp könglide xapa boldi; shunga u atisining qolini tutup, Efraimning beshidin élip Manassehning beshigha yótkimekchi bolup, 18 atisigha: — Ey ata, bundaq qilmighin; chünki mana, tunjisi budur; ong qolungni uning beshigha qoyghin! — dédi. 19 Lékin atisi ret qilip: — Bilimen, i oglum, bilimen; uningdinmu bir qowm chiqip, özimu ulugh bolidu, emma derheqiqet uning inisi uningdin téximu ulugh bolidu; uning neslidin nahayiti köp qowmlar peyda bolidu, — dédi. 20 Shuning bilen shu künü u bu ikkisini beriketlep: — Kelgüside Israillar bext-beriket tiligende: «Xuda séni Efraim bilen Manassehde ulugh qilsun!» deydighan bolidu, dédi. Bu teriqide u Efraimni Manassehtin üstün qoydi. 21 Andin Israil Yüstpke yene: — Mana, men ölimen; lékin Xuda siler bilen bille bolup, silerni ata-bowiliringlarning zéminigha qayturup baridu. 22 Men sanga qérindashliringningkidin bir ülüşh yerni artuq berdim; shu yerni özüm qilich we oqyayim bilen Amoriyning qolidin tartiwalghanidim.

49 Andin Yaqup oghullirini chaqirip ulargha mundaq dédi: — [Hemminglar] jem bolunglar, men silerge kényki künlerde siler yoluqidighan ishlarni étip bérey: — 2 Yighilip kélip anglanglar, i Yaqupning oghulliri; Atanglar Israilgha qulaq sélinglar. 3 Ey Ruben, sen méning tunji oglumsen, Küch-qudritimsen, Küchüm bar waqtimning tunji méwisdursen, Salapet we qudrette aldi iding, 4 Lékin qaynap téship chüshken sudek, Emdi aldi bolalmassen; Chünki sen atangning körpisige chiqting, Shuning bilen sen uni bulghiding! U méning körpemning üstige chiqti! 5 Shiméon bilen Lawiy qérindashlardur; Ularning qilichliri zorawanlıqning qorallırıdur! 6 Ah jénim, ularning meslihitige kirmigin! I izzitim, ularning jamaiti bilen chétilip qalmighay! Chünki ular achchiqida ademlerni öltürüp, Öz beshimchiliq qilip buqlarning pýeyini kesti. 7 Ularning achchiqi eshedi bolghachqa lenetke qalsun! Ghezipimu rehimsiz bolghachqa lenetke qalsun! Men ularni Yaqupning ichide tarqitiwétimen, Israilning ichide ularni chéchiwétimen. 8 Ey Yehuda! Séni bolsa qérindashliring teripler, Qolung düshmenliringning gejisini basar. Atangning oghulliri sanga bash urar, 9 Yehuda yash bir shirdur; Ey oglum, sen owni tutupla chiqting; U shirdek [owning yénida] chöküp sozulup

yatsa, Yaki chishi shirdek yétiwalsa, Kimmu uni qozghashqa pétinar? 10 Shahane hasa Yehudadin kétip qalmaydu, Yehudaning pushtidin qanun chiqarghuchi öksümyedu, Taki shu hoquq Igisi kelgütche kütidu; Kelgende, jahan xelqliri uninggħha itaet qilidu. 11 U texiġiñi üzüm tēligha, āshek balisini sortluq üzüm tēligha bagħlap qoyer. U libasini sharabta yuyup, Tonini üzüm sherbitide yuyar. 12 Uning közliri sharabtin qizirip kēter, Chishliri süt ichkinidin ap'aq turar. 13 Zebulun déngiz boyini makan qilar, Makani kémilerning panahgħi bolar, Yer-zémimi Zidon'ghiche yétip barar. 14 Issakar bestlik berdem bir ēsħektur, U ikki qotan arisida yatqandur; 15 U aramgħarning yaxshi ikenlikige qarap, Zéminning ésilliġini körüp, Yük kötürüshke mürisini ēgip, Alwan'għa isħleydīgħan qul bolup qilar. 16 Dan Israil qebililiridin biri bolar, Öz xelqige höküm chiqirar. 17 Dan yol üstdiki yilan, Chighir yol üstide turghan zeherlik bir yilandur. U atning tuyiqini chéqip, At min'għuchini arqigha mollaq atquzar. 18 I Perwerdigar, nijatingħha telmürüp kütüp keldim! 19 Gadqa bolsa, qaraqħilar qoshuni hujum qilar; Lékin u tapinimi bésip zerbe bérer. 20 Ashirning tamiqida zeytun méyi mol bolar, U shahlar üchħün nazu-németlerni teminler. 21 Naftalidin chirayliq gepler chiqar, U erkin qoyuwétilgen maraldur. 22 Yüsüp méwilk derexning shéxidur, Bulaqning yénidiki köp méwilk shaxtekur; Uning shaxchiliri tamdin halqip ketkendur. 23 Ya atquħilar uningħha azar qilip, Uningħha oq atti, uningħha nepretlendi. 24 Halbuki, uning oqyayi mezmut turar, Qol-bilekli ēplik turghuzular, Shu [küch] Yaquptiki quđret Igisining qolliridindur – (Israilning Qoram Téshi, yeni uning Padichisi Uningdin chiqar!) 25 [Ashu küch] atangning Tengrisidindur – (U sanga medet bérer!) [Yeni] Hemmige Qadirdindur – U séri beriketler! Yuqirida asmanning beriketliri bilen, Tòwende yatqan chongħur sularning beriketliri bilen, Emċek bilen baliyatquning berikiti bilen séni beriketler! 26 Séning atangning tiligen beriketliri atabwilirimning tiligen beriketliridin ziade boldi, Ular menggħi tagħiż-żebi kett, Etigende u owni yer. Kechqurun u oljisini teqsim qilar» – dédi. 28 Bularning hemmisi Israilning on ikki qebilisi bolup, mezkur sözler bolsa atisining ulargha tiligen bext-beriket sözliridur. U

shuning bilen ularġing herbirige mas kélidighan bir beriket bilen ularġha bext-beriket tilidi. 29 Andin Yaqup ularġha mundaq tapilidi: – «Men emdi öz qowmimning qéshiga qoshulimen. Siler méni ata-bowlirimning yénida, hittiyardin bolghan Efronning étizliqidiki ghargħa depne qilingħar; 30 u għar bolsa Qanaan zéminida Mamreni u ulidha, Makpélahning étizliqida. Gharni Ibrahim göristan bolsun dep shu étizliq bilen qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. 31 Shu yerde Ibrahim ayali Sarah bilen depne qilin'għan; shu yerde Ishaq ayali Riwkah bilenmu depne qilin'għan; shu yerde mennu Léyahni depne qildim. 32 Bu étizliq hem ichidiki għar Hetning ewladliridin sétiwélin'għanidi». 33 Yaqup oghullirigha bu wesiyetni tapilap bolup, putlirini kariwatta tüzlep, nepes toxtap öz qowmigha qoshuldi.

50 Yüsüp atisining yüzige özini étip, uning üstide yighlap, uni söydi. 2 Andin Yüsüp öz xizmitide bolghan téwiplarha atisini mumiya qilishni buyrudi; shuning bilen téwiplar Israilni mumiya qildi. 3 Buni qilishqa qiriq kün ketti, chünki mumiya qilishqa shunchilik kün kettet. Misirliqlar uningħha yetmish kün matem tutti. 4 Uningħha haza tutush künħi l-ötüb bolghanda, Yüsüp Pirewnning ordisidikilerge: – Men neziringħi l-iltip tapqan bolsam, Pirewnning qulaqlirigha söz qilingħarki: – Atam manga qesem qildurup: «Mana men ölimen; sen méni men Qanaan zéminida özüm üchħün kolap qoyghan görge depne qilghin» dégenidi. Emdi Pirewn manga ijazet bergey, men bérrip atamni depne qilip bolup yénip kelsem, – dédi. 6 Pirewn jawaben: – Sen bérrip özüngge atang qesem qildurghandek uni depne qilghin, dédi. 7 Shuning bilen Yüsüp atisini depne qilghili mangdi. Pirewnning barliq xizmetkarliri, ordining aqsaqalliri hem Misir zéminidiki aqsaqallar uning bilen hemraħ bolup mangdi. 8 Yüsüpning öyidiki hemmisi, qérindashliri we atisining öyidikilermu bille bard; ular peqet kichik baliliri, qoy-kala padilirini Goshen yurtida qoyup ketti. 9 Uning bilen yene jeng harwiliri we atliqlarmu bille bard; shuning bilen ular nahayiti chong bir qoshun boldi. 10 Ular lordan deryasining u teripidiki «Atadning xamini» għa yétip kelgende, shu yerde qattiq we hesretlik yightha zar qilip matem tutup yighlashti. Yüsüp atisi üchħün yette kün matem tutti. 11 Shu yurta olturushluq Qanaaniylar Atadning xaminiha bolghan bu matemni körüp: – Bu misirliqlarning intayin qattiq tutqan hazisi boldi,

déyishti. Bu sewebtin u jayning nomi «Abel-Mizraim» dep ataldi; u Iordan deryasining u teripididur. **12** Yaqupning oghulliri uning özlirige tapilighinidek qildi; **13** uning oghulliri uni Qanaan zéminigha élip bérif, Mamrening udulida, Makpélahnning étizliqining ichidiki gharda depne qildi. Shu għarni Ibrahim qebristanliq qilay dep Makpélahnning étizliqi bilen qoshup hittiy Efrondin sétiwalghanidi. **14** Yüsüp atisini depne qilghandin kéyin, özi, qérindashliri, shundaqla atisini depne qilishqa uninggħha hemrah bolup chiqqan hemme xelqler Misirgha yénip keldi. **15** Lékin Yüsüpning qérindashliri atisining ölüp ketkinini körgende: — Emди Yüsüp bizżeġe dħuħmen bolup bizning uningħha qilghan barliq yamanliqimizni üstimmizge yandurarmikin, déyishti. **16** Ular Yüsüpning qéshīgha adem ewetip: — Atiliri ölüshtin ilgħiġi bizżeġe wesijet qilip tapilap: — **17** «Siler Yüsüpke: — Akiliring sanga rezillik qilghanidi; emdi ularning asiyliqi hem gunahini kechürgin! — dengħar» — dégenidi. Hazir silidin öt-tünümizki, atilirining Xudasining bendilirining asiyliqini kechürgeyla! — dédi. Yüsüp bu geplerni anglap yighthidi. **18** Andin akiliri kēlip uning aldida özlirini yerge étip: — Mana, biz silining qulliridurmiz! — dédi. **19** Lékin Yüsüp ularġha jawaben: — Qorqmangħar! Men Xudaning ornida turuwatamdim? **20** Siler derweqe manga shu isħni yaman niyet bilen qildingħar; lékin Xuda bugġunki kündikidek nurghunlighan xelqning jénini tirik saqlap qélish üchħün shu isħni yaxshiliqqa békitkenidi. **21** Shunga emdi qorqmangħar; men hem silerni hem bala-chaqiliringħarni baqimen, — dédi we ularning kongħlini xatirjem qilip méħirlik gep qildi. **22** Yüsüp atisining jemeti bilen bille Misirda turup qaldi. Yüsüp bir yüz on yil ömür kördi. **23** Bu teriqide Yüsüp Efraimning üchinchi ewladini kördi; Manassehning oghli Makirrning balilirimu uning tizliri üstide tughħaldi. **24** Yüsüp qérindashlirigha: — Men ölüp kétimen; lékin Xuda choqum silerni yoqlap silerni bu zémindin chiqirip, Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa bérishke qesem qilip wede qilghan zémin'gha yetküzidu, — dédi. **25** Andin Yüsüp yene qérindashlirigha qesem ichküzüp: «Xuda silerni choqum yoqlaydu; shu chaghda siler ménning söngeklirimni élip, bu yerdin chiqip kétishingħar kérek», — dédi. **26** Yüsüp bir yüz on yashqa kiegħi wapat tapti. Ular uni mumiya qilip, Misirda bir méyit sanduqgħha sélip qoydi.

Misirdin chiqish

1 We töwendikiler Israil [bilen bille] Misirgha barghan oghullirining isimliri (ular herqaysisi öz bala-chaqilirini élip, Yaqup bilen bille Misirgha barghanidi): — **2** Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, **3** Issakar, Zebulun, Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad we Ashir. **5** Emdi Yaqupning pushtidin bolghanlar jemiy bolup yetmish adem idi. Bu waqitta Yüsüp Misirda idi. **6** Kéyin Yüsüp, uning barliq qérindashliri hemde barliq zamandashliri ölüp tündidi. **7** Shundaqtimu, Israillar köp tughulup, téz awup, intayin kütcheydi; ular zémin'gha bir keldi. **8** U waqitlarda Yüsüpnı bilmeydighan yéngi bir padishah Misirda textke chiqti. **9** U xelqige: Mana, Israillarning xelqi bizdin ziyade awup hemde bizdinmu küchlinip ketti. **10** Emdi biz ulargha nisbeten aqilane ish tutayli; bolmisa, ular téximu awup kétidu, mubada urush partlap qalsa, shundaq boliduki, ular düshmenlirimiz terepke ötüp, bizge hujum qilip, yurttin chiqip kétishi mumkin, — dédi. **11** Shuning bilen ular ularni qattiq emgekler bilen xarlash üchün ish bashlirini teyinlep nazarechilikke qoydi. Shuning bilen Israillar Pirewn üchün Pitom bilen Raamses dégen maddiy eshya saqlaydighan sheherlerni yasap berdi. **12** Lékin ularni [qanche] ezgenséri, bular shunche köpiyip hemme yerni qaplidi; buning bilen misirliqlar Israillargha öch bolup ketti. **13** Shuning bilen misirliqlar Israillargha zulum qilip, ularni téximu qattiq ishlitip éghir ishlargha saldi. **14** Misirliqlar ularni laychiliq, xish-kések quyush we étizlarning herxil emgeklirige sélip, ishning qattiqlisi bilen ularning turmushigha qattiq éghirchiliq saldi; ularni néme emgekke salmisun, intayin japaliq idi. **15** Misir padishahi ikki ibraniy tughut anisigha söz qilip (ularning birining ismi Shifrah, yene birining ismi Puah idi): **16** — siler qachanlikli ibraniy xotunlarni tughdursanglar, tughqanda obdan qaranglar; bowaq oghul bolsa, öltürüwétinglar; qiz bolsa, tirk qoyunglar, — dédi. **17** Lékin tughut aniliri Xudadin qorqup, Misirning padishahi ulargha éytqandek qilmay, belki oghul bowaqlarni tirk qoydi. **18** Shunga Misirning padishahi tughut anilirini chaqirtip ulardin: — Bu néme qilghininglar?! Oghul balilarni néminshqa tirk qoydunglar? — dep soridi. **19** Tughut aniliri Pirewn'ge jawab béríp: — Ibraniy ayallar misirliq ayallarha oxshimaydu. Ular küchlük, saghlam-timen bolghini üchün tughut aniliri ularning qéshigha

yétip barghuche, özliri tughup bolidu, — dédi. **20** Netijide, Xuda tughut aniliriga iltipat körsetti; Israil xelqi dawamliq köpiyip, téximu kütcheydi. **21** Shundaq boldiki, tughut aniliri Xudadin qorqidighan ixlasmen bolghanliqi üchün Xuda ularni aililik bolushqa tuyesser qildi. **22** Buning bilen Pirewn barliq puxralirigha: — Israillardin yéngi tughulghan oghul balilarning hemmisini deryagha tashlanglar, lékin qiz balilarning hemmisini tirik qaldurunglar, dep emr qildi.

2 Lawiynning jemetidin bolghan bir kishi béríp, Lawiynning neslidin bolghan bir qizni xotunluqqa aldi. **2** Bu ayal hamilidar bolup, bir oghul tughdi. Ana uning chirayliq ikenlikini körüp, uni üch ay yoshurup saqlidi. **3** Uni yene yoshurushqa amalsiz qalghanda, qomushtin bir séwet yasap, uningha yaryélim we mom suwap, balini ichige sélip, deryaning qirghiqidiki qomushluq arisigha qoyup qoydi. **4** Andin balining hedisi uningha néme bolarkin dep yiraqtin qarap turdi. **5** U waqitta Pirewnning qizi sugha chömülgili derya terepke keldi; uning chörilirli derya boyida aylinip yürdi. Pirewnning qizi qomushluqning arisida turghan séwetni körüp, xas chörisini uni élip chiqishqa ewetti. **6** U séwetni échip qariwidi, mana, bir oghul balini kördi we u bala yighlap ketti. Melike uningha ich aghritip: — Bu shübhisizki ibraniylarning baliliridin biri iken, dédi. **7** U chaghda balining hedisi Pirewnning qizidin: — Men béríp, sili üchün balini émitip baqidighan bir ibraniy inik ana tépíp kéleymu? — dep soridi. **8** Pirewnning qizi uningha: — Barghin, dédi. Qiz béríp bowaqning anisini chaqirip keldi. **9** Pirewnning qizi uningha: — Bu balini élip kétip men üchün émitip békíp ber; heqqinqni bérímen, dédi. Shuning bilen ayal balini élip kétip, uni émitip baqtı. **10** Bala chong bolghanda uni Pirewnning qizining qéshigha élip bardi; u uningha oghul boldi. U: «Men uni sudin chiqiriwalghan» dep uningha Musa dégen isimni qoydi. **11** Musa chong bolghandin kényinki künlerde shundaq boldiki, u öz qérindashlirining yénigha bardi we ularning éghir emgekke séliniwatqanlıqını öz közi bilen kördi. Arida, bir misirliqning ibraniy qérindashliridin birini uruwatqanlıqını kördi. **12** U töt etrapigha qarap, adem yoqluqını körüp, héliqi misirliqni urup öltürüp, qumgha kömüp yoshurup qoydi. **13** Etisi u yene chiqip qariwidi, mana ikki ibraniy bir-biri bilen soqushuwatatti; u yolsızlıq qiliwatqan

kishige: — Öz qérindishingni néminhqa urisen? — dédi. **14** Héliqi kishi jawab béríp: — Kim séni bizge hakim we soraqchi qilip qoydi? Héliqi misirliqni öltürginingdek ménimu öltürmekchimusen? — dédi. Musa bu gepni anglap qorqup öz ichide: «Men qilghan ish jezmen ashkara bolup qaptul» dep oylidi. **15** Pirewn hem bu ishtin xewer tépip, Musani öltürmekchi boldi; lékin Musa Pirewnning aldidin qéchip, Midian zéminigha béríp olturaqlashti. Bir kúni, u quduqning yénigha kélip olturdi. **16** Midiyanning kahinining yette qizi bar idi; ular kélip, atisining qoylirini sughirishqa su tartip oqurlarilha quyup toldurushqa bashlidi. **17** U waqitta [yerlik] padichilar kélip, ularni heydidi, Musa qopup qizlарgha yarden béríp, qoylirini sughiriship berdi. **18** Ular atisi Réuelning qéshigha yénip kelgende, ulardin: — Némishqa bügün shunche téz yénip keldinglar? — dep soridi. **19** Ular jawab béríp: — Bir misirliq adem bizni padichilarning qolidin qutquzdi hemde biz üchün su tartip, qoy padimizni sughiripmu berdi! — dédi. **20** U qizlirigha: — Undaqta u kishi hazir nede? Uni néminhqa sirtta tashlap keldinglar? Uni tamaqqa chaqiringlar, — dédi. **21** Musa u kishi bilen bille turushqa maql boldi. U qizi Zipporahni uninggha xotunluqqa berdi. **22** U ayal uninggha bir oghul tughup berdi; Musa «Men yaqa yurtta musapirdurmen» dep, uning ismini Gershom dep qoydi. **23** Nurghun künler ötüp, Misirning padishahi öldi. Israillar öz qulluq haliti tüpeylidin ah-zar urup, nale-peryad körtürdi; qulluqtin bolghan peryadi Xudanining huzurigha béríp yetti. **24** Xuda ularning ah-zarlırini anglap, Özining Ibrahim bilen, Ishaq bilen we Yaqup bilen tüzgen ehdisini ésige aldi. **25** Shuning bilen Xuda Israillarning hal-ehwalini kördi we Xuda ulargha köngül böldi.

3 Musa bolsa qéynatisi Midiyanning kahini Yetroning qoy padisini baqatti. U qoylarni bashlap chölning eng chétige Xudanining téghi, yeni Horeb téghining baghrigha keldi. **2** Shu yerde bir azghanliqtin örlep chiqiwatqan ot yalquni ichidin Perwerdigarning Perishtisi uninggha köründi. Mana, azghanliq otta köyüwatqan bolsimu, lékin azghan özi köyüp ketmigenidi. **3** Musa: — Men béríp, bu ajayip menzirini körüp baqay; azghanliq néminhqa köyüp ketmeydighandu? — dep oylidi. **4** Perwerdigar uning buni körgili yoldin chetnep [azghanliqqa] kelginini kördi; Xuda azghanliq ichidin uni: — Musa! Musa! — dep chaqirdi. U: Mana men! — dep jawab berdi. **5** U uninggha: — Bu yerge yéqin

kelme; putliringdin keshingni salghin; chünki sen turghan bu yer muqeddes jaydur. **6** Men atangning Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen, — dédi. Buni anglap Musa Xudagha qarashtin qorqup, yüzini étiwaldi. **7** Perwerdigar uninggha mundaq dédi: — Berheq, Men Misirda turuwtqan qownimning tartiwatqan azab-oqubetlirini kördum, nazarechilerning ularni [xarlawatqanliqidin] qilghan peryadini anglidim; chünki Men ularning derdlirini bilimen. **8** Shunga Men ularni misirliqlarning qolidin qutquzup, shu zémindin chiqirip, yaxshi hem keng bir zémin'gha, süt bilen hesel éqip turidighan bir zémin'gha, yeni Qanaaniy, Hittiyy, Amoriy, Perizziy, Hiwiy we Yebusiylarning yurtigha élip bérishqa chüshtüm. **9** Mana emdi Israillarning nale-peryadi Manga yetti, misirliqlarning ulargha qandaq zulum qilghanliqinimu kördüm. **10** Emdi sen kel, Men séni xelqim Israillarni Misirdin élip chiqirish üchün Pirewnning aldigha ewetimen, — dédi. **11** Lékin Musa Xudagha: — Men kim idim, Pirewnning aldigha béríp Israillarni Misirdin chiqiralighudek? — dédi. **12** U jawab béríp: — Berheq, Men sen bilen bille bolimen; sen qowmni Misirdin élip chiqqandin kényin bu taghda Xudagha ibadet qilisiler; bu ish mana özüngge Méning séni ewetkinimning ispat-belgisi bolidu, — dédi. **13** Shuning bilen Musa Xudagha: — Men Israillarning qéshigha béríp ulargha: «Ata-bowiliringlarning Xudasi méni qéshinglarga ewetti» désem, ular mendin: «Uning nami néme?» — dep sorisa, ulargha néme dep jawab bérímen? — dédi. **14** Xuda Musagha: — Men «Ezeldin bar Bolghuchi»durmen — dédi. Andin U: — Béríp, Israillargha: ««Ezeldin bar Bolghuchi» méni qéshinglarga ewetti» dep éytqin, dédi. **15** Xuda Musagha yene: — Israillargha: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi, Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan «Yahweh» méni qéshinglarga ewetti; U: [Yahweh dégen] bu nam ebedgiche Méning namim bolidu, dewrdin-dewrgiche Men shu nam bilen eske élinimen, deydu» — dégin. **16** — Béríp, Israillarning aqsaqallirini yighip ulargha: — «Ata-bowiliringlarning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi bolghan Perwerdigar manga körünüp: — Men silerni yoqlap keldim, Misirda silerge qandaq muamile qiliniwatqanliqini kördüm; **17** shuning üchün sözüm shudurki, Men silerni Misirning zulumidin chiqirip,

Qanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylarning zémini, yeni süt bilen hesel éqip turidighan zémin'ga élip barimen, dédi, — dégin, dédi. **18** — Shuning bilen ular séning sözungge qulaq salidighan bolidu. U waqitta sen, özüng we Israelning aqsaqlalliri bilen birge Misir padishahining aldigha béríp, uninggħha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar biz bilen körüshti. Emdi sizdin ötünimizki, bizge üch künlük yolni bésip, chölge béríp, Xudayimiz Perwerdigargħha qurbanliq qilishqa ijazet bergeysiz» — denglar. **19** Lékin Misir padishahining hetta quğretlik bir qolning astida turupmu, silerni yenila qoyup bermeydighinini bilimen. **20** Shunga qolumni uzitip, misirliqlarni Men öz zémini ichide körsetmekchi bolghan herxil karamet-möjizilirim bilen urimen; andin [Pirewn] silerni qoyup bérídu. **21** Bu qowmni misirliqlarning aldida iltipat tapturimen we shuning bilen shundaq boliduki, siler shu yerdin chiqqininglarda, quruq qol chiqmaysiler. **22** Belki herbir ayal kishi öz qoshnisidin we öz öyide olturushluq yat ayaldin kümüş zinnet buyumliri, altun zinnet buyumliri we kiyim-kécheklerni telep qilidu. Bu nersilerni oghul-qizliringlarga taqaysiler, kiydürisiler; shu teriqide misirliqlardin olja alghan bolisiler, — dédi.

4 Musa jawab béríp: — Mana, ular manga ishenmey turup, sözümge qulaq salmaydu, belki: «Perwerdigar sanga körünmidi», déyishi mumkin, dédi. **2** Perwerdigar uninggħa: — Qolungdiki bu néme? — dep soridi. U: — Bu bir hasa, dep jawab berdi. **3** U: — Uni yerge tashla, dédi. Uni yerge tashliwidi, u bir yilan'gha aylandi; Musa uning aldidin qacti. **4** Andin Perwerdigar Musagħa: — Qolungni uzitip, uni quyruqidin tut, déwidi, u qoloni uzitip, uni tutti. U yene uning qolida hasigha aylandi. **5** [Perwerdigar yene]: — Buning bilen ular ata-bowlirining Xudasi, yeni İbrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi bolghan Perwerdigarning sanga körün'ginige ishinidu, — dédi. **6** Perwerdigar uninggħa yene: — Qolungni qoynunggħha salghin, déwidi, u qoloni qoynigha sélip chiqiriwidi, mana, qoli pése-maxaw késilige giriptar bolup qardek aqirip ketti. **7** Andin uninggħa: — Qolungni yene qoynunggħha salghin, déwidi, qoloni qoynigha saldi. Uni yene qoynidin chiqiriwidi, mana, öz eksige kélip etlirining bashqa yerliridek boldi. **8** Perwerdigar yene: — Shundaq boliduki, eger ular sanga ishenmey, aldinqi möjizilik

alametke köngülshimise, ular ikkinchi möjizilik alametke ishinidu. **9** Halbuki, ular bu ikki möjizige yenila ishenmise we ya sözungge qulaq salmisa, undaqta sen [Nil] deryasining süyidin élip, quruq yerge tökkin. Shuning bilen sen deryadin alghan su quruq yer üstide qan'gha aylinidu, dédi. **10** Andin Musa Perwerdigargħa: — Ey Igem, men eslidinla gepke usta emestim, sen qulungħha söz qilghandin kényinmu yenila shundaq; chünki men aghzim kalwa we tilim éghir ademmen, — dédi. **11** Perwerdigar uninggħa: — Kim insan'gha éghiz bergen? Kim ademni gacha yaki gas, körgüchi yaki kor qilghan? Shundaq qilghuchi Men Perwerdigar emesmu? **12** Emdi sen bargħin, Men Özüm séning aghzinq bilen bille bolimen, néme sözleydighininingni sanga ögħitip turimen, — dédi. **13** Lékin u: — Ey Igem! Sendin ötünüp qalay, Sen [bu isħqa] xalighan [bashqa] birsini ewetip, shuning qoli bilen qilghin! — dédi. **14** Buni anglap Perwerdigarning ghezzi Musagħa tutiship: — Lawiylardin bolghan akang Harun bar emesmu? Uning gepni obdan qilalaydighinini bilimen. Mana, u emdi séning aldingħha chiqishqa alliqachan yolħa chiqti; u séni körse, köngli tolimu xush bolidu. **15** Emdi deydighan geplerni uningħha ét; Men Özüm séning aghzinq bilen bille we uning aghzzi bilen bille bolimen, néme qilish kereklikinglarni silerge ögħitemen. **16** Harun séning ornungda xelqqe sözleydu; shundaq boliduki, u sanga éghiz bolidu, sen uninggħha Xudadek bolisen. **17** Bu hasini qolungħha élip, uning bilen shu möjizilik alametlerni körsitisen, — dédi. **18** Shuning bilen Musa qéynatisti Yetronding qéshigha yénip béríp, uninggħa: — Manga ijazet bergeyla, Misirdiki qérindashlirimning qéshigha baray, ular hayatmu, emesmu körüp kéley, dédi. Yetro Musagħa: — Aman-ésen béríp kelgin, — dédi. **19** Musa téxi Midiyandiki waqtida, Perwerdigar uningħha yene: — Misirħa yénip bargħin! Chünki séning jéningni istigen kishiler ölip ketti, — dédi. **20** Shuning bilen Musa ayali we oghullirini élip, ularni bir éshekkie mindürüp, Misir zéminigha bérishqa yolħa chiqti. Mangħanda Musa Xudaning hasisini alghach ketti. **21** Perwerdigar Musagħa: — Misirħa yénip bargħiningda sen agħaq bol, Men qolungħha tapshurghan barliq karametlerni Pirewnning aldida körsetkin. Lékin Men uning könglini xelqni qoyup bermigüdeq qattiq qilimien. **22** Sen Pirewn'ge: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Israel Méning oghlum, Méning tunji oghlum

bolidu. **23** Shuning üçün Men sanga: Oghlumni Özümge ibadet qilishqa qoyup ber, dédim. Uninggha yol qoyushni ret qilidighan bolsang, séning tunji oghlungni öltürimen» — dégin, — dédi. **24** Emma Musa seper qilip bir qonalghuga kelgende, Perwerdigar uninggha uchrap, uni öltürüwetmekchi boldi. **25** Shuning bilen Zipporah bir chaqmaq téshini élip, oghlining xetnilikini késip, uni érinining ayighigha tashlap: — Sen derweqe aldimda qan töker er ikensen! — dédi. **26** Shuning bilen Perwerdigar uni qoyup berdi (bu chaghda Zipporah uninggha: «Sen derweqe aldimda qan töker bir er ikensen!» — dédi. Bu sözini u xetne tüpeylidin ýetti). **27** Perwerdigar Harun'gha: — Sen chöl-bayawan'gha béríp, Musa bilen körüşkin, déwidi, u béríp Xudanıg téghida uning bilen uchriship, uni söydi. **28** Musa özini ewetken Perwerdigarning hemme sözliri bilen qilishqa buyrughan barlıq möjizilik alametlerni Harun'gha dep berdi. **29** Andin Musa bilen Harun béríp, Israillarning barlıq aqsaqallırını yighthi. **30** Harun Perwerdigarning Musagha éytqan hemme sözlirini bayan qildi we xelqning köz aldida shu möjizilik alametlerni körsetti. **31** Buni körüp, xelq ishendi; Perwerdigarning Israillarnı yoqlap, ular uchrighan xarliqlarnı körgenlikini anglıghan haman, bashlirını égip sejde qilishi.

5 Andin Musa bilen Harun Pirewnning aldığa béríp, uninggha: — Israilning Xudasi Perwerdigar sanga: — «Ularning béríp chölde Manga ibadet qilip, hétý ötküzüshige qowmimgha yol qoysun» deydu, — dédi. **2** Lékin Pirewin jawab béríp: — Uning sözige qulaq sélip, méni Israilgha yol qoyghuzidighan qandaq Perwerdigar iken u? Men u Perwerdigarnı tonumaymen hem Israilghimu yol qoymaymen, dédi. **3** Ular söz qilip: — Ibraniylarning Xudasi biz bilen körüşti. Shunga ötünimizki, bizge Perwerdigar Xudayimizgha qurbanlıq sunush üçün bizge chölge bérishqa üch künlük yolgha ruxset bergeysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki qılıch bilen urushi mumkin, — dédi. **4** Lékin Misirning padishahi ulargha jawab béríp: — Ey Musa we Harun, némishqa ikkinglar xelqni ishliridin toxtitip qoymaqchi bolisiler? Béríp öz epkishinglarnı kötürüngler! — dédi. **5** Pirewn yene: — Mana, xelq yurtta ziyyade awup ketti. Siler bolsanglar, ularni epkeshliridin xalas qilmaqchisiler, dédi. **6** Shu küni Pirewn nazaretcilerge we nazaretcilerning qol astidiki ish bashlirigha buyruq chüshürüp:

— **7** Hazirdın bashlap xelqqe ilgirikidek késék quyushqa saman bermenglar! Ular samanni özliri yighsun. **8** Lékin ilgiri qanchilik késék quyup kelgen bolsa, hélihem kem qilmay shunchilik késék quydurunglar; chünki ular hurunliship: «Xudayimizgha qurbanlıq ötküzüshke bizni barghili qoy» dep ghelwe qilishiwatidu. **9** Emdi ularni öz ishiga toluq bend bolup, yalghan-yawidaq geplerge qulaq salmaslıqı üçün, bu ademlerning üstige téximu éghir emgeklerni yüklenlar, — dédi. **10** Shuning bilen xelqning üstidiki nazaretcilere bilen ish bashliri chiqip xelqqe: Pirewn shundaq dédiki, men emdi silerge saman bermeydighan boldum. **11** Özüngler béringlar, özüngler üçün qeyerdin saman tapalisanglar, shu yerdin élip kélinglar; lékin qilidighan ishliringlar bolsa qilchilikmu kémeytilmeydu, — dédi. **12** Buning bilen xelq pütkül Misir zémiginha tarilip, samanning ornigha paxal yighthiqa bashlidi. **13** Nazaretcilere bolsa ularni qistap: Silerge saman bérilgen chaghdukidek hazırlıma her künlük ishni shu küni qilinglar, dédi. **14** Israillarning üstige Pirewnning nazaretcilirini teripidin qoyulghan Israilliq ish bashliri tayaq ýedi we: — Tünüğün we bugün némishqa késék quyush wezipsini burunqidek toshquzup orunlimidingler?! — dep til ishitti. **15** Andin Israilliq ish bashliri Pirewnning aldığa béríp: Némishqa öz qullirigha mundaq muamile qilidila? **16** Öz qullirigha héch saman bérilmidi. Lékin [nazaretcilere] yenila «késék quydurunglar» dep bizni buyruydu. Mana, öz qulliri tayaq yewatidu, emma eyib bolsa özlirining ademliride, dep peryad qildi. **17** Lékin u yene: — Siler hurun ikensiler! Hurun ikensiler! Shunga siler: «Béríp Perwerdigargha qurbanlıq ötküzüshimizge ijazet ber dewatisiler. **18** Qaytip béríp ishingni qilish! Silerge saman bérilmeydu, biraq késeklerni belgilińgen san boyiche [awwalqidek] toluq tapshurushisen, dédi. **19** Israilliq ish bashliri [Pirewnning]: «Siler herkünlük wezipenglarnı, yeni telep qilghan késeklerni belgilińgen sandın kémeytsengler qet'iy bolmaydu» déginige qarap, beshigha bala-qazanıg chüshidighanlıqını bilishti. **20** Ular Pirewnning aldidin chiqip kéliwatqimida, ular bilen körüşhüshke kélip shu yerde saqlap turghan Musa we Harun bilen uchriship qaldı. **21** Ular Musa bilen Harun'gha: — Bizni Pirewnning neziride we uning emeldarlırinin neziride sésitip, bizni öltürüshke ularning qolıgha qılıch tutquzghininglar

üchün, Perwerdigar silerning üstünglarga höküm qilsun! — dédi. 22 Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha yénip béríp uninggħha: — Ey Igem, némishqa bu xelqni balagħa tqitħing? Sen néme üchün méri ewetting? 23 Chünki men Pirewnnning aldigha kirip Séning naming bilen sóz qilgħinimdin tartip, u bu xelqning üstige téximu ziya de azab qilgħili turdi. Emma Sen téxiche qowmingni héch qutquzmiding, — dédi.

6 Lékin Perwerdigar Musagħa: — Emdi sen Méning

Pirewn'ge qilidighanlirimni körisen; chünki u quđretlik bir qoldin mejburlinip, ularni qoyp bérídu, quđretlik bir qolning sewebidin özining zéminidin ularni qogħlap chiqiriwétidu, — dédi. 2 Andin Xuda Musagħa [yene] sóz qilip mundaq dédi: — Men Perwerdigardurmen. 3 Men Ibrahimgħa, Ishaqqa we Yaqupqa Qadir-mutleq Tengri süpitide köründüm; lékin «Yahweh» dégen namim bilen ularġha ashkara tonulmidim. 4 Men ular bilen: — «Siler musapir bolup olturghan zéminni, yeni Qanaan zéminini silerge bérímen» dep, ular bilen ehde bagħlīship wede qilghanmen. 5 Emdi Men misirliqlar qul qilip zulum salħġan Israillarning ah-zarlirini anglap, qilghan shu ehdemni ēsimge aldim. 6 Shunga Israillargħa mundaq dégin: — «Men Perwerdigardurmen; Men Özüm silerni misirliqlarning éghir yükli astidin chiqirip, ularning qulluqidin azad qilip, qolumni użitip ularġha chong balayi' apetlerni chūshürüp, silerge hemjemet bolup hörlükke érishtürimen. 7 Silerni Öz qowmim boluħha qobul qilimen we Özüm Xudayingħar bolimen; shuning bilen siler özüngħarni misirliqlarning yükkirining astidin qutquzup chiqargħuchining Men Xudayingħar Perwerdigar ikenlikini bilisiler. 8 Men shuning bilen silerni qol köttürüp Ibrahimgħa, Ishaqqa we Yaqupqa bérishke qesem qilghan zémin'ha élip barimen; Men u yerni silerge miras qilip zéminliqqa bérímen; Men Perwerdigardurmen». 9 Bularning hemmisini Musa Israillargħa dep berdi; lékin ular éghir qulluq azabidin pighan'gha chūshken bolup, uningħha qulaq salmidi. 10 Andin Perwerdigar Musagħa yene: — 11 Béríp Misirning padishahi Pirewn'ge: «Israillarning zéminingdin kétishige yol qoy», dep éytqin, dédi. 12 Lékin Musa Perwerdigarning aldida: Mana, Israillar manga qulaq salmighan yerde, Pirewn qandaqmu mendek kalpuki xetne qilinmighan bir ademgħe qulaq salsun? — dédi. 13 Emma Perwerdigar Musa we Harun'gha sózlep, ularning Israillargħa we

Misirning padishahi Pirewn'ge Israillar toghruluq: — «Ular Misir zéminidin élip chiqirilsun» dégen emr yetkūzħini buyrudi. 14 Tōwendikiler jemet bashliqliri: — Israilning tunji oghli bolghan Rubenning oghulliri Hanuq, Pallu, Hezron we Karmi. Bular bolsa Rubenning nesilliri id. 15 Shiméonning oghulliri: — Yemuel, Yamin, Ohad, Yaqin, Zohar we qanaanliq ayaldin bolghan Saullar id; bular Shiméonning nesilliri id. 16 Lawiynning oghullirining isimliri, nesebnamilirige asasen: Gershon, Kohat we Merari; Lawiynning ömrining yilliri bir yüz ottuz yette yil boldi. 17 Gershonning oghulliri aililiri boyiche: — Libni we Shimey. 18 Kohatning oghulliri: — Amram, Yizħar, Hébron bilen Uzziel. Kohat bir yüz ottuz üch yil ömür kördi. 19 Merarining oghulliri: — Mahli we Mushi. Bular nesebnamilirī boyiche Lawiynning nesilliri id. 20 Amram öz hammisi Yokebedni xotunluqqa aldi, Yokebed uningħha Harun we Musani tughup berdi. Amram bir yüz ottuz yette yil ömür kördi. 21 Yizħarning oghulliri: — Korah, Nefeg we Zikri id. 22 Uzzielning oghulliri: — Mishael, Elzafan we Sitri id. 23 Harun bolsa Nahshonning singlisini, yeni Amminadabning qizi Élīshébani xotunluqqa aldi. U uningħha Nadab bilen Abihuni, we Eliazar bilen Itamarni tughup berdi. 24 Korahning oghulliri: — Assir, Elkanah we Abi'asaf; bular Korahlarning nesilliri id. 25 Harunning oghli Eliazar Putielning qizlirining birini xotunluqqa aldi; u uningħha Finiħasni tughup berdi; bular bolsa öz nesebi boyiche hemmisi Lawiylarning jemet bashlqliri id. 26 Perwerdigarning: — Israillarni qoshunlardek top-topi bilen Misir zéminidin élip chiqingħar, dégen emrini tapshuriwalghuchilar del mushu Harun bilen Musa id. 27 Israillar Misirdin chiqirilsun, dep Misirning padishahi Pirewn'ge sóz qilghanlar del bu kishiler, yeni mushu Musa bilen Harun id. 28 Perwerdigar Misirning zéminida Musagħa sóz qilghan waqtida 29 Musagħa: «Men Perwerdigardurmen. Sanga éytqinimning hemmisini Misirning padishahi Pirewn'ge dégin», dep emr qildi. 30 Lékin Musa Perwerdigarning aldida: — Mendek kalpuki xetne qilinmighan bir kishige Pirewn qandaqmu qulaq salsun?» — dep jawap bergenidi.

7 Shuning bilen Perwerdigar Musagħa: — Mana, Men Pirewnnning aldida séni Xudaning ornida qildim. Akang Harun bolsa séning peyghembiring bolidu. 2 Men sanga buyrugħinimning hemmisini [uningħha] deyseñ; andin akang Harun Pirewn'ge uning öz

zéminidin Israillarni qoyup bérishi kérekliki toghrisida söz qildi. 3 Lékin Men Pirewnning könglini qattiq qilimen; buning bilen Men Misir zéminida möjizilik alametler we karametlirimini köplep körsitimen. 4 Shundaqtimu, Pirewn silerge qulaq salmaydu. Emma Men Misirning üstige höküm chiqirip qolumni uzitip, chong balay'apetlerni chüshürüp, qoshunlirim bolghan Öz qowmim Israillarni Misir zéminidin chiqirimen. 5 Öz qolumni Misirning üstige sozghinimda, Israillarni ularning arisidin chiqarghchinimda misirliqlar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu, — dédi. 6 Musa bilen Harun shundaq qildi; Perwerdigar ulargha qandaq tapilighan bolsa, ularmu shundaq qildi. 7 Ular Pirewn'ge söz qilghan waqitta Musa seksen yashqa, Harun seksen üch yashqa kirgenidi. 8 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip: — 9 Emdu Pirewn silerge: — Özünglarni testiqlap bir möjize körsitinglar, dése, sen Harun'gha: — Hasangni élip Pirewnning aldigha tashlighin, dep éytqin. Shundaq qilishi bilenla hasa yilan'gha aylinidu, dédi. 10 Shuning bilen, Musa bilen Harun Pirewnning aldigha bérüp, Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun hasisini Pirewn bilen uning emeldarlirining aldigha tashliwidi, u yilan'gha aylandi. 11 U waqitta Pirewn danishmenliri we séhrigerlirini chaqirtip keldi; Misirning jadugerlirimu öz jadusi bilen oxhash ishni qildi. 12 Ularning herbiri öz hasisini tashlidii; ularmu yilan'gha aylandi. Lékin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup ketti. 13 Biraq Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiqliq bilen Perwerdigar éytqandek ulargha qulaq salmidi. 14 Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Pirewnning köngli qattiq; u qowmni qoyup bérishni ret qilidu. 15 Emdu sen ete seherde Pirewnning qéshigha barghin (shu waqitta u su boyigha chiqidu) — Sen uning bilen köruşhüshke deryaning boyida saqlap turghin; yilan'gha aylan'ghan hasini qolungha éliwal. 16 Sen uningga mundaq dégin: — «İbraniylarning Xudasi Perwerdigar méri aldingha: «Chölde Manga ibadet qilishi üchün qowmimni qoyup ber» déyishke ewetkenidi; lékin mana, bu waqitqiche héch anglimiding. 17 Shunga Perwerdigar sanga: — «Sen shu [alamet] bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», deydu — Mana, men qolumdiki hasa bilen deryaning süyini ursam, su qan'gha aylinidu, 18 deryaning béliqliri ölüp, deryaning süyi sésip kétidu; misirliqlar

sudin seskinip, ichelmeydighan bolup qalidu». 19 Perwerdigar Musagha yene: — Sen Harun'gha: — Hasangni élip misirliqlarning suliri qan'gha aylansun dep ularning üstige, yeni éqinliri, östengliri, kölliri we su ambarliri üstige qolungni uzatqin. Shuning bilen pütkül Misir zéminida, hetta yaghach we tash qachilardiki sularmu qan'gha aylinidu, dégin, dédi. 20 Musa bilen Harun Perwerdigarning buyrughinidek qildi; Harun Pirewn we emeldarlirining köz aldida hasini kötürüp, deryaning süyini uruwidi, pütün deryaning süyi qan'gha aylinip ketti. 21 Deryadiki béliqlar ölüp, deryaning süyi sésip ketti. Misirliqlar deryaning süyini ichelmeydighan bolup qalди, pütkül Misir zémini qan'gha toldi. 22 Lékin Misirning jadugerlirimu öz jaduliri bilen hem shundaq qildi. Bu sewebtin Perwerdigar éytqandek Pirewnning köngli qattiq bolup, ulargha qulaq salmidi; 23 eksiche Pirewn öyige qaytip kétip, bu ishqa héch pisent qilmidi. 24 Deryaning süyini ichelmigini üchün barlıq misirliqlar ichküdeq su tépish üchün deryaning etraplirini kolidi. 25 Perwerdigar deryani urup, yene yette kün ötti.

8 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha bérüp uningga: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Manga ibadet qilishqa Öz qowmimni qoyup ber. 2 Lékin ularni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men dölitning hemme yérini paqilar bilen basturup urimen. 3 Deryada top-top paqilar peyda bolup, [deryadin] chiqip ordanggħa, hujrangħha, orunkörpengge, emeldarliringning öylirige kiriwalidu, shuningdek xelqingning uchisigha, tonur we tengniliringge yamiship chiqiwalidu. 4 Paqilar özüngning üstibéshigha, xelqingning üstibéshigha we hemme emeldarliringning üstibéshigha yamiship chiqiwalidu» — dégin, — dédi. 5 Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'gha: Paqilarning Misir zéminining üstige chiqishi üchün qolungni uzitip, hasangni éqinlar, östengler we köllerning üstige shiltighin, dégin — dédi. 6 Shuning bilen Harun qolini Misirning suliri üstige uzatti; shundaq qiliwidi, paqilar chiqip Misir zéminini qaplidi. 7 Lékin jadugerlermu öz jaduliri bilen oxhash ishni qilip, Misir zémini üstige paqilarni peyda qildi. 8 Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip: — Paqilarni mendin we xelqimdin néri qilish üchün Perwerdigardin ötününglar. Shundaq bolsa, men xelqingni Perwerdigargħa qurbanliq qilsun dep qoyup bérinen, dédi. 9 Musa Pirewn'ge: — Boptu, men izzitingni qilay, peqet deryadiki paqilarla qélip,

bashqiliri özüngdin we öyliringdin ayrilsun dep, sen, emeldarliring we xelqing üchün méning dua qilidighan waqtimni békitkin, dédi. **10** U jawab béríp: — Ete bolsun, dédi. Musa uninggha: — Xudayimiz Perwerdigargha oxshash héchbirining yoqluqini bilishing üchün séning déginingdek bolsun. **11** Paqilar sendin, öyliringdin, emeldarliring we xelqingdin chiqip kétidu; peqet deryadila qalidu, dédi. **12** Shuning bilen Musa we Harun Pirewnning aldidin chiqip ketti. Andin Musa Pirewnning üstige ewetilgen paqilar toghrisida Perwerdigargha nida qildi. **13** Perwerdigar Musaning tiliginidek qildi. Buning bilen öylerdiki, hoylillardiki we étizlardiki paqilar öldi. **14** Xelq ularni yighip döwe-döwe qildi, [pütkül] yurt-zémin sésiqchiliqqa toldi. **15** Lékin Pirewn apettin xalas bolghinini körgende, könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. **16** Andin Perwerdigar Musagha: — Sen Harun'gha: — Hasangni uzitip, yerning topisini urghin. Buning bilen u pashigha aylinip, pütkül Misir zéminini qaplaydu, dégin, — dédi. **17** Ular shundaq qildi; Harun qolini uzitip hasisi bilen yerning topisini uruwidi, ademler we haywanlarning üstibéshini pasha basti; pütkül Misir zéminidiki topa-changlar pashigha aylandi. **18** Jadugerlermu öz jaduliri bilen shundaq qilip pasha peyda qilishqa urun'ghan bolsimu, peyda qilalmidi. Pashilar bolsa hem ademlarning hem haywanlarning üstibéshini qaplap ketti. **19** Andin jadugerler Pirewn'ge: — Bu ish Xudaning barmiqining qilghini! — déyishti. Lékin Pirewn könglini qattiq qilip, Perwerdigar éytqinidek ulargha qulaq salmidi. **20** Perwerdigar Musagha: — Ete seher qopup Pirewnning alidiga béríp turghin — (shu waqitta u su boyigha chiqidu) uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qilishi üchün Öz qowmimni qoyup ber! **21** Chünki eger qowmimni qoyup bermiseng, mana Men séning we emeldarliring, xelqing üstige, öyliringge kökүүлerni ewetimen; shuning bilen misirliqlarning öyliri we hetta ular turuwatqan tupraqmu kökүүлerni bilen tolidu. **22** Lékin shu künide Öz qowmim turuwatqan Goshen yurtini bashqiche qilimen; shundaq boliduki, u yerde kökүүлerni tépilmaydu. Shuning bilen sen Men Perwerdigarning bu zéminda bolghanlıqimni bilisen. **23** Shundaq qilip Men Öz qowmimni séning xelqingdin perqlendürimen; bu möjizilik alamet ete yüz bérídu», dep éytqin, dédi. **24** Perwerdigar déginini qildi. Pirewnning

öylirige, emeldarlirining öylirige kökүүлern top-top bolup kirdi; pütkül Misir zéminining hemme yéri kökүүлern teripidin xarab bolushqa bashlidi. **25** Pirewn Musa bilen Harunni chaqirtip kélép ulargha: Béríp mushu zéminda Xudayinglarga qurbanlıq ötküzunglar, — dédi. **26** Lékin Musa jawab béríp: — Bundaq qilish bizge taza muwapiq bolmaydu; chünki biz Perwerdigar Xudayimizha sunmaqchi bolghan qurbanlıq mal misirliqlarga nisbeten yirginchikluktur. Emdi eger biz misirliqlarning köz aldida yaman körün'gen nersini qurbanlıq qilsaq ular bizni chalma-kések qiliwetmemdu? **27** Biz üch künlük yolni bésip, chölde Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughinidek uninggha qurbanlıq sunushimiz kérek, dédi. **28** Pirewn: — Silerni Perwerdigar Xudayinglarga chölde qurbanlıq ötküzüşke barghili qoyimen; peqet bek yiraq kétip qalmanglar, méning üchün dua qilinglar, dédi. **29** Musa jawab béríp: — Mana, men séning aldingdin chiqip Perwerdigargha iltija qilimen we kökүүлerni sen Pirewdin, emeldarliringdin we xelqingdin ete chiqip kétidu; lékin Pirewn yene hiyle ishslitip, xelqni Perwerdigargha qurbanlıq qilishqa bérishtin tosquchi bolmisun, dédi. **30** Musa Pirewnning alidin chiqip, Perwerdigargha shundaq iltija qildi. **31** Perwerdigar Musa tiliginidek qildi; u kökүүлerni Pirewn, emeldarliri we xelqidin chiqiriwetti; hetta bir tal kökүүnmü qalmidi. **32** Lékin Pirewn bu qétimmu könglini qattiq qilip, qowmni qoyup bermidi.

9 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning alidiga béríp uninggha: — «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Manga ibadet qilishigha Öz qowmimni qoyup ber. **2** Eger ularni qoyup bérishni ret qilip, yenila tutup turuwalidighan bolsang, **3** mana, Perwerdigarning qoli étizliqtiki charpayliringning üstige, at-éshekler, tögiler, we qoykaliliringning üstige chüshüp intayin éghir bir waba keltüridi. **4** Lékin Perwerdigar Israilning charpaylirini misirliqlarning charpayliridin perqlendüridi. Netijide, Israilning charpayliridin héchbiri ölmeydu» — dégin, dédi. **5** Perwerdigar waqtini békítip: — Ete Perwerdigar zéminda bu ishni qilidu, dédi. **6** Etisi Perwerdigar shundaq qildi; misirliqlarning barlıq charpayliri öldi; lékin Israillarning charpayliridin birimu ölmidi. **7** Pirewn adem ewetip tekshüriwidi, mana, Israillarning charpayliridin birimu ölmigenidi. Lékin Pirewnning köngli qattiq qilinip, u qowmni qoyup bermidi. **8** Andin Perwerdigar Musa we Harun'gha: — Xumdanning

külidin changgilinglarni toshquzup élinglar, andin Musa uni Pirewnning köz aldida asman'gha qaritip chachsun. 9 Shundaq qilishi bilen kül pütkül Misir zéminini qaplaydighan chang-tozan bolidu we Misir zéminidiki hemme yerde ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqiridu, — dédi. 10 Shuning bilen ular xumdandin kül élip, Pirewnning aldigha bérup turdi we Musa uni asman'gha qaritip chachtı; u ademler we haywanlarning bedinige chüshüshi bilen hürrek-hürrek chaqa chiqardi. 11 Jadugerler chaqilar destidin Musaning aldida turalmay qaldı; chünki jadugerlerning bedininimu, bashqa barliq misirliqlarnimu oxshash chaqa bésip ketkenidi. 12 Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildı; shunga Perwerdigar del Musagha éytqinidek u ulargha qulaq salmidi. 13 Andin Perwerdigar Musagha: — Ete tang seher qopup, Pirewnning aldida turup uninggha: «Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Qowmimni Manga ibadet qilishqa qoyup ber; 14 chünki Men bu qétim hemme balayi'apetlirimni yürükingge, emeldarliring we puqraliringning üstige ewetimen. Buning bilen sen pütkül yer yüzide Mendek bashqa birining yoq ikenlikini bilisen. 15 Chünki Men qolumni uzitip, özüng we qowmingni waba bilen urghan bolsam'idi, bu waqitqiche sen yer yüzidin yoqilip kétetting. 16 Halbuki, Méning séni ornunggha tiklishimdiki meqsimit shu idiki, del Öz qudritimni sanga körsitish, shundaqla namimning pütkül yer yüzide jakarlinishi üçün idi. 17 Sen yene qowmimgha chongchiliq qilip, ularni qoyup bérishni ret qiliwéremsen? 18 Mana, ete mushu waqtılarda Misir dölliti bina bolghandin buyan héch körülüp baqmighan qattiq möldürni yaghdurimen. 19 Shuning üçün adem ewetip, haywan we étizda bar-yoqungni yighip ichkiri solighin; chünki öyge qayturulmay sırtta qalghan adem we haywanlarning hemmisi möldürning astida qélib ölüp kétidu! — dégin, dédi. 20 Buni anglap Pirewnning emeldarlirining arisidin Perwerdigarning sözidin qorqjan herbir adem öz qulliri we charpaylirini yügürüp öylirige élip keldi. 21 Lékin Perwerdigarning sözini étibarga almighanlar öz qul we mallirini tashqirida qaldurup qoydi. 22 Perwerdigar Musagha: — Misir zéminidiki her yerde, ademler üstige, mallarning üstige, shundaqla Misir zéminidiki dalalarning hemme ot-chöplirining üstige möldür yaghsun dep, asman'gha qarap

qolungni kötürgin, dédi. 23 Musa shuning bilen hasisini asman'gha qaritip kötürüwidi, Perwerdigar güldürmamini güldürlitip, möldür yaghdurdi, yer yüzide chaqmaq chéqindiliri chépip yuretti. Shundaq qilip Perwerdigar Misir zéminini üstige möldür yaghdurdi. 24 Möldür yéghip, möldür bilen ot arilash chüshti; möldür shunche éghir boldiki, Misir dölliti bina bolghandin tartip undaq qattiq möldür yéghip baqmighanidi. 25 Möldür pütkül Misir zéminining her yéride chüshüp, insan bolsun, haywan bolsun, hemmisini urdi; möldür étizdiki hemme ot-chöpni urup, yerdiki hemme del-derexlernimu sunduruwetti. 26 Peqet Israillar oltrushluq Goshen zéminidila möldür yaghmidi. 27 Pirewn adem ewetip Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men bu qétim gunah qildim! Perwerdigar heqqaniydur; Sewenlik bolsa men we xelqimdin ötti. 28 Yene bérup Perwerdigarın ötünüp iltija qilinglar! Xudadin chiqqan bu qattiq güldürmamilar we möldür yétip ashti! Silerni qoyup bérey; siler emdi mushu yerde turuwersenglar bolmaydu, — dédi. 29 Musa uningha jawab bérup: — Men sheherdin chiqqanda, Perwerdigar terepke qarap qollirimi yéyp kötürimen; güldürmamilar shu haman bésiqip möldür yene yaghmaydu. Yer yüzü Perwerdigariningkidur, dep bilishing üçün shundaq bolidu. 30 Lékin sen we séning emeldarliring, silerning Perwerdigar Xudadin téxiche qorqmaywatqininglarni bilimen, dédi. 31 Shu chaghda arpa bash chiqirip, zighir ghunchilighan bolghachqa, zighir we arpa möldürdin weyran qilindi. 32 Lékin bughday bilen qara bughday kényinrek bix chiqarghachqa, weyran qilinmidi. 33 Musa Pirewnning aldidiñ kétip, sheherdin chiqip Perwerdigar terepke qarap qollirini yéyp kötürdi. Shuning bilen güldürmama we möldür toxtap, yamghur yerge yene tökülmidi. 34 Emma Pirewn yamghur, möldür we güldürmamilarining toxtighinini körgende, yene gunah sadir qildi; umu, emeldarlimu könglini qattiq qilishti. 35 Bu teriqide Pirewnning köngli qattiq turuwérip, Perwerdigar Musaning wasitisi bilen éytqandek, Israillarni qoyup bérishni ret qildi.

10 Andin Perwerdigar Musagha: — Pirewnning aldigha barghin; chünki ularning arisida bu möjizilik alametlerni körsitishim üçün Pirewnning könglini we emeldarlirining könglini qattiq qilip qoydum. 2 Bu ish bilen Méning misirliqlarni qandaq reswa qilghanlıqim we ularning arisida körsetken

møjizilik alametlirimni sen oglungning andin newrengning quliqigha yetküzisen. Buning bilen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisiler, dédi. 3 Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha béríp, uninggha: — Ibraniylarning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Özüngni aldimda tówen tutushni qachan'ghiche ret qilisen? Manga ibadet qilish üchün qowmimni qoyup ber. 4 Chünki eger sen qowmimni qoyup bérishni ret qilsang, mana, Men ete séning yurtunggha chéketke ewetimen. 5 Ular siler zémin yúzini körmögüdeq qilip yépiwétidu, silerning möldürdin aman qalghan nersiliringlarnimu, dalalarda ösken hemme del-derexliringlarnimu yep kétidu. 6 Ular orda-sarayliringgha, emeldarliringning sarayliri, shundaqla barliq misirliqlarning öylirige tolup kétidu; bundaq apetni ata-bowangliring we ata-bowiliringning ata-bowilirimu yer yüzide apiride bolghandin tartip körüp baqmighan» — dédi-de, burulup Pirewnning aldidin chiqip ketti. 7 Pirewnning emeldarliri uninggha: — Bu adem bizge qachan'ghiche tuzaq bolar? Öz Xudasi Perwerdigarha ibadet qilishqa bu ademlerni qoyup bergeyla! Misirning xarab bolghinini téxiche körmeywatamdila? — dédi. 8 Shuning bilen Musa bilen Harun Pirewnning aldigha yene chaqiritip kélindi. U ulargha: — Perwerdigarha ibadet qilish üchün bérínglar; lékin baridighanlar zadi kimler? — dédi. 9 Musa jawab béríp: — Yashlirimiz we qéri-chüriler bilen, oghullirimiz we qizlirimiz bilen, qoy we kala padilirimizni élip hemmimiz barimiz; chünki biz Perwerdigar üchün héyt ötküzüshimiz kerek, dédi. 10 U ulargha: — Silerni bala-chaqanglar bilen qoshup qoyup bergenimde, Perwerdigar siler bilen bille bolghay! Mana, aldinglarda baylat'apet turuptul! 11 Yoqsu, bundaq qilishinglarga bolmaydu! Perwerdigarha ibadet qilishqa peqet aranglardin er kishilerla barsun! Chünki silerning telipinglar del shu emesmid! — dédi-de, ular Pirewnning aldidin qoghalap chiqirildi. 12 Andin Perwerdigar Musagha: — Misir zéminining üstige qolungni uzatqin. Shundaq qilsang, chéketkiler Misir zéminini bésip, zémindiki herxil otyashlarni, yeni möldürdin aman qalghanning hemmisini yep kétidu, dédi. 13 Musa hasisini Misir zéminining üstige uzatti; Perwerdigar shu kúni we kékchisi zémin üstige sherg shamili chiqardi. Seherde, sherg shamili chéketkilerni uchurup keldi. 14 Chéketkiler Misirning pütkül zéminigha yéyilip, Misirning pütün chégrisinimu basti. Apet intayin éghir

boldi; ilgiri bundaq chéketke apiti bolup baqmighan, mundin kényinmu uningdek bolmaydu. 15 Ular pütkül zéminning yüzini qaplidi, yer qarangghuliship ketti; ular möldürdin aman qalghan zémindiki hemme otyashlarni we del-derexlerning barliq méwilirini yep ketti. Shuning bilen pütkül Misir zémini tewesidiki del-derexlerde yaki daladiki gül-giyahlarda héch yéshilliq qalmidi. 16 Andin Pirewn aldirap-téneb Musa bilen Harunni chaqirtip ulargha: — Men hem Xudayinglar Perwerdigar aldida hem silerning aldinglarda gunah qildim. 17 Emdu mushu bir qétim gunahimdin ötüp Perwerdigar Xudayinglardin bu ölümni mendin élip kétishini iltija qilishinglarni ötünimen, — dédi. 18 Shuning bilen Musa Pirewnning aldidin chiqip Perwerdigarha iltija qildi. 19 Shuning bilen Perwerdigar shamalni burap gherb tereptin intayin küchlük boran chiqirip, chéketkilerni uchurup, Qizil Déngizgha gherq qildi; Misirning pütkül teweside bir talmu chéketke qalmidi. 20 Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üchün u Israillarni qoyup bermidi. 21 Andin Perwerdigar Musagha: — Qolungni asman'gha qaritip uzatqin; shuning bilen qattiq bir qarangghuluq bolidu, hetta adem silisa qoligha tuyulghudek qoyuq qarangghuluq Misir zéminini qaplaydu, — dédi. 22 Andin Musa qolini asman'gha qaritip uzitiwidi, qoyuq bir qarangghuluq Misir zéminini üch kün'giche qaplap turdi. 23 Üch kün'giche biri yene birini körelmes we ya héchkim öz jayidin qozghalmas boldi; lékin barliq Israillar olturghan jaylarda yoruqluq bar idi. 24 Pirewn Musani chaqirtip uninggha: — Bérip, Perwerdigarha ibadet qilinglar. Peqet qoy we kala padiliringlar qalsun; bala-chaqiliringlarnimu élip barsanglar bolidu, dédi. 25 Musa jawaben: — Undaqtqa Xudayimiz Perwerdigarha qurbanliq qilishqa [inqalıq] qurbanlıqi we köydürme qurbanlıqiga lazımlıq charpaylarni sen bizge béremsen? 26 Özimizning charpaylirimiz biz bilen birge kétishi kerek, bir tuyiqimu keynide qalsa bolmaydu; chünki Xudayimiz Perwerdigarha ibadet qilishqa qurbanliq qilidighinimizni bulardin tallishimiz lazim. U yerge yétip barmighuche, Perwerdigarha qaysi qurbanlıqlar bilen ibadet qilidighinimizni bilmeymiz, — dédi. 27 Lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qildi; u ularni yenila qoyup bermidi. 28 Pirewn Musagha: — Aldimdin yoqal! Hézi bol, ikkinchi manga körün'güchi bolma! Chünki yüzümni yene körgen künung jéningdin

ayrilisen, — dédi. **29** Musa uninggha: — Rast éytting! Men séning yüzungni ikkinchi körgüchi bolmaymen, — dédi.

11 Shuning bilen Perwerdigar Musagha: — Yene bir apetni Pirewnning üstige we Misirning üstige chüshürimen. Andin u silerni bu yerdin kétishke yol qoyidu we u silerni hemme nersiliringlar bilen qoshup qoyup béríp, bu yerdin mutleq qoghlap chiqiridu. **2** Emdi sen xelqqe tapilap: — Her biringlar, er kishilerning herbiri öz qoshnisidin, ayal kishilerning herbiri öz qoshnisidin kümüsh buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, dégin, — dédi **3** (Perwerdigar xelqini misirliqlarning aldida iltipat tapquzdi. Shuningdek Musa dégen bu adem Misir zéminida Pirewnning emeldarlirining neziride bolsun, puqlarning neziride bolsun, nahayiti ulugh zat boldi). **4** Andin Musa yene: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men yérím kéchide chiqip Misirni kézip chiqimen. **5** Shu waqitta textte olturuwatqan Pirewnning tunji oghlidin tartip yarghunchaq tartidighan dédekning tunji oghlighiche, shundaqla barliq charpaylarning tunjiliri, yeni Misirdiki barliq tunji jan igiliri ölidu. **6** Bu sewebtin pütkül Misir zéminida qattiq bir peryad kötürülidu; uningdin ilgiri shundaq peryad bolup baqmighanidi, mundin kényinmu bundaq peryad anglanmaydu. **7** Lékin Israillargha, meyli ademliri, meyli haywanatlirigha bolsun, hetta bir tal itmu qawap qoymaydu. Buningdin Perwerdigarning misirliqlar bilen Israilni perqlendürídighanlıqını bilisiler». **8** — Shuning bilen bu emeldarliringning hemmisi aldimgha kélip, manga tezim qilip: «Sili özliri we silige egeshken barliq qowmliri chiqip kétishkeylal» dep éytidu, andin chiqip kétimen» — dédi-de, qattiq ghezeb bilen Pirewnning aldidin chiqip ketti. **9** Perwerdigar Musagha: — Misir zéminida Méning karamet möjizilirimning köplep körsitilishi üçün Pirewn silerge qulaq salmaydu, — dégenidi. **10** Musa bilen Harun bu karamet möjizilerning hemmisini Pirewnning aldida körsitip boldi; lékin Perwerdigar Pirewnning könglini qattiq qilip qoyghini üçün u Israillarni uning zéminidin ketkili qoymidi.

12 Perwerdigar Misir yurtida Musa we Harun'ga mundaq dédi: — **2** Bu ay silerge aylarning ichide bésyi, yilning tunji éyi bolidu. **3** Siler pütün Israil jamaiti söz qilip: — Bu ayning oninchi künü

hemminglar atiliringlarning ailisi boyiche bir qozini élinglar; herbir ailige bardin qoza élinglar. **4** Eger melum bir aile bir qozini yep bolalmighudek bolsa, undaqta öy igisi yénidiki qoshnisi bilen birliship adem sanigha qarap bir qoza élinglar; herbir kishining ishtihasiga qarap hésablap muwapiq bir qoza hazirlanglar. **5** Herbiringlar tallaydighan qozanglar béjirim, bir yashliq erkek bolsun; qoy yaki öchke padiliridin tallansimu bolidu. **6** Qozini bu ayning on tötinchi künigiche yéninglarda turghuzunglar, — dégin. — Shu künü Israilning pütkül jamaiti tallighan mélini gugumda soysun. **7** Andin ular uning qénidin élip gösh yéyilgen öyning ishikning bash teripige hem ikki yan késhikige sürkep qoysun. **8** Ular shu kéchisi göshini otta kawap qilip yésun; uni pétir nan we achchiq-chüchük köktat bilen qoshup yésun. **9** qet'iý xam yaki suda pishurup yémenglar, belki uni bash, put we ich-qarinliri bilen otta kawap qilip yenglar. **10** Uning héchnémisini etige qaldurmanglar. Eger etige éship qalghanliri bolsa, uni otqa sélip köydürüwétinglar. **11** Siler uni mundaq halette yenglar: — Uni yégende belliringlarni ching baghlap, ayaghiringlarga kesh kiyip, qolliringlarda hasa tutqan halda téz yenglar. U bolsa Perwerdigarning «ötüp kétish» qozisidur. **12** Chünki Men u kéchisi Misir zéminini kézip ötinen; Men Misir zéminida meyli insan bolsun, meyli haywan bolsun ularning tunji tughulghan erkikining hemmisini öltürimen; shuning bilen Men Misirning barliq but-ilahlirining üstidin höküm chiqirimen; Men Perwerdigardurmen. **13** Shu qurbanlıqning qéni siler olturghan öylerde silerge [nijat] belgisi bolidu; bu qanlarni körгинимде silerge ötüp turimen. Shuning bilen Misir zéminini urghinimda halaket élip kélidighan waba-apet silerge tegmeydu. **14** Bu kün silerge xatire kün bolsun; uni Perwerdigarning héti süpitide ötküzüp tebrikenglär; ebediy belgilime süpitide nesildin-nesilge mengü ötküzünglar. **15** Yette kün pétir nan yenglar; birinchi künü öyünglardın [barliq] xémirturuchlarnı yoq qilinglar; chünki kimki birinchi kündin tartip yettinchi kün'giche boldurulghan nan yése, shu kishi Israil qataridin üzüp tashlinidu. **16** Birinchi künü siler muqeddes ibadet soruni tüzunglar; yettinchi künimü hem shundaq bir muqeddes ibadet soruni ötküziülsün. Bu ikki kün ichide héchqandaq ish-emgeq qilinmisun; peqet her kishining yeydighinini teyyarlashqa munasiwetlik ishlarnila qilsanglar bolidu. **17** Men del shu künü silerni

qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqarghinim üchün siler pétir nan héytini ötküzüngler; shu künni nesildin-nesilge ebediy belgilime süpitide héyt küni qilip bekitinglar. **18** Birinchi ayning on tötinchi küni, kechqurundin tartip shu ayning yigirme birinchi küni kechqurun'ghiche, pétir nan yenglar. **19** Yette kün ichide öyliringlarda héch xémirturuch bolmisun; chünki musapir bolsun, zéminda tughulghan bolsun, kimki boldurulghan nersilerni yése shu kishi Israil jamaitidin üzüp tashlinidu. **20** Siler héchqandaq boldurulghan nersini yémey, qeyerdila tursanglar, pétir nan yenglar. **21** Musa Israilning barliq aqsaqallirini chaqirip ulargha: — Bérip herbiringlarning ailisi boyiche özünglarga bir qozini tartip chiqirip pasxa qozisini soyunglar. **22** Andin bir tutam zupa élip uni qachidiki qan'gha chilap, qachidiki qanni ishikning bésyi we ikki keshikige sürkenglar. Silerdin etigen'giche héchkim öyining ishikidin qet'iy chiqmisun. **23** Chünki Perwerdigar misirliqlarni urup halak qilish üchün, zéminni kézip ötidu; U ishikning bésyi we ikki keshikidiki qanni körgende, Perwerdigar halak qilghuchining öyliringlarga kirip silerni urushidin tosush üchün [muhapizet qilip] ishikning aldigha ötüp turidu. **24** Bu resim-qaidini özünglar we baliliringlar üchün ebediy bir belgilime süpitide tutunglar. **25** Siler Perwerdigar Öz wedisi boyiche silerge bérídighan zémin'gha kirgininglarda bu héytliq ibadetni tutunglar. **26** Baliliringlar silerdin: «bu ibaditinglarning menisi néme?» — dep sorisa, **27** siler: «Bu misirliqlarni urghinida, Misirda Israillarning öylirining aldigha ötüp turup, bizning öydikilirimizni qutquzghan Perwerdigarha bolghan «ötüp kétish» qurbanliqi bolidu» — denglar. Shuni anglighanda, xelq éngiship [Xudagha] sejde qildi. **28** Andin Israillar qaytip béríp, Perwerdigar del Musa bilen Harun'gha emr qilghandek ish kördi. **29** We shurdaq boldiki, yérim kéche bolghanda, Perwerdigar Pirewnning textide olturuwatqan tunjisidin tartip zindanda yétiwatqan mehbusning tunjisighiche, Misir zéminidiki tunji oghullarning hemmisini urup öltürdi, shundaqla u haywanatlarning tunji tughulghanliriningmu hemmisini öltürdi. **30** Adem ölmigen birmu öy qalmighachqa, shu kéchisi Pirewnning özi, uning barliq emeldarlari we barliq misirliqlar kéchide ornidin qopti; Misir zéminida intayin qattiq peryad kötürüldi. **31** Pirewn kéchide Musa bilen Harunni chaqirtip: — Turunglar, siler we Israillar bilen bille méning

xelqimning arisidin chiqip kéttinglar; éytqininglardek béríp, Perwerdigarha ibadet qilinglar! **32** Silerning dégininlar boyiche qoy, öchke, kala padilirinimu élip kéttinglar; men üchünmü bext-beriket tilenglar, — dédi. **33** Misirliq puqlaralmu «hemmimiz ölüp ketküdekmiz» déyiship, xelqni zémindin téz chiqiriwéтиш üchün ularni kétishke aldiratti. **34** Xelq téxi bolmighan xémirlirini élip, uni tengnierge sélip, kiyim-kéchekliri bilen yógep, mürilirige élip kötürüp méngishti. **35** Israillar Musaning tapilighini boyiche qilip, misirliqlardin kümüsh buyumlar, altun buyumlar we kiyim-kécheklerni sorap élishti. **36** Perwerdigar xelqni misirliqlarning köz aldida iltipat tapquzghini üchün misirliqlar ularning özliridin sorighanlirini berdi; shurdaq qilip Israillar misirliqlardin gheniyetlerni élip ketti. **37** Shuning bilen Israillar balilarni hésabqa almighanda alte yüz mingche erkek bolup, Ramsestin chiqip, Sukkot shehirigiche piyade mangdi. **38** Ular bilen bille chong bir top shalghut xelqmu ulargha qoshulup mangdi, yene nurghun charwilar, köpligen kala-qoy padilirili bilen bille chiqti. **39** Misirdin alghach chiqqan xémirdin ular pétir nan-toqachlarni etti; chünki ular Misirda birdem-yérim dem turghuzulmay heydelgini üchün xémir bolmighanidi; ular özli üchün yémeklik teyyarliwélishqimu ülgürelmigenidi. **40** Israillarning Misirda turghan waqtı jemiy tööt yüz ottuz yil boldi. **41** Shurdaq boldiki, shu tööt yüz ottuz yil toshqanda, del shu künide Perwerdigarning barliq qoshunliri Misir zéminidin chiqip ketti. **42** Shu künü kéchide ular Misir zéminidin chiqirilghini üchün, shu kéchini ular Perwerdigarning kéchisi dep tutushi kérek; shu kéchini barliq Israillar ewladtin ewladqiche Perwerdigarha atap tutup, tünishi kérek. **43** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dégenidi: — Pasxa qozisi toghrisidiki belgilime shu bolsunki: — Héchqandaq yat ellik adem uningdin yémisun. **44** Lékin herkimning pulgha sétiwalghan quli bolsa, u xetne qilinsun, andin uningdin yésun. **45** Emma öyünglarda waqtılıq turuwatqan musapir yaki medikar buningdin yése bolmaydu. **46** Göshni bashqa bir öyge élip chiqmighin; birla öyde yéyilsun; qozining héchbir söngiki sundurulmisun. **47** Pütkül Israil jamaiti bu héytini ötküzsün. **48** Eger séning bilen birge turghan musapir bolsa, Perwerdigarha atap pasxa héytini ötküzmekchi bolsa, undaqta aldi bilen barliq erkekliри xetne qilinsun; andin kélép héyt ötküzsün. U zéminda tughulghan kishidek sanalsun.

Lékin héchbir xetnisiz adem uningdin yémisun. **49** Zéminda tughulghan kishi hem aranglarda turghan musapir üchün oxshash qanun-belgilime bolsun. **50** Shuning bilen Israillarning hemmisi del Perwerdigar Musa bilen Harun'gha buyrughandek shu ishlarni ada qildi. **51** Shu künning özide Perwerdigar Israillarni qoshun-qoshun boyiche Misir zéminidin chiqardi.

13 Perwerdigar Musagha: 2 — Israillar arisida

baliyatquning barliq tunji erkek méwisini, meyli u insanning yaki haywanning bolsun, Manga atap muqeddes qilghin; u Manga mensuptur, dégenidi. **3** Musa xelqke mundaq dédi: — Siler Misirdin ibaret «qulluq makani»din chiqqan bu künni yad étinglar; chünki Perwerdigar silerni bu yerdin qudretlik qoli bilen chiqardi. Buning üchün héch boldurulghan nerse yéyilmisun. **4** Abib éyining bügünkü kuni yolga chiqqan kün. **5** Emdi Perwerdigar sanga bérishke ata-bowiliringha qesem qilghan, süt bilen hesel éqip turidighan zémin'gha, yeni Qanaaniy, Hittiy, Amoriy, Hiwiy we Yebusiylarning zéminigha séni élip barghinida mushu [Abib] éyida shu ibadetni tutqin. **6** Yette kün'giche pétir nan yenglar; yettinchi künide Perwerdigargha alahide atighan héyt ötküziłsun. **7** Yette kün ichide pétir nan yéyilsun; silerning aranglarda héchqandaq boldurulghan nan tépilmisun we ya chégriliring ichide héch xémirturuchmu körünmisun. **8** Shu künni sen öz oglunggħha: «Misirdin chiqqinimda Perwerdigarning manga körsetken iltipatini yad qilip teshekkur bildürüş üchün, bu [héytni] ötküzime», dep chūshendürgin. **9** Perwerdigarning qanun-telimining hemishe aghzingdin chüshmesliki üchün, bu belgilimini qolungħha belge qilip séliwal, peshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal; chünki Perwerdigar séni qudretlik qoli bilen Misirdin chiqardi. **10** Emdi bu belgilimini yilmu-yil béktilgen waqtida tutqin. **11** Perwerdigar sen bilen ata-bowiliringha qilghan qesimi boyiche séni Qanaaniylarning zéminigha élip béríp, uni sanga teqdim qilghandin kényin, shundaq qilishing kérék: — **12** barliq baliyatquning tunji méwisini Perwerdigargha atap sunisen; shundaqla charpay mélingning hemme tunji erkeklimu Perwerdigargha mensup bolsun. **13** Emma ésheklerning hemme tunjilirining ornigha bardin qoza bergen. Eger uning ornigha birnerse bermiseng, uning boynini sunduruwetkin. Oghulliringlar arisida barliq tunjilirining ornigha

hörlük bedili tölüşħüng kérek. **14** Kéyinki künlerde oglung sendin: «buning menisi némidur», dep sorisa, sen uningħha jawab béríp: «Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din azad qildi. **15** Shundaq boldiki, Pirewn boyni qattiqliq qilip bizni qoyup bérishni ret qilghinida, Perwerdigar Misir zéminidiki barliq tunji tughulghanlarni, insanning bolsun, malning bolsun, hemmisini urup öltürdi; buning üchün men malning baliyatqusining tunji méwisini, yeni hemme tunji tughulghan erkeklini Perwerdigargha atap qurbanliq qilip sunimen we oghullirriming herbir tunjiliri üchün hörlük bedili tölep bérímen», dep éytqin. **16** Bu belgilimini qolungħha [esletme-]belge qilip séliwal, peshanengge qashqidek esletme qilip ornitiwal, chünki Perwerdigar qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi» — dégin. **17** Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kényin, Filistiylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u: «xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. **18** Shu sewebtin Xuda xelqni aylandurup, Qizil Déngiz tereptiki chölning yoli bilen bashlap mangdi. Shundaq qilip Israillar Misirdin chiqqinida, qorallinip jengge teyyar bolup tertip bilen mangdi. **19** Musa Yüsüpning söngeklirinimu bille éliwaldi; chünki Yüsüp eslide Israillning oghulliri bolghan [qérindashlirini]: «Xuda choqum silerni yoqlap halinglardin xewer alidu; shu chaghda siler méning söngeklirimni mushu yerdin bille élip ketinglar» dep qesem qildurghanidi. **20** Andin ular Sukkottin chiqip, chölning chétidiki Étam dégen yerde chédirlirini tiktí. **21** Emdi Perwerdigar ulargha yol körśitishke kündüzi bir bulut tüwrükide, kéchisi yoruqluq bérishke ot tüwrükide bolup ularning aldida yüreitti. Shuning bilen ular kéche-kündüz yol yüreleytti. **22** Bulut tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki kéchisi xelqtin ayrılmay, aldida yüreitti.

14 Perwerdigar Musagha: 2 — Sen Israillargħa: «Siler burulup Migdol bilen déngizning ariliqidiki Pi-Hahirotning aldigha béríp chédir tikinglar; Baal-Zéfonning udulidiki déngizning boyida chédir tikinglar», dégin. **3** Shuning bilen Pirewn: «Israillar zéminda ézip qaldi, chölning ichide qamiliq qaldi» dep oylaydu; **4** Israillarni qogħlisun dep Men Pirewnning könglini qattiq qilimen; shundaq qilip, Men Pirewn we uning pütkül qoshunliri arqiliq Öz ulughluqumni ayan qilimen; we misirliqlar Méning

Perwerdigar ikenlikimni bilidu, — dédi. Israillar Xudaning sözi boyiche qildi. 5 «U xelq qéchip ketti» dep Misirning padishahigha xewer bériliwidi, Pirewn bilen emeldarliri xelq toghrisidiki qararidin yénip: «Israillarni qulluqtin qoyuwetkinimiz, bu zadi néme qilghinimiz?» — déyishti. 6 [Pirewn] derhal jeng harwisini qoshturup, öz xelqini bashlap yolgha chiqtı. 7 U yene alte yüz xillan'ghan jeng harwisi, shundaqla Misirdiki barliq jeng harwilirini yighthurup, ularning herbirige leshker bashliqlirini olturghuzup élip mangdi. 8 Perwerdigar Misirning padishahi Pirewnning könglini qattiq qilghini üchün, u Israillarni qoghlidi. Bu chaghda Israillar qollirini égiz kötürüshken halda Misirdin chiqip bolghanidi. 9 Misirliqlarning [hemmisi] yeni Pirewnning barliq atliri bilen jeng harwiliri, atliq leshkerliri bilen pütkül qoshuni ularni qoghlap, Israillar déngiz boyigha chédir tikken jayda, yeni Pi-Hahirotning yénida, Baal-Zéfonning udulida ulargha yétishti. 10 Pirewn yéqinlashqanda, Israillar beshini kötürüp qariwidi, mana, misirliqlar ularning arqisidin yürüsh qilip qoghlap kéliwatatti! Shuni körgende Israillar tolimu qorqushup, Perwerdigargha nida-peryad kötürdi. 11 Ular Musagha: — Misirda göristan tépilmasmidi, sen bizni chölde ölsün dep mushu yerge élip keldingghu?! Bizni Misirdin élip chiqip, bizge mundaq qilghining némisi?! 12 Misirda turghan waqtimizda biz sanga: «Bizni misirliqlarning qulluqida bolushimizgha qoyghin, biz bilen karing bolmisun» dep éytmighanmiduq? Misirliqlarning qulluqida bolghinimiz chölge kélip ölginimizdin ewzel bolatti! — dédi. 13 Buning bilen Musa xelqeqe: — Qorqmay, tik turunglar, Perwerdigarning bügün silerge yürgüzidighan nijatini körisiler; chünki siler bügün körgen misirliqlarni ikkinchi körmeyesiler. 14 Perwerdigar siler üchün jeng qiliğu, lékin siler bolsanglar jim tursanglarla boldi, dédi. 15 Andin Perwerdigar Musagha: — Némishqa sen Manga peryad kötürisen? Israillargha: «Aldigha ménginglar» dep buyrughin. 16 Lékin sen hasangni kötürüp qolungni déngizgha uzitip, uni ikkige bölgün; shundaqta, Israillar déngizning otturisidin quruq yer bilen ötüp kétidu. 17 Mana, Men ularni qoghlisun dep misirliqlarning köngüllirini qattiq qilimen, shuning bilen Men Pirewn we uning pütkül qoshuni, jeng harwiliri we atliqliri arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilimen. 18 Shundaq qilip, Men Pirewn we uning jeng harwiliri we atliqliri

arqiliq Öz ulughluqimni ayan qilghinimda, misirliqlar Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidu, dédi. 19 Israilning qoshunining aldida yürüwatqan Xudaning Perishtisi emdi ularning keynige ötti; shuningdek ularning aldida mangghan bulut tüwrükimu ularning keynige yótkilip, 20 misirliqlarning chédirgahı bilen Israilning chédirgahining arılıqida toxtidi; bu bulut bir terepte qarangghuluq chüshürüp, yene bir terepte kéchini yorutti. Buning bilen pütün bir kéche bir qoshun yene bir qoshun'gha yéqin kélelmidi. 21 Musa qoloni déngizning üstige uzatti; Perwerdigar pütün kéche shergtin küchlük bir shamal chiqirip, déngizning süyini keynige yandurdi; U suni yandurup déngizni quruq yer qildi, sular ikkige böldündi. 22 Shu teriqide Israillar déngizning otturisidiki quruq yerdin méngip, ötüp ketti; sular bolsa ularning ong we sol yénida kötürülp tamdek turatti. 23 Emma misirliqlar ularni qoghlap kéliwatatti — Pirewnning barliq atliri, jeng harwiliri we atliq leshkerliri ularning keynidin déngizning otturisighiche keldi. 24 Tang atqanda shundaq boldiki, Perwerdigar ot bilen bulut tüwrükide turup misirliqlarning qoshunigha qaridi we misirliqlarning qoshunigha parakendichilik chüshürdi. 25 U ularning harwilirining chaqlirini patquzup, heydep méngishini müşhkül qildi. Misirliqlar: — Yürünglar, Israilning aldidin qachayli, chünki Perwerdigar ular üchün misirliqlargha qarshi jeng qiliwatidu, — déyishti. 26 Perwerdigar Musagha: — Sular yénip misirliqlarning üstige, ularning jeng harwilirining üstige we atliqlirining üstige épip bérüp, ularni chöktürüwetsun dep qolungni déngizning üstige uzatqin, — dédi. 27 Musa qoloni déngizning üstige uzitiwidi, tang atqanda déngizning süyi yene esliy halitige yénip keldi. Qéchiwatqan misirliqlar éqin'gha qarshi yügürüshti, Perwerdigar ularni déngizning otturisida mollaq atquzdi. 28 Su eslige yénip kélip, jeng harwiliri bilen atliqlarni, yeni Israillarning arqidin qoghlap déngizgha kirgen Pirewnning pütkül qoshunini gherq qiliwetti; ulardin birimu saq qalmidi. 29 Lékin Israillar déngizning otturisidiki quruq yer bilen méngip ötüp ketti; sular ularning ong we sol yénida kötürülp tamdek turatti. 30 Shu teriqide Perwerdigar u künü Israillarni misirliqlarning qolidin qutquzdi; Israillar misirliqlarning déngizning boyida ölük yatqinini kördi. 31 Israel xelqi Perwerdigarning misirliqlargha

ishletken zor qudritini körüp, Perwerdigardin qorqtı; ular Perwerdigargha we uning quli Musagha ishendi.

15 Shu chaghda Musa bilen Israillar Perwerdigargha medhiye oqup munu küyni éytti: — «Men Perwerdigarni medhiyilep küküy éytay, Chünki U karamet ulughluqini körsetti; U at we min'güchini déngizgha tashliwetti. 2 Méning kükchüm hem méning küküm Yah Özidur; U manga nijat boldi; U méning Tengrimdur, men Uni ulughlaymen; U méning atamning Xudasidur, men Uni aliy dep medhiyileylen. 3 Perwerdigar jengchidur, Yahweh Uning namidur. 4 Pirewnning jeng harwilirini hem qoshunlirini déngizgha tashliwetti; Uning aliy leshker bashliqları Qızıl Dénegizda gherq qilindi. 5 Chongqur sular ularni kömüwetti, Ular xuddi tashtek déngiz tégige chöküp ketti. 6 Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Qudriti bilen shan-sherepaptı; Séning ong qolung, ey Perwerdigar, Düşhmeni kukum-talqan qiliwetti. 7 Öz ulughluqungning heywisi bilen özüngge qarshi chiqqanlarnı nabut qıldırı, Sen otluq ghezipngi ewetting, U samanni köydürgen ottek ularni yutuwetti. 8 Dimighingning nepisi bilen sular döng bolup örlidi, Jushqunlıghan dolqunlar döng kebi tik turdi, Dénegizning otturisidiki chongqur sular qaturup qoyuldu. 9 Düşhmen dédi: «Men ularni qoghlaymen, yétishimen, olja élip üleshtürimen, Ulardin derdimni chiqırımen, Qılıchimni sughurup, öz qolum bilen ularni nabut qılımen». 10 Lékin Sen nepising bilen püwliding, Dénegiz ularni kömüwetti; Ular jushqunluq sularda qoghushundek chöküp ketti. 11 İlahlarning arisida, ey Perwerdigar, Kim Séning tengdishing bolsun? Pak-muqeddeslik ichide Öz heywitingni körsitidighan, Hemd-medhiyiler arisida dehshetlik turidighan, Mójize-karamet yaritidighan, Sendek kim bolsun? 12 Sen ong qolungni uzitishing bilen, Yer-zémin ularni yutuwetti. 13 Lékin Özüngge hemjemet qılıp qutquzghan qowmni rehimdilliqing bilen bashlap chiqting; Sen ularni Öz muqeddes makaningha qudriting bilen hidayet qılıp yétekliqing. 14 Yat xelqler buni anglap, titrishi ketti; Filistiyede turuwtqanlarnı tolghaqtek azab tutti. 15 Andin Édomning emirliri dekke-dükkige chüshti; Moabning palwanlirini bolsa, rasa titrek bastı; Qanaan zéminidikilerning yürüki su bolup aqtı; 16 Qorqunch we dehshet ularni bastı; Bilikingning heywiti bilen ular xuddi tashtek midirliyalmay qaldı; Xelqing ötüp ketküche, i

Perwerdigar, Özüng rene tölep hör qilghan xelqing ötüp bolghuche. 17 Ularnı bashlap kırıp, Öz mirasing bolghan tagħda köchettek tikisen, Öz makaning qilghan jayha, i Perwerdigar, Öz qolliring teyyarlıghan muqeddes jayha, i Reb, ularnı élip barisen. 18 Perwerdigar ebedil'ebedighe padishah bolup höküm süridü! 19 Chünki Pirewnning atliri, Jeng harwiliri atliqları bilen bille déngizgha kırıp boldı; Perwerdigar déngizning sulirini ularning üstige yandurdi, Lékin Israillar bolsa déngizning otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketti». 20 Andin Harunning hedisi peyghember Meryem qoligha dapni aldi, barlıq qız-ayallarmu qoligha dap élip, ussul oyniship uningha egeshti. 21 Meryem ulargha jawaben mundaq küyni oqudı: — «Perwerdigarni medhiyilep küküy éytıngħar, Chünki U zor ulughluqini körsetti; U at we min'güchini déngizgha tashliwetti!». 22 Andin Musa Israillarnı Qızıl Dénegizdin bashlap, Shur chölige élip bardi. Ular uda üch kün chöldे yürüp, su tapalmidi. 23 Andin ular Marahqa yétip keldi; lékin u yerning süyi achchiq bolup, süyini ichkili bolmaytti; shunga u jayning nami «Marah» dep qoyulghan. 24 U waqitta xalayıq: — Biz néme ichimiz? — dep Musadin aghrinip ghotuldashqili turdi. 25 U Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar uningħha bir derexni körsetti; u derex yaghichini élip, sugħa tashliwidi, su tatliq sugħa aylandi. U yerde Perwerdigar ulargha höküm-belgilime békkitip, ularni sinap, mundaq dédi: — 26 «Eger siler köngül qoyup Xudayinglar Perwerdigarning sözini anglap, Uning neziride durus bolghanni qılıp, emrlirige qulaq sēlip, barlıq hökümlirini tutsanglar, undaqta, Men misirliqlarning üstige salghan késellerdin héchbirini üstüngge salmaymen; chünki Menki silerge shipaliq bergüchi Perwerdigardurmen». 27 Andin ular Élimgha yétip keldi. Shu yerde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idı; ular shu yerde sularning boyida chédir tiki.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Élimdin yolħa atlandi; Misir zéminidin chiqip, ikkinchi éyining on beshinchi künide Élim bilen Sinayning otturisidiki Sin chölige yétip keldi. 2 Emma Israillarning pütkül jamaiti chöldे Musa bilen Harunning yaman gépini qılıp għotuldashqili turdi. 3 Israillar ulargha: — Perwerdigarning qoli bizni Misir yurtidila öltürūwetken bolsa bolmasmidi! Shu yerde biz gösh qaynawatqan qazanlarni chöriderp oltrurup, toyghudek

nan yémigenmiduq? Lékin siler bu jamaetning hemmisini achliq bilen öltürmekchi bolup bizni bu chölge élip keldinglar! — déyishti. **4** Buning bilen Perwerdigar Musagha: — Mana, Men asmandin silerge nan yaghdurimen; shuning bilen xelq her küni chiqip, bir künlük lazimliqini yighiwalsun. Bu teriqide Men ularning Méning qanun-emrlirimde mangidighan-mangmaydighanliqini sinaymen. **5** Her heptining altinchi küni shundaq bolduki, ular yighiwalghanlirini teyyarlisun; u bashqa künlerde érishidighinidin bir hesse köp boldi, — dédi. **6** Andin Musa bilen Harun barliq Israillargha: — Bütün axsham silerni Misir zéminidin élip chiqquchining Perwerdigar ikenlikini bilisiler we **7** ete siler Perwerdigarning shan-sheripini körisiler; chünki U silerning Uning yaman gépini qilip ghotuldashqininglarni anglidi; bizge kelsek, siler yaman gépimizni qilip ghotuldighudek biz kim iduq? — dédi. **8** Musa yene: Perwerdigar bugün axsham silerge yégili gösh béríp, ete etigende toyghudek nan bergende [buni bilisiler]; chünki Perwerdigar siler Uning yaman gépimi qilip ghotuldighininglarni anglidi. Emdi biz néme iduq? Silerning ghotuldashqininglar bizlerge qaritilghan emes, belki Perwerdigargha qaritilghandur, — dédi. **9** Andin Musa Harun'gha: — Sen Israillarning pütkül jamaitige: «Perwerdigarning aldigha kélinglar; chünki U yaman gep bilen ghotuldashqininglarni anglidi», dep éytqin, — dédi. **10** Shundaq boldiki, Harun Israillarning pütkül jamaitige sözlep turghinida, ular chöl terepke qariwidi, mana, Perwerdigarning julasi bulutta ayan boldi. **11** Shuning bilen Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Men Israillarning yaman gep qilip ghotuldashqinini anglidim; emdi ulargha: «Gugumda siler gösh yeysiler we etigende nandin toyunisiler, shuning bilen siler Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilip yétisiler» — dep éytqin, dédi. **13** Kechqurunda shundaq boldiki, bödüniler uchup kélip, chédirgahni qaplap ketti; etisi etigende, chédirgahning etrapidiki yerlerge shebnem chüshkenidi. **14** Etrapta yatqan shebnem kötürlüp ketkendin kényin, mana, chöllükning yer yuzide qirawdek népiz, kichik-kichik yumilaq nersiler turatti. **15** Israillar uni körgende, uning néme ikenlikini bilmigini üçhün: — Bu némidu? — dep sorashti. Musa ulargha jawaben: — Bu Perwerdigar silerge ata qilghan ozuq-tülüktur. **16** Perwerdigar shu ishni emr qilip dédiki, «Herbiringlar yeydighininglarga qarap uningdin yighiwélinglar; herbiringlar ailidiki adem

sanigha qarap, herbir ademge bir omer miqdarda yighinglar; her adem öz chédiridiki kishiler üçhün yighinglar» — dédi. **17** Israillar shundaq qilip, bezisi köprek, bezisi azraq yighiwaldi. **18** Ular uni omer miqdari bilen ölchiwidi, köp yighqanlarningkidin éship ketmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi; herbir kishi öz yeydighinigha qarap yighqanidi. **19** Musa ulargha: — Héchqandaq adem bulardin héchnémini etige qaldurmisun, dédi. **20** Shundaq bolsimu, ular Musaning sözige qulaq salmidi; beziler uningdin bir qismini etige saqlap qoydi. Emma saqlap qoyghini qurtlap sésip ketti. Bu ish üçhün Musa ulargha xapa bolup achchiqlandi. **21** Shu sewebtin ularning herbiri her etigini chiqip öz yeydighinigha qarap yighiwalatti; qalghanliri bolsa aptap chiqqanda érip kétetti. **22** Lékin altinchi küni shundaq boldiki, ular künlük ozuqning ikki hessisini yighdi; démek, herbir kishi üçhün ikki omer miqdarda yighiwaldi; andin jamaet emirliri hemmisi kélip buni Musagha éytti. **23** Musa ulargha: — Mana Perwerdigarning dégini: — Ete aram küni, Perwerdigargha atalghan muqeddes shabat küni boldi; pishuridighininglarni pishurup, qaynitidighininglarni qayinitip, éship qalghanning hemmisini etige saqlap qoyunlar, — dédi. **24** Ular Musa buyrughandek, éship qalghanni etisige saqlap qoyuwidi, ular sésip qalmidi, qurutlapmu ketmidi. **25** Musa ulargha: — Buni bugün yenglar; chünki bugün Perwerdigargha atalghan shabat küni bolghini üçhün bugün daladin tapalmaysiler. **26** Alte kün siler yighsanglar boldi; lékin yettinchi küni shabat bolghini üçhün u künide héchnéme tépilmaydu, — dédi. **27** Halbuki, yettinchi küni xelqtin birnechchisi ozuq-tülüük yighqili chiqiwidi, héchnéme tapalmidi. **28** Perwerdigar Musagha: «Siler qachan'ghiche Méning emrlirim we qanun-belgilimilirimni tutushni ret qilisiler? **29** Mana, Perwerdigar silerge shabat künini békítip berdi; shunga yettinchi küni herbiringlarni öz ornida turup, sirtlarga chiqmisun dep, altinchi küni ikki künlük ozuq bérifu», — dédi. **30** Shuning bilen xelq yettinchi küni aram aldi. **31** Israillar bu ozuqni «manna» dep atidi; uning [shekli] yumghaqsüt uruqidek, rengi aq bolup, temi heselge milen'gen qoturmachqa oxshaytti. **32** Musa ulargha: — Perwerdigarning emri shuki, — Kéyinki ewladliringlarga Men silerni Misirdin élip chiqqanda, Men silerge chölde yéyishke ata qilghan nanni körsitish üçhün, uningdin komzekke

bir omer toshquzup, ular üchün saqlap qoyunglar, — dédi. **33** Musa Harun'gha: — Kelgüsü ewladliringlarga körşitishke saqlash üchün bir komzekni élip, uningha bir omer miqdarda manna sélip, Perwerdigarning huzurida qoyup qoyghin, — dédi. **34** [Kéyin,] Harun Perwerdigar Musagha buyrughandek komzekni saqlash üchün uni höküm-guwahliq sanduqining aldida qoyup qoydi. **35** Shu teriqide Israillar adem olturaqlashqan bir zémin'gha yétip kelgüche qiriq yil «manna» yédi; ular Qanaan zéminining chégralirigha yetküche manna yédi. **36** Eyni chaghda bir «omer» «efah»ning ondin birige barawer idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti qopup, Sin chölidin chiqip, Perwerdigarning emri boyiche seper qilip, Refidim dégen yerge kélip chédirlirini tiki. Emma u yerde xelqqe ichkili su yoq idi. **2** Shuning bilen xelq Musa bilen jédelliship: — Bizge ichkili su bergen! — dédi. Lékin Musa ulargha: — Némishqa méning bilen jédellishisiler? Némishqa Perwerdigarni sinaysiler? — dédi. **3** Lékin xelq changqap, su telep qilip, Musadin aghrinip ghotuldiship: — Sen némishqa bizni, baillirimizni we mélimizni ussuzluq bilen öltürüshke Misirdin élip kelding? — dédi. **4** Shuning bilen Musa Perwerdigargha peryad kötürüp: — Bu xelqi qandaq qilsam bolar?! Ular hélila méni chalma-kések qilishi mumkin! — dédi. **5** Perwerdigar Musagha jawaben: — Sen Israilning aqsaqalliridin birnechchisini özüng bilen bille élip chiqip, [Nil] deryasining süyini urghiningda ishletken hasangni qolungha élip xelqning aldigha barghin; **6** Mana, Men shu yerde, Horeb téghidiki qoram tashning üstide séning aldingda turimen; sen qoram tashni urghin. Buning bilen uningdin xelqqe ichkili su chiqidu, — dédi. Musa Israilning aqsaqallirining köz aldida shundaq qildi. **7** Musa Israillarning jédelleshkini we ularning «Perwerdigar arimizda zadi barmu-yoqmu?» déyiship Perwerdigarni sinighini üchün, u yerni «Massah» we «Meribah» dep atidi. **8** Shu chaghda Amalekler kélip Refidimde Israilgha hujum qildi. **9** Musa Yeshuagh: Sen özimizdin Amalek bilen jeng qilishqa adem tallighin. Men ete Xudaning hasisini qolumgha élip döngning choqqisida turup turimen, dédi. **10** Yeshua Musa buyrughinidek qilip, Amalekler bilen jeng qildi. Musa, Harun we Xur döngning choqqisigha chiqti. **11** Shundaq boldiki, Musa qolini kötürüp tursa, Israil ghalib kéletti, lékin u qollirini peske chüshürüp tursa, Amalek ghalib kéletti. **12**

Musaning qolliri éghirliship ketti; ular bir tashni élip kélip uning astigha qoydi; u uning üstide olturdi; andin Harun bilen Xur biri bir teripide, biri yene bir teripide uning qollirini yolep turdi; bu teriqide uning qolliri taki kün patquche mezmüt turdi. **13** Shundaq qilip, Yeshua Amalek we uning xelqini qilichlap nabut qildi. **14** Perwerdigar Musagha: — Bir eslime bolsun dep bu ishlarni bir kitabqa yézip qaldurghin, shundaqla shularni Yeshuaning qulaqlirigha oqup ber; chünki Men Amalekning namiini asmanlarning astidin, hetta ademlerning ésidinmu mutleq öchürüwétimen, dédi. **15** Andin Musa bir qurban'gahni yasap, namiini «Perwerdigar tughumdur» dep atidi **16** we Musa: — Yahning texti aldida bir qol kötürülp: — «Perwerdigar ewladtin ewladqiche Amalekke qarshi jeng qilidu» déyilgenidi, — dédi.

18 Musaning qéynatasi, yeni Midiyanning kahini Yetro Xudanining Musa üchün hemde Öz xelqi Israil üchün barliq qilghanlari toghruluq angli, yeni Perwerdigarning Israilni Misirdin chiqarghanliqidin xewer tapti. **2** Shuning bilen Musaning qéynatasi Yetro Musaning eslide öz yéningha ewetiwetken ayali Zipporah we uning ikki oghlini élip yolgha chiqti (birinchi oghlining ismi Gershom dep qoyulghanidi; chünki Musa: «men yaqa yurtta musapir bolup turuwatimen» dégenidi). **4** Yene birining ismi Eliézer dep qoyulghanidi; chünki Musa: «Atamning Xudasi manga yarademde bolup, méni Pirewnning qilichidin qutquzdi», dégenidi). **5** Shundaq qilip Musaning qéynatasi Yetro Musaning oghullari bilen ayalini élip, Musaning chölde, Xudanining téghining yénida chédir tikgen yérite yétip keldi. **6** U eslide Musagha: — «Mana, menki qéynatang Yetro séning ayalingni we uning ikki oghlini élip yéningha kétiwatimen» dep xewer ewetkenidi. **7** Shuning bilen Musa öz qéynatisining aldigha chiqip, tezim qilip, uni söydi. Ular bir-biridin hal-ehwal soriship chédirgha kirdi; **8** Andin Musa qiynatishiga Israilning wejidin Perwerdigarning Pirewn we misirliqlargha qilghan hemme emellirini sözlep, ularning yol boyi beshigha chüshken jebir-japalarini bayan qilip, Perwerdigarning qandaq qilip ularni qutquzghinini éytip berdi. **9** Buni anglap Yetro Perwerdigarning Israilgha körsetken barliq yaxshiliqidin, ularni misirliqlarning qolidin qutquzghanliqidin shadlandi. **10** Yetro [shadlinip]: — Silerni misirliqlarning we Pirewnning qolidin qutquzghan Perwerdigargha teshekkurler bolghay!

U bu qowmni misirliqlarning qolidin qutquzdi! **11** Men Perwerdigarning barliq ilahlardin üstün turidighanliqini emdi bildim; chünki U del ular yoghanchiliq qilghan ishta Özining ulardin üstün turidighanliqini namayan qildi — dédi. **12** Andin Musaning qéynatisi Yetro Xudagha atap bir köydürme qurbanliq we birnechche [teshekkur] qurbanliqlirini élip keldi; Harun bilen Israilning herbir aqsaqili Musaning qéynatisi bilen bille Xudanining huzurida taam yéyishke keldi. **13** Etisi Musa xelqning ish-dewaliri üstidin höküm chiqirishqa olturdi; xelq etigendin tartip kechkiche Musaning chöriside turushti. **14** Musaning qéynatisi uning xelqi üçhün qilghan ishlirini körgende uningdin: — Séning xelqqe qiliwatqan bu ishing zadi néme ish? Némishqa sen [bu ishta] yalghuz olturisen, barliq xelq néme üçhün etigendin kechkiche séning chörengde turidu? — dédi. **15** Musa qéynatisigha jawab béríp: — Xelq Xudadin yol izdeshke méning qéshimha kéliodu. **16** Qachanki ularning bir ish-dewasi chiqsa ular yénimingga kéliodu; shuning bilen men ularning otturisida höküm chiqirimen we shundaqla Xudanining qanun-belgilimilirini ulargha bildürimen, — dédi. **17** Musaning qéynatisi uningha: — Bu qilghining yaxshi bolmaptu. **18** Sen jezmen özüngni hemde chörengde turghan xelqnimu charchitip qoyisen; chünki bu ish sanga bek éghir kéliodu. Sen uni yalghuz qilip yéтишемеysen. **19** Emdi méning sözümge qulaq salghin, men sanga bir meslihet bérey we [shundaq qilsang,] Xuda séning bilen bille bolidu: — Sen özüng Xudanining aldida xelqning wekili bolup, ularning ishlirini Xudagha melum qilghin; **20** sen xelqqe qanun-belgilimilerni öğitip, mangidighan yolni körsitip, ularning qandaq burchi barliqini uqturghin. **21** Shuning bilen bir waqitta sen pütkül xelqning arisidin Xudadin qorqidighan, nepsaniyetchilikni yaman körigidighan hem qabiliyetlik hem diyanetlik ademlerni téipi, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbési, bezisini yüzbési, bezisini ellikbési, bezisini onbési qilip teyinligin. **22** Shuning bilen bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalirini soraydu. Eger chong bir ish-dewa chiqip qalsa, buni sanga tapshursun; lékin hemme kichik ish-dewalarni ular özürlü béjirisun. Shundaq qilip, ular séning wezipengni yéniklitip, yüküngi kötürüshüp bérídu. **23** Eger shundaq qilsang we Xuda sanga shundaq buyrusu, özüng [wezipengde] put tirep turalaysen

we xelqingmu xatirjemlik bilen öz jayigha qaytip kétidu, dédi. **24** Musa qéynatisining sözige qulaq sélip déginining hemmisini qildi. **25** Musa pütkül Israil arisidin qabiliyetlik ademlerni tallap, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbési, bezisini yüzbési, bezisini ellikbési, bezisini onbési qilip qoydi. **26** Bular herqandaq waqitta xelqning ish-dewalirini sorap turdi; tesrek ish-dewalarni bolsa, Musagha yollaytti, kichik ish-dewalarni bolsa özürlü soraytti. **27** Andin Musa qéynatisini yolgha sélip qoydi, u öz yurtigha qaytip ketti.

19 Israillar Misir zéminidin chiqip, del üchinchi éyining bashlan'ghan künü Sinay chölige yétip keldi. **2** Ular Refidimdin chiqip, Sinay chölige yétip kéliip, chölde chédir tiki; Israil shu yerde, taghning udulida toxtap chédir tiki. **3** Musa Xudanining aldigha chiqiwidi, Perwerdigar taghdin uningha xitab qilip mundaq dédi: — Sen Yaqupning jemetige söz qilip, Israillargha munu xewerni yetküzgin: — **4** «Méning misirliqlarha néme qilghinimni, shundaqla Men silerni xuddi bürküt balilirini qanatlirigha mindürüp élip yürgendek, Öz qéshimha élip kelginimni özünglar kördünglar. **5** Emdi siler derheqiqet Méning sözümni anlap, ehdemni tutsanglar, undaqta barliq ellerning arisida Manga xas bir góher bolisiler — chünki pütkül yer Méningkidur — **6** we siler Manga kahinlardin terkib tapqan xas bir padishahliq we muqeddes bir qowm bolisiler». Mana bu sen Israillargha déyishing kerek bolghan sözlerdur, — dédi. **7** Shuning bilen Musa yénip kéliip, xelqning aqsaqallirini chaqirtip, Perwerdigar uningha buyrughan shu sözlerning hemmisini ulargha yetküzdi. **8** Xelqning hemmisi bir éghizdin: — Perwerdigar buyrughanning hemmisige choqum emel qilimiz! — dep jawab berdi. Andin Musa xelqning jawab sözlirini Perwerdigarning qéshigha béríp yetküzdi. **9** Perwerdigar Musagha: — Mana, Men sanga söz qilghinimda xelq awazimni anglisun, hemishe sanga ishensun dep, yéninggħha qara bulutning qarangħħuluqi ichide kélimen, dep éytti. Musamu xelqning dégenlirini Perwerdigargħa anglatti. **10** Perwerdigar Musagha yene: — Sen xelqning qéshigha béríp, bugün we ete ularni pak-muqeddes qilip, kiyim-kécheklirini yudurghin. **11** Ular üchinchi künige teyyar tursun; chünki üchinchi künji barliq xelqning köz aldida Perwerdigar Sinay téghigha chüshidu. **12** Sen xelq üçhün [taghning] etrapigha bir pasil qilip, ulargha: «Siler éhtiyat

qilinglar, taghqa chiqmanglar yaki uning étikige tégip ketmenglar. Kimki taghqa tegse öltürülmez qalmaydu; **13** Uninggha hetta birer qoli tégip ketsimu, chalma-kések qilip öltürülsün yaki oq étip öltürülsün. Meyli haywan yaki insan bolsun, shundaq qilsa, tirik qaldurulmisun» — dep éytqin. Lékin Kanay uzun chélinsa, ular taghning tüwige chiqsun, dédi. **14** Musa taghdin chüshüp xelqning qéshigha béríp, xelqni Xudagha atap muqeddes qildi; ular kiyim-kécheklirini yudi. **15** Andin Musa xelqqe: — Üchinchi künige teyyar turunglar; héchkim ayali bilen yéqinchiliq qilmisun, dédi. **16** Üchinchi künü bolghanda, tang yorushi bilen shundaq boldiki, güldürmamilar güldürlep, chaqmaq chéqip, tagh üstide qoyuq bir parche bulut peyda boldi, zor qattiq chélin'ghan kanayning awazi anglandi. Buni körüp chédirgahdiki pütkül xelq qorqunchidin titrep ketti. **17** Musa xelqni Xudaning aldida hazir bolushqa chédirgahdin élip chiqti. ular kélép taghning tüwide öre turdi. **18** Perwerdigar Sinay téghigha otta chüshüp kelgini üchün is-tütek pütkül taghni qaplidi; is-tütek xumdandin örligen is-tütektek üstige örlep chiqti. Pütkül tagh qattiq tewrinishke bashlidi. **19** Kanay awazi barghanséri küchiyip intayin qattiq chiqti. Musa söz qiliwidi, Xuda anlap ünlük awaz bilen jawab berdi. **20** Perwerdigar Özi Sinay téghigha, taghning choqqisigha chüshti; andin Perwerdigar Musani taghning choqqisigha chaqiriwidi, Musa taghqa chiqti. **21** Perwerdigar Musagha: — Sen chüshüp xalayiqni agahlandurup; ular «Perwerdigarni körimiz» dep pasildin böslüp ötmisun; undaq qilsa, ulardin köp adem halak bolidu, dep éytqin. **22** Perwerdigargha yéqin kéleleydighan kahinlarmu özlirini manga atap muqeddes qilsun; bolmisa, Perwerdigar [sépilni] böskendek ulargha halaket yetküzidu, — dédi. **23** Musa Perwerdigargha: — Xalayiqning Sinay téghigha chiqishi mumkin emes; chünki Sen Özüng bizge qattiq agahlandurdung; taghni «muqeddes» dep qarap, uning etrapigha pasillarni békitinglar, dep emr qilding, — dédi. **24** Perwerdigar Musagha: — Mang, sen chüshüp ketkin. Andin sen Harunni élip, bille chiqqin; lékin kahinlar we xelq bolsa Perwerdigarning qéshigha barayli dep pasildin böslüp ötmisun; bolmisa, [Perwerdigar sépilni] böskendek ularning üstige chüshidu, — dédi. **25** Shuning bilen Musa xelqning qéshigha chüshüp, ulargha bu sözni yetküzdi.

20 Xuda munu barlıq sözlerni bayan qilip mundaq dédi: — **2** Men séni «qulluq makani» bolghan Misir zémindin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudayingdurmen. **3** Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. **4** Sen özüng üchün meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli tòwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima. **5** Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasızlıqqa heset qilghuchi Tengridurmen. Mendin nepretlen'genlerning qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newre-chewrilirigiche chüshürimen, **6** Emma Méni söyidighan we emrlirimni tutidighanlarga ming ewladighiche özgermes méhribanlıq körsitimen. **7** Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu. **8** Shabat künini muqeddes dep bilip tutqili yadingda saqlighin. **9** Alte kün ishlep barlıq ishliringni tügetkin; **10** lékin yettinchi künü Perwerdigar Xudayingha atalghan shabat künidur; sen shu künü héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang yaki sen bilen bir yerde turuwaqtan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun. **11** Chünki alte kün ichide Perwerdigar asman bilen zéminni, déngiz bilen uning ichidiki barini yarattı andin yettinchi künide aram aldi. Buning üchün Perwerdigar shabat künini bext-beriketlik kün qilip, uni muqeddes kün dep bekitti. **12** Ata-anangni hörmət qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zéminda uzun ömür körisen. **13** Qatilliq qilma. **14** Zina qilma. **15** Oghrılıq qilma. **16** Qoshnang toghruluq yalghan guwahlıq berme. **17** Sen qoshnangning öy-imaritige köz qiringni salma, ne qoshnangning ayali, ne uning quligha, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning ishiki yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz qiringni salma. **18** Pütkül xelq güldürmamilarnı, chéqin-yalqunlarnı, kanayning awazi we taghdin örlep chiqqan is-tüteklni kördi we angli; ular bularnı körüp, titrishi yiraq turushti **19** we Musagha: — Bizge senla söz qilghaysen, biz anlaymız; lékin Xuda bizge Özi söz qilmisun; chünki undaq qilsa ölüp kétimiz, dédi. **20** Musa xalayiqqa jawaben: — Qorqmanglar; chünki Xudaning bu

ierge kélishi silerni sinash üchün, yeni silerning Uning dehshetlikini köz aldinglарgha keltürüp, gunah qilmaslıqınlar üchündür, — dédi. **21** Shuning bilen xalayıq nérida turdi; lékin Musa Xuda ichide turghan qoyuq bulutning qéshiga yéqin bardi. **22** Perwerdigar Musagha: — Sen bérip Israillargha munu sözlerni yetküzgin: «Silerge ershtin söz qilghinimni kördüngler. **23** Siler Méning ornumda ilah dep kümüshtin butlar yasimanglar, yaki özüngler üchün altundin butlarni yasimanglar. **24** — Sen Men üchün tupraqtin bir qurban'gah yasap, shu yerde köydürme qurbanlıq we inaqlıq qurbanlıqliringni, qoy-öchke bilen kaliliringni sun'ghin. Omumen Men xelqqe namimni [hörmət bilen] eslitidighan barlıq jaylarda, yéningha kélip sanga bext-beriket ata qilimen. **25** — Eger Manga atap tashlardın qurban'gah yasimaqchi bolsang, yonulghan tashlardın yasimighin; chünki tashlарgha eswabingni tegküzseng, ular napak bolup qalidu. **26** Qurban'gahimgha chiqidighan pelempey bolmisun; undaq bolghanda, pelempeydin chiqquche ewriting körünüp qélishi mumkin», — dédi.

21 — Sen ularning aldigha qoyidighan höküm belgilimiler munulardur: — **2** Eger sen biribraniy qulni sétiwalghan bolsang, u alte yilghiche xizmitingde bolup, yettinchi yili tölemsiz hör qilinsun. **3** U qul qilinishqa tenha halette élip kélin'gen bolsa, tenha halette ketsun. Ayali bilen birge élip kélin'gen bolsa, ayalimu uning bilen bille ketsun. **4** Eger xojisi uningha xotun élip bergen bolsa, shundaqla ayali uningha oghul-qızlarnı tughup bergen bolsa, ayal balılıri bilen xojisigha qélip, er yalghuz ketsun. **5** Lékin eger qul élan qilip: «Men xojam, ayalim we balılırimgha muhebbitim bolghini üchün hör bolup ketmeymen» dése, **6** undaqta uning xojisi uni Xudanıng [ibadet sorunining] aldigha élip bérip, uni ishikning aldida yaki ishikning keshikining aldida turghuzsun; andin xojisi bigiz bilen uning quliqini teshsun. Shundaq qilip, u menggüge xojisining quli bolup qalidu. **7** Eger birkim qızını dédeklikke sétiwetken bolsa, u er qullar hör qilin'ghandek hör qilinmisun. **8** Eger özige xas sétiwalghan qız xojisigha yaqmisa, undaqta u qız terepning heq tölep uni hör qilishigha yol qoyushi kerek. Lékin xojisining uni yat xelqqe sétish hoquqi bolmaydu; chünki xojisi uningha wapasizliq qilghandur. **9** Eger u qıznı oghlıgha xas békitken bolsa, undaqta u belgilimiler boyiche uningha öz qizidek muamile qilsun. **10** Eger xojisi yene xotun alsa, eslide

emrige alghan dédikining yémek-ichmikini, kiyim-kéchikini we er-xotunchiliq burchini kémeytmisun. **11** Eger u shu üch ishni ada qilmisa, undaqta u bedel tölimey hör bolsun. **12** Kimki bir ademni urup öltürüp qoysa, umu choqum öltürülsun. **13** Lékin eger u kishi [ölgüchining] jénini paylap turup qesten öltürümgien, belki men Xuda uning qoli arqliq shu kishining ölüshige yol qoyghan bolsam, undaq ewhalda Men uningha qachidighan bir jayni orunlashturimen. **14** Lékin eger birsi öz qoshnisini hiyile bilen öltürimən dep, uningha qesten hujum qilsa, u gerche [panah izdep] qurban'gahimha qéchip kelsimu, u shu yerde tutulsun we ölümge mehkum qilinsun. **15** Kimki öz atisi yaki anisigha qol tegküzse, choqum öltürülsun. **16** Kimki bir ademni bulap satqan bolsa yaki uning qolida barlıqi melum bolsa, jezmen öltürülüshi kerek. **17** Kimki öz atisi yaki anisigha lenet qılıp qarghighan bolsa, jezmen öltürülüshi kerek. **18** Eger ikki kishi urushup qélip, biri yene birini tash ya moshti bilen ursa, urulghan kishi ölmey, orun tutup yétip qalghan bolsa, **19** u kishi qopup hasigha tayinip tashqirigha chiqqudek bolsa, undaqta uni urghan kishi jazadin xalas qilinsun; peqet zeximlen'güchining yétip ishtin qalghan waqtı üchün tölem bérip, uni dawalitip sellimaza saqaytsun. **20** Eger birsi quli yaki dédikini tayaqta ursa, shundaqla qul yaki dédek neq meydanda ölüp ketse, uning üchün [igisi] choqum jazagha tartilsun. **21** Lékin eger tayaq yégüchi bir-ikki kün tirk tursa, undaqta qul xojayinin shexsi mal-mülki bolghini üchün, qulning jazasigha tartilmisun. **22** Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, hamilidar bir ayalni urup salsa, hamilidar ayalda balisi baldur tughulushidin bashqa zeximlinish bolmisa, ayalning érinining tölem telipi boyiche hakimlarning testiqidin ötküzülüp jerimane tölisun. **23** Eger [ayal yaki bala] ziyan-zexetke uchrigħanı bolsa, undaqta jénigha jan, **24** közige köz, chishigha chish, qoligha qol, putigha put, **25** köyükke köyük, zeximge zexim, kökke kök tölensun. **26** Eger birsi öz qul ya dédikining közini urup nakar qilip qoysa, közi wejidin uni azad qilsun. **27** Shuningdek birsi öz quli ya dédikining chishini urup chiqiriwetken bolsa, chishi wejidin uni azad qilsun». **28** Eger bir kala bir er yaki ayal kishini üsüp öltürüp qoysa, shu kala choqum chalma-kések qilinishi kerek, uning göshi yéyilmisun. Lékin kalining igisige gunah kelmisun. **29** Lékin bu uyning ilgiridin üsüsh aditi bolup, igisige bu heqte agah bérilgen bolsa, lékin

yenila uni baghlimighini üchün er-ayal kishilerni üsüp öltürüp qoyghan bolsa, undaqtal kala chalma-kések qilinsun, igisimu ölümge mehkum qilinsun. **30** Lékin uningdin xun heqqi telep qilinsa, öz jénining ornida uninggha qanchilik tölem qoyulghan bolsa shuni bersun. **31** Kalidin üsülgüchi oghul yaki qız bala bolsa, kalining igisi oxshashla yuqırıqı hökümdikidek bir terep qilinsun. **32** Kala qul yaki dédekni üsken bolsa, kalining igisi üsülgüchining xojisigha ottuz shekel kümüşh bersun; andin kala chalma-kések qilinsun. **33** Eger birsi bir orining aghzini ochuq qoyup yaki kolawatqan orining aghzini yapmay, kala yaki éshek uninggha chüshüp ketse, **34** Undaqtal orining igisi mal igisining ziyinini toluq tölep bersun; ölgen mal uningki bolidu. **35** Eger birsining kalisi yene birsining kalisini üsüp öltürüp qoyghan bolsa, undaqtal ular tirik qalghan kalini sétip, pulni barawer böltühsun hem ölük kalinimu shundaq böltühsun. **36** Lékin kalining ilgiridin üsidighan aditi barliqi éniq turup, igisi uni baghlimay qoyuwetken bolsa, undaqtal üsküchi kalining igisi kaligha kala tölep bersun, ölük kala uning bolsun.

22 Eger birsi bir kala yaki qoyni oghrilap, uni soysa ya sétiwetse, u bir kalining ornigha besh kala, bir qoyning ornigha töt qoy tölisun. **2** Oghri tam teshkende tutulup qélip, tayaq yep ölüp qalsa, öltürgüchige xun jazasi kelmisun. **3** Lékin shu weqe bolghan peytte kün chiqip qalghan bolsa, undaqtal öltürgüchi xun jazasigha tartilsun. Oghri oghrilighinini tölep ziyanni toluqlap bérishi kérek; uningda bir néme bolmisa, qulluqqa sétilip, oghrilighan nersini tölishi kérek. **4** Oghri tutulghanda oghrilighan nerse, kala bolsun, éshek bolsun, qoy bolsun uning qolida tirik halette tépilsa, u ikki hesse qimmette tölep bersun. **5** Eger birsi öz mal-charwilirini étizliqqa yaki üzümzarliqqa otlashqa qoyuwétip, bashqilarining bagh-étizliqida otlashqa yol qoysa, undaqtal u özining eng ésil mehsulatliridin yaki üzümzarliqining eng ésil méwisdin ziyanni tölep bersun. **6** Eger ot kétip, tikenlikke tutiship kétip, andin öncihilerni, bash tartip pishqan ziraetni köydürüp, pütkül étizliqni kül qiliwetse, undaqtal ot qoyghuchi barliq ziyanni tölep bersun. **7** Eger birsi qoshnisigha pul yaki mal-dunyasini amanet qilghan bolsa, bular öyidin oghrilinip ketse, shundaqla oghri kényin tutulsa, u oghrilighinini ikki hesse qimmette tölep bersun. **8** Lékin oghri tépilmisa, öy igisining qoshnisining

mélégha qol tegküzgen ya tegküzmigenlikli melum bolsun dep, hakimlarning aldigha keltürülsun. **9** Herxil xiyanet, u meyli kala, éshek, qoy, kiyim-kéchek bolsun, yittürüp qoyghan nerse bolsun, ular toghruluq bir qoshmisi: «emeliyette mundaq idi» dep talashqan bolsa, her ikkisining dewasi hakimlarning aldigha keltürülsun; hakimlar qaysigha gunah békitse, shu qoshnisigha ikki hesse qimmette tölep bersun. **10** Eger birsi qoshnisigha éshek, kala, qoy yaki bashqa bir charpayni amanet qilsa, bu amanet méli kishi körmey ölüp ketse, yaki zeximlense, yaki heydep ekitilse, **11** undaqtal qoshnisining mélégha qol tegküzgen ya tegküzmigenlikli melum bolsun dep, Perwerdigarning aldida ularning otturisida bir qesem ichürülsun. Mal igisi bu qesemni qobul qilsun; qoshnisi uninggha tölem tölep bermisun. **12** Lékin mal oghrilan'ghan bolsa, u igisige tölep bersun. **13** Eger uni wehshiy haywan boghup qoyghan bolsa, u malning qalduqini guwahliq üchün körsitip, uni tölep bermisimu bolidu. **14** Eger birsi qoshnisidin bir ulaghni ötne élip, ulagh igisi yoq yerde zeximlense yaki ölüp qalsa, ötne alghuchi toluq tölep bersun. **15** Lékin igisi neq meydanda bolsa, ötne alghuchi tölep bermisun; ulagh ijariqe élin'ghan bolsa, alghuchi tölem tölimisun; chünki uni ijare tölep ekelgen. **16** Eger bir adem téxi yatliq bolmighan bir qizni azdurup, uning bilen bille yatsa, undaqtal u uning toyluqni bérishi kérek, andin uni xotunluqqa alsun. **17** Lékin qizning atisi uni uninggha bergili unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning toyluqigha barawer kélidighan kümüşh pulni tarazida ölcüp bersun. **18** Jaduger xotunni tirik qoymighin. **19** Haywan bilen jinsiy munasiwet ötküzgen herbiri jezmen ölümge mehkum qilinsun. **20** Kimdekim birdinbir Perwerdigardin bashqa herqandaq ilahgha qurbanlıq sunsa, haram dep mutleq halaketke mehkum qilinsun. **21** Silermu Misirda musapir bolup turghanikensiler, musapir bolghan kishini héch xarlimanglar we yaki uninggha héch zulum qilmanglar. **22** Herqandaq tul xotun yaki yéitim balini xorlimanglar. **23** Sen ularni herqandaq terepte xorlisang, ular manga peryad kötürse, Men ularning awazini choqum anlaymen; **24** shuning bilen ghezipim tutiship, silerni qilichlap öltürimen, silerning xotunliringlar tul qilinip, baliliringlar yéitim bolup qalidu. **25** Eger sen Méning xelqimning ichidin sanga qoshna bolghan kembeghelge qerz bergen bolsang, uninggha jazanixorlardek muamile qilmighin; uningdin ösüm

almanglar. **26** Eger sen qoshnangning chapinini görüğe alghan bolsang, kün olturmasta uningha yandurup ber. **27** Chünki chapini uning birdinbir yépinchisi bolup, bedinini yapidighan kiyim shudur. U bolmisa, u némini yépinip yatidu? Bu sewebtin Manga peryad qilsa, peryadını anglaymen; chünki Men shepqtelkturmen. **28** Xudagha kupurluq qilma, we xelqingning emirlirinimu qarghap tillima. **29** Xaminningning hosulining ashqinidin we sharabzeytun méyi kölchikingdin tashqinidin Manga hediye sunushni hayal qilmighin. Sen oghulliringning tunjisini Manga atighin. **30** Kala bilen qoyliringning tunji balilirinimu hem shundaq atighin; tunji bala yette kün'giche anisi bilen bille tursun; emma sekkitinchi künü uni Manga atap sun'ghin. **31** Siler Manga atalghan muqeddes kishiler bolisiler; shunga dalada yirtquch haywan teripidin boghulghan haywanning göshini yémenglar, belki uni itlarga tashlap béringlar.

23 Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan guwahliq bérip rezil ademge yan basmighin. **2** Topqa egiship rezil ishta bolma yaki dewadesturlarda guwahliq bergende topqa egiship heqiqetni burmilima. **3** Kembeghel dewa qilsa, uningha yan basma. **4** Düşhminning kala ya éshiki ézip kétip, sanga uchrap qalsa, uni élip kélép, igisige choqum tapshurup ber. **5** Eger sanga öch bolghanning éshiki yükni kötürelmey yükning astida yatqinini körseng, uni yardemsiz tashlimay, belki uningha yardeleşip éshikini qopurushup bérishing zörür. **6** Arangdiki kembeghelning dewasida adaletni burmilima. **7** Herqandaq saxta ishtin özüngni néri tart; bigunah adem bilen heqqaniy ademni öltürmigin; chünki Men rezil ademni hergiz adil dep aqlimaymen. **8** Shuningdek héchqandaq para yéme; chünki para közi ochuqlarnı kor qılıp, heqqanıylarning sözlirini burmilaydu. **9** Musapir kishilerge zulum qilma; chünki özünglar Misir zéminida musapir bolup turghan bolghachqa, musapirning rohiy halini bilisiler. **10** Alte yil öz yéringni térip, hosullirini al. **11** Lékin yettinchi yili yerge aram bérip uni bosh qoy; xelqingning namratliri uningdin yighip yésun, ulardin ashqinini janggaldiki haywanlar yésun; shundaqla üzümzarlıqning bilen zeytunzarlıqningimu shundaq qilghin. **12** Alte kün ichide öz ishingni ada qılıp, yettinchi künü aram élishing zörür. Buning bilen kala-éshekliring aram tapidu, dédikingning oghli bilen musapir kishimu harduqını chiqiridu. **13** Men

sanga éytqinimning hemmisini köngül bölüp ada qıl; bashqa ilahlarning namini tilingha alma; bular hetta aghzingghimu chiqmisun. **14** Her yilda üch qétim méning üçhün héyt ötküzgin. **15** Aldi bilen «pétir nan héyi»ni ötküz; sanga emr qilghinimdek Abib éyidiki béktilgen künlerde yette kün pétir nan yégin; chünki shu ayda sen Misirdin chiqqaniding. Shu héytta héchkishi aldimha quruq qol kelmisun. **16** Sen ejir qılıp térighan étizdiki ziraitingning tunji hosulini orghanda «orma héyi»ni ötküz; shundaqla sen ejir singdürüp yerdin axırqi hosul-mehsulatliringni yıl axırda yighqanda «hosul yighish héyi»ni ötküz. **17** Yilda üch qétim erkekleringning hemmisi Reb Perwerdigarning huzurigha hazır bolsun. **18** Sen manga atalghan qurbanlıqning qénini xémirturuch sélin'ghan nan bilen sunmighin; héyt qurbanlıqining yéghini bolsa kéchiche qondurup etigichige saqlima. **19** Zéminingdiki deslepki hosulning eng yaxshınsı Perwerdigar Xudayingning öyige élip kel. Oghlaqni anisining sütide qaynitip pishurma. **20** Mana, Men bir Perishtini yolda séni qoghdap, Men sanga teyyarlıghan yerge élip barsun dep, aldingda yürüshke ewetimen. **21** Sen uning aldida özüngge agah bol, uning awazığha qulaq sal. Uning zitığha tegme; bolmisa, u itaetsizlikliringni kechürmeye; chünki Méning namim uningdidur. **22** Lékin eger sen uning awazığha qulaq sélip, Méning barlıq buyrughanlırimha emel qilsang, Men düşhmenliringge düşhmen, kúshendiliringge kúshende bolimen. **23** Chünki Méning Perishtem aldingda yürüp, séni Amoriy, Hitti, Perizziy, Qanaaniy, Hiwy we Yebusiyarlarning zéminigha bashlap kiridu; Men ularni yoqitimen. **24** Sen ularning ilahlirığa bash urup ibadet qilma we yaki ular qilghandek qilma; belki ularning [butlirini] üzül-késil chéqiwet, but tüwrüklirini üzül-késil kukum-talghan qiliwet; **25** Lékin Xudayinglar Perwerdigarning ibaditide bolunglar. Shundaq qilsanglar U nan bilen süyüglarnı beriketleydu; Men barlıq késellikni aranglardın chiqirip tashlaymen. **26** Buning bilen zéminingda boyidin ajrap kétidighan yaki tughmas héchbir ayal yaki charpay bolmaydu; ömrüning künlirini toluq qilimen. **27** Men séning aldingda wehimimni ewetimen, qaysı taipige yéqinlashsang shularni parakende qilimen; shuning bilen hemme düşhmenliringni keynige yandurup qachurimen. **28** Hiwyilar, Qanaaniylar we hittiylarnı aldingdin qogħlap chiqiriwétishke sériq herilerni

aldingda yürüshke ewetimen. **29** Emma zéminning Xarabiliship, dalada wehshiy haywanlar awup sanga xewp bolup qalmasliqi üçhün, shu ellerni aldingdin bir yilghiche heydiwetmeymen, **30** Belki sen awup, zéminni [pütünley] miras qilip bolghuche, az-azdin heydep turimen. **31** Séning zéminning chégrilirini Qizil Déngizdin tartip Filistiylerning déngizgiche, shuningdek chöldin tartip [Efrat] deryasighiche békitimen; chünki zéminda turuwaqtanlarni heydiwetip yérini igilishing üçhün, ularni qolunggha tapshurimen. **32** Sen ular bilen we yaki ilahliri bilen héchqandaq bir ehde tüzme. **33** Ularning séni aldimda gunahqa patquzmasliqi üçhün ularni zéminingda qet'iy turghuzma. Chünki mubada sen ularning ilahlirining ibaditide bolsang, bu ish sanga tuzaq bolidu.

24 U Musagha yene: — «Sen bérip, özüng bilen bille Harun, Nadab, Abihuni we Israillarning aqsaqalliri arisidin yetmish ademni élip, Perwerdigarning huzurigha chiqip, yiraqta turup sejde qilinglar. **2** Peqet Musala Perwerdigarning alidha yéqin kelsun; bashqilar yéqin kelmisun, xelq uning bilen bille üstige chiqmisun, — dédi. **3** Musa kélip Perwerdigarning barlıq sözliri bilen hökümlirini xalayiqqa dep berdi; pütkül xalayiq bir awazda: — Perwerdigarning éytqan sözlirining hemmisige emel qilimiz! — dep jawab bérishti. **4** Andin Musa Perwerdigarning hemme sözini xatiriliwélip, etisi seher qopup taghning tüwide bir qurban'gahni yasap, shu yerde Israilning on ikki qebilisining sani boyiche on ikki tash tüwrükni tiklidi. **5** Yene Israillarning birnechche yigitlerini ewetti, ular bérip Perwerdigargha köydürme qurbanlıqlar sundi, inaqlıq qurbanlıqi süpitide birnechche torpaqnimu soyup sundi. **6** Andin Musa qanning yérimini qachilargha qachılıdi, yene yérimini qurban'gah üstige chacti. **7** Andin u ehdinamini qoligha élip, xelqqe oqup berdi. Ular jawaben: — Perwerdigarning éytqinining hemmisige qulaq sélip, itaet qilimiz! — déyishti. **8** Shuning bilen Musa qachilardiki qanni élip, xelqqe séip: — Mana, bu Perwerdigar mushu sözlerning hemmisige asasen siler bilen baghlighan ehdining qénidur, dédi. **9** Andin kényin Musa we Harun, Nadab we Abihu Israillarning aqsaqalliridin yetmish adem bilen bille tagh üstige chiqishti. **10** Ular shu yerde Israilning Xudasini kördi; uning ayighining astida xuddi kök yaqtuttin yasalghan nepis payandazdek,

asman gümbizidek süpsüzük bir jisim bar idi. **11** Lékin u Israillarning mötiwerlirige qol tegküzmidi; ular Xudani körüp turdi hemde yep-ichishti. **12** Perwerdigar Musagha: — Tagh üstige, qéshimgha chiqip shu yerde turghin. Sanga ulargha ögitishke tash taxtaylarni, yeni Men yézip qoyghan qanun-emrni bérímen, dédi. **13** Shuning bilen Musa qopup, Yardemchisi Yeshuani élip mangdi. Musa Xudanıg téghigha chiqti. **14** U awwal aqsaqallarha: Biz yénip kelgüche mushu yerde bizni saqlap turunglar. Mana, Harun bilen xur silerning yéninglarda qalidu; eger birsining ish-dewasi chiqsa, ularning alidiga barsun, — dédi. **15** Shuning bilen Musa taghning üstige chiqti we taghni bulut qaplidi. **16** Perwerdigarning julası Sinay téghining üstide toxtidi; bulut uni alte kün'giche qaplap turdi; yettinchi künü, Perwerdigar bulut ichidin Musani chaqirdi; **17** Perwerdigarning julasining qiyapiti Israillarning köz alidida taghning choqqisida hemmini yutquchi ottek körendi. **18** Musa bulutning ichige kirip, taghning üstige chiqip ketti. Musa qiriq kéche-kündüz taghda turdi.

25 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha éytqin, ular Manga bir «kötürme hediye»ni keltürsün; kimning köngli hediye sunushqa xush bolsa, uningdin Manga sunulidighan «kötürme hediye»ni tapshuruwélinglar. **3** Siler ulardin tapshuruwalidighan kötüreme hediye: — Altun, kümüş, mis, **4** kök, sösün we qızıl renglik yip, kanap rext, tiwit, **5** qızıl boyalghan qochqarning tériliri, délfinning tériliri, akatsiye yaghichi, **6** chiragh üçhün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» we xushbuy üçhün xushbuy dora-dermekler, **7** efod bilen «qoshén»gha ornitilidighan aq héqiq we bashqa ésil tashlar bolsun. **8** Méning özürlü arisida makan qilishim üçhün [shulardın] Manga bir muqeddes turalghuni yasisun. **9** Uni Men sanga barlıq körsetmekchi bolghinimgha asasen, yeni ibadet chédirining nusxisi we barlıq eswab-saymanlirining nusxisigha op'oxshash qilip yasisun. Uning uzunluqı ikki yérim gez, kenglikli bir yérim gez, égizlikli bir yérim gez bolsun. **11** Sen uni sap altun bilen qaplıghın; ichi we sırtını altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundın girwek chiqar. **12** Uningha altundın töt halqa quydurup, töt chétiqigha békitkin. Bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa bolsun. **13** Sen hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen

qaplighin; **14** andin sanduq ular arqliq kötürlülsün dep, baldaqlarnı sanduqning ikki yénidiki halqliridin ötküzüp qoyghin. **15** Baldaqlar hemishe sanduqtiki halqida tursun; ular uningdin chiqirilmisun. **16** Men sanga bérídighan höküm-guwahliqni sanduqqa qoyghin. **17** Sanduqning [yapuchi süpitide] sen altundin uzunluqi ikki yérим gez, kengliki bir yérим gez bolghan bir «kafaret texti» yasighin. **18** Ikki kérubnı altundin soqup yasighin. Ularmı kafaret textining ikki teripige ornatqın. **19** Bir kérubnı bir teripige, yene bir kérubnı yene bir teripige ornitish üçhün yasighin. Ikki teripidiki kérublarnı kafaret texti bilen bir gewde qilinglar. **20** Kérublar bir-birige yüzlensun, qanatlirını kafaret textining üstige kérip, qanatlırı bilen uni yapsun; kérublarning yüzü kafaret textige qaritilsun. **21** Sen kafaret textini sanduqning üstige qoyup, Men sanga bérídighan höküm-guwahliqni sanduqning ichige qoyghin. **22** Men shu yerde sen bilen körüşimen; kafaret texti üstide, yeni höküm-guwahliq sanduqining üstidiki ikki kérubning otturisida turup sanga Israillargha yetküzüşke tapshuridighan barlıq emrlirim toghrisida söz qilimen. **23** Hem akatsiye yaghichidin uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égizlikli bir yérим gez bolghan bir shire yasighin. **24** Uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqar. **25** Sen shirening chörisige töötilikte bir lew yasighin; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek chiqar. **26** Sen u shirege altundin tööt halqa yasap, bu halqlarını shirening tööt burjikidiki chétiqqa ornatqın. **27** Shireni kötürlüşke baldaqlar ötküzülsün dep, halqlar shire léwige yéqin béktilsun. **28** Baldaqlarnı akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplighin; shire ular arqliq kötürlidü. **29** Shirege yandap légen, qacha-texse, piyale we «sharab hediyeliri»ni chachidighan qedehlerni yasighin; ularmı sap altundin yasighin. **30** Méning huzurumda turushqa sen shirege hemishe «teqdim nan»ni qoyghin. **31** Sen hem sap altundin bir chiraghdan yasighin. U chiraghdan soqup yasalsun; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri, ghunche we chéchekliri pütün bir altundin soqulsun. **32** Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirilsun — chiraghdanning bir yénidin üçh shaxche, chiraghdanning yene bir yénidin üçh shaxche chiqirilsun; **33** bir yénidiki herbir shaxchide badam gülü sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üçh qedeh chiqirilsun, yene bir yénidiki herbir shaxchide

badam gülü sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üçh qedeh chiqirilsun. Chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasalsun. **34** Chiraghdanning [gholidin] badam gülü sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan tööt qedeh chiqirilsun. **35** Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [ikkinci] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche bolsun; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining asti hemmisi shundaq bolsun. **36** Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilinsun — bir pütün sap altundin soqup yasalsun. **37** Sen chiraghdanning yette chirighini yasighin; chiraghlar udulgha yoruq chüshürelishi üçhün üstü terepke ornitilsun. **38** Uning pilik qaychiliri bilen küldanlırları sap altundin yasalsun. **39** Chiraghdan we uning barlıq eswablıri bir talant sap altundin yasalsun. **40** Sanga tagħda ayan qilin'ghan nusxa boyiche bularni éhtiyat bilen yasighin.

26 Muqeddes chédirmi on parche yopuqtin yasatqin; yopuqlar népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qızıl yiqlar arılaştıturulup ishlensun; uningha kérublarning süritimi chéwer qollargha nepis qılıp keshtilep chiqargħuzghin. **2** Herbir yopuqning uzunluqi yigırme sekkez gez, kengliki tööt gez bolup, herbir yopuq oxhash chong-kichiklikte bolsun. **3** Yopuqlarning beshi bir-birige ulansun, qalghan besh yopuqmu hem bir-birige ulansun. **4** Sen ular chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismiħa bir teripige renggi kök izme qadighin, shuningdek ular chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu hem shundaq qilghin. **5** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismiħa ellik izme qadighin, ikkinchi chong parchining eng chétidikisigmu ellik izme qadighin. Izmiler bir-birige udulmuudul bolsun. **6** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üçhün altundin ellik ilghu yasap, ikki chong parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturghin. **7** Muqeddes chédirmi yépish üçhün öħċek tievitdin yopuqlarni yasighin; yopuqtin on bir parche yasighin. **8** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki tööt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxhash chong-kichiklikte bolsun. **9** Yopuqlarning beshini ular bir qılıp, qalghan alte yopuqnimu ular bir qılıp, altinchi yopuqni ikki qat qılıp, chédirning aldi teripige sanggilitip qoyghin. **10** Sen birinchi ular chiqilghan chong parchining

eng chétidiki qismigha ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismigha ellik izme qadighin. **11** Sen hem mistin ellik ilghu yasap, chédir bir pütün bolsun üchün ularni izmilerge ötküzüp ikki chong parchini ulap qoyghin. **12** Lékin yopuqning chédirning keynidin éship qalghan qismi, yeni éship qalghan yérim parchisi chédirning keyni teripide sanggilap tursun. **13** Chédir yopuqlirining chédirning boyidin artuq qismi, yeni u teripidin bir gez, bu teripidin bir gez, chédirning ikki teripidin sanggilap, uni [toluq] yapsun. **14** Buningdin bashqa, chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapqin, andin uning üstdinmu délfin térisidin yasalghan yene bir yopuqni qaplighin. **15** Muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tikligin. **16** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérim gez bolsun. **17** Herbir taxtayning ikkidin turumi bolsun, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétilsun; chédirning barlıq taxtaylirini shundaq yasighin. **18** Chédirning taxtaylirini shundaq yasighin; yigirmisini jenub terepke tikligin; **19** bu yigirme taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasighin; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglik yasighin. **20** Shuningdek chédirning udul teripide, yeni shimal teripide yigirme taxtay bolsun; **21** bularning qiriq teglik kümüshtin bolsun; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturulsun. **22** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtay yasap tikligin. **23** Chédirning keyni teripidiki ikki bulungha ikki taxtay yasap ornatqin. **24** Bu [bulung taxtaylari] astidin üstigiche ikki qat qilinip [taxtaylarni] özara chétishtursun, üsti bir halqigha béktilsun. Her ikkisi shundaq qilinip, ikki bulungha tiklensun. **25** Arqa terepte sekkiz taxtay bolidu, ularning kümüshtin yasalghan on alte teglik bolidu; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bolidu. **26** Buningdin bashqa sen akatsiye yaghichidin baldaq yasighin; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **27** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylarga besh baldaqni yasighin. **28** Taxtaylarning otturisidiki ottura baldaq bu tereptin u terepke yétidighan bolsun. **29** Taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzüldighan halqilarni altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplighin. **30** Chédirni

sanga taghda ayan qilin'ghan nusxa boyiche yasap tikligin. **31** Sen népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasighin; uni chéwer qollar kérublarning süritini nepis qilip chüshürüp keshtilep chiqsun. **32** Uni akatsiye yaghichidin yasalghan tööt xadigha ésip qoyghin. Bu xadilar altun bilen qaplansun, herbirining altun ilmiki bolsun; xadilar kümüshtin yasalghan tööt teglikke ornitilsun. **33** Perde chédir yopuqidiki ilmeklerge ésilip sanggilitip qoyulsun; andin höküm-guwahliq sanduqini shu yerge keltürüp, perdining ichige élip kirgin. Shuning bilen perde siler üchün muqeddes jay bilen eng muqeddes jayning otturisidiki bir ayrima perde bolsun. **34** Andin sen «kafaret texti»ni eng muqeddes jaydiki höküm-guwahliq sanduqining üstige qoyghin. **35** Shire bolsa perdining téshigha orunlashturulsun; chiraghanni shirening uduligha, chédirning jenub teripige qoyghin; shireni shimal teripige qoyghin. **36** Buningdin bashqa sen chédirning kirish éghizigha népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasighin; u keshtichi teripidin keshtilensun. **37** Bu perde üchün akatsiye yaghichidin besh xada yasap, ularni altun bilen qaplighin; herbirining altun ilmiki bolsun; ularning tégige besh dane teglikni mistin quyup teyyarlatqin.

27 Sen qurban'gahni akatsiye yaghichidin yasighin.

Qurban'gah tööt chasa bolsun; uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égizliki üch gez qilinsun. **2** Uning tööt burjikige qoyulidighan münggüzlirini yasighin; münggüzlirli qurban'gah bilen bir gewde qilinsun. Qurban'gahni mis bilen qaplighin. **3** Qurban'gahning yagh [we külini] élishqa daslarni yasighin; uningha xas bolghan gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasighin; uning barlıq eswablirini yashashqa mis ishletkin. **4** Qurban'gah üchün mistin bir shala yasighin; shalaning tööt burjikige tööt mis halqa yasap béküp qoyghin. **5** Shalani qurban'gahning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qilghin, shundaqta shala qurban'gahning del otturisida bolidu. **6** Qurban'gahqa ikki baldaq yasighin; ular akatsiye yaghichidin bolsun, ularni mis bilen qaplighin. **7** Qurban'gahni kötürgende, baldaqlar uning ikki yénida bolushi üchün, ularni halqilargha ötküzüp qoyghin. **8** Qurban'gahni taxtaylardin yasighin, ichi bosh bolsun; u taghda sanga ayan qilin'ghan nusxa

boyiche [hünerwenler] teyyar qilsun. 9 Muqeddes chédirning hoylisinimu yasighin. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdlerni toqughin; shu teripining uzunluqi yüz gez bolsun. 10 Perdlerni éshishqa yigirme xada yasalsun; ularning téjige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. 11 Shuninggha oxshash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kélidighan perde bolsun. Perdlerni éshishqa yigirme xada yasalsun; ularning téjige qoyushqa yigirme mis teglik yasalsun; xadilarning ilmiki bilen baldaqlar bolsa kümüshtin yasalsun. 12 Hoylining gherb teripide uzunluqi ellik gez kélidighan perde bolsun; uning on xadisi we on teglikli bolsun. 13 Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kenglikli ellik gez bolsun. 14 Bir teripide on besh gez kélidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen üch teglikli bolsun. 15 Yene bir teripide on besh gez kélidighan perde bolsun; uning üch xadisi bilen üch teglikli bolsun. 16 Hoylining kirish éghizigha yigirme gez kélidighan bir perde qoyulsun; perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup, keshtichi teripidin keshtilensun. Uning töt xadisi bilen töt teglikli bolsun. 17 Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétilsun; ularning ilmekliri kümüshtin, teglikliri mistin yasalsun. 18 Hoylining uzunluqi yüz gez, kenglikli her ikki teripi ellik gez bolsun; népiz toqulghan aq kanap rexttin ishlen'gen perdining égizlikli besh gez qilinsun; xadilarning teglikliri mistin yasalsun. 19 Muqeddes chédirning ish-xizmitide ishltitlidighan barliq eswab-saymanliri hemde barliq miq-qozuqliri, shundaqla hoylining barliq miq-qozuqliri mistin bolsun. 20 — Chiraghning hemishe yéniq turushi üchün, chiraghqa ishltishke zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni qéshinggha keltürüşke Israillarni buyrughin. 21 Jamaet chédirining ichide, höktüm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining tashqirida Harun we oghulliri her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida chiraghlarining yéniq turghuzush ishida bolsun. Bu ish dewrdin-dewrgiche Israillargha ebediy bir qanun-belgilime bolsun.

28 Sen Israillarning ichidin akang Harun we uning oghullirini öz qéshinggha keltürgin; ularni, yeni Harun we oghulliri Nadab, Abihu, Eliazar we Itamarlarning Méning kahinliq xizmitimde bolushi

üchün yéninggha keltürgin. 2 Akang Harun'gha hem sherep hem güzellik üchün muqeddes kiyimlerni teyyarligin. 3 Harunning Manga muqeddes qilinip, Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün, Men eqil-parasetning rohi bilen qelblirini toldurghan chéwer kishilerning herbirige söz qilip, ularni alahide kiyimlerni tikishke buyrughin. 4 Ular tikitidighan kiyimler munulardin ibaret: — bir qoshén, bir efod, bir ton, keshtilen'gen bir xalta köngle, bir selle we bir belwagh. Méning kahinliq xizmitimde bolushi üchün, ular akang Harun'gha we oghullirigha muqeddes kiyimlerni tiksun. 5 Uningha altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerni teyyarlap, chéwer qollargha nepis qilip [keshtilitip] ishletsun. 7 Efodning ikki beshini bir-birge tutashturush üchün ikki dolisida mürilik tasma bolsun. 8 Efodning üstidin baghlaydighan, keshtilen'gen belwagh efod bilen bir pütün qilinsun we uninggha oxshash sipta ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasalsun. 9 Ikki aq héqiqni tépip, ularning üstige Israilning oghullirining namlirini oydurghin; 10 ularning namlirining altisi bir yaqtqa oyulsun, qalghan altisi bolsa yene bir yaqtqa oyulsun, hemmisi tughulush tertipi boyiche pütülsun. 11 Xuddi yaqt neqishchiliri ishligendek, möhür oyulghandek Israilning oghullirining namlirini ikki yaqtqa oydurghin; ular altundin yasalghan közlükke béktilsun. 12 Israilning oghullirigha esletme tash bolsun üchün, ikki yaqtun efodning ikki mürilik tasmisigha qadighuzghin; shundaq bolghanda, Harun Perwerdigarning aldida ularning namlirini esletme süpitide müriliride kötüüp yürüdu. 13 Buningdin bashqa, sen altundin yene ikki közlük we sap altundin shoynidek éship étilgen ikki zenjir yasatqin; andin éshilme zenjirler közlüklerge béktilsun. 15 «Höküm qoshéni»ni chéwer qollargha nepis qilip keshtilitip yasatqin; uni hem efodni ishligen usulda yasighan, altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasighin. 16 U ikki qat, töt chasa qilinsun; uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich bolsun. 17 Uning üstige töt qatar qilip göherlerni ornatqin: — birinchi qatargha qizil yaqt, sériq göher we zumret ornitilsun; 18 ikkinchi qatargha kök qashtéshi, kök yaqt we almas ornitilsun; 19 üchinchi qatargha

sösün yaqt, piroza we sösün kwarts ornitilsun; **20** tötinchi qatargha béril yaqt, aq héqiq we anartash ornitilsun; bularning hemmisi altun közlük ichige ornitilsun. **21** Bu göherler Israilning oghullirining namririgha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek herbir göherge on ikki qebilining nami birdin-birdin pütsulsun. **22** Qoshén'gha shoyndeik éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasighin. **23** Qoshén'gha altundin ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitkin; **24** andin altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzip, **25** éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini ikki közlükke békitip, [közlükerni] efodning ikki mürilik tasmisining aldi qismigha ornatqin. **26** Buningdin bashqa sen altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitkin; ular efodqa tégisip turidighan qilinip ichige qadalsun. **27** Mundin bashqa sen altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining aldi töwenki qismigha, yeni efodqa ulnidighan jaygha yéqin qilip, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitkin. **28** Qoshénning efodning keshitilen'gen belwéghidin yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üchün qoshénning halqisini kök shoyna bilen efodning halqisigha chétip qoyghin. **29** Shundaq qilghanda, Harun muqeddes jaygha kirgende, höküm qoshénini taqighachqa, Israilning oghullirining namririni esletme süpitide yürikining üstide Perwerdigarning aldida daim kötürüp yürgen bolidu. **30** Harun Perwerdigarning aldigha kirgende, urim bilen tummim uning yürüki üstide bolushi üchün, bularni höküm qoshénining ichige alghin; mushundaq qilghanda, Harun Israillargha baghliq hökümleri hemishe Perwerdigarning huzurida öz yürüki üstide kötürüp yürgen bolidu. **31** Efodning [ichidiki] tonni pütünley kök renglik qilghin. **32** Tonning bashqa kiyilidighan töshüki del otturisida bolsun; uning yirtilip ketmesliki üchün xuddi bapkar toqughandek, sawutning yaqisigha oxhash chörisige pewaz chiqirilsun. **33** Uning étikining chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup asqin hemde altun qongghuraqlarni yasap, chörisidiki anarlarning ariliqigha birdin ésip qoyghin; tonning étikining pütkül chörisige bir altun qongghuraq, bir anar, yene bir altun qongghuraq, bir anar... béktilsun. **35** Harun xizmet qilghan waqtida shu tonni

kiysun; buning bilen Harun Perwerdigarning aldigha barghanda, yeni muqeddes jaygha, Perwerdigarning aldigha kirip-chiqqanda uning awazi anglinip turidue, u ölümdin aman qalidu. **36** Andin kényin sen sap altundin nepis bir otughatni yasap, uning üstige möhürge neqishlen'gendek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep oyghin; **37** uni kök renglik yip bilen sellisige chigkin; u sellining aldi teripige taqalsun; **38** u Harunning péschaniside tursun. Buning bilen Harun Israillarning muqeddes qilip keltürgen barliq muqeddes hediylirige chaplashqan gunahlarni öz üstige élip kötüridü; hediylerning Perwerdigarning aldida qobul qilinishi üçün otughat hemishe uning péschanisige taqaqliq tursun. **39** Buningdin bashqa aq kanap rexttin bir köngleq toqughin, shuningdek kanap rexttin toqlulghan bir selle teyyarighin; keshtilen'gen bir belwagh yasighin. **40** Harunning oghullirigha xalta köngleklerni tikkin; ulargimu belwaghlarни teyyarla, ulargha égiz böklernimu tikkin; bular ulargha hem sherep hem güzellik bolsun. **41** Bularning hemmisini sen akang Harun we uning oghullirigha kiydürgin; andin ularning Méning aldimda kahinliq xizmitimde bolushi üçün ularni mesihlep, Manga muqeddes qilip ayrighin. **42** Ularning ewretlirining yépiq turushi üçün ulargha kanap rexttin tambal ettürgin; u bélidin yotisighiche yépip tursun. **43** Harun we oghulliri jamaet chédirigha kirgende yaki muqeddes jayda xizmette bolush üçün qurban'gahqa yéqinlashqanda, ular gunahkar bolup ölüp ketmesliki üçün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uninggha we uningdin kényinki nesilliri üçün ebediy bir belgilime bolsun.

29 Ularning Manga muqeddes qilinip, kahinliq xizmitimde bolushi üçün mundaq ishni ada qilishing kérek: — sen bir yash erkek torpaq bilen ikki qochqarni talla (hemmisi békirim bolsun) **2** hemde pétir nan, zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqach we zeytun méyi sürültip mesihlen'gen pétir hemek nanlarni teyyarla, bularning hemmisini bughday unidin qilghin; **3** nanlarning hemmisini bir séwetke sélip, séwetni, torpaqni we ikki qochqarni bille hediye qilip keltürgin. **4** Sen Harun we uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin élip kélép, ularni su bilen yughin; **5** andin kiyimlirini élip kélép, Harun'gha xalta köngleq, efod toni we efodni kiydürgin, qoshénni taqighin; andin bélige efodning keshtilen'gen belwéghini baghligin. **6**

Béshigha sellini yögep, sellige muqeddes otughatni taqap qoyghin. 7 Andin mesihlesh méyini élip, beshigha quyup uni mesihligin. 8 Andin sen uning oghullirini élip kélip, ulargha xalta köngleklerni kiydtürgin; 9 ulargha, yeni Harun we uning oghullirigha belwaghlanı bagħlap, égiz boklerni kiydtürgin. Shuning bilen ebediy belgilime boyiche, kahinliq xizmiti ularningki bolidu; shundaq qilip, sen Harun bilen uning oghullirini Xudagħa muqeddes qilip ayrip teyinligin. 10 — Sen torpaqni jamaet chédirining aldigha élip kelgin; élip kelginingde Harun bilen uning oghulliri qollirini torpaqning beshigha qoysun. 11 Andin sen bu torpaqni Perwerdigarning aldida, jamaet chédirining kirish éghizining yénida bogħuzlighin; 12 torpaqning qénidin élip barmiqing bilen uni qurban'gahning münggħżlirige sürüp, qalghan qanning hemmisini qurban'gahning tüwige töküp quyghin. 13 Ich qarnini yögep turghan barliq mayni, shundaqla jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni ajritip bularni qurban'gahta köydürgin. 14 Torpaqning góshi, térisi we tézikini bolsa chédirgahning sirtigha élip chiqip, otta köydürütwekin; bu gunah qurbanliqi bolidu. 15 Andin sen qochqarlarning birini élip kelgin; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning beshigha qoysun; 16 andin sen bu qochqarni bogħuzlap, uning qénidin qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepkin. 17 Qochqarni parchilap, uning ich qarni bilen pachaqlirini yuyup, ularni góshi parchiliri we bashning üstige qoyp, 18 pütün qochqarni qurban'gahta köydürgin. Bu Perwerdigargħa atalghan köydürme qurbanliq — ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargħa xushbuy yetkūzidighan hediye bolidu. 19 Kéyin sen ikkinchi qochqarni élip kelgin; Harun we uning oghulliri qollirini qochqarning beshigha qoysun. 20 Andin bu qochqarni bogħuzlap qénidin élip, Harunning ong quliqining yumshiqliqha, uning oghullirining ong quliqining yumshiqliqha, ularning ong qollirining chong barmiqi bilen ong putlirining chong barmiqiha surkep qoyp, qalghan qanni qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepkin. 21 Andin qurban'gah üstidiki qandin we mesihlesh méyidin élip, Harunning üstige, uning kiyimlirige, shuningdek uning oghullirining üstige we ularning kiyimlirigimu sepkin. Shundaq qilip u we uning kiyimliri, uning oghulliri we ularning kiyimlirimu uning bilen teng Xudagħa atap muqeddes

qilin'ghan bolidu. 22 Andin sen qochqarning méyi, quyruq méyi, ich qarnini yögep turghan barliq may, jigerning üstidiki chawa may, ikki börek we ularning üstidiki mayni chiqar hemde ong arqa putini alghin — (chünki bu qochqar kahinliqqa tiklesh [qurbanliqigha atalghan] qochqardur) — 23 — buningdin bashqa sen Perwerdigarning aldida qoyulghan pétir nan séwitudin bir girdini, zeytun méyi ilesħtūrlgen pétir toqachtin birni we pétir hemek nandin birni élip, 24 ularning hemmisini Harunning qollirigha we uning oghullirining qollirigha qoyp, ularni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatquzghin. 25 Andin sen bularni ularning qolliridin tapshurup élip, Perwerdigarning aldida xushbuy chiqarsun dep, qurban'gahtiki köydürme qurbanliqning üstide qoyp köydürgin. Bu ot arqiliq Perwerdigargħa sunulghan hediye bolidu. 26 Sen Harunni kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarning töshini élip «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning huzurida pulanglatqin; bu séning ülüşħung bolidu. 27 Shuningdek, sen kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarning «pulanglatma hediye» süpitide pulanglitilghan töshi bilen «kötürme hediye» süpitide égiz kötürüp pulanglitilghan arqa putini, yeni Harun we uning oghullirigha béghishlan'ghan shu ülüşlerni «muqeddes» dep ayrip békkitkin. 28 Shuning bilen bu nersiler ebediy belgilime boyiche Israillar teripidin Harun we oghullirigha béghishlan'ghan nésiwe bolidu; chünki u kötürme hediyyedur. Bular Israillar teripidin sunulidighan inaqliq qurbanliqlidin ayrip chiqilip, ularning Perwerdigargħa atap «égiz kötürgen hediye»si hésablini, «kötürme hediye» bolidu. 29 Harunning muqeddes kiyimlirige kéyin oghulliri warisliq qilidu. Ular mesihlinip, kahinliqqa teyinlen'gende shu kiyimlerni kiysun. 30 Oghullirining qaysisi uning ornini bésip kahin bolsa, jamaet chédirigha kirip muqeddes jayning ichide xizmetke kirishkende, bu kiyimlerni uda yette kün kiyip yürsun. 31 Sen kahinliqqa tiklesh qurbanliqigha atalghan qochqarni élip, uning góshini muqeddes jayda pishurghin; 32 andin Harun we oghulliri qochqarning góshi bilen séwettiki nanlarni jamaet chédirining kirish éghizida yésun; 33 ular özlirining kahinliqqa teyinlinishide Xudagħa atap muqeddes qilin'għanda kafaretke isħlitilgen nersilerni yésun, lékin bular muqeddes

bolghachqa, yat kishi buningdin héchnémini yémisun. **34** Eger kahinliqqa tiklesh qurbanlıq göshidin yaki nandin etige azraq éship qalsa, éship qalghanni otta köydürüwet; bular muqeddes bolghachqa, héchkim uningdin yése bolmaydu. **35** Sen shu teriqide Harun we uning oghullılırı toghrisida buyrughinimning hemmisini beja keltürüp, uda yette kün'giche ularni kahinliqqa tiklesh wezipisini ada qilghin. **36** Her künü kafaret qilinishqa gunah qurbanlıq süpitide bir torpaqni sun'ghin. Qurban'gahning özini gunahtin pak qilishqa uning üçünmu kafaret keltürgin, muqeddes qilinsun dep, uni zeytun méyi bilen mesihligin. **37** Yette kün'giche sen qurban'gah üçün kafaret keltürüp, uni muqeddes qilghin. Buning bilen u «eng muqeddes nersilerning biri» hésablinidu; uningha tegken hemme nerse muqeddes hésablinidu. **38** Mana, qurban'gahta hemishe sunidighanliring munular: — her künü bir yashlıq ikki qoza qurbanlıq qilinsun. **39** Birini etigende, yene birini gugumda qurbanlıq qılıp sun'ghin. **40** Birinchi qoza bilen birge zeytun méyidin bir hinning töttin biri ileshtürülgən bughday unidin [efahning] ondin biri we yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharab qushup sunulsun. **41** Ikkinci qozini gugumda sun'ghin; uni etigenlik qurbanlıqningkidek, xushbuy bolushi üçün ot arqılıq Perwerdigargha atalghan qurbanlıq süpitide ashlıq hediye we sharab hediye bilen qoshup sun'ghin. **42** Shu teriqide bu köydürme qurbanlıq nesildin-nesilge jamaet chédirining kirish éghizida Perwerdigarning huzurida ötküzülp daimlıq qurbanlıq bolsun; Men [Perwerdigar] shu yerde siler bilen körüşüp, sen bilen sözlishimen. **43** Shuningdek Men shu yerde Israillar bilen uchrishimen, shuning bilen u jay Méning shan-sheripim bilen muqeddes qilinidu. **44** Men jamaet chédiri bilen qurban'gahni Özümge atap muqeddes qilimen; Harun we uning oghullırınimu Özümge kahinliq xızmette bolushqa ayrip muqeddes qilimen. **45** Shundaq qılıp Men Israillarning arisida makan qılıp, ularning Xudasi bolimen. **46** U waqitta ular Méning ularning arisida makan qilishim üçün ularni Misir zéminidin chiqırıp kelgen Xudasi Perwerdigar ikenlikimni bilidu; Men ularning Xudasi Perwerdigardurmen.

30 Sen yene xushbuy yandurush üçün bir xushbuygahni yasatqin; uni akatsiye yaghichidin teyyarlıghin. **2** U töt chasa, uzunluqi bir gez, kenglikli bir gez, égizlikli ikki gez bolsun. Uning

[töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qılıp yasalsun. **3** Sen uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlirini sap altun bilen qaplatqin; uning üsti qismining chörisige altundin girwek chiqarghın. **4** Uningha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astığa békitkin; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitkin. Xushbuygahni kötüridighan ikki baldaqni sélish üçün bularnı xushbuygahning ikki teripige orunlashturghin. **5** Baldaqlırını akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qaplıghin. **6** Xushbuygahni höküm-guwahlıq sanduqining udulidiki perdining sirtığha, yeni Men sen bilen körishidighan jay bolghan höküm-guwahlıq sanduqining üstidiki kafaret textining uduligha qoyghin. **7** Harun shuning üstide ésil xushbuy etirni yandursun; her künü etigenlikı chiraghıları perligili kelgende, xushbuyları yandursun. **8** Shuningdek Harun gugumda chiraghıları tizip yaqqanda, xushbuy yandursun. Shundaq qılıp Perwerdigarning aldida nesildin-nesilge xushbuy hemishe öchürülmey yéniq bolidu. **9** Siler uning üstide ne héchqandaq gheyriy xushbuy yandurmanglar, ne köydürme qurbanlıq ne ashlıq hediye sunmanglar, shundaqla uning üstige héchqandaq sharab hediye tökmenglar. **10** Her yilda Harun bir qétim [xushbuygahning] münggüzlirige kafaret keltürsun; her qétim kafaret keltüridighan gunah qurbanlıqning qéni bilen uning üçün kafaret keltürsun. Nesildin-nesilge shundaq qilinglar; bu [xushbuygah] Perwerdigargha «eng muqeddes» hésablinidighan nersilerning qataridindur. **11** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** Sen Israillarning sanini éniqlash üçün ularni sanighiningda, ularning sanilishi wejidin arisiga balayı'apet kellesliki üçün, ularni sanighiningda herbir adem öz jéni üçün Perwerdigargha kafaret puli tapshursun. **13** Royxetke élinip, sanaqtin ötkenlerning hemmisi bérishi kérek bolghını shuki, herbiri muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki boyiche yérим shekel bersun (bir shekel yigirme gerahqa barawer kélidu). Bu yérим shekel Perwerdigargha «kötürme hediye» bolidu. **14** Royxetke élinip, sanaqtin ötkenler, yeni yigirme yash yaki uningdin chonglarning herbiri Perwerdigargha shu «kötürme hediye»ni bersun. **15** Öz jéninglarga kafaret keltürüş üçün Perwerdigargha kötürme hediye bergeninlarda bay kishi yérим shekeldin artıq bermisun, kembeghel kishimu yérим shekeldin kem bermisun. **16** Sen

Israillardin shu kafaret pulini tapshurup élip, jamaet chédirining xizmitige béghishlap ishletkin; u pul Israillargha Perwerdigarning huzurida esletme süpitide jéninglargha kafaret keltüridighan bolidu. **17** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **18** Sen yuyunushqa ishlitishke mistin [yoghan] bir das we uninggha mistin bir teglik yasatqin; uni jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup, ichige su toshturup qoyghin. **19** Harun bilen uning oghulliri uningdiki su bilen put-qollirini yusun. **20** Ular jamaet chédirigha kirgende ölmesliki üchün su bilen özini yuyushi kérek; ular xizmet qilish üchün, qurban'gahqa yéqin béríp Perwerdigargha ot arqılıq atılıdighan qurbanlıq sunmaqchi bolghinidimu, shundaq qilsun. **21** Ular ölmesliki üchün put-qollirini yusun; bu ish ulargha, yeni özi we uning nesilliri üchün ewladtin ewladqiche ebediy bir belgilime bolidu. **22** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **23** Sen hemmidin ésil xushbuy dora-dermeklerdin teyyarla, yeni murmekki suyuqluqidin besh yüz shekel, darchindin ikki yüz ellik shekel, égirdin ikki yüz ellik shekel, **24** qowzaqdarchindin besh yüz shekel élip (bu ölchemler muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bolsun) we zeytun méyidinmu bir hin teyyarla; **25** bu dora-dermekler bilen mesih qilish üchün bir muqeddes may — etirchi chiqarghandedek bir xushbuy may chiqarghuzghin. Bu «muqeddes mesihlesh méyi» bolidu. **26** Sen uning bilen jamaet chédirimi, höküm-guwahliq sanduqini, **27** shire we uning barlıq qacha-quchilirini, chiraghdan we uning eswablirini, xushbuygahni, **28** köydürme qurbanlıq qurban'gahi we uning eswablirini, yuyunush dési we uning teglikini mesihligin; **29** sen shu terzde ularni «eng muqeddes nersiler» qatarida muqeddes qilghin. Ulargha tegken herqandaq nersimu «muqeddes» hésablinidu. **30** Harun bilen uning oghullirini bolsa Manga kahinliq xizmette bolushi üchün mesihlep muqeddes qilghin. **31** Israillargha söz qilip mundaq éytqin: — Bu may ewladtin ewladqiche Manga atalghan muqeddes mesihlesh méyi bolidu. **32** Uni ademning bedinige quysa bolmaydu; shuningdek uninggha oxshaydighan yaki terkibi oxshishidighan héchqandaq maylarni yasimanglar. U muqeddes bolghini üchün silergimu muqeddes bolushi kérek. **33** Kimki terkibi shuninggha oxshaydighan may tengshise, yaki uni élip yat birsige sürse, u öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. **34** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen xushbuy

dora-dermekler, yeni xushbuy yélim, déngiz qululisi méyi, aq déwirqay we sap mestiki teyyarighin. Bularning hemmisi oxshash miqdarda bolsun; **35** Xuddi etirchi may chiqarghan'gha oxshash, ularni tengshep xushbuy yasighin; u tuzlan'ghan, sap we muqeddes puraqliq etir bolidu. **36** Sen uningdin azraq élip, talqandek obdan ezip, jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] uduligha, yeni Men siler bilen körüşhidighan jayning aldigha qoyghin. Bu silerge Perwerdigargha atalghan «eng muqeddes nersiler» qatarida hésablansun. **37** Siler yasighan bu xushbuyni rétsépi bilen özünglorghimu oxshash bir xushbuyni yasiwsanglar bolmaydu. U sanga nisbeten éytqanda Perwerdigargha xas qilin'ghan muqeddes bolidu. **38** Kimki uning puriqini purap huzurlinish üchün uninggha oxshap kétidighan herqandaq bir xushbuyni yasisa, u öz xelqi arisidin üzüp tashlansun.

31 Perwerdigar Xuda Musagha mundaq dédi:

— **2** Mana, Men Özüm Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisi, urining oghli Bezalelni ismini atap chaqirdim; **3** uni Xudanıg Rohi bilen toldurup, uningha danalıq, eqil-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qilishqa qabiliyetlik qilip, **4** türlük- türlük hünerlerni qilalaydighan, yeni altun, kümüş we mis ishlini qilalaydighan, **5** yaqtıtlarnı késip-oyalaydighan, ularni zinnet buyumlırıgha ornitalaydighan, yaghachlarga neqish chiqıralaydighan, herxil hüner ishlini qamlashturalaydighan qildim. **6** Shuningdek mana, Men yene Dan qebilisidin Ahisamaqning oghli Oholiyabni uninggha yardımchilikke teyinlidim, shundaqla Men sanga buyrughan hemme nersilerni yasisun dep, barlıq pem-parasetlik kishikerning könglige téximu eqil-paraset ata qildim; **7** shuning bilen ular jamaet chédirini, höküm-guwahliq sanduqini, uning üstidiki kafaret textini, chédirining hemme eswablirini, **8** shire bilen uning qacha-quchilirini, sap altundın yasılıdighan chiraghdan bilen uning barlıq eswablirini, xushbuygahni, **9** köydürme qurbanlıq qurban'gahi bilen uning barlıq eswablirini, yuyush dési bilen uning teglikini yasiyalaydighan, **10** xizmet kiyimliri, yeni kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinining muqeddes kiyimliri we uning oghullirining kahinliq kiyimlirini toquyalaydighan, **11** mesihlesh méyi we muqeddes jaygha teyyarlinidighan ésil dora-dermeklerdin xushbuyni yasiyalaydighan boldi. Men sanga emr qilghinim boyiche ular barlıq

ishni beja keltüridü. **12** Perwerdigar Musagha emr qilip mundaq dédi: — **13** Sen Israillargha emr qilip ulargha: — «Siler Méning shabat künlirimmi choqum tutunglar; chünki bular silerning özunglarni pak-muqeddes qilghuchining Men Perwerdigar ikenlikini bilishinglar üchün Men bilen silerning otturanglardiki bir nishanebelge bolidu. **14** Shabat künü silerge muqeddes qilip béktilgini üchün, uni tutunglar; kimki uni buzsa, ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu; berheq, kimki u künide herqandaq ishni qilsa, öz xelqi arisidin tütüp tashlansun. **15** Alte kün ichide ish qilinsun; lékin yettinchi kün Perwerdigargha atalghan muqeddes kün bolup, aram alidighan shabat künü bolidu; kimki shabat künide birer ish qilsa, ölüm jazasigha tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar shabat künini tutushi kérek; ular ebediy ehde süpitide uni ewladtin ewladqiche tutsun. **17** Bu Men bilen Israillarning otturisida ebediy bir nishanebelge bolidu; chünki Perwerdigar alte kün ichide asman bilen zémimni yaritip, yettinchi künide aram élip rahet tapqanidi», — dégin. **18** Xuda Sinay téghida Musagha bu sözlerni qilip bolghandin kéyin, ikki höküm-guwahliq taxtiyini uningha tapshurdi. Taxtaylar tashtin bolup, [sözler] Xudaning barmiqi bilen ulargha pütülgendi.

32 Xelq Musaning taghdin chüshmey hayal bolup qalghinini körüp, Harunning qéshigha yighthilp uningha: — Sen qopup, bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilah yasap bergen! Chünki bizni Misir zémnidin chiqirip kelgen Musa dégen héliqi kishige néme bolup ketkenlikini bilmeymiz, — déyishti. **2** Harun ulargha: — Xotunliringlar bilen oghul-qizliringlarning qulaqliridiki altun zire halqlarni chiqirip, méning qéshimgha élip kelinglar, dédi. **3** Shuning bilen pütkül xelq öz qulaqliridiki altun zire halqlarni chiqirip Harunning qéshigha élip keldi. **4** U bularni ularning qolidin élip, iskine bilen quyma bir mozayni yasatquzdi. Shuning bilen ular: — Ey Israil, séni Misir zémnidin chiqirip kelgen Xudayinglar mana budur! — déyishti. **5** Harun uni körüp uning aldida bir qurban'gahni yasitip andin: «Ete Perwerdigar üchün bir héyt ötküzelilidu», dep élan qildi. **6** Etisi ular seher qopup, köydürme qurbanliqlarni sunup, inaqliq qurbanliqlirinimu keltürdi; andin xalayiq olturup yep-ichishti, qopup eysh-ishret qilishti. **7** Shu chaghda Perwerdigar Musagha: — Ornundin tur, tézdin peske chüshkin! Chünki sen Misir zémnidin chiqirip kelgen xelqing buzuqchiliqqa bérilip ketti. **8** Men ulargha

buyrughan yoldin shunche tézla chetnep, özliri üchün bir quyma mozayni yasap, uningha choqunup qurbanliq keltürüshi hemde: «Ey Israil, séni Misir zémnidin chiqirip kelgen Xudaying mana shudur!», déyishti, — dédi. **9** Andin Perwerdigar Musagha: — Mana, bu xelqni körüp qoydum; mana, ular derweqe boyni qattiq bir xelqtur. **10** Emdi Méni tosma, Men ghezep otumni ularning üstige chüshürüp, ularni yutuwétimen; andin séni ulugh bir el qilimen, — dédi. **11** Lékin Musa Xudasi Perwerdigardin ötünüp iltija qilip mundaq dédi: — Ey Perwerdigar, némishqa sen ghezep otungni Özüng zor qudret we küchlük qol bilen Misir zémnidin chiqirip kelgen xelqingning üstige chüshürisen? **12** Misirliqlar mazaq qilip: — Ularning beshigha bala chüshürüş üchün, ularni taghlarning üstide öltürüp yer yüzidin yoqitish üchün, [ularning Xudasi] ularni élip ketti, — déyishsunmu? Öz otluq ghezipingdin yénip, Öz xelqingge balayı'pet keltürüş niyitingdin yan'ghaysen! **13** Öz qulliring Ibrahim, Ishaq we Israilni yad qilghin; Sen ulargha qesem bilen wede qilip: «Neslinglarni asmandiki yultuzlardek awutimen, Özüm uning toghrisida sözligem mushu zéminning hemmisini neslinglarga bérímen, ular uningha menggü igidarchiliq qilidigan bolidu» dégenidingga, — dédi. **14** Shuning bilen Perwerdigar Öz xelqingin üstige: «Balayı'pet chüshürimen» dégen niyitidin yandi. **15** Musa keynige burulup, ikki höküm-guwahliq taxtiyini qoligha élip taghdin chüshti. Taxtaylarning ikki teripige sözler pütülgendi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idı. **16** Bu taxtaylar bolsa Xudaning Özining yasighini, pütügenliri bolsa Xudaning Özining pütkini idı, u taxtaylarga oyulghanidi. **17** Yeshua xelqning kötürgen chuqansürenlirini, warqirashlirini anglap Musagha: — Chédirgahdin jengning xitabi chiqiwatidu, dédi. **18** Lékin u jawab béríp: — Angliniwtqan awaz ne nusret tentenisi emes, ne meghlubiyetning peryadi emes, belki naxsha-küy sadasi! — dédi. **19** Musa chédirgahha yéqin kélip, mozayni we jamaetning ussulgha chüshüp ketkenlikini körüp shundaq derghezep boldiki, taxtaylarni qolidin tashlap taghning tüwide chéqiwetti. **20** Andin ular yasighan mozayni otqa sélip köydürüp, uni yanjip kukum-talqan qilip, su üstige chéchip Israillarni ichishke mejburlidi. **21** Andin Musa Harun'gha: Sen ularni shunche éghir gunahqa patquzghudek, mushu xelq sanga néme qildi? — dédi. **22** Harun jawab béríp: — Xojamning ghezep-achchiqi

tutashmighay! Bu xelqning qandaq ikenlikini, ularning zezilikke mayil ikenlikini obdan bilisen. **23** Ular manga: — «Bizge aldimizda yol bashlap mangidighan bir ilahni yasap bergen; chünki bizni Misir zéminidin chiqirip kelgen Musa dégen shu ademge néme bolghinini bilmeymiz», dédi. **24** Men ulargha: «Kimde altun bolsa shuni chiqirip bersun» désem, ular manga tapshurup berdi; men uni otqa tashliwidim, mana, bu mozay chiqti, — dédi. **25** Musa xelqning qandaqsige tizginsiz bolup ketkenlikini kördi; chünki Harun ularni düshmenlirining aldida mesxire obyekti bolushqa öz meylige qoyuwetkenidi. **26** Musa chédirgahning kirish éghizigha béríp, shu yerde turup: — Kimki Perwerdigarning teripide bolsa méning yénimgha kelsun! — dédi. Shuni déwidi, Lawiylarning hemmisi uning qéshiga yighthildi. **27** U ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Herbir kishi öz qilichini yanpishigha ésip, chédirgahning ichige kirip, bu chétidin u chétigiche kézip yürüp, herbiri öz qérindishini, öz dost-buradirini, öz qoshnisini öltürsun!» — dédi. **28** Shuning bilen Lawiylar Musaning buyrughini boyiche ish kördi; shu künü xelqning ichidin üch ming kishi öltürüldi. **29** Andin Musa: — Herbiringlar bügün özünglarni Perwerdigargha xas bolushqa atidinglar; chünki herbiringlar hetta öz oghlunglar hem qérindishinglarnimu aymidinglar; shuning bilen bügün bext-beriketni üstünglarga chüshürdunglar, dédi. **30** Etisi Musa xelqqe söz qilip: — Siler derweqe nahayiti éghir bir gunah sadir qildinglar. Emdi mana, men Perwerdigarning aldigha chiqimen; gunahinglar üçün kafaret keltüreleymenmikin, — dédi. **31** Shuning bilen Musa Perwerdigarning aldigha yénip béríp: — Hey...! Bu xelq derweqe éghir bir gunah sadir qilip, özlirige altundin ilahlarni yasaptu! **32** Lékin emdi Sen ularning gunahini epu qilishqa unighaysen..., unimisang, ismimni Özüng yazghan deptiringdin öchürüwetkin! — dédi. **33** Perwerdigar Musagha jawab béríp: — Kimki Méning aldimda gunah qilghan bolsa, uning étini Öz deptirimdin öchürüwétimen. **34** Emdi sen béríp, Men sanga éytqan jaygha xelqni bashlap barghin. Mana, Méning Perishtem aldingda mangidu. Lékin ulargha jaza bérídighan künüm kelgende, ulargha gunahi üçün jaza bérímen, dédi. **35** Bu sözdin keyin Perwerdigar xelqning Harunning qoli bilen mozayni quydurup yasatqini üçün ularni waba bilen jazalidi.

33 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — Sen ornungdin turup, özüng Misir zéminidin élip kelgen xelq bilen bille mushu yerdin kétip: «Men séning neslingge uni bérímen» dep qesem qilip Ibrahimha, Ishaqqa we Yaqupqa wede qilghan zémin'ha barghin. **2** Shuning bilen séning aldingda bir Perishte ewetip, Qanaaniy, Amoriy, Hitti, Perizziyerni, Hiwiy bilen Yebusiyarlarni heydep chiqirip, **3** séni süt bilen hesel éqip turidighan zémin'ha keltürimen. Chünki siler boyni qattiq bir xelq bolghachqa, yolda silerni halak qiliwetmeslikim üchün, Özüm silerning aranglarda bolup, shu [zémin'ha] bille chiqmaymen, — dédi. **4** Xalayiq bu qattiq sözni anglap, qayghugha chömüp héchqaysisi öz zibu-zinnetlirini taqimidi. **5** Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — Sen béríp Israillargha: «[Perwerdigar]: — Siler boyni qattiq bir xelq ikensiler; eger Men Perwerdigar aranglarga chiqip bir deqiqila tursam, silerni yoqitiwetken bolattim. Emdi siler özünglardiki zibu-zinnetlerni éliwétinglar; shu chaghda Men silerge néme qilidighinimni bilimen, dédi», dep éytqin, — dégenidi. **6** Shunga Israillar Horeb téghidin ayrılipla zibu-zinnetlirini özliridin éliwetti. **7** Shuning bilen Musa öz chédírini élip, uni chédirgahning sirtida, chédirgahdin nériraq bir jaygha tikip, uni «körüshüsh chédíri» dep atidi. Kimki Perwerdigarni izdep, yol sorimaqchi bolsa chédirgahning sirtidiki «körüshüsh chédíri»gha baratti. **8** Shundaq bolattiki, her qétim Musa chédirgah chiqsa, pütkül xalayiq qopup, herbiri öz chédírining ishikide öre turup, Musa chédirgah kirip bolghuche uning keynidin qariship turatti. **9** Andin Musa her qétim chédirgah kirip ketse shundaq bolattiki, bulut tüwrüki chüshüp, chédirming kirish éghizida toxtaytti; shuning bilen Perwerdigar Musa bilen sözlishetti. **10** Pütkül xalayiq bulut tüwrükining jamaet chédirining kirish éghizida toxtighinini köretti; uni körginide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz chédírining ishikide turup sejde qilishatti. **11** Shu chaghlarda Perwerdigar Musa bilen kishiler öz dost-buradiri bilen sözleshkendek, yüzmuyüz sözlishetti. Andin Musa chédirgahha yénip kéletti; lékin uning xizmetkari bolghan nunning oghli Yeshua dégen yash yigit chédirning ichidin chiqmaytti. **12** Musa Perwerdigargha mundaq dédi: — Mana, Sen daim manga: «Bu xelqni élip chiqqin» dep kelding; lékin Özüng manga: «Men séni ismingni bilip tonuymen»,

we shuningdek «Nezirim aldida iltipat tapting» dégen bolsangmu, Sen méning bilen birge kimni ewetidighiningni manga ayan qilmiding. **13** Eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, özümning Séni tonushum üchün, neziringde iltipat tépiwérishim üchün manga Öz yolungni ayan qilghaysen; mana, bu xelqning Öz xelqing bolghinini neziringde tutqasen! — dédi. **14** U jawab béríp: Men Özüm [sen] bille bille béríp, sanga aram ata qilimen, — dédi. **15** Musa uningga jawaben: — Eger Sen Özüng [biz] bille mangmisang, bizni bu yerdin chiqarmighaysen; **16** chünki, men we xelqing neziringde iltipat tapqinimiz némidin bilinidu? Ejeba, Özüngning biz bille mangghiningdin bilinmemdu? Shu sewebtin men we xelqing yer yüzidiki herbir tapilerdin alahide perqlenmemduq?! — dédi. **17** Perwerdigar Musagha: — Mushu iltijayingnimu ijabet qilimen; chünki sen nezirimde iltipat tapting we Men séni ismingni bilip tonuymen, dédi. **18** Shuning bilen Musa: — Öz shan-sherpingni manga körsetkeysen, — dédi. **19** [Perwerdigar]: — Özümning pütkül méhribanlıqimni séning köz aldingdin ötküzimen we aldingda «Yahweh» dégen namni jakarlaymen. Kimge shapaet qilmaqchi bolsam shuningha shapaet körsetimen, kimge rehim-shepqed körsetmekchi bolsam, shuningha rehim-shepqed körsetimen, dédi. **20** Perwerdigar uningga: — Sen yüzümni körelmeysen; chünki héch ademzat Méni körse tirik qalmaydu, dédi. **21** Andin Perwerdigar: — Mana, yénimda bir jay bardur; sen shu yerdiki qoram tashning üstide turghin. **22** Méning shan-sheripim ötidighan waqitta, shundaq boliduki, Men séni shu qoram tashning yériqida turghuzup, Men ötpü bolghuche séni qolum bilen yépip turimen. **23** Andin qolumni tartiwalimen; shuning bilen sen Méning arqa teripimni körisen, lékin yüzüm körünmeyeğu, — dédi.

34 Perwerdigar Musagha: — Sen awwalqığha oxshash özüng üçhün tashtin ikki taxtayni yonup kel; Men bu taxtaylarga sen ilgiri chéqiwetken taxtaylardiki sözlerni yézip qoyimen. **2** Sen ete etigen'giche teyyar bolup, seherde Sinay téghigha chiqip, shu yerde taghning choqqisida Méning aldimda hazir bolghin. **3** Lékin héch kishi sen bille chiqmisun we yaki taghning héch yéride bashqa adem körünmisun, qoy-kalilarmu taghning tüwide otlisisun, — dédi. **4** Musa awwalqığha oxshash tashtin ikki taxtayni yonup, etisi tang seher qopup,

bu ikki tash taxtayni qolida élip, Perwerdigarning buyrughini boyiche Sinay téghigha chiqti. **5** Shuning bilen Perwerdigar bulutta chüshüp, shu yerde Musaning qéshida turup, «Yahweh» dégen namini jakarlidi. **6** Perwerdigar uning köz aldidin ötpü: — «Perwerdigar, Perwerdigar, rehimdil we méhir-shepqedlik, asan ghezeplenmeydighan, shapaet bilen wapasi keng Tengridur, **7** minglighan-on minglighanlarga rehim-shapaet körsitip, qebihlik, asiyliq we gunahni kechürgüchidur; lékin u gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydighan, belki atilarning qebihlikining jazasini baliliri we newrlirigiche, shundaqla üchinchi we tötinchi ewladighiche yükleydighan [Tengridur]» — dep jakarlidi. **8** Shuning bilen Musa derhal yerge bash qoyup sejde qilip: — **9** — Ey Reb, eger men rasttinla neziringde iltipat tapqan bolsam, undaqta i Reb, arimizda biz bille mangghaysen; chünki bu xelq derweqe boyni qattiq bir xelqtur; bizning qebihlikimizni we gunahimizni kechürgeyzen, bizni Öz mirasing bolushqa qobul qilghaysen! — dédi. **10** Shuning bilen u Musagha: — Mana, Men bir ehde tüzimen; séning barlıq xelqing aldeda pütkül yer yuzining héchbir jayida yaki héchbir el arisida qilinip baqmighan möjizilerni yaritimen. Shuning bilen sen arisida bolghan xelqinqning hemmisi Perwerdigarning [karamet] emelini köridi; chünki Méning silerge qilidighan emelim derweqe dehshetlik ish bolidu. **11** Men bugün sanga tapilaydighan emrlirimni tutqin; mana, Men silerning aldinglardin Amoriy, Qanaaniy, Hitti, Perizziy, Hiwiy we Yebusiyarlarni heydep chiqirimen. **12** Emdi hézi bolghinki, sen baridighan zéminda turuwartqanlar bilen héch ehde baghlaşmighin; bolmisa, bu ish silerge tuzaq bolidu; **13** belki siler ularning qurban'gahlirini chöwüp, but tüwrüklirini surdurup, «asherah» butlirini késip tashlanglar. **14** Chünki sen héchqandaq bashqa ilahqa ibadet qilmasliqing kérek — chünki Menki Perwerdigarning nami «Wapasılıqqa Heset Qilghuchi» bolup, heset qilghuchi bir ilahdurmen. **15** Bolmisa, shu zéminda turuwartqanlar bilen ehde tüzüshüng mumkin; andin ular ilahlirining keynidin yürüp buzuqchılıq qilip, ilahlirigha qurbanlıqlar ötküzginide, silerni chaqırısa ularning qurbanlıqlarının yep kétishinglar mumkin; **16** sen shundaqla yene ularning qızlırını oghulliringgħa xotunluqqa élip bérishing mumkin; u qızlar öz ilahlirining keynidin

yürüp buzuqchiliq qilghinida, ular oghulliringnimu öz ilahlirining arqisidin mangghuzup, buzuqchiliq qildurushi mumkin. 17 Özüng üchün héchqandaq quyma butlarni yasatmighin. 18 Pétir nan héytini tutunglar; Méning emr qilghinimdek Abib éyida, béktilgen waqitta yette kün pétir nan yenglar. Chünki siler Abib éyida Misirdin chiqqansiler. 19 Balyatquning tunji méwisi Méningki bolidu; charpay malliringning ichidin deslep tughulghan erkekler, kala bolsun, qoy bolsun ularning tunjilirining hemmisi Méningki bolsun. 20 Lékin ésheklarning tunji texeylirining ornigha qoza bilen bedel tölishing lazim bolidu. Eger ornigha [qoza] bermiseng, texeyning boynini sunduruwetkin. Tunji oghulliringni bolsa, ulargha bedel tölep qayturuwal. Héchkim Méning huzurumgha quruq qol kelmisun. 21 Sen alte kün ichide ish-emelingni qilip, yettinchi künü aram élishing zörür; yer heydesh waqtı bolsun, orma waqtı bolsun, aram élishing zörür. 22 Yéngi bughdayning tunji hosulini tebrikleydighan «heptiler héyti»ni ötküzunglar; yilning axirida «hosul yighish héyti»ni ötküzunglar. 23 Séning herbir erkek kishiliring yilda üch qétim Israilning Xudasi bolghan Reb Perwerdigarning aldigha hazir bolsun. 24 Chünki Men taipilerni aldingdin heydiwétip, chégraliringni kéngeytimen; shuningdek sen yilda üch qétim Perwerdigar Xudayingning aldigha hazir bolushqa chiqip barsang, héchkim yérинге köz qirini salmaydu. 25 Manga sunulidighan qurbanliqning qénini boldurulghan nan bilen bille sunmighin; yaki ötip kétish héytining qurbanliqining göshini etige qaldurma. 26 Zéminingning deslepki hosulidin tunji mehsulatlarni Perwerdigar Xudayingning öyige keltürüp ata. Oghlaqni anisining sütide qaynitip pishurma. 27 Perwerdigar Musagha: — Bu sözlerni özüng üchün yéziwalghin; chünki Men mushu sözlerni asas qilip sen bilen we Israil bilen ehde baghlidim, dédi. 28 U waqitta Musa shu yerde Perwerdigarning huzurida qiriq kéche-kündüz turdi; u héchnerse yémidi, héch su ichmidi. U yerde [Perwerdigar] taxtaylарgha ehdining sözliri bolghan on emrni pütti. 29 Musa Sinay téghidin chüshkende shundaq boldiki (u taghdin chüshkende ikki höküm-guwahliq taxtiyi uning qolida idi), özining [Perwerdigar] bilen sözleshkini üchün yüzining parqirap ketkinini bilmeytti. 30 Emdi Harun we barliq Israillar Musani kördi, mana, uning yüz térisi parqirap turatti; ular uningha

yéqin bérishtin qorqushti. 31 Lékin Musa ularni chaqiriwidi, Harun we jamaetning barliq bashliri yénip, uning qéshiga keldi; Musa ular bilen sözleshti. 32 Shuningdin kéyin, barliq Israillar uning yénigha keldi; u waqitta Musa Perwerdigar özige Sinay téghida sóz qilghinida tapshurghan barliq emrlerni ulargha tapilidi. 33 Musa ulargha deydiqhinini dep tügetti. U [sözligen] yüzige bir chümperde tariwalghanidi; 34 Qachanki Musa Perwerdigar bilen sózlishishke uning huzurigha kirse, chümperdini éliwétetti, taki u yénip chiqquche shundaq bolatti; yénip chiqqanda özige néme tapilan'ghan bolsa, shuni Israillargha éytip béretti. 35 Israillar Musaning yüz térisining parqirap turghinini köretti; shunga Musa yene taki Perwerdigar bilen sözleshkili uning huzurigha kirgüche yüzige chümperde tariwalattdi.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yighip ulargha: — Perwerdigar silerge qilishqa buyrughan emrlar munulardur: — 2 Alte kün ish-emgek künü bolsun; lékin yettinchi künü silerge nisbeten muqeddes bir kün bolup, Perwerdigargha atalghan aram alidighan shabat künü bolsun. Herkim shu künide ish-emgek qilsa ölümge mehkum qilinsun. 3 Shabat künide barliq turalghuliringlarda hergiz ot qalimanglar, — dédi. 4 Musa Israillarning pütkül jamaitige sóz qilip mundaq dédi: — «Perwerdigar buyrughan emr mana shuki: — 5 Özünglarning aranglardin Perwerdigargha bir «kötürme hediye» keltürünglar; köngli xalighanlarning herbiri Perwerdigargha bir «kötürme hediye»sini keltürsun: yeni altun, kümüsh, mis, 6 kök, sösün we qızıl yip, aq kanap rext, öchke tiwiti, 7 qızıl boyalghan qochqar térisi, délfín térisi, akatsiye yaghichi, 8 chiraghdan üchün zeytun méyi, «mesihlesh méyi» bilen xushbuy üchün ishlitlidighan ésil dora-dermekler, 9 efodqa hem qoshén'gha ornitilidighan héqiq we bashqa yaqtlanri keltürünglar». 10 — «Aranglardiki barliq mahir ustilar kélip Perwerdigar buyrughanning hemmisini yasap bersun: 11 — [muqeddes] chédir bilen uning ichki we tashqi yopuqlirini, ilghulirini, taxtaylirini, baldaqlirini, xadilirini we bularning tegliklirini, 12 ehde sanduqi we uning baldaqlirini, «kafaret texti»ni, «ayrima perde-yopuq»ni, 13 shire we uning baldaqlirini, uning barliq qachaquchilirini we «teqdim nanliri»ni, 14 yoruqluq üchün yasalghan chiraghdan we uning eswablirini,

uning chiraghłiri we chiragh móyini, **15** xushbuygah we uning baldaqlırını, «Mesihlesh móyi»ni, dora-dermeklerdin ishlen'gen xushbuynı, muqeddes chédirining kirish éghizidiki «ishik perdisi»ni, **16** köydürme qurbanlıq qurban'gahi we uning mis shalasını, baldaqlırını we barlıq eswablırını, yuyunush dési we uning teglikini, **17** hoylining perdilirini, uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining kirish éghizidiki perdini, **18** chédirning mix-qozuqlırını, hoylining mix-qozuqlırını, shundaqla barlıq tanılırını, **19** toqlidighan kiyimler, yeni muqeddes jayning xizmitige kahinliq xizmitide kiyilidighan, Harun kahinning muqeddes kiyimlirini hem uning oghullirining kiyimlirini teyyar qilsun». **20** Shuning bilen pütkül Israil jamaiti Musanıng yénidin chiqip kétishti. **21** Andin köngli tartqanlarning herbiri, rohi özlirige türkte bolghanlarning herbiri kélip, jamaet chédirini yasashqa, shundaqla chédirning xizmitide ishlitlidighan barlıq seremjanlarnı yasashqa we muqeddes kiyimlerni tikishke Perwerdigargha atalghan «pullanglatma hediye»ni keltürgili turdi. **22** Ular erlermu, ayallarmu kélip, sunushqa köngli xush bolghanlarning herbiri hediye keltürüp, bulapka, zire-halqa, üzük, zunnar-bilezik qatarlıq herxil altun buyumlarnı élip keldi; altunni «kötürme hediye» qılıp béréy dégenlerning herbiri uni Perwerdigargha sundı. **23** Kimde kök, sösün, qızıl yip bilen aq kanap rext, öchke tiwiti, qızıl boyalghan qochqar térisi we délfin térisi bolsa, shularını élip kéléşti. **24** Kümüş ya mistin kötürme hediye keltürey dégenlerning herbiri shuni Perwerdigargha hediye qılıp sundı. Kimde chédirning xizmitide ishlitlidighan herxil seremjanlarga yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi. **25** Qoli chéwer ayallarning herbiri öz qollırı bilen égirip, shu égirgen yip we rextlerni, yeni kök, sösün we qızıl yip bilen aq kanap rextlerni keltürdü, **26** Shuningdek köngli qozghalghan ayallarning hemmisi hünirini ishlitip öchke tiwitidin yip égirishti. **27** Emirler efod we qoshén'gha ornitilidighan héqıqlar we yaqtılnı, **28** dora-dermeklerni, chiraghqa we mesihlesh móyığha ishlitlidighan zeytun móyini, xushbuygha ishlitlidighan ésil dora-dermeklerni keltürdü. **29** Shu teriqide Israillar Perwerdigar Musanıng wasitisi bilen buyrughan ishlarning herqaysığha bir nerse bérishke köngli tartqan bolsa, er bolsun ayal bolsun herbiri shuni élip kélip, Perwerdigargha atap ixtiyariy hediye berdi. **30**

Andin Musa Israillargha mundaq dédi: — «Mana, Perwerdigar Yehuda qebilisidin xurning newrisi, Urining oghli Bezalelni ismini atap chaqırıp, **31** uni Xudanıng Rohı bilen toldurup, uningha danalıq, eqıl-paraset, ilim-hékmet igilitip, uni hertürlük ishni qılıshqa qabiliyetlik qılıp, **32** uni türlüktürlük hünerlerni qılalaydighan — altun, kümüş we mis ishlirini qılalaydighan, **33** yaqtılnı késip-oyalaydighan, zinnet buyumlırıgha ornitalaydighan, yaghachlarga neqish chiqıralaydighan, herxil hüner ishlirini qamlashturalaydighan qıldı. **34** U yene uning könglige, shuningdek hem Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabning könglige [bashqılargha] hüner öğitish niyet-istikini sélip, **35** ularning köngüllirini danalıq-hékmet bilen toldurup, ularnı herxil neqqashlıq-oymichılıq ishlırıgha mahir qılıp, kök, sösün we qızıl yip bilen aq kanap rext bilen keshtichilik qılıshqa hemde bapkarlıqqa iqtidarlıq qıldı. Shuning bilen ular herxil hüner ishlirining we herxil layihilesh ishlirining höddisidin chiqalaydighan boldı.

36 Shuning bilen Bezalel we Oholiyablar, shuningdek

Perwerdigar muqeddes chédir yasashning herxil ishlırıgha kérek bolghan danalıq-hékmet we eqıl-parasetni ata qılghan mahir ustilarning herbiri ularıgha qoshulup, shu ishni uning emr qılghını boyiche emelge ashuridu». **2** Shu waqitta Musa Bezalel we Oholiyabni, shundaqla Perwerdigar danalıq-hékmet bilen köngüllirini toldurghan, köngli özini shu ishni qılıshqa qatnishishqa dalalet qılghan barlıq hünerwen-kasiplarını chaqırıp yighthi. **3** Ular kélip muqeddes chédirni yasashqa, shundaqla uning ish-xizmetlirige kéreklik seremjanlarnı yasashqa Israillar élip keltürgen barlıq «kötürme hediye»lerni Musadın tapshuruwaldı. Israil xelqi yenila öz meyli bilen her künü etigini Musagha ixtiyariy hediye keltürüp turattı. **4** Andin muqeddes chédirning ishlirini qiliwatqan ustilarning hemmisi qolidiki ishini qoyup qoyup kélip, **5** Musagha: — Xelqning élip kelgini Perwerdigar bizge qılıshqa buyrughan ishni pütküzüşke éhtiyaj bolghinidin köp éship ketti! — déyishti. **6** Andin Musa emr qılıp, pütkül chédirgah boyiche: «Mana, er bolsun, ayal bolsun, héchkim muqeddes chédirni yasash üchün «kötürme hediye» süpitide yene héchqandaq nerse teyyarlap kelmisun!» dep jakarlatti. Buning bilen köpçilik hediyeler keltürüshtin toxtitildi. **7** Chünki ular teyyarlıghan matériyallar pütkül qurulush

ishigha yétetti, hetta éship qalatti. **8** Muqeddes chédirning qurulush ishini qiliwatqan ustilarning herbiri népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen on parche yopuq yasap, kérublarning süritini yopuqlargha chéwerlik bilen layihilep nepis qilip keshtilep chiqti. **9** Herbir yopuqning uzunluqi yigirme sekkiz gez, kengliki töt gez bolup, herbir yopuq oxshash chong-kichiklikte qilindi. **10** [Bezalel] yopuqlarning beshini bir-birige ulidi, qalghan besh yopuqnemu hem bir-birige ulidi. **11** U ulap chiqilghan birinchi chong parchining eng chétidiki qismining bir teripige renggi kök izmilerni qadidi, shuningdek ulap chiqilghan ikkinchi chong parchining eng chétidikisining bir teripigimu shundaq qildi. **12** Birinchi chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadidi, ikkinchi chong parchining eng chétidikisigimu ellik izme qadidi. Izmiler bir-birige udulmuudul qilindi. **13** Muqeddes chédir bir pütün bolsun üchün u altundin ellik ilghu yasap, ikki parche yopuqni shu ilghular bilen bir-birige tutashturdi. **14** U muqeddes chédirni yépish üchün öchke tiwitudin yopuqlarni yasidi; yopuqtin on bir parche yasidi. **15** Yopuqlarning herbirining uzunluqi ottuz gez, kengliki töt gez bolup, on bir yopuqning hemmisi oxshash chong-kichiklikte qilindi. **16** Yopuqlarning beshini u ulap bir qilip, qalghan alte yopuqnemu ulap bir qildi. **17** U birinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme, ikkinchi ulap chiqilghan chong parchining eng chétidiki qismiga ellik izme qadidi. **18** U chédir bir pütün bolsun üchün hem mistin ellik ilghu yasap, ikki chong parchini ulap qoydi. **19** U buningdin bashqa chédirgha qizil boyalghan qochqar térisidin yopuq yasap yapti, andin uning üstidinmu délfin térisidin yosalghan yene bir yopuqni qaplidi. **20** U muqeddes chédirning tik taxtaylirini akatsiye yaghichidin yasap tiklidi. **21** Herbir taxtayning uzunluqi on gez, kengliki bir yérим gez qilindi. **22** Herbir taxtayning ikkidin turumi bar idi, her ikki taxtay shular bilen bir-birige chétildi; u chédirning barlıq taxtaylirini shundaq yasidi. **23** U chédirning taxtaylirini shundaq yasidi; yigirmisi jenub terepke ornitildi; **24** u bu yigirme taxtayning tégige kümüshtin qiriq teglik yasidi; bir taxtayning [astidiki] ikki turumi üchün ikkidin teglik, yene bir taxtayning ikki turumi üchün ikkidin teglikni yasidi. **25** Shuningdek u chédirning udul teripige, yeni shimal teripige yigirme taxtay yasidi, **26** shundaqla bularning

qiriq teglikini kümüshtin yasidi; bir taxtayning tégige ikkidin teglik, yene bir taxtayning tégige ikkidin teglik orunlashturuldi. **27** Chédirning keyni teripige, yeni gherb terepke alte taxtayni yasap ornatti. **28** U chédirning keyni teripidiki ikki bulunggha ikki taxtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung taxtayliri astidin üstigiche ikki qat qilip [taxtaylarni] özara chétishturdi, üsti bir halqigha béktildi. U her ikkisini shundaq yasap, ikki bulunggha ornatti. **30** Shunglashqimu u teripide sekkiz taxtay boldi, ularning kümüshtin yosalghan on alte teglik bar idi; bir taxtayning tégide ikki teglik, yene bir taxtayning tégide ikki teglik bar idi. **31** Buningdin bashqa u akatsiye yaghichidin baldaq yasidi; chédirning bu teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, **32** chédirning u teripidiki taxtaylarga besh baldaqni, chédirning arqa teripidiki taxtaylarga, yeni gherb teripidiki taxtaylarga besh baldaqni yasidi. **33** U taxtaylarning otturidiki ottura baldaqni bu tereptin u terepke yetküüp yasidi. **34** U taxtaylarni altun bilen qaplap, baldaqlar ötküzülidighan halqilarни altundin yasap, baldaqlarni altun bilen qaplidi. **35** U népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi; uni kérublarning süritini chéwerlik bilen layihilep nepis qilip chüshürtip, keshtilep chiqardi. **36** Uni éshiqqa u akatsiye yaghichidin töt xada yasap, altun bilen qaplidi. ularning ilmekliri altundin yasaldi; xadilargha u kümüshtin töt teglikni quyup yasidi. **37** U chédirning kirish éghiziga nepis toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup ishlen'gen bir perde yasidi, uni keshtichige keshtiletti. **38** U yene bu perdining besh xadisini ilmekliri bilen qoshup yasidi; ularning bashlirini we baldaqlarını altun bilen qaplidi; ularning besh teglikli mistin yasaldi.

37 Andin Bezalel ehde sanduqini akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki yérим gez, égizlikli bir yérим gez, kengliki bir yérим gez idi. **2** U uning ichi we sirtini sap altun bilen qaplidi, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. **3** U uning üchün altundin töt halqa quyup, ularni uning töt chétiqigha békitti; bir teripige ikki halqa, yene bir teripige ikki halqa békitti. **4** U hem akatsiye yaghichidin ikki baldaq yasap, her ikkisini altun bilen qaplidi; **5** andin sanduq ular arqılıq kötürülsün dep, baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqiliridin ötküzüüp qoydi. **6** U [sanduqning yapquchi süpitide] altundin uzunluqi ikki yérим gez, kengliki

bir yérim gez bolghan bir «kafaret texti» yasidi. 7 U ikki kérubni altundin soqup yasidi; ularni kafaret textining ikki teripige ornatti; 8 bir kérubni bir teripige, yene bir kérubni yene bir teripige ornatti. U ikki teripidiki kérublarni kafaret texti bilen bir gewde qildi. 9 Kérublar bir-birige yüzlinip, qanathirini kafaret textining üstige kérip, qanatlari bilen uni yéip turattı; kérublarning yüzü kafaret textige qaritildi. 10 U hem shireni akatsiye yaghichidin yasidi; uning uzunluqi ikki gez, kengliki bir gez, égizliki bir yérim gez idi. 11 U uni sap altun bilen qaplap, uning üstünki qismining chörisige altundin girwek chiqardi. 12 U shirening chörisige töt ilik égizlikte bir lew yasidi; bu lewning chörisigimu altundin bir girwek chiqardi. 13 U shirege altundin töt halqa yasap, bu halqilarni shirening töt burjikidiki chétiqqa ornatti. 14 Shireni kötürushke baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar shire léwige yéqin béktildi. 15 Shire üchün u baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qapli; shire ular bilen kötürületti. 16 U shirening üstige qoyulidighan barliq buyumlarni, yeni légenlirini, qacha-qucha texsilirini, [«sharab hediyliri»ni] quydighan qedeh we piyalilerning hemmisini sap altundin yasidi. 17 U hem chiraghdanni sap altundin yasidi; chiraghdanni soqup yasidi; chiraghdanning puti, gholi, qedehliri, ghunchiliri we gülliri bir pütün altundin soqildi. 18 Chiraghdanning gholining ikki yénidin alte shaxche chiqirildi – chiraghdanning bir yénidin üch shaxche, uning yene bir yénidin üch shaxche chiqirildi; 19 bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi, yene bir yénidiki herbir shaxchide badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan üch qedeh chiqirildi. Chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining hemmisi shundaq yasaldi. 20 Chiraghdanning [gholidin] badam güli sheklide ghunchisi we chéchiki bolghan töt qedeh chiqirildi. 21 Bulardin bashqa [birinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche, [üchinchi] ikki shaxchining astida bir ghunche yasalghanidi; chiraghdan'gha chiqirilghan alte shaxchining astining hemmisi shundaq idi. 22 Uning shu ghunchiliri hem shaxchiliri chiraghdan bilen bir gewde qilindi – bir pütün sap altundin soqup yasaldi. 23 U chiraghdanning yette chirighini, shundaqla uning pilik qaychiliri bilen küldanlirini sap altundin yasidi. 24 U chiraghdan we uning

barliq eswablirini bir talant sap altundin yasidi. 25 U yene xushbuygahni akatsiye yaghichidin yasidi. Uning uzunluqi bir gez, kengliki bir gez, égizliki ikki gez bolup, töt chasa qilip yasaldi; [töt burjikidiki] münggüzler uning bilen bir pütün qilip yasaldi. 26 U uni, yeni uning üstini, töt etrapini hem münggüzlerini sap altun bilen qapli; uning üstü qismining chörisige altundin girwek chiqardi. 27 Uningha altundin ikki halqa yasap, uning girwikining astigha békitti; ularni ikki yénigha udulmu'udul békitti. Xushbuygahni kötüridighan ikki baldaqni sélish üchün bularni xushbuygahning ikki teripige orunlashturdi. 28 U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, altun bilen qapli. 29 U hem muqeddes Mesihlesh méyini yasidi, andin etirchi chiqarghandek dora-dermeklerni tengshep sap xushbuyni yasidi.

38 U köydtürme qurbanlıq qurban'gahini akatsiye yaghichidin yasidi. Qurban'gah töt chasa bolup, uzunluqi besh gez, kengliki besh gez, égizliki üch gez qilindi. 2 U uning töt burjikige qoyulidighan münggüzlerini yasidi; münggüzliri qurban'gah bilen bir gewde qilindi. Qurban'gahni mis bilen qapli. 3 U qurban'gahning barliq eswablirini – uningha xas bolghan daslarni, gürjeklerni, korilarni, laxshigirlarni we otdanlarnimu yasidi; uning barliq eswablirini mistin yasidi. 4 Qurban'gah üchün mistin bir shala yasidi; shalani qurban'gahning qap bélining astidiki girwektin töwenrek turidighan qildi; shala qurban'gahning del otturisida idi. 5 U shalaning töt burjikige baldaqlar ötküzüldighan töt mis halqini quyup yasidi. 6 U baldaqlarni akatsiye yaghichidin yasap, ularni mis bilen qapli. 7 Andin u qurban'gahni kötürush üchün baldaqlarni qurban'gahning ikki yénidiki halqilargha ötküzütip qoydi. U qurban'gahni taxtaylardin, ichini bosh qilip yasidi. 8 U yene yuyunush désini mistin, uning teglikinimu mistin yasidi; u bularni «körüşhüş chédiri»ning kirish éghizining alida xizmette bolghan ayallarning mis eynekliridin yasidi. 9 Andin u chédirning hoylisinimu yasidi. Hoylining jenubigha, yeni jenubqa yüzlen'gen teripige népiz toqulghan aq kanap rexttin perdlerni yasidi; uning uzunluqi yüz gez idi. 10 Perdlerni ésisqa yigirme xada we xadilarning yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqlari kümüshtin yasalghanidi. 11 Shuningha oxshash shimal teripidimu uzunluqi yüz gez kéléidighan perde bar idi. Perdlerni ésisqa yigirme xada we xadilarning

yigirme teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasalghanidi. **12** Shuninggha oxshash gherb teripide uzunluqi ellik gez kélédighan perde bar idi; perdilerni éshishqa on xada we xadilarning on teglikini u mistin yasidi. Xadilarning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasaldi. **13** Hoylining sherq teripi, yeni kün chiqishqa yüzlen'gen teripining kengliki ellik gez idi. **14** Bir teripide on besh gez kélédighan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch teglik bar idi. **15** Yene bir teripidimu on besh gez kélédighan perde bolup, uning üch xadisi bilen üch teglik bar idi. **16** Hoylining chörisidiki perdilerning hemmisi népiz toqulghan aq kanap rexttin tikilgenidi. **17** Hoylining chörisidiki hemme xadilarning teglikki mistin, ularning ilmekliri we baldaqliri kümüshtin yasaldi; xadilarning bashlirimu kümüshtin qaplan'ghanidi. Hoylining chörisidiki hemme xadilar kümüshtin yasalghan baldaqlar bilen bir-birige chétildi. **18** Hoylining kirish éghizidiki perde népiz toqulghan aq kanap rextke kök, sösün we qizil yiplar arilashturulup, keshtichiler teripidin keshtilendi; uning uzunluqi yigirme gez, égizlikli hoylidiki perdilerning égizlikige oxshash bolup besh gez idi. **19** Uning töt xadisi bilen mistin yasalghan töt teglik bar idi; xadilarning ilmekliri kümüshtin yasaldi, ularning bashliri kümüshtin qaplandi we baldaqliri kümüshtin yasaldi. **20** Muqeddes chédirning hem chörisidiki hoylining barliq miq-qozuqliri mistin yasaldi. **21** Muqeddes chédir, yeni «höküm-guwahliqi chédiri» üchün atalghan matériyallarning sani töwende xatirilen'gen (ular Musaning buyruqi bilen, kahin Harunning oghli Itamarning qol astidiki Lawiyalar mes'ul bolup sanaqtin ötküzüllip, [Xudagh] atalghanidi): — **22** Yehuda qebilisidin bolghan Xurning newrisi, Urining oghli Bezalel Perwerdigar Musagha buyrughanning hemmisini ada qildi; **23** Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyab uning yardenchisi idi; u bolsa neqqashliq-oymichiliq ustisi, layihiligüchi hemde kök, sösün, qizil yiptin aq kanap rextke keshte tikeleydighan usta idi. **24** Muqeddes chédirni yashashqa ishlitilgen altun, yeni «pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen altunning hemmisi muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yigirme toqquz talant yette yüz ottuz shekel idi. **25** Jamaet arisidin sanaqtin ötküzülgan ademler teripidin keltürülgen kümüshtin bolsa muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche bir yüz talant

bir ming yette yüz yetmish besh shekel idi. **26** Bu kümüş nopusi royxetke élin'ghan kishilerdin élin'ghanidi — démek, kimki yigirme yash ya uningdin chong, sanaqtin ötküzülgelerning herbiri bir béka, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche yérim shekel kümüshtin berdi. Sanaqtin ötken kishi alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi idi. **27** Muqeddes jayning tegliklirini hem otturisidiki perdining tegliklirini quyushqa yüz talant kümüsht ketti; yüz talant kümüshtin yüz teglik yasilip, herbir teglik üchün bir talant ishlitildi. **28** U qalghan bir ming yette yüz yetmish besh shekel kümüshtin xadilarning ilmeklirini yasidi, ularning bashlirini qaplidi, shuningdek ularni bir-birige chatidighan baldaqlarni yasidi. **29** «Pulanglatma hediye» süpitide keltürülgen mis bolsa yetmish talant, ikki ming tööt yüz shekel chiqtı. **30** Buningdin u jamaet chédirining kirish éghizining tegliklirini, mis qurban'gahni, uning mis shalasi we qurban'gahning barliq eswablirini, **31** hoylining chörisidiki xada tegliklirini, hoylining kirish éghizidiki tegliklerni, chédirning barliq qozuqlirini we hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisini yasidi.

39 Perwerdigar Musagha buyrughinidek kök, sösün we qizil yiplar ishlitilip, muqeddes chédirning xizmitide kiyilidighan [kahinliq] kiyimler, shundaqla Harunning muqeddes kiyimliri teyyar qilindi. **2** [Bezalel] altun we kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rextlerdin efodni yasap teyyarlıdı. **3** Ular altunni soqup népiz qılıp, uni késip yip qıldı, andin bularni mahirliq bilen kök yiplar, sösün yiplar we qizil yiplardin aq kanap rextke lahayilen'gen nusxilar üstige toquği. **4** Ular efodning [aldi we keyni] qismini bir-birige tutashturup turidighan ikki mürilik tasma yasidi; efodning ikki teripi bir-birige tutashturuldi. **5** Efodning üstige baghlaydighan belwagh efod bilen bir pütün qilin'ghan bolup, uningha oxshash sipta ishlinip, altun we kök, sösün, qizil yiplar we népiz toqulghan aq kanap rexttin yasaldi; hemmisi Perwerdigar Musagha buyrughinidek qilindi. **6** Ular ikki aq héqiqni ikki altun közlükke ornitip, ularning üstige xuddi möhür oyghandek Israilning oghullirining namlirini oyup yasidi. **7** Israilning oghullirigha esletme tash bolsun üchün, Perwerdigar Musagha buyrughandek ikki yaqutni efodning ikki mürilik tasmisigha békütip qoydi. **8** U qoshénni chéwer qollargha nepis qılıp keshtilitip yasidi; uni efodni ishligén usulda altun we

kök, sösün, qizil yiplar bilen népiz toqulghan aq kanap rexttin yasidi. **9** Ular qoshénni ikki qat, töt chasa qilip yasidi; ikki qat qilin'ghanda uzunluqi bir ghérich, kenglikimu bir ghérich kélétti. **10** Uning üstige töt qatar qilip góherlerni ornatti: — bir qatardikisi qizil yaqut, sériq góher we zumretler idi; bu birinchi qatar idı. **11** Ikkinchı qatarqha kök qashtéshi, kök yaqut we almas, **12** üchinchı qatarqha sösün yaqut, piroza we sösün kwarts, **13** tötinchi qatarqha béril yaqut, aq héqiq we anartash ornitildi; bularning hemmisi altun közlükke békitledi. **14** Bu góherler Israilning oghullirining namlirigha wekil qilinip, ularning sanidek on ikki bolup, möhür oyghandek herbir góherge on ikki qebilining nami bardin-bardin püttüldi. **15** Ular qoshén'gha shoyndeik éshilgen sap altundin [ikki] éshilme zenjir yasidi; **16** ular qoshén'gha altundin ikki közlük we ikki halqa étip, ikki halqini qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikige békitti; **17** andin shu altundin éshilip yasalghan ikki zenjirni qoshénning [yuqiriqi] ikki burjikidiki halqidin ötküzüp, **18** éshilgen shu zenjirlerning ikki uchini ikki közlükke béküp, [közlüklerni] efodning ikki mürilik tasmisining aldi qismiga ornatti. **19** Buningdin bashqa ular altundin ikki halqa yasap, ularni qoshénning [asti teripidiki] ikki burjikige békitti; ular efodqa tégişip turidighan qilinip ichige qadaldi. **20** Mundin bashqa ular altundin [yene] ikki halqa yasap, ularni efodning ikki mürilik tasmisining aldi töwenki qismiga, efodqa ulinidighan jaygha yéqin, keshitilen'gen belwaghdin égizrek qilip békitti. **21** Ular qoshénning efodning belwéghidin yuqiriraq turushi, qoshénning efodtin ajrap ketmesliki üchün kök shoyna bilen qoshénning halqisini efodning halqisigha chétip qoydi. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **22** [Bezalel] efodning [ichidiki] tonni pütünley kök renglik qildi. **23** Tonning [bashqa kiyilidighan] töshüki del otturisida, xuddi sawutning yaqisidek ishlen'genidi; yirtilip ketmesliki üchün uning chörisige pewaz ishlendi. **24** Ular tonning étikining chörisige kök, sösün we qizil yiptin anarlarni toqup ésip qoydi. **25** Ular hemde altun qongghuraqlarni yasap, qongghuraqlarni tonning étikining chörisige, anarlarning arılıqigha bardin ésip qoydi; her ikki anarning otturisigha bir qongghuraq ésip qoyuldi. **26** [Qahinliq] xizmitige ait [qongghuraqlar] tonning étikining chörisige békitledi; bir altun qongghuraq, bir anar, bir altun qongghuraq, bir anar qilip békitledi; hemmisi Perwerdigarning

Musagha buyrughinidek qilindi. **27** Ular Harun bilen uning oghullirigha népiz toqulghan aq kanap rexttin xalta köngleklerni tiktı; **28** sellini aq kanap rextte yasidi, shundaqla chirayliq égiz böklerni aq kanap rextte, tamballarni népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarlıdı; **29** buningdin bashqa ular belwaghnimu kök, sösün we qizil yip arilashturulup keshtilen'gen, népiz toqulghan aq kanap rextte teyyarlıdı; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **30** Ular yene nepis taxtayni, yeni muqeddes otughatni sap altundin yasap, uning üstige möhür oyghandek: «Perwerdigargha muqeddes qilindi» dep oyup pütti; **31** ular otughatqa kök renglik yipni baghlap, uning bilen otughatni sellige taqidi, bular Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. **32** Shu teriqide jamaetning ibadet chédirining hemme qurulushi pütküzüldi; Israillar Perwerdigarning Musagha buyrughinining hemmisini shu boyiche qildi; shu teriqide hemmisini püttürdi. **33** Ular chédirni Musaning yénigha élip keldi — chédir yopuqlırını, uning barlıq eswablırını, ilmeklirini, taxtaylirini, baldaqlırını, xadiliri bilen tegliklirini, **34** shuningdek qizil boyalghan qochqar térisidin yasalghan yopuq bilen délfın térisidin yasalghan yopuqni, «ayrima perde»ni, **35** ehde sanduqi we uning baldaqlırını, «kafaret texti»ni, **36** shire we uning barlıq eswablırını, shundaqla «teqdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasalghan chiraghdan bilen uning chiraghlırını, yeni üstige tizilghan chiraghlarını, uning barlıq eswablırı hem chiragh méyini, **38** altun xushbuygah, mesihlesh méyi, dora-dermeklerdin yasalghan xushbuynı, chédirning kirish éghizining perdisini, **39** mis qurban'gah bilen uning mis shalasını, uning baldaqlırı bilen hemme eswablırını, yuyush dési bilen uning teglikini, **40** hoylining chörisidiki perdilerni, uning xadiliri we ularning tegliklirini, hoylining kirish éghizining perdisi bilen hoylining tanılıri we quoqlırını, muqeddes chédirning, yeni jamaet chédirigha ait xizmetke ishlitlidighan barlıq eswablarnı, **41** muqeddes jaygha ait xizmet üchün tikilgen kahinliq kiyimini, yeni Harun kahinning muqeddes kiyimli bilen uning oghullirining kahinliq kiyimlını bolsa, hemmisi élip keldi. **42** Bu ishlarning hemmisini Israillar Perwerdigarning Musagha barlıq buyrughanlıri boyiche ene shundaq ada qilghanidi. **43** Musa ishlarning hemmisige tepliliq qaridi, mana, ular Perwerdigarning buyrughini boyiche bu ishlarnı

pütküzgenidi; buyrulghandek, del shundaq qilghanidi; Musa bularni körüp, ulargha bext-beriket tilep dua qildi.

40 Andin Perwerdigar Musagha mundaq emr qildi:

— 2 Birinchi ayning beshi, ayning birinchi künü sen jamaet chédirining muqeddesxanisini tikligin. 3 Höküm-guwahliq sanduqini uning ichige qoyup, ichki perde arqiliq ehde sanduqini tosup qoyghin; 4 shireni chédirning ichige ekip, üstige tizilidighan nersilerni tizghin; andin chiraghdanni ekip, üstige chiraghlarini orunlashturghin. 5 Altun [bilen qaplan'ghan] xushbuy köydürgüchi qurban'gahni höküm-guwahliq sanduqining uduligha tiklep qoyghin; chédirning kirish éghizining perdisini ésip qoyghin. 6 Köydürme qurbanliq qurban'gahini muqeddesxanining, yeni jamaet chédirining kirish éghizining aldigha qoyghin; 7 andin yuyush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha orunlashturup, su tosheturup qoyghin. 8 Hoylining chörisige perdilerni békütip, hoylining kirish éghizining perdisini asqin; 9 andin «mesihlesh méyi»ni élip, ibadet chédiri we uning ichidiki barlıq nersilerni mesihlep, uni we barlıq hemme eswablirini Xudagha atap muqeddes qilghin. Shundaq qilip [pütkül chédir] muqeddes bolidu. 10 Sen köydürme qurbanliq qurban'gahini, shundaqla uning barlıq eswablirini mesihlep, uni [Xudagha atap] muqeddes qilghin; buning bilen qurban'gah «eng muqeddes nersiler» qatarida bolidu. 11 Sen yene yuyunush dési we uning teglikini mesihlep muqeddes qilghin. 12 Andin Harun bilen uning oghullirini jamaet chédirining kirish éghizigha yéqin ekip, ularni su bilen yughin; 13 Harun'gha muqeddes kiyimlerni kiydürüp, Manga kahinliq xizmette bolushi üçhün uni mesihlep, [Manga ayrip] muqeddes qilghin. 14 Andin uning oghullirini élip kirip, ulargha xalta könleklerni kiydürüp, 15 ularning atisini mesihliginingdek Manga kahinliq xizmitide bolushi üçhün ularnimu mesihligin. Shuning bilen ularning bu mesihlinishi ular üçhün ewladtin ewladqiche ebediy kahinliqning [belgisli] bolidu. 16 Musa shundaq qildi; Perwerdigar uninggha néme buyrughan bolsa, u shundaq beja keltürdi. 17 Shundaq boldiki, ikkinchi yilning birinchi éyida, ayning birinchi künide ibadet chédiri tiklendi. 18 Musa chédirini tikip, tegliklirini orunlashturup, taxtaylirini tizip, ularning baldaqlirini békütip, xadilirini tiklidi. 19 Muqeddes chédirning üstige [ichki] yopuqni

yapti, andin uning üstige tashqi yopuqni yépip qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 20 Andin u höküm-guwahliqni élip, uni sanduq ichige qoydi; baldaqlarni ehde sanduqning üstige orunlashturdi. 21 Ehde sanduqini muqeddes chédir ichige élip kirip, otturigha «ayrima perde»ni tartti; shundaq qilip u höküm-guwahliq sanduqini perde arqiliq tosup qoydi. Hemme ish Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 22 U shireni jamaet chédirigha élip kirip, muqeddes jayning shimal teripige, [«eng muqeddes jay»diki] perdining sirtigha qoydi. 23 «Teqdim nanlar»ni shirening üstige, Perwerdigarning aldigha tizip qoydi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 24 Andin u chiraghdanni jamaet chédirigha élip kirip, uni muqeddes jayning jenub teripige, shirening uduligha qoydi, 25 chiraghlarini Perwerdigarning aldigha orunlashturdi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 26 Andin u [xushbuyni köydürgüchi] altun qurban'gahni ichidiki perdining aldigha tikli; 27 Uning üstide ésil xushbuyni köydürdi; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 28 U ibadet chédirining kirish éghizigha perde tartti. 29 Andin köydürme qurbanliq qurban'gahini jamaet chédiridiki muqeddes jayning kirish éghizigha yéqin qoydi; uning üstide köydürme qurbanliq we qoshumche ashliq hediyesini ötküzdü; bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 30 Yuyunush désini jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisigha qoyup, yuyushqa ishilitlidighan suni dasqa toshquzup quydi. 31 Musa we Harun bilen uning oghulliri qachanla jamaet chédirigha kirse yaki qurban'gahqa yéqin barsa, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qollirini shu suda yuyatti. Bular Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qilindi. 33 Andin u chédir hem qurban'gahning etrapigha hoyla perdisini tiklep, hoylining kirish éghizining perdisini tartti. Shu teriqide Musa pütkül ishni tamamlandı. 34 Shuning bilen bulut jamaet chédirini qaplap, Perwerdigarning julasi ibadet chédirini toldurdi. 35 Bulut saye chüshürüp, Perwerdigarning julasi chédirni toldurghini üçhün, Musa jamaet chédirigha kirelmidi. 36 Qachanki bulut jamaet chédiridin kötürülse, Israillar seperge atlinatti. Herbir qétim seperde shundaq bolatti. 37 Bulut

kötürülmise ular qozghalmay, taki kötürlidighan kün'giche seperge chiqmaytti. **38** Chünki kündüzi Perwerdigarning buluti muqeddes chédir üstide turatti, kéchisi uning üstide ot körünnetti; pütkül Israel jemetining köz aldida ularning barliq qilghan seperliride shular körünnetti.

Lawiylar

1 We Perwerdigar Musani chaqirip jamaet chédiridin uningha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qilip ulargha mundaq dégin: — Eger silerdin biringlar Perwerdigarning aldigha bir qurbanliqni sunmaqchi bolsanglar, qurbanliqinglarni charpaylardin, yeni kala yaki ushshaq mallardin sunushunglar kerek. **3** Eger uning sunidighini kalilardin köydürme qurbanliq bolsa, undaqta u béjirim erkek haywanni keltürsun; uning Perwerdigarning aldida qobul bolushi üchün uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida sunsun. **4** U qolini köydürme qurbanliqning beshiga qoysun; shuning bilen qurbanliq uning ornigha kafaret bolushqa qobul qilinidu. **5** Andin u Perwerdigarning huzurida buqini boghuzlisun; kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini keltürüp, jamaet chédirining kirish aghzidiki qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **6** Andin [qurbanliq qilghuchi] köydürme qurbanliq qilin'ghan haywanning térisini soyup, ténnini parchilisun **7** we Harun kahinning oghulliri qurban'gahta ot qalap otning üstige otunlarni tizsun. **8** Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri gösh parchilirini, beshi we méyi bilen qoshup, qurban'gahdiki otning üstdikti otunning üstige tertip bilen tizip qoysun. **9** Lékin uning ich-qarni bilen pachaqlirini [qurbanliq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu. **10** Eger u köydürme qurbanliq qilish üchün ushshaq mallardin qoy ya öchke qurbanliq qilay dése, undaqda u béjirim bolghan bir erkikini keltürsun. **11** U uni qurban'gahning shimal teripide Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini élip, qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **12** [qurbanliq qilghuchi] bolsa göshni parchilap, beshi bilen méyini késip ayrisun. Andin kahin bularni élip qurban'gahtiki otning üstdikti otunning üstide tertip boyiche tizip qoysun. **13** Lékin uning ich-qarni bilen pachaqlarni [qurbanliq sun'ghuchi] suda yusun; andin kahin hemmisini élip kélip qurban'gahning üstide köydürsun. Bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha

xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu. **14** Eger [qurbanliq qilghuchi] Perwerdigargha atap uchar-qanatlardin köydürme qurbanliq qilay dése, undaqta u paxteklerdin yaki kepter bachkiliridin qurbanliq keltürsun. **15** Kahin uni qurban'gahning yénigha élip kélip, beshini tolghap üzüp uni qurban'gahning üstide köydürsun; uning qéni siqilip qurban'gahning témidha sürtülsun. **16** Lékin tashlıqini peyliri bilen qoshup qurban'gahning sherq teripidiki küllükke tashliwetsun; **17** u qurbanliqni ikki qanitining otturisidin yarsun, biraq uni ikki parche qiliwetmisun. Andin kahin buni élip qurban'gahdiki otning üstdikti otunning üstige qoyp köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan qurbanliq hésabida, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan köydürme qurbanliq bolidu.

2 Eger birkim Perwerdigarning huzurigha ashliq hediye sunmaqchi bolsa hediyesi ésil undin bolushi kerek; u uningha zeytun méyi quyup andin üstige mestiki salsun. **2** U uni élip kahinlar bolghan Harunning oghullirining aldigha keltürsun; andin [kahin hediye sun'ghuchining] yadlinishi üchün zeytun méyi ileshtürülgen undin bir changgal élip, hemme mestiki bilen qoshup, bu hediye qurban'gahta köydürsun; bu ot arqiliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan hediye bolidu. **3** Emma ashliq hediye qalghini bolsa, Harun bilen uning oghullirigha tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqiliq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **4** Eger sen tonurda pishurulghan nersilerdin ashliq hediye sunay déseng, ular zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin pishurulghan toqachlar yaki zeytun méyi sürülp mesihlen'gen pétir hemek nanlardin bolsun. **5** Eger séning keltüridighan hediye qazanda pishurulghan ashliq hediye bolsa undaqta u ésil un bilen zeytun méyida étilsun. **6** Sen uni oshtup üstige zeytun méyi quyghin; u ashliq hediye bolidu. **7** Séning keltüridighan hediye qazanda pishurulghan ashliq hediye bolsa undaqta u ésil un bilen zeytun méyida étilsun. **8** Shu yollarda teyyarlan'ghan ashliq hediyelemi Perwerdigarning huzurigha keltürigin; uni kahin'gha bergin, u uni qurban'gahqa élip baridu. **9** Kahin bolsa ashliq hediye qazanda pishurulghan ashliq hediye bolsa undaqta u ésil un bilen zeytun méyida étilsun. **10** Emma ashliq hediye qalghini bolsa,

Harun bilen uning oghullirigha tewe bolsun. Bu Perwerdigargha ot arqliq sunulghanlarning ichide «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **11** Siler Perwerdigarning huzurigha sunidighan herqandaq ashliq hediyeber échitqu bilen teyyarlanmisun. Chünki silerning Perwerdigargha otta sunulidighan hediyenglarning héchqaysisida échitqu yaki heselni köydürlüşke bolmaydu. **12** Bularni Perwerdigarning alidiga «deslepki hosul» süpitide sunsanglar bolidu, lékin ular xushbuy süpitide qurban'gahning üstide köydürlüp sunulmisun. **13** Séning herbir ashliq hediye tuz bilen tuzlinishi kérek; ashliq hediyeengni Xudayingning ehde tuzidin mehrum qilmay, hemme ashliq hediyeiringni tuz bilen tuzlighin. **14** Eger sen Perwerdigargha «deslepki hosul»din ashliq hediye sunay déseng, undaqta ziraetning yéngi pishqan kök beshini élip, danlarni otta qorup, ézip talqan süpitide sun'ghin; bu «deslepki hosul» hediyesi bolidu; **15** sen uningha zeytun méyi quyup üstige mestiki salghin; bu ashliq hediye bolidu. **16** Kahin bolsa uningdin, yeni qorup ézilgen danlar bilen zeytun méyidin bir qismini élip hemme mestiki bilen qoshup, bolarni «yadlinish ültüshi» süpitide köydürsun. Bu ot arqliq Perwerdigargha sunulghan hediye bolidu.

3 Birsining sunidighini inaqliq qurbanliqi bolsa, shundaqla kalilardin sunsa, u Perwerdigarning huzurigha békirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **2** U sunidighan bu haywanning beshiga qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish éghizi aldida boghuzlisun. Andin kahinlar bolghan Harunning oghulliri qénini qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **3** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip bégishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip **4** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekke bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **5** Harunning oghulliri bolsa bularni qurban'gahning üstige keltürüp ot üstige qoyulghan otunning üstidiki köydürme qurbanliqqa qoshup köydürsun. Bu ot arqliq sunulidighan, Perwerdigargha xushbuy chiqirilidighan qurbanliq bolidu. **6** Birsining Perwerdigargha qilidighan inaqliq qurbanliqi üchün sunidighini ushshaq maldin bolsa, undaqta u békirim bir erkikini yaki chishisini keltürsun. **7** Eger uning qurbanliqi qoy bolsa uni Perwerdigarning

alidiga keltürüp, **8** qurbanliq qilidighan bu haywanning beshiga qolini qoyup, andin uni jamaet chédirining kirish aghzining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **9** Sun'ghuchi kishi bu inaqliq qurbanliqidin Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini, yeni uning méyini élip bégishlisun, — pütün mayliq quyruqini uning omurtqisigha yéqin yerdin ajritip élip, ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip, **10** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekke bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **11** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan taam hediyesi bolidu. **12** Uning sunidighini öchke bolsa, buni Perwerdigarning huzurigha keltürsun. **13** U qolini uning beshiga qoyup, andin uni jamaet chédirining aldida boghuzlisun. Andin Harunning oghulliri qénini élip qurban'gahning üsti qismining etrapigha sepsun. **14** Andin sun'ghuchi kishi bu qurbanliqti Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye süpitide bir qismini élip bégishlisun, yeni ich qarnini yögep turghan mayni, shundaqla barliq ich méyini élip, **15** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekke bolghan chawa méyini késip, élip kelsun. **16** Kahin bularni qurban'gahning üstide köydürsun; bu otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan taam hediyesi bolidu. Mayning hemmisi Perwerdigargha tewedur. **17** Bu herqandaq turar jayinglarda silerge ebediy belgilime bolidu; siler héchqandaq may yaki qan yémeslikinglar kérek.

4 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Borsi bilmey ézip, Perwerdigar «qilma» dep buyrughan herqandaq emrlerdin birige xilapliq qilip sélip, gunah qilsa, [töwendikidek qilsun]: — **3** — eger mesihlen'gen kahin xelqni gunahqa putlashturidighan bir gunahni qilsa, undaqta u bu qilghan gunah üchün bir békirim yash torpaqni élip kélép, Perwerdigargha gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **4** U torpaqni jamaet chédirining kirish aghzining yénigha, Perwerdigarning alidiga keltürüp, qolini uning beshiga qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning huzurida boghuzlisun. **5** Andin mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina élip, jamaet chédiri ichige kötürüp aparsun; **6** kahin shu

yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni muqeddes jayning perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertiwe sepsun. 7 Shundaqla kahin qandin élip, jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; 8 andin u gunah qurbanliqi bolghan torpaqning ichidin hemme méyini ajritip chiqarsun — yeni ich qarnini yögep turghan may bilen qalghan ich méyi, 9 ikki börekni we ularning üstdidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkihe bolghan chawa méyini ajratsun 10 (xuddi inaqliq qurbanliqi bolghan kalining ichidiki may ajritilghandek); andin kahin bularni köydürme qurbanliq qurban'gahining üstide köydürsün. 11 Lékin torpaqning térisi bilen hemme göshi, bash bilen pachaqliri, ich qarni bilen zhinini, 12 yeni pütkül torpaqning qalghan qisimlirini chédirgahning sirtigha élip chiqip, pak bir yerge, yeni küller tökülidighan jayha élip chiqip, otunning üstide otta köydürsün. Bular küller tökülidighan jayda köydürüwétilsun. 13 Eger pütkül Israil jamaiti özi bilmigen halda ézip gunah qilghan bolsa, Perwerdigarning «qilma» dep buyrughan herqandaq emrlirige xilapliq ishlarining birini qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 14 shundaqla ularning sadir qilghan gunahı aydinglashqan bolsa, undaqtı jamaet gunah qurbanliqi süpitide bir yash torpaqni sunup jamaet chédirining aldiga keltürsün. 15 Jamaetning aqsaqalliri Perwerdigarning aldida qollirini torpaqning beshigha qoyup, andin torpaqni Perwerdigarning aldida boghuzlisun. 16 Mesihlen'gen kahin torpaqning qénidin azghina élip jamaet chédiri ichige élip kirsun; 17 shu yerde barmiqini qan'gha chilap, qanni [muqeddes jayning] perdisining aldida, Perwerdigarning huzurida yette mertiwe sepsun. 18 Shundaqla kahin qandin élip jamaet chédiri ichide Perwerdigarning aldida turghan xushbuygahning münggüzlirige sürsun. Torpaqning qalghan hemme qénini bolsa, jamaet chédirining kirish aghzining aldidiki köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun; 19 kahin [torpaqning] ichidin barliq méyini ajritip élip, qurban'gahning üstide köydürsün. 20 U gunah qurbanliqi bolghan ilgiriki torpaqni qilghinigha oxshash bu torpaqnimu shundaq qilsun; we del shundaq qilishi kérek; shu yol bilen kahin

ular üçün kafaret keltüridi; shu gunah ulardin kechürülidu. 21 Andin u torpaqni chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ilgiriki torpaqni köydürgendek bu torpaqnimu köydürsün. Bu jamaet üçün gunah qurbanliqi bolidu. 22 Eger bir emir bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 23 we qilghan gunahı özige melum qilin'ghan bolsa, undaqtı u özi qurbanliq üçün bějirim bir tékini sunsun; 24 u qolini tékining beshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliq qilinidighan haywanlarnı boghuzlaydighan jayha élip béríp Perwerdigarning aldida boghuzlisun. Bu bir gunah qurbanliqi bolidu. 25 Kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha azghina élip, uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; andin qalghan qénini köydürme qurbanliq qurban'gahining tüwige töküp qoysun. 26 U inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyini köydürgendek, uning barliq méyini qurban'gahta köydürsün. Bu yol bilen kahin uni gunahidin paklandurush üçün kafaret keltüridi we shu gunahı uningdin kechürülidu. 27 Eger puqlardıñ biri bilmey uning Xudasi Perwerdigarning «qilma» dégen herqandaq emrlirining birige xilapliq qilip sélip, gunahqa chüshüp qalsa, 28 we qilghan gunahı özige melum qilin'ghan bolsa, undaqtı u özining, yeni u sadir qilghan gunahı üçün qurbanliq qilishqa bějirim bir chishi öchkini sunsun; 29 u qolini gunah qurbanliqining beshigha qoyup, andin uni köydürme qurbanliqlarnı boghuzlaydighan jayha élip béríp boghuzlisun. 30 Andin kahin uning qénidin barmiqigha azghina élip uni köydürme qurbanliq qurban'gahining münggüzlirige sürüp qoysun; qalghan barliq qénini qurban'gahning tüwige töküp qoysun. 31 Inaqliq qurbanliqi qilin'ghan haywanning méyi ichidin ajritilghandek uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin uni Perwerdigarning aldida xushbuy keltürsün dep qurban'gahning üstide köydürsün. Shu yol bilen kahin uning üçün kafaret keltüridi; shu gunah uningdin kechürülidu. 32 Eger u kishi gunah qurbanliqi üçün qoza keltürüşni xalisa, bějirim bir chishi qozını sunsun. 33 U qolini gunah qurbanliqi [qozisining] beshigha qoyup, köydürme qurbanliqlar boghuzlinidighan jayha élip béríp, uni gunah qurbanliqi süpitide boghuzlisun. 34 Andin kahin gunah qurbanliqining qénidin barmiqigha

azghina élip uni köydürme qurbanlıq qurban'gahining müngüzlirige sürüp qoysun; uning qalghan barlıq qénini u qurban'gahning tüwige töküp qoysun. **35** Inaqlıq qurbanlıqi qilin'ghan qozining méyi ichidin ajritilgandek, uningmu hemme méyini ajritip chiqarsun; kahin bularını Perwerdigargha atap otta sunulidighan barlıq qurbanlıqlargha qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Shu yol bilen kahin uning sadir qilghan gunahı üçhün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürülidu.

5 Eger birsi melum ishqə guwahchi bolup, shundaqla uningha qesem buyrulghinida körgini yaki bilginidin melumat bermise, undaqta u qebihlikining jazasığha tartılıdu. **2** Eger birsi özi bilmey napak bir nersige técip ketse — meyli u napak bir haywanning jesiti bolsun, meyli napak bir charpayning jesiti bolsun, yaki napak bir ömiliğüchi haywanning jesiti bolsun, mushundaq nersige técip ketse umu napak sanılıp gunahkar hésablinidu; **3** eger shuningdek birsi özi tuymay melum kishining ademni napak qilidighan herqandaq nijasitige técip ketse, shundaqla u buni bilip yetse, undaqta u gunahkar hésablinidu. **4** Eger birsi aksız rewishte yaman yaki yaxshi bir ishni qilay dep qesem qilip salsa (kishiler hertürlük ish toghrisida aksız rewishte qesem qilishi mümkün), shundaqla u buni tonup yetse, u bu ishlar tüpeylidin gunahkar hésablinidu. **5** Birsi yuqırıqi herqaysı ishlarda men gunahkar boldum dep bilse, u öz gunahini «men mundaq gunah qıldım» dep iqrar qilsun; **6** andin özi sadir qilghan gunahining kafaret üçhün Perwerdigarning alıdığa «itaetsizlikni tiligüchi qurbanlıq» süpitide ushshaq maldin békirim bir qochqarnı itaetsizlik qurbanlıqi qilip keltürsun; shu itaetsizlik qurbanlıqi bolghan qochqarning bahasını sen muqeddes jaydiki shekelning ölcem birlikli boyiche kümüsh shekelge toxtatqın. **16** Andin shu kishi muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xatalıqidin bolghan ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning beshtin biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun. Bu yol bilen kahin itaetsizlik qurbanlıqi bolghan qochqarning wasitisi bilen uning üçhün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürülidu. **17** Eger birsi bilmey Perwerdigarning «qılma» dégen herqandaq emrlirining birerisige xilaplıq qilip, gunahkar bolghan bolsa u qebihlikining jazasığha tartılıdu; **18** shundaq bolsa, u ushshaq maldin sen toxtatqan qimmette békirim bir qochqarnı itaetsizlik qurbanlıqi qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning bilmey ötküzgen itaetsizlik üçhün kafaret keltüridu we shu itaetsizlik gunahı uningdin kechürülidu. **19** Bu itaetsizlik qurbanlıqi bolidu; chünki u derheqiqet Perwerdigarning alıdida itaetsizlik qilghan.

boyiche köydürme qurbanlıq qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning qilghan gunahı üçhün kafaret keltüridu we shu gunah uningdin kechürülidu. **11** Eger ikki paxtek yaki ikki bachkini keltürüşke qurbi yetmise, undaqta gunah qilghan kishi gunah qurbanlıqi üçhün ésil undin bir efahning ondin birini keltürsun; bu gunah qurbanlıqi bolghachqa u uning üstige zeytun méyi quymisun yaki üstige héchqandaq mestiki salmisun; chünki u gunah qurbanlıqi bolidu. **12** U uni kahinining qéshigha keltürsun we kahin buningdin [sun'ghuchining] «yadlinish ülüshi» süpitide bir changgal élip, shuni Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanlıqlargha qoshup, qurban'gahning üstide köydürsun. Buning özi gunah qurbanlıqi bolidu. **13** Bu yol bilen u shu gunahlardın qaysisini qilghan bolsa, kahin uning üçhün kafaret keltüridu. Ashlıq hediyeleldikige oxhash qalghan qismi kahin'gha tewe bolidu. **14** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **15** Birsi bilmey Perwerdigargha atalghan muqeddes nersilerge nisbeten itaetsizlik qilip gunah ötküzse, undaqta u Perwerdigarning alıdığa ushshaq maldin békirim bir qochqarnı itaetsizlik qurbanlıqi qilip keltürsun; shu itaetsizlik qurbanlıqi bolghan qochqarning bahasını sen muqeddes jaydiki shekelning ölcem birlikli boyiche kümüsh shekelge toxtatqın. **16** Andin shu kishi muqeddes nersilerge nisbeten ötküzgen xatalıqidin bolghan ziyanni toldursun, shundaqla ziyanning beshtin biri boyiche qoshup kahin'gha tölem tölisun. Bu yol bilen kahin itaetsizlik qurbanlıqi bolghan qochqarning wasitisi bilen uning üçhün kafaret keltüridu; shu gunah uningdin kechürülidu. **17** Eger birsi bilmey Perwerdigarning «qılma» dégen herqandaq emrlirining birerisige xilaplıq qilip, gunahkar bolghan bolsa u qebihlikining jazasığha tartılıdu; **18** shundaq bolsa, u ushshaq maldin sen toxtatqan qimmette békirim bir qochqarnı itaetsizlik qurbanlıqi qilip sunsun. Bu yol bilen kahin uning bilmey ötküzgen itaetsizlik üçhün kafaret keltüridu we shu itaetsizlik gunahı uningdin kechürülidu. **19** Bu itaetsizlik qurbanlıqi bolidu; chünki u derheqiqet Perwerdigarning alıdida itaetsizlik qilghan.

6 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Eger birsi gunah qilip Perwerdigarning alıdida wapasızlıq qilip, qoshnisi özige amanet yaki kapaletke bergen bir nerse yaki qoshnisidin zorawanlıq bilen buluwalghan melum bir nerse toghrisida yalghan

gep qilghan bolsa yaki qoshnisidin naheqliq bilen melum nersini tartiwalghan bolsa, **3** yaki yitip ketken bir nersini tépiwélip uningdin tansa yaki kishilerning gunah sadir qilghan herqandaq bir Ishi toghrisida yalghan qesem ichse, **4** U gunah qilghan ishta özini gunahkar dep tonup yetse, undaqtá u buliwalghan yaki naheq tartiwalghan nerse yaki uninggha amanetke bérilgen nerse bolsun, yaki yitip kétip tépiwalghan nerse bolsun, **5** yaki u herqandaq nerse toghrisida yalghan qesem ichken bolsun, uning hemmisini toluq bahasi boyiche tölisun, shundaqla shu bahaning beshtin bir qísmi boyiche qoshup tölisun; u itaetsizlik qurbanliqini qilghan künide tölemti igisige tapshurup bersun. **6** Andin u Perwerdigarning aldigha itaetsizlik qurbanliqi süpitide ushshaq maldin sen toxtatqan qimmet boyiche békirim bir qochqarni itaetsizlik qurbanliqi qilip kahinning qéshigha élip kelsun. **7** Kahin bu yol bilen uning üchün Perwerdigarning aldida kafaret keltürudu we u herqaysi ishta itaetsizlik qilghan bolsimu u uningdin kechürülidu. **8** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **9** Sen Harun bilen oghullirigha köydürme qurbanliq toghrisida emr qilip mundaq dégin: — Köydürme qurbanliq toghrisidiki qaide-nizam mundaq bolidu: — Köydürme qurbanliq pütün kéche tang atquche qurban'gahtiki ochaqning üstide köyüp tursun; we qurban'gahning otini öchürmey yéniq turghuzunglar. **10** Kahin kanap tonini kiyip, yalingachliqini yépip, saghrisighiche kanap ich tambal kiyip tursun; qurban'gahning üstidiki ot bilen köydürülgen köydürme qurbanliqning külini élip, qurban'gahning bir teripide qoysun; **11** andin kiyimlirini séliwétip bashqa kiyimlerni kiyip, külini chédirgahning sirtigha élip chiqip pakiz bir jayda qoysun. **12** Qurban'gahning oti bolsa hemishe yénip tursun; uni héch waqit öchürüshke bolmaydu, kahin özi her küni etigende uninggha otun sélip, üstige köydürme qurbanliqni tizsun we uning üstige inaqliq qurbanliqining méyini qoyup köydiursun. **13** Üzülmes bir ot qurban'gahning üstide hemishe köyüp tursun; u hergiz öchürülmisun. **14** Ashliq hediye toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Harunning oghulliridin biri uni Perwerdigarning aldigha, qurban'gahning aldigha keltürsun. **15** U ashliq hediye bolghan ésil un'gha qolini sélip uningdin shundaqla uningdiki zeytun méyidin bir changgal élip we hediyening üstidiki barlıq mestikini qoshup, bularni qurban'gah

üstide köydiursun; bu hediyening «yadlinish ülushi» bolup, Perwerdigarning aldida xushbuy keltürüş üchün qilin'ghan bolidu. **16** Éship qalghanlirini bolsa Harun bilen oghulliri yésun; u échitqu sélinmay pishurulup muqeddes bir jayda yéyilsun; ular uni jamaet chédirining hoylisida yésun. **17** U mutleq échitqusiz pishurulsun. Men otta Manga sunulidighan qurbanliq-hediyeler ichidin shuni ularning öz ülushi bolsun dep ulargha heq qilip berdim; u gunah we itaetsizlikni tiligüchi qurbanliqlargha oxhash «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **18** Harunning ewladidin bolghan erkeklerning hemmisi buningdin yésun; bu dewrdin-dewrge aranglarda ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulghanliridin bular ularning ülushi bolsun. Uninggha qol tegküzgüchi jezmen muqeddes bolushi kerek. **19** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **20** Harun Mesihlinidighan künide u we oghullirining Perwerdigarning aldigha sunidighini mundaq bolushi kerek: — Ular üzülmes ashliq hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin birini sunushi kerek; etigini yérimini, axshimi yene yérimini sunsun. **21** U tawida zeytun méyi bilen étilsun; u zeytun méyigha chilap pishurulghandin kényin sen uni élip kir; ashliq hediyening pishurulghan parchilirini xushbuy süpitide Perwerdigargha atap sun'ghin. **22** Harunning oghullirining qaysisi uning ornida turushqa Mesihlen'gen bolsa umu [hediyeni] shundaq teyyarlap sunsun; bu ebediy mutleq bir belgilime bolidu. Bu hediye Perwerdigargha atap toluq köydiürüsün. **23** Kahinning herbir ashliq hediyesi bolsa pütünley köydiürüsün; u hergiz yéyilmisun. **24** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **25** Harun bilen oghullirigha mundaq dégin: — Gunah qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — Gunah qurbanliqimi köydürme qurbanliq boghuzlinidighan jayda, Perwerdigarning aldida boghuzlansun; bu xil qurbanliq «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **26** Gunah qurbanliqini ötküzgüchi kahin özi uni yésun; qurbanliq muqeddes bir yerde, jamaet chédirining hoylisida yéyilsun. **27** Uning göshige qol tegküzgüchi herkim muqeddes bolmisa bolmaydu, shuningdek eger uning qéni birsining kiyimige chachrap ketse, undaqtá qan chéchilghan jay muqeddes bir yerde yuyulsun. **28** Qaysi sapal qazanda qurbanliq qaynitilip pishurulghan bolsa, u sundurulsun. Eger u mis qazanda qaynitip pishurulghan bolsa, u qirip sürülsün hem su bilen

yuyulsun. **29** Kahinlardin bolghan barliq er kishiler uningdin yése bolidu. Bu «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **30** Halbuki, muqeddes jayda kafaret keltürüsh üchün qéni jamaet chédirigha kirgüzülgən herqandaq gunah qurbanliqi bolsa, hergiz yéyilmisun, belki [pütünley] köydürülsun.

7 Itaetsizlik qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana mundaq: — Bu [qurbanliq] «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **2** Köydürme qurbanliq boghuzlinidighan jayda itaetsizlikni tilesh qurbanliqimu boghuzlinidu; [kahin] qénini qurban'gahning üsti qismining etrapiga sepsun. **3** [Qurbanliq qilghuchi kishi] barliq méyini sunsun; yeni mayliq quyruqi bilen ich qarnini yögep turghan mayni, **4** ikki börekni we ularning üstidiki hemde ikki yanpishidiki mayni ajritip, jigerning börekkičhe bolghan chawa méyini ajritip sunsun. **5** Kahin bularni Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq süpitide qurban'gahta köydürsun. Bu itaetsizlik qurbanliqi bolidu. **6** Kahinlardin bolghan er kishilerning hemmisi buni yésun; u muqeddes yerde yéyilsun; u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **7** Gunah qurbanliqi qandaq bolsa itaetsizlik qurbanliqimu shundaq bolidu; ular ikkisi toghrisidiki qaide-nizam oxshash; bu qurbanliq kafaret keltürüshke qurbanliq ötküzungüchi kahinning özige tewe bolsun. **8** Kahin birsining sun'ghan köydürme qurbanliqini ötküzgen bolsa, köydürme qurbanliqning térisi shu kahinning bolidu. **9** Tonurda pishurulghan herbir ashliq hediye, shundaqla qazanda yaki tawida étilgen herbir ashliq hediye bolsa uni ötküzgen kahinning bolidu, yeni kahinning özige tewe bolidu. **10** Herbir ashliq hediye, meyli zeytun méyi arilashturulghan bolsun, yaki quruq keltürülgen bolsun, bular Harunning oghullirining herbirige barawer böltüp bérilidu. **11** Perwerdigargha atap keltürülgen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mundaq: — **12** Sunmaqchi bolghan kishi uni teshekkür éytish üchün sunsa, undaqtu u «teshekkür qurbanliqi» bilen bille zeytun méyi ileshtürülgen pétir toqachlar, zeytun méyi sürülüp mesihlen'gen pétir hemek narlar we ésil undin zeytun méyigha chilap pishurulghan toqachlarnimu keltürsun. **13** Shu toqachlardin bashqa, yene teshekkür éytidighan inaqliq qurbanliqi bilen bille échitqu sélin'ghan nanlarnimu sunsun; **14** u shu sun'ghanlirining herbir türidin birni élip Perwerdigar üchün [qosh qollap]

sunidighan «kötürme hediye» qilip keltürsun; bu inaqliq qurbanliqining qénini [qurban'gahning üstige] sepken kahinning özige tegsun. **15** Teshekkür bildüridighan inaqliq qurbanliqining göshi bolsa qurbanliq qilin'ghan shu kuni yéyilishi kérek; [qurbanliqni sun'ghuchi kishi] tang atquche uning héch némisini qaldurmuisun. **16** Eger uning sun'ghan qurbanliqi qesimige xas qurbanliq yaki ixtiyariy keltürgen qurbanliq bolsa, undaqtu haywanning göshi qurbanliq qilin'ghan künde yéyilsun; uningdin éship qalghinini bolsa, etisimu yéyishke bolidu; **17** lékin qurbanliqning göshidin üchinchi künigiche éship qalsa, u otta köydürülüshi kérek. **18** Inaqliq qurbanliqning göshidin üchinchi künide yéyilse, undaqtu qurbanliq qobul bolmaydu, qurbanliq sun'ghuchining hésabighimu hésablanmaydu, belki mekruh bolidu; kimdekim uningdin yése öz qebihlikining jazasigha tartilidu. **19** Shundaqla napak nersige tékip qalghan göshmu yéyilmesliki kérek, belki otta köydürülüshi kérek. Herqandaq pak adem [napak nersige tegmigen] qurbanliqning göshini yése bolidu. **20** Lékin kimki napak halette turup Perwerdigargha atalghan inaqliq qurbanliqidin yése, undaqtu u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **21** Kimki napak bir nersige tékip ketse (meyli napak halettiči adem bolsun, napak bir haywan bolsun yaki herqandaq napak yirginchlik nerse bolsun) we shundaqla Perwerdigargha xas atalghan inaqliq qurbanliqning göshidin yése, undaqtu u öz xelqidin üzüp tashlinidu. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Israillargha mundaq dégin: — Siler kala, qoy we öchkilerning méyini hergiz yémenglar. **24** Özlükidin öлgen yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanning jesitining méyini herqandaq ishqä ishletkili bolidu, lékin hergiz uningdin yémenglar. **25** Chiünki kimki Perwerdigargha atap otta sunulidighan herqandaq haywanning méyini yése, shuni yégen kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **26** Siler herqandaq turar jayinglarda héchqandaq qanni, yeni uchar-qanatlarning bolsun yaki charpaylarning bolsun qénini hergiz éstimal qilmanglar. **27** Kimdekim herqandaq qanni éstimal qilsa, shu kishi öz xelqliridin üzüp tashlinidu. **28** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **29** Israillargha mundaq dégin: — Kimki Perwerdigargha atap bir inaqliq qurbanliqi sunsa, undaqtu u Perwerdigargha xas bolghan hediysi shu inaqliq qurbanliqti ayrip keltürsun.

30 Öz qoli bilen Perwerdigargha atighan, otta sunulidighan hediylerni, yeni may bilen töshni qoshup élip kélip, töshni «pulanglatma hediye» süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. 31 Kahin méyini qurban'gah üstide köydüriwetsun. Tösh bolsa Harun bilen uning oghullirigha xas bolsun. 32 Inaqliq qurbanliqliringlarning ong arqa putini siler «kötürme hediye» süpitide kahin'gha béringlar. 33 Harunning oghulliridin qaysisi inaqliq qurbanliqining qéni bilen méyini sun'ghan bolsa öz ülüshi üchün ong arqa putini özi alsun. 34 Chünki men Israillarning inaqliq qurbanliqliridin «pulanglatma hediye» bolghan tösh bilen «kötürme hediye» bolghan arqa putini ebediy bir belgilime bilen Israillardin élip, kahin Harun we uning oghullirining heqqi bolsun dep ulargha teqdim qildim. 35 [Musa] Harun bilen oghullirini Perwerdigarning qulluqida kahin bolushqa uning aldigha keltürgen künide, ulargha Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqlardin teqdim qilinidighan kahinliq ülüshi mana shudur. 36 [Musa] ularni Mesihligen künide, Perwerdigar bu ülüshni Israillardin élip ulargha bérilsun dep emr qilghan. Bu [Israillargha] dewrdin dewrgiche ebediy bir belgilime bolidu. 37 Köydürmə qurbanliq bilen ashliq hediyesi, gunah qurbanliqi bilen itaetsizlik qurbanliqi, kahinliqqa tiklesh qurbanliqi bilen inaqliq qurbanliqi toghrisidiki qaide-nizam mana shudur. 38 Perwerdigar Israillargha: «Siler bu Sinay bayawinida Perwerdigarning aldigha qurbanliqliringlarni sununglar» dep buyrughan künide, u bularning hemmisini Sinay téghida Musagha tapshurghanidi.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 2 Harunni oghulliri bilen bille, we ularning mexsus kiyimlirini, «mesihlesh méyi»ni, gunah qurbanliqi bolidighan torpaq bilen ikki qochqarni, pétir nan sélin'ghan séwetni élip kélip, 3 [Israelning] pütün jamaitini jamaet chédirining kirish aghzining aldigha jem qilghin, — dédi. 4 Musa Perwerdigar uningha buyrughinidek qildi, jamaet jamaet chédirining kirish aghzining aldigha yighthi. 5 Andin Musa jamaetke: — Perwerdigar buyrughan ish mana mundaq, — dédi. 6 Shuning bilen Musa Harun bilen uning oghullirini aldigha keltürüp ularni su bilen yuyup, 7 [Harun'gha] köngleк kiydüri, belwagh baghlap, tonni kiydüri we üstige efodni yapti; u efodning belwéghini baghlap, efodni uningha taqap qoydi. 8

Andin Musa uningha «qoshén»ni taqap, qoshénning ichige «urim bilen tummim»ni sélip, 9 Béshigha selle yögep Perwerdigar uningha buyrughinidek sellining aldi teripige «altun taxtiliq muqeddes otughat»ni békítip qoydi. 10 Andin Musa mesihlesh méyini élip ibadet chédiri bilen ichidiki barlıq nersilerning hemmisini mesihlep muqeddes qildi. 11 U maydin élip qurban'gahqa yette mertiwe chéchip, qurban'gah bilen uning barche qacha-quchilirini, yuyunush dési we teglikini Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. 12 U yene mesihlesh méyidin azraq élip Harunning béshigha quyup uni Xudagha atap muqeddes qilishqa mesihlidi. 13 Andin Musa Harunning oghullirini aldigha keltürüp, Perwerdigar uningha buyrughinidek ulargha köngleк kiydüri, bellirige belwagh baghlap, ulargha égiz böklernimu taqap qoydi. 14 Andin u gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqni yétilep keldi; Harun bilen uning oghulliri gunah qurbanliqi qilinidighan torpaqning béshigha qollirini qoydi. 15 U uni boghuzlidi, andin Musa qénidin élip, öz barmiqi bilen qurban'gahning müngüzlirige, chörisige sürüp qurban'gahni gunahtin paklidi; qalghan qanni bolsa u qurban'gahning töwige töküp, muqeddes bolushqa kafaret keltürdi. 16 Andin u ich qarnini yögep turghan mayning hemmisini, jigerning üstidiki chawa mayni, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup aldi; andin Musa bularni qurban'gahning üstide köydürdi. 17 Biraq [Musa] torpaqning térisi bilen göshi we tézikini bolsa Perwerdigar özige buyrughinidek chédirgahning tashqirida otta köydüriwetti. 18 Andin u köydürmə qurbanliq qilinidighan qochqarni keltürdi; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi. 19 [Harun qochqarni] boghuzlidi; andin Musa qénini élip qurban'gahning üstü qismining etrapigha septi; 20 [Harun] qochqarni parche-parche qilip parchilidi; andin Musa béshini, parchilan'ghan göshlirini barlıq méyi bilen qoshup köydürdi. 21 Üchey-qérinliri bilen pachaqlirini suda yudi. Andin Musa qochqarni pütün péti qurban'gah üstide köydürdi. Bu Perwerdigar Musagha buyrughan, «Perwerdigargha atap otta sunulidighan xushbuy chiqidighan qurbanliq» idi. 22 Andin u kahinliqqa tiklesh qurbanliqi qilinidighan qochqarni, ikkinchi qochqarni keltürdi; Harun bilen uning oghulliri qollirini qochqarning béshigha qoydi. 23 U uni boghuzlidi; we Musa uning qénidin élip Harunning ong quliqining yumshiqi bilen ong qolining

bash barmiqigha sürüp we ong putining chong barmiqighimu suwap qoydi. **24** Andin Musa Harunning oghullirini aldigha keltürüp, qandin élip ularning ong qulaqlirining yumshiqi bilen ong qollirining bash barmaqlırigha sürdi, ularning ong putlirining chong barmaqlırighimu suwap qoydi, qalghan qanni Musa qurban'gahning chörisige septi. **25** Shundaq qilip, u méyi bilen mayliq quyruqini, ich qarnini yögep turghan barlıq may bilen jigerning üstidiki chawa mýyini, ikki börek we üstidiki maylirini qoshup élip ong arqa putinimu késip élip, **26** Perwerdigarning aldidiki pétir nan sélin'ghan séwettin bir pétir toqach bilen bir zeytun may toqichi we bir dane hemek nanni élip bularni may bilen ong arqa putning üstide qoydi; **27** andin bularning hemmisini Harun bilen uning oghullirining qollırigha tutquzup, pulanglatma hediye bolsun dep Perwerdigarning aldida pulanglatti. **28** Andin Musa bularni ularning qollırıdin élip qurban'gahtiki köydürme qurbanlıqning üstide qoyup köydürdi. Bu «kahinliqqa tiklesh qurbanlıqi» bolup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuq chiqidighan qurbanlıq idi. **29** Andin Musa töshni élip pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatti; Perwerdigarning uninggha buyrughini boyiche, «kahinliqqa tiklesh qurbanlıqi» bolghan qochqarning bu qismi Musaning ülüshi idi. **30** Andin Musa Mesihlesh mýyidin we qurban'gahning üstidiki qandin bir'az élip, Harun bilen uning kiyimlirige we oghullirini bilen ularning kiyimlirige septi. Shundaq qilip, u Harun we kiyimlirini, oghullirini bilen ularning kiyimlirini muqeddes qildi. **31** Musa Harun bilen uning oghullirigha mundaq buyrudi: — «Bu göshni jamaet chédirining kirish aghzida qaynitip pishurup shu yerde olturup «kahinliqqa tiklesh qurbanlıqi»gha tewe bolghan séwettiki nan bilen qoshup yenglar; bularni Harun bilen oghullirini yésun, dep buyrughinimdek uni yenglar; **32** lékin gösh bilen nandin éship qalghanlırining hemmisini otta köydürütétinglar. **33** Siler yette kün'giche jamaet chédirining kirish aghzidin chiqmay, Xudagha atap kahinliqqa tiklesh künliringlar toshquche shu yerde turunqlar; chünki silerni Xudagha atap kahinliqqa tiklesh üchün yette kün kétidu. **34** Bugün qilin'ghan ishlar Perwerdigarning buyrughini boyiche siler üchün kafaret keltürlüsün dep qilindi. **35** Siler ölmeslikinglar üchün Perwerdigarning emrini tutup jamaet chédirining kirish aghzining

aldida kéche-kündüz yette kün turushunglar kérek; chünki manga shundaq buyruldi». **36** Harun bilen oghulliri Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen buyrughinining hemmisini beja keltürdi.

9 Sekkizinchı küni Musa Harun bilen uning oghulliri we Israilning aqsaqallırını chaqırıp, **2** Harun'gha mundaq dédi: — «Sen gunah qurbanlıqigha békirim bir mozayni, köydürme qurbanlıqqa békirim bir qochqarnı özüng üchün élip, Perwerdigarning aldigha keltürgin, **3** andin Israillargha söz qilip: — Siler gunah qurbanlıqı üchün bir téke élip kélénglar, köydürme qurbanlıq üchün bir mozay we bir qoza élip kélénglar, her ikkisi békirim, bir yashqa kirgen bolsun; **4** Perwerdigarning aldida sunushqa inaqlıq qurbanlıq süpitide bir torpaq bilen bir qochqarnı élip, zeytun méyi ileshtürülgen ashlıq hediye bilen bille keltürüngler; chünki bugün Perwerdigar Özini silerge ayan qılıdu, dégin». **5** Ular Musa buyrughan nersilerni jamaet chédirining aldigha élip keldi; pütkül jamaet yéqin kélép, Perwerdigarning aldida hazır bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Perwerdigar buyrughan ishtur; buni qilsanglar Perwerdigarning shan-sheripi silerge ayan bolidu, dédi. **7** Shuning bilen Musa Harun'gha: — Sen qurban'gahqa yéqin bérüp gunah qurbanlıqning bilen köydürme qurbanlıqining sunup özüng we xelq üchün kafaret keltürgin; andin xelqning qurbanlıqinimu sunup, Perwerdigar emr qilghandek ular heqqide kafaret keltürgin» — dédi. **8** Shuni déwidı, Harun qurban'gahqa yéqin bérüp özi üchün gunah qurbanlıqı bolidighan mozayni boghuzlidi. **9** Harunning oghullirı qanni uninggha sunup berdi; u barmiqini qan'gha tegküziüp, qurban'gahning münggüzlirige sürdi, qalghan qanni qurban'gahning tüwige quydi. **10** Gunah qurbanlıqining méyi bilen ikki börek we jigerning üstidiki chawa mayni élip, Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularni qurban'gah üstide köydürdi. **11** Gösh bilen térisini bolsa chédırgahning tashqırıgha élip chiqip otta köydürdi. **12** Andin u köydürme qurbanlıq qılıdighan [qochqarnı] boghozlıdı; Harunning oghulliri uninggha qanni sunup berdi; u buni qurban'gahning üsti qismining etrapıgha septi. **13** Andin ular parche-parche qilin'ghan köydürme qurbanlıqni bési bilen bille uninggha sunup berdi; u bularni qurban'gahta köydürdi. **14** U ich qarnı bilen pachaqlırını yuyup, bularnimu qurban'gahning üstide, köydürme qurbanlıqning üstige qoyup köydürdi. **15** Andin

u xelqning qurbanliqini keltürdi; xelqning gunah qurbanliqi bolghan tékini boghuzlap, ilgiri haywanni sun'ghandek unimu gunah qurbanliqi qilip sundi. **16** U köydürme qurbanliq qilidighan malni keltürüp bunimu belgilime boyiche sundi. **17** Andin u ashliq hediysi keltürüp uningdin bir changgal élip etigenlik köydürme qurbanliqqa qoshup qurban'gah üstide köydürdi. **18** Andin xelqqe bolidighan inaqliq qurbanliqi bolidighan torpaq bilen qochqarni boghuzlidi. Harunning oghulliri qénini uninggha sunup berdi; u buni qurban'gahning üstü qismining etrapigha septi. **19** Ular torpaq bilen qochqarning may qismini, yeni mayliq quyruqi, ich qarnini yögep turghan maylirini, ikki börek we jigerning chawa mýyini élip, **20** Bu may parchilirini ikki töshning üstide qoysi, [Harun] bularni qurban'gahning üstide köydürdi. **21** Axirida Harun ikki tösh bilen ong arqa putini pulanglatma hediye süpitide Musaning buyrughinidek Perwerdigarning aldida pulanglatti. **22** Andin Harun qollirini xelqqe qaritip kötüüp, ulargha bext tilidi; u gunah qurbanliqi, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqini sunup, [qurban'gahtin] chüshti. **23** Musa bilen Harun jamaet chédirigha kirip, yene yéniq chiqip xelqqe bext tilidi; shuning bilen Perwerdigarning shan-sheripi pütkül xelqqe ayan boldi; **24** Perwerdigarning aldidin ot chiqip, qurban'gah üstidiki köydürme qurbanliq bilen maylarni yutup ketti. Pütkül xelq buni körüp, towliship, düm yiqilishi.

10 Harunning oghulliri Nadab bilen Abihu ikkisi öz xushbuydenini élip uninggha ot yéqip üstige xushbuyni sélip, Perwerdigar ulargha buyrup baqmighan gheyriy bir otni Perwerdigargha sundi; **2** shuning bilen Perwerdigarning aldidin ot chiqip ularni yewetti; shuan ular Perwerdigarning aldida öldi. **3** Musa Harun'gha: — Mana, bu Perwerdigarning: «Men Manga yéqin kelgen ademlerde Özümning muqeddes ikenlikimni körsitimen we barliq xelqning aldida ulughlinimen» dégen sözining özidur, dédi. Shuni déwidi, Harun jim turup qalди. **4** Musa Harunning taghisi Uzzielning oghulliri bolghan Mishael bilen Elzafanni chaqirip ulargha: — Siler yéqin kélip öz qérindashliringlarni muqeddes jayning aldidin kötüüp, chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar» — dédi. **5** Shuning bilen ular yéqin kélip, ularni kiyiklik könglekliri bilen kötüüp Musaning buyrughinidek chédirgahning tashqirigha élip chiqti. **6** Musa Harun we oghulliri Eliazar bilen Itamargha: — Siler

bashliringlarni ochuq qoymanglar, kiyimliringlarni yirtmanglar; bolmisa özünglar ölüp, pütkül jamaetke ghezep keltürsiler; lékin qérindashliringlarni bolghan pütkül Israil jemeti Perwerdigar yaqqan ot tüpeylidin matem tutup yighisun. **7** Emma siler bolsanglar Perwerdigarning Mesihlesh méyi üstünglarga sürülgen bolghachqa, jamaet chédirining tashqirigha chiqmanglar; bolmisa ölisiler, dédi. Shuni déwidi, ular Musaning buyrughinidek qildi. **8** Perwerdigar Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **9** «Sen özüng we oghulliring sharab we ya bashqa küchlük haraqlarni ichip, jamaet chédirigha hergiz kirmenglar; bolmisa, ölüp kétisiler. Bu siler üchün dewrdin-dewrge ebediy bir belgilime bolidu. **10** Shundaq qilsanglar, muqeddes bilen adettikini, pak bilen napakni perq étip ajritalaydighan bolisiler; **11** shundaqla Perwerdigar Musaning wasitisi bilen Israillargha tapshurghan hemme belgilimilerni ulargha ögiteleysiler». **12** Musa Harun we uning tirik qalghan oghulliri Eliazar bilen Itamargha mundaq dédi: — «Siler Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanlıq-hedyelerdin éship qalghan ashliq hediysi élip uni qurban'gahning yénida échitqu arilashturmighan halda yenglar; chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinidu. **13** Bu Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerdin séning nésiweng we oghulliringning nésiwisi bolghachqa, uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek; chünki manga shundaq buyrulghandur. **14** Uningdin bashqa pulanglatma hediye qilin'ghan tösh bilen kötüürme hediye qilin'ghan arqa putini sen we oghul-qizliring bille pak bir jayda yenglar; chünki bular séning nésiweng bilen oghulliringning nésiwisi borsun dep, Israillarning inaqliq qurbanliqliridin silerge bérilgen. **15** Ular kötüürme hediye qilin'ghan arqa put bilen pulanglatma hediye qilin'ghan töshni otta sunulidighan mayliri bilen qoshup, Perwerdigarning aldida pulanglatma hediye süpitide pulanglitish üchün keltürsun; Perwerdigarning buyrughini boyiche bular séning we oghulliringning nésiwisi bolidu; bu ebediy bir belgilime bolidu». **16** Andin Musa gunah qurbanliqi qilidighan tékini izdiwidi, mana u alliqachan köydürülüp bolghanidi. Bu sewebtin u Harunning tirik qalghan ikki oghli Eliazar bilen Itamargha achchiqlinip: **17** — Némishqa siler gunah qurbanliqining göshini muqeddes jayda yémidinglar? Chünki u «eng muqeddeslerning biri» hésablinatti, Perwerdigar silerni jamaetning gunahini kötüürüp

ular üçün uning aldida kafaret keltürsun dep, shuni silerge teqsim qilghanidi. **18** Mana, uning qéni muqeddes jayning ichige keltürülmidi; siler eslide men buyrugħandek uni muqeddes jayda yéyishinglar kérek idi, — dédi. **19** Lékin Harun Musagħa: — Mana, bular biegħi [toghra ish qilip] özliniñi gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqini Perwerdigarning aldida sundi; méning beshimħa shu isħlar keldi; eger men biegħi gunah qurbanliqining [għošini] yēgen bolsam, Perwerdigarning neziride obdan bolattimu? — dédi. **20** Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Perwerdigar Musa bilen Harun' għa mundaq dédi: — **2** Israillargħa mundaq dégin: — Yer yuzidiki barliq haywanlarning ichidin silerge yéyishke bolidiġħan janiwarlar shuki: — **3** Haywanlar ichide hem tuyaqliri pütün achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem köshigüchi haywanlarning herbirini yésengħar bolidu. **4** Lékin köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin tōwendikilerni yémeslikinglar kérek; — Toge: chünki u köshigini bilen tuyiqi achimaq emes. Shunga u silerge haram bolidu. **5** Sugħur bolsa köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **6** Toshqan bolsa bumu köshigini bilen tuyiqi achimaq emes — u silerge haram bolidu. **7** Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) bolghini bilen köshimigini üçħün silerge haram bolidu. **8** Siler shu haywanlarning göshidin yémeslikinglar kérek we ularning ölükgimu tegħemmengħar. Ular bolsa silerge haram bolidu. **9** Suda yashaydīgħan janiwarlardin tōwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki, yeni derya-déngizlardiki janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu; **10** lékin derya-déngizlarda yashaydīgħan, yeni sularda top-top üzidīgħan barliq janiwarlardin, qasiraqliri yaki qaniti bolmighanlirini yémeslikinglar kérek; ular silerge yirginħlik sanalsun. **11** Mezkur janiwarlar derweqe silerge yirginħlik sanalsun; siler ularning göshidin yémeslikinglar kérek; ularning ölükini yirginħlik dep qarangħar. **12** Sudiki janiwarlarning ichidin qaniti bilen qasiri qbolmighan janiwarlarning hemmisi silerge yirginħlik sanalsun. **13** Uchar-qanatlardin tōwendikiler silerge yirginħlik; ular yéyilmesliki kérek we silerge yirginħlik bolsun: — yeni bürküt, qorultaz-tapqushlar, déngiz bürkuti, **14** qarlıghach quyruqluq sar, lachin we ularning xilliri, **15** hemme qagħa-qozghunlar we ularning xilliri, **16** müşħiķyapilaq, tögiqħush, chayka, sar we ularning

xilliri, **17** huwqush, qarna, ibis, **18** aqqu, saqiqħush, běliq' alħħuch, **19** leylek, turna we uning xilliri, höpüp we shepereng qatarliqlar silerge haram sanalsun. **20** Buningdin bashqa töt putlap mangidīgħan, uħidīgħan ushshaq janiwarlarning hemmisi silerge yirginħlik bolidu. **21** Halbuki, töt putlap mangidīgħan, uħidīgħan ushshaq janiwarlardin tōwendikilerni yésengħar bolidu: — puti bilen ügħiġi pachiqi bolup, yer yuzid sekriyeleydīgħanlarni yésengħar bolidu; **22** bularning ichidin silerge yéyishke bolidiġħanliri: — chéketke we uning xilliri, qara chéketke we uning xilliri, tomuzgħa we uning xilliri, chaqchiqiz we uning xilliri. **23** Lékin töt putluq bolghan ömilgħuchi hem uħidīgħan hemme bashqa janiwarlar silerge yirginħlik sanalsun. **24** Bu janiwarlardinmu mundaq yol bilen napak bolisiler; birkim ularning ölük ténige tegse kech kirkgħe napak hésablini. **25** Kimdekim bularning ölükining bir qismini kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech kirkgħe napak hésablini. **26** Tuyaqliri achimaq, biraq pütünley bölünmigen yaki köshimēydīgħan haywanlarning hemmisi silerge haramdur; herkim [ularning ölükgħi] tegse napak sanalsun. **27** Töt puti bilen mangidīgħan haywanlarning ichidin tapini bilen mangidīgħanlarning hemmisi silerge napak bolup, herkim ularning ölük tenlirige tegse kech kirkgħe napak sanilidu. **28** Kimki ularning ölükini kötürse öz kiyimlirini yuyushi kérek, u kishi kech kirkgħe napak turidu. Bu haywanlar bolsa silerge haram bolidu. **29** Yer yuzid ömilgħuchi ushshaq janiwarlarning ichidin silerge haram bolghanlar munular: — qarighu zokor, chashqan, keslēnčük we ularning tħalliri, **30** salma, qizil keslēnčük, tam keslēnčuki, tħġiekk keslēnčük we xamēlōn qatarliqlar haram bolidu. **31** Bularning hemmisi yer yuzid ömliġħuchi hemme ushshaq janiwarlarning ichide silerge haram bolidu; ularning ölükgħi tegse, kech kirkgħe napak sanilidu. **32** Bu janiwarlarning ölüki herqandaq némige chūshüp qalsa shu néme napak hésablini — herqandaq yaghach qacha-qucha bolsun, kiyim bolsun, tére bolsun, tagħar bolsun, herqandaq isħqqa isħlilitidīgħan eswab bolsun, sugħha chilinshi kérek; ular kech kirkgħe napak sanilip, kēyin pak bolidu. **33** Bularning biri sapaldin yasalghan herqandaq qacha ichige chūshüp qalsa, shu qacha ichidiki hemme nerse napak sanalsun we qacha özi sundurulsun. **34** Eger qachidiki sudin ash-taam üt-tiegi chachrap ketse, ash-taam napak sanalsun we

shundaqla qachidiki herqandaq ichimlikmu napak sanalsun. **35** Hernémige undaq ölüknинг birer qismi chüshüp qalsimu, napak sanalsun. Eger tonur we ochaq bolsa, napak boldi dep chéqiwétilsun; ular silerge haram bolsun. **36** Lékin shundaq ewhalda bulaq yaki su yighthilidighan kólchek yenila pak sanilidu; emma birkim ularning ölük téniqe tegse napak bolidu. **37** Eger undaq ölüknинг birer qismi térishqa teyyarlan'ghan danlарgha chüshüp qalsa, bumu yenila pak sanilidu. **38** Lékin eger danning üstige su quyulghandin kéyin shundaq bir ölüknинг birer qismi chüshüp qalsa, undaqta bu danlar silerge napak sanalsun. **39** Eger silerge yéyishke bolidighan haywanlardin biri ölüp qalsa, uning ölükige tegken kishi kech kirgüche napak sanalsun. **40** Kimki undaq ölüknинг göshidin yése, öz kiyimlirini yuyushi kérek we kech kirgüche napak sanalsun; shundaqla undaq bir ölüknı kötürgen kishimu kiyimlirini yuyushi kérek we u kishi kech kirgüche napak sanalsun. **41** Yer yüzide ömiliğuchi hemme ushshaq janiwarlar yirginchlik sanilip, hergiz yéyilmisun. **42** Qorsiqi bilen béghirlap mangidighan janiwar bolsun, yer yüzide yürüp töt puti bilen yaki köp putliri bilen mangidighan ömiliğuchi janiwarlarning hertürlükini bolsa, ularni hergiz yémenglar; chünki ular yirginchlikdur. **43** Siler bolsanglar mundaq ömiliğuchi janiwarning sewebidin özünglarnı yirginchlik qilmaslıqınglar kérek. Özünglarnı ular tüpeylidin napak qilmanglar, bolmisa ularning sewebidin bulghinip qalisipler; **44** chünki Men Xudayinglardurmen. Siler özünglarnı [Özümge] atap muqeddes qilishinglar kérek; Men Özüm muqeddes bolghach silermu özünglarnı muqeddes tutushunglar kérek. Siler özünglarnı yer yüzide ömiliğuchi ushshaq herqandaq janiwarlarning sewebidin napak qilmanglar. **45** Chünki Men öz Xudayinglar bolushqa silerni Misir zémiriñin chiqirip kelgen Perwerdigardurmen; siler muqeddes bolunglar, chünki Men muqeddesturmen. **46** Shular bolsa charpay bilen uchar-qanatlar, suda yüridighan herbir janiwar bilen yer yüzide ömiliğuchi herbir ushshaq janiwarlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. **47** Bular bilen haram-halalni uqup, yéyishke bolidighan haywan bilen yéyishke bolmaydighan haywanlarnı perq ételeysiler.

12 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Israillargha söz qilip mundaq dégin: — «Ayal kishi hamilidar bolup oghul tughsa, adet körip aghriq bolghan künliridikidek yette kün'giche napak

sanalsun. **3** Sekkizinchı künü oghli bolsa xetne qilinsun. **4** Ayal bolsa shuningdin kéyin ottuz üch kün'giche «qan paklinish»ta tursun; paklinish künlir tamam bolmighuche héchbir muqeddes nersige tegmisun, muqeddes jayghimu kirmisun. **5** Eger u qiz tughsa undaqta adet künliridikidek ikki heptigiche napak turup, andin atmish alte kün'giche «qan paklinish»ta tursun. **6** Meyli oghul yaki qiz tughsun, qan paklinish künliri tamam bolghandin kéyin u ayal köydürme qurbanlıq üchün bir yashqa kirgen qozini, gunah qurbanlıq üchün bir bachka yaki paxtekni élip jamaet chédirining kirish aghzığa, kahinning qéshiga keltürsun. **7** Kahin uni Perwerdigarning aldida sunup, shu ayal üchün kafaret keltüridi; shuning bilen u xunidin pak bolidu. Oghul yaki qiz tughqan ayal toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur. **8** Eger uning qozığa qurbi yetmise, u ikki paxtek yaki ikki bachka keltürsun; ularning biri köydürme qurbanlıq üchün, yene biri gunah qurbanlıq üchün bolidu; shu yol bilen kahin uning üchün kafaret keltüridi; u ayal pak bolidu.

13 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Birsining bedinining tériside bir chıqan, yaki temretke yaki parqıraq tashma chıqıp, uningdin bedinining tériside pése-maxaw késilining jarahiti peyda bolghan bolsa, u kishi Harun kahinning yaki uning kahin oghulliridin birining qéshiga keltürülsun. **3** Kahin uning bedinining jarahitige qaraydu; jarahet bolghan jayning tüki aqırıp ketken hemde jarahetmu etrapidiki téridin qénıraq körünse, bu pése-maxaw késellikidur. Shunga kahin uni körgendin kéyin shu kishini «napak» dep jakarlisun. **4** Lékin eger uning bedinining térisidiki peyda bolghan ashu yaltıraq chıqan aq bolup, etrapidiki téridin qénıraq körünmisse we tükimi aqırıp kettmigen bolsa, kahin bu jarahet bar kishini yette kün'giche ayrim solap qoysun. **5** Yettinchi künü kahin uningha qarisun we eger jarahet oxshash turup, tériside kéngiyip kettmigen bolsa, kahin uni yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **6** Yettinchi künü kahin uningha yene qarisun we jarahetning renggi suslashqan we kéngiyip kettmigen bolsa, undaqta kahin uni «pak» dep jakarlisun; jarahetning peqet bir chaqa ikenlikli békitilip, késel kishi öz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lékin eger u kahin'gha körünüp «pak» dep jakarlan'ghandin kéyin shu chaqa tériside kéngiyip ketse, undaqta u yene bir qétim kahin'gha

körünsün. **8** Kahin uninggha yene qarisun we eger chaqa uning tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; u jarahet pése-maxawdur. **9** Eger birkimde pése-maxaw jarahiti peyda bolup qalsa kahinning qéshigha keltürülsün. **10** Kahin uning jarahitige sepsélip qarisun; we eger tériside aq bir chiqan peyda bolghan, tüki aqirip ketken bolsa we chiqan chiqqan jayda et-göshi körünüp qalghan bolsa, **11** bu uning bedinining térisige chüshken kona pése-maxaw jarahitining qaytidin qozghilishi bolup, kahin uni «napak» dep jakarlisun. U napak bolghini üchün uni slashning hajiti yoq. **12** Lékin eger pése-maxaw qozghilip, jarahiti bar kishining térisige yéyilip ketken bolsa, kahin negila qarisa shu yerde shu «pése-maxaw» bolsa, térisini beshidin putighiche qaplap ketken bolsa, **13** undaqtä kahin uninggha sepsélip qarisun; mana, shu pése-maxaw jarahiti pütün bedinini qaplap ketken bolsa, u jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; chünki uning pütün bedini aqirip ketken bolup, u «pak» dep sanalsun. **14** Lékin qachaniki uningda et-göshi körünüp qalsa, u kishi napak sanalsun. **15** Kahin mundaq körün'gen et-göshige qarap, u kishini «napak» dep jakarlisun; chünki shu et-gösh napak bolup, u pése-maxaw késilidur. **16** Halbuki, eger et-göshi qaytidin özgirip, aqarsa u kishi yene kahinning qéshigha kelsün. **17** Kahin uninggha sepsélip qarisun; jarahet aqarghan bolsa, kahin jarahiti bar kishini «pak» dep jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Eger birkimning bedinining térisige hürrek chiqip saqiyip, **19** hürrekning ornida aq chiqan yaki qizghuch dagh peyda bolghan bolsa, kahin'gha körsitsilsün. **20** Kahin uninggha sepsélip qarisun; eger dagh etrapidiki téridin qéniqraq körünse, shundaqla uningdiği tüklər aqirip qalghan bolsa, undaqtä kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu hürrekin qozghilip peyda bolghan pése-maxaw késili jarahitidur. **21** Lékin kahin uninggha sepsélip qarighanda, dagh chiqqan jayda aqirip qalghan tüklər bolmisa, we daghmu etrapidiki téridin qéniqraq bolmisa, renggi sel susraq bolghan bolsa, undaqtä kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **22** Eger dagh derweqe térisige yéyilip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu [pése-maxaw] jarahitidur. **23** Emma eger dagh öz jayida toxtap yéyilmighan bolsa, bu peqet hürrekning zexmi, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun. **24** Eger birsining bedinining térisining melum jayi köyüp qélip, köygen jay aq-qizghuch yaki pütünley aq dagh

bolup qalsa, **25** kahin uninggha sepsélip qarisun; eger shu daghdiki tüklər aqirip ketken, daghmu etrapidiki téridin qéniqraq bolup qalghan bolsa, undaqtä bu köyök yarisidin peyda bolghan pése-maxaw késilidur; kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **26** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, daghning ornida héchqandaq aqirip ketken tüklər bolmisa, shundaqla daghmu etrapidiki téridin qéniq bolmisa, belki renggi sus bolsa, undaqtä kahin uni yette kün'giche ayrim solap qoysun. **27** Yettinchi künü kahin uninggha yene qarisun; dagh tériside kéngiyip ketken bolsa, kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki u pése-maxaw jarahitidur. **28** Emma eger dagh jayida toxtap, yéyilmighan bolsa, shundaqla renggi sus bolsa, bu peqet köyüktin bolghan chawartqu, xalas; kahin uni «pak» dep jakarlisun; chünki u köyüknинг tatuqi, xalas. **29** Eger bir er yaki ayal kishining beshida yaki saqılıda jarahet peyda bolsa, **30** kahin jarahetke sepsélip qarisun; eger jarahet etrapidiki téridin qéniqraq körünse, üstide shalang sériq tüklər bolmisa, undaqtä kahin uni «napak» dep jakarlisun; chünki bu jarahet qaqach bolup, bash yaki saqaldiki pése-maxawning alamitidur. **31** Eger kahin qaqach jayha sepsélip qarighanda, u etrapidiki téridin qéniq körünmisse, shundaqla uning ichide héchqandaq qara tükmə bolmisa, undaqtä kahin qaqichi bar kishini yette kün'giche ayrim solap qoysun. **32** Kahin yettinchi künü qaqachqa yene sepsélip qarisun; qaqach kéngiyip ketmey, üstidimu héchqandaq sériq tüklər bolmisa, shundaqla qaqach etrapidiki téridin qéniq körünmisse, **33** jarahiti bar kishi barlıq chach-saqılıni chüshürüwetsün; qaqachning özini ghirdimisün. Kahin qaqichi bar kishini yene yette kün'giche ayrim solap qoysun. **34** Yettinchi künü kahin qaqachqa sepsélip qarisun; eger qaqach téride kéngiyip ketmigen bolsa, shundaqla etrapidiki téridin qéniq körünmisse, kahin uni «pak» dep jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; shuning bilen u pak sanilidu. **35** Lékin eger u «pak» dep jakarlan'ghandin kényin qaqach téride kéngiyip ketse, **36** kahin uninggha yene sepsélip qarisun; eger qaqach téride kéngiyip ketken bolsa, sériq tükninq bar-yoqluqini tekshürüşhning hajiti yoq; chünki bu kishi napaktur. **37** Eger qaqach jayida shu péti qélip, üstidin qara tüklərünüp chiqqan bolsa, qaqach saqayghan bolidu; shu kishi pak bolghachqa, kahin uni «pak» dep jakarlisi kerek. **38** Eger er yaki ayal kishining

bedinining tériside dagh peyda bolup, bu daghlar parqiraq hem aq bolsa **39** kahin sepsélip qarisun; eger bedenning térisidiki shu daghlar susliship boz rengge yüzlen'gen bolsa, bu téridin chiqqan bir tashma, xalas; bu kishi pak sanalsun. **40** Eger birkimning beshining tükliri chüshüp ketken bolsa, u peqet bir taqir bash, xalas; u pak sanalsun. **41** Eger uning beshining tüki peshane teripidin chüshken bolsa, u peqet paynek bash, xalas; u yenila pak sanalsun. **42** Lékin eger uning taqir beshi yaki paynek beshida qizghuch aq dagh körünse, undaqtá shu jarahet uning taqir beshi yaki paynek beshidiki pése-maxaw késilining bir alamitidur. **43** Kahin jarahitige sepsélip qarisun; eger uning taqir beshida yaki paynek beshida ishshiq jarahet bolsa hemde pése-maxaw késilining alamitidek qizghuch aq körünse, **44** undaqtá u pése-maxaw késilige giriptar bolghan adem bolup, napak hésablinidu. Uning beshigha shundaq jarahet chüshken bolghach, kahin uni mutleq «napak» dep jakarlisun. **45** Shundaq jarahiti bar pése-maxaw késili bolghan kishi kiyimliri yirtiq, chachliri chuuwq, burut-saqli yépiqliq halda: «Napak, napak!» dep towlap yürüshi kérek. **46** Shu jarahiti bolghan barlıq künlerde u «napak» sanilidu; u napak bolghachqa, ayrim turushi kérek; uning turalghusi chédirgahning sirtida bolsun. **47** Eger bir kiyimde, meyli yungdin yaki kanaptin tikilgen bolsun uningda pése-maxaw iz-déghi peyda bolsa, **48** yeni kanap yaki yungdin toqulghan rextte, örush yipida yaki arqaq yiplirida bolsun, tére-xurumda yaki téridin étilegen herqandaq nersilerde pése-maxaw iz-déghi bolsa, **49** shundaqla kiyim-kéchek yaki tére-xurumda, örush yip yaki arqaq yiplirida, ya tére-xurumdin étilegen nersilerde peyda bolghan iz-dagh yéshilraq yaki qizghuch bolsa bu iz-dagh «pése-maxaw iz-déghi» dep qarilip kahin'gha körtsitsun. **50** Kahin [daghqa] sepsélip qarisun, andin iz-dagh peyda bolghan nersini yette kün'giche ayrim saqlisun. **51** U yettinchi künü iz-daghha qarap baqsun; iz-dagh chüshken kiyim-kéchek, meyli arqaq yipta yaki örush yipta bolsun, yaki tére-xurumda yaki tére-xurumdin étilegen nerside bolsun, u kéngiyip ketken bolsa, bu iz-dagh chiritkuch pése-maxaw késili dep hésablinip, ular napak sanalsun. **52** Shuningdek kahin örush yip yaki arqaq yipida iz-dagh bolsa kiyim-kéchek yaki tére-xurumdin étilegen nerside shundaq iz-dagh bolsa ularnimu köydürüwetsun; chünki bu chiritkuch pése-maxaw késilidur. Mundaq

nersilerning hemmisini otta köydürüsh kérektur. **53** Lékin kahin uningha sepsélip qarighanda, iz-dagh kiyim-kéchektiki örush yipta bolsun, arqaq yipta bolsun, yaki tére-xurumdin étilegen nerside bolsun, iz-dagh kéngiyip bolsa, **54** undaqtá kahin déghi bar nersini yuyulsun dep buyrup, ikkinchi qétim uni yette kün'giche saqlisun. **55** Bu nerse yuyulghandin kényin kahin yene daghqa sepsélip qarisun; eger uning renggi özgermigen bolsa (gerche kéngiyip kettmigen bolsimu), u yenila napaktur; sen uni otta köydürgin. Chünki meyli uning iz-déghi ich yüzide bolsun yaki tash yüzide bolsun u chiritkuch iz-dagh hésablinidu. **56** Lékin eger kahin sepsélip qarighanda, mana, daghning renggi yuyulghandin kényin susliship ketken bolsa, u shu qismini kiyim-kéchektin, örush yiptin yaki arqaq yiptin bolsun, yaki tére-xurumdin bolsun uni yirtip élip, tashliwetsun. **57** Eger bu iz-dagh kiyim-kéchekte, meyli arqaq yipta yaki örush yipta bolsun, ya tére-xurumdin étilegen nerside körünsun, bu kéngiyidghan birxil pése-maxaw iz-déghi dep sanalsun; sen u chaplashqan kiyim-kéchekni köydürüwetskin. **58** Lékin eger iz-dagh kiyim-kéchekte bolsun (örush yipida yaki arqaq yipida bolsun) yaki tére-xurumdin étilegen nerside bolsun, yuyulush bilen chiqip ketse, undaqtá bu égin ikkinchi qétim yuyulsun, andin pak sanalsun. **59** Pése-maxaw késiliningkidek iz-dagh peyda bolghan yung yaki kanap rexttin toqulghan kiyim-kéchek (iz-dagh örush yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki tére-xurumdin étilegen nersiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shudur; buning bilen ularni pak yaki napak jakarlashqa bolidu.

14 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— 2 Pése-maxaw bolghan kishi pak qilnidighan künide beja qilish kérek bolghan qanun-belgilime mana töwendikidektur: — U kahinning aldigha keltürülsun. **3** Kahin chédirgahning tashqirigha chiqip, pése-maxaw bolghan kishige sepsélip qarisun; eger pése-maxaw bolghan kishi késilidin saqayghan bolsa, **4** Undaqtá kahin pak qilnidighan kishige pak, tirik qushtin ikkini uningha qoshup kédir yaghichi, qizil rext we zofa keltürüşke buyrusun. **5** Andin kahin qushlarning birini égin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlanglar dep buyrusun; **6** andin tirik qushni bolsa, kahin uni kédir yaghichi, qizil rext we zofa bilen élip kélip, bu nersilerning hemmisini tirik qush bilen birge égin suning üstide boghuzlan'ghan qushning qénigha chilisun, **7** andin

pése-maxawdin pak qilnidighan kishige yette qétim sépishi bilen uni pak dep jakarlisun; we tirik qushni dalagha qoyup bersun. **8** Pése-maxawdin pak qilnidighan kishi kiyimlirini yuyup, bedinidiki barliq tüklerni chüshürüp, suda yuyun'ghandin kényin pak hésablimidu. Andin uningha chédirgahqa kirishke ijazet bolidu; peqet u yette kün'giche öz chédirining téshida turushi kérek. **9** Yettinchi künü u bedinidiki hemme tüklerni chüshürsun; bashning chach-saqalliri we qéshini, yeni barliq tüklirini chüshürsun; u kiyimlirini yuyup öz bedinini suda yusun, andin pak bolidu. **10** Sekkizinchı künü u ikki békirim erkek qoza bilen bir yashqa kirgen békirim chishi qozidin birni, shuningdek bir [efahning] ondin üchige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un «ashliq hediye»ni, bir log zeytun méyini keltürsun. **11** Uni «pak» dep jakarlaydighan bu resim-qaidini ötküzidighan kahin pak qilnidighan kishini we u nersilerni jamaet chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning aldida hazir qilsun. **12** Andin kahin erkek qozilarining birini élip itaetsizlik qurbanliqi qilip sunup, uning bilen bille shu bir log zeytun méyinimu keltürüp, pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **13** Qoza bolsa muqeddes bir jayning ichide gunah qurbanliqi bilen köydürme qurbanliqlar boghuznidighan jayda boghuzlansun; chünki itaetsizlik qurbanliqi bolsa gunah qurbanliqiga oxshash, kahin'ha tewe bolup «eng muqeddeslerning biri» sanilidu. **14** Kahin itaetsizlik qurbanliqining qénidin élip pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining chong barmiqi bilen ong putining chong barmiqighimu sürüp qoysun. **15** Andin kahin shu bir log zeytun méyidin élip, özining sol qolining aliqinigha azghina quysun. **16** Kahin ong barmiqini sol qolidiki qalghan maydin élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürügen itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürüp qoysun. **18** Sürüp bolup, kahin qolidiki éship qalghan mayni pak qilnidighan kishining bésigha quysun. Bu yol bilen kahin uning üchün Perwerdigarning aldida kafaret keltürudu. **19** Andin kahin gunah qurbanliqini sunup, pak qilnidighan kishini napakliqidin pak qilishqa kafaret keltürudu; axirida u köydürme qurbanliqni

boghuzlisun. **20** Kahin köydürme qurbanliq bilen ashliq hediysi qurban'gahta sunsun. Bu yol bilen kahin uning üchün kafaret keltürüp, u kishi pak bolidu. **21** Lékin u kembeghelliktin shundaq qilishqa qurbi yetmisi, özige kafaret keltürüş üchün «pulanglatma hediye» süpitide yalghuz bir erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip keltürsun, shuningdek ashliq hediye üchün bir efahning ondin birige barawer zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bilen bir log zeytun méyini keltürsun **22** we öz ewhaligha yarisha ikki paxtek yaki ikki bachka élip kelsun; biri gunah qurbanliqi üchün, yene biri köydürme qurbanliq üchün bolsun; **23** sekkizinchı künü bularni özining pak qilinishi üchün jamaet chédirining kirish aghzigha élip kélip, Perwerdigarning aldida kahinning qéshigha keltürsun. **24** Kahin itaetsizlik qurbanliqi bolidighan erkek qoza bilen shu bir log mayni élip, bularni pulanglatma hediye süpitide Perwerdigarning aldida pulanglatsun. **25** Itaetsizlik qurbanliqi qilin'ghan erkek qozini bolsa özi boghuzlisun; andin kahin itaetsizlik qurbanliqining qénidin azghina élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha, ong qolining bash barmiqigha we ong putining bash barmiqigha sürsun. **26** Andin kahin maydin élip, sol qolining aliqinigha azghina quysun. **27** Shundaq qilip, kahin ong barmiqi bilen sol qolidiki maydin Perwerdigarning aldida yette qétim sepsun. **28** Andin kahin özi qolidiki maydin élip, pak qilnidighan kishining ong quliqining yumshiqigha we ong qolining bash barmiqi bilen ong putining bash barmiqigha itaetsizlik qurbanliqining qénining üstige sürsun. **29** Shuning bilen Perwerdigarning aldida uningha kafaret keltürüşke kahin qolidiki mayning qalghinini pak qilnidighan kishining bésigha quysun; **30** andin shu kishi öz qurbigha qarap paxtektin birni yaki bachkidin birni sunsun; **31** öz qurbigha qarap, birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürme qurbanliq qilip ashliq hediye bilen bille sunsun. Bu yolda kahin Perwerdigarning aldida pak qilnidighan kishi üchün kafaret keltürudu. **32** Özide pése-maxaw bolghan, pak qilinishi üchün wajip bolidighan nersilerni keltürüşke qurbi yetmeydighan kishiler toghrisidiki qanun-belgilime mana shulardur. **33** Perwerdigar Musa bilen Harun'gha mundaq dédi: — **34** — Siler Men özünglarga miras qilip bérídighan Qanaan zéminigha kirengedin kényin, Men siler ige bolidighan shu zémindiki bir öyge birxil pése-maxaw yarisini

ewetsem, **35** öyning igisi kahinning qéshigha béríp, uningha buni melum qilip: «Méning öyümge waba yuqqandek köرنиду», dep melum qilishi kérek. **36** Kahin bolsa: — Öydiki hemme nersiler napak bolmisun üchün men béríp bu wabagha sepsélip qarashtin burun öyni bikarlanglar, dep buyrusun. Andin kahin kirip öyge sepsélip qarisun. **37** U shu wabagha sepsélip qarighinida, mana öyning tamlirigha waba daghliri yuqqan jaylar kawak bolsa, hem yéshilgha mayil yaki qizghuch bolup, tamning yüzidin qéniqraq bolsa, **38** kahin öyning ishikining aldigha chiqip, ishikni yette kün'giche taqap qoysun. **39** Andin kahin yettinchi künî yénip kélip, sepsélip qarighinida, öyning tamliridiki iz-dagh kéngiyip ketken bolsa, **40** kahin: — Waba yuqqan tashlarni chiqirip sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwétinglar, dep buyrusun. **41** Shuning bilen birge u öyning ichining töt etrapini qirdorsun we ular qirghan suwaqni bolsa sheherning téshidiki napak bir jaygha töküwetsun. **42** Andin ular bashqa tashlarni élip, ilgiriki tashlarning ornida qoysun we bashqa hak lay étip, uning bilen öyni qaytidin suwisun. **43** Eger u tashlarni chiqirip, öyni qirdurup qaytidin suwatqandin kényin, öyde waba déghi yene peyda bolsa, **44** undaqta kahin yene kirip buningha sepsélip qarisun. Sepsélip qarighinida, mana iz-dagh öyde kéngiyip ketken bolsa, bu öyge yuqqini chiritküch waba bolidu; öy napak sanilidu. **45** Bu wejidin ular öyni, yeni yaghach-tash we barlıq suwiqi bilen bille chüshürüp, hemmisini kötürüp sheherning sirtidiki napak bir jaygha tashliwetsun. **46** Kimdekim öy taqlaghan mezgilde uningha kirse, u kech krigüche napak sanilidu. **47** Eger birkim öy ichide yatqan bolsa, kiyimlirini yusun; we eger birsi öyde ghizalan'ghan bolsa, umu öz kiyimlirini yusun. **48** Lékin kahin kirip, öyge sepsélip qarighinida öy suwalghandin kényin waba uningda kéngiyip ketmigen bolsa, urdaqta kahin öyni «pak» dep jakarlisun; chünki uningdiki waba saqayghan bolidu. **49** Andin u öyning pak qilinishi üchün ikki qush, kédir yaghichi, qizil rext bilen zofa élip kélip, **50** qushlarning birini éqin su qachilan'ghan sapal kozining üstide boghuzlisun; **51** andin u kédir yaghichi, zofa, qizil rext we tirik qushni bille élip kélip, bu nersilerning hemmisini boghuzlan'ghan qushning qénigha, shundaqla éqin sugha chilap, öyge yette mertiwe sepsun; **52** bu yol bilen u öyni qushning qeni, éqin su, tirik qush, kédir yaghichi, zofa we qizil rext arqliq napakliqtin paklaydu. **53** Andin u tirik

pushni sheherning sirtida, dalada qoyup bersun. U shundaq qilip, öy üchün kafaret keltürüdu; u öy pak sanilidu. **54** Bular bolsa herxil pése-maxaw jarahiti, qaqach, **55** kiyim-kéchek we öyge yuqqan pése-maxaw wabasi, **56** téridiki chiqanlar, temretke we parqiraq aq iz-daghlar toghrisidiki qanun-belgilimidur. **57** Shu belgilimiler bilen bir nersining qaysi ehwalda napak, qaysi ehwalda pak bolidighanlıqini perq étishke körsetme bérishke bolidu; mana bu pése-maxaw toghrisidiki qanun-belgilimidur.

15 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Israillargha mundaq denglar: — Herqandaq erkekning öz ténidin aqma chiqsa shu kishi shu aqma sewebidin napak sanalsun. **3** Aqma chiqishtin bolghan napakliq toghrisidiki höküüm shuki, aqmisi meyli ténidin éqip tursun yaki éqishtin toxtilghan bolsun, shu kishi yenila napak sanalsun; **4** mundaq aqma bolghan kishi yatqan herbir orun-körpe napak sanilidu we u qaysi nersining üstide oltursa shu nersimu napak sanilidu. **5** Kimki u yatqan orunkörpige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kech krigüche napak sanalsun. **6** Shuningdek kimki mundaq aqma bolghan kishi olturghan nerside oltursa öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech krigüche napak sanalsun. **7** Kimki aqma bolghan kishining téniqe tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech krigüche napak sanalsun. **8** Eger aqma bolghan kishi pak birsige tükürse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kech krigüche napak sanalsun. **9** Qaysibir éger-toqumning üstige [aqma bolghan] kishi minse, shu nerse napak sanalsun. **10** Kimki uning tégiye qoyulghan nersilerge tegse kech krigüche napak sanilidu; we kimki shu nersilerni kötürse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, we kech krigüche napak sanalsun. **11** Aqma bolghan kishi qolni yumastin birkimge tegküzse, shu kishi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech krigüche napak sanalsun. **12** Aqma bolghan kishi sapal qachini tutup salsa, shu qacha chéqiwtisun; yaghach qacha bolsa suda yuyulsun. **13** Qachaniki aqma bar kishi aqma halitidin qutulsa, özining pak qilinishi üchün yette künni hésablap ötküzüp, andin kiyimlirini yuyup, éqin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. **14** Sekkizinchı künî ikki paxtek yaki ikki bachkini élip, jamaet chédirining kirish aghzığa, Perwerdigarning aldigha keltürüp, kahin'gha tapshursun. **15** Kahin ulardin birini gunah qurbanlıqi üchün, yene birini

köydürme qurbanlıq üçhün yusun. Bu yol bilen kahin Perwerdigarning aldida uning aqma bolghanlıqığa kafaret keltüridü. **16** Eger bir erkekning meniysi özlükidin chiqip ketken bolsa, u pütün bedinini suda yusun, u kech kirgüche napak sanalsun. **17** Shuningdek ademning meniysi qaysi kiyimige yaki térisige yuqup qalsa, suda yuyulsun we kech kirgüche napak sanalsun. **18** Er we ayal kishi bir-birige yéqinlishishi bilen meniy chiqsa, ikkisi yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **19** Eger ayal kishiler aqma kélish halitide tursa we aqmisi xun bolsa, u yette kün'giche «ayrim» tursun; kimki uningga tegse kech kirgüche napak sanalsun. **20** «Ayrim» turush mezgilide, qaysi nersining üstide yatsa, shu nerse napak sanilidu, shundaqla qaysi nersining üstide olturghan bolsa, shu nersimu napak sanalsun. **21** Herkim uning orun-körpisige tegse öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **22** Herkim u olturghan nersige tegse, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **23** We eger birkim u yatqan yaki olturghan jayda qoyulghan birer nersige tegse, kech kirgüche napak sanalsun. **24** Eger bir er kishi shu halettiki ayal bilen birge yatsa, shundaqla uning xun napaklıqi shu erge yuqup qalsa, u yette kün'giche napak sanalsun; u yatqan herbir orun-körpimü napak sanalsun. **25** Eger ayal kishining adet waqtining sırtidimu birnechche kün'giche xuni kélip tursa, yaki xun aqmisi adet waqtidin éship ketken bolsa, undaqta bu napak qan éqip turghan künlirining hemmiside, u adet künliride turghandek sanalsun, yene napak sanalsun. **26** Qan kelgen herbir künde u qaysi orun-körpe üstide yatsa, bular u adet künliride yatqan orun-körpilerdek hésablimidu; u qaysi nersining üstide olturghan bolsa, shu nerse adet künlirining napaklıqidek napak sanalsun. **27** Herkim bu nersilerge tegse napak bolidu; shu kishi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kirgüche napak sanalsun. **28** Ayal kishi qachan xun kélishtin saqaysa, u yette künni hésablap, ötküzüp bolghanda pak sanilidu. **29** Sekkizinchı künü u ikki paxtek yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining kirish aghzığa, kahinning qéshiga keltürsun. **30** Kahin bularning birini gunah qurbanlıqı üçhün, yene birini köydürme qurbanlıq üçhün ötküzsun; bu yol bilen kahin uning napak aqma qénidin pak bolushığa uning üçhün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridü. **31** Siler mushu yol bilen Israillarnı

napaklıqıdin üzüngler; bolmisa, ular napaklıqıda turiwérip, ularning arisida turghan méning turalghu chédirimni bulghishi tüpeylidin napak halitide ölüp kétidu. **32** Aqma kélish halitide bolghan kishi we meniy kétish bilen napak bolghan kishi toghrisida, **33** Shuningdek xun kélish künliridiki aghriq ayal kishi toghruluq, aqma halette bolghan er we ayal toghruluq, napak halettiki ayal bille yatqan er toghruluq kelgen qanun-belgilime mana shulardur.

16 Harunning ikki oghli Perwerdigarning aldığa yéqinlishishi bilen ölüp ketti. Ular ölüp ketkendin kényin, Perwerdigar Musagha söz qıldı. **2** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — «Sen öz qérindishing Harun'gha: «Sen ölüp ketmesliking üçhün perdingin ichidiki muqeddes jayga qoyulghan ehde sanduqining üstidiki «kafaret texti»ning aldığa her waqt kelme», dégin. Chünki Men «kafaret texti»ning üstidiki bulutta ayan bolimen. **3** Harun [eng] muqeddes jayga munu yol bilen kirsun: — Gunah qurbanlıqı üçhün bir yash torpaq, köydürme qurbanlıq üçhün bir qochqarnı keltürsun; **4** özi muqeddes kanap xalta köngleknı kiyip, etlirini yapidighan kanap ishtannımu kiyip, bélige bir kanap belwaghı baglap, beshigha kanap sellini yögep kelsun. Bular muqeddes kiyimler bolghachqa, kiyishtin ilgiri bedinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunah qurbanlıqı üçhün ikki téke, köydürme qurbanlıq üçhün bir qochqarnı tapshuruwalsun. **6** Shuning bilen Harun awwal gunah qurbanlıqı bolidighan torpaqni sunup, özi we öz öyidikiler üçhün kafaret keltürushi kérek. **7** Andin u ikki tékini élip, ularni jamaet chédirining kirish aghzining aldığa keltürüp, Perwerdigarning aldida turghuzsun. **8** Andin Harun bu ikki téke toghrisida chek tashlisun; chekning birini «Perwerdigar üçhün», yene birini «azazel üçhün» tashlisun. **9** Harun Perwerdigargha chek chüshken tékini keltürüp, gunah qurbanlıqı süpitide sunsun. **10** Lékin «azazel»ge chek chüshken tékini bolsa, kafaret keltürushi üçhün chölge heydilishke, shundaqla «azazel»ge ewetilishke Perwerdigarning aldida tirik qaldurulsun. **11** Andin Harun gunah qurbanlıqını, yene özi üçhün bolghan torpaqni keltürüp, özi we öz öyidikiler üçhün kafaret keltürushke özige gunah qurbanlıqı bolidighan bu torpaqni boghuzlisun; **12** Andin u Perwerdigarning alidiki qurban'gahtin élin'ghan chogh bilen tolghan bir xushbuydanni élip, ikki qollap yumshaq ézilgen ésil xushbuy

etir bilen toldurup, buni perdining ichige élip barsun; **13** andin xushbuy is-tütiki höküm-guwah sanduqining üstidiki kafaret textini qaplisun dep, xushbuyni Perwerdigarning huzuridiki otning üstige qoysun; shuning bilen u ölmeydu. **14** U torpaqning qénidin élip öz barmiqi bilen kafaret textining sherk teripige chéchip, kafaret textining aldighimu öz barmiqi bilen qandin élip, yette qétim sepsun. **15** Andin u xelq üchün gunah qurbanliqi qilinidighan tékini boghuzlisun; qénini perdining ichige keltürüp, torpaqning qénini qilghandek qilsun, yeni uning qénidin élip kafaret textige we kafaret textining aldigha chachsun. **16** U bu yol bilen muqeddes jay üchün kafaret keltürüp, uni Israillarning napakliqidin, hemme itaetsizliklirini élip baridighan gunahliridin paklaydu we shuningdek ularning napakliqi arisida turuwtqan jamaet chédiri üchünmu shundaq kafaret qilsun. **17** U kafaret keltürüş üchün eng muqeddes jayha kirdgendif tartip uningdin chiqquche héchbir adem jamaet chédiri ichide bolmisun; bu yol bilen u özi, öyidikiler we Israilning pütkül jamaiti üchün kafaret keltürudu. **18** Andin u Perwerdigarning alidiki qurban'gahqa chiqip, uning üchünmu kafaret keltürudu; shuningdek torpaqning qéni bilen tékining qénidin élip qurban'gahning chörisidiki müenggüzlerge sürsun; **19** u barmiqi bilen qandin élip qurban'gahning üstige yette qétim sepsun; shuning bilen u uni Israillarning napakliqliridin paklap [Xudagha atap] muqeddes qilidu. **20** — Muqeddes jay, jamaet chédiri we qurban'gah üchün kafaret keltürüp bolghandin kényin, u tirik tékini keltürsun; **21** andin Harun ikki qolini tirik tékining bésigha qoyup turup, uning üstide turup, Israillarning barliq qebihlikliri we itaetsizliklirini élip baridighan gunahlirini iqrar qilip, ularni tékining bésigha artsun; andin uni yénida teyyar turidighan bir ademning qoli bilen chölgé ewetiwetsun. **22** Bu yol bilen téke ularning hemme qebihliklirini öz tüstige élip, ademzatsiz chölgé kétidu. Shunga u tékini chölgé qoyuwetsun. **23** — Andin Harun jamaet chédirigha kirip muqeddes jayha kirgen waqitta kiygen kanap kiyimlirini sélip shu yerde ularni qoyup qoysun. **24** U muqeddes yerde öz bedinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip tashqirigha chiqip, özining köydürme qurbanliqi bilen xelqning köydürme qurbanliqini sunup, shu yol bilen özi we xelq üchün kafaret keltürudu. **25** Shundaqla u gunah qurbanliqining méyini qurban'gahta köydürsun. **26**

«Azazel»ge béktilgen tékini élip bérüp qoyuwetken kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédirgahqa kirishke bolidu. **27** Kafaret keltürüş üchün qéni [eng] muqeddes jayha élip kirilip, gunah qurbanliqi qilin'ghan torpaq bilen gunah qurbanliqi qilin'ghan tékini birsi chédirgahning tashqirigha élip chiqip, ularning térisi, göshi we tézeklirini otta köydürsun. **28** Ularni köydürgen kishi öz kiyimlirini yuyup, bedinini suda yuyup, andin chédirgahqa kirishke bolidu. **29** — Mana bu silerge bir ebediy qanun-belgilime bolsun: — Her yettinchi ayning oninchi künide siler öz nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunlar we héchqandaq ish qilmanglar; meyli yerlikler bolsun yaki aranglarda turuwtqan Yaq. yurtluqlar bolsun shundaq qilishinglar kérek. **30** Chünki shu künide silerni paklashqa siler üchün kafaret keltürüldi; Perwerdigarning aldida siler hemme gunahliringlardin pak bolisiler. **31** Bu kün silerge pütünley aram alidighan shabat kuni bolup, nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutisiler; bu ebediy bir belgilimidur. **32** Kimki atisining ornida kahinliq yürgüzüş üchün mesih qilinip, Xudagha atap tiklen'gen kahin bolsa shu yol bilen kafaret keltürudu. U kanaptin étilgen muqeddes kiyimni kiyip turup, **33** Eng muqeddes jay üchün kafaret keltürudu; jamaet chédiri bilen qurban'gah üchünmu kafaret keltürudu; qalghan kahinlar bilen barliq xelqning jamaiti üchün hem kafaret keltürudu. **34** Bu bolsa siler üchün ebediy bir belgilime bolidu; shuning bilen Israillarni barliq gunahliridin paklash üchün yilda bir qétim kafaret keltürüp bérísiler». Shuning bilen [Harun] Perwerdigar Musagha buyrughinidek qildi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Harun bilen oghulliri we barliq Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar silerge buyrughan höküm shuki: — **3** Israilning jemetliridin bolghan herqandaq kishi qurbanliq qilmaqchi bolup, kala yaki qoy yaki öchkini jamaet chédirining kirish aghzida, Perwerdigarning turalghu chédirining aldigha, Perwerdigarha atalghan qurbanliq süpitide yétilep epkelmey, belki chédirgahning ichide yaki tashqirida boghuzlisa, uningdin aqqan qan shu kishining gedinige artilidu; bu adem «qan tökken» dep, öz xelqidin üzüp tashlinidu. **5** Bu hökümning meqsiti Israillarning hazirqidek dalada mal soyup qurbanliq qilishingning ornigha, qurbanliqlirini jamaet chédirining kirish aghzida Perwerdigarning aldigha

keltürüp, kahin'gha tapshurup Perwerdigargha «inaqliq qurbanliqliri» süpitide sunup boghuzlishi üchündür. **6** Kahin qanni élip jamaet chédirining kirish aghzining yénidiki Perwerdigarning qurban'gahining üstige séip, Perwerdigargha xushbuy keltürüş üchün mayni köydiürsun. **7** Shuning bilen ular emdi burunqidek buzuqluq qilip téke-jinlarning keynide yürüp, ulargha öz qurbanliqlirini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular üchün dewrdin-dewrgiche ebediy bir belgilime bolsun. **8** Sen ulargha: — Israilning jemetidin yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlardin biri köydürme qurbanliq yaki [bashqa] qurbanliq ötküzmekchi bolsa, **9** uni Perwerdigargha atap sunush üchün jamaet chédirigha kirish aghzining aldigha keltürmise, u kishi öz xelqliridin üzüp tashlansun» — dégin. **10** Eger Israilling jemetidin bolghan herqandaq adem yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlar qan yése, Men yüzümni qanni yégen shu kishige qarshi qilimen, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **11** Chünki herbir janiwarning jéni bolsa uning qénididur; Men uni jéninglar üchün qurban'gah üstige kafaret keltürüşke bergenmen. Chünki qan özidiki janning wasitisi bilen kafaret keltüridu. **12** Shunga bu sewebtin Men Israillargha: — «Silerning héchbiringlar qan yémeslikinglar kérek, aranglarda turuwatqan yaqa yurtluqlarmu qan yémeslikli kérek» — dégenidim. **13** Eger Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatqan yaqa yurtluqlarning biri yéyishke bolidighan bir charpay haywan yaki qushni owlap, qénini tökse, uni topa bilen yépip qoysun. **14** Chünki herbir janiwarning jéni bolsa, uning qénidin ibarettur. Uning jéni qénida bolghach men Israillargha: «Siler héchqandaq janiwarning qénini yémenglar, chünki herbir janiwarning jéni uning qénididur; kimki uni yése üzüp tashlinidu» — dédim. **15** Kimdekim ölüp qalghan yaki yirtquchlar boghup titma-titma qiliwetken bir haywanni yése, meyli u yerlik yaki yaqa yurtluq bolsun öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun we kech kırğüche napak sanalsun; andin u pak bolidu. **16** Lékin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bedinini yumisa, shu kishi öz qebihlikining jazasini tartidu.

18 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: —

2 Sen Israillargha mundaq dégin: — «Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. **3** Siler ilgiri turghan Misir zéminidikidek ishlarni qilmanglar we yaki Men silerni élip baridighan Qanaan zéminidikidek ishlarni qilmanglar; ularning resim-adetliride yürmenglar,

4 belki Méning hökümlirimge emel qilip, qanun belgilimilirimni tutup shu boyiche ménginglar. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **5** Siler choqum Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni tutushunglar kérek; insan ulargha emel qilidighan bolsa ularning sewebidin hayatta bolidu. Men Perwerdigardurmen. **6** — Héchkim özige yéqin tughqan bolghan ayalgha yéqinliq qilip ewritini achmisun. Men Perwerdigardurmen. **7** Anangning ewritige tegme, bu atangning ewritige tegkining bolidu; u séning anang bolghachqa uning ewritige tegseng bolmaydu. **8** Atangning ayalining ewritigimu tegme, chünki shundaq qilsang atangning ewritige tegkendek bolidu. **9** Sen acha-singlingning, bir atidin bolghan yaki bir anidin bolghan, yaki shu öyde tughulghan yaki bashqa yerde tughulghan bolsun, uning ewritige tegme. **10** Sen öz oglungning qizi we yaki qizingning qizining ewritige tegme; chünki ularning ewriti sen özüngning ewritidur. **11** Sen atangning ayalining qizining ewritige tegme; u atangdin tughulghan, séning acha-singling, shunga uning ewritige tegme. **12** Sen atangning acha-singlisining ewritigimu tegme, chünki u atangning birtughqinidur. **13** Sen anangning acha-singillirining ewritigimu tegme, chünki u anangning birtughqinidur. **14** Atangning aka-inilirining ayalining ewritige tegme; ularning ayallirigha yéqinliq qilma; chünki ular séning hammangdur. **15** Sen kélinining ewritige tegme; u séning oglungning ayali bolghachqa, uning ewritige tegseng bolmaydu. **16** Sen aka-inilirining ayalining ewritige tegme; chünki bu öz aka-inilirining ewritige tegkendek bolidu. **17** Sen bir ayalgha we shuning bilen birge uning qizining ewritige tegme; shundaqla uning oglining qizi we qizining qizinimu [xotunluqqa élip] ewritige tegme. Ular bir-birige yéqin tughqan bolghachqa, mundaq ish pesendilikтур. **18** Sen ayaling hayat waqtida, uning acha-singlisini xotunluqqa élip ewritige tegme. Undaq qilsang xotununggha kündeshlik azabini keltürisen. **19** Sen bir ayalning adet körüp napak turghan waqtida yéqinliq qilip ewritige tegme. **20** Sen öz qoshnangning ayali bilen zina qilip özüngni uning bilen napak qilma. **21** Sen öz neslingdin héchbirini Molek mebudigha atap ottin ötküseng qet'iy bolmaydu. Eger shundaq qilsang Xudayingning namini napak qilghan bolisen. Men Özüm Perwerdigardurmen. **22** Sen ayallar bilen birge bolghandek er kishi bilen birge bolma. Bu ish

yirginchliktur. 23 Sen héch haywan bilen munasiwet qılıp özüngni napak qılma; shuningdek ayal kishimu munasiwet qildurush üçün bir haywanning aldığa barmisun. Bu ish nijisliqtur. 24 Siler bu ishlarnı qılıp özünglarnı napak qilmanglar, chünki men silerning aldinglardın chiqiriwatqan taipiler bolsa shundaq ishlarnı qılıp özürlünü napak qilghan 25 we zéminimu napak bolghandur. Buning üçün Men u zéminning qebihlikini öz beshigha chüshürimen, shuningdek u zéminmu özide turuwtqanlarnı qusup chiqiriwétidu. 26 Lékin siler bolsanglar Méning belgilimilirim bilen hökümlirimni tutunglar; silerdin héchkim, meyli yerlik yaki aranglarda turuwtqan yaqa yurtluq bolsun bu yirginchlik ishlardin héchbirini qilmisun 27 (chünki bu barlıq yirginchlik ishlarnı silerdin ilgiri shu zéminda turghan xelq qılıp kelgechke, zéminning özi napak bolup qaldi). 28 Shundaq qılıp zéminni napak qilsanglar, zémin özi silerdin ilgiri özide turghan ellerni qusup chiqarshandek, silernimu qusup chiqiriwétidu. 29 Chünki bu yirginchlik ishlarning herqandiqini qilghuchi, — mundaq qilmishlarnı qilghan herqandaq kishi öz xelqi arisidin üzüp tashlinidu. 30 Siler Men silerge tapilighinimha emel qilishinglar zörürdürü; — démek, siler özünglardın ilgiri ötkenler tutqan shu yirginchlik resim-qaidilerni tutup, özünglarnı napak qilmasiqliqlar kerek. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen.

19 Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi:

— 2 Sen Israillarning pütkül jamaítige söz qılıp ulargha mundaq dégin: — «Men Xudayinglar Perwerdigar muqeddes bolghachqa, silermu muqeddes bolushunglar kérek. 3 Siler herbiringlar ananglar bilen atanglarnı izzetlenglar; Méning shabat künlirimni bolsa, ularni tutushunglar kérek. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 4 Siler erzimes butlарha tayanmanglar, özünglar üçün quyma butlarnı yasimanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 5 Siler Perwerdigargha inaqliq qurbanlıqını keltürüshni xalisanglar, qobul qilin'ghudek yol bilen uni sununglar. 6 Siler uni sun'ghan künü we etisi u yéylisun; ütchinchi künige qalghını bolsa otta köydürlüsun. 7 Eger uningdin bir qismi ütchinchi künü yéylise qurbanlıq haram hésablinip qobul qilinmaydu. 8 Kimki uningdin yése öz gunahını öz üstige alidu, chünki u Perwerdigargha atap muqeddes qilin'ghan nersini napak qıldı; undaq kishi öz xelqidin üzüp tashlinidu. 9 Siler

zémininglardıki hosulni yighsanglar, sen étizingning bulung-pushqaqlırıghiche tamam yighiwalma we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin. 10 Üzüm talliringni pasangdiwatma we üzüm talliridin chüshken üzümlernimu tériwalma, belki bularnı kembegheller bilen musapirlargha qoyghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. 11 Siler oghrılıq qilmanglar, aldamchılıq qilmanglar, bir-biringlarga yalghan sözlimenglar. 12 Méning namim bilen yalghan qesem ichmenglar, undaq qilsang Xudayingning namini bulghayen. Men Perwerdigardurmen. 13 Öz qoshnangha zulum qilma, uningkini özüngning qiliwalma. Medikarning heqqini kéchiche yéningda qondurup qalma. 14 Gas kishini tillima, kor kishining aldida putlishanggħu nersini qoyma; belki öz Xudayingdin qorqin. Men Perwerdigardurmen. 15 Höküm qilghininglarda héch naheqliq qilmanglar; namratqimu yan basmay, bayghimu yüz-xatire qilmay, belki adilliq bilen öz qoshnang üstidin toghra höküm qilghin. 16 Öz xelqingning arisida gep toshughuchi bolup yürme; qoshnangning jénigha héchqandaq ziyan-żexmet yetküzme. Men Perwerdigardurmen. 17 Sen könglüngde öz qérindishingdin nepretlenmigin; qoshnangda [gunah bolsa] sen uning sewebidin beshingha gunah kélip qalmaslıqi üçün uningħha tenbih-nesihet bergen. 18 Sen intiqam almighin we öz xelqingning neslige héch adawetmu saqlimighin, belki qoshnangni özüngni söygendek söygin. Men Perwerdigardurmen. 19 Siler Méning qanun-beglilikimini tutunglar. Sen öz charpayliringni bashqa nesiller bilen chépishturma, étizingħha ikki xil uruq salmighin, ikki xil yiptin toqolghan kiyimni kiyme. 20 Eger bir er kishi qiz-chokan bilen yétip munasiwet ötküzse, we u bashqa biri bilen wedileshken dédek bolsa, bu dédeknin hörlük puli tapshurulmighan bolsa, yaki uningħha hörlük bérilmigen bolsa, muwapiq jaza bérilsun. Lékin qiz-chokan hör qilinmighachqa, her ikkisi öltürülmisun. 21 Er kishi bolsa özining itaetsizlik qurbanlıqını jamaet chédirining kirish aghzining aldığa, Perwerdigarning aldığa keltürüsün; itaetsizlik qurbanlıqi bir qoħqar bolsun. 22 Kahin u itaetsizlik qurbanlıqi üçün keltürġen qoħqarni élip uning sadir qilghan gunahi üçün Perwerdigarning aldida kafaret keltüridi; uning qilghan gunahi uningdin kechürüliðu. 23 Siler zémin'għa kirip herxil yeydighan méwilik derexlerni

tikken bolsanglar, méwilirini «xetnisiz» dep qaranglar; üch yilghiche buni «xetnisiz» dep qarap uningdin yémenglar. **24** Tötinchi yili ularning hemme méwiliri Perwerdigargha medhiye süpitide muqeddes qilip béghishlansun. **25** Andin beshinchi yıldın tartip siler ularning méwiliridin yéyishke bashlanglar. Shundaq qilsanglar [zémén] mehsulatlırını silerge ziyade qılıdu. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **26** Siler qan chiqmaghan nersini yémenglar. Ne palchiliq ne jadugerlik qilmanglar. **27** Siler beshinglarning chéke-chörisidiki chachni chüshürüp dügilek qiliwalmanglar, saqalning uch-yanlirini buzmanglar. **28** Siler ölgenler üchün bedininglarni zexim yetküzüp tilmanglar, özünglarga héchqandaq gül-süret chekmenglар. Men Perwerdigardurmen. **29** Sen qizingni buzuqluq-pahishilikke sélip napak qilmighin. Bolmisa, zémindikiler buzuqluq-pahishilikke bérilip, pütkül zémimni eysh-ishret qaplap kétidu. **30** Siler Méning shabat künlirimmi tutunglar, Méning muqeddes jayimni hörmetlenglar. Men Perwerdigardurmen. **31** Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayanmanglar, ularning keynidin yürüp özünglarni napak qilmanglar. Men özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **32** Aq bash kishining aldida ornungdin tur, qérilarni hörmet qilghin; Xudayingdin qorqqin. Men Perwerdigardurmen. **33** Bir musapir zéminda aranglarda turuwatqan bolsa siler uningha zulum qilmanglar, **34** belki aranglarda turuwatqan musapir silerge yerlik kishidek bolsun; uni özüngni söygendek söygin; chünki silermu Misir zémindida musapir bolghansiler. Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **35** Silerner höküm chiqirishinglarda, uzunluq, éghirliq we hejim ölcheshte héchqandaq naheqlik bolmisun; **36** silerde adil taraza, adil taraza tashliri, adil efah kemchini bilen adil hin kemchini bolsun. Men silerni Misir zémindin chiqirip kelgen Xudayinglar Perwerdigardurmen. **37** Siler Méning barlıq qanun-begliliklirim we barlıq hökümlirimni tutup, ulargha emel qilinglar; men Perwerdigardurmen.

20 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:
— **2** Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin:
— Eger Israillarning biri we yaki Israil zémindida turuwatqan musapirlarning biri Molek butigha neslining birini béghishlisa, uningha ölüm jazasi bérilishi kérek; zémindikiler uni chalma-kések qilsun.
3 We Men Öz yüzümni bu kishige qarshi qilimen, chünki özi öz ewladlirining birini Molek butigha

béghishlap muqeddes jayimni paskina qilip, Méning namimni bulghighini üchün uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **4** Eger zéminda turuwatqanlar öz neslidin birini Molekke béghishlighanda shu kishige közlirini yumup, uning bilen kari bolmisa, shundaqla uni öltürmisse, **5** Men Özüm yüzümni u kishi bilen uning ailisige qarshi qilimen, uni we uninggħha egiship buzuqchiliq qilghuchilar, yeni Molekning keynidin yürüp buzuqchiliq qilghuchilar ning hemmisini öz xelqidin üzüp tashlaymen. **6** Jinkeshler bilen séhirgerlerge tayinip, ularning keynige kirip buzuqchiliq qilip yürgüchiler bolsa, Men yüzümni shu kishilerge qarshi qilip, uni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **7** Shunga özünglarni pak qilip muqeddes bolunglar, chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **8** Qanun-begliliklirimni tutup, ulargha emel qilinglar; Men bolsam silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigardurmen. **9** Eger birkim öz atisi yaki anisini qargħisa, ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; chünki u öz ata-anisini qargħighini üchün öz qéni öz beshigha chüshken bolidu. **10** Eger birkim bashqisining ayali bilen zina qilsa, yeni öz qoshnisining ayali bilen zina qilsa, zina qilghan er bilen ayal ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu. **11** Eger birsi atisining ayali bilen yatsa, öz atisining ewrittige tegken bolidu; ular ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz beshigha chüshken bolidu. **12** Birsi öz kélini bilen yatsa, ikkisi nijisliq qilghini üchün ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qéni öz beshigha chüshken bolidu. **13** Birsi ayal kishi bilen yatqandek er kishi bilen yatsa ikkisi yirgħinchlik ish qilghan bolidu; ulargha ölüm jazasi bérilmise bolmaydu. Öz qéni öz beshigha chüshken bolidu. **14** Eger birsi qizi bilen anisini qoshup xotunluqqa alsa pesendilik qilghan bolidu. Er bilen ikki ayal otta köydürüsün. Shuning bilen aranglarda héch pesendilik ish bolmaydu. **15** Birsi bir haywan bilen munasiwet ötküzse, u ölüm jazasini tartsun, haywannimu öltürünglar. **16** Eger ayal kishi bir haywanning qeshiga bérüp munasiwet qildursa, ayal bilen haywanning ikkisini öltürünglar; öz qéni öz beshigha chüshken bolidu. **17** Birsi acha-singlisini, yeni atisidin yaki anisidin bolghan qizni élip, ewrittige tegse we bu qizmu uning ewrittige tegse uyatlıq ish bolidu; shuning üchün er-ayal ikkisi öz xelqining köz aldidin üzüp tashlansun; u öz acha yaki singlisining ewrittige tegħekk, öz qebħiluki öz beshigha chüshken bolidu. **18** Birsi adet körgen

aghriq waqtida bir ayal bilen birge yétip, uning ewritige tegse, undaqta u uning qan menbesige tegken, ayalmu qan menbesini échip bergen bolup, ikkisi öz xelqidin üzüp tashlinidu. **19** Sen öz anangning acha-singlisi we atangning acha-singlisining ewritige tegme; chünki kimki shundaq qilsa yéqin tughqinining ewritige tegken bolidu; ular ikkilisining öz qebihlikı öz beshigha chüshken bolidu. **20** Birsi taghisining ayali bilen yatsa taghisining ewritige tegken bolidu; ikkilisi öz gunahini öz beshigha alidu; ular perzentsiz öldi. **21** Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ish bolidu. U öz birtughqan aka-inisining ewritige tegken bolidu; ular ikkilisi perzentsiz qalidu. **22** Siler Méning barliq qanun belgilimilirim bilen barliq hökümlirimmi tutup, buningha muwapiq emel qilinglar; bolmisa, Men silerni élip béríp turghuzidighan zémén silerni qusup chiqiriwtidu. **23** Siler Men aldinglardin heydiwtidighan ellerning resim-qайдiliri boyiche manganglar bolmaydu; chünki ular bu yirginchlik ishlarning hemmisini qilip keldi, we shuning tühün ular Manga yirginchlik boldi. **24** Shuning tühün Men silerge: «Siler ularning zéminini miras qilip alisiler; Men shu süt bilen hesel aqidighan zéminni silerge bérímen», dep éytqanidim; silerni bashqa xelqlerdin ayrim qilghan Xudayinglar Perwerdigardurmen. **25** Shunga siler pak we napak charpaylarni perq étip, pak we napak uchar-qanatlarni tonup, Men siler tühün ayrip, napak qilip békítip bergen janiwarlarning ichidin herqandiqi, charpay yaki uchar-qanat bolsun yaki yerde ömiliğuchi janiwar bolsun, ularning héchbiri bilen özünglarni napak qilmanglar. **26** Siler Manga xas pak-muqeddes bolushunglar kerek; chünki Men Perwerdigar pak-muqeddesturmen, silerni Manga xas bolsun dep barliq ellerdin ayrim qilghanmen. **27** Jinkesh yaki séhirger bolghan herqandaq er yaki xotun kishige ölüm jazasi bérilmise bolmaydu; xelq ularni chalma-kések qilsun; ularning géni öz beshigha chüshken bolidu.

21 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — Sen kahinlar bolghan Harunning oghullirigha mundaq dégin: — bir kahin öz xelqining arisidiki ölgeler wejidin özini napak qilmisun. **2** Peqet özining yéqin tughqanliri tühün — anisi bilen atisi, oghli bilen qizi we aka-inisining ölüki tüpeylidin özini napak qilsa bolidu; **3** shuningdek eger acha-singlisi erge tegmey pak qiz halette özi bilen bille turuwtqan bolsa, uning ölüki tüpeylidin özini

napak qilsa bolidu; **4** chünki [kahin] öz xelqining arisida mötiwer bolghachqqa, özini napak qilip bulghimasliqi kerek. **5** Kahinlar beshini yérim-yata qilip chüshürmesliki, saqilining uch-yanlirini hem chüshürmesliki, bedinigimu zexim yetküzüp tilmasliqi kerek, **6** belki ular öz Xudasigha muqeddes turup, Xudasining namini bulghimasliqi kerek; chünki ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqlarni, öz Xudasining nénini sunidu; shunga ular muqeddes bolushi kerek. **7** Ular bir ayalni öz emrige alghanda pahishe ayalnimu, buzuq ayalnimu almasliqi kerek we éri qoyuwetken ayalnimu almisun. Chünki kahin bolsa öz Xudasigha xas muqeddes qilin'ghan. **8** U Xudayingning nénini sun'ghini tühün u sanga nisbeten muqeddes dep sanilishi kerek; chünki silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özüm muqeddesturmen. **9** Eger bir kahinning qizi pahishilik qilip özini bulghighan qilsa, öz atisini bulghighan bolidu; u otta köydürülsün. **10** Beshigha mesihlesh zeytun méyi tökülgén, kahinliq kiyimlerni kiyishke tiklen'gen, öz qérindashlirining arisida bash kahin qilin'ghan kishi yalangbash bolmisun, kiyimlirinimu yirtmisun; **11** U yene héch ölükké yéqinlashmasliqi kerek, hetta atisi we yaki anisining ölüklirining wejidin özini napak qilmasliqi kerek. **12** U [wezipiside turuwtqanda] muqeddes jaydin hergiz ayrlmisun we shuningdek Xudasining muqeddes jayini bulghimasliqi kerek; chünki uning Xudasining uni Özige xas qilghan «mesihlesh méyi» uning beshida turidu. Men Perwerdigardurmen. **13** U xotun alsu pak qizni élishi kerek; **14** tul we yaki erdin qoyuwétílgen ayal we yaki buzuq we yaki pahishe ayal bolsa bularni almasliqi, belki öz xelqidin bolghan pak qizni xotunluqqa élishi kerek. **15** Bolmisa u öz xelqining arisida öz uruqini napak qilidu; chünki uni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Mendurmen. **16** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **17** Sen Harun'gha mundaq dégin: — «Ewladtin-ewladqiche séning neslingdin bolghan birsi méyip bolsa, Xudaning nénini sunush tühün yéqin kelmisun; **18** méyip bolghan herqandaq kishi hergiz yéqin kelmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaq bolsun yaki bir ezasi yene bir jüpidin uzun bolghan adem bolsun, **19** puti yaki qoli sunuq bolsun, **20** dok bolsun, parpa bolsun, közide aq bolsun, qichishqaq bolghan bolsun, temretke basqan bolsun yaki uruqdéni ézilgen herkim bolsun, **21** Harun kahinning

neslidin bolghan undaq méyip kishilerning héchbiri Perwerdigargha atap otta sunulidighan nersilerni keltürishke yéqin barmisun; undaq kishi méyiptur; u öz Xudasining nénnini sunushqa yéqin kelmisun. **22** Halbuki, u öz Xudasining nénnini, yeni «eng muqeddes» we «muqeddes» hésablan'ghan nersilerning her ikkisidin yésun. **23** Peqet u perdidin ötüp ichkirisige kirmesliki yaki qurban'gahqimu yéqin barmasliqi kérek; chünki u méyiptur; bolmisa, u Méning muqeddes jaylirimni bulghighan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». **24** Bu sözlerning hemmisini Musa Harun bilen uning oghulliri we Israillarning hemmisige éytip berdi.

22 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Harun bilen uning oghulliriga mundaq dégin: — «Siler Israillarning Manga atighan muqeddes hediyelerni éhtiyatchanliq bilen bir terep qilinglar, bolmisa ular namimni bulghishi mumkin. Men Perwerdigardurmen». **3** Ulargha mundaq dégin: — «Siler herbir dewrlerde, barliq nesillingardin herqaysisi Israillar Perwerdigargha atighan pak nersilerge napak halette yéqinlashsa, undaq kishi Méning aldimdin üzüp tashlinidu. Men Perwerdigardurmen. **4** Harunning neslidin biri pése-maxaw yaki aqma késili bolghan bolsa, pak bolmighuche muqeddes nersilerdin yémisun. Birkim ölükning sewebidin napak bolghan birkimge we yaki meniysi éqip ketken kishige tékip ketse, **5** yaki ademni napak qiliqdan ömiliğuchi janiwargha tegse yaki herqandaq yuqup qalidighan napakliqi bar bir ademge tékip ketse, (napakliqi némidin bolushidin qet'iynezer) **6** mundaq nersilerge tegken kishi kech kirgüche napak bolup, muqeddes nersilerdin yémisun. U bedinini suda yusun **7** andin kün olturghanda pak sanilip, muqeddes nersilerdin yéyishke bolidu; chünki bular uning ozuqidur. **8** U [özlükidin] ölgen we yaki yirtquchlar boghup qoyghan haywanni yéyish bilen özini napak qilmisun. Men Perwerdigardurmen. **9** Ular Méning bu tapilighanlirimni tutushi kérek; bolmisa, buningha ixlassizliq qilsa, [shu ölük] tüpeylidin gunahkar bolup ölidu; ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen. **10** Kahinlarga yat bolghan héchqandaq kishi muqeddes nersilerdin yémisun. Kahinning yénidiki musapir-méhman we yaki medikari bolsun ularmu muqeddes nersilerdin yémisun. **11** Halbuki, kahin özi pul chiqirip sétiwalghan qul uningdin yéyishke bolidu; shuningdek uning

öyide tughulghan kishimu uningdin yése bolidu. **12** Kahinning qizi yat kishige tegken bolsa umu «kötürme hediye» süpitide atalghan muqeddes nersilerdin yémisun. **13** Lékin eger kahinning qizi tul bolup qélip, yaki qoyup bérilip perzentsiz halette atisining öyige yénip kélip, yash waqtidikidek olturghan bolsa, undaqta atisining taamidin yéyeleydu; lékin héchbir yat kishi uningdin yémesliki kérek. **14** Eger birkim bilmey, muqeddes nersilerdin yep salsa, undaqta u uninggha shuning beshtin birini qoshup, muqeddes nersining özi bilen kahin'gha qayturup bersun. **15** [Kahinlar] Israillarning Perwerdigargha atighan nersilirini bulghimasliqi kérek; **16** bolmisa, xelq muqeddes hediyelerdin yéyishi bilen, kahinlar xelqning gedinige itaetsizlik gunahini yüklep qoyghan bolidu; chünki ularni muqeddes qilghuchi Perwerdigar Özümdurmen». **17** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **18** Sen Harun bilen uning oghulliri we Israillarning hemmisige mundaq dégin: — Eger Israil jemetidin biri we yaki Israil zéminida turuwatqan musapirlarning biri öz qesemlirige baghliq qurbanlıq yaki ixtiyariy qurbanlıqni sunup, Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq qilmaqchi bolsa, **19** undaqta u qobul qilinishi üçhün béjirim erkek kala, qoy yaki öchkilerdin keltürünglar. **20** Eyibi bolmighan bir janiwarni sunushunglar kérek; chünki shundaq bolghini siler üçhün qobul qilinmas. **21** Birsi kalilardin yaki ushshaq maldin öz qesemlirige baghliq qurbanlıq yaki ixtiyariy qurbanlıqni sunup, Perwerdigargha atap inaqliq qurbanlıq qilmaqchi bolsa, sunulghan haywan qobul qilinishi üçhün béjirim bolushi kérek; uning héchqandaq eyibi bolmisun. **22** Kor yaki aqsaq-cholaq, chonaq yaki yarisi yiringdap ketken, temretke basqan yaki qotur-chaqa bésip qalghan haywanlar bolsa — bularni Perwerdigargha atap sunsanglar yaki bularni Perwerdigargha atap qurbanlıq süpitide qurban'gahta otta köydürsenglər bolmaydu. **23** Torpaq yaki qoyning melum jüp ezasidin biri uzunraq ya qisqa bolsa, mundaqlarini ixtiyariy qurbanlıq süpitide ötküzseng bolidu, lékin qesemge baghliq bolsa qurbanlıq üçhün qobul qilinmas. **24** Uruqdini zeximlen'gen, ézilip ketken, yérilghan yaki pichilghan haywanni Perwerdigargha atap qurbanlıq qilmanglar. Mundaq ishni öz zémininglardimu hergiz qilmanglar. **25** Xudayinglarning néni süpitide yaqa yurtluq kishining qolidin shundaq haywanlardan héchqaysisini élip sunmanglar; chünki ular méyip bolghachqa, siler

üchün qobul qilinmaydu. **26** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **27** Bir mozay, qoza yaki oghlaq tughulsa yette kün'giche anisini emsun; sekkizinchı künidin bashlap Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanlıq süpitide qobul bolushqa yaraydu. **28** Meyli kala bolsun, qoy bolsun, siler anisi bilen balisini bir künde boghuzlimanglar. **29** Siler Perwerdigargha atap bir teshekkür qurbanlıqı sunmaqchi bolsanglar, qobul qilinishqa layiq bolghan yol bilen sununglar. **30** U sunulghan künide yéyilishi kérek; uningdin héchnémini etisige qaldurmaslıqınglar kérek. Men Perwerdigardurmen. **31** Siler Méning emrlirimni ching tutup, ulargha emel qilinglar. Men Perwerdigardurmen. **32** Méning muqeddes namimni bulghimanglar, Men emdi Israillarning arisida muqeddes dep bilinimen. Men silerni muqeddes qilghuchi Perwerdigar bolup, **33** Xudayinglar bolushqa silerni Misir zéminidin chiqirip keldim. Men Perwerdigardurmen.

23 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Perwerdigar békitken héylar, siler muqeddes sorunlar bolsun dep chaqirip jakarlaydighan héylirim mana munulardur: — **3** (alte kün ish-emgek qilinsun; lékin yettinchi künı «xas shabat künü», muqeddes sorunlar künı bolidu; u künı héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Qeyerdila tursanglar bu kün Perwerdigargha atalghan shabat künı bolidu). **4** Siler béktilgen künliri muqeddes sorunlar bolsun dep chaqirip jakarlaydighan, Perwerdigarning héyliri mana munulardur: — **5** Birinchi ayning on tötinchi künı gugumda Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish héyi» bolidu. **6** Shu ayning on beshinchı künı Perwerdigargha atalghan «pétir nan» héyi bolidu; siler yette kün'giche pétir nan yeysiler. **7** Birinchi künide siler muqeddes yighilish qilip, héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **8** Siler yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunidighan qurbanlıqlarnı sunup turunglar. Yettinchi künide muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler Men özünglargha teqdim qılıdighan zémin'għa kirip, uningdin hosul yighqininglarda, hosulunglarning deslepki pishqinidin bir baghlaamni kahinning qéshigha élip béringlar. **11** Kahin siler üchün qobul bolushqa uni Perwerdigarning aldida

pulanglatsun; uni pulanglatqan waqit bolsa shabatning etisi bolidu. **12** Siler uni pulanglatqan künde siler bir yashqa kirgen béjirim bir qozini Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıq süpitide sununglar; **13** shuningha qoshup ashliq hediye süpitide zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bir efahning ondin birini Perwerdigargha xushbuy keltürsun dep otta sununglar; buningha qoshup sharab hediye süpitide sharabtin bir hinning töttin birini sununglar. **14** Siler Xudayinglarga xas bolghan bu hediyeni sunidighan kündin ilgiri [yéngi hosuldin] héchnémini, ne nan ne qomach ne kök bash bolsun yémenglar. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar ebediy bir belgilime bolsun. **15** Andin siler shu shabat künning etisidin, yeni shu bir baghlaamni pulanglatma hediye süpitide sun'ghan künning etisidin tartip, yette hepte sananglar (ular toluq hepte bolushi kérek); **16** yettinchi shabatning ikkinchi künigiche ellik künni sananglar; andin Perwerdigargha atap yéngi [hosuldin] bir ashliq hediye sununglar. **17** Özünglar turuwatqan jaylardın pulanglatma hediye süpitide ésil undin bir efahning ondin ikkisié étılgen ikki nanni élip keltürüngrar; ular échitqu sélip étılgen bolsun; bular Perwerdigargha atalghan deslepki hosul hediyesi dep hésablinidu. **18** Nandin bashqa yene bir yashliq yette béjirim qoza, yash bir torpaq we ikki qochqarni köydürme qurbanlıq süpitide Perwerdigargha atap sununglar; ulargha xas ashliq hediyeliri we sharab hediyelirini qoshup, hemmisi Perwerdigargha xushbuy keltürüşke sunulsun. **19** Buningdin bashqa siler gunah qurbanlıq üchün bir tékini, inaqliq qurbanlıq üchün bir yashliq ikki qozini keltürüngrar; **20** kahin bularni, yeni shu ikki qozini deslepki hosul nanlırigha qoshup pulanglatma hediye süpitide Perwerdigar aldida pulanglatsun. Bular bolsa Perwerdigargha atalghan muqeddes sanılıp, kahin'għa tegsun. **21** Shu künı siler «bügün bizlerge muqeddes yighilish bolidu» dep jakarlanglar; shu künı héchqandaq ish-emgek qilmanglar. Bu siler üchün qeyerdila tursanglar ebediy bir belgilime bolidu. **22** Étizingning bulung-puchqaqlırigiche tamam yighiwal manglar, we hosulungdin qalghan wasangni tériwalmighin, belki bularni kembegħeller bilen musapirlargħa qoqghin. Men Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **23** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **24** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler yettinchi ayning birinchi künı toluq aram élip,

kanaylar chélinish bilen esletme yosunda héyt qilip, muqeddes sorunlarni tüzunglar. **25** U kündé héchqandaq ish-emgek qilmanglar; Perwerdigargha atap otta sunulidighan bir qurbanliq sununglar. **26** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **27** Yettinchi ayning oninchı künü bolsa kafaret künü bolidu; u kün siler üchün muqeddes yighilish künü bolidu; shu künü nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutup, Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliqni sununglar; **28** U kündé héchqandaq ish-emgek qilmanglar; chünki u bir kafaret künü bolup, shu kün özünglar üchün Xudayinglar Perwerdigar aldida kafaret qilinishqa béktilgendor. **29** Herkim shu künü nepsini tartmay özini töwen tutmisa öz xelqidin üzüp tashlinidu. **30** Kimdekim shu kündimu herqandaq bir ish qilsa, Men shu ademni öz xelqidin üzüp tashlaymen. **31** Shu kün héchqandaq ish qilmanglar; bu dewrdin-dewrgiche siler üchün qeyerde tursanglar bir ebediy belgilime bolidu. **32** U kün siler üchün toluq aram alidighan shabat künü bolidu; nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar. Shu ayning toqquzinchi künü gugumdin tartip etisi gugumghiche shabat künige riaye qilip aram élinglar. **33** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **34** Sen Israillargha mundaq dégin: — Yettinchi ayning on beshinchi künidin bashlap, yette kün'giche Perwerdigarning «kepiler héyti» bolidu. **35** Birinchi kündé muqeddes yighilish bolidu; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Yette kün'giche Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq sununglar; sekkizinchi kündé silerge muqeddes yighilish bolidu; Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq sununglar. Bu özi tentenilik yighilish bolghach, u kün héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **37** Siler «muqeddes sorunlar bolsun» dep jakarlaydighan, yeni Perwerdigar béktilken héytlar mana shulardur. Shu sorunlarda siler herqaysı kün'ge béktilgini boyiche, Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye-qurbanliq, yeni köydürme qurbanliq, ashliq hediye, bashqa herxil qurbanliqlar we sharab hediyelerni sunisiler; **38** bulardin bashqa, Perwerdigarning shabat künlerini tutisiler we Perwerdigargha atap qalghan hediyliringlarni bérip, qesem qurbanliqliringlarning hemmisini ada qilip, ixtiyariy qurbanliqliringlarning hemmisini sunisiler. **39** Siler emdi zémindin hosul-mehsulatlini yighip bolup, yettinchi ayning on beshinchi künidin bashlap yette kün Perwerdigarning héytini ötküzunglar.

Birinchi kün toluq aram élish bolidu, sekkizinchi konidimu toluq aram élish bolidu. **40** Birinchi kün siler ésil derexlerdin shax-putaqlarni chatap, yeni xorma derexliri bilen qoyuq yopurmaqliq derexlerning shaxlirini késip, ériq boyidiki söget chiwiqlirini qirqip Xudayinglar Perwerdigar aldida yette künni shundaq shad-xuram ötküzisiler. **41** Siler her yili bu yette künni Perwerdigargha atighan bir héyt süpitide ötküzunglar; dewrdin-dewrgiche bu siler üchün ebediy bir belgilime bolidu. Siler héytni yettinchi ayda ötküzunglar. **42** Yette kün'giche kepilerde turunglar. Israilda tughulghanlarning hemmisi kepide tursun. **43** Buning bilen Men Israillarni Misir zéminidin chiqarghinimda, ularni kepilerde turghuzghinimni ewladliringlar bilidu. Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **44** Shundaq qilip Musa Perwerdigarning béktilken shu héytirini Israillargha bayan qildi.

24 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Israillargha chiragh hemishe yéniq turushi üchün zeytundin soqup chiqirilghan sap mayni sanga élip kélishke buyrughin. **3** Harun jamaet chédirining ichide, höküm-guwahliq sanduqining udulidiki perdining sirtida her kéchisi etigen'giche Perwerdigarning aldida chiraghlar shundaq perlep tursun. Bu dewrdin-dewrgiche siler üchün ebediy bir belgilime bolidu. **4** Harun hemishe Perwerdigarning aldida bu chiraghlar pak chiraghdamning üstige tizip qoysun. **5** Sen yene ésil bughday unidin on ikki toqachni etkin. Herbir toqach bir efahning ondin ikkisige barawer bolsun. **6** Andin sen Perwerdigarning aldidiki pak shirening üstige altidin ikki qatar qilip tizghin. **7** Herbir qatarining üstige sap mestiki qoyghin; shuning bilen ular Perwerdigargha atap otta sunulidighan hediye, esletme nan bolidu. **8** Bularni u Israillargha wakaliten herbir shabat kün Perwerdigarning aldida tizsun; bu ebediy bir ehdidur. **9** Nanlar Harun bilen uning oghullirigha tewe bolidu; ular ularni muqeddes jayda yésun; chünki bu nersiler Perwerdigargha atap otta sunulghan nersiler ichide «eng muqeddeslerning biri» dep sanilip, Harun'gha tewe bolidu; bu ebediy bir belgilimidur. **10** Anisi Israiliy, atisi Misirlıq bir oghul bar idi. U Israillarning arisigha bardı; u chédirgahta bir Israiliy bilen urushup qaldi. **11** Ular soqushqanda Israiliy ayalning oghli kupurluq qilip, [Perwerdigarning] namini bulghap qarghidi. Xelq uni Musanıng aldığa élip bardı. U kishining anisining ismi Shéloomit bolup,

u Dan qebilisidin bolghan Dibrining qizi idi. **12** Shuning bilen ular Perwerdigarning höküm buyruqi chiqquche u kishini solap qoydi. **13** Andin Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **14** Qaraghughuchini chédirgahning tashqirigha élip chiqinglar. Uning éytqinini anglighanlarning hemmisi qollirini uning beshigha qoysun, andin pütkül jamaet bir bolup uni chalma-kések qilsun. **15** Hemde sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birkim öz Xudasini haqaretlep qarghisə öz gunahini tartidu. **16** Perwerdigarning namigha kupurluq qilghan herqandaq kishi ölmäge mehkum qilinsun; pütkül jamaet choqum bir bolup uni chalma-kések qilsun; meyli u musapir bolsun yaki yerlik bolsun, [muqeddes] namgha kupurluq qilsa öltürulsun. **17** Eger birsi bashqa birlasurur urup öltürse, u ölmäge mehkum qilinsun. **18** Birsi bir charpayni öltürse, uning üchün haywanni tölep, jan'gha-jan tölep bersun. **19** Birkim öz qoshnisini méyip qilsa, u özgige qandaq qilghan bolsa, uning özigimu shundaq qilinsun. **20** Birer ezasi sunduruwétilgen bolsa, uningmu sundurulsun; közige-köz, chishigha-chish nakar qilinsun; bashqa kishini qandaq zeximlendürgen bolsa umu hem shundaq qilinsun. **21** Kimdekim bir charpayni öltürse, charpay tölep bersun; ademni urup öltürgen kishi bolsa, ölüm jazasigha mehkum qilinsun. **22** Silerde birla qanun bolsun. musapir yaki yerlik bolsun, barawer muamile qilinsun; chünki Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **23** Musa Israillargha shularni dédi; shuning bilen ular shu qaraghughuchini chédirgahning tashqirigha élip chiqip, chalma-kések qildi. Shundaq qilip, Israillar Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek qildi.

25 Perwerdigar Sinay téghida Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Men silerge bérídighan zémín'ha kirgininglarda u zémíning özimu Perwerdigargha atap bir shabat aramini alsun. **3** Sen alte yil étizingni térip, alte yil talliq béghingni chatap, ulardin hosullarni yighqin; **4** emma yettinchi yili zémíning özi üchün bir «shabatlıq aram» bolsun; u Perwerdigargha atalghan bir «shabat» hésablinidu. Shu yili sen étizingni térimaysen we talliqingni chatimaysen. **5** Özlükidin ünüp chiqqan hosulni ormaysen; we chatalmighan talliringning üzümlirini üzmeysen; chünki shu yil zémín aram alidighan yildur. **6** Halbuki, zémín shabat yilda chiqarghan hosul hemminglarga ozuq bolidu, yeni özüng üchün, qul-dédiking üchün,

medikaring üchün we séningkide turuwatqan musapir üchün, shuningdek mal-waraliring üchün **7** We zéminingdiki yawayi haywanlar üchünmu ozuq bolidu; zéminning hemme hosuli ozuq bolidu. **8** Shuningdek sen yette qétimliq shabat yilini, yeni yette hesse yette yilni sanighin; yette shabat yil künliki qiriq toqquz yil bolidu. **9** Shunchilik waqit ötüp, yettinchi ayda, ayning oninchi künü, kafaret künide burgha chélip sadasini yuqiri chiqrisiler; kafaret künining özide siler pütkül zémininglarda burghining sadasini anglitisiler. **10** Shu ellikinchi yilini siler muqeddes dep bilip, pütkül zéminda uningda barliq turuwatqanlarning hemmisige azadlıqni jakarlishinglar kérek. Shu yil silerge «azadlıq yili» bolidu, herbiringlar öz yer-mülüklinglarga qaytisiler, herbiringlar öz aile-jemetinglarga qaytip barisiler. **11** Bu ellikinchi yili silerge bir azadlıq yili bolsun; u yili héch néme térimaysiler, özlükidin ünüp chiqqan hosulnimu ormaysiler we chatalmighan talliringlarning üzümlirinimu yighmaysiler. **12** Chünki bu azadlıq yili bolup, silerge muqeddes hésablansun; uning hosulini bolsa, étiz-dalilardin térip [hemminglar] yeysiler. **13** Azadlıq yili aranglardiki herbir adem öz yer-mülükige qaytsun. **14** Siler qoshnanglarga birnéme sétip bersenglar, yaki qoshnanglardin birnéme sétiwalsanglar, bir-biringlarni bozek qilmanglar. **15** Qoshnangdin [yerni] sétiwalsang, undaqtı «azadlıq yili»din kéyin ötken yillarning sanini hésablap uningdin sétiwélishing kérek; umu qalghan yillarning sanigha qarap, yerning kéyinki hosullirigha asasen sanga sétip bersun. **16** «[Azadlıq yili]ghiche] bolghan yillar köprek bolsa, bahasini shuninggħa muwapiq yuqiri kötürisen; qalghan yillar azraq bolsa, bahasini shuninggħa muwapiq kémeytsun. Chünki qalghan yillarning hosulliri qanche bolsa, u shu boyiche sanga sétip bérídu. **17** Siler bir-biringlarni bozek qilmanglar, belki Xudayinglardin qorqunqlar; chünki Men bolsam Xudayinglar Perwerdigardurmen. **18** Siler Méning belgilimilirimni tutup, hökümlirimde turup, shulargħa emel qilinglar; siler shundaq qilsanglar, zémininglarda tinch-aman turisiler. **19** Shuning bilen zémín silerge öz méwisi bérídu, siler toyghudek yep, uningda tinch-aman turisiler. **20** Eger siler: — Mana, bizge térip hosulni yighishqqa ijazet bérilmise, yettinchi yili néme yeymiz, dep sorisanglar, **21** [silerge melum bolsunki], altinchi yilda üch yilning hosulini

bersun dep, Men üstünglarga berikitimni «chüsh» dep buyruymen. **22** We shundaq boliduki, siler sekkinzinchı yili térysiler, emma toqquzinchı yilighiche éship qalghan kona hosuldin téxiche yeysiler; shu toqquzinchı yilighiche siler kona ashliqtin yeysiler. **23** Yer-zémin sétilsa, menggülük sétilmisun, chünki zéminning özi Ménингkidur, siler bolsanglar Ménинг yénimidiki musapir we méhman, xalas. **24** Siler ige bolidighan pütkül zéminda yer-zéminning igilirige uni «qayturuwélish hoquqi»ni yaritip bérishinglar kérek. **25** Eger qérindashliringlardın biri kembeghellihip, öz miras yérini sétiwetken bolsa, uning yéqin tughqini, yeni «hemjemet shapaetchi»si kélip öz qérindishi satqan yerni qayturup sétiwalsun. **26** Eger uning héch shapaetchi tughqini bolmisa, lékin u yanduruwélishqa kéreklik pulni tapalisa, **27** Undaqtat satqinigha qanché yil bolghanlıqını hésablap, [azadlıq yilighiche] qalghan yillar üçün sétiwalghan kishige muwapiq pul bérip, öz yérige qaytsun. **28** Lékin eger u yanduruwélishqa kéreklik pulni tapalmisa, özi sétip bergen yer azadlıq yilighiche alghuchining qolida tursun; azadlıq yili kelgende yer yer sétiwalghuchining qolidin chiqsun, öz igisi öz yer-mülkige qaytsun. **29** Eger birsi sépilliq sheherning ichidiki bir turalghu öyni satqan bolsa, sétip bir yil ichide uni yanduruwélish hoquqi bardur. Toluq bir yil tügep bolghuche, yanduruwélish hoquqi bardur. **30** Lékin püttün yil ichide yanduruwélinmisa, sépilliq sheherning ichidiki bu öy nesildin-nesilge alghan kishining qolida bolup, azadlıq yili kelsimu yandurulmas. **31** Lékin sépilsiz kentlerning öyliri bolsa zéminning étizliridek hésablinidu; ularni yandurup sétiwalghili bolidu; azadlıq yili kelgende esli igisining qoligha yandurulidu. **32** Lékin Lawiy sheherliride bolsa, Lawiyalar öz mirasi bolghan sheherlerdiki öylirini xalisa herqachan qayturuwélish hoquqi bardur. **33** Lawiylardın biri öylirini, yeri öz mirasi bolghan sheherdiki bir öyni qayturuwélish hoquqi bar bolsimu, [lékin qayturup almigan bolsa], undaq ewhalda u azadlıq yili kelgende yandurulidu; chünki Lawiy sheherlirining öyliri bolsa Lawiyarning Israillarning arisidiki mirasi bolidu. **34** Shundaq hem bularning sheherlirining chörisidiki étiz-yerliri bolsa, ularning ebediy mirasi bolghachqa, sétilsa bolmaydu. **35** Sanga qoshna bolghan, qérindashliringlardın biri kembeghellihip, öz jénini baqalmay qalsa, sen uni musapir yaki yaqa yurtluq méhmandek yéningda turghuzup, uningdin xewer alghin. **36** Sen uningdin

ösüm we yaki payda almighin; sen Xudayingdin qorqup, qérindishingni qéshingda turushqa qoyghin. **37** Pulungni uningha ösümge berme, ashliqingnimu payda élish meqsitide uningha ötne bermigin. **38** Xudayinglar bolushqa, Qanaan zéminini silerge bérishke silerni Misir zéminidin chiqirip kelgen Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen. **39** Eger sanga qoshna bolghan qérindishing kembeghellihip, özini sanga satsa, uni quldek qulluq xizmitige salmighin; **40** belki u qéshingda medikar yaki musapirdek tursun; azadlıq yilighiche séning xizmitingde bolsun; **41** andin azad bolup özi bilen baliliri qéshingdin chiqip, öz jemetige yénip bérip, ata-bowlirining yer-mülkige qaytsun. **42** Chünki ular Men Özüm Misir zéminidin chiqirip élip kelgen qul-bendilirim bolghachqa, ularni quldek sétishqa yol qoymanglar. **43** Sen ulargha qattiq qolluq bilen xojiliq qilmaysen, belki Xudayingdin qorqqin. **44** Lékin özüngge qul yaki dédek almaqchi bolsang, ularni etraptiki yat ellerdin shundaq qul ya dédek sétiwalsang bolidu. **45** Bulardin bashqa, aranglarda olturaqlashqan musapirlarning perzentlirini we shularning jemetidin, yeni siler bilen bille turuwatqan, zémininglarda tughulghanlardın qullar sétiwalsanglar bolidu; shuning bilen ular silerning mülkünglar bolup qalidu. **46** Siler mushularni özünglardın kényki baliliringlarga miras qılıp, ulargha mülük bolushqa qaldursanglar bolidu; mushularni ebedigiche qul qilsanglar bolidu; lékin öz qérindashliringlar bolghan Israillar arisida bolsa, bir-biringlarga qattiq qolluq bilen xojiliq qilmaslıqinglar kérek. **47** Eger aranglarda olturushluq bir musapir yaki yaqa yurtluq bégıghan we uningha qoshna qérindishing kembeghellihip, özini shu qoshna musapirgha we yaki shu musapirning melum bir ewladigha satsa, **48** u sétilghandin kéyin uningda pul tölep hörlükke chiqish hoquqi qalidu; uning aka-ukilirining herqaysisi uni hörlükke sétiwalsa bolidu. **49** Shuningdek uning taghisi yaki taghisining oghli we yaki jemetidin bolghan herqaysi yéqin tughqini uni hörlükke sétiwalsa bolidu; yaki özining qurbi yetse, pul bérip öz-özini hörlükke sétiwalsa bolidu. **50** Uni sétiwalidighan kishi uning xojisi bilen gepliship sétilghan yıldın tartip azadlıq yilighiche qanchilik bolghanlıqını hésablap, sétiwélish bahasını yillarning sanigha qarap hésablisun; [hörlük pulı hésablashta qulning xojisigha] ishleshke kérek bolghan qalghan künlirining heqqi «medikarning ishligen künliri»dekk

hésablansun. **51** Azadlıq yılıgha yene xéli yıllar bolsa, shuni hésablap, sétılghan pulning nisbiti boyiche hörlük pulini hésablap bersun; **52** eger azadlıq yılıgha az yıllar qalghan bolsa, uni hésab qılıp, qalghan qulluq yillirigha muwapiq pulni yandurup bersun. **53** Bolmisa, qul shu xojisining yénida yilliq medikardek turushi kérek; uning xojisi séning köz aldingda uninggha qattiq qolluq bilen xojılıq qilmisun. **54** Eger qul yuqırıqı yollar bilen hörlükke chıqalmisa, azadlıq yili kelgende qoyup bérilsun — u balılıri bilen qoshulup azad bolidu. **55** Chünki Israillarning özi Manga qul-bendilerdur; ular Men Özüm Misir zémiminidin chiqırıp kelgen qul-bendilirimdur. Xudayinglar Perwerdigar Özümdurmen.

26 Siler özünglar üchün héchqandaq but yasimanglar yaki özünglarga hérch oyma mebud yaki heykel-tüwrükni turghuzmanglar yaki ulargha bash urushqa oyulghan neqishlik tashlarni zémininglarda hergiz tiklimenglar; chünki Özüm Xudayinglar Perwerdigardurmen. **2** Méning shabat künlimin tutup, muqeddes jayimgha ixlasmen bolunglar. Men Perwerdigardurmen. **3** Eger siler méning belgilimilirimde méngip, emrlirimni tutup ulargha emel qilsanglar, **4** Men yéringlarning öz hosulini bérip turushigha, daladiki derexlerning méwisiini chiqırışığa waqtida yamghurliringlarni yaghdurup turimen. **5** Shuning bilen xaman tépish waqtı üzüm yighish pesligiche bolidu, üzüm yighish waqtı térilghu waqtighiche bolidu; siler néninglarni toyun'ghuche yep, öz zémininglarda tinch-aman turisiler. **6** Men zémín'gha aram-tinchlıq ata qilimen, shuning bilen héchkim silerni qorqitalmaydu, aramxuda yétip uxlaysiler; wehshiy haywanlarni zémindin yoqitimen, qilichmu zémininglardin ötmeydu; **7** siler düshmenliringlarni qoghlaysiler, ular aldinglarda qilichlinip yiqılıdu. **8** Silerdin besh kishi yüz kishini qogħlaydu, yüz kishi on mingni qachuridu; düshmenliringlars bolsa aldinglarda qilichlinip yiqılıdu. **9** Men silerge yüzümni qaritip, silerni perzent körgüzüp köpeytimen, siler bilen bagħlighan ehdemni mezmut turghuzimen. **10** Siler téxiche uzun saqlan'ghan kona ashliqni yewatqininglarda, yéngi ashliq chiqidu; yéngisi wejdidin konisini chiqiriwétisiler. **11** Men Öz makanimni aranglarda turghuzimen we qelbim silerdin nepretlenmeydu. **12** Men aranglarda méngip silerning Xudayinglar bolimen we siler Méning xelqim bolisiler. **13**

Men silerni Misirda ularning qulliri bolushtin hör qilishqa shu zémiminidin chiqarghan Xudayinglar Perwerdigardurmen; Men boyunturuqunglarning asaretlirini sundurup, qeddinglarni tik qılıp mangħħuzdum. **14** Halbuki, eger siler Manga qulaq salmay, bu emrlerning hemmisige emel qilmay, **15** belgilimilirimni tashlap, qelbinglardin hökümlirimni yaman körüp, barlıq emrlirimni tutmay, ehdemni buzsanglar, **16** Menmu bésħinglarga shu ishlarni chüshürimenki, — Men silerge wehime sélip, közünglarni kor qilidighan, jéninglarni zeipleshtüridighan sil-waba késili, kézik késilini bésħinglarga chüshürimen. Siler uruqunglarni bikar chéchip-tériysiler, chünki düshmenliringlarni uni yep kétidu. **17** Men yüzümni silerge qarshi qilimen, shuning bilen siler düshmenliringlardin urulup qachidighan bolisiler; silerni öch körgħiħiler üstünglardin hökümraniq qilidu; héchkim silerni qogħlimisimu, qachisiler. **18** Bulardin héch ibret almay, belki Manga yene qulaq salmisanglar, Men gunahliringlars tüpeylidin silerge bolghan jazani yette hesse éghirlitimen, **19** kück-heywenglardin bolghan hakawurluqinglarni sundurimen; asmininglarni tömürdek qılıp, yéringlarni mistek qiliwétimen; **20** ejir-japayinglar bikargħa kétidu, yéringlar hosul bermeydu, daladiki derexlerge méwe chüshmeydu. **21** Eger yenila Men bilen qarshi mangsanglar, shundaqla Manga qulaq salmisanglar, Men gunahliringlarga layiq bésħinglarga chüshidighan waba-külpetlerni yene yette hesse éghirlitimen. **22** Aranglarga silerni baliliringlardin juda qilidighan, charpayliringlarni yoqitidighan, silerni azlitudighan yawayi haywanlarni ewetimen; yol-kochiliringlars ademzatsiz chöldek bolup qalidu. **23** Siler bu isħlar arqılıq ibret-terbiye almay, belki yenila Manga qarshi mangsanglar, **24** Menmu silerge qarshi méngip, gunahinglar tüpeylidin bolghan jazani yene yette hesse éghirlitip, Men Özüm silerni urimen; **25** üstünglarga ehdemni buzgħaniqning intiqamini alidighan qilich chüshürimen; shuning bilen siler sheherlerge yighiliwalisiler, Men aranglarga waba chüshürimen; shuning bilen siler düshmenlerning qoligha chüshisiler. **26** Silerge yölencħük bolghan ashliqni qurutiwétimen; on ayal bir bolup bir tonurda nan yéqip, nanlarni silerge tarazida tartip bérídu, emma buni yégininglar bilen toymaysiler. **27** Eger bulardin héch ibret almay, manga qulaq

salmisanglar, belki manga qarshi mangsanglar, **28** Menmu qehr bilen silerge qarshi mangimen; Men, yeni Men Özüm gunahliringlar tüpeylidin jazaterbiyini yene yette hesse éghirlitip chüshürimen. **29** Shuning bilen siler oghulliringlarning göshi we qizliringlarning göshini yeysiler; **30** shundaqla Men qurbanliq «yuqiri jay»liringlani weyran qilip, «kün tüwrük»liringlarni sundurup, ölükliringlarni sunuq butliringlarning üstige tashliwétimen; Méning qelbim silerdin nepretlinidu. **31** Men sheherliringlarni weyran qilip, muqeddes jayliringlarni xarab qilip, [qurbanliqinglarning] xushbuylirini yene purimaymen; **32** zéminni halaketke élip barimen; uningda olturaqlashqan düshmenliringlar bu ehwalgha heyranuhes qalidu. **33** Silerni ellerning arisigha taritip, keyninglardin qilichni sughurup qoghlaymen; shuning bilen zémininglar weyran bolup sheherliringlar xarab qilinidu. **34** U waqitta, siler düshmenliringlarning zéminida turuwatqininglarda, zémin weyrane bolghan barliq künlerde, zémin öz shabat künliridin söyünidu; u zamanda zémin derweqe aram élip öz shabatliridin söyünidu. **35** Özi weyrane bolup turghan barliq künliride u aram alidu, yeni siler uningda turuwatqan waqittiki shabat künliringlarda héch almighan aramni emdi alidu. **36** Aranglardin qutulup qalghanlar bolsa, ular düshmenlerning zéminlirida turghinida köngüllirige yürekzadilik salimen, shuning bilen ular chüshken bir yopurmaqning shepisini anglica qilichtin qachqandek qachidu; héchkim qoghlismisu yiqlip chüshidu. **37** Gerche héchkim ularni qoghlismisu, derweqe qilichtin yiqtitghandek ular bir-birining üstige putliship yiqlidu; silerde düshmenliringlarga qarshi turghudek kuchi qalmaydu. **38** Ellerning arisida halak bolisiler, düshmenliringlarning zémini silerni yep kétidu. **39** Aranglardin qutulup qalghanliri bolsa öz rezilliki tüpeylidin düshmenliringlarning zéminida zeiplishidu; we ata-bowlirining rezillikidimu yürüp, shular zeipleshkendek ularmu zeiplishidu. **40** Halbuki, ular özi qilghan rezilliki bilen ata-bowlirining sadir qilghan rezillikini, Manga yüz örüp asiyliq qilghinini, shundaqla ularning Manga qarshi turup mangghinini boynigha alidu, **41** shuningdek Méning ulargha qarshi mangghinimha, shuningdek ularni düshmenlirining qoligha tapshurghinimha iqrar bolidu. Shunga eger u waqitta ularning xetnisiz köngli töwen qilinip, öz qebihlikining jazasini qobul qilsa, **42** undaqtá Men

Yaqup bilen baghlighan ehdemni yad qilip, Ishaq bilen baghlighan ehdemnimu we Ibrahim bilen baghlighan ehdemnimu ésimge keltürimen, zéminnimu yad qilimen. **43** Chünki zémin ulardin tashlinip, ularsiz bolup xarabe turghan waqitta, shabat künliridin söyünidu; ular bolsa öz qebihlikining jazasini qobul qilidu; sewebi del shuki, ular Méning hökümlirimni tashlidi, belgilimilirimni qelbidin yaman körgenidi. **44** Halbuki, shundaq bolsimu, ular öz düshmenlirining zéminida turghinida Men ularni tashlimaymen yaki ulargha öchlük qilmaymen, shuningdek ular bilen baghlighan ehdemni buzmaymen, ularni yoqatmaymen; chünki Men Özüm ularning Xudasi Perwerdigardurmen. **45** Men belki ularni dep, ularning Xudasi bolushqa ellerning közi aldida Misir zéminidin chiqirip kelgen ata-bowliri bilen baghlashqan ehdemni ésimde tutimen. Men Perwerdigardurmen. **46** Perwerdigar Musani wasite qilip, Sinay téghida özi bilen Israillarning otturisida békitken hökümler, belgilimiler we qanunlar mana shular idi.

27 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Eger birsi pewqul’adde bir qesem qilip melum kishining jénini Perwerdigargha atighan bolsa, undaqtá shu kishige sen békitken jénining qimmitining nerxi töwendikidek bolidu; **3** Yéshi yigirme bilen atmishning ariliqida bolghan er kishi bolsa, sen toxtitidighan qimmiti muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche bolsun; uning qimmiti ellik shekel kümüşke toxtitsun. **4** Ayal kishi bolsa, aranglarda toxtitilghan qimmiti ottuz shekel bolsun. **5** Eger yéshi besh bilen yigirmining ariliqida bolsa, erkek üchün toxtitilidighan qimmiti yigirme shekel bolup, ayal kishi üchün on shekel bolsun. **6** Eger yéshi bir ay bilen besh yashning ariliqida bolsa, toxtitilidighan qimmiti oghul bala üchün besh shekel, qiz bala üchün üch shekel kümüş bolsun. **7** Eger atmish ya uningdin chongraq yashtiki kishi bolsa, toxtitilidighan qimmiti er kishi üchün on besh shekel, xotun kishi üchün on shekel bolsun. **8** Eger birsi toxtitilghan qimmitini töleshke qurbi yetmisse, u özini kahinning aldida teq qilsun; kahin uning qimmitini békitsun. Kahin qesem qilghuchining ehwaligha qarap uning qimmitini toxtitip bersun. **9** Eger birsi [qesem qilip] Perwerdigargha qurbanliq bolushqa layiq bolidighan bir haywanni uninggha atighan bolsa, undaqtá shundaq haywanlar Perwerdigargha atap mutleq

muqeddes sanalsun; **10** haywan nachar bolsa uning ornigha yaxshini yaki yaxshining ornigha nachirini tégishishke yaki ornigha bashqisini almashturushqa hergiz bolmaydu. Mubada atighuchi u haywanning ornigha yene bir haywanni yenggushlimekchi bolsa, Awwalqisi bilen ornigha ekelginining her ikkisi muqeddes sanalsun. **11** Eger haywan Perwerdigargha atalghan qurbanliqqa layiq bolmaydighan bir «napak» haywan bolsa, undaqa u haywanni kahinning aldigha élip kelsun; **12** andin kahin özi uning yaxshi-yamanliqigha qarap qimmitini toxtatsun; kahin qimmitini qanche toxtatqan bolsa shundaq bolsun. **13** Eger igisi pul tölep haywanni qayturuwlmaqchi bolsa, toxtitilghan qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun. **14** Eger birsi Perwerdigargha muqeddes bolsun dep öyini uningha atap muqeddes qilsa, kahin uning yaxshi-yamanliqigha qarap qimmitini toxtatsun; kahin uning qimmitini qanche toxtatqan bolsa, shu qimmiti inawetlik bolidu. **15** Kéyin eger öyni atighuchi kishi uni qayturuwalmaqchi bolsa, u toxtitilghan qimmitige uning beshtin birini qoshup bersun; andin öy yene uning bolidu. **16** Eger birsi öz mal-mülki bolghan étizliqning bir qismi Perwerdigargha atap muqeddes qilsa, qimmiti uningha qanchilik uruq térilidighanliqigha qarap toxtitsun; bir xomir arpa uruqi kétidighan yer bolsa, qimmiti ellik shekel kömushke toxtitsun. **17** Eger birsi «azadlıq yılı»din tartip öz étizliqini muqeddes qilsa, sen qanche toxtatsang shu bolsun. **18** Lékin eger birsi «azadlıq yılı»din kéyin öz étizliqini muqeddes qilghan bolsa, kahin kélidighan azadlıq yilighiche qanchilik yillar qalghanliqini hésablap qimmitini toxtatsun. Ötüp ketken yillargha qarap toluq bahadin muwapiq pul kémeytisun. **19** Eger birsi öz étizliqini muqeddes qilghandin kéyin pul tölep uni qayturuwalmaqchi bolsa, u sen toxtatqan qimmitige yene uning beshtin birini qoshup bersun; shuning bilen étizliq uning öz qoligha qaytidu. **20** Eger u pul béríp étizliqni qayturuwalmighan bolsa yaki bashqa birsige sétip bergen bolsa, kéyin shu étizliqni qayturuwélishqa bolmaydu, **21** Belki azadlıq yılı kelgende étizliq «igisige qaytulidighanda» u mutlep béghishlan'ghan yerge oxshash, Perwerdigargha atap muqeddes qilinip, miras hoquqi kahin'gha ötidu. **22** Eger birsi sétiwalghan emma öz mirasi bolmighan bir parche yer-étizni Perwerdigargha atap muqeddes qilghan bolsa, **23** kahin azadlıq yilighiche qalghan

yilni hésablap, qimmitini toxtatsun. Andin u küni shu kishi toxtitilghan qimmitini Perwerdigargha muqeddes qilghan nerse süpitide keltürsun. **24** Lékin azadlıq yili kelgende, étizliq kimdin élin'ghan bolsa, shu kishige, yeni eslidiki igisige qayturup bérilsun. **25** Sen toxtitidighan barlıq qimmetler bolsa hemishe muqeddes jaydiki shekelning ölcem birliki bochiche hésablansun; bir shekel yigirme gerahqa barawer bolidu. **26** Lékin charpayning tunji balı bala bolghanlıqı sewebidin eslidirinla Perwerdigargha atilidighan bolghachqa, kala bolsun, qoy-öchke bolsun héchkim uni «Xudagha atap» muqeddes qilmisun; chünki u eslide Perwerdigarning idi. **27** Eger u napak bir haywandin tughulghan bolsa, igisi sen toxtatqan qimmetke yene uning beshtin birini qoshup béríp, andin özige qayturuwalsun; lékin eger igisi uni özige qayturuwalmaymen dése, bu haywan sen toxtatqan qimmetke sétilsun. **28** Eger birsi Perwerdigargha öz mélidin, adem bolsun, haywan bolsun yaki miras yéri bolsun, Perwerdigargha mutlep atighan bolsa, undaqa nerse hergiz sétilmisun yaki bedel tölesh bilenmu qayturulmisun. Perwerdigargha mutlep atalghan hernerse bolsa «eng muqeddeslerning biri» hésablinip, uningha xas bolidu. **29** Eger bir adem Xudagha mutlep xas atalghan bolsa, undaqa uning üchün bedel béríp, qayturuwélinishqa hergiz bolmaydu; u choqum öltürlüshi kérek. **30** Yerzémindin chiqqan hemme hosulning ondin biri bolghan öshre bolsa, yerning danlıq ziraetliri bolsun yaki derexlerning méwisi bolsun, Perwerdigarningki bolidu; u Perwerdigargha muqeddes qilin'ghandur. **31** Birsi öz öshriliridin melum birnersini bedel béríp qayturuwalmaqchi bolsa, u shuningha yene uning qimmitining beshtin birini qoshup béríp, qayturuwalsun. **32** Kala yaki qoy-öchke padisidin élinidighan öshre bolsa padichining tayıqi astidin ötküzülgén haywanlardın her oninchisi bolsun; Perwerdigargha atilip muqeddes qilin'ghini shu bolsun. **33** Héchkim uning yaxshi-yamanliqigha qarimisun we yaki uni almashturmisun; eger uni almashturimen dése, Awwalqisi bilen ornigha almashturulghan her ikkisi muqeddes sanalsun; u hergiz bedel tölüp qayturuwélinmisun. **34** Perwerdigar Sinay téghida Musagha tapilghan, Israillargha tapshurush kérek bolghan emrler mana shular idi.

Chöl-bayawandiki seper

1 We Israillar Misirdin chiqqandin kéyin ikkinchi yili ikkinchi ayning birinchi künü Perwerdigar Sinay chölidle, jamaet chédirida turup Musagha mundaq dédi: — **2** Siler pütkül Israil jamaitini qebilisi, ata jemeti boyiche sanini élip chiqinglar; ademlerning ismi asas qilinip, barliq erkekler tizimlansun. **3** Israillar ichide omumen yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarni Harun bilen ikkinglar ularning qoshun-qismiliri boyiche sanaqtin ötküzünglar. **4** Herbir qebilidin silerge yardemlishidighan bardin kishi bolsun; ularning herbiri ularning ata jemetining beshi bolidu. **5** Töwendikiler silerge yardemlishidighanlarning isimliki: — Ruben qebilisidin Shidörning oghli Elizur; **6** Shiméon qebilisidin Zuri-shaddayning oghli Shélumiyl; **7** Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon; **8** Issakar qebilisidin Zuarning oghli Netanel; **9** Zebulun qebilisidin Hélonning oghli Éliab; **10** Yüsüp ewladliri ichide Efraim qebilisidin Ammihudning oghli Elishama; Manasseh qebilisidin Pidahzurning oghli Gamaliyel; **11** Binyamin qebilisidin Gidéonining oghli Abidan; **12** Dan qebilisidin Ammishaddayning oghli Ahiezer; **13** Ashir qebilisidin Okranning oghli Pagiyel; **14** Gad qebilisidin Déuelning oghli Eliasaf; **15** Naftali qebilisidin Énanning oghli Ahira». **16** Bular jamaet ichidin chaqirilghanlar, yeni ata jemet-qebililirining bashliqliri, minglighan Israillarning bash serdarliri idi. **17** Shuning bilen Musa bilen Harun ismi atalghan bu kishilerni bashlap, **18** ikkinchi ayning birinchi künü pütkül jamaetni yighdi; ular xelqning herbirining qebile-nesebi, ata jemeti boyiche ismini asas qilip, yigirme yashtin yuqirilarning hemmisini bir-birlep tizimlidi. **19** Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Musa Sinay chölidle ularni shundaq sanaqtin ötküzdi. **20** Israillning tunji oghli Rubenning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **21** Ruben qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi boldi. **22** Shiméonning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighan erkeklerning hemmisi bir-

birlep tizimlandi; **23** Shiméon qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi boldi. **24** Gadning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **25** Gad qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi boldi. **26** Yehudaning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **27** Yehuda qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy yetmish töt ming alte yüz kishi boldi. **28** Issakarning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **29** Issakar qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy ellik töt ming töt yüz kishi boldi. **30** Zebulunning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **31** Zebulun qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy ellik yette ming töt yüz kishi boldi. **32** Yüsüpnинг ewladliri: — uning oghli Efraimning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **33** Efraim qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy qiriq ming besh yüz kishi boldi. **34** [Yüsüpnинг ikkinchi oghli] Manassehning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **35** Manasseh qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy ottuz ikki ming ikki yüz kishi boldi. **36** Binyaminning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **37** Binyamin qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi boldi. **38** Danning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **39** Dan qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi boldi. **40** Ashirning ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **41** Ashir qebilisidin sanaqtin ötküzügenler jemiy qiriq bir ming besh yüz kishi boldi. **42** Naftalining ewladliri ata jemeti, ailisi boyiche, ismi asas qilinip, yigirme yashtin

ashqan, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi bir-birlep tizimlandi; **43** Naftali qebilisidin sanaqtin ötküzülgenser jemiy ellik üch ming töt yüz kishi boldi. **44** Yuqiriqilar bolsa sanaqtin ötküzülgenser bolup, Musa bilen Harun hem Israillarning on ikki emiri (herbiri öz ata jemetige wekil boldi) ularni sanaqtin ötkezgen. **45** Shundaq qilip, Israillarning hemmisi, yeni Israilda yigirme yashtin ashqanlardin, jengge chiqalaydighanlarning hemmisi ata jemetliri boyiche tizimlandi; **46** Sanaqtin ötküzülgenser jemiy alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. **47** Biraq Lawiyalar ata jemet-qebilisi boyiche sanaqning ichige kirgüzülmidi. **48** Chünki Perwerdigar Musagha söz qilip: — **49** «Sen peqet Lawiy qebilisiniла shu hésabqa kirgüzmigin, ularning omumiy saninimu Israillarning qatarigha kirgüzmigin. **50** Lékin sen Lawiyarni [Xudanining] höküm-guwahliqi saqlaqliq chédir we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni hem uningha dair barliq nersilerni bashqurushqa teyinligin; ular [ibadet] chédirini we uning ichidiki barliq qacha-qucha eswaplarni kötüridi; ibadet chédirining xizmitini qilghuchilar shular bolsun, ular chédirning töt etrapida öz chédirlirini tiksun. **51** Chédirni köchüridighan chaghda uni Lawiyalar söksun; chédirni tikiidighan chaghda uni Lawiyalar tiksun; [Lawiyalarga] yat bolghan herqandaq adem uningha yéqinlashsa ölümge mehkum qilinsun. **52** Israillar bargah qurghanda her adem öz qismida, özige xas tugh astigha chédir tiksun. **53** Biraq [Xudanining] ghezipi Israil jamaitining üstige chüshmesliki üchün, Lawiyalar Xudanining höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirning töt etrapigha bargah qursun; Lawiyalar Xudanining höküm-guwahliqi saqlaqliq chédirni muhapizet qilishqa mes'ul bolidu» — dégenidi. **54** Israillar ene shundaq qildi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, ular shundaq qildi.

2 Perwerdigar Musa bilen Harun'ha mundaq dédi: — **2** Israillar herbiri özlirining tughı astigha, özlirining ata jemetining bayriqi astida chédir tiksun; jamaet chédirining töt etrapidin sel yiraqraqa bargah qursun. **3** Kün chiqish terepke, sherk terepke qaritip öz tughı astida qoshun-qismi boyiche bargah quridighini Yehuda bolsun; Yehudalarning emiri Amminadabning oghli Nahshon bolsun. **4** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy yetmish töt ming alte yüz kishi. **5** Uning yénida bargah quridighini Issakar qebilisi bolsun; Issakarlarning

emiri Zuarning oghli Netanel bolsun. **6** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy ellik töt ming töt yüz kishi. **7** Ularning yénida yene Zebulun qebilisi bolsun; Zebulunlarning emiri Hélonning oghli Éliab bolsun. **8** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy ellik yette ming töt yüz kishi. **9** Omumen Yehuda bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenser jemiy bir yüz seksen alte ming töt yüz kishi; ular aldi bilen yolgha chiqsun. **10** — Jenub terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Ruben qebilisi bolsun; Rubenlarning emiri Shidörning oghli Elizur bolsun. **11** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy qiriq alte ming besh yüz kishi. **12** Uning yénida bargah quridighini Shiméon qebilisi bolsun; Shiméonlarning emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyel bolsun. **13** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy ellik toqquz ming üch yüz kishi. **14** Ularning yénida Gad qebilisi bolsun; Gadlarning emiri Déuelning oghli Eliasaf bolsun. **15** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy qiriq besh ming alte yüz ellik kishi. **16** Ruben bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshuni boyiche sanaqtin ötküzülgenser jemiy bir yüz ellik bir ming töt yüz ellik kishi; ular ikkinchi sep bolup yolgha chiqsun. **17** Andin jamaet chédiri bilen Lawiyarning bargahi bashqa bargahlarning otturisida mangsun; ular qandaq bargah qurghan bolsa, shundaq yolgha chiqsun; her qaysisi öz ornida öz tughı astida bolsun. **18** — Kün pétish terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Efraim qebilisi bolsun; Efraimlarning emiri Ammihudning oghli Elishama bolsun. **19** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy qiriq ming besh yüz kishi. **20** Uning yénida bargah quridighini Manasseh qebilisi bolsun; Manassehlarning emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel bolsun. **21** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy ottuz ikki ming ikki yüz kishi. **22** Ularning yénida Binyamin qebilisi bolsun; Binyaminlarning emiri Gidéonining oghli Abidan bolsun. **23** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgenser jemiy ottuz besh ming töt yüz kishi. **24** Omumen Efraim bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgenser jemiy bir yüz sekizz ming bir yüz kishi; ular üchinchi sep bolup yolgha chiqsun. **25** — Shimal terepte, tugh tiklep, qoshun tertipi bilen bargah quridighini Dan

qebilisi bolsun. Danlarning emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer bolsun. **26** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy atmish ikki ming yette yüz kishi. **27** Uning yénida bargah quridighini Ashir qebilisi bolsun; Ashirlarning emiri Okranning oghli Pagiyel bolsun. **28** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy qiriq bir ming besh yüz kishi. **29** Ularning yénida Naftali qebilisi bolsun; Naftalilarning emiri Énanning oghli ahira bolsun. **30** Uning qoshuni, yeni sanaqtin ötküzülgeler jemiy ellik üch ming töt yüz kishi. **31** Dan bargahigha qaraydighanlarning hemmisi, yeni qoshun-qisimliri boyiche sanaqtin ötküzülgeler jemiy bir yüz ellik yette ming alte yüz kishi; ular öz tughliri astida hemmining keynide yolgha chiqsun. **32** Yuqiridikiler öz ata jemeti boyiche sanaqtin ötküzülgén Israillardur; qoshun-qisimliri boyiche bargahlarda sanaqtin ötküzülgeler jemiy alte yüz üch ming besh yüz ellik kishi boldi. **33** Biraq Lawiyalarla, Perwerdigarning Musagha qilghan emri boyiche, Israillar qatarida sanaqtin ötküzülmidi. **34** Israillar Perwerdigarning Musagha qilghan barliq emri boyiche ish tutup, özlirining tughi boyiche bargah quratti; ular öz qebilisi we ata jemeti tertipi boyiche yolgha chiqatti.

3 Perwerdigar Sinay téghida Musa bilen sözleshken künlerde, Harun bilen Musaning ewladliri töwendikilerdin ibaret idi. **2** Harunning oghullirining ismi mundaq; tunji oghlining ismi Nadab idi, uning yene Abihu, Elazar, Itamar dégen oghulliri bar idi. **3** Harunning oghullirining ismi ene shundaq idi, ular mesihen'gen kahinlar idi; [Musa] ularni kahinliq wezipisini öteshke Xudagha atap ayrighanidi. **4** Lékin Nadab bilen Abihu Sinay chölide gheyyri bir otni Perwerdigarning aldigha sun'ghini tüpeylidin Perwerdigar aldida öldi we ularning héch nesli qaldurulmidi; Elazar bilen Itamar öz atisi Harun aldida kahinliq wezipisini ötdi. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **6** Sen Lawiy qebilisini aldingha keltürüp, ularni kahin Harunning xizmitide bolushqa uning aldigha hazır qil. **7** Ular Harunning hajiti we pütkül jamaetning hajitidin chiqip jamaet chédirining aldida wezipe ötep, ibadet chédirining xizmitini békirsun. **8** Ular yene jamaet chédiridiki barliq qacha-qucha eswablarni bashqurush bilen Israillarning xizmitide bolup wezipe ötep, ibadet chédirining ishlirini békirsun. **9** Sen Lawiyarni Harun bilen uning oghulliriga teqsimlep bergen; ular

Israillar ichidin mexsus uningha tallap bérilgen. **10** Harun bilen oghullirini bolsa sen özining kahinliq wezipisini öteshke békitkin; herqandaq yat kishi yéqinlashsa öltürülsun, — dédi. **11** Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **12** — Qara, Men Israillar ichidin Lawiyarni tallidim, ularni Israil ichide balyatquning barliq tunji méwisining ornigha, yeni chong oghullirining ornigha qoyimen, shunga Lawiyalar Méning bolidu. **13** Chünki tunji oghullarning hemmisi Méningkidur; Men Misir zéminida tunji tughulghanlarning hemmisini qetl qilghan künide Israillarning ichidiki tunjilarning hemmisini, meyli adem bolsun yaki haywan bolsun, muqeddes hesablap Méningki qilghanidim. Ular Méningkidur; Men Perwerdigardurmen. **14** Andin Perwerdigar Sinay chöl-bayawanida Musagha: — **15** — Sen Lawiyarni ata jemeti, ailisi boyiche sanaqtin ötküz; barliq erkeklerni, yeni bir ayliqtin ashqanlarning hemmisini sanaqtin ötküz, — dédi. **16** Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche, özige déyilgendek Lawiyarni sanaqtin ötküzdi. **17** Lawiyning oghullirining ismi mundaq: — Gershon, Kohat, Merari. **18** Gershonning oghullirining ismi aililiri boyiche Libni we Shimey idi. **19** Kohatning oghulliri aililiri boyiche Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **20** Merarining oghulliri aililiri boyiche Mahli we Mushi idi. Bularning hemmisi ata jemeti boyiche Lawiyarning jemeti boldi. **21** Gershondin Libnilarning jemeti bilen Shimeylerning jemeti wujudqa keldi; bular Gershonlarning jemetliri idi. **22** Barliq erlerning sanigha asasen, bir ayliqtin ashqanlirining sanaqtin ötküzülgelri jemiy yette ming besh yüz kishi boldi. **23** Gershonning jemeti ibadet chédirining arqa teripide, yeni gherb terepte bargah qurdi; **24** Gershon jemetining emri Laelning oghli Eliasaf idi. **25** Gershonlarning jamaet chédiridiki wezipisi ibadet chédirining özidiki astinqi ikki yapquch-perde, uning üstidiki yopuq we jamaet chédirining ishik perdisige, **26** shundaqla hoyla etrapidiki perdiler, hoyla derwazisining perdisi (hoyla perdiliri ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöridep turatti) we hoylida ishlitilidighan munasiwetlik barliq tanilargha qarash idi. **27** Kohattin Amramlarning jemeti, Izharlarning jemeti, Hébronlarning jemeti we Uzziellerning jemeti wujudqa keldi; bu Kohatlarning jemetliri idi. **28** Barliq erkeklerning sani boyiche, bir ayliqtin ashqanlar jemiy sekiz ming alte yüz adem bolup chiqti; ular muqeddes jaygha qarash wezipisini öteydighan

boldi. **29** Kohat ewladlirining jemetliri jamaet chédirining jenub teripide bargah tiki. **30** Kohat jemetining emiri Uzzielning oghli Elizafan idi. **31** Ularning wezipisi ehde sanduqi, shire, chiraghdan, ikki qurban'gah, shuningdek muqeddes jayning ichide ishlitidighan qacha-qucha, perde we ibadet chédirining ichide ishlitidighan barliq nersilerge qarash idi. **32** Lawiyarning emirlirining emiri bolsa kahin Harunning oghli Eliazar idi; u muqeddesxanigha qarash wezipisini öteydighanlar üstidin nazaret qilidighan boldi. **33** Meraridin Mahli jemeti bilen Mushi jemeti wujudqa keldi; bular Merarining jemetliri boldi. **34** Barliq erkeklerning sanigha asasen, bir aylıqtin yuqiri bolghanlar sanaqtin ötküzülgende jemiy alte ming ikki yüz kishi chiqti. **35** Merarining jemetining emiri Abihayilning oghli Zuriyel boldi; ular ibadet chédirining shimal teripige bargah qurdi. **36** Merari ewladlirining wezipisi ibadet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadilirigha, teglikliri barliq eswab-jabduqlirigha qarash, shuningdek bulargha munasiyetlik ishlitilidighan barliq nersilerge, **37** shundaqla hoylining töt etrapidiki xadilarga we ularning teglikliri, qozuq we tanilargha mes'ul bolushqa belgilenidi. **38** Ibadet chédirining aldigha, sherq teripige, yeni jamaet chédirining künchiqish teripige bargah qurghanlar Musa, Harun we Harunning oghulliridi; ular Israillarning xizmitide bolush wezipisini ötep, muqeddes jaygha qaraydighan boldi; ulargha yat bolghan herqandaq adam [muqeddes] jaygha yéqinlashsa, öltürületti. **39** Musa bilen Harun Perwerdigarning emri boyiche, sanaqtin ötküzgen barliq Lawiyalar, jemetliri boyiche, yeni bir aylıqtin yuqiri sanaqtin ötküzülgende erkekler jemiy yigirme ikki ming chiqti. **40** Perwerdigar Musagha: — Sen Israillar ichide bir aylıqtin ashqan tunji oghullarni sanaqtin ötküzüp, isim-familisi boyiche tizimlap chiq. **41** Sen Lawiyarni Israillarning barliq tunjilirining ornida Manga xas qil (Men Perwerdigardurmen); Lawiyarning mal-charwilirinimu Israillarning barliq tunji mal-charwilirining ornida Manga xas qil, — dédi. **42** Musa Perwerdigarning emri boyiche, Israillarning tunjilirini qoymay sanaqtin ötküzdi. **43** Bir aylıqtin yuqiri tunji oghul balilirini isim-familisi bilen sanaqtin ötküzgende, ular jemiy yigirme ikki ming ikki yüz yetmish üch kishi chiqti. **44** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **45** Sen Lawiyarni Israillarning tunjilirining ornida Manga

talla, shundaqla Lawiyarning mal-charwilirinimu Israillarning mal-charwilirining ornida Manga talla; shuning bilen Lawiyalar Méningki bolidu; Men Perwerdigardurmen. **46** We Lawiyarning sanidin artuq chiqqan Israillarning tunjiliri, yeni shu ikki yüz yetmish üchi üchün hörlük heqqini qobil qilghin; **47** shularning herbiri üchün besh shekel kümüsh al, kishi sanigha qarap bolsun; muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ulardin alghin (bir shekel yigirme gerahdur). **48** Artuq chiqqan ademlerning, yeni hörlük heqqini tölishi kérek bolghanlarning kümüshini Harun bilen uning oghulliriga ber. **49** Emdu Lawiyalar teripidin «hörlükke chiqirilghan» dep hesablan'ghan tunji oghullardin artuq chiqqanlardin bolsa, Musa ulardin shu hörlük heqqini aldi; **50** u Israillarning tunjiliridin shu kümüshni, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche jemiy bir ming üch yüz atmish besh shekel aldi. **51** Musa Perwerdigarning emri boyiche «hörlükke chiqirilghan» larning kümüshini del Perwerdigar buyruqhinidek, Harun bilen uning oghulliriga berdi.

4 Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Lawiyalar ichidin ata jemeti boyiche Kohat ewladlirining omumiy sanini tizimlighin, **3** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida ish-xizmet qilishqa kéleleydighanlarning hemmisini tizimlap chiq. **4** Kohat ewladlirining jamaet chédiri ichidiki wezipisi eng muqeddes buyumlarni bashqurush bolidu. **5** Bargah köchürülidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip «[eng muqeddes jay]»diki «ayrima perde-yopuq»ni chüshürüp, uning bilen höküm-guwahliq sanduqini yögisun; **6** andin uning üstini délfinning térisidin étigen yopuq bilen orap, üstige kök bir rexti yép, andin kötüridighan baldaqlarni ötküzsun. **7** Teqdim nan [tizilghan] shirege kök bir rext sélinip, üstige légen, texse, piyale we sharab hediyelirini chachidighan qedehler tizip qoyulsun; shiredimu «daimiy nan» tizilip turiwersun; **8** bu nersilerning üsti qizil rext bilen, uning üstü yene délfín tériside étigen bir yopuq bilen yépilip, andin kötüridighan baldaqlar ötküzüp qoyulsun. **9** Ular kök rext élip, uning bilen chiraghdan bilen üstidiki chiraghlarini, pilik qisquchlarni, küldanlarni we chiraghdan'gha ishlitidighan, barliq may qachilaydighan qachilarini yép qoysun. **10** Ular yene chiraghdan bilen chiraghdan'gha ishlitidighan hemme qacha-qucha

eswablarni délfin térisidin étilgen yopuq bilen yögep, andin epkeshke sélip qoysun. **11** Altun xushbuygahqa kök bir rext sélip, yene délfin tériside étilgen yopuq bilen yépip, andin kötürgüchke qosh baldaqlarni ötküzüp qoysun. **12** Muqeddes jayning ichide ishlitidighan barlıq qacha-quchiları kök bir rext bilen yögep, andin üstige délfin tériside étilgen yopuqni yépip, andin bir epkeshke sélip qoysun. **13** Ular qurban'gahni külüdin tazilap, üstige sösün renglik bir rexti yépip qoysun. **14** Andin yene qurban'gahta ishlitilidighan eswablar — küldan, ilmek, belgürjek, chiniler, shundaqla barlıq eswablarnı qurban'gah üstige tizip, andin délfin tériside étilgen bir yopuq bilen yépip, andin kötüridighan baldaqlarnı ötküzüp qoysun. **15** Pütün bargahtikiler yolgha chiqidighan chaghda, Harun bilen uning oghulliri muqeddes jay we muqeddes jaydiki barlıq qacha-qucha eswablarnı yépip bolghandin keyin, Kohatning ewladlirı kélép kötürsün; lékin ölüp ketmeslik üçhün muqeddes buyumlargha qol tegküzmisun. Jamaet chédiri ichidiki nersilerdin shuları Kohatning ewladlirı kötürüshı kerek. **16** Harunning oghlı Eliazarning wezipisi chiragh méyi, xushbuy etir, daimiy teqdim qilinidighan ashlıq hediye bilen mesihlesh méyigha qarash, shundaqla pütkül ibadet chédiri bilen uning ichidiki barlıq nersiler, muqeddes jay hem muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha qarashtın ibaret. **17** Andin Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qılıp mundaq dédi: — **18** Siler Kohat jemetidikilerni Lawiylar arisidin qet'iy yoqitip qoymanglar; **19** belki ularning ölmey, hayat qélishi üçhün ular «eng muqeddes» buyumlargha yéqinlashqan chaghda, Harun bilen uning oghulliri kirip ularning herbirige qılıdighan we kötüridighan ishlarnı körsitip qoysun; **20** ular peqet muqeddes jaygha kirgende muqeddes buyumlargha bir deqiqimu qarimisun, undaq qılıp qoysa ölüp kétidu. **21** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **22** Gershon ewladliri ichide ata jemeti we aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qılısh sépige kireleydighan hemmisini sanaqtın ötküzüp omumiy sanini al. **24** Gershon aililirinining qılıdighan xizmiti we ular kötüridighan nersiler töwendikiche: **25** — ular jamaet chédirining özini, yeni astidiki ichki perdiliri we sırtqi perdilirini, uning yapquchini, shundaqla üstige yapqan délfin tériside étilgen yopuqni we jamaet chédirining kirish ishikining

perdisini, **26** ibadet chédiri bilen qurban'gahni chöriderp tartilghan hoylidiki perdiler bilen kirish derwazisining perdisini, shulargha xas tanilirini we ishlitidighan barlıq qacha-qucha eswablarnı kötürsün; bu eswab-üskünilerge munasiwetlik kerek bolghan ishlarnı qilsun. **27** Gershon ewladlirining pütün wezipisi, yeni ular kötüridighan we békiridighan barlıq ishlar Harun we uning oghullirining körsetmiliri boyiche bolsun; ularning néme kötüridighanlıqını siler belgilep béringlar. **28** Gershon ewladlirining jemetlirinining jamaet chédirining ichide qılıdighan xizmiti shular; ular kahin Harunning oghlı Itamarning qol astida turup ishlisun. **29** Merarining ewladlirinimu, ularni ata jemeti, aililiri boyiche, sanaqtın ötküz; **30** ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédiri ichide xizmet qılısh sépige kireleydighan hemmisini sanaqtın ötküzüp omumiy sanini al. **31** Ularning jamaet chédiri ichidiki barlıq xizmiti, yeni kötürüş wezipisi mundaq: — Ular jamaet chédirining taxtayliri, baldaqliri, xadiliri we ularning teglikliri, **32** hoylining tööt etrapidiki xadilar, ularning teglikliri, quoqlırı, tanalırı, barlıq eswab-üsküne hem shulargha kereklik bolghan barlıq nersilerni kötürüsh bolsun; ular kötüridighan eswab-üskünilerni namini atap bir-birlep her ademge körsitip béringlar. **33** Merari jemet-aililirinining jamaet chédiri ichide qılıdighan barlıq ishları ene shular; ular kahin Harunning oghlı Itamarning qol astida turup ishlisun. **34** Musa bilen Harun we jamaetning emirliri Kohatning ewladlirining ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh sépige kireleydighanlarning hemmisini ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtın ötküzdi. **36** Ulardin jemeti boyiche sanaqtın ötküzülgeler jemiy ikki ming yette yüz ellik kishi bolup chiqti. **37** Mushular Kohat jemetidin sanaqtın ötküzülgeler bolup, jamaet chédirida ish qılıdighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musanıng wastisi bilen qılghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtın ötküzgenler idi. **38** Gershonlarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qılısh sépige kireleydighan hemmisi sanaqtın ötküzüldi; **40** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtın ötküzülgeler jemiy ikki ming alte yüz ottuz kishi bolup chiqti. **41** Mushular Gershon jemetidin sanaqtın ötküzülgeler bolup, jamaet chédirida ish qılıdighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musanıng wastisi bilen qılghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtın

ötküzgenler idi. **42** Merarilarning ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish sépige kireleydighan hemmisi sanaqtin ötküzungenler idi; **44** ata jemeti, aililiri boyiche sanaqtin ötküzülgeler jemiy üch ming ikki yüz kishi bolup chiqtı. **45** Mushular Merari jemetidin sanaqtin ötküzülgeler bolup, jamaet chédirida ish qilidighan herbiri, yeni Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche Musa bilen Harun sanaqtin ötküzgenler idi. **46** Sanaqtin ötküzülgeler Lawiyalar mana shular idi; Musa bilen Harun hem Israillarning emirliri ulardin ata jemeti, aililiri boyiche, ottuz yashtin ellik yashqiche bolghan, jamaet chédirida xizmet qilish we yük kütürüş wezipisige kireleydighanlarni sanaqtin ötküzgen. **48** Ularning sani Jemiy sekkiz ming besh yüz seksen adem bolup chiqtı. **49** Perwerdigarning emri boyiche, ular Musa teripidin sanaqtin ötküzungenler idi; herkim özi qilidighan Ishi we kötüridighan yükige asasen sanaqtin ötküzgen. Bularning hemmisi Perwerdigarning Musagha emr qilghinidek boldi.

5 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Israillargha emr qilip: «Siler pise-maxaw késili bilen aqma késilige giriptar bolghanylarni, shundaqla ölükke téğishi bilen napak bolup qalghan hemmisini er-ayal démey bargahtin chiqiriwétinglar. Bargahlarni bulghiwetmeslikü ularni bargahtin chiqiriwétinglar; chünki Men bargah otturisida makan qildim» — dégin, — dédi. **4** Israillar shundaq qilip ularni bargahtin chiqiriwetti; Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Israillar shundaq qildi. **5** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **6** Sen Israillargha éytqin: — Meyli er yaki ayal bolsun, eger u insanlarning Perwerdigargha wapazisliq qilidighan herqandaq gunahliridin birini sadir qilip, shuning bilen gunahkar dep békitilse, **7** undaqta u özi ötküzgen gunahigha iqrar qilip, itaetsizlik keltürüp chiqarghan, ziyanlan'ghuchining ziyanini toluq tölep bérishi kérek we uning sirtida u kishige yene beshtin bir ütlüşni qoshup tölep bersun. **8** Ziyanlan'ghuchining mubada itaetsizlik keltürüp chiqarghan ziyan'gha bérilgen tölem pulini alghudek tughqini bolmisa, tölem puli gunahkar bolghan kishining kafaritige sunulidighan qoshqargha qoshulup, Perwerdigargha atilip, kahin'gha bérilsun. **9** Shuningdek Israillarning Xudagha atighan barliq muqeddes hediyliri, yeni kahin'gha keltürgen

nersilerdin barliq «kötürme qurbanliq-hediye»ler kahin'gha hésab bolsun. **10** Herkim Xudagha atighan hediye muqeddes dep hésablansun, shundaqla kahinning bolsun; kishiler kahin'gha néme hediye qilsa, uning hemmisi kahinning bolsun. **11** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **12** Sen Israillargha söz qilip mundaq dégin: — Eger birsining xotuni öz éridin yüz örügen, sadaqetsizlik qilghan bolsa, **13** — démek, bashqa birsi bilen yéqinlashqan, shundaqla uning bulghan'ghanlıqı érining közliridin yoshurun bolghan bolsa, héch guwahchi bolmaghan hem gunah qilghan chéghida tutulupmu qalmaghan bolsa, **14** shundaq ehwalda, éri öz xotunidin guman qilip künlide, xotuni rastla zina qilip bulghan'ghan bolsa (yaki öz xotunigha guman qilip künlisimu, xotuni zina qilmaghan we bulghannıghan bolsa) **15** ehwalini ispatlash üçhün bu adem xotunini kahinning yénigha ekelsun hem xotuni üçhün zörür ashliq hediyesi, yeni arpa undin ondin bir efahni alghach kelsun; shu hediyingen üstige u héch zeytun méyi quymisun yaki héch mestiki qoshup qoymisun; chünki bu kündashlıq hediyesi, esletme ashliq hediyesi bolup, ularning qebihlikige bolghan esletmidur. **16** Kahin u xotunni aldigha keltürüp, Perwerdigarning huzurida turghuzsun. **17** Kahin komzekke muqeddes sudin quyup, ibadet chédirining yer topisidin bir chimdim élip sugha chéchip qoysun. **18** Kahin u xotunni Perwerdigarning huzurida turghuzup, beshini échip, esletme ashliq hediyesi, yeni kündashlıq hediyesini uning qoligha tutquzsun, andin kahin qoligha qaraghish keltürgüchi elem süyini alsun. **19** Kahin u xotun'gha qesem ichküzung, uningha «Derweqe sen héchqandaq adem bilen bille yatmaghan, éringning ornida bashqa birsi bilen bille bolushqa ézip buzuqluq qilmaghan bolsang, undaqta sen bu qaraghish keltürgüchi elem süyidin xalas bolghaysen. **20** Lékin sen éringning ornida bashqa birsige yéqinliship özüngni bulghighan bolsang, éringdin bashqa bir er sen bilen bille yatqan bolsa, —» désun; **21** andin kahin u xotun'gha qaraghish qesimini ichküzungdén kényin, yene uningha: «— Perwerdigar yotangni yiglitip, qorsiqingni ishshitiwetsun, shuningdek Perwerdigar séni öz xelqing ichide qaraghish we qesem ichish destikige aylandursun; bu qaraghish süyi ichqarningha kirip, qorsiqingni ishshitiwetsun, yotangni yigilitiwetsun» dégende, u xotun: «Amin, amin» désun. **23** Shuningdek kahin bu qaraghish sözlirini

depterge pütpü qoysun, shundaqla yazghan sözlerni elem süyige chilisun, **24** andin u xotun'gha bu qaraghish keltürgüchi elem süyini ichküzsun, bu qaraghish keltürgüchi su uning ichige kirishi bilenla uningha azab-elem bolidu. **25** Kahin u xotunning qolidin kündashliq ashliq hediyesini élip, uni Perwerdigarning huzurida pulanglitip bolghandin keyin, qurban'gahqa élip kelsun. **26** Kahin hediyeden bir siqim un élip, xatire hésabida qurban'gahqa qoyup köydürsun; andin u xotun'gha bu suni ichküzsun. **27** Kahin emdi u xotun'gha suni ichküzgendifin keyin, eger u heqiqiy bulghan'ghan bolup, öz érige sadaqetsizlik qilghan bolsa, choqum shundaqla boliduki, bu qaraghish süyi uning ichige kirgendifin keyin uningha azab-elem keltüridi; uning qorsiqi ishship, yotisi yigilep kétidu; shuning bilen u xotun öz xelqi ichide qaraghishqa kétidu. **28** Lékin eger u xotun bulghannıgħan pak bolsa, shu ishtin xalas bolidu we eksiche hamilidar bolup perzentlik bolidu. **29** Mana bu kündashliq togrisidiki qanundur; xotun öz érining ornida bashqa birsi bilen bille bolushi bilen ézip bulghan'ghan bolsa **30** we yaki birsi xotunidin guman qilip künlide, undaqta u xotunini Perwerdigarning aldida turghuszun, kahin uningha shu qanun boyiche hemmini ijra qilsun. **31** Ene shundaqla qilghanda, er gunahtin xalas bolup, xotun öz gunahini kötiridi.

6 Perwerdigar Musagħha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Israillargħa éytqin: «Meyli er yaki ayal bolsun, «Özünni Perwerdigargħha atap, nazariylardin bolimen» dégen alahide bir qesemni ichken bolsa, **3** undaqta u özini haraq-sharabtin ayrip perhiz tutsun; haraq-sharab bilen ishlen'gen sirkinimu ichmisun yaki herqandaq üzüm sherbitini ichmisun we hól-quruq üzümlernimu yémisun. **4** Özini Perwerdigargħha atighan barliq künlerde, üzüm télidin chiqqan herqandaq nersini, meyli üzüm uruqi bolsun, posti bolsun, ularni yéyishke bolmaydu. **5** Özünni Perwerdigargħha atidim dep qesem qilghan künlidiride, ularning bésħiha ustira tegħküzħshe bolmaydu; özini Perwerdigargħha atighan künler ötüp bolmighu, u muqeddes bolushi kérek; ular chachlirini uzun qoyushi kérek. **6** U qesem ichken barliq künlidiride héchqandaq ölüklereġe yéqinlishishqa bolmaydu. **7** Uning öz atisi, anisi, qérindishi yaki hede-singilliri ölüp qalghan bolsa, ularni dep özini napak qilmasliqi kérek; chünki bésħida Perwerdigargħila xas bolimen dep bergen wedisining belgisi bolidu. **8** Özini Xudaghā

atiwetken barliq künlerde u Perwerdigar aldida muqeddes bolup tursun. **9** Mubada bir kishi uning yénida tuyuqsız ölüp qélip, özini Perwerdigargħha atighanliqning belgisi bolghan bésħi bulghan'ghan bolsa, u özini paklash kuni we kékinci yettinchi künimü chéchini aldursun. **10** Sekkizinch künji u ikki paxtekni yaki ikki bachkini élip jamaet chédirining derwazisi aldida kahin'gha tapshursun. **11** Kahin birini gunah qurbanliqi, yene birini köydürmə qurbanliq süpitide sunup, ölük sewebidin napak bolup qalghan gunahini tilep kafaret qilsun; nazariy shu künning özide öz bésħini qaytidin muqeddes-pak qilsun, **12** u özini Perwerdigargħha atighan künlini yéngiwashtin bashlisun, shuning bilen bir yashliq bir erkek qozini itaetsizlik qurbanliqi qilip sunsun; ilgiriki künlini bolsa inawetsiz hésablansun; chünki uning özini [Perwerdigargħha] atighan haliti bulghan'ghan. **13** Nazariylardin biri özini [Perwerdigargħila] atighan künler toshqan künide u toghrulq qanun-belgilime mundaq: — Kishiler uni jamaet chédirining derwazisi aldigha ekelsun; **14** u özi Perwerdigargħha sunulidighan köydürmə qurbanliq üchün bir yashliq bějirim erkek qozini, gunah qurbanliqi üchün bir yashliq chishi bějirim bir qozini, inaqliq qurbanliqi üchün bějirim bir qoshqarni keltürsun, **15** shundaqla bir séwet pétir nan, zeytun méyi ilesħtūrlgen ésil undin pishurulghan toqachlar hemde zeytun méyi sürüliġ mesihlen'gen pétir hemek nanlar we shu qurbanliqlarning qoshumche ashliq hediyejılıri we sharab hediyejılıri keltürsun. **16** Kahin bularni Perwerdigarning huzurigha keltürüp, Nazariyning shu gunah qurbanliqi bilen köydürmə qurbanliqini sunsun; **17** u Perwerdigargħha atalghan inaqliq qurbanliqi süpitide qoshqarni sunsun, uningha qoshup bir séwet pétir nanni sunsun; kahin shular bilen teng Nazariy qoshup teqdim qilghan ashliq hediye bilen sharab hediyejī keltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaet chédirining derwazisi aldida özini Perwerdigargħha atighanliqigha belge qilip qoyuwtken chéchini chūshürüp, chéchini élip inaqliq qurbanliqi astidiki otqa qoysun. **19** Nazariy shu teriqide özini Perwerdigargħila atighanliq chéchini chūshürüp bolghandin keyin, kahin qaynap pishirilghan qoshqarning bir aldi qoloni hem séwettin bir pétir nan bilen bir pétir hemek nanni élip kékliq Nazariyning qoligha tutquzsun. **20** Kahin bularni Perwerdigarning aldida pulanglatma qurbanliq

süpitide örusun; bular pulanglatma qurbanliq süpitide sun'ghan tösh bilen kötürme hediye qilin'ghan aldi qol bilen qoshulup, muqeddes dep hésablinip kahin'gha bérilsun; andin kényin Nazariy sharab ichse bolidu. **21** Shular bolsa qesem ichken Nazariy toghrisida, özini Perwerdigargha atashta sunush zörür bolghan qurbanliq-hediyeler toghrisida béktilgen qanunbelgilimdir; shuningdek uning qoli némige yetse shuni sunsimu bolidu; u ichken qesimi boyiche, yeni özini Xudagha atash wedisi toghruluq shu nizambelgilime boyiche hemme ishni ada qilsun; wedisige emel qilsun. **22** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **23** Sen Harun bilen uning oghullirigha söz qilip mundaq dégin: — Siler Israillargha mundaq bextberiket tilenglar: — **24** «Perwerdigar silerge bextberiket ata qilghay, silerni Öz panahida saqlighay; **25** Perwerdigar yüzini silerning üstünglerde yorutup, silerge shapaet qilghay; **26** Perwerdigar yüzini üstünglarga qaritip kötürüp, silerge xatirjemlik bergey!» — dep tilenglar. **27** Ular shundaq qilip namimni Israillarning üstige qonduridu we Men ulargha bext-beriket ata qilimen.

7 Musa ibadet chédirini tikligen küni, u chédirni mesih qilip maylap muqeddes qildi, shundaqla uning ichidiki barliq eswab-jabduqlar, qurban'gah we uning barliq qacha-qucha eswablirini mesih qilip maylap muqeddes qildi; shü küni shundaq boldiki, Israilning emirliri, yeni ularning ata jemetining bashliqliri bolghan, qabile emirliri kélép hediyelerni sundi; shu qebililerning emirliri sanaqtin ötküzish ishiga nazaret qilghuchilar idi. **3** Ular özlirining hediyelirini Perwerdigarning huzurigha hazır qilishti, keltürülgen bu hediyeler jemiy bolup alte harwa, on ikki öküzdin ibaret idi; her ikki emir birliship birdin sayiwenlik harwa, herbir emir birdin öküz élip keldi; ular bu hediyelerni chédirining aldigha eklishti. **4** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **5** Jamaet chédirining ishlirigha ishlitish üçhün sen bu nersilerni qobul qilip, Lawiyarning herbirining békridighan ishliri boyiche ularning ishlitishige bergin, — dédi. **6** Shuning bilen Musa harwa bilen öküzlerni qobul qilip Lawiylargha tapshurup berdi. **7** U Gershon ewladlirining qilidighan ishlirigha asasen, ulargha ikki harwa bilen töt öküz berdi. **8** Merari ewladlirining qilidighan ishlirigha asasen, ulargha töt harwa bilen sekkiz öküz berdi; ularning hemmisi kahin Harunning oghli Itamargha qaraytti; **9** lékin u Kohatning ewladlirigha héchnéme

bermidi; chünki ular muqeddes nersilerni kötürüşke mes'ul idi; démek, ular mes'ul bolghan nersilerni öz müriside kötüretti. **10** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen küni, uni Xudagha béghishlash yolda emirler sunidighan hediyelirini élip kélép, qurban'gah aldigha qoyushti. **11** Perwerdigar Musagha: — Ular qurban'gahni béghishlash yolda hediyelirini sunsun; herbir emir öz künide sunsun, — dédi. **12** Birinchi küni hediye sun'ghuchi Yehuda qebilisidin Amminadabning oghli Nahshon boldi. **13** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélédighan bir kümüssh légen, éghirliqi yetmish shekel kélédighan bir kümüssh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **14** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **15** köydürme qurbanliq üçhün bir erkek torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **16** gunah qurbanliqi üçhün bir téke; **17** inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Amminadabning oghli Nahshon sun'ghan hediyeler idi. **18** Ikkinchı küni hediye sun'ghuchi Issakarning emiri Zuarning oghli Netanel boldi. **19** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélédighan bir kümüssh légen, éghirliqi yetmish shekel kélédighan bir kümüssh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **20** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **21** köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **22** gunah qurbanliqi üçhün bir téke; **23** inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Zuarning oghli Netanel sun'ghan hediyeler idi. **24** Üchinchi küni hediye sun'ghuchi Zebulun ewladlirining emiri Hélonning oghli Éliab boldi. **25** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kélédighan bir kümüssh légen, éghirliqi yetmish shekel kélédighan bir kümüssh das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **26** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **27** köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **28** gunah qurbanliqi üçhün bir téke; **29** inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa,

besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Hélonning oghli Éliab sun'ghan hediyeler idi. **30** Tötinchi küni hediye sun'ghuchi Ruben ewladlirining emiri Shidörning oghli Elizur boldi. **31** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **32** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **33** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **34** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **35** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Shidörning oghli Elizur sun'ghan hediyeler idi. **36** Beshinchı küni hediye sun'ghuchi Shiméon ewladlirining emiri Zuri-shaddayning oghli Shélumiyl boldi. **37** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **38** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **39** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **40** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **41** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Zuri-shaddayning oghli Shélumiyl sun'ghan hediyeler idi. **42** Altinchı küni hediye sun'ghuchi Gad ewladlirining emiri Déuelning oghli Eliasaf boldi. **43** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **44** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **45** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **46** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **47** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Déuelning oghli Eliasaf sun'ghan hediyeler idi. **48** Yettinchi küni hediye sun'ghuchi Efraim ewladlirining emiri Ammihudning oghli Elishama boldi. **49** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir

kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **50** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **51** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **52** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **53** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Ammihudning oghli Elishama sun'ghan hediyeler idi. **54** Sekkizinchı küni hediye sun'ghuchi Manasseh ewladlirining emiri Pidahzurning oghli Gamaliyel boldi. **55** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **56** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **57** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **58** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **59** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Pidahzurning oghli Gamaliyel sun'ghan hediyeler idi. **60** Toqquzinchı küni hediye sun'ghuchi Bénjamin ewladlirining emiri Gidéonining oghli Abidan boldi. **61** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **62** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **63** köydürme qurbanliq üchün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **64** gunah qurbanliqi üchün bir téke; **65** inaqliq qurbanliqi üchün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Gidéonining oghli Abidan sun'ghan hediyeler idi. **66** Oninchı küni hediye sun'ghuchi Dan ewladlirining emiri Ammishaddayning oghli Ahiezer boldi. **67** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **68** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir

altun piyale; **69** köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **70** gunah qurbanliqi üçhün bir téke; **71** inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Ammishaddayning oghli Ahiezer sun'ghan hediyeler idi. **72** On birinchı künü hediye sun'ghuchi Ashir ewladlirining emiri Okranning oghli Pagiye boldi. **73** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **74** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **75** köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **76** gunah qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Okranning oghli Pagiye sun'ghan hediyeler idi. **78** On ikkinchi künü hediye sun'ghuchi Naftali ewladlirining emiri Énanning oghli Ahira boldi. **79** U sun'ghan hediye éghirliqi bir yüz ottuz shekel kéléidighan bir kümüş légen, éghirliqi yetmish shekel kéléidighan bir kümüş das bolup, bular muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcchendi; ashliq hediye bolsun dep ikkisige zeytun méyi arilashturulghan ésil un toldurulghanidi; **80** on shekel éghirliqta, xushbuy toldurulghan bir altun piyale; **81** köydürme qurbanliq üçhün bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq bir erkek qoza; **82** gunah qurbanliqi üçhün bir téke; **83** inaqliq qurbanliqi üçhün ikki buqa, besh qochqar, besh téke, bir yashliq besh erkek qoza; bular Énanning oghli Ahira sun'ghan hediyeler idi. **84** Qurban'gah maylinip mesihlen'gen künide, Israil emirliri qurban'gahqa sun'ghan hediyeler: — jemiy on ikki kümüş légen, on ikki kümüş das, on ikki altun piyale boldi, **85** herbir kümüş légenning éghirliqi bir yüz ottuz shekel, herbir kümüş dasning éghirliqi yetmish shekel idi; mushu qacha-quchigha ketken kümüş muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcchen'gende, jemiy ikki ming töt yüz shekel chiqtı; **86** xushbuy bilen toldurulghan altun piyale on ikki bolup, muqeddes jaydiki shekelning ölchem birlikli boyiche ölcchen'gende, herbir altun piyalining éghirliqi on shekel chiqtı; bu altun piyalilerning altuni jemiy bir yüz yigirme shekel chiqtı; **87** köydürme qurbanliqlar üçhün bolghan mallar: — jemiy on ikki

torpaq, on ikki qochqar, on ikki bir yashliq erkek qoza idi, herbiri téghishlik ashliq hediyeler bilen bille sunuldi; on ikki téke gunah qurbanliqi üçhün sunuldi; **88** inaqliq qurbanliqları üçhün sunulghini jemiy yigirme töt buqa, atmish qochqar, atmish téke, bir yashliq atmish erkek qoza idi. Qurban'gah maylinip mesihlinip, uni Xudagha béghishlash yolda sunulghan hediyeler mana mushular. **89** Musa [Perwerdigar] bilen sözleshkili jamaet chédirigha kirgen chéghida, u «höküm-guwahliq sanduqi»ning üstidiki «kafaret texti»ning ikki teripidiki kérubning otturisidin uning özige gep qilghan awazini anlap turdi; Perwerdigar shu yolda uninggha söz qilatti.

8 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Harun'gha: «Sen chiraghlar yaqidighan chaghda yette chiraghning hemmisi chiraghdaning aldini yorutidighan bolsun» dep éytip qoy, — dédi. **3** Harun shundaq qildi; u chiraghdan üstidiki chiraghlarining hemmisini yandurup, xuddi Perwerdigarning Musagha éytqinidek, chiragh nurini chiraghdaning aldini yorutidighan qilip qoydi. **4** Chiraghdaning yasilishi mundaq; u altundin bolqa bilen soqup yasalghan, putidin güllirigiche bolqa bilen soqup chiqirilghan. Perwerdigar Musagha körsetken nusxidek, u chiraghdanni shundaq yasatti. **5** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — **6** Sen Israillarning ichidin Lawiylarni tallap chiqip paklighin. **7** Ularni paklash üçhün ulargha mundaq qil: «kafaret süyi»ni ularning bedinige chachqin; andin ular özliri pütün bedinini ustura bilen chüshürsun, kiyimlirini yuyup özini pak qilsun. **8** Andin kényin ular bir torpaq bilen shuningha qoshup ashliq hediyesini, yeni zeytun méyi ileshtürülgen ésil unni keltürsun; sen gunah qurbanliqi üçhün yene bir torpaqni keltür. **9** Sen Lawiylarni jamaet chédirining aldigha keltür we pütün Israil jamaitini yighip kel; **10** Lawiylarni Perwerdigarning huzurigha hazir qilghin; andin Israillar kélip qollirini ularning üstige qoysun. **11** Harun Lawiylarni Israillarning «pulanglatma qurbanliqi» süpitide Perwerdigarning xizmitini qilsun dep, Perwerdigargha hediye qilsun. **12** Lawiylar qollirini héliqi ikki torpaqning beshigha qoysun; sen birini gunah qurbanliqi bolsun, birini köydürme qurbanliq bolsun, Lawiylar üçhün kafaret keltürsun dep Perwerdigargha sun'ghin. **13** Sen andin Lawiylarni Harun bilen uning oghullirining aldida turghuzup, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qil. **14** Lawiylar

Méningki bolsun dep, sen Lawiyarlarni ene shu teriqide Israillardin ayrip chiq. **15** Andin Lawiyalar kirip jamaet chédirining ishlirini qilsa bolidu; sen ularni paklandur, ularni pulanglatma qurbanliq süpitide hediye qil. **16** Chünki ular Israillar ichide pütünley Manga atalghan; Méning ularni Méningki bolsun dep tallishim ularni Israillarning arisida baliyatquning tunji méwisi ornida qoyghanliqimdur. **17** Chünki Israillarning tunjisi, meyli u insan yaki haywan bolsun, pütünley Manga tewedur; Men Misir zéminida barliq tunjilarni öltürgen künü ularni Özümge muqeddes qilip éliwalghanidim. **18** Méning Lawiyarlarni u yol bilen tallishim ularni Israillarning ichidiki tunjilirining ornida qoyushum üchündur. **19** We jamaet chédirida Israillarning xizmitide bolsun we Israillarning [gunahini tilep] kafaret keltürsun, shuningdek Israillar muqeddes jaygha yéqinlashqanda ular arisida bala-qaza chiqmisun dep, Men Israillar ichidin Lawiyarlarni Harun bilen uning oghullirigha berdim. **20** Musa, Harun we pütkül Israil jamaiti Lawiyarlarni shundaq qildi; Perwerdigarning Lawiyalar toghruluq Musagha buyrughinidek Israillar hemmisini beja keltürdi. **21** Lawiyalar shundaq qilip özlerini [gunahtin] paklap, kiyim-kécheklirini yuyup pakizlidi; Harun ularni pulanglatma qurbanliq süpitide Perwerdigargha hediye qildi; Harun yene ularni paklashqa [gunahini tilep] kafaret qildi. **22** Andin keyin Lawiyalar kirip Harunning alidda, shundaqla uning oghullirining alidda, jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa kirishti; Perwerdigar Lawiyalar toghruluq Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar uni shu boyiche beja keltürdi. **23** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **24** Lawiyarning wezipisi mundaq bolsun: — Yigirme besh yashtin yuqiriliri kirip jamaet chédiri ichidiki ishlarni qilishqa sepke kirsun; **25** ellik yashqa yetkendin keyin septin chékinip shu xizmetni qilmisun; **26** lékin ular jamaet chédiri ichide qérindashlirigha yardemliship, ularning hajetliridin chiqishqa bolidu, emma chédirdiki resmiy wezipide bolmisun. Lawiyarning wezipiliri heqqide ulargha ene shundaq qil.

9 Misir zéminidin chiqqandin keyinki ikkinchi yili birinchi ayda, Perwerdigar Sinay chölidle Musagha buyrup: — **2** Israillar béktilgen waqitta ötüp kétish héytini ötküzsun; **3** yeni mushu ayning on tötinchi künü gugumda, béktilgen waqitta, barliq belgilime we qaide-tertip boyiche héytini ötküzüngler, — dédi.

4 Shuning bilen Musa Israillargha söz qilip ötüp kétish héytini ötküzüshni buyrudi. **5** Ular birinchi ayning on tötinchi künü gugumda, Sinay chölidle ötüp kétish héytini ötküzdi; Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qildi. **6** Bir nechcaylen bir ölükké tékip kétip napak bolup qalghanliqi üchün, ular shu künü ötüp kétish héytini ötküzelmedi-de, ular shu künü Musa bilen Harunning aldigha kéléshin ret qilinimiz? — déyishti. **8** — Toxtap turunglar, men bérip Perwerdigar siler toghranglarda néme buyruydkin, anglap baqay, — dédi Musa ulargha. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler we silerning ewladliringlar ichide beziler ölüklerge tékip kétip napak bolup qalghan bolsa yaki uzaq seper üstide bolsa, ular yenila Perwerdigar üchün ötüp kétish héytini ötküzüshke bolidu. **11** Undaq kishiler ikkinchi ayning on tötinchi künü gugumda héytini ötküzsun; [héyt taamini] pétir nan we achchiq köktatlar bilen bille yésun; **12** ulardin etige azraqmu qaldurmisun we [qozisining] ustixanliridin birersinimu sundurghuchi bolmisun; ular héytini ötüp kétish héytining barliq belgilimiliri boyiche ötküzsun. **13** Halbuki, pak bolghan, seper üstidimu bolmighan emma ötüp kétish héytini ötküzüshke étibar bermigen kishi bolsa öz xelqidin üzüp tashlinidu; chünki béktilgen waqitta Perwerdigargha sunush kérek bolghinini sunmighanliqi üchün, u öz gunahini öz üstige alidu. **14** Eger aranglarda turuwatqan yat ellik bir musapir Perwerdigar üchün ötüp kétish héytini ötküzüshni xalisa, u ötüp kétish héytini toghrisidiki belgilime we qaide-tertip boyiche ötküzsun; yat ellik musapirlar üchün we zéminda tughulghanlar üchünmu aranglarda shu birla nizam bolsun. **15** Ibadet chédiri tiklen'gen künü, bulut ibadet chédirini, yeni höküm-guwahliq chédirini qaplap turdi; kechtin taki etigen'giche, bulut xuddi ottek ibadet chédirining üstide turdi. **16** Daim shundaq bolatti; [kündüzi] bulut ibadet chédirini qaplap turatti, kékchisi u otqa oxshaytti. **17** Qachaniki bulut jamaet chédirining üstidin kötürulse, Israillar yolgha chiqatti; bulut qeyerde toxsisa, Israillar shu yerde bargah tiketti. **18** Israillar Perwerdigarning buyruqi boyiche

mangatti, Perwerdigarning buyruqi boyiche bargah tiketti; bulut ibadet chédirining üstide qanche uzaq toxtisa, ular bargahta shunche uzaq turatti. **19** Bulut ibadet chédirining üstide xéli künlergiche toxtap tursa, Israillarmu Perwerdigarning körsitmisini tutup seperge chiqmaytti; **20** mubada bulut ibadet chédirining üstide peqet birnechche künla toxtisa, ular Perwerdigarning buyruqi boyiche shu waqitta bargah qurup yatatti, andin yene Perwerdigarning buyruqi boyiche seperge atlinatti. **21** We mubada bulut peqetla kechtin etigen'giche toxtap, ettigende bulut yene kötürlüse, ular yene yolgha chiqatti; meyli kündüzi yaki kéchisi bulut kötürlülsila, ular seperge chiqatti. **22** Bulut ibadet chédirining üstide uzunraq tursa, meyli ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yolgha chiqmay bargahta turuwéretti; lékin bulut kötürlülp mangsila ular sepirini dawamlashturatti. **23** Perwerdigarning buyruqi bilen ular bargah quratti, Perwerdigarning buyruqi bilen ular seperni dawamlashturatti; ular Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen emri boyiche, Perwerdigarning körsitmisini tutatti.

10 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen özüngge ikki kanay yasatqin; ularni kümüshtin soqtur. Ular jamaetni yighishqa, shundaqla jamaetni bargahlirini yighishturup yolgha chiqishqa chaqirish üchün ishlitilidu. **3** Ikki kanay chélin'ghanda pütükü jamaet séning yéninggħha jamaet chédiri derwazisining aldigha yighilidighan bolsun. **4** Eger yalghuz biri chélinsa, emirliri, yeni minglighan Israillarning mingbeshiliri séning yéninggħa kēlip yighilsun. **5** Siler qattiq yuqiri awaz bilen chalghanda kün chiqish tereptiki bargahlar yolgha chiqsun. **6** Andin siler ikkinchi qétim qattiq, yuqiri awaz bilen chalghanda jenub tereptiki bargahlar yolgha chiqsun; ular yolgha chiqqan chaghda kanay qattiq, yuqiri awaz bilen chélinishi kerektrur. **7** Jamaetni yighilishqa chaqiridighan chaghda, kanay chélinglar, emma qattiq, yuqiri awaz bilen chalmanglar; **8** Harunning ewladliri, kahin bolghanlar kanaylarni chalsun; bular silerge ewladmu-ewlad bir ebediy belgilime bolsun. **9** Eger siler öz zémininglarda silerge zulum salghan düshmininglар bilen jeng qilishqa chiqsanglar, qattiq, yuqiri awaz bilen chélinglar. Shuning bilen özünglarning Xudasi bolghan Perwerdigarning aldida yad étılıp, düshmininglardin qutulisiler. **10** Buningdin bashqa, xushal künliringlarda, békítilgen héytiringlarda we ayning birinchi künliride, siler

köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqlirini sun'ghininglarda, qurbanliqlarning aldida turup kanay chélinglar; shuning bilen [kanaylar] silerni Xudayinglarga esletkiuchi bolidu; Men Xudayinglar Perwerdigardurmen. **11** Ikkinci yili, ikkinchi ayning yigirminchı künü bulut höküm-guwahliq chédirining üstidin kötürlüdi; **12** shuning bilen Israillar Sinay chölidin chiqip, yol élip seperlirini bashlidi; bulut Paran chölidle toxtidi. **13** Bu ularning birinchi qétim Perwerdigarning Musaning wastisi bilen qilghan emri boyiche yolgha chiqishi boldi. **14** Yehuda bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup aldi bilen yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Amminadabning oghli Nahshon idi. **15** Issakar qebilisi qoshunining bashliqi Zuarning oghli Netanel idi. **16** Zebulun qebilisi qoshunining bashliqi Hélonning oghli Éliab idi. **17** Andin ibadet chédiri chuwlup, Gershonning ewladliri bilen Merarining ewladliri uni kötürlüp yolgha chiqti. **18** Ruben bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Shidörning oghli Elizur idi. **19** Shiméon qebilisi qoshunining bashliqi Zuri-shaddayning oghli Shélumiyl id. **20** Gad qebilisi qoshunining bashliqi Déuelning oghli Eliasaf id. **21** Andin Kohatlar muqeddeses buyumlarni kötürlüp yolgha chiqti; ular yétip kélishtin burun ibadet chédirini [kötürgüchiler] kēlip uni tiklep qoyushqanidi. **22** Efraim bargahi özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammihudning oghli Elishama id. **23** Manasseh qebilisi qoshunining bashliqi Pidahzurning oghli Gamaliyl id. **24** Binyamin qebilisi qoshunining bashliqi Gidéonining oghli Abidan id. **25** Dan bargahi hemme bargahlarning arqa muhapizetchisi bolup, özining tughi astida qoshun-qoshun bolup yolgha chiqti; qoshunning bashliqi Ammishaddayning oghli Ahiezer id. **26** Ashir qebilisi qoshunining bashliqi Okranning oghli Pagiyel id. **27** Naftali qebilisi qoshunining bashliqi Énanning oghli Ahira id. **28** Bular Israillar yolgha chiqqanda qoshun-qoshun bolup méngish tertipi id; ular shu teriqide yolgha chiqti. **29** Musa özining qéynatisti, Midyanlıq Réuelning oghli Hobabqa: — Biz Perwerdigar wede qilghan yerge qarap seper qiliwatimiz, U: «Men u yerni silerge miras qilip bérímen» dégen; özliniring biz bilen bille méngishlirini ötünimen, biz silige yaxshi qaraymiz, chünki Perwerdigar Israil togruluq bext-saadet ata qilimen dep wede bergen, — dédi. **30**

Lékin Hobab Musagha: — Yaq, men öz yurtum, öz uruq-tughqanlırimgħa kétimén, — dédi. **31** Musa uningga: Bizzdin ayrilip ketmisile; chünki sili chölde qandaq bargħaq qurishimiz kereklikini bilila, sili bizge köz bolup bersile. **32** Shundaq boliduki, biz bilen bille barsila, kelgħu side Perwerdigar bizżeq qandaq yaxħiliq qilsa, bizmu silige shundaq qilimiz! — dédi. **33** Israillar Perwerdigar téghidin yolha chiqip üch kün yol mangdi; Perwerdigarning ehde sanduqi ulargha aram alidighan yer izdep ularning aldida üch kün yol bashlap mangdi. **34** Ular chédirlirini yighishturup yolha chiqidighan chaghlarda, Perwerdigarning buluti haman ularning üstide bolatti. **35** Ehde sanduqi yolha chiqidighan chaghda Musa: «Ornungdin turghaysen, i Perwerdigar; dūshmenliring tiripiren bolsun; Sanga öħċler yuzżeñning aliddin qachsun!» — deytti. **36** Ehde sanduqi toxtighan chaghda u: «Qaytip kelgeysen, i Perwerdigar, mingħiġan-tümenligen Israil xelqi arisigha qaytip kelgeysen!» — deytti.

11 We shundaq boldiki, xelq għotuldishatti, ularning għotuldashli Perwerdigarning quliqiġha yétip intayin rezil anglidi; U bu sözlerni angliji we Uning għeqi qozgħaldi; Perwerdigarning ot-yalquni ularning arisida tutiġi, bargħarning chétdiki bezilerni köydürħi kashash. **2** Xelq bu chaghda Musagħa yalwuriwidi, Musa Perwerdigardin tilidi; shuning bilen ot pesiyip öchti. **3** Perwerdigarning oti ularning otturisida tutashqanliqi üchħün u u yerge «Taberah» dep at qoysi. **4** Ularning arisidiki shalghut kishilerning nepsi taqildap ketti, Israillarmu yene yighlaħħaqba bashħidi: «Emdi bizżeq kim gösh bérifu? **5** Hélimu ésimizdiki, biz Misirdiki chaghlarda pul-nejnej turupmu běliq yéyeleyttu, yene terxemek, tawuz, piyaz we küde piyaz bilen samsaqmu bar idi. **6** Mana bu yerde hazir köz aldimizda mannadin bashqa héchnéme yoq, emdi bizning jénimizmu qurup kétiwalidu» déyishti. **7** Manna goya yumgħaqqsüt uruqiga, körniuhi goya kehriwagħha oxshaytti. **8** Kishiler uyan-buyan chépik uni yiqhip, bezide yarġħu nhaqqa qazanda pishurup nan qilip yeytti; temi zeytun mayliq tqoqħi l-arrabha oxshaytti. **9** Kéchide bargħaq shebnem chūshkende, mannamu shuning tħalli chūshetti. **10** Musa xelqning ailim-ħalli yirħi-xaqqa qat替 qozgħaldi; buningħha Perwerdigarning għeqi qat替 qozgħaldi, bu ish Musanġi neziridimu yaman

köründi. **11** Musa Perwerdigargħha: — Sen bu barliq xelqning éghir yükini manga artip qoyp, men qulunġi némishqa bundaq qiqnaysen; némishqa men Séning aldingda iltipat tapmaymen? **12** Ya men bu pütün xelqqe hamilidar bolup, ularni tughħidummu? Sen téxi manga: «Sen ularni Men qesem ichip ularning ata-bowlirirha miras qilgħan shu yerge yetküġġu, xuddi baqqan atisi emcheħtiki bowaqni bagħriġha alħandek bagħringħha élip kötürup mang» dewatisen? **13** Men bu xelqqe nedin gösh tépik béréleymen? Chünki ular manga yighlap: «Sen bizżeq yégħiġek gösh tépik ber!» déyishmekte. **14** Men bu xelqni kötürħi yalghuz üstümge élip kételmeydikenmen, bu ish manga bek éghir kéliwalidu. **15** Eger Sen manga mushundaq muamile qilmaqchi bolsang, men öttünüp qalay, bu xarab halimni manga körsetmey, iltipat qilip méni öltürħet! — dédi. **16** Perwerdigar Musagħa mundaq dédi: — Israfil aqsaqalliri ichidin, sen yénimħha tonuydighan xelq aqsaqalliri we beglerdin yetmishni tallap yighaqin, ularni jamaet chédirining alidha ekel. Ular séning bilen bille shu yerde tursun. **17** Men shu yerge chūshüp séning bilen sözlihimen; we séning üstümge turuwa tħaqna Rohni élip ularning üstigħimu bölüp qoymen. Shuning bilen ular sen bilen bille xelqni kötürħi mes' uliyyitni tħalli alidu, andin sen uni özüng yalghuz köturmeydighan bolisen. **18** Sen xelqqe mundaq dégin: «Ete gösh yiyyishke teyyarlinip özengħerni [Xudagħha] atap paklangħar; chünki siler Perwerdigarning quliqini aghrifit yighlap: «Emdi kim bizżeq gösh bérifu? Ah, Misirdiki halimiz bek yaxshi idil!» dégenidinlar emesmu? Perwerdigar derweq sileġi gösh bérifu, siler uningdin yeysiler. **19** Siler bir kün, ikki kün emes, besh kün, on kün emes, yigħiġe künmu emes, **20** belki pütün bir ay yeysiler, taki burningħardin étılıp chiqip hö bolghuċċe yeysiler; chünki siler arangħlarda turuwa tħaqna Perwerdigarni mensitħmey, uning aldida yighlap turup: «Biz néme üchħün Misirdin chiqtu?» — dédingħar. **21** Musa: — Men ularning arisida turuwa tħaqna bu xelqin yolha chiqalaydighan erkekler altek yużi ming tursa, Sen téxi: «Men ularni gösh yeydighan, hetta pütün bir ay gösh yeydighan qilim» deysej; **22** emise qoyp, kala padilirining hemmisi soyulsa ularġha yétemdu? Yaki déngizdiki hemme běliq ularġha tutup bérilse, ularning yiyyishige yitermu? — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar Musagħa: — Perwerdigarning qoli qisqa

bolup qaptimu? Emdi körüp baqqine, Méning sanga dégen sözüm emelge ashurulamdu-yoq? — dédi. **24** Shuning bilen Musa chiqip Perwerdigarning sözini xelqqe yetküzdi we xelq ichidiki aqsaqallardin yetmish ademni tallap yighip ularni jamaet chédirining etrapida turghuzdi. **25** Andin Perwerdigar bulut ichidin chüshüp, Musa bilen sözliship, uningdiki Rohtin élip yetmish aqsaqalgha qoydi; Roh ularning üstige qonushi bilen ular besharet bérishke kirishti. Lékin shu waqittin kényin ular undaq qilmidi. **26** Lékin u chaghda ulardin ikki adem bargahta qaldı; bırsining ismi Eldad, ikkinchisi Médad idi (ular eslide aqsaqallarning arisida tizimlan'ghanidi, lékin ibadet chédirigha chiqmay qalghanidi). Roh ularning üstidimu qondi we ular bargah ichide besharet bérishke bashlidi. **27** Yash bir yigit yügürüp kélép Musagha: — Eldad bilen Médad bargahta besharet bériyatidu, — dédi. **28** Musaning xizmetkari, Musa tallighan serxil yigitliridin biri, Nunning oghli Yeshua qopup: — I xojam Musa, ularni tosughayla, — dédi. **29** Lékin Musa uninggha: — Sen méning sewebimdin heset qiliwatamsen? Perwerdigarning pütün xelqi peyghember bolup ketse idi, Perwerdigar Özining Rohini ularning üstige qoysa idi! — dédi. **30** Shuning bilen Musa bilen Israil aqsaqallirining hemmisi bargahqa qaytip kétishti. **31** Emdi Perwerdigar alididin bir shamal chiqip, u déngiz tereptin bödünilerni uchurtup kélép, bargahning etrapigha yéyiwetti; bödüniler bargahning u teripidimu bir künlük yol, bu teripidimu bir künlük yol kelgüdeker yerdən yozgatıldı. **32** Xelq ornidin turup pütküllü shu künü, shu kéchisi we etisi pütün kün bödüne tutup yighdi, eng az dégenlirim alahazel ikki xomir yighdi; ular bularni bargahning tööt etrapigha özliri üchün yéyishti. **33** Ular göshni chaynap ézip bolmay, gösh téxi chishliri arisida turghanda, Perwerdigarning ghezipi ulargha qozghilip, xelqni intayin éghir bir waba bilen urdi. **34** Shunga kishiler shu yerni «Qibrot-Hattawah» dep atidi; chünki ular shu yerde nepsi taqildighan kishilerni yerlikke qoyghanidi. **35** Kéyin xelq Qibrot-Hattawahtin yolgha chiqip Hazirotgą kélép, Hazirotta toxtidi.

12 Meriyem bilen Harun Musaning hebeshlik qizni xotunluqqa alghini üchün uninggha qarshi söz qildı (chünki u hebeshlik bir qizni alghanidi). **2** Ular: — Perwerdigar peqet Musa bilenla sözliship, biz bilen sözleshmeptimu? — déyishti. Bu gepni Perwerdigar

anglidi. **3** Musa dégen bu adem intayin kemtermömin adem bolup, bu terepte yer yüzidikiler arisida uning aldigha ötidighini yoq idi. **4** Perwerdigar Musa, Harun we Meriyemge tuyuqsız: — Siler üchüngler jamaet chédirigha kéléngler, — dédi. Üchilisi chiqip keldi. **5** Andin Perwerdigar [ershtin] bulut tüwrüki ichide chüshüp, jamaet chédirining aldida toxtap, Harun bilen Meryemni qichqiriwidi, ular aldigha keldi. **6** Ulargha: — Emdi siler gépimni anglangalar, eger silerning aranglarda peyghember bolsa, Men Perwerdigar alamet körünüşte uninggha Özümni ayan qilimen, chüshide uning bilen sözlishimen. **7** Lékin qulun Musagha nisbeten undaq emes; u barlıq ailem ichide tolimu sadıqtur; **8** Men uning bilen tépishmaq éytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasite sözlishimen; u Men Perwerdigarning qiyapitini köreleydu. Emdi siler némin qulun Musa togruluq yaman gep qilishtin qorqmidinglar? — dédi. **9** Perwerdigarning otluq ghezipi ulargha qozghaldi we u kétip qaldı. **10** Shuning bilen bulut jamaet chédiri üstidin ketti, we mana, Meryem xuddi ap'aq qardek pése-maxaw bolup ketti; Harun burulup Meryemge qariwidi, mana, u pése-maxaw bolup qalghanidi. **11** Harun Musagha: — Way xojam! Nadanlıq qılıp gunah ötküzip qoyghanlıqımız sewebidin bu gunahni bizning üstimizge artmighayen. **12** U xuddi anisining qorsiqidin chiqqandila bedini yérim chirik, öltük tughulghan balidek bolup qalmighay! — dédi. **13** Shuning bilen Musa Perwerdigargha: — I Tengri, uning késilini saqaytiwetken bolsang, — dep nida qıldı. **14** Perwerdigar Musagha: — Eger atisi uning yüzige tükürgen bolsa, u yette kün xijilchiliq ichide turghan bolatti emesmu? Emdi u bargahning sirtigha yette kün qamap qoyulsun, andin u qaytip kelsun, — dédi. **15** Shuning bilen Meryem bargah sirtigha yette kün qamap qoyuldu, taki Meryem qaytip kelgüche xelq yolgha chiqmay turup turdi. **16** Andin kényin xelq Hazirottin yolgha chiqip, Paran chölide bargah qurdi.

13 Perwerdigar Musagha söz qılıp: — **2** Men Israillargha miras qılıp bergen Qanaan zéminini charlap kélisheke ademlerni ewetkin; herbir ata jemetke tewe qebiliidin birdin adem chiqirilsun, ular öz qebilisidiki emir bolsun, — dédi. **3** Musa Perwerdigarning emri boyiche, ularni Paran chölidin yolgha saldı; ularning hemmisi Israillarning bashlırı idi. **4** Töwendikiler ularning isimliri: — Ruben qebilisidin Zakkurning oghli Shammuya, **5** Shiméon

qebilisidin Xorining oghli Shafat, **6** Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb, **7** Issakar qebilisidin Yüsüpning oghli Igal, **8** Efraim qebilisidin Nunning oghli Hoshiya, **9** Binyamin qebilisidin Rafuning oghli Palti, **10** Zebulun qebilisidin Sodining oghli Gaddiyel, **11** Yüsüp qebilisidin, yeni Manasseh qebilisidin Susining oghli Gaddi, **12** Dan qebilisidin Gimallining oghli Ammiyel, **13** Ashir qebilisidin Mikailning oghli Setur, **14** Naftali qebilisidin Wofsining oghli Nahbi, **15** Gad qebilisidin Makining oghli Géuel. **16** Mana bular Musa charlap kélinglar dep Qanaan zéminigha ewetken ademlerning ismi. Musa Nunning oghli Hoshiyani Yehoshuya dep atidi. **17** Musa ularni charlap kélishke Qanaan'gha seperwer qilip: — Siler mushu yerdin Negew chöli terepke qarap ménginglar, andin taghliq rayon'gha chiqinglar. **18** U yerning qandaq ikenlikini, u yerdikilerning küchtlük-ajizliqini, az yaki köplükini körüp békinqular; **19** ular turuwtqan yerning qandaq ikenlikini, yaxshi yamanlıqini körünglar; ular turuwtqan sheherlerning qandaq ikenlikini, bargahlıq sheher yaki sépil-gelelik sheher ikenlikini; **20** u yerning munbet yaki munbetsiz ikenlikini, del-derekirining bar-yoqluqini körüp kélinglar. Yüreklikrek bolup, méwe-chiwiliridin alghach kélinglar, — dédi. Bu chagh del üzüm piship qalghan waqit idi. **21** Ular shu tereplerge chiqip, zéminni Zin chölidin tartip taki Hamat éghizining yénidiki Rehobqiche bérüp charlashti. **22** Ular jenub terepte Hébron'gha bardi, u yerlerde Anaqylarning ewladliridin Ahiman, Shishay, Talmay dégenler olturushluq idi. Eslide Hébron shehiri Misirdiki Zoan shehiridin yette yil ilgiri yasalghanidi. **23** Ular «Eshkol jilghisi»gha keldi, u yerde bir sap üzümi bar bir üzüm shéxini késip, bir baldaqqa ésip ikki ademge kötürgüzüp mangdi; ular azraq anar bilen enjürmu élip qaytip keldi. **24** Israillar shu yerde késiwalghan eshu üzüm sewebidin u yer «Eshkol jilghisi» («[üzüm sapiqi jilghisi]») dep ataldi. **25** Ular qiriq kündin kényin u yerlerni charlap tügitip, qaytip keldi. **26** Ular kélip, Paran chöllükidiki Qadeshte Musa, Harun we pütün Israil jamaiti bilen körüshti. Ular ikkiylen'ge hem pütkül Israil jamaitige melumat berdi hem zéminning méwilirini ulargha körsetti. **27** Ular Musagha melumat bérüp: — Biz özlii bérinqular dégen yerlerge barduq, rasttinla süt bilen hesel éqip turidighan yer iken, mana bular shu yerning méwiliri. **28** Biraq u yerdikiler bek küchtüngür

iken, sheherler sépilliq bolup hem puxta-heywetlik iken. Uning üstige, biz u yerde Anaqylarning ewladlirinimu kördüq. **29** Amalekler jenub terepte turidiken; Hittiyar, Yebusiyar, Amoriyalar taghlarda turidiken; Qanaaniyalar déngiz boylirida we Iordan deryasi boylirida turidiken, — dédi. **30** Kaleb Musaning aldida köpçhilikni tinchitip: — Biz derhal atlinip bérüp u yerni igileyli! Chünki biz choqum ghalip kélimiz — dédi. **31** Lékin uning bilen bille chiqqan bashqilar bolsa: — Ular bizdin küchtlük iken, shunga ulargha hujum qilsaq bolmaydu, — déyishti. **32** Andin charlighuchilar özlii charlap kelgen zéminning ehwalidin Israillargha yaman melumat bérüp: — Biz kirip charlap ötken zémin bolsa öz ahalisini yeydighan zémin iken; biz u yerde körgenlerning hemmisi yoghan ademler iken. **33** Biz u yerlerde «Nefiliyler» dégen [gigant] ademlerni kördüq (derweqe Anaqylarning ewladliri Nefiliylerdin chiqqandur); biz özimizge qarisaq chéketkidek turidikenmiz, biz ularghimu shundaq körinidikenmiz, — dédi.

14 Shuning bilen barlıq jamaet dad-peryad kötürüp yighildi; ular kéchiche yığha-zar qiliship chiqtı. **2** Israillar Musa bilen Harun'gha tapa-tene qilip: — Biz baldurla Misirda ölüp ketsek boptiken! Musu chöl-jeziride ölüp ketsek boptiken! **3** Perwerdigar némishqa bizni qılıch astida ölsün, xotun bala-chaqılırimiz bulinip, [düshmenning] oljisi bolsun dep bizni bu yerge bashlap kelgendi? Uningdin köre, Misirgha qaytip ketkinimiz yaxshi emesmu? — dep ghotuldashti. **4** Shuning bilen ular bir-birige: — Bashqidin bir bashlıq tıklep Misirgha qaytip kéteyli, — déyishti. **5** Musa bilen Harun pütün Israil jamaiti aldida yiqilip düüm yatti. **6** Shu yerni charlap kelgenler ichidiki Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kaleb kiyimlirini yirtip, **7** pütün Israil jamaetchilikige: — Biz charlap kélishke ötüp barghan zémin intayin bek yaxshi zémin iken. **8** Eger Perwerdigar bizdin söyünse, bizni shu zémin'gha, yeni hesel bilen süt éqip turidighan shu zémin'gha bashlap bérüp, uni bizge bérudu. **9** Siler peqet Perwerdigargha asiyliq qilmanglar! U zéminidikilerdin qorqmanglar, chünki ular bizge nisbeten bir ghizadur; ularning panahdarlari ulardin ketti, Perwerdigar bolsa biz bilen bille; ulardin qorqmanglar, — dédi. **10** Halbuki, pütkül jamaet terep-tereptin: — U ikkisini chalma-kések qilip öltürüwéteyli, déyishti. Lékin Perwerdigarning julasi jamaet chédirida Israillargha ayan boldi. **11**

Perwerdigar Musagha: — Bu xelq Méni qachan'ghiche mensitmeydu? Gerche ularning otturisida shunche möjizilik alametlerni yaratqan bolsammu, lékin ular Manga qachan'ghiche ishinishmeydiken? 12 Men ularni waba bilen urup yoqitimen, shuning bilen séni ulardin téximu chong we qudretlik bir el qilimen, — dédi. 13 Musa bolsa Perwerdigargha mundaq dédi: — «Bundaq bolidighan bolsa bu ishni misirliqlar anglap qalidu, chünki Sen ulugh qudriting bilen bu xelqni ularning arisidin élip chiqqaniding; 14 we Misirliqlar bu ishni shu zémindiki xelqlergimu éytidu. U zémindiki ahalimu Sen Perwerdigarning bu xelqning arisida ikenlikingni, Sen Perwerdigarning ularning aldida yüzmuyüz körün'genlikingni, Séning buluting daim ulargha saye chüshürüp kelgenlikini, shundaqla Séning kündüzi bulut tüwrükide, kéchisi ot tüwrükide ularning aldida mangghanlıqıngni anglighanidi. 15 Emdi Sen bu xelqni xuddi bir ademni öltürgendek öltürüwetseng, Séning namshöhritingni anglighan elleryning hemmisi: 16 «Perwerdigar bu xelqni Özi ulargha bérishke qesem qilghan zémin'gha bashlap baralmaydighanlıqı üchün, shunga ularni eshu chöl-jeziride öltürüwétiptu» dep qalidu. 17 Emdi ötünimenki, Rebbim qudritingni jari qildurghaysen, Özüngning: 18 «Perwerdigar asanlıqche achchiglanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship turidu; U gunah we itaetsizlikni kechürudu, lékin gunahkarlarni hergiz gunahsiz dep qarimaydu, atilarning qebihlikini atisidin balisighiche, hetta newre-chewrilirigiche ularning üstige yükleydu» déginingdek qilghaysen. 19 Měhriy-shepqtıngning kengrili boyiche, Misirdiki chaghdin taki hazirghiche daim kechürüp kelginingdek, bu xelqning qebihlikini kechürgeysen!. 20 Perwerdigar: — «Boptu, sen dégendek ularni kechürdü. 21 Lékin Öz hayatim bilen qesem qilimerki, pütkül yeryüzü Men Perwerdigarning shan-sheripi bilen tolidu. 22 Halbuki, Méning julayimni, Misirda we chöl-jeziride körsetken möjizilik alametlirimni körüp turupmu Méni mushundaq on qétimlap sinap yene awazımgħa qulaq salmighanlar, 23 Men qesem ichip ularning ata-bowilirigha miras qilip bérinen dégen u zéminni hergiz körelmeydu; Méni mensitmigenlerdin birimu u yurtni körelmeydu. 24 Lékin özide bashqiche bir rohning bolghini, pütkün qelbi bilen Manga egeshkini üchün qulum Kalebni u kirgen yerge bashlap kirimen; uning ewladlirimu u yerge mirasxor bolidu. 25 (shu chaghda

Amalekler bilen Qanaaniylar [tagħliq] jilghilarda turuwatattu) — Ete siler yolunglardin burulup, Qizil Déngizgha baridighan yol bilen méngej chölge seper qilinglar» — dédi. 26 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: 27 — Men Méning yaman gépimni qilip ghotuldishidighan bu rezil jamaetke qachan'ghiche chidishim kérek? Israillarning Méning yaman gépimni qilghanliri, shu [toxtawsiz] ghotuldashlirining hemmisini anglidim. 28 Sen ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, xep, Men silerge quliqimha kirgen sözliringlar boyiche muamile qilmaydighan bolsam! 29 Silerning ölükünglar mushu chölde yatidu; silerning ichinglarda sanaqtin ötküzülgeler, yeni yéshi yigirmidin ashqan, Méning yaman gépimni qilip ghotuldighanlarning hemmisi pütkün sani boyiche 30 Silerge qol kötüüp [qesem qilip], turalghunglar qilip bérinen dégen zémin'gha héch kirelmeydu; peqet Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuala kiridu. 31 Silerning kichik baliliringlar, yeni «Bulinip, düshmenning oljisi bolup qalidu» déyilgenlerni Men bashlap kirimen, ular siler kemsitken u zémindin behrimen bolidu. 32 Biraq siler bolsanglar, siler yiqlip, ölükünglar bu chölde qalidu. 33 Silerning baliliringlar buzuqluq-wapasizliqinglarning elimini tartip, ölükünglar chölde yoqalghuché, bu chölde qiriq yıl sergerdan bolup yürüdu. 34 Silerning shu zéminni charlighan künliringlarning sani boyiche, qiriq künning herbir künini bir yıl hésablap, qebihlikiringlarni qiriq yıl öz üstünglarga élip yürisiler; shu chaghda Méning özünglardin yatlashqinimning néme ikenlikini bilip yétisiler» — dégin. 35 Men Perwerdigar shundaq dégenikenmen, yighilip Manga qarshi chiqqan bu rezil xelq jamaitige Men choqum shundaq qilimen; ular mushu chöl-jeziride yewétilidu, shu yerde ölidu. 36 Musa u zéminni charlap kélishke ewetkenler qaytip kelgende, u zémin toghruluq yaman xewer élip kélish bilen pütkün jamaetni ghotulditip, Musaning yaman gépini qilghuzghanlar, 37 yeni u zémin toghruluq yaman xewer ekelgen bu kishilerning hemmisi waba késili tégip Perwerdigarning aldida öldi. 38 Zéminni charlap kélishke bargħan ademler ichidin peqet Nunning oghli Yeshua bilen Yefunnehning oghli Kalebla hayat qaldi. 39 Musa bu geplerni pütkül Israel jamaitige étyiwidi, hemmisi bek hesret chekti. 40 Ular etigen tang atqanda turup tagħqa chiqip: — Mana biz kelduq! Perwerdigar

éytqan yurtqa chiqip hujum qilayli; chünki biz gunah qilduq, — déyishti. **41** — Siler yene némishqa Perwerdigarning emrige xilapliq qilisiler? — dédi Musa, — Bu ish ghelibilik bolmaydu! **42** Perwerdigar aranglarda bolmighachqa, düshmenning qilichi astida ölüp, meghlup bolmasliqinglar üçün hujumgha chiqmanglar. **43** Chünki Amalekler bilen Qanaaniylar u yurtta, silerning aldinglarda turidu; siler qilich astida ölüp kétisiler; chünki siler Perwerdigardin ténip kettinglar, Perwerdigar siler bilen bille bolmaydu. **44** Lékin, gerche Perwerdigarning ehde sanduqi we Musa bargahtin qozghalmigan bolsimu, ular yenila öz meyliche taghqa chiqip hujumgha ötti. **45** Shuning bilen Amalekler bilen shu taghda turushluq Qanaaniylar chüshüp ularni taki Xormahgiche qoghalap, bitchit qilip qirghin qildi.

15 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — Siler makanlishishinglar üçün silerge teqdim qilip bérídighan zémin'gha kirgen chéghinglarda, **3** eger Perwerdigarga atap otta sunulidighan, uningha xushbuy bolsun dep birer hediye-qurbanliq qilmaqchi bolsanglar, qurbanliq kala yaki qoy-öchke padisidin bolsun. U köydürme qurbanliq bolsun, qesemni ada qilish qurbanliqi bolsun, ixtiyariy qurbanliq yaki silerge béktilgen héylardiki zörür qurbanliq bolsun, **4** qurbanliq sun'ghuchi kishi Perwerdigarga atighinigha bir ashliq hediyesini qoshup keltürsun. Köydürme qurbanliq yaki bashqa qurbanliq qoza bolsa, undaqtta ashliq hediyesi zeytun méyidin bir hinning töttin biri ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri bolsun; uningha yene sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun. **6** Qurbanliq qochqar bolsa, sen uningha ashliq hediyesi süpitide üchtin bir hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi bolsun **7** we sharab hediyesi süpitide töttin bir hin sharabni qushup sunsun; bular Perwerdigarga xushbuy chiqarsun dep sunulsun. **8** Eger sen Perwerdigarga köydürme qurbanliq, yaki qesem ada qilish qurbanliqi yaki inaqqliq qurbanliqi süpitide torpaq atighan bolsang, **9** undaqtta torpaqqa ashliq hediye süpitide yérim hin zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üchini, **10** sharab hediye süpitide yérim hin sharabni qoshup sun'ghin; bular Perwerdigarga atilip otta sunulup, xushbuy chiqarsun dep keltürülsun. **11** Herbir sunulghan

torpaq, qochqar, qoza yaki oghlaqqa nisbeten mushundaq qilinsun. **12** Siler sunidighininglarning sani boyiche, herxil qurbanliqning sanigha qarap shundaq qilisiler. **13** Shu zéminda tughulghanlarning hemmisi Perwerdigargha xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa ene shundaq qilsun. **14** Shuningdek siler bilen bille turuwatqan musapir yaki ewladmu-ewlad siler bilen bille turuwatqanlar bolsa, xushbuy chiqarsun dep otta sunulidighan qurbanliq qilmaqchi bolsa, siler qandaq qilghan bolsanglar, ularmu shundaq qilsun. **15** Pütkül jamaetke, meyli siler bolunglar yaki siler bilen bille turuwatqan musapir bolsun, hemminglar üçün oxshash bir belgilime bolidu; siler üçün dewrmu-dewr ebediy bir belgilime bolidu; Perwerdigar aldida siler qandaq bolsanglar, musapirlarmu shundaqtur. **16** Silergimu, aranglarda turuwatqan musapirlarghimu oxshash bir qanun-begilime, oxshash bir höküm bolsun. **17** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **18** Sen Israillargha söz qilip ulargha mundaq dégin: — «Siler Men silerni ekiridighan zémin'gha yétip barghanda, **19** shu yerdin chiqqan ashliqni yeydighan chéghinglarda, Perwerdigarga bir «kötürme hediye» teqdim qilinglar. **20** Siler herbir yéngi xémirdin pishqan nanlardin birini «kötürme hediye» qilip teqdim qilinglar; siler uni teqdim qilghanda xuddi xamanning «kötürme hediye»sige oxshash bolsun. **21** Dewrdin-dewrge siler deslepki hosuldin chiqqan xémirdin bir nanni «kötürme hediye» süpitide Perwerdigarga sununlar. **22** Eger siler özünglar bilmey ézip gunah qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughan bu barlıq emirlirige emel qilmighan bolsanglar, **23** yeni Perwerdigar buyrughan kündin etibaren barlıq ewladliringlarchiche Perwerdigarning Musaning wastisi bilen silerge buyrughan barlıq ishlirigha emel qilmighan bolsanglar, **24** jamaet shundaq birer gunahning bilmey ötküzülgénlikidin xewersiz bolsa, undaqtta pütkül jamaet Perwerdigarga xushbuy chiqarsun dep yash bir torpaqni köydürme qurbanliq süpitide sunsun hemde qaide-nizam boyiche uningha munasiwetlik ashliq hediye bilen sharab hediyesi qoshup sunsun, we uning üstige bir tékini gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **25** Shu yol bilen kahin pütkül Israil jamaiti üçün kafaret keltürüp, bu gunah ulardin kechürüm qilinidu; chünki bu bilmey ötküzüp qoyghan gunah we ular özlirining bilmey ötküzüp qoyghan gunahı üçün

qurbanliq, yeni Perwerdigargha atap otta sunulidighan qurbanliq we gunah qurbanliqini birlikte Perwerdigar aldigha sun'ghan. **26** Bu gunah pütkül Israil jamaiti bilen ularning arisida turuwatqan musapirlarning hemmisidin kechürüm qilinidu, chünki bu pütkül xelq bilmey turup ötküzüp qoyghan gunahtur. **27** Eger bir kishi bilmestin gunah qilip qoyghan bolsa, u bir yashliq bir chishi oghlaqni gunah qurbanliqi süpitide sunsun. **28** Kahin shu yol bilen bilmey gunah qilip qoyghan adem üchün kafaret keltüridu; uning üchün kafaret keltürse uning Perwerdigar aldida bilmey ötküzgen gunahi uningdin kechürüm qilinidu. **29** Bilmey birer sewenlik ötküzüp qoyghan barliq kishilerge, meyli shu zéminda tughulghan Israillar bolsun yaki ularning arisida turuwatqan musapirlarga bolsun, — silerning hemminglarga oxshash bir qanun-belgilime tetbiqlinidu. **30** Lékin yürükini qaptek qilip ish körgen kishi, meyli u zéminda tughulghan bolsun yaki musapir bolsun, Perwerdigargha haqaret keltürgen bolidu; u haman öz xelqidin üzüp tashlinidu. **31** U Perwerdigarning sözini mensitmigeniken, Perwerdigarning emrige xilapliq qilghaniken; shuning üchün u choqum üzüp tashlinidu; gunahi özining beshigha chüshidu. **32** Israillar chöl-jeziridiki waqtlirida, bir kishining shabat künide otun tergenlikli bayqaldi. **33** Otun tériwatqanlıqını bayqap qalghanlar uni Musa, Harun we pütkül jamaetning aldigha élip keldi. **34** Uni qandaq bir terep qilish kéreklikli téxi körsitilmigechke, ular uni qamap qoydi. **35** Perwerdigar Musagha: — U adem öltürülmise bolmaydu; pütün jamaet uni bargahning téshigha epchiqip chalma-kések qilip öltürsun, — dédi. **36** Andin pütün jamaet u ademni bargah sirtigha epchiqip, xuddi Perwerdigar Musagha buyrughandek, chalma-kések qilip öltürdi. **37** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **38** Sen Israillargha mundaq dégin, ular ewladmu-ewlad kiyim-kécheklirining chörisige chuchilarni tutsun hem burjikidiki chuchilirining herbirige kök shoyna tikip qoysun; **39** bu xil chuchilar silerning uni tikip turushunglar üchün bolidu; uni körgende Perwerdigarning barliq emrlirini ésinglarda tutup, ulargha emel qilishinglar üchün bu silerge bir esletme bolidu; shuningdek silerning hazirqidek özünglarning könglünglar we közünglarning keynige kirip, qatirap buzuqluq qilip ketmeslikinglar, **40** Méning barliq emrlirimni este tutushunglar hem

uninggha emel qilip, Xudayinglarga atap pak-muqeddes bolushunglar üçün bolsun. **41** Men Xudayinglar bolush üçün silerni Misir zéminidin élip chiqqan Perwerdigardurmen; Men Perwerdigar Xudayinglardurmen.

16 Lawiyning ewrisi, Kohatning newrisi, Izharning oghli Korah we Rubenning ewladliridin Éliabning oghulliri Datán bilen Abiram we Peletning oghli On 2 Israillar ichidiki jamaet emirliri bolghan, jamaet ichidin saylap chiqilghan mötiwerlerdin ikki yüz ellik kishini bashlap kélip Musagha qarshi chiqti. **3** Ular yighilip Musagha qarshi hem Harun'gha qarshi chiqip: — Siler heddinglardin bek ashtinglar, pütkül jamaetning hemmisi pak-muqeddes, Perwerdigarmu ularning arisida, shundaq turughluq siler néme dep özünglerni Perwerdigarning jamaitidin üstün qoyusiler? — dédi. **4** Musa ularning gépini anglap düüm yiqilip, Korah bilen uning guruhidikerge sóz qilip: — Ete etigende Perwerdigar kimlerning Özige mensup ikenlikini, kimlerning pak-muqeddes ikenlikini ayan qilidu; shu kishini Özige yéqinlashturidu; kimni tallighan bolsa, uni Özige yéqinlashturidu. **6** Siler mundaq qilinglar: — Sen Korah we séning guruhingdikiler hemmisi xushbuydanlarni epkélinglar; **7** ete Perwerdigarning aldida xushbuydanlarga ot yéqip, xushbuyni uning üstige qoyunlar; Perwerdigar kimni tallisa, shu muqeddes-pak bolghan bolsun! Ey siler Lawiylar, heddinglardin bek ashtinglar! — dédi. **8** Musa yene Korahqa: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar. **9** Israillning Xudasi Perwerdigar silerni Özining chédirining ishlirini qilsun dep hemde jamaetning aldida ularning xizmitide bolsun dep Özige yéqinlashturush üchün silerni Israil jamaitidin ayrip chiqqan — yeni Perwerdigar séni we séning hemme qérindashliring bolghan Lawiyning ewladlirini birdek Özige yéqinlashturghanliqi silerche kichik ishmu? Siler yene téxi kahinliq wezipisini tama qiliwatamsiler? **11** Shu wejidin sen we séning guruhingdikiler hemmisi yighilip Perwerdigargha qarshi chiqiwétipisiler-de; Harun némidi, siler uning üstidin shunchilik aghrinip ghotuldiship ketküdek? — dédi. **12** Musa Éliabning oghli Datán bilen Abiramni qichqirip kélishke adem ewetiwidı, ular: — Barmaymız! **13** Séning bizni süt bilen hesel aqidighan zémindin bashlap chiqip bu chöl-jeziride öltermekchi bolghanliqingning özi

kichik ishmu? Sen téxi özüngni padishah hésablap bizning üstimizdin hökümranlıq qilmaqchimu? 14 Halbuki, sen bizni süt bilen hesel aqidighan yurtqa bashlap kelmiding, étiz we üzümzarlıqlarnimu bizge miras qilip bermiding. Sen bu xeqning közinimu oyuwalmaqchimu? Biz barmaymız! — dédi. 15 Buni anglap Musa qattiq ghezeplinip Perwerdigargha: — Ularning sowghat-hediyesige étibar qilmighayen; men ularning hetta birer éshikinimu tartiwalmidim, birer adimigimu héch ziyan-zexmet yetküzmidi, — dédi. 16 Musa Korahqa: — Ete sen we séning guruhingdikiler — sen, ular we Harun Perwerdigarning aldigha kelinglar. 17 Herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarnı ekip uning üstige xushbuynı sélinglar; herbiringlar özünglarning xushbuydanliringlarnı, yeni jemiy ikki yüz ellik xushbuydanni élip uni Perwerdigarning huzurida tutup turunglar; senmu, Harunmu herbiringlar öz xushbuydanliringlarnı élip kelinglar, — dédi. 18 Shuning bilen herbir adem özining xushbuydanını élip, otnı yéqip, xushbuy sélip, Musa we Harun bilen birlikte jamaet chédirining derwazisi aldida turushti. 19 Korah Musa bilen Harun'gha hujum qilghili pütün jamaetni yighip jamaet chédirining derwazisi aldigha kéliwidi, Perwerdigarning julasi pütküllamaetke ayan boldi. 20 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip: — 21 Siler bu xelqning arisidin néri turunglar, men köz yumup achquche ularni yutuwétimen, — déwidi, 22 Musa bilen Harun düm yiqilip: — I Tengrim, barlıq et igilirining rohlarining Xudasi, bir adem gunah qilsa, ghezipingni pütün jamaetke chachamsen? — dédi. 23 Perwerdigar Musagha söz qilip: — 24 Sen jamaetke: «Siler Korah, Datan we Abiramning turar jayliridin ayrılıp ulardin néri ketinglar» — dep buyruq ber, — dédi. 25 Shuning bilen Musa ornidin turup Datan bilen Abiram terepke qarap mangdi; Israil aqsaqallirimu uningga egiship mangdi. 26 Musa jamaetke: — Silerdin ötünimen, bu rezil ademlerning chédirliridin yiraq ketinglar, ularning barlıq gunahlari sewebidin ular bilen bille weyran bolmaslıqınglar üçhün ularning héchnersisige qol tegküzmenglar, — dédi. 27 Shuning bilen jamaet Korah, Datan, Abiramning chédirlirining töt etrapidin néri ketti; Datan bilen Abiram bolsa öz ayallırını, oghul-qızırlarını we bowaqlarını élip chiqip öz chédirining ishiki aldida turdi. 28 Musa: — Buningdin siler shuni bilisilerki, bu ishlarning hemmisi méning könglümdin chiqqan emes, belki

Perwerdigar méni ularni ada qilishqa ewetken: 29 — eger bu ademlerning öltümi adettiki ademlerning ölmäge oxshash bolidighan yaki ularning beshigha chüshidighan qismetler adettiki ademler duchar bolidighan qismetlerge oxshash bolidighan bolsa, Perwerdigar méni ewetmigen bolatti. 30 Eger Perwerdigar yéngi bir ishni qilip, yer aghzini échip ularni we ularning pütün nersisini yutup kétishi bilen, ular tirikla tehtisaragha chüshüp ketse, u chaghda siler bu ademlerning Perwerdigarnı mensitmigenlikini bilip qalisiler, — dédi. (Sheol h7585) 31 Musanıng bu gépi axirlishi bilenla ularning puti astidiki yer yérildi. 32 Yer aghzini échip ularni barlıq ailsidikiler bilen, shuningdek Korahqa tewe hemme ademlerni qoymay teeluqatlırı bilen qoshup yutup ketti. 33 Shundaq qilip, ular we ularning tewesidikilerning hemmisi tirikla tehtisaragha chüshüp ketti, yer ularning üstide yépildi. Ular shu yol bilen jamaetning arisidin yoqaldi. (Sheol h7585) 34 Ularning etrapida turghan Israillarning hemmisi ularning nalisini anglap: «Yer biznimu yutup kétermikin!» déyiship qéchishti. 35 Andin Perwerdigarning alididin bir ot chiqip, xushbuy sunuwtqan héliqi ikki yüz ellik ademnemu yutup ketti. 36 Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 37 Sen kahin Harunning oghli Eliazargha buyrughin, u xushbuydanlarnı ot arisidin tériwélip, choghlini yiraqlarha chéchiwetsun, chünki u xushbuydanlar Xudagha atalghandur; 38 shunga özining jénigha özi zamin bolghan gunahkarlarning xushbuydanlirini tériwalghin; ular qurban'gahni qaplash üçhün soqup népiz tünike qilinsun, chünki bu xushbuydanlar eslide Perwerdigarning huzurigha sunulup uningha atalip muqeddes qilin'ghan. Shundaq qilip ular kényin Israillarha ibret bolidighan isharet-belge bolidu. 39 Shuning bilen kahin Eliazar otta köydürüwétılgenler sur'ghan mis xushbuydanlarnı tériwaldı; ular qurban'gahni qaplitishqa népiz tünike qilip soqıldı. 40 Shuning bilen [qurban'gahning bu qaplimisi] Harunning ewladlirigha yat ademlerning xuddi Korah bilen uning guruhidikilerge oxshash qismetke qalmaslıqı üçhün, Perwerdigarning huzurida xushbuy köydürüşke yéqinlashmaslıqıgha Israillar üçhün bir esletme boldi. Bu Perwerdigarning Musanıng wastisi bilen Eliazargha buyrughanlıridur. 41 Etisi pütküll Israil jamaiti Musa bilen Harunning yaman gépini qilip: — Siler Perwerdigarning xelqini öltürdüngler, — dep ghotuldashti. 42 We shundaq boldiki, jamaet Musa

ilden Harun'gha hujum qilishqa yighiliwatqanda, jamaet burulup jamaet chédirigha qariwidi, we mana, bulut chédirni qapliwaldi hem Perwerdigarning julasi ayan boldi. **43** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaet chédirining aldigha bérüp turdi. **44** Perwerdigar Musagha söz qilip: — **45** Men közni yumup achquche ularni yoqitip tashlismi üçün ikkinglar bu jamaettin chiqip néri kétinglar, — dep buyruwidi, ikkiylen yiqlip yerde düüm yatti. **46** Musa Harun'gha: — Sen xushbuydanni élip uninggha qurban'gahtiki ottin sal, uninggha xushbuy qoyup, ular üçün kafaret keltürüshke tézlikte jamaetning arisigha apar; chünki qehr-ghezep Perwerdigarning alldidin chiqti, waba basqili turdi, — dédi. **47** Harun Musaning déginidek qilip, xushbuydanni élip jamaetning arisigha yükürtüp kirdi; we mana, waba kishilerning arisida bashlan'ghanidi; u xushbuyni xushbuydan'gha sélip, xelq üçün kafaret keltürdü. **48** U ölüklər bilen tirikler otturisida turuwidi, waba toxtidi. **49** Korahning weqesi munasiwiti bilen ölgenlerdin bashqa, waba sewebidin ölgenler on tööt ming yette yüz kishi boldi. **50** Harun jamaet chédirining derwazisi yénida turghan Musaning yénigha yénip keldi; waba toxtidi.

17 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** «Sen Israillargha söz qilip, ulardin ata jemeti boyiche, her qebilining emiridin bardin on ikki hasa alghin; sen ularning herbirining ismini özining hasisigha yézip qoyghin. **3** Lawiy qebilisining hasisigha Harunning ismini yazghin, chünki herbir ata jemet qebile bashliqi üçün bir hasa wekil bolidu. **4** Sen bu hasilarni jamaet chédiridiki höküm-guwahliq [sanduqining] aldigha, yeni Men séning bilen körüşhidighan yerge qoyghin. **5** We shundaq boliduki, Men tallighan kishining bolsa, uning hasisi bix süridu; shundaq qilip Israillarning silerge ghudurashqan geplirini toxtitip Manga anglanmaydighan qiliwétimen». **6** Shuning bilen Musa Israillargha shundaq söz qildi; ularning hemme emirliri uninggha bardin hasini, jemiy bolup on ikki hasini berdi; herbir ata jemetke bir hasa wekil boldi, Harunning hasisimu shularning ichide idi. **7** Musa hasilarni höküm-guwahliq chédirigha ekirip Perwerdigarning huzurigha qoydi. **8** We shundaq boldiki, Musa etisi höküm-guwahliq chédirigha kiriwidi, mana, Lawiy jemetige wekil bolghan Harunning hasisi bix sürüp, ghunchilap, chécheklep,

badam chüshkenidi. **9** Musa hasilarning hemmisini Perwerdigarning aldidin élip chiqip, Israill xelqige körsetti; ular körgedin keyin herkim öz hasilirini élip kétishti. **10** Perwerdigar Musagha: — Shu asiyliq qilghuchi balilargha bir agah belgisi bolsun dep Harunning hasisini höküm-guwahning aldigha ekirip qoyghin. Shundaq qilsang sen ularning ghudurashqan geplirini toxtitip, Manga anglanmaydighan qilisen; ularmu shuning bilen ölüp ketmeydu, — dédi. **11** Musa shundaq qildi; Perwerdigar özige qandaq buyrughan bolsa u shundaq qildi. **12** Israillar Musagha söz qilip: — Biz nepestin qalay dewatimiz, biz tügeshtuq, biz hemmimiz tügeshtuq! **13** Perwerdigarning ibadet chédirigha yéqinlashqanlar ölmey qalmaydu, shundaq iken, biz hemmimiz mutleq nepestin qélishimiz kérekmu? — déyishti.

18 Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Sen, oghulliring we ata jemetingdikiler séning bilen birlikte muqeddes jaygha munasiwetlik bolghan gunahni, shuningdek sen we oghulliring birlikte kahinliq wezipisige munasiwetlik bolghan gunahni üstünglerge alisiler. **2** Sen qérindashliring bolghan Lawiy qebilisidikilerni, yeni ata-bowliringning qebilisidikilerni özüng bilen birleshtür hem ularni xizmitingni qilishi üçün bashlap élip kel; biraq sen bilen oghulliring séning bilen birlikte höküm-guwahliq chédiri alldida xizmetlerni qilsun. **3** Ular séning buyruqliringha teyyar turup, shundaqla chédirdiki barliq xizmet-wezipisini öteydu; peqet muqeddes jaydiki qacha-qucha eswablargha we qurban'gahqa yéqinlashmisun; undaq qilsa, ularmu, silermu ölüp kétisiler. **4** Ular séning bilen birlishtip, jamaet chédiridiki wezipini ötep, qilidighan herbir ishini qilsun; peqetla héch yat kishiler silerge yéqinlashmisun. **5** Qehr-ghezep yene Israillarning beshigha chüshmisun üçün, siler muqeddes jaydiki wezipe bilen qurban'gahdiki wezipini öteshke mes'ul bolunglar. **6** Mana, Men Özüm silerning qérindashliringlar bolghan Lawylarni Israillar ichidin tallap chiqtim; ular jamaet chédirining ishlirini qilishqa Perwerdigargha teqdim qilin'ghan bolup, silerge sowgha süpitide ata qilin'ghan. **7** Lékin sen we oghulliring séning bilen birlikte kahinliq wezipenglerde turup, qurban'gahtiki barliq ishlarni hem perde ichidiki ishlarni békiringlar; silerning wezipengler shundaq bolsun. Kahinliq wezipisini, xizmitimde bolushunglar üçün silerge sowgha qilip

berdim; yat ademler yéqinlashsa, öltürüwétilsun. **8** Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — Men Manga sunulghan kötürmé hediyelerni, yeni Israillar Manga muqeddes dep atighan barlıq nersilerni ülüşüngler bolsun dep, mana menggülük belgilime bilen sanga we séning ewladliringha teqdim qildim. **9** Israillar otta sunidighan, «eng muqeddes» nersilerdin silerge munular qaldurup bérilidu: — ularning Manga atap sun'ghan barlıq nersiliri, yeni barlıq ashlıq hediyelerdin, barlıq gunah qurbanlıqliridin, barlıq itaetsizlik qurbanlıqliridin «eng muqeddes» hésablan'ghanliri, sanga we ewladliringha ata qilinidu. **10** Sen shu [ülüşüngni] «eng muqeddes» süpitide yégin, silerdin bolghan herbir er kishi uni yésun; u sanga «eng muqeddes» dep bilinsun. **11** Munularmu séning bolidu: — Israillarning sowghatliri ichidin kötürmé hediyeler, barlıq pulanglatma hediyeler séning; Men ularni sanga, shundaqla oghulliring bilen qizliringha menggülük belgilime bilen teqdim qildim; séning öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **12** Zeytun méyidin eng ésilini, yéngi sharabtin eng ésilini, shundaqla ashlıqtin eng ésilini, yeni Israillar Perwerdigarha atap sun'ghan deslepki pishqan mehsulatlarning hemmisini Men sanga teqdim qilip berdim. **13** Ular yerdin élip Perwerdigarha atap ekelgen deslepki pishqan nersilerning hemmisi séning bolsun; öyüngdiki herbir pak adem uningdin yése bolidu. **14** Israilda Xudagha mutleq atilidighan herbir nerse séning bolidu. **15** Ular Perwerdigarha atap keltüridighan barlıq janiwarlarning tunjiliri, meyli insan yaki ulagh-charpay bolsun séning bolidu; halbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni tölem tölep yanduruwalsun we napak haywanlarning tunjilirini tölem tölep yanduruwalsun. **16** Tölem tölesh kérek bolghanlar üchün yéshi bir aylıqtin ashqanda tölem puli tölensun; ulargha sen toxtatqan baha boyiche, yeni muqeddes jaydiki shekelning ölchem birliki boyiche (bir shekel yigirme gerahdur) baha qoyup, besh kümüşh shekel al. **17** Peqet tunji kala, tunji qoy yaki tunji oghlaqqa tölem alsang bolmaydu; ularning hemmisi muqeddestur. Sen ularning qénini qurban'għaqha chéchip, méyini Perwerdigarha atap otta sunulidighan, Uninggħa xushbuy keltüridighan qurbanlıq süpitide köydtürjin. **18** ularning göshi séning bolidu; xuddi «kötürme hediye» qilin'ghan tōsh we ong arqa putigha oxshash, sanga tewe bolidu. **19** Israillar

Perwerdigarha atap sun'ghan muqeddes nersiler ichidiki kötürmé hediye-qurbanlıqning hemmisini Men sanga we séning bilen bille turuwatqan oghul-qizliringha menggülük belgilime bilen teqdim qildim. Bu Perwerdigar aldida sanga we séning bilen bille turuwatqan ewladliring üchün menggülük tuzluq ehde bolidu. **20** Perwerdigar Harun'gha mundaq dédi: — [Israel] zéminida séning héchqandaq mirasing bolmaydu, ularning arisidimu héchqandaq nésiweng bolmaydu; Israillar arisida mana Men Özüm séning nésiweng, séning mirasingdurmen. **21** Lawiylargha bolsa, ularning öteydighan xizmetliri, yeni jamaet chédiridiki xizmiti üchün, mana Men Israilda teqdim qilin'ghan barlıq «ondin bir ülüş»ning hemmisini ulargha miras qilip bergenmen. **22** Buningdin kéyin, gunahkar bolup ölüp ketmeslikü üchün, Israillar jamaet chédirirha yéqinlashmisun. **23** Jamaet chédiridiki xizmetni bolsa, uni ötigüchiler peqet Lawiylarla bolidu we shu ishta bolghan gunahini özliri üstige alidu, bu siler üchün ewladmu-ewlad menggülük bir belgilime bolidu; ularning Israillarning ichide héchqandaq mirasi bolmaydu. **24** Chünki Israillarning Perwerdigarha atap kötürmé hediye süpitide sun'ghan «ondin bir ülüş»ni Lawiylargha miras qilip teqdim qilidighan boldum; shunga Men ular toghruluq: Israillar ichide héchqandaq mirasi bolsa bolmaydu, — dédim. **25** Perwerdigar Musagħha mundaq dédi: — **26** Sen Lawiylargha éytqin: «Siler Israillarning qolidin Men silerge miras bolsun dep teqdim qilghan «ondin bir ülüş»ni alghan ikensiler, siler shu ondin bir ülüşhning yene ondin bir ülüşhini ayrip, uni Perwerdigarha atap kötürmé hediye süpitide sununglar. **27** Bu yol bilen silerning shu «kötürme hediye»nglar silerge «xamandiki ashlıqinglar»din hem «sharab kölchikidiki tolup tashqan sharabinglar»din atalghanlar hésablinidu. **28** Bundaq bolghanda, siler Israillarning qolidin alghan ondin bir ülüşhning hemmisidin Perwerdigarha atap kötürmé hediye sunisiler; siler Perwerdigarha atighan shu «kötürme hediye»ni kahin Harun'gha béringlar. **29** Silerge teqdim qilin'ghan barlıq nersilerdin eng ésilini élip shularni muqeddes hésablap «Perwerdigarha atalghan toluq kötürmé hediye» süpitide sununglar». **30** Shunga sen Lawiylargha éytqinki, «Siler shulardin eng ésilini kötürip sunsanglar, bu siler Lawiylarning xamandiki ashlıqinglar we sharab kölchikidiki sharabinglarga oxshash hésablinidu. **31** Shundaq qilghandin kéyin

siler we öydikiliringlar shu «ondin bir ülüş»lerni xalighan yerde yésenglar bolidu, chünki bu silerning jamaet chédiridiki xizmitinglarning in'ami bolidu; **32** Siler [shu ülüşhlerdin] eng ésilini kötüüp sunsanglar, mushu ishinglar sewebidin gunahkar bolmaysiler. Undaq qilsanglar siler Israillar atighan muqeddes nersilerni bulghimaysiler, shuning bilen ölmeyisler».

19 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha söz qilip

mundaq dédi: — **2** Men Perwerdigar emr qilghan qanun-belgilime shuki: — Sen Israillargha buyrughin, ular békirim, nuqsansız, boyunturuq sélinmighan qizil yash siyirdin birni séning yéninggha ekelsun. **3** Sen siyirni kahin Eliazargha tapshur, u uni chédirgahning sirtigha epchiqsun, andin birsi siyirni uning aldida boghuzlisun. **4** Kahin Eliazar barmiqini qan'ha milep, jamaet chédirining aldigha qaritip yette mertem chachsun. **5** Andin birsi Eliazarning köz aldida pütkül siyirni köydiürsun, yeni uning térisi, göshi, qéni we tézeklirini köydiürsun. **6** Kahin kédir yaghichi, zofa ösümlüki we qizil rextni siyir köydiürlidighan otqa tashlisun. **7** Andin kahin öz kiyimini yusun we bedinini suda yusun, andin kényin bargahqa kirishke bolidu; lékin kahin kech kirgüche napak sanalsun. **8** Siyirni köydürgen kishimu kiyimlirini su bilen yuyup, öz bedinini suda yusun, andin u kech kirgüche napak sanalsun. **9** Pak bir adem siyirning külüni yighip bargahning sirtidiki pak bir yerge qoysun; u Israil jamaiti üchün «napakliqni chiqarghuchi su»ni yasashqa shu yerde saqlansun, u bir «gunahni paklighuchi»dur. **10** Siyirning külüni yighishturghan adem özining kiyimlirini yusun we kech kirgüche napak sanalsun. Bu Israillargha we ularning arisida turuwatqan musapirlargha menggülüq qanun-belgilime bolidu. **11** — Ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tékip ketken herbir kishi yette kün napak sanilidu. **12** U adem üchinchi künü [ashu su] bilen özini paklisun, hemde yettinchi künimu paklisun, andin u pak sanilidu; eger u üchinchi künü hemde yettinchi künü özini paklimisa, pak sanalmaydu. **13** Herqandaq adem ölükke, yeni herqandaq ölgen kishining jesitige tékip ketse, hemde özini paklimisa, Perwerdigarning chédirini bulghighan bolidu; shu kishi Israil arisidin üzüp tashlinidu; chünki «napakliqni chiqarghuchi su» uningha sépilmegchke, u napak sanilidu; uning napakliqi téxiche üstide turidu. **14** Eger birer kishi bir chédir ichide ölüp qalghan bolsa, u toghruluq qanun-

belgilime mundaq bolidu: — shu chédirgha kirgen herbirsi we chédirda turup qalghanlarning herbiri yette kün napak sanilidu. **15** Herbir ochuq turghan, aghzi yépilmighan qacha-quchilarning hemmisi napak sanilidu. **16** Shuningdek dalada qilich-shemsher bilen öltürülgenlerge, yaki özi ölüp qalghanning ölükige, yaki ademning ustixininigha yaki qebrisige tegken herbir kishi yette kün'giche napak sanilidu. **17** Kishiler bu napak kishi üchün «paklandurghuchi qurbanliq»ning küldin azraq élip komzekke sélip, ularning üstige éqin su quysun. **18** Andin pak bir kishi zofa ösümlükini élip shu sugha tegküzip uni chédirgha we ichidiki barlıq qacha-quchilargha hem shu yerde turghan barlıq kishilerning üstige sépип qoysun, we yene uni ustixan'gha, öltürülgüchige yaki qebrige tegken kishining üstige sépип qoysun. **19** Üchinchi künü we yettinchi künü héliqi pak adem [pak bolmighan ademlerning] üstige shu suni sépип qoysun; shundaq qilghanda, yettinchi künige kelgende u kishi paklan'ghan bolidu; andin u kishi kiyimlirini yuyup, bedinini suda yusun, kech kirgende u pak sanilidu. **20** Lékin napak bolup qélip, özini paklimighan kishi Perwerdigarning muqeddes jayini bulghighini üchün, jamaet arisidin üzüp tashlinidu; «napakliqni chiqarghuchi su» uning üstige sépilmigen, shunga u napak sanilidu. **21** Bu Israillargha menggülüq belgilime bolidu, «napakliqni chiqarghuchi su»ni sepken kishi bolsa özining kiyimlirini yusun we «napakliqni chiqarghuchi su»gha tegken kishi kech kirgüche napak sanalsun. **22** Napak kishi tegken herqandaq nersimu napak sanilidu; bu nersilerge tegken kishilermu kech kirgüche napak sanalsun.

20 Birinchi ayning ichide Israillar, yeni pütkül

Israil jamaiti Zin chólige yétip kélip, Qadeshte turup qaldi; Meryem shu yerde wapat boldi we shu yerge depne qilindi. **2** Jamaetke ichidighan'gha su yoq idi, ular yighilip Musa bilen Harun'gha hujum qilghili turdi. **3** Xelq Musa bilen tegiship: — Qérindashlirimiz Perwerdigarning aldida ölgen chaghda bizmu bille ölseк boptiken! **4** Siler néme üchün biz we charpaylirimizni bu yerde ölüp ketsun dep, Perwerdigarning jamaitini bu chól-jezirige bashlap keldinglar? **5** Siler néme üchün bizni Misirdin élip chiqip bundaq dehshetlik yerge ekeldinglar? Bu yerde ya tériqchiliq qilghili yer bolmisa, ya enjür, üzüm, anar bolmisa, ichidighan'gha sumu bolmisa, — déyishti. **6** Shuning bilen Musa bilen Harun jamaettin

ayrilip jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip düm yiqliwidi, Perwerdigarning julasi u ikkisige ayan boldi. 7 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 8 Hasini qolungha al, andin sen akang Harun bilen birlikte jamaetni yighip, ularning köz aldidila qoram tashqa buyruq qil; shundaq qilsang qoram tash öz süyini chiqiridu; shu yol bilen sen ulargha su chiqirip, jamaet we charpayliri ichidighan'ha su bérisen. 9 Shuning bilen Musa Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning huzuridin hasini aldi. 10 Musa bilen Harun ikkisi jamaetni qoram tashning aldigha yighdi we Musa ulargha: — Gépimge qulaq sélinglar, i asiyalar! Biz silerge bu qoram tashtin su chiqirip béréylimu?! — dédi. 11 Andin Musa hasisi bilen qoram tashni ikki qétim uruwidi, nahayiti köp su éqip chiqti, sudin jamaetmu, charpaylarmu ichishti. 12 Perwerdigar Musa bilen Harun'gha: — Siler Manga ishenmey, Israillar aldida Méni muqeddes dep hörmetlimigininglar üçhün, ikkinglarning bu jamaetni Men ulargha teqdim qilip bergen zémin'ha bashlap kirishinglarga yol qoymaymen, — dédi. 13 Su chiqirilghan jay «Meribah suliri» dep atalghan; Israillar shu yerde Perwerdigar bilen takallahqanlıqi üçhün, U ularning otturisida Özining muqeddes ikenlikini körsetti. 14 Musa Qadeshtin Édom padishahi bilen körüşhüshke elchi ewetip uningha: «Qérindashliri Israil mundaq deydu: — Biz tartiwatqan jebr-japalarning qandaqlıqi özlirige melum, 15 bizning ata-bowilirimiz Misirgha chüshken bolup, biz Misirda uzaq zaman turup kettuq; misirliqlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizghimu yaman muamile qildi; 16 biz Perwerdigargha yéliniwdéuq, U bizning zarimizgha qulaq sélip, Perishte ewetip bizni Misirdin élip chiqti. Hazir mana, biz özlerining chégrisigha jaylashqan Qadesh dégen bir sheherde turuwatimiz. 17 Emdi bizning zéminliridin ötüshimizge ruxset qilghan bolsila, biz étiz-ériq we üzümzarliqlardin ötmeymiz, quduqliringladin sumu ichmeymiz; «Xan yoli» bilen méngip chégriliridin ötüp ketküche ong-solgha burulmaymiz» — dédi. 18 Lékin Édomlar uningha: «Silerning bizning zéminimizdin ötüshünglerge bolmaydu, ötimen désenglar qilich kötürüp silerge jengge chiqimiz» — dédi. 19 Israillar uningha: «Biz «kötürülgén yol» bilen mangimiz, özimiz we mallirimiz süyüglarni ichsek, nerxi boyiche heqqini bérizim; biz peqet piyade ötüp kétimiz, bashqa héch telipimiz yoq» déwidı, 20 Édom padishahi: «Yaq. Ötmeysiler!» dédi.

Édom [padishahi] nahayiti köp adimini bashlap chiqip Israillargha zor heywe körsetti. 21 Shundaq qilip Édomlar Israillarning ularning tewelikidin ötüshige ene shu yosunda yol qoymidi; shuning bilen Israillar Édomlarning aldidin burulup ketti. 22 Ular Qadeshtin yolgha chiqti; pütkül Israil xelqi Hor téghiga keldi. 23 Perwerdigar Édomning chégrisidiki Hor téghida Musa bilen Harun'gha söz qilip mundaq dédi: — 24 Harun öz xelqlirige qoshulup kétidu; ikkinglar Meribah suliri dégen jayda Méning emrime xilapliq qilghininglar üçhün, uning Men Israillargha teqdim qilip bergen zémin'ha kirishige bolmaydu. 25 Sen Harun bilen oghli Eliazarni élip Hor téghiga chiqqin; 26 Harunning kiyimlirini saldurup, oghli Eliazargha kiydürüp qoy; Harun shu yerde ölüp, öz xelqlirige qoshuldu. 27 Musa Perwerdigarning déginidek qildi, ücheylen pütkül jamaetning köz aldida Hor téghiga chiqti. 28 Musa Harunning kiyimlirini saldurup uning oghli Eliazargha kiydürüp qoysi; Harun taghning choqqisida öldi. Andin Musa bilen Elazar taghdin chüshüp keldi. 29 Pütkül jamaet Harunning ölgenlikini bildi; shuning bilen pütün Israil jemeti Harun üçhün ottuz kün matem tutti.

21 Jenubta turushluq Arad memlikitining Qanaaniylardin bolghan padishahi Israillarning Atarim yoli bilen kéliwatqanlıqini anlap, chiqip ular bilen soqushup, nechcheylenni tutqun qilip ketti. 2 Andin Israillar Perwerdigargha qesem ichip: «Eger bu xeljni bizning qolimizgha pütünley tapshuridighan bolsang, ularning sheherlerini weyran qilip tashlaymiz» — dédi. 3 Perwerdigar Israillarning peryadini anlap, Qanaanliylarni ularning qoligha tapshurdi, shuning bilen ular Qanaaniylarni ularning sheherliri bilen qoshup weyran qildi; shu sewebtin ular shu yerni «Xormah» dep atidi. 4 Ular Hor téghidin yolgha chiqip, Édom zéminini aylinip ötüş üçhün, Qizil déngiz boyidiki yolni boylap mangdi; xelq mushu yol sewebidin könglide tolimu taqetsiz bolup, 5 Xudagha we Musagha qarshi chiqip: — Siler néme üçhün bizni chöl-jeziride ölsün dep Misir zéminidin bashlap chiqqansiler? Bu yerde ya ashliq, ya su yoq, könglimiz bu erzimes nanlardinizar boldi, déyishti. 6 Shu sewebtin Perwerdigar ularning arisigha zeherlik yilanlarni ewetti; yilanlar ularni chaqtı, shu sewebtin Israillardin nurghun adem ölüp ketti. 7 Xelq Musaning aldigha kélip uningha: — Biz aghzimizni buzup, Perwerdigargha hem sanga hujum

qilip, yaman gep qilip gunah qilduq; Perwerdigargha tilawet qilsang, u bu yilanlarni arimizdin élip ketkey, — déwidi, Musa xelq üchün dua qildi. **8** Perwerdigar Musagha: — Sen bir zeherlik yilanning sheklini yasap xadigha ésip qoyghin; yilan chéqiwalghan herbiri uningga qarisila qayta hayatqa érishidu, — dédi. **9** Musa mistin bir yilan yasitip xadigha ésip qoydi; we shundaq boldiki, yilan birkimni chéqiwalghan bolsa, u bu mis yilan'gha qarisila, ular hayat qaldi. **10** Israillar yene yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tiki. **11** Yene Obottin yolgha chiqip, Moab zéminining udulida kün chiqish tereptiki Iye-Ibarimgha kélip chédir tiki. **12** Ular yene u yerdin yolgha chiqip Zered jilghisida chédir tiki. **13** Yene u yerdin méngip Amoriylarning zéminining chétidin chiqip chöl-bayawandin ötüp, éqip turghan Arnon deryasining u qétida chédir tiki (chünki Arnon deryasi Moabiylarning chégrisi bolup, Moabiylar bilen Amoriylarning otturisida idi. **14** Shunga «Perwerdigarning jengnamisi» dégen kitabta: — «Sufahdiki Waheb we derya-wadiliri, Arnon deryasi we jilghilirining yanbaghirliri, Arning turalghusighiche yétip, Moabning chégrisiga chüshidu» dep pütlügenidi). **16** [Israillar] yene u yerdin méngip Beerge keldi; «[Beer]» quduq dégen menide bolup, ilgiri Perwerdigar Musagha: «Sen xelqni yigh, Men ulargha ichidighan su bérey» dégende shu quduqni közde tutqan. **17** Shu chaghda Israillar munu naxshini éytishqan: — «Ah quduq, chiqsun süyüng bulduqlap, Naxsha étinglar, quduqqa béghishlap: **18** Bu quduqni emirler, Xelqning kattiliri qazghan, Qanun chiqarghuchining sözi bilen, Hasiliri bilen qazghan». Israillar chöl-bayawandin yene Mattanahqa, **19** Mattanahtin Nahaliyelge, Nahaliyeldin Bamotqa, **20** Bamottin Moab dalasidiki jilghigha, yene chöl-bayawan terepke qarap turghan Pisgah téghining choqjisigha yétip bardı. **21** Israillar Amoriylarning padishahi Sihonning aldigha elchilerni ewetip: **22** — Bizning öz zéminliridin ötüwélishimizge ijazet bergeyla; biz silining étizqliririgha we üzümzarqliririgha kirmeymiz, quduqliridin sumu ichmeymiz; teweliridin ötüp ketküche «Xan yoli»din chiqmaymiz, — dédi. **23** Sihon Israillarni öz chégrisidin ötkili qoymayla qalmastin, eksiche u Israillar bilen soqushimen dep, özining barliq xelqini yighip chölge qarap atlandı. U Yahazgha kélip Israilgha hujum qildi. **24** Israillar uni qilich bilen chépik öltürüp, uning yurtini Arnon deryasidin Yabbok

deryasighiche, yeni Ammoniyarning chégrisighiche igilidi; Ammoniyarning chégrisi bolsa bek mustehkem idi. **25** Israillar bu yerdiki hemme sheherni igilidi hem Amoriylarning sheherlirige, yeni Heshbon'gha we uningga tewe barliq yéza-qishlaqlarghimu kirip orunlashti. **26** Chünki Heshbon eslide Amoriylarning padishahi Sihonning merkizi shehiri idi; Sihon eslide Moabning ilgiriki padishahi bilen soqushqan, uning Arnon deryasighiche bolghan hemme zéminini tartiwalghanidi. **27** Shu sewebtin shairlar: — «Heshbon'gha kélénglar! Mana Sihonning shehiri yéngiwashtin qurulsun, Sihonning shehiri mehkem qilinsun. **28** Chünki Heshbonning özidin chiqti bir ot, Sihonning shehirdin bir yalqun yalqunlap, Yutuwetti Moabtiki Ar shehirini, Arnondiki égiz jaylarning emirlirini. **29** Way sanga ey Moab! Hey Kémoshning ümmiti, tügeshtinglar! Chünki [Kémosh] öz oghullirini qachqun'gha aylandurdi, Qizlirini esirlikke bérif, Amoriylarning padishahi Sihon'gha tutup berdi! **30** Biz ularni yiqtawet, Heshbon taki Dibon'ghiche halak boldi; Biz hetta Nofahqiche (Nofahtin Medebagha yétidu) ularning yurtini weyran qiliwettil!» — dep shéir yézishqanidi. **31** Shuning bilen Israillar ene shu teriqide Amoriylarning yurtigha orunlashti. **32** Musa Yaazerni charlap kélishke charlighuchilarini ewetti; andin Israillar Yaazerning yéza-qishlaqlirini ishghal qilip, u yerlerdiki Amoriylarni yéridin qoghlifiwetti. **33** Shuningdin keyin Israillar burulup, Bashanning yolini boylap mangdi; Bashanning padishahi Og we uning barliq xelqi chiqip Edreyde Israillar bilen jeng qilishqa sep tüzdi. **34** Perwerdigar Musagha: — Qorqma, Men uni, uning barliq xelqi hem zéminini qolunggha tapshurimen; sen uni ilgiri Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihonni qilghandek qilisen, — dédi. **35** Shuning bilen ular Og bilen uning oghullirini hem barliq xelqining birini qoymay qirip tashlidi we uning zéminini igilidi.

22 Israillar yene yolgha chiqip Moab tüzlenglikliride, yeni Iordan deryasining sherq teripide, Yérixoning udulida chédir tiki. **2** Israillarning Amoriylargha qilghan ishlirining hemmisini Zipporning oghli Balaq körüp turghanidi. **3** Moablar xelqtin intayin qorqushti, chünki ular bek köp idi; Moabiylar Israillarning sewebidin bek alaqzade bolup kétishti. **4** Moabiylar Midiyan aqsaqallirigha: «Bu bir top adem etrapimizdiki hemme nersini, xuddi kala étizdiki otni yalmighamdek yalmap yep

kétidighan boldi» — déyishti. U chaghda Zipporning oghli Balaq Moabning padishahi idi. **5** U elchilerni Béorning oghli Balaamning aldigha, Balaamning ana yurtidiki ulugh derya boyidiki Pétor shehirige béríp, Balaamni chaqirip kélishke ewetip: padishahimiz: — «Qarisila, bir xelq Misirdin chiqqanidi; mana, ular pütün zémín'gha yamrap ketti, mana ular bizning udulimizgha kélip chüshti. **6** Ular méningdin küchlük bolghachqa, emdi özliri kélip bu xelqni men üchün bir qarghap bergen bolsila; belkim men ularni yéngip, bu zémindin qoghlap chiqirishim mumkin; chünki özliri kimge bext tilisile shuning bext quchidighanliqini, kimni qarghisila, shuning qarghishqa qalidighanliqini bilimen» deydu, denglar, — dédi. **7** Moabning aqsaqalliri bilen Midiyanning aqsaqalliri qolirida pal sélish in'amlinini élip mangdi; ular Balaamning aldigha kélip Balaqning geplirini yetküzdi. **8** Balaam ulargha: — Bugün axsham mushu yerde qonup qélinglar, men Perwerdigarning manga qilghan sözi boyiche silerge jawap yetküzimen, — dédi. Shuning bilen Moabning shu emirliri Balaamningkide qonup qaldi. **9** Xuda Balaamningkige kélip: — Séning bilen bille turghan bu ademler kim? — déwidi, **10** Balaam Xudagha: — Moab padishahi Zipporning oghli Balaq elchilerni ewetip manga: **11** «Qarisila, Misirdin bir xelq chiqqanidi, ular pütün zémín'gha yamrap ketti; bu yerge kélip méning üchün ularni qarghap bersile, shundaq qilsila belkim ularni yéngip, bu yerdin qoghliewtelishim mumkin» — dédi, — dédi. **12** Xuda Balaamgha: Sen ular bilen bille barsang bolmaydu, u xelqni qarghisangmu bolmaydu, chünki ulargha bext-beriket ata qilin'ghan, — dédi. **13** Balaam etigen turup Balaqning emeldarlrigha: — Siler öz yurtunglarga qaytip kététinglar, chünki Perwerdigar méning siler bilen bille bérishimgha ruxset qilmidi, — dédi. **14** Moabning emeldarliri qopup Balaqning yénigha kélip uninggha: — Balaam biz bilen bille kélishke unimidi, — dédi. **15** Shuning bilen Balaq téximu köp we téximu mötiwer emeldarlarni ewetti, **16** Ular Balaamning aldigha kélip uninggha: — «Zipporning oghli Balaq mundaq deydu: — «Héchnéme silining yénimgha kélishlirini tosumighay; **17** chünki men özlirini zor shan-shöhretke ige qilimen; néme désile maqul deymen; shunga manga eshu xelqni qarghap bersilila bolidu», — dédi. **18** Balaam Balaqning xizmetkarlrigha jawaben: — Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini

bersimu, meyli chong yaki kichik ish qilay, Xudayim Perwerdigarning manga buyrughanliridin halqip kételmeymen. **19** Silermu bugün axsham mushu yerde qonup qélinglar, Perwerdigar yene shu ishlar toghrisida manga néme deydkin, shuni biley, — dédi. **20** Shu kéchisi Xuda Balaamningkige kélip uninggha: — U kishiler séni tekliq qilip kelgen bolsa, ular bilen bille barghin, lékin sen Méning sanga éytidighanlirim boyiche ish qilishing kérek, — dédi. **21** Balaam etigen turup éshikini toqup Moabning emirliri bilen bille mangdi. **22** Xuda Balaamning mangghanliqidin ghezeplendi; Perwerdigarning Perishtisi uni tosushqa yolda turatti. U shu chaghda éshikige minip ikki ghulami bilen bille kétiwatatti. **23** Mada éshek Perwerdigarning Perishtisining qoligha qilich alghan halda yolda turghanliqini körüp, yoldin chiqip étizliq bilen méngiwidi, Balaam éshekni yolgha chiqip méngishqa dumbalap urdi. **24** Perwerdigarning Perishtisi ikki teripi tosma tam bilen tosalghan üzümzarliqtiki tar bir yolda turuwaldi. **25** Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp, tamgha qistilip méngip, Balaamning putini tamgha qistap yarilandurup qoydi; Balaam éshekni yene dumbalidi. **26** Perwerdigarning Perishtisi bolsa yene aldighiraq béríp, ong ya solgha burulushqa bolmaydighan téximu tar bir yerde kütüp turdi. **27** Éshek Perwerdigarning Perishtisini körüp mangmay, Balaamning astida yétiwaldi; Balaam qattiq xapa bolup, éshekni hasisi bilen qattiq dumbalap ketti. **28** Bu chaghda Perwerdigar éshekke zuwan kirgüzüwidi, éshek Balaamgha: — Méni üch qétim dumbalaydighan'gha sanga néme yamanlıq qiptimen? — déwidi, **29** Balaam éshekke: — Sen méri setleshtürdüng, qolumda qilich bolghan bolsa idi, séni chépip öltürüwétettim! — dédi. **30** Éshek Balaamgha: — Men séningki bolghinimdin tartip minip kelgen éshiking men emesmu? Ilgiri men sanga mushundaq qilish aditim bolup baqqanmu? — déwidi, — Yaq, — dédi [Balaam]. **31** Ene shu chaghda Perwerdigar Balaamning közlirini achi, Balaam Perwerdigarning Perishtisining qilichini ghilipidin chiqirip, yolda turghanliqini kördi; u yerge beshini qoyup sejde qildi. **32** Perwerdigarning Perishtisi uninggha: — Sen éshikingni néme üchün üch qétim dumbalaysen? Qarighina, mangghan yolung Méning nezirimde tetür bolghachqa, séni tosushqa chiqquchi Men Özüm idim. **33** Éshek Méni körüp üch qétim Méning aldimdin burulup ketti; eger éshek Méning

aldimdin burulup ketmigen bolsa, Men alliqachan séni öltürüp éshekni tirik qaldurghan bolattim, — dédi. **34** Balaam Perwerdigarning Perishtisige: — Men gunahkarmen, Özlirining yolda méni tosup turghanliqlirini körmeptimen; mubada emdi méning bérishim nezerliride rezil körünse, men qaytip kétey, — dédi. **35** Perwerdigarning Perishtisi Balaamgha yene: — Boptu, bu kishiler bilen bille barghin, biraq peqet Men sanga dégen söznila dégin, — dédi. Shuning bilen Balaam Balaqning emeldarliri bilen bille mangdi. **36** Balaq Balaamni kéliwétiptu dep anglap, qarshi élish üchün Moabning Arnon deryasining boyidiki, chégrining eng béshidiki shehirige keldi: **37** — Men silini chaqirishqa shunche jiddiy elchi ewetkenidim, néme üchün kélishke unimidila? Men silini shan-shöhretke ige qilalmayttimu? — dédi Balaq Balaamgha. **38** — Qarisila, mana keldimghu, emdi men öz aldimgha birnéme déyeleyttimu? — dédi Balaam, — Xuda aghzimgha néme gepni salsa, men shunila deyмен. **39** Balaam Balaq bilen bille yolgha chiqip Kiriат-Xuzotqa keldi. **40** Balaq kala, qoylarni soyup qurbanliq qilip, ularning göshidin Balaam we uning bilen bille bolghan emirlerge ewetip berdi. **41** Andin Balaq etisi seherde Balaamni Baalning égiz jaylirigha élip chiqti; u shu yerdin Israel xelqining eng chettiki bir qismini kördi.

23 Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerge manga yette qurban'gah yasitip bersile, mushu yerge yene yette buqa bilen yette qoshqarmu hazırlap bersile, — dédi. **2** Balaq Balaamning déginidek qilip berdi; Balaq bilen Balaam ikkisi herbir qurban'gahqa qurbanliq qilishqa bardin buqa bilen bardin qoshqar sundi. **3** Balaam Balaqqa: — Sili öz köydürme qurbanliqlirining yénida tursila, men aldigha barimen, Perwerdigar méning bilen körüşhüshke kélemdikin? U manga néme dep körsetme berse, men özlirige shuni dep bérinen, — dédi we bir döngge chiqti. **4** Xuda Balaam bilen körüshti; Balaam Xudagha: — Men yette qurban'gah hazırlattim, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide bardin buqa bilen bardin qoshqar sundum, — dédi. **5** Perwerdigar Balaamning aghzigha bir sözni sélip: — Balaqning yénigha qaytip bérüp uningha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **6** Shuning bilen u Balaqning yénigha qaytip bardı. Mana, u we Moabning barlıq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti. **7** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Balaq méni Aram

dégen yurttin, Moab shahi Balaq méni meshriq taghliridin élip kélép, Mundaq dédi: — Kel, méning üchün Yaqupni qarghīghin. Kel, Israilni rasa bir söküp eyibligin. **8** Tengri Özi qarghimigan birawni men qandaq qarghay? Perwerdigar Özi söküp eyiblimigen birawni men qandaq söküp eyibley? **9** Men qoram tashlarning choqqilirida turup uni körmektimen, Dönglerde turup uningha nezer salmaqtimen; Mana, ular yekke yashaydigan bir qowm, Ular bashqa qowmlarning qatarida sanalmaydu. **10** Yaqupning topilirini kim hésablap chiqalaydu? Hetta Israilning töttin birinimu kim sanap chiqalaydu? Méning jénim heqqaniyning ölümidek ölsun, Méning axirim uningkidek bolghay! **11** Balaq Balaamgha qarap: — Sen manga néme qiliwatisen?! Men séni düshmenlirimni qarghap bérishke chaqiritqan tursam, mana sen eksiche pütünley ulargha amet tiliding! — dédi. **12** — Perwerdigarning aghzimgha salghinini yetküzüshke köngül qoymisam bolamti? — dep jawap berdi Balaam. **13** Balaq Balaamgha: — Méning bilen bille bashqa bir yerge barsila, ularni shu yerdin köreleyla; biraq ularning hemmisini emes, ularning chégridiki bir qisminila köreleyla; sili shu yerde turup ularni men üchün qarghap bersile, — dédi. **14** Shuning bilen Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»gha, Pisgah téghining choqqisigha bashlap bérüp, shu yerde yette qurban'gah saldurup, herbir qurban'gahqa qurbanliq süpitide bardin buqa, bardin qoshqar sundi. **15** Balaam Balaqqa: — Sili mushu yerde özlerining köydürme qurbanliqlirining yénida turup tursila, men awu yaqqa bérüp körüşüp kéley, — dédi. **16** Perwerdigar Balaam bilen körüşüp, uning aghzigha bir sözni sélip: — Sen Balaqning yénigha qaytip uningha mundaq, mundaq dégin, — dédi. **17** Balaam Balaqning yénigha qaytip kelgende, mana, u we Moabning barlıq emirliri uning köydürme qurbanliqining yénida turatti. — Perwerdigar néme dédi? — dep soridi Balaq. **18** Balaam kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — «Hey Balaq, sen qopup anglighin, Ah, Zipporning oghli, manga qulaq salghin. **19** Tengri insan emestur, U yalghan éytmaydu, Yaki adem balisimu emestur, U pushayman qilmaydu. U dégeniken, ishqa ashurmay qalamdu? U söz qilghaniken, wujudqa chiqarmay qalamdu? **20** Mana, manga «berikettle» dep tapshuruldi, U beriketligeniken, buni men yanduralmaymen. **21** U Yaqupta héch gunah körmigen, Israilda naheqliqni uchratmighan. Xudasi Perwerdigar uning bilen bille,

Padishahning tentene awazi uning arisididur. **22** Tengri uni Misirdin élip chiqqan; Uningda yawa kaliningkidek kuchi bardur. **23** Chünki Yaquplargha epsun kargha kelmeydu, Israillarghimu pal kargha kelmeydu. Waqtisaiti kelgende, Yaqup bilen Israil toghrisida: — «Tengri neqeder karamet ish qilip bergen-he!» Dep jakarlanmay qalmaydu! **24** Mana, bu qowm chishi shirdek qopidu, Erkek shirdek qeddini ruslaydu; Özi owlighan owni yémigüche, Öltürgenlerning qénini ichmigüche, Hergiz yatmaydu!. **25** Balaq Balaamgħa: — Boldi, sili ularni azraqmu qargħimisila, ularħha ametmu tilimisile! — dédi. **26** Balaam Balaqqa jawab qilip: — Men silige: — «Perwerdigarning manga éytqanlirining hemmisige emel qilmisam bolmaydu» dégen emesmidim? — dédi. **27** Balaq Balaamgħa: — Kelsile, men silini bashqa bir yerge apiray, Xudaning neziride sili shu yerde turup ularni qarħħashliri muwapiq tépilarkin? — dédi. **28** Shuning bilen Balaq Balaamni bashlap, chöl-bayawan'gha qaraydighan Péor téghining choqqisigha keldi. **29** Balaam Balaqqa: — Sili bu yerde manga yette qurban'għad saldurup bersile, yette buqa bilen yette qoshqarmu teyyarlap bersile, — dédi. **30** Balaq Balaamning déginidek qildi, herbir qurban'għaq bardin buqa bilen bardin qochqar sundi.

24 Balaam Perwerdigarning Israillargha bext-beriket ata qilishni muwapiq körgenlikini körüp ýetip, aldinqi [ikk] qéttimqidikidek séhir isħlitishke barmidi, belki yüzini chöl-bayawan terepke qaratti. **2** Balaam beshini kötürüp Israillarning qebile boyiche chédirlarda olturaqlashqanlıqini kördi, Xudaning Rohi uning üstige chħushti. **3** Shuning bilen u aghzigha kalam sözini élip mundaq dédi: — «Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közi échilmighan ademning éytidighan kalam sözi, **4** Yeni Tengrining sözlirini angħlighuchi, Hemmige Qadirning alamet körünħi körgħuchi, Mana emdi közi échilip dum yiqlighan kishi yetküzgen kalam sözi: — **5** Ah Yaqup, chédirliring neqeder güzel, Turalghuliring neqeder güzel, ah Israil! **6** Goya kéngeygen derya wadiliridek, Xuddi derya boyidiki bagħlardek, Goya Perwerdigar tikip östürgen ud derexliridek, Derya boyidiki kédir derexliridek; **7** Sular uning soghiliridin éqip chiqidu, Ewladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padishahi Agagdin éship kétidu, Uning padishahliqi üstün qilinip güllinidu. **8** Tengri uni Misirdin élip chiqqan, Uningda yawa buqining kuchi bardur; Düshmen

ellerni u yep kétidu, Ustixanlirini ézip tashlaydu, Oqya étip ularni téship tashlaydu. **9** U bagħirlap yatsa, erkek shirdek, Yatsa hem chishi shirdek, Kim uni qozghitishqa pétin? Kim sanga bext-beriket tilise, bext-beriket tapidu. Kim séni qargħisa, qargħishqa kétidu». **10** Balaq Balaamgħa achchiqlinip, qoloni qoligha urup ketti; Balaq Balaamgħa: — Men silini dūshminimni qarħħap bérishke qichqirtqanidim we mana, sili üch qéttim pütünley ularħha amet tilidile! **11** Emdi tézdin yurtlirigha qéchip ketsile; men eslīe silining izzet-hörmetlirini katta qilay dégenidim, mana Perwerdigar silini bu katta izzet-hörmetke nail bolushtin tosup qoysi, — dédi. **12** Balaam Balaqqa: — Men eslīe özlirining elchilirige: **13** «Balaq manga özining altun-kümüşke liq tolghan öz öyini bersimu, Perwerdigarning buyrughinidin halqip, öz meylimħa yaxshi-yaman ish qilalmaymen; Perwerdigar manga néme dése, men shuni deymen» dégen emesmidim? **14** Emdi men öz xelqimq qaytimen; kelsile, men özlirige bu xelqning künlerning axirida silining xelqlirige qandaq muamile qilidighanlıqini éytip béréy, — dédi. **15** U kalam sözini aghzigha élip mundaq dédi: — Béorning oghli Balaam yetküzidighan kalam sözi, Közli ēchilmighan kishi éytqan kalam sözi, **16** Tengrining sözlirini angħlighuchi, Hemmidin Aliyning wehiyilirini bilgħuchi, Hemmige Qadirning alamet körünħi körgħuchi, Mana emdi közi échilip dum yiqlighan kishi yetküzgen kalam sözi: — **17** Men Uni körimen, lékin hazir emes; Men Uningħha qaraymen, lékin yeqin yerdin emes; Yaquptin chiqar bir yultuz, Kötürüler Israildin bir shahane hasa; Chéqiwéter u Moabning chékkisini, Barliq Shétlerning beshini yanjiyu. **18** Édom uningħha tewe bolidu, Yene téxi düshmini Séirlar uningħha tewe bolidu; Israil bolsa baturluq qilidu. **19** Yaquptin chiqqan biri seltenet suridu, Sheherde qalghan hemmeylenni yoqitidu». **20** Andin Balaam Amalekni körüp, mundaq kalam sözini éytti: — «Amalek idi esli eller arisida bash, Emdi halakettur teqdir-qismi». **21** Andin Balaam Kéniyelerni körüp mundaq kalam sözini éytti: — «Séning makaning mustehkem bolup, Changgang qoram tash ichide bolsimu, **22** Lékin siler Kéniyelern halak qilinip turisiler; Taki Ashur silerni tutqun qilip ketkūche». **23** Balaam yene kalam sözini dawam qilip mundaq dédi: — «Ah, Tengri bu isħlarni qilghan chéghida, Kim tirik qélishqa qadir bolar? **24** Kittim terepliridin kémiler kéisip, Zulum-zexmet salidu Ashurgha, Zulum-zexmet salidu

Éberge; Lékin [Kittimdin kelguchi] özimu halaketke yüzliner. 25 Shuning bilen Balaam ornidin qopup öz yurtigha qaytti; Balaqmu öz yoligha mangdi.

25 Israillar Shittimda turghan mezzilde, xelq

Moab qızları bilen buzuqluq qılıshqa bérilip ketti. 2 U qızlar Israillarnı öz ilahlirığa atalghan qurbanlıqlarqha qatnishishqa chaqirdi; [Israillarmu] qurbanlıqların yeydighan, ularning ilahlirığa birlikte choqunidighan boldi. 3 Israillar Baal-Péor bilen ene shu teriqide baghlinip ketkenlikli üçün, Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghaldi. 4 Perwerdigar Musagha: — Perwerdigarning qattiq ghezipleri Israillargha chüshmisun üçün, xelqning emirlirining hemmisini tutup, ularni Méning aldimda aptapta ésip qoyghin, — dédi. 5 Shuning bilen Musa Israilning soraqchilirığa: — Siler bérüp herbiringlar özünglarning Baal-Péor bilen baghlinip ketken ademlirini öltürüwétinglar, — dédi. 6 We Musa pütkül Israil jamaiti bilen jamaet chédirining derwazisi aldida yığha-zar qılıp turuwatqanda, mana Israillardin bireylen kélip ularning köz aldidila Midiyaniy bir qıznı öz qérindashlirining yénigha élip mangdi. 7 Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas buni körüp, jamaet ichidin qopti-de, qoligha neyze élip, 8 héliqi Israil ademning arqisidin chédirning ichkirige kirip, qız bilen ikkisining qarnigha neyze tiqwetti. Israillar arisida tarqalghan waba ene shu chaghda toxtidi. 9 Shu chaghda waba tékip ölgeler jemiy yigirme tööt ming ademge yetkenidi. 10 Andin Perwerdigar Musagha mundaq dédi: — 11 — «Kahin Harunning newrisi, Eliazarning oghli Finihas Méni dep wapasılıqqa bolghan hesitimni öz hesiti bilip, Méning Israillargha bolghan ghezipimni yandurdi. Shunga gerche Men wapasılıqqa bolghan hesitimdin ghezeplen'gen bolsammu, Israillarnı yoqitiwetmidim. 12 Shunga sen: — «Man, Men uningga öz aman-xatirjemlik ehdemni teqdim qilimen! 13 Bu [ehde] uningga we uningga ewladlirığa tewe bolidighan menggülük kahinliq ehdisi bolidu, chünki u öz Xudasini dep wapasılıqqa heset qılıp, Israillar üçün kafaret keltürdi» — dep jakarlıghın». 14 Öltürülgen yeni héliqi Midiyaniy qız bilen bille öltürülgen Israil ademning ismi Zimri bolup, Saluning oghli, Shiméon qebilisidiki bir jemetning emiri idi. 15 Öltürülgen Midiyaniy qızning ismi Kozbi bolup, Zurning qizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir qebilining bashlıqı idi. 16 Perwerdigar Musagha: — 17 Sen Midiyaniylarqha

aram bermey zerbe bergen; 18 Chünki ular hiyle-mikir ishlitip silerge aram bermigen; Péordiki ishta, shundaqla ularning singlisi bolghan Midiyanning bir emirining qizi Kozbining ishidimu hiyle-mikir ishlitip silerni azdурghan, — dédi. Kozbi waba tarqalghan künide Péordiki ish sewebidin öltürüldi.

26 Wabadin kényin Perwerdigar Musa bilen

Harunning oghli Eliazargha söz qılıp: — 2 Siler pütkül Israillarning jamaiti ichide yigirme yashtin ashqan, jengge chiqalaydighanlarnı ata jemeti boyiche hésablap sanaqtin ötküzüngler, — dédi. 3 Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Moab tüzlengikliride, yeni Yérixoning yénidiki Jordan deryasining boyida Israillar bilen sözliship ularqha: 4 «Perwerdigarning Musa we Misirdin chiqqan Israillargha buyrughini boyiche, silerdin yigirme yashtin ashqanlarning hemmisi [tizimlinip] sanaqtin ötküzülüshi kérek» dep uqturdi. [tizimlitilghan sanlar mundaq boldi]: — 5 Israilning tunji oghli Ruben idi. Rubenning ewladliri, yeni Hanuqning neslidin bolghan Hanuq jemeti; Palluning neslidin bolghan Pallu jemeti; 6 Hezron neslidin bolghan Hezron jemeti; Karmi neslidin bolghan Karmi jemeti. 7 Bular Rubenning jemetliri bolup, ulardin sanaqtin ötküzülgini jemiy qırıq üch ming yette yüz ottuz kishi boldi. 8 Palluning oghli Éliab; 9 Éliabning oghulları Nimuel, Daten, Abiram idi. Daten bilen Abiram eslide jamaet ichidin chaqırılgan mötiwerler bolsimu, Korah guruhidikiler Perwerdigar bilen takallahsqanda, ular bilen birliship Musa we Harun bilen takallahsqanidi. 10 Yer aghzini échip ularni Korah bilen birge yutup ketken; shu chaghda Korah guruhidikilarning hemmisi ölgən; bashqılarqha ibret bolsun dep, ot uning ikki yüz ellik adimini yutup ketken. 11 Lékin Korahning ewladliri ölüp kettigen. 12 Shiméonning ewladliri, jemet boyiche, Nemuelning neslidin bolghan Nemuel jemeti; Yamin neslidin bolghan Yamin jemeti; Yaqin neslidin bolghan Yaqin jemeti; 13 Zerah neslidin bolghan Zerah jemeti; Saul neslidin bolghan Saul jemeti. 14 Bular Shiméonning jemetliri bolup, jemiy yigirme ikki ming ikki yüz adem chiqti. 15 Gad qebilisidin, jemet boyiche, Zefon neslidin bolghan Zefon jemeti; Haggi neslidin bolghan Haggi jemeti; shuni neslidin bolghan shuni jemeti; 16 Ozni neslidin bolghan Ozni jemeti; éri neslidin bolghan éri jemeti; 17 Arod neslidin bolghan Arod jemeti; Areli neslidin bolghan Areli jemeti. 18 Bular Gad ewladlirining jemetliri bolup, ular jemetliri

boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq ming besh yüz adem chiqtı. **19** Yehudanıng oghullıri Ér bilen Onan idi; bu ikkisi Qanaan zéminida ölüp ketken. **20** Yehudanıng ewladlıri, jemeti boyiche, Shilahning neslidin bolghan Shilah jemeti; Perezning neslidin bolghan Perez jemeti; Zerahning neslidin bolghan Zerah jemeti. **21** Perezning ewladlıri Hezronning neslidin bolghan Hezron jemeti; Hamulning neslidin bolghan Hamul jemeti. **22** Bular Yehudanıng jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy yetmish alte ming besh yüz adem chiqtı. **23** Issakarning ewladlıri, jemet boyiche, Tolaning neslidin bolghan Tola jemeti; Puahning neslidin bolghan Puah jemeti; **24** Yashubning neslidin bolghan Yashub jemeti; Shimronning neslidin bolghan Shimron jemeti. **25** Bular Issakarning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy atmış tot ming üch yüz adem chiqtı. **26** Zebulunning ewladlıri, jemeti boyiche, Seredning neslidin bolghan Sered jemeti; Élon neslidin bolghan Élon jemeti; Jahliyelning neslidin bolghan Jahliyel jemeti. **27** Bular Zebulunning jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy atmış ming besh yüz adem chiqtı. **28** Yüsüpning oghulları: — jemet boyiche, Manasseh bilen Efraim idi. **29** Manassehning ewladlıri: — Makirning neslidin bolghan Makir jemeti (Makirdin Giléad törelgen), Giléadning neslidin bolghan Giléad jemeti idi. **30** Töwendikiler Giléadning ewladlıri: — Yeezerning neslidin bolghan Yeezer jemeti; Heleknıning neslidin bolghan Helek jemeti; **31** Asriyelning neslidin bolghan Asriyel jemeti; Shekemning neslidin bolghan Shekem jemeti; **32** Shemidanıng neslidin bolghan Shemida jemeti; Heferning neslidin bolghan Hefer jemeti. **33** Heferning oghlı Zelofihad oghul perzent körmey qız perzent körgen; Zelofihadning qızlırının ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, Tirzah idi. **34** Bular Manassehning jemetliri bolup, sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik ikki ming yette yüz adem chiqtı. **35** Töwendikiler Efraimning ewladlıri, jemeti boyiche: — Shutilahning neslidin bolghan Shutilah jemeti; Bekernıning neslidin bolghan Beker jemeti; Tahannıning neslidin bolghan Tahan jemeti. **36** Shutilanıng ewladlıri Éranning neslidin bolghan Éran jemeti. **37** Mana bular Efraim ewladlırının jemetliri bolup, herqaysı jemetler boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ottuz ikki ming besh yüz adem chiqtı. Jemetliri boyiche, ularning hemmisi Yüsüpning ewladlıri idi. **38** Binyaminning

ewladlıri, jemeti boyiche, Bélanıng neslidin bolghan Béla jemeti; Ashbelning neslidin bolghan Ashbel jemeti; Ahiramning neslidin bolghan Ahiram jemeti; **39** Shefufamning neslidin bolghan Shufam jemeti; Hufamning neslidin bolghan Hufam jemeti. **40** Ard bilen Naaman Bélanıng oghulları idi; Ardning neslidin bolghan Ard jemeti; Naamanning neslidin bolghan Naaman jemeti. **41** Bular Binyaminning ewladlıri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh ming alte yüz adem chiqtı. **42** Töwendikiler Danning ewladlıri bolup, jemet boyiche, Shuhamning neslidin bolghan Shuham jemeti; jemet boyiche bular Danning jemetliri idi. **43** Shuhamning hemme jemeti sanaqtin ötküzülgende jemiy atmış tot ming tot yüz adem chiqtı. **44** Ashirning ewladlıri, jemet boyiche, Yimnahning neslidin bolghan Yimnah jemeti; Yéshwining neslidin bolghan Yéshwi jemeti; Bériyahning neslidin bolghan Bériyah jemeti. **45** Bériyahning ewladlıri, jemet boyiche, Heberning neslidin bolghan Heber jemeti; Malkielning neslidin bolghan Malkiel jemeti. **46** Ashirning qızıning ismi Sérah idi. **47** Bular Ashir ewladlırının jemetliri bolup, ular jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy ellik üch ming tot yüz adem chiqtı. **48** Naftalıning ewladlıri, jemet boyiche, Yahzielning neslidin bolghan Yahziel jemeti; Gunining neslidin bolghan Guni jemeti; **49** Yezernıng neslidin bolghan Yezér jemeti; Shillemning neslidin bolghan Shillem jemeti. **50** Bular Naftalıning jemetliri bolup, jemet boyiche sanaqtin ötküzülgende jemiy qiriq besh ming tot yüz adem chiqtı. **51** Yuqırıqlar Israillardın sanaqtin ötküzülgeler bolup, jemiy alte yüz bir ming yette yüz ottuz adem chiqtı. **52** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **53** Zémin mushulargha royxetke élin'ghan san boyiche miras qılıp teqsim qılınsun. **54** Mirasni adem sani köp qebilierge köprek, adem sani az qebilierge azraq böl; miras royxettin ötküzülgén adem sanığha qarap herbir ademge bölüp bérilsun. **55** Halbuki, zémin chek tashlinish yoli bilen bölünsün; ular mirasqa özlirining ata jemet-qebilisining nami boyiche warisliq qılınsun. **56** Miras ulargha chek tashlash yoli bilen adem sanining az-köplükige qarap herbir [aile-jemetke] bölüp bérilsun. **57** Töwendikiler ata jemet boyiche sanaqtin ötküzülgén Lawıylar: — Gershonning neslidin bolghan Gershon jemeti; Kohatning neslidin bolghan Kohat jemeti; Merarining neslidin bolghan Merari jemeti. **58** Bular Lawıylarning jemetliri: — Libni jemeti,

Hébron jemeti, Mahli jemeti, Mushi jemeti, Korah jemeti. Kohattin Amram törelgen. **59** Amramning ayalining ismi Yokebed bolup, Lawiyning Misirda tughulghan qizi idi; u Amramgħa Harun, Musa we ularning achisi Meryemni tughup bergen. **60** Harundin Nadab, Abihu, Elazar, Itamar törelgen. **61** Lékin Nadab bilen Abihu Perwerdigarning aldigha għeyriy bir otnej sun'ghanda ölüp ketken. **62** Lawiylar ichide bir aylaqin ashqan barliq erkekler sanaqtin ötküziġlende jemiy yigirme üch ming adem chiqt. Ular Israillar ichide sanaqtin ötküzülmigen, chünki ularġha Israillar ichide héċhqandaq miras [zémin] bólüp bérilmigen. **63** Yuqirida éytighan ademler Moab tüzlenglikliride, Yérixoning uğulidiki Iordan deryasi boyida Musa bilen kahin Elazar teripidin sanaqtin ötküzülgħen Israillardur. **64** Biraq bu ademler ichide Musa bilen kahin Harun ilgħi Sinay chölide sanaqtin ötküzġende sanaqtin ötküzülgħen birmu adem yoq id. **65** Chünki Perwerdigar ular toghrisida: «Ular chölde ölmey qalmaydu» dep éytqanidi. Shunga, Yefunnehning oghli Kaleb bilen Nunning oghli Yeshuadın bashqa birimu qalmighan.

27 Yüüpning oghli Manassehning neslidin bolghan jemetler ichide Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning qizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, we Tirzah idi. **2** Ular jamaet chédirining derwazisi aldigha kélip, Musa bilen kahin Elazar we emirler bilen pütkül jamaetning aldida turup: **3** — Bizning atimiz chölde ölüp ketken; u u yerde Perwerdigarha hujum qilgħili yighilgħanlardin emes, yeni Korah guruhidikilerdin emes; u belki öz gunahi ichide ölgen, we uning oghlu perzenti yoq id. **4** Néme üchün atimizning oghli yoqluqi seweblik uning nami uning jemetidin öchürüwétilidu? Özlirining bizże atimizning qérindashliri qatarida miras bólüp bérishlirini ötünimiz, — dédi. **5** Musa ularning bu ishini Perwerdigarning aldigha qoydi. **6** Perwerdigar Musagħa söz qilip mundaq dédi: — **7** Zelofihadning qizlirining éytqini durus, sen choqum ularġha atisining qérindashliri qatarida miras ber; ularning atisining mirasini ularġha ötküzüp bergen. **8** Sen Israillarha éytqin: «Bir adem ölüp ketken chaghda uning oghli bolmisa, undaqta siler uning mirasini qizigha ötküzüp béringlar. **9** Qizi bolmisa, mirasini qérindashlirigha béringlar. **10** Qérindashliri bolmisa, mirasini ata jemet tagħilirigha béringlar. **11**

Eger uning atisining qérindashliri bolmisa, undaqta uning mirasini uning jemetidiki eng yéqin bir tughqinigha béringlar; u adem uning mirasigha ige bolsun. Bu Perwerdigar Musagħa buyrughandek, Israillarha chūshürülgen höküm, qanun-belgilime bolup qalsun». **12** Perwerdigar Musagħa: — Sen mawu Abarim tēgħiha chiqqi, Men Israillarha teqdim qilħan zémin'għa qarap baq. **13** Körüp bolghandin kén sej̊mu akang Harun'għa oxhash öz xelqliringe qoshulisen. **14** Chünki Zin chölide, jamaet jédel chiqarġħan chaghda, ikkinqlar Méning buyruqimħa asyliq qilip, suning ishida (Zin chölide, Qadeshtiki «Meribah suliri» dégen jayda) Méni jamaetning aldida muqeddes dep hörmel limidinglar, — dédi. **15** Musa Perwerdigargħa söz qilip: **16** — I Perwerdigar, barliq et igħiġirining roħħirining Xudasi, Öz jamaitining padichisiz padidek bolup qélishining aldini élish üchħun jamaetni idare qilidighan, ularning aldigha kirip chiqalaydighan, ularni bashlap mangalaydighan bir ademni tiklep bérishingni tileymen, — dédi. **18** Sen Nunning oghli Yeshuani tallighin, — dédi Perwerdigar Musagħa, — Uningda Rohim bar, sen qolunġni uning bésħiġha qoy, **19** uni kahin Elazar we barliq jamaetning aldida turħuzup wezipiġe qoy. **20** Sen pütkül Israil jamaiti uning gépige kirishi üchħun özüngħning izzet-shħoħritingdin bir qismini uningħha bergen. **21** U kahin Eliazarning aldida tursun, [Elazar] urimning hökümmini wasite qilip turup, Perwerdigarning huzurida uning üchħun yol sorisun; Israil xelqi, yeni pütkül jamaet uning buyruqi bilen chiqidu, uning buyruqi bilen kirishi kérek. **22** Shuning bilen Musa Perwerdigarning buyruqi boyiche ish körüp, Yeshuani bashlap kélip, kahin Eliazarning we barliq jamaetning aldida turħuzdi; **23** [Elazar] qolini uning bésħiġha qoyup, uni Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen buyrughinidek wezipiġe qoydi.

28 Perwerdigar Musagħa söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillarha buyrup: — «Manga sunulħan hediye-qurbanliqlarni, yeni Manga ozuq bolidiġħan, xushbuy keltüridighan otta sunulidighan hediye-qurbanliqlarni bolsa, siler herbirini béktilgen qerelide sunushqa köngħi qoyungħar» — dégin. **3** Sen ularġha yene: «Silerning Perwerdigargħa atap otta sunidighan köydürme qurbanliqingħar mundaq bolidu: — her kūni békrim bir yashliq erkek qozidin ikkini daimi köydürme qurbanliq qilingħar. **4** Etigini birni, gugumda birni sunungħar; **5** yene töttin bir hindin soqup

chiqirilghan zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin ondin bir efahni ashliq hediye süpitide sununglar. **6** Sinay téghida belgilen'gen, Perwerdigargha atap xushbuy chiqarsun dep, otta sunulidighan daimiy köydürme qurbanliq mana shudur. **7** Herbir qoza üchün uningha qoshulidighan sharab hediyesi töttin bir hin sharab bolidu; échitma ichimlik bolghan sharab hediyesi muqeddes jayda Perwerdigargha sunup tökülsun. **8** Sen ikkinchi bir qozini gugumda sun'ghin; uni etigenkidek ashliq hediyesi we sharab hediyesi bilen qoshup sun'ghin; u xushbuy keltürüş üchün Perwerdigargha atap otta sunulidighan köydürme qurbanliq bolidu. **9** — Shabat küni békirim bir yashliq ikki erkek qoza sunulsun; uningha qoshup zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide sunulsun we sharab hediyesi sunulsun; **10** bu herbir shabat künide sunulidighan shabat künidiki qurbanliqtur; uning bilen daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sunulidighan sharab hediyesi bille sunulsun. **11** — Her ayning birinchi küni Perwerdigargha atilidighan köydürme qurbanliq sununglar; yeni ikki yash torpaq, bir qochqar, bir yashliq békirim yette erkek qozini sununglar. **12** Her torpaq békisha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin üchi ashliq hediye süpitide, qoshqargha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin ikkisi ashliq hediye süpitide, **13** herbir qoza békisha zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin efahning ondin biri ashliq hediye süpitide sunulsun; bu Perwerdigargha otta sunulidighan, xushbuy chiqiridighan bir köydürme qurbanliqtur. **14** Ularning sharab hediyesi bolsa: — herbir torpaq békisha sharabtin yérim hin, qoshqar békisha hinning üchtin biri, herbir qoza békisha hinning töttin biri sunulsun. Bu her ayda sunulidighan aylıq köydürme qurbanliq bolup, yilning her ýida shundaq qilinsun. **15** Bularning üstige Perwerdigargha atilidighan gunah qurbanliq süpitide bir téke sunulsun; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshumche sharab hediyesi bilen bille sunulsun. **16** Birinchi ayning on tötinchi küni Perwerdigargha atalghan «ötüp kétish» [qozisi sunulsun]. **17** Shu ayning on beshinchı küni héyt bashlinidu; yette kün pétir nan yéyilsun. **18** Birinchi küni muqeddes yighilish ötküziülsun, héchqandaq ish-emgek qilmasliqinqlar kérék, **19** shu küni otta sunulidighan, Perwerdigargha atalghan

köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, bir qochqar we yette bir yashliq erkek qoza sununglar; ular aldinglarda békirim körünsün; **20** shulargha qoshulidighan ashliq hediyesi zeytun méyi ileshtürülgen ésil un bolup, herbir torpaq békisha efahning ondin üchi, qochqar békisha efahning ondin ikkisi, **21** shu yette qoza békisha efahning ondin biri sunulsun; **22** shuningdek [gunahinglar] üchün kafaret keltürüşke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. **23** Bularning hemmisi etigenlik köydürme qurbanliq, yeni daimiy köydürme qurbanliqtin ayrim sununglar. **24** Siler bu teriqide uda yette kün Perwerdigargha atap otta sunulidighan, xushbuy keltüridighan ashundaq hediye-qurbanliqlarni sununglar; shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we qoshup sunulidighan sharab hediyesining sirtida sunulidu. **25** Yettinchi küni muqeddes yighilish ötküzunglar, shu küni héchqandaq ish-emgek qilishqa bolmaydu. **26** «Deslepki orma» küni, yeni «heptiler héyti»nglarda siler yéngi ashliq hediyesi Perwerdigargha sun'ghan chaghda muqeddes yighilish ötküzunglar; héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **27** Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin ikkini, qochqardin birni, bir yashliq erkek qozidin yetti sununglar. **28** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq békisha efahning ondin üchi, qochqar békisha efahning ondin ikkisi, **29** shu yette qoza békisha efahning ondin biri sunulsun; **30** shuningdek silerning [gunahinglar üchün] kafaret keltürüşke [gunah qurbanliqi süpitide] bir téke sunulsun. **31** Shularning hemmisi daimiy köydürme qurbanliq we uning ashliq hediyesige qoshup (bularning hemmisi aldinglarda békirim körünsün), sharab hediyesi bilen bille sunulsun.

29 Yettinchi ayning birinchi küni siler muqeddes yighilish ötküzunglar; [u küni] héchqandaq ish-emgek qilmasliqinqlar kérék. Bu siler üchün kanaylar chélinidighan küni bolidu. **2** Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, yette bir yashliq békirim erkek qozini sununglar. **3** Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq békisha efahning ondin üchi, qochqar békisha efahning

ondin ikkisi, 4 shu yette qoza beshigha efahning ondin biri sunulsun; 5 shuningdek silerning [gunahinglar üçün] kafaret keltürüşke gunah qurbanliqi süpitide bir téke sunulsun. 6 Shularni ayning birinchi künidiki köydürme qurbanliq we uningha qoshumche bolghan ashliq hediyesi, daimiy köydürme qurbanliq, uningha qoshumche bolghan ashliq hediyesi we bulargha qoshulidighan sharab hediyelirining sirtida sununglar; bularning hemmisi herbiri belgilime boyiche Perwerdigargha atap otta xushbuy keltürsun dep sunulsun. 7 Yettinchi ayning oninchı künı siler muqeddes yighilish ötküzünglar; nepsinglarni tartip özünglarni töwen tutunglar. U künı héchqandaq ish-emgeq qilishqa bolmaydu. 8 Siler Perwerdigargha atalghan, xushbuy keltüridighan köydürme qurbanliq süpitide yash bir torpaq, bir qochqar, bir yashliq erkek qozidin yettini sununglar (bularning hemmisi aldinglarda békirim körünsun). 9 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, herbir torpaq beshigha efahning ondin üchi, qochqar beshigha efahning ondin ikkisi, 10 shu yette qoza beshigha efahning ondin birini, 11 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; ularning hemmisi kafaret künidiki gunah qurbanliqi, daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we bularning sharab hediyeliri bille sunulsun. 12 Yettinchi ayning on beshinchı künı muqeddes yighilish ötküzünglar; u künı héchqandaq ish-emgeq qilishqa bolmaydu. Perwerdigargha atap yette kün héyt qilinglar; 13 siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide yash torpaqtin on üchni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun). 14 Shulargha qoshup sunulidighan ashliq hediye zeytun méyi ileshtürülgen ésil undin bolup, on üch torpaq beshigha efahning ondin üchi, ikki qochqar beshigha efahning ondin ikkisi, 15 on tötni qoza beshigha efahning ondin birini, 16 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 17 Ikkinchı künı yash torpaqtin on ikkini, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 18 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri

bilən sharab hediyelirini sununglar. 19 Shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we shularning sharab hediyeliri bille sunulsun. 20 Üchinchi künı bir yash torpaqtin on birni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 21 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 22 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 23 Tötinchi künı yash torpaqtin onni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 24 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 25 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 26 Beshinchı künı yash torpaqtin toqquzni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 27 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 28 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 29 Altinchı künı yash torpaqtin sekkizni, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 30 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyeliri bilen sharab hediyelirini sununglar; 31 shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. 32 Yettinchi künı yash torpaqtin yettini, ikki qochqar, bir yashliq erkek qozidin on tötni sununglar (shular hemmisi békirim bolsun) 33 we shundaqla torpaqlar, qochqarlar we erkek qozilarining sanigha qarap belgilime boyiche

qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar; **34** shuningdek gunah qurbanliqi süpitide bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **35** Sekkizinchı künı siler muqeddes yighilish ötküzünglar; u künı héchqandaq ish-emgek qilmanglar. **36** Siler Perwerdigargha atap, xushbuy keltürsun dep otta sunulidighan köydürme qurbanliq süpitide bir torpaq, bir qochqar we bir yashliq erkek qozidin on tötni (shular hemmisi béjirim bolsun) **37** hemde torpaq, qochqar we erkek qozilarning sanigha qarap, belgilime boyiche qoshumche sunulidighan ashliq hediyliri bilen sharab hediylirini sununglar; **38** shuningdek gunah qurbanliqi süpitidimu bir téke sununglar; shularning üstige daimiy köydürme qurbanliq, uning qoshumche ashliq hediyesi we sharab hediyesi bille sunulsun. **39** Belgilen'gen héytiringlarda Perwerdigargha atap sunulidighan qurbanliq-hediyele ene shulardur; silerning qesemge baghliq yaki ixtiyaren sunidighanliringlar, köydürme qurbanliqliringlar, ashliq hediyliringlar, sharab hediyliringlar we inaqlıq qurbanliqliringlar bolsa, ularning sirtididur. **40** Shundaq qilip, Musa Perwerdigarning özige buyrughanlirining hemmisini qaldurmay Israillargha uqturdi.

30 Musa Israillarning qebile bashliqlirigha söz qilip mundaq dédi: — Perwerdigarning buyrughanliri mundaq: — **2** Eger biraw Perwerdigargha qesem ichken bolsa yaki öz özini cheklimekchi bolup qesem ichken bolsa, lewzidin qaytishqa bolmaydu, haman aghzidin chiqqan hemme gep boyiche ish tutushi kérek. **3** Qiz bala yash bolup, téxi atisining öyidiki chaghda, öz-özini cheklesh toghruluq Perwerdigargha qesem bergen bolsa, **4** emma atisi qizining qesimini yaki öz-özini cheklesh toghrisida bergen wedisini anglichan we qizining aldida ündimey shük turghan bolsa, undaqtı uning barliq qesemliri we öz-özini cheklesh toghrisida qilghan hemme wedisi inawetlik bolidu. **5** Lékin qizning atisi anglichan chaghda uni tosquan bolsa, uning qilghan qesemliri yaki öz-özini cheklesh toghrisida qilghan wediliridin héchbiri inawetlik bolmaydu; atisi uni tosquan bolghachqa, Perwerdigarmu uni kechüridu. **6** — Eger u qesem qilghan yaki öz-özini chekleshke aghzida tenteklik bilen wede qilghan halette erge tegken bolsa, **7** éri shuni anglichan bolsa, lékin anglichan künı

ündimey shük turghan bolsa, undaqtı uning qilghan qesemliri yaki öz-özini chekleshke qilghan geplirli inawetlik bolidu. **8** Eger éri anglichan künı uni tosquan bolsa, uning qilghan qesimini we öz-özini cheklesh toghruluq aghzidin chiqarghan tentek geplirini bikar qilsa, undaqtı ular inawetsiz bolidu; Perwerdigar uni kechüridu. **9** Lékin tul xotun yaki éridin ajrishop ketken xotunlar qilghan qesem, yeni uning özini cheklesh toghruluq qilghan barliq wediliri bolsa inawetlik bolidu. **10** Eger u érining öyide qesem qilghan yaki öz-özini cheklesh toghruluq qesem-wede ichken, **11** éri anglap turuqluq shük turuwélip tosmighan bolsa, undaqtı uning barliq qilghan qesemliri we öz-özini cheklesh toghruluq qilghan barliq wediliri inawetlik bolidu. **12** Lékin uning éri anglap turghan chaghda uning qesem-wedilirini éniq ret qilghan bolsa, ayal aghzidin chiqarghan wede bérish we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan barliq wedilirining héchqaysisi inawetlik bolmaydu; uning éri bularni ret qilghan bolghachqa, Perwerdigar uni kechüridu. **13** Ayalning bergen wedisini we uning chidap turup özümni chekleymen dep qilghan qesem-wedisini uning éri inawetlikmu qilalaydu, inawetsizmu qilalaydu. **14** Eger uning éri herküni uning aldida shük turuwélip gep qilmisa, undaqtı uning bergen barliq qilghan qesemlirini we öz-özini cheklep turush toghruluq qilghan hemme wedilirini inawetlik qilghanliqi hésablinidu; chünki érining anglap turghan künide gep qilmay shük turghanliqi uning ayalining qesem-wedilirini kúchke ige qilghanliqidur. **15** Lékin éri ayalining qesem-wedilirini anglap nahayiti uzaq waqtlardan kúyin andin uning qesem-wedilirini inawetsiz qilsa, undaqtı u ayalining gunahini öz üstige alghan bolidu. **16** Yuqırıqlar Perwerdigarning Musagha buyrughanliri, yeni éri bilen ayali, ata bilen öz öyide turuwatqan, téxi yashliqida bolghan qizi otturisidiki nizam-belgimlerdur.

31 Perwerdigar Musagha söz qilip: — **2** Sen Midyanlardan Israillarning intiqamini al, andin öz xelqliringge qoshulisen, — dédi. **3** Musa xelqqe mundaq dédi: — Aranglardan jengge chiqishqa bir türküm ademlerni qorallandurunglar; andin ular Midyanlardan Perwerdigar üchün intiqam élishqa atlansun. **4** Siler Israillarning herbir qebilisidin jeng qilishqa mingdin adem mangdurunglar. **5** Shuning bilen tümenligen Israil xelqining her qebilisidin mingdin, jemiy on ikki ming adem jeng qilishqa

qorallanduruldi. 6 Musa her qebilidin mingdin ademni jeng qilishqa mangdurdı hemde Eliazarning oghli Finihasni ular bilen bille mangdurdı, Finihasnning qolida muqeddes eswablar we agah kanay bar idi. 7 Ular Perwerdigarning Musagha buyrughini boyiche Midyanlar bilen soqushqili chiqip, erkeklerning hemmisini öltürüwetti; 8 mushu öltürülgenlerdin bashqa, yene Midiyanning Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba dégen besh padishahini öltürdü; yene Béorning oghli Balaamni qilich bilen chépip tashlidi. 9 Israillar Midyanlarning xotun-qizliri we balilirini tutqun qilip ketti, yene ularning pütün charwa malliri, qoy padiliri we mal-müllüklerini olja qildi; 10 ular turuwtqan yerlerdiki barliq sheher we barliq bargahlirigha ot qoyuwetti; 11 ular adem bolsun mal bolsun barliq gheniyimet, barliq oljini élip ketti; 12 ular tutqan esirlerni hem olja-gheniyemetni Moab tüzlengliklirige, Iordan deryasi boyigha jaylashqan Yérixoning udulidiki bargahqa ekilip, Musa bilen kahin Eliazargha, shundaqla Israillarning jamaítige tapshurdi. 13 Musa, kahin Eliazar we jamaetning barliq emirliri bargahning sirtigha chiqip ularni qarshi aldi. 14 Lékin Musa jengdin qaytqan herbiy serdarlarga, yeni mingbéshi, yüzbéshilarga xapa bolup: — 15 Siler ayallarning hemmisini tirik qaldurdunglarmu? 16 Qaranglar, del shular Balaamning hiyile-mesliheti bilen Péordiki ishta Israillarni Perwerdigar aldida gunahqa patquzushi bilen, Perwerdigarning jamaítige waba yaghdurulghan emesmu? 17 Emdi siler barliq oghul balilarni öltürüwétinglar, erler bilen munasiwet ötküzgen ayallarni qoymay öltürüwétinglar. 18 Biraq yash qizlar, yeni erler bilen munasiwet ötküzmigenlerni bolsa, özliringlarga tirik qaldurunglar. 19 Siler bargah sirtida yette kün chédir tikip turunglar; adem öltürgen we öltükke tegken herkim üchinchı künü we yettinchi künü özini paklisun; siler we siler esir qilghan kishilerning hemmisi shundaq qilsun. 20 Barliq kiyimkéchek, tére eswab üsküniler, tiwitta toqulghan barliq nersiler hem yaghach eswab-üskünilerning hemmisini paklanglar, — dédi. 21 Kahin Eliazar jengge chiqip qaytqan leshkerlerge: — Mana Perwerdigar Musagha buyrughan qanun-belgilime: 22 altun, kiumush, mis, tömür, qeley, qoghushun qatarliq 23 otqa chidamliq nersilerning hemmisini ottin ötküzünglar, shundaq qilsanglar pak hésablinidu; shundaqtimu, yenila «napakliqni chiqarghuchi su» bilen pakizlanglar;

otqa chidamsiz nersilerni shu sudin ötküzünglar. 24 Yettinchi künü kiyimliringlarni yuyunglar, andin siler pak hésablinisiler; andin kéyin bargahqa kirsenglar bolidu, — dédi. 25 Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — 26 Sen kahin Eliazar we jamaet ichidiki qebile kattiliri bilen birlikte élin'ghan olja-gheniyemetning, adem bolsun, charpay bolsun, shularning omumiy sanini hésablap chiqqin; 27 olja-gheniyemetni ikkige böl, yérimini jengge chiqqanlarga ber, qalghan yérimini barliq jamaetke ber. 28 Sen yene chiqip jengge qatnashqan leshkerler alidigan adem, kala, éshek yaki qoy padiliridin besh yüzdin birini Perwerdigargha atalghan ülülsh bolsun dep ayrrigin; 29 siler shuni leshkerlerge tewe bolghan yérimiden élip Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide kahin Eliazargha tapshurunglar. 30 Israillargha tewe bolghan yérimining adem, kala, éshek, qoy padiliri, shundaqla herxil haywanlardin elliktin birini Perwerdigarning jamaet chédirigha qarashqa mes'ul bolghan Lawiylargha béringlar. 31 Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi. 32 Emdi olja-gheniyemet, yeni jengge chiqqan leshkerler éliwalghan nersilerdin qalghini qoy jemiy alte yüz yetmish besh ming, 33 kala yetmish ikki ming, 34 éshek atmish bir ming, 35 erkekler bilen munasiwet ötküzmigen qızlar ottuz ikki ming chiqti. 36 Jengge chiqqanlarning ülushi, yeni ulargha tewe yérimi, qoy jemiy üch yüz ottuz yette ming besh yüz; 37 bu qoy padiliridin Perwerdigargha atalghini alte yüz yetmish besh boldi; 38 kala ottuz alte ming, buningdin Perwerdigargha atalghini yetmish ikki boldi. 39 Éshek ottuz ming besh yüz chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini atmish bir boldi. 40 Adem on alte ming chiqti, buningdin Perwerdigargha atalghini ottuz ikki adem boldi. 41 Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche Perwerdigargha sunulidighan «kötürme hediye» bolghan ülülshni kahin Eliazargha tapshurup berdi. 42 Israillargha tewe bolghan yérimi, yeni Musa jengge chiqip kelgenlerdin élip bölüp bergini — 43 jamaetke tewe bolghan shu yérimi — qoy üch yüz ottuz yette ming besh yüz, 44 kala ottuz alte ming, 45 éshek ottuz ming besh yüz, 46 adem on alte ming idi. 47 Musa Perwerdigar özige buyrughini boyiche, Israillargha tewe bolghan shu yérimining, meyli adem yaki haywan bolsun, elliktin birini ayrip élip Perwerdigarning ibadet chédirigha qarashqa mes'ul

bolghan Lawiylargha tapshurdi. **48** Pütkül qoshunning serdarliri, ming beshi, yüz beshiliri Musa bilen körushkili kélép, **49** Musagha: — Xizmetkarlirining qol astida jeng qilghan leshkerlerning omumiy sanini sanaqtin ötküzsek birimu kem chiqmadi. **50** Shunga, mana Perwerdigarning huzurida özimizning gunahining kafariti üçhün herqaysimiz érishkenlerni Perwerdigargha atalghan hediye qilimiz — altun buyumlar, put-qol zenjirliri, bilezük, möhür üzük, zire-halqa, marjanlarning hemmisini élip kelduq, — dédi. **51** Shuning bilen Musa bilen kahin Eliazar ular ekelgen altunlarni, yeni altunda yasalghan herxil buyumlarni aldi. **52** Ularning ming beshi we yüz beshiliridin alghini Perwerdigargha atalghan «kötürme hediye» süpitide sunuldi; barliq altun jemiy on alte ming yette yüz ellik shekel chiqti **53** (leshkerlerning herbiri özliri üçhün mal-mülükni bulang-talang qilishqanidi). **54** Musa bilen kahin Eliazar ming beshi we yüz beshilirining qolidin altunni élip, jamaet chédirining ichige ekip, uni Perwerdigarning huzurida Israillar üçhün yadname qildi.

32 Rubenning ewladliri bilen Gadning ewladlirining kala padiliri tolimu köpeygenidi; ularning Yaazerning zémimi bilen Giléadning zémiminiga közi chüshti; we mana, shu zémin charwa békishqa mas kélédighan yer idi. **2** Shunga ular Musa, kahin Eliazar we jamaetning emirlirining aldigha kélép ulargha: — **3** Atarot, Dibon, Yaazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh, Sebam, Nébo, Beon dégen yerler, **4** yeni Israil jamaiti aldida Perwerdigar meghlup qilip bergen yerler bolup, charwa békishqa bap yerler iken, qulliriningmu charwa méli bar, — dédi **5** we yene: — Eger silining aldilirida iltipatlırigha érishken qorallinip, bizni Iordan deryasidin öt démey, bu yerni bizge miras qilip bersile, — dédi. **6** Musa Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladlirigha: — Qérindashliringlar jengge chiqqan waqtida siler mushu yerde turamtinglar? **7** Siler néme üçhün Israillarning [deryadin] ötü Perwerdigar ulargha ata qilip bergen zémin'gha kirishige köngullirini sowutisiler? **8** Ilgiri men Qadesh-Barnéadin ata-bowiliringlarni shu zémimni charlap kélishke ewetkinimde ularmu shundaq qilishqanidi. **9** Ular Eshkol jilghisiga chiqip, u zémimni körüp, Israillarning könglini Perwerdigar ata qilip bergen zémin'gha kirishtin sowutqan. **10** Shu chaghda Perwerdigarning achchiqi kélép qesem qilip: **11** «Misirdin chiqqan yigirme yashtin

yuqirilar chin könglidin Manga egeshmigechke, ular Men Ibrahim, Ishaq, Yaquplarga «Silerge ata qilimen» dep qesem qilghan zémimni körse, [Men Perwerdigar bolmay kétéy]! **12** Peqet keniziylerdin bolghan Yefunnehning oghli Caleb bilen Nunning oghli Yeshuala Manga chin könglidin egeshken bolghachqa, zémimni köreleydu», dégenidi. **13** Shuning bilen Perwerdigarning Israillargha achchiqi qozghalghachqa, Perwerdigarning aldida rezil bolghanni qilghan eshu bir ewlad ölüp tügigüche, u ularni chöl-bayawanda qiriq yil sergerdanlıqta yürgüzdü. **14** Emdi mana, gunahkarlarning ewladlari bolghan silermu ata-bowanglarning izini bésip Perwerdigarning Israillargha bolghan qattiq ghezipini téximu qozghimaqchi bopsiler-de! **15** Eger siler uningha egishishtin burulup ketsenglar, undaqtá U [Israillarni] yene chöl-bayawan'gha tashliwétidu, bu halda siler bu barliq xelqni xarab qilghan bolisiler, — dédi. **16** Ikki qebilining ademliri Musaning aldigha kélép uninggha: — Biz bu yerde mallirimizgha qotan, balilirimizgha qel'e-sheher salayli. **17** Biz bolsaq qorallinip, Israillarni özige tewe jaylirigha bashlap barghuche sepnin aldiq mangimiz; bu zémindiki yat xelqler seweblik, bizning kichik balilirimiz mustehkem sheherlerde turushi kerek. **18** Israillar öz miraslirigha ige bolmighuche biz öyimizge hergiz qaytmaymiz. **19** Chünki biz ular bilen Iordan deryasining kün pétish teripidiki zémin'gha yaki uningdinmu yiraqtiki zémin'gha teng igidar bolmaymiz, chünki mirasımız Iordan deryasining bu teripide, yeni kün chiqishtidur, — dédi. **20** Musa ulargha: — Eger shundaq qilsanglar, yeni Perwerdigarning aldida qorallinip jengge chiqip, **21** silerdin qorallan'ghanlarning hemmisi Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Öz düshmenlirini ularning zéminidin qoglap chiqirip bolghanda, **22** shu zémin Perwerdigar aldida boysundurulup bolghanda andin qaytsanglar, siler Perwerdigar we Israillar aldida gunahsiz hésablinisiler; bu zémim Perwerdigar aldida silerge miras qilip bérilidu. **23** Lékin bundaq qilmisanglar, mana, Perwerdigar aldida gunahkar bolisiler; shuni obdan bilishinglar kerekki, gunahinglar özünglarni qoglap beshinglarga chüshidu. **24** Emdi siler aghzinglardin chiqqan gépinglar boyiche ish tutunglar, baliliringlar üçhün sheher, qoy padiliringlar üçhün qotan sélinglar, — dédi. **25** Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri Musagha: — Qulliri ghojam éytqinidek qilidu. **26** Xotun-bala chaqilirimiz,

kalilar we barliq charpaylirimiz Giléadning herqaysi sheherliride qalidu; **27** Lékin qulliri, jengge teyyarlinip qorallan'ghanlarning herbiri ghojam éytqandek [deryadin] ötüp Perwerdigarning aldida jeng qilidu, — dédi. **28** Shuning bilen Musa ular toghruluq kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshuaghha we Israilning barliq qebile bashliqlirigha tapilap, **29** ulargha: — Eger Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri qorallinip Perwerdigarning aldida jengge chiqishqa siler bilen birlikte Iordan deryasidin ötse, u zémin silerning aldinglarda boy sundurulsa, undaqa siler Giléad zéminini ulargha miras qilip béringlar. **30** Eger ular qorallinip siler bilen bille ötmeymiz dése, undaqa ularning mirasi aranglarda, yeni Qanaan zéminida bolsun, — dédi. **31** Gadning ewladliri bilen Rubenning ewladliri: — Perwerdigar qullirigha qandaq buyrughan bolsa, biz shundaq qilimiz. **32** Biz qorallinip Perwerdigarning aldida deryadin ötüp Qanaan zéminigha kirimiz, andin Iordan deryasining bu yéqidiki zémin bizge miras qilip bérilidighan bolidu, — déyishti. **33** Shuning bilen Musa Amoriylarning padishahi Sihonning padishahliqi bilen Bashanning padishahi Ogning padishahliqini, zémin we tewesidiki sheherlerni, etrapidiki sheherler bilen qoshup, hemmisini Gadning ewladlirigha, Rubenning ewladlirigha we Yüsüpnинг oghli Manassehning yérim qebilisige berdi. **34** Gadning ewladliri Dibon, Atarot, Aroer, **35** Atrot-Shofan, Yaazer, Yogbixah, **36** Beyt-Nimrah, Beyt-Haran qatarliq mustehkem sheherlerni saldi we shundaqla qotanlarni saldi. **37** Rubenning ewladliri [yéngidin] Heshbon, Elealeh, Kiriyatayim, **38** Nébo, Baal-Méon (yuqiriqi isimlar özgirtilgen) we Sibmahni saldi; hem ular salghan sheherlerge yéngidin nam berdi. **39** Manassehning oghli Makirning ewladliri Giléadqa yürüsh qilip, u yerni élip, shu yerde turushluq Amoriylarni qoghliewti. **40** Shuning bilen Musa Giléadni Manassehning oghli Makirgha bériwidi, u shu yerde turup qaldi. **41** Manassehning oghli Yair Amoriylarning yéza-qishlaqlirini hujum qilip élip, bu yéza-qishlaqlarni Hawot-Yair dep atidi. **42** Nobah Kinat we uninggħha qarashliq yéza-qishlaqlarni hujum qilip élip Kinatni öz ismi bilen Nobah dep atidi.

33 Töwendikiler öz qoshunliri boyiche, Musa bilen Harunning yétekchiliki astida Misir zéminidin chiqqan Israillarning mangghan yolliridur; **2** Musa Perwerdigarning emri boyiche, özlirining seper qilghan yollirini pütüp qoydi, ularning seper qilghan

yolliri mundaq: — **3** Birinchi ayning on beshinchı künı [Israillar] Ramses shehiridin seperge chiqti; ötüp kétish héytining etisi ular barliq Misirliqlarning köz aldida merdanilik bilen yolgha chiqti. **4** Bu chaghda Misirliqlar ularning arisidiki Perwerdigar teripidin öltürülgenlerni, yeni barliq tunji oghullirini depne qiliwatqanidi; Perwerdigar Misirliqlarning mebudlirining üstidin höküm chüshürdi. **5** Israillar Ramsestin yolgha chiqip Sukkotqa bérip chédir tiki. **6** Ular Sukkottin yolgha chiqip chöl-bayawanning ayighidiki Étamgha bérip chédir tiki. **7** Étamdin yolgha chiqip, aylinip Baal-Zéfonning udulidiki Pi-Xaxirotqa bérip Migdolning aldida chédir tiki. **8** Pi-xaxirottin yolgha chiqip, déngizning otturisidin ötüp, Étam chölidle üch kün yol yürüp Marahda chédir tiki. **9** Marahdin yolgha chiqip Élimge keldi; Élimde on ikki bulaq bilen yetmish xorma derixi bar idi; ular shu yerde chédir tiki. **10** Élimdin yolgha chiqip Qizil Déngiz boyida chédir tiki. **11** Qizil Déngizdin yolgha chiqip Sin chölidle chédir tiki. **12** Sin chölidin yolgha chiqip Dofqahqa kélip chédir tiki. **13** Dofqahdin yolgha chiqip Alushqa bérip chédir tiki. **14** Andin kéyin Alushtin yolgha chiqip Rifiđimha kélip chédir tiki, u yerde xelqqe ichidighan su tépilmay qaldi. **15** Rifiđimdin yolgha chiqip, Sinay chölige bérip chédir tiki. **16** Sinay chölidin yolgha chiqip Qibrot-Hattawahqa kélip chédir tiki. **17** Qibrot-hattawahdin yolgha chiqip Hazirotta chédir tiki. **18** Hazirottin yolgha chiqip Ritmahda chédir tiki. **19** Ritmahdin yolgha chiqip Rimmon-Perezde chédir tiki. **20** Rimmon-Perezdin yolgha chiqip Libnahda chédir tiki. **21** Libnahdin yolgha chiqip Rissahda chédir tiki. **22** Rissahdin yolgha chiqip Kehelatahdin yolgha chiqip Shafir téghida chédir tiki. **24** Shafir téghidin yolgha chiqip Haradahta chédir tiki. **25** Haradahdin yolgha chiqip Makhlotta chédir tiki. **27** Tahattin yolgha chiqip Terahda chédir tiki. **28** Terahdin yolgha chiqip Mitqahda chédir tiki. **29** Mitqahdin yolgha chiqip Hashmonahta chédir tiki. **30** Hashmonahtin yolgha chiqip Mosherotta chédir tiki. **31** Mosherottin yolgha chiqip Bene-Yaakanda chédir tiki. **32** Bene-Yaakandin yolgha chiqip Xor-Hagidgadqa bérip chédir tiki. **33** Xor-Hagidgadtin yolgha chiqip Yotbatahqqa kélip chédir tiki. **34** Yotbatahtin yolgha chiqip Abronahqa kélip chédir tiki. **35** Abronahtin yolgha chiqip Ezion-Geberge kélip chédir tiki. **36** Ezion-Geberdin yolgha

chiqip Zin chölide, yeni Qadeshte chédir tiki. **37** Qadeshtin yolgha chiqip Édom zéminining chégrisidiki Hor téghida chédir tiki. **38** Israillar Misir zéminidin chiqqandin kényinki qiriqinchi yili beshinchı aynıng birinchı künü, kahin Harun Perwerdigarning emri boyiche Hor téghigha chiqip shu yerde öldi. **39** Harun Hor téghida ölgən chéghida bir yüz yigirme üch yashta idi. **40** U chaghda, Qanaan zéminining jenubida turushluq Qanaaniylarning padishahi Arad Israillar kéliwétipti dep anglichanidi. **41** Israillar Hor téghidin yolgha chiqip Zalmonahda chédir tiki. **42** Zalmonahdin yolgha chiqip Punon'gha kélip chédir tiki. **43** Punondin yolgha chiqip Obotqa kélip chédir tiki. **44** Obottin yolgha chiqip Moabning chégrisidiki Iye-Abarimha kélip chédir tiki. **45** Iyimdin yolgha chiqip Dibon-Gadqa kélip chédir tiki. **46** Dibon-Gadtin yolgha chiqip Almon-Diblatayimha kélip chédir tiki. **47** Almon-Diblatayimdin yolgha chiqip Néboning alididiki Abarim taghliqigha kélip chédir tiki. **48** Abarim taghliqidin yolgha chiqip Yérixoning udulida Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride chédir tiki. **49** Moab tüzlenglikliride Iordan deryasını boylap tikken chédirliri Beyt-Yeshimottin tartip Abel-Shittimghiche bardı. **50** Perwerdigar Moab tüzlenglikliridiki Iordan deryasi boyida Yérixoning udulida Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **51** Sen Israillargha söz qılıp mundaq buyrughin: — «Siler Iordan deryasidin ötüp Qanaan zéminigha kelgen chéghinglarda, **52** zémindiki barlıq turuwtqanlarnı aldinglardin heydiwétinglar, ularning barlıq oyma, quyma butlirini chéqip tashlanglar hem barlıq «yuqiri jay»lirini weyran qılıp tashlanglar. **53** Siler shu zéminni igilep makanlishinglar, chünki Men u zéminni silerge miras qılıp bergenmen. **54** Siler jemet boyiche chek tashlap, zéminni özünglerge miras qılıp élinglar; adimi köpreklerge köprek miras bölüp béringlar; adimi azraqlarga azraq miras bölüp béringlar; chek tashlan'ghanda kimlerge qeyer chiqqan bolsa, shu yer uning mirasi bolsun; siler mirasqa ata qebile-jemet boyiche warisliq qilinglar. **55** Halbuki, eger u zéminda turuwtqanlarnı aldinglardin heydiwetmisenglar, ulardin qélip qalghanlar choqum közünglerge tiken, biqininglarga yantaq bolup sanjılıdu, turghan zémininglarda silerni parakende qılıdu; **56** we shundaq boliduki, Men eslide ulargha qandaq muamile qilmaqchi bolghan bolsam, silerge shundaq muamilde bolimen».

34 Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha söz qılıp mundaq buyrughin: «Siler Qanaan zéminigha kirgen chaghda, silerge miras bolushqa teqsim qilnidighan zémin Qanaan zémini bolidu; zéminning békítilgen jay-chégralari mundaq bolidu: — **3** Silerning jenub teripingler Zin chölidin bashlap Édom chégrisigha taqalsun; andin jenub tereptiki chégranglar «Shor déngizi»ning jenub teripining eng ayighigha yetsun; **4** shu yerdin chégranglar «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin burulup zin'gha ötsun; uning ayighi toptoghra Qadesh-Barnéaning jenubida bolidu; andin u yerdin yene Hazar-Addargha béríp, Azmon'gha tutishidu; **5** andin chégra Azmondin burulup méngip, Misir éqinigha baridu we déngizghiche tutishidu. **6** Kün pétish terepte chégranglar «Ulugh déngiz»ning özi bolidu, yenisini boyliri bolidu; mana bu silerning kün pétish tereptiki chégranglar bolidu. **7** Shimal tereptiki chégranglar mundaq bolidu: — «Ulugh déngiz»din bashlap hor téghighiche pasil sizilsun; **8** pasil siziqi Hor téghidin bashlap Xamat éghizigha sozulup, andin chégra Zedadgha tutashsun; **9** chégra yene Zifron'gha ötüp Hazar-Énanda axirlashsun; mana bu silerning shimaliy chégranglar bolidu. **10** Andin sherkiy chégrayinglarning pasil siziqi Hazar-Énandin Shéfamghiche sizilsun. **11** Bu chégra Shéfamdin Ayinining kün chiqish teripidiki Riblahqa chüshidu; andin chégra shu yerdin chüshüp Kinneret déngizining dawinidin ötüp kün chiqish terepke tutishidu. **12** Andin chégra töwenlep Iordan deryasını boylap chüshüp, Shor Dénigizghiche yetsun. Mana bu chégralar bilen békítilgen zémininglar bolidu». **13** Musa Israillargha söz qılıp mundaq dep buyrudi: — «Mana bu Perwerdigar toqquz qebile we yérím qebilige teqdim qilinsun dep buyrughan, chek tashlinish arqılıq özüngler warisliq qilidighan zémininglar bolidu; **14** chünki Ruben qebilisidikiler ata jemeti boyiche we Gad qebilisidikiler ata jemeti boyiche öz mirasigha alliqachan warisliq qılıp uni igiligen, Manassehning yérím qebilisimu öz mirasigha warisliq qılıp uni igiligen; **15** Bu ikki qebile we yérím qebile Yérixoning udulida, Iordan deryasining sherkiy qirghiqidiki kün chiqish terepte öz miraslrını élip bolghan». **16** Perwerdigar Musagha söz qılıp mundaq dédi: — **17** Töwendikiler zéminni silerge teqsim qılıp bergüchilerning isimlikti: — Kahin Elazar we Nunning oghli Yeshua. **18** Silermu yene zémín teqsim qilishqa

yardemlishish üçhün her qebilidin bardin emir tallap béringlar. **19** Bularning ismi mundaq: — Yehuda qebilisidin Yefunnehning oghli Kaleb. **20** Shiméon qebilisidikilerdin Ammihudning oghli Shemuel. **21** Binyamin qebilisidin Kislonning oghli Elidad. **22** Dan qebilisidikilerdin Yoglining oghli, emir Bukki idi. **23** Yüsüpnинг ewladliridin: — Manasseh qebilisidikilerdin Efodning oghli emir Hanniyel **24** hem Efraim qebilisidikilerdin Shiftanning oghli emir Kemuel. **25** Zebulun qebilisidikilerdin Parnaqning oghli emir Elizafan; **26** Issakar qebilisidikilerdin Azzanning oghli emir Paltiyel; **27** Ashir qebilisidikilerdin Shélomining oghli emir Axihud; **28** Naftali qebilisidikilerdin Ammihudning oghli emir Pedahel idi. **29** Mana bular Perwerdigar emr qilip Israillargha Qanaan zéminidiki miraslini teqsim qilishqa békitkenler idi.

35 Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride Musagha söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq emr qil, ular miras qilip érishken zémindiki bezi sheherlerni Lawiyarning oltrushigha bersun; u sheherlerning öpchorisidiki yaylaqlarnimu Lawiyargha bersun. **3** Shundaq qilip ularning turidighan sheherliri bolidu we shu sheherlerge tewe yaylaqlargha ularning charpayliri, bashqa mal-mülükli hemde barliq haywanliri orunlashturulidu. **4** Siler Lawiyargha bérídighan sheherlerdiki yaylaqlar sépilidin bashlap hésablighanda ming gez bolsun. **5** Siler yene sheher sirtidin kün chiqish terepke qarap ikki ming gez, jenub terepke qarap ikki ming gez, kün pétiş terepke qarap ikki ming gez, shimal terepke qarap ikki ming gez ölcenglar, sheher otturida bolsun; sheherler etrapidiki mushu yerler ular üçhün yaylaqlar bolsun. **6** Siler Lawiyargha bergen sheherler ichide alte sheher «panahliq shehiri» bolsun; siler shularni adem öltürüp qoyghan kishilerning shu sheherlerge qéchip bériwélishigha bikitinglar; bulardin bashqa ulargha yene qiriq ikki sheher béringlar. **7** Siler Lawiyargha bérídighan sheherler jemiy qiriq sekkiz bolup, shu sheherler bilen ulargha tewe yaylaqlar ulargha bérilsun. **8** Siler ulargha bérídighan shu sheherler Israillar miras qilghan teweliklerdin bolsun; adimi köprek bolghanlardin köprek, adimi azraq bolghanlardin azraq élinglar; herbir qebile özige teqsim qilin'ghan mirasqa asasen sheherlerdin bezilirini élip Lawiyargha teqsim qilip bersun. **9** Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi:

— **10** Sen Israillargha mundaq dégin: «Siler Iordan deryasidin ötip Qanaan zéminigha kirgininglarda, **11** tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghanlarning panahlinishi üçhün qéchip bériwélishigha birnechche sheher tallap békitinglar. **12** Shundaq qilghanda bu sheherler adem öltürgüchi taki jamaet aldida soraqqa tartilghuche, qisaskarning öltürüp qoyushidin panahlinidighan sheherler bolidu. **13** Siler békitken bu sheherler silerge panahlinidighan alte sheher bolidu. **14** Panahliq shehiri üçhün Iordan deryasining kün chiqish teripide üch sheher, Qanaan zéminidimu üch sheherni ayrip qoyunglar. **15** Bu alte sheher Israillar, yat eldikiler we ularning arisida ariliship olturghan musapirlar üçhün panahliq sheherliri bolsun; tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghan herbir kishi shu yerlerge qéchishqa bolidu. **16** — Eger biraw tömür eswab bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u uesten adem öltürgüchi qatil bolidu; uesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **17** Eger biraw qol kötüüp adem öltürgüdek tash bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u uesten adem öltürgüchen qatil bolidu; uesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **18** Eger biraw adem öltürgüdek kaltek bilen urup adem öltürüp qoyghan bolsa, u uesten adem öltürgüchen qatil bolidu; uesten adem öltürgüchi jezmen öltürülüshi kérek. **19** Qan qisas alghuchi kishi shu qatilni öltürsun; u qatilni uchratqan yéride öltürsun. **20** Eger biraw öchmenlik bilen birsini ittipir yiqitiwétip yaki möküp turup birer nerse étip öltürüp qoyghan bolsa, **21** yaki öchekiship musht bilen urup öltürüp qoyghan bolsa, adem urghuchi jezmen öltürülüshi kérek, chünki u qatil bolidu; qan qisas alghuchi kishi qatilni uchrighan yerde öltürüwetsun. **22** Lékin u ademning öchi yoq, tasadipyi ittiriwétil yaki meqsetsizla birer nerse étip, **23** yaki adem öltürgüdek herqandaq bir tashni ademni körmey étip sélip, adem öltürüp qoyghan bolsa, uning eslide uningha héchqandaq öchi bolmisa, uningha ziyankeshlik qilish niyitimu bolmisa; **24** bundaq ehwalda, jamaet shu qanun-hökümgerge asasen adem öltürgüchi bilen qan qisas alghuchi otturisida késim qilsun. **25** Jamaet tasadipyi adem öltürüp qoyghuchini qan qisas alghuchi kishining qolidin jezmen qutquzuwalsun; ular uni qéchip bériwalghan panahliq shehirige [aman-ésen] qayturup bersun; andin muqeddes may bilen mesihlen'gen bash kahin ölüp kettküche u shu sheherde tursun. **26** Lékin tasadipyliqtin adem öltürüp qoyghan

kishi eger qéchip bériwalghan panahliq shehirining tewesidin chiqip ketken bolsa, **27** shundaqla qan qisas alghuchi kishi uni panahliq shehirining pasillirining sirtida uchritip qélip öltürüwetken bolsa, undaqla qan qisas alghuchi qan töküsh gunahini tartmaydu; **28** chünki tasadipyiliqtin adem öltürüp qoyghan kishi eslide bash kahin ölüp ketküche panahliq shehiride turushi kérek idi; bash kahin ölüp ketkendin kéyin öz teweliki bolghan zémin'gha qaytip barsa bolidu. **29** — Bular siler turushluq hemme yerde ewladmu-ewlad qanun-belgilimiler bolsun. **30** Bashqa birsini öltürgen qatilni bolsa, birnechche guwahchining guwahliqidin kéyin andin öltürüşke bolidu; lékin peqet birla guwahchining guwahliqi bolsa, u uni öltürüşning sewebi bolmaydu. **31** Ölümge layiq gunah ötküzgenlerge, yeni qesten adem öltürgenler üchün siler héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar; undaq kishi jezmen öltürültüshi kérek. **32** Shuningdek panahliq sheherge qéchip bériwalghan kishi üchün bash kahin ölüp kétishtin ilgiri öz yéridge qaytip kéliwélishigha héchqandaq tölem pulini qet'iy qobul qilmanglar. **33** Shundaq qilsanglar, özünglar turghan zéminni bulghighan bolmaysiler, chünki qan zéminni bulghaydu; zéminda tökülgén qan'gha del shu qanni tökken kishining öz qénidin bashqa héchqandaq kafaret keltürüshke bolmaydu. **34** Özünglar olturghan zéminni, yeni Men Özüm makan qilghan zéminni bulghimanglar; chünki Men Perwerdigar Israillar arisida makan tutquchidurmen.

36 Yüsüp ewladlirining jemetliridin Manassehning newrisi, Makirning oghli Giléadning ewladlirining jemet bashliqliri Musa we Israillarning kattiliri bolghan emirlerning aldigha kélip mundaq dédi: — **2** «Perwerdigar ilgiri ghojamgha chek tashlap zéminni Israil xelqige miras qilip teqsim qilip bérishni buyrughan; ghojammu Perwerdigarning qérindishimiz Zelofihadning mirasini uning qizlirigha teqsim qilip bérish toghrisidiki buyruqinimu alghan. **3** Lékin, ular Israillarning bashqa qebilisidikilerge yatlıq bolup ketse, ularning mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin chiqip ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; undaq bolghanda biz chek tashlap érishken miras tügeydu. **4** Israillarning «azadlıq yili» kelgende ularning mirasi ularning erlirining qebilisining mirasigha qoshulup kétidu; bundaq bolghanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning mirasidin élip kétildi». **5** Musa

Perwerdigarning sözi boyiche Israillargha söz qilip mundaq emr qilip: — Yüsüp qebilisidikiler toghra éytidu. **6** Zelofihadning qizliri toghrisida Perwerdigarning buyrughini mundaq: «Ular özliri xalighan erge yatlıq bolsa boluwéridu, lékin öz jemeti, öz ata qebilisidin bolghan birige yatlıq bolushi kérek. **7** Shundaq bolghanda Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip ketmeydu; Israillarning herbiri öz ata-bowilirining qebilisining mirasini ching tutup qoyup bermesliki kérek. **8** Israillarning herbiri öz ata-bowilirining mirasini igilesh üchün Israil qebililiridin mirasqa warisliq qilghan herbir qiz-ayal öz ata-bowilirining qebilisidin bolghan birsige yatlıq bolushi kérek. **9** Mushundaq bolghanda, Israillarning mirasi bir qebilidin yene bir qebilige yötkilip ketmeydu; chünki Israil qebililiri öz mirasini qolidin bermesliki kérek, — dédi. **10** Perwerdigar Musagha qandaq emr qilghan bolsa, Zelofihadning qizlirimu shundaq qildi. **11** Zelofihadning qizliridin Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milkah we Noahlar öz taghilirining oghullirigha yatlıq boldi. **12** Ular Yüsüpnинг oghli Manassehning ewladlirining jemetidikilerge yatlıq boldi; ularning mirasi yenila atisining qebilisi ichide qaldi. **13** Bular Perwerdigar Yérixoning udulida, Iordan deryasining boyidiki Moab tüzlenglikliride Musaning wasitisi bilen Israillargha buyrughan emrler we hökümlerdur.

Qanun sherhi

1 Töwende xatirilen'gini Musaning Iordan deryasining sherqiy teripidiki Paran bilen Tofel, Laban, Hazirot, Di-Zahabning otturisida, yeni Sufning udulidiki chöl-tüzlenglikte, pütkül Israilgha éytqan sözliridur: — **2** Horeb téghidin chiqip, Séir téghining yoli bilen Qadesh-barnéagha barghuche jemiy on bir künlük yol idi. **3** Halbuki, Musa bu barlıq sözlerni Perwerdigarning ularni dep özige tapilighini boyiche Israillarga éytqan waqtı qiriqinchi yili, on birinchi ayning birinchi küni boldi; **4** bu waqt Musa Heshbonni paytext qilghan Amoriylarning padishahi Sihonni we Ashtarot we Edreyni paytext qilghan Bashanning padishahi Ogni meghlup qilghandin kénykini mezgil idi. **5** Shuning bilen Iordan deryasining sherqiy teripidiki Moab zéminida Musa [peyghember] bu qanun-telimni shershleske bashlap, mundaq dédi: — **6** «Perwerdigar Xudayimiz Horeb téghida bizge söz qilip: — «Silerning mushu tagh etrapida turghan waqtinglar yéterlik boldi; **7** emdi burulup seperge atlinip, Amoriylar turuwatqan égizlikke we uningha yéqin bolghan barlıq jaylarga, jümlidin Arabah tüzlenglikige, taghliqlarga, oymanliqqa, jenubqa, déngiz boyliriga, ulugh derya, yeni Efrat deryasighiche Qanaaniylarning zéminigha hem Liwan zéminigha béringlar. **8** Mana, Men shu zéminni silerning aldinglarga qoydum; kiringlar, Perwerdigar ata-bowliringlarga, yeni Ibrahim, Ishaq, Yaqup we ularning ewladliriga: «Silerge bérinen» dep qesem qilghan zéminni igilenglar» — dégenidi. **9** Shunga Men shu chaghda silerge: — «Men yüküglarni yalghuz kötürelmeymen. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerni köpeytti; mana, bugün siler asmandiki yultuzlardek nurghunsiler. **11** Ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar derweqe silerni hazirqidin yene ming hesse köpeytkey, shundaqla wede qilghinidek silerge bext-beriket ata qilghay! **12** Lékin men özüm yalghuz qandaqmu silerning jalaliringlarni, yüküglarni we talash-tartishinglarni kötüreleymen? **13** Özünglar üçün herqaysi qebililiringlardin danishmen, yorutulghan mötiwerlerni tallanglar, men ularni üstünglerge yolbashchi qilimen» — dédim. **14** Siler bolsanglar manga: — «Séning éytqining yaxshi gep boldi», dédinglar. **15** Shuning bilen men qebililiringlardin munewwer ademlerni, yeni danishmen hem mötiwer

ademlerni tallap, üstünglerge yolbashchi qilip, mingbéshi, yüzbéshi, ellikbéshi we onbéshi qilip teyinlep, qebililiringlar üçün herxil emellerni tutushqa tiklidim. **16** Shu chaghda men aranglardiki soraqchilargha: «Qérindashliringlar arisidiki erz-dewalarni soranglar, qérindash bilen qérindashning otturisida we puqraying bilen qoshna olturghan yaqa yurtluqlar otturisida adil höküm chiqiringlar; **17** höküm chiqarghanda héchqandaq kishining yüz-xatirisini qilmanglar; meyli kichik bolsun, chong bolsun siler hemmisiningla ishlirini soranglar. Siler insanlarning sólitidin qorqmaslıqinglar kérek, chünki mushu höküm chiqirish ishi Xudagha tewe ishtur. Silerge tes chüshidighan ish bolsa, méning aldimgha élip kélinglar, men uni anglaymen» — dédim. **18** Eyni chaghda men qilishqa kérek bolghan barlıq ishlar toghruluq tapilighanmen. **19** Biz Perwerdigar Xudayimiz bizge buyrughandek Horebtin chiqip, Amoriylarning taghliqiga barduq we siler shu yoldiki bipayan, dehshetlik chölni kördunglar; biz uning hemmisidin ötüp, Qadesh-Barnéagha kelduq. **20** We men silerge: — «Siler Perwerdigar Xudayimiz bizge ata qilidighan, Amoriylarning téghigha yétip kelduq. **21** Mana, Perwerdigar Xudayinglar bu zéminni aldinglarga qoydi; ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar silerge éytqandek, shu yerge chiqip uni igilenglar; qorqmanglar, héch hoduqmanglar» — dédim. **22** Shuning bilen siler hemminglar yénimgha kélép manga: — «Biz zémin'gha kirishtin ilgiri aldin ademlerni eweteyli; ular biz üçün u yerni közitip, chiqishimiz kérek bolghan yol we biz uchraydighan sheherler toghruluq xewer yetküzsün» — dédinglar. **23** Bu ish nezirimge muwapiq körünüp, men aranglardin on ikki ademni, yeni herqaysi qebilidin bardin ademni tallidim. **24** Ular yolgha atlinip taghqa bérip, Eshkol jilghisigha chüshüp u yerni tekshürip körüshti. **25** Ular qollirigha shu zémindiki méwilerdin élip bizge keltürdi we melumat bérip: «Perwerdigar Xudayimiz bizge teqdim qilghan bu zémin yaxshidur» — dédi. **26** Halbuki, siler zémin'gha chiqishqa unimidinglar, Perwerdigar Xudayinglarning emrige qarshi chiqip Uninggħa asiyliq qildinglar **27** we öz chédiringlarda qaqshap: «Perwerdigar bizge öch bolghanlıqidin bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üçün Misir zéminidin chiqarghan. **28** Emdi biz nege bararmiz? Chünki qérindashlirimiz: «Shu yerdiki ademler bizdin chong hem égiz bir xelq iken;

ularning sheherliri intayin chong, sépilliri asman'gha taqishidiken; uning üstige biz shu yerde Anakiylarni bayqiduq», dep könglimizni parakende qiliwetti» — dédinglar. 29 Shunga men silerge: «Qorqmanglar, ularning aldida dekke-dükkige chüshmenglar; 30 silerning aldinglarda mangidighan Perwerdigar Xudayinglar Misir zéminida köz aldinglarda barliq qilghanliridek siler üchün jeng qilidu; 31 siler yene chöl-bayawandimu barliq mangghan yolliringlarda mushu yerge ýetip kelgüche insan öz oghlini quchiqida kötürginidek Perwerdigar Xudayinglarningmu silerni kötürginini kördunglar. 32 Shuningdek gerche U yene kéchide otta, kündüzde bulut ichide silerning aldinglarda méngip, bargah tikküdek yerlerni izdep tépish üchün yürgen bolsimu, bu ishta Perwerdigar Xudayinglarga ishenmidinglar. 34 Perwerdigar bu sözlerni qilghan awazinglarni anglap ghezeplinip: 35 «Bu rezil dewrdikilerdin héchbir adem herqandaq yol bilen Men ata-bowilirigha teqdim qilishni qesem qilghan bu yaxshi zéminni körgüchi bolmaydu! 36 Peqet Yefunnehning oghli Kaleb pütün qelbi bilen Perwerdigargha egeshkechke, shula zéminni körodu we u öz puti bilen kézip chiqqan barliq yerni uningha we uning balilirigha bériment» — dep qesem qildi. 37 Shu chaghda Perwerdigar silerning sewebinglardin mendinmu achchiqlandi we: «Senmu shu yerge kirgüchi bolmaysen. 38 Lékin aldingda xizmette turuwtqan Nunning oghli Yeshua kireleydu. Uni küchlendürgin, chünki u Israillarni uningha miras qilduridu. 39 Shuningdek silerning: «Ular [düshmenlarning] oljisi bolup qalidu» dégen kichik baliliringlar, yeni bügünkü künde yaxshi-yamanni perq ételmeydighan baliliringlar bolsa, kiridu; Men u yerni ulargha ata qilimen we ular uni igileydu. 40 Lékin siler bolsanglar, burulup Qizil Déngizgha baridighan yol bilen chöl-bayawani'gha qayttinglar» — dédi. 41 Shu chaghda siler manga jawab béríp: «Biz derweqe Perwerdigar aldida gunah sadir qilduq. Shuning üchün biz hazir Perwerdigar Xudayimiz bizge qilghan barliq emri boyiche jeng qilghili chiqimiz» — dédinglar. Shuning bilen silerning herbiringlar öz beshimchiliq qilip qoral-yaraqliringlarni ésip, taghqa chiqmaqchi boldunglar. 42 Lékin Perwerdigar manga: Ulargha: — «Chiqmanglar, jeng qilmanglar, chünki Men aranglarda emesmen; siler choqum düshmenliringlar aldida meghlup bolisiler», dégin, dédi. 43 Men silerge söz qildim, lékin siler qulaq

salmidinglar, belki Perwerdigarning sözige qarshi chiqip asiyliq qilip, öz beshimchiliq qilip taghqa chiqtinglar. 44 Lékin taghda turghan Amoriylar silerge qarshi atlinip, bir top herilerdek silerni taki Xormahgiche qoghalap, Séirda silerni qilichlap öltürdi. 45 Siler qaytip kélip Perwerdigar aldida yighazar kötürdünglar, emma Perwerdigar peryadinglarni anglimidi, ya uningha qulaq salmadi. 46 Shuning bilen siler Qadeshte nurghun künler turup qaldinglar — siler qanche künler shu yerde turdunglar!

2 Andin biz burulup, Perwerdigar manga éytqandek Qizil déngizgha baridighan yol bilen seperge atlanduq; biz nurghun künler Séir téghi etrapida aylinip yürduq. 2 Perwerdigar manga söz qilip: — 3 «Silerning mushu taghni aylinip turghan waqtinlar yéterlik boldi; emdi shimal terepke burulunglar. 4 Xelqqe: — Siler Séirda turuwtqan qérindishinglar Esawlarning chégrisidin ötidighan boldunglar; ular silerdin qorqidu, shunga bek éhtiyat qilip, 5 ulargha jeng qozghimanglar; chünki men silerge ularning zéminidin hetta tapanchiliq yernimu bermeymen; chünki Séir téghini Esawgha miras qilip berdim. 6 Siler ulargha pul tölep ozuq-tüllük sétiwélinglar, pul tölep su sétiwélinglar. 7 Chünki Perwerdigar Xudayinglar qolunglardiki barliq ejirni beriklep kelgen; U silerning bu bipayan chöl-bayawandin méngip ötüwatqininglarda hemmini bildi; Perwerdigar Xudayinglar bu qiriq yil siler bilen bille boldi; héch nersidin kem bolmidinglar» — dédi. 8 Shuning bilen biz Séirda turuwtqan qérindashlirimiz Esawlarning zéminidin we Arabah tüzlenglikidin, shundaqla Élat we Ézion-Geberdin ötüp, burulup Moabdiki chöl-bayawan yoli bilen mangduq. 9 Perwerdigar manga: «Moabiylarni aware qilmanglar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men ularning zéminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men Ar sheher-zéminini Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi 10 (Emiyler eslidi shu yerde turatti; ular Anakiylargha oxshash küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi. 11 Ular Anakiylardek «gigantlar» dep hésablinidu; lékin Moabiylar ularni «Emiyler» dep ataydu. 12 Séirda eslidi Horiylar turatti; lékin Esawlar Horiylarni zéminidin heydiwétip, ularni yoqitip ornigha olturnaqlashti — xuddi Israillar Menki Perwerdigar ulargha teqdim qilghan, ularning teweliki bolghan zémin'gha qilghiniga oxshash). 13 [Perwerdigar:] «Emdi hazır ornunglardan turup

Zered éqinidin ötüngler» dédi. Buni anglap biz Zered éqinidin öttuq. **14** Qadesh-Barnéadin ayrılıp Zered éqinidin ötküche bolghan künler ottuz sekkiz yil boldi; bu del xuddi Perwerdigar ulargha qesem qilghinidek, u dewrdiki jengchiler bargahtin pütünley yoqitilghuche bolghan arılıqtı waqit idi. **15** Derweqe Perwerdigarning qoli ularni bargahtin yoqitip tügetküche ularni halak qilishqa qarshi chiqqanidi. **16** We shundaq boldiki, shu jengchiler ölüp xelq arisidin pütünley tügigendin kényin, **17** Perwerdigar manga söz qilip: — **18** «Siler bügün Moabning, yeni Arning chégrisidin ötisiler. **19** Shuning bilen siler Ammoniyargha yéqin kéisiler; emma ularni aware qilmanglar yaki ulargha jeng qozghimanglar; chünki Men Ammoniyarning zéminini silerge miras qilip bermeymen; chünki Men uni Lutning ewladlirigha miras qilip berdim» — dédi. **20** (bu zéminmu «gigantlarning zémini» hésablinidu; chünki ilgiri gigantlar shu yerde turghanidi; Ammoniyalar ularni «Zamzumlar» dep ataydu. **21** Ular Anakiylargha oxshash küchlük, sani köp, égiz boyluq bir xelq idi. Perwerdigar ularni [Ammoniyarning] aldida yoqitishi bilen [Ammoniyalar] ularni zéminidin mehrum qilip, ularning ornigha olturaqlashqanidi. **22** Perwerdigar Séirda turghan Esawlar üchünmu oxshash ish qildi, ularning aldidin Horiylarni yoqatti; shuning bilen Esawlar ularni zéminidin mehrum qilip, bügün'ge qeder ularning ornigha olturaqlashqanidi. **23** We Gaza shehirigiche kent-qishlaqlarda olturaqlashqan awwiylarni bolsa, Kaftordin chiqqan Kaftoriylar yoqitip, ularning ornigha olturaqlashtı). **24** — «Emdi ornunglardin qozghilinglar, sepiringlarga chiqinglar; Arnon deryasidin ötünglar; mana, Men Heshbonning padishahı Amoriy Sihonni we uning zémininimu qolunglarga tapshurdum; ishni bashlanglar, zéminni igileske, uning bilen jeng qilishqa chiqinglar; **25** Men bügündin bashlap silerning qorqunchunglar we wehshitinglarni pütkül asman astidiki xelqler üstige chüshürimen; ular silerning xewiringlarni anglap silerning tüpeylinglardin titrep dekke-dükkige chüshidu». **26** Shu chaghda men Heshbonning padishahı Sihon'gha Kedemot chölidin elchilerni ewetip, tinchliq salimi yollap: — **27** «Bizning zéminingdin ötüşhimizge yol qoyghaysen; onggha, solgha burulmay, peqetla yoldin chiqmay mangimiz. **28** Sen manga ozuq-tüllükni pulgha sétip bérisen, suni pulgha sétip bérisen; biz peqetla piyade méngip

ötimiz, xalas. **29** Séirda turuwatqan Esawlar, Arda turuwatqan Moabiylar bizge muamile qilghandek senmu biz Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayimiz bizge teqdim qilidighan zémin'gha kirgüche shundaq muamile qilghaysen» — dédim. **30** Lékin Heshbonning padishahı Sihonning bizning u yerdin ötüşhimizge yol qoyghusi yoq idi; chünki Perwerdigar Xudayinglar uni silerning qolunglarga tapshurush üçhün uning roh-qelbini qattiq, könglini jahil qiliwetken (bügünki ehwal derweqe shundaq). **31** Perwerdigar manga: «Mana, Men aldinglarda Sihonni we uning zéminini silerge tapshurushqa bashlidim; ishni bashlanglar, uning zéminini igilesh üçhün uni ishghal qilishqa kirishinglar» — dédi. **32** Sihon derweqe özi we barliq xelqi biz bilen qarshilishish üçhün jeng qilishqa Yahazgha chiqti. **33** Lékin Perwerdigar Xudayimiz uni bizning aldimizda qolimizha tapshurdi; biz uning özini, oghullirini we barliq xelqini urup meghlup qilduq. **34** Shu chaghda biz uning barliq sheherlirini ishghal qilip ularni pütünley halak qilduq; ulardiki barliq erkek, qiz-ayal we balilarni birinimu qoymay yoqattuq; ulardin héchqaysisini tirik qoymiduq. **35** Biz peqet özlimiz üçhün charwa mallirini we ishghal qilghan sheherlerdin olja gheniyet alduq. **36** Arnon deryasi boyidiki Aroerdin we shu yerdiki jilghidiki sheherdin tartip Giléadqiche héchqandaq sheher bizge teng kélemdi; Perwerdigar Xudayimiz bizning aldimizda hemmisini meghlubiyetke uchratti. **37** Halbuki, siler Ammoniyarning zéminigha, chégrisi bolghan pütkül Yabbok wadisigha, taghdiki sheherlerge yaki Perwerdigar Xudayimiz bizge men'i qilghan herqaysi yerge yéqinlashmidinglar.

3 Andin biz burulup, Bashan'gha baridighan yol bilen chiqip mangduq; Bashanning padishahı Og we barliq xelqi bizge qarshi jeng qilishqa Edreyge chiqti. **2** Perwerdigar manga: «Uningdin qorqmighin; chünki Men uni, uning xelqi we zéminini qolunggha tapshurdum; Heshbonda turghan Amoriyarning padishahı Sihonni néme qilghan bolsa, unimu shundaq qilisen» — dédi. **3** Perwerdigar Xudayimiz derweqe Bashanning padishahı Ogni we barliq xelqini qolimizha tapshurdi; biz uninggħha hujum qilip ulardin héchkimni qaldurmay qirduq. **4** Shu waqitta biz uning barliq sheherlirini ishghal qilduq; biz uning sheherliridin igilimigen birsimu qalmidi. Bular Bashandiki Ognin padishahliqi, yeni

pütkül Argob rayoni bolup, jemiy atmish sheher idi. 5 Bu sheherlerning hemmisi égiz sépillard we baldaqlıq qowuqliri bilen mustehkem qilin'ghanidi; ulargha qarashliq yéza-kentler intayin köp idi. 6 Biz ularni Heshbonning padishahi Sihonni qilghinimizdek teltöküs yoqattuq — Barlıq sheherler, erler, ayal-balilarni qoymay hemmisini teltöküs yoqattuq. 7 Biz peqet özlirimiz üçhün barlıq charwa-mallarni we sheherlerdin olja gheniyimet alduq. 8 Shu chaghda biz Iordan deryasining sherk teripide turushluq Amoriylarning ikki padishahining qolidin zéminini, yeni Arnon deryasidin Hermon téghighiche bolghan zéminini tartiwalduq 9 (Hermon téghini Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Sénir» dep ataydu); 10 Biz yene tüzlengliktiki barlıq sheherler, pütkül Giléad we Bashan padishahi ogning padishahliqidiki Salikah we Edrey sheherlirigiche, Bashanning barlıq zéminini igiliduq 11 (shu chaghda gigantlarning qalduqidin peqet Bashanning padishahi Og qalghanidi; uning kariwiti tömürdin yasalghanidi; mana, u Ammoniyarning Rabbah shehiride saqliniwatmamdu? Uning uzunluqi toqquz gez, kengliki töt gez. «Gez» — adettiki ademning jeyniki ölchem qilin'ghan). 12 Biz shu chaghda igiligen zémin mundaq: — Arnon deryasi yénidiki Aroer shehirdin tartip, Giléad taghliqining yérimini we uningdiki sheherlerni Ruben we Gad qebilisidikilerge teqdim qildim; 13 Giléadning qalghan zémini we Og padishahning zémini bolghan pütkül Bashanni men Manassehning yérim qebilisige teqdim qildim (rütkül Argob rayoni, yeni pütkül Bashan «gigantlarning zémini» déyilidu. 14 Manassehning oghli Yair pütkül Argob rayonini, yeni Bashanni Geshuriylar we Maakatiylarning chégrisighiche igiligen we uni öz ismi bilen «Hawwot-Yair» dep atighan. Bugün'ge qeder u shundaq atalmaqta). 15 Giléadni bolsa men Makirgha teqdim qildim; 16 Rubendikiler we Gadtikilerge men Giléadtin Arnon deryasighiche (wadining otturisi chégra idi), shundaqla Ammoniyarning chégrasi bolghan Yabbok deryasighiche bolghan zéminni teqdim qildim; 17 yene Pisgah taghliqi astida yatqan Arabah tüzlengliki (taghliq tüzlenglikning sherkiy teripide) we Iordan deryasining Kinneret kölidin tartip Tuz déngizghiche bolghan qismini ulargha chégra qilip berdim. 18 Men shu chaghda silerge: — Perwerdigar Xudayinglar özünglarning teelluqatinglar bolsun dep igilishinglar üçhün bu zéminni silerge ata

qilghan; aranglardiki jengchiler jengge teyyarlinip qorallan'ghan halda qérindashliringlar bolghan Israillarning aldida deryadin ötünglar; 19 Peqet bala-chaqiliringlar we mal-charwiliringlar (mal-charwiliringlarning köplikini bilimen) men silerge teqsim qilghan sheherlerde qalsun; 20 Perwerdigar qérindashliringlarha silerning aram alghininglardek aram bergüche, ular Perwerdigar Xudayinglar Iordan deryasining u teripide ulargha teqdim qilghan zéminni igiligüche ular bilen birge [jeng qilinglar]; andin siler herbiringlar men silerge teqsim qilghan öz teelluqatinglarha qaytisiler» — dep tapilighanmen. 21 Shu chaghdimu men Yeshuagha: «Sen Perwerdigar Xudayinglarning mushu ikki padishahqa qilghanlirining hemmisini öz közüng bilen kördüng; Perwerdigar sen baridighan yerdiki padishahliqlarnimu shuningha oxhash qildi. 22 Siler ulardin qorqanglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar özi siler üçhün jeng qildi» — dep tapilighanmen. 23 Shu chaghda men Perwerdigardin ötüñüp: — 24 «I Reb Perwerdigar, Sen Öz qulungha Öz ulughluqung we küchlük qolungni ayan qilishqa kirishting; chünki meyli asmanlarda yaki zéminda bolsun Séning qilghanliringha we küch-qudritingge teng kelgüdek shundaq ilah barmu? 25 Sendin ötüñümenki, méni Iordan deryasidin ötüp, shu yerdiki yaxshi zéminni — Shu yaxshi taghliqni we Liwanni körişke nésip qilghaysen», — dédim. 26 Lékin Perwerdigar silerning sewebinglar tüpeylidin manga ghezeplinip iltijayimha qulaq salmidi, belki manga: «Boldi, bes! Bu ishni aldimda ikkinchi tilgha alghuchi bolma. 27 Sen Pisgahning choqqisiga chiqip beshingni kötürüp, öz közüng bilen meghribke, shimalgħha, jenubqa we meshriqqe tiklip qara; chünki sen mushu Iordan deryasidin ötmeysen. 28 Yeshuagha wezipini tapilighin, uni righbetlendürüp yüreklik qil; chünki u bu xelqning alldidin ötüp sen köridighan shu zémin'gha ularni ige qilghuzidu» — dédi. 29 Shuning bilen biz Beyt-Péorning udulidiki wadida turup qalduq.

4 — Emdi, i Israil, men silerge ögitidighan mushu belgilimlerge hem hökümlerge qulaq sélinglar; ulargha emel qilsanglar hayatlıq tapisiler we shundaqla ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge teqsim qilidighan zémin'gha kirip uni igleysiler. 2 Men silerge tapshuridighan Perwerdigar Xudayinglarning mushu emrlirige emel qilishinglar üçhün, men

silerge emr qilghan sözge héchnémini qoshmanglar hemde uningdin héchnémini chiqiriwetmenglar. **3** Siler öz közlirnglar bilen Perwerdigarning Baal-Péorning tüpeylidin qilghan ishlirini körgensiler; chünki Baal-Péorgha egeshkenlerning hemmisini Perwerdigar Xudayinglar aranglardin yoqatti; **4** Lékin Perwerdigar Xudayinglarga ching baghlan'ghanlardin herbiringlar bugün'ge qeder hayat turuwatisiler. **5** Mana, men Perwerdigar Xudayim manga emr qilghandek, kirip igileydighan zéminda turghanda ulargha emel qilsun dep silerge belgilime hem hökümlerni ögettik. **6** Siler ularni ching tutup emel qilinglar; chünki shundaq qilsanglar bu hökümlerning hemmisini anglighan xelqlerning köz aldida silerning dana we yorutulghan bir xelq ikenlikinglar ispatlinidi; ular derweqe: «Bu ulugh el derheqiqet dana hem yorutulghan bir xelq iken» — deydu. **7** Chünki Perwerdigar Xudayimizning bizning Uningga nida qilghan herbir tileklirimizde bizge yéqin turghinidek, özige yéqin turghan bir Xudasi bolghan bizge oxshash bashqa bir ulugh el barmu? **8** Men aldinglarga qoyghan mushu pütkül qanundikidek adil belgilimiler hem hökümlerge ige bolghan silerdek bashqa bir ulugh el barmu? **9** Öz közünglar bilen körgen ishlarni untumasliqinglar, hetta ömrünglarning barliq künliride qelbinglardin chiqarmasliqinglar üçün özünglarga éhtiyyat qilinglar we ixlasiq bilen qelbinglarni [ézishtin] saqlanglar; shuningdek siler körgininglarni baliliringlarga we baliliringlarning balilirigha yetküzunglar; **10** Siler Horeb téghida Perwerdigar Xudayinglarning aldida turghan künü Perwerdigar manga: «Xelqni Méning sözlirimni anglishi üçün yéningha yighqin; shuning bilen ular sözlirimni öginip, yer yüzdikli barliq künliride Mentin eyminidi we balilirigha ögitidu» — dégenidi. **11** Siler yéqin kélip taghning tüwide turdunglar; bu taghning oti asmanlarning baghrighiche köyüp yetti, hemde qarangghuluq, bulutlar we sür taghni qaplidi; **12** Perwerdigar otning otturisidin silerge sóz qildi; siler sözlerning sadasini anglidinlar, lékin héch shekilni körmidinglar; siler peqet bir awazni anglidinlar. **13** We U shu chaghda silerge emr qilghan ehdisini, yeni «on emr»ni ayan qildi we ularni ikki tash taxtay üstige pütti. **14** We shu chaghda Perwerdigar manga emr qilip, siler deryadin ötüp igileydighan zéminda ularni ulargha emel qilishinglar üçün

silerge belgilimiler hem hökümlerni ögitishni tapildi. **15** Özünglarga nahayiti éhtiyyat qilinglarki (chünki Perwerdigar Horeb téghida ot otturisidin silerge sóz qilghanda héchqandaq shekilni körmigensiler), **16** özünglarni bulghap, meyli erkek yaki ayal sürütide, meyli yer yüzdikli herqandaq haywan yaki asmanda uchidighan herqandaq qush bolsun, meyli yer yüzdikli herqandaq ömiliğuchi haywan yaki yer astidiki sulardiki herqandaq béliq bolsun, ularning sürütide héchqandaq shekil-qiyapettiki oyma butni özünglalar üçün yasimanglar, **19** yaki shuningdek, beshinglarni kötürtüp asmanlarga qarap, quyash, ay, yultuzlar, yeni pütkül samawi qoshunni körüp, könglünglar mayil bolup ulargha bash égip qulluqigha kirmenglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bularni pütkül asman astidiki barliq xelqler üçün orunlashturghan. **20** Lékin silerni bolsa Perwerdigar Öz mirasi bolghan bir xelq bolushunglar üçün «tömür tawlash xumdani»din, yeni Misirdin élip chiqti. **21** Lékin Perwerdigar silerning wejenglardin manga ghezeplinip, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras bolush üçün ata qilidighan yaxshi zémin toghrisida: — «Sen shu yerge kirishke Iordan deryasidin ötmeysen» dep qesem qildi. **22** Shunga men mushu zéminda ölüshüm muqerrer; Iordan deryasidin ötmeymen; biraq siler bolsanglar uningdin ötüp shu yaxshi zéminni igleysiler. **23** Perwerdigar Xudayinglarning siler bilen tüzgen ehdisini untumasliqinglar, shundaqla özünglars üçün Perwerdigar Xudayinglar silerge men'i qilghan oyma butni yaki herqandaq nersining shekil-qiyapitini yasimasliqinglar üçün özünglarga hézi bolunglar. **24** Chünki Perwerdigar Xudayinglar hemmini yutquchi bir ot, wapasizliqqa heset qilghuchi bir Xudadur. **25** Siler perzentler, perzentlarning perzentlirini körüp, zéminda uzaq waqit turghandin kéyin, birxil shekil-qiyapette bolghan oyma butni yasighan, shuningdek Perwerdigar Xudayinglarni renjitiq uning neziride rezil bolghanni qilip özünglarni bulghighan bolsanglar, **26** men asman-zéminni üstünglarga guwahchi bolushqa chaqirimen, siler Iordan deryasidin ötüp, igileydighan shu zémindin tézla pütünley yoq qilinisiler; silerning uningda yashighan künliringlar uzun bolmaydu, siler belki uningdin pütünley yoq qilinisiler. **27** Perwerdigar silerni barliq xelqler arisigha tarqitidu, Perwerdigarning silerni heydishi bilen siler shu

eller arisida kichik bir qalduq bolisiler. **28** Siler shu yerlerde turup yaghachtin yaki tashtin yasalghan, ne körelmeydighan, ne angliyalmaydighan, ne yémeydighan, ne puralmaydighan, peqet insanning qolining yasighini bolghan ilahlarning qulluqida bolisiler. **29** Siler shu yerlerde Perwerdigar Xudayinglarni izdeysiler; pütün qelbinglar we pütün jéninglar bilen uni izdisenglar, uni tapisiler. **30** Siler éghir azab-oqubet tartqininglarda, bu ishlarning hemmisi beshinglarga chüshkende, siler Perwerdigar Xudayinglarga yénip kéisiler we uning awazigha qulaq salisiler. **31** Chünki Perwerdigar Xudayinglar rehimdil bir Xudadur; U silerni tashliwetmeydu, ne halak qilmaydu, ne ata-bowliringlar bilen qesem ichip tüzgen ehdisini héch untumaydu. **32** Emdi, silerdin ilgiri, Xuda insanni yer yúzide yaratqan künidin tartip ötken künler toghruluq sürüshte qilinglar, shundaqla asmanlarning bir chétidin yene bir chétigiche sürüshte qilinglarki, mushuningha oxshash ulugh bir ish bolup baqqanmu? Uningha oxshash bir ishni anglap baqqanmu? **33** Silerge oxshash, Xudaning ot ichidin chiqqan awazini anglap tirik qalghan bashqa bir xelq barmu? **34** Perwerdigar Xudayinglar köz aldinglarda siler üchün Misir zéminida qilghanliridek, qiyin sinaqlar bilen, möjizilik alametler bilen, karametler bilen, urush bilen, küchlük qol hem uzitilghan bilek bilen we dehshetlik wehimiler bilen silerdin bashqa bir xelqni yat bir elning arisidin chiqirip Özige xas qilish üchün kélip urunup baqqanmu? **35** Perwerdigarla Xudadur, uningdin bashqa birsi yoqtur, dep bilishinglar üchün siler bu [ulugh] ishlarni körüşke moyesser qilin'ghansiler. **36** Silerge telim bérish üchün U asmanlardin silerge Öz awazini anglatti; U yer yúzide Özining ulugh otini körsetti; siler shu otning otturisidinmu uning awazini anglidinlar. **37** Uning üstige, ata-bowliringlarga baghlighan muhebbiti tüpeylidin hemde ularning kényki ewladlirini tallighanliqi üchün, U silerni Misirdin shexsen Özi zor qudrith bilen qutquzup chiqardi; **38** U shuningdek silerning aldinglardin özünglardin köp we küchlük bolghan ellerni zéminidin heydep, silermi uningha kirküzüp, uni bügünkü kündikidek silerge miras qilish üchünmu shundaq qilghandur. **39** Shunga bügün shuni bilip qoyunglarki we könglünglarni shuninggha bölünglarki, Perwerdigar yuqiridiki asmanlarda bolsun, astidiki yer-zéminda bolsun Xudadur;

Uningdin bashqa héchbiri yoqtur. **40** Shuningdek silerning we kényki balilar-ewladliringlarning ewhali yaxshi bolush üchün, Perwerdigar Xudayinglar silerge ata qilidighan zéminda künliringlarni uzun, hetta menggülük qilish üchün men bugünkü künde silerge tapilawatqan Uning belgilimiliri we emrlirini tutunglar». **41** Andin Musa Iordan deryasining sheriq teripide üch sheherni ayrip békitti; **42** meqsiti, héchqandaq öch-adawiti bolmay, tasadipiy qoshnisini öltürüp qoysa, öltürgen kishi shu yerlerge, yeni shu sheherlerdin birige qéchip bérip aman-ésen qélishtin ibaret idi. **43** Bu sheherler bolsa: — Rubenlerning zéminidin chöl-bayawandiki Bezer, Gadlarning zéminidin Giléadtiki Ramot, Manassehlerning zéminidin Bashandiki Golandin ibaret idi. **44** Musa Israillarning aldigha qoyghan qanun mana töwendikidek: — **45** (bular bolsa Israillar Misirdin chiqqanda Musa [peyghember] ulargha jakarlighan agah-guwahlar, belgilimiler hem hökümlerdur; **46** Musa we Israillar Misirdin chiqqanda Amoriylarning Heshbon shehiride turushluq padishahi Sihonni öltürgenidi; Musa bu emrlerni Sihonning zéminida, Iordan deryasining sheriq teripide, Beyt-Péorning udulidiki wadida Israillargha jakarlighan. **47** Shu chaghda Israillar [Sihonning] we Bashanning padishahi Ogning zéminini, yeni Iordan deryasining kün pétish teripidiki Amoriylarning ikki padishahining zémininimu igiligenidi; **48** ularning zémini Arnon deryasining qirghiqidiki Aroerdin tartip Sion (yeni Hermon) téghiche, **49** shundaqla Iordan deryasining sheriq teripidiki pütküllü Arabah tüzlengliki we Pisgah téghining baghrigha jaylashqan «Tüzlenglikti déngiz»ghiche idi).

5 Shuning bilen Musa pütküllü Israilni chaqirip ulargha mundaq dédi: — «I Israil, men bugün qulaqliringlarga anglitiwatqan bu belgilimilerge hem hökümlerge qulaq sélinglar, ularni ögininglar, ulargha emel qilishqa köngül bölünglar! **2** Perwerdigar Xudayimiz biz bilen Horeb téghida ehde tüzdi. **3** Bu ehdini Perwerdigar ata-bowlirimiz bilen tüzgen emes, belki biz bilen, yeni bugünkü künde tirik qalghan bizler bilen tüzdi. **4** Taghda ot ichide turup Perwerdigar siler bilen yüz turane sözleshkenidi **5** (shu chaghda silerge Perwerdigarning söz-kalamini jakarlash üchün men siler we Perwerdigarning otturisida turghanidim; siler otning aldida qorqup, taghqa chiqishni xalimidinglar). **6** U mundaq dédi: —

«Men séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqarghan Perwerdigaring Xudadurmen. 7 Séning Mendin bashqa héchqandaq ilahing bolmaydu. 8 Sen özüng üchün meyli yuqiridiki asmanda bolsun, meyli tòwendiki zéminda bolsun, yaki yer astidiki sularda bolsun, herqandaq nersining qiyapitidiki héchqandaq oyma shekilni yasima; 9 Sen bundaq nersilerge bash urma yaki ularning qulluqigha kirme. Chünki Menki Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Xudadurmen. Mendin nepretlen'genlerning qebihliklirini özlirige, oghullirigha, hetta newre-chewrilirigiche chüshürimen. 10 Emma Méni söyidghan we emrlirimni tutidighanlargha ming ewladighiche özgermes méhribanlıq körsitimen. 11 Perwerdigar Xudayingning namini qalaymiqan tilgha alma; chünki kimdekim namini qalaymiqan tilgha alsa, Perwerdigar uni gunahkar hésablimay qalmaydu. 12 Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek shabat künini muqeddes dep bilip tut, uningha emel qil. 13 Alte kün ishlep barliq ishliringni tügetkin; 14 lékin yettinchi küni Perwerdigar Xudayingha atalghan shabat künidur. Sen shu küni héchqandaq ish qilmaysen; meyli sen yaki oghlung bolsun, meyli qizing, meyli qulung, meyli dédiking, meyli buqang, meyli éshiking, meyli herqandaq bashqa ulighing, yaki sen bilen bir yerde turuwatqan musapir bolsun, héchqandaq ish qilmisun; shuning bilen qulung we dédiking sendek aram alalaydu. 15 Sen özüngning eslide Misir zéminida qul bolghanlıqningi, Perwerdigar Xudaying küchlük qoli we uzatqan biliki bilen séni shu yerdin chiqarghanlıqını ésingde tut; shu sewebtin Perwerdigar Xudaying sanga shabat künini tutushni emr qilghan. 16 Perwerdigar Xudaying sanga emr qilghandek ata-anangni hörmət qil. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga ata qilmaqchi bolghan zémində uzun ömür körisen, haling yaxshi bolidu. 17 Qatilliq qilma. 18 Hem zina qilma. 19 Hem oghrılıq qilma. 20 Hem qoshnang toghruluq yalghan guwahlıq berme. 21 Hem qoshnangning ayalini teme qilma we ne uning öyi, uning étizi, uning quli, ne uning dédiki, ne uning kalisi, ne uning éshikige yaki qoshnangning herqandaq bashqa nersisige köz qirıngni salma». 22 – bu sözləri Perwerdigar tagħda, ot, bulut we sürlük qarangħuluq ichidin küchlük awazi bilen silerning pütküll jamaitinglарha éytqan we ulargha héch bashqa [sözlerni] qoshmighan; u ularni ikki tash taxtaygha püttüp manga tapshurdi.

23 We shundaq boldiki, qarangħuluqtin chiqqan awazni anglıghininglarda we otluq tagħ köyginide siler, yeni qebile bashliqliringlar we aqsaqalliringlar yénimgha kéisip: — 24 «Mana, Perwerdigar Xudayimiz öz shan-sheripi we ulughluqini ayan qildi we biz uning awazini ot otturisidin angħidu, shuning bilen biz bugiñki künde Xuda insanlar bilen sözleşken bolsimu, ularning tirik qalghanlıqini kördueq. 25 Emdi biz jénimizha tewekkül qilishimizning néme hajiti? Chünki mushu dehshetlik ot bizni yutuwétidu. Eger biz Perwerdigar Xudayimizning awazini anglawersek ölüp kétimiz. 26 Chünki et igiliridin hayat igisi Xudanıg otning otturisidin sözligen awazini anglap, bizdek tirik turuwatqanlardın kim bar? 27 Sen özüng Perwerdigar Xudayimizha yéqinliship, uning sözligenlirining hemmisini anglıghin; andin Perwerdigar Xudayimiz sanga sözligenlirining hemmisini bizge éytip bérissen; shuning bilen biz uni anglap emel qilimiz» — dédinglar. 28 Perwerdigar silerning bu manga éytqan sözliringlarni anglap manga: «Bu xelqning sanga éytqan sözlirini anglidim; ularning barliq éytqan sözləri durustur. 29 Kashki ularda Mendin qorqup, emrlirimni izchil tutidighan bir qelb bolsidi, ularning hali we baliliringning hali menggüge yaxshi bolatti! 30 Sen bérüp ulargha: «Chédiringlər qayıtinglar» — dégin. 31 Sen bolsang yénimda turghin; Men séning ulargha öğitishing kerek bolghan emrler, belgilimiler we hökümlerning hemmisini sanga éytip bérinen; shuning bilen ular Men ulargha tewelik qilip bériddighan zéminda turup bulargha emel qilidighan bolidu. 32 Emdi Perwerdigar Xudayinglar silerge emr qilghandek qilishqa köngül bölängħar; uningdin ong we solgha taymanglar! 33 Perwerdigar Xudayinglar silerge emr qilghan barliq yollirida méngingħar; shundaq qilsangħar hayatlıq tépik, halingħar yaxshi bolidu we siler igidarchiliq qilidighan zéminda turup künliringħar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Perwerdigar manga siler [deryadin] ötüp igleydighan zéminda turghininglarda ulargha emel qilishinglar üchün silerge öğitishni tapilighan emrler, belgilimiler hem hökümlerdur: — 2 (shuning bilen siler, yeni sen özüng, oghlung we newreng barliq tirik künliringlarda Perwerdigar Xudayinglardin qorqup, men silerge tapilawatqan uning barliq belgilime we emrlirini tutisiler, shundaqla uzun künlerni körisiler. 3 Sen, i Israel, ularni anglap emel qilishqa köngül qoyungħar; shuning bilen

ata-bowliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge déginidek, süt bilen hesel éqip turidighan munbet zéminda turup, halinglar yaxshi bolidu we saninglar intayin köpiyidu): — 4 — Anglanglar, ey Israil: — Perwerdigar Xudayimiz, Perwerdigar bir birluktur; 5 sen Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing bilen, pütün jéning bilen we pütün kuchiung bilen söygin. 6 Men sanga bügiin tapilighan bu sözler qelbingde bolsun; 7 Sen ularni baliliringgħha singdürüp öget, meyli öyde olturghanda, yolda mangħħanda, ornungda yatqanda we ornungdin turuwatqanda her waqt ular toghru luq sözligin; 8 ularni qolungħha [esletme]-belge qilip téngiwal, peshanengħe qashqidek simwol qilip ornitiwal; 9 Sen ularni öyüngdiki keshekliringge we derwaziliringħha pütküzgin. 10 We Perwerdigar Xudaying séni qesem qilip ata-bowliringħha, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan zémimmi sanga ata qilish üchün séni uningħha bashlighanda, — özüng qurmighan ulugh we ésil sheherlerge, 11 özüng bisatliq qilmighan alliqachan ésil bisatliq qilin'ghan öylerge, özüng kolinighan, alliqachan kolan'ghan quduqlargħa, özüng tikmigen üzümzarlar we zeytunzarlargaħha tuyesser qilnishing bilen sen yep toyun'għandin keyin, 12 — eyni chaghda séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqargħan Perwerdigarni untuštin hézi bol. 13 Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqqin, ibaditide bolghin we qesem qilsang uning nami bilenla qesem ichkin. 14 Siler bashqa ilahlar, yeni etrapingdiki ellerning ilahhirini qet'iy izdimengħar; 15 Chünki aranglarda turuwatqan Perwerdigar Xudaying wapasizliqqa heset qilghuchi Tengridur. [Eger shundaq qilsang] Perwerdigar Xudayingning għezipi sanga qozghilip, U séni yer yuzidin yoqatmay qalmaydu. 16 Siler Perwerdigar Xudayinglarni Massaħta sinigħandek Uni sinimanglar. 17 Perwerdigar Xudayinglarning emrlirini, silerge tapilighan guwah-hökümliri we belgimilirini köngül qoyup tutunġar. 18 Perwerdigar Xudayinglarning neziride durus we yaxshi bolghanni qilingħar; shundaq qilghanda halinglar yaxshi bolidu we Perwerdigar ata-bowliringħargħa bérishke qesem qilghan zémin'għa kirip uni igileysiler, 19 shundaqla Perwerdigar wede qilghandek barliq dūshmenliringħarni aldingħardin heydep chiqiriwétilsiler. 20 Kelgħaside oghlun sendin: — «Perwerdigar Xudayimiz silerge tapilighan agħ-ġuwaħ, belgilime hem hökümler néme?» dep sorisa, 21 sen oħglungħha mundaq deyseñ:

«Biz eslide Misirda Pirewnning qulliri ikenmiz; biraq Perwerdigar bizni Misirdin küchlük bir qol bilen chiqargħan. 22 Perwerdigar köz aldımızda ulugh hem deħshetlik möjizilik alametler we karametlerni kōrsitip, Pirewnning üstige hem uning barliq aħlisidikilerning üstige chūshürdi; 23 U ata-bowlirimizgħha qesem ichip wede qilghan zémimmi bizge ata qilip, uningħha bizni bashlap kirishke shu yerdin yéteklep chiqargħan. 24 Perwerdigar bizge bu barliq belgilimilerni tutushni, Perwerdigar Xudayimizdin qorquħni tapilighan; U halimiznning daim yaxshi bolushi we bizning bügħukidek tirik saqlan'għandek, Uning panahida bolushimiz üchħun shundaq tapilighandur; 25 we Perwerdigar Xudayimizning aldida u bizge tapilighandek bu barliq emrlerge emel qilishqa köngül bōlsek bu biz üchħun heqqaniyliq bolidu».

7 Perwerdigar Xudaying séni hazir igileshke kétiwaqan zémin'għa bashlap kirgħiġġendin keyin, aldingdin köp yat el-milletlerni, yeni Hittiylar, Għirgħiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiyarni — sendin küchlük el-milletlerni heydwiw. 2 Emdi Perwerdigar Xudaying aldingda ularni qolungħha tapshurushi bilen sen ularħha hujum qilghiningda, sen ularni teltöküs yoqitħishing kék; ular bilen héch ehde tūzħiħingge we ularħha héch rehim qilħiġġingħha bolmaydu. 3 Séning ular bilen nikahlħiħiġingħha bolmaydu; sen qizingni ularning oghħallirigha bérishinggħim we ularning qizini oħglungħha ēl-ġib bérishinggħim bolmaydu; 4 chünki ular oħglungħni Manga egħijshtin ézqit turidu we shuning bilen oghħalliring bashqa ilahħargħa choqunidu; u chaghda Perwerdigarni għezipi silerge qozghilip, silerni tézla yoqitidu. 5 Sen ularħha shundaq muamile qilghink, ularning qurban'għallirini buzuwétingħar, but tūwrüklini chéqiwétingħar, asherah butlirini késiwétingħar we oyma butlirini ot bilen köydürüwétingħar; 6 chünki siler Perwerdigar Xudayinglargaħha pak-muqeddes bir xelqtursiler; Perwerdigar Xudayinglarsilerni yer yuzidiki barliq bashqa xelqlerdin üstün qilip, Özige xas bir xelq bolushqa talliwalħan. 7 Perwerdigarni silerge méħir chūshüp silerni talliwalħħini silerning bashqa xelqlerdin köp bolghaniqinqar üchħun emes, emeliyyet siler barliq xelqler arisida eng az idingħar, 8 Perwerdigarni silerni söyini sewebidin we ata-bowliringħar aldida bergen qesimige sadiq

bolghanliqi üçhün Perwerdigar silerni küchlük qol bilen qutquzup, hörlük bedili tölep «qulluq makani»din, yeni Misir padishahi Pirewnning qolidin chiqarghan. 9 Shunga siler Perwerdigar Xudayinglarning berheq Xuda, wediside turghuchi Tengri ikenlikini bilishinglar kérek; U Özini söylep, emrlirini tutqanlargha ming dewrgiche özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchidur; 10 lékin Özige öchmenlerning ishlirini öz beshigha ochuq-ashkare chüshürtüp, ularni yoqitidu; Özige öchmenlerning herbirige özi qilghan ishlirini ularning beshigha ochuq-ashkare qayturushqa hayal qilmaydu. 11 Siler Men bugün silerge tapilighan emr, belgilipler hem hökümlerle emel qilish üçhün ularni ching tutunglar. 12 Choqum shundaq boliduki, bu belgiliplerde qulaq sélip, köngül qoyup emel qilisanglar, Perwerdigar Xudayinglar ata-bowliringlarga qesem bilen wede qilghan ehde we méhirni silerge körsitip turidu; 13 Séni söylep beriketlep, ata-bowliringha qesem bilen sanga bérishke wede qilghan zéminda turghuzup köpeytidu; shu yerde perzentliringni, yertupriqingdiki mehsulatlarni, bughdiyingni, yéngi sharabingni, zeytun méyingni, kaliliringning neslini we qoyliringning qozilirini beriketlep köpeytidu. 14 Sen barliq ellerdin ziyade bext-beriket körisen; arangda, er-ayal yaki mal-charwang arisida héch tughmasliq bolmaydu; 15 Perwerdigar sendin barliq késellerni néri qildi we sen özüng körgen Misirdiki dehshetlik wabaldarin héchqaysisini üstüngge salmaydu, belki sanga öch bolghanlargha salidu. 16 Sen Perwerdigar sanga tapshurghan barliq xelqlerni yoqitishing kérek; sen ularni kögende, ulargha héch rehim qilmasliqing kérek, sen ularning ilahlirining qulluqigha kirmesliking kérek; eger shundaq qilsang, bu ish sanga qiltaq bolidu. 17 Eger sen könglüngde: «Bu eller mendin küchlük; men qaridaq qilip ularni zémindin qoghliwételeymen?» – déseng, 18 ulardin qorqma; Perwerdigar Xudayingning Pirewn hem barliq Misirliqlarni qandaq qilghanliqini esligin, 19 – yeni Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin chiqirish üçhün wasite qilghan, öz közüng bilen körgen dehshetlik höküm-sinaqlar, möjizilik alametler we karametler, küchlük qol we sozulghan bilekni mehkem ésingde tut; Perwerdigar sen qorquwatqan barliq xelqnimu shundaq qildi. 20 Uning üstige Perwerdigar Xudaying taki ularning sendin yoshrurun'ghan qalduqlari yoqitilghuche ularning arisigha sériq

herilerni ewetidu; 21 Sen ulardin qorqmasliqing kérek; chünki Perwerdigar Xudaying arangdidur; U ulugh we dehshetlik bir İlhdur. 22 Perwerdigar Xudaying shu elleni aldingdin peydinpey heydeydu; sen ularni biraqla yoqitiwételmeysen; biraqla yoqitiwetken teqdirdimu, daladiki haywanlar köpiyip, üstüngge basturup kélishi mumkin. 23 Lékin aldinggħha ilgħirilep mangħiiningda Perwerdigar Xudaying ularni qolungħha tapshuridu we ularni parakende qilip, yoqitilghu che dekked-dükkige salidu. 24 U ularning padishahlirini qolungħha tapshuridu, sen ularning namlirinimu asman astidin yoq qilisen; ularni yoqatquche héchbir adem aldingda turalmaydu. 25 Siler ularning oyma butini ot bilen köydürüwétingħar; köz qiringlarni shularning üstidiki altun-kümüşke salmangħar, ularni almangħar; bolmisa u silerge qiltaq bolidu; chünki u Perwerdigar Xudaying aldida yirgħinchlik bir nersidur. 26 Sen héchqandaq yirgħinchlik nersini öyüngge élip kelme; bolmisa sen uningħha oxhash lenetlik nerse bolup qalisen; sen uningdin qattiq yirgen, uningħha mutleq nepretlen; chünki u lenetlik bir nersidur.

8 Men silerge bugün tapilighan bu barliq emrlerge emel qilishqa köngül qoyunlar; shundaq qilghanda siler hayat bolisiler, köpiyisiler we Perwerdigar ata-bowliringlarga qesem qilip wede qilghan zémín'ħa kirip uni igileysiler. 2 Perwerdigar Xudaying séni töwen qilip, könglüngde néme barliqini, uning emrlirini tutidighan-tutmaydighanliqining biley dep séni sinash üçhün bu qiriq yil chöl-bayawanda yéteklichen yolni esligin. 3 Derweqe u séni töwen qilip, séni ach qoyup, sen eslide bilmeydighan, shundaqla ata-bowliring körüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan; U sanga insan peqet yémeklik bilenla emes, belki Perwerdigar Xudayingning aghzidin chiqqan barliq sözliri bilenmu yashaydighanliqini bildürüş üçhün shundaq qildi. 4 Bu qiriq yilda kiyim-kéchiking konirimidi, putung ishship ketmidi. 5 Sen shuni biliq qoyghink, adem öz oglini terbiyiligenek, Perwerdigar Xudaying séni terbiyileydu; 6 Shunga sen Uning yollirida méngip we Uningdin qorqup, Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutqin. 7 Chünki Perwerdigar Xudaying séni yaxshi bir zémín'ħa – ériq-éqinliri, bulaqliri we jilgħa-dönglerde urghup chiqidighan ulugh suliri bar bir zémín'ħa – 8 bughday we arpa, üzüm talliri, enjür derexliri we anarliri bar bir zémín'ħa, zeytun derexliri we

hesel bar bir zémin'gha, 9 — sen héchnémidin kemlik tartmay ozuqluq yeydighan bir zémin'gha — tashliri tömür, taghliridin mis kolaydighan bir zémin'gha ýeteklep kiridu; 10 sen shu yerde yep toyunisen we Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan shu yaxshi zémin üchün uninggha teshekkür-medhiye éytisen. 11 Men sanga bugün tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrliri, belgilimiliri hem hökümlirini tutmasliqtin, Uni untup qélishtin hézi bol; 12 bolmisa, sen yep toyun'ghandin kényin, ésil öylerni qurup ularda olturaqlashqandin kényin, 13 kala-qoy padiliring köpiyip, altun-kümüşhung, shundaqla séning barlıqing köpeygendin kényin, 14 könglüng meghrurlinip séni Misir zéminidin, yeni «qulluq makani»din chiqirip qutquzghan Perwerdigar Xudayingni untyses; 15 (U séni bipayan we dehshetlik chöl-bayawandin, yeni zeherlik yilanlar we chayanlar qaplap ketken, susirap qaghjirap ketken bir chöl-bayawandin ýeteklep chiqqan, shu yerde sanga chaqmaq téshidin su chiqirip bergen, 16 séni özini töwen tutsun dep sinap, sanga axir rahet-beriket körsitish üchün chöl-bayawanda ata-bowiliring körüp baqmighan «manna» bilen ozuqlandurghan) 17 — eger uni untusang, könglüngde: «Öz küküm, öz qolumning qudriti méni mushu döletke érishtürgen» déyishing mumkin. 18 Shunga Perwerdigar Xudayingning Özi séni döletke érishtürguchi qudretni bergüchi ikenlikini eslep, Uni ésingde tut; shuning bilen u ata-bowiliringha qesem qilip wede qilghan ehdini bugünkü kündikidek mehkem qilidu. 19 Eger sen Perwerdigar Xudayingni qachaniki untusang, bashqa ilahlargha egeshseng, ularning qulluqida bolup ulargha bash ursang, men silerge bugün shu agahni béreyki, shundaq boliduki, siler teltöküs halak bolisiler. 20 Perwerdigar köz aldinglarda yoqitiwatqan ellerdek silermu yoqitisiler; chünki siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmighansiler.

9 Angla, i Israïl! Sen bugün özüngdin chong we küchlük ellerge ige bolush üchün, sépilliri asman'gha taqishidighan chong sheherlerni iglesh üchün, Anakiylarni qoghlap chiqirish üchün Iordan deryasidin ötisen (sen ularni bilisen, ular toghruluq «kim Anakiylar aldida turalisun!» dep anglighansen). **3** Sen bugünkü künde shuni bilip qoyghinki, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Xudayingning Özidur, U yalmap yutquchi ottur; u mushu ellerni halak qilidu, aldingda ularni tézdin yiqitidu;

sen ularning tewelikini igilep, Perwerdigar sanga éytqandek ularni tézdin yoqitisen. **4** Perwerdigar ularni aldingdin heydigende sen könglüngde: «Heqqaniqliqim sewebidin Perwerdigar méni zéminni igilesh üchün uninggha ýeteklep kirdi» démigin; belki shu ellerner rezilliki tüpeylidin Perwerdigar séning aldingda ularni teelliqatidin mehrum qilidu. **5** Sen ularning zéminigha kirip uni igilishing séning heqqaniy bolghanliqingdin yaki könglüngning durusluqidin emes, belki bu ellerner rezillikidin we Perwerdigar ata-bowiliring Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa qesem qilghan sözige emel qilish üchünmu Perwerdigar Xudaying ularni séning aldingda teelliqatidin mehrum qilidu. **6** Emdi shuni bilip qoyghinki, Perwerdigar Xudaying bu yaxshi zéminni sanga miras qilghini séning heqqaniyliqingdin emes, chünki sen esli boyni qattiq bir xelqsen. **7** Emdi séning chöl-bayawanda Perwerdigar Xudayingni qandaq ghezeplendürgenlikingni ésingde tutqin — Uni untuma. Sen Misir zéminidin chiqqan kündin béri taki bu yerge kelgüche Perwerdigar qasiyliq qilip kelding. **8** Siler Horeb téghida Perwerdigar ghezeplendürgen we Perwerdigar silerge achchiqlinip, silerni halak qilmaqchi boldi. **9** Shu chaghda men tash taxtaylarni, yeni Perwerdigar siler bilen tüzgen ehde taxtaylirini tapshuruwélish üchün taghqa chiqqanidim; men taghda qiriq kéche-kündüz turdum (men ne tamaq yémidim, ne su ichmidim); **10** Shuning bilen Perwerdigar manga Öz barmiqi bilen pütken ikki taxtayni tapshurdi; ularda Perwerdigar taghda ot ichide silerge sözligén chaghda, jamaet yighilghan kuni éytqan barlıq sözler pütülgendidi. **11** We shundaq boldiki, qiriq kéche-kündüz ötüp, Perwerdigar manga ikki tash taxtay, yeni ehde taxtaylirini berdi. **12** We Perwerdigar manga: «Ornungdin turghin, mushu yerdin chüshkin; chünki sen Misirdin chiqarghan xelqing özlirini bulghidi; ular tézla Men ulargha tapilighan yoldin chetnep özlirige quyma bir butni yasidi» dédi. **13** Perwerdigar manga söz qilip: «Men bu xelqni körüp yettim; mana, u boyni qattiq bir xelqtur. **14** Méni tosma, Men ularni yoqitimen, ularning namini asmanning tégidin öchürüwétimen we shundaq qilip, séni ulardin chong we ulugh bir xelq qilimen» — dédi. **15** Men burulup, taghdin chüshtüm; tagh bolsa ot bilen yalqunlawatatti; ikki ehde taxtiyi ikki qolumda idi. **16** Men kördüm, mana siler Perwerdigar Xudayinglar aldida gunah

qilipsiler; siler özünglar üçün quyma bir mozayni yasapsiler; siler tézla Perwerdigar silerge tapilighan yoldin chetnep kétipsiler. **17** Men ikki taxtayni ikki qolumgha élip, chörüp tashlap, ularni köz aldinglarda chéqwettim. **18** Siler Perwerdigar ghezeplendürüp barlıq ötküzgen gunahinglar, yeni Perwerdigar ning neziride rezil bolghanni qilghininglar üçün, yene awwalqidek Perwerdigar alidda yiqlip, qırıq kéche-kündüz düüm yattim (men héch nerse yémidi, su ichmidim) **19** chünki men Perwerdigar ning silerni yoqitidighan qattiq ghezipi hem qehridin qorqtum. Perwerdigar shu chaghdimu méning tilikimni anglidi. **20** Perwerdigar Harundin ghezeplinip, unimu yoqatmaqchi boldi; men Harun üchünmu dua qildim. **21** Men silerning gunahinglarni, yene yasighan mozayni élip uni otta köydürdüüm we uni yanjip kukum-talqan qilip éziwettim; uning topisini élip taghdin chüshidighan ériq süyige chéchiwettim **22** (siler yene Taberah, Massah, Kibrot-Hattawahdimu Perwerdigar ghezeplendürdünglar. **23** Perwerdigar silerni Qadesh-Barnéadin [Qanaan'gha] mangdurmaqchi bolup silerge: «Chiqip, Men silerge teqdim qilghan zémimni igilenglar» — dégendifimu, siler Uning sözige qarshi chiqip asiyliq qildinglar, ne Uningha ishenmidinglar, ne awazigha héch qulaq salmidinglar. **24** Men silerni tonughan kündin tartip siler Perwerdigar Xudayinglarga asiyliq qilip keldinglar). **25** Shuning bilen men ashu chaghda Perwerdigar alidda özümni yerge étip yene qırıq kéche-kündüz düüm yattim; derweqe düüm yattim; chünki Perwerdigar silerge qarap «ularni yoqitimen» dégenidi. **26** Shunga men Perwerdigarha dua qilip: «I Reb Perwerdigar, Sen Öz ulughluqung arqılıq Özüng üçün hörlük bedili tölep sétiwalghan, Misirdin küchlük qolung bilen chiqarghan Öz xelqing bolghan mirasingni yoqatmighayen; **27** Öz qulliring İbrahim, Ishaq we Yaqupni ésingde tutqaysen; bu xelqning bashbashtaqlıqığha, ularning rezilliki yaki gunahığha qarimighayen; **28** bolmisa, sen bizni élip chiqqan shu zémindikiler: «Perwerdigar bu xelqni ulargha wede qilghan zémimni igileshke élip kirelmeydighanlıqı üçün we ulargha nepretlen'gini tüpeylidin ularni chöl-bayawanda yoqitishqa [Misirdin] chiqardi» — deydu. **29** Qandaqla bolmisun, ular zor küchüng we uzartılghan biliking bilen [Misirdin] chiqarghan xelqing we séning mirasingdur» — dédim.

10 Shu chaghda Perwerdigar manga: «Özüng üçün awwalqidek ikki tash taxtayni oyup chiqip, taghqa yéningha kel. Özüngge yaghachtin bir sanduq yasighin. **2** Men bu taxtaylarga sen chéqiwetken awwalqi taxtaylardiki sözlerni yazimen; sen ularni sanduqqa qoyisen» — dédi. **3** Shuning bilen men akatsiye yaghichidin bir sanduq yasidim, awwalqidek ikki tash taxtay oyup chiqtim; ikki taxtayni qolumda kötüüp taghqa chiqtim. **4** Perwerdigar eslide ot ichidin taghda jamaet yighilghan künde silerge éytqan shu on emrni awwalqi püttüktek taxtaylarga yazdi; Perwerdigar ularni manga tapshurdi. **5** Men burulup taghdin chüshüp taxtaylarni özüm yasighan sanduqqa qoydum; Perwerdigar manga tapilighinidek ular téxi uningda turmaqta. **6** Shu chaghda Israillar Beerot-Bene-Yaakandin Moserahqa yol élip mangdi; Harun shu yerde öldi we shu yerde depne qilindi; uning oghli Eliazar uning ornini bésip kahinliq qildi. **7** Israillar shu yerdin Gudgodahqa, andin Gudgodahtin Yotbatahqa seper qildi (Yotbatah ériq-éqini mol yerdur). **8** Shu chaghda Perwerdigar ehde sanduqını kötürüşke, Perwerdigar ning alidda xizmitide turup uning namida bext-beriket tileske Lawiy qebilisini özige tallap ayridi. We bugün'ge qeder shundaq boluwaitidu. **9** Shunga Lawiy qebilisining [Israil] qérindashlıri ichide nésiwisi yaki mirası yoqtur; Perwerdigar uningha éytqandek, Perwerdigar Özi uning mirasidur. **10** Men emdi awwalqi künlerdikidek qırıq kéche-kündüz Perwerdigar alidda taghda turdum; Perwerdigar shu chaghdimu tilikimge qulaq saldı; u silerni yoqatmidi. **11** Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, xelqni bashlap alidda yol alghin; shuning bilen ular Men ulargha teqdim qılıshqa ata-bowilirığha qesem qilip wede qilghan zémimni igilesh üçün uningha kirsun» — dédi. **12** Emdi, i Israil, Perwerdigar Xudaying sendin néme telep qılıdu? — Haling yaxshi bolsun dep méning bugün silerge mushu tapilighanlırımın bashqa nersini telep qılarımı? — Uning telep qilghini bolsa Perwerdigar Xudayingdin qorqup, Uning körsetken barlıq yollırıda méngip, Uni söylep, pütkül qelbing we pütkül jénинг bilen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolup, Perwerdigarning emrliri we belgilimilirini tutushtın ibaret emesmu? **14** Mana, asmanlar we asmanlarning asmini Perwerdigar Xudayingha mensuptur; yer yüzü we uningdiki hemme nersilermu Uningha mensuptur. **15** Halbuki, Perwerdigar peqet ata-bowiliringlardin söyünüp,

ularni söydi we shuning bilen bügünkidek barlıq eller arisidin ata-bowliringlarning keyinkı neslini, yeni silerni tallidi. 16 Shunga könglünglarni xetnlilik qilinglar, boynunglarni yene qattiq qilmanglar. 17 Chünki Perwerdigar Xudayinglar xudalarning Xudasi, reblerning Rebbi, ulugh Ilah, Qudretlik we Dehshetlik Bolghuchi, insanlarning yüz-xatirisini qilmighuchi, héchqandaq parini almighuchidur; 18 U yetim-yésir we tul xotunlarning dewasini soraydu, musapirni söyüp uningga yémek-ichmek we kiyim-kéchekni bergüchidur. 19 Shunga silermu musapirni söyüshünglar kérek; chünki silermu Misir zémindida musapir idinglar. 20 Sen Perwerdigar Xudayingdin qorqqin; sen Uning ibaditide bolghin, Uningha baghlan'ghin we [peqet] Uning namidila qesem ichkin. 21 U sen üçün öz köözüng bilen körgen bu ulugh we dehshetlik ishlarni qilghan; U sen medhiyileydighan, séning Xudayingdur; 22 ata-bowliring jemiy yetmish jan Misirgha chüshkenidi; we hazir Perwerdigar Xudaying séni asmandiki yultuzlardek köp qildi.

11 Emdi sen Perwerdigar Xudayingni söygin, Uning tapilighini, belgilimilirini, hökümlirini hem emrlirini izchil tutqin. 2 Shu ishlarni bügün ésinglarda tutunglar, chünki men Perwerdigar Xudayingning jaza-terbiysi, ulughluqi, küchlük qoli we uzartilghan bilikini, Misir zémindida Misir padishahi Pirewin'ge hem uning pütkül zémimi üstige körsetken möjizilik alametliri we qilghanlirini körmigen baliliringlarga sözlimeygen 4 (chünki ular [Perwerdigarning] Misirning qoshuni, ularning atliri, ularning jeng harwilirigha qilghan ishliri, yeni Qizil Dénigzning suliri bilen ularni gherq qilip, üzül-késil halak qilghanliqi, 5 Uning siler mushu yerge kelgüche silerge néme qilghanliqi, 6 Uning Rubenning ewladi, Éliabning oghulliri Datan we Abiramgha néme qilghanliqi, yeni pütün Israillar arisida yer yüzining aghzini qandaq échip ularni ailisidikiliri we chédirliri bilen qoshup barlıq teelluqatliri bilen yutuwetkenlikini körmigenidi); 7 [men belki silerge söz qilimen]; chünki silerning közliringlar Perwerdigar qilghan barlıq ulugh ishlarni kördi. 8 Emdi, men silerge bügün tapilighan barlıq emrlerni tutunglar; shundaq qilsanglar küchlinip, hazır ötüp igilimekchi bolghan zémín'gha kirip uni igileysiler 9 we Perwerdigar ata-bowliringlarga qesem qilip ulargha hem ewladlirigha bérishke wede qilghan zéminda, yeni süt bilen hesel ékip

turidighan munbet bir zéminda turup uzun ömür körisiler. 10 Chünki siler igileshke kirdighan shu zémín siler chiqqan Misir zémindidek emes; u yer bolsa, siler uningga uruq chachqandin keyin putunglar bilen sughirdighan köktatliqtek zémín idi; 11 biraq siler igileshke ötidighan shu zémín bolsa tagh-jilghiliri bolghan bir zémindur; u asmandiki yamghurdin su ichidu, 12 u Perwerdigar Xudaying Özi ezizleydighan bir zémindur; chünki Perwerdigar Xudayingning közliri yilning beshidin yilning axirighiche üzlüksiz uningga tikilidu. 13 Shundaq boliduki, siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, pütkül qelbinglar we pütkül jéninglar bilen uning ibaditide bolush üchün men silerge bugün tapilighan emrlerge köngül qoyup qulaq salsanglar, 14 U: «Men zémininglarga öz peslide yamghur, yeni deslepki we keyinkı yamghurlarni ata qilimen; shuning bilen ashliqliringlar, yéngi sharabinglar we zeytun méyinglarni yighalaysiler; 15 Men shundaqla mal-waranliring üchiün ot-chöp bérímen; sen yep-ichip toyunisen» — deydu. 16 Qelbinglar aldinip, bashqa ilahlarning qulluqigha kirip, ulargha choqunup ketmeslikinglar üçün özünglarga hézi bolunglar; 17 bolmisa, Perwerdigarning ghezipi silerge qozghilip, yamghur yaghmasliqi üçün asmanlarni étiwétip yamghur yaghdurmaydu, tupraq mehsulatlirini bermeydu we Perwerdigar silerge ata qilidighan munbet zémindin yoqitilisiler. 18 Siler méning bu sözlerimni qelbinglarga püküp jéninglarda saqlanglar, qolunglarga [esletme]-belge qilip téngiwélinglar, peshanenglerge qashqidek simwol qilip ornitiwélinglar; 19 Siler ularni baliliringlarga ögitisiler; öyde olturghininglarda, yolda méngiwatqininglarda, yatqininglarda we orundin qopqininglarda ular toghruluq sözlenglär; 20 Ularmı öyünglerdiki keshklerge we derwaziliringlarga pütüp qoyunglar. 21 Shuning bilen silerning Perwerdigar ata-bowliringlarga bérishke qesem qilip wede qilghan zéminda turidighan künliringlar we baliliringlarning künliri uzun bolidu, yer yüzidiki künliringlar asmanning künliridek bolidu. 22 Men bügünkü künde silerge tapilighan bu pütkül emrni ixlas bilen tutsanglar, yeni Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, uning barlıq yollırıda méngishinglar bilen uningga baghlansanglar, 23 undaqta Perwerdigar silerning köz aldinglarda bu barlıq ellerni zémindin mehrum qilip

heydeydu we siler özünglardin chong we küchlük ellerning teelluqatini igileysiler. **24** Tapininglar dessigen herbir jay silerningki bolidu; chégranglar chöl-bayawandin tartip, Liwan'ghiche we [Efrat] deryasidin Ottura Déngizghiche bolidu. **25** Héchkim aldinglarda turalmaydu; Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek, silerdin bolghan qorqunch we dehshetni siler dessigen barliq jaylar üstige salidu. **26** Mana, men bugün aldinglarga bext-beriket we lenetni qoyimen; **27** Men silerge bugün tapilighan Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaet qilsanglar, bext-beriket bolidu; **28** Perwerdigar Xudayinglarning emrlirige itaet qilmisanglar, belki siler tonumighan bashqa ilahlarga egiship, men bugün tapilighan yoldin chetnep ketsenglar, silerge lenet chüshidu. **29** Shundaq qilishinglar kerekki, Perwerdigar Xudayinglar silerni siler igileshke kirdighan zémin'gha élip krigendin kényin, bext-beriketni Gerizim téghi üstide we lenetni Ebal téghi üstide turup jakarlaysiler. **30** Bu [taghlar] Iordan deryasining qarshi teripide, Gilgalning udulidiki Arabah tüzlenglikide turuwatqan Qanaaniylarning zéminida, meghrib yolining arqisida, Morehtiki dub derexlirige yéqin yerde emesmu? **31** Chünki siler Perwerdigar Xudayinglar silerge teqdim qiliwatqan zéminni iglesh üchün uningga kirishke Iordan deryasidin ötisiler; siler derweqe uni igileysiler we uningga olturnaqlishisiler. **32** Siler men aldinglarga qoyghan bu barliq hökümler we belgilimilerge emel qilishqa köngül qoyunlar.

12 Ata-bowliringlarning Xudasi bolghan Perwerdigar silerning igilishinglarga bérídighan zéminda turghanda, yer yüzidiki barliq künliringlarda köngül qoyup tutushunglar kerek bolghan belgilimiler hem hökümler mana munulardur: — **2** Siler heydep chiqarghan ellerning égiz taghlar, döngler we herbir yéshil derex astidiki öz ilahlirining qulluqida bolghan ibadetgahlirini teltöküs yoqitishinglar kerek; **3** Ularning qurban'gahlirini buzunglar, but tüwrüklini chéqinglar we asherahlirini ot bilen köydürtüwétinglar; ilahlirining oyma mebudlirini késip tashlanglar; ularning isim-namlirinimu shu yerdin yoqitishinglar kerek. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarning xizmitide ulardek qilmanglar, **5** belki Perwerdigar Xudayinglar Öz namini tiklesh üchün barliq qebililiringlarning zéminliri arisidin tallighan, Öz turalghusi bolghan

jayni izdenglar, shu yerge kélinglar; **6** shu yerge siler köydtürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme hediyelerni, qesemge baghliq hediyelerni, ixtiyariy hediyelerni we qoy-kala padiliringlarning tunji balilirini ekilisiler; **7** Siler ailengdikiler bilen qoshulup shu yerde Perwerdigar Xudayinglarning aldida ziypet qilinglar, siler Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketligen qol emgikinglarning méwisdin shadlinisiler. **8** Siler biz bugün qilghinimizdek, yeni herbiringlar öz bilgininglarche qilghininglardek qilmasliqinglar kerek; **9** Chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan aramliq hem mirasqa téxi yétip kelmidinglar. **10** Biraq siler Iordan deryasidin ötüp, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bérídighan zémin'gha olturaqlashqandan kényin, shundaqla u silerni etrapinglardiki barliq düshmenliringlardin qutquzup aram bergendin kényin, siler tinch-aman turghanda, **11** shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyidighan bir jay bolidu; siler shu yerge köydtürme we inaqliq qatarliq qurbanliqinglarni, mehsulatliringlardin ondin biri bolghan öshrilerni, qolunglardiki kötürme hediyelerni we Perwerdigargha atap qesem qilghan ésil hediyelerni ekilisiler; **12** we Perwerdigar Xudayinglar aldida shadlinisiler, yeni siler, ughul-qizliringlar, qul-dédekiringlar we siler bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar (chünki ularning aranglarda héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoqtur) hemminglar shadlinisiler. **13** Sen köydtürme qurbanliqliringni ulul kelgen jaylarda qilmasliq üchün köngül qoyghin; **14** Peqet Perwerdigar hemme qebililiringning zéminliri arisidin tallighan jayda köydtürme qurbanliqliringni qil we shu jayda méning sanga barliq tapilighinimha emel qil. **15** Halbuki, sen köenglüng tartqiniche Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sheher-yéziliringda halal haywanlarni soyup (xuddi jeren yaki kéyik göshidin yégen'ge oxshash), gösh yéseng bolidu; meyli pak, meyli napak kishiler bolsun ularning göshini yése bolidu. **16** Siler peqet uni qéni bilen qoshup yémeslikinglar kerek; siler qénini su tökkendek yerge töküwtishinglar kerek. **17** Sen ashliqtin, yéngi sharabtin, zeytun méyidin ondin biri bolghan öshriliringni yaki kala-qoy padiliringning tunji balilirini, yaki qesemge baghliq hediyeliringni, ixtiyariy hediyeliringni yaki qolungdiki kötürme

hediyliringni sheher-yéziliringda yémesliking kerek; **18** belki bularni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda yéyishing kerek, yeni sen, oghlung, qizing, qul-dédiking we sen bilen bir yerde turuwatqan Lawiylar birge yéseng bolidu; we sen Perwerdigar Xudaying aldida emgikingning barliq méwisidin shadlinisen. **19** Özüngge hézi bolghinki, sen zéminda turghan barliq künliringde Lawiylardin waz kechmesliking kerek. **20** Perwerdigar Xudaying sanga wede qilghandek chégraliringni kéngeytkende, sen könglüng tartip: «gösh yeymen» déseng, sen könglüngning tartqiniche gösh yéseng bolidu. **21** Eger Perwerdigar Xudayinglar Öz namini qoyushqa tallaydighan jay sendin bek yiraq bolsa, sen Perwerdigar sanga teqdim qilghan kala-qoylardin élip soyisen; men sanga tapilighandek ularni soyisen we sheher-yéziliring ichide könglüng tartqiniche boghuzlap yeysen. **22** Jeren yaki kényik yégendek ularni yeysen; meyli pak meyli napak kishiler bolsun uning göshidin yése bolidu. **23** Peqet shuningdin hézi bolghinki, ularning génini yéme; chünki jan dégen qandidur; sen göshni jan bilen qoshup yémesliking kerek. **24** Sen qanni yémesliking kerek; belki uni suni yerge tökkendek yerge töküwtet. **25** Sen uni yémesliking kerek; shundaq qilsang haling we sendin kényinki baliliringning hali yaxshi bolidu; chünki sen Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilghan bolisen. **26** Biraq sendiki Perwerdigarqha atighan we qesemge baghliq nersilerni bolsa, sen ularni élip Perwerdigar tallaydighan jaygha apirisen; **27** sen [shu yerde] Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide köydürme qurbanliqliringni, gösh bilen génini sun'ghin; bashqa qurbanliqliringning qénimiu Perwerdigar Xudayingning qurban'gahi üstide quyghin we göshini yégin. **28** Men sanga tapilighan bu barliq sözlerge qulaq sélip köngül bölgün. Shundaq qilsang, Perwerdigar Xudayinglarning neziride yaxshi we durus bolghanni qilghan bolisen we öz haling we sendin kényinki ewladliringning hali yaxshi bolidu. **29** Perwerdigar Xudaying sen baridighan yerdiki ellerning zéminini igilishing üchün ularni séning aldingda yoqitidu. Shu chaghda, sen ularning zéminini igilep shu yerde turghiningda, **30** Shu eller aldingda yoqitilghandin kéyin, ularning izidin méngishqa éziqturulmasliqing üchün özüngge hézi bol we: — «Bu eller öz ilahlirining ibaditini, qandaq tutqan bolghiydi? Menmu shundaq qilip

baqaychu!» dep ularning ilahlirini héch izdime. **31** Sen Perwerdigar Xudayingning xizmitide bolghiningda qet'iy ularning yoli boyiche ish tutmasliqing kerek; chünki néme ish Perwerdigarqha yirginchlik bolsa, néme ish Uninggha nepretlik bolsa, ular öz ilahliri üchün shu ishlarni qilghan; ular hetta öz oghullirini we qizlirinimu ilahlirigha atap otta köydürüp kelgen. **32** Men silerge tapilighanliki emellerge emel qilishqa köngül bölunglar; uningha héch néme qoshmanglar, uningdin héch nersini chiqiriwetmenglar.

13 Eger aranglardin peyghember yaki chüsh körgüchi chiqip, silerge melum bir möjizilik alamet yaki karametni körsitip bérey dése **2** we u silerge aldin'ala dégen möjizilik alamet yaki karamet emelge ashurulsa, emma shuning bilen munasiwetlik «bashqa ilahlargha (yeni siler tonumighan ilahlargha) egisheyli» we «ularning qulluqida bolayli» dése, **3** shu peyghember yaki chüsh körgüchining sözlirige qulaq salmanglar; chünki shu tapta Perwerdigar Xudayinglar silerning uni, yeni Perwerdigar Xudayinglarni pütün qelbinglar we pütün jéninglar bilen sóyidighan-sóymeydighininglarni bilish üchün sinawatqan bolidu. **4** Siler Perwerdigar Xudayinglarga egiship méngishinglar kerek; siler Uningdin qorqunqlar, emrlirini tutunglar, Uning awazigha qulaq sélinglar; siler Uning xizmitide bolup Uninggha baghlininglar. **5** Shu peyghember yaki chüsh körgüchi bolsa ölümge mehkum qilinishi kerek; chünki u silerni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan, yeni «qulluq makani»din hörlük bedili tölep qutquzghan Perwerdigar Xudayinglarga asiyliq qilishni qutratti, shundaqla Perwerdigar Xudayinglar séni méngishqa emr qilghan yoldin éziqturushqa urundi; siler mushundaq rezillikni aranglardin yoqitishinglar kerek. **6** Qérindishing, meyli anangning oghli yaki öz oghlung yaki qizing, jan-jigiring bolghan ayaling yaki jan dostung astirtin séni azdurmaqchi bolup: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqigha kireyli» dése, yeni özüng yaki ata-bowliring héch tonumaydighan, etrapingdiki ellerning ilahliri bolsun, yéqin bolsun, yiraq bolsun, hetta yer yüzining bu chétida yaki u chétida bolsun, shularning qulluqigha kireyli dése, **8** undaqtı sen uninggha qoshulma yaki uninggha qulaq salma; sen uni héch ayima, uninggha rehim qilma we uning gunahini héch yosurma; **9** qandaqla bolmisun, uni öltürgin; uni öltürüşke tunji qol salghuchi sen bol, andin barliq xelqning qolliri egiship shundaq qilsun. **10**

U séni Misir zéminidin, «qulluq makani»din qutquzup chiqarghan Perwerdigar Xudayingni tashlashqa éziqturmaqchi boldi, shunga sen uni öltürüşüng, chalma-kések qilishing kérek; 11 Shuning bilen pütkül Israil anglaydu, qorqidu, shuningdin kényin yene shundaq rezil ishni aranglarda qilmaydu. 12 Eger Perwerdigar Xudaying olturaqlishishqa sanga teqdim qilghan melum bir sheherde: «Arimizdin bezi rezil ademler chiqip: «Barayli, bashqa ilahlarning qulluqida bolayli» dep siler héch tonumaydighan ilahlargha egishishke öz shehirdikilerni éziqturdi» dégen xewerni anglisang, 14 shu haman tekshürüp sürüshte qil; rast bolsa, derweqe bu yirginchlik ish aranglarda yüz bergenliki ispatlan'ghan bolsa, 15 undaqda sen shu sheherdikilerni qilich bilen öltürüp, bu sheherni we uning ichidiki barliq nersilerni, jümlidin malwaranlirini teltöküs halak qiliwet. 16 Uningdiki barliq oljini otturidiki chong meydan'gha yighip, shu sheherni barliq oljisi bilen qoshup Perwerdigar Xudayinggha atalghan köydürme qurbanlıqtek ot bilen köydürüwet; u menggüge xarabilik bolidu — qaytidin qurulmasliqi kérek. 17 Teltöküs halaketke béktilgen héchbir nerse qolunggha chaplashmisun; shundaq qilsang Perwerdigar ghezipidin yénip sanga rehim körsitudu; U sanga ichini aghritip, atabowiliringha qesem qilghanek séni köpeytidu. 18 Sen men bütigün tapilghan Perwerdigar Xudayingning barliq emrlirini tutup, uning neziride durus bolghanni qilish üchün awazigha qulaq salsang, haling shundaq yaxshi bolidu.

14 Siler Perwerdigar Xudayinglarning perzentliridursiler; ölgeler üchün bedininglarni héch kesmeslikinglar kérek we yaki manglay chéchinglarni qirip taqir qilmasliqinglar kérek; 2 chünki sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir xelqtursen; Perwerdigar yer yüzidiki barliq xelqler arisidin Özining alahide göhiri bolghan bir xelq bolushi üchün séni tallighandur. 3 Sen héchqandaq yirginchlik nersini yémesliking kérek. 4 Töwendikiler siler yéyishke bolidighan haywanlar: — kala, qoy, öchke; 5 kényik, jeren, bughä, yawa öchke, ahu, böken, yawa qoy, 6 shundaqla haywanlar ichide tuyaqliri pütünley achimaq (tuyaqliri pütünley yériq) hem köshigüchi haywanlarning herxilini yésenglar bolidu. 7 Lékin, köshigüchi yaki achimaq tuyaqliq haywanlardin töwendikilerni yémeslikinglar kérek: — Töge, toshqan

we sughur (chünki ular köshigüchi bolghini bilen tuyiqi achimaq emestur. Shunga ular silerge haram bolidu). 8 Choshqa bolsa tuyaqliri achimaq bolghini bilen köshimigini üchün silerge haram bolidu. Shundaq haywanlarning göshini yémeslikinglar kérek we hem ölüklirige tegmeslikinglar kérek. 9 Suda yashaydighan janiwarlardin töwendikilerni yéyishke bolidu: — sudiki janiwarlardin qaniti we qasiraqliri bolghanlarni yéyishke bolidu, 10 lékin qaniti we qasiraqliri bolmighanlarni yémeslikinglar kérek; ular silerge nisbeten haram bolidu. 11 Barliq halal qushlarni yésenglar bolidu; 12 biraq töwendiki uchar-qanatlarni yémeslikinglar kérek: yeni bürküt, tapqush-ghéchirlar, déngiz bürküti, 13 qarlıghach quyuqluq sar, lachin, qorultaz-tapqushlar we ularning xilliri, 14 hemme qagha-qozghunlar we ularning xilliri, 15 müşükyapilaq, tögiqush, chayka, sar we ularning xilliri, 16 huwqush, ibis, aq qu, 17 saqiyqush, béliq'algħuch, qarna, 18 leylek, turna we uning xilliri, höpüp bilen shepereng dégenler silerge haram sanalsun. 19 Herbir qanatlıq ömülgüchi hasharetler bolsa silerge nisbeten haram bolidu; ularni yémeslikinglar kérek. 20 Siler barliq halal qushlarni yésenglar bolidu. 21 Siler héchqandaq ölük janwari yémeslikinglar kérek; siler undaq nersini sheher-yézanglar ichide turuwaqtqan musapirlargha béringlar; ular uningdin yése bolidu yaki uni yat elliklerke sétiwetsimu bolidu; chünki sen Perwerdigar Xudayinggha atalghan muqeddes bir xelqtursen. Sen oghlaqni anisining sütide qaynitip pishursang bolmaydu. 22 Sen jezmen her yili étizdiki hemme tériqchiliq mehsulatliringning ondin birini ayrishing kérek; 23 sen shularni, yeni ashliqing, yéngi sharabing, zeytun méyining ondin birini Perwerdigar Xudayingning alidda, yeni U Öz namini qaldurushqa tallaydighan jayda ye, shundaqla kala-qoy padiliridin ayrlighan tunji balilirini shu yerde ye; shundaq qilsang Perwerdigar Xudayingdin daim qorquşnu öginisen. 24 We Perwerdigar Xudaying séni beriketligende, U Öz namini qaldurushqa tallighan shu jay sendin intayin yiraq bolup, mehsulatliringni shu yerge apiralmighudek bolsang, 25 sen shu chaghda uni pulgha sétip, pulni qolunggha téngip, Perwerdigar Xudaying tallighan jaygha barghin we 26 we könglüng néme tartsa, meyli kala, qoy, meysharab, muselles bolsun, yaki shuningdek könglüng tartqan herqandaq nersini shu pulgha alsang bolidu;

andin sen we öyündikiler shu yerde uningdin yep-ichip, Perwerdigar Xudaying aldida shad-xuram bolisiler. **27** Sheher-yéziliringda turuwatqan Lawiyarlarni untumasliqing kerek, chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq. **28** Her üch yilning axirida sen shu yıldiki mehsulatliringdin ondin birini öshre qilip chiqar; sen uni sheher-yéziliring ichide topla; **29** shuning bilen Lawiyarlarni (chünki aranglarda uning héchqandaq nésiwisi yaki mirasi yoq), musapir, yétim-yésirler we tul xotunlar kélép uningdin yep toyunsun; shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying qolungdiki barliq méwini beriketleydu.

15 Herbir yette yilning axirida sen bir «xalas qilish»ni jakarligin. **2** Bu «xalas qilish» mundaq bolidu: — barliq qerz igiliri qoshnisigha bergen qerzni kechürüm qilishi kerek; uni qoshnisidin yaki qérindishidin telep qilmasliqi kerek; chünki Perwerdigar aldida bir «xalas qilish» jakarlandi. **3** Chetelliqtin bolsa telep qilishqa bolidu; lékin qérindishingda bolghan qerzni kechürüm qilishing kerek. **4** Halbuki, aranglarda hajetmenler bolmaydu; chünki Perwerdigar Xudaying silerge miras bolush üchün igelishinglarga bérídighan shu zéminda turghiningda séni ziyyade beriketleydu; **5** Peqet siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men silerge bugün tapilighan bu pütün emrige emel qilishqa köngül bölsenglar shundaq bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Xudaying sanga wede qilgandek u séni beriketleydu; sen köp ellerge kapaletlik élip qerz bérisen, lékin ulardin qerz almaysen; sen köp eller üstige höküm sürisen, lékin ular üstüngdin höküm sürmeye. **7** Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zéminda sheher-yézanglar ichide turuwatqan qérindashliring arisidin kembeghel bir adem bolsa, sen uningha könglüngni qattiq qilma yaki hajiti chüshken qérindishingha qolungni yumuwalma; **8** sen belki séxiyliq bilen uningha qolungni ochuq qil we uningda néme kem bolsa choqum hajitidin chiqip uningha ötne béríp tur. **9** Könglüngde namrat qérindishingdin aghrinip: Yettinchi yil, yeni «xalas yili» yéqinlashti, dep rezil oyda bolushtin, uningha héch nerse bermesliktin hézi bol; shundaq bolup qalsa u séning toghrangda Perwerdigargha peryad kötürüshi bilen bu ish sanga gunah hésablinidu. **10** Sen choqum uningha séxiyliq bilen bergen; uningha berginingde könglüngde

narazi bolma; chünki bu ish üchün Perwerdigar Xudaying séni barliq ishliringda we qolungdiki barliq emgikingde beriketleydu. **11** Chünki kembegheller zémindin yoqap ketmeydu; shunga men sanga: «Sen séxiyliq bilen zémindiki qérindishingha, yeni séning namratliringha we hajetmenliringge qolungni achqin» — dep tapilidim. **12** Séning qérindishing, meyli ibraniy er yaki ibraniy ayal bolsun sanga sétilghan bolsa, u alte yil qulluqungda bolidu, andin yettinchi yilda sen uni özüngdin xalas qilip qoyuwet. **13** Uni qoyuwetkende quruq qol qoyuwetseng bolmaydu; **14** sen choqum qoyliringdin, xaminingdin we sharab kölchikingdin teqdim qilishing kerek; Perwerdigar Xudaying séni beriketligini boyiche sen uningha ber. **15** Séning eslide Misir zémindida qul bolghanlıqıngni, shuningdek Perwerdigar Xudaying séni hörtlük bedili tölep qutquzghanlıqını yadingda tut; shunga men bugün bu ishni sanga tapilidim. **16** Halbuki, shu qulung sanga: «men sendin ketmeyen» dése (chünki u séni we ailengdikilerni söyidu, séning bilen hali yaxshi bolidu) **17** — shu chaghda sen bigizni élip uning quliqini ishikte tesh. Shuning bilen u menggüge séning qulung bolidu. Shuningdek dédikinggimu shundaq muamile qilghin. **18** [Qulungni] yéningdin qoyuwétish sanga éghir kelmisun; chünki u qulluqungda alte yil bolghachqa, qimmiti medikarningkidin ikki hesse artuq bolidu; [uni qoyuwetseng] Perwerdigar Xudaying barliq ishliringda séni beriketleydu. **19** Kaliliring we qoyliring arisida tughulghan barliq tunji erkek mozay-qoziliringni Perwerdigar Xudayinggħha ata; kaliliringning tunjisini héchqandaq emgekke salma, qoyliringning tunjisini qirqima. **20** Sen we öyündikiler her yili shu mélingni Perwerdigar Xudaying aldida, Perwerdigar tallaydighan jayda yenglar. **21** Biraq [shu] haywanlarning bir yéri méyip bolsa, meyli u mejruh, kor yaki uningda herqandaq nuqsan bolsa, uni Perwerdigar Xudayinggħha qurbanliq qilmasliqing kerek. **22** Belki uni sheher-yézanglar ichide yéseng bolidu; kishiler meyli pak yaki napak bolsun, uni jeren yaki kékikni yégendek yése bolidu. **23** Peqet sen uning qénini yéme; qénini suni yerge tökkendek töküwet.

16 Abib éyini alahide ésingde tut we ötüp kétish héytini Perwerdigar Xudayinggħha atap tebrikligin; chünki Perwerdigar Xudaying séni Abib éyida Misirdin kéchide chiqargħan. **2** Sen «ötüp kétish héyt»ning mélini (meyli qoy yaki kala padisidin

bolsun) Perwerdigar Xudaying tallap békítidighan jayda uningha atap qurbanliq qilghin; 3 shundaqla sen héchqandaq boldurulghan nanni yémesliking kérek; sen uning bilen yette kün pétir nan, yeni «külpet néni»ni yéyishing kérek; chünki sen Misir zéminidin aldirashliqta chiqting; shuning bilen sen ömrüngning barliq künliride Misir zéminidin chiqqan shu künni yadingda tutqaysen. 4 Yette kün chégraliring ichide, öyunge héchqandaq échitqu tépilmisun; sen birinchi künni kechte qilghan qurbanliq göshlerni etigen'ge qaldurmasliqing kérek. 5 Sen ötüp kétish héyti qurbanliqini Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yéziliringning herqandiqa qilsang bolmaydu; 6 belki ötüp kétish héyti qurbanliqini sen Perwerdigar Xudaying Öz namini turghuzush üchün tallaydighan jaydila qil; uni kechqurun, kün pétish waqtida, yeni Misirdin chiqqandiki waqitqa oxshash waqitta qilisen. 7 Uni Perwerdigar Xudaying tallaydighan jayda pishurup yégin; andin etigende chédirliringha qaytsang bolidu. 8 Sen alte kün pétir nan yeysen; yettinchi künni Perwerdigar Xudaying aldida tentenilik sorun künni bolidu; sen héchqandaq ish-emgeq qilmaysen. 9 Andin yette heptini sanaysen; ashliqqa orghaq salghandin bashlap yette heptini sanashqa bashlaysen; 10 andin sen «heptiler héyti»ni Perwerdigar Xudaying aldida qolungdiki ixtiyariy hediye bilen ötküzisen; Perwerdigar Xudaying sanga beriketlinigine qarap uni ixtiyaren sunisen. 11 Shuning bilen sen Perwerdigar Xudaying aldida, U Öz namini turghuzushqa tallaydighan jayda shadlinisen; sen özüng, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sen bilen bir yerde turuwtqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yétim-yésirler we tul xotunlar shadlinisiler. 12 Sen shuning bilen eslide Misirda qul bolghanliqingni ésingge keltürüp, bu barliq belgilimilerni tutup emel qilghin. 13 Sen «kepiler héyti»ni yette kün ötküzisen; sen xaman we sharab kölchikingni yighqan chéghingda, oghlung, qizing, qulung, dédiking, sheher derwazisi ichide turidighan Lawiylar, musapirlar, yétim-yésirler we tul xotunlar shu héytta shadlinisiler. 15 Perwerdigar tallaydighan jayda sen yette kün Perwerdigar Xudaying aldida héyt ötküzisen; chünki Perwerdigar Xudaying barliq mehsulatliringda, qolung qilghan ishlarda séni beriketleydu we sen derweqe pütünley shadlinisen. 16 Yilda üch qétim, pétir nan héyti, heptiler héyti we kepiler héytida séning barliq erkeklliring Perwerdigar Xudaying aldida,

u tallaydighan jayda hazır bolushi kérek; ular Perwerdigar aldida quruq qol hazır bolsa bolmaydu; 17 belki Perwerdigar Xudayingning sanga teqdim qilghan berikiti boyiche herbiri qolidin kélische sunsun. 18 Xelqning üstidin adalet yürgüzüp adil höküm chiqirish üchün, sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan barliq sheher-yéziliring ichide herbir qebilide soraqchi we emeldarlarni békítishing kérek. 19 Adaletni burmilisang bolmaydu; ademlerge yüz-xatire qilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para bolsa aqilanilerning közlirini kor qilidu hem adillarning sözlirini burmilaydu. 20 Sen mutleq adaletni izdishing kérek; shundaq qilsang hayat körisen hemde Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zéminni igileysen. 21 Sen özüng üchün yasaydighan Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining etrapigha «asherah» buti qilinidighan héchqandaq derex tikmesliking kérek 22 we özüng üchün héchqandaq but tüwrüki tiklimesliking kérek; undaq nersiler Perwerdigar Xudayingha yirginchliktur.

17 Perwerdigar Xudayingha herqandaq nuqsani yaki bashqa kemchiliki bolghan kala yaki qoyni qurbanliq süpitide summasliqing kérek; chünki undaq qilish Perwerdigar Xudayingha yirginchliktur. 2 Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan sheher-yézang ichide er bolsun, ayal bolsun, birsining Perwerdigar Xudayingning aldida birer rezil ishni qilghanliqi — Uning ehdisige xilapliq qilghanliqi, bashqa ilahlargha (mesilen, Men sanga ibadet qilishqa men'i qilghan quyash, ay yaki pütkül samawi qoshun bolghan yultuzlargha), ibadet qilip ulargha bash urghanliqi bayqalsa, 4 — shundaq bir ishtin xewer tapqan yaki uni anglighan bolsang, undaqta sen estayidilliq bilen sürüştürgin; bu ish ispatlinip rast chiqsa, derweqe Israilda shundaq yirginchlik ish qilin'ghan bolsa, 5 sen shu rezil ishni qilghan er yaki ayalni derwaziliringha élip chiqip, shu er yaki ayalni ölümge mehkum qilip chalma-kések qilishing kérek. 6 Birsini ölümge mehkum qilish üchün ikki-üch guwahchining sözliri bolushi kérek. Birsini birla guwahchining sözi bilen öltürüşke bolmaydu. 7 Öltürülidighanda awwal guwahchilar qol salsun, andin barliq xelq qol salsun; shundaq qilsanglar siler rezillikni aranglardin heydiwétisiler. 8 Sheher-yézanglarda höküm chiqirishqa sanga tes kélidighan bir ish chiqsa, meyli xun dewasi, heqtelep dewasi yaki zorawanliq dewasida, herqandaq

talash-tartish bolsa ornunglardin turup Perwerdigar Xudaying tallaydighan jaygha béringlar. **9** Siler Lawiy kahinlarning we shu chaghda bolidighan soraqchi begning yénigha barisiler we ulardin höküm soraysiler; ular siler üçün höküm chiqiridu. **10** Siler Perwerdigar tallaydighan ashu yerde turghanlarning silerge tapshuridighan höküm sözi boyiche ijra qilisiler; ularning silerge körsetkinining hemmisige emel qilip köngül bölüshüngler kérék. **11** Siler ularning silerge körsetken qanun hökümi boyiche, chiqiridighan qarari boyiche qilisiler; ular silerge tapshuridighan sözdin ong ya solgha chetnep ketmenglar. **12** We bashbashtaqlıq qilip, Perwerdigar Xudayingning xizmiti üçün shu yerde turidighan kahin'gha yaki soraqchi begke qulaq salmigan kishi bolsa, shu adem ölümge mehkum bolidu; shuning bilen siler rezillikni Israildin heydep chiqirisiler. **13** Shundaqla, barliq xelq bularni anglap qorqidu we yene bashbashtaqlıq qilmaydu. **14** Sen Perwerdigar Xudaying sanga teqdim qilidighan zémin'gha kirip uni igiligende, shundaqla uningda turghanda: «Men etrapimdiki ellerningkidek özümge bir padishah tiklimekchimen» déseng, **15** shu chaghda sen özüngge peqet Perwerdigar Xudaying tallaydighinini tikleysen; üstüngge qérindash bolmigan chetellikni békítmesliking kérék. **16** [Padishah] bolsa özi üçün atlarni köpeytmesliki yaki atlarni köpeytimen dep xelqni Misirgha qayturmäsliqi kérék; chünki Perwerdigar silerge: «Siler shu yol bilen hergiz qaytmaslıqılar kérék» dégenidi. **17** Padishah köp ayallarni öz emrige almasliqi kérék; bolmisa uning köngli ézip kétishi mumkin. U özi üçün altunkümüşhni köpeytmesliki kérék. **18** Padishahlıq textige olturghinida u özi üçün Lawiy kahinlarning aldida mushu qanunni bir depterge köchürüp pütüshi kérék. **19** Shu depter uning yénida daimi bolushi we uni ömrining barliq künliride oqushi kérék; shundaqlıq qilsa u Perwerdigar Xudasidin qorqup, mushu qanunning sözliri we belgilimilirini tutup ulargha emel qilishni öginidu. **20** Shundaqla uning köngli qérindashliri aldida hakawurliship ketmeydu, bu emrlerdin ong ya solgha chetnep ketmeydu we shuningdek Israil arisida uning we oghullirining padishahlıq künliri köp bolidu.

18 Lawiy kahinlar we shuningdek barliq Lawiyilar qebilisining Israilda héchqandaq nésiwisi yaki mirasi bolmaydu; ular Perwerdigarha atap otta

sunulidighan qurbanliqlardin we [Perwerdigarning] mirasidin yéyishke bolidu, **2** Biraq ularning qérindashliri arisida héchqandaq mirasi bolmaydu; Perwerdigar éytqandek, U Özi ularning mirasidur. **3** Kahinlarning qurbanlıq qilidighan xelqtin alidighan ülüshi mundaq: — (meyli kala yaki qoy bolsun) qol, éngek göshi we üchey-qérini kahinlarga bérilidu. **4** Silerning ashliqinglardin, yéngi sharabinglardin we zeytun méyingleardin deslepki pishqan hosulni we qoyliringlardin deslepki qirqilghan yungni uninggha bérisiler; **5** chünki Perwerdigar Xudaying uni we uning ewladlirini Öz namida xizmitide daim turushqa barliq qebiliringlar ichidin talliwalghan. **6** Eger Lawiy bolghan bir adem püktül Israildiki herqandaq sheher-yézidin, yeni özi makanlashqan jaydin chiqip, Perwerdigar tallaydighan jaygha kelse **7** we shu yerde Perwerdigar aldida turghuchi barliq qérindashliriga oxshash Perwerdigar Xudasining namida xizmette turghan bolsa, **8** undaqa (meyli u atisidin qalghan mirasini sétiwetken yaki sétiwetmigen bolsun) uning yeydighan ülüshi qérindashliriningkidek bolushi kérék. **9** Sen Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zémin'gha kirgen chaghda, sen shu yerdiki ellerning yirginchlik adetlirini ögenmesliking kérék. **10** Aranglarda öz oghli yaki qızını ottin ötküzidighan, palchılıq, remchılık, epsaniyilik, jadugerlik **11** yaki demidichılık qilghuchi yaki jinkesh, séhirger yaki ögenlerdin yol sorighuchi héchqandaq kishi bolmisun; **12** chünki bundaq ishlarni qilidighan herqandaq kishi Perwerdigarha nepretlik bolidu; bu yirginchlik ishlar tüpeylidin Perwerdigar Xudaying shu ellerni aldinglardin heydep chiqiridu. **13** Sen Perwerdigar Xudaying aldida eyibsiz mukemmeli bolushung kérék; **14** chünki sen zémindin heydeydighan bu eller remchiler we palchilarha qulaq salidu; biraq Perwerdigar Xudaying séni undaqlıq qilishqa yol qoymaydu. **15** Perwerdigar Xudaying siler üçün aranglardin, qérindashliringlar arisidin manga oxshaydighan bir peyghember turghuzidu; siler uninggha qulaq sélinglar. **16** Bu siler Horeb téghida yighilghan künde Perwerdigar Xudayinglardin: «Perwerdigar Xudayimning awazini yene anglimayli, bu dehshetlik otni körmeyli, bolmisa ölüp kétimiz» dep telep qilghininglarga pütünley mas kéléidu. **17** Shu chaghda Perwerdigar manga: «Ularning manga dégen sözi yaxshi boldi. **18** Men ulargha qérindashliri arisidin sanga oxshaydighan bir peyghemberni

turghuzimen, Men Öz sözlirimni uning aghzigha salimen we u Men uninggha barliq tapilighinimni ulargha sözleydu. **19** We shundaq boliduki, u Méning namimda deydighan sözlirimge qulaq salmaydighan herqandaq kishi bolsa, Men uningdin hésab alimen. **20** Emma Méning namimda bashbashtaqliq qilip Men uninggha tapilimighan birer sözni sözlise yaki bashqa ilahlarning namida söz qilidighan peyghember bolsa, shu peyghember öltürülsun. **21** Eger sen könglüngde: «Perwerdigar qilmighan sözni qandaq perq étimiz» déseng, **22** bir peyghember Perwerdigarning namida söz qilghan bolsa we u besharet qilghan ish toghra chiqmisa yaki emelge ashurulmisa, undaqta bu söz Perwerdigardin chiqmighan; shu peyghember bashbashtaqliq bilen sözligem dep, uningdin qorqma.

19 Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan zémindiki taipilerni silerning aldinglardin tüzip tashlighan waqtida we siler shundaqla ularning sheherliri we öyliride turghininglarda, **2** siler shu chaghda Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan zéminda üch sheherni ayrim qilishinglar kerek; **3** shundaqla, adem öltürgen herbir kishi shu yerlerge, shu sheherlerning birige qéchip bériwalsun dep yol hazirlap, Perwerdigar Xudayinglar miras bolushqa silerge bérídighan zémimni üch rayon'ha bolisiler. **4** Tirik qélish üchün shu yerlerge qéchip bériwalghan, adem öltürgen kishi togruluq belgilime mundaq: — u qoshnisini tasadiyiplyiqtin urup öltürüp qoyghan, shundaqla eslide uninggha öch-adawiti bolmighan bolsa, shu yerge qéchip bériwalsu bolidu. **5** Mesilen, u qoshnisi bilen otun késishke orman'gha kirgen bolup, derexni késishke paltini kötürgende palta bésyi sépidin ajrap kétip qoshnisiga tékip kétip uni öltürüp qoysa, undaqta jawabkar kishi bu sheherlerdin birige qéchip bériwélip hayat qalidu; **6** bolmisa, qan qisasi alghuchi ghezipi qaynighanda adem öltürgen kishini qoghlaydu we yol uzun bolghachqa, uninggha yétishiwlip öltürüwétishi mumkin; emeliyette, u kishi ölümge layiq emes, chünki uning eslide qoshnisiga héchqandaq öch-adawiti yoq idi. **7** Shunga men silerge: «Özünglar shundaq üch sheherni ayrishtinglar kerek» dep emr qilimen. **8** Perwerdigar Xudayinglar ata-bowiliringlarga qesem qilghinidek chégrayinglarni kéngeytishni, ata-bowiliringlarga wede qilghan barliq zémimni silerge teqdim qilishni xalaydu; **9** siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüsh we uning yollirida daim méngish üchün men silerge bügün tapilighan

bu emrni tutsanglarla U shundaq qilidu, undaqta silermü özünglar üçün bu üch sheherdin bashqa yene üch sheherni qoshisiler. **10** We shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip teqdim qilidighan zémin arisida naheq qan tökülmeydu we shuningdek gedininglarga xun gunahı chüshmeydu. **11** Lékin birsi qoshnisiga öch-adawet tutqan bolsa, paylap turup uninggha hujum qilip, urup öltürüwetse we shu sheherlerdin birige qéchip bériwalghan bolsa, **12** undaqta uning öz shehiridiki aqsaqallar adem ewetip uni shu yerdin yandurup kélishi kerek, andin uni öltürülsun dep «qan qisasi alghuchi»ning qoligha tapshurushi kerek. **13** Sen uni héch ayimighin, shundaq qilghanda Israildin tökülgen gunahsiz qanning déghini tazilighan bolisiler; andin halinglar yaxshi bolidu. **14** Perwerdigar Xudaying sanga igilesh üchün teqdim qilidighan zéminda burunqilar miras yéringde békitken, qoshnangning pasil téshini yoktumesliking kerek. **15** Melum jinayet yaki gunah toghrisida birsige «U gunah qilghan» dep erz-shikayet qilishta yalghuz birla guwahchi bolsa kupaye qilmaydu, belki hemme ish ikki yaki üch guwahchining sözi bilen békitsilsun. **16** Birsi togruluq «palanchi-pokunchi gunah qilghan» dep erz qilidighan qara niyetlik bir guwahchi chiqsa, **17** dewaliship qalghan ikki adem Perwerdigarning aldida, shu künlerde bolidighan kahinlar we soraqchi begler aldida hazır bolsun; **18** soraqchi begler estayidilliq bilen tekshürsun; eger héliqi guwahchi yalghan guwahchi bolup, öz qérindishi togruluq yalghan guwahqli bergen bolsa, **19** undaqta, siler del u qérindishigha qilmaqchi bolghinidek uninghimu shundaq qilinglar. Shundaq qilsanglar rezillikni aranglardin yoqitisiler. **20** Qalghan xelqmu bu ishni anglaydu we qorqidu we shundaqla, aranglarda undaq rezil ishni yene qilmaydu. **21** Siler héch rehim qilmanglar; jan'gha jan, közge köz, chishqa chish, qolgha qol, putqa put élinsun.

20 Eger sen düshmenliringge jeng qilghili chiqip, at we jeng harwilirini, shundaqla özüngdin köp bolghan bir elni körseng, ulardin héch qorqma. Chünki séni Misir zéminidin chiqirip kelgen Perwerdigar Xudaying Özi sen bilen billidur. **2** Siler jengge chiqish aldida kahin özi aldigha chiqip xelqqe söz qilip **3** ulargha: Ey Israil, anglanglar! Siler bugün düshmenliringlar bilen soqushush aldida turuwatisiler. Köngülliringlar jür'etsiz bolmisun; qorqmanglar, titrimenglar, ularning sewebidin dekke-

dükkige chüshmenglar; 4 chünki Perwerdigar Xudaying Özi düshmenliringlar üstdin ghelibe qilishinglar üçün siler bille jengge chiqidu» — dep éytsun. 5 Shu chaghda emeldarlar xelqqe mundaq désun: — «Aranglarda bir yéngi öy sélip, uni [Xudagh] atimihan birsti barmu? Undaqtá u öz öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp kétip, bashqa kishi kélip uni [Xudagh] atishi mumkin. 6 Tek sélip üzümzar berpa qilip, téxi uning méwisi yémigen birkim barmu? Bar bolsa öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uning méwisi yéyishi mumkin. 7 Bir qiz bilen wedileshken bolup, téxi uni öz emrige almighan birkim bolsa, u öyige yénip ketsun, bolmisa u jengde ölüp ketse, bashqa kishi kélip uni özige xotunluqqa élishi mumkin». 8 Andin mensepdarlar xelqqe yene sözlep: «Qorqup ketken, jür’etsiz birkim barmu? U öyige yénip ketsun. Bolmisa qérindashlirining yürikimu uningkidek jasaretsiz bolup qélishi mumkin» dep éytsun. 9 Emeldarlar xelqqe shularni éytqandin kényin ular xelqning aldida yétekchilik qilishqa qoshunlarga serdarlarni tiklisun. 10 Siler hujum qilishqa melum bir sheherge yéqinlashqininglarda awwal uninggha sülhi toghrisida söz qilinglar. 11 Eger ular sülhini xalaymiz, dep jawab béríp öz derwazilirini silerge achsa, undaqtá uningda turuwtqan hemme xelq silerge békinqip qulluq hasharda bolidu. 12 Lékin siler bilen sülhi qilishqa unimay, belki siler bilen jeng qilmaqchi bolsa siler uni qorshanglar. 13 Perwerdigar Xudayinglar uni qolunglarga tapshurghanda uningdiki herbir erkekni qilichlap öltürünglar; 14 lékin ayallar bilen balılıri, kala bilen sheherdiki hemme nersini, yeni barlıq gheniyetni özünglarga olja qilip élinglar; Perwerdigar Xudayinglar öz düshmenliringlardin silerge élip bergen oljidin yep söyünisiler. 15 Silerdin yiraqta bolghan, [zémin’gha tewe bolmighan] ellerner sheherlirige shundaq qilinglar. 16 Lékin Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bérídighan zémindiki ellerner sheherlirini bolsa, ularning ichidiki tiniqi bar héch nersini tirik qoymay, 17 belki Perwerdigar Xudayinglar silerge buyrughandek hittiylar bilen Amoriylar, Qanaaniylar bilen Perizziyler, Hiwiylar bilen Yebusylarning hemmisini teltöküs yoqitishinglar kérek. 18 Bolmisa, ular öz ilahlirigha choqunushtiki hemme yirginchlik ishlirini silerge öğitip, Perwerdigar Xudayinglarga gunah qilidighan bolisiler. 19 Bir sheherni iglesh

üchün uzun waqt jeng qilip qorshap turushqa toghra kelse, uning etrapidiki derexlerni palta bilen késip weyran qilmanglar; chünki ularning méwisi yésenglar bolidu. Shunga ularni kesmenglar; chünki daladiki derexler qorshiwléish kérek bolghan ademmiidi? 20 Lékin siler méwilik derex emes dep bilgen derexlerni késip yoqitip, siler bilen soqushqan sheherni hujum qilip ghulitishqa shu derexlerdin istihkam-poteylerni yasisanglar bolidu.

21 Eger Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip igleshke bérídighan zéminda, dalada öltürülgén bir jeset tépilsa, emma uni öltürgen adem melum bolmisa, 2 aqsaqalliringlar bilen soraqchi begliringlar chiqip ölük tépilghan yer bilen etrapidiki sheherlerning ariliqini ölcisun; 3 öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherning aqsaqalliri bolsa ishqa sélinmighan, boyuntoroqmu sélinmighan inek tépíp kelsun; 4 shu sheherning aqsaqalliri inekni süyi toxtimay aqidighan, heydilip térlimighan bir jilghigha élip béríp, shu jilghining özide inekning boynini sunduruwetsun; 5 shu chaghda Lawiyning ewladliri bolghan kahinlar ularning qéshigha kelsun; chünki Perwerdigar Xudayinglar ularni Özining aldida xizmette bolup, Perwerdigarning namida bext-beriket tileske tallighandur. Herbir dewa we herbir tayaq jazasi ularning sözi boyiche késilsun. 6 Öltürülgüchining jesitige eng yéqin sheherdiki aqsaqallarning hemmisi shu jilghigha kélip, boyni sundurulghan inekning üstide turup, qollirini yuyup 7 guwahlıq béríp: «Qollirimiz bolsa bu qanni tökmidi, közlerimiz bu ishni körmidi; 8 ey Perwerdigar, Sen Özüng hörlük bedili tölep qutquzghan xelqing Israilni kechürgeyzen we naheq aqqan qanning gunahini Israil xelqingge artmighaysen» — désun; shundaq qilip bu qan gunahigha kafaret keltürülgén bolidu. 9 Siler shundaq qilip Perwerdigarning neziride toghra bolghanni qilip naheq tökülgén qanning gunahini özünglardin chiqiriwetken bolisiler. 10 Eger siler düshmenliringlar bilen jeng qilghili chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglarga bergech, ulardin esir alghan bolsanglar, 11 bu esirlerning arisida chiraylıq bir ayalni körüp, könglüng uningha chüshüp, uni emringge élishni xalisang, 12 undaqtá uni öyungge élip barghin; u chéchini chüshürüp, tırnaqlırını yasap, 13 esirlikte kiygen kiyimlirini sélip, öyungde olturup toluq bir ay ata-anisi üçün matem totsun; andin sen uning

qéshigha kirip uni özüngge ayal qilip uningha er bolsang bolidu. **14** Kéyin, egerde könglüng uningdin söyümisse, u qeyerni xalisa, barghili qoyushung kérek; uni pulgha satmighin we uningha dédektek muamile qilmighin, chünki sen uningha yéqinliq qilip uyat qilghansen. **15** Eger birsining ikki ayalı bolup ularning birige amraqlıq, yene birige öchlük qilghan bolsa we amraq we öch bolghan her ikkisidin oghul tughulghan bolsa, tunjisini öch ayalidin tapqan bolsa **16** undaqla u kishi oghullirigha barini miras üchün üleshtürüp bergen künide öch ayalining oghli, yeni uning tunji oghlining ornigha amraq ayalining oghlini tunji oghulluqqa qoyushqa bolmaydu. **17** U belki öch ayalining oghlini tunji oglum dep étirap qilsun; chünki bu uning kütch-quwwiti bar waqtidiki deslepki méwisdur; tunji oghulluq hoquqi uningki bolghachqa, atisi barlıq mal-mülükten uningha ikki ülülüş miras bersun. **18** Eger birsining bashbashtaq we itaetsiz oghli bolsa, u ne atisining sözige, ne anisining sözige qulaq salmay, hetta tayaq-terbiyimu kar qilmay, ularning gépini yenila anglimisa, **19** Uning atanisi uni tutup, sheherning derwazisigha élip bérüp, sheherning aqsaqallirining qéshigha keltürsun; **20** ular sheherning aqsaqallirigha erz qilip: — «Bu oglimiz bashbashtaqlıq we itaetsizlik qilip, sözimizni anglimay yürüdü; u nepsi yaman, sharabxor bolup qaldı» dep éytsun. **21** Shuning bilen sheherning hemme xelqi bir bolup uni chalma-kések qilip öltürüsün. Siler bu yol bilen özünglardın rezillikni chiqiriwétisiler; pütkül Israil bu ishni anglap qorqidighan bolidu. **22** Eger birsti ölüm jazasigha layiq gunah sadir qilip, öltürülgen bolsa we jesitini bir derexke ésip qoyghan bolsanglar, **23** ölüki kéchiche derexte qalmisun; qandaqla bolmisun, siler derexke ésilghuchini shu künde kömüwétinglar (chünki kimdekim [derexke] ésilghan bolsa, Xuda teripidin lenetke qaldurulgharı kishi hésablinidu). Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar silerge miras qilip bergen zéminni bulghimighan bolisiler.

22 Sen qérindishingning kalisi ya qoysi ézip ketkinini körtseng, chatiqing bolmay yürme; qandaqla bolmisun, uni qérindishingning qéshigha yetküzüp ber. **2** Egerde qérindishing sanga yéqin olturnısa we yaki igisini tonumisang, shu haywanni öz öyüngge élip kélép, qérindishing uni izdepl kelgütche özüng saqlap andin uningha tapshurup bergen. **3** Sen oxshashla uning yitken éshiki yaki kiyimlinimiu shundaq qil; shundaqla qérindishingning herqandaq

yitken nersisini tépiwalsang, unimu shundaq qilghin; sen özüngni bu ishtin qachurmighin. **4** Eger qérindishingning éshiki yaki kalisining yolda yiqilip chüshkinini körseng, sen bu ewaldin özüngni qachurmighin; qérindishingha yardestiship ulighini tartip turghuzghin. **5** Ayal kishi bolsa erlerning kiyimini kiymisun; shuningha oxshashla er kishi ayal kishining kiyimini kiymisun; chünki kimki shundaq qilsa, Perwerdigar Xudayingning aldida yirginçilik bolidu. **6** Eger sen yolda kétiwétip, bir derexte yaki yerde baliliri yaki tuxumliri bolghan qushning uwisigha uchrisang, anisi tuxum yaki balilirini bésip yatqan bolsa, ana-balilirini biraqla almighin; **7** héch bolmighanda sen anisini qoyuwétip, balilirinila alsang bolidu; shundaq qilsang sanga yaxshi bolup uzun ömür körisen. **8** Yéngi bir öy salsang, ögzengge bir tosma tam yasighin; bolmisa birsi uningdin yiqilip chüshse, özüngge qan tökülüsh gunahini keltürüşüng mumkin. **9** Öz üzümzarlıqinggħa ikki xil uruq chachmighin; bolmisa térighiningning hemmisi we üzümzarlıqning mehsulatlıri bulghan'ghan hésablinidu. **10** Sen kala bilen éshekni birge qoshup yer heydimigin. **11** Yung we kanaptin ibaret ikki xil yiptin toqlolghan kiyimni kiymigin. **12** Sen yépin'ghan tonungning töt burjikige pöpük qoyghin. **13** Eger biri xotun élip uningha yéqinchiliq qilghandin kétin uningha öch bolup, **14** Uning yaman gépini qilip, uningha betnam chaplap, erz qilip: «Men bu xotunni aldim, lékin uningha yéqinchiliq qilsam uning qiz emeslikini bildim» dése, **15** undaqla qizning ata-anisi qizning paklıq ispatini élip sheher derwazisida olturnısheherning aqsaqallirigha keltürsun, **16** andin qizning atisi aqsaqallargha söz qilip: «Men qizimni bu kishige xotunluqqa berdim, lékin u uningha öch bolup qaldı; **17** we mana, u uning yaman gépini qilip, betnam chaplap erz qilip: «Qizingning qiz emeslikini bildim» deydu. Biraq mana qizimning paklıq ispatı!» dep, ispat rextni aqsaqallarning aldida yéyip qoysun. **18** U waqitta sheherning aqsaqalliri érini tutup uningha tayaq-terbiye bérüp, **19** Israildiki bir pak qizning yaman gépini qilip, uningha betnam chaplidig dep, yüz shekel kümüş töletsün; andin ular pulni qizning atisigha bersun dep békitsun. Emma qiz bolsa shu kishining xotuni bolup turiwérishi kérek; er pütün ömrideri uni qoyup berse bolmaydu. **20** Lékin bu söz rast chiqip, qizning paklıq ispatı bolmisa, **21**

qizni atisining öyining derwazisi aldigha aparsun we atisining öyide buzuqluq qilip Israilning ichide shermendilik qilghanliqi üçün uning shehirining ademliri shu yerde uni chalma-kések qilip öltürsun. Shundaq qilghininglarda siler özünglardin rezillikni chiqiriwtisiler. 22 Eger birsi éri bar xotun bilen zina qilip tutulup qalsa, zina qilishqan er-xotun ikkilisi öltürülsun. Shundaq qilghanda Israilning ichidin rezillikni chiqiriwtisiler. 23 Eger birsi sheherde biraw bilen wediliship qoyghan bir qizni uchritip, uning bilen bille bolsa, 24 ikkilisini sheherning derwazisiga élip chiqip chalma-kések qilip öltürünglar; qiz bolsa sheherde turup warqirimighini üçün, er bolsa bashqisining wedileshken qizi bilen yatqini üçün öltürülsun. Shundaq qilip, siler özünglardin rezillikni chiqiriwtisiler. 25 Eger er kishi bashqisi bilen wedileshken qizni dalada uchritip, uni tutuwélip uning bilen yatsa, peqet qiz bilen yatqan er kishi öltürülsun. 26 Qizgha bolsa, héchnéme qilmanglar, chünki qizning özide ölümge layiq héch gunah yoq. Bu ish bolsa birsi qoshnisigha hujum qilip uni öltürwetken'ge oxshash ishtur. 27 Chünki u bashqisigha wedileshken qizni dalada tutuwalghanda, qiz towlighan bolsimu uni qutquzghudek kishi tépilmighan. 28 Eger birsi birer er bilen wedileshmigen qizni tutuwélip, uning bilen yétip her ikkisi tutulsa, 29 qiz bilen yatqan adem qizgha yéqinchiliq qilip xar qilgini üçün qizning atisigha elliq shekel kümüş bérishi kérek; andin qizni özige xotun qilip élishi kérek; u pütkül ömrider uni qoyup berse bolmaydu. 30 Héchkim atisining xotunini almasliqi kérek, atisining yotqinini achmasliqi kérek.

23 Kimki soqulush yaki késilish tüpeylidin axta qiliwétilgen bolsa, Perwerdigarning jamaitige kirmisun. 2 Kimki haramdin tughulghan bolsa Perwerdigarning jamaitige kirelmes; oninchi ewladighiche mundaqlardin héchkim Perwerdigarning jamaitige kirmisun. 3 Héchbir Ammoniy we ya héchbir Moabiy Perwerdigarning jamaitige kirmisun; oninchi ewladighiche ulardin héchkim Perwerdigarning jamaitige hergiz kirmisun. 4 Seweb shuki, siler Misirdin chiqqininglarda ular aldinglarga yémeklik, su élip chiqmidi we silerge ziyankeshlik qilishqa silerni qarghisun dep, Aram-Naharaimdiki Pétorluq Béorning oghli Balaamni yallidi. 5 Lékin Perwerdigar Xudayinglar bolsa Balaamning sözini anglimay, belki siler üçün qarghishni beriketke aylanduruwetti;

chünki Perwerdigar Xudayinglar silerge muhebbet baghlighan. 6 Siler hemme künliringlarda [Ammoniyalar we Moabiyalar]ning aman-ésenlikni we bextini hergiz istimenglar. 7 Lékin Édomiyalar qérindishinglar bolghach, ulargha nepret bilen qarimanglar. Misirliqlarqimu nepret bilen qarimanglar, chünki siler ularning zéminida musapir bolup turghanidinlar. 8 Bularning üçinchi ewladidin tughulghan balilar Perwerdigarning ibadet jamaitige kirse bolidu. 9 Dúshmenliringge qarshi jengge chiqip chédir tikseng, herxil napakliqtin éhtiyyat qilghin. 10 Eger aranglarda kéchisi birsi chüshide Sheytan atlap napak bolghan bolsa, u chédirgahdin chiqip ketsun; chédirgahqa udulla kirmisun; 11 kechqurun kиргендe u sugha chüshüp, kün patqanda chédirgahha yénip kirsun. 12 [Hajitinglar] üçün chédirgahning sirtida bir jayinglar bolsun; teretke shu yerge béringlar. 13 Saymanliring ichide bir gürjek bolsun; sen sirtta teretke oltursang, uning bilen örek kolap teritingni kömüwet. 14 Chünki Perwerdigar Xudaying séni qutquzushqa, dúshmenliringni aldinglarga tapshurushqa chédirgahing otturisida yürüdu; shunga séning chédirgahing pak bolsun. Bolmisa U séningkide birer paskiniliq körse sendin ayrılip kétishi mumkin. 15 Öz xojisidin qéchip yéningha kelgen qulni öz xojisigha tutup bermigin. 16 U aranglarda siler bilen bille turup, qaysi sheherning derwazisi ichide qaysi yerni tallisa, shu yerde tursun. Siler uninggħha zulum qilmanglar. 17 Israilning qizlirining arisida héchbir pahishe bolmisun, Israilning oghullirining arisida héchbir pahishe hezilek bolmisun. 18 Bir qesemni beja keltürmek üçün Perwerdigar Xudayinglarning öyige pahishining pulini yaki hezileknинг pulini keltürmigin; chünki bu ikkisi Perwerdigar Xudayingning alidda yirginchliktur. 19 Siler öz qérindishinglardin ösüm almanglar; pulning ösümi bolsun, ashliqning ösümi bolsun yaki herqandaq ösüm alghudek bashqa nersining ösümini alsanglar bolmaydu. 20 Emma chetelliktin ösüm alsanglar bolidu, lékin qérindishinglardin héch ösüm almanglar. Shundaq qilsanglar Perwerdigar Xudayinglar siler uni igleshke kirdighan zéminda, qolliringlarning barliq emgikide silerge beriket bérideru. 21 Sen Perwerdigar Xudaying alidda bir nersini atashqa qesem qilghan bolsang, uninggħha emel qilishqa hayal qilma. Bolmisa, Perwerdigar Xudaying uni sendin telep qilghinida gunahkar bolisen. 22

Lékin eger sen bir nersini atashqa qesem qilmisang, u sanga héch gunah bolmaydu. **23** Aghzingdin chiqqan'ha emel qilghin; Perwerdigar Xudayinggha qesem qilip atighiningni, yeni aghzingning sözi boyiche ixtiyariy hediyengni sunushung kérek. **24** Sen qoshnangning talliqigha kirseng xalighiningche yep toyun, emma qacha-quchanggha élip mangmighin. **25** Qoshnangning pishqan ziraetlikige kirseng, qolung bilen ziraetning bészini üzüp alsang bolidu; emma qoshnangning ziraetlirige orghaq salghuchi bolma.

24 Eger birsi bir ayalni emrige alghandin kényin uningda birer set ishni bilip, uningdin söyümisse, undaqta u talaq xétini pütüp, uning qoligha bérishi kérek; andin uni öz öyidin chiqiriwetse bolidu. **2** Ayal uning öyidin chiqqandin kényin bashqa erge tegse bolidu. **3** Bu ikkinchi ermu uni yaman körüp, talaq xétini yézip qoligha bérüp uni öz öyidin chiqiriwetse yaki uni alghan ikkinchi éri ölüp ketse **4** uni qoyup bergen awwalqi éri uni napak hésablap, ikkinchi qétim xotunluqqa almisun; chünki undaq qilsa, Perwerdigarning aldida yirginchlik ish bolidu. Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip bérídighan zéminning üstige gunah yüklimigin. **5** Eger birkim yéngidin xotun alghan bolsa uninggha ne jengge chiqish, ne bashqa birer ishqa buyrulmisun; u belki alghan xotunini xush qilish üchün bir yilghiche erkin-azad bolup öyide oltursun. **6** Héchkim yarghunchaq yaki tügmenning üsti téshini kapaletke almisun; chünki bu ish birsining hayatini kapaletke alghandek bolidu. **7** Eger birkim Israillardin bolghan qérindishining birini bulap kélip, uni quldek ishletse we yaki uni sétiwetse shu bulangchi öltürülsun; siler shundaq qilsanglar aranglardin rezillikni chiqiriwétisiler. **8** Pése-maxaw wabasi peyda bolsa, özünglarga pexes bolunglar, Lawiy kahinlarning silerge barliq körsetkinini qilinglar; men ulargha qandaq emr qilghan bolsam shuningha köngül qoyup emel qilinglar. **9** Misirdin chiqqininglarda Perwerdigar Xudayinglarning yolda Meryemge qandaq qilghinini eske élinglar. **10** Eger sen öz burader-qoshnanggha qerz berseng, kapalet élish üchün öyige kirmigin; **11** belki tashqirida turup tur; sanga qerzdar kishi özi sanga bérídighan kapaletni tashqirigha élip chiqsun. **12** Shu kishi yoqsal bolsa sen uningdin kapaletke alghan [kiyimni] yépinip uxlimighaysen; **13** Héch bolmighanda sen belki kapaletni kün patqanda uninggha qayturup bergin;

shundaq qilsang u öz tonini yépinip uxlichanda, sanga bext-beriket tileydu. Shundaq qilsang bu ish sanga Perwerdigar Xudayingning aldida heqqaniqliq sanilidu. **14** Ajiz, namrat medikargha naheqliq qilma, meyli u qérindashliringlardin bolsun yaki yéza-sheherliringlarda turghan musapirlardin bolsun. **15** U namratliqtin öz heqqige intizar bolghachqa, u ishlichen shu künü kün pétishtin burun heqqini choqum bergin; bolmisa, u séning toghrangda Perwerdigarga peryad kötüridu, bu ish gunah bolup bésinggha chüshidu. **16** Balilirining jinayiti üchün ata öltürülmisun, balilarmu atining jinayiti üchün öltürülmisun; belki jinayiti bar bolghan herbir kishi öz gunahi üchün ölüm jazasini tartsun. **17** Sen musapir yaki yétim toghrisidiki hökümni burmilima; tul ayalning kiyim-kécheklirinimu kapaletke alma, **18** belki özüngning Misirda qul bolup Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin hör qilip qutquzup kelginini yadinggha keltürgin. Shunga men sanga buninggha emel qilghin dep buyruymen. **19** Sen etizliqingning hosulini yighqiningda bir bagh öncini untup qalghan bolsang, uni élip kélish üchün yénip barmighin; u önche musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. Shundaq qilghanda Perwerdigar Xudaying séning qolliringning barliq emgikini beriketleydu. **20** Zeytun derixingni qaqqiningdin kényin shaxlirida qalghanlirini qayta qaqlama; qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **21** Üzümzarlıqingning üzümlirini yighip bolghandin kényin washang qilmighin. Qalduqliri musapir, yétim-yésir we tul xotun'gha tegsun. **22** Özüngning Misir zéminida qul bolghiningni yadinggha keltürgin; shunga men sanga buninggha emel qilghin dep buyruymen.

25 Eger ikki kishi birnersini taliship qélip, höküm bérishni telep qilip sot aldigha kelse, undaqta soraqchilar dewagha höküm chiqirip heqdarni heq, gunahi bar ademni gunahkar dep jakarlisun. **2** Eger gunahkar adem derrige layiq bolsa, soraqchi uni özining aldida yerge yatquzup, uning qilghan gunahigha layiq sanap derrilisun. **3** Lékin peqet qiriq derrila urulsun; shuningdin ziyade urulmisun, köp urulsa shu qérindishing köz aldingda kemsitilgen bolidu. **4** Sen xaman tépiwatqan kalining aghzini boghmighin. **5** Eger bir yerde turidighan qérindash aka-inilarning biri bala yüzü körmey ölüp ketse, ölgén kishining ayali yat bir kishige tegmisun; belki

uning érining birtughqan qérindishi uning qéshigha kirip uni xotunluqqa élip, birtughqan qérindashliq burchini ada qilsun; 6 ölgen qérindishining ismi Israildin öchürülmesliki üchün ayalning tunji balisigha uning ismi qoyulsun. 7 Lékin eger bu kishi yenggisiń élishni xalimisa, yenggisi [sheher] derwazisidiki aqsaqallarning qéshigha béríp: «Érimning birtughqan qérindishi öz qérindishining ismini Israilda qaldurushqa unimidi; u men üchün birtughqan qérindashliq burchini ada qilishqa unimidi», dep éytsun. 8 Andin uning shehiridiki aqsaqallar uni chaqirtip uningha nesihet qilsun; eger u: «Men uni xotunluqqa élishni xalimaymen», dep ching turuwalsa, 9 yenggisi aqsaqallarning köz aldida uning qéshigha béríp, uning putidin keshini saldurup, yüzige tökürüp: «Bir tughqan qérindishi üchün aile qurushqa unimigan kishige shundaq qilinsun!» dep jakarlisun. 10 Shu kishining nami Israillning ichide: «Keshi sélin'ghuchining öyi» dep atalsun. 11 Eger ikki adem bir-biri bilen urushup qalghinida birining ayali öz érige yardemliship érinı urghuchining qolidin ajratmaqchi bolup, qolini uzitip urghuchining jan yérini tutuwalsa, 12 undaqta sen uningha héch rehim qilmay qolini késiwet. 13 Séning xaltangda chong-kichik ikki xil taraza téshi bolmisun. 14 Öyündge chong-kichik ikki xil efah saqlima. 15 Taraza téshing toptoghra, durus bolsun; efahingmu toptoghra, durus bolsun. Shundaq qilsang Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zéminda ömrüng uzun bolidu. 16 Chünki kimki shundaq ishlar qilsa, kimki naheq ish qilsa, Xudaying Perwerdigarning aldida yirginchlik sanilidu. 17 Misirdin chiqip kéliwatqininglarda Amaleklerning silerge néme qilghinini ésinglarda tutunglar; 18 ular Xudadin qorqmay, yolda silerge uchrap, siler hérip-charchap halinglar qalmighan chaghda, keyninglarda qalghan ajiz kishilerni urup yoqatmidimu? U Xudadin héch qorqmidi. 19 Shunga, Perwerdigar Xudaying mirasing bolsun dep sanga igleshke bérídighan zéminda, Perwerdigar Xudaying etrapingdiki barliq düshmenliringdin amanlıq bergenide, Amaleklerning namini asmanning tégide eslenmügüdeklər derijide öchürüwet; bu ishni unutma.

26 Sen Perwerdigar Xudaying sanga miras qilip bérídighan zémindıgha kirip uni özüngning qilip igilep olturaqlashqanda, 2 Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zémindıng hosulini alghanda, sen yerning deslepki pishqan méwisiń élip, séwetke

sélip Perwerdigar Xudaying Öz namini qoyushqa tallaydighan jaygha élip bérishing kérek; 3 andin shu waqittiki kahinining qéshigha keltürüp, uningha: «Perwerdigar Özi bizge bérishke atabowilirimizgha qesem qilghan zémindıgha kirdim, bugün men Perwerdigar Xudayingning aldida shundaq bolghinigha guwahmen», dep éytsen. 4 Kahin séwetni qolungdin élip uni Perwerdigar Xudayingning qurban'gahining aldida qoyidu; 5 andin sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qilip mundaq deyzen: — «Méning atam esli ghérib bir aramiy idi; Misirgha chüshüp olturaqlashti; ular shu yerde sami az musapir bolsimu, barghanséri köpiyip ulugh, küchlük, chong bir xelq boldi. 6 Lékin Misirliqlar bizge qattiq qolluq qilip, zulum sélip bizni éghir emgekke saldi. 7 Emma biz ata-bowilirimizning Xudasi Perwerdigargha peryad qiliwiduq, Perwerdigar awazimizni anglap biz tartiwatqan xarlıq, japa we zulumgħha nezirini saldi. 8 Shuning bilen Perwerdigar küchlük qol we uzartqan bilek, dehshetler we möjizilik alametler we karametler bilen bizni Misirdin chiqirip 9 bizni bu yerge élip kélip bu zémindıgha, yeni süt bilen hesel éqip turidighan bir zémindıgha ige qildi! 10 Emdi mana, ey Perwerdigar, sen Manga bergen bu zémindıng méwisining deslepki pishqinini séning qéshingħha ekeldim», deyzen. Shularni dep, séwetni Perwerdigar Xudayingning huzurida qoyup, Perwerdigar Xudayingning aldida sejde qilsen; 11 shundaq qilip sen we öyündikiler Perwerdigar Xudayingning silerge ata qilghan hemme németliridin xush bolunglar; özüng, Lawiylar we aranglarda turidighan musapirlar qoshulup shadlininglar. 12 Sen her üchinchi yilda, yeni ondin biri bolghan öshre yilda hemme hosulungning ondin birini öshre ayrip bolghandin kényin, sen Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlарgha derwaziliringning ichide shulardin yep toyunsun dep bérisen; 13 we sen Perwerdigar Xudayingning aldida söz qilip shundaq deyzen: «Men öyümdin [Xudagh] muqeddes qilin'ghan nersilerni ayrip élip chiqip, sen Manga tapilighan emr boyiche bularni Lawiy bilen musapirgha, yétim-yésir, tul xotunlарgha berdim; men Séning emrliringning héchbirini ne buzmidim, ne héchqachan unutmidim; 14 matem tutqanlırlımda shulardin héchnémini yémidim, napak halette turup buningdin birnémémini almidim; ölgen kishige atap buningdin héchnéme bermidim, belki

Perwerdigar Xudayimning awazini anglap her ishta Sen manga emr qilghining boyiche qildim. **15** Emdi Sen muqeddes makaning bolghan asmanlardin nezer sélip Öz xelqing Israilni, shundaqla ata-bowilirimizgha qesem bilen qilghan wedeng boyiche, hesel bilen süt aqidighan, bizge bergen bu zéminni beriketligeysen». **16** Bugün Perwerdigar Xudaying bu belgilimilerge hem hökümlerge emel qilishqa emr qildi; pütün qelbing, pütün jéning bilen ularni tutup ulargha emel qil. **17** Sen bugün Perwerdigarni özüngning Xudaying bolushqa, shundaqla Uning yollirida méngishqa, Uning belgilimilirige, Uning emrlirige, Uning hökümlirige emel qilip Uning awazigha qulaq sélishqa qobul qilding; **18** we Perwerdigar bolsa bugün silerni Özining xas xelqi bolushqa, Uning barliq emrlirini tutushqa (U silerge wede qilghandek) silerni qobul qildi. **19** Shundaq bolsa, U silerge izzet, nam-shöhret we shan-sherep bérüp, Özى yaratqan barliq ellerdin silerni üstün qilidu. Buning bilen siler Uning éytqinidek, Perwerdigar Xudayinglar üçhün muqeddes bir xelq bolisiler.

27 Musa we Israilning aqsaqalliri xelqqe buyrup mundaq dédi: — «Men bugün silerge tapilighan bu barliq emrni tutunglar. **2** Iordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan zémin'gha kirgen künde, siler chong-chong tashlarni tiklep ularni hak bilen aqartinglar; **3** andin ata-bowiliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge wede qilghinidek, Perwerdigar Xudayinglar silerge bérídighan, süt bilen hesel épip turidighan zémin'gha kirishinglar üçhün deryadin ötkininglerde, bu qanunning hemme sözlirini shu tashlarga pütüp qoyunlar. **4** Siler Iordan deryasidin ötüp, méning bugünkü emrim boyiche shu tashlarni Ébal téghida tiklep, ularni hak bilen aqartinglar. **5** Siler shu yerde Perwerdigar Xudayinglar üçhün tömür eswab tegmigen tashlardin qurban'gah yasanglar; **6** Perwerdigar Xudayinglarning bu qurban'gahi yonulmighan, pütün tashlardin yasalsun; uning üstide köydürme qurbanliqlarni Xudayinglar Perwerdigarga atap sununglar, **7** we shu yerde inaqliq qurbanliqlarını sununglar, ulardin yep Perwerdigar Xudayinglarning huzurida shadlininglar. **8** Siler shu tashlar üstige bu qanunning hemme sözlirini éniq pütüp qoyunlar». **9** Andin Musa bilen Lawiy kahinlar pütkül Israilha söz qilip: «Ey Israil, shük turup anglanglar! Siler bugün

Perwerdigar Xudayinglarning xelqi boldunglar. **10** Emdi Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men bugün silerge tapilighan uning emrliri we belgilimilirige emel qilinglar» — déyishti. **11** Shu küni Musa xelqqe emr qilip mundaq dédi: — **12** Siler Iordan deryasidin ötkendin kényin, bular, yeni Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar, Yusup bilen Binyaminlar Gerizim téghining üstide turup, xelqqe bext-beriket tilisun. **13** Bular, yeni Ruben, Gad, Ashir, Zebulun, Dan bilen Naftali Ébal téghining üstide lenet oqushqa tursun. **14** U waqitta Lawiyalar Israillarning hemmisige yuqiri awaz bilen: — **15** «Kimki hünerwenning qoli bilen birer oyma yaki quyma mebudni yasap chiqsa (Perwerdigar aldida yirginchlik ishtur!), uni yoshurunche tiklep qoysa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **16** «Kimki atanisini közge ilmisa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **17** «Kimki qoshnisining pasil téshini ýötkise lenetke qalsun», dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **18** «Kimki bir korni yoldin azdursa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **19** «Kimki musapir, yétim-yésir we tul xotun toghrisidiki hökümni burmilisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **20** «Kimki atisining xotuni bilen yatsa, atisining yotqinini achqan bolghachqa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **21** «Kimki haywan bilen munasiwet qilsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **22** «Kimki atisining qizi yaki anisining qizi bolghan öz hemshirisini bilen yatsa lenetke qalsun» — dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **23** «Kimki qéýnanisi bilen yatsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: Amin! — désun. **24** «Kimki qoshnisini paylap turup yoshurun öltürse lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **25** «Kimki gunahsiz ademni öltürüp uning qéni üçhün heq alsa lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun. **26** «Kimki bu qanunning sözligé köngül bölmey, uningha emel qilishta ching turmisa, lenetke qalsun» dep jakarlisun. Andin xelqning hemmisi jawaben: — Amin! désun.

28 Eger sen Perwerdigar Xudayingning sözini anglap, Uning men bugün sanga tapshuridighan emrlirige emel qilishqa köngül bolseng, Xudaying Perwerdigar séni yer yüzidiki hemme ellerning üstige chong qilidu; **2** Perwerdigar Xudayingning sözini anglisang bu hemme bext-beriketler sanga egiship üstüngge chüshidu: — **3** Sen sheherde bext-beriketlik bolisen, sehradimu bext-beriketlik bolisen. **4** Balyyatqungning méwisi bilen yéringning méwisi, charpayliringning méwisi, yeni kalangning nesilliri we qoy padiliring tughqini bolsa, bext-beriketlik bolidu. **5** Séwiting bext-beriketlik bolidu, tengnengmu bext-beriketlik bolidu. **6** Sen kirsengmu bext-beriketlik bolisen, chiqsangmu bext-beriketlik bolisen. **7** Sanga qarshi chiqqan düshmenliringni Perwerdigar aldingda meghlup qilidu; ular bir yol bilen sanga hujumha kélip, yette yol bilen aldingdin qachidu. **8** Séning ambarliringda we qolung bilen qilidighan barliq ishliringda Perwerdigar üstüngge bext-beriket buyruyu; Perwerdigar Xudaying sanga bérídighan zéminda U séni beriketleydu. **9** Eger sen Perwerdigar Xudayingning emrlirini tutup yollirida mangsang, Özi qesem bilen sanga wede qilghanek Perwerdigar séni tiklep Özige muqeddes bir xelq qilidu. **10** Shuning bilen yer yüzidiki hemme xelqler séning Perwerdigarning nami bilen atalghiningni körüp sendin qorqidu. **11** Perwerdigar séni yashnitidu; sanga bérishke atabowiliringgha qesem bilen wede qilghan zéminda séni öz bediningning méwisi bilen charpayliringning méwisi we yéringning méwisi mol we berketlik qilidu. **12** Perwerdigar séning zéminingha öz waqtida yamghur béríp qolliringning hemme ishlirini beriketlesh üchün öz xezinisi bolghan asmanni sanga achidu; özüng héch kímdin qerz almaysen, belki köp ellerge qerz bérisen. **13** Perwerdigar séni quyruq emes, bash qilidu; sen peqet üsti bolup, asti bolmaysen. Eger men silerge bügün tapilighan Perwerdigar Xudayingning emrlirige qulaq sélip, ularni tutup emel qilsang, **14** shundaqla men bugün silerge buyrughan hemme sózlerning héch biridin ong yaki solgha chetnep ketmiseng, bashqa ilahlargha egiship qulluqığha kirmiseng, shundaq bolidu. **15** Lékin shundaq boliduki, eger Perwerdigar Xudayingning awazığha qulaq salmay, men bugün silerge tapilighan uning barliq emrliri bilen belgilimilirini tutmisanglar hem ulargha emel qilmisanglar, bu lenetlerning hemmisi sanga egiship üstüngge chüshidu: — **16**

Sen sheherde lenetke qalisen, sehradimu lenetke qalisen. **17** Séwiting lenetke qalidu, tengnengmu lenetke qalidu. **18** Baliyatqungning méwisi, yéringning méwisi, kalangning nesilliri we qoy padiliringning tughqini lenetke qalidu. **19** Sen kirsengmu lenetke qalisen, chiqsangmu lenetke qalisen. **20** Séning Perwerdigiarni tashlighan rezil qilmishliring üchün u sen yoq qilin'ghuche, tézdin halak qilin'ghuche, qolung qilghan barliq ishliringda séning üstüngge lenet, parakendilik we deshnem chüshüridu. **21** Perwerdigar sen igleshke kíridighan zémindin séni yoqatquche sanga waba chaplashturidu. **22** Perwerdigar séni sil-waba késili, kézik késili, yallughluq késili we bezgek késilige giriptar qilip, qurghaqchiliq, chawirish apiti we hal apitige muptila qilidu. Bu apetler sen yoq qilin'ghuche séni qoghaydu. **23** Béshingning üstidiki asman mistek, ayighingning astidiki yer tömürdek bolidu. **24** Perwerdigar séning zéminingda yaghidighan yamghurni topa-chang we qum qilidu; ular taki sen halak bolghuche asmandin üstüngge chüshidu. **25** Perwerdigar Özi séni düshmenliringning aldida meghlup qilidu. Sen ulargha qarshi bir yol bilen béríp, ularning aldidin yette yol bilen qachisen; yer yüzidiki hemme ellerni dekke-dükkgíe salidighan obyékt bolup qalisiler. **26** Ölükiringlar asmandiki barliq uchar-qanatlar bilen yer yüzidiki haywanlарgha yem bolidu; ularni heydiwétidighan héchkim chiqmaydu. **27** Perwerdigar séni Misirdiki saqaymas yara-chaqılıri, chiqan-hürrekler, temretke, qichishqaq bilen uridu. **28** Perwerdigar séni saranglıq, korluq we parakendilik bilen uridu. **29** Sen küpkündüzde kor kishi qaranghuda temtiligendek temtilep yürüsen, barliq yolliring aqmaydu; sen kündin-kün'ge peqet zulum bilen bulangchiliqqa uchrigħuchi bolisen, séni qutquzidighan héchkim chiqmaydu. **30** Sen bir xotun bilen wedilehseng bashqa bir adem uning bilen yatidu; önyi salsaq uningda olturalmaysen, tek tikken bolsang méwisi yéyelmeysen. **31** Kalang közliringning aldida soyulidu, lékin göshidin yéyelmeysen; qarap turup éshiking sendin bulap kétildi, sanga yénip kelmeydu. Qoyliring düshmenliringning qoligha chüshüp kétidu, ularni yandurup kélishke yardemse héchkim chiqmaydu. **32** Oghul bilen qizliring bashqa bir elning qoligha chüshüp, közliring pütün kün ulargha telmürüsh bilen charchaydu; lékin qolung ularni qutquzushqa amalsız qalidu. **33** Yéringning mehsulatlari bilen

emgikingning barlıq méwisini sen tonumaydighan bir el yep kétidu; sen barlıq künliringde ézilip zulum tartisen; **34** Közliring körgen ishlardin sen sarang bolup kétisen. **35** Perwerdigar séni tapiningdin choqqangghiche, tizing bilen pachaq-putliringghiche saqaymas dehshetlik yara-chaqilar bilen uridu. **36** Perwerdigar séni öz üstüngge tikligen padishahingha qoshup özüng we ata-bowliring tonumighan bir elge tutup bérifu. Sen shu yerde turup yaghach we tashtin yasalghan bashqa ilahlartha choqunisen. **37** Sen Perwerdigar séni élip baridighan hemme eller arisida wehime, sóz-chöchek we tapa-tenining obyekti bolup qalisen. **38** Sen étizliqqa bérip köp uruq chachisen, lékin chéketkiler ularni yep kétip, uningdin az yighip kélisen. **39** Tallarni tikip perwisch qilsangmu, ularni qurtlar yep kétip, ne méwisiini yighalmaysen, ne sharab ichelmeysen. **40** Zéminingning her yéride zeytun baghliring bolsimu, uning méyi bilen bediningni mesihlep mayliyalmaysen; chünki derexlerdiki méwiler pishmayla chüshüp kétidu. **41** Oghul we qiz perzent körsengmu, lékin ular yéningda turmaydu; chünki ular sürgün bolup kétidu. **42** Séning herbir derixing bilen yéringning barlıq mehsulatlrini chéketkiler özining qilidu. **43** Aranglarda turuwtqan musapir sendin barghanséri üstün bolup, sen barghanséri töwen bolup qalisen. **44** U sanga qerz bergüchi bolidu, emma sen uningha qerz bérelmeysen. U bash bolidu, sen quyruq bolisen. **45** Sen Perwerdigar Xudayingning awazigha qulaq salmay, U sanga tapilghan emr we belgilimilerni tutmighining üchün bu lenetlerning hemmisi sen halak qilin'ghuche séni qoghlap yétip, üstüngge chüshidu. **46** Bu lenetler özüng we neslingning üstige menggülük chüshidighan möjizilik alamet we karamet bolup qalidu. **47** Sen kengrichilikte shadlıq we köngül xushluqi bilen Perwerdigar Xudayingning qulluqida bolmighachqa, **48** buning ornigha sen achliq we ussuzluq, yalingachliq we her nersining kemchilikide bolup Perwerdigar sanga qarshi ewetidighan düshmenliringning qulluqida bolup qalisen; U séni halak qilghuche boynunggha tömür boyunturuqni salidu. **49** Perwerdigar yiraqtin, yeni yer yüzining chétidin sen tilini bilmeydighan, bürküttek shungghup kélidighan bir elni sanga qarshi ewetidu. **50** U elpazi esheddiy, qérilargha yüz-xatire qilmaydighan we yashlарgha méhir körsetmeydighan bir el bolidu. **51** U sen halak

bolghuche, charwiliringning nesli bilen yéringning mehsulatlrini yep kétidu; chünki u séni yoqitip bolmighuche sanga ne ashlıq, ne yéngi sharab, ne zeytun méyi, ne kalangning mozayliri ne qoy padiliringning qoziliridin bir némini qoymaydu. **52** Sen tayan'ghan pütkül zéminingdiki hemme égiz, mehkem sépilliring örülüp chüshküche, u pütkül zéminingdiki barlıq derwaziliring aldigha kélip, séni qorshiwalidu; u Perwerdigar Xudaying sanga bergen zéminingning her yéridiki hemme derwaziliring aldigha kélip, séni qorshiwalidu. **53** Shu waqitta düshmenliringning qistap kélishliri bilen bolghan qamal-qistangning azab-oqubetliri ichide, Perwerdigar Xudaying sanga ata qilghan, öz téningning méwisi bolghan oghulliringning göshini we qizliringning göshini yeysen. **54** We shundaq boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliq-sipaye bir adem qérindishi, quchiqidiki ayali, shundaqla téxi tirik baliliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; **55** shunga, düshmenliringning qamal-iskenjiside sen öz derwaziliring ichide qyinalghiningda héchnéme qalmighanlıqı üchtün, u özi yewatqan balilirining göshidin ularning héchqaysisigha azraqmu bermeydu. **56** Aranglardiki eslide nazuk we siliq-sipaye bolghan, siliq-sipayılıki we nazukluqidin puti bilen yerge desseshnimu xalimaydighan ayal quchiqidiki éri, oghul-qiz perzentliridin qizghinip, ulargha yaman közi bilen qaraydu; chünki düshmenliringning qamal-iskenjisi bilen sen öz derwaziliring ichide qyinalghiningda héchnerse qalmighachqa, u öz puti arılıqidin chiqqan bala hemrahi bilen özi tughqan balilirini yoshurunche yeysdu. **58** Sen bu kitabta pütlügen bu qanunning barlıq sözlirige emel qilishqa köngül bölmiseng, Perwerdigar Xudayingning ulugh we heywetlik namidin qorqmisang, **59** Perwerdigar séning üstüngge chüshüridighan wabalar hem neslingning üstige chüshüridighan wabalarni ajayib qilidu; U dehshetlik, uzaqqa sozulidighan wabalarni we éghir, uzaqqa sozulidighan késellerni üstüngge we neslingge chüshüridu; **60** Perwerdigar sen qorqidighan, Misirdiki barlıq késellerni üstüngge chüshürüp, sanga chaplashturidu. **61** Shuningdek bu qanuniy kitabta pütlümigen hemme késel we hemme wabanimu Perwerdigar taki sen halak bolghuche üstüngge chüshüridu. **62** Shuning bilen eslide asmandiki yultuzlardek nurghun bolsanglarmu, emdilikte az bir türküm kishiler bolup qalısiler; chünki

siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmidinglar. **63** We shundaq boliduki, Perwerdigar ilgiri silerge yaxshiliq qilip, silerni awutqinidin söyün'gendek, U emdi silerni yoqitip halak qilidighinidin söyünidu; shuning bilen siler igileshke kirdighan zémindin yulup tashlinisiler. **64** Perwerdigar silerni yer yüzining bu chétidin u chétigiche bolghan hemme ellerning arisigha tarqitidu; siler özünglar yaki ata-bowliringlar tonumighan yaghach bilen tashtin yasalghan ilahlarning qulluqida bolisiler; **65** Siler u ellerning arisida ne aram tapalmaysiler, ne tapininglar tirep turghudek héch mezmut jay bolmaydu; Perwerdigar belki shu yerde silerning könglünglarni ghuwalashturup titritip, közünglarni qarangghulashturup jéninglarni solashturidu. **66** Siler qarap turup jéninglar qilda ésiqliqtek turidu; siler kéche-kündütiz dekke-dükkide bolup jénimdin ayrılip qalarmenmu? — dep qorqisiler; **67** könglüngni basqan wehime we parakendichilik we közliring körgen körünüşhler tüpeylidin etigini: «Kashki kech bolsidi!», kechte bolsa: «Kashki etigen bolsidi!» deysen. **68** Perwerdigar silerge wede qilip: «Siler bu yolni ikkinchi yene körmeysiler» dégen shu yol bilen silerni kémige chüshürüp Misirgha yanduridu. Siler shu yerde düshmenliringlarga qul-dédek bolushqa özünglarni satisiler, lékin silerni alghili adem chiqmaydu.

29 Töwendikiler Perwerdigar Israillar bilen ehde baghlash üchün Moab zéminida Musagha tapilighan sözlerdur. Bu ehde Perwerdigar ular bilen Horebdə qilghan ehdidin bashqa bir ehde idi. **2** Musa pütkül Israillni chaqirip ulargha mundaq dédi: «Siler Perwerdigarning Misir zéminida Pirewn'ge, uning barliq xizmetkarliri we zéminning hemme yéride köz aldinglarda néme ish qilghinini kördünglar, **3** yeni shu chong apetler bilen ulugh möjizilik alamet we karametlerni öz közünglar bilen kördünglar. **4** Lékin Perwerdigar silerge bugün'giche chüshen'güdek köngül, körgüdeköz we anglighudek qulaq bermidi. **5** Men qiriq yil silerni bayawanda yéteklep yürdüüm; shu waqitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimiidi, putunglardiki keshinglarmu konirap ketmidi. **6** Xuda Özining silerning Perwerdigar Xudayinglар ikenlikini bilsun dep, silerge yéyishke nan, ichishke sharab yaki küchlük ichimlik nésip qilmidi. **7** Siler bu jaygha yétip kelgininglarda Heshbonning padishahi Sihon bilen Bashanning padishahi Og biz bilen jeng qilghili chiqti; emma biz ularni urup meghlup qilduq; **8** biz

ularning zéminlirini élip Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisige miras qilip berduk. **9** Emdi siler hemme ishliringlarda rawaj tépish üchün bu ehdining sözlirini tutup, ulargha emel qilinglar. **10** Bugün hemminglar — kebile bashliqliringlar, aqsalliringlar, emeldarliringlar, shuningdek Israillning hemme erliri, **11** kichik baliliringlar, ayalliringlar, chédirgahinglarda turuwatqan musapirlar, shundaqla otun kesküchiliringlar we su toshughuchiliringlarmu, hemminglar Perwerdigarning aldida hazır turuwtasisiler; **12** meqset shuki, Perwerdigar Xudayinglarning ehdisiige, yeni Perwerdigar Xudayinglar bugün silerge bergen quesimi bilen baghlighan ehdige daxil bolushunglar üchündür, **13** We shuning bilen teng U silerni bugün Özige xas bir xelq qilip silerge wede qilghinidek, atabowliringlarga, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa qilghan quesimi boyiche özi silerge Xuda bolushtur. **14** Lékin men bu ehde we qesemni yalghuz siler bilenla emes, **15** belki bugün biz bilen bu yerde Perwerdigar Xudayimizning aldida turuwtanlar, shundaqla bugün bu yerde biz bilen birge bolmighan kishilerning hemmisi bilenmu tüzüshimen. **16** (chünki siler bizning Misir zéminida qandaq turghanlıqımız we sepirimizde ellerning otturisidin qandaq ötüp kelginimizni obdan bilisiler; **17** Siler ularning arisidiki yirginchlik nersilerni, ularning arisidiki yaghach, tash, altın we kümüshtin yasalghan butlarni kördünglar). **18** Ehdining meqsiti bolsa, silerning aranglardiki herbir er, herbir ayal, herbir aile we herbir qebililiringlardan bugün köngli Perwerdigar Xudayimizdin yénip, shu ellerning ilahlirining qulluqiga kirip kétidighan héch kishi bolmisun, shundaqla aranglarda öt süyi we emen chiqiridighan yiltiz peyda bolup qalmisun üchündür. **19** Derweqe shundaq boliduki, shu lenet sözlirini anglighanda öz könglide öz-özini bextberiketlik sanap: «Men qanche bashbashtaqlıq bilen mangsammu, tinch-amanlıqta turiwérimen», dégüchi shundaq bir kishi bolidu; netijide, nem yermu changqaq yerge oxshashla weyran qilinidu. **20** Perwerdigar mundaq kishini epu qilmaydu, belki Perwerdigarning ghezipi bilen otluq qehri tüttündek shu kishige chüshidu; bu kitabta pütülgén hemme lenetler uning bésigha chüshidu; Perwerdigar uning ismini asmanning tégidin öchüridu. **21** Perwerdigar bu qanun kitabida pütülgén ehdining hemme lenetliri boyiche Israillning barliq qebililiridin uni ayrip chiqip,

apetke muptila qilidu. **22** Kelgüsü diewr bolsa, yeni silerdin keyin chiqidighan baliliringlar we shundaqla yiraq yurttin kelgen musapirlar Perwerdigar shu zéminning üstige ewetken balay'apetler bilen késellerni körildi; **23** Perwerdigar ghezipi we qehri bilen weyran qilghan Sodom, Gomorra, Admah we Zeboimlarning weyranchiliqidek zéminning hemme yéri güngürtliship, shorliship, köyüp ketkinini, tériqchiliqmu, hosulmu bolmighinini, ot-chöpmu ünmiginini körildi; **24** buni körgenler, hetta hemme el-yurt: «Némishqa Perwerdigar bu zémin'gha mundaq qilghandu? Némishqa Uning ghezipi shunche qattiq, eshreddiy bolghandu?» dep soraydu; **25** andin ulargha jawab bérilip: «Ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning ularni Misir zéminidin qutquzup chiqarghiniда ular bilen békitken ehdini tashlap, **26** bérilip ularning nésiwbisi bolmighan, özimu tonumighan ilahlarning qulluqigha kirip, ulargha choqun'ghini üchün shundaq boldi. **27** Mana bu sewebtin Perwerdigarning ghezipi bu zémin'gha tutiship, bu kitabta pütülgén hemme lenetni uning üstige keltürdi. **28** Shuning üchün Perwerdigar ghezep, achchiq we zor qehr bilen ularni yurtidin yulup, bashqa bir yurtqa tashlidi» — déyilidu. **29** Herbir yoshurun sirlar bolsa Perwerdigar Xudayimizningkidur; lékin herqandaq ashkarilan'ghan wehiyler bolsa bu qanunning sözlirige emel qilishimiz üchün ebedgiche biz we balilirimizningkidur.

30 We shundaq boliduki, bu barliq ishlar, yeni men séning aldingda qoyghan bu beriket bilen lenet beshingha chüshkinide, Perwerdigar Xudaying séni heydiwetken ellerner arisida turup bularni ésingge élip köngül bölüp, **2** özüng we baliliring Perwerdigar Xudayingning yénigha yénip Uning awazigha qulaq sélip, men bugün sanga emr qilghan barliq ishlargha pütün qelbing we pütün jéning bilen itaet qilsang, **3** shu chaghda Perwerdigar Xudaying séni sürgünlüktin qayturup, sanga ichini aghritip, Perwerdigar Xudaying Özi heydiwetken ellerdin yighip kéléidu. **4** Gerche aranglardin hetta asmanlarning chétigichimu heydilip ketkenler bolsimu, Perwerdigar Xudaying séni shu yerdin yighip jem qilip kéléidu. **5** Perwerdigar Xudaying séni ata-bowiliringning teweliki bolghan zémin'gha keltüridu we sen uni igileysen; U sanga yaxshiliq qilip ata-bowiliringning sanidin ziyade köp qilidu; **6** Perwerdigar Xudayingni

pütün qelbing, pütün jéning bilen söyüşke Perwerdigar Xudaying qelbingni we nesilliringning qelbini xetne qilidu; shuning bilen siler hayat yashaysiler. **7** Shundaqla Perwerdigar Xudayinglar bu hemme lenetlerni düshmenliringlarning üstige, silerge nepretlinidighanlarning üstige, silerge ziyankeshlik qilghanlarning üstige chüshüridu. **8** Siler bolsanglar yénip kéléip Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, men bugün silerge tapilighan hemme emrlirige emel qilisiler. **9** Shundaq qilsanglar, Perwerdigar Xudayinglar qolliringlarning hemme ishida, bedininglarning méwisi, charpay malliringlarning méwisi we yéringning méwisinimu awutup silerni zor yashnitidu. Chünki Perwerdigar silerning ata-bowiliringlarga yaxshiliq qilishtin söyün'gendek, silerge yaxshiliq qilishtin söyünüdu. **10** Siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq sélip, bu qanun kitabida pütülgén emrler bilen belgilimilerni tutup, pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen Perwerdigar Xudayinglarning teripige burulsanglarla, shundaq bolidu. **11** Chünki men bugün sanga tapilighan bu emr sen üchün karamet ish emes yaki sendin yiraqmu emes. **12** Bu emr asmanning üstide emes, séning: «Bizning uningha emel qilmiqimiz üchün kim asman'gha chiqip uni élip chüshüp bizge anglitidu?» déyishingning hajiti bolmaydu. **13** We shuningdek bu emr déngizning u teripidimu emestur, séning: «Bizning uningha emel qilmiqimiz üchün kim déngizdin ötüp, uni élip kéléip bizge anglitidu» déyishingning hajiti bolmaydu. **14** Chünki bu söz bolsa uningha emel qilmiqing üchün sanga bek yéqin, yeni aghzingda we könglüngde bardur. **15** Mana, men bugün aldinglarda hayat bilen yaxshiliq, ölüm bilen yamanliqni qoydum; **16** chünki özüm sanga höküm bérilip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, Uning yollirida méngip, emrliri, belgilimiliri hem hökümlirige emel qilinglar, dep bugün silerge tapilidim; shundaq qilsanglar siler yashap awup, uni igileshke kirimdighan zémin'gha barghininglarda Perwerdigar Xudayinglar silerni beriketleydu. **17** Lékin eger könglüngni tetür qilip, qulaq salmay azdurulup, bashqa ilahlarga bash urup choqun'ghili tursang, **18** men shuni bugün silerge agahlandurup éytip qoyayki, siler halak bolmay qalmaysiler; siler uni igileshke Iordan deryasidin ötüp baridighan zémin'gha kırginglarda uzun ömür körelmeyisiler. **19** Men bugün hayat bilen ölümni,

beriket bilen lenetni aldingda qoyghinimha asman bilen zéminni üstüngge guwah bolushqa chaqirimen; emdi özüng we nesling yashay désenglar, hayatni talliwal; **20** Perwerdigar Xudayingni söyüp, Uning awazigha qulaq sélip, Uninggha baghlan'ghin; chünki U Özi séning hayating we ömrüngning uzunluqidur; chünki shundaq qilsang Perwerdigar ata-bowiliring bolghan Ibrahim, Ishaq we Yaqupqa: «Men silerge uni bérímen» dep qesem qilip wede qilghan zéminda turisen».

31 Andin Musa béríp hemme Israilgha söz qildi;

2 u mundaq dédi: «Men bugün bir yüz yigirme yashqa kirdim; emdi silerge serdar yaki bashlighuchi bolalmaymen. Perwerdigar manga: Sen bu Iordan deryasidin ötmeysen, dégenidi. **3** Lékin Perwerdigar Xudayinglar Özi silerni yéteklep [deryadin] ötüp, bu ellerni aldinglarda weyran qilidu; shuning bilen ularning mal-mülkini igileysiler; Perwerdigarning éytqinidek, Yeshua silerning aldinglarda bashlap [deryadin] ötidu. **4** Perwerdigar Sihon bilen Og dégen ikki Amoriy padishahi we ularning zéminini halak qilghandek, u bu allergimu shundaq qilidu. **5** Emma Perwerdigar ularni qolunglarga tapshurghinida, men silerge tapilighan pütkül emr boyiche ulargha muamile qilisiler. **6** Jür'etlik we qeyser bolunlar, ularning aldida titrimenglar, ulardin héch qorqmanglar; chünki siler bilen birge barghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur; U silerdin waz kechmeydu, silerni hergiz tashliwetmeydu!». **7** Andin Musa Yeshuani chaqirip pütkül Israilning köz aldida uninggha söz qilip: «Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki bu xelq Perwerdigar ularning ata-bowilirigha qesem qilip bérishke wede qilghan zémin'gha kirgende sen ular bilen bille bérishing kérek; sen ulargha uni igilitip miras qildurisen. **8** Mana, séning aldingda mangghuchi Perwerdigar Özidur; U sen bilen bille bolup sendin waz kechmeydu, séni hergiz tashliwetmeydu! Sen qorqmighin, parakende bolma!» — dédi. **9** Musa bu qanunni yézip bolup, uni Perwerdigarning ehde sanduqını kötüridighan Lawiyning ewladi bolghan kahinlar bilen Israilning barlıq aqsaqallırigha tapshurup berdi. **10** Musa ulargha mundaq buyrudi: — «Her yette yilning axirqi yılıda, yeni azadlıq yili dep békítilgen waqitta, «kepiler héyti» bashlan'ghanda, **11** Israilning hemmisi kélip Perwerdigar Xudayingning huzurida jem bolush üçhün u tallaydighan jaygha yighilghanda, uni anglisun dep

pütkül Israilning aldida bu qanunni oqup bérisen.

12 Shuning üchün [shu chaghda] barlıq xelqni, er bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, qowuqliringning ichide turuwatqan musapir bolsun, ularning hemmisi anglap, öginip, Perwerdigar Xudayinglardın qorqup, bu qanunning barlıq sözlirini tutup uningha emel qilsun, dep ularni yighqin. **13** Shundaq bolsa, ularning bu qanunni tonumighan balilirimu uni anglap öginip, siler igileshke Iordan deryasidin ötüp baridighan zéminda yashighan barlıq künliride Perwerdigar Xudayinglardın qorqidighan bolidu».

14 Andin Perwerdigar Musagha söz qilip: «Mana séning ölidighan waqting yéqinliship qaldi. Emdi Yeshuani chaqirghin, ikkinglar jamaet chédirigha béríp shu yerde hazır bolunlar. Men uninggha wezipe tapshurimen» dédi. Shuning bilen Musa bilen Yeshua ikkisi béríp, jamaet chédirida hazır boldi. **15** Perwerdigar bulut tüwrükining ichide köründi; bulut tüwrüki chédirning derwazisining üstide toxtidi. **16** Perwerdigar Musagha mundaq dédi: «Mana, sen ata-bowilirigha qéshida uqlash aldida turisen; andin bu xelq qozghilip, baridighan zémindiki yat ilahlargha egiship buzuqchılıq qilip, Méni tashlap, Men ular bilen baghlighan ehdini buzidu. **17** Shu waqitta Méning ghezipim ulargha tutiship, Men ularnimu tashlap, ulardin yüzümni yoshurimen. Ular yutuwétilidu, köp balayı'apet we külpetler bésigha chüshidu we ular shu waqitta: «Şühbisizki, Xudayımız arımızda bolmighini üçhün, bu balalar beshimizgha chüshti» — deydu. **18** Lékin Men ularning bashqa ilahlargha mayıl bolup egiship, qilghan hemme rezillikliri üçhün shu künü yüzümni pütünley yoshurimen. **19** Emdi siler özünglar üçhün bu ghezelni pütüp, uni Israillargha ögitinglar; bu ghezelning kéyin Israillarning eyibige Men üçhün guwahchi bolushi üçhün uni ularning aghzığha salghin. **20** Chünki Men ularni Men ata-bowilirigha qesem bilen wede qilghan, süt bilen hesel éqip turidighan yurtqa kirgüzimen; andin ular yep toyup, semrigende bashqa ilahlargha egiship, ularning qulluqığha kiridu we Méni közge ilmay ehdemni buzidu. **21** Emma shundaq boliduki, köp balayı'apetler bilen külpetler ularning bésigha chüshkinide, bu ghezel ularni eyiblep guwah bérídu; chünki bu ghezel ularning ewladlirining aghzida untilmaydu. Chünki Men ularni ulargha qesem bilen wede qilghan zémin'gha téxi kirgüzmeyla ularning néme xiyal qiliwatqinini obdan bilimen».

22 Shularni dep, Musa shu küni bu ghezelni yézip, Israillargha ögetti. 23 Andin [Perwerdigar] Nunning oghli Yeshuagh: «Jür’etlik we qeyser bolghin, chünki sen Men Israillargha qesem bilen wede qilghan zémin’gha ularni bashlap kirisen we Men sen bilen bille bolimen» dep emr qildi. 24 Musa bu qanunning sözlirini bir kitabqa pütünley yézip bolghandin kényin 25 u Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp manghan Lawiylargha buyrup mundaq dédi: 26 — Bu qanun kitabini silerning eyibinglerge guwahchi bolup turushi üchün Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining yénigha qoyunglar. 27 Chünki men silerning asiy we boynunglar qattiq ikenlikinglarni bilimen. Mana, men téxi aranglarda tirik tursam Perwerdigargha asiyliq qilip keldinglar; ölümümdin kényin siler téximu shundaq qilisiler! 28 Men ularning qulaqlirigha bu sözlerning hemmisini anglitishim üchün, shundaqla yer bilen asmanni ularning eyibige guwahchi bolushqa chaqirishim üchün emdi méning aldimgha qebiliringlarning hemme aqsaqalliri we emeldaririni yighinglar. 29 Chünki ölümümdin kényin silerning tüptin buzulup, men silerge emr qilghan yoldin chetnep kétidighininglarni bilimen. Shuning bilen künlerning axirida külpetler bésinglarga chüshidu; chünki siler Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, qolliringlarning ishliri bilen uning ghezipini qozghaysiler». 30 Andin Musa Israillarning pütküл jamaiti aldida bu ghezelning tékistini bashtin-axirghiche oqup berdi: —

32 «Qulaq sélinglar, ey asmanlar, men söyley; Aghzimning sözlirini angla, i yer-zémin! 2 Telimim bolsa yamghurdek yaghidu, Sözlirim shebnemdek tamidu, Yumran ot-chöp üstige chüshken sim-sim yamghurdek, Kökzarliqning üstige chüshken xasiyetlik yamghurdek bolidu. 3 Chünki men Perwerdigarning namini bayan qilimen; Emdi Xudayimizni ulugh dep jakarlanglar! 4 U qoram tashtur, Uning emelliri mukemmeldur; Uning barlıq yolliri heqqanlydur. U naheqliqi yoq, wapadar bir Xuda, Adil we diyasetlikтур. 5 Emma [Öz xelq] uningha buzuqluq qildi; Ularning qilmishliri Uning Öz baliliriningkidek bolmidi — mana bu ularning eyibidur! Ular egri we iplas bir nesildur! 6 Ey exmeq we nadan xelq, Perwerdigarning yaxshiliqini shundaq yanduramsen? U séni bedel tölep hör qilghan atang emesmu? U séni yaritip, séni tikligen emesmu? 7 Ötken künlerni ésingge alghin, Dewrdin-dewrgiche ötken

yillarni oylighin; Atangdin sora, u sanga dep bérídu; Aqsaqalliringha soal qoy, ular séni xewerlendürídu. 8 Hemmidin aliy bolghuchi ellerning ülüşhini ulargha üleshtürgende, Adem’atining perzentlirini bir-biridin bölginide, U xelqlerning chégrilirini Israil balilirining sanigha qarap békitken. 9 Chünki Perwerdigarning nésiwisi bolsa uningha xas bolghan xelqidur; Yaqup xuddi chek tashlinip chiqqandek, Uning mirasidur. 10 U uni chöl bir zéminda, Shamal huwlaydighan dehshetlik bir bayawanda uni tapti; Uni orap etrapida qoghdap turdi, Uni köz qarichuqidek saqlidi; 11 Xuddi bürküt öz changgisi tewritip, Balilirining üstide perwaz qilip, Qanatlirini yéyip ularni peylirining üstige élip kötürginidek, 12 Perwerdigarmu uningha shundaq yalghuz yétekchilik qildi; Héchqandaq yat ilah uning bilen bille emes idi. 13 U uni yer yüzining égiz jaylirigha mindürdi, We u étizliqning mehsulatidin yédi, U uningha qiya tashtin hesel shoritip, Chaqmaq téshidin zeytun méyi shoratti; 14 Sanga kala qaymiqi bilen qoy sütini ichküzüp, Qozilarning yéghini, Bashandiki dochqarlar we tékilerning göshini yéghüzüp, Ésil bughdayning ésil danliridin yéghüzdi, Sen bolsang üzüm qéni bolghan sap sharabni ichting. 15 Lékin Yeshurun semrip tepkek bolup qaldi; Berheq, sen semrip ketting, Bordilip ketting, Toyunup ketting! U özini yaratqan Tengrini tashlap, Öz nijatining Qoram Téshini közge ilmidi. 16 Ular bolsa yat ilahlargha egisip Uning wapazılıqqa bolghan hesitini qozghidi, Yirginchilik ishlar bilen Uning ghezipini keltürdi. 17 Ular Ige-Tengrisi emes jinlargha, Özi bilmeydighan ilahlargha, Ata-bowlirimu qorqmaydighan, Yéngi peyda bolup qalghan ilahlargha qurbanlıq qildi. 18 Sen özüngni töreldürgen Qoram Tashni könglüngdin chiqarding, Séni apiride qilghan Tengrini untudung. 19 Perwerdigar buni körüp, Oghul-qızlirining Uning achchiqini keltürginidin, ulardınizar bolup mundaq dédi: — 20 «Men ulardin yüzümni yoshurimen, Ularning aqiwitini körüp baqay; Chünki ular iplas bir nesildur, Qelbide wapadarlıqi yoq balillardur. 21 Ige-tengrisi emesler bilen hesitimi keltürdi, Erzimes mebudliri bilen qehrimni qozghidi; Shunga «héch xelq emes» bolghan bir xelq arqılıq ularning hesitini qozghaymen, Nadan bir el arqılıq ularning achchiqini keltürimen. 22 Chünki Méning ghezipimdir bir ot tutashti; U tehtisaraning téigiciche köyüp baridu, U yer bilen uning mehsulatini yep kétidu, We taghlarning ullirinimu tutashturidu. (Sheol h7585) 23 Men ularning

üstige balayı'apetlerni döwileymen; Ya-oqlirimmi birni qoymay ulargha atimen. **24** Ular acharchiliqtin yégilep kétidu, Tomuz issiq we wabaning neshterliri teripidin yep kétildi; Ulargha qarshi yirtquch haywanlarning chishlirini, Topida ömiligüchilerning zehirini ewetimen. **25** Tashqirida qılıch ularni musibetke salidu, Ichkiride wehime basidu; U yigit bilen qizni, Emchekti bala bilen aq chachliqni hemmisini yoqtidu. **26** Men: «Ularni chépiwétimen, Insanlarning arisidin ularning namini öchürimen» — deyttim, **27** Biraq düshmenning mesxire qilishidin qorqtum; Israilning reqibliri bu ishni xata chüshinip: — Bu ish bizning qolimizning küchlüklükidin bolghan bolsa kerek, Perwerdigar buni héch qilmidi» démisun dep, [bu ishni qilmidim]. **28** Israil nesihettin mehrum bolghan bir el, Ularning héch eqil-pemi yoqtur. **29** Ah, ular dana bolsidi! Shundaq bolsa buni chüshinip, Öz aqiwiti qandaq bolidighinini oylaytti! **30** Eger ularning Qoram Téshi ularni sétiwetmigen bolsa, Perwerdigar ularni [düshmenlirige] tashlap bermigen bolsa, Bir kishi qandaqmu ming kishini öz aldidin heydiyeleytti?, Ikki kishi qandaqmu on ming kishini qachuralaytti? **31** Chünki bashqırlarning qoram téshi bolsa bizning Qoram Téshimizdek emestur. Buninggha düshmenlirimiz özliri guwahliq bersun! **32** Chünki ularning üzüm téli Sodomning üzüm télidin, Gomorraning étizliqliridin chiqqandur; Üzümliri zeherlik üzümlerdur, Ularning herbir sapiqi achchiqtur, **33** Sharabi bolsa ejdihalarning zehiridur, Kobralarning ejellik zehiridur. **34** [Perwerdigar]: «Bularning [hemmis] Méningkide saqlaqlıq emesmu? Öz xezinilirimde möhürlen'gen emesmu? **35** Intiqam Méningkidur, Yamanlıqni qayturushmu shundaq, Bular ular putlishidighan waqitqiche saqlaqlıq turidu, Chünki ularning balayı'apetlik künü yéqinlashmaqta, Ularning bésigha chüshidighan ishlar bolsa téz kéliyatidu. **36** Chünki Perwerdigar ularning küchi tügep ketkenlikini, ularning [aziyip], hetta ajiz yaki méyiplerningmu qalmighinini körgende, U Öz xelqining üstige höküm chiqiridu, Öz bendilirige méhir-shepqed körsitudu. **37** U waqitta U mundaq deydu: «Qéni, ularning ilahliri? Özige tayanch qilghan qoram téshi emdi qeyerdidur? **38** Ularning ötküzgen qurbanlıqlırining yéghini yégen, Ularning sharab hediyliridiki sharabını ichkenler qeyerge ketti? Emdi ular ornidin turup silerge yarden bérüp, panahinglar bolsun! **39** Emdi Men Özüm, peqet

Menla «Shu»durmen, Manga hemrah héchqandaq ilahning yoqluqini körüp bilinglar. Men öltürüp tirildürimen, Zeximlendürüp saqaytimen; We héchkim Méning qolumdin qutquzalmaydu. **40** Chünki Men qolumni asmanlarga kötürüp: — «Ebedigiche hayatturmen» dep éytip, **41** Chaqnap turidighan qilichimni ittik qilimen, Méning qolum adaletni qoral qilip tutidu, Düşmenlirimdin intiqam alimen, Mendin nepretlen'güchilerning qilghanlirini ulargha yandurimen! **42** Men ya oqlirimni qan ichküüp mest qilimen, Méning qilichim gösh yeydu, Men ularni öltürülgenler bilen esirlerning qénini, Düşmenning serdarlirining bashlirini yep-ichidighan qilimen». **43** Ey eller, Uning xelqi bilen bille shadlininglar, Chünki U Öz bendilirining qénining intiqamini alidu, Öz düshmenlirige qisas yanduridu, Öz zémimi bilen xelqi tükün kechürüm-kafaret keltürüp bérifu». **44** Emdi Musa bilen Nunning oghli Yeshua kélép bu ghezelning barlıq sözlerini xelqning aldida oqup berdi. **45** Andin Musa bu hemme sözlerni barlıq Israil aldida axirlashturup **46** ulargha söz qilip: «Men bugün otturanglarda silerni agahlandurup guwahliq bergen bu barlıq sözlerge köngül bölünglar; siler bularnı baliliringlargaq tapılap: «Bu qanunning hemme sözlerlige emel qilishqa köngül qoyunlar» dep buyrushunglar kerek. **47** Chünki bu söz silerge munasiwetsiz, quruq söz emes, belki silerning hayatinglardur! Siler u zémimni igileshke Iordan deryasidin ötisiler; ötkedin kényin u zéminda bu söz arqılıq uzun ömür körisiler» — dédi. **48** Yene shu künü Perwerdigar Musagha söz qilip mundaq dédi: — **49** Sen ushbu Abarim téghigha, yeni Yérixoning utturidiki, Moabning zéminidiki Nébo téghigha chiqqin we shu yerde Men Israillargha öz teweliki bolush tükün béridighan Qanaan zémimini körgin. **50** Andin akang Harun Hor téghida ölüp öz xelqlirige qoshulghandek, senmu chiqidighan shu tagħda ölüp xelqliringge qoshulghin; **51** chünki siler Zin chölidiki Meribah-Qadeshning sulirining yénigha bargħanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapasizliq körsitip, Israillarning arisida Méni «muqeddes» dep hörmətlimidinlar. **52** Shunga sen Israillargha béridighan shu zémimni uğulungda körisen, lékin uningħha kirelmeysen.

33 Xudanıng adimi bolghan Musanıng ölümidin ilgiri Israillarni beriketleshke tiligen bext-tilekliri munular: — **2** U mundaq dédi: — «Perwerdigar

Özi Sinay téghidin kélip, Séirdin chiqip [Israil] üstige parlidi; Paran téghidin peyda bolup chaqnidi, U tümenligen muqeddeslerning otturisidin chiqip keldi; Ong qolidin Israilgha atalghan otluq bir qanun chiqti. 3 Derheqiqet, U xelqni söyidu; Séning barlıq muqeddes bendiliring qolungdidur; Ularning herbiri ayighing aldida olturup, Sözliringge tuyesser bolidu. 4 Musa bizge bir qanun buyrup, Buni Yaqupning jamaitige miras qilip berdi; 5 Xelqning serdarliri jem bolup, Israilning qebililiri bir yerge yighilghanda, U Yeshurunning otturisida padishahdek boldi. 6 «Ruben bolsa, ademliri ölüp ketmey, hayat tursun; Uning ademliri az bolmisun». 7 [Musaj]ning Yehuda toghrisida tiligen bexti mundaq: — «Yehudaning awazini anglighaysen, i Perwerdigar; Uni öz xelqige qobul qildurghaysen; Uning qollirular üchün küresh qilsun; Emdi özini ezgüchilerge qarshi turushqa uningha medet bolghaysen». 8 U Lawiy toghrisida mundaq dédi: — «Séning urim we tummim tashliring Séning bu muqeddeses bendengge tapshurulghan; Sen uni Massahda siniding, Meribahning sulirining yénida uning bilen talahting. 9 U öz ata-anisi toghrisida: «Ulargha yüz-xatire qilmaymen», dep éytti, Öz qérindashlirining héch yüzini qilmay, Öz balilirinimu tonushni xalimay, Belki Séning sözungge emel qilip, ehdeni ching tutti. 10 Mana, [Lawiyalar] Yaqupqa hökümliringni uqturidi, Ular Israilgha qanunungni ögitidu; Ular dimiğhingga xushbuyni sunidi, Qurban'gahingha pütün köydürme qurbanliqlarni keltüridi. 11 I Perwerdigar, uning teelluqatini beriketligeysen, Uning qollirining ejri Séni xush qilghudek bolghay, Uningha qarshi chiqqanlar we uningdin nepretlen'genler bolsa, Ularni qopalmighudek halda bellirini sundurghaysen!» 12 U Binyamin toghrisida mundaq dédi: — «Perwerdigarning söygini bolsa, U Uning yénida bixeter makan qilidu, Perwerdigar saye bolup pütün kün uni saqlaydu, U uni mürisi otturisida makanlashturidi» 13 Yüsüp toghrisida u mundaq dédi: — «Uning zémini Perwerdigar teripidin beriketlik bolghay! Asmanlarning ésil németliri bilen, Shebnem bilen, Yer tégidiki németliri bilen, 14 Kündin hasil bolidighan ésil mehsulatlari bilen, Aydin hasil bolidighan ésil németliri bilen, 15 Qedimki taghlarning aliy németliri bilen, Menggülük dönglerning ésil németliri bilen, 16 Yerning ésil németliri we uningha tolghan hemme mewjudatliri bilen, Azghanliqta

turghuchi Zatning shapaiti bilen beriketlensun! Bularning hemmisi Yüstpuning beshigha, Yeni öz qérindashliridin ayrlghanning choqqisigha chühsun. 17 Uning heywisi öz buqisining tunjisidektur; Uning münggüzliri yawa kalining münggüzliridektur, Ular bilen u el-yurtlarning hemmisini biraqla yer yüzinining chetlirigiche üsidu. Mana Eframning tümenligen ademliri, Manassehning minglighan ademliri shundaq bolidu». 18 Zebulun toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Zebulun, sen chiqqiningda shadlan'ghin; Ey sen Issakar, öz chédirliringda xush bolghin! 19 Mana ular xelqlerni taghqa chaqiridi, Shu yerde ular heqqaniyliqning qurbanliqlirini sunidi, Chünki ular déngizdiki mol döletlerni, Qumgha kömülgen góherlerni sümürüp ulargha tuyesser bolidu». 20 Gad toghrisida u mundaq dédi: — «Gadning zéminini kéngeytküchige bext-beriket bolghay; Gad bolsa chishi shirdek olturaqlashti; U bilek hem bash térisini titma-titma qiliwétidi; 21 Shu yerde u eng ésil nésiwini talliwaldi; Chünki shu yerdimu u höküm békiteküchining ülüshi bolghan jay saqlaqliqtur; U xelqning serdarliri bilen kélip, Israil bilen birge Perwerdigarning adaliti bilen hökümlerini yürgüzdi». 22 Dan toghrisida u mundaq dédi: — «Dan bolsa yash bir shirdur; U Bashandin taqlap ötidu». 23 Naftali toghrisida u mundaq dédi: — «Ey Naftali, iltipatqa toyun'ghansen, Perwerdigar teripidin kelgen bext-beriketke tolup, Meghrip bilen jenubni özüngge mülük qilip igileyesen». 24 Ashir toghrisida u mundaq dédi: — «Ashir oghullar bilen beriketlinidu; U qérindashliri arisida iltipat körsun; Puti maygha chilansun. 25 Derwaza baldaqliring tömür bilen mistin bolidu; Künliring qandaq bolsa, küchüngmu shuningha muwapiq teng bolidu». 26 «— Ey Yeshurun, Tengringdek bashqa héchkim yoqtur; U sanga yardenge asmarlar üstige, Zor heywisi bilen bulutlarning üstige minip kéléidu. 27 Ezeliy Xuda séning bashpanahingdur, Astingda ebediy bilekler turidu. U séning aldingdin düshmenni heydep: — «Ularni halak qilghin!» dep [sanga] buyruydu. 28 Shuning bilen Israil ashliq bilen yéngi sharab mol bolghan bir zéminda turup, Yalghuz aman-ésen makan tutidu, Yaqupning buliqi oxshashla aman-ésen bolidu; Uning asmanlirimu shebnem témitip turidu. 29 Bextliksen, i Israil! Sendek Perwerdigarning Özi qutquzghan xelqtin yene kim bar? U bolsa séning medetkar qalqining, Heywetlik qilichingdur! Séning düshmenliring sanga

zeipliship boysunidu; Sen ularning égiz jaylirida dessep mangisen».

34 Andin Musa Moabning tüzlenglikliridin chiqip

Nébo téghining üstige, yeni Yérixoning utturisidiki Pisgah téghining choqqisigha chiqtı. Shu yerde Perwerdigar uninggha pütkül zéminni körsetti; Giléadtin Dan'ghiche, 2 pütkül Naftali bilen Efraim we Manassehning zéminini, Yehudaning pütkül zémini bilen qoshup meghribtiki déngizghiche, 3 jenubtiki Negew zéminini, «Xorma shehiri» dep atalghan Yérixo wadisidiki tüzlenglikni Zoar shehirige qeder, hemminи uninggha körsetti. 4 Andin Perwerdigar uninggha söz qilip: «Men qesem qilip: «Bu zéminni séning neslingge bérimen» dep İbrahim, Ishaq we Yaqupqa wede qilghan zémin mana mushudur. Emdi sanga uni öz közüng bilen körüşke nésip qildim, lékin sen shu yerge ötüp kirelmeysen» dédi. 5 Andin Perwerdigarning éytqinidek, Perwerdigarning quli Musa shu yerde, yeni Moabning zéminida wapat boldi. 6 U uni Moabning zéminidiki tagh jilghisida, Beyt-Péorning utturisida depne qildi; uning qebrisining qeyerde ikenlikini bugün'giche héchkim bilmeydu. 7 Musa wapat bolghan waqitta bir yüz yigirme yashqa kirgenidi, lékin közliри héch torlashmighan we maghduridin héch ketmigenidi. 8 Israillar Musa üchün Moabdiki tüzlenglikte ottuz kün'giche matem tutti. Shuning bilen Musa üchün matem tutup yighlaydighan künler tükigenidi. 9 Musa qollirini uning üstige qoyghachqa, Nunning oghli Yeshua danalıq bergüchi Roh bilen tolghanidi. Shuning bilen Israillar uninggha itaet qilip, Perwerdigarning Musagha buyrughinidek qildi. 10 Musadin kéyin uningdek Perwerdigar bilen yüz turane sözleshken ikkinchi bir peyghember Israil ichide chiqmidi; 11 Perwerdigarning uni Misir zéminigha ewetishi bilen u shu yerde Pirewn'ge, uning xizmetkarliri we pütkül zéminidikiler aldida körsetken hemme möjizilik alamet we karametlerge, 12 ayan qilin'ghan shu barlıq ulugh qudretke we Musaning pütkül Israilning köz aldida körsetken barlıq dehshetlik heywisige teng turghudek héchqandaq adem chiqmidi.

Yeshua

1 We Perwerdigarning quli bolghan Musa wapat bolghandin kényin shundaq boldiki, Perwerdigar Musaning xizmetkari, Nunning oghli Yeshuaghha söz qilip mundaq dédi: — **2** Méning qulun Musa wapat boldi. Emdi sen qozghilip, bu xelqning hemmisini bashlap Iordan deryasidin ötüp, Men ulargha, yeni Israillargha teqdim qılıdighan zémirin'gha kirgin. **3** Men Musagha éytqinimdek, putunglarning tapini qeyerge tegken bolsa, shu jayni silerge berdim; **4** chégranglar chöl-bayawandin tartip Liwan'ghiche, Hittylarning zémiminini öz ichige élip, Efrat deryasidin kün pétishtiki Ottura Déngizghiche bolidu. **5** Séning barlıq hayat künliringde héchkim sanga qarshi turalmaydu. Men Özüm Musa bilen bille bolghandek séning bilen bille bolup, séni hergiz tashliwetmeymen. **6** Sen jür'etlik we qeyser bolghin; chünki sen bu xelqni Men ata-bowlirigha bérishke qesem bilen wede qilghan zémirin'gha mirasxor qilip igilitisen. **7** Méning qulun Musa sanga buyrughan barlıq qanun'gha emel qilishqa köngül böttüp, qet'iy jür'etlik we tolimu qeyser bolghin; sen qeyergila barsang ishliring ghelibilik bolushi üçün uningdin ya ong ya solgha chetnep ketme; **8** bu qanun kitabini öz aghzingdin néri qilmay, uning ichide pütülgennen hemmisini tutup, uni kéche-kündüz zikir kilip oyla; shundaq qilsang yolliringda ghelibilik bolup, özüng ronaq tapisen. **9** Mana sanga: — Jür'etlik we qeyser bol, dep buyrughanidimgu? Shunga héch wehimige chüshme, yüreksiz bolma; chünki qeyerge barsang Perwerdigar Xudaying sen bilen birgidur. **10** Shuning bilen Yeshua xelqning bashlirigha buyrup: — **11** Siler chédirgahtin ötüp xelqqe: — Özünglar üçün ozuq-tülük teyyar qilinglar, chünki üch kün toshqanda siler Iordan deryasidin ötüp Perwerdigar Xudayinglar silerge béridighan zémimni igilesh üçün kirisiler, — denglar, dédi. **12** Yeshua Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisige söz qilip: — **13** Xudaning quli bolghan Musaning silerge buyrup: — Perwerdigar Xudayinglar silerge aramliq ata qilip bu zémimni silerge bergen, dep éytqinini ésinglarda tutunglar. **14** Xotun bala-chaqanglar we charpayliringlar Musa özi silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining bu teripidiki zéminda qalsun, lékin aranglarda qanchilik batur palwan bolsanglar, siler öz qérindashliringlarning aldida septe turup ulargha yarden bérip jeng qilinglar;

taki Perwerdigar Xudayinglar qérindashliringlarga silerge ata qilghiniga oxshash aram ata qilip, qérindashliringlarga u ulargha miras qilip béridighan zémimni igiletgüche shundaq qilinglar. Andin siler tewelikinglar bolghan zémimni, yeni Xudaning quli bolghan Musa silerge teqsim qilghan, Iordan deryasining kün chiqish teripidiki bu zémimni igilesh üçün qaytip béringlar, — dédi. **16** Ular Yeshuaghha jawab bérip: — Sen bizge emr qilghanning hemmisige emel qilimiz, sen bizni qeyerge ewetseng, shu yerge barimiz. **17** Biz hemme ishta Musaning sözige qulaq salghinimizdek sanga qulaq salmiz; birdinbir tilikimiz, Perwerdigar Xudaying Musa bilen bille bolghandek séning bilenmu bille bolghay! **18** Kimki séning emringge itaetsizlik qilip, sen bizge buyrughan herqandaq sözliringge qulaq salmisa, öltürülidu! Sen peqetla jür'etlik we qeyser bolghin, — dédi.

2 Andin kényin Nunning oghli Yeshua ikki charlighuchini Shittimdin ewetip ulargha: — Siler bérip u zémimni, bolupmu Yérixo shehirini charlap kélinglar, dédi. Shuning bilen ular u yerge bérip, Rahab atlıq bir pahishining öyige kirip qondi. **2** Lékin birsi kélép Yérixo padishahigha: — Bugün kéche Israillardin birnechche kishi bu zémimni charlighili keptu, dep xewer yetküzdi. **3** Shuning bilen Yérixo padishahi Rahabning qéshigha adem ewetip: — Séning qéshinggha kélép, öyünge kirgen shu kishilerni bizge tapshurup bergen, chünki ular bu zémimning her yérini paylighili keptu, — dédi. **4** Lékin u ayal u ikki kishini élip chiqip yoshurup qoyghanidi; u jawab bérip: — Derweqe bu kishiler méning qéshimgha keldi, lékin men ularning nedin kelgenlikini bilmidim; **5** qarangghu chüshüp, qowuqni étidighan waqit kelgende shundaq boldiki, bu ademler chiqip ketti. Men ularning qeyerge ketkinini bilmeymen. Ularni tézdin qoghlisanglar, choqum yétihiwalisiler, — dédi. **6** Lékin u ayal ularni ögzigé élip chiqip, ögzining üstide retlep yéyip qoyghan zighir paxallirining astigha yoshurup qoyghanidi. **7** U waqitta ularning keynidin izdep qoghlighuchilar Iordan deryasining yoli bilen chiqip derya kéchiklirigiche qoghlap bardı. Ularni qoghlighuchilar sheherdin chiqishi bilenla, sheherning qowuqi taqaldi. **8** Shu waqitta, u ikkiylen téxi uslashqa yatmighanidi, Rahab ögzigé chiqip ularning qéshigha bérip **9** ulargha: — Perwerdigarning bu zémimni silerge miras qilip bergenlikini, shundaqla silerden bolghan wehimenglar bizlerge chüshüp,

bu zémindikilerning hemmisi aldinglarda halidin kétey déginini bilimen; **10** chünki biz siler Misirdin chiqqininglarda Perwerdigarning aldinglarda Qizil Déngezni qorutqanliqini, shundaqla silerning Iordan deryasining u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi Sihon bilen Ogni qandaq qilghanliqinglarni, ularni mutleq yoqatqanliqinglarni angliduq. **11** Buni anglap yürikimiz su bolup, silerning sewebinglardin herqaysimizning rohi chiqip ketti. Chünki Perwerdigar Xudayinglar bolsa yuqirida, asmanlarning hemde tōwende yerning Xudasidur. **12** Emdi silerdin ötünimenki, men silerge körsetken himmitim üchün silermu méning atamning jemetige himmet qilishqa Perwerdigarning nami bilen manga qesem qilinglar, shundaqla ata-anamni, aka-uka, acha-singil qérindashlirimni we ulargha tewe barliqigha chéqilmasliqinglar, jénimizni tirik qaldurup, ölümdin qutquzushunglar toghrisida manga bir kapalet belgisini béringlar, — dédi. **14** Ikkiyen uninggha: — Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoymisang, siler jéninglardin ayrlisanglar, bizmu jénimizdin ayrlighaymiz! Shuningdek shundaq boliduki, Perwerdigar bizge bu zéminni ige qilghuzghanda, biz jezmen silerge méhribanlarche we semimiyy muamilide bolimiz, dédi. **15** Shuning bilen ayal ularni penjiridin bir tana bilen chüshürüp qoydi (chünki uning öyi sheherning sépilida bolup, u sépilning üstide olturatti). **16** Ayal u ikkisige: — Qoghlighuchilar silerge uchrap qalmasliqi üchün, taghqa chiqip, u yerde üch kün yoshurunup turunglar; qoghlighuchilar sheherge qaytip kelgenden kényin, andin siler öz yolunglarga mangsanglar bolidu, — dédi. **17** Ikkisi ayalgha: — Eger sen bizning déginimizdek qilmisang, sen bizge qilghuzghan qesemdin xalas bolimiz: — **18** Mana, biz zémin'gha kirgen chaghda, sen bizni chüshürüshke ishletken bu qizil tanini penjirige baghlap qoyghin; andin ata-anangni, aka-uka qérindashliringni, shundaqla atangning barliq jemetidikilerni öyungge, özüngge yighip jem qilghin. **19** Shundaq boliduki, öyungning ishikliridin tashqirigha chiqqan herkimining qéni öz beshida bolidu; biz uningha mes'ul emesmiz; lékin biraw öyungde sen bilen bille bolghan birsining üstige qol salsa, undaqtu uning qéni bizning beshimizgha chüshkey! **20** Eger sen bu ishimizni ashkarilap qoysang, sen bizge qilghuzghan bu qesemdin xalas bolimiz, — dédi. **21** Rahab jawab béríp: — Silerning

dégininglerdek bolsun dep, ularni yolgha sélip qoydi. Ular ketkendin kényin, ayal penjirige u qizil tanini baghlap qoydi. **22** U ikkisi u yerdin ayrilip, taghqa chiqip, qoghlighuchilar [sheherge] qaytip ketküche u yerde üch kün turdi. Qoghlighuchilar yol boyidiki hemme yerni izdepmu ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi taghdin chüshüp, qaytip mangdi; ular deryadin ötüp, Nunning oghli Yeshuaning qéshigha kélép, beshidin kechürgenlirining hemmisini uninggha dep berdi. **24** Ular Yeshuaghá: — Perwerdigar derweqe barliq zéminni qolimizgha tapshurdi; zéminda turuwatqanlarning hemmisi bizning tüpeylimizdin rohi chiqip ketti, — dédi.

3 Yeshua etisi tang seherde turup, pütkül Israil bilen Shittimdin ayrilip Iordan deryasiga keldi; ular deryadin ötküche shu yerde bargah tikip turdi. **2** Üch kün toshup, serdarlar chédiringahtin ötüp, **3** xelqqe emr qilip: — Siler Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqini, yeni Lawiylarning uni kötüüp mangghinini körgen haman, turghan ornunglardin qozghilip, ehde sanduqining keynidin egiship ménginglar. **4** Lékin uning bilen silerning ariliqinglarda ikki ming gez arılıq qalsun; qaysi yol bilen mangidighininglarni bilishinglar üchün, uningha yéqinlashmanglar; chünki siler ilgiri mushu yol bilen méngip baqmighansiler, — dédi. **5** Yeshua xelqqe: — Özünglarni pak-muqeddes qilinglar, chünki ete Perwerdigar aranglarda möjize-karametlerni körsitudu, — dédi. **6** Andin Yeshua kahnlargha: — Ehde sanduqini kötüüp xelqning aldida deryadin ötünglar, dep buyruwidi, ular ehde sanduqini élip xelqning aldida mangdi. **7** Perwerdigar Yeshuaghá söz qilip: — Hemme Israilning Méning Musa bilen bille bolghinimdek, séning bilenmu bille bolidiganliqimni bilishi üchün bügündin etibaren séni ularning neziride chong qilimen. **8** Emdi sen ehde sanduqini kötürgen kahnlargha: — Siler Iordan deryasining stiyingin boyigha yétip kelgende, Iordan deryasi ichide turunglar, — dégin, — dédi. **9** Yeshua Israillargha: — Bu yaqqa kelinglar, Perwerdigar Xudayinglarning sözini anglanglar, dédi. **10** Andin Yeshua: — Mana, siler shu ish arqılıq menggülüq hayat Tengrining aranglarda ikenlikini, shundaqla Uning silerning aldinglardin Hittiyalar, Gırgashiyalar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar, Yebusiyalarni heydiwétidighanlıqını bilisiler — pütkül yer-zéminning igisining ehde sanduqi

silerning aldinglarda Iordan deryasi ichidin ötküzelidu. **12** emdi Israilning qebililiridin on ikki ademni tallanglar, herqaysi qebilidin birdin bolsun; **13** shundaq boliduki, pütkül yer-zéminning Igisi bolghan Perwerdigarning ehde sanduqini kötürgen kahinlarning tapini Iordan deryasining süyige tegkende, Iordan deryasining süyi, yeni bash éqinidin éqip kelgen sular üzüp tashlinip, derya kötürlüp döng bolidu, — dédi. **14** Emdi shundaq boldiki, xelq chédirliridin chiqip Iordan deryasidin ötmekchi bolghanda, ehde sanduqini kötürgen kahinlar xelqning aldida mangdi; **15** ehde sanduqini kötürgüchiler Iordan deryasigha yétip kélip, putliri sugha tégishi bilenla (orma waqtida Iordan deryasining süyi deryaning ikki qirghiqidin téship chiqidu), **16** yuqiri éqindiki sular xéli yiraqtila, Zaretanning yénidiki Adem shehirining yénida toxtap, döng boldi; Arabah tüzlenglikli boyidiki déngizgha, yeni «Shor Dénzigi»ha éqip chüshüwatqan kényinki éqimi üzülüp qaldi; xelq bolsa Yérixo shehirining udulidin [deryadin] ötüp mangdi. **17** Pütkül Israil quruq yerni dessep, barliq xelq Iordan deryasidin pütünley ötüp bolghuchilik, Perwerdigarning ehde sanduqini kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisida quruq yerde mezmut turdi.

4 Pütkül xelq Iordan deryasidin tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **2** Xelqning arisidin on ikki ademni tallighin, her qebilidin birdin adem bolsun, **3** ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisidin, kahinlarning putliri mezmut turghan jaydin on ikki tashni élip, ularni kötürlüp kélip özünglar bügün kéche bargah tikidighan yerge qoyunglar, dégin, dédi. **4** Shuning bilen Yeshua her qebilidin birdin ademni, yeni Israillar arisidin tallighan on ikki kishini chaqirdi; **5** andin Yeshua ulargha: — Siler Iordan deryasining otturisigha chüshüp Perwerdigar Xudayinglarning ehde sanduqining aldiga béríp, Israilning on ikki qebilisining sanigha mas halda birdin tashni élip mürenglerge qoyunglar. **6** Chünki bu aranglarda bir esletme-belge bolidu; kelgüsиде baliliringlar: — Bu tashlarning silerge néme ehmiyiti bar? — dep sorap qalsa, siler ulargha: — **7** Iordan deryasining suliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida üzüp qoyuldi; [ehde sanduqi] Iordan deryasidin ötküzelgende Iordan deryasining suliri üzüp qoyuldi; shunga bu tashlar Israillargha menggülük bir esletme-belge bolidu, — dep jawap béríslər. **8** Shuning

bilən Israillar Yeshua ulargha buyrughandek qildi. Perwerdigarning Yeshuagha qilghan emri boyiche Israilning qebililirining sanigha muwapiq Iordan deryasining otturisidin on ikki tashni élip, qonidighan jaygha kötürlüp béríp, shu yerde qoyup qoydi. **9** Buningdin bashqa Yeshua Iordan deryasining otturisida ehde sanduqini kötürgen kahinlarning putliri mustehkem turghan jayda on ikki tashni tiklep qoydi. Bu tashlar bolsa bügün'giche shu yerde turidu. **10** Perwerdigar Yeshuagha xelqqe éytishqa tapilighan barliq ishlar orunlan'ghuchilik, yeni Musa eslide Yeshuagha buyrughanlirining hemmisi beja keltürülgüche, ehde sanduqini kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisida toxtap turdi. Xelq shu yerdin tézdirin ötüwatatti. **11** Shundaq boldiki, barliq xelq tamamen ötüp bolghanda, Perwerdigarning [ehde] sanduqi bilen kahinlar xelqning aldidiñ ötti. **12** Rubenler bilen Gadlar we Manassehning yérim qebilisidiklermu Musaning ulargha buyrughinidek septe tüzüp Israillarning aldida deryadin ötti. **13** Jemiy bolup qiriq mingche qorallan'ghan kishi Perwerdigarning aldidiñ ötüp, Yérixo tüzlengliklirige kélip, jeng qilishqa teyyar turdi. **14** U künü Perwerdigar Yeshuani pütkül Israilning neziride chong qildi; ular uning pütün ömrinde Musadin qorqqandek uningdimu qorqtı. **15** Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — **16** Höküm-guwahliq sanduqini kötürgen kahinlарgha: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrughin, dédi. **17** Shunga Yeshua kahinlарgha: — Iordan deryasidin chiqinglar, dep buyrudi. **18** Shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqini kötürgen kahinlar Iordan deryasining otturisidin chiqip, putlirining tapini quruqluqni dessishi bilenla, Iordan deryasining süyi yene öz jayigha qaytip kélip, awwalqidek ikki qirghiqighiche téship éqishqa bashlidi. **19** Xelq bolsa birinchi ayning oninchi künü Iordan deryasidin ötüp, Yérixoning shergining eng chet teripidiki Gilgalgha kélip chédirgah tikti. **20** Ular Iordan deryasidin alghach kelgen on ikki tashni bolsa, Yeshua ularni Gilgalda tiklep qoydi; **21** andin Israillargha: — Kéyin baliliringlar öz atiliridin: — Bu tashlarning ehmiyiti néme, dep sorisa, **22** siler baliliringlарgha mundaq uqturup qoyunglar: — «Israil ilgiri quruq yerni dessep Iordan deryasidin ötkenidi; **23** chünki Perwerdigar Xudayinglar biz Qizil Dénzidin ötküche aldimizda uming sulirini qurutup bergendek, Perwerdigar Xudayinglar siler ötküche

aldinglarda Iordan deryasining süyini qurutup berdi; 24 yer yüzidiki barlıq eller Perwerdigarning qolining qanchılık küchlüküni bilsun, shundaqla silerning Perwerdigar Xudayinglardin hemishe qorqushunglar üçün U shundaq qildi» — dédi.

5 Shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb teripidiki Amoriylarning hemme padishahliri bilen déngizning yénidiki Qanaaniylarning hemme padishahliri Perwerdigarning Israillar ötüp ketküche ularning aldidin Iordan sulirini qandaq qurutup bergenini anglighanda, yürekli su bolup, Israillarning sewebidin ularning rohi chíqay dep qaldi. 2 U waqitta Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Sen chaqmaq tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni ikkinchi qétim xetne qilghin, dédi. 3 Shuning bilen Yeshua chaqmaq tashliridin pichaqlarni yasap, Israillarni «Xetnilik dönglüki»de xetne qildi. 4 Yeshuaning ularni xetne qilishining sewebi shu idiki, Misirdin chiqqan jengge yarighudek hemme erkekler Misirdin chiqqandin kényin chöllükning yolida ölüp tügigenidi. 5 Chünki Misirdin chiqqan barlıq xelq xetne qilin'ghan bolsimu, lékin Misirdin chiqip chöllükning yolida yürgen waqitta Israil arisida tughulghanlarning hemmisi xetnisiz qalghanidi; 6 Chünki eslidi Perwerdigarning awazigha qulaq salmighan, Misirdin chiqqan xelq ichidiki jengge yarighudek barlıq erkekler ölüp tügigüche Israillar qiriq yil chölde yürgenidi; Perwerdigar ulargha: — Silerni Men atabowiliringlarga bérishke qesem bilen wede qilghan zéminni, yeni süt bilen hesel aqidighan yurtnı körgüchiler qilmaymen, dep qesem qilghanidi. 7 Lékin Perwerdigar ularning ornini basturghan ewladliri bolsa, yolda xetne qilinmighachqa, Yeshua özi ularni xetne qildi. 8 Barlıq xelq xetne qilinip, saqayghuchilik chédirlirida, öz orunliridin chiqmay turdi. 9 U waqitta Perwerdigar Yeshuagha: — Bügün Men Misirning ar-nomusini üstünglardin yumilitwettim, dédi. Shuning bilen u jaygha «Gilgal» dep nam qoyulup, taki bügün'giche shundaq atalmaqta. 10 Shuning bilen Israillar Gilgalda chédir tikip turdi. Birinchi ayning on tötinchi künü axshimi Yérixo diyarining tüzlenglikliride «ötüp kétish héyi»ni ötküzdi. 11 «Ötüp kétish héyi»ning etisi ular shu yerning ashlıq mehsulatliridin yédi, jümlidin shu künü pétir nanlarni we qomachlarni yédi. 12 Ular shu zéminning ashlıq mehsulatliridin yégedin kényin, etisi «manna»ning chüshüshi toxtidi. Shu waqittin

tartip Israillargha héch manna bolmidi; shu yilda ular Qanaan zéminining mehsulatliridin yédi. 13 Emma Yeshua Yérixogha yéqin kelgende, beshini kötürüp qariwidi, mana uning aldida sughurulghan qilichni tutup turghan bir adem turatti. Yeshua uning qéshiga béríp uningdin: — Sen biz tereptimu, yaki düshmenlirimiz tereptimu? — dep soridi. 14 U jawab béríp: — Yaq, undaq emes, belki Men Perwerdigarning qoshunlirining Serdari bolup keldim» — dédi. Yeshua yerge düm yiqilip sejde qilip uninggha: — Rebbimning quligha néme tapshuruqliri barkin? dep soridi. 15 Perwerdigarning qoshunining Serdari Yeshuagha: — Putungdiki keshingni salghin, chünki sen turghan yer muqeddes jaydur, déwidi, Yeshua shundaq qildi.

6 Yérixo sépilining qowuq-derwaziliri Israillarning sewebidin mehkem étílip, héchkim chiqalmaytti, héchkim kirelmeytti. 2 Perwerdigar Yeshuagha söz qilip: — Mana, Men Yérixo shehirini, padishahini hemde batur jengchilirini qolungha tapshurdum. 3 Emdi siler, yeni barlıq jengchiler sheherni bir qétim aylinip ménginglar; alte kün'giche her künü shundaq qilinglar. 4 Hemde yette kahin ehde sanduqining aldida qochqar münggüzidin étílip yette burghini kötürüp mangsun; yettinchi künige kelgende siler sheherni yette qétim aylinisiler; kahinlar burghilarni chalsun. 5 Shundaq boliduki, ular qochqar burghiliri bilen sozup bir awaz chiqarghinida, barlıq kishiler burghining awazini anglap, qattiq tentene qilip towlisun; buning bilen sheherning sépilleri téigidin örlütip chüshidu, herbir adem aldigha qarap étílip kiridu, — dédi. 6 Shuning bilen Nunning oghli Yeshua kahinlarni chaqirip ulargha: — Siler ehde sanduqini kötürüp ménginglar; yette kahin Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qochqar burghisini kötürüp mangsun, dédi 7 U xelqqe: — Chiqip sheherni aylininglar; qoralliq leshkerler Perwerdigarning ehde sanduqining aldida mangsun, dédi. 8 Yeshua buni xelqqe buyrughandin kényin, Perwerdigarning aldida yette qochqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip burghilarni chaldi; Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa ularning keynidin élip méngildi. 9 Qoralliq leshkerler burgha chéliwatqan kahinlarning aldida mangdi; ehde sanduqining arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. Kahinlar mangghach burgha chalatti. 10 Yeshua xelqqe buyrup: — Men silerge: «Towlanglar» démigüche ne towlimanglar, ne awazinglarni

chiqarmanglar, ne aghzinglardin héchbir sözmu chiqmisun; lékin silerge «Towlanglar» dégen künide, shu chaghda towlanglar, — dégenidi. **11** Shu teriqide ular Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp sheherni bir aylandi. Xalayiq chédirgahqa qaytip kélip, chédirgahda qondi. **12** Etisi Yeshua tang seherde qopti, kahinlarmu Perwerdigarning ehde sanduqini yene kötürdi; **13** Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yette qoçqar burghisini kötürgen yette kahin aldigha méngip toxtimay chélip mangatti; [kahinlar] manghach burgha chalghanda, qoralliq leshkerler ularning aldida mangdi, arqidin qoghdighuchi qoshun egiship mangdi. **14** İkkinci künimu ular sheherning etrapini bir qétim aylinip, yene chédirgahqa yénip keldi. Ular alte kün'giche shundaq qilip turdi. **15** Yettinchi kün ular tang seherde qopup, oxshash halette yette qétim sheherning etrapini aylandi; peqet shu künila ular sheherning etrapini yette qétim aylandi. **16** Yettinchi qétim aylinip bolup, kahinlar burgha chalghanda Yeshua xelqqe: — Emdi towlanglar! Chiünki Perwerdigar sheherni silerge tapshurup berdi! **17** Lékin sheher we uning ichidiki barliq nersiler Perwerdigargha mutleq atalghanliqi üchün [silerge] «haram»dur; peqet pahishe ayal Rahab bilen uning pütün öyidikilerla aman qalsun; chiünki u biz ewetken elchilirimizni yoshurup qoyghanidi. **18** Lékin siler qandaqla bolmisun «haram» dep béktilgen nersilerdin özünglarni tartinglar; bolmsa, «haram» qilin'ghan nersilerdin élisinglar bilen özünglarni haram qilip, Israilning chédirgahinimu haram qilip uning üstige apet chüshürisiler. **19** Emma barliq altun-kümüsh, mis we tömürdin bolghan nersiler bolsa Perwerdigargha muqeddes qilinsun; ular Perwerdigarning xezinisige kirgüzulsun, — dédi. **20** Shuning bilen xelq towliship, kahinlar burgha chaldi. Shundaq boldiki, xelq burgha awazini anglighinida intayin qattiq towliwidi, sépil tégidin örlüüp chüshti; xelq uning üstidin ötpü, herbiri öz aldigha atlinip kirip, sheherni ishghal qildi. **21** Ular er-ayal bolsun, qéri-yash bolsun, qoy-kala we éshekler bolsun sheher ichidiki hemmini qilichlap yoqatti. **22** Yeshua u zéminni charlap kelgen ikki ademge: — Siler u pahishe xotunning öyige kirip, uningha bergen qesimnglar boyiche uni we uningha tewe bolghanlarning hemmisini élip chiqinglar, dédi. **23** Shuning bilen ikki charlighuchi yash yigit kirip, Rahabni ata-anisi bilen qérindashlirigha qoshup hemme nersiliri bilen

élip chiqti; ular uning barliq uruq-tughqanlirini élip kélip, ularni Israilning chédirgahining sirtigha orunlashturup qoydi. **24** Xalayiq sheherni we sheher ichidiki hemme nersilerni ot yéqip köydürüwetti. Peqet altun-kümüsh, mis we tömürdin bolghan qacha-qucha eswablarni yighip, Perwerdigarning öyining xezinisige ekirip qoydi. **25** Lékin Yeshua pahishe ayal Rahabni, ata jemetidikilerni we uningha tewe bolghanlirining hemmisini tirik saqlap qaldi; u bugün'giche Israil arisida turuwaitidu; chiünki u Yeshua Yérixoni charlashqa ewetken elchilerni yoshurup qoyghanidi. **26** U chaghda Yeshua agah-bésharet béríp: — Bu Yérixo shehiri qaytidin yasashqa qopqan kishi Perwerdigarning aldida qarghish astida bolidu; u sheherning ulini salghanda tunji oghlidin ayrılıdu, sheherning qowuqlarını orunlashturidighan chaghda kichik oghlidinmu ayrılıdu, — dédi. **27** Perwerdigar Yeshua bilen bille idi; uning nam-shöhriti pütkül zémin'gha keng tarqaldi.

7 Lékin Israil «haram» nersiler üstide itaetsizlik qildi; chiünki Yehuda qebilisidin bolghan Zerahning ewrisi, Zabdining newrisi, Karmining oghli Aqan dégen kishi haram dep béktilgen nersilerdin alghanidi. Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghaldi. **2** Yeshua Yérixodin Beyt-Elning sherq teripidiki Beyt-Awenning yénida bolghan Ayi shehirige birnechche adem ewetip ulargha: — U yerge chiqip u zéminni charlap kélinglar, dep buyrudi. Shuning bilen u ademler chiqip Ayi zéminini charlap keldi. **3** Ular qaytip kélip, Yeshuagha: — Hemme xelqning u yerge bérishining hajiti yoq iken, ikki-üch mingche adem bolsila ayığa hujum qilip [uni igiliyeleydu;] u yerde olturushluq kishiler az bolghachqa, pütkül xelqni aware qilip u yerge ewetmigin, — dédi. **4** Shuning bilen xelqtin üch mingche kishi u yerge chiqti; lékin bular Ayining ademliri aldidin qéchip kétishti. **5** Ayining ademliri ulardin ottuq altiche kishini urup öltürdi; qalghanlarni sépil qowuqining aldidin Shébarimghiche qogħlap béríp, u yerdiki dawanda ularni urup meghlup qildi. Andin xelqning yürüki su bolup, qattiq sarasinge chüshti. **6** Yeshua kiyimlirini yirtip, Israilning aqsaqalliri Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yerge düm yiqlip, bashlirigha topilarni chéchip, u yerde kech kirgūche yétip qaldi. **7** Yeshua: — Ah, Reb Perwerdigar, sen bizni Amoriylarning qoligha tapshurup halak qilish üchün, bu xelqni némishqa Iordan deryasining bu teripige

ötküzungensen? Biz Iordan deryasining u teripide turuwergen bolsaq boptiken! **8** Ey Rebbim! Israil öz düshmenlirining aldidin burulup qachqan yerde men némimu déyeleymen? **9** Qanaaniylar, shundaqla zéminda barliq turuwatqanlar buni anglisa bizni qapsiwélip yer yüzidin namimizni üzüp tashlaydu; shu chaghda Sen ulugh nam-shöhriting üchün némilerni qilisen?! — dédi. **10** Lékin Perwerdigar Yeshuaghá jawab béríp mundaq dédi: — «Ornungdin qop! Némishqa shundaq düm yatisen? **11** Israil gunah qildi! Ular yene Men ulargha tapilighan ehdemge xilapliq qilip, haram dep béktilgen nersilerdin élip, oghriliq qilip, aldamchiliq qilip hem haram béktilgenni öz mallirining arisigha tiqip qoydi. **12** Shunga Israillar düshmenlirining aldida tik turalmaydu; ular özlerini «haram» qilip béktilip, mutleq yoqitilishqa yüzlen'gechke, düshmenlirining aldidin burulup arqisigha qachidu. Eger siler «haram» dep béktilgenni aranglardin tamamen yoq qilmisanglar, mundin kényin men siler bilen bille bolmaymen. **13** Emdi sen turup xelqni pak-muqeddes qilip ulargha: — «Ete üchün özünglarni pak qilinglar; chünki Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — Ey Israil, sende «haram» dep béktilgen nerse bardur; bu haram nersini aranglardin yoq qilmighuchilik düshmenliringlarning aldida tik turalmaysiler. **14** Ete seherde siler qebile boyiche hazir qilinisiler; shundaq boliduki, Perwerdigar béktilken qebile jemet-jemeti boyiche birdin-birdin aldigha kelsun; Perwerdigar béktilken jemet aile-aile boyiche birdin-birdin hazir bolup aldigha kelsun; andin Perwerdigar béktilken ailidiki erkekler birdin-birdin aldigha kélip hazir bolsun. **15** Shundaq boliduki, haram dep béktilgen nersini öz yénida saqlighan kishi tépilghanda, Perwerdigarning ehdisige xilapliq qilghanliqi üchün hem shundaqla Israil ichide rezillik sadir qilghini üchün u we uningha barliq tewe bolghanlar otta köydürlüsün, — deydu», dep éytqin». **16** Yeshua etisi tang seherde turup Israilni aldigha yighip, qebile-qebilini hazir qiliwidi, Yehuda qebilisi béktildi; **17** u Yehudaning jemetlirini hazir qiliwidi, Zarhiylar jemeti béktildi. U Zarhiylar jemetini aile-aile boyiche aldigha keltürüwidi, Zabdi dégen kishi béktildi. **18** Zabdi öz ailisidiki erkekterni birdin-birdin hazir qiliwidi, Yehuda qebilisidin Zerahning ewladi, Zabdining newrisi, Karmining oghli Aqan béktildi. **19** Shuning bilen Yeshua Aqan'gha: — Ey oghlum, Israilning Xudasi

Perwerdigarga shan-sherepni qayturup béríp, [Uning hörmitti üchün] qilghanliringni iqrar qilghin; mendin héchnémini yoshurmay, qilghiningning hemmisini manga éytqin, dédi. **20** Aqan Yeshuaghá jawab béríp: — Men derweqe Israilning Xudasi Perwerdigar aldida gunah qilip, mundaq-mundaq qildim: **21** men oljining arisidin Shinarda chiqqan chirayliq bir ton'gha, ikki yüz shekel kümüsh, ellik shekel éghirliqtiki altun taxtigha közüm qızırıp ularni éliwaldim. Mana, bu nersilerni chédirimning otturisidiki yerge kömüp qoydum, kümüsh ularning astida, — dédi. **22** Shularni déwidı, Yeshua elchilerni ewetti, ular chédirgha yükürüp bardi we mana, nersiler derweqe chédirda yoshuruqluq bolup, kümüsh bularning astida idi. **23** Ular bu nersilerni chédirdin élip chiqip Yeshuaghá, shundaqla barliq Israillarning qéshiga keltürüp, Perwerdigarning aldigha qoydi. **24** Andin Yeshua bilen pütkül Israil jamaiti qopup Zerahning oghli Aqanni, kümüsh, ton we altun taxta bilen qoshup, uning oghulliri bilen qizlirini, uyliri bilen éshekliri, qoyliri, chédiri bilen barliq teweliklirini élip Aqor jilghisigha keltürdi. **25** Yeshua Aqan'gha: — Sen beshimizgha qanchilik apet keltürdüng! Mana, bugün Perwerdigar séning üstüngge apet keltürudu, — dédi. Andin pütkül Israil jamaiti uni chalma-kések qilip öltürdi. Ular ailisidikilernimu chalma-kések qilip öltürgendin kényin, hemmini otta köydüriwetti. **26** Andin xalayıq bir chong döwe tashni uning üstige döwilep qoydi. Bügün'ge qeder u u yerde turmaqta. Buning bilen Perwerdigarning ghezipi yandi. Shuning bilen shu yerge «Apet jilghisi» [«(Aqor jilghisi)»] dep nam qoyuldi we bu kün'giche shundaq atalmaqta.

8 Perwerdigar Yeshuaghá: — Sen héch qorqma, hem hoduqmighin. Turup, barliq jengchilerni özüng bilen élip, Ayi shehirige chiqqin. Mana, Men Ayining padishahi, xelqi, shehiri we zémimin qoshup séning qolunggha tapshurdum. **2** Sen Yérixo bilen uning padishahigha qandaq qilghan bolsang Ayi shehiri bilen uning padishahighimu shundaq qilisen. Peqet siler bu qétim sheherdin olja we charpaylarni alsanglar bolidu. Emdi sen sheherning keyni teripige hujum qilishqa pistirma qoyghin, — dédi. **3** Shuning bilen, Yeshua bilen hemme jengchiler qozghilip, ayigha hujum qilishqa chiqti. Yeshua ottuz ming batur jengchini ilghap kéchide ularni mangdurdı **4** we ulargha mundaq tapilidi: — «Siler agah bolup, sheherdin bek néri ketmey sheherning keynide mökünüp turup,

hemminglar böktürme hujumgha teyyar turunglar. **5** Men özüm bilen qalghan hemme kishilerni élip sheherge yéqin barimen; shundaq boliduki, ular baldurqidek aldimizgha chiqip hujum qilghanda, biz ularning aldidin qachimiz; **6** ular jezmen bizning keynimizdin qoghlaydu; ular: «Israillar baldurqidek aldimizdin qéchip ketti» dep oylaydu, biz ularni azdurup sheherdin yiraq élip chiqimiz. Shuning üchün biz ularning aldidin qachimiz. **7** U waqitta siler böktürmidin qopup chiqip, sheherni ishghal qilinglar; chünki Perwerdigar Xudayinglar bu sheherni silerning qolunglarga tapshuridu. **8** Sheherni ishghal qilghandin kényin Perwerdigarning tapilighini boyiche u sheherni ot yéqip köydürüwetinlar. Mana, men silerge emr berdim». **9** Yeshua ularni yolgha saldi, ular béríp Beyt-El bilen Ayining otturisida, Ayining gherb teripide böktürme sélip marap olturdi. Yeshua bolsa u kéchisi xelqning arisida qondi. **10** Etisi seher Yeshua qopup, xeljni yighip tekshürdi; andin u Israilning aqsaqalliri bilen bille xelqning aldida Ayigha qarshi mangdi. **11** Uning bilen bille bolghan hemme jengchilermu uning bilen chiqip, sheherning aldigha yéqin béríp, Ayining shimal teripide chédir tiki. Ular chüshken jay bilen Ayining otturisida bir jilgha bar idi. **12** Yeshua besh mingche ademni tallap élip béríp, Beyt-El bilen Ayining otturisida, sheherning gherb teripide böktürme turghuzghanidi. **13** Shundaq qilip, barlıq xelq, yeni sheherning shimal teripidiki bargahtiki qoshun bilen gherb teripidiki pistirma qoshun orunlashturup bölündi. Shu kéchisi Yeshua özi jilghining otturisigha chüshti. **14** Ayining padishahi shu ehwalni kördi we sheherdikiler aldirap seher qopushti; padishah bilen barlıq xelqi Israil bilen soqushush üchün belgilen'gen waqitta Arabah tüzenglikige chiqti. Lékin padishahning sheherning keynidiki pistirma qoshundin xewiri yoq idi. **15** Yeshua bilen barlıq Israil bolsa özlerini ulardin yéngilgen'ge sélip, chöl terepke qacthi. **16** Sheherde bar xelqning hemmisi ularni qoghlashqa chaqirildi; ular kélip Yeshuani qoghlighanda, ular azdurulup sheherdin yiraq qilindi. **17** Ayi bilen Beyt-Elning ichide Israilni qoghlashqa chiqmighan héchbir er kishi qalmidi; ular sheherni ochuq qoyup, hemmisi Israilni qoghlap chiqip ketti. **18** U waqitta Perwerdigar Yeshuaghá: — Qolungdiki neyzini ayigha qaritip uzatqin; chünki Men uni séning qolunggha tapshurdum, — déwidi, Yeshua qolidiki neyzini sheherge qaritip uzatti. **19** U

qolidiki neyzini uzatqan haman pistirmida yatqanlar jayidin tézla chiqip, yügürjiniche sheherge élilip kirip, uni ishghal qilip shuan ot yéqip köydürüwetti. **20** Ayining ademliri burulup qariwidi, mana sheherdin asman-pelek örlewatqan tüttünni kördi, ya u yaqqa ya bu yaqqa qachayli dése, héch hali qalmighanidi; chöl terepke qachqan Israillar burulup özlerini qoghlap kéliwatqanlarga hujum qildi. **21** Yeshua bilen barlıq Israil pistirma qoshunning sheherni élip bolghanlıqını, shundaqla sheherdin tüttünnin örlep chiqqinini körüp, yénip kélip, Ayining ademlirini öltürgili turdi. **22** Shuning bilen bir waqitta sheherni alghanlarmu sheherdin chiqip ulargha hujum qildi. Shuning bilen ular Israillarning otturisida, beziliri bu tereptin, beziliri u tereptin qapsılıp qaldı. Israillar ularning héchbirini qoymay, hemmisiño öltüruwetti. **23** Ular Ayining padishahini tirik tutup, Yeshuaning aldigha élip bardı. **24** Israil dalada uchrighan barlıq ayiliqlarnı, yeni özlerini chölgiche qoghlap kelgenlerni qırıp yoqatqandin kényin (ularning hemmisi qilichlinip yoqitilghanidi), barlıq Israil Ayigha yénip kélip, u yerdikilerni qilichlap öltürdü. **25** Shundaq boldiki, shu künide öltürülgen er-ayallar, yeni ayiliqlarning hemmisi on ikki ming adem idi. **26** Chünki Yeshua Ayida turuwatqan hemme adem yoqitilmighuche qolidiki uzutup turghan neyzisini yighamighanidi. **27** Halbuki, Perwerdigarning Yeshuaghá buyrughan sözi boyiche Israillar sheherdiki charpay bilen oljini özleri üchün aldi. **28** Andin Yeshua Ayi shehirini köydürüp, uni ebedgiche Xarabilik döwisiye aylanduruwetti; taki bugün'giche u shundaq turmaqta. **29** Ayining padishahini bolsa, u bir derexqe asturup, u yerde kechkiche turghuzdi. Kün patqanda Yeshua emr qiliwidi, kishiler uning ölükini derextin chüshürüp, uni sheherning qowuqining aldigha tashlap, üstige chong bir döwe tashni döwiliwetti; bu tash döwisi bugün'giche turmaqta. **30** Andin Yeshua Ébal téghida Israilning Xudasi Perwerdigargha qurban'gah yasidi. **31** Perwerdigarning quli Musaning Israilgha buyrughini boyiche, Musagha nazil qilin'ghan qanun kitabida pütülgendek, qurban'gah héchbir tömür eswab tegküzülmigen pütün tashlardın yasalghanidi. Uning üstide xelq Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıqlar we inaqlıq qurbanlıqları sunup turdi. **32** Shu yerde Yeshua uning tashlirining üstige pütük Israilning aldida Musa pütken qanunni köchürüp pütüp qoysi. **33** Andin pütük Israil xelqi,

ularning aqsaqalliri, emeldarli bilen hakimliri, meyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida tughulghanlar bolsun, hemmisi Perwerdigarning ehde sanduqining ikki teripide, ehde sanduqini kötürgen kahinlar bolghan Lawiyarning aldida öre turdi; Perwerdigarning quli Musaning deslepte buyrughini boyiche, Israillarning bext-berikitini tileske xelqning yérimi Gerizim téghi aldida, yene bir yérimi Ébal téghi aldida turdi. **34** Andin Yeshua qanun kitabida pütülgennen hemmisige muwapiq qanundiki hemme sözlermi, jümlidin bext-beriket sözliri we lenet sözlirini oqup berdi. **35** Yeshua bularni pütkül Israil jamaitige, jümlidin ayallar, balilar we ularning arisida turuwartqan musapirlargha oqup berdi; Musaning barliq buyrughanliridin héchbir sözni qaldurmidi.

9 Emdi shundaq boldiki, Iordan deryasining gherb teripidiki, yeni taghliq rayondiki, Shefelah oymانlıqidiki, Ulugh Déngiz boyidiki, Liwanning udulighiche sozulghan barliq yurtlardiki padishahlar we shuningdek Hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziyler, Hiwiylar, Yebusiyarning padishahliri bu ishtin xewer tapqanda, **2** hemmisi bir bolup Yeshua bilen Israilgha qarshi jeng qilghili ittipaqlashti. **3** Emma Gibéon ahaliliri Yeshuaning Yérixo bilen Ayigha néme qilghinini anglighanda, **4** ular hiyle-mikir ishlitip, özlerini [uzun] seperde bolghandek körsitip, ésheklerge kona taghar-xurjun bilen kona, yirtiq-yamaq sharab tulumlirini artip, **5** putlirigha yamaq chüshken kona keshlerni kiyip, kona jul-jul éginlerni üstige orighan idi; ular seperge alghan nanlarning hemmisi paxtiliship qurup ketkenidi. **6** Ular Gilgal chédiringahiga bérüp Yeshuaning qéshiga kirip uning bilen Israillargha: — Biz yiraq yurttin kelduq; biz bilen ehde tüzsenglar, dédi. **7** Lékin Israillar Hiwiylargha jawab bérüp: — Siler bizning arimizda turuwartqan mushu yerlikler bolushunglar mumkin; undaqta biz siler bilen qandaqmu ehde tüzimiz? — dédi. **8** Ular Yeshuaghá: — Biz séning qulliringmiz, dédi. Yeshua ulardin: — Siler kim, qeyerdin keldinglar? — dep soridi. **9** Ular uningha jawab bérüp: — Séning qulliring bolsa Perwerdigar Xudayingning namini anglighanlıqi üchün nahayiti yiraq yurttin keldi. Chünki biz Uning nam-shöhritini we Uning Misirda qilghan hemme ishlirimi, **10** shundaqla Uning Iordanning u teripidiki Amoriylarning ikki padishahi, yeni Heshbonning padishahi Sihon bilen Ashtarotta turuqluq Bashanning padishahi Ogqa néme qilghinini angliduq. **11** Shunga

aqsaqallirimiz bilen yurtta turghuchi hemme xelq bizge söz qilip: — Qolunglarga seperge lazimliq ozuqtülük élip, bérüp Israillar bilen körtüshüp ulargha: «Biz silerning qulluqunglarda bolimiz; shunga biz bilen ehde tüzunglar», denglar, dep bizni ewetti. **12** Silerning qéshinglarga qarap yolgha chiqqan künide biz sepirimiz üçün öyimizdin alghan nan issiq idi, mana hazir u qurup, paxtiliship kétiptu. **13** Bu sharab tulumliri bolsa sharab qachilighanda yéngi idi, mana emdi yirtlip kétiptu. Biz kiygen bu kiyimler we keshler seperning intayin uzunluqidin konirap ketti, — dédi. **14** Shuning bilen Israillar ularning ozuqtülükidin azraq aldi, lékin Perwerdigardin yol sorimidi. **15** Shundaq qilip, Yeshua ular bilen sülhi tüzüp, ularni tirik qoyushqa ular bilen ehd baghlidi; jamaet emirlirimu ulargha qesem qilip berdi. **16** Ular ehde baghliship üch kündin kényin, bu xelqning özlirige qoshna ikenlikini, özlirining arisida olturnushluq ikenlikli ulargha melum boldi. **17** Israillar sepirini dawamlashturup üchinchi künü ularning sheherlirige yétip keldi; ularning sheherliri Gibéon, Kefirah, Beerot bilen Kiriyat-yéarim idi. **18** Jamaetning emirliri ilgiri Israilning Xudasi Perwerdigarning nami bilen ulargha qesem qilghan bolghachqa, Israillar ulargha hujum qilmidi. Buning bilen pütkül jamaet emirler üstidin ghotuldashqili turdi. **19** Lékin emirlerning hemmisi pütkül jamaetke: — Biz ulargha Israilning Xudasi Perwerdigarning [nami] bilen qesem qilip bergechke, ulargha qol tegküzelmeymiz. **20** Biz ulargha qilghan qesemimiz tüpeylidin, üstimizge ghezep chüshmesliki üchün ularni tirik qaldurushmiz kérek; ulargha shundaq qilmisaq bolmaydu, dédi. **21** Andin emirler jamaetke yene: — Ularni tirik qoyunqlar; halbuki, ular pütkül jamaet üçün otun yarghuchi we su toshughuchilar bolidu, dédi. Bu ish emirler jamaetke dégendek boldi. **22** U waqitta Yeshua ularni chaqirip ulargha: — Siler arimizdiki yerlikler turup, némishqa biz yiraqtin kelduq, dep bizni aldingilar? **23** Buning üçün siler emdi lenetke qélip, aranglarda Xudayimning öyi üçün otun yaridighan we su toshuydighan qul bolushtin birer ademmu mustesna bolmaydu, — dédi. **24** Shuning bilen ular Yeshuaghá jawab bérüp: — Perwerdigar Xudayingning Öz quli bolghan Musagha emr qilip, barliq zéminni silerge bérishke, shundaqla zéminda turuwartqanlarning hemmisini aldinglardin yoqitishqa wede qilghanlıqi qulliring bolghan péqirlargha éniq melum qilindi; shunga biz

silerning tüpeylinglardin jénimizdin jezmen ayrılip qalımız dep wehimige chüshüp, bu ishni qilip salduq. **25** Emdi biz qolunggha chüshtuq; neziringge néme yaxshi we durus körünse shuni qilghin, — dédi. **26** Yeshua ene shundaq qilish bilen ularni Israilning qolidin qutquzdi; Israillar ularni öltürmidı. **27** Lékin shu künü Yeshua Perwerdigar tallaydighan jayda jamaet üchün we Perwerdigarning qurban'gahı üchün ularni otun yarghuchilar we su toshughuchilar dep bekitti. Ular bugün'ge qeder shundaq qilip kelmekte.

10 Shundaq boldiki, Yérusalémning padishahi

Adoni-zedek Yeshuaning Ayi shehirini ishghal qilip, uni mutleq yoqatqanlıqını, Yérixo bilen uning padishahigha qilghinidek, Ayi bilen uning padishahighimu shundaq qilghinini, Gibéonda olturghuchilarning Israil bilen sülh tüzüp, ularning arisida turuwatqanlıqını anglap, **2** u we xelqi qattiq qorqtı; chünki Gibéon bolsa Ayidin chong sheher bolup, paytext sheherliridek idi; uning hemme ademliri tolimu batur palwanlar idi. **3** Shuning bilen Yérusalémning padishahi Adoni-zedek Hébronning padishahi Hoham, Yarmutning padishahi Piram, Laqishning padishahi Yafiya we Eglonning padishahi Debirge xewer ewetip: — **4** Méning yénimgha kélip Gibéonlarga hujum qilishimiz üchün manga medet béringlar; chünki ular bolsa Yeshua we Israillar bilen sülh tüzüwaldi, — dédi. **5** Shundaq qilip Amoriylarning besh padishahi, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahi — ular özliri barlıq qoshunliri bilen bille chiqip, Gibéonning udulida bargah tikip, uningha hujum qildi. **6** Buning bilen Gibéonliqlar Gilgaldiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha adem ewetip: — Sen öz qulliringni tashliwetmey, derhal qéshimizgha kélip medet bérip, bizni qutquzghin; chünki taghqliq rayonda oltrushluq Amoriylarning barlıq padishahliri birliship bizge hujum qildi, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua barlıq jengchilerni, jümlidin hemme batur palwanlarni élip Gilgaldin yolgha chiqti. **8** Perwerdigar Yeshuaghı: — Ulardin qorqmighin; chünki Men ularni séning qolunggha tapshurdum, ularning héchbiri aldingda put tirep turalmaydu, — dédi. **9** Yeshua Gilgaldin chiqip pütün kéche méngip ularning üstige tuyuqsız chüshti. **10** Perwerdigar ularni Israilning aldida tiripire qildi, Yeshua ularni Gibéonda qattiq

meghlup qilip qirip, Beyt-Horon'gha chiqidighan dawan yolda qogħlap, Azikah bilen Makkedahqiche sürüp-toqay qildi. **11** Ular Israildin qéchip, Beyt-Horonning dawanidin chüshüwatqanda, Perwerdigar taki ular Azikahqa yetküche asmandin ularning üstige chong-chong möldür-tashlarni yagħdurdı. Ular öldi; mushu möldürler bilen öltürülgenler Israillar qilichlap öltürgenlerdin köp idi. **12** Andin Yeshua Perwerdigargħa söz qildi, — yeni Perwerdigar Amoriylarnı Israilning aldigha tapshurghan künide u Israilning köz aldida Perwerdigargħa mundaq dédi: — «Ey quyash, Gibéon üstide toxtap tur! Ey ay, Ayjalon jilghisi üstide toxtap tur!» **13** Shuni déwidı, xelq dushmanlerdin intiqam élip bolghuchilik quyash mangmay toxtap turdi, aymu toxtap turdi. Bu weqe Yasharning kitabida pütfülgħen emesmi? Quyash texminen pütün bir kün asmanning otturisida toxtap oltrushqa aldirimi. **14** Perwerdigar bir insanning nidasigha qulaq salghan shundaq bir kün ilgiri bolup baqmighan we kényinmu bolup baqmidi; chünki Perwerdigar Israil üchün jeng qildi. **15** Andin Yeshua bilen pütkül Israil Gilgaldiki chédirgahqa yénip keldi. **16** Emma u besh padishah bolsa qéchip Makkedahtiki ghargħa yosħuruniwaldi. **17** Shuning bilen birsi Yeshuaghha melum qilip: — U besh padishah tépildi; ular Makkedahtiki ghargħa yosħuruniawptu, dédi. **18** Yeshua: — Undaq bolsa gharning aghzigha chong-chong tashlarni yumilitip qoyunlar, andin uning aldida ademlerni közetteq qoyunlar. **19** Lékin siler toxtap qalmay dushmanliringlarni qogħlap keynide qalghanlarni qiringlar; ularni öz sheherlirige kirkuzmengħar, chünki Perwerdigar Xudayinglar ularni qolunglarga tapshurup berdi, — dédi. **20** Andin shundaq boldiki, Yeshua bilen Israillar bularni qirip qattiq meghlup qilip yoqatti; lékin qéchip qutulħan bir qalduq mustehkem sheherlirige kiriwaldi. **21** Andin barlıq xelq Makkedahtiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshigha tinch-salamet yénip keldi. Héchkim Israillargħa qarshi éghiz échishqa jür'et qilalmidi. **22** Yeshua: — Gharning aghzini échip, u besh padishahni ghardin chiqirip méning qéshimgha élip kelingħar, — dédi. **23** Ular shundaq qilip besh padishahni, yeni Yérusalémning padishahi, Hébronning padishahi, Yarmutning padishahi, Laqishning padishahi we Eglonning padishahini ghardin chiqirip uning qéshigha élip keldi. **24** U padishahlar Yeshuaning

qéshigha keltürülgende, Yeshua Israilning hemme ademlirini chaqirip, özi bilen jengge chiqqan leshker serdarliriga: — Kélip putliringlarni bu padishahlarning gedinige qoyunqlar, — dédi. Shundaq déwidi, ular kélip putlirini ularning gedenlirige qoydi. **25** Andin Yeshua ulargha: — Qorqmanglar we héch hoduqmanglar, qeyser we gheyretlik bolunglar; chünki Perwerdigar siler hujum qilghan barliq düshmenliringlarga shundaq ishni qilidu, — dédi. **26** Andin Yeshua padishahlarni qilichlap öltürüp, jesetlirini besh derekke ésip qoydi; ular derexlerning üstide kechkiche ésiqliq turdi. **27** Kün patqanda Yeshuaning buyruqi bilen kishiler ölüklerni derexlerdin chüshürüp, ular ilgiri yoshurun'ghan ghangha tashlap, gharning aghzigha chong-chong tashlarni qoyup qoydi. Bu tashlar taki büküñ'ge qeder shu yerde turmaqta. **28** U künü Yeshua Makkedahni ishghal qilip, uning padishahi bilen shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap mutleq yoqatti; u Yérixoning padishahigha qilghinidek Makkedahning padishahighimu shundaq qildi. **29** Andin Yeshua bilen barliq Israillar Makkedahnti chiqip, Libnahqa béríp Libnah shehirige hujum qildi. **30** Perwerdigar unimu padishahi bilen qoshup Israilning qoligha tapshurup berdi; Yeshua uni qilich bilen urup, shehiridiki hemme xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdi; u Yérixoning padishahigha qilghinidek uning padishahighimu shundaq qildi. **31** Andin Yeshua bilen barliq Israil Libnahdin chiqip, Laqishqa béríp, uni qamat qilip uningha hujum qildi. **32** Perwerdigar Laqishni Israilning qoligha tapshurdi; ular ikkinchi künila uni qilich bilen élip, del Libnahqa qilghinidek, shehiridiki xelqning birinimu qoymay qilichlap öltürdi. **33** U waqitta Gezerning padishahi Horam Laqish shehirige medet bérish üchün chiqip keldi; lékin Yeshua uni barliq ademliri bilen qoshup urup, ulardin héchkimni tirik qoymay öltürdi. **34** Andin Yeshua bilen barliq Israil Laqishtin chiqip, Eglon'ha béríp uni qamat qilip, u sheherge hujum qildi. **35** Ular shu künü sheherni élip, uningdiki ademlerni qilichlidi; shu künü Yeshua sheherdiki barliq kishilerni teltöküs yoqatti; u del Laqishqa qilghinidek, ularqimu shundaq qildi. **36** Andin Yeshua bilen Israilning hemmisi Eglondin chiqip Hébron'ha béríp, u sheherge hujum qildi. **37** Ular uni élip, del Eglonda qilghandek uning padishahini qilichlap, uningha qarashliq hemme

yéza-kentlirini élip, ularning ichide olturushluq hemme ademning héchbirini qoymay qilichlap yoqatti. Yeshua sheherni we ichidiki barliq ademlerni mutleq yoqatti. **38** Andin Yeshua bilen barliq Israillar Debirge béríp, u sheherge hujum qildi. **39** U sheherni élip we uningha qarashliq hemme yéza-kentlirini qilich bilen urup, padishahini tutup, bulardiki barliq ademlerning héchbirini qoymay teltöküs yoqatti. Yeshua Hébron'ha qilghinidek, Libnahqa we uning padishahigha qilghinidek, Debir bilen uning padishahighimu shundaq qildi. **40** Bu teriqide Yeshua shu pütün yurtni, yeni taghliq rayonni, jenubiy Negew yurtini, Shefelah oymanlıqini, dawandiki yurtlarni hujum qilip élip, hemme yurtni ishghal qilip barliq padishahliri bilen meghlup qildi. Israilning Xudasi Perwerdigar buyrughinidek, u héchkimni qoymay, belki nepesi barlarning hemmisini mutleq yoqatti. **41** Yeshua Qadesh-Barnéadin tartip Gazaghiche bolghan yurtlarni, shuningdek Goshenning pütküll yurtini taki Gibéon'ghichimu hujum bilen aldi. **42** Bu qétimqi urushta Yeshua bu padishahlarni meghlup qilip, ularning zéminini igilidi. Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar Israil terepte turup jeng qildi. **43** Andin Yeshua bilen barliq Israil Gilgaldiki chédırgahqa yénip keldi.

11 Emma Hazorning padishahi Yabin bularni anglap Madonning padishahi Yobab bilen Shimronning padishahi we Aqsafning padishahigha adem ewetti, **2** shundaqla shimaldiki taghliq rayondiki padishahlargha, Kinnerotning jenubidiki tüzlenglilik, oymanlıq we gherbtiki Dor égizlikidiki hemme padishahlarga elchi ewetti; **3** U yene sherq bilen gherb terepkti Qanaaniylar, Amoriylar, Hittiyalar, Perizziyler bilen taghliq rayondiki Yebusiyalar we Hermon téghining étikidiki Mizpah yurtida turuwatqan Hiwiylarni chaqirdi. **4** Ular, yeni padishahliri we barliq qoshunliri chiqti; ularning sani déngiz sahilidiki qumdek köp idi, ularning nurghun at we jeng harwiliri bar idi. **5** Bu hemme padishahlar bir bolup yighilip, Israil bilen jeng qilish üchün Merom sulirining boyida chédırlarni tikti. **6** Lékin Perwerdigar Yeshuaghá: — Sen ulardin héch qorqmighin; chünki Men ete mushu waqtarda ularning hemmisini Israilning aldida halaketke tapshurimen. Sen ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydürüwétisen, — dédi. **7** Buni anglap Yeshua bilen uning hemme jengchiliri Merom

sulirining yénigha bérip, ularning üstige tuyuqsız chüshüp hujum qıldı. **8** Perwerdigar ularni Israilning qoligha tapshurdi; ularni urup Chong Zidon we Misrefot-Mayimghiche, shundaqla sherk tereptiki Mizpah wadisighiche sürüp bérip, ulardin héchbirini qoymay qilichlap öltürdü. **9** Yeshua Perwerdigarning özige buyrughinidek qılıp, ularning atlirining peylirini késip, harwilirini otta köydtürwetti. **10** Shu chaghda Yeshua qaytip bérip, Hazorni ishghal qılıp, uning padishahini qilichlap öltürdü. Hazor bolsa shu dewrlerde ashu barlıq ellerning bési idi. **11** [Israillar] sheher ichide olturnushluq hemmisini qilichlap öltürüp, héch nepes igisini qoymay hemmisini üzül-késil yoqatti; Hazorni Yeshua otta köydtürwetti, **12** Shu padishahlarning barlıq paytext sheherlirini élip, ularning padishahlirini meghlup qıldı; Perwerdigarning quli bolghan Musa buyrughinidek, u ularni qilichlap üzül-késil yoqatti. **13** Lékin égizlikke sélín'ghan sheherlerni bolsa, Israil köydtürmidi; Yeshua ulardin peqet Hazornila köydtürwetti. **14** Israillar bu sheherlerdiki gheniyetlerni we charpaylarni özlirige olja qılıp aldi, lékin ichidiki hemme ademlerni qilichlap yoqatti; ular birmu nepes igisini tirik qoymidi. **15** Perwerdigar Öz quli bolghan Musagha néme buyrughan bolsa, Musamu Yeshuagha shuni buyrughanidi we Yeshuamu shundaq qıldı. U Perwerdigarning Musagha buyrughinidin héchnémini qaldurmaya hemmini shu boyiche ada qıldı. **16** Shu teriqide Yeshua shu zéminning hemmisini, yeni taghliq rayondiki zémirlarni, barlıq jenubiy Negew zémirlini, barlıq Goshen zémirlini, oymanlıqtıki zémirlarnı, tüzlenglikti zémirlarnı we Israilning taghliq rayonlirini we Shefelah oymanlıqını, **17** Séir dawinighiche sozulghan Halak téghidin taki Hermon téghining étikidiki Liwan jilgisigha jaylashqan Baal-Gadqiche bolghan zémirlini igilidi; u ularning hemme padishahlirini tutup ularni ölümge mehkum qıldı. **18** Shu teriqide Yeshua bu hemme padishahlar bilen uzun waqt jeng qıldı. **19** Gibéonda olturnaqlashqan Hiwiylardin bashqa, héchbir sheher Israil bilen sulh tüzmidi. Israil ularning hemmisini jeng arqılıqla aldi. **20** Chünki ularning könglining qattıq qilinishi, Israil bilen jeng qılısh niyitide bolushi Perwerdigardin idi; buning meqsiti, ularning üzül-késil yoqitilishi; yeni, ulargha héch rehim qilinmay, eksiche Perwerdigar Musagha buyrughinidek ularning yoqitilishi üçün

idi. **21** U waqitta Yeshua kélip Anakiylargha hujum qılıp ularni taghliq rayondin, Hébrondin, Debirdin, Anabdin, Yehudaning hemme taghliq rayoni bilen Israilning hemme taghliq rayonidin yoqatti; Yeshua ularni sheherliri bilen qoshup üzül-késil yoqatti. **22** Shuning bilen Israillarning zémirlarida Anakiylardin héchbirimi qaldurulmadi; peqet Gaza, Gat we Ashdodta birnechchisila qaldı. **23** Shu teriqide Yeshua Perwerdigar Musagha wede qilghandek pütkül zémirlini aldi; Yeshua uni Israilgħa ularning qoshun-qebilisi boyiche miras qılıp teqsim qıldı. Andin zémirlar jengdin aramapti.

12 Israil Iordan deryasining u teripide, yeni kün chiqish teripide [ikki] padishahni öltürdü. Ular ularning zémirlarini, yeni Arnon deryasidin tartip Hermon taghliqigha tutashqan zémirlar bilen sherk tereptiki barlıq Arabah tüzlenglikini igilidi. Shu [ikki] padishahlar bolsa: — **2** [birsi] Heshbonda turushluq Amoriylarning padishahi Sihon; u Aroer (Aroer Arnon deryasining boyida) we Arnon jilghisidiki sheherdin tartip, Giléadning yérimini öz ichige alghan Yabbok deryasighiche (bu Ammoniyalarning chégrisi idi) bolghan yerlerde seltenet qilatti; **3** u seltenet qilghan zémirlar yene sherk tereptiki Kinnerot déngizidin tartip Arabah déngizighiche, yeni Shor déngizighiche sozulghan Arabah tüzlenglikini, shundaqla sherk tereptiki Beyt-Yeshimotqa baridighan yolni we jenub teripide Pisgah téghining dawanlirining chétigiche sozulghan zémirlini öz ichige alatti. **4** Uningdin bashqa Israil Bashan padishahi Ogning zémirlarını aldi; u Refayiylar [déyilidighan gigantlarning] qalduqidin biri idi (ular Ashtarot we Edreyde turatti). **5** U Hermon téghidiki yurtlarga, Salkah we pütkül Bashan zémirlar, yeni Geshuriylar bilen Maakatylarning chégrisighiche, shuningdek Giléadning yérimigha, taki Heshbonning padishahi Sihonning chégrisighiche seltenet qilatti. **6** Perwerdigarning quli bolghan Musa bilen Israillar bulargha hujum qılıp meghlup qilghanidi we Perwerdigarning quli Musa shu zémirlini Rubenlerge, Gadlarga we Manassehning yérim qebilisige miras qılıp bergenidi. **7** Töwendikiler Yeshua bilen Israillar Iordan deryasining gherb teripide hujum qılıp meghlup qilghan padishahlardur; ularning zémirlarlı Liwan jilghisidiki Baal-Gadtin tartip, Séirning dawanlirining yénidiki Halak téghighiche bolghan zémirlardin ibaret idi. Yeshua bu zémirlarla Israilning qoshun-qebililiri boyiche ulargha miras qılıp berdi,

8 jümlidin taghliq yurtni, Shefelah oymanlıqını, Arabah tüzlenglilikini, égizliktilki dawanlarını, chöllükni we jenubtiki Negew zéminini, hittiylar, Amoriylar, Qanaaniylar, Perizziylar, Hiwiylar we Yebusiylarning zéminlirini bölüp berdi: — 9 Ularning padishahlirining biri Yérixoning padishahi, biri Beyt-Elning yénidiki Ayining padishahi, 10 biri Yérusalémning padishahi, biri Hébronning padishahi, 11 biri Yarmutning padishahi, biri Laqishning padishahi, 12 biri Eglonning padishahi, biri Gezerning padishahi, 13 biri Debirning padishahi, biri Gederning padishahi, 14 biri Xormahning padishahi, biri Aradning padishahi, 15 biri Libnahning padishahi, biri Adullamning padishahi, 16 biri Makkedahning padishahi, biri Beyt-Elning padishahi, 17 biri Tappuahning padishahi, biri Heferning padishahi, 18 biri Afekning padishahi, biri Lasharonning padishahi, 19 biri Madonning padishahi, biri Hazorning padishahi, 20 biri Shimron-Meronning padishahi, biri Aqsafning padishahi, 21 biri Taanaqning padishahi, biri Megiddoning padishahi, 22 biri Kedeshning padishahi, biri Karmelning yénidiki Yoknéamning padishahi, 23 biri Dor égizlikidiki Dorning padishahi, biri Goyimning padishahi, 24 biri Tirzahning padishahi bolup, jemiy ottuz bir padishah idi.

13 Emma Yeshua yashinip, yéshi xéli bir yerge béríp qalghanidi. Perwerdigar uningga mundaq dédi: — «Sen emdi qérip qalding, yéshingmu chongiyip qaldi, lékin yene igilinishi kerek bolghan nurghun zémin bar. 2 Bu zéminlar bolsa munular: — Filistiylarning we Geshuriylarning barliq yurtliri, 3 yeni Misirning sherk teripidiki Shihor deryasidin tartip, shimal teripidiki Ekron shehirining chégralirighiche sozulghan yerler (shu yurt Qanaaniylarning zémini hesablinatti), jümlidin Gaza, Ashdod, Ashkélon, Gat we Ekrondiki besh Filistiy emir bashquridighan yurtlar bilen Awwiylarning jenub tereptiki yurtliri; Zidoniylargha tewe bolghan Mearahdin tartip Afek bilen Amoriylarning chégrasighiche bolghan Qanaaniylarning barliq zémini; 5 Gebaliylarning zémini we barliq Liwan zémini, yeni kün chiqish tereptiki Hermon téghining étikidiki Baal-gadtin tartip, Xamat rayonigha kirish éghizighiche bolghan zéminlar; 6 Liwandin tartip Misrepot-Mayimghiche sozulghan taghliqta barliq olturnuwatqanlarning, yeni Zidoniylarning zémini qatarliqlardin ibarettur. Bu zémindiki xelqning

hemmisini Men Israil aldidin qoghliwétimen. Shunga sen choqum Méning sanga buyrughinim boyiche buni chek tashlap Israilliqlargha miras qilip teqsim qilip bérishing kérek. 7 Sen emdi bu zéminlarni toqquz qabile bilen Manassehning yérim qebilisige miras qilip bölgün». 8 Rubenler bilen Gadlar bolsa, [Manassehning yérim qebilisi] bilen birlikte Iordan deryasining u qeti, yeni sherk teripide Musaning ulargha bergen mirasigha ige boldi; buni Perwerdigarning quli bolghan Musa ulargha miras qilip bergenidi: — 9 Ularning zéminliri Arnon jilghisining boyidiki Aroerdin tartip, jümlidin jilghining otturisidiki sheher we Dibon'giche sozulghan Medeba tüzlengliki, 10 Heshbona seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi Sihonning Ammoniylarning chégrisighiche bolghan hemme sheherliri; 11 Giléad bilen Geshuriylar we Maakatiylarning chet yurtliri, Hermon téghining hemmisi we Salkahgliche sozulghan barliq Bashan zémini; 12 [gigantlar bolghan] Refayiylarning qalduq neslidin bolghan Ashtarot bilen Edreyde seltenet qilghan Ogning Bashandiki pütkül padishahliq zéminidin ibaret idi; mushu zémindikilerni Musa meghlup qilip, zéminliriga ige boldi. 13 Lékin Israillar Geshuriylar bilen Maakatiylarni öz yurtliridin qoghliwetmidi; shunga Geshuriylar bilen Maakatiylar bugün'giche Israil arisida turmaqtı. 14 Lékin [Musa] Lawiy qebilisige héch miras zéminni bermigen; Israilning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, Perwerdigargha atap otta sunulghan qurbanliqlar ularning mirasidur. 15 Musa Rubenler qebilisige, jemet-aililiri boyiche yurtlarni miras qilip berdi. 16 Ularning zémini bolsa Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin tartip, jilghining otturisidiki sheher we Medebaning yénidiki pütkül tüzlenglik, 17 Heshbon we uningga qarashliq tüzlenglilikti hemme sheherler, Dibon, Barnot-Baal, Beyt-Baal-Méon, 18 Yahaz, Kedemot, Mefaat, 19 Kiriyatim, Sibmah, we «Jilgha téghi»diki Zeret-Shahar, 20 Beyt-Péor, Pisgah téghidiki dawanlar, Beyt-Yeshimot, 21 tüzlenglilikti barliq sheherler we Heshbona seltenet qilghan, Amoriylarning padishahi bolghan Sihonning pütkül seltenitining zéminini öz ichige aldi. Bu padishah we uning bilen shu yurtta olturnuwluguq, [Sihon'gha] békinqhan serdarlar Ewi, Rekem, Zur, Xur we Reba qatarliq Midian emirliri bolsa Musa teripidin öltürülgenidi. 22 Shu waqitta Israillar öltürgenler ichide Béorning oghli palchi Balaammu bar idi; umimu ular qilichlap

öltürgenidi. 23 Rubenlerning zéminining chégrasi Iordan deryasining özi idi. Rubenlerning jemet-aililiri boyiche ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqları idi. 24 Musa yene Gad qebilisige, yeni Gadlarning jemet-aililiri boyiche ulargha miras bölüp bergenidi. 25 Ularning zéminliri bolsa Yaazer bilen Giléadning barlıq sheherliri, Ammonylarning zéminining yérimi taki Rabbah aldidiki Aroergiche, 26 Heshbondin tartip Ramat-Mizpeh we Betonimghiche, Mahanayimdin tartip Debirning chégrisighiche, 27 jilghıhajaylashqan Beyt-Haram, Beyt-Nimrah, Sukkot we Zafonlar, Heshbonning padishahi Sihonning seltenitining Iordan deryasining sherkıy qétidiki qalghan qismi, deryani yaqılap Kinneret Déngizining u beshighiche idi. 28 Gadlarning jemet-aililiri boyiche ulargha bölün'gen mirasi mana bu sheherler bilen kent-qishlaqları idi. 29 Musa Manassehning yérim qebilisigimu miras bergenidi; Manassehning yérim qebilisige jemet-aililiri boyiche bu miras bölüp bérilgenidi: — 30 zéminliri Mahanayimdin tartip, pütkül Bashan zémini, Bashanning padishahi Ognıng pütkül seltenitining zémini we Yairning barlıq yéza-kentliri (bu yéza-kentler Bashanning özige jaylashqan bolup, jemiy atmış idi), 31 Giléadning yérimi bilen Bashan padishahi Ognıng seltenitidiki Ashtarot we Edrey sheherliri Manassehning oghlı Makirning ewladıgha tewe qılın'ghan bolup, Makirlarning yérim qismiha jemet-aililiri boyiche miras qılıp bölüp bérilgenidi. 32 Musa Iordan deryasining sherkıy qétida, Yérixoning udulida, Moabning tüzlenglikliride bolghan waqtida bölüp bergen miraslar mana bu zéminlər idi. 33 Lékin Musa Lawiy qebilisige héch miras zéminni teqdim qılmıdı; Israilning Xudasi Perwerdigar ulargha éytqinidek, U Özi ularning mirasidur.

14 Israillarning Qanaan zéminidin alghan miraslıri töwendikidek; Elazar kahin bilen Nunning oghlı Yeshua we Israil qebililiridiki jemet-aile bashlıqları mushu mirasları ulargha bölüp bergen. 2 Perwerdigar Musanıng wasitisi bilen toqquz yérim qebile toghrisida buyrughinidek, ularning herbirining ülüshi chek tashlash bilen bölüp bérildi. 3 Chünki qalghan ikki qebile bilen Manassehning yérim qebilisining mirasını bolsa Musa Iordan deryasining u teripide ulargha teqsim qılghanıdı; lékin u Lawiy largha ularning arısida héch miras bermigenidi 4 (Yüsüpning ewladılıri Manasseh we Efraim dégen ikki qebilige bölün'genidi. Lawiy largha bolsa, turushqa bolidıghan

sheherler béktilip, shundaqla shu sheherlerge tewe yaylaqlardin charpaylirini baqidıghan we mal-mülüklerini orunlashturıdıghan yerlerdin bashqa ulargha héch ülüshlerni bermigenidi). 5 Perwerdigar Musagha qandaq buyrughan bolsa, Israillar shundaq qılıp zéminni bölüşüwaldi. 6 Yehudalar Gilgalgha, Yeshuanıng qéshıgha keldi, Kenizziy Yefunnehning oghlı Kaleb Yeshuaghı mundaq dédi: — «Perwerdigar Öz adimi bolghan Musagha men bilen séning toghrangda Qadesh-Barnéada néme dégenlikini bilisen'ghu; 7 Perwerdigarning adimi Musa méni Qadesh-Barnéadin zéminni charlap kélishke ewetkende, men qırıq yashta idim; chin [étiqadlıq] könglüm bilen uningha xewer yetküzgenidim. 8 Emma men bilen chiqqan qérindashlirim xelqning könglini su qiliwtenidi. Lékin men bolsam pütün qelbim bilen Perwerdigar Xudayimha egeshtim. 9 U künü Musa qesem qılıp: — «Sen pütün qelbing bilen Perwerdigar Xudayinggħha egeshkining üchün, séning putung dessigen zémin jezmen ebedgiche séning bilen neslingning mirası bolidu» — dégenidi. 10 — Mana Israil chölde sergerdan bolup yürgende, Perwerdigar Musagha shu sözlerni dégen künidin kényki qırıq besh yil ichide Özi éytqinidek méni tırık saqlıdı. Mana men bugün seksten besh yashqa kirdim. 11 Men mushu kündimu Musa méni charlashqa ewetken kündikidek küchlükmen, meyli jeng qılısh bolsun yaki bir yerge bérüp-kélish bolsun, méning yenila baldurqidek kück-dermanım bardur. 12 Emdi Perwerdigar shu künide wede qılghan bu tagħliq yurtni manga miras qılıp bergen; chünki u kün senmu u yerde Anakiylar turidighanlıqını, shundaqla chong hem mustehkem sheherler barlıqını anglıdingħhu. Lékin Perwerdigar men bilen bille bolsila, Perwerdigar éytqinidek men ularni qoghliwétimen». 13 Buni anglap Yeshua Yefunnehning oghlı Kalebke bext-beriket tilep, Hébronni uningħha miras qılıp berdi. 14 Shunga Hébron taki bugün'għie Kenizziy Yefunnehning oghlı Kalebning mirası bolup turmaqta; chünki u pütün qelbi bilen Israilning Xudasi Perwerdigargħa egesken 15 (ilgħi Hébron bolsa Kiriat-Arba dep atilatti. Arba dégen adem Anakiylar arisida eng dangqi chiqqan adem idi). Shundaq qılıp zémin jengdin aramapti.

15 Yehudalar qebilisining mirası bolsa jemet-aililiri boyiche chek tashlinip érishken zémin bolup, jenubiy terepning uchi Édomning chégrisigha we Zin chölige tutashti; 2 jenubiy chégrisi «Shor déngizi»ning

ayighidin, yeni jenubiy terepke choqchiyip chiqqan qoltuqtin bashlinip, 3 «Sériq Éshek dawini»ning jenub teripidin ötüp, Zin'ha tutashti; andin Qadesh-Barnéaning jenubini yaqilap Hezron'ha ötüp, Addargha bérif, Karkaahqa burulup, 4 Azmon'ha ötüp Misir éqini bilen chiqip, uchi déngizgha taqishatti. Bu ularning jenubiy chégrisi idi. 5 Sherqiy chégrisi bolsa Shor déngizidin Iordan deryasining déngizgha quyulidighan éghizighiche idi; shimaliy chégrisi bolsa déngizning Iordan deryasining déngizgha quyulidighan éghizidin bashlinip, 6 andin Beyt-Hoglahha bérif, Beyt-Arabahning shimalidin ötüp, Rubenning oghli Bohanning téshining qéshighiche idi; 7 andin chégra Aqor jilghisidin Debirge qarap ötüp, u yerdin shimal teripige burulup, jilghining jenub teripidiki Adummimgha chiqidighan dawanning udulidiki Gilgalgha yétip bérif, andin En-Shemesh suliridin ötüp, En-Rogel buliqigha tutishatti; 8 u yerdin «Ben-Hinnomning jilghisi»gha chiqip, Yebusiylar égizlikidin, yeni Yérusalémning jenub teripidiki dawandin ötüp, andin Hinnom jilghisining aldigha, yeni gherb terepke, Refayiylarning jilghisining shimaliy beshidiki taghning choqqisigha chiqti; 9 chégra bu taghning choqqisidin Neftoah süyining buliqigha bérif, andin Efron téghidiki sheherlirining yéni bilen chiqip, u yerdin Baalah (yeni Kiriyat-Yéarim)gha yétip bérif, 10 andin Baalahtin ötüp, gherb teripige qayrilip Séir téghigha bérif, Yéarim téghi (yeni Késalon)ning shimaliy baghridin ötüp, Beyt-Shemeshke chüshüp, Timnahtin ötti; 11 andin shimalgha qarap Ekronnning dawini bilen chiqip Shikron'ha ötüp, Baalah téghining yénigha tutiship, Yabneelge yétip, andin uchi déngizgha taqashqanidi. 12 Gherb teripidiki chégrisi bolsa déngiz boyliri idi. Yehudalarning jemet-aililiri boyiche ulargha toxtitilghan töt teripidiki chégra mana shu idi. 13 Yefunnehning oghli Kalebge bolsa, Perwerdigarning Yeshuagha bergen emri boyiche, uningha Yehudalarning arisida bir ülüş, yeni Anakning atisi Arbaning shehiri bolghan Hébron ata qilindi. 14 Kaleb shu yerdin Shéshay, Ahiman we Talmay dégen üch Anakiyni qoghliewi; ular üchi Anakning ewladi idi. 15 Andin shu yerdin chiqip, Debirde turuwtanqanlarga hujum qildi (ilgiri Debirning nami Kiriyat-Sefer idi). 16 Kaleb: — Kimki Kiriyat-Seferge hujum qilip uni als, uningha qizim Aksahni xotunluqqa bérinen, dégenidi. 17 Kalebning

ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal qildi, Kaleb uningha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. 18 Shundaq boldiki, qiz yatlıq bolup uning qéshigha barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Kaleb uningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soridi. 19 U jawab bérif: — Méni alahide bir beriketligeysen; sen manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechche bulaqnimu bergeysen, — dédi. Shuni déwidi, Kaleb uningha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. 20 Töwendikiler Yehuda qebilisige ularning jemet-aililiri boyiche tegken miras ültishlerdur: — 21 Yehuda qebilisining eng jenubigha jaylashqan, Édom chégrisi tereptiki sheherler: — Kabzeel, Éder, Yagur, 22 Kinah, Dimonah, Adadah, 23 Kedesh, Hazor, Yitnan, 24 Zif, Telem, Bélot, 25 Hazor-hadattah, Kériot-Hezron (yeni Hazor), 26 Amam, Séma, Moladah, 27 Hazar-Gaddah, Heshmon, Beyt-Pelet, 28 Hazar-Shual, Beer-Séba, Biziota, 29 Baalah, Ijim, Ézem, 30 Eltolad, Késil, Xormah, 31 Ziklag, Madmannah, Sansannah, 32 Libaot, Shilhim, Ayin we Rimmon qatarliqlar jemiy yigirme toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. 33 Shefelah oymanlıqidiki sheherler bolsa Eshtaol, Zoréah, Ashnah, 34 Zanoah, En-Gannim, Tappuah, Enam, 35 Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah, 36 Shaarayim, Aditaim, Gederah we Gederotaim bolup, jemiy on töt sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. 37 Bulardin bashqa yene Zinan, Hadashah, Migdal-Gad, 38 Diléan, Mizpah, Yoqteel, 39 Laqish, Bozkat, Eglon, 40 Kabbon, Lahmas, Qitlish, 41 Gederot, Beyt-Dagon, Naamah we Makkedah bolup, jemiy on alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. 42 Buningdin bashqa yene Libnah, Éter, Ashan, 43 Yeftah, Ashnah, Nezib, 44 Kéilah, Aqzib we Mareshah bolup, jemiy toqquz sheher we yene ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi; 45 yene Ekrón bilen uningha qarashliq yézakentler, 46 shundaqla Ekronnning gherb teripidin tartip Ashdodning yénidiki hemme sheherler bilen ularning kent-qishlaqliri qoshulup, 47 Ashdod we uningha qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar, Gaza shehiri we shundaqla Misir éqinighiche we Ulugh Déngizning qirghiqighiche, uningha qarashliq yézilar we kent-qishlaqlar bar idi. 48 Taghliq rayondiki sheherler: — Shamir, Yattir, Sokoh, 49 Dannah, Kiriyat-Sannah (yeni Debir), 50 Anab, Eshtemoh, Anim, 51 Goshen, Holon we Giloh bolup, jemiy on bir sheher we ulargha

qarashliq kent-qishlaqlar idi. **52** Buningdin bashqa yene Arab, Dumah, Éshan, **53** Yanim, Beyt-Tappuah, Afikah, **54** Humtah, Kiriat-Arba (yeni Hébron) we Zior bolup, jemiy toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **55** Buningdin bashqa yene Maon, Karmel, Zif, Yuttah, **56** Yizreel, Yokdéam, Zanoah, **57** Kayin, Gibéah we Timnah bolup, jemiy on sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **58** Buningdin bashqa yene Halhul, Beyt-Zur, Gedor, **59** Maarat, Beyt-Anot we Eltekon bolup, jemiy alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **60** Buningdin bashqa yene Kiriat-Baal (yeni Kiriat-Yéarim) we Rabbah dégen ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar bar idi. **61** Chöldiki sheherler bolsa: — Beyt-Arabah, Middin, Sekakah, **62** Nibshan, «Shor Shehiri» we En-Gedi, jemiy alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **63** Lékin Yérusalémda olturuqluq Yebusiyarlari bolsa Yehudalar qoghliewtelmigen; shunga ta bugün'giche Yebusiyarlар Yehudalar bilen Yérusalémda bille turmaqta.

16 Yüstpning ewladlirigha chek tashlinip chiqqan miras zémin bolsa Yérixogha tutash bolghan Iordan deryasidin tartip, Yérixoning sherk teripidiki köllergiche bolghan yurtlar we Yérixodin chiqip, chöldin ötüp Beyt-Elning taghliq rayonigha sozulghan yurtlar idi. **2** Chégrisi Beyt-Eldin tartip Luzgha, andin Arkiylarning chégrisidiki Atarotqa yétip, **3** andin gherb teripige béríp, Yafletiylerning chégrisigha tutishup, Astin Beyt-Horonning chétige chüshüp, Gezerge béríp déngizda axirlishatti. **4** Yüstpning ewladliri, yeni Manasseh bilen Efraimlar érishken miras ülüshi mana shu idi. **5** Efraimlarning jemet-ailiri boyiche alghan zéminining chégrisi töwendikidek: — miras zéminning sherk tereptiki chégrisi Atarot-Addardin tartip üstün Beyt-Horon'giche yétip, **6** andin déngizgha béríp shimalgha qarap Mikmitatqa chiqti; andin yene sherk teripidiki Taanat-Shilohqa qayrilip, uningdin ötüp sherk terepke qarap Yanoahqa, **7** Yanoahdin chüshüp Atarot bilen Naaratqa yétip, Yérixogha tutiship Iordan deryasigha chiqti. **8** Chégra Tappuahdin gherb terepke chiqip Kanah éqinighiche béríp, déngizgha yétip ayaghlashti. Efraimning qebilisige, yeni ularning jemet-ailirigie tegken miras ülüshi shu idi. **9** Buningdin bashqa Efraimlar üchün Manassehning mirasining otturisida birnechche sheherler ayrılganidi; bu ayrılgan sheherlarning hemmisi qarashliq kent-qishlaqları

bilen qoshulghanidi. **10** Emma [Efraimlar] Gezerde olturushluq Qanaaniylarni qoghliewtelmigenidi; shunga Qanaaniylar ta bugün'giche Efraimning arisida turup, mexsus hasharchi medikarlar bolup turmaqta.

17 Manasseh Yüstpning tunji oghli bolghachqa, uning qebilisigimu chek tashlinip miras bérilgen. Manassehning tunji oghli Makirning [ewladliri] (Makir Giléadning atisi idi) batur palwan bolghachqa, ulargha Giléad bilen Bashan miras qilip bérildi. **2** Manassehning qalghan ewladlirimu, jümlidin Abiézerler, Helekler, Asrieller, Shekemler, Heferler bilen Shémidalar öz jemet-aililiri boyiche miras ülüshini aldi. Bular bolsa Yüstpning oghli Manassehning er jemet aililiri idi. **3** Emdi Manassehning chewrisi, Makirning ewrisi, Giléadning newrisi, Heferning oghli Zelofihadning oghul perzentliri yoq bolup, peqet qizlirila bar idi. Uning qizlirining isimliri Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah we Tirzah idi. **4** Ular kahin Eliazar bilen Nunning oghli Yeshua we emirlerning qéshiga béríp ulargha: — Perwerdigar Musagha biz toghruluq qérindashlirimiz qatarida miras bérishke emr qilghanidi, dédi. Shuni déwidi, [Yeshua] Perwerdigarning emri boyiche ularning atisining qérindashliri qatarida ulargha miras berdi. **5** Buning bilen Iordan deryasining u teripidiki Giléad bilen Bashan zéminliridin bashqa, Manassehke yene on ülüsh yer bérildi. **6** Chünki Manassehning qizliri uning oghullirining qatarida mirasqa ige bolghanidi; Giléad zémini Manassehning qalghan ewladlirigha tegkenidi. **7** Manassehning zéminining chégrisi bolsa Ashirdin tartip Shekemning utturidiki Mikmitatqa béríp, andin jenub teripige qayrilip, En-Tappuahda turghuchilarning jayighiche tutishatti. **8** Chünki Tappuahning zémini bolsa Manassehge tegkenidi; lékin Manassehning chégrisidiki Tappuah shehiri Efraimgha tewe idi. **9** Chégrisi u yerdin Kanah éqinigha chüshüp, jilghining jenub teripi bilen chiqti. U yerdiki sheherler bolsa Manassehning sheherlirining arisida bolsimu, Efraimgha tegdi. Manassehning chégrisi jilghining shimal teripi bilen béríp déngizgha yétip axirlishatti. **10** Jilghining jenub teripidiki zémin Efraimgha, shimal teripidiki zémin Manassehke tewe idi; gherb teripining chégrisi déngiz idi. Ularning zémini shimal teripide Ashirning ülüshigiche yétip, sherk teripi Issakarning ülüshigiche tutashqanidi. **11** Manassehkimu Issakar bilen Ashirning ülüshliri ichidin Beyt-Shéan we uninggha qarashliq kentler,

İbléam bilen uningha qarashliq kentler, Dor ahalisi bilen Dorgha qarashliq kentler, En-Dor ahalisi bilen En-Dorgha qarashliq kentler, Taanaq ahalisi bilen Taanaqqa qarashliq kentler we Mégiddo ahalisi bilen Mégiddogha qarashliq kentler, yeni «Üch Égizlik» dégen yurt tegdi. **12** Lékin Manasseh bu sheherdikilerni qoghliwitelmedi; Qanaaniylar shu yurtlarda turuwériske niyet baghlighanidi. **13** Israillar barghanséri kütcheygechke Qanaaniylarni özlirige hasharchi qilip bégindurdi, lékin ularni öz yerliridin mutleq qoghliwételmedi. **14** Yüsüpler bolsa Yeshuaghá: — Bizler Perwerdigar hazirghiche shundaq beriketlep kelgen, chong bir xelq tursaq, sen némishqa chek tashlash bilen bizge peqet bir ülüş miras, bir parche yerla berding? — dédi. **15** Yeshua ulargha jawab béríp: — Eger siler chong bir xelq bolsanglar, Efraimning taghliq yurti silerge tar kelgen bolsa, orman'gha béríp u yerdiki Perizziyler bilen [gigant] Refayiylar yurtida derexlerni késip, özünglar üchün bir jayni chiqiriwélinglar, dédi. **16** Lékin Yüsüpler: — Taghliq yurt bizge yetmeydu; shuning bilen bir waqitta jilghida turuwatqanlar, meyli Beyt-Shéanda we uningha qarashliq kentlerde bolsun yaki Yizreel jilghisida turuwatqan Qanaaniylar bolsun, hemmisining tömürdin jeng harwiliri bar iken, dédi. **17** Shundaq déwidi, Yeshua Yüsüp jemeti bolghan Efraim bilen Manassehge söz qilip: — Siler derweqe chong bir xelqsiler we zor kütchünglar bardur; shunga silerge peqet bir ülüşla miras bérilse bolmaydu; **18** ashu pütkül taghliq yurtmu silerge bérilidu; gerche u ormanlıq bolsimu, siler uni késip boshitisiler we uning etraplirighimu ige bolisiler; Qanaaniylarning tömür jeng harwiliri bar, shundaqla kütchlük bolsimu, siler ularni heydep chiqiriwiteleysiler, — dédi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Shilohqa yighilip, u yerde ibadet chédiri tiki. Gerche zémin ularning aldida boysundurulghan bolsimu, **2** lékin Israillar arisida öz miras ülüşi téxi teqsim qilinmighan yette qebile qalghanidi. **3** Shunga Yeshua Israillargha mundaq dédi: — «Ata-bowliringlarning Xudasi Perwerdigar silerge bergen bu zéminni qolunglargha élishqa susluq qilip qachan'ghiche keynige sürisiler? **4** Siler özünglar üchün her qebilidin üch ademni tallanglar; men ularni qozghilip bu pütkül zéminni aylinip chiqip, uni herbir qebile öz miras ülüşigine muwapiq sizip-xatirileshke, andin qéshimha yénip kélishke ewetimen. **5** Ular zéminni yette ülüşke

bölsün; lékin Yehuda qebilisi bolsa jenubtiki öz ülüş zéminida turiwersun, Yüsüpning jemetimu shimal tereptiki öz ülüş zéminida turiwersun. **6** Siler zéminni yette ülüşke bölüp, pasilini xatirilep sizip yéningha kélénglar; andin men Perwerdigar Xudayimizning aldida bu yerde siler üchün chek tashlaymen. **7** Emma Lawylarning bolsa, aranglarda ülüşi bolmaydu, chünki Perwerdigarining kahinliqi ularning mirasidur. Gad bilen Ruben we Manasseh yérim qebilisi bolsa Iordan deryasining u qéti, sherga teripide Perwerdigarining quli bolghan Musa ulargha miras qilip bergen yerlerni alliqachan alghandur». **8** [Zéminni xatirileshke békítken] kishiler qozghilip yolgha chiqqanda, Yeshua ulargha qattiq jékilep: — Siler béríp zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep méning qéshimha yénip kélénglar; andin men mushu yerde, Shilohning özide Perwerdigarining aldida siler üchün chek tashlaymen, dédi. **9** Shundaq déwidi, bu ademler béríp zéminni aylinip, uni sizip-xatirilep, sheherler boyiche yette ülüşke bölüp, xatirige sizip, Shilohdiki chédirgahqa, Yeshuaning qéshiga yénip keldi. **10** Andin Yeshua Shilohda Perwerdigarining aldida ular üchün chek tashlidi we shu yerde qebile-jemeti boyiche zéminni Israillargha teqsim qilip berdi. **11** Binyaminlar qebilisige jemet-aililiri boyiche chek tartildi; ular chek arqılıq érishken zémin Yehudalar bilen Yüsüplerning zémini otturisidiki yurt boldi. **12** Ularning shimaliy chégrisi Iordan deryasidin bashlap, Yérixoning shimal teripidiki dawanni yandap, gherb teripige qarap taghliq yurtqa chiqip we Beyt-Awenning chólige tutishatti; **13** andin Luzgha chiqip, luz, yeni Beyt-Elning jenub teripini yandap ötüp, astin Beyt-Horonning jenubidiki taghqa yéqin Atarot-Addargha chüshti; **14** chégra shu yerdin ötüp gherbtin jenubqa qayrilip, Beyt-Horonning jenubining udulidiki taghdir Yehudalarning sheherliridin biri bolghan Kiriat-Baal (yeni Kiriat-Yéarim)gha tutashti. Bu gherb terepning chégrisi idi. **15** Jenub terepning chégrisi Kiriat-Yéarimning chétidin bashlap gherb teripige méngip, Neftoahти su menbesige tutashti; **16** chégra andin Refayiylarning jilghisining shimal teripige jaylashqan Ben-Hinnomning jilghisining udulidiki taghning bésigha chüshüp, andin Hinnomning jilghisi bilen yene chüshüp, Yebusiyarning égizlikining jenub teripi bilen méngip, andin En-Rogel buliqigha yetti; **17** andin shimal teripige qayrilip En-Shemesh buliqidin ötüp, Adullam dawinining udulidiki Gelilotqa bérip,

Rubenning oghli Bohanning téshigha chüshüp, **18** we Arabah tüzlenglikining shimal teripidiki égizliktin ötüp, Arabah tüzlenglikige chüshti. **19** Andin chégra shimal teripige chiqip Beyt-Hoglahning dawinigha tutiship, Iordan deryasining jenubiy éghizida, yeni Shor déngizining shimaliy qoltuqida axirlashti. Bu jenub terepning chégrisi idi. **20** Sherq chégrisi bolsa Iordan deryasining özi idi. Bu Binyaminlarning ülüshi bolup, ulargha jemet-ailirli boyiche toxtilghan miras zéminining chégrisi shu idi. **21** Binyaminlar qebilisige jemet-ailirli boyiche tegken sheherler bolsa töwendiklerdur: — Yériso, Beyt-Hoglah, Émek-Keziz, **22** Beyt-Arabah, Zemarayim, Beyt-El, **23** Awwim, Parah, Ofrah, **24** Kefar-Haamonay, Ofni we Géba bolup, jemiy on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi; **25** Buningdin bashqa Gibéon, Ramah, Beerot, **26** Mizpah, Kefirah, Mozah, **27** Rekem, Irpeel, Taralah, **28** Zelah, Ha-Elef, Yebusi (yeni Yérusalém), Gibéah we Kiriat bolup, jemiy on tööt sheher we uningha qarashliq kent-qishlaqlarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailirli boyiche ulargha bérilgenidi.

19 Ikkinci chek Shiméon'gha chiqti, yeni Shiméonlar qebilisige jemet-ailirli boyiche tartildi; ularning mirasi bolsa Yehudalarning miras ülüshining arisida idi. **2** Ularning érishken mirasi ichide Beer-Shéba, Shéba, Moladah, **3** Hazar-Shual, Balah, Ézem, **4** Eltolad, Bitul, Xormah, **5** Ziklag, Beyt-Markabot, Hazar-Susah, **6** Beyt-Libaot we Sharuhen bolup, jemiy on üch sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **7** Buningdin bashqa yene Ayin, Rimmon, Éter, Ashan bolup, jemiy tööt sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar **8** Hemde jenub tereptiki Baalat-Bear (yeni jenubdiki Ramah)giche bolghan bu [töt] sheherning etrapidiki hemme kent-qishlaqlarmu bar idi. Bular Shiméonlar qebilisining ülüshi bolup, jemet-ailirli boyiche érishken mirasi idi. **9** Shiméonlarning miras ülüshi Yehudalarning ülüshining ichidin élip bérildi; chunki Yehudalarning miras ülüshi özlirige köplük qilghanidi, shunga Shiméonlarning miras ülüshi ularning miras ülüshining ichidin bérildi. **10** Üchinchi chek Zebulunlar qebilisige jemet-ailirli boyiche tartildi; ularning miras chégrisi Saridqa baratti, **11** chégrisi gherb terepte Maréalahqa bérip Dabbeshetke yétip Yoknéamning udulidiki éqin'gha tutishatti; **12** U Saridtin sherga teripige qayrilip, kün chiqishqa burulup Kislot-Tabor

yurtigha tutiship, Dabiratqa ötüp, Yafiyagha bardi; **13** andin shu yerdin u sherk teripige kün chiqishqa [yene] burulup, Gat-Hefer we Et-Kazin'gha kélip Néahqa sozulghan Rimmon yurtigha yétip bardi. **14** Andin u yerdin shimal terepke qayrilip, Hannaton'gha yétip bérip, Yiftah-Elning jilghisida axirlashti. **15** Ularning ülüshi yene Kattat, Nahalal, Shimron, Yidalah we Beyt-Lehemnimu orap, jemiy on ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlarnimu öz ichige alatti. **16** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Zebulunlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailirli boyiche ulargha bérilgenidi. **17** Tötinchi chek Issakargha chiqti, yeni Issakarlar qebilisige jemet-ailirli boyiche tartildi; **18** ulargha bérilgen yurtlar Yizreelgiche bolup, Kesullof, Shunem, **19** Hafarayim, Shion, Anaharat, **20** Rabbit, Kishion, Ébez, **21** Remet, En-Gannim, En-Haddah we Beyt-Pazzezni öz ichige aldi; **22** andin chégrisi Tabor, Shahazimah we Beyt-Shemeshke yétip, Iordan deryasida axirlashti; ularning ülüshi jemiy on alte sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **23** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Issakarlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailirli boyiche ulargha bérilgenidi. **24** Beshinchi chek Ashirlar qebilisige jemet-ailirli boyiche tartildi; **25** ularning zémini Helkat, Hali, Beten, Aqsaf, **26** Allammelek, Améad we Mishalni öz ichige aldi; chégrisi gherb terepte Karmel bilen Shihor-Libnatqa tutiship, **27** andin sherk terepke qayrilip Beyt-Dagon'gha bérip, Zebulun [zémini] bilen Yiftah-El jilghisining shimal teripidin ötüp, Beyt-Émek bilen Néielge yétip bérip Kabulning shimal teripige chiqti; **28** Ébron, Rehob, Hammon we Kanahni öz ichige élip Chong Zidon'gha yétip bardi. **29** andin chégrisi Ramah teripige qayrilip, Tur dégen mustehkem shehirge bérip, Xosahqa qayrilip, Aqzib bilen Hebelge tutash bolghan déngizda axirlashti; **30** zémini Ummah, Afek we Rehobnimu öz ichige alghan; jemiy yigirme ikki sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlarni öz ichige alghanidi. **31** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Ashirlarning miras ülüshi bolup, jemet-ailirli boyiche ulargha bérilgenidi. **32** Altinchi chek Naftaligha chiqti, yeni Naftalilar qebilisige jemet-ailirli boyiche tartildi; **33** ularning chégrisi bolsa Heleftin chiqip, Zaanannimdi dub derixidin ötüp, Adami-Nekeb we Yabneeldin chiqip, Lakkumgha yétip Iordan deryasigha bérip axirlashti. **34** Andin gherb terepke

qayrilip Aznot-Taborgha béríp, shu yerdin Hukkokqa chiqip, jenubta Zebulunning ülüş zéminigha tutiship, shimalda Ashirning ülüş zéminigha ýetip, kün chiqish teripide Iordan deryasining yénida, Yehudaning ülüş zéminigha ulashti. **35** Naftalining mustehkem sheherliri Ziddim, Zer, Hammamat, Rakkat, Kinneret, **36** Adamah, Ramah, Hazor, **37** Kedesh, Edrey, En-Hazor, **38** Yiron, Migdal-El, Horem, Beyt-Anat we Beyt-Shemeshler bolup, jemiy on toqquz sheher we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar idi. **39** Bu bolsa, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Naftalilar qebilisining miras ülüshi bolup, jemet-aililiri boyiche ulargha bérilgenidi. **40** Yettinchı chek Danlarning qebilisige chiqti; u ularning jemet-aililiri boyiche tartildi. **41** Ularning miras zémini bolsa Zoréah, Eshtaol, Ir-Shemesh, **42** Shaalabbin, Ayjalon, Yitlah, **43** Élon, Timnatah, Ekron, **44** El-tekeh, Gibbéton, Baalat, **45** Yehud, Bene-Barak, Gat-Rimmon, **46** Me-Yarkon, Rakkon we Yafoning udlulidiki yurtni öz ichige aldi. **47** Lékin Danlarning zémini öz qolidin ketken bolghachqa, Danlar chiqip Leshemge hujum qilip uni ishghal qildi; ahalisini qilichlap yoqitip, u yerni özining qilip makanlashti; andin ular Leshemge atisi Danning ismini qoyup, uni Dan dep atidi. **48** Mana bular, yeni bu sheherler we ulargha qarashliq kent-qishlaqlar Danlar qebilisige, ularning jemet-aililiri boyiche miras qilip bérilgenidi. **49** Bu teriqide [Israillar] zéminni chégra-chégra boyiche bölüp boldi; andin ular Nunning oghli Yeshuaghá öz arisidin miras bölüp berdi. **50** Perwerdigarning buyruqi boyiche Yeshua tiliginidek uningha Efraim taghliq yurtidiki Timnat-Sérah dégen sheherni berdi; buning bilen u sheherni qurup chiqip, uningda turdi. **51** Mana bular Elazar kahin bilen Nunning oghli Yeshua we Israilning qebile-jemetlirining kattabashliri bir bolup Shilohda, jamaet chédirining derwazisining aldida turup, Perwerdigarning aldida chek tashlap bölüp teqsim qilghan miraslardur. Bu teriqide ular zéminning teqsimatini tügetti.

20 Perwerdigar Yeshuaghá söz qilip mundaq dédi: — **2** Sen Israillargha mundaq dégin: — «Özüm Musaning wasitisi bilen silerge buyrughandek, özünglar üçün «panahliq sheherler»ni tallap békitinglar; **3** bilmey, tasadipiqliqtin adem urup öltürüp qoyghan herqandaq kishi u sheherlerge qéchip ketsun. Buning bilen bu sheherler silerge qan intiqamini alghuchidin panahgah bolidu. **4**

[Ademni shundaq öltürgen] kishi bu sheherlarning birige qéchip béríp, sheherning qowuqigha kélip, shu yerde sheherning aqsaqallirigha öz ehwalini éytsun; ular uni özige qobul qilip sheherge kirgüzüp, uning özliri bilen bille turushigha uninggha jay bersun. **5** Emdi qan qisasini alghuchi uni qoghlap kelse, ular adem öltürgen kishini qisaskarning qoligha tapshurup bermisun; chünki shu kishining burundin öz qoshnisigha héch öch-adawiti bolmighan, belki tasadipiy urup öltürüp qoyghan. **6** [Adem öltürgen] kishi jamaet aldida soraq qilin'ghuche shu sheherde tursun; andin shu waqittiki bash kahin ölüp ketkende, u shu sheherdin ayrılıp, öz shehirige, yeni qéchip chiqqan sheherdiki öyige yénip kelsun. **7** Shuning bilen ular Naftali taghliq yurtidiki Kedeshni, Efraimning taghliq yurtidiki Kiriat-Arba, yeni Hébronni, **8** Yérixoning sherq teripidiki, Iordan deryasining u qétidiki Ruben qebilisining zéminidin tüzlenglilikning chölidiki Bezerni, Gad qebilisining zéminidin Giléadtiki Ramotni we Manasseh qebilisining zéminidin Bashandiki Golanni tallap békitti. **9** Mana bu sheherler barlıq Israillar we ularning arisida turuwtanqan musapirlar üçün panahgah bolushqa béktilgen sheherlerdur; kimki bilmey, tasadipiqliqtin adem öltürgen bolsa, uning jamaet aldida soraq qilinishidin burun, qan qisaskarning qolida ölmeslikü üçün shu sheherlerge qéchip kétishke bu sheherler béktilgen.

21 U waqitta Lawiy jemetlirining kattiwashliri kahin Elazar, Nunning oghli Yeshua we Israil qebililirining kattiwashlirining qéshiga béríp, **2** Qanaan zéminidiki Shilohda ulargha: — Musaning wasitisi arqliq Perwerdigar biz togruluq: «Ularga turushqa sheherlerni, malliri üçün yaylaqlarni qoshup bergen», dep éytqan, dédi. **3** Shuni déwidi, Israillar Perwerdigarning emri boyiche öz miras ülüşhliridin munu sheherler bilen yaylaqlarni qoshup Lawiylargha berdi: — **4** býrinci tashlan'ghan chek Kohat jemetlirige chiqti; chek tashlinip, Lawiyalar ichidiki kahin Harunning ewladlirigha Yehuda qebilisi, Shiméon qebilisi we Binyamin qebilisining zéminliridin on üch sheher békitledi; **5** Andin Kohatning qalghan ewladlirigha chek tashlinip, Efraim qebile-jemetlirining zéminidin, Dan qebilisining zéminidin we Manasseh yérim qebilisining zéminliridin on sheher békitledi. **6** Gershonning ewladlirigha chek

tashlinip, Issakar qebile-jemetlirining zéminidin, Ashir qebilisining zéminidin, Naftali qebilisining zéminidin we Manassehning yene bir yérim qebilisining zéminidin on üch sheher békitildi. **7** Merarining ewladlirigha, jemet-aililiri boyiche chek tashlinip, Ruben qebilisining zéminidin, Gad qebilisining zéminidin we Zebulun qebilisining zéminidin on ikki sheher békitildi. **8** Bu teriqide Perwerdigar Musaning wasitisi bilen buyrughinidek Israillar chek tashlap bu sheherler bilen yaylaqlirini qoshup, Lawiylargha berdi. **9** Ular Yehudaning qebilisi bilen Shiméonning qebilisining zéminidin tówende tizimlan'ghan munu sheherlerni berdi: — **10** (chek tashlan'ghanda, Lawiylarning nesli bolghan Kohatlar jemetidiki Harunning ewladlirigha birinchi chek chiqqachqa munu sheherler bérildi): — **11** ulargha Yehudaning taghliq rayonidiki Kiriāt-Arba (Arba Anakning atisi idi), yeni Hébron bilen etrapidiki yaylaqlarni qoshup berdi. **12** Lékin sheherge tewe étizlar bilen kent-qishlaqlarni Yefunnehning oghli Kalebke miras qilip berdi. **13** Shundaq qilip ular Harun kahinning ewladlirigha adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Hébron we yaylaqlirini, yene ulargha Libnah bilen yaylaqlirini, **14** Yattir bilen yaylaqlirini, Eshtemoa bilen yaylaqlirini, **15** Holon bilen yaylaqlirini, Debir bilen yaylaqlirini, **16** Ayin bilen yaylaqlirini, Yuttah bilen yaylaqlirini, Beyt-Shemesh bilen yaylaqlirini berdi; bu ikki qebilining zéminliridin jemiy toqquz sheherni berdi. **17** Mundin bashqa ulargha Binyamin qebilisining zéminidin Gibéon bilen yaylaqlirini, Géba bilen yaylaqlirini, **18** Anatot bilen yaylaqlirini, Almon bilen yaylaqlirini qoshup jemiy töt sheher berdi. **19** Bu teriqide kahinlar, yeni Harunning ewladlirigha bérilgen sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **20** Ular yene Lawiylarning neslidin bolghan Kohatning qalghan jemetlirigimu sheherlerni berdi. Chek tashlash bilen ulargha béktilgen sheherler munular: — ulargha Efraim qebilisining zéminidin **21** Efraimning taghliq rayonidiki adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Shekem bilen yaylaqlirini, yene Gezer bilen yaylaqlirini, **22** Kibzaim bilen yaylaqliri we Beyt-Horon bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi; **23** buningdin bashqa Dan qebilisining zéminidin Eltekeh bilen yaylaqliri, Gibbétón bilen yaylaqliri, **24** Ayjalon bilen yaylaqliri we Gat-Rimmon bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **25** Buningdin

bashqa Manasseh yérim qebilisining zéminidin Taanaq bilen yaylaqliri, Gat-Rimmon bilen yaylaqliri bolup, jemiy ikki sheherni berdi. **26** Bu teriqide Kohatlarning qalghan jemetlirige bérilgen sheherler on boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **27** Lawiylarning jemetliridin bolghan Gershonlarga bolsa ular Manassehning yérim qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Bashandiki Golan bilen yaylaqlirini, shundaqla Beeshtérah bilen yaylaqlirini, jemiy ikki sheherni berdi; **28** yene Issakar qebilisining zéminidin Kishion bilen yaylaqliri, Dabirat bilen yaylaqliri, **29** Yarmut bilen yaylaqliri we En-Gannim bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi; **30** buningdin bashqa Ashir qebilisining zéminidin Mishal bilen yaylaqliri, Abdon bilen yaylaqliri, **31** Helkat bilen yaylaqliri we Rehob bilen yaylaqliri bolup, jemiy bolup töt sheherni berdi; **32** buningdin bashqa Naftali qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Galiliyediki Kedesh bilen yaylaqlirini, yene Hammot-Dor bilen yaylaqliri we Kartan bilen etrapidiki yaylaqliri bolup, jemiy üch sheherni berdi. **33** Bu teriqide Gershonlarga bérilgen sheherler on üch boldi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **34** Qalghan Lawiylargha, yeni Merarilar jemetlirige Zebulun qebilisining zéminidin Yoknéam bilen yaylaqliri, Kartah bilen yaylaqliri, **35** Dimnah bilen yaylaqliri we Nahalal bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **36** Buningdin bashqa Ruben qebilisining zéminidin Bezer bilen yaylaqliri, Yahaz bilen yaylaqliri, **37** Kedemot bilen yaylaqliri we Mefaat bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **38** Buningdin bashqa Gad qebilisining zéminidin adem öltürgen kishiler panahlinidighan sheher Giléadtiki Ramot bilen yaylaqlirini, yene Mahanayim bilen yaylaqliri, **39** Heshbon bilen yaylaqliri we Jaazer bilen yaylaqliri bolup, jemiy töt sheherni berdi. **40** Bular bolsa qalghan Lawiylarning jemetlirige, yeni Merarilar jemetlirige bérilgen barliq sheherlerdur; ulargha chek tashlinish bilen bérilgen ülüshi on ikki sheher idi. **41** Israillarning zémini ichidin Lawiylargha béktilp bérilgen sheherler jemiy qiriq sekkiz idi; bular etrapidiki yaylaqliri bilen bérildi. **42** Bu sheherlerning herbirining etrapida yaylaqliri bar idi; sheherlerning hemmisi shundaq idi. **43** Perwerdigar shu teriqide Israillarning ata-bowlirigha bérishke qesem bilen wede qilghan pütkül zéminni ulargha berdi; ular

kélip uni igilep, u yerde olturdi. **44** U waqitta Perwerdigar ilgiri ularning ata-bowilirigha qesem bilen wede qilghinidek, ulargha her etrapida tincharamliq berdi; ularning düshmenliridin héchqandiqi ularning aldida qeddini ruslap tik turalmaytti; belki Perwerdigar hemme düshmenlirimi ularning qoligha tapshurdi. **45** Perwerdigarning Israilning jemetige wede qilghan himmetliridin héchbiri qaldurulmay emelge ashuruldi.

22 U waqitta Yeshua Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisidikilerni chaqirip ulargha: — **2** Siler bolsanglar Perwerdigarning quli Musaning silerge buyrughinining hemmisige emel qildinglar, méning silerge emr qilghan barliq sözlirimgimu qulaq saldinglar; **3** siler bu nurghun künlerde taki bugün'ge qeder qérindashliringlarni tashliwetmey, belki Perwerdigar Xudayinglar [silerge] emr qilghan wezipini tutup keldinglar; **4** emdi Perwerdigar Xudayinglar wede qilghinidek, qérindashliringlarga aramliq berdi; shunga siler Perwerdigarning quli Musa Iordan deryasining u teripide silerge bergen miras zémininglarga, öz chédirliringlarga qaytip béringlar. **5** Peqetla Perwerdigarning quli Musa silerge buyrup tapshurghan qanun-emrlerge emel qilishqa, yeni Perwerdigar Xudayinglarni söyüp, Uning barliq yollirida méngip, emrlirini tutup uningha baghlinip, pütün qelbinglar we pütün jan-dilinglar bilen Uning xizmitide bolushqa ixlas bilen köngül bölünglar, — dédi. **6** Shuning bilen Yeshua ularni bext-beriket tilep, yolgha saldi; ular öz chédirlirigha qaytip kétishti. **7** Manasseh yérim qebilisige bolsa Musa ulargha Bashanni miras qilip bergenidi; yene bir yérim qebilige Yeshua Iordan deryasining bu qeti, yeni gherb teripide ularning qérindashlirining arisida miras berdi. Yeshua ularni öz chédirlirigha qaytish yoligha salghan waqtida, u ularghimu bext-beriket tilep, **8** ulargha: — Intayin köp bayliqlar, intayin köp charpaylarni, shundaqla köp miqdarda kümüsh, altun, mis, tömür we kiyim-kécheklerni élip, öz chédiringlarga qaytip béringlar; düshmenliringlardin alghan oljini qérindashliringlarga üleshtürüp béringlar, dédi. **9** U waqitta Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki Shilohdin chiqip Israillardin ayrılıp, Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen qilghan emri boyiche ularning teelliqaqti bolghan öz miras zémini Giléad yurtigha qarap qaytip mangdi. **10** Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan

zéminidiki Iordan deryasining boyidiki Gelilotqa yétip kelgende, u yerde Iordan deryasining boyida bir qurban'gahni yasidi; qurban'gah nahayiti chong we heywetlik yasalghanidi. **11** Israillargha: «Mana Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi Qanaan zéminidiki Iordan deryasining u qétidiki Gelilotta, yeni Israillarning udulida bir qurban'gahni yasaptu» dégen xewer anglandi. **12** Israillar bu xewerni anglighan haman, ularning pütkül jamaiti ular bilen urushush üçün Shilohqa toplandi. **13** U waqitta Israillar kahin Eliazarning oghli Finihasni Giléad zéminidiki Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige mangdurdı **14** we shundaqla uning bilen on emirni, Israilning herbir qebilisidin jemet bashliqi bolghan bardin emirni uningha hemrah qilip ewetti; herbir emir herqaysi ata jemettiki minglighan Israillarning kattiwéshi idi. **15** Bular emdi Giléad zéminigha, Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisige kélip ulargha: — **16** Mana Perwerdigarning pütkül jamaiti silerge mundaq deydu: «Silerning Perwerdigargha egishishtin yénip, özünglarga qurban'gahni yasap, Israilning Xudasidin yüz örüp, Perwerdigargha asiyliq qilip ötküzgen bu rezillikinglar zadi qandaq ish? **17** Péorda burun ötküzgen qebihlikimiz bizge yétip ashmasmu? Gerche Perwerdigarning jamaitining bésigha waba chüshken bolsimu, biz téxi bugün'ge qeder bu ishtin özimizni paklandurmiduq. **18** Siler bugün Perwerdigargha egishishtin yandinglar; shundaq boliduki, siler bugün Perwerdigargha asiyliq qilghan bolghachqa, u jezmen ete Israilning pütkül jamaitige ghezeplinidu. **19** Halbuki, mubada siler miras qilip alghan zémin napak bolup qalghan bolsa, Perwerdigarning teweliki bolghan zémin'gha, Uning chédiri tiklen'gen yurtqa yénip kélip, arimizda miras élinglar. Peqet Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahidin bashqa özünglar üçün qurban'gah yasash bilen Perwerdigargha we bizlerge asiyliq qilmanglar. **20** Zerahning oghli Aqan haram békitilgen nersilerdin élip, itaetsizlik qilghan emesmu? Shu sewebtin qebihlikü üchün yalghuz ular öltürülüp qalmay, Perwerdigarning gheziyi yene pütkül Israil jamaitining üstige chüshken emesmu?». **21** Shuning bilen Rubenler, Gadlar we Manasseh yérim qebilisi minglighan Israillarning kattiwashlirigha jawab bérüp mundaq dédi: — **22** «Ilahlarning ilahi Perwerdigardur! Ilahlarning ilahi bolghan Perwerdigar Özi buni bilidu, Israilmu uni bilgey! Eger bu ish asiyliq bolsa yaki Perwerdigargha itaetsizlik bolsa,

emdi bizlerni bügün ölümde ayimanglar! **23** Eger bizning özimiz üçün qurban'gahni yasishimiz Perwerdigargha egishishtin yénish üçün bolghan bolsa, shundaqla qurban'gahning üstide köydürme qurbanlıq sunush, ashlıq hediylirini sunush, inaqlıq qurbanlıqlarını sunush üçün bolghan bolsa, undaqta Perwerdigar Özi bu ish toghruluq bizdin hésab alsun; **24** eksiche bu ishni qilishimizning sewebi heqiqeten shuki, kelgüsиде silerning baliliringlar bizning balilirimizgha: «Silerning Israilning Xudasi Perwerdigar bilen qandaq munasiwitnglar bar? **25** Ey Rubenler we Gadlar, Perwerdigar biz bilen silerning otturimizda Iordan deryasini chégra qilip qoyghan emesmu? Shunga silerning Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoqtur!» déyishidin endishe qıldıq. **26** Shunga biz: «Qopup bir qurban'gah yasaylı; lékin bu köydürme qurbanlıqlar üçünmu emes, bashqa xil qurbanlıqlar üçünmu emes, **27** belki kelgüsиде Perwerdigarning aldida köydürme qurbanlıqlarımız bilen bashqa xil qurbanlıqlarımız we inaqlıq qurbanlıqlarımız bilen uning ibaditide bolushimiz üçün, siler we bizning otturimizda, shundaqla kényki dewrlirimizde bir esletme guwahliq bolsun üçün uni yasiduq; baliliringlarning kelgüsиде balilirimizgha «Perwerdigardin héchqandaq nésiwenglar yoq» démeslikü üçün shundaq qıldıq. **28** Eger ular kelgüsиде biz bilen ewladlirimizgha shundaq dése, biz jawab béríp: «Mana, köydürme qurbanlıq sunush üçün yaki bashqa xil qurbanlıqlarını sunush üçün yasalghan emes, belki siler bilen bizning otturimizda bir guwahliq bolsun dep yasalghan, bu Perwerdigarning ata-bowlirimiz yasighan qurban'gahining endizisidur!» déyeleymiz. **29** Perwerdigargha asyılıq qilip, Perwerdigargha egishishtin yénip, Perwerdigar Xudayimizning chédirining aldida turghan qurban'gahtin bashqa ikkinchi bir qurban'gahni yasap, uning üstide köydürme qurbanlıq, ashlıq hediyesler we bashqa xil qurbanlıqlarını ötküzüş niyiti bizdin néri bolghay!». **30** Kähin Finihas we uning bilen bille kelgen jamaet emirliri, yeni minglighan Israillarning kattiwashliri Rubenler, Gadlar we Manassehlerning éytqan sözlərini anglighanda ular shuningdin xush boldi. **31** Eliazarning oghli kähin Finihas Rubenler, Gadlar we Manassehlerge: — Siler Perwerdigargha bu itaetsizlikni qilmighininglar üçün Perwerdigarning otturimizda turuwtanlıqını emdi bilduq; siler

bu ish bilen Israillarni Perwerdigarning qolidin qutquzdunglar, dédi. **32** Andin Eliazar kahining oghli Finihas bilen emirler Rubenler we Gadlarning yénidin, Giléad zéminidin chiqip Qanaan zéminigha Israillarning yénigha yénip kélip bu xewerni ulargha dep berdi. **33** Bu ish Israillarning neziride yaxshi köründi; Israillar Xudagha hemdusana éytip, Rubenler bilen Gadlarga hujum qilip, ular bilen urushup ularning turuwtanlıq zéminini weyran qilayli, dégen gepni ikkinchi tilgha almidı. **34** Rubenler bilen Gadlar bu qurban'gahqa «Guwahliq» dep at qoysi; chünki ular: — «U arimizda Perwerdigarning Xuda ikenlikige guwahtur» dédi.

23 Perwerdigar Israilgha etrapidiki düshmenliridin aram béríp uzun zamanlar ötüp, shundaqla Yeshua qérip, yéshimu chongiyip qalghanda, **2** Yeshua pütkül Israilni, ularning aqsaqallırını, bashlıqları, hakim-soraqchılırı bilen beg-emeldarlırını chaqırıp ulargha mundaq dédi: — «Men qérip qaldım, yéshımmu chongiyip qaldi. **3** Perwerdigar Xudayinglarning siler üçün mushu yerdiki barlıq taipilerge qandaq ishlarnı qilghını özüngler kördüngler; chünki siler terepte turup jeng qilghuchi Perwerdigar Xudayinglar Özidur. **4** Mana, men özüm yoqatqan hemme ellerning zéminliri bilen qalghan bu taipilerning zéminlirini qoshup qebile-jemetinglar boyiche chek tashlap Iordan deryasidin tartip kün pétish tereptiki Ulugh Dénigzghiche, silerge miras qilip teqsim qilip berdim. **5** Perwerdigar Xudayinglar Özi ularni aldinglardın qogħlap chiqırıp, közünglardın néri qilip, Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqinidek siler ularning zéminigha ige bolisiler. **6** Shunga siler tolimu qeyser bolup Musaning qanun kitabida pütlügenning hemmisini tutup, ong ya solgha chetnep ketmey, uningħha emel qilishqa köngül bötüngler; **7** shundaq qilip, aranglarda qélip qalghan bu taipiler bilen bardikeldi qilmanglar; shuningdek ularning ilahlirining namlırını tilgha almanqlar yaki ularning nami bilen qesem qilmanglar; ulargha ibadet qilmanglar, ulargha bash urmanglar; **8** belki bugün'giche qilghininglardek, Perwerdigar Xudayinglarga bagħlinip turunqlar. **9** Chünki Perwerdigar aldinglardin chong-chong we küchlük ellerni qogħlap chiqiriwetkendur; bugün'giche héchqandaq adem aldinglarda put tirep turalmido. **10** Perwerdigar Xudayinglar silerge éytqini boyiche siler terepte turup jeng qilghini üçün silerdin

bir adiminglar ularning ming adimini tiripire qilidu. **11** Shunga Perwerdigar Xudayinglarni söyüş üchün öz köngünglарга qattiq segek bolunglar! **12** Chünki eger siler Uningdin yüz örüp aranglarda qalghan bu eller bilen ariliship-baghlinip, ular bilen qoda-baja bolup, ular bilen bérish-kélish qilsanglar, **13** undaqta silerge shu ish ayan bolsunki, Perwerdigar Xudayinglар aldinglardin bu ellerni ikkinchi qoglap chiqarmaydu, belki bular silerge qapqan we qiltaq bolup, biqininglарга qamcha bolup chüshüp, közünglerge tiken bolup sanjilidu; axirda Perwerdigar Xudayinglар silerge bergen bu yaxshi zémindin mehrum bolup yoqilisiler. **14** Mana, men bugün barlıq ademler muqerrer bésip ötidighan yolni mangimen; silerning pütün dilinglar we wujudunglарha shu roshenki, Perwerdigar Xudayinglarning siler toghrulq qilghan mubarek wedilirining héchbiri emelge ashurulmay qalmidi; hemmisi siler üchün beja keltürülüp, héchqaysisi yerde qalmidi. **15** Lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning silerge emr qilip toxtatqan ehdisini buzghanda, Perwerdigar Xudayinglар silerge wede qilghan hemme beriket üstünglerge chüshürilgendek, shundaq boliduki, Perwerdigar Xudayinglар silerni Özi silerge bergen zémindin yoqatqache barlıq agah qilghan ishni chüshüridu; siler bérip, [uning ehdisini buzup] bashqa ilahlarga ibadet qilip bash ursanglar, Perwerdigarning ghezipli silerge tutiship, silerni Özi silerge bergen yaxshi zémindin tézla yoq qilidu».

24 Andin Yeshua Israilning hemme qebililirini Shekemge yighip, Israilning aqsaqalliri, bashliqliri, hakim-sotchiliri bilen beg-emeldarlarini chaqirdi; ular özlirini Xudanining huzurigha hazir qilganda **2** Yeshua pütkül xelqqe: Israilning Xudasi Perwerdigar: — «Qedimki zamanda ata-bowliringlar, jümlidin İbrahim bilen Nahorning atisi Terah deryanı u teripide olturnatti; ular bashqa ilahlarning qulluqida bolatti. **3** Lékin Men atanglar İbrahimni deryanı u teripidin élip kélip, uni bashlap pütkül Qanaan zéminni aylandurup, uning neslini awutup uningha Ishaqni berdim. **4** Andin Men Ishaqqa Yaqup bilen Esawni berdim; Esawgha Séir taghliq rayonini tewelik qilip berdim, Yaqup bilen oghulliri bolsa Misirgha chüshüp bardı. **5** Kéyinrek Men Musa bilen Harunni ewetip, Misirliqlar arisida emellirim bilen ulargha dehshetlik wabalarnı chüshürdum; andin silerni shu yerdin élip chiqtim. **6** Men bu teriqide ata-bowliringlarnı Misirdin élip chiqip, ular [Qızıl]

Déngizha yétip kelginide, misirliqlar jeng harwiliri we atliq eskerliri bilen ata-bowliringlarnı qoglap déngizghiche keldi. **7** Israillar shuan Perwerdigarha nida qiliwidi, U siler bilen Misirliqlarning arisiga tum qarangghuluq chüshürdi; andin déngizni ularning üstige basturup yaptı. Siler Öz közürlinglar bilen Méning Misirda néme qilghinimni kördünglar; andin siler uzun waqtqiche chölde turdunglar. **8** Kéyinrek Men silerni Iordan deryasining u teripide turghan Amoriylarning zéminigha bashlap keldim; ular siler bilen soqushqanda men ularni qolunglарha bérip, siler ularning zéminini igilidinlar. Men ularni aldinglardin yoqitiwettim. **9** U waqitta Moabning padishahi, Zipporning oghli Balaq qopup, Israil bilen jengge chüshti we silerni qarhash üchün Béorning oghli Balaamni chaqırıp keldi; **10** lékin Men Balaamning sózige qulaq salmidim; shuning bilen u silerge qayta-qayta bext-beriket tilidi we Men silerni [Balaqning] qolidin qutquzdu. **11** Kéyinrek siler Iordan deryasidin ötip Yérixogha barghanda Yérixoning ademli Amoriylar, Perizziyler, Qanaaniylar, Hittiyalar, Gırgashiyalar, Hiwiylar we Yebusiyalar siler bilen urushqa qopqini bilen Men ularni qolunglарha tapshurup berdim; **12** Men aldinglарha sériq herini ewettim, sériq here Amoriylarning ikkila padishahini heydiwetkendek ularnimu heydiwetti; bu ish silerning qilichinglar yaki oqyayinglar bilen bolmadi. **13** Men silerge öz qolunglar bilen emgek singdürmigen bir zéminni, özünglar yasimighan sheherlerni berdim, we siler shularda makan qildinglar; özünglar tikmigen üzümzarlıqlar bilen zeytunzarlıqlardin méwilirini yewatisiler» deydu, — dédi. **14** — Shunga emdi siler Perwerdigarın qorqup ixlasmenlik we heqiqet ichide uning ibaditide bolunglar; ata-bowliringlar deryanı u teripide we Misirda choqun'ghanı ilahlarnı tashlap, peqet Perwerdigarning qulluqida bolunglar. **15** Lékin eger Perwerdigarning ibaditi silerge yaman körünse, kimge ibadet qilidighininglarnı talliwélinglar — meyli ata-bowliringlar deryanı u teripide turghanda choqun'ghanı ilahlalar bolsun yaki siler turuwtqan zémindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar; lékin men bilen öyümükiler bolsaq Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **16** Xelq jawab bérip: — Perwerdigarnı terk étip bashqa ilahlarning ibaditide bolush bizdin néri bolsun! **17** Chünki biz bilen ata-bowlirimizni «qulluq makanı»

bolghan Misir zéminidin chiqirip, közimizning aldida bu chong möjizilik alametlerni körsitip, qaysi yolda mangmayli, qaysi xelqning arisidin ötmeyli, bizni saqlighuchi Perwerdigar Xudayimiz Özidur! **18** Perwerdigar bu zéminda turghan barliq taipilerni, jümlidin Amoriylarni aldimizdin qoghlwetti; shunga bizmu Perwerdigarning ibaditide bolimiz; chünki U bizning Tengrimizdур! — dédi. **19** Yeshua xelqqe: — Siler Perwerdigarning ibaditide bolalmaysiler, chünki U muqeddes bir Xudadur; U wapasizliqqesa heset qilghuchi bir Tengri bolghachqa, itaetsizlikliringlar bilen gunahliringlarni kechürelmeydu. **20** Eger siler Perwerdigarni tashlap, yat ilahlargha choqun'ghan bolsanglar Umu silerdin yüz örüp, silerge yaxshiliq qilip kelgenning ornida silerge bala keltürüp yoqitidu, — dédi. **21** Lékin xelq Yeshuagha jawab béríp: — Hergiz undaq bolmaydu! Biz Perwerdigarning ibaditide bolimiz, — dédi. **22** Buni anglap Yeshua xelqqe: — Özüngarning Perwerdigarni, Uning ibaditide bolushni tallighanliqinglargha öz-özünglargha guwahchi boldunglar, déwidi, ular: — Özimiz guwah! — dep jawab bérishti. **23** U: — Undaq bolsa emdi aranglardiki yat ilahlarni chiqirip tashliwétip, könglüglarni Israilning Xudasi Perwerdigargha intilidighan qilinglar, dédi. **24** Xelq Yeshuagha jawab béríp: — Biz Perwerdigar Xudayimizning ibaditide bolup, uning awazighila qulaq salidighan bolimiz, dédi. **25** Shuning bilen Yeshua u küni xelq bilen ehde baghliship, Shekemde ular üçhün höküm-belgilimilerni toxtitip berdi. **26** Andin Yeshua bu hemme sözlerni Perwerdigarning qanun kitabigha pütüp, yoghan bir tashni élip kélip, uni Perwerdigarning muqeddes jayining yénidiki dub derixining astigha tiklep qoydi. **27** Andin Yeshua xelqqe: — Mana bu tash bolsa bizge guwah bolup turidu; chünki u Perwerdigarning bizge qilghan hemme sözlirini anglap turdi; u Perwerdigar Xudayinglardin tanmasliqinglar üçhün üstünglarda guwahchi bolup turidu, — dédi. **28** Yeshua shularni dep xelqni yolgha sélip, herbirini öz miras yérige yandurdi. **29** Bu ishlardin kényin Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **30** Ular uni élip béríp, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **31** Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla Yeshuadin kényin qalghan, Perwerdigarning Israil üçhün qilghan hemme möjizilik emellirini obdan

bilidighan aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu Israil Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **32** Yüüpning söneklerini bolsa, Israillar ularni Misirdin élip kelgenidi. Ular bularni Shekemge élip béríp, Yaqup Shekemning atisi Hamorning oghulliridin yüz kesitah kümüşke sétiwalghan yerde depne qildi. Shu yer Yüüpplerning miras ülüshi bolup qaldi. **33** Harunning oghli Eliazarmu wapat boldi; ular uni oghli Finihasqa miras qilip bérilgen Efraimning taghliq rayonidiki Gibéah dégen jayda depne qildi.

Batur Hakimlar

1 We Yeshua wapat bolghandin kéyin shundaq boldiki, Israillar Perwerdigardin: — Bizdin kim awwal chiqip Qanaaniylar bilen soquhsun? — dep soridi. **2** Perwerdigar söz qilip: — Yehuda chiqsun; mana, Men zéminni uning qoligha tapshurdum, — dédi. **3** U waqitta Yehuda akisi Shiméon'gha: — Sen méning bilen bille Qanaaniylar bilen soqushushqa, manga chek tashlinip miras qilin'ghan zémin'gha chiqsang, menmu sanga chek tashlinip miras qilin'ghan zémin'gha sen bilen bille chiqip [soqushimen], déwidi, Shiméon uning bilen bille chiqti. **4** Yehuda u yerge chiqqanda, Perwerdigar Qanaaniylar we Perizziylerni ularning qoligha tapshurdi. Shuning bilen ular Bézek dégen jayda ularni urup qirip, on ming admimini öltürdi. **5** Ular Bézekte Adoni-Bézek dégen padishah bilen uchriship qélip, uning bilen soqushup Qanaaniylar bilen Perizziylerni urup qirdi. **6** Adoni-bézek qacthi, ular qoghlap béríp, uni tutuwélip, qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqini késiwetti. **7** Shuning bilen Adoni-Bézek: — Eyni chaghda qollirining chong barmiqi bilen putlirining chong barmiqi késiwétilgen yetmish padishah dastixinimming tégidiki uwaqlarni térip yégenidi. Mana emdi Xuda méning qilghanlirimni özümge yandurdi, dédi. Andin ular uni Yérusalémha élip bardi, kéyin u shu yerde öldi. **8** Yehudalar Yérusalémha hujum qilip sheherni ishghal qildi; ular u yerde olturghuchilarni qilichlap qirip, sheherge ot qoyuwetti. **9** Andin Yehudalar chüshüp, taghqliq rayon, jenubdiki Negew we Shefelah oymanlıqida turuwatqan Qanaaniylar bilen soqushti. **10** Andin Yehudalar Hébrondiki Qanaaniylargha hujum qilip, Shéshay, Ahiman we Talmaylarni urup qirdi (ilgiri Hébron «Kiriyat-Arba» dep atilatti). **11** Andin ular u yerdin chiqip, Debirde turuwatqanlarga hujum qildi (ilgiri Debir «Kiriyat-Sefer» dep atilatti). **12** Caleb: — Kimki Kiriyat-Seferge hujum qilip uni alsa, uningha qizim Aksahni xotunluqqa bérímen, dégenidi. **13** Calebning ukisi Kénazning oghli Otniyel uni ishghal qildi, Caleb uningha qizi Aksahni xotunluqqa berdi. **14** We shundaq boldiki, qiz [yatlıq bolup] uning qéshigha barar chaghda, érini atisidin bir parche yer sorashqa ündidi. Aksah éshektin chüshüshige Caleb uningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soridi. **15** U jawab béríp: — Méni alahide bir

beriketligeysen; sen manga Negewdin [qaghjiraq] yer bergenikensen, manga birnechche bulaqnimu bergeysen, dédi. Shuni déwidi, Caleb uningha üstün bulaqlar bilen astin bulaqlarni berdi. **16** Musaning qéynatisining ewladliri bolghan Kényiler Yehudagha qoshulup «Hormiliq Sheher» din chiqip Aradning jenub teripidiki Yehuda chölige béríp, shu yerdiki xelq bilen bille turghanidi. **17** Yehuda bolsa akisi Shiméon bilen bille béríp, Zefat shehiride turuwatqan Qanaaniylarni urup qirip, sheherni mutleq weyran qildi; shuning bilen sheherning ismi «Xormah» dep atalghan. **18** Andin Yehudalar Gaza bilen uning etrapini, Ashkélon bilen uning etrapini, Ekron bilen uning etrapini igilidi. **19** Perwerdigar Yehuda bilen bille bolghach, ular taghqliq yurtni meghlup qilip aldi; lékin jilghidikilerni bolsa, ularning tömür jeng harwiliri bolghachqa, ularni zéminidin qoghlitélmedi. **20** Ular Musaning buyrughinidek Hébronni Calebke berdi. Shuning bilen Caleb Anakning üch oghlini u yerdin qoghliewtetti. **21** Lékin Binyaminlar bolsa Yérusalémda olturnuwatqan Yebusiyarlarni qoghlap chiqiriwételmedi; shunga ta bügüñ'giche Yebusiyalar Binyaminlar bilen Yérusalémda bille turmaqta. **22** Yüsüpning jemeti Beyt-Elge hujum qildi; Perwerdigar ular bilen bille idi. **23** Yüsüpning jemeti Beyt-Elning ehwalini bilip kélishke charlighuchilarni ewetti (ilgiri sheherning nami Luz idi). **24** Charlighuchilar sheherdin bir kishining chiqip kéliwatqinini bayqap uningha: — Sheherge kirdighan yolni bizge körsitip qoysang, sanga shapaet körsitimiz, — dédi. **25** Shuning bilen shu kishi sheherge kirdighan yolni ulargha körsitip qoydi. Ular béríp sheherdikilerni urup qilichlidi; lékin u adem bilen ailisidikilerni aman qoydi. **26** U adem kéyin Hittiylarning zéminigha béríp, shu yerde bir sheher berpa qilip, namini Luz dep atidi. Ta bügüñ'giche uning nami shundaq atalmaqta. **27** Lékin Manassehler bolsa Beyt-Shéanni we uningha qarashliq kentlerni, Taanaqni we uningha qarashliq kentlerni ishghal qilmidi; ular Dor we uningha qarashliq kentlerdiki xelqni, İbléam we uningha qarashliq kentlerdiki xelqni, Mégiddo we uningha qarashliq kentlerdiki xelqni qoghliewtmedi, zéminni almidi; Qanaaniylar shu zéminda turuwtériske bel baghlighanidi. **28** Israil barghanséri kücheygechke Qanaaniylarni özlirige hasharchi qilip bégindurdi, lékin ularni öz yerliridin pütünley qoghliewtmedi. **29** Efraimlarmu Gezerde turuwatqan Qanaaniylarni

qoghliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar Gezerde ular bilen bille turiwerdi. **30** Zebulun ne Qitronda turuwatqanlarni ne Nahalolda turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning bilen Qanaaniylar ularning arisida olturaqlisip, ulargha hasharchi medikar boldi. **31** Ashir bolsa ne Akkoda turuwatqanlarni ne Zidonda turuwatqanlarni qoghliwetmidi, shundaqla Ahlab, Aqzib, Helbah, Afek Rehoblarda turuwatqanlarnimu qoghliwetmidi. **32** Shuning bilen Ashirlar shu zéminda turuwatqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqlisip qaldi; ular Qanaaniylarni öz yéridin qoghliwetmidi. **33** Naftalilar ne Beyt-Shemeshte turuwatqanlarni ne Beyt-Anatta turuwatqanlarni qoghliwetmidi; shuning bilen ular shu zéminda turuwatqanlarning arisida, yeni Qanaaniylarning arisida olturaqlisip qaldi; Beyt-Shemesh we Beyt-Anattiki xelq ulargha hasharchi medikar boldi. **34** Amoriylar Danlarni taghliq rayon'ha mejburiy heydep chiqirwétip, ularni jilgatüzlenglikke chüshüshke yol qoymidi. **35** Amoriylar Heres téghi, Ayjalon we Shaalbimda turuwérishke niyet baghlighanidi; lékin Yüsüp jemetining qoli kúcheygende, Qanaaniylar ulargha hasharchi medikar boldi. **36** Amoriylarning chégrisi bolsa «Sériq Éshek dawini»din qoram téshigha ötüp yuqiri teripige baratti.

2 Perwerdigarning Perishtisi Gilgaldin Bokimha kélép: — Men silerni Misirdin chiqirip, ata-bowliringlarga qesem qilip bergen zémin'ga élip kélép: «Men siler bilen qilghan ehdemni ebedgiche bikar qilmaymen; **2** Lékin siler bu zéminning xelqi bilen héchqandaq ehde baghlimanglar, belki ularning qurban'gahlirini buzup tashlishinglar kérek» — dégenidim; lékin siler Méning awazimgha qulaq salmidinglar. Bu silerning néme qilghininglar?! **3** Shunga Men [shu chaghda] silerge: «[Shundaq qilsanglar] ularni silerning aldinglardin qoghliwetmeymen; ular biqininglarga yantaq bolup sanjili, ularning ilahliri silerge tor-tuzaq bolidu» — dep agahlandurdum, — dédi. **4** Perwerdigarning Perishtisi barliq Israillargha bularni dégende, ular ün sélip yighthap kétishti. **5** Shuning bilen bu jayning nami «Bokim» dep qoyldi; ular shu yerde Perwerdigargha atap qurbanliqlarni sundi. **6** Yeshua xelqni tarqitiwétiwidi, Israillar herqaysisi özlirige miras qilin'ghan zéminni iglesh üchün qaytip kétishti. **7** Yeshuaning pütkül hayat künliride, shundaqla

Yeshuadin kéyin qalghan, Perwerdigarning Israil üçün qilghan hemme karamet emellirini obdan bilgen aqsaqallarning pütkül hayat künliridimu [Israil] xelqi Perwerdigarning ibaditide bolup turdi. **8** Emdi Nunning oghli, Perwerdigarning quli Yeshua bir yüz on yéshida wapat boldi. **9** Ular uni élip béríp, Efraim taghliq rayonida, Gaash téghining shimal teripidiki öz miras ülüshi bolghan Timnat-Sérah dégen jayda depne qildi. **10** Bu dewrdikilerning hemmisi [ölüp] öz ata-bowlirigha qoshulup ketti; ulardin kéyin Perwerdigarnimu tonumaydighan, shundaqla uning Israil üçün qilghan emellirini bilmigen bir dewr peyda boldi. **11** Shuningdin tartip Israil Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Baal-butlarning ibaditige kirishti. **12** Ular özlirini Misir zéminidin chiqirip élip kelgen ata-bowlirining Xudasi Perwerdigarni tashlap, etrapidiki taipilerning ilahliridin bolghan yat ilahlargha egiship, ulargha bash urup, Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **13** Ular Perwerdigarni tashlap, Baal we Asherahlarning qulluqigha kirishti. **14** Buning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha tutiship, xarab qilinsun dep, u ularni talan-taraj qilghuchilarining qoligha tashlap berdi, yene etrapidiki düshmenlirining qoligha tapshurup berdi; shuning bilen ular düshmenlirining aldida bash köturelmidi. **15** Ular qeyerge barmisun, Perwerdigarning qoli ularni apet bilen urdi, xuddi Perwerdigarning déginidek, we Perwerdigarning ulargha qesem qilghinidek, ular tolimu azabliq haletke chüshüp qaldi. **16** Andin Perwerdigar [ularning arisidin] batur hakimlarni turghuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj qilghuchilarining qolidin qutquzup chiqti. **17** Shundaqtimu, ular öz hakimlirigha qulaq salmidi; eksiche ular yat ilahlargha egiship buzuqluq qilip, ulargha bash urup choqundi; ata-bowlirining manghan yolidin, yeni Perwerdigarning emrlirige itaet qilish yolidin tézla chiqip ketti; ular héch itaet qilmidi. **18** Perwerdigar qachaniki ular üçün batur hakimlarni turghuzsa, Perwerdigar haman shu batur hakim bilen bille bolatti, batur hakimning hayat künliride ularni düshmenlirining qolidin qutquzup chiqatti; chünki ularni xarlap ezgenler tüpeylidin kötürlügen ah-zarlarni anglichan Perwerdigar ulargha ichini aghritatti. **19** Lékin batur hakim ölüp kétishi bilenla, ular arqisigha yénip, yat ilahlargha egiship, ularning qulluqigha kiriip, ulargha bash urushup, özlirini ata-bowliridinmu ziyade

bulghaytti; ular ne shu qilmishliridin toxtimaytti, ne öz jahil yolidin héch yanmaytti. **20** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qattiq tutashti, U: — «Bu xelq Men ularning ata-bowilirigha tapilighan ehdemni buzup, awazimgha qulaq salmighini üçün, **21** buningdin kényin Men Yeshua ölgende bu yurtta qaldurghan taipilerdin héchbirini ularning aldidin qoghliwetmeymen; **22** buningdiki meqset, Men shular arqliq Israilning ularning ata-bowiliri tutqandek, Men Perwerdigarning yolini tutup mangidighan-mangmaydighanlıqini sinaymen» — dédi. **23** Shuning bilen Perwerdigar shu taipilerni qaldurup, ularni ne derhalla zéminidin mehrum qilip qoghliwetmidi ne Yeshuaning qolighimu tapshurup bermigenidi.

3 Töwendikiler Perwerdigar Qanaaniylar bilen bolghan jengni beshidin ötküzmigen Israilning [ewladlirini] sinash üçün qaldurup qoyghan taipiler **2** (U Israillarning ewladlirini, bolupmu jeng-urushlarni körüp baqmighanlarni peqet jengni ögünsün dep qaldurghanidi): — **3** — ular Filistiylerning besh emirlik, barlıq Qanaaniylar, Zidonluqlar we Baal-Hermon téghidin tartip Xamat éghizighiche Liwan taghliqida turuwtqan Hiwiylar idi; **4** Ularni qaldurup qoyushtiki meqsiti Israilni sinash, yeni ularning Perwerdigarning Musaning wasitisi bilen ata-bowilirigha buyrughan emrlirini tutidighan-tutmaydighanlıqini bilish üçün idi. **5** Shuning bilen Israillar Qanaaniylar, yeni Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiyalar arisida turdi; **6** Israillar ularning qizlirigha öylinip, öz qizlirini ularning oghullirigha bérüp, ularning ilahhirining qulluqığha kirdi. **7** Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, öz Xudasi Perwerdigarni untup, Baallar we Asherahlarning qulluqığha kirdi. **8** Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha tutiship, ularni Aram-Naharaimning padishahi Qushan-Rishataimning qoligha tapshurdi. Bu teriqide Israillar sekkiz yilghiche Qushan-Rishataimha békindi boldi. **9** Israillar Perwerdigargha peryad kötürgende, Perwerdigar ular üçün bir qutquzghuchini turghuzup, u ularni qutquzdi. U kishi Kalebning inisi Kénazning oghli Otniyel idi. **10** Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, u Israilgha hakimliq qildi; u jengge chiqiwidi, Perwerdigar Aramning padishahi Qushan-Rishataimni uning qoligha tapshurdi; buning bilen u Qushan-Rishataimning üstidin ghalib keldi. **11** Shuningdin

kéyin zéminda qiriq yilghiche amanliq boldi; Kénazning oghli Otniyel alemdin ötti. **12** Andin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; ular Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilghachqa, u Moabning padishahi Eglonni Israil bilen qarishilishishqa kúchlendürdi. **13** U Ammoniyalar we Amalekiyerni özige tartip, jengge chiqip Israilni urup qirip, «Hormiliq Sheher»ni ishghal qildi. **14** Buning bilen Israillar on sekkiz yilghiche Moabning padishahi Eglon'gha békindi boldi. **15** Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar ular üçün bir qutquzghuchi, yeni Binyamin qebilisidin bolghan Geraning oghli Ehudni turghuzdi; u solxay idi. Israil uning qoli bilen Moabning padishahi Eglon'gha sowhat ewetti. **16** Emdi Ehud özige bir gez uzunluqta ikki bisliq bir shemsher yasatqanidi; uni kiyimining ichige, ong yotisining üstige qisturuwaldi; **17** U shu halette sowhatnai Moabning padishahi Eglonning aldigha élip keldi. Eglon tolimu sémiz bir adem idi. **18** Ehud sowhatnai teqdim qilip bolghandin kéyin, sowhatnai kötüüp kelgen kishilerni ketküzüwetti; **19** andin özi Gilgalning yénidiki tash oymilar bar jaydin yénip, padishahning qéshiga kélip: — Ey padishah, mende özlirige deydighan bir mexpiyetlik bar idi, — déwidi, padishah: — Jim tur! — dédi. Shuning bilen etrapidiki xizmetkarlarning hemmisi sirtqa chiqip ketti. **20** Andin Ehud padishahning aldigha keldi; padishah yalghuz salqin balixanida olтуратти. Ehud: — Mende sili üçün Xudadin kelgen bir söz bar, déwidi, padishah orunduqtin qopup öre turdi. **21** Shuning bilen Ehud sol qolini uzitip ong yotisidin shemsherni sughurup élip, uning qorsiqığha tiqtı. **22** Shundaq qilip shemsherning destisimu tighi bilen qoshulup kirip ketti, sémiz éti shemsherni qisiwalghachqa, Ehud shemsherni qorsiqidin tartip chiqiriwalmidi; üchey-poqı arqidin chiqti. **23** Andin Ehud daları'gha chiqip, balixanining ishiklirini ichidin étip quluplap qoydi. **24** U chiqip ketkende, padishahning xizmetchiliri kélip qarisa, balixanining ishikliri quluplaqliq idi. Ular: — Padishah salqin öyde chong teretke olтурghan bolsa kerek, dep oylidi. **25** Ular uzun saqlap kirmisek set bolarmu dep oylashti; u yenila balixanining ishiklirini achmighandin kéyin, achquchni élip ishiklerni échiwidi, mana, xojisining yerde ölük yatqinini kördi. **26** Emdi ular ikkilinip qarap turghan waqtida, Ehud qéchip chiqqanidi; u tash oymilar bar jaydin ötüp, Sírahqa qéchip kelgenidi. **27** Shu

ierge yetkende, u Efraim taghliq rayonida kanay chéliwidi, Israillar uning bilen birge taghliq rayondin chüshti, u aldida yol bashlap mangdi. **28** U ulargha: — Manga egiship yürünglar, chünki Perwerdigar düshmininglar Moabiyarlarni qolunglarga tapshurdi, — déwidi, ular uninggha egiship chüshüp, Iordan deryasining kéchiklirini tosup, héchkimni ötküzmidi. **29** U waqitta ular Moabiylardin on mingche eskerni öltürdi; bularning hemmisi tembel palwanlar idi; ulardin héchbir adem qéchip qutulalmidi. **30** Shu künü Moab Israilning qolida bésiqturuldi. Zémin seksten yilghiche aman-tinchliqta turdi. **31** Ehuddin kéyin Anatning oghli Shamgar hakim boldi; u alte yüz Filistiyelikni biraqla kala sanjighuch bilen öltürdi; umu Israilni qutquzdi.

4 Emdi Ehud wapat bolghandin kéyin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qilgħili turdi. **2** Shuning bilen Perwerdigar ularni Qanaanylarning padishahi Yabinning qoligha tashlap berdi. Yabin Hazor shehiride seltenet qilatti; uning qoshun serdarining ismi Siséra bolup, u Haroshet-Goyim dégen sheherde turatti. **3** Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi, chünki Yabinning toqquz yüz tömür jeng harwisi bolup, Israillargha yigirme yildin buyan tolimu zulum qilip kelgenidi. **4** U waqitta Lapidotning xotuni Deborah dégen ayal peyghember Israilgha hakim idi. **5** U Efraim tagħliqidiki Ramah bilen Beyt-Elning otturisidiki «Deborahning xorma derixi»ning tüwide oltrattu; barliq Israillar dewaliri toghrisida höküm sorighili uning qéshigha kéletti. **6** U adem ewetip Naftali yurtidiki Kedeshtin Abinoamning oghli Baraqni chaqirtip kēlip, uningħha: — Mana, Israilning Xudasi Perwerdigar [mundaq] emr qilghan emesmu?! U: — Sen béríp Naftalilar qebilisi hem Zebulun qebilisidin on ming ademni özüng bilen bille élip Tabor téghigha chiqqin; **7** shuning bilen Men Yabinning qoshun serdarı Sisérani jeng harwiliri we qoshunliri bilen qoshup Kishon éqinining boyigha, séning qéshingħha bargħusi niyetke sēlip, uni qolungħha tapshurimen dégen, — dédi. **8** Baraq uningħha: — Eger sen men bilen bille barsang, menmu barimen. Sen men bilen barmisang, menmu barmaymen! — dédi. **9** Deborah jawaben: — Maql, men sen bilen barsam baray; halbuki, sepiring sanga héch shan-sherep keltürmeydu; chünki Perwerdigar Sisérani bir ayal kishining qoligha tapshuridu, — dédi. Shuning bilen

Deborah qopup Baraq bilen bille Kedesħke mangdi. **10** Baraq Zebulunlar we Naftalilarni Kedesħke chaqirtti; shuning bilen on ming adem uningħha egeshti; Deborahmu uning bilen chiqti **11** (shu chaghda kéniylerdin bolghan Heber özini Musaning qéynatisti Hobabning neslidin bolghan kéniylerdin ayrip chiqip, Kedesħning yénidiki Zaanaimning dub derixining yénida chédir tikkenidi). **12** Emdi Siséragna: — Abinoamning oghli Baraq Tabor téghigha chiqiptu, dégen xewer yetküzildi. **13** Shuni anglap Siséra barliq jeng harwilirini, yeni toqquz yüz tömür jeng harwisi we barliq eskerlirini yighip, Haroshet-Goyimdin chiqip, Kishon éqinining yénida toplidi. **14** Deborah Baraqqa: — Qopqin; bügħiñ Perwerdigar Sisérani séning qolungħha tapshuridīghan kündiür. Mana, Perwerdigar aldingda yol bashlighili chiqti emesmu?! — dédi. Shuni déwidi, Baraq we on ming adem uningħha egiship Tabor téghidin chüshti. **15** Perwerdigar Sisérani, uning hemme jeng harwiliri we barliq qoshunini qoshup Baraqning qilichi aldida tiripiren qildi; Siséra özi jeng harwisdin chüshüp, piyade qéchip ketti. **16** Baraq jeng harwilirini we qoshunni Haroshet-Goyimgħie qogħlap bard; Siséraniq barliq qoshuni qilich astida yiċċildi, birimu qalmidi. **17** Lékin Siséra piyade qéchip, Kéniylerdin bolghan Heberning ayali Yaelning chédirigha bard; chünki Hazorning padishahi Yabin bilen Kéniylerdin bolghan Heberning jemeti otturisida dostluq alaqi bar idi. **18** Yael Sisérani qarshi élishqa chiqip uningħha: — Ey xojam, kirgħe! Qorqma, méningkige kirġin, dédi. Shuning bilen Siséra uning chédirigha kirdi, u uning üstige yotqan yépip qoysi. **19** U uningħha: — Men ussap kettim, manga bir otlam su bergine, déwidi, ayal béríp süt tulumini échip, uningħha ichkūzüp, andin yene uni yépip qoysi. **20** Andin Siséra uningħha: — Sen chédirning isħikide saqlap turghin. Birkim kēlip sendin: — Bu yerde birersi barmu, dep sorisa, yoq dep jawab berġin, — dédi. **21** Emdi Heberning ayali Yael qopup, bir chédir qożuqini élip, qolida bolqini tutqiniche shepe chiqarmay uning qéshigha bard; u hérip ketkechke, qattiq uxlap ketkenidi. Yael uning chékkisige qożuqni shundaq qaqtiki, qożuq chékkisidin ötüp yerge kirip ketti. Buning bilen u öldi. **22** Shu chaghda, Baraq Sisérani qogħlap keldi, Yael aldigha chiqip uningħha: — Kelġin, sen izdep kelgen ademni sanga kōrsitey, — dédi. U uning chédirigha kirip qariwidi, mana Siséra Ölük yatatti, qożuq téxiche

chékisige qéqiqqliq turatti. **23** Shundaq qilip, Xuda shu küni Qanaan padishahi Yabinni Israillarning aldida töwen qildi. **24** Shu waqittin tartip Israillar barghanséri kütchiyip, Qanaan padishahi Yabindin üstünlükni igildi; axirda ular Qanaan padishahi Yabinni yoqatti.

5 Shu küni Deborah we Abinoamning oghli Baraq mundaq nezme oqudi: — **2** Israilda ýetekchiler yol bashligini üchün, Xelq ixtiyaren özlirini pida qilghini üchün, Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! **3** Ey padishahlar, anganglar, Ey emirler, qulaq sélinglar! Men, men Perwerdigargha atap nezme oquyмен, Men Israilning Xudasi Perwerdigargha küy éytimen. **4** I Perwerdigar, sen Séirdin chiqqiningda, Édomning yayliqidin chiqip yürüsh qilghiningda, Yer titrep, asmanlardin sular tamchidi, Shundaq, bulutlar yamghurlirini yaghdurdi; **5** Taghlar Perwerdigarning aldida tewrendi, Ene Sinay téghimu tewrinip ketti, Israilning Xudasi Perwerdigarning aldida. **6** Anatning oghli Shamgarning künliride, Hem Yaelning künliride, Chong yollar tashlinip qélip, Yoluchilar egri-toqay chighir yollar bilen mangatti; **7** Israilda ezimetler yoqap ketti, Taki menki Deborah qozghilip, Israilda bir ana süpitide peyda bolghinimghiche. **8** [Israillar] yéngi ilahlarni tallidi; Urush derwazilirigha yétip keldi. Qiriq mingche Israilliqning arisida, Ya bir qalqan ya bir neyze tépilisichu?! **9** Qelbim Israilning emirlirige qayildur, Ular xelq arisida özlirini ixtiyaren pida qildi; Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqunglar! **10** I aq ésheklerge min'genler, I nepis zilchilerning üstide olтурghanlar, I yolda yürgenler, köngül bölunglar! **11** Su ekilidighan jaylarda olja bölüshüwatqanlarning jushqun awazilirini anganglar! Ular shu yerlerde Perwerdigarning heqqaniy emellirini medhiyilep, Uning Israildiki ezimetlirining heqqaniy emellirini teriplishidu. Shu waqitta Perwerdigarning xelqi chüshüp derwazilargha yétip kélip: — **12** «I Deborah, oyghan, oyghan! Oyghan, oyghan, ghezel éytqin! Ornundin tur, i Baraq, Esiriringni yalap mang, i Abinoamning oghli!» — déyishidu. **13** Mana xelqning az bir qaldisi aliyjanablargha egishish üchün chüshti, Perwerdigarning xelqi yénimgha palwan kebi chüshüp keldi. **14** Mana, Efraimlardin Amalekte yiltiz tartip qalghanlar keldi; Mana, Binyaminlarmu qowmliringha qoshulup egiship keldi; Makirdin emirler chüshüp keldi, Zebulundin serdarliq hasisini tutqanlar yétip keldi. **15** Issakarning

emirliri Deborahgha qoshuldi; Baraq néme qilghan bolsa Issakarmu shundaq qilip, Uning keynidin jilghigha tap basturup étilip chüshti! Rubenning aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgeneidil! **16** Sen némishqa qotanlarning ichide turup, Qoylarga chélin'ghan neyning awazini anglashni xalap qalding? Rubenning aile-jemetliridikilerning arisida shunche ulugh niyetler qelblirige pükülgeneidil! **17** Giléadlar bolsa Iordan deryasining u teripide turup qaldi; Danlarmu némishqa kémilerning yénida toxtap qaldi? Ashirlar bolsa déngiz boyida [jim] olturuwaldi, Déngiz qoltuqlirida turup qaldi. **18** Zebulunlar janlirini ölmäge tewekkül qildi; Naftalilarmu jeng meydanidiki yuqiri jaylarda hem shundaq qildi! **19** Padishahlar hemmisi kélip, soqushti, Qanaanylarning padishahlirimu urushqa chiqti; Taanaqta, Mégiddoning su boylirida urushti. Lékin bir'azmu kümüsh olja alalmidi! **20** Asmanlarda yultuzlarmu jeng qildi, Orbitiliridin Sisérasha qarshi jengge atlandi. **21** Kishon deryasining éqini [düşmenni] éqitip ketti; Shu qedimi derya, u Kishon deryasidur! Ey méning jénim, pütün küchüng bilen algha basqin! **22** Ularning atlirining tuwaqları takirang-takirang qilmaqta, Tolparliri chapmaqta, chapmaqta. **23** Merozha lenet oqunglar, deydu Perwerdigarning Perishtisi, U yerde olтурghuchilargha lenet oqunglar, Qattiq lenet oqunglar; Chunki ular Perwerdigargha yardenge kelmidi, Zalimlarga qarshi Perwerdigargha yardenge kelmidi. **24** Ayallar ichide keniylilik Heberning ayali Yael bext-beriketlensun, Chédirda turghan ayallar ichide u bext-beriket tapsun! **25** Siséra su soriwidi, u uningha süt berdi, Ésilzadilerge layiq bir qachida qaymaq tutti; **26** U sol qolini chédir qozuqigha, Ong qolini tömürching bolqisigha uzatti; Sisérani urup, Bash söngükini chéqip, Chékisidin yanjip ötküzuwetti. **27** Siséra uning ikki putining arılıqigha qiyaydi, U yiqildi, u [ölüktek] yatti, U uning ikki putining arılıqigha qiyaydi, u yiqildi, Qiyayghan yerde u yiqilip, jan berdi. **28** Siséraning anisi penjiridin sirtqa sep saldi, U penjirining rujikidin towlap: — «Uning jeng harwisi némishqa shunche uzaqqiche kelmeydu? Jeng harwilirining atlirining tuyaq sadasi némishqa shunche hayal bolidu? — dédi. **29** Uning dédekliri arisida danalar jawab bérifu, Shundaqla, u derweqe öz-özige jawab bérifu: — **30** «Ular oljilirini yighip bölüshüwatqan bolmisun yene?! Herbir erkekke [ayagh asti qilishqa] bir-ikkidin qiz tegkendu,

Siséragha rengdar kiyimler, Gül keshtilen'gen rengdar kiyimlerdin olja tegkendu, Bulangchining boynigha aldi-keyni keshtilen'gen rengdar kiyimler tegken bolsa kerek! **31** I Perwerdigar, Séning barliq düshmenliring ene shundaq yoqutulghay! Lékin Séni söygenler quyashning örlewatqandiki qudrítidek küchlük bolghay!. Shuning bilen zémin qiriq yilghiche tinch-amanlıqapti.

6 Israillar Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; shuning bilen Perwerdigar ularni yette yilghiche Midiyaniylarning qoligha tapshurup berdi. **2** U waqitta Midiyaniylar Israilning üstidin ghalib kélép, Israil Midiyaniylarning sewebidin özliri üchün taghlaridin, öngürlerdin we qoram tashlardin panah jaylarni yasidi. **3** Her qétim Israillar uruq tériganda shundaq bolattiki, Midiyaniylar, Amalekiyler we meshriqtikiler kélép ulargha hujum qilatti. **4** Ulargha hujum qilishqa bargahlarni tikip, zémindiki hosulni weyran qilip, Gazaghiche Israilgha héchqandaq ashliq qaldurmay, ularning qoy, kala, ésheklirinimu élip kétetti. **5** Chünki ular chéketkilerdek köp bolup, öz mal-charwiliri we chédirlirini élip kéletti; ularning ademliri we tögiliri san-sanaqsız bolup, zéminni weyran qilish üchün tajawuz qilatti. **6** Shuning bilen Israil Midiyaniylarning alidda tolimu xar haletke chüshüp qaldi; andin Israillar Perwerdigargha nale-peryad kötürdi. **7** Midiyaniylarning destidin Israil Perwerdigargha peryad kötürginide shundaq boldiki, **8** Perwerdigar Israilgha bir peyghemberni ewetti. U kélép ulargha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni Misirdin chiqirip, «qulluq makani»din élip chiqqanidim; **9** silerni misirliqlarning qolidin, shundaqla silerge barliq zulum qilghuchilarning qolidin qutquzup, ularni aldinglardin qoghliewtip, ularning zémiminini silerge berdim **10** we silerge: «Mana, Men Perwerdigar silerning Xudayinglardurmen; siler Amoriylarning zémindida turghininglar bilen ularning ilahliridin qorqmanglar» dégenidim. Lékin siler Méning awazingha qulaq salmidinlar», — dédi. **11** Andin Perwerdigarning Perishtisi kélép Ofrah dégen jayda Abiézer jemetidiki Yoashqa tewe bolghan dub derixining tüwide olturdi. U waqitta [Yoashning] oghli Gidéon Midiyaniylarning [bulangchiliqidin] saqlinish üchün sharab kölchiki ichide bughday tépiwatatti. **12** Perwerdigarning Perishtisi uningha körünüp: — Ey jasaretlik palwan, Perwerdigar sen bilen billidur! — dédi. **13** Gidéon

uninggha jawab béríp: — I xojam, eger Perwerdigar biz bilen bille bolghan bolsa, bu körgülüklər némishqa üstimizge keldi? Ata-bowilirimiz bizge sözlep bergen uning barliq möjiziliri qéni? Bular toghrisida atabowilirimiz: «Mana, Perwerdigar bizni Misirdin chiqirip kelmigenmidi?» — dédi. Lékin bugünkü künde Perwerdigar bizni tashlap, Midiyanning qoligha tapshurup berdi! — dédi. **14** Perwerdigar uningha qarap: — Sen mushu küchüngge tayinip, béríp Israilni Midiyanning qolidin qutquzghin! Mana, Men séni ewetken emesmu? — dédi. **15** Gidéon Uningha: — I Reb, men Israilni qandaq qutquzalaymen? Méning ailem bolsa Manasseh qebilisi ichide eng namriti, özüm atamning jemetide eng kichikidurmen, — dédi. **16** Perwerdigar uningha: — Men jezmen sen bilen bille bolimen; shunga sen Midyanlarni bir ademni urghandek urup qirisen, — dédi. **17** Gidéon Uningha iltija qilip: — Men neziringde iltipat tapqan bolsam, men bilen sözleshküchining heqiqeten Sen Özüng ikenlikige bir alamet körsetkeysen; **18** ötünimen, men yénip kélép öz hediye-qurbanlıqimni aldingha qoyghuche bu yerdin ketmigeysen, — dédi. U jawab béríp: — Sen yénip kelgüche kütimen, dédi. **19** Gidéon béríp [öyge] kirip bir oghlaqni teyyarlap, bir efah ésil undin pétir nan pishurup, göshni séwetke sélip, shorpisini korigha usup bularni uning qéshiga élip kélép, uningha sundi (U téxiche dub derixining tüwide olturatti). **20** Andin Xudaning Perishtisi uningha: — Bu gösh bilen pétir nanlarni élip béríp, mushu yerdiki [qoram] tashning üstige qoyup, shorpi tökkin, — déwidi, u shundaq qildi. **21** Perwerdigarning Perishtisi qolidiki hasini uzitip uchini gösh bilen pétir nanlarha tekküziwidi, [qoram] tashtin ot chiqip, gösh bilen pétir nanlarni yep ketti. Shu haman Perwerdigarning Perishtisimu uning közidin ghayib boldi. **22** Shuning bilen Gidéon uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilip: — Apla, i Reb Perwerdigar! Chataq boldi, chünki men Perwerdigarning Perishtisi bilen yüzmuyüz körüşüp qaldim...! — dédi. **23** Lékin Perwerdigar uningha: — Xatirjem bolghin! Qorqmighin, ölmeysen, — dédi. **24** Shuning bilen Gidéon Perwerdigargha atap u yerde bir qurban'gah yasap, uning ismini «Yahweh-shalom» dep atidi. Bu qurban'gah ta bügün'giche Abiézer jemetining Ofrah dégen jayida bar. **25** U kéchisi Perwerdigar uningha: — Sen atangning [chong] buqisi we yette yashlıq ikkinchi buqisini élip atanggha tewe bolghan Baal

qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherah butini késiwetkin. **26** Andin mushu qorghanning üstige Perwerdigar Xudayinggha atalghan, belgilen'gen resim boyiche bir qurban'gah yasap, ikkinchi bir buqini élip, özüng késiwetken Asherahning parchilirini otun qilip qalap, uni köydürme qurbanliq qilghin, — dédi. **27** Shuning bilen Gidéon öz xizmetchiliridin on ademni élip bérif, Perwerdigarning özige éytqinidek qildi; lékin u atisining öyidikilerdin we sheher ademliridin qorqqini üchün, u bu ishni kündüzi qilmay, kéchisi qildi. **28** Etisi seherde sheher xelqi qopup qarisa, mana, Baal qurban'gahı örütwétigen, uning yénidiki Asherah buti késiwétilgenidi we yéngi yasalghan qurban'gahning üstide ikkinchi buqa qurbanliq qilin'ghanidi. **29** Buni körüp ular birbirige: — Bu ishni kim qilghandu? — déyishti. Ular sürüştüriwidi, buni Yoashning oghli Gidéonning qilghanliqi melum boldi. **30** Shuning üchün sheherning ademliri Yoashqa: — Oghlungni chiqirip bergen! U Baal qurban'gahini örüp, uning yénidiki Asherahni késiwetkini üchün öltürülsun! — dédi. **31** Biraq Yoash özige qarshilishishqa turghan köpchilikke jawab bérif: — Siler Baal üchün dewalashmaqchimusiler? Siler uni qutquzmaqchimu? Kimki uning toghrisida dewalashsa etige qalmay ölümge mehkum qilinsun! Eger Baal derweqe bir xuda bolsa, undaqta uning qurban'gahini birsi örütwetkini üchün, u shu adem bilen özi dewalashsun! — dédi. **32** Bu sewebtin [atisi] Gidéonni «Yerubbaal» dep atidi, chünki [atisi]: «U Baalning qurban'gahini örütwetkini üchün, Baal özi uning bilen dewalashsun!» dégenidi. **33** Emma Midiyan, Amalekler we meshriqtikilerning hemmisi yighilip, [Iordan] deryasidin ötüp Yizreel jilghisida chédirlirini tikishti. **34** U waqitta Perwerdigarning Rohi Gidéonning üstige chüshti; u kanay chéliwidi, Abiézer jemetidikiler yighilip uning keynidin egiship mangdi. **35** Andin u elchilerni Manassehning zéminigha bérif, u yerni aylinip kélishke ewetiwidi, Manassehler yighilip uninggha egiship keldi. U Ashirlargha, Zebulunlarchha we Naftalilargha elchi ewetiwidi, ularmu uning aldigha chiqishti. **36** Gidéon Xudagha: — Eger Sen heqiqeten éytqiningdek méning qolum bilen Israilni qutquzidighan bolsang, **37** Undaqta mana, men xaman'gha bir parche qoy térisi qoyup qoyimen; eger peqet térinining üstigila shebnem chüshüp, chörasisidiki yerlerning hemmisi quruq tursa, men Özüng éytqiningdek méning qolum arqliq Israilni

qutquzmaqchi bolghiningni bilimen, — dédi. **38** Ish derweqe shundaq boldi. Etisi seherde Gidéon qopup, yungni siqwidi, liq bir piyale shebnem süyi chiqti. **39** Andin Gidéon Xudagha yene: Ghezipingni manga qozghimighaysen, men peqet mushu bir qétimla deyment! Sendin ötüney, men peqet yene bu qétim bu tére bilen sinap baqay; iltija qilimenki, emdi bu qétim peqet tére quruq bolup, chörasisidiki yerning hemmisige shebnem chüshkey, — dédi. **40** Bu kéchisimu Xuda shundaq qildi; derweqe peqet térla quruq bolup, chörasisidiki yerning hemmisige shebnem chüshkenidi.

7 Yerubbaal (yeni Gidéon) we özige qoshulghan hemme xelq etisi seher qopup, Harod dégen bulaqning yénigha bérif chédir tikti. Midiyaniylarning leshkergahi bolsa uning shimal teripide, Moreh égizlikining yénidiki jilghida idi. **2** Emdi Perwerdigar Gidéon'gha: — Sanga egeshken xelqning sani intayin köp, shunga Men Midiyaniylarni ularning qoliga tapshuralmaymen. Bolmisa Israil: «Özimizni özimizning qoli qutquzdi» dep maxtinip kétishi mumkin. **3** Shuning üchün sen emdi xelqqe: «Kimler qorqup titrek basqan bolsa, ular Giléad téghidin yénip ketsun» dep jakarlightin — dédi. Shuning bilen xelqning arisidin yigirme ikki ming kishi qaytip kétip, peqet on mingila qélip qaldi. **4** Perwerdigar Gidéon'gha yene: — Xelqning sani yenila intayin köp; emdi sen bularni suning léwige élip kelgin. U yerde Men ularni sen üchün sinaqtin ötküzey; Men kimni körsitip: «U sen bilen barsun désem», u sen bilen barsun; lékin Men kimni körsitip: «U sen bilen barmisun» désem, u sen bilen barmisun, — dédi. **5** Shuning bilen Gidéon xelqni suning léwige élip keldi. Perwerdigar uninggha: — Kimki it su ichkendek tili bilen yalap su ichse, ularni ayrim bir terepte turghuzghin; hem kimki tizlinip turup su ichse, ularnimu ayrim bir terepte turghuzghin, — dédi. **6** Shundaq boldiki, ochumini aghzigha tegküzip yalap su ichkenlerdin üch yüzü chiqti. Qalghanlarning hemmisi tizlinip turup su ichti. **7** Andin Perwerdigar Gidéon'gha: — Men mushu suni yalap ichken üch yüz ademning qoli bilen silerni qutquzup, Midiyanni séning qolunggha tapshurimen; lékin qalghan xelq bolsa hemmisi öz jayigha yénip ketsun, — dédi. **8** Shuning bilen bu [üch yüz adem] ozuq-tüllük we kanaylirini qoliga élishti; Gidéon Israilning qalghan barliq ademlirini öz chédirigha qayturuwétip, peqet shu üch yüz ademni élip qaldi. Emdi Midiyaniylarning

leshkergahi bolsa ularning töwen teripidiki jilghida idi. **9** Shu kέchisi shundaq boldiki, Perwerdigar uningha: — Sen qopup leshkergahqa chүshkin, chүnki Men uni séning qolungha tapshurdum; **10** eger sen chүshüshtin qorqsang, öz xizmetkaring Purahni bille élip leshkergahqa chүshkin. **11** Sen ularning néme déyishiwatqinini anglaysen, andin sen leshkergahqa [hujum qilip] chүshүshke jür'et qilalaysen, dédi. Buni anglap u xizmetkari Purahni élip leshkergahning chétidiki eskerlerning yénigha bardi. **12** Mana Midyan, Amalek we barliq meshriqtikiler chéketkilerdek köp bolup, jilghining boyigha yéylghanidi; ularning tögiliri köplikidin déngiz sahilidiki qumdek heddi-hésabsiz idi. **13** Gidéon barghanda, mana, u yerde birsi hemrahigha körgen chүshini sözlep bériwatatti: — Mana, men bir chүsh kördum, chүshümde mana, bir arpa toqichi Midyanning leshkergahigha domulap chüshüptudek; u chédirgha kélip soquluptidek, shuning bilen chédir örülüp, düüm kömtürütlüp kétipti — dewatatti. **14** Uning hemrahi jawaben tebir béríp: — Buning menisi shuki, u toqach Yoashning oghli, Israilliq adem Gidéonning qilichidin bashqa nerse emestur; Xuda Midyan we uning barliq qoshunini uning qoligha tapshuruptu, dédi. **15** Shundaq boldiki, Gidéon bu chүshni we uning bérilgen tebirini anglap, sejde qildi. Andin u Israelning leshkergahigha yénip kélip: — Qopunglar, Perwerdigar Midyanning leshkergahini qolunglарgha tapshurdi, — dédi. **16** Shuning bilen u bu üch yüz ademni üch guruppigha bölüp, hemmisining qoligha bardin kanay bilen bardin quruq komzekni berdi; herbir komzek ichide bardin mesh'el qoyuldi. **17** U ulargha: — Siler manga qarap, ménинг qilghanimdek qilinglar. Mana, men leshkergahning qéshigha barghanda, néme qilsam, silermu shuni qilinglar; **18** men we men bilen hemrah bolup mangghan barliq ademler kanay chalsaq, silermu leshkergahning chöriside turup kanay chélinglar we: «Perwerdigar üchün hem Gidéon üchün!» dep towlanglar, — dédi. **19** Kéyinki yérim kέchilik közetning bashlinishida, közetchiler yéngidin almashqanda, Gidéon we uning bilen bille bolghan yüz adem leshkergahning qéshigha keldi; andin ular kanay chélip qolliridiki komzeklerni chaqtı. **20** Shu haman üch guruppidikilerning hemmisi kanay chélip, komzeklerni chéqip, sol qollirida mesh'ellerni tutup, ong qollirida kanaylarni élip: — Perwerdigargha we Gidéon'gha atalghan qilich! — dep

towlashqiniche, **21** ularning herbiri leshkergahning etrapida, öz jayida turushti; yaw qoshuni terep-terepke pétirap, warqirap-jarqirirghan péti qachqili turdi. **22** Bu üch yüz adem kanay chalghanda, Perwerdigar pütkül leshkergahiki yaw leshkerlirini bir-birini qilichlashqa sélip qoydi, shuning bilen yaw qoshuni Zérerahqa baridighan yoldiki Beyt-Shittah terepke qachti; ular Tabbatning yénidiki Abel-Meholahnning chégrisighiche qachti. **23** Andin Naftali, Ashir we pütkül Manassehning qebililiridin Israillar chaqirip kélindi we ular Midiyaniylarni qoghlidi. **24** Shuning bilen Gidéon Efraim pütkül taghliqini arilap kélishke elchilerni ewetip Efraimlarga: — «Siler chүshüp Midiyaniylargha hujum qilinglar, Beyt-Barahqiche, shundaqla Iordan deryasighiche barliq éqin kέchiklirini igilep, ularni tosuwélinglar», dédi. Shuning bilen Efraimning hemme ademliri yighilip, Beyt-Barahqiche we Iordan deryasighiche barliq éqin kέchiklirini igilidi. **25** Ular Midyanning Oreb we Zeeb dégen ikki emirini tutuwaldi; Orebni ular «Oreb qoram téshi» üstide, Zeebni «Zeeb sharab kölchiki»de öltürdi, Midiyaniylarni qoghlap béríp, Oreb we Zeebning bashlirini élip, Iordan deryasining u teripige Gidéonning qéshigha keldi.

8 (Kéyin, Efraimlar uningha: — Sen némisqqa bizge shundaq muamile qilisen, Midiyaniylar bilen soqushqa chiqqanda, bizni chaqirmidingghu, dep uning bilen qattiq déyiship ketti. **2** U ulargha jawaben: — Ménинг qilghanlirimni qandaqmu silerning qilghininglарgha tengleshtürgili bolsun? Efraimning üzümlerni pasangdighini, Abiéezerlerning üzüm üzginidin artuq emesmu? **3** Xuda Midyanning emirliri Oreb bilen Zeebni qolunglарgha tapshurghan yerde, ménинг qolumdin kelginini qandaqmu silerning qilghininglарgha tengleshtürgili bolsun? — dédi. Shundaq déwidi, ularning uningha bolghan achchiqi yandi). **4** Emdi Gidéon Iordan deryasining boyigha yétip keldi. U we özige hemrah bolghan üch yüz adem hérip ketken bolsimu, ular yenila Midiyaniylarni qoghlap deryadin ötti. **5** Gidéon Sukkot shehiridikilerge: — Manga hemrah bolup kelgen kishilerge nan bersenglar, chүnki ular hérip-charchap ketti. Biz Midyanning ikki padishahi Zebah we Zalmunnani qoghlap kétip barimiz, — dédi. **6** Lékin Sukkotning chongliri jawab béríp: — Zebah we Zalmunna hazır séning qolungha chüshtimu?! Biz séning mushu leshkerliringe nan bérémuq??

— dédi. 7 Gidéon: — Xep! Shundaq bolghini üchün Perwerdigar Zebah we Zalmunnani méning qolumgha tapshurghanda, etliringlarni chöldiki yantaq we shoxa bilen xamanda tépimen, — dédi. 8 Gidéon u yerdin Penuelge béríp, u yerdiki ademlergimu shundaq déwidi, Penueldiki kishilermu uningha Sukkottikilerdek jawab berdi. 9 U Penueldiklerge: — Men ghelibe bilen yénip kelginimde, bu munaringlarni örüwétimen, — dédi. 10 U chaghda Zebah we Zalmunna Karkor dégen jayda idi; ular bilen mangghan qoshunda on besh mingche leshker bar idi. Bular bolsa meshriqliqlerning pütkül qoshunidin qélib qalghanliri idi, chünki ulardin qilich tutqanlıridin bir yüz yigirme mingi öltürülgendi. 11 Gidéon bolsa Nobah we Yogbixahning sherdikidi köchmenler yoli bilen chiqip Midiyanning leshkergaigha hujum qilip, ularni tarmar qildi; chünki leshkergahtikiler tolimu endishsiz turghanidi. 12 Zebah we Zalmunna qéchip ketti; Gidéon keynidin qogħlap béríp, Midiyanning bu ikki padishahi Zebah we Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül leshkergahtikilerni alaqzade qilip tiripiren qiliwetti. 13 Andin Yoashning oghli Gidéon Heres dawinidin ötüp, jengdin qaytip keldi. 14 U Sukkotluq bir yash yigitni tutuwélib, uningdin sürüshte qiliwidi, yigit uningha Sukkotning chongliri we aqsaqallirining isimlirini yézip berdi. Ular jemiy bolup yetmish yette adem idi. 15 Andin Gidéon Sukkotning ademlirining qéshigha yétip barghanda: — Siler méni zangliq qilip: «Zebah we Zalmunna hazir séning qolungha chüshtimu? Biz séning bilen bille mangghan mushu hargħin ademliringge nan béremuðq?» dégenidinlar! Mana, u Zebah we Zalmunna dégenler! — dédi. 16 Shuni dep u sheherning aqsaqallirini tutup kēlip, chöldiki yantaq bilen shoxilarni élip kēlip, ular bilen Sukkotning ademlirini urup edipini berdi. 17 Andin u Penuelning munarini örüp, sheherdiki ademlerni öltürdi. 18 Gidéon Zebah we Zalmunnani soraq qilip: — Siler ikkinglar Taborda öltürgen ademler qandaq ademler idi? — dep soriwidi, ular jawab béríp: — Ular sanga intayin oxshaytti; ularning herbiri shahzadiek idi, — dédi. 19 U buni anglap: — Ular méning bir tughqanlırimdur, biz bir anining oghullirimiz. Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimənki, siler eyni waqitta ularni tirik qoqhan bolsanglar, men silerni hergiz öltürmeyttim, — dédi; 20 shuning bilen u chong oghli Yeterge: — Sen qopup bularni öltürgen, — dédi. Lékin oghul kichik bolghachqa qorqup, qilichini

sughurmidi. 21 Shuning bilen Zebah we Zalmunna: — Sen özüng qopup bizni öltürgen; chünki adem qandaq bolsa kückimu shundaq bolidu, — dédi. Shundaq déwidi, Gidéon qopup Zebah we Zalmunnani öltürdi. U tögilirining boynidiki hilal ay shekillik békəklerni éliwaldi. 22 Andin Israillar Gidéon'gha: — Sen bizni Midiyanning qolidin qutquzghanikensen, özüng bizge padishah bolghin; oglung we oglungning oghlimu bizning üstimizge höküm sürsün, — dédi. 23 Emma Gidéon ulargha jawab béríp: — Men üstünglerge seltenet qilmaymen, oglummu üstünglerge seltenet qilmaydu; belki Perwerdigar Özi üstünglerge seltenet qildi, dédi. 24 Andin Gidéon ulargha yene: — Silerge peqet birla iltimasim bar: — Her biringlar öz oljanglardın halqa-zérilerni manga béringlar, dédi (Midyanlar Ismaillardın bolghachqa, herbiri altun zire-halqiları taqayitti). 25 Ular jawaben: — Bérishke razimiz, dep yerge bir yépinchini sélip, herbiri uning üstige oljisidin zire-halqiları élip tashlidi. 26 U sorap yighqan altun zirilerning éghirliqi bir ming yette yüz shekel altun idi, buningdin bashqa Midyan padishahları özige asqan hilal ay shekillik buyumlar, zunnar, uchisigha kiygen sösün éginler we tögilerning boynigha asqan altun zenjirlermu bar idi. 27 Gidéon bu nersilerdin bir efod yasitip, öz shehiri Ofrahta qoyup qoydi. Netijide, pütkül Israil uni izdep buzuqchiliq qildi. Buning bilen bu nerse Gidéon we uning pütün ailisige bir tor-tuzaq boldi. 28 Midyanıylar shu teriqide Israillarning aldida boysundurulup, ikinchi bash kötürelmidi; zémin Gidéonning künliride qiriq yilghiche tinch-aramliq tapti. 29 Yoashning oghli Yerubbaal qaytip béríp, öz öyide olturdi. 30 Gidéonning ayalları köp bolghachqa, uning pushtidin yetmish oghul töreldi. 31 Shekemde uning bir kénizikimu bar idi; u uningha bir oghul tughup berdi, Gidéon uning ismini «Abimelek» dep qoydi. 32 Yoashning oghli Gidéon uzun ömür körüp, qérip alemdin ötti. U Abiézerlerge tewe bolghan Ofrahda, öz atisi Yoashning qebrisige depne qilindi. 33 Gidéon ölgendin kényin Israillar keynige yénip, Baal butlirigha egiship buzuqchiliq qildi we «Baal-Bérit»ni özlirining ilahi qilip békitti. 34 Shundaq qilip Israillar özlirini etrapidiki barlıq düshmenlirining qolidin qutquzghan öz Xudasi Perwerdigarni untudi 35 we shuningdek Gidéonning Israilgha qilghan hemme yaxshiliqlarını héch eslimey, Yerubbaal (yeni Gidéon)ning jemetige héchbir méhribanlıq körsetmidi.

9 Emdi Yerubbaalning oghli Abimelek Shekemdiki anisining aka-ukilirining qéshigha béríp, ular we anisining atisining pütkül jemetidikilerge: — **2** Siler Shekemdiki barlıq ademlerning qulıqıgha söz qılıp ulargha: «Siler üchün yetmish kishi, yeni Yerubbaalning oghulları üstünglerge höküm sürgini yaxshimu yaki birla ademning üstünglerdin höküm sürgini yaxshimu? Ésinglarda bolsunki, men silerning qan-qérindishinglärmen» — dégen gépimni yetküzunglar, — dédi. **3** Shuning bilen uning anisining aka-ukiliri u togrhru luq bu geplerning hemmisini Shekemdikilerning qulaqlırıgha éytti. Ularning köngli Abimelekke mayıl bolup: — U bizning qérindishimiz iken'ghu, diyiship, **4** Baal-Bérítning butxanisidin yetmish shekel kümüşhni élip, uningha berdi. Bu pul bilen Abimelek birmunche bikar telep lükcheklerni yallap, ulargha bash boldi. **5** Andin u Ofrahqa, anisining öyige béríp özining aka-ukiliri, yeni Yerubbaalning oghulları bolup jemiy yetmish ademni bir tashning üstide öltürüwetti. Lékin Yerubbaalning kichik oghli Yotam yoshuruniwalghachqa, qutulup qaldı. **6** Andin pütkül Shekemdikiler we Beyt-Millodikilerning hemmisi yighiliship béríp Abimelekni Shekemdiki dub derixining tüwide padishah qılıp tiklidi. **7** Bu xewer Yotamha yetküzüldi; u béríp Gerizim téghining choqqisigha chiqip, u yerde turup yuqırı awazda köpçilikke towlap: — Ey Shekem chongliri, méning sözümge qulaq sélinglar, andin Xudamu silerge qulaq salidu. **8** Künlerdin bir künü derexler özlirining üstige höküm süridighan bir derexni mesihlep padishah tikleshke izdep chiqip, zeytun derixige: — Üstimirizge padishah bolup bergen, deptiken. **9** Zeytun derixi ulargha jawab béríp: — Xudagha we insanlарha bolghan hörmətni ipadileydighan méyimmi tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **10** Buni anglap derexler enjür derixining qéshigha béríp: — Sen kélép üstimirizge padishah bolghin, dep iltija qilipti; **11** Enjür derixi ulargha jawab béríp: — Men öz shirnem bilen yaxshi mewemni tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **12** Shuning bilen derexler üzüm tallıqining qéshigha béríp: — Sen kélép bizning üstimirizge padishah bolghin, deptu, **13** üzüm téli ulargha jawab béríp: — Men Xuda bilen ademlerni xush qılıdighan yéngi sharabni tashlap, bashqa derexlerning üstide turup pulanglashqa kétémdim? — deptu. **14** Andin derexlerning hemmisi

azghanning qéshigha béríp: — Sen kélép bizning üstimirizge padishah bolghin, deptu; **15** azghan ulargha jawab béríp: — Eger siler méni semimiyy niyitinglar bilen üstünglerge padishah qilishni xalisanglar, kélép méning sayemning astida panahlininglär; bolmisa, azghandin bir ot chiqidu we Liwanning kédir derexlirini yep kétidü! — deptu. **16** Eger silerning Abimelekni padishah qilghininglar rast semimiyy we durus niyet bilen bolghan bolsa, Yerubbaal we uning ailisidikilerge yaxshılıq qilghan, uning qilghan emelliri boyiche uningha qayturghan bolsanglar — **17** (chünki atam siler üchün jeng qılıp, öz jénini xeterge tewekkul qılıp silerni Midiyanning qolidin qutquzdi!) **18** Lékin siler bügün atamning jemetige qarshi qozghilip, uning oghullırını, jemiy yetmish ademni bir tashning üstide öltürüp, uning dédikining oghli Abimelekni tughqininglar bolghını üchün Shekem xelqining üstige padishah qılıp tiklesiler!) **19** — emdi eger siler Yerubbaal we jemetige semimiyy we durus muamile qilghan bolsanglar, siler Abimelektin xushallıq tapqaysiler, umu silerdin xushallıq tapqay! **20** Lékin bolmisa, Abimelektin ot chiqıp, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqini yep ketsun; shundaqla, Shekemdikiler we Beyt-Milloning xelqidin ot chiqıp, Abimelekni yep ketsun! — dédi. **21** Yotam qérindishi Abimelektin qorqup, qéçip Beer dégen jaygha béríp, u yerde olturaqlıship qaldı. **22** Abimelek Israilgha üch yil seltenet qildi. **23** Xuda Abimelek bilen Shekemning ademliri otturisigha bir yaman roh ewetti; shuning bilen Shekemdikiler Abimelekke asiyılıq qilishqa qozghaldi. **24** Buning meqsiti, Yerubbaalning yetmish oghlıgha qilin'ghan zorawanlıq we qan qerzni ularni öltürgen qérindishi Abimelekning boynığha chüşhürüş, shundaqla öz aka-ukilirini öltürüshke uni qollap-quwwetligen Shekemdiki kishilerning bészigha chüşhürüştin ibaret idi. **25** Shekemdiki kishiler Abimelekni tutmaqchi bolup, tagħlarning choqqilırıgha paylaqħilarni böktürme qılıp turghuzdi; ular u yerdin ötken yoluchilarning hemmisini bulang-talang qildi. Bu ish Abimelekke yetküzüldi. **26** Ebedning oghli Gaal öz aka-ukiliri bilen Shekemge köchüp kéliwidi, Shekemdiki kishiler uningha ishenc bagħlap uni öz yar-yöliki qildi. **27** Shundaq qılıp ular sheherdin étizliqqa chiqip, üzümzarlarning üzümlirini üzüp siqip, sharab yasap, shadlıq qılıp öz butining ibadetxanisigha kirip, yep-ichiship Abimelekning üstidin lenet oqughili turdi.

28 Ebedning oghli Gaal: — Abimelek dégen kim idi? Shekem dégen néme idi, biz néme dep uningha xizmet qilghudekmiz?! U Yerubbaalning oghli emesmu? Zebul uning nazatetchisi emesmu? Siler Shekemning atisi Hamorning ademlirining xizmitide bolsanglar bolidu! Biz néminhqa Abimelekning xizmitide bolidikenmiz? 29 Kashki bu xelq méning qol astimda bolsa idi! U chaghda men Abimelekni heydiwtitim! Men Abimelekke: — Öz qoshuningni köpeytip, jengge chiqqin! — dégen bolattim. 30 Emdi sheher bashliqi Zebul Ebedning oghli Gaalning bu sözlirini anglichinida, achchiqi kélip, 31 elchilerni Abimelekning qéshigha yoshurunche ewetip: «Mana, Gaalning oghli qérindashliri bilen Shekemge kéliwatidu; mana, sheherni silige qarshi chiqishqa qutritiwaitidu. 32 Shunga sili ademlirini élip bugün kéche [sheher] etrapidiki etizliqqa béríp marap olturghayla; 33 ete kün chiqqan haman qozghilip sheherge hujum qilghayla; u we uning ademliri silige qarshi chiqqanda, sili ehwalgha qarap uningha taqabil turghayla, — dédi. 34 Buni anglap, Abimelek hemme ademlirini élip, kéchisi chiqip, töt topqa bölünüp, yoshurunup Shekemge hujum qilishqa marap olturdi. 35 Ebedning oghli Gaal sirtqa chiqip sheherning derwazisida öre turghanda, Abimelek öz ademliri bilen yoshurun'ghan jaydin chiqti. 36 Gaal xelqni körüp Zebulgha: — Mana tagh choqqliridin ademler chüshüwatidu, dédi. Lékin Zebul uningha jawaben: — Taghlarning kólenggisi sanga ademlerdek körünidu, — dédi. 37 Gaal yene söz qilip: Mana, bir top ademler dönglerdin chüshüp kéliwatidu, yene bir top ademler «Palchilarning dub derixi»ning yoli bilen kéliwatidu, — dédi. 38 Andin Zebul uningha: — Séning: «Abimelek dégen kim idi, biz uning xizmitide bolattuqmu?» dep chong gep qilghan aghzing hazir qéni? Mana bular sen közge ilmighan xelq emesmu? Emdi chiqip ular bilen soqushup baqqin! — dédi. 39 Shuning bilen Gaal Shekemdiriler bilen chiqip Abimelek bilen soqushushqa bashlidi. 40 Lékin Abimelek uni meghlup qilip qoghlidi; u uning aldidin qacthi, shundaqla nurghun yarilan'ghan ademler sheherning derwazisighiche yéтишип ketkenidi. 41 Andin Abimelek Arumahda turup qaldi. Zebul bolsa Gaal we uning qérindashlirini qoghlap, ularning Shekemde turushigha yol qoymidi. 42 Etisi [Gaaldikiler] dalagha chiqti; bu xewer Abimelekke yetkende 43 u xelqini élip,

ularni üch topqa bölüp, dalada yoshurunup marap turdi; u qarap turuwidi, Shekem xelqi sheherdin chiqti. U qopup ulargha hujum qildi. 44 Abimelek we uning bilen bolghan birinchi top atlinip sheherning derwazisining aldigha bésip béríp, u yerde turdi; qalghan ikki top étílip béríp dalada turghan ademlerge hujum qilip ularni qiriwetti. 45 Shu teriqide Abimelek pütün bir kün sheherge hujum qilip, uni élip, uningda turuwatqan xelqni öltürüp, sheherni xaniweyan qilip üstige tuzlarni chéchiwetti. 46 Shekem munaridiki ademlerning hemmisi buni anglap, Bérít dégen butning ibadetxanisidiki qorghan'gha kiriwaldi. 47 Shekem munaridiki ademler bir yerge yighiliwaptu, dégen xewer Abimelekke yetti. 48 Shuning bilen Abimelek ademlirini élip Zalmon téghigha chiqti; u qoligha paltini élip derexning bir shéxini késip élip, öshnisige qoyup, andin özi bilen bolghan xelqqe: — Méning néme qilghinimni kördünglar, emdi silermu tézdin shundaq qilinglar, — dédi. 49 Buni anglap xelqning herbiri Abimelektek birdin shaxni késip élip, uningha egiship béríp, shaxlarni qorghanning yénigha döwilep, ot qoyup qorghan we uningda bolghanlarni köydiürüwetti. Buning bilen Shekemning munaridiki hemme ademler, jemiy mingche er-ayal öldi. 50 Andin Abimelek Tebezge béríp, u yerde bargah qurup Tebezke qorshap, hujum qilip uni ishghal qildi. 51 Lékin sheherning otturisida mustehkem bir munar bar idi; barliq er-ayal, jümlidin sheherning hemme chongliri u yerge qéchip béríp, derwazini ichidin taqap, munarning üstige chiqiwaldi. 52 Abimelek munargha hujum qilip, uningha ot qoyushqa munarning derwazisigha yéqinlashqanda, 53 bir ayal yarghunchaqning üstünki téshini Abimelekning bésigha étip uning bash süngikini sunduriwetti. 54 Andin Abimelek derhal öz yarighini kötürgüchi yigitni chaqirip uningha: — Qılıchingni sughurup méni öltürüwetkin; bolmisa, xelq méning toghramda: «Bir ayal kishi uni öltürüwétiptu» déyishidu, — dédi. Buni anglap yigit uni sanjip öltürüwetti. 55 Andin Israilning ademliri Abimelekning ölginini körüp, ularning hemmisi öz jaylirigha qaytip kétishti. 56 Shundaq qilip Xuda Abimelekning özining yetmish aka-ukisini öltürüp, atisigha qilghan rezillikini uning öz bésigha yandurdi; 57 shuningdek Xuda Shekemning ademliri qilghan barliq yamanliqlirinimu ularning bésigha yandurup chüshürdi. Buning bilen Yerubbaalning oghli Yotam éytqan lenet ularning üstige keldi.

10 Abimelektin kéyin Issakar qebilisidin bolghan

Dodoning newrisi, Puahning oghli Tola dégen kishi Israilni qutquzushqa turdi; u Efraimning taghliridiki Shamir dégen jayda turatti; 2 u Israilgha yigirme üch yil hakim bolup alemdin ötti we Shamirda depne qilindi. 3 Uningdin kéyin Giléadliq Yair turdi; u Israilgha yigirme ikki yil hakim boldi. 4 Uning ottuz oghli bolup, ular ottuz texeyste minip yüretti. Ular ottuz sheherge igidarchiliq qilatti; bu sheherler Giléad yurtida bolup, ta bügün'giche «Yairning kentliri» dep atalmaqta. 5 Yair wapat bolup, Kamonda depne qilindi. 6 Lékin Israillar yene Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Baal bilen Asherah butlirigha bash urup, shundaqla Suriyening ilahliri, Zidondikilerning ilahliri, Moabning ilahliri, Ammoniyarning ilahliri we Filistiylerning ilahlirining ibaditige kirip, Perwerdigarni tashlap, uningha ibadette bolmidi. 7 Shuning bilen Perwerdigarning ghezipi Israilgha qozghilip, ularni Filistiylerning we Ammoniyarning qoligha tashlap berdi. 8 Bular bolsa shu yili Israillarni qattiq bésip ezdi; andin ular Iordan deryasining meshriq teripide Amoriylarning zémindikidi Giléadta olturushluq barliq Israil xelqige on sekkiz yilghiche zulum qildi. 9 Ammoniyalar yene Iordan deryasidin ötiup, Yehuda, Binyamin we Efraim jemetige qarshi hujum qildi: shuning bilen pütkül Israil qattiq azablandi. 10 Shuning bilen Israillar Perwerdigargha peryad qilip: — Biz sanga gunah qilduq, öz Xudayimizni tashlap, Baal butlirining qulluqigha kirip kettuq, dédi. 11 Perwerdigar Israillargha: — Men silerni misirliqlardin, Amoriylardin, Ammoniyardin we Filistiylerdin qutquzghan emesmidim? 12 Zidoniylar, Amalekler we Maonlar kélip silerge zulum qilghinida, Manga peryad qilghininglarda silerni ularning qolidin qutquzghan emesmidim? 13 Shundaqtimu, siler yene Méni tashlap, yat ilahlarning qulluqigha kirdinglar. Men silerni emdi qutquzmaymen! 14 Emdi béríp özünglar tallighan ilahlargha peryad qilinglar, qiyinchiliqqa qalghan chéghinglarda shular silerni qutquzsun, — dédi. 15 Emma Israillar Perwerdigargha yalwurup: — Biz gunah qilduq! Emdi neziringge néme yaxshi körünse bizge shundaqligil, bizni peqet mushu bir qétimla qutquzuwalghaysen! — dédi. 16 Shuning bilen Israil yat ilahlarni öz arisidin chiqirip tashlap, Perwerdigarning ibaditige kirishti; [Perwerdigar] Israilning tartiwatqan azab-oqubetlirini körüp, köngli yérim boldi. 17 Shu

waqitta Ammoniyalar toplinip Giléadta chédirgah tiki; Israillarmu yighilip kélip Mizpahgha chüshüp chédirgah tiki. 18 Giléadtki xelqning chongliri özara: — Kim Ammoniyalar bilen soqushushqa bashlamchi bolsa, u barliq Giléadttikilerge bash bolidu, dédi.

11 Shu chaghda Giléadliq Yeftah dégen kishi

batur palwan idi. U bir pahishe ayalning oghli bolup, Giléadtn törelgenidi. 2 Lékin Giléadning öz ayali uningha birnechche oghul bala tughup bergenidi; bu ayaldin tughulghan oghulliri chong bolghanda Yeftahni öyidin qoghlap: — Sen bashqa xotundin bolghan oghul bolghachqa, atimizning öyidin mirasqa ige bolmaysen, — dédi. 3 Shuning bilen Yeftah qérindashliridin qéchip, Tob dégen zéminda turup qalди. Shu yerde birmunche bikar telepler Yeftahning etrapigha bir-birlep yighthildi. Ular uning bilen kirip-chiqip yüretti. 4 Emma birnechche waqt ötkende Ammoniyalar Israil bilen soqushqa chiqti. 5 Ammoniyalar Israilgha hujum qilghanda Giléadning aqsaqalliri Yeftahni Tob zéminidin élip kelmekchi bolup uning yénigha bardi. 6 Ular béríp Yeftahqa iltija qilip: — Bizning Ammoniyalar bilen urush qilishimiz üchün sen kélip bizge serdar bolup bergen, — dédi. 7 Yeftah Giléadning aqsaqallirigha jawaben: — Siler méni och körüp atamning jemetidin heydiwetkenidinglarghu, emdi bésinglargha bayai'apet chüshkende qandaqsige méning qéshimha kélip qaldinglar, — dédi. 8 Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa: — Durus, lékin séni biz bilen bille béríp Ammoniyargha qarshi jeng qilip, Giléadta hemme olturuwatqanlargha bash bolsun dep, qéshingha kelduq, — dédi. 9 Yeftah Giléadning aqsaqalliridin: — Eger siler méni Ammoniyalar bilen soqushushqa yandurup barghininglarda, Perwerdigar ularni méning qolumha tapshursa, men silerge bash bolamdimen? — dep soridi. 10 Giléadning aqsaqalliri Yeftahqa jawab béríp: — Éytqiningdek qilmisaq, Perwerdigar Özi arimizda guwah bolup höküm chiqarsun! — dédi. 11 Buni anglap Yeftah Giléadning aqsaqalliri bilen bardi; xelq uni özlirige hem bash hem serdar qilip tiklidi. Yeftah Mizpahgha barghanda hemme sözlirini Perwerdigarning aldida bayan qildi. 12 Andin Yeftah Ammoniyarning padishahigha elchilerni ewetip, uningdin: — Méning zémiminimgha bésip kirip, men bilen soqushushqa mende néme heqqing bar idi? — dep soridi. 13 Ammoniyarning padishahi Yeftahning elchilirige jawab béríp: —

Chünki Israillar Misirdin chiqip kelgende ular Arnon deryasidin tartip [shimaldiki] Yabbok équinighiche we [gherbe] Iordan deryasighiche méning zéminimni bulap igiliwalghanidi. Emdi sen bu yerlerni tinchliq bilen manga yandurup ber! — dédi. **14** Yeftah elchilerni Ammonylarning padishahining qéshigha yene ewetip **15** uningga: — Yeftah söz qilip mundaq deydu: «Israil ne Moabning zéminini ne Ammonning zéminini igilimiði, **16** belki ular Misirdin chiqip kelgende chöl-bayawanda méngip Qizil déngizdin ötüp, andin Qadesh dégen jaygha yétip kelgenidi; **17** shu chaghda Israilliqlar Édom padishahining qéshigha elchiler ewetip: «Zéminliridin késip ötüwélishqa ijazet bergeyla» dep soriwidi, Édom padishahi unimighanidi. Shuning bilen ular Moab padishahining qéshigha [iltija bilen] elchilerni ewetse, umu qoshulmighanidi. Shu sewebtin Israillar Qadeshte turup qalghan; **18** andin ular chöl-bayawan bilen méngip Édom zémini bilen Moab zéminini aylinip ötüp, Moab zéminining sherq teripidin kélip, axirida Arnon deryasining shu qétida chédir tikti. Ular Moabning chégrisi ichige kirmidi; chünki Arnon deryasi Moabning chégrasidur. **19** Andin Israil Amoriylarning padishahi Sihon'gha, yeni Heshbonning padishahining qéshigha elchilerni ewetip: «Bizning zéminlirining ichidin ötüp öz jayimizgha bériwélishimizgha ijazet bergeyla» — dédi. **20** Lékin Sihon Israilgha ishench qilalmay, yurtidin ötkili qoymidi; u belki xelqlirining hemmisini yighip, Jahzah dégen jaygha chüshüp chédirgah tikip, Israil bilen urushti. **21** Emma Israilning Xudasi Perwerdigar Sihonni barliq xelqi bilen qoshup Israilning qoliga tapshurdi, Israillar ularni urup qirdi. Andin Israil shu yerde olturushluq Amoriylarning hemme zéminini igilidi. **22** Arnon deryasidin tartip Yabbok équinighiche, chöl-bayawandin tartip Iordan deryasighiche Amoriylarning pütküll zémininini igilidi. **23** Israilning Xudasi Perwerdigar Amoriylarni Öz xelqi bolghan Israilning aldidin qoghlap chiqardi, emdi sen shu yurtqa ige bolmaqchimusen? **24** Séning ilahing Qémosh sanga igiletken yerge özüng ige boldungghu? Shuninggha oxhash Perwerdigar Xudayimiz aldimizdin heydep chiqiriwetken xelqning yérite bolsa, bizmu shuninggha ige bolimiz. **25** Emdi sen derweqe Moabning padishahi bolghan Zipporning oghli Balaqtinmu küchlükmu? U qachan Israil bilen tirkeshken yaki Israil bilen jeng qilishqa jür'et qilghan? **26** Yene kélip, Israil Heshbon we

uninggha qarashliq yéza-qishlaqlarda, Aroer we uningga qarashliq yéza-qishlaqlarda hemde Arnon deryasining boyidiki barliq sheherlerde üch yüz yil makan tutup olturghan waqitlarda, némishqa siler shu yerlerni qayturuwalmidinglar? **27** Shunga men sanga gunah qilmidim, belki manga tajawuz qilip, yamanliq qilghuchi sen özüngdursen. Birdinbir adalet chiqarghuchi Perwerdigar Özi bugün Israillar bilen Ammonylarning otturisida höküm chiqarsun!» — dédi. **28** Lékin Ammonylarning padishahi Yeftahning elchi ewetip éytqan sözlirini tingshimidi. **29** Shu waqitta Perwerdigarning Rohi Yeftahning üstige chüshüp, u [quwwetlinip] Giléad bilen Manassehlerning yurtidin ötüp Giléadtiki Mizpahqa béríp, andin Giléadtiki Mizpahdin Ammonylar terepke mangdi. **30** Shu chaghda Yeftah Perwerdigarha qesem ichip: — Eger Sen derweqe Ammonylarni qolumgha tutup berseng, **31** undaqta men Ammonylarning qéshidin tinch-aman yénip kelginimde, öyümning ishikidin chiqip manga tunji yoluqqini Perwerdigarha atalghan bolidu, men uni köydürme qurbanlıq qilimen, — dédi. **32** Shuning bilen Yeftah chiqip Ammonylar bilen soqushqili ular terepke ötti; Perwerdigar ularni uning qoligha tapshurdi. **33** Shuning bilen u Aroerdin tartip Minnitqiche ularni qattiq urup qirip, yigirme sheherni élip, Abel-Qéramimghichimu yétip bardi. Buning bilen Ammonylar Israilgha boysunduruldi. **34** Andin Yeftah Mizpahqa qaytip öyige kelgende öz qizi dap chélip ussul oynap uning aldigha körüşkili chiqti. Bu uning yalghuz qizi bolup, uningdin bashqa héch oghul-qizi yoq idi. **35** U uni körgende öz iginlirini yırtip: — Ah, ah, méning qizim! Sen méni intayin yaman halgha chüshürdung, méni derdke chüshürgüchilerdin biri bolup qalding; chünki men Perwerdigarha aghzimni échip, éytqan gépimdin yéniwalalmaymen, — dédi. **36** Qizi uningga: — Ey ata, Perwerdigarha aghzingni échip wede qilghan bolsang, aghzingdin chiqqini boyiche, manga shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning düshmenliring bolghan Ammonylardin intiqamingni élip berdi, — dédi. **37** Andin u atisigha yene: — Méning shu iltimasimni qobul körginki, manga ikki aylıq möhlet berseng; men qiz dostlirim bilen béríp taghlarda yürüp, qızılıqim üchün matem tutuwalay, — dédi. **38** Atisi jawab béríp: — Barghin, dédi. Uninggha ikki aylıq möhlet béríp dalagha ewetti. U béríp, qiz dostlirini élip taghlargha chiqip, ikki ayghiche

özining qız péti qalghinigha ah-zar kötüüp yighlap yürdi. **39** Shundaq boldiki, u ikki aydin kényin atisining qéshigha yénip kelgende, atisi uning üstige qilghan qesimini beja keltürdi. Bu qız bolsa héch er kishige yéqinlashmighanidi. Shuning bilen Israilda shundaq bir örپ-adet peyda boldiki, **40** her yili Israilynq qızliri öydin chiqip Yeftahning qızını töt kün eslep xatirileydihan boldi.

12 Lékin Efraimiyalar bolsa topliship Zafon terekpe

ötüp Yeftahqa soal qoyup: — Sen Ammoniyalar bilen jeng qilghili barghiningda néminhqa bizni bille bérishqa chaqirmaysen? Emdi biz öyüngni özüng bilen qoshup otta köydürüwétimiz, — dédi. **2** Yeftah ulargha jawab béríp: — Men bilen xelqim Ammoniyargha qarshi qattiq jeng qiliwatqanda, silerni chaqırsam, ménı ularning qolidin qutquzmidinglar. **3** Silerning kélip ménı qutquzmaydighanlıqıngarnı körüp, jénimmi alqinimgha élip qoyup, Ammoniyargha hujum qilishqa atlandım, Perwerdigar ularni qolumgha tapshurdi. Emdi siler néminhqa bügün kélip manga hujum qilmaqchisiler? — dédi. **4** Lékin Efraimlar Giléadlarnı [haqaretlep]: — Siler i Giléadlar, Efraimning arısida we Manassehning arısida turuwtqan musapırlar, Efraimda turuwtqan qachqunsiler, xalas! — dédi. Shuning bilen Yeftah barlıq Giléadtilerni yighip Efraim bilen soqushti. Ular Efraimlarnı urup qırıp meghlup qıldı. **5** Andin Giléadtililer Iordan deryasining kéchiklirini tosus, Efraimlarnı ötküzmidi. Shundaq boldiki, Efraimlıq birer qachqon kéchikke kélip: — Ménı ötkili qoyghın, dése Giléadtililer uningdin: — Sen Efraimiyu? — dep soraytti. U kishi «yaq» dése, **6** ular uninggha: — «Shibolet» dégin! — deytti. Eger u kishi natoghra teleppuz qılıp «sibolet» dep jawab béríp qalsa, ular uni tutup Iordan deryasining kéchikining yénida öltürüwétetti. Shu teriqide shu waqitta qırıq ikki mingche Efraimiy öltürtüldi. **7** Yeftah alte yil Israilynq hakim boldi. Andin Giléadlıq Yeftah alemdin ötüp, Giléad sheherlirining biride depne qilindi. **8** Uningdin kényin Beyt-Lehemlik Ibzan Israilynq hakim boldi. **9** Uning ottuz oghlı, ottuz qizi bolup, ottuz qızını sirtqa erge béríp, sirttin ottuz qıznı oghullırıgha élip berdi. U yette yilghiche Israilynq hakim boldi. **10** Andin Ibzan ölüp, Beyt-Lehemde depne qilindi. **11** Uningdin kényin Zebulun qebilisidin bolghan Élon Israilynq hakim bolup, on yil Israilda höküm sürdi. **12** Andin Zebulun qebilisidin bolghan Élon ölüp, Zebulun zéminidiki

Ayjalon dégen jayda depne qilindi. **13** Uningdin kényin Piratonluq Hillelning oghlı Abdon Israilynq hakim boldi. **14** Uning qırıq oghlı we ottuz newrisi bar idı. Ular yetmish éshekke minip mangatti. U Israilynq sekkiz yil hakim boldi. **15** Andin Piratonluq Hillelning oghlı Abdon ölüp, Efraim zéminida, Amaleklerning taghlıq rayonidiki Piraton dégen jayda depne qilindi.

13 Lékin Israillar Perwerdigarning neziride yene rezil bolghanni qıldı; shuning bilen Perwerdigar

ularnı qırıq yilghiche Filistiylerning qoligha tashlap qoydi. **2** Shu chaghda Zoréah dégen jayda, Dan jemetidin bolghan, Manoah isimlik bir kishi bar idı. Uning ayali tughmas bolup, héch balisi yoq idı. **3** Perwerdigarning Perishtisi bu ayalgha ayan bolup uninggha: — Mana, sen tughmas bolghining üçhün bala tughmiding; lékin emdi sen hamilidar bolup bir oghul tughisen. **4** Emma sen segek bolup, sharab yaki küchlük haraq ichme, héch napak nersinimu yémigin. **5** Chünki mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen. Bu bala anisining qorsiqidiki chaghın tartip Xudagha atalghan «nazari» bolidighini üçhün, uning bésigha hergiz ustira sélinmisun. U Israelni Filistiylerning qolidin qutquzush ishini bashlaydu, — dédi. **6** Ayal érining qéshigha béríp, uninggha: — Mana, Xudanıng bir adımı yénimgha keldi; uning turqi Xudanıng Perishtisidek, intayın dehshetlik iken; lékin men uningdin: «Nedin kelding» dep sorimidim, umu öz nam-sheripini manga dep bermidi. **7** U manga: — «Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen; u bala anisining qorsiqidiki chaghın tartip ölidighan künigiche Xudagha atalghan bir nazari bolidighan bolghachqa, emdi sen sharab yaki küchlük haraq ichme we héch napak nersinimu yémigin» dédi, — dédi. **8** Buni anglap Manoah Perwerdigargha dua qılıp: — Ah Rebbim, Sen bu yerge ewetken Xudanıng adımı bizge yene kélip, tughlidighan balığha néme qilishimiz kéréklikini öğitip qoysun, dep iltija qıldı. **9** Xuda Manoahning duasını anglidi; ayal étizliqta oltughinida, Xudanıng Perishtisi yene uning qéshida yoq idı. **10** Andin ayal derhal yürüp béríp, érige xewer béríp: — Mana, héliqi künü yénimgha kelgen adem manga yene köründi, déwidi, **11** Manoah derhal qopup ayalining keynidin méngip, u ademning qéshigha kélip: — Bu ayalgha kélip söz qilghan adem senmu? — dep soriwidi, u jawaben: — Shundaq, mendurmen, dédi. **12** Manoah uninggha: — Éytqan sözliring beja keltürülgende, bala

qaysi teriqide chong qilinishi kérek, u néme ishlarni qılıd? — dep sordi. **13** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa jawab béríp: — Men bu ayalgha éytqan nersilerning hemmisidin u hézi bolup özini tartsun; **14** u üzüm télidin chiqqan héchqandaq nersidin yémisun, sharab yaki küchlük haraq ichmisun, héch napak nersilerdin yémisun; men uninggha barlıq emr qilghinimni tutsun, dédi. **15** Manoah Perwerdigarning Perishtisige: — Iltipat qilip, ketmey tursila, özlirige bir oghlaq teyyarlayli, déwidı, **16** Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa jawab béríp: — Sen Méni tutup qalsangmu, Men néningdin yémeymen; eger sen birer köydürme qurbanlıq sunmaqchi bolsang, uni Perwerdigargha atap sunushung kérek, dédi (uning shundaq déyishining sewebi, Manoah uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bilmigenidi). **17** Andin Manoah Perwerdigarning Perishtisidin: — Özlirining nam-sheripi némidu? Éytip bergen bolsila, sözliri emelge ashurulghinida, silige hörmítimizni bildürettuq, — dédi. **18** Perwerdigarning Perishtisi uninggha jawaben: — Namimni sorap qaldingga? Méning namim karamet tilsimattur, — dédi. **19** Shuning bilen Manoah oghlaq bilen ashlıq hediyesini élip béríp uni qoram tashning üstide Perwerdigargha atap sundi. Perwerdigarning Perishtisi ularning köz aldida ajayıp karamet bir ishni qilip körsetti; Manoah we ayali qarap turdi. **20** Shundaq boldiki, ot yalquni qurban'gahtin asman'gha kötürülgende, Perwerdigarning Perishtisimu qurban'gahtin chiqqan ot yalquni ichide yuqirigha chiqip ketti. Manoah bilen ayali buni körüp, özlirini yerge tashlap yüzlirini yerge yéqip düm yatti. **21** Shuningdin kényin Perwerdigarning Perishtisi Manoahqa we uning ayaligha qayta körünmedi. Manoah shu waqitta uning Perwerdigarning Perishtisi ikenlikini bildi. **22** Andin Manoah ayaligha: — Mana, biz choqum ölimiz, chünki biz Xudani körduq! — dédi. **23** Lékin ayali uninggha jawab béríp: — Eger Perwerdigar bizni öltürüshke layiq körgen bolsa, undaqta u köydürme qurbanlıq bilen ashlıq hediyeni qolimizdin qobul qilmighan bolatti, bu ishnimu körsetmigen bolatti we shundaqla bundaq sözlerni bizge éytmighan bolatti, — dédi. **24** Shu ishtin kényin ayal bir oghul tughdi, uning ismini Shimshon qoydi. Bu bala ösüp, chong boldi we Perwerdigar uni beriketlidi. **25** Zoréah bilen Eshtaolning otturisidiki Mahaneh-Danda Perwerdigarning Rohi uninggha öz tesirini körsitishke bashlidi.

14 Bir waqitta, Shimshon Timnahqa chüshüp, u yerde bir qizni kördi; u Filistiy qızlıridin biri idi. **2** U shu yerdin chiqip ata-anisining yénigha qaytip: — Men Timnahda Filistiy qızlıridin birini kördüm, uni manga xotunluqqa élip bérínglar, — dédi. **3** Biraq ata-anisi uninggha: — Qérindashliringning qızlırinining ichide yaki bizning pütkül qowmimizning arisidin sanga bir qız chiqmasmu? Némishqa xetnisiz bolghan Filistiylerning qeshigha béríp, ulardin xotun almaqchi bolisen? — dédi; emma Shimshon atisigha: — Uni manga élip bergen, chünki u manga bek yaqtı, — dédi. **4** Uning ata-anisi bu ishning Perwerdigar teripidin bolghinini bilmidi. Chünki Filistiyler shu chaghda Israil üstidin höküm sürüp turghan bolghachqa, U Filistiylerge taqabil turushqa purset yaratmaqchi idi. **5** Emdi Shimshon ata-anisi bilen Timnahqa chüshti; ular Timnahdiki üzümzarlıqlarha yétip kelgende, mana bir yash shir hörkirigen péti uninggha étildi. **6** Shuan Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, u qolida héchnéme bolmighan halette shirni tutup, uni oghlaqni yirtqandek yirtip titma-titma qiliwetti. Lékin u bu ishni ata-anisigha démidi. **7** Andin u [Timnahqa] chüshüp, u qız bilen paranglashti, u qız Shimshon'gha bek yarap ketti. **8** Birmezgildin kényin u qizni élip kélish üchün qayta barghanda, shirning ölükini körüp baqay dep yoldin burulup qariwidi, mana shirning iskilitining ichide bir top hesel heriliri bilen hesel turatti. **9** U heseldin ochumigha élip yep mangdi; ata-anisining yénigha kelgende, ularghimu berdi, ularmu yédi, lékin özining heselni shirning iskilitining ichidin élip kelginini ulargha démidi. **10** Uning atisi [uninggha hemrah bolup] chüshüp qızning öyige keldi, u yerde Shimshon bir ziyanet berdi, chünki burundinla toy qılıdighan yigitler shundaq qılıdighan resm-qaide bar idi. **11** Ular Shimshonni körüp, uninggha hemrah bolushqa ottuz yigitni tépíp keldi; ular uninggha hemrah boldi. **12** Shimshon ulargha: — Men silerdin bir tépishmaq soray, eger siler ziynet qılınidighan yette kün ichide uning menisini manga dep bérélisenglar, men silerge ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüsh égin bérímen; **13** eger uni yéship bérélmisenglar, siler manga ottuz dane kanap köynek bilen ottuz yürüsh égin bérínglar, — dédi. Ular uninggha: — Maqul, undaq bolsa tépishmiqingni éytqin, qéni anglaylı, — dédi. **14** U ulargha: — Yéyilidighini yégüchining ichidin chiqtı; tatlıq küchtüngürning ichidin chiqtı, [bu néme]? —

dédi. Ular üch kün'giche bu tépishmaqni tapalmidi. **15** Yettinchi künü shundaq boldiki, ular Shimshonning ayalining qéshiga béríp: — Sen éringni aldap-siylap, tépishmaqning menisini bizge éytip bérishke maql qilghin; bolmisa séni atangning öyi bilen qoshup köydüruwétimiz. Siler bizni yoqsal qilishqa bu yerge chaqirghanmu?! — dédi. **16** Shimshonning ayali uning aldida yighlap turup: — Sen manga öch, méni peqet söymeysen; sen méning qowmimning baliliridin bir tépishmaqni soriding, emma manga menisini éytip bermiding, dep yighlighili turdi. Shimshon uninggha jawaben: — Mana, men uni ata-anamghimu dep bermigen tursam, sanga dep béremdim? — dédi. **17** Ziyapet ötküzülgan yette künide u érining aldida yighlapla yürdi. Shundaq boldiki, yettinchi künü bolghanda ayali uni qistap turuwalghachqa, uninggha tépishmaqning menisini éytip berdi. Andin ayal béríp öz xelqining ademlirige tépishmaqning menisini dep berdi. **18** Shuning bilen yettinchi künü kün patmasta, sheherning ademliri uninggha jawab béríp: — Heseldinmu tatliqi barmu? Shirdinmu küchtüngüri barmu? — dédi. U ulargha jawab béríp: — Eger siler méning inikim bilen yer aghdurmighan bolsanglar, tépishmiqimni hergiz tapalmayttinglar! — dédi. **19** U waqitta Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshti; u Ashkélon' gha chüshüp, Ashkélon dikilerdin ottuz kishimi öltürüp, ulardin olja élip, oljidin iginlerni élip kélép, tépishmaqning menisini yéship bergenlerge berdi. Shuningdek Shimshonning ghezipi kélép, atanisining öyige yénip ketti. **20** Andin Shimshonning ayali Shimshonning hemrahliridin qoldash bolghan yigitke tewe qilindi.

15 Emma birnechche waqit ötüp bughday orush mezgili kelgende shundaq boldiki, Shimshon bir oglaqni élip öz ayalining öyige béríp: «Men xotunumning qéshiga uning hujrisigha kirimen» dédi. Lékin ayalining atisi uni ichkirige kirishige yol qoymidi. **2** Qéynatasi uninggha: — Men heqiqeten sizni uningha mutleq öch bolup ketti, dep oylidim; shunga men uni sizning qoldishingizgha bériwetkenidim. Halbuki, uning kichik singlisi uningdin téximu chirayliqqu? Uning ornigha shuni alghan bolsingiz! — dédi. **3** Emma Shimshon ulargha: — Emdi men bu qétim Filistiylerge ziyan yetküzsem, manga gunah bolmaydu! — dédi. **4** Shuni dep Shimshon béríp üch yüz chilbörilni tutup kélép, otqashlarni teyyarlap, chilbörilerni jüplep quyruqlirini bir-birige chétip, ikki quyriqining

otturisigha birdin otqashni asti; **5** otqashlarga ot yéqip chilbörilerni élip béríp, Filistiylerning étizdiki ormighan ziraetlirige qoyup berdi. Shuning bilen u döwe-döwe öncilerni, orulmighan ziraetlerni, shundaqla zeytun baghlirinimu köydüruwétti. **6** Filistiyler buni körüp: Buni kim qildi, — dep sorisa, xelq jawab béríp: — Timnahliq ademning kuy'oghi Shimshon qildi; qéynatasi uning ayalini uning qoldishiga bériwetkini üchün shundaq qildi, — dédi. Shuning bilen Filistiyler chiqip, u ayal bilen atisini otta köydüruwétti. **7** Shimshon ulargha: — Siler shundaq qilghininglar üchün, men silerdin intiqam almay boldi qilmaymen, — dédi. **8** Shuning bilen Shimshon ularni qir-chap qilip qetl qiliwetti; andin u béríp Étam qoram téshining öngkiride turdi. **9** U waqitta Filistiyler chiqip, Yehuda yurtida chédir tikip, Léhi dégen jayda yéyildi. **10** Yehudalar bolsa: — Némishqa bizge hujum qilmaqchi bolisiler? — déwidi, ular jawab béríp: — Biz Shimshonni tutup baglap, u bizge qandaq qilghan bolsa, bizmu uningha shundaq qilimiz, dep chiqtuq, — dédi. **11** Shuning bilen Yehuda yurtidiki üch ming kishi Étam qoram téshining öngkirige chüshüp, Shimshon' gha: — Sen Filistiylerning üstimizdin höküm sürüwatqinini bilmemsen? Shuni bilip turup, sen némishqa bizge shundaq qilding? — dédi. U ulargha: — Ular manga qilghandek, menmu ulargha qildim, dep jawab berdi. **12** Ular uninggha: — Biz séni baglap Filistiylerning qoligha tapshurup bérish üchün kelduq, déwidi, Shimshon ulargha: — «Biz özimiz sanga hujum qilip öltürmeymiz», dep manga qesem qilinglar, dédi. **13** Ular uninggha: — Séni öltürmeymiz; peqet séni ching baglap, ularning qoligha tapshurup bérizim; hergiz ölümge mehkum qilmaymiz, dep jawab berdi. Shuni dep ular ikki yéngi arghamcha bilen uni baglap, qoram tashning üstidin élip mangdi. **14** U Léhige kelgende, Filistiyler warqirashqiniche uning aldigha yügürüşüp keldi. Emma Perwerdigarning Rohi uning üstige chüshüp, qollirini baghlighan arghamchilar ot tutashqan kendir yiptek üzülüp, tögüchler qolliridin yéshilip ketti. **15** Andin u éshekning yéngi bir éngek söngikini körüp, qolini uzitipla élip, uning bilen ming ademni urup öltürdü. **16** Shimshon: — «Éshekning bir éngek söngiki bilen ademlerni öltürüp, Ularni döwe-döwe qiliwettim, Éshekning bir éngek söngiki bilen ming ademni öltürdüml!» — dédi. **17** Bularni dep éshekning éngek söngikini tashliwetti. Shuningdek

u shu jaygha «Ramot-Léhi» dep nam qoydi. **18** U intayin ussap Perwerdigargha peryad qilip: — Sen Öz qulungning qoli bilen bunche chong nusretni barliqqa keltürdüng, emdi men hazir ussuzluqtin ölüp, xetnisizlerning qoligha chüshüp qalarmenmu? — dédi. **19** Shuning bilen Xuda léhidiki azgalni yardi, su uningdin urghup chiqtı. Shimshon ichip, rohi urghup jan kirdi. Bu sewebtin bu [bulaqqa] «En-Hakkore» dep nam qoyuldi; ta bügün'giche u Léhida bar. **20** Shimshon Filistiylerning dewride yigirme yilghiche Israilgha hakim boldi.

16 Andin Shimshon Gazagha bardi, u u yerde bir pahishe ayalni körüp, kirip uning bilen yeqinchiliq qildi. **2** Lékin Gazaliqlar birsining: — Shimshon bu yerge keldi, déginini anglap, [sheherni] qorshap, kéchiche sheherning qowuqida ün chiqarmay marap turdi we: Ete tang yorughanda uni öltürimiz, — déyishti. **3** Shimshon yérim kéchigiche yatti; andin ornidin turup sheher qowuqining ikki qanitimi tutup, uni ikki keshiki we baldaq-taqiqi bilen qoshup, biraqla qomurup, öshnisige artip Hébronning udulidiki taghqa élip chiqip ketti. **4** Kéyin u Sorek jilghisida olturushluq Dililah isimlik bir ayalni körüp, uningha ashiq bolup qaldi. **5** Buni bilip Filistiylerning emirliri u ayalning qéshiga béríp uninggha: — Sen uni aldap, uning küchtünggürükining zadi nedin bolghanliqini kolap sorap, bizning qandaq qilsaq uni yégeleydighanliqimizni, uni baghlap boysunduralaydighanliqimizni éytip berseng, biz herbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüsh tengge bérírimiz, — dédi. **6** Shuning bilen Dililah Shimshondin: — Sen küchtünggürükuning zadi nedin bolghanliqini, shundaqla qandaq qilghanda séni baghlap boysundurghili bolidighanliqini éytip bergen! — dédi. **7** Shimshon uninggha jawaben: — Ademler méni yette tal qurutulmighan yéngi ya kirichi bilen baghlisa, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **8** Shuning bilen Filistiylerning emirliri yette tal qurutulmighan yéngi ya kirichini élip kélip, bu ayalgha bériwidi, u bu kirichler bilen uni baghlap qoydi **9** (Dililah birnechche ademni hujrida paylap turushqa yoshrup qoyghanidi). U Shimshon'gha: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi. U qopup kirichlerni chige shoyna otta köyüp üzülp ketkendek üzüwtetti. Shuning bilen uning küchtünggürükining siri ashkarilanmadi. **10** Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Mana, sen méni

aldap, manga yalghan éytipsen! Emdi manga séni néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergen, — dédi. **11** U jawap béríp: — Ademler méni héch ishletmigen yéngi arghamcha bilen baghlisa, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **12** Shuning bilen Dililah yéngi arghamcha élip kélip, uni baghlap: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi (eslide birnechche adem hujrida yoshrunup, uni paylap turushqanidi). Lékin Shimshon öz qolidiki arghamchilarni yipni üzgendet üzüp tashlidi. **13** Buni körüp Dililah Shimshon'gha: — Sen hazirghiche méni aldapsen, manga yalghan éytipsen; emdi manga séni néme bilen baghlisa bolidighanliqini éytip bergen, — dédi. U jawap béríp: — Sen méning beshimdiki yette örüm chachni dukandiki örtüsh yip bilen qoshup örüp qoysangla bolidu, — dédi. **14** Shuning bilen [Shimshon uxlighanda u uning beshidiki yette tal chachni örüş yip bilen qoshup örüp], qozuqqa baghlap qoyup uninggha: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — dédi. Shimshon uyqudin oyghinip, örüş yip bilen qozuqni biraqla tartip yuliwetti. **15** Andin ayal uninggha: — Manga könglüng yoq turup, qandaqsige sanga ashiq boldum, deysen? Sen méni üch qétim aldap, küchtünggürükuning nedin bolghanliqini manga éytip bermidingga, — dédi. **16** Uning herküni sözli bilen uni qistashliri we yalwurushliri bilen Shimshonning ölgüdekkchi ichi pushti we shundaq boldiki, **17** u könglidiki sirini qoymay uninggha ashkara qilip: — Men anamning qorsiqidiki chaghdin tartip Xudagha atilip nazariy bolghinim üchün, beshimha hergiz ustira sélinip baqmighan; eger méning chéchim chüshürüwétile, kühüm mendin kétip, men ajizlap bashqa ademlerdek bolup qalimen, — dédi. **18** Dililah uning özige könglidiki hemme sirini dep bergenini körüp, Filistiylerning emirlirini charqirip kélishke adem mangdurup: — «Bu qétim siler yene bir chiqinglar, chünki Shimshon könglidiki hemme sirni manga ashkara qildi» dédi. Shuning bilen Filistiylerning emirliri qollirigha kümüshlerni élip, uning qéshiga chiqtı. **19** Andin Dililah uni öz yotisigha yatquzup, uxlitip qoyup, bir ademni chaqirip kirip uning beshidiki yette örüm chachni chüshürüwetti; shundaq qilip u Shimshonning bozek qilinishini bashlighuchi boldi. Shimshon kühidin ketkenidi. **20** U: — Ey Shimshon, Filistiyler séni tutqili keldi! — déwidi, u uyqudin oyghinip: — Men ornumdin turup, ilgiriki birqanche qétimqidek, boshinip kétimen,

dep oylidi. Lékin u Perwerdigarning özidin ketkinini bilmeytti. **21** Shuning bilen, Filistiyler uni tutuwélip, közlirini oyup, Gazagha élip chüshüp, uni mis zenjirler bilen baghlap, zindanda un tartishqa saldi. **22** Lékin beshidiki chüshürüwétigen chéchi yene ösüshke bashlidi. **23** Kéyin, Filistiylerning emirliri öz ilahi bolghan Dagon üchüñ chong bir qurbanlıq ötküzüşke hem tebriklep shadlinishqa yighthildi. Chünki ular: — Mana, ilahimiz dushmanımız bolghan Shimshonni qolimizgha tapshurup berdi, — déyishti. **24** Xelq Shimshonni körgende, öz ilahini danglap: — Ilahimiz bolsa, yurtimizni weyran qilghuchini, ademlirimizni köp öltürgen dushmanımızni qolimizgha chüshürüp berdi! — déyishti. **25** Ular taza shad-xuramliq keypige chomüp: — Shimshon keltürülsün, u bizge bir oyun körsitip bersün, déyishti; ular Shimshonni zindandin élip chiqti. U ularning aldida oyun körsetti. Emdi ular uni ikki tüwrükning otturisida toxtitip qoyghanidi. **26** Shuning bilen Shimshon qolini tutup turghan yigitke: — Méni qoyuwet, öyni kötüüp turghan tüwrükerni silap, ulargha yöliniwalghili qoyghayen, — dédi. **27** U chaghda öy er-ayallar bilen liq tolghanidi, Filistiylerning emirlirining hemmisimu shu yerde idi; ögqidimu Shimshonning körsitiwatqan oyunini körüwatqan texminen üch mingche er-ayal bar idi. **28** Shimshon Perwerdigargha nida qilip: — Ey Reb Perwerdigar, méni yad qilip peqet mushu bir qétim manga kück ata qilghayen; i Xuda, shuning bilen ikki közümning intiqamini Filistiylerdin bir yolila alghuzghayen! — dédi. **29** Shimshon shularni dep öyni kötüüp turghan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong qoli bilen, yene birini sol qoli bilen tutup, ulargha tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiyler bilen birlikte ölüp ketsem!» dep bedinini égip kückimi yighip [ittiriwidi], öy örülüp, u yerdiki emirler bilen barlıq xelqning üstige chüshti. Buniing bilen öz ölümi bilen öltürgen ademler uning tirik waqtida öltürgenliriden köp boldi. **31** Andin kéyin uning qérindashliri we atisining barlıq jemeti chüshüp, uni kötüüp, Zoréah bilen Eshtaołning otturisiga élip béríp, atisi Manoahning qebriside depne qildi. U yigirme yil Israilgha hakim bolghanidi.

17 Efraimning taghlirida Mikah isimlik bir kishi bar idi. **2** U anisigha: — Séning héliqi bir ming bir yüz kümüş tenggeng oghrilap kétılgenidi; sen tenggilerini qarghiding we buni manga dep berding. Mana, kümüş mende, uni men alghandim, déwidi,

anisi: — Ey oghlum, Perwerdigar séni beriketligeý!, — dédi. **3** Mikah bu bir ming bir yüz kümüş tenggini anisigha yandurup berdi. Anisi: — Men eslide bu pulni sen oghlumni dep Perwerdigargha bégishlap, uning bilen oyma but we quyma but yasashqa atiwetkenidim; emdi yenila sanga bérey, dédi. **4** Lékin Mikah kümüşni anisigha qayturup berdi; anisi uningdin ikki yüz kümüş tenggini élip bir zergere béríp, bir oyma but bilen bir quyma but yasatti; ular Mikahning öyige qoyup qoyuldi. **5** Mikah dégen bu kishi eslide bir butxana peyda qilghan, shuningdek özige bir efod bilen birnechche «terafim»ni yasighanidi; andin öz oghulliridin birini kahinliqqa mexsus teyinlep, uni özige kahin qildi. **6** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti. **7** Yehuda jemetining tewesidiki Beyt-Lehemde Lawiy qebilisidin bolghan bir yigit bar idi; u shu yerde musapir bolup turup qalghanidi. **8** Bu yigit bir jay tépip turay dep, Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehem shehiridin chiqti. U seper qilip, Efraim taghliqigha, Mikahning öyige kélip chüshti. **9** Mikah uningdin: — Qeyerdin kelding, dep soriwidi, u uningha jawaben: — Men Yehudalarning yurtidiki Beyt-Lehemlik bir Lawiyumen, bir jay tépip turay dep chiqtim, — dédi. **10** Mikah uningha: — Undaq bolsa men bilen turup, manga hem ata hem kahin bolup bergen; men sanga her yili on kümüş tengge, bir yürüsh égin we kündilik yémek-ichmikingni bérey, — dédi. Buni anglap Lawiy kishi uningkige kirdi. **11** Lawiy u kishi bilen turushqa razi boldi; yigit shu kishige öz oghulliridin biridek bolup qaldi. **12** Andin Mikah bu Lawiy kishini [kahinliqqa] mexsus teyinlidi. Shuning bilen [Lawiy] yigit uningha kahin bolup, Mikahning öyide turup qaldi. **13** Andin Mikah: — Bir Lawiy kishi manga kahin bolghini üchüñ, Perwerdigarning manga yaxshılıq qildighinini bilimen, — dédi.

18 Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; shundaqla shu künlerde Danlarning qebilisi özlirige olturaqlishish üchüñ jay izdewatqanidi, chünki shu kün'giche ular Israil qebililiri arısida chek tashlinip béktilgen miras zémin'gha érishmigenidi. **2** Shuning bilen Danlar pütkül jemetidin Zoréah we Eshtaołda olturushluq besh palwanni zéminni charlap kélishke ewetti we ulargha tapilap: — Siler béríp zéminni charlap kélinglar, dédi. Ular seper qilip Efraim taghliq yurtığha kélip Mikahning öyige

chüshüp u yerde qondi. **3** Ular Mikahning öyining yénida turghinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning qéshiga kirip uningdin: — Séni kim bu jaygha élip keldi? Bu yerde néme ish qilisen? Bu jayda némige érishting? — dep soridi. **4** U ulargha jawaben: — Mikah manga mundaq-mundaq qilip, méni yallap özige kahin qildi, dédi. **5** Buni anglap ular uninggha: — Undaq bolsa bizning mangghan sepirimizning ongushluq bolidighan-bolmaydighanliqini bilmikimiz üchün, Xudadin sorap bergin, — dédi. **6** Kahin ulargha: — Xatirjem bériwéringlar. Manghan yolunglar Perwerdigarning aldididur, — dédi. **7** Shuning bilen bu besh adem chiqip, Laish dégen jaygha yétip keldi. Ular u yerdiki xelqning tinch-aman yashawatqinini, turmushining Zidoniylarning örp-adetliri boyiche ikenlikini, xatirjemlik we rahet ichide turuwatqinini kördi; shu zéminda ularni xar qilghuchi héchqandaq hoquqdar yoq idi; ular Zidoniylardin yiraqta turatti, shundaqla bashqilar bilenmu héchqandaq bardi-keldi qilishmaytti. **8** [Besh palwan] Zoréah we Eshtaolgha öz qérindashlirining qéshiga qaytip keldi. Qérindashliri ulardin: — Néme xewer élip keldinglar? — dep soridi. **9** Ular jawaben: — Biz qopup ulargha hujum qilayli! Chünki biz shu zéminni charlap kelduq, mana, u intayin yaxshi bir yurt iken. Emdi né mishqa qimir qilmay jim olturisiler? Emdi derhal béríp, u yurtini élishqa ezmenglerni ezmenglar, béríp hujum qilip zéminni igilenglar. **10** U yerge barghininglarda siler tinch-aman turuwatqan bir xelqni, her etrapigha sozulghan keng-azade bir zéminni körisiler! Xuda u yerni silerning qolunglarga tapshurghandur. U yurta yer yúzide tépilidighan barliq nersilerdin héchbiri kem emes, dédi. **11** Shuning bilen Danlarning jemetidin alte yüz adem jengge qorallinip, Zoréah we Eshtaoldin chiqip mangdi. **12** Ular Yehuda yurtidiki Kiriat-Yéarim dégen jaygha béríp, chédir tiki (shunga bu jay taki bügün'giche «Danning leshkergahi» dep atalmaqta; u Kiriat-Yéarimning arqa teripige jaylashqanidi). **13** Andin ular u yerdin Efraim taghliq rayonigha béríp, Mikahning öyige yétip keldi. **14** Laish yurtigha charlash üchün barghan besh kishi öz qérindashlirigha: — Bilemsiler? Bu öyde bir efod toni, birnechche terafim butliri, bir oyma mebud we quyma mebud bardur! Emdi qandaq qilishinglar kéreklikini oylishinglar! — dédi. **15** Ular burulup Lawiy yigitning öyige (Mikahqa tewe öyge) kirip uningdin hal soridi. **16** Dan qebilisidin bolghan

jeng qorallirini kötürgen alte yüz kishi derwaza aldida turup turdi. **17** U zéminni charlashqa barghan besh adem [butxanigha] kirip, oyma but, efod toni, terafim butliri we quyma butni élip chiqti. Kahin jeng qorallirini kötürgen alte yüz kishi bilen bille derwazida turatti. **18** Bu besh adem Mikahning öyige kirip oyma but, efod tonini, terafim butliri we quyma butni élip chiqqanda kahin ulardin: — Bu néme qilghininglar? — dep soridi. **19** Ular uninggha: — Ün chiqarmay, aghzingni qolung bilen étip, biz bilen méngip, bizge hem ata hem kahin bolup bergin. Séning peqet bir ademning öyidikilerge kahin bolghining yaxshimu, yaki Israilning bir jemeti bolghan pütün bir qebilige kahin bolghining yaxshimu? — dédi. **20** Shundaq déwidi, kahinning köngli xush bolup, efod, terafim butliri we oyma mebudni élip xelqning arisigha kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yerdin ketti; ular baliliri we charpaylarni we yük-taqlirining hemmisini aldida mangduruwetkenidi. **22** Mikahning öyidin xéli yiraqlighanda Mikahning öyining etrapidiiki xelqler yighilip, Danlarga qoghlap yétishti. **23** Ular Danlarni towlap chaqirdi, Danlar burulup Mikahqa: — Sanga néme boldi, bunchiwila köp xelqni yighip kélip néme qilmaqchisen?! — dédi. **24** U jawab béríp: — Siler men yasatqan mebudlarni kahinim bilen qoshup aldinglar, andin kettinqlar! Manga yene néme qalди?! Shundaq turuqluq siler téxi: «Sanga néme boldi?» — dewatisilerghu! — dédi. **25** Danlar uninggha: — Ününgni chiqarma, bolmisa achchiqi yaman kishiler séni tutuwélip, séni we ailengdikilerni janliridin juda qilmisun, yene, — dédi. **26** Bularni dep Danlar öz yoligha mangdi; Mikah ularning özidin küchlük ikenlikini körüp, yénip öz öyige ketti. **27** Ular Mikah yasatquzghan nersiler we uning kahinini élip, Laishqa hujum qildi; u yerdiki xelq tinch-aman we xatirjem turuwatqanidi; ular ularni qilichlap qirip, sheherni otta köydürüwetti. **28** Sheherni qutquzghudek héch adem chiqimidi; chünki bu sheher Zidondin yiraqta idi, xelqi héchkim bilen bardi-keldi qilishmaytti. Sheher Beyt-Rehobning yénidiki jilghida idi. Danlar sheherni qaytidin qurup, olturaqlashti. **29** Ular bu sheherge Israilning oghulliridin bolghan, öz atisi Danning ismini qoyup Dan dep atidi. Ilgiri u sheherning nami Laish idi. **30** Danlar shu yerde bu oyma butni özlirige tiklidi; Musaning oghli Gershomning ewladi Yonatan we uning oghulliri bolsa shu zéminning xelqi sürgün bolushqa élip kétilgen kün'giche Danlarning

qebilisige kahin bolup turghanidi. **31** Xudaning öyi Shilohda turghan barliq waqitlarda, Danlar özliri üchün tikligen, Mikah yasatquzghan oyma mebud [Danda] turghuzuldi.

19 Israilda téxi padishah tiklenmigen shu künlerde,

Efraim taghliq rayonining chet teripide olturushluq bir Lawiy kishi bar idi; u Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemlik bir qizni kénizeklikke aldi. **2** Lékin u kénizek érige wapasizliq qilip, uning yénidin chiqip, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge atisining öyige béríp, töt ayeche turdi. **3** U waqitta uning éri qopup kénizikige yaxshi geplerni qilip, könglini élip yandurup kélishke kénizikining yénigha keldi. U bir xizmetkarini we ikki éshekni élip bardı. Kénizek érini atisining öyige élip kirdi; atisi uni körüp xush bolup qarshi aldi. **4** Uning qéynatisi, yeni qizning atisi uni tutup qaldi, u u yerde üch kün'giche yep-ichip, uning bilen yétip qopti. **5** Tötinchi künü Lawiy kishi seher qopup mangghili teyyarliniwidi, kénizikining atisi kük'oghliga: — Bir toghram nan yep yürükingni quwwetlendürüp andin mangghin, — dédi. **6** Shuning bilen ular ikkisi olturup bille yep-ichip tamaqlandi. Qizning atisi u kishige: — Sendin ötüney, bu kéchimu qon'ghin, könglüng échilsun, dédi. **7** Bu kishi mangghili qopuwidi, lékin qéynatisi uni zorlap, yene élip qaldi, u yene bir kün qondi. **8** Beshinchı künü u seher qopup mangghili teyyarlandi, lékin qizning atisi uningha: — [Awwal] yürükingni quwwetlendürjin, dédi. Shuning bilen ular ikkisi kün égilgütche olturup, bille tamaqlandi. **9** Andin bu kishi kéniziki we xizmetkarini élip mangghili teyyarliniwidi, qéynatisi, yeni qizning dadasi uningha: — Mana, kech kirey dewatidu, sendin ötüney, bu yerde yene bir kéchini ötküzüngler; mana, kün meghriqqe égilip, bu yerde qon'ghin, könglüng échilsun; andin ete seherde yolgha chiqip, öyunglerge ketinglar, — dédi. **10** Lékin u kishi emdi yene bir keche qonushqa unimay, qopup yolgha chiqip Yebusning, yeni Yérusalémning uduligha keldi. Uning bilen bille ikki toquqluq éshek we kéniziki bar idi. **11** Ular Yebusqa yéqin kelgende kün olturay dep qalghachqa, xizmetkari ghojisigha: — Yebusylarning bu shehirige kirip, shu yerde qonayli, dédi. **12** Lékin ghojisi uningha jawab béríp: — Biz Israillar turmaydighan, yat eller turidighan sheherge kirmeyli, belki Gibéahqa ötüp kéteyli, dédi. **13** Andin u yene xizmetkarigha: — Kelgin, biz yéqindiki jaylardin birige barayli, Gibéahda yaki Ramahda qonayli, dédi. **14** Shuning

ilden ular méngip, Binyamin yurtidiki Gibéahning yénigha yétip barghanda kün olturghanidi. **15** Ular Gibéahqa kirip, u yerde qonmaqchi boldi; sheherning chong meydanigha kirip olturushti; lékin héchkim ularni qondurushqa öyige teklip qilmidi. **16** Halbuki, u kéchisi qéri bir adem ishini tügitip, étitliqtin yénip kéliwatqanidi. U eslide Efraim taghliq rayoniliq adem idi, u Gibéahda musapir bolup, olturaqlisip qalghanidi; lékin u yerdiki xelqler Binyaminlardin idi. **17** U beshini kötüüp qarap, bu yoluchining sheherning meydanida olturghinini körüp uningdin: — Qeyerdin kelding? Qeyerge barisen? — dep soridi. **18** U jawab béríp: — Biz Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemdin Efraim taghliqining chet yaqilirigha kétip barimiz; men esli shu jaydin bolup, Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemge barghanidim; ishlirim Perwerdigarning öyige munasiwetlik idi; lékin bu yerde héch kim méni öyige teklip qilmidi. **19** Bizning ésheklirimizge bérídighan saman we boghuzimiz bar, özüm, dédekliri, shundaqla keminiiring bilen bolghan yigitkimu nan we sharablar bar, bizge héch néme kem emes, — dédi. **20** Buni anglap qéri kishi: — Tinch-aman bolghaysem; silering mohtajliringlarning hemmisi méning üstümge bolsun, emma kochida yatmanglar! — dep, **21** uni öz öyige élip béríp, ésheklirige yem berdi. Méhmanlar putlirini yuyup, yep-ichip ghizalandi. **22** Ular könglide xush bolup turghinida, mana, sheherning ademliridin birnechcheylen, yeni birqanche lükchek kélép öyni qorshiwélip, ishikni urup-qéqip, öyning igisi bolghan qéri kishige: — Séning öyüngge kelgen shu kishini bizge chiqirip bergin, uning bilen yéqinchiliq qilimiz, — dédi. **23** Buni anglap öy igisi ularning qéshigha chiqip ulargha: — Bolmaydu, ey buraderlirim, silerdin ötünp qalay, mundaq rezillikni qilmanglar; bu kishi méning öyümge méhman bolup kelgeniken, siler bundaq iplasliq qilmanglar. **24** Mana, méning pak bir qizim bar, yene u kishining kéniziki bar. Men ularni qéshinglarga chiqirip béréy, siler ularni ayagh asti qilsanglar meyli, neziringlarga néme xush yaqsa ularni shundaq qilinglar, lékin bu kishige mushundaq iplasliq ishni qilmanglar, — dédi. **25** Lékin u ademler uningha qulaq salmidi; yoluchi kénizikini ularning alidiga sörep chiqirip berdi. Ular uning bilen bille bolup kechtin etigen'giche ayagh asti qildi; ular tang yorughanda andin uni qoyup berdi. **26** Chokan tang seherde qaytip kélép, uning ghojisi qon'ghan öyning derwazisining bosughisigha kelgende yiqlip qélip,

tang atquche shu yerde yétip qaldi. **27** Etigende uning ghojisi qopup öyning ishikini échip, yolha chiqmaqchi bolup téshigha chiqiwidi, mana, uning kéniziki bolghan chokan öyning derwazisi aldida qolliri bosughining üstige qoyuqluq halda yatatti. **28** U uningha: — Qopqin, biz mangayli, dédi. Lékin chokan héchbir jawab bermidi. Shuning bilen u chokanni éshekke artip, qozghilip öz öyige yürüp ketti. **29** Öz öyige kelgende, pichaqni élip kénizikining jesitini söngekliri boyiche on ikki parche qilip, pütkül Israil yurtining chet-yaqilirighiche ewetti. **30** Shundaq boldiki, buni körgenlerning hemmisi: «Israil Misirdin chiqqan kündin tartip bugün’giche bundaq ish bolup baqmighanidi yaki körülüp baqmighanidi. Emdi bu ishni obdan oyliship, qandaq qilish kéreklikini meslihetisheyli» — déyishti.

20 Shuning bilen Israillarning hemmisi chiqip, jamaet Dandin tartip Beer-Shébaghiche yighilip Giléad zéminining xelqi bilen qoshulup Mizpahda, Perwerdigarning aldigha kélip bir ademdek boldi. **2** Pütkül qowmning chongliri, yeni Israilning hemme qebilisining bashliqliri Xudanining xelqining jamaiti arisida hazır boldi. Jamaet jemiy bolup töt yüz ming qilich tutqan piyade esker idi **3** (Binyaminlar Israilning Mizpahda jem bolghinidin emdi xewer tapqanidi). Israillar sürüshte qilip: «Bu rezil ish qandaq yüz berdi?» — dep soridi. **4** Öltürülgen chokanning éri Lawiy kishi jawab béríp mundaq dédi: — «Men bolsam öz kénizikimni élip, Binyaminning Gibéah shehirige qon’ghili barghanidim; **5** Gibéahning ademliri kéchide manga hujum qilmaqchi bolup, méni dep öyni qorshiwaldi. Ular méni öltürüşhni qestlidi, kénizikimni bolsa ular ayagh asti qilip öltürüwetti. **6** Shuning bilen men kénizikimning jesitini parche-parche qilip, kishilerge kötürküzüp Israilning mirasi bolghan zéminning herbir yurtigha ewettim. Chünki ular Israil ichide pasiqliq we iplasliq qildi. **7** Mana, ey barlıq Israillar, siler hemminglar oylinip, meslihet körsitinglar». **8** Shuning bilen hemme xelq bir ademdek qopup: — Arimizdin ne héchkim öz chédirige barmisun ne héchkim öz öyige qaytmisun, **9** belki biz Gibéahqa shundaq qilaylik: — Biz chek tashlap uningha hujum qilayli; **10** biz Israilning hemme qebilisidikilerdin yüzning ichidin onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap chiqip, ularni xelq üçhün ozuq-talqan yetküzüşke teyinleyli. Shundaq qilip xelq Binyamin yurtidiki

Gibéah shehirige béríp, ularning Israil ichide qilghan barlıq iplaslıqini ularning öz beshigha yandursun, — déyishti. **11** Shuning bilen Israilning hemme ademliri bir ademdek bolup, u sheherge hujum qilishqa toplandi. **12** Andin Israil qebililiri Binyaminning barlıq jemetlirige elchi ewetip: — Aranglarda yüz bergen bu rezillik zadi néme ish? **13** Emdi Gibéahdiki bu lükcheklerni bizge tutup bérínglar. Shuning bilen biz ularni ölümge mehkum qilip, Israildin rezillikni yoq qilayli, — dédi. Lékin Binyaminlar öz qérindashliri bolghan Israillarning sözini tingshimidi, **14** belki Binyaminlar Israillha qarshi jeng qilish üçhün sheher-sheherlerdin kélip Gibéahda yighthildi. **15** U waqitta Binyaminlardin sheher-sheherlerdin tizimlan’ghanlar yigirme alte ming qilich tutqan erkek idi. Uningdin bashqa Gibéahdin xillan’ghan yette yüz esker bar idi. **16** Bu pütkül qoshun arisida xillan’ghan yette yüz solxay esker bolup, salghughha tashni sélip nishan’gha atsa, qilchimu qéyip ketmeytti. **17** Binyamin qebilisidin bashqa, Israilning ademliri sanaqtin ötküzüliwidi, qilich tutqanlar töt yüz ming erkek chiqti; bularning hemmisi jengchiler idi. **18** Israil qopup Beyt-Elge chiqip Xudadin: — Bizning arimizdin kim awwal chiqip Binyaminlar bilen soqushsun, dep soriwidi, Perwerdigar jawab béríp: — Yehuda [awwal] chiqsun, dédi. **19** Shuning bilen Israillar etisi seher qopup Gibéahning udulida chédırgah tiki. **20** Andin Israilning ademliri Binyamin bilen urushushqa chiqip, Gibéahning yénida raslinip ularga qarshi sep tüzdi. **21** Shu künü Binyaminlar Gibéahdin chiqip, Israildin yigirme ikki ming kishini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti. **22** Lékin Israilning ademliri jasaretke kélip, awwalqi künü sep tüzgen jayda ikkinchi künü yene sep tüzdi. **23** [sep tüzüshin awwalqi axshimi] Israil Perwerdigarning aldigha béríp, kech kirgüche peryad qilip yighlap, Perwerdigardin yol sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyamin nesilliri bilen yene urushushqa chiqsaq bolamdu, bolmamdu? — dep soriwidi, Perwerdigar jawab béríp: — Ulargha hujum qilinglar, dédi. **24** Shuning bilen Israillar ikkinchi künü Binyaminlarga yéqin kélip hujum qildi. **25** Binyaminmu ikkinchi künü Gibéahdin chiqip Israillar bilen soqushup, ularning on sekkiz ming adimini öltürüp, yerge yeksan qiliwetti; bularning hemmisi qilich tutqanlardin idi. **26** Andin Israillarning hemmisi, yeni püttün qoshun qopup Beyt-Elge chiqip yighlap, shu künü Perwerdigarning aldida kechkiche roza

tutup, Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqi ötküzdı. **27** Shu künlerde Xudanıng ehde sanduqi shu yerde bolup, Harunning ewladi, Eliazarning oghli Finihas uning aldida xizmet qilatti; shuning bilen Israillar Perwerdigardin yol sorap: — Biz öz qérindishimiz bolghan Binyaminning nesilliri bilen yene urushushqa chiqamduq yaki toxtap qalamaduq? — dep soridi; Perwerdigar jawaben: — Chiqinglar, chünki ete Men ularni séning qolungha tapshurimen, dédi. **29** Buni anglap Israil xelqi Gibéahning etrapigha eskerlerni pistirma qoysi; **30** üchinchi künı Israillar ilgiriki ikki qétimqidek Binyaminlarha hujum qilishqa Gibéahning uduligha kélip sep tüzdi. **31** Binyamin [Israil] xelqige qarshi jengge chiqiwidi, xelq ularni sheherdin azdurup chiqti. Ular Beyt-Elge chiqidighan yol we Gibéahqa baridighan yolning üstide hem dalada xelqni ilgiriki ikki qétimqidek urup qirghili turdi. Israilning ademliridin ottuzche kishini öltürdi. **32** Binyaminlar: — Ular yenila awwalqidek meghlup boldi, — déyishti. Emma Israil: — Bizler qéchip ularni sheherdin egeshtürüp chiqip, yollargha élip chiqayli, dep meslihetlishiwalghanidi. **33** Shuning bilen Israilning hemme ademliri öz jayidin qopup Baal-Tamargha bérüp sep tüzdi, pistirmida turghan Israillarmu öz jayidin, yeni Gébadiki chimendin chiqip keldi. **34** Israilning arisidin serxil on ming kishi Gibéahning udulidin uningha hujum qildi, jeng qattiq boldi. Lékin Binyaminlar özlirining üstige bala yéqinlashqinini bilmey qaldi. **35** Perwerdigar Binyaminlarnı Israilning aldida meghlup qilghachqa, ular u künı Binyaminlardın yigirme besh ming bir yüz qilich tutqan ademni öltürdi. **36** Emdi Binyaminlar özlirining meghlup bolghinini kördi. Israilning ademliri eslide Gibéahqa qoysan pistirmidiki kishilirige ishench qilip, Binyaminlarnı aldap, aldida chékin'genidi. **37** U waqitta pistirmidikiler tézdin atlinip Gibéahqa hujum qilip bésip kirip, sheherdikilerning hemmisini qilichlap qirdi. **38** Israillar eslide pistirmidikiler bilen aldin'ala nishan üchün belge békikenidi, yeni sheherge ot quyup, qélin tütün tüwrukining asman'għa kötürlüshini belge qilishqa kélishiwalghanidi. **39** Shunga Israilning ademliri urushtin waqtinche chékin'gende, Binyaminlar Israilning ademlirini urup soqup, ottuzche kishini öltürüp: — Mana, Israil awwalqı jengdikidek aldimizda sheksiz tarmar bolidu, — déyishti. **40** Lékin sheherning ichidin

tütün tüwruk örlep chiqqanda, Binyaminlar keynige burulup qariwidi, mana, pütkül sheher is-tütek bolup asmanlарgha kötürlülp kététiwatatti. **41** Shu haman Israilning ademliri burulup yénip keldi, Binyaminning ademliri bolsa: Bizge bala yéqinlashti dep, wehimige chüshti. **42** Ular Israillarning aldidin burulup chöllükke mangidighan yol bilen qéchip ketti; lékin jeng ularning keynidin iz bésip mangdi; etrapidiki herqaysi sheherlerdin ademler chiqip ularni arigha élip halak qildi. **43** Shu teriqide ular Binyaminlarnı qorshiwaldi, ularni kün chiqish teripidiki Gébaning udulighiche toxtimay qogħlap bérüp, cheylep öltürdi. **44** Buning bilen Binyaminlardin on sekkiz ming kishi öldi, ularning hemmisi batur palwanlar idi. **45** Bashqiliri burulup chöl terepke qéchip, Rimmon qoram téshigha bardi; emma Israillar yollarda xuddi bashaq tergendek ulardin besh ming ademni öltürdi; andin ularning keynidin Gidomghiche qogħlap bérüp, yene ikki ming ademni öltürdi. **46** U künı Binyaminlardin öltürülgenler yigirme besh ming adem idi. Bularning hemmisi palwanlar bolup, qilich tutqanlar idi. **47** Halbuki, ulardin peget alte yüz adem qalghanidi, ular burulup chöl terepke qéchip, Rimmondiki tik yarga barda. Ular Rimmondiki tik yarda töt ay turdi. **48** Israillar yene Binyaminlarning zéminigha yénip kélip, hemme sheherlerdi ademlerni, charpaylarni hem uchrigħanlarning hemmisini qilich bilen qiriwetti, shundaqla ot quyup, udul kelgen sheherlirining hemmisini köydürüwetti.

21 Eslide Israilning ademliri Mizpahda qesem qiliship: — Bizning ichimizdin héchkim öz qızını Binyaminlarha xotunluqqa bermisun, — déyishkenidi. **2** Shuning üchün xelq Beyt-Elge kélip, u yerde kech kirgħe Xudanıng aldida peryad kötürüp qattiq yighthiship: — **3** Ey Israilning Xudasi Perwerdigar, Israilda némishqa shundaq ish yüz bérudu, némishqa Israilning qebililiridin biri yoqap ketsun? — déyishti. **4** Etisi xelq seher qopup, u yerde qurban'għa yasap, köydürme qurbanliq we inaqliq qurbanliqliri sundi. **5** Israillar özara: — Israilning herqaysi qebililiridin jamaetke qoshulup Perwerdigarning aldida hazır bolushqa kelmigen kimler bar? — dep sorashti, chünki ular kimki Mizpahqa Perwerdigarning aldida hazır bolmisa, u sheksiz ölmäge mehkum qilinsun, dep qattiq qesem qilishqanidi. **6** Israil öz qérindishi bolghan Binyamin toghruluq pushayman qilip: — Mana, emdi Israil

arisidin bir qebile üzüwétildi. **7** Biz Perwerdigarning namida bizning ichimizdin héchqaysimiz öz qizimizni Binyaminlarga xotunluqqa bermeymiz, — dep qesem qilghaniduq; emdi qandaq qilsaq ulardin qalghanlirini xotunluq qilalaymiz — déyishti. **8** Ular yene özara: — Israel qebililiridin qaysisi Mizpahqa, Perwerdigarning aldigha chiqmidi? — dep sorashti. Mana, Yabesh-Giléadliqlardin héchqaysisi chédirgahqa, jamaetke qoshulushqa kelmigenidi. **9** Chünki xelqni sanap körgende Yabesh-Giléadning ademliridin u yerde héchkim yoq idi. **10** Shuning bilen jamaet on ikki ming palwanni u yerge ewetip, ulargha tapilap: — Yabesh-Giléadta turuwatqanlarni, jümlidin ayallar we balilarni urup-qirip qilichlap öltürüwétinglar; **11** shundaq qilinglarki, barliq erkekterni we erler bilen bille bolghan barliq ayallarni öltürüwétinglar, dédi.

12 Ular shundaq qilip Yabesh-Giléadtiki xelqining ichide téxi erler bilen bille bolup baqmighan töt yüz qizni tékip, ularni tutup Qanaan zéminidiki Shilohqa, chédirgahha élip keldi. **13** Andin pütkül jamaet Rimmondiki tik yardiki Binyaminlarga adem ewetip, ulargha tinchliq salimini jakarldi. **14** Shuning bilen Binyaminlar qaytip keldi; Israillar Yabesh-Giléadtiki hayat qalghan qizlarni ulargha xotunluqqa berdi, lékin bular ulargha yétishmidi. **15** We xelq Binyamin toghruluq pushayman qildi; chünki Perwerdigar Israilning qebililirining arisida kemtük peyda qilip qoyghanidi. **16** Bu waqitta jamaetning aqsaqalliri: — Binyaminning qiz-ayalliri yoqutiwétildi, emdi biz qandaq qilsaq qalghanlirini xotunluq qilalaymiz, — dédi. **17** Andin yene: — Binyamindin qéchip qutulghan qaldisigha miras saqlinishi kérekki, Israilning bir qebilisimu öchüp ketmesliki kérek. **18** Peqet bizla qizlirimizni ulargha xotunluqqa bersek bolmaydu, chünki Israillar: «Öz qizini Binyaminlarga xotunluqqa bergen kishi lenetke qalsun!» dep qesem qilishqan, — déyishti. **19** Ular yene: — Mana, Beyt-Elning shimal teripidiki, Beyt-Eldin Shekemge chiqidighan yolning sherk teripidiki, Libonahning jenub teripidiki Shilohda her yili Perwerdigarning bir hétyi bolup turidu, — dédi. **20** Andin Israillar Binyaminlarga buyrup: — Siler béríp, [shu yerdiki] üzümzarliqlargha yoshuruniwélinglar. **21** Közitip turunqlar, qachaniki Shilohdiki qizlarning ussul oynighili chiqqinini körsenglar, üzümzarliqlardin chiqip herbiringlar Shilohning qizliridin birini özünglargha xotunluqqa élip qéchinglar, andin Binyaminning zéminigha

kétinglar. **22** Shundaq boliduki, eger ularning atiliri ya aka-ukiliri kélip bizge peryad kötürsé, biz ulargha: «Bizge yüz-xatire qilip, ulargha yol qoyunlar, chünki biz jengde ularning hemmisige xotunluqqa toluq birdin qiz alalmiduq; uning üstige siler bu qétim qizliringlarni öz ixtiyarlıqinglar bilen ulargha bermidinglar; ixtiyaren bergen bolsanglar, gunahqa tartilattinglar», deymiz, — dédi. **23** Binyaminlar shundaq qilip sani boyiche ussul oynaydighan qizlardin özlirige xotunluqqa élip qéchip, öz miras zéminigha qaytip béríp, sheherlerni yene yasap u yerde turdi. **24** U waqitta Israel u yerdin ayrılıp, herbiri öz qebililiri we jemetige yénip bardı, andin herbiri öz miras zéminigha ketti. **25** Shu künlerde Israilda héch padishah bolmidi; herkim öz neziride yaxshi körün'genni qilatti.

Rut

1 [Batur] Hakimlar höküm sürgen mezgilde shundaq boldiki, zéminda acharchılıq yüz berdi. Shu waqitta bir adem ayali we ikki oghlini élip Yehuda zéminidiki Beyt-Lehemdin chiqip, Moabning sehralirida bir mezgil turup kélishke bardi. **2** U kishining ismi Elimelek, ayalining ismi Naomi, ikki oghlining ismi Mahlon bilen Kilyon idi. Ular Beyt-Lehemde olturuqluq, Efrat jemetidin idi. Ular Moabning sehrasigha kélip shu yerde olturaqlashti. **3** Kéyin Naomining éri Elimelek öldi; ayali ikki oghli bilen qaldi. **4** Ular Moab qizliridin özlirige xotun aldi. Birining éti Orpah, yene birining éti Rut idi. Ular shu yerde on yildek turdi. **5** Mahlon bilen Kilyon her ikkisi öldi; shuning bilen apisi éri hem oghulliridin ayrılıp yalghuz qaldi. **6** Shuning bilen ayal ikki kélini bilen qopup Moabning sehrasidin qaytip ketmekchi boldi; chünki u Perwerdigarning Öz xelqini yoqlap, ashlıq bergenlikи toghrisidiki xewerni Moabning sehrasida turup anglighanidi. **7** Shuning bilen u ikki kélini bilen bille turghan yérardin chiqip, Yehuda zéminigha qaytishqa yolgha chiqtı. **8** Naomi ikki kélinige: — her ikkinglar qaytip öz ananglarning öyige béringlar. Silerning merhumlarga we manga méhribanlıq körsetkininglardek Perwerdigarmu silerge méhribanlıq körsetkey! **9** Perwerdigar siler ikkinglarnı öz éringlarning öyide aram tapquzghay! — dep, ularni söyüp qoysi. Ular hörkirep yighliship **10** uningha: — Yaq, biz choqum séning bilen teng öz xelqingning yénigha qaytimiz, — déyishti. **11** Lékin Naomi: — Yénip kétinglar, ey qizlirim! Némishqa méning bilen barmaqchisiler? Qorsiqimda silerge er bolghudek oghullar barmu? **12** Yénip kétinglar, ey qizlirim! Chünki men qérip ketkechke, erge téigkeitke yarimaymen. Derheqiqeten bügün kéche bir erlik bolushqa, shundaqla oghulluq bolushqa ümid bar dégendimu, **13** ular yigit bolghuche sewr qilip turattinglarmu? Ularni dep bashqa erge tegmey saqlap turattinglarmu? Yaq, bolmaydu, qizlirim! Chünki Perwerdigarning qoli manga qarshi bolup méni azablaydighini üchün, men tartidighan derd-elem silerningkidin téximu éghir bolidu, — dédi. **14** Ular yene hörkirep yighlashti. Orpah qéyanisini söyüp xoshlashti, lékin Rut uni ching quchaqlap turuwaldi. **15** Naomi uningha: — Mana, kélín singling öz xelqi bilen ilahlirining yénigha yénip ketti! Senmu kélín

singlingning keynidin yénip ketkin! — dédi. **16** Lékin Rut jawaben: — Méning séning yéningdin kétishimni we sanga egishish niyitmidin yénishni ötünme; chünki sen nege barsang menmu shu yerde barimen; sen nede qonsang menmu shu yerde qonimen; séning xelqing méningmu xelqimdur we séning Xudaying méningmu Xudayimdur. **17** Sen nede ölseng menmu shu yerde ölimen we shu yerde yatimen; ölümdin bashqisi méni sendin ayriwetse Perwerdigar méni ursun hem uningdin ashurup jazalısun! — dédi. **18** Naomi uning özige egiship bérishqa qet'iy niyet qilghinini körüp, uningha yene éghiz achmidi. **19** Ikkisi méngip Beyt-Lehemge yétip keldi. Shundaq boldiki, ular Beyt-Lehemge yétip kelginide pütkül sheherdikiler ularni körüp zilzilige keldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — déyishti. **20** U ulargha jawaben: — Méni Naomi démey, belki «Mara» denglar; chünki Hemmige Qadir manga zerdab yutquzdi. **21** Toqquzum tel halette bu yerdin chiqtim; lékin Perwerdigar méni quruq qaytquzdi. Perwerdigar méni eyiblep guwahlıq berdi, Hemmige Qadir méni xarlıghaniken, némishqa méni Naomi deysiler? — dédi. **22** Shundaq qilip Naomi bilen kélini Moab qizi Rut Moabning sehrasidin qaytip keldi; ular ikkisi Beyt-Lehemge yétip kélishi bilen teng arpa ormisi bashlan'ghanidi.

2 Naomining érige tughqan kélidighan Boaz isimlik bir adem bar idi. U Elimelekning jemetidin bolup, intayin bay adem idi. **2** Moab qizi Rut Naomigha: — Men étizliqqa baray, birerkimning neziride iltipat tékip, uning keynidin méngip arpa bashaqlarını tersem? — dédi. U uningha: — Barghin, ey qizim, dédi. **3** Shuning bilen u chiqip étizliqlargha kélip, u yerde ormichilarining keynidin bashaq terdi. Bextige yarisha, del u kelgen étizliq Elimelekning jemeti bolghan Boazning étizliqliri idi. **4** Mana, u waqitta Boaz Beyt-Lehemdin chiqip kélip, ormichilar bilen salamliship: — Perwerdigar siler bilen bille bolghay! — dédi. Ular uningha jawaben: — Perwerdigar sanga bext-beriket ata qilghay! — dédi. **5** Boaz ormichilarining üstige nazaretke qoyulghan xizmetkaridin: — Bu yash chokan kimning qizi bolidu? — dep soridi. **6** Ormichilarining üstige qoyulghan xizmetkar jawab bérüp: — Bu Naomi bilen bille Moabning sehrasidin qaytip kelgen Moabiy chokan bolidu. **7** U: «Ormichilarining keynidin öncihilerning arisidiki chéchilip ketken bashaqlarnı tériwalaymu?» dep telep qildi. Andin u kélip etigendin hazirghiche ishlewatidu; u peqet

kepide bir'az dem aldi, — dédi. **8** Boaz Rutqa: — Ey qizim, anglawatamsen?! Sen bashaq tergili bashqa bir kimning étizliqigha barmighin, bu yerdinmu ketme, méning dédeklirim bilen birge mushu yerde turghin. **9** Diqqet qilghin, qaysi étizda orma orghan bolsa, [dédeklerge] egiship barghin. Men yigitlerge: Uningha chéqilmanglar, dep tapilap qoydum! Eger ussap qalsang bérip, idishlardin yigitlirim [quduqtin] tartqan sudin ichkin, — dédi. **10** Rut özini yerge étip tizlinip, beshini yerge tegküzüp tezim qilip, uningha: — Men bir bigane tursam, némishqa manga shunche ghemxorluq qilghudek neziringde shunchilik iltipat tapqanmen? — dédi. **11** Boaz uningha jawaben: — Éring ölüp ketkendin kéyin qéyananggha qilghanliringning hemmisi, shundaqla séning atanangni we öz wetiningdin qandaq ayrılip, sen burun tonumaydighan bir xelqning arisigha kelgining manga pütünley ayan boldi; **12** Perwerdigar qilghiningha muwapiq sanga yandurghay, sen qanatlirining tégide panah izdigen Israilning Xudasi Perwerdigar teripidin sanga uning toluq in'ami bérilgey, dédi. **13** Rut jawaben: — Ey xojam, neziringde iltipat tapqaymen; men séning dédiking bolushqimu yarimisamu, sen manga teselli bérip, dédikingge méhribane sözlerni qilding, — dédi. **14** Tamaq waqtida Boaz uningha: — Qéni, buyaqq kelgin, nandin ye, nanni sirkige tögürgin! — dédi. Rut ormichilarning yénigha kélip olturdi; Boaz qomachtin élip uningha tutti. U uningdin toyghuche yédi we yene azraq ashurup qoydi. **15** U bashaq tergili qopqanda, Boaz yigitlirige buyrup: — Uni hetta önchilerning arisida bashaq tergili qoyunglar, uni héch xijalette qaldurmanglar. **16** Hetta hem uning üchün azraq bashaqlarni önchilerdin etey ayrip, uningha tergili chüshürüp qoyunglar, uni héch eyiblimenglar, dédi. **17** Shundaq qilip u kechkiche étizliqta bashaq terdi, tériwalghanlirini soqqanda, texminen bir efah arpa chiqtı. **18** Andin u arpisini élip, sheherge kirdi, qéyanisi uning tergen [arpisini] kördi; u yene u yep toyun'ghandin kéyin saqlap qoyghinini chiqirip uningha berdi. **19** Qéyanisi uningha: — Sen bugün nede bashaq terding, nede ishlid? Sanga ghemxorluq qilghan shu kishige bext-beriket ata qilin'ghay! — dédi. U qéyanisigha kimningkide ish qilghinini étyp: — Men bugün ishligen étizning igisining ismi Boaz iken, dédi. **20** Naomi kélinige: — Tiriklergimu, ölgenlergimu méhribanlıq qilishtin bash tartmighan kishi Perwerdigardin bext-beriket körgey!

— dédi. Andin Naomi uningha yene: — U adem bizning yéqin tughqinimizdur, u bizni qutquzalaydighan hemjemetlerdin biridur, — dédi. **21** Moab qizi Rut yene: — U manga yene: «Méning yigitlirim pütün hosulumni yighip bolghuche ular bilen birge bolghin» dédi, — dédi. **22** Naomi kélini Rutqa: — Ey qizim, birsining sanga yamanlıq qilmaslıqi üchün bashqisining étizliqigha barmay, uning dédekliri bilen bille chiqip ishliseng yaxshidur, dédi. **23** Shuning bilen arpa we bughday hosuli yighilip bolghuche, Rut Boazning dédekliri bilen yürüp bashaq terdi. U qéyanisi bilen bille turuwerdi.

3 Shu künlerde, qéyanisi Naomi uningha: — Ey qizim, hal-ehwalingning yaxshi bolushi üchün, séning aram-bextingni izdimeyememnu? **2** Sen dédekliri bilen ishligen Boaz bizge tughqan kélidu emesmu? Mana, bugün axsham u xamanda arpa soruydu. **3** Emdi sen yuyunup-tarinip, özüngge etirlik may sürüp, [ésil] kiyimliringni kiyip, xaman'gha chüshkin; lékin u er kishi yep-ichip bolmighuche, özüngni uningha körsetmigin. **4** U yatqanda uning uLAYdighan yérini körüwal. Andin sen kirip, ayagh teripini échip, shu yerde yétiwalghin. Andin u sanga néme qilish kéreklikini éytidi, — dédi. **5** Rut uningha: — Sen néme déseng men shuni qilimen, — dédi. **6** U xaman'gha chüshüp, qéyanisi uningha tapilighandek qildi. **7** Boaz yep-ichip, könglini xush qilip cheshning ayighigha bérip yatti. Andin Rut shepe chiqarmay kélip, ayagh teripini échip, shu yerde yatti. **8** Yérim kéchide Boaz chöchüp, aldigha éngishkende, mana bir ayal ayighida yatattı! **9** Kim sen?! — dep soridi u. Rut jawaben: — Men xizmetkaring Rut bolimen. Sen méning hemjemet-nijatkarim bolghining üchün xizmetkaringning üstige tonungning étikini yéyip qoyghaysen, — dédi. **10** U jawaben: — Ey qizim, Perwerdigardin bext-beriket tapqaysen! Séning kéyin körsetken sadaqet-méhribanlıq ilgiri körsetkinidinginmu artuqtur; chünki [séni izdigen] yigitler, meyli kembeghel bolsun, bay bolsun, ularning keynidin ketmiding. **11** I qizim, emdi qorqmighin! Déginingning hemmisini orundap bérímen; chünki pütkül shehirimizdiki mötiwerler séni peziletilik ayal dep bilidu. **12** Durus, sanga hemjemet-nijatkar bolghinim rast; lékin séning mendin yéqinraq yene bir hemjemeting bar. **13** Emdi kéchiche bu yerde qalghin; ete seherde eger u hemjemetlik hoquqini ishlitip séni élishni xalisa, u alsun; lékin hemjemetlik

hoquqi boyiche séni almisa, Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, men sanga hemjemetlik qilip séni alay. Tang atquche bu yerde yétip turghin! — dédi. **14** U uning ayighida tang atquche yétip, kishiler bir-birini tonughudek bolushtin burun qopti. Chünki Boaz: — bir ayalning xaman'gha kelginini héchkim bilmisun, dep éytqanidi. **15** U yene [Rutqa]: — Sen kiygen yépinchini échip turghin, dédi. U uni échip turuwidi, Boaz arpidin alte kemchen kemlep bérif, uning öshnisige artip qoydi. Andin u sheherge kirdi. **16** Rut qéynanisining yénigha keldi. U: — Ey qizim, sen hazir kim?! — dep soridi. Shuning bilen u qéynanisigha u kishining qilghanlirining hemmisini dep berdi. **17** U: — U bu alte kemchen arpini manga berdi, chünki u: «qéynanangning yénigha quruq qol qaytip barmighin» dédi, — dédi. **18** Naomi: — Ey qizim, bu ishning axirining qandaq bolidighinini bilgüche mushu yerde texir qilghin; chünki u adem bugün mushu ishni pütküzmey aram almaydu, dédi.

4 Boaz sheher derwazisigha chiqip, shu yerde olturdi.

Mana, u waqitta Boaz éytqan héliqi hemjemetlik hoquqigha ige kishi kéliwatatti. Boaz uninggha: — Ey burader, kélip bu yerde olturghin, déwid, u kélip olturdi. **2** Andin Boaz sheherning aqsaqalliridin on ademni chaqirip, ularghimu: — Bu yerde olturunglar, dédi. Ular olturghanda **3** u hemjemetlik hoquqigha ige kishige: — Moabning sehrasidin yénip kelgen Naomi qérindishimiz Elimelekke tewe shu zéminni satmaqchi boluwaitidu. **4** Shunga men mushu ishni sanga xewerlendürmekchi idim, shundaqla mushu yerde olturghanlarning aldida we xelqimming aqsaqallirining aldida «Buni sétiwalghin» démekchimen. Sen eger hemjemetlik hoquqigha asasen alay déseng, alghin; hemjemetlik qilmay, almaymen déseng, manga éytqin, men buni biley; chünki sendin [awwal] bashqisining hemjemetlik hoquqi bolmaydu; andin sendin kéyin méning hoququm bar, dédi. U kishi: — Hemjemetlik qilip uni alimen, dédi. **5** Boaz uninggha: — Undaqta yerni Naomining qolidin alghan künide merhumning mirasigha uning nami bilen atalghan birer ewladi qaldurulushi üçhün merhumning ayali, Moab qizi Rutnimu élishing kérek, — dédi. **6** Hemjemet kishi: — Undaq bolsa hemjemetlik hoququmni ishlitip [étizni] alsam bolmighudek; alsam öz mirasimgha ziyan yetküzgüdekmən. Hemjemetlik hoquqini sen özüng ishlitip, yerni sétiwalghin; men ishlitmeymen, dédi. **7** Qedimki waqitlarda Israilda hemjemetlik hoquqigha

yaki almashturush-tégishish ishiga munasiwetlik mundaq bir resim-qaide bar idi: — ishni kesmek üçhün bir terep öz keshini sélip, ikkinchi terepke béretti. Israilda soda-sétiqni békitishte mana mushundaq bir usul bar idi. **8** Shunga hemjemet hoquqigha ige kishi Boazgha: — Sen uni alghin, dep, öz keshini séliwetti. **9** Boaz aqsaqallargha we köpchilikke: — Siler bugün méning Elimelek ke tewe bolghan hemmini, shundaqla Kilyon bilen Mahlon'gha tewe bolghan hemmini Naomining qolidin alghinimgha guwahtursiler. **10** Uning üstige merhumning nami qérindashliri arisidin we shehirining derwazisidin öchürülməsliki üçhün merhumning mirasigha uning nami bolghan [birer ewladi] qaldurulsun üçhün Mahlonning ayali, Moab qizi Rutni xotunluqqa aldim. Siler bugün buninggha guwahtursiler, dédi. **11** Derwazida turghan hemme xelq bilen aqsaqallar: — Biz guwahturmiz. Perwerdigar séning öyüngge kirgen ayalni Israilning jemetini berpa qilghan Rahile bilen Léyah ikkisidek qilgay; sen özüng Efratah jemeti ichide bayashat bolup, Beyt-Lehemde nam-izziting ziyade bolghay; **12** Perwerdigar sanga bu yash chokandin tapquzidighan nesling tüpeylidin séning jemeting Tamar Yehudagha tughup bergen Perezning jemetidek bolghay! — dédi. **13** Andin Boaz Rutni emrige élip, uningha yéqinliq qildi. Perwerdigar uningha shapaet qilip, u hamilidar bolup bir oghul tughdi. **14** Qiz-ayallar Naomigha: — Israilning arisida sanga hemjemet-nijatkar neslini üzüp qoymigan Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun! Shu neslingning nami Israilda izzet-abruyluq bolghay! **15** U sanga jéningni yéngilighuchi hem qérighiningda séni ezizlighuchi bolidu; chünki séni soyidighan, sanga yette oghuldin ewzel bolghan kélining uni tughdi, — dédi. **16** Naomi balini élip, baghrigha basti we uningha baqquchi ana boldi. **17** Uninggha qoshna bolghan ayallar «Naomigha bir bala tughuldi» dep, uningha isim qoydi. Ular uninggha «Obed» dep at qoydi. U Yessening atisi boldi, Yesse Dawutning atisi boldi. **18** Perezning nesebnamisi töwendikidektur: — Perezdin Hezron töreldi, **19** Hezron din Ram töreldi, Ramdin Amminadab töreldi, **20** Amminadabtin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **21** Salmondin Boaz töreldi, Boazdin Obed töreldi, **22** Obedtin Yesse töreldi we Yessedin Dawut töreldi.

Samuil 1

1 Efraim taghliqidiki Ramataim-Zofimda Elkanah isimlik bir kishi bar idi. U Efraimliq bolup, Yerohamning oghli, Yeroham Élixuning oghli, Élixu Toxuning oghli, Toxu Zufning oghli idi. **2** Uning ikki ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yene birsining ismi Peninnah idи. Peninnahning baliliri bar idi, lékin Hannahning balisi yoq idi. **3** Bu adem her yili öz shehiridin samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha sejde qilip qurbanliq sun'ghili Shilohgha baratti. U yerde Eliming Xofniy we Finihas dégen ikki oghli Perwerdigarning kahinliri bolup ishleytti. **4** Her qétim Elkanah qurbanliq qilghan künide u [qurbanliqtin] ayali Peninnah we uning herbir oghul-qizlirigha öz ülühshini béretti. **5** Emma Hannahgha bolsa u ikki hessilik ülühsh béretti; chünki u Hannahni tolimu söyetti. Lékin Perwerdigar uni tughmas qilghanidi. **6** Perwerdigarning uni tughmas qilghanliqidin uning kündesh reqibi [Peninnah Hannahni] azablash üchün uning bilen qattiq qérishatti. **7** We her yili, Hannah her qétim Perwerdigarning öyige chiqqanda, [Peninnah] uningha azar béretti. Peninnah shundaq qilghachqa, u yighlap héch néme yémeytti. **8** Axiri uning éri Elkanah uningha: — I Hannah, némishqa yighlaysen? Némishqa birnerse yémeysen? Némishqa könglüng azar yeydu? Men özüm sanga on oghuldin ewzel emesmu?! — dédi. **9** Ular Shilohda yep-ichkendin kényin (Eli dégen kahin shu chaghda Perwerdigarning ibadetxanisining ishiki yénidiki orunduqta olturnatti) Hannah dastixandin turdi; **10** u qattiq azab ichide Perwerdigargha dua qilip zar-zar yighaytti. **11** U qesem ichip: — I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, eger dédikingning derdige yétip, méní yad étip dédikingni untumay, belki dédikingge bir oghul bala ata qilsang, uni pütün ömrining künliride Sen Perwerdigargha béghishlaymen; uning bésigha ustira héchqachan sélinmaydu, dédi. **12** U Perwerdigarning aldida duasini dawam qiliwatqanda, Eli uning aghzığha qarap turdi; **13** chünki Hannah duani ichide qilghachqa lewliri midirlawatqini bilen awazi anglanmaytti. Shunga Eli uni mest bolup qaptu, dep oylidi. **14** Eli uningha: — Qachan'ghiche mest yürisen? Sharabingni özüngdin néri qil, dédi. **15** Lékin Hannah jawaben: — Undaq emes, i ghojam! Königli sunuq bir mezlummen. Men sharabmu, haraqmu ichmidim,

belki jénim derdini Perwerdigarning aldida töktüm; **16** dédeklirini yaman xotun dep bilmigeyla. Chünki méning zor derdim we azablirimdin bu kün'giche shundaq nida qiliwatimen, dédi. **17** Eli uningha jawab béríp: — Tinch-aman qaytqin; Israilning Xudasi Özidin tiligen iltijayingni ijabet qilghay, dédi. **18** Hannah: — Dédekliri köz aldilirida iltipat tapqay, dédi. U shularni dep chiqip, ghiza yédi we shuningdin kényin chirayida ilgirikidek ghemkinlik körünmidi. **19** Ular etisi tang seherde ornidin turup Perwerdigarning huzurida sejde qilip bolup, Ramahdiki öyige yénip keldi. Elkanah ayali Hannahgha yéqinchiliq qildi; Perwerdigar uni eslichenidi. **20** Hannah hamilidar bolup, waqtı-saiti toshup, bir oghul tughdi. U: «Men uni Perwerdigardin tilep aldim» dep, ismini Samuil qoydi. **21** Uning éri Elkanah öyidiki hemmisi bilen Perwerdigargha atidighan her yilliq qurbanliqni qilghili we qilghan qesimini ada qilish üchün Shilohgha chiqti. **22** Lékin Hannah bille barmay érige: — Bala emchechtin ayrlighandila andin men uning Perwerdigarning aldida hazır bolushi üchün uni élip barimen; shuning bilen u yerde menggü turidu, dédi. **23** Éri Elkanah uningha: — Özüngge néme yaxshi körünse, shuni qilghin. Uni emchechtin ayrlighuche turup turghin. Perwerdigar Öz söz-kalamigha emel qilghay, dédi. Ayali öyde qélib balisi emchechtin ayrlighuché émitti. **24** Balisi emchechtin ayrlighandin kényin u uni élip, shundaqla üch buqa, bir efah un we bir tulum sharabni élip Perwerdigarning Shilohdiki öyige apardi. Bala bolsa téxi kichik idi. **25** Ular bir buqini soyup balini elining qéshiga élip keldi. **26** Shuning bilen Hannah [uningha]: — I ghojam, özliride hayat rast bolghinidek, bu yerde silining qashlirida turup Perwerdigargha nida qilghan mezlum men bolimen, dédi. **27** Men mushu oghul bala üchün dua qildim we mana, Perwerdigar méníng tiligen iltijayimni ijabet qildi. **28** Emdi hazır men uni Perwerdigargha tapshurup berdim. Ömrining hemme künliride u Perwerdigargha béghishlan'ghan bolidu, dédi. Shuning bilen ular u yerde Perwerdigargha sejde qildi.

2 Hannah dua qilip mundaq dédi: — «Méning qelbim Perwerdigar bilen yayraydu, Méning münggüzüm Perwerdigar bilen égiz kötürüldi; Aghzim dushmanlirimming aldida tentenilikte échildi; Chünki Séning nijatingdin shadlinimen. **2** Perwerdigardek muqeddes bolghuchi yoqtur; Chünki Sendin bashqa héch kim yoq, Xudayimizdek héch uyultash yoqtur. **3**

I insanlar, kibirlik sözliringlarni köpeytiewermenglar, Yoghān geplerni aghzinglardin chiqarmanglar; Chünki Perwerdigar bilim-hidayetke ige Xudadur. Insanlarning emelliri Uning teripidin tarazida tartilidu. 4 Palwanlarning oq-yaliri sundurildi; Lékin putliship yiqilghanlarning béli bolsa qudret bilen baghlandi. 5 Qorsiqi toq bolghanlar nan tépish üchün özini yallanmiliqqa berdi; Lékin ach qalghanlar hazir ach qalmidi; Hetta tughmas ayal yettini tughidu; Lékin köp baliliq bolghan soliship kétidu. 6 Perwerdigar hem öltüridu, hem hayat bérifu; U ademni tehtisaragha chüshüridu, u yerdin yene turghuzidu; (Sheol h7585) 7 Perwerdigar ademni hem namrat qiliwétidu, hem bay qilidu; U kishini hem pes qilidu, hem égiz kötüridu. 8 U özi miskinni topidin qopuridu, Qighliqtin yoqsulni kötüridu; Ularni ésilzadiler arisida teng olturghuzidu; Ularni shan-shereplik textige miras qilduridu; Chünki yerning tüwrükliri Perwerdigarningkidur; U Özi dunyani ularning üstige salghanidi. 9 Öz muqeddes bendilirining putlirini U mezmut qilidu; Emma reziller bolsa, qarangghuda shük qilinidu; Chünki héchkim öz qudriti bilen nusret tapmaydu. 10 Perwerdigar bilen qarshilashqanlar parepare qiliwétilidu; U Özì asmanlardin ulargha qarshi güldürleydu. Perwerdigar yer yüzining chetlirigiche höküm chiqiridu; U Özì tikligen padishahqa qudret bérifu, U Özì mesihliginining münggüzini égiz kötüridu!. 11 Elkanah bolsa Ramahdiki öz öyige yénip bardi. Bala bolsa elining qéshida Perwerdigargha xizmet qilip qaldi. 12 Emma Elining oghulliru intayin yaman kishilerdin bolup, Perwerdigarni tonumaytti. 13 Kahinlarning xelqlerge mundaq aditi bolghan: — Birsi qurbanliq qilip, gösh qaynap pishiwatqanda kahinning xizmetkari kélip üch tilliq changgakni qolida tutup 14 dash, qazan, dangqan yaki korining ichige sanjip, changgakqa néme élin'ghan bolsa kahin shuni özige alatti. Ularning Shilohgħa [qurbanliq qilghili] kelgen hemme Israillargha shundaq aditi bolghan. 15 Shundaqla hetta yaghni köydürmeste kahinning xizmetkari kélip qurbanliq qiliwatqan ademge: — Kahin'gha kawap üchün gösh bergen, chünki u sendin qaynap pishqan gösh qobul qilmaydu, belki xam gösh lazim, deytti. 16 Eger qurbanliq qilghuchi uningħha: — Awwal yéghi köydürülüp bolsun, andin némini xalisang shuni alghin, dése, u: — Bolmaydu, manga derhal ber! Bolmisa mejburiy alimen, deytti; 17 Shundaq qilip

bu ikki yashning gunahi Perwerdigarning aldida tolimu éghir bolghanidi; chünki uning sewebidin xeq Perwerdigargħa atighan qurbanliqlar közge ilinmaywatatti. 18 Emma Samuil nareside bala bolup kanaptin toqulghan bir efodni kiyip Perwerdigarning aldida xizmet qilatti. 19 Buningdin bashqa uning anisi her yilda uningħha bir kichik ton tikip, her yilliq qurbanliqni qilghili éri bilen bargħanda alghach kέletti. 20 Eli Elkanah we ayaligha bext tilep dua qilip: — «Ayalingning Perwerdigargħa béghishlighinining ornigha sanga uningdin bashqa nesil bergey, dédi. Andin bu ikkisi öz öyige yandi. 21 Shuning bilen Perwerdigar Hannahni yoqlap beriketlep, u hamilidar bolup jemiy üch oghul we ikki qiz tughdi. Kichik Samuil bolsa Perwerdigarning aldida turup ösüwatatti. 22 Eli bek qérip ketkenidi. U oghullirining pütkül Israileħha hemme qilghanlirini anglidi hem jamaet chédirining ishikide xizmet qildidħan ayallar bilen yatqinim u anglidi. 23 U ularħa: — Siler néme üchün shundaq isħlarni qilisiler? Chünki bu xelqning hemmisidin silerning yamanliqinglarni anglawatimen, dédi. 24 Bolmaydu, i oghullirim! Men anglicheen bu xewer yaxshi emes, Perwerdigarning xelqini azdurupsiler. 25 Eger bir adem yene bir ademge gunah qilsa, bashqa birsi uning üchün Xudadin rehim sorisa bolidu; lékin eger birsi Perwerdigargħa gunah qilsa, kim uning gunahini tiliyeleydu? — dédi. Lékin ular atisining sözige qulaq salmidi; chünki Perwerdigar ularni öltürüşni niyet qilghanidi. 26 Emma Samuil dégen bala ösüwatatti, Perwerdigar hem ademlerning aldida iltipat tapqanidi. 27 Xudanining bir adimi Elining yénigha kélip mundaq dédi: — Perwerdigar shundaq deydu: «Misirda, Pirewnningkide turghanda Özümni atangning jemetige oħcuq ayan qilmidimmu? 28 Men uni kahinim bolush, Öz qurban'għahimda qurbanliq qilish, xushbu yéqish we Méning aldiimda efod toniini kéyip xizmet qilishqa Israileħha hemme qebililiridin tallimghanidimmu? Shuningdek Men Israileħha otta köydüridighan hemme qurbanliqlirini atangħha tapshurup teqdim qilghan emesmu? 29 Némishqa Men buyrughan, turalghu jayimdiki qurbanliqim bilen ashliq hediyelerni depsende qilisiler? Némishqa xelqim Israillar keltürgen hemme hediyelerning ésilidin özliringlarni semritip, öz oghulliringlarning hörmitini Méningkidin üstün qilisen?» 30 Uning üchün Israileħha Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men derheqiqet séning we atangning jemetidikiler

Méning aldimda xizmitimde menggü mangidu, dep éytqanidim; lékin emdi Men Perwerdigar shuni deymentki, bu ish hazir Mendin néri bolsun! Méni hörmet qilghanlarni Men hörmet qilimen, lékin Méni kemsitkenler pes qarilidu. **31** Mana shundaq künler kéléduki, séning bilikingni we atangning jemetining bilikini teng késiwétimen; shuning bilen jemetingde birmu qérighan adem tépilmaydu! **32** Sen turalghu jayimda derd-qayghu körisen; Israillar herqandaq huzur-bextni körgini bilen, séning jemetingde ebedgiche birmu qérighan adem tépilmaydu. **33** We Men qurban'gahimning xizmitidin üzüp tashlimigan adiming bar bolsa, u közliringning xirelishishi bilen jéningning azablinishigha seweb bolidu. Jemetingde tughulghanlarning hemmisi balaghettin ötmey ölidu. **34** Sanga bu ishlarni ispatlashqa, ikki oghlung Xofniy bilen Finihasning beshigha chüshidighan mundaq bir alamet besharet bolidu: — ularning ikkilisi bir kündé ölidu. **35** Emma Özümge Rohim we dilimdiki niyitim boyiche ish köridighan sadiq bir kahinni tikleymen; Men uningha mezmut bir jemet qurimen; u Méning mesih qilghinimning aldida menggü méngip xizmet qilidu. **36** Shundaq boliduki, séning jemetindikilerdin herbir tirik qalghanlar bir ser kümüsh we bir chishlem nan tileshke uning aldigha kélép uningha tezim qilip: «Qahinliq xizmetliridin manga bir orun bersile, yégili bir chishlem nan tapay dep éytidighan bolidu» deydu.

3 Samuil dégen bala bolsa elining aldida Perwerdigarning xizmitide bolatti. Emdi Perwerdigarning sózi u künlerde kem idi; wehiylik körünüşlermu köp emes idi. **2** We shundaq boldiki, bir künü Eli ornida yatqanidi (uning közliri torliship körmes bolup qalay dégenidi) **3** Xudaning chirighi téxi öchmigen bolup, Samuil Perwerdigarning ibadetxanisida, Xudaning ehde sanduqigha yéqinla yerde yatatti. **4** Perwerdigar Samuilni chaqirdi. U: — Mana men bu yerde, dédi. **5** U Elining qéshigha yürüüp béríp: — Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab béríp: — Men chaqirmidim; qaytip béríp yatqin, dédi. Shuning bilen u béríp yatti. **6** Perwerdigar yene: «Samuill!» dep chaqirdi. Samuil qopup elining qéshigha béríp: Mana men, méni chaqirdingghu, dédi. Lékin u jawab béríp: — Men chaqirmidim i oglum, yene béríp yatqin, dédi. **7** Samuil Perwerdigarni téxi tonumghanidi; Perwerdigarning sózi uningha téxi ayan qilinmaghanidi. **8** Lékin Perwerdigar yene

üchinchi qétim: «Samuill!» dep chaqirdi; u qopup elining qéshigha béríp: — Mana men; sen méni chaqirding, dédi. U waqitta Eli Perwerdigar balini chaqiriptu, dep bilip yetti. **9** Shuning bilen Eli Samuilgha: — Béríp yatqin. U eger séni chaqirsa, sen: — I Perwerdigar, sóz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep éytqin, déwidi, Samuil béríp ornida yatti. **10** We Perwerdigar kélép yéqin turup ilgirkidek: — «Samuil, Samuil!» dep chaqirdi. Samuil: — Sóz qilghin, chünki qulung anglaydu, dep jawab berdi. **11** Perwerdigar Samuilgha: — Mana Men anglichanlarning ikki quliqini zingildatqudekkirishni Israilning arisida qilmaqchimen. **12** Shu künide Men burun Elining jemetidikiler toghrisida éytqinimning hemmisi uning üstige chüshürimen; bashtin axirghiche ada qilimen! **13** Chünki özige ayan bolghan qebihlik tüpeylidin Men uningha, séning jemetindikilerde menggültük höküm chiqarmaqchimen, dep éytqanmen: chünki u oghullirining iplasliqini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üchün Elining jemetidikilerde qebihlik meyli qurbanlıq bilen bolsun, meyli hediye bilen bolsun kafaret qilinmay, ebedgiche kechürüm qilinmaydu, dédi. **15** Samuil etisi tang atquche yétip, andin Perwerdigarning öyining ishiklirini achtı. Emma Samuil wehiylik körünüşni Elige éytishtin qorqtı. **16** Lékin Eli Samuilni chaqirip: — I Samuil oglum, dédi. U: — Mana men, dep jawab berdi. **17** U: — U sanga néme sóz qildi? Sendin ötuey, uni mendin yoshurmighin. Eger Uning sanga éytqanlırinining birini manga éytmay qoysang, Xuda déginini séning beshingha chüshürsün we uningdin artuq chüshürsün! — dédi. **18** Shuning bilen Samuil uningha héchnémini qaldurmay hemmini dep berdi. Eli: — Mana, U Perwerdigardur; U némini layiq tapsa, shuni qilsun, dédi. **19** Samuil ösiüp chong boluwatatti we Perwerdigar uning bilen bille bolup, uning éytqan besharetlik sözliridin héchqaysisini yerde qaldurmaytti. **20** Shuning bilen pütkül Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche Samuilning Perwerdigarning peyghembiri qilip tiklen'genlikini bilip yetti. **21** Shu waqitta Perwerdigar Shilohda Özini yene ayan qildi. Chünki Perwerdigar Shilohda Öz sóz-kalami arqılıq Samuilgha Özini ayan qildi; we Samuil Uning sózini pütkül Israilgha yetküzdi.

4 U waqitta Israil Filistiyler bilen jeng qilghili chiqip Eben-Ezergé yéqin jayda bargah-chédirlarni

tiki. Filistiyler bolsa Afek dégen jayda bargah-chédirlarni tiki. 2 Filistiyler Israillar bilen soqushqili sep tizip turdi. Jeng kéngeygende Israil Filistiyler aldida tarmar boldi; Filistiyler ularning jeng sepliridin töt mingche ademni öltürdi. 3 Xalayiq bargahqa yénip kelgende, Israilning aqsaqalliri: — Némishqa Perwerdigar bügün bizni Filistiyler teripidin tarmar qildurdi? Biz Shilohdin Perwerdigarning ehde sanduqini qéshimizgha élip kéleyli; u arimizda bolsa, bizni düshminimizning qolidin qutquzidu, dédi. 4 Shu geptin keyin xalayiq Shilohgha adem mangdurup, shu yerdin kérublarning otturisida olturghan samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning ehde sanduqini élip kötürüp keldi. Shuningdek Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu Xudaning ehde sanduqi bilen bille keldi. 5 We shundaq boldiki, Perwerdigarning ehde sanduqi leshkergahqa élip kélín'gende pütkül Israil yerni tewretküdek küchlük bir chuqan kötürüsti. 6 Filistiyler küchlük tentene awazini anglap: — Ibraniylarning leshkergahidin anglan'ghan bu küchlük chuqan néme wejidin chiqqandu, dep éytishti. Arqidinla ular Perwerdigarning ehde sanduqining ularning leshkergahiga keltürülginini bilip yetti. 7 Shuning bilen Filistiyler qorqup: — Ilahlar ularning leshkergahiga keptu, halimizgha way! Mundaq ish bu waqitqiche héch bolghan emes, déyishti. 8 Halimizgha way! Bizni bu qudretlik ilahlarning qolidin kim qutquzidu? Mana bayawanda misirliglarni türlük bala-wabalar bilen urghan ilahlar del shulardur! 9 I Filistiyler, özliringlarni jesur körsitip erkektek turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizge qul bolghandek biz ulargha qul bolimiz; erkektek bolup jeng qilinglar! — dédi. 10 Shuning bilen Filistiyler Israillar bilen jeng qildi. Israil tarmar qilinip, herbiri terep-terepke öz chédirige beder qacthi. Jengde qattiq qirghinchiliq bolup, Israildin ottuz ming piyade esker öltürüldi. 11 Perwerdigarning ehde sanduqi olja bolup ketti we Elining ikki oghli Xofniy bilen Finihasmu öltürüldi. 12 Shu kuni bir Binyaminliq jeng meydanidin qéchip kiyim-kéchekliri yirtiq, üstibéshi topa-chang halda Shilohgha yügürüp keldi. 13 U yétip kelgende, mana Eli yolning chétide öz orunduqida olturup taqiti-taq bolup kütüwatatti; uning köngli Perwerdigarning ehde sanduqining ghémide perishan idi. U kishi xewerni yetküzgili sheherge krigende, pütkül sheher peryad-chuqan kötürdi. 14 Eli peryad sadasini anglap: — Bu

zadi néme warang-churung? dep soridi. U kishi aldirap kélip elige xewer berdi 15 (Eli toqsan sekkiz yashqa kirgen, közli qétip qalghan bolup, körmeytti). 16 U kishi Elige: — Men jengdin qaytip kelgen kishimen, bugün jeng meydanidin qéchip keldim, dédi. Eli: — I oghlum, néme ish yüz berdi? — dep soridi. 17 Xewerchi jawab béríp: — Israil Filistiylerning aldidiin beder qacthi. Xelq arisida qattiq qirghinchiliq boldi! Séning ikki oghlung, Xofniy bilen Finihasmu öldi hemde Xudaning ehde sanduqimu olja bolup ketti, dédi. 18 We shundaq boldiki, xewerchi Xudaning ehde sanduqini tilgha alghanda, Eli derwazining yénidiki orunduqtin keynige yiqlip chüshüp, boyni sunup öldi; chünki u qérip, bedimimü éghirliship ketkenidi. U qiriq yil Israilning hakimi bolghanidi. 19 Uning kélini, yeni Finihasnning ayali hamilidár bolup tughushqa az qalghanidi. U Xudaning ehde sanduqining olja bolup ketkenlik we qiyinatisi bilen ériningmu ölgénlik xewirini anglıghanda, bardinla qattiq tolghaq tutup, püklüp balini tughdi. 20 U öley dep qalghanda, chöriside turghan ayallar: — Qorqmighin, sen oghul bala tughdung, dédi. Lékin u buninggha jawabmu bermidi hem köngül bölmidi. 21 U: «Shan-sherep Israildin ketti» dep baligha «Ixabod» dep isim qoydi; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketken hem qeyinatisi bilen érimu ölgénidi. 22 U yene: — Shan-sherep Israildin ketti; chünki Xudaning ehde sanduqi olja bolup ketti! — dédi.

5 Filistiyler Xudaning ehde sanduqini olja élip, uni Eben-Ezerdin élip Ashdodqa bardı. 2 U yerde Filistiyler Xudaning ehde sanduqini élip Dagon butxanisigha ekirip, Dagon dégen butning yénigha qoydi. 3 Ashdoddikiler etisi seher qopup kelse, mana Dagon buti Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqlighiniche düüm yatatti. Shunga ular Dagon butni élip yene öz ornida turghuzup qoydi. 4 Lékin etisi seher qopup kelse, mana, Dagon Perwerdigarning ehde sanduqining aldida yiqlighiniche düüm yatatti; Dagonning bési hem qolliri bosughida chéqilghanidi; Dagonning peqet bélisiman téni qalghanidi. 5 Shunga bugün'ge qeder Ashdodta ya Dagonning kahinliri bolsun ya Dagonning butxanisigha kirküchiler bolsun, Dagonning bosughisigha dessimeydu. 6 Andin Perwerdigarning qoli Ashdoddikilerning üstige qattiq chüshüp, ularni weyran qilip, Ashdod bilen etrapidikilerni hürrek késili bilen urdi. 7 Ashdoddikiler bularni körüp: — Israilning Xudasining ehde sanduqi

bizlerde turmisun! Chünki uning qoli bizni we ilahimiz Dagonni qattiq bésiwaldi, déyishti. 8 Shuning bilen ular adem mangdurup Filistiylerning hemme ghojilirini chaqirtip jem qilip ulardin: — Israilning Xudasining ehde sanduqini qandaq bir terep qilimiz? dep soridi. Ular: — Israilning Xudasining ehde sanduqi Gatqa chet yol bilen ýötkelsun, dep jawab bérishi. Shuning bilen ular Israilning Xudasining ehde sanduqini u yerge chet yol bilen ýötkidi. 9 We shundaq boldiki, ular uni chet yol bilen ýötkigendin kényin Perwerdigarning qoli u sheherge chüshüp kishilerni qattiq sarasimige chüshürdi. U kichiklerdin tartip chonglorghiche sheherdikilerni urdi, ular hürrek késilige giriptar boldi. 10 Shuning bilen ular Xudaning ehde sanduqini Ekon'gha ewetti. Lékin Xudaning ehde sanduqi Ekon'gha yétip kelgende, Ekrondikiler peryad qilip: — Biz bilen xelqimizni öltürüsh üchün ular Israilning Xudasining ehde sanduqini bizge ýötkidi! — dédi. 11 Ular adem mangdurup Filistiylerning ghojilirini qichqartip jem qilip ulargha: — Biz bilen xelqimizni öltürmeslikü üchün Israilning Xudasining ehde sanduqini bu yerdin öz jayigha ketküzunglar, dédi; chünki qattiq wehime sheherni basqanidi; Xudaning qoli ularning üstige tolimu éghir chüshkenidi. 12 Ölmigen ademler bolsa hürrek késili bilen urulup, sheherning peryadi asman'gha kötürüldi.

6 Perwerdigarning ehde sanduqi Filistiylerning yurtida yette ay turdi. 2 Filistiyler kahinlar bilen palchilarni chaqirip ulargha: — Perwerdigarning ehde sanduqini qandaq qilimiz? Uni qandaq qilip öz jayigha eweteleymiz? Yol körsitinglar, dédi. 3 Ular: — Eger Israilning Xudasining ehde sanduqini qayturup ewetsenglar, quruq ewetmenglar, héch bolmighanda uning bilen bir «itaetsizlik qurbanliqi»ni birge ewetishinglar zörürdур, dédi. Shundaq qilghanda shipa tapisiler, shundaqla Uning qolining néme üchün silerdin ayrligmaghanliqini bilişiler, dédi. 4 Ular: — Biz némini itaetsizlik qurbanliqi qilip ewetimiz? — dep soridi. Ular: — Filistiylerning ghojilirining sani besh; shunga besh altun hürrek we besh altun chashqan yasap ewetinglar; chünki silerge we ghojanglarga oxshashla bala-qaza chüshti. 5 Hürrekliinglarning sheklini we zémininglarni weyran qilidighan chashqanlarning sheklini neqish qilip yasap, Israilning Xudasigha shan-sherep keltürünglar. Shuning bilen u belkim silerning, ilahlirimizning we

zémininglarning üstini basqan qolini yéniklitemkin: — 6 Misirliqlar bilen Pirewn öz köngüllirini qattiq qilghandek silermu néminhqä öz könglünglarni qattiq qilisiler? U misirliqlargha zor qattiq qolluq körsetkendin kényin, ular Israillarni qoyup bermidimu, ular shuning bilen qaytip kelmidimu? 7 Emdi yéngi bir harwa yasap, téxi boyunturuqqa köndürülmigen mozayliq ikki inekni harwigha qoshunglar; ulardin mozaylirini ayrip, öyde élip qélinglar; 8 andin Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp harwigha sélinglar; we uningha ewetidighan itaetsizlik qurbanliqi qilidighan altun buyumlarni bir qapqa sélip sanduqqa yandap qoyunlar we sanduqni shu péti mangdurunglar; 9 andin qarap turunglar. Eger harwa Israil chégrisidiki yol bilen Beyt-Shemeshke mangsa, bizge kelgen shu chong bala-qazani chüshürgüchining özi Perwerdigar bolidu. Undaq bolmisa, bizni urghan Uning qoli emes, belki bizge chüshken tasadipiliq bolidu, xalas, déyishti. 10 Shuning bilen Filistiyler shundaq qildi. Ular Mozayliq ikki inekni harwigha qoshup, mozaylirini öyde solap qoyup, 11 Perwerdigarning ehde sanduqini harwigha sélip, altun chashqan we quyma hürrekler qachilan'ghan qapni uningha yandap qoydi. 12 Inekler Beyt-Shemeshke baridighan yol bilen udul yürüp ketti. Ular kötürlgen yol bilen mangghach möreytti, ya ong terepke ya sol terepke qéyip ketmidi. Filistiylerning ghojiliri ularning arqisidin Beyt-Shemeshning chégrisighiche bardi. 13 Beyt-Shemeshtikiler jilghida bughday oruwatatti, ular bashlirini kötüüp ehde sanduqini körüp xush bolushti. 14 Harwa Beyt-Shemeshlik Yeshuaning étizliqigha kélip, u yerdiki bir chong tashning yénida toxtap qaldı. Ular harwini chéqip, ikki inekni Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq qildi. 15 Lawiylar Perwerdigarning ehde sanduqi bilen altun buyumlar bar qapni chüshürüp chong tashning üstige qoydi. Shu künü Beyt-Shemeshtikiler Perwerdigargha köydürme qurbanliqlar we bashqa qurbanliqlarni qildi. 16 Filistiylerning besh ghojisı bularni körüp shu künü Ekon'gha qaytip ketti. 17 Filistiylerning Perwerdigargha itaetsizlik qurbanliqi qilip bergen altun hürriki: — Ashdod üchün bir, Gaza üchün bir, Ashkélon üchün bir, Gat üchün bir we Ekon üchün bir idi. 18 Altun chashqanlarning sani bolsa Filistiylerning besh ghojisigha tewe barlıq sheherning sani bilen barawer idi. Bu sheherler sépiliq sheherler we ulargha qarashliq sehra-

kentlerni, shundaqla ular Perwerdigarning ehde sanduqini qoyghan chong chimenzarghiche hemme jayni öz ichige alatti. Bu chimenzar hazirmu Beyt-Shemeshlik Yeshuaning étizliqida bar. **19** Emma Beyt-Shemeshtikiler öz meyliche ehde sanduqining ichige qarighini üchün Perwerdigar ulardin yetmish ademni, jümlidin chonglardin ellikni urdi. Perwerdigar xelqni mundaq qattiq urghanliqi üchün pütün xelq matem tutti. **20** Beyt-Shemeshtikiler: — Bu muqeddes Xuda Perwerdigarning aldida kim öre turalaydu? Ehde sanduqi bizning bu yerdin kimning qéshigha apirlishi kérek? — dédi. **21** Andin ular Kiriat-Yéarimdiklerge elchilerni ewitip: — Filistiyler Perwerdigarning ehde sanduqini qayturup berdi. Bu yerge kélip uni özünglarga élip ketinglar, dédi.

7 Shuning bilen Kiriat-Yéarimdiki ademler kélip Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqip, döngning üstidiki Abinadabning öyide qoydi we uning oghli Eliazarni ehde sanduqigha qarashqa Perwerdigargha atap békitti. **2** Ehde sanduqi Kiriat-Yéarimda qoyulghandin tartip uzun waqt, yeni yigirme yil ötti. Israilning pütkül jemeti Perwerdigarni séghindi. **3** We Samuil Israilning pütkül jemetige: — Eger pütün qelbinglar bilen Perwerdigarning yénigha qaytip, yatlarning ilahliri bilen Ashtarotlarni öz aranglardin yoqitip, könglünglarni Perwerdigargha baghlap, xas Uning ibaditidila bolsanglar U silerni Filistiylerning qolidin qutquizidu, dédi. **4** Shuning bilen Israil Baallar bilen Ashtarotlarni tashlap xas Perwerdigarning ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni Mizpah shehirige jem qilsanglar, men siler üchün Perwerdigarning aldida dua qilay, dédi. **6** Emdi ular Mizpahqa jem bolup, u yerde su tartip uni Perwerdigar aldigha quydi we u kuni roza tutup: — Biz Perwerdigarning aldida gunah sadir qilduq, dédi. Shuning bilen Samuil Mizpahta Israillarning erz-dewaliri üstidin höküm chiqardi. **7** Filistiyler Israillarning Mizpahda jem bolghinini angli; Filistiylerning ghojiliri Israil bilen jeng qilghili chiqti. Israillar buni anglap Filistiylerdin qorqtı. **8** Israillar Samuilgha: — Biz üchün Perwerdigar Xudayimiz bizni Filistiylerning qolidin qutquzushi üchün uningga nida qilishtin toxtimighin, dédi. **9** Samuil anisini émiwatqan bir qozini élip toluq bir köydürme qurbanliq qilip Perwerdigargha sundi; Samuil Israilning heqqide Perwerdigargha peryad kötürdi; Perwerdigar duasini

angli. **10** Samuil köydürme qurbanliq qiliwatqanda Filistiyler Israil bilen soqushqili yéqinlap keldi. Lékin Perwerdigar shu kuni Filistiylerning üstige qattiq güldürmama güldürlitip ularni alaqzade qiliwetti; shuning bilen ular Israil aldida tarmar boldi. **11** Israillar Mizpahtin chiqip ularni Beyt-Karning tüwigiche qoghlap qirdi. **12** U waqitta Samuil bir tashni élip, uni Mizpah bilen shenning otturisida tiklep: — «Perwerdigar bizge hazirghiche yardım bériwatidu» — dep uni Eben-Ezer dep atidi. **13** Shuning bilen Filistiyler bésiqip Israilning zéminaliga yene tajawuz qilmidi; Samuil [hakim] bolghan barliq künlerde Perwerdigarning qoli Filistiylerning üstige qarshi boldi; **14** shundaq qilip Ekrondin tartip Gatqiche Filistiyler Israildin éliwalghan sheherlerning hemmisi Israile yanduruldi; sheherlerge tewe zéminalnimi Israile Filistiylerning qolidin yandurup aldi. Buningdin bashqa Israil bilen Amoriylar otturisida tinchliq boldi. **15** Samuil bolsa pütün ömrinde Israilni soridi. **16** Her yili u Beyt-El, Gilgal we Mizpahlarni aylinip, mushu yerlerde Israil üstidin höküm yürgüzetti. **17** Andin u Ramahqa yénip baratti; chünki uning öyi shu yerde idi hem u u yerdimu Israil üstidin höküm yürgüzetti. U u yerdimu Perwerdigargha bir qurban'gah yasighanidi.

8 Shundaq boldiki, Samuil qéridha oghullirini Israile yanduruldi; sheherlerge tewe zéminalnimi Israile hakim qilip qoydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoél bolup, ikkinchisining ismi Abiyah idi. Bular Beer-Shébada hakimliq qildi. **3** Lékin oghullirini uning yollirida yürmeytti, belki menpeetni közlep ézip, parilarni yep, heq-naheqni astin-üstün qildi. **4** U waqitta Israilning hemme aqsaqalliri Ramahda jem bolup Samuilning qéshigha kélip **5** uningga: — Mana sen qériding, oghulliring bolsa séning yolliringda yürmeydu. Barliq ellerde bolghandek üstimizge höküm süridighan bir padishah békitkin, dédi. **6** Ularning «Üstimizge höküm süridighan bir padishah békitkin» dégini Samuilning könglige éghir keldi. Samuil Perwerdigargha dua qiliwidi, **7** Perwerdigar Samuilgha jawaben: — Xelq sanga hernéme éytsa ulargha qulaq salghin; chünki ular séni emes, belki «Üstimizge padishah bolmisun» dep Méni tashlidi. **8** Men ularni Misirdin chiqarghan kündin tartip bugünki kün'giche ular shundaq ishlarni qilip, Méni tashlap bashqa ilahlargha ibadet qilip kelgen. Emdi ular sanga hem shundaq qilidu. **9** Shuning üchün ularning sözige unighin. Lékin ularni qattiq agahlandurup kelgüsиде ularning üstide seltenet qilidighan padishahning

ularni qandaq bashquridighanliqini bildürgin, dédi. **10** Samuil özidin bir padishah sorighan xelqqe, Perwerdigarning éytqinining hemmisini dep berdi. **11** U: — Üstünlarda seltenet qilidighan padishahning tutidighan yoli mundaq bolidu: — U oghulliringlarni öz ishiga qoyup, jeng harwilirini heydeshke, atliq eskerliri bolushqa salidu; ular uning harwilirining aldida yüküridu; **12** ularni özü üchün ming bési we ellik bési bolushqa, yérini heydeshke, hosulini orushqa, jeng qoralliri bilen harwa eswablirini yasashqa salidu. **13** Qizliringlarni etir yasashqa, tamaq étishke we nan yéqishqa salidu. **14** Eng ésil zéminliringlar, üzümzarliringlar bilen zeytunluqliringlarni tartiwélip öz xizmetkarlirigha bérifu. **15** U uruqunglardin, üzümzarliringlarning hosulidin ondin bir ültüshini özining ghojidarlari we xizmetkarlirigha bólüp bérifu. **16** U qulliringlar, dédekliringlar, eng kélishken yigitliringlarni we éshekliringlarni öz ishiga salidu. **17** U qoyliringlardin ondin bir ültüshini alidu; siler uning qul-xizmetkarliri bolisiler. **18** Siler u künde özünglarga tallighan padishah tüpeylidin peryad kötürisiler; lékin Perwerdigar u künide silerge qulaq salmaydu, dédi. **19** Xelq bolsa Samuilning sözige qulaq salmay: — Yaq, belki üstimizge seltenet qilidighan bir padishah bolsun, dédi. **20** — Shundaq qilip biz bashqa herbir ellerge oxshash bolimiz; bizning padishahimiz üstimizdin höküm chiqirip, bizni bashlaydu we biz üchün jeng qilidu, dédi. **21** Samuil xelqning hemme sözlirini anglap, ularni Perwerdigargha yetküzdi. **22** Perwerdigar emdi Samuilgha: — Sen ularning sözige qulaq sélip, ulargha bir padishah békitkin, dédi. Samuil Israillargha: — Herbiringlar öz shehiringlarga qaytinglar, dédi.

9 Binyamin qebilisidin Kish atliq bir kishi bar idi. U Abielning oghli, Abiel Zérorning oghli, Zéror Bikoratning oghli, Bikorat Afriyaning oghli idi; Afiya bolsa Binyaminliq idi. U özi batur we döletmen kishi idi. **2** Kishning Saul isimlik, ésil we xushxuy bir oghli bar idi. Israillar arisida uningdin chirayliq adem yoq idi; u shundaq égiz boyluq er idiki, xelqning herqandiqi uning mürisigimu kelmeytti. **3** Saulning atisi kishning éshekliri yitip ketkenidi. Buning bilen Kish oghli Saulgha: — Sen xizmetkarlardin birini özüng bilen bille élip, ésheklerni tépib kelgin, dédi. **4** Ular bérüp Efraim édirliqidin ötüp, Shalishah zéminini kézip, ularni izdep tapalmidi; ular Shaalim zéminidinmu ötti, éshekler u yerdimu yoq idi.

Andin Binyamin zéminini kézip ötti, ularni yene tapalmidi. **5** Ular Zuf zéminigha yetkende Saul özü bilen kelgen xizmetkarigha: — Bole, öyge yanayli; bolmisa atam ésheklerdin ensirmey, eksiche bizning ghémimizni yep kétermiki, dédi. **6** Lékin u uninggha: — Mana, bu sheherde Xudaning bir adimi bar. U möhterem bir adem, her néme dése emelge ashmay qalmaydu. Emdi u yerge barayli; u bizge baridighan yolimizni körsitip qoyarmikin, dédi. **7** Shunga Saul xizmetkarigha: — Lékin uning yénigha barsaq u kishige néme bérizim? Chünki xurjunlirimizda nan tügep qaldi, qolimizda Xudaning adimige bergüdek sowghitimiz yoq. Yénimizda yene néme bar? — dédi. **8** Xizmetkar Saulgha jawab bérüp: — Mana qolumda charek shekel kümüsh bar. Mangidighan yolimizni dep bersun, Xudaning adimige shuni béréy, dédi **9** (burun Israilda bir adem Xudadin yol sorimaqchi bolsa: — Kélinglar, aldin körgüchining qéshiga barayli, deytti. Hazir «peyghember» dégenni ötken zamanda «aldin körgüchi» deytti). **10** Saul xizmetkarigha: — Mesliheting yaxshi boldi. Biz mangayli, dédi. Shuning bilen ular Xudaning adimi turghan sheherge bardi. **11** Ular sheherge chiqidighan yolda kétiwatqanda, su tartqili chiqqan birnechche qizgha uchridi we ulardin: — Aldin körgüchi mushu yerdimu? — dep soridi. **12** Ular jawab bérüp: — Shundaq. Mana u aldinglarda turidu; téz béringlar, chünki xalayıq bugün [sheherning] yuqiri jayida qurbanlıq qilmaqchi, shunga u bugün sheherge kirdi. **13** U [qurbanlıqtin] yéishke téxi yuqiri jaygha chiqmay turupla, siler uning bilen sheherde uchrishisiler. Xelq u kelmigüche taam yémeydu, chünki u awwal qurbanlıqni beriketleydu; andin chaqirilghan méhmanlar taamgha éghiz téigidu. Hazir chiqinglar, chünki bu del uni tapqili bolidighan waqit, dédi. **14** Ular sheherge chiqip sheher merkizige kelgende, mana Samuil yuqiri jaygha chiqishqa ulargha qarap kéliwatatti. **15** Perwerdigar Saul kélishtin bir kün ilgiri Samuilgha: **16** — Ete mushu waqitlarda Men yéningha Binyamin zéminidin bir ademni ewetimen. Sen uni Méning xelqim Israillining üstige emir bolushqa mesih qilghin. U Méning xelqimni Filistiylerning qolidin qutquzidu. Chünki Méning xelqimning peryadi Manga yetkini üchün ulargha iltipat bilen qaridim, — dédi. **17** Samuil Saulni körgende Perwerdigar uninggha: — Mana, Men sanga söz qilghan adem mushudur. Bu adem Méning xelqimning üstide seltenet qilidu, dep izhar qildi. **18**

Saul derwazida turghan Samuilning qéshigha béríp: Silidin soray, aldin körgüchingin öyi nede, dep soridi. **19** Samuil Saulgha: — Aldin körgüchi men özüm shu. Mendin awwal yuqiri jaygha chiqqin. Bugün siler men bilen taam yeysiler; ete séni uzutup chiqqanda, könglüngdiki herbir ishlarni sanga dep bérey, — dep jawab berdi. **20** Emma üch kün burun yitip ketken ésheklerdin bolsa, endishe qilmighin; ular tépildi. Emdu Israilning hemme arzusi kimge mayil? Sanga we atangning pütkül jemetige emesmu? — dédi. **21** Saul jawab béríp: — Men Israil qebililiri ichidiki eng kichik qebile bolghan Binyamindin, jemetimmu Binyamin qebilisi ichidiki eng kichiki tursa? Néme üchün bu sözlerni manga deyla? — dédi. **22** Samuil bolsa Saulni we xizmetkarini bashlap, méhmanxana öyige kirdi we ularni chaqirilghanlarning arisida törde olturghuzdi. Ular ottuzche adem idi. **23** Samuil ashpezge: — Men saqlap qoyghin dep, sanga tapshurghan héliqi taamni élip kelgin, dédi. **24** Shuning bilen ashpez saqlap qoyghan chong ajritilghan qolni élip Saulning aldigha qoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyulghini shudur! Uni aldingha élip yégin; chünki u men xelqni chaqirghan chéghimda atayin sanga atap élip qoyghandin tartip bu békitilgen waqitqiche saqlandi, dédi. Shuning bilen u künü Saul bilen Samuil tamaqta bille boldi. **25** Ular yuqiri jaydin chüshüp sheherge kirdi, [Samuil] ögziide Saul bilen sözleshti. **26** Etisi tang sheherde orundin turghanda Samuil Saulni ögzinidin chaqirip: — Ornungdin tur, men séni uzutup qoyay, dédi. Saul orundin turdi we ikkisi bille chiqtı, — hem u Samuil bilen bille kochigha chiqtı. **27** Ular sheherning ayighigha kétiwatqanda, Samuil Saulgha: Xizmetkargha aldimizda mangghach turghin, dep buyrughin, dédi. U shundaq qildi. Andin Samuil: — Sen turup tur, Perwerdigarning söz-kalamini sanga yetküze, dédi.

10 Samuil bir may komzikini élip uning bésigha töküp uni söyüp mundaq dédi: — «Mana bu, Perwerdigarning séni Öz mirasigha emir bolushqa mesih qilghini emesmu? **2** Sen bugün mendin ayrilghandin kéyin Binyamin zéminining chégrisidiki Zelzahha yétip barghiningda Rahilening qebrisining yénida sanga ikki kishi uchraydu; ular sanga: «Sen izdep barghan éshekler tépildi, we mana, atang ésheklerdin ghem qilmay, belki siler üchün: Oghlummi qandaq qilip taparmen, dep ensirimekte» dep éytidi. **3** Sen u yerdin méngip, Tabordiki dub derixige yetkende

Perwerdigarning aldigha bérish üchün Beyt-Elge chiqip kétiwatqan üch kishige uchraysen. Ulardin biri üch oghlaq, biri üch nan we yene biri bir tulum sharabni kötürüp kélidu. **4** — Ular sanga salam qilip ikki nanni sunidu; sen berginini qolliridin alghin. **5** Andin sen «Xudagha [atalghan] Gibéah sheherige barisen (u yerde Filistiylerning bir leshkergahi bar); sen shu sheherge kelseng chiltar, tembur, ney we lirilarni kötürüp yuqiri jaydin chüshken bir bölek peyghemberler sanga uchraydu. Ular béssharetlik sözlerni qilidu. **6** Shuning bilen Perwerdigarning Rohi séning wujudunggha chüshidu, sen ular bilen birlikte béssharetlik sözlerni qilisen we yéngi bir adem bolisen. **7** Moshu alametler sanga kelgende, qolungdin néme kelse shuni qilghin. Chünki Xuda sen bilen billidur. **8** Andin mendin ilgiri Gilgalgha chüshüp barisen. Mana, men hem yéninggha chüshüp köydürme qurbanliqlar sunush we inaq qurbanliqlar qilish üchün kélimen. Men yéninggha béríp, néme qilishing kéreklikini uqturmighuche, méni yette kün saqlap turghin». **9** We shundaq boldiki, u burulup Samuilde ayrilghanda Xuda uningha yéngi bir qelb ata qildi; we bu alametlerning hemmisi ashu künü emelde körsitildi. **10** Ular Gibéahgha yétip kelgende mana, bir bölek peyghemberler uningha uchridi; Xudaning Rohi uning wujudigha chüshti, buning bilen u ularning arisida béssharet qilishqa bashlidi. **11** Uni ilgiri tonuydighanlarning hemmisi uning peyghemberlerning arisida béssharet qilghinini körgende ular bir-birige: — Kishning oghligha néme boptu? Saulmu peyghemberlerdin biri boldimu néme? — déyishti. **12** Emma yerlik bir adem: — Bularning atiliri kimler? — dédi. Shuning bilen: «Saulmu peyghemberlerning birimidi?» deyidighan gap peyda boldi. **13** Emdu Saul béssharetlik sözlerni qilip bolup, yuqiri jaygha chiqip ketti. **14** Saulning taghisiga uningdin we uning xizmetkaridin: — Nege béríp keldinglar? dep soridi. U: — Ésheklerni izdigili chiqtuq; lékin ularni tapalmay Samuilning qéshigha barduq, dédi. **15** Saulning taghisiga: — Samuilning silerge néme déginini manga éytip bergine, dédi. **16** Saul taghisiga: — U jezm bilen bizge éshekler tépildi, dep xewer berdi, dédi. Lékin Samuilning padishahliq ishi toghruluq éytqan sözini uningha dep bermidi. **17** Samuil emdu xelqni Perwerdigarning aldigha jem bolunglar dep, Mizpahqa chaqirdi. **18** U Israilgha: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: —

«Men siler Israilni Misirdin chiqirip misirliqlarning qoldin azad qilip, silerge zulum qilghan hemme padishahliqlarning qoldin qutquzdam. **19** Lékin bugünkü künde silerni beshinglarga chushken barliq balayi'apetlerdin we barliq musheqqtelerdin qutquzghuchi Xudayinglardin waz kéchip uningha: «Yaq. Üstimirizge bir padishah békitip bergeysen» — dédinglar. Emdi özünglarni qebilenglar boyiche, jemetinglar boyiche Perwerdigarning aldigha hazir qilinglar» — dédi. **20** Shuning bilen Samuil Israilning hemme qebililirini aldigha jem qilip, chek tashliwidi, chek Binyamin qebilisige chiqti. **21** U Binyamin qebilisini jemet-jemetliri boyiche öz aldigha keltürüp chek tashliwidi, chek Matrining jemetige chiqti. Andin keyin yene chek tashliwidi, Kishning oghli Saulga chiqti. Ular uni izdiwidi, emma uni tapalmidi. **22** Shunga ular Perwerdigardin yene: — U kishi bu yerge kélemedu? — dep soridi. Perwerdigar jawaben: — Mana, u yük-taqlarning arisigha yoshuruniwaldi, dédi. **23** Shunga ular yugiürüp bérüp uni shu yerdin élip keldi. U xelqning otturisida turghanda xalayiqning boyi uning mürisigimu kelmidi. **24** Samuil barliq xelqqe: — Emdi Perwerdigar tallighan kishige qaranglar! Derweqe barliq xelqning ichide uningha yétidighan birsti yoqtur, dédi. We xelqning hemmisi: — Padishah yashisun! — dep towlashti. **25** Samuil xelqqe padishahliq hoquq-qanunlirini uqturdi we uni oram yazma qilip yézip chiqip, Perwerdigarning aldigha qoydi. Andin Samuil hemme xelqni, herqaysisini öz öylirige qayturdı. **26** Saulmu hem Gibéahdiki öyige qaytti; köngülliri Xuda teripidin tesirlendürülgen bir türküm batur kishi uning bilen bille bardı. **27** Lékin birnechche rezil kishi: — Bu kishi qandaqmu bizni qutquzalisun? — dep uni kemsitip uningha héch sowghat bermidi; emma u anglimasliqqa saldi.

11 Shu waqitta Ammoniy Nahash chiqip Yabesh-Giléadni muhasirige aldi. Yabeshning hemme ademliri Nahashqa: — Eger biz bilen ehde tüzseng, sanga boy sunimiz, dédi. **2** Lékin Ammoniy Nahash ulargha: — Pütkül Israilha deshnem qilish üchün her biringlarning ong közini oyup andin siler bilen ehde qilay, dédi. **3** Yabeshning aqsaqalliri uningha: — Bizge yette kün möhlet bergen; biz Israilning pütkül yurtigha elchilerni mangdurup andin keyin bizni qutquzidighan adem chiqmisa, özimiz chiqip sanga teslim bolimiz, dédi. **4** Emdi elchiler Saulning shehiri Gibéahga kélip mushu sözlerni xelqning quliqigha yetküzdı;

hemme xelq peryad kötüüp yighildi. **5** We mana, Saul etizliqidin chiqip kalilarni heydep kéliwatatti, u: — Xelq néme dep yighthaydu, dep soridi. Ular Yabeshtin kelgen kishilerning sözlirini uningha dep berdi. **6** Saul bu sözlerni anglighanda Xudaning Rohi uning üstige kélip, uning ghezipi qattiq qozghaldi. **7** U bir jüp uyni chépíp parchilap, parchilirini elchilerning qoli arqliq pütkül Israil zéminigha tarqitip: — Her kim kélip Saul bilen Samuilha egeshmise, ularning uylirimu mushuningha oxshash qilinidu, dédi. Shuning bilen Perwerdigarning qorqunchi xelqning üstige chüshti; shundaq boldiki, ular ittipaqliship bir ademdek jengge chiqti. **8** Saul ularni Bézek [dégen jayda] sanighanda Israillar üch yüz ming, Yehudaning ademliri bolsa ottu ming chiqti. **9** Ular kelgen elchilerge: — Giléadtki Yabeshning ademlirige shundaq éytinglarki, ete kün chüsh bolghanda nijat silerge kélidu, dédi. Elchiler bérüp shuni Giléadtki Yabeshliqlargha yetküzdı; ular intayin xushal bolushti. **10** Shuning bilen Yabeshitkiler: — Ete biz qéshinglarga chiqip [teslim bolimiz], siler bizni qandaq qilishqa layiq körsenglar, shundaq qilinglar, dédi. **11** Etisi shundaq boldiki, Saul xelqni üch bölek qildi; ular kéche tötinchi jésekte leshkergahgħha kirip Ammoniyarni kün chüsh bolghuche urup qirdi. Tirik qalghanlar bolsa shundaq parakende boldiki, ulardin ikki ademmu bir yerge kélemdi. **12** Xelq emdi Samuilha: — Bizning üstimirizge Saul padishah bolmisun dep éytqanlar kimler? Bu kishilerni keltürüp, ularni öltüreyli, dédi. **13** Lékin Saul: — Bugün héchkim öltürülmisun. Chünki bugün Perwerdigar Israilha nusret berdi, dédi. **14** Samuil xelqqe: — Qéni, Giléadqa bérüp u yerde padishahliqni yéngibashtin tikleyli, dep éytti. **15** Shuni déwidı, hemme xelq Giléadqa bérüp Giléadta Perwerdigarning aldida Saulni padishah qildi; ular u yerde Perwerdigarning aldida inaqliq qurbanliqlirini keltürdü. Saul hem shuningdek barliq Israil shu yerde zor xushalliqqa chömdı.

12 Samuil pütkül Israilha: — Mana, men silerning barliq éytqan sözliringlarni anglap üstünglarga bir padishah qoydum; **2** Mana emdi padishah silerning aldinglarda yürmekte, men bolsam qérip beshim aqardi; mana, ménинг oghullirimmu aranglarda turidu. Yashliqimdin tartip bu kün'giche silerning aldinglarda méngip keldim. **3** Mana bu yerde turuptimen. Perwerdigarning aldida we uning mesih qilin'ghinining aldida manga erzinglar bolsa dewéringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning

éshikini tartiwaldim? Kimning heqqini yédim? Kimge zulum qildim? Yaki men közümni kor qilish üçün kimdin para aldim? Shundaq bolsa denglar, we men uni silerge tölep bérinen, dédi. **4** Ular jawab béríp: — Sen bizning heqqimizni yémiding, héchkimge zulum qilmiding we héch kishining qolidin birer nersinimu éliwalmiding, dédi. **5** U ulargha: — Mende héch heqqinglar qalmighanliqığha Perwerdigar silerge guwah bolup we uning mesih qilghini hem bügün guwahchi bolsun, déwidi, ular: — U guwahtur, dédi. **6** Samuil xelqqe mundaq dédi: «Musa bilen Harunni tiklep ata-bowiliringlarni Misir zéminidin chiqarghuchi bolsa Perwerdigardur. **7** Emdi ornunglardin turunglar, men Perwerdigarning aldida Perwerdigarning silerge we ata-bowiliringlarga yürgüzgen heqqanı emellirini silerning aldinglarga qoyushqa söz qilay. **8** Yaqup Misirgha kirkendin kényin ata-bowiliringlar Perwerdigargha peryad qilghanda, Perwerdigar Musa bilen Harunni ewetti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin chiqirip bu yerde olturaqlashturdi. **9** Emma ular öz Xudasi Perwerdigarni untudi; shunga ularni Hazorning qoshunidiki serdar Siséraning qoligha, Filistiylerning qoligha hem Moabning padishahining qoligha tapshurup berdi; bular ular bilen jeng qilishi. **10** Shuning bilen ular Perwerdigargha peryad qilip: «Biz gunah qilip Perwerdigarni tashlap Baallar we Ashtarotlarning ibaditide bolduq; emma emdi bizni düshmenlirimizning qolidin qutquzghin, biz sanga ibadet qilimiz» dédi. **11** We Perwerdigar Yerubbaal, Bédan, Yeftah we Samuilni ewetip, etrapinglardiki düshmenliringlarning qolidin silerni qutquzdi, shuning bilen tinch-aman turuwtqanidinglar. **12** Lékin Xudayinglar Perwerdigar Özi padishahinglar bolsimu, Ammonning padishahi Nahashning silerge qarshi qopqinini körginenglarda siler: Yaq! Bir padishah üstimizge seltenet qilsun dep manga éyttinglar. **13** Emdi siler xalap tallighan, siler tiligen padishahqa qaranglar; mana, Perwerdigar silerning üstünglarga bir padishah qoydi. **14** Eger siler Perwerdigardin qorqup, uning qulluqida bolup, Uning awazigha qulaqliringlarni sélip, Uning emrige asiyliq qilmisanglar, siler hem üstünglarda seltenet qilghan padishah Xudayinglar Perwerdigargha egeshsenglar, emdi silerge yaxshi bolidu. **15** Lékin Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki Perwerdigarning emrige asiyliq qilsanglar,

Perwerdigarning qoli ata-bowiliringlarga qarshi bolghandek silergimu qarshi bolidu. **16** Emdi turunglar, Perwerdigar közliringlarning aldida qilidighan ulugh karametni körünglar! **17** Bugün bughday oridighan waqt emesmu? Men Perwerdigargha nida qilay, U güldürmama bilen yamghur yaghduridu. Shuning bilen silerning bir padishah tiligininglarning Perwerdigarning neziride zor rezillik ikenlikini körüp yétisiler». **18** Andin Samuil Perwerdigargha nida qildi; shuning bilen Perwerdigar shu küni güldürmama bilen yamghur yaghdurdi. Xelq Perwerdigardin we Samuildin bek qorqtı. **19** Xelqning hemmisi Samuylgha: — Xudaying Perwerdigargha bizni ölmisun dep keminiliring üçün dua qilghin; chünki hemme gunahlirimizning üstige yene yamanlıq ashurup özimizge bir padishah tilidiq, dédi. **20** Samuil xelqqe mundaq dédi: — Qormanglar; siler derweqe bu hemme rezillikni qilghansiler, lékin emdi Perwerdigargha egishishtin chetnimey, pütkül köngülliringlar bilen Perwerdigarning ibaditide bolunglar; **21** ademge payda yetküzmeydighan yaki ademni qutquzalmaydighan bihude ishlarni izdep, yoldin ézip ketmenglar; chünki ularning tayini yoqtur. **22** Chünki Perwerdigar Öz ulugh nami üçün Öz xelqini tashlimaydu; chünki Perwerdigar silerni Öz xelqi qilishni layiq körgendur. **23** Manga nisbeten, siler üçün dua qilishtin toxtash bilen Perwerdigargha gunah qilish mendin néri bolsun; belki men silerge yaxshi we durus yolni öğitimem. **24** Peqet siler Perwerdigardin qorqup pütkül köngülliringlar we heqiqet bilen uning ibaditide bolunglar; chünki siler üçün qilghan ulugh karametlerge qaranglar! **25** Lékin yamanlıq qilsanglar, hem özünglar hem padishahinglar halak qilinisiler».

13 Saul [ottuz] yashta padishah bolup Israilning üstide ikki yil seltenet qilghandin kényin **2** Özige Israildin üch ming ademni ilghap aldi. Ikki mingi Mikmashta we Beyt-El taghlirida Saulning qéshida, bir mingi Binyamin zéminidiki Gibéahda Yonatanning qéshida idi. Emma u qalghan xelqning herbirini öz öylirige ketküziwetti. **3** Yonatan bolsa Filistiylerning Gébadiki leshkergahigha hujum qildi, Filistiyler buningdin xewerapti. Saul bolsa: — Pütkül zémindiki ibraniylar anglap oyghansun dep, kanay chaldurdi. **4** Pütkül Israil Saulning Filistiylerning leshkergahigha hujum qilghanlıqidin hemde Israilning Filistiylerge nepretlinidighanlikidin xewerapti. Xelq Saulning

keynidin Gilgalgha bérip yighthildi. 5 Filistiylerdin Israil bilen jeng qilghili üch ming jeng harwisi, alte ming atlıq leshker we déngiz sahilidiki qumdek köp piyade leshker yighthildi. Ular kélép Beyt-Awenning sherg teripidiki Mikmashta bargah tikti. 6 Israilning ademliri özliniring qattiq xiyim-xeterde qalghanliqini körüp għarlarġha, chatqalliqlarrha, qiya tashliqlarrha, yuqiri jaylarrha we azgallarrha yosħuruniwélishti; 7 [bezi] Ibraniyilar lordan deryasidin ötup, Gad we Giládnning zéminigha qéchip bardi. Lékin Saul Gilgalda qaldi, ademlirining hemmisi uningħha titrigen halda egeshti. 8 Emdi Saul Samuil uningħha békítken waqitqiche yette kün kütüp turdi; lékin Samuil Gilgalgha kelmidi, xelq uningdin tarilip ketkili turdi. 9 Saul: — Köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini bu yerge — yéningħha élip kelingħar, dédi. Andin u özi köydürme qurbanliq ötkiżzid. 10 We shundaq boldiki, u köydürme qurbanliqni tügitishi bilenla, mana Samuil keldi. Saul uningħha salam qilghili alidha chiqt. 11 Lékin Samuil: — Néme isħlarni qilding?! — dep soridi. Saul: — Xelq mendum tarilip ketkenlikini, silining békítken waqitta kelmigenliklirini, Filistiylerning Mikmashta yighilghinini kőrdum, 12 men ichimde: Emdi Filistiyler Gilgalgha chūshüp manga hujum qilmaqchi, men bolsam téxi Perwerdigargħa iltija qilmidim, dédim. Shunga köydürme qurbanliq qilishqa özümni mejburlidim, dédi. 13 Samuil Saulgha: — Sen exmeqliq qilding; sen Xudaying Perwerdigar sanga buyrughan emrni tutmiding; shundaq qilghan bolsang Perwerdigar Israilning üstdiki seltenitingni mengħi mustehkem qilatti, dédi. 14 Lékin emdi selteniting mustehkem turmaydu. Perwerdigar Öz könglidikidek muwapiq bir ademni izdepapti. Perwerdigar uni Öz xelqining bashlamchisi qildi, chünki sen Perwerdigar sanga buyrughanni tutmiding, dédi. 15 Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin kétip Binyamin zéminidiki Gibéahha bardi. Saul bolsa öz yénidiki ademlerni sanidi; ular alte yżċe chiqt. 16 Saul bilen oħħli Yonatan we ularning qéshida qalghan xelq Binyamin zéminidiki Gébada qélip qaldi, Filistiyler bolsa Mikmashta bargah tikkenidi. 17 Qaraqchilar daim Filistiylerning bargahidin chiqip üch bölekke bölänetti. Bir bölek Shual zéminidiki Ofrahha baridighan yolħa atlinatti, 18 bir bölek Beyt-Horon'ha baridighan yolħi bilen mangatti, yene bir bölek chölniġ chétidiki Zeboim jilghisiga qaraydighan zémindiki yolħa mangatti. 19 Emma

pütkül Israil zéminida héchbir tömürchi tépilmaytti; chünki Filistiyler: — Ibraniyilar özlirige qilich yaki neyze yasiyalmissun, dep oylaytti. 20 Bu sewebtin Israillar hemmisi sapan chishliri, ketmenlirini, paltiħirini we orghaqlirini bislash üchün Filistiylerning qéshiga baratti. 21 Ular sapan chishliri we ketmenler üchün üchtin ikki shekel, jotu, palta we zixlarni bislash üchün üchtin bir shekelni töleytti. 22 Shunga urush bolghanda Saul we Yonatanning qéshidiki xelqning héchbiride qilich ya neyze yoq id; peqet Saul bilen oħħli Yonatandila bar id. 23 U waqitta Filistiylerning bir qarawullar etriti Mikmashtiki dawaw'ha chiqqanidi.

14 Bir kuni Saulning oħħli Yonatan yaragh kötürgħuisige: — Kelgin, udulimizdiki Filistiylerning qarawullar etritining yéningħha chiqayli, dédi. Emma u atisigha héchnéme démidi. 2 Saul bolsa Gibéahning chétidiki Migrondiki anar derixining tégide qaldi. Uning qéshidiki xelq alte yżċe id; 3 (u waqitta efodni Axitubning oħħli, Ixabodning akisi Axiyah kiyetti; u Shilohda turuwaqan, Perwerdigarning kahini id. Axitub Finiħasning oħħli, Finiħas Eliniġ oħħli id). Xelq bolsa Yonatanning ketkinlikini bilmigenidi. 4 Yonatan Filistiylerning qarawullar etriti terepke ötmekchi bolghan dawanning ikki teripide tüwruktek tik qiya tashħar bar id. Birining nami Bozez, yene birining nami Seneħ id. 5 Bir qiya tash shimaliy teripide bolup, Mixmash bilen qariship turatti, yene biri jebub teripide Gébaning udulida id. 6 Yonatan yaragh kötürgħuisige: — Kel, bu xetnizlerning qarawullar etritige chiqayli; Perwerdigar biz üchün bir ish qilsa ejeb emes, chünki Perwerdigarning qutquzushi üchün ademlerning köp yaki az bolushi héch tosalħu bolmaydu, dédi. 7 Uning yaragh kötürgħiżi uningħha: — Könglüngde her néme bolsa shuni qilghin; bargħin, mana, könglüng néminni xalisa men sen bilen billimen, dédi. 8 Yonatan: — Mana, biz u ademler terepke chiqip özimizni ularħha kōrsiteyi; 9 eger ular bizże: — Biz silerning qéshinglarrha bargħuċċe turup turunġlar, dése ularning qéshiga chiqmay öz jayimizda turup turayli; 10 lékin ular: — Bizning qéshimizgħa chiqingħar, dése, chiqayli. Chünki shundaq bolsa Perwerdigar ularni qolimizgħa bériptu, dep bilimiz; mushundaq ish bizże bir besharet bolidu, dédi. 11 Ikkiyen özini Filistiylerning qarawullar etritige körsetti. Filistiyler: — Mana, Ibraniyilar

özini yosurghan azgallardin chiqiwatidu, dédi. **12** Etrettikiler Yonatan bilen yaragh kötürgüchisige: — Bizge chiqinglar, biz silerge bir nersini körsitip qoyimiz, dédi. Yonatan yaragh kötürgüchisige: — Manga egiship chiqqin; chünki Perwerdigar ularni Israilning qoligha berdi, dédi. **13** Yonatan qolputliri bilen ömülep chiqti, yaragh kötürgüchisi keynidin uningha egeshti. Filistiylar Yonatanning aldida yiqilishi; yaragh kötürgüchisi keynidin kélip ularni qetl qildi. **14** Shu tunji hujumda Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi texminen yérim qoshluq yerde öltürgenler yigirmidek adem idi. **15** Andin leshkergahdikerni, dalada turuwatqanlarni, barliq etretlerdikilerni we bulang-talang qilghuchilarni titrek basti. Ular hem titrep qorqtı, yermu tewrinip ketti; chünki bu chong qorqunch Xuda teripidin kelgenidi. **16** Emdi Binyamin zéminidiki Gibéahda turuwatqan paylaqchilar kördiki, mana, leshker topliri tarmar bolup uyan-buyan yügürüşüp ketti. **17** Saul qéshidiki xelqqe: Ademlirimizni sanap kimning bu yerdin ketkenlikini éniqlanglar, dédi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilen yaragh kötürgüchisi yoq chiqti. **18** Saul Axiyahqa: — Xudaning ehde sanduqini élip kelgin, dédi. Chünki u waqitta Xudaning ehde sanduqi Israilning arisida idi. **19** Saul kahin'gha söz qiliwatqanda Filistiylerning leshkergahida bolghan ghelwe barghanséri küchiyip ketti. Saul kahin'gha: — Qolungi yighqin, dédi. **20** Andin Saul we uning bilen bolghan hemme xelq yighilip jengge chiqti; we mana, Filistiylerning herbiri öz sepdishigha qarshi qilich kötürüp zor parakendilik boldi. **21** U waqittin ilgiri Filistiylerning arisida bolghan, ular bilen bille leshkergahning etrapigha chiqqan Ibraniylar bar idi; ularmu Saul we Yonatan bilen bille bolghan Israillargha qoshuldi. **22** Shuningdek Efraim taghlirida özini yosurghan Israillar Filistiylerning qachqinirini anglighanda soqushqa chiqip ularni qoghlidi. **23** Shuning bilen Perwerdigar u küni Israilgha nusret berdi. Soqush Beyt-Awenning u teripige ötti. **24** Lékin Israilning ademliri u küni zor bésim astida qaldi. Chünki Saul ulargha qesem ichküzüp: — Men dushmanlirimdin intiqam almighuche kech bolushtin ilgiri taam yégen kishige lenet bolsun, dep éytqanidi. Shuning üchün xelqtin héchkim taam yémidi. **25** Emma barliq zémindiki qoshun bir ormanliqqa kirgende yer yüzide hesel bar idi. **26** Xelq ormanliqqa kirgende, mana bu hesel éqip turatti;

lékin héchkim qolini aghzigha kötürmidi, chünki xelq qesem qorqatti. **27** Lékin Yonatan atisining xelqqe qesem ichküzgenlikini anglimighanidi. Shunga u qolidiki hasini sunup uchini hesel könikige tiqip qoli bilen aghzigha saldi. Shundaq qilip közliri nurlandi. **28** Emma xelqtin biri: Séning atang xelqqe ching qesem ichküzüp: — Bugün taam yégen kishige lenet bolsun! dep éytqanidi. Shuning üchün xelq halsizlinip ketti, dédi. **29** Yonatan: — Méning atam zémin'gha azar berdi; qaranglar, bu heseldin kichikkine tétishim bilenla közlimarning shunche nurlan'ghinini körmidinglarmu? **30** Xelq bugün düshmenlerdin tartiwalghan oljidin xalighinini yégen bolsa Filistiylerning arisidiki qırghinchiliq téximu zor bolmasmidi? — dédi. **31** Ashu küni ular Mikmashtin tartip Filistiylerni qoghalap Ayjalon'ghiche urup qırıshı; xelq tola hérip ketkenidi. **32** Shuning bilen xelq olja üstige étilip béríp, qoy, kala we mozaylarni tutup shu yerdila soydi. Andin xelq göshni qanni adaliwetmeyla yédi. **33** Saulgha xewer kélip: Mana, xelq qanni adaliwetmeyla göshni yep Perwerdigarha gunah qiliwatidu, dep éytildi. U: Siler Perwerdigarha asiyliq qildinglar! Emdi bu yerge yénimgha chong bir tashni domilitip kéklinglar, dédi. **34** Saul yene: Siler xelqning arisigha chiqip ulargha: Herbiri öz kalisini, öz qoyini qéshimgha élip kélip bu yerde soyup yésun; lékin göshni qanni adaliwetmey yep, Perwerdigarha gunah qilmanglar, denglar, dédi. Bu kéche xelqning hemmisi herbiri öz kalisini élip kélip u yerde soydi. **35** Saul bolsa Perwerdigarha bir qurban'gah yasidi. Bu uning Perwerdigarha yasigan tunji qurban'gahı idi. **36** Saul: — Bu kéchide Filistiylerning péyige chüshüp, ete tang atquche ularni talap héch birini tirik qoymayli, dédi. Xelq: — Néme sanga yaxshi körünse shuni qilghin, dep jawab berdi. Lékin kahin söz qilip: — Perwerdigarining yénigha kirip [yolyoruq sorap] chiqayli, dédi. **37** Saul Xudadin: — Ya Filistiylerning keynidin chüshüymu? Sen ularni Israilning qoligha tapshuramsen? — dep soridi. Lékin u küni U uninggha héch jawab bermidi. **38** Saul: — I xelqning hemme chongliri, bu yerge chiqinglar. Bugün kim gunah qilghanlıqını éniqlap békinqilar. **39** Chünki Israilgha nusret bergen Perwerdigarining hayatı bilen qesem qilimenki, bu gunah hetta oglum Yonatanda tépilsimu u jezmen öltürülsün, dédi. Lékin pütkül xelqtin héchkim uningha jawab bermidi. **40** Andin u pütkül Israilgha:

— Siler bir terepte turunglar, men oglum Yonatan yene bir terepte turayli, dédi. Xelq uningha: — Néme sanga yaxshi körünse, shuni qilghin, dédi. **41** Saul Israilning Xudasi Perwerdigargha: — Bu chek bilen eyni ewalni ashkara qilghaysen, dédi. Chek bolsa Saul bilen Yonatanni körsetti, xelq qutuldi. **42** Saul: — Méning bilen oglum Yonatanning otturisigha chek tashlanglar, dédi. Shundaq qiliwidi, chek Yonatan'gha chiqti. **43** Saul Yonatan'gha: — Qilghiningni manga éytqin, dédi. Yonatan uningha: — Qolumdiki hasa bilen kichikkine hesel élip tétip baqtim we mana, shuning üchün men ölmäge mehkum boldum! — dep jawab berdi. **44** Saul: — Sen choqum ölüshüng kérek, i Yonatan; undaq qilmisam, Xuda manga séning beshinggħha chüshkendinmu artuq chüshürsun! — dédi. **45** Lékin xelq Saulgha: — Israilda bu ulugh nusretni qazan'ghan Yonatan öltürülemdü? Bundaq ish bizdin néri bolghay! Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimizki, uning beshidin bir tal chach yerge chüshmeydu; chünki bugünkü ishni u Xudanıng yardimi bilen emelge ashurdi, dédi. Shundaq qilip xelq Yonatanni ölümdin xalas qildi. **46** Andin Saul Filistiyerni qogħlashtin toxtidi; Filistiylermu öz jayigha qaytip ketti. **47** Shundaq qilip Saul Israilning seltenitini özining qildi; andin u chörisidiki dushmanenlirige, yeni Moablar, Ammoniyalar, Édomiyalar, Zobahdiki padishahlar we Filistiylerge hujum qildi. U qaysi terepe yüzlense għalip kéletti. **48** U zor jasaret körsitip Amaleklerni urup Israile bulang-talang qilghuchilardin qutquzdi. **49** Saulning oghulliri Yonatan, Yishwi we Malqi-Shua idi; uning ikki qizining ismi bolsa — chongining Mérab, kichikining Miqal idi. **50** Saulning ayalining ismi Ahinoam bolup, u Aximaazung qizi idi. Saulning qoshunining serdari Abner idi; u Saulning tagħiġi Nerniġi oghli idi. **51** Saulning atisi Kish we Abnerniġi atisi Ner bolsa, ikkisi Abielning oghulliri idi. **52** Saul pütkül ömrider Filistiyer bilen qattiq jengde bolup turdi. Saul özi herqachan batur ya palwanlarni körse, uni öz xizmitige salatti.

15 Emdi Samuil Saulgha: — Perwerdigar séni Öz xelqi Israile üstige padishah bolush üchün mesih qilghili méni ewetkenidi; emdi Perwerdigarning sózini angliġħin. **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Amaleklerning Israile qilghan muamilisini, yeni Israile Misirdin chiqqanda ularning yolda ulargha qandaq qarshiliq

körsetkenlikini könglümge pükkenmen. **3** Emdi bérip Amaleklerni urup ularning hemmisini weyran qilip ularni héch ayimayla, er bolsun, ayal bolsun, ösmür bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, töge we ishek hemmisini yoqatqin, dédi. **4** Saul xelqni jem qilip ularni Telaim shehiride saniwidi, ikki yüz ming piyade esker, Yehuda qebilisidin on ming adem chiqti. **5** Saul Amaleklerning shehirige kelgende shu yerdiki wadida böktürme qoydi. **6** Andin Saul Kéniylerge: — Chiqip kétinglar, silerni ular bilen qoshup yoqatmaslıqim üçhün Amaleklerning arisidin chiqip kétinglar; chünki Israile Misirdin chiqqanda siler ularning hemmisige méħribanlıq körsetkensiler, dédi. Shuning bilen Kéniyler Amaleklerdin chiqip ketti. **7** Emdi Saul Amaleklerni Hawilahdin tartip Misirning udulidiki Shurghiche qogħlap urdi. **8** U Amaleklerning padishahi Agagni tirik tutti, emma barliq xelqni qilich bisi bilen püttünley yoqatti. **9** Lékin Saul bilen xelq Agagni ayidi we qoy-kala, bordalghan mal we qozilardin eng ésillerning hemmisini, jümlidin néme yaxshi bolsa shuni ayap ularni halak qilishqa qoli barmidi; lékin néme yarimas we zeip bolsa shularning hemmisini ular yoqatti. **10** Shuning bilen Perwerdigarning sózi Samuilgha kélip mundaq déyildi: — **11** «Saulni padishah qilghinimħha pushayman qildim, chünki u manga egishishtin yénip Méning sózümge emel qilmidi». Samuil azar chékip pütkül bir kéche Perwerdigargha peryad kötürdi. **12** Etisi Samuil Saulning alidha chiqish üchün tang seherdila ornidin turdi. Samuilgha: — Saul Karmelge bardi we mana, u özige bir abide turghuzup andin yénip Gilgalgha chüshüptu, dégen xewer bérildi. **13** Samuil Saulning qéshiga kelgende Saul uningha: — Perwerdigar séni mubarekligey! Perwerdigarning sózliरige emel qildim, dédi. **14** Lékin Samuil: — Undaq bolsa quliqingħa anglan'ghan qoyning merishi bilen men anglawatqan kalining mörishi zadi nedin keldi? — dédi. **15** Saul jawab bérip: — Ular Amaleklerdin élip kélindi; chünki xelq Xudaying Perwerdigargħa qurbanliq qilish üchün qoy-kalining ésillirini ayap qaldurup qoydi; qalghinini bolsa püttünley yoqattuq, dédi. **16** Samuil Saulgha: — Qoy, bu gépingni! Men Perwerdigarning bu kéche manga néme déginini sanga éytip béréy, dédi. U uningha: — Éytqin, dédi. **17** Samuil mundaq dédi: — Öz neziringde kichik hésablan'ghan waqtinqħida Perwerdigar séni Israilening üstige padishah bolsun dep, mesih qilishi bilen sen

Israil qebililirining bëshi bolghan emesmiding? **18** Andin Perwerdigar séni: — Sen béríp gunahkar Amaleklerni halak qilghin; ularni yoqatquche ular bilen soqushqin, dep ewetkenidi. **19** Emdi némishqa Perwerdigarning sözige qulaq salmay, belki olja üstige düm chüshüp, Perwerdigarning neziride yaman bolghanni qilding? **20** Saul Samuilgha: — Men heqiqeten Perwerdigarning sözige qulaq saldimghu! Perwerdigar ménî ewetken yol bilen mangdim we Amaleklerning padishahi Agagni élip kélip Amaleklerning özini pütünley yoqattim. **21** Emma xelq bolsa oljidin qoy bilen kala, yeni yoqitishqa béktilgen nersilerdin eng ésislini élip Xudaying Perwerdigargha Gilgalda qurbanliq qilish üchün élip keldi, dédi. **22** Samuil: — Perwerdigar köydürme qurbanliqlar bilen teshekkür qurbanliqlirini keltürüştin söyünemdu, ya Perwerdigarning sözige itaet qilishtin söyünemdu? Mana itaet qilmaqlıq qurbanliq qilmaqlıqtin ewzel, köngül qoyush qochqar yéghini sunushtin ewzeldur. **23** Chünki asiyliq bolsa jadugerlik gunahi bilen oxshashtur, Bashpashtaqlıq qebihlik we butpereslikke barawerdur. Sen Perwerdigarning sözini tashlighining üchün, Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, — dédi. **24** Saul Samuilgha: — Men gunah sadir qildim, chünki men Perwerdigarning emridin we séning sözungdinmu chiqtim; chünki men xelqtin qorqup ularning sözige kirdim. **25** Emdi gunahimni epu qilghin; ménîng Perwerdigargha sejde qilishim üchün ménîng bilen qaytip barghin, dédi. **26** Samuil Saulgha: — Men séning bilen qaytip barmaymen; chünki sen Perwerdigarning sözini tashlighansen, we Perwerdigar séni tashlap padishahliqtin mehrum qildi, dédi. **27** Samuil kétishke burulghinida Saul uning tonining peshini tutuwaldi, u yirtılıp ketti. **28** Samuil uninggha: — Perwerdigar bügün Israilning padishahliqini sendin yirtip élip sendin ewzel bolghan bir yéqininggha tapshurdi. **29** Israilning Janabiy Aliysi Bolghuchi yalghan sözlimeydu yaki niyitidin yanmaydu; chünki u adem balisidek niyitidin yan'ghuchi emestur, dédi. **30** Saul: — Men gunah sadir qildim. Lékin xelqimning aqsaqallirining we Israilning aldida manga izzet qilip ménîng bilen yénip barghin; shuning bilen Xudaying Perwerdigargha sejde qilalaymen, dédi. **31** Shuning bilen Samuil Saul bilen yénip bardi we Saul Perwerdigargha sejde qildi. **32** Andin Samuil: — Amaleklerning padishahi Agagni ménîng aldimgha élip kélinglar, dédi. Agag bolsa xushluq bilen

uning qéshigha bardi. Agag könglide: — Shübhisiszki, ölüm dehshiti ötüp ketti, dédi. **33** Emma Samuil: — Séning qiliching xotunlarni balisiz qilghandek séning anangmu xotunlarning arisida balisiz bolidu, déwidî, Samuil Agagni Gilgalda Perwerdigarning aldida chanap pare-pare qildi. **34** Andin Samuil Ramahqa bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibéah» dégen jaydiki öyige chiqip ketti. **35** Samuil ölgén künigiche Saul bilen qayta körüshmidi. Emma Samuil Saul üchün qayghurdi. Perwerdigar Saulni Israilning üstige padishah qilghanliqidin epsuslandi.

16 Perwerdigar Samuilgha: — Sen qachan'ghiche Saul üchün qayghurup yürisen? Men uni Israilgha seltenet qilishtin mehrum qilip tashlighan emesmu? Münggüzüngni zeytun méyi bilen toldurup barghin. Men séni Beyt-Lehemlik Yessening qéshigha ewetimen. Uning oghulliridin padishah bolushqa özümge birni békittim, dédi. **2** Samuil bolsa: — Men qandaq barimen? Saul bu ishni angisa ménî öltürtüwétidu! — dédi. Perwerdigar: — Özüng bilen bir inekni alghach béríp Perwerdigargha qurbanliq qilish üchün keldim, dégin. **3** Yesseni qurbanliqqa chaqirghin, andin Men sanga qilidighiningni ayan qilimen; we Men sanga dégen birsini Özüm üchün mesih qilghin, dédi. **4** Samuil Perwerdigarning déginini ada qilip Beyt-Lehemge bardi. Yétip kelgende sheherning aqsaqalliri titrigen halda chiqip: — Bizge tinch-amanlıq élip keldingmu? — dep soridi. **5** U: — Tinch-amanlıq élip keldim; Perwerdigargha qurbanliq sunushqa keldim. Siler özünglarni haramdin paklap men bilen bille qurbanliqqa kélinglar, dédi. Shuning bilen u Yesse bilen oghullirini halal qilip qurbanliqqa chaqirdi. **6** Ular kelgende Samuil Éliabni körüp ichide: — Perwerdigarning mesih qilidighini shübhisiszki Özining aldida turidu, dédi. **7** Lékin Perwerdigar Samuilgha: — Uning teqi-turqigha yaki boyigha qarimighin. Men uni shalliwettim, chünki Xuda insan körgendek körmeydu; insan bolsa sirtqi qiyapitige qaraydu, lékin Perwerdigar qelbe qaraydu, dédi. **8** Andin Yesse Abinadabni chaqırıp Samuilning aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **9** Andin Yesse Shammahni uning aldidin ötküzdi. Emma Samuil: — Perwerdigar buni hem tallimidi, dédi. **10** Shuninggha oxshash Yesse oghullirining yettisini Samuilning aldidin ötküzdi. Lékin Samuil Yessege: — Perwerdigar bularni hem tallimidi, dédi. **11** Samuil Yessedin: — Barlıq yigitler

mushularmu? dep soridi. U: — Hemmidin kichiki qaldi. Lékin mana, u qoy bégıwatidu, dédi. Samuil Yessege: — Uni chaqirtip élip kelgin, chünki u kelmigüche dastixanda olturnaymız, dédi. 12 [Yesse] adem mangdurup uni keltürdi. U chirayida qan yügürüp turidighan, közliri chiraylıq we kélishken yigit idi. Perwerdigar: — Qopup uni mesih qılghın, chünki [Méning tallighinim] shudur! dédi. 13 Samuil may münggüzini élip uni qérindashlirining arisida mesih qildi. U kündin tartip Perwerdigarning Rohi Dawutning wujudigha chüshti. Samuil bolsa qopup Ramahgha ketti. 14 Emdi Perwerdigarning Rohi Sauldin ketkenidi, we Perwerdigar teripidin bir yaman roh uni perishan qildi. 15 Saulning xizmetkarlıri uningga: — Mana Xuda teripidin bir yaman roh séni perishan qilidu. 16 Emdi ghojimiz özliri aldılıridiki xizmetkarlırını derhal buyrughaylıki, ular chıltar chélishqa usta ademni tapsun; we shundaq boliduki, Xuda teripidin yaman roh üstlirige kelse u chıltar chalsun, uning bilen halliri obdan bolidu, dédi. 17 Saul xizmetkarlırığa: — Méning üchün chıltar chélishqa usta bir ademni tépip qéshimha élip kelinglar, dédi. 18 Ghulamlardin biri uningga: — Mana Beyt-Lehemlik Yessening chiltargha usta bir oghlini kördüm. U özi batur bir jengchi, gepte hoshyar we kélishken adem iken, shundaqla Perwerdigar uning bilen bille iken, dédi. 19 Shuning bilen Saul Yessege elchilerni mangdurup: — Qoy baqidighan oghlung Dawutni manga ewetkin, dep éytti. 20 Yesse bir éshekni teyyarlap uningga nan bilen bir tulum sharab we bir oghlaqni artip, bularnı oghli Dawutning qoli bilen Saulha ewetti. 21 Shuning bilen Dawut Saulning qéshigha kélip uning aldida turdi. Saul uningga tolimu amraq idi; u Saulning yaragh kötürgüchisi boldi. 22 Andin Saul Yessege xewer ewetip: — Dawut méning aldimda tursun; chünki u nezirime yaqtı, dep éytti. 23 Emdi shundaq boliduki, u [yaman] roh Xuda teripidin Saulning üstige kelgende Dawut chiltarnı élip qoli bilen chaldi. Buning bilen Saul aram tépip hali obdan bolup yaman roh uningdin chiqip ketti.

17 Emma Filistiyler jeng qilish üchün qoshunlırını yighthi. Ular Yehudagha tewe Sokohda jem bolup, Sokoh bilen Azikah otturisidiki Efes-Dammimda chédirlarnı tikti. 2 Saul bilen Israillarmu jem bolup Élah jilgisida chédirlirini tikip Filistiyler bilen jeng qilghili sep tüzdi. 3 Filistiyler bir tereptiki tagħda, Israillar yene bir tereptiki tagħda turatti;

otturisida jilgha bar idi. 4 Shu waqitta Filistiylerning leshkergahidin Gatlıq Goliat isimlik bir chémpiyon palwan chiqip keldi. Uning égizliki alte gez bir ghérich idi. 5 Béshigha mis dubulgha, uchisigha qasiraqlıq sawut kiyenidi. Uning bu mis sawuti bolsa besh ming shekel kéletti. 6 Pachaqlırıgha mistin tizliq bagħlighan, öshnisige mis atma neyze qisturiwalghanidi. 7 Uning neyzisining sépi bolsa bapkarning xadisidek idi; neyzisining bési alte ming shekel kéletti; qalqan kötürgüchisi uning aldida mangatti. 8 U ornida turup Israilning qoshunlırığa mundaq towlaytti: — «Siler némishqa jeng qilish üchün sep tüzgensiler? Men Filistiy emesmu? Siler bolsanglar Saulning qullirigu? Aranglardin bir ademni tallap chiqinglar, u men bilen élishishqa chühsun! 9 U men bilen éliship méri urup öltürelse, biz silerning qulliringlar bolimiz. Lékin men uni meghlup qilip öltürsem, siler bizning qullirimiz bolup bizning xizmitimizde bolusiler». 10 Shu Filistiy yene söz qilip: — Men bugün Israilning qoshunigha haqaret qildimghu? Siler bir ademni chiqiringlar, biz élishayli! — dédi. 11 Saul bilen hemme Israil bu Filistiyning sözlərini anglap, alaqzade bolup bek qorqtı. 12 Dawut Yehuda yurtidiki Beyt-Lehemde olturuqluq Yesse dégen Efratlıq ademning oghli idi. Yessening sekkiz oghli bar idi. Saulning künliride u xéli yashinip qalghanidi. 13 Yessening üch chong oghli Saul bilen jengge chiqqanidi. Jengge chiqqan üch oghulning tunjisining ismi Éliab, ikkinchisining ismi Abinadab we üchinchisining Shammah idi. 14 Dawut hemmidin kichiki idi. Üch chong oghli Saulha egiship chiqqanidi. 15 Bezide Dawut Saulning qéshidin öz atisining qoylirini békish üchün qaytip kéletti. 16 Ashu Filistiy bolsa qırıq kün'għichilik her etigen we kechta chiqip turdi. 17 Yesse oghli Dawutqa: — Bu efah qomachni we bu on nanni élip leshkergahha téz béríp akiliringħha bergin, 18 bu on parche qurutni ularning mingbéshigha béríp akiliringħing ehwalini sorap ularning képil xéttini élip kelgin, dédi. 19 Saul, shu [üch oghul] we Israilning hemme ademliri Élah jilghisida turup Filistiylerge qarshi jeng qilatti. 20 Dawut bolsa etisi seher qopup qoylarni bir baqquchining qoligha tapshurup, ashliq-tülüknı élip Yesse uningga tapılıghandek, qoshun istihkamiga yetkende, jengge chiqidighan leshkerler sören kötürüwatqanidi. 21 Israil we Filistiyler bir-birige udulmu'udul turup soqushqa sep tüzdi. 22 Dawut bolsa élip kelgen nersilerni yüktaqlarħa qarighuchining qoligha tapshurup sep

arisigha yükürüp bérüp akiliridin tinchliq soridi. **23** Ular bilen sözliship turghanda, Filistiylerdin bolghan Goliat dégen chémpion palwan Filistiylerning sépidin chiqip yene héliqi gepni qildi; Dawut uni anglidi. **24** Israilning hemme ademliri bu ademni körgende qéchip kétishti we bek qorqtı. **25** Israilning ademliri bir-birige: — Chiqiwatqan bu ademni kördünglarmu? U Israilgha haqaret qilish üchün chiqidu. Shundaq boliduki, uni öltürgen ademge padishah köp mal-mülük in'am qilidu, öz qizini uningha xotunluqqa bérifu hem atisining jemetini Israil teweside baj-alwandin xalas qilidu, dédi. **26** Dawut öz yénida turghan ademlerdin: — Bu Filistiyi öltürüp Israilgha qilin'ghan shu haqaretni yoqatqan kishige néme qilinidu? Chünki bu xetnisiz Filistiy zadi kim? U qandaqsige menggü hayat bolghuchi Xudaning qoshunlirigha haqaret qilishqa pétinidu? — dédi. **27** Xalayiq uningha aldinqilarning dégen sözi boyiche jawab bérüp: — Uni öltürgen kishige mundaq-mundaq qilinidu, dédi. **28** Lékin uning chong akisi Éliab uning u ademler bilen sözleshkinimi anlap qaldi; Éliabning Dawutqa achchiqi kélip: — Némishqa bu yerge kelding? Chöldiki u azghine qoyni kimge tashlap qoydung? Men kibirlikingni we könglüngning yamanlıqini bilimen. Sen alayiten jengni körgili kelding, dédi. **29** Dawut: — Men néme qildim? Peqet bir söz qilsam bolmamdi? — dédi. **30** Dawut burulup bashqisidin aldinqidek soridi, xelq aldida éytqandek uningha jawab berdi. **31** Emma birsi Dawutning éytqan sözlirini anlap qélip Saulgha yetküzdi; u Dawutni chaqirtip keldi. **32** Dawut Saulgha: — Bu kishining sewebidin héchkimming yürüki su bolmisun. Silining qulliri bu Filistiy bilen soqushqili chiqidu, dédi. **33** Saul Dawutqa: — Sen bu Filistiy bilen soqushqili barsang bolmaydu! Sen téxi yash, emma u yashliqidin tartipla jengchi idi, dédi. **34** Dawut Saulgha: — Qulliri öz atisining qoylirini békip keldim. Bir shir yaki éyiq kélip padidin bir qozini élip ketse, **35** men uning keynidin qoghlap uni urup qozini aghzidin qutquzup alattim. Eger qopup manga hujum qilsa men uni yaylidin tutuwélip urup öltürettim. **36** Qulliri hem shir hem éyiqni öltürgen; bu xetnisiz Filistiymu ulargha oxshash bolidu. Chünki u menggü hayat bolghuchi Xudaning qoshunigha haqaret keltürdi — dédi. **37** Dawut sözini dawam qilip: — Méni shirning changgilidin we éyiqning changgilidin qutquzghan Perwerdigar oxshashla bu Filistiyning qolidin qutquzidu, dédi. Saul Dawutqa: —

Barghin, Perwerdigar séning bilen bille bolghay, dédi. **38** Andin Saul Dawutqa öz jeng kiyimlirini kiygüzüp, beshigha mis dubulghini taqap we uningha bir jeng sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa Saulning qilichini kiyimning üstige ésip, méngip baqtı; chünki u bularni kiyip baqmighanidi. Shuning bilen Dawut Saulgha: — Men bularni kiyip mangalmaydikenmen; chünki burun kiyip baqmighan, dep ularni séliwetti. **40** U qoligha hasisini élip, ériqtin besh siliq tash ilghap padichi xaltisining yanchuqigha saldi; u salghusini qoligha élip Filistiyge yéqin bardi. **41** Filistiy bolsa chiqip Dawutqa yéqinlashti, qalqan kötürgüchisimu uning aldida mangdi. **42** Filistiy Dawutqa birqur sepsélip qarap mesxire qildi. Chünki u téxi yash, bughday önglük we kélishken yigit idi. **43** Filistiy Dawutqa: — Sen hasa kötürüp aldimgha kepsen? Sen méni it dep oylap qaldingmu? — dep öz butlirining namlirini tilgha élip Dawutni qarghidi. **44** Filistiy Dawutqa yene: — Bu yaqqa kel, men göshüngni asmandiki uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlargha yem qilimen, dédi. **45** Dawut Filistiyke: — Sen qilich, neyze we atma neyzini kötürüp manga hujum qilghili kelding; lékin men sen haqaret qilghan, Israilning qoshunlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning nami bilen aldingha hujumgha chiqtim — dédi. **46** «Del bugün Perwerdigar séni méning qolumgha tapshuridu. Men séni öltürüp beshingni késip alimen; men leshkergahdiki Filistiylerning jesetlirinimu asmandiki uchar-qanatlargha we dalalardiki yirtquchlirigha yem qilimen. Buning bilen pütkül jahan Israilda bir Xudaning bar ikenlikini bilidu **47** we bu pütkül jamaet Perwerdigarning nusret bérishining qilich, neyze bilen emes ikenlikini bilidu; chünki bu jeng bolsa Perwerdigarningkidur, U séni qolimizgha tapshuridu». **48** Filistiy Dawutqa hujum qilghili qopup yéqin kelgende Dawut uningha hujum qilghili Filistiy qoshunining sépige qarap yugiirdi. **49** Dawut qolini xaltisigha tiqip bir tashni chiqirip salghugha sélip Filistiyge qaritip atti; tash Filistiyning péshanisige tegdi. Tash uning péshanisige pétip ketti, u düm chüshüp yerge yiqlidi. **50** Shundaq qilip Dawut Filistiyini salghu we tash bilen meghlup qilip uni urup öltürdü; Dawutning qolida héch qilich yoq idi. **51** Dawut yükürüp bérüp, Filistiyning üstide turup, qilichini qinidin tartip élip uni öltürüp, uning beshini aldi. Filistiyler öz baturining ölginini körüpla, beder qacthi. **52** Israillar bilen Yehudalar bolsa ornidin qopup

sören séliship Filistiylerni jilghighiche we Ekron derwazilirighiche keynidin qoghlap keldi; öltürülgen Filistiyler Shaaraaimgha baridighan yolda Gat we Ekron'ghiche yétip ketkenidi. **53** Israil Filistiylerni qoghlashtin yénip kélip ularning leshkergahini bulang-talang qildi. **54** Dawut Filistiyning beshini Yérusalémgha élip bardi; uning yarighini bolsa öz chédirigha qoydi. **55** Saul Dawutning Filistiyning aldigha chiqqinini körgende qoshunning serdari Abnerdin: — I Abner, bu yigit kimning oghli? — dep soridi. Abner: — I padishah, hayating bilen qesem qilimenki, bilmeymen, dédi. **56** Padishah: — Bu yigit kimning oghli iken dep sorap baqqin, dédi. **57** Dawut Filistiyni qirip qaytip kelgende Abner uni padishahning qéshigha élip bardi; Filistiyning beshi téxiche uning qolida turatti. **58** Saul uningdin: — I yigit, kimning oghlisen? dep soridi. Dawut: — Men silining qulliri Beyt-Lehemlik Yessening oghlimen, dep jawab berdi.

18 Dawut bilen Saulning söhbiti ayaghlashqanda, Yonatanning köngli Dawutning könglige shundaq baghlandiki, uni öz jénidek söydi. **2** Saul bolsa u künü uni öz yénida élip qélip, uni atisining öyige qaytqili qoymidi. **3** Yonatan Dawut bilen ehde qilishti; chünki u uni öz jénidek söyetti. **4** Yonatan uchisidiki tonni sélip Dawutqa berdi, yene jeng kiyimlirini, jümlidin hetta qilichi, oqyasi we kemirinimu uninggha berdi. **5** Saul Dawutni negila ewetse u shu yerge baratti, shundaqla ishlarni jayida qilatti. Shuning üchün Saul uni leshkerlerning üstige qoydi. Bu ish barliq xelqqe we hem Saulning xizmetkarlighimu yaqtı. **6** Dawut Filistiyni öltürüp köpchilik bilen yan'ghanda Israilning hemme sheherliridiki qiz-ayallar Saulni naxsha éytip ussul oynap qarshi alghili chiqti; ular xushluq ichide dap we üchtar bilen neghme chélishti. **7** Qiz-ayallar neghme chalghanda: — Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi, dep oqushatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti xapa boldi; bu söz uning könglige tegdi. U: — Dawutqa on minglap hésablandi, emma manga peqet minglap hésablandi; emdi padishahliqtin bashqa uninggha héchnerse kem emes, dédi. **9** Shu kündin tartip Saul Dawutni közlep yürdi. **10** Etisi Xuda teripidin qabahetlik bir roh Saulning üstige chüshti we u öyide qalaymiqan jöyligili turdi. Emdi Dawut bashqa waqittikidek qoli bilen chiltar chaldi; Saulning qolida neyze bar idi. **11** Saul: — Dawutni tamgha neyze bilen qadiwétimen dep, neyzini atti; lékin Dawut ikki qétim

özini daldigha aldi. **12** Perwerdigarning Dawut bilenla bolup, özidin yiraqlap ketkini üchün Saul Dawuttin qorqatti. **13** Shuning üchün Saul Dawutni öz yénidin ayrip, uni leshkerlerge mingbéshi qilip qoydi; u leshkerlerni élip jengge chiqip turatti. **14** Dawut bolsa hemme ishlarni pem bilen qilatti; chünki Perwerdigar uning bilen bille idi. **15** Saul uning pemlik ikenlikini körüp uningdin bek qorqatti. **16** Emma pütkül Israil bilen Yehuda xelqi Dawutni söyetti; chünki u ularni yéteklep jengge chiqatti. **17** Saul Dawutqa: — Mana, chong qizim Mérab — men uni sanga xotunluqqa bergüm bar. Sen peqet xizmitimge jan-pida bolup, Perwerdigarning jengliride küresh qilghin, dédi. Chünki Saul ichide: — U méning qolum bilen emes, belki Filistiylerning qoli bilen yoqitilsun, dep xiyal qilghanidi. **18** Emma Dawut Saulgha: — Men kim idim, méning atamning jemeti Israil arısida néme idi, men qandaqmu padishahning küy'oghli bolay? — dédi. **19** Lékin Saulning qizi Mérab Dawutqa bérilidighan waqitta, u Meholatlıq Adrielge xotunluqqa bérildi. **20** Emma Saulning qizi Miqalning köngli Dawutqa chüshkenidi. Bashqilar buni Saulgha éytti, bu ishtin Saul xush boldi. **21** Saul: — Qizimni Dawutqa bérey, u uningha bir sirtmaq bolup, Filistiylerning qolida yoqitilsun, dep oylidi. Shuning bilen Saul Dawutqa: — Bugün ikkinchi qétim küy'oghluq bolisen, dédi. **22** Saul öz ghulamlirigha: — Dawutqa astirtin: — Mana, padishah sendin söyünidu, we hemme ghulamliri sanga amraq. Shuning üchün padishahning küy'oghli bolghin, dep éytinglar, dep tapilidi. **23** Saulning ghulamliri bu sözlerni Dawutning quliqigha yetküzdi. Lékin Dawut: — Neziringlarda padishahning küy'oghli bolush kichik ishmu? Men bolsam bir kembeghel we etiwersiz ademmen — dédi. **24** Saulning ghulamliri Saulgha Dawutning dégenlirini öz eyni yetküzdi. **25** Saul: — Siler Dawutqa: — Padishah sanga bashqa toyluq alghuzmaydu, peqet padishah dushmanliridin intiqam élish üchün yüz Filistiyning xetnilikini alidu, dep éytinglar, dédi (Saulning meqsiti bolsa Dawutni Filistiylerning qolida yoqitish idi). **26** Ghulamlar bu sözlerni Dawutqa yetküzdi; padishahning küy'oghli bolush Dawutqa yéqip qaldi. Emdi békítilgen möhlet toshmayla, **27** Dawut turup öz ademliri bilen chiqip ikki yüz Filistiyni öltürdi. Dawut ularning xetnilikini késip élip padishahning küy'oghli bolush üchün bularning hemmisini padishahqa tapshurdi. Saul qizi Miqalni uninggha xotunluqqa berdi. **28** Saul Perwerdigarning

Dawut bilen bille ikenlikini we öz qizi Miqalning uni söyidighanlıqını körüp **29** Dawuttin téximu qorqtı. Shuning bilen Saul üzlüksiz Dawutqa düshmen boldi. **30** Filistiylerning emirliri daim soqushqa chiqatti; emma her qétim chiqsila Dawutning ishliri Saulning hemme xizmetkarlıriningkidin muweppeqiyetlik bolatti; shuning bilen uning nami [xalayiq] teripidin tolimu hörmekke sazawer bolatti.

19 Saul öz oghli Yonatan we hemme xizmetkarlırige

Dawutni öltürüşke buyruq qildi. Lékin Saulning oghli Yonatan Dawutqa bek amraq idi. **2** Yonatan Dawutqa: — Atam Saul séni öltürmekchi; emdi ete etigen qattiq éhtiyat qilghin, bir mexpij jayni térip özüngni yosurghin; **3** men özüm chiqip sen yosurun'ghan étizliqqa béríp atamning yénida turup atam bilen séning toghrangda sözlischip baqay; ehwalni éniq bilgendifin kényin sanga xewer qilay, dédi. **4** Yonatan atisi Saulgha Dawutning yaxshi gépini qilip: — Padishah öz xizmetkarıgha, yeni Dawutqa yamanlıq qilmıghay! Chünki u sanga gunah qilmıghan; belki uning emelliri özüngge köp yaxshılıqlarnı élip kelgen: — **5** u öz jénini alqinığa élip qopup héliqi Filistiyni öltürdi we shuning bilen Perwerdigar pütkül Israil üchün chong nusret berdi. Shu chaghda sen özüng körüp xush bolghan emesmu? Emdilikte némisqha Dawutni sewebsiz öltürüp naheq qan töküp gunahkar bolmaqchi bolisen? — dédi. **6** Saul Yonatanning sözige kirdi. U: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, u ölümge mehkum qilinmaydu, dédi. **7** Andin Yonatan Dawutni chaqırıp, Dawutqa bolghan ishlarning hemmisini dep berdi. Andin kényin Yonatan Dawutni Saulning qéshiga élip keldi we u ilgirikidek uning xizmitide boldi. **8** Emma yene jeng boldi; Dawut chiqip Filistiyler bilen jeng qilip, ularni qattiq qırıp meghlup qildi; ular uning aldidin beder qéchisti. **9** Emdi Perwerdigar teripidin qabahetlik bir roh yene Saulni bastı. U öz öyide qolida neyzisini tutup olturnatti; Dawut bolsa qoli bilen saz chélip turattı. **10** Saul neyze bilen Dawutni sanjıp tamgha qadap qoymaçchi boliwidı, lékin Dawut özini qachuruwaldı, neyze tamgha qadılıp qoldı. Dawut shu kékchisi qéchip qutuldi. **11** Saul birnechche chaparmenlerni Dawutning öyige ewetip uni paylap turup etisi tang yorughanda uni öltürüşke mangdurdı. Emma Dawutning ayali Miqal uningha: — Eger bu kékche jénimni élip qachmisang, ete öltürülisen, dédi. **12** Shunga Miqal Dawutni penjirdin chüshürüp qoydi. Shundaq qilip u

qéchip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «terafim» butni élip kariwatqa yatquzup, beshigha öchke yungidin qilin'ghan bir yastuqni qoyup, ediyal bilen yépip qoydi. **14** Saul Dawutni tutush üchün chaparmenlerni ewetkende Miqal: — U aghrip qaldi, dédi. **15** Saul chaparmenlerni [qaytidin] ewetip: — Uni kariwat bilen qoshup élip kélinglar, uni öltürimen, dep buyrudi. **16** Chaparmenler kirgende, mana kariwatta bu but yatatti, beshigha öchke yungidin qilin'ghan yastuq qoyulghanidi. **17** Saul Miqalgha: — Némishqa méni bundaq aldap, dushmanimni qachuruwtiesen? — dédi. Miqal Saulgha jawab béríp: — U: «Méni qoyuwetkin; bolmisa séni öltüruwétimen» dédi, dédi. **18** Dawut qéchip qutulup, Ramahqa Samuilning qéshiga béríp, Saulning uningha qilghanlirining hemmisini dep berdi. Andin u Samuil bilen Nayotqa béríp olturnaqlashti. **19** Birsi Saulgha: — Dawut Ramahdiki Nayotta bar iken, dep xewer berdi. **20** Saul Dawutni tutup kélishke chaparmenlerni mangdurdı. Emma ular yétip barghanda peyghemberlerning bir jamaiti beshareti bériwatqanlıqını we Samuilningmu ularning arisida turup ulargha nazaretcilik qiliwatqanlıqını kördi; shundaq boldiki, Xudanıng Rohi Saulning chaparmenlirining wujudighimu chüshüp, ularmu hem beshareti bérishke bashlıdi. **21** Bu xewer Saulgha éytildi; u yene bashqa chaparmenlerni ewetti, lékin ularmu beshareti bérishke chüshti. Andin Saul üchinchi qétim yene chaparmenlerni mangdurdı. ularmu hem beshareti bérishke chüshti. **22** Andin Saul özü Ramahqa béríp, Sequdiki chong quduqqa yétip kelgende, «Samuil bilen Dawut nede?» — dep soridi. Birsi: — Ular Ramahdiki Nayotta bar iken, dep jawab berdi. **23** Shunga u Ramahdiki Nayotqa yétip keldi; Xudanıng Rohi uning wujudighimu chüshti; shuning bilen umu piyade méngip Ramahdiki Nayotqa barghuche beshareti béríp mangdi. **24** U hetta kiyimlirini séliwétip Samuilning aldida beshareti berdi; pütün bir kékche we pütün bir kündüz u yerde yalingach yatti. Buning bilen: — «Saulmu peyghemberlerdinmu?» deyidghan gap peyda boldı.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin qéchip Yonatanning qéshiga béríp uningha: — Men néme qiliptimen? Néme qebihlik qiliptimen? Atang aldida néme gunah qiliptimen, u méning jénimni almaqchi boluwtatidu? — dédi. **2** U uningha: — Yoqsu, bundaq ish néri bolsun! Sen ölmeyesen. Chong ish bolsun, kichik ish bolsun atam manga démey qoymaydu.

Némishqa atam bu ishni mendin yoshuridikine? Hergiz undaq bolmaydu, dédi. 3 Lékin Dawut yene qesem qilip: — Atang séning neziringde iltipat tapqinimni jezmen bilidu. Shunga u könglide: — Yonatan buni bilip qalmisun; bolmisa uninggha azar bolidu, dégendu. Lékin Perwerdigarning hayatı bilen, jéning we hayating bilen aldingda qesem qilimenki, manga ölümning arılıqi bir qedemla qaldı, dédi. 4 Yonatan Dawutqa: — Könglüng némini xalisa shuni qilay, dédi. 5 Dawut Yonatan'gha mundaq dédi: — Mana ete «yéngi ay» bolidu; men adettikidek padishah bilen hemdastixan bolmisam bolmaydu. Lékin méni qoyup bergen, men üchinchi künü axshimighiche dalada möküniüwalay. 6 Atang méning sorunda yoqluqimni körüp sorisa, sen uninggha: «Dawut mendin öz shehiri Beyt-Lehemge tézraq béríp kélishke jiddiy ruxset soridi, chünki u yerde pütkül ailisi üchün bir yilliq qurbanlıq ötküzidiken», dégin, dédi. 7 Eger u: — Obdan boptu, dése, qulung tinch-aman bolidu: — Lékin u achchiqlansa, uming manga yamanlıq qılıshni niyet qılghanlıqidin guman qilmighin. 8 Sen qulunggha iltipat körsetkin; chünki sen özüng bilen Perwerdigarning aldida qulungni ehdileshtürgensen. Lékin eger mende bir yamanlıq bolsa sen özüngla méni öltürgin; méni élip béríp atangha tapshurushning néme hajiti? — dédi. 9 Yonatan: — Undaq xiyal sendin néri bılsun! Eger atamning sanga yamanlıq qılıdighan niyiti barlıqını bilip qalsam, sanga deyttim emesmu? — dédi. 10 Dawut Yonatan'gha: — Eger atang sanga qattiq gep bilen jawab berse, kim manga xewer bérídu? — dédi. 11 Yonatan Dawutqa: — Kelgin, dalagha chiqayli, dédi. Shuning bilen ikkisi dalagha chiqti. 12 Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar manga [guwahki], men ete yaki ögünlükke mushu waqitta atamning niyitini bilip, sanga iltipatlıq bolsa, men adem mangdurup sanga melum qilmamdim? 13 Eger atam sanga yamanlıq qılmaqchi bolsa, men séni tinchaman yolgha sélish üchün sanga adem ewetip xewer bermisem, Perwerdigar manga séning bésinggha chüshkendinmu artuq chüshürsun; emdi Perwerdigar atam bilen bille bolghandek séning bilen bille bolsun. 14 Hayatla bolsam méni ölmisun dep Perwerdigarning méhribanlıqını manga körsetkeysen. 15 Men ölüp ketken teqdirdimu, öydikilirimdin hem héch waqit méhribanlıqıngı üzmiğeysen; Perwerdigar sen Dawutning hemme düshmenlirini yer

yüzidin yoqatqandin kényinmu shundaq qilghaysen». 16 Shuning bilen Yonatan Dawutning jemeti bilen ehde qiliship: — Perwerdigar Dawutning düshmenliridin hésab alsun, dédi. 17 Andin Yonatan yene özining Dawutqa bolghan muhebbiti bilen uninggha qesem qildurdi; chünki u uni öz jénidek söyleti. 18 Yonatan Dawutqa mundaq dédi: — Ete yéngi ay bolidu. Mana séning ornung bosh qalidu, kishiler séning yoqluqinggha diqqet qilidu. 19 Üchinchi künü sen chüshüp aldinqi qétim bu ishqa yoluqqiningda özüngni yosurghan jayha béríp «Ézel» dégen tashning yénida turup turghin. 20 Nen tashning yénidiki bir jayha xuddi nishanni qaralighandek üch pay ya oqi atay. 21 Andin ghulamni mangdurup: — «Ya oqlirini tépíp kelgin» — deymen. Eger men ghulamgha: — Ene, oqlar arqa terepte turidu, ularni élip kel, désem, sen chiqip yénimgha kelgin; shundaq bolghanda, Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, sen üchün tinch-amanlıq bolidu, héch ish bolmaydu. 22 Lékin ghulamgha: — Ene, oqlar aldingda turidu, désem, sen ketkin, chünki undaq bolsa, Perwerdigar séni ketküzüwetken bolidu. 23 Emdilikte men bilen sen sözleshken ish togruluq, Perwerdigar sen bilen méning otturimda guwahchidur. 24 Shuning bilen Dawut dalada möküniüwaldi. Yéngi ay kelgende, padishah taam yégili dastixanda olturdi. 25 Padishah bolsa burunqidekla öz ornida tamning yénidiki törde olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abner Saulning yénida olturdi. Lékin Dawutning orni bosh qaldi. 26 Emma Saul u künü héchnéme démidi. Chünki u: — Dawutqa bir ish boldi, u napak bolup qaldı. U jezmen napak bolup qaptu, dep oylidi. 27 Lékin Dawutning orni yéngi ayning etisimu, yeni ayning ikkinchi künimu bosh idi. Saul oghli Yonatandin: — Némishqa Yessening oghli yaki tünüğün yaki bugün tamaqqa kelmeydu, dep soridi. 28 Yonatan Saulgha jawab béríp: — Dawut Beyt-Lehemge barghili mendin jiddiy ruxset sorap: — 29 Méning bérishimha ruxset qilghin, ailmizning sheherde bir qurbanlıq ishi bolghach akam méning bérishimni éytiptu; eger séning neziringde iltipat tapqan bolsam qérindashlirim bilen körüşüp kélishke ruxset bergen, dédi. Shunga u padishahning dastixinigha kelmidi, dédi. 30 Saulning Yonatan'gha qattiq ghezipi kélip: — I buzuq, kaj xotunning oghli, némishqa Yessening oghlini özüngge tallap, özüngni shermende qilip we anangni nomusqa qoyghiningni bilmemdimen? 31 Eger Yessening oghli yer yüzide tirik

bolsila, sen hem séning padishahliqing mustehkem bolmaydu. Shunga emdi adem ewetip uni méning qéshimha élip kelgin, chünki u ölümge mehkemdur! — dédi. **32** Yonatan atisi Saulgha jawab béríp: — U némishqa ölümge mehkum qilinishi kérek? U néme qiptu? — dédi. **33** Andin Saul Yonatan'gha sanjish üchün uningha neyzini atti; buning bilen Yonatan atisining Dawutni öltürmekchi bolghanlıqını éniq bilip yetti. **34** Yonatan bolsa qattiq achchiqlap dastixandin qopup ketti we yéngi ayning ikkinchi künü héch taam yémidi. Chünki atisining Dawutni shundaq haqaretlishi uningha qattiq azar bolghanidi. **35** Etisi Yonatan dalagha chiqip Dawut bilen kélishken jaygha bardi. Uning bilen bir kichik ghulam bille bardi. **36** U ghulamgha: — Sen yükür, men atqan ya oqlirini tépíp kelgin, dédi. Ghulam yügürdi, u bir oqni uning aldi teripige atti. **37** Ghulam Yonatan atqan oq chüshken jaygha kelgende Yonatan ghulamni chaqirip: — Oq séning aldi teripingde turmamdu? — dédi. **38** Andin Yonatan ghulamni yene chaqirip: — Bol, ittik bol, hayal bolmighin! — dédi. Yonatanning ghulamni ya oqini yighip ghojisigha élip keldi. **39** Lékin ghulamning bolghan ishtin xewiri uq idi. Buni yalghuz Yonatan bilen Dawutla biletta. **40** Andin Yonatan ghulamiga yaraghırlarini béríp uningha: — Ularni sheherge élip ketkin, dédi. **41** Ghulam ketkendin kényin Dawut [tashning] jenub teripidin chiqip yerge yiqlip üch qétim tezim qildi. Ular bir-birini söyüshti, bir-birige ésiliship yighashti, bolupmu Dawut qattiq yighildi. **42** Yonatan Dawutqa: — Sepiring tinch-aman bolsun; chünki biz ikkimiz: — Perwerdigar méning bilen séning otturungda we méning neslim bilen séning nesling otturisida menggüge guwah bolsun, dep Perwerdigarning nami bilen qesem ichishken, dédi. Dawut ornidin qopup mangdi, Yonatanmu sheherge kirip ketti.

21 Dawut emdi Nobqa kélip Aximelek kahining qéshigha bardi. Lékin Aximelek Dawutni körgende titrep qorqup uningha: — Némishqa birimu sen bilen kelmey yalghuz kelding? — dédi. **2** Dawut Aximelek kahin'gha: — Padishah manga melum bir ishni buyrup: — Men sanga buyrughan ish yaki sanga tapilghan yolyoruq toghrisidin héchkim birnéme bilmisun, dégenidi. Öz ghulamlirimni bolsa melum bir jaygha bérishqa békítip qoydum. **3** Emdi qolungda néme bar? Besh nan, yaki néme bolsa, shuni manga bergin, dédi. **4** Kahin Dawutqa jawab

béríp: — Qolumda adettiki nan yoq, peqet muqeddes nan bar. Eger ghulamlar ayallargha yéqinlashmighan bolsa yése rawa bolidu, dédi. **5** Dawut kahin'gha jawab béríp: — Berheq, men bashqa waqitlarda chiqqiningha oxshash, ayallar bizdin yiraq bolghili üch kün boldi. Men [herqétim] chiqqanda, gerche adettiki seper bolsimu, ghulamlarning qachiliri pak bolidighan yerde, bugün ular we qachiliri téximu pak bolmamdu, dédi. **6** Shuning bilen kahin uningha muqeddes nandin berdi, chünki bu yerde «teqdim nan»din bashqa héchqandaq nan yoq idi. Bu nan Perwerdigarning huzurigha yéngi issiq nan qoyulghan künü almashturulghan nanlar idi **7** (lékin u künü Saulning xizmetkarliridin melum birsi u yerde Perwerdigarning huzurida qaldurulghanidi. Uning ismi Doeg bolup Saulning padichilirining chongi idi). **8** Dawut Aximelekke: — Qolungda neyze yaki qilich yoqmu? Padishah tapshurghan ish jiddiy bolghach yaki qilich yaki bashqa yaraghırlımmi élip kélélmidim, dédi. **9** Kahin: — Sen Élah jilghisida öltürgen Filistiy Goliatning qilichi bu yerde bar, u efodning keynide, bir parche rextke oraqliq halda turidu. Xalisang alghin, uningdin bashqisi yoq, dédi. Dawut: — Bu tengdishi yoq qilichtur, shuni manga bergin, dédi. **10** Dawut u künü qopup Sauldin qéchip Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardi. **11** Lékin Aqishning xizmetkarliri uningha: — Bu zémimning padishahi Dawut emesmu? Uning toghrisida qiz-ayallar bir-birige: — Saul minglap öltürdi, We Dawut on minglap öltürdi, — dep naxshaghezel oqushup ussul oynighan emesmu, dédi. **12** Dawut bu sözlerni könglige püküp Gatning padishahi Aqishtin bek qorqtı. **13** Shuning üchün ularning köz aldida özining yürüsh-turushlirini özgertip, ularning qolida turghan waqtida özini sarangdek körsetti; u derwazilarning ishiklirige jijip, tükürükini saqiligha aqturatti. **14** Aqish xizmetkarlirigha: — Mana bu ademning saranglıqını körmemisiler? Uni némishqa méning aldimgha élip keldinglar? **15** Mende saranglar kemchilmidi? Siler bu kishini aldimgha saranglıq qilghili élip keldinglarmu? Bu adem méning öyümge kirishi kérekmu? — dédi.

22 Dawut u yerdin kétip Adullamdiki ghargha qacthi. Uning qérindashliri bilen atisining pütkül jemeti buni anglap uning qéshigha bardi. **2** Ézilgen, qerzdar bolghan we derdmenlerning hemmisi yighilip uning yénigha keldi we u ularning serdari boldi. Uningha qoshulghan ademler bolsa tööt yüzche idi.

3 Dawut u yerdin chiqip Moabdki Mizpahqa béríp Moabning padishahidin: — Xudaning méni néme qilidighinini bilgüche, ata-anamning bu yerge kélip aranglarda turushigha yol qoyghayla, dep telep qildi. 4 Dawut atisi we anisini Moabning padishahining qéshigha élip keldi. Dawut qorghanda turghan pütkül künlerde ata-anisi uning bilen bille turdi. 5 Emma Gad peyghember Dawutqa: — Qorghanda turmay, bu yerdin chiqip, Yehuda zéminalgha barghin, dédi. Shuning bilen Dawut u yerdin ayrılip, Heret ormanlıqigha bardi. 6 Saul Dawutning nede turuwaqtqanlıqidin xewerapti. Saul bu waqitta Ramahdiki Gibéahda égiz bir jayda yulghun derixining tüwide olturatti. Uning qolida neyzisi bar idi, barlıq xizmetkarliri chöriside turatti. 7 Saul chöriside turghan xizmetkarlirigha: — I Binyaminliqlar, qulaq sélinglar! Yessening oghli her biringlargahtta etizlar bilen tüzümzarlarni teqsim qilip béréremdu? Hemminglarni ming bésyi we yüz bésyi qilamdu? 8 Siler hemminglar manga qest qildinglar, öz oghlumning Yessening oghli bilen ehde qilishqinini héchkim manga uqturmidi. Héch qaysinglar manga ich aghritmidinglar yaki öz oghlumning méning xizmetkarimni manga yoshurun hujum qilishqa qutratqinidin manga xewer bermidnglar, dédi. 9 Andin Saulning xizmetkarlirining ichige kiriwalghan Doeg: — «Men Yessening oghlining Nobqa Axitubning oghli Aximelekning qéshigha kelginini kördüm, 10 — Aximelek uning üchün Perwerdigardin yol soridi we uningha ozuq-tüllük bilen Filistiy Goliatning qilichini berdi» — dédi. 11 Padishah adem ewetip Axitubning oghli kahin Aximelekni, shundaqla uning atisining pütkül jemetini, yeni Nobdiki kahinlarnimu chaqirtip keldi. Ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. 12 Saul: — I Axitubning oghli anglighin, dédi. U: — I ghojam, mana men, dédi. 13 Saul uningha: — Némishqa siler, sen bilen Yessening oghli, manga qest qilisiler? Sen uningha nan we qilich béríp, uning üchün Xudadin yol soridingghu? Mana emdi u bügünkidek manga hujum qilmaqchi bolup paylap yürmekte! — dédi. 14 Aximelek padishahqa jawab béríp: — Silining barlıq xizmetkarlirining arisida Dawutdek sadiq kim bar? U padishahning kuy'oghli, silining mexpiy meslihetlirige ishtirak qilghuchi we ordilirli ichide izzetlik emesmidi? 15 Men peget uning üchün Xudadin yol sorashni bügünla bashlidimmu? [Asiyiq] qilish mendin néri bolsun! Padishah öz qulini we atamning pütkül jemetini eyibke buyrumighayla,

chünki qullirining bu ishtin qilche xewiri yoq, dédi. 16 Lékin padishah: — I Aximelek, sen ölisen, sen we atangning pütkül jemeti choqum ölisiler, dédi. 17 Padishah öz chörisidiki chaparmenlirige: — Mang, Perwerdigarning kahinlirini öltürüngler! Chünki ular hem Dawutqa hemdem boldi hem uning qachqinini bilip turup manga xewer bermidi, dédi. Lékin padishahning qol astidikiliri Perwerdigarning kahinlirini öltürüşke qol kötürgili unimidi. 18 Emdi padishah Doegke: — Sen béríp kahinlarni öltürüwetkin, dédi. Édomluq Doeg béríp kahinlarni öltürdü; bu künü u kanaptin toqulghan efod kiygen sekseñ besh ademni öltürdü. 19 Andin u kahinlarning shehiri Nobda olturghuchilarini qirdi, yeni er we ayallar, balilar we bowaqlar, kala, éshek, qoylar — hemmisini qilichlidi. 20 Emma Axitubning oghli Aximelekning Abiyatar dégen bir oghli qutulup Dawutning qéshigha qéchip keldi. 21 Abiyatar Dawutqa Saul Perwerdigarning kahinlirini öltürdü, dep xewer berdi. 22 Dawut Abiyatargha: — U künü Doegning u yerde ikenlikini körüp, uning jezmen Saulgha xewer bérídighinini bilgenidim. Men atangning pütkül jemetining öltürültüshige zamin boldum, dédi. 23 Men bilen bille turghin, héch qorqmighin. Chünki méning jénimmi almaqchi bolghanlar séning jéningnimu hem almaqchi. Méning qéshimda bixeter turisen, dédi.

23 Birsi Dawutqa xewer béríp: — Mana Filistiyler Kéilahgha hujum qilip xamanlarni bulaptalimaqtta, dédi. 2 Dawut Perwerdigardin: — Men béríp bu Filistiylerge zerbe bérímenmu? — dep soridi. Perwerdigar Dawutqa: — Bérip Filistiylerge zerbe béríp Kéilahni azad qilghin, dédi. 3 Lékin Dawutning ademli uningha: — Mana biz Yehuda zéminalda turupmu qorqiwatqan yerde, Kéilahgha béríp Filistiylerning qoshunlirigha hujum qilsaq qandaq bolar? — dédi. 4 Shunga Dawut yene bir qétim Perwerdigardin soriwidi, Perwerdigar uningha jawab béríp: — Sen ornungdin turup Kéilahgha barghin; chünki Men Filistiyerni qolunggha tapshurimen, dédi. 5 Buning bilen Dawut öz ademli bilen Kéilahgha béríp Filistiyler bilen soqushup, mallirini olja qilip, ularni qattiq qirdi. Dawut shundaq qilip Kéilahda turuwaqtqanlarni qutquzdi. 6 Emdi Aximelekning oghli Abiyatar Kéilahgha qéchip kélip Dawutning qéshigha kelgende, uning qolida efod bar idi. 7 Birsi Saulgha, Dawut Kéilahgha keptu, dep xewer berdi. Saul: — Emdi Xuda uni méning qolumgha tashlap tapshurdi. Chünki

u derwaziliri we taqaqliri bar sheherge kirgechke solunup qaldi, dédi. **8** Emdi Saul Dawut bilen ademlirini muhasirige élish üchün hemme xelqni Kéilahgha béríp jeng qilishqa chaqirdi. **9** Dawut Saulning özini qestleydighanlıqını bilip, Abiyatar kahin'għa: — Efodni élip kelgin, dédi. **10** Andin Dawut: — I Israilning Xudasi Perwerdigar, menki Séning qulung Saulning bu sheherni méning sewebimdin xarab qilish üchün Kéilahgha kélishke qestlewatqanlıqını éniq anglidi. **11** Kéilahdikiler méni uning qoligha tutup bérermu? Saul öz bendeng anglighandek bu yerge kélermu? I Israilning Xudasi Perwerdigar, Sendin ötünimenki, öz bendengge bildürgeysem, dédi. Perwerdigar: — U bu yerge kéldu, dédi. **12** Dawut yene: — Kéilahtikiler méni we ademlirimni Saulning qoligha tutup bérermu, dédi. Perwerdigar: — Ular silerni tutup bérudu, dédi. **13** Emdi Dawut ademliri bilen (texminen alte yüzche) ornidin turup Kéilahdin chiqip, özliri baralaydighan terepke qarap ketti. Saulgha, Dawut Kéilahtin qéchiptu dep xewer bérilgende u uni qogħlashqa chiqmidi. **14** Dawut bolsa chöldiki qorghan-qiyalarda hemde Zif chöliniq tagħlirida turdi. Saul uni her kūni izdeyti; lékin Xuda uni uning qoligha tapshurmidi. **15** Emdi Dawut Saulning özini öltürgili chiqidighanlıqını bayqap qaldi. Shu chaghda u Zif chölidiki bir ormanlıqta turatti. **16** Saulning oghli Yonatan bolsa ormanlıqqa chiqip Dawutning qéshiga béríp, uni Xuda arqılıq righbetlendürüp uningħha: — **17** Qorqmighin; chünki atam Saulning qoli séni tapalmaydu. Sen belki Israilning üstide padishah bolisen, men bolsam séning weziring bolimen, buni atam Saulmu bilidu, dédi. **18** Andin ular ikkiylen Perwerdigarning aldida ehde qilishti; Dawut bolsa, ormanlıqta turup qaldi, Yonatan öz öyige yénip ketti. **19** Shuningdin kéyin Ziftikiler Gibéahta turuwatqan Saulning qéshiga kélip: — Mana, Dawut Xaqilahning égizlikidiki Yeshimonning jenubi teripige jaylashqan ormanlıqtiki qorghanlarda yosħuruniwaldi, bilmemdia? **20** Shunga, i padishah, qachan köngülliri tartsa shu chaghda kelsile; biznung burchimiz uni padishahning qoligha tutup bérishtrur, dédi. **21** Saul: Manga ich aghrifqininglar üchün Perwerdigar silerge bext ata qilghay. **22** Emdi silerdin ötünimenki, béríp zadi qaysi yerde turidighinini jezmleshtürüngrar, uning iz-dérikini éniqlap, we kimning uni körgenlikini bilip kéklinglar; chünki kishiler éytishiche u intayin hiyliger iken, dédi. **23** Shunga béríp, uning yosħurun'ghan barliq mexpiy

jaylirini éniq körüp kéklinglar, yénimgha yénip kélip manga eynini éytinglar. Andin men siler bilen bille barimen; we shundaq boliduki, eger u zéminda bolsila, men Yehudiyarning minglighanlarning arisidin uni izdep tapimen, dédi. **24** Ular qopup Sauldin ilgiri Zifqa bardı; lékin Dawut öz ademliri bilen Maon chöllükidiki Yeshimonning jenub teripidiki Arabah tüzlenglikide turuwatatti. **25** Saul ademliri bilen Dawutni izdep bardı. Kishiler bu xewerni Dawutqa éytti; shuning bilen u chūshüp, qiyagħa béríp Maon chölide turdi. Saul buni anglap Dawutning keynidin qogħlap Maonning chölige chiqti. **26** Saul tagħnning bu teripide mangdi, emma Dawut ademliri bilen tagħnning u teripide mangdi. Dawut Sauldin qéchish üchün aldiriwaqtqanidi; lékin Saul ademliri bilen Dawut we uning ademlirini tutimiz dep ularni qorshighili turdi. **27** Emma bir xewerchi Saulning qéshiga kélip uningħha: — Filistiylér zéminimizning jenub teripige kirip bulang-talang qiliwatidu, tézdin qaytsila, dédi. **28** Shuning bilen Saul yénip Dawutni qogħlashtin toxtap Filistiylér bilen soqushqili chiqti. Shunga u yer Séla-Hammahlékot dep ataldi. **29** Dawut bolsa u yerdin chiqip En-Gedining tagħ-qorghanlıqida turdi.

24 Saul Filistiylerni qogħlap chiqirip yan'għanda uningħha: — Mana, Dawut En-Gedidiki chölde turuwétiptu, dégen xewer bérildi. **2** Saul emdi pütkül Israildin xillan'għan üch ming ademni élip Dawut bilen ademlirini izdigili «Yawa tek̊iġi» qoram tashliqiga chiqti. **3** U yolning yénidiki qoy qotanlirigha kelgende, shu yerde bir għar bar id. U teret qilish üchün għargħa kirdi; Dawut bilen ademliri gharning ichkiriside olturatti. **4** Dawutning ademliri uningħha: — Mana Perwerdigarning sanga: — Öz duħħminingni séning qolungħha bérimes, néme sanga layiq körünse shuni qilghin, dégen kūni del mushu kün iken, dédi. Dawut qopup Saulning tonining peshini tuydurmaw késiwalid. **5** Lékin Saulning tonining peshini keskini üchün Dawut könglide qattiq epsuslandi. **6** U öz ademlirige: — Perwerdigar méni Perwerdigar Özı mesih qilghan għojjamgħa bundaq qolumni uzartishtin saqlisun, chünki u Perwerdigarning mesħiħliginidur, dédi. **7** Shu söz bilen Dawut öz ademlirini tosup Saulgha chéqilgħili qoymidi. Saul bolsa qopup għardin chiqip öz yoligha ketti. **8** Andin Dawutmu turup għardin chiqip Saulning keynidin: — I għojjam padishah! — dep chaqirdi. Saul keynige qarawidi, Dawut égilip yūzini yerge yaqqan halda tezim qildi. **9**

Dawut Saulgha mundaq dédi: — «Mana, Dawut séni qestleshke purset izdewatidu, deydighan kishilerning sözige né mishqa qulaq salila? **10** Mana bugün öz közliri bilen kördiliki, Perwerdigar bugün gharda silini öz qolumgha bergenidi. Beziler manga uni öltürüwetkin, dédi; lékin men silini ayap: — Ghojamgha qolumni uzartmaymen, chünki u Perwerdigarning mesihliginidur, dédim. **11** Qarisila, i ata, qolumdiki tonlirining péshige. Silini öltürmeye tonlirining péshini keskenlikimdin shuni bilsileki, könglümde silige ya yamanlıq ya asiyliq yoq, silige gunah qilghinim yoq, lékin sili jénimmi alghili paylimaqtila. **12** Perwerdigar men bilen silining otturimizda höküm qilsun, méning hésabimni silidin Perwerdigar alsun; lékin méning qolum silige kötürlülmeydu. **13** Konilar: — «Rezillik rezillerdin chiqidu» dep éytqaniken, lékin öz qolum silige kötürlülmeydu. **14** Israilning padishahi kimni tutqili chiqti? Kimni qoghalap yürüridü? Bir ölük itni, xalas! Yalghuz bir bürgini, xalas! **15** Perwerdigar soraqchi bolup men bilen silining otturimizda höküm chiqarsun! U heq-naheqni ayrip, dewayimni sorap méni silining qolliridin xalas qılıp, adalet yürgürgeyl! — dédi. **16** Dawut Saulgha bu sözlerni éytqanda Saul: — Bu séning awazingmu, i oglum Dawut? — dédi. Andin Saul yuqiri awaz bilen yighlap ketti. **17** U Dawutqa: — «Sen mendin adilsen, chünki sen manga yaxshiliq qayturdung, lékin men sanga yamanlıq qayturdum. **18** Sen bugün manga yaxshiliq qilghanlıqningi obdan körsitip berding; Perwerdigar méni qolungha tapshurghan bolsimu, sen méni öltürmiding. **19** Birsi öz düshminini tapsa, uni amanésen ketkili qoyamdu? Perwerdigar séning manga bugün qilghan yaxshiliqning üçhün sanga yaxshiliq yandurghay. **20** Emdi mana, shuni bildimki, sen jezmen padishah bolisen, Israilning padishahliqi séning qolunda tiklinidu. **21** Lékin hazır Perwerdigar bilen manga qesem qilghinki, mendin keyin méning neslimni yoqatmay, namimni atamning jemetidin öchürmigeysen», dédi. **22** Shuning bilen Dawut Saulgha qesem qildi. Saul öz öyige yénip ketti; Dawut ademliri bilen qorghan-qiyagha chiqip shu yerde turdi.

25 Samuil öldi. Pütkül Israil yighilip uning üchün matem tutti; ular uni uning Ramahdiki öyide depne qildi. Dawut bolsa qopup Paran chölige bardi. **2** Emdi tirikchilik Karmelde bolghan, Maonda oltruqluq bir adem bar idi. Bu kishi bek bay bolup üch ming qoy, bir ming öchkisi bar idi. U

öz qoylirini Karmelde qirqiwatatti. **3** U ademning ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail idi; ayali hem pem-parasetlik hem ept-turqi chirayliq, lékin éri qattiq qol we rezil idi; u Kalebning ewladidin idi. **4** Dawut chölde turup Nabalning öz qoylirini qırqiydighanlıqını anglap **5** On yash yigitni u yerge mangdurup ulargha: — Siler Karmelge chiqip Nabalning qéshiga béríp, mendin uningha salam éytinglar. **6** Uningha: — «Yashighaysen; sizge tinch-amanlıq bolghay, öyингизге tinch-amanlıq bolghay, hemme barlıqningizha tinch-amanlıq bolghay! **7** Men qırqighuchilarning sizde ish bashlıghanlıqını anglidim. Sizning padichiliringiz biz tereplerde turghanda ulargha héch zexme yetküzmiduq; biz Karmelde turghan waqitta ularning héch tersisi yitip ketmidi. **8** Öz yigitliringizdin sorisingiz ular sizge dep bérídu. Shunga biz qutluq bir künide kelduq, shunga yigitlirimiz neziringizde iltipat tapsun; öz qolningizha néme chiqsa shuni keminiliringizge we oghlingiz Dawutqa néme chiqsa shuni bergeysiz», denglar, — dédi. **9** Dawutning yigitliri u yerge béríp bu geplerning hemmisini Dawutning namida uningha éytip andin jim turup saqlidi. **10** Nabal Dawutning xizmetkarlirigha jawab béríp: — Dawut dégen kim? Yessening oghli dégen kim? Bu künlerde öz ghojilirini tashlap kétiwatqan xizmetkarlar tola. **11** Men özümning yémek-ichmeklirimni we yung qırqughuchilirimgha soyghan göshni kelgen jayı namelum bolghan kishilerge bérémdim? — dédi. **12** Dawutning yigitliri kelgen yoligha yénip ketti. Yénip kélép ular Dawutqa hemme gepni dep berdi. **13** Dawut öz ademlirige: — Her biringlar öz qilichinglarnı ésinglar, dédi. Shuning bilen herbiri öz qilichini [tasmisigha] asti, Dawutmu öz qilichini asti. Andin tööt yüzche adem Dawut bilen chiqti, we ikki yüz kishi jabduqlar bilen qaldi. **14** Errma Nabalning xizmetkarliridin biri uning ayali Abigailgha: — Dawut elchilerni chöldin ghojimizha salam bérishke ewetkeniken; lékin ularni tillap kayip ketti. **15** Bu ademler bolsa, bizge köp yaxshiliq qilghan. Biz dalada ularning yénida yürgen waqitlirimizda bizge héch yamanlıq kelmidi, bizning héch nersimizmu yitip kettigenidi. **16** Biz ulargha yéqin jayda qoy baqqan waqitta ular kéche-kündüz bizge sépildek bolghanidi. **17** Emdi bu ishtin xewerdar boldila, qandaq qilish kéréklikini oyliship baqqayla. Bolmisa, ghojimizgha we pütkül öydikilirige bir bala-qaza kelmey qalmaydu.

U shunche kaj bir ademki, héchkim uninggha söz qilishqa pétinalmaydu, dédi. **18** Abigail derhal ikki yüz nan, ikki tulum sharab, besh pishurulghan qoy, besh séah qomach, bir yüz kishmish poshkili, ikki yüz enjür poshkili élip ésheklerge artip **19** öz yigitlirige: — Méning aldimda béringlar; mana, men keyninglardin baray, dédi. Lékin u öz éri Nabalgha bu ishni démid. **20** U öz éshikige minip taghning étikidin chüshkende, mana Dawut ademliri bilen uning uduligha chüshüp uning bilen uchrashsti. **21** Dawut eslidi: — Men bu kishining mélini chölde bikardin bikar qoghdap, uning barliqidin héchnémini yittürgüzmigenidim; lékin u yaxshiliqning ornida manga yamanlıq qildi. **22** Uning ademliridin etigiche birer erkekni qaldurup qoysam, Xuda men Dawutni uningdinmu artuq jazalighay, dégenidi. **23** Abigail Dawutni körüp, aldirap éshektin chüshüp, Dawutning aldida yiqlip yüzini yerge yéqip tezim qildi; **24** uning putlirigha ésilip mundaq dédi: — «I ghojam, bu qebihlik manga hésablansun; emdi shuni ötünimenki, dédeklirining silige söz qilishiga ijazet qilip, dédiklirining sözige qulaq salghayla: — **25** ötünimenki, ghojam bu rezil adem Nabalgha pisent qilmighthayla; chünki uning mijesi xuddi ismigha oxshashthur; uning ismi «kaj», derweqe uningda kajliq tolimu éghirdur. Lékin men dédekliri bolsa ghojam ewetken yigitlerni körmidim. **26** Emdi i ghojam, Perwerdigarning hayatı bilen we séning jéning bilen qesem ichimenki, Perwerdigar silini öz qolliri bilen qan töküp intiqam élishtin saqlidi. Emdi düshmenlirimu, sili ghojamgha yamanlıq qilmaqchi bolghanlarmu Nabalgha oxshash bolsun. **27** Emdi dédekliri ghojamgha élip kelgen bu sowghat bolsa ghojamgha egeshken yigitlerge teqsim qilinsun. **28** Silidin ötünimenki, dédeklirining sewenlikini kechürgeyla; chünki sili, i ghojam Perwerdigarning jenglirini qilip kelgenliri üchün, barlıq kürnliride silide yamanlıq tépilmighini üchün Perwerdigar jezmen jemetlirini mezmut qilidu. **29** Birsi qopup silimi qogħlap janlirini izdise, sili ghojamning jéni Perwerdigar Xudalirining qéshidiki tirkler xaltisi ichide orilip saqlinidu, lékin düshmenlirining janlirini bolsa, u salghugha sélip chörüp tashlaydu. **30** Emdi Perwerdigar sili ghojam toghrisida éytqan barlıq yaxshi wedilirige emel qilip, silini Israilgha bash qilghanda shundaq boliduki, **31** sili ghojamning naheq qan tökmigenlikliri yaki öz intiqamlarını almighanlıqları üchün köngüllirige putlikashang yaki

derd bolmaydu. We Perwerdigar ghojamgha nusret bergenide sili öz dédeklirini yad qilghayla». **32** Dawut Abigailha: — Séni bugün méning bilen uchrishishqa ewetken Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulghay! **33** Emdi eqil-parasitingge barikalla, sangimu barikalla! Chünki sen bugün méni öz qolum bilen qan töküp intiqam élishtin tostung. **34** Lékin méni sanga ziyan-zexmet yetküzüshtin saqlighan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, sen méning aldimha tézlinip kelmigen bolsang, Nabalning ademliridin héch erkek etigiche tirik qalmas idi, dédi. **35** Andin Dawut uning özige keltürgen nersilirini qolidin tapshurup élip uninggha: — Tinch-aman öyüğnge barghin, mana sözliringge qulaq sélip, könglüngni qobul qildim, dédi. **36** Abigail Nabalning qéshigha keldi; mana, u öyide shahane ziyapettek bir ziyapet ötküzüwatatti. Nabal könglide xushal idi we intayin mest bolup ketkenidi. Shunga Abigail etisi tang atquche uningha héch néme démid. **37** Lékin etisi Nabal mestliktin yéshilgende ayali uningha bolghan weqelerni dep bériwidi, uning yürüki ölgendek bolup, özi tashtek bolup qaldı. **38** We shundaq boldiki, texminen on kündin kényin Nabalni Perwerdigar urdi we u öldi. **39** Dawut Nabalning ölginini anglap: — Perwerdigar mubarektur. Chünki U men Nabaldin tartqan haqaret üchün dewayimni sorap Öz qulini yamanlıqtaq saqlidi; eksiche Perwerdigar Nabalning yamanlıqını öz beshigha yandurdı, dédi. Andin Abigailni öz emrimge alay dep, uningha söz qilghili elchi mangdurdı. **40** Dawutning xizmetkarlıri Karmelge Abigailning qéshigha kélip uninggha: — Séni emrimge alay dep Dawut sanga söz qilghili bizni ewetti, dédi. **41** Abigail bolsa qopup yüzini yerge tegküdeq tezim qilip: — Mana, dédiking ghojamning xizmetkarlırinin putlirini yuyushqa qul bolsun, dédi. **42** Andin Abigail shu haman özige hemrah bolghan besh chörisi bilen éshekke minip Dawutning elchilirining keynidin bérüp, uning ayali boldı. **43** Dawut Yizreellik Ahinoamni hem xotunluqqa alghanidi. Shuning bilen bu ikkisi uningha xotun boldı. **44** Lékin Saul Dawutqa xotun qilip bergen qizi Miqalni Gallimdiki Laishning oghli Faltigha xotunluqqa bergenidi.

26 Emdi Zifliqlar Gibéahgha Saulning qéshigha kélip: — Dawut Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikige yoshurunuwaptu emesmu? — dédi. **2** Saul qopup Israeldin xillan'ghan üch ming ademni élip, Zif chölidle Dawutni izdigili u yerge bardı. **3** Saul bolsa

yol boyida, Yeshimon'gha yéqin Haqilah égizlikide chédir tkti. Dawut chölde turuwatatti; u Saulning chölge öz keynidin chiqqinidin xewer tapqanda **4** Dawut paylaqchilarни mangdurup Saulning rastla kelgenlikini bildi. **5** Dawut qopup Saul chédir tikken jayha bardı; u Saul bilen qoshun serdarı, Nerning oghli Abner yatqan yerni kördi. Saul bolsa qoshun istikhkamı ichide uxlap yatqanidi, ademliri chédirlirini uning etrapigha tikkenidi. **6** Dawut emdi Hittiyardin bolghan Aximelek we Yoabning inisi Zeruiyaning oghli Abishaygha: — Kim men bilen leshkergahha chüshüp, Saulning yénigha baridu? — dep soridi. Abishay: — Men séning bilen baray, dédi. **7** Shuning bilen Dawut we Abishay kékchide qoshun bar yerge bériwidi, mana Saul qoshun istikhkamı ichide uxlap yatqanidi; uning neyzisi tekiyisining yénida yerge qadaqlıq turatti; Abner bilen ademliri uning etrapida yatatti. **8** Abishay Dawutqa: — Xuda bugün düshminingni qolunggha tapshurdi. Sendin ötünimenki, manga neyze bilen birla sanjip uni yerge qadap qoyushqa ijazet bergeysen! Ikki qétim sanjishimning lazimi yoqtur, dédi. **9** Dawut Abishaygha: — Uni yoqatmighin. Kim Perwerdigarning mesih qilghiniga qol uzitip gunahha tartilmighan? — dédi. **10** Dawut yene: — Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar jezmen uni uridu; ya uning ölidighan kúni kélédu ya u jengge chüshüp halak bolidu. **11** Perwerdigar méni Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishidin saqlighay! Emma uning bésheidiki neyze bilen su idishini alghin, andin kéteyli, dédi. **12** Shuning bilen Dawut neyze bilen idishni Saulning béshtining yénidin élip, ikkisi chiqip ketti. Emma héchkim körmidi, tuyupmu qalmidi hem oyghinip ketmidi, belki hemmisi uxlawerdi; chünki Perwerdigar bir qattiq uyquni ularning üstige chüshürgenidi. **13** Dawut uduldiiki terekpe ötüp yiraqraq bir töngning töpisode turdi; ularning arılıqi yiraq idi. **14** Dawut qoshun bilen nerning oghli Abnerge towlap: — Jawab bermemsen, i Abner! — dédi. Abner: — Padishahqa towlighuchi kim sen? — dédi. **15** Dawut Abnerge: — Sen batur emesmu? Israilda sanga kim teng kéleleydu? Némishqa ghojang padishahni qoghdimiding? Chünki xelqtin bir kishi ghojang padishahni halak qilghili kriptu. **16** Séning bundaq qilghining yaxshi emes! Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilimenki], Perwerdigar mesih qilghan ghojanglarni qoghdimighanlıqınlar üçhün ölçümge layiq boldunglar. Emdi padishahning neyzisi

we béshtining yénidiki su idishining qeyerdilikige qarap békinqilar, dédi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu séning awazingmu, i oglum Dawut! — dédi. Dawut: — I ghojam padishah, bu méning awazimdur, dédi. **18** U yene: — Némishqa ghojam öz qulini mundaq qogħlaydu? Men néme qiliptimen? Qolumda néme yamanlıq bar? **19** Emdi ghojam padishah öz qulining sözige qulaq salghay. Perwerdigar silini manga qarshi qozqhatqan bolsa bir hediye-qurbanlıq uning könglini razi qilghay; lékin insan baliliri bolsa, ular Perwerdigarning aldida lenetke qalsun, chünki ularning emdi méni Perwerdigarning mirasidin behrimen bolushtin mehrum qilip, méni bashqa ilahlargha ibadet qil, dégini bolidu. **20** Emdi méning qénim Perwerdigarning huzuridin yiraq yerge tökülmisun; chünki tagħlarda bir keklikni owlighandek Israilning padishahi bir yalghuz bürgini izdigili chiqiptu, dédi. **21** Saul: — Men gunah qildim; yénip kelgin i oglum Dawut; méning jénim bugün közliringde eziz sanalghini üçhün men sanga bundin kényin héch ziyan-zexmet yetküzmemen; mana, exmeqliq qildim, bek éziptimen, dédi. **22** Dawut jawab béríp: — Mana padishahning neyzisi, ghulamlardin biri kélip uni yandurup alsun. **23** Perwerdigar her ademning heqqaniyılıqi bilen sadiqlıqıha qarap yandurghay. Chünki bugün Perwerdigar silini méning qolumha tapshurdi, lékin men Perwerdigarning mesihliginige qol uzitishni xalimidim. **24** Mana, bugün silining janliri méning közlinimde eziz bolghandek méning jénim Perwerdigarning közide eziz bolghay, u méni hemme awarichiliktin qutquzghay, dédi. **25** Saul Dawutqa: — Ey oglum Dawut, beriketlen'geysen. Sen jezmen ulugh ishlarni qilisen, ishliring jezmen rawajliq bolidu, dédi. Andin Dawut öz yoligha ketti, Saulmu öz jayigha yénip bardı.

27 Dawut könglide: — Haman bir kúni Saulning qolida halak bolidighan oxshaymen. Shunga Filistylerning zéminiga tézdin qéchip kétishimdin bashqa amal yoq. Shundaq qilsam Saul Israile zémini ichide méni tépishtin ümidsizlinip, izdeshtin qol üzidu, we men uning qolidin qutulimen, dep oylidi. **2** Shuning bilen Dawut qopup uningha egeshken alte yüz ademni élip Gatning padishahi Maoqning oghli Aqishning qéshigha bardı. **3** Emdi Dawut we ademliri, yeni herbiri öz ailisidikiler bilen bille Gatta Aqish bilen turdi. Dawut ikki ayalı, yeni Yizreellik Ahinoam we Nabalning tul xotuni Karmellik Abigail bilen bille shu

yerde turdi. **4** Saul: — Dawut Gatqa qéchiptu, dégen xewerni anglighanda, uni yene izdep yürmidi. **5** Dawut Aqishqa: — Eger közlirining aldida iltipat tapqan bolsam, olturushum üçhün sehradiki bir sheherdin bizge bir jay bergeyla; qulung qandaqmu shahane sheherde silining qashlirida tursun, dédi. **6** U künü Aqish uningha Ziklag shehirini berdi. Shuning üçhün Ziklag bügünkü kün'giche Yehuda padishahlirigha tewe bolup kelmekte. **7** Dawut Filistiylerning zéminden turghan waqit bir yil töt ay boldi. **8** Dawut bolsa öz ademliri bilen chiqip Geshuriylargha, Gezriylerge we Amaleklerge hujum qilip, ularni bulang-talang qilip turatti (chünki ular qedimdin tartip Shurigha kirish yoldin tartip Misir zémindighiche bolghan shu yurtta turatti). **9** Dawut [herquétim] zémindikilerni qirip er yaki ayal bolsun, birnimu tirik qaldurmatty we qoy, kala, éshek, töge we kiyim-kécheklerni élip Aqishning yénigha yénip kéletti. **10** Aqish: — Bügün qaysi jaylarni bulang-talang qildinglar, dep soraytti; Dawut: — Yehuda zémindenin jenub teripini, Yerahmeelliklerning jenub teripini we Kéniylerning jenub teripini bulang-talang qilduq, deytti. **11** Dawut er yaki ayallarning birinimu Gatqa tirik élip kelmeytti; chünki u: — Ular bizning toghrimizdin, «Dawut undaq-mundaq qildi» dep gep qilishi mumkin, deytti. Dawut Filistiylerning zéminden turghan waqtida u daim shundaq qilatti. **12** Shunga Aqish Dawutqa ishendi: — «Emdi u xelqi Israilni özidin seskendürüwti; méning xizmitimde menggü qul bolidi», dep oyldi.

28 U künlerde Filistiyler Israilgha qarshi jeng qilish üçhün öz qoshunlirini yighdi. Aqish Dawutqa: — Bilishing kérekki, ademliringni élip méning bilen jezmen jengge chiqishing lazim, dédi. **2** Dawut Aqishqa: — Undaqta sili qullirining néme qilalaydighanlıqını bilip qalila — dédi. Aqish Dawutqa: — Mana, séni özümge menggülüq pasiban qilay, dédi. **3** (Samuil ölgenidi we pütkül Israil uning üçhün matem tutup uni öz shehiri bolghan Ramahda depne qilghanidi. Saul bolsa jinkeshler bilen palchilarını zéminden qogħlap chiqardi). **4** Filistiyler topliship chiqip Shunemde chédir tiki. Saulmu hem pütkül Israilni yighip, Gilboahda chédir tiki. **5** Saul emdi Filistiylerning qoshun bargahini körgerde qorqup, yürüki su bolup ketti. **6** Saul Perwerdigardin yol soridi; lékin Perwerdigar ya chüsh bilen ya «urim» bilen ya peyghemberler arqılıq uningha jawab bermidi. **7** Shuning bilen Saul xizmetkarlirigha: — Manga

palchi jinkesh bir xotunni tétip béringlar, men bérip uningdin yol soray, dédi. Xizmetkarliri uningħha: — En-Dorda jinkesh bir xotun bar iken, dédi. **8** Saul niqablinip, bashqa kiyimlerni kiyip ikki ademni hemrah qilip bardı. Ular kéchisi bérip xotunning qéshiga keldi. U xotun'gha: — Manga jin chaqirip pal échip, men dégen birsini qéshimħa keltürgin, dédi. **9** Xotun uningħha: — Mana, Saulning qilghanlirini, yeni zéminden jinkeshlerni we palchilarni yoqatqanlıqini özüng bilisen; némisħqa méni öltürüşke jénimħha tuzaq qoyisen, dédi. **10** Saul uningħha Perwerdigar bilen qesem qilip: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, bu ish üçhün sanga jaza bolmaydu, dédi. **11** Xotun: — Sanga kimni chiqirimen? — dep soridi. U: — Manga Samuilni chiqargħin, dédi. **12** Xotun Samuilni körgerde qattiq awaz bilen chirqiridi, andin Saulħa: — Némisħqa méni gollaysen? Sen özüng Saulħu! — dédi. **13** Padishah uningħha: — Qorqmighin! Némini körđüng? — dédi. U Saulħa: — Men bir ilahning yerdin chiqqinini körđüm, dédi. **14** U: — Uning qiyapiti qandaq iken? dédi. Xotun: — Qéri bir boway chiqiwalidu; u yépincha kiygeniken, dédi. Saul: — U Samuil iken, dep bilip, yüzini yerge yéqip tezim qildi. **15** Samuil Saulħa: — Némisħqa méni aware qilip chiqarding? — dédi. Saul: — Men tolimu perishan boldum; chünki Filistiyler manga qarshi jeng qiliwatidu, we Xuda mendin yiraqlap, manga yaki peyghemberler arqılıq yaki chüshler arqılıq héch jawab bermeywatidu. Shunga méning néme qilishim kéreklikini manga bildürgeySEN dep, séni chaqirdim, dédi. **16** Samuil: — Perwerdigar sendin yiraqlap, dūshmining bolghandin kéyin némisħqa mendin meslihet soraySEN? — dédi. **17** — Perwerdigar Özi üçhün men arqılıq éytqinimi qildi; Perwerdigar padishahlıqni qolungdin yirtip élip, qoshnangħha, yeni Dawutqa berdi. **18** Sen Perwerdigarning sózige qulaq salmay, uning Amaleklerge qaratqan qattiq ghezipiñi yürgüzmigining üçhün Perwerdigar bügħi sanga shu isħni qildi. **19** Perwerdigar özüng bilen Israilnimu Filistiylerning qoligha tapshuridu; ete sen we oghulliring méning bilen bille bolisiler; we Perwerdigar Israilning qoshuninimu Filistiylerning qoligha tapshuridu, dédi. **20** Saul shuan yerge düm yiġildi, Samuilning sözliridin qattiq qorqup ketti; bir kéche-kündüz tamaqmu yémigechke, magħdurim qalmidi. **21** Ayal emdi Saulning qéshiga bérip uning tolimu perishan bolghinini körüp, uningħha: — Mana,

dédekliri jénini alqinigha élip qoyup tapilighanlirigha binaen qildim. **22** Emdi silidin ötünimen, dédiklirining sözige kirgeylä; méni silining aldiriligha bir chishlem nan keltürüşke unighayla; shuning bilen sili yep quwwet térip andin öz yollarigha kételeyla, dédi. **23** Lékin u ret qılıp: — Yémeymen, dep unimidi. Uning xizmetkarliri hem ayalmu yéyishni uninggha dewet qilishti; u yerdin qopup kariwatta olturdi. **24** Ayalning öyide bir bordaq mozay bar idi. U derhal uni soydi; hem xémir yughurup pétir nan pishürüp berdi. **25** U uni Saul bilen xizmetkarlirining aldigha qoydi. Ular yep bolup, shu kéchisi ketti.

29 Filistiyler hemme qoshunlirini yighip Afekte jem qildi; Israillar Yizreeldiki bulaqning yénida chédir tiki. **2** Filistiylerning serdarliri yüz yaki mingdin eskerni bashlap, sep tizip keldi; ularning keynidin Dawut öz ademlirini bashlap Aqish bilen chiqip sep tüzdi. **3** Filistiylerning emirliri: — Bu Ibraniylar bu yerde néme ish qilidu? — dédi. Aqish Filistiylerning emirlirige: — Bu Israilning padishahi Saulning xizmetkari Dawut emesmu? U bu yerde birnechche kün, birnechche yillardin béri men bilen turghan emesmu? U manga kelgen kündin tartip bu kün'giche uningdin héch eyib bayqimidim, dédi. **4** Emma Filistiylerning emirliri uninggha achchiqlandi. Filistiylerning emirliri uninggha: — Uni qayturuwet! Bu kishi sen özüng uninggha orunlashturghan jaygha ketsun; biz bilen bille soqushqa chüshmisun, bolmisa, u soqushta bizge reqib bolup qélishi mumkin. Bu adem öz ghojisi bilen némisi arqılıq yarishidu? Bu ademlerning bashlirini élish bilen bolmamdu? **5** Bu qiz-ayallar burun uning toghrisida ussul oynap qoshaq qétip: — Saul minglap öltürdi, we Dawut on minglap öltürdi, dégen Dawut emesmu? — dédi. **6** Aqish Dawutni chaqirip uninggha: — Perwerdigarning hayati bilen [qesem qılıp éytemenki], sen durus ademsen, séning méning bilen leshkergahda xizmette bolushung közlirimde yaxshi ishtur; chünki manga kelgen künidin tartip bu kün'giche sendin héch yamanlıq bayqimidim. Lékin sen emirlerge yaqmapsen. **7** Shunga tinch-aman yénip ketkin, bolmisa Filistiylerning emirlirini narazi qılıp qoysen, dédi. **8** Dawut Aqishqa: — Men néme qildim? Silining qashlirigha kelgen kündin tartip bu kün'giche qilghan qaysi [yamanlıqım] üçhün méni ghojam padishahning düshmenliri bilen soqushqili barghuzmayla? — dédi. **9** Aqish Dawutqa jawab béríp: — Közlirimde Xudanıng bir perishtisidek manga

yaxshi ikenlikingni bilimen. Lékin Filistiylerning emirliri séni biz bilen bille jengge chiqmisun dewatidu, dédi. **10** Shunga ete seherde qopunglar, özüng we bille kelgenler, yeni men xojangning xizmetkarliri; seherde qopunglar, tang yorushi bilenla chiqip kétinglar, dédi. **11** Shunga Dawut öz ademliri bilen seherde turup Filistiylerning zéminigha mangdi. Filistiyler bolsa Yizreelge chiqti.

30 Shundaq boldiki, Dawut we ademliri üchinchı künü Ziklagqa yétip keldi; mana, Amalekler jenub terepke we Ziklagqa hujum qılıp, Ziklagni weyran qılıp ot qoyup köydürgenidi. **2** Ular sheherdiki qiz-ayallarni, chong bolsun, kichik bolsun, ularning hemmisini esirge aldi. Ulardin héchkimni öltürmey, hemmisini élip, yoligha chiqqanidi. **3** Dawut öz ademliri bilen sheherge kelgende, mana, sheher alliqachan köyüp tütügenidi; ularning ayalliri we oghul-qizliri esirge élin'ghanidi. **4** Emdi Dawut we uning bilen bille bolghan xelq qattiq yigha-zar kötürüşti, taki maghduri qalmighuche yighlashti. **5** Dawutning ikki ayali, Yizreellik Ahinoam bilen Karmellik Nabaldin tul qalghan Abigailmu esirge élin'ghanidi. **6** Dawut qattiq azablandı; chünki barlıq xalayıq, herbiri öz oghul-qizliri üçhün qayghurup ghezeplinip uni chalma-kések qılıp öltüreyli, déyishiwatatti. Emma Dawut özini Xudasi Perwerdigardin kúch-quwwetlendürdi. **7** Dawut Aximelekning oghli kahin Abiyatargha: — Efodni yénimgha élip kelgin, dédi. **8** Dawut Perwerdigardin: — Bu qoshunni qoghlaymu? Ulargha yétişhelermenmu? — dep soridi. U: — Qoghla; sen jezmen ulargha yétişhwalisen hem hemmisini qayturup kéleleysen, dédi. **9** Dawut we uning bilen bille bolghan alte yüz adem béríp Bésor wadisigha yétip kelgende, keynide sörülüp qalghanlar shu yerde qaldu. **10** Dawut özi tööt yüz adem bilen dawamliq qoghlap mangdi; ikki yüz adem halsirap ketkechke, Bésor wadisidin ötelmey keynide qalghanidi. **11** Ular dalada Misirliq bir ademni uchratti. Ular uni Dawutning qéshiga élip kélip, uninggha nan béríp yégüzdı, su ichküzdı; **12** uninggha bir parche enjür poshkili bilen ikki kishmish poshkiliñimu berdi. U bularni yep, uninggha qaytidin jan kirdi; chünki u üch kéche-kündüz nan yémigen, sumu ichmigenidi. **13** Dawut uningdin: — Sen kimge tewe? Sen qeyerliksen? — dep soridi. U: — Men Misirliq yigit bolup, bir Amalekning qulimen. Lékin men üch kün ilgiri késel bolup qalghachqa, ghojam

ményi tashliwetti. **14** Biz esli Keretiylerning yurtining jenub teripige we Yehuda zéminigha we Kalebning zéminining jenub teripige hujum qilip bulang-talang qilduq; shundaqla Ziklagni köydürüwetkeniduq, dédi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düşmen] qoshuni terepke bashlap baralamsen, dédi. U: — Xudaning nami bilen men séni öltürmeyeň, séni ghojangning qolighimu tutup bermeymen dep qesem qilsila, silini u qoshunning qéshigha bashlap baray, dédi. **16** Uni u yerge bashlap barghanda, mana ular pütkül yerge yéyilip, yep-ichip Filistiyerning zéminidin hem Yehuda zéminidin alghan chong oljiliridin xush bolup ussul oynishiwatatti. **17** Emma Dawut shu künü gugumdin tartip ikkinchi künü kechkiche ularni urup qirdi. Tögige minip beder qachqan töt yüz yigittin bashqa héchbir adem qéchip qutulmudi; **18** we Dawut Amalekler buluwalghan hemme nersini yandurup aldi; özining ikki ayalinimu qutquzuwaldi. **19** Amalekler élip ketken oghul-qız, mal-mülükler we bashqa hemme nersini Dawut ulardin qayturuwaldi. Héchnéme, chong bolsun kichik bolsun chüshüp qalmighanidi. **20** [Dawutning ademli] qayturuwalghan mallirining aldigha [olja alghan] bashqa qoy we kala padilarni sélip heydep kétiwatatti. [Uning ademli] kétiwétip: — Bular Dawutning oljisi, déyishti; Dawut ularning hemmisini özige aldi. **21** Dawut halsizlinip özi bilen bille baralmighan Bésor wadisining boyida qaldurup ketken ikki yüz ademning qéshigha yétip keldi; ular Dawut we uning bilen kelgen ademlerning aldigha chiqti, Dawut xelqning qéshigha bérüp ulargha salam qildi. **22** Lékin Dawut bilen barghanlarning arisidiki rezil ademler we erzimeslerning hemmisi qopup: — Bular biz bilen barmighamdin kéyin biz yandurup alghan oljidin ulargha héch néme bermeyli. Ular peqet herbiri öz xotun-balilirini élip ketsun, dédi. **23** Emma Dawut: — Yaq, i buraderlirim; Perwerdigar bizge teqsim qilghanni [ularghimu teqsim] qilmisaq bolmaydu. Chünki U bizni qoghdap bizningkige tajawuz qilghanlarni qolimizgha tapshurdi. **24** Bu ishta kim silerge maqul deydu? Chünki soqushqa chüshkenning ülüshi qandaq bolsa yük-taqlargha qarighuchilariningmu ülüshi shundaq bolidu; hemme adem teng bölüshsun — dédi. **25** Shu kündin tartip bu Israıl üchün höküm-belgilime qilip békitledi. Bügün'giche hem shundaq. **26** Dawut Ziklagqa yétip kelgende, oljidin dostliri bolghan Yehuda

aqsaqallirigha ewetip: — Mana, Perwerdigarning düşhmenliridin alghan olja silerge bir sowhat bolsun, dédi. **27** U oljidin hem Beyt-Eldikilerge, jenubiy Ramottikilerge, Yattirdikilerge, **28** Aroerdikilerge, Sifmottikilerge, Eshtemoadikilerge, **29** Raqaldikilerge, Yerahmeellikerning sheherliridikilerge we Kéniyerning sheherliridikilerge, **30** Xormahistikilerge, Qorashandikilerge, Ataqtiler, **31** Hébrondikilerge we Dawut we ademli bille yürgen hemme yerdikilerge sowhat ewetti.

31 Emdi Filistiyler Israıl bilen jeng qildi. Israılning ademli Filistiyerning aldidin qéchip, Gilboa téghida qirip yiqtildi. **2** Filistiyler Saul we uning oghullirini tap bésip qoghlawatatti. Filistiyler bolsa Saulning oghulliri Yonatan, Abinadab, Melkishuani urup öltürdi. **3** Saulning etrapini urush qaplidi; oqyachilar Saulha yéitishti; u ya oqi bilen éghir yarilanduruldi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: — Qilichingni sughurup ménى sanjip öltürüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip ménى sanjip, ménى xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxhashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oghli, yaragh kötürgüchisi we uning hemme ademli shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wadining u teripidiki hemde lordan deryasining bu yéqidiki Israillar eskerlirining qachqanlıqını we Saul bilen oghullirining ölginini körginide, sheherlerni tashlap qacthi, Filistiyler kélip u jaylarda orunlashti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyim-kécheklirini salduruwalghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining ölük yatqanlıqını kördi. **9** Ular uning bésihini késip sawut-yaraghırlarını saldurup bularni Filistiyerning zéminining hemme yerlirige apirip butxanılırida we xelqning arisida bu xush xewerni tarqatti. **10** Ular uning sawut-yaraghırlarını Ashtarot butxanısida qoyup ölükini Beyt-Shan shehirdiki sépilgha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadta olturghuchilar Filistiyerning Saulha néme qilghinini anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip kéchiche méngip, Saul bilen oghullirining ölüklirini Beyt-Shandiki sépildin chüshürüp, ularni Yabeshke élip bérüp u yerde köydürdi. **13** Andin ularning söngeklirini Yabeshiki yulghunning tüwige depne qilip yette kün roza tutti.

Samuil 2

1 Saul ölgendin kényin, Dawut Amaleklerni qirghin qılıp yénip kelgende, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üchinchi künü shundaq boldiki, mana Saulning leshkergahidin kiyimi yirtiq we beshigha topa-chang chachqan bir adem keldi. U Dawutning qeshigha kelgende, yerge yiqılıp bash urdi. **3** Dawut uningdin: Nedin kelding? dep soridi. U jawap bérip: Israilning leshkergahidin qéchip keldim — dédi. **4** Dawut uningdin: Ish qandaq boldi? Manga dep bergen, dédi. U: Xelq jengdin qacthi, xelqtin bek jiç kishi soqushta öldi. Saul bilen oghli Yonatanmu öldi, — dédi. **5** Dawut xewer élip kelgen yigittin: Saul bilen oghli Yonatanning ölgini qandaq biling? — dep soridi. **6** Uningha xewer bergen yigit: Men tasadipiy Gilboa téghigha chiqqanidim, mana Saul neyzige yölinip turuptu; jeng harwiliri we atliqlar uningha hujum qılıp uni qogħlawatatti. **7** U keynige qarap méni körüp chaqirdi. Men «Mana men», dédim. **8** U: Özüng kim bolisen, dep mendin soriwidi, men Amaleklerdinmen, dédim. **9** U yene manga: Üstümde turup méni öltürüwetkin; gerche jénim mende bolsimu, men bek azaplinip kétiwatimen — dédi. **10** Shunga men uning üstide turup, uni öltürdüm, chünki, u shu halda yiqilsila, tirik qalmaydighanlıqını bilettim. Andin beshidiki tajni we bilikidiki bilezükni élip mushu yerge ghojamgħa élip keldim, — dédi. **11** Shuan Dawut öz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma qiliwetti; uning bilen bolghan barlıq ademlermu hem shundaq qildi. **12** Ular Saul bilen oghli Yonatan üçhün, Perwerdigarning xelqi üçhün, shundaqla Israilning jemeti üçhün matem tutup ah-zar körüp kechkiche roza tutti; chünki ular qilich astida yiqılıp qaza qilghanidi. **13** Dawut uning özige xewer bergen yigittin: Qeyerdin sen? — dep soridi. U: Men bir Amalek musapirning oghlimen — dédi. **14** Dawut uningħha: Sen qandaqmu Perwerdigarning mesih qilghinini halak qilishqa qolungni sozushtin qorqmiding? — dédi. **15** Andin Dawut öz ghulamliridin birini chaqirip uningħha: Buyaqqa kel, uningħha étilip bérip, uni öltürgin — dep buyrudi. Shuning bilen u uni uruwidi, [Amalek] öldi. **16** Dawut uningħha: Qan qerzing beshingħha chūshsun! Chünki öz aghħing Perwerdigarning mesih qilghinini öltürginingge guwahliq bérip eyiblidi, — dédi. **17** Shuning bilen Dawut Saul bilen oghli Yonatan üçhün matem tutup mundaq bir nezme oqudi **18** (u «Oqya» dep

atalghan bu nezmini pütkül Yehuda xelqige ögitinglar, dep buyrudi. Derweqe u «Yashar» dégen kitabta pütlgenidi): — **19** — I Israil, séning güzel ezizing yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu!? **20** Gat shehiride bu xewerni bermengħar, Ashkélonning kochilirida uni elan qilmangħar, Filistiining qizliri shadlanmisun, Xetnisizlerning qizliri tentene qilmisun! **21** I Gilboa tagħliri, üstüngħarha ne shebnem bolmisun, ne Yamghur chūshmisun, Ne silerde kötürülme hediyyeler üchün hosul bériddiġħan étizlar yene körünmisun! Chünki u yerde palwanlarning qalqini bulghandi; Saulning qalqini yagh bilen sürūlmeydighan boldi. **22** Qirilidighanlarning qénini tökmey, Palwanlarning ténidiki yéghini chapmay, Yonatanning oqyasi héchqachan [jengdin] yan'għan emes, Saulning qilichi héchqachan qinigha qaytqan emes. **23** Saul bilen Yonatan hayat waqtida söyümlük hem yéqimliq idu, Ular ölümidimu bir-biridin ayrılmidi; Ular bürkütlerdin chaqqan, shirlardin küchlük idu. **24** I Israil qizliri, Saul üçhün yighthangħar, U silerni bżep qizghuch kiyimlerni kiydürüp, Kiyimliringħarni altun zibu-zinnet bilen zinnetligenidi. **25** Palwanlar keskin jengde shundaq dehshetlik yiqildighu!? Yonatan yuqiri jayliringda qirghin bolup yatidu! **26** Sen üchün hesrette qaldim, i inim Yonatan! Manga shunche söyümlük iding! Manga bolghan muhebbiting qaltis idu, Hetta qiz-ayallarning muhebbitidin artuq idu. **27** Palwanlar shundaq dehshetlik yiqildighu! Jeng qoralliri shundaq dehshetlik weyran qilindighu!»

2 Andin kényin Dawut Perwerdigardin yol sorap: Yehuda sheherlirining birige chiqaymu? dédi; Perwerdigar uningħha: — Chiqqin, dédi. Dawut, nege chiqay? — dep soriwidi, U: Hébron'gha chiqqin — dédi. **2** Shuning bilen Dawut ikki ayali bilen, yeni Yizreellik Ahinoam we esli Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigail bilen u yerge chiqt. **3** Dawut uning bilen birge bolghan ademlerning herbirini hem ularning herbiri öz öyidikilerni u yerge élip chiqt; ular Hébronning sheherliride oltruaqlasht. **4** Yehudanıg ademlirimu u yerge kēlip Dawutni Yehuda jemetige padishah bolushqa mesih qildi. Dawutqa Saulni depne qilghanlar Yabesh-Giléadtilkiler, dep xewer bérildi; **5** Dawut Yabesh-Giléadtilkilerge elchiler ewetip ularħha: — «Għoħangħar bolghan Saulha shundaq yaxshiliq qılıp, uni depne qilghiningħar üçhün Perwerdigar silerge bext-beriket ata qilħay. **6**

Perwerdigar silergimu méhribanliq we öz wapaliqini körsetkey; siler bundaq qilghininglar üçhün menmu bu yaxshiliqinglarni silerge qayturimen. 7 Emdi hazir gheyretlik bolunglar; chünki ghojanglar Saul öldi, Yehuda jemeti méni mesih qilip, özlirige padishah qildi» — dep xewer yetküzdi. 8 Emma Saulning qoshunining serdari Nerning oghli Abner Saulning ughli Ishboshetni Mahanaimha élip béríp, 9 uni Giléadqa, Geshuriylargha, Yizreelge, Efraimgha, Binyamin'gha we shundaqla pütkül Israilgha padishah qildi. 10 Saulning oghli Ishboshet padishah bolghanda qiriq yashqa kirgenidi. U Israilning üstide ikki yil seltenet qildi. Halbuki, Yehuda jemeti Dawutqa egishetti. 11 Dawutning Hébronda Yehuda jemeti üstide seltenet qilghan waqtı yette yil alte ay boldi. 12 [Bir kün] Nerning oghli Abner Saulning oghli Ishboshetning ademliri bilen Mahanaimdin chiqip Gibéon'gha bardi. 13 Shu chaghda Zeruiyaning oghli Yoab bilen Dawutning ademliri chiqip ular bilen Gibéondiki kölning yénida uchrashti. Ulardin bir terep kölning u yéqida, yene bir terep kölning bu yéqida olturdi. 14 Abner Yoabqa: Yigitler qopup aldimizda éliship oynisun — dédi. Yoab: Qopsun — dédi. 15 Ular béktilgen san boyiche Binyamin bilen Saulning oghli Ishboshet tereptin on ikki kishi we Dawutning ademliridin on ikki kishi chiqip otturigha ötti. 16 Ular bir-birining beshini qamallap tutup herbiri reqibining biqinigha qilichi bilen sanjishti, hemmisi yiqilip öldi. Shuning bilen u yer «Qilich bislirining étizi» dep ataldi; u Gibéondidur. 17 U kündiki bolghan soqushush intayin eshediyy boldi; Abner bilen Israilning ademliri Dawutning ademliri teripidin meghlup qilindi. 18 Shu yerde Zeruiyaning oghulliri Yoab, Abishay we Asahel dégen ücheylen bar idi. Asahel xuddi daladiki jerendek chaqqan idi. 19 Asahel Abnerning keyidin qoghlap yürüdü; Abnerge egiship onggha yaki solgha burulmay tap bésip qoghlidi. 20 Abner keynige qarap: Sen Asahelmusen? — dep soridi. U: — Shundaq, men shu, dep jawab berdi. 21 Abner uninggha: Ya onggha ya solgha burulup yigitlerning birige hujum qilip uning yarighini özünge tartiwalghin, dédi. Lékin Asahel uni qoghashtin burulushqa unimidi. 22 Abner Asahelge yene: Méni emdi qoghlimay burulup ketkin; men séni néme dep urup yiqitqudekmen? Undaq qilsam akang Yoabning aldida qandaqmu yüzümni kötürüleymen? — dédi. 23 Lékin Asahel yenila qoghashtin toxtimidi; shuning bilen Abner

neyzisining tutquchini uning qorsiqigha tiquwetti. Neyze dümbisini tiship chiqtı; u shu yerde yiqilip öldi. Shundaq boldiki, Asahel yiqilip ölgən yerge hazır kélédighan herbir kishiler u yerde toxtap qalidu. 24 Shuning bilen Yoab bilen Abishay Abnerni qoghashtı. Kün patqanda ular Gibéonning chölige mangidighan yolning boyigha, Giah yézisining udulidiki Ammah édirliqigha yétip keldi; 25 Binyaminlar bolsa Abnerning keynide qoshundek sep bolup, bir döng töpisige chiqip turdi. 26 Abner Yoabni chaqirip: Qilich daim ademlerni yep turushi kérekmu? Bu ishlarning aqiwiti peqet öch-adawettin ibaret bolidighanliqini bilmemsen? Sen qachan'ghiche xelqlerge: «Qérindashliringlarni qoghashtin toxtanglar» dep buyrumay turiwérisen? 27 Yoab: Xudaning hayatı bilen qesem qilimenki, eger sen mushu sözni qilmighan bolsang, köpchilikning héchbiri qérindashlirini qoghashtin etigen'gichimu yanmaytti — dédi. 28 Buning bilen Yoab kanay chaldi; hemme [Yehudalar] shuan toxtidi we qayta Israilni qoghlimidi, ular bilen qayta jeng qilishmidi. 29 Abner bilen ademliri bolsa kéchiche méngip, Arabah tüzlenglikidin chiqip, Iordan deryasidin ötüp Bitron dégen pütkül yurtni kézip ötüp, Mahanayimha yétip keldi. 30 Yoab Abnerni qoghashtin yénip barlıq ademlerni jem qildi. Asahelin bashqa Dawutning ghulamliridin on toqquz adem yoq chiqtı; 31 Lékin Dawutning ademliri Binyaminlardin we Abnerning ademliridin üch yüz atmish kishini urup öltürgenidi. 32 Ular Asahelni élip Beyt-Lehemde öz atisining qebriside depne qildi; andin Yoab bilen ademliri kéchiche méngip, tang atqanda Hébron'gha yétip keldi.

3 Halbuki, Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti ottursidiki jeng uzun waqitqiche dawamlashti; Dawutning jemeti barghanséri kütcheydi, lékin Saulning jemeti barghanséri ajizlashmaqta idi. 2 Hébronda Dawut bir qanche oghulluq boldi, uning tunjisi Amnon bolup, Yizreellik Ahinoamdin tughuldi; 3 ikkinchisi Kiléab bolup Karmellik Nabalning ayali bolghan Abigailin tughuldi. Üchinchisi Abshalom idi. U Geshorning padishahi Talmayning qizi Maakahdin tughulghanidi, 4 tötinchisi Adoniya bolup Haggittin tughulghan idi. Beshinchisi Shefatiya bolup Abitaldin tughulghan idi. 5 Altinchisi Yitriam bolup Dawutning ayali Eglahdin tughuldi. Dawutning bu alte oghlining hemmisi Hébronda tughuldi. 6 Saulning jemeti bilen Dawutning jemeti otturisidiki jeng dawamida,

Abner Saulning jemetide öz hoquqini kucheytti. 7 Emdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning qizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir kuni Ishboshet Abnerge: Némishqa atamning kéniziki bilen bille boldung? — dédi. 8 Abner Ishboshetning bu sözlirige intayin achchiqlinip mundaq dédi: — «Men bugünkü kündimu atang Saulning jemetige, uning uruqtughqanlırığa we dostlirığa méhribanlıq körсitip, séni Dawutning qoligha tapshurmıghan tursam, méni Yehudagha tewe bir itining beshidek körüp, bugün bu xotun üçhün méni gunahqa buyrumaqchimusen? 9 Men Perwerdigarning Dawutqa qesem bilen wede qilghinidek qilmisam Xuda menki Abnerni qattiq ursun we uningdin artuq ursun! 10 — yeni, padishahlıqni Saulning jemetidin yötkep, Dawutning textini Dandin Beer-Shébaghiche pütkül Israil bilen Yehudanıng üstige tiklimisem!». 11 Ishboshet Abnerdin qorup, uningha jawaben bir éghiz söz qilishqimu jür'et qilalmidi. 12 Abner bolsa özi üçhün elchilerni Dawutning qeshigha mangdurup uningha: Zémin kimningki? Men bilen ehde tüzgin, méning qolum séning teripingde bolup, pütkül Israilni sanga mayil qilimen — dédi. 13 Dawut jawab béríp: — Bolidu, men sen bilen ehde qilay. Peqet birla ishni telep qilay; méning qeshimha kelgende Saulning qizi Miqalni élip kelmiseng, yüzünni körelmeysen, dédi. 14 Andin Dawut Ishboshetning qeshigha elchilerni mangdurup: Men bir yüz Filistiyning xetniliki bedili bilen alghan ayalim Miqalni manga qayturup bergen — dédi. 15 Ishboshet adem ewetip Miqalni uning éridin, yeni Laishning oghli Paltiyeldin élip keldi. 16 Lékin uning éri Baxurimghiche uning keynidin yighighan péti egiship mangdi. Axir béríp Abner uningha: — Yénip ketkin, déwidi, u qaytip ketti. 17 Emdi Abner Israilning aqsaqallırığa: Siler burun Dawut üstimizge padishah bolsur, dégen arzu-istekte boldunglar. 18 Emdi hazır heriket qilinglar; chünki Perwerdigar Dawut toghrisida: — Qul-bendem Dawutning qoli bilen Israil xelqimni Filistiylerning qolidin, shundaqla barlıq düshmenlirining qolidin qutquzimen, — dégenidi. 19 Abner yene Binyaminlarning quliqighimu mushu sözlerni ýetti. Andin Israil bilen Binyaminning pütkül jemetining arzu-isteklirini Dawutning quliqigha éytishqa Hébron'gha bardı. 20 shundaq qilip Abner yigirme ademning hemrahliqida Hébron'gha Dawutning qeshigha kelgende Dawut Abner we uning ademlirige bir ziyanet teyyarlıdı. 21 Abner Dawutqa:

Men qozghilip pütkül Israilni ghojam padishahning aldigha jem qilay, ular séning bilen ehde qilishsun, andin sen öz könglüng xalighanning barlıq üstidin seltenet qilalaydighan bolisen, dédi. Shuning bilen Dawut Abnerni yolgha sélip qoydi, u aman-ésen qaytip ketti. 22 Mana, shu esnada Dawutning ademliri bilen Yoab bir yerge hujum qilip nurghun olja élip qaytip keldi. Lékin Abner shu chaghda Hébronda Dawutning qeshida yoq idi; chünki Dawutning uzitip qoyushi bilen aman-ésen qaytip ketkenidi. 23 Yoab we uning bilen bolghan pütkül qoshun ýetip kelgende, xelq uningha: Nerring oghli Abner padishahning qeshigha keldi, padishah uni yolgha sélip qoyushi bilen u aman-ésen qaytip ketti — dédi. 24 Andin Yoab padishahning qeshigha béríp: Bu séning néme qilghinining?! Mana, Abner qeshingha keptu! Némishqa uni yolgha sélip qoydung? U hazir kétiptu! 25 Sen Nerring oghli Abnerni bilisen'ghu! Uning kélishi jezmen séni aldash üçhün, séning chiqip-kiridighan yolungni, shundaqla barlıq ish-paaliyitingni biliwélish üçhündür, — dédi. 26 Yoab Dawutning qeshidin chiqishi bilen u xewerchilerni Abnerning keynidin mangdurdı. Ular uni Sirah quduqining yénidin yandurup élip keldi; lékin Dawut bu ishtin bixewer idi. 27 Abner Hébron'gha yénip kelgende Yoab uni sheher qowuqida uchritip, «Sanga deydighan mexpiy sözüm bar idi» dep uni bir chetke ekilip u yerde inisi Asahelning qan qisasını élish üçhün qorsiqigha pichaq saldi, shuning bilen u öldi. 28 Kéyin, Dawut bu ishni anglap: Men we padishahlıqim Perwerdigarning aldida Nerring oghli Abnerning aqqan qéni üçhün mengü bigunahdurmız; 29 [uning qénini aqquzush] gunahi Yoabning beshigha we atisining jemetining beshigha qaynam bolup chüshsun; Yoabning ailisidin aqma yara késili, yaki maxaw késili, yaki hasigha tayan'ghuchi, qilichtin ölgüchi yaki ash-tüüksizler öksümisun! — dédi. 30 Shundaq qilip, Abner Gibéondiki jengde ularning inisi Asahelni öltürgini üçhün, Yoab bilen inisi Abishay uni öltürdü. 31 Dawut Yoabqa we uningha egeshken barlıq xelqqe: Kiyimliringlarnı yirtinglar! Böz kiyim kiyinlar! Abnerning [méyiti] aldida matem tutunglar! dédi. Dawut padishah [Abnerning] jinazisining keynidin mangdi. 32 Ular Abnerni Hébronda depne qildi, padishah Abnerning qebrisining yénida awazini kötürüp yighılıdı; xelqning hemmisimu yighashti. 33 Padishah Abner üçhün mersiye oqup: — «Abnerning exmeqtek ölgini toghrimu? 34 Qolliring baghlaghlıq

bolmisimu, Putlurung ishkellik bolmisimu, Lékin sen kishilerning rezillerning qolida yiqlighinidek, yiqlip ölgensen! — dédi. Shuning bilen xelqning hemmisi uning üchün yene yighlashti. **35** Andin barliq xelq Dawutning yénigha kélip, uningha kün patquche tamaq yéyishni ötündi. Emma Dawut qesem ichip: Men kün patmasta ya nan ya bashqa herqandaq nersini téritisam, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalisun, — dédi. **36** Barliq xelq buni bayqap, bu ishtin razi boldi; emeliyette padishah qilghan herbir ish barliq xelqni razi qilatti. **37** Shuning bilen barliq xelq, shundaqla pütkül Israil shu kuni Nerning oghli Abnerning öltürülishining padishahning körsetmisi emeslikini bilip yetti. **38** Padishah öz xizmetkarliriga: Bilemsiler? Bügün Israilda bir serdar, ulugh bir zat yiqlidi! **39** Gerche men Mesih qilinip padishah tiklen'gen bolsammu, men ajiz bir bendimen. Bu ademler, yeni Zeruiyaning oghullirining wehshiyilikini men kötürelmigüdekmən; Perwerdigar rezillik qilghuchining rezillikini öz beshigha qaytursun! — dédi.

4 Saulning oghli Abnerning Hébronda ölginini angilghanda qoli boshiship ketti, barliq Israil dekkedükkige chüshti. **2** Saulning oglining qoshunining aldin yürer qismida ikki serdari bolup, birining ismi Baanah, yene birining ismi Rekab idi. Ular Binyamin qebilisidin bolghan Beerotluq Rimonning oghulliri idi (chünki Beerot Binyamin qebilisige tewe hésablinatti; **3** lékin Beerotluqlar Gittaimgha qéchip béríp u yerde bu kün'giche musapirdek yashawatidu). **4** Saulning oghli Yonatanning bir oghli bolup, puti aqsaq idi. Saul bilen Yonatanning ölgənlikli toghrulug xewer Yizreelge yetkende, u besh yashqa kirgen idi. Inik anisi uni élip qachtı; lékin shundaq boldiki, u aldirap yügürgechke, bala chüshup kétip, aqsaq bolup qalghanidi. Uning ismi Mefiboshet idi. **5** Endi bir kuni Beerotloq Rimonning oghulliri Rekab bilen Baanah chingqi chüsh waqtida Ishboshetning öyige bardı. Ishboshet chüshlük uyquda uxlawatqanidi. **6** Ular bughday alimiz dégenni bahane qilip, öyining ichkirige kirip, Ishboshetning qorsiqığha [pichaq] sanjidi. Andin Rekab we Baanah qéchip ketti **7** (ular Ishboshet hujrisida kariwatta yatqinida, öyge kirip, uni öltürgenidi). Ular uning kallisini késip, andin kallisini élip kéchiche Arabah tüzlenglikidin méngip ötti. **8** Ular Ishboshetning kallisini Hébrón'gha, Dawutning qéshiga élip béríp,

padishahqa: Mana, bu janabliining jénini izdigen düshmenliri Saulning oghli Ishboshetning kallisi! Bügün Perwerdigar ghojam padishahni Saul bilen neslidin intiqam élishqa tuyesser qildi — dédi. **9** Dawut Beerotluq Rimonning oghulliri Rekab bilen inisi Baanahgha: Méni barliq qiyinchiliqlardin qutquzghan Perwerdigarining hayatı bilen qesem qilimenki, **10** burun birsi Dawutqa xush xewer élip keldim, dep oylap, manga: — Mana, Saul öldi, dep kelgende, men uni élip Ziklagta öltürüwettim. Berheq, mana bu uning yetküzgen xewirining mukapati bolghanidi! **11** Endi men shundaq qilghan yerde, rezil ademler öz öyide orunda yatqan bir heqqaniy kishini öltürgen bolsa, men néme qilay?! Uning aqqan qan qerzini silerning qolunglardin élip, silerni yer yüzidin yoqatmadim? — dédi. **12** Dawut ghulamlırığa buyruq qiliwidi, ular bularni qetl qildi. Ularning qolputlirini késip, ularni Hébrondiki kölning yénida ésip qoydi; lékin ular Ishboshetning beshini élip Hébronda Abnerning qebriside depne qildi.

5 Andin kényin Israilning barliq qebililiri Hébrón'gha Dawutning qéshiga kélip: Qarisila, biz özlerining et-söngekliridurmız! **2** Burun Saul bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özliri idila; Perwerdigar silige: Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup, ularni baqisen, Israilning emiri bolisen, dégenidi — dédi. **3** Shuning bilen Israilning hemme aqsaqalları Hébrón'gha padishahning qéshiga keldi; Dawut padishah Hébronda, Perwerdigarining alidda ular bilen ehde tüzüshti. Andin ular Dawutni Israilgha padishah bolushqa mesih qildi. **4** Dawut padishah bolghanda ottuz yashqa kirgen bolup, qırıq yıl seltenet qildi. **5** U Hébronda Yehudanıng üstide yette yil alte ay seltenet qılıp, Yérusalémda pütkül Israil bilen Yehudanıng üstide ottuz üch yıl seltenet qildi. **6** Padishah öz ademliri bilen Yérusalémgha chiqip, shu zéminda turghan Yebusiyalar bilen jeng qilghili bardı. Ular Dawutqa: Sen bu yerge kirelmeysen, belki hetta korlar bilen aqsaqlar séni chékindüridü! — dédi. Chünki ular: «Dawut bu yerge qet'iy kirelmeydu», dep oylaytti. **7** Lékin Dawut Zion qorghanını aldi (bu yer Dawutning shehiri dep atılıdu). **8** Dawut u kuni: Kimki Yebusiyaları uray dése süngüch bilen chiqishi kerek, andin u Dawut qin-qinidin och körnidighan bu kor, aqsaqlar bilen [hésablishalaydu], dédi. Shuning bilen «Qorlar ya aqsaqlar öyge kirmisun» deydighan

maqal peyda boldi. **9** Shundaq qilip Dawut qorghanda turdi we u yerni «Dawutning shehiri» dep atidi. Dawut sheherning etrapigha Millodin tartip ich terekpiche imaret saldi. **10** Dawut barghanséri quğretapti; samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigarni uning bilen bille idi. **11** Turning padishahi Hiram Dawutning qeshigha elchilerni ewetti we ular bilen qoshup, kédir yaghachliri, yaghachchilar we tashchilarni ewetti; ular Dawut üchün bir orda yasap berdi. **12** Dawut Perwerdigarning özini Israilgha padishah tiklep, öz xelqi Israil üchün özining padishahliqini güllendürgenlikini bilip yetti. **13** Dawut Hébrondin kelgendifin kéyin Yérusalémdin yene ayallarni we kénizeklerni aldi; shuning bilen Dawutqa yene köp oghul-qizlar tughuldi. **14** Yérusalémda uningdin tughulghanlarning isimliri mana mundaq idi: Shammua, Shobab, Natan, Sulayman, **15** Ibhar, Élishua, Nefeg, Yafiya, **16** Élishama, Éliada we Élifelet. **17** Filistiyler Dawutning Israilgha padishah bolushqa mesihlen'ginini anglighanda, ular hemmisi Dawutni tutqili chiqtı, Dawut buni anglapla, qorghan'gha chüshti. **18** Filistiyler kélip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi; **19** Dawut Perwerdigardin yol sorap: Filistiylerge qarshi atlinaymu? Ularni qolumgha tapshurarsenmu? — dédi. Perwerdigar Dawutqa: Chiqqin! Chünki, Men Filistiylerni jezmen qolunggha tapshurimen — dédi. **20** U waqitta Dawut Baal-Perazimha bardi. U yerde Dawut ularni tarmar qildi. U: — «Perwerdigar méning aldimda düshmenlirim üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek böşüp kirdi» — dédi. Shuning bilen u yerni «Baal-Perazim» dep atidi. **21** Filistiyler u yerde öz mebudlirini tashlap ketti; Dawut bilen ademliri ularni élip ketti. **22** Emdi Filistiyler yene chiqip «Refayim jilghisi»da yéyilip turdi. **23** Dawut Perwerdigardin yol soridi. Perwerdigar: Sen u yerge chiqmay, belki ularning keynidin aylinip ötüp üjme derexlirining udulidin hujum qilghin — dédi, **24** Shundaq boliduki, sen üjme derexlikining üstidin ayagh tiwishiñ anglishing bilenla derhal atlan; chünki shu tapta Perwerdigar Filistiylerning qoshunigha hujumgha chiqqan bolidu, — dédi. **25** Dawut Perwerdigarning uningha emr qilghinidek qilip, Filistiylerni Gibéondin Gezergiche qogħlap qirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliq serxil ademlerni yighiwidi, bular ottuz ming chiqtı. **2** Andin Dawut we uningha egeshkenlerning hemmisi Xudanıng

ehde sanduqini yötkep kélish üchün Yehudadiki Baalahha chiqtı; sanduq [muqeddes] nam bilen, yeni kérublarning otturisida olturghuchi samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning nami bilen atalghanidi. **3** Ular Xudanıng ehde sanduqini döngde olturushluq Abinadabning öyide yéngi bir harwigha sélip, uni shu yerdin élip chiqtı. Abinadabning oghulliri Uzzah bilen Ahiyo u yéngi harwini heydidi. **4** Ular harwini Xudanıng ehde sanduqi bilen döngde olturushluq Abinadabning öyidin élip chiqtı; Ahiyo ehde sanduqining aldida mangdi. **5** Dawut bilen pütkül Israil jemetidikiler Perwerdigarning aldida tentene qilip kùy oqup chiltar, tembur, dap, daqa-dumbaq we changlar chélip ussul oynidi. **6** Lékin ular Nakonning xaminigha kelgende, kalilar aldigha müdürep ketkenlikü üchün, Uzzah qoloni sozup Xudanıng ehde sanduqini tutiwalı. **7** Perwerdigarning ghezipi Uzzahqa qozghaldi; u xata qilghini üchün, uni Xuda shu yerde urdi. Shuning bilen Uzzah Xudanıng ehde sanduqining yénigha yiqilip öldi. **8** Lékin Dawut bolsa Perwerdigarning Uzzahning ténimi böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer bugünkü kün'giche shundaq atılıdu. **9** U künü Dawut Perwerdigardin qorqup: Perwerdigarning ehde sanduqini özümningkige qaysi yol bilen ekelermen? — dédi. **10** Shuning üchün Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»ge, öziningkige yotkeshni xalimidi; Dawut uni élip bérüp, Gatliq Obed-Édomning öyide qaldurdi. **11** Perwerdigarning ehde sanduqi Gatliq Obed-Édomning öyide üch ay turdi; Perwerdigar Obed-Édom we uning pütkül öyidikilerni beriketlidi. **12** Dawut padishahqa: — «Perwerdigar Öz ehde sanduqi wejidin Obed-Édom we uning barini beriketlidi» dep éytildi. Shunga Dawut Xudanıng ehde sanduqini Obed-Édomning öyidin élip chiqip, xushluq bilen Dawutning shehirige élip keldi. **13** Perwerdigarning sanduqini kötürgenler alte qedem méngip, shundaq boldiki, u bir buqa bilen bir bordaq mozayni qurbanlıq qildi. **14** Dawut bolsa kanap efodni kiyip Perwerdigarning aldida kùchining bariche ussul oynaytti; **15** Dawut bilen Israilning pütkül jemeti tentene qilip warqiriship, kanay chéliship Perwerdigarning ehde sanduqini élip chiqiwatatti. **16** Perwerdigarning ehde sanduqi Dawutning shehirige élip kirilginide, Saulning qizi Miqal dérizidin qarap, Dawut padishahning sekrep Perwerdigarning aldida ussul oynawatqanlıqını körüp, uni öz könglide

mensitmidi. **17** Ular Perwerdigarning ehde sanduqini élip kirip, Dawut uning üchün tiktürgen chédirning ottursida qoysi. Andin Dawut Perwerdigarning aldida köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini sundi. **18** Dawut köydürme qurbanliq bilen inaqliq qurbanliqlirini keltürüp bolup, xalayiqqa samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning namida bext-beriket tilidi. **19** U pütkül Israil jamaitige, er bilen ayallarning herbirige bardin qoturmach, bardin xorma poshkili we bardin özüm poshkilini teqsim qilip berdi. Andin xelqning herbiri öz öyige yénip ketti. **20** Dawut öz ailisidikilerni mubareklesh üchün yénip kelgende, Saulning qizi Miqal uning aldigha chiqip: Bügün Israilning padishahi özini shunche shereplik körsettamu, qandaq? U xuddi pes bir ademning nomussizlache özini yalingachlighiniga oxshash, xizmetkarlirining dédeklirining köz aldida özini yalingachlidi! **21** Dawut Miqalga: Undaq [shadlan'ghinim] Perwerdigar aldida idi. U atang we uning pütkül jemetini örüp, méni Perwerdigarning xelqi bolghan Israil üstige bashlamchi qilip tiklidi. Shunga men Perwerdigarning aldida ussul oynaymen! **22** Emeliyyete men özümni téximu erzimes qilip, öz nezirimde özüm töwen bolushqa razimen. Lékin sen éytqan u dédeklerning neziride bolsa, hörmekke sazawer bolimen – dédi. **23** Saulning qizi Miqal bolsa, ölidighan künigiche bala tughmidi.

7 Padishah öz ordisida turatti, Perwerdigar uningha etrapidiki barliq dushmanliridin aram bergendin keyin, **2** padishah Natan peyghemberge: Mana qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde olturimen, lékin Xudanig ehde sanduqi bir chidirning ichide turuwatidu – dédi. **3** Natan padishahqa jawap béríp: Königlündé néme oylighining bolsa, shuni qilghin; chünki Perwerdigar séning bilen billidur – dédi. **4** Lékin kéchide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi Natan'gha kélip mundaq déyildi: **5** – Béríp qulum Dawutqa dégin: «Perwerdigar: – «Sen derweqe Manga turidighan'gha öy salmaqchimuse?» – deydu. **6** – «Men Israillarni Misirdin chiqarghandin tartip, bu kün'giche bir öyde olturmidim, belki bir chédirni makan qilip, kézip yürdüm. **7** Men Özüm barliq Israillar bilen yürgen hemme yererde, xelqim Israilni padichi bolup békishqa emr qilghanlargha, yeni Israilning herqandaq qebilisining bir [yétekchisige]: Némishqa Manga kédir yaghachtin bir öy yasimaysiler? – dep baqqanmu? **8** Emdi qulum Dawutqa mundaq

dégin: – Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: – Séni xelqim Israilga bashlamchi qilip tiklesh üchün séni yaylaqlardin, qoy béishtin élip keldim, – deydu, **9** – we meyli qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq dushmanliringni yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni ulugh nam-shöhretke sazawer qildim. **10** Men xelqim bolghan Israilga bir jayni békítip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek, shundaqla Men xelqim Israil üstige hökümränliq qilishqa hakimlarni teyinligen künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men hazır sanga hemme dushmanliringdin aram berdim. Emdi Menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, Men séning üchün bir öyni qurup bérímen!» – deydu. **12** «Künliring toshup, ata-bowiliring bilen [ölümde] uxlighiningda, Men öz pushtingdin bolghan neslingni séning ornungda turghuzup, padishahliqini mezmüt qilimen. **13** Méning namim üchün bir öyni yasighuchi u bolidu, we Men uning padishahliq textini ebedigiche mustehkem qilimen. **14** Men uningha ata bolimen, u Manga oghul bolidu. Eger u qebihlik qilsa, uningha insanlarning tayiqi bilen we adem balilirining sawaq-dumbalashliri bilen terbiye bérímen. **15** Emma Men séning aldingda örütwetken Sauldin méhir-shepqitimni juda qilghinimdek, uningdin méhir-shepqitimni juda qilmaymen. **16** Shuning bilen séning öyung we séning padishahliq aldingda hemishe mezmüt qilinidu; texting ebedigiche mezmüt turghuzulidu». **17** Natan bu barliq sözler we barliq wehiyni héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi. **18** Andin Dawut padishah kirip, Perwerdigarning aldida olturup mundaq dédi: «I, Reb Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méni mushu derijige köturgüde? **19** Lékin, i Reb Perwerdigar, [ménинг бу мertiwem] Séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgusi toghruluq sözlidig; bu hemmila ademge daim bolidighan ishmu, i, Reb Perwerdigar? **20** Emdi Dawut Sanga yene néme désun? Sen Öz qulungni tonuyesen, i, Reb Perwerdigar! **21** Sen söz-wedeng wejidin, Öz könglüngdikige asasen bu ulugh ishning hemmisini qulung bilsun dep békítip qilghansen. **22** Shunga Sen ulughsen, i Perwerdigar; qulaqlirimiz barliq anglichinidek, Séning tengdishing yoq, Sendin bashqa

héchqandaq ilah yoqtur. **23** Xelqing Israildeki yene bashqa bir el barmu, ular jahanda alahide turidu? — Chünki [Sen] Xuda ularni Misirdin qutquzup Özüngge xas bir xelq qilish üçhün, shundaqla nam-shöhretke ige bolush üçhün, Özüng barding; Sen Özüng üçhün Misirdin, ellerdin we ularning ilahliridin qutquzup chiqqan xelqing aldida zémining üçhün ulugh we dehshetlik ishlarni qilding. **24** Sen xelqing Israilni Özüng üçhün ebedgiche bir xelq bolushqa békitting; Sen, i Perwerdigar, ularning Xudasi boldung. **25** Emdi hazir, i Perwerdigar Xuda, Öz qulung we uning öyi toghrisida éytqan wedengge ebedgiche mezmut emel qilghin; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! **26** Séning naming ebedgiche ulughlinip: — Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Israilning üstide turidighan Xudadur, dep éytilsun, shundaqla Öz qulungning öy-sulalisi séning aldingda mezmut turghuzulsun. **27** Chünki Sen, i samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi Öz qulunggha: Men sanga bir öy-sulale qurup bérímen, dep wehiy qilding; shunga qulung bu duani séning aldingda qilishqa jür'et qildi. **28** Emdi sen, i Reb Perwerdigar, birkibir Xudadursen, Séning sözliring heqiqettur we Sen bu bext-iltipatni Öz qulunggha wede qilding; **29** shunga qulungning öy-jemeti Séning aldingda mengü turushqa nésip qilip beriketligeysen; chünki Sen, i Reb Perwerdigar, buni wede qilghansen; bu bext-iltipating bilen Öz qulungning öy-jemeti ebedgiche bext-iltipatqa nésip bolidu».

8 Bu ishlardin keyin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip, ularni boysundurdi. Shundaq qilip, Dawut Filistiylerning qolidin merkiziy sheherning hoquqini aldi. **2** U hem Moabiylargha hujum qilip, ularnimu meghlup qildi. U ularni yerge yatquzup, tana bilen ölchev, ikki tana kelgenlerni öltürdi, bir tana kelgenlerni tirik qaldurdi. Moabiylar bolsa Dawutqa békini, uningha séliq tapshurdi. **3** Andin Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézer Efrat deryasiga chiqip, shu yerdiki hakimiyetni özige qaytidin tartiwalmaqchi bolghanda, Dawut uningha hujum qilip, meghlup qildi. **4** Dawut uning qoshunidin bir ming yette yüz atliq eskerni we yigirme ming piyade eskerni esir qildi; Dawut harwa atlirining piyini kestürdi, lékin özige yüz harwiliq atni qaldurup qoydi. **5** Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézergé yarden bérish

üchün chiqti, lékin Dawut Suriylerdin yigirme ikki ming ademni öltürdi. **6** Andin Dawut birnechche bargah eskerlerni Demeshqtiki Suriylerning zéminida turghuzdi; shuning bilen Suriyler Dawutqa békini uningha séliq tapshurdi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uningha nusret bérretti. **7** Dawut Hadad'ézerning ghulamlirigha teminlen'gen altun qalqanni tartiwélip, Yérusalémgha keltürdi **8** we Hadad'ézerning sheherliri bolghan Bitah bilen Birotay sheherliridinmu intayin köp misni qolgha chüshürdi. **9** Xamatning padishahi Toy Dawutning Hadad'ézerning pütün qoshunini meghlup qilghinini anglap, **10** öz oghli Yoramni Dawutning halini sorashqa we Dawutning Hadad'ézer bilen jeng qilip uni meghlup qilghinigha uni tebrikleshke ewetti. Chünki Hadad'ézer daim Toy bilen jeng qilip kéliwatatti. Yoram bolsa kümüsh, altun we mis qacha-buyumlarni élip keldi. **11** Dawut padishah mushularni we özi békindurghan hemme ellerdin, jümlidin Suriylerdin, Moabiylardin, Ammoniyardin, Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüshlerni Perwerdigargha atap béghishlidi. Bular Zobahning padishahi Rehobning oghli Hadad'ézerdin alghan oljini öz ichige alidu. **12** Dawut Suriylerni meghlup qilip, yeni on sekkiz ming ademni «Shor wadisi»da öltürüp yan'ghanda, uning nam-dangqi xéli chiqqanidi. **13** U Édomda esker bargahlirini turghuzdi; pütün Édomda bargahlarni qurdi. Shuning bilen Édomiyarning hemmisi Dawutqa békindi. Dawut qeyerge barsa, Perwerdigar uningha nusret bérretti. **15** Dawut pütkül Israil üstige seltenet qildi; u pütkül xelqini sorap, adil hökümler chiqirip adalet yürgüzetti. **16** Zeruiyaning oghli Yoab qoshunning serdari boldi; Ahiludning oghli Yehoshafat mirza boldi; **17** Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Aximelek kahin boldi; Séraya diwan bégi boldi. **18** Yehoyadaning oghli Binaya Keretyiler bilen Peletiylerning yolbashchisi boldi; Dawutning oghullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning öyidin tirik qalghan birersi barmikin, bar bolsa men Yonatanning hörmitide uningha shapaet körsitey? — dédi. **2** Emdi Saulning ailisidiki Ziba dégen bir xizmetkar qalghanidi. Ular uni Dawutning qéshiga chaqirdi. Kelgende, padishah uningdin: Sen Zibamu? dep soridi. U: Péqir men shu! — dédi. **3** Padishah: Saulning ailisidin birersi tirik qaldimu? Men uningha Xudaning shapaitini körsitey dewatimen, — dédi. Ziba padishahqa: Yonatanning

bir oghli tirik qaldi; uning ikki puti aqsaydu — dédi. **4** Padishah uningdin: U qeyerde, dep soridi. Ziba padishahqa: U Lo-Dibarda, Ammielning oghli Makirning öyide turidu — dédi. **5** Shunga Dawut padishah kishi ewetip uni Lo-Dibardin, Ammielning oghli Makirning öyidin élip keldi. **6** Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshet Dawutning aldigha kelgende, yüzini yerge yiqip, tezim qildi. Dawut: [Sen] Mefiboshetmu? — dep chaqiriwidi, u: Pégir shu! — dep jawap qayturdı. **7** Dawut uninggha: Qorqmighin, atang Yonatan üçhün, sanga shapaet qilmay qalmaymen; bowang Saulning hemme yer-zéminlirini sanga qayturup bérey, sen hemishe méning dastixinimdin ghizalinisen — dédi. **8** Mefiboshet tezim qilip: Qulung néme idi, mendek bir ölük it aliyliri qedirligüdek néme idim? — dédi. **9** Andin padishah Saulning xizmetkari Zibani chaqirip uninggha: Saulning we pütkül ailisining hemme teelluqatini mana men ghojangning oghlining qoligha berdim. **10** Sen bilen oghulliring we xizmetkarliring uning üçhün shu zéminda tériqchılıq qilip, chiqqan mehsulatirini ghojangning oghligha yéyishke tapshurunglar. Ghojangning oghli Mefiboshet men bilen hemishe hemdastixan bolup ghizalinidu, — dédi (Zibaning on besh oghli we yigirme xizmetkari bar idi). **11** Ziba padishahqa: Ghojam padishah qullirigha buyrughanning hemmisige keminiñiri emel qildi, — dédi. Padishah Dawut [yene]: Mefiboshet bolsa padishahning bir oglidek dastixinimdin taam yésun — [dédi]. **12** Mefiboshetning Mika dégen kichik bir oghli bar idi. Zibaning öyide turuwtqanlarning hemmisi Mefiboshetning xizmetkarliri boldi. **13** Emdi Mefiboshet Yérusalémda turatti; chünki u hemishe padishahning dastixinidin taam yep turatti. Uning ikki puti aqsaq idi.

10 Kéyin shundaq ish boldiki, Ammoniylarning padishahi öldi we uning Hanun dégen oghli ornida padishah boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat körsetkendek men Nahashning oghli Hanun'gha iltipat körsitey, — dédi. Andin Dawut atisining petisige [Hanunning] könglini sorashqa öz xizmetkarliridin birnechchini mangdurdı. Dawutning xizmetkarliri Ammoniylarning zéminigha kelgende, **3** Ammoniylarning emeldarliri ghojisi Hanun'gha: Sili Dawutni rastla atilirining hörmiti üçhün qashlirigha köngül sorap adem ewetiptu, dep qaramla? Dawutning xizmetkarlirini qashlirigha ewetkini sheherni paylap uningdin melumat élish,

andin bu sheherni aghdurush üçhün emesmu? — dédi. **4** Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, saqallirining yérimini chüshürüp, kiyimlirining beldin töwinini kestürüp, kötini échip ketküzüwetti. **5** Bu xewer Dawutqa yetküzüldi; u ularni kütüwélishqa aldigha adem mangdurdı; chünki ular intayin nomus hés qilghanidi. Padishah ulargha: Saqal-burutunglar öskichilik Yérixo shehiride turup, andin yénip kéklinglar, — dédi. **6** Ammoniylar özlining Dawutning neprigate uchrighanlıqını bilip, adem ewetip Beyt-Rehobdiki Suriyler bilen Zobahdiki Suriylerdin yigirme ming piyade esker, Maakahning padishahidin bir ming adem we Tobdiki ademlerdin on ikki ming ademni yallap keldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning pütkül jenggiwar qoshunini [ularning aldigha] mangdurdı. **8** Ammoniylar chiqip sheherning derwazisining aldida sep tüzidi; Zobah bilen Rehobdiki Suriyler we Tob bilen Maakahning ademliri dalada sep tüzidi; **9** Yoab jengning aldi hem keynidin bolidighanlıqığha közi yétip, Israildin bir qisim serxil ademlerni ilghap, Suriyelerge qarshi sep tüzidi; **10** qalghanlarnı Ammoniylargha qarshi sep tizghin dep inisi Abishayning qoligha tapshurup, uninggha: **11** — Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yardım bergeyse; emma Ammoniylar sanga küchlük kelse, men bérüp sanga yardım béréy. **12** Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üçhün we Xudayimizning sheherliri üçhün baturluq qilayı. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini qilghay! — dédi. **13** Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriyelerge hujum qilghili chiqti; Suriyler uning aldida qactı. **14** Ammoniylar Suriyelarning qachqinini körgende, ularmu Abishaydin qéchip, sheherge kiriwaldı. Yoab bolsa Ammoniylar bilen jeng qilishtin chékinip, Yérusalémha yénip keldi. **15** Suriyler bolsa özliniring Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, yene jem bolushti. **16** Hadad'ézer ademlerni ewetip, [Efrat] deryasining néri teripidiki Suriylerni [yardemge] chaqirip, ularni yötkep keldi; ular Xélam shehirige kelgende, Hadad'ézerning qoshunining serdari Shobak ulargha bashchılıq qildi. **17** Bu xewer Dawutqa yetkende, u pütkül Israilni yighdurup, Iordan deryasidin ötüp, Xélam shehirige bardı. Suriyler Dawutqa qarshi sep tizip, uninggha hujum qildi. **18** Suriyler yene Israildin qactı. Dawut bolsa yette yüz jeng harwiliqni, qiriq ming atlıq eskerni qirdi hem qoshunining serdari Shobakni u yerde öltürdi. **19** Hadad'ézergé békinq'han hemme

padishahlar özlirining Israil aldida yéngilginini körgende, Israil bilen súlh qiliship ulargha békindi. Shuningdin kéyin Suriyler Ammoniylarqha yene yardım birishke jür'et qilalmidi.

11 Shundaq boldiki, yéngi yilning beshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta Dawut Yoabni ademliri bilen hemde hemme Israilni jengge mangdurdı; ular Ammonylarning zéminini weyran qilip, Rabbah shehirini muhasirige aldi. Lékin Dawut Yérusalémda qaldi. **2** Bir künü kechte Dawut kariwattin qopup, padishah ordisining ögiziside aylinip yuretti; ögzinidin u munchida yuyuniwatqan bir ayalni kördi. Bu ayal bek chirayliq idi. **3** Dawut adem ewetip, ayalning xewirini soridi; birsi uninggħha: — Bu Éliamning qizi, Hittiy Uriyaning ayali Bat-Shéba emesmu? — dédi. **4** Dawut kishi ewetip, uni qéshigha ekeltürdi (u waqitta u adettin pakliniwatqanidi). U uning qéshigha kelgende, Dawut uning bilen bille boldi; andin u öz öyige yénip ketti. **5** Shuning bilen u ayal hamilidar boldi, hem Dawutqa: Méning boyumda qaptu, dep xewer ewetti. **6** Shuning bilen Dawut Yoabqa xewer yetküüp; Hittiy Uriyani méning qéshimgha ewetinglar, dédi. Yoab Uriyani Dawutning qéshigha mangdurdı. **7** Uriya Dawutning qéshigha kelgende, u Yoabning halini, xelqning halini we jeng ehwalini soridi. **8** Andin Dawut Uriyaghha: Öz öyünge bérüp putliringni yughin, dédi. Uriya padishahning ordisidin chiqqanda, padishah keynidin uningħha bir sowħha ewetti. **9** Lékin Uriya öz öyige barmay, padishahning ordisining derwazisida, għojisining bashqa qul-xizmetkarlirining arisida yatti. **10** Ular Dawutqa: Uriya öz öyige barmidi, dep xewer berdi. Dawut Uriyadin: Sen yiraq seperdin kelding emesmu? Némishqa öz öyünge ketmiding? — dep soridi. **11** Uriya Dawutqa: Mana, ehde sanduqi, Israillar we Yehudalar bolsa kepilerde turup, għojam Yoab bilen għojamning xizmetkarliri ochuq dalada chédir tipik yétiwtsa, men yep-ichip, ayalim bilen yétiħħaqqa öyümge baraymu? Séning jéning bilen we hayating bilen qesem qilimenki, men undaq isħni qilmaymen — dédi. **12** Dawut Uriyaghha: Biġġin bu yerde qalghin, ete séni ketkūzwétimen, — dédi. Uriya u künü we etisi Yérusalémda qaldi. **13** Dawut uni chaqirip hemdastixan qilip, yep-ichküüp mest qildi. Lékin shu kéchisi Uriya öz öyige barmay, chiqip għojisining qul-xizmetkarlirining arisida öz kariwitida uxlidi. **14** Etisi Dawut Yoabqa xet yézip, Uriyaning alghach kétishige berdi. **15** Xette u:

Uriyani sqush eng keskin bolidighan aldinqi septe turghuzghin, andin uning öltürülüshi üçün uningdin chékinip turunglar, dep yazghanidi. **16** Shuning bilen Yoab sheherni közitip, Uriyani palwanlar [keskin squshqan] yerge mangdurdı. **17** Sheherdiki ademler chiqip, Yoab bilen squshqanda xelqtin, yeni Dawutning ademliridin birnechchisi yiqildı; Uriyamu öldi. **18** Yoab adem ewetip jengning hemme weqeliridin Dawutqa xewer berdi. **19** U xewerchige mundaq tapilidi: Padishahqa jengning hemme weqelirini dep bolghiningda, **20** eger padishah ghezeplinip séningdin: Squshqanda némishqa sheher sépiligha shundaq yéqin bardinglar? Ularning sépildin ya atidighanlıqini bilmemtinglar? **21** Yerubbeshetning oghli Abimelekni kim öltürjinini bilmemsen? Bir xotun sépildin uningha bir parche yarghunchaq téshini étip, u Tebez shehiride ölmidimu? Némishqa sépilgha undaq yéqin bardinglar? — Dése, sen: Silining qulliri Hittiy Uriyamu öldi, dep éytqin — dédi. **22** Xewerchi béríp Yoab uningha tapshurup ewetken xewerning hemmisini Dawutqa dep berdi. **23** Xewerchi Dawutqa: Dúshmenler bizdin küchlük kélép, dalada bizge hujum qildi; lékin biz ulargha zerbe béríp chékindürüp, sheherning derwazisighiche qoghliduq. **24** Andin ya atquchilar sépildin qul-xizmetkarliringha ya étip, padishahning qul-xizmetkarliridin birnechchini öltürdi. Qulliri Uriyamu öldi — dédi. **25** Dawut xewerchige: Yoabqa mundaq dégin: — Bu ish neziringde éghir bolmisun, qilich ya uni ya buni yeysu; sheherge bolghan hujuminglarni qattiq qilip, uni ghulitinglar, dep éytip uni jür'etlendürjin — dédi. **26** Uriyaning ayali éri Uriyaning ölgjinini anglap, éri üçün matem tutti. **27** Matem künliri ötkende Dawut adem ewetip uni ordisigha keltürdi. Shuning bilen u Dawutning ayali bolup, uningha bir oghul tughdi. Lékin Dawutning qilghan ishi Perwerdigarning neziride rezil idi.

12 Perwerdigar Natanni Dawutning qéshigha mangdurdı. U Dawutning qéshigha kélép uninggha mundaq dédi: «Bir sheherde ikki adem bar bolup, bırsı bay, yene bırsı kembeghel idi. 2 Bayning intayın tola qoy we kala padilirı bar idi. 3 Lékin kembeghelning özi sétiwélip baqqan kichik bir saghlıq qozidin bashqa bir nersisi yoq idi. Qoza kembeghelning öyide balılırı bilen teng ösüp chong boldı. Qoza uning yéginidin yep, uning ichkinidin ichip, uning quchiqida uxlidi; uning neziride u öz aqizdek idi. 4 Bir kını bir voluchi bayningkige keldi

Emma u özige kelgen méhman üchün özining qoy yaki kala padiliridin birini yégüzüshke teyyarlashqa közi qiymay, belki kembeghelning qozisini tartiwélip soyup, kelgen méhman üchün teyyarlidi». **5** Dawut buni anglap u kishige qattiq ghezeplendi. U Natan'gha: Perwerdigarning hayatı bilen [qesem qilmenki], shuni qilghan adem ölümge layiqtur! **6** U héch rehimdilliq körsetmey bu ishni qilghini üchün qozigha töt hesse tölem tölisun — dédi. **7** Natan Dawutqa: Sen del shu kishidursen! Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Men séni Israilning üstide padishah bolghili mesih qildim we Saulning qolidin qutquzdzum; **8** Men ghojangning jemetini sanga béríp, ghojangning ayallirini quchiqinggha yatquzup, Israilning jemeti bilen Yehudaning jemetini sanga berdim. Eger sen buni az körgen bolsang, Men sanga yene hessilep béréttim; **9** Némishqa Perwerdigarning sözini közge ilmay, uning neziride rezil bolghanni qilding? Sen Hittiy Uriyani qilich bilen öltürgüzüp, uning ayalini özünge ayal qilding, sen uni Ammonylarning qilichi bilen qetl qilding. **10** Emdi sen Méni közge ilmay, Hittiy Uriyaning ayalini özünge ayal qilghining üchün, qilich séning öyündin ayrılmaydu». **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana öz öyündin sanga yamanlıq keltürüp, közliringning aldida ayalliringni élip, sanga yéqin birsige bérímen, u bolsa küpkündüzde ayalliring bilen yatidu. **12** Sen bolsang u ishni mexpiy qilding, lékin Men bu ishni pütkül Israilning aldida kündüzde qilimen» — dédi. **13** Dawut Natan'gha: — Men Perwerdigarning aldida gunah qildim — dédi. Natan Dawutqa: Perwerdigar hem gunahingdin ötti; sen ölmeyesen. **14** Halbuki, bu ish bilen Perwerdigarning düshmenlirige kupurluq qilishqa purseb ergining üchün, séningdin tughulghan oghul bala choqum ölidu, — dédi. **15** Shuning bilen Natan öz öyige qaytip ketti. Perwerdigar Uriyaniing ayalidin Dawutqa tughulghan balini shundaq urdiki, u qattiq késel boldi. **16** Dawut bala heqqide Xudagha yélindi. U roza tutup, kéchilerde ichkirige kirip yerde düüm yatatti. **17** Uning jemetining aqsaqalliri qopup uning qéshigha béríp, uni yerdin qopurmaqchi boldi; lékin u unimidi we ular bilen tamaq yéyishni ret qildi. **18** Yettinchı künü bala öldi. Dawutning xizmetkarliri bala öldi, dégen xewerni uningha bérishtin qorqup: «Bala tirik waqitida padishah bizning sózlirimizge qulaq salmidi, emdi biz qandaqmu uningha bala öldi, dep xewer bérímez? U özini zeximlendürüshi mumkin!» — déyisit. **19**

Lékin Dawut xizmetkarlirining pichirlashqinini körüp, balining ölginini uqtı. Shunga Dawut xizmetkarliridin: Bala öldim? dep soridi. Ular: Öldi, — dep jawab berdi. **20** Shuning bilen Dawut yerdin qopup, yuyunup, [xushbuy] may bilen mesihlinip, kiyimlirini yenggüşlep, Perwerdigarning öyige kirip ibadet qildi; andin öz öyige qaytip özige tamaq ekeltürüp yédi. **21** Xizmetkarliri uningha: Silining bu néme qilghanlı? Bala tirik chaghda roza tutup yighlidila, lékin bala ölgendin kényin qopup tamaq yédila, — dédi. **22** U: Men: «Kim bilsun, Perwerdigar manga shapaet körsitip, balini tirik qaldurarmikin» dep oylap, bala tirik waqitta roza tutup yighlidim. **23** Lékin emdi u ölgendin kényin néminishqa roza tutay? Men uni yandurup alalaymenmu? Men uning yénigha barimen, lékin u yénimha yénip kélelmeydu, — dédi **24** Dawut ayali Bat-Shébagha teselli berdi. U uning qéshigha kirip uning bilen yatti; u bir oghul tughiwidi, Dawut uni Sulayman dep atidi. Perwerdigar uni söydi, **25** we Natan peyghember arqılıq wehiy yetküziip, uningha Perwerdigar üchün «Yedidiya» dep isim qoydi. **26** Yoab Ammonylarning shahane paytexti Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **27** Andin Yoab xewerchilerni Dawutning qéshigha mangdurup: Men Rabbahqa hujum qilip, sheherning su bar qismini aldim. **28** Hazir sen qalghan eskerlerni yighip, sheherni qamal qilip, uni ishghal qilghin; bolmisa men sheherni alsam, méning ismim bilen atilishi mumkin — dédi. **29** Shunga Dawut hemme xelqni jem qilip, Rabbahqa hujum qilip uni aldi. **30** U ularning padishahining tajini uning beshidin aldi. Uning üstidiki altunning éghirlighi bir talant idi, we uning közide bir göher bar idi. Kishiler bu tajni Dawutning beshidin kiygüzdi, Dawut bolsa u sheherdin nurghun olja aldi. **31** Emma u yerdiki xelqni sheherdin chiqirip ularni here, xaman tépidighan tırmilar we tömür paltılar bilen ishletti yaki xumanda qattiq emgekke saldi; Dawut Ammonylarning hemme sheherliride shundaq qildi; andin Dawut barlıq xelq bilen Yérusalémha yénip keldi.

13 Dawutning oghli Abshalomning Tamar dégen chirayliq bir singlisi bar idi. Bu ishlardin kényin, Dawutning oghli Amnon uningha ashiq bolup qaldi. **2** Amnon singlisi Tamarning ishqida shunche derd tarttiki, u késel bolup qaldi. Emma Tamar téxi qız idi; shuning bilen Amnon'gha uni bir ish qilish mumkin bolmaydighandek köründi. **3** Lékin Ammonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U

Dawutning akisi Shiméahning oghli idi. Bu Yonadab tolimu hiyliger bir kishi idi. **4** U Amnon'gha: Sen padishahning oghli turup, némishqa kündin kün'ge bundaq jüdep kétisen? Qéni, manga éytip ber, dédi. Amnon uninggha: Men inim Abshalomning singlisi Tamargha ashiq boldum, dédi. **5** Yonadab uninggha: Sen aghrip orun tutup, yétip qalghan boluwal; atang séni körgili kelgende uninggha: Singlim Tamar kélép manga tamaq bersun; uning tamaq etkinini körüşüm üchün, aldimda tamaq étip bersun, men uning qolidin tamaq yey, dep éytqin, dédi. **6** Shuning bilen Amnon yétiwélip özini késel körsetti. Padishah uni körgili kelgende, Amnon padishahqa: Ötünimen, singlim Tamar bu yerge kélép, manga ikki qoturmach teyyar qilip bersun, andin men uning qolidin élip yey, dédi. **7** Shuning bilen Dawut ordisigha adem ewetip Tamargha: Sendin ötünimenki, akang Amnonning öyige béríp, uninggha yégüdekkir bir néme teyyarlap bergen, dep éytti. **8** Tamar Amnonning öyige bardı; u yatqanidi. U un élip yughurup, qoturmachlarnı köz aldida etti. **9** Andin u qoturmachni qazandin élip, uning aldigha qoydi. Lékin u yigili unimidi; u: — Hemme adem méning qéshimdin chiqip ketsun, dédi. Shuning bilen hemme kishiler uning qéshidin chiqip ketti. **10** Andin Amnon Tamargha: Taamni ichkirkiri hujriga élip kirgin, andin qolungdin élip yeymen, — dédi. Tamar özi etken qoturmachni ichkirkiri hujriga, akisi Amnonning qéshigha élip kirdi. **11** Tamar ularni uninggha yégüzüp qoymaqchi boluwidi, u uni tutuwélip: I singlim, kell! Men bilen yatqin! dédi. **12** Lékin u uninggha jawab béríp: Yaq, i aka, méni nomusqa qoymighin! Israilda bundaq ish yoq! Sen bundaq peskeshlik qilmighin! **13** Men bu shermendichilikni qandaqmu kötüüp yüreleymen?! Sen bolsang Israilning arisidiki exmeqlerden bolup qalisen. Ötünüp qalay, peqet padishahqa désengla, u méni sanga tewe bolushtin tosimaydu, — dédi. **14** Lékin u uning sözige qulaq salmidi. U uningdin küchlük kélép, uni zorlap ayagh asti qilip uning bilen yatti. **15** Andin Amnon uninggha intayin qattiq nepretlendi; uning uninggha bolghan nepriti uninggha bolghan eslidiki muhebbitudin ziyade boldi. Amnon uninggha: Qopup, yoqal! — dédi. **16** Tamar uninggha: Yaql. Méni heydigen gunahing sen héli manga qilghan shu ishtin betterdur, dédi. Lékin Amnon uninggha qulaq salmidi, **17** belki xizmitidiki yash yigitni chaqirip: Bu [xotunni] manga chaplashturmay, sirtqa chiqiriwet,

andin ishikni taqap qoy, dédi. **18** Tamar tolimu rengdar bir köngleki kiygenidi; chünki padishahning téxi yatlıq bolmighan qızlırları shundaq kiyim kiyetti. Amnonning xizmetkari uni qoqlap chiqirip, ishikni taqiwaldi. **19** Tamar bésigha kül chéchip, kiygen rengdar könglikini yirtip, qolını bésigha qoyup yighthigan péti kétiwatatti. **20** Akisi Abshalom uninggha: Akang Amnon sen bilen yattimu? Hazırche jim turghin, singlim. U séning akang emesmu? Bu ishni könglügge almighin, — dédi. Tamar akisi Abshalomning öyide köngli sunuq halda turup qaldı. **21** Dawut padishahmu bolghan barlıq ishlarnı anglap intayin achchiqlandi. **22** Abshalom bolsa Amnon'gha ya yaxshi, ya yaman héch qep qilmidi. Chünki Abshalom singlisi Tamarnı Amnonning xorlıghanlıqidin uni öch köretti. **23** Toluq ikki yıl öttip, Efraimgha yéqin Baal-Hazarda Abshalomning qırqıghuchılırı qoylırını qırqıwatatti; u padishahning hemme oghullırını teklip qıldı. **24** Abshalom padishahning qéshigha kélép: Mana qullırı qoylırını qırqıtiwatıdu, padishah we xizmetkarlırinı silining qullırı bilen bille bérishini ötünimen, — dédi. **25** Padishah Abshalomgha: Yaq, oghlum, biz hemmimiz barmaylı, sanga éghirchılıq chüshüp qalmışın, — dédi. Abshalom shunche désimu, u barghili unimidi, belki uninggha amet tilidi. **26** Lékin Abshalom: Eger bérishqa unimisila, akam Amnonni biz bilen barghili qoysıla, — dédi. Padishah uningdin: Némishqa u séning bilen barıdu? — dep soridi. **27** Emma Abshalom uni köp zorlıghını üchün u Amnonning, shundaqla padishahning hemme oghullırını uning bilen bille bérishigha qoshuldu. **28** Abshalom öz ghulamlırıgha buyrup: Segek turunglar, Amnon sharab ichip xush keyp bolghanda, men silerge Amnonni urunglar désem, uni derhal öltürüngrar. Qorqmanglar! Bularni silerge buyrugħuchi men emesmu? Jür'etlik bolup baturluq körśitinglar — dédi. **29** Shuning bilen Abshalomning ghulamlırı Amnon'gha Abshalom özi buyrugħandek qıldı. Shuan padishahning hemme oghulliri qopup, her biri öz qéchirigha minip qachti. **30** Shundaq boldiki, ular téxi yolda qéchip kétiwatqanda, «Abshalom padishahning hemme oghullırını öltürdü. Ularning héch biri qalmidi» dégen xewer Dawutqa yetküzüldi. **31** Padishah qopup kiyimlirini yirtip yerde düüm yatti; uning hemme qul-xizmetkarlıri bolsa kiyimliri yirtiq halda yénida turatti. **32** Emma Dawutning akisi Shiméahning oghli Yonadab uninggha: —

Ghojam, ular padishahning oghulliri bolghan hemme yigitlerni öltürdi, dep xiyal qilmisila. Chünki peqet Amnon öldi; u ish Amnonning Abshalomning singlisi Tamarni xar qilghan kündin bashlap Abshalomning aghzidin chiqarmigan niyiti idi. **33** Emdi ghojam padishah «Padishahning hemme oghulliri öldi» dégen oyda bolup köngüllirini biaram qilmisila. Chünki peqet Amnonla öldi — dédi. **34** Abshalom bolsa qéchip ketkenidi. [Yérusalémdu] közetchi għulam qariwidi, mana, għerb teripidin tagħnien yénidiki yol bilen nurghun ademler kéliwatatti. **35** Yonadab padishahqa: Mana, padishahning oghulliri keldi. Del qulliri dégendek boldi — dédi. **36** Sözini tügitip turiwidi, padishahning oghulliri kélip qattiq yighazar qildi. Padishah bilen xizmetkarlirimu qattiq yighlashti. **37** Lékin Abshalom bolsa Geshurning padishahi, Ammihudning oghli Talmayning qéshigha bardi. Dawut oghli üchün her kuni haza tutup qayghurdi. **38** Abshalom qéchip, Geshurgha bérüp u yerde üch yil turdi. **39** Dawut padishahning qelbi Abshalomning yénigha bérishqa intizar boldi; chünki u Amnon'gha nisbeten teselli tapqanidi, chünki u ölgənidi.

14 Emdi Zeruiyaning oghli Yoab padishah qelbining Abshalomha telmüriwatqanlıqını bayqidi. **2** Shuning üchün Yoab Tekoagħha adem ewetip u yerdin danishmen bir xotunni ekeldürüp uningħha: Sendin ötuey, özüngni matem tutqan kishidek körsitip qarliq kiyimi kiyip, özüngni etirlik may bilen yaghlimay, belki özüngni ölgħiċċi üchün uzun waqt hazidar bolghan ayaldek qilip **3** [Dawut] padishahning qéshigha bérüp uningħha mundaq dégin, — dédi. Shundaq qilip, Yoab démekchi bolghanlirini u ayalgha ögħetti. **4** Shuning bilen Tekoaliq bu ayal padishahning alidha bérüp, tezim qilip, bash urup: I padishahim, méni qutquziwalghayla, — dédi. **5** Padishah uningdin: Néme derding bar? dep soridi. U jawap bérüp: Men derweqe bir tul xotunmen! Ērim ölüp ketti; **6** Dédeklirining ikki oghli bar id. Ikkisi étizliqtä urushup qélip, arigha chūħidighan adem bolmighachqa, biri yene birini urup öltürüp qoydi. **7** Mana, hazir pütün öydikiler dédeklirige qarshi qopup, inisini öltürginini bizże tutup bergen; inisining jénini élip, qetl qilghini üchün biz jan'gha jan alimiz. Shuning bilenmu miras alghuchini yoqitimiz, dewatidu. Ular shundaq qilip yalghuz qalghan chogħumni öchħürüp, ērimge ne nam ne yer yūzide ewladmu qaldur ghili qoymaydu, — dédi.

8 Padishah ayalgha: Öyংগে bargħin, men ehwalgha qarap sen toghruluq höküm chiqirimen, — dédi. **9** Tekoaliq ayal padishahqa: I, ghojam padishah, bu isħta gunah bolsa, hemmisi ménien bilen atamning jemeti üstide bolsun, padishah we uning texti bilen munasiwetsiz bolsun, — dédi. **10** Padishah: Birer kim sanga [bu toghruluq] gep qilsa, uni ménien qéshimħa élip kelgin, u séni yene aware qilmaydighan bolidu, — dédi. **11** Ayal jawab bérüp: Undaqta padishah Perwerdigar Xudalirini yad qilghayla, qan'gha qan intiqam alghuchilarning oghlumni yoqatmasliq iħi, ularning halak qilishigha yol qoymighayla, — dédi. Padishah: Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, Séning oħlunġning bir tal chéchi yerge chūħmeydu, — dédi. **12** Lékin ayal: Dédekliri għoġġam padishahqa yene bir sözni dégħi qoymighayla, déwid, u: Éytqin — dédi. **13** Ayal yene mundaq dédi: Emdi sili némishqa Xudaning xelqige shuningħha oxħħash ziyanliq bir isħni niyet qildila? Padishah shu gépi bilen özini gunahkar qilip békkitiwalidu, chünki u özi palighan kishini qayturup ekelmidi. **14** Derweqe hemmimiz choqum ölüp, yerge tökülgħen, qaytidin yighiwalghili bolmaydighan sudek bolimiz. Lékin Xuda ademning jénini élishqa emes, belki Öz palan'ghinini Özige qayturup eklisħke ilaj qilidu. **15** Emeliyette, ménien għoġġam padishahqa shu ish toghrisidin söz qilghili kélħishimning sewebi, xelq méni qorqatti. Lékin dédekliri: Bu gepni padishahqa éytay! Padishah belkım öz chörisining iltimasini beja kelturer, dégen oyda boldi. **16** Chünki padishah anglishi mumkin, chörisini hem oħlumni Xudaning mirasidin teng yoqatmaqchi bolghan kishining qolidin qutquzup qalar. **17** Shunga dédekliri, għoġġam padishahning sözi manga aramliq bérer, dep oylidim. Chünki għoġġam padishah Xudaning bir perishtisidek yaxhiyamanni perq etküħħidur. Perwerdigar Xudaliri sili bilen bille bolħay! **18** Padishah ayalgha jawab bérüp: Sendin ötūnimenki, men sendin sorimaqchi bolghan isħni mendin yosħurmīgħaysen, dédi. Ayal: Għoġġam padishah söz qilsila, dédi. **19** Padishah: Bu gepliringħning hemmisi Yoabning körsetmisimu, qandaq? — dédi. Ayal jawab bérüp: I, għoġġam padishah, silining janliri bilen qesem qilmenki, għoġġam padishah éytqanliri ongħimmu, solghimu qaymaydighan heqiqettur. Derweqe silining qulliri Yoab manga shuni tapilap, bu sözlerni dédeklirining aghzigha saldi. **20** Yoabning bundaq qilishi bu isħni

hel qilish üçün idi. Ghojamning danaliqi Xudaning bir perishtisiningkidek iken, zéminda yüz bériwatqan hemme ishlarni bilidiken, — dédi. **21** Shuning bilen padishah Yoabqa: Maql! Mana, bu ishqa ijazet berdim. Bérip u yigit Abshalomni élip kelgin, dédi. **22** Yoab yerge yiqlip bash urup, padishahqa bext-beriket tilidi. Andin Yoab: I ghojam padishah, öz qulungning telipigé ijazet berginingdin, öz qulungning séning aldingda iltipat tapqinini bügüin bildim, — dédi. **23** Andin Yoab qozghilip, Geshurgha béril Abshalomni Yérusalémgha élip keldi. **24** Emma padishah: — U méning yüzümni körmey, öz öyige barsun, dégenidi. Shunga Abshalom padishahning yüzini körmey, öz öyige ketti. **25** Emdi pütkül Israil teweside Abshalomdek chirayliq dep maxtalghan adem yoq idi. Tapinidin tartip choqqusighiche uningda héch eyib yoq idi. **26** Uning chéchini chüshürgende (u her yilning axirida chéchini chüshüretti; chéchi éghirliship ketkechke, shunga uni chüshüretti), chéchini padishahning «ölchem taraza»si bilen tartsa ikki yüz shekel chiqatti. **27** Abshalomdin üch oghul we Tamar isimlik bir qiz tughuldi. Qizi tolimu chirayliq idi. **28** Abshalom padishahning yüzini körmey, Yérusalémda toptoghra ikki yil toshquche turdi; **29** Abshalom Yoabqa adem mangdurup, özini padishahning qéshigha ewetishini ötündi, emma u kelgili unimidi. Abshalom ikkinchi qétim uning yénigha adem ewetti, lékin Yoab kélishni xalimidi. **30** Shuning bilen Abshalom öz xizmetkarlirigha: — Yoabning méningkige yandash arpa tériqliq bir parche étizqliq bar. Bérip uningha ot qoyunglar, dep buyrudi. Shundaq qilip, Abshalomning xizmetkarliri Yoabning bu bir parche étizliqigha ot qoydi. **31** Andin Yoab qozghilip Abshalomning öyige kirip uningdin: Némishqa xizmetkarliring étizliqimha ot qoydi! — dep soridi. **32** Abshalom Yoabqa jawab béríp: Mana, men sanga adem ewetip: Qéshimgha kelsun, andin padishahning qéshigha manga wakaliten barghuzup uningha: Men némishqa Geshurdirin yénip kelgendifen? U yerde qalsam, yaxshi bolattiken, dep éytquzmaqchi idim. Emdi padishah bilen didarlashsam deymen; mende qebihlik bolsa, u méni öltürsün, — dédi. **33** Shuning bilen Yoab padishahning qéshigha béríp, uningha bu xewerni yetküzdi. Padishah Abshalomni chaqirdi; u padishahning qéshigha kélip, padishahning aldida tezim qilip bash urdi; padishah Abshalomni söydi.

15 Bu ishlardin kényin Abshalom özige jeng harwisi bilen atlarni teyyarlatti hem öz aldida yugiridighan ellik eskerni békitti. **2** Abshalom tang seherde qopup, derwazigha baridighan yolning yénida turatti. Qachan birsi dewayimni kessun dep, padishahqa erz tutqili kelse, Abshalom uni chaqirip: Sen qaysi sheherdin kelding, — dep soraytti. U kishi: Qulung Israilning palanchi qebilisidin keldi, dése, **3** Abshalom uninggha: Mana, dewayinglar durus we heq iken, lékin padishah teripidin özige wakaliten erzingni anglashqa qoyulghan adem yoq, deytti. **4** Andin Abshalom yene: Kashki, men zéminda soraqchi qilinsam'idi, her kimning erzi yaki dewayi bolup, méning qéshimgha kelse, uningha adalet körsitettim! — deytti. **5** Birkim uninggha tezim qilghili aldigha barsa, Abshalom qolini uzutup, uni tutup söyetti. **6** Abshalom shundaq qilip padishahning höküm chiqirishiga kelgen Israilning herbir ademlirining köngüllirini utuwalatti. **7** Töt yil ötkende, Abshalom padishahqa: Méning Hébronda Perwerdigargha ichken qesimimni ada qilishim üçün, shu yerge bérishqa ijazet berseng; **8** chünki qulung Suriyediki Geshurda turghinimda qesem ichip: Eger Perwerdigar méni Yérusalémgha qaytursa, men Perwerdigargha ibadet qilimen, dep éytqanidi, — dédi. **9** Padishah uningha: Tinch-aman béríp kelgin, déwidi, u qozghilip Hébron'ga ketti. **10** Lékin Abshalom Israilning hemme qebililirige mexpiy elchilerni mangdurup: Burgha awazini anglighininglarda: «Abshalom Hébronda padishah boldi!» dep élan qilinglar, dédi. **11** Emdi ikki yüz adem teklip bilen Abshalom bilen birge Yérusalémdin barghanidi. Ular heqiqiy ewaldin bixewer bolghachqa, saddiq bilen barghanidi. **12** Abshalom qurbanliq ötküzgende, u adem ewetip Dawutning meslihetchisi bolghan Gilohluq Ahitofeli öz shehiri Gilohdin élip keldi. Shuning bilen qest barghanséri kúcheydi, Abshalomha egeshkenler barghanséri köpüyüwatatti. **13** Dawutqa bir xewerchi kélip: Israilning ademlirining köngülliri Abshalomha mayil boldi, — dédi. **14** Shuning bilen Dawut Yérusalémda uning bilen bolghan hemme qul-xizmetkarlirigha: Qopup qachayli! Bolmisa, Abshalomdin qutulalmaymiz. Ittik kéteyli; bolmisa, u tuyuqsız üstimizge bésip kélip, bizge bala keltürüp sheher xelqini qilich bisi bilen uridu, dédi. **15** Padishahning qul-xizmetkarliri padishahqa: Ghojam padishah néme békitse, shuni qilimiz, dédi. **16**

Shuning bilen padishah pütün ailisidikilerni élip, chiqip ketti; emma padishah kénizekliridin onni ordigha qarashqa qoysi. 17 Padishah chiqip ketkende hemme xelq uninggha egeshi; ular Beyt-Merhakta turup qaldi. 18 Hemme xizmetkarliri uning bilen bille [Kidron éqinidin] ötüwatatti; barliq Keretiylər, barliq Peletiyler, barliq Gatliqlar, yeni Gat shehiridin chiqip uninggha egeshken alte yüz adem padishahning aldida mangatti. 19 Padishah Gatliq Ittaygha: Sen némishqa biz bilen barisen? Yénip béríp padishahning qéshida turghin; chünki sen öz yurtungdin musapir bolup palan'ghansen. 20 Sen peqet tünügünlə kelding, men bugün qandaqsige séni özüm bilen bille sersan qilay? Men bolsam, nege baralisam, shu yerge barimen. Qérindashliringni élip yénip ketkin; Xudanıng rehim-shepqtı we heqiqiti sanga yar bolghay! — dédi. 21 Lékin Ittay padishahqa jawab béríp: Perwerdigarning hayatı bilen we ghojam padishahning hayatı bilen qesem qilimenki, meyli hayat yaki mamat bolsun, ghojam padishah qeyerde bolsa, qulung shu yerdimu bolidu! — dédi. 22 Dawut Ittaygha: Emdi senmu béríp [éqindin] ötkin, dédi. Shuning bilen Gatliq Ittay hemme ademliri we uning bilen manghan barliq bala-chaqılıri ötüp ketti. 23 Hemme xelq ötüwatqanda, pütkül shu yurttikiler qattiq awaz bilen yighlidi.

Padishah özimu Kidron éqinidin ötkende, barliq xelq chöllük teripige qarap yol aldi. 24 We mana, Zadok bilen Lawiyalrmu Xudanıng ehde sanduqını kötürüp bille keldi; ular Xudanıng ehde sanduqını yerde qoysi. Barliq xelq sheherdin chiqip ötküche Abiyatar bolsa, qurbanlıqlarını sunup turattı. 25 Padishah Zadokqa: Xudanıng ehde sanduqını sheherge yandurup élip kirgin. Men eger Perwerdigarning közliride iltipat tapsam, U choqum ménî yandurup kéliodu we U manga ehde sanduqını we Öz makanını yene körgüzidu; 26 lékin U ménîning toghramda: Sendin xurşenlikim yoq, dése, mana men; U ménî qandaq qılıshni layiq körse, shundaq qilsun, — dédi. 27 Padishah kahin Zadokqa: Sen aldin körgüchi emesmu? Sen we öz oglung Aximaaz we Abiyatarning oghli Yonatan, yeni ikkinglarning ikki oglungular sanga hemrah bolup tinch-aman sheherge qaytqın. 28 Mana, men silerdin xewer kelgüche chöldiki ötkellerde kütüp turay, — dédi. 29 Shuming bilen Zadok bilen Abiyatar Xudanıng ehde sanduqını Yérusalémgha qayturup béríp, u yerde qaldi. 30 Lékin Dawut Zeytun téghigha chiqqanda, beshini yépíp yalang ayagh bolup

yighlawatatti; uning bilen bolghan hemme xelqning herbiri beshini yépíp yighlap chiqiwatatti. 31 Birsi kélip Dawutqa: Ahitofelmu Abshalomning qestige qatnashqanlar ichide iken, dédi. Shuning bilen Dawut dua qilip: I Perwerdigar, Ahitofelning meslihetini exmeqanilikke aylandurghayen, dédi. 32 Dawut taghning choqqisigha, yeni adette u mexsus Xudagha ibadet qilidighan jaygha yetkende, Arkılıq Hushay toni yirtiq, beshigha topa-chang chéchilghan halda uning aldigha keldi. 33 Dawut uninggha: Ménîning bilen barsang, manga yük bolup qalisen; 34 lékin sheherge qaytip béríp Abshalomgha: I padishah, men bugün'ge qeder atangning qul-xizmetkari bolghandek, emdi séning qul-xizmetkaring bolay, diseng, sen men üçün Ahitofelning meslihetini bikar qiliwételeyesen. 35 Mana Zadok we Abiyatar dégen kahinlarmu shu yerde sen bilen bille bolidu emesmu? Padishahning ordisidin néme anglisang, Zadok bilen Abiyatar kahinlarga éytqin. 36 mana, ularning ikki oghli, yeni Zadokning oghli Aximaaz bilen Abiyatarning oghli Yonatanımu shu yerde ularning yénida turidu. Hernémé anglisang, ular arqılıq manga xewer yetküzgin — dédi. 37 Shuning bilen Dawutning dosti Hushay sheherge bardi; Abshalommu del shu chaghda Yérusalémgha kirdi.

16 Dawut taghning choqqisidin emdila ötüşhige Mefiboshetning xizmetkari Ziba ikki yüz nan, bir yüz kishmish poshkili, yüz yazlıq méwe poshkili we bir tulum sharabni ikki éshekke artip uning aldigha chiqti. 2 Padishah Zibaghı: Bularni néme üçün ekelding? dédi. Ziba: Ésheklerni padishahning ailisidikiler ménishi üçün, nanlar bilen yazlıq miwilerni ghulamlarning yéishi üçün, sharabni chölde hérip ketkenlerning ichishi üçün ekeldim — dédi. 3 Padishah: Ghojangning oghli nede? — dep soridi. Ziba padishahqa jawab béríp: U yenila Yérusalémda qaldi, chünki u: Bugün Israil jemetidikiler atamning padishahlıqını manga yandurup bérídu, dep olturidu — dédi. 4 Padishah Zibaghı: Mana Mefiboshetning hemmisi sanga tewe borsun, déwidi, Ziba: Men silige tezim qilimen; silining aldilirida iltipat tapsam, i ghojam padishah, — dédi. 5 Dawut padishah Bahurimgha kelgende, mana Saulning jemetidin bolghan, Géranning oghli Shimey isimlik bir adem shu yerdin uning aldigha chiqti; u bu yaqqqa kelgech kimdu birini qarhawatatti. 6 U Dawutning özige we Dawut padishahning barliq xizmetkarlirigha qarap tashlarnı

atti; hemme xelq bilen barliq palwanlar padishahning ong teripide we sol teripide turatti. 7 Shimey qarghap: Yoqal, yoqal, hey sen qanxor, iplas! 8 Sen Saulning ornida padishah boldung, lékin Perwerdigar uning jemetining qénini séning beshinggha qayturdı; emdi Perwerdigar padishahliqni oglung Abshalomning qoligha berdi; mana, özüngning rezilliking séning üstüngge chüshti, chünki sen bir qanxorsen! — dédi. 9 Zeruiyaning oghli Abishay padishahqa: Némishqa bu ölük it ghojam padishahni qarghisun? U yerge béríp uning beshini keskili manga ijazet bergeyse! — dédi. 10 Lékin padishah: I Zeruiyaning oghulliri, méning bilen néme karinglar? U qarghisa qarghisun! Eger Perwerdigar uningha, Dawutni qarghiggin, dep éytqan bolsa, undaqta kim uningha: Némishqa bundaq qilisen? — déyelisun? 11 Dawut Abishaygha we barliq xizmetkarlirigha: Mana öz pushtumdin bolghan oglum méning jénimni izdigen yerde, bu Binyamin kishi uningdin artuqraq qilmamdu? Uni qarghigili qoyghin, chünki Perwerdigar uningha shundaq buyruptu. 12 Perwerdigar belkim méning derdlirimni nezirige élip, bu ademning bügüin méni qarghiganlirining ornida manga yaxshiliq yandurar, dédi. 13 Shuning bilen Dawut öz ademliri bilen yolda méngiwerdi. Shimey bolsa Dawutning uduldiki tagh baghrida mangghach qarghaytti hem tash étip topa-chang chachatti. 14 Padishah we uning bilen bolghan xelqning hemmisi hérip, menzilge barghanda u yerde aram aldi. 15 Emdi Abshalom barliq Israillar bilen Yérusalémgha keldi; Ahitofel uning bilen bille idi. 16 Dawutning dosti arkiliq Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, u Abshalomgha: Padishah yashisun! Padishah yashisun! — dédi. 17 Abshalom Hushaygha: Bu séning dostonunggha körsigidighan himmitingmu? Némishqa dostonung bilen barmiding? — dédi. 18 Hushay Abshalomgha: Yaq, undaq emes, belki Perwerdigar we bu xelq hemde Israillarning hemmisi kimni tallisa, men uningha tewe bolay we uning yénida turimen. 19 Shuningdin bashqa kimning xizmitide bolay? Uning oglining qéshida xizmet qilghandek, emdi séning qéshingda xizmet qilay, — dédi. 20 Andin Abshalom Ahitofelge: Meslihetli ship yol körsitinglar; qandaq qilsaq bolar? — dédi. 21 Ahitofel Abshalomgha: Atangning ordisiga qarighili qoyghan kénizeklirli bilen bille yatqin; shuning bilen pütkül Israil séning özüngni atanggha

nepretlik qilghanliqningi angaydu; shundaq qilip sanga egeshkenlerning qolliri töchlendürtüliidu, dédi. **22** Shuning bilen ular Abshalom üçün ordining öziside bir chédir tiki; Abshalom hemme Israilning közliri aldida öz atisining kénizekliri bilen bille boldi. **23** U künlerde Ahitofelning bergen mesliheti xuddi kishi Xudadin sorap érishken söz-kalamdek hésablinatti. Uning Dawutqa we Abshalomga bergen hemme meslihetimu hem shundaq qarilatti.

17 Ahitofel Abshalomgha: Manga on ikki ming ademni talliwélishqa ruxset berseng, men bugün kέche qozghilip, Dawutni qoghlay; **2** Men uning üstige chüshkinimde u hérip, qolliri ajiz bolidu; men uni alaqlaze qiliwétimen, shundaqla uning bilen bolghan barliq xelq qachidu. Men peqet padishahnila urup öltürimen, **3** andin hemme xelqni sanga békindurup qayturimen. Sen izdigen adem yoqalsa, hemme xelq séning qéshinggha qaytidu; shuning bilen hemme xelq aman-ésen qalidu, dédi. **4** Bu meslihet Abshalomgha we Israilning barliq aqsaaqlarigha yaqtı, **5** lékin Abshalom: Arkiliq Hushaynimu chaqiringlar; uning sözinimu anglayli, — dédi. **6** Hushay Abshalomning qéshigha kelgende, Abshalom uningha: Ahitofel mundaq-mundaq ýetti; u dégendek qilaylimu? Bolmisa, sen bir meslihet bergen, — dédi. **7** Hushay Abshalomgha: Ahitofelning bu waqitta bergen mesliheti yaxshi emes, — dédi. **8** Hushay yene mundaq dédi: «Sen atang bilen ademlirini bilisen'ghu — ular palwanlardur, hazır daladiki baliliridin juda qilin'ghan chishi éyiqtek peyli yaman. Atang bolsa heqiqiy jengchidur, öz ademliri bilen birge qonmaydu. **9** Mana u hazır bir gharda ya bashqa bir yerde mökünüwalghan bolsa kérek. Mubada u awwal xelqimiz üstige chüshse shuni anglighan herkim: Abshalomgha egeshkenler qirghinchiliqqa uchraptu, — deydu. **10** U waqitta hetta shir yürek palwanlarning yüreklirimu su bolup kétidu; chünki pütküл Israil atangning batur ikenlikini, shundaqla uningha egeshkenlerningmu palwan ikenlikini bilidu. **11** Shunga meslihetim shuki, pütküл Israil Dandin tartip Beer-Shébaghiche séning qéshinggha téz yighilsun (ular déngizdiki qumlardek köptur!). Sen özüng ularni bashlap jengge chiqqin. **12** Biz uni qeyerde tapsaq, shebnem yerge chüshkendek uning üstige chüsheyli. Shuning bilen uning özi we uning bilen bolghan kishilerdin héch kimmu qalmaydu. **13** Eger u bir sheherge kiriwalsimu, pütküл Israil shu yerge arghamchilarni élip kélip, sheherni hetta uningdi

kichik shéghil-tashlarnimu qaldurmay sörep ekilip, derya jilghisigha tashliwétimiz». **14** Abshalom bilen Israilning hemme ademliri: Arkiliq Hushayning mesliheti Ahitofelning meslihetidin yaxshi iken, déyishti. Chünki Perwerdigar Abshalomning bésigha bala kelsun dep, Ahitofelning yaxshi meslihetining bikar qilinishini békítkenidi. **15** Hushay Zadok bilen Abiyatar kahinlarga: Ahitofelning Abshalom bilen Israilning aqsaqallirigha bergen mesliheti mundaq-mundaq, emma méning meslihetim bolsa mundaq-mundaq; **16** hazır siler derhal adem ewetip Dawutqa: Bu kékide chölning kékchikliride qonmay, belki téz ötüp kététinglar, bolmisa padishah we uning bilen bolghan hemme xelq halak bolushi mumkin, dep yetküzünglar — dédi. **17** U waqitta Yonatan bilen Aximaaz En-Rogelde kütüp turatti; ular bashqilarining körüp qalmasliqi üchün sheherge kirmidi; bir dédekning chiqip ulargha xewer bérishi békítildi. Ular bérip Dawut padishahqa xewerni yetküzdi. **18** Lékin bir yash yigit ularni körüp qélib, Abshalomgha dep qoydi. Emma bu ikkiyen ittik bérip, Bahurimdiki bir ademning öyige kirdi. Bu ademning hoylisida quduq bar idi; ular shuninggħha chüshüp yosħurundi. **19** Uning ayali quduqning aghzigha yapquchini yépip üstige soqulghan bughdayni töküp qoydi; shuning bilen héch ish ashkarilanmadi. **20** Abshalomning xizmetkarliri öyge kirip ayalning qéshiga kéklib: Aximaaz bilen Yonatan qeyerde? — dep soridi. Ayal: Ular ériqtin ötüp ketti, dédi. Kelgenler ularni izdep tapalmay, Yérusalémħa qaytip ketti. **21** Ular ketkendin kékyn, bu ikkiyen quduqtin chiqip, bérip Dawut padishahqa xewer berdi. Ular Dawutqa: Qopup, sudin ötkin; chünki Ahitofel séni tutush üchün shundaq meslihet béríptu, — dédi. **22** Shuning bilen Dawut we uning bilen bolghan barliq xelq qozghilip Iordan deryasidin ötti; tang atquche Iordan deryasidin ötrnigen héchkim qalmidi. **23** Ahitofel öz meslihetini qobul qilmighanlıqını körüp éshikini toqup, öz shehiridiki öyige bérip, öyidikilerge wesiyet tapshurghandin kékyn, ésilip öliwaldi. U öz atisining qebriside depne qilindi. **24** Shu ariliqta Dawut Mahanaimħa yétip kelgenidi, Abshalom we uning bilen bolghan Israilning hemme ademlirimu Iordan deryasidin ötüp bolghanidi. **25** Abshalom Yoabning ornida Amasani qoshunning üstige serdar qilip qoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israilliq kishining oghli idi. U kishi Nahashning qizi Abigail bilen yéqinchiliq qilghanidi. Nahash Yoabning anisi Zeruiya bilen

acha-singil idi. **26** Israil bilen Abshalom Giléadning zéminida bargah tiktí. **27** Dawut Mahanaimħa yétip kelgende, Ammoniylarning Rabbah shehiridin bolghan Nahashning oghli Shobi bilen Lo-Dibarliq Ammielning oghli Makir we Rogélimdin bolghan Giléadliq Barzillay dégenler **28** yotqan-körpe, das, qacha-qucha, bughday, arpa, un, qomach, purchaq, qizil mash, qurughan purchaqlar, **29** hesel, qaymaq we qoqlarni keltürüp, kala sütide qilin'ghan qurut-irimchik qatarliqlarni Dawut bilen xelqqe yéyish üchün élip keldi, chünki ular: Shübhiszki, xelq chölde hérip-échip, ussap ketkendu, dep oylighanidi.

18 Dawut özi bilen bolghan xelqni yigham éditlidi we ularning üstige mingbési bilen yüzbési qoydi. **2** Andin Dawut xelqni üch bölekke bölüp jengge chiqardi; birinchi bölekni Yoabning qol astida, ikkinchi bölekni Zeruiyaning oghli, Yoabning inisi Abishayning qol astida we üchinchi bölekni Gatlıq Ittayning qol astida qoydi. Padishah xelqqe: Berheq, menmu siler bilen jengge chiqimen, dédi. **3** Lékin xelq: Sili chiqmisila, eger biz qachsaq düshmen bizge perwa qilmaydu; hetta yérimimiz ölüp ketsekmu bizge perwa qilmaydu. Chünki özliri bizning on mingimizge barawer bolila. Yaxshisi sili sheherde turup bizge hemdem bolushqa teyyar turghayla, dédi. **4** Padishah ulargha: Silerge néme layiq körünse, shuni qilimen, — dédi. Shuning bilen xelq yüzdin, mingdin bolup sheherdin chiqiwaqtqanda, padishah derwazining yénida turdi. **5** Padishah Yoab bilen Abshay we Ittayħha: Men üchün Abshalomħa yaxshi muamilide bolup ayanglar, dédi. Padishahning [hemme serdarlirigha] Abshalom toghrisida shundaq tapilighinida, barliq xelq tapilighinini anglidi. **6** Andin xelq Israil bilen soqushqili meydan'gha chiqti; soqush Efraimning ormanlıqida boldi. **7** U yerde Israil Dawutning ademliridin meghlup boldi. U küni ular qattiq qirghin qilindi — yigirme mingi öldi. **8** Soqush shu zémin'gha yéyildi; ormanlıq yewetkenler qilichta ölgenlerdin köp boldi. **9** Abshalom Dawutning ghulamliri bilen tuyuqsız uchriship qaldı; Abshalom öz qéchirigha minip, chong dub derixining qoquq shaxlirining tégidin ötkende, uning bésyi derex shéxigha kepliship qélib, u ésilip qaldı; u min'gen qéchir bolsa aldigha kétip qaldı. **10** Birsi buni körüp Yoabqa xewer bérip: Mana, men Abshalomning bir dub derioxide sanggilap turghinini kördüm, dédi. **11** Yoab xewer bergen ademge: Néme! Sen uni

körüp turup, némishqa uni urup öltürüp yerge chüshürmidinq? Shundaq qilghan bolsang, sanga on kümüsh tengge we bir kemer béréttim, — dédi. **12** U adem Yoabqa: Qolumgha ming kümüsh tengge tegsimu, qolumni padishahning oghligha uzatmayttim! Chünki padishahning hemmimiz aldida sanga, Abishaygha we Ittaygha: Méning üchün her biringlar Abshalomni ayanlar, dep buyrughinini angliduq. **13** Eger men öz jénimni tewekkul qilip, shundaq qilghan bolsam (herqandaq ish padishahtin yoshurun qalmaydu!) sen ménii tashlap, dushmaning qatarida köretting, — dédi. **14** Yoab: Séning bilen bundaq déyishishke cholam yoq! — dédi-de, qoligha üch neyzini élip derexte sanggilaqlıq halda tırık turghan Abshalomning yürükige sanjidi. **15** Andin Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan on ghulam Abshalomning chörisige yighilip, uni urup öltürdi. **16** Andin Yoab kanay chaldi; xelq Israîlni qogħlashtin yandi; chünki Yoab qoshunni chékinishke chaqirdi. **17** Ular Abshalomni ormanlıqtiki chong bir azgalgha tashlap üstige nurghun tashlarni döwilep qoydi. Israillar bolsa qéchip herbiri öz makanigha ketti. **18** Abshalom tırık waqtida padishah wadisida özige bir abide turghuzghanidi. Chünki u: Méning namimni qaldurdighan'gha oghlum yoq dep, u tash abidini öz nami bilen atghanidi. Shuning bilen bu tash bügün'ge qeder «Abshalomning yadikari» dep atılıdu. **19** Zadokning oghli Aximaaz [Yoabqa]: Perwerdigar séni dushmanliringdin qutquzup sen üchün intiqam aldi, dep padishahqa xewer bérishke ménii derhal mangħuzghin, — dédi. **20** Lékin Yoab uningħha: Sen bügün xewer bermeysen, belki bashqa bir künü xewer bérisen; padishahning oghli ölgini tüpeylidin, bügün xewer bermeysen, dédi. **21** Shuning bilen Yoab Kushiyygha: Bérip padishahqa körginingni dep bergen, dédi. Kushiyyiq Yoabqa tezim qilip yügürüp ketti. **22** Lékin Zadokning oghli Aximaaz Yoabqa yene: Qandaqla bolmisun bu Kushiyyning keynidin yügürüşke manga ijazet bergen, — dédi. Yoab: I oghlum, sanga héchqandaq söyünchi bergen, — dédi. **23** U yene: Qandaqla bolmisun, ménii yügürüzgin, dédi. Yoab uningħha: Mang, yugiür, déwid, Aximaaz lordan deryasidiki tüzlenglik bilen yügürüp Kushiyye yéтишip uningdin ötüp ketti. **24** Dawut ichki-tashqi derwazining otturisida oltrattti. Közetchi derwazining özgisidin sépilning üstige chiqip, beshini kötürüp qariwidi,

mana bir ademning yügürüp kéliwatqinini kördi. **25** Közetchi warqirap padishahqa xewer berdi. Padishah: Eger u yalghuz bolsa uningda choqum xewer bar, dédi. Xewerchi bolsa yéqinliship kéliwatatti. **26** Andin közetchi yene bir ademning yügürüp kelginini kördi. Közetchi derwaziwen'ge: Mana yene bir adem yalghuz yügürüp kéliwatidu, — dédi. Padishah: Bumu xewerchi iken, dédi. **27** Közetchi: Awwalqisining yügürüşi manga Zadokning oghli Aximaazning yügürshidek körtündi, — dédi. Padishah: U yaxshi adem, xush xewer yetküzidu, — dédi. **28** Aximaaz padishahqa towlap: Salam! dep padishahqa yüzini yerge tegküzip tezim qilip: Għojam padishahqa ziyan yetkürüshke qollirini kötürġen ademlerni meghlubiyetke muptila qilghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! — dédi. **29** Padishah: Abshalom salametmu? — dep soridi. Aximaaz jawab bérrip: Yoab padishahning quli we pēqirlerini mangdурghanda, pēqir kishilerning chong qalaymiqanchiliqini kördum, lékin néme ish bolghanliqini bilmidim, — dédi. **30** Padishah: Boldi, buyaqta turup turghin, dédi. U bir terepke bérrip turdi. **31** We mana, Kushiyy yétip keldi; Kushiyy: Għojam padishah xush xewerni angħayla. Perwerdigar bügün asiyliq qilip qozgħalghan hemmisidin silini qutquzup, ulardin intiqam aldi, dédi. **32** Padishah Kushiyygha: Yigit Abshalom salametmu? dep soridi. Kushiyy: Għojam padishahning dushmanliri we silini qestlesħke qozgħalghanlarning hemmisi u yigitke oxħħash bolsun! — dédi. **33** Padishah tolimu azablinip, derwazining töpisdiki balixanigha yighħilhan péti chiqti; u mangħħach: I oghlum Abshalom! I oghlum, oghlum Abshalom! Kashki, men séning ornungda ölsem bolmasmidi! I Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! dédi.

19 Birsi Yoabqa: Padishah Abshalom üchün yighlap matem tutmaqta, dep xewer berdi. **2** Shuning bilen shu kündiki nusret xelq üchün musibetke aylandi; chünki xelq shu künide: Padishah öz oghli üchün qayghu-hesret tariwatidu, dep angli. **3** U künü xelq soqsħtin qéchip xijalette qalghan ademlerdek, oghriliqche sheherge kirdi. **4** Padishah yüzini yépip: I, oghlum Abshalom, i Abshalom, méning oghlum, méning oghlum! — dep qattiq awaz bilen peryad kötürüdi. **5** Lékin Yoab padishahning öyige kirip, uning qéshiga kélip: Öz jénimni, oghħalliring bilen qizliringning jénini, ayalliringning jéni bilen kénizekliringning

jénini qutquzghan hemme xizmetkarlarning yüzini sen bugün xijalette qaldurdung! 6 Sen özüngge nepretlinidighanlarni söyisen, séni söyidighanlарgha nepretlinidighandek qilisen! Chünki sen bugün serdarliringni yaki xizmetkarliringni neziringde héchnerse emes dégendek qilding! Chünki bugün Abshalom tirik qélip, biz hemmimiz ölgən bolsaq, neziringde yaxshi bolattiken, dep bilip yettim. 7 Emdi chiqip xizmetkarliringning könglige teselli bergin; chünki men Perwerdigar bilen qesem qilimenki, eger chiqmisang, bugün kéche héch adem séning bilen qalmaydu. Bu bala yashliqingdin tartip bügünki kün'giche üstüngge chüshken herqandaq baladin éghir bolidu, — dédi. 8 Shuning bilen padishah chiqip derwazida olturdi, hemme xelqqe: Mana, padishah derwazida olturidu, dégen xewer yetküzülgende, ularning hemmisi padishahning qéshigha keldi. Emma Israillar bolsa hemmisi qéchip, öz öyige qaytip ketti. 9 Emdi Israil qebilisidiki hemme xelq ghulghula qiliship; Padishah bizni düshmenlirimizning qolidin azad qilghan, bizni Filistiylerning qolidin qutquzghanidi. Emma, u hazır Abshalom tüpeylidin zémindin özini qachuruwatidu. 10 Lékin biz üstimizge padishah bolushqa mesih qilghan Abshalom bolsa jengde öldi. Emdi némishqa padishahni yandurup élip kéléshke qep qilmaysiler? déyishti. 11 Dawut padishah Zadok bilen Abiyatar kahinlарgha adem ewetip: Siler Yehudaning aqsaqallirigha: [Padishah mundaq deydu]: — Hemme Israillarning padishahni ordisigha qayturup kéleyli, déyishken teliplirining hemmisi padishahning quliqigha yetken yerde, némishqa siler bu ishta ulardin kéyin qalisiler? 12 Siler méning qérindashlirim, méning et-ustixanlirim turup, némishqa padishahni élip kéléshke hemmisidin kéyin qalisiler?! — denglar. 13 We shundaqla yene Amasaghimu: Padishah mundaq deydu: — Sen méning et-ustixanlirim ermesmuseñ? Eger séni Yoabning ornida méning qéshimda daim turidighan qoshunning serdari qilmisam, Xuda méni ursun hem uningdin artuq jazalisun — denglar, — dédi. 14 Buning bilen u Yehudadiki ademlerning köngüllirini bir ademning könglidek özige mayil qildi. Ular padishahqa adem mangdurup: Sen özüng bilen hemme xizmetkarliring birge yénip kélinglar, dep xewer yetküzdi. 15 Shuning bilen padishah yénip Iordan deryasighiche keldi. Yehudadiki ademler padishahni Iordan deryasidin ötküzimiz dep, padishahning alidha Gilgalqa barghanidi. 16 Bahurimdin chiqqan

Biniaminliq Géraning oghli Shimey aldirap kélip, Yehudadiki ademler bilen chüshüp, padishahning alidha chiqti. 17 Shimeye Binyamin qebilisidin ming adem egeshti; ular bilen Saulning jemetide xizmetkar bolghan Ziba, uning on besh oghli we yigirme xizmetkarimu uninggha qoshulup keldi; bularning hemmisi Iordan deryasidin ötpü padishahning alidha chiqti. 18 Bir kéme padishahning ixtiyarigha qoyulup, aile tawabiatlirini ötküzüsh üchün uyan-buyan ötpü yuretti. Padishah Iordan deryasidin ötkende, Géraning oghli Shimey kélip uning alidida yiqilip turup 19 padishahqa: Ghojam qullirigha qebihlik sanimighayla; ghojam padishah Yérusalémdin chiqqan künde qullirining qilghan qebihlikini eslirige keltürmigeyla; u padishahning könglige kelmisun. 20 Chünki qulliri özining gunah qilghinimni obdan bilidu; shunga mana, men Yüsüpnинг jemetidin hemmidin awwal bugün ghojam padishahni qarshi élishqa chiqtimmen, — dédi. 21 Zeruiyaning oghli Abishay buni anglap: Shimey Perwerdigarning mesih qilghinini qarghigan tursa, ölümge mehkum qilinish lazim bolmamdu? — dédi. 22 Lékin Dawut: I Zeruiyaning oghulliri, silerning méning bilen néme karinglar? Bugün siler manga qarshi chiqmaqchimusiler? Bügünkü künde Israilda ademler ölümge mehkum qilinishi kerekmu? Bugün Israileha padishah ikenlikimni bilmeymenmu? — dédi. 23 Andin padishah Shimeye: Sen ölmeysen, — dédi. Padishah uninggha qesem qildi. 24 Emdi Saulning newrisi Mefiboshet padishahni qarshi alghili keldi. Padishah ketken kündin tartip saq-salamet qaytip kelgen kün'giche, u ya putlirining tirmiqini almighan ya saqilini yasimighan we yaki kiyimlirini yumighanidi. 25 U padishahni qarshi alghili Yérusalémdin kelgende, padishah uningdin: I Mefiboshet, némishqa méning bilen barmiding? — dep soridi. 26 U: I, ghojam padishah, qulliri aqsaq bolghachqa, éshikimni toqup, minip padishah bilen bille baray, dédim. Emma xizmetkarim méni aldap qoyuptu; 27 u yene ghojam padishahning alidida qullirining gheyyitini qildi. Lékin ghojam padishah Xudaning bir perishtisidektur; shuning üchün silige néme layiq körünse, shuni qilghayla. 28 Chünki atamning jemetining hemmisi ghojam padishahning alidida ölgən ademlerdeki idi; lékin sili öz qullirini özliri bilen hemdastixan bolghanlar arisida qoydila; méning padishahning alidida peryad qilghili néme heqqim bar? — dédi. 29 Padishah uningha: Némishqa ishliring

toghrisida söziwérisen? Méning hökümüm, sen bilen Ziba yerlerni bölüshiwélinglar, — dédi. **30** Mefiboshet padishahqa: Ghojam padishah aman-ésen öz öyige kelgendifin kényin, Ziba hemmisini alsimu razimen! — dédi. **31** Giléadlıq Barzillaymu Rogélimdin chüshüp padishahni Iordan deryasidin ötküzüp qoyushqa kélép, padishah bilen bille Iordan deryasidin ötti. **32** Emdi Barzillay xéli yashan'ghan bir adem bolup, seksen yashqa kirgenidi. Padishah Mahanaimda turghan waqitta, uni qamdighan del mushu adem idi; chünki u xéli katta bir kishi idi. **33** Padishah Barzillaygha: Méning bilen barghin, men sendin Yérusalémda özümningkide xewer alimen, dédi. **34** Lékin Barzillay padishahqa: Méning birnechche künlük ömrüm qalghandu, padishah bilen birge Yérusalémgha baramdim? **35** Qulliri seksen yashqa kirdim. Yaxshiyamanni yene perq ételeyenmu? Yep-ichkinimning temini téitalamdim? Yigit neghmiciler bilen qiz neghmicilerning awazini angliyalamdim? Némishqa qulliri ghojam padishagha yene yük bolimen? **36** Qulliri peqet padishahni Iordan deryasidin ötküzüp andin azraq uzitip qoyay dégen; padishah buning üchün némishqa manga shunche shapaet körsitidila? **37** Qullirining ölgende öz shehirimde, atam bilen anamning qebrisining yénida yétishim üchün qaytip kétishige ijazet bergeyela. Emdi mana, bu yerde öz qulliri Kimham bar emesmu? U ghojam padishah bilen ötüp barsun, uningga özlirige néme layiq körünse shuni qilgayla, — dédi. **38** Padishah: Kimham méning bilen ötüp barsun; sanga néme layiq körünse uningga shuni qilay, shundaqla sen mendin her néme sorisang, sanga qilimen, — dédi. **39** Andin xelqning hemmisi Iordan deryasidin ötti, padishahmu ötti. Andin padishah Barzillayni söyüp uningga bext tilidi; Barzillay öz yurtigha yénip ketti. **40** Padishah Gilgalgha chiqtı, Kimham uning bilen bardi. Yehudadiki barlıq ademler bilen Israilning xelqining yérimi padishahni deryadin ötküzüp uzitip qoyghanidi. **41** Andin mana, Israilning barlıq ademliri padishahning qéshiga kélép: Némishqa qérindashlirimiz Yehudanıng ademliri oghriliqche padishahni we padishahning aile-tawabatlirini, shundaqla Dawutqa egeshken hemme ademlerni Iordan deryasidin ötküzüşke tuyesser bolidu? — dédi. **42** Yehudanıng hemme ademliri Israilning ademlirige jawap bérüp: Chünki padishah bilen bizning tughqanchılıqımız bar, némishqa bu ish üchün bizdin

xapa bolisiler? Biz padishahnıngkidin bir némini yiduqmu, yaki u bizge bir in'am berdimu? — dédi. **43** Israilning ademliri Yehudanıng ademlirige jawab bérüp: Qebile boyiche alghanda, padishahning [on ikki] ülüshtin oni bizge tewedur, silerge nisbeten bizning Dawut bilen téximu chongraq buraderchilikimiz bar. Némishqa bizni közge ilmaysiler? Padishahimizni yandurup élip kéléshke awwal teshebbus qilghanlar biz emesmiduq? — dédi. Emma Yehudanıng ademlirining sözliri Israilning ademlirining sözliridin téximu qattıq idi.

20 We shundaq boldiki, shu yerde Binyamin qebilisidin, Bikrining oghli Shéba isimlik bir iplas bar idi. U kanay chélip: — Bizning Dawutta héchqandaq ortaq nésiwimiz yoq; Yessening oghlidin héchqandaq mirasımız yoq! I Israil, herbirliringlar öz öyünglerge yénip ketinglar, — dédi. **2** Shuning bilen Israilning hemme ademliri Dawuttin yénip Bikrining oghli Shébagha egeshti. Lékin Yehudanıng ademliri Iordan deryasidin tartip Yérusalémghiche öz padishahigha ching baghlinip, uningga egeshti. **3** Dawut Yérusalémgha kélép ordisigha kirdi. Padishah ordigha qarashqa qoyup ketken ashu on kénizeknı bir öyge qamap qoydi. U ularni baqtı, lékin ulargha yéqinchılıq qilmidi. Shuning bilen ular u yerde tul ayallardek ölgüche qamalghan péti turdi. **4** Andin padishah Amasagha: Üch kün ichide Yehudanıng ademlirini chaqırıp, yighip kelgin; özüngmu bu yerde hazır bolghin, dédi. **5** Shuning bilen Amasa Yehudanıng ademlirini chaqırıp yighqılı bardı. Lékin uning undaq qılıshi padishah békítken waqittin kényin qaldı, **6** u waqitta Dawut Abishaygha: Emdi Bikrining oghli Shéba bizge chüshürídighan apet Abshalomning chüshürginidin téximu yaman bolidu. Emdi ghojangning xizmetkarlarını élip ularni qogħlap bargħin. Bolmisa, u mustehkem sheherlerni igiliwélip, bizdin özini qachurushi mumkin, — dédi. **7** Shuning bilen Yoabning ademliri we Keretiylər, Peletiylər, shundaqla barlıq palwanlar uningga egiship chiqtı; ular Yérusalém din chiqip, Bikrining oghli Shébani qogħlighili bardı. **8** Ular Gibéondiki qoram tashqa yéqin kelgende Amasa ularning aldigha chiqtı. Yoab üstibéshigha jeng libasini kiyip, bélige ghilaplıq bir qilichini asqan kemer bagħlighanidi. U aldigha méngiwidi, qilich ghilapta chüshüp ketti. **9** Yoab Amasadin: Tinchliqmu, inim? — dep soridi. Yoab Amasani söymekchi bolghandek ong qoli bilen uni

saqilidin tutti. **10** Amasa Yoabning yene bir qolida qilich barlighigha diqqet qilmidi. Yoab uning qorsiqigha shundaq tiqtiki, ücheyliri chiqip yerge chüshti. İkkinci qétim sélishning hajiti qalmighanidi; chünki u öldi. Andin Yoab bilen inisi Abishay Bikrining oghli Shébani qoghlighili ketti. **11** Yoabning ghulamliridin biri Amasaning yénida turup: Kim Yoab terepte turup Dawutni qollisa, Yoabqa egeshsun, deytti. **12** Emma Amasa öz qénida yumilinip, yolning ottursida yatatti; uni körgen xelqning herbiri toxtaytti. U kishi hemme xelqning toxtinginini körüp, Amasaning jesitini yoldin étizliqqa tartip qoydi hem bir kiyimni uning üstige tashlidi. **13** Jeset yoldin yötkelgendifin kénin xelqning hemmisi Bikrining oghli Shébani qoghlighili Yoabqa egeshti. **14** Shéba bolsa Beyt-Maakahdiki Abelgiche we Béryliklerning yurtining hemme yerlirini kézip Israilning hemme qebiliridin ötti. [Béryliklermu] jem bolup uningha egiship bardi. **15** Shuning bilen Yoab we ademliri kélip, Beyt-Maakahdiki Abelde uni muhasirige aldi. Ular sheherning chörisidiki sépilning udulida bir istihkam saldi; Yoabqa egeshkenlerning hemmisi kélip, sépilni örüşke bazghanlawatqanda, **16** Danishmen bir xotun sheherdin towlap: Qulaq sélinglar! Qulaq sélinglar! Yoabni bu yerge chaqirip kelinglar, ménинг uning bilen sözleshmekchi bolghinimni uningha étinglar, — dédi. **17** U yéqin kelgende xotun uningdin: Sili Yoabmu? — dep soridi. U: Shundaq, men shu, dédi. Xotun uningha: Dédeklinining sözini anglighayla, dédi. U: Anglawatimen, dédi. **18** Xotun: Konilarda Abelde meslihet tapqin, andin mesililer hel qilinidu, dégen gep bar; **19** Israilning tinch we mömin bendiliridin birimen; sili hazir Israildiki ana kebi chong bir sheherni xarap qiliyatidila; némishqa Perwerdigarning mirasini yoqatmaqchi bolila? — dédi. **20** Yoab jawap bérip: Undaq ish mendin néri bolsun! Mendin néri bolsun! Méning héchnemini yutuwalghum yaki yoqatqum yoqtur; **21** ish undaq emes, belki Efraimdiki édirliqtin Bikrining oghli Shéba dégen bir adem Dawut padishahqa qarshi qolini kötürüptu. Peqet uni tapshursanglar, andin sheherdin kétimen, dédi. Xotun Yoabqa: Mana uning bési sépildin silige tashlinidu, — dédi. **22** Andin xotun öz danaligi bilen hemme xelqqe meslihet saldi; ular Bikrining oghli Shébaning beshini késip, Yoabqa tashlap berdi. Yoab kanay chaldi, uning ademliri shuni anglap, sheherdin kétip, herbiri öz öyige qaytti.

Yoab Yérusalémgha padishahning qéshigha bardi. **23** Emdi Yoab pütkül Israilning qoshunining serdari idi; Yehoyadaning oghli Binaya bolsa Keretyiler bilen Peletiylerning üstige serdar boldi. **24** Adoniram baj-alwan'gha bash boldi, Ahiludning oghli Yehoshafat bolsa diwan bégı boldi; **25** Shéwa katip, Zadok bilen Abiyatar kahin idi; **26** Yairliq Ira bolsa Dawutqa xas kahin boldi.

21 Emma Dawutning künliride uda üch yil acharchiliq boldi. Dawut uning togruluq Perwerdigardin soridi. Perwerdigar uningha: Acharchiliq Saul we uning qanxor jemetidikiler sewebidin, yeni uning Gibéonluqlarni qirghin qilghinidin boldi, dédi. **2** Padishah Gibéonluqlarni chaqirip, ular bilen sözleshti (Gibéonluqlar Israillardin emes idi, belki Amoriylarning bir qaldisi idi. Israil eslide ular bilen ehde qilip qesem ichkenidi; lékin Saul Israil we Yehudalarga bolghan qizghinliqi bilen ularni öltürüşke intilgenidi). **3** Dawut Gibéonluqlargha: Silerge néme qilip bérey? Men qandaq qilip bu gunahni kafaret qilip yapsam, andin siler Perwerdigarning mirasiga bext-beriket tiliyeleysiler? — dédi. **4** Gibéonluqlar uningha: Bizning Saul we uning jemetidikilerdin altun-kümüş sorash heqqimiz yoq, we bizning sewebimizdin Israildin bir ademnimu ölümge mehkum qildurush heqqimiz yoq, dédi. Dawut: Siler néme désenglar, men shundaq qilay, dédi. **5** Ular padishahqa: Burun bizni yoqatmaqchi bolghan, bizni Israilning barliq pasilliri ichide turghudek yéri qalmisun dep, bizni halak qilishqa qestligen héliqi kishining, **6** hazır uning erkek neslidin yettisi bizge tapshurup bérilsun, biz Perwerdigarning tallighini bolghan Saulning Gibéah shehiride, Perwerdigarning aldida ularni öltürüp, ésip qoyayli, dédi. Padishah: — Men silerge choqum tapshurup bérinen, dédi. **7** Lékin Dawut bilen Saulning oghli Yonatanning Perwerdigar aldida ichishken qesimi wejidin padishah Saulning newrisi, Yonatanning oghli Mefiboshetni ayidi. **8** Padishah Ayahning qizi Rizpahning Saulgha tughup bergen ikki oghli Armoni we Mefiboshetni we Saulning qizi Miqal Mehlatliq Barzillayning oghli Adriel üchiün bégıwalghan besh oghulni tutup, **9** Gibéonluqlarning qoligha tapshurdi. Bular ularni döngde Perwerdigarning aldida ésip qoydi. Bu yetteylen bir künde öltürüldi; ular öltürülgende arpa ormisi aldidiki künler idi. **10** Andin Ayahning qizi Rizpah böz rextni élip, qoram üstige yéyip saldi.

U orma bashlan'ghandin tartip asmandin yamghur chüshken waqitqiche, u yerde olturup kündüzi qushlarning jesetlerning üstige qonushigha, kéchisi yirtquchlarning ularni dessep cheylishige yol qoymidi. **11** Birsi Saulning kéniziki, Ayahning qizi Rizpahning qilghanlirini Dawutqa éytti. **12** Shuning bilen Dawut Yabesh-Giléadtilkerning qéshigha bérup, u yerdin Saulning we uning oghli Yonatanning söngeklirini élip keldi (Filistiyler Gilboada Saulni öltürgen künide ularning jesetlirini Beyt-Shandiki meydanda ésip qoqhanidi; Yabesh-Giléadtilkiler eslide bularni shu yerdin oghriliqche élip ketkenidi). **13** Dawut Saul bilen uning oghli Yonatanning söngeklirini shu yerdin élip keldi; ular ésip öltürülgen yetteylenning söngeklirinimu yighip qoysi, **14** andin shularni Saul bilen oghli Yonatanning söngekliri bilen Binyamin zéminidiki Zélada, atisi kishning qebriside depne qildi. Ular padishah emr qilghandek qildi. Andin Xuda [xelqning] zémin toghruluq dualirini ijabet qildi. **15** Filistiyler bilen Israilning ottursida yene jeng boldi, Dawut öz ademliri bilen chüshüp, Filistiyler bilen soqushti. Emma Dawut tolimu charchap ketti; **16** Rafahning ewladliridin bolghan Ishbi-Binob Dawutni öltürmekchi idi; uning mis neyzisining éghirliqi üch yüz shekel idi; uningha yene yéngi sawut baghlaqliq idi. **17** Lékin Zeruiyaning oghli Abishay uningha yardenge kélip Filistiyni qilichlap öltürdi. Shu künü Dawutning ademliri uningha qesem qilip: Sen yene biz bilen jengge chiqmighin! Bolmisa Israilning chirighi öchüüp qalidu, — dédi. **18** Bu ishtin kéyin shundaq boldiki, Gobta Filistiyler bilen yene jeng boldi; u waqitta Hushatlıq Sibbikay Rafahning ewladidin bolghan Safni öltürdi. **19** Gobta yene bir qétim Filistiyler bilen jeng boldi; u chaghda Beyt-Lehemlik Yairning oghli El-Hanan Gatlıq Goliatning inisini öltürdi. Uning neyzisining sépi bapkarning xadisidek idi. **20** Yene bir jeng Gatta boldi; u yerde égiz boyluq bir adem bar idi, qollirining altidin barmaqliri, putlirining altidin barmaqliri bolup jemiy yigirme töt barmiqi bar idi. U hem Rafahning ewladi idi. **21** U Israillarning aldida turup ularni mazaq qildi; lékin Dawutning akisi Shimiyaning oghli Yonatan uni öltürdi. **22** Bu töt kishi Gatlıq Rafahning ewladi bolup, hemmisi Dawutning qolida yaki uning xizmetkarlirining qolida öltürüldi.

22 Perwerdigar uni barlıq dushmanliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghanı künü, u Perwerdigarha bu küyni éytti: — **2** U

mundaq dédi: — Perwerdigar méning xada téhim, méning qorghinim, méning nijatkarimdu! **3** Xuda méning qoram téshimdur, men Uningha tayinimen — U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggüzüm, Méning égiz munarim we bashpanahim, méning qutquzghuchimdu; Sen méni zorawanlardin qutquzisen! **4** Medhiyilerge layiq Perwerdigargha men nida qilimen, Shundaq qilip, men dushmanlirimdin qutquzulimen; **5** Chünki ölümnинг asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassizlarning yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **6** Tehtisaraning taniliri méni chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqları aldimha keldi. (*Sheol h7585*) **7** Qiynalghinimda men Perwerdigargha nida qildim, Xudayimha peryad kötürdü; U ibadetxanisidin awazimni anglici, Méning peryadim Uning quliqigha kirdi. **8** Andin yer-zémin tewrep silkinip ketti, Asmanlarning ulliri dehshetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U ghezeplendi. **9** Uning dimighidin is örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür choghliri chiqti; **10** U asmanlarni éngishtürüp égip chüshti, Puti astida tum qarangghuluq idi. **11** U bir kérub üstide perwaz qildi, U shamalning qanatlirida köründi. **12** U qarangghuluqni, shundaqla yighilghan sularni, Asmanlarning qoysi bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. **13** Uning aldida turghan yoruqluqtin, Otluq chogħlar chiqip ötti; **14** Perwerdigar asmanda güldürli; Hemmidin aliy Bolghuchi awazini yangratti; **15** Berheq, U oqlirini etip, [dushmanlirimni] tarqitiwetti; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-süren'ge saldi; **16** Shuning bilen déngizning tekti körünüp qaldi, Alemning ulliri ashkarilandi, Perwerdigarning tenbihi bilen, Dimighining nepisining zerbisi bilen. **17** U yuqiridin qolini uzitip, méni tutti; Méni ulugh sulardin tartip aldi. **18** U méni küchlük dushmanlirimdin, Manga öchmenlerdin qutquzdi; Chünki ular mendin küchlük idi. **19** Külpetke uchrigħan künümde, ular manga qarshi hujumha ötti; Biraq Perwerdigar méning tayanchim idi. **20** U méni kengri-azade bir jayħa élip chiqardi; U méni qutquzdi, chünki U mendin xurser boldi. **21** Perwerdigar heqqaniyliqimha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga qayturdi; **22** Chünki Perwerdigarning yollirini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayrılip ketmidim; **23** Chünki uning barlıq hökümleri aldimdidur; Men Uning belgilimiliridin chetnep ketmidim; **24** Men Uning bilen għubarsız yürđum, Özümni gunahtin néri qildim. **25**

We Perwerdigar heqqaniyliqimha qarap, Köz aldida bolghan halalliqim boyiche qilghanlirimni qayturdı. **26** Wapadar-méhribanlارgħa Özüngni wapadar-méhriban körsitisen; Ghubarsizlарgħa Özüngni ghubarsiz körsitisen; **27** Sap dilliqlarġha Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; **28** Chünki Sen ajiz mömin xelqni qutquzisen; Biraq közliringni tekebbur üstige tikip, Ularni shermende qilisen; **29** Chünki Sen Perwerdigar méning chiraghimdursen; Perwerdigar méni basqan qarangħħuluqni nurlanduridu; **30** Chünki Sen arqiliq dūshmen qoshuni arisidin yügürüp öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. **31** Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'ghandur; U Özige tayan'ghanlarning hemmisige qalqandur. **32** Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahtur? Bizning Xudayimizdin bashqa kim qoram tashtur? **33** Tengri méning mustehkem qorghinimdur; U yolumni mukemmel, tüp-tüz qilidu; **34** U méning putlirimni kékikningkidek qilidu; U méni yuqiri jaylirimha turghuzidu; **35** Qollirimni urush qilishqa ögitidu, Shunglashqa bileklirim mis kamanni kéreleydu; **36** Sen manga nijatingdiki qalqanni berding, Séning mulayim kemterliking méni ulugh qildi. **37** Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim téyilip ketmidi. **38** Men dūshmenlirimni qogħlap yoqattim, Ular halak bolmighu che héch yanmidim. **39** Qayta turalmighudek qilip, Ularni halak qilip yanjidim, Ular putlirim astida yiqlidi. **40** Sen jeng qilishqa kuchi bilen bělimni bagħħliding; Sen manga hujum qilghanlarni putum astida égildürdüng; **41** Dūshmenlirimmi manga arqini qilip qachquzdung, Shuning bilen men manga öchmenlerni yoqattim. **42** Ular telmürdi, biraq qutquzidighan héchkim yoq idi; Hetta Perwerdigargħa qariwidi, Umu ulargħa jawab bermidi. **43** Men ularni soqup yerdiki topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqték men ularni cheylwettim; Ularning üstidin pétidqiwettim. **44** Sen méni xelqimning nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning bésħi bolushqa saqliding; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. **45** Yat eldikiler manga zeipliship teslim bolidu; Englishi bilenla ular manga itaet qilidu; **46** Yat eldikiler chūshkünlichkeit kétidu; Ular öz istihkamliridin titrigen halda chiqip kélidu; **47** Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubarek lensun; Nijatim bolghan qoram tash Xuda aliydur, dep medhiyilensu!

48 U, yeni men üchün toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghuchidur; **49** U méni dūshmenlirim arisidin chiqarħan; Berheq, Sen méni manga hujum qilghanlardin yuqiri kötürdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. **50** Mushu seweblik men eller arisida sanga teshekkür éytimen, i Perwerdigar; Namingni ulugħlap kūylerni éytimen; **51** U bolsa Özi tikligen padishahqa zor qutquzushlarni bégħishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggħe özgermes muhebbetni körsitidu.

23 Töwendikiler Dawutning axirqi sözliridur: — Yessening oħħli Dawutning bésħariti, Yuqiri mertiwie kötürülgħen, Yaqupning Xudasi terepidin mesihlen'gen, Israħħning söyümlük kūyħisining bésħaret sözliri mana: — **2** Perwerdigarning Rohi men arqiliq söz qildi, Uning sözliri tilimdidur. **3** Israħħning Xudasi söz qildi, Israħħning Qoram Téshi manga shundaq dédi: — Kimki ademlerning arisida adalet bilen seltenet qilsa, Kimki Xudadin qorquħ bilen seltenet qilsa, **4** U quyash chiqqandiki tang nuridek, Bulutsiz seherdek bolidu, Yamghurdin kékien asman szűk bolushi bilen, Yumran maysilar tupraqtin chiqidu, mana u shundaq bolidu. **5** Berheq, méning öyüm Tengri aldida shundaq emesmu? Chünki U men bilen mengħġiħ ehde tüzdi, Bu ehde hemme isħlarda mupessel hem mustehkemdur; Chünki méning barliq nijatliq isħlirimni, Hemme intizarliqimni, U berq urghuzmamdu? **6** Lékin iplaslarning hemmisi tikenlerdek, Héchkim qolida tutalmighachqa, chöriwétilidu. **7** Ulargħa qol uzatquchi özini tömür qoral we neyze sépi bilen qorallandurmisa bolmaydu; Ular haman turghan yéride otta köydürwétilidu! **8** Dawutning palwanlirining isimliri töwendikidek xatirilen gendur: — Taxkimonluq Yosheb-Bashsebet serdarlarning bésħi id. U bir qétimliq jengde neyze oynitip, sekkiz yüz ademni öltürgenidi. **9** Kéyinkisi Axoxiy Dodonin oħħli Eliazar id; Filistiylar yighilip jeng qilmaqchi boldi; shu waqitta Dawut we uningħha hemraħ bolup chiqqan üch palwan ularni jengge chaqirdi; Eliazar shu üchtin biri id. Lékin Israillar chékindi; **10** u qozghilip, taki bělki télip, qoli qilichqa chapliship qalghu che Filistiylerni qirdi. U kùni Perwerdigar Israillarni chong nusretke érishtürdi. Xelq uning qéshigha qaytqanda peqet olja yighthi isħila qalghanidi. **11** We uningdin kéyinkisi Hararliq Agiynin oħħli Shammah id. Bir kùni Filistiylar

qoshun bolup yighilghanidi; yéqin etrapta qoqyq ösken bir qizil mashliq bar idi. Kishiler Filistilerning alldidin qachqanidi, **12** Shammah bolsa qizil mashliq otturisida mezmut turup, uni qoghdap Filistiyerni qirdi; shuning bilen Perwerdigar [Israillargha] ghayet zor nusret ata qildi. **13** Orma waqtida ottuz yolbashchi ichidin yene üchi Adullamning gharigha chüshüp, Dawutning yénigha keldi. Filistiyerning qoshuni Refayim wadisigha bargah qurghanidi; **14** u chaghda Dawut qorghanda idi, Filistiyerning qarawulgahi bolsa Beyt-Lehemde idi. **15** Dawut ussap: Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti! — déwidi, **16** bu üch palwan Filistiyerning leshkergahidin böstüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigarga atap töküp: **17** — I Perwerdigar, bundaq ish mendin néri bolsun! Bu üch ademning öz hayatigha tewekkul qilip bérüp ekelgen bu su ularning qénigha oxhash emesmu! — dédi. Shuning üchün u ichishke unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar del shular idi. **18** Zeruiyaning oghli Yoabning inisi Abishay bu üchining bésyi idi. U üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürgen. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. **19** U bu ücheylenning ichide eng hörmətlikli idi, shunga ularning bésyi idi; lékin u awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. **20** Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oghlini öltürgen. Yene qar yaghqan bir künü azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. **21** U hem küchtünggür bir misirliqni öltürgenidi. Misirlinqning qolida bir neyze bar idi, lékin Binayaning qolida bir hasila bar idi. U misirlinqning qolidin neyzisini tartiwélip, öz neyzisi bilen uni öltürdi. **22** Bu ishlarni Yehoyadaning oghli Binaya qilghan bolup, u üch palwan arisida nam chiqarghanidi. **23** U ottuz yolbashchi ichide hörmətlik idi. Lékin u awwalqi üch palwan'ga yetmeytti. Dawut uni özining pasiban bégi qildi. **24** Ottuz yolbashchi ichide Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli El-Hanan bar idi. **25** [Buningdin bashqa]: Harodluq Shammah, Harodluq Élika, **26** Patliliq Helez, Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, **27** Anatoluq Abiézer, Hushatlıq Mibonnay, **28** Axohluq Zalmon, Nitofatlıq Maharay, **29** Nitofatlıq Baanahning oghli Xeleb, Binyaminlardan Gibéahlıq

Ribayning oghli Ittay, **30** Piratonluq Binaya, Gaash wadiliridin Hidday, **31** Arbatlıq Abi-Albon, Barhumluq Azmawet, **32** Shaalbonluq Elyahba, Yashenning oghulliri, Hararlıq Shammahning [oghli] Yonatan, Hararlıq Shararning oghli Ahiyam, **34** Maakatiy Axasbayning oghli Elifelet, Gilonluq Ahitofelning oghli Éliyam, **35** Karmellik Hezray, Arbiliq Paaray, **36** Zobahdin bolghan Natanning oghli Igal, Gadlıq Banni, **37** Ammoniy Zelek, Beerotluq Naharay (u Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi idi), **38** Yitriliq Ira, Yitriliq Gareb **39** we Hittiyy Uriya qatarliqlar bolup, ularning hemmisi ottuz yette kishi idi.

24 Perwerdigarning ghezi pi Israilgha yene qozghaldi. Shuning bilen U ularni jazalash üchün Dawutni qozghiwidı, u adem chiqirip, ularha: — Israillar bilen Yehudaliqlarning sanini al, dédi. **2** Padishah öz yénida turghan qoshun serdari Yoabqa: Barghin, Dandin tartip Beer-Shébaghiche Israilning hemme qebililirining yurtlirini kézip, xelqni sanap chiqqin, men xelqning sanini biley, dédi. **3** Yoab padishahqa: Bu xelq hazır meyli qanchilik bolsun, Perwerdigar Xudaying ularning sanini yüz hesse ashurghay. Buni ghojam padishah öz közi bilen körgey! Lékin ghojam padishah némishqa bu ishtin xush bolidikin? — dédi. **4** Emma Yoab bilen qoshunning bashqa serdarlari unimisimu, padishahning yarlıqi ulardin küchlük idi; shuning bilen Yoab bilen qoshunning bashqa serdarlari Israilning xelqini sanighili padishahning qéshidin chiqti. **5** Ular Iordan deryasidin ötüp Yaazerge yéqin Gad wadisida Aroerde, yeni sheherning jenub teripide bargah tiktı. **6** Andin ular Giléadqa we Taxtim-Hodshining yurtığa keldi. Andin Danyaan'gha kélip aylinip Zidon'gha bardi. **7** Andin ular Tur dégen qorghanlıq sheherge, shundaqla Hiwiylar bilen Qanaaniylarning hemme sheherlirige keldi; andin ular Yehuda yurtining jenub teripige, shu yerdiki Beer-Shébaghiche bardi. **8** Shundaq qilip ular pütkül zéminni kézip, toqquz ay yigirme kün ötkendin kéyin, Yérusalémgha yénip keldi. **9** Yoab padishahqa xelqning sanini melum qilip: Israilda qılıch kötüreleydighan baturdin sekkiz yüz mingi, Yehudada besh yüz mingi bar iken, dédi. **10** Dawut xelqning sanini alghandin kéyin, wijdani azablandı we Perwerdigarga: Bu qilghinim éghir gunah bolup. I Perwerdigar, qulungning qebihlikini kötürüwetkeysen; chünki men tolimu

exmeqanilik qiptimen, dédi. **11** Dawut etigende turghanda Perwerdigarning sözi Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gad peyghemberge kélip: **12** — «Bérip Dawutqa éytqin, Perwerdigar: — Men üch [bala-qazani] aldingha qoyimen, ularning birini talliwalghin, men shuni üstüngge chüshürimen, deydu — dégin» — déyildi. **13** Shuning bilen Gad Dawutning qéshiga kélip buni uningha dédi. U uningha: «Yette yilghiche zéminingda acharchiliq sanga bolsunmu? Yaki döshmenliring üch ayghiche séni qogħlap, sen ulardin qachamsen? We yaki üch kün'giche zéminingda waba tarqalsunmu? Emdi sen obdan oylap, bir néme dégin, men méni Ewetküchige néme dep jawap bérey?» — dédi. **14** Dawut Gadqa: Men tolimu tenglikte qaldim! Sendin ötüneyki, biz Perwerdigarning qoligha chüsheyli; chünki Uning rehimdilliqi zordur; insanning qoligha peqet chüshüp qalmighaymen! — dédi. **15** Shuning bilen Perwerdigar etigendin tartip béktilgen waqitqiche waba chüshürdi. Dandin tartip Beer-Shébagħiche yetmish ming adem öldi. **16** Emdi perishte qolini Yérusalémgha uzutup sheherni halak qilay dégende, Perwerdigar éghir hökümidin pushayman qilip, xeljni halak qiliwatqan Perishtige: Emdi boldi qilghin; qolungni yighqin, — dédi. U waqitta Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Arawnahning xaminining yénida idi. **17** Dawut xeljni yoqitiwatqan perishtini körgende Perwerdigargha: Mana, gunah qilghan men, qebihlik qilghuchi mendummen. Lékin bu qoylar bolsa néme qildi? Séning qolung méning üstümge we atamning jemetining üstige chühsun! — dédi. **18** Shu kuni Gad Dawutning qéshiga kélip uningha: Bérip Yebusiy Arawnahning xaminigha Perwerdigargha atap bir qurban'gah yasighin, dédi. **19** Dawut Gadning sözi boyiche Perwerdigar buyruqhandek qildi. **20** Arawnah qarap padishah bilen xizmetkarlarning öz teripige kéliwatqinini körüp, aldigha chiqip padishahning aldida yüzini yerge tekküüp, tezim qildi. **21** Arawnah: Għojam padishah néme ish bilen quillirining aldigha keldilikin? — dep soridi. Dawut: Xelqning arisida wabani toxtitish üchün, bu xamanni sendin sétiwélip, bu yerde Perwerdigargha bir qurban'gah yasighili keldim, — dédi. **22** Arawnah Dawutqa: Għojam padishah özliri némini xalisila shuni élip qurbanliq qilsila. Mana bu yerde köydürme qurbanliq üchün kalilar bar, otun qilishqa xaman tépidiġħan tirnilar bilen

kalilarning boyunturuqliri bar. **23** I padishah, buning hemmisini menki [Arawnah] padishahqa teqdim qilay, dédi. U yene padishahqa: Perwerdigar Xudaliri silini qobul qilip shepqed körsetkey, dédi. **24** Padishah Arawnahħha: Yaq, qandaqla bolmisun bularni sendin óz nerxide sétiwalmisam bolmaydu. Men bedel tölimey Perwerdigar Xudayimħa köydürme qurbanliqlarni hergiz sunmaymen, — dédi. Andin Dawut xaman bilen kalilarni ellik shekel kümüşke sétiwaldi. **25** Andin Dawut u yerde Perwerdigargħa bir qurban'gah yasap, köydürme qurbanliqlar bilen inaqliq qurbanliqliri qildi. Perwerdigar zémien üchün qilghan dualarni qobul qilip, waba Israelning arisida toxtidi.

Padishahlar 1

1 Dawut padishah xéli yashinip qalghanidi; uni yotqan-ediyal bilen yapsimu, u issimaytti. **2** Xizmetkarliri uninggha: — Ghojam padishah özliri üchün, aldirida turidighan bir pak qız tapquzayli; u padishahtin xewer élip, silining quchaqlırıda yatsun; shuning bilen ghojam padishah issiyla — dédi. **3** Ular pütkül Israil zémirini kézip güzel bir qıznı izdep yürüp, axiri Shunamliq Abishagnı tépip padishahning aldığa élip keldi. **4** Qız intayin güzel idi; u padishahtin xewer élip uning xizmitide bolatti, emma padishah uninggha yéqinchiliq qilmaytti. **5** Emma Haggitning oghli Adoniya mertiwisini kötürmekchi bolup: «Men padishah bolimen» dédi. U özige jeng harwiliri bilen atlıqlarnı we aldida yüridighan ellik eskerni teyyar qildi **6** (uning atisi héchqachan: «Némishqa bundaq qilisen?» dep, uninggha tenbih-terbiye bérípmu baqmighanidi hem u nahayiti kélishken yigit bolup, anisi uni Abshalomdin kényin tughqanidi). **7** U Zeruiyaning oghli Yoab we kahin Abiyatar bilen meslihet qiliship turdi. Ular bolsa Adoniyagha egiship uningha yarDEM béretti. **8** Lékin kahin Zadok we Yehoyadaning oghli Binaya, Natan peyghember, Shimey, Rey we Dawutning öz palwanlıri Adoniyagha egeshmidi. **9** Adoniya qoy, kala we bordighan torpaqlarnı En-Rogelning yénidiki Zohelet dégen tashta soydurup, hemme aka-ukilirini, yeni padishahning oghulları bilen padishahning xizmitide bolghan hemme Yehudalarını chaqirdi. **10** Lékin Natan peyghember, Binaya, palwanlar we öz inisi Sulaymannı u chaqirmidi. **11** Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Shébagha: — «Anglimidingmu? Haggitning oghli Adoniya padishah boldi, lékin ghojimiz Dawut uningdin xewersiz. **12** Emdi mana, öz jéning we oglung Sulaymanning jénini qutquzushqa méning sanga bir meslihet bérishimke ijazet bergeysen. **13** Dawut padishahning aldığa béríp uninggha: — Ghojam padishah özliri qesem qılıp öz keminilirige wede qılıp: «Séning oglung Sulayman mendin kényin padishah bolup textimde oltridu» dégen emesmidile? Shundaq turuqluq némishqa Adoniya padishah bolidu? — dégin. **14** Mana, padishah bilen sözliship turghiningda, menmu séning keyningdin kirip sözüngni ispatlaymen, — dédi. **15** Bat-Shéba ichkiri öye padishahning qéshigha kirdi (padishah tolimu qérip ketkenidi, Shunamliq

Abishag padishahning xizmitide boluwatatti). **16** Bat-Shéba padishahqa éngiship tezim qildi. Padishah: — Néme teliping bar? — dep soridi. **17** U uninggha: — I ghojam, sili Perwerdigar Xudaliri bilen öz dédeklirige: «Séning oglung Sulayman mendin kényin padishah bolup textimde oltridu» dep qesem qilghanidila. **18** Emdi mana, Adoniya padishah boldi! Lékin i ghojam padishah, silining uningdin xewerliri yoq. **19** U köp kalınları, bordaq torpaqlar bilen qoylarnı soydurup, padishahning hemme oghullarını, Abiyatar kahinni we qoshunning serdarı Yoabnı chaqirdi. Lékin qulları Sulaymannı u chaqirmidi. **20** Emdi, i ghojam padishah, pütkül Israilning közləri silige tikilmekte, ular ghojam padishahning özliridin kényin textliride kimning oltridighanlıqı toghrisida ularğha xewer bérishlərini kütishiyatıldı; **21** bir qarargha kelmisile, ghojam padishah öz ata-bowlılı bilen bille uxlashqa ketkendin kényin, men bilen oglum Sulayman gunahkar sanılıp qalarmızmikin, — dédi. **22** Mana, u téxi padishah bilen sözliship turghinida Natan peyghembermə kirip keldi. **23** Ular padishahqa: — Natan peyghember keldi, dep xewer berdi. U padishahning aldığa kiripla, yüzünü yerge yéqip turup padishahqa tezim qildi. **24** Natan: — I ghojam padishah, sili Adoniya mendin kényin padishah bolup méning textimde oltridu, dep éytqanidilim? **25** Chünki u bugün chüshüp, köp buqa, bordighan torpaqlar bilen qoylarnı soydurup, padishahning hemme oghullarını, qoshunning serdarlarını, Abiyatar kahinni chaqirdi; we mana, ular uning aldida yep-ichip: «Yashisun padishah Adoniya!» — dep towlashmaqta. **26** Lékin qulları bolghan méni, Zadok kahinni, Yehoyadaning oghli Binayani we qulları bolghan Sulaymannı u chaqirmidi. **27** Ghojam padishah kimning özliridin kényin ghojam padishahning textide oltridighanlıqını öz qullırıgha uqturmay u ishni buyrudilim? — dédi. **28** Dawut padishah: — Bat-Shébani aldimha qichqırıqlar, dédi. U padishahning aldığa kirip, uning aldida turdi. **29** Padishah bolsa: — Jénimni hemme qiyinchiliqtı qutquzghan Perwerdigarın hayati bilen qesem qilimənki, **30** men eslidi Israilning Xudasi Perwerdigar bilen sanga qesem qılıp: «Séning oglung Sulayman mendin kényin padishah bolup ornumda méning textimde oltridu» dep éytqinimdek, bugünkü kündə men bu ishni choqum wujudqa chiqırımen, — dédi. **31** We Bat-Shéba yüzünü yerge yéqip turup padishahqa tezim qılıp: — Ghojam Dawut

padishah ebediy yashisun! — dédi. **32** Dawut padishah: — Zadok kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani aldimgħa chaqiringħar, dédi. Ular padishahning aldigha keldi. **33** Padishah ulargha: — Għo jaqlarning xizmetkarlirini özüngħargħa qoshup, Sulaymanni öz qéchirimġe mindürüp, Għiġi' q'ebi. **34** u yerde Zadok kahin bilen Natan peyghember uni Israelning tħistige padishah bolushqa mesih qilsun. Andin kanay chélib: — Sulayman padishah yashisun! dep towlangħar. **35** Andin u textimde olturushqa bu yerġe kelgende, uningħha egiship mēngħingħar; u méning ornumda padishah bolidu; chiunki men uni Israel bilen Yehudaning tħistige padishah bolushqa teyinlidim, — dédi. **36** Yehoyadaning oghli Binaya padishahqa jawab bérip: — Amin! Għojjam padishahh Xudasi Perwerdigarmu shundaq buyrusu! **37** Perwerdigar għojjam padishah bilen bille bolghandek, Sulayman bilen bille bolup, uning textini għojjam Dawut padishahningkidin tħixmu ulugh qilghay! — dédi. **38** Zadok kahin, Natan peyghember, Yehoyadaning oghli Binaya we Keretiyyer bilen Peletiyyer chħuhsup, Sulaymanni Dawut padishahning qéchirigha mindürüp, Għiġi' q'ebi. **39** Zadok kahin ibadet chédidridin may bilen tolghan bir müngħiżni élip, Sulaymanni mesih qildi. Andin ular kanay chaldi. Xelqning hemmisi: — Sulayman padishah yashisun! — dep towlashti. **40** Xelqning hemmisi uning keynidin egiship, sunay chélib zor shadliq bilen yer yérilghudek tentene qilishti. **41** Emdi Adoniya we uning bilen jem bolghan mħemmanlar ghizalini chiqqanda, shuni anglidi. Yoab kanay awazini angħiġi: — Némishqa sheherde shunċe qiqqas-süren sélidu? — dep soridi. **42** U téxi sözini tüġetmeyla, mana Abiyatar kahinning oghli Yonatan keldi. Adoniya uningħha: — Kirġi, qeysier ademsen, choqum bizże xush xewer élip kelding, — dédi. **43** Yonatan Adoniya jawab bérip: — Undaq emes! Għojimiz Dawut padishah Sulaymanni padishah qildi! **44** We padishah özi uningħha Zadok kahinni, Natan peyghemberni, Yehoyadaning oghli Binayani we Keretiyyer bilen Peletiyyerni hemraha qilip ewitip, uni padishahning qéchirigha mindürdi; **45** andin Zadok kahin bilen Natan peyghember uni padishah bolushqa Għiġi sali. Ular u yerdin chiqip shadliq qilip, pütkil sheherni qiqqas-süren bilen l'erzige saldi. Siz angławatqan sada del il-shudur. **46** Uning tħistige Sulayman hazir padishahliq textide olturiwatidu. **47**

Yene kélip padishahning xizmetkarliri kélip ghojimiz Dawut padishahqa: «Xudaliri Sulaymanning namini siliningkidin ewzel qilip, textini siliningkidin ulugh qilghay!» dep bext tilep mubarekleshke kéishti. Padishah özi yatqan orunda sejde qildi 48 we padishah: — «Bügün méning textimge olturghuchi birlarini teyinligen, öz közliming shuni körgüzgen Israilning Xudasi Perwerdigar mubareklensun!» — dédi — dédi. 49 Shuni anglap Adoniyaning barliq méhmanliri hoduqup, ornidin qopup herbiri öz yoliga ketti. 50 Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, [ibadet chédirigha] bérilip qurban'gahning münggüzlirini tutti. 51 Sulayman'gha shundaq xewer bérilip: — «Adoniya Sulayman padishahtin qorqidu; chünki mana, u qurban'gahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padishah bugün manga shuni qesem qilsunki, u öz qulini qilich bilen öltürmeslikke wede qilghay» dédi», — déyildi. 52 Sulayman: — U durus adem bolsa beshidin bir tal chach yerge chüshmeydu. Lékin uningda rezillik tépilsa, ölidu, dédi. 53 Sulayman padishah adem ewtitip uni qurban'gahdin élip keldi. U kélip Sulayman padishahning aldida éngiship tezim qildi. Sulayman uninggha: — Öz öyungge ketkin, — dédi.

2 Dawutning ölidighan waqtı yéqinlashqanda, oghli

Sulayman'għa tapilap mundaq dédi: — 2 «Emdi
yer yüzidikilerning hemmisi baridigan yol bilen
kétimen. Yüreklik bolup, erkektek bolghin! 3
Sen barliq qiliwatqan ishliringda hemde barliq
niyet qilghan ishliringda rawaj tépishing üchün
Musagħha chūshürülgen qanunda pütlgendek,
Perwerdigar Xudayingning yollirida méngip, Uning
belgilimiliri, Uning emrliri, Uning hökümliri we
agah-guwalqliqlirida ching turup, Uning tapshuruqini
ching tutqin. 4 Shundaq qilghanda Perwerdigar
manga: «Eger ewladliring öz yoligha köngül böltüp,
Méning aldimda püttün qelbi we püttün jéni bilen
heqquette mangsa, sanga ewladingdin Israilning
textide oltrushqa bir zat kem bolmaydu» dep
éytqan sözige emel qilidu. 5 Emma Zeruiyaning
oghli Yoabning manga qilghinini, yeni uning özi
qandaq qilip Israilning qoshunidiki ikki serdarni, yeni
Nériyaning oghli Abner bilen Yeterning oghli Amasani
urup öltürüp, tinch mezgilde jengde tökülgendek
qan töküp, bélige bagħlighan kemerge we putiġha
kiġjen keshige jengde tökülgendek qan chéchip,
dagh qilghanliqini bilisen. 6 Sen uni danalinqingħha

muwapiq bir terep qilip, uning aq beshining görge salamet chüshüshige yol qoymighaysen. (Sheol h7585) 7 Lékin Giléadlıq Barzillayning oghullirigha méhribanlıq körsitip, dastixiningdin nan yégüzgin; chünki men akang Abshalomdin qachqinimda, ular yénimgha kélép manga shundaq qilghan. 8 We mana Bahurimdin kelgen Binyamin qebilisidin Géraning oghli Shimey yéningda turidu. U men Mahanaimgha baridighanda, esheddiy lenet bilen méni qarghidi. Kéyin u Iordan deryasigha béríp méning aldimgha kelgende, men Perwerdigarning [nami] bilen uninggha: «Séni qilich bilen öltürmeye» dep qesem qildim. 9 Emma hazır uni gunahsız dep sanimighin. Özüng dana kishi bolghandin kéyin uningha qandaq qilishni bilisen; herhalda uning aq beshini qanitip görge chüshürgin». (Sheol h7585) 10 Dawut öz ata-bowlırı bilen bir yerde uxıldı. U «Dawutning shehiri» [dégen jayda] depne qilindi. 11 Dawutning Israilgha seltenet qilghan waqtı qiriq yil idi; u Hébronda yette yil seltenet qilip, Yérusalémda ottuz üch yil seltenet qildi. 12 Sulayman atisi Dawutning textide olturdu; uning selteniti xéli mustehkemlendi. 13 Emma Haggitning oghli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Shébaning qéshigha bardı. U uningdin: — Tinchliq meqsitide keldingmu? — dep soridi. U: — Shundaq, tinchliq meqsitide, dédi. 14 U yene: — Sanga bir söüm bar idi, dédi. U: — Sözungni éytqin, dédi. 15 U: — Bilisenki, padishahlıq eslide méningki idi, we püttün Israil méni padishah bolidu dep, manga qaraytti. Lékin padishahlıq mendin kétip, inimning ilkige ötti; chünki Perwerdigarning iradisi bilen u uningki boldı. 16 Emdi sanga bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. U: — Éytqin, dédi. 17 U: — Sendin ötünimen, Sulayman padishahqa men üchün éytqinki — chünki u sanga yaq démeydu! — U Shunamliq Abishagni manga xotunluqqa bersun, dédi. 18 Bat-Shéba: — Maql; sen üchün padishahqa söz qilay, dédi. 19 Bat-Shéba Adoniya üchün söz qilghili Sulayman padishahning aldigha bardı. Padishah qopup aldigha béríp, anisigha tezim qildi. Andin textige béríp olturup padishahning anisigha bir textni keltürdü. Shuning bilen u uning ong yénida olturup, uninggha: — 20 Sanga kichikkine bir iltimasim bar. Méni yandurmighin, dédi. Padishah uninggha: — I ana, sorawergin, men séni yandurmaymen, dédi. 21 U: — Akang Adoniyagha Shunamliq Abishagni xotunluqqa bergüzgin, dédi. 22 Sulayman padishah jawab béríp anisigha: — Némishqa Adoniya üchün

Shunamliq Abishagni soraysen? U akam bolghaniken, uning üchün, Abiyatar kahin üchün we Zeruiyaning oghli Yoab üchün padishahlıq nimu sorimamsen! — dédi. 23 Sulayman padishah Perwerdigar bilen qesem qilip mundaq dédi: — Adoniya shu sözni qilghini üchün olmisse, Xuda méni ursun yaki uningdin artuq jazalısun! 24 Méning ornumni mustehkem qilghan, atamning textide olturghuzghan, Öz wedisi boyiche manga bir öyni qurghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimken, Adoniya bugün ölümge mehküm qilinidu, dédi. 25 Shuning bilen Sulayman padishah Yehoyadanıng oghli Binayani bu ishqə ewetti; u uni chépип öltürdü. 26 Padishah Abiyatar kahin'gha: — Mang, Anatottiki öz étizliqinggha barghin. Sen ölümge layiqsen, lékin sen Reb Perwerdigarning ehde sanduqını atam Dawutning aldida kötügenliking tüpeylidin, we atamning tartqan hemme azab-oqubetliride uningha hemderd bolghining üchün, men hazır séni ölümge mehkum qilmaymen, dédi. 27 Andin Sulayman Abiyatarnı Perwerdigargha kahin bolushtın juda qilip heydidi. Shuning bilen Perwerdigarning Elining jemeti toghruluq Shilohda éytqan sözü emelge ashuruldu. 28 Buning xewiri Yoabqa yetkende (chünki Yoab Abshalomgha egeshmigen bolsimu, Adoniyagha egeshkenidi) Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip qurban'gahning müngüzlirini tutti. 29 Sulayman padishahqa: «Man, Yoab Perwerdigarning chédirigha qéchip béríp, qurban'gahning yénida turidu» dégen xewer yetküzüldi. Sulayman Yehoyadanıng oghli Binayani shu yerge ewetip: — Mang, uni öltürüwetkin, dédi. 30 Binaya Perwerdigarning chédirigha béríp uninggha: — «Padishah séni buyaqqa chiqsun!» dédi, dédi. U: — Yaq, mushu yerde ölimen, dédi. Binaya padishahning yénigha qaytip uningha xewer béríp: — Yoab mundaq-mundaq dédi, manga shundaq jawab berdi, dédi. 31 Padishah uninggha: — U özi dégendedek qilip, uni chépип öltürigin we uni depne qilghin. Shuning bilen Yoab tökken naheq qan mendin we atamning jemetidin kötürülüp ketkey. 32 Shundaq qilip atam Dawut bixewer ehwalda u özidin adil we ésil ikki ademni, yeni Israilning qoshunining serdari nerning oghli Abner bilen Yehudanıng qoshunining serdari Yeterning oghli Amasani qılıchlıghını üchün, Perwerdigar u tökken qanni öz beshigha yanduridu. 33 Ularning qéni Yoabning beshi we neslining beshigha menggü

yan'ghay; lékin Dawut, uning nesli, jemeti we textige ebedil'ebedgiche Perwerdigardin tinch-xatirjemlik bolghay, dédi. **34** Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip, ölmäge mehkum qildi. Andin u chöldiki öz öyide depne qilindi. **35** Padishah Yehoyadaning oghli Binayani uning ornigha qoshunning serdari qildi; padishah Abiyatarning ornigha Zadokni kahin qilip teyinlidi. **36** Andin kényin padishah Shimeyni chaqirip uninggha: — Yérusalémda özüngge bir öy sélip u yerde olturghin. Bashqa héch yerge chiqma. **37** Eger sen chiqip Kidron jilghisidin ötseng, shuni éniq bilip qoyki, shu kündé sen sheksiz ölisen. Séning qéning öz beshinggha chüshidu, dédi. **38** Shimey padishahqa: — Ghojamning sózi berheqtur. Ghojam padishah éytqandek qulliri shundaq qilidu, dédi. Shuning bilen Shimey uzun waqitqiche Yérusalémada turdi. **39** Üch yildin kényin shundaq boldiki, Shimeyning qulliridin ikkisi qéchip Maakahning oghli, Gatning padishahi Aqishning qéshigha bardı. Shimeyege: — Mana qulliring Gat shehiride turidu, dégen xewer yetküzüldi. **40** Shimey éshikini toqup qullirini izdigili Gatqa, Aqishning yénigha bardı. Andin u yénip öz qullirini Gattin élip keldi. **41** Sulayman'gha: — Shimey Yérusalémdin Gatqa béríp keldi, dep xewer yetküzüldi. **42** Padishah Shimeyni chaqirtip uninggha: — Men séni Perwerdigar bilen qesem qildurup: — Shuni éniq bilip qoyki, sen qaysi künü chiqip birer yerge barghan bolsang, sen shu künide sheksiz ölisen, dep agahlandurup éytmighanmidim? Özüngmu, men anglichan söz berheq, dégenidingghu? **43** Shundaq bolghaniken, némishqa özüng Perwerdigar aldida qilghan qesimngi buzup, men sanga buyrughan buyruqumnimu tutmiding? — dédi. **44** Padishah Shimeye yene: Sen atam Dawutqa qilghan hemme rezillikni obdan bilisen, u könglüngge ayandur. Mana Perwerdigar rezillikingni öz beshinggha yanduridu. **45** Lékin Sulayman padishah bolsa beriketlinip, Dawutning texti Perwerdigarning aldida ebedil'ebed mustehkem qilinidu, dédi. **46** Andin padishahning buyruqi bilen Yehoyadaning oghli Binaya chiqip uni chépip öltürdi. Padishahliq bolsa Sulaymanning qolida mustehkem qilindi.

3 Sulayman Misirning padishahi Pirewn bilen ittipaq tütüp Pirewnning qızını xotunluqqa aldi. Öz ordisi, Perwerdigarning öyi we Yérusalémning chörisidiki sépilni yasap pütküzgüchilik u uni «Dawutning shehiri»ge apirip turghuzdi. **2** Shu

waqtılarda Perwerdigarning nomi üçün bir ibadetxana yasalmighini üçün xelq «yuqiri jaylar»da qurbanlıqlarını qilatti. **3** Sulayman Perwerdigarnı söyüp, atisi Dawutning belgiligenliride mangatti. Peqet «yuqiri jaylar»da qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **4** Padishah qurbanlıq qilghili Gibéon'gha bardi; chünki u yer «ulugh yuqiri jay» idi. Sulayman u yerdiki qurban'gahda bir ming köydürme qurbanlıq sundı. **5** Perwerdigar Gibéonda Sulayman'gha kékisi chüshide köründi. Xuda uninggha: — Méning sanga néme bérishimni layiq tapsang, shuni tiligin, dédi. **6** Sulayman jawaben mundaq dédi: — Qulun atam Dawut Séning aldingda heqiqet, heqqaniyliq we könglining semimiyiliq bilen mangghanlıqı bilen Sen uninggha zor méhribanlıqni körsetkeniding; we Sen shu zor méhribanlıqni dawam qilip, bugünkü kündikidek öz textide olturghili uninggha bir oghul berding. **7** Emdi i Perwerdigar Xudayim, qulungni atam Dawutning ornida padishah qilding. Emma men peqet bir gödeklə bala xalas, chiqish-kirishnimu bilmeymen. **8** Öz qulung Sen tallıghan xelqing, köplükidin sanap bolmaydighan hésabsız ulugh bir xelq arısida turidu. **9** Shunga Öz qulunggha xelqingning üstide höküm qilishqa yaxshi-yamanni perq étidighan oyghaq bir qelbni bergeyse; bolmisa, kim bu ulugh xelqing üstige höküm qilalısun? — dédi. **10** Sulaymanning shuni tilikini Rebni xush qildi. **11** Xuda uninggha: — Sen shuni tiligining üçün — Ya özüng üçün uzun ömür tilimey, ya özüng üçün dölet-baylıq tilimey, ya düshmenliringning janlırını tilimey, belki toghra höküm qilghili oyghaq bolushqa özüng üçün eqil-parasetni tiligining üçün, **12** mana, sözüng boyiche shundaq qıldım. Mana sanga shundaq dana we yorutulghan qelbni berdimki, sendin ilgiri sanga oxshaydighini bolmaghan, sendin kényinmu sanga oxshaydighini bolmaydu. **13** Men sen tilimigen nersinimu, yeni dölet-baylıq we shan-shöhretni sanga berdim. Shuning bilen barlıq künliringde padishahlarining arısida sanga oxshash bolidighini chiqmaydu. **14** Eger atang Dawut mangghandek Méning yollırımda méngip, belgilimilirim we emrlirimni tutsang künliringni uzartımen, dédi. **15** Sulayman oyghan'ghanda, mana bu bir chüsh idi. U Yérusalémgha kélép Perwerdigarning ehde sanduqining aldığa kélép, öre turup köydürme qurbanlıqlarını qilip, teshekkür qurbanlıqlarını ötküzüp, hemme xizmetkarlırlığa

ziyapet qilip berdi. **16** Shuningdin kéyin ikki pahishe ayal padishahning qéshigha kélip uning aldida turdi. **17** Birinchi ayal: — I ghojam! Men we bu xotun bir öyde olturimiz; u men bilen öyde turghinida bir balini tughdum. **18** Men balini tughup üch kündin kéyin u xotunmu bir bala tughdi. Biz ikkiylen u yerde oltdurduq; öyde bizdin bashqa héch yat adem yoq idi, yalghuz biz ikkiylen öyde iduq. **19** Shu kékchide bu xotunning balisi öldi; chünki u balisini bésip öltürüp qoyghanidi. **20** U yérim kékchide qopup dédekli uxpath qalghanda, yénimdin oghlumni élip öz quchiqigha sélip, özining ölgén oghlini méning quchiqimgha sélip qoyuptu. **21** Etisi qopup balamni émitay désem mana ölük turidu. Lékin etigende qarisam, u men tughqan bala emes idi, dédi. **22** Ikkinci ayal: — Yaq, undaq emes. Tirik qalghini méning oghlum, ölgini séning oghlung, dédi. Lékin birinchi ayal: — Yaq, ölgini séning oghlung, tirik qalghini méning oghlum, dédi. Ular shu halette padishahning aldida taliship turatti. **23** Padishah: — Biri: «Tirik qalghini méning oghlum, ölgini séning oghlung» deydu. Emma yene biri: «Yaq, ölgini séning oghlung, tirik qalghini méning oghlum» deydu, dédi. **24** Padishah: Manga bir qilich élip kéklinglar, dédi. Ular qilichni padishahqa élip kelgende **25** padishah: Tirik balini otturidin késip ikki parche qilip yérimini birige, yene bir yérimni ikkinchisige béringlar, dédi. **26** U waqitta tirik balining anisi öz balisigha ichini aghritip padishahqa: — Ah ghojam! Tirik balini uningha bersile, hergiz uni öltürmigeyle! — dep yalwurdi. Lékin ikkinchisi: — Uni ne méningki ne séningki qilmay, otturidin késinglar, dédi. **27** Padishah jawaben: — Tirik balini uningha béringlar, uni héch öltürmenglar; chünki bu balining anisi shudur, dédi. **28** Pütkül Israil padishahning qilghan hökümi toghrisida anglidi we ular padishahtin qorqtı, chünki ular Xudanıng adil hökümlerni chiqirish danalıqining uningda barlıqını kördi.

4 Sulayman padishah pütkül Israilgha padishah boldi. **2** Uning chong emeldarlari munular: — Zadokning oghli Azariya kahin idi; **3** Shishanıng oghulları Élixoref we Axiyah katiplar idi; Ahiludning oghli Yehoshafat diwanbégı idi; **4** Yehoyadanıng oghli Binaya qoshunning bash serdari idi. Zadok bilen Abiyatar kahinlar idi; **5** Natanning oghli Azariya nazaret bégı, Natanning yene bir oghli Zabud hem kahin we padishahning meslihetchisi idi. **6** Axishar ordining ghojidari, Abdanıng oghli Adoniram baj-alwan bégı

idi. **7** Pütkül Israil zéminida Sulayman padishahning özi üchün we ordidikiliri üchün yémek-ichmek teminleydigan, on ikki nazaretki teyinlen'genidi; ularning herbiri yilda bir aydin yémek-ichmek teminleshke mes'ul idi. **8** Ularning ismi töwende xatirilen'gen: Efraim taghliq rayonigha Ben-Xur; **9** Makaz, Shaalbim, Beyt-Shemesh we Élon-Beyt-Hanan'ha Ben-Deker; **10** Arubotqa Ben-Xesed; u yene Sokoh we Xefer dégen barlıq yurtqimu mes'ul idi; **11** yene Nafat-Dorgha Ben-Abinadab (u Sulaymannıng qizi Tafatni xotunluqqa alghan); **12** Taanaq, Megiddo we Yizreelning töwenki teripidiki Zaretanning yénida bolghan pütkül Beyt-Shan'ha, shundaqla Beyt-Shandin tartip Abel-Meholahghiche, Joknéamdin ötküche bolghan zéminlarga Ahiludning oghli Baana; **13** Ramot-Giléadqa Ben-Geber; u yene Giléad yurtigha jaylashqan, Manassehning oghli Yairgha tewe bolghan kentler we hem Bashandiki yurt Argob, jümlidin u yerdiki sépili, mis baldaqlıq qowuqları bolghan atmish chong shehergimu mes'ul idi. **14** Mahanaimgha Iddoning oghli Ahinadab; **15** Naftaligha Aximaaz (u Sulaymannıng qizi Basimatni xotunluqqa alghanidi). **16** Ashir we Alotqa Hushayning oghli Baanah; **17** Issakargha Paruahning oghli Yehoshafat; **18** Binyamin zéminigha Élaning oghli Shimey; **19** Giléad zéminigha (eslide Amoriylarning padishahi Sihon we Bashanning padishahi Ogning zémini idi) Urining oghli Geber. U shu yurtqa bardinbir nazaretki idi. **20** Yehuda bilen Israilning ademliri déngiz sahilidiki qumdek nurghun idi. Ular yep-ichip, xushallıq qilatti. **21** We Sulayman bolsa [Efrat] deryasidin tartip Filistiylerning zéminigha we Misirning chégralirighiche bolghan hemme padishahlıqlarning üstide seltenet qilatti. Ular ulpan keltürüp Sulaymannıng pütün ömride uning xizmitide bolatti. **22** Sulaymannıng ordisiga kétidighan künlük teminat üchün ottuz kor tasqıghan aq un, atmish kor qara un, **23** on bordighan uy, yaylaqtın keltürülgen yigirme uy, yüz qoy kétetti; buningdin bashqa bughilar, jerenler, kiyikler we bordighan toxular lazim idi. **24** Chünki u Tifsahdin tartip Gazaghiche, [Efrat] deryasining bu teripidiki hemme yurtlarning üstide, yeni [Efrat] deryasining bu teripidiki barlıq padishahırlarning üstide höküm süretti; uning töt etrapi tinch idi. **25** Sulaymannıng pütkül künliride Dandin tartip Beer-Shébaghiche Yehuda bilen Israil ademlirining herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixining tégide aman-ésen olturnatti.

26 Sulaymanning jeng harwilirining atliri üchün tööt ming atxanisi, on ikki ming chewendizi bar idi. 27 Mezkur nazarechilerning herbiri özige béktilgen ayda Sulayman padishahqa we uning dastixinigha kelgenlerning hemmisining yémek-ichmeklirini kémeytmey teminleytti. 28 Xelq bolsa herbiri özige béktilgen norma boyiche at-qéchirlar üchün arpa bilen samanlarni [nazaretichiler bar] yerge élip kéletti. 29 Xuda Sulayman'ha déngiz sahilidiki qumdek danaliq, intayin mol pem-paraset ata qilip, uning qelbini keng qilip zor yorutti. 30 Shuning bilen Sulaymanning danaliqi barliq sherqtikilerning danaliqidin we Misirdiki barliq danaliqtin ashti. 31 Chünki u barliq ademlerdin, jümlidin ezrahliq Étan bilen Maxolning oghulliri Héman, Kalkol we Darda dégenlerdin dana idi; we uning shöhriti etrapidiki hemme eller arisida yéyildi. 32 U éytqan pendnesihet üch ming idi; uning shéir-küyliri bir ming besh idi. 33 U Liwandiki kédir derixidin tartip tamda ösidighan lépekgülgiche derex-giyahlarning hemmisini bayan qilip xatiriligenidi; u yene mal we haywanlar, qushlar, hasharet-ömiligüchiler we béliqlar toghrisida bayan qilip xatiriligenidi. 34 Sulaymanning danaliqini anglighili kishiler barliq elliardin kéletti, shundaqla uning danaliqi toghruluq xewer tapqan yer yüzdiki hemme padishahlardin kishiler kelmekte idi.

5 Turning padishahi Hiram Sulaymanni atisining ornigha padishah bolushqa mesih qilin'ghan dep anlap, öz xizmetkarlirini uning qéshiga ewetti; chünki Hiram Dawutni izchil söygüchi idi. 2 Sulayman Hiramha adem ewitip mundaq uchurni yetküzdi: — 3 «Özung bilisenki, atam Dawutning düshmenlirini Perwerdigar uning puti astigha qoyghuche, u etrapida her terepte jeng qilghanliqi tüpeylidin Perwerdigar Xudasning namigha bir ibadetxana yasiyalmedi. 4 Emdi hazır Perwerdigar Xudayim manga hemme tereptin aram berdi; héchbir düshminim yoq, héchbir bala-qaza yoq. 5 Mana, Perwerdigarning atam Dawutqa: «Men séning ornunggha öz textingge oltipurghuzghan oglung bolsa, u méning namimgha bir ibadetxana yasaydu» dep éytqinidek, men Perwerdigar Xudayimning namigha bir ibadetxana yasay dep niyet qildim; 6 emdi men üchün [ademliringge] Liwandin kédir derexlirini késinglar, dep yarlıq chüshürgin; méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliringha hemdemde bolidu. Séning békirkining boyiche

xizmetkarliringha bérilidighan ish heqqini sanga töleymen; chünki özüngge ayanki, derex késishte arımızda héchkim Zidondikilerdek usta emes». 7 Hiram Sulaymanning sözini anglighanda intayin xushal bolup: — Bugün bu ulugh xelq üstige höküm sürüşke Dawutqa shundaq dana bir oghul bergen Perwerdigargha teshekkür éyilsun! — dédi. 8 Hiram Sulayman'ha adem ewitip: — Sen manga qoyghan telepliringni anlap qobul qildim. Men séning kédir yaghichi we archa yaghichi toghruluq arzu qilghanliringning hemmisini ada qilimen; 9 Méning xizmetkarlirim shularni Liwandin déngizgha apiridu; men ularni sal qilip bagħlap, déngiz bilen sen manga békirkien yerge yetküzimen, andin shu yerde ularni yeshküzimen. Shuning bilen sen ularni tapshuruwélip, élip kétisen. Buning hésabigha sen teleplirim boyiche ordidikilirim üchün yémek-ichmek teminligeysen, — dédi. 10 Shundaq qilip, Hiram Sulayman'ha barliq telipi boyiche kédir yaghachliri we archa yaghachlirini berdi. 11 Sulayman Hiramha ordidikilirining yémek-ichmikige yigirme ming kor bughday we yigirme bat sap zeytun méyini ewetip berdi. Her yili Sulayman Hiramha shundaq bérretti. 12 Perwerdigar Sulayman'ha wede qilghandek uningha danaliq bergenidi. Hiram bilen Sulaymanning arisida inaqliq bolup, ikkisi ehde tüzüsti. 13 Sulayman padishah pütün Israildin hashargha ishlemchilerni békitti, ularning sani ottuz ming idi. 14 U bularni nöwet bilen her ayda on mingdin Liwan'ha ewetetti; shundaq qilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay öyide turdi. Adoniram hasharchilaning üstide turatti. 15 Sulaymanning yetmish ming hammili, tagħlarda ishleydighan seksen ming tashchisi bar idi. 16 Uningdin bashqa Sulaymanning mensepdarlıridin ish üstige qoyulghan üch ming üch yüz ish bésħi bar idi; ular ishlemchilerni bashquratti. 17 Padishah yarlıq chüshürushi bilen ular ibadetxanining ulini sélishqa yonulghan, chong we qimmetlik tashlarni késip keltürdi. 18 We Sulaymanning tamchiliri bilen Hiramning tamchiliri we Geballiqlar qoshulup tashlarni oyup, öyni yasash üchün yaghach hem tashlarni teyyarlap qoysi.

6 Israillar Misirdin chiqqandin kékinki tööt yüz seksinichi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki seltenitining tötinchi yilining ikkinchi éyida, yeni Zif éyida u Perwerdigarning öyini yasashqa bashlidi. 2 Sulayman padishah Perwerdigargha yasighan

ibadetxanining uzunluqi atmish gez, kengliki yigirme gez we égizliki ottuz gez idi. **3** Ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning aldidiki aywanning uzunluqi ibadetxanining kengliki bilen barawer bolup, yigirme gez idi. Ibadetxanining aldidiki aywanning kengliki on gez idi. **4** U ibadetxanigha rojeklik dérizepenjirilerni ornatti. **5** Ibadetxana téminha, yeni muqeddes jay we «kalamxana»ning téminha yandash [üch qewetlik] bir imaretni saldi we uning ichige hujrilarni yasidi. **6** [Tashqiriqi imaretning] töwenki qewitining kengliki besh gez, ottura qewitining kengliki alte gez, üchinchi qewitining kengliki yette gez idi. Chünki ibadetxanining tashqi témidä limlarni ornatqan töshükler bolmasliqi üchün u tamgha tekche chiqirilghanidi. **7** Ibadetxana pütünley teyyar qilip élip kélin'gen tashlardin bina qilin'ghanidi. Shundaq qilghanda, uni yasigan waqitta ne bolqa ne palta ne bashqa tömür eswablarning awazi u yerde héch anglanmaytti. **8** Töwenki qewetning hujrilirining kirish ishiki ibadetxanining ong teripide idi; bir aylanma pelempay ottura qewetke andin ottura qewettin üchinchi qewetke chiqatti. **9** Shundaq qilip [Sulayman] ibadetxanini yasap püttürdi. Ibadetxanining üstige xar-limlarni békütip, uni kédir taxtaylar bilen qaplidi. **10** U ibadetxanigha yandash imaretning qewetlirining égizlikini besh gezdin qildi. Shu imaretning qewetliri ibadetxanigha kédir limliri arqliq tutushuqluq idi. **11** Perwerdigarning sözi Sulayman'ga kélip mundaq déyildiki: — **12** «Sen Manga yasawatqan bu ibadetxanigha kelsek, eger sen belgilimilirimde méngip, hökümlirimge riaye qilip, barliq emrlirimni tutup ularda mangsang, Men atang Dawutqa sen toghruluq éytqan sözümge emel qilimen; **13** Men Israillarning arisida makan qilip öz xelqim Israilni esla tashlimaymen». **14** Sulayman ibadetxanini yasap püttürdi. **15** Ibadetxanining tamlirining ich teripini u kédir taxtayliri bilen yasap, ibadetxanining tégidin tartip torusning limlirighiche yaghach bilen qaplidi; we archa taxtayliri bilen ibadetxanigha pol yatquzdi. **16** U ibadetxanining arqa témidin yigirme gez ölchep ara tam yasap, ichkiriki xanini hasil qildi; u tégidin tartip torus limlirighiche kédir taxtayliri bilen qaplidi. Bu eng ichkiriki xana bolup, yeni «kalamxana», «eng muqeddes jay» idi. **17** Uning aldidiki öy, yeni muqeddes xanining uzunluqi qiriq gez idi. **18** Ibadetxanining ichki tamlirigha qapaq we chéchekning nusxiliri neqish qilin'ghanidi. Ibadetxan

pütünley kédir taxtaylar bilen qaplan'ghanidi. Héch tash körünmeytti. **19** Perwerdigarning ehde sanduqini u yerde qoyush üchün, u ibadetxanining ichkiridiki kalamxanini yasidi. **20** Kalamxanining uzunluqi yigirme gez, toghrisi yigirme gez, égizliki yigirme gez idi; u uni sap altundin qaplidi, shundaqla uning aldidiki kédir yaghachliq qurban'gahnimu shundaq qaplidi. **21** Sulayman ibadetxanining ichini sap altun bilen qaplidi; u ichki kalamxanining aldimi altun zenjirler bilen tosidi; kalamxanini altun bilen qaplidi. **22** Shu teriqide u pütkül ibadetxanini, yeni pütkül ibadetxanining ichini altun bilen toluq qaplıghanidi. Kalamxanigha teelluq bolghan qurban'gahnimu pütünley altun bilen qaplıghanidi. **23** Kalamxanigha u zeytun yaghichidin ikki kérubning sheklini yasidi. Herbirining égizliki on gez idi. **24** Bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez we yene bir qanitining uzunluqi hem besh gez bolup, bir qanitining uchidin yene bir qanitining uchighiche on gez idi. **25** Ikkinci kérubning ikki qaniti qoshulup on gez idi. Ikki kérubning chong-kichiklikni we shekli oxhash idı. **26** Bir kérubning égizliki on gez bolup, ikkinchi kérubningkimu hem shundaq idi. **27** U kérublarni ichkiriki xanida qoydi. Kérublarning qanatlari yéyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamgha tékip, ikkinchisining qaniti udulidiki tamgha tékip turatti; ikkisining ichidiki qanatlari xanining otturisida bir-birige tégisip turatti. **28** U kérublarni altun bilen qaplidi. **29** U ibadetxanining tamlirining pütkül ich chörsini, yeni ichkiriki xanining we hem tashqiriqi xanining chörisini kérub bilen xorma derexlirining shekilliri we chéchek nusxiliri bilen neqish qildi. **30** Ibadetxanining polini, yeni ichkiriki xanining hem tashqiriqi xaniningkini altun bilen qaplidi. **31** Kalamxanining kirish éghiziga u zeytun yaghichidin étigen qosh ishiklerni yasidi. Ishiklarning késhekli we bésyi öyning toghrisining beshtin bir qismi idi. **32** Bu qosh ishikler zeytun yaghichidin étilgenidi; u ishiklarning üstige kérublar, xorma derexliri we chéchek nusxiliri neqish qilinip zinnetlen'genidi; u ishiklerni, jümlidin kérub bilen xorma derexlirining neqishlirini altun bilen qaplidi. **33** Ibadetxanining tashqi xanisining ishikining késhekliini zeytun yaghichidin yasidi; ular öyning toghrisining töttin bir qismi idi; **34** qosh qanatlıq ishik bolsa archa yaghichidin yasaldi. Bir qaniti yéyilip qatlinatti, ikkinchi qanitimu yéyilip qatlinatti. **35** U ularning üstige kérublar,

xorma derexliri we chéchek nusxilirini neqish qildi; andin ularning üstige, jümlidin neqishler üstige altun qaplidi. **36** Ichkiriki hoylining témini bolsa u üch qewet yonulghan tash bilen bir qewet kédir yaghichidin yasidi. **37** [Sulaymanning seltenitining] tötinchi yilming Zif éyida Perwerdigarning ibadetxanisining uli sélini. **38** We on birinchi yilining Bul éyida, yeni sekkizinchi ayda ibadetxanining héchyéri qaldurulmay, layihe boyiche pütünley tamam boldi. Shundaq qilip uning öyni yasishigha yette yil ketti.

7 Sulayman öz ordisini bolsa, on üch yilda yasap püttürdi. **2** U yasighan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunluqini yüz gez, kenglikini ellik gez we égizlikini ottuz gez qildi. Kédir yaghichi tüwrükidin töt qatar we tüwrüklerning üstige kédir limliri qoyulghanidi. **3** Tüwrüklerning üstidiki lim kötüüp turghan ögzsimu kédir yaghichidin idi. Limlar jemiy qiriq besh bolup her qatarda on beshtin idi. **4** Uning üch qewet dérizisi bar idi, üch qewettiki dériziler bir-birige udulmu’udul idi. **5** Barliq ishikler we késhekler töch asiliq qilin’ghanidi; ishikler üch közneklik bolup, ishikler bir-birige udulmu’udul idi. **6** U uzunluqini ellik gez, toghrisini ottuz gez qilip, tüwrüklük bir dehliz yasidi; uning aldida yene bir dehliz bar idi, we uning aldida yene tüwrüklük aywan bar idi. **7** Andin kényin u soraq soraydighan texti üchün «Soraq dehlizi» dep atalghan yene bir dehlizni yasidi. U dehlizning tégidin tartip torusning limlirighiche kédir yaghichi bilen qaplan’ghanidi. **8** [Sulayman] özı olturidighan saray, yeni dehlizning arqa hoylisigha jaylashqaq sarayning layihisi «[soraq] öyi»ningkige oxhash idı. Sulayman öz emrige alghan Pirewnning qizi üchün shu dehlizge oxhash bir sarayni yasatti. **9** Bu imaretlernening hemmisi ichkiriki tamliridin tartip chong hoylining tamlirighiche, ulidin tartip ögzinining pewazighiche qimmet tashlardin, yeni ölchem boyiche oyulup andin ich-téshi here bilen késilgen tashlardin yasalghanidi. **10** Ulliri bolsa chong we qimmet tashlardin, uzunluqi on gez we sekkiz gez bolghan tashlardin qilin’ghanidi. **11** Ullarning üstige yene béktilgen ölchem boyiche oyulghan qimmet ésil tashlar we kédir limliri qoyulghanidi. **12** Chong hoylining chörisidiki tam üch qewet oyulghan tash we bir qewet yonulghan kédir limliridin yasalghanidi. Perwerdigarning ibadetxanisining ichkiriki hoylisining témi we yene ordidiki dehlizining térimu shundaq yasalghanidi. **13** Sulayman padishah

adem ewetip Hiramni turdin keltürdi. **14** U kishi Naftali qebilisidin bolghan bir tul xotunning oghli bolup, atisi turluq bir misker idi. Hiram miskerchilikte türlük ishlarni qilishqa tolimu usta, pem-parasetlik we bilimlik idi. U Sulayman padishahning qéshigha kélip, uning hemme ishini qildi. **15** U özi ikki tüwrükni mistin yasidi. Herbir tüwrükning égizlikli on sekkiz gez bolup, aylanmisi on ikki gez idi. **16** Bu tüwrüklerning üstige qoyush üchün mistin ikki tajni quyup yasap, uning üstige qoydi. Bir tajning égizlikli besh gez, ikkinchi tajning égizlikimu besh gez idi. **17** Tüwrüklerning töpisdikidi tajlar torlarga oxhash zinnetlinip, zenjirler we torlan’ghan halqilar bilen toquqluq idi. Bir tajning shundaq yette qatar tor halqiliri bar idi, ikkinchi tajningmu hem shundaq yette qur tor halqiliri bar idi. **18** U yene anarlarni, yeni tüwrüklerning üstidiki herbir tajni yépip turidighan tor halqilarning üstige ikki qatar anarni yasidi. U birinchi we ikkinchi tajghimu oxhashla shundaq qildi. **19** Aywandiki tüwrüklerning üstidiki tajliri niluper shekillik bolup, égizlikli töt gezdin idi. **20** Ikki tüwrüknинг tajliridiki tor halqiliriga yéqin tompiyip chiqqan jayning üstide qewetmu-qewet chöridden ikki yüz anar nusxisi bar idi. Ikkinchi tajning chörisimu oxhash idı. **21** U tüwrüklerni ibadetxanining aldidiki aywan’gha tikli. Ong teripige birni tiklep namini «Yaqin», sol teripige birni tiklep, namini «Boaz» atidi. **22** Tüwrüklerning üsti niluper sheklide yasalghanidi. Buning bilen tüwrüklerning ishliri pütkenidi. **23** U mistin «déngiz» dep atalghan yoghan das yasidi. Uning bir girwikidin yene bir girwikigiche on gez kéletti. Uning aylamisi ottuz gez idi. **24** Dasning girwiki asti chöriderp qapaq nusxiliri bilen zinnetlen’genidi. Bular dasning chörisining herbir gézige undin, ikki qatar qoyulghan idi. Ular das bilen bir waqitta quyup chiqirilghanidi. **25** Das on ikki buqa shekli üstide turghuzulghanidi. Bularning üchi shimal terekpe, üchi gherb terekpe, üchi jenub terekpe, üchi sherk terekpe yüzlen’genidi. «déngiz» bularning üstide idi; ularning arqisi ich teripide idi. **26** Dasning qélinliqi aliquanning kenglikidek bolup, uning girwiki piyalining girwikidek, shekli échilghan niluperdeki idi. Uninggħha ikki ming bat su sighatti. **27** Uningdin bashqa u mistin on teglikni yasidi. Herbir teglikning uzunluqi töt gez, kenglikli töt gez bolup, égizlikli üch gez idi. **28** Bu teglikler shundaq yasalghanidiki, ularning [resimlik] taxtiliri bar idi; taxtiliri ramkilar

ichige ornitilghanidi. **29** Ramkilarning otturisidiki resim taxtaylirida we ramkilarning özidimu shirlar, buqilar we kérublarning süretlik zinnetliri bar idi; shirlar we buqilarning asti we üsti zenjirsiman gül chembirek sheklide zinnetlen’genidi. **30** Herbir teglikning mis oqliri bilen töt chaqi bar idi; teglikning dasni kötürtüp turidighan töt burjikide jazisi bar idi; das astidiki putlirining her teripide torlan’ghan quyma gül shaxliri ornitilghanidi. **31** Her teglikning ichide chongqurluqi bir gez kélédighan «kichik teglik» bolup, aghzi dügilek idi; kichik teglikning uzunluqi bir yérим gez idi; aghzining etrapida neqishler bar idi; ularning ramkiliri dügilek emes, belki töt chasiliq idi. **32** Töt chaqi resimlik taxtayliri astida bolup, ularning oqliri teglikke béktilgenidi. Herbir chaqning égizliki bir yérим gez idi. **33** Chaqlarning qurulmisi jeng harwilirining chaqliridek idi. ularning qazanliri, qasqanliri, chétiqliri we oqlirining hemmisi mistin quyulghanidi. **34** Herbir teglikning töt burjikide bardin töt tutquchi bar idi; ular tegliktin chiqip turatti we ular teglik bilen teng quyulghan. **35** Herbir teglikning töpisode égizliki yérим gez kélédighan bir yumilaq jaza bar idi. Herbir teglikning töpisode tirek we resimlik taxtaylar bar idi. Ular teglik bilen teng quyulghan. **36** U mushu tirek we resim taxtayliridiki bosh orunlarga kérub, shir we xorma derexirining nusxilirini we chörisige torlan’ghan gül shaxlirini neqish qildi. **37** Shu teriqide u mushu on teglikni yasap boldi. Hemmisi bir nusxida quyulup, oxhash chongluqta we shekilde idi. **38** U mistin on das yasigan bolup, herbir dasqa qiriq bat su sighthatti; herbir dasning toghrisi töt gez idi. On teglikning herbirining töpisode bardin das bar idi. **39** U besh dasni ibadetxanining ong yénida we beshni ibadetxanining sol yénida qoydi; mis déngizni ibadetxanining ong teripige, yeni sherkijenub teripige qoydi. **40** Hiram shulargha teelluq das, kürek we qacha-quchilarnimu yasap teyyar qildi. Shundaq qilip Hiram Sulayman padishah üchün Perwerdigarning öyining barliq qurulush xizmitini pütküzdi: — **41** ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yépip turidighan ikki torni yasitip püttürdi, **42** shu ikki tor üstige qaychilasheturulghan töt yüz anarni yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki; apqursiman ikki bashni yépip turatti. **43** U on das teglikni we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **44** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis

buqini yasatquzdi, **45** qazanlarni, küreklerni we qacha-quchilarnimu teyyar qildi. Hiram Perwerdigarning öyi üchün Sulayman padishahning emri bilen yasigan bu hemme nersiler parqiraydighan mistin idi. **46** Padishah ularni Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen Zaretanning otturisida, [shu yerdiki] séghizlayda qélip yasap, quydurup chiqti. **47** Bu nersiler shunche köp bolghachqa, Sulayman ularning éghirliqini ölchimidi. Shuning bilen misning éghirliqi melum bolmidi. **48** Sulayman yene Perwerdigarning öyi ichidiki barliq eswablarni yasatti: — yeni altun xushbuygahni, «teqdim nan» qoyulidighan altun shireni, **49** Kalamxana aldida turidighan sap altun chiraghdanlarni (beshni ong yénida, beshni sol yénida) yasatti; we shularning gülsiman zinnetlirini, chiraghlarini, chiragh qisquchlirini altundin yasatti; **50** das-piyalilirini, pichaqlirini, qachilirini, texsilirini we küldanlarning hemmisini sap altundin yasatti; u ichkiriki xanining, yeni eng muqeddes jayning qatlinidighan, qosh qanatlıq ishiklerning girelirini we öydiki muqeddes jayning [ishiklirining] girelirini altundin yasatti. **51** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üchün qilduridighan hemme qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagħa] atighan nersilerni (yeni kümüş, altun we türülük bashqa buyumlarni) ekeltürüp Perwerdigarning öyining xezinilirige qoydurdı.

8 Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut shehiri»din, yeni Ziondin yötkep kélésh üchün Israil aqsaqallirini, qebile beglirini we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémha öz yénigha yighilishqa chaqirdi. **2** Buning üchün Israilning hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi aydiki béktilgen héytta Sulayman padishahning qéshiga yighthildi. **3** Israilning hemme aqsaqalliri yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kötürtüp [mangdi]. **4** Ular Perwerdigarning ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barliq muqeddes buyumlarni kötürtüp élip chiqti. Kahinlar bilen Lawiylar mushularni élip chiqti. **5** Sulayman padishah we uning aldigha yighilghan barliq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-sanaqsız qoy bilen kalilarni qurbanlıq qilishatti. **6** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha, ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip kirip, kérublarning qanatlirining astigha qoydi. **7**

Chünki kérublarning yéyilip turghan qaniti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötüüp turidighan baldaqlarni yépип turatti. **8** Bu baldaqlar nahayiti uzun bolghachqa, kalamxanining aldidiki muqeddes jayda turup, ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bugün'ge qeder shu yerde turmaqta. **9** Ehde sanduqining ichide Musa peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan ikki tash taxtidin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin kényin Perwerdigar ular bilen horebde ehde tüzgenidi). **10** We shundaq boldiki, kahinlar muqeddes jaydin chiqishighila, bir bulut Perwerdigarning ibadetxanisini qapliwaldi. **11** Kahinlar bulut tüpeylidin öz wezipilirini öteshke öre turalmaytti; chünki Perwerdigarning julasi Perwerdigarning öyini toldurghanidi. **12** Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tum qaranghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **13** lékin, [i Perwerdigar], men derweqe Séning üçhün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen mengü turidighan bir öyni yasidim, dédi. **14** Andin padishah burulup barliq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. **15** U mundaq dédi: — «Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U Dawutqa yene: — **16** «Men Öz xelqim Israilni Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim üçhün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebilirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim; biraq xelqim bolghan Israilgha hökümranlıq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **17** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzu-niyiti bar idi. **18** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; **19** emma shu öyni sen yasimaysen, belki séning pushtungdin bolidighan oglung, u Méning namimgha atap shu öyni salidu», dégenidi. **20** Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textige olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyni saldim. **21** Öyde ehde sanduqi üçhün bir jayni rastlidim; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning ata-bowilirimizni Misir zéminidin élip chiqqanda, ular bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur». **22**

Andin Sulayman Israilning barliq jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning qurban'gahining aldida turup, qollirini asman'gha qaritip kötüüp **23** mundaq dua qildi: — «I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne yuqiriqi asmanda ne töwenki yerde sendek Xuda yoqtur; aldingda pütün qelbi bilen mangidighan qulliring üçhün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsetküchisen. **24** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözüngge mana bügünkidek Öz qolung bilen emel qilding. **25** Emdi hazir, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda mangghandek mangidighan bolsa, sanga ewladingdin Israilning textide olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghayens. **26** Emdi hazir, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **27** Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini séni sighdurmalmighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmu Séning makaning bolalisun?! **28** Lékin i Perwerdigar Xidayim, qulungning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, qulungning bugün Sanga kötürgen nidası we tilikini anglighayen; **29** shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen: «Méning namim u yerde ayan bolsun» dep éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghayen. **30** qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijisigha qulaq sélip, Öz makaning qilghan asmanlardan turup anglighayen, anglighiningda ularni kechürgeyse. **31** Eger birsi öz qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rastyalghanlıqını békítish üçhün qesem ichküzülse, bu qesem bu öydiki qurban'gahining aldigha kelse, **32** Sen qesemni asmanda turup anglap, amal qilip öz bendiliring otturisida höküm chiqarghayen; gunahi bar ademni gunahqa tartip, öz yolini öz beshigha yandurup, gunahsız ademni aqlap, öz adilliqigha qarap uninggħha heqqini bergeyse. **33** Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghini üçhün düshmenden yéngilse, Sanga qaytip bu öyde turup, namingni étirap qilip, Sanga dua bilen iltija qilsa, **34** Sen asmanda anglap, Öz xelqing Israilning gunahini kechürüp, ularni Sen ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha qayturup kelgeyse. **35** Ular Sanga gunah

qilghini üçhün asman étilip yamghur yaghmaydighan qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qilip namingni étirap qilip, Séning ularni qiyinchiliqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **36** Sen asmanda turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahini kechürgeyse; chünki Sen ulargha méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qilip bergen zéminning üstige yamghur yaghdurisen! **37** Eger zéminda acharchiliq ya waba bolsa, ya ziraetler Dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlirigha hujum qilip qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, **38** Séning xelqing bolghan Israildiki herqandaq kishi öz könglidiki wabani bilip, ulardin herqaysi kishi qollirini bu öyge sunup, herqandaq dua yaki iltija qilghan bolsa, **39** emdi Sen turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kechürüm qilghaysen; Sen herbir ademning qelbini bilgechke, amal qilip özining yollirini özige yandurghaysen (chünki Senla, yalghuz Senla hemme insan balilirining qelblirini bilgüchidursen); **40** shundaq qilip, ular Sen ata-bowilirimizgha teqdim qilghan zéminda olturup ömrining hemme künliride sendin qorqidighan bolidu. **41** Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning ulugh naming tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir bolsa **42** (chünki ular Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking toghrisida angliyaydu), – undaq birsi kélip bu öy terepke qarap dua qilsa, **43** Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda uningha qulaq sélip, u musapir Sanga nida qilip tiliginining hemmisige muwapiq qilghaysen; shuning bilen yer yüzdiki barlıq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing Israildek Sendin qorqidighan bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu. **44** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallighan bu sheherge, shundaqla men namingha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen Perwerdigargha dua qilsa, **45** Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, ularni nusretke érishtürgeyse. **46** Eger ular sanga gunah sadir qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip, ularni düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular ularni yiraq-yéqin'ga, özlirining zéminigha sürgün

qilip élip barghan bolsa, **47** lékin ular sürgün qilin'ghan yurtta es-hoshini tépip towa qilip, özi sürgün bolghan yurtta Sanga: – Biz gunah qilip, qebihlikke bérilip Sendin yüz örtüp kettuq, dep yélinsa, **48** – eger ularni sürgün qilghan düshmenlirining zéminida pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'gha, Sen tallighan sheher terepke we men namingha atap yasighan bu öy terepke yüzini qilip, Sanga qarap dua qilsa, **49** Sen turuwatqan makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijasini anglap ular üçhün höküm chiqirip, **50** Öz xelqingning Sanga sadir qilghan gunahini, Sanga ötküzgen hemme itaetsizliklirini kechürüm qilghaysen we ularni sürgün qilghanlarning aldida ulargha rehim tapquzghaysenki, shular ulargha rehim qilsun **51** (chünki ular Özüng Misirdin, yeni tömür tawlash péchidin chiqarghan Öz xelqing we Öz mirasingdur); **52** Séning közliring Öz qulungning iltijasigha we Öz xelqingning iltijasigha ochuq bolghay, ular her ishta sanga nida qilip tiliginide ulargha qulaq salghaysen; **53** chünki Sen ata-bowilirimizni Misirdin chiqarghiningda Öz qulung Musa arqılıq éytqiningdek, Sen xelqingni Özüngge xas mirasing bolsun dep, yer yüzdiki hemme eller arisidin ularni ayrim élip talliding, i Reb Perwerdigar!. **54** Sulayman Perwerdigargha shu barlıq dua we iltijalirini qilip bolghanda, qollirini asman'gha qarap kötürüp Perwerdigarning qurban'gahining aldida tizlinip turghan yerdin qopup, **55** öre turup Israilning barlıq jamaitige yuqiri awazda bext tilep mundaq dédi: – **56** «Uning barlıq wede qilghini boyiche Öz xelqi Israilgha aram bergen Perwerdigar mubarektur! U Öz quli Musaning wasitisi bilen qilghan hemme méhribane wedilerning héchbiri yerde qalmidi! **57** Perwerdigar Xudayimiz ata-bowilirimiz bilen bolghandek biz bilen bille bolghay; U ne bizdin waz kechmisun ne bizni tashlimisun; **58** buning bilen U qelbimizni Uning yollirida méngishqa, Özi ata-bowilirimizgha buyrughan emrler, belgilimiler we hökümleri tutushqa Özige mayil qilghay; **59** méning Perwerdigarning aldida iltija qilghan bu sözlirim kéche-kündüz Perwerdigar Xudayimizning yénida tursun; shuning bilen Öz qulung üçhün toghra höküm qilip, xelqing Israil üçhün toghra höküm qilip, her kündiki derdige yetkeysen; **60** shuning bilen yer yüzdiki hemme eller Perwerdigar Özi Xudadur, Uningdin bashqisi héchqaysisi yoqtur dep bilgey, **61**

shundaqla bügün qilghininglarga oxshash Uning belgilimiliride méngishqa we emrlirini tutushqa qelbinglar Perwerdigar Xudayimizgha mukemmel bolghay!». **62** We padishah pütün Israil bilen bille Perwerdigarning aldida qurbanliqlarni qildi. **63** Sulayman Perwerdigargha inaqlıq qurbanlıqlıq süpitide yigirme ikki ming kala we bir yüz yigirme ming qoy qurbanlıq qildi. Padishah bilen barlıq Israillar shundaq qılıp Perwerdigarning öyini uningha béghishlidi. **64** Shu künü padishah Perwerdigarning öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqeddes qılıp, u yerde köydürme qurbanlıqlar, ashlıq hediyeliri we inaqlıq qurbanlıqlırların yaghlırını sundı; chünki Perwerdigarning aldida turghan mis qurban'gah köydürme qurbanlıqlar, ashlıq hediyeliri we inaqlıq qurbanlıqlırların yaghlırını qobul qılışqa kichik keldi. **65** Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning bilen bolghan pütün Israil, yeni Xamat rayonığha kirish éghizidin tartip Misir équinigiche hemme yerlerdin kelgen zor bir jamaet Perwerdigar Xudayimiznning aldida yette kün we yene yette kün, jemiy on töt kün'gichilik héyt ötküzdi. **66** Sekkzinchi künide u xelqni qayturdı; ular padishahning bextini tilidi; andin ular Perwerdigarning Öz quli Dawutqa we xelqi Israilgha qılghan yaxshılıqları üçhün qelbide shad-xuram bolup öz öy-chédirlirige qaytip ketti.

9 Sulayman Perwerdigarning öyi, padishah ordisi we shundaqla qurushni arzu qılghan bashqa qurulushlarnı könglidikidek pütküzüp bolghanda, **2** Perwerdigar Sulayman'gha Gibéonda körün'gendek emdi ikkinchi qétim uningha köründi. **3** Perwerdigar uningha mundaq dédi: — «Sen Méning aldimda qılghan dua we iltijayingni anglidim; Méning namim uningda ebedigiche ayan qilinishi üçhün, sen yasighan bu öyni Özümge muqeddes qildim. Méning közlimir we könglüm shu yerde hemishe bolidu. **4** Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek, senmu sanga buyrughinimning hemmisige muwapiq emel qılısh üçhün, belgilimilirim we hökümlirimni tutup, pak köngül we durusluq bilen aldimda mangsang, **5** Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textide sanga ewladingdin oltrushqa bir zat kem bolmaydu» dep wede qilghinimdek, Men padishahlıq textingni Israilning üstide ebedigiche mehkem qilimen. **6** Lékin özüng ya oghulliring Manga egishishtin waz kéchip Men aldinglarda qoyghan emrlirim bilen belgilimilirimni tutmay,

belki bashqa ilahlarning qulluqığha kirip ulargha sejde qilsanglar, **7** shu chaghda Men Israilni ulargha teqdim qilghan zéminidin üzüp chiqirimen; we Öz namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu öyni nezirimdin tashlaymen we Israil hemme xelqler arısida sóz-chöchek we tapa-tenining obyékti bolidu; **8** Bu öy gerche hazır körkem körünsimu, shu zamanda uningdin ötkenlerning hemmisi zor heyran qéliship üshqirtip: «Perwerdigar bu zémin'gha we bu öyge némisqqa shundaq qildi?» dep soraydu. **9** Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler] öz ata-bowlirini Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasını tashlap, özlerini bashqa ilahlargha baghlap, ulargha sejde qılıp qulluqida bolghanlıqı üçhün, Perwerdigar bu pütkül külpetni ularning beshiga chüshürtü, dep jawab bérifu. **10** Shundaq boldiki, yigirme yıl ötüp, Sulayman u ikki öyni, yeni Perwerdigarning öyi bilen padishah öyini yasap bolghandin keyin, **11** Turning padishahi Hiram Sulayman'gha barlıq telepliri boyiche kédir derexliri, archa derexliri we altun teminligini üçhün Sulayman padishah uningha Galiliye ölkisidin yigirme sheherni berdi. **12** Hiram Sulayman uningha bergen sheherlerni körüşke Turdin chiqip keldi; lékin ular uningha héch yaqmidi. **13** U: — Hey buradirim, sen mushu manga bergining zadi qandaq sheherler?! — dédi. U ularni «Kabulning yurti» dep atidi, we ular bugünkü kün'giche shundaq atılıdu. **14** Hiram bolsa padishahqa bir yüz yigirme talant altun ewetkenidi. **15** Sulayman padishah Perwerdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yérusalémning sépilini, Hazorni, Megiddoni we Gezer sheherlirini yasash üçhün hashargha tutqan ishligüchilerning ishliri mundaq: — **16** (Misirning padishahi Pirewn chiqip Gezerge hujum qılıp élip, uni otta köydürüp, sheherde turuwatqan Qanaanıylarnı qırıp, sheherni toy sowghisi süpitide Sulaymannıng xoturnı bolghan öz qızıgha bergenidi) **17** Sulayman Gezer bilen töwenki Beyt-Horonni bina qıldı; **18** u Baalat bilen öz zéminidiki chölge jaylashqan Tadmornimu yéngidin yasidi, **19** shundaqla özige xas hemme ambar sheherlirini, «jeng harwisi sheherliri»ni, «atlıqlar sheherliri»ni we Yérusalémda, Liwanda we özi soraydighan barlıq zéminda xalighinini bina qıldı. **20** Israilliardın bolmighan Amoriylar, Hittiyalar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiylardın [Israil] zéminida qélip qalghanlarning hemmisini bolsa, **21** Sulayman bularnı, yeni Israillar pütünley yoqitalmighan ellerner qaldıq ewladlarını qulluq

hashargha tutti. Ular bütgündi kün'giche shundaq bolup keldi. **22** Lékin Sulayman Israillardin héchkimni qul qilmay, belki ularni leshker, xizmetkar, hökümdar-emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi. **23** Bulardin Sulaymanning ishlirini bashquridighan, yeni ishligichilerning üstige qoyulghan chong nazaretciler besh yüz ellik idi. **24** Pirewnning qizi Dawutning shehirdin köchüp Sulayman uning üchün yasighan öyde olturghinida, u Millo qel'esini yasidi. **25** Sulayman Perwerdigargha yasighan qurban'gahda yilda üch qétim köydürme qurbanliqlar bilen inaqlig qurbanliqlirini sunatti we Perwerdigarning aldidiki [xushbuygahta] xushbuy yaqtatti. Shu teriqide u ibadetxanining ishlirini pütküzdi. **26** Sulayman padishah Ézion-Geberde bir türküm kémilerni yasidi. U yer bolsa Édom zéminda, Qizil déngiz boyidiki Élatning yénida idi. **27** Hiram öz xizmetkarliri, yeni déngizchiliqni obdan bilidighan nechche kémichilerni Sulaymanning xizmetkarliriga qoshulup kémilerde ishleshke ewetti. **28** Ular Ofirgha béríp, u yerdin töt yüz yigirme talant altunni élip kélip, Sulayman padishahqa apardi.

10 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning Perwerdigarning nami bilen baghlinishliq bolghan dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soollar bilen sinighili keldi. **2** U xushbuy buyumlar, intayin tola altun we yaqt-göherler artilghan tögilerni élip, chong debdebe bilen Yérusalémgha keldi. Sulaymanning qéshiga kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. **3** Sulayman uning hemme sorighanliriga jawab berdi. Héchnéme padishahqa qarangghu emes idi, belki hemmiside uningha jawab berdi. **4** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqiga, yasighan ordasaraygha, **5** dastixandiki taamlargha, emeldarlarning qatar-qatar olturushliriga, xizmetkarlirining qatar-qatar turushliriga, ularning kiygen kiyimlirige, uning saqyliriga we uning Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme qurbanliqliriga qarap, üni ichige chüshüp ketti. **6** U padishahqa: — Men öz yurtumda silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglichan xewer rast iken; **7** Emma men kélip öz közlirim bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men yériminimu anglimighan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men anglichan xewerden ziyade iken. **8** Silining ademliri némidégen bextlik-he! Hemishe silining aldilirida

turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarlar neqeder bextliktur! **9** Silidin söyün'gen, silini Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! Perwerdigar Israilgha menggültük baghlighan muhebbiti üchün, U silini toghra höküm we adalet sürgili padishah qildi, dédi. **10** U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqt-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar uningdin keyin héch körün'gen emes **11** (Hiramning Ofirdin altun epkélidighan kémilirimu Ofirdin yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichi we yaqt-göherlerni élip keldi. **12** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üchün we padishahning ordisi üchün pelempey-salasunlar yasatti hem neghmenawachilar üchün chiltarlar we sazlarni shuningdin yasatti. Shu waqittin keyin shundaq zor miqdardiki ésil sendel yaghichi bu waqitqiche héch keltürülmidi ya körülüp baqmidi). **13** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahiga öz shahane saxawitidin bergendin bashqa, ayal padishahning köngli tartqan hemmini — néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **14** Sulayman'gha her yili keltürülgén altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **15** Bu kirimdin bashqa, tijaretcilerdin, oqetchilerning sodisidin, barliq Erebeye padishahliridin we öz zémnidiki emeldarlardin hem altun keltürüldi. **16** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti; **17** shundaqla üch yüz qalqanni yapılaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch mina altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **18** Padishah pil chishliridin chong bir textni yasap, uni tawlan'ghan altun bilen qapplati. **19** Textning alte qewetlik pelempiyi bar idi. Textning bash yölenchüki yumilaq bolup, orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida bardin öre turghan shirning heykili bar idi. **20** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ongsol teripide bardin bar idi; bashqa héchqandaq elde uningha oxshash yasalghini yoq idi. **21** Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qacha-

quchilar tawlan'ghan altundin yasalghan; ularning héchqaysisi kümüştin yasalmighan; Sulaymanning künliride kümüş héchnémige erzimeyetti. **22** Chünki padishahqa qarashliq déngizda yüridighan, Hiramning kémilirige qoshulup «Tarshish kéme» etritimu bar idi; «Tarshish kéme etriti» üch yilda bir qétim kélip altun-kümüş, pil chishliri, maymunlar we tozlarни ekéletti. **23** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **24** Xuda Sulaymanning könglige salghan danaliqni anglash üchün yer yüzidikiler hemmisi uning bilen didarlishish arzusi bilen kéletti. **25** Kelgenlerning hemmisi öz sowghitini élip kéletti; yeni kümüş qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulgha-sawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti. Ular her yili belgilik miqdarda shundaq qilatti. **26** We Sulayman jeng harwiliri we atliq eskerlerni yighidi; uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atliq eskiri bar idi; u ularni «jeng harwisi sheherliri»^{ge} we özi turuwatqan Yérusalémha orunlashturdi. **27** Padishah Yérusalémda kümüşni tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige oxshash nurghun qildi. **28** Sulayman alghan atlar Misirdin we Kuwedin idi; padishahning tijarethiliri ularni Kuwedin béktilgen bahada alatti. **29** Misirdin élip kelgen bir jeng harwisining bahasi alte yüz kümüş tengge, her at bolsa yüz ellik tengge idi; we ular yene Hittylarning padishahliri hem Suriye padishahliri üchünmu oxshash bahada élip chiqtı.

11 Lékin Sulayman padishahning köngli Pirewnning qizidin bashqa köp chetellik ayallargha, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Édomiy, Zidoni, Hitti ayallirigha chüshkenidi. **2** Perwerdigar eslide mushu eller toghruluq Israillargha: «Ularning qizlirini izdep barmanglar, we ularni silerningkilerge kirgüzenglar; chünki ular köngülliringlarni choqum öz mebudlirigha azduridi» dep agahlandurghan. Biraq Sulaymanning köngli del shulargha baghlandi. **3** Uning yette yüz ayali, yeni xanishi we üch yüz kéniziki bar idi; ayalliri uning könglini azdurup buriwetkenidi. **4** Shundaq boldiki, Sulayman yashan'ghanda, uning ayalliri uning könglini bashqa ilahlargha azdurup buruwetti; shuning üchün uning köngli atisi Dawutningkidek Perwerdigar Xudasigha mutleq sadiq bolmadi. **5** Shunga Sulayman Zidoniylarning mebudi Ashtarotni, Ammoniylarning yirginchlik mebudi Milkomni izdidi; **6** Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning

neziride rezillik qildi; u atisi Dawut Perwerdigargha egeshkendek izchilliq bilen egeshmidi. **7** Andin Sulayman Yérusalém aldidiki édirliqta Moabiy larning yirginchlik mebudi Kémosh hem Ammoniy larning yirginchlik mebudi Milkom üchün bir «yuqiri jay»ni yasidi; **8** shuningdek özining mebudlirigha xushbuy yaqidighan we qurbanliq qilidighan herbir yat ellik ayali üchünmu u shundaq qildi; **9** Shunga Perwerdigar Sulaymandin renjidi; gerche U uningha ikki qétim körün'gen bolsimu, shundaqla uningha del mushu ish toghruluq, yeni bashqa ilahlarni izdimeslikini tapilighan bolsimu, uning köngli Israilning Xudasi Perwerdigardin aynip ketti; u Perwerdigarning tapilighiniga emel qilmidi. **11** Shuning üchün Perwerdigar Sulayman'gha mundaq dédi: — «Sen shundaq qiliwérip, Méning sanga buyrughan ehdem bilen belgilirimni tutmighining üchün, Men jezmen padishahliqni sendin yirtiwétip xizmetkaringha bérinen. **12** Lékin atang Dawutning wejidin séning öz künliringde Men shundaq qilmaymen, belki oglungning qolidin uni yirtiwétimen. **13** Lékin pütün padishahliqni uningdin yirtiwetmeymen, belki qulum Dawutning wejidin we Özüm tallighan Yérusalém üchün oglunggha bir qebilini qaldurup qoyimen». **14** Emma Perwerdigar Sulayman'gha bir düshmen, yeni Édomluq Hadadni qozghidi, u kishi Édomning padishahining neslidin idi. **15** Eslide Dawut Édom bilen [jeng qilghan] waqitta, qoshunning serdari Yoab Édomning hemme erlirini yoqatqanidi (chünki Édomdiki hemme erlerni yoqatquche, Yoab bilen barliq Israillar u yerde alte ay turghanidi); u öltürülgenlerni kömgili chiqqanda **17** Hadad atisining birnechche Édomiy xizmetchiliri bilen Misirgha qéchip ketkenidi. Hadad u chaghda kichik bala idi. **18** Ular Midiyen zéminidin chiqip Paran'gha keldi. Ular Parandin birnechche ademni élip özlirige qoshup Misirgha, yeni Misirning padishahi Pirewnning qéshiga keldi. Pirewn uningha bir öy teqsim qilip, ozuq-tülükmü teminlidi hemde bir parche yernimu uningha teqdim qildi. **19** Hadad Pirewnning neziride köp iltipat tapqan bolup, u öz xotunining singlisini, yeni Tahpenes xanishning singlisini uningha xotun qilip berdi. **20** Tahpenesning singlisini uningha bir oghul, Génubatni tughup berdi. Tahpenes Pirewnning ordisida uni özi chong qildi. Andin Génubat Pirewnning ailisi, yeni Pirewnning oghulliri arisida turdi. **21** Hadad Misirda: «Dawut ata-bowlirining

arisida uxlap qaldi» we «Qoshunning serdari Yoabmu öldi» dep anglighanda Pirewn'ge: — Méning öz yurtumgha bérishimgha ijazet qilgayla, dédi. **22** Pirewn uningha: — Séning öz yurtumgha baray dégining néme dégining, méning qéshimda sanga néme kemlik qilidu? — dédi. U jawaben: — Héch nerse kem emes, emma némila bolmisun méri ketkili qoyghayla, dédi. **23** Xuda Sulayman'gha yene bir düshminini qozghidi; u bolsa ghojis, yeni Zobahning padishahi Hadad'ezerning yénidin qéchip ketken Éliadaning oghli Rezon idi. **24** Dawut [Zobahliqlarni] qetl qilghanda Rezon ulardin bir top ademni özige toplap ularning serdari boldi. Andin kényin bular Demeshqé bérüp u yerde turup, Demeshq üstidin höküム sürdi. **25** Shuning bilen Hadad Israilgha awarichilik tughdurghandin bashqa, Rezon Sulaymanning barliq künliride Israilning düshmini idi; u Israilni öch köretti, özi Suriye üstide padishah idi. **26** Sulaymanning Yeroboam dégen bir xizmetkari bar idi. U Zeredahdin kelgen Efraimiy Nibatning oghli bolup, anisi Zeruah isimlik bir tul ayal idi. Yeroboammu padishahqa qarshi chiqti. **27** Uning padishahqa qarshi chiqishtiki sewebi mundaq idi: Sulayman Millo qel'esini yasighanda, atisi Dawutning shehiridiki sépilning bir böstikini yasawatatti; **28** Yeroboam qawul qeyser yigit idi; Sulayman yigitning ishchan we chaqqan ikenlikini körüp, uni Yüsüpnинг jemetige buyrulghan ishning üstige qoydi. **29** Shu künlerde Yeroboam Yérusalémdin chiqiwatqanda, uni izdewatqan Shilohluq Axiyah peyghember uni yolda uchratti. Axiyah yipyéngi bir tonni kiywalghanidi. Ikkisi dalada yalghuz qalghanda **30** Axiyah üstidiki tonni qoligha élip, uni yirtip on ikki parche qilip **31** Yeroboamha mundaq dédi: — «Özungge on parchini alghin; chünki Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Maria, padishahliqni Sulaymanning qolidin yirtiwétip on qebilini sanga bérimen. **32** Biraq Qulum Dawutning wejidin we Yérusalém, yeni Israilning hemme qebililiridin tallighan sheher üchün bir qebile uningha qalidu. **33** — Chünki ular Méni tashlap Zidoniylarning ayal mebudi Ashtarotqa, Moabiyarning mebudi Kémoshqa we Ammoniyarning mebudi Milkomgha sejde qilip, uning atisi Dawutning qilin'ghinidek qilmay, Méning belgilimilirim bilen hökümlirime emel qilmay, nezirimde durus bolghanni qilmidi, Méning yollirimda mangmidi; **34** lékin pütküll padishahliqni uning qolidin

tartiwalmaymen; chünki Men tallighan, Öz emrlirim we belgilimilirimni tutqan qulum Dawutni dep, uning ömrining barliq künliride uni höküm sürgüchi qilip qaldurimen. **35** Emma padishahliqni uning oghlining qolidin tartip élip, sanga bérimen, yeni on qebilini bérimen. **36** Lékin Méning namimning shu yerde bolushigha Özüm tallighan sheher Yérusalémda, Méning aldimda qulum Dawut üchün hemishe yoruq bir chiragh bolsun dep, uning oghligha bir qebilini béréy. **37** Men séni tallap, séni barliq xalighan yerler üstide höküm sürgüzim, sen Israilgha padishah bolisen. **38** We shundaq boliduki, eger sen hemme buyrughanlirimni anglap, Méning yollirimda méngip, nezirimde durus bolghanni qilip, qulum Dawut qilghandek Méning belgilirim bilen emrlirimni tutsang, emdi Men sen bilen bille bolimen we Dawutqa bir jemet tikliginimdek, sangimu mustehkem bir jemet tikleymen we Israilni sanga teqdim qilimen. **39** Dawutning neslini shu ishlar tüpeylidin xarlap pes qilimen, lékin menggülüç emes». **40** Shuning üchün Sulayman Yeroboamni öltürüşke pursez izdeytti. Lékin Yeroboam qéchip Misirning padishahi Shishakning qéshigha bardı; Sulayman ölgüche u Misirda turdi. **41** Sulaymanning bashqa ishliri, uning hemme qilghan emelliri we uning danalıqi bolsa «Sulaymanning Emelliri» dégen kitabqa pütilgen emesmedi? **42** Sulaymanning Yérusalémda Israilning üstide höküm sürgen waqtı qiriq yil boldı. **43** Sulayman ata-bowilirining arisida uxlidi we atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Andin oghli Rehoboam ornida padishah boldı.

12 Rehoboam Sheqemge bardı; chünki pütküll Israil uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda, shundaq boldiki, u téxi Misirda idi (chünki Yeroboam Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti). **3** Emdi ular adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütküll Israil jamaiti kélép Rehoboamha söz qilip: **4** — Silining atiliri boynimizgha salghan boyunturuqını éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq teleplirli bilen éghir boyunturuqını yéniklitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. **5** U ulargha: — Hazirche qaytip üch kündin kényin andin qéshimgha yene kélénglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moysipitlardin

meslihet sorap: — Bu xelqqe bérídighan jawabim toghrisida néme meslihet körsitisiler? — dédi. 7 Ular uninggha: — Eger sili raziliq bilen bugün bu xelqning xizmitide bolimen désile, (we derweqe ularning xizmitide bolsila) ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barlıq künlliride xizmetliride bolidu, dédi. 8 Lékin u moysipitlarning körsetken meslihetini qayrip qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide boluwtqan yashlardan meslihet sorap 9 ulargha: — Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz toghrulq qandaq meslihet bérísiler? — dédi. 10 Uning bilen chong bolghan bu yashlar uninggha: — «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur. 11 Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa, men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih bérímen», dégeyala, — dédi. 12 Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin kényin andin qéshimgha yene kélénglar» déginidek, Yeroboam we barlıq xelq üchinchi künü uning qéshigha keldi. 13 Padishah moysipitlarning uninggha bergen meslihetini tashlap, xelqqe qattıqlıq bilen jawab berdi. 14 U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérímen, dédi. 15 Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimi. Bu ish Perwerdigar teripidin bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitiside Nibatning oghli Yeroboamgha éytqan sözi emelge ashurulidighan boldi. 16 Pütkül Israil padishahning ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab béríp: — Dawuttin bizge néme nésiwe bar? Yessening oglida bizning héch mirasimiz yoqtur! Öz öy-chédirliringlargha qaytinglar, i Israill! I Dawut, sen öz jemetingga ige bol, — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. 17 Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. 18 Rehoboam padishah baj-alwan bégı Adoramni Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-

kések qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. 19 Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örtip, bugün'ge qeder uninggha qarshi chiqip keldi. 20 Israilning hemmisi Yeroboamning yénip kelgenlikini anglighanda, adem ewetip uni xelqning jamaitige chaqirdi. Ular uni pütkül Israilning üstige resmiy padishah qildi. Yehuda qebilisidin bashqa héchkim Dawutning jemetige egeshmidi. 21 Rehoboam Yérusalémgha qaytip kélip, Israilning jemeti bilen jeng qilip, padishahliqni Sulaymanning oghli bolghan özige qayturup ekilish üchün Yehudanıng pütkül jemetidin we Binyamin qebilisidin bir yüz seksen ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. 22 Lékin Xudanıng sözi Xudanıng adimi Shémayagha kélip: — 23 «Yehudanıng padishahi, Sulaymanning oghli Rehoboamgha, pütün Yehuda bilen Binyaminning jemetige we xelqning qalghanlirigha söz qilip: — 24 «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar Israillar bilen jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglарgha qaytip kéténglar; chünki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. Ular Perwerdigarning sözige qulaq saldi. Perwerdigarning sözi boyiche ular öylirige qaytip ketti. 25 Yeroboam bolsa Efraim taghliqidiki Sheqem shehirini yasap shu yerde turdi; kényin u yerdin chiqip Penuelni yasidi. 26 Rehoboam könglide öz-özige: — Emdi padishahliq Dawutning jemetige yénishi mumkin. 27 Eger bu xelq Perwerdigarning öyide qurbanlıq qilishqa Yérusalémgha chiqsa, bu xelqning qelbi öz ghojisi, yeni Yehuda padishahi Rehoboamgha yene mayıl bolidu, andin ular ménı öltürüp yene Yehuda padishahi Rehoboamning teripige yanarmikin, dédi. 28 Padishah meslihet sorap, altundin ikki mozay heykilini yasitip xelqqe: — Yérusalémgha chiqish silerge éghir kélédu. I Israil, mana silerni Misir zéminidin chiqarghan ilahlar! — dédi. 29 Birini u Beyt-Elde, yene birini Danda turghuzup qoydi. 30 Bu ish gunahqa seweb boldi, chünki xelq mozaylirining birining aldida bash urghili hetta Dan'ghiche baratti. 31 U hem «égiz jaylar»da [ibadet] öylirini yasidi we hem Lawiydin bolmighan ademlerni kahin qilip teyinlep qoydi. 32 Yeroboam yene sekkizinchı ayning on beshinchı künini xuddi Yehudanıng zéminidiki héytke oxshash bir héyt qilip bekitti. U özi qurban'gah üstige qurbanlıq qilghili chiqti. Shundaq qilip u Beyt-Elde özi etküzgen

mozay mebudlirige qurbanliq ötküzdi. U yene Beyt-Elde saldurghan shu «égiz jaylar» üçün kahinlarni teyinlidi. **33** U Beyt-Elde yasighan qurban'gah üstige sekizinchı ayning on beshinchı küni (bu ay-künni u öz meyliche tallighanidi) qurbanliqlarnı sunushqa chiqtı; shu teriqide u Israillargha bir héyt yarattı; u özi qurban'gah üstige qurbanliqlarnı sundı we xushbuy yaqtı.

13 We mana, Perwerdigarning buyruqi bilen

Xudanıng bir adımı Yehudadin chiqip Beyt-Elge keldi; shu peytte Yeroboam xushbuy yeqishqa qurban'gahning yénida turattı; **2** shu adem qurban'gahha qarap Perwerdigarning emri bilen chaqirip: — I qurban'gah, i qurban'gah! Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Dawutning jemetide Yosiya isimlik bir oghul tughlidu. U bolsa séning üstüngde xushbuy yaqqan «yuqiri jaylar»diki kahinlarnı soyup qurbanliq qılıdu; shundaqla séning üstüngde adem söngelkları köydürülidu! — dédi. **3** U küni u bir besharetlik alametni jakarlap: Perwerdigarning mushu sözini ispatlaydighan alamet shu boliduki: — Mana, qurban'gah yérilip, üstidiki kúller tökülüp kétidu, — dédi. **4** We shundaq boldiki, Yeroboam padishah Xudanıng adimining Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarap jakarlıghan sözini anglighanda, u qurban'gahta turup qolını sozup: — Uni tutunglar, dédi. Lékin uningha qaritip sozghan qoli shuning bilen shu péti qurup ketti, uni özige yene yighalmidi. **5** Andin Xudanıng adımı Perwerdigarning sözi bilen éytqan möjizilik alamet yüz béríp, qurban'gah hem yérilip üstidiki kúller tökülüp ketti. **6** Padishah Xudanıng adimidin: — Perwerdigar Xudayingdin méning heqqimde ötün'geysenki, qolumnı eslige keltürgey, dep yalwurdi. Xudanıng adımı perwrerdigarning iltipatını ötün'ginide, padishahning qoli yene özige yighilip eslige keltürüldi. **7** Padishah Xudanıng adimige: — Méning bilen öyümge béríp özüngni qutlandurghın, men sanga in'am bérey, dédi. **8** Lékin Xudanıng adımı padishahqa jawab béríp: — Sen manga ordangning yérimini bersengmu, séning bilen barmaymen yaki bu yerde nan yep su ichmeymen. **9** Chünki Perwerdigar Öz sözini yetküzip manga buyrup: «Sen ne nan yéme ne su ichme, barghan yolung bilen qaytip kelme» dégen, dédi. **10** Shuning bilen u Beyt-Elge kelgen yol bilen emes, belki bashqa bir yol bilen qaytip ketti. **11** Lékin Beyt-Elde yashan'ghan bir peyghember turattı. Uning

oghulliri kélip Xudanıng adimining u küni Beyt-Elde qilghan barlıq emellirini uningha dep berdi, shundaqla uning padishahqa qilghan sözlirinimu atisigha éytip berdi. **12** Atisi ulardin, u qaysı yol bilen ketti, dep soridi; chünki oghulliri Yehudadin kelgen Xudanıng adimining qaysı yol bilen ketkinini körgenidi. **13** U oghullirigha: — Manga éshekni toqup béringlar, dep tapılıdi. Ular uningha éshekni toqup bergende u uningha minip **14** Xudanıng adimining keynidin qogħlap ketti. U uni bir dub derixining astida olturghan yéridin tépíp uningdin: — Yehudadin kelgen Xudanıng adımı senmu? — dep soridi. U: — Men shu, dep jawab berdi. **15** U uningha: — Méning bilen öyümge béríp nan yégin, dédi. **16** U jawaben: — Men ne séning bilen qaytalmaymen, ne séningkige kirelmeymen; men ne bu yerde séning bilen nan yep su ichelmeymen; **17** chünki Perwerdigar öz sözi bilen manga tapılap: «U yerde nan yéme, su ichmigin; barghan yolung bilen qaytip kelmigin» dégen, dédi. **18** [Qéri peyghember] uningha: — Men hem sendek bir peyghemberdurmen; we bir perishte Perwerdigarning sözini manga yetküzip: — «Uningha nan yégürüp, su ichküzgili özüng bilen öyümge yandurup kel» dédi, dep éytti. Lékin u shuni dep uningha yalghan étyiwatatti. **19** Shuning bilen [Xudanıng adımı] uning bilen yénip öyde nan yep su ichti. **20** Lékin ular dastixanda olturghinida, Perwerdigarning sözi uni yandurup ekelgen qéri peyghemberge keldi. **21** U Yehudadin kelgen Xudanıng adimini chaqirip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Perwerdigarning sözige itaetsizlik qılıp, Perwerdigar Xudayingning buyrughan emrini tutmay, **22** belki yénip, U sanga: — Nan yéme, su ichme, dep men'i qilghan yerde nan yep su ichkining tüpeylidin, jesiting ata-bowliringning qebriside kömülmeydu», dep towlidi. **23** We shundaq boldiki, Xudanıng adımı nan yep su ichip bolghanda, uningha, yeni özi yandurup ekelgen peyghemberge éshekni toqup berdi. **24** U yolgha chiqtı. Kétiwatqinida, yolda uningha bir shir uchrap, uni öltürtüwetti. Shuning bilen uning ölüki yolda tashlinip qaldı, éshiki bolsa uning yénida turattı; shirmu jesetning yénida turattı. **25** Mana birnechche adem ötüp kétiwétip, yolda tashlinip qalghan jeset bilen jesetning yénida turghan shirni kördi; ular qéri peyghember turghan sheherge kélip u yerde shu xewerni yetküzdi. **26** Uni yoldin yandurghan peyghember buni anglap: — U del Perwerdigarning sözige itaetsizlik qilghan Xudanıng

adimidur. Shunga Perwerdigar uni shirgha tapshurdi; Perwerdigar uningga qilghan sözi boyiche shir uni titma-titma qilip öltürdi, dédi. **27** U oghullirigha: — Manga éshekni toqup béringlar, dédi; ular uni toqup berdi. **28** U yolda tashlaqlıq jeset bilen jesetning yénida turghan éshek we shirni taptı. Shir bolsa ne jesetni yémigenidi ne ésheknemu talimihanidi. **29** Peyghember Xudanıning adimining jesitini élip éshekke artip yandi. Qéri peyghember uning üchün matem tutup uni depne qilghili sheherge kirdi. **30** U jesetni öz qebristanlıqida qoydi. Ular uning üchün matem tutup: — Ah buradırim! — dep peryad kötürdi. **31** Uni depne qilhandın kényin öz oghullirigha: — Men ölgende méni Xudanıning adimi depne qilin'ghan görge depne qilinglar; méning söngeklirimni uning söngeklirining yénida qoyunqlar; **32** chünki u Perwerdigarınning buyruqi bilen Beyt-Eldiki qurban'gahqa qarıghan we Samariyediki sheherlerning «yuqırı jay»liridiki [ibadet] öylirige qarıghan, uning jar qilghan sözi emelge ashurulmay qalmaydu, — dédi. **33** Lékin Yeroboam bu weqedin kényinmü öz rezil yolidin yanmay, belki «yuqırı jaylar»gha herxil xelqtin kahinlarnı teyinlidi; kim xalisa, u shuni «muqeddes qilip» [kahinliq mensipige] bégishlattı; shuning bilen ular «yuqırı jaylar»da [qurbanlıq qilishqa] kahin bolatti. **34** Shu ish tüpeylidin Yeroboam jemetining hésabığa gunah bolup, ularning yer yüzidin üzüp éliniq halak bolushıgha seweb boldı.

14 U waqitta Yeroboamning oghlı Abiyah késel bolup qaldi. **2** Yeroboam ayaligha: — Ornugdin qopup, héchkim séning Yeroboamning ayali ikenlikingni tonumighudek qilip öz qiyapitingni özgertip, Shilohqa bargıhı. Mana manga: «Bu xelqning üstide padishah bolisen» dep éytqan Axiyah peyghember u yerde olturıdu. **3** Qolunggha on nan, birnechche poshkal, bir quta heselni élip uning qéshıgha bargıhı. U yigitimizning néme bolıdıghanlıqını sanga dep bérıdu, dédi. **4** Yeroboamning ayali shundaq qilip, Shilohqa bérıp Axiyahning öyige keldi. Axiyahning közliri qériliqtin kor bolup körelmeytti. **5** Lékin Perwerdigar Axiyahqa: — Mana, Yeroboamning ayali öz oghlı toghrisida sendin sorıghılı kélidu, chünki u késeldur. Uninggha mundaq-mundaq dégin; chünki u kelgende bashqa qiyapetke kiriwalghan bolıdu, dep éytqanıdi. **6** U ishiktin kırkende Axiyah ayagh tiwishiñ anglap mundaq dédi: — «Hey, Yeroboamning ayali, kırıñ; némişqa bashqa qiyapetke kiriwaldıng? Sanga bir

shum xewerni bérish manga buyruldi. **7** Bérıp Yeroboamgha mundaq dégin: — «Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni xelqning arisidin élip kötürüp, öz xelqim Israilgha hökümran qilip **8** Padishahlıqni Dawutning jemetidin yirtiwétip, sanga berdim; lékin sen Méning emrlirimni tutup, nezirimde peqet durus bolghannila qilishta pütün qelbidin manga egeshken qulum Dawutqa oxhash bolmiding, **9** Belki özüngdin ilgiri kelgenlerning hemmisidin artuq rezillik qilip, méning ghezipimni qozghap, Méni arqanggha tashlap, bérıp özüngge gheyriy ilahlarnı, quyma mebularnı yasatting. **10** Shuning üchün Men Yeroboamning jemetige bala chüshürüp, Yeroboamning Israildiki xandanidin hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsimu hemmisini üzüp tashlaymen, ademler poq-tezéklnı süpürgendek Yeroboamning jemetidin qalghinini yoq bolghuche süpürimen. **11** Yeroboamın bolghanlardın sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandıki qushlar yeydu. Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghandur. **12** Emdi sen bolsang, qopup öz özüngge bargıhı; ayıghıng sheherge kirgen haman, bala ölidu. **13** Pütün Israil uning üchün matem tutup uni depne qılıdu. Chünki Yeroboamning jemetidin qebrige qoyulıdıghan yalghuz shula bolidu; chünki Yeroboamning jemetining arisida Israilning Xudasi Perwerdigarınning alıdida peqet shuningda pezilet tépildi. **14** Emdi Perwerdigar Özige Yeroboamning jemetini üzüp tashlaydıghan, Israilning üstige höküm süridıghan bir padishahnı tikleydu. Derheqiqet, u pat arida bolidu! **15** Perwerdigar Israılını urup, xuddı suda lingship qalghan qumushtek qilip qoyıdu, ata-bowilirıgha teqdim qilghan bu yaxshi zémindin qomurup, ularnı [Efrat] deryasining u teripige tarqıtıt; chünki ular özige «Asherah butılar»nı yasap Perwerdigarınning ghezipini qozıghıdi. **16** Yeroboamning sadır qilghan gunahlırı tüpeylidin, uning Israılını gunah qildurghını tüpeylidin, Xuda Israılını tashlap bérıdu!». **17** Shuning bilen Yeroboamning ayali qopup, yolgha chiqıp Tirzahqa qayıtip keldi. U öyining bosughisidin atlıshıgha bala öldi. **18** Ular uni depne qıldı. Perwerdigarın Öz quli Axiyah peyghember arqılıq éytqan sözidek, pütün Israil uning üchün matem tutti. **19** Emdi Yeroboamning bashqa ishliri, yeni jengliri we qandaq seltenet qilghanlırı toghrisida mana, «Israıl padishahlırinining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta

pütülgendur. **20** Yeroboamning seltenet qilghan waqtı yigirme ikki yil bolup, u öz ata-bowlirinining arisida uxlidi. Oghli Nadab uning ornida höküm sürdi. **21** We Sulaymanning oghli Rehoboam bolsa Yehudanıng üstige höküm sürdi. Rehoboam padishah bolghanda qırıq bir yashqa kirgenidi; u Perwerdigarning Öz namini ayan qilish üçhün, Israilning hemme qebililiri arisidin tallıghan Yérusalém shehiride on yette yil höküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. **22** Yehudalar bolsa Perwerdigarning neziride yamanlıq qıldı; ular öz ata-bowlirili sadır qilghanlıridin ziyyade gunahlarnı qılıp, uning hesetlik ghezipini qozghıghamidi. **23** Chünki ular «yuqırı jaylar»ni, «but tüwrük»lerni we hem herbir égiz döngler üstide, herbir kök derexlerning astida «Asherah» butlarnı yasidi. **24** We zéminda kespiy bechchiwazlarmu bar idi. Ular Perwerdigar eslide Israillarning aldidin heydep chiqarghan ellerning barlıq yirginchlik haram ishlirini qilatti. **25** Rehoboam padishahning seltenitining beshinchı yılıda shundaq boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémgha hujum qıldı. **26** U Perwerdigarning öyidiki góher-baylıqlarnı hem padishahning ordisidiki góher-baylıqlarnı élip ketti; u hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun siparlarnimu élip ketti. **27** Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolını saqlaydighan pasiban beglirining qolığha tapshurdi. **28** Shundaq qılıp, padishah her qétim Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar u sipar-qalqanlarnı kötüüp chiqattı, andin ularnı yene pasibanxanıgha ekirip qoyushattı. **29** Emma Rehoboamning bashqa ishliri we qilghinining hemmisi «Yehuda padishahlırıning tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgən emesmidi? **30** Rehoboam bilen Yeroboam barlıq künliride bir-biri bilen jeng qılıship turghanidi. **31** Rehoboam öz ata-bowlirinining arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»de depne qilindi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rehoboamning oghli Abiyam anisining ornida padishah boldi.

15 Nibatning oghli Yeroboam padishahning seltenitining on sekkizinchı yılıda Abiyam Yehudanıng üstige padishah bolup **2** Yérusalémda üç yil seltenet qıldı. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abishalomning qizi idi. **3** Abiyamning qelbi bowisi Dawutning könglidek Xudasi Perwerdigargha

pütünley béghishlan'ghan emes idi, belki atisi Rehoboamning uningdin ilgiri qilghan barlıq gunahlirida mangatti. **4** Shundaqtimu Dawutning sewebidin Xudasi Perwerdigar Yérusalémda uningha [yoruq] bir chiraghni qaldurush üçhün, Dawutning ewladını uningdin kényinmu tiklep turghuzdi we Yérusalémni qoghdidi. **5** Chünki Dawut Perwerdigarning neziride durus bolghanni qılıp, Hittiy Uriyagha qilghanlıridin bashqa ömrining hemme künliride Perwerdigar uningha emr qilghanlıridin chiqmidi. **6** Emdi [Abiyamning] pütün ömrinde Rehoboam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qılıship turdi. **7** Abiyamning bashqa ishliri we qilghanlırin hemmisi «Yehuda padishahlırıning tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgən emesmidi? Abiyam bilen Yeroboam bir-biri bilen jeng qılıship turatti. **8** Abiyam öz ata-bowlirinining arisida uxlidi; ular uni «Dawutning shehiri»de depne qıldı. Andin oghli Asa ornida padishah boldi. **9** Israilning padishahi Yeroboam seltenitining yigirminchı yılıda Asa Yehudanıng üstige padishah bolup **10** Yérusalémda qırıq bir yil seltenet qıldı. Uning chong anisining ismi Maaqah bolup, Abishalomning qizi idi. **11** Asa atisi Dawut qilghandek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qıldı. **12** U kespiy bechchiwazlarnı zémindin heydep, ata-bowlirili yasatqan hemme yirginchlik mebudlarnı yoqitiwetti. **13** U yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «Asherah» tüwrükni yasighini üçhün xanishlıq mertiwisidin chüshürüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip Kidron jilghisida köydürüwetti. **14** «Yuqırı jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi ömrining barlıq künliride Perwerdigargha pütünley béghishlan'ghanidi. **15** Hem atisi hem u özi [Perwerdigargha] atap yasighan nersilerni, jümlidin kümüş bilen altunni we türlüq qacha-quchiları Perwerdigarning öyige keltürdi. **16** Emdi Asa we Israilning padishahi Baasha barlıq künliride bir-biri bilen jeng qılıship turdi. **17** Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum qıldı; héchkim Yehudanıng padishahi Asa bilen bardi-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem qılıp yasidi. **18** U waqitta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerde qalghan barlıq altun-kümüş we padishahning ordisidiki xezinilerde qalghan altun-kümüşni élip xizmetkarlırinin qolığha tapshurdi; andin Asa padishah ularni Demeshqte turushluq Suriye padishahi Hézionning newrisi, Tabrimmonning oghli Ben-Hadadqa ewetti we shular bilen bu xewerni

yetküzüp: — 19 «Méning atam bilen silining atilirining arisida bolghandek men bilen silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüş bilen altundin hediye ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiliridin qolirini üzsile; shuning bilen u méni qamal qilishtin qol üzsun» — dédi. 20 Ben-Hadad Asa padishahning sózige kirip, öz qoshunining serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Beyt-Maaqahdiki Abel, pütkül Kinneret yurti bilen Naftalining pütkül zéminini békindurdi. 21 Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin qolini yighip, Tirzahqa bérüp turdi. 22 Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini héchbirini qoymay chaqirip yighdi; ular Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. Asa padishah mushularni ishlitip Binyamin zéminidiki Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. 23 Emdi Asaning bashqa ishliri, uning zor qudriti, uning qilghinining hemmisi, shundaqla yasighan sheherler toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmidi? Lékin qérighanda, uning putida bir késel peyda boldi. 24 Asa öz atabowiliri arisida uxlidi we Dawutning shehiride depne qilindi. Andin uning oghli Yehoshafat ornida padishah boldi. 25 Yehudaning padishahi Asaning seltenitining ikkinchi yilida Yeroboamning oghli Nadab Israil üstige höküm sürüshke bashlidi; u Israilgha ikki yil padishah boldi. 26 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip atisining yolida méngip, atisining Israilni gunahqa putlashturghan gunahlirida mangdi. 27 Lékin Issakar jemetidin bolghan Axiyahning oghli Baasha uningha qest qilip, uni Filistiylerning tewesidiki Gibbétonda öltürdi. Shu chaghda Nadab pütlün Israillar bilen birlikte Gibbétón'gha qorshap hujum qiliwatatti. 28 Yehuda padishahi Asaning seltenitining üchinichi yilida Baasha Nadabni öltürüp, özi uning ornida padishah boldi. 29 We shundaq boldiki, u padishah bolghanda Yeroboamning pütkül jemetini chépип öltürdi; Perwerdigarning quli Shilohluq Axiyahning wasitisи bilen éytqan sózi emelge ashurulup, u Yeroboamning jemetidin nepisi barlarni birinimu qoymay pütlünley yoqatti. 30 Bu ish Yeroboamning sadir qilghan gunahlir hem uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliri tüpeylidin boldi; u shular bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qattiq qozghighanidi. 31 Nadabning bashqa ishliri bilen

qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmidi? 32 Asa we Israilning padishahi Baasha barlıq künliride bir-biri bilen jeng qiliship turdi. 33 Yehudaning padishahi Asaning seltenitining üchinichi yilida Axiyahning oghli Baasha pütlün Israil üstige Tirzahta höküm sürüshke bashlidi; u yigirme töt yil seltenet qildi. 34 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Yeroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa patquzghan gunahida mangdi.

16 Perwerdigarning sózi Hananining oghli Yehugha kélép Baashani eyiblep mundaq déyildi: — 2 «Mana, Men séni topa-chang ichidin chiqirip, xelqim Israilha hökümran qilip qoydum. Lékin sen Yeroboamning yolida yürüp xelqim Israilni gunahqa putlashturdung, ular gunahliri bilen ghezipimni qozghidi. 3 Mana, Men Baashani öz jemeti bilen süpürüp yoqitip, jemetining Nibatning oghli Yeroboamning jemetige oxshash qilimen. 4 Baashadin bolghanlardin sheherde ölginini itlar yeydu; sehrada ölginini asmandiki qushlar yeydu». 5 Baashanining bashqa ishliri we uning qilghanliri bilen qudriti toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmidi? 6 Baasha öz atabowiliri arisida uxlidi we Tirzahta depne qilindi; andin uning oghli Élah ornida padishah boldi. 7 Baashanining Perwerdigarning neziride qilghan barlıq rezilliki tüpeylidin, Perwerdigarning Baashanining bésigha we uning jemetining bésigha chüshürgini toghruluq sózi Hananining oghli Yehu peyghember arqılıq bérilgenidi. Chünki u Yeroboamning jemeti qilghinigha oxshash qilip öz qollirining ishliri (jümlidin Yeroboamning jemetini chépип öltürgenlik) bilen Perwerdigarning ghezipini qozghidi. 8 Yehuda padishahi Asaning seltenitining yigirme altinchi yilida, Baashanining oghli Élah Tirzahta Israilgha padishah bolup, ikki yil seltenet qildi. 9 Lékin uning jeng harwilirining yérimigha serdar bolghan xizmetkari Zimri uningha qest qildi; [Élah] Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki ghojidar Arzaning öyide sharab ichip mest bolghanda 10 Zimri kirip uni chépип öltürdi. Bu waqit Yehudaning padishahi Asaning seltenitining yigirme yettinchi yili idi. Zimri Élahning ornida padishah boldi. 11 U padishah bolup öz textide olturushi bilenla u Baashanining barlıq jemetini chépип öltürdi; u uning uruq-tughqanlıri we dostliridin bir erkeknimu tirik qaldurmidi. 12 Shundaq qilip

Zimri Perwerdigarning Yehu peyghember arqliq Baashani eyibligen sözini emelge ashurup, Baashaning pütkül jemetini yoqatti. **13** Bu ish Baashaning barliq gunahliri bilen uning oghli Élahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliri, erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghap, shundaq boldi. **14** Élahning bashqa ishliri we qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgen emesmidi? **15** Yehudaning padishahi Asaning seltenitining yigirme yettinchi yilda Zimri Tirzahta yette kün seltenet qildi. Xelq Filistiylerge tewe bolghan Gibbétomni qorshiwlip bargah tikkenidi. **16** Bargahda turghan xalayiq: — «Zimri qest qilip padishahni öltürdi» dep anglidi. Shuning bilen pütkül Israil shu kuni bargahda qoshunning serdari Omrini Israilgha padishah qildi. **17** Andin Omri Israilning hemmisini yéteklep, Gibbétondin chiqip, Tirzahni qorshidi. **18** We shundaq boldiki, Zimri sheherning élin'ghanlıqını körüp, padishah ordisidiki qorghan'gha kirip, ordigha ot qoyuwetti, özi köyüp öldi. **19** Bu ish özining gunahliri üchün, yeni Perwerdigarning neziride rezillik qilip, Yeroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa putlashturghan gunahta manghini üchün shundaq boldi. **20** Zimrining bashqa ishliri we qest qilghini toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgen emesmidi? **21** Emma Israil xelqi ikkige böltünüp, ularning yérimi Ginatning oghli Tibnini padishah qilishqa uningha egeshti; bashqa yérimi bolsa Omrige egeshti. **22** Emdi Omrige egeshenk xelq Ginatning oghli Tibnige egeshken xelqtin küchlük chiqti. Tibni öldi; Omri padishah boldi. **23** Yehudaning padishahi asaning ottuz birinchi yilda Omri Israilgha padishah bolup on ikki yil seltenet qildi. U Tirzahta alte yil seltenet qildi. **24** U Shemerdin Samariye égizlikini ikki talant kümüşke sétiwlip, shu égizlik üstige qurulushlarni sélip bir sheher bina qilip, uni égizlikning esliy igisi Shemerning nami bilen «Samariye» dep atidi. **25** Omri Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi, özidin ilgiriki padishahlarning hemmisidin better bolup yamanlıq qildi. **26** U Nibatning oghli Yeroboamning hemme yollirida, shundaqla jümlidin uning Israilni gunahqa putlashturghan gunahi ichide mangdi; ular erzimes butliri bilen Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi. **27** Omrining bashqa ishliri, uning qilghanlirining hemmisi,

körsetken qudriti toghrisida «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlgen emesmidi? **28** Omri ata-bowiliri arisida uxliyi we Samariyede depne qilindi. Andin uning oghli Ahab ornida padishah boldi. **29** Yehuda padishahi Asaning seltenitining ottuz sekizinchı yilda Omrining oghli Ahab Israilgha padishah boldi. Omrining oghli Ahab Samariyede yigirme ikki yil Israilning üstide seltenet qildi. **30** Emma Omrining oghli Ahab Perwerdigarning neziride özidin ilgiriklarning hemmisidin ashurup yamanlıq qildi. **31** We shundaq boldiki, u Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida yürüsh anche éghir gunah emestek, u Zidoniylarning padishahi Etbaalning qizi Yizebelni xotunluqqa aldi we shuning bilen u Baal dégen butning qulluqida bolup, uninggha sejde qildi. **32** U Samariyede yasigan Baalning butxanisi ichige Baalgha bir qurban'gah yasidi. **33** Ahab hem bir «Asherah but»nimu yasatti; Ahab shundaq qilip uningdin burun ötken Israilning hemme padishahlirining Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghigan ishliridin ashurup yamanlıq qildi. **34** Uning künliride Beyt-Ellik Xiel Yérioxo shehiri yasidi; lékin u uning ulini salghanda tunji oghli Abiram öldi; we derwazilirini salghanda uning kenji oghli Segub öldi; shuning bilen Perwerdigarning nunning oghli Yeshua arqliq [Yérioxo toghruluq] éytqan sözi emelge ashuruldi.

17 Emdi Giléadta turuwatqanlardin bolghan Tishbiliq Iliyas Ahabqa: — Men xizmitide turuwatqan Israilning Xudasi Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, méning sözümsiz bu yillarda ne shebnem ne yamghur chüshmeydu, dédi. **2** Andin Perwerdigarning sözi uningha kélip: — **3** Bu yerdin kétip, meshriq terepke béríp, Iordan deryasining u teripidiki qérít éqinining boyida özüngni yosurghin; **4** we shundaq boliduki, sen éqinining süyidin ichisen; mana, sanga u yerde ozuq yetküüp bérishke qagha-quzghunlarni buyrudum, déyildi. **5** Shuning bilen u Perwerdigar buyrughandek qilip, Iordan deryasining u teripidiki qérít éqinigha béríp, u yerde turdi. **6** Qagha-quzghunlar etigende nan bilen gösh, her kechte yene nan bilen gösh yetküüp béretti. U özi éqinining süyidin ichetti. **7** Lékin zéminda yamghur yaghmighini üchün birmezgildin kéyin éqin su qurup ketti. **8** U waqitta Perwerdigarning sözi uningha kélip: — **9** Ornundin turup Zidondiki Zarefatqa béríp, u yerde turghin; mana, Men u yerdiki bir tul xotunni

séni békishqa buyrudum, déyildi. **10** U ornidin turup Zarefatqa béríp, sheherning derwazisigha kelgende, mana u yerde bir tul xotun otun térip turatti. U tul xotunni chaqirip: — Ötünimen, qachida manga ichkili azraq su élip kelgeysen, dédi. **11** U su alghili manghanda, u yene: — Ötünimen, manga qolungda bir chishlem nanmu alghach kelgeysen, dédi. **12** Emma u: — Perwerdigarn Xudayingning hayatı bilen, sanga qesem qilimenki, mende héch nan yoq, peqet idishta bir changgal un, kozida azghine may bar, mana ikki tal otun tériwatimen; andin béríp özüm bilen oglumgħa nan étip, uni yep ölimiz, dédi. **13** Iliyas uningħha: — Qorqmighin; béríp éytqiningdek qilghin; lékin awwal bir kichik toqach étip, manga élip kelgin; andin özüng bilen oglungħha nan etkin. **14** Chünki Israilning Xudasi Perwerdigarn mundaq deydu: — «Perwerdigarn yer yüzige yamghur yagħduridighan kün'għichlik idishtiki un tūgimeydu we kozidiki may kémeymeydu», dédi. **15** Shuning bilen u béríp, Iliyasning éytqinidek qildi we u, Iliyas we ayalning öyidikiler xéli künlergiche yédi. **16** Perwerdigarning Iliyas arqiliq éytqan sözi boyiche, idishtiki un tūgimidi we kozidiki maymu kémeymidi. **17** Shu isħlardin keyin shundaq boldiki, öyning igisi bolghan bu ayalning oghli késel boldi. Uning késili shundaq éghirliship kettiki, uningda nepes qalmidi. **18** Ayal Iliyasqa: — I Xudanining adimi, méning sen bilen néme alaqem bar id? Sen gunahimni yadqa keltürüp, oglumning jénigha zamin bolushqa keldingmu? — dédi. **19** U uningħha: — Oghlungni qolumħa bergen, dep uni uning quchiqidin élip özi olturghan balixanigha élip chiqip öz ornigha qoyup, **20** Perwerdigargħa peryad qilip: — I Xudayim Perwerdigarn, men méhman bolghan bu tul xotunning oglini öltürüş bilen uning beshighimu bala chūshurdungmu? — dep nida qildi. **21** U balining üstige üch qétim özini chaplap, Perwerdigargħa peryad qilip: — I Perwerdigarn Xudayim, bu balining jéni özige yene yénip kirsun! — dep nida qildi. **22** Perwerdigarn Iliyasning peryadini angliji; balining jéni uningħha yénip kirishi bilen u tirildi. **23** Iliyas balini balixanidin élip chūshüp, öyge kirip, anisigha tapshurup berdi. Iliyas: — Mana oghlung tiriktur, dédi. **24** Ayal Iliyasqa: — Men shu ish arqiliq emdi séning Xudanining adimi ikenlikingni, aghzingdin chiqqan Perwerdigarning sözi heqiqet ikenlikini bildim, dédi.

18 Uzun waqt ötüp, Perwerdigarning sözi [qurghaqchiliqning] üchinchi yilida Iliyasqa kélip: — Sen béríp özüngni Ahabning aldida ayan qilghin, we Men yer yüzige yamghur yagħdurimen, déyildi. **2** Shuning bilen Iliyas özini Ahabning aldida ayan qilghili chiqip ketti. Acharchiliq bolsa Samariyede qattiq id. **3** Ahab ordisidiki għojidar Obadiyanı chaqirdi (Obadiya tolimu teqwadar kishi bolup Perwerdigardin intayin qorqatt). **4** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürüp yoqitiwatqanda Obadiya yüz peyghemberni élip elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargħa yosħurup, ularni nan we su bilen baqqanidi). **5** Ahab Obadiyagħa: — Zémminni kézip hemme bulaq we hemme jilghilargħa béríp baqqin; u yerlerde at-qaċċiħlarni tirik saqlighudek ot-chöp tépilarmi? Shundaq bolsa biznq ulaghħilimizning bir qismini soymay turalarmiz, dédi. **6** Ular herbiri jaylargħa bħolnū mangdi; Ahab öz aldigha mangdi, Obadiyamu öz aldigha mangdi. **7** Obadiya öz yolida kétip bargħanda, mana, uningħha Iliyas uħchrudi. U uni tonup yerge yiqlip düm yétip: Bu rast sen, għojjam Iliyasma? — dep soridi. **8** U uningħha: — Bu men. Béríp öz għojjangħha: — Iliyas qaytip keldi! dep éytqin, dédi. **9** U Iliyasqa mundaq dédi: — «Sen qandaqsiġe keminengni öltürgili Ahabning qoligha tapshurmaqchi bolisen, men zadi néme gunah qildim? **10** Öz Xudaying Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilmenki, għojjam adem ewetip séni izdimgen héch el we memliket qalmidi. Shu el, memliketler: «U bu yerde yoq» dése, padishah ularġha séni tapalmighan'gha qesem ichkūzzi. **11** Lékin sen manga hazir: — «Béríp għojjangħha: — Iliyas qaytip keldi! dégin» — deyens! **12** Men qéshingdin ketkendin keyin, Perwerdigarning Rohi séni men bilmigen yerge élip baridu; shundaqt men Ahabqa xewer yetküüp, lékin u séni tapalmisa, méni öltüridu. Emeliyette, kemineng yashliqim din tartip Perwerdigardin qorqup kelgenmen. **13** Yizebel Perwerdigarning peyghemberlirini öltürgende méning qandaq qilghinim, yeni men Perwerdigarning peyghemberliridin yüzni elliktin-elliktin ayrim-ayrim ikki ghargħa yosħurup, ularni nan we su bilen teminlep baqqanliqim sen għojjamha melum qilin'ghan emesmu? **14** Emdi sen hazir manga: — «Béríp għojjangħha: — Mana Iliyas keldi dégin», — déding. Shundaq qilsam u méni öltüridu!». **15** Lékin Iliyas: — Men xizmitide turuwaq samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimkeni, men jezmen bugün uning aldida ayan bolimen, dédi. **16** Shuning bilen Obadiya Ahabning qéshiga bérip uningha xewer berdi. Ahab Iliyas bilen körüşkili bardı. **17** Ahab Iliyasni körgende uningha: — Bu senmu, i Israilgha bala keltürgüchi?! — dédi. **18** U jawab bérip: — Israilgha bala keltürgüchi men emes, belki sen bilen atangning jemetidikiler! Chünki siler Perwerdigarning emrlirini tashlap Baal dégen butlарha tayinip egeshkensiler. **19** Emdi adem ewetip Karmel téghida pütkül Israilni yénimgha jem qıl, shundaqla Yizebelning dastixinidin ghizalnidighan Baalning töt yüz ellik peyghembiri bilen Asherahning töt yüz peyghembirini yighdur, — dédi. **20** Shuning bilen Ahab Israillarning hemmisige ademlerni ewetip, peyghemberlerni Karmel téghida yighdurdi. **21** Iliyas barlıq xelqqe yéqin kélip: — Qachan'ghiche ikki pikir arisida arisaldi turisiler? Eger Perwerdigar Xuda bolsa, uningha egishinglar; Baal Xuda bolsa, uningha egishinglar, dédi. Emma xelq uningha jawab bermey, ün-tin chiqarmidi. **22** Iliyas xelqqe: — Perwerdigarning peyghemberliridin peqet men yalghuz qaldım. Emma Baalning peyghemberliri töt yüz ellik kishidur. **23** Emdi bizge ikki buqa bérilsun. Ular özlirige bir buqini tallap, soyup parchilap otunning üstige qoysun, emma ot yaqmisun. Memmu bashqa bir buqini teyyar qilip ot yaqmay otunning üstige qoyay. **24** Siler bolsanglar, öz ilahiliringlarning namini chaqirip nida qilinglar. Men bolsam, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilimen. Qaysi Xuda ot bilen jawab berse, shu Xuda bolsun, dédi. Hemme xelq: — Bu obdan gep, dep jawab berdi. **25** Iliyas Baalning peyghemberlirige: Siler köp bolghach awwal özünglar üçhün bir buqini tallap teyyar qilinglar; andin héch ot yaqmay öz ilahiliringlarning namini qichqirip nida qilinglar, dédi. **26** Ular uning dégini boyiche özlirige bérilgen buqini élip uni teyyar qildi. Etigendin chüshkiche ular Baalning namini qichqirip: — I Baal, bizge jawab bergen! dep nida qildi. Lékin héch awaz yaki héch jawab bolmidi. Ular raslan'ghan qurban'gah chöriside toxtimay sekreytti. **27** Chüsh kиргende Iliyas ularni zangliq qilip: — Ünlükrek qichqiringlar; chünki u bir ilah emesmu? Belkim u chongqur xiyalgha chomüp ketkendu, yaki ish bilen chiqip ketkendu, yaki bir seperge chiqip ketkendu? Yaki bolmisa u uxlawatqan bolushi mumkin, uni oyghitishinglar kérek?! — dédi. **28** Ular téximu ünlük chaqirip öz

qaidisi boyiche qan'gha milinip ketküche özlirini qilich we neyze bilen tilatti. **29** Chüshtin kényin ular «bésharet bériwatqan» haletke chüshüp kechlik qurbanlıq waqtighiche shu halette turdi. Lékin héch awaz anglanmidi, yaki jawab bergüchi yaki ijabet qilghuchi melum bolmidi. **30** Iliyas hemme xelqqe: — Yénimgha yéqin kélinglar, dédi. Hemme xelq uningha yéqin kelgendifin kényin u Perwerdigarning shu yerdiki yiqitilghan qurban'gahini qaytidin qurup chiqti. **31** Iliyas on ikki tashni aldi. Bu tashlarning sani Perwerdigarning «Naming Israil bolsun» dégen sözini tapshuruwalghan Yaqupning oghulliridin chiqqan qobililerning sani bilen oxshash idi. **32** Shu tashlardin u Perwerdigarning nami bilen bir qurban'gahni yasidi. U qurban'gahning chöriside ikki séah dan patqudeklar azgal kolidi. **33** Andin u otunni rastlap, buqini parchilap otunning töpisige qoysdi. **34** U: — Töt idishni sugha toshquzup uni köydürme qurbanlıq we otunning üstige töküngler, — dédi. Andin: Yene bir qétim qilinglar» — déwidi, ular shundaq qildi. U yene: — Üchinchi mertiwe shundaq qilinglar, dédi. Ular üchinchi mertiwe shundaq qilgħanda **35** su qurban'gahning chörisidin éqip chüshüp, kolan'ghan azgalnimu su bilen toldurdi. **36** Kechlik qurbanlıqning waqtı kelgende Iliyas peyghember qurbanlıqqa yéqin kélip mundaq dua qildi: — Ey Perwerdigar, Ibrahim bilen Ishaq we Israilning Xudasi, Özüngning Israilda Xuda bolghiningni ashkara qilghaysen, shundaqla méning Séning qulung bolup bularning hemmisini buyruqung bilen qilghanlıqimni bugün bildürgeySEN. **37** Manga ijabet qilghaysen, ey Perwerdigar, ijabet qilghaysen; shuning bilen bu xelqqe sen Perwerdigarning Xuda ikenlikingni hemde ularning qelblirini toghra yolgha yandurghuchi özüng ikenlikingni bildürgeySEN, dédi. **38** Shuning bilen Perwerdigarning oti chüshüp köydürme qurbanlıqni, otunni, tashlarni we topini köydürüp azgaldiki sunimu yqoqtiweti. **39** Xelqlerning hemmisi buni körüpla, ular düm yiqilip: — Perwerdigar, u Xudadur, Perwerdigar, u Xudadur, déyishti. **40** Iliyas xelqqe buyrup: — Baalning peyghemberlirini tutunglar, héchqaysini qoyp bermenglar, — dédi. Ular ularni tutqanda Iliyas ularni kishun jilghisiga élip bérip, u yerde qetl qildurdi. **41** Iliyas Ahabqa bolsa: — Chiqip yep-ichkin. Chünki qattiq yamghurning shaldırlıghan awazi anglanmaqta, — dédi. **42** Ahab qopup yep-ichish üçhün chiqti. Emma Iliyas Karmelning choqqisigha chiqip

ierge éngiship, beshini tizining otturisigha qoyup tizlinip **43** xizmetkarigha: — Chiqip déngiz terepek qarighin, dédi. U chiqip sepsélip qarap: — Héchnerse körümeydu, dédi. U jemiy yette qétim: — Bérip qarap baqqin, dep buyrudi. **44** Yettingchi qétim kelgende u: — Mana, déngizdin chiqiwatqan, adem aliquinidek kichik bir bulutni kördum — dédi. Iliyas uningha: — Chiqip Ahabqa: — «Harwini qétip töwen’ge chüshkin, bolmisa yamghur séni tosuwalidu», dep éytqin, — dédi. **45** Angghuche asman bulut bilen tutulup, boran chiqip qattiq bir yamghur yaghdi. Ahab harwigha chiqip Yizreelge ketti. **46** Perwerdigarning qoli Iliyasning wujudida turghach, u bélini baghlap Ahabning aldida Yizreelning kirish éghizighiche yügürüp mangdi.

19 Lékin Ahab Iliyasning hemme qilghinini, jümlidin hemme peyghemberlerini qilichlap öltürginini Yizebelge éytip berdi. **2** Yizebel bolsa Iliyasqa bir xewerchi ewetip: — Eger ete mushu waqitqiche sen shularning janlirigha qilghiningdek men séning jéningni oxhash qilmisam, ilahlar mangimu shundaq qilsun hemde uningdinmu ziyade qilsun! — dep éytquzdi. **3** U buni bilgende, öz jénini qutquzmaq üchün qéchip Yehuda tewesidiki Beer-Shébagha bardi. U u yerde öz xizmetkarini qaldurup qoyup, **4** Özi chölning ichige qarap bir kün yol mangdi. U u yerdiki bir shiwaqning qéshigha kélip uning astida olturnup, özining ölümige tilek tilep: — I Perwerdigar emdi boldi, jénimni alghin; némita dégenbilen men ata-bowilirimdin artuq emesmen, — dédi. **5** U shu shiwaq astida yétip uxpath qaldi. Mana bir perishte uni noqup uningha: — Qopup, nan yégin, dédi. **6** U qarisa beshida qiziq choghłarda pishiwatqan bir poshkal we bir koza su turatti. U yep-ichip yene uxlihili yatti. **7** Andin Perwerdigarning perishtisi yene kélip ikkinchi qétim uni noqup uningha: — Qopup nan yégin. Bolmisa yolungning éghirini kötürelmeysen, dédi. **8** U qopup yep-ichti. Shu taamdin alghan quwwet bilen u qiriq kéche-kündüz méngip Xudanıng téghi Horebge yétip bardı. **9** U u yerdiki għargħa kirip qondi. We mana, Perwerdigarning sözi uningha kélip mundaq déyildi: — I Iliyas, bu yerde néme qiliwatisen? **10** U jawab béríp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üchün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehħengni tashlap qurban’għaliringni yiqtip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **11** U uningha: — Chiqip, Perwerdigarning aldida tagħda turghin, dédi. Mana, Perwerdigar ötup kétiwaħtatti; [uning aldida] zor kückluk bir shamal chiqip, tagħlarni sundurup, qoram tashlarni parchilap chéqiwetti. Lékin Perwerdigar shamalda emes id. Shamaldin kéyin bir yer tewresh boldi. Lékin Perwerdigar yer tewreshtem emes id. **12** Yer tewreshtin kéyin bir lawludhian ot kötürüldi. Lékin Perwerdigar otta emes id. Ottin kéyin boshqina, mulayim bir awaz anglandi. **13** We shundaq boldiki, Iliyas shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap gharning aghzigha béríp turdi. Mana, bir awaz chiqip uningha: — I Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen? — dédi. **14** U jawab béríp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üchün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehħengni tashlap qurban’għaliringni yiqtip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **15** Perwerdigar uningha mundaq dédi: — Bargħin, kelgen yolung bilen qaytip, andin Demeshqning chölige bargħin. U yerġe bargħanda Hazaelni Suriye üstige padishah bolushqa mesih qilghin. **16** Andin Nimshining oghli Yehuni Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilghin; öz ornungħha peyghember bolushqa Abel-Meholahliq Shafatning oghli Élishanimu mesih qilghin. **17** We shundaq boliduki, Hazaelning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Yehu öltüridu; Yehuning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Élisha öltüridu. **18** Lékin Israilda yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini pükminek we uningħha aghzini söyġūmigen herbirini özümge saqlap qaldurdum, — dédi. **19** U u yerdin chiqip, Shafatning oghli Élishani tapti. U chaghda u yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar id, u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydi. **20** U uylarni tashlap Iliyasning keynidin yügürüp kélip: — Méni béríp atam bilen anamni söyili qoyghin, andin men kélip sanga egisħey, — dédi. U uningħha: — Qaytqin; men sanga néme qildim? — dédi. **21** U uningdin ayrlip, özi isħletken bir jüp uyni soyup, ularnej jaħbi qaldim. Andin u ornidin qopup Iliyasning keynidin egiship, uning xizmitide boldi.

20 Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkü qoshunini jem qildi; u ottuż ikki padishahni alghili qestlewatidu, dédi. **11** U uningħha: — Chiqip, Perwerdigarning aldida tagħda turghin, dédi. Mana, Perwerdigar ötup kétiwaħtatti; [uning aldida] zor kückluk bir shamal chiqip, tagħlarni sundurup, qoram tashlarni parchilap chéqiwetti. Lékin Perwerdigar shamalda emes id. Shamaldin kéyin bir yer tewresh boldi. Lékin Perwerdigar yer tewreshtem emes id. **12** Yer tewreshtin kéyin bir lawludhian ot kötürüldi. Lékin Perwerdigar otta emes id. Ottin kéyin boshqina, mulayim bir awaz anglandi. **13** We shundaq boldiki, Iliyas shuni anglap, yüzini yépinchisi bilen orap gharning aghzigha béríp turdi. Mana, bir awaz chiqip uningha: — I Iliyas, sen bu yerde néme qiliwatisen? — dédi. **14** U jawab béríp: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar üchün zor otluq muhebbet bilen heset qildim. Chünki Israillar Séning ehħengni tashlap qurban’għaliringni yiqtip, Séning peyghemberliringni qilich bilen öltürdi. Men yalghuz menla qaldim we ular méning jénimni alghili qestlewatidu, dédi. **15** Perwerdigar uningha mundaq dédi: — Bargħin, kelgen yolung bilen qaytip, andin Demeshqning chölige bargħin. U yerġe bargħanda Hazaelni Suriye üstige padishah bolushqa mesih qilghin. **16** Andin Nimshining oghli Yehuni Israilning üstige padishah bolushqa mesih qilghin; öz ornungħha peyghember bolushqa Abel-Meholahliq Shafatning oghli Élishanimu mesih qilghin. **17** We shundaq boliduki, Hazaelning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Yehu öltüridu; Yehuning qilichidin qéchip qutulghan herbirini Élisha öltüridu. **18** Lékin Israilda yette ming kishini, yeni Baalning aldida tizlirini pükminek we uningħha aghzini söyġūmigen herbirini özümge saqlap qaldurdum, — dédi. **19** U u yerdin chiqip, Shafatning oghli Élishani tapti. U chaghda u yer heydewatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar id, u on ikkinchisi bilen qosh heydewatatti. Iliyas kélip uning üstige öz yépinchisini tashlap artip qoydi. **20** U uylarni tashlap Iliyasning keynidin yügürüp kélip: — Méni béríp atam bilen anamni söyili qoyghin, andin men kélip sanga egisħey, — dédi. U uningħha: — Qaytqin; men sanga néme qildim? — dédi. **21** U uningdin ayrlip, özi isħletken bir jüp uyni soyup, ularnej jaħbi qaldim. Andin u ornidin qopup Iliyasning keynidin egiship, uning xizmitide boldi.

at we jeng harwiliri bilen élip chiqip, Samariyege qorshap hujum qildi. 2 U elchilerni sheherge kirgüzüp Israilning padishahi Ahabning qéshigha ewetip uningha: — 3 «Ben-Hadad mundaq deydu: — Séning kümüsh bilen altunung, séning eng chirayliq xotunliring bilen baliliringmu méningkidur» dep yetküzdi. 4 Israilning padishahi uningha: — I ghojam padishah, sili éytqanlıridek men özüm we barliqim siliningkidur, dep jawab berdi. 5 Elchiler yene kélép: — «Ben-Hadad söz qilip mundaq deydu: — Sanga derweqe: — Séning kümüsh bilen altunlungni, séning xotunliring bilen baliliringni manga tapshurup bérisen, dégen xewerni ewettim. 6 Lékin ete mushu waqitlarda xizmetkarlirimni yéningha ewetimen; ular ordang bilen xizmetkarliringning öylirini axturup, séning közliringde néme eziz bolsa, ular shuni qoligha élip kélédu» — dédi. 7 U waqitta Israilning padishahi zémindiki hemme aqsaqallarni chaqirip ulargha: — Bu kishining qandaq awarichilik chiqarmaqchi bolghanlıqını biliq qélinglar. U manga xewer ewetip mendin xotunlirim bilen balilirim, kümüsh bilen altunlirimni telep qilghinida men uningha yaq démidim, dédi. 8 Barlıq aqsaqallar bilen xelqning hemmisi uningha: — Qulaq salmighin, uningha maqlu démigin, dédi. 9 Buning bilen u Ben-Hadadning elchilirige: — Ghojam padishahqa, sili adem ewetip, öz keminiliridin deslepte sorighanning hemmisini ada qilimen; lékin kényikisige maqlu déyelmeymen, dep béringlar, — dédi. Elchiler yénip bérüp shu sözni yetküzdi. 10 Ben-Hadad uningha yene xewer ewetip: — «Pütkül Samariye shehiride manga egeshenklerning qollırığha ochumlıghudek topa qélib qalsa, ilahlar mangimu shundaq qilsun we uningdin ashurup qilsun!» — dédi. 11 Lékin Israilning padishahi jawab bérüp: — «Sawut-qorallar bilen jabdun'ghuchi sawut-qorallardin yéshin'güchidek maxtinip ketmisun!» dep éytinglar, — dédi. 12 Ben-Hadad bu sözni anglighanda herqaysi padishahlar bilen chédirlirida sharab ichishiwatatti. U xizmetkarliriga: — Sepke tizilinglar, dédi. Shuni déwidi, ular sheherge hujum qilishqa tizilishti. 13 U waqitta bir peyghember Israilning padishahi Ahabning qéshigha kélép: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu zor bir top ademni kördüngmu? Mana, Men bu künü ularni séning qolungha tapshurimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimni bilisen», dédi. 14

Ahab: — Kimning wasitisi bilen bolidu? dep soridi. U: — Perwerdigar mundaq deydu: «Waliylarning ghulamliri bilen bolidu», dédi. U yene: — Kim hujumni bashlaydu? — dep soridi. U: — Sen özüng, dédi. 15 U waqitta waliylarning ghulamlirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki neper chiqti. Andin kényin u hemme xelqni, yeni barlıq Israillarni saniwidi, ularning sani yette ming neper chiqti. 16 Israillar sheherdin chüsh waqtida chiqti. Ben-Hadad bilen shu padishahlar, yeni yardemge kelgen ottuz ikki padishah bolsa chédirlirida sharab ichip mest bolushqanidi. 17 Waliylarning ghulamliri yürüshte awwal mangdi. Ben-hadad adem ewetiwidi, ular uningha xewer bérüp: — «Samariyedim ademler kéliwatidu» — dédi. 18 U: — Eger sülhi tüzüshke chiqqan bolsa ularni tirik tutunglar, eger soqushqılı chiqqan bolsimu ularni tirik tutunglar, dédi. 19 Emdi waliylarning bu ghulamliri we ularning keynidiki qoshun sheherdin chiqip, 20 herbiri özige uchrighan ademni chépip öltürdi. Suriyeler qacti; Israil ularni qoghlidi. Suriyening padishahi Ben-Hadad bolsa atqa minip atliqlar bilen qéchip qutuldi. 21 Israilning padishahi chiqip hem atliqlarni hem jeng harwilirini bitchit qilip Suriyelerni qattiq qir-chap qildi. 22 Peyghember yene Israilning padishahining qéshigha kélép uningha: — Özüngni mustehkemlep, özüngni obdan dengsep, néme qilishing kéréklikini oylap baqqin. Chünki kélérları yili etiyazda Suriyening padishahi sen bilen jeng qilghili yene chiqidu, dédi. 23 Suriyening padishahining xizmetkarliri uningha mundaq dédi: — «Ularning ilahi tagh ilahi bolghachqa, ular bizge küchlük keldi. Lékin biz tüzlenglikte ular bilen soqushsaq, jezmen ulargha küchlük kélélimiz. 24 Emdi shundaq qilghaylikı, padishahlarning herbirini öz mensipidin chüshürüp, ularning ornida waliylarnı tikligeyla. 25 Andin sili mehrum bolghan qoshunlirığa barawer bolghan yene bir qoshunni, yeni atning ornığa at, harwining ornığa harwa teyyar qildurup özürlige yighthayla; biz tüzlenglikte ular bilen soqushaylı; shuning bilen ulargha küchlük kelimedim». U ularning sözige qulaq sélip shundaq qildi. 26 Kéyinkı yili etiyazda Ben-Hadad Suriyelerni éditlap toluq yighip, Israil bilen jeng qilghili Afek shehirige chiqti. 27 Israillarmu özürlirini éditlap, ozuqtüllük teyyarlap, ular bilen jeng qilishqa chiqti. Israillar ularning ululida bargah tikliwidi, Suriyelarning aldida xuddi ikki top kichik oghlaq padisidek köründi. Lékin Suriyeler pütkül zémimni qaplıghanidi. 28 Emma

Xudaning adimi Israilning padishahining qéshigha kélip uninggħha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Suriyler: Perwerdigar tagħi ilahidur, jilghilarning ilahi emes, dep éytqini üchün, Men bu zor bir top ademning hemmisini séning qolungħha tapshurimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétilsiler», dédi. **29** Ikki terep yette kün birbirining udulida bargħalirida turdi. Yettinchi kūni soqush bashlandi. Israillar bir kündे Suriyerdin yüz ming piyade eskerni öltürdi. **30** Qalghanlar Afek shehirige qéchip kiriwaldi; lékin sépili örülüp ulardin yigirme yette ming ademning üstige chūshüp bésip öltürdi. Ben-Hadad özi beder qéchip sheherge kirip ichkiridiki bir öye möküwaldi. **31** Xizmetkarliri uningħha: — Mana biz Israilning padishahlirini rehmlik padishahlar dep anglidu; shuning üchün bellirimizge böz bagħlap bashlirimizha kula yögep Israilning padishahigha teslimge chiqayi. U silining janlirini ayarmikin? — dédi. **32** Shuning bilen ular bellirige böz bagħlap bashlirigha kula yögep Israilning padishahining qéshigha bérip uningħha: — Keminiliri Ben-Hadad: «Jénimni ayighayla», dep iltija qildi, dédi. U bolsa: — U téxi hayatmu? U méning buradirim, dédi. **33** Bu ademler bu sözni yaxshiliqning alamiti, dep oylap, derħalla uning bu sözini ching tutuwélip: — Ben-Hadad silining buraderliridur! — dédi. U: — Uni élip kēlingħar, dep buyrudi. Shuning bilen Ben-Hadad uning qéshigha chiqti; shuning bilen u uni qolidin tartip jeng harwisigha chiqardi. **34** Ben-Hadad uningħha: — Méning atam silining atiliridin alghan sheherlerni silige qayturup bérey. Atam Samariyede reste-bazarlirini tikligendek sili ozliri üchün Demeshqte reste-bazarlarni tikleyla, — dédi. Aħab: — Bu shert bilen séni qoyup bérey, dédi. Shuning bilen ikkisi ehde qilishti we u uni qoyup berdi. **35** Peyghemberlerning shagirtlirining biri Perwerdigarning buyruqi bilen yene birige: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. Lékin u adem uni urghili unimidi. **36** Shuning bilen u uningħha: — Sen Perwerdigarning sözini anglimiġħining üchün mana bu yerdin ketkiningde bir shir séni bogħup öltüridu, — dédi. U uning yénidin chiqqanda, uningħha bir shir uħrap uni öltürdi. **37** Andin kéyin u yene bir ademni tépyp uningħha: — Sendin ötünimen, méni urghin, dédi. U adem uni qattiq urup zeximlendürdi. **38** Andin peyghember bérip öz qiyapitini özgertip, közlirini téngiq bilen téngip yol boyida padishahni kütüp turdi.

39 Padishah shu yerdin ötkende u padishahni chaqirip: — Keminiliri keskin jeng meydanigha chiqqanidim, we mana, bir adem manga burulup, bir kishini tapshurup: «Bu kishige ching qarighin, herqandaq sewebtin u yoqap ketse, sen öz jéningni uning jéningħi ornigha tóleyesen; bolmisa bir talant kümüş tóleyesen», dédi. **40** Lékin men keminiliri u-bu ish bilen bend bolup kétip, uni yoqitip qoymum, dédi. Israilning padishahi uningħha: — Özüng békirkiningdek sanga höküm qilinidu! — dédi. **41** U derhal közliridin téngiqni éliwetti; Israilning padishahi uni tonup uning peyghemberlerdin biri ikenlikini kördi. **42** Peyghember uningħha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Men halakette békirkien ademni qolungdin qutulghili qoqghining üchün séning jéning uning jéningħi ornida éljinidu; séning xelqing uning xelqining ornida éljinidu», dédi. **43** Shuning bilen Israilning padishahi xapa bolup, gheshlikke chomgen halda Samariyegħe qaytip ordisigha kirdi.

21 Bu isħlardin kéyin shundaq boldiki, Yizreellik Nabolning Yizreelde, Samariyening padishahi Aħabning ordisining yénida bir üzümzarliji bar idu. **2** Aħab Nabolqa söz qilip: — Öz üzümzarlıqinqi manga bergen, méning ötümge yéqin bolghach, uni bir seykötatliq bagħ qilay. Uning ornida sanga obdanraq bir üzümzarlıq bérey yaki layiq körsegħi bahasini neq bériment, dédi. **3** Emma Nabol Aħabqa: — Perwerdigar méni ata-bowlirimming mirasini sanga sétishni mendin néri qilsun, dédi. **4** Aħab Yizreellik Nabolning: «Ata-bowlirimming mirasini sanga bermeymen» dep éytqan sözidin xapa bolup gheshlikke chomgen halda ordisigha qaytti; u kariwatta yétip yüzini [tam] terepke örtüp nanmu yémidi. **5** Xotuni Yizebel uning qéshigha kélip: Rohiy keypiyating némishqa shunche töwen, némishqa nan yémeysen? — dédi. **6** U uningħha: — Men Yizreellik Nabolqa söz qilip: «Üzümzarlıqinqi manga pulħa berseng, yaki layiq körsegħi uning ornigha bashqa üzümzarlıq bérey» dédim. Lékin u: «Sanga üzümzarlıqimni bermeymen» dédi, — dédi. **7** Xotuni Yizebel uningħha: — Sen hazir Israilning üstige seltenet qilghuchi emesu? Qopup nan yep, köngħiġġi xush qilghin; men sanga Yizreellik Nabolning üzümzarlıqini érishtürimen, dédi. **8** Andin u Aħabning namida bir xet yézip, üstige uning möħiġġini bésip, xetni Nabolning sheħiride uning bilen turuwaqtqan aqsaqallar we mötiwerlerge ewetti. **9** Xette u mundaq yazghanidi: — «Roza tutush

kérek dep buyrup, xelqning arisida Nabotni törde olturghuzghin; **10** ikki ademni, yeni Bélyalning balisini uning ululida olturghuzup, ularni Nabotning üstdin erz qilghuzup: «Sen Xudagha we padishahqa lenet oqudung» dep guwahliq bergüzünglar. Andin uni élip chiqip chalma-kések qilip öltürüngrar. **11** Sheherning ademliri, yeni uning shehiride turuwtqan aqsaqlar bilen mötiwerler Yizebelning ulargha ewetken xétide pütlügendek qildi; **12** ular rozini buyrup, xelqning arisida Nabotni törde olturghuzdi. **13** Andin u ikki adem, yeni Bélyalning baliliri xelqning aldida Nabot üstdin erz qilip: «Nabot Xudagha we padishahqa deshnem qildi» dep guwahliq berdi. Shuning bilen ular Nabotni sheherning tashqirigha sörep élip chiqip, tashlar bilen chalma-kések qilip öltürdi. **14** Andin ular Yizebelge adem ewetip: «Nabot chalma-kések qilip öltürüldi» dep xewer berdi. **15** Yizebel Nabotning chalma-kések qilinip öltürülgenlikini anglighanda Ahabqa: Qopup, Yizreelliq Nabotning sanga pulgha bergili unimighan üzümzarlıqini tapshurup alghin; chünki Nabot hayat emes, belki öldi, dédi. **16** Shundaq boldiki, Ahab Nabotning ölgenlikini anglap, Yizreelliq Nabotning üzümzarlıqini igilesh üchün shu yerge bardi. **17** Lékin Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa kélép mundaq déyildi: — **18** «Qopup béríp, Samariyede olturnushluq Israil padishahi Ahab bilen uchrashqin; mana u Nabotning üzümzarlıqida turidu; chünki uni igiliwélish üchün u yerge bardi. **19** Uningha: — «Adem öltürdüngmu, yérini igiliwaldingmu?» — dégin. Andin uningha yene söz qilip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Nabotning qénini itlar yalighan jayda séning qéningnimu itlar yalaydu» — dégin». **20** Ahab Iliyasqa: — I düshminim, méní taptingmu? — dédi. U jawaben mundaq dédi: — Rast, men séni taptim; chünki sen Perwerdigarning neziride rezillik qilish üchün özüngri sétiwetting. **21** Perwerdigar: «Maná, Men üstüngge bala chüshürüp neslingni yoqitip, sen Ahabning Israilda qalghan jemetidiki hemme erkekni, hetta ajiz yaki méyip bolsun, hemmisini üzüp yoqitimen; **22** we sen Méning ghezipimni qozghap Israilni gunahqa azdurghining üchün séning jemetingni Nibatning oghli Yeroboamning jemeti we Axiyahning oghli Baashanining jemetige oxshash qilimen» — deydu, — dédi. **23** — Yizebel toghrisidimu Perwerdigar söz qilip: «Yizreelning sépilining téshida itlar Yizebelni yeydu. **24** Ahabning jemetidikilerdin sheherde ölgelnerni itlar yeydu; sehrada ölgelnerni

bolsa asmandiki qushlar yeydu» dédi **25** (Berheq, xotuni Yizebelning qutritishliri bilen Perwerdigarning neziride rezillik qilghili özini satqan Ahabdek héchkim yoq idi. **26** U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep qoghliwetken Amoriylarning qilghinidek qilip, yirginchlik butlарgha tayinip egiship, lenetlik ishlarni qilatti). **27** Lékin Ahab bu sözlerni anglighanda öz kiyimlirini yirtip bedinige böz yögep, roza tutti. U böz rextte yatatti, jimjit mangatti. **28** U waqitta Perwerdigarning sözi Tishbiliq Iliyasqa kélép: — **29** «Ahabning Méning aldimda özini qandaq töwen tutuwtqanlıqını kördüngmu? U özini Méning aldimda töwen tutuwtqanlıqı tüpeylidin, bu balani uning künliride keltürmeymen, belki uning oghlining künliride uning jemetige keltürimen» — déyildi.

22 Üch yilghiche Suriye bilen Israilning otturisida jeng bolmighachqa, ular tinchliqta ötti. **2** Üchinchi yilda bolsa Yehudaning padishahi Yehoshafat Israilning padishahini yoqlap bardi. **3** Israilning padishahi öz xizmetkarlirigha: — Giléadtiki Ramot bizningki ikenlikini bilisilerghu? Shundaq iken, némishqa biz jim olturnup, téxiche Suriyening padishahining qolidin uni almamyz? — dédi. **4** U Yehoshafatqa: — Jeng qilghili méning bilen Giléadtiki Ramotqa bérishqa maql bolamdila? — dep soridi. Yehoshafat Israilning padishahigha jawab béríp: — Biz silining-méning dep ayrimaymiz; méning xelqim özlirinining xelqidur, méning atlirim silining atliridur, dédi. **5** Lékin Yehoshafat Israilning padishahigha: — Ötünimenki, bugün awwal Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. **6** Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni, yeni töt yüzche ademni yighdurup ulardin: — Soqushqili Giléadtiki Ramotqa chiqsam bolamdu, yoq? — dep soriwidi, ular: — Chiqqin, Reb uni padishahning qoligha bérídu, déyishti. **7** Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa, yol sorighudek Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmu? — dep soridi. **8** Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab béríp: — Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin u méning toghramda qutluqni emes, belki balayi'apetni körsitip besharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I ailiyiri, sili undaq démigeyla, dédi. **9** Andin Israilning padishahi bir chakirini chaqirip uningha: — Chaqqan béríp, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. **10** Emdi Israilning padishahi

bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining alidiki xamanda herbiri öz textile olturushti. Ularning aldida peyghemberlerning hemmisi besharet bermekte idi. **11** Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni yasap chiqip: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriyerni yoqatquche üsüp ursila», dédi. **12** Hemme peyghemberler shuninggha oxshash besharet béríp: «Giléadtili Ramotqa chiqip sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. **13** Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uningha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözungmu ularning sözi bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni bergen, dédi. **14** Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, Perwerdigar manga néme éytsa, men shuni éytimen, dédi. **15** U padishahning aldigha kelgende padishah uningdin: I Mikaya, jeng qilghili Giléadtili Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uningha jawab béríp: — Chiqip muweppeqiyet qazinisen; chünki Perwerdigar sheherni padishahning qoligha bérídu, dédi. **16** Lékin padishah uningha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmasliqqa qesem ichktüzhüm kerek?! — dédi. **17** Mikaya: — Men pütkül Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsun», dédi, — dédi. **18** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U méning toghramda qutluqni emes, belki haman bayayı'apetni körsitip besharet bérídu», démigenmidim? — dédi. **19** Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglichin; men Perwerdigarning öz textile olturghanlıqını, asmanning pütkül qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanlıqını kördüm. **20** Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtili Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi mundaq déyishti; **21** shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men béríp alday», dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» — dep soriwidi, **22** u: — «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanchi bir roh bolimen», dédi. Perwerdigar: — «Uni aldap ilkingge

alalaysen; béríp shundaq qil» — dédi. **23** Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberlirining aghzigha yalghanchi bir rohni saldi; Perwerdigar séning toghrangda bayayı'apet körsitip sözlidi» — dédi. **24** Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélip Mikayaning kachitigha birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysi yol bilen mendin ötüp, sanga söz qilishqa bardi?! — dédi. **25** Mikaya jawab béríp: — Özüngni yoshurush üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen, dédi. **26** Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup béríp, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, **27** ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uni zindan'ha solap men tinch-aman yénip kelguchiilik qiyapnan bilen suni az-az béríp turunlar» — dégin, dep buyrudi. **28** Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar méning wasitem bilen söz qilmighan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. **29** Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtili Ramotqa chiqti. **30** Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapetke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqqayla, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen jengge chiqti. **31** Suriyening padishahi jeng harwiliri üstdiki ottuz ikki serdargha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar, dep buyrudi. **32** we shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uningha hujum qilghili buruldi. Lékin Yehoshafat peryad körtüdi. **33** jeng harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **34** Emma bireylen qarisigha bir oqya étiwidi, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méni septin chiqarghin; chünki men yaridar boldum, dédi. **35** U kuni jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah bolsa Suriyerning udulida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Zexmidin qéni harwining tégigiche éqip, kech kirkende u öldi. **36** Kün patarda qoshun arisida bir qattiq sada anglinip: — Her adem öz shehirige yansun! Herbiri öz yurtigha yénip ketsun! — déyildi. **37** Padishah öldi, kishiler uni Samariyeye élip keldi; ular padishahni Samariyede depne qildi. **38** Birsi padishahning harwisini Samariyening kölide [yughanda] (bu kól pahishe ayallar yuyunidighan jay

idi), Perwerdigarning éytqan sözi emelge ashurulup, itlar uning qénini yalidi. **39** Ahabning bashqa ishliri, qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning yasigan «pil chish sariyi» we bina qilghan hemme sheherler toghruluq «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **40** Ahab ata-bowliliri arisida uxlidi. Andin uning oghli Ahaziya ornida padishah boldi. **41** Asaning oghli Yehoshafat Israilning padishahi Ahabning seltenitining tötinchi yilida Yehudagha padishah boldi. **42** Yehoshafat padishah bolghanda ottuz besh yashta idi, u Yérusalémda yigirme besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **43** U her ishta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin chiqmay Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmaghanidi; xalayıq yenila «yuqiri jaylar»da qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **44** We Yehoshafat bilen Israilning padishahi otturisida tinchliq boldi. **45** Yehoshafatning bashqa ishliri, uning körsetken qudriti, qandaq jeng qilghanliri toghrisida «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **46** U atisi asaning künliride zémindin qoghliewtilmigen kespiy bechchiwazlarni zéminidin heydep chiqardi. **47** U waqitta Édomning padishahi yoq idi, belki bir waliy höküm süretti. **48** Yehoshafat Ofirdin altun élip kélish üchün bir «Tarshish kéme» etritimi qurdi. Lékin kémiler héchyerge baralmidi; chünki ular Ezion-Geberde urulup weyran bolghanidi. **49** U waqitta Ahabning oghli Ahaziya Yehoshafatqa: — Méning xizmetkarlirim séning xizmetkarliring bilen kémilerde barsun, dédi. Lékin Yehoshafat unimidi. **50** Yehoshafat öz ata-bowliliri arisida uxlidi we «Dawutning shehiri»de ata-bowlirining qebriside depne qilindi. Andin oghli Yehoram ornida padishah boldi. **51** Ahabning oghli Ahaziya Yehudanining padishahi Yehoshafatning seltenitining on yettinchi yilida Samariyede Israilning üstide padishah bolup ikki yil seltenet qildi. **52** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip atisining yolida we anisining yolida yürüp, shundaqla Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning yolida mangdi; **53** u atisi qilghanning hemmisini qilip, Baalning qulluqida bolup, uninggha sejde qilip, Israilning Xudasi Perwerdigarning ghezipini qozghidi.

Padishahlar 2

1 Ahab ölgendin kényin Moab Israilgha isyan kötürdi.

2 Ahaziya Samariyede turghanda [ordisidiki] balixanining penjirisidin yiqilip chüshüp, késel bolup qaldi. U xewerchilerni ewetip ulargha: — Ekron shehiridiki ilah Baal-Zebubdin méning toghramda, késilidin saqiyamdu, dep soranglar, dédi. **3** Lékin Perwerdigarning Perishtisi bolsa Tishbiliq Iliyasqa: — Ornundin tur, Samariye padishahining elchilirining aldigha béríp, ulargha: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili mangdinglarmu? **4** Shuning üchün Perwerdigar hazir mundaq dédiki: «Sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen» dégin, — dédi. Shuning bilen Iliyas yolgha chiqtı. **5** Xewerchiler padishahning yénigha qaytip keldi; u ulardin: Némishqa yénip keldinglar, dep soridi. **6** Ular uninggha: — Bir adem bizge uchrap bizge: — Silerni ewetken padishahning yénigha qaytip béríp uninggha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Israilda Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili ademlerni ewettingmu? Shuning üchün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» denglar, — dédi. **7** Padishah ulardin: Silerge uchrap bu sózlerni qilghan adem qandaq adem iken? — dep soridi. **8** Ular uninggha: U tüklük, bélige tasma baghlighan adem iken, dédi. Padishah: U Tishbiliq Iliyas iken, dédi. **9** Andin padishah bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen Iliyasning qéshigha mangdurdı; bu kishi Iliyasning qéshigha barghanda, mana u bir döngning üstide olturatti. U uninggha: I Xudanıng adimi, padishah séni chüshüp kelsun! deydu, dédi. **10** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger men Xudanıng adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen bilen ellik adimini köydürsün, dep jawab berdi. Shuan asmandin ot chüshüp, uning özi bilen ellik adimini köydürüwetti. **11** Shuning bilen padishah yene bir ellikbéshini uning qol astidiki ellik adimi bilen uning qéshigha mangdurdı. U uninggha: I Xudanıng adimi, padishah éytти: Séni derhal chüshüp kelsun! — dédi. **12** Lékin Iliyas ellikbéshigha: Eger men Xudanıng adimi bolsam, asmandin ot chüshüp sen bilen ellik adimini köydürsün, dep jawab berdi. Shuan Xudanıng oti asmandin chüshüp uning özi bilen ellik adimini köydürüwetti. **13** Padishah emdi üchinchi bir ellikbéshini qol astidiki ellik adimi bilen

uning qéshigha mangdurdı; ellikbéshı béríp Iliyasning aldigha chiqip, tizlinip uningha yalwurup: I Xudanıng adimi, méning jénim bilen séning bu ellik qulungning janlıri neziringde eziz bolsun! **14** Derweqe, asmandin ot chüshüp, ilgiriki ikki ellikbéshini ularning qol astidiki ellik adimi bilen köydürüwetti. Lékin hazır méning jénim séning neziringde eziz bolsun, dédi. **15** Perwerdigarning Perishtisi Iliyasqa: Sen chüshüp uning bilen barghin; uningdin qorqmighin, dédi. U ornidin turup uning bilen chüshüp padishahning qéshigha béríp **16** padishahqa: Perwerdigar söz qilip: «Israilda wehiy sorighili bolidghan Xuda yoqmu, Ekrondiki ilah Baal-Zebubdin yol sorighili elchilerni ewettingghu? Shuning üchün sen chiqqan kariwattin chüshelmeysen; sen choqum ölisen!» deydu, — dédi. **17** Shuning bilen Iliyas dégendek, Perwerdigarning sözi boyiche Ahaziya öldi. Uning oghli bolmighachqa, Yehoram uning ornida padishah boldi. Bu Yehoshafatning oghli, Yehuda padishahi Yehoramning ikkinchi yili idi. **18** Emdi Ahaziyaning bashqa ishliri, uning qilghan emelliri bolsa, ular «Israıl padishahlinining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgən emesmedi?

2 Perwerdigar Iliyasni qara quyunda asman'gha kötürmekchi bolghan waqitta Iliyas bilen Élisha Gilgaldin chiqip kétiwatatti. **2** Iliyas Élishaghı: — Sendin ötünimen, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar ménı Beyt-Elge mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrılmaymen! dédi. Shuning bilen ular Beyt-Elge chüshüp keldi. **3** U waqitta Beyt-Eldiki peyghember shagirtlri Élishanıng qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar bügün ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **4** Iliyas Élishaghı: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar ménı Yérixogha mangghuzdi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrılmaymen, dédi. Shuning bilen ular ikkisi Yérixogha bardı. **5** U waqitta Yérixodiki peyghember shagirtlri Élishanıng qéshigha kélip uninggha: Bilemsen, Perwerdigar bügün ghojangni sendin élip kétidu? — dédi. U: Bilimen; shük turunglar, dédi. **6** Iliyas Élishaghı: — Sendin ötünimenki, bu yerde qalghin; chünki Perwerdigar ménı Iordan deryasigha mangghuzdi, dédi. Élisha: Perwerdigarning hayatı bilen, we

séning hayating bilen qesem qilimenki, séningdin hergiz ayrilmaymen, dédi, shuning bilen ular ikkisi méngiwerdi. 7 Emdi peyghember shagirtliridin ellik kishi béríp, ularning ululida yiraqtin qarap turatti. Emma u ikkiylen Iordan deryasining boyida toxtap turdi. 8 Ilyas yépinchisini qatlap, uning bilen suni uriwidi, su ikkige bölünüp turdi; ular ikkisi quruq yoldin ötti. 9 Ötüp bolghandin kéyin Ilyas Élishagha: Men sendin ayrlimasta, séning özüng üchün mendin néme tiliking bolsa, dewergin, dédi. Élisha: Séning üstüngde turghan Rohning ikki hessisi üstümge qonsun, — dédi. 10 U: Bu tilikingge érishmek qiyindur; men sendin élip kétilgen waqtimda, méni körüp tursang, sanga shundaq bérilidu; bolmisa, bérilmeydu, — dédi. 11 We shundaq boldiki, ular sözlischip mangghanda, mana, otluq bir jeng harwisi bilen otluq atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwetti we Ilyas qara quyunda asman'gha kötürülüp ketti. 12 Élisha buni körüp: I atam, i atam, Israilning jeng harwisi we atliq eskerliri! — dep warqiridi. Andin u uni yene körelmidi. U öz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parche qiliwetti. 13 Andin u Ilyasning uchisidin chüshüp qalghan yépinchisini yerdin élip, Iordan deryasining qirghiqiga qaytip keldi. 14 U Ilyasning üstidin chüshüp qalghan yépinchisi bilen suni urup: «Ilyasning Xudasi Perwerdigar nedidur?», dédi. Élisha suni shundaq urghanda su ikkige bölündi; Élisha sudin ötüp ketti. 15 Yérixodiki peyghember Shagirtliri qarshi qirghaqturup uni kördi we: «Ilyasning rohi Élishaning üstididur» dep uning aldigha béríp, bash urup tezim qildi. 16 Ular uninggħha: Mana séning keminiliring arisida ellik ezimet bar; ötünimiz, bular għojangni izdigili barsun. Perwerdigarning Rohi belkim uni kötürüp tagħlarning bir yéride yaki jilghilarning bir teripide tashlap qoydimiki, dédi. Lékin u: Siler héch ademni ewetmenglar, dédi. 17 Emma ularning uni qistawérishi bilen u xijalet bolup: Adem ewetingħlar, dédi. Shunga ular ellik kishini ewetti; bular üch kün uni izdidi, lékin héch tapalmidi. 18 Ular Élishaning yénigha qaytip kelgende (u Yérixoda turuwatatti) u ularħha: Men derweqe silerge «Izdep barmanglar!» démidimmu? — dédi. 19 Sheherdiki ademler Élishagħha: Għojam körgendek, sheher özi obdan jaydidur, lékin su nachar we tupraq tughmastur, dédi. 20 U: Yéngi bir koza élip kélip, ichige tuz qoyup, manga béringħar, dédi. Ular uni élip kélip uningħha berdi. 21 U bulaqning beshigha béríp uningħha tuzni

tökti we: Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bu sularni saqayttim; emdi ulardin qayta ölüm bolmaydu we yerning tughmasliq bolmaydu» — dédi. 22 Xuddi Élishaning éytqan bu sözidek, u su taki bugün'ge qeder pak bolup keldi. 23 Élisha Yérixodin chiqip Beyt-Elge bardi. U yolda kétip bargħanda, bezi balilar sheherdin chiqip uni zangliq qilip: Chiqip ket, i taqir bash! Chiqip ket, i taqir bash! — dep warqirasti. 24 U burulup ularħha qarap Perwerdigarning nami bilen ularħha lenet oqudi; shuning bilen ormanliqtin ikki chishi éyiq chiqip, balillardin qiriq ikkini yirtiwetti. 25 U u yerdin kétip, Karmel téghīha béríp, u yerdin Samariyege yénip bardi.

3 Yehuda padishahi Yehoshafatning seltenitining on sekkizinchi yili, Ahabning oghli Yehoram Samariyede Israilħa padishah bolup, on ikki yil seltenet qildi. 2 U özi Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti, lékin atisi bilen anisi qilghan derijide emes idi. U atisi yasatqan «Baal tüwrüki»ni élip tashħidi. 3 Lékin u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirida ching turup, ulardin héch yanmidi. 4 Moabning padishahi Mésha nahayiti chong qoychi idi; u Israilning padishahigha yüz ming qoza hem yüz ming qoħqarriġi yungini olpan qilatti. 5 Emdi shundaq boldiki, Ahab ölüp ketkendin kéyin Moabning padishahi Israilning padishahigha yüz örudi. 6 U waqitta Yehoram padishah Samariyedin chiqip hemme Israilni [jeng üchün] éditlidi. 7 U yene adem ewitip Yehudaning padishahi Yehoshafatqa xewer béríp: Moabning padishahi mardin yüz örudi; Moab bilen soquhqili chiqamsem? — dédi. U: Chiqimen; bizde méning-séning deydighan gep yoqtur, méning xelqim séning xelqingħdur, méning atlirim séning atliringħdur, dédi. 8 U yene: Qaysi yol bilen chiqayli, dep soridi. Yehoram: Biz Édom chölini yoli bilen chiqayli, dep jawab berdi. 9 Andin Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Édomning padishahigha qoshulup mangdi. Ular yette kün aylinip yürüsh qilghandin kéyin, qoshun we ular élip kelgen atulagħlarrha su qalmidi. 10 Israilning padishahi: Apla! Perwerdigar biz üch padishahni Moabning qoligha chühsun dep, bir yerge jem qilghan oxshaydu, dédi. 11 Lékin Yehoshafat: Perwerdigardin yol sorishimiz üchün bu yerde Perwerdigarning bir peyghembiri yoqmu? — dédi. Israilning padishahining chakarliridin biri: Ilyasning qoligha su quyup bergen

Shafatning oghli Élisha bu yerde bar, dédi. **12** Yehoshafat: Perwerdigarning söz-kalami uningda bar, dédi. Shuning bilen Israilning padishahi bilen Yehoshafat we Édomning padishahi uning qéshigha chüshüp bardi. **13** Élisha Israilning padishahiga: — Méning séning bilen néme karim! Öz atangning peyghemberliri bilen anangning peyghemberlirining qéshigha barghin, dédi. Israilning padishahi: Undaq démigin; chünki Perwerdigar bu üch padishahni Moabning qoligha tapshurush üchün jem qilghan oxshaydu, — dédi. **14** Élisha: Men xizmitide turuwatqan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, eger Yehudaning padishahi Yehoshafatning hörmitini qilmighan bolsam, séni közge ilmighan yaki sanga qarimighan bolattim. **15** Lékin emdi béríp bir sazchini manga élip kéklinglar, — dédi. Sazchi saz chalghanda, Perwerdigarning qoli uning üstige chüshti. **16** U: Perwerdigar söz qilip: «Bu wadining hemme yérige ora kolanglar» dédi, — dédi andin yene: **17** — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ya shamal ya yamghur körmisenglarmu, bu wadi sugha tolup, özünglar bilen at-ulaghiringlar hemmisi su ichisiler». **18** Lékin bu Perwerdigarning neziride kichik ish bolup, u Moabnimu silerning qolliringlarga tapshuridu. **19** Siler barliq mustehkem sheherlerni we barliq ésil sheherlerni bösüp ötüp, barliq yaxshi derexlerni késip tashlap, hemme bulaqlarni tindurup, hemme munbet ékinzarliqni tashlar bilen qaplap xarab qilisiler» — dédi. **20** We etisi etigenlik qurbanliq sunulghan waqtida, mana, su Édom zémini tereptin éqip kélép, hemme yerni sugha toshquzdi. **21** Emma Moablarning hemmisi: Padishahlar biz bilen jeng qilghili chiqiptu, dep anglichan bolup, sawut-qalqan kötüreligüdech chong-kichik hemmisi chégrada tizilip septe turdi. **22** Ular etisi seherde qopup qarisa, kün nuri ularning udulidiki su üstige chüshkenidi; künning sholisida su ulargha qandek köründi. Ular: — **23** Bu qan iken! Padishahlar urushup bir-birini qirghan oxshaydu. I Moablar! Derhal oljining üstige chüshüp bölishiwalayli! dédi. **24** Lékin ular Israilning leshkergahiga yetkende, Israillar ornidin qopup Moablarga hujum qilishi bilen ular beder qacti. Israillar ularni sürüp-toqay qiliwetti. **25** Ular sheherlerni weyran qilip, herbir adem tash élip, hemme munbet ékinzarliqni tolduruwetküche tash tashlidi. Ular hemme bulaq-quduqlarni tindurup, hemme yaxshi derexlerni késiwetti. Ular Kir-Hareset

shehiridiki tashlardin bashqa héch némini qaldurmidi. Shu sheherge bolsa, salgha atquchilar uninggħha chörgilep hujum qildi. **26** Moabning padishahi jengning özige ziyade qattiq kelginini körüp özi bilen yette yüz qilichwazni élip Édomning padishahiga hujum qilip bösüp ötüşke atlandi; lékin ular bösüp ötelmidi. **27** Shuning bilen textige warisliq qilghuchi tunji oglini élip, sépilning töpísida uni köydürme qurbanliq qildi. U waqitta Israil Perwerdigarning qattiq qehrige uchrighanidi. Shuning bilen bu üch padishah Moab padishahtin ayrilip, herqaysi öz yurtigha kétishti.

4 *Peyghember shagirtliridin birining tul qalghan xotuni Élishagħha peryad qilip: Séning qulung bolghan méning érim ölüptu. Bilisenki, séning qulung Perwerdigardin qorqqan adem idu. Emdi qerz igisi méning ikki oglummi qulluqqa alghili keldi.* **2** Élisha uningdin: Séning üchün néme qilay? Dégine, öyungde némeng bar? — dep soridi. U: Dédikingning öyide kichik bir koza maydin bashqa héchnerse yoq, — dédi. **3** U: Béríp hemme qoshniliringdin chögün-koza, yeni bosh chögün-kozilarni ötne alghin, ular az bolmisun. **4** Andin özüng bilen oghulliring öyge kirgin, ishikni yépíp hemme chögün-kozilargħa may qachilighin. Toshqanlirini bir chetke élip qoyghin, — dédi. **5** Shuning bilen u u yerdin ayrilip oghulliri bilen öyge kirip ishikni yapti. Oghulliri chögün-kozilarni uning aldigha élip kelgende, u may quydi. **6** We shundaq boldiki, chögün-kozilarning hemmisi tolghanda u oghligha: Yene bir koza élip kel, dédi. Emma oghli: Emdi koza qalmidi, dédi. U waqitta may toxtap qaldi. **7** Emdi u béríp Xudaningu adimige xewer yetküzdi. U: Béríp mayni sétiwet, qerzingni tügetkin; andin qalghan pul bilen özüng we oghulliringning jénini békinqlar, dédi. **8** Bir kuni Élisha Shunem shehirige barda. U yerde bir bay ayal bar idu we u uni öz öyide tamaqqa tutup qaldi. Shuningdin kényin herqachan u yerdin ötüp mangsa, u uning öyige kirip ghizalinatti. **9** Bir kuni u öz érige: Bu yerdin daim ötidighan kishi Xudaningu bir muqeddes adimi ikenlikini bilip yettim. **10** Biz ögzide uningħha bir kichikrek öy salayli. Uningħha öyde kariwat, shire, orunduq we chiragħdan teyyarlap béréyli; we shundaq bolsunki, u qacharla yénimizgħa kelse shu öyde tursun, — dédi. **11** Emdi peyghember bir kuni u yerge kelgende, shu balixanigha kirip yétip qaldi. **12** U öz xizmetkari Gehazigha: Sen u Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirghanda, ayal uning qéshigha keldi.

13 Peyghember xizmetkarigha: Sen uninggha: «Sili bizning ghémimizni yep mushundaq özlerini köp aware qıldila; men sili üchün néme qılıp bérey? Padishahqa yaki qoshun serdarigha birer teleplirini yetküzeymu?» — dégin, dédi. Ayal buninggha jawab béríp: — Men öz xelqim arısida yashawatimen, boldil dédi. 14 Emdi Élisha Gehazidin, uninggha néme qılıp bérish kérek? — dep soridi. Gehazi: Uning oghul balisi yoq iken, we érimu qéri iken, dédi. 15 U: Uni chaqirghin, dédi. Ayalni chaqiriwidi, ayal ishikke kélip turdi. 16 Peyghember uninggha: Kéler yili texminen mushu waqitta quchaqlırıda bir oghulliri bolidu, dédi. U: Yaq, i ghojam! I Xudanıng adımı, dédikingu yalghan éytmighin, dédi. 17 Emdi Élisha uninggha dégendek u ayal hamilidar bolup, ikkinchi yili békítilgen waqitta oghul tughdi. 18 Bala ösüp chong boldi. Bir küni shundaq boldiki, u atisi bar yerge, ormichilarıning qéshigha chiqip ketti. 19 U atisigha: Way béshim, way béshim, dep waysidi. U xizmetkarigha, uni anisining qéshigha élip barghin, dédi. 20 U uni kötüüp anisining yénigha apirip qoydi. Bala anisining étikide chüshkiche olturdi, andin ölüp qaldı. 21 Andin anisi chiqip, uni Xudanıng adimining öyidiki kariwatqa yatquzup qoyup, ishikni yépíp chiqip ketti. 22 U érini chaqirip uninggha: Ghulamlardin birini mangdurghin, u bir éshekni élip kelsün; men uni chapturup, Xudanıng adimining qéshigha derhal béríp kéley, dédi. 23 Éri uninggha: Némishqa uning qéshigha bugün barisen? Bugün ya yéngi ay ya shabat küni bolmisa, dédi. Ayali uninggha, Hemme ish tinchliq — dédi. 24 U éshekni toqtutup ghulamigha: İttik heydep mang; men démigüche toxtimighin, dédi. 25 Shuning bilen u Karmel téghigha béríp Xudanıng adımı aldığa keldi. We shundaq boldiki, Xudanıng adımı uni yiraqtınlı körüp öz xizmetkari Gehazığa: Mana Shunemlik ayal kéliyatidu; 26 Sen uning aldığa yügürüp béríp uningdin: Sili tinchliqmu? Erliri tinchliqmu? Balılırı tinchliqmu?» — dep sorighin, dédi. — Hemme ish tinchliq, dep éytti ayal. 27 Emdi tagħha chiqip Xudanıng adimining qéshigha kelgende, u uning putlirini quchaqlidi. Gehazi uning yénigha béríp uni ittiriwetmekchi boldi; lékin Xudanıng adımı: — Uni öz ixtiyarigha qoyghin; chünki uning köngli intayin sunuq we Perwerdigar bu ishni manga démey yosħuruptu, dédi. 28 Ayal: Men għoja mdin bir oghul tilidimmu? Manga yalghan söz qilmighin, dep sendin ötünmidimmu? — dédi. 29 Peyghember

Gehazığa: — Bélingni ching bagħlap, méning hasamni élip mangħin. Birsige uchrисang, uningħha salam qilmighin, birsi sanga salam qilsa, sen uningħha jawab bermigin. Méning hasamni balining yüzige qoyghin, dédi. 30 Balining anisi: Perwerdigarning hayatı bilen we séning hayating bilen qesem qilimienki, sendin ayrlmaymen, dédi. Élisha ornidin turup uning keynidin egeshti. 31 Gehazi ulardin burun béríp hasisini balining yüzige qoyghanidi. Emma héch awaz yaki tiwish chiqmidi. Shuning bilen u yénip Élishanıng aldigha béríp uningħha: Bala oyghanmidi, dédi. 32 Élisha öyge kélip qarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. 33 U bala bilen özini ayrim qaldurup, ishikni yépíwtip Perwerdigargħha dua qildi. 34 Andin u kariwatqa chiqip balining üstige özini qoyup aghzini uning aghzigha, közlinni uning közlini, qollirini uning qollirigha yéqip yatti. Shuning bilen balining bedini issishqa bashlidi. 35 U chüshüp öyde u yaq-bu yaqqa méngep andin yene kariwatqa chiqip yene balining üstige égildi. U waqitta bala yette qétim chüshkürdi, andin közlini achi. 36 Peyghember Gehazini chaqirip uningħha: Shunemlik ayalni chaqirghin, dédi. U uni chaqirip qoydi. U Élishanıng yénigha kelgende. U uningħha: Oghullirini kötüüp alsila, dédi. 37 U öyige kiripli uning ayighi aldığha yiqilip dum yatti, bési yerge tegküdek tezim qildi. Andin öz oghlini kötüüp chiqip ketti. 38 Élisha Gilgalħa yénip bard. Shu chaghda yurtta acharchiliq bolghanidi. Peyghemberlerning shagirtliri Élishanıng yénida olturghanda u öz xizmetkarigha: Sen chong qazanni ésip peyghemberlerning shagirtlirigha shorpa pishurup bergen, dédi. 39 Ulardin birsi otyash tergili dalagħha chiqip yawa qapaq pélikini tépíp, uningdin yawa qapaq üzüp étikini toldurup kélip, toghrap qazan'gha saldi; chünki ular bularning ziyanlıq ikenlikini bilmeytti. 40 Andin ular yenglar dep ademlerge usup berdi. Lékin ular tamaqni yégili bashlighanda: I Xudanıng adımı, qazanda ölüm bar, dep warqirashti. Héchkim uningdin yéyelmidi. 41 Élisha: Azraqqine un élip kéklingħar, dédi. U shuni qazan'gha tashlap: Xelqqe usup bergen, yésun, dédi. We mana, qazanda héch zeher qalmidi. 42 Emdi Baal-Shalishahdin bir adem kélip, Xudanıng adimige arpa hosulining tunji méwisdin ash-nan, yeni yigirme arpa nanni we bir xalta kök bashni élip kéliwidi, u: Xelqqe yégili aldığha qoyghin, dédi. 43 Uning xizmetkari: Shuni bir yüz ademning alidida qandaq qoyalaymen?

dédi. Élisha: Xelqqe yégili bergen; chünki Perwerdigar mundaq deydu: Ular yeydu we uningdin éship qalidu, dédi. 44 Shuning bilen u shuni ularning aldida qoydi; ular yédi we del Perwerdigarning déginidek, uningdin éship qaldi.

5 Suriye padishahining qoshun serdari Naaman öz ghojisining aldida tolimu qedirlendi we izzetlendi, chünki Perwerdigar uning qoli arqiliq Suriyege nusretler bergenidi. U batur jengchi bolghini bilen, lékin maxaw késilige giriptar bolup qalghanidi. 2 Emdi Suriyler top-top bolup, bulangchiliqqa chiqip Israildin bir kichik qizni tutup kelgenidi; bu qiz Naamanning ayalining xizmitini qilatti. 3 U xanimgha: Kashki, méning ghojam Samariyediki peyghemberning qéshida bolsidi! U uni maxaw késilidin saqaytatti, dédi. 4 Naaman béríp xojisigha: — Israilning yurtidin bolghan kichik qiz mundaq-mundaq éytti, dédi. 5 Suriye padishahi: Yaxshi! Sen barghin, men Israilning padishahiga bir mektup ewetimen, dédi. Naaman on talant kümüşh bilen alte ming shekel altun we hem on kishilik kiyimni élip Israilgha bardi. 6 U mektupni Israilning padishahiga apirip tapshurup berdi. Mektupta: — «Bu mektup sanga yetkende bilgeysenki, men öz xizmetkarim Naamanni séning qéshingha mangdurdum. Sen uni maxaw késilidin saqaytqaysen», dep pütülgendidi. 7 Israilning padishahi xetni oqup bolup, öz kiyimlirini yirtip-yirtiwetti we: — Men Xudamu? Kishini öltürüp hem tirildüreleymenmu? Némishqa u kishi: — Bu ademni maxaw késilidin saqaytqin, dep hawale qilidu? Qéni, oylinip körünglar, u derweqe men bilen jeng qilghili bahane izdeydu, dédi. 8 We shundaq boldiki, Xudanining adimi Élisha Israilning padishahining öz kiyimlirini yirtqinini anglighanda, padishahqa adem ewitip: Némishqa öz kiyimliringni yirtting? U kishi hazır bu yerge kelsun, andin u Israilda bir peyghember bar iken dep bilidu, dédi. 9 Naaman atliri we jeng harwisi bilen kélip, Élishanining öyining ishiki aldida toxtidi. 10 Élisha bir xewerchini mangdurup Naaman'gha: — Béríp Iordan deryasida yette qétim yuyunup kelgin; shundaq qilsang etliring eslige kélip pakiz bolisen, dédi. 11 Lékin Naaman achchiqlinip yénip kélip: — Mana, u choqum chiqip, méning bilen körishidu, öre turup Xudasi Perwerdigarning namigha nida qilip, [yara] jayning üstide qolini silkip, maxaw késilini saqaytidu, dep oylap kelgenidim. 12 Demeshqning deryaliri, yeni Abarna bilen Farpar [deryasining

suliri] Israilning hemme suliridin yaxshi emesmu? Men ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dédi. U qattiq ghezeplinip burulup yolgha chiqtı. 13 Lékin uning xizmetkarliri uning qéshiga béríp: — I atam, eger peyghember silige éghir bir ishni tapilighan bolsa, qilmasmidila? Undaq bolghan yerde, u silige sugha chüshüp yuyunup, pakiz bolisila, dégen bolsa shundaq qilmamla? — déyishti. 14 Shunga u chüshüp, Xudanining adimining sözige binaen Iordan deryasida yette qétim chömüldi. Shuning bilen uning éti paklinip, kichik balining étidek bolup saqaydi. 15 Shuning bilen u barliq hemrahlari bilen Xudanining adimining qéshiga qaytip kélip, uning aldida turup: — Mana emdi pütkül yer yüzide Israildin bashqa yerde Xuda yoq iken, dep bilip yettim; emdi hazır, öz keminengdin bir sowghatni qobul qilghin, dédi. 16 Lékin Élisha: Men xizmitide turuwtqan Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, héch némini qobul qilmasmen, dédi. [Naaman] tola ching turuwalismu, héch qobul qilmidi. 17 Andin Naaman mundaq dédi: — Eger qobul qilmisang, keminengge topidin ikki qéchir yük bérilsun; chünki kemineng bundin keyin Perwerdigardin bashqa héchqandaq ilahlargha köydürme qurbanlıq yaki inaqlıq qurbanlıqını keltümeydu. 18 Lékin Perwerdigar keminengning shu bir ishini kechürüm qilghay: ghojamning özi Rimmonning butxanisigha sejde qilmaq üchün kirengende, méning qolumgha yölense men Rimmonning butxanisida tiz püksem, mushu amalsiz tiz pükkinim üchün Perwerdigar men keminengni kechürgey, dédi. 19 Élisha uninggha: — Sen aman-xatirjemlitke ketkin, dédi. U uningdin ayrlip azghine yol mangdi. 20 Lékin Xudanining adimi Élishanining xizmetkari Gehazi könglide: — Mana, u Suriyelik Naaman élip kelgen nersiliridin ghojam héchnémimi almay, uni bikar ketküziwétiptu. Lékin Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, men uning keynidin yügürüp béríp, uningdin azraq bir nerse alay, dep oyldidi. 21 Shuni dep Gehazi Naamanning keynidin bardı. Naaman bir kimning keynidin yügürüp kéliwatqinini körüp, harwisidin chüshüp uning aldigha béríp: Hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. 22 U: — Tinchliq, — dédi, — emma ghojam méni mangdurup: Mana emdi Efraim taghliqidin peyghemberlerning shagirtliridin ikki yigit qéshingha keldi. Bulargha bir talant kümüşh bilen ikki kishlik kiyim bersile, dep éytti, — dédi. 23 Naaman: — Ikki talant kümüşhni

qobul qilghin, dep uni zorlap ikki talant kümüşni ikki xaltigha chégip, ikki kishilik kiyimni chiqirip berdi. Bularni Naaman ghulamliridin ikki yigitke yüdküzdü; ular Gehazining aldida bularni kötüüp mangdi. **24** U turghan döngge yetkende bularni ularning qolliridin élip öyige tiqip qoydi; andin bu ademlerni ketkütüwetti. **25** Andin u ghojisining aldigha kirip turdi. Élisha uningdin: — I Gehazi, nege bérüp kelding? — dep soridi. U jawab bérüp: Qulung héchyerge barmidi, — dédi. **26** Élisha uninggha: — Melum bir kishi harwisdin chüshüp, keynige yénip, séning aldinggha kelgende, méning rohim shu chaghda séning bilen birge barghan emesmu? Bu kishiler kümüş bilen kiyim, zeytun baghliri bilen üzümzarlar, qoy bilen kala, malaylar bilen kénizeklerni qobul qılıdighan waqitmu? **27** Lékin hazir Naamanning maxaw késili sanga hem neslingge menggüge chaplishidu, — dédi. Shuning bilen u Élishanining qéshidin chiqqanda qardek aq bolup qaldi.

6 Peyghemberlerning shagirtliri Élishagha: — Mana bize séning aldingda turuwatqan yérimiz tar keldi. **2** Iordan deryasining boyigha bérüp, herbirimiz birdin yaghach élip, shu yerde turidighan'gha bir turalghu öy yasaylı, — dédi. — Béringlar, dep jawab berdi u. **3** Ularning biri yene: — Iltipat qılıp qemini liring bilen birge barghin, dédi. U: — Bille baray, dédi. **4** U ular bilen mangdi. Ular Iordan deryasigha bérüp, derex késishke bashlidi. **5** Lékin ularning biri derex késiwatqanda paltining bési sugha chüshüp ketti. U warqirap: — Way ghojam, bu ötne alghan palta idi, dédi. **6** Xudanining adimi: Nege chüshti, dep soridi. U chüshken yerni körsitip berdi. U bir shaxni késip, uni sugha tashliwidi, Paltining bési leylep chiqti. **7** U: Uni qolunggha alghin, déwidi, u kishi qolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyening padishahi Israil bilen jeng qiliwatatti. U öz xizmetkarliri bilen meslihetlischip, palanchi-pokunchi yerde bargah tikimen, dep békitti. **9** Xudanining adimi Israilning padishahiga xewer ewitip: — Sen palanchi-pokunchi yerge bérishtin éhtiyat qilghin, chünki Suriyeler u yerge chüshmekchi, dédi. **10** U waqtılarda Israilning padishahi Xudanining adimi özige körsetken jayha adem ewetip u yerdiki ademlirige éhtiyat qilishni agahlandurdi. Bundaq ish birqanche qétim boldi. **11** Buning sewebidin Suriyening padishahi könglide qattiq achchiqlinip, öz xizmetkarlirlarını chaqirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padishahi teripide turidighanlıqını manga körsitip

bermemsiler?! — dep soridi. **12** Lékin xizmetkarlirining biri: — I ghojam padishah undaq emes; belki Israilda turidighan Élisha dégen peyghember sen yatqan hujrangda qilghan sözliringni Israil padishahigha étip bérifu, — dédi. **13** U: Bérip uning nede ikenlikini paylap kélinglar, men adem mangdurup uni tutup kéley, dédi. Ular: — U Dotan shehiride iken, dep xewer qildi. **14** Shuning bilen u shu yerge atliqlar, jeng harwiliri we zor bir qoshunni mangdurdı. Ular kéchisi yétip kélép sheherni qorshiwaldı. **15** Xudanining adimining maliyi seherde turup chiqsa, mana, bir atliqlar we jeng harwiliri qoshuni sheherni qorshiwalghanidi. Malay uninggha: Apla, i ghojam, qandaq qilarımız? — dédi. **16** Lékin u: Qorqmighin; mana biz bilen birge bolghanlar ular bilen birge bolghanlardın köptür, dédi. **17** Emdi Élisha dua qılıp: I Perwerdigar, malayimning közlirini köreleydighan qılıp achqaysen, dédi. U waqitta Perwerdigar yigitning közlirini achi we u eyni ehwalni kördi; mana, pütkül tagh Élishani chörídep turghan yalqunluq at we jeng harwiliri bilen tolghanidi. **18** Suriyeler chüshüp u terepke kelgende, Élisha Perwerdigarqha dua qılıp: Bu xelqni korluq bilen urghin, dédi. Shuning bilen U Élishanining tiliki boyiche ularni korluq bilen urdi. **19** Élisha ulargha: Bu [siler izdigen] yol emes we [siler izdigen] sheher emes; méning keynimdin egishinglar, silerni siler izdigen ademning qéshigha bashlap baray, dep ularni Samariyege bashlap bardi. **20** We shundaq boldiki, ular Samariyege kиргендé Élisha: I Perwerdigar, ularning közlirini köreleydighan qılıp achqaysen, dédi. Perwerdigar ularning közlirini achi; we mana, ular Samariyening otturisida turatti. **21** Israilning padishahi ularni körgende Élishadin: I atam, ularni öltürüwéteymu? Ularnı öltürüwéteymu? dep soridi. **22** U: — Sen ularni öltürme; hetta özüng qılıch we oqyaying bilen esir qilghanliringni öltürmeye dighan yerde, bularni öltürüşke bolamti? Eksiche, ularning aldigha nan, su qoyghin; shuning bilen ular yep-ichip öz ghojisigha yénip ketsun, dédi. **23** Shundaq qılıp, u ulargha chong ziyanpet berdi; ular yep-ichip bolghandın kényin, andin ularni yolgha saldi. Ular ghojisining yénigha qaytti. Shuningdin kényin Suriyeden bulangchilar shaykiliri Israilning zéminigha qayta bésip kirmidi. **24** Kéyin shundaq boldiki, Suriyening padishahi Ben-Hadad pütkül qoshunini yighip Samariyeni muhasirige aldi. **25** Shuning bilen Samariyede zor acharchılıq boldi. Ular

uni shunche uzun qamal qildiki, bir éshék bëshi seksen shekel kümüşke, we kepter mayiqining bir chinisining töttin biri besh shekel kümüşke yaraytti. **26** Israilning padishahi sépilning üstidin ötkende, bir ayal uninggha: I ghojam padishah, yarden bergine! dep peryad kötürdi. **27** U: Eger Perwerdigar sanga yarden bermise, men sanga qandaq yarden qilay? Ya xamandin ya üzüm kölchikidin yarden tépilamdu? — dédi. **28** Padishah emdi uningdin yene: Néme derding bar? dep soridi. U: Mana bu xotun manga: Oghlungni bergen, biz uni bugün yeyli. Ete bolsa méning oglumni yeymiz, dédi. **29** U waqitta biz méning oglumni qaynitip pishurup yéduq. Etisi men uninggha: Emdi sen oglungni bergen, uni yeyli désem, u öz oglolini yoshurup qoydi, — dédi. **30** Padishah ayalning sözini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwetti. U sépilda kétiwatqanda, xelq uning kiyimining ichige, yeni étige böz kiygenlikini körüp qaldi. **31** [Padishah]: — Eger Shafatning oghli Élishaning bëshi bugün ténde qalsa, Xuda méning bëshimni alsun we uningdinmu artuq jazalisu! — dédi. **32** Emma Élisha öz öyide olturatti; aqsaqallarmu uning bilen bille olturghanidi. Padishah uning aldigha bir ademni mangdurghanidi. Lékin u xewerchi u yerge yétip barmayla, Élisha aqsaqallarha: — Mana bu jallatning balisining bëshimni alghili adem mangdurghanligini kördünglarmu? Emdi xewerchi kelgende ishikni ching taqap ichidin tiriwélinglar. Mana uning keynidin kelgen ghojisining qedimining awazi angliniwatmamdu? — dédi. **33** U ular bilen sözlishiwatqanda, mana xewerchi uning qéshigha chüshüp kélip: «Padishah: «Mana bu balayi'apetning özi Perwerdigar teripidin keldi; men zadi néme dep Perwerdigarha yene ümid baghliyalarmen?» deydu, dédi.

7 Élisha: Perwerdigarning sözini anglanglar! Perwerdigar mundaq deydu: — Ete mushu waqtarda Samariyening derwazisida bir xalta aq un bir shekelge we ikki xalta arpa bir shekelge sétilidu, — dédi. **2** Emma padishah bélükini tutup mangghan qoshun emeldari bolsa, Xudaning adimige: Mana, hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq ishning bolushi mumkinmu?! dédi. U: — Sen öz közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen, dédi. **3** Emdi derwazining tüwide töt maxaw késili bar adem olturatti. Ular bir-birige: Néme üchün mushu yerde ölmüni kütüp olturimiz? **4** Sheherge kireyli dések, sheherde acharchiliq bolghachqa, u

yerde ölimiz; bu yerde oltursaqmu ölimiz. Qopup Suriyerning leshkergahigha kéteyli. Ular bizni ayisa tirik qalimiz; bizni ölütureyli dése ölimiz, xalas, — déyishti. **5** Shuni dep ular kechqurun Suriyerning leshkergahigha barghili qopti. Leshkergahining qéshigha yétip kelgende, mana héch kishi yoq idi. **6** Chünki Perwerdigar Suriyerning leshkergahigha jeng harwiliri, atlar we zor chong qoshunning sadasini anglatqanidi. Shuni anglap ular bir-birige: Mana, Israilning padishahi bishek Hittiyarning padishahlirini we Misirliqlarning padishahlirini üstimizge hujum qilgħili yalliwaptu, déyishti; **7** kechqurun qozghilip chédirlirini, at bilen ésheklirini tashlap leshkergahni shu pététi qoyup, öz janlirini qutquzush üchün beder qachqanidi. **8** Maxaw késili bar ademler leshkergahning yénigha kélip, bir chédirgha kirip, yep-ichip uningdin kümüş bilen altunni we kiyimlerni élip yoshurup qoyushti. Andin ular yénip kélip, yene bir chédirgha kirip u yerdiki oljinimu élip yoshurup qoyushti. **9** Andin ular bir-birige: Bizning bundaq qilghinimiz durus emes. Bugün qutluq xewer bar kündur, lékin biz tinmay turuwatimiz. Seherigche qalsaq bu yamanlıq bëshimizha chüshidu. Uning üchün emdi béríp padishahning ordisidikilerge bu xewerni yetküzeyli, dédi. **10** Shuning bilen ular béríp sheherning derwazidiki pasibanlarni chaqirip ularha: Biz Suriyerning leshkergahigha chiqsaq, mana héchkim yoq iken, hetta ademning shepesimu yoqtur; belki atlar bagħlaqlaq, éshekler bagħlaqlaq bolup, chédirlar eyni pététi turidu, dédi. **11** Derwazidiki pasibanlar shu xewerni towlap élan qilip, padishahning ordisigha xewer yetküzdi. **12** Padishah kéchisi qopup xizmetkarlirigha: — Men Suriyerning bizge néme qilmaqchi bolghinini silerge dep béréy. Ular bizning acharchiliqta qalghinimizni bilip, leshkergahdin chiqip dalada möküdüwélip: — Israillar sheherdin chiqsa, biz ularni tirik tutup, andin sheherge kireleymiz, déyishken gep, dédi. **13** Xizmetkarliridin biri jawab béríp: — Birnechche kishini sheherde qalghan atlardin beshni élip (ularning aqiwiti bu yerde qalghan Israilning barliq kishiliriningkidin, hetta halak bolghanlarningkidin better bolmaydu!), ularni körüp kélishke eweteyli, dédi. **14** Shuning bilen ular ikki jeng harwisi bilen ularha qatidighan atlarni teyyar qildi. Padishah ularni Suriyerning qoshunining keynidin ewetip: — Béríp ewħalni körüp kélinglar, dep buyrudi. **15**

Bular ularning izidin Iordan deryasighiche qoghlap bardi; we mana, pütkül yol boyi Suriyler aldirap qachqanda tashliwetken kiyim-kéchek we herxil eswab-üsküniler bilen tolghanidi. Elchiler yénip kélip padishahqa shuni xewer qildi. **16** U waqitta xelq chiqip Suriylerning leshkergahidin oljilarni talidi; shuning bilen Perwerdigarning éytqan sözidek, bir xalta aq un bir shekelge, ikki xalta arpa bir shekelge sétildi. **17** Emdi padishah bilikini tutup mangghan héliqi emeldarni derwazini bashqurushqa teyinlep qoyghanidi. Emdi xalayiq derwazidin [étilip chiqqanda] uni dessep-cheysi wetti we shuning bilen u öldi. Bu ish padishah Xudaning adimini tutmaqchi bolup, uning aldigha barghanda, del Élisha éytqandek boldi. **18** Shuning bilen Xudaning adimi padishahqa éytqan shu söz emelge ashuruldi: «Ete mushu waqitlarda Samariyening derwazisida ikki xalta arpa bir shekelge we bir xalta aq un bir shekelge sétildi». **19** Emma héliqi emeldar Xudaning adimige: — «Mana, hetta Perwerdigar asman'gha tünglük achsimu, undaq bir ishning bolushi mumkinmu?» dégenidi. U: — «Sen öz közüng bilen körisen, lékin shuningdin yémeysen», dégenidi. **20** Uningha hem del shundaq boldi; chünki xelq uni derwazida dessep öltürgenidi.

8 Élisha özi oghlini tirildürgen ayalgha nesihet qilip: — Sen we öz öydikiliring bilen béríp, qeyerde olturghudek jay tapsang, u yerde turghin; chünki Perwerdigar: — Acharchiliq bolsun, dep békitti. Bu acharchiliq zéminda yette yilghiche tükimeydu, dédi. **2** Shuning bilen u ayal Xudaning adimi éytqandek öz öydikiliri bilen béríp, Filistiylerning yurtida yette yilghiche turdi. **3** We shundaq boldiki, yette yil ötkende, ayal Filistiylerning yurtidin yénip keldi; u padishahtin öyi bilen zéminini özige qayturup bérishni iltimas qilghili bardi. **4** Shu waqitta padishah Xudaning adimining xizmetkari Gehazi bilen sözlischip uningha: — Élisha qilghan hemme ulugh emellerni manga bayan qilip bergin, dewatatti. **5** We shundaq boldiki, u padishahqa Élishaning qandaq qilip bir ölüknı tirildürgenlikini dep bériwatqanda, Élisha oghlini tirildürgen shu ayal padishahtin öz öyi we zéminini qayturup bérishni iltimas qilghili keldi. Gehazi: — I padishah ghojam, mana, bular men éytqan ayal we Élisha ölümdin tirildürgen oghli del shu, dédi. **6** Padishah ayaldin soriwidi, u shu wegeni uningha dep berdi. Shuning bilen padishah bir aghwatni belgilep: — Uning hemme teelluqatlirini yandurup bergin

we shuningdek öz yurtidin ketken kündin tartip bu waqitqiche yéridin chiqqan hosulning barlıq kirimini uningha bergin, dédi. **7** Emdi Élisha Suriyening padishahi Ben-Hadad késel yatqinida Demeshqqe keldi. Padishahqa: Xudaning adimi bu yerge keldi, dep xewer bérildi. **8** Padishah Hazaalgé: — Özüng bir sowgha élip, Xudaning adimining aldigha béríp uning bilen körüşüp, u arqliq Perwerdigardin méning toghramda: «U bu késeldin saqiyamdu, saqaymaydu» dep sorighin, — dédi. **9** Shuning bilen Hazaäl uning bilen körüşüshke bardi. U özi bilen Demeshqtiki herxil ésil mallardin qiriq töge sowgha élip, uning aldigha béríp: «Oghlung Suriyening padishahi Ben-Hadad méni ewetip, bu késeldin saqiyimenmu, saqaymaymenmu?» dep soraydu, — dédi. **10** Élisha uningha: — Béríp uningha: — Choqum saqiyisen, dep éytqin. Lékin Perwerdigar manga qandaqla bolmisun u choqum ölidu, dep wehiy qildi, dédi. **11** Xudaning adimi taki Hazaäl xijil bolup ketküche uningha tikilip qarap turdi, andin Xudaning adimi yighlashqa bashlidi. **12** Hazaäl: — Ghojam némishqa yighlayla! dep soridi. U: — Men séning Israillargha qilidighan yaman ishliringni bilimen; chünki sen ularning qorghanlirini köydirüp, yigitlirini qilich bilen öltürüp, ushshaq balilirini chörüp tashlap, hamilidár ayallirining qarnini yériwétisen, dédi. **13** Hazaäl: — Menki ittek bir qulung néme idim, undaq ulugh ishlarni qilalamtim? Élisha: — Perwerdigar manga séning Suriyening padishahi bolidighanlıqning melum qildi, dédi. **14** U Élishaning qéshidin chiqip ghojisining yénigha bardi. Ben-hadad uningdin: — Élisha sanga néme dédi, dep soridi. U: — U manga silining toghrılirida, choqum saqiydu, dep éytti, dédi. **15** Etisi Hazaäl bir parche bözni élip, sugha chilap padishahning yüzini etti. Shuning bilen u öldi; we Hazaäl uning ornida padishah boldi. **16** Israillning padishahı, Ahabning oghli Yoramning seltenitining beshinchı yılıda, Yehoshafat téxi Yehudanıng padishahı waqtida, Yehoshafatning oghli Yehoram Yehudanıng padishahı boldi. **17** U padishah bolghanda ottuz ikki yashta bolup, Yérusalémda sekiz yil seltenet qildi. **18** U Ahabning jemeti qilghandek Israıl padishahırining yolda yürdi (chünki uning ayalı Ahabning qizi idi); u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **19** Lékin Perwerdigar Dawutqa: — Séning bilen oghulliringha «menggü öchmeydighan chiragh» bérímen dégen wedisi tüpeylidin u Yehudani xarab

qilishni xalimidi. **20** Uning künliride Édom Yehudaning idare qilishiga isyan kötürtüp, azad bolup öz aldigha bir padishahliq tiklidi. **21** Shuning bilen Yoram hemme jeng harwiliri bilen yolha chiqip Zair shehirige ötti. U kéchisi ornidin turup, özini we jeng harwilirining serdarlirini qorshiwalghan Édomlарgha hujum qılıp, ularni meghlup qildi; lékin axirida [Yehuda] leshkerliri öz öylirige qéchip ketti. **22** Shuning bilen Édomlar Yehudaning hökümrənlıqidin bugün'giche azad boldi. U waqitta Libnahmu isyan kötürtüp azad boldi. **23** Emdi Yoramning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgən emesmidi? **24** Yoram öz ata-bowlirli arisida uxli we «Dawutning shehiri»de ata-bowlirining yénida depne qilindi. Oghli Ahaziya uning ornida padishah boldi. **25** Israilning padishahi, Ahabning oghli Yoramning seltenitining on ikkinchi yili, Yehuda padishahı Yehoramning oghli Ahaziya Yehudagha padishah boldi. **26** Ahaziya padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémda bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padishahi Omrining qizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jemetining yolda yürüp Ahabning jemeti qilghandek, Xudanıng neziride rezil bolghanni qildi; chünki u Ahabning kūyı oghli bolup uningha hemjemet idi. **28** Ahabning oghli Yoram Suriyening padishahi Hazael bilen Giléadtiki Ramotta soqushqanda Ahaziya uningha hemdemlişip soqushqa chiqqanidi. Suriyler Yoramni zeximlendürdi. **29** Yoram padishah Ramahda Suriye padishahi Hazael bilen soqushqanda Suriylerdin yégen zexmini dawalitish üchün, Yizreelge yénip keldi. Ahabning oghli Yoram késel bolghachqa, Yehudanıng padishahi, Yehoramning oghli Ahaziya uni yoqlighili Yizreelgimu bardi.

9 Élisha peyghember peyghemberlerning shagirtliridin birini chaqirip, uningha: — «Bélingni baghlap bu may qachisini qolungha élip, Giléadtiki Ramotqa barghin. **2** U yerge barghanda Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehuni térip, öyige kirip, uni öz buraderliri arisidin ornidin turghuzup, ichkiriki öyge bashlap kir. **3** Andin qachidiki mayni beshigha quyup: Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Israilgha padishah bolushqa mesih qildim, dégin; shuni dep bolupla ishikni échip, qéchip chiqqin, hayal bolma» — dédi. **4** Shuning bilen shu yash peyghember yigit

Giléadtiki Ramotqa bardi. **5** U yerge kelgende, mana, qoshunning serdarliri u yerde olturnatti. U: — I serdar, sanga bir sözüm bar, dédi. Yehu: — Qaysimizgha? — dep soridi. U: — Sanga, i serdar, dédi. **6** U qopup öyge kirdi. Yigit beshigha mayni quyup uningha mundaq dédi: Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men séni Perwerdigarning xelqige, yeni Israilgha padishah bolushqa mesih qildim. **7** Sen öz ghojang Ahabning jemetini yoqitisen; chünki öz qullirim peyghemberlerning qéni üchün we Perwerdigarning hemme qullirining qéni üchün Yizebeldin intiqam alay. **8** Ahabning pütkül jemeti yoqilidu; Ahabning jemetidin Israildiki hemme erkeklerni hetta ajiz yaki méyip bolsun hemmisini halak qilimen. **9** Men Ahabning jemetini Nibatning oghli Yeroboamning jemetidek we Axiyahning oghli Baashanıng jemetidek yoq qilimen. **10** Itlar Yizebelni Yizreeldiki shu parche yerde yeydu. Héchkim uni depne qilmaydu». Shuni dep bolupla yigit ishikni échip qéchip ketti. **11** Yehu öz ghojisining xizmetkarlirining qeshigha yénip chiqqanda, ular uningdin: — Hemme ish tinchliqmu? Bu telwe séni néme ish bilen izdep keptu? — dep soridi. U ulargha: Siler shu kishi we uning sepsetelirini bilisiler, — dédi. **12** Ular: Yalghan éytma! Bizge dep berbine! déwidi, u: — U manga mundaq-mundaq dep, Perwerdigar mundaq deydu: — «Séni Israilning üstide padishah bolushqa mesih qildim» dep éytti — dédi. **13** Shuning bilen ularning hemmisi tonlirini sélip, pelempeyde yéyip uningha payandaz qildi. Ular kanay chélip: «Yehu padishah boldi!» dep jakarlashti. **14** Shuning bilen Nimshining newrisi, Yehoshafatning oghli Yehu Yoramni qestlimekchi boldi. U waqitta Yoram bilen barlıq Israillar Giléadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyening padishahi Hazaelning hujumidin muhapizet qiliwatatti. **15** Emdi Yoram padishah Suriyening padishahi Hazael bilen soqushqanda Suriylerdin yégen zexmidin saqiyish üchün Yizreelge yénip kelgenidi. Yehu bolsa [özige egeshkenlerge]: Silerge layiq körünse, Yizreelge bérüp xewer bergüdekké hékimni sheherdin qachurmanglar, dégenidi. **16** Yehu bir jeng harwisini heydep Yizreelge bardi, chünki Yoram u yerde késel bilen yatqanidi (Yehudanıng padishahi Ahaziya Yoramni yoqlighili chüshüp kelgenidi). **17** Emdi közetchi Yizreelning munarida turup, Yehu qatarlıq bir top ademlerni kördi. U: «Bir top ademlerni kördüm» dédi. Yoram: Bir atlıq kishini ularning alдigha ewetinglar, u ulardin:

— Hemme ish tinchliqmu? — dep sorisun, dédi. **18** Shuning bilen atliq bir kishi ularning aldigha béríp: — Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilen néme karing? Burulup méning keynimdin mang, — dédi. Közetchi [padishahqa] xewer béríp: — Xewerchi ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi — dédi. **19** Shuning bilen u yene bir atliq kishini mangdurdı. U ularning aldigha béríp: — Padishah, hemme ish tinchliqmu, dep soridi, dédi. Yehu: — Tinchliqmu, emesmu, buning bilen néme karing? Burulup méning keynimdin mang, dédi. **20** Közetchi [padishahqa] xewer béríp: — Xewerchi ularning qéshigha bardi, lékin qaytip kelmidi. Emdi ularning harwa heydishi Nimshining oghli Yehuning heydishidek iken, chünki u telwilerche heydeydu, dédi. **21** Yoram: — Harwini qétinglar, dep buyruwidi, uning jeng harwisini qétip teyyarlıdi. Andin Israilning padishahi Yoram bilen Yehudanıng padishahi Ahaziya, herbiri öz jeng harwisigha olturup, Yehuning aldigha bérishqa chiqtı; ular uning bilen Yizreellik Nabotning étizliqida uchrashti. **22** Yoram Yehuni körgende, «I Yehu, hemme ish tinchliqmu? dep soridi. U: — Anang Yizebelning qilghan buzuqchiliqliri we jadugerlik shunche jiq tursa, qandaqmu tinchliq bolidu?! — dédi. **23** Shuning bilen Yoram harwini yandurup Ahaziyagha: «I Ahaziya, asiyliq!» dep warqirap beder qactı. **24** Yehu oqyясını qoligha élip, oq sélip Yoramning [keyni teripidin] uning ikki mürisining arılıqidin attı. Ya oqi uning yürüigidin téship chiqtı we u öz harwisigha yiqlip chüshti. **25** Yehu öz yénidiki emeldari Bidkargha: Uni élip Yizreellik Nabotning étizliqigha tashlighin. Yadingda bolsunki, men bilen sen uning atisi Ahabning keynidin bille mangghanda, Perwerdigar uning toghrisida mundaq bir höküm-wehiymi éytqan: — **26** «Men tünügün Nabotning qéni bilen uning oghullirining qénini kördüm, deydu Perwerdigar: Mana bu [qan qerzini] del bu étizliqta sanga yandurimen, deydu Perwerdigar». Emdi Perwerdigarning shu sözi boyiche, uni élip shu yerge tashlighin, — dédi. **27** Yehudanıng padishahi Ahaziya buni körgende «Baghdiki rawaq yoli» bilen qactı. Lékin Yehu uning keynidin qogħlap: «Uni étinglар!» dep buyruwidi, ular uni Ibléamning yénida, Gur égizlikige chiqqan yolda attı. U Megiddogħiche qéchip u yerde öldi. **28** Shuning bilen uning xizmetkarlırı uning jesitini jeng harwisigha sélip, Yérusalémgha

élip béríp, «Dawutning shehiri»de ata-bowlirining yénigha öz qebriside depne qildi **29** (Ahabning oghli Yoramning seltenitining on birinchi yilida Ahaziya Yehudagħha padishah bolghanidi). **30** Yehu emdi Yizreelge keldi, Yizebel shuni anglap közlirige sürme sürüp, chachlirini tarap, dérizidin qarap turatti. **31** Yehu derwazidin kirkende u uningħha: I Zimri, öz għojangning qatili, hemme ish tinchliqmu? — dep soridi. **32** Yehu bésħini kötürüp, dérizige qarap turup: — Men terepte turidighan kim bar? dep soriwidi, ikki-üch aghwat dérizidin uningħha qaridi. **33** U: Shu ayalni töwen'ge tashlangħar, déyishigila, ular uni töwen'ge tashlidi. Shuning bilen uning qéni hem tamgha hem atlargħa chéchildi. U uni atlirigha dessitip üstdin ötüp ketti. **34** Andin u öyge kirip yep-ichkendin kékien: Bu leniti ayalning jesitini tekshürup, uni depne qilingħar. Chünki némla bolmisun u padishahning melikisidur, dédi. **35** Lékin ular uni depne qiliwéteyli dep bériwidi, uning bash söngiki, ayaghħiri we qolining alqinidin bashqa héch yérini tapalmidi. **36** Ular yénip kékip bu xewerni uningħha dégende u: — Bu ish Perwerdigar Öz quli Tishbiliq Iliyas arqliq éytqan munu sözining emelge ashurulushidur: — «Itlar Yizreeldiki shu parče yerde Yizebelning göshini yeydu. **37** Yizebelning ölüki sirtta, Yizreeldiki shu parče yerde qighdek yéyilip kétidu we shuning bilen héchkim: «U Yizebel iken» déyelmeydu» — dédi.

10 Emdi Samariyede Ahabning yetmish oghli bar id. Yehu xetlerni yézip Samariyege, yeni Yizreeldiki emeldar-aqsaqallargħa we Ahabning jemetidiki pasibanlārgħa ewetti. Xetlerde mundaq déyildi: — **2** «Siler bilen bille għojanglarning oghulliri, jeng harwiliri bilen atlar, qorghanliq sheher we sawut-qorallarmu bardur; shundaq bolghandin kékien bu xet silerge tegkende, **3** öz għojanglarning oghulliridin eng yaxshisini tallap, öz atisining textige olturghuzup, għojanglarning jemeti üchün soqushqa chiqingħar!». **4** Lékin ular dekke-dükkgie chūshüp intayin qorquħup: Mana ikki padishah uning aldida put tirep turalmighan yerde, biz qandaqmu put tirep turalaymiz? — déyishti. **5** Shuning bilen orda bésħi, sheher bashliqi, aqsaqallar bilen pasibanlar Yehugħa xewer yetküzip: Biz séning qulliringħi; sen hernéme buyrusang shuni qilimiz; héchkimni padishah qilmaymiz. Sanga néme muwapiq körinse shuni qilgħin, dep éytti. **6** Yehu ikkinchi xetni yézip, xette: — «Eger men terepte bolup, méning

sözlirimge kirishke razi bolsanglar öz ghojanglarning oghullirining bashlirini élip, ete mushu waqitta Yizreelge, méning qéshimgha ularni keltürüngrar. Emdi padishahning oghulliri yetmish kishi bolup, özlerini baqqan sheherning ulughlirining qéshida turatti. 7 Xet ulargha tegkende ular shahzadilerni, yetmisheylenning hemmisini öltürüp, bashlirini séwetlerge sélip, Yizreelge Yehuga ewetti. 8 Bir xewerchi kélip Yehuga: Ular shahzadilerning bashlirini élip keldi, dep xewer bergende, u: Ularni ikki döwe qilip, derwazining aldida ete etigen'giche qoyunglar, dédi. 9 Etigende u chiqip, u yerde turup pütkül xalayiqqa: Siler bigunahsiler; mana, men özüm ghojamgha qest qilip uni öltürdü; lékin bularning hemmisini kim chépip öltürdü? 10 Emdi shuni bilinglarki, Perwerdigarning héch sözi, yeni Perwerdigar Ahabning jemeti toghrisida éytqinidin héchbir söz yerde qalmaydu. Chünki Perwerdigar Öz quli Iliyas arqılıq éytqinigha emel qildi, — dédi. 11 Andin kényin Yehu Yizreelde Ahabning jemetidin qalghanlarning hemmisi, uning teripidiki barlıq erbablar, dost-aghiniliri we kahinlirini héch kimni qaldurmay öltürdi. 12 Andin u ornidin turup, Samariyeye bardi. Yolda kétiwétip «padichilargha tewe Beyt-Eked»ke yetkende 13 Yehu Yehuda padishahi Ahaziyaning qérindashliri bilen uchrashти. U ulardin: Siler kim? — dep soridi. «Ahaziyaning qérindashliri, padishahning oghulliri we xanishning oghulliridin hal sorighili barımız, dédi. 14 U: Ularni tirik tutunglar! dep buyrudi. Andin ademliri ularni tirik tutti, andin hemmisini Beyt-Ekedning quduqining yénida öltürüp, ularning héch birini qoymidi. Ular jemiy qiriq ikki adem idi. 15 U u yerdin kétip barghanda uning aldigha chiqqan Rekabning oghli Yehonadabqa yoluqtı. U uningga salam qilip: Méning könglüm sanga sadiq bolghandek, séning könglüngmu manga sadiqmu? — dédi. Sadiq, dédi Yehonadab. Yehu: — Undaq bolsa qolungni manga bergen, dédi. U qolini bériwidi, Yehu umi jeng harwisigha élip chiqip, öz yénida jay bérüp 16 uningga: Men bilen bérüp, Perwerdigargha bolghan qizghinliqimni körgin, dédi. Shuning bilen u uni jeng harwisigha olturghuzup heydep mangdi. 17 U Samariyeye kelgende Ahabning jemetidin Samariyede qalghanlarning hemmisini qirip tügetküche öltürdi. Bu ish Perwerdigarning Iliyasqa éytqan sözining emelge ashurulushi idi. 18 Andin Yehu hemme xalayiqni yighdurup, ulargha mundaq

dédi: — Ahab Baalning xizmitini az qilghan, lékin Yehu uning xizmitini köp qilidu. 19 Buning üchün Baalning barlıq peyghemberlirini, uning qulluqida bolghanlarning hemmisi bilen barlıq kahinlirini manga chaqiringlar; héchkim qalmisun, chünki Baalgha chong qurbanlıq sun'ghum bar; herkim hazır bolmisa jénidin mehrum bolidu, dédi. Lékin Yehu bu ishni baalpereslerni yoqitish üchün hiyligerlik bilen qildi. 20 Shuning bilen Yehu: Baalgha xas bir héyt békitinglar, déwidi, ular shundaq élan qildi. 21 Yehu pütkül Israilgha teklip ewetkende, barlıq baalperesler keldi; ulardin héchbiri kem qalmay keldi. Ular Baalning butxanisigha kirdi; shuning bilen Baalning butxanisi bu beshidin yene bir beshighiche liq toldi. 22 U [murasim] kiyimi bégige: Hemme Baalpereslerge [ibadet] kiyimlirini echiqip ber, déwidi, u kiyimlerni ulargha echiqip berdi. 23 Yehu bilen Rekabning oghli Yehonadab Baalning butxanisigha kirip baalpereslerge: Tekshürüp békinqilar, bu yerde Perwerdigarning bendiliridin héchbiri bolmisun, belki peqet baalperesler bolsun, dédi. 24 Ular teshekkür qurbanlıqları bilen köydürme qurbanlıqlarını ötküzgili kirdi. Yehu seksen adimini téshida qoyup ulargha: Men silerning ilkinglarga tapshurghan bu ademlerdin birsi qolunglardın qéchip ketse, jénining ornida jan bérisiler, dédi. 25 Ular köydürme qurbanlıqını ötküzüp bolushighila, Yehu orda pasibanliri we serdarlarqha: Kirip ularni qetl qilip, héchkimni chiqqili qoymanglar, dep buyrudi. Shuning bilen orda pasibanliri bilen serdarlar ularni qilich bisi bilen qetl qilip, ölüklerni shu yerge tashliwetti. Andin Baalning butxanisining ichkirige kirip 26 but tüwrüklerni Baalning butxanisidin élip chiqip köydürüwetti. 27 Ular yene Baalning tüwrük-heykilini chéqip, Baalning butxanisini yiqitip uni bugün'ge qeder hajetxanigha aylandurdi. 28 Yehu shu yol bilen Baalni Israil ichidin yoq qildi. 29 Yehu Nibatning oghli Yeroboamning Israilni gunahqa putlashturghan gunahliridin, yeni Beyt-El bilen Dandiki altun mozay butliridin özini yighmidi. 30 Perwerdigar Yehuga: Sen obdan qilding; Méning nezirimge muwapiq körün'ginini ada qilip, Ahabning jemetige könglümdiki hemme niyetni beja qilip pütküzgining üchün, séning oghulliring tötinchi nesligiche Israilning textile olturidu, dédi. 31 Lékin Yehu pütkün qelbidin Israilning Xudasi Perwerdigarning muqeddes qanunida méngishqa köngül bölmidi; u Israilni gunahqa putlashturghan

Yeroboamning gunahliridin néri turmidi. **32** Shu künlerde Perwerdigar Israilning zéminini késip-késip azaytishqa bashlidi. Chünki Hazael Iordan deryasining meshriq teripidin bashlap Israilning chégraliridin bösüp ötüp ulargha hujum qildi; u barliq Giléad yurtini, Arnon jilghisining yénidiki Aroerdin tartip Giléadtin ötüp Bashan'ghiche, Gad, Ruben we Manassehning barliq yurtlirini ishghal qildi. **34** Emdi Yehuning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **35** Yehu öz ata-bowlirili arisida uxli we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yehoahaz uning ornida padishah boldi. **36** Yehuning Israilning tüstide Samariyede seltenet qilghan waqtı yigirme sekkiz yil idi.

11 Emdi Ahazianing anisi Ataliya oghlining ölginini körgende, barliq shah neslini öltürüşk qozghaldi. **2** Lékin Yoram padishahning qizi, yeni Ahazianing singlisi Yehoshéba öltürülüş aldida turghan padishahning oghullirining arisidin Ahazianing oghli Yoashni oghriliqche élip chiqip, uni we inik anisini yastuq-kirlik ambirigha yoshurup qoydi. Yoash shu yol bilen Ataliyadin yoshurup qélinip öltürülmidi. **3** Andin kéyin [inik anisi] bilen Perwerdigarning öyide alte yilghiche yoshurunup turdi. Shu waqtarda Ataliya zéminda seltenet qildi. **4** Yettinchi yili Yehoyada adem ewetip Kariylar hem orda pasibanlirining yüzbéshilirini Perwerdigarning öyige chaqirtip kélip, ular bilen ehde qilishti. U ulargha Perwerdigarning öyide qesem ichküzüp, padishahning oghlini körsetti. **5** Andin ulargha buyrup: Mana siler qilishinglar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanliq nöwiti kelgen üchtin biri padishahning ordisida pasibanliq közüti qilsun. **6** Üchtin biri Sür dégen derwazida tursun we üchtin biri orda pasibanlar hoylisining keynidiki derwazida tursun; shundaq qilip siler orda üchün pasibanliq qilisiler. **7** Shabat künide pasibanliq nöwitini qilip bolghan üchtin ikki qismi Perwerdigarning öyide padishahning qéshida pasibanliq qilsun. **8** Siler padishahning etrapida turup, herbiringlar qolunglarga öz qoralinglarni élip, kimdekim sépinglardin ötkili urunsa uni öltürünglar; padishah chiqip-kirse uning bilen bille yürüngler, dédi. **9** Yüzbéshilar kahin Yehoyada barliq tapilighanlirini beja keltürüşti; herbir yüzbéshi öz ademlirini, hem shabat künide pasibanliq nöwitige kelgenlerni

hem pasibanliq nöwitidin yan'ghanlarni qaldurup qaldi; andin Yehoyada kahinning qéshiga keldi. **10** Kahin bolsa Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqliq neyze we qalqanlirini yüzbéshilargha tarqitip berdi. **11** Orda pasibanliri tizilip, herbiri öz qolida qoralini tutup, ibadetxanining ong teripidin tartip sol teripigiche qurban'gah bilen ibadetxanini boylap padishahning etrapida turdi. **12** Yehoyada shahzadini otturigha chiqirip uning bésigha tajni kiygüzüp, uningha guwahnamilerni bérüp, padishah bolushqa [xushbuy may bilen] mesih qildi. Hemmeylen chawak chélip: — «Padishah yashisun!» dep towlashti. **13** Ataliya orda pasibanliri bilen xelqning towlashlirini anglighanda, Perwerdigarning öyige kirip, köpchilikning arisigha keldi. **14** U qariwidi, mana padishah qaide-resim boyiche tüwrükning yénida turatti. Padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi; barliq yurt xelqi shadlinip, kanay chélishatti. Buni körgen Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **15** Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul bolghan yüzbéshilargha: Uni sepliringlar otturisidin sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uningha egeshse qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — U Perwerdigarning öyide öltürülmisun, dep éytqanidi. **16** Shuning bilen ular uningha yol boshitip berdi; we u padishah ordisigha kirdighan at yoligha yétip kelgende, ular u yerde uni öltürdü. **17** Yehoyada: — «Perwerdigarning xelqi bolayli» dep Perwerdigarning we padishah bilen xelqning otturisida bir ehde toxtatti; padishah bilen xelqning otturisida hem bir ehde baghlandi. **18** Andin barliq zémindiki xelq Baalning butxanisigha bérüp uni buzup tashlidi; uning qurban'gahliri bilen mebdulirini chéqip pare-pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning aldida öltürdü. Andin kéyin [Yehoyada] kahin Perwerdigarning öyige pasibanlarni teyinlidi. **19** Andin u yüzbéshilar, Kariylar, orda pasibanliri we yurtning hemme xelqini özi bilen élip kélip, padishahni Perwerdigarning öyidin bashlap chüshüp, ordidiki «Pasibanlarning derwazisi»din padishahning ordisigha kirgüzdi; Yoash padishahliq textige olturdi. **20** Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani padishahning ordisining yénida qilichlap öltürgendin kéyin, sheher tinch bolup qaldı. **21** Yehoash yette yashqa kirgende padishah boldı.

12 Yehuning seltenitining yettinchi yilida Yehoash padishah boldi; u qiriq yil Yérusalémnda seltenet qildi. Uning anisi Beer-Shébaliq Zibiyah idi. **2** Yehoash Yehoyada kahin uningha nesihet qilip turghan barliq künlerde, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **3** Peqet «yuqiri jaylar»la yоqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanliq qilip xushbuy yaqatti. **4** Yehoash kahinlarga: — Perwerdigarning öyige Xudaghha atalghan hemme pul, jümlidin royxettin ötküzülgен her kishining baj puli, qesem ichkenlerning puli we herkim ixtiyari bilen Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen hemme pulni **5** kahinlar xezinichilerdin tapshuruwélip Perwerdigarning öyining qaysi yéri buzulghan bolsa, shu pulni ishlitip shularni ongshisun, dédi. **6** Lékin Yehoash padishahning seltenitining yigirme üchinchi yilighiche, kahinlar ibadetxanining buzulghan yerlirini téxiche onglimighanidi. **7** Andin Yehoash padishah Yehoyada kahin we bashqa kahinlarni chaqirip ulargha: — Némishqa ibadetxanining buzulghan yerlirini ongshimidinglar? Mundin kéyin xezinichilerdin pul almanglar we özünglar ibadetxanining buzulghan yerlirini onglatmanglar, dédi. **8** Shuning bilen kahinlar maql bolushup: Biz buningdin kéyin xelqtin pul almaymiz hem özimiz ibadetxanining buzulghan yerlirimu ongshimaymiz, dédi. **9** Emdi Yehoyada kahin bir sanduqni élip chiqip, yapquchidin bir töshük téship uni qurban'gahning yénigha qoydi; kishiler Perwerdigarning öyige kirgende, u ong terete turatti. Derwazigha qaraydighan kahinlar Perwerdigarning öyige keltürülgен barliq pulni uningha salatti. **10** We shundaq bolattiki, ular sanduqta köp pul chüshkenlikini körse, padishahning katipi bilen bash kahin ibadetxanigha chiqip, Perwerdigarning öyidiki pulni xaltigha chigip, sanap qoyatti. **11** Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish bashlirigha ölchep-hésablap béretti. Ular bolsa uni Perwerdigarning öyini ongshaydighan yaghachchi bilen tamchilar, **12** tashchilar bilen tashtirashlarga béretti. Ular mushu pulni Perwerdigarning öyining buzulghan yerlirini ongshashqa lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwélishqa, shuningdek ibadetxanini ongshashqa we hemme bashqa chiqimgha ishlitetti. **13** Lékin Perwerdigarning öyige keltürülgен pul ibadetxanigha atilidighan kümüsh qacha-quchilar, pichaqlar, piyaliler, kanaylor,

ya altundin yaki kümüshtin yasalghan bashqa herqandaq nersilerni yasitishqa ishlitilmeyti. **14** Ular belki shu pulni ish beshilirigha bérip, Perwerdigarning öyini ongshitatti. **15** Ular pulni ish béjirgüchilerning ishlemchilerge teqsim qilip bérishi üçhün tapshuratti; lékin uning hésawatini qilmaytti; chünki bular insap bilen ish qilatti. **16** Lékin itaetsizlik qurbanliqi puli bilen gunah qurbanliqiga munasiwetlik pullar Perwerdigarning öyige élip kelimeyti; u kahinlarga tewe idi. **17** U waqitta Suriye padishahi Hazaél Gat shehirige hujum qilip, uni ishghal qildi. Andin Hazaél Yérusalémha hujum qilishqa yüzlendi. **18** Shuning bilen Yehudaning padishahi Yehoash öz ata-bowilirli bolghan Yehuda padishahliri Yehoshafat, Yoram we Ahaziya Perwerdigargha teqdim qilghan hemme muqeddes buyumlarни, we özı teqdim qilghanlirini Perwerdigarning öyi hem padishahning ordisining xeziniliridin izdep tapqan barliq altun'gha qoshup, hemmisini Suriyening padishahi Hazaélge ewetti; andin Hazaél Yérusalémdin chékindi. **19** Yoashning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütlügen emesmidi? **20** Emdi [Yehoashning] xizmetkarliri uningga qest qilip Silla dawini teripidiki Millo qel'eside uni öltürdi. **21** Uning xizmetkarliridin Shiméatning oghli Yozaqar we Shomerning oghli Yehozabad uni zeximlendürdi, shuning bilen u öldi. U öz ata-bowilirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi. Oghli Amaziya uning ornda padishah boldi.

13 Ahaziyaning oghli, Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining yigirme üchinchi yili, Yehuning oghli Yehoahaz Samariyede Israilgha padishah bolup, Samariyede on yette yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirigha egiship mangdi; u ulardin héch chiqmidi. **3** Buning üçhün Perwerdigarning ghezipli Israilgha qozghaldi; u ularni Suriyening padishahi Hazaélning we Hazaélning oghli Ben-Hadadning qoligha tapshurup berdi. **4** Yehoahaz Perwerdigardin rehim tilidi; we Perwerdigar Israilning qisilip qalghanliqini körüp duasigha qulaq saldi. Chünki Suriyening padishahi ulargha zulum qiliwatatti. **5** Perwerdigar Israilgha bir qutquzghuchi teyinlidi; shuning bilen ular Suriyelerning qolidin azad bolup qutuldi. Kéyin Israil yene burunqidek

öz öy-chédirliride makanlashti. **6** Lékin ular Israilni gunahqa putlashturghan Yeroboam jemetining gunahliridin chiqmidi; ular yenila shu yolda mangatti. Hetta Samariyede bir «Asherah» butmu qalghanidi. **7** [Suriyening padishahi] Yehoahazgha peqet ellik atliq leshkerni, on jeng harwisi bilen on ming piyade eskirinila qaldurghanidi. Chünki u Yehoahazning [qoshunini] yoqitip xamandiki topa-changdek qiliwetkenidi. **8** Emdi Yehoahazning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin seltenitining hemme qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **9** Yehoahaz ata-bowilirining arisida uxliði we Samariyede depne qilindi. Andin oghli Yoash ornida padishah boldi. **10** Yehudaning padishahi Yoashning seltenitining ottuz yettinchi yilida Yehoahazning oghli Yehoash Samariyede Israilgha padishah bolup, on alte yil seltenet qildi. **11** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchqaysisini tashlimidi; u shu yolda mangatti. **12** Emdi Yoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudriti «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **13** Yoash ata-bowilirining arisida uxliði we Yeroboam uning textige olturdi. Yoash Samariyede Israilning padishahliri arisida depne qilindi. **14** Élisha öz ejilini yetküzidighan késel bilen yatti. Israilning padishahi Yoash uning qéshigha kélip uning yüzige éngiship yighlap: I atam, i atam, Israilning jeng harwisi hem atliq eskerliril» dep peryad kötürdi. **15** Élisha uningha: Bir ya bilen ya oqlirini keltürgin, dédi. U ya bilen ya oqlirini keltürgende **16** Élisha Israilning padishahigha: Qolungi yagha sélip tutqin, dédi. U qolini qoygharnda Élishamu qollirini padishahning qollirining üstige qoyup, uningha: **17** — Meshriq tereptiki dérizini achqin, dédi. U uni achqanda Élisha: Atqin, dédi. U étiwidi, Élisha uningha: Mana bu Perwerdigarning nusret ya oqi, yeni Suriyening üstidin nusret qaznidighan ya oqidur. Sen Suriyerni yoqatquche Afeqte ular bilen jeng qilisen, dédi. **18** Andin u: — Ya oqlirini qolungha alghin, dédi. Ularni alghanda, Élisha Israilning padishahigha: Ular bilen yerge urghin, dédi. U üch qétim urup toxtidi. **19** Xudaning adimi uningha achchiqlinip: Sen besh-alte qétim urushungha toghra kéletti.

Shundaq qilghan bolsang, sen Suriyerni urup yoqitip üzül-késil meghlup qilatting; lékin emdi Suriyerni urup, peqet üch qétimla meghlup qilalaysen, dédi. **20** Élisha öltip depne qilindi. Emdi her yili, yil bésvida Moablardin top-top bulangchilar yurtqa parakendichilik salatti. **21** Bir küni shundaq boldiki, xelq bir ölgen ademni yerlikige qoyuwatqanda, mana, ular bir top bulangchilarni körüp qaldi, ular jesetni Élishaning görige tashlidi. Jerset Élishaning ustixinigha tegkende, u tirilip, qopup tik turdi. **22** Emma Suriyening padishahi Hazaél bolsa Yehoahazning hemme künliride Israilgha zalimliq qilatti. **23** Lékin Perwerdigar ulargha méhriban bolup ich aghritatti; Ibrahim bilen Ishaq we Yaqupqa baghlighan ehdisi tüpeylidin U ulargha iltipat qilip, ularni bugün'ge qeder halak qilmay, Öz huzuridin chiqiriyétishni xalimghanidi. **24** Suriyening padishahi Hazaél öldi we oghli Ben-Hadad uning ornida padishah boldi. **25** Andin kényin Yehoahazning oghli Yehoash Hazaélning oghli Ben-Hadadning qolidin Hazaél öz atisi Yehoahazdin jengde tartiwalghan sheherlerni yanduruwaldi. Yehoash uni urup, üch qétim meghlup qilip, shuning bilen Israilning sheherlirini yanduruwaldi.

14 Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yoashning seltenitining ikkinchi yilida [Yehudadiki] Yoashning oghli Amaziya Yehudagha padishah boldi. **2** Padishah bolghanda u yigirme besh yashqa kirgenidi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisi Yérusalémliq Yehoaddan idi. **3** Amaziya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti, lékin ejdadi Dawut qilghandek emes, belki atisi Yoashning barliq qilghanli boyiche ish köretti. **4** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **5** We shundaq boldiki, selteniti uning qolida muqim bolghanda, u padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup öltürdi. **6** Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning: «Atilarni oghulları üçün ölümge mehkum qılışqa bolmaydu ya oghullarını atılırı üçün ölümge mehkum qılışqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahı üçün ölümge mehkum qılınsun» dep pütülgén emri boyiche, u öltürgüchilerning balilirini ölümge mehkum qilmidi. **7** U «Shor wadisi»da Édomiylardin on ming eskerni öltürdi we jeng qilip Sélani ishghal qilip uni Yoqteel dep atidi; bugün'giche u shundaq atılıp kelmekte. **8** Andin kényin Amaziya Israilning

padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yehoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz turane körüşheyli» dédi. **9** Israilning padishahi Yehoash Yehudaning padishahi Amaziyagha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: — «Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige söz ewetip: Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa bergen, dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni dessiwetti. **10** Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrurlinip kettig. Emdi yayrap pexirlen, biraq öyde qalghin; némishqa beshinggha külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen Yehudani balagha yiqitisen?». **11** Emma Amaziya qulaq salmidi. Israilning padishahi Yehoash jengge chiqtı; shuning bilen u Yehudaning padishahi Amaziya bilen Yehudadiki Beyt-Shemeshte uchriship soqushti. **12** Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin tiripiren qilinip, herbiri öz öyige qéchip ketti. **13** We Israilning padishahi Yehoash Beyt-Shemeshte Ahaziyaning newrisi, Yehoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziyani esir qilip, Yérusalémgha élip bardı; u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir bölikini örtüwetti. **14** U Perwerdigarning öyidin hemde padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barlıq altun-kümüşh, hemme qacha-quchilarni buliwaldi we képillik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyege yénip ketti. **15** Emma Yehoashning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning Yehudaning padishahi Amaziya bilen jeng qilip körsetken qudrati «Israil padishahlirining Tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **16** Yehoash öz ata-bowlirining arisida uxlidi we Samariyede Israilning padishahlirining arisida depne qilindi. Oghli Yeroboam uning ornigha padishah boldi. **17** Israilning padishahi Yehoahazning oghli Yehoash ölgendin kényin, Yehoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziya on besh yil ömür körди. **18** Emdi Amaziyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **19** U Yérusalémda beziler uni qestleshke kirishkenidi, Laqish shehirige qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip u yerde uni öltürdi. **20** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardı. U Yérusalémda ata-bowlirining arisida «Dawutning

shehiri»de depne qilindi. **21** Yehudaning barlıq xelqi uning on alte yashqa kirgen oghli Azariyani tiklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah qildi **22** (padishah atisi ata-bowlirining arisida uxlighandin kényin, Élat shehirini qaytidin yasap, Yehudagha yene tewe qilghuchi del Azariya idi). **23** Yehudaning padishahi Yoashning oghli Amaziyaning seltenitining on beshinchı yilida, Israilning padishahi Yehoashning oghli Yeroboam höküm sürüshke bashlap, Samariyede qiriq bir yil seltenet qildi. **24** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahlirining héchbirini tashlimidi. **25** Israilning Xudasi Perwerdigarning öz quli Gat-Heferlik Amittayning oghli Yunus [peyghember] arqılıq éytqan sözü emelge ashurulup, u [shimalda] Xamat rayonigha kirish éghizidin tartip [jenubta] «Arabah déngizi»ghiche Israilning chégralirini kéngeytip eslige keltürdi. **26** Chünki Perwerdigar Israilning tartqan azablirining intayin qattiq ikenlikini kördi; ajizlar hem méyiplardin bashqa héchkim qalmidi, Israilgha medetkar yoq idi. **27** Perwerdigar: «Israilning namini asmanning astidin yoqitimen» dégen emes idi; shunga U Yehoashning oghli Yeroboamning qoli bilen ularnı qutquzdi. **28** Emdi Yeroboamning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin uning seltenitining qudrati we qandaq jeng qilip, esli Yehudagha tewe bolghan Demeshq bilen Xamatni yanduruwalghanlıqi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? **29** Yeroboam ata-bowlirili, yeni Israilning padishahlirining arisida uxlidi we oghli Zekeriya uning ornida padishah boldi.

15 Israilning padishahi Yeroboamning seltenitining yigirme yettinchi yilida Amaziyaning oghli Azariya Yehudaning padishahi boldi. **2** On alte yashqa kirkende padishah bolup Yérusalémda ellik ikki yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, u Yérusalémliq idi. **3** U atisi Amaziyaning barlıq qilghanlırider Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **4** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. **5** Emma Perwerdigar padishahni urup, uning ölümigiche uni maxaw késilige muptila qilghach, u ayrim öyde turatti we padishahning oghli Yotam ordini bashqurup yurtning xelqining üstige höküm suretti. **6** Azariyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining

hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? 7 Azariya atabowilirining arisida uxlidi; kishiler uni «Dawutning shehiri»de ata-bowilirining arisida depne qildi. Oghli Yotam uning ornida padishah boldi. 8 Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ottuz sekkzinchi yilda, Yeroboamning oghli Zekeriya Samariyede Israilgha padishah bolup, alte ay seltenet qildi. 9 U atabowiliри qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; u Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 10 Yabeshning oghli Shallum uningha qest qilip, uni xelqning aldida urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. 11 Zekeriyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? 12 [Uning öltürülüşi] Perwerdigarning Yehuga: — Séning oghulliring tötinchi nesligiche Israilning textide olturidu, dégen sözini emelge ashurdi. Derweqe shundaq boldi. 13 Yabeshning oghli Shallum Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ottuz toqquzinchi yilda padishah bolup, Samariyede tolug bir ay seltenet qildi. 14 Gadining oghli Menahem Tirzahdin chiqip, Samariyeye kélip, Yabeshning oghli Shallumni shu yerde urup öltürdi we uning ornida padishah boldi. 15 Shallumning bashqa ishliri, jümlidin uning qest qilishliri, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 16 Shu chaghda Menahem Tipsah shehirige hujum qilip, u yerde turuwatqanlarning hemmisini öltürdi; u yene Tirzahdin tartip uningha tewe barliq zéminlirini weyran qildi. Ular ten béríp derwazini achmighini üçhün sheherge shundaq hujum qildiki, hetta uningdiki jimi hamildar ayallarning qarnini yirtip öltürdi. 17 Yehuda padishahi Azariya seltenitining ottuz toqquzinchi yilda, Gadining oghli Menahem Israilgha padishah bolup, Samariyede on yil seltenet qildi. 18 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, pütün ömríde Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 19 Asuriyening padishahi Pul Israil zéminiga tajawuz qildi; u waqitta Menahem: «Padishahliqimning mustehkemliki üchün manga yarden qilghayla» dep uningha ming talant kümüsh berdi. 20 Menahem Asuriyening padishahiga bérídighan shu pulni Israilning hemme bay ademlirige baj sélish bilen aldi; u herbiridin ellik shekel

kümüsh aldi. Shuning bilen Asuriyening padishahi qaytip ketti we bu zéminda turup qalmidi. 21 Menahemning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgén emesmidi? 22 Menahem atabowilirining arisida uxlidi we oghli Pekahiya ornida padishah boldi. 23 Yehuda padishahi Azariyaning seltenitining ellikinchi yilda, Menahemning oghli Pekahiya Samariyede Israilgha padishah bolup, ikki yil seltenet qildi. 24 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 25 We uning serdari Remaliyaning oghli Pikah uningga qest qilip uni Samariyede, padishah ordisidiki qel'ede öltürdi; shu ishta Argob bilen Ariye we ellik Giléadlıq kishi Pikah terepte turdi; u Pekahiyani öltürüp uning ornida padishah boldi. 26 Pekahiyaning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 27 Yehudaning padishahi Azariyaning seltenitining ellik ikkinchi yilda, Remaliyaning oghli Pikah Samariyede Israilgha padishah bolup, yigirme yil seltenet qildi. 28 U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip Israilni gunahqa putlashturghan Nibatning oghli Yeroboamning gunahliridin chiqmidi. 29 Israilning padishahi Pikahning künliride Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser kélip Iyon, Abel-Beyt-Makah, Yanoah, Kedesh, Hazor, Giléad, Galiliye, jümlidin Naftalining pütkül zéminini ishghal qilip, shu yerdiki xelqni tutqun qilip, Asuriyeye élip bardi. 30 Elahning oghli Hoshiya Remaliyaning oghli Pikahha qest qilip uni öltürdi. Uzziyaning oghli Yotamning seltenitining yigirminchı yilda, u Pikahning ornida padishah boldi. 31 Pikahning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi bolsa, mana «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. 32 Israilning padishahi Remaliyaning oghli Pikahning seltenitining ikkinchi yilda, Uzziyaning oghli Yotam Yehudagha padishah boldi. 33 U padishah bolghanda yigirme besh yashqa kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Yerusha idi; u Zadokning qizi idi. 34 Yotam atisi Uzziyaning barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. 35 Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmidi; xelq yenila «yuqiri jaylar»gha chiqip qurbanlıq qilip xushbuy yaqatti. Perwerdigarning öyining «Yuqiriqi derwaza»sini

yasighuchi shu idi. **36** Yotamning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Israil padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **37** Shu chaghlarda Perwerdigar Suriyening padishahi Rezin bilen Remaliyaning oghli Pikahni Yehudagha hujum qilishqa qozghidi. **38** Yotam ata-bowlirli arisida uxlidi we ata-bowlirining arisida atisi Dawutning shehiride depne qilindi. Oghli Ahaz ornida padishah boldi.

16 Remaliyaning oghli Pikahning on yettinchi yilida,

Yotamning oghli Ahaz Yehudagha padishah boldi. **2** Ahaz padishah bolghanda yigirme yashqa kirgen bolup, Yérusalémda on alte yil seltenet qilghanidi. U atisi Dawut qilghanek emes, eksiche Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmidi. **3** U Israilning padishahlirining yolida mangatti, hetta Perwerdigar Israilning aldidin heydep chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlirigha egiship, öz oghlini ottin ötküzüp köydürdi. **4** U «yuqiri jaylar»da, dönglerde we herbir kök derexlerning astida qurbanliq qilip, küje köydüretti. **5** Shu waqitta Suriyening padishahi Rezin bilen Israilning padishahi, Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémha hujum qilip, [padishah] Ahazni muhasirige élip qorshiwalghini bilen, lékin uni meghlup qilalmidi. **6** Ashu waqitta Suriyening padishahi Rezin Élat shehirini Suriyege qayturuwaldi we shu yerde turuwtqan Yehudalarni heydiwetti. Andin Suriyler kélép u yerde olturnaqlashti; ular bügün'giche shu yerde turmaqta. **7** Ahaz Asuriyening padishahi Tiglat-Pileserge elchilerni ewetip: Men silining qulliri, silining oghulliri bolimen; manga hujum qiliwatqan Suriyening padishahining qolidin we Israilning padishahining qolidin qutquzushqa chiqqayla, dédi. **8** Shuni éytip Ahaz Perwerdigarning öyi we padishahning ordisidiki xezinilerdiki kümüsh bilen altunni sowgha qilip, Asuriyening padishahigha ewetti. **9** Asuriyening padishahi uning telipige qoshuldi; shuning bilen Asuriyening padishahi Demeshqqe hujum qilip uni ishghal qildi; uningdiki ahalini tutqun qilip Kir shehirige élip bardi we Rezinni öltürdi. **10** Ahaz padishah emdi Asuriyening padishahi Tiglat-Pileser bilen körüşkili Demeshqqe bardi we shundaqla Demeshqtiki qurban'gahni kördi. Andin Ahaz padishah shu qurban'gahning resimini, uning barliq yasilish tepsilatirining layihisini sizip, uni Uriya kahin'gha yetküzdi. **11** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah Demeshqtin ewetken barliq tepsilatlar boyiche bir qurban'gah yasidi.

Ahaz padishah Demeshqtin yénip kelmeste, Uriya kahin uni shundaq teyyar qilghanidi. **12** Padishah Demeshqtin yénip kélép, qurban'gahni körüp, qurban'gahqa bérip, uning üstige qurbanliq sundi; **13** u qurban'gahning üstige köydürmə qurbanliq we ashliq hediyesini köydürtüp, «sharab hediye»sini töküp, «inqaqliq qurbanliqi»ning qénini chachti. **14** Shundaq qilip u Perwerdigarning huzurining aldidiki mis qurban'gahni élip uni Perwerdigarning öyi bilen özining qurban'gahining otturisidin ötküzüp, öz qurban'gahining shimal teripige qoydurdı. **15** Ahaz padishah Uriya kahin'gha buyruq qilip: Mushu chong qurban'gah üstige etigenlik köydürmə qurbanliq bilen kechlik ashliq hediyesini, padishahning köydürmə qurbanliqi bilen ashliq hediyesini, hemme yurtning pütün xelqining köydürmə qurbanliqi, ashliq hediye we sharab hediyelelini köydürtüp sunisen. Köydürmə qurbanliqlarning barlıq qanlıri we bashqa qurbanliqlarning barlıq qanlırını ushbu qurbanliqning üstige tökisen. Mis qurban'gah bolsa méning yol sorishim üçhün bolsun, dédi. **16** Shuning bilen Uriya kahin Ahaz padishah buyrughanning hemmisini ada qildi. **17** Ahaz padishah das tegliklirige béktilgen taxtaylarnı késip ajritip, daslarnı teglikliridin éliwetti; u mis «déngiz»ni tégidiki mis uylarning üstidin kötürüp élip, uni tash taxtaylıq bir meydan'gha qoydurdı. **18** U Asuriye padishahını razi qilish üçhün Perwerdigarning öyige tutishidighan «Shabat künidiki aywanlıq yol» bilen padishah tashqırıdin kırıdighan yolni étiwetti. **19** Ahazning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **20** Ahaz öz ata-bowlirli arisida uxlidi; u ata-bowlirining arisida «Dawutning shehiri»de depne qilindi; oghli Hezekiya ornida padishah boldi.

17 Yehudanıng padishahi Ahazning seltenitining

on ikkinchi yilida, Élahning oghli Hoshiya Samariyede Israilgha padishah bolup, toqquz yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti; lékin uningdin ilgiri ötken Israilning padishahliridek undaq rezillik qilmaytti. **3** Asuriyening padishahi Shalmanezer uninggħha hujum qilghili chiqqanda, Hoshiya uningħha békqinip sowgha-salam berdi. **4** Emma Asuriyening padishahi Hoshiyaning asiyliq qilmaqchi bolghinini bayqidi; chünki Hoshiya burunqidek Asuriyening padishahigha yilliq sowgha-salam yollimay, belki Misirning padishahi sogħa

elchilerni mangdурghanidi. Uning üchün Asuriyening padishahi uni tutup, baghlap zindan'gha soliwesti. **5** Andin Asuriyening padishahi chiqip pütkül [Israil] zéminini talan-taraj qilip, Samariyeni üch yilghiche qamal qildi. **6** Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yilda, Asuriyening padishahi Samariyeni ishghal qilip, Israillarni Asuriyege sürgün qilip, ularni Xalah shehiri, Gozandiki Xabor deryasining boyliri we Médialarning sheherlirige orunlashturdi. **7** Mana, shundaq ishlar boldi; chünki Israillar özlerini Misirning padishahi Pirewnning qolidin qutquzup, Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigar Xudasigha gunah qilip bashqa ilahlardin qorqup **8** Perwerdigar Israillarning aldidin heydiwetken yat elliklerning qaide-belgilimiliride, shundaqla Israilning padishahli özleri chiqarghan qaide-belgilimiliride manghanidi. **9** We Israillar öz Perwerdigar Xudasigha qarshi chiqip, yoshurunlarche toghra bolmighan ishlarni qildi; ular barliq sheherliride közet munaridin mustehkem qorghan'ghiche «yuqiri jaylar»ni yasidi. **10** Ular hemme égiz dönglerde we hemme kök derexlerning astida «but tüwrük» we «Asherah» buti turghuzdi. **11** Perwerdigar ularning aldidin heydep chiqarghan [yat] ellikler qilghandek, ular hemme «yuqiri jaylar»da xushbuy yaqatti we Perwerdigarning ghezipini keltüridigan herxil rezil ishlarni qilatti. **12** Gerche Perwerdigar ulargha: — «Bu ishni qilmanglar!» dégen bolsimu, ular butlarning qulluqiga bérilip ketkenidi. **13** Perwerdigar hemme peyghemberler bilen hemme aldin körgüchilerning wasitisi bilen hem Israilni hem Yehudani agahlandurup: Rezil yolliringlardin yénip, ata-bowliringlarga tapilan'ghan we qullirim bolghan peyghemberler arqiliq silerge testiqlighan pütün qanun'gha boysunup, Méning emrlirim we Méning belgilimilirimni tutunglar, dégenidi. **14** Lékin ular qulaq salmay, Perwerdigar Xudasigha ishenmigen ata-bowliri qilghandek, boyunlirini qattiq qildi. **15** Ular Uning belgilimilirini, shundaqla U ularning ata-bowliri bilen tüzgen ehdini we ulargha tapshurghan agah-guwahlarni chetke qaqqan; ular erzimes nersilerge egiship, özleri erzimes bolup chiqtı; Perwerdigar ulargha: — Etrapinglardiki elliklerning qilghinidek qilmanglar, dégen del shu ellerge egiship, rezilik qilatti. **16** Ular Xudasi bolghan Perwerdigarning barliq emrlirini tashlap, özleri üchün quyma mebdularni, yeni ikki mozayni quydurdi, bir

«Asherah but» qildurdi, asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we Baalning qulluqiga kirdi. **17** Ular öz oghulliri bilen qizlirini ottin ötküzdi, palchiliq we jadugerlik ishletti, shundaqla Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilish üchün, özlerini sétip Uning ghezipini qozghidi. **18** Shuning üchün Perwerdigar Israilgha intayin achchiqlinip, ularni Öz neziridin néri qildi; Yehudaning qebilisidin bashqa héchqaysisi öz [zéminida] qaldurulmidi. **19** Lékin Yehudamu öz Xudasi Perwerdigarning emrlirini tutmidi, belki Israil chiqarghan qaide-belgilimiler ichide mangdi. **20** Uning üchün Perwerdigar Israilning barliq neslini chetke qaqtı; ularni Öz neziridin tashlighan künigiche [zéminida] xarliqqa qaldurup, bulangchilarning qoligha tapshurup berdi. **21** U Israilni Dawutning jemetidin tartiwalghanidi. Ular Nibatning oghli Yeroboamni padishah qildi we Yeroboam bolsa Israilni Perwerdigarning yolidin yandurup, ularni éghir bir gunahqa patquzup azdurdi. **22** Israillar Yeroboamning qilghan hemme gunahlirida yürüp, ulardin chiqmidi. **23** Axir bérip Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi bilen éytqandek, Israilni Öz neziridin néri qildi; Israillar öz yurtidin Asuriyege élip kétılıp, u yerde bugün'ge qeder turup keldi. **24** Emma Asuriyening padishahi Babil, Kuttah, Awwa, Xamat we Sefarwaimdin xelqni yötkep Israilning ornigha Samariyening sheherlirige makanlashturdi. Ular shuning bilen Samariyege igidarchiliq qilip sheherlerde olturdi. **25** We shundaq boldiki, ular u yerde deslepte olтурghinida Perwerdigardin qorqmighanidi; Perwerdigar ularni qiyma-jiyma qilidighan birnechche shirlarni ularning arisigha ewetti. **26** Shuning bilen Asuriyening padishahiga xewer yetküzütlüp: — Sili yötkep Samariyening sheherliride makanlashturghan xelqler shu yurtning ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu; shunga U ularning arisigha shirlarni ewetti; mana bular ularni öltürmekte, chünki xelq yurtning ilahining qaide-yosunlirini bilmeydu, déyildi. **27** Shuning bilen Asuriyening padishahi emr qilip: — Siler u yerdin élip kelgen kahinlarning birini yene u yerge apiringlar; u u yerde turup, ulargha u yurtning ilahining qaide-yosunlirini ögetsun, — dédi. **28** Uning buyruqi bilen ular Samariyeden yötkigen kahinlarning biri kélip, Beyt-Elde turup Perwerdigarning qorqunchini ulargha ögetti. **29** Lékin shu xelqlarning herbiri öz ilahlirining butlirini

yasap, Samariyelikler salghan «yuqiri jaylar»diki ibadetgahlar ichige turghuzdi; herbir xelq özi turghan sheherde shundaq qildi. **30** Babildin kelgenler Sukkot-Binot dégen mebudni yasidi, Kuttin kelgenler Nergal butni, Xamattin kelgenler Ashima butni, **31** Awwiyilar Nibhaz bilen Tartak butlarni yasidi; Sefarwiylar Sefarwaimdiki butliri bolghan Adrammelek bilen Anammelekké öz balilirini atap otta köydi. **32** Ular emdi mushundaq halette Perwerdigardin qorqup, öz arisidiki her türlü ademlerni özliri üçhür «yuqiri jaylar»diki butxanilarda qurbanliqlarni sunidighan kahin qilip békitken. **33** Ular Perwerdigardin qorqatti we shuning bilen teng qaysi eldin kelgen bolsa, shu elning qaide-yosunlirida öz ilahlirining qulluqidimu bolatti. **34** Bugün'ge qeder ular ilgiriki adetler boyiche méngep kelmekte; ular Perwerdigardin qorqmay, Perwerdigar Israil dep atighan Yaqupning ewladlirigha tapilighan belgilimiler we hökümler, qanun we emrlerge muwapiq ish körmeydu. **35** Perwerdigar ular bilen bir ehde qiliship ulargha buyrup: — «Bashqa ilahlardin qorqmay, ulargha sejde qilmay yaki ulargha bash urmay we ulargha qurbanliq qilmanglar — **36** peqet zor qudret we uzatqan biliki bileden silerni Misir zéminidin chiqarghan Perwerdigardinla qorqunglar, uninggha sejde qilinglar we uningha qurbanliq sununglar. **37** U siler üçhün pütküzen belgilimiler, hökümler, qanun we emrni bolsa, ularni ebedgiche köngül bölib tutunglar; bashqa ilahlardin qorqmanglar. **38** Men siler bilen qilghan ehdini untumanglar ya bashqa ilahlardin qorqmanglar, **39** belki Xudayinglar Perwerdigardin qorqunglar; we U silerni hemme düshmenliringlarning qolidin qutquzidu» — dégenidi. **40** Lékin ular qulaq salmay, ilgiriki qaide-yosunlarni yürgüzetti. **41** Moshu eller shu teriqide Perwerdigardin qorqatti hem oyma mebudlarning qulluqida bolatti; ularning baliliri bilen balilirining balilirimu shundaq qilatti; öz ata-bowiliri qandaq qilghan bolsa, ularmu bügünki kün'giche shundaq qilip keldi.

18 Élahning oghli, Israilning padishahi Hoshiyaning seltenitining üçhinchi yilda, Yehudaning [sabiq] padishahi Ahazning oghli Hezekiya Yehudagha padishah boldi. **2** U padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zekeriyaning qizi idi. **3** Hezekiya bolsa atisi Dawutning barliq qilghinidek, Perwerdigarning neziride durus

bolghanni qilatti. **4** U «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwrükler»ni chéqip «Asherah»larni késip tashlap, Musa yasatqan mis yilanni chéqip parepare qilip (chünki u chaghqiche Israillar uninggha xushbuy yaqatti), uninggha «Nehushtan!» dep isim qoydi. **5** Hezekiya Israilning Xudasi Perwerdigargha tayandi. Bu jehette ne uningdin kényin kelgen ne uningdin ilgiri ötken Yehuda padishahlirining arisidiki héchbiri uninggha yetmeytti. **6** U Perwerdigargha ching baghlinip uninggha egishishtin chiqmay, belki Perwerdigar Musagha buyrughan emrlerni tutatti. **7** Perwerdigar uning bilen bille idi; u qaysila ishqa chiqsa shuningda rawajliq bolatti. U Asuriye padishahining hakimiyitige qarshi chiqip uningha békindi bolushtin yandi. **8** U Filistiylerge hujum qilip ularni Gaza shehiri we uning etrapidiki zéminlirighiche, közet munaridin mustehkem qorghan'ghiche bésip meghlup qildi. **9** We shundaq boldiki, Hezekiya padishahning seltenitining tötinchi yilda, yeni Israilning [sabiq] padishahi Élahning oghli Hoshiyaning seltenitining yettinchi yilda, Asuriyening padishahi Shalmanezer Samariyeye hujum qilip uni qamat qildi. **10** Üch yıldın kényin ular sheherni aldı; Hezekiyaning seltenitining toqquzinchi yili, yeni Israil padishahi Hoshiyaning seltenitining toqquzinchi yilda, Samariye ishghal qilindi. **11** Andin Asuriyening padishahi Israillarni Asuriyeye élip kétip, ularni Xalahda, Gozandiki Xabor deryasining boylirida we Médialarning sheherliride makanlashturdi. **12** Chünki ular öz Xudasi Perwerdigarning awazigha itaet qilmidi, belki Uning ehdisige, yeni Perwerdigarning quli Musa buyrughanning hemmisige xilapliq qildi; ular yaki qulaq salmidi, yaki emel qilmidi. **13** Hezekiya padishahning seltenitining on tötinchi yili, Asuriyening padishahi Sennaxérib Yehudaning barliq qorghanliq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni ishghal qildi. **14** U waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Laqishqa adem ewetip, Asuriyening padishahigha: Men gunahkar! Menden chékin'geyla, üstümge hernéme chüshürsile shuni [töleymen], — dédi. Asuriyening padishahi Hezekiyagha üch yüz talant kümüş bilen ottuz talant altun toxtitip qoydi. **15** Hezekiya Perwerdigarning öyidiki we padishahning ordisining xezinisidiki barliq kümüşni élip berdi. **16** Shuning bilen bir waqitta Yehudaning padishahi Hezekiya Perwerdigarning öyining ishikliridin we özi eslide qaplatqan ishik késhekliridin altunni

ajritip élip, Asuriyening padishahigha berdi. **17** Shu chaghda Asuriye padishahi Sennaxérib Tartan, Rab-Saris we Rab-Shakehlirini chong qoshun bilen Laqish shehiridin Yérusalémgha, Hezekiyaning yénigha ewetti. Ular Yérusalémgha chiqip keldi. Chiqqanda, ular kir yughuchilarning étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining beshigha kélip turdi. **18** Ular padishahni chaqirghanda, Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar ularning yénigha keldi. **19** We Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — «Siler Hezekiyagh: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — Séning mushu ishen'gen tayanching zadi némedi? **20** Sen: «Urush qilishqa tedbir-meslihetimiz hem kúchimiz bar, deysem — bu peqet bir quruq gep, xalas! — Sen zadi kimge tayinip manga qarshi ökte qopisen? **21** Mana emdi sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen. Birsi uningha yölense, uning qoligha sanjip kiridu; Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **22** Eger siler manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — désenglar, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalém dikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldidila ibadet qilishinglar kérek» dep, uningha atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? **23** Emdi hazir xojayinim Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kéklinglar: — «Eger silerde ulargha minelígüdek eskerliringlar bolsa, men silerge ikki ming atni bikarha bérey!» **24** Silerde undaqlar bolmisa, xojayinimning emeldarlarining eng kichiki bolghan bir leshker beshini qandaqmu chékindüreleysiler? Gerche siler jeng harwiliri we atlarni élish üchün Misirgha tayinisiler! **25** Men mushu yerni halak qilish üchün Perwerdigarsiz keldimmu? Chünki Perwerdigar manga: «Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin» — dédil!». **26** Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — Péqirlirigha aramiy tilida sözlisse; biz buni chüshinimiz. Bizge ibraniy tilida sözlimisile, gepliri sépilda turghanlarning quliqigha kirmisun! — dédi. **27** Biraq Rab-Shakeh: — Xojayinim méni mushu gepni xojayinglарgha we silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olturghanlарgha déyishke ewetken emesmu? Chünki ular öz poqini yégüchi hem öz

süydükini ichküchi bolidul!» — dédi. **28** Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunqlar!» — dep warqiridi. **29** — «Padishah mundaq deydu: — Hezekiya silerni aldap qoymisum! Chünki u silerni [padishahning] qolidin qutquzalmaydu. **30** Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar! **31** Hezekiyagh qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — Men bilen súlhiliship, men terepke ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin su ichisiler; **32** ta men kélip silerni bughdayliq hem sharabliq bir zémin'gha, néni, üzümzarlari we zeytun derexliri bar, hesel chiqiridighan bir zémin'gha, yeni zémininglарgha oxshash bir zémin'gha apirip qoyghuche yep-ichiwéringlar! Shuning bilen siler tirik qélip, ölmeyisiler! Hezekiya silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dése uningha qulaq salmanglar! **33** El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? **34** Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim, Xéna we Iwwah sheherlirining ilah-butliri qéni? Ular Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! **35** Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?» — dédi. **36** Emma xelq süküt qilip uningha jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uningha jawab bermenglar». **37** Andin Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini uningha uqturdi.

19 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglichanda, kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning ibadetxanisigha kirdi. **2** U Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, orda diwanbégi Shebna we kahinlarning aqsaqallirini böz qaplan'ghan péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti. **3** Ular uningha: — Hezekiya mundaq deydu: — «Balilar tugulay dep qalghanda anining tughqudek hali qalmigandek, mushu kün

awarichilik, reswa qilnidighan, mazaq qilnidighan bir künidur. 4 Öz xojayini bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-Shakehning mushu barliq geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning dekkisini bérermikin? Shunga qélib qalghan qaldisi üchün awazingni kötüüp, bir duayingni berseng» — dédi. 5 Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning aldigha keldi. 6 Yeshaya ulargha: — «Xojayininglarga: — Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining sen anglighan ashu Manga kupurluq qilghuchi gepliridin qorqma; 7 Mana, Men uningha bir rohni kirgüzimen; shuning bilen u bir ighwani anglap, öz yurtigha qaytidu. Men uni öz zéminden turghuzup qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. 8 Rab-Shakeh özi kelgen yoli bilen qaytip manghanda, Asuriye padishahining Laqish shehiridin chékin'genlikini anglap, Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqan padishahning yénigha keldi. 9 Chünki padishah: «Mana, Éfioyiye padishahi Tırhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolgha chiqti» dégen xewerni anglighanidi. Lékin u yene Hezekiyagha elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — 10 «Siler Yehuda padishahi Hezekiyagha mundaq dengarisaldilar: — «Sen taynidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha tapshurulmaydu» déginige aldanma; 11 mana, sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni néme qilghanlirini, ularni öz ilah-butlirigha atap halak qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qutquzulamsen? 12 Ata-bowlirim halak qilghan ellerning öz ilah-butliri ularni qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezef shehirdikilernichu, Télassarda turghan Édenlernichu? 13 Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?». 14 Shuning bilen Hezekiya xetni ekelgüchilerning qolidin élip oqup chiqti. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoydi. 15 We Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — «I kérublar otturisida turghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning üstidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zéminni Yaratquchisen. 16 I Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeyse; 17 I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni, shulargha békindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, 18 ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahlirli ilah emes, belki insan qoli bilen yasalghanliri, yaghach we tash, xalas; shunga asuriylar ularni halak qildi. 19 Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üchün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!». 20 Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim. 21 Perwerdigarning uningha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qız, yeni Zionning qızı séni kemsitidu, Séni mazaq qılıp külidü; Yérusalémning qızı keyningge qarap beshini chayqaydu; 22 sen kimni mazaq qılıp kupurluq qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötüüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 23 Elchiliring arqılıq sen Rebni mazaq qılıp; — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan tagh baghrilirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir derexirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng chet turalghusigha, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. 24 Özüm quduq kolap yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutiwettim — déding. 25 — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanlıq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; 26 Shuning bilen u yerde turuwatqanlar küchisizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöptek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey qurup ketkendek boldi. 27 Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirgininingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; 28 Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkenlikli tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzingha salimen, We özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. 29 I [Hezekiya], shu ish sanga alamet besharet boliduki, Mushu yili özlükidin

Sennaxéribning adem ewetip menggü hayat Xudani haqaretlep éytqan geplirini anglighaysen! 17 I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni, shulargha békindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, 18 ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahlirli ilah emes, belki insan qoli bilen yasalghanliri, yaghach we tash, xalas; shunga asuriylar ularni halak qildi. 19 Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üchün, bizni uning qolidin qutquzghaysen!». 20 Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning Manga Sennaxérib toghruluq qilghan duayingni anglidim. 21 Perwerdigarning uningha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qız, yeni Zionning qızı séni kemsitidu, Séni mazaq qılıp külidü; Yérusalémning qızı keyningge qarap beshini chayqaydu; 22 sen kimni mazaq qılıp kupurluq qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötüüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! 23 Elchiliring arqılıq sen Rebni mazaq qılıp; — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqisigha, Liwan tagh baghrilirigha yétip keldimki, Uning égiz kédir derexirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng chet turalghusigha, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqigha kirip yétimen. 24 Özüm quduq kolap yaqa yurtning süyini ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutiwettim — déding. 25 — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin buyan Men shuni békitkenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanlıq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; 26 Shuning bilen u yerde turuwatqanlar küchisizlinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular ösiwatqan ot-chöptek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmey qurup ketkendek boldi. 27 Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirgininingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkiningni bilimen; 28 Séning Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikingning, hakawurliship ketkenlikingning quliqimgha yetkenlikli tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzingha salimen, We özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. 29 I [Hezekiya], shu ish sanga alamet besharet boliduki, Mushu yili özlükidin

ösken, ikkinchi yili shulardin chiqqanlarmu silerning rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, üzüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwileri yeysiler. **30** Yehuda jemetining qéchip qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap méwe bérifu; **31** Chünki Yérusalémdin bir qaldisi, Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qildu. **32** Shunga, Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne uningha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötüüp aldigha kelmeydu, Ne uningha qarita qashalarnimu yasimaydu. **33** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, U yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu — deydu Perwerdigar, **34** — Chünki Özüm üchün we Méning qulum Dawut üchün uni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». **35** Shu kéche shundaq boldiki, Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi; mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgénlikimi kördi! **36** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Nineve shehirige qaytip turdi. **37** We shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uningha choqunuwatqanda, oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürüwetti; andin ular bolsa Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

20 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshigha bérip, uminggha: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Öyung toghruluq wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen» — dédi. **2** [Hezekiya] bolsa yüzini tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: — **3** I Perwerdigar, Séning aldingda méning heqiqet we pak dil bilen méngip yúrgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanliqimni eslep qoyghesen, — dédi. We Hezekiya yighlap épip ketti. **4** Yeshaya chiqip ordidiki ottura hoyligha yetmeste, Perwerdigarning sózi uningha yétip mundaq déyildi: — **5** Yénip bérip xelqimning bashlamchisi Hezekiyagha mundaq dégin: — «Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, Men séni saqaytimen. Üchinchi künide Perwerdigarning ölige chiqisen. **6** Künliringge Men

yene on besh yil qoshimen; shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Özüm üchün we qulum Dawut üchün Men bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdaymen. **7** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlanglar, dédi. Ular uni élip kélip, yarisigha chapliwidi, u saqaydi. **8** Hezekiya Yeshayadin: Perwerdigar méni saqaytip, üchinchi kúni uning ölige chiqidighanliqimni ispatlaydighan'gha qandaq besharetlik alamet bolidu? — dep sorighanidi. **9** Yeshaya: — Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen qilidighanliqini sanga ispatlash üchün Perwerdigardin shundaq besharetlik alamet boliduki, sen quyashning pelempey üstige chüshken sayisining on basquch aldigha méngishi yaki on basquch keynige yénishini xalamson? — dédi. **10** Hezekiya: Quyash sayisining on basquch aldigha méngishi asan; saye on bashquch keynige yansun, dégenidi. **11** Shuning bilen Yeshaya peyghember Perwerdigargha nida qildi we U quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey basquchiliri üstige chüshken sayisini yandurup, on basquch keynige mangduri). **12** Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan, Hezekiyani késel bolup yétip qaptu, dep anlap, xetler hediye bilen ewetti. **13** Hezekiya bolsa elchilerning gépini tingshap, ulargha barlıq xezine-ambarlirini, kümüshni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallar ambiridiki hemmini we bayliqlirining barlıqini körsetti; ordisi we pütkül padishahlıqı ichidiki nersilerdin Hezekiya ulargha körsetmigen birimu qalmidi. **14** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni Babildin kelgen» dédi. **15** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némin kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular kördi; bayliqlirimning arisidin men ulargha körsetmigen birimu qalmidi» — dédi. **16** Yeshaya Hezekiyagha: Perwerdigarning sózini anlap qoyghin: — **17** — Mana shundaq künler kéléduki, ordangda bar nersiler we bügün'ge qeder ata-bowiliring toplap, saqlap qoyghan hemme Babilgha élip kétildi; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar. **18** — Hemde Babilqliqlar oghulliringni, yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidi; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **19** Hezekiya emdi öz-özige «Öz

künlirimde bolsa aman-tinchliq, Xudanining heqiqet-wapaliqi bolmamdu?», dep Yeshayaga: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sözi yaxshi iken» — dédi. **20** Hezekiyaning bashqa emelliri, jümlidin uning seltenitining qudriti, uning qandaq qilip sheherge su teminlesh üchün köl, shundaqla su apiridghan nor yasiganliqi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **21** Hezekiya ata-bowilirining arisida uxli; oghli Manasseh ornida padishah boldi.

21 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta bolup, Yérusalémda ellik besh yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Hefzibah idi. **2** U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken yat elliklerning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya buzup yoqatqan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baalgha atap qurban'gahlarni saldurup, Israilning padishahi Ahab qilghandek bir Asherah mebud yasidi; u asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we ularning qulluqigha kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana toghruluq Perwerdigar: Men Yérusalémda Méning namimini qoyimen, dégenidi. **5** U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** Öz oghlini ottin ötküzdi; jadugerchilik bilen palchiliq ishletti, özige jinkeshler bilen epsunchilarni bekitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsız rezillikni qilip uning ghezipini qozghidi. **7** U yasatqan «Asherah» oyma mebudni [Xudanining] öyige qoydi. Shu öy toghruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni ebedigiche qaldurimen; **8** eger Israil peqet Men ulargha tapilighan barliq emrlerge, yeni Öz qulum Musa ulargha buyrughan barliq qanun'gha muwapiq emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning putlirini ata-bowilirigha teqsim qilghan bu zémindin qaytidin néri qilmaymen», dégenidi. **9** Lékin ular qulaq salmaytti; shunglashqimu, Manasseh ularni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklerdin ashurup rezillik qilatti. **10** Shunga Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerning wasitisi arqiliq mundaq dédi: — **11** Yehudanining padishahi Manasseh bu yirginchlik ishlarini qilip, hetta uningdin ilgiri

ötken Amoriylar qilghan barliq rezilliktin ziyade rezillik qilip, uning butliri bilen Yehudanimu gunahqa azdурghini üçhün **12** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Yérusalém bilen Yehudanining üstige shundaq balayi'apet keltürimenki, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap kétidu. **13** Men Samariyeni ölchigen tana we Ahabning jemetini tekshürgen tik ölchigüch yip bilen Yérusalémni tekshürtimen; kishi qachini chayqap sürtkendin kényin düm kömtürüp qoyghandek, Yérusalémni chayqap örtümen. **14** Men mirasimning qalghanliridinmu waz kéchip, düshmenlirining qoligha tapshurimen; ularni hemme düshmenlirige bulang-talang obyékti we olja qilip bérímen; **15** Chünki ular Méning nezirimde rezil bolghanni qilip, ularning ata-bowiliri Misirdin chiqqan kündin tartip bugün'giche ghezipimni qozghap keldi». **16** Manasseh emdi pütkül Yérusalémni bir chétidin yene bir chétigiche qan'gha toldurup, köp naheq qan tökküzdi we oxshashla özi qiliwatqan gunahi bilen Yehudalarni azdurup, ularning Perwerdigarning neziridiki rezillikni qilishigha seweb boldi. **17** Manassehning bashqa ishlarini hem qilghanlirining hemmisi, jümlidin u sadir qilghan gunah «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **18** Manasseh ata-bowilirining arisida uxli we öz öyining béghida, yeni Uzzahnning béghida depne qilindi. Andin oghli Amon uning ornida padishah boldi. **19** Amon padishah bolghanda yigirme ikki yashta bolup, Yérusalémda ikki yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Meshullemet idi; u Yotbahliq Haruzning qizi idi. **20** Amon atisi Manasseh qilghandek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. **21** U atisi manghan barliq yollarda mangatti; u atisi qulluqida bolghan butlarning qulluqida bolup, ulargha sejde qilip, **22** Perwerdigarning yolda yürmey, öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni terk qildi. **23** Emdi Amonning xizmetkarliri padishahni qestlep, uni öz ordisida öltürdi. **24** Lékin yurt xelqi Amon padishahni qestligenlerning hemmisini öltürdi; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi. **25** Amonning bashqa ishlarini hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **26** U Uzzahnning béghida öz qebriside depne qilindi. Andin oghli Yosiya uning ornida padishah boldi.

22 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup, Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi.

Uning anisining ismi Yedidah idi; u Bozkatliq Adayaning qizi idi. 2 Yosiya Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi Dawutning barliq yolda yürüp, ne onggha ne solgha chetnep ketmidi. 3 Padishah Yosiya seltenitining on sekkizinchı yıldida, padishah Meshullamning newrisi, Azaliyaning oghli katip Shafanni Perwerdigarning öyige ewetip: 4 «Bash kahin Hilqyaning qéshigha chiqip shuni buyrughinki, u Perwerdigarning öyige élip kélín'gen, derwaziwenler xelqtin yighthan pulni sanisun. 5 Andin ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup bersun. Bular hem Perwerdigarning öyidiki buzulghan yerlerni ongshashqa öyde ishligüchilerge, yeni yaghachchilar, tamchilar we tashtirashlarga bersun. Ular mushu pul bilen öyni ongshashqa lazim bolghan yaghach bilen oyulghan tashlarni sétiwalsun, dégin» — dédi. 7 Lékin ularning qoligha tapshurulghan pulning hésabi qilinmidi. Chünki ular insap bilen ish qilatti. 8 Bash kahin Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning öyide bir Tewrat kitabiniaptim, dédi. Shuni étyp Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi. U uni oqudi. 9 Andin kényin katip Shafan padishahning qéshigha béríp padishahqa xewer béríp: — Xizmetkarliri ibadetxanidiki pulni yighip Perwerdigarning öyini ongshaydighan ish beshilirining qollirigha tapshurup berdi, dédi. 10 Andin katip Shafan padishahqa: Hilqiya manga bir kitabni berdi, dédi. Andin Shafan padishahqa uni oqup berdi. 11 We shundaq boldiki, padishah Tewrat kitabining sözlirini anglighanda, öz kiyimlirini yirtti. 12 Padishah Hilqiya kahin bilen Shafanning oghli Ahikamgha, Mikayaning oghli Akbor bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — 13 Béríp men üchün we xelq üchün, yeni pütküll Yehudadikiler üchün bu tépilghan kitabning sözliri toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowlirimiz bu kitabning sözlirige, uningdiki bizlerge pütlgenlirige emel qilishqa qulaq salmighanlıqı tüpeylidin Perwerdigarning bizge qozghalghan ghezipi intayin dehshetlik, dédi. 14 Shuning bilen Hilqiya kahin, Ahikam, Akbor, Shafan we Asayalar Xarxasning newrisi, Tikwahning oghli kiyim-kéchek bégı Shallumming ayali ayal peyghember Huldaħning qéshigha béríp, uning bilen sózleshti. U Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside olturnatti. 15 U ulargha mundaq dédi:

— Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — 16 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi oqughan kitabning hemme sözlirini emelge ashurup, bu jaygha we bu yerde turghuchilargha balayı'apet chüshürimen. 17 Chünki ular Méni tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning üchün Méning qehrim bu yerge qarap yandi hem öchürülmeydu. 18 Lékin silerni Perwerdigardin yol sorighili ewetken Yehudaning padishahigha bolsa shundaq denglar: Sen anglighan sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar shundaq deydu: — 19 Chünki könglüng yumshaq bolup, mushu jay we uningda turghuchilarning weyrane we lenetke aylandurulidighanlıqı toghrisida ularni eyiblep éytqan sözlirimni anglighiningda, Perwerdigarning aldida özüngni töwen qilip, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda yighlighining üchün, Menmu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. 20 Buning üchün séni ata-bowliring bilen yighilishqa, öz qebrengge amanxatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeyeğu». Ular yénip béríp, bu xewerni padishahqa yetküzdi.

23 Padishah ademlerni ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsaqallırını öz qéshigha chaqirtip keldi. 2 Padishah Perwerdigarning öyige chiqti; barliq Yehudadiki er kishiler we Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen peyghemberler, yeni barliq xelq, eng kichikidin tartip chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqti. Andin u Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. 3 Padishah tüwrükning yénida turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha egiship pütün qelbim we pütküll jénim bilen Uning emrlirini, höküm-guwahlıqları we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta pütlgen ehdiye emel qilimen dep ehdiye özini baghlidi. Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde aldida turup uningga özini baghlidi. 4 Andin kényin padishah bash kahin Hilqiya bilen orun basar kahinlarga we hem derwaziwenlerge: — Baalgha, Asherah butığha we asmanning barliq qoshunığha atap yasalghan barliq eswab-üskünlerni Perwerdigarning öyidin chiqiriwétinglar, dep emr qıldı; u bularnı Yérusalémning sirtida, Kidron

étizliqida köydürdi we küllirini Beyt-Elge élip bardi. 5 U Yehuda padishahlirining Yehuda sheherliridiki «yuqiri jaylar»da hemde Yérusalémning etrapliridiki «yuqiri jaylar»da xushbuy yandurushqa tikligen but kahinlirini, shuningdek Baalgha, quyashqa, aygha, yultuz türkümlirige hemde asmanning barliq qoshunigha xushbuy yaqquchilarni ishtin heydiwetti. 6 U Perwerdigarning öyidin Asherah butni élip chiqip Yérusalémning sirtigha élip béríp, Kidron jilghisigha apirip shu yerde köydürip kukum-talqan qilip ézip, topisini addiy puqralarning qebriliri üstige chéchiwetti. 7 Andin u Perwerdigarning öyige jaylashqan bechchiwazlarning turalghulirini chéqip ghulatti; bu öylerde yene ayallar Asherah butqa chédir toquytti. 8 U Yehuda sheherliridin barliq kahinlarni chaqirtip, özige yighdi. Andin u Gebadin tartip Beer-Shébaghiche kahinlar xushbuy yaqidighan «yuqiri jaylar»ni buzup bulghiwetti; u «derwazillardiki yuqiri jaylar»ni chéqip buzdı; bular «Sheher bashliqi Yeshuaning quwiqi»ning yénida, yeni sheher quwiqigha kirish yolining sol teripide idi 9 (emdi «yuqiri jaylar»diki kahinlarning Yérusalémda Perwerdigarning qurban'gahigha chiqishi cheklen'genidi; lékin ular dawamliq öz qérindashliri bilen birge pitir nanlardin yéyishige muyesser idi). 10 Yosiya héchkim öz oghli yaki qızını Molekke atap ottin ötküzmisun dep, Hinnomning oghlining jilghisidiki Tofetnimu buzup bulghiwetti. 11 Perwerdigarning öyige kiridighan yolning éghizada Yehuda padishahliri quyashqa teqdim qilip qoyghan atlarni shu yerdin yötkep, «quyash harwiliri»ni otta köydürdi (ular [ibadetxanining] hoyliliriga jaylashqan, Natan-Melek dégen aghwatning öyining yénida turatti). 12 Padishah yene Yehuda padishahliri Ahazning balixanisining özxiside saldurghan qurban'gahlarni we Manasseh Perwerdigarning öyining ikki hoylisigha yasatqan qurban'gahlarni chéqip kukum-talqan qiliwetti; u ularning topisini u yerdin élip, Kidron jilghisigha chéchiwetti. 13 Israilning padishahi Sulayman Yérusalémning meshriq teripige we «Halak téghi»ning jenubigha Zidoniylarning yirginchlik buti Ashtarot, Moabiylarning yirginchlik buti Kémosh we Ammonlarning yirginchlik buti Milkomgha atap yasatqan «yuqiri jaylar»nimu padishah buzup bulghiwetti. 14 U but tüwrüklerni parchilap, Asherah butlirini késip yiqitip, ular turghan

yerlerni adem söngekliri bilen toldurdi. 15 U yene Israilni gunahqa putlashturghan, Nibatning oghli Yeroboam Beyt-Elde saldurghan qurban'gah bilen «yuqiri jay»ni, ularni buzup chaqtı, andin kényin «yuqiri jay»ni köydürip kukum-talqan qiliwetti, Asherah butinimu köydüriwetti. 16 Yosiya burulup qarap, taghdiki qebrilerni körüp, adem ewetip qebrilerdiki söngeklerni kolap chiqirip, qurban'gah üstide köydürdi, shu yol bilen uni bulghiwetti. Bu ishlar Perwerdigarning kalamini yetküüp, del ularni aldin'ala besharet qilip jakarlıghan Xudanıg adimining sözining emelge ashurulushi idi. 17 Andin Yosiya: Köz aldimdiki bu qeble téshi kimning? — dep soridi. Sheherdikiler uningha: Bu Yehudadın kelgen, silining Beyt-Eldiki qurban'gahni buzghan mushu ishlirini besharet qilghan Xudanıg adimining qebrisi iken, dédi. 18 Yosiya: — Uni qoyunglar, héchkim uning söngeklirini midirlatmisun, dep buyrudi. Shuning bilen ular uming söngekliri bilen Samariyeden kelgen peyghemberning söngeklirige héchkimni tegküzmidi. 19 Andin Yosiya Israilning padishahliri Perwerdigarning ghezipini qozghighan, Samariyening sheherliride yasatqan «yuqiri jaylar»diki barliq öylerni chaqtı; u ularni Beyt-Elde qilghandek qilip, yoqatti. 20 U u yerlerdiki «yuqiri jaylar»gha xas bolghan hemme kahinlarni qurban'gahning üstide öltürüp, qurbanlıq qıldı, andin ularning üstige adem söngeklirini köydürdi; u axırda Yérusalémgha yénip bardi. 21 Padishah barliq xelqqe yarlıq chüshürüp: — Bu ehde kitabida pütlgendek, Xudayınglar Perwerdigargha «ötüp kétish héyti»ni ötküzunglar, dep buyrudi. 22 «Batur hakimlar» Israilning üstidin höküm sürgen künlerdin tartip, ne Israil padishahlirining waqtılrida ne Yehuda padishahlirining waqtılrida undaq bir «ötüp kétish héyti» ötküzülp baqmighanidi; 23 Yosiya padishahning selteritining on sekkininchi yılıda, Perwerdigargha atap bu «ötüp kétish héyti» Yérusalémda ötküzüldi. 24 Shuningdek Yosiya Yehuda yurtida we Yérusalémda peyda bolghan jinkeshler we palchilarni, terafim mebudliri, herqandaq butlar we barliq bashqa lenetlik nersilerni zémindin yoqatti. Uning shundaq qilishining meqsiti, Hilqiya kahin Perwerdigarning öyidin tapqan kitabta xatirilen'gen Tewrattiki sözlerge emel qilishtin ibaret idi. 25 Uningdek Musagha chüshürülgan qanun'gha intilip pütün qelbi, pütün jeni we pütün küchi bilen Perwerdigargha qaytip, özini béghishlighan bir

padishah uningdin ilgiri bolmighanidi we uningdin kényinmu uninggha oxshash birsi bolup baqmid. **26** Lékin Perwerdigarning achchiqi Manassehning Özini renjitken barliq rezillikliri tüpeylidin Yehudagha tutashqandin kényin, Özining shiddetlik ghezipidin yanmadi. **27** Perwerdigar: — Israilni tashlighandek Yehudanimu Öz közümdin néri qilimen we Özüm tallighan bu sheher Yérusalémni we Men: — «Méning namim shu yerde bolidu» dégen shu ibadetxanini terk qilimen, dédi. **28** Yosiyaning bashqa emelliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **29** Uning künliride Misirning padishahi Pirewn-Neko Asuriyening padishahiga hujum qilghili Efrat deryasigha bardi. U chaghda Yosiya padishah Pirewn bilen soqushushqa chiqtı; lékin Pirewn uni körüp Megiddoda uni öltürdi. **30** Xizmetkarliri uning ölükini jeng harwisigha sélip Megiddodin Yérusalémga élip kélép, uni öz qebriside depne qildi. Yurt xelqi Yosiyaning oghli Yehoahazni mesih qilip, atisining ornida padishah qildi. **31** Yehoahaz padishah bolghanda yigirme üch yashta bolup, üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahliq Yeremiyaning qizi idi. **32** Yehoahaz bowliliri barliq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **33** Emdi Pirewn-Neko uning Yérusalémda seltenet qilmasliqi üchün, uni Xamat yurtidiki Riblahda solap qoydi we [Yehuda] zéminigha yüz talant kümüş bilen bir talant altun séliq chüshürdi. **34** Andin Pirewn-Neko Yosiyaning oghli Éliakimni atisining ornida padishah qilip, ismini Yehoakinsha özgertti. U Yehoahazni özı bilen Misirgha élip ketti; Yehoahaz Misirgha kélép shu yerde öldi. **35** Yehoakin kümüş bilen altunni Pirewn'ge berdi; lékin Pirewnning shu buyruqini ijra qilip pulni tapshurush üchün yurtqa herbir ademning chamigha qarap baj-alwan qoyghanidi; altun we kümüşni u yurtning xelqidin, herbirige salghan ölchem boyiche Pirewn-Nekogha bérishke yighanidi. **36** Yehoakin padishah bolghanda yigirme besh yashta bolup, on bir yil Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Zibidah idi; u Rumahliq Pedayaning qizi idi. **37** Yehoakin bowliliri barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti.

24 Uning künliride Babilning padishahi Néboqadnesar [Yehudagha] hujum qilishqa chiqtı; Yehoakin uninggha üch yilghiche bégindi

boldi, andin uningdin ténip uning hökümraniqiga qarshi chiqtı. **2** Shu waqtarda Perwerdigar uninggha hujum qilishqa Kaldiyler bulangchilar shaykisi, Suriyler bulangchilar shaykisi, Moabiylar bulangchilar shaykisi, we Ammoniyalar bulangchilar shaykilirini qozghidi; u ularni Yehudani halak qilish üchün qozghidi. Bu ishlar Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberler arqılıq agah qilghan söz-kalamining emelge ashurulushi idi. **3** Derweqe Perwerdigarning éytqinidek, Manassehning gunahliri tüpeylidin Yehudani Öz közliridin néri qilish üchün, bu ishlar ularning beshiga chüshti. **4** Chünki [Manassehning] naheq qan töküp, Yérusalémni naheq qanlar bilen toldurghini tüpeylidin, Perwerdigar [Yehudalarnı] epu qilishqa köngli unimaytti. **5** Yehoakinning bashqa ishliri hem qilghanlirining hemmisi «Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgan emesmidi? **6** Yehoakin ata-bowlirining arisida uxildi; oghli Yehoakin uning ornida padishah boldi. **7** Misirning padishahi bolsa öz yurtidin ikkinchi chiqmidi. Chünki Babilning padishahi «Misir éqini» din tartip Efrat deryasighiche bolghan Misir padishahiga tewe zéminni tartiwalghanidi. **8** Yehoakin padishah bolghanda on sekkiz yashta bolup, üch ay Yérusalémda seltenet qildi. Uning anisining ismi Nehushta idi; u Yérusalémlıq Elnatanning qizi idi. **9** Yehoakin atisining barliq qilghanliridek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **10** Babilning padishahi Néboqadnesarning serdarliri Yérusalémga jeng qilghili chiqp, sheherni qamal qildi. **11** Uning serdarliri sheherni qamal qilip turghanda Néboqadnesar özimu sheherning sirtigha chiqtı. **12** Andin Yehudaning padishahi Yehoakin bilen anisi, barliq xizmetkarliri, emeldarliri we aghwatliri Babil padishahining aldigha chiqp uninggha ten berdi. Shundaq qilip Babilning padishahi öz seltenitining sekkizinchı yilida uni esir qilip tutti. **13** Néboqadnesar Perwerdigarning öyidiki barliq xeziniler bilen padishahning ordisidiki xezinilerni élip ketti; Perwerdigar agah bergenidek, u Israilning padishahi Sulayman Perwerdigarning ibadetxanisi üchün yasatqan hemme altun qachasewablarni késip sökti. **14** Yérusalémning barliq ahalisini, jümlidin hemme emeldarlar, hemme batur palwanlar, jemiy bolup on ming esirni we barliq hünerwenler we tömürchilernimu élip ketti; yurttiki xelqtin eng namratlardan bashqa héchkim

qalmidi. **15** U Yehoakinni Babilha élip ketti we shuningdek padishahning anisini, padishahning ayallirini, uning aghwatliri we yurttiki mötiwerlerni esir qilip Yérusalémnin Babilha élip bardi. **16** U batur-palwanlarning hemmisini (yette ming idi), húnerwen we tömürchilerni (jemiy bir ming idi) – bularning hemmisi jenggiwar ademler bolup, Babilning padishahi ularni esir qilip, Babilha élip ketti. **17** Andin Babilning padishahi Yehoakinning taghisi Mattaniyani uning ornida padishah qilip, uning ismini Zedekiyaghä özgertti. **18** Zedekiya padishah bolghanda yigirme bir yashta bolup, on bir yil Yérusalémnda seltenet qildi. Uning anisi Libnahliq Yeremiyaning qizi bolup, ismi Hamutal idi. **19** Zedekiya Yehoakimning barliq qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilatti. **20** Perwerdigarning Yérusalémha hem Yehudagha qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz huzuridin heydiwetküche bolghan ariliqta, töwendiki ishlar yüz berdi: – awwal, Zedekiya Babil padishahiga isyan kötürdi.

25 Andin shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchı yili, oninchi ayning oninchi künide Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshuniga yétekchilik qilip Yérusalémha hujum qilishqa keldi; hemde uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **2** Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi. **3** Shu yili tötinchi ayning toqquzinchı künü sheherde éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler üchünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **4** Sheher sépili böslüdi; barliq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kéchide beder tikiwétishti. Ular padishahning baghchisigha yéqin «ikki sépil» ariliqidiki derwazidin kétishti (kaldiyler bolsa sheherning heryénida turatti). Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlenglik»ni boylap qéchishti. **5** Lékin kaldiylerning qoshuni padishahni qoghalap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyaghä yétishti; uning pütün qoshuni uningdin tarqilip ketkenidi. **6** We ular padishahni tutup, Riblah shehirige, Babil padishahining aldigha apardi; ular shu yerde uning üstige höküm chiqardi. **7** [Babil padishahi] Zedekiyaning oghullirini uning köz alida qetl qildi; andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti; u uni mis kishenler bilen baghlap, Babilha élip bardi. **8** We beshinchi ayning yettinchi künide (bu Babil padishahi Néboqednesarning on toqquzinchı

yili idi) Babil padishahining xizmetkari, pasiban bégi Nébozar-Adan Yérusalémha yétip keldi. **9** U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini we sheherdiki barliq öylerni köydüriwetti; barliq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. **10** We pasiban bégi yétekchilikidiki kaldiylerning pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini örüwetti. **11** Pasiban bégi Nébozar-Adan sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip teslim bolghanlarni we qalghan húnerwenlerni esir qilip ularni élip ketti. **12** Lékin pasiban bégi zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarlıqlarni perwisch qilishqa we tériqchiliq qilishqa qaldurdi. **13** Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barliq mislirini Babilha élip ketti. **14** Ular yene [ibadette ishlitlidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barliq eswablarni élip ketti; **15** xushbuydanlar we qachilarni bolsa, altundin yasalghan bolsimu, kümüshtin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégi élip ketti. **16** We Sulayman [padishah] Perwerdigarning öyi üçhün mistin yasatqan ikki tüwrük we «déngiz»ni, shundaqla das tegliklirini élip ketti; bu mis saymanlarning éghirliqini ölcshesh mumkin emes idi. **17** Birinchi tüwrükning égizlikli on sekiz gez, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, égizlikli üch gez idi; uning pütün aylanmisi tor sheklide hem anar nusxisida bézelgenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uningha oxshash bolup, umu anar nusxisida bézelgenidi. **18** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **19** U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat emeldarni, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin beshini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **20** Pasiban bégi Nébuzar-Adan bularni Babil padishahining aldigha, Riblahgha élip bardi. **21** Babil padishahi Xamat zémnidiki Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda öz zémnidin sürgün qilindi. **22** Yehuda zémnidä qalghan kishilerni, yeni Babil padishahi Néboqednesar qaldurghan kishilerni bolsa, u ularni idare qilish üçhün, ularning üstige Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani teyinlidi.

23 Dalada qalghan Yehudaning leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyani zémin üstige hökümränliq qilishqa belgiligenlikini anlap qaldi; shuning bilen [bu leshker bashliqliri ademliri bilen] Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqlar bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghli Yohanan, Netofatliq Tanxumetning oghli Séraya we Maakat jemetidin birsining oghli Jaazaniya idi. 24 Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiylerge békinoishtin qorqmanglar; zéminda olturaqlıship Babil padishahigha békininglar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi bolidu» dep qesem qildi. 25 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli Ishmail on adem élip kélip, Gedaliyani hem Mizpahda uning yénida turghan Yehudiylar we Kaldiyerni urup öltürdi. 26 Shuning bilen barlıq xelq, kichik bolsun, chong bolsun, we leshker bashliqliri ornidin turup Misirgha kirdi; chünki ular Kaldiyelerdin qorqatti. 27 We shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi ayning yigirme yettinchi künü munu ish yüz berdi; Ewil-Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili, Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kötüüp, uni zindandin chiqardi; 28 U uningga mulayim söz qılıp, uning ornini özi bilen birge Babilda turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qildi; 29 Shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwétip, ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille hemdastixan bolushqa tuyesser boldi. 30 Uning nésiwisi bolsa, [Babil] padishahining uningga bégħishlighan daimliq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni uningga ömrining herbir künü tuyesser qilin'ghan.

Tarix-tezkire 1

1 Adem'ata, Shét, Énosh, **2** Kénan, Mahalalél, Yared, **3** Hanox, Metushelah, Lemex, **4** Nuh. Nuhtin Shem, Ham, Yafetler törelgen. **5** Yafetning oghulliri Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Meshek we Tiras idi. **6** Gomerning oghulliri Ashkinaz, Difat we Togarmah idi. **7** Yawanning oghulliri Élishah, Tarshish idi, Kittiylar bilen Rodaniylar uning ewladliri idi. **8** Hamning oghulliri kush, Misir, Put we Qanaan idi. **9** Kushning oghulliri Séba, Hawilah, Sabtah, Raamah we Sabtika idi. Raamaning oghli Shéba we Dédan idi. **10** Kushtin yene Nimrod törelgen; u yer yüzide nahayiti zeberdes bir adem bolup chiqtı. **11** Misirning ewladliri Ludiylar, Anamiylar, Lehabiylar, Naftuhiyalar, **12** Patrosiyalar, Kasluhiylar (Filistiyler Kasluhiylardin chiqqan) we Kaftoriylar idi. **13** Qanaandin tunji oghul Zidon törlip, kéyin yene Het törelgen. **14** Uning ewladliri yene yebusiyalar, amoriylar, gurgashiyalar, **15** Hiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16** Arwadiylar, Zemariylar we Xamatiylar idi. **17** Shemning oghulliri Élam, Ashur, Arfaxshad, Lud, Aram; [Aramning oghulliri] Uz, Hul, Geter, Meshek idi. **18** Arfaxshadtin Shélah töreldi, Shélahtin Éber töreldi. **19** Éberdin ikki oghul törelgen bolup, birining ismi Peleg idi, chünki u yashighan dewrde yer üzeri bölünüp ketkenidi; Pelegning inisining ismi Yoqtan idi. **20** Yoqtandin Almodad, Shelef, Xazarmawet, Yérah, **21** Hadoram, Uzal, Diklah, **22** Ébal, Abimael, Shéba, **23** Ofir, Hawilah, Yobab töreldi. Bularning hemmisi Yoqtanning oghulliri idi. **24** Shem, Arfaxshat, Shélah, **25** Éber, Peleg, Reu, **26** Sérug, Nahor, Terah, **27** andin Abram dunyagha keldi (Abram bolsa İbrahimning özi). **28** İbrahimning oghulliri Ishaq bilen Ismail idi. **29** Töwendikiler ularning ewladliri: Ismailning tunji oghli Nébayot bolup, qalghanliri Kédar, Adbeel, Mibsam, **30** Mishma, Dumah, Massa, Hadad, Téma, **31** Yetur, Nafish, Qedemah; bularning hemmisi Ismailning oghulliri idi. **32** İbrahimning toqili Keturahdin törelgen oghullar Zimran, Yoqshan, Médan, Midyan, Ishbak we Shuah idi. Yoqshanning oghulliri Shéba bilen Dédan idi. **33** Midyanning oghulliri Efah, Éfer, Hanox, Abida, Eldaah idi. Bularning hemmisi Keturahning ewladliri. **34** İbrahimdin Ishaq töreldi. Ishaqning oghulliri Esaw bilen Israil idi. **35** Esawning oghulliri Élfaz, Réuel, Yeush, Yaalam we Korah idi. **36** Élfazning oghulliri Téman, Omar, Zefi, Gatam, Kénaz, Timna

we Amalek idi. **37** Réuelning oghulliri Nahat, Zerah, Shammah bilen Mizzah idi. **38** Sérning oghulliri Lotan, Shobal, Zibion, Anah, Dishon, Ézer we Dishan idi. **39** Hori bilen Homam Lotanning oghulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi). **40** Shobalning oghulliri Alyan, Manahat, Ebal, Shefi bilen Onam idi. Zibionning oghulliri Ayah bilen Anah idi. **41** Anahning oghli Dishon idi. Dishonning oghulliri Hamran, Eshban, Itran bilen Kéran idi. **42** Ézerning oghulliri Bilhan, Zaawan, Yaakan idi. Dishanning oghulliri uz bilen Arran idi. **43** Israillargha hökümränliq qilidighan padishah bolmighan zamanlarda, Édom zémiginha padishah bolghanlar munu kishiler: Béorning oghli Béla; uning paytexti Dinhabah dep atilatti. **44** Béla ölgendin kéyin Bozrahliq Zerahning oghli Yobab uning ornigha padishah boldi. **45** Yobab ölgendin kéyin Temanlarning yurtidin bolghan Husham uning ornigha padishah boldi. **46** Husham ölgendin kéyin Bédadning oghli Hadad uning ornigha padishah boldi; Hadad dégen bu adem Moab dalasida Midyanlarni tarmar qilghan, uning paytextining ismi Awit idi. **47** Hadad ölgendin kéyin Masrekahliq Samlah uning ornigha padishah boldi. **48** Samlah ölgendin kéyin derya boyidiki Rehobottin kelgen Saul uning ornigha padishah boldi. **49** Saul ölgendin kéyin Aksorning oghli Baal-Hanan uning ornigha padishah boldi. **50** Baal-Hanan ölgendin kéyin Hadad uning ornigha padishah boldi. Uning paytextining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Mehétabol bolup, Mey-Zahabning newrisi, Matredning qizi idi. **51** Andin Hadad öldi. **52** Édomluqlarning qebile bashliqliri: Qebile bashliqi Timna, qebile bashliqi Aliya, qebile bashliqi Yetet, qebile bashliqi Oholibamah, qebile bashliqi Elah, qebile bashliqi Pinon, **53** Qebile bashliqi Kénaz, qebile bashliqi Téman, qebile bashliqi Mibzar, **54** Qebile bashliqi Magdiyel, qebile bashliqi Iram; bularning hemmisi Édomdiki qebile bashliqliridur.

2 Israilning oghulliri Ruben, Shiméon, Lawiy, Yehuda, Issakar, Zebulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali, Gad we Ashirdin ibaret. **3** Yehudaning oghli Ér, Onan we Shilah idi. Bu ücheylen Qanaanlıq Shuyaning qizidin bolghan. Yehudaning tunji oghli Ér Perwerdigarning neziride rezil bolghanlıqidin Perwerdigar uning jénini alghan. **4** Yehudagha kélini Tamardin Perez bilen Zerah törelgen. Yehudaning jemiy besh oghli bolghan. **5** Pereznning oghulliri Hezron bilen Hamul idi. **6** Zerahning oghulliri Zimri, Étan, Héman, Kalkol bilen

Dara qatarliq besh idi. 7 Karmining oghli Akar idi. Akar bolsa Xuda lenet qilghan nersini élip, «Israilegha bala-qaza keltürgüchi» bolup chiqtı. 8 Étanning oghli Azariya idi. 9 Hezrondin törelgen oghullar Yerahmiyel, Ram we Caleb idi. 10 Amminadab Ramdin törelgen; Nahshon Amminadabtin törelgen; Nahshon Yehuda qebilisining bashliqi bolghan. 11 Salmon Nahshondin törelgen; Boaz Salmondin törelgen. 12 Obed Boazdin törelgen; Yesse Obeddin törelgen. 13 Yessening oghullirining tunjisi Éliab, ikkinchisi Abinadab, üchinchisi Shimiya, 14 tötinchisi Netanel, beshinchisi Radday, 15 altinchisi Ozem, yettinchisi Dawut idi. 16 Zeruiya bilen Abigail ularning singlisi idi. Zeruiyaning Abishay, Yoab we Asahel dégen üch oghli bar idi. 17 Amasa Abigaildin töreldi; Amasaning atisi Ismaillardin bolghan Yeter idi. 18 Caleb Azubah (Yériot depmu atilidu)tin oghul kördi; [Azubahtin] bolghan oghulliri Yesher, Shobab we Ardon idi. 19 Azubah ölgendin kényin Caleb yene Efratni aldi; Efrat uningga Xurni tughup berdi. 20 Xurdin Uri töreldi; Uridin Bezalel töreldi. 21 Kéyin Hezron Giléadning atisi Makirning qizini élip bir yastuqqa bash qoyuwidi (u atmish yashqa kirgende uni alghan), uningga Segub töreldi. 22 Segubtin Yair töreldi; Yairning Giléad zéminida yigirme üch shehiri bar idi. 23 Geshur bilen Aram shu yurttikilerdin «Yairning yéza-qışlaqlırıxi, Kinatni we uningga qarashlıq yézilar bolup jemiy atmish yéza-sheherni tartiwaldi. Yuqırıqlarning hemmisi Giléadning atisi Makirning ewladliridur. 24 Hezron Caleb-Efratahda ölgendin kényin, ayali Abiyah uningga Ashxorni tughdi; Ashxor Tekoaning atisi idi. 25 Hezronning tunji oghli Yerahmiyelning oghulliri Ram, Bunah, Oren, Ozem we Axiyah idi. 26 Yerahmiyelning Atarah dégen yene bir ayali bar idi, u Onamning anisi idi. 27 Yerahmiyelning tunji oghli Ramning oghulliri Maaz, Yamin we Éker idi. 28 Onamning oghulliri Shammay bilen Yada idi; Shammayning oghulliri Nadab bilen Abishur idi. 29 Abishurning ayalining ismi Abihayil bolup, Abihayildin uningga Ahban bilen Molid töreldi. 30 Nadabning oghullri Seled bilen Appayim idi; Seled ta ölgüche oghul perzent körmigen. 31 Yishi Appayimning oghli; Shéshan Yishining oghli; Axlay Shéshanning oghli idi. 32 Shammayning inisi Yadaning oghulliri Yeter bilen Yonatan idi; Yeter taki ölgüche oghul perzent körmigen. 33 Pelet bilen Zaza Yonatanning oghulliri idi. Yuqırıqlarning hemmisi Yerahmiyelning

ewladliridur. 34 Shéshan qız perzent körüp, oghul perzent körmigenidi; Shéshanning Misirliq Yarxa deyidghan bir maliyi bar idi. 35 Shéshan qızını maliyi Yarxagha xotunluqqa bergen, uningdin Yarxagha Attay törelgen. 36 Attaydin Natan; Natandin Zabad törelgen. 37 Zabadtin Iflal; Iflaldin Obed törelgen. 38 Obedtin Yehu; Yehudin Azariya törelgen. 39 Azariyadin Helez; Helezdin Elasah törelgen. 40 Elasahtin Sismay; Sismaydin Shallum törelgen. 41 Shallumdin Yekamiya; Yekamiyadin Elishama törelgen. 42 Yerahmiyelning inisi Kalebning oghulliri töwendikiler: Misha uning tunji oghli bolup, Zifning atisi idi; Marishahmu uning oghli bolup, Hébronning atisi idi. 43 Hébronning oghulliri Korah, Tappuah, Rekem we Shéma idi. 44 Shémadin Raham törelgen; u Yorkéamning atisi idi; Shammay Rekemdin törelgen. 45 Maon Shammayning oghli; Maon Beyt-Zurning atisi idi. 46 Kalebning toqili Efahdin Haran, Moza we Gazez törelgen. Harandin Gazez törelgen. 47 Yaxdayning oghulliri Regem, Yotam, Geshan, Pelet, Efah we Shaaflar idi. 48 Kalebning toqili Maakahdin Shéber bilen Tirxanah törelgen; 49 Uningdin yene Madmannahning atisi Shaaf, Makbinaning atisi we Gibéahning atisi Shiwa törelgen. Aksah Kalebning qizi idi. 50 Yuqırıqlarning hemmisi Kalebning ewladliri. Efratahning tunji oghli Xurning oghulliri: Kiriat-Yéarimning atisi Shobal, 51 Beyt-Lehemning atisi Salma, Beyt-Gaderning atisi Xaref idi. 52 Kiriat-Yéarimning atisi Shobalning ewladliri: Xaroeħ hemde Manaxatlarning yérimi idi. 53 Kiriat-Yéarim jemetliridikiler itriyler, putiylar, shumatiylar, mishraiylar bolup, bu jemetlerdin yene zoratiylar bilen eshtayoliylar ayrılip chiqqan. 54 Salmaning ewladliri Beyt-Lehem bilen Nitofatlar, Atrot-Beyt-Yoablar, Manahatlarning yérim qismi, zoriyalar, 55 Yabezde olturaqlıship qalghan Tewrat xettatliri, yeni tiratiylar, shimyatiylar bilen sukatıylar idi. Bularning hemmisi kényiler bolup, Rekab jemetining bowisi Xamatning ewladliridin idi.

3 Dawutning Hébronda tughulghan oghulliri: tunji oghli Amnon bolup, Yizreelliq Axinoamdin bolghan; ikkinchi oghli Daniyal Karmellik Abigaildin bolghan; 2 üchinchi oghli Abshalom Geshurning padishahi Talmayning qizi Maakahdin bolghan; tötinchi oghli Adoniya bolup, Haggittin bolghanidi; 3 beshinchı oghli Shefatiya bolup, Abitaldin bolghanidi; altinchı oghli Itriyam bolup, uning ayali Eglahdin bolghanidi. 4 Bu alte oghul Dawuttin Hébronda törelgen; u

Hébronda yette yil alte ay, Yérusalémda bolsa ottuz üch yil seltenet qilghan. 5 Yérusalémda uningha Ammiyelning qizi Bat-Shuadin bu töteylen törelgen: ular Shimiya, Shobab, Natan we Sulayman idi. 6 Yene Ibhar, Elishama, Elifelet, 7 Nogah, Nefeg, Yafiya, 8 Elishama, Eliyada, Elifelet qatarliq toqquz oghul bolghan. 9 Bularning hemmisi Dawutning oghulliri idi; uningdin bashqa toqalliridin bolghan oghullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. 10 Sulaymanning oghli Rehoboam, Rehoboamning oghli Abiya, Abiyaning oghli Asa, Asaning oghli Yehoshafat, 11 Yehoshafatning oghli Yoram, Yoramning oghli Ahaziya, Ahazianing oghli Yoash, 12 Yoashning oghli Amaziya, Amazianing oghli Azariya, Azariyaning oghli Yotam, 13 Yotamning oghli Ahaz, Ahazning oghli Hezekiya, Hezekiyaning oghli Manasseh, 14 Manassehning oghli Amon, Amonning oghli Yosiya idi. 15 Yosianing oghulliri: tunji oghli Yohanana, ikkinchi oghli Yehoakim, üchinchi oghli Zedekiya, tötinchi oghli Shallum idi. 16 Yehoakimning oghulliri: oghli Yekonyah bilen oghli Zedekiya. 17 Sürgün qilin'ghan Yekonyahning oghulliri: — Shéaltiel uning oghli idi; 18 yene Malqiram, Pedayah, Shenazzar, Yekamiya, Hoshama we Nebadiya idi. 19 Pedayahning oghulliri Zerubbabel bilen Shimey idi; Zerubbabelning perzentli: — Meshullam bilen Hananiya we ularning singlisi Shéomit idi; 20 Uning yene Hashubah, Ohel, Berekiya, Hasadiya, Yushab-Hesed qatarliq besh oghli bar idi. 21 Hananiyaning oghulliri Pilatiya we Yeshaya idi; uning ewladliri yene Réfayaning oghulliri, Arnanning oghulliri, Obadiyaning oghulliri we Shékaniyaning oghulliri idi. 22 Shékaniyaning ewladliri munular: uning oghli Shémaya; Shémayaning oghulliri Hattush, Yigéal, Bariya, Néariya, Shafat bolup jemiy alte idi. 23 Néariyaning oghulliri Elyoyinay, Hezekiya, Azrikam bolup jemiy üch idi. 24 Elyoyinayning oghulliri Kodawiya, Eliyashib, Pelaya, Akkub, Yohanana, Délaya, Anani bolup jemiy yette idi.

4 Yehudanening oghulliri Perez, Hezron, Karmi, Xur we Shobal idi. 2 Shobalning oghli Réayadin Jahat törelgen; Jahattin Axumay bilen Laxad törelgen. Bular Zoratidin jemetidin idi. 3 Étamning oghulliri Yizreel, Ishma, Idbash idi; ularning singlisining ismi Hazililponi idi. 4 Gedorning atisi Penuel; Xushahning atisi Ézer idi; bularning hemmisi Beyt-Lehemning atisi bolghan Efratahning tunji oghli Xurdin törelgen. 5 Tekoaning atisi Ashxurning Hélah we Naarah dégen

ikki ayali bar idi. 6 Naarah Ashxurgha Axuzzam, Hefer, Temeni, Axashtarini tughup berdi; bularning hemmisi Naarahning oghulliri. 7 Hélahning oghulliri Zeret, Zohar bilen Etnan we 8 Koz idi; Kozdin Anob, Hazzibiba bilen Xarumning oghli Axarhelning jemetliri törelgen. 9 Yabez öz qérindashliri ichide hemmidin bek hörmətlik idi, anisi: «Tughuti üstide bek azaplandım» — dep uningha Yabez dégen isimni qoyghan. 10 Yabez Israilning Xudasigha nida qilip: «Méni nahayiti köp beriketligen bolsang, zéminimni kéngeytseng, qolung bilen méni yölep, bala-qazadin saqlap, manga azab-oqubetni körsetmigeysen!» — dep tilidi. Xuda uning tiligini ijabet eylidi. 11 Shuxahning inisi Kélubtin Méxir törelgen; Méxir Éshtonning atisi idi. 12 Éshtondin Beyt-Rafa, Paséah we Ir-Nahashning atisi Téxinnah törelgen; bularning hemmisi Rikahliqlar idi. 13 Kénazning oghli Otniyel bilen Séraya idi; Otniyelning oghli Xatat bilen Méonotay idi. 14 Méonotaydin Ofrah törelgen. Sérayadin «Hünerwenler jilghisi»dikilerning ejdadi bolghan Yoab törelgen (ular eslide hünerwenler idi). 15 Yefunnehning oghli Kalebning oghulliri Iru, Élah bilen Naam idi; Élahning oghli Kénaz idi. 16 Yehallilearning oghulliri Zif bilen Zifah, Tiriya bilen Asariyel idi. 17 Ezraning oghulliri: — Yeter, Méred, Éfer we Yalonlar; Méred Pirewnning qizi Bitiyani aldi; u hamilidar bolup Meriyem, Shammay bilen Éshtemoaning atisi Ishbahni tughdi. Bular Bitiyadin bolghan oghullar. Méredning Yehudalardin bolghan ayali bolsa Gedorning atisi Yeredni, Sokohning atisi Heber bilen Zanoahning atisi Yekutiyelni tughdi. 19 Nahamning singlisi Xodiyaning ayalidin Garmiliq Kélahning atisi bilen Maakat jemetidin bolghan Éshtemoaning atisi törelgen. 20 Shimonning oghulliri Amnon we Rinnah, Ben-Hanan bilen Tilon idi. Yishining oghulliri Zohet bilen Bin-Zohet idi. 21 Shélah Yehudanening oghli idi; uningdin törelgen Lékahning atisi Ér, Mareshahning atisi Laadah we Beyt-Ashbiyada olturnaqlashqan chekmen toqughuchilarning jemetliri 22 we yene Yokim, Kozibaliqlar, Yoash bilen Saraf (bular ikkisi Moab yurtığha hökümranlıq qilghan) we Yashubi-Lehemlermu bar idi (bularning hemmisi qedimki xatirilerdər). 23 Bular Nétayim we Gederahda olturnaqlashqan bolup, kulalchilar idi; ular shu yerde turup padishahning xizmitide bolatti. 24 Nemuel we Yamin, Yarib, Zerah bilen Saul Shiméonning oghulliri idi. 25 Shallom Saulning oghli; Mibsam Shallomning oghli, Mishma Mibsamning oghli

idi. **26** Mishmaning ewladliri töwendikiler: — Mishmaning oghli Xammui; Xammuining oghli Zakkur; Zakkurning oghli Shimey idi. **27** Shimeyning on alte oghli, alte qizi bar idi; uning aka-inilirining perzenti köp bolmighachqa, ularning herqaysisining jemetining perzentliri Yehuda jemetiningkidek undaq köp bolmighan. **28** Ular Beer-shéba, Moladah, Hazar-Shual, **29** Bilkah, Ézem, Tolad, **30** Bétuel, Xormah, Ziklag, **31** Beyt-Markabot, Hazar-Susim, Beyt-Biri we Shaaraimgha makanlashqanidi. Taki Dawut padishahning dewrigiche bularning hemmisi ularning sheherliri idi. **32** Ular olturaqlashqan jaylar Étam, Ayin, Rimmon, Token we Ashan qatarliq besh shehernimu öz ichige alghan. **33** We bu sheherlerning öpchürisidiki barliq yéza-kentler taki Baalgha qeder shulargha qaraytti. Bular bolsa ular makanlashqan jaylar bolup, ularning öz nesebnamirrimu bar idi. **34** [Ularning jemet bashliri] Méslobab, Yamlek, Amaziyaning oghli Yoshah, **35** Yoél, Yosibyaning oghli Yehu (Yosibiya Sérayaning oghli, Séraya Asielning oghli idi), **36** Elyoyinay, Yaakobah, Yesohaya, Asaya, Adiel, Yesimiel, Binaya **37** we Shifining oghli Zizalar idi (Shifi Allonning oghli, Allon Yedayaning oghli, Yedaya Shimirining oghli, Shimri Shémayaning oghli idi). **38** Yuqirida xatirilep ötlügen isimlarning hemmisi herqaysi jemet bashliri idi; bularning jemetlirining hemmisi nahayiti güllen'genidi. **39** Ular qoy padilirigha otlaq izlep taki Gedor éghizighiche, yeni jilghining kün chiqish teripigiche barghanidi. **40** Ular shu yerde yapyéshil, nahayiti munbet bir otlaq tapqan; u yer tolimu keng, hem taza hem tinch idi. Ilgiri shu yerde olturaqlashqanlar Hamdikilerdin iken. **41** Yuqirida tilgha élip ötlügen kishiler Yehudaning padishahi Hezekianing zamanida shu [Hamdikilerning] chédirlirigha we u yererde olturusluq Mionluqlargha hujum qilip ularni tamamen yoqatqanidi, taki bugün'ge qeder; ular shularning yerlirige makanlashti, chünki u yererde padilirini baqqudek otlaq bar idi. **42** Shu chagharda Shiméonlardin yene besh yüz kishi Séir téghigha qarap mangdi, ularning yolbashchiliri Yishining oghulliri Pilatiya, Néariya, Réfaya bilen Uzriel idi; **43** ular qéchip tirik qalghan Amaleklernimu öltürüp, bugün'ge qeder shu yerde makanliship ötüwatidu.

5 Israelning tunji oghli Rubenning oghulliri munular: — (Ruben gerche tunji oghul bolghini bilen, lékin [atisining toqili bilen] zina qilghanliqi üçhün, uning

chong oghulluq hoquqi Israelning oghli bolghan Yüstpning oghullirigha ötküzüwétilgen. Shunga nesebname boyiche u chong oghul hésablanmaydu. **2** Yehuda qérindashliri ichide üstünlükke ige bolghan bolsimu we idare qilghuchi uningdin chiqqan bolsimu, lékin chong oghulluq hoquqi Yüstpke tewe bolup ketken): — **3** Israelning tunjisi Rubenning oghulliri munular: — Hanox we Pallu, Hezron we Karmi. **4** Yoélning ewladliri munular: — [Yoélning] oghli Shémaya, Shémayaning oghli Gog, Gogning oghli Shimey, **5** Shimeyning oghli Mikah, Mikahning oghli Réaya, Réayaning oghli Baal, **6** Baalning oghli Beerah; Beerah Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser teripidin tutqun qilip kétilgen. U chaghda u Ruben qebilisining bashliqi idi. **7** Uning iniliri nesebnamiside xatirilen'gendek, jemetlirining tarixi boyiche yolbashchi bolghan Jeiyel, Zekeriya we Béla dep pütülgeneidi **8** (Béla Azazning oghli, Azaz Shémaning oghli, Shéma Yoélning oghli idi). Yoéllar Aroerde, Nébo we Baal-Méon'ghiche sozulghan jaylarda turatti. **9** Ular yene kün chiqishqa qarap taki Efrat deryasining bu teripidiki chölning kirish éghizigha qeder olturaqlashti; chünki ularning Giléad yurtidiki charwa malliri köpiyip ketkenidi. **10** Saulning seltenitining künliride ular Hagariylar bilen urush qilishti; Hagariylar ularning qolida meghlup bolghandin keyin ular Giléadning kün chiqish teripidiki pütün zéminda Hagariylarning chédirlirida makanlashti. **11** Ularning udulida Gadning ewladliri taki Salikahga qeder Bashan zéminiga makanlashqanidi. **12** Bashanda makanlashqanlardin qebile bashliqi Yoél, muawin qebile bashliqi Shafam bar idi; yene Yanay bilen Shafatmu bar idi. **13** Ularning uruq-tughqanliri jemetnamiler boyiche Mikail, Meshullam, Shéba, Yoray, Yakan, Ziya we Éber bolup, jemiy yette idi. **14** Yuqiridikilerning hemmisi Abihayilning oghulliri idi. Abihayil Xurining oghli, Xuri Yaroyahning oghli, Yaroyah Giléadning oghli, Giléad Mikailning oghli, Mikail Yeshishayning oghli, Yeshishay Yahdoning oghli, Yahdo buzning oghli idi; **15** Gunining newrisi, Abdielning oghli Axi ularning jemet bésyi idi. **16** Ular Giléadqa, Bashan'ha we Bashan'ha tewe yéza-kentlerge, shundaqla pütkül Sharon yayliqigha, taki töt chétigiche makanlashqanidi. **17** Bularning hemmisi Yehuda padishahi Yotam we Israel padishahi Yeroboamning seltenitining künliride nesebnamilerge pütülgeneidi. **18** Ruben,

Gad qebililirining we Manasseh yérim qebilisining batur, qalqan-qilich tutalaydighan, oqya atalaydighan hem jengge mahir qiriq töt ming yette yüz atmish jenggiwar adimi bar idi. **19** Ular Hagariylar, Yeturlar, Nafishlar we Nodablar bilen jeng qilghan. **20** Ular jeng qilghanda medet tépip, Hagariylar we ular bilen ittipaqdashlarning hemmisi ularning qoligha tapshurulghan; chünki ular jeng üstide Xudagha nida qilghan; ular Uninggha tayan'ghachqa, Xuda ularning tiligini ijabet qilghan. **21** Ular yene düshmenning charwa-mallirini, jümlidin ellik ming töge, ikki yüz ellik ming qoy, ikki ming éshikini olja alghan we yüz ming janni esir alghan. **22** Bu urush Xudaning niyitidin bolghachqa, düshmendin ölgeler nahayiti köp bolghan; sürgün qilin'ghuche ular shularning yérini ishghal qilip turghan. **23** Manassehning yérim qebilisidikiler Bashandin Baal-hermon, Sénir, Hermon téghigha qeder bolghan zéminda yéyilip makanlashti. Ular zor köpeygen. **24** Ularning jemet bashlıqlıri Éfer, Ishi, Eliyel, Azriel, Yerimiya, Xodawiya we Yahdiyel idi; ularning hemmisi nahayiti batur jengchiler, meshhur mötiwerler, shundaqla herqaysisi öz jemetige jemet béshti idi. **25** Ular ata-bowlirining Xudasidin yüz örüp, buzuqluq qilip Xuda eslide özliri aldida yoqatqan shu yerdiki taipilerning ilahlirigha egiship ketti. **26** Shuning bilen Israelning Xudasi Asuriye padishahi Pul (yeni Asuriye padishahi Tilgat-Pilneser)ning rohini qozghishi bilen, u ularni, yeni Ruben qebilisidikilerni, Gad qebilisidikilerni we Manasseh yérim qebilisidikilerni Xalah, Xabor we Xaragha hem Gozan deryasi boyigha sürgün qilip élip ketti; ularning ewladliri taki bügün'ge qeder téxiche shu yerde makanliship turmaqta.

6 Lawiyning oghulliri Gershon, Kohat we Merari. **2** Kohatning oghli Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **3** Amramning perzentliri Harun, Musa we Meryem idi. Harunning oghli Nadab, Abihu, Elazar we Itamar idi. **4** Eliazardin Finihas, Finihastin Abishua, **5** Abishuadin Bukki, Bukkidin Uzzi, **6** Uzzidin Zerahiya, Zerahiyadin Mérayot, **7** Mérayottin Amariya, Amariyadin Axitub, **8** Axitubtin Zadok, Zadoktin Aximaaz, **9** Aximaazdin Azariya, Azariyadin Yohanand, **10** Yohanandin Azariya (bu Azariya Yérusalémda Sulayman salghuzghan muqeddes öyde kahinliq xizmitide bolghan), **11** Azariyadin Amariya, Amariyadin Axitub, **12** Axitubtin Zadok, Zadoktin Shallum, **13** Shallumdin Hilqiya,

Hilqiadin Azariya, **14** Azariyadin Séraya, Sérayadin Yehozadak töreldi; **15** Perwerdigar Néboqadnesarning wastisi bilen Yehudadikiler bilen Yérusalémädkilerni sürgün qilidighan chaghda, bu Yehozadakmu sürgün qilin'ghan. **16** Lawiyning oghli Gershom, Kohat we Merari. **17** Gershomning oghullirining ismi Libni we Shimey idi. **18** Kohatning oghulliri Amram, Izhar, Hébron we Uzziel idi. **19** Merarining oghulliri Mahli we Mushi idi. Bular Lawiylargha mensup herqaysi jemetler ichidiki aililer idi. **20** Gershomning ewladliri töwendikiche: Gershomning oghli Libni, Libnining oghli Jahat, Jahatning oghli Zimmah, **21** Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Iddo, Iddoning oghli Zerah, Zerahning oghli Yiyatiray idi. **22** Gohatning ewladliri töwendikiche: Gohatning oghli Amminadab, Amminadabning oghli Korah, Korahning oghli Assir, **23** Assirning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Ébiasaf, Ébiasafning oghli Assir, **24** Assirning oghli Tahat, Tahatning oghli Uriel, Urielning oghli Uzziya, Uzziyaning oghli Shaul idi. **25** Elkanahning oghulliri Amasay we Aximot, **26** Aximotning oghli Elkanah, Elkanahning oghli Zofay, Zofayning oghli Nahat, **27** Nahatning oghli Éliab, Éliabning oghli Yeroham, Yerohamning oghli Elkanah idi. **28** Samuilning oghulliri töwendikiche: tunji oghli Yoél, ikkinchi oghli Abiya idi. **29** Merarining ewladliri töwendikiche: Merarining oghli Mahli, Mahlining oghli Libni, Libnining oghli Shimey, Shimeyning oghli Uzza, **30** Uzzanıng oghli Shimiya, Shimiyaning oghli Haggiya, Haggiyaning oghli Asaya idi. **31** Dawut ehde sanduqi obdan orunlashturulghandin kényin Perwerdigarning öyide neghmichilik ishlirigha mes'ul bolushqa töwendiki kishilerni qoydi. **32** Ular taki Sulayman Yérusalémda Perwerdigarning öyini yasatqan'ha qeder, «jamaet chédiri»ning aldida küy éytish xizmitini ötep keldi. Ular wezipisini belgileri gen tertipi bilen ötigenidi. **33** Töwendikiler wezipe ötigen ademler we ularning ewladliri: — Kohatning ewladliri ichide: — neghmichi Héman bar idi. Héman Yoélning oghli, Yoél Samuilning oghli idi. **34** Samuil Elkanahning oghli, Elkanah Yerohamning oghli, Yeroham Eliyelning oghli, Eliyel Toahning oghli, **35** Toah Zufning oghli, Zuf Elkanahning oghli, Elkanah Mahatning oghli, Mahat Amasayning oghli, **36** Amasay Elkanahning oghli, Elkanah Yoélning oghli, Yoél Azariyaning oghli, Azariya Zefaniyaning oghli, **37** Zefaniya Tahatning oghli, Tahat Assirning oghli, Assir Ébiasafning oghli,

Ébiasaf Korahning oghli, 38 Korah Izharning oghli, Izhar Kohatning oghli, Kohat Lawiyning oghli, Lawiy Israilning oghli idi. 39 [Hémanning] ong teripide xizmette turghan qérindishi Asaf idi. Asaf bolsa Berekiyaning oghli, Berekiya Shimianing oghli, 40 Shimiya Mikailning oghli, Mikail Baasiyaning oghli, Baasiya Malkiyaning oghli, 41 Malkiya Étnining oghli, Étni Zerahning oghli, Zerah Adayaning oghli, 42 Adaya Étanning oghli, Étan Zimmahning oghli, Zimmah Shimeyning oghli, 43 Shimey Jahatning oghli, Jahat Gershomning oghli, Gershom Lawiyning oghli idi. 44 [Héman bilen Asafning] sol teripide xizmette turghan qérindashliri Merarining ewladliridin Étanlar idi. Étan bolsa Kishining oghli idi, Kishi Abdining oghli, Abdi Malluqning oghli, 45 Malluq Hashabiyaning oghli, Hashabiya Amaziyaning oghli, Amaziya Hilqyaning oghli, 46 Hilqiya Amzining oghli, Amzi Banining oghli, Bani Shémerning oghli, 47 Shémér Mahlining oghli, Mahli Mushining oghli, Mushi Merarining oghli, Merari Lawiyning oghli idi. 48 Ularning qalghan Lawiy qérindashliri bolsa hemmisi Xudaning öyi, yeni ibadet chédiridiki [bashqa] xizmetlerni békirishke atalghanidi. 49 Harun we uning ewladlirli bolsa Xudaning xizmetkari Musaning tapilighinidek köydürme qurbanliq sunulidighan qurban'gahta qurbanliqlar sunup, xushbuygahda xushbuy yéqip, muqeddesgahdiki barliq xizmetlerni ada qilatti, shundaqla Israillar üçhün kechürüm-kafaret ishlirini qilatti. 50 Harunning ewladliri töwendikiche: Harunning oghli Eliazar, Eliazarning oghli Finihas, Finihasning oghli Abishuya, 51 Abishuyaning oghli Bukki, Bukkining oghli Uzzi, Uzzining oghli Zerahiya, 52 Zerahyaning oghli Mérayot, Mérayotning oghli Amariya, Amariyaning oghli Axitub, 53 Axitubning oghli Zadok, Zadokning oghli Aximaaz idi. 54 Töwendikiler Harunning ewladlirining öz zémini ichide makan tutup olturghan yerliri: — Kohat jemetining yerliri bolsa (mushu yerler chek tashlash arqliq ulargha teqsim qilin'ghan): — 55 Yehuda zéminidiki Hébron we Hébronning töt etrapidiki étizliqliri ulargha teqsim qilin'ghan 56 (lékin bu sheherning etrapidiki otluqlar we sheherge qarashliq yéza-kentler bolsa Yefunnehning oghli Kalebke bérildi). 57 Harunning ewladlirigha «panahliq shehiri» Hébron bérildi; buningdin bashqa Libnah bilen uninggha tewe étizliqlar, Yattir, Éshtémoa we uninggha tewe étizliqlar, 58 Hilen we uninggha tewe

étizliqlar, Debir we uninggha tewe étizliqlar, 59 Ashan we uninggha tewe étizliqlar, Beyt-Shemesh we uninggha tewe étizliqlarmu teqsim qilin'ghan; 60 Yene Binyamin qebilisidiki zémindin Géba we uninggha tewe étizliqlar, Allemet we uninggha tewe étizliqlar, Anatot we uninggha tewe étizliqlar bólüp bérilgen. Ular jemetliri boyiche érishken sheher jemiy on üch boldi. 61 Kohatning bashqa ewladlirigha bolsa tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, Manasseh yérim qebilisining zéminidin on sheher bólüp bérildi. 62 Gershomning ewladlirigha, jemetige qarap, Issakar qebilisi, Ashir qebilisi, Naftali qebilisi we Bashan yurtidiki Manasseh yérim qebilisining zéminidin on üch sheher bólüp bérildi. 63 Merarining ewladlirigha, jemetige qarap, tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Zebulun qebilisidin on ikki sheher bólüp bérildi. 64 Israillar shundaq qilip bu sheherlerni we ulargha tewe étizliqlarning hemmisini Lawiylargha bólüp berdi. 65 Ular tashlan'ghan chekke chiqqini boyiche, yene yuqirida nami atalghan sheherlerni Yehuda qebilisidin, Shiméon qebilisidin we Binyamin qebilisidin élip ulargha berdi. 66 Kohatning ewladliridin bolghan bezi jemetlerge Efraim qebilisining zémini tewesidiki sheherlerdin bólüp bérilgenlirimu boldi. 67 Israillar ulargha [yene ikki] «panahliq shehiri», yeni Efraim taghliqigha jaylashqan Shekem we uninggha tewe étizliqlarni we Gezer we uninggha tewe étizliqlarni berdi; 68 Yene Yokmiyam we uninggha tewe étizliqlarni, Beyt-Horon we uninggha tewe étizliqlarni, 69 Ayjalon we uninggha tewe étizliqlarni, Gat-Rimmon we uninggha tewe étizliqlarni ulargha berdi. 70 [Israillar yene] Manasseh yérim qebilisidin Anér we uninggha tewe étizliqlarni, Biléam we uninggha tewe étizliqlarni Kohatning qalghan jemetlirige berdi. 71 Gershomning ewladlirigha Manasseh yérim qebilisidiki jemetlerning zéminidin Bashandiki Golan we Golan'gha tewe étizliqlar, Ashtarot we uninggha tewe étizliqlar bérildi; 72 Issakar qebilisidin Kedesh we uninggha tewe étizliqlar, Dabirat we uninggha tewe étizliqlar, 73 Ramot we uninggha tewe étizliqlar, Anem we uninggha tewe étizliqlar bérildi; 74 Ashir qebilisidin ulargha Mashal we uninggha tewe étizliqlar, Abdon we uninggha tewe étizliqlar, 75 Xukok we uninggha tewe étizliqlar, Rehob we uninggha tewe étizliqlar bérildi; 76 Naftali qebilisidin Galiliyediki Kedesh we uninggha tewe étizliqlar, Hammon we uninggha tewe

étizliqlar, Kiriayatim we uningha tewe étizliqlarmu bérildi. **77** Merarining qalghan ewladlirigha bolsa Zebulun qebilisidin Rimmono we uningha tewe étizliqlar, Tabor we uningha tewe étizliqlar bérildi; **78** Yene Ruben qebilisiningkidin, Iordan deryasining u teripidin, Yérixoning sherkiy udulidiki, yeni Iordan deryasining künchiqish boyidiki yerlerdin chöldiki Bezer we uningha tewe étizliqlar, Yahzah we uningha tewe étizliqlar, **79** Kedemot we uningha tewe étizliqlar, Méfaat we uningha tewe étizliqlar bérildi; **80** Gad qebilisidinmu bolsa ulargha Giléadtilki Ramot we uningha tewe étizliqlar, Mahanaim we uningha tewe étizliqlar, **81** Heshbon we uningha tewe étizliqlar, Yaazer we uningha tewe étizliqlar bérildi.

7 Issakarning oghulliri: — Tola, Puah, Yashub we Shimron dégen töteylen idi. **2** Tolaning oghulliri: — Uzzi, Réfaya, Yériyel, Yahmay, Yibsam we Samuildin ibaret, bularning hemmisi jemet bésyi id. Dawutning zamanida Tolaning adem sani nesebnamilerde yigirme ikki ming alte yüz batur jengchi dep xatirilen'gen. **3** Uzzining oghli Izraqiya idi, Izraqyaning oghulliri Mikail, Obadiya, Yoél we Ishiya idi. Bu besheylenning hemmisi jemet bésyi id. **4** Nesebnamiler boyiche ular bilen bille hésablan'ghanlardin jenggiwar ottuz alte ming adem bar idi; chünki ularning xotun, bala-chaqiliri nahayiti köp idi. **5** Bularning Issakarning barliq jemetliri ichidiki batur jengchi qérindashliri bilen qoshulup, neseb boyiche tizimgha élin'ghan jemiy seksen yette ming adimi bar idi. **6** Binyaminning Béla, Beker we Yediyayel dégen üch oghli bar idi. **7** Bélaning Ézbon, Uzzi, Uzziel, Yerimot we Iri dégen besh oghli bolup, hemmisi jemet bésyi id; ularning nesebnamilarige tizimgha élin'ghan jemiy yigirme ikki ming ottuz töt batur jengchi bar idi. **8** Bekerning oghulliri Zémirah, Yoash, Eliézer, Elyoyinay, Omri, Yeremot, Abiya, Anatot we Alamat idi. Bularning hemmisi Bekerning oghulliri bolup, **9** Jemet bashliri id; ularning nesebnamilarige tizimgha élin'ghan jemiy yigirme ming ikki yüz batur jengchi bar idi. **10** Yediyayelning oghli Bilhan idi; Bilhanning oghulliri Yeush, Binyamin, Exud, Kenaanah, Zétan, Tarshish we Axishahar idi; **11** Bularning hemmisi Yediyayelning ewladliri, jemet bashliri we batur jengchiler idi. Ularning nesebnamilarige tizimlan'ghanlarning jengge chiqilaydighanliri jemiy on yette ming ikki yüz idi. **12** Shuppiylar we Xuppiylar bolsa yene Irning

ewladliri idi; Xushiylar Axerning ewladliri idi. **13** Naftalining oghulliri: Yahziel, Guni, Yezer, Shallom; bularning hemmisi Bilhahning oghulliri idi. **14** Manassehning oghulliri: — Uning Suriyelik toqilidin Asriel törelgen; uningdin yene Giléadning atisi Makir tughulghan. **15** Makir Shuppiylar we Xuppiylar arisidinmu ayal alghan (Makirning singlisining ismi Maakah idi). Makirning yene bir ewladining ismi Zelofihad idi, Zelofihadning peqet birnechche qizila bolghan. **16** Makirning ayali Maakah oghul tughup, uningha Peresh dep at qoyghan; Pereshning inisining ismi Sheresh idi; Shereshning oghli Ulam we Rakem idi. **17** Ulamning oghli Bédan idi. Bularning hemmisi Giléadning ewladliri; Giléad Makirning oghli, Makir Manassehning oghli idi. **18** Giléadning singlisi Hammolekettin Ishhod, Abiézer we Mahalah tughulghan. **19** Shémidaning oghulliri Axiyan, Shekem, Likxi we Aniam idi. **20** Efraimning ewladliri: Uning oghli Shutilah, Shutilahning oghli Bered, Beredning oghli Tahat, Tahatning oghli Éliadah, Éliadahning oghli Shutilah id (Ézer bilen Éliad Gatliqlarning charwa mallirini bulang-talang qilghili chüshkende, shu yerlik Gatliqlar teripidin öltürülgen). **22** Ularning atisi Efraim bu baliliri üchün xéli künlergiche matem tutqachqa, uning buraderliri uningha teselli bergili kelgen. **23** Efraim ayali bilen bille qayta bir yastuqqa bash qoyghan. Ayali hamilidar bolup, bir oghul tughqan; Efraim uningha ailem bala-qazagha yoluqtı dep, Bériyah dep isim qoyghan. **24** Uning qizi Üstün Beyt-Horon bilen Töwen Beyt-Horonni we Uzzen-Sheerahni bina qilghan). **25** Bériyahning oghli Réfah bilen Reshef idi; Reshefning oghli Télah, Télahning oghli Tahan, **26** Tahanning oghli Ladan, Ladanning oghli Ammihud, Ammihudning oghli Elishama, **27** Elishamaning oghli Nur, Nunning oghli Yeshua idi. **28** Efraimlarning zémini we makanlashqan yerliri Beyt-El we uningha tewe yéza-kentler bolup, künchiqish teripide Naraan, künpétish teripide Gezer bilen uningha tewe yéza-kentler; Shekem we uningha tewe yéza-kentler, taki Gaza we uningha tewe yéza-kentlergiche sozulatti. **29** Manasseh qebilisining zéminiga tutashqan yene Beyt-Shéan we uningha tewe yéza-kentler; Taanaq we uningha tewe yéza-kentler; Megiddo we uningha tewe yéza-kentler; Dor we uningha tewe yéza-kentlermu bar idi. Israilning oghli Yüsüpning ewladliri mana mushu

yerlerge makanlashqanidi. **30** Ashirning oghulliri: — Yimnah, Yishwah, Yishwi we Bériyah; ularning Sérah dégen singlisimu bar idi. **31** Bériyahning oghli Xeber bilen Malkiel bolup, Malkiel Birzawitning atisi idi. **32** Xéberdin Yaflet, Shomer, Xotam we ularning singlisi Shuya törelgen. **33** Yafletning oghulliri Pasaq, Bimhal we Ashwat; bular Yafletning oghulliri idi. **34** Shemerning oghulliri Axi, Rohgah, Xubbah we Aram idi. **35** [Shemerning] inisi Helemning oghli Zofah, Yimna, Shelesh we Amal idi; **36** Zofahning oghli Suah, Harnefer, Shual, Béri, Imrah, **37** Bézer, Xod, Shamma, Shilshah, Itran we Beerah idi. **38** Yeterning oghulliri Yefunneh, Pispah we Ara idi. **39** Ullaning oghulliri Arah, Xanniel we Riziyah idi. **40** Bularning hemmisi Ashirning ewladliri bolup, her qaysisi jemet bashliri, alamet batur jengchiler, yolbashchilar idi; ularning jemetliri boyiche nesebnamige tizimlan'ghanda, jengge chiqilaydighanliri jemiy yigirme alte ming idi.

8 Binyaminning tunji oghli Béla, ikkinchi oghli Ashbel, üchinchi oghli Axarah, **2** tötinchi oghli Noxah, beshinchi oghli Rafa idi. **3** Bélaning oghulliri Addar, Géra, Abihud, **4** Abishua, Naaman, Axoah, **5** Géra, Shéfufan we Huram idi. **6** Töwendikiler Exudning ewladliri: — Naaman, Axiyah we Géra (eslide ular Gébaliqlarning jemet bésyi idi. Gébaliqlar Manahatqa köchürüwétilgenidi. Bularni köchürüwetküchi bolsa Géra idi; uningdin Uzza bilen Axihud törelgen). **8** Shaharaim Hushim bilen Baara dégen ikki ayalini qoyuwetkendin kéyin Moab diyarida oghul perzent körgen. **9** Uning Xodesh dégen ayalidin Yobab, Zibiya, Mésha, Malkam, **10** Yeuz, Shaqiya, Mirmah dégen oghullar törelgen; uning bu oghullirining hemmisi jemet bésyi bolghanidi. **11** Hushimdinmu uningha Abitub, Elpaal dégen oghullar törelgen. **12** Elpaalning oghulliri Éber, Misham we Shémed (Shémed Ono bilen Lod dégen ikki sheherni we ulargha tewe yéza-kentlerni bina qilghan), **13** Bériyah we Shéma idi. U ikkisi Ayjalondikiler ichide jemet bashliri bolup, Gat ahalisini qoghliewtkenidi. **14** Axiyo, Shashaq, Yeremot, **15** Zebadiya, Arad, Éder, **16** Mikail, Ishpah we Yoxa bolsa Bériyahning oghulliri idi. **17** Zebadiya, Meshullam, Hizki, Xéber, **18** Ishméray, Yézliya we Yobablarning hemmisi Elpaalning oghulliri idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Eliyenay, Ziltay, Eliyel, **21** Adaya, Béraya we Shimratlar Shimeyning oghulliri idi. **22** Ishpan, Éber, Eliyel, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananiya, Élam, Antotiya, **25**

Éfdéah we Penueller Shashaqning oghulliri idi. **26** Shamshiray, Shéxariya, Ataliya, **27** Yaaréshya, Eliya we Zikrilar Yerohamning oghulliri idi. **28** Yuqiriqlarning hemmisi nesebnamilerde xatirilen'gen jemet bésyi idi; bular hemmisi mötiwerler bolup, Yérusalémgha makanlashqanidi. **29** Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi; uning ayalining ismi Maakah idi. **30** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Nadab, **31** Gédon, Axiyo, Zéker we Miklot idi; **32** Miklottin Shiméya törelgen. Bularmu qérindashliri bilen Yérusalémda qoshna olturushattti. **33** Nerdin Kish törelgen; Kishtin Saul törelgen; Sauldin Yonatan, Malkishua, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **34** Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mikah Mérib-Baaldin törelgen. **35** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tariya we Ahaz idi. **36** Ahazdin Yehoaddah törelgen; Yehoaddahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen; Zimridin Moza törelgen; **37** Mozadin Binéa törelgen; Binéaning oghli Rafa, Rafaning oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idi. **38** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; bularning hemmisi Azelning oghulliri idi. **39** Azelning inisi Yéshekning tunji oghlining ismi Ulam, ikkinchi oghlining ismi Yéush, üchinchi oghlining ismi Elifelet idi. **40** Ulamning oghullirining hemmisi batur jengchi, oqyachi idi; ularning oghulliri we newriliri nahayiti köp bolup, jemiy bir yüz ellik idi. Yuqiriqlarning hemmisi Binyamin ewladliridin idi.

9 Pütük Israillar neseb boyiche tizimha élin'ghanidi. Mana, ular «Israil padishahlirining xatirisi» dégen kitabgha pütülgendur. **2** Yehudalar bolsa asiyliq qilghanlıqidin Babilgha sürgün qilin'ghan. Hemmidin awwal qaytip kélép öz zémini we öz sheherlirige makanlashqanlar bolsa bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiylar we ibadetxana xizmetkarliri idi. **3** Yérusalémgha makanlashqanlar bolsa Yehuda qebilisi, Binyamin qebilisi, Efraim qebilisi we Manasseh qebilisidin bir qisimliri idi. **4** Ularning ichide Yehudanıning oghli Pereznıng ewladliridin Utay bar idi; Utay Ammihudning oghli, Ammihud Omrining oghli, Omri Imrining oghli, Imri Banining oghli idi. **5** Shilohning ewladliri ichide uning tunji oghli Asaya we uning oghulliri bar idi. **6** Zerahning ewladliridin Yeuél we ularning uruq-tughqanlıri bolup jemiy alte yüz toqsan adem bar idi. **7** Binyaminning ewladliri ichide Hassinuahning ewrisi, Hodawiyaning

newrisi, Meshullamning oghli Sallu bar idi; **8** yene Yerohamning oghli Yibniya, Mikrining newrisi, Uzzining oghli Élah we Ibiniyaning ewrisi, Réuelning newrisi, Shefatiyaning oghli Meshullam **9** hemde ularning uruq-tughqanliri bar idi; ular nesebnamisi boyiche tizimlan'ghanda jemiy toqquz yüz ellik alte adem idi. Yuqirida tilgha élin'ghanlar öz jemetige jemet bésyi idi. **10** Kahinlar ichide Yedaya, Yehoyerib, Yaqin we **11** Azariya bar idi. Azariya Xudaning öyini bashqurghuchi bolup, Hilqyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idi. **12** Yene Malkiyaning ewrisi, Pashxurning newrisi, Yerohamning oghli Adaya hemde Adiyelning oghli Maasay bar idi; Adiyel Yahzerahning oghli, Yahzerah Meshullamning oghli, Meshullam Meshillémítning oghli, Meshillémít Immerning oghli idi. **13** Ularning qérindashliri hemmisi jemet bashliri bolup, jemiy bir ming yette yüz atmish adem idi; ularning hemmisi Xudaning öyidiki xizmetlerni qilishqa béktilgen iqtidarlıq kishiler idi. **14** Lawiy qebilisidin Merarining ewladliri ichide Hashabiyaning ewrisi, Azrikamning newrisi, Hashshubning oghli Shémaya bar idi; **15** Yene Baqbaqqar, Heresh, Galal we Asafning ewrisi, Zikrining newrisi, Mikaning oghli Mattaniya; **16** yene Yedutunning ewrisi, Galalning newrisi, Shémayaning oghli Obadiya hemde Elkanahning newrisi, Asanıg oghli Berekiya bar idi; bularning hemmisi Nitofatlıqlarning yéza-kentlirige makanlashqanidi. **17** Derwaziwenler Shallum, Aqqub, Talmon, Aximan we ularning qérindashliri idi; Shallum ularning bésyi idi. **18** Ular taki hazirghiche sherq teruptiki «padishahning derwazisi»da [derwaziwenlik] qılıp kelmekte; ular ilgiri Lawylarning chédirgahida derwaziwenlik qilghanidi. **19** Korening ewrisi, Ébiasafning newrisi, Korahning oghli Shallum hemde uning atisining jemetidiki qérindashliri bolghan Korahiyalar [Xudanıg öyining] xizmitini bashquratti, chédirning ishiklirini baqatti; ularning ata-bowiliri eslide Perwerdigarning chédirgahini bashqurushqa qoyulghan, [ibadet] chédirining ishikini baqqanidi. **20** Ilgiri Eliazarning oghli Finihas ularning yolbashchisi bolghan; Perwerdigar uning bilen bille bolghan. **21** Meshelemiyaning oghli Zekeriya bolsa jamaet chédirining derwaziweni bolghanidi. **22** Derwaziwenlikke tallan'ghan bu kishiler jemiy ikki yüz on ikki kishi idi; ular öz yéza-kentliride,

nesebliri boyiche tizimlan'ghan (eslide Dawut we aldin körgüchi Samuil ularni amanet qilin'ghan wezipilirige béktilkenidi. **23** Ular we ularning ewladliri Perwerdigarning öyi, yeni muqeddes chédirning ishik-derwazilirini békishqa béktilgenidi). **24** Sherqiy, gherbiy, shimaliy we jenubiy ishik-derwazilirida derwaziwenler béktilgenidi. **25** Ularning yéza-kentlerde olturushluq qérindashliri bolsa her yette künde nöwet boyiche kélép ular bilen birge xizmette bolatti. **26** Töt derwaziwen bégı Lawylardin idi; ulargha tapshurulghini Perwerdigarning öyidiki ambar-zezinilerni békish idi. **27** Békish mes'uliyiti ularning üstide bolghachqa, ular kéchide Perwerdigarning öyining etrapidiki orunlirida turatti hemde her künü etigende ishik-derwazilarnı échishqa mes'ul idi. **28** Ulardin bir qismi [ibadetxana] xizmitide ishltildighan eswab-üskünlerge mes'ul idi; ular sanap epchiqip, sanap epkirip qoyatti. **29** Ularning yene bir qismi tapshurulghini boyiche qacha-quchilar we muqeddes jaydiki barlıq eswab-üskünler, shundaqla aq un, sharab, zeytun méyi, mestiki we xushbuy buyumlargha mes'ul idi. **30** Kahinlarning oghulliridin beziler xushbuy buyumlardin etir yasaytti. **31** Lawylardin Mattitiyah, yeni Korahiylardın Shallumning tunji oghlining wezipisi qazan néni étishke mes'ul idi. **32** Ularning qérindashliri, Kohatning ewladliri ichide «teqdim nan»gha mes'ul bolup, her shabat künü tizidighan'gha nanlarnı teyyarlaytti. **33** Lawylarning jemet bashliri bolghan neghmichiler ibadetxanidiki öylerde turup, bashqa xizmetlerni qilmay, kéche-kündüz öz ishliri bilenla bolatti. **34** Yuqiridiki kishilerning hemmisi Lawylar ichidiki yolbashchilar bolup, hemmisi öz nesebi boyiche jemet bésyi idi; bularning hemmisi Yérusalémda turatti. **35** Gibéonning atisi Jeiyel Gibéon'gha makanlashqanidi. Uning ayalining ismi Maakah idi. **36** Uning tunji oghli Abdon, qalghan oghulliri Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab, **37** Gédor, Axiyo, Zekeriya we Miklot idi. **38** Miklottin Shiméyam törelgen. Bularmu özlirining qérindashlirining yénida Yérusalémda qoshna olturushatti. **39** Nerdin Kish törelgen, Kishtin Saul törelgen, Sauldin Yonatan, Malkishuya, Abinadab we Ésh-Baal törelgen. **40** Mérib-Baal Yonatanning oghli idi; Mérib-Baaldin Mikah törelgen. **41** Mikahning oghulliri Piton, Melek, Tahriya we Ahaz idi. **42** Ahazdin Yarah törelde; Yarahdin Alemet, Azmawet we Zimri törelgen. Zimridin Moza törelgen; **43** Mozadin Binéa törelgen; Binéanıg oghli

Réfaya, Réfayaning oghli Éliasah, Éliasahning oghli Azel idi. **44** Azelning alte oghli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokéru, Ishmail, Shéariya, Obadiya we Hanan idi; ularning hemmisi Azelning oghulliri.

10 Filistiyler Israillargha hujum qiliwidi, Israillar

Filistiylerning aldidin qachti, ular Gilboa téghida qirip yoqitildi. **2** Filistiyler Saul bilen uning oghullirini tap bésip qoghlidi; ular axiri Saulning oghulliridin Yonatan, Abinadab, malki-shualarni urup öltürdü. **3** Saulgha qarshi jeng intayin shiddetlik boldi; oqyachilar Saulgha yétiship oqya étip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaragh kötürgüchisige: Qilichingni sughurup ménî sanjip öltürtüwetkin; bolmisa bu xetnisizler kélip ménî sanjip, ménî xorluqqa qoyushi mumkin, dédi. Lékin yaragh kötürgüchisi intayin qorqup kétip, unimidi. Shuning bilen Saul qilichni élip üstige özini tashlidi. **5** Yaragh kötürgüchisi Saulning ölginini körüp, umu oxshashla özini qilichning üstige tashlap uning bilen teng öldi. **6** Shuning bilen Saul, üch oghli hem pütün ailisidikiler shu künde biraqla öldi. **7** Emdi wadida turghan Israillar eskerlirining qachqanlıqını we Saul bilen oghullirining ölginini körginide, ular sheherlirini tashlap qachti, Filistiyler kélip u jaylarda orunlaşti. **8** Emdi shundaq boldiki, etisi Filistiyler öltürülgenlerning kiyim-kécheklirini saldurualghili kelgende Gilboa téghida Saul bilen oghullirining öltük yatqanlıqını kördi-de, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini we sawut-yaraghlırını élip ketti hemde bularni Filistiylerning zéminining hemme yerlirige apirip, öz butlirigha we xelqqe xush xewer yetküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraghlırını ularning butxanisida qoyup, kallisini Dagon butxanisigha ésip qoydi. **11** Emdi Yabesh-Giléadda olтурghuchilar Filistiylerning Saulgha barlıq qilghanırını anglighanda **12** ularning ichidiki hemme baturlar atlinip, Saul bilen oghullirining jesetlirini élip, ularni Yabeshke qayturup kélip, Yabeshtiki dub derixining tüwige depne qildi we yette kün roza tutti. **13** Shuning bilen Saul Perwerdigargha qilghan wapasızlıqı üçhün öldi; u Perwerdigarning söz-kalamıgha kirmey we hetta Perwerdigardin yol sorimay, belki palchi jinkeshning yénigha bérüp uningdin yol sorighanidi. Shunga Perwerdigar uni öltürüp, padishahlıqını Yessening oghli Dawutqa ötküzüp berdi.

11 U chaghda barlıq Israil jamaiti Hébron'gha kélip Dawutning qéshigha yighilship: «Qarisiла, biz özlirining et-söngekliridurmız! **2** Burun Saul bizning üstimizde seltenet qilghandimu Israil xelqige jengge chiqip-kirishke yolbashchi bolghan özli idila. Özlirining Xudalırı bolghan Perwerdigarmu özlirige: — Sen Méning xelqim Israilning padichisi bolup ularni baqisen we Israilning emiri bolisen, dégenidi» — dédi. **3** Shuning bilen Israil aqsaqallırıning hemmisi Hébron'gha kélip padishah Dawutning qéshigha kéisilshi; Dawut Hébronda Perwerdigarning aldida ular bilen bir ehde tütüshti. Andin ular Perwerdigarning Samuilning wastisi bilen éytqini boyiche, Dawutni Mesih qilip, Israilni idare qilishqa padishah qilip tiklidi. **4** Dawut bilen barlıq Israil xelqi Yérusalémgha keldi (Yérusalém shu chaghda «Yebus» dep atilatti, zémindiki ahale bolghan Yebusıylar shu yerde turattı). **5** Yebus ahalisi Dawutqa: «Sen bu yerge héchqachan kirelmeyesen!» dédi. Biraq Dawut Zion dégen qorghanı aldi (shu yer «Dawutning shehiri» depmu atilidu). **6** Dawut: «Kim aldi bilen Yebusıylargha hujum qilsa, shu kishi yolbashchi we serdar bolidu» dédi. Zeruiyaning oghli Yoab aldi bilen atlinip chiqip, yolbashchi boldi. **7** Dawut qorghananda turattı, shunga kishiler u qorghanı «Dawut shehiri» dep atashti. **8** Dawut sheherni Millodin bashlap töt etrapidiki sépilighiche yéngiwashtin yasatti; sheherning qalghan qismini Yoab yasatti. **9** Dawut kündin kün'ge qudretapti, chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar uning bilen bille idi. **10** Töwendikiler Dawutning palwanlırı ichide yolbashchilar idi; ular Perwerdigarning Israilgha éytqan sözi boyiche pütkül Israil bilen birliship, Dawutning padishahlıqını mustehkem qilip, birlikte uni padishah qilishqa küchidi. **11** Töwendikiler Dawutning palwanlırining tizimliki boyiche xatirileri'gendur: — Hakmoniyardın bolghan Yashobiam yolbashchilar ichide bésyi idi; u neyzisini piqiritip bir qétimdila üch yüz ademni öltürgen. **12** Uningdin qalsa Axoxiy Dodoning oghli Eliazar bolup, u «üch palwan»ning biri idi; **13** Ilgiri Filistiyler Pas-Dammimda jeng qilishqa yighilghanda, u Dawut bilen u yerde idi. U yerde arpa ösüp ketken bir etizliq bolup, xelq Filistiylerning aldidin beder qachqanı; **14** ular bolsa etizliqning otturisida turuwélip, hem etizliqni qoghdighan, hem Filistiylerni tarmar qilghan; Perwerdigar ene shu yol bilen ularni ghayet zor ghelibile érishtürgen.

15 Ottuz yolbashchi ichidin [yene] ücheylen Qoram tashliqtiki Adullamning gharigha chüshüp Dawutning yénigha keldi. Filistiylerning qoshuni bolsa «Refayim jilghisi»da bargah qurghanidi. 16 Bu chaghda Dawut qorghanda, Filistiylerning qarawulgahi Beyt-Lehemde idi. 17 Dawut ussap: «Ah, birsi manga Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su ekilip bergen bolsa yaxshi bolatti!» déwidi, 18 bu üch palwan Filistiylerning leshkergahidin böstüp ötüp, Beyt-Lehemning derwazisining yénidiki quduqtin su tartti we Dawutqa élip keldi; lékin u uningdin ichkili unimidi, belki suni Perwerdigargha atap töküp: 19 «Xudayim bu ishni menden néri qilsun! Men hayatining xewpte qélishigha qarimighan bu kishilerning qénini ichsem qandaq bolidu? Chünki buni ular hayatining xewpte qélishigha qarimay élip kelgen!» dédi. Shunga Dawut bu suni ichkili unimidi. Bu üch palwan qilghan ishlar del shular idi. 20 Yoabning inisi Abishay üchining bésyi idi; u üch yüz adem bilen qarshiliship neyzisini piqiritip ularni öltürdi. Shuning bilen u bu «üch palwan» ichide nami chiqqanidi. 21 U mushu «üch palwan» ichide hemmidin bek hörmetke sazawer bolghan bolsimu, lékin yenila awwalqi ücheylen'ge yetmeytti. 22 Yehoyadaning oghli Binaya Kabzeeldin bolup, bir batur palwan idi; u köp qaltis ishlarni qilghan. U Moabiy Arielning ikki oglini öltürgen. Yene qar yaghqan bir künii azgalgha chüshüp, bir shirni öltürgenidi. 23 U yene qolida bapkarning oqidek bir neyzisi bar, boyining égizliki besh gez kéléidighan bir Misirliqni qetl qildi; u bir hasa bilen uninggha hujum qilip, uning neyzisini qolidin tartiwélip öz neyzisi bilen öltürdi. 24 Yehoyadaning oghli Binaya mana bu ishlarni qilghan. Shuning bilen üch palwan ichide nam chiqarghanidi. 25 Mana, u hélioq ottuz palwandinmu bekrek shöhret qazan'ghan bolsimu, lékin aldinqi üch palwari'gha yetmeytti. Dawut uni özining pasibar bégi qilip teyinlige. 26 Qoshundiki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asahel, Beyt-Lehemlik Dodoning oghli Elhanan, 27 Harorluq Shammot, Pilonluq Helez, 28 Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira, Anatotluq Abiézer, 29 Xushatliq Sibbekay, Axohluq Ilay, 30 Nitofatliq Maharay, Nitofatliq Baanahning oghli Xeleb, 31 Binyamin ewladliridin Gibéahlıq Ribayning oghli Ittay, Piratonluq Binaya, 32 Gaash wadiliridin kelgen Xuray, Arbatliq Abiyel, 33 Baharumluq Azmawet, Shalbonluq Élyahba, 34 Gizonluq Hashemming oghulliri, Hararliq Shagining oghli Yonatan, 35 Hararliq Sakarning oghli

Ahiyam, Urning oghli Élifal, 36 Mekeratlıq Hefer, Pilonluq Axiyah, 37 Karmellik Hezro, Ezbayning oghli Naaray, 38 Natanning inisi Yoél, Hagrining oghli Mibhar, 39 Ammonluq Zelek, Zeruiyaning oghli Yoabning yaragh kötürgüchisi bolghan Beerotluq Naharay, 40 Itriliq Ira, Itriliq Gareb, 41 Hittiyy Uriya, Ahlayning oghli Zabad, 42 Ruben qebilisidin Shizanıng oghli, Rubenler ichide yolbashchi bolghan Adina we uninggha egeshken ottuz adem, 43 Maakahning oghli Hanan, Mitriliq Yoshafat, 44 Ashtaratlıq Uzziya, Aroerlik Xotamning oghli Shama bilen Jeiyel, 45 Shimrining oghli Yédiyayel bilen uning inisi tiziliq Yoxa, 46 Mahawiliq Eliyel, Elnaamning oghulliri Yeribay bilen Yoshawiya, Moabliq Yitma, 47 Eliyel, Obed we Mezobaliq Yaasiyellerdin ibaret idi.

12 Dawut kishning oghli Saulning bésimi sewebidin Ziklagda yosħurunup yatqan chaghda munu kishiler Dawutning yénigha kéishti (ularning hemmisi Dawutqa jeng qilishta yarden bergen baturlardin idi; 2 oqya bilen qorallan'ghan bolup, ong qoli bilenmu, sol qoli bilenmu oqya we salgha atalaytti; ular Saulning Binyamin qebilisidin bolghan tughqanlırı idi): 3 — ularning yolbashchisi Axiézer, andin qalsa Yoash bolup, ikkisi Gibéahlıq Shémaahning oghli idi; yene Azmawetning oghli Yeziyel bilen Peletmu; yene Berakah bilen Anatotluq Yehu, 4 Gibéonluq Yishmayamu bar idi. Yishmaya «ottuz palwan» ichide batur bolup shu ottuzığha yétekchilik qilghuchi idi; yene Yeremiya, Yahaziyyel, Yohanın we Gederatlıq Yozabad, 5 Eluzay, Yerimot, Bialiyya, Shemariya, Xarufluq Shefatiya, 6 Korahliqlardin bolghan Elkanah, Yishiya, Azarel, Yoézer we Yashobiamlar; 7 yene Gedorluq Yerohamning oghli Yoélah bilen Zebadiya bar idi. 8 Gad qebilisidin beziler chöldiki qorghan'gha bérüp Dawutqa békindi. Ularning hemmisi jengge mahir, qalqan we neyze bilen qorallan'ghan batur jengchiler idi; ularning turqi beeyni shirgha, chaqqanlıqi beeyni taghdiki böken'ge oxshaytti. 9 Ularning birinchisi Ézer, ikkinchisi Obadiya, üchinchisi Éliab, 10 tötinchisi Mishmannah, beshinchisi Yeremiya, 11 altinchisi Attay, yettinchisi Eliyel, 12 sekkizinchisi Yohanın, toqquzinchisi Elzabad, 13 oninchisi Yeremiya, on birinchisi Makbannay idi. 14 Bularning hemmisi Gad qebilisidin, qoshun ichide serdarlar idi; eng kichiki yüz leshkerge, eng chongi ming leshkerge yétekchi idi. 15 Birinchi ayda, Iordan deryasi téşip

qirghaqtin ashqan chaghda, deryadin ötüp, sherkqe we gherbke qaraydighan barliq jilghilardikilerni tiripiren qilip qachurghanlar del mushu ademler idi. **16** Binyamin qebilisi bilen Yehuda qebilisidinmu kishiler qorghan'gha kélép Dawutqa békinq'ghan. **17** Dawut chiqip ularni qarshi élip: «Eger siler tinchliq niyitide manga yarden bérishke kelgen bolsanglar, siler bilen bir jan bir dil bolimen, lékin qollirimda héch naheqliq bolmighan méni düshmenlirimge sétiwetmekchi bolsanglar, ata-bowilirimning Xudasi buni nezirige élip höküm chiqarghay!» — dédi. **18** Bu chaghda Xudanining Rohi héliqi ottuz palwanning yolbashchisi Amasaygha chüshiwidi, u: «Ah Dawut, biz sanga békinqduqmız; Ah Yessening oghli, biz sen bilen billidurmız; Özüngge aman-tinchliq, aman-tinchliq bolghay! Sanga yarden bergüchilergimu aman-tinchliq bolghay! Chünki séning Xudaying sanga medetkardur» Shuning bilen Dawut ularni élip qélib, «zerbidar etret bashliqliri» qildi. **19** Dawut ilgiri Filistiyler bilen birlikte Saulgha qarshi urushqa atlan'ghanda, Manasseh qebilisidiki beziler Dawut terepke ötti (lékin ular [Filistiyler] yarden bermidi, chünki Filistiylerning emirliri: «Dawut öz ghojisi Saul terepke ötüp kétishi mumkin, undaqta beshimiz ketmey qalmaydu!» dep meslihetliship ularni qayturup ketmekchi bolghanidi). **20** Dawut Ziklagqa qaytip barghanda, Manasseh qebilisidiki Adnah, Yozabad, Yediyayel, Mikail, Yozabad, Élixu, Ziltaylar kélép uningha qoshuldi. Bularning hemmisi Manasseh qebilisining mingbéshiliri idi. **21** Ular Dawut qaraqchilarga qarshi jeng qilganda uningga yardenleshti; ularning hemmisi batur palwanlar, qoshundiki yolbashchilar idi. **22** Chünki shu künlerde Dawutqa yarden bérish üchün her kuni ademler kélép qoshulup, xuddi Xudanining qoshunidek zor bir qoshun bolup ketkenidi. **23** Perwerdigarning söz-kalarни emelge ashurulup, Saulning padishahliqini Dawutqa élip bermekchi bolghan qorallan'ghan jengchiler yolbashchiliri bilen Hébron'gha, uning yénigha keldi. Ularning sani töwendikiche: — **24** Yehudalardin qalqan we neyze bilen qorallan'ghanlar jemiy alte ming sekkiz yüz kishi bolup, hemmisi jengge teyyarlan'ghanidi. **25** Shiméonlardin jengge teyyarlan'ghan batur jengchiler jemiy yette ming bir yüz kishi, **26** Lawiyardin jemiy töt ming alte yüz kishi; **27** Yehoyada Harunlarning jemet béshe bolup, uningga egeshkenler jemiy üch ming yette yüz kishi idi. **28** Yene yash bir batur jengchi Zadok

we uning jemetidin yigirme ikki yolbashchi bar idi. **29** Binyaminlardin, Saulning uruq-tughqanlıridinmu üch ming kishi bar idi; shu chaghqa qeder bularning köpinchisi Saul jemetini qollap kelmekte idi. **30** Efraimlardin, öz jemetliride yüz-abroy tapqan batur ezimetler jemiy yigirme ming sekkiz yüz kishi idi. **31** Manasseh yérim qebilisi ichide nami pütülgén, Dawutni padishah qilip tikleshke kelgenler jemiy on sekkiz ming kishi idi. **32** Issakarlardin zaman-weziyetni chüshinidighan, Israilning qandaq qilishi kéreklikini bilidighan yolbashchilar jemiy ikki yüz kishi idi; ularning hemme qérindashliri ularning emrige boysunatti. **33** Zebulunlardin jengge teyyarlan'ghan, herxil qoral-yaraghlar bilen qorallan'ghan, ala köngüllük qilmaydighan, Dawutning yardimige kelgen jemiy ellik ming kishi idi. **34** Naftalilardin yolbashchi bolghan ming kishi bar idi; ulargha egisip qoligha qalqan we neyze alghanlar jemiy ottuz yette ming kishige yétetti. **35** Danlardin jengge teyyarlan'ghan jemiy yigirme sekkiz ming alte yüz kishi idi. **36** Ashirlardin jengge chiqip qoshun sépige atlinishqa teyyar bolghan jemiy qiriq ming kishi idi. **37** Iordan deryasining sherq teripidiki Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidin qoligha herxil qoral-yaragh élip jengge teyyarlan'ghan jemiy bir yüz yigirme ming kishi idi. **38** Yuqirida tilgha élín'ghan bu ezimetlerning herbiy yürüşı tekshi bolup, Dawutni pütükül Israil üstige padishah qilip tiklesh üchün bir jan bir dil bolup, Hébron'gha kélishkenidi; qalghan Israillarmu bir niyet bir meqsette Dawutni padishah qilip tiklimekchi bolushqanidi. **39** Ular shu yerde Dawut bilen üch kün bille yep-ichip ghizalandi, chünki ularning qérindashliri ulargha teyyarlap qoyushqanidi. **40** Ularning öpçhürisidiki xelqler, hetta Issakar, Zebulun we Naftalilarning zéminidikiler éshek, töge, qéchir we kalilargha artip ulargha nahayiti köp ozuqluq élip kelgen; ular zor miqdarda un, enjür poshkili, üzüm poshkili, sharab, zeytun méyi we nurghun qoy-kalilarni yetküzip bérishkenidi; pütükül Israil shad-xuramliqqa chömgənidi.

13 Dawut mingbéshi, yüzbési we barliq yolbashchilar bilen meslihetleshti; **2** andin pütün Israil ammisığa: «Eger siler maql körseŋlər, shundaqla bu ishni Xudayımız Perwerdigardin dep bilsenglər, biz Israilning zéminlirining herqaysi jaylirığha shu yerde qalghan qérindashlirimizgha hemde ular bilen bille sheherlerde we étizliqlirida

turuwatqan kahin hem Lawiylargha mushu yerge yighilish toghruluq adem eweteyli. 3 Biz Xudayimizning ehde sanduqini meshege yötkep kéleyli; chünki Saulning künliride héchqaysimiz [ehde sanduqi] aldida Xudadin yol sorap baqmidoq» dédi. 4 Bu ishni pütün amma toghra tapqachqa, hemmeylen maqul bolushti. 5 Shunga Dawut Misirning Shihor deryasidin tartip Xamat éghizighiche bolghan pütkül Israil xelqini chaqirtip kélip, Xudaning ehde sanduqini Kiriat-Yéarimdin yötkep kelmekchi boldi. 6 Andin Dawut bilen pütkül Israil Xudaning ehde sanduqini yötkep kélish üchün Baalahqa, yeni Yehudagha tewe bolghan Kiriat-Yéarimgha keldi; ikki kérubning otturisida olturghuchi Perwerdigar bu ehde sanduqi üstige Öz namini qoyghanidi. 7 Ular Xudaning ehde sanduqini Abinadabning öyidin élín'ghan yéngi bir harwigha qoydi; Uzzah bilen Axiyo harwini heydidi. 8 Dawut bilen barliq Israil jamaiti Xudaning aldida he dep neghme-nawa qilip, chiltar, tembur, dap, changlar we kanay-sunaylar chalatti. 9 Lékin ular Kidon xaminigha kelgende kalilar aldiga müdürep kétip yiqilghanda Uzzah ehde sanduqini yöliwalay dep qolini uningga sozdi. 10 Uzzahning ehde sanduqigha qoli tegkenlikli üchün, Xuda uningga ghezeplinip uni urup öltürdi. Shuning bilen Uzzah shu yerde Xudaning aldida öldi. 11 Lékin Dawut Perwerdigarning Uzzahning ténnini böskenlikige achchiqlandi we u yerni «Perez-Uzzah» dep atidi; u yer taki hazirghiche shu nam bilen atilip kelmekte. 12 Shu künü Dawut Xudadin qorqup: «Men zadi qandaq qilip Xudaning ehde sanduqini bu yerge yötkep kéleleymen?» dédi. 13 Shunga Dawut ehde sanduqini özi turuwatqan «Dawut shehiri»ge yötkep kelmey, Gatliq Obed-Édomning öyige apirip qoydi. 14 Xudaning ehde sanduqi Obed-Édomning öyide üch ay turdi; Perwerdigar Obed-Édomning ailisini we uning barliq teelliqatlırını beriketlidi.

14 Tur padishahi Hiram Dawut bilen körüşhüshke elchilerni, shundaqla uning üchün orda sélishqa kédir yaghichi, tashchi we yaghachchilarни ewetti. 2 Bu chaghda Dawut Perwerdigarning özini Israil üstige hökümraniq qilidighan padishah bolushqa jezmen tikleydighanlıqını körüp yetti; chünki Perwerdigar Öz xelqi Israil üchün uning padishahlıqını güllendürgenidi. 3 Dawut Yérusalémda yene birmunche xotun aldi hemde yene oghul-qızlarnı kördi. 4 Töwendikiler uning Yérusalémda körgen

percentlirining isimliri: Shammuya, Shobab, Natan, Sulayman, 5 Ibhar, Elishuya, Elpelet, 6 Nogah, Nefeg, Yafiya, 7 Elishama, Beeliyada we Elifelet. 8 Dawutning mesih qilinip pütkül Israilning üstige padishah qilin'ghanlıqını anglıghan Filistiylerning hemmisi Dawut bilen qarshılıshish pursitini izlep keldi; Dawut buni anglap ulargha qarshi jengge atlandı. 9 Filistiyler «Refayim jilgħisi»gha bulang-talang qilgħili kirdi. 10 Dawut Xudadin: «Men Filistiylerge qarshi jengge chiqsam bolamdu? Ularni méning qolumgha tapshuramsen?» dep soriwidi, Perwerdigar uningha: «Jengge chiq, Men ularni sözsiz qolungħha tapshurimen» dédi. 11 Filistiyler Baal-Perazimħa hujum qilgħili kelgende, Dawut ularni shu yerde meghlup qildi we: «Xuda méning qolum arqiliq dūshmenlirim üstige xuddi kelkün yarni élip ketkendek bösüp kirdi» dédi. Shunga u yer «Baal-Perazim» dep atalghan. 12 Filistiyler özlinining butlirini shu yerge tashlap qachqanlıqtin, Dawut ademlirige ularni köydiürüwétishni tapilidi. 13 Filistiyler yene héliqi jilgħigha bulang-talang qilgħili kiriwidi, 14 Dawut yene Xudadin yol soridi. Xuda uningga: «Ularni arqisidin qogħlimay, egip ötüp, ularħha üjmilikning udulidin hujum qilgħin. 15 Sen üjme derexlirining üstidin ayagh tiwħishini angħiżing bilenla jengge atlan; chünki u chaghda Xuda séning aldingda Filistiylerning qoshunigha hujumħha chiqqan bolidu» dédi. 16 Shuning bilen Dawut Xudaning dégini boyiche ish tutup, Filistiylerning qoshunigha Gibéondin Gezergiche qogħlap zerbe berdi. 17 Shu sewebtin Dawutning shöhrħi barliq yurt-zéminlарha pur ketti, Perwerdigar uning qorqunčini barliq ellerning üstige saldi.

15 Dawut Dawut shehiride özige öy-ordilar saldurdi, hem Xudaning ehde sanduqigha jay hazırlıdı we uningga chédır tiktürdi. 2 U chaghda Dawut: «Xudaning ehde sanduqini Lawiylardin bölek kishilerning kötürüşhige bolmaydu, chünki Perwerdigar uni kötürüşke we mengħu özining xizmitide bolushqa shularni tallighanidi» dédi. 3 Andin Dawut Perwerdigarning ehde sanduqini hazırlap qoqħan yerge yötkeş üchün pütkül Israillarni Yérusalémħa yighthi. 4 Dawut yene Harunning ewladlirini we Lawiylarni yighthi: 5 Kohatning ewladlirini jemet bésħi bolghan Uriyel we uning qérindashliri bir yüz yigirme kishi; 6 Merari ewladliridin jemet bésħi bolghan Asaya we uning qérindashliridin

ikki yüz yigirme kishi; 7 Gershomning ewladliridin jemet bésyi bolghan Yoél we uning qérindashliri bir yüz ottuz kishi; 8 Elizafanning ewladliridin jemet bésyi bolghan Shémaya we uning qérindashliri ikki yüz kishi; 9 Hébronning ewladliridin jemet bésyi bolghan Eliyel we uning qérindashliri seksten kishi; 10 Uzziyelning ewladliridin jemet bésyi bolghan Amminadab we uning qérindashliri bir yüz on ikki kishi idi. 11 Dawut kahinlardin Zadok bilen Abiyatarni, shuningdek lawiliylardin Uriyel, Asaya, Yoél, Shémaya, Eliyel we Amminadabni chaqirtip kélép ulargha: 12 «Siler Lawiy jemetining bashlirisiler; özünglarni we silerning qérindashliringlarni Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqini men teyyarlap qoyghan yerge kötüüp kélésh üchün pak qilinglar. 13 Chünki ilgiri siler shundaq qilmay, belgilen'gen tertip boyiche uningdin yol sorimighinimizdin Xudayimiz Perwerdigar bizge zerbe bergen» dédi. 14 Shuning bilen kahinlar bilen Lawiylar Israilning Xudasi Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp méngish üchün özlirini pak qildi. 15 Lawiylar emdi Musaning Perwerdigarning söz-kalami bilen tapilighini boyiche, Xudaning ehde sanduqini baldaq bilen mürisige élip kötürdi. 16 Dawut yene Lawiylarning yolbashchiliriga özlirining qérindashliridin neghlichilerni teyinleshni buyrudi; ular jümlidin tembur, chiltar, janglar qatarliq herxil sazlarni chélib awazini yuqiri kötüüp shad-xuramliq ichide kuy éytishqa teyinlendi. 17 Shunglashqa, Lawiylar Yoélning oghli Hémanni we uning jemetidiki Berekianing oghli Asafni hem ularning qérindashliridin bolghan Merarilardin Kushayahning oghli Étanni belgilidi. 18 Ular bilen birlikte yene qérindashliridin Zekeriya, Bin, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Binayah, Maaséyah, Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya hem derwaziwen Obed-Édom bilen Jeiyelni ikkinchi derijilik etret qilip teshkillidi. 19 Neghlich Héman, Asaf we Étanlar mis changlar chélib, yangraq awaz chiqiratti; 20 Zekeriya, Yaaziyel, Shémiramot, Yehiyel, Unni, Éliab, Maaséyah we Binayalar tembur chélib «Alamot uslubi»da tengkesh qilatti; 21 Mattitiyah, Elifeleh, Mékniya, Obed-Édom, Jeiyel we Azaziyalar chiltar chélib bashlamchiliq qilip, «Sheminit uslubi»da tengkesh bolatti. 22 Lawiylarning yolbashchisi Kenaniya muzikigha nahayiti pishshiq bolghachqa, mexsus neghme-nawachiliqqa mes'ul bolup muzika ögítetti. 23 Berekia bilen Elkanah ehde sanduqigha mes'ul

ishikbaqarlar idi. 24 Shebaniya, Yehoshafat, Netanel, Amasay, Zekeriya, Binaya we Eliézer qatarliq kahinlar Xudaning ehde sanduqi aldida kanay chalatti; Obed-Édom bilen Yehiyahmu ehde sanduqigha mes'ul ishikbaqar qilinip qoyulghanidi. 25 Shuning bilen Dawut Israil aqsaqalliri we mingbésyi qatarliqlar bilen birge Obed-Édomning öyidin xushalliqqa chömgan halda Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp chiqqili bardi. 26 We shundaq boldiki, [Dawutlar] Xuda Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp mangghan Lawiylargha yudem bergenlikini körüp, yette buqa we yette qochqar qurbanliq qildi. 27 Dawut we shundaqla ehde sanduqini kötüridighan Lawiylar hemde neghlichiler hem neghme-nawa bésyi bolghan Kenaniyalarning hemmisi kanap libas kiyishkenidi; Dawut uning üstige yene kanap efod kiygenidi. 28 Pütkül Israil xelqi emdi shu teriqide tentene qilip, burgha, kanay, jangjang, tembur, chiltar qatarliq türlik sazlar bilen yuqiri awazda muzika chélib, Perwerdigarning ehde sanduqini kötüüp kélishti. 29 Perwerdigarning ehde sanduqi Dawut shehirige ýetip kelgende Saulning qizi Miqal penjirdin töwen'ge qarap turatti; u Dawutning sekrep oynap-chélib tentene qiliwatqinini körüp ichide uni zangliq qildi.

16 Ular Xudaning ehde sanduqini kötüüp kirip Dawut uningha hazırlap qoyghan chédirning otturisigha qoyup, andin Xudaning aldida köydürme qurbanliq bilen inaqlıq qurbanlıqi sundi. 2 Dawut köydürme qurbanlıqi bilen inaqlıq qurbanlıqi sunup bolghandin keyin Perwerdigarning namida xelqqe bext tilidi. 3 U yene er-ayal démey Israillarning her birige bardin nan, bardin xorma poshkili, bardin üzüm poshkili üleshtürüp berdi. 4 Dawut bir qisim Lawiylargha Perwerdigarning ehde sanduqi aldida xizmette bolush, yeni dua-tilawet oqush, Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytish we kuy-munajat oqushni buyrudi. 5 Ularning yolbashchisi bolsa Asaf, andin Zekeriya idi; bashqiliri bolsa Jeiyel, Shémiramot, Yehiyel, Mattitiyah, Éliab, Binaya, Obed-Édom we Jeiyeller idi. Ular tembur-chiltar chélibqa qoyuldi; Asaf bolsa changlarni chalatti. 6 Binaya bilen Yahaziyeldin ibaret ikki kahin Xudaning ehde sanduqi aldida herdaim kanay chélibqa qoyuldi. 7 Shu künü Dawut Asaf we qérindashlirini Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa belgilep ulargha birinchidin munu küyni tapshurdi: — 8

«Perwerdigargha teshekkür qilinglar, Uning namini chaqirip nida qilinglar, Uning qilghanirini eller arisida ayan qilinglar! **9** Uningha naxshilar éytip, Uni küylenglар, Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. **10** Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdigüchilerning köngli shadlansun! **11** Perwerdigarni we Uning qudritini izdenglar, Uning yüz-huzurini toxtimay izdenglar. **12** Uning yaratqan möjizilirini, Karamet alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, **13** I uning quli Israilning nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! **14** U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzidur. **15** U Özi tüzgen ehdini ebediy yadinglarda tutunglar — — Bu uning ming ewladqiche wedileshken sözidur — **16** Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Yeni Ishaqqä ichken qesimidur. **17** U buni Yaqupqimu nizam dep jezmlestürdi, Israilgha ebediy ehde qilip béríp: — **18** «Sanga Qanaan zéminini bérímen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen» — dédi. **19** U chaghda siler ajiz idinglar, adiminglar az hem u yerde musapir idinglar; **20** Bu eldin u elge, bir qebilidin yene bir qebilige köchüp yürgen. **21** Perwerdigar herqandaq ademning ularni bozek qilishiga yol qoymidi, Ularni dep padishahlarghimu tenbih béríp: — **22** «Men mesih qilghanlarga tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilmal!» — dédi. **23** Pütün jahan, Perwerdigarni küylenglар, Nijatini her künü élan qilinglar! **24** Uning julasini ellerde bayan qilinglar, Uning möjizilirini barlıq xelqlər arisida jakarlanglar. **25** Chünki Perwerdigarımız ulughdur, Zor hemdusanagha layiqtur; U barlıq ilahlardin üstün, Uningdin qorquşh kéréktrut; **26** Chünki barlıq ellerning ilahliri — butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur. **27** Shanushewket we heywet Uning aldida, Qudret we xushluq Uning jayididur. **28** Perwerdigargha teelluqini bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigargha shan-sherep we qudretni bergeysiler! **29** Perwerdigarning namigha layiq bolghan shan-shöhretni Uningha bergeysiler; Sowgha-salam élip Uning aldigha kiringlar, Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar; **30** Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrengler! Dunya mezmut qilin'ghan, u tewrenmes esla. **31** Asmanlar shadlansun, we yer-jahan xush bolsun, Eller arisida élan qilinsun: — «Perwerdigar höküm süridu!». **32** Déngez-okyān we uningga tolghan hemme chuanqan sélip jush ursun! Dalilar hem ulardiki hemme

yayrisun! **33** U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha éytidu; Chünki mana, U pütün jahanni soraq qilishqa kéléidu! **34** Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, Ebediydur Uning méhir-muhebbiti. **35** We: Bizni qutquzghin, i nijatimiz bolghan Xuda! Bizni [yéningha] yighiwalghaysen, Muqeddes naminggħha teshekkür qilishqa, Yayrap Séni medhiyileshke, Bizni ellerdin qutquzup chiqqaysen! — denglar! **36** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha, Ezeldin ta ebedgiche teshekkür-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin!» dédi hemde Perwerdigargha hemdusana oqushti. **37** [Dawut] shu yerde, yeni Perwerdigarning ehde sanduqi aldida her kündiki wezipige muwapiq, ehde sanduqi aldidiki xizmette dawamliq bolushqa Asaf bilen uning qérindashlirini qaldurup qoydi; **38** Ularning ichide Obed-Édom bilen uning qérindashliridin atmish sekkiz kishi bar idi; shuningdek Yedutunning oghli Obed-Édom bilen Xosah derwaziwenlikke qoyuldi. **39** Kahin Zadok bilen uning kahin qérindashliri Gibéon égizlikidiki Perwerdigarning chédiri aldida, **40** Perwerdigarning Israilgha tapilighan qanun-ehkamlırıda barlıq yézilghini boyiche, herküni etisi-axshimi köydürme qurbanlıq qurban'gahi üstide Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıqlarnı sunushqa qoyuldi. **41** Ular bilen bille bolghanlar, yeni Héman, Yedutun we qalghan tallan'ghanlar, shundaqla barlıq ismi tizilghanlar Perwerdigargha teshekkür-rehmet éytishqa qoyuldi (chünki Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur!). **42** Héman we Yedutun bolsa negħmichilikke, jümlidin kanay, jang-jang we barlıq medhiye sazlırini chélishqa mes'ul qilindi. Yedutunning oghulliri derwazığha qarashqa qoyuldi. **43** Bu ishlardin kéyin barlıq xelq öz öylirige qaytishti; Dawutmu öz öyidikilerge bext tileske qaytti.

17 Dawut öz öyide turuwatqan chéghida, Natan peyghemberge: «Qara, men kédir yaghichidin yasalghan öyde turuwatimen, Perwerdigarning ehde sanduqi bolsa chédır perdiliri astida turuwatidu» dédi. **2** Natan Dawutqa: «Könglüngde pükkenliringge emel qilgin; chünki Xuda sen bilen billidur» — dédi. **3** Shu künü kékide Xudanıng sözi Natan'gha kélép yetti: **4** «Sen béríp qulim Dawutqa mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: Sen Men üchün turalghu öy salsang bolmaydu. **5** Chünki men Israillarni bashlap chiqqan kündin tartip bugün'ge qeder bir öyde turup

baqmighanmen, peqet bu chédirdin u chédirgha, bir chédirgahdin bashqa birige ýotkilip yürdüm, xalas. **6** Men Israil xelqi bilen bille meyli qeyerge barmay, héchqachan Israilning birer hakimigha, yeni Méning xelqimni békishni tapilighan birersige: Némishqa siler Manga kédir yaghichidin öy sélip bermeysiler? — dédimmu? **7** Emdi sen qulum Dawutqa mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar éytiduki, Men séni emdi yaylaqlardin, qoylarning arqisidin élip, xelqim Israilning üstige emir bolush üchün chaqirtip chiqtim. **8** Meyli qeyerge barmighin, Men haman séning bilen bille boldum we séning aldingdin barliq düshmenliringni yoqitip keldim; yer yüzidiki ulughlar nam-shöhretke ige bolghandek séni nam-shöhretke sazawer qildim. **9** Men xelqim bolghan Israilgha bir jayni békitip, ularni shu yerde tikip östürimen; shuning bilen ular öz zéminida turidighan, parakendichilikke uchrimaydighan bolidu. Reziller desleptidikidek we men xelqim Israil üstige hökümranlıq qilishqa hakimlarni teyinligen künlerdikidek, ulargha qaytidin zulum salmaydu. Men barliq düshmenliringni sanga békintürdimen. We menki Perwerdigar sanga shuni éytip qoyayki, men séning üchün bir öyni yasap bérinen! **11** Séning künliring toshup, ata-bowiliringning yénigha qaytqan waqtindga séning neslingdin, yeni oghulliringdin birini séning ornungni basidighan qilimen; Men uning padishahliqini mustehkem qilimen. **12** U Manga bir öy yasaydu, Men uming padishahliq textini mengü mustehkem qilimen. **13** Men uninggha ata bolimen, u Manga oghul bolidu; méhri-shepqtitimni séningdin awwal ötken [idare qilghuchidin] juda qilghiniimdek uningdin hergiz juda qilmaymen; **14** uni Méning öyümde we Méning padishahliqimda mengü turghuzimen; uning texti mengü mezmut bolup turghuzulidu». **15** Natarı bu barliq sözler we barliq wehiymi héchnéme qaldurmay, Dawutqa éytip berdi. **16** Shuning bilen Dawut kirip Perwerdigarning alidda olturup mundaq dédi: «I Xuda Perwerdigar, men zadi kim idim, méning öyüm néme idi, Sen méri mushu derijige köturgüde? **17** Lékin i Xuda Perwerdigar, [bu mertiwige kötürgining] séning neziringde kichikkine bir ish hésablandi; chünki Sen men qulungning öyining yiraq kelgusi togruluq sözliding we méri ulugh mertiwilik zat dep qaridig, i Xuda Perwerdigar! **18** Sen kemineng üstige chüshürgen shundaq shan-sherep togruluq Dawut Sanga néme diyelisun?

Chünki Sen derweqe Öz qulungni Özüng bilisen. **19** Ah Perwerdigar, péqir qulung üchün hemde Öz könglüngdiki niyiting boyiche bu barliq ulughluqni körsitip, bu chong ishlarning hemmisini ayan qilding. **20** Ah Perwerdigar, quliqimiz toluq anglighini boyiche Sanga teng kelgüdek héchkim yoq; Séningdin bölek héchbir ilah yoqtur. **21** Dunyada qaysi bir el xelqing Israilgha teng kélelisun? Ularni Özüngge xas bardinbir xelq bolush üchün qutuldurushqa barding hemde Misirdin qutuldurup chiqqan xelqing aldidin yat ellerni qoghlap chiqirip, ulughwar we beheyet ishlar arqılıq Öz namingni tikliding! **22** Sen xelqing Israilni mengü Özüngning xelqing qilding; ah Perwerdigar, Senmu ularning Xudasi boldung. **23** Ah Perwerdigar, emdi péqir qulung we uning öyi togruluq qilghan wedeng menggüge emel qilinsun; Sen dégenliring boyiche ishni ada qilghaysen! **24** Amin, wedeng emel qilinsun, shundaqla naming mengü ulughlansun, kishiler: «Samawi qoshunning Serdari Perwerdigar Israilning Xudasi, heqiqeten Israilgha Xudadur!» désun; we shundaq bolup, péqir qulung Dawutning öy-jemeti Séning aldingda mezmut turghuzulsun. **25** Ah Xudayim, Sen péqir qulunggha sanga öy yasaymen, dégen wehiy keltürdüng; shunga qulung Séning aldingda mushundaq dua qilishqa jür'et qildi. **26** Ah Perwerdigar, Sen bardinbir Xudadursen, Sen péqir qulunggha mushundaq ametni bérishni wede qilding; **27** Emdi péqir qulungning öy-jemetige iltipat qilip, uning Séning aldingda mengü turushigha saqlighaysen. Chünki Sen, ah Perwerdigar, [péqirning öy-jemetige] iltipat qilding we shuning bilen u mengüge bext-iltipatqa nésip bolidu».

18 Shu ishtin kényin shundaq boldiki, Dawut Filistiylerge hujum qilip ularni boysundurup, ularning qolidin Gatni we uningha tewe yéza-kentlerni tartiwaldi. **2** U yene Moabiyargha hujum qildi; Moabiyalar uningha békiniip, olpan töleydighan boldi. **3** Zobahning padishahi Hadad'ézer öz tewesini Efrat deryasighiche kéngeytishke atlınip chiqqanda, Dawut taki Xamatqa qeder uningha hujum qildi. **4** Dawut uning ming jeng harwisiñi olja aldi, yette ming atlıq leshkirini, yigirme ming piyade leshkirini esir aldi. Dawut barliq jeng harwilirining atlirining pýyini qırqitiwétip, peqet yüz harwigha qoshqidek atnila élip qalди. **5** Demeshqtiki Suriyler Zobahning padishahi Hadad'ézergé yarden bérishke keldi; Dawut Suriylerdin yigirme ikki ming eskerni öltürdi. **6** Dawut

Suriyediki Demeshq rayonigha qarawul etretlirini turghuzuwidi, Suriyler Dawutqa békinqip, uningha olpan töleydighan boldi. Dawut qeyerge [jenggel] chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. 7 Dawut Hadad'ezerning xizmetkarliri ishlitidighan altun qalqanlarning hemmisini Yérusalémgha élip qaytti. 8 U yene Hadad'ezerge tewe Tibhat bilen kundin ibaret ikki sheherdin nurghun mis olja aldi; kényki zamanlarda Sulayman mushu mislarni ishlitip mis köl, mis tüwrukler we bashqa barlıq mis eswablarni yasatqan. 9 Xamat padishahi Tow Dawutning Zobah padishahi Hadad'ezerning pütün qoshunini meghlup qighanlıqını anglap, 10 Öz oghli Hadoramni Dawutqa salam bérıp, uning Hadad'ezer bilen jeng qilip, uni meghlup qilghan ghelibisini tebrikleshke ewetti. Chünki Tow eslide Hadad'ezer bilen daim urushup turatti. Hadoram herxil altun, kümüsh, mis eswab-jabduqlarni sowgha qilip ekeldi. 11 Dawut padishah bu eswab-jabduqlarni herqaysi ellerdin, jümlidin Édom, Moab, Ammonlardın, Filistiylerdin we Amaleklerdin olja alghan altun-kümüshler bilen qoshup hemmisini Perwerdigarha bégishlidi. 12 Zeruiyaning oghli Abishay «Shor wadisi»da Édomiyardin on sekkiz ming ademni öltürdi. 13 Dawut Édomda qarawul etretlirini turghuzdi; Édomlarning hemmisi Dawutqa békindi. Dawut qeyerge jengge chiqmisun, Perwerdigar uni qoghdap turdi. 14 Dawut padishah bolup pütün Israil üstige hökümranlıq qilip, barlıq xelqige adalet we heqqaniyliq bilen muamile qildi. 15 Zeruiyaning oghli Yoab qoshun'gha serdar, Ahiludning oghli Yehoshafat mirza, 16 Axitubning oghli Zadok bilen Abiyatarning oghli Abimelek [bash] kahin, Shawsha katip, 17 Yehoyadaning oghli Binaya Keretiylar bilen Peletiylerning yolbashchisi idi; Dawutning oghulliri uning yénidiki emeldarlar boldi.

19 Kényki waqtılarda shundaq boldiki, Ammonlarning padishahi Nahash öldi; oghli Hanun ornigha padishah boldi. 2 Dawut: «Nahash manga iltipat körsetkini üçün, uning oghli Hanun'gha iltipat körsitimen» dep, atisining petisige uning könglini sorashqa Hanunning yénigha elchilerni ewetti. Dawutning elchiliri Ammonlarning zémin'gha yétip kélip, könglini sorighili Hanun bilen körüşmekchi boldi. 3 Lékin Ammonlarning emeldarliri Hanun'gha: «Dawutni rastla atilirining izzet-hörmitini qilip silige köngül sorighili adem eweti, dep qaramla? Uning xizmetkarlirining

özlerining aldilirigha kélishi bu yerni küzitish, aghdurmichiliq qilish, charlash üçün emesmidu?» — dédi. 4 Shuning bilen Hanun Dawutning xizmetkarlirini tutup, ularning saqal-burutlirini chüshürgüziwétip hem kiyimlirining beldin töwinini kestürüwétip andin ularni qoyuwetti. 5 Beziler kélip Dawutqa elchilerning ehwalini uqturdi; u ularni kütüwélishqa aldigha adem ewetti, chünki ular tolimu iza-ahanette qalghanidi. Shunga padishah ulargha: «Saqal-burutinglar öskichilik Yériso shehiride turup andin yénip kéléngler» dédi. 6 Ammonlar özlerining Dawutning nepritige uchrighanlıqını bildi, Hanun we Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah we Zobahdin jeng harwisi we atlıq leshker yallashqa adem ewetip ming talant kümüsh berdi. 7 Ular ottuz ikki ming jeng harwisi, shundaqla Maakah padishahi bilen uning qoshunini yalliwaldi; ular Medebaning aldigha kélip bargah qurdi. Ammonlarmu jeng qilish üçün herqaysi sheherlirinden kélip jem bolushti. 8 Dawut buni anglap Yoab bilen barlıq esker qoshunini [ularning aldigha] chiqardi. 9 Ammonlar chiqip sheher derwazisining aldida sep tüzüp turdi; jengge atlinip chiqqan padishahlarmu dalada ayrim sep tüzüp turushti. 10 Yoab özining aldi-keynidin hujumha uchraydighanlıqını körüp, pütün Israildin bir qisim serxil ademlerni tallap, Suriyler bilen jeng qilishqa ularni septe turghuzdi; 11 u qalghan ademlirini inisi Abishaygha tapshurdi, shuningdek ular özlerini Ammonlar bilen jeng qilishqa sep qilip teyyarlıdi. 12 Yoab Abishaygha: «Eger Suriyler manga küchlük kelse, sen manga yaradem bergeyisen; emma Ammonlar sanga küchlük kelse, men bérıp sanga yaradem béréy. 13 Jür'etlik bolghin! Öz xelqimiz üçün we Xudayimizning sheherliri üçün baturluq qilayli. Perwerdigar Özige layiq körün'ginini qilghay!» — dédi. 14 Emdi Yoab we uning bilen bolghan ademler Suriylerge hujum qilghili chiqtı; Suriyler uning aldidin qactı. 15 Suriylerning qachqanlıqını körgen Ammonlarmu Yoabning inisi Abishayning aldidin qéchip, sheherge kiriwaldi. Andin Yoab Yérusalémgha qaytip keldi. 16 Suriyler bolsa özlerining Israillarning aldida meghlup bolghinini körgende, elchi ewetip, [Efrat] deryasining u teripidiki Suriyerni chaqirtip keldi. Hadad'ezerning qoshunining serdarı bolghan Shofaq ulargha yétekchi idi. 17 Buningdin xewer tapqan Dawut pütkül Israil xelqini yighip Iordan deryasidin

ötüp, Suriylerning yénigha kélip ulargha qarshi sep tüzüp turdi. Dawutning sep tüzenlikini körgen Suriyler jengge atlandi. **18** Suriyler Israillarning aldidin qacti; Dawut Suriylerdin yette ming jeng harwiliqni we qiriq ming piyade leshkerni öltürdi we yene Suriylerning serdarı Shofaqni öltürdi. **19** Hadad'ezerning emeldarlari Israil aldida yéngilginini körgende, Dawut bilen sülh qilip uninggha békindi; shuningdin kéyin Suriyler ikkinchi Ammoniyargha yarden bérishni xalimaydighan boldi.

20 Shundaq boldiki, yéngi yilning beshida, padishahlar jengge atlan'ghan waqitta, Yoab kuchiyluk qisimni bashlap kélip, Ammonlarning yerlirini weyran qilip, andin Rabbahni muhasirige aldi. U chaghda Dawut Yérusalémda turuwatatti. Yoab Rabbahha hujum qilip sheherni weyran qilip tashlidi. **2** Dawut ularning padishahining beshidin tajni éliwidi (altunining éghirliqi bir talant chiqtı, uningha yaqtular qondurulghanidi), kishiler bu tajni Dawutning beshigha kiydtürüp qoydi. Dawut sheherdin yene nurghun jeng gheniyetlirini élip ketti. **3** U yene sheherdiki xelqni élip chiqp here, jotu we palta bilen ishleshke saldi; Dawut Ammonning herqaysi sheherliridiki xelqlernimu shundaq ishletti; andin Dawut köpçilik bilen Yérusalémha qaytti. **4** Shu weqedin kéyin [Israillar] Gezerde Filistiyler bilen soqushti; u chaghda Xushatlıq Sibbikay Refayiyardin bolghan Sippay isimlik birini öltürüwetti, Filistiyler tiz pükti. **5** Kéyinché [Israillar] bilen Filistiyler yene soqushti; Yairning oghli Elhanen Gatlıq Goliatning inisi Laxmini öltürdi; bu ademning neyzisining destisi bapkarning oqidek tom idi. **6** Kéyinki waqtlarda Gatta yene soqush boldi; u yerde nahayiti bestlik bir adem bar idi, uning qolidimu, putidimu altidin barmaq bolup, jemiy yigirme töt barmiqi bar idi; umu Refayiyardin idi. **7** Bu adem Israillarni tillighili turuwidi, Dawutning akisi Shimianing oghli Yonatan chiqp uni öltürüwetti. **8** Bular Gatlıq Rafanıg ewladliri bolup, hemmisi Dawut we uning xizmetkarlirining qolida öldi.

21 Sheytan Israillargha zerbe bérish üchün, Dawutni Israillarni sanaqtin ötküzüşke éziqturdi. **2** Shunga Dawut Yoabqa we xelqning yolbashchiliriga: «Siler Beer-Shébadin Dan'għiche arilap Israillarni sanaqtin ötküzüp kélip ménинг bilen körüşüngħlar, ularning sanini biley» dédi. **3** Lékin Yoab jawaben:

—«Perwerdigar Öz xelqini hazır meyli qanchilik bolsun, yüz hesse ashuruwetkey. Lékin i xojam padishahim, ularning hemmisi özüngning xizmitingde turuwatqanlar emesmu? Xojam bu ishni zadi néme dep telep qilidu? Xojam Israilni némishqa gunahqa muptila qilidila?» — dédi. **4** Lékin padishahning sózi Yoabning sózini bésip chüshti; shunga Yoab chiqp pütün Israil zéminini arilap Yérusalémha qaytip keldi. **5** Yoab sanaqtin ötküzülgen xelqning sanini Dawutqa melum qildi; pütün Israilda qolida qilich kötureleydighan ademler bir milyon bir yüz ming; Yehudalardin qolida qilich kötureleydighan ademler töt yüz yetmish ming bolup chiqtı. **6** Biraq Lawiylar bilen Binyaminlarla sanaqqa kirmidi; chünki padishahning bu buyruqi Yoabning neziride yirginchlik idi. **7** Xuda bu ishni yaman körgechke, Israillargha zerbe berdi. **8** Dawut Xudagħa: «Men bu ishni qilip chong gunah ötküzüptimen; emdi menki qulungning bu qebihlikini kechürüħingni tileymen, chünki men tolimu exmiqane ish qiptimen» — dédi. **9** Perwerdigar Dawutning aldin körgüchisi bolghan Gadqa: **10** Sen bérip Dawutqa éytip: «Perwerdigar mundaq deyduki, Men sanga üch bala-qazani aldingda qoyimen; shuningdin birini talliwal, Men shuni beshinglarga chūshürimen» dégin, — dédi. **11** Shuning bilen Gad Dawutning yénigha kélip: «Perwerdigar mundaq deydu: **12** «Qéni tallighin: Ya üch yil acharchiliqt qéishtin, ya üch ay dūshmenlarning aldidin qéchip, yawliring teripidin qogħlap qilichlinishidin we yaki üch kün Perwerdigarning qilichining urushi — yeni waba késilining zéminda tarqilishi, Perwerdigarning Perishtisining Israilning pütün chégrisini xarab qilishidin birini tallighin». Emdi oylinip kör, bir néme dégin; men méni ewetküchige néme dep jawap bérrey?» dédi. **13** Dawut Gadqa: «Men bek qattiq tenglikte qaldim; emdi Perwerdigarning qoligha chüsħey deyment, chünki U tolimu shepqedliktur. Peqet insanlarning qoligha chūshmisem, deyment» dédi. **14** Shu seweblik Perwerdigar Israileha waba tarqatti; Israillardin yetmish ming adem öldi. **15** Xuda Yérusalémni weyran qilip tashlash üchün bir Perishtini ewetti; u weyran qiliwatqanda, Perwerdigar ewwalni körüp özi chūshürigen bu bala-qazadin pushayman qilip qalde-de, weyran qilghuchi Perishtige: «Bes! Emdi qolungni tart!» dédi. U chaghda Perwerdigarning Perishtisi Yebusiy Ornanning xaminining yénida turatti. **16** Dawut beshini

kötürüp, Perwerdigarning Perishtisining asman bilen yerning arılıqida, qolidiki ghilaptin sughurghan qılıchini Yérusalémha tenglep turghanlıqını kördi. Dawut bilen aqsaqallarning hemmisi böz rextke oralghan halda yerge düm yiqildi. 17 Dawut Xudagha: «Xelqning sanini élip chiqishni buyrughuchi men emesmu? Gunah qilip bu rezillik ötküzgüchi mendurmen; bu bir pada qoylar bolsa, zadi néme qildi? Ah, Perwerdigar Xudayim, qolung Öz xelqingge emes, belki manga we méning jemetime chüshkey, wabani Öz xelqingning üstige chüshürmigeysen!» dédi. 18 Perwerdigarning Perishtisi Gadqa: Sen bérip Dawutqa éytqin, u Yebusiy Ornanning xaminigha chiqip Perwerdigargha bir qurban'gah salsun, déwidi, 19 Dawut Gadning Perwerdigarning namida éytqini boyiche shu yerge chiqti. 20 U chaghda Ornan bughday tépiwatatti; Ornan burulup Perishtini körüp, özi töt oghli bilen möküwalghanidi. 21 Dawut Ornanning yénigha kelgende, u beshini kötüüp Dawutni körüp, xamandin chiqip keldi-de, beshini yerge tegküdek égip Dawutqa tezim qildi. 22 Dawut Ornan'gha: «Xelq ichide taralghan wabani tosus qélish üchün, mushu xamanni we etrapidiki yerni manga sétip berseng, bu yerde Perwerdigargha atap bir qurban'gah salay deyмен. Sen toluq baha qoyup bu yéringni manga sétip berseng» dédi. 23 — Alsila, ghojam padishahimning qandaq qilghusi kelse shundaq qilghay; qarisila, qurbanlıq qilishqa kalilarnı bérey, xaman tépidighan tırnılnarı otun qilip qalisila, bughdayı ash hediyesige ishletsile; bularning hemmisini men özlirige tuttum, dédi Ornan Dawutqa. 24 «Yaq», — dédi Dawut Ornan'gha, — «qandaqla bolmisun men toluq bahasi boyiche sétiwalimen; chünki men séningkini éliwélip Perwerdigargha atisam bolmaydu, bedel tölimey köydürme qurbanlıqni hergiz sunmaymen». 25 Shuning bilen Dawut alte yüz shekel altunni ölcüp Ornan'gha bérip u yerni sétiwaldi. 26 Dawut u yerge Perwerdigargha atap bir qurban'gah saldi we köydürme qurbanlıq we inaqliq qurbanlıqı sunup, Perwerdigargha nida qildi; Perwerdigar uning tiligini qobul körüp, jawaben asmandın köydürme qurbanlıq qurban'gahiga ot chüshürdi. 27 Perwerdigar Perishtisini buyruwidi, U qılıchini qaytidin ghilipığha saldi. 28 U chaghda, Dawut Perwerdigarning Yebusiylardın bolghan Ornanning xaminida uning tilikige jawab bergenlikini körüp, shu yerde qurbanlıq sunushqa bashlidi. 29 U chaghda,

Musa chölde yasatqan Perwerdigarning chédiri we köydürme qurbanlıq qurban'gahı Gibéonning égizlikide idi; 30 lékin Dawut Perwerdigarning Perishtisining qılıchidin qorqup, u yerning aldığa bérip Xudadin yol sorashqa jür'et qılalmaytti.

22 Shunga Dawut: «Mana bu Perwerdigar Xudanıng öyi bolidıghan jay, mana bu Israil üchün köydürme qurbanlıq sunidıghan qurban'gah bolidu» — dédi. 2 Dawut Perwerdigarning öyini saldurush üchün Israil zéminidiki yat eldikilerni yighishni buyrudi hem tashlarnı oyushqa tashchılarnı teyinlidi. 3 Ishikderwazılarga ishlitishke miq we gire-baldaq yasash üchün nurghun tömür teyyarlıdı; yene nurghun mis teyyarlıdiki, uning éghirliqini tarazılap bolmaytti; 4 u yene san-sanaqsız kédir yaghichi teyyarlıdı, chünki Zidonluqlar bilen Turluqlar Dawutqa nurghun kédir yaghichi yetküzüp bergenidi. 5 Dawut könglide: «Oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchét xalas, Perwerdigargha sélinidıghan öy nahayiti beheywet we katta bolushi, shan-shöhriti barlıq yurtlarga yéyilishi kérek; shuning bilen bu öyge kétidighan matériyallarnı hazırlap qoyushum kérek» dep oylidi. Shunga Dawut ölüştin ilgiri nurghun matériyal hazırlap qoydi. 6 Dawut oghlı Sulaymannı qichqırıp uningha Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha öy sélishni tapılıdı. 7 Dawut Sulayman'gha mundaq dédi: «I oghlum, men eslide Perwerdigar Xudayimning namıgha atap bir öy sélishni oylıghan, 8 lékin Perwerdigarning manga: «Sen nurghun ademning qénini töktüng, nurghun chong jenglerni qilding; séning Méning namımgħa atap öy sélishingħha bolmaydu, chünki sen Méning aldimda nurghun ademning qénini yerge töktüng. 9 Qara, séningdin bir oghul törülidu; u aram-tinchliq adimi bolidu, Men uni her tereptiki düshmenliridin aram tapquzimen; uning ismi derweqe Sulayman atılıdu, u texttiki künliride Men Israilgha aram-tinchliq we asayishliq ata qilimen. 10 U Méning namımgħa atap öy salidu; u Manga oghul bolidu, Men uningħha ata bolimen; Men uning Israil üstidiki padishahliq textini mengħu mezzut qilimen» dégen söz-kalami manga yetti. 11 I oghlum, emdi Perwerdigar séning bilen bille bolghay! Shuning bilen yolung rawan bolup, Uning séning toghruluq bergen wedisi boyiche Perwerdigar Xudayingning öyini salisen. 12 Perwerdigar sanga pem we eqil bergey we Israilni idare qilishqa körsetme bergey, séni Perwerdigar Xudayingning

muqeddes qanunigha emel qilidighan qilghay. **13** Shu waqitta, Perwerdigar Israillar üçhün Musagha tapshurghan belgilime-hökümlege emel qilsang, yolung rawan bolidu. Qeyser, batur bol! Qorqma, hoduqupmu ketme. **14** Qara, men Perwerdigarning öyi üçhün japa-müsseqetlirim arqliq yüz ming talant altun, ming ming talant kümüş we intayin köp, san-sanaqsız mis, tömür teyyarlidim; yene yaghach we tash teyyarlidim; buningha yene sen qoshsang bolidu. **15** Buningdin bashqa séningde yene tash kesküchi, tamchi, yaghachchi hem herxil xizmetlerni qilalaydighan nurghun ustilar bar; **16** altun-kümüş, mis, tömür bolsa san-sanaqsız; sen ishqa tutushushqa ornungdin tur, Perwerdigarim séning bilen bille bolghay!» **17** Dawut yene Israildiki emeldarlarga oghli Sulayman'ha yardım bérishni tapilap: **18** «Xudayinglar bolghan Perwerdigar siler bilen bille emesmu? Her etrapinglarda silerge tincharamliq bergen emesmu? Chünki U bu zémindiki ahalini qolumgha tapshurdi; zémin Perwerdigarning aldida we xelqining aldida tizginlendi. **19** Emdi siler pütün qelbinglar, pütün jéninglar bilen qet'iy niyetke kélip, Xudayinglar bolghan Perwerdigarni izlenglar; Perwerdigarning ehde sanduqini we Xudanıng muqeddesxanisidiki qacha-eswablirini Uning namigha atap sélin'ghan öyige apirip qoyush üçhün, Perwerdigar Xudanıng muqeddesxanisini sélishqa ornunglardın qopunglar!» dédi.

23 Dawut qérip künliри toshay dep qalghanda, oghli Sulaymannı Israil üstige padishah qılıp tiklidi. **2** Dawut Israildiki emeldarlarnı, kahinlarnı we Lawiyarlarnı yighthi. **3** Lawiylardın ottu yashtın ashqanlarning hemmisi sanaqtın ötküzüldi; tizimlan'ghını boyiche, ulardin erler jemiy ottuz sekkiz ming kishi idi. **4** Dawut: «Bularning ichide yigirme töt ming kishi Perwerdigarning öyini bashqurush xizmitige, alte ming kishi emeldar we sotchiliqqa, **5** töt ming kishi derwaziwenlikke we yene töt ming kishi men yasighan sazlar bilen Perwerdigarga hemdusana oqush ishığha qoyulsun» — dédi. **6** Dawut ularni Lawiyning oghli Gershon, Kohat we Merari jemetliri boyiche guruppilarga böldi: — **7** Gershoniylardin Ladan bilen Shimey bar idi; **8** Ladanning oghli: tunji oghli Yehiyel, yene Zitam bilen Yoéldin ibaret üch kishi idi; **9** Shimeyning oghlidin Shéloomit, Haziyl we Harandin ibaret üch kishi idi; yuqırıqlar Ladanning jemet bashliqları idi.

10 Shimeyning oghulları Jahat, Zina, Yeush we Bériyah, bu töteylenning hemmisi Shimeyning oghli idi. **11** Jahat tunji oghul, Ziza ikkinchi oghul idi; Yeush bilen Bériyahning ewladliri köp bolmighachqa, bir [jemet guruppisi] dep hésablan'ghan. **12** Kohatning oghulları Amram, Izhar, Hébron we Uzziyeldin ibaret töt kishi idi. **13** Amramning oghli Harun bilen Musa idi. Harun bilen uning ewladliri eng muqeddes buyumlarnı paklash, Perwerdigarning aldida menggüge [qurbanliqlarnı] sunush, uning xizmitini qilish, menggü uning namidin bext tilep dua bérishke ayrlıghanidi. **14** Xudanıng adimi Musagha kelsek, uning ewladliri Lawiy qebilisidin dep hésablinip pütilgen. **15** Musanıng oghli Gershon bilen Eliézer idi. **16** Gershomning oghullarıdin Shebuyel chong oghlı idi. **17** Eliézernıng oghli Rehabiya idi; Eliézernıng bashqa oghli bolmighan, lékin Rehabiyanıng oghulları nahayiti köp idi. **18** Izharning tunji oghli Shéloomit idi. **19** Hébronnıng oghulları: tunji oghli Yériya, ikkinchi oghli Amariya, üchinchi oghli Yahaziyl, tötinchi oghli Jekamiyam idi. **20** Uzziyelning oghulları: tunji oghli Mikah, ikkinchi oghli Yishiya idi. **21** Merarining oghli Mahli bilen Mushi idi; Mahlining oghli Eliazar bilen Kish idi. **22** Eliazar ölgende oghli yoq, qızlırlı bar idi; ularning tughqanlıri, yeni Kishning oghulları u qızıları emrige aldi. **23** Mushining Mahli, Éder we Yeremot dégen üchla oghli bar idi. **24** Yuqırıqlarning hemmisi Lawiyning ewladliri bolup, jemetliri boyiche, yeni jemet bashliri boyiche yigirme yashtın ashqan erkekler royxetke élin'ghan; ular Perwerdigarning öyidiki wezipilerni öteshke ismiliri boyiche tizimlan'ghanidi. **25** Chünki Dawut: «Israilning Xudasi Perwerdigar Öz xelqige aram bérip, Özi menggü Yérusalémda makan qilidu; **26** shuming bilen Lawiyarning muqeddes chédirni we uning ichidiki herqaysı qacha-eswablarnı kötüüp yürüshning hajiti yoq» dégenidi. **27** Shunga Dawutning jan üzüsh aliddiki wesiyiti boyiche, Lawiyarning yigirme yashtın yuqırırlining hemmisi sanaqtın ötküzülgənidi. **28** Ularning wezipisi bolsa Harunning ewladlirining yénida turup, Perwerdigarning öyining ishlirini qilish idi; ular hoyla-aramlarnı bashqurush, barlıq muqeddes buyumlarnı pakız tutush, qısqı, Perwerdigarning öyining xizmet wezipilirini békirishke mes'ul idi; **29** yene «tizilghan teqdim nan», ash hediye unliri, pétir qoturmachlar, qazan nanlıri we maylıq nanlarga, shundaqla herxil olchesh eswablırıgha

mes'ul idi; **30** ular yene herküni etigende öre turup Perwerdigargha teshekkür éytip hemdusana oquytti, herküni kechlikimu shundaq qilatti. **31** Yene shabat künü, her yéngi ayda, shuningdek béktilgen héyt-bayramlarda sunulidighan barlıq köydürme qurbanlıqlarqha mes'ul idi. Özlirige qaritilghan belgilime boyiche, ular daim Perwerdigarning aldığa béktiligen sani we nöwiti bilen xizmette turatti. **32** Ular jamaet chédirini hem muqeddes jayni baqatti, shundaqla özlirining Perwerdigarning öyidiki xizmette boluwtqan qérindashliri, yeni Harunning ewladlirigha qaraytti.

24 Harun ewladlirining nöwetchilikke bölünüshi töwendikiche: Harunning oghli Nadab, Abihu, Elazar we Itamar. **2** Nadab bilen Abihu atisidin burun ölüp ketken hem perzent körmigenidi; shunga Elazar bilen Itamar kahinliqni tutatti. **3** Dawut we Eliazarning ewladliridin Zadok we Itamarning ewladliridin Aximelek ularning qérindashlirini guruppilargha bölüp, wezipisi boyiche ishqä qoydi; **4** Eliazarning ewladliridin jemet bëshi bolghanlar Itamarning ewladliridin jemet bëshi bolghanlardin köp ikenlikini bilip, ularni shuninggha asasen ayrip nöwet-guruppilargha böldi. Eliazarning ewladliridin jemet bëshi bolghanlar on alte kishi idi, Itamarning ewladliridin jemet bëshi bolghanlar sekkiz kishi idi; **5** ular chek tashlash yoli bilen tengshep nöwet-guruppilargha bölündi. Shundaq qılıp muqeddesxanidiki ishlargha mes'ul bolghanlar we Xudaning aldidiki ishlargha mes'ul bolghanlar hem Eliazarning ewladliridinmu hem Itamarning ewladliridinmu boldi. **6** Lawiy Netanelning oghli Shémaya katip bolsa padishah, emeldarlar, kahin Zadok, Abiyatarning oghli Aximelek, shundaqla kahinlarning we Lawiyarning jemet bashliqliri aldida ularning ismini püttüp qoydi. Eliazarning ewladliri ichidin bir jemet tallandi, andin Itamarning ewladliri ichidinmu bir jemet tallandi. **7** Birinchi chek Yehoyaribqa, ikkinchi chek Yedayagha, **8** türinchisi chek Harimgha, tötinchi chek Séorimgha, **9** beshinchisi chek Malkiyagha, altinchi chek Miyamin'gha, **10** yettinchi chek Hakkozha, sekkinchi chek Abiyagha, **11** toqquzinchi chek Yeshuagha, oninchi chek Shékaniyagha, **12** on birinchi chek Eliyashibqa, on ikkinchi chek Yakimgha, **13** on türinchisi chek Huppagha, on tötinchi chek Yeshebiabqa, **14** on beshinchisi chek Bilgahqa, on altinchi chek Immerge,

15 on yettinchi chek Hézirgha, on sekkizinchi chek Happizezge, **16** on toqquzinchi chek Pitahiyagha, yigirminchi chek Yehezelge, **17** yigirme birinchi chek Yaqin'gha, yigirme ikkinchi chek Gamulgha, **18** yigirme türinchisi chek Délayagha, yigirme tötinchi chek Maaziyagha chiqti. **19** Mana bu ularning xizmet tertipi; bu Israilning Xudasi Perwerdigar ularning atisi Harunning wastisi bilen buyrughan nizam boyiche, Perwerdigarning öyige kirish nöwiti idi. **20** Lawiynning qalghan ewladliri munular: Amramning ewladliridin Shubayel; Shubayelning ewladliri ichide Yehdéya bar idi. **21** Rehabiyagha kelsek, uning oghulliri, jümlidin tunji oghli Yishiya bar idi. **22** Izharning oghulliri ichide Shéjomot; Shéjomotning oghulliri ichide Jahat bar idi. **23** Hébronning oghulliri: tunji oghli Yeriya, ikkinchisi Amariya, türinchisi Yahaziyel, tötinchisi Jekamiyam idi. **24** Uzziyelning oghulliri: Mikah; Mikahning oghulliridin Shamir bar idi. **25** Mikahning inisi Isshiya idi; Yisshiyaning oghulliri ichide Zekeriya bar idi. **26** Merarining oghulliri: Mahli we Mushi; Yaaziyadan bolghan ewladliri Béno, Shoham, Zakkur we Ibri bar idi. **28** Mahlining oghli Elazar idi; Eliazarning oghli yoq idi. **29** Kishke kelsek, uning oghulliri ichide Yerahmiyel bar idi. **30** Mushining oghulliri Mahli, Éder we Yerimot idi. Yuqırıqilarning hemmisi Lawiynning ewladliri bolup, jemetliri boyiche pütlügenidi. **31** Ularmu ularning qérindashliri Harunning ewladlirigha oxshash, Dawut padishah, Zadok, Aximelek we shuningdek kahinlar we Lawiyarning jemet bashliqlirining aldida chek tartti; herqaysi jemet bashliri we ularning tughqanliridin eng kichiklirimu oxshashla chek tartti.

25 Dawut bilen qoshunning serdarliri Asaf, Héman we Yedutunlarning oghullirighimu wezipe yüklep, ularni chiltar, tembur we jang-janglar chélip, bësharet bérish xizmitige qoydi. Ulardin wezipige qoyulghanlarning sani töwendikiche: **2** Asafning oghulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya we Asharilah bar idi; Asafning oghullirining hemmisi Asafning körsetmisige qaraytti; Asaf padishahning körsetmisi boyiche bësharet bérüp sözleytti. **3** Yedutun'gha kelgende, uning Gedaliya, Zéri, Yeshaya, Shimey, Hashabiya we Mattitiyah dégen alte oghli bolup, atisi Yedutunning körsetmisige qaraytti. Yedutun Perwerdigargha teshekkür éytip medhiye oqush üchün chiltar chélip bësharet bérétti. **4** Hémanning bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyel,

Shebuyel, Yerimot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Giddalti we Romamti-Ézer, Yoshbikasha, Malloti, Hotir we Maxaziot dégen oghulliri bar idi. **5** Bularning hemmisi Hémanning oghulliri bolup, Xudagha bolghan medhiyisini yangritish üchün qoyulghan (Héman bolsa padishahqa Xudaning sóz-kalamini yetküzidighan aldin körgüchi idi); Xuda Héman'gha on tööt oghul, üch qiz ata qilghanidi. **6** Bularning hemmisi atilirining bashlamchiliqida bolup, Perwerdigarning öyide neghme-nawa qilish üchün, jang-jang, tembur we chiltar chélip Xudaning öyidiki wezipisini öteytte. Asaf, Yedutun we Héman [bu ishlarda] padishahning körsetmisige qaraytti. **7** Ular we ularning qérindashlirining sani jemiy on ikki kishi id; **8** Bular chong-kichikige, ustaz-shagirtliqigha qarimay hemmisi birdek chek tartip guruppilarga böлün'genidi. **9** Birinchi chek Asafning oghli Yüsüpke, ikkinchi chek Gedaliyagha chiqtı; u, uning iniliri we oghulliri bolup jemiy on ikki kishi id; **10** üchinchi chek Zakkurgha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **11** tötinchi chek Izrigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **12** beshinchisi chek Netaniyaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **13** altinchisi chek Bukkiyaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup on ikki kishi id; **14** yettinchi chek Yesharilahqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **15** sekkizinchisi chek Yeshayaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **16** toqquzinchisi chek Mattaniyaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **17** oninchisi chek Shimeyge chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **18** on birinchi chek Azarelge chiqtı; u, uning oghulliri, iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **19** on ikkinchi chek Hasabiyaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **20** on üchinchi chek Shubayelge chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **21** on tötinchi chek Mattitiyahqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **22** on beshinchisi chek Yerimotqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **23** on altinchisi chek Hananiyaghagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **24** on yettinchi chek Yoshbikashaghagha chiqtı; u,

uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **25** on sekkizinchisi chek Hananigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **26** on toqquzinchisi chek Mallotigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **27** yigirminchisi chek Eliyatagha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **28** yigirme birinchi chek Hotirgha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **29** yigirme ikkinchi chek Giddaltigha chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **30** yigirme üchinchi chek Maxaziotqa chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id; **31** yigirme tötinchi chek Romamti-Ézergə chiqtı; u, uning oghulliri we iniliri bolup jemiy on ikki kishi id.

26 Derwaziwenlerning guruppilinishi töwendikidek boldi: Korah jemetidikilerdin Asafning ewladliri ichide Korening oghli Meshelemiya bar id. **2** Meshelemiyaning birnechche oghli bolup, tunjisi Zekeriya, ikkinchisi Yediyayel, üchinchisi Zebadiya, tötinchisi Yatniyel, **3** beshinchisi Élam, altinchisi Yehohan, yettinchisi Elyoyinay id. **4** Obed-Édomning oghulliri: tunji oghli Shémaya, ikkinchisi Yehozabad, üchinchisi Yoah, tötinchisi Sakar, beshinchisi Netanel, **5** altinchisi Ammiyel, yettinchisi Issakar, sekkizinchisi Péultay; derweqe Xuda Obed-Édomgha bext-saadet ata qilghanidi. **6** Uning oghli Shémayamu birnechche oghul perzent körgen bolup, hemmisi ata jemeti ichide yolbashchi id, chünki ular batur ezimetler id. **7** Shémayaning oghulliri: Otni, Réfayel, Obed we Elzabad id. Elzabadning iniliri Élixu biler Semakiyaning ikkisi batur id. **8** Bularning hemmisi Obed-Édomning ewladliri bolup, ular we ularning oghulliri, qérindashlirining hemmisi [Xudaning] xizmitide qolidin ish kéléidighan ademler id. Obed-Édomning ewladi jemiy atmish ikki adem id. **9** Meshelemiyaning oghulliri we qérindashliri bar id; hemmisi batur bolup, jemiy on sekkiz adem id. **10** Merarining ewladi bolghan Xosahning birnechche oghli bar id, chong oghli Shimri (Shimri eslide tunji oghul bolmisimu, atisi uni chong oghul qılıp tikligen), **11** ikkinchi oghli Hilqiya, üchinchisi Tebaliya, tötinchisi Zekeriya id. Xosahning oghulliri we qérindashliri jemiy bolup on üch adem id. **12** Yuqırıqırlarning hemmisi jemet bashliri boyiche derwaziwenlerning guruppilarga böлünüşü id; ularning hemmisige qérindashliri bilen bille Perwerdigarning öyidiki

xizmet wezipisi tapshurulghanidi. **13** Ular, meyli chong bolsun yaki kichik bolsun, özjemeti boyiche chek tartip herbir derwazigha belgilendi. **14** Sherqiy derwazida derwaziwenlik qilishqa chek chiqqini Shelemiya boldi; andin ular uning oghli Zekeriya (aqilane meslihetchi idi) üchün chek tartti; uninggha shimaliy derwazining derwaziwenlik chéki chiqtı. **15** Jenubiy derwazining chéki Obed-Edomgha chiqtı. Uning oghulliri ambar-xezinilerge mes’ul boldi. **16** Shuppim bilen Xosahqa gherbiy derwazining we shuningdek dawan yolidiki Shalleket derwazisining chéki chiqtı; derwaziwenler yandiship turatti. **17** Sherqiy derwazigha herküni alte Lawiy derwaziwen mes’ul idi; shimaliy derwazigha herküni töt adem, jenubiy derwazigha herküni töt adem mes’ul idi; ambar-xezinilerning herbirige ikki adem bir guruppa bolup qaraytti. **18** Gherb tereptiki dehlizning aldidiki yolda töt kishi, dehlizning özide ikki kishi pasibanliq qilatti. **19** Yoquridiki kishiler derwaziwenlerning gurupplinishi bolup, Korahning we Merarining ewladliridin idi. **20** Ularning [bashqa] Lawiy qérindashliridin Xudaning öyidiki xezinilerni we muqeddes dep bégishishlan’ghan buyumlar xezinisini bashqurushqa Axiyah qoyuldi. **21** Gershon jemetidiki Ladanning ewladliridin, Gershoniy Ladan jemetige yolbashchi bolghini: Jehiyeli idi; **22** Jehiyelining oghulliri Zétam bilen uning inisi Yoél idi; ular Perwerdigarning öyidiki xezinilerge mes’ul idi. **23** Amram jemeti, Izhar jemeti, Hébron jemeti we Uzziyel jemetidikilermu [wezipige qoyuldi]: **24** Musaning newrisi, Gershomning oghli Shibuel bash xezinichi boldi. **25** Uning Eliézerdin bolghan qérindashliri: Eliézernerding oghli Rehabiya, Rehabiyaning oghli Yeshaya, Yeshayaning oghli Yoram, Yoramning oghli Zikri, Zikrining oghli Shélotim idı. **26** Mushu Shélotim bilen uning qérindashliri muqeddes dep bégishishlan’ghan buyumlar saqlinidighan barliq xezinilerni bashquratti; bu buyumlarni eslide Dawut padishah, jemet bashliqliri, mingbéshilar, yüzbéshilar we qoshun serdarlari bégishishghanidi. **27** Ular jenggahlarda bulang-talang qilip kelgen mal-mülüklerdin we oljidin Perwerdigarning öyini puxta qilishqa bégishishghanidi. **28** [Bularning ichidimu] aldin körgüchi Samuil, Kishning oghli Saul, Nerning oghli Abner we Zeruiyaning oghli Yoablar muqeddes dep ayrighan nersiler bar idi; barliq muqeddes dep ayrilghan nersilerni Shélotim bilen uning qérindashliri bashquratti. **29** Izhar jemetidin Kénaniya

we uning oghulliri [muqeddes öyning] sirtida Israilda mensepdar we sotchilar qilip qoyuldi. **30** Hébron jemetidin Hashabiya we uning qérindashliri, hemmisi batur bolup, Iordan deryasining gherbiy teripide Israilda mensep tutup, Perwerdigarning xizmitige we padishahning ishlirigha mes’ul bolushqa qoyulghan. Ular jemiy birming yette yüz kishi idi. **31** Hébron jemeti ichide, jemetning nesebnamisi boyiche Yeriya jemet bésyi idi. Dawutning seltenitining qiriqinchi yili [nesebnamilerni] tekshürüş arqiliq Giléadning Yaazer dégen yéride bu jemettinmu batur ezimetler tépildi. **32** Yerianing qérindashliridin yene jemiy bolup ikki ming yette yüz kishi bar idi; ularning hemmisi batur bolup, shu jemet bashliri idi; padishah Dawut ularni Ruben qebilisi, Gad qebilisi we Manasseh yérim qebilisidiki Xudagha we padishahning xizmitige dair barliq ishlarni bashqurushqa qoydi.

27 Töwendikiler Israillar ichide padishahning xizmitide herbiy qisimlарgha mes’ul bolghan herqaysi jemet bashliri, mingbésyi, yüzbésyi we barlıq mensepdarlar idi. Ular sanigha qarap qisimlарgha bölün’genidi. Ular her yili ay boyiche nöwetliship turatti, her qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **2** Birinchi aydiki birinchi nöwetchi qoshun’gha Zabdiyelning oghli Yashobiam mes’ul bolghan, uning ashu qismida yigirme töt ming adem bar idi. **3** U Perez ewladliridin bolup, birinchi aydiki ashu qoshun qismining serdarlirini bashquratti. **4** Ikkinci aydiki nöwetchi qoshun’gha mes’ul kishi Ahohluq Doday bolup, uning qoshunining orunbasar serdari Miklot bar idi; bu qisimda yigirme töt ming adem bar idi. **5** Üchinchi aydiki üchinchi nöwetchi qoshunning serdari kahin Yehoyadaning oghli Binaya idi; u uning ashu qoshunigha bash bolup, uningda yigirme töt ming adem bar idi. **6** Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, ashu ottuz ademni bashquratti; uning qismida yene uning oghli Ammizabad bar idi. **7** Tötinchi aydiki tötinchi nöwetchi qoshunning serdari Yoabning inisi Asahel idi; uningdin kényin oghli Zebadiya uning ornini basti. Uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **8** Beshinchi aydiki beshinchi nöwetchi qoshunning serdari Izrahliq Shamxut idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **9** Altinchi aydiki altinchi nöwetchi qoshunning serdari Tekoaliq Ikkeshning oghli Ira idi, uning qismida yigirme töt ming adem bar idi. **10** Yettinchi aydiki yettinchi nöwetchi qoshunning serdari Efraim ewladliri ichidiki Pilonluq Helez bolup,

uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **11** Sekkizinchı aydiki sekkinchı nöwetchi qoshunning serdari Zerah jemetidiki Xushatlıq Sibbikay bolup, uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **12** Toqquzinchı aydiki toqquzinchı nöwetchi qoshunning serdari Binyamin qebilisidiki Anatolluq Abiezer bolup, uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **13** Oninchı aydiki oninchı nöwetchi qoshunning serdari Zerah jemetidiki Nitofatlıq Maharay bolup, uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **14** On birinchı aydiki on birinchı nöwetchi qoshunning serdari Efraim qebilisidiki Piratonluq Binaya bolup, uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **15** On ikkinchı aydiki on ikkinchı nöwetchi qoshunning serdari Otniyel jemetidiki Nitofatlıq Helday bolup, uning qismida yigirme tööt ming adem bar idi. **16** Israilning herqaysi qebililirini idare qılıp kelgenler töwendikiler: Rubeniyalar üçün Zikrining oghli Eliézer qebile bashlıqi idi; Shiméoniylar üçün qebile bashlıqi Maakahning oghli Shefatıya; **17** Lawiy qebilisi üçün Kemuelning oghli Hasabiya qebile bashlıqi idi; Haruniylar üçün jemet bésyi Zadok; **18** Yehuda qebilisi üçün Dawutning akisi Élixu qebile bashlıqi idi; Issakariylar üçün Mikailning oghli Omri qebile bashlıqi idi; **19** Zebuluniylar üçün Obadiyaning oghli Yishmaya qebile bashlıqi idi; Naftali qebilisi üçün Azriyelning oghli Yerimot qebile bashlıqi idi; **20** Efraimiylar üçün Azaziyaning oghli Hoshiya qebile bashlıqi idi; Manasseh yérim qebilisi üçün Pidayanıng oghli Yoél qebile bashlıqi idi; **21** Giléadta makanlashqan Manasseh yérim qebilisi üçün Zekerianıng oghli İddo qebile bashlıqi idi; Binyamin qebilisi üçün Abnerning oghli Yaasiyel qebile bashlıqi idi; **22** Dan qebilisi üçün Yerohamning oghli Azarel qebile bashlıqi idi. Yuqiridikiler Israil qebililiri üçün qebile bashlıqi idi. **23** Dawut Israillar ichide yigirme yashtin töwenlerni tizimlimiňghan; chünki Perwerdigar Israillarning sanini asmandiki yultuzdekköp qilimen dégenidi. **24** Zeruiyanıng oghli Yoab sanini élishqa kirishken, lékin tügimigen; chünki mushu ish wejidin [Xudanıng] ghezipi Israillarning bésigha yaghdurulghan; shu sewebtin Israillarning sani «Dawut padishahning yilnamılıri» dégen xatirige kırğızılmıgen. **25** Padishahning ambar-xezinilirini bashqurghuchi Adiyelning oghli Azmawet idi; dala, sheher, yéza-kent we munarlardıki ambar-xezinilerni bashqurghuchi Uzziyanıng oghli

Yonatan idi. **26** Étiz-ériqlarda tériqchılıq qilghuchiları bashqurghuchi Kélibuning oghli Ezri idi; **27** Üzümzarlıqların bashqurghuchi Ramahlıq Shimey; üzümzarlıqlardıki sharab ambarırını bashqurghuchi Shıfmılıq Zabdi; **28** Shefelah tüzlenglikidiki zeytun we újme derexlirini bashqurghuchi Gederlik Baal-Hanan idi; may ambarırını bashqurghuchi Yoash; **29** Sharonda bégilidıghan kala padilirini bashqurghuchi Sharonluq Sitray; jilghıillardıki kala padilirini bashqurghuchi Adlayning oghli Shafat; **30** tögilerni bashqurghuchi Ismaillardın Obıl; ésheklerni bashqurghuchi Mironotluq Yehdiya; **31** qoy padilirini bashqurghuchi Xagarlıq Yazız idi. Bularning hemmisi Dawut padishahning mal-mülkini bashqurghuchi emeldarlar idi. **32** Dawutning taghisi Yonatan meslihetchi bolup, danishmen hem Tewrat xettatchisi idi; Xaqmonining oghli Yehiyel padishahning oghullırıning ustazı idi. **33** Ahitofelmu padishahning meslihetchisi idi; Arklıq Hushay padishahning jan dosti idi. **34** Ahitofeldin kényin Binayanıng oghli Yehoyada bilen Abiyatar uning ornıgha meslihetchi boldı; Yoab padishahning qoshun serdari idi.

28 Dawut Israildiki barlıq emeldarlarnı, herqaysı qebile bashlıqlırı, nöwetliship padishahning xizmitini qılıdıghan qoshun bésyi, mingbésyi, yüzbésyi, padishah we shahzadılerning barlıq mal-mülük, charwa mallırını bashquridıghan emeldarlarnı, shuningdek mehrem-ghojidarlar, palwanlar we barlıq batur jengchilerni Yérusalémgha chaqırtıp keldi. **2** Padishah Dawut ornidin turup mundaq dédi: — I buraderlirim we xelqim, gépimge qulaq sélinglar: Königlümde Perwerdigarning ehde sanduqi üçün bir aramgah, Xudayimizning textiperisi bolidıghan bir öy sélish arzuyum bar idi hemde uni sélishqa teyyarlıqmu körüp qoyghanıdim. **3** Lékin Xuda manga: «Sen Méning namımgħa atap öy salsang bolmaydu, chünki Sen jengchi, adem öltürüp qan tökkensen» dédi. **4** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar atamning pütün jemetidin méni ebedl'ebed Israilgha padishah bolushqa tallidi; chünki U Yehudani yolbashchi bolushqa tallıghan; U Yehuda jemeti ichide atamning jemetini tallıghan, atamning oghullırı ichide mendin razi bolup, méni pütün Israilgha padishah qılıp tikligen; **5** méning oghullırı ichidin (Perwerdigar derweqe manga köp oghul ata qilghan) U yene oghlum Sulaymanni Perwerdigarning padishahlıqining textige olturnup, Israilgha hökümran bolushqa tallidi. **6** U

manga: «Séning oghlung Sulayman bolsa Méning öyüm we hoylirimni salghuchi bolidu; chünki Men uni Özümge oghul bolushqa tallidim, Menmu uninggha ata bolimen. 7 U Méning emr-belgilimilirimge bügünkidek ching turup riaye qilidighan bolsa, uning padishahliqini menggü mustehkem qilimen» dégenidi. 8 Shunga bügün Perwerdigarning jamaite pütkül Israil xelqining, shundaqla Xudayimizning aldida [shuni éytimen]: — Bu yaxshi yurtqa igidarchiliq qilish üçün we kelgüside baliliringlarga menggültük miras qilip qaldurush üçün, siler Xudayinglar Perwerdigarning barliq emrlirini izdep tutunglar. 9 — I, sen oghlum Sulayman, atangning Xudasi bolghan Perwerdigarni bil, sap dil we pidakarliq bilen Uning xizmitide bolghin. Chünki Perwerdigar jimi ademning könglini közitip turidu, barliq oy-niyetlirini perq étidi. Sen Uni izdiseng, U Özini sanga tapquzidu; Uningdin ténip ketseng, séni menggü üzüp tashlaydu. 10 Emdi sen köngül qoyghin, Perwerdigar muqeddesxana qilish üçün bir öyni sélishqa séni tallidi; batur bol, uni ada qil!». 11 Dawut [muqeddesgahning] dehlizi, xaniliri, xeziniliri, balixaniliri, ichki öyliri we kafaret textidiki öyining layihisining hemmisini oghli Sulayman'gha tapshurdi; 12 [Xudanıng] Rohidin tapshuruwalghini boyiche u Perwerdigarning öyining hoyliliri, tööt etrapidiki kichik öyler, muqeddesxanidiki xezinler, muqeddes dep béghishlan'ghan buyumlar qoyulidighan xezinilerning layihilirini qaldurmay uningha körsetti. 13 Yene kahinlar bilen Lawiyarning guruppilinishi, Perwerdigarning öyidiki herxil wezipiler, shuningdek Perwerdigarning öyige éhtiyajliq barliq eswablар toghrisidiki belgilimilerni körsetti; 14 we herxil ishlarha kéreklik altun eswablarni yasitishqa kétidighan altun, herxil ishlarha kéreklik kümüsh eswablarni yasitishqa kétidighan kümüsh, 15 altun chiraghdanlarga, ulargha tewe altun chiraghlarha, yeni herbir chiraghdan we chiraghlarha kétidighan altun; kümüsh chiraghdanlarga, yeni herbir chiraghdan we shuningha tewe chiraghlar üçün kétidighan kümüshni tapshurup berdi. U herbir chiraghdan'gha ishlitish ornigha qarap kéreklikini berdi; 16 nan tizidighan altun shirelerni yasitishqa, yeni herbir shire üçün kéreklik altun berdi; kümüsh shirelerni yasitishqa kéreklik kümüsh berdi; 17 wilka-ilmekler, texse-piyale we chögünlerni yasashqa, altun chiniler, yeni herxil chinini yasashqa kéreklik

bolghan sap altun berdi; kümüsh chinilerni yasashqa, yeni herbir chine üçün kéreklik kümüsh berdi; 18 xushbuygah yasashqa kéreklik ésil altun berdi. U yene qanatlirini kéríp Perwerdigarning ehde sanduqini yépíp turidighan altun kérublar qaraydighan [kafaret] textining nusxisini tapshurup berdi. 19 «Bularning hemmisi, Perwerdigar Öz qolini üstümge qoyghanda manga körsetken barliq nusxa-endiziler bolghachqa, men yézip qoydum» dédi Dawut. 20 Dawut yene oghli Sulayman'gha: «Sen batur we jasaretlik bol, buni ada qil; qorqma, alaqzadimu bolup ketme; chünki Perwerdigar Xuda, méning Xudayim séning bilen bille bolidu; taki Perwerdigarning öyidiki kékinki ibadet xizmiti üçün teyyarliq ishliri tügigen'ge qeder U sendin héch ayrılmaydu yaki tashlapmu qoymaydu. 21 Qara, Xudaning öyidiki barliq xizmitini békjiridighan kahinlar we Lawiyarning guruppiliri teyyar turidu; séning yéningda herxil hünerge usta, herbir xizmetke teyyar turghan hünerwenlermu raziliq bilen turidu; uning üstige emeldarlar we barliq xelq séning emringni kütidu» dédi.

29 Dawut pütkül jamaetke söz qilip mundaq dédi: — Xuda Özi tallighan oghlum Sulayman téxi yash, bir yumran köchet, xalas, bu qurulush bolsa tolimu chong; chünki bu muqeddes orda insan üçün emes, belki Perwerdigar Xuda üçün yasilidu. 2 Men Xudayimning öyi üçün pütün kükümni chiqirip, altun bilen yasilidighanlırlığa altun, kümüsh bilen yasilidighanlırlığa kümüsh, mis bilen yasilidighanlırlığa mis, tömür bilen yasilidighanlırlığa tömür, yaghach bilen yasilidighanlırlığa yaghach teyyarlap qoymud; yene aq héqiq, közlük yaqt, renglik tash we herxil ésil tashlarni, yene nahayiti köp mermerni yighip qoymud. 3 Men Xudayimning öyidin söyünidighanlıqim üçün Xudayimning öyini sélishqa teyyarlıghan barliq nersilerdin bashqa, özümning teelliqatidin altun-kümüshlerni Xudayimning öyige atidim; 4 yeni öyning tamlirini qaplash üçün Ofir altunidin üch ming talant, sap kümüshtin yette ming talant teqdim qildim; 5 altundin yasilidighanlırlığa altun, kümüshtin yasilidighanlırlığa kümüsh we hünerwenlerning qoli bilen herxil yasilidighanlırlığa kérek bolghinini teqdim qildim. Bugün yene kimlerning Perwerdigargha birnéme atighusi bar?». 6 Shuning bilen Israil qebililiridiki herqaysi jemet bashliri, qebile bashliqliri, mingbéshi, yüzbéshi we

padishahning ishlirigha mes'ul bolghan ghojidarlaremu bégishishlashqa kirishti. 7 Ular Xudaning öyidiki ibadet xizmetliri üçhün besh ming talant altun we on ming darik altun, on ming talant kümüş, on sekkiz ming talant mis we bir yüz ming talant tömür teqdim qildi. 8 Yaqtı barlar yaqutni Perwerdigarning öyining xezinisige, yeni Gershoniye Yehiyelning qoliga tapshurdi. 9 Xalayıq kishilerning mundaq öz ixtiyarliqi bilen teqdim qilghanliqliridin xushal bolup kétishti; chünki ular chin qelbidin Perwerdigarga teqdim qilishqanidi. Dawutmu alamet xush boldi. 10 Shunga Dawut pütkül jamaet aldida Perwerdigarga teshekkür-medhiye éytip mundaq dédi: — «Ah Perwerdigar, bowimiz Israilning Xudasi, Sen ebedil'ebedgiche hemdusanagha layiqsen. 11 I Perwerdigar, ulugluq, kück-qudret, shansherek, shanu-shewket we heywet Sanga mensuptur; asmandiki we yerdiki bar-yoqi Séningkidur; i Perwerdigar, padishahliq Séningkidur, hemmidin üstün bolghan idare qilghuchisen. 12 Dölet bilen izzet Séningdinla kélédu, Sen hemmige hökümdarsen. Kück bilen qudretlik qilish peqet qolungdindur. 13 Emdi, ah Xudayimiz, biz Sanga teshekkür oquymiz, shanshereklik naminggħha medhiye oquymiz! 14 Mana mushundaq özlükümüzzin teqdim qillalaydighan bolghan men kim idim, xelqim néme idi? Chünki barliq nerse Sendin kélédu, biz peqet Öz qolungdin kelginidin Özüngge qayturdouq, xalas! 15 Biz Séning aldingda yaqa yurtluqlar, barliq ata-bowilirimizgha oxshash musapirmiz, xalas; yer yüzidiki künlirimiz goya bir saye, ümidsiz ötküzüldi. 16 I Xudayimiz Perwerdigar, biz Séning namingħha atap öy sélishqa teyyarlap yighthan bu bayliq-dunyaning hemmisi Séning qolungdin kelgen, esli Séningkidur. 17 I Xudayim, shuri bilimerki, Sen insanining qelbini sinap, durusluqtin xurseren bolisen; men bolsam durus qelbimdin bularni ixtiyaren teqdim qildim; we bu yerde hazır turghan xelqingningmu Sanga teqdim qilghinini xushal-xuramliq bilen kördüm. 18 I Perwerdigar, ata-bowilirimiz bolghan İbrahim, İshaq we Israilning Xudasi, Öz xelqingning könglidiki bundaq oy-niyetni menggü mustehkem qilghaysen, könglini Özüngge tartquzghaysen! 19 Oghlum Sulayman'gha Séning emrliring, agah-guwahliqliring we belgilimiliringni tutup, hemmini ada qilip, men hazirlap qoqghanlirimni ishlitip ordini yasashqa

durus bir qelb bergeysen». 20 Dawut pütün jamaetke: «Siler Xudayinglar bolghan Perwerdigargha teshekkür-hemdusana oqup medhiyilenglari!» déwidi, pütün jamaet ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarga teshekkür-medhiye oqup sejde qildi; ular Perwerdigar hem padishah aldida bash urdi. 21 Etisi ular Perwerdigarga atap qurbanliqlar we köydürme qurbanliqlarni keltürdi; shu kuni ular ming buqa, ming qoqħar, ming qozini sharab hediyliri bilen qoshup teqdim qildi, shundaqla yene pütün Israil üçhün nurghun qurbanliqlarni teqdim qildi. 22 Ular shu kuni Perwerdigarning aldida alamet xushal bolup ghizalandi. Ular Dawutning oghli Sulaymanni ikkinchi qétim padishah tiklesh murasimi ötküzdi; uni Perwerdigarning aldida shah bolushqa, Zadokni kahin bolushqa mesih qildi. 23 Shuningdin keyin Sulayman Perwerdigarga tewe textke oltrup, atisi Dawutning ornigha padishah boldi we intayin rawajapti; pütkül Israil xelqi uningħha itaet qildi. 24 Barliq emeldarlar, palwanlar we shundaqla padishah Dawutning oghullirining hemmisi Sulayman'gha bęqinip boysundi. 25 Perwerdigar Sulaymanni Israil xelqi aldida nahayiti ulugh qildi; U uningħha ata qilghan shahane heywet shundaq yuqiriki, uningdin ilgiri ötken herqandaq Israil padishahlirida héch bolup baqqan emes. 26 Yessening oghli Dawut pütün Israilħa shundaq padishah bolghanidi. 27 Uning Israilħa hökümraniq qilghan waqt jemiy qiriq yil boldi; u Hébronda yette yil, Yérusalémda ottuz üch yil seltenet qildi. 28 U uzun ömür, dölet-bayliq we izzet-hörmet körüp, xeli köp yashap, alemdin ötti; ornigha uning oghli Sulayman padishah boldi. 29 Padishah Dawutning barliq ishliri, bashtin axirighiche mana aldin körgüchi Samuilning xatiriliri, Natan peyghemberning xatiriliri we aldin körgüchi Gadning xatiriliride pütülgendor. 30 Uning selteniti, körsetken kück-quwwiti, shundaqla uning, Israil we herqaysi dölet-memliketlerning beshidin ötken weqelermu shu xatirilerde pütülgendor.

Tarix-tezkire 2

1 Dawutning ogli Sulaymanning hökümranlıqı mustehkemlendi; chünki uning Xudasi Perwerdigar uning bilen bille bolup, uni bek büyük qildi. **2** Sulayman pütkül Israillarnı, mingbészı, yüzbészı, soraqchi we pütkül Israilning qebile-jemet bashlıqlırı bolghan emeldarları chaqırtıp ulargha söz qildi. **3** Sulayman barlıq jamaet bilen birlikte Gibéonning égizlikige bardı; chünki u yerde Xudanıng «jamaet chédiri», yeni Perwerdigarning qılı Musa bayawanda yasatqan chédırı bar idi. **4** Xudanıng ehde sanduqını bolsa Dawut Kiriat-Yéarimdin élip chiqıp, özi uningħha teyyarlıghan yerge ekelgenidi; chünki u Yérusalémda ehde sanduqi üchün bir chédır tiktürgeñidi. **5** Xurning newrisi, Urining ogli Bezalel yasıghan mis qurban'gah bolsa [Gibéonda], yeni Perwerdigarning jamaet chédiri aldida idi; Sulayman jamaet bilen birlikte bérıp, shu yerde [Perwerdigardin] tilek tilidi. **6** Sulayman jamaet chédirining aldidiki mis qurban'gahning yénigha, Perwerdigarning aldığa kélip, qurban'gahta ming malni köydürme qurbanlıq qildi. **7** Shu kéchisi Xuda Sulayman'gha ayan bolup, uningħha: — Sen némini tiliseng, shuni bérímen, dédi. **8** Sulayman Xudagħa: — Sen atam Dawutqa zor méhir-muhebbet ata qilghan, méni uning ornigha padishah qilding. **9** I Perwerdigar Xuda, emdi Sen atam Dawutqa bergen wedengni puxta orunlighaysen; chünki Sen méni yerdiki topidek nurghun xelqqe hökümranlıq qılıdighan padishah qilding. **10** Emdi Sen manga bu xelqqe yétekchilik qilghudek danalıq we bilim bergeyseñ; undaq bolmisa Séning munchiwalà chong bu xelqingge kim höküm sürelisun? — dédi. **11** Xuda Sulayman'gha: — Men séni xelqimge padishah qılıp tiklidim. Emdi sen mushundaq niyetke kélip, ne baylıq, mal-müllük, ne izzet-hörmet we düshmenliringning janlırını tilimey, ne uzun ömür körüşni tilimey, belki bu xelqimge höküm sürüşke danalıq we bilim tiligen ikensen, **12** Danalıq we bilim sanga teqdim qilindi; we Men sanga baylıq, mal-müllük we izzet-hörmetmu bérey; shundaq boliduki, séningdin ilgiri ötken padishahlarning héchbiride undaq bolmigraphan, séningdin kényin bolghusi padishahlardimu undaq bolmaydu, dédi. **13** Bu ishtin kényin Sulayman Gibéon égizlikidiki «jamaet chédiri»din Yérusalémha qaytip kélip, Israil üstide seltenet qildi. **14** Sulayman jeng harwiliri bilen atlıq leshkerlerni toplidi: —

uning bir ming töt yüz jeng harwisi, on ikki ming atlıq leshkiri bar idi; u bularnı «jeng harwisi sheherliri»ge hem padishahning yénida turush üchün Yérusalémha orunlashturdi. **15** Padishah Yérusalémda altun-kümüshlerni tashlardek köp, kédir derexlirini tüzlenglikti üjme derexliridek köp qildi. **16** Sulaymanning atlıri Misirdin hem kuwedin keltürületti; padishahning sodigerliri kuwedin toxtitilghan bahasi boyiche sétiwalatti. **17** Ular Misirdin sétiwalghan herbir harwining bahasi alte yüz kümüsh tengge, herbir atning bahasi bir yüz ellik kümüsh tengge idi; at-harwilar yene Hittylarning padishahliri we Suriye padishahlirighimu ene shu [sodigerlerning wastisi] bilen sétiwélinatti.

2 Sulayman Perwerdigarning namıgha atap bir öy hem padishahlıqı üchün bir orda sélish niyitige keldi. **2** Shuningdin kényin Sulayman yetmish ming ademni hammalliqqa, seksen ming ademni tagħda tash késishke, üch ming alte yüz kishini nazaretcilikke teyinlidi. **3** Sulayman Tur padishahı Huramha adem ewetip: «Özliri atam Dawutning turalħusı bolsun dep orda sélishigha kédir yaghichi yetküzüp bergen idilighu, mangimu shundaq qilghayla. **4** Mana, men emdi Perwerdigar Xudayimning namıgha atap bir öy salmaqchimen; öy uning aldida xushbuy yéqish, «teqdim nanlar»ning üzülmey qoyulushi, herküni ete-axshamlirida, shabat künliride, yéngi ayning birinchi künide we Perwerdigar Xudayimiz békítip bergen héyt-ayemlerde köydürme qurbanlıqlarning sunulushi üchün bolidu. Bu isħlar Israıl xelqige menggħi l-kom bixx-żebbuġi bolidu. **5** Men salmaqchi bolghan öy ajayip heywetlik bolidu; chünki bizning Xudayimiz hemme ilahlardin üstündur. **6** Lékin asmanlar we asmanlarning üstidiki asmanmu Uni sighthduralmaydighan tursa, kim Uningħha öy salalisun? Men kim idim, qandaqmu Uningħha öy saldurghudek quğretke ige bolay? Men peqet Uning aldida qurbanlıqlarni köydürgüdekla ademmen, xalas! **7** Emdi özliri manga atam Dawut Yehudada we Yérusalémda teyyarlap qoyghan ustilar bilen bille isħlesh üchün, altun-kümüsħte, mis we tömürde isħleshke pishshiq, sösün, toq qizil we kök renglik yip isħleshke puxta hem neqqashliqni bilidighan bir ustamni ewetkeyla. **8** Hem manga Liwandin kédir, archa-qarighay we sendel derexlirini yetküzüp bergen bolsila; chünki özlinining xizmetkarlirining Liwanda yaghachni késishke ustiliqini bilimen; mana, manga

köplep yaghachlarni teyyarlap bérish üchün méning xizmetkarlirim özlirining xizmetkarliri bilen bille ishlisun; chünki men salidighan öy intayin heywetlik we ajayib karamet bolidu. **10** Mana, men özlirining yaghach késidighan xizmetkarlirigha yigirme ming kor bughday, yigirme ming kor arpa, yigirme ming bat sharab, yigirme ming bat zeytun méyi bérinen» — dédi. **11** Turning padishahi Huram Sulayman'gha jawaben mektup yollap: «Perwerdigar Öz xelqini söygechke U özlirini ularning üstige padishah qildi» — dédi. **12** Huram yene: «Asman-pelek bilen yerzéminni yaratqan Israilning Xudasi Perwerdigar gha Hemdusana bolghay! Chünki U padishah Dawutqa yorutulghan, pem-parasetlik, Perwerdigar üchün bir öy, uning padishahliqi üchün bir orda salalaydighan bir danishmen oghul berdi. **13** Mana men hazır özlirige hünerde kamaletke yetken, eqil-paraset bilen yorutulghan, Huram-Abi dégen bir ademni ewetey. **14** Uning anisi Dan qebilisilik bir ayal, atisi Turluq iken. U altun, kümüş, mis, tömür, tashlar, yaghachchiliq ishlirigha mahir, sösün, toq qızıl, aq we kök renglik yip ishleshke puxta, herxil neqqashliq ishlirighimu usta, tapshurulghan herqandaq layihige amalini qilalaydu. Bu kishi özlirining hünerwenliri bilen we atiliri bolghan xojam Dawutning hünerwenliri bilen bille ishlisun. **15** Emdi xojam tilgha alghan bughday, arpa, may we sharab bolsa, bularni öz xizmetkarlirigha yetküzüp bergeyla. **16** Biz bolsaq silige qanche kérek bolsa Liwanda shunche yaghach késip, sal qılıp baghlap, déngiz arqılıq Yoppagha yetküzüp bérimez; andin sili u yerdin Yérusalémgha toshup ketsile bolidu» dédi. **17** Atisi Dawut Israil zéminida turushluq yaqa yurtluqlarni sanaqtin ötküzgendek, Sulaymanmu ularni sanaqtin ötküzdi. Ular jemiy bir yüz ellik üch ming alte yüz adem chiqtı. **18** U ulardin yetmish ming kishini hammalliqqa, seksen ming kishini tagħda tash késishke we ish qiliwatqanlar üstdidin nazaret qılıp turushqa üch ming alte yüz kishini teyinlidi.

3 Sulayman Yérusalémda Perwerdigar atisi Dawutqa ayan bolghan Moriya téghida, yeni Yebusiy Ornanning xaminida, Dawut teyyar qılıp qoyghan yerde, Perwerdigarning öyini sélish ishini bashlidi. **2** Sulaymanning seltenitining tötinchi yili, ikkinchi ayning ikkinchi kün u qurulushni bashlidi. **3** Sulayman salghan Xudanıng öyining uli mundaq: — uzunluqi (qedimki zamanda qollan'ghan ölchem boyiche) atmish gez, kenglikti yigirme gez idi. **4** Öyning alididiki

aywanning uzunluqi yigirme gez bolup, öyning kenglikte toghra kéletti; égizlikti yigirme gez idi; u ichini sap altun bilen qaplatti. **5** U öyning chong zélini tamlirini archa-qarighay taxtayliri bilen qaplatti, andin kéyin sap altun qaplatti we üstige xorma derixining shekli bilen zenjir neqishlirini oydurdi. **6** U öyni alamet chirayliq qılıp tamlirini yene ésil tash-yaqtul bilen zinnetletti. U ishletken altunlar pütünley parwayim altuni idi. **7** U pütün öyni, öyning limliri, ishik bosugha-késhekliri, barlıq tamlirini we ishiklirini altun bilen qaplidi; u tamgha kérublarning neqishlirini oydurdi. **8** Sulayman yene eng muqeddes jayni yasatti; uning uzunluqi yigirme gez bolup (öyning kenglikti bilen teng idi), kenglikimi yigirme gez idi; u uning ichini pütünley sap altun bilen qaplatti; altun jemiy bolup alte yüz talalnt idi. **9** Altun miqning éghirqli jemiy ellik shekel boldi. Balixanilirining ichimu altun bilen qaplandı. **10** Eng muqeddes jay ichide u ikki kérubning heykilini yasap, ularni pütünley altun bilen qaplidi. **11** Ikki kérubning qanitining uzunluqi jemiy yigirme gez idi; bir kérubning bir qanitining uzunluqi besh gez bolup, öyning témigha téqip turatti; ikkinchi tereptiki qanitining uzunluqumu besh gez bolup, ikkinchi bir kérubning qanitigha yétetti. **12** Yene bir kérubning qanitining uzunluqumu besh gez bolup, umu öy témigha téqip turatti; ikkinchi bir qanitining uzunluqumu besh gez bolup, aldinqi bir kérubning qanitigha yétetti. **13** Bu ikki kérubning qanatlari yéyilghan halda bolup, uzunluqi jemiy yigirme gez kéletti; ikkila kérub öre turghuzulghan bolup, yüzü öyning ichige qaraytti. **14** Sulayman yene kök renglik, sösün renglik, toq qızıl we aq renglik yip toqulmildiridin we nepis kanaptin [öyning ichidiki] perdisini yasatti, uning üstige kérublarni keshte qılıp toqutti. **15** Öyning alidigha yene égizlikti ottuz besh gez kélidighan ikki tüwrük yasap qoydurdı; her tüwrükning beshining égizlikti besh gez kéletti. **16** U yene (ichki kalamxanidikidek) marjansiman zenjir yasitip, tüwrük bashliri üstige ornatti; u yüz dane anar yasitip ularni zenjirlerge ornatti. **17** U bu ikki tüwrükni öyning alidigha, birsini ong teripide, birsini sol teripide turghuzdi; u ong tereptikisini Yaqin, sol tereptikisini Boaz dep atidi.

4 Uzunluqi yigirme gez, kenglikti yigirme gez, égizlikti on gez kélidighan bir mis qurban'gah yasatti. **2** U mistin «déngiz» yasatti; uning shekli dügilek bolup, u

girwikidin bu girwikigiche on gez kéletti; égizliki besh gez, aylanmisi ottuz gez idi. **3** «Déngiz»ning sirtqi asta qismi buqining shekli bilen chörüldürüp bészegen bolup, buqilar herbir gezge ondin, ikki qatar qilinip, mis «déngiz» bilen teng quyup chiqilghanidi. **4** Mis «déngiz»ni on ikki mis buqa kötürüp turatti; uning üchi shimalgħa, üchi gherbke, üchi jenubqa, üchi sherqqe qarap turatti. «déngiz» buqining dümbisige yatquzulghan bolup, buqilarning quyruqi ichi terepte idi. **5** Mis déngizning qélinliqi bir alqan bolup, chörisi chinining girwikidek niluper sheklide qilin'ghan, uningħha üch ming bat su patatti. **6** U yene on «yuyush dési» yasitip, beshini mis déngizning ong teripige, beshini sol teripige qoyghuzdi; köydürme qurbanliqlargħa ishlitidighan buyum-eswablirining hemmisi shu daslarda yuyulatti; «déngiz» bolsa kahinlarning yuyunushi üchün ishlitiletti. **7** U yene belgilen'gen shekilde on altun chiraghdan yasitip muqeddes jayning ichige ornatti; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoyduri. **8** Yene on shire yasitip muqeddes jayning ichige qoyghuzdi; uning beshini ong terepke, beshini sol terepke qoyghuzdi. U yene yüz dane altun chine yasatti. **9** U yene «kahinlar hoylisi», chong hoyla we chong hoylining derwazilirini yasatti we derwazilarning hemmisi mis bilen qaplatti. **10** U mis «déngiz»ni ibadetxanining ong teripige, yeni sherqiy jenub teripige qoyghuzdi. **11** Huram yene qazan, kürek we qacha-quchilarni etküzdi. Huram shu teriqide Sulayman padishah üchün Xudanıng öyining barlıq qurulush xizmitini püttürdi, **12** Yeni ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstdikti apqursiman ikki bash we bu ikki bashni yépik turidighan ikki torni yasitip püttürdi. **13** Shu ikki tor üstige qaychilashturulghan tot yüz anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstdikti apqursiman ikki bashni yépik turatti. **14** U on das tegliki we das teglikige qoyulidighan on «yuyush dési»ni, **15** «mis déngiz» we uning astidiki on ikki mis buqini yasatquzdi. **16** Qazan, kürek, wilka-ilmekler, we munasiwetlik barlıq eswablarni Huram-Abi Perwerdigarning öyini dep Sulayman padishahqa parqiraydighan mista yasitip berdi. **17** Padishah bularni Iordan tüzlenglikide, Sukkot bilen Zeredatah otturisida, [shu yerdiki] séghiz layda qélip yasap, quydurup chiqti. **18** Sulayman yasatquzghan bu eswablarning sani intayin köp idi; ketken misning éghirliqini ölçep bolmaytti. **19** Sulayman yene

Xudanıng öyi ichidiki barlıq eswablarni yasatti — yeni altun xushbuygħahni, «teqdim nan» qoyulidighan shirelerni **20** we sap altunda qilin'ghan chiraghdanlar bilen chiraghlorini yasatquzdi; bu chiraghlar belgilime boyiche ichki «kalamxana» aldida yandurush üçhün boldi. **21** U yene chiraghdañning gülliri, chiragh we pilik qaychilirining hemmisini altundin qildurdi (ular sap aldundin idi). **22** U yene péchaqlar, tawaqlar, piyale-qacha we küldanlarning hemmisini sap altundin qildurdi. U öyning ishiklirini, yeni ichidiki eng muqeddes jaygha kirdiñ ichki qatlima ishikler we öyning «muqeddes jay»ining tashqiriqi ishiklirini altundin qildurdi.

5 Shuning bilen Sulayman Perwerdigarning öyi üçhün qildighan barlıq qurulushlar tamam bolghanda, u atisi Dawut [Xudagħa] atap bégħishlighan nersilerni (yeni kümüş, altun we hemme bashqa buyumlarni) élip kélip, Perwerdigarning öyining xezinilirige qoyduri. **2** Shu chaghda Sulayman Perwerdigarning ehde sanduqini «Dawut sheħiri»din, yeni Ziondin yötkep kélish üchün Israil aqsaqallirini, qebile beglirini we Israil jemetlirining beglirini Yérusalémgha yighilishqa chaqirdi. **3** Buning üchün Israilning hemme ademliri Étanim éyida, yeni yettinchi ayda, béktilgen hétta padishahning qéshiga yighthildi **4** Israilning hemme aqsaqalliri yétip kelgende Lawiylar ehde sanduqini kötürüp [mangdi]. **5** Ular ehde sanduqini, jamaet chédiri bilen uning ichidiki barlıq muqeddes buyumlarni kötürüp élip chiqti. Kahinlar bolghan Lawiylar mushularni élip chiqti. **6** Sulayman padishah we barlıq Israil jamaiti ehde sanduqining aldida méngip, köplikidin sanini élip bolmaydighan san-sanaqsız qoy bilen kalini qurbanliq qiliwatatti. **7** Kahinlar Perwerdigarning ehde sanduqini öz jayigha, ibadetxanining ichki «kalamxana»sigha, yeni eng muqeddes jaygha élip kirip kérublarning qanatlırinining astigha qoydi. **8** Kérublarning yéyilip turghan qariti ehde sanduqining orni üstide bolghachqa, ehde sanduqi bilen uni kötürüp turidighan baldaqlarni yépik turatti. **9** Bu baldaqlar sanduqning tutquchliridin nahayiti uzun chiqip turghachqa, kalamxanining aldida turup ehde sanduqining yénidiki ikki baldaqning uchlirini körgili bolatti, biraq öyning sirtida ularni körgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bügün'ge qeder shu yerde turmaqta. **10** Ehde sanduqining ichide Musa

peyghember Horeb téghida turghanda ichige salghan ikki taxtaydin bashqa héchnerse yoq idi (Israillar Misir zéminidin chiqqandin kényin Perwerdigar ular bilen Horebde ehde tüzgenidi). **11** Kähinlar muqeddes jaydin chiqishti (shu yerde hazır bolghan barlıq kähinler, öz nöwítige qarimay özlirini Xudagha atap pakizlighanidi; **12** neghme-nawachi barlıq Lawiyalar, jümlidin Asaf, Héman, Yedutun we ularning oghulliri hem qérindashliri chekmen tonlirini kiyiship, qurban'gahning sherkide turup chang, tembur we chiltarlar chélishiwatqanidi; ular bilen bille kanay chéliwatqan yene bir yüz yigirme kähin bar idi) **13** we shundaq bolduki, kanaychilar bilen neghme-nawachilar hemmisi birdek chélip, bir awaz bilen Perwerdigargha teshekkür-hemodusana éytiwatqanda, yeni kanaylar, janglar we herxil sazlarini chélip, yuqiri awaz bilen «Perwerdigar méhribandur, özgermes muhebbiti ebedil'ebedgichidur» dep Perwerdigarni medhiyelewatqanda — shu haman ibadetxana, yeni Perwerdigarning öyi bir bulut bilen tolduruldi; **14** kähinlar eshu bulut tüpeylidin wezipilirini ötüşke turalmaytti, chünki Perwerdigarning julasi Xudaning öyini toldurghanidi.

6 Bu peytte Sulayman: — Perwerdigar tum qarangghuluq ichide turimen, dep éytqanidi; **2** Lékin, [i Perwerdigar], men Séning üchün bir heywetlik makan bolsun dep, Sen menggü turidighan bir öyini yasidim, dédi. **3** Andin padishah burulup barlıq Israil jamaitige bext tilidi; Israilning barlıq jamaiti uning alidda turatti. **4** U mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! U Öz aghzi bilen atam Dawutqa wede qilghanidi we Öz qoli bilen uni emelge ashurdi. U eslide Dawutqa: — **5** «Men Öz xelqim Israilni Misir zéminidin élip chiqqan kündin buyan namim üchün bu yerde bir öy salay dep Israilning herqaysi qebililirining sheherliridin héchqaysisini tallimidim, yaki xelqim Israilgha hökümran bolushqa héchqaysi ademni tallimidim; **6** halbuki, Men namim shu yerde bolsun dep Yérusalémni tallidim we xelqim bolghan Israilgha hökümranlıq qilsun dep Dawutni tallidim» dégenidi. **7** Emdi atam Dawutning Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bir öy sélish arzuniyiti bar idi. **8** Biraq Perwerdigar atam Dawutqa: «Könglüngde Méning namimgha bir öy yasashqa qilghan niyiting yaxshidur; **9** emma shu öyini sen yasimaysen, belki pushtungdin bolidighan oglung, u

Méning namimgha atap shu öyini salidu», dégenidi. **10** Mana emdi Perwerdigar Öz sözige emel qildi. Men Perwerdigar wede qilghinidek, atamning ornini bésip, Israilning textile olturdum; Israilning Xudasi Perwerdigarning namigha atap bu öyini saldim. **11** Men bu öyde ehde sanduqini qoydum; ehde sanduqi ichide Perwerdigarning Israillar bilen tüzgen ehde [taxtiliri] bardur» dédi. **12** Andin Sulayman Israilning barlıq jamaitige yüzlinip, Perwerdigarning qurban'gahining alidda turup qollirini kötürüp: — **13** (chünki baya Sulayman mistin uzunluqi besh gez, kenglikli besh gez, égizlikli üch gez kéléidighan bir peshtaq yasitip, tashqiriqi hoylining otturisigha jaylashturghanidi. U ene shu peshtaq üstige chiqip turup, pütkül Israil jamaiti alidda yükünüp olturup, asman'gha qarap għulichini yayghanidi) **14** — u mundaq dua qildi: — I Israilning Xudasi Perwerdigar! Ne asmanda ne zéminda Sendek Xuda yoqtur; Séning aldingda pütün qelbi bilen mangidighan Öz qulliring üchün ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitisen. **15** Chünki Sen Öz qulung atam Dawutqa bergen wedide turdung; Sen Öz aghzing bilen éytqan sözungni mana bügünküdek Öz qolung bilen wujudqa chiqarding. **16** Emdi hazır, i Israilning Xudasi Perwerdigar, Öz qulung atam Dawutqa: — «Eger séning ewladliring öz yollirigha segek bolup sen Méning aldimda mangħandek, qanunumgha emel qilip mangsila, sanga ewladingdin Israilning textile olturidighan bir zat kem bolmaydu» dep bergen wedengde turghaysen. **17** Emdi hazır, i Israilning Xudasi, Sen qulung Dawutqa éytqan sözliring emelge ashurulghay, dep ötünimen! **18** Lékin Xuda Özi rastla yer yüzide insanlar bilen makan qilamdu? Mana, asmanlar bilen asmanlarning asmini Séni sighduralmaydighan yerde, men yasighan bu öy qandaqmu Séning makaning bolalisin?! **19** Lékin i Perwerdigar Xudayim, qulungning dua we iltijasigha qulaq sélip, qulungning Sanga kötürgen nidası we tilikini anglighaysen. **20** Shuning bilen Öz közliringni kéche-kündüz bu öyge, yeni Sen: «Méning namimni u yerde ayan qilimen» dep éytqan jaygha kéche-kündüz tikkeysen; Öz qulungning u jaygha qarap qilghan duasigha qulaq salghaysen. **21** Qulung we xelqing Israil bu jaygha qarap dua qilghan chaghda, ularning iltijalirigha qulaq sélip, Öz makaning qilghan asmanlardin turup anglighaysen, anglighiningda ularni kechürgeysen. **22** Eger birsi öz qoshnisigha gunah qilsa we shundaqla ishning rast-

yalghanlıqını békítish üçün qesem ichküzləse, bu qesem bu öydiki qurban'gahingning aldığa kelse, **23** Sen qesemni asmandı turup anglap, amal qılıp Öz bendilirirgotturisida höküm chiqarghayşen; gunahı bar ademning gunahını özige qayturup, öz yolını öz beshığa yandurup, gunahsız ademni aqlap öz adilliqığa qarap uningha heqqini bergeyşen. **24** Öz xelqing Israil Séning aldingda gunah qilghını üçün düshməndin yéngilse, yamanlıqidin qayıtip bu öyde turup, namingni étirap qılıp sanga dua bilen iltija qilsa, **25** Sen asmandı anglap, Öz xelqing Israilning gunahını kechürüp, ularnı Sen ata-bowlirıgha we özlirige teqdim qilghan zémín'gha qayturup kelgeyşen. **26** Ular Sanga gunah qilghını üçün asman étılıp yamghur yaghmaydighan qiliwétilgen bolsa, lékin ular bu jaygha qarap Sanga dua qılıp namingni étirap qılıp, Séning ularnı qiyinchılıqqa salghining tüpeylidin öz gunahidin yénip towa qilsa, **27** Sen asmandı turup qulaq sélip, qulliringning we xelqing Israilning gunahını kechürgeyşen; chünki Sen ulargha méngish kérek bolghan yaxshi yolni ögitisen we Öz xelqingge miras qılıp bergen zéminning üstige yamghur yaghdurisen! **28** Eger zéminda acharchılıq ya waba bolsa, ya ziraetler dan almisa ya hal chüshse ya uni chéketkiler yaki chéketke lichinkiliri bésiwalsa, ya düshmenler ularning zémindiki sheherlirining qowuqlırıgha hujum qılıp qorshiwalsa, ya herqandaq apet ya késellik bolsa, **29** undaqta barlıq xelqing Israil bolsun, herqandaq kishi bolsun, özige kelgen apetni we öz derdini bilip, qollırını bu öyge sunup, meyli qandaq dua yaki iltija qilsun, **30** emdi Sen turuwtqan makaning asmandı turup anglap, kechürüm qilghayşen, Sen herbir ademning qelbini bilgechke, özining yollırını özige yandurghayşen (chünki Senla, peqet Senla hemme insan balılırining qelblirini bilgütchidursen); **31** shundaq qılıp, ular Sen ata-bowlirimizgħa teqdim qilghan zéminda olturup ömrining hemme künliride Sendin qorqup yolliringda mangidighan bolidu. **32** Öz xelqing Israildin bolmighan, Séning ulugh naming, qudretlik qolung we sozghan biliking tüpeylidin yiraq-yiraqlardin kelgen musapir bolsa, u kēlip bu öy terepke qarap dua qilsa, **33** Sen turuwtqan makaning bolghan asmanlarda uningha qulaq sélip, u musapir Sanga nida qılıp tiliginining hemmisige muwapiq qilghayşen; shuning bilen yer yüzidiki barlıq eller namingni tonup yétip, Öz xelqing Israilek Sendin qorqidıghan

bolup, men yasighan bu öyning Séning naming bilen atalghinini bilidu. **34** Eger Séning xelqing Séning tapshuruqung bilen düshmini bilen jeng qilishqa chiqqanda, Sen tallıghan bu sheherge, shundaqla men namingha atap yasighan bu öy terepke qarap Sen Perwerdigarha dua qilsa, **35** Sen asmanlarda turup ularning duasi bilen iltijasigha qulaq sélip, ularnı nusretke érishtürgeyşen. **36** Eger ular Sanga gunah sadır qilghan bolsa (chünki gunah qilmaydighan héchkishi yoqtur) Sen ulargha ghezeplinip, ularnı düshmenlirining qoligha tapshurghan bolsang, bular ularnı yiraq-yéqin'gha, öz zémiginha sürgün qılıp élip barghan bolsa, **37** lékin ular sürgün qilin'ghan yurta es-hoshini tépip towa qılıp, özi sürgün bolghan yurta Sanga: — Biz gunah qılıp, qebihlikke bérilip Sendin yüz örtüp kettuq, dep yélinsa, **38** — eger ularnı sürgün qilghanlarning zéminda pütün qelbi we pütün jénidin Séning teripingge yénip, Sen ularning ata-bowlirıgha teqdim qilghan zémín'gha, Sen tallıghan sheher terepke we men namingha atap yasighan bu öy terepke yüzini qılıp dua qilsa, **39** Sen turuwtqan makaning bolghan asmanlarda turup ularning duasi we iltijalirini anglap ular üçün höküm chiqırıp, Öz xelqingning Sanga sadır qilghan gunahını kechürüm qilghayşen; **40** emdi i Xudayim, Sendin ötünimen, bu yerde qilghan dualarha közüng ochuq, quliqing ding bolghay! **41** Emdi ornungdin turghin, i Perwerdigar Xuda, Sen qudrıtingning ipadisi bolghan ehde sanduqung bilen, Öz aramgahingha kirgeyşen! Kahinliring heqqaniyliq bilen kiydürülsün, Mömin bendilirirg yaxshılıqindin shadlansun! **42** I Perwerdigar Xuda, Özüng mesih qilghiningning yüzini yandurmıghayşen; Qulung Dawutqa körsetken özgermes muhebbitingni ésingde tutqayşen!».

7 Sulayman duasını tügitishigila, asmandın ot chüshüp köydürme qurbanlıq hemde bashqa qurbanlıqlarnı qoymay köydürüwetti; Perwerdigarning shan-sheripi öyni toldurdu. **2** Perwerdigarning shan-sheripi öyni tolduruwetkechke, kahinlar Perwerdigarning öyige kirelmidi. **3** Ot chüshkenlikini we Perwerdigarning shan-sheripi öyning üstide toxtighanlıqını körüp, Israillarning hemmisi tash yatquzulghan meydanda yükünüp bash urup: «Perwerdigar méhribandur, Uning özgermes muhebbiti menggütiche turidul!» dep Perwerdigarha ibadet qılıp teshekkür-medhiye oqushti. **4** Padishah we pütkül xelq Perwerdigarning aldida qurbanlıqlarını

sundi. 5 Sulayman padishah yigirme ikki ming kala, bir yüz yigirme ming qoyni qurbanliq qilip sundi. Shundaq qilip padishah we pütkül xelq Xudaning öyini [Xudagha] béghishlidi. 6 Kahinlar we shundaqla Perwerdigargha atighan sazlarni tutqan Lawiylar öz orunlirida turatti (padishah Dawut bu sazlarni Perwerdigarning medhiyiside ishletkili yasighanidi, [u Perwerdigargha]: «Uning özgermes muhebbiti ebedgichidur» dep medhiye oqughinida ularni ishlitetti); kahinlar Lawiylarning udulida turup kanay chélishhatti; Israillarning hemmisi shu yerde öre turushqanidi. 7 Sulayman Perwerdigarning öyining aldidiki hoylsining otturisini ayrip muqeddes qilip, u yerde köydürme qurbanliqlar we inaqliq qurbanliqlirining yaghlirini sundi; chünki Sulayman yasatqan mis qurban'gah köydürme qurbanliqlar, ash hediyiliri we qurbanliqlarning yaghlirini qobul qilishqa kichik keldi. 8 Shuning bilen u waqitta Sulayman we uning bilen bolghan pütfün Israil, yeni Xamat rayonigha kirish éghizidin tartip Misir éqinighiche hemmisi yerlerdin kelgen zor bir jamaet héyt ötküzdi. 9 Sekkizinchı kün ular tentenilik bir ibadet yighilishi ötküzdi; ular yette kün qurban'gahni Xudagha atap béghishlighanidi andin ular yene yette kün héyt ötküzdi. 10 Yettinchi ayning yigirme üchinchi kün padishah xelqni öz öy-chédirlirige qayturdı; ular Perwerdigarning Dawutqa, Sulayman'għa we Öz xelqi Israileħha qilghan yaxshiliqliri üchħün qelbide shad-xuram bolup qaytip ketti. 11 Shundaq qilip Sulayman Perwerdigarning öyini we padishahning ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning könglige Perwerdigarning öyide we özining ordisida néme qilish kelgen bolsa, shu ishlarning hemmisi ongushluq pütti. 12 Andin Perwerdigar kēchide Sulayman'għa ayan bolup uningħha: «Men séning duayingni anglidim we Özüngimu bu jayni «qurbanliq öyi» bolushqa tallidim. 13 Eger Men asmanni yamghur yaghmaydighan qilip étiwetsem yaki chéketkilerge zémindiki mehsulatlarni yep tashlashni buyrusam we yaki xelqim arisigha waba tarqitiwetsem, 14 [shu chaghda] namim bilen atalghan bu xelqim özini kemter tutup, dua qilip yüzümni izlep, rezil yolliridin yansa, Men asmandi turup anglap, ularning gunahini kechürimen we zémindini saqaytimen. 15 Emdi bu yerde qilin'ghan dualargħa Méning közlinim ochuq we qulaqlirim ding bolidu. 16 Men emdi namim mengü bu yerde ayan qilinsun dep bu öyni tallap,

uni Özümge muqeddes qildim; közümmu, qelbimmu hemishe shu yerde bolidu. 17 Sen bolsang, atang Dawutning aldimda mangghinidek senmu sanga buyrugħinimning hemmisige muwapiq emel qilish üchħün belgilimlirim we hökümlirimni tutup aldimda mangsang, 18 Men emdi atang Dawutqa: «Israilning textile sanga ewladingdin olthurushqa bir zat kem bolmaydu» dep ehde qilghinimdek, Men séning padishahliq textingni Israilning üstide mehkem qilimen. 19 Biraq eger siler Méningdin yüz örüp, Men silerning aldinglarda jakarlıghan belgilimlirim we emrlirimni tashlap, bashqa ilahlarning qulluqığha kirip choqunsanglar, 20 shu chaghda Men Israilel ularħha teqdim qilghan zéminidin yulup tashlaymen; we Öz namimni körsitishke Özümge muqeddes qilghan bu öyni nezirimdin tashlaymen we Israilel hemme xelqler arisida söz-chöchek we tapa-tenining obyekti qilimen; 21 bu öy gerche hazir ulugh bolsimu, shu zamanda uningdin ötkenlarning hemmisi qattiq heyran qiliship: «Perwerdigar bu zémin'għa we bu öyge némishqa shundaq qilghandu?» dep soraydu. 22 Kishiler: — Chünki [zémindiki xelqler] ata-bowlirining Xudasi, yeni ularni Misir zéminidin chiqarħan Perwerdigarni tashlap, özlini bashqa ilarħlarga bagħlap, ularħha sejde qilip qulluqida bolghaniqli üchħün, U bu pütkül külpetni ularning beshigha chūshürüptu, dep jawab bérudu.

8 Shundaq boldiki, yigirme yil ötüp, Sulayman Perwerdigarning öyi bilen padishahning öyini yasap bolghandin keyin, 2 u Hiram özige sowħha qilghan sheherlerni qaytidin qurup chiqti; Israillar shu yerde olturaqlashti. 3 Sulayman Xamat-Zobah sheħirige bérüp uni isħgħal qildi. 4 U yene chöldiki Tadmorni we özining Xamatta qurghaq barliq xezine sheherlirini yene ongħshitip qurdi. 5 U yene Üstünki Beyt-Horon bilen Astinqi Beyt-Horonnij sépil, baldaqliq qowuqliri bolghan qorghanliq sheherlerge aylandurdi; 6 Baalatni, shundaqla özige xas hemm xezine sheherlirini, «jeng harwisi sheherliri»ni, atliqlarni orunlashturghan sheherlerni we Yérusalémda, Liwanda we özi soraydighaq barliq zémindha xalighinini bina qildi. 7 Israeldin bolmighan Hittiylar, Amoriylar, Perizziyler, Hiwiylar we Yebusiyardin [Israil] zéminida qélib qalghanlarning hemmisini bolsa, 8 Sulayman bularni, yeni Israillar pütfünley yoqatmighan ellerning qalghan ewladlirini qulluq hashagħha tutti. Ular bugiñki kün'għiċċe shundaq bolup keldi. 9 Lékin

Israillardin Sulayman öz ishliri üçhün héchkimni qul qilmay, belki ularni leshker, hökümdar-emeldar, harwa bilen atliqlarning serdarliri qildi. **10** Bulardin padishah Sulaymanning ishligüchilerning üstige qoyghan chong nazaretcilirli bolup, ikki yüz ellik idi. **11** Sulayman Pirewnning qizini «Dawutning shehiri»din özi uningha saldurghan ordigha ekeltürdi; chünki u: «Ayalimning Israil padishahi Dawutning ordisida turushi muwapiq emes; chünki Perwerdigarning ehde sanduqi barghanliki jaylarning hemmisi muqeddestur», — dédi. **12** Sulayman bu chaghda Perwerdigarning qurban'gahida, yeni [muqeddes jayning] aywanining aldigha saldurghan qurban'gahta Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq teqdim qilatti; **13** — yeni Musa peyghemberning tapshuruqi boyiche, her künü, shabat künliride, ayning birlinchi künliride we her yilda üch qétim ötküzülidighan alahide héyt künliride — «pétir nan héyti», «heptiler héyti» we «kepiler héyti»diki künlerde béktilgen burchluq qurbanliqlarni qilatti. **14** Sulayman yene atisi Dawutning belgilep bergini boyiche kahinlarning xizmetlirining we Lawiyarning burchlirining ada qilinishi üçhün nöwet-guruppilarni békitti; Lawiyarning her künü medhiye oqush we kahinlarning aldida xizmetlerni ada qilish burchi bar idi. Sulayman yene derwaziwenlerni nöwiti boyiche her derwazining xizmitini qilishqa békitti; chünki Xudaning adimi Dawutning buyruqi shundaq idi. **15** [Kahin-lawiylar] padishahning kahinlarga we Lawiyargha buyrughanliridin, meyli qandaq ish bolsun yaki xezinilerge dair ish bolsun héch bash tartmaytti. **16** Perwerdigarning öyini sélishta, öy uli sélin'ghan kündin tartip pütüküche Sulaymanning barlıq qurulush ishliri puxta tamamlandi. Shundaq qilip Perwerdigarning öyi pütti. **17** Andin Sulayman Édom zéminida [Qızıl] déngiz boyidiki Ezion-Geberge we Élatqa qarap mangdi. **18** Huram [padishah] öz xizmetkarliri arqliq kémiler we déngiz yollarigha pishshiq ademlirini Sulaymanning yénigha ewetti. Ular Sulaymanning xizmetkarliri bilen bille Ofirgha bérüp, u yerdin töt yüz ellik talant altun élip, uni padishah Sulaymanning qéshiga yetküüp keldi.

9 Shébaning ayal padishahi bolsa Sulaymanning dangq-shöhritini anglap, uni qiyin chigish-soallar bilen sinighili Yérusalémgha keldi. U xushbuy buyumlar, intayin tola altun we yaqt-göherler artilghan tögilerni élip, chong debdebe bilen keldi.

Sulaymanning qéshiga kelgende öz könglige pükken hemme ish toghruluq uning bilen sözleshti. **2** Sulayman uning hemme sorighanlirigha jawab berdi. Héchnéme Sulayman'gha qarangghu emes idi, belki hemmisse uningha jawab berdi. **3** Shébaning ayal padishahi Sulaymanning danaliqigha, yasigan ordasaraygha, **4** dastixandiki taamlarilha, emeldarlarning qatar-qatar olturushlirigha, xizmetkarlirining qatar-qatar turushlirigha, ularning kiygen kiyimlirige, uning saqiyiliri we ularning kiygen kiyimlirige we uning Perwerdigarning öyide atap sun'ghan köydürme qurbanliqlirigha qarap, üni ichige chüshüp ketti. **5** U padishahqa: — Men öz yurtumda silining ishliri we danaliqliri toghrisida anglighan xewer rast iken; **6** emma men kélip öz közlirim bilen körmigüche bu sözlerge ishenmigenidim; we mana, men hetta yériminimu anglimighan ikenmen; silining danaliqliri bilen beriket-bayashatliqliri men anglighan xewerdin ziade iken. **7** Silining ademliri némidégen bextlikhe! Hemishe silining aldilirida turup danaliqlirini anglaydighan bu xizmetkarliri neqeder bextliktur! **8** Silidin sóyün'gen, silini özü üçhün Israilning textige olturghuzghan Perwerdigar Xudaliri mubarektur! Xudaliri Israilgha baghlighan muhebbiti üçhün, ularni menggü mezmüt tursun dep U silini toghra höküm we adalet sürgili ular üstige padishah qildi, dédi. **9** U padishahqa bir yüz yigirme talant altun, intayin köp xushbuy buyumlar we yaqt-göherlerni sowgha qildi. Shébaning ayal padishahi Sulayman padishahqa sun'ghan shunche zor miqdardiki xushbuy buyumlar shuningdin kényin héch körün'gen emes **10** (Ofirdin altunlarni epkélidighan Huramning xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkarliri yene intayin zor miqdardiki sendel yaghichini we yaqt-göherlernimu élip keldi. **11** Padishah sendel yaghichidin Perwerdigarning öyi üçhün we padishahning ordisi üçhün pelempeyler yasap hem neghme-nawachilar üçhün chiltarlar we sazlarni shuningdin yasatti. Shundaq ésil sendel yaghichi Yehuda zéminida bu waqitqiche héch körülüp baqmighanidi). **12** Sulayman padishah Shébaning ayal padishahigha uning özige qilghan sowghiliridin ashurup sowgha tutti, ayal padishahning köngli tartqan hemmini — néme sorisa, shuni berdi; andin u xizmetkarliri bilen yolgha chiqip öz yurtigha qaytip ketti. **13** Sulayman'gha her yili keltürülgen altunning özi alte yüz atmish alte talant idi. **14** Bu kirimdin bashqa, oqetchi-

tijaretciler, barliq erek padishahlar we öz zéminidiki emeldarlarlu altun-kümüshlerni élip Sulayman'gha tapshuratti. **15** Sulayman padishah ikki yüz chong siparni soqturdi we her sipargha alte yüz shekel altun ketti. **16** Shundaqla üch yüz qalqanni yapilaqlan'ghan altundin yasidi; herbir qalqanni yasashqa üch yüz shekel altun ishlitildi; padishah ularni «Liwan ormini sariyi»gha ésip qoydi. **17** Padishah pil chishliridin chong bir text yasap, uni sap altun bilen qaplatti. **18** Textning alte qewetlik pelempiyi bar idi, uning bir altun putperisi text bilen tutiship turatti; orunduqning ikki yénida tayan'ghuchisi bar idi, herbir tayan'ghuchning yénida bardin öre turghan shirning heykili bar idi. **19** Alte qewetlik pelempeyning üstide, ong we sol teripide öre turghan on ikki shirning heykili bolup, herbir basquchning ong-sol teripide bardin bar idi; bashqa héchqandaq elde uningha oxshash yasalghini yoq idi. **20** Sulayman padishahning barliq jam-piyaliliri altundin yasalghan; «Liwan ormini Saray»diki barliq qacha-quchilar tawlan'ghan altundin yasalghan; Sulaymanning künliride kümüsh héchnéme hésablinatti. **21** Chünki padishahning kémilirii Huramning xizmetkarliri bilen bille Tarshishqa bérif turatti; «Tarshish kème»ler her üch yilda bir qétim kélip altun-kümüsh, pil chishliri, maymunlar we tozlarini ekéletti. **22** Sulayman padishah yer yüzidiki barliq padishahlardin bayliqta we danaliqta üstün idi. **23** Xudaning Sulaymanning könglige salghan danaliqini anglash üchün yer yüzidiki barliq padishahlar uning bilen didarlishish arzusi bilen kéletti; **24** kelgenlerning hemmisi öz sowghitini élip kéletti; yeni kümüsh qacha-quchilar, altun qacha-quchilar, kiyim-kéchekler, dubulghasawutlar, tétitqular, atlar we qéchirlarni élip kéletti. Her yili ular belgilik miqdarda shundaq qilatti. **25** We Sulaymanning jeng harwisigha qatidighan atirli üchün töt ming éghili bar idi, shuningdek on ikki ming atliq eskiri bar idi; ularni «jeng harwisi sheherliri»ge we özi turidighan Yérusalémha orunlashturdi. **26** Sulayman [Efrat] deryasidin Filistiye zéminighiche taki Misirning chégrisigha qeder bolghan barliq padishahliqlar üstünin hökümränliq qildi. **27** Padishah Yérusalémda kümüshni tashtek köp, kédir derexlirini jenubiy tüzlengliktiki üjme derexlirige oxshash surghun qildi. **28** Kishiler atlarni Misirdin we herqaysi yurtlardin Sulayman'gha yetküzüp bérif turatti. **29** Sulaymanning bashqa emelliri bashtin axirighiche

«Natan peyghemberning bayanliri», «Shilohluq Axiyahning bishariti», shundaqla Nibatning oghli Yeroboam toghruluq «Aldin körgüchi Iddo körgün alamet körünüşler» dégen kitablartha pütülgan emesmidi? **30** Sulayman Yérusalémda turup pütün Israilning üstünin qiriq yil selenet qildi. **31** Sulayman ata-bowliliri arisida uxliidi; xalayıq uni atisi Dawutning shehiride depne qildi; uning oghli Rehoboam uning ornigha padishah boldi.

10 Rehoboam Sheqemge bardi; chünki pütüköl Israil uni padishah tikligili Sheqemge kelgenidi. **2** Nibatning oghli Yeroboam shu ishni anglighanda shundaq boldiki, Misirdin qaytip keldi (chünki u Sulayman padishahtin qéchip Misirda turuwatatti). **3** Emdi xalayıq adem ewetip uni chaqirtip keldi. Shuning bilen Yeroboam we pütüköl Israil kélip Rehoboamga: — **4** Silining atiliri boynimizgha salghan boyunturuqini éghir qildi. Sili emdi atilirining bizge qoyghan qattiq telepliri bilen éghir boyunturuqini yéniklitip bersile, silining xizmetliride bolimiz, déyishti. **5** U ulargha: — Hazirche qaytip üch kündin kényin andin qéshimgha yene kélinglar, dédi. Shuning bilen xelq tarilip ketti. **6** Rehoboam padishah öz atisi Sulayman hayat waqtida uning xizmitide turghan moysipitlardin meslihet sorap: — Bu xelqqe bérividhan jawabim toghrisida néme meslihet körtsisiler? — dédi. **7** Ular uningha: — Eger sili raziliq bilen bugün bu xelqni xush qilip ulargha méhriban muamile körtsitip, ulargha yaxshi sözler bilen jawab qilsila, ular silining barliq künliride xizmetliride bolidu, dédi. **8** Lékin u moysipitlarning körsetken meslihetini qayrip qoyup, özi bilen chong bolghan, aldida xizmitide boluwatqan yashlardin meslihet sorap **9** ulargha: — Manga «Silining atiliri bizge salghan boyunturuqni yénikletkeyla» dep tiligen bu xelqqe jawab bérishimiz toghruluq qandaq meslihet bérisiler? — dédi. **10** Uning bilen chong bolghan bu yashlar uningha: — «Silining atiliri boyunturuqimizni éghir qildi, emdi sili uni bizge yénik qilghayla» dep éytqan bu xelqqe söz qilip: — «Méning chimchilaq barmiqim atamning bélidin tomraqtur. **11** Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men boyunturuqunglarni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih-terbiye bergen bolsa men silerge «chayanliq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérímen», dégeyla, — dédi. **12** Rehoboam padishah ulargha: «Üch kündin kényin andin qéshimgha yene kélinglar»

déginiidek, Yeroboam we barliq xelq üchinchı künü uning qéshigha keldi. **13** Rehoboam padishah moysipitlarning meslihetini tashlap köpchilikke qattiqliq bilen jawab berdi. **14** U yashlarning mesliheti boyiche ulargha: — Atam silerge éghir boyunturuqni salghan, lékin men uni téximu éghir qilimen. Atam silerge qamchilar bilen tenbih bergen bolsa men silerge «chayanlıq qamchilar» bilen tenbih-terbiye bérinen, dédi. **15** Shuning bilen padishah xelqning sözini anglimidi. Bu ish Xuda teripidin bolghan; chünki buning bilen Perwerdigarning Shilohluq Axiyahning wasitiside Nibatning oghli Yeroboamgha éytqan sözü emelge ashurulidighan boldi. **16** Pütkül Israil padishahning ularning sözige qulaq salmighinini körgende xelq padishahqa jawab bérip: — Dawuttin bizge néme nésiwe bar? Yessening oghlida bizning héch mirasimiz yoqtur! Herbiringlar öz öy-chédirliringlarga qaytinglar, i Israil! I Dawut, sen öz jemetingga ige bol — dédi. Shuning bilen Israillar öz öy-chédirlirigha qaytip kétishti. **17** Emma Yehuda sheherliride olturghan Israillargha bolsa, Yeroboam ularning üstige höküm sürdi. **18** Rehoboam padishah baj-alwan bégi Adoramni Israillargha ewetti, lékin pütkül Israil uni chalma-kések qilip öltürdi. U chaghda Rehoboam padishah aldirap, özining jeng harwisigha chiqip, Yérusalémgha tikiwetti. **19** Shu teriqide Israil Dawutning jemetidin yüz örüp, bügün'ge qeder uningha qarshi chiqip keldi.

20 Rehoboam Yérusalémgha kélip, Israil bilen jeng qilip padishahliqni özige qayturup eklish üchün Yehuda bilen Binyamin jemetidin bir yüz seksten ming xillan'ghan jenggiwar eskerni toplidi. **21** Lékin Xudanıng sözü Xudanıng adimi Shémayagha kélip: — **3** «Yehudanıng padishahi, Sulaymannıng oghli Rehoboamgha, Yehuda bilen Binyamindiki Israillargha söz qilip: — **4** «Perwerdigar mundaq deydu: — Hujumgha chiqmanglar, qérindashliringlar bilen jeng qilmanglar; herbiringlar öz öyünglarga qaytip kétinqlar; chünki bu ish Mendindur», dégin» — déyildi. We ular Perwerdigarning sözlirige qulaq saldi, Yeroboamgha hujum qilishtin yandi. **5** Rehoboam Yérusalémda turatti, we Yehudada qorghanlıq sheherlerni salghuzghanidi. **6** U Beyt-Lehem, Étam, Tekoa, **7** Beyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8** Gat, Mareshah, Zif, **9** Adorayim, Laqish, Azikah, **10** Zorah, Ayjalon, Hébronni yasatti; bularning hemmisi qorghanlıq sheherler bolup, Yehuda we Binyaminning zéminida

idi. **11** U barliq qel'e-qorghanlarni mustehkemliди we ularda serdarlarni teyinlidi, zapas ashliq, may we sharablarni teyyarlıdi. **12** U yene herqaysi sheherlerni köpligen qalqan we neyziler bilen qorallandurup, alamet mustehkemliwetti. Yehuda bilen Binyamin uning teripide turatti. **13** Pütkül Israilda turuwtqan kahinlar bilen Lawiyalar qaysi yurtta bolmisun uning teripide turatti. **14** Chünki Yeroboam bilen uning oghulları Lawiyaları chetke qéqip, ularning Perwerdigarning xizmitide bolup kahinliq ötküzüshini chekligenlikü üchün, ular özlirining otlaqları we malmülkini tashlap Yehuda zémin'gha we Yérusalémgha kélishkenidi. **15** (chünki Yeroboam «yuqiri jaylar»diki xizmet üchün «téke ilahliri» we özi yasighan mozay mebudlirining qulluqida bolushqa özi üchün kahinlarni teyinligeni). **16** We bu [Lawiyargha] egiship, Israilning hemme qebililiridin könglide Israilning Xudasi Perwerdigarni séghinip-izdeshek irade tikligenler ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigarga qurbanlıq qilish üchün Yérusalémgha kélishti. **17** Shundaq qilip ular Yehuda padishahliqining kúchini ashurup, Sulaymannıng oghli Rehoboamnı üch yil küchlendürdi; chünki [Yehudadikiler] üch yil Dawutning we Sulaymannıng yolda mangghanidi. **18** Rehoboam Mahalatni emrige aldi. Mahalat Dawutning oghli Yerimotning qizi; uning anisi Yessening oghli Éliabning qizi Abihayil idi. **19** Mahalattin Rehoboamgha Yeush, Shémariya we Zaham dégen oghulları töreldi. **20** Kéyinki waqtılarda Rehoboam yene Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige aldi; u uningha Abiya, Attay, Ziza we Shélomitlarni tughup berdi. **21** Rehoboam Abshalomning [newre] qizi Maakahni emrige alghan barliq ayalliri we kénizekliridin bekrek söyetti; chünki u jemiy on sekkit ayal we atmish kénizekni emrige alghan; u jemiy yigirme sekkit oghul, atmish qiz perzent körgen. **22** Rehoboam Maakahdin bolghan oghli Abiyani qérindashliri ichide hemmidin chong shahzade qilip tiklidi, chünki u uni padishahliqqa waris qilmaqchi idi. **23** Rehoboam aqilanılık bilen ish körüp, oghullirini Yehudanıng barliq zéminliri we Binyaminning barliq zéminliridiki barliq qorghanlıq sheherlerge orunlashturup, ularni nahayiti köp zapas ozuq-tülük bilen teminlidi; u yene ulargha nurghun xotun élip berdi.

12 Rehoboamning padishahliqi mustehkem bolghanda, shundaqla kúcheygende, shundaq boldiki, u Perwerdigarning qanun-ehkamlirini

terk qildi we pütkül Israillarmu uninggha egiship ketti. 2 We ularning Perwerdigargha wapasizliq qilghini tüpeylidin, Rehoboam seltenitining beshinchı yilida shundaq boldiki, Misirning padishahi Shishak Yérusalémha hujum qozghidi. 3 Shishak bir ming ikki yüz jeng harwisi, atmish ming atliq eskerni bashlap keldi; u özi bilen bille Misirdin élip chiqqan leshkerler, jümlidin Liwiyelikler, Sukkiyler we Éfiopiylar san-sanaqsz idı. 4 U Yehudagha tewe bolghan qorghanlıq sheherlerni ishghal qildi, andin Yérusalémha hujum qilishqa keldi. 5 Bu chaghda Shishak sewebidin Yehuda emeldarlıri Yérusalémha yighilishqanidi; Shimaya peyghember Rehoboam we emeldarlarning yénigha kélép ulargha: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler méningdin waz kechkininglar üçhün, Menmu silerdin waz kéchip Shishakning qoliga tapshurdum» deydu, dédi. 6 Shuni anglap, Israil emeldarlıri bilen padishah özlerini töwen qilip: — Perwerdigar adildur, déyishti. 7 Perwerdigar ularning özlerini töwen qilghanlıqını körüp Perwerdigarning sözi Shimayagha yétip kélép: — «Ular özlerini töwen qilghaniken, Men ularni halak qilmay, belki ulargha azghine nijat körsitimen we Méning qaynap turghan ghezipim Shishakning qoli bilen Yérusalémha tökülmeydu. 8 Halbuki, ularning Manga békinish bilen dunyadiki padishahliqlarha békinishning qandaq perqi barliqini bilip yétilishi üçhün, ular Shishakqa békindi bolidu» — déyildi. 9 Shuning bilen Misir padishahi Shishak Yérusalémha hujum qilip, Perwerdigarning öyidiki xezine-bayliqlar bilen padishahning ordisidiki xezine-bayliqlarnı élip ketti. U hemmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun sipar-qalqanlarnı qoymay élip ketti. 10 Ularning ornida Rehoboam padishah mistin birmunche sipar-qalqanlar yasitip, ularni padishah ordisining kirish yolini saqlaydighan pasiban begirining qoliga tapshurdi. 11 Padishah her qétim Perwerdigarning öyige kiridighan chaghda, pasibanlar u qalqanlarnı élip tutup turatti, andin ularni yene pasibanxanigha ekélip qoyushatti. 12 Shuning bilen padishah özini töwen qilghandin keyin, Perwerdigarning ghezipi uningdin yénip, uni tamamen yoqitiwetmidi; Yehudadikiler ichidimu az-tola yaxshi ishlar tépildi. 13 Padishah Rehoboam Yérusalémda asta-asta qudret tépib, öz seltenitini süretti. Rehoboam textke chiqqan chéghida qiriq bir yashta idi; u Yérusalémda, yeni Perwerdigar Öz namini tiklesh üçhün pütkül Israil qebililiri ichidin tallighan sheherde on yette yil

seltenet qildi; Rehoboamning anisining ismi Naamah bolup, u Ammoniy idi. 14 Rehoboam könglide Perwerdigiarni izdeshni niyet qilmighanlıqı tüpeylidin rezillik qildi. 15 Rehoboamning barlıq qilghan ishliri bashtin-axirighiche neseb xatiriliridiki «Shimaya peyghemberning sözliri» we «Aldın körgüchi İddoning sözliri»de pütlgen emesmidi? Rehoboam bilen Yeroboam otturisida urushlar toxtimay bolup turatti. 16 Rehoboam ata-bowiliri arisida uxıldı, «Dawutning shehiri»ge depne qilindi. Oghli Abiya uning ornigha padishah boldi.

13 Padishah Yeroboamning seltenitining on sekizinchı yili Abiya Yehudanıng üstige padishah boldi. 2 U Yérusalémda üch yil seltenet qildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u Gibéahlıq Uriyelning qizi idi. Abiya bilen Yeroboam otturisida urush boldi. 3 Abiya jeng qilish üçhün xillan'ghan jengchilerdin töt yüz mingni bashlap chiqti; Yeroboammu xillan'ghan batur jengchilerdin sekiz yüz mingni bashlap chiqip, Abiyagha qarshi sep tütüp turdi. 4 Abiya Efraim taghlıq rayonidiki Zemarayim téghıga chiqip mundaq dédi: — «I Yeroboam we Israil xelqi, gépimge qulaq sélinglar! 5 Bilmemsiler, Israilning Xudasi Perwerdigar «tuzluq ehde» qilip, Israilning üstidiki padishahlıqni Dawutqa we uning ewladlirigha mengtige teqdim qilghan'ghu? 6 Lékin Dawutning oghli Sulaymannı quli, Nibatning oghli Yeroboam qozghilip öz ghojisidin yüz öridi. 7 Shuning bilen bezi muttehemler, «Béliyalning baliliri» uning yénigha yighilip, Sulaymannı oghli Rehoboam bilen qarshılıshıqqa özlerini küchlendürdi; Rehoboam u chaghda téxi yash, sebiy balidek bolghachqa, ulargha teng kélélmidi. 8 Emdi siler Perwerdigarning Dawutning ewladlirining qoligha tapshurghan padishahlıqıha qarshi chiqip «özümüz körsitimiz» deysiler; silerning adimınglar derweqe köptür; silerde yene Yeroboam silerge yasap bergen, ilahlar dep qarılıdighan altun mozaylar bar. 9 Siler Perwerdigarning kahinliri bolghan Harunning ewladliri bilen Lawiyarlarnı qoghliewtip, yer yüzidiki bashqa eller qilghinidek özliringlarga [xalıghanche] kahin tikliwalghan emesmidinglar? Kimdekim bir torpaq we yette qozını élip kélép özümni [kahinliqqa] béghishlaymen dése, u Xuda bolmighan butlarga kahin bolalaydu! 10 Lékin biz bolsaq, Perwerdigar bizning Xudayimizdur, biz uningdin waz kechmiduq; Perwerdigarning xizmitide

bolghan kahinlar bolsa Harunning ewladliridur, Lawiylar ularning xizmitide turmaqta. **11** Ular her kuni etisi-axshimi Perwerdigargha köydürme qurbanliqlarni sunup, ésil xushbuy yaqidu. Pakiz shirege «teqdim nanlar»mu tizip qoyulidu, her kuni kechte ular altun chiraghdan üstdikni chiraghlni yandurulidu; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarning tapshuruqiga emel qilip kéliwatomiz. Biraq siler bolsanglar uningdin waz kechtinglar. **12** Qaranglar, Xuda bizni Bashlighuchi bolup biz bilen billidur; qollirigha kanay alghan, silerge hujum qilishqa signal chilishqa teyyar turidghan uning kahinlirimu biz bilen billidur. **1** Israil baliliri, ata-bowanglarning Xudasi bolghan Perwerdigar bilen jeng qilmanglar; chünki siler hergiz ghelibe qazinalmaysiler». **13** Lékin Yeroboam ularning arqisidin hujum qilmaq üchün böktürme qoyghanidi. Shundaqki, Israillar Yehudalarning aldi teripide idi we böktürme qoshun ularning arqa teripide saqlap turatti. **14** Yehudalar burulup qarisa, mana özliri aldi-arkidin hujumgha uchrawatatti; ular Perwerdigargha peryad kötürdi, kahinlarmu kanaylarni chaldi. **15** Buning bilen Yehudalar qattiq chuqan kötürüshti; we shundaq boldiki, Yehudalar qattiq chuqan kötürüshüwatqanda, Xuda Yeroboam bilen barliq Israillarni Abiya bilen Yehudalarning aldidin urup tére-pereng qildi. **16** Israillar Yehudalarning aldidin qacthi; Xuda ularni Yehudalarning qoligha tapshurdi. **17** Abiya bilen uning ademliri Israillarni qattiq qirghin qildi; Israillardin xillan'ghan besh yüz ming esker qetl qilindi. **18** Bu chaghda Israillar töwen qilindi; Yehudadikiler ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha tayan'ghanliqi üchün ghelibe qazandi. **19** Abiya Yeroboamning keynidin qoghlap mangdi; u uning ilkidin birqanche shehirini, yeni Beyt-El we uningha qarashliq yézabazarlarni, Yéshanah we uningha qarashliq yézabazarlarni, Efron we uningha qarashliq yézabazarlarni tartiwaldi. **20** Yeroboam Abiyaning künnliride qaytidin küchlinelmedi. Perwerdigarning uni urushi bilen u öldi. **21** Abiya bolsa özini qudret tapquzdi; u on tööt xotun élip, yigirme ikki oghul, on alte qiz perzent kördi. **22** Abiyaning bashqa ishliri, uning manghan yolliri we éytqan sözliri «Iddo peyghemberning tehlili»de pütlgendur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uxlidi, kishiler uni «Dawut shehiri»ge depne qildi. Oghli Asa uning ornigha padishah boldi. Asa padishah

bolghan künlerde on yil tinch ötti. **2** Asa Xudasi Perwerdigarning neziride durus we toghra bolghanni qildi. **3** U yat ellerdin kelgen but qurban'gahlirini we «yuqiri jaylar»ni yoqitip, «but tüwrük»lerni örip chéqip, Asherah butlirini kisip tashlidi, **4** Yehudalargha ata-bowilirining Xudasi bolghan Perwerdigarni izdeshni, muqeddes qanun-emrlerni tutushni emr qildi. **5** U yene Yehuda zéminidiki herbir sheherlerdin «yuqiri jaylar»ni we «kün tüwrükli»ni yoqatti. U chaghda pütün padishahliq uning hökümränliqida tinch-asayishliqtä ötti. **6** U yene Yehuda zéminida birnechche qorghanliq sheherlerni saldurdı, chünki yurt-zémin aramliqta boldı; Perwerdigar uningha aramliq bergechke, shu yillarda héch urush bolmidi. **7** U Yehudalargha: — Zémin aldimizda tinch turghanda, bu sheherlerni sépil bilen qorshalghan, munarlıq, baldaqlıq qowuqları bolghan sheherler qilip quraylı; chünki biz Xudayimiz Perwerdigarni izdiginimiz üchün U tinchlik berdi; biz Uni izdep kelduq we U bizning tööt etrapimizda bizge aramliq berdi, dédi. Shuning bilen ular qurulushni bashlidi we ishliri ongushluq boldı. **8** Asaning qoshuni bar idi; Yehuda qebilisidin qalqan we neyze bilen qorallan'ghan üch yüz ming eskiri, Binyamin qebilisidin sipar we oqya bilen qorallan'ghan ikki yüz seksen ming kishilik; ularning hemmisi batur ezimetler idi. **9** U chaghda Zerah isimlik bir Éfiopiylar milyon kishilik qoshuni bilen üch yüz jeng harwisini bashlap, [Asagha] hujum qozghap Mareshahgħa keldi. **10** Asa uning bilen qarshilishishqa atlandı; ular Mareshahqa yéqin Zefatah jilghisiga kēlip, bir-birige qarshi sep tütüp turushti. **11** Asa Xudasi Perwerdigargha nida qilip: — I Perwerdigar, Öz bendengge yardım berseng, u küchlük bolsun, ajiz bolsun Sen üchün héchqanche ish emes. I Perwerdigar Xudayimiz, bizge yardım qilghaysen; chünki biz Sanga tayinimiz we Séning namingda bu zor qoshun'gha qarshi atlinip chiqtuq. I Perwerdigar, Sen bizning Xudayimizdursen, insanlar Séningdin għalip kelmisun! — dédi. **12** Shuning bilen Perwerdigar Asa we Yehudalar alidda Éfiopiylerni urup tiripiren qiliwetti, Éfiopiylar qacthi. **13** Asa öz ademliri bilen birlikte ularni taki Gerargħiche qogħlidi; Éfiopiylar shundaq yiqtildiki, ulardin bir ademmu tirik qalmidi; chünki ular Perwerdigarning alidda we uning qoshuni alidda kukum-talqan qilindi. Yehudalar ghayet zor jeng għenimetlirini qoligha élip ketti. **14** Ular yene Gerar etrapidiki barliq sheherlerge hujum qilip ishghal

qildi; chünki Perwerdigardin zor bir qorqunch mushu sheherlerdikilerni basqanidi. Yehudalar yene hemme sheherni birnimu qoymay bulang-talang qildi, chünki ularda tolimu köp mal-müllük bar idi. 15 Ular yene mal baqqan charwichilarning chédir-qotanlirighimu zerb qilip, nahayiti köp qoy we tögilerni élip Yérusalémgha qaytti.

15 Xudaning Rohi Odedning oghli Azariyaning üstige chüshti. 2 Shuning bilen u Asa bilen körüşhüshke chiqip uningga: — I Asa, pütkül Yehudalar we Binyaminlar, manga qulaq sélinglar! Siler Perwerdigar bilen bille bolghininglarda, Umu siler bilen bille bolidu. Siler Uni izlisenglar U silerge tapquzulidu; lékin siler Uningdin waz kechsenglar U silerdin waz kéchidu. 3 Israillar uzun künlergiche heqiqiy Xuda, telim bérídighan kahin we qanun-ehkamlardin juda bolup yürdi; 4 Lékin ular qiyinchiliqta qalghan waqitlarda Israilning Xudasi Perwerdigargha qaytip, Uni izdidi we U ulargha özini tapquzdi. 5 U waqitlarda chiqip-kirip turghanlarga héch aramliq bolmighan, chünki herqaysi el-yurtlar malimanchiliq ichide turatti. 6 Xuda ularni herxil qiyinchiliq-malimanchiliq ichide qaldurghachqa, memliket bilen memliket, sheher bilen sheher özara soqushup weyran boldi. 7 Lékin siler bolsanglar, qeyser bolunglar, mezmut turup qolliringlarni boshatmanglar, chünki emelliringlarning ejir-inami bardur, dédi. 8 Asa bu geplerni we Oded peyghember bergen besharetni anglighanda u dadilliship, pütün Yehuda we Binyamin zéminlirida, shundaqla Efraimning taghliq rayonlirida qolgha chüshürgen herqaysi sheherlerdiki yirginchlik butlarni yoqatti we yene Perwerdigarning öyidiki aywan aldida turghan Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin yasatti. 9 U barliq Yehudalar we Binyaminlarni, shuningdek ularning arisida olturaqlashqan barliq Efraimiy, Manassehiy, Shiméoniy musapirlirini yighdi (chünki nurghun Israillar Asaning Xudasi Perwerdigarning uning bilen bille ikenlikini körgen bolup, Israildin chiqip Asa terekpe ötkenidi). 10 Asaning seltenitining on beshinchi yili üchinchi ayda ular Yérusalémgha yighildi. 11 Shu künü ular élip kelgen jeng ghenimetliridin yette yüz buqa we yette ming qoyni Perwerdigargha atap qurbanliq qildi. 12 Ular yene ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigarni pütün qelbi we bütün jéni bilen izdeshke bir ehde tüzüشتì; 13 ehdide,

Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni izdimigen qéri-yash, er-ayal démey hemmisi öltürülsün, déyildi. 14 Ular yuqiri awaz bilen warqirash we kanay hem burgha chélish bilen Perwerdigargha qesem bérishi. 15 Pütkül Yehuda jamaiti ichken qesimidin shadlandı; chünki ular pütün qelbi bilen qesem ichken bolup, Perwerdigarni tolimu telmürüp izdidi; we U ulargha Özini tapquzdi. Perwerdigar ulargha töt etrapida aramliq ata qildi. 16 Asa padishah yene chong anisi Maaqahni yirginchlik bir «ashérah» tüwürkni yasighini üchün xamishliq mertiwisidin chüshürtüwetti. Asa bu yirginchlik butni késip, ayagh astida cheylidi we Kidron jilghisida köydürtüwetti. 17 «Yuqiri jaylar» yoqitilmisimu, Asaning qelbi [Perwerdigargha] pütünley béghishlan'ghanidi. 18 Hem atisi hem u özi Perwerdigargha atap yasighan nersilerni, jümlidin kümüsh bilen altunni we türlüq qacha-quchilarni Xudaning öyige keltürdi. 19 Shu waqittin tartip taki Asaning seltenitining ottuz beshinchi yilighiche urush bolup baqmidi.

16 Asaning seltenitining ottuz altinchi yili, Israilning padishahi Baasha Yehudagha qarshi hujum qildi; héchkim Yehudaning padishahi Asa bilen bardı-keldi qilmisun dep, Ramah shehirini mehkem qilip yasidi. 2 U waqitta Asa Perwerdigarning öyidiki xezinilerdin we padishahning ordisidiki xezinilerdin altun-kümüshni élip ularni Demeshqte turushluq Suriye padishahi Ben-Hadadqa ewetip we bu xewerni yetküüp: — 3 «Méning atam bilen silining atilirining arisida bolghandek men bilen silining arilirida bir ehde bolsun. Mana, silige kümüsh bilen altun ewettim; emdi Israilning padishahi Baasha bilen bolghan ehdiliridin qollirini üzsile; shuning bilen u méni qamat qilishtin qol üzsün» — dédi. 4 Ben-hadad Asa padishahning sözige kirip, öz qoshunining serdarlirini Israilning sheherlirige hujum qilishqa ewetip, Ijon, Dan, Abel-mayim, Naftalidiki barliq ambar sheherlirini bégindurdi. 5 Baasha bu xewerni anglap, Ramah istihkamini yasashtin qolini yighip, qurulushlarning hemmisini toxtatti. 6 Asa padishah bolsa pütkül Yehudaning ademlirini bashlap, Baasha Ramah shehirini yasashqa ishletken tashlar bilen yaghachlarni Ramahtin toshup élip ketti. U mushularni ishlitip Gébani we Mizpahni mehkem qilip yasidi. 7 U chaghda, aldin körgüchi Hanani Yehuda padishahi asaning yénigha kélip uningga: — Özüng Perwerdigar Xudayinggha emes,

belki Suriye padishahigha tayan'ghanliqing üchün Suriye padishahining qoshuni öz qolungdin qutuldi. **8** Éfiopiylar bilen Liwyelikler chong bir qoshun emesmidi? Jeng harwiliri we atliq eskerliri intayin köp emesmidi? Lékin sen peqet Perwerdigargha tayan'ghanda, u ularni qolunggha tapshurghanidi. **9** Chünki Perwerdigar köngli Manga tamamen sadiq bolghanlargha yardenme bolup, Özümni qudretlik körsitey dep, közlirini pütün yer yüzide uyan-buyan yügürtidu. Sen bu ishta bek exmeqliq qilding. Emdi buningdin kényin urushlardin xalas bolalmaysen, dédi. **10** Buni anglapla Asa aldin körgüchige intayin ghezeplinip, uni zindan'gha solap qoydi; uning bu sözige qehri qaynap ketti. U shu waqtlardan xelqtin bezilirige zulum sélishqa bashlighanidi. **11** Mana, Asaning qilghan ishliri bashtin axirighiche «Yehuda we Israel padishahiring tarixnamisi»da püttülgendur. **12** Asaning seltenitining ottuz toqquzinchı yilida putida bir késel peyda boldi; we késili barghanséri éghirliship ketti; lékin u aghrighandimu Perwerdigarni izdimidi, belki peqet téwiplardinla yarden izdidi. **13** Asa seltenitining qiriq birinchi yilida öldi, ata-bowlirli arisida uxlidi. **14** Xelqler uni «Dawut shehiri»de özige atap teyyarlitip kolighan qebrige depne qildi. Ular uni ettarlarning usuli bilen tengshelgen hertürlük dora-dermandin bolghan bir arilashma pürkelgen jinazigha yatquzdi hemde uningha atap nurghun xushbuy yandurdi.

17 Oghli Yehoshafat Asaning ornigha padishah boldi; u Israel padishahliqigha taqabil turush üchün özini kücheytti. **2** U herbiy küchlirini Yehudaning hemme qorghanlıq sheherlirige orunlashturdi hemde Yehuda zéminigha we atisi Asa ishghal qilghan Efraimdiki herqaysi sheherlerge mudapie küchlirini turghuzdi. **3** Perwerdigar Yehoshafat bilen bille boldi, chünki u atisi Dawutning bashta yürgüzgen yollirida méngip Baal butlirini izdimidi, **4** belki atisining Xudasinila izdep, Uning emrliride méngip, Israillarning qilmishlirini dorimidi. **5** Shunga, Perwerdigar uning padishahliqtiki hökümränliqini mustehkemli; pütkül Yehudadikiler uningha salam-sowghilarни sunup turdi; shuning bilen uning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhrithi nahayiti yuqiri boldi. **6** U Perwerdigarning yollirida manghachqa, gheyretlik boldi; uning üstige u Yehuda zéminidin «yuqiri jaylar»ni we Asherah butlirini yoqatti. **7** Uning seltenitining üchinchi yili

özining emeldarlıridin Ben-Hayil, Obadiya, Zekeriya, Netanel, Mikayalarnı Yehudanıng sheherliride xelqte telim bérishke ewetti. **8** Ular bilen bille barghanlardan yene Shémaya, Netaniya, Zebadiya, Asahel, Shemiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-Adoniya qatarlıq birqanche Lawıylar, shundaqla yene Elishama bilen Yehoram dégen ikki kahinmu bar idi. **9** Ular Perwerdigarning Tewrat qanuni kitabını alghach bérüp, Yehuda zéminidiki barlıq sheherlerni arılap yürüp xelq arisida telim bérretti. **10** Yehudanıng etrapidiki memliketlerning hemmisini Perwerdigarning qorqunchı bastı we ular Yehoshafat bilen urush qilishqa pétinalmaytti. **11** Filistiylerdin beziliri Yehoshafatqa sowgha-salamlar we kümüş olpanlarını tapshurdi; Ereblermu padiliridin uningha yette ming yette yüz qochqar, yette ming yette yüz téke sowgha qildi. **12** Yehoshafat barghanséri karamet qudret tépüp, Yehudada birnechche qorghan we ambar shehiri bina qildi. **13** U Yehudanıng herqaysi sheherliride nurghun maddiy eshya zapisı teyyarlıdı; Yérusalémdimu uning zeberdes batur jengchiliri bar idi. **14** Jemetliri boyiche ularning sani töwendikiche: — Yehuda qebilisidiki mingbashliri ichide Adnah serdar bolup, batur jengchilerdin üch yüz mingha bashlamchiliq qilatti; **15** Adnahning qol astida Yehohanın serdar bolup, ikki yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti; **16** Yehohananning qol astida Zikrining oghli Amasiya bar idi; u Perwerdigargha özini atiwetken adem bolup, ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti. **17** Binyamin qebilisi ichide Éliyada dégen batur bir jengchi bolup, oqya we qalqan bilen qorallan'ghan ikki yüz ming batur jengchige bashlamchiliq qilatti; **18** Éliyadanıng qol astida Yehozabad bolup, jengge teyyar qoshundin bir yüz seksen ming ademge bashlamchiliq qilatti. **19** Bularning hemmisi padishahning xizmitide hazır turattı; padishahning yene pütün Yehuda zéminidiki qorghanlıq sheherlerge orunlashturulghan ademliri bolsa, ularning sirtida idi.

18 Yehoshafatning mal-mülki nahayiti köp, shan-shöhrithi nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilen qudiliship ittipaqlashti. **2** Birnechche yıldın kényin u Ahab bilen körüşhüşke Samariyege bardi. Ahab bolsa uningha we uning hemrahlirigha atap nurghun kala, qoy soydi; andin u uni Giléadtiki Ramotqa bille hujum qilishqa unatti. **3** Israel padishahı Ahab Yehuda padishahı Yehoshafattı: — Özliri

ménинг bilen bille Giléadtiki Ramotqa bérishqa maql bolamda? — dep soriwidi, u: — Biz silining ménинг dep ayrimaymiz; ménинг xelqim özlirining xelqidur. Men özliri bilen bille jeng qilishqa barmay turmaymen, dep jawap berdi. 4 Lékin Yehoshafat Israilning padishahiga: — Ötünimenki, bügün awwl Perwerdigarning sözini sorap körgeyla, dédi. 5 Shuning bilen Israilning padishahi peyghemberlerni, yeni töt yىز ademni yighthurup ulardin: — Biz jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq?» dep soriwidi, ular: «Chiqqin, Xuda uni padishahning qoligha bérifu, déyishti. 6 Lékin Yehoshafat bolsa: — Bulardin bashqa yol sorighudek, Perwerdigarning birer peyghembiri yoqmidu? — dep soridi. 7 Israilning padishahi Yehoshafatqa jawab bérip: — Perwerdigardin yol soraydighan yene bir adem bar; lékin u ménинг toghramda qutluqni emes, belki daim balayi'apetni körsitip besharet bergechke, men uni öch körimen. U bolsa Imlahning oghli Mikayadur, dédi. Yehoshafat: — I aliyli, sili undaq démigeyla, dédi. 8 Andin Israilning padishahi bir chakirini qichqirip uningha: — Chaqqan bérip, Imlahning oghli Mikayani chaqirtip kel, dep buyrudi. 9 Emdi Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat shahane kiyimlirini kiyiship, Samariyening derwazisining alididiki xamanda herbiri öz textile oltipushti; ularning alidida peyghemberlerning hemmisi besharet bermekte idi. 10 Kenanahning oghli Zedekiya bolsa özi tömürdin münggüzlerni yasap: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Mushu münggüzler bilen Suriyerni yoqatquche tüsüp ursila», dédi. 11 Hemme peyghemberler shuningha oxshash besharet bérip: «Giléadtiki Ramotqa chiqip sözsiz muweppeqiyet qazinila; chünki Perwerdigar uni padishahning qoligha tapshuridiken», déyishti. 12 Mikayani qichqirghili barghan xewerchi uningha: — Mana, hemme peyghemberler birdek padishahqa yaxshi xewer bermekte; emdi ötünimen, séning sözungmu ularningki bilen birdek bolup, yaxshi bir xewerni bergin, dédi. 13 Emma Mikaya: — Perwerdigarning hayatı bilen qesem qilimenki, Xudayim manga néme éytsa, men shuni éytemen, dédi. 14 U padishahning alidigha kelgende padishah uningdin: — I Mikaya, jeng qilghili Giléadtiki Ramotqa chiqsaq bolamdu, yoq? — dep soriwidi, u uningha jawab bérip: — Chiqip muweppeqiyet qazinisiler; chünki [düshmininglar] qolliringlarga

tapshurulidu, dédi. 15 Lékin padishah uningha: — Men sanga qanche qétim Perwerdigarning namida rast geptin bashqisini manga éytmalıqqa qesem ichküzüshüm kerek?! — dédi. 16 Mikaya: — Men pütkü Israilning taghlarda padichisiz qoylardek tarilip ketkenlikini kördüm. Perwerdigar: «Bularning igisi yoq; bularning herbiri tinch-aman öz öyige qaytsu» dédi, — dédi. 17 Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Mana, men silige «U ménинг toghramda qutluqni emes, belki haman balayi'apetni körsitip besharet bérifu», démigenmidim? — dédi. 18 Mikaya yene: — Shunga Perwerdigarning sözini anglighin; men Perwerdigarning Öz textile oltipurghanlıqını, asmannıng pütkü qoshunliri uning yénida, ong we sol teripide turghanlıqını kördüm. 19 Perwerdigar: «Kim Ahabni Giléadtiki Ramotqa chiqip, shu yerde halak bolushqa aldaydu?» — dédi. Birsi undaq, birsi mundaq déyishti; 20 shu waqitta bir roh chiqip Perwerdigarning aldida turup: «Men bérip alday» dédi. Perwerdigar uningdin: «Qandaq usul bilen aldaysen?» dep soriwidi, 21 u: «Men chiqip uning hemme peyghemberlirining aghzida yalghanı bir roh bolimen», dédi. Perwerdigar: «Uni aldap ilkingge alalaysen; bérip shundaq qil» — dédi. 22 Mana emdi Perwerdigar séning bu hemme peyghemberlirining aghzığa bir yalghanı rohni saldı; Perwerdigar séning toghrangda balayi'apet körsitip sözlidi» — dédi. 23 Shuni anglap Kenanahning oghli Zedekiya kélép Mikayanıng kachitığa birni sélip: — Perwerdigarning Rohi qaysı yol bilen mendin ötüp sanga söz qilishqa bardi?! — dédi. 24 Mikaya jawab bérip: Özüngni yoshorush üchün ichkiridiki öyge yügürgen künide shuni körisen, dédi. 25 Israilning padishahi emdi: — Mikayani élip qayturup bérip, sheher hakimi Amon bilen padishahning oghli Yoashqa tapshurup, 26 Ulargha tapilap: «Padishah mundaq deydu: — Uri zindan'gha solap men tinch-aman yénip kelgütüllik qınap, nan bilen suni az-az bérip turunglar» — denglar, dep buyrudi. 27 Mikaya: — Eger sen heqiqeten tinch-aman yénip kelseng, Perwerdigar ménинг wasitem bilen söz qilmaghan bolidu, dédi. Andin u yene: — Ey jamaet, herbiringlar anglanglar, dédi. 28 Israilning padishahi bilen Yehudaning padishahi Yehoshafat Giléadtiki Ramotqa chiqtı. 29 Israilning padishahi Yehoshafatqa: — Men bashqa qiyapteke kirip jengge chiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip chiqsila, dédi. Israilning padishahi bashqa qiyapet bilen

jengge chiqti. **30** chünki shundaq boldiki, Suriyening padishahi jeng harwisi serdarlirigha: — Chongliri yaki kichikliri bilen emes, peqet Israilning padishahi bilen soqushunglar, dep buyrudi. **31** We shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri Yehoshafatni körgende: — Uni choqum Israilning padishahi dep, uningga oliship hujum qilmaqchi boldi; lékin Yehoshafat peryad kötürdi, Perwerdigar uningga yarden berdi. Xuda ularni uningdin yiraqlashturdi; **32** chünki shundaq boldiki, jeng harwilirining serdarliri uning Israilning padishahi emeslikini körgende uni qoghlimay, burulup kétip qélishti. **33** Emma bireylen qarisighila bir oqya étividä, oq Israilning padishahining sawutining mürisidin töwenki uliqidin ötüp tegdi. U harwikéshige: Harwini yandurup méní septin chiqarghın; chünki men yaridar boldum, dédi. **34** U küní jeng barghanséri qattiq boldi. Padishah kechkiche Suriyerning ululida öz jeng harwisigha yölinip öre turdi. Kün pétishi bilen u öldi.

19 Yehuda padishahi Yehoshafat aman-ésen Yérusalémdiki ordisigha qaytip keldi. **2** Aldin körgüchi Hananining oghli Yehu padishah Yehoshafatning aldigha chiqip: — Séning rezillerning yardımide bolup, Perwerdigargha öch bolghanlarni söygining durusmu? Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi beshingha chüshidighan boldi. **3** Halbuki, sen asherah butlirini zémindin yoqitip tashlighining we Xudani izdeske niyet qilghining üchün sendimu yaxshiliq tépildi, dédi. **4** Yehoshafat Yérusalémda olturatti; kékinci waqtarda u xelq arisigha chiqip, Beer-Shébadin tartip Efraim taghlirighiche seper qilip, xelqni towa qildurup ata-bowlirining Xudasi Perwerdigargha yandurdi. **5** U yene Yehuda tewesidiki barlıq qorghanlıq sheherlerde soraqchilarmı teyinli; **6** u soraqchilarha: — Öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chünki silerning höküm chiqirishinglar insan üchün emes, belki Perwerdigar üchündür; siler höküm chiqarghininglarda u choqum siler bilen bille bolidu. **7** Emdi Perwerdigarning wehimisi köz aldinglarda bolsun; öz qilghanliringlarga éhtiyatchan bolunglar; chünki Perwerdigar Xudayimizda naheqliq yoq, yüz-xatir qilish yoq, para yéyishmu yoqtur, dédi. **8** Yehoshafat Lawiyardin, kahinlardin we Israil jemetlirining bashliridin bezilerni Yérusalémha qayturup kélép, ularni Yérusalémdimu Perwerdigarning hökümlirini chiqirish we xelqning erz-dewalirini bir terek

qilishqa teyinli. **9** Yehoshafat ulargha: — Siler bu ishlarni Perwerdigarning qorqunchida bolup sadaqetlik bilen chin könglünglardin békiringlar. **10** Herqaysi sheherlerde turidighan qérindashliringlarning aldinglarga élip kelgen barlıq erz-dewasi, meyli u xun dewasi bolsun, qanun-emr we höküm-belgilimiler toghrisidiki erz-dewa bolsun, ularning Perwerdigar aldida gunahkar bolup qalmasliqi üchün, shundaqla Perwerdigarning ghezipi öz beshinglarga we qérindashliringlarning beshigha kélép qalmasliqi üchün, ularni haman agahlandurup turunglar; shundaq qilsanglar, gunahkar bolmaysiler. **11** Perwerdigargha teelluq ishlarda silerni bash kahin Amariya bashquridu; padishahqa dair ishlarda, silerni Yehuda jemetining yolbashchisi Ismailning oghli Zebadiya bashquridu; silerning xizmitinglarda turidighan Lawiyalar bar. Jasaretlik bolup ishliringlarni qilinglar we Perwerdigar ishni durus qilghuchilar bilen bille bolidu! — dédi.

20 Kékinci waqtarda shundaq boldiki, Moabiyalar, Ammoniyalar we Maoniyardin beziliri birliship kélép Yehoshafatqa hujum qilishqa chiqti. **2** [Chaparmenler] kélép Yehoshafatqa: — [Ölük] déngizning u qétidin, yeni Édomdin silige hujum qilghili zor bir qoshun chiqip keldi; mana, ular Hazazon-Tamarda, dédi (Hazazon-Tamar yene «En-Gedi» depmu atilidu). **3** Buni anglighan Yehoshafat qorqup, Perwerdigarni izdeske niyet baghlap, pütün Yehuda teweside «roza tutushimiz kérek» dep jakarldi. **4** Yehudalar emdi Perwerdigardin yarden tiligili yighthildi; xelq Yehudanıng herqaysi sheherliridin chiqip Perwerdigardin yarden tileske kéishti. **5** Yehoshafat Yehuda we Yérusalémdiki jamaet arisigha chiqip, Perwerdigar öyining yéngi hoylisining aldida öre turup **6** mundaq dua qilip: — «I Perwerdigar, ata-bowlirimizning Xudasi, Sen ershte turghuchi Xuda, barlıq el-memliketlerning üstidin höküm sürgüchi emesmiding? Séning qolung küch-quğretke tolghandur, héchkim Séni tosalmaydu. **7** I Xudayimiz, Sen bu zémindiki ahalini Öz xelqing Israillar aliddin qogħlap, uni Öz dostung İbrahimning neslige menggħiġlik miras qilip bergen emesmiding? **8** Ular shu yerde turdi hem shu yerde Séning namingha atap bir muqeddesxana sélip: **9** «Mubada beshimizgha birer balayi'apet kelse, meyli u qilich, jaza, waba, acharchiliq bolsun, qiyinchiliqt aqalhan waqtimizda, mushu öy, yeni Séning aldingda turup,

Sanga murajiet qilsaq (chünki Séning naming mushu öyididur), Sen anglaysen we qutquzisen» dégenidi. **10** Emdi mana, bu yerge Ammoniyalar, Moabiylar we Séir téghidikiler bésip kéliyatidu! Ilgiri Israillar Misir zéminidin chiqqan chaghda Sen Israillarning ulargha tajawuz qilishiga yol qoymiganidig; u chaghda Israillar ularni yoqatmay u yerdin aylinip ötken. **11** Emdi qara, hazir ularning yaxshiliqimizni qandaq yol bilen qayturmaqchi boluwatqinighal. Ular bizni Sen bizge miras qilip bergen bu zémindin qoghlap chiqarmaqchi boluwatidu. **12** I Xudayimiz, Sen ularning üstidin höküm chiqarmamsen? Chünki bizning bizge hujum qilishqa kéliyatqan bu zor qoshun bilen qarshilashqudekküchimiz yoq; néme qilishimiznimu bilmey qalduq; lékin bizning közimiz Sanga tikilip turmaqta» — dédi. **13** Bu chaghda pütün Yehuda xelqi, ularning quchaqtiki baliliri, xotun bala-chaqilirining hemmisi Perwerdigarning aldida turatti. **14** We shu peytte Perwerdigarning Rohi jamaetning otturisida turghan Lawiylardin Asafning ewladi bolghan Mattaniyaning chewrishi, Jeiyelning ewrisi, Binayaning newrisi, Zekerianing oghli Yahaziyelge chüshti; **15** U: — I pütün Yehuda xelqi, siler Yérusalémda turuwatqanlar we padishah Yehoshafat, qulaq sélinglar! Perwerdigar silerge mundaq deydu: — «Siler bu zor qoshundin qorqup ketmenglar we alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu jeng silerningki ernes, belki Xudaning Öziningkidur. **16** Ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar; mana, ular Ziz dawanidin chiqip kélidu we siler ularni Yeruel chölining aldidiki jilgha éghizida uchritisiler. **17** Siler bu dörem jengde urushushunglarning hajiti bolmaydu; peqet sepke tizilip turunglar, siler bilen bille bolghan Perwerdigarning nijat-nusritini körünglar! I Yehuda, i Yérusalémdikiler, qorqmanglar, alaqzadimu bolup ketmenglar; ete ulargha hujum qilishqa chiqinglar, Perwerdigar choqum siler bilen bille bolidu!» — dédi. **18** Bu gepni anglap Yehoshafat beshini yerge tegküüp tizlandi we barliq Yehuda xelqi hem Yérusalémdikiler Perwerdigar aldida düüm yiqilip Perwerdigarga sejde qildi. **19** Kohat ewladi we Korah ewladi ichidiki Lawiylardin bolghanlar orunliridin turushup intayin küchlük awaz bilen Israilning Xudasi Perwerdigarni medhiyileshti. **20** Pütün xelq etisi qaq seherde turup Tekoa chölige qarap atlandi; ular atlinip kétiwatqanda, Yehoshafat ornidin turup ulargha: — I Yehuda xelqi, i Yérusalémdikiler,

gépimge qulaq sélinglar! Xudayinglar Perwerdigargha tayininglar, choqum mezmüt turghuzulisiler; Uning peyghemberlirige ishininglar, yolunlar choqum rawan bolidu! — dédi. **21** Andin u xelq bilen obdan meslihetliship, Perwerdigarning muqeddes beheywetlikini medhiyilep, Uninggha atap ghezelküy éytidighanlarni: «Siler Perwerdigargha rehmetteshekkür éytinglar, chünki Uning özgermes muhebbiti menggülüktur!» dep oqushqa teyinlep, qoshunning aldida mangdurdı. **22** Ular tentene qilip hemdusana oqushi bilen, Perwerdigar Yehuda xelqige hujum qilishqa chiqqan Ammoniyalar, Moabiylar we Séir téghidikilerge pistirma qoshunni ewetip, ularni tarmar qildurdi. **23** Shuning bilen Ammoniyalar bilen Moabiylar Séir téghidikilerge hujum qilishqa ötti, ularni birini qoymay qiriwetti; ular Séir téghidikilerni qirip tügetkendin kényin yene özliri bir-birini qirghin qilishqa chüshkenidi. **24** Yehudalar chöldiki közetgahqa kélép shu zor qoshun terepke qarisa, mana qéchip qutulghan birmu adem yoq bolup, hemme yerni öltük qaplap ketkenidi. **25** Yehoshafat özining ademli biler düshmenden olja bulang-talang qilishqa kelgende, ular ölükler bilen bille nurghun mal-mülüük we köp qimmetlik buyumlarni tapti. Ular salduruwalghanlirining toliliqidin élip kitelmay qaldi; olja shunche köp bolghachqa, uni yighiwélishqa üch kün ketti. **26** Ular tötinchi kuni Berakah jilghisiga yighilip, Perwerdigargha hemdusana oqup mubarekli; shunga u yer taki bugün'ge qeder «Berakah jilghisi» dep atilip kelmekte. **27** Andin barliq Yehudadikiler we Yérusalémdikiler Yehoshafatning bashlamchiliqida xushal-xuram bolup Yérusalémgha qaytti; chünki Perwerdigar ularni düshmenliri üstidin ghalib qilip xushalliqqa chömdürgenidi. **28** Ular Yérusalémha tembur, chiltar we kanaylar chélip kélép, Perwerdigarning öyige kirdi. **29** Barliq el-memliketler Perwerdigarning Israilning düshmenlirige qarshi chiqip jeng qilghanliqini anglichanda, Xudaning wehimisi ularning üstige basti. **30** Shuning bilen Yehoshafatning padishahliqi tinch-asayishliqta boldi; uning Xudasi uning töt etrapini tinch qilghanidi. **31** Shundaq qilip Yehoshafat Yehuda üstige höküm sürdi. U textke chiqqan chaghda ottuz besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme besh yil selenet qildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Shilhining qizi idi. **32** Yehoshafat qaymay atisi Asaning yolida méngip, Perwerdigarning

neziride durus bolghanni qildi. **33** Peqet «yuqiri jaylar»la yoqitilmiganidi; xelq téxiche köngüllirini ata-bowilirining Xudasigha mayil qilmiganidi. **34** Yehoshafatning qalghan ishliri bolsa, mana bashtin axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»gha kirgüzülgan «Hananining oghli Yehuning bayan sözliri»de pütlgendur. **35** Bu ishlardin keyin Yehuda padishahi Yehoshafat tola rezil ishlarni qilghan Israil padishahi Ahaziya bilen ittipaq tuzdi. **36** Yehoshafat Tarshishqa baridighan kémilerni yasashqa uning bilen shirkleshti; shu kémilerni ular Ezion-Geberde yasatti. **37** U chaghda Mareshahliq Dodawahuning oghli Eliézer Yehoshafatni eyiblep uningha besharet bérip: — Ahaziya bilen ittipaq tuzgining üchün Perwerdigar séning yasiganliringni buzuwétidu» dédi. Derweqe, kényki waqtarda u kémiler buzghunchiliqqa uchrap Tarshishqa mangalmidi.

21 Yehoshafat ata-bowiliri arisida uxlidi we «Dawut shehiri»de depne qilindi; oghli Yehoram uning ornigha padishah boldi. **2** [Yehoramning] birnechche inisi, yeni Yehoshafatning Azariya, Yehiyel, Zekeriya, Azariyahu, Mikail we Shefatiya dégen oghulliri bar idi; ularning hemmisi Israil padishahi Yehoshafatning oghulliri idi. **3** Ularning atisi ulargha nurghun altun, kümüş we qimmetlik buyumlarni, shundaqla Yehuda zéminidiki birqanche qorghanliq sheherni sowgha qildi; peqet padishahliqni bolsa, Yehoram chong oghli bolghachqa, uningha berdi. **4** Yehoram atisining padishahliq textige chiqip hoquqini mustehkemlidi. Andin u barliq inilirini, shundaqla Yehudadiki birqanche emeldarlarni qilichlap qetl qildi. **5** Yehoram textke olturghinida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi. **6** U Ahab jemetidikilerge oxshash, Israilning padishahliri mangghan yolda mangdi, chünki u Ahabning qizini emrige alghanidi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **7** Biraq Perwerdigar Dawut bilen tüzgen ehdisi seweblik, Dawutqa we uning ewladlirigha menggü öchmeydighan bir chiragh qalduray dep, wede qilghini boyiche Dawutning jemetini yoq qilip tashlashni xalimidi. **8** [Yehoramning] seltenitidiki künlerde Édomlar Yehudadin ayrılip chiqip, öz aldigha özlirige hökümranlıq qilidighan bir padishah tiklidi. **9** Yehoram, serdarliri we barliq jeng harwiliri [Iordan deryasidin] ötüp, kéchide qozghilip chiqip, özlirini qorshiwalghan Édomiylargha

we jeng harwisi serdarlirigha hujum qilip ghalib keldi. **10** Halbuki, Édomiyalar shuningdin étiwaren Yehudagha qarshi chiqip, taki bugün'ge qeder Yehudanıng hökümranlıqidin ayrılip turdi. Yehoram ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarni tashlighini üchün Libnahliqlar mu shu chaghda uningha qarshi chiqip uning qolidin ayrılip chiqti. **11** Uning üstige, Yehoram yene Yehudanıng taghlirida «yuqiri jaylar»ni yasitip, Yérusalémda turuwtqanlarni buzuqchiliqqa putlashturdi, Yehudalarnımu shundaq azdurdı. **12** Shu waqtarda Iliyas peyghember teripidin yézilghan bir mektup Yehoramga tegdi, uningda mundaq déyildi: «Séning bowang Dawutning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: «Sen atang Yehoshafatning yollirida mangmay, shuningdek Yehuda padishahi Asanıngmu yollirini tutmay, **13** belki Israil padishahlirining yollirida méngip, Yehudalarnı we Yérusalémda turuwtqanlarnı xuddi Ahab jemetidikiler buzuqchiliqlar qilghandek buzuqchiliqlar ha putlashturghanlıqning üchün, shundaqla atangning jemetidikilerni, yeni özüngdin yaxshi bolghan iniliringni qetl qilghining üchün, **14** Perwerdigar séning xelqingni, xotun bala-chaqiliringni we barliq mal-mülküngge alamet zor zerb bilen uridu. **15** U sénimü éghir wabalar bilen urup, üchey-baghringni éghir késelge muptila qiliduki, késiling kündin kün'ge éghirliship, ücheyliring éqip chiqidu»» déyilgenidi. **16** Kéyinki waqtarda Perwerdigar Filistiylerning we Éfiopiylerning yénidiki Ereblerning rohini Yehoramga qarshi qozghatti. **17** Shuning bilen ular Yehuda zéminigha zerb qilip bésip ötti we padishah ordisidiki barliq mal-mülükni bulang-talang qilip, oghulliri bilen xotunlirini tutqun qilip élip ketti; ular kenji oghli Yehoahazdin bölek oghulliridin birinimu qaldurmidi. **18** Bu weqedin keyin Perwerdigar Yehoramni urup, ücheylirini saqaymas éghir késelge giriptar qildi. **19** We shundaq boldiki, uning késili kündin-kün'ge éghirliship, ikki yil waqt ötüşke az qalghanda, késellik tüpeylidin ücheyliri téshilip chüshti, u tolimu azablinip öldi; uning xelqi ata-bowilirini izzetlep ulargha xushbuy yaqqandek, uningha héchqandaq xushbuy yéqip olturmidi. **20** Yehoram textke chiqqan chéghida ottuz ikki yashta idi; u Yérusalémda sekkiz yil seltenet qildi we u dunyadin ketkende héchkim uningha qayghu-hesret chekmidi. Xalayıq uni «Dawut shehiri»ge depne qildi, lékin padishahlar qebristanlıqiga depne qilmidi.

22 Yérusalémda turuwtqanlar Yehoramning kenji oghli Ahaziyanı uning ornigha padishah qilip tikiłdi; chünki Erebler bilen bille bargahqa bésip kirgen qaraqchilar Ahaziyaning akilirini qoymay öltürüwetkenidi. Shuning bilen Yehuda padishahi Yehoramning oghli Ahaziya seltenet qildi. **2** Ahaziya textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda bir yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Ataliya bolup, Omrining [newre] qizi idi. **3** Ahaziyanu Ahab jemetining yollırigha mangdi; chünki uning anisi uni rezillikke ündeytti. **4** U Ahab jemeti qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; chünki uning atisi ölgendin kényin Ahab jemetidikiler uni halaketke élip baridighan rezil nesihetlerni béretti. **5** U ularning nesihitige egiship, Israil padishahi Ahabning oghli Yehoram bilen birlikte Giléadtki Ramotqa bérüp Suriye padishahi Hazael bilen soqushti; shu chaghda Suriyler Yehoramni zeximlendürdi. **6** Andin Yehoram Ramahda Suriye padishahi bilen soqushqan chaghdkı jarahetlirini dawalitish üçhün Yizreelge qaytti. Andin Yehoramning oghli Yehuda padishahi Azariya Ahabning oghli Yehoramning késel bolup qalghanlıqı sewebidin uni yoqlighili Yizreelge bardi. **7** Halbuki, Ahaziyaning Yehoramni yoqlighili barghini del özini halaketke élip baridighan, Xuda békitken ish idi. Chünki u barghandin kényin Yehoram bilen birlikte Nimshining oghli Yehugha qarshi soqushushqa chiqti. Mushu Yehu eslide Perwerdigar teripidin Ahabning jemetini yoqitish üçhün mesih qilin'ghanidi. **8** We shundaq boldiki, Yehu Xuda békitken hökümni Ahab jemetining üstige yürgüzgen waqtida, u Yehudadiki emeldarlarni we Ahaziyaning xizmitide bolghan qérindashlirining oghullirini uchritip, ularni qoymay öltürüwetti. **9** Yehu Ahaziyanimu izdidi; kishiler uni tutuwaldi (u Samariyeye yoshurunuwalghanidi). Ular uni Yehuning aldigha apirip öltürdü. Ular uni depne qildi, chünki kishiler: «Bu dégen Perwerdigarni chin könglidin izdigen Yehoshafatning newrisidur» dégenidi. Ahaziyaning jemetide padishahliqni qoligha alghudek birer adem qalmidi. **10** Emdi Ahaziyaning anisi Ataliya oghlining ölginini körgende, Yehuda jemetidiki barlıq shah neslini öltürüşke qozghaldi. **11** Lékin padishahning qizi Yehoshébiyat öltürülüş aldida turghan padishahning oghullirining arisidin Ahaziyaning oghli Yoashni oghrılıqche élip chiqip, uni we inik anisini yastuq-kırılık ambırıgha yoshurup qoydi. Shundaq qilip padishah Yehoramning qizi, (yenii

Ahaziyaning singisi), [bash] kahin Yehuyadaning xotuni Yehoshébiyat Yoashni Ataliya öltürüwetmisun dep Ataliyadin yoshurup qoydi. **12** Andin kényin Yoash ular bilen Perwerdigarning öyide alte yil yoshurunup turdi; u chaghda Ataliya Yehuda zéminida seltenet qilatti.

23 Yettinchi yili, Yehoyada jasaretke kélip, Yerohamning oghli Azariya, Yehohananning oghli Ismail, Obedning oghli Azariya, Adayanıng oghli Maaséyah we Zikrining oghli Elishafat qatarlıq birqanche yüzbéshini chaqırıp ular bilen ehde tüzdi. **2** Ular Yehuda zéminini arılap, Yehudadiki herqaysı sheherlerdin Lawiylarnı we Israildiki chong yolbashchiları yıghı; ular Yérusalémgha kéishtı. **3** Pütkül jamaet Xudaning öyide padishah bilen ehdileshti. Yehoyada ulargha: — Padishahning oghli Perwerdigarning Dawutning ewladlırı toghruluq wede qilghinidek choqum seltenet qılıdu. **4** Mana siler qılıshıngar kérek bolghan ish shuki: — Shabat künide pasibanlıq nöwiti kelgen kahinlar bilen Lawiylarning üchtin biri herqaysı derwazılarnı muhapizet qilsun; **5** üchtin biri padishah ordısını, üchtin biri «Ul derwazısı»nı muhapizet qilsun; bashqılarning hemmisi Perwerdigar öyining hoylilirida bolsun. **6** Lékin kahinlar hem wezipte öteyidighan Lawiylardin bölek héchkimni Perwerdigarning öyige kirgüzmisun (kahin-lawıylar pak-muqeddes dep hésablan'ghachqa kirishige bolidu). Bashqa xelqning herbiri Perwerdigar özige békitken jaylarnı közet qilsun. **7** Lawiylarning herbiri qolıgha qorallırını élip padishahni orap tursun; öz meyliche muqeddes öyge kirishke urun'ghan herkim öltürülsün; siler padishah kirip-chiqip yürginide uning yénidin ayrılmanglar, — dédi. **8** Lawıylar bilen Yehudalarning hemmisi kahin Yehoyadaning barlıq tapılıghanlarını beja keltürüshti. Lawiylarning herbiri shabat künü nöwetchilikke kirgen we nöwetchiliktin chüshkenlerni öz yénida qaldurup qaldı; chünki kahin Yehoyada héchkimni nöwetchiliktin chüshüşke qoymidi. **9** Andin Yehoyada kahin Dawut padishahning Perwerdigarning öyide saqlaqlıq neyze we qalqan-sıparılrını yüzbéshılargha tarqıtıp berdi. **10** U yene köpçilikni, herbiri qolıgha öz neyzisini tutqan halda, ibadetxanining ong teripidin tartıp sol teripigiche, qurban'gah bilen ibadetxanını boylap padishahning etrapida turghuzdi. **11** Andin ular shahzadını élip chiqıp, uning beshiga tajni kiygüzüp, uningha guwahnamılerni

bérip, uni padishah qildi; Yehoyada we uning oghulliri [xushbuy may bilen] uni mesih qildi we «Padishah yashisun!» dep towlashti. **12** Ataliya xelqlerning chépiship yürgenlikini we padishahni teriplewatqanliqini anglap, Perwerdigarning öyige kirip, köpçilikning arisigha keldi. **13** U qarisa, mana padishah öyning derwazisida, tüwrükning yénida turatti; padishahning yénida emeldarlar bilen kanaychilar tizilghanidi, barliq yurtning xelqi shadlinip kanay chélishatti, neghmichiler herxil sazlarни chélip, jamaetni bashlap medhiye oqutuwatatti. Buni körgen Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliq, asiyliq! — dep warqirdi. **14** Emma Yehoyada kahin qoshun'gha mes'ul bolghan yüzbéshilarни chaqirtip ulargha: — Uni sepliringlar otturisidin sirtqa chiqiriwétinglar; kimdekim uningha egeshse qilichlansun, dep buyrudi. Chünki kahin: — Uni Perwerdigarning öyi ichide öltürmenglar, dep éytqanidi. **15** Shuning bilen ular uningha yol boshitip berdi; u ordining «At derwazisi» bilen padishahning ordisigha kirgende [leshkerler] uni shu yerde öltürdi. **16** Yehoyada, pütkül jamaet we padishah birlikte: «Perwerdigarning xelqi bolayli» dégen bir ehdini tüzüشتı. **17** Andin barliq xelq Baalning butxanisigha bérip uni buzup tashlidi; uning qurban'gahliri bilen mebudlirini chéqip pare-pare qilip, Baalning kahini Mattanni qurban'gahlarning aldida öltürdi. **18** Andin kényin Yehoyada kahin Perwerdigarning öyidiki barliq mes'uliyetlerni Lawiy qebilisining kahinlirining qoligha tapshurdi. Kahinlarni bolsa, eslide Perwerdigarning öy ishlirigha nöwet bilen qarashqa, Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq sunushqa Dawut teyinligeni. Ular qurbanliqlarni Dawutning körsetmiliри boyiche, xushal-xuramliq ichide neghme-nawa oqughan halda Musagha tapshurulghan Tewrat-qanunida pütülginidek sunushqa mes'ul idi. **19** [Yehoyada] yene Perwerdigar öyining herqaysi derwazilirigha derwaziwenlerni teyinlidiki, herqandaq ishlardin napak qilin'ghan ademler kirgüzülmeytti. **20** U yene yüzbéshiliri, aqsöngekler, xelq ichidiki yolbashchilar we yurtning hemme xelqini bashlap kélip, padishahni Perwerdigar öyidin élip chüshüp, «Yuqiriqi derwaza» arqliq ordigha ekirip, padishahliq textige olturghuzdi. **21** Yurtning barliq xelqi shadlinatti; ular Ataliyani qilichlap öltürgendin kényin, sheher tinch bolup qalди.

24 Yoash textke chiqqan chéghida yette yashta idi, u Yérusalémda qiriq yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Zibiyah bolup, Beer-Shébaliq idi. **2** Yehoyada kahin hayat künliride Yoash Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilatti. **3** Yehoyada uningha ikki xotun élip berdi, u birqanche oghul-qiz perzent kördi. **4** Shuningdin kényin Yoash Perwerdigarning öyini qayta yasitish niyitige keldi, **5** u kahinlarni we Lawiyalarни yighip ulargha: — Xudayinglarning öyini onglitip turush üçün Yehuda sheherlirige bérip, barliq Israillardin yilliq iane toplanglar; bu ishni tézdirin béjiringlar! — dédi. Lékin Lawiyalar bu ishni béjirishke anche aldirap ketmidi. **6** Buni uqqan padishah bash kahin Yehoyadani chaqirtip uningha: — Özliri néminhqä Lawiyalarga Perwerdigarning quli Musa Israil jamaitige Xudaning guwahlıqı saqlaqlıq chédir üçün belgiligen bajni Yehuda we Yérusalémdin élip kéléshke buyrumidila? — dédi **7** (chünki eslide rezil xotun Ataliya we uning oghulliri Xudaning öyige bösüp kirip, Perwerdigarning öyidiki barliq muqeddes buyumlarını élip Baal butlirigha atap teqdim qiliwetkenidi). **8** Shuning bilen padishah buyruq chüshürüp, bir sanduq yasitip Perwerdigar öyining derwazisining sirtiga qoyghuzdi; **9** andin: «Xudaning quli Musa chölde Israillarning üstige békitten bajni yighip ekilip Perwerdigargha tapshurunglar» dégen bir uqturush Yehuda bilen Yérusalém teweside chiqirildi. **10** Barliq emeldarlar we barliq xelq xushal halda bajni ekilip sanduq tolghuche uningha tashlidi. **11** Lawiyalar pul sanduqini padishah bu ishqa mes'ul qilghan kishining aldiga ekelgende, ular baj pulining köp chüshkenlikini körse, andin padishahning katipi bilen Bash kahinining adimi kéliip pul sanduqini öngtürüp quruqdighandin kényin, yene esli ornigha apirip qoyatti. Herküni shundaq bolup turdi; nahayiti köp pul yighthildi. **12** Padishah bilen Yehoyada pulni Perwerdigar öyidiki ish béjirgüchilerge tapshurdi; ular [buning bilen] Perwerdigarning öyini ongshash we eslige keltürüş üçün tashchilar bilen yaghachchilarını, tömürchiler bilen miskerlerni yallidi. **13** Ishlemchiler toxtimay ishlidi, ongshash ishi ularning qolida ongushluq élip bérildi; shundaq qilip ular Perwerdigarning öyini eslidiki ölchem-lahiyesi boyiche yasidi, shundaqla uni tolimu puxta qilip yasap chiqtı. **14** Ular ishni püttürgendin kényin éship qalghan pulni padishah

ilden Yehoyadaning aldigha ekilip tapshurdi. Ular buning bilen Perwerdigarning öyi üchün herxil eswab-buyumlarni, jümlidin ibadet xizmitidiki herxil buyumlar, köydürme qurbanliqlargha munasiwetlik qacha-qucha, qazan-texsiler we herxil altun-kümüsh bashqa buyumlarni yasatti. Yehoyadaning barliq künliride, ular Perwerdigarning öyide köydürme qurbanliqni daim sunup turdi. **15** Yehoyada qérip, yashaydighan yéshi toshup öldi; u ölgen chaghda bir yüz ottuz yashta idi. **16** Ular uni «Dawut shehiri»de padishahlar qatarida depne qildi, chünki u Israilgha hem Xudagha we uning öyige nisbeten nahayiti chong töhpe körsetkenidi. **17** Yehoyada ölgendin keyin Yehudadiki yolbashchilar padishahning aldigha kélip uninggha bash urdi; padishah ular körsetken meslihetni maqul kördi. **18** Ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning öyidin waz kéchip, Asherah we butlarning qulluqigha kirishti. Ularning bu gunahи seweblik Xudaning ghezipi Yehuda bilen Yérusalémdikilerning bésigha keldi. **19** Shundaq bolsimu, Perwerdigar ularni Özige yandurush üchün yenila ularning arisesiga peyghemberlerni ewetti; bu peyghemberler gerche ularni agahlandurghan bolsimu, lékin ular yenila qulaq salmidi. **20** U chaghda Xudaning Rohi bash kahin Yehoyadaning oghli Zekeriyagha chüshti, u xelqning aldida öre turup ulargha: — Xuda mundaq deydu: «Siler némishqa Perwerdigarning emirlirige xilapliq qilisiler? Siler héch rawajliq körmeysiler, chünki siler Perwerdigardin waz kechtinglar we Umu silerdin waz kechti», — dédi. **21** Xalayiq [Zekeriyanı] öltürüşke qestlidi; axir ular uni padishahning emri boyiche Perwerdigar öyining hoylisida chalma-kések qilip öltürüwetti. **22** Padishah Yoash Zekeriyaning atisi Yehoyadaning özige körsetken shepqitini yad etmek tügül, eksiche uning oglolini öltürüwetti. Zekeriya jan üzüsh aldida: — Perwerdigar bu ishni nezirige élip, uning hésabini alsun! — dédi. **23** Shu yilning axirida Suriyening qoshuni Yoashqa hujum qilip keldi; ular Yehudagha we Yérusalémha tajawuz qilip kirip, xelq ichidiki yolbashchilarni öltürüp, ulardin alghan pütün urush gheniyetlirini Demeshq padishahining aldigha élip bardi. **24** Derweqe Suriye qoshunidin peqet az bir qisim eskerler kelgen bolsimu, lékin Yehudalar ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenlikü üchün Perwerdigar chong bir qoshunni ularning qoligha tapshurdi; ular Yoashqa jaza ijra qildi. **25**

Suriyler Yoashni tashlap ketken chaghda (chünki u qattiq aghrip qalghanidi) uning öz xizmetkarliri bash kahin Yehoyadaning oghlining qéni üchün intiqam élish kerek dep uni qestlidi; ular uni kariwitidila öltürüwetti. U shu yol bilen öldi; kishiler uni Dawut shehiride depne qilghini bilen, biraq padishahlarning qebristanliqigha depne qilmidi. **26** Uni qestligenler munular: — Ammoniy ayal Shimiyatning oghli Zabad bilen Moabiy ayal Simritning oghli Yehozabad idi. **27** Yoashning oghulliri, uninggha qaritilghan qattiq we nurghun agah béssharetler, shundaqla uning Xudaning öyini yéngibashtin sélishqa dair ishliri «padishahlarning tezkiriliri» dégen kitabning izahliriga pütülgendur. Yoashning oghli Amaziya uning ornigha padishah boldi.

25 Amaziya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi, u Yérusalémda yigirme toqquz yıl seltenet qildi. Uning anisining ismi Yehoaddan bolup, Yérusalémliq idi. **2** Amaziya Perwerdigarning neziride toghra bolghan ishlarni qildi, lékin pütün köngli bilen qilmidi. **3** We shundaq boldiki, u padishahliqini mustehkemliwalghandin keyin padishah atisini öltürgen xizmetkarlirini tutup öltürdi. **4** Lékin Musagha chüshürülgen qanun kitabida Perwerdigarning: «Ne atilarni oghullirini üchün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu ne oghullirini atiliri üchün ölümge mehkum qilishqa bolmaydu, belki herbiri öz gunahи üchün ölümge mehkum qilinsun» dep pütülgén emri boyiche, u öltürgichilerning balilirini ölümge mehkum qilmidi. **5** Amaziya Yehudalarni yighip, jemetlirige qarap pütün Yehudalarni we Binyaminlarni mingbéshti we yüzbéshilar astigha békitti; u ulardin yigirme yashtin ashqanlarning sanini éliwidi, jengge chiqalaydighan, qoligha neyze we qalqan alaydighan xil leshkerdin üch yüz ming adem chiqtı. **6** U yene bir yüz talant kümüsh serp qilip Israildin yüz ming batur jengchi yalliwaldi. **7** Lékin Xudaning bir adimi uning aldigha kélip: — I padishahim, Israil qoshunini özliri bilen bille barghuzmighayla; chünki Perwerdigar Israillar yaki Efraimylarning héchqaysisi bilen bille emes. **8** Hetta sili choqum shundaq qilimen, baturane küresh qilimen désilimu, Xuda özlirini düshmen aldida yiqitidu, chünki Xuda insan'gha yarden bérishkimu qadirdur, insanni yiqitishqimu qadirdur, dédi. **9** Amaziya Xudaning adimige: — Emise men Israilning yallanma qoshunigha bergen yüz talant kümüshni qandaq qilsam bolidu? — dep soriwidi,

Xudaning adimi uninggha: — Perwerdigar özlirige buningdinmu ziyağe köp bérishke qadirdur, dep jawab berdi. **10** Shuning bilen Amaziya Efraimdin özige keltürülgən yallanma qoshunni ayrip chiqip, öylirige qayturuwetti; shu sewebtin ular Yehudalargha bek ghezelinip, qattiq qehr ichide öylirige qaytip kétishti. **11** Amaziya jasaritini urghutup, özining xelqini bashlap «Shor wadisi»gha bérip Séirlardin on ming ademni yoqatti. **12** Yehudalar yene on ming ademni tirik tutuwélip, tik yarning léwigha apirip, yardin ittiriwidi, ularning hemmisi pare-pare qilinip tashlandi. **13** Halbuki, Amaziya özi bilen bille jeng qilishqa ruxset qilmay qayturuwetken yallanma eskerler Samariyed in Beyt-Horun'ghiche bolghan Yehudaning herqaysi sheherlirige hujum qilip kiriپ üch ming ademni qirip tashlidi hem nurghun mal-mülükni bulap ketti. **14** Lékin shundaq boldiki, Amaziya Édomiylarni meghlup qilip qaytip kelgen chaghda u Séirlarning butlirinimu élip kélip, ularni özi üchün mebud qilip, ulargha bash urdi we ulargha xushbuy yaqtı. **15** Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Amaziyagha qozghaldi, U uning aldigha bir peyghemberni ewetti. Peyghember uninggha: — Öz xelqini séning qolungdin qutquzalmighan bu xelqning ilahlirini zadi néme dep izdeyseñ? — dédi. **16** We shundaq boldiki, u padishahqa téxi sóz qiliwatqanda, padishah uninggha: — Biz séni padishahning meslihetchisi qilip tikligenmu? Qoy, bu gépingnl! Ölgüng keldimu néme? — dédi. Shuning bilen peyghember geptin toxtidi-de, yene: — Bu ishni qilghining hem nesihitimge qulaq salmighining üchün Perwerdigar séni yoqitishni qarar qildi, dep bilimen, — dédi. **17** Shuningdin kéyin Amaziya meslihetliship, Israilning padishahi Yehuning newrisi, Yehoahazning oghli Yoashning aldigha elchilerni mangdurup: «Qéni, [jeng meydanida] yüz turane körüşeyli» dédi. **18** Israilning padishahi Yoash Yehudaning padishahi Amaziyagha elchi ewetip mundaq sözlerni yetküzdi: «Liwandiki tiken Liwandiki kédir derixige sóz ewetip: «Öz qizingni oghlumgha xotunluqqa bergin!» — dédi. Lékin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp kétiwétip, tikenni dessiwetti. **19** Sen derweqe Édomning üstidin ghelibe qilding; könglüngde öz-özüngdin meghrulinip yayrap ketting. Emdi öyungde qalghining yaxshi; némishqa bésinggħha külpet keltürüp, özüngni we özüng bilen Yehudani balagħa yiqtisen?». **20** Emma Amaziya qulaq salmidi. Bu ish Xudadin keldi; chünki ular Édomning

ilahlirini izdigenidi, Xuda ularni [Yoashning] qoligha chūħsun dep ene shundaq orunlashturghanidi. **21** Shuning bilen Israil padishahi Yoash jengge atlinip chiqti; ikki terep, yeni u Yehuda padishahi Amaziya bilen Beyt-Shemeshte, jeng meydanida yüz turane uchrashti. **22** Yehudaning ademliri Israilning ademliri teripidin tiripireن qilinip, herbiri öz ölige qéchip ketti. **23** Israil padishahi Yoash Beyt-Shemeshte Yehoahazning newrisi, Yoashning oghli Yehuda padishahi Amaziyani esir qilip Yérusalémgha élip bardi; we u Yérusalémning sépilining Efraim derwazisidin tartip burjek derwazisighiche bolghan töt yüz gezlik bir bölikini örütwetti. **24** U Xudaning öyide, Obed-Édom mes'ul bolup saqlawatqan we padishahning ordisidiki xezinidin tépilghan barlıq altun-kümüş, qacha-quchilarni buliwaldi we képilik süpitide birnechche tutqunni élip Samariyegé yénip ketti. **25** Israil padishahi Yehoahazning oghli Yoash ölgendin kéyin, Yoashning oghli, Yehudaning padishahi Amaziya on besh yil ömür kördi. **26** Amaziyaning qalghan emelliri bolsa, mana ularning hemmisi bashtin axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütlügen emesmidi? **27** Amaziya Perwerdigardin waz kechkendin bashlapla Yérusalémda beziler uni qestleshke kirishkenidi; shuning bilen u Laqish shehiririge qéchip ketti; lékin qestligüchiler keynidin Laqishqa adem ewetip, u yerde uni öltürdi. **28** Andin ular uni atlargha artip Yérusalémgha élip bardi. U Yérusalémda ata-bowilirining arisida «Yehudaning shehiri»de depne qilindi.

26 Yehudaning barlıq xelqi uning on alte yashqa kirken oghli Uzziyani tiklep, uni atisi Amaziyaning ornida padishah qildi **2** (padishah atisi ata-bowilirining arisida uxlighandin kéyin, Élat shehirini qaytidin yasap, Yehudagħha yene tewe qilghuchi del Uzziya idi). **3** Uzziya textke chiqqan chéghida on alte yash idi; u Yérusalémda jemiy ellik ikki yil padishahliq qildi. Uning anisining ismi Yekoliya bolup, Yérusalémliq idi. **4** U atisi Amaziyaning barlıq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghannı qildi. **5** Xuda bergen alamet körünüşler bilen yorutulghan Zekeriya Uzziyagħa telim bergechke, u hayat waqtida Uzziya Xudani izdidi; we u Perwerdigarni izdigen künlerde Xuda uning ishlirini rawan qildi. **6** U chiqip Filistiylere hujum qildi we Gatning sépilini, Jabnehning sépilini

we Ashdodning sépilini chaqturuwetti. Yene Ashdod etrapida, shundaqla Filistiylar arisida birnechche sheher berpa qildi. **7** Xuda uming Filistiylar we Gurbaalda turuwtqan Erebler bilen Maonlarga qarshi urushigha yarden berdi. **8** Ammoniyalar Uzziyagha olpan töldi; Uzziya tolimu qudretlik bolup, namshöhrili taki Misirning chégrisighiche tarqaldi. **9** Uzziya Yérusalémtdiki «Burjek derwazisi»da, «Jilgha derwazisi»da we sépilning qayrilidighan yéride munarlar saldi we ularni ajayip mustehkem qildi. **10** U yene chöllerde birmunche közet munarlrini salghuzdi we köp quduqlarni kolatti; chünki uning Shefelah tüzlenglikide we égizlikte nurghun charwisi bar idi; u yene tériqchiliqqva amraq bolghachqa, taghlarda we étiz-baghlarida [nurghun] baghwenlerni we üzümchilerni yallap ishletti. **11** Uzziyaning yene urushqa mahir qoshuni bar idi. Qoshun katip Jeiyel we emeldar Maaséyah éniqlighan san'gha asasen qisim-qisimlar boyiche bölnüp, padishahning serdarliridin biri bolghan Hananiyaning yétekchiliki astida sep bolup jengge chiqatti. **12** Bu batur jengchiler ichidiki herqaysi jemet bashliri jemiy ikki ming alte yüz kishi idi. **13** Ularning yétekchiliki astidiki qoshun jemiy üch yüz yetmish yette ming besh yüz bolup, hemmisi ishta qabil, jengde mahir idi, ular padishahqa yardemliship düshmen'ge hujum qilalaytti. **14** Uzziya pütkül qoshunidiki leshkerlirini qalqan, neyze, dobulgha, sawut, oqya we salghilar bilenmu qorallandurghanidi. **15** U yene Yérusalémda ustilar ijad qilghan og bëshi we yoghan tashlarni atquchi üskünilerni yasitip, ularni sépil munarlrigha we burjeklirige orunlashturghanidi. Uning nam-shöhrili yiraq-yiraqlargha ketkenidi, chünki u alamet yardemlerge érishkechke, karamet qudret tapqanidi. **16** Lékin u kucheygendifin keyin, meghrurlinip ketti we bu ish uni halaketke élip bardi. U Xudasi Perwerdigargha itaetsizlik qilip, xushbuygah üstide xushbuy yaqimen dep Perwerdigarning öyige kirdi. **17** Kahin Azariya bilen Perwerdigarning bashqa kahinliridin seksen ezimet uning arqidin kirdi; **18** Ular padishah Uzziyani tosup: — I Uzziya, Perwerdigargha xushbuy yéqish sanga tewe ish emes, belki xushbuy yéqishqa muqeddes xizmetke atalghan kahinlar bolghan, Harunning ewladlirigha mensuptur; muqeddesxanidin chiqqin, chünki itaetsizlik qilip qoydung; sen Xuda Perwerdigardin izzet tapalmaydighan bolup qalisen, dédi. **19** Uzziya qattiq ghezeplendi; u xushbuy yaqqili

turghan halette, qolida bir xushbuydanni tutup turatti; u Perwerdigarning öyidiki xushbuygahning yénida turup kahinlarga ghezepliniwatqan chaghda, kahinlarning aldidila uning pishanisigha maxaw örlep chiqti. **20** Bash kahin Azariya bilen bashqa kahinlar qarisa, mana, birdinla uning pishanisigha maxaw örlep chiqqanidi; ular derhal uni chiqiriwétilishke itterdi; u özimu chiqip kétishke aldiridi, chünki Perwerdigar uni urghanidi. **21** Padishah Uzziyani taki ölgüche maxaw késili chirmiwalди; u maxaw késili bolghachqa, ayrim bir öyde turdi; shuning bilen u Perwerdigarning öyige kirishtin mehrum qilindi. Uning oghli Yotam ordining ishlirini bashqurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning bashqa emelliri bolsa bashtin axirighiche Amozning oghli Yeshaya peyghember teripidin yézip qaldurulghandur. **23** Uzziya özining ata-bowliliri arisida uxli; beziler: — «U maxaw bolghan adem» dégechke, u ata-bowliliri qatarida yatquzulghan bolsimu, padishahlar qebristanliqigha tewe [chetrek] bir yerlikke depne qilindi. Andin oghli Yotam uning ornigha padishah boldi.

27 Yotam textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi; uning anisining ismi Yerusha bolup, Zadokning qizi idi. **2** U atisi Uzziyaning barlıq qilghanliridek Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi (lékin u Perwerdigarning muqeddesxanisigha kirmidi). Lékin xelq yenila buzuq ishlarni qiliwerdi. **3** Perwerdigar öyining yuqiriqi derwazisini yasatquchi Yotam idi; u yene Ofeldiki sépildimu nurghun qurulushlarni qildi. **4** U Yehudaning taghliq rayonida sheherlerni bina qildi, ormanliqlardimu qel'e-qorghanlar we közet munarlrini yasatti. **5** U Ammoniyarning padishahi bilen urush qilip ularni yengdi; shu yili Ammoniyalar uningha üch talant kümüş, ming tonna bughday, ming tonna arpa olpan berdi; Ammoniyalar ikkinchi we üchinchchi yilimi uningha oxshash olpan élip keldi. **6** Yotam Xudasi Perwerdigar aldida yollirini toghra qilghini üchün qudretapti. **7** Yotamning qalghan ishliri, jümlidin qilghan jengliri we tutqan yollirining hemmisi mana «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da püttülgendur. **8** U textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. **9** Yotam ata-bowliliri arisida uxli we «Dawutning shehiri»ge depne qilindi; oghli Ahaz uning ornigha padishah boldi.

28 Ahaz textke chiqqan chéghida yigirme yashta idi; u Yérusalémda on alte yil seltenet qildi. U atisi Dawutqa oxshash Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilmay, **2** Belki Israilning padishahlirining yoligha kirip mangdi; u hetta Baallargha atap mebuldarni quydurdi; **3** Perwerdigar Israillar zéminidin heydep chiqarghan ellerning yirginchlik gunahlirini dorap, Hinnom jilghisida küje köydürdi, özining perzentlirini ottin ötküzüp köydürdi; **4** Yene «yuqiri jaylar»da, dönglerde we herqaysi kökergen derex astida köydürme qurbanliq qildi we küje köydürdi. **5** Shunga, uning Xudasi Perwerdigar uni Suriye padishahining qoligha tapshurdi; Suriyler uni tarmar keltürüp, Yehudadin nurghun xelqni tutqun qilip Demeshqqe élip ketti. Xuda yene uni Israil padishahining qoligha tapshurdi, Israil padishahı [Yehudada] chong qirghinchiliq élip bardi. **6** Remaliyaning oghli Pikah Yehudada bir kün ichide bir yüz yigirme ming ademni öltürdi, ularning hemmisi ezimetler idi; buning sewebi, ular ata-bowilirining Xudasi Perwerdigardin waz kechkenidi. **7** Zikri isimlik bir Efraimiy ezimet bar idi; u padishahning oghli Maasiyahani, ordining bash ghojidari Azrikam we padishahning bash weziri Elkanahni qetl qildi. **8** Israillar öz qérindashliridin ikki yüz ming ayal, oghul-qız balilarни tutqun qilip élip ketti; ular yene Yehudadin nurghun urush gheniyetlirini bulang-talang qilip Samariyege eketti. **9** Lékin u yerde Perwerdigarning Oded isimlik bir peyghembiri bar idi; u Samariyege qaytip kelgen qoshunning aldigha chiqip ulargha: — Qaranglar, ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigar Yehudalarни achchiqida silerning qolunglarga tapshurdi we siler pelekke yetken qehri-ghezep bilen ularni öltürdünglar. **10** Emdi siler yene Yehudalar bilen Yérusalémliqlarni mejburiy özünglargaqla qul-didek qilmaqchi boluwatisiler. Lékin siler özünglarmu Xudayinglar Perwerdigar aldida gunah-itaetsizlikler ötküzdunglаргу? **11** Emdi gépimge qulaq sélinglar! Qérindashliringlardin tutqun qilip kelgenlerni qayturuwétinglar, chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi beshinglarga chüshey dep qalди, dédi. **12** Shuning bilen Efraimlarning birqanche yolbashchiliri, yeni Yohananning oghli Azariya, Meshillimotning oghli Berekiya, Shallumning oghli Hezekiya we Hadlayning oghli Amasa qozghilip chiqip jengdin qaytip kelgen qoshunni tosuwélip **13** ulargha: — Bu

tutqunlarni bu yerge élip kirsenglar bolmaydu; bizning Perwerdigarning aldida gunahimiz turup, yene téximu köp gunahlar we itaetsizliklerni aynitmaqchimisiler? Chünki bizning itaetsizlikimiz hélimu intayin éghirdur, Israilning beshigha otluq qehr-ghezep chüshey dep qalди, dédi. **14** Shuning bilen leshkerler tutqunlar bilen urush gheniyetlirini yolbashchilar we pütkül jamaet aldida qaldurup qoysi. **15** Yuqirida ismi tilgha élin'ghan kishiler qozghilip, tutqunlarni bashlap chiqti, urush gheniyetliri ichidin kiyim-kéchek we ayaghlarни ularning arisidiki barliq yalingach, yalang ayagh turghanlarga kiygüzüp, hemmisini yémek-ichmek bilen ghizalandurdi, üstibashlirini maylidi, barliq ajizlarni ésheklerge mindürüp, hemmisini «Xorma derexliri shehiri» dep atilidighan Yérixogha, öz qérindashlirining qéshigha apirip qoysi, andin Samariyege qaytti. **16** Bu chaghda Ahaz padishah Asuriyening padishahliriga yudem tilep adem ewetti, **17** chünki Édomiyalar yene Yehudagha hujum qilip nurghun ademni tutqun qilip ketkenidi. **18** Filistiylermu Shefelah tüzlenglikidiki we Yehudanıng jenubidiki sheherlerge tajawuz qilip kirip, Beyt-Shemesh, Ayjalon, Gederot, Sokoh we Sokohqa tewe yéza-qishlaqlarni, Timnah we Timnahqa tewe yéza-qishlaqlarni, Gimzo we Gimzogha tewe yéza-qishlaqlarni ishghal qilip, shu yerlerge jaylashqanidi. **19** Perwerdigar Yehudanıng padishahi Ahaz tüpeylidin Yehudani xorluqqa qaldurdi; chünki Ahaz Yehudani itaetsilikke éziqturdi we özi Perwerdigargha éghir asiyliq qildi. **20** Asuriyening padishahi Tiglat-Pilneser derweqe uning yénigha keldi, lékin yudem bérishning ornigha, uningha köp awarichiliklerni keltürdi. **21** Chünki Ahaz Perwerdigarning öyidin, padishahning ordisidin, shundaqla emeldarlarning öyliridin köp mal-dunyani chiqirip, Asuriye padishahigha bergen bolsimu, lékin uniingga héch paydisi bolmidi. **22** Mushundaq intayin müşkül peytte bu padishah Ahaz Perwerdigar aldida téximu éghir qebihlikke chöküp ketti. **23** U özini meghlup qilghan Demeshqning ilahliriga qurbanliq sundi, chünki u: «Suriyening padishahlirining ilahliri ulargha yudem qildi, shunga menmu ulargha qurbanliq sunup, ularni mangimu yudem bérishighan qilimen» dédi. Lékin eksiche bu butlar uning özini, shundaqla barliq Israillarni halaketke élip bardi. **24** Ahaz Perwerdigarning öyidiki eswab-buyumlarni yighip élip chiqip, ularni késip-ézip pare-parę qiliwetti; we Perwerdigarning

öyining derwazilirini péchetliwetti. Hem özi üchün Yérusalémning herbir doqmushida qurban'gahlarni salghuzdi. **25** U yene Yehudaning herqaysi sheherliride bashqa ilahlargha xushbuy yéqish üchün «yuqiri jaylar»ni salghuzdi, shundaq qilip ata-bowilirining Xudasi Perwerdigarning ghezipi qozghaldi. **26** Mana, uning qalghan ishliri, jümlidin barliq tutqan yolliri bashtin-axirighiche «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da pütlündür. **27** Ahaz ata-bowiliri arisida uxlidi; kishiler uni Yérusalém shehirige depne qildi, lékin uni Israil padishahlirining qebristanliqigha depne qilmidi. Oghli Hezekiya uning ornigha padishah boldi.

29 Hezekiya textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta idi; u Yérusalémda yigirme toqquz yil seltenet qildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zekerianing qizi idi. **2** [Hezekiya] atisi Dawut barliq qilghanliridek, Perwerdigarning neziride durus bolghanni qildi. **3** U textke chiqqan birinchi yilining birinchi éyida Perwerdigar öyining derwazilirini achturup, yéngibashtin yasatti. **4** U kahinlar bilen Lawiyarlari [Xudanining öyige] chaqirip kélip, [aldinqi] hoylisining meydanining sherq teripige yigip, **5** ulargha: — I Lawiylar, gépimge qulaq sélinglar; özünglarni Xudagha atap pakizlanglar we ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigarning öyini uningha muqeddes qilip pakizlanglar, muqeddesxanidin barliq paskina nersilerni chiqirip tashlanglar. **6** Chünki bizning ata-bowilirimiz asiyliq qilip, Xudayimiz Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qilip, Uningdin waz kechti, Perwerdigarning turalghusidin yüzini örüp, Uningha arqini qildi. **7** Ular aywanning ishiklirini étiwetken, chiraghlarni öchüriwetken, xushbuy yaqmighanidi we muqeddesxanida Israilning Xudasigha héch köydürme qurbanliqlarni sunmaydighan bolup ketkenidi; **8** Shu sewebtin Perwerdigarning ghezipi Yehuda bilen Yérusalémdikilerning üstige chüshüp, xuddi öz közünglar bilen körüp turghininglardek, ularni dehshetke sélip, wehime bolushqa hem zangliq qilip ush-ush qilinidighan obýektke aylandurup qoydi. **9** Shu sewebtin ata-bowilirimiz qilich astida qaldı; oghul-qizlirimiz we xotunlirimizmu tutqun qilindi. **10** Emdi men Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarning ghezipining bizdin yandurulushi üchün, Uning bilen ehdilishish niyitige keldim. **11** I balilirim, ghapil bolmanglar; chünki Perwerdigar silerni Öz aldida

turup xizmitide bolushqa, Uning xizmetkari bolup xushbuy yéqishqa tallighan, dédi. **12** Shuning bilen Lawiyardin töwendikiler ornidin turup otturigha chiqti: — Kohatlardin bolghan Amasayning oghli Mahat we Azariyaning oghli Yoél, Merarilardin Abdining oghli Kish, Yehallelelning oghli Azariya, Gershonlardin Zimmahning oghli Yoah, Yoahning oghli Éden, **13** Elizafanning ewladliridin Shimri bilen Jeiyel, Asafning ewladliridin Zekeriya bilen Mattaniya; **14** Hémanning ewladliridin Yehiyel bilen Shimey, Yedutunning ewladliridin Shémaya bilen Uzziyeller. **15** Ular qérindashlirini yighip, özlirini [Xudagha] atap paklidi, padishahning tapshuruqi, Perwerdigarning emri boyiche Perwerdigarning öyini pakizlashqa kirdi. **16** Kahinlar Perwerdigarning öyining ichkirisige pakizlashqa kirdi; ular Perwerdigarning muqeddes jayidin tapqan barliq napak-nijis nersilerni Perwerdigar öyining hoylisigha toshup chiqti; andin ularni Lawiyalar élip chiqip, [sheher sirtidiki] Kidron jilghisigha apirip tökti. **17** Ular birinchi ayning birinchi künidin bashlap, öyni qaytidin Xudagha atap pakizlashqa kiriship, sekkizinchı künü Perwerdigar öyining aywinigha chiqti; ular [yene] sekiz kün waqt serp qilip Perwerdigar öyini pakizlap, birinchi ayning on altinchı künige kelgende ishni tügetti. **18** Andin ular Hezekiya padishahning aldigha kirip: — Biz Perwerdigarning pütkül öyini, jümlidin köydtürme qurbanliq qurban'gahini we uningdiki barliq qacha-qucha, eswablarni, «teqdim nan» tizilidighan shireni we shire üstidiki barliq qacha-qucha, eswablarni pakizliwettuq; **19** Ahaz padishah texttiki chéghida asiyliq qilip tashliwetken barliq qacha-qucha, eswablarni teyyarlap tex qilip, pakizlap qoyduq; mana, ular hazır Perwerdigarning qurban'gahi aldigha qoyuldi, dédi. **20** Hezekiya padishah etigende tang seher ornidin turup sheherdiki emeldarlarni yighip Perwerdigarning öyige chiqti. **21** Ular padishahliq üchün, muqeddesxana we pütün Yehudalar üchün gunah qurbanliqi qilishqa yette buqa, yette qochqar, yette qoza we yette téke élip keldi; [padishah] Harun ewladliri bolghan kahinlargha bularni Perwerdigarning qurban'gahiga sunushni buyrudi. **22** Ular buqilarni boghuzlidi, kahinlar qénini élip, qurban'gahqa septi; andin ular qochqarlarnimu boghuzlap, qénini qurban'gahqa septi; qozilarnimu boghuzlap, ularning qéninimü qurban'gahqa septi. **23** Axirida gunah qurbanliqi

qilinidighan tékilerni padishah we jamaet aldigha yétilép kéliwidi, [padishah we jamaet] qollirini tékilerni üstige qoyushti. **24** Kahinlar tékilerni boghuzlap, qénini barlıq Israillarning gunahı üçhün kechürüm-kafaret süpitide qurban'gahqa septi; chünki padishah: «Köydürme qurbanlıq we gunah qurbanlıqı barlıq Israillar üçhün sunulsun» dégenidi. **25** Padishah yene Lawiyarni Perwerdigar öyide Dawutning, [Dawut] padishahning aldin körgüchisi gadning we Natan peyghemberning buyrughinidek jangjang, tembur we chiltar qatarlıq sazlarnı tutup, sep bolup turushqa teyinlidi (chünki eslide bu emr Perwerdigardin, öz peyghemberlirining wastisi bilen tapilan'ghanidi). **26** Shuning bilen Lawiyalar Dawutning sazlırını, kahinlar kanaylarnı tutqan halda turushti. **27** Hezekiya köydürme qurbanlıq qurban'gah üstige sunulsun, dep buyrudi. Köydürme qurbanlıq sunulghan haman, Perwerdigargha atalghan neghme-nawa qilinishqa, kanaylar chélinishqa we Israilning padishahi Dawutning sazlırı tengkesh qilinishqa bashlıdi. **28** Pütkül köydürme qurbanlıq ötküzülüp bolghuche, pütkül jamaet sejdige olturushti, neghme-nawachilar neghme-nawa qilishti, kanaychilar kanay chélip turdi. **29** Köydürme qurbanlıq ötküzülüp bolghanda, padishah we uning bilen hazır bolghanlarning hemmisi tizlinip sejde qilishti. **30** Hezekiya padishah we emeldarlar yene Lawiyalarga Dawutning we aldin körgüchi Asafning shéirliri bilen Perwerdigargha Hemdusana oqushni buyrudi; shuning bilen ular xushal-xuramlıq bilen Perwerdigargha hemdusana oqushup, bash égip sejde qilishti. **31** Hezekiya: — Siler emdi özünglarnı Perwerdigargha muqeddes bolushqa béghishlighanikensiler, aldigha kéklinglar, qurbanlıqlar, teshekkür qurbanlıqlarını Rebning öyige keltürüp sununglar, déwidi, jamaet qurbanlıqlar we teshekkür qurbanlıqlarını keltürüshti; xalıghanlar köydürme qurbanlıqını keltürüshti. **32** Jamaet élip kelgen köydürme qurbanlıqlar töwendikiche: — yetmish buqa, yüz qochqar, ikki yüz qoza; bularning hemmisi Perwerdigargha atap köydürme qurbanlıqqa ekilin'genidi. **33** Bulardin bashqa Perwerdigargha atalghan alte yüz buqa, üch ming qoymu bar idi. **34** Kahinlar bek az bolghachqa, köydürme qurbanlıq mallirining térisini soyushqa tilgürelmeytti; shunga Lawiy qérindashliri taki mallar soyulup bolghuche hem bashqa kahinlar özlerini [Xudagha] atap paklap bolghuche yاردemleshti (chünki Lawiyalar özlerini

[Xudagha] atap paklash ishida kahinlarga nisbeten bekrek ixlasmen idi). **35** Uning üstige köydürme qurbanlıqlar nahayiti köp idi, shundaqla inaqlıq qurbanlıqlarınına méyi we köydürme qurbanlıqlarha qoshulghan sharab hediylirimu nahayiti köp idi. Shundaq qılıp Perwerdigar öyidiki ibadet xizmetliri yéngibashtın eslige keltürüldi. **36** Xuda Öz xelqige bu ishlarnı orunlaşturghanlıqı üçhün Hezekiya we pütkül xelq tolimu xushal bolushti; chünki bu ishlar bek tézla békirilip bolghanidi.

30 Hezekiya pütün Israilgha we Yehudagha adem ewetip hemde Efraimlar bilen Manassehlerge xet yézip, ularnı Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarnı séghinip «ötüp kétish héyti»ni ötküzüsh üçhün Yérusalémgha, Perwerdigarning öyige yighilishni chaqirdi **2** (Padishah, emeldarlıri we Yérusalémdeki barlıq jamaet bilen bille meslihetliship, ikkinchi ayda ötüp kétish héyti ötküzeyli dep qarargha kéishti. **3** Lékin paklan'ghan kahinlar yétişmigechke, xelqmu Yérusalémgha yighilip bolmighachqa, héytni waqtida ötküzelmedi). **4** Padishah we pütkül jamaet bu pilanni nahayiti yaxshi boptu, dep qaridi. **5** Shuning bilen ular pütkül Israilning Beer-Shébadın Dan'ghiche barlıq xelqini Yérusalémgha kékli, Israilning Xudasi Perwerdigarnı séghinip ötüp kétish héyti ötküzüshke chaqırıqname eweteyli, dep békitti; chünki ular héytni uzun waqtlardın buyan pütlügen belgilime boyiche ötküzülmigenidi. **6** Chaparmenler padishah bilen emeldarlearning xetlirini élip, pütün Israil we Yehuda yurtini kézip, padishahning yarlıqi boyiche mundaq xewerni jakarlidi: «I Israillar, Ibrahim, Ishaq we Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha yénip kéklinglar, shundaq qilsanglar U Asuriye padishahlirining changgilidin qutulghan qaldinglarning yénigha yénip kéliidu. **7** Ata-bowanglar we qérindishinglarga oxshash bolmanglar; ular öz ata-bowilirining Xudasi Perwerdigargha asiyliq qilghachqa, U xuddi siler körgendek ularnı xarabichilikke tapshurghan. **8** Ata-bowanglarha oxshash boynunglarnı qattiq qilmanglar; Perwerdigarning otluq ghezipining silerdin kötfürülüp kétishi üçhün, emdi siler Perwerdigargha békininglar, U menggüge Özige xas dep atıghan muqeddesxanıgha kékli, Xudayinglar bolghan Perwerdigarning xizmitide bolunglar. **9** Eger siler Perwerdigargha qaytsanglar, qérindashliringlar we bala-chaqiliringlar özlerini tutqun qilghanlarning

aldida rehim-iltipatqa érishop, bu yurtqa qaytip kélédu; chünki Xudayinglar bolghan Perwerdigar shapaetlik we rehimliktur; siler Uning teripige ötsenglar, U silerdin yüz örümeydu». **10** Chaparmenler shehermu-sheher bérüp, taki Zebulun'ghiche Efraim we Manassehning yurtlirini kézip chiqti; lékin u yerdikiler ularni zangqliq qilip mesxire qilatti. **11** Halbuki, Ashir, Manasseh we Zebulunlardin beziliri özlirini töwen tutup Yérusalémgha keldi. **12** Uning üstige, Xudaning qoli Yehudalarning üstide bolup, ularni bir niyette padishahning we emeldarlarning Perwerdigarning sözige asasen chiqarghan emrini ishqqa ashurushqa bir jan bir dil qildi. **13** Shuning bilen ikkinchi ayda nurghun kishiler pétir nan héytini ötküzüsh üchün Yérusalémgha yighilghanidi; toplan'ghan xelq zor bir türküm adem idi. **14** Ular qozghilip Yérusalém shehiri dikiq qurban'gahlarni buzup yoqitip, isriqgahlarnimu élip chiqip, Kidron jilghisigha apirip tashlidi. **15** Ular ikkinchi ayning on tötinchi künü ötüp kétish héytigha atalghan [qozilarni] soydi. Kahinlar bilen Lawiyalar buninggha qarap xijil bolup, özlirini [Xudagha] muqeddes bolushqa paklap, köydürme qurbanliqlarni Perwerdigarning öyige élip kéishtti. **16** Ular Xudaning adimi bolghan Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha asasen, belgilime boyiche öz orunlirigha kélip turushti. Kahinlar Lawiyalarning qolidin qanni élip [qurban'gahqa] septi. **17** Jamaet ichide paklinip bolmighanlar xéli bolghachqa, Lawiyalar paklanmighan barlıq kishilerning ornida ötüp kétish héytigha béghishlan'ghan qozilarni Perwerdigargha atash üchün soyushqa mes'ul idi. **18** Chünki Efraim we Manasseh, Issakar we Zebulundin kelgen köpinchisi, xéli köp bir türküm kishiler paklanmay turupla, Tewrat belgilimisige xilap halda ötüp kétish héytigha atap soyulghan qoza göshlirini yéyishke kirishti; biraq Hezekiya ular heqqide dua qilip: — Kimki öz ata-bowisining Xudasi bolghan Perwerdigarni chin könglidin izlesh niyitige kelgen bolsa, gerche ular muqeddesxanigha ait paklinish belgilimisige muwapiq pak qilinmisimu, méhriban Perwerdigar ularni epu qilghay, dédi. **19** Perwerdigar Hezekiyaning duasigha qulaq sélip xelqni epu qildi. **21** Yérusalémda turuwatqan Israillar pétir nan héytini yette kün shundaq xushalliq ichide ötküzdi; Lawiyalar bilen kahinlar her künü Perwerdigargha atalghan medhiye sazliri bilen Perwerdigargha hemdusana oqushti. **22** Hezekiya Perwerdigarning wehiylirini

chüshendürüşke mahir Lawiylargha ilham bérüp turdi; xelq yette kün héyt qurbanliqlirini yédi; ular inaqliq qurbanliqlirini sunup, ata-bowliririning Xudasi bolghan Perwerdigarni medhiyilidi. **23** Barlıq jamaet yene yette kün héyt ötküzüsh togruluq meslihetliship, yene xushal-xuramliqqha chömgən halda yette kün héyt ötküzdi. **24** Chünki Yehudaning padishahi Hezekiya jamaetke ming buqa we yette ming qoy hediye qildi; emeldarlar mu jamaetke ming buqa, on ming qoy hediye qildi. Nurgħun kahinlar özlirini [Xudagħa] atap paklidi. **25** Pütük Yehuda jamaiti, kahinlar, Lawiyalar, Israildin chiqqan barlıq jamaet, jümlidin Israilda turuwatqan musapirlar hemde Yehudada turuwatqan musapirlarning hemmisi alamet xushal bolushti. **26** Yérusalémni ghayet zor xushalliq keypiyat qaplidi; chünki Israillining padishahi Dawutning oghli Sulaymanning zamanidin buyan, Yérusalémnda mundaq tentene bolup baqmighanidi. **27** Axirida Lawiyalardin bolghan kahinlar ornidin qopup, xelqqe bext-beriket tilidi; ularning sadasi Xudagħa anglandi, duasi asmanlарgha, Uning muqeddes turalghusigha yetti.

31 Bu ishlarning hemmisi tügigendin kéishtti, bu yerde hazır bolghan Israillarning hemmisi Yehudaning herqaysi sheherlirige bérüp, u yerlerdiki «but tüwrük»lerni chéqip, Asherah butlirini késip tashliwetti; yene Yehuda we Binyamin zéminda, shundaqla Efraim we Manasseh zéminining herqaysi yerliridiki «yuqiri jaylar» we qurban'gahlarni, hemmisini buzup yoqatquche söküp tashlidi. Shuningdin kéishtin Israil xelqining herqaysisi öz tewelikige, öz sheherlirige qaytip kétishti. **2** Hezekiya kahinlar bilen Lawiyalarni nöwet-guruppilargha bölüp, kahinlar bilen Lawiyalarning herqaysisini özige xas xizmitige békítip, köydürme qurbanlıq we inaqliq qurbanliqları sunup, Perwerdigar öyining hoylilirida, ishik-derwaziliri ichide wezipe ötep, Perwerdigargha teshekkür-medhiye oquydighan qildi. **3** Padishah yene öz mélidin bir ülüşni élip köydürme qurbanliqlar üçün ishliitishke buyrudi; bular Perwerdigarning Tewrat qanunida pütlügini boyiche etigenlik we kechlik köydürme qurbanlıqlar, shabat künü, yéngi ay we héyt-bayram künliridiki köydürme qurbanliqlar üçün ayrıldı. **4** Padishah yene kahinlar bilen Lawiyalarning Perwerdigarning Tewrat qanunini ching ijrə qilishi üçün, teqdim qilishqa tégishlik ülüşini ularqha

béringlar, dep Yérusalémda turushluq xelqqe buyrudi. **5** Bu buyruq chiqirilishi bilenla, Israillar hosmehsulatliniring deslepki élin'ghan qismi ashlıq, yéngi sharab, [zeytun] méyi we hesellerni hemde étizliqtin chiqqan herxil mehsulatlarning hosulliridin ekilishi, yene herxil nersilirining ondin birini öshrike türkümlep ekilishi. **6** Yehudaning herqaysi sheherliride turuwatqan Israillar bilen Yehudalarmu qoy-kalilirining ondin birini öshrike we Perwerdigar Xudasigha atalghan muqeddes buyumlarning ondin birini öshrike ekilip, döwe-döwe döwiliwetti. **7** Üchinchi aydin bashlap döwlinip, yettinchi aygha kelgende toxtidi. **8** Hezekiya emeldarlar bilen bille kélip, döwe-döwe bolghan bu mehsulatlarni körüp Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqudi we Uning xelqi bolghan Israillargha bext-saadet tilidi. **9** Hezekiya kahinlar bilen Lawiylardin bu döwe-döwe mehsulatlar toghruluq soriwidi, **10** Zadok jemetidin bolghan bash kahin Azariya uningha jawap bérif: — Xelq Perwerdigarning öyige hediye keltürgili bashlighandin buyan toyghudek yéduq, yene nurghun éship qaldi. Chünki Perwerdigar Öz xelqini beriketligen, shunga éship qalghinimu shunche köp, dédi. **11** Hezekiya Perwerdigarning öyide ambarlarni teyyarlashni buyruwidi, ular shundaq qildi. **12** Ular semimiyy-sadaqetlik bilen hediyelerni, ondin bir öshre we Xudagha alahide atalghan nersilerni ambarlarga ekirdi. Lawiylardin bolghan Kononiya bash ambarchi, inisi Shimey muawin bash ambarchi boldi. **13** Kononiya we inisi Shimeyning qol astida Yehiyel, Azariya, Naxat, Asahel, Yerimot, Yozabad, Eliyel, Yismaqiya, Mahat we Binayalar nazaret qilish xizmitige mes'ul boldi; bularning hemmisini Hezekiya padishah bilen Xudaning öyining bashqurghuchisi Azariyaning körsetmisi bilen ishleytti. **14** Sherqiy derwazining derwaziwini Lawiy Yimnahning oghli Kore Xudagha xalis qilin'ghan hediye-sowghatlarga mes'ul idi; u Perwerdigargha sunulghan we «eng muqeddes» bolghan nersilerni teqsim qilatti. **15** Éden, Minyamin, Yeshua, Shémaya, Amariya we Shékaniyalar uning qol astida bolup, ular kahinlarning herqaysi sheherliride, chong-kichiklikige qaralmay, nöwet boyiche öz qérindashlirigha bularni üleshtürüp bérishke teyinlendi; **16** Buningdin bashqa, ular nesebnamige tizimlan'ghan üch yashtin yuqiri erkeklerdin, her künü nöwiti boyiche Perwerdigarning öyige kirip, yüklen'gen wezipisini

orunlaydighanlarning hemmisigimu teqsim qilip béretti. **17** Ular nesebi tizimlan'ghan jemetliri boyiche kahinlorghimu hemde yigirme yashtin ashqan Lawiylargha nöwiti we wezipisige qarap teqsim qilip béretti; **18** nesebnamide «[Lawiy jamaiti]» [dep], pütülginige qarap bularning barlıq kichik balilirigha, xotunliri we oghul-qız perzentlirigimu teqsim qilip béretti; chünki ular sadaqetlik bilen özlerini Xudagha atap paklinip, muqeddes bolushqa béghishlighanidi. **19** Herqaysi sheherlerning etraplirida olturaqlashqan, Harunning ewladliri bolghan kahinlorgha bolsa, herbir sheherde mexsus tizimlan'ghan adem qoyulghanidi; ular kahinlar ichidiki barlıq erkeklerge we shundaqla nesebnamide pütülgén barlıq Lawiylargha tégishlik ülüşlirini béretti. **20** Hezekiya pütün Yehuda zéminida shundaq qildi; u öz Xudasi bolghan Perwerdigar aldida yaxshi, durus we heq bolghanni qildi. **21** Meyli Perwerdigarning öyidiki xizmetlerge ait ishta bolsun, meyli Tewrat qanunigha hem emrlirige emel qilish niyitide Xudasini izdeshte bolsun, u pütün qelbi bilen qildi we ronaqapti.

32 Bu barlıq ishlarni we sadaqetlik emellerni béjirgendifin kényin, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudagha tajawuz qilip, qorghanlıq sheherlirige hujum qilip böşüp kirip, ularni ishghal qilish üçhün ularni qorshiwaldi. **2** Hezekiya Sennaxéribning kelgenlikini körüp, uning Yérusalémgha hujum qilish niyitining barlıqını bilgende, **3** emeldarlari we batur ezimetliri bilen sheher sirtidiki bulaq-ériqlarni tosuwétish toghruluq meslihetleshti; ular uni qollidi. **4** Shuning bilen nurghun kishiler yighilip: «Néme üçhün Asuriye padishahlıriga mol su menbesini tépiwélishigha qalduridikenmiz?» dep barlıq bulaq közlirini étiwetti we u yurt otturisidin épip ötidighan ériqni tosuwetti. **5** Hezekiya özini gheyretlendürüp, buzulup ketken sépillarni yéngibashtin onglatti, üstige qarawulxanilarni saldurdi, yene bir tashqi sépilmu yasatti hemde Dawut shehiridiki «Millo» qel'esini mustehkemli; u yene nurghun qoral-yaragh we qalqanlarni yasatti. **6** U xelqning üstige serdarlarni teyinlidi andin ularni sheher derwazisidiki meydən'gha, öz aldığa yighthurup, ulargha ilham-righbet bérif: **7** — Iradenglarni ching qilip batur bolunglar, Asuriye padishahidin we uningha egeshken zor qoshundin qorqmanglar yaki alaqzade bolup ketmenglar; chünki biz bilen birge bolghuchilar ular bilen birge bolghuchilardin köptür.

8 Uning bilen birge bolghini nahayiti bir insaniy etlik bileyk, xalas; lékin biz bilen bille bolghuchi bolsa bizge medetkar bolup, biz üchün jeng qilghuchi Xudayimiz Perwerdigar bardur! — dédi. Xelq Yehudaning padishahi Hezekiyaning sözlirige ishinip tayandi. 9 Shuningdin kéyin Asuriye padishahi Sennaxérib pütkül kück-qoshuni bilen Laqish shehirini muhasirige aldi; shu chaghda u xizmetkarlirini Yérusalémgha, Yehudaning padishahi Hezekiyagha, shundaqla Yérusalémda turuwatqan barliq Yehudalargha ewetip, ulargha mundaq sözlerni yetküzüp: — 10 «Asuriye padishahi Sennaxérib: «Yérusalém muhasire ichide turuqluq, siler zadi némige tayinip uningda téxiche turuwatisiler? 11 Hezekiya silerge: «Perwerdigar Xudayimiz bizni Asuriye padishahining changgilidin qutulduridu», dep ishendürüp, silerni achliq we ussuzluqtin ölümge tapshurmaqchi boluwatmamdu? 12 Shu Hezekiya Perwerdigargha atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Andin Yehudadiki we Yérusalémdikilerge: — «Siler birla qurban'gah aldida sejde qilisiler we shuning üstigila xushbuy yaqisiler» dep emr qilghan emesmidi? 13 Méning we méning ata-bowilirimning barliq el xelqlirige néme qilghanliqini bilmemsiler? El-yurtlarning ilah-butliri öz zémiminini méning qolumdin qutquzushqa birer amal qilalighanmu? 14 Méning ata-bowilirim üzül-késil yoqatqan eshu el-yurtlarning but-ilahlirining qaysibiri öz xelqini méning qolumdin qutquzalighan? Undaqta silerning Xudayinglar silerni méning qolumdin qutquzalamti? 15 Siler emdi Hezekiyagha aldanmanglar, silerni shundaq qayil qilishigha yol qoymanglar yaki uningha ishinipmu olturmanglar; chünki meyli qaysi elning, qaysi padishahliqning ilahi bolsun, héchqaysisi öz xelqini méning qolumdin yaki méning ata-bowilirimning qolidin héch qutquzup chiqalmidi; silerning Xudayinglar silerni méning changgilimdin téximu qutulduruwalalmaydu emesmu? — deydu — dédi. 16 [Sennaxéribning] xizmetkarliri dawamliq yene Perwerdigar Xudani we Uning xizmetkari Hezekiyanı haqaretleydighan geplernimu qildi. 17 Andin Sennaxérib téxi xet yézip, Israilning Xudasi bolghan Perwerdigarni haqaretlep, zangliq qilip: «Xuddi herqaysi el-yurtlarning ilahliri öz xelqini méning changgilimdin qutquzalmighandek, Hezekiyaning Xudasimu Uning xelqini méning changgilimdin qutquzalmaydu» dédi. 18 Ular sheherni élish gherizide

Yérusalém sépilde turuwatqan xelqni qorqutup, patiparaqchiliqqa chömdürüş üchün Yehudiy tilida ünlük towlap turdi. 19 Ular Yérusalémning Xudasini xuddi yer yüzidiki yat xelqlerning insanning qolida yasalghan ilahlirigha oxshitip sözlidi. 20 Shuning tüpeylidin Hezekiya padishah we Amozning oghli Yeshaya peyghember dua qilip asman'gha qarap nida qiliwidi, 21 Perwerdigar bir Perishte ewetti, u Asuriye padishahi qoshunining leshkergahiga kirip, pütkül batur jengchilerni, emeldalar we serdarlarni qoymay qiriwetti. Shuning bilen Asuriye padishahi shermende bolup öz yurtigha qaytip ketti. Özining butxanisigha kirgen chéghida öz pushtidin bolghan oghulliri uni qilich bilen chépип öltürdi. 22 Ene shu teriqide, Perwerdigar Hezekiyani we Yérusalém ahalisini Asuriye padishahi Sennaxéribning we bashqa barliq düshmenlerning changgilidin qutquzup qaldi we ularni her terepte qoghdidi. 23 Nurghun kishiler hediyelerni Perwerdigargha atash üchün Yérusalémgha ekeldi, shundaqla nurghun ésil nersilerni ekip Yehuda padishahi Hezekiyagha sundi; shuningdin étiwaren Hezekiya barliq el-yurtlarning izzet-hörmitige sazawer boldi. 24 Shu künlerde Hezekiya késel bolup sakratqa chüshüp qaldi; u Perwerdigargha tilawet qildi we Perwerdigar söz qilip, uningha bir möjizilik alamet körsetti. 25 Lékin Hezekiya özige körsitilgen iltipatqa muwapiq teshekkür éytmidi; u könglide tekebburliship ketti. Shunga Xudaning ghezipi uningha we shuningdek Yehuda we Yérusalémdikilerge qozghaldi. 26 Lékin Hezekiya we Yérusalémdikiler tekebburliqidin yénip özlirini töwen tutup yürgechke, Perwerdigarning ghezipi Hezekiyaning künliride ulargha chüshmidi. 27 Hezekiyaning dunyasi tolimu köp, izzet-hörmiti qewetla yuqiri idi; u özige altun, kümüsh, góher-yaqut, xushbuy dora-dermek, qalqan we herxil qimmetlik buyumlarni saqlaydighan xezinilerni saldurdı; 28 u yene ashliq, yéngi sharab we zeytun méyi saqlaydighan ambarlarni, yene her türlü mallar we padiliri üchün éghil-qotanlarni saldurdı. 29 U özige sheherler bina qildurdi we nurghun qoy-kalilargha ige boldi, chünki Xuda uningha ghayet köp depine-dunya ata qilghanidi. 30 Hezekiyadin ibaret bu kishi Gihon éqinining yuqiri éqimidiki suni tosup, suni toptoghra Dawut shehirining künpétish teripige éqip kéléidighan qilghanidi. Hezekiya barliq qilghan emelliride ronaqapti. 31 Halbuki, Babil emirlirining elchiliri kélip

Hezekiya bilen körüşüp, Yehuda zéminida yüz bergen bu möjizilik alamet togruluq gep sorighan chaghda, uning könglide néme barliqini melum qilishqa sinimaqchi, Xuda uni yalghuz qaldurup, uningdin ketti. **32** Hezekiyaning qalghan ishliri we yaxshi emelliri bolsa, mana ular «Yehuda we Israil padishahlirining tarixnamisi»da, Amozning oghli Yeshaya peyghemberning körgen wehiylik xatiriside pütülgendur. **33** Hezekiya ata-bowlirili arisida uxlidi; ular uni Dawut ewladliri qebristanliqi égizlikide depne qildi; u ölgen chaghda barliq Yehuda xelqi bilen Yérusalémdikiler uningha hörmet bildürdi. Uning ornigha oghli Manasseh padishah boldi.

33 Manasseh padishah bolghanda on ikki yashta bolup, Yérusalémda elliq besh yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigar Israillarning aldidin heydep chiqiriwetken yat elliklarning yirginchlik adetlirige oxshash ishlar bilen Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. **3** U atisi Hezekiya chéqip tashlighan «yuqiri jaylar»ni qaytidin yasatti; u Baallargha atap qurban'gahlarni saldurup, asherah mebudlarni yasidi; u asmandiki nurghunlighan ay-yultuzlarga bash urdi we ularning qulluqigha kirdi. **4** U Perwerdigarning öyidimu qurban'gahlarni yasatti. Shu ibadetxana togruluq Perwerdigar: «Yérusalémda Méning namim menggü qalidu» dégenidi. **5** U Perwerdigarning öyining ikki hoylisida «asmanning qoshuni»gha qurban'gahlarni atap yasatti. **6** U Ben-Hinnomning jilghisida öz balilirini ottin ötküzdi; jadugerchilik, palchiliq we demidichilik ishletti, özige jinkeshler bilen epsunchilarni békitti; u Perwerdigarning neziride san-sanaqsiz rezillikni qilip Uning ghezipini qozghidi. **7** U yasatqan oyma mebudni Xudaning öyige tiklidi. Shu öy togruluq Perwerdigar Dawutqa we uning oghli Sulayman'gha: — «Bu öyde, shundaqla Israilning hemme qebililirining zéminliri arisidin Men tallighan Yérusalémda Öz namimni ebedigiche qaldurimen; **8** Eger Israil peqet Men Musaning wasitisi bilen ulargha tapilighan barliq emrlerge, yeni barliq qanun, belgilimiler we hökümlerge muwapiq emel qilishqa köngül qoysila, Men ularning puttirini ata-bowlirigha békiten bu zémindin qaytidin néri qilmaymen» — dégenidi. **9** Lékin Manasseh Yehudalarni we Yérusalémdikilerni shundaq azdurdiki, ular Perwerdigar Israillarning aldidin halak qilghan yat elliklarning qilghinidinmu ashurup rezillik qilatti. **10** Perwerdigar Manasseh

we uning xelqige agahlandurup sözlichen bolsimu, lékin ular qulaq salmidi. **11** Shu sewebtin Perwerdigar Asuriye padishahining qoshunidiki serdarlarni ularning üstige hujumha saldurdi. Ular Manassehni ilmek bilen élip, mis zenjir bilen baghlap Babilgha ekeldi. **12** Manasseh mushundaq azabqa chüshkende Xudasi Perwerdigargha yalwurup, ata-bowlirining Xudasi aldida özini bek töwen tutti. **13** U dua qiliwidi, [Perwerdigar] uning duasigha qulaq sélip, tilikini qobul qilip, uni Yérusalémgha qayturup, padishahliqigha qaytidin ige qildi. Manasseh shu chaghda Perwerdigarningla Xuda ikenlikini bilip yetti. **14** Bu ishlaridin kényin Manasseh «Dawut shehiri»ning sirtigha, jilgha otturisidiki Gihonning künpétish teripidin taki Béliq derwazisi aghzighiche, Ofelni chöridep sépil yasatti we uni nahayıti égiz qildi; Yehudaning herqaysi qorghanliq sheherliride qoshun serdarlirini teyinlidi. **15** U yene Perwerdigar öyidin yat elliklarning mebduliri bilen [özi qoyghan] butni, özi Perwerdigar öyining téghi bilen Yérusalémda yasatquzghan barliq qurban'gahlarni éliwétip, sheher sirtigha tashlatquziwetti. **16** [Manasseh] Perwerdigar qurban'gahini yéngibashtin tiklitip, qurban'gahqa inaqliq qurbanliqi bilen teshekkür qurbanliqlirini sundi we Yehudalargha Israilning Xudasi Perwerdigarning xizmitige kirishni buyrudi. **17** Shundaqtimu, xelq qurbanliqni yenila «yuqiri jaylar»da ötküzetti; lékin ularning qurbanliqliri özlirining Xudasi Perwerdigarghila sunulatti. **18** Manassehning qalghan ishliri, jümlidin uning Xudasigha qilghan duasi we aldin körgüchilerning Israilning Xudasi Perwerdigarning namida uningha éytqan gepliri bolsa, mana ular «Israilning padishahlirining xatiriliri» dégen kitabta pütülgendur. **19** Uning duasi, Xudaning uning tileklirini qandaq ijabet qilghanliqi, uning özini töwen qilishidin ilgiri qilghan barliq gunahi we wapasizliqi, shundaqla uning qeyerde «yuqiri jaylar» saldurghanliqi, Asherah mebudliri hem oyma mebudlarni tikligenlikli bolsa, mana hemmisi «Aldin körgüchilerning xatiriliride» pütülgendur. **20** Manasseh ata-bowlirili arisida uxlidi; kishiler uni öz ordisigha depne qildi; oghli Amon ornigha padishah boldi. **21** Amon textke chiqqan chéghida yigirme ikki yashta idi; u Yérusalémda ikki yil seltenet qildi. **22** U atisi Manasseh qilghinidek Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. U atisi Manasseh yasatqan barliq oyma mebdulargha

qurbanliq sundi we ularning qulluqigha kirdi. **23** U özini Perwerdigar aldida atisi Manasseh özini töwen tutqandek töwen tutmidi; bu Amonning bolsa gunah-qebihlikliri barghanséri éship bardi. **24** Kéyin uning xizmetkarliri uni uestlep öz ordisida öltürüwetti. **25** Lékin Yehuda zéminidikiler Amon padishahni uestligenlerning hemmisini öltürdü; andin yurt xelqi uning ornida oghli Yosiyani padishah qildi.

34 Yosiya padishah bolghanda sekkiz yashta bolup,

Yérusalémda ottuz bir yil seltenet qildi. **2** U Perwerdigarning neziride durus bolghanni qilip, her ishta atisi Dawutning yollirida yürüp, ne onggha ne solgha chetnep ketmidi. **3** Uning seltenitining sekkizinchı yili, u téxi güdek chéghidila, atisi Dawutning Xudasini izleshke bashlidi; seltenitining on ikkinchi yiligha kelgende Yehuda bilen Yérusalémdiki «yuqiri jaylar», asherah mebudliri, oyma butlar we quyma butlarni yoqitip, zéminni pakizlashqa kirishti. **4** Xelq uning köz alddilida «Baallar»ning qurban'gahlirini chéqip tashlidi; u qurban'gahlarning üstige égiz qilip orunlashturulghan «kün tüwrükliri»larni késip tashlidi; u yene Asherah mebudliri, oyma-quyma butlarni chéqip, uning topisini bu mebudlarga qurbanliq sun'ghanlarning qebrilirige chéchiwetti. **5** [But] kahinlirining ustixanlirini qurban'gahlirining üstide köydürüwetti; shundaq qilip, u Yehuda bilen Yérusalémni pakizlidi. **6** U Manasseh, Efraim, Shiméon hetta Naftalighiche ularning herqaysi sheherliride we etrapidiki xarabilerde shundaq qildi; **7** U qurban'gahlarni chéqip, asherah mebudliri we oyma butlarni kokum-talqan qiliwetti, pütün Israildiki «kün tüwrükliri»ning hemmisini késip tashlap, Yérusalémgha qaytti. **8** Uning seltenitining on sekkizinchı yili Yehuda zéminini we muqeddesxanini pakizlap bolghandin kéyin, Azaliyaning oghli Shafan, sheher bashliqi Maaséyah we Yoahazning oghli tezkirichi Yoahni Xudasi bolghan Perwerdigarning öyini onglashqa ewetti. **9** Shuning bilen ular bash kahin Hilqyaning aldigha kélip, uningha Perwerdigarning öyige béghishlap ekelgen pulni tapshurdi. Bu pulni eslide derwaziwen Lawylar Manasseh, Efraim we Israilning qaldisidiin, shuningdek Yehuda we Binyamin zéminidikiler we Yérusalémdikilerdin yighqanidi. **10** Ular Perwerdigarning öyini ongshaydighan ishlarni nazaret qilghuchi ishchilargha tapshurup berdi. Bular hem pulni Perwerdigarning öyini ongshash we mustehkemleshke ishligüchilerge

berdi; **11** ular bolsa pulni Yehuda padishahliri xarabileshtürgen öy-imaretlerge lazimliq késip-oyulghan tashlarni we tüwrük-limlarga yaghach sétiwalishqa yaghachchilar bilen tamchilargha tapshurup berdi. **12** Bu ademler sadaqetlik bilen ishlidi. Ularni bashquridighan, nazaretke mes'ul Lawiy Merarining ewladliridin Jahat bilen Obadiya, Kohatning ewladliridin Zekeriya bilen Meshullam bar idi; bu Lawiyarning hemmisi herxil sazlarhimi mahir idi; **13** ular yene hammallar we herxil ishlar üstidiki nazaretcilerni bashquratti; Lawiyardin pütükchilermu, emeldarlarmu, derwaziwenlermu bar idi. **14** Ular Perwerdigar öyige béghishlap ekelgen pullarni élip chiqidighan chaghda, Hilqiya kahin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen bergen Tewrat qanuni kitabini tépiwaldi. **15** Hilqiya katip Shafan'gha: — Men Perwerdigarning öyide Tewrat-qanuni kitabini tépiwaldim, dédi. Shuni éytip, Hilqiya kitabni Shafan'gha berdi. **16** Shafan uni padishahning yénigha apardi we uningha: «Xizmetkarliri tapshurulghan ishlarni bolsa, hemmisini ada qiliwatidu. **17** Ular Perwerdigar öyige [béghishlan'ghan] pullarni töküp, uni nazaretciler we ishchilarning qoligha tapshurup berdi» dep melumat berdi. **18** Shafan katip yene padishahqa: — Hilqiya kahin yene manga bir oram kitab berdi dep uni padishah aldida oqudi. **19** We shundaq boldiki, padishah Tewrat qanunidiki sözlerni anglap, öz kiyimlirini yirtti. **20** Padishah Hilqiya bilen Shafanning oghli Ahikamgha, Mikahning oghli Abdon bilen Shafan katipqa we padishahning xizmetkari Asayagha buyrup: — **21** Bérip men üchün we Israilda hem Yehudada qaldurulghan xelq üchün bu tépilghan kitabning sözlerli toghrisida Perwerdigardin yol soranglar. Chünki ata-bowlirimiz bu kitabta barlıq pütülgénlerge emel qilmay, Perwerdigarning sözini tutmaghanlıqı tüpeylidin, Perwerdigarning bizge töküldighan gheziyi intayin dehshetlik boldi, dédi. **22** Shuning bilen Hilqiya we padishah teyinligen kishiler ayal peyghember Huldahning qéshigha bardi; Huldah Xasrahning newrisi, Tokihatning oghli kiyim-kéchek bégi Shallumning ayali idi; u özi Yérusalém shehirining ikkinchi mehelliside olтуратти. Ular uning bilen bu ishlar toghruluq sözleshtti. **23** U ulargha mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Silerni ewetken kishige mundaq denglar: — **24** Perwerdigar mundaq

deydu: — Mana Men Yehudaning padishahi aldida oqulghan bu kitabtiki barliq lenetlerni emelge ashurup, bu jaygha we bu yerde turghuchilargha balayi'apet chüshürimen. **25** Chünki ular Méni tashlap, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, qollirining hemme ishliri bilen Méning achchiqimni keltürdi. Uning üchün Méning qehrim bu yerge tökülidü, öchürlülmeydu. **26** Lékin silerni Perwerdigardin yol sorighili ewetken Yehudaning padishahiga bolsa, mundaq denglar: — Sen anglighan sözler toghrisida Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **27** Chünki könglüng yumshaq bolup, Xudaning mushu jay we uningda turghuchilarni eyiblep éytqan sözlirini anglighiningda, Uning aldida özüngni töwen qilding, shuningdek özüngni shundaq töwen qilghiningda, kiyimliringni yirtip, Méning aldimda yighighining üchün, Menmu duayingni anglidim, deydu Perwerdigar. **28** Mana, séni ata-bowiliring bilen yighilishqa, öz qebrengge aman-xatirjemlik ichide bérishqa nésip qilimen; séning közliring Men bu jay üstige chüshüridighan barliq külpetlerni körmeye. Ular yénip béríp, bu xewerni padishahqa yetküzdi. **29** Padishah adem ewetip, Yehuda bilen Yérusalémning hemme aqsaqallirini chaqirtip keldi. **30** Padishah Perwerdigarning öyige chiqtı; barliq Yehudadiki er kishiler we Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisi, kahinlar bilen Lawiyalar, shundaqla barliq xelq, eng kichikidin tartip chongighiche hemmisi uning bilen bille chiqtı. Andin Perwerdigarning öyide tépilghan ehde kitabining hemme sözlirini ulargha oqup berdi. **31** Padishah öz ornida turup Perwerdigarning aldida: — Perwerdigargha egiship pütün qelbim we pütük jénim bilen Uning emrlirini, höküm-guwahqliqları we belgilimilirini tutup, ushbu kitabta pütülgén ehdiye emel qilimen dep özini ehdiye baghlıdı. **32** Shuning bilen xelqning hemmisimu ehde aldida turup uningha özini baghlıdı. U yene Yérusalémda turuwatqanlarning hemmisini we Binyamindiki xelqnimu bu ehde aldida turhuzup uningha özini baghlatdı. Shuning bilen Yérusalémda turuwatqanlar Xudanıng, yeni ata-bowilirining Xudasining ehdisi boyiche ish qılıdighan boldı. **33** Yosiya Israillargha qarashlıq yurtlardın barliq yirginçlik nersilerni chiqırıp tashlap, Israilda turuwatqanlarning hemmisini Perwerdigar Xudasining xizmitige kırıdighan qıldı. [Yosyanıng] barliq künliride xelq ata-bowilirining

Xudasi bolghan Perwerdigargha egishishtin héch yanmıldı.

35 Yosiya Perwerdigarni séghinip ötüp kétish héytini Yérusalémda ötküzmekchi boldı; birinchi ayning on tötinchi küni ular ötüp kétish héytigha atalghan qozılnı soydi. **2** Padishah kahinlarning wezipilirini belgilidi, ularni Perwerdigarning öyidiki xizmetni qilishqa righbetlendürdi. **3** U yene pütük Israil xelqige özlini Perwerdigargha atap pakmuqeddes bolushqa telim bergüchi Lawiylargha: — Siler muqeddes ehde sanduqını Israil padishahi Dawutning oghli Sulayman saldurghan öyge ekirip orunlashturunqlar; emdi uni mürenglerde kötürüp yürüsh wezipisi qalmıdı. Emdi siler Xudayinglar Perwerdigarning xizmitide, shundaqla Uning xelqi Israilning xizmitide bolunqlar. **4** Shuning üchün jemitinglar we nöwet-guruppanqlar boyiche, Israilning padishahı Dawutning yazghını we uning oghli Sulaymanning yazghinığa asasen, özünglarnı obdan teyyarlanglar. **5** Siler öz ata jemetliringlarning nöwet-guruppa tertipi boyiche qérindashliringlardın ibaret shu addiy xelq-puqlarlar jemet-jemetlirige wekil bolup, muqeddesgahta turisiler; herbir guruppida Lawiy jemetidin birnechche adem bolsun. **6** Siler ötüp kétish héytigha atalghan qozılnı soyusiler, özünglarnı paklanglar, [Israildiki] qérindashliringlardın üchün, yeni ularning Perwerdigar Musanıng wastisi bilen tapılıghan söz-kalamığha békinishi üchün, hemme ishni teyyar qilinglar, dédi. **7** Yosiya shu yerde hazır bolghan barliq xelq-puqlararning ötüp kétish héytigha atıghan qurbanlıqi bolsun dep, jemiy ottuz ming qoza we oghlaq, we yene üch ming buqa hediye qıldı; bu mallarning hemmisi padishahning mélidin chiqırılganı. **8** Uning emeldarlırimu öz ixtiyarlısı bilen xelqqe we kahinlar bilen Lawiylargha qurbanlıq méli «kötürme hediye» qıldı; Perwerdigarning öyini bashqurghuchilardin Hilqiya, Zekeriya we Yehiyelmu ikki ming alte yüz qoza-öchke bilen üch yüz buqını kahinlarga ötüp kétish héytigha atap qurbanlıq qilish üchün hediye qılıp tapshurdi. **9** Lawiylargıng yolbashchılırı bolghan Konaniya we uning qérindashliridin Shémaya bilen Netanel, shundaqla Hashabiya, Jeiyel we Yozabadmu besh ming qoza bilen besh yüz buqını Lawiylargıng héytqa atap qurbanlıq qilishiga «kötürme hediye» qıldı. **10** Shundaq qılıp, ötilidighan wezipiler orunlashturup bolun'ghandin kényin, padishahning

tapilighini boyiche, kahinlar öz ornida turdi, Lawiyalrnu özliniring nöwet-guruppa tertipi boyiche turushti. 11 Lawiyalar ötüp kétish héytigha atalghan qozilarни boghuzlidi; kahinlar ularning qolidin qanni élip qurban'gahqa septi we shuning bilen bir waqitta Lawiyalar qurbanliq malning térisini soydi. 12 Köydürme qurbanliqqa sunulidighan mallarni bolsa, ular xelq-puqlarargha wekil bolghan jemetler boyiche xelqqe böliüp bérip, ularni Musaning kitabida yézilghinigha muwapiq, Perwerdigargha sunushqa teyyarlidi. Sunulidighan buqilarnimu shundaq qildi. 13 Andin belgilime boyiche ular ötüp kétish héytigha atalghan qoza-öchkilerni otqa qaqlap kawap qildi; bashqa qurbanliqlardin qalghan, yeni Xudagha atalghan qisimlarni qazanda, dangqanda yaki dasta pishurup tézdzin xelq-puqlarargha üleshtürüp berdi; 14 shuningdin kényin özlirige we kahinlarga qurbanliqlardin teyyarlidi, chünki kahinlar, yeni Harunning ewladliri kech kirgüche köydürme qurbanliq qilish we maylarni köydürüş bilen aldirash bolup ketkenidi; shunga Lawiyalar özlirige we kahinlar bolghan Harunning ewladlirighimu qurbanliqlardin [gösh] teyyarlap qoyushti. 15 Nawaneghmichiler, yeni Asafning ewladliri Dawut, Asaf, Héman we [Dawut] padishahning aldin körgüchisi Yedutunning tapshuruqi boyiche öz orunlirida turushti; derwaziwenler herqaysisi öz derwazisi alida turdi; ularning ish ornidin ajrishining hajiti bolmidi, chünki ularning qérindashliri bolghan Lawiyalar qurbanliqlardin teyyarlap qoyatti. 16 Shundaq qilip, shu bir kün ichide Yosiya padishahning tapshuruqi boyiche, ötüp kétish héti ötküzlülp, Perwerdigarning qurban'gahiga köydürme qurbanliqlar sunulushi bilen Perwerdigargha béghishlap ötküzlügen ibadet toluq orunlandi. 17 Shu chaghda hazir bolghan Israillar ötüp kétish héytini ötküüp bolghandin kényin, yette kün pétir nan héytini ötküzdi. 18 Samuil peyghemberning zamanidin buyan Israilda ötüp kétish héti mundaq ötküzlülp baqmighanidi; Israail padishahlirining héchqaysismu Yosiya, kahinlar, Lawiyalar we shu yerde hazir bolghan Yehudalar bilen Israillar we Yérusalémda turuwatqanlar ötküzgendek mundaq ötüp kétish héti ötküüp baqmighanidi. 19 Bu qétimqi ötüp kétish héti Yosiyaning seltenitining on sekkizinchı yili ötküzüldi. 20 Yosiya [muqeddes] öyning hemme ishini mushundaq tertipke sélip bolghandin kényin, Misir padishahi Neqo Efrat deryasining boyidiki

Karkémish shehiride urushqa chiqti, Yosiya uning aldini tosqili chiqti. 21 Neqo Yosiyaning aldigha elchilerni ewetip uninggha: «I Yehuda padishahi, özliniring méning bilen néme karliri bar? Bügün men sili bilen urushqili emes, belki méning bilen urush qiliwatqan jemet bilen urushqili chiqqanmen; yene kélip, Xuda méni téz hujum qil, dédi; Xudaning silini halak qiliwetmesliki üçhün, Uning ishiga kashila qilmisila, chünki U méning bilen billidur» dédi. 22 Lékin Yosiya uning bilen qarshilishishtin yanmidi, eksiche özini niqablap uninggha jeng qilghili chiqti; u Xudaning Neqoning wastisi bilen éytqan gépige qulaq salmay, Megiddo tüzlenglikige kélip Neqo bilen tutushti. 23 Oqyachilar Yosiya padishahqa oq étip uninggha [tegküzdi]; padishah xizmetkarlirigha: — Men éghir yarilandim, méni élip kétinqlar, dédi. 24 Uning xizmetkarliri uni jeng harwisidin yolep chüshürüp, uning ikkinchi jeng harwisigha yatquzup Yérusalémha élip méngiwidi, u shu yerde öldi. U ata-bowlirining qebristanliqigha depne qilindi; barlıq Yehuda we Yérusalém dikiler Yosiyagha teziye tutushti. 25 Yerimiya [peyghember] Yosiya üçhün mersiye oqudi; neghme-nawachi er-ayallarning hemmisi taki bügün'giche Yosiyani teriplep mersiye oqup kelmekte; u ish Israilda belgilimige aylandi. Mana bular «mersiyeler» dégen kitabqa pütlündür. 26 Yosiyaning qalghan ishliri, uning Perwerdigarning Tewrat kitabida yézilghanlirigha egeshken yaxshi emelliri, 27 qilghanliri bashtin-axirighiche hemmisi «Yehuda we Israil padishahlirining Tarix-Tezkiriliri» dégen kitabta pütlündür.

36 [Yehuda] zéminidiki xelq Yosiyaning oghli Yehoahazni tallap, Yérusalémda atisining ornigha padishah qilip tiklidi. 2 Yehoahaz textke chiqqan chéghida yigirme üch yashta idi; u Yérusalémda üch ay seltenet qildi. 3 Misir padishahi uni Yérusalémda padishahliqtin bikar qildi we Yehuda zéminigha bir yüz talant kümüşh, bir talant altun jerimane qoydi. 4 Andin Misir padishahi Yehoahazning ornigha uning inisi Eliakimni Yehuda bilen Yérusalém üstige padishah qilip, uning ismini Yehoakimha özgertti; andin Neqo inisi Yehoahazni Misirgha élip ketti. 5 Yehoakim textke chiqqan chéghida yigirme besh yashta bolup, u Yérusalémda on bir yıl seltenet qildi; u Perwerdigar Xudasining neziride rezil bolghanni qildi. 6 Babil padishahi Néboqadnesar uninggha hujum qilghili chiqip, uni

mis zenjir bilen baghlap Babilgha élip ketti. 7 Nébuqadnesar yene Perwerdigar öyidiki bir qisim eswab-buyumlarni Babilgha apirip, özining Babildiki butxanisigha qoydi. 8 Yehoakimning qalghan ishliri, uning yirginchlik ishliri, uningdiki eyibler bolsa mana, «Israil we Yehuda padishahlirining tarix-tezkiriliri» dégen kitabta pütülgendur. Uning oghli Yehoakin uning ornigha padishah boldi. 9 Yehoakin textke chiqqan chéghida on sekkiz yashta bolup, u Yérusalémda üch ay on kün seltenet qildi; u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi. 10 Yéngi yil ötkende, Néboqadnesar adem ewetip Yehoakinni Perwerdigar öyidiki ésil buyumlar bilen birlikte Babilgha ekeldürüp, Yehoakinning taghisi Zedekiyani Yehuda we Yérusalém üstige padishah qilip tiklidi. 11 Zedekiya textke chiqqan chéghida yigirme bir yashta bolup, Yérusalémda on bir yil seltenet qildi; 12 u Perwerdigarning neziride rezil bolghanni qildi; Yeremiyä peyghember uninggha Perwerdigarning sözlirini yetküzgen bolsimu, u Yeremiyaning aldida özini töwen qilmidi; 13 u özini Xudaning namida [béqinish] quesimini ichküzgen Néboqadnesardin yüz öridi; boynini qattiq qilip, Israilning Xudasi Perwerdigargha towa qilip yénishqa könglini jahil qildi. 14 Uning üstige, kahinlarning barliq bashliri bilen xelqning hemmisi yat elliklerning hemme yirginchlik ishlirini dorap, asiyliqlirini ashurdi; ular Perwerdigar Yérusalémda Özige atap muqeddes qilghan öyni bulghiwetti. 15 Ularning ata-bowlirining Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqige we turalghusigha ichini aghritqachqa, tang seherde ornidin turup elchilirini ewetip ularni izchil agahlandurup turdi. 16 Biraq ular Xudaning elchilirini mazaq qilip, söz-kalamlirini mensitmeyti, peyghemberlirini zangliq qilatti; axir bérip Perwerdigarning qehri örlep, qutquzghili bolmaydighan derijide xelqining üstige chüshti. 17 Perwerdigar shuning bilen kaldiylernening padishahini ulargha hujumgha séliwidi, padishah ularning muqeddes öyide yashlirini qilichlidi; qız-yigitler, qérilar, bésyi aqarghanlarga héch ich aghritip olturnay, hemmini öltürüwetti; [Xuda] bularning hemmisini [Kaldiye] padishahining qoligha tapshurdi. 18 Kaldiye padishahı Xudanıng öyidiki chong-kichik démey, barliq qacha-buyumlarnı, shundaqla Perwerdigar öyidiki xezinilermi, shuningdek padishahning we emeldarlırinine xezinilirini qoymay, Babilgha élip

ketti. 19 Kaldiylar Xudanıng öyini köydürüwetti, Yérusalémning sépilini chéqwetti, sheherdiki hemme orda-qorghanlarga ot qoyup köydürüp, Yérusalémdiki barlıq qimmetlik qacha-buyumlarnı chéqip kukum-talqan qildi. 20 Qilichtin aman qalghanlarning hemmisini [Kaldiye padishahı] Babilgha tutqun qilip eketti; ular taki Pars padishahlıqining seltenitikiche Babil padishahı we ewladlirining qulluqida bolup turdi. 21 Bularning hemmisi Perwerdigarning Yeremiyaning wastisi bilen [aldın] éytqan [agah] sözü ishqqa ashurulush üçhün boldi. Shuning bilen zémin özige téghishlik shabat künlirige tuyesser boldi; chünki zémin yetmish yil toshquche xarabilikte turup «shabat tutup» dem élip rahetlendi.

Ezra

1 Pars padishahi Qoreshning birinchi yili, Perwerdigarning Yeremiyaning aghzi arqiliq éytqan sözi emelge ashurulup, Perwerdigarning Pars padishahi Qoreshning rohini qozghishi bilen pütün padishahliqi teweside u mundaq bir jakarname chiqardi, shundaqla uni yazma qilip püküp: — **2** «Pars padishahi Qoresh mundaq deydu: — Asmanlarning Xudasi Perwerdigar yer yüzidiki barliq padishahliqlarning igidarchiliqini manga berdi; u shundaqla méni Yehuda zéminigha jaylashqan Yérusalémda Özige bir öy sélishqa buyrudi. **3** Shuning üchün aranglarda Xudaning xelqi bolghanlardin herqaysinglarga bolsa, uning Xudasi [Perwerdigar] uning bilen bille bolghay, u Yehuda zéminidiki Yérusalémgha chiqsun, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyini salsun! U bolsa Xudadur, makani Yérusalémidur! **4** [Sürgünlükte] qalghan xelq qeyerlerde makanlashqan bolsa, [u Yérusalémgha chiqsun]; shu yerdiki ademler ulargha altun, kümüsh, mal-mültük, charpaylarni teminlep yarden bersun we shuningdek Yérusalémda jaylashqan Xudaning shu öyi üchün xalis hediyelerni teqdim qilsun» — dédi. **5** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki qabile bashliqlari, kahinlar, Lawiylar, shundaqla Xuda teripidin rohi qozghitilghan barliq xelq orunliridin qopup Yérusalémdiki Perwerdigarning öyini [yéngiwashtin] sélishqa bérishqa teyyarlandi. **6** Etraptiki kishilarning hemmisi kümüsh qacha-qucha, altun, mal-mülük, charpaylar we qimmet bahaliq buyumlar bilen ularni qollap quwwetlidi, buningdin bashqa sunulidighan herxil ixtiyariy hediye-qurbanliq süpitide herxil sowghatlarni teqdim qildi. **7** Padishah Qoresh Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilirinimu, yeni ilgiri Néboqadnesar Yérusalémdin ekilip öz ilahining butxanisigha qoyup qoyghan qacha-quchilarnimu élip chiqti. **8** Pars padishahi Qoresh xezine bégi Mitredatni buyrup bu qacha-quchilarni aldurup chiqti; Mitredat shularni Yehudaning emiri Sheshbazargha sani boyiche sanap tapshurup berdi. **9** Qacha-quchilarning sani mundaq: — altun das ottuz, kümüsh das ming, pichaq yigirme toqquz, **10** altun piyale ottuz, bir-birige oxshash bolghan kümüsh piyale töt yüz on; bashqa qacha-quchilar bir ming. **11** Barliq altun-kümüsh qacha-qucha, besh ming töt yüz. Sürgün qilin'ghan xelq Babilin Yérusalémgha élip

kélin'gen chaghda, Sheshbazar bu qacha-quchilarning hemmisini élip kelgenidi.

2 Töwendikiler Néboqadnesar teripidin Babilgha sürgün qilin'ghan [Yehudiye] ölkisidikilerdin, ularning ewladliri qaytip kélip, Yérusalém we Yehudiyege chiqip, herbiri öz shehirlirige ketkenler: — **2** — ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Séraya, Reilaya, Mordikay, Bilshan, Mispar, Bigway, Rehum we Baanahlar bilen bille qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **3** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **4** Shefatiyaning ewladliri üch yüz yetmish ikki kishi; **5** Arahning ewladliri yette yüz yetmish besh kishi; **6** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on ikki kishi; **7** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **8** Zattuning ewladliri toqquz yüz qiriq besh kishi; **9** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **10** Banining ewladliri alte yüz qiriq ikki kishi; **11** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme üch kishi; **12** Azgadning ewladliri bir ming ikki yüz yigirme ikki kishi; **13** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish alte kishi; **14** Bigwayning ewladliri ikki ming ellik alte kishi; **15** Adinning ewladliri töt yüz ellik töt kishi; **16** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri toqsan sekkiz kishi; **17** Bizayning ewladliri üch yüz yigirme üch kishi; **18** Yorahning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **19** Hashumning ewladliri ikki yüz yigirme üch kishi; **20** Gibbarning ewladliri toqsan besh kishi; **21** Beyt-Lehemlikler bir yüz yigirme üch kishi; **22** Nitofaliqlar ellik alte kishi; **23** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi; **24** Azmawetlikler qiriq ikki kishi; **25** Kiriat-Arimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemiy yette yüz qiriq üch kishi; **26** Ramahliqlar bilen Gébalıqlar jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **27** Mikmashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **28** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemiy ikki yüz yigirme üch kishi; **29** Néboliqlar ellik ikki kishi; **30** Magbishning ewladliri bir yüz ellik alte kishi; **31** Ikkinchı bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik töt kishi; **32** Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **33** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme besh kishi; **34** Yérixoluqlar üch yüz qiriq besh kishi; **35** Sinaahning ewladliri üch ming alte yüz ottuz kishi. **36** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **37** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **38**

Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **39** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **40** Lawiyarlarning sani töwendikiche: — Xodawiyaning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish töt kishi; **41** Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz yigirme sekkiz kishi. **42** Derwaziwenlerning neslidin: — Shallumning ewladliri, Atérning ewladliri, Talmونning ewladliri, Akkubnung ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz toqquz kishi. **43** Ibadetxana xizmetkarliri töwendikiche: — Zixaning ewladliri, Xasufaning ewladliri, Tabbaotning ewladliri, **44** Kirosning ewladliri, Siyahaning ewladliri, Padonning ewladliri, **45** Libanahning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Akkubnung ewladliri, **46** Hagabning ewladliri, Shamlayning ewladliri, Hananning ewladliri, **47** Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, Réayahning ewladliri, **48** Rezinning ewladliri, Nikodaning ewladliri, Gazzamning ewladliri, **49** Uzzaning ewladliri, Pasiyaning ewladliri, Bisayning ewladliri, **50** Asnahning ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussimning ewladliri, **51** Bakbukning ewladliri, Xakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **52** Bazlutnung ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri, **53** Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **54** Neziyaning ewladliri bilen Xatifaning ewladliri. **55** Sulaymanning xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Pirudaning ewladliri, **56** Yaalahning ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **57** Shefetianing ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning ewladliri bilen amining ewladliri. **58** Ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiy üç yüz toqsan ikki kishi. **59** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addan we Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlinining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi. **60** Bular Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning ewladliri bolup, jemiy alte yüz ellik ikki kishi; **61** kahinlarning ewladliri ichide Xabayaning ewladliri, Kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qizini alghachqa ularning éti bilen atalghanidi. **62** Bular jemetining nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **63** Waliy ulargha:

— Urim we tummimni kötürgüchi kahin arimizda xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklilikler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **64** Pütün jamaet jemiy qiriq ikki ming üç yüz atmish kishi; **65** buningdin bashqa ularning yene yette ming üç yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz er-ayal ghezelchisi bar idi. **66** Ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, **67** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **68** Jemet kattiwashliridin beziliri Yérusalémha we Perwerdigarning öyige kelgen chaghda, Xudaning shu öyi esli ornigha yéngiwashtin sélinishi üçhün chin könglidin sowghatlarni teqdim qildi. **69** Ular özlinining qurbığha qarap qurulush xezinisige atmish bir ming darik altun, besh ming mina kümüş we yüz qur kahin toni teqdim qildi. **70** Shuningdin kéyin kahinlar, Lawiylar we bir qisim xelq qoshulup, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri öz sheherlirige makanlashti; qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

3 Israil xelqi herqaysisi öz sheherliride makarlashqanidi; yettinchi aygha kelgende, xelq bir ademdek bolup Yérusalémha yighildi. **2** Yozadakning oghli Yeshua bilen uning kahin qérindashliri, Shéaltielning oghli Zerubbabel we uning qérindashlirining hemmisi orunlidirin qopup, Xudaning adimi Musa pütken qanun kitabida pütülginidek Perwerdigargha köydürme qurbanlıq sunush üçhün Israilning Xudasining qurban'gahini sélishqa kirishti. **3** Gerche ular shu yerlik xelqlerden qorqsimu, lékin qurban'gahni eslidiki uli üstige sélip, uningda Perwerdigargha atap etigenlik we kechlik köydürme qurbanlıq ötküzüşke kirishti. **4** Ular yene [muqeddes qanunda] pütülgini boyiche «kepiler héyti»ni ötküzüp, her kuni belgilen'gen telepke muwapiq san boyiche künlük köydürme qurbanlıqni sunushattı. **5** Shuningdin kéyin ular yene her künlük köydürme qurbanlıqlar, yéngi ay qurbanlıqi we Perwerdigarning barlıq muqeddes dep békítilgen héytliri üçhün teqdim qilinidighan köydürme qurbanlıqlarnı, shuningdek herbir kishining könglidin Perwerdigargha atap sunidighan ixtiyariy qurbanlıqlarını sunup turatti. **6** Shundaq qilip ular yettinchi ayning birinchi künidin bashlap, köydürme qurbanlıqlarını Perwerdigargha atap sunushqa bashlıdi; lékin Perwerdigarning öyining uli téxi sélinmidi. **7** Ular tashchilar bilen

yaghachchilargha pul tapshurdi we shundaqla Pars padishahi Qoreshning ijaziti bilen Zidonluqlar bilen Turluqlargha kédir yaghichini Liwandin [Ottura] déngiz arqliq Yoppagha ekeldürüş üchün ulargha yimek-ichmek we zeytun méyini teminlidi. 8 Jamaet Yérusalémdiki Xudaning öyige kelgendifin kényin ikkinchi yili ikkinchi ayda Shéaltiyelning oghli Zerubbabel, Yozadakning oghli Yeshua we ularning kahin we Lawiy qérindashlirining qaldisi, shuningdek sürgünlükten qaytip Yérusalémgha kelgenlerning hemmisi qurulushta ish bashlidi; ular yene yigirme yashtin ashqan Lawiyarlari Perwerdigarning öyini sélish qurulushigha nazaretcilikke qoydi. 9 Yeshua we uning oghulliri hem qérindashliri, Kadmiyel bilen uning oghulliri, yeni Yehudaning ewladliri Xudaning öyide ishleydighan ishchilarni nazaret qilishqa bir niyyete atlandi; Hénadadning oghulliri, ularning oghullirimu we qérindash Lawiyalar ulargha yardenleshti. 10 Tamchilar Perwerdigarning öyige ul salidighan chaghda kahinlar xas kiyimlirini kiyip, kanaylirini chélip, Asafning ewladliri bolghan Lawiyalar jangjang chélip, hemmisi qatar-qatar sep bolup turghuzului; ular Dawut belgiligen körsetmiler boyiche Perwerdigargha Hemdusana oqushti. 11 Ular Perwerdigargha atap özara: — «Perwerdigar méhribandur, uning Israilgha bolghan méhir-muhebbiti menggülüktr» dep hemdusana we rehmet-teshekkür éytishti. Bu chaghda Perwerdigarning öyining uli sélinip bolghachqa, xalayıq Perwerdigarni medhiyilep towlap tentene qilishti. 12 Lékin kahinlardin, Lawiyardin we jemet bashliqliridin nurghunliri, yeni eslide ilgiriki öyni körgen nurghun qéri ademler köz aldida sélin'ghan bu öyning uligha qarap, ün sélip yighlap kétishti; nurghun bashqa kishiler xushal bolup tentene qilip towlashti; 13 we xelq hetta kimlerning tentene qilishiwatqanlıqi bilen kimlerning yighlawatqanlıqını ayriwalalmay qaldi; chünki jamaet tentene qilip qattiq towlishatti; we bu awaz yiraq-yiraqlargha anglinatti.

4 Yehuda we Binyamindiki reqibler sürgünlükten qaytip kelgenler Israilning Xudasi Perwerdigargha atap öyni yéngiwashtin salmaqchiken, dégen gepni anglap, 2 Zerubbabel we jemet bashliqliri bilen körüşüp: — Biz siler bilen bille salayli; chünki bizmu silerge oxshashla silerning Xudayinglarni izlep, bizni bu yerge ekelgen Asuriye padishahi Ésar-Haddonning künliridin tartip uningha qurbanlıq

sunup kéliwatomiz, déyishti. 3 Lékin Zerubbabel, Yeshua bilen Israilning bashqa jemet bashliqliri ulargha: — Xudayimizgha öy sélishta silerning biz bilen héchqandaq alaqenglar yoq; belki Pars padishahi Qoresh bizge buyrughandek, peqet biz özimizla Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargha öy salimiz, déyishti. 4 Shuningdin kényin shu yerdiki ahale Yehudalarning qolini ajiz qilip, ularning qurulush qilishigha kashila tughdurup turdi. 5 Ular yene Pars padishahi Qoreshning barlıq künliridin taki Pars padishahi Darius textke olturghan waqitqiche, daim meslihetchilerni sétiwélip, Yehudalar bilen qériship, qurulush nishanini buzushqa urunup turdi. 6 Ahashwérosh textke chiqqan deslepki waqitlarda ular uninggħha Yehudiye we Yérusalém ahalisi üstidin bir erzname yazdi. 7 Shuningdek Artaxshashta künliride Bishlam, Mitridat, Tabeel we ularning qalghan shérikirimu Pars padishahi Artaxshashtagha aramiy tilida bir erz xétini yazdi; xet aramiy tilidin terjime qilindi. 8 Walij Rehum bilen diwan bégi Shimshay padishah Artaxshashtagha Yérusalém üstidin töwendikidek erzname yazdi: — 9 «Mezkur mektupni yazghanlardin, walij Rehum, katip bégi Shimshay we ularning bashqa hemrahliri bolghan soraqchilar, mupettishler, mensepdarlar, katiplar, arqiwiliqlar, Babililiqlar, Shushaniliqlar, yeni Élamiylar 10 we ulugh janabiy Osnappar Samariye shehirige we [Efrat] deryanening mushu teripidiki bashqa yerlerge orunlashturghan ahalimu bar 11 (mana bu ularning padishahqa yazghan xétining köchürülmisi) — özlirining deryanening mushu teripidiki xizmetkarliridin padishah aliliri Artaxshashtagha salam! 12 Padishah aliylirige melum bolsunki, özliri tereptin biz terepke kelgen Yehudiylar Yérusalémgha kéishti; ular ashu asiy we sésiq sheherni quruwatidu, ulini yasap püttürdi, sépilni yasap chiqtı we sépilning ullirini bir-birige ulap yasawatidu. 13 Emdi ulugh padishah aliylirige shu melum bolghayki, mubada bu sheher onglansa, sépil pütküzülse, ular baj tapshurmaydighan, olpan tölimeydighan we paraq tapshurmaydighan boluwalidu, bundaq kétiwerse padishahlarning xezinisige sözsiz ziyan bolidu. 14 Biz ordining tuzini yep turup, padishahimizning bundaq bihörmət qilinishigha qarap turushimizgha qet'iy toghra kelmeydu, shu sewebtin padishahimizgha melum qilishqa jür'et qıldıq. 15 Shuning üchün [aliylirining] ata-bowlirining tarixnamisini sürüshte

qilishlirini teshebbus qilimiz; sili tarixnamidin bu sheherning ehwalini bilip, uning padishahlarqhimu, herqaysi ölkilergimu ziyan yetküzüp kelgen asiy bir sheher ikenlikini, qedimdin tartip bu sheherdikiler aghdurmichiliq térighanliqini bilgeyla; del shu sewebtin bu sheher weyran qilin'ghanidi. **16** Shunga biz aliyliriga shuni uqturmaqchimizki, eger bu sheher qurulsa, sépilliri pütküzülse, undaqta silining deryaning mushu teripidiki yerlerge héchqandaq igidarchiliqliri bolmay qalidu». **17** Padishah mundaq jawab yollidi: — «Waliy Rehum, diwan bégi Shimshaygha we Samariye hem Deryaning shu teripidiki bashqa yerlerde turushluq hemrahliringlarga salam! **18** Silerning bizge yazghan erz xétinglar méning aldimda éniq qilip oqup bérildi. **19** Tekshürüp körtüşni buyruwidim, bu sheherning derweqe qedimdin tartip padishahlarga qarshi chiqip isyan qozghighan, sheherde daim asiyliq-qozghilang kötürüştek ishlarning bolup kelgenlikи melum boldi. **20** Ilgiriki waqitlarda qudretlik padishahlar Yérusalémgha hökümranlıq qilip, Deryaning shu teripidiki pütün yerbalki idare qilip kelgen, ular shulargha békinqip baj, olpan we pariqini tapshurup kelgeniken. **21** Emdi siler buyruq chüshürüp u xelqni ishtin toxtitinglar, mendin bashqa yarliq chüshürülmigüche, bu sheherni yéngiwashtin qurup chiqishqa bolmaydighanliqi uqturunglar. **22** Bu ishni ada qilmay qélishtin pexes bolunglar; padishahlargha ziyan keltüridighan apet némishqa küchiyiwéridiken?». **23** Padishah Artaxshashtanining yarliqining köchürlümlisi Rehumgha, diwan bégi Shimshay hem ularning hemrahliriga oqup bérilishi bilenla, ular alman-talman Yérusalémtdiki Yehudalarning qéshigha chiqip, herbiy küch ishlitip, ularni ishni toxtitishqa mejbur qildi. **24** Shuning bilen Yérusalémtdiki Xudaning öyidiki ishlar toxtidi; ish taki Pars padishahi Darius textke chiqip ikkinchi yilighiche toxtaghliq qaldi.

5 Bu chaghda peyghemberler, yeni Hagay peyghember bilen Iddoning oghli Zekeriya peyghember Yehudiye we Yérusalémdiki Yehudiyarlarga bésharet bérishke bashlidi; ular Israilning Xudasining namida ulargha bésharet bérishi. 2 Shuning bilen Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yozadakning oghli Yeshua qopup Yérusalémdiki Xudaning öyini yéngiwashtin sélishqa bashlidi; Xudaning peyghemberliri ular bilen

bille bolup ulargha yarden berdi. 3 Shu chaghda Deryaning gherb teripining bash waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri ularning yénigha kélip: «Kim silerge bu öyni yéngiwashtin sélishqa, bu qurulushni püttürüşke buyruq berdi?» dep soridi. 4 Ular yene: «Bu qurulushqa mes’ul bolghuchilarining ismi néme?» dep soridi. 5 Lékin Xudaning neziri Yehuda aqsaqallirining üstide idi, shunga bash waliy qatarliqlar padishah Dariusqa melum qilghuche, shundaqla uningdin bu heqte birer jawab yarliq kelgüche ularning qurulush ishini tosmidi. 6 Deryaning gherb teripining waliysi Tattinay bilen Shétar-Boznay hem ularning hemrahliri, yeni Deryaning gherb teripidiki afarsaqlıqlar padishah Dariusqa xet ewetti; xetning köchürülmisi mana töwendikidek: 7 Ular padishahqa ewetken melumatta mundaq déyilgen: «Darius aliyirigha chongqur aman-ésenlik bolghay! 8 Padishahimizgha shu ish yétip melum bolsunki, biz Yehudiyege, ulugh Xudaning öyige bérip kördüqki, shu öy yoghan tashlar bilen yasiliwatidu, tamlirigha limlar ötküzülp sélinmaqtı; bu qurulush téz sür’ette ongushluq élip bériliwétiptu. 9 Andin biz u yerdiki aqsaqallardı: — Kim silerge bu öyni sélishqa, bu qurulushni püttürüşke buyruq berdi? — dep soriduq. 10 We aliyirigha melum bolsun üchün ularning isimlirini soriduq, shuningdek ularning bashliqlirining ismilirini püttüp xatirilimekchi iduq. 11 Ular bizge: «Biz asman-zéminning Xudasining qulliri, biz hazır buningdin uzun yillar ilgiri sélin’ghan öyni yéngiwashtin séliwatımız. MUSHU öyni eslide Israilning ulugh bir padishahi saldurghanıdi. 12 Lékin ata-bowlirimiz asmandiki Xudaning ghezipini keltürüp qoyghachqa, Xuda ularni Kaldiyelik Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurghan; u bu öyni chaqturuwétip, xelqni Babilgha tutqun qılıp eketken. 13 Lékin Babil padishahi Qoreshning birinchi yili padishah Qoresh Xudaning bu öyini yéngiwashtin sélishqa yarliq chüshürgen. 14 We Néboqadnesar Yérusalémdiki bu ibadetxanidin élip Babil butxanisigha apirip qoyghan Xudaning öyidiki altun-kümüş qacha-quchilarnimu padishah Qoresh ularni Babil butxanisidin epchiqturup, Sheshbazar isimlik bir kishige tapshurghan; u uni bash waliy qılıp teyinligeni 15 hem uninggha: — Bu qacha-quchilarnı élip ularni Yérusalémdiki ibadetxanığha apirip qoyghın; Xudaning öyi esli jayığha yéngiwashtin

sélin sun, dep buyrughan. **16** Andin shu Sheshbazar dégen kishi kélip, Yérusalémdiki Xudan ing öyige ul salghan; ene shu waqittin bashlap hazirghiche yasiliwatidu, téxi pütmidi» dep jawap berdi. **17** Emdi aliyliriga layiq körünse, padishahimizning shu yerde, yeni Babildiki xezinini axturup békishini, u yerde padishah Qoreshning Yérusalémdiki Xudan ing öyini yéngiwashtin sélish toghrisida chüshürgen yarliqining bar-yoqluqini tekshürüp békishini soraymiz hem padishahimizning bu ish toghrisida öz iradisini bizge bildürüp qoyushini ötünimiz».

6 Andin padishah Darius Babildiki dölet-bayliqlar saqlan'ghan «Arxiplar öyi»ni tekshürüp chiqishqa yarliqlarni chüshürdi. **2** Média ölkisidiki Axméta qel'esidin bir oram qeqhez tépildi, uningda mundaq bir xatire pütlügen: **3** «Padishah Qoreshning birlinchı yili, padishah Qoresh Yérusalémdiki Xudan ing öyige dair mundaq bir yarlıq chüshüridu: — «Qurbanlıq sunulidighan orun bolush üçhün bu öy yéngiwashtin sélin sun; uli puxta sélin sun, öyning igizlikli atmish gez, kengliki atmish gez bolsun. **4** Üch qewet yoghan tash, bir qewet yéngi yaghach bilen sélin sun, barlıq xirajet padishahliq xezinisidin chiqim qilin sun. **5** Eslide Néboqadnesar Yérusalémdiki ibadetxanidin élip Babilgha apirip qoyghan, Xudan ing öyidiki altun-kümüş qacha-quchilarning hemmisi qayturup kelinip, Yérusalémdiki ibadetxanigha qaytidin yetküzülüp, herbiri öz jayigha qoyulsun; ular Xudan ing öyige quyulsun!». **6** [Dariustın yarlıq chüshürülüp]: «— Shunga, i deryaning shu teripining bash waliysi Tattinay we Shétar-Boznay hem silerning hemrahlıringlar, yeni Deryaning shu teripidiki afarsaqliqlar, emdi siler u yerdin néri ketinglar! **7** Xudan ing öyining qurulushi bilen karinglar bolmisun; Yehudiylarning bash waliysi bilen Yehudiylarning aqsaqallirining Xudan ing bu öyini eslidiki ornigha sélishigha yol qoyunglar. **8** Shuningdek men Xudan ing bu öyining sélinishi üçhün Yehudalarining aqsaqalliri toghrulug silerge buyruq chüshürdumki: — Deryaning gherb teripidin, padishahliq xezinisige tapshurulghan baj kirimidin siler kéchiktürmey shu ademlerge toluq xirajet ajritip béringlar, qurulush héch toxtap qalmisun. **9** Ulargha néme kérek bolsa, jümlidin asmandiki Xudagha köydürme qurbanlıq sunushqa, meyli erkek torpaq bolsun, qochqar yaki qozilar bolsimu, shular bérilsun; yene Yérusalémdiki kahinlarning belgiligini boyiche

bughday, tuz, sharab yaki zeytun maylar bolsun shularning birimu kem qilinmay, her künü temin étip turulsun. **10** Shuning bilen ular asmandiki Xudagha xushbuy qurbanliqlarni keltürüp, padishahqa we padishahning ewladlirigha uzun ömür tilisun. **11** Men yene buyruymenki, kimki bu yarlıqni özgertse, shu kishining öyining bir tal limi sughuruwélinip tiklen'gedin kényin, shu kishi uninggha ésip mixlap qoyulsun, öyi exlextanigha aylanduruwétilsun! **12** We Özining namini shu yerde qaldurghan Xuda mushu Yérusalémdiki öyini özgertishke yaki buzushqa qol uzartqan herqandaq padishah yaki xelqni halak qilsun! Men Darius mushu yarlıqni chüshürdum, estayidilliq bilen beja keltürülsün!» déyildi. **13** Andin Deryaning gherb teripining bash waliysi Tattinay, Shétar-Boznay we ularning hemrahlırları padishah Dariusning ewetken yolyoruqi boyiche estayidilliq bilen shu ishni beja keltürdi. **14** Yehudiylarning aqsaqallirini qurulushni dawamlashturup, Hagay peyghember we Iddoning oghli Zekeriyaning besharet bérishliri bilen shu ishta ronaq tapti. Ular Israilning Xudasining emri boyiche, shundaqla Qoresh, Darius we Artaxshashta qatarlıq Pars padishahlırinin emri boyiche ishlep, öyini yéngiwashtin qurup chiqish ishini püttürdi. **15** Bu öy Darius padishahı seltenitining altinchı yili, Adar éyining üçinchı künü pütküzüldi. **16** Israillar — kahinlar, Lawiylar we qalghan sürgünlükten qaytip kelgen xelqlerning hemmisi Xudan ing bu öyini uninggha atash murasimini xushal-xuramlıq bilen ötküzdi. **17** Öyni Xudan ing Özige atash murasimida ular yüz torpaq, ikki yüz qochqar we tööt yüz qoza sundi hem Israil qebililirining sani boyiche barlıq Israil üçhün gunah qurbanlıq süpitide on ikki tékini sundi. **18** Ular yene Yérusalémdiki Xudan ing ibadetxizmitini öteshke, Musaning kitabida yézilghini boyiche, kahinlarni öz nöwiti boyiche, Lawiylarni guruppiliri boyiche turghuzdi. **19** Birinchı ayning on tötinchi künü sürgünlükten qaytip kelgenler «ötüp kétish héyti»ni ötküzdi. **20** Chünki kahinlar we Lawiylar bir niyet bilen birlikte paklinish resimlirini ötküzüp, hemmisi paklandı; andin ular barlıq sürgünlükten qaytip kelgenler we ularning qérindishi bolghan kahinlar we hem özliri üçhün ötüp kétish héytigha atighan [qozilirini] soydi. **21** Sürgünlükten [yéngila] qaytip kelgen Israillar we shuningdek Israilning Xudasi Perwerdigarni izdep, özlirini zémindiki yat elliklerning bulghashliridin ayrip chiqqan barlıq

kishiler qoza göshlirini birlikte yéyishti. 22 Ular pétir nan héytini xushal-xuramliq ichide yette kün ötküzdi; chünki Perwerdigar ularni xushalliqqa chömdürdi hem Asuriye padishahining könglini ulargha mayil qilip, Özining öyini — Israilning Xudasining öyini qurushqa ularning qolini mustehkemlidi.

7 Shu ishlardin kéyin Pars padishahi Artaxshashta seltenet sürgen mezgilde Ezra dégen kishi [Babildin Yérusalémgha chiqti]. U Sérayaning oghli, Séraya Azariyaning oghli, Azariya Hilqyaning oghli, 2 Hilqiya Shallumning oghli, Shallum Zadokning oghli, Zadok Axitubning oghli, 3 Axitub Amariyaning oghli, Amariya Azariyaning oghli, Azariya Mérayotning oghli, 4 Mérayot Zerahiyaning oghli, Zerahiyan Uzzining oghli, Uzzi Bukkining oghli, 5 Bukki Abishuaning oghli, Abishua Finihasning oghli, Finihas Eliazarning oghli, Elazar bolsa bash kahin Harunning oghli idi; 6 — Ezra dégen bu kishi Babildin qaytip chiqti. U Israilning Xudasi Perwerdigar Musagha nazil qilghan Tewrat qanunigha pishqan tewratshunas idi; uning Xudasi bolghan Perwerdigarning qoli uningda bolghachqa, u némini telep qilsa padishah shuni bergenidi. 7 Padishah Artaxshashtaning yettinchi yili bir qisim Israillar, kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler, derwaziwenler we ibadetxana xizmetkarliri uning bilen birlikte Yérusalémgha qaytip chiqti. 8 [Ezra] emdi padishahning seltenitining yettinchi yili beshinchi ayda Yérusalémgha yétip keldi. 9 Birinchi ayning birinchi kúni u Babildin chiqishqa teyyarlandi; Xudaning shepqetlik qoli uningda bolghachqa, u beshinchi ayning birinchi kúni Yérusalémgha yétip keldi. 10 Chünki Ezra köngül qoyup Perwerdigarning Tewrat-qanunini chüshinip tehsil qilishqa hem uningha emel qilishqa we shuningdek Israil ichide uningdiki hökümbelgilimlerni ögitishke niyet qilghanidi. 11 Mana bu padishah Artaxshashta kahin hem Tewratshunas Ezragha tapshurghan yarliq xétining köchürlülmisi: — (Ezra Perwerdigarning emrlirige ait ishlargha hem Uning Israillargha tapshurghan belgilimlirige pishqan tewratshunas idi): — 12 «Menki padishahlarning padishahi Artaxshashtadin asmanlardiki Xudaning mukemmel Tewrat-qanunigha pishqan tewratshunas kahin Ezragha salam! 13 Emdi men shundaq yarliq chüshürimenki, padishahliqimda turuwatqan Israillardin, shundaqla ularning kahin we Lawiyiridin kimler Yérusalémgha bérishni xalisa, hemmisi séning

bilen bille barsa bolidu. 14 Chünki sen padishah we uning yette meslihetchisi teripidin teyinlen'gen ikensen, qolungdiki Xudaning qanun kitabida éytigħanlıri boyiche, Yehudiye we Yérusalémgha tekshürüş-hal sorashqa ewetilgensen. 15 Sen padishah we uning meslihetchiliri öz ixtiyari bilen Israilning Xudasığha sun'ghan altun-kümüshlerni kötürüp bérip uningħha teqdim qil (uning makani Yérusalémdidur); 16 Shuningdek qolung pütkü Babil ölkiside qanchilik altun-kümüshlerni tapalisa, shuni xelq we kahinlar Yérusalémdiki Xudaning öyige teqdim qilishqa öz ixtiyari bilen bergen sowghatlarha qoshup apargħin. 17 Sen bu pullargha étiyatchanlıq bilen qurbanlıqlar üçħün torpaq, qoħqar, qoza we qoshumche ashliq hediyeliri hem sharab hediyeliri setiwlip, bularni Yérusalémdiki Xudayinglarning öyidiki qurban'għaq sun'ghin. 18 Qalghan altun-kümüshlerni sen we jemetingdikilerge qandaq qilish muwapiq körünse, Xudayinglarning iradisi boyiche shundaq qilinglar. 19 Séning Xudayingning öyidiki ishlargha ishlitishke sanga bergen qacha-quchilarni Yérusalémdiki Xudaning aldigha qoy. 20 Eger shuningdek sanga Xudayingning öyidiki qalghan ishlargha chiqim qilidighan'gha néme xirajet kérek bolsa, sen padishah xezinisidin élip ishletkin. 21 Shuning bilen menki padishah Artaxshashtadin deryaning shu għerb teripidiki barliq xezine beglirige shundaq buyruq chüshürimenki, asmandiki Xudaning Tewrat-qanunining alimi bolghan kahin Ezra silerdin némini telep qilsa, siler estayidilliq bilen uning déginidek békiringlar. 22 Uning alidighini kümüşh yüz talantqiche, bughday yüz korħiche, sharab yüz batqiche, zeytun méyi yüz batqiche bolsun, tuzgħa chek qoyulmisun. 23 Asmanlardiki Xuda némini emr qilsa, shu asmanlardiki Xudaning öyi üçħün estayidilliq bilen békirilsun; némisħqa [Xudaning] ghezipi padishah we oghullirining padishahliqigha chüshürgüdekmiz? 24 Biz shunimu silerge melum qilimizki, omumen kahinlar, Lawiylar, ghezelkeshler, derwaziwenler, ibadetxana xizmetkarliri we Xudaning bu öyide xizmet qilidighanlarning héchqaysisidin baj, olpan we paraq élishqa bolmaydu. 25 Emdi sen ey Ezra, Xudayingning sende bolghan hékmitige asasen, Deryaning shu għerb teripide Xudayingning Tewrat-qanunini bilgen, barliq xelqning dewasini soraydighan, ularni idare qilidighan soraqchi we hakimlarni teyinligin; we Tewrat-qanunini

bilmeydighanlarga bolsa, ulargha bularni ögitinglar. **26** Xudayingning qanunigha we padishahliqning qanunigha riaye qilmaydighanlar bolsa, uning üstdin adaletlik bilen höküm chiqirilsun; u ölümge, yaki sürgün'ge yaki mal-mülkini musadire qilishqa we yaki zindan'gha tashlashqa höküm qilinsun». **27** [Ezra mundaq dédi] — Ata-bowilirimizning Xudasi bolghan Perwerdigargha Hemdusana bolghay! Chünki U padishahning könglige, Yérusalémdiki Perwerdigarning öyini shundaq körkem bézesh niyitini saldi, **28** yene méni padishah we meslihetchiliri aldida hem padishahning möhterem emirliri aldida iltipatqa érishtürdi. Perwerdigar Xudayimning qoli mende bolup, U méni gheyretlendürgechke, özüm bilen bille [Yérusalémgha] chiqishqa Israillar ichidin birnechche mötiwerlerni yighthim.

8 Padishah Artaxshashta seltenet sürüp turghan waqitta, Babildin méning bilen bille qaytqanlarning ata jemet bashliqliri we ularning nesebnamiliri töwendikiche: — **2** Finihsning ewladliridin Gershon, Itamarning ewladliridin Daniyal, Dawutning ewladliridin Hattush, **3** Shékaniyaning ewladliridin, yeni Paroshning ewladliridin Zekeriya we uning bilen nesebnamide tizimlan'ghan erkekler jemiy bir yüz ellik kishi; **4** Pahat-Moabning ewladliridin Zerahiyahning oghli Elyoyinay we uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz kishi; **5** Shékaniyaning ewladliridin bolghan Yahaziyelning oghli we uning bilen bille qaytqan erkekler üch yüz kishi; **6** Adinning ewladliridin Yonatanning oghli Ebed we uning bilen bille qaytqan erkekler ellik kishi; **7** Élamning ewladliridin Ataliyaning oghli Yeshaya we uning bilen bille qaytqan erkekler yetmish kishi; **8** Shefatianing ewladliridin Mikailning oghli Zebadiya we uning bilen bille qaytqan erkekler seksen kishi; **9** Yoabning ewladliridin Yehiyelning oghli Obadiya we uning bilen bille qaytqan erkekler ikki yüz on sekkiz kishi; **10** Shélotmitning ewladliridin Yosifyaning oghli we uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz atmish kishi; **11** Bibayning ewladliridin Bibayning oghli Zekeriya we uning bilen bille qaytqan erkekler yigirme sekkiz kishi; **12** Azgadning ewladliridin Hakkatanning oghli Yohanam we uning bilen bille qaytqan erkekler bir yüz on kishi; **13** Adonikamning ewladliridin eng axirida qaytqanlarning isimliri Elifelet, Jeiyel we Shémaya bolup, ular bilen bille qaytqan erkekler atmish kishi; **14** Bigwayning ewladliridin Utay

bilen Zabbud we ular bilen bille qaytqan erkekler yetmish kishi. **15** — Men ularni Axawagha aqidighan Deryaning boyigha yighthim; biz u yerde chédir tikip üch kün turduq. Xelqni we kahinlarni arilap qarismal u yerde Lawiylar yoq iken. **16** Shunga men bashliqlardin Eliézer, Ariyel, Shémaya, Elnatan, Yarib, Elnatan, Natan, Zekeriya bilen Meshullamlarni we ulargha qosup oqumushluq alimlardin Yoarib bilen Elnatanni chaqirtip kélip, **17** ulargha hawale qilip Kasifiya dégen yerge, Iddo dégen Ataman bilen körüşhüshke ewtettim. Men Kasifiya dégen yerde Iddogha we uning ibadetxana xizmetkarliri bolghan qérindashliriga deydiqan geplerni aghzigha sélip, ularning bu yerge Xudayimizning öyi üchün xizmet qilidighan xizmetchilerni bizge ekélishni ötündüm. **18** Xudayimizning shapaetlik qoli bizde bolghachqa, ular bizge Israillning ewrisi, Lawiyning newrisi Mahlining ewladlirli ichidin oqumushluq bir ademni, yeni Sherebiyani we uning oghulliri hem qérindashliri bolup jemiy on sekkiz kishini bashlap keldi. **19** Ular yene Hashabiya we uning bilen bille Merarining ewladliridin Yeshaya hem uning qérindashliri hem ularning oghulliri bolup, jemiy yigirme kishini, **20** Yene ilgiri Dawut we uning emirliri Lawiylarning xizmitide bolushqa teyinligen «Netiniylar»din ikki yüz yigirme kishini bashlap keldi, bularning hemmisi isimliri bilen tizimlandi. **21** Shu chaghda Axawa deryasi boyida men Xudayimizning aldida özümizni töwen qilip, özimiz we kichik balilirimiz hem barliq mal-mülkimiz üchün Xudayimizdin aq yol tileske roza tutayli, dep jakarlidim. **22** Chünki biz eslide padishahqa: «Xudayimizning qoli Uni barliq izdigenlarning üstige iltipat körsitishke qoyulidu; lékin Uning qudriti bilen ghezipi Özini tashlighanlarga zerbe bérishke teyyardur» dégeniduq, emdi yene uningdin yoldiki düshmenlerge taqabil turushqa piyade we atliq leshkerler teyinlep bérishni telep qilghanliqimdin xijil bolup qaldim. **23** Shuning bilen biz roza tutup Xudayimizdin shu ish toghruluq ötündüq, u duayimizni ijabet qildi. **24** Men kahin bashliri ichidin on ikki ademni we Sherebiya, Hashabiya we ular bilen bille bolghan aka-ukiliridin on ademni tallap, **25** ulargha altun, kümüş we qacha-quchilarni, yeni padishah, uning meslihetchiliri, emirliri we shuningdek shu yerde turuwtaqan barliq Israillar «köydürme hediye» süpitide Xudayimizning öyige hediye qilghan sowghatlarni tapshurdum.

26 Men kümüshtin alte yüz ellik talant, yüz talant éghirliqtiki kümüş qacha-qucha, yüz talant altunni ularning qoligha ölcəp tapshurdum. **27** Ulartha tapshurghanlirimdin yene altun das yigirme bolup, qimmiti ming darik, süpetlik we walildap parqiraydighan mis chong das ikki bolup, altundek qimmetlik idi. **28** Men ulartha: — Siler Perwerdigargha muqeddestursiler, qacha-quchilarmu muqeddestur, altun-kümüşhler ata-bowanglarning Xudasi Perwerdigargha ixtiyariy hediye qilin'ghan sowghattur. **29** Taki Yérusalémäki Perwerdigarning öyidiki ambar-xezinilerge yetküzüp, kahinlar we Lawiyarning bashliri we Israillarning qebile-jemet bashliqlirining aldida tarazidin ötküzgüche bularni obdan qarap qoghdanglar, dédim. **30** Shuning bilen kahinlar bilen Lawiyalar Yérusalémäki Xudayimizning öyige apiridighan, tarazidin ötküzülgən shu altun-kümüş we qacha-quchilarni tapshuruwaldi. **31** Shuning bilen birinchi ayning on ikkinchi künibiz Axawa deryasining boyidin qozghilip Yérusalémäha chiqishqa mangduq. Xudayimizning qoli üstimizde bolghachqa, u bizni düshmenlirimizdin we yolda paylap turghan qaraqchilardinmu qutquzdi. **32** Biz Yérusalémäha kélép u yerde üch kün turduq; **33** tötinchi künibiz Xudayimizning öyide altun-kümüş we qacha-quchilar tarazida ölcənin kahin Uriyaning oghli Meremotning qoligha tapshuruldi; uning yénida Finihasning oghli Elazar, yene Lawiyardin Yeshuaning oghli Yozabad bilen Binnuiyning oghli Noadiyahlar bar idi. **34** Hemme nerse sani boyiche we éghirliqi boyiche ölcəndi we shuning bilen bille herbirining éghirliqi pütüp qoyuldi. **35** Shu chaghda esli élip kétılgenlarning ewladliri, yeni sürgünlükten qaytqanlar Israillarning Xudasığha «köydürme qurbanlıq» süpitide pütkül Israıl üçün on ikki torpaq, toqsan alte qoçqar, yetmish yette qoza sundi, yene gunah qurbanlıq süpitide on ikki téke sundi; bularning hemmisi Perwerdigargha atalghan köydürme qurbanlıq idi. **36** Ular padishahning yarlıq xetlirini padishahning waliyirığha we Deryaning bu gherb teripidiki hökümdarlargha tapshuruwidi, ular xelqqe we Xudaning öyining ishlirığha izchil yاردem berdi.

9 Bu ishlar pütkendin kéyin emirler méning bilen körüşkili yénimgha kélép: — Israillar, kahinlar we Lawiyalar özlirini mushu zéminlardiki taipilerdin, yeni ularning yirginchlik adetliridin ayrip turmidi,

— démek, ular Qanaaniylar, Hittiylar, Perizziyler, Yebusiylar, Ammoniyalar, Moabiyalar, Misirliqlar we Amoriylargha egiship mangdi. **2** Chünki ular bu yat taipilerdin özlirige we oghullirığha xotun élip bérip, [Xudagha] xas muqeddes nesilni mushu zéminlardiki taipiler bilen arilashtruwetti; uning üstige, emirler bilen emeldarlar bu sadaqetsizlikning bashlamchiliridur, — déyishti. **3** Men bu ishni anglapla könglel bilen tonumni yirtip, chachsaqallirimni yulup ghem-qayghugha chüshüp olturup kettim. **4** We Israilning Xudasining sözliridin qorqup titrigenlarning herbiri sürgünlükten qaytip kelgenlarning sadaqetsizlikü tüpeylidin yénimgha keldi. Men taki kechlik qurbanlıq sunulghuché ghem-qayghugha chömüp olturdum. **5** Kechlik qurbanlıq waqtida men özümni töwen qilghan halettin turup, könglel we tonum yirtiq halda Xudayim Perwerdigargha yüzlínip tizlinip olturup, qollirimmi yéyip, **6** dua qilip: — «Ah Xudayim, shermendilikte yüzümni sanga qaritishtin iza tartmaqtimen, i Xudayim; chünki qebihliklirimiz toliqliqidin bashlirimizdin ashti, asiyliq-itaetsizlikimiz asmanlarga taqashti. **7** Ata-bowlirimizning künliridin tartip bugün'ge qeder zor itaetsizlikte yürüp kelduq, shunga qebihliklirimiz tüpeylidin biz, bizning padishahlirimiz we kahinlirimiz xuddi bugünkü kündikidek herqaysi yurtlardiki padishahlarning qoligha chüshüp, qılıchqa, sürgünlükke, bulangtalangha, nomusqa tapshurulduq. **8** Emdi hazır azghine waqt Xudayimiz közlirimizni nurlandurup, qulluqimizda bizge azghina aram bérilsun dep, qéchip qutulghan bir qaldını saqlap qélip, bizge özining muqeddes jayidin xuddi qaqqan qozuqtek muqim orun bérip, bizge Xudayimiz Perwerdigardin iltipat körtsitildi. **9** Chünki biz hazır qullarmız; halbuki, Xudayimiz mushu qulluqimizda yenila bizni tashliwetmey, belki Pars padishahlirining aldida rehimge érishtürüp, Xudayimizning öyini sélip, xarabilesken jaylirini yéngiwashtin onglashqa bizni rohlandurdi, shundaqla bizni Yehudiye we Yérusalémäda sépillion qildi. **10** I Xuda, biz bu [iltipatlar] aldida yene néme déyeleyimiz? Chünki biz yenila Séning mömin bendiliring bolghan peyghemberler arqılıq tapilghan emrliringni tashliwetiq; Sen [ular arqılıq]: «Siler kirip miras qilip igileydighan zémin bolsa, shu zémindiki taipilerning nijisliqi bilen bulghan'ghan bir zémin;

chünki ular türlük napaklıqlarnı qılıp, yirginchılık adetliri bilen bu zéminni bu chettin u chétighiche tolduruwetti. **12** Shunga siler qızlırlıqlarnı ularning oghullırıgha bermenglar, oghullırınlargha ularning qızlırını élip bermenglar; siler küchiyip, zéminning nazu-németliridin yéyishke, zéminni ebedil'ebed ewladlırlırlargha miras qılıp qaldurush üçün mengü ularning aman-tinchliqi yaki menpeitini hergiz izdimenglar» — dégeniding. **13** Bizning rezil qilmışlırimiz we nahayiti éghir itaetsizlikimiz tüpeylidin bu hemme bala-qaza beshimizgħa kelgenidi we Sen, i Xudayimiz, qebihliklirimizge tégishlik bolghan jazayimizni yéniklitip, bizge bügünkidek nijatlıq iltipatni körsetken turuqluq, **14** biz qandaqmu yene emrliringge xilaplıq qılıp, bundaq yirginchılık qaidilerni tutqan bu taipiler bilen nikahliniwérizim? Mubada shundaq qılıdighan bolsaq, Sen bizge ghezeplinip, bizge bir qaldı yaki qutulghudek birsinimu qaldurmay yoqatmay qalamsen? **15** I Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar, Sen heqqaniydursen! Shu sewebtin biz bügünkidek qutulup qalghan bir qaldimiz. Qara, biz Séning aldingda itaetsizliklirimizde turuwatimiz, shunga Séning aldingda héchqaysimiz tik turalmay qalduq» — dédim.

10 Ezra dua qılıp, gunahini tonup yighlap Xudanıng öyi aldida yiqlip dum yatqan chaghda, Israillardin nahayiti chong bir jamaet, er-ayallar we balilar uning yénigha kélip yighthildi; köpçilikmu qattiq yighlap kétishti. **2** Élamning ewladlıridin, Yehiyelning oghli Shékaniya ezragħa: — Biz Xudayimizgħa sadaqetsizlik qılıp bu zémindiki yat taipilerdin xotun aptuq. Halbuki, Israil üçhün yenila ümid bar; **3** biz emdi Xudayimiz bilen ehdilisheyli, xojamning we Xudayimizning emrliridin qorqup titrigenlerning nesihitige asasen bu xotunlarni we ulardin törelgen percentlerni yolha sélip qoyayli. Hemme ish Tewrat qanuni boyiche qilinsun. **4** Tur! Bu ish sanga bagħliqtur, biz séni qollaymiz; jür'etlik bolup ishni ada qilghin, — dédi. **5** Shuning bilen Ezra ornidin qopup, kahinlarning Lawiylarning we pütkül Israil jamaıtining bashliqlarını shu söz boyiche ish qilimiz, dep qesem ichishke ündidi, ular qesem iħċi. **6** Andin Ezra Xudanıng öyi aldidin qopup Eliyashibning oghli Yehohananning öyige kirdi; u u yerge kelgende ghizamu yémidi, sumu ichmidi, chünki u sürgünlükten qaytip kelgenlerning sadaqetsizlikı

üchün échinatti. **7** Shuning bilen Yehudiye we Yérusalémnda sürgünlükten qaytip kelgenlerning hemmisige jakarlinip, Yérusalémħa yighthingħi, emirler we aqsaqallarning nesihi boyiche, kimki üch kün ichide yétip kelmise, uning pütün mal-mülki musadire qilinidu, sürgündin qaytip kelgenlerning jamaitidinmu ayrildi, dep, jakarname chiqirildi. **9** Shuning bilen Yehuda we Binyamindiki barliq erler üch kün'għie Yérusalémħa yighthil boldi. U toqquzinchi ayni yigħiġ minchi kūni idu; barliq xelq Xudanıng öyining hoysiżidiki meydan'għa kélip olturdi, köpçilik bu ishtin qorqachqa, shuningdek qattiq yaghqan yamghur tüpeylidin, titrep kétishti. **10** Kahin Ezra ornidin qopup ularħa: — Siler Xudagħa sadaqetsizlik qılıp yat taipilerning qızlırini xotunluqqa élip Israillarning itaetsizlikini ashurdungħi. **11** Emdi siler ata-bowangħarning Xudasi bolghan Perwerdigar aldida gunahingħarni tonup, uning neziride durus bolghannu qılıp, özüngħarni bu zémindiki taipilerdin we bu yat ellik xotunliringħardin arini oħcuq qilingħar, dédi. **12** Pütün jamaet yuqiri awazda jawap bérif: — Maql, biz özliġġing shu gepliri boyiche ish körimiz. **13** Biraq ademler bek köp, yene kélip yamghur pesli bolghachqa talada turalmaymiz; uning üstige bu dégen bir-ikki künde pütidighan ish emes, chünki bizde bu isħta itaetsizlik qilghanlar nahayiti köptur! **14** Xudanıng mushu ish tüpeyli kelgen qattiq ghezipining bizdin ketkūħe, bashliqlarimiz pütkül jamaetke wekil bolup Perwerdīgarning aldida tursun; bizning herqaysi sheherlirimizde yat ellerdin xotun alghanlar mu belgħen'gen waqitta shu sheherning aqsaqal we hakimliri bilen birlikte kélip bu isħni bir terep qilsun, — dédi. **15** Bu isħqa peqet Asahelning oghli Yonatan bilen Tiqwahning oghli Yahziya qarshi chiqti, Meshullam bilen Lawiy Shabbitay ularni qollidi. **16** Shuning bilen sürgündin qaytip kelgenler ene shundaq qildi. Kahin Ezra we ata jemetlirining bashliqliri bolghanlar jemeti boyiche bu isħqa ayrildi; ularning hemmisi ismiliri boyiche tizimlandi. Ular oninchi ayni birinchi kūni bu isħni tekshürüp bir terep qilishqa kirishti. **17** Ular yat ellik xotunlarni alghan erlerning soriqini birinchi ayni birinchi kūni tħuġġetti. **18** Kahinlarning ewladlıridi ichide yat ellik xotunlarni alghanlardin mushular chiqti: — Yozadakning oghli Yeshuaning we uning qérindashlirining ewladlıridin: — Maaséyah, Eliézer, Yarib, Gedaliya. **19** Ular xotunlirimizni yolha sélip

qoyimiz dep [qesem qilip] qol bérishi we gunahi üchün itaetsizlik qurbanlıqı süpitide qoy padisidin bir qochqarnı sundı. **20** Immerning ewladliridin Hanani bilen Zebadiya; **21** Harimning ewladliri ichide Maaséyah, Éliyah, Shémaya, Yehiyel we Uzziya; **22** Pashxurning ewladliridin Elyoyinay, Maaséyah, Ismail, Netanel, Yozabad we Elasah. **23** Lawiylar ichide Yozabad, Shimey, Kélaya («Kélita»mu déyilidu), Pitahiya, Yehuda bilen Eliézer; **24** ghezelkeshler ichide Eliyashib; derwaziwenler ichide Shallum, Telem, Uri. **25** Israillardin: — Paroshning ewladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Eliazar, Malkiya, Binaya; **26** Élamning ewladliridin Mattaniya, Zekeriya, Yehiyel, Abdi, Yerimot bilen Éliyah; **27** Zattuning ewladliridin Elyoyinay, Eliyashib, Mattaniya, Yerimot, Zabad bilen Aziza; **28** Bibayning ewladliridin Yohohanan, Hananiya, Zabbay bilen Atlay; **29** Banining ewladliridin Meshullam, Malluq, Adaya, Yashub, Shéal bilen Ramot; **30** Pahat-Moabning ewladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaséyah, Mattaniya, Bezalel, Binnuiy bilen Manasseh; **31** Harimning ewladliridin Eliézer, Yishiya, Malkiya, Shémaya, Shiméon, **32** Binyamin, Malluq we Shemariya; **33** Xashumning ewladliridin Mattinay, Mattatah, Zabad, Elifelet, Yeremay, Manasseh we Shimey; **34** Banining ewladliridin Maday, Amram, Uel, **35** Binaya, Bediya, Kéluhay, **36** Waniya, Meremot, Eliyashib, **37** Mattaniyah, Mattinay, Yaasu, **38** Bani, Binnuiy, Shimey, **39** Shelemiya, Natan, Adaya, **40** Maknadibay, Shashay, Sharay, **41** Azarel, Shelemiya, Shemariya, **42** Shallum, Amariya, Yüsüp; **43** Néboning ewladliridin Jeiyel, Mattitiyah, Zabad, Zébina, Yadday, Yoél we Binaya. **44** Bularning hemmisi yat ellik xotunlarnı alghanlar idi, we shuningdek ulardin bezilerning xotunliri perzentmu körgenidi.

Nehemiya

1 Haqaliyaning oghli Nehemiya shundaq bayan qildiki: — Yigirminchı yili Kislew ýida, men Shushan qel'eside turattim, 2 Öz qérindashlirimdin biri bolghan Hanani bilen birnechche kishi Yehudiyeden chiqip keldi; men ulardin sürgünlüktin qutulup qalghan Yehudalar we Yérusalém toghrisida sordim. 3 Ular manga: — Sürgünlüktin qutulghan xelqning qaldisi [Yehudiye] ölkiside qattiq japa-musheqqet astida we ahanet ichide qaldi. Yérusalémning sépili bolsa örüwétildi, qowuqlirimu köydürüwétildi, dep éytip berdi. 4 Men bu geplerni anglap olтурup yighlap kettim, birnechche kün'giche nale-peryad kötürüp, asmandardiki Xuda aldida roza tutup, dua qilip 5 mundaq dédim: — «I asmandiki Xuda Perwerdigar, Özini söyüp, emrlirini tutqanlарgha özgermes méhir körsitip ehdiside turghuchi ulugh we dehshetlik Tengri, 6 emdi Séning aldingda mushu peytte qulliring Israillar üçün pégir qulungning kéchekündüz qiliwatqan bu duasigha quliqing sélin'ghay, közüng ochuq bolghay! Men biz Israillarning Séning aldingda sadir qilghan gunahlirimizni étirap qilimen; menmu, atamning jemetimu gunah qilduq! 7 Biz Séning yolunggha tetür ish qilip, Sen qulung Musagha tapilighan emrliring, belgilimiliring we hökümliringni héch tutmiduq. 8 Séning Öz qulung Musagha tapilap: «Eger siler wapasizliq qilsanglar, silerni pütün taipilerning arisesigha tarqitiwétimen; lékin Manga yénip kélip, Méning emrlirimni tutup emel qilsanglar, gerche aranglardin hetta asmanlarning eng chétige qoghliewtigelner bolsimu, Men ularni shu yerdin yighip, Méning namimni tikleshke tallighan jaygha élip kélimen» dégen sözungni yad qilghaysen, dep ötünimen. 10 Bularning hemmisi Séning qulliring we Séning xelqing, Özüngning zor qudriting we küchlük qolung bilen hörlükke qutquzdung. 11 I Rebbim, qulungning duasigha hem Séning namingdin eyminishtin söyün'gen qulliringningmu duasini quliqing tingshigay; bügün qulungning ishlirini ongushluq qilghaysen, uni shu kishining aldida iltipatqa érishtürgeyseñ». Shu waqitta men padishahning saqysi idim.

2 We shundaq boldiki, padishah Artaxshashtaning yigirminchı yili Nisan ýyi, padishahning aldigha sharab keltürülgendi; men sharabni élip padishahqa

sundum. Buningdin ilgiri men padishahning aldida héchqachan ghemkin körün'gen emes idim. 2 Shuning bilen padishah méningdin: — Birer késiling bolmisa, chiraying némisqha shunche ghemkin körünidu? Könglündge choqum bir derd bar, déwidi, men intayin qorqup kettim. 3 Men padishahqa: — Padishahim menggü yashighayla! Ata-bowlirimning qebrilirili jaylashqan sheher xarabilikke aylan'ghan, derwaza-qowuqliri köydürüwétilgen tursa, men qandaqmu ghemkin körünmey? — dédim. 4 Padishah méningdin: — Séning néme teliping bar? — dep soriwidi, men asmandiki Xudagha dua qilip, 5 andin padishahqa: — Eger padishahimning könglige muwapiq körünse, qulliri özlirining aldida iltipatqa érishken bolsa, méni Yehudiyege ewetken bolsila, ata-bowlirimning qebrilirili jaylashqan sheherge bérüp, uni yéngiwashtin qurup chiqsam, dédim. 6 Padishah (shu chaghda xanish padishahning yénida olturnatti) mendin: — Sepiringge qanchilik waqt kétidu? Qachan qaytip kélisen? — dep soridi. Shuning bilen padishah méni ewetishni muwapiq kördi; menmu uningha qaytip kélidighan bir waqitni bekittim. 7 Men yene padishahin: — Aliylirigha muwapiq körünse, manga [Efrat] deryasining u qétidiki waliylargha méni taki Yehudiyege barghuche ötkili qoyush togruluq yarlıq xetlirini pütüp bergen bolsila; 8 We yene padishahliq ormanlıqigha qaraydighan Asafqa muqeddes öyge tewe bolghan qel'ening derwaziliri, shuningdek sheherning sépili we özüm turidighan öyge kétidighan limlarni yashashqa kéreklik yaghachlarni manga bérish togruluqmu bir yarlıqni pütüp bergen bolsila, dédim. Xudayimning shepqetlik qoli üstünme bolghachqa, padishah iltipat qilip bularning hemmisini manga berdi. 9 Shuning bilen men deryaning u qétidiki waliylarning yénigha bérüp padishahning yarlıqlarını tapshurdum. Padishah yene birnechche qoshun serdarliri bilen atlıq leshkerlernimü manga hemrah bolushqa orunlashturghanidi. 10 Horonluq Sanballat bilen Ammoniy Tobiya dégen emeldar Israillarning menpeetini izdep adem keptu, dégen xewerni anglap intayin narazi boldi. 11 Men Yérusalémgha kélip üch kün turdum. 12 Andin kéchisi men we manga hemrah bolghan birnechche adem ornimizdin turduq (men Xudayimning könglümge Yérusalém üçün néme ishlarni qilishni salghanlıqı toghrisida héchkimge birer néme démigenidim). Özüm min'gen ulaghdin bashqa héchqandaq ulaghmu

almay, **13** kéchisi «Jilgha qowuqi» din chiqip «Ejdiha buliqi» gha qarap ménkip, «Tézek qowuqi» gha kélép, Yérusalémning buzuwétilgen sépillirini we köydürüwétilgen qowuq-derwazilirini közdin kechürđum. **14** Yene aldigha ménkip «Bulaq qowuqi» bilen «Shahane kól» ge keldim; lékin shu yerde men min'gen ulaghning ötüshike yol bek tar kelgechke, **15** kéchide men jilgha bilen chiqip séipilni közdin kechürüp chiqtim. Andin yénip «Jilgha qowuqi» din sheherge kirip, öyge qayttim. **16** Emeldarlarning héchqaysisi méning nege barghanlıqimni we néme qilghanlıqimni bilmey qélishti, chünki men ya Yehudiyargha, kahinlargha, ya emir-hakimlargha we yaki bashqa xizmet qilidighanlargha héchnéme éytmighanidim. **17** Kéyin men ulargha: — Siler bëshimizgha kelgen bayalı'apetni, Yérusalémning xarabige aylan'ghanlıqını, sépil qowuqlırining köydürüwétilgenlikini kördünglar; kélinglar, hemmimiz haqaretke qéliwermeslikimiz üchün Yérusalémning sépilini qaytidin yasap chiqaylı, — dédim. **18** Men yene ulargha Xudayimning shepqetlik qolining méning tüstümde bolghanlıqını we padishahning manga qilghan geplirini éytiwidim, ular: — Ornumızdin turup uni yasaylı! — déyiship, bu yaxshi ishni qilishqa öz qollırını quwwetlendürdü. **19** Lékin Horonluq Sanballat, xizmetkar Ammoniy Tobiya hem ereb bolghan Geshem bu ishni anglap bizni zanglıq qılıp mensitmey: — Silerning bu qilghininglar néme ish? Siler padishahqa asiyılıq qilmaqchimusiler? — déyishti. **20** Men ulargha jawab bérüp: — Asmanlardiki Xuda bolsa bizni ghelibile érishtürudu we Uning qullırı bolghan bizler qopup qurımız. Lékin silerning Yérusalémda héchqandaq nésiwenglar, hoququnqlar yaki yadnamenglar yoq, — dédim.

3 Shu chaghda bash kahin Eliyashib we uning kahin qérindashlıri qopup «Qoy qowuqi» ni yéngiwashtin yasap chiqtı; ular qowuqning qanatlırını ornitip, uni [Xudagha] atap muqeddes dep bekitti; ular «Yüzung munarı» bilen «Hananielning munarı» għiche bolghan ariliqtiki sépilni ongshap, uni muqeddes dep bekitti; **2** Uningha tutash qismini Yérixoluqlar yasidi; yene uningha tutash qismini Imrining oghli Zakkur yasidi. **3** «Béliq qowuqi» ni Senaahning oghulliri yasidi; ular uning lim-késheklerini sélip, qanatliri, taqaqliri we baldaqlırını ornattı. **4** Uningha tutash qismini Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot yasidi;

uningha tutash qismini Meshezelbelning newrisi, Berekiyaning oghli Meshullam yasidi. Uningha tutash qismini Baanahning oghli Zadok yasidi. **5** Uningha tutash qismini Tekoaliqlar yasidi; lékin ularning chongliri öz xojisining ishini zimmisige ilishqa unimidi. **6** «Kona qowuq» ni Pasiyaning oghli Yehoda bilen Bésodiyaning oghli Meshullam yasidi; ular uning lim-késheklerini sélip, qanatliri, taqaqliri we baldaqlırını ornattı. **7** Ularning yénidiki tutash qismini Gibéonluq Melatiya, Méronotluq Yadon hemde Deryanıng bu gherbiy teripidiki waliylarning bashqurushi astidiki Gibéonluqlar bilen Mizpahliqlar yasidi. **8** Ularning yénidiki tutash qismini zergerlerdin bolghan Xarhayanıng oghli Uzziyel yasidi. Uningha tutash qismini xushbuy buyum yasaydighan etirchilerdin Hananiya yasidi. Ular Yérusalém [sépilini] taki «Qélin tam» għiche ongshap yasidi. **9** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining hakimi bolghan Xurning oghli Réfaya yasidi. **10** Ularning yénida, Xarumafning oghli Yedaya özining öyining udulidiki qismini yasidi. Ularning yénidiki qismini Xashabnianing oghli Hattush yasidi. **11** Harimning oghli Malkiya bilen Pahat-Moabning oghli Hashshub sépilning bashqa bir böliki bilen «Xumdanlar munarı» ni yasidi. **12** Ularning yénidiki tutash qismini Yérusalémning yérimining hakimi Xalloheshning oghli Shallom özi we uning qızlırları yasidi. **13** «Jilgha qowuqi» ni Hanun bilen Zanoah shehiringin ahalisi yasidi. Ular uni yasap, uning qanatliri, taqaqliri we baldaqlırını ornattı we yene «Tézek qowuqi» għiche ming gez sépilnim yasidi. **14** «Tézek qowuqi» ni Beyt-Hakkerem yurtining bashlıqi Rekabning oghli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning qanatliri, taqaqliri we baldaqlırını ornattı. **15** «Bulaq qowuqi» ni Mizpah yurtining bashlıqi Kol-Hozehning oghli Shallum yasidi. U uni yasap, ögzsini yép, uning qanatliri, taqaqliri we baldaqlırını ornattı we yene shahane bagħning yénidiki Siloam kólining sépilini «Dawutning shehiri» din chūshidighan pelempeyġiġe yéngiwashtin yasidi. **16** Uningdin kéyinkı tutash qismini Dawutning qebrilirining udulidiki we uningdin kéyinkı sün'iy kölge hem uning keynidiki «Palwanlarning öyi» ge qeder Beyt-Zur yurtining yérimining hakimi, Azbukning oghli Nehemiya yasidi. **17** Uningdin kéyinkı tutash qismini Lawiylar — Yeni Banining oghli Rehum yasidi, uning yénidiki tutash qismini Kéilahning yérim yurtining hakimi Hashabiya

öz yurtigha wakaliten yasap chiqtı. **18** Uning yénidiki tutash qismini ularning qérindashliri — Kélahning ikkinchi yérimining hakimi, Hénadadning oghli Baway yasidi. **19** Uning yénida, Mizpahning hakimi Yeshuyaning oghli Ézer qoral-yaragh ambirigha chiqish yolining udulida, sépilning doqmushidiki yene bir bölikini yasidi. **20** Zabbayning oghli Baruq uningdin kékinki yene bir bölikini, yeni sépilning doqmushidin taki bash kahin Eliyashibning öyining derwazisighiche bolghan bölikini köngül qoyup yasidi. **21** Uning yénida Hakozning newrisi, Uriyaning oghli Meremot sépilning Eliyashibning öyining derwazisidin taki Eliyashibning hoylisining axirighiche bolghan yene bir bölikini yasidi. **22** Bulardin kékinki bir qismini Iordan tüzlenglikidikiler, kahinlar yasidi. **23** Bularning yénida, Binyamin bilen Hashshub öz öyining udulidiki bölikini yasidi. Ulardin kékinki Ananiyaning newrisi, Maaséyahning oghli Azariya öz öyining yénidiki qismini yasidi. **24** Uning yénida, Azariyaning öyidin taki sépilning doqmushighiche bolghan yene bir bölikini Hénadadning oghli Binnuiy yasidi. **25** [Uning yénida], Uzayning oghli Palapadishah ordisining doqmushi, shuningdek ordidiki choqchiyip turghan, zindan hoylisining yénidiki égiz munarning udulidiki bölikini yasidi. Uningdin kékinki bir bölikini Paroshning oghli Pidaya yasidi. **26** Emdi Ofelde turidighan ibadetxana xizmetkarliri künchiqish tereptiki «Su qowuqi»ning udulidiki we choqchiyip turghan munarning udulidiki sépilni yasidi. **27** Choqchiyip turghan chong munarning udulida Tekoaliqlar taki Ofel sépilighiche bolghan ikkinchi bir bölikini yasidi. **28** «At qowuqi»ning yuqiri bir bölikini kahinlar herbiri öz öyining udulidiki qismini yasidi. **29** Immerning oghli Zadok ularning yénida, kékinki qismini, öz öyining udulidiki bir bölikini yasidi. Uning yénidiki tutash qismini «sherqiy derwaza»ning derwaziwenni Shékaniyaning oghli Shémaya yasidi. **30** Uning yénida, Shelemyianing oghli Hananiya bilen Zalafning altinchı oghli Hanun ikkinchi bir bölikini yasidi; ularning yénida, Berekiyaning oghli Meshullam öz qorusining udulidiki bir bölekni yasidi. **31** Uning yénida, shu yerdin tartip ibadetxana xizmetkarliri bilen sodigerlerning qoruliridin ötüp, «Tekshürüş qowuqi»ning udulidiki sépil doqmushining balixanisighiche bolghan bölikini zergerlerdin bolghan Malkiya yasidi. **32** Doqmushining

balixanisi bilen «Qoy qowuqi»ning ariliqidiki bölekni zergerler bilen sodigerler yasidi.

4 Shundaq boldiki, Sanballat bizning sépilni yéngiwashtin ongshawatqanlıqimizni anglap ghezeplinip, qehri bilen Yehudalarni mesxire qildi. **2** U öz qérindashliri we Samariye qoshuni aldida: — Bu zeip Yehudalar néme qiliwatidu? Ular özlerini shundaq mustehkemlimekchimu? Ular qurbanlıqlarni sunmaqchimu? Ular bir kün ichide püttürüşmekchimu? Topa döwilirli ichidin köütip ketken tashlarni kolap chiqirip ulargha jan kirgüzemdiken? — dédi. **3** Uning yénida turuwaqtqan Ammoniy Tobiya: — Ular herqanche yasisimu, bir tülke sépilning üstige yamiship chiqsa, ularning tash témini örtüwétidu! — dédi. **4** — I Xudayimiz, qulaq sélip anglighaysen, kemsitilmektimiz, ularning qilghan haqaretlirini öz beshigha yandurghaysun; ularni tutqun qilip élip bérilghan yaqa yurta xeqning oljisigha aylandurghaysun! **5** ularning qebihlikini yapmighaysen, gunahliri aldingdinmu öchürüwétilmisun; chünki ular sépilni ongshawatqanlarning könglige azar berdi! **6** Shundaqtimu sépilni yéngiwashtin ongshawerduq; uni ulap, égizlikini yérimiga yetküzduq; chünki köpçilik köngül qoyup ishlidi. **7** Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, Erebler, Ammoniyalar, Ashdodluqlar Yérusalém sépillirini yéngiwashtin ongshash qurulushining yenila élip bériliwatqanlıqini, sépil böşüklerining etiwétilgenlikini anglap qattiq ghezepke kéishtide, **8** birlikte Yérusalémgha hujum qilip uningda qalaymiqanchılıq tughdurushni uestleshti. **9** Shunga biz Xudayimizha iltija qıldıq hem ularning sewebidin kéche-kündüz közetchi qoyup, özlerimiz ulardin mudapielenduq. **10** Bu chaghda Yehudiyedikiler: — Ishchi-hammallar halidin ketti, shuningdek chalma-kések exletler yenila nahayiti köp, biz sépilni ongshashqa hetta sépilghimu yéqinlishalmiduq! — déyishti. **11** Shuning bilen bir waqitta düshmenirimiz: — Ular sezmeste, ular körmeste, ularning arisigha kiriwélip ularni öltürüp, qurulushni toxtitiwétimiz! — déyishti. **12** We shundaq boldiki, ularning etrapida turuwaqtqan Yehudalar mu yénimizha on qétim kélip: — Qaysi terepke qarisanglar, ular shu tereptin kélip silerge hujum qilmaqchi! — dep xewer yetküzüشت. **13** Shunga men xelqni jemet-jemet boyiche, qoligha qilich, neyze we oqyalirini élip, sépili pes bolghan yaki hujumgha ochuq turghan yerlerde sépilning

arqisida qarawulluqta turushqa qoydum. **14** Közdin kechürüp chiqqandin kéyin ornumdin qopup mötiwerler bilen emeldarlar we bashqa xelqqe: — Ulardin qorqmanglar; ulugh we dehshetlik Rebni ésinglarda tutunglar, öz qérindashliringlar, oghul-qızliringlar, ayalliringlar we öý-makaninglar üçhün jeng qilinglar, dédim. **15** Shundaq boldiki, özlirining suyiqestini bilip qalghanlıqımız düshmenlerning quliqığha yétip barghach, shuningdek Xuda ularning suyiqestini bitchit qilgach, biz hemmimiz sépilgħa qaytip, herbirimiz esli ish ornimizda ishni dawamlashturiwerduq. **16** Ene shu chaghdin bashlap xizmetkarlırimning yérimi ish bilen boldi, yérimi qoligha neyze, qalqan, oqya tutqan, dobulgha-sawut kiyen halda yürüshti. Serdar-emeldarlar sépilni ongshawatqan barlıq Yehuda jemetidikilerning arqisida turdi. Hem yükterni toshuatqanlar hem ulargha yük artiwaqtqanlar mu bir qolida ishlep, bir qolida yaraghlırini ching tutushqanidi. **18** Tamchilarlarning herbiri bellirige qilich-xenjerlirini asqan halda [sépilni] yasawatatti; kanaychi bolsa yénimda turatti. **19** Men mötiwerler, emeldarlar we bashqa xelqqe: — Bu qurulush nahayiti chong, dairisi keng; biz hemmimiz sépilda bölek-bölekler boyiche tarqılıp ishlep, bir-birimizdin yiraq turuwatimiz. **20** Shunga meyli qeyerde bolunglar, kanay awazini anglisanglarla, biz bar shu yerge kélip yighilinglar; Xudayimiz biz üçhün jeng qilidu, — dédim. **21** Biz ene shu teriqide ishlioduq; xelqning yérimi tang atqandin tartip yultuz chiqquche neyzilirini ching tutup turushti. **22** U chaghda men yene xelqqe: — Hemmeylen öz xizmetkari bilen kéchini Yérusalémha kirip ötküzsün, shundaq bolsa ular kéchisi bizning muhapizetchilikimizni qilidu, kündüzi ishleydu, dédim. **23** Shundaq qılıp ya men, ne qérindashlirim, ya xizmetkarlırim yaki manga egeshken muhapizetchilerning héchqaysisi kiyimlirini sélishmidi; herbiri hetta sugha bargħandimu özining yaraghlırini éliwalatti.

5 U chaghda xalayiq we ularning xotunliri öz qérindashliri bolghan Yehudalar üstidin shikayet qılıp qattiq dad-peryad kötürüshti. **2** Beziler: — Biz we oghul-qızlirimizning jan sanımız köp, kün kechürishimiz tħchün toyghudek ashliq almisaq bolmaydu, déyishti. **3** Yene beziler: — Biz acharchiliqta qalghan waqtimizda ashliq élip yeymiz dep étizlirimiz, üzümzarlıqlirimizni we öylirimizni renige bérishke

mejbur bolduq, déyishti. **4** We yene beziler: — Padishahning étizlirimiz we üzümzarlıqlirimiz üstige salghan baj-séliqni tapshurushqa pul qerz alduq. **5** Gerche bedenlirimiz qérindashlirimizning bedenlirige, perzentlirimiz ularning perzentlirige oxhash bolsimu, lékin oghul-qızlirimizni ql-dédek bolushqa tapshurmay amalimiz bolmidi; emeliyyette qızlirimizdin beziliri alliqachan dédek bolupmu ketti; ularni bedel tölep hörlükke chiqirishqa qurbimiz yetmidi, chünki bizning étizlar we üzümzarlıqlirimiz hazır bashqilarning qolididur, — déyishti. **6** Men ularning dad-peryadlirini we éytqan bu geplirini anglihandin kéyin qattiq ghezeplendim. **7** Königlümde birer qur oyliniwalghandin kéyin, mötiwerler bilen emeldarlarni eyiblep: — Siler öz qérindashliringlarga qerz bérip ulardin ösüm alidikensiler-he! — dep tenbih berdim. Andin ularning sewebidin chong bir yighin échip **8** ularni: — Biz küchimizning yétishiche yat taiplerge sétiwétilgen qérindishimiz Yehudalarni qayturup sétiwalduq, lékin siler bizni ularni qayturup sétiwalsun dep qérindashliringlarni yene sétiwetmekchi boluwatamsiler? — dep eyibliwidim, ular deydighan gep tapalmay, shük turup qaldi. **9** Andin men ulargha yene: — Silerning bu qilghininglar qamlashmaptu. Siler düshmenlirimiz bolghan taipiler alidda bizni ahanetke qaldurmay, Xudayimizning qorqunchida mangsanglar bolmasmido? **10** Menmu, qérindashlirim we xizmetkarlırim ulargha pul we ashliq ötne bérip turup ösüm alsaq alattuq! Silerdin ötünimen, mundaq ösüm élishtin waz kécheyli! **11** Ötünüp qalay, siler del bugün ularning étizlirimini, üzümzarlıq, zeytunzarlıq we öylirini qayturup béringlar, we shuningdek siler ulardin ündürüwalghan pul, ashliq, yéngi mey-sharab we yéngi zeytun maylirining ösümini ulargha qayturup béringlar, dédim. **12** Ular: — Qayturup bériz, emdi ulardin héch ösüm almaymiz; sili néme désile, biz shundaq qilimiz, déyishti. Men kahinlarni chaqirtip kélip, ularni bu wede boyiche shundaq ijra qilishqa qesem ichküzdüm. **13** Men tonumning pészini qéqip turup: — Kim mushu wedini ada qilmisa, Xuda shu yol bilen uning özini öz öyidin we mal-mükkidin mehrum qılıp qéqiwetsun! Shu yol bilen uning hemme némisi quruqdilip qalghuche qéqiwétilsun! — dédim. Pütkül jamaet birdeq: «Amin!» déyishti hem Perwerdigargħa Hemdusana oqushti. Andin köpçilik shu wedisi boyiche déginidek qilishti. **14** Shuningdek, Yehudiye

zéminida ulargha waliy bolushqa tiklen'gen kündin buyan, yeni padishah Artaxshashtaning yigirminchı yilidin ottuz ikkinchi yilighiche bolghan on ikki yil ichide ne men, ne méning uruu-tughqanlim waliyliq nénnini héch yémidiq. 15 Megin ilgiri waliy bolghanlar xelqqe éghirchilik sélip, ulardin [kündilik] ashliq, mey-sharab we shuningdek qiriq shekel kümüsh élip kelgeniken; hetta ularning xizmetkarlimu xelqning üstidin hoquqwazliq qilip kelgeniken. Lékin men Xudadin qorqidighinim üchün undaq qilmidim. 16 Men derweqe sépilning qurulushighila bérilgechke, biz hetta birer étiznimu sétiwalmiduq; méning barliq xizmetkarlimmu qurulushta ishleshke shu yerge yighilatti. 17 Etrapimizdiki yat ellerdin bizning yénimizgha kelgenlerdin bölek, méning bilen bir dastixanda ghiza yeydighanlar Yehudiylar we emeldarlardin bir yüz ellik kishi idi. 18 Herküni bir kala, xillan'ghan alte qoy teyyarlinatti, yene manga bezi uchar qushlar teyyarlinatti; her on künde bir qétim herxil mol mey-sharab bilen teminlinetti. Shundaq bolsimu men yenila «waliy néni»ni telep qilmidim; chünki qurulush Ishi xelqning üstidiki éghir yük idi. 19 — Ah Xudayim, men mushu xelq üchün qilghan barliq ishimni yad etkeysen, manga shapaet körsetkeysen!

6 Shundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ereb bolghan
Geshem we düshmenlirimizning qalghan qismi
méning sépilni yéngiwashtin ongshap chiqqanliqimni,
sépilning emdi böstüklirining qalmighanliqini anglap
(lékin u chaghda men téxi sépil qowuqlirining
qanatlirini ornatmighanidim), 2 Sanballat bilen
Geshem manga: — Kelsila, biz Ono tüzlenglikidiki
Kefirim kentide körüşheyli! — dep adem ewetiptu.
Emeliyette ular manga qest qilmaqchi iken. 3
Shunglashqa men elchilerni ewetip: — Men ulugh
bir ish bilen shughulliniwatqanliqimdin siler
terepke chüshmeymen. Men qandaqmu silerning
qéshinglarga barimen dep, ishni tashlap uni toxtitip
qoyay? — dédim. 4 Ular uda töt qétim mushu teriqide
adem ewetti, men her qétim shundaq jawap berdim.
5 Andin Sanballat beshinchi qétim shu teriqide öz
xizmetkarigha péchetlenmigen xetni qoligha tutquzup
ewetiptu. 6 Xette: «Herqaysi eller arisida mundaq bir
gep tarqilip yürüdü, we Geshemmu shundaq deydu: —
Sen we Yehudalar birge isyan kötürmekchi ikensiler;
shunga sen sépilnimu yéngiwashtin ongshashqa
kirishipsen; éytishlarga qarighanda sen özüngni

ulargha padishah qilmaqchikensen. 7 Sen yene Yérusalémda özüng toghruluq: «Mana, Yehudiyede özimizning bir padishahimiz bar!» dep jar sélip teshwiq qilishqa birnechche peyghember qoyupsen. Emdi bu gepler sözsiz padishahning quliqigha yétip bayan qilinidu. Shunga, kelgin, biz birlikte meslihetlishiwalayli» déyilgeniken. 8 Men uninggħha: «Sen éytqan ishlar héchqachan qilin'ghan emes; bular belki öz könglüngdin oydurup chiqqargħining, xalas» dep jawap qayturdum. 9 Emeliyette, ular: «Mushundaq qilsaq ularning qoli maghdursizlinip, qurulush ishi ada qilinmay qalidu!» dep oylap bizni qorqatmaqchi idi. — «Emdi méning qolumni ishta téximu kücklendürgeyen!». 10 Mehetabelning newrisi, Délayaning oghli Shémaya özini öz öyige qamiwalghanidi; men uning öyige kelsem u: — Biz Xudaning öyide, ibadetxanining ichide körüşheyli we ibadetxanining derwaza qanatlirini étip qoyayli; chünki ular séni öltürgili kélidu; shübhisizki, kéchisi kélip séni öltürmekchi boldi! — dédi. 11 Men: — Manga oxshash bir adem qandaqmu qéchip ketsun? Mendek bir adem jénimni qutquzimen dep qandaqmu ibadetxanigha kiriwalghudekmen? Men hergiz u yerge kiriwalmaymen! — dep jawap berdim. 12 Chünki men qarisam, uning Xuda teripidin ewetilgen emes, belki Tobiya bilen Sanballat teripidin sétiwélinip, manga zéyan yetküzmekchi bolup bu besharet bergenlikige közüm yetti. 13 Uni sétiwélishidiki meqset, méni qorqutup, shularning déginidek qilghuzup gunah qildurushtin ibaret idi. Shundaq qilghan bolsam, namimni bulghap méni qarilashqa shikayet qilalaydighan bolatti. 14 — «Ah Xuda, Tobiya bilen Sanballatni ésingda tutup, ularning qilghanlirigha yarisha öz beshigha yandurghaysen, shundaqla méni qorqatmaqchi bolghan ayal peyghember Noadiya bilen bashqa peyghemberlerningmu qilghanlirini öz beshigha yandurghaysen!». 15 Élul éyining yigirme beshinchi künü sépil pütti, pütün qurulushqa ellik ikki kün waqt ketti. 16 Shundaq boldiki, düshmenlirimiz buningdin xewer tapti we etrapimizdiki barliq eller qorqup kétishti; öz neziride heywiti bek chüshüp ketti we bu [qurulushni] Xudayimizning Özı élip barghan ish ikenlikini bilip yetti. 17 Shu künlerde Yehudiyediki mötiwerler Tobiyagħa nurghun xet yazdi, Tobiyamu ulargha jawaben daim xet yézip turdi. 18 Chünki Yehudiyede Tobiyagħa bagħlinip qélip, qesem ichken

nurghun kishiler bar idi; chünki u Arahning oghli, Shékaniyaning küy'oghli idi, hemde uning oghli Yohanan Berekiyaning oghli Meshullamning qizini xotunluqqa alghanidi. **19** Shuningdek ular yene méning aldimda pat-pat Tobiyaning yaxshi ishlirini tilgha élip qoyushatti hem méning geplirimnimu uningha yetküziip turushatti; Tobiya bolsa manga pat-pat tehdit sélip xet yézip turatti.

7 Sépil ongshilip bolup, men derwazilarni ornitip, derwaziwenlerni, ghezelkeshlerni we Lawiyarlarni békütip teyinligendin kényin shundaq boldiki, **2** Men inim Hanani bilen qel'e serdari Hananiyan Yérusalémni bashqurushqa qoydum; chünki Hananiya ishenschlik adem bolup, Xudadin qorqushta köp ademlerdin éship kétetti. **3** Men ulargha: — Kün issighuche Yérusalémning qowuqliri échilmisun; qowuqlarning qanatlari étilgende, baldaqlar taqalghan waqitliridimu derwaziwenler yénida turup közét qilisun; shuningdek Yérusalémda turuwatqanlardin qarawullar közet nöwetlirige qoyulup békütilsun; herbir adem özining bir közítige mes'ul bolsun, shundaqla herbirining közü öz öyining udulida bolsun, dep tapilidim. **4** Sheher chong hem kengri bolghini bilen ahale az, öyler téxi sélinmighanidi. **5** Xudayim könglümge mötiwerler, emeldarlar we xelqning herbirini nesebnamisi boyiche royxetke élishqa ularni yighish niyitini saldi. Men awwal birinchi qétim qaytip kelgen ademlarning nesebnamisiniaptim, uningda mundaq pütülgénidi: — **6** Töwendikiler Yehudiye ölkisidikilerdin, esli Babil padishahi Néboqadnesar teripidin sürgün qilin'ghanlardin, Yérusalém we Yehudiyege chiqip, herbiri öz shehirlirige ketti: — **7** Ular Zerubbabel, Yeshua, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordikay, Bilshan, Misperet, Bigway, Nehum we Baanahlar bille qaytip keldi. Emdi Israil xelqining ichidiki erkeklerning sani töwendikiche: — **8** Paroshning ewladliri ikki ming bir yüz yetmish ikki kishi; **9** Shefatyaning ewladliri üch yüz yetmish ikki kishi; **10** Arahning ewladliri alte yüz yetmish besh kishi; **11** Pahat-Moabning ewladliri, yeni Yeshua bilen Yoabning ewladliri ikki ming sekkiz yüz on sekkiz kishi; **12** Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik tööt kishi; **13** Zattuning ewladliri sekkiz yüz qiriq besh kishi; **14** Zakkayning ewladliri yette yüz atmish kishi; **15** Binnuiyning ewladliri alte yüz qiriq sekkiz kishi; **16** Bibayning ewladliri alte yüz yigirme sekkiz kishi;

17 Azgadning ewladliri ikki ming üch yüz yigirme ikki kishi; **18** Adonikamning ewladliri alte yüz atmish yette kishi; **19** Bigwayning ewladliri ikki ming atmish yette kishi; **20** Adinning ewladliri alte yüz ellik besh kishi; **21** Hezekiyaning jemetidin bolghan Atérning ewladliri toqsan sekkiz kishi; **22** Hashumning ewladliri üch yüz yigirme sekkiz kishi; **23** Bizayning ewladliri üch yüz yigirme tööt kishi; **24** Harifning ewladliri bir yüz on ikki kishi; **25** Gibéonning ewladliri toqsan besh kishi; **26** Beyt-Lehemlikler bilen Nitofaliqlar jemiy bir yüz seksen sekkiz kishi; **27** Anatotluqlar bir yüz yigirme sekkiz kishi; **28** Beyt-Azmawetlikler qiriq ikki kishi. **29** Kiriyat-yéarimliqlar, Kefirahliqlar we Beerotluqlar bolup jemiy yette yüz qiriq üch kishi; **30** Ramahliqlar bilen Gébalıqlar jemiy alte yüz yigirme bir kishi; **31** Mikmashliqlar bir yüz yigirme ikki kishi; **32** Beyt-Ellikler bilen ayiliqlar jemiy bir yüz yigirme üch kishi; **33** ikkinchi bir Nébodikiler ellik ikki kishi; **34** ikkinchi bir Élamning ewladliri bir ming ikki yüz ellik tööt kishi; **35** Harimning ewladliri üch yüz yigirme kishi; **36** Yérixoluqlar üch yüz qiriq besh kishi; **37** Lod, Hadid we Ononing ewladliri jemiy yette yüz yigirme bir kishi; **38** Sinaahning ewladliri üch ming toqquz yüz ottuz kishi. **39** Kahinlarning sani töwendikiche: — Yeshua jemetidiki Yedayaning ewladliri toqquz yüz yetmish üch kishi; **40** Immerning ewladliri bir ming ellik ikki kishi; **41** Pashxurning ewladliri bir ming ikki yüz qiriq yette kishi; **42** Harimning ewladliri bir ming on yette kishi. **43** Lawiyarning sani töwendikiche: — Kodwahning ewladliridin, yeni Yeshua bilen Kadmiyelning ewladliri yetmish tööt kishi. **44** Ghezelkeshlerdin: — Asafning ewladliri bir yüz qiriq sekkiz kishi. **45** Derwaziwenlerning neslidin: — Shallumning ewladliri, Atérning ewladliri, Salmonning ewladliri, Akkubning ewladliri, Xatitaning ewladliri bilen Shobayning ewladliri jemiy bir yüz ottuz sekkiz kishi. **46** İbadetxana xizmetkarlari töwendikiche: — Zixanıning ewladliri, Xasufanıning ewladliri, Tabbaotning ewladliri. **47** Kirosnıning ewladliri, Siyanıning ewladliri, Padonning ewladliri, **48** Libanahning ewladliri, Hagabahning ewladliri, Shalmayning ewladliri, **49** Hananning ewladliri, Giddelning ewladliri, Gaharning ewladliri, **50** Réayahning ewladliri, Rezinning ewladliri, Nikodanıning ewladliri, **51** Gazzamning ewladliri, Uzzanıning ewladliri, Pasıyanıning ewladliri, **52** Bisayning ewladliri, Meunimning ewladliri, Nefussesimning

ewladliri, **53** Bakbukning ewladliri, Xakufaning ewladliri, Xarxurning ewladliri, **54** Bazlitning ewladliri, Mehidaning ewladliri, Xarshaning ewladliri, **55** Barkosning ewladliri, Siséraning ewladliri, Témahning ewladliri, **56** Neziyaning ewladliri bilen Xatifaning ewladliridin ibaret. **57** Sulaymanning xizmetkarlirining ewladlirining sani töwendikiche: — Sotayning ewladliri, Soferetning ewladliri, Péridaning ewladliri, **58** Yaalaning ewladliri, Darkonning ewladliri, Giddelning ewladliri, **59** Shefetianing ewladliri, Xattilning ewladliri, Poqeret-Hazzibaimning ewladliri bilen Amonning ewladliridin ibaret. **60** İbadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkari bolghanlarning ewladliri jemiy üch yüz toqsan ikki kishi. **61** Töwendiki kishiler Tel-Mélah, Tel-Xarsha, Kérub, Addon, Immerdin kelgen bolsimu, lékin ular özlirining ata jemetining yaki nesebining Israil adimi ikenlikini ispatlap bérelmidi. **62** Bular Délayaning ewladliri, Tobiyaning ewladliri we Nikodaning ewladliri bolup, jemiy alte yüz qiriq ikki kishi; **63** Kahinlardin Xabayaning ewladliri, kozning ewladliri bilen Barzillayning ewladliri bar idi; Barzillay Giléadliq Barzillayning bir qızını alghachqa ularning éti bilen atalghanidi. **64** Bular jemetining nesebnamisini izdep tapalmidi; shunga ular «napak» hésablinip kahinliqtin qalduruldi. **65** Waliy ulargha: — Urim we tummimni kötürgüchi kahin arımızda xizmette bolghuche «eng muqeddes yimeklilikler»ge éghiz tegküzmeysiler, dédi. **66** Pütün jamaet jemiy qiriq ikki ming üch yüz atmish kishi; **67** Buningdin bashqa ularning yene yette ming üch yüz ottuz yette qul-dédiki bar idi; yene ikki yüz qiriq besh er-ayal ghezelchisi bar idi. ularning yette yüz ottuz alte éti, ikki yüz qiriq besh qéchiri, **69** töt yüz ottuz besh tögisi we alte ming yette yüz yigirme éshiki bar idi. **70** Jemet kattiwashliridin beziliri [ibadetxana] qurulushi üchün hediyelirini teqdim qildi; waliy xezinige ming darik altun, ellik das we besh yüz ottuz qur kahin toni teqdim qildi; **71** jemet kattiwashliridin beziliri qurulush xezinisige yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüş; **72** xelqning qalghini yigirme ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüş, atmish yette qur kahin tonini teqdim qildi. **73** Shuningdin kéyin kahinlar, Lawıylar, derwaziwenler, ghezelkeshler we bir qisim xelq qoshulup, ibadetxana xizmetkarliri, shundaqla qalghan Israil xelqining hemmisi öz sheherlirige makanlashti.

8 Yettinchi aygha kelgende, Israillarning hemmisi öz sheherlirige kélip orunliship boldi. Bu chaghda pütün xalayiq xuddi bir ademdek bolup «Su qowuqi» alidiki meydan'gha yighilip, tewratshunas Ezradin Perwerdigarning Musaning wastisi bilen Israilgha tapilighan Tewrat-qanun kitabini keltürüşni telep qildi. **2** Yettinchi ayning birinchi künü kahin Ezra Tewrat-qanun kitabini jamaetke, yeni er-ayallar, shundaqla anglap chüshineleydighan barliq kishilerning aldigha élip chiqti; **3** «Su qowuqi»ning alidiki meydanda, etigendin chüshkiche, er-ayallargha, shundaqla anglap chüshineleydighan kishilerge oqup berdi. Pütkül jamaetning qulaqları Tewrat-qanun kitabidiki sözlerde idi. **4** Tewratshunas Ezra mexsus mushu ishqə hazirlan'ghan yaghach munberge chiqip turdi; uning ong teripide turghini Mattitiya, Shéma, Anayah, Uriya, Hilqiya bilen Maaséyahlar idi; sol teripide turghini Pidaya, Mishael, Malkiya, Hashom, Hashbaddana, Zekeriya bilen Meshullam idi. **5** Ezra pütkül xalayiqning köz aldida kitabni achtı, chünki u pütün xalayiqtin égizde turatti; u kitabni achqanda, barliq xalayiq ornidin qopti. **6** Ezra ulugh Xuda bolghan Perwerdigargha medhiyeler oquwidi, barliq xalayiq qollırını kötürüp jawaben: «Amin! Amin!» déyishti; andin tizlinip, pishanisini yerge yéqip, Perwerdigargha sejde qildi. **7** Andin kéyin Lawıylardin Yeshuya, Bani, Sherebiya, Yamin, Akkub, Shabbitay, Xodiya, Maaséyah, Kélita, Azariya, Yozabad, Hanan we Pélayalar xalayiqqa Tewrat qanunini chüshendürdi; jamaet öre turatti. **8** Ular jamaetke kitabtin Xudanıg Tewrat-qanunini jaranglıq oqup berdi we oqlughanni chüshiniwelişi üchün uning menisi we ehmiyiti toghrisida éniq tebir berdi. **9** Waliy Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezra we xelqqe qanunning menisini ögitidighan Lawıylar pütkül jamaetke: — Bugün Xudayinglar bolghan Perwerdigargha atalghan muqeddes kündur, yığha-zar qilmanglar! — dédi. Chünki xalayiqning hemmisi Tewrat qanunidiki sözlerni anglap yığha-zar qılıp kétishkenidi. **10** Andin [Nehemiya] ulargha: — Siler bérüp nazunémetlerni yep, sherbetlerni ichinglar, özige [yimek-ichmek] teyyarliyalmighanlargha yémek-ichmek bölüp béringlar; chünki bugün Rebbimizge atalghan muqeddes bir kündur. Ghemkin bolmanglar; chünki Perwerdigarning shadlıqi silerning küchünglardur, dédi. **11** Lawıylar: — Bugün muqeddes kün

bolghachqa, tinchlininglar, ghemkin bolmanglar! — dep jamaetni tinchlandurdi. **12** Jamaet qaytip béríp, yep-ichishti, bashqılargıhimu yimek-ichmek üleshtürüp berdi, shad-xuramliqqa chömdi; chünki ular bérilgen telim sözlirini chüshen'genidi. **13** Etisi xalayıq ichidiki qebile kattiwashlırılı, kahinlar we Lawiyalar tewratshunas Ezraning yénigha yighilip, Tewrat qanunidiki sözlerni téximu chüshinip pem-parasetke érishmekchi boldi. **14** Ular Tewrat qanunida Perwerdigar Musaning wastisi bilen Israillargha yettinchi aydiki héytta kepilerde turushi kéreklikı pütülgénlikini uqtı, **15** shundaqla özliri turuwatqan barlıq sheherlerde we Yérusalémada: «Siler taghqa chiqip, zeytun shéxi bilen yawa zeytun shaxlırını, xadas öjme shaxlırını, xorma derexlirining shaxlırını we yopurmaqlıri baraqsan derex shaxlırını ekilip, Tewratta yézilghinidek kepilerni yasanglar» dégenlikini tarqitip jarkalashni buyrughanlıqını uqtı. **16** Shuning bilen xalayıq chiqip shax ekilip özliri üçhün, herbiri öylirining ögziliride, hoylilirida, Xudanıng öyidiki hoylılarda, «Su qowuqı»ning chong meydanida we «Efraim derwazısı»ning chong meydanida kepilerni yasap tıktı. **17** Sürgünlükten qaytip kelgen pütkül jamaet kepilerni yasap tıktı we shundaqla kepilerge jaylashti; Nunning oghlı Yeshuanıng künliridin tartıp shu kün'giche Israillar undaq qılıp baqmighanidi. Hemmeylen qattıq xushal bolushti. **18** Birinchi kündin axırkı kün'giche [Ezra] herküni Xudanıng Tewrat-qanun kitabını oqudi. Ular yette kün héyt ötküzdi; sekkizinchi künü belgilime boyiche tentenilik ibadet yighilishi ötküzüldi.

9 Shu ayning yigirme tötinchi künü Israillar roza tutup, boz kiyip, üsti-béshıgha topa chachqan halda yighildi; **2** Israıl nesli özlirini barlıq yat taipilerdin ayrip chıqtı, andın öre turup özlirining gunahlırını we ata-bowlırıning ötküzgen qebihlikirini étirap qildi. **3** Ular shu künning töttin biride öz yéride turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigarning Tewrat-qanun kitabını oqudi; künning yene töttin biride özlirining gunahlırını tonudi we Xudasi bolghan Perwerdigargha sejde qildi. **4** Lawiylardın Yeshua, Bani, Kadmiyel, Shebaniya, Banni, Sherebiya, Bani we Kénanilar pelempeylerde turup özlirining Xudasi bolghan Perwerdigargha ünlük awaz bilen nida qildi. **5** Lawiy Yeshua, Kadmiyel, Bani, Hashabiniya, Sherebiya, Xodiya, Shebaniya we Pitahiyalar: «Ornunglardın qopup Xudayinglar

bolghan Perwerdigargha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturunglar» — dédi we mundaq [dua-hemdusana uqudi]: — «[I Xuda], insanlar Séning shanu-shewketlik namingni ulughlisun! Berheq, barlıq teshekkür-medhiyiler naminggħha yétishmeydu! **6** Sen, peqet Senla Perwerdigardursen; asmanlarni, asmanlarning asminini we ularning barlıq qoshunlirini, yer we yer üstidiki hemmini, déngizlar we ular ichidiki hemmini yaratqichidursen; Sen bularning hemmisige hayatlıq bergüchisen, asmanlarning barlıq qoshunliri Sanga sejde qilghuchidur. **7** Sen berheq Perwerdigar Xudadursen, Sen Abramni tallidin, uni Kaldiyening Ur shehiridin élip chiqting, uningħha Ibrahim dégen namni ata qilding. **8** Sen uning qelbining Özüngge sadiq-ishenchilik ikenlikini körüp, uning bilen ehde tütüp Qanaaniylarning, Hittiyarning, Amoriyarning, Perizziyarning, Yebusiyarning we Gırgashiyarning zémiminı uning ewladlırigha teqdim qılıp bérishni wede qilding; Sen heqqaniy bolghanlıqingdin, sözliringni ishqa ashurdung. **9** Sen ata-bowlırırimızning Misirda jebir-zulum chékiwatqanlıqını körüp, ularning Qizil déngiz boyidiki nalisigha qulaq salding. **10** Sen Misirliqlarning ulargha qandaq yoghanchılıq bilen muamile qilghanlıqını bilginingdin kéyin Pirewn, uning barlıq xizmetchiliri we uning zémimidiki barlıq xelqqe möjizilik alamet we karametlerni körsitip, Özüng üçhün bugün'ge qeder saqlınip kéliwatqan ulugh bir nam-shöhretni tikliding. **11** Sen yene [ata-bowlırırim] aldida déngizni bölüp, ular déngizning otturisidin quruq yer üstidin méngep ötti; ularni qogħlap kelgenlerni chongqur déngiz tégige tashlap gherq qiliwetting, xuddi jushqunluq déngizgha tashlan'ghan tashtek gherq qilding. **12** Sen ularni kündüzi bulut tüwrüki bilen, kéchisi ot tüwrüki bilen yétekliing, bular arqlıq ularning mangidighan yolini yorutup berding. **13** Sen Sinay téghıgha chüshüp, asmanda turup ular bilen sözlüşip, ulargha toghra höküm, heqiqiy ishenchlik qanunlar, yaxshi belgilimiler we emrlerni ata qilding. **14** Sen ulargha Özüngning muqeddes shabat kününgni tonuttung, qulung Musanıng wastisi bilen ulargha emrler, belgilimiler we Tewrat qanunini tapilidng. **15** Sen ulargha ach qalghanda yésun dep asmandin nan, ussighanda ichsun dep qoram tashtin su chiqirip berding; Sen ulargha bérishke qolungni kötürüp qesem qilghan eshu zémimni kirip igilenglar, déding. **16** Lékin

ular, yeni ata-bowilirimiz meghrulinip, boyni qattiqliq qılıp emrliringge qulaq salmidi. **17** Ular itaet qilishni ret qıldı, Séning ularning otturisida yaratqan karamet möjiziliringni yad etmidi, belki boyni qattiqliq qıldı, asiyliq qılıp, qul qilin'ghan jaygha ketmekchi bolup, öz aldigha yolbashchi tiklidi. Lékin Sen epuchan, méhir-shepqtelik hem rehimdil, asan ghezeplemeydighan, zor méhir-muhebbetlik Tengridursen; shunga Sen ularni tashliwetmiding. **18** Ular hetta téxi özlirige bir quyma mozayni yasap: «Mana bu silerni Misirdin élip chiqqan ilah!» dégen waqtida hem qattiq kupurluq qilghinida, **19** Sen tolimu rehimdil bolghanlıqing üchün ularni yenila bayawanda tashlap qoymiding; kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin néri ketmey, ulargha yol bashlidi; kéchisi ot tüwrükimu ulardin néri ketmey, ulargha nur béríp, mangidighan yolini körsetti. **20** Sen Özüngning méhribane Rohingni chüshürüp ulargha telim berding; Sen ularning yéyishi üchün «manna»ni ayimiding, ussuzluqini qandurush üchün suni berding. **21** Sen ularni bayawanda qiriq yil qamdap kelding; héchnémisi kem bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ishshimi. **22** Sen padishahlıqlar we taipilerni ularning qoligha berding, bularni ularning zéminigha chégralar qılıp berding. Shuning bilen ular Sihon padishahning zéminini, Heshbonning padishahining zéminini we Bashan padishahi Ogning zéminini igildi. **23** Sen ularning perzent-ewladlirini asmandiki yultuzlardek awuttung; Sen ularni ata-bowilirigha: «Siler bu zéminni igileshke uningha kiringlar» dep teqdim qilghan zémin'gha bashlap kirding. **24** Ularning ewladliri kirip u zéminni igildi; Sen u zéminda turuwtqan Qanaan ahalisini ulargha békindurdung hem zémindiki padishahlarni we ularning qebile-qowmlirini: «Siler ulargha xalighanche muamile qilinglar» dep ularning qoligha tapshurdung. **25** Ular mustehkem sheherlerni, munbet yerlerni ishghal qılıp, herxil ésil buyumlarha tolghan öylerge, kolap qoyulghan quduqlarha, üzümzarlıqlar, zeytunluqlar we intayin köp méwilik derexlerge ige boldi; yep-ichip semrip, Séning zor méhribanlıqinqdin söyünüشت! **26** Lékin ular gedenkeshlik qılıp Séningdin yüz örüp, Tewrat qanunungni arqisigha tashlidi, ularni yéninggha yandurmaq üchün agah-guwahliq yetküzgen peyghemberliringni öltürüp esheddiy kupurluq qıldı. **27** Shunga Sen ularni jebir-zulum salghuchilarning qoligha tapshurdung,

derweqe ular ularni qiyndı; ular qynalghan waqtlirida Sanga yalwurushqanıdi, Sen asmanlarda turup ulargha qulaq salding, zor rehimdilliqing boyiche ulargha qutquzghuchiları ewetetting, ular bularni ezgüchilerning qolidin qutquzatti. **28** Lékin ular aramliqqa érishkendin kényin yene Séning aldingda rezillik qilishqa bashliwidi, Sen ularni yene düshmenlirining qoligha tapshurdung, ular ularning üstidin hökümrənlıq qıldı; ular yene Séning aldingda nale-peryat qilishwidi, Sen asmanlarda turup qulaq sélip, rehimdilliqliring boyiche ularni yénish-yénishlap qutquzdung. **29** Sen ularni Özüngning Tewrat-qanunungha qaytishqa agahlandurdung; lékin ular meghrurlinip, emrliringge qulaq salmidi, hökümliring alidida gunah qıldı (insan hökümliringge emel qilsa, ular shu sewebtin hayatta bolidu). Ular jahilliq bilen boyını tolghap, gedenkeshlik qılıp sanga qulaq sélishni ret qıldı. **30** Ulargha uzun yil sewr-taqet qilding, Rohing peyghemberliringning wastisi bilen agah-guwahliq bergen bolsimu, ular yenila qulaq salmidi; shunga Sen ularni herqaysi el-yurtlardiki taipilerning qoligha tapshurdung. **31** Halbüki, Sen zor rehimdilliqliring tüpeylidin ularning neslini pütünley qurutuwetmiding hem ularni tashliwetmiding; chünki Sen méhir-shepqtelik hem rehimdil Tengridursen. **32** Emdi ah Xudayımız, ehdengde turup özgermes muhebbitingni körsitudighan ulugh, qudretlik we dehshetlik Tengri, emdi Séningdin bizning, padishahlırimızning we emirlirimızning, kahinlirimızning, peyghemberlirimızning, ata-bowilirimızning shundaqla Özüngning barlıq xelqingning Asuriye padishahining zamanidin buyan bugün'giche bëshimizgha chüshken barlıq azab-oqubetlerni kichik ish dep qarimaslıqinqni ötünimiz. **33** Bëshimizgha kelgen barlıq ishta Sen adilsen; chünki Séning qilghinining heqiqet boyiche boldi, bizning qilghinimiz rezilliktur. **34** Padishahlırimız, emirlirimız, kahinlirimız bilen ata-bowilirimızning hemmisi Séning Tewrat qanunungha emel qilmay, emrliringge we Séning ulargha ispatlap bergen agah-guwahliqliringgħa héch qulaq salmidi. **35** Ular Sen ulargha tuyesser qilghan padishahlıqta turushtin, ulargha ata qilghan zor memurchiliqtin we shuningdek ularning aldigha yayghan bu keng munbet zémindiki turmushtin behrimen boluwtqan bolsimu, lékin ular Séning ibadet-xizmitingde bolmidi yaki özlirining rezil qilmishliridin yanmidi. **36** Mana, biz

bügün qullarmız! Sen méwisi bilen nazu-németliridin yéyishke ata-bowlirimizgha teqdim qilip bergen zéminda tursaqmu, biz mana uningda qul bolup qaldıq! **37** [Zémin] Sen bizning gunahlirimiz üçün bizni idare qilishqa békitken padishahlargha mol mehsulatlirini béríp turidu; ular bedenlirimizni hem charwa mallirimizni öz meyliche bashqurup kéliyatidu; biz zor derd-elemde bolduq». **38** «— Biz mana mushu barlıq ishlar tüpeyli muqim bir ehdini tütüp yézip chiqtuq; emirlirimiz, Lawiyirimiz bilen kahinlirimiz buningha öz möhürlirini bastı».

10 Buninggha birinchi bolup möhür basqanlar

Haqaliyaning oghli, waliy Nehemiya bilen Zedekiya idi; **2** Andin [kahinlardın] Séraya, Azariya, Yeremiya, **3** Pashxur, Amariya, Malkiya, **4** Hattush, Shebaniya, Malluq, **5** Harim, Meremot, Obadiya, **6** Daniyal, Ginniton, Baruq, **7** Meshullam, Abiya, Miyamin, **8** Maaziyah, Bilgay, Shémayalar; ular kahinlar idi. **9** Lawiyardin: — Azaniyaning oghli Yeshua, Hénadadning ewladliridin Binnui bilen Kadmiyel **10** we ularning qérindashliridin Shebaniya, Xodiya, Kélita, Pélaya, Hanan, **11** Mika, Rexob, Hashabiya, **12** Zakkor, Sherebiya, Shebaniya, **13** Xodiya, Bani, Béninu idi. **14** Jamaet bashliqliridin: Parosh, Pahat-Moab, Élam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin, **17** Atér, Hezekiya, Azzur, **18** Xodiya, Hashum, Bizay, **19** Harif, Anatot, Nébay, **20** Magpiyash, Meshullam, Hézir, **21** Meshezabel, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya, Hanan, Anaya, **23** Hoshiya, Hananiya, Hashshub, **24** Halloxesh, Pilxa, Shobek, **25** Rehum, Hashabnah, Maaséyah, **26** Axiyah, Hanan, Anan, **27** Malluq, Harim, Baanahlar idi. **28** Qalghan xelq: — Kahinlar, Lawiyalar, derwaziwenler, ghezelkeshler, ibadetxanining xizmetkarliri we shuningdek özlerini zémindaridiki taipilerdin ayrip chiqip, Xudanıng Tewrat qanunigha qaytqanlarning herbiri we ularning ayalliri we oghul-qız perzentliri qatarlıq hidayet térip yorutulghanlarning hemmisi **29** öz qérindashliri bolghan mötiwerler bilen qoshulup: «Özimizni qarghish quesimi bilen ehdige baghlap, Xudanıng quli Musa arqılıq jakarlıghan Tewrat qanunida méngip, Rebbimiz Perwerdigarning barlıq emirliri, höküm-bolgılımlırını tutup emel qilimiz; **30** qızlirimizni bu yurttiki yat elliklerge yatlıq qilmaymız hem oghullirimizghimu ularning qızlirını élip bermeymiz; **31** bu yurttiki yat ellikler shabat künide mal-tawar we ashliqlirini ekilip satmaqchi bolsa, shabat künli

yaki herqaysi bashqa muqeddes künlerdimu ulardin qet'iy héchnéme sétiwalmaymız; her yettinchi yili yerni tériqsiz aq qaldurımız hem barlıq qerzlerni kechürüm qilimiz» — déyishti. **32** Biz yene özimizge herbir adem her yili Xudayimizning öyining xizmet xirajiti üçün üchtin bir shekel kümüşh bérishke belgilimilerni békittuq; **33** bu pul «tizilidighan teqdim nan»lar, daimiy ashlıq hediye, daimiy köydürme qurbanlıqlar, shabat küni bilen yéngi aylardiki köydürme qurbanlıqlar, qereli béktilgen héylarda qilinidighan köydürme qurbanlıqlar üçün, herxil muqeddes buyumlar üçün, Israilgha kafaret keltüridighan gunah qurbanlıqları üçün, shuningdek Xudayimizning öyidiki barlıq xizmetlerning xirajiti üçün ishlitilsun dep belgilendi. **34** Biz yene ata jemetlirimiz boyiche kahinlar, Lawiyalar we xelq arısida chek tashlap, her yili belgileneñ qerelde Xudayimizning öyige Tewrat qanunida pütlüginidek Perwerdigar Xudayimizning qurban'gahida qalash üçün otun yetküüp bérish nöwetlirini békittuq; **35** yene her yili étizimizdiki tunji pishqan hosulni, hemme méwilik derexlerning tunji pishqan méwilirini Perwerdigarning öyige yetküüp bérishni, **36** shundaqla Tewrat qanunida pütlüginidek, tunji oghlimizni we kala, qoy-oghlaq padiliridin tunji charpiyimizni Xudanıng öyige apirip, u öyde wezipe ötewatqan kahinlarga epkélishni, **37** herbir yéngi xémirning deslep pishqan nanlıridin birni, shundaqla barlıq «kötürme hediye»lirimizni teqdim qilishni, herxil derexlerdin deslepki pishqan méwilerni, yéngi sharab, yéngi zeytun méyini Xudayimizning öyining xezine-ambarlırığa apirip bérishni, yeni kahinlarga yetküüp bérishni, shuningdek étizlirimizdin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini Lawiyargha bérishni békittuq; Lawiyalar bizning tériqchiliqqa tayinidighan sheherlirimizdin chiqqan hosulning ondin biri bolghan öshrini tapshuruwalsun dep békittuq; **38** shuningdek, Lawiyalar chiqqan hosulning ondin birini tapshuruwalghan chaghda Harunning ewladliridin kahin bolghan birsi ular bilen bille bolsun, Lawiyalar eshu ondin bir tülüşhning yene ondin bir tülüşhini ayrip Xudanıng öyige, uning xezine-ambarlırığa saqlashqa tapshursun dep belgiliduq. **39** Israillar bilen Lawiyalar ashlıqtı, yéngi sharabtin, yéngi zeytun méyidin «kötürme hediye» qılıp muqeddes jaydiki eswab-üskünilər saqlanıdighan xezine-ambarlarga, yeni wezipe öteyidighan kahin,

derwaziwen we ghezelkeshler turidighan jayha tapshurushi kérek. Biz Xudayminizning öyining hajetliridin hergiz özimizni tartmaymiz!

11 U chaghda xelq ichidiki emirler Yérusalémda turatti; qalghan puqlarlar chek tashlinish bilen ondin biri muqeddes sheher Yérusalémda olturaqlisip, qalghan ondin toqquzi bashqa sheherlerde olturaqlashti. **2** Öz ixtiyari bilen Yérusalémda olturaqlishqa otturigha chiqqanlarga bolsa, jamaet ulargha bext-beriket tilidi. **3** Yehudiye ölkisidin, Yérusalémha makanliship qalghan beg-emirler töwendikidek (Israillar, kahinlar, Lawiylar, ibadetxana xizmetkarliri we Sulaymanning xizmetkarlirining ewladliri Yehudiye sheherliride, herbiri öz tewelikide makanlashqan bolsimu, Yehudalardin we Binyaminlardin beziliri Yérusalémda makanlashti): — Bularning ichide, Yehudalardin: — Perezning ewladidin bolghan Uzziyaning oghli Ataya; Uzziya Zekerianing oghli, Zekeriya Amariyaning oghli, Amariya Shefatiyaning oghli, Shefatiya Mahalalélning oghli idi. **5** Yene Baruqning oghli Maaséyah; Baruq Kol-Hozehning oghli, Kol-Hozeh Hazayaning oghli, Hazaya Adayanining oghli, Adaya Yoaribning oghli, Yoarib Zekerianing oghli, Zekeriya Shilonining oghli. **6** Yérusalémha makanlashqan barliq Perez jemetidikiler jemiy töt yüz atmish sekkiz kishi bolup, hemmisi ezimetler idi. **7** Binyaminning ewladliridin: — Meshullamning oghli Sallu; Meshullam Yoedning oghli, Yoed Pidayanining oghli, Piday Kolayaning oghli, Kolaya Maaséyahning oghli, Maaséyah Itiyelning oghli, Itiyel Yeshayaning oghli. **8** Uninggħha egeshkenler, Gabbay we Sallay idi; shulargħa munasiwetlik jemiy toqquz yüz yigirme sekkiz kishi idi. **9** Zikrining oghli Yoél ularni bashquridighan emeldar idi; Sinuahning oghli Yehuda sheherning muawin hakimi idi. **10** Kahinlardin: — Yoaribning oghli Yedaya bilen Yaqin, **11** shundaqla Xudaning öyining bash għojidari Séraya; Séraya Hilqyaning oghli, Hilqiya Meshullamning oghli, Meshullam Zadokning oghli, Zadok Mérayotning oghli, Mérayot Axitubning oghli idi; **12** yene uning qérindashliridin ibadetxanidiki xizmette bolghanlardin jemiy sekkiz yüz yigirme ikki kishi bar idi; yene Yerohamning oghli Adaya bar idi; Yeroham Pélaliyaning oghli, Pélaliya Amzining oghli, Amzi Zekerianing oghli, Zekeriya Pashxurning oghli, Pashxur Malkiyaning oghli idi; **13** uning

qérindashlirining hemmisi jemet bashliqi bolup, jemiy ikki yüz qiriq ikki kishi idi; yene Azarelning oghli Amashsay bar idi; Azarel Axzayning oghli, Axzay Meshillimotning oghli, Meshillimot Immerning oghli idi; **14** yene ularning qérindashliridin, palwan-ezimetlerdin, jemiy bir yüz yigirme sekkiz kishi bar idi; Gédolimning oghli Zabdiyel ularni bashquridighan emeldar idi. **15** Lawiyardin: — Hashshubning oghli Shémaya bar idi; Hashshub Azrikamning oghli, Azrikam Hashabiyaning oghli, Hashabiya Bunnining oghli idi; **16** yene Lawiylarning qebile bashliqliri bolghan Shabbitay bilen Yozabad bolup, Xudaning öyining téshidiki ishlargħa mes'ul idi. **17** Yene Mikaning oghli Mattaniya dua waqtirida teshekkür-rehmetler éytishqa yétekchilik qilatti; Mika Zabdining oghli, Zabdi Asafning oghli idi; Bakkuiya qérindashliri ichide muawinliq wezipisini öteyyti; yene Shammuaning oghli Abda bar idi; Shammua Galalning oghli, Galal Yedutunning oghli idi. **18** Muqeddes sheherde turuwatqan Lawiylarning hemmisi ikki yüz seksten töt kishi idi. **19** Derwaziwenlerdin: — derwazilarda közette turidighan Akkub bilen Talmon we ularning qérindashliri bar idi; ular jemiy bir yüz yetmish ikki kishi idi. **20** Qalghan Israillar, kahinlar, Lawiylar Yehudiye sheherliride, herbiri öz mirasida makanlashti. **21** ibadetxanining xizmetkarliri bolsa Ofel döngige makanlashti; ibadetxanining xizmetkarlirini Zixa bilen Gishpa bashqurdi. **22** Yérusalémda Lawiylarni bashqurghuchi Banining oghli Uzzi idi; Bani Hashabiyaning oghli, Hashabiya Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikaning oghli idi — démek, Uzza Asafning ewladliridin, yeni Xudaning öyidiki xizmetke mes'ul bolghan ghezelkeshlerdin idi. **23** Chünki padishah ular toghruluj yarlıq chūshürjen bolup, ghezelkeshlerning her kūnlük ozuq-tülükkini, shundaqla öteydighaq wezipisini békitkenidi. **24** Yehudaning oghli Zerahning ewladliridin Meshezabelning oghli Pitahiya puqlarlung barliq ishlirida padishahning meslihetchisi idi. **25** Yéza-qishlarlar we ulargha tewe etrapidiki jaylarda Yehudalardin beziliri turatti; Kiriat-Arba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Dibon we uning tewesidiki yéza-kentlerde, Yekabziyel we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **26** shundaqla Yeshua, Moladah, Beyt-Pelet, **27** Hazar-Shual, Beer-Shéba we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **28** Ziklag, Mikona we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **29** En-Rimmon, Zorah, Yarmut, **30** Zanoah,

Adullam we bu ikki yerge tewe qishlaqlarda, Laqish we uningha tewe yerlerde, Azikah we uningha tewe yéza-kentlerde makanlashti; ular makanlashqan yerler Beer-Shébadin taki Hinnom jilghisiga qeder sozuldi. **31** Binyaminlar bolsa Géba, Mikmash, Ayja, Beyt-El we uning tewesidiki yéza-kentlerde, **32** beziliri Anatot, Nob, Ananiya, **33** Hazor, Ramah, Gittaim, **34** Hadid, Zeboim, Niballat, **35** Lod, Ono, shundaqla Hünerwenler jilghisida makanlashqanidi. **36** Eslide Yehudiyege teyinlen'gen Lawiylar qisimliridin beziliri Binyamin qebilisining zéminigha makanlashti.

12 Shéaltiyelning oghli Zerubbabel we Yeshua bilen birliske [sürgünlüktn] chiqqan kahin we Lawiylar töwendikiler: — [kahinlar] Séraya, Yeremiya, Ezra, **2** Amariya, Malluq, Hattush, **3** Shékaniya, Rehum, Meremot, **4** Iddo, Ginnitoy, Abiya, **5** Miyamin, Maadiya, Bilgah, **6** Shémaya, Yoarib, Yedaya, **7** Sallo, Amok, Hilqiya we Yedaya. Bular bolsa Yeshuaning künliride kahin bolghanlar we ularning qérindashlirining jemet bashliqliri idi. **8** Lawiylardin bolsa Yeshua, Binnuiy, Kadmiyel, Sherebiya, Yehuda, Mattaniyalar; Mattaniya we uning qérindashliri teshekkür-rehmetler éytishqa mes'ul boldi. **9** Ularning qérindashliri Bakbukiya bilen Unni nöwiti boyiche ular bilen udulmu'udul xizmette turatti. **10** Yeshuadin Yoyakim töreldi, Yoyakimdin Eliyashib töreldi, Eliyashibtin Yoyada töreldi, **11** Yoyadadin Yonatan töreldi, Yonatandin Yaddua töreldi. **12** Yoyakimning künliride kahinlardin jemet bashliqi bolghanlar munular: — Séraya jemetige Méraya; Yeremiya jemetige Hananiya; **13** Ezra jemetige Meshullam; Amariya jemetige Yehohan; **14** Méliku jemetige Yonatan; Shebaniya jemetige Yüsüp; **15** Harim jemetige Adna; Mérayot jemetige Helkay; **16** Iddo jemetige Zekeriya; Ginniton jemetige Meshullam; **17** Abiya jemetige Zikri; Minyamin bilen Moadiyalarning jemetige Piltay; **18** Bilgah jemetige Shammua; Shémaya jemetige Yehonatan; **19** Yoarib jemetige Mattinay; Yedaya jemetige Uzzi; **20** Sallay jemetige Kallay; Amok jemetige Eber; **21** Hilqiya jemetige Hasabiya; Yedaya jemetige Netanel. **22** Eliyashib, Yoyada, Yohanana we Yadduaning künliride Lawiylarning jemet bashliqliri tizimlan'ghan we oxshashla, Pars padishahi Darius texttiki chaghlarthicke kahinlarmu tizimlinip kelgen. **23** Jemet bashliqi bolghan Lawiylar taki Eliyashibning newrisci Yohananning waqtighiche tezkiramide tizimlinip kelgen. **24** Lawiylarning jemet bashliqi bolghan Hasabiya, Sherebiya, Kadmiyelning

oghli Yeshualar qérindashliri bilen udulmu'udul turup, Xudaning adimi Dawutning emri boyiche nöwetliship medhiye-munajat, teshekkür-rehmetler éytip turatti. **25** Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Meshullam, Talmon bilen Akkublar derwaziwenler bolup, sépil qowuqlirining ambarlirigha qaraytti. **26** Bu kishiler Yozadakning newrisci, Yeshuaning oghli Yoyakimning künliride, shuningdek waliy Nehemiya bilen tewratshunas kahin Ezraning künliride wezipige teyinlen'gen. **27** Yérusalém sépilini [Xudagha] atap tapshurush murasimi ötküzüldighan chaghda, jamaet Lawiylarni turghan herqaysi jaylardin izdep tépip, ularni teshekkür-rehmetler éytish, ghezel oqush, chang, tembur we chiltarlarni chélishqa, xushal-xuramliq bilen atap tapshurulush murasimi ötküzüshke Yérusalémha élip keldi. **28** Ghezelkeshlar Yérusalémning etrapidiki tüzlengliktin, Nitofatliqlarning yéza-kentliridin, **29** Beyt-Gilgaldin, Géba bilen Azmawet étizliqliridin yighilghanidi; chünki ghezelkeshlar Yérusalémning töt etrapigha özlirige mehelle-qishlaqlar quruwalghanidi. **30** Kahinlar bilen Lawiylar özlirini paklidi, andin xelqni we sépil derwazilirini hem sépilning özinimu paklidi. **31** Men [Nehemiya] Yehudaning emirlirini bashlap sépilgha chiqip, teshekkür-hemdusana oquydighan ikki chong etret ademni uyushturdum, bir etret sépilning ong teripide «Tézek qowuqi»gha qarap mangdi, **32** ularning arqisidin Hoshaya bilen Yehudaning emirlirining yérimi mangdi; **33** yene Azariya, Ezra, Meshullam, **34** Yehuda, Binyamin, Shémaya, Yeremiyamu mangdi; **35** shuningdek kahinlarning oghulliridin beziliri qollirigha kanay alghan halda mangdi: — Ulardin Yonatanning oghli Zekeriya bar idi (Yonatan Shémayaning oghli, Shémaya Mattaniyaning oghli, Mattaniya Mikayaning oghli, Mikaya Zakkurning oghli, Zakkur Asafning oghli idi). **36** Uning qérindashliridin Shémaya, Azarel, Milalay, Jilalay, Maayi, Netanel, Yehuda, Hananiyalar bar idi; ular qollirigha Xudaning adimi Dawutning sazlirini élishqanidi; tewratshunas Ezra ularning beshida mangghanidi. **37** Ular «Bulaq qowuqi»gha kélip «Dawutning shehiri»ning pelempiyige chiqip, «Dawutning ordisi»din ötüp, künchiqish tereptiki «Su qowuqi»gha keldi. **38** Teshekkür-hemdusana oquydighan ikkinchi etret sol terep bilen mangdi, men we jamaetning yérimi ularning arqidin méngip, sépil üstide «Xumdanlar munari»din ötüp, udul «Keng

sépil»ghiche ménqip, **39** «Efraim qowuqi», «Kona qowuq», «Béliq qowuqi» üstidin ötüp, «Hananiyel munari» we «Yüzning munari»din ötüp, udul «Qoy qowuqi»gha kélip, andin «Qarawullar qowuqi»da toxtiduq. **40** Andin teshekkür-hemdsana oquydighan ikki etret adem Xudaning öyide öz orunlirida turdi; men bilen emeldarlarning yérimimu shu yerde turduq; **41** kahinlardin Éliakim, Maaséyah, Minyamin, Migaya, Elyoyinay, Zekeriya bilen Hananiyalar karnaylirini élip turushti; **42** yene Maaséyah, Shémaya, Eliazar, Uzzi, Yehohan, Malkiya, Élam bilen Ézermu turushti; ghezelkeshler Yizraqiyaning yétekchilikide jarangliq ghezel oqushti. **43** Shu küni jamaet nahayiti chong kölemlik qurbanliqlarni sundi hem bek xushal bolup kétishti, chünki Xuda ularni zor shadliq bilen shadlandurghanidi; ayallar bilen balilarmu shundaq shadlandi; Yérusalémduki bu xushalliq sadaliri yiraq-yiraqlargha anglanti. **44** U chaghda bir qisim kishiler kötürmeye qurbanliqlar, deslepki pishqan hosullar we öshrilerni saqlaydighan xezine-ambarlarga mes'ul bolushqa teyinlendi; herqaysi sheherlerdiki étizliqlardin, Tewrat qanunida kahinlarga we Lawiyalarga bérishke belgilen'gen ülüşhler shu yerde saqlinatti. Chünki Yehuda xelqi öz xizmitide turuwtan kahinlar bilen Lawiyardin xushal idi. **45** [Kahinlar bilen Lawiyalar], ghezelkeshler bilen derwaziwenlermu, öz Xudasining tapilghan wezipisini we shuningdek paklash wezipisining hemmisini Dawutning we uning oghli Sulaymanning emri boyiche öteytti. **46** Chünki qedimde, Dawutning we Asafning künliride, ghezelkeshlerge yétekchilik qilishqa hem Xudagha teshekkür-hemdsana küylirini oqushqa yétekchiler bolghanidi. **47** Zerubbabelning künliride we Nehemiyaning künliride ghezelkeshlerning we derwaziwenlerning ülüşhlerini, her künlük temiratini pütkül Israil xelqi béretti; ular yene Lawiyalar üçhün muqeddes hesablan'ghan nersilerni üleshtürüp béretti; Lawiyalumu muqeddes hisablan'ghan nersilerdin Harunning ewladliriga bérüp turatti.

13 Shu künde Musaning kitabı jamaet aldida oqup bérildi, kitabta: Ammoniyalar bilen Moabiylar mengü Xudaning jamaitige kirmisun, **2** Chünki ular Israillarni ozuqluq we su ekilip qarshi almay, eksiche ularni qarghashqa Balaamni yalliwalghan; halbuki, Xudayimiz u qarghashlarni bext-beriketke aylanduriwetken, dep yézilghan sözler chiqtı. **3**

Shundaq boldiki, jamaet bu qanun sözlirini anglap barlıq shalghut kishilerni ilghap chiqiriwetti. **4** Bu ishtin awwal, Xudayimizning öyining xezinisini bashqurushqa mes'ul kahin Eliyashib Tobianing tughqini bolup, **5** uningha kengri bir öyni teyyarlap bergenidi. Shu öyde ilgiri ashlıq hediyeler, mestiki, qacha-qucha, shuningdek Lawiyalar, ghezelkeshler we derwaziwenlerge bérishke buyrulghan ashlıq öshriler, yéngi sharab we yéngi zeytun méyi, shundaqla kahinlargha atalghan «kötürme qurbanlıq»lar saqlinatti. **6** Bu waqtarda men Yérusalémda emes idim; chünki Babil padishahi Artaxshashtaning ottuz ikkinchi yili men padishahning yénigha qaytip ketkenidim; bir mezgildin kényin men yene padishahtin ruxset élip **7** Yérusalémha qaytip barsam, Eliyashibning Xudaning öyidiki hoylarda Tobiyagha öy hazirlap bergenlikide rezil ishni uqtum. **8** Bu ish méni qattiq azablidi, men Tobianing öyidiki barlıq öy jahazlirini qoymay talagha tashlatquziwettim. **9** Men yene emr qilip, u öylerni paklatquzup, andin Xudaning öyidiki qacha-qucha, ashlıq hediyeler bilen mestikni u yerge ekirgüzüp qoydum. **10** Men yene xeqlerning Lawiyalarning élishqa téğishlik ülüşhlerini bermigenlikini, hetta wezipige qoyulghan Lawiyalar bilen ghezelkeshlerning herbirining öz yer-étizliqiga qéchip ketkenlikini bayqidim; **11** shunga men emeldarlar bilen soqushup, ularni eyiblep: — Némishqa Xudaning öyi shundaq tashliwétildi?! — dep, [Lawiyarnı] yighip ularni ilgiriki ornigha yéngiwashtin turghuzdum. **12** Andin barlıq Yehudiye xelqi ashlıq öshrisini, yéngi sharab we yéngi zeytun méyini xezine-ambarlarga élip kélip tapshurdi. **13** Men xezine-ambarlarga mes'ul bolushqa xezinichi-ambarchiları teyinlidim; ular kahin Shelemiya, tewratshunas Zadok bilen Lawiyardin bolghan Pidaya idi; ularning qol astida Mattaniyaning newrisi, Zakkurning oghli Hanan bar idi; chünki bularning hemmisi sadiq, ishinchlik dep hesablinatti; ularning wezipisi qérindashliriga téğishlik ülüşhlerni üleshtürüp bérish idi. **14** — «Ah Xudayim, mushu ish yüzisidin méni yad eyligeysen, Xudayimning öyi we uningha ait xizmetler üçhün körsetken méhrimni öchürüwetmigeysen!» **15** Shu künlerdimu men Yehudiyede bezilerning shabat künliride sharab kölcheklirini cheylewatqinini, öncilerni baghlap, bularni we shuningdek sharab, üzüm, enjür we herxil yüklerni ésheklerge artip, toshup yürgenlikini

kördüm; ular bularni Yérusalémgha shabat künide élip kirdi; ularning mushu ash-tülüklerni sétip yúrgen kúni men ularni guwahliq béríp agahlandurup qoydum. **16** Yene Yehudiyede turuwatqan bezi Turluqlar béliq we herxil mal-tawarlarni toshup kélép shabat kúni Yehudiyeliklerge satidiken, yene kélép bularni Yérusalémda satidiken! **17** Shu sewebtin men Yehudiyemirliri bilen soqushup, ularni eyiblep: — Silerning shabat kúnini bulghap, rezil ish qilghininglar némisi? **18** Ilgiri ata-bowanglar oxshash ishni qilghan emesmu, shuning bilen Xudayimiz bizning bésheimizgha we bu sheherge hazirqi bu balayi'apetni yaghdurghan emesmu? Emdi siler shabat kúnini bulghap, Israilning bésigha Xudanining ghezipini téximu yaghduridighan boldunglar, dédim. **19** Shunga, shundaq boldiki, shabat kúnidin ilgiri, gugum sayisi Yérusalém qowuqlirigha chüshken waqtida, men sheher qowuqlirini étishni buyrudum we shuningdek shabat kúni ötüp ketküche qowuqlarni achmasliq toghrisida buyruq chüshürdum. Men yene héchqandaq yükning toshulup qowuqlardin kirgüzülmesliki üçhün xizmetkarlirimning bezilirini sheher qowuqlirigha közetchi qilip turghuzup qoydum. **20** Shundaq bolsimu sodigerler we herxil mal-tawar satidighanlar bir-ikki qétim Yérusalémning sirtida tünidi. **21** Men ularni agahlandurup: — Siler némishqa sépilning alidda tüneysiler? Yene shundaq qilidighan bolsanglar, men üstünglarga qol salimen, déwidim, ular shuningdin bashlap shabat kúnide kelmidi. **22** Andin shabat kúnining muqeddeslikini saqlash üçhün, men Lawiylargha: — Özünglarni paklanglar; andin kélép sépil derwazilirini békinqlar, dédim. — «I Xudayim, mushu ish yüzisidinmu méni yad eyligeysen, Özüngning zor özgermes muhebbiting bilen méni ayighaysen!» **23** Shu künlerde men yene Ashdod, Ammon we Moab qizlirini xotunluqqa alghari bezi Yehudalarни bayqidim. **24** Ularning percentlirining yérimi Ashdodche sözleydiken (we yaki yuqiriqi elliarning birining tilida sözleydighan) we Yehudiy tilida shözliyelmeydiken. **25** Men ularni [soqushup] eyiblidim, ularni qarghidim, bir nechchisini urup chach-saqallirini yuldum, Xudanining nami bilen qesem ichküüp: — Silerning qizliringlarni ularning oghullirigha bermeytsiler, oghulliringlарhimu, özünglарghimu ulardin qiz almaysiler! **26** Israil padishahi Sulayman mushundaq ishlarda gunah sadir qilghan emesmu? Nurghun eller arisida uningga oxshash héchqandaq padishah

yoq idi; u öz Xudasi teripidin söylgen, Xuda uni pütkül Israil üstige padishah qilip tikligen bolsimu, lékin hetta unimu yat ellik ayallar azdurup gunahqa patquzghan. **27** Emdi silerning gépinglarga kirip bundaq chong rezillik qilip, yat ellik qizlarni élip Xudayimizgha wapaszılıq qilimizmu? — dédim. **28** Bash kahin Eliyashibning newrisi, Yoyadaning oghulliridin biri Horonluq Sanballatning küy'oghli idi; men uni yénimdin qoghliwettim. **29** — «I Xudayim, Sen ularni yadingda tutqaysen, chünki ular kahinliqqa dagh tegkügühiler, kahinliq hem Lawiylargha tewe ehdinimu bulghighuchilardur!». **30** Shuning bilen men ularni yat elliklerning bulghashliridin néri qilip paklandurdum we kahinlar bilen Lawiylargha wezipilirinimu [yéngiwashtin] belgilep, herkimni özining ishiga ige qildim. **31** Men yene öz waqtida otun-yaghach élip kelinishi we deslepki hosulni yetküüp turushqimu adem orunlashturdum. «Ah Xudayim, méni yadingda tutup, manga shapaet körsetkeysen!».

Ester

1 Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkige hökümranlıq qilghan Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe boldi: — **2** Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh Shushan qel'esidiki shahane textile olturghinida, **3** u seltenet sürüp üchinchi yili barlıq emirliri we beg-hakimlirigha ziyanet berdi; Pars we Médianing qoshuni, shuningdek herqaysı ölkilerning ésilzadılıri we beglirining hemmisi uning huzurigha hazır boldi. **4** U seltenitining bayliqining shanu-shewkisi we heywitining katta julasını köp künler, yeni bir yüz seksen kün körgezme qildi. **5** Bu künler ötüp ketkendin kényin padishah yene Shushan qel'esidiki barlıq xelqqe chong-kichik démey, ordining charbégħidiki hoylida yette kün ziyanet berdi. **6** U yer aq we kök kendir yiptin toqulghan perdiler bilen bęzelgen bolup, bu perdiler mermer tash tüwruklerge béktilgen kümüş halqılargha aq renglik kendir yip we sösün yungluq shoynilar bilen ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer tashlar, sedep we qara mermer tashlar yatquzulghan meydan üstige altun-kümüshtin yasalghan diwanlar qoyulghanidi. **7** Ichimlikler altun jamlarda tutup ichiletti; jamlar bir-birige oxshimaytti; shahane mey-sharablar padishahning seltenitige yarisha mol idi. **8** Sharab ichish qaidisi boyiche, zorlashqa ruxset qilinmaytti; chünki padishah ordidiki barlıq għojidarlargħa, herkimning ichishi öz xahishi boyiche bolsun, dep békkitip bergenidi. **9** Xanish Washtimu padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar üchün ziyanet berdi. **10** Yettinchi küni Ahashwérosh padishah sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida xizmitide turghan Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini **11** xanish Washtining puqlarlar we emirlerning aldida güzellikini körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip kélişke charqirghili ewetti; chünki u tolimu chirayliq idi. **12** Lékin heremaghiliri xanish Washtigha padishahning emrini yetküzgende, u kélişni ret qildi; shuning bilen padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi. **13** Shu waqtarda padishahning ishliri toghruluq qanun-ehkamlarni pishshiqliq bilgenlerdin meslihet sorash aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiqliq chūshnidighan danishmenlerdin soridi **14** (u chaghda danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar, Admata, Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarlıq

yette Pars bilen Médianing emirliri bar idi; ular daim padishah bilen körüşüp turatti, padishahlıqta ular aldinqi qatarda turatti). **15** Padishah ulardin: — Xanish Washti menki padishah Ahashwéroshning heremaghilar arqılıq yetküzgen emrim boyiche ish qilmighini üchün uni qanun boyiche qandaq bir terep qilish kerek? — dep soridi. **16** Memukan padishah we emirlerning aldida jawap bérüp: — Xanish Washti aliyirining zitigha tēgħipla qalma, belki padishahimiz Ahashwéroshning herqaysı ölkiliridiki barlıq emirler we barlıq puqlararningmu zitigha tegdi. **17** Chünki xanishning shu qilghini barlıq ayallarning quliqigha yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi Washtini yénimħha ēlīp kēlingħar» dep emr qilsa, u kelmeptu!» dep öz erlirini mensitmeydihan qilip qoyidu. **18** Pars we Média'diki melike-xanimlar xanishning bu ishini anglap, bügħiela padishahning barlıq begemirlirige shuningħha oxhash deydighan bolidu, shuning bilen mensitmeslik we xapiliq üzülmeydu. **19** Padishahimha muwapiq körünse, aliyiridin mundaq bir yarlıq chūshürulsun, shuningdek u Parslar we Médialarning mengħu özgertilmeydihan qanun-belgħilimilri ichige pütulgħeyki, Washti ikkinchi padishah Ahashwéroshning huzurigha kelmigey; uning xanishliq mertiwisi uningdin yaxshi birsige bérilgey. **20** Aliyirining jakarlıghan yarlıqi pütün seltenitige yétip anglan'ghan haman (uning seltenitining zémini bipayan bolsimu), ayallarning herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun ularħha hörmet qilidighan bolidu, — dédi. **21** Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. **22** U padishahning barlıq ölkilirige, herbir ölgige öz yézqi bilen, herqaysi el-milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz ailisi ichide xojayin bolsun, shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni chūshürdü.

2 Bu isħlar ötüp, padishah Ahashwéroshning għeqi bésilgħanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini hem uning üstdin chiqirilgħan yarlıqi heqqide eslep oylinip qaldi. **2** Shu sewebtin padishahning xizmitide turghan għojidarlar uningħha: — Aliyiri üchün sahibjamal yash qizlarni izddep tépíp keltürgeyla; **3** aliyiri padishahliqidiki herqaysi ölkilerde barlıq güzel qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsarayha keltürüşke emeldarlarni teyin'għejla; qizlar ordidiki qiz-ayallargħa mes'ul bolghan heremaghisi Héġayning

qoligha tapshurulghay; ulargha kéreklik upa-englikler teminlen'gey. **4** Aliylirini söyündürgen qız Washtining ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni xush qıldı we u shundaq qıldı. **5** Shushan qel'eside Binyamin qebilisidin, Kishning ewrisi, Shimeyning newrisi, Yairning oghli Mordikay isimlik bir Yehudiy bar idi **6** (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni tutqun qılıp Yérusalémdin eketkende, ular bilen bille esir qilinip kétılgenidi). **7** Mordikay özining taghisining qizi Hadassahni (yeni Ester) béoqip chong qilghanidi, chünki uning ata-anisi yoq idi. Bu qız güzel, teqı-turqi kélishken idi; ata-anisi ölüp ketken bolghachqa Mordikay uni öz qizi qatarida béoqip chong qilghanidi. **8** Padishahning emri we yarlıqi jakarlan'ghandın kéyin nurghun qızlar Shushan qel'esige keltürülüp Hégayning qoligha tapshuruldi; shundaq boldiki, Estermu ordigha keltürülüp ordidiki qız-ayallargha mes'ul bolghan Hégayning qoligha tapshuruldi. **9** Ester Hégaygha yaqqan bolup, u uningga iltipat körsetti; u tézla uningga upa-englik we tégishlik yémekliklerni teminlidi hem ordidin uningga tallan'ghan yette kénizekni berdi; andin uni kénizekliri bilen heremsarayning eng ésil jayidin orun berdi. **10** Ester özining milliti we tégi-tektini héchkinge éýtmidi, chünki Mordikay uningga buni ashkarilimaslıqni tapilighanidi. **11** Mordikay Esterning hal-ehwalidin xewer tépish we uningga qandaq muamile qilinidighanlıqını bilish üchün, herküni heremsarayning hoylisi aldida aylinip yüretti. **12** Qızlarga ait resmiyet boyiche, herbir qızning ordigha kirip padishah Ahashwérosh bilen bille bolush nöwididin awwal, on ikki ay bedinini tazilishi kérek idi, chünki qızlarning «tazilinish künliri» mundaq yol bilen ada qilinatti: — alte ay murmekki mýéi bilen, alte ay etir-englik we shundaqla qızlarning bedinini pakizlaydighan bashqa buyumlar bilen perdaz qilinishi kérek idi. **13** Qız padishahning huzurigha kiridighan chaghda mundaq qaide bar idi: — Ordigha kirgende uning néme telipi bolsa, shular heremsaraydin uningga bériletti. **14** Qız axshimi kirip kétip, etisi etigende qaytip chiqqanda heremsarayning «ikkinchi bölüm»ige qayturulup, toql-kénizeklerge mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Shaashghazning qoligha tapshurulatti; padishah u qızgha amraq bolup qélip, ismini atap chaqirmighuche, u ikkinchi ordigha kirip padishah

bilin bille bolmaytti. **15** Mordikayning taghisı Abigailning qizi Ester, yeni Mordikay öz qizi qılıp béoqwalghan qızning padishah bilen bille bolushqa kirish nöwiti kelgende, u qızlarga mes'ul bolghan padishahning heremaghisi Hégay özige teyyarlap bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep qilmidi. Esteri körgenlerning hemmisi uni yaqturup qalatti. **16** Padishah Ahashwérosh seltenet sürüp yettinchi yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha kelgende, Ester uning bilen bille bolushqa shahane ordigha bashlap kirildi. **17** Padishah Esteri bashqa barlıq qızlardın yaxshi körüp qalghachqa, shundaqla Ester uning iltipati hem amraqlıqıha érishken bolghachqa, padishah xanish tajini uning bészigha kiydürüp, uni Washtining ornığha xanish qılıp tiklidi. **18** Andin padishah özining barlıq emirlirli we beg-hakimlirığa Esterning izzet-hörmiti üchün katta ziyapet berdi; u yene herqaysı ölkilerge baj-alwandin azad mezgil bolsun dep élan chiqardi hemde shahane bayliqliridin séxiyliq bilen in'amlarnı berdi. **19** İkkinchi qétim qızlar shundaq yighilghan waqitta Mordikayning orda derwazisida olturidighan orni bar bolghanidi **20** (Ester Mordikayning tapilighini boyiche, özining milliti we tégi-tektini yenila bashqılargha éytmighanidi; chünki Ester Mordikayning gépini ilgiri baqqan waqtida angıghandek anglaytti). **21** U künlerde, Mordikay orda derwazisidiki ornida olturghan waqtida, padishahning Bigtan we Teresh dégen ikki derwaziwen heremaghisi padishah Ahashwéroshqa ghezeplinip, uningga qol sélishni uestlewatqanidi. **22** Bu suyiqestni Mordikay sézip qélip, uni xanish Esterge éytti; Ester bu ishni Mordikayning namida padishahqa sözlep berdi. **23** Bu ish sürüşhte qiliniwidi, rast bolup chiqti we u ikkisi dargha ésildi. Bu weqe padishahning köz aldida tarix-tezkire kitabida püdüldi.

3 Bu ishlardin kéyin padishah Ahashwérosh Agagylardin bolghan Hammidatuning oghli Hamanning mensipini östürdü; padishah uning ornini östürüp, özi bilen bille ishleydighan barlıq emirlerningkidin yuqırı qıldı. **2** Padishah uning heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan padishahning barlıq emeldarlıri Hamanning aldida tezim qılıp bash uratti; lékin Mordikay bolsa Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmidi. **3** Orda derwazisida turghan padishahning xizmetkarlıri Mordikaydin: — Sili némişqa padishahning emrige xilaplıq qılıdila? — dep soraytti. **4** Shundaq boldiki,

ular her küni nesihet qilishqan bolsimu, u qulaq salmighandin keyin, ular: — Qéni, Mordikayning qilghan bu ishiga yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu, dep buni Haman'gha éytti; chünki u ulargha özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. 5 Haman Mordikayning özige bash urup tezim qilmighanliqini körüp qattiq ghezeplendi. 6 Lékin u «Mordikayning üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésabli; chünki ular Mordikayning millitini uningha dep qoyghanidi; shunga Haman Ahashwéroshning pütkül padishahliqidiki Yehudiyarlari, yeni Mordikayning xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yurdi. 7 Padishah Ahashwéroshning on ikkinchi yili birinchi ayda, yeni Nisan éyida, birsi Hamanning aldida [qutluq] ay-künni békítish üçhün her kün, her ay boyiche «pur», yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha, yeni «Adar éyi»gha chiqtı. 8 Haman padishah Ahashwéroshqa: — Padishahliqlirining herqaysi ölkiliridiki el-milletler arisida chéchilip yashawatqan bir xelq bar; ularning qanun-belgilimiliri bashqa xelqlerningkige oxshimaydu, ular aliylirining qanun-belgilimilirigimu boysunmaydu; shunga ularning yashishiga yol qoyush aliylirigha héch payda yetküzmeydu. 9 Eger padishahimgha layiq körünse, ularni yoqitish togruluq yarliq püttüp chüshürgeyla; mana men öz yénimdin on ming talant kümüshni aliylirining xezinilirige sélish üçhün padishahliqning ishlirini bashquridighan xadimlarning qoligha tapshurimen, dédi. 10 Shuning bilen padishah özining barmiqidin üzükni siyrip chiqirip, Yehudiyarning reqibi, Agagiy Hammidaning oghli Haman'gha bérüp: 11 — Shu kümüshlerni özüngge in'am qildim, u xelqnimu sanga tapshurdum, ularni qandaq qilishni xalisang, shundaq qil! — dédi. 12 Andin birinchi ayning on üchinchi küni padishahning mirziliri chaqirilip, yarliq Hamanning barliq tapilighini boyiche püttüldi; u herqaysi ölkilerge öz yéziqida, herqaysi el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning waliylirigha, herbir el-milletning emirlirige ewetildi; yarliq padishah Ahashwéroshning namida püttülgén bolup, uning üzük möhüri bilen péchetlendi. 13 Yarliq mektupliri chaparmenlarning qoli bilen padishahliqning herqaysi ölkilirige yetküzüldi; uningda bir kün ichide — On ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üchinchi küni qéri-yash, balilar we ayallar démey, barliq Yehudiyarlari qoymay qirip, öltürüp, nesli qurutuwétilsun, ularning mal-mülki olja qilinsun,

déyilgenidi. 14 Shu yarliq herbir ölkide jakarlinish üçhün, shundaqla shu küni herbir xelq shundaq qilishqa teyyar bolup turushi üçhün, mektupning köchürme nusxiliri herbir el-milletke élan qilinmaqchi boldi. 15 Chaparmenler padishahning emri boyiche derhal yolgha chiqtı; yarliq Shushan qel'esining özidimu élan qilindi. Bu chaghda padishah Haman bilen sharab ichishke olturghanidi. Lékin Shushan shehiridikiler dekke-dükkige chömüp kétishti.

4 Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin

kéyin éginlirini yirtip, üstige böz artip, we ustibéshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqip nahayiti qattiq we elemlik peryad kötürüldi. 2 U orda derwazisi aldigha kélip toxtap qalди; chünki boz yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin kirishige ruxset yoq idi. 3 Padishahning emri we yarlıqi yetküzülgén herqaysi ölkilerde Yehudiyilar arisida qattiq nale-peryad kötürüldi; ular roza tutup, köz yéshi qilip, yığha-zar qıldı; nurghun kishiler boz yépinip külde éghinap yétishti. 4 Esterning xizmitide bolghan dédekli we heremaghiliri bu ishni uningha étyiwidi, xanishning köngli intayin éghir boldi; Mordikayning bozni tashlap, kiyiwélishigha kiyim-kéchek chiqartip berdi, lékin Mordikay qobul qilmidi. 5 Shuning bilen Ester özining xizmitide bolushqa padishah teyinlep ewetken heremaghiliridin Hataq isimlik birini chaqirip, uni Mordikayning qéshigha bérüp, bu ishning zadi qandaq ish ikenlikini, néme sewebtin boluwatqanlıqini ting-tinglap kélishke ewetti. 6 Shuning bilen Hataq orda derwazisi alidiki meydan'gha kélip Mordikay bilen körüshti. 7 Mordikay bésigha kelgen hemme ishni, Haman Yehudiyarning neslini qurutuwétilsh üçhün padishahning xezinilirige tapshurushqa wede qilghan kümüshning sanini qaldurmay éytip berdi. 8 Mordikay yene Hataqqa Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiyarlari yoqitish togrisidiki yarliqning köchürmisini Esterning körüp békishigha yetküzütip bérishke tapshurdi hemde uningha Esterge ehwalni chüshendürüp, ordigha kirip padishah bilen körüşüp öz xelqi üçhün padishahatin ötünüp iltija qilip békishqa ündeshni tapilidi. 9 Hataq qaytip kélip Mordikayning geplirini Esterge yetküzdi. 10 Ester Hataqqa Mordikaygha éytidighan geplerni tapshurup, uni Mordikayning yénigha yene ewetti: — 11 «Padishahning barliq xizmetkarli we herqaysi ölke xelqliri, meyli er bolsun ayal bolsun, chaqirtilmay turup ichki hoyligha,

padishahning huzurigha öz meyliche kirse, padishah uningha iltipat körsitip altun hasisini tenglep ölümdim kechürüm qilmisa, undaqta u kishige nisbeten beshigha chüshidighan birla qanun-belgilime bardur: — u ölüm jazasini tartidu. Hazir méning padishah bilen körüşhushke chaqirtilmighinimgha ottuz kün boldi». **12** Esterning sözliri Mordikaygha yetküzüliwidi, **13** Mordikay munu geplerni Esterge yetküzüshni hawale qildi: — «Sen könglünde men ordida yashawatimen, shunga barliq bashqa Yehudiylardin bixeter bolup qutulimen, dep xiyal eylime. **14** Eger bu chaghda sen jim turuwal sang, Yehudiylargha bashqa tereptin medet we nijat chiqishi mumkin; lékin u chaghda sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen. Kim bilsun, séning xanishliq mertiwige érishkining del bugünkü mushundaq peyt üchün bolghanmu?». **15** Ester Mordikaygha mundaq dep jawab qaytirdi: — **16** «Sen béríp, Shushandiki barliq Yehudiylarni yighqin; méning üchün roza tutup, üch kέche-kündüz héch yémenglar, héch ichmenglar; men hem dédeklirimmu shundaq roza tutimiz. Andin kέyin men qanun'gha xilapliq qilip padishahning huzurigha kirimen, manga ölüm kelse, öley!». **17** Shuning bilen Mordikay u yerdin kétip, Esterning tapilighinidek qildi.

5 Üchinchi künı Ester shahane kiyimlirini kiyip, ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane öyidiki textile, öydin derwazigha qarap olturatti. **2** Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi; xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki altun hasisini uningha tenglidi. Ester aldigha kélép shahane hasining uchigha qolini tegküzdi. **3** Padishah uningdin: — I xanishim Ester, birer ishing barmidi? Néme teliping bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qilsangmu shu sanga bérilidu, dédi. **4** — Eger aliylirigha layiq körünse, padishahimning Hamanni élip özlirige teyyarlıghan ziyapitimge daxil bolup qedem teship qilishlirini ötünimen, — dédi Ester. **5** Padishah: — Téz béríp Hamanni qichqirip kélénglar, Esterning déginidek qilinsun, — dédi. Shuning bilen padishah Hamanni élip Ester teyyarlıghan ziyapetke bardi. **6** Dastixan üstide sharab ichiliwatqanda padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga bérilidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qilsangmu shundaq qilinidu, dédi. **7** Ester uningha jawab béríp: — Méning telipim we

iltijayim bolsa, — **8** Mubada men aliylirining neziride iltipatqa érishken bolsam, shundaqla padishahimgha méning telimni ijabet qilish hem iltijayimni orundash muwapiq körünse, aliylirining Hamanni birge élip ete silerge teyyarlaydighan ziyapitimge yene bir qétim daxil bolushlirini ötünimen; ete men choqum padishahimning emri boyiche ish qilimen, — dédi. **9** Shu künı Haman könglide yayrap, xushal-xuram qaytip chiqtı; lékin Mordikayning orda derwazisida uning aldida ne ornidin qopmay ne midirlimay olturghanlıqını körgende, köngli uningha qattıq qehr-ghezepke toldı. **10** Lékin Haman ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-aghinilirini we xotuni Zereshni chaqirtip, **11** özining bayliqlirining shan-sheripi, perzentlirining köplüki, shundaqla padishahning özini qandaq östürüp barliq hörmət-izzetke sazawer qilghanlıqı, özini qandaq qilip padishahning hemme emirlirli we emeldarlıridin üstün mertiwige ige qilghanlıqı toghrisida bir-birlep sözlep ketti. **12** Haman yene: — Silerge désem, xanish Ester méningdin bashqa méhman chillimay, peqet padishah bilen ikkimiznila özi teyyarlıghan ziyapetke chillighanidi, etimu méni padishah bilen bille özi [teyyarleydighan ziyapetke] chillidi. **13** Shughinisi, orda derwazisida olturghan héliqi Mordikay dégen Yehudiyi körginimde, bularning hemmisi manga tolimu menisiz tuyulidu, dédi. **14** Andin ayali Zeresh we barliq dost-aghinilirini uningha jawab béríp: — Ellik gez égizliktiki dardin birni teyyarlap, ete etigende padishahın Mordikayni dargha éshini telep qilsila bolmidimu, shuningdin kέyin xushal yayrighan halda padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyishti. Bu qep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar yasitip qoydi.

6 Shu künı kέchisi padishahning uyqusi qéchip, tarix-tezkirinamini ekeldürdi we bular uning aldida oqup bérildi. **2** Bir yerde: «Padishahning Bigtana, Teresh deydighan orda derwazisini baqidighan ikki heremagħisi bar id, ular padishah Aħashwéroshqa qol sélishqa qestligende, Mordikay bu ishni pash qilip xewer yetküzgen, dep püttülgənidi. **3** Padishah: — Bu ish üchün Mordikaygha qandaq nam-shöhret we izzet-ikram nail qilindi? — dep soridi. — U héch némige érishmidi, — dep jawap bérishti padishahning yénidiki xizmette bolghan ghulamlirı. **4** — Orda hoylisida kim bar? — dep soridi padishah. Bu chaghda Haman padishahtin Mordikayni özi teyyarlap qoqghan

dargha éshni telep qilghili kélip, ordining tashqiriqi hoylisigha kirgenidi. 5 — Mana, Haman hoylida turidu, — déyishti padishahning ghulamliri uninggha. — Kirsun, — dédi padishah. 6 Haman kiriwidi, padishah uningdin: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige néme ishlarni qilishi kérek? — dep soriwidi, Haman könglide: «Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishi méningdin bashqa yene kim bolatti?» — dep oylidi-de 7 padishahqa: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige 8 padishahim daim kiyidighan shahane kiyimkéchek we daim minidighan arghimaq, yeni bésigha shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kelinip, 9 shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng muhterem emirliridin birige tutquzsun, u kiyimni padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige kiygüzüp we uni arghimaqqa mindürüp sheher meydan-kochilirini aylandursun we uning aldida: «Qaranglar! Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangsun, — dédi. 10 Shuning bilen padishah Haman'gha: — Téz béríp déginingdek shahane kiyim bilen arghimaqni epkel, orda derwazisining aldida olturghan awu Yehudiy Mordikaygha del sözungdek qilghin; séning dégenliringning birersimu kem bolup qalmisun! — dédi. 11 Shundaq qilip Haman shahane kiyim bilen arghimaqni ekélip, aldi bilen Mordikaygha shahane kiyimni kiygüzdi, andin uni arghimaqqa mindürüp, sheher meydan-kochilirini aylandurdi we uning aldida: — «Mana, padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangdi. 12 Mordikay yenila orda derwazisining aldigha qaytip bardı; Haman bolsa ghem-qayghugha pétip, bésihini chümkigen halda aldirap-téhep öz öyige qaytip ketti. 13 Hamari xoturni Zereshke we barlıq dost-aghinilirige bésigha kelgenlirining hemmisini éytip berdi. Andin uning danishmenliri bilen xotuni Zeresh buni anglap uninggha: — Mordikayning aldida yéngilishqa bashlaptila; u eger Yehudiy larning neslidin bolsa, uni yéngelmebla, eksiche sözsiz uning aldida meghlup bolidila, déyishti. 14 Ular téxi Haman bilen sózlishiwatqan chéghida, padishahning heremaghiliri kélip Hamanni Ester teyyarlighan ziyanpetke bérishqa aldiratti.

7 Shuning bilen padishah bilen Haman xanish Esterning ziyanpitige daxil bolushqa keldi. 2

Padishah ikkinchi qétimliq ziyanpet üstide sharab ichiliwatqanda Esterdin: — I xanish Ester, néme teliping bar? U sanga ijabet qilinidu. Néme iltimasing bar? Hetta padishahliqimning yérimini iltimas qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi. 3 — Eger nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i ailiyli, we padishahimgha muwapiq körünse, méning iltimasim öz jénimni ayighayla, shuningdek méning telipim öz xelqimni saqlighayla; 4 chünki biz, yeni men we méning xelqim birge yoqitilip, qirilip, neslimizdin qurutulushqa sétiwétildüq. Eger biz qul we dédekklikke sétiwétügen bolsaq, stüküt qilghan bolattim; lékin padishahimning tartidighan ziyaninimu düshmen tölep bérelmeytti, — dep jawap berdi Ester. 5 Padishah Ahashwérosh xanish Esterdin: — Bundaq qilishqa pétin'ghan kishi kim iken? U qeyerde?! — dep soridi. Ester jawaben: — 6 Bu düshmen we zeherxende mana mushu rezil Haman! — déwidi, Haman padishah bilen xanish aldida shu zamatla dekke-dükkige chüshti. 7 Shuning bilen padishah qehri-ghezepke kélip ziyanpet-sharab üstidin turdi-de, charibaghqa chiqip ketti; Haman bolsa xanish Esterdin jénini tileske qalди; chünki u padishahning özige jaza bermey qoymaydighan niyetke kelgenlikini körüp yetkenidi. 8 Padishah charibaghın ziyanpet-sharab dastixinigha qaytip kelginide Hamanning özini Ester yören'gen diwan'gha tashlighiniche turghinini kördi-de: — — Qara, uning ordida méning aldindila xanishqa zorluq qilghiliwatqinini?! — déwidi, bu söz padishahning aghzidin chiqishi bilenla ademler Hamanning bashközini chümkep qoydi. 9 Padishahning aldida turuwtqan heremaghiliridin Harbona isimlik birsi: — Yene bir ish bar, mana, Haman ailiyirining hayatı üçhün gep qilghan Mordikayni éish üchün, ellik gez igizlikte yasatqan dar teyyar turidu, u dar hazır mushu Hamanning hoylisida, déwidi, padishah: — Hamanni uninggha ésinglar! — dédi. 10 Shuning bilen ular Hamanni u Mordikaygha teyyarlap qoyghan dargha asti; shuning bilen padishahning ghezipi bésildi.

8 Padishah Ahashwérosh shu küni Yehudiy larning düshmini Hamanning öy-zéminini iltipat qilip xanish Esterge berdi; Mordikaymu padishahning huzurigha keltürdü, chünki Ester özining Mordikay bilen tughqan ikenlikini padishahqa dep bergenidi. 2 Padishah özining Hamandin qayturuwalghan üzükini chiqirip Mordikaygha berdi, Estermu Mordikayni Hamanning öy-jayini bashqurushqa qoydi. 3 Ester

yene padishahning aldigha kélip ayighigha yiqilip, közige yash alghan halda padishahtin Agagiylardin bolghan Haman keltürüp chiqqan balayi'apetni hem uning Yehudiylarni yoqitish suyiqestini bikar qilishni yélinip ötündi. 4 Padishah altun hasisini Esterge tengliwidi, Ester ornidin qopup padishahning aldida turdi. 5 — Eger aliyliri maqul körse, eger men padishahning aldida iltipatqa érishken bolsam, eger padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek mendin memnun bolsa, yarliq chüshürüp Agagiylardin Hammidataning oghli Haman yazghan mektuplarni, yeni padishahimning herqaysi ölkisidiki Yehudiylarni yoqitish toghrisidiki mektuplarni bikar qilidighan bir yarliq yézilishini tileyamen. 6 Chünki men öz xelqimge chüshidighan bu balayi'apetke qandaqmu chidap qarap turalaymen? Öz tughqanlırimning yoqitilishigha qandaqmu chidap qarap turalaymen? — dédi Ester padishahqa. 7 Padishah Ahashwérosh xanish Ester bilen Yehudiy Mordikaygha: — Mana, Haman Yehudiylarga ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa, men uning öy-zéminini Esterge berdim we uning özini ular dargha asti. 8 Emdi siler özünglarning toghra tapqini boyiche méning namimda Yehudiylar üchün bir yarliq yézip, méning üzük möhürümni bésinglar; chünki padishahning namida yézilghan, padishahning üzük möhüri bésilghan yarliqni héchkim bikar qilalmaydu, dédi. 9 Shu chaghda, üchinchi ayda, yeni Siwan éyining yigirme üchinchi kuni, padishahning mirzilirining hemmisi chaqirip kélindi. Ular Mordikayning barliq buyrughini boyiche yarliq yazdi; yarliq Yehudalarning ishi toghruluq Hindistandin Hebeshstan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkining waliylirigha, ölke bashliqi we beglirige yézilghan bolup, mektuplar herqaysi ölkige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletlerge öz tili bilen, shundaqla Yehudiylarga öz yéziqi bilen, öz tilida püttügenidi. 10 Mordikay yarliqni padishah Ahashwéroshning namida yézip, uningha padishahning üzük möhürünü basti; yarliq mektuplirini padishahliqning atliqliri bilen, yeni tolparlarga, at qéchirlarga we tögilerge min'gen chewendazlar arqılıq herqaysi jaylarga yollidi. 11 Yarliqta: «Padishah herqaysi sheherlerdiki Yehudiylarning uyushup, öz hayatini qoghdishigha, shundaqla özlirige düshmenlik qilidighan her millet we her qaysi ölkilerdiki küchlerni, jümlidin ularning bala-chaqilirini qoymay yoqitishigha, qırishigha, neslini qurutushigha, shundaqla mal-mülkini olja

qilishigha ijazet bérildi; 12 bu ish bir künde, yeni on ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üchinchi kuni padishah Ahashwéroshning herqaysi ölkiliride ijra qilinsun» dep püttügenidi. 13 Yarliq herqaysi ölkige ewetilip, perman süpitide élan qilinsun, Yehudiylarning eshu kuni düshmenliridin intiqam élishqa teyyarlinip qoyushi üchün yarliqning köchürülmisi herqaysi el-milletlerge uqturulsun, dep békitildi. 14 Shuning bilen chewendazlar tolparlarga we qéchirlarga minip padishahning buyruqi boyiche jiddiy yolgha atlandi; yarliq Shushan qel'esidimu jakarlandi. 15 Mordikay kök we aq renglik shahane kiyim kiyip, bésigha katta altun tajni taqap, sösün reng kendir yépinchini yépinip, padishahning huzuridin chiqtı; Shushan sheherdiki xelq xushalliqqa chömöp tentene qilishti. 16 Yehudiyalar yoruqluq, shad-xuramliq we izzet-ikramgha tuyesser boldi. 17 Herqaysi ölke, herqaysi sheherlerde, padishahning emr-yarliqi yétip barghanliki yerlerde, Yehudiyalar shad-xuramliqqa chömöp, ziyapet qilip mubarek bir künni ötküzüshti; nurghun yerlik ahaliler özlerini Yehudiy déyishiwaldi; chünki Yehudiylardin qorqush wehimisi ularni bésiwalghanidi.

9 On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on üchinchi kuni, padishahning emri bilen yarliqi ijra qilinishqa az qalghan chaghda, yeni Yehudiylarning düshmenliri ularning üstidin ghalib kélishke ümid qilip kütken kuni, eksiche Yehudiylarning öz düshmenlirining üstidin ghalib kélidighan künige aylinip ketti. 2 Yehudiyalar padishah Ahashwéroshning herqaysi ölkiliridiki özliri turushluq sheherlerde ulargha qest qilmaqchi bolghanlarga hujum qilish üchün yighilishqa bashlidi; héchkim ularning aldida turalmaytti; ulardin bolghan qorqunch herbir el-milletni basqanidi. 3 Herqaysi ölkilerdiki begler, waliylar, ölke bashliqliri, shundaqla padishahning ishlirini ijra qilghuchilarning hemmisi Yehudiylarni qollidi; chünki Mordikaydin bolghan qorqunch ularni basqanidi. 4 Chünki Mordikay dégen kishi ordida intayin nopuzluq bolup, nam-shöhriti hemme ölkilerge tarqalghanidi; uning hoquqi barghanséri chongiyip kétiwattati. 5 Shuning bilen Yehudiyalar özlirining hemme düshmenlirini qilichlap, qırghın qilip yoqatti; özlirige öch bolghanlarga qandaq qilishni xalisa shundaq qildi. 6 Shushan qel'esidila Yehudiyalar besh yüz ademni qetl qilip yoqatti. 7 Ular yene Parshandata, Dalfon, Aspata, 8 Porata, Adaliya,

Aridata, 9 Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani qetl qildi; 10 bu on adem Hammidataning newrisi, Yehudiylarning düshmini bolghan Hamanning oghli idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. 11 Shu künü Shushan qel'eside qetl qilin'ghan adem sani padishahqa melum qilindi. 12 Padishah xanish Esterge: — Yehudiylar Shushan qel'eside besh yüz ademni qetl qilip yoqitiptu, yene Hamanning on oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa ölkiliride néme qildikin? Emdi néme iltmasing bar? U sanga bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu beja eylinidu, — dédi. 13 — Aliylirigha muwapiq körünse, Shushandiki Yehudiylarning etimu bugünkü yarliqa déyilgendek ish qilishiga hemde Hamanning on oghlining [jesetlirini] dargha ésip qoyushqa ijazet bergeyla, dédi Ester. 14 Padishah shundaq qilishqa buyruq chüshürdi; yarliq Shushan qel'eside chiqirilghanda, kishiler Hamanning on oghlini dargha ésip qoyushti. 15 Adar éyining on tötinchi künü Shushandiki Yehudiylar yene yighilip üch yüz ademni öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. 16 Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki qalghan Yehudiylar yighilip öz janlirini saqlashqa septe turup özlirige öch bolghanlardin jemiy yetmish besh ming ademni öltürdi, emma ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmadi. Shuning bilen ular düshmenliridin qutulup aramliqqa moyesser boldi. 17 Bu Adar éyining on üchinchi künidiki ish idi; on tötinchi künü ular aram aldi, shu künni ziyapet béríp shadlinidighan kün qilip békitti. 18 Lékin Shushandiki Yehudiylar bolsa on üchinchi, on tötinchi künliri topliship jeng qildi; on beshinchi künü ular aram aldi, shu künni ziyapet béríp shadlinidighan kün qilip békitti. 19 Shu sewebtin sehradiki Yehudiylar, yeni ýéza-qishlaqlarda turuwatqan Yehudiylar Adar éyining on tötinchi künini ziyapet béríp shadlinidighan mubarek kün békítip, bir-birige sowgha-salam bérishidighan boldi. 20 Mordikay bu weqelerni xatirilep hemde Ahashwéróshning herqaysi ölkilirining yiraq-yéqin jaylirida turuwatqan barliq Yehudiylarga mektuplarni yollidi. 21 Shundaq qilip u ularning arisida heryili Adar éyining on tö, on beshinchi künini bayram qilip ötküzülsun dep békitti; 22 u bu ikki künni Yehudiylarning düshmenden qutulup aramliqqa érishken kün süpitide, shu ayni ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yığha-zarlıri mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep, bu

ikki künni ziyapet qilip shadlinidighan, köpchilik bir-birige salam-sowgha bérídighan, kembeghellegerge xeyr-éhsan qilidighan kün qilishqa buyrudi. 23 Shu sewebtin Yehudiylar deslep bashlighan shu [héytni] dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning ulargha yazghanırinimu orunlaydighan'gha wede bérishi. 24 Chünki eslide barlıq Yehudiylarning kúshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli Haman Yehudiylarnı halak qilishni qestligen, shundaqla ularni neslidin qurutup yoqatmaqchi bolup «pur», yeni chek tashlıghanidi. 25 Lékin bu ish padishahning quliqığha yetkende, padishah mektuplarnı yézip, Haman qestligen rezil ish, yeni uning Yehudiylarnı uest qilghan ishi uning öz bésigha yansun, dep yarlıq chüshürdi; hem kishiler uni we uning oghullirini dargha asti. 26 Shunglashqa, kishiler «pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni «Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu xette pütülgénli boyiche, hem körgen, hem bashtin ötküzgenlirige asasen, 27 özürlü, ewladlıri hemde özürlü bilen birleşken barlıq kishilerning pütülgén ehkamni tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili menggü üzüldürmey bayram qilishini qarar qildi, 28 shundaqla bu ikki kün herbir dewrde, herbir jemet-ailide, herqaysı ölke, herqaysı sheherde xatirilinip tebriklinip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan mushu künlerning tebriklinishi Yehudiy xelqi ichide menggü üzülp qalmisun, xatirilesh paaliyetliri ularning uruq-nesli arisidinmu yoqap ketmisun, dep qarar qildi. 29 Andin Abixailning qizi, xanish Ester we Yehudiy Mordikay Yehudiylarga yazghan «Purim bayrimi» toghrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi bilen tekilep, yene bir xetni yollidi. 30 Mordikay xatirjemlik we heqiqetning sözlirini yetküzidighan mektuplarnı Ahashwéróshning padishahlıqidi bir yüz yigirme yette ölkidiki barlıq Yehudiylarga ewetip, 31 Shu «Purim» künliri belgilen'gen waqitlirida ötküzülsün, shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish Esterning tapilighanlı boyiche, shundaqla ularning öz-özige we neslige békitkenliri boyiche eyni waqittiki tutulghan rozilar we kötürlügen nida-peryadlar eslep xatirilensün, dep tektilidi. 32 Esterning yarlıqi «Purim bayrimi»diki shu ishlarnı békítip berdi; bu ish tarixnamighimu pütfüldi.

10 Padishah Ahashwérósh quruqluq we déngiz arallırıdiki ahalilerning hemmisige alwan tölígüzetti. 2 Uning nopuz-heywiti we qudritini

ayan qilghan barliq qilghan-etkenliri, shundaqla Mordikayning padishahning östürüshi bilen érishken katta shöhriti toghrisidiki tepsilatlar Média we Pars padishahlirining tarix-tezkiriliride pütülgén emesmu? 3 Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwisi padishah Ahashwéroshtin kényinla ikkinchi orunda turatti; u daim öz xelq-millitining bextini közlep, barliq neslidikilerge aman-ésenlik tilek sözlirini qilatti, Yehudiylarning arisida zor izzet-hörmet tépip, qérindashlirining qedirlishige érishkenidi.

Ayup

1 «Uz» dégen yurtta, Ayup isimlik bir adem yashighanidi. Bu adem bolsa qusursiz, durus, Xudadin qorqidighan, yamanliqtin özini yiraq tutidighan adem idi. **2** Uningdin yette oghul we üch qiz tughuldi. **3** Uning yette ming qoy, üch ming töge, besh yüz jüp kala, besh yüz mada éshek qatarliq mal-mülki bar idi. Uning malayliri bek köp idi; u sherkliqler ichide hemmidin ulugh idi. **4** Uning oghulliri nöwet boyiche békitken künde öz öyide bashqilar üçün dastixan sélip ziyapet qilatti. Bu künlerde ular adem ewetip üch singlisini ular bilen bille tamaqlinishqa chaqiritatti. **5** Ularning shu ziyapet künleri ayaghlishi bilen Ayup adem ewetip ularni Xuda aldida paklinishqa orunlashтурattı. U tang seherde ornidin turup ularning sanigha asasen köydürme qurbanliqlarni qilatti. Chünki Ayup: «Balilirim gunah qilip qoyup, könglide Xudagha bihörmetlik qilip qoyamdkin» dep oylaytti. Ayup herdaim ene shundaq qilip turatti. **6** Bir künü, Xudanı oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazır boldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **7** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, dédi. **8** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq, — dédi. **9** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Ayup Xudadin bikardin bikar qorqmighandu? **10** Özüng uning özi, ailişidikiliri hem uning hemme nersisining etrapığha qasha qoyghan emesmu? Sen uning qoligha beriket ata qilding, shuning bilen uning teelliqatı tereptereptin güllinip awumaqta. **11** Eger Sen qolungni sozup, uning hemme nersilirige tékip qoysang, u Sendin yüz örüp, Séni tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **12** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, uning hemme nersisini séning qolunggha tutquzdum! Biraq uning özige tegküchi bolma! — dédi. Shundaq qilip Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip ketti. **13** Bir künü, Ayupning oghul-qizliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olтурattı. **14** Bir xewerchi Ayupning yénigha kélip uninggha: — Kalilar bilen yer heydewatattuq, éshekler etrapta otlawatatti; **15** Shébaliqlar hujum qilip kala-ésheklerni bulap ketti. Ishlewatqan yashlarni qilichlap öltürüwetti. Yalghuz

menla qutulup qélip, silige xewer yetküzüshke nésip boldi, — dédi. **16** Bu ademning gépi téxi tükimey turupla, yene birsi yükürüp kélip Ayupqa: — Asmandin Xudanı oti chüshüp qoylar we ishlewatqan yashlarnı köydüriwetti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **17** Bu ademning gépi téxi tükimey turupla, yene birsi yükürüp kélip Ayupqa: — Kaldiyler üch tereptin hujum qilip tögilerni bulap élip ketti, ishlewatqan yashlarnı qilichlap öltürüwetti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **18** Bu ademning gépi téxi tükimey turupla, yene birsi yükürüp kélip Ayupqa: — Oghulliri we qızliri chong akisining öyide tamaq yep, sharab ichip olturghinida, **19** tuyuqsız, chöldin qattıq bir boran chiqip öyning tööt bulungini qattıq soqup, öy ghulap chüshüp yashlarnı öltürüwetti; yalghuz menla qutulup qaldım, silige xewer yetküzüshke nésip boldum, — dédi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin des turup, tonini yirtip, chéchini chüshüriweti, özini yerge tashlap Xudagha ibadet qildi: — **21** Men apamning qorsiqidin yalingach chüshken, u yergimu yalingach qaytimen; hemmini Perwerdigar [manga] bergen, emdi Perwerdigar [mendin] élip ketti; Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! — dédi. **22** Bularning hemmiside Ayup gunah qilmidi we yaki Xudani héchqandaq nalayıqlıq bilen eyblimiidi.

2 Yene bir künü, Xudanı oghulliri Perwerdigarning huzurigha hazır bolushqa keldi. Sheytanmu ularning arisigha kiriwaldi. **2** Perwerdigar Sheytandin: — Nedin kelding? — dep soridi. Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Yer yüzini kézip paylap, uyaq-buyaqlarni aylinip chörgilep keldim, — dédi. **3** Perwerdigar uninggha: — Méning qulum Ayupqa diqqet qilghansen? Yer yüzide uningdek mukemmel, durus, Xudadin qorqidighan hem yamanliqtin yiraq turidighan adem yoq. Meyli sen Méni uni bikardin-bikar yutuwétilishke dewet qilghan bolsangmu, u yenila sadaqetlikide ching turuwatidu, — dédi. **4** Sheytan Perwerdigargha jawaben: — Her adem öz jénini dep térisini bérishkimu razi bolidu, hetta hemme némisinimu bérishke teyyardur; **5** Biraq Sen hazır qolungni sozup uning söngék-etlirige tegseng, u Sendin yüz örüp tillimisa [Sheytan bolmay kétey]! — dédi. **6** Perwerdigar Sheytan'gha: — Mana, u hazır séning qolungda turuwatidu! Biraq uning

jénigha tegme! — dédi. 7 Shundaq qilip Sheytan Perwerdigarning huzuridin chiqip, Ayupning bedinini tapinidin beshighiche intayin azabliq hürrek-hürrek yarilar bilen toshquziwetti. 8 Ayup bolsa bedinini tatilash-ghirdash üçhün bir sapal parchisini qoligha élip, küllükke kirip olturdi. 9 Ayali uningha: — Ejeba sen téxiche öz sadaqetlikingde ching turuwtamsen? Xudani qargha, ölüpla tügesh! — dédi. 10 Lékin Ayup uningha: — Sen hamaqet ayallardek gep qiliwatisen. Biz Xudanining yaxshiliqini qobul qilghanikenmiz, ejeba uningdin kelgen külpetnimu qobul qilishimiz kérek emesmu? — dédi. Ishlarda Ayup éghizda héchqandaq gunah ötküzmidi. 11 Ayupning dostliridin ücheylen uningha chüshken külpettin xewerdar boldi. Ular, yeni Témanliq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatliq Zofar dégen kishiler bolup, öz yurtliridin chiqip, Ayupqa hésdashliq bildürüsh hem teselli bérish üçhün uning yénigha bérishqa bille kéléshkenidi. 12 Ular kélip yiraqtinla uningha qariwidi, uni toniyalmay qaldide, awazlirini kötürüp yighlap tashlidi. Herbiri öz tonlirini yirtiwétip, topa-changlarni asman'gha étip öz bashliriga chéchishti. 13 Ular uning bilen bille daq yerde yette kéche-kündüz olturdi, uningha héchkim gep qilmidi; chünki ular uning derd-elimining intayin azabliq ikenlikini körüp yetkenidi.

3 [Yette kündin] kényin, Ayup éghiz échip [ehwaligha qarita] özining körtüwatqan künige lenet oqup mundaq dédi: — 3 «Men tughulghan ashu kün bolmighan bolsa boptiken! «Oghul bala apiride boldil!» déyilgen shu kéche bolmighan bolsa boptiken! 4 Shu künni zulmet qaplıghan bolsa boptiken! Ershte turghan Tengri köz aldidin shu künni yoqitiwetken bolsa boptiken, Quyash nuri uning üstige chüshürülmise boptiken! 5 Shu künni qaranghuluq hem ölümning kölenggisi öz qoynigha alsa boptiken! Bulutlar uni yutup ketse boptiken, Shu künni kün qarangghulatquchilar qorqitip ketküziwetken bolsa boptiken! 6 Shu kechni — Zulmet tutup ketse boptiken; Shu kün yil ichidiki [bashqa] künler bilen bille shatlanmisa boptiken! Shu kün ayning bir künü bolup sanalmisa boptiken! 7 Mana, shu kéchide tughut bolmisa boptiken! U kéchide héchqandaq shad-xuramliq awaz yangrimisa boptiken! 8 Künlerge lenet qilghuchilar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! Léwiatanni qozgashqa pétinalaydighanlar shu kün'ge lenet qilsa boptiken! 9 Shu kün tang seherdiki yultuzlar qaranghulashsa boptiken! U kün quyash

nurini bihude kütse boptiken! Shu kün sübhining qapaqlirining échilishini bihude kütse boptiken! 10 Chünki shu kün méni kötürgen baliyatquning ishiklirini etmigen, Méning közlirimni derd-elemni körelmes qilmighan. 11 Ah, némishqa anamning qorsiqidin chüshüpla ölüp ketmigendimen?! Némishqa qorsaqtin chiqqandila nepestin qalmighthandimen? 12 Némishqa méni qobul qilidighan étekler bolghandu? Némishqa méni émitidighan emchekler bolghandu? 13 Mushular bolmighan bolsa, undaqa men menggü tinch yétip qalattim, Menggülüq uyqugha ketken bolattim, shu chaghda aram tapqan bolattim. 14 Shu chaghda özliri üçhünlə xilwet jaylargha mazar salghan yer yüzidiki padishahlar hem meslihetchiler bilen, 15 Yaki altun yighqan, Öyliri kümüshke tolghan beg-shahzadiler bilen bolattim; 16 Qorsaqtin mezgilsiz chüshüp ketken yoshurun balidek, Nurni körmey chachrap ketken balidek hayat kechürmigen bolattim. 17 Ashu yerde reziller awarichiliktin xaliy bolidu, Ashu yerde halidin ketkenler aram tapidu; 18 Ashu yerde esirler rahette jem bolidu, Ular egzüchilerning awazini anglimaydu; 19 Ghériblarmu hem ulughlarmu ashu yerde turidu, Qul bolsa xojayinidin azad bolidu. 20 Japa tartquchigha néme dep nur bérilidu? Némishqa derd-eleme chömgenlerge hayat bérilidu? 21 Ular teshnaliq bilen ölümni kütidu, Biraq u kelmeydu; Ular ölümni yoshurun göherni kézip izdigendinmu ewzel bolidu, 22 Ular görni tapqanda zor xushal bolup, Shad-xuramliqqa chömidu. 23 Öz yoli éniqsiz ademge, Yeni Tengrining tosiqi sélin'ghan ademge némishqa [nur we hayat] bérilidu? 24 Shunga tamiqimning ornigha nalilirim kéléidu; Méning qattiq peryadlirim sharqiratmidek sharqiraydu. 25 Chünki men del qorqan wehshet öz beshimgha chüshti; Men del qorqidighan ish manga keldi. 26 Mende héch aramliq yoqtur! Hern héch xatirjem emesmen! Héch tinch-amanlıqim yoqtur! Biraq parakendichilik haman üstümge chüshmekte!».

4 Témanliq Élifaz jawaben mundaq dédi: — 2 «Birsi sen bilen sözleşmekchi bolsa, éghir alamsen? Biraq kim aghzigha kelgen gepni yutuwatalaydu? 3 Qara, sen köp ademlerge telim-terbiye bergen ademsen, Sen jansız qollargha küch bergensen, 4 Sözliring deldengship aran mangidighanlarni righbetlendürgen, Tizliri pükülgelnerni yöligensen. 5 Biraq hazır nöwet sanga keldi, Shuningliq bilen halidin ketting, Balayi'apet sanga téğishi bilen,

Sen alaqlzade bolup ketting. **6** Ixlasmenliking tayanching bolup kelmigenmu? Yolliringdiki durusluq ümidingning asasi emesmi? **7** Ésingge al, kim bigunah turup weyran bolup baqqan? Duruslarning hayatı nede üzülpüp qalghan? **8** Men körginimdek, gunah bilen yer aghdurup awarichilik térighanlar, Oxshashla hosul alidu. **9** Tengrining bir nepisi bilen ular gumran bolidu, Uning ghezipining partlishi bilen ular yoqilip kétidu. **10** Shirning hórkireshliri, Hem esheddiy shirning awazi [bar bolsimu], Shir arslanlirining chishliri sundurulidu; **11** Batur shir bolsa ow tapalmay yoqilishqa yüzlinidu, Chishi shirning küchükliri chéchilip kétidu. **12** — Mana, manga bir söz ghayibane keldi, Quliqimgha bir shiwirlighan awaz kirdi, **13** Tün kéchidiki ghayibane körünüshlerdin chiqqan oyлarda, Ademlerni chongqur uyqu basqanda, **14** Qorqunch we titrekmu méni basti, Söngek-söngeklirimni titritiwetti; **15** Köz aldimdin bir roh ötüp ketti; Bedinimdiki tüklirim hürpiyip ketti. **16** U roh ornida midirlimay turdi, biraq turqini körelmidim; Köz aldimda bir gewde turuptu; Shiwirlighan bir awaz anglandi: — **17** «Insan balisi Tengridin heqqanly bolalamdu? Adem öz Yaratquchisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Öz quillirigha ishenmigen, Hetta perishtilirinimu «Nadanlıq qilghan!» dep eyiblegen yerde, **19** Uli topilardin bolghan insanlar, Laydin yasalghan öylerde turghuchilar qandaq bolar!? Ular perwanidinmu asanla yanjılıdu! **20** Ular tang bilen kech arılıqida kukum-talqan bolidu; Ular héchkim nezirige almaghan halda menggüge yoqılıdu. **21** Ularning chédir tanisi yulup tashlan'ghan'ghu? Ular héch danaliqqa téxi érishmeyla ölüp kétidu!».

5 Qéni, iltija qilip baq, sanga jawab qilghuchi barmikin? Muqeddeslerning qaysisidin panah tileyisen? **2** Chünki exmeqning achchiqi özini öltüridu, Qehri nadanning jénigha zamin bolidu. **3** Men öz közüm bilen exmeqning yiltiz tartqanlıqını körgenmen; Lékin shu haman uning makanını «Lenetke uchraydu!» dep bildim, **4** Uning baliliri amanlıqtin yiraqtur; Ular sheher derwazisida sot qilin'ghanda basturuldi; Ularga héchkim himayichi bolmaydu. **5** Uning hosulini achlar yep tügitidu; Ular hetta tiken arisida qalghanlirinimu élip tügitidu; Qiltaqchimu uning mal-mülüklerini yutuwélishqa teyyar turidu. **6** Chünki awarichilik ezeldin topidin ünüp chiqmaydu, Külpelmu yerdin ösüp chiqqanmu

emes. **7** Biraq uchqun yuqirigha uchidighandek, Insan külpel tartishqa tughulghandur. **8** Ornungda men bolsam, Tengrighila murajiet qilattim, Men ishimni Xudayimghila tapshuriwétettim. **9** U hésabsız karametlerni, San-sanaqsız möjizilerni yaritidu. **10** U yerge yamghur teqdim qilidu; U dala üstige su ewetip bérider. **11** U pes orunda turidighanlarning mertiwisini üstün qilidu; Matem tutqanlar amanlıqqa kötürülidu. **12** U hiyligerlerning niyetlirini bikar qiliwétidu, Netijide ular ishini püttürelmeydu. **13** U mekkarlarni öz hiyligerlikidin tuzaqqa alidu; Egrilerning neyrengliri éqitip kétildi. **14** Kündüzde ular qaranghuluqqa uchraydu; Chüshte tün kéchidek silashturup mangidu. **15** Biraq u miskinlerni mekkarlarning qilichi we aghzidin qutquzidu, Ularni küchlüklerning changgildidin quğretlik qoli bilen qutquzidu. **16** Shunga, ajizlar üchün ümid tughulidu, Qebihlik aghzini yimidu. **17** Qara, Tengri ibret bergen adem bextlikтур, Shunga, Hemmige Qadirning terbiyisige sel qarima jumu! **18** Chünki U ademni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, biraq Uning qolliri yene saqyatidu. **19** U séni alte qiyinchiliqtin qutquzidu; Hetta yette külpette héchqandaq yamanlıq sanga tegmeydu. **20** Acharchiliqta U séning ülümingge, Urushta U sanga urulghan qilich zerbisige nijatkar bolidu. **21** Sen zeherlik tillarning zerbisidimu bashpanahlıq ichige yoshurunisen, Weyranchiliq kelgende uningdin héch qorqmaydighan bolisen. **22** Weyranchiliq we qehetchilik aldida külüpla qoyisen; Yer yüzidiki haywanlardinmu héch qorqmaysen. **23** Sen daladiki tashlar bilen ehdidash bolisen; Yawayi haywanlarimu sen bilen inaq ötidu. **24** Sen chédirning tinch-amanlıqta bolidighanlıqını bilip yétesen; Mal-mülküngni éditliseng, hemme némengning tel ikenlikini bayqaysen. **25** Nesling köp bolidighanlıqını, Perzentliringning ot-chöptek köp ikenlikini bilisen. **26** Sen öz waqtidila yétilip yighilghan bir bagh bughdaydek, Peqet waqt-saiting piship yétilgendifa yerlikingge kirisen. **27** Biz özümüz buni tekshürüp körgenmiz — ular heqiqeten shundaqtur. Shunga özüng anglap bil, bularni özüngge tetbiqlap oylap baq».

6 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** «Ah, méning derdlik zarlirim tarazida ölhense! Ah, bésimgha chüshken barlıq balayı'qaza bular bilen bille tarazilansa! **3** Shundaq qilinsa u hazır déngizdiki qumdin éghir bolup chiqidu; Shuning üchün sözlirim

telwilerche boluwatidu. 4 Chünki Hemmige Qadirning oqliri manga sanjilip ichimde turuwatidu, Ularning zehirini rohim ichmekte, Tengrining wehimiliri manga qarshi sep tütüp hujum qiliwatidu. 5 Yawa éshek ot-chöp tapqanda hangramdu? Kala bolsa yemxeshek üstide möremdu? 6 Tuz bolmisa temsiz nersini yégili bolamdu? Xam tuxumning éqining temi barmu? 7 Jénim ulargha tegsimu seskinip kétidu, Ular manga yirginchlik tamaq bolup tuyulidu. 8 Ah, méning teshna bolghinim kelsidi! Tengri intizarimni ijabet qilsidi! 9 Ah, Tengri méni yanjin tashlisun! U qolini qoyuwétip jénimni tütüp tashlashqa muwapiq körsidi! 10 Shundaq bolsa, manga teselli bolatti, Hetta rehimsiz aghriqlarda qiyalsammu, shadlinattim; Chünki Muqeddes Bolghuchining sözliridin tanmighan bolattim! 11 Mende ölümni kütüküde yene qanchilik maghdur qaldi? Méning sewr-taqetlik bolup hayatimni uzartishimning néme netijisi bolar? 12 Méning kúchüm tashtek chingmu? Méning etlirim mistin yasalghanmidi? 13 Özümge yudem bergüdek maghdurum qalmidi emesmu? Herqandaq eqil-tedbir mendin qoghliwétilgen emesmu? 14 Ümidsizlinip kétiwatqan kishige dosti méhribanlıq körsetmiki zörürdur; Bolmisa u Hemmige qadirdin qorqushtin waz kékishi mumkin. 15 Biraq buraderlirim waqtliq «aldamchi ériq» süyidek, Manga hélierlik bilen muamile qilmaqta; Ular suliri éqip tügigen ériqqa oxshaydu. 16 Érigen muz suliri ériqqa kirkende ular qaridap kétidu, Qarlar ularning ichide yoqilip kétidu, 17 Ular pesilning illishi bilen qurup kétidu; Hawa issip ketkende, izidin yoqilip kétidu. 18 Seperdashlar mangghan yolidin chiqip, ériqqa burulidu; Ular ériqni boylap méngip, chölde ézip öldi. 19 Témaliq karwanlarmu ériq izdep mangdi; Shébalıq sodigerlermu ulargha ümid bilen qaridi; 20 Biraq ular isher'ginidin ümidsizlinip nomusta qaldi; Ular ashu yerge kéléshi bilen parakendichilikke uchridi. 21 Mana siler ulargha oxshash [manga tayini] yoq bolup qaldinglar; Siler qorqunchluq bir wehimini körüpla qorqup kétiwatisiler. 22 Men silerge: «Manga béringlar», Yaki: «Manga mal-mülükiringlardin hediye qilinglar?» — dégenni qachan dep baqqan? 23 Yaki: «Méni ézitquchining qolidin qutquzunglar!» Yaki «Zorawanlarning qolidin görüge pul bersenglar!» dep baqqanmu? 24 Manga ögitip qoyunglar, süküt qilimen; Nede yoldin chiqqanlıqimni manga körsitip béringlar. 25 Toghra

sözler némidégen ötkür-he! Biraq eyibliringlar zadi némini ispatliyaydu?! 26 Ümidsizlen'gen kishining gepliri ötüp kétidighan shamaldek tursa, Peqet sözernila eyiblimekchimusiler? 27 Siler yétim-yésirlarning üstide chek tashlishisiler! Dostburadiringlar üstide sodilishisiler! 28 Emdi manga yüz turane qarap békinqlar; Aldinglardila yalghan söz qilalardim? 29 Ötünimen, boldi qilinglar, gunah bolmisun; Rast, qaytidin oylap békinqlar, Chünki özümning toghriliqim [tarazida] turidu. 30 Tilimda xataliq barmu? Tilim yamanlıqni zadi tétiyalmasmu?

7 Insan'ha zéminda jewre-japa chékidighan turmush béktilgen emesmu? Uning künliri bir medikarningkige oxshash emesmu? 2 Qul kechqurunning sayisige teshna bolghandek, Medikar öz emgikining heqqini kütkendek, 3 Mana bihude aylar manga béktilgen, Gheshlikke tolghan kékiler manga nésip qilin'ghan. 4 Men yatqinimda: «Qachan qoparmen?» dep oylaymen, Biraq kech uzundin uzun bolidu, Tang atquche pütün bir kéche men tolghinip yatimen. 5 Etlirim qurtlar hem topachanglar bilen qaplandi, Térilirim yérilip, yiringlap ketti. 6 Künlirim bapkarning mokisidinmu ittip ötidu, Ular ümidsizlik bilen ayaghlishay dep qaldi. 7 [Ah Xuda], méning jénim bir nepesla xalas. Közüm yaxshiliqni qaytidin körmeye dighanlıqı ésingde bolsun; 8 Méni Körgüchinig közi ikkinchi qétim manga qarimaydu, Sen neziringni üstümge chüshürgininde, men yoqalghan bolimen. 9 Bulut ghayib bolup, qayta körümigendek, Oxshashla tehtisaragha chüshken adem qaytidin chiqmaydu. (Sheol h7585) 10 U yene öz öyige qaytmaydu, Öz yurti uni qayta tonumaydu. 11 Shunga men aghzimni yummay, Rohimning derdelimi bilen söz qilay, Jénimning azabidin zarlaymen. 12 Némishqa Sen üstümdin közet qilisen? Men [xeterlik] bir déngizmu-ya? Yaki déngizdiki bir ejdihamumen? 13 Men: «Ah, yatqan ornum manga rahet bérifu, Körpem nale-peryadimha derman bolidu» — désem, 14 Emdi Sen chüshler bilen méni qorqutiwatisen, Ghayibane alametler bilen manga wehime salisen. 15 Shuning üchün boghulushumni, ölümni, Bu söngelkirimge qarap olturnushtin artuq bilimen. 16 Men öz jénimdin toydum; Méning menggüge yashigham yoq, Méni meyilime qoyiwetkin, Méning künlirim bihudidur. 17 Insan balisi némid? Sen némishqa uni chong bilisen, Néme dep uningha köngül bérisen? 18 Her etigende uni sürüshtürüp kélisen, Her nepes uni

sinaysen! **19** Qachan'ghiche méningdin neziringni almaysen, Manga qachan'ghiche aghzimdiki sériq suni yutuwalghudek aram bermeysen? **20** Men gunah qilghan bolsammu, i insaniyetni Közetküchi, Sanga néme qiliptimen?! Men Sanga yük bolup qaldimmo? Buning bilen méni Özüngge zerbe nishani qilghansenmu? **21** Sen némishqa méning itaetsizlikimni kechürüm qilip, Gunahimni saqit qilmaysen? Chünki men pat arida topining ichide uxlaymen; Sen méni izdep kélisen, lékin men mewjut bolmaymen».

8 Andin Shuxalıq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** «Sen qachan'ghiche mushularni sözleysen? Aghzingdiki sözler küchlük shamaldek qachan'ghiche chiqidu? **3** Tengri adaletni burmilighuchimu? Hemmige Qadir adilliqni burmilamdu? **4** Séning baliliring Uning aldida gunah qilghan bolsa, U ularnimu itaetsizlikining jazasigha tapshurghan, xalas. **5** Biraq eger özüng hazir chin köenglüngdin Tengrini izdisengla, Hemmige Qadirgha iltija qilsangla, **6** Eger sen sap dil hem durus bolghan bolsang, Shübhisiszki, U sen üchün oyghinidu, Choqum séning heqqaniqliqingha tolghan turalghungni güllendüridu. **7** Sen deslepte étibarsız qaralghan bolsangmu, Biraq sen axirida choqum téximu güllinisen. **8** Shunga sendin ötüneyki, ötkenki dewrlerdin sorap baqqin, Ularning ata-bowilirining izdinishlirigimu köngül qoyghin **9** (Chünki biz bolsaq tünüğünla tughulghanmız; Künlirimiz peqet bir saye bolghachqa, héchnémini bilmeymiz). **10** Sanga körsetme béríp ögeteleydighan ular emesmu? Ular öz könglidikini sanga sözlimedmu? **11** Latqa bolmisa yékenler égiz öselemedu? Qomushluqtiki ot-chöpler susiz öselemedu? **12** Ular yéshil péti bolup, téxiche orulmighan bolsimu, Herqandaq ot-chöptin téz tozup kétidu. **13** Tengrini untughan kishilerning hemmisining aqiwetliri mana shundaqtur; Iplaslarning ümidi mana shundaq yoqqa kéter. **14** Chünki uning tayan'ghini chürük bir nerse, xalas; Uning ishen'gini bolsa ömüchükning toridur, xalas. **15** U öz uwisigha yölinidu, biraq u mezmut turmaydu; U uni ching tutuwalghan bolsimu, biraq u berdashliq bérelmeydu. **16** U quyash astida kökligen bolsimu, Uning pilekliri öz béghini qaplıghan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tash döwisisge chirmiship ketken bolsimu, U tashlar arisida orun izdigen bolsimu, **18** Lékin [Xuda] uni

ornidin yuliwetse, Ashu yer uningdin ténip: «Men séni körmigen!» — deydu. **19** Mana uning yolinig shadliqi! Uningdin kéyin ornigha bashqiliri tupraqtin ünidu. **20** Qara, Xuda durus ademni tashlimaydu, Yaki yamanliq qilghuchilarning qolini tutup ularni yölimeydu. **21** U yene séning aghzingni külke bilen, Lewliringni shadliq awazliri bilen tolduridu, **22** Sanga nepretlen'genlerge shermendilik chaplinidu, Eskilerning chédiri yoqitilidu».

9 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Way, séningla toghra, [dunyani] heqiqeten sen dégendek dep bilimen! Biraq insan balisi qandaq qilip Tengri aldida heqqaniy bolalisun? **3** Hetta eger birsi uning bilen dewalishishqa pétinalisa, Shu [kishi] mesililerning mingdin birigimu jawab bérelmeydu. **4** Uning qelbide chongqur danaliq bardur, U zor küch-qudratke igidur, Kimmu Uninggħha qarshi chiqip, yürükini tom qilip, Kéyin tinch-aman qalghan? **5** U tagħlarni ghezipide ghulatqanda, Ulargħa héch bildürmeyla ularni yulup tashlaydu. **6** U yer-zémimmi tewritip öz ornidin qozghitidu, Shuning bilen uning tüwrükli titrep kétidu. **7** U quyashqa kötürülme dep söz qilsila, u qopmaydu; U [xalisa] yultuzlarningmu nurini pēchetlep qoyalaydu. **8** Asmanlarni keng yayghuchi peqet udur, U déngiz dolqunliri üstige dessep yüridu. **9** U yette qaraqchi yultuz, Orion yultuz türkümi we qelb yultuz topini, Jenubiy yultuz türkümlirinimu yaratqan. **10** U hésablighusiz ulugh ishlarni, Sanap tütigħitħedħi karamet ishlarni qilidu. **11** Qara, U yénimdin ötidu, biraq men Uni körmeymen; U ötüp kétidu, biraq Uni bayqiyalmaymen. **12** Mana, U élip kétidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin: «Néme qiliwatisen» dep sorashqa pétinalisun? **13** Tengri ghezipini qayturuwalmaydu; Rahabning yarademħiliri Uning ayighħiha bash egidu. **14** Shundaq turuqluq, men qandaqmu uningħha jawab bérleyttim. Men munazire qilghudek qandaq sözlerni talliayttim? **15** Mubada men heqqaniy bolsammu, Men yenila Uningħha jawab bérelmeyttim; Men peqet sotchimħa iltijala qilalayttim. **16** Men Uningħha iltija qilghan we U manga jawab bergen bolsimu, Men téxi Uning sadayimni angħiġanliqigha ishenc qilalmighan bolattim; **17** U boran-chapqunlar bilen méni ézidu, U yarilirimni sewebsiz awutmaqta. **18** U manga hetta nepes élispqim ruuxset bermeydu, Eksiche U manga derd-elemni yükliwetti. **19** Küch-qudrat toghrisida gep qilsaq, mana, Uningdin küchlük

[yene bashqa kim] bar? Adaletke kelsek, kim Uni sotqa chaqiralisun?! **20** Men özümni aqlimaqchi bolsam, öz aghzim özümni gunahqa paturar, Qosursiz bolghan bolsam, U yenila méni egri dep bekiter. **21** Biraq men eslide éyibsiz idim. Meyli, özümning qandaq bolidighanlıqim bilen perwayim pelek! Öz jénimdin toydum! **22** Hemme ish oxhash iken; shunga men deymentki, U duruslarnimu, yamanlarnimu oxhashla yoqtidu. **23** Tuyuqsız beshigha qaza kélép ölse, U bigunahlargha qilin'ghan bu sinaqqa qarap külüdu. **24** Yer yüzü yamanlarning qoligha tapshuruldi; Biraq U sotchilarning közlirini bu adaletsizlikni körelmeydighan qilip qoyidu; Mushundaq qilghuchi U bolmay, yene kim bolsun? **25** Méning künlirim yeltapanning yûgürüşidinmu téz ötidu; Ular mendin qéchip kétidu, Ularning héchqandaq yaxshiliqi yoqtur. **26** Ular qomush kémilerdek chapsan ötüp kétidu; Alghur bürküüt owni tutqili shungghughandek téz mangidu. **27** Eger: «Nale-peryadtn toxtap, Chirayimni tutuldurmay xush chiray bolay» désemmu, **28** Men yenila azablirimning hemmisidin qorqup yürimen; Chünki Séni méni bigunah hésablimaydu dep bilimen. **29** Men haman eyiblik adem bolsam, Men bihude japa tartip néme qilay? **30** Hetta qar süyi bilen yuyunup, Qolumni shunche pakizlighan bolsammu, **31** Sen yenila méni ewrezej chömüldürisenki, Öz kiyimimma mendin nepretlinidighan bolidu! **32** Chünki U men Uningha jawab béréligkeit, manga oxhash adem emes. Méning Uning bilen sotta dewalashquchilikim yoqtur. **33** Otturimizda her ikkimizni öz qoli bilen teng tutidighan kélishtürgüchi bolsidi! **34** U Özining tayıqini mendin yiraq qilsun, Uning wehimisi méni qorqatmisun; **35** Shundila men Uningdin qorqmay sözliyeleyttim; Biraq ehwalim undaq emestur!

10 Men öz jénimdin nepretlinimen; Öz derdimi töküwalay; Qelbimdiki ah-zarimni sözliwalay. **2** Men Tengrige: «Méning gunahimni békítme; manga körsetkinki, Sen zadi néme üchün men bilen dewalishisen? **3** Ademni ezgining, Öz qolung bilen yaratqiningni chetke qaqqining Sanga paydılıqmu? Yamanlarning suyiqestige nur chachqining yaxshimu? **4** Séning közüng insanningkidek ajizmu? Sen ademler körgendek xire köremsen? **5** Séning künliring ölidighan insanning künliridek cheklikmu? Séning yilliring insanning yilliridek qisqimu? **6** Sen méning rezil adem emeslikimni bilip turup, Séning qolungdin qutulduorghudek héchkimning yoqluqini bilip turup,

Némishqa méning xataliqimni sorap yürisen? Némishqa méning gunahimni sürüshtürisen?» — deyment. **8** — Sen Öz qolliring bilen méni shekillendürüp, bir gewde qilip yaratqansen; Biraq Sen méni yoqatmaqchisen! **9** Sen layni yasighandek méni yasighiningni ésingde tutqaysen, dep yélinimen; Sen méni yene tupraqqa qayturamsen? **10** Sen [ustiliq bilen] méni süttek quyup chayqap, Méni irimchiktek uyutqan emesmu? **11** Sen tére hem et bilen méni kiyindürgensen, Ustixan hem pey bilen birleshtürüp méni toqughansen. **12** Sen manga hayat hem méhir-shepinq teqdim qilghansen, Sen söygüng bilen rohimdin xewer alding. **13** Biraq bu ishlar Séning qelbingde yoshuruqluq idi; Bularning eslide qelbingde püktüklikini bilimen. **14** Gunah qilghan bolsam, Sen méni közitip yûrgen bolatting; Sen méning qebihlikimni jazalimay qoymayttinq. **15** Rezil hésablan'ghan bolsam, manga bala kéletti! Hem yaki heqqaniy hésablansammu, qattiq nomusqa chömüp, azabqa chömginimde, Béshimni yenila kötürüshke jür'et qilalmayttim; **16** Hetta [béshimni] kötürüshke jür'et qilsammu, Sen eshiddiy shirdek méning péyimge chüshetting; Sen manga karamet kühüngni arqa-arqidin körsitetting. **17** Sen méni eyibleydighan guwahchiliringni qaytidin aldimgha keltürisen; Manga qaritilghan ghezipingni zor qilisen; Küchliring manga qarshi dolqunlap kelmekte. **18** Sen eslide némishqa méni balyatqudin chiqarghansen? Kashki, men chachrap ketken bolsam, héch adem méni körmes idi! **19** Men héchqachan bolmighan bolattim! Balyatqudin biwasite görge apirlghan bolattim! **20** Méning azghine künlirim tügey dégen emesmu? Shunga men barsa kelmes yerge barghuche, — Qarangghuluq, ölüm saye bolghan zémín'gha, — Zulmet bir zémín'gha, yeni qaranghuluqning özining zémínigha, Ölüm sayisiring zémínigha, Tertipsiz, hetta öz nuri qapqarangghu qilin'ghan shu zémín'gha barghuche, Manga azraq jan kirish üchün, Ishingni bir deqiqe toxtat, mendin néri bol!».

11 Andin Naamatlıq Zofar jawaben mundaq dédi: — **2** «Gep mundaq köp tursa, uni jawabsız qaldurghili bolmas? Sözmen kishi özini aqlisa bolamdu? **3** Séning sepseteliring köpçilikning aghzini tuwaqlisa bolamdu? Sen mazaq qilip sözligenden keyin, héchkim bu ishni yüzüngge salmisunmu? **4** Chünki sen: «Méning eqidilirim saptur, Men sen [Xudanıng] aldida pakmen» — déding. **5** Ah, Tengri hep qilsidi!

Aghzini échip séni eyiblisidi! **6** Shundaq qilip U danaliquing sirlirini sanga échip bersidi! Chünki danalıq ikki tereplikтур! Tengrining gunahingning xéli bir qismini kötüriwétip, ulardin ötidighanlıqını obdan bilip qoy! **7** Sen Tengrini izdigen teqdirdimu Uni tüptin tonuyalamSEN? Hemmige Qadirning cheksizlikini chüshinip yételemsen? **8** [Bundaq danalıq] asmandin égizdur, [uningha érishishke] néme amaling bar? U tehtisaradin chongqurdur, sen némini bileyesen? (Sheol h7585) **9** Uning uzunluqi yer-zémindin uzundur, Kengliki déngiz-okyanlardin kengdur. **10** U ötüp kétiwétip, ademni qamisa, uni soraqqa chaqırsa, kimmu Uni tosalisun? **11** Chünki U saxta ademlerni obdan bilidu, U tekshürmey turupla aldamchiliqni alliqachan körüp bolghan. **12** «Insan tughulup bir yawa éshekning texiyige aylan'ghuche, Nadan adem dana bolur!». **13** Biraq sen bolsang, eger qelbingni toghrılatsang, Qolungni Xudagha qarap sozsang, **14** Qolungdiki qebihlikni özüngdin néri qilsang, Chédirliringda héch yamanlıqni turghuzmisangla, **15** Sen u chaghda yüzungni qusursız kötürüp yürisen, Tewrenmes, qorqunchısız bolisen; **16** Japayingni untuysen, Hetta éqip ötüp ketken suni oylighandek ularni esleysen; **17** Künliring chüshтиki nurdin yoruq bolidu, Séni hazır qarangghuluq basqını bilen, tangdek parlaq bolisen. **18** Ümiding bar bolghachqa, sen himayige ige bolisen, Sen etrapingha xatirjem qarap aram élip olturisen. **19** Rast, sen yatqiningda, héchkimning weswesisi bolmaydu, Eksiche nurghunlıghan kishiler séning himmitingni izdep kélédu. **20** Biraq rezillerning közliri nuridin kétidu, Ulargha qéchishqa héch yol qalmaydu, Ularning ümidi nepisi toxtashtin ibareti bolidu, xalas».

12 Ayup jawaben mundaq dédi: — **2** Siler berheq el-ehlisiler! Ölsenglar hékmetmu siler bilen bille kétidu! **3** Méningmu silerdek öz eqlim bar, Eqilde silerdin qalmaymen; Bunchilik ishlarni kim bilmeydu? **4** Men öz dostlirimgha mazaq obyekti boldum; Mendek Tengrige iltija qilip, duasi ijabet bolghan kishi, Heqqaniy, durus bir adem mazaq qilindi! **5** Rahette olturghan kishiler könglide herqandaq külpetni nezirige almaydu; Ular: «Külpetler putliri teylish alvida turghan kishigila teyyar turidu» dep oylaydu. **6** Qaraqchilarning chédirliri awatlishidu; Tengrige haqaret keltürídighanlar aman turidu; Ular özining ilahini öz alqınıda kötüridu. **7** Emdi haywanlardinmu sorap baq, Ular sanga ögitidu, Asmandiki uchar-

qanatlarimu sanga deydu; **8** We yaki yer-zémin'gha gep qilsangchu, Umu sanga ögitidu; Déngizdiki béliqlar sanga söz qilidu. **9** Bularning hemmisini Perwerdigarning qoli qilghanlıqını kim bilmeydu? **10** Barlıq jan igiliri, barlıq et igiliri, Jümlidin barlıq insanning nepisi uning qolididur. **11** Eghizda taamni tétighandek, Qulaqmu sözining toghrılıqını sinap baqıdu emesmu? **12** Yashan'ghanlarda danalıq rast tépilamdu? Künlirining köp bolushi bilen yorutulush kélemdi? **13** Uningdila danalıq hem qudret bar; Uningdila yolyoruq hem yorutush bardur. **14** Mana, U xarab qilsa, héchkim qaytidin qurup chıqalmaydu; U qamap qoyghan ademni héchkim qoyuwételmeydu. **15** Mana, U sularni toxtitiwalsa, sular qurup kétidu, U ularni qoyup berse, ular yer-zéminni bésip weyran qilidu. **16** Uningda küch-qudret, chin hékmetmu bar; Aldighuchi, aldan'ghuchimu uningha tewedur. **17** U meslihetchilerni yalingach qildurup, yalap élip kétidu, Soraqchilarни reswa qilidu. **18** U padishahlar [el-ehlige] salghan kishenlerni yéshidu, Andin shu padishahlarni yalingachlap, chatraqlırını lata bilenla qaldurup [shermende qilidu]. **19** U kahinlarni yalingayagh mangdurup élip kétidu; U küch-hoquqdarlarlarni aghduridu. **20** U ishenchlik qaralghan zatlarning aghzini étidu; Aqsaqallarning eqlini élip kétidu. **21** U aqsöneklerning üstige haqaret töküdu, U palwanlarning belwéghini yéship [ularni küchsiz qilidu]. **22** U qarangghuluqtiki chongqur sirlarni ashkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. **23** U el-yurtlarni ulughlashturidu hem andin ularni gumran qilidu; El-yurtlarni kéngeytidu, ularni tarqitidu. **24** U zémindiki el-jamaetning kattiwashlirining eqlini élip kétidu; Ularni yolsız desht-bayawanda sersan qilip azduridu. **25** Ular nursizlandurulup qarangghuluqtı yolni silashturidu, U ularni mest bolup qalghan kishiidek galde-guldung mangduridu.

13 Mana, méning közüm bularning hemmisini körüp chiqqan; Méning quliqim bularni anglap chüshen'gen. **2** Silerning bilgenliringlarni menmu bilimen; Méning silerdin qélishquchilikim yoq. **3** Biraq méning arzuyum Hemmige qadir bilen sözlishishtur, Méning Xuda bilen munazire qilghum kélédu. **4** Siler bolsanglar töhmet chaplıghuchilar, Hemminglar yaramsız téwipsiler. **5** Siler peqetla sükküte turghan bolsanglar'idi! Bu siler üchün danalıq bolatti! **6** Méning munaziremge qulaq sélinglar, Lewlirimdiki muhakimilerni anglap békinqilar. **7**

Siler Xudaning wakaletchisi süpitide boluwélip biadil söz qilamsiler? Uning üchün hiyle-mikirlik gep qilmaqchimusiler? 8 Uninggha yüz-xatire qilip [xushamet] qilmaqchimusiler?! Uninggha wakaliten dewa sorimaqchimusiler? 9 U ich-baghringlarni axturup chiqsa, siler üchün yaxshi bolattimu? Insan balisini aldighandek uni aldimaqchimusiler? 10 Siler yüz-xatire qilip yoshurunche xushamet qilsanglar, U choqum silerni eyibleydu. 11 Buningdin köre Uning heywisinger silerni qorqatqini, Uning wehimisining silerge chüshkini tüzük emesmu? 12 Pend-nesihetinglar peqet külge oxshash sözler, xalas; Siler [ishench baghlighan] istihkaminglar peqet lay istihkamlar, xalas. 13 Méní ixtiyarimha qoyuwétip zuwan sürmenglar, méní gep qilghili qoyunglar. Béshimgha hernéme kelse kelsun! 14 Qandaqla bolmisun, jénim bilen tewekkul qilimen, Men jénimni alqinimgha élip qoyimen! 15 U jénimni alsimu men yenila Uni kütimen, Uninggha tayinimen; Biraq qandaqla bolmisun men tutqan yollirimni Uning aldida aqlimaqchimen; 16 Bundaq qilishim manga nijatlıq bolidu; Chünki iplas bir adem uning aldigha baralmaydu. 17 Sözlirimni diqqet bilen anglanglar, Bayanlirimha obdan qulaq sélinglar. 18 Mana, men öz dewayimni tertipliq qilip teyyar qildim; Men özümning heqiqeten aqlinidighanlıqimni bilimen. 19 Men bilen bes-munazire qilidighan qéni kim barkin? Hazır stüküt qilghan bolsam, tiniqtin toxtighan bolattim! 20 [Ah Xuda]! Manga peqet ikki ishnila qilip bergen; Shundaq bolghandila, men özümnin Sendin qachurmaymen: 21 — Qolungni mendin yiraq qilghin; — Wehimeng méní qorqatmisun. 22 Andin méní sot qilishqa chaqır, men sanga jawab bérinen; Yaki men Sanga [dewayimdin] söz qilsam, Senmu manga jawab bérisen. 23 Méning qebihliklirim hem gunahlirim zadi qanchilik? Itaetsizlikim hem gunahimni manga körsitip ber! 24 Némishqa didaringni mendin yoshurisen? Némishqa méní Öz düshmining dep biling? 25 Uyaq-buyaqqa uchuruwétilidighan anchiki bir yopurmaqni wehimige salmaqchimusen? Qurup ketken paxalni qoghlamaqchimusen? 26 Chünki Sen méning üstümdin zeherdeker erzuberni yazisen, Sen yashliqimdiki qebihliklirimni manga qayturuwatisen. 27 Men chirip ketken bir nerse, Men peqet küye yégen bir kiyimla bolghinim bilen, Lékin Sen méning putlirimni kishenleysen, Hemme yollirimni közitip

yürisen; Tapanlirimha mangmaslıq üchün chek sizip qoyghansen.

14 Anidin tughulghanlarning künliri azdur, Palaket uningha yardur. 2 U güldek dunyagha kélép andin tozuydu, U [quyash aldidin] sayige oxshash qéchip kétidu. 3 Biraq Sen téxi shundaq bir ajiz bolghuchigha közüngni tikip, Méní Öz aldinggħha soraqqa tartiwatamsen? 4 Kim napak nersilerdin pak nersini chiqiralydu? — héchkim! 5 [Insanning] künliri békítligendikin, Uning aylirining sani Séning ilkingde bolghandikin, Sen uning ötse bolmaydighan cheklirini békítkendikin, 6 Uning bir'az dem élishi üchün uningdin közüngni élip qachqin, Shuning bilen medikardek uningha öz künliridin söyüňüş nésip bolsun! 7 Chünki derex késiwétilgendifin kéyin, qayta ösüştin ümid bar; Buningliq bilen uning yumran bixliri tügep ketmeydu; 8 Uning yiltizi yerde qurup ketken bolsimu, 9 Biraq suning puriqi bilenla u yene kókiridu, Yumran ot-chöptek yéngi bixlarni chiqiridu. 10 Biraq adem bolsa ölidu, ilajsiz ongda yatidu, berheq, Insan nepestin qalidu, andin nede bolidu? 11 Déngizdiki sular pargha aylinip tügep ketkendek, Deryalar qaghjirap qurup ketkendek, 12 Oxshashla adem yétip qalsila qaytidin turmaydu; Asmanlar yoqimighuche, ular oyghanmaydu, uyqudin turmaydu. 13 Ah, tehtisaragha méní yoshurup qoysang idi, Gheziping ötüp ketküche méní mexpiy saqlap qoysang idi, Méní ésingge alidighan bir waqit-saetni manga békítip berseng idi! (Sheol h7585) 14 Adem ölse, qayta yashamdu? Shundaq bolsa manga shundaq özgirish waqtı kelgüche, Mushu japaghya tolghan künlirim ötküche, sewr-taqet bilen kütettim! 15 Shundaq bolsa Sen méní chaqirsang, jawab bérättim; Sen Öz qolung bilen yaratqiningha ümid-arzuyung bolatti. 16 Biraq Sen hazır herbir dessigen qedemlirimni sanap, Gunahimni közitiwatisen'ghu! 17 Itaetsizlikim xaltigha sélinip péchetlendi, Gunahlirimni döwe-döwe qilip saqlap qoydung. 18 Derweqe tagħmu yimirilip yoqalghandek, Tash öz ornidin tewrinip ketkendek, 19 Sular tash-shéghħallarni upritip yoqatqandek, Topanlar zémindiki topini süpürüp ketkendek, Sen ademning ümidini yoq qilisen. 20 Sen menggüge uning üstidin għalib kélisen, Shunga u dunyadin kétidu; uning chirayini tutuldurisen, Uni Öz yéningdin yiraq qilisen. 21 Uning oghulliri hörmetke érishidu, biraq u buni bilmeydu; Ular pes qilinsimu, Biraq uning bulardinmu

xewiri bolmaydu. 22 U [peqet] öz ténidiki aghriqidinla azablinidu, U könglide özi üchünlə hesret-nadamat chékidu.

15 Témanlıq Élifaz buningha jawaben mundaq dédi: — 2 Danishmen kishining quruq shamaldek sepsete bilen jawab bérishi toghrimu? [Danishmen] qorsiqini issiq meshriq shamili bilen toyghuzsa bolamdu? 3 Paydisiz sözler bilen, Tayini yoq gepler bilen munazirilishishi muwapiqmu? 4 Berheq, sen iman-ixlasni yoq qiliwetmekchisen, Xudanıng aldida dua-istiqametke tosalghu bolisen. 5 Chünki qebihliking aghzinggħa söz salidu, Sen mekkarlarning tilini tallap qollinisen. 6 Men emes, belki öz aghzing özüngning gunahingni békitudu, Öz lewliring sanga qarshi guwahlıq bérudu. 7 Sen insanlar ichide tunji bolup tughulghanmu? Sen tagħ-dawanlardin awwal apiride bolghanmu? 8 Tengrining mexpiy kéngeħiġi anglap kelgenmusen? Danaliq sen bilenla cheklinemdu? 9 Sen bilgenlerni bizning bilmeydighanlirimiz barmu? Sen chūshen'genni bizning chūshenmeydighinimiz barmu? 10 Aqsaqallar hem qérilar bizning teripimizde turidu, Ular séning atangdinmu yashta chongdur. 11 Tengrining teselliliri, Yeni sanga mulayimliq bilen éytqan mushu söz sen üchün azlıq qilamdu? 12 Némishqa köngülning keynige kirip kétisen? Közüngni némine parqiritisen? 13 Shundaq qilip sen rohingni Tengrige qarshi turghuzdung, Éghizingdin shundaq sözlerning chiqishiga yol qoyuwatisen! 14 Insan néme idi? Öz-özini pakliyālighudek? Anidin tughulghan adem balisi néme idi? Heqqaniy bolalighudek? 15 Qara, [Xuda] Öz muqeddeslirigim ishenmigen yerde, Asmanlarmu uning neziride pak bolmighan yerde, 16 Yirginchlik bolghan, sésip ketken, Qebihlikni su ichkendek ichidighan insan balisi zadi qandaq bolar? 17 Men sanga körsitey, manga qulaq sal; Közüm körgenni bayan qilmaqchimen. 18 Danishmenler atabowiliridin bularni anglıghan, Yoshurmay bularni bayan qilghan: — 19 (Peqet shulargħila, [yeni atabowilirighila] yer-zémin tapshurulghanidi, Ularning arisidin yat adem ötüşke pétinalmaytti) 20 — Rezil adem barlıq künliride azablinidu, Zalim kishige yıllar sanaqlıqla békitalgendor. 21 Uning quliqiħha wehimilerning awazi kiridu, Bayashatlıqida bulangħi uning ustige bésip chūshidu. 22 Qarangħħuluqtin qutulushqa uning közi yetmeydu, U qilich bilen chépilishqa saqlan'għandur. 23 U ash izdep: «Zadi nedin tépilar?» dep yolda téneb yüridu, U zulmet

künining uningħha yéqinlashqanlıqini bilidu. 24 Derd-elem hem azab uningħha weħiġe qilidu, Hujumħa teyyar bolghan padishahtek uning üstdin ghelibe qilidu. 25 Chünki u Tengrige qarshi qoloni kötürġen, Hemmige qadirgħa kück körsetmekħi bolghan, 26 Shunga u boyni qattiq qilip, Kōp qewetlik qalqanni kötürüp uningħha qarap étildi. 27 Yüzini yagh basqan bolsimu, Béqinliri semrep ketken bolsimu, 28 U xarabe sheherlerde, Adem qon'ghusi kelmeydighan, Kések düwiliri bolushqa béktilgen öylerde yashaydu; 29 U héch békaymaydu, Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu, Uning teelluqatliri zémin üstide kéngeymeydu. 30 U qarangħħuluqtin qéchip qutulalmaydu, Yalqun uning shaxlirini köydürüp qurutidu, [Xudanıng] bir nepisi bilen u [dunyadin] kétidi. 31 U saxtiliqqa tayanmisun! U aldinip ketken, shunga saxtiliqning özi uning in'ami bolidu; 32 Uning kūni téxi toshmay turupla, Uning shéxi téxi kökirip bolmayla, bu isħlar emelge ashurulidu. 33 Üzüm téli silkinip, tong üzümler chūshürwétigendek, Zeytun derixining chéchiki échilipli tökölüp ketkendek bolidu. 34 Chünki iplaslarning jemeti tughmas bolidu, Ot para yégenlerning chédirlirini köydüriwétidu. 35 [Biraq] ular [herdaim] yamanlıqni oylap, qebihlik tughduridu, Könglide haman hiyle-mikir teyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 Men mushundaq geplerni köp anglihanmen; Siler hemminglar azab yetküzidighan ajayib teselli bergħuchi ikensiler-he! 3 Mundaq watildap qilghan gepliringlarning chéki barmu? Silerge mundaq jawab bérishke zadi néme qutratquluq qildi? 4 Xalisamla özüm silerge oxhashh söz qilalayttim; Siler méning ornumda bolidighan bolsanglar, Menmu sözlerni bagħlashturup éytip, silerge zerbe qilalayttim, Béshimnimu silerge qaritip chayqiyalayttim! 5 Halbuki, men eksiche aghzim bilen silerni righbetlendürettim, Lewlirimning tesellisi silerge dora-derman bolatti. 6 Lékin méning sözlihim bilen azabim azaymaydu; Yaki gépimni ichimge yutuwalisamu, manga néme aramchiliq bolsun? 7 Biraq U méni halsizlandürüwetti; Shundaq, Sen pütkül ailemni weyran qiliwetting! 8 Sen méni qamallidign! Shuning bilen [ehwalim manga] guwahlıq qilmaqta; Méning oruq-qaqshal [bedinim] ornidin turup özümni eyiblep guwahlıq qilidu! 9 Uning ghezipi méni titma qilip, Méni ow oljisi qilidu; U manga qarap chishini ghuchurlitidu; Méning dūshminimdek közini

alayitip manga tikidu. **10** [Ademler] manga qarap [mazaq qiliship] aghzini achidu; Ular nepret bilen mengzimge kachatlaydu; Manga hujum qilay dep sep tüzidu. **11** Xuda méni eskilerge tapshurghan; Méni rezillerning qoligha tashliwetkeniken. **12** Eslide men tinch-amanlıqta turattim, biraq u méni pachaqlidi; U boynumdin silkip bitchit qiliwetti, Méni Öz nishani qilghaniken. **13** Uning oqyachiliri méni qapsiwaldi; Héch ayimay U üchey-baghrimni yirtip, Ötümni yerge töküwetti. **14** U yer-bu yérime ge üstü-üstilep zexim qilip bösüp kiridu; U palwandek manga qarap étildi. **15** Téremning üstige böz rest tikip qoydum; Öz izzet-hörmitimni topa-changgha sélip qoydum. **16** Gerche qolumda héchqandaq zorawanlıq bolmisimu, Duayim chin dilimdin bolghan bolsimu, Yüzüm yığha-zaridin qizirip ketti; Qapaqlirimni ölüm sayisi basti. **18** Ah, yer-zémin, qénimni yampmighin! Nale-peryadim toxtaydighan'gha jay bolmighay! **19** Biraq mana, asmanlarda hazirmu manga shahit Bolghuchi bar! Ershlerde manga kapalet Bolghuchi bar! **20** Öz dostlirim méni mazaq qilghini bilen, Biraq közüm téxiche Tengrige yash tökmekte. **21** Ah, insan balisi dosti üchün kéishtürgüchi bolghandek, Tengri bilen adem otturisidimu kéishtürgüchi bolsidi! **22** Chünki yene birnechche yil ötüshi bilenla, Men barsa qaytmas yolda méngip qalimen.

17 Méning rohim sunuq, Künlirim tügey deydu, Görler méni kütmekte. **2** Etrapimda aldamchi mazaq qilghuchilar bar emesmu? Közümnin ularning échitquluqığha tikilip turushtin bashqa amali yoqtur. **3** Ah, jénim üchün Özüng xalighan kapaletni élip Özüngning aldida manga borun bolghaysen; Sendin bashqa kim méni qollap borun bolsun? **4** Chünki Sen [dostlirimning] könglini yoruqluqtin qaldurghansen; Shunga Sen ularni ghelibidinmu mehrum qilisen! **5** Gheniyet alay dep dostlirigha peshwa atqan kishining bolsa, Hetta balilirining közlirimu kor bolidu. **6** U méni el-yurtlarning aldida söz-chöchekke qoydi; Men kishiler yüzümge tüküridighan adem bolup qaldim. **7** Derd-elemdin közüm torliship ketti, Barliq ezalirim kölenggidek bolup qaldi. **8** Bu ishlarni körüp duruslar heyranuhes bolidu; Bigunahlar iplaslargha qarshi turushqa qozghilidu. **9** Biraq heqqaniy adem öz yolida ching turidu, Qoli pak yürigidighan ademning küchi toxtawsiz ulghiyidu. **10** Emdi qéni, hemminglar, yene kélinglar; Aranglardin birmu dana adem tapalmaymen. **11** Künlirim axirlishay

dep qaptu, Muddalirim, könglümdiki intizarlar üzüldi. **12** Bu ademler kéchini kündüzge aylandurmaqchi; Ular qarangghuluqqa qarap: «Nur yéqinlishiwatidu» déyishiwatidu. **13** Eger kütsem, öyüm tehtisara bolidu; Men qarangghuluqqa ornumni raslaymen. (Sheol h7585) **14** «Chirip kétishni: «Sen méning atam!», Qurtlarni: «Apa! Acha!» dep chaqirimen! **15** Undaqtı ümidim nede? Shundaq, ümidimni kim körelisun? **16** Ümidim tehtisaraning tömür penjiriliri ichige chüshüp kétidu! Biz birlikte topigha kirip kétimiz! (Sheol h7585)

18 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — **2** Sendek ademler qachan'ghiche mundaq sözlerni toxtatmaysiler? Siler obdan oylap békinqilar, andin biz söz qilimiz. **3** Biz némishqa silerning aldinglarda haywanlar hésablinimiz? Némishqa aldinglarda exməq tonulimiz? **4** Hey özüngning ghezipide özüngni yirtquchi, séni depla yer-zémin tashliwétilemdu?! Tagh-tashlar öz ornidin kötürülüp kétemu? **5** Qandaqla bolmisun, yaman ademning chirighi öchürülidu, Uning ot-uchqunliri yalqunlimaydu. **6** Chédiridiki nur qarangghuluqqa aylinidu, Uning üstige asqan chirighi öchürülidu. **7** Uning mezmut qedemliqi qisildu, Özining nesihetliri özini mollaq atquzidu. **8** Chünki öz putliri özini torgha ewetidu, U del torning üstige desseydighan bolidu. **9** Qiltaq uni tapinidin iliwalidu, Tuzaq uni tutuwalidu. **10** Yerde uni kütidighan yoshurun arghamcha bar, Yolida uni tutmaqchi bolghan bir qapqan bar. **11** Uni her tereptin wehimiler bésip qorqitiwatidu, Hem ular uni iz qoghlap qoghlawatidu. **12** Maghdurini acharchiliq yep tügetti; Palaket uning yénida paylap yürüdu. **13** Ölümning chong balisi uning térisini yewatidu; Uning ezalirini shoraydu. **14** U öz chédiridiki amanlıqtin yulup tashlinidu, [Ölümning tunjisi] uni «wehimilerning padishahi»ning aldigha yalap apiridu. **15** Öyidikiler emes, belki bashqilar uning chédirida turidu; Turalghusining üstige günggürt yaghdurulidu. **16** Uning yiltizi tégidin qurutulidu; Üstdiki shaxliri késildi. **17** Uning eslimisimu yer yüzidikilerning ésidin kötürülüp kétidu, Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. **18** U yoruqluqtin qarangghuluqqa qoghliewtilgen bolup, Bu dunyadin heydiwétilidu. **19** El-yurtta héchqandaq perzentliri yaki ewladliri qalmaydu, U musapir bolup turghan yerlerdimu nesli qalmaydu. **20** Uningdin kékinkiler uning künige qarap alaqzade bolidu, Xuddi aldinqlarmu chöchüp ketkendek. **21**

Mana, qebih ademning makanliri shübhesisiz shundaq, Tengrini tonumaydighan kishiningmu orni choqum shundaqtur.

19 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Siler qachan'ghiche jénimmi azablimaqchisiler, Qachan'ghiche méni söz bilen ezmekchisiler? 3 Siler méni on qétim xarlidinlar; Manga uwal qilishqa nomus qilmaysiler. 4 Eger méning sewenlikim bolsa, Men emdi uning [derdini] tartimen. 5 Eger siler méningdin üstünlük talashmaqchi bolsanglar, Yüzüm aldida sherm-hayani körsitip méni eyiblimekchi bolsanglar, 6 Emdi bilip qoyunglarki, manga uwal qilghan Tengri iken, U tori bilen méni chirmashturup tartti; 7 Qara, men nale-peryad kötüüp «Zorawanlıq!» dep warqiraymen, Biraq héchkim anglimaydu; Men warqiraymen, biraq manga adalet kelmeydu. 8 U yolumni méni ötüwalmisun dep chit bilen tosup qoydi, Qedemlirimge qarangghuluq saldi. 9 U mendin shan-sheripimni mehrum qildi, Béshimdin tajni tartiwaldi. 10 U manga her tereptin buzghunchiliq qiliwatidu, men tügeshtim; Ümidimni U derexni yulghandek yuluwaldi. 11 Ghezipini manga qaritip qozghidi, Méni Öz düshmenliridin hésablidi. 12 Uning qoshunliri sep tütüp atlandi, Pelempeylirini yasap manga hujum qildi, Ular chédirimni qorshawgha élip bargah tikiwaldi. 13 U qérindashlirimni mendin néri qildi, Tonushlirimning méhrini mendin üzdi. 14 Tughqanlirim mendin yatlischip ketti, Dostburaderlirim méni unutti. 15 Öyümde turghan musapirlar, hetta dédeklirimmu méni yat adem dep hésablaydu; Ularning neziride men musapir bolup qaldim. 16 Men chakirimni chaqırsam, u manga jawab bermeydu; Shunga men uningha aghzim bilen yélinishim kérek. 17 Tiniqimdin ayalimning qusqusi kélidu, Aka-ukilirim sésiqliqimdinizar. 18 Hetta kichik balilar méni kemsitudu; Ornumdin turmaqchi bolsam, ular méni haqaretleydu. 19 Méning sirdash dostlirimning hemmisi mendin nepretlinidu, Men söygenler mendin yüz öridi. 20 Et-térilirim ustixanlirimha chapliship turidu, Jénim qil tüstide qaldi. 21 Ah, dostlirim, manga ichinglar aghrisun, ichinglar aghrisun! Chünki Tengrining qoli manga kélip tegdi. 22 Siler némishqa Tengridek manga ziyankeşlik qilisiler? Siler némishqa etlirimge shunche toymaysiler! 23 Ah, méning sözlirim yézilsidi! Ular bir yazmiga pütküllük bolghan bolatti! 24 Ular tömür qelem bilen qogushun ichige yézilsidi!

Ebedil'ebed tash tüstige oyup pütlügen bolatti! 25 Biraq men shuni bilimenki, özümning Hemjemet-Qutquzghuchim hayattur, U axiret künide yer yüzide turup turidu! 26 Hem méning bu tére-etlirim buzulghandin kényin, Men yenila ténimde turup Tengrini körimen! 27 Uni özümla eyni halda körimen, Bashqa ademning emes, belki özümning közi bilen qaraymen; Ah, qelbim buningha shunche intizardur! 28 Eger siler: «Ishning yiltizi uningdidur, Uni qandaq qilip qistap qoghiwételeymiz?» — désenglar, 29 Emdi özünglar qilichtin qorqqininglar tüzük! Chünki [Xudanining] ghezipi qilich jazasini élip kélidu, Shuning bilen siler [Xudanining] sotining quruq gep emeslikini bilisiler».

20 Andin Naamatliq Zofar jawaben mundaq dédi: — 2 «Méni biaram qilghan xiyyallar jawab bérishke ündewatidu, Chünki qelbim biaramliqta örtenmekte. 3 Men manga haqaret keltürüp, méni eyibleydighan sózlerni anglidim, Shunga méning roh-zéhniim méni jawab bérishke qistidi. 4 Sen shuni bilmemsenki, Yer yüzide Adem'atimiz apiride bolghandin béri, 5 Rezillerning ghalibe tentenisi qisqidur, Iplaslarning xushalliqi birdemliktur. 6 Undaq kishining shan-sheripi asman'gha yetken bolsimu, Béshi bulutlарgha taqashsimu, 7 Yenila özining poqidek yoqap kétidu; Uni körgenler: «U nedidur?» deydu. 8 U chüshtek uchup kétidu, Qayta tapqili bolmaydu; Kéchidiki ghayibane alamettek u heydiwétildi. 9 Uni körgen köz ikkinchi uni körmeye, Uning turghan jayı uni qayta uchratmaydu. 10 Uning oghulliri miskinlerge shepqet qilishqa mejburlinidu; Shuningdek u hetta öz qoli bilen bayliqlirini qayturup bérudu. 11 Uning ustixanliri yashliq maghdurigha tolghan bolsimu, Biraq [uning maghduri] uning bilen bille topachangda yétip qalidu. 12 Gerche rezilllik uning aghzida tatlıq tétighan bolsimu, U uni til astigha yosurghan bolsimu, 13 U uni yutqusi kelmey méhrini üzelmisimu, U uni aghzida qaldursimu, 14 Biraq uning qarnidiki tamıqi özgirip, Kobra yilanning zeherige aylinidu. 15 U bayliqlarnı yutuwétidu, biraq ularnı yanduridu; Xuda ularnı ashqazinidin chiqiriwétidu. 16 U kobra yilanning zeherini shoraydu, Char yilanning neshtiri uni öltüridu. 17 U qaytidin ériq-östenglerge hewes bilen qariyalmaydu, Bal we sériq may bilen aqidighan deryalardin huzurlinalmaydu. 18 U érishkenni yutalmay qayturidu, Tijaret qilghan paydisidin u héch huzurlinalmaydu. 19 Chünki

u miskinlerni ézip, ularni tashliwetken; U özi salmighan öyni igiliwalghan. 20 U achközlüktin esla zérikmeydu, U arzulighan nersiliridin héchqaysisini saqlap qalalmaydu. 21 Uningha yutuwalghudek héchnerse qalmaydu, Shunga uning bayashatliqi menggülük bolmaydu. 22 Uning toqquzi tel bolghanda, tuyuqsız qisilchiliqqa uchraydu; Herbir ézilgütching qoli uningha qarshi chiqidu. 23 U qorsiqini toyghuziwatqinida, Xuda dehshetlik ghezipini uningha chüshürudu; U ghizaliniwatqanda [ghezipini] uning üstige yaghduridu. 24 U tömür qoraldin qéchip qutulsimu, Biraq mis oqya uni sanjiyu. 25 Tegken oq keynidin tartip chiqiriwélginide, Yaltiraq oq uchi öttin chiqiriwélginide, Wehimiler uni basidu. 26 Zulmet qarangghuluq uning bayliqlirini yutuwétsishke teyyar turidu, Insan püwlimigen ot uni yutuwalidu, Uning chédirida qélip qalghanlirimu yutuwétidu. 27 Asmanlar uning qebihlikini ashkarilaydu; Yerzéminmu uningha qarshi qozghilidu. 28 Uning mal-dunyasi élip kétildi, [Xudaning] ghezeplik künide kelkün ulghiyip öy-bisatini ghulitidu. 29 Xudaning rezil ademge belgiligen nésiwisi mana shundaqtur, Bu Xuda uningha békitken mirastur».

21 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Geplirimge qulaq sélinglar, Bu silerning manga bergen «teselliliringlar»ning ornida bolsun! 3 Söz qilishimgha yol qoysanglar; Söz qilghinimdin kényin, yene mazaq qiliwéringlar! 4 Méning shikayitim bolsa, insan'gha qaritiliwatamdu? Rohim qandaqmu bitaqt bolmisun? 5 Manga obdan qaranglarchu? Siler choqum heyran qalisiler, Qolunglar bilen aghzinglarni étivalisiler. 6 Men bu ishlar üstide oylansamla, wehimige chömimen, Pütün etlirimni titrek basidu. 7 Némishqa yamanlar yashiwérudu, Uzun ömür körudu, Hetta zor kuchihoquqluq bolidu? 8 Ularning nesli öz aldida, Perzentliri köz aldida mezmut ösidu, 9 Ularning öyliri wehimidin aman turidu, Tengrining tayiqi ularning üstige tegmeydu. 10 Ularning kaliliri jüplense uruqlımay qalmaydu, Iniki mozaylaydu, Moziyinimu tashlimaydu. 11 [Reziller] kichik balilirini qoy padisidek talagha chiqiriwérudu, Ularning perzentliri taqlap-sekrep ussul oynap yürüdu. 12 Ular dap hem chiltargha tengkesh qılıdu, Ular neyning awazidin shadlinidu. 13 Ular künlirini awatchiliq ichide ötküzidu, Andin közni yumup achquchila tehtisaragha chüshüp kétidu. (Sheol h7585) 14 Hem ular Tengrige: «Bizdin néri bol, Bizning yolliring bilen tonushqimiz

yoqtur!» — deydu, 15 — «Hemmige Qadirning xizmitide bolushning erziguek neri bardu? Uningha dua qilsaq bizge néme payda bolsun?!. 16 Qaranglar, ularning bexti öz qolida emesmu? Biraq yamanlarning nesihiti mendin néri bolsun! 17 Yamanlarning chirighi qanche qétim öchidu? Ularni özlirige layiq külpet basamdu? [Xuda] ghezipidin ulargha derdlerni bölüp béremdu? 18 Ular shamal aliddiki éngizha oxshash, Qara quyun uchurup kétidighan paxalgha oxshashla yoqamdu? 19 Tengri uning qebihlikini balilirigha chüshürüşke qalduramdu? [Xuda] bu jazani uning özige bersun, uning özi buni téritisu! 20 Özining halakitini öz közi bilen körsun; Özi Hemmige Qadirning qehrini téritisu! 21 Chünki uning béktilgen yil-ayliri tügigendin kényin, U qandaqmu yene öz öydikiliridin huzur-halawet alalısun? 22 Tengri kattilarning üstidinmu höküm qilghandin kényin, Uningha bilim ögiteleydighan adem barmidur? 23 Birsi saq-salamet, pütünley ghem-endishsiz, azadilikte yilliri toshqanda ölidu; 24 Béqinliri süt bilen sémiz bolidu, Ustixanlirining yiliği xéli nem turidu. 25 Yene birsi bolsa achchiq armanda tügep kétidu; U héchqandaq rahet-paraghet körmigen. 26 Ular bilen bille topa-changda teng yatidu, Qurutlar ulargha chaplishidu. 27 — Mana, silerning némini oylawatqanlıqınlarnı, Méni qarilash niyetliringlarnı bilimen. 28 Chünki siler mendin: «Ésilzadining öyi nege ketken? Rezillerning turghan chédirliri nedidur?» dep sorawatisiler. 29 Siler yoluchilardin shuni sorimidinglarmu? Ularning shu bayanlirigha köngül qoymidinglarmu? 30 [Démek], «Yaman adem palaket künidin saqlınip qalidu, Ular ghezeplik künidin qutulup qalidu» — [deydu]. 31 Kim [rezilning] tutqan yolini yüz turane eyibleydu? Kim uningha öz qilmishi üçhün tégishlik jazasını yégizidu? 32 Eksiche, u heywet bilen yerlikige kötüüp méngilidu, Uning qebrisi közet astida turidu. 33 Jilghiiring chalmiliri uningha tatlıq bilinidu; Uning aldidimu sansız ademler ketkendek, Uning keynidinmu barlıq ademler egiship baridu. 34 Siler némishqa manga quruq gap bilen teselli bermekchi? Silerning jawabliringlarda peqet saxtiliqla tépilidu!

22 Andin Témanlıq Élifaz mundaq dédi: — 2 Adem Xudagha qandaqmu payda keltürelisun? Dana ademlermu Uningha néme payda keltürelisun? 3 Sen heqqaniy bolsangmu, Hemmige Qadirgha néme behre béréleytting? Yolliring eyibsiz bolghan teqdirdimu, sen Uningha néme gheniyetlerni élip

kéleleysen? 4 Uning séni eyibleydighanliqi, We Uning sanga shikayetler yetküzidighini séning ixlasmen bolghining üchünmü-ya? 5 Séning rezilliking zor emesmu? Séning gunahliring hésabsiz emesmu? 6 Sen qérindashliringdin sewebsiz képillik alghansen; Sen yalandıshlerni kiyim-kéchekliridin mehrum qiliwetkensen. 7 Halsızlan'ghanlarga su bermiding, Ach qalghanlarga ashnimu ayap bermiding, 8 Gerche sen yer-zéminlik bolghan qoli uzun adem bolsangmu, Yer-zémin tutup hörmelinip kelgen adem bolsangmu, 9 Sen tul xotunlarnimu quruq qol yandurghansen, Yétim-yésirlarning qolinimu yanjitiwetkensen. 10 Mana shu sewebtin etrapingda tuzaqlar yatidu, Ushtumtut peyda bolghan wehimimu séni basidu. 11 Shu sewebtimu séni qarangghuluq bésip körelnes qıldı, Bir kelkün kélip séni gherq qıldı. 12 Tengri ershalanıng choqisida turidu emesmu? Eng égiz yultuzlarning neqeder aliy ikenlikige qarap baq! 13 Biraq sen: «Tengri némini bilidu? U rast shunche zulmet qarangghuluqa birnémini perq ételemdü?» dewatisen. 14 Yene: «Qoyuq bulutlar uni tosiwalidu, Shunga U pelek üstide aylinip mangghinida bizni körmeydu!» — deyisen. 15 Yaman ademler mangghan kona yolni senmu tutiwéremsen? 16 Ular waqtı toshmay turupla élip kétilgen, Ularning ulliri kelkün teripidin éqitilip kétilgen. 17 Ular Tengrige: «Bizdin néri bol!» Hemmige Qadir bizni néme qilalisun?» — deyitti. 18 Biraq ularning öylirini ésil nersiler bilen toldurghan del Uning Özidur, Men bolsam yamanlarning nesihitidin yiraqlashqanmen! 19 Heqqaniylar ularning berbat bolghanlıqını körüp shadlinidu; Bigunahlar ularni mazaq qılıp: — 20 «Bizge qarshi chiqquchilar shübhisiz weyran bolidu, Ot ularning bayliqlirini yutuwetmemdu?» — deydu. 21 [Shunga] Xudagha boysunup Uni tonusang, Shu chaghılda sen aman bolisen; Shuning bilen sanga amet kélédi. 22 Uning aghzidin kelgen nesihetnimu qobul qıl, Uning sözlirini köenglüngge püküp qoy. 23 Sen Hemmige Qadirning yénigha qaytip kelseng, muqerrerki, Qaytidin qurulup chıqalaysen; Eger sen qebihlikni chédirliringdin yiraqlashtursang, 24 Eger sen altunungni topa-chang üstige tashliyalisang, Ofirdiki altunungni shiddetlik éqinzing tashlirigha qoshuwetseng, 25 Undaqtı Hemmige Qadirning Özı sanga altun bolidu. Séning üchün serxil kümüşhmu bolidu. 26 U chaghda sen Hemmige Qadirin söyünişen, Yüzüngni Tengrige qarap kötüreleysen. 27 Sen

Uninggha dua qilsang, U qulaq salidu, Shundaqla senmu ichken qesemliringge emel qilisen. 28 Sen qarar qilghan ish emelge ashidu, Yolliring üstige nur chüshidu. 29 Ademler pes qilin'ghanda, sen ulargha: «Ornunglardın turunqlar!» deyisen, Shuning bilen [Xuda] chirayı sun'ghanlarnı qutquzidu. 30 U hetta gunahı bar ademnemu qutquzidu, U qolungdiki halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawaben mundaq dédi: — 2 «Bügünmu shikayitim achchiqtur; Uning méni basqan qoli ah-zarlırimdinmu éghirdur! 3 Ah, Uni nedin tapalaydighanlıqimni bilgen bolsam'ıdi, Undaqtı Uning olturidighan jayığa barar idim! 4 Shunda men Uning aldida dewayimni bayan qilattim, Aghzimni munaziriler bilen toldurattim, 5 Men Uning manga bermekchi bolghan jawabını bileyettim, Uning manga némini démekchi bolghanlıqını chüshineleyttim. 6 U manga qarshi turup zor kuchi bilen méning bilen talishamtı? Yaq! U choqum manga qulaq salatti. 7 Uning huzurida heqqaniy bir adem uning bilen dewalishalayttı; Shundaq bolsa, men öz Sotchim aldida menggüciche aqlan'ghan bolattim. 8 Epsus, men algha qarap mangsammu, lékin U u yerde yoq; Keynimge yansammu, Uning sayisinimu körelmeyen. 9 U sol terepte ish qiliwatqanda, men Uni bayqiyalmayen; U ong terepte yoshurun'ghanda, men Uni körelmeyen; 10 Biraq U méning mangidighan yolumni bilip turidu; U méni tawlighandin kényin, altundek sap bolimen. 11 Méning putlirim uning qedemlirige ching egeshken; Uning yolini ching tutup, héch chetnimidim. 12 Men yene Uning lewlirining buyruqidin bash tartmidim; Men Uning aghzidiki sözlerni öz köngüldikiliridin qimmetlik bilip qedirlep keldim. 13 Biraq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun? U könglide némini arzu qilghan bolsa, shuni qilidu. 14 Chünki U manga némini irade qilghan bolsa, shuni berheq wujudqa chiqiridu; Mana mushu xıldıkları ishlar Uningda yene surghundur. 15 Shunga men Uning aldida dekke-dükkige chüshimen; Bularını oylisamla, men Uningdin qorupq kétim. 16 Chünki Tengri könglümni ajız qilghan, Hemmige Qadir méni sarasimige salidu. 17 Halbuki, men qarangghuluq ichide ujuqturulmidim, We yaki yüzümni oriwalghan zulmet-qarangghuluqqimu héch süküt qilmidim.

24 — Némishqa Hemmige Qadir [soraq] künlirini békitmeydu? Némishqa Uni tonughanlar Uning

shu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, ademler pasil qilin'ghan tashlarni yötkiwétidu; Ular zorawanlıq bilen bashqilar ning padilirini bulap-talap özliri [ochuq-ashkara] baqidu; 3 Ular yétim-yésirlarning éshikini bulap heydep kétidu; Ular tul xotunning kalisini képillik tichün éliwalidu. 4 Ular miskinlerni yoldin néri ittiriwétidu; Shuning bilen zémindiki ézilgenlerning hemmisi möküshüwalidu. 5 Mana, ular desht-bayawanlardiki yawayi ésheklerdek, Tang seherde olja izdesh «xizmiti»ge chiqidu; Janggal ular we ularning baliliri üchün yémeklik teminleydu. 6 Ular yamanning [kaliliri] üchün dalada ot-chöp oridu, Uning üchün ashqan-tashqan üzümlirini tériydu; 7 Ular kéchini kiyimsiz yalang ötküzidu, Soghuqta bolsa yépin'ghudek kiyimi yoqtur. 8 Ular taghqa yaghqan yamghurlar bilen szúzme bolup kétidu, Panahsizliqidin tashni quchaqlishidu. 9 Ademler atisiz balilarni emchechtin bulap kétidu, Ular miskinlerdin [bowaqlarni] képillikke alidu. 10 [Miskinler bolsa] kiyimsiz, yéling ötidu, Bashqilar üchün bughday baghlirini kötürsimu, yenila ach qalidu; 11 Ular bashqilar ning öyide zeytunlarni cheylep yagh chiqarghan bolsimu, Hoylilirida sharab kölchikini cheyligen bolsimu, Yenila ussuzuqta qalidu. 12 Sheherdin ademlerning ah-zarliri chiqip turidu, Qilich yégenlerning janliri nale-peryad kötüridu; Biraq Tengri héchkimning iplasliqini eyiblimeydu. 13 — Nurgha qarshi isyan kötüridighanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilmeydu, Uning teriqiliride turmaydu. 14 Qatil tang nuri kélishi bilen ornidin turup, Kembegheller we miskinlerni öltüridu; Kéchide u oghridek yürüdu. 15 Zinaxormu «Méni héch köz körmeydu» dep zaval waqtini kütidu, Bashqilar méni tonumisun dep ayalning chümbilini yüzige tartiwalidu. 16 Qarangghuluqta [oghrilar] öyning tamlirini kolap téshidu; Kündüzde ular özlirini öz öyige qamap qoyidu; Ular nurni tonumaydu. 17 Ular üchün tang seher ölüm sayisidek tuyulidu; Ular qap-qarangghuluqning wehimilirini dost tutidu. 18 Ular sularning yüzidiki köpüklerdek yoqap ketsun! Ularning yer-zémindiki nésiwisi lenet qilin'ghanki, Shunga ulardin héchkim üzümzarliqqa yene mangmisun! 19 Qurghaqchiliq hem tomuz issiq qar sulirinimu yep tügitidu; Tehtisaramu oxshashla gunah qilghanlarni yep tügetsun! (Sheol h7585) 20 Uni, tughqan anisimu untusun! Qurt shölgelyirinini éqitip uni yésun! Eske héch élinmisun! Shuning

ilden heqqaniysizliq derextek késilsun! 21 U balisi yoq tughmaslardin olja alidu, U tul xotunlарhimi héch shepqtet körsetmeydu. 22 Biraq [Xuda] Öz qudriti bilen mundaq kück-hoquqi barlarning [künini] uzartidu; Ular hetta hayatidin ümidsizlensimu qaytidin ornidin turidu. 23 [Xuda] yenila ularni amanliqta muqimlashturidu, Shunga ular xatirjem bolidu; U ularning yollirini közde tutqan emesmu? 24 Ularning mertiwisi birdemlik östürülidu, Andin ular yoq bolidu; Ular ongda qaldurulidu, andin bashqa ademlerge oxshashla yighip élip kétildi; Ular peqetla pishqan serxil bughday bashaqliridek késilip kétidu. 25 Bu ishlar mundaq bolmisa, qéni kim méni yalghanchi dep ispatliyaydu. Méning geplirimni kim quruq gep déyeleydu?».

25 Shuxaliq Bildad jawaben mundaq dédi: — 2 «Uningda hökümränliq hem heywet bardur; U asmanlarning qeridiki ishlarnimu tertipke salidu. 3 Uning qoshunlirini sanap tügetkili bolamdu? Uning nuri kimning üstige chüshmey qalar? 4 Emdi insan balisi qandaqmu Tengrining aldida heqqaniy bolalisun? Ayal zatidin tughulghanlar qandaqmu pak bolalisun? 5 Mana, Uning neziride hetta aymu yoruq bolmighan yerde, Yultuzlarmu pak bolmighan yerde, 6 Qurt bolghan insan, Sazang bolghan adem balisi [uning aldida] qandaq bolar?».

26 Ayup [Bildadqa] jawaben mundaq dédi: — 2 «Maghdursiz kishige qaltis yaradmlerni bériwetting! Bilekliri kuchsiz ademni karamet qutquzuwetting! 3 Eqli yoq kishige qaltis nesihetlerni qiliwetting! We uningga alamet bilimlerni namayan qiliwetting! 4 Sen zadi kimning mediti bilen bu sözlerni qilding? Sendin chiqiwatqini kimning rohi? 5 — «Erwahlar, yeni su astidikiler, Shundaqla u yerde barliq turuwatqanlar tolghinip kétidu; 6 Berheq, [Xudaning] aldida tehtisaramu yépinchisiz körünidu, Halaketningmu yapuchi yoqtur. (Sheol h7585) 7 U [yerning] shimaliy [qutupini] alem boshluqiga sozghan, U yer [sharini] boshluq ichide muelleq qilghan; 8 U sularni qoyuq bulutliri ichige yighidu, Bulut ularning éghirqliqi bilenmu yirtilip ketmeydu. 9 U ayning yüzini yapidu, U bulutliri bilen uni tosidi. 10 U sularning üstige chember sizip qoyghan, Buning bilen U yoruqluq hem qarangghuluqning chégrasini békitken. 11 Asmanlarning tüwrükliri tewrep kétidu, Uning eyibini anglapla alaqzade bolup

kétidu. **12** U déngizni qudriti bilen tinchlanduridu; Öz hékmiti bilen Rahabni pare-pare qilip yanjiwétidu. **13** Uning Rohi bilen asmanlar bészelen, Uning qoli téz qachqan ejdihani sanjiydu. **14** Mana, bu ishlar peqet uning qilghanlirining kichikkine bir qismidur, xalas; Uning söz-kalamidin anglawatqinimiz nahayiti pes bir shiwirlash, xalas! Uning pütkül zor qudritining güldürmamisini bolsa kimmu chüshinelisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:

— **2** «Méning heqqimni tartiwalghan Tengrining hayatı bilen, Jénimni aghritqan Hemmige Qadirning heqqi bilen qesem qilimenki, **3** Ténimde nepes bolsila, Tengrining bergen Rohi dimighimda tursila, **4** Lewlirimdin heqqaniysiz sözler chiqmaydu, Tilim aldamchiliq bilen héch shiwrilmaydu! **5** Silerningkini toghra déyish mendin yiraq tursun! Jénim chiqqan'gha qeder durusluqumni özümdin ayrimaymen! **6** Adilliqimni ching tutuwérimen, uni qoyup bermeymen, Wijdanim yashighan héchbir künümde méni eyiblimisun! **7** Méning dushmanim rezillerge oxshash bolsun, Manga qarshi chiqqanlar heqqaniysiz dep qaralsun. **8** Chünki Tengri iplas ademni üzüp tashlighanda, Uning jénini alghanda, Uning yene néme ümidi qalar? **9** Balay'apet uni bésip chüshkende, Tengri uning nale-peryadini anglandu? **10** U Hemmige Qadirdin söyünemdu? U herdaim Tengrige iltija qilalamdu? **11** Men Tengrining qolining qilghanliri toghrisida silerge melumat bérey; Hemmige Qadirda néme barlıqini yoshurup yürmeymen. **12** Mana siler alliburun bularni körüp chiqtinglar; Siler némisqä ashundaq püttünley quruq xiyalıq bolup qaldinglar? **13** Rezil ademlerning Tengri békitken aqiwiti shundaqki, Zorawanlarning Hemmige Qadirdin alidigan nésiwisi shundaqki: — **14** Uning baliliri köpeyse, qilichlinish üchünlü köpisyidu; Uning perzentlirining néni yétishmeydu. **15** Uning özidin keyin qalghan ademliri ölüm bilen biwasite depne qilinidu, Buning bilen qalghan tul xotunliri matem tutmaydu. **16** U kümüshlerni topa-changdek yighip döwilisimu, Kiyim-kécheklerni laydek köp yighsimu, **17** Bularning hemmisini teyyarlisimu, Biraq kiyimlerni heqqaniylar kiyidu; Bigunahlarmu kümüshlerni bölüşidu. **18** Uning yasighan öyi perwanining ghozisidek, Üzümzarning közetchisi özige salghan kepidek bosh bolidu. **19** U bay bolup yétip dem alghini bilen, Biraq eng axırqi qétim kéléduki, Közini achqanda, emdi tügeshtim deydi. **20**

Wehimiler kelkündek beshigha kélédu; Kechte qara quyun uni changgiligha alidu. **21** Sherq shamili uni uchurup kétidu; Shiddet bilen uni ornidin élip yiraqqa étip tashlaydu. **22** Boran uni héch ayimay, beshigha urulidu; U uning changgilidin qutulush üchün he dep urunidu; **23** Biraq [shamal] uninggħha qarap chawak chalidu, Uni ornidin «ush-ush» qilip qoghliwétidu».

28 — «Shübhisizki, kümüsh tépilidighan kanlar

bar, Altunning tawlinidighan öz orni bardur;

2 Tömür bolsa yer astidin qéziwélinidu, Mis bolsa tashtin éritilip élinidu. **3** İnsanlar [yer astidiki] qarangħħuluqqa chek qoyidu; U yer qerigie charlap yürüp, Qarangħħuluqqa tewe, ölümming sayiside turghan tashlarni izdeydu. **4** U yer yüzidikilerdin yiraq jayda tik bolghan quduqni kolaydu; Mana shundaq adem ayagh basmaydighan, untilghan yerlerde ular arghamchini tutup boshluqta pulanglap yürüdu, Kishilerdin yiraqta ésilip turidu. **5** Ashliq chiqidighan yer, Tekti kolan'ghanda bolsayalqundek körünidu; **6** Yerdiki tashlar arisidin kök yaqtular chiqidu, Uningda altun rудисиму bardur. **7** U yolni héchqandaq alghur qush bilmeydu, Hetta sarning közimu uningħha yetmigen. **8** Hakawur yirtquħchlarmu u yerni héch dessep baqmighan, Esheddiy shirmu u jaydin héchqachan ötüp baqmighan. **9** Insan balisi qoloni chaqmaq téshining tüstige tegküzidu, U tagħlarni yiltizidin qomuriwétidu. **10** Tashlar arisidin u qanallarni chapidu; Shundaq qilip uning közi herxil qimmetlik nersilerni köridu; **11** Yer astidiki éqinlarni téship ketmisun dep ularni tosuwalidu; Yoshurun nersilerni u ashkarilaydu. **12** Biraq danaliq nedin tépilar? Yorutulushning makani nedidu? **13** Insan baliliri uning qimmetliklikini héch bilmes, U tiriklerning zéminidin tépilmas. **14** [Yer] tégi: «Mende emes» deydu, Déngiz bolsa: «Men bilenmu bille emestur» deydu. **15** Danaliqni sap altun bilen sétiwalghili bolmaydu, Kümüshnimu uning bilen bir tarazida tartqili bolmas. **16** Hetta Ofirda chiqidighan altun, aq héqiq yaki kök yaqt bilenmu bir tarazida tartqili bolmaydu. **17** Altun we xrustalnimu uning bilen sélishturghili bolmaydu, Ésil altun qachaquħilar uning bilen héch almashturulmas. **18** U ünche-marjan, xrustalni ademning ésidin chiqiridu; Danaliqni élish qizil yaqtarlarni élishtin ewzeldur. **19** Éfiopiyediki seriq yaqt uningħha yetmes, Sériq altunmu uning bilen besliħelmejdu. **20** Undaqta, danaliq nedin tépilidu? Yorutulushning makani

nedidu? 21 Chünki u barlıq hayat igilirining közidin yoseturulghan, Asmandiki uchar-qanatlardinmu yoseturun turidu. 22 Halaket we ölüm peqetla: «Uning shöhrigidin xewer alduq» deydu. 23 Uning mangghan yolini chüshinidighan, Turidighan yérini bilidighan peqetla bir Xudadur. 24 Chünki Uning közi yerning qerigiche yétidu, U asmanning astidiki barlıq nersilerni köridu. 25 U shamallarning küchini tarazigha salghanda, [Dunyaning] sulirini ölcögende, 26 Yamghurlargha qanuniyet chüshürginide, Güldürmamining chaqmıqığha yolini békittkinide, 27 U chaghda U danalıqqa qarap uni bayan qilghan; Uni nemune qılıp belgiligen; Shundaq, U uning bash-ayıghıga qarap chiqip, 28 Insan'gha: «Mana, Rebdin qorqush danalıqtur; Yamanlıqtin yiraqlıshish yorutulushtur» — dégen.

29 Ayup bayanini dawamlashturup mundaq dédi:
— 2 «Ah, ehwalim ilgiriki aylardikidek bolsidi, Tengri mendin xewer alghan künlerdikidek bolsidi! 3 U chaghda Uning chirighi beshimgha nur chachqan, Uning yoruqluqi bilen qarangghuluqtin ötüp ketken bolattim! 4 Bu ishlar men qiran waqtimda, Yeni Tengri chédirimda manga sirdash [dost] bolghan waqitta bolghanidi! 5 Hemmige Qadir men bilen bille bolghan, Méning yash balilirim etrapimda bolghan; 6 Méning basqan qedemlirim sériq maygha chömlügen; Yénimdiki tash men üchün zeytun may deryasi bolup aqqaq; 7 Sheher derwazisigha chiqqan waqtimda, Keng meydanda ornum teyyarlan'ghanda, 8 Yashlar méni körüpla eyminip özlirini chetke alatti, Qérilar bolsa ornidin turatti, 9 Shahzadilermu geptin toxtap, Qoli bilen aghzini étiwalatti. 10 Aqsöngeklermu tinchlinip, Tilini tangliyığha chapliwalatti. 11 Qulaq sözümni anglisila, manga bext tileyti, Köz méni körsila manga yaxshi guwahlıq béretti. 12 Chünki men manga himaye bol dep yélin'ghan ézilgüchilerni, Panahsiz qalghan yétim-yésirlarnimu qutquzup turattim. 13 Halak bolay dégen kishi manga bext tileyti; Men tul xotunning könglini shadlandurup naxsha yangratquzattim. 14 Men heqqaniyiqni ton qılıp kiyiwaldim, U méni öz gewdisi qildi. Adaletlikim manga yépincha hem selle bolghan. 15 Men korgha köz bolattim, Tokurgha put bolattim. 16 Yoqsullargha ata bolattim, Manga natonush kishining dewasınımu tekshürüp chiqattim. 17 Men adaletsizning hinggayghan chishlirini chéqip tashlayttim, Oljisini chishliridin élip kétettim. 18 Hem: «Méning künlirim qumdek köp bolup, Öz uwamda

rahet ichide ölimen» deyttim; 19 Hem: «Yiltizim sularghiche tartilip baridu, Shebnem pütün kéchiche shéximgha chapliship yatidu; 20 Shöhritim herdaim mende yéngilinip turidu, Qolumdiki oqyayim herdaim yéngi bolup turidu» deyttim. 21 Ademler manga qulaq salatti, kütüp turatti; Nesihetlirini anglay dep süküt ichide turatti. 22 Men gep qilghandin kéyin ular qayta gep qilmaytti, Sözlirim ularning üstige shebnem bolup chüshetti. 23 Ular yamghurlarni kütkendek méni kütetti, Kishiler [waqtida yaghqan] «kéyinki yamghur»ni qarshi alghandek sözlirimni aghzini échip ichetti! 24 Ümidsizlen'ginide men ulargha qarap külümsireyttim, Yüzümdeki nurni ular yerge chüshurmeytti. 25 Men ulargha yolini tallap körsitip béröttim, Ularning arisida kattiwash bolup olturattim, Qoshunliri arisida turghan padishahdekk yashayttim, Biraq buning bilen matem tutidighanlarga teselli yetküzgüchimu bolattim».

30 — «Biraq hazır bolsa, yashlar méni mazaq qıldı, Ularning dadilirini hetta padamni baqidighan itlar bilen bille ishleshke yol qoyushnimu yaman körettim. 2 Ularning maghduri ketkendin kéyin, Qolidiki küch manga néme payda yetküzelisun? 3 Yoqsuzluq hem achliqtin yiglep ketken, Ular uzundin buyan chölderep ketken desht-bayawanda quruq yerni ghajaydu. 4 Ular emen-shiwaqni chatqallar arisidin yulidu, Shumbuyining yiltizlirinimu térip özlirige nan qıldı. 5 Ular el-yurtlardın heydiwétılgen bolidu, Kishiler ularni körtüpla oghrini körgendek warqırap tillaydu. 6 Shuning bilen ular sürlük jilghılarda qonup, Tashlar arisida, gharlar ichide yashashqa mejbur bolidu. 7 Chatqallıq arisida ular hangrap kétidu, Tikenler astida ular dügdiyip olturishidu; 8 Nadanlarning, nam-abruyisizlarning balılıri, Ular zémindin sürtoqay heydiwétılgen. 9 Men hazır bolsam bularning hejwiy naxshisi, Hetta söz-chöchikining destiki bolup qaldım! 10 Ular mendin nepretlinip, Mendin yiraq turup, Yüzümge tükürüshtinmu yanmaydu. 11 Chünki [Xuda] méning hayat rishtimni üzüp, méni japagha chömdürgen, Shuning bilen shu ademler aldimda tizginlirini éliwetken. 12 Ong yénimda bir top chüprende yashlar ornidin turup, Ular putumni turghan yérinden ittiriwetmekchi, Ular sépilimgha hujum pelempeylirini kötürüp turidu; 13 Ular yolumni buzuwétidu, Ularning héch yölenchüki bolmisimu, Halakitimni ilgiri sürmekte. 14 Ular sépilning keng böyük jayidin böşüp

kirgendek kirishidu; Weyranilikimdin paydilinip chong tashlardek domilap kirishidu. **15** Wehimiler burulup méni öz nishani qilghan; Shuning bilen hörmítim shamal ötüp yoq bolghandek heydiwétildi, Awatchiliqimmu bulut ötüp ketkendek ötüp ketti. **16** Hazir bolsa jénim qachidin tókólüp ketkendek; Azabliq künler méni tutuwaldi. **17** Kéchiler bolsa, manga söngelkirimigche sanjimaqta; Aghriqlirim méni chishlep dem almaydu. **18** [Aghriqlar] zor küchi bilen manga kiyim-kéchikimdek boldi; Ular könglikimning yaqisidek manga chaplishiwaldi. **19** Xuda méni sazliqqa tashliwetken, Men topa-changgha we külge oxshash bolup qaldim. **20** Men Sanga nale-peryad köturmektimen, Biraq Sen manga jawab bermeysen; Men ornumdin tursam, Sen peqetla manga qarapla qoyisen. **21** Sen özgirip manga bir zalim boldung; Qolungning küchi bilen manga zerbe qiliwatisen; **22** Sen méni kötürüp Shamalgha mindürgensen; Boran-chapqunda teelluqatimni yoq qiliwetkensen. **23** Chünki Sen méni axirida ölümge, Yeni barliq hayat igilirining «yighilish öyi»ge keltürüwatisen. **24** U halak qilghan waqtida kishiler nale-peryad kötürsimu, U qolini uzatqanda, duaning derweqe héchqandaq netijisi yoq; **25** Men künliri tes kishi üchün yighlap [dua qilghan] emesmu? Namratlar üchün jénim azablanmidimu? **26** Men özüm yaxshiliq kütüp yürginim bilen, yamanlıq kélip qaldi; Nur kütkinim bilen, qarangghuluq keldi. **27** Ichim qazandek qaynap, aramliq tapmaywatidu; Azabliq künler manga yüzlendi. **28** Men quyash nurini körmeymu qaridap yürmektimen; Xalayiq arisida men ornumdin turup, nale-peryad kötürimen. **29** Men chilbörlerge qérindash bolup qaldim, Huwqushlarning hemrahi boldum. **30** Térem qariyip mendin ajrap kétiwatidu, Söngelkirim qiziqtin köyüp kétiwatidu. **31** Chiltarimdin matem mersiyesi chiqidu, Néyimning awazi haza tutquchilarning yighisigha aylinip qaldi».

31 «Men közüm bilen ehdileshken; Shuning üchün men qandaqmu qızlарgha hewes qilip köz tashlap yürey? **2** Undaq qilsam üstümdiki Tengridin alidighan nésiwem néme bolar? Hemmige qadirdin alidighan mirasim néme bolar? **3** Bu gunahning netijisi heqqaniysizlarga bala-qaza emesmu? Qebihlik qilghanlarga külpet emesmu? **4** U méning yollirimni körüp turidu emesmu? Herbir qedemlirimni sanap turidu emesmu? **5** Eger saxtiliqqa hemrah bolup manghan bolsam’idi! Eger putum aldamchiliq bilen

bille bolushqa aldirighan bolsa, **6** (Men adilliq mizanigha qoyulghan bolsam’idi! Undaqta Tengri eyibiszlikimdin xewer alalaytti!) **7** Eger qedimim yoldin chiqqan bolsa, könglüm közümge egiship manghan bolsa, Eger qolumgha herqandaq dagh chaplashqan bolsa, **8** Undaqta men térighanni bashqa birsi yésun! Bixlirim yulunup tashliwétilsun! **9** Eger qelbim melum bir ayaldin azdurulghan bolsa, Shu niyette qoshnamning ishik aldida paylap turghan bolsam, **10** Öz ayalim bashqilarning tügminini tartidighan kün’ge qalsun, Bashqilar uni ayaq asti qilsun. **11** Chünki bu eshediyy nomusluq gunahtur; U soraqchilar teripidin jazalinishi kérektur. **12** [Bu gunah] bolsa ademni halak qilghuchi ottur; U méning barliq tapqanlırimni yulup alghan bolatti. **13** Eger qulunning yaki dédikimning manga qarita erzi bolghan bolsa, Ularning dewasini közümge ilmighan bolsam, **14** Undaqta Tengri méni soraqqa tartishqa ornidin turghanda qandaq qilimen? Eger U mendin soal-soraq alimen dep kelse, Men Uninggha qandaq jawab bérímen? **15** Méni balyatquda apiride qilghuchi ularnimu apiride qilghan emesmu. Men bilen u ikkizimni anilirimizning balyatqusida töreldürgüchi bir emesmu? **16** Eger miskinlerni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam, Eger tul xotunning köz nurini qarangghulashturghan bolsam, **17** Yaki özümning bir chishlem nénimni yalghuz yégen bolsam, Uni yétim-yésir bilen bille yémigen bolsam **18** (Emiliyette yash waqtimdin tartip oghli ata bilen bille bolghandek umu men bilen bille turghanidi, Apamning qorsiqidin chiqqandin tartipla tul xotunning yölenchüki bolup keldim), **19** Eger kiyim-kéchek kemlikidin halak bolay dégen birige, Yaki chapansız bir yoqsulgha qarap olтурghan bolsam, **20** Eger uning belliri [kiyimsiz qélip] manga bext tilimigen bolsa, Eger u qozilirimning yungida issinmighan bolsa, **21** Eger sheher derwazisi aldida «[Höküm chiqarghanlar arisida] méning yölenchüküm bar» dep, Yétim-yésirlargha ziyankeshlik qilishqa qol kötürgen bolsam, **22** Undaqta mürem taghiqidin ajrilip chühsun! Bilikim ügisidin sunup ketsun! **23** Chünki Tengri chüshürgen balayı’pet méni qorqunchqa salmaqta idi, Uning heywitidin undaq ishlarni qet’iy qilalmayttim. **24** Eger altun’gha ishinip uni öz tayanchim qilghan bolsam, Yaki sap altun’gha: «Yölenchükümsem!» dégen bolsam, **25** Eger bayliqlirim zor bolghanlıqidin, Yaki qolum alghan gheniyettin shadlinip ketken bolsam, **26** Eger men

quyashning julasini chachqanliqini körüp, Yaki ayning aydingda mangghanliqini körüp, **27** Könglüm astirtin azdurulghan bolsa, Shundaqla [bulargha choqunup] aghzim qolumni söygen bolsa, **28** Bumu soraqchi aldida gunah dep hésablinatti, Chünki shundaq qilghan bolsam men yuqirida turghuchi Tengrige wapasizliq qilghan bolattim. **29** Eger manga nepretlen'gen kishining halakitige qarighinimda shadlinip ketken bolsam, Béshigha külpet chüshkenlikidin xushal bolghan bolsam — **30** (Emeliyette u tügeshsun dep qarghap, uning ölümimi tilep aghzimni gunah ötküzüshke yol qoymiganmen) **31** Eger chédirimdikiler men toghruluq: «Xojayinimizning dastixinidin yep toyunmighan qéni kim bar?» démigen bolsa, **32** (Musapirlardin kochida qalghini ezeldin yoqtur; Chünki ishikimni herdaim yoluchilarha échip kelgenmen) **33** Eger Adem'atimizdek itaetsizliklirimni yapqan, Qebihlikimni könglümge yosurghan bolsam, **34** Hemde shuning üchün pütkül xalayiq aldida uning ashkarilinishidin qorqup yürgen bolsam, Jemiyetning kemsitishliri manga wehime qilghan bolsa, Shuning bilen men talagha chiqmay yürgen bolsam, ... **35** — Ah, manga qulaq salghuchi birsi bolsidi! Mana, imzayimni qoyup bérey; Hemmige Qadir manga jawab bersun! Reqibim méning üstümdin erz yazsun! **36** Shu erzni zimmemge artattim emesmu? Choqum tajlardek béshimgha kiyiwaltim. **37** Men Uninggha qedemlirimning püttün sanini hésablap bérettim; Shahzadidek men Uning aldigha barattim. **38** Eger öz étizlirim manga qarshi guwah bolup chuqan kötürse, Uning chünekli bilen birge yighlashsa, **39** Chünki chiqarghan méwisi heq tölimey yégen bolsam, Höddigerlerni halsizlandurup nepisini toxtatqan bolsam, **40** Undaqta bughdayning ornida shumbuya össun! Arpining ornida mestek össun. Mana shuning bilen [men] Ayupning sözliri tamam wessalam!»

32 Shuning bilen bu üch kishi Ayupqa jawab bériştin toxtidi; chünki ular Ayupning qarishida özini heqqaniy dep tonuydighanlıqini bildi. **2** Andin Buziliq Ramning ailisidin bolghan Baraxelning oghli Élixu isimlik yigitning ghezipi qozghaldi; uning ghezipi Ayupqa qarita qozghaldi, chünki u Xudani emes, belki özini toghra hésablighanidi; **3** Uning ghezipi Ayupning üch dostlirighimu qaritildi, chünki ular Ayupqa reddiye bergüdek söz tapalmay turup, yenila uni gunahkar dep békitkenidi. **4** Biraq Élixu bolsa Ayupqa jawab bérishni kütkenidi, chünki bu töteylenning

körgen künliri özidin köp idi. **5** Élixu bu üch dostning aghzida héchqandaq jawabi yoqluqini körgendin kényin, uning ghezipi qozghaldi. **6** Shuning bilen Buziliq Baraxelning oghli Élixu éghiz échip jawaben mundaq dédi: — «Men bolsam yash, siler bolsanglar yashan'ghansiler; Shundaq bolghachqa men tartinip, bilgenlirimni silerge ayan qilishtin qorqup keldim. **7** Men: «Yéshi chong bolghanlar [awwal] sözlishi kérek; Yillar köpeyse, ademge danalıqni öğitudu», dep qarayttim; **8** Biraq herbir insanda roh bar; Hemmige Qadirning nepisi uni eqil-idrakliq qilip yorutidu. **9** Lékin chonglarning dana bolushi natayin; Qérilarning toghra höküm chiqaralishimu natayin. **10** Shunga men: «Manga qulaq sélinglar» deymen, Menmu öz bilginimni bayan eyley. **11** Mana, siler toghra sözlerni izdep yürgininglarda, Men sözliringlarni kütkenmen; Silerning munazirenglarga qulaq salattim; **12** Shundaq, silerge chin könglümde qulaq saldim; Biraq silerdin héchqaysinglar Ayupqa reddiye bermidinglar, Héchqaysinglar uning sözlirige jawab bérelmidinglarki, **13** Siler: «Heqiqeten danalıqaptuql!» déyelmeysiler; Insan emes, belki Tengri uninggha reddiye qilidu. **14** Uning jengge tizilghan hujum sözliri manga qaritilghan emes; Hem men bolsam silerning gepliringlar boyiche uninggha jawab bermeymen **15** (Bu ücheylen heyranuhes bolup, qayta jawab bérishmidi; Hemme söz ulardin uchup ketti. **16** Men kütüp turattim, chünki ular gep qilmidi, belki jimjit öre turup qayta jawab bermidi); **17** Emdi özümning nöwitide men jawab bérey, Menmu bilginimni körsitip bérey. **18** Chünki deydighan sözlirim liq toldi; Ichimdiki Roh manga türkte boldi; **19** Mana, qorsiqim échilmighan sharab tulumigha oxshaydu; Yéngi sharab tulumliri partlap kétidighandek partlaydighan boldi. **20** Shunga men söz qilip ichimni boshitay; Men lewlirimmi échip jawab bérey. **21** Men héchkimge yüz-xatire qilmaymen; We yaki héch ademge xushamet qilmaymen. **22** Men xushamet qilishni ögenmigenmen; undaq bolidighan bolsa, Yaratquchum choqum tézla méni élip kétidu».

33 «Emdilikte, i Ayup, bayanlirimha qulaq salghaysen, Sözlirimning hemmisini anlap chiqqaysen. **2** Mana hazır lewlirimmi achtim, Aghzimda tilim gep qilidu. **3** Sözlirim könglümdek durus bolidu, Lewlirim sap bolghan telimni bayan qilidu. **4** Tengrining Rohi méni yaratqan; Hemmige Qadirning nepisi méni janlanduridu. **5** Jawabing bolsa, manga

reddiye bergen; Sözliringni aldimgħa sepke qoyup jengge teyyar turghin! **6** Mana, Tengri aldida men sanga oxshash bendimen; Menmu laydin shekillendürülüp yasalghanmen. **7** Berheq, men sanga héch weħimē salmaqchi emesmen, We yaki men salghan yük sanga bésim bolmaydu. **8** Sen derweqe quliqimgħa gep qildingki, Öz awazing bilen: — **9** «Men héch itaetsiz bolmay pak bolimen; Men sap, mende héch gunah yoq... **10** Mana, Xuda mendin seweb tépip hujum qilidu, U méni Öz düshmini dep qaraydu; **11** U putlirimni kishenlerge salidu, Hemme yollirimni közitip yürüdu» — dégenlikingni anglidim. **12** Mana, men sanga jawab béréyki, Bu ishta géping toghra emes; Chünki Tengri insandin ulugħdur. **13** Sen némishqa uning bilen dewaliship: — U Özi qilghan isħliri togrħuluq héch chūshenche bermeydu» dep yürisen? **14** Chünki Tengri heqiqeten gep qilidu; Bir qétim, ikki qétim, Lékin insan buni sezmeydu; **15** Chūsh körgende, kéchidiki ghayibane alamette, — (Qattiq uyqu insamlarni basqanda, Yaki orun-köpirliride ügdek basqanda) — **16** — Shu chaghlar da U insamlarning quliqini aħidu, U ulargħha bergen nesihetni [ularning yürikige] möħürleydu. **17** Uning meqṣiti ademlerni [yaman] yolidin yandurushtur, Insanni tekebburluqtin saqlashtur; **18** Buning bilen [Xuda] ademning jénni köz yetmes hangdin yandurup, saqlaydu, uning hayatini qilichlinishtin qogħdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun tutup yétip qalghinida aghriq bilen, Söngeklirini öz-ara soqshturup biaram qilish bilen, Terbiye qilinidu. **20** Shuning bilen uning pütün wujudi taamdin nepretlinidu, Uning jéni herxil nazun-németlerdin qachidu. **21** Uning éti közdin yoqilip kétidu, Eslide körümeydighan söngeklirini börtüp chiqidu. **22** Buning bilen jéni köz yetmes hangħha yéqin kélidu, Hayati halak qilghuchi perishtilerge yéqinlishidu; **23** Biraq, eger uning bilen bir terepte turidighan kéishtürgħuchi bir perishte bolsa, Yeni mingining ichide birsi bolsa, — Insan balisigha toghra yolni körsitip bérnidighan kéishtürgħuchi bolsa, **24** Undaqta [Xuda] uningħha shepqed körsitip: «Uni hangdin chūshüp kétishtin qutquzup qoyghin, Chünki Men nijat-qutulushqa kapalet aldim» — deydu. **25** Buning bilen uning etliri baliliq waqtidikidin yumran bolidu; U yashliqigha qaytidu. **26** U Tengrige dua qilidu, U shepqed qilip uni qobul qilidu, U xushal-xuram tentene qilip Uning didarini köridu, Hemde [Xuda] uning heqqaniyliqini özige qayturidu. **27** U

ademler aldida kūj éytip: — «Men gunah qildim, Toghra yolni burmilighanmen, Biraq tégħishlik jaza manga bérilmidi! **28** U rohimni hangħha chūshüshtin qutquzdi, Jénim nurni huzurlinip köridu» — deydu. **29** Mana, bu emellerning hemmisini Tengri ademni dep, ikki hetta üch mertem ayan qilidu, **30** Meqsiti uning jénini hangdin yandurup qutquzushtur, Uni hayatliq nuri bilen yorutush üchħundur. **31** I Ayup, manga qulaq salghayen; Ünūngni chiqarma, men yene söz qilay. **32** Eger sözliring bolsa, manga jawab qiliwergin; Sözligin! Chünki imkaniyet bolsila méning séni aqlighum bar. **33** Bolmisa, méningkini anglap oltur; Süküt qilghin, men sanga danalinqi ögħitip qoyay».

34 Elixu yene jawaben mundaq dédi: — **2** «I danishmenler, sözlirimni anglanglar, I tejribe-sawaqliq ademler, manga qulaq sélinglar. **3** Éghix taam tétip baqqandek, Qulaq sözning temini sinap baqidu. **4** Özimiz üchħün némining toghra bolidighanliqini bayqap tallayli; Arimizda némining yaxshi bolidighanliqini bileyli! **5** Chünki Ayup: «Men heqqaniydurmen», We: «Tengri méning heqqimni bulap ketken» — deydu. **6** Yene u: «Heqqimge ziyan yetküzidighan, yalghan gepni qilishim toghrimu? Héch asiyliqim bolmighini bilen, manga sanjilghan oq zexmige dawa yoq» — deydu, **7** Qéni, Ayupqa oxshaydighan kim bar?! Uningħha nisbeten bashqilarni haqaretlesh su ichkendek addiż isħtur. **8** U qebihlik qilghuchilargħa hemraħ bolup yürüdu, U reziller bilen bille mangidu. **9** Chünki u: «Adem Xudadin söyünse, Bu uningħha héchqandaq paydisi yoq» dédi. **10** Shunga, i danishmenler, manga qulaq sélinglar; Rezillik Tengridin yiraqta tursun! Yamanlıq Hemmige Qadirdin néri bolsun! **11** Chünki U ademning qilghanlirini özige qayturidu, Her bir ademge öz yoli boyiche tégħishlik nésiwe tapquzidu. **12** Derheqiqet, Tengri héch eskilik qilmaydu, Hemmige Qadir hökümni hergiz burmilimaydu. **13** Kim Uningħha yer-zéminni amanet qilghan? Kim Uni pütkül jahanni bashqurushqa teyinlidi? **14** U peqet könglide shu niyetni qilsila, Özining Rohini hem nepisini Özige qayturuwalsila, **15** Shuan barliq et igiliri birge nepestin qalidu, Ademler topa-changħha qaytidu. **16** Sen danishmen bolsang, buni angla! Sözlimmung sadasigha qulaq sal! **17** Adaletke öch bolghuchi höküm sürelemdu? Sen «Hemmidin Adil Bolghuchi»ni gunahkar békitemsen?! **18** U bolsa padishahni: «Yarimas!», Mötiwerlerni: «Reziller» dégħichidur.

19 U ne emirlerge héch yüz-xatire qilmaydu, Ne baylarni kembeghellerdin yuqiri körmeydu; Chünki ularning hemmisini U Öz qoli bilen yaratqandur. 20 Közni yumup achquche ular ötüp kétidu, Tün yérimida xelqlermu tewrinip dunyadin kétidu; Ademning qolisiz ulughlar élip kétildi. 21 Chünki Uning nezeri ademning yollirining üstide turidu; U insanning bar qedemlirini körüp yürüdu. 22 Shunga qebihlik qilghuchilargha yoshurun'ghudek héch qarangghuluq yoqtur, Hetta ölümning sayisidimu ular yoshurunalmaydu. 23 Chünki Tengri ademlerni aldigha höküm qilishqa keltürüş üchün, Ularni uzun'ghiche közitip yürüshining hajiti yoqtur. 24 U küchlükerni tekshürüp olturmayla pare-pare qiliwétidu, Hem bashqilarni ularning ornigha qoyidu; 25 Chünki ularning qilghanliri uningha éniq turidu; U ularni kéchide öriwétidu, shuning bilen ular yanjilidu. 26 U yamanlarni xalayiq aldida kachatlichandek ularni uridu, 27 Chünki ular uningha egishishtin bash tartqan, Uning yolliridin héchbirini héch etiwarlimigan. 28 Ular shundaq qilip miskinlerning nale-peryadini Uning aldigha kirgüzidu, Shuning bilen U ézilgüchilerning yalwurushini anglaydu. 29 U sükütte tursa, kim aghrinip qaqsuisun. Meyli eldin, meyli shexstin bolsun, Eger U [shepqitini körsetmey] yüzini yoshuruwalsa, kim Uni körelisun? 30 Uning meqsiti iplaslar hökümranlıq qilmisun, Ular el-ehlini damigha chüshürmisun dégenliktur. 31 Chünki buning bilen ulardin birsi Tengrige: «Men tekebburluq qilghanmen; Men toghrini yene burmilimaymen; 32 Özüm bilmiginimni manga ögitip qoyghaysen; Men yamanlıq qilghan bolsam, men qayta qilmaymen» — dése, 33 Sen Uning békikinini ret qilghanlıqning üchiün, U peqet séning pikring boyichila insanning qilghanlirini Özige qayturushi kerekru. Men emes, sen qarar qilishiň kerekтур; Emdi bilgenliringni bayan qilsangchu! 34 Eqli bar ademler bolsa, Gépimni anglıghan dana kishi bolsa: — 35 «Ayup sawatsizdeq gep qildi; Uning sözliride eqil-parasettin eser yoq» — deydu. 36 Ayup rezil ademlerdek jawab bergenlikidin, Axirghiche sinalsun! 37 Chünki u öz gunahining üstige yene asiyliqni qoshidu; U arimizda [ahanet bilen] chawak chélip, Tengrige qarshi sözlerni köpeytmekte».

35 Élixu yenila jawab béríp mundaq dédi: — 2
«Sen mushu gépingni, yeni «Heqqaniyliqim Tengriningkidin üstündür» déginingni toghra dep

Ayup

qaramsen? 3 Shundaq bolghanlıqı üchün sen: «Heqqaniyliqning manga néme paydisi bolsun? Gunah qilmighinimning gunah qilghinimgha qarighanda artuqchiliqi nede?» dep soriding. 4 Özüm sözler bilen sanga [jawab bérey], Sanga hem sen bilen bille bolghan ülpetliringge jawab bérey; 5 Asmanlargha qarap baqqin; Pelektiki bulutlargha sepsalghin; Ular sendin yuqiridur. 6 Eger gunah qilghan bolsang, undaqtı Tengrige qaysi ziyaneshlikni qilalaytting? Jinayetliring köpeysimu, undaqtı uninggha qandaq ziyanlarni salalar iding? 7 Sen heqqaniy bolghan teqdirdimu, Uninggha néme béréleytting? U séning qolungdin némimu alar-he? 8 Séning eskilikliring peqet sendek bir insan'ghila, Heqqaniyliqing bolsa peqet insan balilirighila tesir qilidu, xalas. 9 Ademler zulum köpiyip ketkenlikidin yalwuridu; Küchlükerning bésimi tüpeylidin ular nale-peryad kötüridu. 10 Biraq héchkim: «Kéchilerde insanlarga naxsha ata qilghuchi yaratquchum Tengrini nedin izdishim kérek?» démeydu. 11 Uning bizge ögitidighini yer-zémindiki haywanlarga ögitidighinidin köp, Hem asmandiki uchar-qanatlarga ögitidighinidin artuq emesmu? 12 Ular nale-peryad kötüridu, biraq rezil ademlerning hakawurluqining tesiri tüpeylidin, Uni Xuda ijabet qilmaydu. 13 Berheq, Tengri quruq duagha qulaq salmaghan yerde, Hemmige Qadir mushulargha ehmiyet bermigen yerde, 14 Sen: «Men Uni körelmeymen» déseng, [U qandaq qulaq salsun]? Dewaying téxi Uning aldida turidu, Shunga Uni kütüp turghin. 15 Biraq U hazır [towa qilish pursiti béríp], Öz ghezipi téxi tökmigen ehwalda, Ayup özining tekebburluqını bilmemidighandu? 16 Chünki Ayup quruq gep üchiün aghzini achqan, U tuturuqsız sözlerni köpeytken».

36 Élixu sözini dawamlashturup mundaq dédi: — 2
2 «Méni birdem sözligli qoysang, Men yene Tengrige wakaliten qilidighan sözümning barlıqını sanga ayan qilimen. 3 Bilimni yiraqlardin élip keltürimen, Ademlerni Yaratquchimni heqqaniy dep hésablaydighan qilimen. 4 Méning gépim heqiqeten yalghan emestur; Bilimi mukemmel birsi sen bilen bille bolidu. 5 Mana, Tengri dégen ulughdur, Biraq U héchkimmi kemsitmeydu; Uning chüshinishi chongqurdur, meqsitide ching turidu. 6 U yamanlarni hayat saqlimaydu; Biraq ézilgenler üchiün adalet yürüzidu. 7 U heqqaniylardin közini élip ketmeydu, Belki ularni menggüge padishahlar bilen textte

olturghuzidu, Shundaq qilip ularning mertiwisi üstün bolidu. **8** We eger ular kishenlen'gen bolsa, Japaning asaritige tutulghan bolsa, **9** Undaqta U ulargha qilghanlirini, Ularning itaetsizliklirini, Yeni ularning körenglep ketkenlikini özlirige körsetken bolidu. **10** Shuning bilen U qulaqlirini terbiyige échip qoyidu, Ularni yamanlıqtın qaytishqa buyruydu. **11** Ular qulaq sélip Uninggha boysunsila Ular [qalghan] künlirini awatchiliqta, Yillirini xushluqta ötküzidu. **12** Biraq ular qulaq salmisa, qilichlinip dunyadin kétidu, Bilimsiz halda nepestin toxtap qalidu. **13** Biraq könglige iplasliqni pükkenler yenila adawet saqlaydu; U ulargha asaret chüshürgendimu ular yenila tilawet qilmaydu. **14** Ular yash turupla jan üzidu, Ularning hayatı bechchiwazlar arisida tügeydu. **15** Biraq U azab tartquchilarni azablardin bolghan terbiye arqliq qutquzidu, U ular xar bolghan waqtida ularning quliqini achidu. **16** U shundaq qilip sénimu azarning aghzidin qistangchiliqi yoq keng bir yerge jelp qilghan bolatti; Undaqta dastixining maygha toldurulghan bolatti. **17** Biraq sen hazir yamanlargha qaritilghan tégishlik jazalargha toldurulghansen; Shunga [Xudanıng] hökümi hem adaliti séni tutuwaldı. **18** Ghezipingning qaynap kétishining séni mazaqqä bashlap qoyushidin hushyar bol; Undaqta hetta zor kapaletmu séni qutquzalmaydu. **19** Yaki bayliqliring, Yaki kücküngning zor tirishishliri, Özungni azab-oqubettin néri qilalamdu? **20** Kéchige ümid baghlima, Chünki u chaghda xelq öz ornidin yoqilip kétidu. **21** Hushyar bol, eskilikke burulup ketme; Chünki sen [qebihlikni] derdke [sevr bolushning] ornida tallighansen. **22** Mana, Tengri kück-qudriti tüpeylidin üstündür; Uningdek ögetküchi barmu? **23** Kim Uninggha mangidighan yolni békítip bergenidi? We yaki Uninggha: «Yaman qilding?» déyishke pétinalaydu? **24** İnsanlar tebrikleydighan Xudanıng emellirini ulughlashni untuma! **25** Hemme adem ularni körgendur; İnsan balılıri yiraqtin ulargha qarap turidu». **26** « — Berheq, Tengri ulughdur, biz Uni chüshinelmeymiz, Uning yillirining sanimi tekshürüp éniqlighili bolmaydu. **27** Chünki U suni tamchilardin shümürüp chiqiridu; Ular pargha aylinip andin yamghur bolup yaghidu. **28** Shundaq qilip asmanlar [yamghurlarnı] quyup bérip, İnsan balılıri üstige molchiliq yaghduridu. **29** Biraq kim bulutlarning toqlushini, Uning [samawi] chédirining gümbür gümbür qilidighanlıqını chüshinelisun? **30** Mana, U

chaqmıqi bilen etrapini yoruq qilidu, Hetta déngiz tektinimu yoruq qilidu. **31** U bular arqliq xelqler üstidin höküm chiqiridu; Hem ular [arqılıqmı] mol ashlıq bérifu. **32** U qollirini chaqmaq bilen tolduridu, Uninggha uridighan nishanni buyruydu. **33** [Xudanıng] güldürmamisi uning kélidighanlıqını élan qilidu; Hetta kalılarmu sézip, uni élan qilidu.

37 Shundaq, yürükimmu buni anglap tewrinip kétiwatidu, Yürükim qépidin chiqip kétey, dédi. **2** Mana anglighina! Uning hörkirigen awazini, Uning aghzidin chiqiwatqan güldürmama awazini angla! **3** U awazini asman astidiki pütkül yerge, Chaqmiqini yerning qerigiche yetküzidu. **4** Chaqmaqtin kényin bir awaz hörkireydu; Öz heywitining awazi bilen u güldürleydu, Awazi anglinishi bilenla héch ayanmay chaqmaqlarınımu qoyuwétidu. **5** Tengri awazi bilen karamet güldürleydu, Biz chüshinelmeydighan nurghun qaltis ishlarnı qilidu. **6** Chünki u qargha: «Yerge yagh!», Hem höl-yéghin'gha: «Küchlük yamghur bol!» deydu. **7** U barlıq insanni özining yaratqanlıqını bilsun dep, Hemme ademning qolını bular bilen tosup qoyidu; **8** Yawayı haywarılar öz uwisığa kirip kétidu, Öz qonalghusida turghuzulidu. **9** Boran-chapqun kohiqaptin kélidu, Hem soghuq-zimistan taratquchi shamallardin kélidu. **10** Tengrining nepisi bilen muz hasıl bolidu; Bipayan sular qétip qalidu. **11** U yene qoyuq bulutlarga mol nemlik yükleydu, U chaqmaq kötüridighan bulutni keng yéyip qoyidu. **12** Ular pütkül yer-zémin yüzide U buyrughan ishni ijra qılısh üçhün, Uning yolyoruqları bilen heryaqqa burulidu. **13** Yaki terbiye tayıqi bolushi üçhün, Yaki Öz dunyasi üçhün, Yaki Öz rehimdilliğini körsitish üçhün U [bulutlını] keltüridu. **14** I Ayup, buni anglap qoy, Tengrining karamet emellirini tonup yétip shük tur. **15** Tengrining bulutlarnı qandaq septe turghuzghanlıqını bilemsen? Uning bulutining chaqmiqini qandaq chaqturidighanlıqınımu bilemsen? **16** Bulutlarning qandaq qilip boshluqta muelleq turidighanlıqını, Bılımı mukemmel Bolghuchining karametlirini bilemsen? **17** Hey, Uning qandaq qilip yer-zéminni jenubdiki shamal bilen tinchlandurup, Séni kiyim-kéchikingning ottek issitqınıni bilemsen? **18** Sen Uninggha hemrah bolup asmannı xuddı quyup chiqarghan eynektek, Mustehkem qilip yayghanmidıng?! **19** Uninggha némini déyishimiz kereklikini bizge öğitip qoyghın! Qaranghuluqımız tüpeylidin biz dewayımızni jayida sepke qoymaymız.

20 Uninggha «Méning Sanga gépim bar» déyish yaxshimu? Undaq dégüchi adem yutulmay qalmaydu! 21 Emdi shamallar kélip bulutlarni tarqitiwétidu, Biraq bulutlar arisidiki quyash nurigha ademler biwasite qarap turalmaydu. Quyashning altun renggi shimal tereptinmu peyda bolidu; Tengrining huzurida dehshetlik heywet bardur. Hemmige Qadirni bolsa, biz Uni mölcherliyelmeymiz; Qudriti qaltistur, Uning adaliti ulugh, heqqaniyliqi chongqur, Shunga U ademlerge zulum qilmaydu. 24 Shunga ademler Uningdin qorqidu; Könglide özini dana chaghlaydighanlarga U héch étibar qilmaydu».

38 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab bérüp mundaq dédi: — 2 «Nesihetni tuturuqsız sözler bilen xireleshtürgen zadi kim? 3 Erkektek béligni ching baghla; Shunda Men sendin soray, Andin sen Méni xewerdar qil! 4 Men yer-zéminni apiride qilghinimda, sen zadi nede iding? Bularni chüshen'gen bolsang, bayan qiliwer. 5 Kim yer-zéminning ölchimini békítken? — Sen buni bilmemsen? Kim uning üstige tana tartip ölcitizen? 6 Tang seherdiki yultuzlar bille küy éytishqan waqtida, Xudanıg oghulliri xushalliqtin tentene qilishqan waqtida, Yer-zéminning ulliri nege paturulghan? Kim uning burjek téshini salghan? 8 Balyiatqudin chiqqandek, déngiz süyi böslüp chiqqanda, Kim uni derwazilar ichige bend qilghan? 9 Men bulutni déngizning kiyimi qilghanda, We qap-qarangghuni uning zakisi qilghanda, 10 Men uning üchün pasıl kesken waqitta, Uni cheklep baldaqlarni hem derwazilarni salghanda, 11 Yeni uninggha: «Mushu yergiche barisen, pasildin ötme, Séning tekebbur dolqunliring mushu yerde toxtisun» dégende, sen nede iding? 12 Sen tughulghandin béri seherni «Chiq» dep buyrup baqqanmusen? Sen tang seherge özi chiqidighan jayini körsetkenmusen? 13 Sen shundaq qilip seherge yer yüzining qerinimu yorutquzup höküm sürgüzüp, Shundaqla rezillerni titritip yer-zémindin qoghatquzghanmusen? 14 Shuning bilen yer-zémin séghiz laygha bésilghan möhür izliridek özgertiliidu; Kiyen kiyimdek hemme éniq bolidu; 15 Hem shuning bilen rezillerning «nur»i ulardin élip kétılıdu; Kötürülgen bilekler sundurulidu. 16 Déngizdiki bulaqlarha seper qilip yetkenmusen? Okyanlarning qeride méngip baqqanmusen? 17 Ölümning derwaziliri sanga ashkarilan'ghanmu? Ölüm sayisining derwazilirini körgenmusen? 18 Eqling

yer-zéminning chongluqigha yetkenmu? Hemmisini bilgen bolsang éniq bayan qil! 19 Nur turushluqjaygha baridighan yol nede? Qarangghuluqning bolsa, esliy orni nede? 20 Sen [buni bilip] ularni öz chégrasigha apiralamsen? Ularning öyige mangidighan yollarni bilip yételemsen? 21 Hee, rast, sen bilisen, chünki sen ularning chaghliridin ilgiri tughulghansen, Künliringning sani derheqiqet köptin köptur! 22 Qar qachilan'ghan xezinilerge kirip kördüngmu. Möldür ambirlirinimu körüp baqtingmu? 23 Bularni azab-oqubetlik zaman'gha qaldurdum, Jeng we urush künü üchün teyyarlap qoydum. 24 Chaqmaq dégen qandaq yol bilen yérilidu? Sherq shamili yer yüzide qandaq yol bilen tarqitilidu? 25 Yamghur kelkünining chüshidighan qanilini chépип teyyarlıghan kimdu? Güldürmamining chaqmıqi üchün yol teyyarlıghan kimdu? 26 Shundaq qilip yamghur héch adem yoq bolghan yer yüzige, Héch ademzatsiz desht-bayawan'gha yağhdurulmamdu? 27 Shuning bilen chölleshken, qurghaq tupraqlar qandurulidu, Ot-chöp bix urup köklep chiqmamdu? 28 Yamghurning atisi barmu? Shebnemni kim tughqandu? 29 Muz bolsa kimning baliyatqusidin chiqidu? Asmandiki aq qirawni bolsa kim dunyagha keltiridu? 30 Shu chaghda su qétip tashtek bolidu, Chongqur déngizlarning yuzi qétip tutasheturulidu. 31 «Qelb yultuzlar topi»ning baghlimini baghliyalamsen? Orionning rishtilirini boshitalamsen? 32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz peslide élip chiqiralamsen? «Chong Éyiq türkümi»ni Küchükliri bilen yétekliyelemsen? 33 Asmanning qanuniyetirini bilip yetkenmusen? Asmanning yer üstige süridighan hökümlirini sen belgilep qoyghanmu? 34 Sen awazingni kötüüp bulutlarchiche yetküzüp, Yamghur yaghdurup özüngni qıyan-tashqınlarha basturalamsen? 35 Sen chaqmaqlarni buyrup öz yoligha mangduralamsen? Uning bilen ular: «Mana biz!» dep sanga jawab béremu? 36 Ademning ich-baghrıgha danalıq béghishlap kirgüzgen kimdu? Eqilge chüshinish qabiliyitini bergen kimdu? 37 Bulutlarni danalıq bilen sanighan kim? Asmanlardiki su tulumlirini tökidighan kim? 38 Buning bilen topa-changlarni qaturup uyul qildurghan, Chalmılarnı bir-birige chaplashturghuzghan zadi kim? 39 «Chishi shir üchün ow owlap yüremsen, Shir küchüklirining ishtihasını qanduramsen? 40 Ùlar uwilirida zongziyip yürgen waqtida, Chatqallıq ichide turup tuzaq qoyup, [sen

ulargha olja bérélemsen]? 41 Yémi kemchil bolup, ézip kétip yiraqqa kétip qalghanda, Baliliri Tengrige iltija qilip nale-peryad kötürgende, Tagh qaghiliri hem baliliri üchün yemni teminligen kimdu?

39 Sen taghdiqi yawa öchkilerning qachan tughidighanlıqını bilemsen? Jerenlerning balılıghanlıqını közitip baqqanmusen? 2 Ularning boghaz bolghili nechche ay bolghanlıqını saniyalamsen? Ularning balilaydighan waqtidin xewiring barmu? 3 Ular qeddini püküp, yétip balilirini tughidu, Ular özidiki tolghaqni chiqirip tashlaydu; 4 Ularning baliliri küchlinip yétildi, Ular dalada ösüp, [anisining] yénidin chiqip qaytip kelmeydu. 5 Yawa éshekni dalagha qoyuwétip erkinlikke chiqarghan kim? Shash éshekning noxtırılırını yéshiwetken kim? 6 Chöl-bayawanni uning öyi qilghanmen, Shorluqnimu uning turalghusi qilghanmen. 7 U sheherning qiyqas-sürenliridin yiraq turup uni mazaq qilidu; U éshekchining warqırishinimu anglimaydu. 8 U taghlarnı öz yaylıqım dep kézidu, Shu yerdiki hemme gül-giyahni izdep yürudu. 9 Yawa kala bolsa xizmitingge kirishke razi bolamdu? Séning oqurungning yénida turushqa unamdu? 10 Yawa kalini tana bilen baghlap, tapqa chüshürelemsen?! U sanga egiship jilghılarda méngip tırna tartamdu? 11 Uning küchi zor bolghanlıqi üchün uningha tayinamsen? Emgikingni uningha amanet qilamsen? 12 Danliringni öyge kötürüp eklishni uningha tapshuramsen? «[Danlirimni] xaminimgha yighishturidu» dep uningha ishenemsen? 13 Tögiqush qanatlırını shadlıq bilen qaqidu, Biraq bular leylekning qanat uchlırı hem peylirige yétemdu? 14 U tuxumlırını yerge tashlap qoyidu, Tuxumlırim topida issitsun, deydu. 15 Ularning tasadipiy dessilip yanjılıdighanlıqını, Dalidiki birer haywanning asanla ularnı dessep-cheyleydighanlıqını untuydu. 16 Balilirini özining emestek baghrını qattıq qilidu; Uning tughutining ejri bikarha kétidu, Biraq u pisent qilmıghandek turidu. 17 Chiünki Tengri uni kerm eqil qilghan, Uningha danalıqni bermigen. 18 Halbuki, u yügürüş aldida meydisini yuqırigha kötürginide, At hem atlıqlarını kemsitip mazaq qilidu. 19 Sen atqa kück bégħiħlighanmiding? Sen uning boynığha yelpünüp turidighan yaylini kiygüzgenmiding? 20 Sen uni heywetlik purqushliri bilen ademni qorqutidighan, Chéketkidek sekreydighan qilamsen? 21 U esheddiylik bilen yer tatilap-zoxchup, Öz

küchidin shadlinip kétidu, Qoralliq qoshun bilen jeng qilishqa atlinidu. 22 U qorqunchqa nisbeten külüpla qoyidu, Héchnémidin qorqmaydu; Qilichning bisidin u yanmaydu. 23 Oqdan, julaliq neyze, Görzimu uning yénida sharaqshiydu, 24 U yerni achchiq hem ghezep bilen yutuwétidu, [Jeng] kanayini bir anglapla hayajanlinip qin-qinigha patmay kétidu. 25 Kanaylarning awazi bilenla u: «Ayhay!» deydu, U jengni yiraqtin purap bolidu. U serkerdilerning towlashlirini, jengchilerning warqirashlirini xushalliq bilen anglaydu. 26 Sar séning eqling bilen uchamdu, Qanatlırını jenubqa qarap kéremdu? 27 Bürküt buyruqung bilen yuqırigha perwaz qilip kötürülemdü, Uwisińi yuqırigha salamdu? 28 U qoram tashning üstide makanlishidu, U taghning choqqisigha qonidu, Tik qiyanimu turalghusi qilidu. 29 Shu yerdin u owni paylap bayqıwalidu, Közliři yiraq-yiraqlarnı közitidu. 30 Uning baliliri qan shoraydu; Öltürülgenler nede bolsa, u shu yerde bolidu».

40 Perwerdigar Ayupqa yene jawaben: — 2 «Hemmige Qadir bilen dewalashidighan kishi uningha terbiye qilmaqchimu? Tengrini eyibligüchi kishi jawab bersun!» — dédi. 3 Ayup bolsa Perwerdigarha jawaben: — 4 «Mana, men héchnémige yarimaymen; Sanga qandaq jawab béréleymen? Qolum bilen aghzimni étip geptin qalay; 5 Bir qétim dédim, men yene jawab bermeymen; Shundaq, ikki qétim désem men qayta sözlimeygen» — dédi. 6 Andin Perwerdigar qara quyun ichidin Ayupqa jawab bérüp mundaq dédi: — 7 «Erkektek bélíngni ching baghla, Andin Men sendin soray; Sen Méni xewerdar qilghin. 8 Sen derweqe Méning hökümimni pütünley bikargha ketküzmekchimuseñ? Sen özüngni heqqanıq qilimən dep, Méni natoghra dep eyiblimekchimuseñ? 9 Séning Tengrining bilikidek [küchlük] bir biliking barmu? Sen Uningdek awaz bilen güldürliyelemsen? 10 Qéni, hazır özüngni shan-sherep hem salapet bilen béziwal! Heywet hem körkemlik bilen özüngni kiyindürüp, 11 Ghezipingning qehrini chéchip tashlighin, Shuning bilen herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin uni pesleshtürgin. 12 Rast, herbir tekebburning közige tikilip qarap, Andin uni boysundurghin, Rezillerni öz ornida dessep yer bilen yeksan qil! 13 Ularnı birge topığha kömüp qoy, Yoshurun jayda ularning yüzlerini képen bilen étip qoyghin; 14 Shundaq qilalisang, Men séni étirap qilip maxtaymenki, «Ong qolung özüngni qutquzidu!». 15 Men séning bilen

teng yaratqan bégémotni körüp qoy; U kalidek ot-chöp yeedu. **16** Mana, uning bélidiki kúchini, Qorsaq muskulliridiki qudrítini hazir körüp qoy! **17** U quyruqini kédir derixidek égidu, Uning yotiliridiki singirliri bir-birige ching toqup qoyulghan. **18** Uning söngekliri mis turubidektur, Put-qolliri tömür choqmaqlargha oxshaydu. **19** U Tengri yaratqan janiwarlarning bésheidur, Peqet uning Yaratquchisila uningha Öz qilichini yéqinlashaturalaydu. **20** Taghlar uningha yémeklik teminleydu; U yerde uning yénida daladiki herbir haywanlar oynaydu. **21** U sedepgül derexlikining astida yatidu, Qomushluq hem sazliqning salqinida yatidu. **22** Sedepgüllükler öz sayisi bilen uni yapidu; Östengdiki tallar uni orap turidu. **23** Qara, derya téship kétidu, biraq u héch hoduqmaydu; Hetta lordandek bir deryamu uning aghzigha örkeshlep urulsimu, yenila xatirjem turiwéridu. **24** Uning aldigha béríp uni tutqili bolamdu? Uni tutup, andin burnini téship chü'lük ötküzgili bolamdu?

41 Léwiatanni qarmaq bilen tartalamsen? Uning tilini arghamcha bilen [baghlap] basalamsen? **2** Uning burnigha qomush chü'lükni kirgízelemsen? Uning éngikini tömür neyze bilen téshelemsen? **3** U sanga arqa-arqidin iltija qilamdu? Yaki sanga yawashlıq bilen söz qilamdu? **4** U sen bilen ehde tütüp, Shuning bilen sen uni menggü malay süpitide qobul qilamsen? **5** Sen uni qushqachni oynatqandek oynitamsen? Dédekliringning huzuri üchün uni baghlap qoyamsen? **6** Tijaretciler uning üstide sodilishamdu? Uni sodigerlerge bölüştürüp béremu? **7** Sen uning pütkü'l térisige atarneyzini sanjiyalamsen? Uning bésigha changgak bilen sanjiyalamsen?! **8** Qolungni uningha birla tegküzgendifin kéyin, Bu jengni eslep ikkinchi undaq qilghuchi bolmaysen! **9** Mana, «[uni boysundurimen]» dégen herqandaq ümid bihudiliktur; Hetta uni bir körüpla, ümidsizlinip yerge qarap qalidu emesmu? **10** Uning jénigha tékishke péttinalaydighan héchkim yoqtur; Undaqta Méning aldimda turmaqchi bolghan kimdur? **11** Asman astidiki hemme nerse Méning tursa, Méning aldimgha kim kélip «manga tékishlikini bergine» dep baqqan iken, Men uningha qayturushqa tékishlikmu? **12** [Léwiatanning] ezaliri, Uning zor kúchi, Uning tüzülüşhining güzelliki toghruluq, Men süküt qilip turalmaymen. **13** Kim uning sawutluq tonini salduruwételisun? Kim uning qosh

éngiki ichige kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz derwazilirini achalalisun? Uning chishliri etrapida wehime yatidu. **15** Qasiraqlirining sepliri uning pexridur, Ular bir-birige ching chaplashturulghanki, **16** Bir-birige shamal kirmes yéqin turidu. **17** Ularning herbiri öz hemrahlirigha chaplashqandur; Bir-birige zich yépishturulghan, héch ayrılmastur. **18** Uning chüshkürüshliridin nur chaqnaydu, Uning közliri seherdiki qapaqtuktur. **19** Uning aghzidin otlar chiqip turidu; Ot uchqunliri sekrep chiqidu. **20** Qomush gülxan'gha qoyghan qaynawatqan qazandin chiqqan hordek, Uning burun töshükidin tüütün chiqip turidu; **21** Uning nepisi kömürlerni tutashturidu, Uning aghzidin bir yalqun chiqidu. **22** Boynida zor kúch yatidu, Wehime uning aldida sekriship oynaydu. **23** Uning etliri qat-qat birleshtürlüp ching turidu; Üstdikti [qasiraqları] yépishturulup, midirlimay turidu. **24** Uning yürüki beeyni tashtek mustehkem turidu, Hetta tügmenning asti téshidek mezmut turidu. **25** U ornidin qozghalsa, palwanlarmu qorqup qalidu; Uning tolghinip shawqunlishidin alaqzade bolup kétidu. **26** Birsi qilichni uningha tegküzsimu, héch ünumi yoq; Neyze, atarneyze we yaki changgaq bolsimu beribir ünümsizdur. **27** U tömürni samandek, Misni por yaghachtek chaghlaydu. **28** Oqya bolsa uni qorqitip qachqazalmaydu; Salgha tashliri uning aldida paxalgha aylinidu. **29** Toqmaqlarmu paxaldek héchnéme hésablanmaydu; U neyze-sheshberning tenglinishige qarap külüp qoyidu. **30** Uning asti qismi bolsa ötkür sapal parchiliridur; U lay üstige chong tirna bilen tatalighandek iz qalduridu. **31** U déngiz-okyanlarni qazandek qaynitiwétidu; U déngizni qazandiki melhemdek waraqshitidu; **32** U mangsa mangghan yoli parqiraydu; Adem [buzhghunlarni körüp] chongqur déngizni ap'aq chachlıq boway dep oylap qalidu. **33** Yer yüzide uning tengdishi yoqtur, U héch qorqmas yaritilghan. **34** U büyüklerning herqandiqigha [jür'et bilen] nezer sélip, qorqmaydu; U barlıq meghrur haywanlarning padishahidur».

42 Ayup Perwerdigargha jawab béríp mundaq dédi:
— **2** «Hemme ishni qilalaydighiningni, Herqandaq muddiayingni tosiwalghili bolmaydighinini bildim! **3** «Nesihetni tuturuqsız sözler bilen xireleshtürgen kim?» Berheq, men özüm chüshenmigen ishlarni dédim, Men eqlim yetmeydighan tilsimat ishlarni éyttim. **4** Anglap baqqaysen, sözlep béréy; Men Sendin soray, Sen méni xewerdar qilghaysen. **5** Men quliqim

arqılıq xewiringni anglighanmen, Biraq hazır közüm Séni köriwatidu. **6** Shuning üçhün men öz-özümdin nepretlinimen, Shuning bilen topa-changlar we küller arısida towa qildim». **7** Perwerdigar Ayupqa bu sözlerni qilghandin keyin shundaq boldiki, Perwerdigar Témanlıq Élifazgha mundaq dédi: – «Méning ghezipim sanga hem ikki dostunggħha qarap qozghaldi; chünki siler Méning toghramda Öz qulum Ayup toghra sözligendek sözlimidinglar. **8** Biraq hazır özünglar üçhün yette torpaq hem yette qoħqarni élip, qulum Ayupning yénigha béríp, öz-özünglar üçhün köydürme qurbanlıq sununglar; qulum Ayup siler üçhün dua qılıdu; chünki Men uni qobul qilimen; bolmisa, Men öz nadanlıqliringlarni özünglарha qayturup bérrey; chünki siler Méning toghramda qulum Ayup toghra sözligendek toghra sözlimidinglar». **9** Shuning bilen Témanlıq Élifaz, Shuxaliq Bildad we Naamatlıq Zofar ücheylen béríp Perwerdigar ulargħa déginidek qildi; hemde Perwerdigar Ayupning duasini qobul qildi. **10** Shuning bilen Ayup dostliri üçhün dua qiliwidi, Perwerdigar uni azab-qiyinchiliqliridin qayturup, eslige keltürdi; Perwerdigar Ayupqa burunqidin ikki hesse köp berdi. **11** Shuning bilen uning barlıq aka-uka, acha-singil we uningħha ilgħi dost-agħine bolghanlarning hemmisi uning yénigha keldi. Ular uning öyide olturup uning bilen bille tamaqlandi; uningħha hésdashliq qiliship, Perwerdigar uningħha keltürgen barliq azab-oqubetler toghrisida teselli bérishti; hemde herbir adem uningħha bir tenggidin kümüşh, bardin altun halqa bérishti. **12** Perwerdigar Ayupqa keyinki künliride burunqidin köprek bext-beriket ata qildi; uning on tööt ming qoyi, alte ming tögħi, bir ming qoshluq kalisi, bir ming mada ēshiki bar boldi. **13** Uningdin yene yette oghul, üch qiz tughħidi. **14** U qizlirining birinchisining ismini «Yémimah», ikkinchisining ismini «Keziye», üchinħisining ismini «Keren-xapuq» dep qoydi. **15** Pütkül zéminda Ayupning qizliridek shunche güzel qizlarni tapqili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilen oxshash mirasxor qildi. **16** Bu isħlardin keyin Ayup bir yüz qiriq yil yashap, öz oghullirini, oghullirining oghullirini, hetta tötinchi ewladqiche, yeni ewrilirinimu körgen. **17** Shuning bilen Ayup yashinip, künliridin qanaet tépip alemdin ötti.

Zebur

1 Rezillerning gépi boyiche mangmaydighan, Gunahkarlarning yolda turmaydighan, Mesxire qilghuchining ornida olturnaydighan adem bext tapur! **2** Uning xursenlikli peqet Perwerdigarning tewrat-qanunidilidur; U Perwerdigarning qanunini kéche-kündüz séghinip oylaydu. **3** U xuddi ériq boyigha tikelgen, Öz peslide méwisiini bérnidighan, Yopurmaqliri solashmaydighan derexteketur; U némila qilsa ronaq tapidu. **4** Rezil ademler bolsa undaq bolmas; Ular xuddi shamal uchuriwetken tozandeketur. **5** Shuning üchün reziller soraq künide tik turalmaydu, Gunahkarlar heqqaniylarning jamaitide héch beshini kötürüp turalmaydu. **6** Chünki Perwerdigar heqqaniylarning yolini könglige pükken; Rezillerning yoli bolsa yoqilidu.

2 Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün xelqler bikardin-bikar suyiqest oylaydu? **2** Dunyadiki padishahlar septe tizilip, Emeldarlar qara niyet eyliship, Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshiliship: — **3** «Ularning cheklimilirini chörüwéteyli, Ularning asaretlirini buzup tashlayli!» — déyishidu. **4** Asmanda olturghuchi küldü, Reb ularni mazaq qilidu; **5** Hem achchiqida ulargha sözlep, Qehri bilen ularni wehimige sélip: — **6** «Özüm bolsam Zionda, yeni muqeddes téghimda, Özüm mesih qilghan padishahni tiklidim». **7** «Men [ershtiki] permanni jakarlaymenki, Perwerdigar manga: — «Sen Méning oglum; Özüm séni bügïnki künde tughuldurdum; **8** Mentin sora, Men sanga miras bolushqa ellerni, Teelluqung bolushqa yer yüzini chet-chetlirigiche bérinen; **9** Sen tömür tayaq bilen ularni bitchit qiliwéisen; Sapal chinini kukum-talqan qilghandek, sen ularni pare-pare qiliwéisen» — dédi». **10** Emdi, hey padishahlar, eqildar bolunglar! Jahandiki soraqchilar sawaq élinglar; **11** Perwerdigardin qorqush bilen uning xizmitide bolunglar; Titrek ichide xushallininglar! **12** Oghulning ghezipining qozghalmasliqi üchün, Uni söyünlar; Chünki uning ghezipi sella qaynisa, Yolunglardila halak bolisiler; Uningha tayan'ghanlar neqeder bextliktur!

3 Dawut öz oglı Abshalomin qéchip yürgen künlerde yazghan küy: — I Perwerdigar, méni qistawatqanlar neqeder köpiyip ketken, Men bilen qarshiliwatqanlar némidégen köp! **2** Nurghunlar

men toghruluq: — «Xudadin uninggha héch nijat yoqtur!» déyishiwiadu. (Sélah) **3** Biraq Sen, i Perwerdigar, etrapimdiki qalqandursen; Shansheripim hem beshimiño yöligüchidursen! **4** Awazim bilen men Perwerdigargha nida qilimen, U muqeddes téghidin ijabet bérifu. (Sélah) **5** Men bolsam yattim, uxlidim; Oyghandim, chünki Perwerdigar manga yar-yolek bolidu. **6** Méni qorshap sep tüzgen tümenligen ademler bolsimu, Men ulardin qorqmaymen! **7** I Perwerdigar, ornungdin tur! Méni qutquz, i Xudayim! Méning barlıq dushmanlirimning testikige salghaysen; Rezillerning chishlirini chéqiwtkeysen! **8** Nijatlıq bolsa Perwerdigardindur; Berikiting Öz xelqingde bolsun! (Sélah)

4 Negmichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy. — Men nida qilghinimda, manga jawab bergeysen, I manga heqqaniyliqim ata qilghuchi Xuda! Bésim astida qalghanda Sen méni kengrichilikke chiqarding; Manga méhir-shepinq körstip, duayimni angla! **2** I insan balılıri, siler méning shan-sheripimni qachan'ghiche ahanetke qaldurisiler? Qachan'ghiche bihudilikni söyüp, Yalghanni izdep yürisiler? (Sélah) **3** Biraq shuni bilip qoyunglarki, Perwerdigar ixlasmenlerni Özige xas qilghan; Men Uningha nida qilghinimda, Perwerdigar anglaydu. **4** Achchiqinglarga bérilip, gunah qilmanglar; Öz ornunglarda yétip, qelbinglarda chongqur oylinip, Süküt qilinglar. (Sélah) **5** Heqqaniylıq bilen qurbanlıqlarnı qilinglar, We Perwerdigargha tayininglar. **6** Köp xelq: — «Kim bizge yaxshılıq körsitelisun?» — dep sorimaqta; Jamalingning nuri üstimizge chüshsun, i Perwerdigar! **7** Ashliq we yéngi sharablıri molchılıq bolghanlarning xushalliqidinmu, Méning qelbimni bekrek xushallıqqa toldurdung. **8** Men yatay, hem xatirjemlikte uxliwalay; Chünki méni bixeterlikte yashatquchi peqetla Sen, i Perwerdigar!

5 Negmichilerning beshigha tapshurulup, neyler bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Méning sözlirimge qulaq salghaysen, i Perwerdigar, Méning ahlimimga köngül bölgeysen. **2** Kötürgen peryadlirimni angla, méning Padishahim, méning Xudayim, Chünki sangila dua qilimen. **3** I Perwerdigar, seherde Sen awazimni anglaysen; Men seherde özümni Sanga qaritimen, Yuqırıgha köz tikimen. **4** Chünki Sen rezilliktin huzur alghuchi ilah emesdursen;

Yamanlıq hergiz Sen bilen bille turmaydu. 5 Pochitekebburlar közüng aldida turalmaydu; Qebihlik qilghuchilar ning hemmisi Sanga yirginchlik tur. 6 Yalghan sözligüchilerning hemmisini halak qilisen; Perwerdigar qanxor, aldamchi kishilerge nepret qilur. 7 Biraq men bolsam, měhri-shepqitingning kengrichilikidin öyungge kirimen; Sanga bolghan eyminishtin muqeddes ibadetxanangha qarap sejde qilimen; 8 Méni öch körgenler tüpeylidin Öz heqqaniqliqning bilen méni yétekligeysen, i Perwerdigar; Yolungni aldimda tüz qilghin. 9 Chünki ularning aghzida héchqandaq semimiylik yoqtur; Ularning ichki dunyasi bolsa pasiqliqtur, Ularning galliri échilghan qebridek sésiqtur, Ular tili bilen xushamet qiliwatidu. 10 Ularning gunahini békitkeysen, i Xuda; Ular öz pilanliri bilen özliri mollaq atsun; Ularni özlirining nurghunlighan itaetsizlikliri bilen heydep chiqarghaysen; Chünki ular Sanga asiyliq qildi. 11 Shundaq qilghanda Sanga tayan'ghanlarning hemmisi shadlinidu; Ular mengü shadliq bilen tentene qilidu; Sen ularni qoghdaysen; Séning namingni söygenler séningdin yayraydu. 12 Chünki Sen, i Perwerdigar, heqqaniy ademge bext ata qilisen; Uni shapaiting bilen qalqan kebi oraysen.

6 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, tarliq sazlar hem sekkiz tarliq arfa bilen oqulsun dep, Dawut yazghan kuy: — Perwerdigar, gheziping tutqanda méni eyiblime; Qehring kelgende méni edeplime. 2 Manga shapaet qilghin, i Perwerdigar, chünki men zeipliship kettim; I Perwerdigar, méni saqyatqin, chünki méning ustixanlirim wehimige chüshti. 3 Méning jénim dehshetlik dekke-dükkige chüshti; I Perwerdigar, qachan'ghiche shundaq bolidu? 4 Yénimgha qayt, i Perwerdigar, jénimni azad qilghaysen, Özgermes muhebbiting üchün méni qutquzghin. 5 Chünki ölümde bolsa Sanga séghinishlar yoq; Tehtisarada kim Sanga teshekkürlerni éytsun? (Sheol h7585) 6 Méning uh tartishlirimdin maghdurum qalmidi; Tün boyi orun-körpemni kölchek qilimen; Yashlirim bilen kariwitimni chöktürimen. 7 Derdlerdin közüm xireliship ketti; Barlıq küsshindilirim tüpeylidin közüm kardin chiqiwatidu. 8 I qebihlik qilghuchilar, hemminglar mendin néri bolunglar; Chünki Perwerdigar yığha awazimni anglidi. 9 Perwerdigar tilawitimni anglidi; Perwerdigar duayimni ijabet qilidu; 10 Düşmenlirimning hemmisi yerge qarap

qalidu, ular zor parakendichilikke duchar bolidu; Tuyuqsız keynige yénip xijalette qalidu.

7 Dawutning «Shiggaon»i: — Kush isimlik bir Binyaminliqning sözliri togruluq éytqan kuyi: — I Perwerdigar, méning Xudayim, men Sanga tayandim; Ulardin biri shirdek méni titma-titma qiliwetmisun, Qutquzghuchi yoqluqidin paydilinip méni éziwetmisun, Méni barliq qoghlichuchilardin qutquzghin, Ulardin xalas qilghin; 3 I Perwerdigar Xudayim, eger qolumda qebihlik qilghan bolsam, Eger shundaq qilghan bolsam: — 4 Eger men bilen inaq ötküchige yamanlıq qayturghan bolsam, — (Eksiche men bilen bikardin-bikar düşhmenleshkennimu qutquzdu) — 5 — Undaqta, düşhmen méni qoghlap tutuwalsun, U jénimmi cheylep yer bilen yeksan qilsun, Shöhritimni tupraqqa kömsun! 6 I Perwerdigar, gheziping bilen ornungdin turghin, Méni ezgenlerning qehrige taqabil turushqa qeddingni ruslighin, We méning üchün oyghan'ghin; Sen sot we hökümni békitkenidingghu! 7 Xelqlerden bolghan jamaet etirapinggha olishidu; Sen ular üçün pelektiki ornunggha qaytip barghaysen. 8 Perwerdigar xelqlerning üstidin höküm chiqiridu; I Perwerdigar, öz heqqaniqliqim boyiche, We özümde bolghan durusliqim boyiche, Manga höküm chiqarghaysen. 9 Ah, rezillerning yamanlıqi axirlashsun! Heqqaniy ademni ching turghuzghaysen; I, adem qelblirini hem ichlirini sinighuchi heqqaniy Xuda! 10 Méning qalqinim bolsa, Durus niyetliklerni qutquzghuchi Xudadidur; 11 Xuda adil sotchidur, U kün boyi gunahtin renjiydighan ilahtur; 12 Birsı [yaman] yolidin yanmisa, U qilichini bileydu, Ya oqini tartip betlep qoyidu. 13 Shundaq ademler üçün U ölüm qorallırını teyyarlıdı; U oqlırını köydürgüchi oq qildi. 14 Mana, mushundaq kishiler tolghaqtı qebihlik tughmaqchi, Uning boyida qalghını yamanlıqtır; Uning tughqını bolsa saxtılıqtır. 15 U bir orını kolap, uni chongqur qildi; U özi kolıghan origha yiqilip chüshti. 16 Özining yamanlıqi beshigha qaytip kéléidu, Öz zorawanlıqi bolsa öz tüstige qaytip chüshidu. 17 Men Perwerdigarını heqqaniqliqi bilen medhiyeleymen, Hemmidin yuqiri turghuchi Perwerdigarning namini yangritip, kuy qilip éytimen.

8 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Gittif»ta orunlansun dep, Dawut yazghan kuyi: — I, Öz heywengni asmanlardinmu yuqiri tikligen

Perwerdigar Rebbimiz, Pütkül yer yüzide naming shunche shereplikтур! 2 Öz reqibliring tüpeylidin, Düşhmen we qisaschilar ning aghzini étishke, Bowaqlar we emgiçhilerning aghzidin küch tiklidingsen. 3 Men barmaqliringning yasighini bolghan asmanliringgha, Sen mezmut békitken ay-yultuzlарgha qarighinimda, 4 Sen insanni séghinidikensen, Emdi adem dégen néme idi? Sen uning yénigha kélip yoqlaydikensen, Insan balisi qanchilik néme idi? 5 Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine töwen békittingsen, Sen uninggha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip berding. 6 Uni qolungning yasighanlirini idare qilishqa tiklidig; Sen barliq nersilerni uning puti astigha qoyghansen, 7 Jümlidin barliq qoy-kalilar, Daladiki barliq janiwarlar, 8 Asmandiki uchar-qanatlar, Déngizdiki béliqlar, Déngizlarning yolliridin ötküchilerning barliqini puti astigha qoydung. 9 I Perwerdigar Rebbimiz, pütkül yer yüzide naming némidégen shereplik-he!

9 Neghmiçhilerning bésigha tapshurulup, «Mut-Labben» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Men Sen Perwerdiganı pütün qelbim bilen medhiyeleymen; Men Séning qilghan barliq karametliringni bayan qilay; 2 Men Sendin xushal bolup shadlinimen; Séning namingni naxsha qilip éytimen, i Hemmidin Aliy! 3 Méning düşhmenlirimning keynige yénishliri bolsa, Del ularning séning didaring aldida yiqlip, yoqlishidin ibaret bolidu. 4 Chünki Sen méning heqqim hem dewayimni soriding; Sen textke olturup, heqqaniylarche sotliding. 5 Sen ellerge tenbih bérüp, rezillerni halak qilding; Sen ularning naminı menggüge öchürtüwetkensen. 6 I düşhminim! Halaketliring menggülük boldi! Sen sheherlirini yulup tashliwetting, Hetta ularning namlirimu yoqap ketti; 7 Biraq Perwerdigar menggüge olturup [höküm sürüdu]; U Öz textini sot qilishqa teyyarlap békitken; 8 Alemni heqqaniyliq bilen sot qilghuchi Udur; Xelqlerning üstidin U adilliq bilen höküm chiqiridu; 9 Hem U Perwerdigar ézilgütchilerge égiz panah, Shundaqla azabliq künlerde égiz panahdur. 10 Namingni bilgenler bolsa Sanga tayinidu; Chünki Sen, i Perwerdigar, Özüngni izdigenlerni hergiz tashlighan emessen. 11 Zionda turghuchi Perwerdigar qhaga küylerni yangritinglar! Uning qilghanlirini xelqler arisida bayan qilinglar; 12 Chünki [tökülgén] qanning soriqini qilghuchi udur, U del shundaq

kishilerni esleydu, Xar qilin'ghanlarning nale-peryadlirini U untughan emes. 13 Manga shepqet körsetkin, i Perwerdigar, Méning öchmenlerdin körgen xorluqlirimha nezer salghinki, Méni ölüm derwaziliri alidin kötürgeyse; 14 Shundaq qilghanda men Zion qizining derwazilirida turup, Sanga teelluq barliq medhiyilerni jakarlaymen; Men nijatlıq-qutquzushungda shadlinimen. 15 Eller bolsa özliri kolighan origha özliri chüshüp ketti, Özliri yoshurup qoyghan torgha puti qapsilip qaldi. 16 Perwerdigar chiqarghan hökümi bilen tonular; Rezil ademler öz qolida yasighini bilen ilinip qaldi. Xiggao (Sélah) 17 Reziller, Yeni Xudani untughan barliq eller, Yandurulup, tehtisaragha tashlinidu. (Sheol h7585) 18 Chünki namratlar menggüge estin chiqirilmaydu; Möminlarning ümidi menggü öchmey, turiwéridu. 19 I Perwerdigar, ornungdin turghin; Adem balilirining ghelibe qilishigha yol qoymighin; Huzurung aldida barliq eller sotlansun. 20 Ularni dekke-dükkgige chüshür, i Perwerdigar; Eller özlirini biz peqet adem baliliri xalas, dep bilsun! (Sélah)

10 Némishqa, i Perwerdigar, yiraqta turisen? Némishqa azabliq künlerde özüngni yoshurisen? 2 Rezil ademler tekebburluqi bilen ajiz möminlerni tap basturup qoghalap yürüdu; Ular özliri tapqan hiyliler bilen ilinip, bablinidu. 3 Chünki reziller öz arzu-hewesliri bilen maxtinidu; Ach közler üçhün bext tileydu; Perwerdiganı bolsa közige ilmaydu. 4 Ular chirayidin hakawurluq yaghdurup, Xudani izdimeydu; Ular barliq xiyallirida: «Héchbir Xuda yoqtur!» deydu. 5 Ularning yollirı hemishe rawan bolidu; Séning hökümliring ularning neziridin yiraq we üstün turidu; Ularning reqibliri bolsa, ulargha qarap «tüfl!» dep mazaq qilidu. 6 [Rezil adem] könglide: «Men héch tewrenmey turiwérimen! Dewrdin-dewrge héch musheqqetke uchrimaymen» — deydu. 7 Uning aghzi qarhash, aldamchiliq hem zulumgha tolghan; Tili astida eskilik we qebihlik yatidu. 8 U mehellilerde yoshurunche marap olturidu; U pinhan jaylarda gunahsizlarnı öltürüwétidu; Közliri yoqsullarnı közleydu; 9 U chatqalliqida yatqan shirdek yoshurunche paylap yatidu; U möminlerni tutuwélish üçhün yoshurunche marap yatidu; Möminlerni tutuwélip, ularnı öz torigha chüshüridu. 10 [Yoqsullar] ézilidu, püktülidu; Derdmenler uning yawuzluqları bilen yiqlidu. 11 U könglide: «Tengri buni untup qaldi, U yüzini yépiwélip, qarimaydu; Buni hergiz körmeydu»

— deydu. **12** Ornungdin turghin, i Perwerdigar; I Tengrim, qolungni kötürgin; Ézilgen möminlerni untuma! **13** Rezil adem némishqa [Sen] Xudani közige ilmaydu? U könglide: «[Xuda] buni sürüshtürmeydul» — deydu. **14** Sen buni körgensen; Sen Öz qolung bilen yamanlıq hem zulumni özlirige qayturush üçün, Özüng bularnı közlep yürisen; Derdmenler özlirini Sanga amanet qılıdu; Chünki Sen yétim-yésirlerge yar-yölek bolup kelgensen; **15** Rezil, yaman ademning bilikini sunduruwetkeysen; Uning rezillikini birmubir sürüshtürüp, üzül-késil yoqatqaysen. **16** Perwerdigar ebedil'ebedgiche padishahdur; [Imansız] eller bolsa [Perwerdigarning] zémindin yoqilar. **17** Perwerdigar, Sen ajiz möminlerning armanlirini anglaysen; Ularning dilini toq qilisen; **18** Yétim-yésirlar we ézilgüchiler üçhün adaletni yaqlap, Yer yüzidiki insanlarning [ajiz-möminlerge] qaytidin wehime salghuchi bolmaslıqi üçhün, Quliqingni ding tutisen.

11 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Perwerdigarni bashpanahim qıldım; Emdi siler qandaqmu manga: «Qushtek öz téghinggħha uchup qach! **2** Chünki mana, reziller kamanni tartip, Qarangħħuluqtin köngli duruslarha qaritip atmaqchi bolup, Ular oqni kirichqa sélip qoysi; **3** «Ullar halak qilinsa, Emdi heqqaniylar némimu qilar?»» — dewatisiler? **4** Perwerdigar Özining muqeddes ibadetxanisididur, Perwerdigarning texti asmanlardidur; U nezer salidu, Uning sezgür közliri insan balilirini közitip, sinaydu. **5** Perwerdigar heqqaniy ademni sinaydu; Rezillerge we zorawanliqqa xushtarlarha u ich-ichidin nepretlinidu. **6** U rezillerge qapqanlar, ot we günggürtni yaghduridu; Pizħħirim qiziq shamal ularning qedehidiki nesiwisi bolidu. **7** Chünki Perwerdigar heqqaniydur; Heqqaniyliq Uning amriqidur; Köngli duruslar Uning didarini köridu.

12 Neghmicilerning beshigha tapshurulup, shéminit bilen oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Qutquzghaysen, Perwerdigar, chünki ixlasmen adem tügep ketti; Ademler arisidin sadiq möminler ghayip boldi. **2** Herbirsı öz yeqinlirigha yalghan éytidu; Xushametchi lewlerde, aliköngüllük bilen sözlishidu. **3** Perwerdigar barlıq xushametchi lewlerni, Hakawurlarche sözleydighan tilni késiwetkey! **4** Ular: «Tilimiz bilen ghelibe qilimiz; Lewlirimiz bolsa özimizningkidur; Kim bizge Reb bolalisun?»

— deydu. **5** «Ézilguchi ajizlarni basqan zulum wejidin, Miskinlerning ahuzalarlı wejidin, Hazırı ornumdin turay» — deydu Perwerdigar, «Men ulargha, ular zariqip kütken azadlıqni yetküzimen». **6** Perwerdigarning sözliri bolsa sap sözlerdurdur; Ular yette qétim saplashturulghan, Sapal qazanda tawlan'ghan kümüştektur. **7** Sen Perwerdigar, ularnı saqlaysen; Sen [möminlerni] mushu dewrdin menggüge qogħdaysen; **8** [Chünki] rezil ademler heryanda ghadiyip yürüshidu, Peskeshlik insan baliliri arisida aliyjanabliq dep maxtalmaqt!

13 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, qachan'ghiche? Sen méni menggüge untumsen? Qachan'ghiche didaringni mendin yosħurisen? **2** Qachan'ghiche herküni qayghurup, qelbimde? Qachan'ghiche dūshminim mendin shadlinip għalib yürüdu? **3** Manga qara, manga jawab bergen, i Perwerdigar Xudayim! Ölüm uyqusi méni bésip kelgħe, Közümni yorutqaysen, **4** Dūshminimning: «Men kuchiyp uning üstidin ghelibe qildim» démeslikı üçhün, Reqiblirim sentürügenlikimni körüp shadlanmaslıqi üçhün, [közümni yorutqaysen]! **5** Biraq men bolsam Séning özgermes muhebbitingge özümni tapshurdum; Yürikim Séning nijatliqingdin shadlinidu; **6** Men Perwerdigargħa naxha éytimen; Chünki U manga zor mēħribanlıqni körsetti.

14 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular chiriklīship, Yirginčlik qebihlikni qilishti; Ularning ichide mēħribanlıq qilghuchi yoqtur; **2** Perwerdigar ershte turup, adem balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida insapni chūshinidighan birersi barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqt, Hemme adem chiriklīship ketti, Mēħribanlıq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **4** Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan bu qebihlik qilghuchilar héchnemini bilmemdu?» — deydu. Ular Perwerdigargħa héchbir iltja qilmaydu. **5** Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda heqqaniylarning dewrididur. **6** «Siler ézilgenlerning könglige pükken ümidiyi yoq qilmaqchi bolisiler; Biraq Perwerdigar uning bashpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatlıqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Perwerdigar

Öz xelqini asarettin chiqirip, Azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushallinidu!

15 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar, kim chédiringda turalaydu? Kim pak-muqeddes téhingda makanlishidu? **2** Kimki tamamen durusluqta mangsa, Heqqaniyliqni yürgüzse, Könglide heqiqetni sözlise; **3** Tili bilen gep toshumisa, Öz yéqinigha yamanliq qilmisa, Qoshnisining eyibini kolap achmisa, **4** Pes ademni közge ilmisa, Perwerdigarдин eyminidighanlarni hörmətləse, Özige zyanlıq bolghan teqdirdimu ichken qesimini özgərtmisi, **5** Pulni xeqlerge ösümgə bermisi, Bigunahlarning ziyanigha para almisa; Kimki mushularni qilsa, Menggiüge tewrenmes.

16 Dawut yazghan «Mixtam» küyi: Méni saqlighin, i Tengri, Chünki men Sanga tayinimen. **2** Méning jénim Perwerdigarqha: «Sen méning Rebbimdursen; Sendin bashqa méning bext-saaditim yoqtur» — dédi. **3** Yer yüzdiki muqeddes bendiliring bolsa, Ular aliyjanablardur, Ular méning hemme xushalliqimdur. **4** Kim bashqa ilahni izdeshke aldirisa, Ularning derdliki köpiyip kétidu. Gheyriy ilahlargha atap hediye qanlırini tökmeyen, Ularning namlırını tilimghimu almaymen. **5** Perwerdigar bolsa méning mirasim hem qedehimdiki nésiwemdir; Chek tashlinip érishken nésiwemni özüng saqlaysen; **6** [Nésiwemni belgiligen] siziqlar manga güzel yerlerni békítkendur; Berheq, méning güzel mirasim bardur! **7** Manga nesihet bergen Perwerdigarha teshekkür-medhiye qayturimen; Hetta kéchilerdimu wijdanim manga ögididu. **8** Men Perwerdigarni herdaim köz aldımdın ketküzmeymen; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewrenmeymen. **9** Shunga méning qelbim shadlandı, Méning rohim téximu kötürülidü, Méning ténim aman-ésenlikte turidu; **10** Chünki jénimmi tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchingni chirishtin saqlaysen. (Sheol h7585) **11** Sen manga hayat yolini körsitesen; Huzurungda tolup tashqan shad-xuramliq bardur; Ong qolungda menggülük behre-lezzetlermu bardur.

17 Dawutning duasi: — Heqqaniy telepni angla, i Perwerdigar, méning nidayimgha köngül qoyghin; Méning duayimgha qulaq salghin, U yalghanchı lewlerdin chiqqan emes. **2** Huzurungdin hökümüm chiqirilghay! Közüng néme durus ikenlikini perq etkey! **3** Sen méning qelbimni sinighansen,

Sen kéchidimu manga yéqinliship közetting; Sen méni tawlap közüngdin kechürdingen, Méningdin héchbir sewenlik tapalmiding; Könglümde: Aghzim itaetsizlik qilmisun! — dep niyet qildim. **4** Adem balilirining hayattiki ishlirida, Lewliringdin chiqqan sözler bilen zorawanlarning yolliridin özünni néri qildim. **5** Méning qedemlirim yolliringdin chiqmighan, Putlirim téyilip ketmigen. **6** Men Sanga iltija qildim, Chünki tileklirimni ijabet qilisen, i Tengrim; Manga qulaq salghin, Sözlirimni anglighin. **7** I, Özüngge tayan'ghanlarni qarshi chiqquchilardın ong qolung bilen Qutquzghuchi, Karametliringni körsitip, özgermes muhebbitingni ayan qilghaysen! **8** Méni köz qarichuqungdek saqlighaysen; Qanatliring sayiside méni yosurghaysen; **9** Méni bulimaqchi bolghan rezil ademlerdin, Méni qorshiwalghan esheddiy kúshendilirimdin yosurghin; **10** Ularning baghrini may qaplap, qétip ketken; Ularning éghizliri tekebburlarche sözleydu; **11** Ular yolimizni toriwélip, Bizni yerge urushqa közini alaytip, **12** Oljigha ach közük bilen tikilgen shirdek, Yoshurun jaylarda marap yüridigan yash shirdektur. **13** Ornundin turghaysen, i Perwerdigar, Uning yolini tosup, yer bilen yeksan qilghaysen, Jénimni rezil ademdin qutquzghin, qiliching bilen; **14** [Méni] Öz qolung bilen kishilerdin, Yeni mushu dewrdiki kishilerdin qutquzghin; Ularning nésiwisi bolsa mushu dunyadiladur; Sen ularning qarnini németliring bilen toldurisen; Ularning köngli perzentliri bilen qandi, Balilirigha bayliqlirini qalduridu. **15** Men bolsam, heqqaniyliqtä yüzüngge qarighuchi bolimen; Oyghan'ghinimda, Séning didaringdin söyünimen!

18 Neghmiçilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küy; Perwerdigar uni barlıq düshmenliridin hem Saul padishahning qolidin qutquzghan kúni, u Perwerdigarha munu kúyning sözlirini éytti: — Ah, Perwerdigarim, méning kúch-qudritim, Men séni söyimen! **2** Perwerdigar méning xada téghim, méning qorghinim, méning nijatkarimdu! Méning Tengrim, méning qoram téshim, men Uningdin himaye tapimen; U méning qalqinim, méning qutquzghuchi münggüzüm, méning égiz munarimdu! **3** Medhiyilerge layiq Perwerdigarha nida qilimen, Shunda düshmenlirimdin qutquzulimen; **4** Ölümning asaretliri méni qorshiwaldi, Ixlassızlarning yamrap kétishi méni qorqitiwetti; **5** Tehtisaraning taniliri

ményi chirmiwaldi, Ölüm sirtmaqlıri aldimgħa keldi. (Sheol h7585) 6 Qiyalghinimda men Perwerdigargħa nida qildim, Xudayimħa peryad köturdum; U ibadetxanisidin awazimni angli, Méning peryadim Uning huzurigha keldi, Uning quliqiħha kirdi. 7 Shu chagh yer-zémin tewrep, silkinip ketti, Tagħlarning ulliri deħħetlik tewrendi, silkinip ketti; Chünki U għezeplendi. 8 Uning dimiġidin is-örlep turatti, Aghzidin chiqqan ot hemmisini yutuwetti; Uningdin kömür chogħliri chiqt; 9 U asmanlarni tezim qildurup chħusht, Puti asti tum qarangħħuluq idu. 10 Bir-kérubni minip perwaz qildi, Shamalning qanatlırida ghuyulda uħcup keldi. 11 U qarangħħuluqni özining yosħurunidīgħan jayi qildi, Sularning qarangħħusini, Asmanlarning qoqyq bulutlirini, Öz etrapida chédiri qildi. 12 Uning alididiki yoruqluqtin, Qoqyq bulutlar, möldür, oħlu chogħlar chiqip ötta; 13 Perwerdigar asmandu güdürlidi; Hemmidin Aliy Bolghuchi awazini yangratti, Möldür we oħlu chogħlar bilen. 14 Berheq, U oqlirini étip, [dūshmenlirimmi] tarqitiwett; Chaqmaqlarni chaqturup, ularni qiyqas-chuqan' għa saldi; 15 Shuning bilen déngizlarning tekti körönüp qaldi, Alemning ulliri ashkariland, Tenbihiġ bilen, Dimiġħingdin chiqqan nepesning zerbisi bilen, i Perwerdigar. 16 U yuqiridin qoloni uzitip, méni tutti; Méni ulħaq sulardin tartip aldi. 17 U méni kuchiuk dūshminim din, Hem manga öħmenlik qilghuchilardin qutquzzi; Chünki ular menden kuchiuk idu. 18 Kūlpetke uħrighan künümde, ular manga qarshi hujumħa ötta; Biraq Perwerdigar méning tayanchim idu. 19 U méni kengri-azade bir jaygħa ēl ħaqardi; U méni qutquzzi, chünki U menden kurser boldi. 20 Perwerdigar heqqaniyliqimha qarap manga iltipat körsetti; Qolumning halalliqini U manga qayturd; 21 Chünki Perwerdigarning yollirini tutup keldim; Rezillik qilip Xudayimdin ayri�ip ketmidim; 22 Chünki Uning barliq hökümliri aldimididur; Men Uning belgilimilirini özümdin néri qilmidim; 23 Men Uning bilen għubarsiz yūrdum, Özümni gunahtin néri qildim; 24 Shuning üchħun Perwerdigar heqqaniyliqimha qarap, Köz alididiki qolumning halalliqiha qarap, qilgħanlirimmi qayturd. 25 Wapadar-méħribanlarrha Özüngni wapadar-méħriban körsitisen; Ghubarsizlarrha Özüngni ghubarsiz körsitisen; 26 Sap dilliqlarrha Özüngni sap dilliq körsitisen; Tetürlerge Özüngni tetür körsitisen; 27 Chünki ajiz mömin xelqni qutquzghuchi

Özüngdursen; Biraq tekebbur közlerni shermende qilisen; 28 Chirighimni julaliq qilghan Sendursen; Perwerdigar Xudayim méni basqan qarangħħuluqni nurluridu; 29 Chünki Sen arqiliq [dūshmen] qoshuni arisidin yūgħirop öttüm; Sen Xudayim arqiliq men sépildin atlap öttüm. 30 Tengrim — Uning yoli mukemmeldur; Perwerdigarning sözi sinap ispatlan'għandur; U Özige tayan'għanlarning hemmisige qalqandur. 31 Chünki Perwerdigardin bashqa yene kim ilahtur? Biznng Xudayimizdin bashqa kimmu qoram tashtur? 32 Yeni bělimni kuchi-quwwet bilen orighuchi Tengri, Yolumni tüptüz, mukemmel qilghuchi Tengridur; 33 U méning putlirimmi kékijningkidek [uchqur] qilidu, Shuning bilen méni ēgiz jaylirimda turghuzidu; 34 Qollirimmi urush qilishqa öġiġidu, Shunqlashqa bilekklirim mis kamanni kéréleydu; 35 Sen manga nijatliqing bolghan qalqanni ata qilding, Néning ong qolung méni yöldi; Séning mulayim kemterliking méni ulħaq qildi. 36 Sen qedemlirim astidiki jayni keng qilding, Méning putlirim tēyilip ketmidi. 37 Men dūshmenlirimmi qogħlap yettim; Ular halak bolmighu che héch yanmidim. 38 Qaytidin ornidin turalmas qilip ularni yanjiwettim, Ular putlirim astida yiġildi. 39 Sen jeng qilishqa kuchi bilen bělimni bagħliding; Sen manga hujum qilgħanlarni putum astida ēgħildürdüng; 40 Dūshmenlirimmi köz aldimda arqisigha yandurup qachquzdung, Shuning bilen manga öħġmenlerni yoqattim. 41 Ular peryad köturd, biraq qutquzidighan héchkim yoq idu; Hetta Perwerdigargħa nida qildi, Umu ularħha jawab bermidi. 42 Men ularħha soqqa bér, shamal uħurghan topidek qiliwettim; Kochidiki patqaqtek, ularni tōkwiwettim. 43 Sen méni xelqning nizaliridin qutquzghansen; Sen méni ellerning bési qilghansen; Manga yat bolghan bir xelq xizmitimde bolmaqta. 44 Sözümni anglapla ular manga itaq qilidu; Yat eldikiler manga bicharilerche teslim bolidu; 45 Yat eldikiler chūshkünli ship kétidu; Ular öz istihkamliridin titriġen halda chiqip kélidu; 46 Perwerdigar hayattur! Méning Qoram Téshim mubareklensun! Nijatliqim bolghan Xuda [hemmidin] aliydur, dep medhiyilensun! 47 U, men üchħun toluq qisas alghuchi Tengri, Xelqlerni manga boysundurghan [Xudadur]; 48 U méni dūshmenlirimdin qutquzghan; Berheq, Sen méni manga hujum qilgħanlardin yuqiri köturdüng; Zorawan ademdin Sen méni qutuldurdung. 49 Shuning üchħun men ells arisida Sanga rehmet éyteni, i

Perwerdigar; Namingni ulughlap küylerni éytimen; **50** [Perwerdigar] Özi tikligen padishahqa zor nusretlerni béghishlaydu; Özi mesih qilghinigha, Yeni Dawutqa hem uning neslige menggüge özgermes muhebbitini körsitudu.

19 Dawut yazghan kùy: — Ershler Tengrining ulughluqini jakarlaydu, Asman gumbizi Uning qoli yasighanlirini namayan qilidu; **2** Ularning sözliri kün-künler deryadek éqiwatidu; Kéche-kéchilep ular bilimni ayan qiliyatidu. **3** Tilsiz hem awazsiz bolsimu, ularning sadasi [alemge] anglanmaqta. **4** Ularning ölchem tanisi yer yüzide tartilmakta; Ularning sözliri alemning chétigiche yetmekte. Ularning ichide [Xuda] quyash üchün chédir tikken, **5** [Quyash] hujrisidin toygha chiqqan yigitteq chiqidu, Beygige chüshidighan palwandeke shadlinidu; **6** Asmanlarning bir chétidin örleydu, Jahanning u chétigiche chörgileydu, Uning hararitidin héchqandaq mexluqat yoshurunalmaydu. **7** Perwerdigarning tewrat-qanuni mukemmeldur, U insan wujudini yéngilaydu; Perwerdigar bergen höküm-guwahlar muqim-ishenchlik, U nadanlarni dana qilidu. **8** Perwerdigarning körsetmiliри durus, U qelbni shadlanduridu; Perwerdigarning permanliri yoruqluqtur, U közlerni nurlanduridu. **9** Perwerdigardin eyminish pak ishtur, u mengü dawamlishidu; Perwerdigarning hökümliri heqtur, Herbiri tamamen heqqaniyettur. **10** Ular altundin, berheq köp sap altundin qimmetliktur; Heseldin, hesel jewhiridin shérindur; **11** Ular bilen qulung oyghitilidu; Insan ulargha riaye qilishta ching tursa chong mukapat bardur. **12** Kim öz xataliqlirini bilip yételisun? Méni bilip-bilmey qilghan gunahlirimdin saqit qilghaysen; **13** Öz qul-chakaringni bashbashtaq gunahlardin tartqaysen; Bu gunahlarni manga xojayin qildurmighaysen; Shuning bilen men qusursiz bolimen, Éghir gunahtin xaliy bolghaymen. **14** I Perwerdigar, méning Qoram Téshim we Hemjemet-Nijatkarim, Aghzimdiki sözler, qelbimdiki oylinishlar neziringde meqbul bolghay!

20 Neghmichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kùy: — Külpelik künde Perwerdigar sanga ijabet qilghay! Yaqupning Xudasining nami séni égizde aman saqlighay! **2** U Öz muqeddes jayidin sanga medet ewetkey, Ziordin sanga kuchi-quwwet bergey; **3** Barliq «ashliq hediye»liringni yad qilghay, Köydürme qurbanliqingni qobul qilghay!

(Sélah) **4** Könglüngdiki teshnaliqlarni sanga ata qilghay, Könglüngge pükken barliq arzuliringni emelge ashurghay. **5** Bizler ghelibengni tebriklep tentene qilimiz, Xudayimizning namida tughlirimizni tikleymiz; Perwerdigar barliq telepliringni emelge ashurghay! **6** Hazir bildimki, Perwerdigar Özi mesih qilghinini qutquizidu; Muqeddes ershliridin uningha qudratlik qutquzghuchi qolini uzartip jawab bérifu. **7** Beziler jeng harwilarigha, Beziler atlargha [tayinidu]; Biraq biz bolsaq Perwerdigar Xudayimizning namiyi yad étimiz; **8** Ular tizi püklinip yiqildi; Biraq biz bolsaq, qeddimizni ruslap tik turimiz. **9** I Perwerdigar, padishahqa ghelibe bergeysen; Nida qilghinimizda bizge ijabet qilghaysen!

21 Neghmichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kùy: — Padishah qudritingdin shadlinidu, i Perwerdigar; Ghelibenijatliqingdin u neqeder xursem bolidu! **2** Sen uning köngül tilikini uningha ata qilding, Lewlirining telipini ret qilghan emessen. (Sélah) **3** Chünki Sen ésil beriketler bilen uni qarshi alding; Uning bésigha sap altun taj kiydürdüng. **4** U Sendin ömür tilise, Sen uningha berding, Yeni uzun künlnerni, taki ebedil'ebedigiche berding. **5** U Séning bergen ghelibenijatliqingdin zor sherep quchti; Sen uningha izzet-heywet hem shanu-shewket qondurdung. **6** Sen uning özini menggülük beriketler qilding; Didaringning shadliqi bilen uni zor xursem qilding; **7** Chünki padishah Perwerdigargha tayinidu; Hemmidin Aliy Bolghuchining özgermes muhebbiti bilen u héch tewrenmeydu. **8** Séning qolung barliq düshmenliringni térip, ashkare qilidu; Ong qolung Sanga öchmenlik qilghanlarni térip ashkare qilidu; **9** Séning didaring körün'gen künde, ularni yalqunluq xumdan'gha salghandek köydürisen; Perwerdigar derghezepli bilen ularni yutuwétidu; Ot ularni köydürüp tügitidu. **10** Ularning tuxumini jahandin, Nesillirini kishilik dunyadin quritisen; **11** Chünki ular Sanga yamanlıq qilishqa urundi; Ular rezil bir neyrengni oylap chiqqini bilen, Emma ghelibe qilalmidi. **12** Chünki Sen ularni keynige burulushqa mejbur qilding; Sen ularning yüzige qarap oqyayingni chenleysen. **13** I Perwerdigar, Öz kuchiüng bilen ulughluqungni namayan qilghaysen; Shuning bilen biz naxsha éytip qudratigni medhiyileymiz.

22 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Ayjelet-xashshahar» (tang seherde kelgen medet) degen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan kuy: — «Ah Ilahim, Ilahim, nemishqa mendin waz kechting? Sen nemishqa meni qutquzushtin shunche yiraqsen? Nemishqa qattiq peryadlirimdin shunche yiraq turisen, 2 Xudayim, kündüzde nida qildim, lekin Sen hech jawab qilmaysen; Kechidimu men shundaq peryad qilishtin aram alalmaymen. 3 Biraq i Israilning medhiyilirini öz makaning qilghuchi, Sen degen pak-muqeddestursen! 4 Ata-bowilirimiz seni tayanchi qilghan, Ular sanga tayan'ghan, sen ularni qutquzghan. 5 Ular Sanga nida qilishliri bilen qutulghan; Sanga tayinish bilen ularning ümidi hech yerde qalghan emes. 6 Biraq men bolsam adem emes, bir qurtmen, Insan teripidin [töhmet bilen] reswayialeml qilin'ghanmen, Xalayiq teripidin kemsitilgenmen. 7 Méni körgenlerning hemmisi mazaq qilip külidu, Bashlirini silkiship aghzilirini pürüشتürüp: 8 «U Perwerdigargha özini tapshurghan emesmu?! Emdi Perwerdigar uni qutquzsun! Perwerdigar uningdin xursten bolsa eger, Uni qutuldursun!» — déyishidu. 9 Biraq meni apamning qorsiqidin chiqarghuchi özüngdursen; Hetta emchektki waqtimdimu meni özüngge tayandurghansen; 10 Tughulghinimdin tartipla, men özünni qoynunggha tashlighanmen; Anamning balyatqusidiki waqtimdila, Sen menin Tengrim bolup kelgensen. 11 Mendin yiraqlashma; Chünki riyazet meni qistap keldi; Manga yudemde bolghuchi yoqtur. 12 Nurghun buqilar meni qorshiwaldi; Bashanning küchlük buqiliri meni oriwaldi; 13 Ular ademni titma qilghuchi hörkirewatqan shirdek, Aghzilirni chong échip manga tikilip turidu. 14 Men tökülgen sudek boldum, Hemme söngeklirim izidin chiqip ketti; Yürikim momdek érip ketti, Ich-baghrimda zeipliship érip ketti. 15 Qaghjirap ketken sapal parchisidek maghdurum qalmidi, Tilim tangliyimgha chapliship ketti, Sen [Perwerdigar] meni ölümnin topa-changlirigha qoyghansen. 16 Ghaljir itlar manga olashti, Bir top reziller meni qistap kélép, Méning qolum we putumni sanjip teshti. 17 Söngeklirimning hemmisini samiyalaymen, [Ustixanlim] manga tikilip qarap turghandek qilidu. 18 Ular kiyimlirimni öz arisida üleshtürüwatidu, Könglikimge érishish üchün chek tashlishiwaitidu. 19 Biraq, i Perwerdigar, mendin yiraqlashma! I Küch-

Qudritim bolghuchim, yudemge téz kelgeysen! 20 Jénimni qilichtin qutquzghin, Méning yalghuz jénimni itning changgilidin qutuldurghin. 21 Méni shirning aghzidin qutquzghin; Shundaq, Sen iltijalirimni ijabet qilip yawa kalilarning münggüliridin qutquzghansen! 22 Men Séning namingni qérindashlirimha élan qilimen; Chong jamaet ichide turup Sanga bolghan medhiyilirimni jakarlaymen; 23 Perwerdigardin eymen'güchiler, Uni medhiyilenglar! Yaqupning barliq nesilliri, Uninggha shan-sherep keltünglar! Israilning pütün ewladliri, Uningdin eymininglar. 24 Chünki U ézilgüchining ashu xarlinishlirini neziridin saqit qilghan emes, Yaki Uningdin hech yirgen'gen emes; Uningdin Öz wisalini hech yosurghan emes; Belki U iltija qilip awazini köttürginide, Uninggha qulaq sélip anglighan. 25 Chong jamaet ichide manga oqulghan medhiyiler Özüngdindur, Xudadin eymen'güchilerning aldida ichken qesemlirimni ishqa ashurimen; 26 Ajiz möminler qorsiqi toyghuche tamaqlinidu; Perwerdigarni izdigenler Uni medhiyeleydu; Silerning qelbinglar menggi yashnaydu! 27 Zéminning eng chétidikilermu bu ishni qelbide tutup, towa qilip Perwerdigarning aldigha kélidu; El-milletlerning barliq jemetliri aldingda ibadet qilidu; 28 Chünki padishahliq Perwerdigarghila tewedur; U el-milletler arisida höküm sürgüchidur. 29 Jahandiki baylarmu Uning alidin yep-ichip, ibadet qilidu; Tupraqqa kirey dep qalghanlarmu, hetta öz jénini saqlyalmaydighanlarmu Uningha sejde qilidu; 30 Kelgüsidi bir ewlad Uning xizmitide bolidu; Bu ewlad Reb üchün Öz perzentliri hésablinidu. 31 Kéyin ular kélép, shu chaghda tughulidighan bir qowmgha Uning heqqaniyiqini jakarlap shuni élan qiliduki, «U buni emelge ashurdil!»

23 Dawut yazghan kuy: — Perwerdigar meni baqquchi Padichimdur, Mohtaj emesmen hech nersige; 2 U meni yumran chöplerde yatquzup dem aldur; Tinch aqidighan sularni boylitip baqidu; 3 U wujudumni yéngilaydu; U heqqaniyiq yolda Öz nami üchün yétekleydu; 4 Hetta men ölüm sayisi bolghan jilghidin ötsemmu, Héch yamanliqtin qorqmaymen; Chünki Sen men bilen billidursen; Séning hasang hem tayiqing manga tesellidur. 5 Méni xar qilghuchilarning köz aldida manga keng dastixan salisen; Méning beshimni may bilen mesih qilisen; Qedehim tashidu; 6 Berheq, barliq künlirimde yaxshiliq we özgermes

shepjet manga egiship hemrah bolidu; Menggüdin-menggüge Perwerdigarning dergahida yashaymen!

24 Dawut yazghan kuy: — Perwerdigargha mensüptur, jahan we uninggha tolghan hemme mewjudatlar; Uninggha teelluqtur yer yuzi we uningda turiwatqanlarmu; 2 Chünki jahanning ulini chongqur déngizlar üstige orunlashturup, Yerni sular üstige ornatqan Udur. 3 Perwerdigarning téghigha kim chiqalaydu? Uning muqeddes jayigha kim kirip turalaydu? 4 — Qolliri gunahtin pakiz, dili sap, Quruq nersilerge telmürüp qarimigan, Yalghan qesem qilmigan kishi kireleydu. 5 Bundaq kishi bolsa Perwerdigardin bextni, Öz nijatliqi bolghuchi Xudadin heqqanlyiqni tapshuruwalidu we [uni] kötürup yürüdu; 6 Bu dewr Uni izdigüchi dewrdur, Yeni Séning didarlingni izdigüchiler, i Yaqupning [Xudasi]! (Sélah) 7 I qowuqlar, beshinglarni kötürlüngler! [Keng échilinglar!] I menggülü ishikler, kötürlüngler! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu! 8 Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? U Perwerdigardur, u küchlük we qudretliktur! Perwerdigar, jeng meydanida qudretliktur! 9 I qowuqlar, beshinglarni kötürlüngler! Keng échilinglar! I menggülü ishikler, beshinglarni kötürlüngler! Shuning bilen shan-sherep igisi Padishah kiridu! 10 Shan-sherep igisi Padishah dégen kim? Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, shan-sherep igisi Padishahtur! (Sélah)

25 Dawut yazghan kuy. Perwerdigar, jénim Sanga telmürüp qaraydu; 2 Sanga tayinimen, i Xudayim; Méni yerge qaritip xijalette qaldurmighaysen; We yaki düshmenlirimni üstümdin ghalib qilip shadlandurmighaysen; 3 Berheq, Séni kütükchilerdin héchqaysisi shermende bolmas; Biraq héchbir sewebsiz xainliq qilghuchilar shermende bolidu. 4 Méni Séning izliringni bilidighan qilghaysen, i Perwerdigar; Yolliringni manga ögitip qoyghaysen. 5 Méni heqiqitingde mangdurup, manga ögetkeysen; Chünki özüng méning nijatliqim bolghan Xudayimdursen; Men kün boyi Sanga qarap telmürimen; 6 Öz rehimdilliqliringni, özgermes méhirliringni yadinggha keltürgeyse, i Perwerdigar! Chünki ular ezeldin tartip bar bolup kelgendur; 7 Méning yashliqimdiki gunahlirimni, Shundaqla itaetsizliklirimni ésingge keltürmigeyse; Özgermes muhebbiting, méhribanliqing bilen, méni ésingge

keltürgeyse, i Perwerdigar; 8 Perwerdigar méhriban we durustur; Shunga U gunahkarlarni durus yolgha salidu. 9 Möminlerni yaxshi-yamanni perq étishke U yétekleydu; Möminlerge Öz yolini ögitidu. 10 Uning ehdisi we höküm-guwahlirini tutqanlarning hemmisige nisbeten, Perwerdigarning barlıq yolları özgermes muhebbet we heqiqettur. 11 Öz naming üchün, i Perwerdigar, Qebihlikim intayin éghir bolsimu, Sen uni kechüriwetkensen. 12 Kimki Perwerdigardin eymense, Xuda Özi tallighan yolda uninggha [heqiqetni] ögitidu; 13 Uning jéni azade-yaxshiliqtä yashaydu, Uning nesli yer yüzige miras bolidu. 14 Perwerdigar Özidin eyminidighanlar bilen sirdashtur; U ulargha Öz ehdisini körsitip bérifu. 15 Méning közlirim hemishe Perwerdigargha tikilip qaraydu; Chünki U putlirimni tordin chiqiriwétidu. 16 Manga qarap méhir-shepjet körsetkeysen; Chünki men ghéribane, derdmendurmen. 17 Könglümning azarlıri köpiyip ketti; Méni basqan qismaqlardin chiqarghaysen. 18 Derdlimimni, azablirimni neziringge alghin, Barlıq gunahlirimni kechürgeyse! 19 Méning düshmenlirimni neziringge alghin, Chünki ular köptür; Ular manga chongqur öchmenlik bilen nepretlinidu. 20 Jénimni saqlighaysen, méni qutquzghaysen; Méni shermendilikte qaldurmighaysen; Chünki men Séni bashpanahim qildim. 21 Köngül saplıqi we durusluq méni qoghdighay; Chünki men Sanga ümid baghlap kütüwatimen. 22 I Xuda, Israilni barlıq külpetliridin qutquzup hörlükke chiqarghaysen!

26 Dawut yazghan kuy: — Men üchün höküm chiqarghaysen, i Perwerdigar; Chünki men öz durusluqumda turup mangdim; Men Perwerdigargha tayinip kelgenmen; Men téyilip ketmeyen. 2 Méni sinap baqqaysen, i Perwerdigar, méni tekshürüp baqqin; Wijdanimni, qelbimni tawlighaysen; 3 Chünki özgermes muhebbitingni köz aldimda tutqanmen; Men heqiqitingni özümge yétekchi qilip mangdimmen. 4 Men yalghanchilar bilen hemdastixan olтурmidim; Saxtiplergə hemrah bolushqa kirmeyen. 5 Yamanlıq qilghuchilar jamaitidin yirginimen; Reziller bilenmu olтурmaymen. 6 Qollirimni gunahsizliqtä yuyimen; Shunda, qurban'gahingni aylinip yüreleymen. 7 We hem teshekkürlerni anglitimen; Barlıq karametliringni jakarlaymen. 8 I Perwerdigar, makanning bolghan öyni, Shan-sheripin turghan jayni söyüp keldim;

9 Jénimni gunahkarlar bilen, Hayatimni qanxorlar bilen bille élip ketmigeysen; 10 Ularning qolida suyiqestler bardur, Ong qoli parilerge toldi. 11 Men bolsam, durusluqumda méngip yüriwérimen; Méni hörlükke chiqirip qutquzghaysen, Manga méhir-shepinq körsetkeysen. 12 Putum bolsa tiptüz jayda turidu; Jamaetler arisida turup Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler qayturimen.

27 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning nurum we nijatliqimdu; Men yene kimdin qorqay? Perwerdigar hayatimning qorghinidur; Men kimning aldida titrey? 2 Yamanlıq qilghuchilar «Uning etlirini yeyli» dep manga hujum qilghanda, Reqiblirim, düshmenlirim manga yéqinlashqanda, Putliship, yiqildi ular. 3 Zor qoshun bargah qurup méni qorshawgha alsimu, Qelbimde héch qorqunch yoq; Manga urush qozghisimu, yenila xatirjem turiwérimen. 4 Perwerdigardin birla nersini tilep keldim; Men shuninggha intilimektimenki: — Ömür boyi Perwerdigarning öyide bolsam, Perwerdigarning güzelliğe qarap yürsem, Uning ibadetxanisida turup, yéteklishige tuyesser bolsam, deyмен. 5 Béshimgha kün chüshkende, U méni sayiwini astigha alidu; Méni chédirining ichide aman saqlap yoshuruwalidu. U méni uyultash üstige muqim turghuzidu. 6 Shunga hazır etrapimdiki düshmenlirim aldida béshim yuqiri kötürülidu. Uning muqeddes chédirida tentene qilip qurbanlıqlar sunimen; Naxsha-küyler éytimen, munajatlarnı éytimen Perwerdigargha! 7 Nida qilghinimda awazimni anglichaysen, i Perwerdigar; Manga méhir-shepinq körsitip, ijabet qilghaysen. 8 Öz könglüm: «Uning didarını izdenglар!» deydu; Didaringni, i Perwerdigar, özüm izdeymen. 9 Mentin Özüngni qachurmighayen! Ghezeplen'gende qulungni néri qoghlıqhayen; Sen méningdin yardimingni ayimay kelding; Sen mentin ayrlıqhayen, méni tashliwetmigeysen, i Nijatkarim Xuda! 10 Ata-anam méni tashliwetsimu, Perwerdigar méni quchiqığha alidu. 11 Manga Öz yolunqni ögetkeysen, i Perwerdigar; Kühendilirim [paylap yürmekte], Méni tüz yolgha bashlighayen. 12 Méni reqiblirimning meylige tapshurmighayen, Chünki manga qara chaplashmaqchi bolghan yalghanchilar xéli köptür, Ularning nepeslirimu zorawanlıqtur. 13 Ah, Perwerdigarning méhribanlıqını tiriklerning zéminden körüşke közüm yetmigen bolsa...! 14 Perwerdigarnı

telmürüp kütkin! Jigerlik bol, qelbing merdane bolsun! Shundaq qıl, Perwerdigarnı telmürüp kütkin!

28 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sanga nida qilim; I méning Qoram Téshim, manga süküt qilmighayen; Chünki Sen jimjit turuwalisang, Men chongqur hangha chüshidighanlargha oxshashla bolimen. 2 Sanga peryad kötürginimde, Séning muqeddes kalamxanangha qolumni kötürginimde, Méning iltijalirrimning sadasini anglichaysen! 3 Méni reziller we qebihlik qilghuchilar bilen bille tashliwetmigeysen; Ular aghzida yéqinliri bilen dostane sözleşsimu, Könglide öchmenlik bardur. 4 Ularning qilmishlirigha qarap, Ishlirining yamanlıqığha qarap ish tutqaysen; Qolining qilghanlıri boyiche özlerige yandurghayen; Tégishlik jazani özlerige qayturghayen. 5 Chünki ular ne Perwerdigarning qilghanlirini, Ne qollirining ishligelnirini héch nezirige almaydu, [Perwerdigar] ularni ghulitip, qaytidin bash kötürgümeydu. 6 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun; Chünki U méning iltijalirrimning sadasini anglichan. 7 Perwerdigar méning kücküm, méning qalqınımdur; Méning könglüm uninggha ishendi, Shuning bilen yardem taptim; Shunga könglüm zor shadlinidu, Öz kücküm bilen men Uni medhiyileymen. 8 Perwerdigar Öz [xelqining] kückidur, Shundaqla mesih qilghiniga qutquzghuchi qorghandur. 9 Öz xelqingni qutquzghayen, Mirasingni beriketlik qilghayen; Ularnı padichidek bégip ozuqlandurghayen, Menggüge ularni kötürüp yürgeysen.

29 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha bergeysiler, i Qudretlik Bolghuchining perzentli, Perwerdigargha shanu-shewket, kück bergeysiler! 2 Perwerdigargha Öz namığha layiq shanu-shewket bergeysiler; Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzelliğide sejde qilinglar! 3 Perwerdigarning sadasi chongqur sular üstide höküm süridu; Shan-sherep igisi bolghan Tengri güldürmamilarnı yangritidu; Perwerdigar büyük déngizler üstide höküm süridu. 4 Perwerdigarning sadasi küchlükter; Perwerdigarning sadasi heywetke tolghandur; 5 Perwerdigarning sadasi kédir derexlirini sundüriwétidu; Berheq, Perwerdigar Liwandiki kédirlarnı sundüriwétidu. 6 U ularni mozay oynaqlawatqandek oynaqlıtidu; Yawa kalining balisi oynaqlawatqandek, U Liwan we Sirion

téghini oynaqlitidu. 7 Perwerdigarning sadasi chaqmaqlarning yalqunlirini shaxlitiwétidu; 8 Perwerdigarning sadasi chöl-jezirini zilzilige salidu; Perwerdigar Qedeshtiki chöl-jezirini zilzilige salidu; 9 Perwerdigarning sadasi dub derexlirini heryan tolghitidu, Ormanlıqlarnı yalingachlaydu; Uning muqeddes ibadetxanisida bolghan hemmisi «shanshewket!» dep tentene qilidu. 10 Perwerdigar topan üstige hökümrənliq qılıp olturnu; Berheq, Perwerdigar menggüge padishah bolup höküm sürüp olturnu. 11 Perwerdigar Öz xelqige qudretni bexsh étidu; Öz xelqini aman-xatirjemlik bilen berikletleydu.

30 Muqeddes ibadetxanini Xudagha atashni tebriklep, Dawut yazghan kuy: — Men Séni aliy dep ulughlaymen, i Perwerdigar, Chünki Sen méni pestin yuqiri kötürdüng, Düşmenlirimni üstümdin xushallandurmiding. 2 I Perwerdigar Xudayim, men Sanga nale kötürdüüm, Sen méni saqayttıng. 3 I Perwerdigar, Sen tehtisaradin jénimni élip chiqtıng, Hangha chüshidighanlar arisidin manga hayat bérıp saqlıding. (Sheol h7585) 4 Perwerdigargha kuy étinglar, i Uning ixlasmen bendiliri, Uning pak-muqeddeslikini yad étip teshekkür étinglar. 5 Chünki Uning ghezi pi deqiqide ötüp kétidu, Shapaiti bolsa ömürwayet bolidu; Yığha-zar kéchiche qonup qalsimu, Xushallıq tang seher bilen teng kélédu. 6 Men bolsam öz rahet-paraghitimde: «Menggüge tewrenmey muqim turimen» — dédim. 7 Perwerdigar, shapaiting bilen, méning téghimni mustehkem turghuzghaniding; Emma Sen didaringni qachurup yoshurdung; Men alaqzade bolup kettim; 8 Men Sanga nale-peryad kötürdüüm, i Perwerdigar; Men [Sen] Rebke iltija qildim: — 9 — Méning qénim tökülp, hangha kirsem néme paydisi bardur? Topa-chang Séni medhiyilemdu? U heqiqitingni jakarliyalamdu? 10 Anglıghaysen, i Perwerdigar, manga shepinq körsetkeysen; I Perwerdigar, manga yardımde bolghaysen! 11 Sen matem qayghusini ussul oynashlarga aylandurdung; [Hazılıq] böz kiyimmi salduriwétip, Manga xushallıqni belwagh qılıp bagħliding; 12 Shunga méning rohim süküt qilmay, Sanga küyler oqusun! I Perwerdigar, méning Xudayim, Sanga ebedil'ebedgiche teshekkürlerini éytimen!

31 Negħmichilerning beshiha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kuy: — Sen Perwerdigarni,

men bashpanah qildim; Méni héchqachan yerge qaritip qoymighaysen; Öz heqqaniyliq bilen méni azad qılıp qutquzghaysen; 2 Manga qulaq salghaysen, méni tézrek qutquzuwalghaysen; Manga qoram tash, Özümni qogħdaydighan qorghanliq qel'e bolghaysen. 3 Chünki Sen méning uyultéshim, méning qorghinimdursen; Shunga Öz naming üchün méni yétekligayen, méni bashlighaysen. 4 Manga yoshurun sélin'ghan tuzaqtin qedemlirimni tartqaysen; Chünki Sen méning bashpanahimdursen. 5 Men rohimni qolungħha tapshurdum; Sen manga nijatlıq qılıp hörlükke chiqargħansen, i Perwerdigar, heq Tengri. 6 Yalghan ilahlargħa choqunidighanlardin yirginip keldim; Men bolsam Perwerdigargħa étiqad qilim. 7 Özgermes muhebbiting bilen xushal bolup shadlinim; Chünki méning xarliqimni kördüngsen; Jénimning azap-oqubetliridin xewer tapting. 8 Méni dushmanlirimming qoligha chüshürmiding, Belki putlirimni kengri jayħa turghuzdung. 9 I Perwerdigar, manga rehim-shepinq körsetkeysen, Chünki beshimħa külpet chüshti; Derd-elemdin közüm tħugħej dep qalid, Jénim, wujjudummu shundaq. 10 Hayatim qayghu-hesret bilen, Yillirim ghem-ghusse bilen uprawatidu. Gunahim tüpeylidin magħdurum kétey dep qalid, Ustixanlirim sizip ketti. 11 Men reqiblirimming iza-ahaniq qalidim, Yeqinlirim aldida téximu shundaq; Tonushlirimħim bir weħim boldum; Kochida méni körġenlermu mendin dajip qachidu. 12 Hemmeylen méni ölgen ademdek, köngħidin chiqirip tashħashti; Puchuq chinidek bolup qalidim. 13 Chünki nurghunlarning töħmetlirini angħidim, Weħim terep-tereplerde turidu; Ular manga hujum qilishqa meslihetlihiwatidu, Jénimni élishqa qest qilishiatidu. 14 Biraq men Sanga tayinimen, i Perwerdigar; «Sen méning Xudayim!» — dédim. 15 Méning künnlirim Séning qolungdidur; Méni dushmanlirimming qolidin hem manga ziyankešlik qilghuchilardin qutquzghaysen. 16 Qulungħha didaringning jilwisini chüshürgeySEN; Özgermes muhebbiting bilen manga nijatlıq ata qilghaysen. 17 I Perwerdigar, méni yerge qaritip qoymighaysen; Chünki men Sanga iltija qildim; Reziller yerge qarap qalsun; Ularning tehtisarada zuwani tutulsun; (Sheol h7585) 18 Yalghan lewler zuwandin qalsun! Ular heqqaniylarni xalighanche mazaq qılıp tekebburluq bilen sözlimekte! 19 Özüngni bashpanah qilghanlar üchün insan balilirining köz aldida körsetken

iltipatliring, Yeni Özüngdin qorqidighanlar üçün, saqlighan iltipat-németliring neqeder moldur! 20 Sen ularni insanlarning suyiqestliridin Öz huzurungdiki yoshrun dalda jaygha alisen; Sen ularni til-ahanelterdin sayiwiningde yoshrup qoyisen. 21 Perwerdigargha teshekkür-medhiyiler yollansun! Chünki U özgermes muhebbitini zulmetlik bir sheherde ajayib nimayen qildi! 22 Chünki men dekke-dükkide hoduqup: — Séni, méni közidin chiqirip qoydimikin, dep qorqqanidim; Halbuki, men nale kötüüp yélin'ghinimda, peryadimgha qulaq salding. 23 Perwerdigarni söyünglar, i Uning barliq mömin bendilir! Perwerdigar Özige sadiqlarni qoghdaydu, Hem tekebburluq bilen ish qilghuchilarning qilmishlirini öz beshigha hessilep qayturidu! 24 I Perwerdigarni telmürüp kütkenler, Jigerlik bol, qelbing merdane qilinsun!

32 Dawut yazghan «Masqil»: — Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi bextliktur! 2 Perwerdigar rezillikliri bilen hésablashmaydighan, Rohida héchqandaq hiylilik yoq kishi bextliktur! 3 Men [gunahimni iqrar qilmay], sükkütte turuwalghanidim, Kün boyi ahu-pighan ichide, Söngeklirim chirip ketti; 4 Chünki méni basqan qolung manga kéche-kündüz éghir boldi; Yazdiki qurghaqchiliqtek yilikim qaghjirap ketti. (Sélah) 5 Emdi gunahimni Séning aldingda étirap qildim, Qebilikimni Sendin yoshuriwermeydighan boldum; Men: «Perwerdigargha asiyliqlirimi étirap qilimen» — dédim, Shuning bilen Sen méning rezil gunahimni kechürüm qilding. (Sélah) 6 Shunga Séni tapalaydighan peytte, Herbir ixlasmen Sanga dua bilen iltija qilsun! Chong topanlar örlep, téship ketkende, [Sular] shu kishige hergiz yéqinlashmaydu. 7 Sen méning dalda jayimdursen; Sen méni zulumdin saqlaysen; Etrapimni nijatliq naxshiliri bilen qaplaysen! (Sélah) 8 — «Men sen méngishqa tégishlik yolda séni yétekleymen hem terbiylemen; Méning közüm üstüngde bolushı bilen sanga nesihet qilimen. 9 Eqli yoq bolghan at yaki éshektek bolma; Ularni chekleshke tizginleydighan yügen bolmisa, Ular hergiz sanga yéqin kelmeydu». 10 Rezillerge chüshüdighan qayghu-hesretler köptur, Biraq méhir-shepqtler Perwerdigargha tayan'ghan kishini chörideydu; 11 I heqqaniylar, Perwerdigar bilen shadlinip xurseren bolunglar; Köngli duruslar, xushalliqtin tentene qilinglar!

33 Ey heqqaniylar, Perwerdigar üçün tentene qilinglar! Medhiyilesh duruslar üçün güzel ishtur. 2 Rawab bilen Perwerdigarni medhiyilenglar; Ontargha tengkesh bolup, uningha küylerni éytinglar. 3 Uninggha atap yéngi bir munajat-naxshini éytinglar; Mahirliq bilen chélip, awazinglarni yuqiri yangritinglar. 4 Chünki Perwerdigarning sözi berheqtur; Uning barliq ishliri wedilirige sadaqetliktur. 5 U heqqaniyet hem adaletni yaxshi körgüchidur; Yer-zémin Perwerdigarning méhribanlıqı bilen tolghandur. 6 Perwerdigarning sözi bilen asmanlar yaritilghan, Uning aghzidiki nepes bilen ularning barliq qoshunlirimuyaritilghandur; 7 U déngizdiki sularni bir yerge yighip döwileydu; U okyanlarni ambarlar ichide saqlap turidu; 8 Pütkül yer yüzidikiler Perwerdigardin eymensu; Dunyadiki pütün jan igiliri Uningdin qorqup, hörmetsilisun; 9 Chünki Uning bir sözi bilenla ish püttürülgenidi; Uning bir emri bilenla dégenliri berpa qilin'ghanidi. 10 Perwerdigar ellerning pilanini tosiwétidu; U qowmlarning xiyallırını bikar qiliwétidu. 11 Perwerdigarning nesiheti menggüge turidu; Qelbidiki oyłırı dewardin-dewrge ishqa ashurulidu. 12 «Perwerdigar bizning Xudayimizdur» deydighan qowm bextliktur! Yeni Öz mirası bolushqa tallighan xelq bextliktur! 13 Perwerdigar ershtin yerge nezer salidu, U pütkül insanlarni körüp turidu. 14 Turalghusidin yer yüzidikilerning hemmisige qaraydu; 15 U ularning herbirining qelblirini Yasighuchidur; U ularning barliq ishlirini dengsep chiqquchidur. 16 Padishah bolsa qoshunlirining köplüki bilen ghalib bolalmaydu; Palwan özining zor küchi bilen özini qutquzalmaydu; 17 Tolpargha tayinip xewpxeterdin qutquzulush bihudilik, U zor küchi bilen héchkimni qutquzalmaydu; 18 Mana, ularning jénini ölümdin qutquzush üçün, Qehetchilikte ularni hayat saqlash üçün, Perwerdigarning közi Özidin eyminidighanlarning üstide turidu, Özining özgermes muhebbitige ümid baghlighanlarning üstide turidu. 20 Bizning jénimiz Perwerdigargha telmürüdu; Bizning yardenchimiz, Bizning qalqinimiz U bolidu. 21 Shunga Uning bilen qelbimiz shadlinip kétidu; Chünki Uning muqeddes namigha tayinip ishenduq. 22 I Perwerdigar, biz Sangila ümid baghlighanımızdek, Séning özgermes muhebbitingmu üstimizde bolghay!

34 Dawut yazghan küy: — (Dawut Abimelek [padishahning] aldiда yürüsh-turushini

bashqiche qiliwalghanda, [Abimelek] uni heydiwetken waqitta yazghan) Men herqandaq waqitlarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturimen; Uni medhiyilesh aghzimdin chüshmeydu. 2 Qelbim Perwerdigarni iptixarlinip medhiyeleydu, Möminler buni anglap shadliqta bolidu. 3 Men bilen bille Perwerdigarni ulughlanglar, Birlikte Uning namigha medhiyiler yangritayli. 4 Perwerdigarni izdidim, U méning duayimni ijabet qildi, Méni basqan barliq wehime-qorqunchlirimdin qutquzdi. 5 [Möminler] Uningha telmürüp nurlandi; Yüzliri yerge qaritilmidi. 6 [Men] péqir-bichare [Uningha] nida qildi, Perwerdigar anglap, méni hemme awarichiliklerdin qutquzdi. 7 Perwerdigarning Perishtisi Uningdin eyminidighanlarni qoghdap etrapigha chédirini tikidu, Ularni qutquzidu. 8 Perwerdigarning méhribanliqini tétip, bilgin, Uningha ishinip tayan'ghan adem némidégen bextliktur! 9 I Uning muqeddes bendiliri, Perwerdigardin eymininglar! Chünki Uningdin eyminidighanlarning héch nersisi kem bolmas. 10 Küchlük arslanlar ozuqsız qélip ach qalsimu, Emma Perwerdigarni izdígüchilerning héchbir yaxshi nersisi kem bolmas. 11 Kélinglar balilirim, manga qulaq sélinglar; Men silerge Perwerdigardin eyminishni ögitip qoyay. 12 Hayatni etiwarlaydighan kishi kim? Kimning uzun we yaxshi künlerini körgüsi bar? 13 Undaqtı tilingni yamanliqtin tartip yür, Lewliring mekkarliqtin néri bolsun; 14 Yamanliqtin ayrılıp yiraq bolup, güzel emellerni qilip yür; Aman-xatirjemlikni izdep, uni qogħlap yür. 15 Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu, Uning quliqi ularning iltijalirigha ochuq turidu; 16 Perwerdigarning chirayi rezillik qilghuchilarha qarshi chiqar, Ularning herqandaq nam-xatirilirini yer yüzidin élip tashlar; 17 Heqqaniylar iltija qilidu, Perwerdigar anglaydu, ularni barliq azab-musheqqtiridin qutquzidu; 18 Perwerdigar köngli sunuqlarha yéqindur, Rohi ézilgenlerni qutquzidu. 19 Heqqaniylar duch kelgen awarichilikler köptür; Biraq Perwerdigar ularni bularning hemmisidin qutquzidu. 20 [U heqqaniyning] söngeklirini saq qalduridu, Ulardin birsimu sunup ketmeydu. 21 Yamanliqning özi rezillerni öltüridu; Heqqaniylarha nepretlinidighanlar gunahta qalidu. 22 Perwerdigar Öz qullirining janlirini bedel tölep hörlükke chiqiridu; Uningha tayan'ghanlardin héchkimge gunah bekitilmeydu.

35 Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, men bilen élishqanlar bilen élishqaysen; Manga jeng qilghanolargha jeng qilghaysen! 2 Qolungga sipar we qalqan alghin; Manga yardenme ornungdin turghaysen; 3 Neyzini sughurup, méni qogħlawatqanlarning yolini tosqaysen; Méning jénimgha: «Men séning nijatliqingdurmén!» — dégeyseñ! 4 Méning hayatimgħa chang salmaqchi bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Manga qest eyligenler keynige yandurulup reswa bolghay. 5 Ular goya shamalda uħqan samandek tozup ketkey; Perwerdigarning Perishtisi ularni tarqitiwetkey! 6 Ularning yoli qarangħu we tēyilħaq bolghay, Perwerdigarning Perishtisi ularni qogħliwetkey! 7 Chünki ular manga orunsiz ora-tuzaq teyyarli; Jénimni sewebsiz élishqa ular uni kolidi. 8 Halaket tuydurmastin ularning beshiga chüshkey, Özi yosħurun qurghan torgha özi chüshkey, Halaketke yiqlighay. 9 U chaghda jénim Perwerdigardin söyümidi, Uning nijatliq-qutquzushidin shadlinidu! 10 Méning hemme ustixanlirim: — «I Perwerdigar, kimmu Sanga tengħad kélélisun?» — deydu, — «Sen ézilgen möminlerni küchlüklerning changgilidin, Ézilgenler hem yoqsullarni ularni bulighuchilardin tartiwléip qutquzisen». 11 Yawuz, yalghan guwahchilar qopup, Xewirim bolmighan gunahlar bilen üstümdin shikayet qilmaqta. 12 Ular méning yaxshiliqimha yamanlıq qilip, Méni panahsiz yétim qilip qoqħanidi! 13 Lékin men bolsam, ular késel bolghanda, Bözni yögep kiyiwaldim; Ularni dep roza tutup, özünni töwen qildim; Emdi duayim bolsa hazır bagħrimha yénip keldi! 14 Men bu isħlardin dost yaki qérindishimning beshiga chüshken isħqa oxhash meyħuslinip yürđum, Men öz anisigha haza tutqandek, beshimni sélip yürđum. 15 Biraq men putlīship ketkiniimde, Ular xushal bolushup ketkenidi, Bir yerge jem boldi; Derweqe jem bolushup mushu zorawanlar manga qarshi chiqishti, Biraq xewirim yoq id. Ular méni pare-pare qilish üchün toxtimay zerbe bérishhti. 16 Xuddi bir chishlem posħkal üstide chaqchaq we talash qilghan xudasizlardek, Ular manga chishlirini ghuchurlitip xiris qilishi. 17 I Reb, qachan'għiche perwa qilmaysen? Jénimni ularning halakitidin qutquzghaysen, Méning bardinbir hayatimmi [mushu] yirtquch shirlarning aghzidin tariwalghaysen! 18 Zor jamaet arisida men Sanga

teshekkür éytimen; Nurghunlighan xelq arisida Séni medhiyileyten. **19** Yalghan seweb bilen manga reqib bolghanlarni üstümdin shadlandurmighayen; Mendin sewebsiz nepretlen'genlerni özara köz qisishturmighayen! **20** Ular dostane söz qilmaydu, Zémindiki tinchliqperwerlerge pitne-ighwa toqumaqta. **21** Ular manga qarap éghizini yoghan échip: «Way-way! Kütükünimizni öz közimiz bilen körüwalduq!» — déyishidu. **22** I Perwerdigar, Sen bularni körüp chiqting, süktüt qilmighayen; I Reb, mendin Özüngni yiraqlashturmighayen; **23** Qozghalghayen, Men üchün höküm chiqirishqa oyghan'ghayen, I méning Xudayim — Rebbim! **24** Méning ishim üstide öz heqqaniyliq boyiche höküm chiqarghayen, i Perwerdigar Xudayim; Ularni méning [ongushsizliqimdin] shadlandurmighayen! **25** Ular könglide: «Wah! Wah! Ejeb obdan boldi!» — déyishmisun; Yaki: «Uni yutuwettuql!» — déyishmisun. **26** Méning ziyanimdin xushal bolghanlar yerge qaritilip shermende bolghay; Méningdin özlirini üstün tutquchilarning kiyim-kéchiki xijalet we nomussuzluq bolsun! **27** Méning heqqaniyliqimdin söyün'genler tentene qilip shadlansun! Ular hemishe: «Öz qulining aman-ésenlikige söyün'gen Perwerdigar ulughlansun!» — dégey. **28** Shu chaghda méning tilim kün boyi heqqaniyliqing toghruluq sözleydu, medhiyilerni yangritidu.

36 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Perwerdigarning quli Dawut yazghan küçü: — Rezil ademning asiyliqi méning qelbimde bir besharetni peyda qilidu: — «Uning neziride Xudadin qorqidighan ish yoqtur!». **2** Chünki u öz-özini maxtayduki, U öz-özige: — «Mende gunah tépilmas, qilghinin yirginchlik ish emestur!» — deydu. **3** Aghzidiki sözler qebihlik we hiyligerlikтур; Peziletlik ish qilish parasitidin u alliburun mehrumdur. **4** U ornida yatqandimu gunahni közleydu; U durus bolmighan yolha méngishni irade qilidu; Yamanlıqtin héch nepretlenmeydu. **5** I Perwerdigar, özgermes muhebbiting ershlerge taqishidu; Heqiqetsadiqliqing bulutlарgha ýetidu! **6** Heqqaniyliqing büyük taghlardek, Hökümliring tilsimatlıq chongqur déngizlardektur. I Perwerdigar, Sen ademler we haywanlarni saqlighuchidursen; **7** Séning özgermes muhebbiting neqeder qimmetlikтур, i Xuda! Shunga insan balılıri qanatliring sayiside panahlinidu. **8** Ular öyündiki mol dastixandin toyghuche behrimen

bolidu; Sen ulargha huzur-halawetliringning deryasidin ichküzisen. **9** Chünki Sendila bardur hayatlıq buliqi; Nurungda bolup nurni körimiz. **10** Ah, Özüngni tonup, bilgenlerge muhebbitingni, Köngli duruslарghimu heqqaniyliqingni körsitishni dawamlashturghayen. **11** Tekebburlarning putining manga hujum qilishigha yol qoymighayen; Rezillerning qoli méni ornumdin qoghiwetmisun; **12** Mana, yamanlıq qilghuchilar yiqildi! Ghulitiwétildi, ornidin qayta turalmaydu!

37 Dawut yazghan küçü: — Yamanlıq qilghuchilar tüpeylidin özüngni köydürme, Nakeslerge heset qilma. **2** Chünki ular ot-chöplerdek tézla üzüp tashlinidu, Yumran ösümlüklerge oxhash tozup kétidu. **3** Perwerdigargha tayan, tiriship yaxshılıq qil, Zéminda makanlıship yashap, Uning wapa-heqiqitini ozuq bilip huzurlan. **4** «Perwerdigarni xursenlikim» dep bilgin, U arzu-tilekliringe yetküzidu. **5** Yolungni Perwerdigargha amanet qil; Uningha tayan, U choqum [tilikingni] ijabet qilidu. **6** U heqqaniyliqingni nurdek, Adalitingni chüshtiki quyashtek chaqnitidu. **7** Perwerdigarning alidda tinch bolup, Uni sewrchanlıq bilen küt; Haramdin ronaq tapqan adem tüpeylidin, Yaman niyetliri ishqä ashidighan kishi tüpeylidin özüngni köydürme. **8** Achchiqingdin yan, ghezeptin qayt, Özüngni köydürme; U peqet séni yamanlıqqa élip baridu. **9** Chünki yamanlıq qilghuchilar zémindin üzüp tashlinidu; Perwerdigargha telmürip kütkenler bolsa, Zémín'gha igidarchılıq qilidu. **10** : Közni yumup achquchila, rezil adem halak bolidu; Uning makanıgha sepsélib qarisang, u yoq bolidu. **11** Biraq yawash-möminler zémín'gha miraslıq qilidu, We cheksiz arambexshliktin huzurlinidu. **12** Rezil adem heqqaniygha qest qilidu; Uningha chishlirini ghuchurlitip xiris qilidu; **13** Lékin Reb uningha qarap külüdu; Chünki [Reb] uning beshigha kéléidighan künni körildi. **14** Yawashlar we yoqsullarni yiqitish üçhün, Yoli duruslarni qirip tashlash üçhün, Reziller qilichini ghilipidin sughurup élip, Oqyasining kirichini tartip teyyarlıdı. **15** Lékin qilichi bolsa öz yürükige sanjılıdu, Oqyalırı sunduruwétılıdu. **16** Heqqaniylardıki «az», Köpligen yamanlarning bayliqlırıdin ewzeldur. **17** Chünki rezillerning bileklili sundurulidu; Lékin Perwerdigar heqqaniylarnı yoleydu; **18** Perwerdigar köngli duruslarning künlirini bolidu; Ularning mirası menggüge bolidu. **19** Ular éghir künlerde yerge qarap qalmaydu; Qehetchiliktimu ular toq yürüdü.

20 Biraq reziller halak bolidu; Perwerdigar bilen qarshilashquchilar chimenzardiki gül-giyahdeq tozup kétidu; Ular tügeydu; Is-tütündek tarqilip tügeydu. 21 Rezil adem ötne élip qayturmaydu; Emma heqqaniy adem méhribanliq bilen ötne bérifu; 22 Chünki [Perwerdigar] rehmet qilghanlar zémin'gha ige bolidu, Biraq uning lenitige uchrighanlar üzüp tashlinidu; 23 Merdane ademning qedemliri Perwerdigar teripidindur; [Reb] uning yolidin xursem bolidu. 24 U téyilip ketsimu, yiqilip chüshmeydu; Chünki Perwerdigar uning qolini tutup yolep turidu. 25 Men yash idim, hazır qérip qaldim; Lékin heqqaniylarning tashliwétilgenlikini, Yaki perzentlirining nan tiligenlikini esla körgen emesmen; 26 U kün boyi merd-méhriban bolup ötne bérifu; Uning ewladlirimu xelqqe beriket yetküzidu. 27 Yamanliqni tashlanglar, yaxshiliq qilinglar, Menggü yashaysiler! 28 Chünki Perwerdigar adaletni söyidu, U Öz mömin bendilirini tashlimaydu; Ular menggüe saqlinidu; Lékin rezillerning ewladliri üzüp tashlinidu. 29 Heqqaniylar yer-jahan'gha ige bolidu, Ebedil'ebedgiche uningda makan tutup yashaydu. 30 Heqqaniy ademning aghzi danalıq jakarlaydu; Uning tili adil hökümlerni sözleydu; 31 Qelbide Xudanıng [muqeddes] qanuni turidu; Uning qedemliri téyilip ketmes. 32 Reziller heqqaniy ademni paylap yürüdü; Ular uni öftürgüdeq peytne izdeq yürüdü. 33 Lékin Perwerdigar uni düshmenning changgiligha chüshürmeye; Yaki hökümde uni gunahqa pütmeydu. 34 Perwerdigarnı telmürüp küt, Uning yolını ching tutqın; U séning mertiwengni kötüüp, zémin'gha ige qılıdu, Reziller halak qılın'ghanda, Sen buni körisen. 35 Men rezil ademning zomigerlik qiliwatqını kördüm, U xuddi aynıghanbaraqsan yapyéshil derextek ronaq tapqan. 36 Biraq u ötüp ketti, Mana, u yoq boldı; Men uni izdisemmu, u tépilmaydu. 37 Mukemmel ademge nezer sal, Durus insan'gha qara! Chünki bundaq ademning axır körídighını arambexsh xatirjemlik bolidu. 38 Itaetsizler bolsa birlikte halak bolishidu; Ularning kélechiki üzüldü; 39 Biraq heqqaniylarning nijatlıqi Perwerdigardindur; U éghir künlerde ularning küchlük panahidur. 40 Perwerdigar yarden qılıp ularnı saqlaydu; U ularnı rezillerdin saqlap qutquzidu; Chünki ular Uni bashpanahi qılıdu.

38 Dawut yazghan kuy: — (Eslime üchün) I Perwerdigar, ghezipingde tenbih bermigeysen, Qehringde méni jazalimighayser! 2 Chünki oqliring

méni zeximlendürüp sanjidi, Qolung üstümdin qattıq bastı. 3 Qattıq gheziping tüpeylidin etlirimde héch saqliq yoq, Gunahim tüpeylidin ustixanlırimda aram yoqtur. 4 Chünki gunahlırim boyumdin tashti; Ular kötürelmigüsiz éghir yüktek méni bésiwaldi. 5 Exmeqlıqimdin jarahetlirim sésip, shelwerek ketti. 6 Azabtin bellirim tolimu pükülp ketti, Kün boyi ghemge pétip yürimen! 7 Chatiraqlirim otqa toldı, Etlirimning saq yéri yoqtur. 8 Men tolimu halsırap, ézilip kettim; Qelbimdiki azab-qayghu tüpeylidin hörkireyment. 9 Reb, barlıq arzuyum köz aldingdidur; Uh tartishlirim Sendin yoshurun emes; 10 Yürükim jighildap, halimdin kettim; Közlinrimning nuri öchti. 11 Yar-buraderlirimmu méni urghan waba tüpeylidin, özlini mendin tarttı; Yéqinlirimmu mendin yiraq qactı. 12 Jénimni almaqchi bolghanlar tuzaq quridu; Manga ziyanni uestigenler zehirini chachmaqta; Ular kün boyi hiyle-mikirlerni oylimaqta. 13 Lékin men gas ademdek anglimaymen, Gacha ademdek aghzimni achmaymen; 14 Berheq, men angliyalmaydighan gaslardek bolup qaldım; Aghzimda qılıdighan reddiyetenbih yoq. 15 Chünki ümidimni Sen Perwerdigargha baghlıdim; Reb Xudayim, Sen iltijayimha ijabet qilisen. 16 Chünki men: — «Ular méning üstümge chiqip maxtanmighay; Bolmisa, putlirim téyilip ketkende, ular shadlinidu» — dédim men. 17 Chünki men deldengship, tūgishey dep qaldım, Azabım köz aldimdin ketmeydu. 18 Chünki men öz yamanlıqimni iqrar qilimen; Gunahim üstide qayghurimen. 19 Lékin düshmenlirim jushqun hem küchlüktür; Qara chaplap, manga nepretlen'genlerning sani nurghundur. 20 Wapagha japa qılıdighanlar bolsa, men bilen qarshılıshıdu; Chünki men yaxshiliqni közlep, intilimen. 21 Perwerdigar, mendin waz kechmigeysen! I Xudayim, mendin yiraqlashmighayser! 22 I Reb, méning nijatlıqim, Manga chapsan yardım qilghayser!

39 Neghlichilerning bési Yedutun'gha tapshurulghan, Dawut yazghan kuy: — «Tilim gunah qilmisun dep, Yollirimgha diqqet qilimen; Reziller köz aldimda bolsa, men aghzimgha bir köshek salimen» — dégenidim. 2 Men süküt qılıp, zuwan sürmidim, Hetta yaxshiliq toghrisidiki sözlerimü aghzimdin chiqarmidim; Biraq dil azabım téximu qozghaldi. 3 Könglümde zerdem qaynidi, Oylan'ghanséri ot bolup yandi; Andın tilim ixtiyarsız sözlep ketti. 4 I Perwerdigar, öz ejilimni,

Künlirimning qanchilik ikenlikini manga ayan qilghin; Ajiz insan balisi ikenlikimni manga bildürgin. 5 Mana, Sen künlirimni peqet nechche ghérichla qilding, Séning aldingda ömrüm yoq hésabididur. Berheq, barliq insanlar tik tursimu, peqet bir tiniqla, xalas. (Sélah) 6 Berheq, herbir insanning hayatı xuddi bir kölenggidur, Ularning aldirap-saldirashlari bishude awarichiliklur; Ular bayliqlarni toplaydu, lékin kényin bu bayliqlarni kimming qoligha jughlinidighanlıqını bilmeydu. 7 I Reb, emdi men némini kütimen? Méning ümidim sangila baghliqtur. 8 Méni barliq asiyqliqirimdin qutquzghaysen, Méni hamaqetlerning mesxirisige qaldurmighaysen. 9 Süküt qilip zuwan sürmidim; Chünki mana, mushu [jazani] Özüng yürgüzgensen. 10 Méni salghan wabayingni mendin néri qilghaysen; Chünki qolungning zerbisi bilen tügishey dep qaldim. 11 Sen tenbihliring bilen kishini öz yamanlıqi üchün terbiyiliginde, Sen xuddi nersilerge küye qurti chüshkendek, uning izzetghururini yoq qiliwétisen; Berheq, herbir adem bir tiniqla, xalas. (Sélah) 12 I Perwerdigar, duayimni anglighaysen, Peryadimgha qulaq salghaysen! Köz yashlirimgha süküt qilmaghaysen! Chünki men pütkül ata-bowilirimdek, Séning aldingda yaqa yurtluq, musapirmen, xalas! 13 Manga tikken közungni mendin néri qilghaysenki, Men barsa kelmes jaygha ketküche, Méni bir'az bolsimu rahettin behrimen qilghayen.

40 Dawut yazghan küy: — Perwerdigartha telmürüp, küttüm, küttüm; U manga égilip peryadimni anglidi. 2 U méni halaket orikidin, Shundaqla patqaq laydin tartiwaldi, Putlirimni uyultash üstige turghuzup, Qedemlirimni mustehkem qildi. 3 U aghzimgha yéngi naxshamunajatni, Yeni Xudayimizni medhiyileshlerni saldi; Nurghun xelq buni körüp, qorqidu, Hem Perwerdigartha tayinidu. 4 Tekebburlardin yardem izdimeydighan, Yalghanchiliqqa ézip ketmeydighan, Belki Perwerdigarni öz tayanchisi qilghan kishi bextliklur! 5 I Perwerdigar Xudayim, Séning biz üchün qilghan karametliring we oy-niyetliringni barghanséri köpeytip, san-sanaqsız qilghansen, Kimmu ularni bir-birlep hésablap Özüngge [rehmet qayturup] bolalisin! Ularni sözlep bashtin-axir bayan qilay désem, Ularni sanap tügitish mumkin emes. 6 Ne qurbanlıq, ne ash hediyeber Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen manga [sezgür] qulaqlarni ata qilding; Ne köydürme qurbanlıq, ne gunah qurbanlıqını

telep qilmiding; 7 Shunga jawab berdimki — «Mana men keldim!» — dédim. Oram yazma desturda men toghruluq pütlügen: — 8 «Xudayim, Séning könglüngdiki iradeng méning xursenlikimdur; Séning Tewrat qanunung qelbime qelbimge pütlükltur». 9 Büyüklamaet arisida turup men heqqaniqliqni jakarlidim; Mana bularni özümde qilche élip qalghum yoqtur, I Perwerdigar, Özüng bilisen. 10 Heqqaniqliqingni qelbimde yoshurup yürmidim; Wapadarlıqingni we nijatlıqingni jakarlidim; Özgermes muhebbiting we heqiqitingni büyük jamaetke héch yoshurmastin bayan qildim. 11 I Perwerdigar, méhribanlıqliringni mendin ayimghayens; Özgermes muhebbiting we heqiqiting herdaim méni saqlıghay! 12 Chünki sansız külpetler méni oriwaldi; Qebihliklirim méni bésiwélip, körelmeydighan boldum; Ular bésimhiddiki chéchimdin köp, Jasaritim tügiship ketti. 13 Méni qutquzushni toghra tapqaysen, i Perwerdigar! I Perwerdigar, téz kélip, manga yardem qilghayen! 14 Méning hayatimgha chang salmaqchi bolghanlar biraqla yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyanimdin xursen bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. 15 Méni: — «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin alaqzade bolup ketsun! 16 Biraq Séni izdigüchilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatlıqingni söygenler hemishe: «Perwerdigar ulughlansu» déyishkey! 17 Men ézilgen hem yoqslu bolsammu, Biraq Reb yenila méni yad étidi; Sen méning Yardechim, méning azad qilghuchim; I Xudayim, kéchikmey kelgeysen!

41 Neghmicilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Ghérib-ajizlarga ghemxorluq qilghan kishi neqeder bextlik-he! Éghir künlerde Perwerdigar uninggha panah bolidu. 2 Perwerdigar uni qoghdap, uni aman saqlaydu; U zéminda turup bextiyar yashaydu; Sen uni düshmenlirining ixtiyarigha chüshürmeysen! 3 Orun tutup zeipliship yatqinida, Perwerdigar uninggha derman bolidu; Sen uning yatqan orun-körpilirini raslap tüzeshtürüp turisen. 4 Men iltija qilip: — «I Perwerdigar, manga méhribanlıq körsetkeysen, Jénimgha shipaliq bergeyse; Chünki men aldingda gunah qildim» — dédim. 5 Düshmenlirim men toghruluq: — «U qachanmu ölüp, nami-nesli qurup kéter?» — dep manga yamanlıq tileydu. 6 Birsi méni körgili kelgen bolsa, U aldamchi sózlerni qilidu; Ular keynimdin könglide shumluq tolap,

Andin sirtlarga chiqip shu ishlarni tarqitip po atidu; 7 Manga öch bolghanlarning hemmisi manga qarita özara kusurlishidu, Ular manga ziyankeşlik qestide bolidu. 8 Ular: «Uning bêshigha jinshetandan bir késel chaplashti; Emdi u orun tutup yétip qaldi; U qaytidin turalmaydu» — déyishidu. 9 Hetta sirdishim dep ishen'gen qedinas dostum, Men bilen hemdastixan bolup tuzumni yégenmu manga put atti. 10 Biraq Sen Perwerdigar, manga rehim qilghaysen; Düşmenlirimdin intiqam élishqa, Méni turghuzghaysen; 11 Düşhminimning üstümdin ghelibe qilip shadlanmighinidin, Séni mendin söyündi, dep bilimen. 12 Biraq manga kelsek, durus bolghanliqimdin, sen méni yóleysen; Sen méni menggü Öz huzurunda qed kötürtüküzip turghuzisen. 13 Israilning Xudasi Perwerdigar garga ebedil'ebedigche teshekkür-medhiye qayturulghay! Amin! Amin!

42 Neghmičilerning bêshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan «Masqil»: — Kéyik ériqlardiki sugha teshna bolghandek, Jénim sanga teshnadur, i Xuda. 2 Méning jénim Xudagha, hayat Tengrige intizardur; Ah, men qachanmu Xudanining huzurida körünüşke müyesser bolimen? 3 Méning kéche-kündüz yéginim köz yashlirim bolup kelgen; Xeqler kün boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» dep soraydu. 4 Ötken künlnerni eslep, Jénimning derdlirini töküwatimen (Men köpçilik bilen kétiwétip, Xudanining öyige tentene qilip méngip, Xushaliqta Hemdusana oqup, naxsha éytip, Héytni tebriklichen top-top qoshundek, jamaet bilen bille barattim!). 5 — I jénim, Sen ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid baghla; Chünki Uni jamalidin chiqqan nijatliqtin, Men Uni yenila ulughlaymen, — Méning Xudayimni! 6 Jénim ichimde meyüslinip ketti; Shunga men Séni séghinimen; Hetta musapirliqta Iordan deryasi boyidiki wadilarda, Hermon taghlirida, Mizar téghidimu Séni séghinimen. 7 Séning sharqiratmiliringning awazlirigha, Chongqur hang bilen chongqur hang masliship hörkirimekte. Séning hemme dolqunliring hem qaynam-tashqinliring méni gherq qildi. 8 Kündüzi Perwerdigar özgermes muhebbitini [manga] buyruydu, Kéchiliri Uning naxshisi, We hem hayatim bolghan Tengrige qilghan dua manga hemrah bolidu. 9 Men Qoram

Téshim bolghan Xudagha: — «Méni némishqa untup qalding? Men némishqa düshmenning zulumigha uchrap, Hemishe azab chékip yürüwatimen?» — deyamen. 10 Söngeklirimni ezbendek reqiblirim méni mesxire qilip eyibleydu; Ular kün boyi mendin: «Xudaying qeyerde?» — dep sorimaqta. 11 I jénim, ténimde némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq meyüslinip ketting? Xudagha ümid baghla; Chünki men Uni yenila medhiyileylen, Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi Xudayimni medhiyileylen! U méning Xudayimdur!

43 1 Perwerdigar, men toghruluq höküm chiqarghaysen, Dewayimni eqidisiz bir xelq aldida sorighaysen; Méni hiyliger hem qebih ademdin qutuldurghaysen. 2 Chünki Sen panahgahim bolghan Xudadursen; Némishqa méni tashlawetkensen? Némishqa düshmenning zulumigha uchrap, Hemishe azab chékip yürüwatimen? — deyamen. 3 Öz heqiqiting we nurungni ewetkin, Ular méni yétekligey! Méni muqeddes téghinggha, Makaningha élip kelgey! 4 Shuning bilen men Xudanining qurban'gahi aldigha baray, Yeni méning cheksiz xushluqum bolghan Tengrining yénigha baray; Berheq, chiltar chélip Séni medhiyileylen, i Xuda, méning Xudayim! 5 I jénim, sen némishqa bundaq qayghurisen? Némishqa ichimde bundaq biaram bolup kétisen? Xudagha ümid baghla! Chünki men Uni yenila medhiyileylen, Yeni chirayimgha salametlik, nijatliq ata qilghuchi Xudayimni medhiyileylen!

44 Neghmičilerning bêshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçün yézilghan «Masqil»: — I Xuda, öz qulaqlirimiz bilen angliduq, Atilirimiz bizge bayan qilip, Öz künliride, yeni qedimki zamanlarda Séning qilghan zor ishliringni uqturghanidi; 2 Sen [ata-bowlirimizning aldida] Öz qolung bilen yat ellerni qoghliwétip, Ularning [zéminigha ata-bowlirimizni] orunlashturdung; Yat qowmlargha apet chüshürüp, ularni tarqitiwetting. 3 Berheq, bowlirimiz zéminni öz qilichi bilen alghini yoq, Öz biliki bilen özlirini qutquzghinimu yoq; Bu belki Séning ong qolung, Séning biliking we jamalingning nurining qilghinidur; Chünki Sen ulardin xursenlik tapting. 4 Sen Özüng méning padishahimdursen, i Xuda, Sen Yaqup üçün ghelibiler buyrughuchidursen. 5 Sen arqliq biz reqiblirimizni heydiwétimiz; Naming bilen özimizge qarshi

turghanlarni cheyleymiz; **6** Chünki öz oqyayimha tayanmaymen, Qilichimmu méní qutquzalmaydu. **7** Chünki Sen bizni reqiblirimizdin qutquzdung, Bizge öch bolghanlarni yerge qaratting. **8** Xudani kün boyi iptixarlinip maxtaymiz; Namingni ebedil'ebedgiche medhiyileymiz. (Sélah) **9** Biraq Sen [hazir] bizni tashlawétip ahanetke qaldurdung; Qoshunlirimiz bilen jengge bille chiqmaysen. **10** Sen reqiblirimiz aldida bizni chékindürdüng; Bizni öchmenlerge xalighanche talan-taraj qildurdung. **11** Soyushqa tapshurulghan qoylardek, bizni ulargha tapshurdung, Eller arisigha bizni tarqitiwetting. **12** Sen Öz xelqingni bikargha sétiwetting, Uning qimmitidin Özüng héch béyp ketmiding; **13** Sen bizni qoshna ellerning mesxirisige qaldurghansen; Etrapimizdikilerge ahanet, zangliq obýekti qildingsen. **14** Sen bizni eller arisida söz-chöchekke qoydungsen, Yat qowmlar bizge bash chayqiship qarashmaqta. **15** Mesxire hem kupurluq éytquchilarning awazi tüpeylidin, Dúshmenler we öch alghuchilar tüpeylidin, Kün boyi uyatim aldimdin ketmeydu, Yüzümning nomusi méní chirmiwaldi. **17** Mana bularning hemmisi beshimizgħa chħushti; Biraq biz Séni untumiduq, Yaki ehdengge héch asiyliq qilmiduq; **18** Qelbimiz héch yanmidi, Sanga sadaqetsizlik qilmiduq, Qedemlirimiz yolungdin héch ézip ketmidi. **19** Biraq Sen bizni chilböriler makanida ezzding, Bizge ölüm sayisini chaplashturdung. **20** Eger biz Xudayimizning namini untughan bolsaq, Yaki yat bir ilahqa qol kötürgen bolsaq. **21** Xuda Sen choqum buni sürüşte qilmas idingmu, Qelbiki sirlarni bilip turidighan tursang? **22** Biraq Sen tüpeyli biz kün boyi qirilmaqtimiz; Bogħuzliniħni kütüp turghan qoylar kebi hésablanmaqtimiz. **23** Oyghan, i reb! Némishqa uxlap yatisen? Ornundin tur, bizni menggüge tashlawetmigyesen! **24** Némishqa yüzüngni bizdin yoshurisen? Némishqa külpetlirimizge, uchrighan zulumlirimizgħa pisent qilmaysen? **25** Qarighina, jénimiz tupraqta béghirlap yürüdu; Ténimiz yerge chaplashti; **26** Ornundin turup bizge yardeinde bolghaysen! Özüngning özgermes muhebbiting sewebidin, Bizlerni hörlükke chiqargħaysen!

45 Negħmichilerning beshigha tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghullirigha tapshurulghan, «söyümlük yar üchün» dégen «Masqil» munajat-naxsha: — Qelbimdin güzel ish toghrisida sözler urghup chiqmaqta; Padishahqa bēghishlighan munajitimi

éytimen; Tilim goya mahir shairning qelimidur; **2** Insan baliliri ichide sen eng güzeldursen; Lewliring shapaet bilen toldurulghandur; Shunga Xuda sanga menggüge rehmet qildi. **3** I büyük bolghuchi, Qilichingni asqin yéningħha, Heywiting we shanu-shewkitng bilen! **4** Heqiqet, kemterlik hem adaletni algha sürüşke atlan'ghiningda, Shanu-shewket ichide ghelibe bilen algha bas! Shuning bilen ong qolung özünge karamet qorquncluq ishlarni körstitidu! **5** Séning oqliring ötkürdur, Ular padishahning dūshmenlirining yürikige sanjilidu; Pütün eller ayighingħha yiqitilidu. **6** Séning texting, i Xuda, ebedil'ebediktur; Padishahliqingħi Shahane hasang, adaletning hasisidur. **7** Sen heqqaniyliqni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni séning Xudaying, séni hemrahliringdin üstün qilip shadliq méyi bilen mesih qildi. **8** Séning kiyimliringdin murmekki, muetter we darchin hidi kélidu; Pil chishi sarayliridiki sazendilerning tarlıq sazlıri séni xurser qilidu. **9** Padishahlarning melikiliri hörmetlik kénizekliringning qatarididur; Xanishing Ofirdiki sap altun [zibu-zinetlerni] taqap ong qolungda turidu; **10** «Anglighin, i qizim, körgin, sözlirime qulaq salghin; Öz qebileng we ata jemetingni untup qal! **11** Shuning bilen padishah güzel jamalingħha meptun bolidu; U séning xojang, sen uningħha sejde qil». **12** Tur shehirining qizi [aldingda] sowħa bilen hazir bolidu; Xalayiq arisidiki baylar séning shapaitingni kütidu; **13** Shahane qizning ichki dunyasi pütünley parlaqtur, Uning kiyimlirimu zer bilen keshtilen'gen; **14** U keshtilik kiyimler bilen padishahning huzurigha keltürülidu; Keynidin uningħha qoldash kénizeklermu bille yéningħha élip kélidu; **15** Ular xushal-xuram, shadliq ichide bashlap kélidu; Ular birlikte padishahning ordisigha kirishidu. **16** «Ata-bowliringħing ornigha oghulliring chiqidu; Sen ularni püküll jahan'gha hakim qilisen. **17** Men séning namingni ewladdin-ewladqa yad etküzim; Shunglashqa barliq qowmlar séni ebedil'ebedgiche medhiyileydu».

46 Negħmichilerning beshigha tapshurulup, «Pak qizlar üchün» dégen ahangda oqulsun dep, Korahning oghullirī üchün yézilgħan kūy: — Xuda panahgħahimiz we qudrimizdur; Külpetler chūshken haman hazir bolidighan bir yardeṁchidur. **2** Shunga yer-zémin öngtürülüp, tagħlar gümürülüp déngiz tegħirige chūshüp ketsimu, Uning dolqunliri

shawqunlinip qaynam bolsimu, Örkeshliri bilen taghlar silkinip ketsimu, Qorqmaymiz. (Sélah) 4 Xudaning shehirini — Yeni Hemmidin Aliy Bolghuchi makanlashqan muqeddes jayni, Xursen qilidighan éqinliri shaxlighan bir derya bardur. 5 Xuda uning otturisididur; U yer hergiz tewrimeydu; Xuda tang étish bilenla uninggha yardenme kéliodu. 6 [Barliq] ells qaynap, padishahliqlar titrep ketti; U awazini qoyuwetken haman, Yer érip kétidu. 7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille; Yaqupning Xudasi égiz qorghinimizdur! (Sélah) 8 Kélinglar, Perwerdigarning qilghanlirini körüngler! U yer yüzide qilghan karamet weyanchiliqlarni körüngler! 9 U, jahanning u chétigiche bolghan urushlarni toxtitidu; U oqyalarni sunduridu, Neyzilerni oshtuwétidu, Jeng harwilirini otta köydüriwétidu. 10 U: «Toxtash, méning Xuda ikenlikimni bilip qoyush! Men pütkül eller arisida ulughlinimen; Men yer yüzide “büyük” dep qarilimen» — deydu. 11 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar biz bilen bille, Yaqupning Xudasi bizning égiz qorghinimizdur!

47 Neghmihilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — Barliq qowmlar, Xudani alqishlanglar! Uninggha yuqiri awazinglar bilen xushalliq tentenisini yangritinglar! 2 Chünki Hemmidin Aliy Bolghuchi, Perwerdigar, dehshetlik we heywetliktur, Pütkül jahanni sorighuchi büyük Padishahtur. 3 U bizge xelqlerni boysundurup, Bizni el-milletler üstige hakim qilidu. 4 U biz üçhün mirasimizni tallap, Yeni Özi söygen Yaqupning pexri bolghan zéminni békítip berdi. (Sélah) 5 Xuda tentene sadasi ichide, Perwerdigar sunay sadasi ichide yuqirigha kötürüldi; 6 Xudagha naxsha-küy éytinglar, naxsha-küy éytinglar! Padishahimizgha naxsha-küy éytinglar, naxsha-küy éytinglar! 7 Xuda pütkül jahanning padishahidur; Zéhninglar bilen uninggha naxsha-küy éytinglar! 8 Xuda eller üstide höküm sürüdu; U Özining pak-muqeddeslikining textide oltridu. 9 El-yurtlarning kattiliri jem bolup, İbrahimning Xudasining xelqige qoshuldi; Chünki jahandiki barliq qalqanlar Xudagha tewedor; U neqeder aliydur!

48 Neghmihilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — Ulughdur Perwerdigar, Xudayimizning

shehiride, Uning muqeddeslik turghan taghda, U zor medhiyelerge layiqtur! 2 Égizlikidin körkem, Zion téghi, Pütkül jahanning xursenlikidur; Shimaliy terepliri güzeldur, Büyük padishahning shehiridur! 3 Xuda qorghanlirida turidu, Bu yerde U égiz panahgah dep tonulidu; 4 Mana, padishahlar yighthildi, Ular sheherni bésip ötüp, jem boldi. 5 [Sheherni] körüpla ular alaqzade boldi; Dekke-dükkige chüshüp beder qéchishti. 6 U yerde ularni titrek basti, Tolghaq yégen ayaldek ular azablandi; 7 Sen Tarshishtiki kémilerni sherq shamili bilen weyran qiliwetting. 8 Quliqimiz anglichanni, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shehiride, Xudayimizning shehiride, Biz hazır öz közimiz bilen shundaq kördüq; Xuda menggüge uni mustehkem qilidu. (Sélah) 9 Biz séning muqeddes ibadetxanang ichide turup, i Xuda, Özgermes muhebbitingni séghinduq. 10 Naminggha layiqtur, Jahanning chet-chetlirigiche yetküzülgén medhiyiliring, i Xuda; Séning ong qolung heqqaniyliq bilen tolghan. 11 Séning adil hökümliringdin, Zion téghi shadlan'ghay! Yehuda qizliri xushal bolghay! 12 Zion téghini aylinip méngip, Etrapida seyli qilinglar; Uning munarlırini sanap békinqular; 13 Kéyinki ewladqa uni bayan qilish üçhün, Sépil-istihkamlirini köngül qoyup közitinglar, Qorghanlirini közdin kechürüngler. 14 Chünki bu Xuda ebedil'ebed bizning Xudayimizdur; U ömürwayet bizning yétekchimiz bolidu!

49 Neghmihilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üçhün yézilghan küy: — 1 barliq xelqler, köngül qoyup anglanglar! Yer yüzide turuwatqanlar, qulaq sélinglar! 2 Meyli addiy puqra, ya ésilzadiler, Ya bay, ya gadaylar bolsun, hemminglar anglanglar! 3 Aghzim danalıqni sözleydu, Dilim eqilge uyghun ishlarni oylap chiqidu. 4 Quliqim hékmetlik temsilni zen qoyup angraydu, Chiltar chélip sırılıq sözni échip bérinen. 5 Éghir künlerde, méni qiltaqqa chüshürmekchi bolghanlarning qebihlikliri etrapimda bolsimu, Men némishqa qorqidikenmen? 6 Ular bayliqlirigha tayinidu, Mal-mülüklerining zorluqi bilen chongchiliq qilidu; 7 İnsan menggüge yashap, Gör-hangni körmesliki üçhün, Héchkim öz buraderining hayatini pul bilen qayturuwalalmaydu; We yaki Xudagha uning jénini qutuldurghudek bahani bérelmeydu; (Chünki uning jénining bahasi intayin qimmet, We bu baha boyiche bolghanda, menggüge qerz tapshurushi kérektur) 10 Hemmige ayanki, danishmen ademlermu ölidu; Hemme adem

bilen teng, nadan we hamaqetler bille halak bolidu, Shundaqla ular mal-dunyasini özgilerge qaldurup kétidu. **11** Ularning könglidiki oy-pikirler shundaqki: «Öy-imaritimiz menggüge, Makan-turalghulirimiz dewrdin-dewrgiche bolidu»; Ular öz yerlirige isimlirini nam qılıp qoyidu. **12** Biraq insan özining nam-izzitide turiwermeydu, U halak bolghan haywanlardek kétidu. **13** Ularning mushu yoli del ularning nadanlıqidur; Lékin ularning keynidin dunyagha kelgenler, yenila ularning éytqan sözlirige apirin oquydu. (Sélah) **14** Ular qoylardek tehtisaragha yatquzulidu; Ölüm ularni öz ozuq qılıdu; Etisi seherde duruslar ularning üstidin höküm yürgüzidu; Ularning güzellikli chirtilishqa tapshurulidu; Tehtisara bolsa ularning heywetlik makanidur! (Sheol h7585) **15** Biraq Xuda jénimni tehtisaraning ilkidin qutquzidu; Chünki U méni qobul qılıdu. (Sélah) (Sheol h7585) **16** Birsi býip kétip, Aile-jemetining abrui ösüp ketsimu, Qorqma; **17** Chünki u ölgende héchnersisini élip kételmeydu; Uning shöhriti uning bilen bille [görge] chüshmeydu. **18** Gerche u ömür boyi özini bextlik chaghlighan bolsimu, (Berheq, kishiler ronaq tapqiningda, elwette séni haman maxtaydu) **19** Axiri béríp, u yenila ata-bowilirining yénigha kétidu; Ular menggüge yoruqluqni körelmeydu. **20** Insan izzet-abruya bolup, lékin yorutulmisa, Halak bolidighan haywanlarga oxshash bolidu, xalas.

50 Asaf yazghan kùy: — Qadir Xuda, yeni Perwerdigar éghiz échip, Künchiqishtin künpétilishqiche yer yüzidikilerge murajiet qildi. **2** Güzellikning jewhiri bolghan Zion téghidin, Xuda julalidi. **3** Xudayimiz kélidu, U hergizmu süküt ichide turmaydu; Uning aldida yewetküchi ot kélidu; Uning etrapida zor boran-chapqun qaynaydu. **4** Öz xelqini soraq qılısh üchün, U yuqiridin asmanlarni, Yernimu guwahliqqa chaqiridu: — **5** «Méning mömin bendilirimni, Yeni Men bilen qurbanliq arqılıq ehde tüzgülchilerni huzurumgha chaqırıp yighinglar!» **6** Asmanlar uning heqqaniylıqini élán qılıdu, Chünki Xuda Özi soraq qilghuchidur! (Sélah) **7** «Anglanglar, i xelqim, Men söz qilay; I Israil, Men sanga heqiqetni éytip qoyayki, Menki Xuda, séning Xudayingdurmen. **8** Hazir eyibliginim séning qurbanliqliring sewebidin, Yaki hemishe aldimda sunulidighan köydürme qurbanliqliring sewebidin emes; **9** Men séning éghilingdin héchbir öküzni, Qotanliringdin héchbir tékini almaqchi emesmen. **10** Chünki ormanlıqlardiki

barlıq haywanatlar Manga mensuptur, Minglighan taghdiki mal-waranylarmu Méningkidur; **11** Taghlardiki pütün uchar-qanatlarni bilimen, Daladiki barlıq janiwarlar Méningkidur. **12** Qarnim achsimu sanga éytmaymen; Chünki alem we uninggha tolghan hemme nersiler Méningkidur. **13** Ejeba, Men öküzning göshini yemdimen? Tékining qénini ichemdimen? **14** Qurbanlıq süpitide Xudagha teshekkürlerni éyt; Hemmidin Aliy Bolghuchigha qilghan wedengge wapa qil. **15** Béshinggha kün chüshkende Manga murajiet qil; Men séni qutuldurimen, Sen bolsang Méni ulughlighaysen». **16** Lékin rezillerge Xuda shundaq deydu: — «Méning emirlirimni bayan qılıshqa néme heqqing bar? Ehdemni tilgha alghudek sen kim iding? **17** Sen Méning telimirimdin yirgending, Sözlirimni ret qilding emesmu? **18** Ogrhrini körseng, sen uningdin zoq alding, Zinaxorlar bilen shérik boldung; **19** Aghzingdin yaman gep chüshmeydu; Tiling yalghanchiliqni toquydu. **20** Öz qérindishingning yaman gépini qılıp olturisen, Anangning oghligha töhmet qilisen. **21** Sen bu ishlarni qilghiningda, Men ün chiqarmidim; Derweqe, sen Méni özüngge oxshash dep oylidling; Lékin Men séni eyiblep, Bu ishlarni köz aldingda eyni boyiche sanga körsitimen. **22** — I, Tengrini untughanlar, buni köngül qoyup anglanglar! Bolmisa, silerni pare-pare qiliwétimen; Héchkim silerni qutquzalmaydu. **23** Biraq qurbanlıq süpitide rehmet éytqanlarning herqaysisi Manga sherep keltüridu; Shundaq qılıp, uninggha Öz nijatlıqimni körsitishimge yol teyyarlıghan bolidu.

51 Neghmichilerning bésigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan kùy. Bu [kùy] Natan peyghember uning yénigha kélip, uni Bat-Shéba bilen bolghan zinaxorluqi togruluq eyibliginden kényin yézilghan: — Özgermes muhebbiting bilen, i Xuda, manga méhir-shepget körsetkeysen! Rehimdilliqliringning köplüki bilen asiyliqlirimni öchürüwetkeysen! **2** Méni qebihlikimdin yiltizinghiche yuwetkeysen, Gunahimdin méni tazilighaysen. **3** Chünki men asiyliqlirimni tonup iqrar qildim; Gunahim hemishe köz aldimda turidu. **4** Séning aldingda, peqet Séning aldingdila gunah ötküzüp, Neziringde rezil bolghan ishni sadir qildim; Shu wejidin, Sen [méni eyiblep] sözliseng, adilliqing ispatlinidu; [Méni] soraq qilghiningda, Özüngning pakliqi ispatlinidu. **5** Mana, men tughulghinimdila, yamanlıqta idim, Anamning

qarnida peyda bolghinimdila men gunahta boldum. **6** Berheq, Sen ademlerning chin qelbidin semimiylık telep qilisen; Ichimdiki yoshurun jaylirimda Sen manga danaliqni bildürisen. **7** Méni [gunahlirimdin] zofa bilen tazilighaysen, Hem men pak bolimen; Méni pakpakiz yughaysen, men qardinmu aq bolimen. **8** Manga shad-xuram awazlarni anglatqaysen; Shuning bilen Sen ezgen ustixanlim yene shadlinidu. **9** Gunahlirimdin chirayingni yoshurup, Yamanliqlirimni öchüriwetkeysen. **10** Mende pak qelb yaratqaysen, i Xuda; Wujumdiki sadiq rohimni yéngilighaysen. **11** Méni huzurungdin chiqriwetmigesen; Méningdin Muqeddes Rohingni qayturuwalmighaysen. **12** Ah, nijatliqingdiki shadliqni manga yéngibashtin hés qildurghaysen; Itaetmen roh arqılıq méni yöligeysen. **13** Buning bilen men itaetsizlerge yolliringni ögitey, We gunahkarlar yéningha qaytidu. **14** Qan töküsh gunahidin méni qutuldurghaysen, I Xuda, manga nijatlıq bergüči Xuda, Shuning bilen tilim heqqaniyliqingni yangritip küyleydu. **15** I Rebbim, lewlimi achqaysen, Aghzim medhiyiliringni bayan qilidu. **16** Chünki Sen qurbanliqni xush körmeysen; Bolmisa sunar idim; Köydürme qurbanliqlardinmu xursenlik tapmaysen. **17** Xuda qobul qildighan qurbanliqlar sunuq bir rohtur; Sunuq we ézilgen qelbni Sen kemsitmeyesen, i Xuda; **18** Shapaiting bilen Zion'gha méhribanliqni körsetkeysen; Yérusalémning sépillirini yéngibashtin bina qilghaysen! **19** U chaghda Sen heqqaniyliqtin bolghan qurbanliqlardin, köydürme qurbanliqlardin, Pütünley köydürlügen köydürme qurbanliqlardin xursenlik tapisen; U chaghda ademler qurban'gahingha buqa-öküzlerni teqdim qilishidu.

52 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil»; Édomluq Doeg Saul padishahning yénigha béríp: «Dawut Aximelekning öyige kirdi» dep ayghaqchiliq qilghandin kényin yézilghan: — I nochı batur, Néme üchün rezillikingdin maxtinisen? Tengrining özgermes muhebbiti mengülüktür. **2** Ötkür ustira kebi, Tiling zeher chachmaqchi, U yalghanchiliq toquwatidu. **3** Sen yaxshiliqning ornida yamanliqni, Heq sözleshning ornida yalghanchiliqni yaxshi körisen; **4** Haman ademni nabut qilidighan sözlerni yaxshi körisen, i aldamchi til! **5** Berheq, Tengri oxshashla séni menggüge yoqitidu; U séni tutuwalidu, yeni öz chédiringdin tartip chiqidu; Tiriklerning

zéminidin séni yiltizingdin qomurup tashlaydu. (Sélah) **6** Heqqaniyilar buni körüp qorqushidu, We uni mesxire qilip külüp: — **7** «Qaranglar, Xudani öz yölenchisi qilmighan adem, Peqet öz bayliqlirining köplükige tayan'ghan adem; U ach közüliki bilen küchlendi» — deydu. **8** Men bolsam Xudaning öyide ösken baraqsan zeytun derextekmen, Men Xudanı özgermes muhebbiti menggüge tayinimen. **9** Men Sanga ebedil'ebed teshekkür éytimen; Chünki Sen bu ishlarni qildingsen; Mömin bendiliring aldida namingha telmüriüp kütimen; Mushundaq qilish eladur.

53 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Maxalat ahangida Dawut yazghan «Masqil»: Exmeq kishi könglide: «Héchbir Xuda yoq» — deydu. Ular chirikliship, Nepretlik qebih ishlarni qilishti; Ularning ichide méhribanliq qilghuchi yoqtur. **2** Xuda ershte turup, insan balilirini közitip: «Bu insanlarning arisida, insapni chüshinidighan birersi barmidu? Xudani izdeydighanlar barmidu? **3** Hemme adem yoldin chiqti, Hemme adem chirikliship ketti, Méhribanliq qilghuchi yoqtur, hetta birimu. **4** Nanni yégendek Méning xelqimni yutuwalghan, Qebihlik qilghuchilarning bilimi yoqmidu?» — deydu. Ular Perwerdigargha héchbir iltija qilmaydu. **5** Qorqqudek héch ish bolmisimu, Mana ularni ghayet zor qorqunch basti; Chünki Xuda séni qorshawgha alghanlarning ustixanlirini parchilap chéchiwetti; Sen ularni xijilliqqa qoydung; Chünki Xuda ularni neziridin saqit qildi. **6** Ah, Israilning nijatlıqi Ziondin chiqip kelgen bolsa idi! Xuda Öz xelqini asaritidin chiqirip, azadliqqa érishtürgen chaghda, Yaqup shadlinidu, Israil xushal bolidu!

54 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqil» (Zif shehiridikiler Saul padishahning yénigha béríp: «Dawut bizning mushu yurtimizgha möküwalghan, sili bilmemdir?» dep ayghaqchiliq qilghandin kényin yézilghan): I Xuda, Öz naming bilen méni qutquzghaysen; Zor qudriting bilen dewayimni sorighaysen. **2** I Xuda, duayimni anglighaysen; Aghzimdiki sözlerge qulaq salghaysen. **3** Chünki yat ademler manga hujum qilishqa ornidin turdi; Zomigerler méning jénimni owlimaqta; Ular Xudani nezirige héch ilmaydu. (Sélah) **4** Qara, Xuda manga yarden qilghuchidur; Reb jénimni yoleydighanlar

arisididur. (Sélah) 5 U düshmenlirimning yamanlıqını özige qayturıdu; [I Xuda], Öz heqiqiting bilen ularını üzüp tashlıghaysen. 6 Men Sanga xalis qurbanlıqlar sunimen; Namingni medhiyeleymen, i Perwerdigar; Shundaq qılısh eladur. 7 Chünki U ménı barlıq bala-qazalardın qutquzdi; Düşmenlirimning meghlubiyitini öz közüm bilen kördüm.

55 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep, Dawut yazghan «Masqıl»: — I Xuda, duayimni anglighaysen; Tilikimdin özüngni qachurmighaysen, 2 Manga qulaq sélip, jawab bergeysen; Men dad-peryad ichide kézip, Ah-zar chékip yürimen; 3 Sewebi düshmenning tehditliri, rezillerning zulumliri; Ular beshimgha awarichiliklerni tökidü; Ular ghezeplinip manga adawet saqlaydu. 4 Ichimde yürikim tolghinip ketti; Ölüm wehshetliri wujudumni qaplidi. 5 Qorqunch we titrek beshimgha chüshti, Dehshet ménı chömküwaldi. 6 Men: — «Kepterdek qanitim bolsichu kashki, Uchup bérüp aramgah tapar idim» — dédim. 7 — «Yiraq jaylarga qéchip, Chöl-bayawanlarda makarlıshar idim; (Sélah) 8 Boran-chapqunlardin, Qara quyundin qéchip, panahgahha aldirar idim!». 9 Ularnı yutuwetkeysen, i Reb; Tillirini böülüwetkeysen; Chünki sheher ichide zorawanlıq hem jédelxorluqni kördüm. 10 Ular kéche-kündüz sépiller üstide ghadiyip yürmekte; Sheher ichini qabahet we shumluq qaplidi. 11 Haram arzu-hewesler uning ichide turidu, Saxtiliq we hiyle-mikirlik, kochilardin ketmeydu. 12 Eger düshmen ménı mesxire qilghan bolsa, uningga sewr qilattim; Biraq ménı kemsitip, özini maxtighan adem manga öchmenlerdin emes idi; Eger shundaq bolghan bolsa, uningdin özümni qachurattim; 13 Lékin buni qilghan sen ikenlikingni — Méning buradırı, sirdishim, eziz dostum bolup chiqishingni oylıaptımen! 14 Xalayiqqa qétilip, Xudanıng öyige ikkimiz bille manghaniduq, Özara shérin paranglarda bolghaniduq; 15 Mushundaq [satqunlarnı] ölüm tuyuqsız chöchitiwetsun! Ular tehtisaragha tirik chüshkey! Chünki ularning makanlırida, ularning arisida rezillik turmaqta. (Sheol h7585) 16 Lékin men bolsam, Xudagha nida qilimen; Perwerdigar ménı qutquzidu. 17 Etigini, axshimi we chüshte, Derdimni töküp peryad kötürümen; U jezmen sadayimha qulaq salidu. 18 U manga qarshi qilin'ghan jengdin ménı aman qılıdu; Gerche köp ademler ménı qorshawgħha alghan bolsimu. 19 Tengri — ezeldin textte olturup

kelguchi! [U nalemnı] anglap ularni bir terep qılıdu; (Sélah) Chünki ularda héch özgirishler bolmıldı; Ular Xudadin héch qorqmaydu. 20 [Héliqi buradırı] özi bilen dost bolghanlarga musht kötürdi; Öz ehdisini buzup tashlıdi. 21 Aghzi sériq maydinmu yumshaq, Biraq köngli jengdur uning; Uning sózlari yagħidimnu siliq, Emeliyyette sughurup alghan qilichlardur. 22 Yüküngni Perwerdigargħa tashlap qoy, U séni yöleydu; U heqqaniylarni hergiz tewretmeydu. 23 Biraq, sen Xuda ashu rezillerni halaket hangiha chüshürisen; Qanxorlar we hiyligerler ömrining yériminimu körmeydu; Biraq men bolsam, sanga tayinimen.

56 Neghlichilerning beshigha tapshurulup, «Xilwettiki dub derexliridiki paxtek» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» kūy (Filistiyler Gat shehiride uni esirge alghanda yézilghan): — I Xuda, manga shepqed körsetkeysen, Chünki insanlarning nepsi yogħinap ménı qogħlimaqta; Kün boyi ular men bilen jeng qilip ménı basmaqta; 2 Ménı közligi reqiblirimning nepsi yogħinap kün boyi ménı qogħlimaqta; Manga heywe qilip jeng qilgħuchilar intayin köptur! 3 Men qorqqan künümde, Men Sanga tayinimen. 4 Men sóz-kalamini ulugh dep medhiyeleydighan Xudagħa, Xudaghila tayinimen; Men qorqmaymen; Nahayiti bir et igisi ménı néme qilalisun? 5 Ular kün boyi sözlirimni burmilaydu, Ularning barlıq oyi manga ziyankeşlik qilishtur; 6 Ular top bolup ademni qestiliship, yosħurunidu; Péyimge chüshüp, jénimni élishni kütidu. 7 [Gunah] bilen gunahni yépip qachsa bolamdu? Gheziping bilen ellermi yerge urghayen, i Xudal! 8 Méning sersanlıqlırimni özüng sanap kelgen; Kózdin aqqan yashlirimni tulumungħha tolap saqlighayen; Bular deptiringde püttüklük emesmu? 9 Shuning bilen men Sanga nida qilghan künde, Düşmenlirim chékinidu; Men shuni bildimki — Xuda men tereptidur! 10 Xudani — Uning sóz-kalamini ulughlaymen! Perwerdigarni — Uning sóz-kalamini ulughlaymen! 11 Xudanila tayanchim qildim — Men qorqmaymen, nahayiti shu bir insan ménı néme qilalisun? 12 Sanga qilghan wedilirimge wapa qilimen, i Xuda; Sanga teshekkür qurbanlıqlarını sunimen. 13 Chünki Sen jénimni ölümdin qutuldurghansen; Sen putlirimni putlisishtin saqlimamsen? Shuning bilen men Xudanıng huzurida, tirikler turidighan yoruqluqta mangimen.

57 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, «Halak qilmighaysen» degen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» kuyi, (u Saul padishahtin qechip, ongkurdie yoshurunuwalghan chaghda yezilghan): — I Xuda, manga shepset körsetkeysen, Manga shepset körsetkeysen, Chünki jénim Séni panahim qildi. Mushu baylai'apet ötüp ketküche, qanatliring sayiside panah tapimen. 2 Xudagha, yeni Hemmidin Aliy Bolghuchigha, Özüm üchün hemmini orunlaydighan Tengrige nida qilimen; 3 U ershtin yarden ewetip méni qutquzidu; Manga qarap nepsi yoghinap, méni qoghlawatqanlarni U reswa qilidu; (Sélah) Xuda Öz méhir-shepqtı we heqiqitini ewetidu! 4 Jénim shirlar arisida qaldi; Men nepisi yalqun kebi bolghanlar arisida yatimen! Adem baliliri — Ularning chishliri neyze-oqlardur, Ularning tili — ötkür qilichtur! 5 I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini qaplıghay! 6 Ular qedemlirimge tor qurdi; Jénim égilip ketti; Ular méning yolumgha orek kolighanidi, Lékin özliri ichige chüshüp ketti. 7 Iradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilarini éytip, Berheq Séni küyleyman! 8 Oyghan, i rohim! I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! 9 Men xelq-milletler arisida séni ulughlaymen, i Reb; Eller arisida Séni küyleyman! 10 Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküdek ulughdur; Heqiqiting bulutlarqha taqashti. 11 I Xuda, ershlerdin yuqiri ulughlan'ghaysen, Shan-sheriping yer yüzini qaplıghay!

58 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, «Halak qilmighaysen» degen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» kuyi: — I qudret igiliri, siler heqiqeten adaletni sözlewatamsiler? I insan baliliri, adil höküm chiqirmsiler? 2 Yaq, siler könglünglerde yamanliq teyyarlaysiler; Yer yüzide öz qolunlar bilen qilidighan zorawanliqni ölczewatisiler. 3 Reziller anisining qorsiqidila ézip kétidu; Ular tughulupla yoldin adisip, yalghan sözleydu. 4 Ularning zehiri yilanning zehiridur; Ular öz quliqini pütük qilghan gas kobra yilande, 5 Meyli yilanchilar shunche chirayliq séhirlisimu, U ney awazigha qet'iy qulaq salmaydu. 6 I Xuda, ularning aghzidiki chishlirini sunduruwetkeysen! Mushu yash shirlarning tongkay chishlirini chéqiwetkeysen, i Perwerdigar! 7 Ular éqip ketken sulardek ötüp ketkey; Ular oqlarini chenlep atqanda, Oqliri uchsiz bolup ketkey! 8

Qulule yol mangghanda izi yoqilip ketkendek, Ular yoqap ketsun; Ayalning chüshüp ketken hamilisidek, Ular kün körmisun! 9 Qazan yantaqlarning issiqini sezgüche, (Meyli ular yumran péti, yaki ot tutashqan bolsun) U ularni tozutiwétidu. 10 Heqqaniy adem [Xudaning] intiqamini körgende xushal bolidu; Öz izlirini rezillernen qénida yuyidu. 11 Shunga ademler: «Derweqe, heqqaniylar üçhün in'am bardur; Derweqe yer yuzide höküm yürgüzungüchi bir Xuda bardur» — deydu.

59 Neghlichilerning beshiga tapshurulup, «Halak qilmighaysen» degen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» kuyi; (bu [kuy] Saul padishah Dawutning öyini közleshke paylaqchilarini ewetip, uni öltürüwetmekchi bolghan chaghda yezilghan): — I Xudayim, düshmenlirimning changgilidin qutquzghaysen; Manga qarshi turghanlardan méni égizde aman saqlighaysen. 2 Méni yamanliq qilghuchilar changgilidin qutquzuwalghaysen, Qanxor ademlerdin méni qutquzghaysen. 3 Chünki mana, ular jénimni élish üchün paylimaqta, Zorawanlar manga qarshi top bolushup uestleshmekte; Bu [qilghini] mende bolghan birer asiyliq üçhün emes, Yaki gunahim üçhün emes, i Perwerdigar; 4 Mende héch sewenlik bolmisimu, ular yükürüp manga qarshi sep salidu; Méning yardımimge kélishke oyghan, [Halimni] neziringge alghaysen. 5 I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Israilning Xudasi, Barliq el-yurtlarni sotlap-jazalashqa ornungdin turghaysen; uestleshni niyet qilghüchilarning héchqaysisiga rehim qilmighaysen. (Sélah) 6 Ular kéchisi qaytip kélép, ghaljir ittek ghazh-ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yürmekte. 7 Qara, ularning aghzidin éqiwatqan shölgeylirini! Lewliridin qilichlar chiqip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?» — deydu. 8 Lékin Sen Perwerdigar ularni mesxire qilisen; Barliq ellerni mazaq qilisen! 9 I méning küchüm Bolghuchi! Men Sanga telmürüp qarap yürimen; Chünki Xuda méning yuqiri panahgahimdur. 10 Manga özgermes muhebbitini körsetküchi Xuda méning aldimda mangidu; Xuda manga düshmenlarning meghlubiyitini körsitudu. 11 Biraq, [i Xuda], bularni qetl qilmay turghay; Bolmisa méning xelqim Séni untuydu. Öz küchüng bilen ularni sersan qilghaysen, Ularning beshini éghirlashturghaysen; I Reb, bizning qalqinimiz! 12 Ularning aghzining buzuqluqi tüpeylidin, Lewlirining

sözliri tüpeylidin, Ulardin chiqiwatqan qarghashlar hem aldamchiliqlar tüpeylidin, Ular öz tekebburluqi ichide tuzaqqa chüshkey! 13 Gheziping bilen bu ishlargha xatime bergeysen, Xatime bergeysen! Shuning bilen ular yoq bolidu; Shuning bilen yer yüznining chet-chetlirigiche Xudaning heqiqeten Yaquqqa hökümdarlıq qildighanlıqi ayan bolghay! (Sélah) 14 Derweqe, ular hazirghiche kékchisi qaytip kélép, ghaljir ittek ghazh-ghuzh qilip, Sheherni aylinip laghaylap yürüdu. 15 Itlardek ular ozuq izdep her yerde qatraydu; Qarni toymighuche huwlap yürmekte; 16 Lékin men bolsam qudritingni küyleymen, Berheq, seherlerde özgermes muhebbitingni naxsha qilip yangritimen; Chünki Sen men üchün yuqiri qorghan, Éghir künlirimde panahgah bolup kelgensen. 17 I méning küküm Bolghuchi, Sanga küylerni éytimen; Chünki Xuda méning yuqiri qorghinimdur, Manga özgermes muhebbet körsetküchi Xudayimdur.

60 Neghmicilerning bésigha tapshurulup, «Guwahliq niluperi» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan «Mixtam» küyi: — (Dawut Aram-Naharaim we Aram-Zobahdiki Suriyelikler bilen jeng qilghanda, [uning serdari bolghan] Yoab jengge qayta béríp, «Shor wadisi»da Édomdikilerdin on ikki ming eskerni qilichlighan chaghda yézilghan) I Xuda, Sen bizni chetke qaqtıng; Bizni pare-pare qiliwetting, Sen bizdin renjiding; Emdi bizni yéningha qayturghin! 2 Sen zéminni tewritip yériwetkeniding; Emdi uning böslüklerini saqaytqaysen; Chünki u deldengship ketti! 3 Sen Öz xelqingge külpet-xarliqlarni körgüzdüng; Sen bizge alaqzadilikning sharabini ichküzdüng. 4 Sen Özüngdin eyminidighanlarga tugh tiklep bergensen; U heqiqetni ayan qilishqa kötürülidü. (Sélah) 5 Öz soygenliring nijatlıq tépishi üchün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, [Duayimni] ijabet qilghaysen. 6 Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérímen, Sukkot wadisini [teqsim qilishqa] ölcheymen. 7 Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa bésimdíki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-perman chiqarghuchimdur; 8 Moab Méning yuyunush jawurumdur; Édomgħa choruqumni tashlaymen; Filistiye, Méning sewebimdin tentene qilinglar!» 9 Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomgħa elip baralisun? 10 I Xuda, Sen bizni rassttinla chetke qaqtıngmu? Qoshunlirimiz

bilen bille jengge chiqmamsen? 11 Bizni zulumlardın qutulushqa yardenmleshkeysen, Chünki insanning yardımı bikardur! 12 Xuda arqılıq biz choqum baturluq körsitimid; Bizge zulum qilghuchilarni cheyligüchi del U Özidur!

61 Neghmicilerning bésigha tapshurulup, tarlıq sazlar bilen oqulsun dep Dawut yazghan küy: — 1 Xuda, peryadimni anglighaysen; Duayimgha qulaq salghaysen! 2 Yerning chet-chetliride turup, Yürikim zeipliship ketkende, Men Sanga murajiet qilimen: — Sen méni özümdin yuqiri Qoram Tashqa yétekleyesen! 3 Chünki Sen manga panahgah, Düşhminim aldida mustehkem munar bolup kelgensen. 4 Men chédiringni menggülükk turalghum qilimen; Qanatliring sayiside panah tapimen. (Sélah) 5 Chünki Sen, i Xuda, qesemlirimni anglid; Özüngdin eyminidighanlarga tewe mirasni mangimu berdingen. 6 Padishahning künlirige kün qoshup uzartisen; Uning yilliri dewrdin-dewrgiche bolidu. 7 U Xudaning aldida menggü höküm süridü; Uni aman saqlashqa muhebbet we heqiqetni békítip teminligeysen; 8 Shuning bilen aldingda ichken qesemlirimge her küní emel qilimen; Men namingni menggü küyleymen!

62 Neghmicilerning bési Yedutun'gha tapshurulghan, Dawut yazghan küy: — Jénim Xudaghila qarap sükütte kütidü; Méning nijatlıqim uningdindur. 2 Peqet Ula méning qoram téshim we méning nijatlıqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men unchilik tewrinip ketmeyen. 3 Siler qachan'ghiche shu ajiz bir insan'gha hujum qilisiler? Hemminglar qingghiyip qalghan tamni, Irghanglap qalghan qashani ghulatqandek, uni ghulatmaqchisiler? 4 Uni shöhret-heywitidin chüshürüwtishtin bashqa, ularning héch mesliheti yoqtur; Yalghanchiliqlardin xursen ular; Aghzida bext tiligini bilen, Ular ichide lenet oquydu. (Sélah) 5 I jénim, Xudaghila qarap sükütte kütkin; Chünki méning ümidim Uningdindur. 6 Peqet U méning qoram téshim hem méning nijatlıqim, Méning yuqiri qorghinimdur; Men tewrinip ketmeyen. 7 Nijatlıqim hem shanshöhritim Xudaghha bagħliqtur; Méning küküm bolghan qoram tash, méning panahgahim Xudadidur. 8 I xalayiq, Uningħha herdaim tayininglar! Uning aldida ich-bagħriqlarni töküngħar; Xuda bizning panahgahimizdur! (Sélah) 9 Addiġi bendiler peqet

bir tiniq, Ésizladilermu bir aldam söz xalas; Tarazigha sélinsa ularning qilche salmiqi yoq, Bir tiniqtinmu yéniktur. 10 Zomigerlikke tayanmanglar; Bulangchiliqtin xam xiyal qilmanglar, Bayliqlar awusimu, bulargha könglünglarni qoymanglar; 11 Xuda bir qétim éytqanki, Mundaq déginini ikki qétim anglidimki: — «Küch-qudret Xudagha mensuptur». 12 Hem i Reb, Sanga özgermes muhebbetmu mensuptur; Chünki Sen herbir kishige öz emilige yarisha qayturisen.

63 Dawut yazghan küy (u Yehudadiki chölbayawanda bolghan chaghda yézilghan): — I Xuda, Sen méning ilahimdursen, Teshnalıq bilen Séni izdidim! Men qurghaq, changqaq, susiz zéminda turup, Jénim Sanga intizar, etlirim telmürüp intilarki — 2 Muqeddes jayingda Sanga köz tikip qarighinimdek, Men yene zor qudriting we ulughluqungni körsem! 3 Özgermes muhebbiting hayattinmu ezizdur; Lewlirim Séni medhiyileydu; 4 Shu sewebtin tirk bolsamla, Sanga teshekkür-medhiye oquymen, Séning namingda qollirimni kötürimen. 5 Jénim nazunémetlerdin hem mayliq göshlerdin qanaetlen'gendek qanaetlendi; Aghzim échilip xush lewlirim Sanga medhiyilerni yangritidu; 6 Ornumda yétip Séni esliginimde, Tün kéchilerde Séni séghinip oylinimen. 7 Chünki Sen manga yarademde bolup kelgensen; Séning qaniting sayiside shad-xuramliqta naxshilarni yangritimen. 8 Méning jénim Sanga ching chapliship mangidu, Séning ong qolung méni yölimekte. 9 Biraq jénimni yoqitishqa izdewatqanlar yer tektilirige chüshüp kétidu. 10 Ularning qéni qilich tighida tökülidu, Ular chilbörilerge yem bolidu. 11 Lékin padishah Xudadin shadlinidu; Uning nami bilen qesem qilghanlarning hemmisi rohlinip shadlinidu; Chünki yalghan sözligüchilerning zuwani tuwaqlinidu.

64 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Xuda, ahlirimni kötürgende, méni anglighaysen! Hayatimni düshmenning wehshilikidin qughdighaysen! 2 Qara niyetlerning yoshurun suyiquestliridin, Yamanlıq eyligüchi qagha-quzghunlardin aman qilghaysen. 3 Ular tillirini qilichtek öktür bilidi; Mukemmel ademni yoshurun jaydin étish üchün, Ular oqini betligendek zeherlik sözini teyyarlıdi. Ular qilche eymenmey tuyuqsız oq chiqiridu. 5 Ular betniyette bir-birini righbetlendürüp, Yoshurun tuzaq qurushni

meslihetliship, «Bizni kim köreleytti?» — déyishmekte. 6 Ular qebihlikke intilip: — «Biz izdinip, etraplıq bir tedbir tépíp chiqtuql!» — deydu; Insanning ich-bagħri we qelbi derweqe chongqur we [bilip bolmas] bir nersidur! 7 Lékin Xuda ulargha oq atidu; Ular tuyuqsız zeximlinidu. 8 Ular öz tili bilen putlishidu; Ularni körgenlerning hemmisi özini néri tartidu. 9 Hemme ademni qorqunch basidu; Ular Xudanıng ishlirini bayan qildi, Berheq, ular uning qilghanlirini oylinip sawaq alidu. 10 Heqqaniylar Perwerdigarda xushal bolup, Uningha tayinidu; Königli durus ademler rohlinip shadlinidu.

65 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Zionda, medhiye süküt ichide Séni kütidu, i Xuda; Sanga qilghan wede emelge ashurulidu. 2 I, dua Anglighuchi, Séning aldingħha barliq et igiliri kélidu. 3 Gunahliq isħlar, asiyliqlirimiz, [Kelkün basqandek] mendin għalip kélidu; Lékin Sen ularni yépip kechürüm qilisen; 4 Sen tallap Özüngge yéqinlashturghan kishi némidégen bextlik! U hoylliringda makanlıshidu; Bizler Séning makaningning, yeni muqeddes ibadetxanangning berikitidin qanaet tapimiz; 5 Sen heqqaniylinqi namayan qilidighan karamet we deħshet isħlar bilen bizżejaw, I nijatliqimiz bolghan Xuda, Pütkül yer-déngizlarning chet-chetliridikilergiche tayanchi Bolghuchi! 6 Béling qudret bilen bagħlan'ghan bolup, Küchüng bilen tagħlarni berpa qilghansen; 7 Déngizlarning örkeşħilgen shawqunlirini, Dolqunlarning shawqunlirini, Hemde ellerning chuqarlini tinjítquchisen! 8 Jahanning chet-chetliride turuwatqanlar karametliringdin qorqidu; Sen künchiqishtikilerni, künpetiştikilerni shadlandurisen; 9 Yer yüzining [ghémini yep] yoqlap kélip, uni sugħirisen, Uni tolimu munbetlestħurisen. Xudanıng derya-ériqliri sugħa tolghandur; Shundaq qilip sularni teyyarlap, Kishilerni ashliq bilen teminleysen. 10 Térlighu étizlarning chöneklerini sugħa qandurisen, Qırılini tarashlaysen, Tupraqni mol yéghinlar bilen yumshitsen; Uningda ün'genlerni beriketleyen. 11 Sen németliringni yilning hosuligha taj qilip qoshup bérissen; Qedemliringdin bayashatlıq heryan'gha tamidu; 12 Daladiki yaylaqlargħimu tamidu; Tagħ-dawanlar shat-xoramlıqni özlırige belwagh qildi; 13 Köklemler qoy padiliri bilen kiyin'gen, Jilghilar maysilargħa qaplinidu; Ular

xushalliq bilen tentene qilidu, Berheq, ular naxshilarni yangritishidu!

66 Neghmicilerning beshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun dep, küy-naxsha: — Pütkül jahan, xushalliq bilen Xudagha tentene qilinglar! **2** Uning namining ulugluqini naxsha qilip jakarlanglar, Uning medhiyilirini shereplik qilinglar! **3** Xudagha: «Séning qilghanliring neqeder qorqunchluqtur! Qudritting zor bolghach, Dushmanliring aldingda zeipliship teslim bolidu; **4** Barliq yer yüzidikiler Sanga sejde qilip, Séni küylep, naxsha éytishidu; Ular namingri küylep naxsha qilip éytidu» — denglar! (Sélah) **5** Kélinglar, Xudaning qilghanlirini körünglar; Insan baliliri aldida qilghan karametliri qorqunchluqtur. **6** U déngizni quruqluqqa aylandurdi; [Ejdadirimiz] deryadinmu piyade ötti; Biz u yerde uningdin xurseren bolduq. **7** U qudriti bilen menggi höküm süridu; Uning közli ellerni közitip turidu; Asiyliq qilghuchilar meghrurlanmisu! (Sélah) **8** I qowmlar, Xudayimizgha teshekkür-medhiye éytinglar; Uninggha bolghan medhiye-hemdusanalarni yangritinglar! **9** U jénimizni hayatliq ichige tikken, Putlirimizni téyildurushlarga yol qoymaydu. **10** Chünki Sen, i Xuda, bizni siniding; Kümüşhni otta tawlighandek bizni tawlidding. **11** Sen bizni torgha chüshürdung; Bélimizge éghir yükni yükliing. **12** Xeqlerni beshimizgha mindürdüng; Biz ot we kelkünni bésip öttuq; Sen axir bizni kengrichilikke chiqarding. **13** Men köydürme qurbanliqlarni élip öyungge kirey; Sanga qilghan qesemlirimge emel qilimen; **14** Berheq, beshimgha kün chüshkende lewlirim chiqarghan, Éghizim éytqan wedilirimni emelge ashurimen. **15** Men Sanga bordaq mallarni köydürme qurbanliq qilip sunimen, Qochqarlarning yéghini xush puritip köydürimen; Öküz we öchkilerni ekilip sunimen. (Sélah) **16** Xudadin eymin'guchi hemminglar, kélinglar, qulaq sélinglar! Uning men üchün qilghan karametlirini bayan qilimen; **17** Aghzim échip uningha peryad kötürdüng, Uning ulugluqini jakarlıghan medhiyiler tilimda boldi. **18** Könglümde gunahni közlep yürgen bolsam, Reb [duayimni] anglimighan bolatti. **19** Biraq Xuda anglidi; U duayimgha qulaq saldi. **20** Xudagha teshekkür-medhiye yaghdurulsun! U méning duayimni yandurmidi, Hem mendin özgermes muhebbitini élip ketmidi!

67 Neghmicilerning beshigha tapshurulup, tarliq sazlar bilen chélimsun, dep yézilghan küy-naxsha: — Xuda bizge méhir-shepqt körsitip, bizni beriketlep, Öz jamalining nurini üstimizge chachqay! (Sélah) **2** Shundaq qilghanda yolung pütkül jahanda, Qutuldurush-nijatlıq qing barlıq eller arisida ayan bolidu. **3** Barliq qowmlar Séni medhiyilige, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyilige! **4** Jimi qowmlar xushalliq bilen tentene qilip küyligey, Chünki Sen xelq-milletlerge adilliq bilen höküm chiqirisen, Yer yüzidiki taipilerni, Sen yétekleyesen; (Sélah) **5** Barliq qowmlar Séni medhiyilige, i Xuda; Barliq qowmlar Séni medhiyilige! **6** We yer-zémien köklirini ündürdü; Xuda, bizning Xudayimiz, bizni beriketleydu; **7** Xuda bizni beriketleydu; Shuning bilen yer yüzndikiler chet-yaqilargiche uningdin eyminishidu!

68 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy-naxsha: — Xuda ornidin turdi, dushmanlirini tiripiren qiliwétidu! Uningha öchmenler Uning aldidin beder qachidu! **2** İstütek uchurulghandek, ularni uchurup yoqitisen, Mom otta éritilgendek, Reziller Xudaning aldida halak bolidu. **3** Biraq heqqaniylar xushallinidu, Ular Xuda aldida rohlinip, Tentene qilip shadlinidu. **4** Xudagha küyler éytinglar, Uning namini naxsha qilip yangritinglar; Chöl-bayawanlargha Min'guchi bir yolni kötüüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning aldida shadlininglar. **5** Yétimlarga ata bolghuchi, Tul xotunlarning dewasini sorighuchi, Öz muqeddes makanida turghan Xudadur. **6** Xuda ghériblarni öyochaqliq qilidu; U mehbuslarni awatliqqa chiqiridu; Lékin asiyalarni qaghjiraq yerde qalduridu. **7** I Xuda, Öz xelqingning aldida mangghiningda, Chöl-bayawandin ötüp seper qilghiningda, (Sélah) **8** Xudaning huzuri aldida, Yeni Israelning Xudasining huzuri aldida, Yer-jahan tewrinip, Asmanlarumu yéghin yaghdurdi; Awu Sinay téghimu tewrinip ketti. **9** Sen, i Xuda, Öz mirasing [bolghan zémin-xelq] üstige xasiyetlik bir yamghur yaghdurding; Ular halsizlan'ghanda ularni küchlendürdüng. **10** Séning baqqan padang u yerge makanlashti; Méhribanlıq bilen möminler üchiün teyyarlıq qilding, i Xuda! **11** Reb emr qildi; Uni jakarlıghuchi qiz-ayallar némidégen zor bir qoshundur! **12** «Padishahlar hem qoshunliri beder qéchishti, beder qéchishti!» — [déyishti]; Öyde olturghan qiz-ayallar bolsa oljilarni bölishiwalidu; **13** Siler qoy baqqanda padilar arisida yatqan

bolsanglarmu, Zémininglar emdi qanatlirigha kümüsh sepken, Peyliri parqiraq altun bilen bézelgen paxtektek bolidu; **14** Hemmige Qadir Xuda padishahlarni zéminda tiripire qiliwetkende, Yer Zalmon téghidiki qardek aqirip ketti. **15** Bashan téghi qudretlik bir tagh, Bashan téghi égiz choqqiliri köp bir taghdur; **16** Ey égiz choqqiliq taghlar, Néme üchün Xuda Öz makani qilishni xalighan taghqa heset bilen qaraysiler? Derweqe, Perwerdigar shu taghda menggü turidu! **17** Xudaning jeng harwiliri tümen-tümen, Milyon-milyondur; Reb ular arisida turidu; Sinay téghidiki muqeddes jayda turidu. **18** Sen yuqirigha kötüruldung, Insanlarni tutqun qilghuchilarini Özüng esir qilip élip ketting; Yah Xuda ularning arisida turushi üchün, Hetta asiyliq qilghanlar [arisida turushi] üchünmu, Sen insan arisida turup iltipatlarni qobul qilding. **19** Reb medhiyilensu; Chünki U her künü yüklirimizni köturmekte; Yeni nijatliqimiz bolghan Tengri! (Sélah) **20** Bizning Tengrimiz birdinbir nijatkar Tengridur; Rebge, yeni Perwerdigarghila, ölümge baghliq ishlar tewedor. **21** Berheq, Xuda Öz düshmenlirining bészini yaridu, Öz gunahlirida dawamliq kétiwéridighanlarning chachliq kallisini U chaqidu. **22** Reb mundaq dédi: «[Öz xelqimni] Bashan diyaridinmu, Déngizlarning chongqur jayliridinmu qayturup kélimen; **23** Shundaq qilip [sen xelqim]ning puti qan'gha, Yeni düshmenliringning qénigha milinidu, Itliringning tili buningdinmu nésiwisi [yalaydu]». **24** Ular Séning mangghanliringni kördi, i Xuda; Yeni méning İlahim, méning Padishahimning muqeddes jayigha kirip mangghanlirini kördi; **25** Aldingda munajatchilar, keyningde chalghuchilar mangdi, Otturisida dapchi qizlar bar idi: **26** «Jamaetlerde Xuda Rebge teshekkür-medhiye éytinglar, — I Israil bulaqliridin chiqqarlar!» — déyishti. **27** U yerde ularning bashlamchisi bolghan kichik Binyamin qebilisi mangidu; Yehuda emirliri, zor bir top ademler, Zebulunning emirliri, Naftalining emirlirimu bar. **28** Séning Xudaying kühüngni buyrup békitken; Özüng biz üchün qilghiningni mustehkemligeysen, i Xuda! **29** Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanang wejidin, Padishahlar Sanga atap hediyelerni élip kélidu; **30** Ah, héliqi qomushluqtiki [yirtquch] janiwarni, Küchlüklerning topini, Taipilerdiki torpaqlarnimu eyibligeysen; Andin ularning herbiri kümüsh tengilerni ekilip Sanga tiz püküshidu; Urushxumar

xelqlerni tiripire qiliwetkeysen! **31** Mötiwer elchiler Misirdin kélidu, Éfiopiye bolsa Xudagha qarap qollirini tézdin kötürüdu. **32** I yer yüzidiki el-yurtlar, Xudani naxsha bilen medhiyilenglar; Rebni medhiyilep küylerni éytinglar! (Sélah) **33** Asmanlarning üstige, Qedimdin bar bolghan asmanlarning üstige Min'guchi toghruluq köy éytinglar! Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küchlüktr! **34** Xudani küchlük dep bilip jakarlanglar, Uning heywisi Israil üstide, Uning küchi bulutlarda turidu; **35** I Xuda, muqeddes jayliringdin sürlük körünisen! Israilning birdinbir Tengrisi! Xelqqe kück-qudret bergüchi bolsa, Udur! Xudagha teshekkür-medhiye oqulsun!

69 Neghlichilerning bészigha tapshurulup, «Niluperler» dégen ahangda oqulsun dep, Dawut yazghan köy: — Méni qutquzghaysen, i Xuda! Sular jénimdin ötti; **2** Turghudek jay yoq chongqur patqaqliqqa chöküp kettim; Suning chongqur yérite chüshüp kettim, Kelkün méni gherq qildi. **3** Peryadilimdin halimdin kettim; Gallirim qurup ketti; Xudayimha telmürip, közümdin kétey dep qaldim; **4** Sewebsiz manga öch bolghanlar chachlirimdinmu köptur; Méni yoqatmaqchi bolghanlar, Qara chaplap men bilen düshmenlischidighanlar küchlüktr; Shu chaghda özüm bulimighan nersini qayturimen. **5** I Xuda, méning nadanlıqim özüngge ayan; Méning qebihliklirim Sendin yoshurun emestur. **6** Méning sewebimdin, i Reb, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Özüngge umid baghlap kütkenler yerge qarap qalmighay; I Israilning Xudasi, Özüngni izdigüchiler méning sewebimdin shermende bolmighay; **7** Chünki Séni dep men reswachiliqqa uchriddim; Shermendilik yüzümge chaplandi. **8** Men öz qérindashlirimha yat, Anamning balilirigha yaqa yurtluq boldum. **9** Chünki méni [muqeddes] özüngge bolghan otluq muhebbet chulghuwalghanidi; Sanga haqaret qilghanlarning haqaretlimu méning üstümge chüshti; **10** Men yighlidim, jénim roza tutti, Bumu manga eyib dep qaraldi. **11** Men bözni kiyimim qilip kiysem, Shuning bilen ularning söz-chöchikige qaldim. **12** Sheher qowuqida olturghanlarning tene gépige qaldim, Meyxorlarning naxhisining témişi boldum. **13** Biraq men shepqitingni körsetken waqtingda duayimni sanga nishanlidim, i Perwerdigar; I Xuda, özgermes muhebbitingning zorluqidin, Nijatlıq ishenschide manga jawab bergeyse; **14** Méni patqaqliqtin

qutquzuwalghaysen, Méni chöktürmigeysen; Manga öchmen bolghanlardin, Suning chongqur yéridin qutuldurghaysen; **15** Kelkün sulirigha méni gherq qildurmighaysen; Déngiz teglirigimu méni yutquzmighaysen; [Tégi] yoq hangning méni hap étip aghzini yumuwélishigha yol qoymighaysen! **16** Duayimni ijabet qilghaysen, i Perwerdigar, Chünki özgermes muhebbiting yaxshidur; Mol rehimdilliqing bilen manga yüzlen'geySEN; **17** Jamilingni qulungdin yoshurmighaySEN; Chünki beshimgha kün chüshti; Tézdin manga jawab bergeySEN. **18** Jénimha yéqinlashqaySEN, Uninggha hemjemet-qutquzghuchi bolghaySEN; Düshmenlirim aldida méni hörlükke chiqarghaySEN; **19** Özüng méning reswaliqta hem hörmetsizlikte qalghinimni, Qandaq haqaretlen'ginimni bilisen; Reqiblirimning hemmisi Özüngge ayandur. **20** Haqaret qelbimni pare qildi; Men qayghugha chomüp kettim; Azghine hésdashliqqa telmürgen bolsammu, yoq boldi; Teselli bergüchilernimu izdidim, lékin birsinimu uchritalmidim. **21** Berheq, ular ozuqumgha öt süyi, Ussuzluqumgha sirkini berdi. **22** Ularning dastixini özlirige qiltaq, Ularning halawiti qapqan bolghay. **23** KözliRI torliship körmeydighan bolup ketkey; Bel-putlirini titrekke salghaySEN; **24** Qehringni ularning üstige chüshürgeySEN, Ghezipingning otliri ulargha tutashqay; **25** Ularning makanı xarabe bolghay, Chédirliri chölderep qalghay; **26** Chünki ular Sen urghan'gha téximu ziyankeshlik qilmaqta; Sen zeximlendürgenlerning azabigha gep bilen azab qoshmaqta. **27** Ularning gunahigha gunah qoshqaySEN, Heqqaniyliqingning nésiwisiGE ularni érishtürmigeySEN. **28** Ular hayatlıq deptiridin öchürülgey; Heqqaniylarning qatarigha pütlülmigey. **29** Biraq men bolsam bir ézilgen derdmen; Nijatliqin, i Xuda, méni yuqirigha kötüüp qutquzghay; **30** Men munajat oqup XudanıG namini medhiyileymen; Teshekkürler bilen uni ulughlaymen; **31** Bu bolsa Perwerdigarnı xurSEN qilish üchün, ÖküZ teqdim qilhandin ewzeldur; Münggüz-tuyaqlıri saq torpaq bergendinmu artuqtur. **32** Yawash möminler buni körüp xushal bolidu; Xudanı izdigenler – Qelbinglar yéngilinidu. **33** Chünki Perwerdigar yoqsullarning iltijasini anlaydu, Özige tewe esir qilin'ghanlarnı u kemsitmeydu; **34** Asman-zémin Uni medhiyilisun! Déngiz-okyalar hem ularda yürgüchi barlıq janiwarlar Uni medhiyiligeY! **35** Chünki Xuda Zionni

qutquzidu; YehudanıG sheherlirini qayta bina qilidu; Ular ashu yerde olturaqlıship, igilik tikleydu. **36** Uning qullirining nesilliri uningha miras bolidu, Uning namini söygenler u yerlerde makanlishidu.

70 Neghmichilerning beshigha tapshurulup, «eslitish üchün» oqulsun dep, Dawut yazghan kuy: – Perwerdigar, méni qutquzushqa aldirighaySEN! Perwerdigar, téz kélép manga yarden qilghaySEN! **2** Méning jénimni izdewatqanlar yerge qaritilip reswa qilinsun; Méning ziyanimdin xurSEN bolghanlar keynige yandurulup shermende bolghay. **3** Méni: – «Wah! Wah!» dep mesxire qilghanlar öz shermendilikidin keynige yan'ghay! **4** Biraq Séni idzgichilerning hemmisi Sende shadlinip xushal bolghay! Nijatliqin söygenler hemishe: «Xuda ulughlansun» déyishkey. **5** Biraq men ézilgenmen, hem yoqsulmen; Yénimha tézdin kel, i Xuda! Sen méning yardenchim, méning azad qilghuchim; I Perwerdigar, kéchikmey kelgeySEN!

71 Sendlı, Perwerdigardin panah tapimen; Méni hergiz yerge qaratmighaySEN. **2** Öz heqqaniyliqingda méni qutuldurghaySEN; Manga qulaq salghaySEN, Méni qutquzghaySEN! **3** Manga özüm daim panahlinidighan turalghu qoram tash bolghaySEN; Sen méni qutquzushqa buyruq chüshürgeySEN; Chünki Sen égiz téshim, qorghinimduRSEN. **4** Xudayim, méni rezillerning qolidin, Heqqaniyetsiz, rehimsiz ademdin azad qilghaySEN; **5** Chünki Sen méning ümidimduRSEN, i Reb Perwerdigar, Yashliqimdin tartipla méning tayanchimduRSEN; **6** Balyatqudiki waqittin bashlap men Sanga tayinip keldim, Özüng méni anamning qarnidin chiqarghuchisen; Medhiyemning témiS bolsa herdaim Sen toghruluqtur. **7** Men nurghunlarga gheyriy yaki karamet sanaldim; Chünki Sen méning mustehkem panahgahimduRSEN. **8** Aghzim kün boyi medhiyiliring hem shan-sheripingge tolidu; **9** Emdi qérighinimda méni tashlimighaySEN; Maghdurum ketkinide, mendin waz kechmigeySEN. **10** Chünki düshmenlirim manga qarshi sözlishidu; Jénimni élishqa közlewatqanlar qestliship: – **11** «Xuda uningdin waz kechti; Uni qoghlap tutuwélinglar, Chünki qutuldurudighanlar yoqtur» – déyishidu. **12** I Xuda, mendin yiraqlashmighaySEN; I Xudayim, manga yardenme téz kelgeySEN! **13** Jénimha kúshende bolghanlar shermende bolup yoqitilisun;

Ziyingimha intilgenler reswaliq hem shermendichilik bilen qaplansun; 14 Biraq men bolsam, izchil ümidte bolimen, Séni téximu medhiyilemen. 15 Heqqaniyliq, nijatliq aghzimda kün boyi bayan qilinidu; Bular san-sanaqsizdur, bilginimdin köp artuqtur. 16 Men Reb Perwerdigarning büyuk ishlirini jakarlıghan halda kélimen; Séning heqqaniyliqningni yad étip jakarlaymen — Peqet Séningkinila! 17 I Xuda, Sen yashliqimdin tartip manga ögitip kelgensen; Bugün'ge qeder Séning qilghan karamet ishliringni jakarlap kéliwatimen. 18 Emdi hazır men qérip, aq chachliq bolghinimda, i Xuda, Men bu dewanre [küchlük] bilikingni [jakarlıghuche], Kéler ewladning hemmisige qudritingni ayan qilghuche, [Méni tashliwetmigeysen]! 19 I ulugh karamet ishlarni qilghan Xuda, Heqqaniyliq pelekke taqashti; Sanga kimmu oxshash bolalisun! 20 Sen manga köp hem éghir külpetlerni körsetkenikensen, Méni qaytidin yéngilaysen, yer tegliridin qayturup élip chiqisen; 21 Sen méning izzet-hörmitimni téximu yuqiri qilip, Her tereptin manga teselli bérisen. 22 Men Séni rawab chélip medhiyilemen, Séning heqiqitingni medhiyilemen, i Xudayim; Chiltar chélip Séni küyleylen, i Sen, Israilning Muqaddisi! 23 Sanga kúyler éytqinimda, lewlirim tentene qilidu, Özüng hörlükke chiqarghan jénimmu shundaq rohlinip éytidu; 24 Tilim kün boyi heqqaniyliq toghrisida sözleydu; Chünki manga yamanlıq qilmaqchi bolghanlar yerge qaritilip reswa qilinidu.

72 Sulayman üchün: — I Xuda, padishahqa hökümliringni tapshurghaysen; Padishahning oghlıgha Öz heqqaniyliqningni bergeysen. 2 Shundaq bolghanda u Öz xelqing üchün heqqaniyliq bilen, Sanga tewe ézilgen möminler üçün adilliq bilen höküm chiqiridu; 3 Tagħlar xelqqe tinch-amanlıq élip kélidu, Édirliqlarmu heqqaniyliq bilen shundaq qilidu. 4 Padishah xelq arisidiki ézilgenlerge adil hökümlerni chiqiridu; U namratlarning balilirini qutquzidu, Zalimlarni bitchit qilidu. 5 Shundaq bolghanda kün we ay yoq bolup ketmisila, Ewladtin-ewladqa xelq Sendin eyminidu. 6 U bolsa goya yéngidin orghan otlaqqa yaghqan yamghurdek, Yer sughiridighan hól-yéghinlardek chüshidu. 7 Uning künliride heqqaniylar ronaq tapidu; Ay yoq bolghuche tinch-amanlıq téship turidu. 8 U déngizdin-déngizlarginche, [Efrat] deryasidin yer yüzining

chetlirigiche höküm sürüdu. 9 Chöl-bayawanda yashawatqanlar uning aldida bash qoyidu; Uning düshmenliri topilarni yalaydu. 10 Tarshishning we arallarning padishahliri uningha hediyeler teqdim qilidu, Shéba we Sébaning padishahlirimu sowghatlar sunidu. 11 Derweqe, barlıq padishahlar uning aldida sejde qilidu; Pütkül eller uning xizmitide bolidu; 12 Chünki u peryad kötürgen yoqsullarni, Panahsiz ézilgenlerni qutulduridu; 13 U yoqsal-ajizlarga ichini aghritidu, Yoqsullarning jénini qutquzidu; 14 Ularning jénini zulum-zomigerliktin hörlükke chiqiridu, Ularning qéni uning neziride qimmetliktur. 15 [Padishah] yashisun! Shébaning altunliridin uningha sunulidu; Uning üchün dua toxtawsız qilinidu; Uningha kün boyi bext tilinidu; 16 Yer yüzidiki hosul mol bolidu, Hetta tagħ choqqiliridimu shundaq bolidu. [Migh-migh] chüshken méwiler Liwandiki ormanlardek tewrinidu; Sheherdikiler bolsa daladiki ot-yéshilliqtek güllinidu; 17 Uning nami menggüge öchmeydu, Uning nami quyash yoqalghuche turidu; Ademler uning bilen özlirige bext tileydu, Barlıq eller uni bextlik dep atishidu. 18 Israilning Xudasi, Perwerdigar Xudagħha teshekkür-medhiye bolghay! Karamet ishlarni Yaratquchi yalghuz Udur! 19 Uning shereplik namigha menggüge teshekkür-medhiye oqulsun! Uning shan-shöhriti pütkül dunyani qaplıghay! Amin! We amin! 20 Yessening oghli Dawutning dualiri shuning bilen tamam boldi.

73 Asaf yazghan kúy: — Derweqe Xuda Israilgha, Qelbi sap bolghanlarga méhribandur; 2 Lékin özüm bolsam, putlispip yiqlip chüshüşke tasla qaldim; Ayaghłirim téyilip ketkili qil qaldi; 3 Chünki rezillerning ronaq tapqanlıqını körüp, Hakawurlarga heset qildim; 4 Chünki ular ölümide azablar tartmaydu, Eksiche téni mezmut we sagħlam turidu. 5 Ular insan'gha xas japani körmeydu, Yaki xeqlerdek balayi'apetke uchrimaydu. 6 Shunga meghrurluq marjandek ularilha esilidu, Zorluq-zomigerlik tondek ularilha chaplishidu. 7 Ular semripi ketkenlikidin közliri tompiyip chiqti; Ularning qelbidiki xiyaletler hedidin éship kétidu. 8 Bashqılarni mesxire qilip zeherlik sözleydu; Halini üstün qilip diwinip, doq qilidu. 9 Ular aghzini pelekke qoyidu, Ularning tilliri yer yüzini kézip yürüdü. 10 Shunga [Xudanıng] xelqi mushularha mayil bolup, Ularning dégenlirini su ichkendek axirighiche ichip:

— 11 «Tengri qandaq bileleytti?», «Hemmidin Aliy Bolghuchida bilim barmu?» — deydu. 12 Mana bular rezillerdur; Ular bu dunyada rahet-paraghetni köridu, Bayliqlarni toplaydu. 13 «Ah, heqiqeten bikardin-bikar könglümni paklanduruptimen, Gunahsiz turup qolumni artuqche yuyup keptimen; 14 Bikargha kün boyi japa chékiptimen; Shundimu her seherde [wijdanning] eyibige uchrap keldim!». 15 Biraq men: — «Bundaq [désem], Bu dewrdiki perzentliringge asiyliq qilghan bolmamdimen?» — dédim. 16 Ularni kallamdin ötküzeý désem, Közümge shundaq éghir köründi. 17 Tengrining muqeddes jaylirigha kirküche shundaq oylidim; Kircendila [yamanlarning] aqiwitini chüshendim. 18 Derweqe Sen ularni téylilhaq yerlerge orunlashturisen, Ularni yiqitip pare-pare qiliwétisen. 19 Ular közni yumup achquchila shunche parakende bolidu, Dehshetler ularni bésip yoqitidu! 20 Sen i Reb, chüshtin oyghan'ghandek oyghinip, Ornungdin turup ularning siyaqini közge ilmaysen. 21 Yüreklim qaynap, Ichlirim sanjilghandek bolghan chaghda, 22 Özümni héchnéme bilmeydighan bir hamaqet, Aldingda bir haywan ikenlikimni bilip yettim. 23 Halbuki, men hemishe Sen bilen bille; Sen méni ong qolumnin tutup yöliding; 24 Öz nesiheting bilen méni yétekleysen, Shan-sheripngni namayan qilghandin kényin, Axirida Sen méni özüngge qobul qilisen. 25 Ershte Sendin bashqa méning kimim bar? Yer yüzide bolsa Sendin bashqa héchkimge intizar emesmen. 26 Etlirim hem qelbim zeiplishidu, Lékin Xuda qelbimdiki qoram tash hem menggülük nésiwemdür! 27 Chünki mana, Sendin yiraq turghanlar halak bolidu; Wapasizliq qilghan pahishe ayaldek Sendin waz kechkenlarning herbirini yoqitisen. 28 Biraq men üchün, Xudagha yéqinlishish ewzeldür! Uning barliq qilghan ishlirini jakarlash üchün, Reb Perwerdigarni tayanchim qildim.

74 Asaf yazghan «Masqil»: — I Xuda, Sen némishqa menggüge bizni tashliwetting? Némishqa ghezipingni tüütin chiqarghandek Öz yayliqingdiki qoyliringha chiqirisen? 2 Özüng rene tölep azad qilghan jamaitingni, Yeni Öz mirasing bolushqa qedimde ulargha hemjemet bolup qutquzghan qebilini, Özüng makan qilghan Zion téghini yadinggħha keltürgeySEN! 3 Qedemliringni mushu menggülük xarabliqlargħa qaratqaySEN, Düşmenler muqeddes jayingda gumran qilghan barliq nersilerge [qarighaySEN]; 4 Reqibliring jamaetgahingning

otturisida hör-pör qilidu; Möjizatlar saqlan'ghan orun'gha ular öz tughlirini tiktı. 5 Herbiri özlerini körsitiship, palta oynitip orman kesküchidek, 6 Ular hazır [muqeddes jayingdiki] neqishlerni ala qoymay, palta-bolqilar bilen chéqiwetti; 7 Ular muqeddes jayingħha ot qoysi; Öz namingdiki makanni bulghap, yer bilen teng qiliwetti. 8 Ular könglide: «Biz bularning hemmisini yoqitayli» dep, Tengrining zémindiki jamaetgahlirining herbirini köydürüwetti. 9 Bizge esletme bolghan möjizatlarni héch körelmeymiz; Peyghemberlermu kelleske ketti; Arimizdimu bu ishlarning qachan'ghiche bolidighanlıqını bilidighan borsi yoqtur. 10 Qachan'ghiche, i Xuda, reqibing Séni mesxire qilidu? Düşmen namingni menggüge haqaretlemdu? 11 Sen qolungni, yeni ong qolungni némishqa tartiwalisen? Qolungni qoynungdin élip, ularni yoqatqaySEN! 12 Biraq Xuda qedimdin padishahim bolup kelgen, Yer yüzining otturisida qutquzsharnı élip bargħuchi Udur. 13 Sen déngiz sütini kücküng bilen böldung, Sulardiki ejdihalarning bashlirini yarding. 14 Déngizdiki léwiatanning bashlirini chéqip, Uning göshini ozuq qilip chöldiki yawayilarga böltip berding. 15 Yerni yérip bulaqlarnı, ériqlarnı aqquzdung, Sen toxtimay éqiwatqan deryalarnı qurutuwetting. 16 Kün Séning, tünmu Séningkidur; Ay bilen quyashni orunlashturdung. 17 Yer yüzining chégralırını belgilidung; Yaz bilen qishni — Sen shekllendürdüng. 18 Shuni ésingde tutqaySEN, i Perwerdigar: — Bir düşmen Séni mesxire qildi, Hamaqet bir xelq namingni haqaretlidi. 19 Paxtikingni yirtquħħaywanlarga tutup bermigeySEN; Ézilgen möminliringning hayatini menggü unutmighaySEN. 20 Öz ehdengge qarighaySEN, Chünki zémindiki qarangħħu bulung-puchqaqlar zorluq-zumbuluqning turalghuliri bilen toldi. 21 Ézilgħichilerni nomus bilen yandurmighaySEN; Ézilgenler, yoqsullar namingni medhiyiligej. 22 Ornundin turghin, i Xuda, Öz dewayingni sorighaySEN; Hamaqet kishining Özüngni kün boyi mesxire qiliwatqinini ésingde tutqaySEN. 23 Düşmenliringning chuanlirini unutmighaySEN; Sanga qarshi qozghalghanlarning dawrangħli toxtimay kötürülmekte.

75 Negħmichilerning beshigha «Halak qilmighaySEN» dégen ahangda oqulsun dep tapshurulghan, Asafning kūy-naxħisi: — Sanga teshekkür éytimiz, i Xuda, teshekkür éytimiz! Chünki naming bizżeq yéqindur; Buni, qilghan karametliring

ispatlap jakarlaydu. 2 [Menki Perwerdigar]: — «Men békïtken waqitni ixtiyarimgha alghinimda, Adalet bilen soraq qilimen; 3 Yer hem yerning üstide turuwatqanlar tewrinip tursimu, Uning tüwrüklirini turghuzghuchi Özümdurmen» — dédi. (Sélah) 4 Maxtan'ghanlарgha: — «Maxtanmanglar», Hem rezillerge «Münggüzüngni kötüürme» — dédim; 5 «Münggüzüngni yuqiri kötüürme; Boynungni qattiq qilip ghadiyip sözlime!» 6 Chünki kötüürülüş sherkten yaki gherbtin emes, Yaki jenubtinmu kelmeydu; 7 Chünki Xuda sotchidur; U birlini kötüürudu, birlini chüshüridu. 8 Chünki Perwerdigarning qolida bir qedeh turidu; Uningdiki sharab köpüklisihiyatidu; U ebjesh sharab bilen toldi; Xuda uningdin tökidu; Derweqe yer yüzidiki barlıq reziller uning dughini qoymay ichiwetidu; 9 Men bolsam, menggüge guwahliq bérinen: — Yaqupning Xudasigha küylerni éytimen. 10 «Men rezillerning münggüzlirining hemmisini késip tashlaymen; Biraq heqqaniylarning münggüzliri kötüürülidu!».

76 Neghmichilerning beshigha, tarlıq sazlarda chélinus dep tapshurulghan, Asafning küynaxshisi: — Yehudada Xuda tonulghandur; Uning nami Israilda ulughdur. 2 Uning panahiy jayı Salémda, Zion téghida Uning makani bar. 3 U yerde U otluq oqlarni, Qalqan, qılıch hem jeng qorallırını chéqip tashlıdi. (Sélah) 4 Özüng ow-olja taghliridin neqeder shereplik, neqeder elasen! 5 Baturlar bulandi; Ular uzun uyqugha ketti; Palwanlarning héchqaysi öz qolını kötürelmidi. 6 Séning eyiblishing bilen, i Yaqupning Xudasi, Jeng harwisi hem atlar ölüktek uxlitildi. 7 Sendin, Sendin qorquşh kérektür; Ghezeplen'giningde kim aldingda turalisun? 8 Yer yüzidiki barlıq yawash möminlerni qutquzush üçhün, Sen Xuda soraq qilishqa ornungdin turghan waqtinda, Asmandin hökümni chiqirip anglatquzdung; Yer bolsa wehimige chüshüp, süküt qıldı. (Sélah) 10 Chünki insanlarning qehri Sanga shöhret keltürudu; Ularning qalghan qehri Sanga belwagh bolidu. 11 Perwerdigar Xudayinglarga qesem qilip, emel qilinglar; Uning etrapidiki yurttikiler qorquşhi kérek bolghuchigha hediyeler sunsun; 12 U emirlerningmu rohini sundurudu; U yer yüzidiki padishahlargha dehshetliktur.

77 Neghmichilerning beshi Yedutun'gha tapshurulghan, Asaf yazghan küy: — Awazim Xudagha kötüürüldi, men peryad qilimen; Awazim

Xudagha kötüürüldi, U manga qulaq salidu. 2 Béshimgha kün chüshkende, men Rebni izdidim; Kéchiche qolumni [duagha] kötüürüp, bosh qoymidim; Jénim tesellini xalimay ret qildi. 3 Men Xudani eslep séghindim, ah-zar qildim; Séghinip oylinip, rohim parakende boldi. (Sélah) 4 Sen méning közümni yumdurmiding; Chongqur gheshlik ilkide bolghanlıqimdin sözliyelmeyttim. 5 Men: «Kona zamandiki künlnerni, Qedimki yillarni xiyal qilimen; 6 Kéchilerde éytqan naxshamni esleymen; Könglümde chongqur xiyal sürimen» — [dédim]; Rohim intilip izdimekte idi; 7 — «Reb menggüge tashliwétemdu? U qaytidin iltipat körsetmemdu? 8 Uning özgermes muhebbiti emdi menggüge tügep kettimu? Uning wedisi ewladtin-ewladqiche inawetsiz bolamdu? 9 Tengri méhir-shepqitini körsitishni üntitudim? U ghezeplinip Öz rehimdilliqini toxtitiwettim?». (Sélah) 10 Andin men mundaq dédim: — «Bundaq désem bolmaydu, bu [étiqadimning] ajizliqi emesmu! Hemmidin Aliy Bolghuchining ong qolining yillirini, Yeni Yahning qilghanlirini — yad étimen; Qedimdin buyanqı karametliringni esleymen. 12 Séning barlıq ishligeliring üstide séghinip oylinimen; Séning qilghanliring üstide istiqamet qilimen; 13 I Xuda, yolung bolsa pak-muqeddesliktidur; Xudadek ulugh bir ilah barmidur? 14 Möjiziler Yaratquchi İlhdursen; El-milletler ara Sen küchüngni namayan qilding. 15 Öz biliking bilen Öz xelqingni, Yeni Yaqup we Yüsüpning perzentlirini hörlükke chiqarghansen; (Sélah) 16 Sular Séni kördi, i Xuda, sular Séni kördi; Titrek ularni bastı, Déngiz tegliri patiparaq boldi. 17 Qara bulutlar ularni töküwetti; Asmanlar zor sadasını anglattı; Berheq, Séning oqliring terepterepke étildi. 18 Güldürmamangning awazi qara quyunda idi, Chaqmaqlar jahanni yoruttı; Yer yüzü alaqzade bolup tewrendi. 19 Séning yolung okyan-déngizlarda, Qedemliring chongqur sulardidur, Ayagh izliringni tapqılı bolmaydu. 20 Sen qoy padisini baqqandek, Musa we Harunning qoli bilen Öz xelqingni yéteklidin».

78 Asaf yazghan «Masqil»: — I Méning xelqim, telimimni anglanglar, Aghzimdiki sözlerge qulaq sélinglar. 2 Men aghzimni bir temsil bilen achimen, Qedimki tépishmaqlarnı élan qilimen. 3 Biz bularnı anglichan, bilgen, Ata-bowlirrimiz ularnı bizge éytip bergen. 4 Biz bularnı ularning ewladliridin yoshurmaymız, Kélidighan dewrge Perwerdigarning

medhiyilirini, Uning kück-qudratini, Uning qilghan karamet ishlirini bayan qilimiz. 5 Chünki U Yaqupta bir agah-guwahni békitken, Israilda bir qanunni ornatqan; U ata-bowilirimizgħa bularni öz perzentlirige ögħiġishni buyrughan; 6 Shundaq qilip keler dewr, Yeni tughħidilgħan balilarmu bularni bilsun, Ularmu ornidin turup öz balilirigha bularni ögesun; 7 Perzentlir ümidini Xudagħha bagħlisun, Tengrining qilghanlirini untumisun, Belki Uning emrlirige kirsun; 8 Ular ata-bowilirigha oxshimisun dep, Yeni jahil hem asiy bir dewr, Öz qelbini durus qilmighan, Rohi Tengrige wapaliqta turmighan bir dewrgi oxshimisun dep, U shundaq [buyrughandur]. 9 Mana Efraimning ewladliri, Qorallan'ghan oqyachilar bolsimu, Jeng künide septin yandi. 10 Ular Xudaning ehdisini tutmidi, Belki Uning Tewrat-qanunida mēngishni ret qildi. 11 Ular Uning qilghanlirini, Özlirige körsetken karametlirini untudi. 12 U Misirning zéminida, Zoanning dalasida, Ularning ata-bowilirining köz aldida möjizilerni körsetkenidi; 13 U déngizni bólüwétip, Ularni otturisidin ötküzgen; Sularni döwe-döwe qilip tikkli. 14 U kündüzde bulut bilen, Kéchide ot nuri bilen ularni yétekli. 15 Chöl-bayawanda tashlarni yériwetti, Chongqur surlardin urghup chiqqandek ichimlikni mol qildi; 16 U xada tashtin östeng-éqinlarni hasil qildi, Suni deryalardek aqquzdi. 17 Biraq ular yene Uning aldida gunah qiliwerdi, Chölde Hemmidin Aliy Bolghuchigha asiyliq qildi. 18 Ular könglide Tengrini sinidi, Nepsini qandurushqa yémeklikni telep qildi. 19 Ular Xudani haqaretlep: — «Tengri chöl-deshitte dastixan salalamdu? 20 Mana U qoram tashni uruwidi, Sular urghup, Éqinlar bulaqtek téship chiqt; Emdi U bizge nanmu bérélemdu? Öz xelqini gösh bilen teminliyelemdu?» — déyishti. 21 Shuning bilen Perwerdigar anglap, għeżeplendi; Yaqupqa ot tutashti, Israileħha achħiġi kötürüldi; 22 Chünki ular Xudagħha ishenmidi, Uning nijatliqigha ular tayanmidi, 23 U ershtin bulutlarni buyrup, Asman derwazilirini achqanidi; 24 U ular üstige «manna»ni yagħdurup, Ulargħa ershtiki ashliqni bergenidi; 25 Shuning bilen insanlar kück igilirining nénini yégenidi; U ulargħa qan'għuċċe ozuqni ewetkenidi. 26 Emdi U asmandha sherq shamili chiqirip, Küchi bilen jenub shamilinimu élip keldi; 27 U göshni chang-tozandek ular üstige chūshürdi, Déngizlar sahilidiki qumlardek uchar-qanatlarni yagħdurd. 28 U bularni ularning bargħanining otturisiga, Chédirlirining

etrapigha chūshürdi. 29 Ular bolushiche yep toyushti, Chünki ularning nepsi tartqinini [Xuda] ulargha keltürgenidi. 30 Lékin ular nepsi tartqinidin téxi zérikmeyla, Göshni éghizlirida téxi chaynawatqinidila, 31 Xudaning ghezipi ulargha qarita qozgħaldi; U ulardin eng qametliklirini qiriwetti, Israileħha serxil yashlirini yerge uruwetti. 32 Mana, shundaq bolsimu, Ular yenila dawamliq gunah qiliwerdi, Uning möjizilirige téxichila ishenmidi; 33 Shunga U ularning künnlirini bihudilikte, Yillirini dekke-dükklilik ichide tügetküzdi. 34 U ularni öltürgili turghanda, Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yénip, intilip Tengrini izdidi; 35 Ular Xudaning ularning uyulteshi ikenlikini, Hemmidin Aliy Bolghuchi Tengrining ularning hemjemet-qutquzghuchisi ikenlikini ésige keltürdi. 36 Biraq ular aghzi bilen Uningħha xushamet qildi, Tili bilen Uningħha yalghan söz qildi; 37 Chünki ularning köngli Uningħha sadiq bolmidi, Ular Uning ehdisini ching tutmidi. 38 Biraq U yenila rehimdil idu; Qebihlikini kechürüp, ularni yoqatmidi; U qayta-qayta Öz għezipidin yandi, U qehrini qozgħighi bilen hemmini tökmidi. 39 U ularning peqet et-igiliri, Ketse qaytip kelmes bir nepes ikenlikini yad etti. 40 Ular chöl-desħte shunche köp qétim Uning achħiġini keltürdi. Shunche köp qétim bayawanda köngħiġe azar berdi! 41 Berheq, ular qaytidin yoldin chetnep Tengrini sinidi, Israileħha Muqeddes Bolghuchining yūrikini zéde qildi. 42 Ular Uning qoloni [eslimidi]; Ularni zomigerning changgilidin hörlükke qutquzgħan künini, Qandaq qilip Misirda karametlerni yaritip, Zoan dalasida möjizilerni körsetkinimi ésidin chiqardi. 44 U [Misirliqlarning] deryalirini, éqinlirini qan'għa aylandurup, Ularni ichelmes qilip qoydi; 45 Ularning arisigha neshterlik chiwinlarni top-topi bilen ewetti, Halak qilar paqilarni mangdurd; 46 Ularning ziraetlirini képinek qurtlirigha tutup bér, Meħsulatlini chéketkilgerje berdi; 47 Üzüm tallirini möldür bilen urdurup, Enjūrlirini qiraw bilen üshħsutiwetti. 48 U kalilirini möldürge soqturup, Mallirini chaqmaq otlirida [köydüri wettu]. 49 U ularġha għezipin dehshetlikini — Qehrini, achħiġi hem éghir kūlpetlerni, Balayi'apet élip kélidighan bir türkum perishtilerni chūshürdi. 50 U Öz għezipi üchħin bir yolni tüzlep qoydi; Ularning jénini ölümdin ayimay, Belki hayatini wabagħha tapshurdi; 51 U Misirda barliq tunji tughħulghan balillarni, Hamming chédirlirida ularning għħururi bolghan tunji oghul

balilirini qiriwetti. **52** U padichidek Öz xelqini Misirdin seperge atlandurup, Chöl-bayawandin ularni qoy padisidek bashlap mangdi; **53** Ularni aman-ésen yétekligechke, Ular qorqunchtin xaliy bolup mangdi; Düshmenlirini bolsa, déngiz yutup ketti. **54** U ularni Öz muqeddes zéminining chégrasigha, Ong qoli igiliwalghan bu taghqliqqa élip keldi. **55** U ellerni ularning aldidin qoghliewtip, Zémin üstige tana tartquzup ölchep, ulargha teqsim qildi; Israil qebililirini ularning chédirlirigha olturaqlashturdi. **56** Biraq ular Xudani, Hemmidin Aliy Bolghuchini sinap achchiqlandurdi, Uning tapshurghan guwah-agahlirini tutmadi; **57** Belki ata-bowliridek yoldin téyip asiyliq qildi, Xain oqyadek qéyip ketti. **58** Ular égizlikte qurghan ibadetgahlar bilen Uning ghezipini qozghidi, Oyma butliri bilen Uning yürükini örtidi. **59** Xuda ularni anglap ghezeplendi, Israildin intayin yirgendi. **60** U Shilohdiki makanini, Yeni U insan arisida turghan chédirni tashlap ketti, **61** Özining quğret belgisini bulap kétishke, Shan-sheripini ishghaliyetchilerning qoligha berdi; **62** Öz xelqini qilichqa tapshurdi, Özining mirasi bolghanlardin intayin ghezeplendi. **63** Ot ularning yigitlerini yalmidi, Qizliri toy naxshilirida maxtalmaytti. **64** Ularning kahinliri qilich astida yiqildi, Lékin tul xotunliri haza tutmadi. **65** Andin Reb birsi uyqudin oyghandek oyghandi, Sharabtin jasaretlen'gen palwandek towlidi. **66** U reqiblerini urup chékindürüp, Ularni tügimes reswagha qaldurdi. **67** Yüsüpnинг chédirini shallap, ret qildi; Efraim qebilisini tallimidi; **68** Belki Yehuda qebilisini, Yaxshi körgen Zion téghini tallidi. **69** [Shu yerde] muqeddes jayini tagh choqqiliridek, Yer-zéminni ebediy ornatqandek mezmüt bina qildi; **70** U Öz quli Dawutni tallap, Uni qoy qotanliridin chaqiriwaldi; **71** Qozilirini émitidighan saghliqlarni egiship békishtin ayrip, Uni Öz xelqi Yaqupni, mirasi bolghan Israillni békishqa chiqardi. **72** Dawut ularni qelbidiki durusluqi bilen baqtı, Qolining epchilliki bilen ularni yétekliidi.

79 Asaf yazghan küy: — I Xuda, eller Öz mirasingha bösiüp kirdi; Ular Séning muqeddes ibadetxanangni bulghidi; Yérusalémni döwe-döwe xarabilerge aylandurdi. **2** Ular qulliringning jesetlirini asmandiki uchar-qanatlargha yem qilip, Mömin bendiliringning etlirini daladiki haywanatlargha tashlap berdi. **3** Ular xelqingning qanlirini Yérusalém etrapida sudek aqquzdi, Jesetlirini kömgili birer ademmu qaldurmidi. **4** Qoshnilirimiz alidda reswagha

qaldıq, Etrapimizdikilerge mesxire we mazaq obyékti bolduq. **5** Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Sen menggüge ghezeplinemsen? Séning yüriking ot bolup örtiniwéremdu? **6** Qehringni Séni tonumighan eller üstige, Namingni bilmigen padishahliqlar üstige tökkeysen! **7** Chünki ular Yaqupni yalmap, Uning makanini xarabilikke aylanduruwetti. **8** Atabowlirimizning qebihliklirini bizge hésablimighaysen; Rehimdilliqliring bizning yénimizgha chapsan kelgey! Chünki biz intayin pes ehwalgha chüshürüldüq. **9** Öz namingning shöhriti üchün bizge yarden qilghaysen, i nijatliqimizning Xudasi, Naming üchün bizni qutquzghaysen, gunahlirimizni kafaret qilip kechürgeysem; **10** Eller némishqa: «Ularning Xudasi qeyerde?» dep mazaq qilishidu? Qulliring tökken qan qerzining hésabi eller arisida, köz aldimizda qilinsun. **11** Esirlerning ah-zarlırlı aldingha kelgey; Bilikingning ulughluqi bilen, ölümge buyrulghanlarnı saqlighaysen. **12** I Reb, yat qoshnilirimizning Sanga qilghan zor haqaritini yette hesse qoshup özlirige, Yeni ularning ichi-baghrigha qayturghaysen; **13** Shundaq qilip, Séning xelqing — Özüng baqqan qoyliring bolghan bizler, Sanga menggüge teshekkürler éytimiz, Ewladtin ewladqiche Séning medhiyiliringni ayan qilimiz.

80 «Niluperler» dégen ahangda; bir guwahliq; Asaf yazghan küy: — Qulaq salghaysen, i Israillning padichisi, Yüsüpnı qoy padisidek békip yétekliguchi; I kérublar otturisida Olturghuchi, Nurlan'ghaysen! **2** Efraim, Binyamin, Manassehlerning alidda quğritingni qozghighaysen, Bizlerni qutquzghili kelgeysem! **3** I Xuda, bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **4** Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Xelqingning dualirigha bolghan gheziping qachan'ghiche yalqunlap turidu? **5** Sen köz yashlirini ulargha ozuq ornida qilding, Köz yashlirini qacha-qachilap ulargha ichküzdung. **6** Bizni qoshnilirimizgha talashqa qoydung; Düshmenlirimiz bizni mesxire qilishidu. **7** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéninggha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz! **8** Sen Misirdin bir tüp üzüm köchitini élip kelding; Yat ellerni heydiwétip, ornigha uni tikting. **9** Uning alidda yerni keng achtinq; U chongqur yiltiz tartip, pütün zémin'gha yéyildi. **10** Uning sayisi taghlarni qaplidi; Gholliri

qudretlik kédir derexliridek östi; **11** U shaxlirini déngizghiche, Pileklirini [Efrat] deryasi boylirighiche uzartti. **12** Sen né mishqa uning qashalirini buzup, Méwisi ötüp kétiwatqanlarning üzüp élishigha yol qoydung? **13** Mana ormanliqtiki yawa tonguzlar uni yériwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozuqlinidu. **14** I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Sendin ötünimizki, Yénimizgha qaytqaysen! Ershtin halimizgha nezer salghaysen, Kélip bu üzüm télidin xewer alghaysen! **15** Yeni ong qolung tikken bu yiltizdin, Özüng üchün mezmüt yétishtürgen bu oglungdin xewer alghaysen! **16** Mana u otta köydürlüdi, Késiwétildi; Yüzüngdiki tenbihiy qarishingni körüp ular halak bolmaqta; **17** Qolungni ong qolungdiki ademge, Yeni Özüng üchün mezmüt yétishtürgen Insan oghligha qondurghaysen; **18** Shundaq qilghanda biz Sendin hergiz chékinmeymiz; Bizni yéngilighaysen, shunda biz namingni chaqirip Sanga iltija qilimiz. **19** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Bizni Öz yéningha qayturghaysen! Jamalingning nurini chachqaysen, shunda biz qutquzulimiz!

81 Neghlichilerning bésigha tapshurulup «Gittif»ta chélin sun dep, Asaf yazghan kùy: — Kuchi-quwwitimid bolghan Xudagha kùy éytip yangritinglar, Yaqupning Xudasigha shadlinip tentene qilinglar! **2** Naxshini yangritip, dapni élip, Yéqimliq chiltar hem rawabni chélinglar! **3** Yéngi ayda, belgilen'gen waqitta, Bayram-héyt künimizde naghrasunay chélinglar! **4** Chünki bu Israil üchün béktilgen belgilime, Yaqupning Xudasining bir permanidur. **5** U Misir zéminida yürüsh qilghanlirida, (Shu yerde biz chüshenmeydighan bir tilni anglap yürettuq) U buni Yüüpke guwah qilip berdi; **6** — «Uning mürisini yüktil saqit qildim, Uning qoli séwet kötürüshtin azad boldi; **7** Qistaqchiliqta nida qilding, Men séni azad qildim; Güldürmama chiqqan mexpiy jaydin sanga jawab berdim; «Meribah» suliri boyida séni sinidim». (Sélah) **8** — «Tingsha, xelqim, Men séni guwahlar bilen agahlandurmen; I Israil, Manga qulaq salsang idi! **9** Arangda yat ilah bolmisun, Yat eldiki ilahqa bash egmigin! **10** Séni Misirdin élip chiqqan Perwerdigar Xudayingdurmen; Aghzingni yoghan ach, Men uni toldurimen. **11** — Biraq xelqim sadayimgha qulaq salmidi, Israilning Manga baghlan'ghusi yoq idi; **12** Shunga Men ularni öz tersaliqigha qoyuwettim; Ular öz meslihetliri bilen méngiwéretti. **13** — Ah,

Méning xelqim Manga qulaq salsa idi! Israil Méning yollirimda yürse idi! **14** Ularning düshmenlirini tézla égildürer idim, Qolumni reqiblirige burap, ularni basar idim. **15** Perwerdigargha nepretlen'gúchiler Uning aldida zeipliship boysunar idi; Ularning shu axiriti menggüge bolatti; **16** Sanga ash-bugħdayning eng ésilini yégüzer idim, Berheq, qoram tashtin hesel aqquzup séni qandurar idim».

82 Asaf yazghan kùy: — Xuda Öz ilahiy mejliside turup riyasetchilik qilidu, U ilahlar arisida höküm chiqiridu; **2** — Qachan'ghiche siler naheq höküm chiqirisiler, Qachan'ghiche rezillerge yüz-xatire qilisiler? (Sélah) **3** Gadaylor we yétim-yésirlarning dawasini soranglar, Ézilgenler hem hajetmenlerge adaletni körsitinglar; **4** Miskinler hem namratlarni qutquzunglar, Ularni rezillerning changgilidin azad qilinglar! **5** Ular bularni bilmey we chüshenmey zulmette kézip yürmekte, Shunga yerning ulliri tewrenmekte. **6** Men éyttim: — «Siler ilahlar siler, Hemminglar Hemmidin Aliy Bolghuchining oghulliri siler; **7** Shundaq bolsimu siler insan'gha oxhash olisiler, Herqandaq emir-begke oxhashla yiqilisiler». **8** — Turghin, i Xuda, yer-yüzini soraq qilghaysen! Chünki Sen barliq ellerge waris bolghuchisen!

83 Asafning kùy-naxshisi: — I Xuda, ün chiqarmay turuwalma, Jim turuwalma, süküt qilip turuwalma, i Tengrim! **2** Chünki mana, Séning düshmenliring dawrang qilmaqta, Sanga öchmerler bash köturmekte. **3** Ular quwluq bilen Séning xelqingge suyiqest qilidu, Séning himaye qilip qedirligenliring bilen qarshilishishni meslihetlishidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millet qataridin yoq qilayli! Israilning nami ikkinchi tilgha élinmisun!» — démekte. **5** Ular hemnepes, hemdil meslihetleshti; Ular Sanga qarshi ittipaq tüzdi. **6** Mana, Édom we Ismaillarning chédirliri, Moab hem Hagriyalar; **7** Gebal, Ammon, we Amalek; Filistiye hemde Tur ahaliliri, **8** Asuriyemu ulargha qoshuldi; Ular Lut oghullirigha yar-yólek bolup kelgen. (Sélah) **9** Sen Kishon deryasida Midiyaniylargha, Sisérargha we Yabin'gha qandaq taqabil turghan bolsang, Ularghimu shundaq qilghaysen; **10** Bular En-Dor yézisida qirilghanidi, Yer üchün tizek-oghutqa aylan'ghanidi. **11** Ularning emirlirini Oreb we Zéebke, Ularning dahiyirini Zebah hem Zalmunnagha oxhash qilghaysen; **12** Chünki ular: «Xudaning

chimen-yaylaqlirini özimizge mülük qiliwalayli!» — dep éytqan. 13 I Xudayim, ularni dominilinidighan qamhaqtek, Shamalda uchurulghan saman kebi soruwetkeysen. 14 Ot ormanliqqa tutashqan'gha oxshash, Yalqun taghlarni köydürgen'ge oxshash, 15 Sen yene ularni borining bilen qoghlighaysen, Qara quyuning bilen wehimige salghaysen; 16 Ularning Séning namingni izdishi üchün, Ularning yüzlirini sherm-haya bilen chömdürgeySEN, i Perwerdigar! 17 Ular nomustin ebediy shermende bolsun, Jahan'gha reswa bolup yoqitsun. 18 Ular bilsunki, Naming Perwerdigar bolghan Senla pütkül jahandiki Eng Aliy Bolghuchidursen.

84 Neghmicilerning beshigha tapshurulup, «Gittif»ta chélin sun dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: — Makanliring neqeder ezizdur, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar! 2 Jénim Perwerdigarning hoylilirigha teshna bolup, Séghinip hetta halidin kétidu, Dilim we etlirim hayat Tengrige telmürüp nida qilidu; 3 Mana, hetta mubarek quchqachmu bir makanni tapqan, Qarlıghachmu özige hem bala tughidighan uwa yasaydighan jayni tapqan, — Yeni Séning qurban'gahliringdin, I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Méning Padishahim, méning Xudayim! 4 Séning öyüngde turuwartqanlar bextliktur! Ular üzütlüsiz Séni medhiyileydu. (Sélah) 5 Küch-qudriti Sendin bolghan kishi bextliktur — Qelbide kötürlüme yollar bolghanlar; 6 Yığha wadisidin ötkende, Ular uni bulaqlıqqa aylandur; Berheq, küz yamghurliri uni beriketlerge tolduridu. 7 Ular küchige-küch ulap méngiwéridu; Herbiri Zion'gha yétip kélip, Xudanıng huzurida hazır bolidu. 8 I samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, duayimni anglıghaySEN; I Yaqupning Xudasi, qulaq salghaySEN! (Sélah) 9 Qara, i qalqinimiz bolghan Xuda, Özüng mesih qilghiningning yüzige iltipat bilen qarighin! 10 Chünki Séning hoyliliringga ötken bir kün Bashqa yerde ötken ming kündin eladur; Rezillerning chédirli ride yashighandin köre, Xudayimning öyining bosughisida turghinim yaxshidur. 11 Perwerdigar Xuda quyash we qalqandur, Perwerdigar shapaet we shan-shöhret bexsh étidu; Durus mangghanlardin U herqandaq iltipatni héch ayimaydu; 12 Samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Bextliktur Sanga tayan'ghan insan!

85 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Korahning oghulliri üchün yézilghan küy: — Sen Öz zémininggha iltipat körsitip, Yaqupni sürgünlükten qayturghaniding, i Perwerdigar. 2 Xelqingning qebihlikini kechürüm qilip, Barlıq gunahlirini yapqaniding. (Sélah) 3 Sen pütün qehringni ichingge qayturuwélip, Ghezipingning esheddiylikidin yan'ghanidingsen. 4 Emdi bizni Öz yéninggha qayturghaySEN, i nijatlıqımız bolghan Xuda! Bizge bolghan achchiqinggha hay bergeySEN! 5 Sen bizge ebediy ghezeplinemsen? Ewladtin-ewladqiche ghezipingni sozamSEN? 6 Xelqing Özüngdin shadlinishi üchün, Bizni qaytidin yéngilimamsen? 7 Bizge özgermes muhebbitingni körsetkeysen, i Perwerdigar, Bizge nijatlıqıngni ata qilghaySEN! 8 Tengri Perwerdigarning némilerni deydighanlıqıgha qulaq salay; Chünki U Öz xelqige, Öz mömin bendilirige aman-xatirjemlikni sözleydu; Ular yene hamaqetlikke qaytmisun! 9 Zéminimizda shan-shöhretning turushi üchün, Derheqiqet, Uningdin eyminidighanlarga Unıng nijatlıqı yéqindur; 10 Özgermes muhebbet we heqiqet özara körüshti; Heqqaniyet we aman-xatirjemlik bir-birini söyüshti; 11 Heqiqet yerdin ünüp chiqmaqta, Heqqaniyet ershlerdin qaraydu. 12 Perwerdigar beriket bérifu, Zéminimiz hosulini bérifu; 13 Heqqaniyet Unıng alidda mangidu, Unıng qedemlirige yol hazırlaydu!

86 Dawutning duasi: Quliqingni men terepke tutqin, i Perwerdigar, manga jawab bergeySEN; Chünki men ézilgen we hajetmendurmen. 2 Jénimni saqlighaySEN, Chünki men Sanga mömindurmen; I Sen Xudayim, Sanga tayan'ghan qulungni qutquzghaySEN; 3 Manga méhir-shepqed körsetkeysen, i Reb, Chünki men kün boyi Sanga nida qilimen. 4 Qulungning jénini shad qilghin, Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; 5 Chünki Sen Reb, méhriban, kechürümchan Sen! Özengge iltija qilghanlarning hemmisige zor méhir-muhebbet körsetküchidursen! 6 Méning duayimha qulaq salghin, i Perwerdigar, Yélinishlirimning sadasini anglıghaySEN; 7 Béshimha kün chüshkende, Men Sanga iltija qilimen, Chünki Sen manga jawab bérisen. 8 İlahlar arisida Séning tengdishing yoqtur, i Reb; Qilghan ishliringningmu tengdishi yoqtur. 9 Sen yaratqan barlıq eller kélip séning aldingda sejde qilidu, i Reb, Namingni ulughlaydu. 10 Chünki Sen nahayiti büyüsken, Möjizilerni Yaratquchidursen; Sen Xudadursen, yalghuz Senla. 11 Öz yolungni manga

ögetkeysen, i Perwerdigar, We Séning heqiqitingde yürimen; Namingha hörmət-eyminishte bolushum üchün, qelbimni pütün qilghaysen. **12** Ya Rebbim Xuda, pütün qelbim bilen Séni medhiyilemen, Ebedil'ebed namingni ulughaymen. **13** Chünki manga bolghan məhər-muhebbiting zordur, Sen tehtisaraning tegliridin jénimni qutquzisen; (**Sheol h7585**) **14** I Xuda, tekebburlar manga qarshi kötürüldi, Eshediylerning jamaiti jénimni izdimekte, Ular Séni nezirige almeydu! **15** Emma Sen, Reb, rehimdil we shepqetlik Ilahsen, Asanlıqche achchiqlanmaysen, Məhir-muhebbet hem heqiqet-sadiqlıqinq téship turidu. **16** Men terepke burulup, shepqet körsetkeysen; Öz qulunggha kücküngni bergeysen, Dédikingning oghlini qutquzghaysen! **17** Manga öchmenlerning uni körüp xijil bolushi üchün, Iltipatingni körsitidighan bir alametni manga körsetkin; Chünki Sen Perwerdigar, manga yarدم qilding, Manga teselli bérip kelgensen.

87 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:

— Uning uli bolsa muqeddes taghlardidur. **2** Perwerdigar Zionning derwazilirini söyidu, Yaqupning barlıq makan-jayliridinmu ewzel köridu; **3** Séning sheri pingge ulugh ishlar éytirmaqta, i Xudanıng shehiri! (Sélah) **4** «Méni tonup bilgenler arisida Rahab bilen Babilni tilgha alimen; Mana Filistiye, Tur bilen Éfiopiye; Mana bu adem shu yerde tughulghan» — dey men. **5** Berheq, Zion toghruluq shundaq éytildi: — «Bu adem, palanchi-pokunchi uningda tughulghan, Hemmidin Aliy Bolghuchining Özi uni mustehkemleydu». **6** Xelq-qowmlarni xatiriliginide Perwerdigar: — «Bu kishi bu yerde tughulghan» — dep alahide xatirige yézip qoyidu. (Sélah) **7** Naxshichilar, ussulchilar shuni teng éytidi: — «Méning barlıq bulaq-menbelirim séningdidur!»

88 Korahning oghulliri üchün yézilghan küy-naxsha:

— Neghmichilerning beshigha tapshurulup, «Maxalat-léanot» ahangida oqulsun dep, Ezraliq Héman yazghan «Masqil»: — I Perwerdigar, nijatlıqim bolghan Xuda, Kéche-kündüz Sanga nale qılıp keldim. **2** Duayim Séning aldingha kirip ijabet bolsun; Nidayimgha qulaq salghaysen; **3** Chünki derdlerdin jénim toyghan, Hayatim tehtisaragha yéqinlashqan, (**Sheol h7585**) **4** Hangha chüshüwatqanlar qatarida hésablinimen; Küch-madari qurughan ademdek bolup qaldim. **5** Ölükler arisigha tashlan'ghanmen, Qırılıp qebride yatqanlardek; Sen ularni yene

eslimey sen, Ular qolungdin üzüp élinip yiraq qilin'ghan. **6** Sen méni hangning eng tégige, Zulmetlik jaylarga, déngizning chongqur yerlirige chömdürdüng. **7** Qehring üstümge éghir yüktek basti, Barlıq dolqunliring bilen méni qiyndiq. **8** Mədin dost-buraderlirimni yiraqlashturdung; Ularnı mədin yirgendürdüng; Men qamalghanmen, héch chiqalmaymen. **9** Közlim azab-oqubettin xireleshti; Her künü Sanga nida qilmen, i Perwerdigar, Qollirimni Sanga kötürüp keldim. **10** Öltiklerge möjize körsitersenmu? Merhumular ornidin turup Sanga teshekkür éytarmu? **11** Özgermes muhebbiting qebride bayan qilinarmu? Halaket diyarida sadiqliq-heqiqiting maxtilarmu? **12** Karametliring zülməttonularmu? Heqqaniqliqinq «untulush zémini»de bilinermu? **13** Biraq men bolsam, Perwerdigar, Sanga peryad kötürimen, Tang seherde duayim aldingha kiridu. **14** I Perwerdigar, némige jénimni tashliwetting? Némige jamalingni mədin yoshurdung? **15** Yashlıqimdin tartip men ézilgen, bimardurmen; Wehshetliringni körüwérip héch halim qalmidi. **16** Qehring üstümdin ötti; Wehimiliring méni nabut qildi. **17** Ular kün boyi tashqin suliridek méni orawaldi, Tamamen méni chömdürdi. **18** Jan dostlirimni, aghinilirimni méningdin yiraqlashturdung, Méning eziz dostum bolsa qarangghuluqtur!

89 Ezrahliq Étan yazghan «Masqil»: —

Perwerdigarning özgermes muhebbitini ebediy küyley men, Aghzimda dewrdin-dewrgiche heqiqet-sadaqitingni ayan qilmen. **2** Chünki men: Özgermes muhebbet menggüge tiklinip mangidu, Sen heqiqet-sadaqitingni ershielada mustehkemlewatisen — dep bildim; **3** Sen dédingki: — «Men tallıwalghinim bilen ehde tüzgenmen; Qulum Dawutqa qesem qildim: — **4** Séning ewladıngni menggü dawam qildurimen, Textingni ewladıng-ewladqa qurup chiqimén». (Sélah) **5** Hem asmanlarmu Séning möjiziliringni tebrikleydu, i Perwerdigar, Muqeddeslerning jamaitide ular heqiqet-sadaqitingni medhiyileydu; **6** Chünki asmanlarda Perwerdigarning tengdishi barmu? Qudret Igisining oghulliri arisida Perwerdigargha oxshaydighan kim bar? **7** Tengrining heywisi muqeddeslerning mejlisidikilerni qattiq titritidu, Uning etrapidikilerning hemmisi üchün U qorqunchluqtur. **8** I Perwerdigar, samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, Qudretlik Yah, Sanga oxshaydighan kim bar? Etrapingda heqiqet-

sadaqiting turuqluqtur. 9 Déngizning meghrurluqi üstidin höküm sürisen, Dolqunliri örkeshligende, sen ularni tinchlandurisen; 10 Rahabni ölgüdeк yanjidingsen, Küchlük biliking bilen düshmenliringni tiripiren qilip tarqitiwetting. 11 Asmanlar séningki, yermu Séningkidur, Jahan hem uningha tolghan hemmini berpa qilding. 12 Shimal we jenubni, ularni yaratqansen, Tabor we Hermon choqqiliri naminigni yangritip käyler. 13 Qudretlik bileyk séningkidur; Küchlük tur Séning qolung, ong qolung hem kötürüklükтур. 14 Textingning uli heqqaniyliq hem adalettur, Muhebbet hem heqiqet-sadaqet daim didaring aldida mangidu. 15 Tentene sadasini bilgen xelq bextliktur; Ular Séning jamalingning nurida mangidu, i Perwerdigar! 16 Ular namingda kün boyi shad bolar, Heqqaniyliqinda ular kötürüldi. 17 Chünki ularning kütching shan-sheripi özüngdursen, Séning iltipating bilen münggüzimiz kötürülidu. 18 Chünki Perwerdigar bizning qalqinimiz, Israildiki Muqeddes Bolghuchi Shahimizdur. 19 Sen burun Öz mömin bendengge ghayibane alamette körünüp söz qilip shuni dégenidingsen: — «Men bir ezimet üstige yardımimni qondurdum, El arisidin men talliwalghan birsini kötürdü; 20 Qulum Dawutni taptim, Muqeddes méyim bilen Men uni mesih qilip tiklidim. 21 Qulum uningha yar bolushqa békilgen, Bilikim uni küchlendüridu. 22 Düşmen uningdin héch alwan-séliq almaydu, Peskesh adem uni qistimaydu; 23 Belki Men reqiblirini uning aldida yanjiylen, Uni öch körgenlerni yer bilen yeksan qilimen; 24 Öz heqiqet-sadaqitim hem méhir-muhebbitim uningha yar bolar, Hem Méning namim bilen uning münggizi kötürülidu. 25 Men uning qolini déngiz üstide, Ong qolini deryalar üstide qoyimen. 26 U Méni chaqirip deyduki: — «Sen méning Atam, méning Tengrim, Nijatliqim bolghan qoram téshiindursen!». 27 Men yene uni Méning tunji oghlum dep, Dunya padishahliridin eng yuqurisi qilimen. 28 Méning muhebbitimni uning üchün ebediy qaldurimen, Méning ehdem uning bilen mehkem turidu; 29 Men uning neslini ebediyleshtürimen, Uning textini asmanning künliridek dawam qildurimen. 30 Mubada oghullirli Tewrat-qanunumdin chiqip, Hökümlirim boyiche yürmisse, 31 Belgilimilirimni buzsa, Emrlirimge itaet qilmisa, 32 — U waqitta itaetsizlikini tayaq bilen, Gunahini yara-jarabet bilen jazalaymen. 33 Lékin muhebbitimni uningdin

üzüp qoymaymen, Heqiqet-sadaqitimge xiyanet qilmaymen; 34 Men tüzgen ehdemni esla buzmaymen, Lewlirimdin chiqqanlirini héch özgertmeymen. 35 Men bir qétim pak-muqeddeslikimge qesem ichtim — Dawutqa geti yalghan sözlimeymen: — 36 «Uning ewladi ebediy dawamlishar; Uning texti köz aldimdiki quyash kebi turar; 37 U ay kebi menggülüк mustehkemliner, Asmandiki turghun guwahchidek mezmut turar». (Sélah) 38 Biraq Sen bularni chetke qéqip, ténip ketting; Sen mesih qilghan padishahqa qattiq ghezeplending. 39 Qulung bilen tüzgen ehdidin waz kechting, Uning tajini yerge tashlap dagh tegküzdung. 40 Uning barlıq tam-pasillirini yiqitip, Qel'elirini xarabilikke aylandurdung. 41 Yoldin ötüwatqanlarning hemmisi uni bulimaqta, U barlıq qoshniliri aldida reswa boldi. 42 Uni ezgenlerning ong qolini yuqiri kötürdüng, Pütkül düshmenlirini xushal qilding. 43 Berheq, Sen uning qilichining bisini qayriwetting, Jengde uni tik turghuzmiding. 44 Uning julaliqini yoqitip, Uning textini yerge örüwettingsen. 45 Yashlıq künlirini Sen qisqartting, Uni xijaletke chömdürdüng. (Sélah) 46 Qachan'ghiche, i Perwerdigar? Özüngni ebediy yoshuriwéremsen? Qehring ot kebi menggü yanarmu? 47 Manga nisbeten, ömürning qis ikenlikini este tutqin! Némishqimu barlıq insan balılırini bishudilikke yaratqansen? 48 Qéni, qaysi adem yashap ölümni körmeyeidiken? U jénini tehtisaraning changgildiin qutquzalardiken? (Sélah) (Sheol h7585) 49 Sen heqiqet-sadaqitingde Dawutqa qesem ichken, Awwalqi méhir-muhebbetler qeyerde qaldi, ya Rebbim? 50 Qulliring uchrawatqan mesxirilerni yad etkeysen, i Reb — Men ichimde pütkül küchlük ellerning mazaqlirini kötürüp yürümen — 51 Düşmenliringning Özüng mesih qilghanning qedemilirini qanchilik mesxiriliginini, I Perwerdigar, yad etkeysen! 52 Perwerdigargha menggüge teshekkür-medhiye qayturulsun! Amin! Amin!

90 Xudaning adimi bolghan Musaning duasi: — Ya Rebbim, Sen barlıq dewrde bizge makan bolup kéliwatisen; 2 Tagħlar wujudqa kelmestin burun, Sen yer we alemni shekillendürmestin burun, Ezeldin ebedgiche Tengridursen. 3 Sen insanni tupraqqa aylandurup: — «Hey, insan balılıri, qaytinglar!» — deyseñ. 4 Mana, Séning neziringde ming yil — Ötüp ketken tünüğünki bir kün, Tündiki bir jésektur, xalas. 5 Sen ademlerni su tashqinidek élip kétisen, Ular ötüp

ketken bir uyqudek, Tang seherde ünüp chiqqan ot-chöpke oxshaydu — 6 Etigende ular kökirip ünidu, Kéchisi bolsa késilip, soliship kéter. 7 Chünki biz gheziping bilen yoqaymiz, Qehring bilen dekkedükkide qalimiz. 8 Sen qebihliklirimizni köz aldinggha, Yoshurun qilmishlirimizni jamalingning nuri aldigha qoydung. 9 Barlıq künlirimiz dergheziping astida ötüp kétidu, Yillirimizni bir uh tartish bilenla tügitimiz. 10 Ömririmizning yilliri yetmish yil, Maghdurimiz bar bolsa seksen yil; Biraq ularning pexri japa we bihudiliktr; Hayat tézlik bilen üzer, Mana, biz uchup kettuq. 11 Sanga bolghan hörmət-eyminishning azköplükige qarap hésablinidghan, Achchiqingning shidditini kim bilsun? 12 Shunga könglimizni danalıqqa qoyushimiz üçün, Künlirimizni sanashni bizge ögetkeysen! 13 Yénimizgha qaytqaysen, i Perwerdigar, Séni qachan'ghiche...?! Qulliringha rehim qilghaysen! 14 Bizni etigende özgermes muhebbiting bilen qandurghaysen; Undaqta barlıq künlirimizde küylerni yangritip shadlinimiz. 15 Sen bizni japagha chömgən künlerge asasen, Külpətni körgən yillirimizgha asasen yene xurser qilghin! 16 Ulugh ishliring qulliringha körün'gəy, Shanu-shewkiting ularning oghullirighimu ashkara bolghay! 17 Perwerdigar Xudayimizning shérin merhemiti üstimizde bolghay, Qolimizning ishlirini üstimizge beriketlik qilghaysen, Berheq, qolimizning ishlirini beriketlik qilghaysen!

91 Eng Aliy Bolghuchining mexpij jayida turghuchi, Hemmige qadirning sayiside aramxuda yashaydu. 2 Men Perwerdigarni: — «Méning bashpanahim, Méning qorghanim; Méning Xudayim, Uningha tayinimen» — deymen. 3 Berheq, U qiltaqchining toziqidin séni qutulduridu, Shum wabaqazadin hem xalas étidu. 4 U peyliri bilen séni yapidu; Qanatliri astida panah tapisen; Uning heqiqiti sanga qalqan hem istikhkamdur. 5 Sen ne kéchidiki wehimidin, Ne kündüzi uchuwatqan oqtin, 6 Ne qarangghuluqta kezgüchi wabadin, Ne chüsh waqtida weyranchiliq qilghuchi halakettin qorqmaysen. 7 Séning yéningda mingi yiqilip, Ong yéqingda on mingi ghulap chüshsimu, Lékin bala-qaza sanga yéqinlashmaydu. 8 Sen peqet közliring bilen bęqip, Pasiqlargha bérilgen jazani körisen. 9 Perwerdigarni panahim dep bilgining üçün, Hemmidin Aliy Bolghuchini makan qilghining üçün, 10 Béshinggha héch palaket chüshmeydu, Héch waba chédiringgha yéqinlashmaydu. 11 U Öz perishtilirige séning

heqqingde emr qilidu, Shuning bilen ular pütkül yolliringda séni saqlaydu. 12 Ayighing tashqa urulup ketmesliki üçün, Ular séni qollırıda kötüüp yürüdu. 13 Shir we kobra yilan üstidin bésip ötisen, Arslan we ejdihani dessep-cheyleysen. 14 «U Manga muhebbitini baghlıghanlıqı üçün, Men uni qutuldurimen; U namimni ten alghını üçün yuqırıda saqlaymen. 15 U Manga nida qilidu, Men uningha jawab bérímen; Éghir kün uni basqanda uning bilen bille bolímen; Men uni xalas qilip, izzet-hörmetke sazawer qilímen. 16 Uzaq ömür bilen uni qandurímen, Hem nijatlıqimni uningha körsítímen».

92 Shabat kúni üçün bir küy-naxsha: — Perwerdigarha teshekkür éytish, Námingni küylesh eladur, i Hemmidin Aliy Bolghuchi! 2 Özgermes muhebbitingni seherde, Kéchilerde bolsa, heqiqet-sadaqitingni jakarlash, 3 On tarlıq saz we rawabni chélip, Chiltar bilen mungluq ahangda chélish eladur! 4 Chünki Sen Perwerdigar, Öz qilghining arqılıq méni xurser qılding, Qolliringning qilghanlıri bilen men rohlinip naxsha éytimen. 5 Perwerdigar, qilghan ishliring némidégen ulughdur! Oyliring nahayiti chongqurdur! 6 Bigham kishi buni bilmes, Hamaqet buni chüshenmes, 7 Reziller ot-chöptek aynighanda, Qebihlik qilghuchilarıng hemmisi güllen'gende, Menggü halak bolup kétidighanlar shulardur! 8 Lékin Sen, i Perwerdigar, ebedil'ebed üstün turisen. 9 Chünki mana düshmenliring, i Perwerdigar, Mana düshmenliring yoqılıdu; Barlıq qebihlik qilghuchilar tiripire qiliwétılıdu! 10 Münggüzümni yawayı buqiningkidek kötürisen; Béshim yéngi may sürkep, mesih qilinidu. 11 Méni qest qilghanlarning [meghlubiyitini] öz közüm körüdu; Manga qarshılıshıshqa qozghalghan rezillik qilghuchilarıng [ten bergenlikinimu] quliqim anlaydu. 12 Heqqaniy adem xorma derixi kebi güllep-yashnaydu; U Liwandiki kédr derixidek ösidi. 13 Perwerdigarın öyige tikilgenler, Xudayimizning hoylilirida güllinidu; 14 Ular qérighthandimu yene méwe bérídu, Suluq hem yéshil ular; 15 Shuning bilen ular Perwerdigar durustur, dep ispatlaydu; U méning qoram téshimdir, Uningda héch naheqlik yoqtur!

93 Perwerdigar höküm süridü! U heywetni kiyim qilip kiyen; Perwerdigar kiyin'gen, U bélini quğret bilen baghlıghan; Berheq, shunga dunya mezmut qilin'ghan, U tewrenmes esla. 2 Séning

texting qedimdila berpa qilin'ghan; Sen ezeldin bar bolghuchisen! 3 Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi, i Perwerdigar, Kelkün-tashqinlar öz sadasini kötürdi! Kelkün-tashqinlar urghuchi dolqunlirini yuqiri kötürdi! 4 Köp sularning shawqunliridin, Déngiz-okyandiki qudretlik dolqunlardin, Üstün turghan Perwerdigar qudretlikтур! 5 Séning agah-guwahliqliring némidégen ishenchlikтур! Künler yoq bolghuche, i Perwerdigar, Öyünge pak-muqeddeslik ebedil'ebed rawadur.

94 I itiqamlar alghuchi Tengri, Perwerdigar! I intiqamlar alghuchi Tengri, parlighaysen! 2 Kötürülgin, Özüngni kötürgin, i jahanni Soraq Qilghuchi, Meghrurlargha jazasini bergen! 3 Qachan'ghiche reziller, i Perwerdigar, Qachan'ghiche reziller tentene qilip yüriwéridu? 4 Qachan'ghiche hakawurlarche sözlep walaqshiydu, Qebihlik qilghuchilarning hemmisi yoghan gep qilip yürüdu? 5 Ular xelqingni ézidu, i Perwerdigar, Séning mirasingha jebir-japa salmaqta. 6 Tul ayal we ghérip-musapirlarni qirip, Yétim-yésirlerni öltürüp: — 7 «Yah körmeydu», «Yaqupning Xudasi köngül bölmeydu», — deydu. 8 Siler köngül qoyunqlar, i elning hamaqetliri! Exmeqler, qachan dana bolisiler? 9 Qulaqni tikligüchinining Özi anglimamdu? Közni Yasighuchining Özi körmemdu? 10 Ellerni terbiyilíguchi, Insan'gha eqil-bilim ögetküchining Özi ademni eyiblimemdu? 11 Perwerdigar insanning oy-xiyallirining tutami yoqluqini biliidu. 12 Sen terbiyiligen adem bextlikтур, i Yah, Yeni Sen Tewrat-qanunungdin eqil ögiditidghan kishi bextlikтур! 13 Shundaq qilip, taki pasıqlar üçhün orek kolan'ghuchе — Sen uni yaman künlerdin xatirjem saqlaysen. 14 Chünki Perwerdigar Öz xelqini terk etmeydu, Yaki Öz mirasidin waz kechmeydu. 15 Chünki höküm-perman hoquqi haman adaletke qaytidu, Barlıq dili duruslar bolsa, uning keynidin mangidu. 16 Men üçhün yamanlar bilen qarshilishishqa kim ornidin turidu? Men üçhün qebihlik qilghuchilar bilen qarshilishishiqa kim meydan'gha chiqidu? 17 Eger Perwerdigar manga yarademde bolmighan bolsa, Jénim baldur chiqip süküt diyarida yatar idi. 18 Ayighim putlishay déginide, Özgermes muhebbiting, i Perwerdigar, méni yoldı. 19 Ichimdiki köpligen ghem-endishiler arisida, Séning teselliliring jénimni soyündürdü. 20 Insapsızlıqni qanun'gha aylanduridghan, Ach köz olturghan bir text, Sen bilen

alaqide bolamdu? 21 Ular heqqaniylarning jénigha hujum qilishqa yighthilidu, Bigunah qanni tökidighan hökümlerni chiqarmaqta. 22 Biraq Perwerdigar méning égiz qorghinim bolidu; He, méning Xudayim panah Qoram Téshimdur. 23 U ularning qebihlikini öz beshigha salidu, Ularning öz yawzuluqları bilen ularni üzüp tashlaydu, Berheq, Perwerdigar Xudayimiz ularni üzüp tashlar.

95 Kélinglar, Perwerdigar yangritip küyleyli,

Nijatliqimiz bolghan Qoram Téshimizgha tentene qilayli! 2 Teshekkürler bilen uning aldigha kéleyli, Uningha küyler bilen tentene qilayli! 3 Chünki Perwerdigar — büyük bir ilahurt, Pütkül ilahlar üstidiki büyük bir Padishahтур. 4 Yerning tegliri Uning qolididur, Taghlarning choqqilirim Uningkidur. 5 Déngiz Uningki, U uni yaratqan; Quruqluqni Uning qolliri shekillendürdü. 6 Kélinglar, Uningha bash urup sejde qilayli, Perwerdigar Yaratquchimiz aldida tiz pükeyli! 7 Chünki U bizning Xudayimizdur, Biz bolsaq Uning yayliqidiki xelq, Uning qoli baqidighan qoylarmız. Bugün, eger Uning awazini anglisanglar, 8 Eyni chagharda Meribahda bolghandek, chölbayawandiki Massahada bolghan kündek, Yürikinglarni jahil qilmanglar! 9 Mana shu yerde ata-bowliringlar Méni sinidi, ispatlı hem qilghinimni kördi. 10 Men qiriq yil shu dewrdinizar bolup: — «Bular könglide adashqan bir xelqtur, Méning yollirimni héch bilip yetmigen» — dédim. 11 Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular hergiz Méning aramgahimgha kirmeydu» — dédim.

96 Perwerdigarha atap yéngi naxsha éytinglar!

Pütkül yer yüzü, Perwerdigarṇı küylenglär! 2 Perwerdigarha naxsha éytinglar, namigha teshekkür-medhiye qayturunglar, Nijatliqini her kuni élan qilinglar! 3 Uning shan-shöhritini eller arisida, Uning möjizilirini barlıq xelqler arisida jakarlanglar! 4 Chünki Perwerdigar ulugh, zor medhiyelerge layiqtur! U barlıq ilahlardın üstün, Uningdin qorqush kärektur; 5 Chünki barlıq xelqlerning ilahliri — Butlar xalas, Biraq Perwerdigar asman-pelekni yaratqandur. 6 Shanu-shewket we heywet Uning aldida, Muqeddes jayida qudret we güzellik köründü. 7 Perwerdigarha [teelluqini] bergeysiler, i el-qebililer, Perwerdigarha shan-shöhret we qudretni bergeysiler! 8 Perwerdigarha Öz namigha layiq shan-shöhretni bergeysiler; Sowgha-salam élip hoylilirigha

kiringlar! 9 Perwerdigargha pak-muqeddeslikning güzellikide sejde qilinglar; Pütkül yer-yüzi, Uning aldida titrenglar! 10 Eller arisida élan qilinglar: — «Perwerdigar höküm süridü! Shunga mana, dunya mezmüt qilin'ghan, u tewrenmes esla. U adilliq bilen xelqler üstide höküm chiqiridu. 11 Asmanlar shadlansun, yer-jahan xush bolsun, Dénigiz-okyan we uningha tolghan hemme chuqan sélip jush ursun! 12 Dalalar hem ulardiki hemme yarısun! U chaghda ormandiki pütkül derexler Perwerdigar aldida yangritip naxsha éyti; 13 Chünki mana, U kéléidü! U jahanni soraq qilishqa kéléidü; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qilidu.

97 Perwerdigar höküm süridü! Yer-zémin xush bolsun, Köpligen arallar shadlansun! 2 Bulutlar we qaranghuluq Uning etrapididur, Heqqaniyet we adalet textining ulidur; 3 Uning aldida ot yalquni yürüdü, Etraptiki düshmenlirini köydürüp tashlaydu; 4 Uning chaqmaqliri jahanni yorutti, Yer buni körüp titrep ketti; 5 Perwerdigarning aldida, Pütkül zéminning igisining aldida, Taghlar momdek érip kétidü. 6 Asmanlar Uning heqqaniyitini jakarlaydu, Barliq xelqler Uning shan-sheripini köridü. 7 Oyma heykellerge choqun'ghanlar, Butlar bilen maxtinip yürgüchilerning hemmisi uyatta qalidu. Barliq ilahlar, Uningha sejde qilinglar! 8 Séning hökümliring sewebidin, i Perwerdigar, Zion anglap shadlandı, Yehuda qızılıri xush boldı. 9 Chünki Sen Perwerdigar pütkül yer yüzi üstidiki eng aliysidursen; Sen barliq ilahlardin neqeder yuqiridursen! 10 Perwerdigarni sóxygenler, yamanlıqtin nepretlininglar! U mömin bendilirining jénidin xewer alidu, Rezillerning changgilidin xalas qilidu. 11 Heqqaniylar üçün nur, Dili duruslar üçün shadlıq térlighandur; 12 Perwerdigardin shadlininglar, i heqqaniylar, Uning pak-muqeddeslikini yad étip teshekkür éytinglar!

98 Dawut yazghan kuy: — Perwerdigargha atap yéngi naxsha éytinglar; Chünki U karamet möjizilerni yarattı; Uning ong qoli hem muqeddes biliki Özige zeper-nijat keltürdü. 2 Perwerdigar Öz nijatlıqını ayan qıldı; Heqqaniyitini ellerning köz aldida ashkara körsetti. 3 U Israil jemetige bolghan méhir-muhebbitini hem heqiqet-sadaqitini ésige aldı, Zéminning chet-yaqılırimu Xudayimizning nijatlıqını

kördi. 4 Perwerdigargha awazinglarni kötürüngler, pütkül yer yüzü; Tentene qilip awazinglarni kötürüngler, naxsha éytinglar! 5 Perwerdigargha chiltar chélip naxsha éytinglar, Chiltar bilen, kuyning sadasi bilen! 6 Kanay hem sunay awazliri bilen, Padishah bolghan Perwerdigar aldida tentene qilinglar; 7 Dénigiz-okyan hem uningha tolghan hemme jush urup, Jahan hem uningda yashawatqanlar shawqunlisun! 8 Kelkün-tashqınlar chawak chalsun; Perwerdigar aldida taghlar qoshulup tentene qilip naxsha éytsun; 9 Chünki mana, U yerni soraq qilishqa kéléidü; U alemni adilliq bilen, Xelqlerni Öz heqiqet-sadaqitide soraq qilidu.

99 Perwerdigar höküm süridü! Xelqler titrisun! U kérublar otturisida olturidu; Yer-jahan zilzilige kelsun! 2 Perwerdigar Zionda büyütür, U barlıq xelqler üstide turidighan aliydur. 3 Ular ulugh we sürlük namingni medhiyileydu; U pak-muqeddestur! 4 Padishahning qudriti adaletke béghishlan'ghandur; Özüng durusluqni mehkem ornatqansen; Sen Yaqup arisida adalet we heqqaniyet yürgüzgen. 5 Perwerdigar Xudayimizni ulughlanglar! Textiperi aldida égilip sejde qilinglar — U muqeddestur! 6 Uning kahinliri arisida Musa we Harun bar idi, Namini chaqirghanlar ichide Samuilmu hazır idi; Ular Perwerdigargha iltija qilip, chaqirdı, U ulargha jawab berdi. 7 Xuda bulut tüürükide ulargha sözlidi; Ular U tapshurghan agah-guwahliqlarha hem nizam-belgilimige emel qilishatti. 8 I Perwerdigar Xudayimiz, Sen ulargha jawab berding; Yaman qilmishlirığa yarisha jaza bergen bolsangmu, Sen ularını kechürgüči İläh iding, 9 Perwerdigar Xudayimizni ulughlanglar! Uning muqeddes téghida égilip sejde qilinglar! Chünki Perwerdigar Xudayimiz muqeddestur!

100 Teshekkür éytish üçün yézilghan kuy: — I pütkül yer-jahan, Perwerdigargha awazinglarni kötürüngler! 2 Xushallıq bilen Perwerdigarning xizmitide bolunglar, Huzurığa tentene-naxshilar bilen yéqinlishinglar! 3 Bilip qoyunlarkı, Perwerdigar heq Xudadur; Bizni yaratqan Uning Özidur, biz emes! Biz uning xelqidurmız, Öz yaylıqida baqqan qoyliridurmız. 4 Derwazilirığa teshekkür éytishlar bilen, Hoylilirığa medhiyeler bilen kiringlar; Uni medhiyilep, namığa teshekkür-medhiye qayturunglar! 5 Chünki Perwerdigar méhribandur; Uning méhir-muhebbiti

ebedil"ebedigiche, Uning heqiqet-sadaqiti ewladtin-ewladqichidur!

101 Dawut yazghan küy: — Men özgermes muhebbet hem adalet toghrulug naxsha éytimen, Séni, i Perwerdigar, naxshilar bilen küyleyment. 2 Men mukemmel yolda éhtiyat bilen ish körimen; Sen qachanmu yénimgha kéléisen! Öz öy-ordamda sap köngül bilen yürimen. 3 Héch pasiq nersini köz aldimgha keltürmeymen, Yoldin chetnigenlerning qilmishlirigha nepretlinimen; Bundaqlar manga héch yépishmas esla. 4 Egri köngül mériningdin yiraq kétidu, Héch rezillikni tonughum yoqtur. 5 Kimki öz yéqinining keynidin töhmet qilghan bolsa, Men uni yoqitimen; Neziri üstün, dili tekebbur ademni men sighdurmaymen; 6 Közlim zémindiki möminlerdidur, Ular ordamda men bilen bille tursun! Kim mukemmel yolda mangsa, u méning xizmitimde bolidu. 7 Aldamchiliq yürgüzgenlerning öy-ordamda orni bolmaydu, Yalghan sözligenler köz aldimda turmaydu. 8 Perwerdigarning shehiridin yamanlıq qilghuchilarni üzüp tashlash üçhün, Her seherde zémindiki barlıq rezil ademlerni yoqitimen.

102 Ézilgenning duasi: U halidin ketkende, dad-peryadini Perwerdigar aldigha tökkende: — Duayimni anglichaysen, i Perwerdigar; Peryadim aldingha yétip kirsun! 2 Yüzüngni mendin qachurmighaysen; Qisilghan künümde manga qulaq salghaysen; Men nida qilghan künde, manga téz jawab bergin! 3 Mana, künlim is-tütektek tügep kétidu, Ustixanlim otun-choghlarga oxshash köydi! 4 Yürükim zexme yep chöpler xazan bolghandek qurup ketti, Hetta nénimni yéyishni untudum. 5 Men ahu-zar tartqanlıqimdin, Etlirim süngeklirimge chapliship qaldi. 6 Chöl-bayawandiki saqiyqushtek, Weyranchiliqta qonup yürgen huwqushqa oxshaymen. 7 Uxlimay segek turup közettimen; Ögzide yalghuz qalghan qushqach kebimen. 8 Düshmenlim kün boyi méni mesxire qilmaqta, Méni haqaretligenler ismimni lenet ornida ishletmekte. 9 Qehring hem achchiqing tüpeylidin, Külni nan dep yewatimen, Ichimlikimni köz yéshim bilen arilashturimen; Chünki Sen méni kötürüp, andin yerge urdung. 11 Künlim quyash uzartqan kölengidek yoqulay dep qaldi, Özüm bolsam chöpler xazan bolghandek qurup kettim. 12 Lékin Sen, Perwerdigar, ebediy turisen, Séning nam-shöhriting dewrdin-dewrgichidur. 13

Sen ornungdin turisen, Zion'ha rehim qilisen; Chünki uningha shepget körsitish waqtı keldi, He, waqt-saiti yétip keldi! 14 Chünki qulliring uning tashliridin xurşenlik tapidu, Hem tupriqighimu ichini aghritidu; 15 Eller Perwerdigarning namidin, Yer yüzidiki shahlar shan-sheripingdin eyminidu. 16 Mana, Perwerdigar Zionni qaytidin qurghanda, U Öz shan-sheripide körünidu! 17 U ghérib-miskinning duasigha étibar bérifu; Ularning duasini hergiz kemsitmeydu. 18 Bular kelgüsü bir ewlad üçhün xatirilinidu; Shuning bilen kelgüsиде yaritilidighan bir xelq Yahni medhiyeleydu; 19 Chünki U esirlerning ah-zarlarini anglay dep, Ölümge buyrulghanlarni azad qilay dep, Égizdiki muqeddes jayidin éngiship nezer saldi, Ershlerdin Perwerdigar yerge qaridi; 21 Shundaq qilip, ular Perwerdigarning xizmitide bolaylı dégende, Yeni el-memliketler jem yighilghan waqtida — Perwerdigarning nami Zionda, Uning sherepliri Yérusalémda jakarlinidu! 23 Biraq U méni yolda maghdursızlandurup, Künlimi qisqartti. 24 Men: «Tengrim, ömrümning yérimida méni élip ketme!» — dédim. — «Séning yilliring dewrdin dewrgichidur, 25 Sen yerni elmisaqtinla berpa qilghansen, Asmanlarni hem qolliring yasighthandur; 26 Ular yoq bolup kétidu, Biraq Sen dawamliq turiwérisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; Ularni kona ton kebi almashtursang, Shunda ular kiyim-kéchek yenggüşlen'gendek yenggüşlinidu. 27 Biraq Sen özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur. 28 Qulliringning balılırim turiwéridu, Ularning ewladi huzuringda mezmüt yashaydu!».

103 Dawut yazghan küy: — Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim; I pütün wujudum, Uning muqeddes namigha teshekkür qaytur! 2 Perwerdigargha teshekkür qaytur, i jénim, Untuma uning barlıq méhrimbanlıq-beriketlirini; 3 U pütük qebihlikiringni kechüridu, Barlıq késelliringge dawa qılıdu; 4 Hayatingni hangdin hörlükke qutquzidu, Béshingha méhir-muhebbet hem rehimdilliqlarnı taj qilip kiygüzidu. 5 Könglüngni nazunémetler bilen qanduridu; Yashlıqing bürkütningkidek yéngilinidu. 6 Perwerdigar barlıq ézilgenler üçhün heqqanlıq hem adaletni yürgüzidu; 7 U Öz yollırını Musagha, Qilghanlırını Israillargha namayan qilghan. 8 Perwerdigar rehimdil we shepgetliktur, U asanlıqche achchiqlanmaydu, Uning méhir-muhebbiti téship turidu. 9 U uzun'ghiche eyblewermeydu, Yaki ta

menggüge ghezipide turiwermeydu. **10** U bizge gunahlirimizgha qarita muamilide bolghan emes, Bizge qebihliklirimizge qarita téighlikini yandurghan emes. **11** Asman yerdin qanchilik égiz bolsa, Uningdin qorqidighanlarga bolghan muhebbitim shunchilik zordür. **12** Sherq gherbtin qanchilik yiraqta bolsa, Bizdiki asiyliqlarnimu shunche yiraqlashturdi. **13** Ata balilirigha qandaq köyün'gen bolsa, Perwerdigarmu Özidin qorqidighanlarga shundaq méhribandur. **14** Chünki U Özi bizning jismimizni bilidu, Tupraqtin ikenlikimizni U ésige alidu. **15** Insan bolsa — uning künliри ot-chöpkе oxshaydu, Daladiki güldek ünup chiqip chéchekleydu; **16** Uning üstidin shamal uchup ötidu, U yoq bolidu, esliy makanimu uni qayta tonumaydu. **17** Lékin Özidin qorqidighanlarga, Öz ehdisige wapa qilghanlarga, Körsetmirlirini orunlash üchün ularni éside tutqanlarga, Perwerdigarning méhir-muhebbiti ezeldin ebedigiche, Heqqaniyiti ewladtin ewladlirigichidur. **18** Perwerdigar textini ershte qurghan, Uning selteniti hemmning üstidin höküm sürüdu; **20** I sözige qulaq salghuchi, Kalamini ijra qilghuchi, qudriti zor bolghan Uning perishtiliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **21** I siler, Uning barliq qoshunliri, Iradisini ada qilghuchi xizmetkarliri, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! **22** I, Uning barliq yasighanliri, Hökümraniqli astidiki barliq jaylarda Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunglar! I méning jénim, Perwerdigargha teshekkür qayturlar!

104 Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturlar! I jénim! I Perwerdigar Xudayim, intayin ulughsen; Shanu-shewket we heywet bilen kiyin'gensen; **2** Libas bilen pürken'gendek yoruqluqqa pürken'gensen, Asmanlarni chédir perdisi kebi yayghansen. **3** U yuqiriqi rawaqlirining limlirini sulargha ornatqan, Bulutlarni jeng harwisi qilip, Shamal qanatliri üstide mangidu; **4** U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qildu. **5** Yerni U ulliri üstige ornatqan; U esla tewrinip ketcymeydu. **6** Libas bilen oralghandek, uni chongqur déngizlар bilen orighansen, Sular taghlar choqqilari üstide turdi. **7** Séning tenbihing bilen sular beder qacthi, Güldürmamangning sadasidin ular tézdin yandi; **8** Taghlar örlep chiqti, Wadilar chüshüp ketti, [Sular] Sen békikten jaygha chüshüp ketti. **9** Ular téship, yerni yene qaplimisun dep, Sen ulargha cheklime qoyghansen. **10** [Tengri] wadilarda bulaqlarni échip

urghutidu, Suliri taghlar arisida aqidu. **11** Daladiki herbir janiwargha ussuluq bérifu, Yawayi éshekler ussuzluqini qanduridu. **12** Köktiki qushlar ularning boyida qonidu, Dereq shaxliri arisida sayraydu. **13** U yuqiridiki rawaqliridin taghlarni sughiridu; Yer Séning yasighanliringning méwiliridin qandurulidu! **14** U mallar üchün ot-chöplerni, Insanlar üchün köktatlarni östüridu, Shundaqla nanni yerdin chiqiridu; **15** Ademning könglini xush qilidighan sharabni, Insan yüzini parqiritidighan mayni chiqiridu; Insanning yürükige nan bilen quwwet bérifu; **16** Perwerdigarning derexliri, Yeni Özi tikken Liwan kédir derexliri [su ichip] qanaetlinidu. **17** Ene ashular arisigha qushlar uwa yasaydu, Leylek bolsa, archa derexlirini makan qildu. **18** Égiz choqqilar tagh öchkilirining, Tik yarlar sughurlarning panahi bolidu. **19** Pesillerni békitmek üchün U ayni yaratti, Quyash bolsa pétishini bilidu. **20** Sen qaranghuluq chüshürisen, tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning hemmisi uningda shipir-shipir kézip yürüdu. **21** Arslanlar olja izdep hörkireydu, Tengridin ozuq-tülük sorishidu; **22** Quyash chiqipla, ular chékinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu. **23** Insan bolsa öz ishiga chiqidu, Ta kechkiche méhnette bolidu. **24** Perwerdigar, yasighan herxil nersiliring neqeder köptur! Hemmisini hékmet bilen yaratqansen, Yer yüzü ijat-bayliqliring bilen toldi. **25** Ene büyük bipayan déngiz turidu! Uningda san-sanaqsız ghuzh-ghuzh janiwarlar, Chong we kichik haywanlar bar. **26** Shu yerde kémiler qatnaydu, Uningda oynaqlisun dep sen yasighan léwiatanmu bar; **27** Waqtida ozuq-tülük bergen dep, Bularning hemmisi Sanga qaraydu. **28** Ulargha berginginde, tériwalidu, Qolungni achqiningdila, ular nazunémetlerge toyidu. **29** Yüzüngni yoshursang, ular dekke-dükkige chüshidu, Rohlirini alsang, ular jan üzüp, Yene tupraqqa qaytidu. **30** Rohingni ewetkiningde, ular yaritilidu, Yer-yüzü yéngi [bir dewr bilen] almishidu. **31** Perwerdigarning shanshöhrili ebediydur, Perwerdigar Öz yaratqanlıridin xurseren bolidu. **32** U yerge baqqinida, yer titreydu, Taghlarha tegkinide, ular tüttün chiqiridu. **33** Hayatla bolidikenmen, Perwerdigargha naxsha éytimen; Wujudum bolsila Xudayimni küyleyman. **34** U sürgen oy-xiyallirimdin söyünse! Perwerdigarda xushallinimen! **35** Gunahkarlar yer yüzidin tügitilidu, Reziller yoq bolidu. I jénim, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturlar! Hemdusana!

105 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, Uning namini chaqirip iltija qilinglar, Uning qilghanlirini xelqler arisida ayan qilinglar! 2 Uningha naxshilar éytip, Uni küylenglar; Uning pütkül karamet möjiziliri üstide séghinip oylininglar. 3 Muqeddes namidin pexirlinip danglanglar, Perwerdigarni izdígüchilerning köngli shadlansun! 4 Perwerdigarni hemde Uning kúchini izdenglar, Didar-huzurini toxtimay izdenglar. 5 Uning yaratqan möjizilirini, Karamet-alametlirini hem aghzidin chiqqan hökümlirini este tutunglar, 6 I Uning quli Ibrahim nesli, Özi tallighanliri, Yaqupning oghulliri! 7 U, Perwerdigar — Xudayimiz, Uning hökümliri pütkül yer yüzididur. 8 Özi tüzgen ehdisini ebediy yadida tutidu — — Bu Uning ming ewladqiche wedishleshken sózidur, — 9 Yeni Ibrahim bilen tüzgen ehdisi, Ishaqqa ichken qesimidur. 10 U buni Yaqupqimu nizam dep jezmlestürdi, Israilgha ebediy ehde qilip béríp: — 11 «Sanga Qanaan zéminimi bérímen, Uni mirasing bolghan nésiweng qilimen», — dédi, 12 — Gerche shu chaghda ularning sani az, Étiwargha élinmighan, shu yerdiki musapirlar bolsimu. 13 Ular u yurttin bu yurtqa, Bu eldin u qebilige kézip yürüd; 14 U héchkimning ularni ézishige yol qoymidi, Ularni dep padishahlargimu tenbih béríp: — 15 Men mesih qilghanlirimha tegme, Peyghemberlirimge yaman ish qilma! — dédi. 16 U ashu yurtqa acharchiliqni buyrudi, Tirek bolghan ash-nanni qurutuwetti. 17 U ulardin burun bir ademni ewetkenidi, Yüsüp qul qilip sétilghanidi. 18 Uning putliri zenjirde aghridi, Uning jéni tömürge kirip qisildi; 19 Shundaqla ta özige éytılghan wehiy emelge ashurulghuche, Perwerdigarning sóz-kalami uni sinap tawlidı; 20 Pirewn ademlirini ewetip uni boshatquzdi, Qowmlarning hökümdari uni hörlükke chiqardi. 21 Uni öz ordisigha ghojidar qilip qoysi, Pütün mal-mülkige bashliq qilip teyinlep, 22 Öz wezirlirini uning ixtiyarida bolup terbiyilinishke, Aqsagallirigha danalıq ögitishke tapshurdi. 23 Shuning bilen Israil Misirgha keldi, Yaquplar Hamning zéminida musapir bolup yashidi. 24 [Perwerdigar] Öz xelqini köp nesillik qilip, Ezgüchiliridin küchlük qildi. 25 U [Misirlqlarning] qelbide Öz xelqige nepret hasil qildi, Ularni Öz qullirigha hiyile-mikirlik bolushqa mayil qildi. 26 U Öz quli bolghan Musani, Özining tallighini Harunni yollidi. 27 Ular [Misirda] ilahiy alametlerni ayan qilip, Ham zéminida uning möjizilirini ornattı.

28 Perwerdigar qaranghuluqni ewetip, [Zéminni] zulmetke qaplitiwetti; [Misirlqlar] Uning emrige qarshi turghan emesmu? 29 U ularning sulirini qan'gha aylandurdi, Béliqlirini qurutiwetti. 30 Ularning yerlirini mizh-mizh paqilar basti, Shah-emirlirining hujrilirighimu ular tolup ketti. 31 U bir söz bilenla, ghuzh-ghuzh chiwinlar bésip keldi; Hemme bulung-puchqaqlarda ghing-ghing uchar chümüller. 32 U yamghurning ornigha möldür yaghdurup, Bu zémin'gha yalqunluq ot chüshürdi. 33 U üzüm tallirini, enjur derexlirini urdi, Zémindiki derexlerni sunduruwetti. 34 U bir söz qilishi bilenla, chéketkiler keldi, Sansiz yutqur hasharetler mizhildap, 35 Zéminida bar bolghan giyahlarни yutuwetti, Étizlarning barlıq hosullirini yep tügetti. 36 [Axirda] zéminidiki barlıq tunji tughulghanlarnı, Ularning ghururi bolghan birinchi oghul balilirini qiriwetti. 37 Öz xelqini bolsa, altun-kümüshlerni kötürgüzüp chiqardi, Qebililiride birsimu yiqilip chüshüp qalghini yoq. 38 Ularning chiqqinigha Misir xushal boldi, Chünki ularning wehimisi [Misirlqlargha] chüshti. 39 U ulargha bulutni sayıwen bolushqa, Otni tünde nur bolushqa berdi. 40 Ular soridi, U bödinilerni chiqardi, Ularni samawiy nan bilen qandurdi. 41 U tashni yardı, sular bulduqlap chiqti; Qaqaslıqta deryadek aqti. 42 Chünki U bergen muqeddes sózini, Öz quli Ibrahimni este tutti. 43 U xelqini shad-xuramliq bilen, Öz tallighinini shadiyane tenteniler bilen [azadliqqa] chiqardi. 44 U ulargha ellerning zéminlirini béríp, Ularni xelqlerning ejir-méhnetlirige tuyesser qildi, 45 Bu, ularning Uning belgilimilirini tutup, Qanunlirigha itaet qilishi üçhün idi! Hemdusana!

106 Hemdusana! Perwerdigargha teshekkür éytinglar! Chünki U méhribandur, ebediydur Uning méhir-muhebbiti. 2 Perwerdigarning quğretlik qilghanlirini kim sózlep béréleydu? Uning bar shan-shöhritini kim jakarlap béréleydu? 3 Bextlikтур adaletni tutqan, Daim heqqaniqliqni yürgüzgen kishi! 4 Xelqingge bolghan himmiting bilen méni esligeysen, i Perwerdigar; Nijatlıqing bilen yénimha kélép xewer alghin! 5 Shuning bilen, Sen tallighanliringning berikitini körey, Öz élingning shadlıqli bilen shad bolay, Öz mirasing [bolghan xelqing] bilen pexirlinip, yayrap yürey! 6 Biz ata-bowlirimiz qatarida gunah ötküzduq, Qebihlik qıldıq, yamanlıq eylidüq. 7 Misirda turghan ata-bowlirimiz möjiziliringni nezirige almay, Köp méhribanlıqliringni ésige almidi;

Belki déngizda, Qizil Déngiz boyida isyan kötürdi. **8** Biraq U qudritimni namayan qilay dep, Öz nami üchün ularni qutquzdi. **9** Uning Qizil Déngizgħha tenbih bérishi bilen, U qupquruq boldi; Xuddi qaghjiraq chöllüktein yéteklep mangħandek, U ularni déngiz tegħiridin [quruq] ötküzdi. **10** Ularni öch körgenlerning qolidin hörlükke chiqardi, Ulargħa hemjemet bolup dūshmen changgilidin qutquzdi. **11** Yawlarni sular basti, Ularning héchbirsi saq qalmidi. **12** Shundila ular Uning sözlirige ishencħ qildi; ular Uni küylidi. **13** Ular Uning qilghanlirini shunche téz untudi, Nesiħetini kütmidi; **14** Belki dalada ach közlükke baladek bérildi, Chöl-bayawanda Tengrini sinidi. **15** Shunga U sorighinini ularġha berdi, Biraq jüdetküchi bir késelni janlirigha tegküzdi. **16** Ular bargħadha Musagħha heset qildi, Xudaning muqeddes bendisi Harunnimū körelmidi. **17** Yer échilip Datanni yutuwetti, Abiramni ademli biren qapsiwalid. **18** Egeshküchiliri arisida ot yeqħildi; Yalqun rezillerni köydürīwetti. **19** Ular Horeb téghida mozay butni yasidi, Quyma heykelge sejde qilip, **20** Özlirining pexir-shöhriti bolghuchining ornigha, Ot-chöp yeydīgħan öküzning süritini almashturdi. **21** Misirda ulugh isħlarni körsetken Nijatkari Tengrini ular untudi. **22** Derweqe, Ham diyarida möjiziler yaratqan, Qizil Déngiz boyida qorqunħluq isħlarni körsetken Xudani [untudi]. **23** U ularni halak qilimen dégenidi — Öz talliġħini Musa qehrini yandurush üchün Uning aldida arichi bolup tik turmighan bolsa, — Derweqe shundaq qilghan bolar id. **24** Ular yene güzel zémimni kemsitip ret qildi, Uning wedisige isħenmidi; **25** Belki chédirlirida qaqqashp yürüp, Perwerdigarning awazīgħa qulaq salmidi. **26** Shunga U ularġha qesem qilip qol kötürüp: — Silerni chölde yiqtip tügeshtürimen — **27** Ewladliringlarnim u ellar arisida yiqtip tügeshtüri, Yaqa yurtlar ara tarqitiwétemen» — dédi. **28** Ular Baal-Péor butqa özini étip choqunup, Ölüklerge atiġħan qurbanliqlarni yédi. **29** Ular qilmishliri biren Uning achchiqini keltürdi, Ular arisida waba qozghaldi; **30** Finiħas turdi-de, höküm yürgüzdi, Shuning bilen waba tosuldī; **31** Bu ish [Finiħasqa] heqqaniyet dep hésablandi, Uning nesligimu ewladidin ewladighiċċe, ebedi shundaq hésablandi. **32** Ular yene [Perwerdigarni] méribah suliri boyida għeżepp keltürdi, Ularning sewebidin Musagħimu zerer yetti; **33** Chünki ular uning roħini tériktürdi, Uning lewliri bixestilikte gep

qilip saldi. **34** Ular Perwerdigarning emriġe xilapliq qilip, [Shu] yerdiki qowmlarni yoqatmid; **35** Belki yat eller bilen ariliship, Ularning qiliqlirini ögendi; **36** Ularning butlirigha choqundi, Bular özlirige bir tuzaq bolup chiqti; **37** Chünki ular öz oghul-qizlirini soyup, jinħarġha qurbanliqqa bégħishħlidi. **38** Shundaq qilip ular bigunah qanni, Yeni Qanaandiki butlārha atap qurbanliq qilip, öz oghul-qizlirining qénini tökti; Zémini qan'għa bulghinip ketti. **39** Ular öz qilmishliri bilen bulghandi; Qiliqliri bilen pahishe ayaldek buzuldi. **40** Shunga Perwerdigar Öz xelqidin qattiq għezeplendi, U Öz mirasidin yirġendi; **41** Ularni yat ellerning qoligha berdi, Ulargħa öħħmenler ular üstdin hökümranliq qildi. **42** Dūshmenliri ularni ezdi, Ular yaw qoli astida égħilip püküldi. **43** Kōp qétim [Perwerdigar] ularni qutquzdi; Biraq ular bolsa, öz xahishħliri bilen Uningha asiyliq qildi, Ular öz qebihliki bilen pes halħha chħushti. **44** Shundaqtimu U ularning nale-perryadini angħlighanda, Ularning jebir-japalirigha étibar berdi; **45** Hem ular bilen tüzgen ehdisini esħħidi, Zor méħir-shepqit biren, għezipidin yandi, **46** U ularni sürgün qilghanlarning qelbide rehim oyħatti. **47** Bizni qutquzghaysen, i Perwerdigar Xudayimiz! Muqeddes namingħha teshekkur éytishqa, Tentene qilip Séni medhiyileħke, Bizni eller arisidin yéningħha yighiwalħaysen! **48** Israilning Xudasi bolghan Perwerdigargħa, Ezeldin ta-ebedgħiħa teshekkur-medhiye qayturulsun! Pütkül xelq «Amin» désun! Hemdusana!

107 Ah, Perwerdigargħa teshekkur éytingħar! Chünki U mħērbandur, ebediyyur Uning mħēr-muhebbi! **2** Perwerdigar yaw qolidin qutquzghanlar, U hemjemet bolup qutquzghan xelqi buni dawamliq bayan qilsun — **3** Yeni U sherq bilen għerbtin, shimal bilen jenubtin, Herqaysi yurtlardin yighiwal' ħanlar buni éytsun! **4** Ular chöl-bayawanni kézzip pinhan yolda adashti, Adem makanlashqan héchbir sheħerni tapalmastin. **5** Ach hemde ussuz bolup, Jéni chiqay dep qaldi. **6** Andin Perwerdigargħa peryad qildi, U ularni musheqqetliridin azad qildi. **7** Makanlashqudek sheherge yetküche, U ularni tüz yolda bashħidi. **8** Ular Perwerdigargħa teshekkur éytsun! Uning özgermes muhebbi üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üchün! **9** Chünki U changqīħan köngħiġi qandurdi, Ach qalghan janni ēsil németler bilen toldurdi. **10** Zülmette, ölüm kōlengħiside yashīghanlar, Tömür

kishen sélinip, azab chekkenlerni bolsa, **11** (Chünki ular Tengrining emirlirige qarshılıq qıldı, Hemmidin Aliy Bolghuchining nesihetini kemsitti) **12** — U ularni japa-musheqqet tartquzup kemter qıldı, Ular putliship yiqildi, ulargha yar demege birsimu yoq idi. **13** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qıldı, U ularni musheqqetliridin azad qıldı. **14** Ularni zulmet hem ölüm sayisidin chiqirip, Ularning zenjir-asaretlirini sundurup tashlidi. **15** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üchün! **16** Mana U mis derwazilarni pare-pare qilip, Tömür taqaqlarni késip tashlidi. **17** Hamaqetler öz itaetsizlik yolliridin, Qebihlikliridin azablargha uchraydu; **18** Könglide herxil ozuq-tülüktinizar bolup, Ölüm derwazilirigha yéqinlishidu. **19** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu. **20** U söz-kalamini ewetip, ularni saqaytidu, Ularni zwalliqliridin qutquzidu. **21** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Adem balilirigha körsetken möjiziliri üchün! **22** Qurbanlıq stüpitide teshekkürler éytsun, Uning qilghanlirini tentenilik naxshilar bilen bayan qilsun! **23** Kémilerde déngizgha chüshüp qatnighuchilar, Ulugh sularda tirikchilik qilghuchilar, **24** Bular Perwerdigarning ishlirigha guwahchidur, Chongqur okyanda körsetken karametlerni körgüchidur. **25** Chünki U bir söz bilenla shiddetlik shamalni chiqirip, Dolqunlirini örkeshlitidu; **26** Kémichiler asman-pelek örleydu, Sularning tehtilirige chüshidu, Dehshettin ularning jéni érip kétidu. **27** Ular mest ademdek eleng-seleng irghanglaydu, Herqandaq eqil-charisi tügeydu; **28** Andin Perwerdigargha yélinip peryad qilidu, U ularni musheqqetliridin azad qilidu. **29** U boranni tinchitidu, Su dolqunlirimu jim bolidu. **30** Shuning bilen ular tinchliqidin shadlinidu; U ularni teshna bolghan aramgahigha yéteklep baridu. **31** Ular Perwerdigargha teshekkür éytsun! Uning özgermes muhebbiti üchün, Insan balilirigha körsetken möjiziliri üchün! **32** Ular xelqning jamaitidimu Uni ulughlisun, Aqsaqallar mejliside Uni medhiyilisun. **33** U deryalarni chölge, Bulaqlarni qaqasliqqa aylanduridu. **34** Ahalisining yamanlıqi tüpeylidin, Hosulluq yerni shorluq qilidu. **35** U yene chöl-bayawanni kölge, Changqaq yerni bulaqlargha aylanduridu; **36** Achlarni shu yerge jaylashturup, Ular olturaqlashqan bir sheherni berpa qilidu; **37**

Ular étizlarni heydep-térip, üzümzarlarni berpa qilidu; Bular hosul-mehsulatni mol bérifu. **38** U ulargha beriket bérifu, Shuning bilen ularning sani xélila éship baridu, U ularning mal-waranlirini héch azaytmaydu. **39** Ular yene jebir-zulum, bala-qaza hem derd-elemege yoluqup, Sani azyip, püküldü. **40** U ésilzadiler üstige kemsitishlirini töküdü, Yolsız desht-sehrada ularni sergerdan qilidu; **41** Lékin miskin ademni jebir-zulumdın yuqiri kötürüp saqlaydu, Uning aile-tawabatini qoy padisidek köp qilidu. **42** Buni köngli duruslar körüp shadlinidu; Pasıqlarning aghzi étildü. **43** Kimki dana bolsa, bularni bayqisun, Perwerdigarning méhir-shepqtirini chüshensun!

108 Dawutning küy-naxshisi: — Iradem ching, i Xuda, iradem ching; Men medhiye naxshilirini étip, Berheq, Séni küyley men, pütün rohim bilen! **1** I neghme-sazlirim, oyghan! Men seher quyashinimu oyghitimen! **3** Xelq-milletler arisida Séni ulughlaymen, i Perwerdigar; Eller arisida Séni küyley men! **4** Chünki özgermes muhebbiting ershlerge yetküde ulughtur; Heqiqiting bulutlarga taqashti. **5** I Xuda, shan-shöhriting ershlerdin yuqiri ulughlan'ghay, Shan-sheriping yer yüzini qaplıghay! **6** Öz söygenliringning nijatlıq tépishi üchün, Ong qolung bilen qutquzghaysen, Duayimni ijabet qilghaysen. **7** Xuda Öz pak-muqeddeslikide shundaq dégen: — «Men tentene qilimen, Men Shekem diyarini bölüp bérímen, Sukkot wadisini [teqsim qilishqa] olcheymen. **8** Giléad Manga mensuptur, Manassehmu Manga mensuptur; Efraim bolsa bésimiddiki dubulghamdur, Yehuda Méning emr-perman chiqarghuchimdur; **9** Moab Méning yuyunush jawurumdur; Édomga chorughumni tashlaymen; Men Filistiye üstidin tentene qilimen!». **10** Kim Méni bu mustehkem sheherge bashlap kirelisun? Kim Méni Édomga élip baralisun? **11** I Xuda, Sen bizni rasttinla chetke qaqtıngmu? Qoshunlirimiz bilen bille jengge chiqmamsen? **12** Bizni zulumlardın qutulushqa yardeňmleshkeysen, Chünki insanning yardımı bikardur! **13** Xuda arqılıq biz choqum baturluq körsitimidiz; Bizge zulum qilghuchiları cheyligüchi del U Özidur!

109 Neghmicilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I medhiyemning Igisi Xudayim, jim turma! **2** Mana rezillerning aghzi, mekkarlarning aghzi köz aldimda

yoghan échildi; Ular yalghanchi til bilen manga qarshi sözlidi. 3 Nepretlik sözler bilen méni chulghap, Ular bikardin-bikar manga zerbe bermekte. 4 Muhebbitim üchün ular manga qarshi shikayetchi boldi, Men bolsam — duagha bérildim. 5 Yaxshiliqim üchün yamanlıq, Söygüm üchün nepret qayturdı. 6 Herbirining üstide rezil bir adem teyinligeyesen, Uning ong yénida bir dewager tursun. 7 U soraq qilin'ghanda eyibdar bolup chiqsun, Duasi gunah dep hésablansun. 8 Künliri qisqa bolsun, Mensipini bashqisi igilisun. 9 Baliliri yétim qalsun, Xotuni tul bolsun. 10 Oghulliri sergerdan tilemchi bolsun, Turghan xarabilikliridin nan izdep. 11 Jazanixor uning igiliki üstige tor tashlisun, Méhnet ejrini yatlar bulap-talisun. 12 Uninggha méhribanlıq körsitidighan bırsı bolmisun, Yétim qalghan balılırığa iltipat qilghuchi bolmisun. 13 Uning nesli qurutulsun; Kéler ewladida namlıri öchürülsun. 14 Ata-bowilirining qebihlikining eyibliri Perwerdigarning yadida qalsun, Anisining gunahi öchürülmisun. 15 Bularning eyibliri daim Perwerdigarning köz aldida bolsun, Shuning bilen U ularning nam-emilini yer yüzidin öchürüp tashlaydu. 16 Chünki [rezil kishi] méhribanlıq körsitishni héch ésige keltürmidi, Belki ézilgen, yoqsul hem dili sunuqlarnı öltürmekke qogħlap keldi. 17 U lenet oqushqa amraq idi, Shunga lenet uning beshiga kélidu; Bext tileshke rayi yoq idi, Shunga bext uningdin yiraq bolidu. 18 U lenetlerni özige kiyim qilip kiygen; Shunga bular aqqan sudek uning ichbaghriga, Maydek, söngeklirige kiridu; 19 Bular uningha yépin'ghan tonidek, Herdaim bagħlan'ghan belwéghidek chaplansun. 20 Bular bolsa méni eyibligüchilerge Perwerdigarning békitken mukapati bolsun! Méning yaman gépimmi qilghanlarning in'ami bolsun! 21 Biraq Sen, Perwerdigar Rebbim, Öz naming üchün méning teripiimde bir ish qilghaysen, Méhir-muhebbiting ela bolghachqa, Méni qutquzghaysen; 22 Chünki men ézilgen hem hajetmendumen, Qelbim xeste boldi. 23 Men quyash uzartqan kölenggidek yoqilay dep qaldim, Chéketke qéqiwétilgendek chetke qéqiwétildim. 24 Roza tutqinimdin tizlirim kétidu, Etlirim sizip kétidu. 25 Shunglashqa men ular aldida reswa boldum; Ular manga qarashqanda, beshini silkishmekte. 26 Manga yardemleshkeysen, i Perwerdigar Xudayim, Özgermes muhebbiting boyiche méni qutquzghaysen; 27 Shuning bilen ular buning Séning qolungdiki ish ikenlikini, Buni qilghuchining

Sen Perwerdigar ikenlikini bilsun. 28 Ular lenet oquwersun, Sen bext ata qilghaysen; Ular hujum qilishqa turghanda, xijalette qalsun, Biraq qulung shadlansun! 29 Méni eyibligüchiler xijalet bilen kiyinsun, Ular öz shermendilikini özlirige ton qilip yépinsun. 30 Aghzimda Perwerdigargha zor teshekkür-medhiye qaytürimen; Berheq, köpçilik arisida turup Uni medhiyileyem; 31 Chünki hajetmenning jénini gunahqa békitmekchi bolghanlardın qutquzush üchün, [Perwerdigar] uning ong yénida turidu.

110 Dawut yazghan küy: — Perwerdigar méning Rebbime: — «Men séning düshmenliringni textipering qilghuche, Ong yénimda olturghin» — dédi. 2 Perwerdigar qudritingni körsitidighan shahane hasangni Ziondin uzitidu; Düshmenliring arisida höküm sürgin! 3 Küchüngni körsitidighan künde, Öz xelqing xalis qurbanlıq kebi pida bolidu; Muqeddes heywitingde, Shu yashlıq dewringdikidek, Sanga hazırmu shebnemler seherning balyatqusidin yéngi chiqqandek chüshidu; 4 Perwerdigar shundaq qesem ichti, Hem buningdin yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen». 5 Ong teripingde bolghan Reb ghezipini körsetken künde padishahlarnı urup pare-pare qiliwétidu; 6 U eller arisida sotlaydu; Jay-jaylarnı jesetler bilen tolduridu; Keng zéminning beshini yaridu; 7 U yolda ériqtin su ichidu; U shunga kishining beshini yöligüchi bolidu.

111 Hemdusana! Königli duruslarning meshripide, Hem jamaette turup, Perwerdigargha pütün qelbim bilen teshekkür éyitemen. 2 Perwerdigarning yasighanlıri ulughdur; Buların xurşen bolghanlar ızdinip ularını sürüştürmeye. 3 Uning ejri sherep we heywettur, Uning heqqaniqli menggüge turidu. 4 U Öz möjizilirini yad etküzidu; Perwerdigar muhebbetlik hem rehimdilliktur. 5 U Özidin eyminidighanı ash bilen teminleydu; Öz ehdisini hemishe yad étidu. 6 U emelliridiki qudritini Öz xelqige körsitip, Bashqa ellerning miras-zéminini ularha teqdim qıldı. 7 Uning qoli qilghanlıri heqiqet-sadaqet we adilliqtur; Uning barlıq körsetmiliri ishenchliketur. 8 Bular ebedil'ebedgiche inawetliktur; Heqiqette hem durusluqta chiqirilghandur. 9 U Öz xelqige nijatlıq ewetti; Öz ehdisini emr qilip menggüge békitti; Muqeddes hem sürüläktur Uning nami. 10 Perwerdigardin qorqush danalıqning

bashlinishidur; Uning hökümlirini tutqanlarning hemmisi yorutulghan ademlerdur; Uning medhiyisi menggü turidu.

112 Hemdusana! Perwerdigardin eyminidighan,

Uning emrlirini zor xursenlik dep bilidighan adem bextlikтур! 2 Uning nesli zéminda turup kück-qudretlik bolidu; Duruslarning dewri bextlik bolidu. 3 Uning öyide dölet hem bayliqlar bolidu; Heqqaniyliqi menggüge turidu. 4 Qarangghuluqta turghan durus ademge nur peyda bolidu; U shepinqetlik, rehimdil hem heqqaniydur. 5 Xeyrxah, ötne béríp turidighan ademning bexti bolidu; U öz ishlirini adilliq bilen yürgüzidu. 6 Berheq, u ebediy tewritilmeydu; Heqqaniy adem menggüge eslinidu. 7 U shum xewerdin qorqmaydu; Uning köngli toq halda, Perwerdigargha tayan'ghan. 8 Dili mehkem qilin'ghan, u qorqmaydu; Axirida u reqiblirining meghlubiyitini körildi. 9 U öziningkini merdlerche tarqatqan, Yoqsullargha bérídu; Uning heqqaniyliqi menggüge turidu; Uning münggüzi izzet-shöhret bilen kötürülidu. 10 Rezil adem buni körüp chidimaydu, Chishlirini ghujurlitidu, u érip kétidu; Rezillerning arzu-hewisi yoqitilidu.

113 Hemdusana! Medhiyilenglar, i Perwerdigarning

qulliri, Perwerdigarning namini medhiyilenglar! 2 Hazirdin bashlap, ebedil'ebedigiche, Perwerdigarning namigha teshekkür-medhiye qayturulsun! 3 Kün chiqardin kün patargha, Perwerdigarning nami medhiyilinishke layiqtur! 4 Perwerdigar ellerdin yuqiri kötürüldi; Shansheripi ershlerdin yuqiridur. 5 Kimmu Perwerdigar Xudayimizha teng bolalisun — Öz makani yuqirida bolsimu, 6 Asmanlarga hem yerge qarash üçhün, Özini töwen qilghuchigha? 7 Namrat kishini U topa-changdin kötürüdu; Qighliqtin yoqsulni yuqirilitidu; 8 Uni ésilzadiler qatarigha, Yeni Öz xelqining ésilzadilirini arisigha olturghuzidu; 9 U tughmas ayalni öyge orunlasheturup, Uni oghullarning xushal anisi qilidu. Hemdusana!

114 Israil Misirdin, Yaqup jemeti yat tilliq ellerdin

chiqqanda, 2 Shu chaghda Yehuda [Xudanining] muqeddes jayi, Israil uning seltiniti boldi, 3 Déngiz buni körüp beder qacthi, Iordan deryasi keynige yandi; 4 Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlidi. 5 Ey déngiz, sen néme boldung, qachqili? Iordan

deryasi, yolungdin yan'ghili? 6 Taghlar qochqarlardek, Döngler qozilardek oynaqlighili? 7 I yer yüzü, Rebning jamalidin, Yaqupning Xudasining jamalidin tewren; 8 U qoram tashni kölchekke, Chaqmaq téshini mol bulaq sulirigha aylanduridu.

115 Bizge emes, i Perwerdigar, bizge emes

— Özgermes muhebbiting üçhün, heqiqetsadaqiting üçhün, Öz namingha shan-sherep keltürgeyseñ. 2 Eller némishqa «Ularning Xudasi qeyerde?» dep [mazaq] qilishidu? 3 Biraq Xudayimiz bolsa ershlerdidur; Némini xalisa, U shuni qilghandur. 4 Ularning butliri bolsa peqet kümüş-altundin ibaret, Insanning qolliri yasighimidur, xalas. 5 Ularning aghzi bar, biraq sözliyelmeydu; Közliri bar, körmeydu; 6 Qulaqliri bar, anglimaydu, Burni bar, puriyalmaydu; 7 Qolliri bar, siliyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin héchbir sada chiqarmaydu. 8 Ularni yasighanlar ulargha oxshashtur, Ulargha tayan'ghanlarmu shundaqtur. 9 I Israil, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yarden qilghuchinglar hem qalqininglardur. 10 I Harun jemeti, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yarden qilghuchi hem silerning qalqininglardur. 11 Perderdigardin eyminidighanlar, Perwerdigargha tayininglar; U silerge yarden qilghuchi hem qalqininglardur. 12 Perwerdigar bizni eslep keldi; U bext ata qilidu; U Israil jemetige bext ata qilidu; U Harun jemetige bext ata qilidu; 13 Perwerdigardin eyminidighanlarga, Chongliri hem kichiklirigimu bext ata qilidu. 14 Perwerdigar silerge qoshlap bérídu, Silerge hem perzentliringlarga; 15 Silerge Perwerdigar teripidin bext ata qilin'ghan, Asman-zémimni Yaratquchidin beriketen'gen! 16 Asmanlar bolsa Perwerdigarning asmanliridur; Biraq zémimni bolsa insan balilirigha tapshurghandur. 17 Ölükler Yahni medhiyiliyelmeydu, Süktüt diyarigha chüshüp ketkenlermu shundaq; 18 Biraq bizler hazirdin bashlap Yahqa ebedil'ebedigiche teshekkür-medhiye qayturimiz! Hemdusana!

116 Men Perwerdigarni söyimen, Chünki U méning

awazimni, yélinishlirimni anglicheñ. 2 Chünki U quliqini manga saldi, Shunga men barlıq künlirimde Uningha iltija qilip chaqirimen. 3 Ölüm asaretliri ménî chirmiwaldi; Tehtisaraning derdliiri ménî tutuwaldi; Men peshkellikke yoluqtum, elem tarttim; (Sheol h7585) 4 Shuning bilen men Perwerdigarning

namigha toxtimay nida qildim: — «Sendin ötünimen, i Perwerdigar, Jénimni qutuldurghaysen! 5 Shepqetliktur Perwerdigar, heqqanlydur; Xudayimiz rehimdildur. 6 Perwerdigar nadanni saqlaydu; Men xarab ehwalgha chüshürüldum, U méni qutquzdi. 7 Hey jénim, qaytidin xatirjem bol; Chünki Perwerdigar séxiylik, méhribanlıq körsetti; 8 Chünki Sen jénimni ölümdin, közlimni yashlardin, Ayaghırimni putlisishtin qutquzghanse. 9 Men Perwerdigar aldida tiriklerning zéminida mangimen; 10 Işhen'ginim üçün mundaq söz qilghanmen: — «Men qattiq xar qilin'ghanmen». 11 Jiddiyeshkinimdin: — «ademlerning hemmisi yalghanchi!» — Dégenmen. 12 Manga körsetken barlıq yaxshılıqlarını men néme bilen Perwerdigargha qayturimen? 13 — Nijatlıq qedehini qolumgħa alimen, We Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; 14 Men qilghan qesemlirimmi Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barlıq xelqi aldida ularni ada qilimen. 15 Perwerdigarning neziride, Öz mömin bendilirining ölümi qimmetlik ishtur! 16 Ah Perwerdigar, men berheq Séning qulungdurmen; Men Séning qulungdurmen, dédikingning oghli ikenmen; Sen méning asaretlirimni yeshkensen; 17 Men Sanga teshekkür qurbanlıqlarını sunimen, Perwerdigarning namini chaqirip iltija qilimen; 18 Men qilghan qesemlirimmi Perwerdigar aldida ada qilimen; Berheq, Uning barlıq xelqi aldida ularni ada qilimen; 19 Perwerdigarning öyining hoylilirida, Séning otturungda turup, i Yerusalém, [Qesemlirimmi ada qilimen]! Hemdusana!

117 Perwerdigarni medhiyilenglar, barlıq eller; Hemme xelqler, Uni maxtanglar! 2 Chünki bizge bagħlighan özgermes muhebbiti ghelbiliktur; Hem Perwerdigarning heqiqet-sadaqiti menggülktür! Hemdusana!

118 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggür! 2 Israel: «Uning méhir-muhebbiti menggür» — désun! 3 Harun jemeti: «Uning méhir-muhebbiti menggür» — désun! 4 Perwerdigardin qorqidighanlar: «Uning méhir-muhebbiti menggür» — désun! 5 Qistaqta qélip Yahgha nida qildim; Yah jawab bérif, méni kengri-azadilikte turghuzdi. 6 Perwerdigar men terepitidur, men qorqmaymen; Insan méni

néme qilalısun? 7 Perwerdigar manga yardım qilghuchilar arisida bolup, méning teripimdidur; Öchmenlirimning meghlubiyitini körimen. 8 Perwerdigarni bashpanahim qilish, Insan'gha tayinishtin ewzeldur; 9 Perwerdigarni bashpanahim qilish, Emirlerge tayinishtin ewzeldur. 10 Barlıq eller méni qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen ularni halak qilimen; 11 Ular méni qorshiwaldi; berheq, qorshiwaldi; Biraq Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen; 12 Ular herilerdek méni qorshiwaldi; Ular yéqilghan yantaq otidek tézla öchürüli; Chünki Perwerdigarning nami bilen men ularni halak qilimen. 13 Sen [düşmen] méni zerb bilen itterding, Yiqilghili tas qaldim; Biraq Perwerdigar manga yardımde boldi. 14 Küchüm we naxsham bolsa Yahdur; U méning nijatlıqim boldi! 15 Heqqaniyarning chédirlirida shadlıq we nijatlıqning tenteniliri yangritilmaqtı; Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqtı! 16 Perwerdigarning ong qoli égiz kötürülgən! Perwerdigarning ong qoli zeper quchmaqtı! 17 Men ölmeymen, belki yashaymen, Yahning qilghanlarını jakarlaymen. 18 Perwerdigar manga qattiq terbiye bergen bolsimu, Biraq U méni ölümge tapshurmidi. 19 Heqqaniyet derwazilirini manga échip beringlar; Men kirimen, Yahni medhiyilemen. 20 Bu Perwerdigarning derwazisidur; Heqqaniylar buningdin kirdi! 21 Men sanga teshekkür éytimen; Chünki Sen manga jawab qayturdung, Hem méning nijatlıqim boldung. 22 Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi. 23 Bu ish Perwerdigardindur, Bu közümüz aldida karamet boldi. 24 Bu Perwerdigar yaratqan kündür; Biz uningda shadlinip xurseren bolimiz. 25 Qutquzghaysen, i Perwerdigar, Sendin ötünimen; Sendin ötünimen, bizni yashnatqaysen! 26 Perwerdigarning namida Kelgħihe mubarek bolsun! Biz Perwerdigarning öyide turup sanga «Mubarek!» dep towliduq. 27 Perwerdigar Tengridur; U üstimizge nur bergen; Héytliq qurbanlıqni tanilar bilen bagħlanglar, — Qurban'gahning müngħżlirige ilip bagħlanglar. 28 Sen méning Ilahimdursen, Men Sanga teshekkür éytimen; Méning Xudayim, men Séni ulugħlaymen. 29 Perwerdigargha teshekkür éytinglar; Chünki U méhribandur; Uning méhir-muhebbiti menggür!

119 (Alef) Yolda mukemmel bolghanlar, Perwerdigar Tewrat-qanunida mangidighanlar bextliktur! 2 Uning agah-guwalhırini tutqanlar, Uni

chin qelbi bilen izdigenler, 3 Héchbir heqsizliqni qilmighanlar bextlikтур! Ular uning yollirida mangidu. 4 Körsetmiliringge estayidil emel qilishimiz üchün, Özüng ularni békittkensen. 5 Ah, yollirimning yöniliishi belgilimiliringge emel qilishqa béktilgey! 6 Shuning bilen barlıq emr-permanliringni etiwarlisam, Men yerge qarap qalmaymen. 7 Séning heqqaniy hökümliringni öginip, Durus köngüldin Sanga teshekkür éyitimen. 8 Men belgilimiliringni choqum tutimen; Méni pütünley tashliwetmigeysen! 9 (Bet) Yash bir yigit qandaq qılıp öz yolini pak tutalaydu? Séning söz-kalamingni anglap emel qilish bilenla. 10 Pütün qelbim bilen men Séni izdidim; Méni emrliringdin adashturmighayen; 11 Gunah qılıp Sanga qarshi chiqmaslıqım üçün, Sözungni könglümge mehkem püküwaldim. 12 Mubarekdursen Perwerdigar, Manga Öz belgilimiliringni ögetkeysen. 13 Lewlirim bilen men bayan qilimen, Aghzingdiki barlıq hökümliringni. 14 Türük bayliqlardin shadlan'ghandek, Agah-guwahliqliringha egeshken yolda shadlandim. 15 Men körsetmiliring üstide séghinip oylinimen; Izliringha qarap oylinimen. 16 Belgilimiliringni xursenlik dep bilimen; Söz-kalamingni untumaymen. 17 (Gimel) Qulunggha méhribanlıqni körsetkeysen, shuning bilen men yashaymen, Kalamingha boysunimen. 18 Tewrat-qanunungdin karamet sirlarni körüşüm üçün, Közlimini achqaysen! 19 Men bu dunyada musapirmen; Emrliringni mendin yoshurmighayen. 20 Hökümliringge herqachan intizar bolup, Yürükim ézilip kétey dep qaldi. 21 Sen lenetke buyrulghan tekebburlargha tenbih bérisen, Ular emrliringdin adiship kétidu. 22 Mentin ahanet hem mesxirini yiraqqa ketküzgeysen; Chünki agah-guwahliqliringni tutimen. 23 Emirler olturup yaman gépimni qilishmaqtı; Séning qulung bolsa belgilimiliring üstide séghinip oylaydu. 24 Séning agah-guwahliqliring méning xursenlikim, Méning meslihetchilirimdur. 25 (Dalet) Méning jénim tupraqqa yépishqan; Söz-kalaming boyiche méni yéngilandurghayen. 26 Öz yollirimni aldingda ochuq bayan qildim, Sen manga jawab berding; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 27 Méni körsetmiliringning yolini chüshinidighan qilghayen, Andin men karametliring üstide séghinip oylinimen. 28 Jénim qayghu bilen érip kétidu; Söz-kalaming boyiche méni küchlendürgeysen. 29 Mentin aldamchi yolni néri qilghayen; Shepqt qılıp

manga Tewrat-qanunungni bégishlighayen; 30 Men heqiqet-sadaqet yolini talliwaldim; Hökümliringni aldimda qoydum. 31 Agah-guwahliiringni ching tutimen; Perwerdigar, méni uyatqa qaldurmighayen. 32 Sen méning qelbimni keng-azade qilishing bilen, Emrliring yoliga egisip yügürimen. 33 (Xé) I Perwerdigar, belgilimiliringning yolini manga ayan qilghayen; Men uni axirghiche tutimen. 34 Méni yorutqaysen, men Tewrat-qanunungni tutimen, Shundaqla pütün qelbim bilen uningha emel qilimen. 35 Méni emrliringning yolida mangidighan qilghayen; Chünki ularni xursenlik dep bilimen. 36 Méning qelbimni shexsiy menpeetke emes, Belki agah-guwahliqliringha mayil qilghayen. 37 Közlimini saxtini körüştin yandurghayen; Méni yolungda janlandurghayen; 38 Sen qulunggha bolghan wedengni emelge ashurghayen; Shuning bilen xepler Sendin eyminidu. 39 Men qorqcan shermendilikni néri ketküzgeysen; Chünki Séning hökümliring eladur. 40 Mana, men körsetmiliringge teshna bolup keldim; Öz heqqaniyitingde méni janlandurghayen; 41 : (Waw) We méhir-muhebbetliring yénimha kelsun, i Perwerdigar; Wedeng boyiche nijatlıqing yénimgha kelsun; 42 Shunda mende méni mesxire qilghuchigha bergüdek jawab bolidu; Chünki sözungge tayinimen. 43 We aghzimdin heqiqetning sözini élip tashlimighayen; Chünki hökümliringge ümid baghlidim; 44 Shunda men Séning Tewrat-qanunungni her qachan tutimen, Berheq, ebedil'ebedigiche tutimen; 45 Shunda men azadilikte mangimen; Chünki körsetmiliringni izdidim. 46 Shunda men padishahlar aldida agah-guwahliqliring toghruluq sözleymen, Bu ishlarda men yerge qarap qalmaymen. 47 We emrliringni xursenlik dep bilimen, Chünki ularni söyüp keldim; 48 Men söyüp kelgen emrliringge qollırımnı sozup intilimen, We belgilimiliring üstide séghinip oylinimen. 49 (Zain) Sen qulunggha bergen sözungni, Yeni manga ümid bégishlighan kalamingni esligeysen. 50 U bolsa derdimge bolghan tesellidur; Chünki söz-wedeng méni janlandurdi. 51 Tekebburlar esheddiy haqaretligini bilen, Lékin Tewrat-qanunungdin héch chetnimidim. 52 Qedimde béktilgen hökümliringni yadimha keltürdü, i Perwerdigar, Shundaq qılıp özümge teselli berdim. 53 Tewrat-qanunungni tashliwetken reziller wejidin, Otluq ghezep mende qaynap tashti. 54 Musapir bolup turghan jayimda, Körsetmiliring méning

naxshilirim boldi. 55 Kéchide, i Perwerdigar, namingni eslep yürдum, Tewrat-qanunungni tutup keldim. 56 Men buningha nésip boldum, Chünki men körsetmiliringke itaet qilip keldim. 57 (Xet) Özüng méning nésiwemdursen, i Perwerdigar; «Séning sóz-kalamingni tutay» — dédim. 58 Men pütün qelbim bilen didaringgha intilip yélindim; Wedeng boyiche manga shapaet körsetkeysen. 59 Men yolliring üstide oylandim, Ayaghlırimni agah-guwahliqliringha qaritip buridim. 60 Men aldiridim, héch kéchikmidim, Séning emrliringge emel qilishqa. 61 Rezillernen asaretliri méni chirmiwalghini bilen, Men Tewrat-qanunungni héch untumidim. 62 Heqqaniy hökümliring üçhün, Tün kéchide teshekkür éytqili qopimen. 63 Men Sendin qorqidighanlarning, Körsetmiliringge egeshkenlerning hemmisining ülpitidurmen. 64 Jahan, i Perwerdigar, Séning özgermes muhebbiting bilen toldi; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 65 (Tet) Söz-kalaming boyiche, i Perwerdigar, Öz qulunggha méhribanlıqni körsitip kelgensen. 66 Manga obdan perq étishni we bilimni ögetkeysen; Chünki men emrliringge ishendim. 67 Men azabqa uchrashtin burun yoldin azghan, Biraq hazır sözüngni tutimen. 68 Sen méhribandursen, méhribanlıq qilisen, Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 69 Tekebburlar manga qara chaplashti; Biraq körsetmiliringge pütün qelbim bilen itaet qilimen. 70 Ularning qelbi tuymas bolup ketti; Biraq men bolsam Tewrat-qanunungni xursenlik dep bilimen. 71 Azabqa uchrighinim yaxshi boldi, Shuning bilen belgilimiliringni ögendim. 72 Men üçhün aghzingdiki qanun-telim, Minglighan altun-kümüş tenggidin ewzeldur. 73 (Yod) Séning qolliring méni yasighan, méni mustehkemliidi; Méni yorutqaysen, emrliringni öginimen. 74 Sendin eyminidighanlar méni körüp shadlinidi; Chünki men sóz-kalamingha ümid baghlap keldim. 75 I Perwerdigar, Séning hökümliringning heqqaniy ikenlikini, Wapadarlıqingdin méni azabqa salghiningni bilimen. 76 Ah, qulunggha bergen wedeng boyiche, Özgermes muhebbiting teselliyyim bolsun. 77 Méning yashishim üçhün, Rehimdilliqliring yénimha kelsun; Chünki Tewrat-qanunung méning xursenlikimdur. 78 Tekebburlar xijalette qalsun; Chünki ular manga yalghanchılıq bilen tetürlük qilghan; Men bolsam, körsetmiliring üstide séghinip oylinimen. 79 Sendin eyminidighanlar men terepke burulup kelsun; Agah-

guwahliqliringni bilgenlermu shundaq bolsun. 80 Könglüm belgilimiliringde mukemmel bolsun; Shuning bilen yerge qarap qalmaymen. 81 (Kaf) Jénim nijatlıqinggha telmürüp halidin kétey dewatidu; Men söz-kalamingha ümid baghlidim. 82 Közüm söz-wedengge telmürüp tügenşey dédi, «Sen qachanmu manga teselli bérersen» — dep. 83 Chünki men islinip qurup ketken tulumdek boldum, Biraq belgilimiliringni untumaymen. 84 Qulungning künliri qanche bolidu? Manga ziyankeşlik qilghanlarni qachan jazalaysen? 85 Tekebburlar manga orilarni kolighan; Bu ishlar Tewratinggha muxaliptur; 86 Séning barlıq emrliring ishenclikturi; Ular yolsızlıq bilen méni qistimaqta; Manga yardım qilghaysen! 87 Ular méni yer yüzidin yoqatqılı qil qaldı; Biraq men bolsam, körsetmiliringdin waz kechmidim. 88 Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaysen, We aghzingdiki agah-guwahliqliringni tutimen. 89 (Lamed) Menggiige, i Perwerdigar, Söz-kalaming ershlerde békítildür. 90 Séning sadaqiting dewardin-dewrgichidur; Sen yer-zéminni muqim békítkensen, u mewjut bolup turidu. 91 Séning höküm-qanuniyetliring bilen bular bugünkü kündimü turidu; Chünki barlıq mewjudatlar Séning xizmitingdidur. 92 Séning Tewrat-qanunung xursenlikim bolmighan bolsa, Azabimda yoqap kéter idim. 93 Men Séning körsetmiliringni hergiz untumaymen; Chünki mushular arqılıq manga hayatlıq berding; 94 Men Séningkidurmen, méni qutquzghaysen; Chünki men körsetmiliringni izdep keldim. 95 Reziller méni halak qilishni kütmekte; Biraq men agah-guwahliringni könglümde tutup oylaymen. 96 Men hemme mukemmellikning chéki bar dep bilip yettim; Biraq Séning emr-kalaming cheksiz kengdur! 97 (Mem) Ah, méning Tewrat-qanunungha bolghan muhebbitim neqeder chongqurdur! Kün boyi u méning séghinip oylaydighinimdur. 98 Emrliring herdaim men bilen bille turghachqa, Méni düshmenlirimdin dana qılıdu; 99 Barlıq ustazlirimdin köp yorutulghanmen, Chünki agah-guwahliring séghinishimdur. 100 Men qérilardin köprek chüshinimen, Chünki körsetmiliringge itaet qilip keldim. 101 Söz-kalamingha emel qilishim üçhün, Ayaghlırimni hemme yaman yoldin tarttim. 102 Hökümliringdin héch chiqmidim; Chünki manga ögetken Sen özüngdursen. 103 Sözliring tilimgha shunche shérin tétiydu! Aghzimda heseldin tatlıqtur!

104 Körsetmiliringdin men yorutuldum; Shunga barlıq saxta yolni öch körimen. 105 (Nun) Söz-kalaming ayighim aldidiki chiragh, Yolumgha neldur. 106 Qesem ichtim, emel qilimenki, Men heqqaniy hökümliringni tutimen. 107 Zor azab-oqubetlerni chektim, i Perwerdigar; Söz-kalaming boyiche ménii janlandurghaysen. 108 Qobul qilghayen, i Perwerdigar, aghzimdiki xalis qurbanliqlarni, Manga hökümliringni ögetkeysen. 109 Jénimni aliqinimda daim élip yürimen, Biraq Tewrat-qanunungni peqet untumaymen. 110 Reziller men üchün qiltaq qurdi; Biraq körsetmiliringdin adashmidim. 111 Agah-guwahliqliringni miras qilip menggüge qobul qildim; Chünki ular könglümning shadlıqidur. 112 Men könglümni belgilimiliringge menggüge [emel qilishqa], Yeni axirghiche emel qilishqa mayil qildim. 113 (Sameq) Ala köngüllerni öch körüp keldim; Söyginim bolsa, Tewrat-qanunungdur. 114 Sen méning daldar jayim, méning qalqanimdursen; Söz-kalamingha ümid baghlidim. 115 Men Xudayimning emrlirige emel qilishim üchün, Mendin néri bolunglar, i rezillik qilghuchilar! 116 Yashishim üchün, Wedeng boyiche ménii yöligeysen; Ümidimning alidida ménii yerge qaratmighayen. 117 Méni qollap quwwetligeysen, shunda men aman-ésen yürimen; We belgilimiliringni herdaim qedirleymen. 118 Belgilimiliringdin azghanlarning hemmisini neziringdin saqit qilding; Chünki ularning aldamchiliqi quruqtur. 119 Sen yer yüzidiki barlıq rezillerni dashqaldek shallap tazilayen; Shunga men agah-guwahliqliringni söyimen. 120 Etlirim Séningdin bolghan eyminishtin titreydi; Hökümliringdin qorqup yürimen. 121 (Ayin) Men durus hökümlerni we adaletni yürgüdüm; Méni ezbüchilerge tashlap qoymighayen; 122 Öz qulung üchün yaxshiliqqa kapalet bolghayen; Tekebburlargha ménii ezbüzmigeyen. 123 Közüm nijatlıqinggha teshna bolup, Hem heqqaniyiting toghruluk wedengge telmürüp tügenşey dep qaldı; 124 Özgermes muhebbiting bilen qulunggha muamile qilghayen; Belgilimiliringni manga ögetkeysen. 125 Men Séning qulundurmen; Agah-guwahliqliringni bilip yétishim üchün ménii yorutqaysen. 126 Perwerdigar heriketke kélish waqtı keldi! Chünki ular Tewrat-qanunungni bikar qiliwétidi. 127 Shu sewebtin emrliringni altundin artuq söyimen, Sap altundin artuq söyimen; 128 Shunga hemme ishlarnı bashquridighan barlıq körsetmiliringni toghra dep

bilimen; Barlıq saxta yolni öch körimen. 129 (Pé) Agah-guwahliqliring karamettur; Shunga jénim ulargha egishidu. 130 Sözliringning yéshimi nur élip kélédi; Nadanlarnimu yorutidu. 131 Aghzimni échip hasirap kettim, Chünki emrliringge teshna bolup keldim. 132 Namingni söygenlerge bolghan aditing boyiche, Jamalingni men terepke qaritip shepqet körsetkeysen. 133 Qedemlirimni sözung bilen toghrilihayen; Üstüme héch qebihlikni höküm sürgüzmigeyen. 134 Méni insanning zulumidin qutuldurghayen, Shuning bilen Séning körsetmiliringge itaet qilimen. 135 Jamalingning nurini qulungning üstige chachturghayen; Manga belgilimiliringni ögetkeysen. 136 Közlimidin yash ériqliri aqidu, Chünki insanlar Tewrat-qanunungha boysunmaydu. 137 (Tsade) Heqqaniydursen, i Perwerdigar; Hökümliring toghridur. 138 Sen agah-guwahliqliringni heqqaniyliqtı buyrughan; Ular tolimu ishenchliktur! 139 Otluq muhebbitim özümni yoqitidu, Chünki ménii xar qilghuchilar sözliringge pisent qilmaydu. 140 Sözung toluq sinap ispatlan'ghandur; Shunga qulung uni söyidu. 141 Men tériqtekturmen, kemsitilgenmen, Biraq körsetmiliringni untumaymen. 142 Séning heqqaniyiting ebediy bir heqqaniyettur, Tewrat-qanunung heqiqettur. 143 Peshkellik we azab manga chirmishiwaldı; Biraq emrliring méning xurşenliklirimdur. 144 Séning agah-guwahliqliringning heqqaniyliqi ebediyidur; Yashighin dep, ménii yorutqaysen. 145 (Kof) Men pütün qelbim bilen Sanga nida qildim, i Perwerdigar; Manga jawab bergeyisen; Men belgilimiliringni tutimen. 146 Men Sanga nida qilimen; Méni qutquzghayen; agah-guwahliqliringha egishimen. 147 Men tang atmay ornumdin turup peryad kötürimen; Söz-kalamingha ümid baghlidim. 148 Wediliring üstide séghinip oylinish üchün, Tündiki jésekler almashmay turup közüm échilidu. 149 Özgermes muhebbiting boyiche awazimni anglighayen; I Perwerdigar, hökümliring boyiche ménii janlandurghayen. 150 Qebih niyetke egeshkenler manga yéqinlashti, Ular Tewrat-qanunungdin yiraqtur. 151 I Perwerdigar, Sen manga yéqin turisen; Barlıq emrliring heqiqettur. 152 Uzundin béri agah-guwahliqliringdin ögendimki, Ularnı menggüge inawetlik qilghansen. 153 (Resh) Méning xar bolghinimni körgeysen, ménii qutuldurghayen; Chünki Tewrat-qanunungni

untumidim. 154 Méning dewayimni sorighaysen, hemjemet bolup méni qutquzghaysen; Wedeng boyiche méni janlandurghaysen. 155 Nijatliq rezillerdin yiraqtur; Chünki ular belgilimiliringni izdimeydu. 156 Rehimdilliqliring köptur, i Perwerdigar; Hökümliring boyiche méni janlandurghaysen. 157 Manga ziyankeshlik qilghuchilar hem méni xar qilghuchilar köptur; Biraq agah-guwahliqliringdin héch chetnimidim. 158 Men asiyliq qilghuchilargha qarap yirgendim, Chünki ular sözüngni tutmaydu. 159 Séning körsetmiliringni shunche söygenlikimni körgeySEN; Özgermes muhebbiting boyiche méni janlandurghaySEN, i Perwerdigar. 160 Söz-kalamingni mujessemligende andin heqiqet bolur; Séning herbir adil hökümüng ebediydur. 161 (Shiyn) Emirler bikardin-bikar manga ziyankeshlik qılıdu; Biraq yürükim kalaming aldidila titreydu. 162 Birsi zor olja tapqandek, Wedengdin xushallinimen. 163 Saxtiliqtin nepretilinip yirginimEN; Söyginim Tewrat-qanunungdur. 164 Heqqaniy hökümliring tüpeylidin, Künde yette qétim Séni medhiyileyMen. 165 Tewratingni söygenlerning zor xatirjemliki bar; Héch nerse ularni putliyalmas. 166 Men nijatliqingha ümid baglap küttüm, i Perwerdigar, Emrliringge emel qılıp. 167 Jénim agah-guwahliqliringha egishidu, Ularni intayin söyimen. 168 Barlıq yollirim aldingda bolghach, Körsetmiliring hem agah-guwahliqliringha egishimen. 169 (Taw) Méning peryadim aldinggha yéqin kelsun, i Perwerdigar; Kalaming boyiche méni yorutqaysen. 170 Yélinishim aldinggha kelsun; Wedeng boyiche méni qutuldurghaySEN. 171 Manga belgilimiliringni ögitishing üchün, Lewlirimdin medhiyiler urghup chiqidu. 172 Tilim sözüngni küylep naxsha éytidu, Chünki emrliringning hemmisi heqqaniydur. 173 Qolung manga yardemge teyyar bolsun; Chünki men körsetmiliringni talliwaldim. 174 Men nijatliqingha telmürüp teshna bolup keldim, i Perwerdigar; Séning Tewrating méning xursenlikimduR. 175 Jénim yashisun, u Séni medhiyileydu, Séning hökümliring manga yarDEM qilsun. 176 Men yoldin adashqan qoydek temtirep qaldim; Qulungi izdigeySEN; Chünki emrliringni untup qalghinim yoq.

120 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Béshimgha kün chüshkende men Perwerdigargha nida qildim; U manga jawab berdi. 2 I Perwerdigar, jénimni yalghan sözleydighan lewlerdin, Aldamchi tildin

qutuldurghaySEN. 3 Sanga néme bérilidu, Sanga néme qoshulushi kerek, Ey aldamchi til? 4 — Palwan atqan ötkür oqlar, Archa choghliri sanga tegsul! 5 Meshek diyarida musapir bolup yashighinimgha, Kédar chédirliri arisida turghinimgha halimgha way! 6 Men tinchliqqa öchler arisida uzundin buyan turuwatimen; 7 Men tinchliqperwermen; Biraq qep qilsam, ular urushimizla, deydu.

121 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Közlimin taghlar terepke kötüüp qaraymen; Méning yardımim qeyerdin kélur? 2 Méning yardımim Perwerdigidindur; Asman-zéminni Yaratquchidindur. 3 U putungni héch téyildurmAYdu; Séni saqlighuchi héch mügdimeydu! 4 Mana, qara, Israilni saqlighuchi hem mügdimeydu, hem uxlimaydu! 5 Perwerdigar séning saqlighuchingdur; Perwerdigar ong yéningdiki sayiwendur. 6 Quyash kündüzde, ay kéchide sanga zerer yetküzmeydu; 7 Perwerdigar barlıq yamanliqtin séni saqlaydu; U jéningni saqlaydu; 8 Perwerdigar chiqishingni, kirishingni, Buningdin kényin ebedil'ebedgiche saqlaydu.

122 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Ular manga: «Perwerdigarning öyige chiqayli» — déginide, Shadlandim. 2 Putlirimiz derwaziliring ichide turushqa nésip boldi, i Yérusalém! 3 I Yérusalém, sen jipsilashturulup retlik sélin'ghan bir sheherdursen; 4 Qebililer u yerge chiqidu, Yahning qebililiri chiqidu; Israilgha bérilgen körsetme boyiche, Perwerdigarning namigha teshekkür éytish üchün chiqidu. 5 Chünki u yerde höküm chiqirishqa textler sélindi, Dawutning jemetidikilerge textler sélindi. 6 Yérusalémning aman-xatirjemlikini izdeP dua qilinglar; Séni söygenler ronaq tapidu. 7 Istihkamliring ichide aman-xatirjemlik bolsun, Ordiliring ichide awat-aramlıq bolsun! 8 Qérindashlirim hem yar-buraderlirim üchün, Men: «Aman-xatirjemlik ichingde bolsun» — deymen. 9 Perwerdigar Xudayimizning öyi üchün, Séning ronaq tépishinggħha intilimen!

123 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I ershlerde Turghuchisen, Sanga béshimni kötüüp qaraymen; 2 Mana, qulliringning közi öz xojayinining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Dédeklerning közi öz sahibesining qollirigha qandaq qarighan bolsa, Bizning közimiz Perwerdigar Xudayimizgha shundaq qaraydu. Ta bizge shepqt körsetküče qaraydu. 3

Bizge shepinq körgüzgeysen, i Perwerdigar, Bizge shepinq körgüzgeysen; Chünki biz yetküche xorluq tartqanmiz. 4 Jénimiz ghojamlarning mazaqlirini, Hakawurlarning xorluqlirini yetküche tartqandur.

124 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Eger biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, — Ah, Israil shundaq désun — 2 Biz terepte turghini Perwerdigar bolmighan bolsa, Kishiler bizge hujumgha qozghalghanda, 3 Ularning ghezi pi bizge tutashqanda, — Shu chaghda ular bizni tirik yutuwétetti; 4 [Shu chaghda] sular bizni gherq qiliwétetti; Kelkün beshimizdin ötetti; 5 Dawalghughan sular beshimizdin ötetti! 6 Perwerdigargha teshekkür-medhiye bolghay! Ularning chishlirigha ow bolushqa bizni qoyup bermidi. 7 Jénimiz tutquchilarning basmiqidin qéchip chiqqan qushtek qacthi; Basmaq sundurulup, biz qacthuq! 8 Érishken yardımımız Perwerdigarning namididur, Asman-zémin Yaratquchining namididur!

125 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigargha tayan'ghanlar Zion téghidektur; Uni tewretkili bolmaydu, U menggültük turidu. 2 Yérusalém! Taghlar uning etrapini orughan, Hem Perwerdigar hazirdin ta ebedgiche Öz xelqining etrapini oraydu. 3 Chünki rezillarning hoquq hasisi heqqaniylarning nésiwisi bashqurmaydu; Bolmisa heqqaniylarmu qollirini qebihlikke uzartishi mumkin. 4 Perwerdigar, méhribanlarqha méhribanlıq qilghayen; Köngli duruslarchimu shundaq bolsun. 5 Biraq egri yollargha burulup ketkenlerni bolsa, Perwerdigar ularni qebihlik qilghuchilar bilen teng shallaydu. Israilgha aman-xatirjemlik bolghay!

126 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigar Ziondin sürgün bolghanlarni qayturup kelgende, Biz chüsh körgendekla bolduq; 2 Aghzimiz külükle, Tilimiz shadlinishqa toldi; Shu tapta eller arısida ular: — «Perwerdigar ulargha zor ishlarni qilip berdi» — déyishti. 3 Perwerdigar derweqe biz üchün zor ishlarni qildi, Biz bulardin shadlinimiz. 4 Jenubtiki quruq ériqlar [shar-shar sulargha] aylandurulghandek, Biz tutqunlarnimu öz erkimizge qaytqurghayen, i Perwerdigar; 5 Köz yashlirini éqitip térighanlar shadlıq bilen orar; 6 Yighlap yürüp chachidighan uruqni kötürgen kishi, Berheq, shadlıq-tentene bilen orighan baghlirini kötürüp qaytip kéliodu.

127 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Sulayman yazghan küy: — Perwerdigar Özى öy salmisa, Salghuchilar bikardin-bikar uningha ejir singdürüdu; Perwerdigar sheherni saqlimisa, Közetchiler bikardin-bikar oyghaq turidu. 2 Silerning seherde ornunglardin qopushunlar, Kech bolghanda yétilishinglar, Japamusheqqetni nandek yégininglar bikardin-bikardur; Chünki U Öz söyginige uyquni bérídu. 3 Mana, balilar Perwerdigardin bolghan mirastur, Balyatquning méwisi Uning mukapatidur; 4 Yashliqta tapqan balilar, Baturning qolidiki oqlardek bolidu. 5 Oqdéni mushular bilen tolghan adem bektliktur; [Sheher] derwazisida turup düshmenler bilen sözlisiwatqinida, Ular yerge qarap qalmaydu.

128 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Perwerdigardin qorqidighanlar, Uning yollirida mangidighanlarning herbiri bektliktur! 2 Chünki sen öz qolungning ejrini yeşen; Bechtlik bolisen, ronaq tapisen; 3 Ayaling bolsa öyung ichide méwilik üzüm télidek bolidu; Baliliring dastixaningga chörídep, zeytun derexliridek tizilip olturnu; 4 Mana, Perwerdigardin qorqidighan kishi shundaq bektne köridu. 5 Perwerdigar sanga Zion téghidin bekt ata qilghay; Sen ömrüng boyiche Yérusalémning awatlıqını körgeseyen; 6 Perzentliringning perzentlirini körgeseyen; Israilgha aram-tinchliq bolghay!

129 «Yuqirigha chiqish naxshisi» «Yashliqimdin tartip ular köp qétim méni xar qilip keldi» — — Ah, Israil hazır buni désun — 2 «Ular yashliqimdin tartip köp qétim méni xar qilip keldi, Biraq üstümdin ghelibe qilghan emes. 3 Qosh heydigüchiler dümbemde heydigen, Chöneklerini intayın uzun tartqan». 4 Perwerdigar heqqaniydu; U rezillarning asaretlerini sunduruwetti; 5 Ular shermend bolup arqisiga yandurulsun, Ziondin nepretlinidighanlarning hemmisi! 6 Ular özgide ünüp chiqqan chöpteql bolsun; Üzülmey turupla soliship kétidighan; 7 Ot-chöp orighuchigha uningdin bir tutammu chiqmaydu; Bagh baghlighuchigha bir quchaqmu chiqmaydu; 8 Ötüp kétiwatqanlarmu: «Perwerdigarning beriki tökünlarda bolghay; Perwerdigarning nami bilen silerge bekt tileymiz!» — dégen salamni héch bermeydu.

130 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Chongqur yerlerdin Sanga peryad kötürimen, i Perwerdigar; 2 I Reb, awazimni anglighayens;

Qulaqliringni yélinish sadayimgha salghaysen; 3 Eger Sen Yah, qebihliklerni sürüstürüp sanisang, Emdi Reb, kim tik turalaydu? 4 Biraq Sende meghpiret-kechürüm bardur; Shunga Sendin eyminishke bolidu. 5 Perwerdigarni kütüwatimen; Jénim kütüwatidu; Uning sózige ümid baghlidim. 6 Tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Berheq, tün jésekchilirining seherge bolghan teshnasidin artuq, Jénim Rebke teshna bolup kütmetke. 7 I Israil, Perwerdigargha ümid baghlanglar; Chünki Perwerdigarda özgermes muhebbet bardur; Uningda zor nijatliqlarmu bar; 8 U Israilni barlıq qebihlikliridin bedel tölep qutquzidu.

131 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan kuy: — 1 Perwerdigar, könglüm tekebbur emes, Nezirimmu üstün emes; Men chong ishlar bilenmu, Yaki chamim yetmeydighan karamet ishlar bilenmu meshghul bolmaymen; 2 Berheq, anisining quchiqida yatqan emchechtin ayrılgan balidek, Öz jénimni bésiwélip tinchlandurdum; Könglüm ichimde emchechtin ayrılgan balidektur. 3 Israil Perwerdigargha ümid baghlisun; Hazirdin bashlap, ebedil'ebedigiche!

132 «Yuqirigha chiqish naxshisi» I Perwerdigar, Dawut üchün u tartqan barlıq jebir-japalarını yad etkeysen; 2 U Perwerdigargha qandaq qesem ichken, Yaquptiki qudret Igisige qandaq wede qilghan: — 3 «Perwerdigargha turar jayni, Yaqupning qudretlik Igisige makanni tapmighuche, Öyümdiki hujrigha kirmeymen, Kariwattiki körpemge chiqmaymen, Közümge uyquni, Qapaqlirimgha mügdeshni bermeymen». 6 Mana, biz uning xewirini Efratahda anglıduq; Uni ormanlıq étizlardın taptuq; 7 Uning turar jaylirigha bérüp kireyli, Uning textiperi aldida sejde qilaylı; 8 Ornungdin turghin, i Perwerdigar, Sen qudritingning ipadisi ehde sanduqung bilen, Öz aramgahingha kirgin! 9 Kahinliring heqqaniqliq bilen kiyindürülsün, Mömin bendiliring tentenilik awazni yangratsun! 10 Qulung Dawut üchün, Özüng mesih qilghiningning yüzini yandurmighaysen; 11 Perwerdigar Öz heqiqiti bilen Dawutqa shu qesemni qıldı, U uningdin héch yanmaydu: — U: — «Öz pushtingdin chiqqan méwidin bırsini textingde olturghuzimen; 12 Perzentliring Méning ehdemni, Hem Men ulargha ögitudighan agah-guwahlirimni tutsa, Ularning perzentliri menggüge

textingde olturidu» — dégen. 13 Chünki Perwerdigar Zionni tallighan; U Öz makani üçün uni xalighan. 14 Mana U: — «Bu menggüge bolidighan aramgahimdur; Mushu yerde turimen; Chünki Men uni xalaymen. 15 Men uning rizqini intayin zor beriketleymen; Uning yoqsullirini nan bilen qandurimen; 16 Uning kahinlirigha nijatlıqni kiygüzim, Uning mömin bendiliri shadlıqtin tentenilik awazni yangritidu. 17 Men bu yerde Dawutning münggüzini bixlandurimen; Özümning mesih qilghinim üçün yoruq bir chiragh békitkenmen; 18 Uning düshmenlirige shermendilikni kiygüzim; Emma uning kiygen tajı beshida ronaq tapidu» — dédi.

133 «Yuqirigha chiqish naxshisi»; Dawut yazghan kuy: — Qara, mana, qérindashlar birlikte turush némidégen yaxshi, némidégen shérindur! 2 U Harunning bésigha tökülüp, saqilidin aqqan awu qimmetlik maydek, U Harunning saqilidin ékip, Kiyimkéchekning yaqisigha chüshken qimmetlik maygha oxshaydu; 3 U yene Hermon téghidiki shebnemning Zion taghlirigha chüshüshige oxshaydu; Chünki shu yerde Perwerdigar beriketni — Yeni menggülüq hayatni buyrughan!

134 «Yuqirigha chiqish naxshisi» Mana, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunlar, I, kéchiche Perwerdigarning öyide turidighan, Perwerdigarning barlıq qulliri! 2 Muqeddes jayda turup qolliringlarnı kötürup Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunlar! 3 Asman-zémimni Yaratquchi Perwerdigar silerni Ziondin beriketlige!

135 Hemdusana! Perwerdigarning namini medhiyilenglər, Uni medhiyilenglər, Perwerdigarning qulliri! 2 Uni medhiyilenglər, Perwerdigarning öyide turghanlar, Xudayimizning hoylilirida turghanlar! 3 Yahni medhiyilenglər, chünki Perwerdigar méhribandur; Uning namığha küy éytinglər; Chünki mushundaq qılısh shérindur; 4 Chünki Yah Yaqupni Öziningki bolushqa, Israilni Öz mirası bolushqa tallıwaldi. 5 Chünki özüm bilimənki, Perwerdigar ulughdur; Rebbimiz barlıq ilahlardin üstündür. 6 Perwerdigar néme ishni muwapiq körgən bolsa, U asmanlarda, Zéminda, Dénizlarda hem uning barlıq tegliridimu shuni qilghandur. 7 U yer chetliridin bulut-tumanları örlitidu; Yamghurlargha chaqmaqlarını hemrah qılıdu;

Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. **8** U Misirdiki tunji oghullarni halak qildi, Insanlarning bolsun, haywanlarning bolsun hemmini urup halak qildi. **9** U alametlerni, möjizilerni aranglarga ewetti, i Misir; Pirewn we uning hemme qulliri üstige ewetti. **10** U ulugh ellerni uruwetti, Qudretlik padishahlarni öltürüwetti; **11** Amoriylarning padishahi Sihonni, Bashanning padishahi Ogni, Qanaandiki barliq padishahliqlarni uruwetti. **12** Ularning zéminini miras qilip, Öz xelqi Israilgha miras bolushqa teqdim qildi. **13** Séning naming, Perwerdigar, menggüge, Shöhret-xatireng dewrdin-dewrgichidur. **14** Chünki Perwerdigar Öz xelqining dewasini soraydu; Öz qullirigha rehim qildi. **15** Ellarning butliri bolsa peqetla kümüş-altundin ibarettur, Ularni insanning qolliri yasighandur, xalas. **16** Ularning aghzi bar, biraq sözlimeydu; Közliri bar, biraq körmeydu; **17** Qulaqliri bar, biraq anglimaydu, Aghzida héch nepes yoqtur. **18** Ularni yasiganlar ulargha oxshap qalidu, Ulargha tayan'ghanlarmu shundaqtur. **19** Israil jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar; Harun jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar; **20** Lawiy jemeti, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar; Perwerdigardin qorqidighanlar, Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturunqlar! **21** Yérusalémda makanlashqan Perwerdigargha Ziondin teshekkür-medhiye éyilsun! Hemdusana!

136 Perwerdigargha teshekkür éytinglar, U méhribandur; Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **2** Ilahlarning ilahigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **3** Reblarning Rebbige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **4** Zor karametlerni birdinbir Yürgütguchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **5** Eqil-paraset arqliq asmanlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **6** Zéminni sular üstide sozup Turghuzghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **7** Ulugh nur jisimlirini Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **8** Kündüzni bashquridighan quyashni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **9** Kéchini bashqurdighan ay hem yultuzlarni Yasighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **10** Ularning tunjilirini

urup, Misirgha zerb bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **11** Israilni ular arisidin chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **12** Küchlük qol hem uzatqan biley bilen ularni Chiqarghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **13** Qizil déngizni bölek-bölek Bölgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **14** Hem Israilni uning otturisidin Ötküzungüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **15** Qizil déngizda Pirewnni qoshunliri bilen süpürüp tashlighuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **16** Öz xelqini chölbayawandin Yétekligüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **17** Büyük padishahlarni Uruwetküchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **18** Hem meshhur padishahlarni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padishahi Sihonni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **20** — Hem Bashan padishahi Ogni Öltürgüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **21** Ularning zéminini miras üchün Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **22** Buni bendisi Israilgha miras qilip bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **23** Halımız xarab ehwalda, bizlerni Esligüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **24** Bizni ezgenlerdin qutuldurghuchigha teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **25** Barliq et igilirige ozuq Bergüchige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur; **26** Ershlerdiki Tengrige teshekkür éytinglar, Chünki Uning muhebbiti mengülüktur!

137 Babilidiki derya-ériqlar boyida biz olturduq; Zionni esliginimizde, berheq yığha kötürdüq; **2** Chiltarımızni arisidiki sögetlerge ésip qoyduq. **3** Chünki bizni sürgün qilghanlar bizdin naxsha telep qildi; Bizni zarlatquchilar bizdin tamasha telep qilip: — «Hey, Zion naxshiliridin birni bizge éytqina» — déyishti. **4** Yaqa yurta turup Perwerdigarning naxshisini qandaqmu éytayli? **5** Ey Yérusalém, men séni untusam, Ong qolum [maharitini] untusun! **6** Séni eslimisem, — Yérusalémni eng chong xurserlikimdin ewzel körmisem — Tilim tanglayimgha chapliship

qalsun! 7 I Perwerdigar, Édom baliliridin hésab alghanda, Yérusalémning beshigha chüshken künini yadinggha keltürgeyse; Chünki ular: «Uni yer bilen yeksan qilinglar, Ulıghiche yer bilen yeksan qilinglar!» déyishti. 8 I bulinish aldida turghan Babil qizi, Bizge qilghan qilmishliringni özüngge qayturghuchi bextlikтур! 9 Bowaqliringni élip tashqa atquchi kishi bextlikтур!

138 Dawut yazghan küy: — Pütün qelbim bilen Sanga teshekkür éytimen; Barlıq ilahlar aldida Séni küyleymen. 2 Pak-muqeddeslikning ibadetxanisigha qarap bash urimen, Özgermes muhebbiting hem heqiqet-sadaqiting üçün namingni tebrikleymen; Chünki Sen pütün nam-shöhrittingdinmu bekrek, wedengde turidighiningni ulugh qilghansen. 3 Sanga nida qilghan künide, manga jawab bergensen; Jénimgha kück kirgüzüp, méni righbetlendürgensen. 4 Aghzingdiki sözlerni anglighanda, i Perwerdigar, Jahandiki barlıq shahlar Séni medhiyileydu; 5 Ular Perwerdigarning yollirida yürüp naxsha éytidu, Chünki ulughdur Perwerdigarning shan-sheripi. 6 Chünki Perwerdigar aliydur; Biraq U hali boshlarga nezer salidu; Tekebbularni bolsa U yiraqtin tonup yéтиду. 7 Zulmet-musheqqetler arisida mangghan bolsammu, Sen méni janlandurisen; Düşhmenlirimming ghezipini tosushqa qolungni uzartisen, Ong qolung méni qutquizidu. 8 Perwerdigar manga tewe ishlarni pütküzidu; Měhir-muhebbiting, i Perwerdigar, menggültuktur; Öz qolliring yasighanni tashlap ketmigeysen!

139 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — I Perwerdigar, Sen méni tekshürüp chiqting, Hem méni bilip yetting; 2 Özüng olturghinimni, turghinimnim bilisen; Yiraqta turuqluq könglümdikini bilisen. 3 Basqan qedemlirimmi, yatqanlirimmi ötkemengdin ötküzitung; Barlıq yollirim Sanga ayandur. 4 Berheq, tilimgha bir söz kéle-kel mestinla, i Perwerdigar, Mana Sen buni eyni boyiche bilmey qalmaysen. 5 Sen méni aldi-keynimdin orap turisen, Qolungni méning üstümge qondurghansen. 6 Bundaq bilim manga shunchilik tilsimat bilinidu! Shundaq yüksekkı, men uni bilip yételmeydikenmen. 7 Rohingdin néri bolushqa nelergimu baralayttim? Huzurungdin özümni qachurup nelerge baralayttim? 8 Asmanlarga chiqsam, mana Sen ashu yerde; Tehtisarada orun

salsammu, mana Sen shu yerde; (Sheol h7585) 9 Seherning qanatlirini élip uchup, Déngizning eng chet yerliride tursam, 10 Hetta ashu jayda qolung méni ýetekleydu, Ong qolung méni yoleydu. 11 Men: «Qarangghuluq méni yapsa, Etrapimdiki yoruqluq choqum kéche bolidu» — désem, 12 Qarangghuluqmu Sendin yoshurunalmaydu, Kéchimu Sanga kündüzdek ayingdur, Qarangghuluqmu [Sanga] yoruqtektur. 13 Berhek, Sen méning ichlirimni yasighansen; Anamning qorsiqida méni toughansen; 14 Men Séni medhiyileymen, Chünki men sürlük we karamet yasalghanmen; Séning qilghanliring karamet tilsimattur; Buni jénim obdan bilidu. 15 Men yoshurun jayda yasalghinimda, Yer tegliride epchillik bilen toqulup shekillendürülginimde, Ustixanlirim Sendin yoshurun emes idi. 16 Ezalirim téxi apiride bolmaghan künlerde, Ular yasiliwatqan künlerde, Közüng téxi shekillenmigen jismimni körüp yetkenidi; Ularning hemmisi alliburun deptiringde yézilghanidi. 17 Ah Tengrim, oyliring manga neqeder qimmetliktur! Ularning yighthindisi shunche zordur! 18 Ularni sanay désem, ular déngizdiki qumlardinmu köptür; Uyqudin közümni achsam, men yenila Sen bilen billidurmen! 19 Ah, Sen rezillerni öltürüwetseng iding, i Xuda! Qanxor kishiler, mendin yiraq bolush! 20 Chünki ular Séning toghruluq hiylilik bilen sözleydu; Séning sheherliring ular teripidin azduruldi. 21 Sanga öchmen bolghanlarga, i Perwerdigar, menmu öchqu? Sanga qarshi chiqqanlarga menmu yirginimen'ghu? 22 Ulargha chish-tirniqimghiche öchturmen; Ularni öz düşhmenlirim dep hésablaymen. 23 Méni közütip tekshürgeyse, i Tengrim! Méning qelbimni bilip yetkeysen! Méni sinap, ghemlik oylirimni bilgeyse; 24 Mende [Özüngge] azar bergüdek yolning bar-yoqluqini körgeyse; We méni menggülüyük yolungda ýetekligeysen!

140 Neghlichilerning beshigha tapshurulup oqulsun dep, Dawut yazghan küy: — Rezil ademdin, i Perwerdigar, méni azad qilghaysen; Zorawan kishidin méni saqlighaysen. 2 Ular könglide yamanliqlarni oylimaqta; Ular her künü jem bolushup urush chiqarmaqchi. 3 Tilini yilanningkidek ittik qilidu; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; (Sélah) 4 Rezil ademning qolliridin méni aman qilighaysen, i Perwerdigar; Putlirimni putlashni uestleydighan zorawan kishidin saqlighaysen. 5 Tekebburlar men üçün qiltaq, taniları yoshurup

teyyarlidi; Yol boyida tor yaydi, Men üçhün tuzaqlarni saldi; (Sélah) 6 Men Perwerdigargha: «Sen méning Tengrimdursen» — dédim; Yélinishlirim sadasigha qulaq salghaysen, i Perwerdigar; 7 Perwerdigar Reb nijatlıqimning kuchidur; Sen jeng künide beshimni yépip qoghdighansen. 8 Rezil ademning ümidini ijabet qilmighaysen, i Perwerdigar; Ularning hiylilirini aqquzmighaysen; Bolmisa özlirini chong tutuwalidu. (Sélah) 9 Méni qorshiwalghanlarning bolsa, Lewliridin chiqqan shumluq ularning öz beshigha chühsun; 10 Üstige chogħħlar yagħdurulsun; Ular otqa, Qaytidin chiqalmighudek hanglарha tashliwétilsun; 11 Tili chéqimchi ademning yer yüzide orni bolmisun; Balayi'apet zorawarlarni tugesħküče oħlaydu; 12 Men bilimenki, Perwerdigar ézilgenlerning dewasini soraydu, Yoqsulning heqqini élip bérídu; 13 Berheq, heqqaniylar namingħha teshekkür éytidu; Königli duruslar huzurunda yashaydu.

141 Dawut yazghan kūy: — Perwerdigar, men Sanga nida qildim; Yéningħa tézdin kelgeysen; Sanga nida qilghinimda awazimni anglighaysen. 2 Duayimmi anglighiningda, Sanga sunulghan xushbuydek yéqimliq bolsun, Qolumning kötürülüshi sunulghan kechlik qurbanlıqtek qobul bolsun. 3 Aghzim aldida közetħchi turghuzħaysen, i Perwerdigar; Lewlirim derwazisini saqlighaysen; 4 Königlumi héchqandaq yaman ishqqa, Qebħiqliq qilghuchilargħa shérik bolup, rezillik qilishqa mayil qilmighaysen. Méni ularning németliridin héch yégħużmigaysen! 5 Heqqaniy adem méni ursun — Bu manga méħribanlıqtur; Manga tenbih bersun — Bu bolsa, beshim ret qilmaydighan, quyulħan ēsil maydek bolidu. Chünki méninġ duayim yenila shularning rezilliklirige qarshi bolidu. 6 Ularning hakimliri tik yarardin tashliwétilgende, [Xelq] méninġ sözlirimni angħaydu; Chünki bu sözler shérindur. 7 Birsi otun yargħanda yerge chéchilħan yérindilardek, Mana, ustixanlirimiz teħtisara isħiki aldida chéchiwétildi; (Sheol h7585) 8 Berheq, közlirim Sangila tikilip qaraydu, Perwerdigar Rebbim; Sanga tayinimmen; Jénimmi xarab qilip tashliwetmigaysen. 9 Ularning manga salħan qiltiqidin, Qebħiqliq qilghuchilarning tuzaqliridin méni saqlighaysen; 10 Reziller özining torlirigha yiqlisun, Men bolsam — ötüp kétimen.

142 Dawut gharda yoshurunup turghan waqitta yazghan «Masqil»: — Men Perwerdigargħa

awazimni anglitip nale-peryad kötūrinen; Perwerdigargħa awazim bilen yélinim; 2 Uning aldida dad-zarlirimni tökimen; Uningħha awarichilikimni éytimen. 3 Rohim ichimde tūgisħey dep qalghanda, Shu chaghda basqan yolumni bilgħensen; Men mangħan yolda ular manga qiltaq saldi. 4 Ong yéningħha qarap baqqayse; Etrapimda méni tonuydighan adem yoqtur; Panahgħa yoqap ketti; Héch adem jénimħa köyünmeydu. 5 Men Sanga peryad köturdum, i Perwerdigar; Sanga: «Sen ménin Bashpanahimsen, Tiriklerning zéminida bolghan Nesiwemdursen» — dédim. 6 Méning peryadimha qulaq salghaysen; Chünki men intayin xarab eħwalha chūshüruldum; Méni qogħlighuchilirimdin qutuldurghaysen; Chünki ular mendin kuchiħluktur. 7 Séning namingni tebriklihim tħchūn, Jénimmi türmidin chiqargħaysen; Heqqaniylar etrapimda oħlisdru; Chünki Sen manga zor měħribanliq kōrsitisen.

143 Dawut yazghan kūy: — Perwerdigar, duayimmi anglighaysen; Yélinishlirimha qulaq salghaysen; Heqqiġet-sadaqitingde hem heqqaniyitingde manga jawab bergeysen. 2 Öz qulunni soraqqa tartishqa turmighaysen; Chünki neziringde tiriklerning héchħiri heqqaniy ispatlanmaydu. 3 Chünki dħuħmen jénimħa ziyankešħlik qilmaqta, U hayatimni depsende qildi; Méni xuddi ölgili uzun bolghanlardek, Qarangħħu jaylarda turushqa mejbur qilidu. 4 Shunga roħim ichimde tūgisħey dep qald; Ichimde qelbim sundi. 5 Men qedimki kūnlerni esleymen; Séning barliq qilghanliring üstide séghinip oylinimen; Qolliring isħligenlirini xiyalimdin ötküzimen. 6 Qollirimni Sanga qarap sozup intilim; Jénim changqihan zémindek Sanga teshnadar. (Sélah) 7 Manga tézdin jawab bergeysen, i Perwerdigar; Rohim halidin kétidu; Didaringni mendin yoshurmighaysen; Bolmisa men hangħha chūshidighanlardek bolimen. 8 Méħrimuhebbitingni tang seherde anglatqayse; Chünki tħayen'ghinim Sen; Méngħiġim kerek bolghan yolni manga bildürgeysen; Chünki jénim Sanga telmürüp qaraydu; 9 Méni qutuldurghaysen, i Perwerdigar, dħuħmenlirimdin; Bashpanah izdep Séning yéningħha qachimen. 10 Öz iradengge emel qilishimqa méni ögettokeysen; Chünki Sen méninġ Xudayimdursen; Séning měħriban Rohing méni tüptüz zéminda yéteklig; 11 Öz nam-shöhriting üħčün méni

janlandurghaysen, i Perwerdigar; Öz heqqaniyitingde jénimni awarichiliktin azad qilghaysen. **12** Hem méhir-shepkitingde düshmenlirimni üzüp tashliwetkeysen; Jénimni xar qilghanlarning hemmisini halak qilghaysen; Chünki men Séning qulungdurmen.

144 Dawut yazghan kүy: — Qollirimgha jeng qilishni, Barmaqlirimgha urushni ögitidighan, Méning Qoram Téshim Perwerdigargha teshekkür-medhiye qayturulsun! **2** Méning özgermes shepqitim we méning qorghinim, Méning égiz munarim we nijatkarim, Méning qalqinim we tayan'ghinim, men Uningdin himaye tapimen; U Öz xelqimni qol astimda boysundurghuchidur! **3** I Perwerdigar, Sen uningdin xewer alidikensen, adem dégen zadi néme? Uning toghruluq oylaydikensen, insan balisi dégen néme? **4** Adem bolsa bir nepesturla, xalas; Uning künli ötüp kétiwatqan bir kölenggidur, xalas. **5** I Perwerdigar, asmanlarni égildürüp chüshkeysen; Taghlartha tégip ulardin is-tütek chiqarghaysen; **6** Chaqmaqlarni chaqquzup ularni tarqitiwetkeysen; Oqliringni étip ularni qiyqas-süren'ge salghaysen; **7** Yuqiridin qolliringni uzitip, Méni azad qilghaysen; Méni ulugh sulardin, Yaqa yurttikilerning changgilidin chiqarghaysen. **8** Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. **9** I Xuda, men Sanga atap yéngi naxsha éytimen; Ontargha tengkesh bolup Sanga küylerni éytimen. **10** Sen padishahlargha nijatliq-ghelibe béghishlaysen; Qulung Dawutni ejellik qilichtin qutuldurisen. **11** Méni qutuldurghaysen, yat yurttikilerning qolidin azad qilghaysen; Ularning aghzi quruq gep sözleydu, Ong qoli aldamchi qoldur. **12** Shundaq qilip oghullirimiz yashliqida puxta yétilgen köchelgerge oxshaydu, Qizlirimiz ordiche neqishlen'gen tüwrüklerdek bolidu; **13** Ashliq ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük ozuqlar bilen temirleydighan, Qoylirimiz otlaqlirimizda minglap, tümenlep qozilaydighan; **14** Kalilirimiz boghaz bolidighan; Héchkim bésip kirmeydighan, héchkim [jengge] chiqmaydighan; Kochilirimizda héch jédel-ghowgha bolmaydighan; **15** Ehwali shundaq bolghan xelq némidégen bextliktur! Xudasi Perwerdigar bolghan xelq bextliktur!

145 Medhiye: Dawut yazghan kүy: — Men Séni medhiyilep ulughlaymen, Xudayim, i Padishah; Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimen. **2** Herküni Sanga teshekkür-

medhiye qayturimen, Naminggha ebedil'ebedgiche teshekkür-medhiye qayturimen! **3** Ulughdur Perwerdigar, zor medhiyilerge layiqtur! Uning ulughluqini sürüştürüp bolghili bolmas; **4** Bir dewr yéngi bir dewrge Séning qilghanliringni maxtaydu; Ular qudretlik qilghanliringni jakarlaydu; **5** Men heywitingning shereplik julalıqini, We karamet möjiziliringni séghinip sözleymen; **6** : Shuning bilen ular qorqunchluq ishliringning qudritini bayan qilidu; Menmu ulugh emelliringni jakarlaymen! **7** Ular zor méhribanlıqıngni eslep, uni mubareklep tarqitidu, Heqqanlıqliqıng toghruluq yuqiri awazda küyleydu. **8** Perwerdigar méhir-shepketlik hem rehimdildur; Asan ghezeplenmeydu, U zor méhir-muhebbetliktur; **9** Perwerdigar hemmige méhribandur; Uning rehimdilliqlıri barche yaratqanlirining üstdidur; **10** Séning barlıq yasighanliring Séni medhiyileydu, i Perwerdigar, Séning mömin bendiliring Sanga teshekkür-medhiye qayturidu. **11** Ular padishahlıqıngning sheripidin xewer yetküzidu, Küch-qudritingni sözleydu; **12** Shundaq qilip insan balılırığha qudrilik ishliring, Padishahlıqıngning shereplik heywisi ayan qilinidu. **13** Séning padishahlıqıng ebediy padishahlıqtur, Selteniting ewladıtn-ewladqichidur. **14** Perwerdigar yiçilay dégenlerning hemmisini yoleydu, Égilip qalghanlarning hemmisini turghuzidu. **15** Hemmeylenning közliri Sanga tikilip kütidu; Ulargha öz waqtida rizqini teqsim qilip bérisen; **16** Qolungni échishing bilenla, Barlıq jan igilirining arzusini qandurisen. **17** Perwerdigar barlıq yollırıda heqqanlıyur, Yasighanlirining hemmisige muhebbetliktur. **18** Perwerdigar Özige nida qilghanlarning hemmisige yéqindur, Özige heqiqette nida qilghanlarning hemmisige yéqindur; **19** U Özidin eyminidighanlarning arzusunu emelge ashuridu; Ularning peryadini anglap ularni qutquizidu. **20** Perwerdigar Özini sóygenlerning hemmisidin xewer alidu; Rezillernen hemmisini yoqitidu. **21** Aghzim Perwerdigarning medhiyisini éytidu; Barlıq et igiliri ebedil'ebed uning muqeddes namigha teshekkür-medhiye qayturghay!

146 Hemdusana! I jénim, Perwerdigarni medhiyile! **2** Men hayat bolsamla, Perwerdigarni medhiyileymen; Wujudum bar bolsila Xudayimgha kүy éytimen. **3** Ésilzadilergimu, Insan balisighimu tayanmanglar, Ularda héch medet-nijatliq yoqtur.

4 Mana, uning nepisi kétidu, U öz tupriqigha qaytip kétidu; Shu kündila arzu-niyetliri yoqap kétidu. 5 Yaqupning Tengrisi medetkari bolghan adem, Perwerdigar Xudasini öz ümidi qilghan adem bextlikтур! 6 U asmanlarni, zéminni, Déngizni hem uningda bar mewjudatlarni yaratqandur; U heqiqetsadaqette menggü turidu; 7 Ézilgüchiler üchün U höküm süridu; Ach qalghanlarga nan bérifu. Perwerdigar mehbuslarni azad qilidu; 8 Perwerdigar korlarning közlirini achidu; Perwerdigar égilip qalghanlarni turghuzidu; Perwerdigar heqqaniylarni söyidu. 9 Perwerdigar musapirlardin xewer alidu; Yétim-yésirlerni, tul xotunni yöleydu; Biraq rezillerning yolini egri-bügri qilidu. 10 Perwerdigar menggüge höküm süridu; I Zion, séning Xudaying dewardin-dewrgiche höküm süridu! Hemdusana!

147 Hemdusana! Yahni medhiyilenglar! Berheq, bundaq qilish shérindur; Xudayimizni küylenglar! Medhiye oqush insan'gha yarishidu. 2 Perwerdigar Yérusalémni bina qilmaqta; Israilning sürgün qilin'ghanlirini U yighip kéléidu; 3 U köngli sunuqlarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. 4 U yultzlarning sanini sanaydu; Ularning hemmisige bir-birlep isim qoyidu. 5 Ulughdur Rebbimiz, zor qudretlikтур; Uning chüshinishi cheksizdur. 6 Perwerdigar yawash möminlerni yölep kötüridu; Rezillerni yergiche töwen qilidu. 7 Perwerdigargha teshekkürler bilen naxsha éytinglar; Küylerni chiltargha tengshep éytinglar! 8 U asmanni bulutlar bilen qaplitidu, Zémin'gha yamghurni békitudu, Taghlarda ot-chöpplerni östüridu; 9 Mallargha ozuq, Tagh qaghisining chüjjiliri zarlighanda, ulargha ozuq bérifu; 10 At kückidin U zoq almaydu; Ademning chebdes putlirini xursenlik dep bilmeydu; 11 Perwerdigar belki Özidin eyminidighanlarni, Özining özgermes muhebbitige ümid baghlighanlarni xursenlik dep biliidu. 12 Perwerdigarni maxtanglar, i Yérusalém; Xudayingni medhiyile, i Zion. 13 Chünki U derwaziliringning taqaqlirini mehkem qilidu; Séningde turuwatqan perzentliringge bextberiket berdi. 14 U chet-chégraliringda aramtinchliq yürgüzip, Séni bughdayning ésili bilen qanaetlendürifu. 15 U Öz emr-bésharetlirini yer yüzigüredu; Uning söz-kalamı intayin téz yürgüridu. 16 U aq qarni yungdek bérifu, Qirawni küllerdek tarqitidu. 17 Uning muzini nan uwaqliridek qilip parchiliwétidu; Uning soghuqi aldida kim turalisun?

18 U sözini ewetip, ularni éritidu; Uning shamilini chiqirip, sularni aqquzidu. 19 U Öz söz-kalamini Yaqupqa, Belgilimilirini hem hökümlirini Israilgha ayan qilidu; 20 U bashqa héchbir elge mundaq muamile qilmighandur; Uning hökümlirini bolsa, ular bilip baqqan emes. Hemdusana!

148 Hemdusana! Perwerdigarni asmanlardin medhiyilenglar; Yuqiri jaylarda Uni medhiyilenglar; 2 Uni medhiyilenglar, barliq perishtiliri; Uni medhiyilenglar, barliq qoshunliri! 3 Uni medhiyilenglar, i quyash hem ay, Uni medhiyilenglar, hemme parlaq yultuzlar; 4 Uni medhiyilenglar, asmanlarning asmanliri, Asmandin yuqiri jaylashqan sular! 5 Bular Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki U buyrughan haman, ular yaratilghandur; 6 U ularni ebedil'ebedgiche turghuzdi; Ular üchün waqtı ötmeydighan belgilimini buyrughan. 7 Perwerdigarni zémindin medhiyilenglar, Déngizdiki barliq ejdihalar, déngizning barliq tegliri; 8 Ot, möldüz, qar, tuman, Uning sózige emel qilidighan judunluq shamal; 9 Taghlar hem barliq döngler, Méwilik derexler, barliq kédir derexli, 10 Yawayi haywanlar, barliq mal-waralar, Ömiligüchiler hem uchar-qanatlar; 11 Jahan padishahliri we barliq qowmlar, Emirler hem yer yüzidiki barliq hakim-sotchilar; 12 Hem yigitler hem qızlar, Bowaylar we yashlar, — 13 Hemmisi Perwerdigarning namini medhiyilisun; Chünki peqetla Uning nami aliydur; Uning heywiti yer hem asmandin üstün turidu. 14 Hem U Öz xelqining münggüzini, Yeni barliq muqeddes bendilirining medhiyisini égiz kötürgüzgen; Ular Israil baliliri, Özige yéqin bir xelqtur! Hemdusana!

149 Hemdusana! Perwerdigargha atap yéngi bir naxshini oqunglar; Mömin bendilerning jamaitide Uning medhiyisini éytinglar! 2 Israil öz Yaratquchisidin shadlansun; Zion oghulliri öz Padishahidin xush bolghay! 3 Ular Uning namini ussul bilen medhiyilisun; Uningha küylerni dap hem chiltargha tengshep éytsun! 4 Chünki Perwerdigar Öz xelqidin söyüner; U yawash möminlerni nijatlıq bilen bázeydu; 5 Uning mömin bendiliri shan-sherepte rohlinip shad bolghay, Orunlirida yétip shad awazini yangratqay! 6 Aghzida Tengrige yüksek medhiyiliri bolsun, Qollirida qosh bisliq qilich tutulsun; 7 Shuning bilen ular eller üstidin qisas, Xelqlerge jaza beja yürgüzip, 8 Ellerner padishahlirini zenjirler bilen,

Aqsöngeklirini tömür kishenliri bilen baghlaydu; **9**
Ularning üstige pütülgén hökümni beja keltüridü –
Uning barlıq mömin bendiliri mushu sherepke nésip
bolidü! Hemdusana!

150 Hemdusana! Tengrini Uning muqeddes jayida
medhiyilenglar; Qudriti parlap turidighan
ershlerde Uni medhiyilenglar; **2** Uni qudretlik
ishliri üçün medhiyilenglar; Ghayet ulughluqi
üçün Uni medhiyilenglar; **3** Uni burgha sadasi
bilen medhiyilenglar; Uni rawab hem chiltar
bilen medhiyilenglar; **4** Uni dap hem ussul bilen
medhiyilenglar; Uni tarlıq sazlar hem ney bilen
medhiyilenglar; **5** Uni jaranglıq changlar hem yangraq
changlar bilen medhiyilenglar; **6** Barlıq nepes igiliri
Yahni medhiyilisun! Hemdusana!

Pend-nesihetler

1 Israel padishahi Dawutning oghli Sulaymanning pend-nesihetliri: — **2** Bu pend-nesihetler sanga eqil-paraset, edep-exlaqni ögitip, séni ibretlik sözlerini chüshinidighan qilidu; **3** sanga danalıq, heqqaniyılıq, pem-paraset we durusluqning yolyoruq-terbiyisini qobul qildiridu. **4** Bu [pend-nesihetler] nadanlarni zérek qilip, yashlarni bilimlik we seziür qilidu; **5** bulargha qulaq sélishi bilen danalar bilimini ashuridu, yorutulghan kishiler téximu dana meslihetke érishidu, **6** shundaqla pend-nesihetler hem temsillerning menisini, danishmenlerning hékmetliri hem tilsim sözlirini chüshinidighan qilinidu. **7** Perwerdigardin qorqush bilimning bashlinishidur; Exmeqler danalıqni we terbiyini közge ilmaydu. **8** I oghlum, atangning terbiyisige qulaq sal, anangning söz-nesihetidin ayrılm;a; **9** chünki ular séning bésħingħha taqalghan gül chembirek, boynungħha ésilghan marjan bolidu. **10** I oghlum, yamanlar séni azdursa, ulargha egeshmigin. **11** Eger ular: — Yür, tuzaq qurup adem ölütureyli; Yoshuruniwélip, birer bigunah kelgende urayli! **12** Tehtisaradek ularni yutuwéteyli, Saq bolsimu, hangħha chüshkenlerdek ularni yiqitayli; (Sheol h7585) **13** Ulardin xilmuxil qimmetlik mal-dunyaghha ige bolup, Öylirimizni olja bilen toldurimiz. **14** Biz bilen shérik bol, Hemyanımız bir bolsun, dése, — **15** I oghlum, ulargha yoldash bolma, Özüngni ularning izidin néri qil! **16** Chünki ularning putliri rezillikke yügüridu, Qolini qan qilish üçhün aldiraydu. **17** Herqandaq uchar qanat tuyup qalghanda tuzaq qoyush bikar awarichiliktur; **18** Lékin bular del öz qénini töküsh üçhün saqlaydu; Öz janlirigha zamin bolushni kütidu. **19** Nepsi yogħinap ketken herbir ademning yollirining aqiwiti mana shundaq; [Haram mal-dunyā] öz igilirining jénini alidu. **20** [Büyük] danalıq kochida ochuq-ashkara xitab qilmaqta, Chong meydanlarda sadasini anglatmaqta. **21** Kocha doqmushlirida ademlerni chaqirmaqta, Sheher derwazilirida sözlirini jakarlimaqtta: — **22** I saddilar, qachan'ghiche mushundaq nadanlıqqa bérilisiler? Mesxire qilghuchilar qachan'ghiche mesxirliktin huzur alsun? Exmeqler qachan'ghiche bilimdin nepretlensun?! **23** Tenbihlirimge qulaq sélip mangħan yolungħardin yan'ghan bolsanglar idu! Rohimni silerge töküp béröttim, Sözlirimni silerge bildürgen bolattim. **24** Lékin chaqirsam, anglimidinglar; Qolumni uzartsam,

héchqaysinglar qarimidinglar. **25** Nesihetlirimning hemmisige perwa qilmidinglar, Tenbihimni anglashni qilche xalimidinglar. **26** Shunga, bésħingħargħa balayi'qaza kelgende külimen, Wehime silerge yétishi bilen mesxire qilimen. **27** Halaket élip kelgen wehime üstünglerge chüshkende, Weyranchılıq silerge quyuntazdek kelgende, Siler éghir qayghugħha we azabqa muptila bolghiningħarda — **28** U chaghda mushu kishiler menden ötünüp chaqiridu, Men perwa qilmaymen, Méni telmürüp izdisimu, tapalmaydu. **29** Ular bilimge nepretlen'għinidin, Perwerdigardin eyminishni tallimighinidin, **30** Méning nesihitimni qilche qobul qilghusi yoqluqidin, Tenbihimgimu perwa qilmighiningħardin, **31** Ular öz beshini yeedu, Öz qestliridin toluq azab tartidu; **32** Chünki saddilarning yoldin chiqishi öz jénigha zamin bolidu; Exmeqler rahetlik turmushidin özlirini halak qilidu. **33** Lékin manga qulaq salghanlar aman-ésen yashaydu, Balayi'qazalardin, ghem-endishlerdin xaliy bolup, xatirjemu turidu.

2 I oghlum, eger sözlirimni qobul qilsang, Nesihetlirimni qelbingge piקסeng, **2** Egerde danalıqqa qulaq salsang, Yoruqluqqa érishishke köngül berseng, **3** Eger eqil-parasetke teshna bolup iltija qilsang, Yoruqluqqa érishish üçhün yuqiri awazda yélimsang, **4** Eger kümüşke intilgendek intilseng, Yoshurun göherni izdigendek izdiseng, **5** Undaqta Perwerdigardin [heqiqiy] qorqushni bilidighan bolisen, We sanga Xudani tonush nésip bolidu. **6** Chünki Perwerdigar danalıq bergħichidur; Uning aghzidin bilim bilen yoruqluq chiqidu. **7** U durus yashawatqanlar üçhün mol hékmet teyyarlap qoyghandur, U wijdanlıq ademler üçhün qalqandur. **8** U adilliq qilghuchilarning yollirini asraydu, Ixlasmen bendilirining yolini qogħdaydu. **9** U chaghda heqqaniyılıq, adilliq we durusluqni, Shundaqla herqandaq güzel yolni chüshinidighan bolisen. **10** Danalıq qelbingge kirishi bilenla, Bilim köngħiġġe yeqishi bilenla, **11** Pem-paraset séni qogħdaydu, Yoruqluq séni saqlaydu. **12** Ular séni yaman yoldin, Tili zeher ademlerdin qutquzidu; **13** Yeni toghra yoldin chetnigenlerdin, Qarangħu yollarda mangidighanlardin, **14** Rezillik qilishni huzur körnidighanlardin, Yamanliqning ziyanlirini xuħalliq dep bilidighanlardin, **15** Yeni egi yollarda mangidighanlardin, Qingħir yolda mangidighanlardin qutquzidu. **16** [Danalıq] séni buzuq

ayaldin, Yeni shirin sözler bilen azdurmaqchi bolghan namehrem ayallardin qutquizidu. **17** [Bundaq ayallar] yash waqtida tegken jorisini tashlap, Xuda aldidiki nikah qesimini untughan wapasizlardindur. **18** Uning öyige baridighan yol ölümge apiridighan yoldur, Uning mangidighan yolliri ademni erwahlar makanigha bashlaydu. **19** Uning qéshiga barghanlarning birimu qaytip kelgini yoq, Ulardin birimu hayatliq yollirigha érishkini yoq. **20** [Shularni chüshenseng] yaxshilarning yolda mangisen, Heqqaniylarning yollirini tutisen. **21** Chünki durus adem zéminda yashap qalalaydu, Mukemmel kishi bu yerde makanlishalaydu. **22** Lékin reziller zémindin üzüp tashlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwétilidu.

3 I oghlum, telimimni untuma, Dégenlirimni hemishe könglüngde ching tut. **2** Chünki u sanga beriketlik künler, uzun ömür we xatirjemlik qoshup bériodu. **3** Méhriban we heq-semimiy bolushtin waz kechme, Bularni boynunggha ésiwal, Qelbingge pütiwal. **4** Shundaq qilghanda Xuda we bendilerning neziride iltipatqa layiq bolisen, danishmen hésablinisen. **5** Öz eqlingge tayanmay, Perwerdigargha chin qelbing bilen tayan'ghin; **6** Qandaqla ish qilsang, Perwerdigarni tonushqa intil; U sanga toghra yollarni körsitudu. **7** Özüngni eqilliq sanima; Perwerdigardin eyminip, yamanliqtin yiraq bol. **8** Shundaq qilghiningda, bu ishlar derdingge derman, Ustixanliringgha yilik bolidu. **9** Perwerdigarning hörmitini qilip mal-dunyayingdin hedyelerni sun'ghin, Étizingdin tunji chiqqan mehsulatliringdin Uningha atighin; **10** Shundaq qilghiningda, ambarliring ashliqqa tolup tashidu, Sharab kölchekliringde yéngi sharab éship-téship turidu. **11** oghlum, Perwerdigarning terbiyisige biperwaliq qilma, Uning tenbihidin bezme. **12** Chünki, ata eziz körgen oghligha tenbih-terbiye bergendek, Perwerdigar kimni söygen bolsa uningha tenbih-terbiye bériodu. **13** Danaliqqa tuyesser bolghan kishi, Yoruqluqqa ige bolghan kishi némidégen bextlik-he! **14** Chünki danaliqning paydisi kümüşhning paydisidin köptur, Qimmiti sap altunningkidinmu ziyyadidur. **15** U leel-yaqtlardin qimmetlikтур, Intizar bolghan herqandaq nersengdin héchbirimu uningha teng kelmestur. **16** Danaliqning ong qolida uzun ömür, Sol qolida bayliq we shöhret bardur. **17** Uning yolliri sanga xush puraq tuyulur, Uning barliq teriqiliri séni aram tapquzur. **18** U özini tapqan ademge «hayatliq derixi»dur, Uni ching

tutqan kishi némidégen bextlik! **19** Perwerdigar danaliq bilen yer-zéminni berpa qildi, Hékmet bilen asmanni ornatti. **20** Uning bilimi bilen yerning chongqur qatlamliri yérildi, Hemde bulutlardin shebnem chüshti. **21** I oghlum! [Danaliq bilen bilimni] közüngdin chiqarma, Pishqan hékmet we pem-parasetni ching tut. **22** Shuning bilen ular jéninggha jan qoshidu, Boynunggha ésil marjandek sanga güzellik qoshidu. **23** Shu chaghda yolungda aman-ésen mangalaysen, Yolda putlashmaysen. **24** Yatqanda héch némidin qorqmaysen, Yétishing bilenla tatliq uxlaysen. **25** Béshinggha dehshetlik wehime chüshkende qorqmighin, Rezillerning weyranchiliqidin ghem qilmighin! **26** Chünki Perwerdigar séning tayanchingdur, U putungni qapqanlardin néri qilidu. **27** Peqet qolungdin kelsila, hajetmenlerdin yaxshiliqni ayimighin. **28** Qolum-qoshnailing séningdin ötne sorap kirse, «Qaytip kétip, ete kelgin, ete bérey» — démigin. **29** Qoshnanggha ziyankeshlik niyitide bolma, Chünki u sanga ishinip yéningda xatirjem yashaydu. **30** Birsi sanga ziyan yetküzmigen bolsa, Uning bilen sewebsiz majiralashma. **31** Zulumxor kishige heset qilma, Uning yol-tedbirliridin héchnémini tallima. **32** Chünki qingghir yollarni mangidighanlar Perwerdigarning neziride yirginchlikтур, Lékin Uning sirdash dostluqi durus yashawatqan ademge teelliqtur. **33** Perwerdigarning leniti rezillik qilghuchining öyididur, Lékin U heqqaniy ademning öyige bext ata qilur. **34** Berheq, mesxire qilghuchilarni U mesxire qilidu, Lékin kichik péil kishilerge shepqed körsitudu. **35** Danalar shöhretke warisliq qilidu, Lékin hamaqetler reswa qilinidu.

4 I oghullar, atanglarning nesihetlirini anglanglar, Köngül qoysanglar, Yoruqluqqa érishihsiler. **2** Chünki silerge ögitidighanlirim yaxshi bilimdu, Körsetmilirimdin waz kechmenglar. **3** Chünki menmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluq yalghuz oghli idim, **4** Atam manga ögitip mundaq dédi: — Sözlirimni ésingde tut; Körsetmilirimge riaye qil, Shuning bilen yashnaysen. **5** Danaliqni alghin, eqil tap, Éytqan sözlirimni untuma, ulardin chiqma. **6** [Danaliqtin] waz kechme, u séni saqlaydu; Uni söygin, u séni qogħdaydu. **7** Danaliq hemme ishning bésħidur; Shunga danaliqni alghin; Barliqingni serp qilip bolsangmu, eqil tapqin. **8** [Danaliqni] ezizligin, u séni kötüridu, Uni ching

quchaqlighanda, séni hörmekke sazawer qilidu. 9 Béshinggħha taqalghan gül chembirektek [sanga güzellik élip kélidu], Sanga shöhretlik taj in'am qilidu. 10 I oghlum, qulaq salghin, sözlirimni qobul qilghin, Shunda ömrüngning yilliri köp bolidu. 11 Men sanga danalik yolini ögħitey, Séni durusluq yollirigha bashlay. 12 Mangħiiningda qedemliring cheklenmeydu, Yügħiġi yiqilip chūshmeysen. 13 Alghan terbiyengħi ching tut, Qolungdin ketkūzmigħi; Obdan saqlighin uni, Chünki u séning hayatingdru. 14 Yaman ademler mangħan yolgha kirme, Rezillerning izini basma. 15 Ularning [yolidin] özüngni qachur, [Yoligha] yéqin yolima; Uningdin yandap ötüp ket, Néri ketkin. 16 Chünki [yamanlar] birer rezillik qilmighu che uxliyālmas, Birersini yiqtimghu che uyqusi kelmes. 17 Yamanliq ularning ozuqidur, Zorawanliq ularning sharabidur. 18 Lékin heqqaniylarning yoli goya tang nuridur, Kün chūsh bolghu che bargħanséri yoruydu. 19 Yamanlarning yoli zulmet kēchidek qapparangħu, Ular yiqlip, némige putlispip ketkinini bilmeydu. 20 I oghlum, sözlirimni köngħi qoyub angla, Geplirimge qulaq sal. 21 Ularni közüngde tutqin, Yürikingning qétida qedirlep saqlighin. 22 Chünki sözlirim tapqanlar üchün hayattur, Ularning pütün ténige salametliktur. 23 Qelbingni «hemmidin eziz» dep sap tut, Chünki barliq hayat isħliri qelbtin bashlinidu. 24 Aghzinqni egri geptin yiraq tart, Lewliring ézitqulqutin néri bolsun. 25 Közüngni aldingħha tüz tikkin, Neziringni aldingħha toghra tashla; 26 Mangidighan yolungni obdan oylan'ghin, Shundaq qilsang isħliring puxta bolidu. 27 Ongħha, solħa qaymighin; Qedemliringni yamanliq yolidin néri tart.

5 I oghlum, danaliqimha köngħi qoyghin, Idraklik sözlirimge qulaq salghin. 2 Shundaq qilghiningda isħqha sezgħi lük bilen qaraydīgħan bolisen, Lewliring pem-parasettin ayrlmaydu. 3 Chünki buzuq xotunning aghżidin hesel tamidu, Lewliri zeytun yéghidin siliqtur; 4 Lékin uning aqiwit kekridek achħiġi, ikki bisliq qilichtek ötkür. 5 Uning qedemliri ölüm girdawigha élip baridu, Tutqan yoli görge bashlaydu. (Sheol h7585) 6 Hayatliq yolini qilche bilgum yoq dep, Basqan qedemliri turaqsiz bolidu, Nege baridighanliqini héch bilmeydu. 7 Shunga, i oghullirim, sözlirimni köngħi qoyup angħħiġi, Méning dégenlirimdini chiqmangħar. 8 Undaq xotundin yiraq qach! Ishiki aldighimu yéqin yolima! 9 Bolmisa, izzet-

abruyungni bashqilargħa tutquzup qoyisen, [Yashliq] yilliringni rehimsizlerning qoligha tapshurisen! 10 Yat ademler bayliqliring bilen özini tolduridu, Japaliq ejjrliringning méwisi yaqa yurtluqning öyige ötüp kétidu; 11 Ejilingde nale-peryad kötürginингde, Ezayi bedining yem bolghanda, 12 Shu chaghda sen: — «Ah, nesħħetlerdin némanche nepretlen'gendimen! Kōnglümde tenbihlerni némanche kemsitkendimen! 13 Némishqa ustazlirrimning sözini anglimghandimen? Manga terbiye bergenlerge qulaq salmighandimen? 14 Jemiyettimu, jamaet aldidimu herxil nomusqa qalghandek boldum!» — dep qalisen. 15 Özüngning kōlchikingdiki suni ichkin, Öz buliqingdin éqiwatqan sudin huzurlan. 16 Bulaqliring urghup her yerge tarqilip ketse [bolamdu]? Ēriqliringdiki sular kochilarda éqip yürse bolamdu? 17 Bular sangila xas bolsun, Yat kishilerge tegħmisun! 18 Buliqing bext-beriketlik bolghay! Yashliqingda alghan xotunung bilen huzurlan. 19 U chishi kékietek chirayliq! Jerendek söyümlük! Uning bagħridin hemishe qanaette bolghaysen, Uning qaynaq muhebbitidin daim xuħalliqqa patqaysen. 20 I oghlum, némishqa yat ayalha sheyda bolisen? Némishqa yat xotunning qoynigha özüngni atisen? 21 Chünki insanning hemme qilghanliri Perwerdigarning köz aldida ashkaridur, U uning hemme mangħan yollirini tarazigha sélip turidu. 22 Yaman ademming öz qebihlikliri özini tuzaqqa chūshħeridu, U öz gunahi bilen sirtmaqqha élīmidu. 23 U yolyoruqtin mehrum bolghanliqidin jénidin ayrlidu, Chékidin ashqan hamaqetliki tüpeylidin yoldin ézip kétidu.

6 I oghlum, eger dostungħha borun bolghan bolsang, Yat kishining qerzini töleshke qol bériship wede bergen bolsang, 2 Eger öz sözungdin ilin'ghan bolsang, Öz wedeng bilen bagħlinip qalsang, 3 U yéqiningning qoligha chūshkenliking üchün, Amal qilip özüngni uningdin qutquz — Derhal yéqiningning yénigha bérrip, özüngni kemter tutup [shu isħtin] xaliq qilishini ötünüp sora. 4 Jeren shikarchining qolidin qutulushqa tirishqandek, Qush owchining qolidin chiqishqa tirishqandek, Qutulmighu che uxlap yatma, Hetta ügħdep arammu alma. 6 I hurun, chomūliniing yénigha bérrip [uningdin ögen], Uning tirikchilik yollirigha qarap dana bol. 7 Ularning bashliqi, emeldari, hökümħar yoq bolsimu, 8 Lékin ular yazda yilning étihadji üchün ash topliwalidu, Hosul peslide ozuq teyyarliwalidu. 9 I hurun, qachan'għihe uxlap

yatisen? Qachan ornungdin turisen? **10** Sen: — Birdem köz yumuwalay, birdem uxliwalay, Birdem qolumni qoshturup yétiwalay, — deysen. **11** Lékin uxlap yatqanda, miskinlik qaraqchidek kélip séni basidu, Yoqsulluq xuddi qoralliq bulangchidek hujumgha ötidu. **12** Erzimes, peyli buzuq adem hemmila yerde yalghan ýtíp, peslikni sözleydu. **13** U köz qisip, Putliri bilen ishare qilip, Barmaqliri bilen körstitu; **14** Könglide aldamchiliqla yatidu, U daim rezillikning koyida bolidu, Hemmila yerde jédel-majira tériydu. **15** Shunga uningha békitilgen balayi'qaza uni tuyuqsız basidu, U biraqla dawalighusiz yanjilidu. **16** Perwerdigar nepretlinidighan alte nerse bar, Berheq, yette nerse Uningha yirginchliktur. **17** Ular bolsa, Tekebburluq bilen qaraydighan köz, Yalghan sözleydighan til, Bigunahlarning qénini töküzidighan qol, **18** Suyiqest oylaydighan köngül, Yamanlıq qilishqa téz yügüreydighan putlar, **19** Yalghan sözleydighan saxta guwahchi, Burader-qérindashliri arisigha bölgünchilik salghuchi kishidur. **20** I oglum, atangning emrige emel qil; Anangning körsetmisidin chiqma. **21** Ularning sözini qelbingge téngip, Ularni boynunggha marjandek qilip ésiwal. **22** Yolgha chiqqiningda ular séni yétekleydu, Uxlightiningda ular séni saqlaydu, Uyqudin oyghan'ghiningda ular séni xewerlendürüdu. **23** Chünki [Xudanining] permani yoruq chiragh, Uning muqeddes qanuni nurdur; Terbiyening tenbihliri bolsa hayatlıq yolidur. **24** Ular séni buzuq xotundin saqlighuchi, Yat xotunning shérin sözliridin yiraq qilghuchidur. **25** Uning guzelliğe könglüngni baghlimighin, Uning qash-köz oynitishi séni esirge almisun. **26** Chünki buzuq ayallar tüpeylidin ademler bir parche nan'ghimu zar bolidu, Yat ademning [zinaxor] ayali bolsa kishining qimmetlik jénimi özige ow qiliwalidu. **27** Otni qoynunggha salsang, Öz kiyimning köydürmemsen? **28** Choghnning üstide dessep mangsang putungni köydürmemsen? **29** Bashqilar ning ayali bilen bir orunda yatidighan kishi shundaq bolidu; Kim uningha tékip ketse aqiwitidin qutulalmaydu. **30** Ach qalghanda qorsiqini toyghuzush üchün oghriliq qilghan kishini bashqilar kemsitmeydu; **31** Shundaq turuqluq u tutulup qalsa, Igisige yettini töleshke toghra kélidu; U öz öyidiki hemme nersisini tapshuridu. **32** Halbuki, bashqilar ning xotuni bilen zina qilghuchi uningdinmu [better bolup], tolimu ghepletliktur; Undaq qilghuchi öz-özini halak qilidu. **33** U zexmet yeedu, shermende bolidu, Uning reswasi

héch ochürülmeydu. **34** Chünki künlesh oti erni derghezepe keltüridü, Intiqam alghan künide u héch rehim qilmaydu. **35** Tölem puli bérey désengmu u qobul qilmaydu, Herqanche sowgha-salam bersengmu uni bésiqturghili bolmaydu.

7 I oglum, sözlirimge emel qil, Tapshuruqlirimni yürükingde saqla. **2** Tapshuruqlirimha emel qilsang, yashnaysen; Telimlirimni köz qarichuqungni asrighandek asra. **3** Ularni barmaqliringha téngip qoy, Qelb taxtangha yéziwal. **4** Danalıqni, sen hede-singlim, dégin, Pem-parasetni «tughqinim» dep chaqir. **5** Shundaq qilsang, ular séni yat xotundin yiraqlashturidu, Aghzidin siliq söz chiqidighan yochun ayaldin néri qilidu. **6** [Bir qétim] öyning dérise köznekliridin tashqirigha qarighinimda, **7** Birnechche yash, sadda yigitlerni kördüm, Ularning ichidin bir eqilsizni körüp qaldim, **8** U kocha boylap buzuq [xotun turushluq] doqmushtin ötüp, Andin uning öyi terepke qarap mangdi. **9** Kechqurun qarangghu chüshkende, Zulmet kéche, ay qarangghusida [ishiki aliddin ötti]. **10** Mana, öydin bir xotun chiqip uni kütüwaldi; Kiyimi pahishe ayallarningkidek bolup, Niyiti hiylemikir idi. **11** Aghzi bishem-hayasiz, nahayiti jahil bir xotun, U öyide turmaydu, **12** Birde mehellide, birde meydnlarda, U kochilardiki her doqmushta paylap yürüdu. **13** Héliqi yash yigitni tartip, uni söyüp, Nomussizlarche uningha: — **14** «Öyümde «inaqliq qurbanlıqi» göshi bar, Men bugün Xudagha qesem qilghan qurbanlıqni qıldım, **15** Shunga men sizni chaqirghili chiqtim, Didaringizgha telpünüp izdim. Emdi sizni tépiwaldim! **16** Karwitingha Misirning keshtilik, yolluq libas yapquchlarini yaptım. **17** Orun-körpilirimge xush puraq murmekki, muetter we qowzaq darchinlarni chachtim. **18** Kéling, tang atquche muhebbetlisheyli, oynap huzurlinayli, Könglimiz qan'ghuche özara eysh-ishret qilayli, **19** Érim öyde yoq, yiraq seperge chiqip ketti. **20** U bir hemyan pul élip ketti, Ay tolghuche u öyge kelmeydu» — dédi. **21** Ayal köp shérin sözliri bilen rasa qiziqturdi, Chirayliq gepliri bilen uni esir qiliwaldi. **22** Soyushqa élip mangghan öküzdek, Hamaqet kishi kishen bilen jazagha manghandek, Qiltaqqa chüshken qushtek, Yigit uning keynidin mangdi. Jigirini oq téship ötmiguche, U bu ishning hayatigha zamin bolidighanlıqini héch bilmeydu. **24** I oghullirim, sözlirimni köngül qoyup anglanglar, Dégenlirimge qulaq sélinglar, **25** Qelbinglarni bundaq

xotunning yoligha ketküzmenglar, Uning aldam xaltisigha chüshüp ketmenglar. **26** Bundaq ayal nurghun kishilerni yiqtip yarilandurghan, Uning boghuzlighan ademliri tolimu köptur, **27** Uning öyi bolsa tehtisaraning kirish éghizidur, Ademni «halaket méhmanxanisi»gha chüshürüş yolidur. (Sheol h7585)

8 [Qulaq sal,] danaliq chaqiriwatmamdu? Yoruqluq sada chiqiriwatmamdu? **2** Yollarning égiz jayliridin, Doqmushlardin u orun alidu, **3** Sheherge kirdighan qowuqlarning yénida, Herqandaq derwaza éghizlirida u murajiet qilmaqta: — **4** «I mötiwerler, silerge murajet qilimen, Hey, adem baliliri, sadani siler üchün qilimen, **5** Gödek bolghanlar, zéreklikni öginiwélinglar, Exmeq bolghanlar, yoruqluqqa érishinglar! **6** Manga qulaq sélinglar, Chünki güzel nersilerni dep bériment, Aghzimni échip, durus ishlarni [silerge] yetküzimen. **7** Éytqanlırim heqiqettur, Aghzim rezilliktin nepretlinidu; **8** Sözlirimning hemmisi heq, Ularda héchqandaq hiyligerlik yaki egitmilik yoqtur. **9** Ularning hemmisi chüshen'genler üchün éniq, Bilim alghanlar üchün durus-toghridur. **10** Kümüşke érishkendin köre, nesihetlirimni qobul qilinglar, Sap altunni élishtin köre bilimni élinglar. **11** Chünki danaliq leel-yaqtlardin ewzel, Herqandaq etiwarlıq nersengmu uningha teng kelmestur. **12** Men bolsam danaliqmen, Zéreklik bilen bille turimen, Istiqamettin kélip chiqqan bilimni ayan qilimen. **13** Perwerdigardin eyminish — Yamanlıqqa nepretlinish démektur; Tekeburluq, meghrurluq, yaman yol hem shum éghizini öch körimen. **14** Mende obdan meslihetler, pishqan hékmet bar; Men dégen yoruqluq, quğret mendidur. **15** Padishahlar men arqılıq höküm sürüdu, Mensiz hakimlar adil höküm chiqarmas. **16** Men arqılıqla emirler idare qılıdu, Aliyjanablar, yer yüzdikli barlıq soraqchilar [toghra] höküm qılıdu. **17** Kimki méni söyle, menmu uni söylemen, Méni telmürüp izdigenler méni tapalaydu; **18** Mende bayliq, shöhret, Hetta konirimas, köchmes dölet we heqqaniyetmu bar. **19** Mentin chiqqan méwe altundin, Hetta sap altundin qimmetliktur, Mentin alidighan daramet sap kümüshtinmu üstündür. **20** Men heqqaniyet yoligha mangimen; Adalet yolining otturisida yürümenki, **21** Méni söylemeni emelyi nersilerge miras qildurimen; Ularning xezinilirini toldurimen. **22** Perwerdigar ishlirini bashlishidila, Qedimde yasighanliridin burunla, Men uningha tewedurmen. Ezeldin tartipla — muqeddemde,

Yer-zémin yaritilmastila, Men tiklen'genmen. **24** Chongqur hanglar, déngiz-ókyanlar apiride bolushtin awwal, Men meydan'gha chiqirilghanmen; Mol su urghup turidighan bulaqlar bolmastinla, **25** Égiz taghlar öz orunlirigha qoyulmastinla, töpilikler shekilleñmestinla, [Perwerdigar] bipayan zémin, keng dalalarni, Alemning esliyidiki topa-changlirinimu téxi yaratmastinla, Men meydan'gha chiqirilghanmen. **27** U asmanlarni bina qiliwatqinida, Déngiz yüzige upuq siziqini siziwatqinida, Ershte bulutlarni orunlashturup, Chongqur déngizdiki bulaq-menbelerni mustehkemlewatqinida, Déngiz sulirini békitken dairidin éship ketmisun dep perman chüshüriwatqinida, Bipayan zéminning ullirini quruwatqinida, Men u yerde idim; **30** Shu chaghda goya usta bir hünerwendek Uning yénida turghanidim, Men herdaim Uning aldida shadlinattim, men Uning kündilik dil'arami idim; **31** Men Uning alimidin, yer-zéminidin shadlinip, Dunyadiki insanlardin xursenlik térip yürettim, **32** Shunga i balilar, emdi manga qulaq sélinglar; Chünki yollirimini ching tutqanlar neqeder bext tapar! **33** Alghan nesihetke emel qilip, Dana bolghin, uni ret qilma. **34** Sözümge qulaq sélip, Herküni derwazilirim aldidin ketmey, Ishiklirim aldida méni kütidighan kishi neqeder bextiltkur! **35** Kimki méni tapsa hayatni tapidu, Perwerdigarning shepqitige nésip bolidu. **36** Lékin manga gunah qilghan herkim öz jénigha ziyan keltüridü, Méni yaman körgenler ölümni dost tutqan bolidu».

9 Danaliq özige bir oy sélip, Uning yette tüwrükini ornattı. **2** U mallirini soyup, Ésil sharablirini arılashturup teyyarlap, Ziyapet dastixinini yaydı; **3** Dédeklirini [méhman chaqirishqa] ewetti, Özi sheherning eng égiz jaylirida turup: **4** «I saddilar, bu yerge kelinglar, — dep chaqiriwatidu; Nadanlarga: **5** Qéni, nanlirimdin éghiz tékip, Men arılashturup teyyarlıghan sharablardın ichinglar; **6** Nadanlar qataridin chiqıp, hayatqa érishinglar, Yoruqluq yolda ménginglar», — dewatidu. **7** Hakawurlarha tenbih bergüchi ahanetke uchraydu, Qebihlerni eyibligüchi özige dagh keltüridü. **8** Hakawurlarnı eyiblime, chünki u sanga öch bolup qalidu; Halbuki, dana kishini eyibliseng, u séni söyle. **9** Dana ademge dewet qilsang, eqli téximu tolug bolidu; Heqqaniy ademge durus yol körsətseng, Bilimi téximu ashidu. **10** Perwerdigardin eyminish danaliqning bashlinishidur,

Muqeddes bolghuchini tonush yoruqluqtur. **11** Men [danaliq] sende bolsam, künliringni uzartimen, Ömrüngning yilliri köpiyer. **12** Sende danaliq bolsa, paydini körigidighan özüngsen, Danaliqni mazaq qilsang ziyan tartidighanmu özüngsen. **13** Nadan xotun aghzi biseremjan, eqilsizdur, Héchnéme bilmestur. **14** U ishik aldida olturup, Sheherning eng égiz jaylirida orun élip, **15** U dul ötüp kétiwatqanlarga: **16** «Kimki sadda bolsa, bu yerge kelsun!» — dewatidu, We eqilsizlerni: **17** «Oghriliqche ichken su tatlıq bolidu, Oghrilap yégen nan temlik bolidu!» — dep charqiwatidu. **18** Lékin chaqirilghuchi ölüklerning uning öyide yatqanlıqidin bixewerdur, Uning [burunqi] méhmanlirining alliqachan tehtisaraning teglirige chüshüp ketkenlikini u sezmes. (Sheol h7585)

10 Padishah Sulaymanning pend-nesihetliri: —

Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz oghul anisini qayghu-hesretke salar. **2** Haram bayliqlarning héch paydisi bolmas; Heqqaniyet insanni ölümdin qutuldur. **3** Perwerdigar heqqaniy ademning jénini ach qoymas; Lékin u qebihlerning nepsini boghup qoyer. **4** Hurunluq kishini gaday qilar; Ishchanlıq bolsa bayashat qilar. **5** Yazda hosulni yighiwalghuchi — dana oghuldur; Lékin orma waqtida uxlap yatquchi — xijaletke qalduridighan oghuldur. **6** Beriket heqqaniy ademning beshigha chüsher; Emma zorawanlıq yamanlarning aghzigha urar. **7** Heqqaniy ademning yadikari mubarektur; Yamanlarning nami bolsa, sésiq qalar. **8** Dana adem yolyoruq-nesihetlerni qobul qilar; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **9** Ghubarsiz yürgen kishining yürüsh-turushi turaqliqtur, Yollırını egri qilghanning kiri axiri ashkarilinidu. **10** Köz isharitini qılıp yüridighanlar ademni daghda qaldur; Kot-kot, nadan kishi öz ayighi bilen putlishar. **11** Heqqaniy ademning aghzi hayatlıq bulıqidur, Emma zorawanlıq yamanning aghzigha urar. **12** Öchmenlik jédel qozghar; Méhir-muhebbet hemme gunahlarni yapar. **13** Eqil-idraqlıq ademning aghzidin danaliq tépilar; Eqilsizning dümbisige palaq téger. **14** Dana ademler bilimlerni ziyade toplar; Lékin exmeqning aghzi uni halaketke yéqinlashtur. **15** Mal-dunyaliri goya mezmut sheherdek bayning kapalitidur; Miskinni halak qılıdighan ish del uning namratlıqidur. **16** Heqqaniylarning ejirliri jan'għa jan qosħar, Qebihlerning hosuli gunahnila köpeytishtur. **17** Nesihetni anglap uni saqlighuchi hayatlıq yoligha

mangar; Tenbihlerni ret qilghan kishi yoldin azghanlardur. **18** Adawet saqlighan kishi yalghan sözlimey qalmas; Töhmet chaplighanlar exmeqtur. **19** Gep köp bolup ketse, gunahtin xaliy bolmas, Lékin aghzigha ige bolghan eqilliqtur. **20** Heqqaniy ademning sözi xuddi sap kümüş; Yamanning oyliri tolimu erzimestur. **21** Heqqaniy ademning sözliri nurghun kishini quwwetler; Exmeqler eqli kemlikidin öler. **22** Perwerdigarning ata qilghan berikiti ademni döletmen qilar; U berikitige héchbir japa-musheqqet qoshmas. **23** Exmeq qebihlikni tamasha dep biler; Emma danaliq yorutulghan kishining [xurserlikidur]. **24** Yaman kishi némidin qorqsa shuningħha uchrar; Heqqaniy ademning arzusi emelge ashurular. **25** Yaman adem quyundek ötüp yoqar; Lékin heqqaniy adem menggħiġi uldektur. **26** Adem achchiq su yutuwalghandek, Közige is-tütekkir kirip ketkendek, Hurun ademni ishqqa ewetkenmu shundaq bolar. **27** Perwerdigardin eyminish ömürni uzun qilar, Yamanning ömri qisqartilar. **28** Heqqaniy ademning ümidi xurserlik elip keler; Lékin rezilning kütkini yoqqa chiqar. **29** Perwerdigarning yoli durus yashawatqanlarga bashpanahdur; Qebihlik qilghuchilargħa bolsa halakettur. **30** Heqqaniylarning orni mustehkemdur; Yamanlar zéminda uzun turmas. **31** Heqqaniy ademning aghzidin danaliq chiqar; Lékin shumluq til késip tashlinar. **32** Heqqaniy ademning sözi kishige mok xushyaqar; Yaman ademning aghzidin shumluq chiqar.

11 Yalghan taraza Perwerdigargħa yirginchlirkut;

Adil jing téshi Uni xurser qilar. **2** Tekebburluq bilen birge shermendichilik egisħip keler; Lékin danaliq kichik péillargħa hemrah bolar. **3** Togħrilarning semimiyili özini yétekler; Lékin kazzaplarning egrilili özini weyran qilar. **4** Xudanining għeżep künide mal-dunyaning paydisi bolmas; Lékin heqqaniyet ademni ölümdin qutquzar. **5** Kamil ademning heqqaniyliqi özini tüz yolħa bashlar; Yaman adem öz yamanlıqidin yiqla. **6** Durus ademlarning heqqaniyliqi özlini qutquzar; Lékin kazzaplar öz hyle-neyringidin tutular. **7** Rezil adem ölse, uning ümidi yoqqa chiqar; Gunahkarning ümidi axiri quruq qalar. **8** Heqqaniy adem qiyinchiliqtin xaliy qilin; Rezil adem uning ornigha tutular. **9** Munapiqlar öz aghzi bilen yéqinini buzar; Lékin heqqaniylar bilimi bilen qutquzular. **10** Heqqaniy adem ronaq tapsa, sheher xush bolar; Rezil adem halak

bolsa, xelq tentene qilar. **11** Toghrilarning beriket tileshliri bilen sheher gülliner; Lékin rezillarning tili bilen weyran bolar. **12** Öz yéqinini sökidighan kishi – eqilsizdur; Emma yorutulghan adem aghzini yighar. **13** Gep toshughuchi mexpiyetlerni ashkarilar; Sadiq adem amanetke xiyanet qilmas. **14** Yolyoruq kem bolsa, el-yurt yiqlar; Ulugh bir meslihetchi bolsa, el nijat tapar. **15** Yatqa borun bolghan kishi ziyan tartmay qalmas; Qol bériship képil bolushni yaman körgen kishining qulqi tinch bolar. **16** Shapaetlik ayal izzet-hörmetni qoldin bernes; Zorawanlar bayliqni qoldin bernes. **17** Rehimdil öz-özige bext yaritar; Rehimsiz öz ténnini aghritar. **18** Yaman ademlarning alghan ish heqqi ularni aldar, beriketsiz bolar; Emma heqqaniyet térighuchi adem emeliy in'am alar. **19** Heqqaniyet ademge hayatlıq tapquzar; Yamanlıqni közlep yürigidighan kishi ölümge yüz tutar. **20** Niyiti buzuq kishi Perwerdigargha yirginchiklurt; Emma yoli diyabetlik kishiler uning xurşenlikidur. **21** Qol tutushup birleshsimu, yamanlar jazagha tartilmay qalmas; Lékin heqqaniylarning nesli nijat tapar. **22** Chirayliq emma tétiqsiz xotun, Choshqining tumshuqigha altun halqa salghandektr. **23** Heqqaniylarning arzusi peqet yaxshi méwe élip kéler; Yamanlarning kütkini ghezep-neprettur. **24** Biraw merdlerche tarqatsimu, gülliner; Yene biraw bérishke téigkeitlikini ayisimu, peqet namratlishar. **25** Merd adem etliner; Bashqilarni sugharguchi özimu sughirilar. **26** Ashliqni satmay bésiwalghan kishi elning lenitige uchraydu; Lékin ashliqni sétip bergüchige beriket tiliner. **27** Yaxshiliqni izdep intilgen adem shapaet tapar; Yamanlıqni izdigen adem özi yamanlıq körer. **28** Öz mal-duniyasigha tayan'ghuchi yiqlar; Heqqaniy kishi yopurmaqték kökirer. **29** Öz öyige azarchiliq salghan kishi shamalgha miras bolar; Eqilsiz adem aqilanining quli bolup qalar. **30** Heqqaniyning bérividighan méwisi «hayatlıq derixi»dur; Dana kishi köngüllerni [hayatlıqqa] mayil qilar. **31** Qaranglar, heqqaniy adem bu dunyada [sewenlikü üchün] bedel töligen yerde, Reziller bilen gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?

12 Kimki terbiyini qedirlise, bilimnimü söygüchidur; Lékin tenbihke nepretlen'gen nadan-hamaqettur. **2** Yaxshi niyetlik adem Perwerdigarning iltipatigha érischer; Emma Perwerdigar hiyle-mikirlik ademning gunahini bekiter. **3** Ademler yamanlıq qilip amanlıq tapalmas; Lékin heqqaniylarning yiltizi

tewrenmes. **4** Peziletklik ayal érining tajidur; Emma uni uyatqa salghuchi xotun uning ustixinini chiriter. **5** Heqqaniy ademning oy-pikri durus höküm chiqirar; Yamanlarning nesihetliri mekkarliqtur. **6** Yamanlarning sözliri qan tökidighan qiltaqtur; Lékin durusning sózi ademni qiltaqtin qutulduar. **7** Yamanlar aghdurulup, yoqlar; Lékin heqqaniylarning öyi mezmut turar. **8** Adem öz zéríklikli bilen maxtashqa sazawer bolar; Egri niyetlik kishi közge ilinmas. **9** Péqir turup xizmetkari bar kishi, Özini chong tutup ach yürgen kishidin yaxshidur. **10** Heqqaniy adem öz ulighinimu asrar; Emma rezil ademning bolsa hetta rehimdilliqimu zalmiqliqtur. **11** Tiriship tériqchiliq qilghan déhqanning qorsiqi toq bolar; Emma xam xiyallargha bérilgen kishining eqli yoqtur. **12** Yaman adem yamanlıq qiltiqini közlep olturar; Emma heqqaniy ademning yiltizi méwe bérüp turar. **13** Yaman adem öz aghzining gunahidin tutular; Heqqaniy adem musheqqet-qiyinchiliqtin qutular. **14** Adem öz aghzining méwisidin qanaet tapar; Öz qoli bilen qilghanlıridin uningga yandurular. **15** Exmeq öz yolini toghra dep biler; Emma dewetke qulaq salghan kishi aqilanidur. **16** Exmeqning achchiqi kelse, tézla biliner; Zérek kishi haqaretke sewr qilar, setchilikni ashkarilimas. **17** Heqiqetni éytqan kishidin adalet biliner; Yalghan guwahlıq qilghuchidin aldamchiliq biliner. **18** Bezilerning yéniklik bilen éytqan gépi ademge sanjilghan qilichqa oxshar; Biraq aqilanining tili derdke dermandur. **19** Rastchil menggü turghuzulidu; Lewzi yalghan bolsa birdemliktur. **20** Yamanlıqning koyida yürgüchining könglide hiyle saqlan'ghandur; Amanlıqni dewet qilghuchilar xushalliqqa chömer. **21** Heqqaniy ademning beshigha héch külpet chüshmes; Qebihler bayayıqzaghqa chömüller. **22** Yalghan sözleydighanning lewli Perwerdigargha yirginchiklurt; Lékin lewzide turghanlarga U apirin étar. **23** Pemlik adem bilimini yoshurar; Biraq exmeq nadanlıqını jakarlar. **24** Tirishchan qol hoquq tutar; Hurun qol alwan'gha tutular. **25** Köngülning ghem-endishisi kishini mükcheyter; Lékin méhribane bir söz kishini rohlandur. **26** Heqqaniy kishi öz dosti bilen birge yol izder; Biraq yamanlarning yoli özlerini adashtur. **27** Hurun özi tutqan owni pishurup yéyelmes; Biraq etiwarlıq bayliqlar tirishchan'gha mensuptur. **28** Heqqaniyliqning yolidə hayat tépilar; Shu yolda ölüm körünmestur.

13 Dana oghul atisining terbiyisige köngül qoyar; Mesxire qilghuchi tenbihke qulaq salmas. **2** Adem durus éghizining méwisidin huzurlinar; Tuzkorlar zorawanliqqa hewes qilip zorawanliqqa uchrar. **3** Sözde éhtiyatchan kishi jénini saqlap qalar; Aghzi ittik halaketke uchrar. **4** Hurunning arzu-tiliki bar, lékin érishelmes; Lékin tirishchan etliner. **5** Heqqaniy adem yalghanchiliqtin yirginer; Qebih bolsa sésip, shermende bolar. **6** Yoli durusni heqqaniyet qoghdar; Lékin gunahkarni rezillik yiqitar. **7** Beziler özini bay körsetkini bilen emeliyyete quruq sölettur; Beziler özini yoqsal körsetkini bilen zor bayliqliri bardur. **8** Öz bayliqi görüge tutulghan bayning jénigha ara turar; Biraq yoqsullar héch wehimini anglimas. **9** Heqqaniy ademning nuri shadlinip parlar; Biraq yaman ademning chirighi öchürüüler. **10** Kibirliktin peqet jédel-majirala chiqar; Danalıq bolsa nesihetni angghanlar bilen billidur. **11** Ishlimey tapqan haram bayliq beriktsidur; Ter töküp halal tapqan gülliner. **12** Telmürginige kütüp érishelmeslik köngülni sunuq qilar, Lékin teshnaliqta érishkini «hayatlıq derixi»dur. **13** [Xudanıng] kalam-sözige pisent qilmıghan adem gunahning tölimige qerzdar bolar; Lékin permanni qedirligen adem yaxshılıq körer. **14** Aqilanining telimi hayatlıq bergüchi bulaqtur, U séni ölüm tuzaqlırıdin qutuldur. **15** Aqilanılık ademni iltipatqa érishtürer; Biraq tuzkorlarning yoli egri-bügri, japalıq bolar. **16** Pem-parasetlik adem bilimi bilen ish körer; Hamaqet öz nadanlıqını ashkarilar. **17** Rezil alaqichi bala-qazagha uchrar; Sadiq elchi bolsa derdke dermandur. **18** Terbiyeni ret qilghan adem namratlıship uyatqa qalar; Emma tenbihni qobul qilghan hörmekte érisher. **19** Emelge ashqan arzu kishige shérin tuyular; Lékin exmeqler yamanlıqni tashlashni yaman körer. **20** Aqilaniler bilen bille yürgen Dan. bolar; Biraq exmeqlerge hemrah bolghan nale-peryadta qalar. **21** Bala-qaza gunahkarlarning keynidin bésip mangar; Lékin heqqaniylar yaxshılıqning ejrini tapar. **22** Yaxshi adem perzentlirining perzentlirige miras qaldur; Gunahkarlarning yighqan mal-dunyaliri heqqaniylar üçhün toplinar. **23** Yoqsulning tashlanduq yéri mol hosul bérer, Lékin adaletsizliktin u weyran bolar. **24** Tayaqni ayighan kishi oghlini yaxshi körmes; Balini söygen kishi uni estayidil terbiyilep jazalar. **25** Heqqaniy adem köngli qanaet tapquche ozuq yer; Yamanning qorsiqi ach qalar.

14 Herbir dana ayal öz ailisini awat qilar; Exmeq ayal ailisini öz qoli bilen weyran qilar. **2** Durusluq yolda mangidighan kishi Perwerdigardin qorqar; Qingghir yolda mangghan kishi [Xudani] közge ilmas. **3** Exmeqning tekebbur aghzi özige tayaq bolar; Aqilanining lewliri özini qoghdar. **4** Ulagh bolmisa, éghil pak-pakiz turar; Biraq öküzning küchi bolghandila [sanggha] ashliq tolar. **5** Ishenchlik guwahchi yalghan éytmas; Saxta guwahchi yalghan gepni nepestek tinar. **6** Hakawurlar danalıq izdeq tapalmas; Biraq yorutulghan ademge bilim élish asan'gha chüsher. **7** Birawning aghzida bilim yoqluqini bilip yetkende, Uningdin özüngni néri tart. **8** Eqil-parasetlik kishining danalıqi öz yolini oylinishtidur; Exmeqlerning eqilsizlikli bolsa özlirining aldinishidur. **9** Exmeqler bolsa «taetsizlik qurbanlıqi»ni közge ilmaydu, Heqqaniylar arisida bolsa iltipat tépilar. **10** Köngüldiki derdni peqet özila kötüreler; Köngüldiki xushluqqimu bashqilar shérik bolalmas. **11** Yamanning öyi örülüp chüsher; Heqqaniy ademning chédiri güllinip kéter. **12** Adem balisigha toghrider körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollandur. **13** Oyun-külke bolsa qelbtiki ghem-qayghuni yapar, Xushallıq ötüp ketkende, ghem-qayghu yenila qalar. **14** Toghra yoldin burulup yan'ghan adem haman öz yolidin toyar; Yaxshi adem öz ishidin qanaetliner. **15** Saddilar hemme qepke ishinip kéter; Lékin pem-parasetlik kishi herbir qedemini awaylap basar. **16** Dana adem éhtiyatchan bolup awarichiliktin néri kéter; Exmeq hakawurluq qilip, özige ishinip aldigha mangar. **17** Térikkek exmeqliq qilar; Neyrengwaz adem nepretke uchrar. **18** Saddilar exmeqliqqa warisliq qilar; Pem-parasetlikler bilimni öz tajı qilar. **19** Yamanlar yaxshilarıning alidda igiler; Qebihler heqqaniyning derwaziliri alidda [bash urar]. **20** Namrat kishi hetta öz yéqinighimu yaman körüner. Bayning dosti bolsa köptür. **21** Yéqinini pes körgen gunahkardur; Lékin miskinlerge rehim qilghan beriket tapar. **22** Yamanlıq oylighanlar yoldin adashqanlardan emesmu? Biraq yaxshılıq oylighanlar rehim-shepqet, heqiqet-sadiqliqqa tuyesser bolar. **23** Hemme méhnettir payda chiqar; Biraq quruq paranglar ademni mohtajlıqta qaldur. **24** Aqilaniler üçhün bayliqlar bir tajdur; Exmeqlerning nadanlıqının peqet yene shu nadanlıqla chiqar. **25** Heqqaniy guwahlıq bergüchi kishilerning hayatını qutquzar; Yalghan-

yawidaq sözleydighan [guwahchi] yalghan gepni nepestek tinar. 26 Perwerdigardin qorqidighanning küchlük yölenchüki bar, Uning balilirimu himayige ige bolar. 27 Perwerdigardin qorqush hayatning buliqidur; U kishini ejellik tuzaqlardin qutquzar. 28 Padishahning shan-sheripi puqrasining köplikidindur; Puqrasining kemliki emirning halakitidur. 29 Éghir-bésiq kishi intayin aqil kishidur; Chéchilghaq exmeqliqni ulughlar. 30 Xatirjem köngül tenning saqligidur; Hesret chékish bolsa söngeklerni chiritar. 31 Miskinni bozek qilghuchi – Perwerdigargha haqaret qilghuchidur; Hajetmenlerge shapaet qilish Uni hörmetligenliktur. 32 Yaman öz yamanliqi ichide yiqtitar; Heqqaniy adem hetta sekratta yatqandimu xatirjem bolar. 33 Yorutulghan kishining könglide danaliq yatar; Biraq exmeqning könglidikisi ashkara bolmay qalmas. 34 Heqqaniyet herqaysi elni yuqiri kötürer; Gunah herqandaq milletni nomusqa qaldurur. 35 Padishahning iltipati eqilliq xizmetkarning beshigha chüsher; Biraq uning ghezipi nomusta qaldurghuchi uyatsiz xizmetkarining beshigha chüsher.

15 Mulayim jawab ghezepni basar; Qopal söz achchiqni qozghar. 2 Aqilanilerning tili bilimni jari qilar; Exmeqning aghzi quruq gep töker. 3 Perwerdigarning közi her yerde yüler; Yaxshiyamanlarni körüp turar. 4 Shipa yetküzgüchi til xuddi bir «hayatlıq derixi»dur; Tili egrilik kishining rohini sundurur. 5 Exmeq atisining terbiyisige pisent qilmas; Lékin atisining tenbihige qulaq salghan zérek bolar. 6 Heqqaniyining öyide göherler köptür; Biraq yamanning tapawiti özige awarichilik tapar. 7 Dananing lewliri bilim tarqitar; Exmeqning könglidin héch bilim chiqmas. 8 Yamanlarning qurbanlıqi Perwerdigargha yirginchlikturn; Duruslarning duasi Uning xursenlikidur. 9 Yamanlarning yoli Perwerdigargha yirginchlikturn; Lékin heqqaniyetni intilip izdigüchini U yaxshi körer. 10 Toghra yoldin chiqqanlar azablıq terbiyini körer; Tenbihge öch bolghuchi öler. 11 Tehtisara we halaket Perwerdigarning köz aldida ochuq turghan yerde, Insan könglidiki oy-pikirni qandaqmu Uningdin yoshuralisun?! (Sheol h7585) 12 Hakawur tenbih bergençchini yaqturmas; U aqilanilerdin nesihet élishqa barmas. 13 Köngül shad bolsa, xush chiray bolar; Derd-elem tartsa, rohi sunar. 14 Yorutulghan köngül bilimni izder; Eqilsizning aghzi nadanliqni ozuq qilar. 15 Ézilgenlerning hemme künliyi teste öter;

Biraq shad köngül herkünini hýyttek ötküzer. 16 Zor bayliq bilen biaramliq tapqandin, Azgha shükür qilip, Perwerdigardin eymen'gen ewzel. 17 Nepret ichide yégen bordaq göshte qilin'ghan katta ziyapettin, Méhir-muhebbet ichide yégen köktat ewzel. 18 Térikkek kishi jédel chiqirar; Eghir-bésiq talash-tartishlarni tinchlandur. 19 Hurunning yoli tikenlik qashadur, Durus ademning yoli kötürülgen yoldek daghdamdur. 20 Dana oghul atisini shad qilar; Eqilsiz adem anisini kemsiter. 21 Eqli yoq kishi exmeqliqi bilen xushtur; Yorutulghan kishi yolini toghrilap mangar. 22 Meslihetsiz ish qilghanda nishanlar emelge ashmas; Meslihetchi köp bolghanda muddialar emelge ashurular. 23 Kishige jayida bergen jawabidin xush bolar, Del waqtida qilghan söz neqeder yaxshidur! 24 Hayatlıq yoli eqilliq kishini yuqirigha bashlayduki, Uni chongqur tehtisaradin qutquzar. (Sheol h7585) 25 Perwerdigar tekebburning öyini yuluwéter; Biraq U tul xotunlarga pasillarni turghuzar. 26 Yamanlarning oy-pikri Perwerdigargha yirginchlikturn; Biraq sap dilning sözliri söyümlüktur. 27 Ach kishi öz ailsige awarichilik keltürer; Para élishqa nepretlen'gen kishi kün körer. 28 Heqqaniy adem qandaq jawab bérishte qayta-qayta oylinar; Yaman ademning aghzidin shumluq töküler. 29 Perwerdigar yaman ademdin yiraqtur; Biraq U heqqaniyining duasini anglar. 30 Xush közler köngülni shadlandur; Xush xewer ustixanlarga gösh-may qondurur. 31 Hayatlıqqa élip baridighan tenbihke qulaq salghan kishi danalarning qataridin orun alar. 32 Terbiyeni ret qilghan öz jénini xar qilar; Tenbihge qulaq salghan yorutular. 33 Perwerdigardin qorqush ademge danalıq ögiter; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret keler.

16 Köngüldiki niyetler insan'ha tewedor; Biraq tilning jawabi Perwerdigarning ilkididur. 2 Insan özining hemme qilghan ishini pak dep biler; Lékin qelbdiki niyetlerni Perwerdigar tarazigha sélip tartip körer. 3 Niyet qilghan ishliringni Perwerdigargha tapshurghin, Shundaq qilghanda pilanliring piship chiqar. 4 Perwerdigar barlıq mewjudiyetning herbirini melum meqset bilen apiride qilghan; Hetta yamanlarnimu balayı'apet künü üchün yaratqandur. 5 Tekebburluqqa tolghan köngüllerning herbiri Perwerdigargha yirginchlikturn; Qol tutushup birleshsimu, jazasiz qalmas. 6 Muhebbet-shepqed we heqiqet bilen gunahlar kafaret qilinip yépilar; Perwerdigardin eyminish ademlerni yamanliqtin

xaliy qilar. **7** Ademning ishliri Perwerdigarni xurseren qilsa, U hetta düshmenlirinimu uning bilen inaqlashturar. **8** Halal alghan az, Haram alghan köptin ewzeldur. **9** Insan könglide öz yolini toxtitar; Emma qedemlirini toghrilaydighan Perwerdigardur. **10** Hetta padishahning lewlrige qaritip epsun oqulsimu, Uning aghzi toghra hökümdin chetnimes. **11** Adil taraza-mizanlar Perwerdigargha xastur; Taraza tashlirining hemmisini U yasighandur. **12** Padishah rezillik qilsa yirginchliktur, Chünki text heqqaniyet bilenla mehkem turar. **13** Heqqaniy sözlien lewler padishahlarning xurserlikidur; Ular durus sözligüchilerni yaxshi körer. **14** Padishahning qehri goya ölümining elchisidur; Biraq dana kishi [uning ghezipini] tinchlandurar. **15** Padishahning chirayining nuri kishige jan kirgüzer; Uning shepqiti waqtida yaghqan «kéyinki yamghur»dur. **16** Danalıq élish altun élishtin neqeder ewzeldur; Yorutulushni tallash kümüshni tallashtin shunche üstündür! **17** Durus ademning égiz kötürlügen yoli yamanlıqtin ayrılishtur; Öz yoligha éhiyat qilghan kishi jénimi saqlap qalar. **18** Meghrurluq halak bolushtin awwal kéler, Tekebburluq yiqilishtin awwal kéler. **19** Kemter bolup miskinler bilen bardı-keldide bolush, Tekebburlar bilen haram mal bölüshkendin ewzeldur. **20** Kimki ishni pem-paraset bilen qilsa payda tapar; Perwerdigargha tayan'ghan bolsa, bext-saadet körer. **21** Köngli dana kishi segek atilar; Yéqimliq sözler ademlerning bilimini ashurar. **22** Pem-paraset özige ige bolghanlarga hayatlıqning bulıqidur; Eqilsizlerge telim bermekning özi eqilsizliktur. **23** Aqilane kishining qelbi aghzidin eqil chiqırar; Uning lewzige bilimni ziyyade qilar. **24** Yéqimliq sözler goya heseldur; Köngüllerni xush qilip ten'ge dawadur. **25** Adem balisigha toghrider körünidighan bir yol bar, Lékin aqiwiti halaketke baridighan yollardur. **26** Ishlıgichining ishtiyi uni ishqqa salar; Uning qarnı uningga heydekchilik qilar. **27** Muttehem kishi yaman gepni kolap yürer; Uning lewliri lawuldap turghan otqa oxshar. **28** Egri adem jédel-majira tughdurghuchidur; Gheywetchi yéqin dostlarni ayriwéter. **29** Zorawan kishi yéqin adimini azdurar; Uni yaman yolgha bashlap kırer. **30** Közini yumuwalghan kishi yaman niyetni oylar; Léwini chishligen kishi yamanlıqqa teyyardur. **31** Heqqaniyet yolda aqarghan chach, Ademning shöhret tajidur. **32** Asan achchiqlimaydighan kishi palwandin ewzeldur; Özini tutuwalghan sheher alghandinmu

üstündür. **33** Chek étekke tashlan'ghini bilen, Lékin netijisi pütünley Perwerdigardindur.

17 Qurbanlıq göshlirige tolghan jédellik öydin, Bir chishlem quruq nan yep, köngül tinchliqtı bolghan ewzeli. **2** Xizmetkar chéwer bolsa, xojisining nomusta qoyghuchi oghlini bashqurar; Kelgüside u xojining oghli qatarida turup uning mirasni teqsim qilar. **3** Sapal qazan kümüshni tawlar, chanaq altunni tawlar, Biraq ademning qelbini Perwerdigar sinar. **4** Qebih kishi yaman sözlerge ishiner; Yalghanchi pitnichilerning sözige qulaq salar. **5** Miskirlerni messire qilghuchi, özini Yaratquchını haqaretligüchidur; Bashqılarning bextsizlikidin xushal bolghan kishi jazasız qalmas. **6** Qérilarning newrilirili ularning tajidur; Perzentlerning pexri ularning atılıridur. **7** Exmeq yarishiq gep qilsa uningga yarashmas; Mötiwer yalghan sözlise uningga téximu yarashmas. **8** Para — uni bergüchining neziride ésil bir góherdur; Goya uni negila ishletse muweppeqiyetke érishidighandek. **9** Bashqılarning xatalıqını yoputup kechürgen kishi méhir-muhebbetni közler; Kona xamanni sorighan kishi yéqin dostlarni düshmen qilar. **10** Aqilanige singgen bir éghiz tenbih, Exmeqqe urulghan yüz derridin ünümlüktür. **11** Yamanlar peqet asiyliqni közler; Uni jazalashqa rehimsiz bir elchi ewetiler. **12** Exmiqane ish qiliwatqan nadan kishige uchrap qalghandin köre, Baliliridin ayrilghan éyiqa yoluqup qalghan yaxshi. **13** Kimki yaxshiliqqa yamanlıq qilsa, Ishikidin bala-qaza néri ketmes. **14** Jédelning bashlinishi tosmini su élip ketken'ge oxshaydu; Shunga jédel partlashtin awwal talash-tartıshitin qol üzgin. **15** Yamanni aqlighan, Heqqaniygha qara chaplıghan, Oxshashla Perwerdigargha yirginchliktur. **16** Exmeqning köngli danalıqni etiwarlimisa, Qandaqmu uning qolida danalıqni sétiwalghudek pulı bolsun? **17** [Heqiqiy] dost herdaim sanga muhebbet körsiter, [Heqiqiy] qérindash yaman kümüng üchün yardemge dunyagha kelgendur. **18** Eqilsiz kishi qol bérüp, Yéqini üchün képil bolidu. **19** Jédelge amraq gunahqa amraqtur; Bosughini égiz qilghan halaketni izder. **20** Niyiti buzulghan yaxshiliq körmes; Tilida heq-naheqni astin-üstün qilghuchi balagha yoluqar. **21** Bala exmeq bolsa, ata ghem-qayghuga patar; Hamaqetning atisi xushallıq körmes. **22** Shad köngül shipaliq doridek ten'ge dawadur; Sunuq roh-dil ademning yilikini qurutar. **23** Chirik adem yeng ichide parini qobul qilar; U adaletning

yolini burmilar. **24** Danaliq yorutulghan kishining köz aldida turar; Biraq eqilsizning közi xiyalkeshlik qilip qutupta yürer. **25** Galwang bala atini azabgha salar; Uni tughquchingmu derdi bolar. **26** Heqqaniylargha jerimane qoyushqa qet'iy bolmas; Emirlerni adaletni qollighini üçhün dumbalashqa bolmas. **27** Bilimi bar kishi kem sözlük bolar; Yorutulghan adem qaltis éghir-bésiq bolar. **28** Hetta exmeqmu az sözlise dana hésablinar; Tilini tizginligen kishi danishmen sanilar.

18 Köpchiliktin ayrilip yalghuz yürgen kishi haman

öz nepsige chogh tartar; Herqandaq chin hékmetke haman jan-jehli bilen qarshi chiqar. **2** Exmeq yorutulushqa qiziqmas; Qiziqidighini peqet öz oylighanlırını körsitishla, xalas. **3** Yaman kishi kelse, nepretnu peyda bolar; Nomussiz ish iza-ahanettin ayrılmış. **4** Ademning sözliri chongqur sulargha oxshar; Danaliq buliqi ériq süyidek örkeshlep aqar. **5** Yaman'gha yan bésishqa, Soraqta heqqaniygha uwal qilishqa qet'iy bolmas. **6** Exmeqning lewliri uni jédelge bashlar; Uning aghzi «Méni dumbala» dep tekliq qilar. **7** Exmeqning aghzi öz beshigha halakettur; Uning lewliri öz jénigha qapqandur. **8** Gheywetxorning sözliri herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbige chongqur singdürüler. **9** Ishida hurun bolghan kishimu, Buzghunchi bilen ülpetdash bolidu. **10** Perwerdigarning nami mezmut munardur; Heqqaniylar uning ichige yügürüp kirip yuqirida aman bolar. **11** Bay adem mal-dunyasini «mustehkem shehirim» dep biler; Neziride özini saqlaydighan égiz sépildek turar. **12** Bitchit bolushtin awwal, köngülge tekebburluq kéler; Awwal kemterlik bolsa, andin shöhret kéler. **13** Sözni anglimay turup, aldirap jawab bergen, Exmeqliqini körsitip özini xijalette qaldurur. **14** Tendiki aghriq azabigha ademning öz rohi berdashliq bergüzer; Biraq rohi sun'ghan bolsa uni kim kötürer? **15** Yorutulghanning qelbi bilinge érishmekte, Aqilanining qulaqliri bilimni izdimekte. **16** Sowghat öz igitige ishikni daghdam échip bérer; Uni chong erbablar alidigha yetküzer. **17** Dowa qilghanda, awwal sözligüchingin sözliri orunluq körürün; Lékin qarshi terep soal qoyup ishni sürüshtürer. **18** Chek tashlash jédellerni tügiter; Ghojilarning arisidiki ishnimu hel qilar. **19** Renjigen qérindashning könglini élish mustehkem sheherni élishtinmu tes; Jédel-majira qorghanining taqaq-baldaqlırıgha oxshashtur. **20** Adem [durus] sözligenlikidin qorsiqi toq bolar; Öz könglidin chiqqan sözliridin mol hosul alar. **21** Hayat-

mamat tilning ilkididur; Kimki uning tesirini etiwarlisa uning méwisidin yer. **22** Xotunni tallap alghan kishi yaxshiliq tapidu, U Perwerdigarning merhimitige érishken bolidu. **23** Miskinler pes awazda yélinip sözler; Bay bolsa qopalliq bilen jawab bérer. **24** Dostni köp tutqan kishi xarab bolar; Lékin qérindashinmu yéqin baghan'ghan bir dost bardur.

19 Peziletlik yolda mangghan kembeghel, Hiyliger sözlük exmeqtiin yaxshidur. **2** Yene, gheyriti bar kishi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangghu yoldin chiqar.

3 Kishining exmeqliqi öz yolni astin-üstin qiliwéter; Shundaq turuqluq u könglide Perwerdigardin renjip aghrinar. **4** Bayliq dostni köp qilar; Miskinler bar dostidinmu ayrılıp qalar. **5** Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu jazadin qutulalmas. **6** Tola adem séxiyidin iltipat közler; Sowghat bérüp turghuchigha hemme kishi dosttur. **7** Namratlashqandin qérindashlirimu zériker; Uning dostliri téximu yiraq qachar; Yalwurup qoghlisimu, ular tépilməs. **8** Pem-parasetke érishküchi özige köytür; Nurni saqlighan kishining bexti bolar. **9** Yalghan guwahliq qilghan jazalanmay qalmas; Yalghan éytquchimu halak bolar. **10** Heshemetlik turmush exmeqqe yarashmas; Qulning emeldarlar üstidin höküm sürüshi téximu qamlashmas. **11** Danishmenlik igisini asanlıqche achchiqlanmaydighan qilar; Xataliqni yoputup kechürüş uning shöhritidur. **12** Padishahning ghezipi shirning huwlishigha oxshash dehshetlik bolar; Uning shepqiti yumran ot-chöpke chühken shebnemdek shérindur. **13** Exmeq oghul atisi üçhün bala-qazadur; Urushqaq xotunning zarlashliri toxtimay témp chühken tamche-tamche yéghin'gha oxshashtur. **14** Öy bilen mal-mülük ata-bowlardin mirastur; Biraq pem-parasetlik xotun Perwerdigarning iltipatidindur. **15** Hurunluq kishini gheplet uyqugha gherq qilar; Bikar telep acharchiliqning derdini tartar. **16** [Perwerdigarning] emrige emel qilghan kishi öz jénimi saqlar; Öz yolliridin hézi bolmighan kishi öler. **17** Kembeghellege rehimdilliq qilghan, Perwerdigarga qerz bergen bilen barawerdur; Uning shepqitini [Perwerdigar] qayturar. **18** Percentingning terbiyini qobul qilishiga ümidwar bolup, Uni jazalap terbiye bérüp turghin; Lékin uni ölgüche xar bolsun dégüchi bolma. **19** Qehrlik kishi jaza tartar; Uni qutquzmaqchi bolsang, qayta-qayta qutquzushung kérek. **20** Nesihetni anglichin, terbiyeni qobul qilghin, Undaq qilghanda kényki künliringde dana bolisen. **21**

Kishining könglide nurghun niyetler bar; Axirida peqet Perwerdigarning dalalet-hidayitidin chiqqan ish aqar. **22** Kishining yéqimliqi uning méhir-muhebbtidindur; Miskin bolush yalghanchiliqtin yaxshidur. **23** Perwerdigardin eyminish kishini hayatqa érishtürer; U kishi xatirjem, toq yashap, bala-qaza chüshürlüshidin xaliy bolar. **24** Hurun qolini sunup qachigha tiqqini bilen, Ghizani aghzigha sélishqimu hurunluq qilar. **25** Hakawurgha qilin'ghan tayaq jazasi saddigha qilin'ghan ibrettur; Yorutulghan kishige bérilgen tenbih, Uning bilimini téximu ziyyade qilar. **26** Atisining mélini bulighan, Anisini öyidin heydep chiqarghan, Reswaliq, iza-ahane qaldurghuchi oghuldur. **27** I oghul, nesihetke quliqingni yupuruwalsang, Eqilning telimliridin yiraqlashqiningdur. **28** Peskesh guwahchi adaletni mazaq qilghuchidur; Yaman ademning aghzi rezillikni yutar. **29** Hakawurlar üchün jazalar teyyardur, Exmeqlerning dümbisige uridighan qamcha teyyardur.

20 Sharab kishini reswa qilar, Haraq kishini ghaljirlashtur; Kimki uningha bérilip ézip ketse, eqilsizdur. **2** Padishahning ghezipi shirning hörkirishige oxshash qorqunchluqtur; Uning achchiqini keltürgen, öz jénigha jaza chüshürer. **3** Özini majiradin néri qilish kishining izzitidur; Biraq herbir exmeq özini basalmas. **4** Hurun adem qishta yer heydimes; Yighim waqtida yoqluqta qélip ashliq tiler. **5** Kishining könglidiki oy-niyetliri chongqur sugha oxshashtur; Yorutulghan adem ularni tartip alaydu. **6** Özini sadiq deyidghanlar köptür; Biraq ishenschlik bir ademni kim tapalisun? **7** Heqqaniy adem diyanetlik yolda mangar; Uning perzentlirige bext-beriket qaldurular! **8** Padishah adalet textile olturghanda, Hemme yamanliqni közi bilen qoghaydu. **9** Kim özini gunahdin tazilandim, Wijdanim paklandi, déyeleydu? **10** İkki xil taraza téshi, İkki xil küre ishlitish, Oxshashla Perwerdigargha yirginchlikturn. **11** Hetta bala öz xislti bilen biliner; Uning qilghanlirining pak, durus yaki emeslikи heriketliridin körünüp turar. **12** Körnidghan közni, anglaydghan qulaqni, Her ikkisini Perwerdigar yaratti. **13** Uyquga amraq bolma, namratliqqa uchraysen; Közüngni échip oyghaq bol, néning mol bolar. **14** Xéridar mal alghanda: «Nachar iken, nachar iken!» dep qaqshaydu; Élip ketkendin kényin [«Ésil nerse, erzan aldim» dep] maxtinidu. **15** Altun bar, leel-yaqtlarmu köptür; Biraq bilimni béghishlighan lewler némidégen qimmetlik

göherdur! **16** Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yat xotun'gha kapalet bergen kishidin kapalet puli al. **17** Aldap érishken tamaq tatliqtur; Kéyin, uning yégini shéghil bolar. **18** Pilanlar meslihet bilen béktiler; Pishqan körsetme bilen jeng qilghin. **19** Gep toshughuchi sirlarni ashkarilar; Shunga walaqtekkür bilen arilashma. **20** Kimki ata-anisini haqaret qilsa, Uning chirighi zulmet qarangghusida öcher! **21** Téz érishken miras haman beriketlik bolmas. **22** Yamanliqqa yamanliq qayturay déme; Perwerdigargha tayinip küt, U derdingge yéter. **23** İkki xil taraza téshi Perwerdigargha yirginchlikturn; Saxta ölchem qet'iy yarimas. **24** Insanning hayatlıq qedemlirini Perwerdigar belgileydu; Undaqtı insan öz musapisini nedin bilsun? **25** Bir nersisini yéniklik bilen «[Xudagh] atalghan!» dep wede bérish, Qesemlerdin kényin ikkilinip qayta oylinish, Öz jénini qiltaqqa chüshürgen'ge barawer. **26** Dana padishah yamanlarnı topanni sorughandek soruwétidu, Xaman tepkendek tuluq bilen yanjiwéter. **27** Ademning roh-wijdani — Perwerdigarning chirighidur, U qelbning herbir teglirini tekshürüp perq éter. **28** Méhir-shepinq we heqiqet padishahni saqlaydu; U méhir-shepinq bilenla öz textimi mustehkemleydu. **29** Yash yigitlerning qawulluqi ularning pexridur; Qérilarning izziti aq chachliridur. **30** Terbiye yarılıri yamanliqni tazilap chiqirar, Tayaq izliri ich-baghırını taza qilar.

21 Padishahning köngli ériqlardiki sudek Perwerdigarning qolididur; [Perwerdigar] qeyerge toghrilisa, shu terepke mangidu. **2** İnsan özining hemme qilghan ishini toghra dep biler; Lékin Perwerdigar qelbdiki niyetlerni tarazığa sélip tartip körer. **3** Perwerdigarning neziride, Heqqaniyliq bilen adalet yürgüzüş qurbanlıq qilishtin ewzeldur. **4** Tekebbur közler, meghrur qelb, yamanlarning chirighi — hemmisi gunahtur. **5** Estayidil kishilerning oyliri ularni peqet bayashatliqqa yétekler; Chéchilangghularning oyliri bolsa, ularni peqet yoqsuzuqqila yétekler. **6** Yaghlima til bilen érishken bayliqlar, Ölümni izdep yürgenler qogħlap yürgen bir tütünla, xalas. **7** Yamanlarning zalimliqi özlirini chirmiwalar; Chünki ular adalet yolda méngishni ret qilghan. **8** Jinayetkar mangidighan yol nahayiti egridur; Sap dil ademning herikiti tüptüzdur. **9** Soquşhqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Özgining bir bulungida [yalghuz] yétip qopqan yaxshi. **10** Yaman kishining köngli yamanliqqa

hérismendur; U yéqinighimu shapaet körsetmes. **11** Hakawurning jazagha tartilishi, bilimsizge ibret bolar; Dana kishi qobul qilghan nesihetlerdin téximu köp bilim alar. **12** Heqqaniy Bolghuchi yamanning öyini közler; U haman yamanlarni yamanliqqa qoyup yiqtar. **13** Miskinlerning nalisigha quliqini yoputup kari bolmighuchi, Axiri özi peryad kötürer, Biraq héchkim perwa qilmas. **14** Yoshurun sowghat ghezepni basar; Yeng ichide bérilgen para qehr-ghezepni peseyter. **15** Adaletni beja keltürüş heqqaniylarning xushalliqidur, Biraq yamanliq qilghuchilargha wehimidur. **16** Hékmet yoldin ézip ketken kishi, Erwahlarning jamaiti ichidikilerdin bolup qalar. **17** Tamashagha bérilgen kishi namrat qalar; Yagh chaynashqa, sharab ichishke amraq býimas. **18** Yaman adem heqqaniy adem üchün görü pulining ornida qalar; [Ézilgen] duruslarning ornigha iplaslar qalar. **19** Soqushqaq we térikkek ayal bilen ortaq turghandin, Chöl-bayawanda yalghuz yashighan yaxshidur. **20** Aqilanining öyide bayliq bar, zeytun may bar; Biraq exmeqler tapqinini utturluq buzup-chachar. **21** Heqqaniyet, méhribanliqni izdigüchi adem, Hayat, heqqaniyet we izzet-hörmetke érisher. **22** Dana kishi küchlükler shehirining sépiligha yamishar, Ularning tayanchi bolghan qorghinini ghulitar. **23** Öz tiligha, aghzığha ige bolghan kishi, Jénini awarichiliklerdin saqlap qalar. **24** Chongchiliq qilghanlar, «Hakawur», «hali chong», «mazaqchi» atilar. **25** Hurun kishi öz nepsidin halak bolar, Chünki uning qoli ishqqa barmas; **26** Nepsi yaman bolup u kün boyi teme qilip yürer; Biraq heqqaniy adem héchnémini ayimay sidiqe qilar. **27** Yaman ademning qurbanliqi Perwerdigargha yirginchlikturn; Rezil gherezde epkélin'gen bolsa téximu shundaqtur! **28** Yalghan guwahliq qilghuchi halak bolar; Eyni ehwalni anglap sözlichen kishining sözi ebedigiche aqar. **29** Yaman adem yüzini qélin qilar; Durus kishi yolini oylap puxta basar. **30** Perwerdigargha qarshi turalaydighan héchqandaq danaliq, eqil-paraset yaki tedbir yoqtur. **31** Atlar jeng künü üchün teyyar qilin'ghan bolsimu, Biraq ghelibe-nijat peqet Perwerdigardindur.

22 Yaxshi nam zor bayliqqa ige bolushtin ewzel; Qedir-qimmet altun-kümüshtin üstündür. **2** Gaday bilen bay bir zéminda yashar; Her ikkisini yaratqan Perwerdigardur. **3** Zérek kishi bala-qazani aldin körtüp qachar; Saddilar aldigha bérip ziyan tartar. **4** Özini töwen tutup, Perwerdigardin eyminishning

berikiti — bayashatlıq, izzet-hörmet we hayattur. **5** Hiyligerlerning yolda tikenler, tuzaqlar yatar; Öz yoligha hézi bolghan kishi ulardin yiraq bolar. **6** Baligha kichikide mijezige qarap durus terbiye berseng, Chong bolghanda u shu yoldin chiqmas. **7** Baylar miskinlerni bashqurur; Qerzdar qerz igisining qulidur. **8** Naheqliq uruqini chachqanning alidighan hosuli balayı'pettur; Uning ghezep-heywisi chüsher. **9** Séxiy adem beriket tapar; Chünki u miskinlerge öz nénidin bölüp bergüchidur. **10** Hakawurni qoghliwetseng, jédel-majira bésilar; Kélishmeslikler we shermendichilikler tüger. **11** Pak niyetni qedirleydighan kishining sözleri güzeldur; Shunga padishah uning bilen dost bolar. **12** Perwerdigarning közi ilim-heqiqetni saqlar; U iplaslarning sözlirini échip tashlap bikar qilar. **13** Hurun adem: «Tashqirida bir shir turidu, Kochigha chiqsam öltürülimen!» — deydu. **14** Zinaxor ayalning aghzi chongqur bir oridur; Perwerdigar narazi bolghan kishi uningha chüshüp kéter. **15** Nadanlıq sebiy balilarining qelbige baghlaghliqtur; Biraq terbiye tayiqi buni uningdin yiraq qilar. **16** Miskinlerni ézish bilen bay bolghan, We baylарgha sowghat sunidighan kishi, Axiri peqet yoqsulluqta qalar. **17** Qulaq sal, sanga aqilanlerning sözlirini ögitey; Köngül qoyup bilimimni ögen'gin. **18** Ularni qelbingde ching tutsang, Ular sanga shérin bolar, Lewliringde sep bolup teyyar turidu. **19** Chin qelbing bilen Perwerdigargha tayinishing üchün, Bugün [bu hékmetlik sözlerni] bashqa birsige emes, Belki sanga yetküzdim. **20** Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning ichide nesihetler hem bilim bar. **21** Bular bilen heqiqetning sözlirining derweqe heqiqet ikenlikini billeysen, We shundaq qilip séni ewetküchilerge heqiqetning sözleri bilen jawab qayturalaysen. **22** Yoqsuldin bulap alma, u kembeghel tursa, Ajiz möminlerni soraq ornida bozek qilma. **23** Chünki Perwerdigar ularning dewasini kötürer, Ulardin bulap alghanlardan bulap alar. **24** Mijezi ittik adem bilen dost bolma, Qehrlik adem bilen arilashma, **25** Bolmisa, uning yaman yolini öginip qélip, qiltaqqa chüshisen. **26** Bashqilargha [képil bolup] qol bergüchilerdin bolma, Qerzlerni töleshke kapalet bergüchilerdin bolma; **27** Séning qayturalighudek nerseng bolghan bolsa, Ular orunkörpiliringni bikardin-bikar astingdin élip kettmigen bolatti! **28** Ata-bowliring pasilni belgilep bergen kona chégra tashlirini yótkime. **29** Ishni estayidil we chaqqan béjiridighan kishini körgenmiding? U

pes ademlerning xizmitide bolmas; Padishahlarning aldida turar.

23 Katta erbab bilen hemdastixan bolsang,

Aldingdiki kim ikenlikini obdan oylan. 2 Ishtiyig yaman bolsa, Gélingha pichaq tenglep turghandek özüngni tart. 3 Uning nazunémetlirini tama qilma, Ular adem aldaydighan tamaglardur. 4 Bay bolimen dep özüngni upratma; Özüngning zéhningni bu ishqä qaratma. 5 [Bayliqlarqha] köz tikishing bilenla, ular yoq bolidu; Pul-mal derweqe özige qanat yasap, Xuddi bürküttek asman'gha uchup kéter. 6 Ach közning néniini yéme, Uning ésil nazunémetlirini tama qilma; 7 Chünki uning köngli qandaq bolghandek, özimu shundaq. U aghzida: — Qéni, alsila, ichsile! — désimu, Biraq könglide séni oylighini yoq. 8 Yégen bir yutum taamnimu qusuwtisen, Uningha qilghan chirayliq sözliringmu bikargha ketken bolidu. 9 Exmeqqa yol körsitip salma, Chünki u eqil sözliringni közge ilmas. 10 Qedimde békitken yerning pasil tashlirini yötkime, Yétimlarning étizlirighimu ayagh basma; 11 Chünki ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi intayin küchlüktur; U Özi ular üchün üstüngdin dewa qilar. 12 Nesihetke köngül qoy, Ilim-bilimlerge qulaq sal. 13 Balangha terbiye bérishitin érinme; Eger tayaq bilen ursang, u ölüp ketmeydu; 14 Sen uni tayaq bilen ursang, Belkim uni tehtisaradin qutquziwalisen. (Sheol h7585) 15 I oglum, dana bolsang, Méning qelbim qanche xush bolar idi! 16 Aghzingda orunluq sözler bolsa, ich-ichimdin shadlinimen. 17 Gunah sadir qilghuchilargha reshk qilma, Herdaim Perwerdigardin eyminishte turghin; 18 Shundaq qilghiningda jezmen köridighan yaxshi kününg bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. 19 I oglum, sözümge qulaq sélip dana bol, Qelbingni [Xudaning] yoligha bashlighin. 20 Meyxorlarga arilashma, Nepsi yaman göshxorlar bilen bardı-keldi qilma; 21 Chünki haraqkesh bilen nepsi yaman axirida yoqsulluqta qalar, Gheplet uyqusigha patqanlargha jende kiyimni kiyüzer. 22 Séni tapqan atangning sózini angla, Anang qérighanda uningha hörmetsizlik qilma. 23 Heqiqetni sétiwal, Uni hergiz sétiwetme. Danaliq, terbiye we yorutulushnimu al. 24 Heqqaniy balining atisi chong xushalliq tapar; Dana oghulni tapqan atisi uningdin xursen bolar. 25 Ata-anangni söyündürüp, Séni tughqan anangni xush qil. 26 I oglum, qelbingni manga tapshur; Közliringmu hayatlıq yollirimga tikilsun! 27 Chünki pahishe ayal chongqur oridur,

Buzuq yat ayal tar zindandur; 28 Ular qaraqchidek möküwélip, Insaniyet arisidiki wapasizlarni köpeyster.

29 Kimde azab bar? Kimde derd-elem? Kim jédel ichide qalar? Kim nale-peryad kötürer? Kim sewebsiz yarilinar? Kimning közi qizirip kéter? 30 Del sharab üstide uzun olturghan, Ebjesh sharabtin tétilishqa aldirighan meyxorlar! 31 Sharabning ajayib qizilliqigha, uning jamdiki julaliqigha, Kishining gélidin shundaq siliq ötkenlikige meptun bolup qalma! 32 Axirida u zeherlik yilandek chéqiwalidu, Oq yilandek neshtirini sanjiydu. 33 Köz aldingda ghelite menziriler körünidu, Aghzingdin qalaymiqan sözler chiqidu. 34 Xuddi déngiz-okyanolarda leylep qalghandek, Yelkenlik kékmining moma yaghichi üstide yatqandek bolisen. 35 Sen choqum: — Birsı méni urdi, lékin men yarilanmidim! Birsı méni tayaq bilen urdi, biraq aghriqini sezmidim! — deysem. Biraq sen yene: «Hoshumgha kelsemla, men yenila sharabni izdeyem! — deysem.

24 Yamanlarga reshk qilma, Ular bilen bardı-

keldi qilishni arzu qilma; 2 Chünki ularning köngli zorawanlıqnila oylar; Ularning aghzi azar yetküzüshni sözler. 3 Aile bolsa danaliq asasida berpa qilinar; Chüshinish bilen mustehkemliner. 4 Bilim bilen öyning xaniliri herxil qimmetlik, ésil göherlerge toldurular. 5 Dana adem zor küchke igidur; Bilimi bar adem qudritini ashurar. 6 Puxta nesihetler bilen jeng qilghin; Ghelibe bolsa Birdinbir Ulugh Meslihetchi bilen bolar. 7 Danaliq eqilsiz ademe nisbeten tolimu égiz, chüshiniksizdur; [Chonglar] sheher derwazisi aldigha yighilghanda u zuwan achalmas. 8 Eskilikni niyetligen adem «suyiqestchi» atilar. 9 Exmeqliqtin bolghan niyet gunahdur; Hakawur kishi ademlerge yirginchliktur. 10 Béshingha éghir kün chüshkende jasaretsiz bolsang, Küchsiz hésablinisen. 11 [Sewebsiz] ölümge tartilghanlarni qutquzghin; Boghuzlinish xewpide turghanlardin yar dem qolungni tartma; 12 Eger sen: «Bu ishtin xewirimiz yoqtur» déseng, Her ademning könglini tarazigha Salghuchi buni körmesmu? Jéningni hayat Saqlighuchi uni bilmesmu? U herbir insan balsining öz qilghanliri boyiche ularning özige yandurmasmu? 13 I oglum, hesel [tapsang] istimal qil, u yaxshidur. Here könikidin alghan hesel bolsa tatlıq tétiydu; 14 Danaliq bilen tonushsang, umu könglüngge shuningdek bolar; Uni tapqiningda jezmen yaxshi köridighan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikargha ketmes. 15 I rezil

adem, heqqaniyning öyige yoshrun hujum qilishni kütme, Uning turalghusini bulighuchi bolma! **16** Chünki heqqaniy yette qétim yiqilip chüsher, Biraq axiri yene ornidin turar. Lékin rezil kishi külpet ichige putliship chüsher. **17** Reqibing yiqilip ketse xush bolup ketme, Düshmining putliship chüshse shadlanma; **18** Perwerdigar buni körgende, Bu qiliqingni yaxshi körmey, Belkim ghezipini reqibingge chüshürmesliki mumkin. **19** Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup ketme; Rezillerge reshk qilma. **20** Chünki yamanlarning kélechiki yoqtur, Uning chirighimu öchürüler. **21** I oghlum, Perwerdigidin qorqqin, padishahnimu hörmet qil. Qutratquchilar bilen arilashma. **22** Bundaq kishilerge kéliidighan balayi'apet ushtumtut bolar, [Perwerdigar bilen padishahnинг] ularni qandaq yoqitidighanliqini bilemsen? **23** Bularmu aqilanilerning sözliridur: — Sot qilghanda bir terepke yan bésish qet'iy bolmas. **24** Jinayetchige: «Eyibsiz sen» dep höküm chiqarghan kishige, Xelqler lenet éytar; El-yurtlar uningdin nepretliner. **25** Biraq ular jinayetchining gunahini échip tashlighan kishidin xursem bolar, Ular uningha bext-saadet tilisher. **26** Durus jawab bergüchi, Goyaki kishining lewlrige söygüchidur. **27** Awwal sirtta ishliringning yolini hazirlap, Étiz-ériqliringni teyyarla, Andin öyüngni salghin. **28** Yéqiningha qarshi assassiz guwahliq qilma; Aghzingdin héch yalghanchiliq chiqarma. **29** «U manga qandaq qilghan bolsa, menmu uningha shundaq qilimen, Uning manga qilghinini özige yandurimen», dégüchi bolma. **30** Men hurunning étizliqidin öttim, Eqilsizning üzümzarlıqi yéridin mangdim, **31** Mana, her yéridin tikenler ösüp chiqqan, Xoxilar yer yüzini bésip ketken, Qoruq témi örülüp ketken! **32** Ularni körgech, obdan oylandim; Kögürinimdin sawaq aldim: — **33** Sen: «Yene birdem közümni yumuwalay, Yene birdem uqliwalay, Yene birdem put-qolumni almap yétiwalay» — déseng, **34** Namratlıq bulangchidek séni bésip kéler, Hajetmenlik qalqanlıq eskerdek sanga hujum qilar.

25 Töwende bayan qilinidighanlirimu Sulaymanning pend-nesihetliri; bularni Yehudaning padishahi Hezekiyaning ordisidikiler köchürüp xatiriligen: — 2 Perwerdigarning ulughluqi — Özining qilghan ishini ashkarilimighinida; Padishahlarning ulughluqi — bir ishning sirini yésheliginide. 3 Ershning égizlikini, Zéminning chongqurluqini, We padishahlarning könglidikini

mölcherlep bilgili bolmas. 4 Awwal kümüshing poqı ayrlip tawlansa, Andin zerger nepis bir qacha yasap chıqar. 5 Awwal padishahning aldidiki rezil xizmetkarliri qoghliwétile, Andin uning texti adalet üstige qurular. 6 Padishahning aldida özüngni hemmining aldi qilip körsetme, [Uning aldidiki] erbablarning ornida turuwalma; 7 Ornungni özüngdin yuqiri janabqa bérıp, uning aldida pegahqa chüshürülginingdin köre, Özgilerning séni törgé teklip qilghini yaxshidur. 8 Aldirap dewagha barmighin, Mubada bérıp, yéqining [üstün chiqip] séni let qilsa, qandaq qilisen? 9 Yéqining bilen munazirilehseng, Bashqilarning sirini achma. 10 Bolmisa, buri bilgüchiler séni eyibleydu, Sésiq namdin qutulalmaysen. 11 Waqtı-jayida qilin'ghan söz, Kümüsh ramkilargha tizilghan altun almilardur. 12 [Qulaqqı] altun halqa, nepis altundin yasalghan zinnet buyumi yarashqandek, Aqilanining agahlandurushi köngül qoyghanning quliqigha yarishar. 13 Xuddi orma waqtidiki tomuzda [ichken] qar süyidek, Ishenchlik elchi özini ewetküchilerge shundaq bolar; U xojayinlirining köksi-qarnini yashartar. 14 Yamghuri yoq bulut-shamal, Yalghan sowghatni wede qilip maxtan'ghuchigha oxshashtur. 15 Uzun'ghiche sewrtaqet qilinsa, hökümdarmu qayil qilinar, Yumshaq til söngelerdinmu öter. 16 Sen hesel tépiwaldingmu? Uni peqet toyghuchila ye, Köp yéseng yanduruwétisen. 17 Qoshnangning bosughisigha az desse, Ular sendin toyup, öch bolup qalmisun. 18 Yalghan guwahliq bilen yéqinigha qara chaplichuchi, Xuddi gürze, qilich we ötkür oqqa oxshashtur. 19 Sunuq chish bilen chaynash, Tokur put [bilen méngish], Külpet künide wapasiz kishige ümid baghlichandektur. 20 Qish künide kishilerning kiyimini salduruwétish, Yaki suda üstige achchiq su quyush, Qayghuluq kishining aldida naxsha éytqandektur. 21 Düşhminingning qorsiqi ach bolsa, Nan ber; Ussighan bolsa su ber; 22 Shundaq qilsang, bészigha kömür choghini tolap salghan bolisen, We Perwerdigar bu ishni sanga yanduridu. 23 Shimal tereptin chiqqan shamal qattiq yamghur élip kelgendek, Chéqimchi shum chirayni keltürer. 24 Soqushqaq xotun bilen [azade] öyde bille turghandin köre, Ögzining bir bulungida [yalghuz] yétip-qopqan yaxshi. 25 Ussap ketken kishige muzdek su bérilgendek, Yiraq yurttin kelgen xush xewermu ene shundaq bolar. 26 Pétiqdilip süyi léyip ketken bulaq, Süyi bulghiwétilgen quduq,

Rezillerge yol qoyghan heqqaniy ademge oxshashtur. **27** Heselni heddidin ziyyade yéyish yaxshi bolmas; Biraq ulughluqni izdeshning özi ulugh ishtur. **28** Özini tutalmaydighan kishi, Weyran bolghan, sépilsiz qalghan sheherge oxshaydu.

26 Yazda qar yéghish, Orma waqtida yamghur yéghish qamlashmighandek, Izzet-hörmet exmeqqə layiq emestur. **2** Leylep uchup yürgen quchqachtek, Uchqan qarlıghach yerge qonmighandek, Sewebsiz qarghish kishige ziyan keltürelmes. **3** Atqa qamcha, éshekke noxta lazim bolghinidek, Exmeqning dümbisige tayaq layiqtur. **4** Exmeqning exmiqane gépi boyiche uningha jawab bermigin, Jawab berseng özüng uningha oxshap qélishing mumkin. **5** Exmeqning exmiqane gépi boyiche uningha jawab bergen, Jawab bermiseng u özining exmeqlıqını eqilliq dep chaghlar. **6** Öz putini késiwetkendek, Öz bésigha zulmet tiligendek, Exmeqtin xewer yollahmu shundaq bir ishtur. **7** Tokurning kargha kelmigen putliridek, Exmeqning aghzığha sélin'ghan pend-nesihetmu bikar bolur. **8** Salghigha tashni baghlap atqandek, Exmeqqə hörmet bildürüşmu exmiqane ishtur. **9** Exmeqning aghzığha sélin'ghan pend-nesihet, Mestning qoligha sanjilghan tikendektr. **10** Öz yéqinlirini qarisığa zeximlendürgen oqyachidek, Exmeqni yaki udul kelgen ademni yallap ishletken xojayinmu oxshashla zeximlendürgüchidur. **11** It aylinip kélép öz qusuqını yalighandek, Exmeq exmeqlıqını qaytilar. **12** Özini dana chaghlap memnun bolghan kishini kördüngmu? Uningha ümid baghlimaqtin exmeqqə ümid baghlimaq ewzeldur. **13** Hurun adem: — «Tashqirida dehshetlik bir shir turidu, Kochida bir shir yüridul!» — dep [öydin chiqmas]. **14** Öz mujuqida échilip-yépilip turghan ishikke oxshash, Hurun kariwatta yétip u yaq-bu yaqqə örtülmekte. **15** Hurun qolini sunup qachığa tiqqini bilen, Ghizani aghzığha sélishtinmu ériner. **16** Hurun özini pem bilen jawab bergüči yette kishidinmu dana sanar. **17** Kochida kéliwétip, özige munasiwetsiz majiraghä arilashqan kishi, Itning qulıqını tutup sozghan'ga oxshash xeterge duchar bolar. **18** Öz yéqinlirini aldap «Peqet chaqchaq qılıp qoydum!» deydighan kishi, Otqashlarnı, oqlarnı, herxil ejellik qorallarnı atqan telwige oxshaydu. **20** Otun bolmisa ot öcher; Gheywet bolmisa, jédel bésilar. **21** Chogħlar üstige chachqan kömürdek, Ot üstige qoyghan otundek,

jédelchi jédelni ulghaytar. **22** Gheywetxorning sözliri herxil nazunémetlerdek, Kishining qelbige chongqur singdürüler. **23** Yalqunluq lewler rezil köngüllerge qoshulghanda, Sapal qachığha kümüş hel bergen'ge oxshashtur. **24** Adawet saqlaydighan adem öchini gepliri bilen yapsimu, Könglide qat-qat suyiqest saqlaydu. **25** Uning sözi chiraylıq bolsimu, ishinip kettigin; Qelbide yette qat iplaslıq bardur. **26** U öchmenlikini chiraylıq gep bilen yapsimu, Lékin rezilliki jamaetning aldida ashkarilinar. **27** Kishige ora kolighan özi chüsher; Tashni domilatqan kishini tash dumilap qaytip kélép uni yanjar. **28** Saxta til özi ziyankeşlik qilghan kishilerge nepretliner; Xushamet qilghuchi éghiz ademni halaketke ittirer.

27 Etiki kününg toghruluq maxtanma, Chünki bir küni néme bolidighiningnimu bilmeysen. **2** Séni bashqilar maxtisun, öz aghzing mundaq qilmisun, Yat adem séni maxtisun, öz lewliring undaq qilmisun. **3** Tash éghir, qum xéli jing basar, Biraq exmeq keltürigidighan xapichiliq ikkisidin téximu éghirdur. **4** Ghezep rehimsizdur, Qehr bolsa kelkündek ademni éqitip kéter, Biraq kim hesetxorluq aldida taqabil turalisun? **5** Ashkara eyiblesh yoshurun muhebbettin eladur. **6** Dostning qolidin yégen zeximler sadiqliqtin bolidu; Biraq düshmenning söyüshlihi hiyligerlikтур. **7** Toq kishi hesel könikidinmu bizardur, Ach kishige herqandaq achchiq nersimu tatlıq biliner. **8** Yurt makanidin ayrlıghan kishi, Uwisdin ayrlıip yürgen qushqa oxshar. **9** Etir we xushbuy köngülni achar, Jan köyer dostoning semimiyy mesliheti kishini righbetlendürer. Jan köyer dostoning semimiyy, xushxuy mesliheti kishini xush qilur. **10** Öz dostonungni, atangning dostonimu untuma; Béshingħha kün chüshkende qérindishning öyige kirip yélinma; Yéqindiki dost, yiraqtiki qérindashtin ela. **11** I oghlum, dana bol, könglümni xush qil, Shundaq qilghiningda méni mesxire qilidighanlарha jawab béréleymen. **12** Zérek kishi bala-qazani aldin körüp qachar; Saddilar alidiga bérüp ziyan tartar. **13** Yatqa képil bolghan kishidin qerzge tonini tutup alghin; Yat xotun'ha kapalet bergen kishidin kapalet puli al. **14** Qaq seherde turup, yuqiri awazda dostonigha bext tiligenlik, Özini qargħash hésablinar. **15** Yamghurluq kündiki toxtimay chüshken tamche-tamche yéghin, We soquħħaq qotun bir-birige oxshashtur. **16** Uni tizgenlesh boranni tosqan'ha, Yaki yaghni ong qol bilen changgallighan'ha oxshashtur. **17** Tömürni

tömürge bilise ötkürleshkendek, Dostlarmu bir-birini ötkürleshtürer. **18** Enjür köchitini perwish qilghuchi uningdin enjür yeydu; Xojayinini asrap kütken qul izzet tapidu. **19** Suda ademning yüzı eks etkendek, Insanning qelbining qandaqlıqi öz yénidiki kishi arqılıq biliner. **20** Tehtisara we halaket hergiz toymighandek, Ademning [ach] közliri qanaet tapmas. (Sheol h7585) **21** Sapal qazan kümüşhni, chanaq altunni tawlar, Adem bolsa maxtalghanda sinilar. **22** Exmeqni bughday bilen birge sendelde talqan qilip soqsangmu, Exmeqliqi yenila uningda turar. **23** Padiliringning ehwalini obdan bilip tur, Mal-waranoliringdin yaxshi xewer al; **24** Chünki bayliqning menggü kapaliti bolmas, Taj-textmu dewrdin-dewrgiche turamdu? **25** Qurughan chöpler orulghandin keyin, Yumran chöpler ösüp chiqqanda, Tagh baghridinmu yawayi chöpler yighilghanda, **26** Shu chaghda qozilarning yungliri qirqilip kiyiming bolar; Öchkilerni satqan pulgha bir étiz kéler, **27** Hemde öchkilerning sütliri séning hem ailidikiliringning ozuqluqini, Dédekliringning qorsiqini teminleshkimu ýeter.

28 Yamanlar héchkim qoghlismusu qachar; Biraq heqqaniylar shir yürek batur kéler. **2** Yurtta gunahlar köpeyse, uning emirliri köp almishar, Lékin uni sorighuchi yorutulghan we bilimlik bolsa, yurt aman-muqim uzun turar. **3** Miskinlerge zulum séliwatqan bir kembeghel, Xuddi [ziraetlerni] yatquzup dénnini qoymaydighan qara yamghurgha oxshaydu. **4** Tewrat qanunidin waz kechkenler yamanlarni yaxshi dep maxtar; Biraq qanunni tutquchilar ulargha qarshi küresh qilar. **5** Reziller adaletni chüshenmes; Biraq Perwerdigarni izdigüchiler hemme ishni chüshiner. **6** Peziletlilik yolda mangghan miskin kishi, Saxta, ikki yüzlime bay ademdin yaxshidur. **7** Tewrat-qanunigha itaet qilghan yigit eqilliq oghuldur; Biraq nan qépilargha hemrah bolghuchi atisini nomusqa qaldurar. **8** Jazanixorluq qilip yuqiri ösüm arqılıq bayliqlar tapqan kishi, Axirida bularni miskinlerge xeyrixahliq qilghuchining qoligha ötküzüsh üchün toplighandur. **9** Kimki Tewrat-qanunini anglimaymen dep quliqini yopursa, Hetta dualirimu leniti bolup qalar. **10** Kimki duruslarni yaman yolgha azdursa, Özi kolighan orisigha özi chüsher; Biraq pak-diyanetlik adem yaxshiliqqa mirasxor bolar. **11** Bay derweqe özini dana sanar; Biraq yorutulghan miskin uni haman körüp ýeter. **12** Heqqaniylar ghalibiyetlik bolsa, Jahanni tentene

qaplar; Biraq yamanlar mertiwige chiqsa, xalayiq özlerini qachurar. **13** Öz gunahlirini yosshurghan kishi ronaq tapmas; Biraq ularni tonup iqrar qilip, ulardin waz kechken kishi rehim-shepinqetke érisher. **14** [Perwerdigardin] herdaim qorqup yürgen kishi shunche bextliktur! Biraq könglini tash qilghan balayı'apetke qalar. **15** Hörkirep turghan shir, Yaki [owni izdep] kéziwatqan éyiq qandaq bolsa, Yoqsul puqlararning üstdiki rezil hakimmu shundaqtur. **16** Yorutulmighan emir haman zor bir zalim bolup chiqar, Biraq haram bayliqlargha nepretlense, textile uzun olтурar. **17** Qan tökken kishi qerz bilen hangha qarap yükürer; Uni héchkim tomsisun! **18** Semimi, diyanetlik yolda mangghan qutular; Ikki yolda mangghan saxta kishi ularning biride haman yiqilip chüsher. **19** Öz ýerige tiriship ishlichen déhqanning néni ýetip ashar; Biraq bikar yürüp xam xiyallarni qoghlighan kishining yoqsulluqi mol bolar! **20** Rastchil kishining bexti köpiyer; Biraq bay bolushqa aldirighan kishi jazadin qéchip qutulalmas. **21** Birige yan bésish qet'iy bolmas; Chünki beziler hetta bir burda nan üchünmu gunah ötküzer. **22** Nепси toymighur kishi bayliqlarni közlep aldiraydu, U namratliqning öz beshigha chüshidighinidin bixewerdur. **23** Bashqilarning xataliqini ochuq eyiblichen kishi, Haman xushamet qilghuchigha qarighanda köprek iltipat tapar. **24** Ata-anisining teelluatqatini oghrilap, «Bu héchqandaq gunah emes» dégen kishi, Halak qilghuchining shérikidur. **25** Nепси toymighur kishi jédel-majira tériydu; Biraq Perwerdigargha tayan'ghan kishi etliner. **26** Özining könglige ishen'gen kishi exmeqtur; Biraq danaliq bilen mangghan nijat tapar. **27** Namratlарgha xeyrxahliq qilidighan kishi mohtajliq tartmas; Lékin hajetmenni körsimu körmeske salghan kishi köpligen qarghishqa uchrar. **28** Yamanlar mertiwige chiqsa, xalayiq özlerini qachurar; Lékin ular zawal tapsa, heqqaniylar rawaj tapar.

29 Qayta-qayta eyiblinip turup yene boyni qattiqliq qilghan kishi, Tuyuqsızdin dawalighusuz yanjilar. **2** Heqqaniylar güllense, puqlarli shadlinar, Qebihler hoqquq tutsa puqra nale-peryad kötürer. **3** Danaliqui söygen oghul atisini xush qilar; Biraq pahishilerge hemrah bolghan uning mal-mülkini buzup-chachar. **4** Padishah adalet bilen yurtini tinch qilar; Biraq baj-séliq salghan bolsa, uni weyran qilar. **5** Öz yéqinigha xushamet qilghan kishi, Uning putlirigha tor teyyarlap qoyghandur. **6** Rezil ademning gunahi

özige qapqan yasap qurar; Biraq heqqaniy kishi naxshilar bilen shadlinar. 7 Heqqaniy kishi miskinning dewasigha köngül bölür; Biraq yamanlar bolsa bu ishni chüşhenmes. 8 Hakawur kishiler sheherni qutritip dawalghutar; Biraq aqilaniler achchiq ghezeplerni yandurar. 9 Dana kishi exmeq bilen dewalashsa, Exmeq hürpiyidu yaki külidu, netijisi haman tinchliq bolmas. 10 Qanxorlar pak-diyanetliklerge nepretliner; Duruslarning jénini bolsa, ular uestler. 11 Exmeq herdaim ichidiki hemmini ashkara qilar; Biraq dana özini bésiwalar. 12 Hökümdar yalghan sözlerge qulaq salsa, Uning barliq xizmetkarliri yaman ögenmey qalmas. 13 Gaday bilen uni egzüchi kishi bir zéminda yashar; Her ikkisining közini nurlandurghuchi Perwerdigardur. 14 Yoqsullarni diyanet bilen sorighan padishahning bolsa, Texti menggüge mehkem turar. 15 Tayaq bilen tenbih-nesihet balilargha danaliq yetküzər; Biraq öz meylige qoyup bérilgen bala anisini xijaletke qaldurar. 16 Yamanlar güllinip ketse, naheqlik köpiyer; Lékin heqqaniylar ularning yiqlighinini körer. 17 Oghlungni terbiyeliseng, u séni aram tapquzar; U könglüngni söyündürer. 18 [Perwerdigarning] wehiysi bolmighan elning puqraliri yoldin chiqip bashpanahsiz qalar; Lékin Tewrat-qanunigha emel qilidighan kishi bextliktur. 19 Qulni söz bilenla tüzetkili bolmas; U sözungni chüshen'gen bolsimu, étibar qilmas. 20 Aghzini basalmaydighan kishini körgenmu? Uningdin ümid kütkendin, exmeqtin ümid kütüş ewzeldur. 21 Kimki öz qulini kichikidin tartip öz meylige qoyup berse, Künlerning biride uning bésigha chiqar. 22 Térikkek kishi jédel-majira qozghap turar; Asan achchiqlinidighan kishining gunahliri köptur. 23 Meghrurluq kishini pes qilar, Biraq kemterlik kishini hörmekte érishtürer. 24 Oghri bilen shérik bolghan kishi öz jénigha düshmendor; U soraqching [guwah bérishke] agahlandurushiini anglisimu, lékin rast gep qilishqa pétinalmas. 25 Insan balisidin qorqush ademni tuzaqqa chüshüridu; Biraq kimki Perwerdigargha tayan'ghan bolsa, u bixeter kötütüler. 26 Köp kishiler hökümdardin iltipat izdep yürer; Biraq ademning heqrizqi peqet Perwerdigarningla qolididur. 27 Naheqler heqqaniylarha yirginchliktur; Durus yolda mangghan kishiler yamanlargha yirginchliktur.

30 Töwendikiler Yakehning oghli Agurgha wehiy bilen kelgen sözlerdur: Bu adem Itiyelge, yeni Itiyel bilen Ukalgha mundaq sözlerni dégen: — 2 Men derweqe insanlar arisidiki eng nadini, haywan'gha

oxshashturmen; Mende insan eqli yoq. 3 Danaliquni héch ögenmidim; Eng Pak-Muqeddes Bolghuchi heqqidimu sawatim yoqtur. 4 Kim ershke kötürülgen, yaki ershtin chüshken? Kim shamalni qollirida tutqan? Kim sularni Öz tonigha yögep qoyghan? Kim yer-zéminning chégralirini belgiligen? Uning ismi néme? Uning Oghlining ismi néme? Bilemsen-yoq? 5 Tengrining herbir sözi sinilip ispatlinip kelgendor; U Özige tayan'ghanlarning hemmisini qoghdaydighan qalqandur. 6 Uning sözlirige héch nerse qoshma; Undaq qilsang, U séni eyibleydu, Séning yalghanchiliqing ashkarilinidu. 7 [Xudayim], Sendin ikki nersini tileyment; Men ölgüche bularni mendin ayimighaysen: — 8 Saxtiliq we yalghanchiliqni mendin yiraq qilghaysen; Méni gadaymu qilmay, baymu qilmay, belki éhtiyajimha layiqla riziq bergeysen. 9 Chünki ziyade toyup ketsem, Sendin yénip: «Perwerdigar dégen kim?» — dep qélishim mumkin. Yaki gaday bolup qalsam, oghriliq qilip, Sen Xudayimning namigha dagh keltürüşim mumkin. 10 Xojayinining aldida uning quli üstidin shikayet qilma, Bolmisa u séni qarghap lenet qilidu, eyibkar bolisen. 11 Öz atisini qarghaydighan, Öz anisigha bext tilimyedighan bir dewr bar, 12 Özini pak chaghlaydighan, emeliyette meynetchilikidin héch yuyulmighan bir dewr bar, 13 Bir dewr bar — ah, kibirlikidin neziri némidégen üstün, Hakawurluqidin hali némidégen chong! 14 Uning ajizlar we yoqsullarni yalmap yutuwétidighan chishliri qilichtek, Éziq chishliri pichaqtek bolghan bir dewr bar! 15 Zülüknинг ikki qizi bar, ular herdaim: «Bergin, bergin» dep towlishar. Hergiz toyunmaydighan üch nerse bar, hergiz qanaetlenmeydighan tööt nerse bar, ular bolsimu: — 16 Gör, tughmas xotunning qarni, Sugha toyunmighan qurghaq Yer. We hergiz «boldi, toydum» démeydighan ottin ibaret. (Sheol h7585) 17 Atisini mesxire qilidighan, Anisini kemsitidighan közni bolsa, Qagha-quzghunlar choqlar, Bürkütning balilirimu uni yer. 18 Men üchün intayin tilsimat üch nerse bar; Shundaq, men chüshinelmeydighan tööt ish bar: — 19 Bürkütning asmandiki uchush yoli, Yilanning tashta béghirlap mangidighan yoli, Kémining déngizdiki yoli we yigitning qizgha ashiq bolushtiki yolidur. 20 Zinaxor xotunning yolimu shundaqtur; U bir némini yep bolup aghzini sürtiwtken kishidek: «Men héchqandaq yamanliqni qilmidim!» — deydu. 21 Yer-zémin üch nerse astida biaram bolar; U kötürelmeydighan tööt

ish bar: — 22 Padishah bolghan qul, Tamaqqa toyghan hamaqet, 23 Nepretke patqan, erge tegken xotun, Öz xanimining ornini basqan dédek. 24 Yer yüzide téni kichik, lékin intayin eqilliq töt xil janiwar bar: — 25 Chömüller küchlük xelq bolmisimu, biraq yazda ozuq teyyarliwélishni bilidu; 26 Sughurlar özı ajız bir qowm bolsimu, xada tashlarning arisigha uwa salidu; 27 Chéketkilerning padishahi bolmisimu, lékin qatar tizilip retlik mangidu; 28 Keslenchiuki qol bilen tutuwalghili bolidu, Lékin xan ordilirida yashaydu. 29 Qedemlihi heywetlik üch janiwar bar, Kishige zoq béríp mangidighan töt nerse bar: — 30 Haywanatlar ichide eng küchlük, héch némidin qorqmas shir, 31 Zilwa beyge iti, Téke, We puqraliri qollaydighan padishahdur. 32 Eger sen exmeqliq qilip özüngni bek yuqiri orun'gha qoyuwalghan bolsang, We yaki telwe bir oyda bolghan bolsang, Qolung bilen aghzingni yum! 33 Kala süti qochulsa sériq may chiqar; Birining burni mijilsa, qan chiqar; Adawet qozghap intiqam oylisa jédel-majira chiqar.

31 Töwendikiler, padishah Lemuelge uning anisi arqiliq wehiy bilen kelgen sözlerdur; anisi bu sözlerni uningha ögetken: 2 I oghlum, i méning amriqim, qesemler bilen tiligen arzuluqum, men sanga néme dey? 3 Küch-quwwitingni ayal-xotunlar teripige serp qilmighin; Yaki padishahlarnimu weyran qilidighan ishlargha bérilguchi bolma! 4 I Lemuel, sharab ichish padishahlargha layiq emes, Emirlergimu haraqqa xumar bolush yarashmas. 5 Bolmisa ular sharab ichip, [muqeddes] belgilimilerni untup, Bozek bendilerning heqqini astin-üstün qiliwétishi mumkin. 6 Küchlük haraq olgusi kelgenlerge, hesretke chömgelnerge bérilsun! 7 Ular sharabni ichip, miskinlikini untup, Qaytidin derd-elimini ésige keltürmisun! 8 Özliri üchün gep qilalmaydighanlarga aghzingni achqin, Halak bolay dégenlerning dewaside gep qil. 9 Stüküt qilma, ular üchün lilla höküm qil, Ézilgenlerning we miskinlerning derdige derman bol. 10 Peziletki ayalni kim tapalaydu? Uning qimmiti leel-yaqtlardinmu zor éship chüshidu. 11 Érining köngli uningha tayinip xatirjem turidu, U bolghachqa érining alghan oljisi kem emestur! 12 U ömür boyi érige wapadar bolup yaxshiliq qilidu, Uni ziyan'gha uchratmaydu. 13 U qoy yungi we kendir tékip, Öz qoli bilen jan dep ejir qilidu. 14 U soda kémilirige oxshash, [Ailini béishtiki] ozuq-tülüklerni yiraq jaylardin toshuydu. 15 Tang yorumasta u

ornidin turidu, Ailisidikilerge yémeklik teyyarlaydu, Xizmetkar-dédeklerge nésiwisi teqsim qilidu. 16 U bir parche étizni özı körüp alidu; Qoli bilen yighqan daramettin u bir üzümzar bina qilidu. 17 [Ishqa qarap] u bélimi küch bilen baghlar, Bileklirini küchlendürer; 18 Öz ishining paydiliqliqigha közi yéter, Kéchiche chirighini öchürmey ish qilar. 19 U qolliri bilen chaqni chörer, Barmaqliri yip urchuqini tutar. 20 Ajizlarscha yاردem qolini uzitar; Hajetmenlerge qollirini sozar. 21 Qar yaghqanda u ailisi toghruluq endishe qilmaydu, Öyidikilerning hemmisige qizil kiyimler kiydürülgén. 22 Kariwat yapquchilirini özı toquydu; Özining kiyim-kéchekli kanap we sösün rexttindur. 23 Érining sheher derwazilirida abruyi bar; Shu yerde u yurttiki aqsaqallar qataridin orun alidu. 24 U nepis kanaptin kiyim-kéchek tikip uni satidu; Belwaghlarne tikip sodigerlerni teminleydu. 25 Kiyimi küch-quddret we izzet-hörmettir; U kélechekke ümid bilen külülp qaraydu. 26 Aghzini achsila, dana söz qilidu, Tilida méhribane nesihetler bar. 27 Ailisidiki ishlardin daim xewer alidu, Bikargha nan yémeydu. 28 Perzentliri ornidin turup uningha bext-beriket tileydu; Érimu mubareklep uni maxtap: — 29 «Pezilet bilen yashighan ayallar köptür, Biraq sen ularning hemmisidinmu éship chüshisen» — deydu. 30 Güzellik séhri aldamchidur, Hösn-jamalmu peqet bir köpük, xalas, Peqet Perwerdigardin qorqidighan ayalla maxtilidu! 31 U öz méhnitining méwiliridin behrimen bolsun! Ejirliri uni derwazilarda hörmetsöhretke érishtürsun!

Hékmet toplighuchi

1 Yérusalémda padishah bolghan, Dawutning oghli «Hékmet toplighuchi»ning sözliri: — 2 «Bimenilik üstige bimenilik!» — deydu «Hékmet toplighuchi» — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimeniliklur!» 3 Quyash astida tartqan jalaliridin insan néme paydigha érisher? 4 Bir dewr ötidu, yene bir dewr kéliodu; Biraq yer-zémin menggüge dawam qilidu; 5 Kün chiqidu, kün patidu; We chiqidighan jaygha qarap yene aldirap mangidu. 6 Shamal jenubqa qarap soqidu; Andin burulup shimalgħa qarap soqidu; U aylinip-aylinip, Herdaim öz aylanma yoligha qaytidu. 7 Barliq deryalar déngizgħa qarap aqidu, biraq déngiz tolmaydu; Deryalar qaysi jaygha aqqan bolsa, Ular yene shu yerge qaytidu. 8 Barliq ishlar japagħa tolghandur; Uni étyp tügetküchi adem yoqtur; Köz körüshtin, Qulaq anglashtin hergiz toymaydu. 9 Bolghan ishlar yene bolidighan ishlardur; Qilghan ishlar yene qilinidu; Quyash astida héchqandaq yéngiliq yoqtur. 10 «Man, bu yéngi ish» dégħi bolidighan ish barmu? U beribir bizdin burunqi dewrlerde alliqachan bolup ötken ishlardur. 11 Burunqi ishlar hazir héch eslenmeydu; We kelgħuside bolidighan ishlar mu ulardin keyin yashaydighanlarning ésige héch kelmeydu. 12 Menki hékmet toplighuchi Yérusalémda Israilgħa padishah bolghanmen; 13 Men danaliq bilen asmanlar astida barliq qilin'għan ishlar ni qé tirqinip izdeshke köngħi qoydum — Xulāsem shuki, Xuda insan balilirining öz-özini bend qilip uprithish üchün, ularġha bu éghir japani teqdim qilghan! 14 Men quyash astidiki barliq qilin'għan ishlar ni körüp chiqtim, — Mana, hemmisi bimenilik we shamalni qogħlighandek ishtin ibarettur. 15 Egrini tüz qilgħili bolmas; Kemni toluq dep sanighħili bolmas. 16 Men öz könglümde oylinip: «Man, men ulughlinip, mendin ilgħi Yérusalém üstige barliq hökum sürgenlerdin köp danaliqqa érishtim; méning könglüm nurghun danaliq we bilimge érishti» — dédim. 17 Shuning bilen danaliqni bilishke, shuningdek telwilik we exmiqanilikni bilip yéтиħke köngħi qoydum; mushu isħnimu shamal qogħlighandek ish dep bilip yettim. 18 Chünki danaliqning köp bolushi bilen azab-oqubetmu köp bolidu; bilimini köpeyt-küchining derd-elimimu köpiydu.

2 Men könglümde: «Qéni, men özümge tamashining temini tētighuzup baqimen; könglüm échilsun!» —

dédim. Biraq mana, bumu bimenilikt. 2 Men külke-chaqchaqqa «Telwilik!» we tamashigha «Uning zadi néme paydisi?» — dédim. 3 Könglümde öz bedinimni sharab bilen qandaq roħlandur ghili bolidighanliqini (danaliq bilen özümni yétekligen halda) bilishke bérilip izdendim, shuningdek «sanaqliq künliride insan balilirigha yaxshiliq yetküzidighan néme paydiliq ishlar bar?» dégen tħġġi yeshsem dep exmiqanilikni qandaq tutup yétiħim kékreklikini intilip izdidim. 4 Men ulugh qurulushlarrha kirishtim; özüm üchün öylerni saldim; özüm üchün üzümzarlarni tiktim; 5 Özüm üchün shahane bagħ-bagħchilarni yasidim; ularda herxil méwe bériddiġħan derexlerni tiktim; 6 Özüm üchün ormandiki baraqsan derexlerni obdan sugħirish üchün, kölcheklerni yasap chiqtim; 7 Qullarġha we dédeklerge ige boldum; özümde ulardin tughulgħanlarmu méningki id; Yérusalémda mendin ilgħi bolghanlarning hemmisiningkidin köp mal-warħanlar, qoy we kala padilirim bar boldi. 8 Öz-özümge altun-kümüşħlerni, padishahlarning hem herqaysi ölkilerning herxil etiwarliq alahide għoherlirini yighthid; qiz-yigit naxshħichilarrha hemde adem balilirining dilköyerlirige, yeni köpligen güzel kénizeklerge ige boldum. 9 Ulugh boldum, Yérusalémda mendin ilgħi bolghanlarning hemmisidin ziyade ronaq taptim; shundaq bolghini bilen danaliqim mendin ketmidi. 10 Köz lirimge néme yaqqan bolsa, men shuni uningdin ayimidim; öz könglümge héchqandaq xuħalliqni yaq démidim; chünki könglüm barliq ejrimdin shadlandi; mana, bular öz ejrimdin bolghan nésiwem id. 11 Andin öz qolum yasighanlirining hemmisige, shundaqla singdūrġen ejrimning netijsiġe qarism, mana, hemmisi bimenilik we shamalni qogħlighandek ish id; bular quyash astidiki héch paydisi yoq ishlar. 12 Andin zéhni minni yighip uni danaliqqa, telwilik we exmiqanilikke qarashqa qoydum; chünki padishahha keyin turidighan adem néme qilalaydu? — qilsmu alliqachan qilin'għan ishlar din ibaret bolidu, xalas! 13 Shuning bilen nur qarangħħuluqtin ewzel bolghandek, danaliqning bighereżliktin ewzelli kini körüp yettim. 14 Dana kishining közliri beshididur, exmeq bolsa qarangħħuluqt mangidu; biraq ularġha oxhash birla isħning bolidighanliqini chūħinip yettim. 15 Könglümde: «Exmeqke bolidighan ish mangimu oxhash bolidu; emdi méning shundaq dana bolushumming zadi néme paydisi?» — dédim. Andin

men könglümde: «Bu ishmu oxshashla bimenilik!» — dédim. **16** Chünki menggüge dana kishi exmeqke nisbeten héch artuq eslenmeydu; chünki kelgüsidiği künlerde hemme ish alliqachan untilup kétidu; emdi dana kishi qandaq ölidu? — Exmeq kishi bilen bille! **17** Shunga men hayatqa öch boldum; chünki quyash astida qilin'ghan ishlar manga éghir kéletti; hemmisi bimenilik we shamalni qoghlighandek ish idi. **18** Shuningdek men quyash astidiki barlıq ejrime öch boldum; chünki buni mendin kényin kelgen kishige qaldurmaslıqqa amalim yoq idi. **19** Uning dana yaki exmeq ikenlikini kim bilidu? U beribir men japalıq bilen singdürügen hemde danalıq bilen ada qilghan quyash astidiki barlıq ejrim üstige höküm sürüdu. Bumu bimenilik! **20** Andin men rayimdin yandim, könglüm quyash astidiki japa tartqan barlıq ejrimdin ümidsizlinip ketti. **21** Chünki ejrini danalıq, bilim we ep bilen qilghan bir adem bar; biraq u ejrini uningga héch ishlimigen bashqa birsining nésiwisi bolushqa qaldurushi kérek. Bumu bimenilik we intayin achchiq külpettur. **22** Chünki insan quyash astida özini upritip, özining barlıq emgikidin we könglining intilishiridin némige ige bolidu? **23** Chünki uning barlıq künliri azabılıqtur, uning ejri gheshliktur; hetta kéchide uning köngli héch aram tapmaydu. Bumu bimenilik! **24** İnsan üçün shuningdin bashqa yaxshi ish yoqki, u yéyishi, ichishi, öz jénini öz ejridin huzur aldurushidin ibarettur; buni Xudanıng qolidindur, dep körüp yettim. **25** Chünki uningsiz kim yéyelisun yaki bésip ishliyelisun? **26** Chünki u öz nezirige yaqidighan ademge danalıq, bilim we shadlıqni ata qilidu; biraq gunahkar ademge u mal-mü'lük yighip-toplashqa jalıq emgeknı bérídu, shuningdek u yighip-toplighinini Xudanıng neziride yaxshi bolghan'gha tapshuridighan qilidu. Bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtin ibarettur.

3 Herbir ishning muwapiq pesli bar, asmanlar astidiki hemme arzuning öz waqtimu bar; **2** Tughulushning bir waqtı bar, ölüshningmu bir waqtı bar; Tikish waqtı bar, tikilgenni söküsh waqtı bar; **3** Öltürüşt waqtı bar, saqaytish waqtı bar; Buzush waqtı bar, qurush waqtı bar; **4** Yighash waqtı bar, külüsh waqtı bar; Matem tutush waqtı bar, ussul oynash waqtı bar; **5** Tashlarnı chöriwétish waqtı bar, tashlarnı yighip-toplash waqtı bar; Quchaqlash waqtı bar, quchaqlashtın özini tartish waqtı bar; **6** Izdesh waqtı bar, yoqaldi dep waz kéchish waqtimu bar; **7** Yirtish

waqtı bar, tikish waqtı bar; Süküt qélish waqtı bar, söz qilish waqtı bar; **8** Söyüsh waqtı bar, nepretlinish waqtı bar; Urush waqtı bar, tinchliq waqtı bar. **9** Ishligen öz ishliginidin néme payda alidu? **10** Men Xuda insan balilirigha yüklichen, ishlep japa tartish kérek bolghan ishni körgenmen. **11** U herbir ishning waqtı kelgende güzel bolidighanlıqını békítken; u yene menggülükni insanlarning könglige salghan; shunga, insan Xudanıng öz hayatigha bashtin axirghiche némini békítkenlikini bilip yetmestur. **12** Insanlarga hayatida shadlinish we yaxshılıq qilishtin bashqa ewzel ish yoq iken dep bilip yettim. **13** Shundaqla yene, herbir kishining yéyish-ichishi, özining barlıq ejridin huzur élishi, mana bu Xudanıng sowghisidur. **14** Xudanıng qilghanlırin hemmisi bolsa, menggülük bolidu, dep bilimen; uningga héchnersini qoshushqa we uningdin héchnersini éliwétishke bolmaydu; Xudanıng ularnı qilghanlırinine sewebi insanni Özidin eymindürüşhtur. **15** Hazır bolghanlıri ötkendimu bolghandur; kelgüsidi bolidighan ish alliqachan bolghandur; Xuda ötken ishlarını soraydu. **16** Men quyash astida yene shu ishni kördümki — soraq ornida, shu yerde hélihem rezillik turidu; heqqaniqliq turush kérek bolghan jayda, mana rezillik turidu! **17** Men könglümde: «Xuda heqqaniy hem rezil ademni soraqqa tartıdu; chünki herbir arzu-meqset we herbir ishning öz waqtı bar» — dédim. **18** Men könglümde: — Bundaq bolushi insan balilirining sewebidindur; Xuda ularnı sinimaqchi, [bu ishlar] ular özlerinining peqet haywanlarga oxshash ikenlikini körüshi üçün bolghan, dep oylidim. **19** Chünki insan balilirining beshigha kélidighini haywanlarchimu kélidu, ularning köridighini oxshash bolidu. Ulardin aldinqisi qandaq ölgen bolsa, kéyinkisimu shundaq ölidu, ularda oxshashla birla nepes bardur. Insanning haywanlardıng héch artuqchiliqi yoq; chünki hemme ish bimenilik! **20** Ularning hemmisi bir jaygha baridu; hemmisi topa-changdin chiqqan, hemmisi topa-changgha qaytidu. **21** Kim adem balilirining rohini bilidu? U yuqirığa chiqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yer tégige chüshemdu, kim bilidu? **22** Shuning bilen men insanning öz ejridin huzurlinishidin artuq ish yoqtur, dep kördüm; chünki mana, bu uning nésiwisi; chünki uni özidin kényin bolidighan ishlarını körüşke kim élip kélidu?

4 Andin men qaytidin zéhnimni yighip quyash astida daim boluwatqan barlıq zorluq-zumbuluqni

kördüm; mana, ézilgenlerning köz yashliri! Ulargha héch teselli bergüchi yoq idi; ularni egenlerning küchlük yölenchüki bar idi, biraq ézilgenlerge héch teselli bergüchi yoq idi. 2 Shunga men alliqachan ölip ketken ölgüchilerni téxi hayat bolghan tiriklerdin üstün dep teriplidim; 3 shundaqla bu ikki xil kishilerdin bextliki téxi apiride bolmighan kishidur; chünki u quyash astida qilin'ghan yamanliqlarni héch körüp baqmighan. 4 Andin men barliq ejir we barliq xizmetning utuqliridin shuni körüp yettimki, u insanning yéqinini körelmeslikidin bolidu. Bumu bimenilik we Shamalni qoghlighandek ishtur. 5 Exmeq qol qoshturup, öz göshini yeydu. 6 Japa chékip shamalni qoghlap ochumini toshquzimen dégendifin, changgilini toshquzup xatirjemlikte bolush eladur. 7 Men yene zéhnimni yighip, quyash astidiki bir bimenilikni kördum; 8 birsi yalghuz, tikendek bolsimu, shundaqla ne oghli ne aka-ukisi bolmisimu — biraq uning japsining axiri bolmaydu, uning közi bayliqlargha toymaydu. U: «Men bundaq japaliq ishlep, jénimdin zadi kimge yaxshiliq qaldurimen?» — dégenni sorimaydu. Bumu bimenilik we éghir japidin ibarettur. 9 İkki birdin yaxshidur; chünki ikki bolsa emgikidin yaxshi in'am alidu. 10 Yiqilip ketse, birsi hemrahini yölep kötürüdu; biraq yalghuz halette yiqilip ketse, yöligüdek bashqa birsi yoq bolsa, bu kishining haligha way! 11 Yene, ikkisi bille yatsa, bir-birini illitidu; lékin birsi yalghuz yatsa qandaq illitsun? 12 Yene, biraw yalghuz bir ademni yéngiwalghan bolsa, ikkisi uningha taqabil turalaydu; shuningdek üch qat arghamcha asan üzülməs. 13 Kembeghel emma aqil yigit yene nesihetning etiwarini qilmaydighan qéri exmeq padishahtin yaxshidur; 14 Chünki gerche u bu padishahning padishahliqida kembeghel bolup tughulghan bolsimu, u zindandin textke olturushqa chiqtı. 15 Men quyash astidiki barliq tiriklerning ashu ikkinchini, yeni [padishahning] ornini basquchini, shu yigitni qollaydighanliqini kördum. 16 Barliq xelq, yeni ularning alidə turghan barliq puqlalar sanaqsız bolsimu, biraq ulardin kényinkiler yigittimə razı bolmaydu; bumu bimenilik we shamalni qoghlighandek ishtur.

5 Xudanıng öyige barghanda, awaylap yürgin; exmeqlerche qurbanliqlarnı sunush üçhün emes, belki anglap boysunush üçhün yéqinlashqın; chünki exmeqler rezillik qiliwatqını bilmeydu. 2 Aghzingni yéniklik bilen achma; könglüng Xuda alidə birnemini

éytishqa aldirmisun; chünki Xuda ershlerde, sen yer yüzididursen; shunga sözliring az bolsun. 3 Chünki ish köp bolsa chüshmu köp bolghandek, gep köp bolsa, exmeqning gépi bolup qalidu. 4 Xudagha qesem ichseng, uni ada qilishni kéchiktürme; chünki U exmeqlerden huzur almaydu; shunga qesimengni ada qilghin. 5 Qesem ichip ada qilmighandin köre, qesem ichmesliking tüzüktür. 6 Aghzing téningni gunahning ixtiyariga qoyuwetmisun; perishte alidə: «Xata sözlep saldim» déme; némishqa Xuda gépingdin ghezeplinip qolliring yasighanni halak qılıdu? 7 Chünki chüsh köp bolsa bimenilikmu köp bolidu; gep köp bolsimu oxshastur; shunga, Xudadın qorqqin! 8 Sen namratlarning ézilgenlikini yaki yerlik mensepdarlarning heq-adaletni zorawanlarche qayrip qoyghanlıqını körseng, bu ishlardin heyran qalma; chünki mensepdardin yuqırı yene birsi közlimekte; we ulardinmu yuqırısimu bardur. 9 Biraq némila bolmisun yer-tupraq hemme ademge paydiliqtur; hetta padishahning özimü yer-tupraqqa tayinidu. 10 Kümüşke amraq kümüşke qanmas, bayliqlargha amraq öz kirimige qanmas; bumu bimenilik tur. 11 Mal-mülük köpeyse, ularni yégüchilermu köpiyidu; mal igisige ularni közlep, ulardin huzur élishtin bashqa néme paydisi bolsun? 12 Az yésun, köp yésun, emgekchining uyqusı tatlıqtur; biraq bayning toqluqı uni uxlatmas. 13 Men quyash astida zor bir külpetni kördüm — u bolsimu, igisi özige ziyan yetküzidighan bayliqlarnı toplashtur; 14 shuningdek, uning bayliqları balayı'apet tüpeylidin yoqilishidin ibarettur. Undaq ademning bir oghli bolsa, [oghlining] qoligha qaldurghudek héchnémisi yoq bolidu. 15 U apisining qorsiqidin yalingach chiqıp, kettendimu yalingach péti kétidu; u özining japaliq emgikidin qoligha alghudek héchnémimi épketelmeydu. 16 Mana bumu éghir elemlik ish; chünki u qandaq kelgen bolsa, yene shundaq kétidu; emdi uning shamalgha érishish üçhün emgek qilghinining néme paydisi? 17 Uning barliq künliride yep-ichkini qarangghuluqta bolup, gheshlik, késelliki we xapiliqi köp bolidu. 18 Mana némining yaramlıq we güzel ikenlikini kördüm — u bolsimu, insanning Xuda uningha teqdim qilghan ömrining herbir künliride yéyish, ichish we quyash astidiki barliq méhnitidin huzur élishtur; chünki bu uning nésiwisidur. 19 Xuda herbirsini bayliqlargha, mal-dunyagha ige bolushqa, shuningdek ulardin yéyishke, öz rizqini qobul qilishqa, öz emgikidin

huzur élishqa tuyessher qilghan bolsa — mana bular Xudanig sowghitidur. **20** Chünki u ömriddiki téz ötidighan künlliri üstide köp oylanmaydu; chünki Xuda uni könglining shadliqi bilen bend qilidu.

6 Quyash astida bir yaman ishni kördum; u ish ademler arisida köp körülidu — **2** Xuda birsige bayliqlar, mal-dunya we izzet-hörmet teqsim qildi, shuning bilen uning öz köngli xalighinidin héchnersisi kem bolmidi; biraq Xuda uninggħha bulardin huzur élishqa tuyessher qilmidi, belki yat bir adem ulardin huzur alidu; mana bu bimenilik we éghir azabturi. **3** Birsı yüz bala körüp köp yil yashishi mumkin; biraq uning yil-künlliri shunchilik köp bolsimu, uning jéni bextni körmise, hetta görni körmigen bolsimu, tughulup chachrap ketken bowaq uningdin ewzeldur deymen. **4** Chünki chachrighan bala bimenilik bilen kéléidu, qarangħħuluqtä kétidu, qarangħħuluq uning ismini qaplaydu; **5** U künnimu körmigen, bilmigen; biraq héch bolmighanda u birinchisige nisbeten aram tapqandur. **6** Berheq, héliqi kishi hetta ikki hesse ming yil yashighan bolsimu, biraq bextni körmise, ehwali oxshashtur — herbir kishi oxhash bir jaygħa baridu emesmu? **7** Ademning tartqan barliq japsi öz aghzi üchħundur; biraq uning ishtihasi hergiz qanmaydu. **8** Shundaqta dana kishining exmeqtin néme artuqchiliqi bolsun? Namrat kishi bashqilar aldida qandaq méngishni bilgen bolsimu, uning néme paydisi bolsun? **9** Közning körüşhi arzu-hewesning uyan-buyan yürüħidin ewzeldur. Bundaq qilishmu bimenilik we shamalni qogħlighandek isħtur. **10** Ötüp ketken isħlarning bolsa alliqachan nami békilitip atalghan; insanning néme ikenlikimu ayan bolghan; shunga insanning özidin quğretlik bolghuchi bilen qarshilishishiga bolmaydu. **11** Chünki gep qanche köp bolsa, bimenilik shunche köp bolidu; buning insan'gha néme paydisi? **12** Chünki insanning ömrude, yeni uning sayidek tézla ötidighan menisiz ömriddiki barliq künlliride uningħha némining paydiliq ikenlikini kim bilsun? Chünki insan'gha u ketkendin kéyin quyash astida néme isħning bolidiħanliqini kim dep bérrelisun?

7 Yaxshi nam-abroy qimmetlik tutiyadin ewzel; ademning ölüsh kuni tughulush künnidin ewzeldur. **2** Matem tutush öyige bérish ziyapet-toy öyige bérishtin ewzel; chünki ashu yerde insanning aqiwiti ayan qilinidu; tirik bolghanlar buni könglige

püküshi kérek. **3** Gheshlik külkidin ewzeldur; chünki chirayning perishanlıqi bilen qelb yaxshilinidu. **4** Dana kishining qelbi matem tutush öyide, biraq exmeqning qelbi tamashining öyididur. **5** Exmeqlerning naxshisini angliġandin köre, dana kishining tenbihini angliġin; **6** Chünki exmeqning kulkisi qazan astidiki yantaqlarning paraslħidek, xalas; bumu bimenilkurt. **7** Jebr-zulum dana ademni nadan'ha aylanduridu, Para bolsa qelbni halak qilidu. **8** Ishning ayighi beshidin ewzel; Sewr-taqetlik roh tekebbur roħtin ewzeldur. **9** Rohingda xapa bolushqa aldirima; Chünki xapiliq exmeqlerning bagħrida qonup yatidu. **10** «Némishqa burunqi künler hazirqi künlerdin ewzel?» — déme; chünki séning bundaq sorigħining danaliqtin emes. **11** Danaliq mirasqa oxħħash yaxshi ish, quyash nuri körgħuchilerge paydiliq. **12** Chünki danaliq pul panah bolghandek, panah bolidu; biraq danaliqning ewzellikku shuki, u öz igilirini hayatqa érishtüridu. **13** Xudanig qilghanlirini oylap kör; chünki U egri qilghanni kim tüz qilalison? **14** Awat künide huzur al; we yaman künidimu shuni oylap kör: — Xuda ularning birini, shundaqla yene birinimu teng yaratqandur; shuning bilen insan öz ketkendin kéyin bolidiħan isħlarni bilip yétemeydu. **15** Men buning hemmisini bimene künlirimde körüp yettim; heqqaniy bir ademning öz heqqaniyliqi bilen yoqlip ketkenlikini kördüm, shuningdek rezil bir ademning öz rezilliki bilen ömrini uzaratqanliqini kördüm. **16** Özüngni dep hedidin ziyade heqqaniy bolma; we özüngni dep hedidin ziyade dana bolma; sen öz-özüngni alaqzade qilmaqħimusen? **17** Özüngni dep hedidin ziyade rezil bolma, yaki exmeq bolma; öz ejiling toshmay turup ölmekħimusen? **18** Shunga, bu [agahni] ching tut, shuningdin u [agahnimu] qolungdin bermigining yaxshi; chünki Xudadin qorqidighan kishi her ikkisi bilen utuqluq bolidu. **19** Danaliq dana kishini bir sheħerni bashquridighan on hökümrandin ziyade kħchlük qilidu. **20** Berheq, yer yüzide daim mēħribanliq yürgüzidighan, gunah sadir qilmaydighan heqqaniy adem yoqtur. **21** Yene, xeqlerning hemmila gep-sözlirige anche diqqet qilip ketme; bolmisa, öz xizmetkaringning sanga lenet oqugħanliqini anglap qélishing mumkin. **22** Chünki köngħiġde, özüngningmu shuningħha oxħħash bashqilarha köp qétem lenet qilghanliqingni obdan bilisen. **23** Bularning hemmisini danaliq bilen sinap baqtim; men: «Dana bolimen» désemmu,

emma u mendin yiraq idi. **24** Barliq yüz bergen ishlar bolsa eqlimizdin yiraq, shuningdek intayin sirliqtur; kim uni izdep bilip yétilisun? **25** Men chin köngüldin danaliq we eqliy bilimni bilishke, sürüshtürüşke we izdeshke, shundaqla rezillikning exmeqliqini, exmeqliqning telwilik ikenlikini bilip yétilishke zéhnimni yighthim. **26** Shuning bilen köngli tor we qiltaq, qolliri asaret bolghan ayalning ölümdin achchiq ikenlikini bayqidim; Xudani xurser qilidighan kishi uningdin özini qachuridu, biraq gunahkar adem uningha tutulup qalidu. **27** Bu bayqaghanlirimgha qara, — deydu hékmet toplighuchi — pakitlarni bir-birige baghlap sélishturup, eqil izdidim; **28** méning qelbim uni yenila izdimekte, biraq téxi tapalmidim! — Ming kishi arisida bir durus erkekni taptim — biraq shu ming kishi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana körgin, méning bayqaghanlirim peqet mushu birla — Xuda ademni esli durus yaratqan; biraq ademler bolsa nurghunlighan hiyile-mikirlerni izdeydu.

8 Kim dana kishige teng kéleleydu? Kim ishlarni chüshendürüşni bilidu? Kishining danaliqui chirayini nurluq qilidu, yüzining sürini yorutidu. **2** Padishahning permanigha qulaq sélishingni dewet qilimen; bolupmu Xuda aldida ichken qesem tüpeylidin shundaq qilghin. **3** Uning aldidin chiqip kétishke aldirima; yaman bir dewani qollashta ching turma; chünki padishah némini xalisa shuni qilidu. **4** Chünki padishahning sözi hoquqtur; kim uningha: «Özliri néme qilila?» — déyelisun? **5** Kim [padishahning] permanini tutqan bolsa héch yamanliqni körmeydu; dana kishining köngli hem peytni hem yolni pemliyeleydu. **6** Chünki herbir ish-arzuning peyti we yoli bar; insan kényinki ishlarni bilmigechke, uning derd-elimı özini qattiq basidu. Kim uningha qandaq bolidighanliqini éytalısun? **8** Héchkim öz rohiga ige bolalmas, yeni héchkimning öz rohini özide qaldurush hoquqi yoqtur; héchkimning ölüsh künini öz qolida tutush hoquqi yoqtur; shu jengdin qéchishqa ruxset yoqtur; rezillik rezillikke bérilgüchilerni qutquzmas. **9** Bularning hemmisini körüp chiqtim, shundaqla quyash astida qilin'ghan herbir ishqqa, ademning adem üstige hoquq tutqanliqi bilen ulargha ziyan yetküzidighan mushu waqitqa köngül qoydum. **10** Shuningdek rezillerning depne qilin'ghanliqini kördüm; ular eslide muqeddes jaygha kirip-chiqip yüretti; ular [muqeddes jaydin]

chiqipla, rezil ishlarni qilghan shu sheher ichide maxtilidu téxi! Bumu bimenilikтур! **11** Rezillik üstidin höküm tézdin beja keltürülmigechke, shunga insan balilirining köngli rezillikni yürgüzhke pütünley bérilip kétidu. **12** Gunahkar yüz qétim rezillik qilip, künlirini uzartsimu, Xudadin qorqidighanlarning ewhali ulardin yaxshi bolidu dep bilimen; chünki ular uning aldida qorqidu. **13** Biraq rezillerning ewhali yaxshi bolmaydu, uning künliri sayidek tézla ötüp, künliri uzartilmaydu, chünki u Xuda aldida qorqmaydu. **14** Yer yüzide yürgüzhülgén bir bimenilik bar; beshigha rezillerning qilghini boyiche kün chüshidighan heqqaniy ademler bar; beshigha heqqaniy ademlerning qilghini boyiche yaxshiliq chüshidighan rezil ademlermu bar. Men bu ishni mu bimenilik dédim. **15** Shunga men tamashini teriplidim; chünki insan üçhün quyash astida yéyish, ichish we huzur élishtin yaxsi ish yoqtur; shundaq qilip uning emgikidin bolghan méwe Xuda teqdim qilghan quyash astidiki ömrining barliq künliride özige hemrah bolidu. **16** Könglünni danaliqui we yer yüzide qilin'ghan ishlarni bilip yétilish üçhün qoyghanda, shundaqla Xuda qilghan barliq ishlarni körginimde shuni bayqidim: — İnsan hetta kéche-kündüz közlerige uyquni körsetmisimu, quyash astidiki barliq ishni bilip yétemeydu; u uni chüshiniske qanche intilse, u shunche bilip yétemeydu. Hetta dana kishi «Buni bilip yettim» désimu, emeliyyete u uni bilip yetmeydu.

9 Men shularning hemmisini éniqlash üçhün köngül qoydum; shuni bayqidimki, meyli heqqaniy kishi yaki dana kishi bolsun, shundaqla ularning barliq qilghanliri Xudanining qolididur, dep bayqidim; insan özige muhebbet yaki nepretning kélidighanliqini héch bilmeydu. Uning aldida herqandaq ish bolushi mumkin. **2** Hemme ademge oxshash ishlar oxshash péti kélidu; heqqaniy we rezil kishige, méhriban kishige, pak we napak, qurbanliq qilghuchi we qurbanliq qilmighuchighimu oxshash qismet bolidu; yaxshi ademge qandaq bolsa, gunahkarha shundaq bolidu; qesem ichküchige we qesem ichishtin qorquchighimu oxshash bolidu. **3** Mana hemmige oxshashla bu ishning kélidighanliqi quyash astidiki ishlar arisida külpetlik ishtur; uning üstige, insan balilirining köngülliri yamanliqqa tolghan, pütün hayatida könglide telwilik turidu; andin ular ölgengerge qoshulidu. **4** Chünki tiriklerge qoshulghan kishi üçhün bolsa ümid bar; chünki, tirik it ölgén shirdin ela. **5** Tirikler bolsa

özlirining ölidighanlıqını bilidu; biraq ölgenler bolsa héchnemini bilmeydu; ularning héch in'ami yene bolmaydu; ular hetta ademning ésidin kötürlülp kétidu, qayta kelmeydu. **6** Ularning muhebbiti, nepriti we hesetxorluqimu alliqachan yoqalghan; quyash astida qilin'ghan ishlarining héchqaysisidin ularning menggüge qayta nésiwisi yoqtur. **7** Barghin, néningni xushalliq bilen yep, sharabingni xushxulyq bilen ichkin; chünki Xuda alliqachan mundaq qilishingdin razi bolghan. **8** Kiyim-kéchekliring herdaim ap'aq bolsun, xushbuy may beshingdin ketmisun. **9** Xuda sanga quyash astida teqsim qilghan bimene ömrüngning barlıq künliride, yeni bimenlikte ötküzgen barlıq künliringde, söyimlük ayaling bilen bille hayattin huzur alghin; chünki bu séning hayatingdiki nésiweng we quyash astidiki barlıq tartqan jipayingning ejridur. **10** Qolung tutqanni barlıq kühüng bilen qilghin; chünki sen baridighan tehtisarada héch xizmet, meqset-pilan, bilim yaki hékmet bolmaydu. (*Sheol h7585*) **11** Men zéhnimni yighip, quyash astida kördumki, musabiqide ghelibe yeltapan'gha bolmas, ya jengde ghelibe palwan'gha bolmas, ya nan dana kishige kelmes, ya bayliqlar yorutulghanlарha kelmes, ya iltipat bilimliklerge bolmas — chünki peyt we tasadiipyiliq ularning hemmisige kélédu. **12** Berheq, insanmu öz waqtı-saitini bilmeydu; béliqlar rehimsiz torgha élín'ghandek, qushlar tapan-tuzaqqa ilin'ghandek, bularha oxshash insan balılıri yaman bir künde tuzaqqa ilinidu, tuzaq beshigha chüshidu. **13** Men yene quyash astida danaliqning bu misalini kördum, u méni chongqur tesirlendürdi; **14** Kichik bir sheher bar idi; uninggha qarshi büyük bir padishah chiqip, uni qorshap, uninggha hujum qılıdighan yoghan poteylerni qurdi. **15** Biraq sheherdin namrat bir dana kishi tépilip qaldı; u uni öz danaliqi bilen qutuldurdi; biraq kéyin, héchkim bu namrat kishini ésige keltürmidi. **16** Shuning bilen men: «Danaliq küh-chudrettin ewzel» — dédim; biraq shu namrat kishining danaliqi kéyin közge ilinmaydu, uning sözliri anglanmaydu. **17** Dana kishining jimjitiqta éytqan sözliri exmeqler üstidin hoquq sürgüchining warqirashliridin éniq anglinar. **18** Danaliq urush qoralliridin ewzeldur; biraq bir gunahkar zor yaxshiliqni halak qilidu.

10 Xuddi ölük chiwinler ettarning etirini sésitiwétidighandek, azraqqine exmeqliq tarazida danaliq we izzet-hörmettinmu éghir

toxtaydu. **2** Danaliqning köngli onggha mayil, exmeqningki solgha. **3** Exmeq kishi hetta yolda méngiwatqandimu, uning eqli kem bolghachqa, u exmeq ikenlikini hemmige ayan qilidu. **4** Hökümdarning sanga achchiqi kelse, ornungdin istépa berme; chünki tinch-sewrichanlıq xata-sewenliktin bolghan zor xapiliqni tinchitidu. **5** Quyash astida yaman bir ishni kördumki, u hökümdardin chiqqan bir xata ishtur — **6** exmeqler yuqiri mensepte, shuning bilen teng baylar pes orunda olturidu; **7** men qullarning atqa min'genlikini, emirlerning qullardek piyade mangghanlıqını kördum. **8** Orini kolighan kishi uningha yiqlishi mumkin; tamni buzghan kishini yilan chéqishi mumkin; **9** tashlarni yótkigen kishi tash teripidin yarilinishi mumkin; otun yaridighan kishi xewpke uchraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tighini bilimise, paltini küchep chépishqa toghra kélédu; biraq danaliq ademni utuq-muweppaqiyetke érishtüridi. **11** Yilan oynitilmay turup, yilanchini chaqsa, yilanchigha néme payda? **12** Dana kishining sözliri shepqteliktur; biraq exmeqning lewliri özini yutidu. **13** Sözlirining bési exmeqliq, ayighi rezil telwilkurt; **14** emma exmeq yenila gepni köpeytidu. Biraq héchkim kelgüsini bilmeydu; uningdin kényinkı ishlarnı kim uningha éytalısun? **15** Exmeqler japasi bilen özlerini upritidu; chünki ular hetta sheherge baridighan yolnimu bilmeydu. **16** I zémin, padishahing bala bolsa, emirliring seherde ziyanet ötküzse, halinggha way! **17** I zémin, padishahing mötiwerning oghli bolsa we emirliring keyp üchün emes, belki özini quwwetlesh üçhün muwapiq waqtida ziyanet ötküzse, bu séning bexting! **18** Hurunluqtin öyning torusı ghulay dep qalidu; qollarning boshluqidin öydiñ yamghur ötidu. **19** Ziyapet külke üchün teyyarlinar, sharab hayatni xush qilar; lékin pul hemme ishni hel qilar! **20** Padishahqa lenet qilma, hetta oyungdimu tillima; hujrangdimu baylarnı tillima; chünki asmandiki bir qush awazingni taritidu, bir qanat igisi bu ishni ayan qilidu.

11 Nanliringni sulargha ewet; köp künlerdin kényin uni qaytidin tapisen. **2** Bir tilüshni yette kishige, sekkitigimu bergen; chünki yer yüzide néme yamanlıq bolidighanlıqını bilmeysen. **3** Bulutlar yamghurgha tolghan bolsa, özlerini zémin üstlige boshitidu; derex shimal terepke örülse, yaki jenub terepke örülse, qaysi terepke chüshken bolsa, shu yerde qalidu. **4** Shamalni közitidighanlar tériqchiliq qilmaydu; bulutlarga

qaraydighanlar orma ormaydu. **5** Sen shamalning yolini bilmiginingdek yaki boyida barning hamilisining ustixanlrining baliyatquda qandaq ösidighanliqini bilmiginingdek, sen hemmini yasighuchi Xudaning qilghinini bilmeysen. **6** Seherde uruqungni térighin, kechtimu qolungni ishtin qaldurma; chünki néme ishning, u yaki bu ishning paydiliq bolidighanliqini we yaki her ikkisining oxshashla yaxshi bolidighanliqini bilmeysen. **7** Nur shérin bolidu, aptapni körüşmu huzurluq ishtur. **8** Shunga birsi köp yil yashighan bolsa, bularning hemmisidin huzur alsun. Halbuki, u yene qarangghuluq künlirini éside tutsun, chünki ular köp bolidu; kelgüsidiки ishlarning hemmisi bimeniliktur! **9** Yashliqingdin huzur al, i yigit; yashliqing künliride könglüng özüngge xushalliqni yetküzgey; könglüng xalighini boyiche we közliring körgini boyiche yürgin; biraq shuni bilginki, bularning hemmisi üchün Xuda séni soraqqa tartidu. **10** Emdi könglüngdin gheshlikni élip tashla, téningdin yamanliqni néri qil; chünki baliliq we yashliqmu bimeniliktur.

12 Emdi yaman künler bésingha chüshmigüche, shundaqla ser: «Bulardin héch huzurum yoqtur» dégen yollar yéqinlashmighuche yashliqingda Yaratquchingni ésingde ching tut; **2** quyash, yoruqluq, ay we yultuzlar qarangghuliship, yamghurdin kéyin bulutlar qaytip kelmigüche uni ésingde tutqin. **3** Shu künü «öyning közetchiliri» titrep kétidu; palwanlar égilidu, ezbüchiler azliqidin toxtap qalidu, dérizilerdin sirtqa qarap turghuchilar ghuwaliship kétidu; **4** kochigha qaraydighan ishikler étildi; tügmenning awazi pesiydu, kishiler qushlarning awazini anglisila chöchüp kétidu, «naxshichi qizlar»ning sayrashliri sus anglinidu; **5** kishiler égizdin qorqidu, kochilarda wehimiler bar dep qorqup yürüdu; badam derixi chichekleydu; chéketke ademge yük bolidu, shindir méwisi solishidu; chünki insan menggülü makaniha kétidu we shuning bilen teng, matem tutquchilar kochida aylinip yürüdi; **6** kümüsh tana üzülgüche, altun chine chéqilghuche, aptuwa bulaq yénida parepare bolghuche, quduqtiki chaq kardin chiqquche, **7** topa-chang esli tupraqqa qaytquche, roh özini bergen Xudagha qaytquche — Uni ésingde tutqin! **8** Bimenilik üstige bimenilik! — deydu hékmet toplighuchi — «Bimenilik üstige bimenilik! Hemme ish bimenilik!» **9** Shuningdek, hékmet toplighuchi dana bolupla qalmastin, u yene xelqqe bilim ögitetti; u oylinip, köp pend-nesihetlerni tarazigha sélip,

retlep chiqtı. **10** Hékmet toplighuchi yéqimliq sözlerni tépishqa intilgen; ushbu yézilghini bolsa durus, heqiqet sözliridin ibarettur. **11** Dana kishining sözliri zixqa oxshaydu, ularning yighindisi ching béktilgen mixtektrur. Ular Birla Padichi teripidin bérilgendor. **12** Uning üstige, i oglum, bulardin sirt herqandaq yézilghanlardin pexes bol; chünki köp kitablarning yézilshining ayighi yoq, shuningdek köp öginish tenni upritidu. **13** Biz pütün ishqa diqqet qilayli; Xudadin qorqin we uning emr-permanlirigha emel qilghin; chünki bu insanning toluq mejburiyitidur; **14** chünki adem qilghan herbir ish, jümlidin barlıq mexpiy ishlar, yaxshi bolsun, yaman bolsun, Xuda ularning soriqini qildi.

Küylerning küyi

1 «Küylerning küyi» — Sulaymanning küyi. 2 «U otluq aghzi bilen méni söysun; Chünki séning muhebbiting sharabtin shérindur. 3 Xushpuraqtur séning etirliring; Quyulghan puraqlıq may séning namingdur; Shunglashqa qızlar séni söyidu. Könglümni özüngge mehliya qilghaysen — Biz sanga egiship yügüreyli! — Padishah méni öz hujrilirigha ekirgey!» 4 «Biz sendin xushal bolup shadlinimiz; Séning muhebbetliringni sharabtin artuq eslep teripleymiz». 5 «Ular séni durusluq bilen söyidu». — «Qara tenlik bolghinim bilen chiraylıqmen, i Yérusalém qızliri! Berheq, Kédarlıqlarning chédirliridek, Sulaymanning perdiliridek qarimen. 6 Manga tikilip qarimanglar, Chünki qaridurmen, Chünki aptap méni köydüridi; Anamning oghulliri mendin renjigen; Shunga ular méni üzümzarlararnı baqquchi qıldı; Shunga öz üzümzarimni baqalmaghanmen». 7 «Hey, jénim söyginim, dégine, Padangni qeyerde baqisen? Uni kün qiyamida qeyerde aram alghuzisen? Hemrahliringning padiliri yénida chümperdilik ayallardek yürüshümning néme hajiti?» 8 «I qız-ayallar arisidiki eng güzili, eger sen buni bilmiseng, Padamning basqan izlirini bésip méngip, Padichining chédiri yénida öz oghlaqliringni ozuqlandurghin». 9 «I söyümlüküm, men séni Pirewnning jeng harwilarigha qétılghan bir baytalgha oxshattim; 10 Séning mengziliring tizilghan munchaqlar bilen, Boynung marjanlar bilen güzeldur. 11 Biz sanga kümüsh közler quyulghan, Altundin zibu-zinnetlerni yasap bérizim». 12 «Padishah toy dastixinida olturghinida, sumbul melhimim puraq chachidu; 13 Méning söyümlüküm, u manga bir monek murmekkidur, U kökslirim arisida qonup qalidu; 14 Méning söyümlüküm manga En-Gedidiki üzümzarlarda ösken bir ghunche xéne gülidektur». 15 «Mana, sen güzel, amriqim! Mana, sen shundaq güzel! Közliring paxtekleringkidektur!» 16 «Mana, sen güzel, söyümlüküm; Berheq, yéqimliq ikensen; Bizning orun-körpimiz yéshildur; 17 Öyimizdiki limlar kédir derixidin, Wasilirimiz archilardindur.

2 Men bolsam Sharun otliqidiki zepiran, xalas; Jilghilarda ösken bir niluper, xalas!» 2 «Tiken-jighanlar arisidiki niluperdek, Mana insan qızliri

arisida méning amriqim shundaqtur!». 3 «Ormandiki derexler arisida ösken alma derixidek, Oghul balilar arisididur méning amriqim. Uning sayisi astida dilim alemche söyleünüp olturdum; Uning méwisi manga shérin téidi; 4 U méni sharabxanigha élip kirdi; Uning üstümde kötürgen tughı muhebbettur. 5 Méni kishmish poshkallar bilen quwwetlenglar; Almilar bilen méni yéngilandurunglar; Chünki muhebbettin zeipliship kettim; 6 Uning sol qoli beshim astida, Uning ong qoli méni silawatidu. 7 I Yérusalém qızliri, Jerenler we daladiki marallarning hörmiti bilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqit-saiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar!» 8 «Söyümlükümning awazi! Mana, u kéliyatidu! Taghlaridin sekrep, Édirlardin oynaqlap kéliyatidu! 9 Méning söyümlüküm jeren yaki yash bughidektur; Mana, u bizning öyning témining keynide turidu; U dérizilerdin qaraydu, U penjire-penjirilerdin marap baqidu». 10 «Méning söyümlüküm manga söz qılıp mundaq dédi: — «Ornungdin tur, amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin; 11 Chünki mana, qish ötüp ketti, Yamghur yéghip tígidi, u kétip qaldı; 12 Yer yüzide güller köründi; Naxshilar sayrash waqtı keldi, Zéminimizda paxtekning sadasi anglanmaqta; 13 Enjür derixi qishlıq enjürlirini pishurmaqta, Üzüm talliri chécheklep öz puriqini chachmaqta; Ornungdin tur, méning amriqim, méning güzilim, men bilen ketkin! 14 Ah méning paxtikim, Qoram tash yériqi ichide, Ojya daldısida, Manga awazingni anglatqaysen, Chünki awazing shérin, jamaling yéqimliqtur!» 15 «Tükkilerni tutuwalayli, Yeni üzümzarlararnı buzghuchi kichik tükilerni tutuwalayli; Chünki üzümzarlirimiz chécheklimekte». 16 «Söyümlüküm méningkidur, men uningkidurmen; U niluperler arisida padisini bégıwatidu». 17 «Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Manga qarap burulup kelgin, i söyümlüküm, Hijranlıq taghliri üstidin sekrep kélédighan jeren yaki bughidek bolghin!».

3 «Orun-körpemde yétip, kéche-kéchilerde, Jénimning söyginini izdep telmürüp yattim; Izdidim, biraq tapalmayttim; 2 Men hazır turup, sheherni aylinay; Kochılarda, meydanlarda, Jénimning söyginini izdeymen» — dédim; Izdidim, biraq tapalmayttim; 3 Sheherni charlıghuchi jésekchiler manga uchriddi, men ulardin: — «Jénimning söyginini kördünglarmu?» — dep sordim. 4 — Ulardin

ayrilipla jénimning söygininiaptim; Uni anamning öyige, Öz qorsiqida ménihamilidarbolghanning hujrisigha élip kirmigüche, Uni tutuwélip qet'iy qoyup bermeyttim». 5 «I Yérusalém qizliri, Jerenler we daladiki marallarning hörmitibilen, Silerge tapilaymenki, Muhebbetning waqitsaiti bolmighuche, Uni oyghatmanglar, qozghimanglar». 6 «Bu zadi kim, chöl-bayawandin kéliwatqan? Is-tütek tüwürlükliidek, Mürmekki hem mestiki bilen puritilghan, Etirpurushning herxil ipar-enberliri bilen puritilghan?» 7 «Mana, uning textirawani, U Sulaymanning öziningdur; Etrapida atmish palwan yürüdu, Ular Israildiki baturlardindur. 8 Ularning hemmisi öz qilichi tutuqluq, Jeng qilishqa terbiyilen'genlerdur; Tünlerdiki weswesilerge teyyar turup, Hemmisi öz qilichini yanpisigha asidu». 9 «Sulayman padishah özi üchün alahide bir shahane sayiwenlik kariwat yasighan; Liwandiki yaghachlardin yasighan. 10 Uning tüwürlükli kümüshtin, Yölenschüki altundin, Sélinchisi bolsa sösün rexttin; Ichi muhebbet bilen bészegen, Yérusalém qizliri teripidin. 11 Chiqinglar, i Zion qizliri, Sulayman padishahqa qarap békinqular, Toy bolghan künide, Köngli xushal bolghan künide, Anisi uninggha tajni kiygüzgen qiyapette uningha qarap békinqlar!»

4 «Mana, sen güzel, söyümlüküm! Mana, sen güzel! Chümperdeng keynide közliring paxteklerdeki, Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan bir top öchkilerdektur. 2 Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqan qirqilghan bir top qoylardek; Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardin, Ular arisida héchbiri kem emestur. 3 Lewliring pereng tal yiptek, Gepliring yéqimliqtur; Chümbiling keynide chékiliring parche anardur. 4 Boynung bolsa, Qoralxana bolushqa teyyarlighan Dawutning munaridektur, Uning üstige ming qalqan esiqliqtur; Ularning hemmisi palwanlarning siparliridur. 5 İkki köksüng xuddi ikki maraldur, Niluper arisida ozuqliniwatqan jerenning qoshkézekliridektur; 6 Tang atquche, Kölenggiler qéchip yoqighuche, Men özümni murmekke téghigha, Mestiki döngige élip kétimen. 7 Sen pütünley güzel, i söyümlüküm, Sende héch dagh yoqtur». 8 «Liwandin men bilen kelgin, i jörem, Men bilen Liwandin kelgin — Amanah choqqisidin qara, Sénir hem Hermon choqqiliridin, Yeni shirlar uwiliridin, Yilpizlarning taghliridin qara!» 9 «Sen könglümni alamet söyündürdüng, i

singlim, i jörem, Közüngning bir lep qilip qarishi bilen, Boynungdiki marjanning bir tal halqisi bilen, Könglümni söyündürdüng. 10 Séning muhebbiting némidégen güzel, I singlim, i jörem! Séning muhebbetliring sharabtin shunche shérin! Séning etirliringning puriqi herqandaq tétitqudin peyzidur! 11 Lewliring, i jörem, here könükidek témitidu, Tiling astida bal we süt bar; Kiyim-kéchekliringning puriqi Liwanning puriqidur; 12 Sen péchetlen'gen bir baghdursen, i singlim, i jörem! Étiklik bir bulaq, yépiqliq bir fontandursen. 13 Shaxliring bolsa bir anarlıq «Éren baghchisi»dur; Uningda qimmetlik méwiler, Xéne sumbul ösümlükli bilen, 14 Sumbullar we iparlar, Kalamus we qowzaqdarchin, Herxil mestiki derexliri, Murmekke, muetter bilen hemme ésil tétitqudar bar. 15 Baghlarida bir fontan sen, Hayatlıq sulurini bérídighan, Liwandin aqidighan bir bulaqsen». 16 «Oyghan, shimaldiki shamal; Kelgin, i jenubtiki shamal! Méning béghim üstidin uchup ötkey; Shuning bilen tétitquliri sirtqa puraq chachidu! Söyümlüküm öz béghigha kirsun! Özining qimmetlik méwilirini yésun!»

5 «Men öz béghimha kirdim, Méning singlim, méning jörem; Murmekkemni tétitqulirim bilen yighdim, Here könükimni hesilim bilen yédim; Sharabimni sütlirim bilen ichtim». «Dostlirim, yenglär! Ichinglar, könglüngler xalighanche ichinglar, i ashiq-meshuqlar!» 2 «Men uxlawatattim, biraq könglüm oyghaq idi: — — Söyümlükümning awazi! Mana, u ishikni qéqiwatidu: — — «Manga échip ber, i singlim, i amriqim; Méning paxtikim, méning ghubarsizim; Chünki beshim shebnem bilen, Chachlirim kéchidiki nemlik bilen höl-höl bolup ketti!» 3 «Men töshek kiyimlirimni séliwetken, Qandaqmu uni yene kiyiwalay? Men putlirimni yudum, Qandaqmu ularni yene bulghay?» 4 Söyümlüküm qolini ishik töshükidin tiqtı; Méning ich-baghrilirim uningha telmürüp ketti; 5 Söyümlükümge échishqa qoptum; Qollirimdin murmekki, Barmaqlirimdin suyuq murmekki témidı, Taqaqning tutquchli üstige témidı; 6 Söyümlükümge achtim; Biraq söyümlüküm burulup, kétip qalghanidi. U söz qilghanda rohim chiqip ketkenidi; Uni izdidim, biraq tapalmidim; Uni chaqirdim, biraq u jawab bermidi; 7 Sheherni aylinidighan jésekchiler ménii uchritip ménii urdi, ménii yarilandurdi; Séppardiki közetchiler chümperdemni mendin tartiwaldi. 8 I Yérusalém qizliri, söyümlükümni tapsanglar,

Uninggha néme deysiler? Uninggha, söygining: «Men muhebbettin zeipliship kettim! — dédi, denglar». **9** «Séning söyümlüküngning bashqa bir söyümlüktilin qandaq artuq yéri bar, I, ayallar arisidiki eng güzili? Séning söyümlüküngning bashqa bir söyümlüktilin qandaq artuq yéri bar? — Sen bizge shundaq tapilighan'ghu?». **10** «Méning söyümlüküm ap'aq we parqiraq, yüreklik ezimet, On ming arisida tughdek körünerliktur; **11** Uning bési sap altundindur, Budur chachliri atning yaylidek, Tagh qaghisidek qara. **12** Uning közliri éqinlar boyidiki paxteklerdek, Süt bilen yuyulghan, Yarishiqida qoyulghan; **13** Uning mengziliri bir teshtek puraqliq ösümlüktektur; Aynighan yéqimliq güllüktek; Uning lewliri niluper, Ular suyuq murmekkini témitidu; **14** Uning qolliri altun turubilar, Ichige béril yaqtular quyulghan. Qorsiqi neqishlik pil chishliridin yasalghan, Kök yaqtular bilen bészegen. **15** Uning putliri mermer tüwrükler, Altun üstige tiklen'gen. Uning salapiti Liwanningkidek, Kédir derexliridek körkem-heywetliktur. **16** Uning aghzi bekmu shérindur; Berheq, u pütünley güzeldur; Bu méning söyümlüküm, — Berheq, bu méning amriqim, I Yérusalém qizlirlı!»

6 «Séning söyümlüküng nege ketkendu, Qiz-ayallar arisida eng güzel bolghuchi? Séning söyümlüküng qeyerge burulup ketti? Biz sen bilen bille uni izdeyli!» **2** «Méning söyümlüküm öz béghigha chüshti, Tétitqu otyashliqlargha chüshti. Baghlarda ozuqlinishqa, Niluperlerni yighishqa chüshti. **3** Men méning söyümlükümningkidurmen, We söyümlüküm méningkidur; U öz padisini niluperler arisida bağıdu» **4** «Sen güzel, i söyümlüküm, Tirzah shehiridek güzel; Yérusalémdek yéqimliq, Tughlarni kötürgen bir qoshundek heywetliktursen; **5** Ah, közliringni mendin ketküzgin! Chünki ular méning üstümdin ghalib kéliyatidu; Chachliring Giléad téghi baghrida yatqan bir top öchkilerdektur. **6** Chishliring yéngila yuyulushtin chiqqan qirqilghan bir top qoylardek; Ularning hemmisi qoshkézek tughqanlardindur; Ular arisida héchbiri kem emestur; **7** Chümbiling keynide chékeliring parche anardur. **8** Atmish xanish, seksen kénizekmu bar; Qizlar sanaqsız; **9** Biraq méning paxtikim, ghubarsizim bolsa birdinbirdur; Anisidin tughulghanlar ichide tengdashsız bolghuchi, Özini tughquchining tallighinidur. Qizlar uni körüp, uni bextlik dep atashti, Xanishlar we kénizeklermu körüp uni maxtashti». **10** «Tang seher jahan'gha

qarighandek, Aydek güzel, aydingdek roshen, Illiq quyashtek yoruq, Tughlarni kötürgen qoshunlardek heywetlik bolghuchi kimdur?» **11** «Méghizlar béghigha chüshtüm, Jilghidiki gül-giyahlarni körüşke, Üzüm télining bixlighan-bixlimighanlıqını körüşke, Anarlarning chéchekligen-chécheklimigenlikini körüşke; **12** Biraq bile-bilmey, Jénim méni kötüüp, Ésil xelqimning jeng harwiliri üstige qoyghaniken». **13** «Qaytqin, qaytqin, i Shulamit — Qaytqin, qaytqin, bizning sanga qarighumiz bardur!» «Siler Shulamitning némisige qarighunglar bar?» «“İkki bargah” ussulgha chüshken waqtidikidek uningha qaraymız!»

7 «I shahzadining qizi, Keshliringde séning qedemliring némidégen güzel! Tolghighan yampashliring góherlerdek, Chéwer hünerwen qolining hümíridur. **2** Kindiking yumulaq bir qedehtur; Uning ebjesh sharabi kem emes; Qorsiqing bughday döwisdur, Etrapigha niluperler olishidu. **3** İkki köksüng ikki maraldek, jerenning qoshkézikidur; **4** Boynung pil chishliridin yasalghan munardur; Közliring Bat-Rabbim qowuqi boyidiki Heshbon kölchekliridek, Burnung Demeshqqe qaraydighan Liwan munaridektur; **5** Üstüngde bésing Karmel téghidek turidu; Bésingdiki örüme chachliring sösün rengliktur, Padishah büdür chachliringning mehbusidur. **6** I söyginim, huzurlar üçün shunche güzel, shunche yéqimliqtursen! **7** Séning boyung palma derixidek, Köksüng üzüm ghunchiliridektur. **8** Men: — «Palma derixi üstige chiqim, Shaxlirini tutup yamishimen; Köksiliring derweqe üzüm tal ghunchiliridek, Burnungning puriqi almilardek, tanglayliringning temi eng ésil sharabdektur...». **9** «...méning söyümlükümning gélidin siliq ötüp, Lewler, chishlardin téyilip chüshsun...! **10** Men méning söyümlükümningkidurmen, Uning teqazzasi manga qaritilidu». **11** «I söyümlüküm, kéleyli, Étizlarga chiqayli; Yézilarda tünep kéleyli, **12** Üzümzarlıqqa chiqishqa baldur orundin turayli, Üzüm tallirining bixlighan-bixlimighanlıqını, Chécheklarning échilghan-échilmighanlıqını, Anarlarning berq urghan-urmighanlıqını köreyli; Ashu yerde muhebbetlirimni sanga béghishlaymen. **13** Muhebbetgüller ashu yerde öz puriqini puritidu; Ishiklirimiz üstide herxil ésil méwe-chiwiler bardur, Yéngi hem konimu bardur; Sen üçün ularni toplap teyyarlidim, i söyümlüküm!»

8 «Ah, apamning köksini shorighan inimdek bolsang'idi! Séni talada uchritar bolsam, söyettim, We héchkim méni kemsitmeytti. **2** Men séni yétekleyttim, Apangning öyige élip kirettim; Sen manga telim béretting; Men sanga tétitqu sharabidin ichküzettim; Anarlırimning sherbitidin ichküzettim. **3** Uning sol qoli béshim astida bolatti, Uning ong qoli méni silaytti!. **4** «Silerge tapilaymenki, i Yérusalém qizliri — «Uning waqit-saiti bolmighuche, Siler muhebbetni oyghatmanglar, qozghimanglar!» **5** «Daladin chiqiwatqan bu zadi kim? Öz söyümlükige yölinip?» «Men alma derixi astida séni oyghatqanidim; Ashu yerde apang tolghaq yep séni dunyagha chiqarghanidi; Ashu yerde séni tughuchi tolghaq yep séni chiqarghanidi». **6** «Méni könglüngge möhürdek, Bilikingge möhürdek basqaysen; Chünki muhebbet ölümdék küchlükter; Muhebbetning qizghinishi tehtisaradek rehimsiz; Uningdin chiqqan ot uchqunliri, — Yahning dehshetlik bir yalqunidur! (Sheol h7585) **7** Köp sular muhebbetni öchürelmeydu; Kelkünler uni gherq qilalmaydu; Birsi: «Ötteelluqatlirimning hemmisini béríp muhebbetke érishimen» dése, Undaqta u adem kishining neziridin pütünley chüshüp kétidu». **8** «Bizning kichik singlimiz bardur, Biraq uning köksi yoqtur; Singlimizha elchiler kelgen künide biz uning üchün néme qilimiz?» **9** «Eger u sépil bolsa, Biz uningha kümüsh munar salımız; Eger u ishik bolsa, Biz uni kédir taxtaylor bilen qaplaymiz». **10** «Özüm bir sépildurmen, Hem méning köksilirim munarlardektur; Shunga men uning köz aldida xatirjemlik tapqan birsidek boldum». **11** «Sulaymanning Baal-Hamonda üzümzari bar idi, Üzümzarini baghwenlerge ijarige berdi; Ularning hemmisi méwisi üchün ming tengge apirip bérishi kérek idi; **12** Özümning üzümzarim mana méning aldimda turidu; Uning ming tenggisi sanga bolsun, i Sulayman, Shuningdek ikki yüz tengge méwisińi baqquchilargha bolsun». **13** «Hey baghlarda turghuchi, Hemrahlar awazingni anglighusi bar; Mangimu uni anglatquzghaysen». **14** «I söyümlüküm, téz bole, Jeren yaki yash bughidek bol, Tétitqular taghliri üstide yükürüp!»

Yeshaya

1 Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha padishah bolghan waqitlarda, Yérusalém we Yehuda toghrisida, Amozning oghli Yeshaya körgen ghayibane wehiy-alametler: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yer-zémin, qulaq sal! Chünki Perwerdigar söz éytti: — «Men balilarни bégip chong qildim, Biraq ular Manga asiyliq qildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Éshekmu xojayinining oqurigha [mangidighan yolni] bilidu, Biraq Israil bilmeydu, Öz xelqim héch yorutulghan emes. **4** Ah, gunahkar «yat el», Qebihlikni toplap özige yüklichen xelq, Rezillerning bir nesli, Nijis bolup ketken balilar! Ular Perwerdigarın yiraqlıship, «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ni közige ilmidi, Ular keynige yandi. **5** Némishqa yene dumbalan'ghunglar kélédi? Némishqa asiyliq qiliwérisiler? Pütün bashliringlar aghrip, Yürikinglar pütünley zeipliship ketti, **6** Béshinglardin ayighinglorghiche saq yéringlar qalmidi, Peqet yara-jarahet, ishshiq we yiring bilen toldi, Ular tazilanmighan, téngilmighan yaki ulargha héch melhem sürülmigen. **7** Wetininglar chölleshti; Sheherliringlar köyüp weyrane boldi; Yer-zémininglarni bolsa, yatlar köz aldinglardila yutuwéliyatidu; U yatlar teripidin depsende qilinip chölliship ketti. **8** Emdi üzümzargha sélin'ghan chellidek, Terxemeklikke sélin'ghan kepidek, Muhasirige chüshken sheherdek, Zionning qizi zeip qalduruldi. **9** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bizge azghine «qaldisi»ni qaldurmighan bolsa, Biz Sodom shehirige oxshap qalattuq, Gomorra shehirining haligha chüshüp qalattuq. **10** I Sodomning hökümräniri, Perwerdigarining sözini anglap qoyunlar, «I Gomorraning xelqi, Xudayimizning qanun-nesihitige qulaq sélinglar! **11** Siler zadi néme dep Manga atap nурghunlighan qurbanlıqlarni sunisiler?» — deydu Perwerdigar. — «Men köydürme qochqar qurbanlıqinqlardın, Bordaq malning yaghlıridin toyup kettim, Buqlar, paqlanlar, tékileming qanlıridin héch xursen emesmen. **12** Siler Méning aldimgha kirip kelgininglarda, Silerdin hoyla-aywanlırimni shundaq dessep-cheyleşşni kim telep qilghan? **13** Bihude «ashlıq hediye»lerni élip kéléşhni boldi qilinglar, Xushbuy bolsa Manga yirginçlik bolup qaldi. «Yéngi ay» héytliri we «shabat kün»lirige, Jamaet ibadet sorunlırığa chaqırılıshlarga — Qısqısı, qebihlikte ötküzülgən daghdughılıq yighilishlarga

chidighuchilikim qalmidi. **14** «Yéngi ay» héytinqlardın, béktilgen héyt-bayriminglardın qelbim nepretlinidu; Ular manga yük bolup qaldi; Ularnı kötüüp yürüştin charchap kettim. **15** Qolunglarnı kötüüp duagha yayghininglarda, Közünni silerdin élip qachimen; Berheq, kölep dualarnı qilghininglarda, anglimaymen; Chünki qolliringlar qan'gha boyaldi. **16** Özünglarnı yuyup, paklininglar; Qilmishliringlarning rezillikini köz aldimdin néri qilinglar, Rezillikni qilishtin qolunglarnı üzünglar; **17** Yaxshılıq qilishni ögininglar; Adilliqni izdenglar, Zomigerlerge tenbih béringlar, Yétim-yésirlerni naheqlıqtın xalas qilinglar, Tul xotunlarning dewasini soranglar. **18** Emdi kélénglar, biz munazire qilishayli, deydu Perwerdigar, Silerning gunahinglar qip-qizil bolsimu, Yenila qardek aqiridu; Ular qızıl quruttek toq qızıl bolsimu, Yungdek ap'aq bolidu. **19** Eger itaetmen bolup, anglisanglar, Zémindiki ésil mehsulattin behrimen bolisiler; **20** Biraq ret qılıp yüz örisenglar, Qılıch bilen ujuqturulisiler» — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq dégen. **21** Sadiq sheher qandaqmu pahishe bolup qaldi! Eslide u adalet bilen tolghanidi, Heqqaniqliq uni makan qilghanidi, Biraq hazır qatıllar umingda turuwatidu. **22** Kümüshüng bolsa dashqalgha aylinip qaldi, Sharabingha su arılıship qaldi; **23** Emirliring asiyliq qilghuchilar, Oghrilargha ülpət boldi; Ularning herbiri parıgha amraq bolup, Sogha-salamlarnı közlep yürmekte; Ular yétim-yésirler üçhün adalet izdimeydu; Tul xotunlarning dewasi ularning aldığa yetmeydu. **24** Shunga — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar — Yeni Israildiki quğret Igisi éytidi: — Men küşhendilimni [jazalap] puxadin chiqim, Düşmenlirimdin qisas alimen; **25** Qolumnı üstüngge tegküzüp, Séni tawlap, sendiki dashqalnı teltöküs tazilaymen, Sendiki barlıq arılashmilarnı élip tashlaymen. **26** Hökümrarı-soraqchiliringlarnı awwalqidek, Meslihetchiliringlarnı desleptikidek halgha keltürimen. Kéyin sen «Heqqaniqliqning Makani», «Sadiq Sheher» — dep atilisen. **27** Emdi Zion adilliq bilen, We uningga qaytip kelgenler heqqaniqliq bilen qutquzulup hör qilinidu. **28** Biraq asılyar we gunahkarlar birdek ujuqturulidu, Perwerdigarın yüz örigüchiler bolsa halak bolidu. **29** Shu chaghda siler teshna bolghan dub derexliridin nomus qilisiler, Tallighan baghlaridan xijil bolisiler. **30** Chünki özünglar xuddi yopurmaqlıri qurup ketken dub derixidek, Susiz quruq bir baghdek bolisiler. **31**

Shu künü küchi barlar otqa sham piliki, Ularning ejri bolsa, uchqun bolidu; Bular her ikkisi tengla köyüp kétidu, Ularni öchürüşke héchkim chiqmaydu.

2 Bular Amozning oghli Yeshaya Yérusalém we

Yehuda toghrisida körgen kalamdur: — 2 Axir zamanlarda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagh taghlarning béshi bolup béktilidu, Hemme döng-égizlktin üstün qilip kötürlidu; Barliq eller uninggha qarap éqip kéléshidu. 3 Nurghun xelq-milletler chiqip bir-birige: — «Kélinglar, biz Perwerdigarning téghigha, Yaqupning Xudasining öyige chiqqayli; U Öz yolliridin bizge ögitidu, Biz Uning teriqlilride mangimiz» — déyishidu. — Chünki qanun-yolyoruq Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin chiqidighan bolidu. 4 U eller arisida höküm chiqiridu, Nurghun xelqlerning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene bir elge qilich kötürmeydu, Ular hem yene urushni ögenmeydu. 5 — «I Yaqup jemetidikiler, Kélinglar, Perwerdigarning nurida mangayli!». 6 — Sen Öz xelqing bolghan Yaqup jemetini tashlap qoydung; Chünki ular sherqtiki xurapatlar bilen toldurildi; Ular Filistiyerdek pal salidu; Ular chet'ellikler bilen qol tutushidu; 7 Zémini bolsa altun-kümüşke tolup ketti; Bayqliqli tügimes; Yer-zémini atlarghimu tolup ketti, Jeng harwiliri hem tügimes; 8 Zémini butlar bilenmu liq bolup ketti; Ular öz qolliri bilen yasighanlirigha, Barmaqliri bilen shekillendürgenlirige sejde qilishidu. 9 Shuning bilen puqlalar égildürilidu, Mötiwerlermu töwen qilinidu; Sen ularning qeddini ruslimaysen hem héch kechürüm qilmaysen. 10 Emdi Perwerdigarning wehshitidin, Heywisining shan-sheripidin özüngni qachur, [Xada] tashlar ichige kiriwal, Topa-changlar ichige möküwal! 11 Chünki ademning tekebbur közliri yerge qaritilidu, Insanlarning hakawurluqi pes qilinidu; Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilinidu. 12 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning shundaq bir künü teyyar turidu: — Shu künü herbir tekebbur we memedanlarning üstige, Özini yuqiri sanighanlarning üstige chüshidu (Shuning bilen ularning hemmisi pes qilinidu!), 13 Shuningdek Liwanning égiz, pelekke yétidighan barliq kédir derexlirining üstige, Bashandiki barliq dub derexlirining üstige, 14 Égiz taghlarning hemmisige, Yuqiri kötürlügen barliq dönglerning üstige, 15 Herbir heywetlik munarning

üstige, Herbir mustehkem sépilning üstige, 16 Tarshishtiki herbir soda kémisining üstige, Shundaqla barliq güzel kéme gewdisining üstige shu künü chüshüshke teyyar turidu. 17 Ademlerning körenglikli töwen qilinip chüshürülp, Insanlarning tekebburliqi pes qilinidu, Shu künide yalghuz Perwerdigarla üstün dep medhiyilinidu. 18 Butlar bolsa hemmisi közdin yoqilidu. 19 Perwerdigar yerni dehshetlik silkindürüşke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-sheripidin qachurup, Xada tash gharlirining ichige, Yer yüzidiki öngürlerge kiriwalidu; 20 Shu künide kishiler özige choqunushqa yasighan kümüş butliri we altun butlirini qarighu chashqanlarga we sheperenglerge tashlap bérifu; 21 Perwerdigar yerni dehshetlik silkindürüşke ornidin turidighan chaghda, Ular özlirini Uning wehshitidin, Uning heywisining shan-sheripidin qachurup, Xada tash chaklirining ichige, Yarlarning yériqlirigha kiriwalidu; 22 Ümidinglarni nepisi dimighidila turidighan insandin üzüngler, Chünki insan zadi néme idi?!

3 Chünki, qara! Samawi qoshunlarning Serdari

bolghan Reb Perwerdigar, Yérusalém we Yehudagha quwwet we yölenchük bolghan [barliq nersilerni yoq qilidu], — Yeni quwwet bolghan pütküll ashnan, Yölenchük bolghan hemme su, 2 Palwan we leshker, Sotchi we peyghember, Palchi we aqsaqal, 3 Ellik béshi, mötiwer we meslihetchi, Hünerwen ustilar we jadu qilghuchilarni yoq qilidu. 4 — «[Ularning ornigha] yashlarni emeldar qilimen, Betxuy balilar ularning üstidin idare qilidu. 5 Puqlalar bir-birini ézidu, Herbiri qoshnisi teripidin ézilidu; Balilar qérilargha, Muttehemler mötiwerlerge edepsizlik qilidu; 6 Shu künü birsi ata jemetidiki qérindishini tutuwélip, uningha: — «Sizning kiyim-kéchikingiz bar; bizge yétekchi bolung, bu xarabiler qolingiz astida bolsun», — deydu; U jawaben qolini kötürüp [qesem ichip]: «Derdinglarga derman bolalmaymen; Öyümdimu ya ash-nan ya kiyim-kéchek yoq; Méni xelqqe yétekchi qilmanglar!» — deydu. 8 Chünki Yérusalém putlishidu-chüshkünlishidu, Yehuda bolsa yiqlidu; Sewebi, ularning tili we illetliri Perwerdigarga qarshi chiqip, Sherep Igisining közliri aldida isyankarliq qildi. 9 Ularning chirayi özlirige qarshi guwahliq bérifu; Ular Sodom shehiridek gunahini héch yoshurmay, Ochuq-ashkara jakarlaydu. Ularning jénigha way! Ular yamanliqni öz beshigha

chüshürgen! 10 Heqqaniylargha éytqinki, Ular aman-ésenlikte turidu, Ular öz emlirining méwisiini yeydu; 11 Rezillerge way! Béshigha yamanlıq chüshidu, Chünki öz qoli bilen qilghanlıri özige yanidu. 12 Méning xelqimde bolsa, balilar ularni xar qılıdu, Ayallar ularni idare qılıdu; I xelqim! Silerni ýéteklewatqanlar silerni azduridu, Ular mangidighan yolliringlarnı yoq qılıdu. 13 Perwerdigar Öz dewasını sorashqa orun alidu, Xelq-milletler üstidin höküm chiqirishqa öre turidu; 14 Perwerdigar Öz xelqining aqsaqalları we emirliri bilen dewaliship, ulargha: — Üzümzarnı yep tügetkenler siler özüngler, Ajız möminlerdin alghan olja öyünglarda yatidu, deydu. 15 — Silerning xelqimni ashundaq ézip, Ajız möminlerning yüzlirige dessep zadi néme qilghininglar? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. 16 Perwerdigar yene mundaq dédi: — «Zion qız-ayalları tekebburluq qılıp, Qash-kirpiklirini süzüp, Közlerini oynitip, naz qılıp taytangliship, Putlirini jıldırlıtip méngip yürüshidu; 17 Shunga Reb Zion qız-ayallırıning bash choqqılırını taz qılıdu, Perwerdigar ularning uyat yerlirini échiwétidu». 18 Ashu künü Reb ularni güzellikidin mehrum qılıdu; — Ularning oshuq jıldıraqlırını, Bash jiyeklirini, ay shekillik marjanlırını, 19 Halqılırını, bilezüklerini, chümperde-chachwanlırını, 20 Romallırını, oshuq zenjirlirini, potilirini, etirdanlırını, tiltumarlırını, 21 Üzüklerini, burun halqılırını, 22 Héytliq tonlırını, yopuqlırını, pürkenjılırını, hemyanlırını, 23 Eyneklirini, ap'aq ich köyneklirini, sellilirini we tor perdilirining hemmisini élip tashlaydu. 24 Emdi shundaq boliduki, Etir puriqining ornığa betbuyluq; Potining ornida arghamcha, Chiraylıq yasığhan chachlırıning ornida taz bésyi, Kélishken tonning ornida böz rextler, Güzellikining ornida daghmal tamghisi bolidu. 25 Séning yigitliring qılıchlinip, Baturliring jengde yiqılıdu. 26 [Zionning] qowuqları zar kötüüp matem tutidu; U yalingachlan'ghan halda yerge olтурup qalidu.

4 Shu künü yette ayal bir erni tutuwélip, uningdin: — «Biz öz nénimizni yeymiz, öz kiyim-kécheklirimizni kiyimiz; peqet bizni reswaliqtin xalas qılısh üçhün, bizni namingizgha tewe qilishingizni ötünimiz!» — deydu. 2 Shu künü «Perwerdigarning shéxi» uning güzelliki hem sherişini körsetküchi bolidu, Zémin bergen méwe bolsa, Qéchip qutulghan Israildikilerge shöhret we güzellik keltüridu. 3

Hem shundaq ish boliduki, Zionda qalghanlar, Yérusalémda toxtilghanlar, Yeni Yérusalémda hayat dep tizimlan'ghanlarning hemmisi pak-muqeddes dep atılıdu. 4 Shu chaghda Reb adalet yürgügüchi roh hem köydtürgüchi roh bilen, Zion qızlırıning pasıqlıqını yuyup, Yérusalémning qan daghlırını tazilaydu. 5 Shu chaghda Perwerdigar kündüzde Zion téghidiki herbir öy, Shundaqla barlıq ibadet sorunlarning üstige is-tütek we bulut, Kechte bolsa ot yalqunining julasını yaritidu; Chünki shan-sherepning üstide sayiwen bar bolidu. 6 Shu künü, kündüzde tomuz issıqqa saye qılıdighan, Xeterdin panahlinidighan, boranyamghurlargha dalda bolidighan bir sayiwenlik kepe bolidu».

5 Men öz söygen yarimgha, Méning söyümlüküm üchün öz üzümzari toghruluq bir kùy éytip bérey; Söyümlükümning munbet bir döng üstide üzümzari bar idı; 2 U hemme yérini kolap tashlarnı élip tashlidi, Eng ésil üzüm téli tiki; U üzümzar otturisığa közitish munarı saldı, Üzümzar ichidimu sharap kölchiki qazdı, Andin üzümdin yaxshi hosul kütti; Biraq buning ornığa, üzümzar achchiq üzümlernila berdi. 3 Qéni, i Yérusalémdekliler we Yehudanıng ademliri, Men bilen üzümzarımdı qilghudek yene néme ishim qalıdı? Yaxshi üzümlerni kütkinimde, Némishqa peqet achchiq üzümnıla chiqırıp berdi? 5 Emdi hazır Öz üzümzarımi néme qılıdighinimni silerge éytip bérey: — Uning chitlaqlırını élip tashlaymen, u yutuwétilidu; Uning tamlırını chéqip ghulitimen, u cheylinidu. 6 Men uni chöllükke aylandurımen; Héchkim uni chatap-putap, perwısh qilmaydu; Jıghanlar we tikenler uningda ösüp chiqıdu; Bulutlarga uning üstige héch yamghur yaghdur manglar dep buyruymen. 7 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning üzümzari — Israil jemeti, Uning xushallıqı bolghan ösümlük bolsa — Yehudadikilerdur; U adalet méwisiini kütken, Biraq mana emdi zulum kördi; Heqqaniylıqni kütken, Biraq mana emdi nale-peryad boldı! 8 Xeqlerge héch orun qaldurmay öyni-öye, étizni-étizgha ulighanlargha way! Özünglarnı yalghuz zéminda qaldurmaqchimusiler? 9 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar méning qılıqımgħa mundaq dédi: — «Köpligen öyler, Derweqe heywetlik, heshemetlik öyler ademzatsız, xarab bolidu. 10 Berheq, qiriq moluq üzümzar peqet alte kùp sharab bérifu, Ottuz küre dan bolsa peqet

üch küre hosul bérídu. **11** Mey ichishke aldirap tang atqanda ornidin turghanlарgħa, Qarangħu chūshħiġe qarimay, sharabtin keyp bolghučhe bésip olturghanlарgħa way! **12** Ularning ziyapetliride chiltar we lira, tembur we ney, sharabmu bar; Biraq ular Perwerdigarning qilghanlirigha we qol ishlirigha héch étiwar qilmaydu. **13** Shu sewebtin öz xelqim bilimdin xewersiz bolghanliqi tüpeylidin sürgün bolup kétidu; Ésizadiliri échirqiship, Puqraliri ussuzluqtin qurup kétidu. **14** Shunga tehtisara nepsini yogħinitip, Aghzini hang achidu; Ularning shöhretliri, top-top ademliri, qiqas-süren kötchgħiħilri we negħme oynighħučiħilri biraqla ichige chūshüp kétidu. (Sheol h7585) **15** Puqralar égildürilidu, Mötiwerlermu tōwen qilinidu, Tekebburlarning közliri yerge qaritilidu; **16** Biraq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar adalet yürgüzginide üstün dep medhiyilinidu, Pak-muqeddes bolghuchi Tengri heqqaniyliqidin pak-muqeddes dep bilinidu. **17** Shu chaghda qozilar öz yayaqlirida turghandek otlaydu, Musapirlamu baylarning weyrane öyliride ozuqlinidu. **18** Qebħiħlikni aldamchiliqning yipli bilen, Gunahni harwa arghamchisi bilen tartqanlарgħa way! **19** Yeni: «[Xuda] aldirisun! Ishlirini Özi ittikrek ada qilsun, Shuning bilen biz uni köreleymiz! «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»ning niyet qilghini yeqinlispħi isħqa ashurulghay, Biz uni biliwalayli!» — dégenlerge way! **20** Yamanni yaxshi, yaxshini yaman dégħiħiżżeġ, Qarangħħuluqni nurning, nurni qarangħħuluqning ornigha qoyghučiħilargħa, Achħiġni tatliqning, tatliqni achħiġniq ornigha qoyghučiħilargħa way! **21** Özlirini dana dep chaghħiġħanlарgħa, Öz neziride özlirini eqilliq dep qarighanlарgħa way! **22** Sharab ichishke batur bolghanlарgħa, Haraqni ebjesh qilishta qehriman bolghanlарgħa, **23** Yeni para üchħun rezillerni aqlap, Shuning bilen heqqaniyliarni adalitini ret qilghučiħilargħa way! **24** Shunga, ot yalqunliri samanlarni yutuwetkendek, Yalqunlarda menggenler soliħip yoqalghandek, Ularning yiltizliri chirip kétidu, Güł-chéchekliri chang-tozangdek tozup kétidu; Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning yolyoruq-qanunini chetke qaqqan, Israildiki Muqeddes Bolghuchining söz-kalamini közge ilmighanidi. **25** Shunga Perwerdigarning għeqzipi Öz xelqige qarap qaynaydu, U ularġha qarap qoloni kötürüp, ularni urup yiqtidu. Tagħħar tewrinip kétidu; Ölükler exletlerdek kochilar otturisida döwe-döwe

bolidu. Mushundaq isħlar bolsimu, Uning għeqzipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. **26** U yiraqtiki ellerni chaqirip tughni kötürüdu, U yer yūzining chet yaqisidin bir elni üshqirtip chaqiridu; Mana ular tézdin aldirap kélidu! **27** Ulardin héċċi bira charchap ketmeydu, Putlħiġpmu ketmeydu. Héċċi mügħidim, u xli im-uxxu, Bagħlighan belwagħħiġ idin héċċi boshimaydu, Choruqlirining bogħquċċi idin héċċi üzümleydu; **28** Ularning oqqli, ittik, Barliq oqyalirining kirichliri tartilip teyyar turidu, Atlirining tuyaqqli chaqmaq tħeshidek bolidu, [Jeng harwilirining] chaqqli qoyuntazdek aylinidu; **29** Ularning hōrkireshliri shirningkidek bolidu, Ular arslanlardek hōrkireshidu, Derweqe, ular owħha eriħkende ghaz-hużu qilip hōrpiyishidu; Owni qutquzghudek héċċi kien bolmay, Ular uni élip kétidu. **30** Shu kūni ular déngizlar hōrkūrigendek owħha hōrkireshidu; Eger birersi yer-zémin'ha qarighudek bolsa, Peget qarangħħuluq, derd-elemlna körħidu! Herqandaq nur bulut-tuman teripidin għuwalishidu.

6 Uzziya padishah alemdin ötken yili men Rebni kōrdum; U intayin yuqiri kötürülgħen bir textte olturatti; Uning toni muqeddes ibadetxanigha bir kelgenidi. **2** Uning üstide saraflar perwaz qilip turatti; Herbirining alte tal qaniti bar id; Ikki qaniti bilen u yuzini yapatti, Ikki qaniti bilen u putini yapatti, We ikki qaniti bilen u perwaz qilip turatti. **3** Ulardin biri bashqa birsige: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, muqeddes, muqeddes, muqeddestur! Barliq yer yūz uning shan-sheripige tolħan!» — dep towlawatatti. **4** Towlighħuchining awazidin derwazining keshkli tewrinip ketti, Öy is-tütekk bilen qaplandi. **5** Shuning bilen men: — «Özümge way! Men tūgeshtim! Chünki men lewliri napak ademmen hem napak lewlik xelq bilen ariliship turup, öz közüm bilen Padishahha, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargħa qaridim!» — dédim. **6** Shuning bilen saraflardin biri qolida qurban'gaħtin bir chogħni laxħiġirha qisip élip, yéni mha uħchup keldi; **7** u uni aghzimha tegħkiz: — «Mana, bu lewliringgi tegdi; séning qebħiħliking élip tashlandi, gunahing kafaret bilen kechürüm qilindi» — dédi. **8** Andin men Rebning: — «Men kimni ewetimen? Kim Bizże wekil bolup baridu?» dégen awazini anglidim. Shuning bilen men: — «Mana men! Méni ewetkeysen» — dédim. **9** We U: «Bargħin; mushu xelqeq mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chūshenmeysiler;

Körüşni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **10** Mushu xelqning yürikini tash qilghin; Ularning qulaqlarini éghir, Közlirini kor qilghin; Bolmisa, ular közliri bilen köreleydigan, Quliqi bilen angliyalaydigan, Köngli bilen chüshineleydigan qilinip, Yolidin yandurulup saqaytighan bolatti». **11** Andin men: — «Reb, bu ewhal qachan'ghiche dawamlishidu?» — dep soriwidim, U jawaben: — «Ta sheherler xarab qilinip ahalisiz, Öyler ademzatsiz, Zémin pütünley chölge aylinip bolghuche, **12** Perwerdigar ademlirini yiraqlarha yötkep, Zémindiki tashliwétilgen yerler köp bolghuche bolidu» — dédi. **13** «Halbuki, zéminda ademlarning ondin birila qalidu; Ular [zémin'gha] qaytip kélip yene yutuwétilidu, Késilgen bir dub yaki arar derixining kötikidek bolidu; Kötek bolsa «muqeddes nesil» bolur.

7 Yehuda padishahi Ahaz (Uzziyaning newrisi, Yotamning oghli) textke olturghan künliride, mundaq ish boldi: — Suriyening padishahi Rezin we Israil padishahi Remaliyaning oghli Pikah Yérusalémgha qarshi jeng qildi, lékin üstünlükke érishelmedi. **2** Dawutning jemetige: — «Suriye Efraim bilen ittipaqliship birleshme qoshun qurdi» — dégen xewer keldi. Shuning bilen padishah jemetidikilerning köngli we xelqining köngli ormanlar shamalda silkinip ketkendek silkinip ketti. **3** Andin Perwerdigar Yeshayagha mundaq dédi: — «Sen we oghlung Shéar-Jashub chiqip, kir yughuchilaring étizining boyidiki yolha, yuqiri kölchek norining beshigha béríp, ashu yerde Ahaz bilen körüşkin. **4** Sen uningga: — «Sen éhtiyyat bilen könglüngni toq tut! Bu ikki köymes otqashning kötikidin, yeni Rezin hem Suriyening we Remaliyaning oghlining deshti-ghezepliridin qorqma, yürekzadi bolup ketme! **5** Chünki Suriye, Efraim we Remaliyaning oghli séni uestlep: — **6** «Biz Yehudagha bésip kirip, parakendichilik tughdurup, özimiz üchün talan-taraj qilip, uningga bir padishahni, yeni Tabeehning oghlini tikleylil!» dégenidi. **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu söz aqmaydu, héch emelge ashmaydu; **8** Chünki Suriyening bési Demeshq shehiri we Demeshq shehirining bési Rezindur, xalas; We atmish besh yil ichide Efraim shundaq bitchit boliduki, ularni «bir xelq» dégili bolmaydu; **9** We Efraimning bési Samariye shehiridur, Samariye shehirining bési Remaliyaning oghlidur, xalas; Siler bulargha ishenmisenglar, mustehkemlenmeysiler» — dégin». **10** Perwerdigar yene Ahazha söz qilip: — **11** «Özung üchün besharete sora; meyli yerning

tégide yaki pelekning qeride bolsun sorawer» — dédi. (Sheol h7585) **12** Biraq Ahaz jawaben: «Men hem sorimaymen hem Perwerdigarina sinaqta qoymaymen» — dédi. **13** Andin [Yeshaya]: — Emdi i Dawut jemetidikiler, anglap qoyunglar, ademlarning sewrtaqitini qoymighininglarni az dep, siler Xudayimning sewr-taqitimu qoymighiliwatamsiler? **14** Shunga Reb Özi silerge bir besharete bérídu: — Mana, pak qiz hamilidar bolup bir oghul tughidu; u uning ismini «Immanuél» dep ataydu. **15** Yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche u pishlaq we bal yeudu. **16** Chünki bu yash bala yaxshiliqni tallap, yamanliqni ret qilishni bilgüche, sen nepretilinidigan bu ikki padishahning yer-zémindiri tashlinip qalidu. **17** Chünki Perwerdigar séning we atangning jemetige Efraim Yehudadin ayrılgan kündin buyan bolup baqmighan qattiq künlnerni chüshüridu. U künler bolsa Asuriyening padishahidin ibarettur! **18** Shu kuni Perwerdigar Misirning pinhan ériqliridiki pashilarini we Asuriyediki herilerni üshqirtip chaqiridu; **19** ularning hemmisi kélip herbir xilwet jilghilargha, tashlarning herbir arachlirigha, hemme yantaqlargha we hemme yaylaqlargha ghuzhzhide qonushidu. **20** Ashu kuni, Reb Efrat deryasining nérisidin ijarije alghan bir ustira bilen, yeni Asuriye padishahi bilen chach chüshüridu; mushu ustira bashning chéchini, putning tüklirini we saqlanimu chüshürüp għirdaydu; **21** shu künlerde bir kishi yash bir siyir we ikki qoy baqidu, **22** ularning shunche köp süt bergenidin u sériq may yeudu; derweqe, zéminda qalghanlarning hemmisi sériq may we bal yeudu. **23** We shundaq boliduki, her téli bir kümüş tenggige yaraydigan, ming téli bar üzümzarlıq bolghan herbir jay jighanliqqa we tikkenlikke aylinip kétidu; **24** Ashu yerge ademler peqet oqya kötürüp kélidu, chünki pütkül zémin jighanliqqa we tikenlikke aylinip kétidu. **25** Ilgiri ketmen chépilghan herbir tagħliq jilghilargha bolsa, — ular u yerlerge jighanlardin we tikenlerdin qorqup barmaydu; Bu yerler peqet kalilarni otlitidigan, Qoylar dessep-cheleydigan jaylar bolup qalidu, xalas.

8 Perwerdigar manga: — «Chong bir taxtayni qolungħha élip, éniq herpler bilen: — «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep yazghin» — dédi. **2** Men shundaq qilip özümge «ishenchlik guwahchilar» süpitide mushuni xatirileshke kahin bolghan Uriya we Yerebeqiyaning oghli Zekeriyanı chaqiriwaldim.

3 Andin men ayal peyghember bilen bille yattim. Shundaq qilip u hamilidár bolup, bir oghul tughdi. Shuning bilen Perwerdigar manga: — «Uning ismini «Maxar-Shalal-Xash-Baz» dep atighin; 4 chünki bala «Dada, apa» dep chaqirishni bilgüche, Demeshq bayliqlirli we Samariyediki olja Asuriye padishahi teripidin bulap élip kétildi» — dédi. 5 Perwerdigar yene manga söz qilip mundaq dédi: — 6 «Mushu xelq Shiloah östingidiki lerzan éqiwatqan sularni ret qilip, Ularning ornida Rezin we Remaliyaning oghlidin xursern bolghachqa, 7 Shunga mana, Reb ularning üstige dolqunlap aqidighan, elwek Efrat deryasining sulirini, — Yeni Asuriyening padishahini toluq heywe-shöhriti bilen élip kélidi; U deryadek barliq ériq-östengliridin téship kétidi, Hemme qirghaqlirini böslüp tashlaydu; 8 U taki Yehudaghiche shiddet bilen téship, hetta boynighiche kélidi; U qanatlirini yayghanda pütkül zéminingha saye bolup chüshidi, i Immanuél! 9 — Ghezepliniwéringlar, i eller, biraq sundurulisiler! Jahanning barliq chet jayliri qulaq sélinglar! [Jeng üchün] bélinglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! [Jeng üchün] bélinglarni baghlawéringlar, sundurulisiler! 10 Pilaninglarni tüziwéringlar, u bikargha kétidi; Meslihetinglarni qiliwéringlar, umu aqmaydu; Sewebi — Immanuél!. 11 Chünki Perwerdigar küchlük qolini manga tegküzüp, Méning bu xelqning yolida mangmasliqimgha yolyoruq béríp, mundaq söz qildi: — 12 «Mushu kishiler köp ishlarda «suyiqest bar» dése, siler bolsanglar «suyiqest bar» dep yürmenglar; Ularning qorqqinidin siler qorqmanglar, Yaki héch wehimige chüshmenglar; 13 Peqet samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarnila hemmidin üstün dep bilinglar; U silerning Qorqidighininglar bolsun, Silerning wehimenglar bolsur! 14 U bir muqeddes panahgah bolidu, Hemde Israildiki ikki jemet üchün putlikashang tash, ademni yiqitidighan qoram tash, Yérusalémdikiler üchünmu qiltaq we tapantuzaq bolidu; 15 Ulardin köpler [Uninggha] putliship, yiqilip, yanjilip, qiltaqqa chüshüp, esirge élinidu». 16 — «Bu guwahnamini yögep, Tewrat qanunini méning muxlislirim arisida péchetlep qoyghin. 17 Men bolsam, yüzini Yaqup jemetidin yoshuruwatqan Perwerdigarni kütimen; We men Uni telmürüp saqlaymen. 18 Qaranglar, manga we Perwerdigar manga bergen balilargha, Biz Zion téghini Öz makani qilghan samawi qoshunlarning

Serdari bolghan Perwerdigar Israilda namayan qilghan besharet we karametlerning süpitidurmiz». 19 — Bashqilar silerge: — «Biz wichir-wichir, gudung-gudung qilidighan «erwahlarни chaqirghuchi»lar we daxanlardin yol sorayli» — dése, siler jawab béríp: — «Bir xelqning öz Xudasini izdep yol sorishi kérek emesmu? Tirklerning ölüklerdin yol sorishi toghrimu?!» — denglar. 20 — Tewrat qanuni we guwahname asas qilinsun! Mushularni asas qilip söz qilmisa, ulargha tang nuri chüshmeydu! 21 Eksiche, ular qisilghan, ach halda zéminni kézip yürishidu; ach qalghan chaghda, ular ghezeplinip asman'gha qarap, padishahini hem Xudasini qarhgap tillaydu; 22 ular yerge qarisa, mana, japa-musheqqet, qarangghuzulmet, hesret-nadamet we parakendichilik turidi; Ular qap-qaranghuluqqa heydiwétılıdu.

9 Biraq, hesret-nadametke qalghanlarga zulmet boliwermeydu; U ötken zamanlarda Zebulun zéminini we Naftali zéminini xar qildurghan; Biraq kelgüside U mushu yerni, yeni «yat ellerning makani» Galiliyege, jümlidin «déngiz yoli» boyidiki jaylar we Iordan deryasining qarshi qirghaqlirigha shan-shöhret keltüridü; 2 Qarangghuluqta méngip yürgen kishiler zor bir nurni kördi; Ölüm sayisining yurtida turghuchilarqha bolsa, Del ularning üstige nur parlıdi. 3 — Sen elni awuttung, Ularning shadlıqını ziyade qilding; Xelqler hosul waqtida shadlan'ghandek, Jeng oljisini üleshtürgen waqitta xushalliqqa chömgendek, Ular aldingda shadlinip kétidi. 4 Chünki Midiyanning [üstidin ghelibe qilghan] kün'ge oxshash, Sen uninggha sélin'ghan boyunturuqni, Mürisige chüshken epkeshni, Ularni ezcüchining tayıqini sundurup tashliwetting. 5 Chünki [leshkerlerning] urushta kiygen herbir ötküli, Qan'gha milen'gen herbir tonliri bolsa peqetla ot üchün yéqilghu bolidu. 6 Chünki biz üchün bir bala tughaldi; Bizge bir oghul ata qilindi; Hökümrانlıq bolsa uning zimmisige qoyulidu; Uning nami: — «Karamet Meslihetchi, Qudretlik Tengri, Menggülük Ata, aman-xatirjemlik Igisi Shahzade» dep atılıdu. 7 U Dawutning textige olturnghanda we padishahliqiga hökümrانlıq qilghanda, Shu chaghdiñ bashlap ta ebedil'ebedigiche, Uni adalet hem heqqaniqliq bilen tikleydu, shundaqla mezmüt saqlaydu, Uningdin kélidighan hökümrانlıq we aman-xatirjemlikning éshishi pütmes-tügimes bolidu. Samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigarning otluq muhebbiti mushularni ada qilidu. 8 Reb Yaqup jemetige bir söz ewetti, U pat arida Israilgha chüshidu, 9 Barliq xelq, yeni Efraim we Samariyedikiler shu [sözning] toghriliqini bilgen bolsimu, Lékin könglide tekebburliship yoghanliq qilip, ular: — 10 — «Xishlar chüshüp ketti, Biraq ularning ornigha yonulghan tashlar bilen qayta yasaymiz; Éren derexliri késilip boldi, Biraq ularning ornida kédir derexlirini ishlitimiz» — déyishidu; 11 Shunga Perwerdigar Rezinning kúshendilirini [Israilgha] qarshi kúchlendürdi, [Yaqupning] düshmenlirini qozghidi. 12 Sherqtin Suriyelikler, gherebte Filistiyler, Ular aghzini hangdek échip Israilni yutuwalidu. Ishlar shundaq déyilgendek bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. 13 Biraq xelq özlerini Urghuchining yénigha téxi yénip kelmidi, Ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdimeywatidu. 14 Shunga Perwerdigar bir kün ichide Israilning bésyi we quyruqini, Palma shéxi we qomushini késip tashlaydu; 15 Moysipit we möhteremler bolsa bashtur; Yalghanchiliq ögítidighan peyghember — quyruqtur. 16 Chünki mushu xelqning yétekchiliri ularni azduridu, Yéteklen'gúchiler bolsa yutuwélinip yoqilidu. 17 Shunga Reb ularning yigitliridin xurserlik tapmaydu, Yétim-yésirliri we tul xotunlirigha rehim qilmaydu; Chünki herbiri iplas we rezillik qilghuchi, Hemme éghizdin chiqqini pasiqliqtur. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. 18 Chünki rezillik ottek köyidu, U jighan we tikenlerni yutuwalidu; U ormanning baraqsan jayliri arisida tutishidu, Ular is-tüteklik tüwrük bolup purqirap yuqirigha örleydu; 19 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning derghezipi bilen zémin köydürüp tashlinidu, Xelq bolsa otning yéqilghusi bolidu, xalas; Héchkim öz qérindishini ayap rehim qilmaydu. 20 Birsi ong terepte gösh késip yep, toymaydu, Sol tereptin yalmap yepmu, qanaetlenmeydu; Herkim öz bilikini yeydu; 21 Menasseh Efraimni, Efraim bolsa menassehni yeydu; Uning üstige ikkisimu Yehudagha qarshi turidu. Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu.

10 Qebihlik qanunlirini tüzgúchilerge, Azabliq perman-hökümlerni yazghuchilargha way! 2 Tul xotunlarni oljimiz qilayli, Yétim-yésirlarni bulap-

talayli dep, Ular miskinlerge adaletni bermey, Xelqimdiki ajiz-bécharilerdin hoquqni bulap kétidu. 3 Hésab alidighan künide, Yeni yiraqtin kelgen tuyuqsız balayi'pet künide, Néme qilisiler? Kimdin bashpanahliq izdep yürisiler? Bayliq-shöhritinglarni nege amanet qoyisiler? 4 Ulargha esirler arisida zongziyip olturnushtin, Yaki öltürülgenler arisida yiqilishtin bashqa héchnéme qalmidi! Hemmisi shundaq bolsimu, Uning ghezipi yenila yanmaydu, Sozghan qoli yenila qayturulmay turidu. 5 Qoligha ghezipimning toqmiqi tutquzulghan, Özümning derghezipimning tayiqi bolghan Asuriyelikke way! 6 Men uni xudasiz bir «yat el»ge, Derghezipim qaritilghan xelqimge zerbe bérishke ewetimen; Uninggha olja tutuwélishqa, Gheniyetni bulashqa, [Xelqimni] kochilardiki lay-patqaqlarni dessigendek desseshke buyruymen. 7 Biraq [Asuriyelikning] közde tutqini mushu emes, U shundaq héch oylighan emes. Uning oylighini weyran qilish, Köp döletlerni yoqitishtin ibarettur. 8 U: — «Méning serdarlirimmingmu hemmisi padishahlarga barawer emesmu? 9 Kalno shehiri Karkémish shehirige, Xamat shehiri Arpad shehirige, Samariye shehiri Demeshq shehirige oxshash emesmu? 10 Mebudliri Samariyening we Yérusalémningkidin ulugh bolghini bilen, Méning qolum mushu mebudqa tewe bolghan padishahliqlargha ige bolushqa yetküdek tursa, 11 Samariye we uning mebudlirini qandaq qilghan bolsam, Yérusalém we uning mebudlirini oxshashla shundaq qilmadimen?» — deydu. 12 Biraq Reb Zion téghi we Yérusalémda pütkül jaza ishini pütküzüp bolghandin kényin, U: — «Men Asuriye padishahining könglidiki bashbashtaqlıqning aqiwitini [uninggha chüshürimen], Uning közlinidiki kibirlilik nezerlirini jazalaymen» deydu. 13 Chünki u: — «Bu ishlarni öz qolumning küchi bilen, Öz danalıqim bilen men qilghanmen; Chünki men eqilliqturmen; Men ellerning pasillirini yoqattim, Ularning xezinilirini buliwaldim, Textke olturnghanlarni batur kebi chüshürüp tashlidimmen; 14 Men qolumni bir qush uwisigha uzatqandek ellerning bayliqlirigha uzattim, Birsi tashliwétilgen tuxumlarni tergendek men pütkül dunyani yighqanmen; Ulardin héchbirimu qanatlirini palaqlatmadi, Tumshuqini achmidi, Yaki chuk-chuk qilip awaz chiqarmidi» — deydu. 15 Palta özini ishletkúchisige lap atsa bolamdu? Here heridigüchige pochiliq qilsa bolamdu? Shundaq ish iken, xuddi

tayaq özini kötürgüchisini oynitalisa bolidighandek, Xuddi hasa yaghach emes bolghuchini kötürgendek bolatti emesmu?! **16** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar shu [Asuriyelkning] palwanliri arisigha oruqlitish késilini ewetidu, Uning shan-sheripining astida lawuldap yalqunlaydighan bir otni yaqidu. **17** «Israelning Nuri»ning Özi ot, Uningdiki Muqeddes Bolghuchi yalqun bolidu, U bir kün ichide uning jighanliri we tikenlirini köydürüp, yutuwalidu. **18** Hem uning ormanzarliq we bagh-étizlirining shan-sheripini, jan we ténini köydürüp kül qiliwétidu; Ular beeyni jüdep kétiwatqan késel ademdek bolup qalidu. **19** Buning bilen ormanzarliqtiki derexlerning qép qalghini shunche az boliduki, Kichik bala ularni sanap xatiriliyeleydu. **20** Shu kuni shundaq boliduki, Israelning qaldi xelqi, yeni Yaqupning Jemetidin qéchip qaytqanlar özlirini urghuchigha ikkinchi tayanmaydu; belki ular heqiqeten Perwerdigar, yeni «Israildiki Muqeddes Bolghuchi»gha tayinidu. **21** Berheq, bir «qaldi» qaytip kéléidu, Yeni Yaqupning «qaldisi» quğretlik Tengriming yénigha qaytip kéléidu. **22** I Israel, xelqing déngizdiki qumdek köp bolghini bilen, Peqet bir qaldisi qaytidu; [Chünki] heqqaniyliq bilen yürgüzülgén, bir halaketning téship üstünglargha chüshüshi béktilgendor; **23** Chünki bir halaketni – béktilgen bir halaketni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar pütkül yer yüzide emelge ashuridu. **24** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mundaq deydu: – « – I Zion téghida turghan xelqim, Asuriyedin qorqma! U séni tayaq bilen uridighan, We Misirliqlardek sanga qarap hasisini kötürigidighan bolsimu, **25** Peqet azghine waqt ötüshi bilenla, Silerge qaratqan mushu derghezipim tügep, Ghezipimni ulargha halaket chüshsun dep qaritimen. **26** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bolsa, ulargha qamcha bilen hujum qozghaydu; Ularning hali «Orebning qoram téshi»da bolghan Midian qirghinchiliqidek halette bolidu; U hasisini déngizgħha qaritip, Uni Misirliqlarning üstige kötürgendek kötüridu; **27** Andin shu künide shundaq boliduki, Uning yuki mürengdin, Boyunturuqi boynungdin élip tashlinidu; Mayliring sewebidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu. **28** Mana, ular Ayatqa yétip, Migrondin ötken, Mixmashta yüktaqlirini qoyup qoyidu; **29** Ular bosugha-dawandin ötken, Gébada qonup qalidu; Ramah titrep kétidu; Saulning yurti Gibéahdikiler bolsa qéchip ketken; **30** I

Gallimning qizi, peryadingni kötürlü Hey Laish, anglap qoy! I bichare Anatot! **31** Madmenah bolsa qacthi; Gébimdikiler beder qacthi; **32** Shu kün ötmigüche ular Nob döngide toxtap qalidu; Ashu yerde u Zion qizining téghigha, Yeni Yérusalémdiki döngge qarap mushtini oynitidu. **33** Mana, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar chong shaxlarni shiddet bilen késiwétidu; Shuning bilen égiz öskenler késip yiqtildidu; Hali üstünler pesleshtürlidu. **34** U tömür [qorallar] bilen ormanliqning Baraqsan yerlirini késip qaqasliq qiliwétidu; Liwan bolsa ulugh birsi teripidin yiqtildidu.

11 We bir tal nota Yessening derixining kötikidin ünüp chiqidu; Uning yiltizidin ünüp chiqqan bir shax köp méwe bérifu. **2** We Perwerdigarning Rohi, Yeni danaliqning we yorutushning Rohi, Nesihet we kück-quğretning Rohi, Bilim we Perwerdigardin eyminishning Rohi uning üstige chüshüp turidu; **3** Uning xurserenlikli bolsa Perwerdigardin eyminish ibaret bolidu; U közi bilen körginige asasen höküm chiqarmaydu, Yaki quliqi bilen anglighinigha asasen késim qilmaydu. **4** U namratlарgha heqqaniyliq bilen höküm chiqiridu, Yer yüzidiki miskin-möminler üçhün adalet bilen késim qildi. U jahanni aghzidiki zakon tayiqi bilen uridu, Rezillerni lewliridin chiqqan nepesi bilen öltüridu. **5** Uning belwéghi heqqaniyliq, Chatraqliqi bolsa sadiqliq bolidu. **6** Böre bolsa qoza bilen bille turidu, Yilpiz oghlaq bilen bille, Mozay, arslan we bordaq kala bilen bille yatidu; Ularni yétılıgüchi kichik bir bala bolidu. **7** Kala éyiq bilen bille ozuqlinidu, Ularning baliliri bille yétishidu, Shir bolsa kalidek saman yeysu. **8** Emmeydighan bala kobra yilanning töshükige yéqin oynaydu, Emchektin ayrlıghan bala qolini zeherlik yilanning owsigha tiqidu; **9** Méning muqeddes téghimning hemme yéride héch ziyankeşlik bolmaydu; Héch buzghunchiliq bolmaydu; Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütkül jahan Perwerdigarni bilish-tonush bilen qaplinidu. **10** Shu künide «Yessening Yiltizi» herqaysi el-milletler üçhün tugh süpitide kötürülüp turidu; Barlıq eller Uni izdep kélép yighilidu; We U aramahqa tallıghan jay shan-sherepke tolidu. **11** Shu kuni Reb ikkinchi qétim Öz xelqining saqlan'ghan qaldisini qayturush üçhün, yeni Asuriye, Misir, Patros, Kush, Elam, Shinar, Xamat we déngizdiki yiraq arallardin qayturush üçhün Öz qolini yene uzartidu. **12** U ellerni chaqirish üçhün bir tugh kötürildi; shundaq qilip U

yer yüzining chet-chetliridin Israilning ghériblirini jem qilip, Yehudadin tarqilip ketkenlerni yighidu. **13** Shuning bilen Efraimgha bolghan hesetxorluq yoqaydu, Yehudani xarlıghanlarmu üzüp tashlinidu; Efraim Yehudagha heset qilmaydu, Yehuda bolsa Efraimni xorlimaydu. **14** Biraq ular gherb terepte Filistiyarning mürisige uchup chüshidu; Ular birlikte sherqtiki xelqlerdin olja alidu; Ular Édom we Moab üstige qollirini uzartidu; Ammoniyarmu ulargha békini. **15** Perwerdigar Misirdiki déngizning «tili»ni yoq qilidu; U küchlük pizhghirin shamal bilen [Efrat] deryasining üstige qolini bégħirlitip uchuridu, Uni adem ayighi quruq halda méngip ötküdekket yette ériq qilip uridu; **16** Shuning bilen Öz xelqining qaldisi üchün, Misirdin chiqqan künide Israil üchün teyyarlıghan yolgha oxshash, Asuriyede qalghanlar üchün ashu yerdin kélidighan bir kötürülgən égiz yol bolidu.

12 — We shu künı sen: — — I Perwerdigar, men Séni medhiyilemen; Sen manga ghezeplen'gining bilen, Gheziping mendin yötkilip ketti, We sen manga teselli berding. **2** Mana, Tengri méning nijatimdur; Men Uninggħha tayinimen, qorqmaymen, Yah Perwerdigar méning küchüm we naxxshamdur; U yene méning nijatim boldi, — deysen. **3** — Shadlıq bilen siler nijatlıq quduqliridin su tartisiler. **4** Shu künide siler: — «Perwerdigargħa rehmet éytinglar, Uning namini chaqirip nida qilingħar; Uning emellirini xelqler arisida ayan qilingħar, Uning namining zor abrui tapqanlıqini jakarlangħar. **5** Perwerdigargħa kūyler éytinglar, Chünki U ulugh isħħarni qilħan; Mana bu pütkül jahān'ha ayan qilinsun! **6** Ziondikiler, tentene qilip jar sélingħar; Chünki aranglarda turħan Israildiki Muqeddes Bolghuchi büyüktau!» — deysiler.

13 Amozning oghli Yeshaya körgen, shundaqla uningħha yüklen'gen Babil toghrisidiki wehiy: — **2** [Babil] aqsögekkirining qowuqlardin ötüp kirishi üchün, Qaqas tagħiżtide tugh kötürüngħar, Ularni yuqiri awazda chaqiringħar, Qolungħarni pulanglitip isħaret qilingħar. **3** Men bolsam, mexsus tallighanlirimħa buyruq chüshürgenmen, Öz palwanlirimni, yeni tekebburluqtin yayrap ketken ademlirimni ghezipimni beja keltürüshke chaqirdim. **4** Anglangħar, büyük bir elning ademliridek top-top ademlerning tagħħalda yangratqan qiyqas-sürenlirini, Hemme el-yurtlar we padishahliqlar

[jengge] yighilip dolqunlatqan qaynam-tashqinliqni! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qoshunlarni jengge yighidu. **5** Ular, yeni Perwerdigar we Öz ghezipining qoralliri, Yiraq yurttin, hetta asmanlarning qeridinmu pütkül jahanni halak qilishqa kelgen. **6** Peryad chékip huwlangħar! Chünki Perwerdigarning kūni yéqinlashti; U Hemmige qadirdin kélidighan halakettek kélidu. **7** Buningdin herbir qol boshiship kétidu, Hemme ademning yüriki érip kétidu. **8** Ular wehimige chüshidu; Azab-oqubet we qayghu-hesret ularni qaplaydu, Tolħiqi tutqan ayaldek ular tolghinip kétidu, Ular bir-birige wehimie ichide tikilip qarishidu; Yüzliri bolsa yalqundek qizirip kétidu. **9** Mana Perwerdigarning kūni kélidu, Shu kün jimi yer-jahanni weyran qilishqa, Rehimsiz bolup, ghezep we qehr bilen tolghandur; U gunahkarlarni jahandin yoqitidu. **10** Chünki asmandiki yultuzlar hem yultuz türkümliri nurini bermeydu; Quyash bolsa chiqipla qarangħħulishidu, Aymu héch yorumaydu. **11** Men dunyani rezilliki üchün, Qebihlerni gunahliri üchün jazalaymen; Hakawurlarning tekebburluqini tügel yoqitimen; Zorawanlarning kibirlirini pes qilimen. **12** Men insanlarni sap altundin az qilimen, Ademni hetta Ofirdiki altundin az qilimen. **13** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning ghezipide, Uning qaynighan qehrlik künide, Men [Xuda] asmanlarni tewritimen, Yer bolsa öz ornidin yötkilidu; **14** Shunga owlān'għan bir jerendek, Héchkim yighthaydighan bir padidek, Herbirsi öz el-jamaitini izdep ketmekħi bolidu, Herbirri öz yurt-makanigha qachmaqchi bolidu; **15** Qéchip tutulħanlarning hemmisi sanjip öltürülidu; Esirge chüshkenlermu qilichlinidu. **16** Ularning balilirimu köz aldida pare-pare qilinidu; Ularning öyliri bulang-talang qilinidu, Ayallirimu ayagh asti qilinidu. **17** Mana, Men ularħha qarshi turushqa Médialiqlarni qozghaymen, Ular kümüşħlerge héch qarimaydu, Altundin bolsa ular zoq almaydu. **18** Ularning oqyaliri yigitlerni ötme-töshük qiliwétidu, Ular baliyatquning méwisiq héch rehim qilmaydu, Közliri balilarni héch ayimaydu. **19** Padishahliqlarning għohri, Kaldiyerning pexiřlinidighan güzżelikki bolghan Babil bolsa, Xudaning Sodom we Gomorra sheherlirini örtwetkinige oxshash bolidu. **20** U yerde héchkim hergħi turmaydu, Dewrdin-dewrgiche u ademzatsiz qalidu. Erebler bolsa shu yerde chédir tikmeydu, Malchilar padilirini shu yerde yatqumaydu. **21**

Biraq chöl-bayawandiki janiwarlar shu yerde qonidu, Ularning [xarab] öylirige huwlaydighan mexluqlar toldu, Huwqushlar shu yerde makanlishidu, «Öchke jin»lar sekrep oynaqlishidu. 22 Yawayi itlar qel'e-qorghanlarda, Chilböriler uning heshemetlik ordilirida huwlishidu, Berheq, uning waqtı toshushqa az qaldi, Uning künliri uzun'gha barmaydu.

14 Chünki Perwerdigar Yaqupqa rehimdillik körsitudu, Yene Israilni tallaydu; U ularni öz yurt-zéminida makanlashturidu. Shuning bilen yat ademler ular bilen birliship, Yaqup jemetige qoshulidu. 2 Herqaysi el-milletler ularni élip öz yurtigha apiridu; Israil jemeti bolsa Perwerdigarning zéminida ulargha qul we dédek süpitide igidarchiliq qilidu; Ular özlerini tutqun qilghanlarni tutidu; Özlerini ezgenlerning üstidin idare qilidu. 3 We shundaq boliduki, Perwerdigar silerge azabtin, sarasimidin we esir bolup mejburlan'ghan musheqqetlik qulluqtin aramliq bergen künide, 4 Siler Babil padishahi toghrisida mundaq maqal-temsilni éytisiler: — «Qara, bu jazanixor qandaq halak boldi, Talantaraj qilip altun toplichuchi qandaq yoqaldi! 5 Perwerdigar rezillerning hasisini, Hakimlarning zakon tayiqini, 6 Yeni xelq-milletlerni achchiqi bilen üzülsiz urghanni, Ellerge ghezep qilip tizginsiz ziyankeshlik qilghanni sunduruwetti. 7 Pütkül yer üzeri aram tétip tinchlinidu; Ular naxsha éytip tentene qilidu. 8 Qarighaylar bolsa halingdin shadlinidu, Liwandiki kédirlarmu: — «Sen göründge yatquzulghandin kényin, Héchbir kesküchi bizni qorqatmaydu!» — deydu. 9 Sen chüshüshüng bilen tehtisaradikiler séni qarshi élishqa sarasime bolup kétidu; Sen üchün ölüklerning rohliri, Jahandiki jimiki «öchke jinlar» qozghilidu; Ellerner hemme padishahlari textliridin turghuzulidu; (Sheol h7585) 10 Ularning hemmisi sanga qarap mundaq deydu: — «Séning halingmu bizlerningkidek boshap kettimu? Bizge oxshash bolup qaldingmusen?!» 11 Séning shanu-heywiting chiltariliringning awazliri bilen bille tehtisaragha chüshürülüp tündidi; Astingda chiwin qurti mizhildap kétidu, Üstüngni sazanglar qaplap kétidu. (Sheol h7585) 12 I Cholpan, Seher balisi, Sen qandaq qilip asmandin yiqilip chüshkensen! I téxi ötkendila ellerni yerge yiqituchi, Sen yer yüzige tashliwétilding! 13 Sen eslide könglüğde: — «Men asmanlarga chiqimien, Textimni Xudaning yultuzliridin üstün qilimen; Men jamaetning téghida, Yeni shimal

tereplerdimu olturimen; 14 Men bulutlarning égiz jayliridin yuqirigha örleymen; Hemmidin Aliy bilen teng bolimen!» — déding. 15 Halbuki sen tehtisaragha, Chongqur hangning tégilirige chüshürüldung». (Sheol h7585) 16 Séni körgenler sanga yéqindin sinchilap qarap: — «Jahanni zilzilige keltürgen, padishahliqlarni titretken adem mushumidu? 17 Yer yüzini chölbayawan qilip, Uningdiki sheherlerni ghulatqan, Tutqan esirlerni öz yurtigha héch qoyup bermigen mushumidu?» — déyishidu. 18 Mana ellerning shahliri birimu qalmay «shan-sherep»te, [qarangghuluqtiki] öz öyide yétishidu, 19 Biraq sen kemsitilgen [chirigen] bir shax kebi, Öltürülgenlerning döwisi astida, Qilich bilen sanjilghan, hangning tehtige chüshidighanlarga oxshash, Ayagh astida dessep-cheylen'gen ölüktek, Öz göründgin mehrum bolup tashliwétilding. 20 Sen ashu padishahlar bilen birge depne qilinmaysen, Chünki öz yurtungni weyran qilghansen, Öz xelqingni öltürüwetkensen; Rezillik qilghuchilarining nesli hergiz yene tilgha élinmaydu. 21 Ata-bowlirining qebihlikliri tüpeylidin, Uning oghullirini qetl qilishqa teyyar qilinglar; Shundaq qilghanda, ular ornidin turup yer-jahanni ishghal qilmaydu, Yer yüzini sheherge toshquzuwételmeydu. 22 Chünki Men ulargha qarshi chiqimien, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men Babilin uning namini we uning qalduqlirini, nesil-perzentlirini üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar, 23 — We uni huwqushning makanigha, sazliqlargha aylandurimen; Halaket süpürgisi bilen uni süpürüp tashlaymen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 24 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq qesem ichkenki, — Men qandaq oylisam, shundaq bolidu; Qandaq meqsetni könglümge püksem, shu tiklinidu, 25 Meqsitim Öz zéminimda Asuriyelikni qiyma-chiyma qilishtin ibaret; Öz taghlirimda uni dessep-cheyleymen; U salghan boyunturuq xelqimning boynidin, U artqan yük mürisidin élip tashlinidu. 26 Mana bu pütkül yer yüzü togruluq irade qilin'ghan meqsettur, Mana bu barlıq ellernerin üstige uzartilghan qoldur. 27 Perwerdigar mundaq meqsetni pükkeniken, Kim uni tosalisun? Uning qoli uzartilghaniken, kim uni yanduralisun? 28 Ahaz padishah ölgen yilda mundaq wehiy yükledi: — 29 I Filistiye, hemminglar, «Bizni urghan tayaq sundı» dep shadlanmanglar; Chünki

ylanning yiltizidin zeherlik bir yilan chiqidu, Uning nesli bolsa dehshetlik uchar yilan bolidu. **30** Shuning bilen yoqsullarning tunji baliliri ozuqlinidu, Möminler bolsa tinch-amanliqta yatidu; Biraq Men yiltizingni acharchiliq bilen yoqitimen Qalghan qismingmu u tereptin öltürüldi. **31** Shunga i qowuq, nale kötürgin, I sheher, peryad chekkin! I Filistiye, sen bolsang érip ketkensen! Chünki shimal tereptin is-tüteklik bir tüwriük örleydu; Uning yighilghan qoshunlirida héchkim sepsiz qalmaydu. **32** Emdi bu elning elchilirige qandaq jawab bérish kérek? — «Zionni tikligüchi Perwerdigardur; Uning xelqi ichidiki ézilgüchiler uningdin bashpanah tapidu» — dégin!»

15 Moab toghrisida yüklen'gen wehiy; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Ar shehiri weyran qilinidu; Halaketlik bir kechtila, Moabtiki Kir shehiri yoq qilinidu; **2** Yigha-zarlar kötürush üçhün, Mana u butxanisigha, Dibon'gha, shundaqla [barliq] égizliklirige chiqti; Moab Nébo we Medeba sheherliri üçhün peryad kötüridu; Hemme bashlar taqir köründi, Jimiki saqallar késilip chüshürüldi. **3** Kochilarda ular böz kiyidu; Ögziliride, meydanlirida, herbir adem köz yashlirini yaghdurup peryad kötüridu. **4** Heshbon'gha, Éláalah sheherlirige yigha olishidu, Awazliri Yahaz shehirigimu yétip baridu. Shunga Moabning eskerlirimu nida qilidu; Uning wujud-baghrini titrek basidu. **5** Méning qelbimmu Moab üçhün yigha-zar kötüridu; Ularning qachqunliri Zoargha hem Eglat-Shéli-Shijagha beder qachidu; Mana ular topliship, yighilghan péti Luhitqa chiqidighan dawan yoli bilen yuqirigha mangidu, Horonaimgha chüshidighan yolda turup halakettin nale-zar kötüridu. **6** Chünki Nimrimdiki sular qurup kétidu, Ot-chöpler soliship, Gül-giyah tügep kétidu; Héch yap-yéshilliq qalmaydu. **7** Shunga ular bayliqliri, tapqan-terginini yighip «Terek wadisi»din ötmekchi bolidu; **8** Ularning kötürgen yighisi Moabning chégrasigha, Ahu-zarlıri eglaimgha, Pighanliri Beer-élimgha yéтиду. **9** Dimonning suliri qan'gha tolup kétidu, Chünki Dimonning üstige téximu köp balay'apetni toplaymen; Chünki Moabning qachqunliri hem zéminida qalghanliriningmu üstige bir shirni ewetimen.

16 «Emdi [ghelle-paraq] qozisini Séla [rayondin] élip, Chöl-bayawandin ötüp zéminlarning hökümränigha, Yeni Zion qizining téghigha

ewetkin!» **2** Uwisdidin chuwulup patiparaq bolup ketken qushlardek, Moab qızlari Arnon deryasining kéchikliride [alaqzade] yürüdu. **3** «Paraset bilen höküm qilinglar!» **4** «[I Zion qizi], sayingizni chüshürüp chüshtiki yoruqluqni tün qaranghusidek qiling, Shu ghériblarni yoshurup qoyghaysiz; Qoghan'ghanlarni ashkarilap qoymighaysiz! Méning Moabdiki musapirlirimni özingiz bilen bille turghuzhaysiz, Ular üçhün weyran qilghuchining aldida bashpanah bolghaysiz!» **5** «[Ötüniüşüngler toghra], chünki ezgüchi yoqilidu, Halaket yoq bolidu, Ezgüchilerning hemmisi zémindin yoqilidu. Özgermes méhir-shepinq bilen bir text tiklinidu; «Dawutning chédiri» ichidiki shu text üstide birsi olturidu. U bolsa, heqiqeten adalet yürgücidighan, shundaqla adaletni izdeydi, Heqqanlyqni ilgiri süridighan bolidu. **6** — Biz Moabning hakawurluqi toghrisida angliduq (u intayin hakawur!), Yeni uning hakawurluqi, tekebburluqi, nochiliq qilidighanlıqı toghrisida angliduq; Biraq uning chong gepliri bikar bolidu! **7** Shunga Moab Moab üçhün zar yighlaydu; Ularning hemmisi zar-zar yighlaydu; Qayghu-hesretke chomüp Kir-Haresetning «kishmish poshkalliri» üçhün zar-zar yighlanglar! **8** Heshbon rayonidiki étizlar, Sibmahdiki üzüm tallirimu yiglep kétidu; Ellerning emirliri uning serxil ösümlüklirini buzup cheyleydu; Ular eslide Yaazergiche yétip, chöl-dalalarını kezgenidi; Pélekli sozulup, «[Öltük] Déngiz»ning nérisigha yetti. **9** Shunga Men Yaazerning zar-yighisi bilen bille Sibmahning üzüm teli üçhün yighlaymen; I Heshbon, Éláalah, Öz köz yashlirim bilen silerni sughirimen! Chünki yazılıq méwiliringge, hosulung üstige tentene bir sada yangritilidu. **10** Xushalliq méwililik baghlardın mehrum qilinip, Shadliqmu yoq qilinidu; Üzümzarlıqlarda ne naxsha awazliri anglanmaydu, Ne tentene qilinmaydu; Dessigüchiler üzüm kölcheklirini cheylimeydu. Chünki Men üzüm kölchekliridiki xushal warqirashlarni toxtattim. **11** Shunga ich-baghrilirim Moab üçhün chalghan chiltardek aghrip munluq yangraydu, Ichim Kir-Heresdikiler üçhünmu shundaq; **12** Shundaq boliduki, Moab özini upritip dua qilghili özining «yuqiri orni»gha chiqip kelgende, Yaki dua qilghili «muqeddes öyi»ge kirgende, U muweppeqiyetke érishelmeydu. **13** Mana mushu sözlerni Perwerdigar Moab toghruluq burun éytqan. **14** Biraq hazır Perwerdigar shundaq deydu: — «Üch yil ichide medikar hésabligandek, Moabning köpligen qoshun-

ahalisi bolghini bilen, Uning pexirlen'gen shöhriti yeksan bolidu; Ularning qalduqliri bolsa intayin az we halsiz bolidu».

17 Demeshq toghruluq yüklen'gen wehiy: —

Mana, Demeshq sheher bolup turuwerpmez, nahayiti bir döwe xarabiliqqa aylandurulidu. 2 Aroerdiki sheherler ademzatsiz bolup, Qoy padilirigha qaldurulidu, Ular tinch-aman yatidu, Ularni qorqutqudek héchbir ademmu körünmeydu. 3 Efraimda bolsa, qorghanliq sheherler yoqilidu, Demeshqning shahane hoquqi, Suriyening qalduqliri yoqilidu; Ular «Israilning shöhriti»dek yoq bolidu. — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 4 Shu kuni shundaq boliduki, Yaqupning shöhriti susliship, Ténidiki sémiz etler sizip kétidu. 5 Ularning hali bolsa ormichi bughday orghandin kényin, Yeni biliki bilen yighip orghandin kényin, Hetta Refayim jilghisida ademler bashaqlarni tergendifin kényinki haletke oxshash, [qalghini yoq déyerlik bolidu]; 6 Halbuki, yene azraq tergüdek bashaq, Zeytun derixi silkin'gendifin kényin, Eng uchida ikki-üch tal méwe, Köp méwiligen shaxlirida töt-besh tal méwe qaldurulidu, — deydu Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar. 7 — Shu kuni insan bolsa Yaratquchisiga nezirini tikidu, Közi Israildiki Muqeddes Bolghuchida bolidu. 8 Ular öz qurban'gahlirigha, yeni öz qoli bilen yasighanlirigha, Yaki barmaqliri bilen shekillendürgenlirige héch qarimaydu, Ne «Asherah»largha ne «kün tüwrükliri»ge héch ümid baghlimaydu. 9 Shu künide uning qorghanliq sheherliri, Eslidiki Israillarning aldida chatqalliqqa we taqir taghlargha aylandurulghan xarabe sheherlerdek, Hemmisi weyran bolup kétidu. 10 Chünki nijating bolghan Xudani untup qalding, Küchüng bolghan «Qoram Tash Bolghuchi»ni eslimiding; Shunga sen «serxil» ösümlüklerni tikip qoyghining bilen, We yaqa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilen, 11 Ularni tikken künila yashartqining bilen, Tikken etisila ularni chéchekletkining bilen, Hosuligha érishken künide, u peqet bir patman dawalighusiz qayghu-hesret bolidu, xalas! 12 Hey! Köp xelqlerning chuan-sürenliri! Ular déngiz-okyanlarni urghutup dolqunlardek shawqunlarni kötürüdu, Ah, ellerner qaynam-tashqinliri! Dolqunlan'ghan küchlük sulardek ular qaynam-tashqinlarni kötürüdu. 13 Eller ulugh sularning qaynam-tashqinliridek dolqunlinip kétidu; Biraq U ularning dekkisini bérishi bilenla, ular

yiraqqqa beder qéchip kétidu. Ular taghdiki ot-chöplerning topa-topanliri shamalda yiraqlargha uchuruwétilgendek, Qara quyun aldida chang-tozanglar quyun bolghandek heydiwétilidu! 14 Kechte — wehime! Tang seherde — yoq biraq! Mana bizni bulap ketkenlerning nésiwisi, Bizdin olja-gheniyimet éliwalghanlarning aqiwitidur!

18 Ah, Éfiopiye deryalirining boyliridiki

qanatlarning wizhildighan awazliri bilen qaplan'ghan yer-zémin! — Sen qomush kémiler üstide elchilerni déngizdin ötküzüp ewetisen; — I yet tapan xewerchiler, Égiz boyluq hem siliq térilik bir elge, Yiraq-yéqinlargha qorqunch bolidighan bir milletke, Zémini deryalar teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir elge [qaytip] béringlar! 3 Jahanda turuwatqanlarning hemmisi, Jimiki yer yüzidikiler! Taghlarda bir tugh kötürlügendifa, Körünglar! Kanay chélin'ghandila, Anglanglar! 4 Chünki Perwerdigar manga mundaq dédi: — Men tinchliqta turimen, Nur üstide yalildap turghan issiqtek, Issiq hosul mezgilidiki shebnemlik buluttek, Öz turalghumda közitim; 5 Chünki hosul élish aldida, Üzüm chéchekligendin kényin, Chéchekler üzüm bolghanda, U putighuchi pichaqlar bilen bixlarni késip, Hem shaxlirini késip tashlaydu. 6 Ular yighishturulup taghdiki alghur qushlargha, Yer yüzidiki haywanlarga qaldurulidu. Alghur qushlar ulardin ozuqlinip yazni ötküzidu, Yer yüzidiki haywanlar ular bilen qishni ötküzidu. 7 Shu künide samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarha bir sowghat élip kélindu; Yeni égiz boyluq hem siliq térilik bir millettin, Yiraq-yéqinlargha qorqunch bolidighan bir eldin, Zémini deryalar teripidin bölün'gen, Küchlük, tajawuzchi bir millettin bérilidu; Samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigarning nami bolghan jaygha, Yeni Zion téghigha élip kélindu.

19 Misir toghruluq yüklen'gen wehiy: — Mana,

Perwerdigar téz uchidighan bulut üstige minip, Misirgha yétip kélidu; Misirdiki butlar uning aldida tewrinip kétidu, Misirning yürüki bolsa ichidin érip kétidu. 2 — «We Men Misirlıqlarni bir-birige qarshi qutritimen; Ularning hemmisi öz qérindashlirigha qarshi turishidu, Öz qoshniliri bilenmu soqishidu; Sheher bilen sheher, Padishahliq bilen padishahliq bir-birige qarshi urishidu; 3 We Misirning rohi

öz ichidin yoqap kétidu; Men ularni meslihetsiz qaldurimen; Shunga ular butlarni we erwahlarni, Erwahlarni chaqirghuchilarni hem palchilarni izdep meslihet soraydu; 4 Men Misirliqlarni rehimsiz bir hökümranning qoligha tapshurimen; Esheddiy bir padishah ularning üstidin hökümraniq qilidu» — dep jakarlaydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar; 5 Hem sular «déngiz»din yoqaydu, Deryasi qaghjirap pütünley qurup kétidu; 6 Deryalarni sésiqchiliq qaplaydu, Misirning östeng-qanalliri qaghjirap tügeyedu; Qomushlar hem yékenler solishidu; 7 Nil deryasi boyidiki yerler, Nil deryasining quyulush aghzidiki yerler giyahsiz qalidu, Nil deryasi boyidiki ziraetlerning hemmisi qurup, tozup, yoqilidu. 8 Béliqchilar bolsa zar qaqsaydu; Nil deryasiga qarmaq tashlighuchilarning hemmisi nale kötüridu; Sularning üstige tor yayghuchilarning bëshi sanggilap kétidu. 9 Zighirchilar hem libas toqughuchilar xijaletchilikte qalidu, 10 Jemiyetning «tüwüük»liri pare-pare bolup, Medikarlarning könglimu yérim bolidu. 11 Tolimu exmeq Zoan shehirining emeldarlarliri! Pirewnning eng dana meslihetchiliridin exmiqane meslihetler chiqidu! Siler qandaqmu Pirewn’ge: — «Men bolsam danalarning ewladi, Qedimki padishahlarning neslidurmen!» — dewatqansiler téxi? 12 [Misir], séning danishmenliring hazir qéni? Ular danishmen bolsa, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Misir toghruluq némilerni könglige pükkenlikini sanga ayan qilsun! 13 Zoan shehirining emeldarlarli nadanlashti, Memfis shehirining emeldarlarli aldinip ketti; Misir qebililirining «burjek tash»liri bolsa ularni éziqturup qoydi. 14 Perwerdigar ularning arisiga bir qaymuqturghuchi rohni arilashturiwetti; Shunga birsi mest bolup öz qusuqida téyilip eleng-seleng bolghandek, Ular Misirdikilerni herbir ishida eleng-seleng qiliwetti. 15 Shuning bilen Misirgha, Bash, quyruq, palma shéxi yaki qomushlar qilalighudek héchqandaq amal qalmaydu. 16 Shu künü Misirdikiler qiz-ayallargha oxshap qalidu, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar qolini ularning üstige tenglishi bilen titrep qorqidu, 17 Hemde Yehuda zémini bolsa Misirgha wehime bolup qalidu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarning békitken iradisi tüpeylidin, Yeni Uning özlirige qaritilghan iradisi tüpeylidin, Kimge Yehudanıng gépi qilinsila shu chöchüydu. 18 Shu

küni Qanaanning tili sözleydighan, We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha békinqip sadiqliq qesimi qilidighan Misirning besh shehiri bolidu; Ulardin biri «Halak shehiri» dep atilidu. 19 Shu künü Misirning zémini otturisida Perwerdigargha atalghan bir qurban’gah, Hem chégrasida Perwerdigargha atalghan bir tüwük bolidu. 20 Bular bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha hem belge hem shahit bolidu; Chünki ezgütchiler tüpeylidin ular Perwerdigargha nale kötürgen bolidu; U ularni erkinlikke chiqiridighan bir qutquzghuchi hem qoghdighuchini ewetidu. 21 Perwerdigar Misirliqlargha tonutulup ayan qilinidu; Shu künü Misir Perwerdigarni tonuydu; Ular uningha qurbanlıq ashlıq hediyeliri bilen ibadet qilidu; Ular Perwerdigargha qesem ichidu we uningha emel qilidu. 22 Perwerdigar Misirni uridu; U ularni uridu hem saqaytidu; Shuning bilen ular Perwerdigarning yénigha qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qılıp ularni saqaytidu. 23 Shu künü Misirdin Asuriyege mangidighan, égiz kötürlügen tüz yol échilidu; Asuriyelikler Misirgha kiridu, Misirliqlar Asuriyege kiridu; Misir Asuriye bilen bille [Xudanıng] xizmetibaditide bolidu. 24 Shu künü Israel Misir we Asuriye bilen bir bolup, Üchisi, yer yüzidikilerge bext yetküzgütchiler bolidu. 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha bext ata qılıp: — «Xelqim bolghan Misirgha, Öz qolumning ijadi bolghan Asuriye We Öz mirasim bolghan Israilgha bext yar bolsun!» — deydu.

20 Asuriyening [serdari bolghan] «Tartan» Ashdod shehirige kélép muhasire qilghan yili Asuriye padishahi Sargon uni ewetken (u Ashdodqa qarshi jeng qılıp uni ishghal qildi): — 2 — Shu chaghda Perwerdigar Amozning oghli Yeshaya arqılıq söz qilghanidi. U uningha: — «Chatriqingdin böz ich tambilingni séliwet, putungdiki keshingni séliwet» — dégenidi; U shundaq qildi; yalingach we yalang ayagh méngip yürdi. 3 We Perwerdigar axirida mundaq dédi: — «Méning qulum Yeshaya Misir we Éfioopiye toghruluq xewer bérividighan bësharet hem karamet süpitide bolush üchün yalingach hem yalang ayagh üch yil méngip yürgendek, 4 Oxshashla Misirliq esirler we Éfioopiyeburgünler yash bolsun, qéri bolsun, yalingach hem yalang ayagh, kasisi ochuq halda Asuriye padishahi teripidin Misirni shermendilikte qaldurup, yalap épke tilidu. 5 Ular

bolsa qorqushup, öz tayanchisi bolghan Éfiopiyed in we pexri bolghan Misirdin ümidsizlinip kétidu. 6 Shuning bilen bu déngiz boyidikiler: — «Mana bu Asuriye padishahining weswesidin qorqup bashpanahliq izdep barghan tayanchimizghu, bizler emdi qandaqmu qutulalaymiz?» — déyishidu».

21 «Déngizning chöl-bayawini» toghrisida yüklen'gen bir wehiy: — «Jenub terepte qoyuntazlar ötüp kétiwatqandek, Dehshetlik zémindin bir némiler kéliyatidu!». 2 — Azabliq bir wehiy-körünüsh manga ayan qilindi; Xain xainliq qiliyatidu, Bulangchi bulangchiliq qiliyatidu. «I Élam, ornungdin tur, chiq! Média, muhasire qilip qorshiwal!» Uning sewebidin kötürülgen hemme nale-peryadlarni tügitiwetim. 3 — Shunga ich-baghrim aghriq-azab bilen toldi, Tolghiqi tutqan ayalning azablıridek, Körgenlirimdin tolghinip kettim, Anglighinimdin parakende boldum. 4 Shunga könglüm parakende bolup hasirap kettim, Méni dehshet qorqunch basti; U men zoq alidighan kékchini sarasime bolidighan kékchige aylandurdi. 5 Ular dastixan we gilem-körpilernimu salidu; Ular yéyishidu, ichishidu; «Hey ésilzadiler, ornunglardin turup qalqanni maylanglar!» 6 Chünki Reb manga: — «Barghin, körgenlirini eyni boyiche éytidighan bir közetchini texlep qoyghin» — dégenidi. 7 — «U jeng harwilirini, jüp-jüp atliq eskerlerni, Jeng harwilirini éshekler bilen, Jeng harwilirini tögiler bilen körgende, U diqqet bilen, nahayiti diqqet bilen közetsun!» 8 U jawaben shirdek towlidi: — «Reb, men közet munarida üzlüksiz kün boyi turimen, Her kékchide közette turimen; 9 — We mana, u jeng harwiliri jüp-jüp atliq eskerler bilen kéliyatidu!» We yene jawab béril shundaq dégen: — Babil bolsa yiqildi, yiqilip chüshti, We U ularning ilahlirining herbir oyma mebudlirini yerge tashlap pare-pare qiliwetti!. 10 — I Méning tépilgen danlirim, Méning xaminimdi bughdaylirim, Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin anglighanni silerge éytip berdim! 11 «Dumah» toghruluq yüklen'gen wehiy; Birsi Séirdin kélép mendin: — «I közetchi, kékchining qanchilik ötti? I közetchi, kékchining qanchilik ötti?» — dep soraydu. 12 Közetchi jawaben mundaq deydu: — «Seher kélédu, kékchimu kélédu; Yene sorighing bolsa, yene kélép sora; Yolungdin qaytip manga yéqin kel!» 13 Erebiyening kékchisi toghruluq yüklen'gen wehiy: — «I Dédanliqlarning karwanlıri,

siler Erebiyediki janggalda qonup qalisiler; 14 Ussap ketkenlerge su apirip béringlar! I Témadikiler, nanliringlarni élip qachqanlarni kütiwélinglar! 15 Chünki ular qilichlardin, Ghilaptin élin'ghan qilichtin, Kérilgen oqyadın, Urushning azabidin qachidu. 16 Chünki Reb manga shundaq dégen: — Bir yil ichide medikar hésablıghandek, Andin Kédarning bar sheriyo yoqilidu, 17 Oqyachilarining qalduqliri, Yeni Kédarning palwan-batur bolghan oghulliri az qalidu; Chünki Perwerdigar, Israilning Xudasi shundaq söz qilghan».

22 Alamat körünüsh bérilgen jilgha toghrisida yüklen'gen wehiy: — Siler hemminglar ögziłerning üstige chiqiwalghininglar zadi néme qilghininglar? 2 Siler xushalliq debdebisini kötüridighan, Warang-churunggha tolghan yurt, Shadlinidighan sheher; Silerdin öltürülgenler qilich bilen chépilghan emes, Yaki jenglerde ölgen emes; 3 Emirliringlarning hemmisi biraqla qéchishti; Ular oqyasisiz esir boldi; Yiraqqal qachqan bolsimu, Silerdin tépiwélin'ghanlarning hemmisi birlikte esir boldi. 4 Shunga men: — «Neziringlarni méningdin élinglar; Méni qattiq yighlashqa qoyunglar; Xelqimning bulinip kétishi toghruluq manga teselli bérishke aldirap özünglarni upratmanglar» — dédim. 5 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigardin «Alamat körünüsh bérilgen jilgha»ning bésigha bir kün chüshidu, U bolsa awarichilik bolidighan, Ayagh asti qilinip pétiqdilidighan, Ademler qaymuqturulidighan, Sépil soqulup chéqilidighan, Taghlargha qarap yalwurup chirqiraydighan bir künü bolidu. 6 Élam jeng harwiliri we ademliри bilen, atliq eskerliri bilen oqdanni kötürüp kélédu, Kir bolsa qalqanni échip teyyar qilidu. 7 We shundaq boliduki, Eng güzel jilghiliring jeng harwiliri bilen tolup kétidu, Atliq eskerler derwazang aldida sep tartip turidu. 8 Ular Yehudaning üstdikli qalqanni élip tashlaydu; Biraq sen [Zion] shu künide «Orman sarayı»diki qorallargha ümid baghlighansen; 9 Siler Dawutning shehirining böslügen jaylirining köp ikenlikini körüp, Pestiki kölchek sulirini bir yerge yighip su ambiri qildinglar; 10 Yérusalémdiki öylerni sanap, ulardin bezilirini buzup sépilni mustehkemlesh üçhün ishlettinglar, 11 Shundaqla kona kölchektiki sularni ikki sépil otturisigha yighip ambar qildinglar; Biraq mushularni Yaratquchigha héch qarimidinglar, Burundin burun bularni Shekllendürüp Békitküchige héch ümid baghlimidinglar! 12 Shu

küni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar silerni yighlap matem tutushqa, Chachni chüshürüp paynekbash bolushqa, Böz kiyim kiyishke murajiet qildi. **13** Biraq bularning ornida, mana xushalliq we shadliq, Kalilarni soyush, qoylarni boghuzlash, Göshlerni yéyish, sharablarni ichish, «yeyli, icheyli, chünki ete dunyadin kétimiz» — déyishler boldi! **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar teripidin quliqimha ayan qilindiki, «Berheq, mushu gunah siler ölmigüche kechürülmeydu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar mana shundaq deydu: — «Barghin, mushu ghojidar, Ordini bashquridighan mushu Shebnaning yénigha kirdin, uningha: — **16** Sanga mushu yerde néme bar? Yaki mushu yerde kimum bar? Birsi égizlikke özi üchün bir gör qazghandek, Özi qoram tashtin bir qonalghuni yonughandek, Özüng üchün bir gör kolidingmu? **17** Mana hey palwan, Perwerdigar séni öz changgiligha élip, ching siqimda, **18** Andin pomdaqtek séni bipayan, yiraq bir zémin'ha tashliwétidu. Sen ashu yerde ölisen, Hem ashu yerde heywetlik jeng harwiliringmu qalidu, I ghojangning jemetige shermendilik keltürgüchi! **19** Men séni mensipingdin éliwétimen, Shuning bilen séni ornungdin chüshüriwétimen. **20** Shu künimu shundaq boliduki, Men Hilqiyaning oghli Öz qulum bolghan Éliakimni chaqirimen; **21** Séning tonungni kiydürümen, Séning potang bilen uning bélini ching qilimen; Hökümränliqingni uning qoligha tapshurimen; Shuning bilen u Yérusalémdiklerge we Yehuda jemetige ata bolidu. **22** Dawut jemetining achquchini men uning müriside qoyimen; U achsa, héchkim ételmeydu, Etse, héchkim achalmaydu. **23** Men uni muqim bir jaygha qozuq qilip békitemen; U bolsa atisining jemeti üchün shereplik hoquq-text bolidu; **24** Xelq uning üstige atisining jemetining barliq shöhretlirini yükleydu; Yeni barliq uruq-nesillirini, Barliq kichik qacha-quchilarni, Piyale-jamlardin tartip barliq küp-idishlарgħiche asidu. **25** Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — muqim jaygha békitelgen qozuq bolsa, égilip kétidu we késip tashlinidu; Uning üstige ésilghan yükler üzüp tashlinidu», — Chünki Perwerdigar shundaq dégenidi.

23 Tur toghruluq yüklen'gen wehiy: — — I Tarhishtiki kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki u xarab qilindi, Shu yerde öy yoq, portmu yoq. Séprus arilidin bu xewer [kémidikiler]ge ayan qilinidu. **2** Zidondiki sodigerler déngizdin ötüp silerni teminlep keldi, i araldikiler, Emđi shük bolunglar! **3** Shihordiki bipayan sular üstidin yótkigen danlar, Yeni Nil deryasining hosuli Turning daramiti bolghanidi; U ellerning baziri bolghanidi! **4** I Zidon, xijalet bol, Chünki déngiz — yeni Turgha qorghan bolghan déngiz deydu: — «Mende héch tolghaq bolmidi, héch tughmidim, Yigitlerni yaki qizlarni héch baqmighandekmen!» **5** Mushu xewer Misirha yetkende, Ularmu bu xewer xuddi turgha kelgendek qattiq azablinidu. **6** — Siler déngizdin ötüp Tarshishqa kététinglar! I déngiz boyidikiler, ah-zar kötürünglar! **7** Silerning qedim eyyamdin bar bolghan, Shad-xuramliqqa tolghan shehiringlar mushumu?! Mana ularning putliri özlerini musapir qilishqa yiraqlargha kötüüp baridu! **8** Tajlarni iltipat qilghuchi bolghan, Sodigerliri emirler bolghan, Dellalliri jahanda abruyluqlar hésablan'ghan turning bu tegħdirini kim békitken? **9** — Bularni békitküchi samawi qoshunlarning Serdari Perwerdigidur! Meqsiti bolsa shan-shöhrettin kélip chiqqan jimi tekebburluqni reswa qilish, Jahandiki jimiği yüz-abruyluqlarni pesleshtürüshtin ibaret! **10** Tarshishning qizi, Nil deryasidek öz zéminingda erkin-azade yayral Chünki [Turdin] kelgen tizgin hazir yoq. **11** Chünki Perwerdigar qolini déngiz üstige uzip, Döletlerni tewritidu. U Qanaan toghruluq emr qilghan, Uningdiki qel'e-qorghanlarni yoqutulsun dep perman chüshürgen. **12** We: — «I basqunchiliqqa uchrighan Zidon qizi, Sen ikkinchi héch tentene qilmaysen, Ornungdin turup, Séprus ariligha ötüp ketkin, Hetta shu yerde sen héch aram tapmaysen» — dédi. **13** Qaranglar, Babil-kaldiylerning zéminini! Bu yerning xelqi bolup baqmighandek qilidu; Asuriye uni chöl-bayawan janiwarliri üchün makan qilghan; Poteylerni yasap, ularning saray-ordilirini weyran qilip, xarabilikke aylanduruwetken. **14** I Tarhishtiki kémiler, ah-zar kötürünglar! Chünki qorghininglar xarab qilindi. **15** We shu künı boliduki, Padishahning künlerni hésabligħinidek, Tur yetmish yil untilidu. Yetmish yil ötkendin kényin, Turning ewħali pahishe ayalning naxħisidek bolidu; **16** Chiltarni élip, sheherni aylinip yür, I untilghan pahishe ayal! Özüngge yene xeqning

diqqitini tartay déseng, Yéqimliq bir pede chélip, köprek naxshilarını éyt! 17 Emdi shundaq boliduki, Yetmish yilning ötüshi bilen, Perwerdigar Turni yoqlaydu; Shuning bilen u yene özini ijarige béríp, Yer yüzidiki hemme padishahliqlar bilen yene buzuqchiliq qılıdu; 18 Shuning bilen uning malliri we özini sétip, tapqan puli bolsa Perwerdigarqha atılıp muqeddes bolidu; U xezinige sélinmaydu yaki toplanmaydu, Chünki uning mushu sodisi bolsa Perwerdigarning aldida turghanlar üchün ayrim qilinidu; U ulargha qan'ghuche yep-ichishke, shundaqla ularning ésil kiyim-kéchekliri üchün ishlitlidu.

24 Mana, Perwerdigar yer yüzini berbat, weyran qılıp, Uni astin-üstin qiliwétip, Uningda turuwartqanlarni terep-terepke tarqitidu; 2 Shu waqitta shundaq boliduki, Xelqler qandaq bolsa, kahin shundaq bolidu; Qul qandaq bolsa, xojayini shundaq bolidu; Dédék qandaq bolsa, ayal xojayini shundaq bolidu; Sétiwalghuchi qandaq bolsa, sétiwetküchi shundaq bolidu; Ötne alghuchi qandaq bolsa, ötne bergüchi shundaq bolidu; Ösüm alghuchi qandaq bolsa, ösüm bergüchi shundaq bolidu. 3 Yer yüzü pütünley berbat qilinidu, Pütünley bulang-talang qilinidu; Chünki Perwerdigar mushu sözni qıldı. 4 Yer yüzü matem tutidu, u zeiplishidu, Jahan halsizlinip zeiplishidu, Yer yüzidiki beg-törlermu halidin kétidu. 5 Yer-zémin özide turuwartqanlar teripidin bulghinidu; Chünki ular körsetme-qanundin chetligen; [Tebietning] qanuniyet-tertipini özgertiwetken, Menggülük ehdinimu yoqqa chiqiriwetken. 6 Shunga lenet yer yüzini yutuwalidu, Uningda turuwartqanlar «gunahi bar» dep hésablinidu, Shunga yer yüzidikiler yutuwélinidu, İnsanlar az qalidu. 7 Yéngi sharab tügey dep qalidı, Üzüm talliri bolsa soliship kétidu; Keypliktin köngli xush ademlermu uh tartishidu; 8 Daplarning shox sadaliri toxtaydu, Köngül échiwatqanlarning warang-churunglirimu tügeydu, Chiltarning shadlıq mungririmu toxtaydu. 9 Sharab ichkenlerningmu naxshisi yoqaydu; Haraq ichkenlerge haraq achchiq tuyulidu. 10 Tertipsiz, menisiz sheher buzulidu; Héchkim kirmsun dep hemme öyler étılıdu; 11 Kochilarda sharab üchün nale-peryad kötürülidu; Bar shad-xuramliq tütekke aylinidu; Yer-zémidinki shadlıq yoqaydu. 12 Sheherde peqet weyranchiliqla qalidu, Derwaza bolsa chéqilghan, Hemmisi — xarab bolidu! 13 Chünki xelq-milletlerning arisida, Yer-jahanning otturisida shundaq boliduki, Zeytun

derixini qaqqandin kényin qép qalghan zeytunlardek, Üzüm hosulunu yighiwalghandin kényin tergüdek birnechchila üzüm qalghandek, bir qaldisi qaldurulidu. 14 [Qaldilar] bolsa awazlirini yuqiri kötüridü; Perwerdigarning heywisiqarap tentene qılıdu; Ular déngiz tereptin süren salidu. 15 Shunga Perwerdigarni sherqtimu, Israilning Xudasi Perwerdigarning namini gherbtiki yiraq arallardimu ulughlanglar; 16 Jahanning chet-chetliridin biz naxshilarını angliduq: — «Heqqaniy Bolghuchigha shan-sherep bolsun!» Biraq men shundaq dédim: — «Ah, méning yadangghuluqum! Méning yadangghuluqum! Halimgha way! Chünki xainlar xainliq qiliwatidu; Berheq, xainlar nomussizlarche xainliq qiliwatidu! 17 I yer yüzide turuwartqan insanlar! Wehime, ora we tuzaq beshingha chüshidu; 18 We shundaq boliduki, Wehime sadasidin qachqanlar origha chüshidu, Oridin chiqqan bolsa tuzaqqa tutulidu. Chünki asmandiki dériziler échilidu, Yer ulliri tewrep kétidu. 19 Yer mutleq dezlinip kétidu, Yer pütünley pare-pare bolup kétidu, Yer dehshetlik tewrinidu. 20 Yer mest ademdek ileng-sileng mangidu; Xuddi lapastek irghangship qalidu. Chünki uningdiki asiyliq gunahi özini qattiq basidu, U yiqilip, ikkinchi turalmaydu. 21 Shu künide shundaq boliduki, Perwerdigar yuqirida turghan qoshunlarni yuqirida, We yer yüzidiki padishahlarni yer yüzide jazalaydu. 22 Ular orekke yighilidighan bir top esirlerdeq yighiwélinidu, Gundixanigha solap qoyulidu. Nurghun künlerdin kényin ular jazalinidu. 23 Ay uyatlıqta qalidu; Künmu xijil bolup körünmeydu; Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Zion téghida, yeni Yérusalémda seltenitini yürgüzidu; Uning shansheripi Öz aqsaqalları aldida parlaydu!

25 Perwerdigar, Sen méning Xudayim; Men Séni üstün dep medhiyilemen, Men Séning namingni mubarekleymen, Chünki Sen karamet ishlarni, Sadiqliq we heqiqet ichide qedimdin buyan qelbingge pükkenliringni beja keltürgensen. 2 Chünki Sen sheherni xarabilik, Qel'e-qorghanlıq yurtni xarab, Yatlarning ordisini sheher bolalmas qilghansen, U ikkinchi hergiz qurulmaydu. 3 Shunga héliqi küchlük xelq Séni ulughlaydu, Esheddiy ellerning héliqi shehiri Sendin qorqidu; 4 Chünki Sen miskinlerge qorghan, Yoqsullarning derdi-hajitige qorghan, Boran'gha daldı, Issiqaq saye bolghansen; Chünki eshediylerning zerbe dolquni tamgha

urulghan borandek, Qaghjiraq yerni basqan issiq hawadek boldi. Biraq issiq hawa bulut sayisi bilen tosulghandek, Sen yatlarning chuqan-sürenlirini peseytisen; Esheddiylerning ghelibe naxshisi pes qilinidu. **6** We mushu taghda samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar barliq qowmlar üçün ziyapet qilidu — Mayliq yémeklikler, Süzdürülgen kona sharablar, Yılıki toq mayliq yémeklikler, Süzdürülgen, yaxshi saqlan'ghan kona sharablardan bolghan ziyapet bolidu; **7** We U mushu taghda hemme qowmlarni yapidighan chümperdini, Barliq ellerni yapidighan yapquchni yoqitidu; **8** U ölümni menggüge yutup yoqitidu! Reb Perwerdigar herbir yüzdiqi yashlarni sürtiwétidu; Pütkül yer-zémin aldida Öz xelqining shermendilikini élip tashlaydu; Chünki Perwerdigar shundaq éytqan. **9** We shu künide déyildi: — «Mana, Xudayimiz mushu, biz Uningha telmürip kelgen, U bizni qutquzidu; Mana, mushu Perwerdigidur, biz Uningha telmürip kelgen, Biz shadlinip Uning nijat-qutuldurushidin xurser bolimiz». **10** Chünki mushu taghqa Perwerdigarning qoli qonup turidu; We saman azgalda tézek bilen cheylen'gendek, Moab Uning putliri astida cheylinidu; **11** [Moab] ashu [tézeklik] azgaldin üzüp chiqish üçün qolini kéridu, Biraq uning qoli chéwer bolghini bilen, [Reb] uning tekeburluqini pes qilidu. **12** U sépílliringning égiz mudapielik qorghanlirini ghulitip, Yer bilen yeksan qilip, Topa-changha aylanduridu.

26 Shu künide Yehudanıng zéminida munu naxsha étyilidu: — «Mustehkem bir shehirimiz bar; U nijatliqni uningga sépil we tirekler qilip békítip qoyidu. **2** Wapadarlıqta ching turghan heqqaniy elning kirishi üçün, Derwazilarıńı échip béringlar! **3** Kim özining eqide, oy-xiyali Sanga baghlighan bolsa, Sen uni mutleq xatirjemlikte saqlaysen; Chünki u Sanga ishench-étiqad baghligandur. **4** Menggüge Perwerdigarga tayininglar; Chünki Yah Perwerdigar heqiqeten ebedil'ebedlik bir qoram tashtur. **5** Chünki U yuqırıda turghanlarni peske chüshüridu; Ashu aliy sheherni, U pes qilidu; Uni yerge chüshürüp, Topa-changha aylanduridu. **6** U put bilen cheylinidu; U möminlarning putliri, Miskinlarning qedemliri bilen cheylinidu! **7** Heqqaniyning yoli bolsa tüzdür; I Eng Tüz Yolluq Bolghuchi, Sen heqqaniy adem üçün uning yolini ong qilisen. **8** I Perwerdigar, biz derheqiqet Séning hökümliringning yolda méngip, Séni kütüp kelduq; Jénimizning teshnaliqi shudurki,

naming we shöhriting ashsun! **9** Wujudum bilen kéchilerde Sanga teshna boldummen; Berheq, tang seherlerdimu rohim bilen ich-ichimdin Séni izdidim; Chünki hökümliring yer yüzide körün'gen bolsa, Yer yüzidikiler heqqaniyliqni öginidu. **10** Rezil ademge rehim körtsitsimu, U yenila heqqaniyliqni ögenmeydu; Hetta durusluq turghan zémindimu u yenila adilsizliq qiliwéridu, Perwerdigarning shanu-shewkitini körmeydu. **11** I Perwerdigar, qolung kötürlüdi, Biraq ular körmeydu. Halbuki, Öz xelqingge bolghan otluq muhebbitingni ular köridu hem xijil bolidu; Küshendiliring üçün [teyyarlan'ghan] ot ularni berheq yutuwétidu. **12** I Perwerdigar, Sen bizge xatirjemlik nésip qilisen; Chünki bizning emellirimizning hemmisini özüng wujuqa chiqarghansen. **13** Derweqe, i Perwerdigar Xudayimiz, ilgiri Sendin bashqa «rebler» üstimizdin hökümrənliq qilghan; Emdilikte peqet Sanga tayinipla namingni eslep tilgha alimiz. **14** Ular bolsa öldi, qaytidin yashimaydu; Erwah bolup ketti, qayta tirilmeydu; Chünki Sen ularni jazalap yoqatting, Ularnı ademlarning ésidimu qilche qaldurmiding. **15** Sen elni ulghaytqansen, i Perwerdigar; Elni ulghaytqansen, Özüngge shan-sherep keltürgensen; Zéminning chégralirini herterepke uzartqansen. **16** I Perwerdigar, ular derd-elem ichide qalghanda, Séni izdidi; Terbiyilik jazalishing ularning beshigha chüshkende, Ular ah urup, pichirlap bir duani qildi: — **17** «Boshinish aldida turghan, tolghiqi tutup, aghriqtin warqirighan bir hamilidar ayaldek, Biz Séning aldingda shundaq bolduq, i Perwerdigar. **18** Biz ikki qat bolup, Tolghaqqa chüshtuq, Biraq peqet yella chiqarduq; Yer yüzidikiler üçün héch nijat-qutquzushni yetküzmiduq; Dunyadiki ademler héch tughulmidi». **19** «Sanga tewe ölgen ademler yashaydu; Méning jesitimning [tirilishi bilen teng] ularmu tirilidu. I topa-changda yatqanlar, oyghinip naxsha yangritinglar! Shebnimining tang seherning shebnimidektur; Yer-zémin özide ölgenlerini tughup bérideru. **20** I xelqim, kélinglar, Öyünglargha kirip, keyninglardan ishiklerni étip qoyunlar; Méning derghezipim ötküche, özüngni bir demlik yoshrunal. **21** Chünki qara, Perwerdigar Öz jayidin chiqıp, Yer yüzidikilerning gunahını özlirige qayturmaqchi; Yer bolsa üstige tökülgən qanlarnı ashkarilaydu, Özide öltürügenlerni haman yépiwermeydu.

27 Shu künide Perwerdigar Özining dehshetlik, büyük we küçlük shemshiri bilen uchqur yilan léwiatanni, Yeni tolghan'ghuchi yilan léwiatanni jazalaydu; U yene déngizda turghan ejdihani öltüridu. **2** Shu künü sap sharab bérídighan bir üzümzar bolidu! U toghruluq naxsha éytinglar! **3** Özüm Perwerdigar uni saqlaymen; Men her deqiqe uni sughirimen; Birsi uningga ziyan yetküzmisun dep kéche-kündüz saqlaymen. **4** Ghezep Mende qalmidi; Ah, Manga qarshi jeng qilidighan tikenler yaki jighanlar bolsaidi! Undaq bolsa Men ulargha qarshi yürüsh qilattim, Ularni yighishturup köydüriwétettim! **5** Bolmisa u Méni bashpanahliq qilip tutsun; U Men bilen birlikte xatirjemlikte bolsun, Derheqiqet, u Men bilen birlikte xatirjemlikte bolsun! **6** Kelgüsi künlerde, Yaqup yiltiz tartidu; Israil bixlinip, chéchekleydu, Ular pütkül yer yüzini méwe-chéwe bilen qaplaydu. **7** [Perwerdigar Israilni] urghanlarni urghanchilik [Israilni] urup baqqanmu? U qirghanlardek [Israil] qirilip baqqanmu? **8** Sen ularni eyibligende ölchemdin töwen jazalap ularni paliwetkensen; Sherq shamili chiqqan künide U Uning zerblik shamili bilen ularni qoghliwetken. **9** Emdi shu yol bilen Yaqupning qebihlikı kechürüm qiliniduki, — Uning gunahining élip tashlan'ghanlıqining pishqan méwisi shu boliduki: — U qurban'gahtiki hemme tashlanı kukum-talqan qilidu, «Asherəh»larnı we «kün tüwrükliri»nı zadila turghuzmaydu. **10** Chünki mustehkemlen'gen sheher ghérib bolup qalidu, Ademzatsız makan hem tashliwétilgen bayawandek bolidu; Shu yerde mozay ozuqlinidu, Shu yerde yétip, uning shaxlirini yeydu. **11** Uning shaxliri solishish bilen üzülidü; Ayallar kélip ularni otun qilip köydüriwétidu. Chünki bu bir yorutulmaghan xelq; Shunga ularni Yaratquchi ulargha rehim qilmaydu; Ularnı Shekillendürgüchi ulargha shepget körsetmeydu. **12** We shu künü shundaq boliduki, Perwerdigar Efrat deryasining éqimliridin tartip Misir wadisighiche her yerni silkiydu, We siler bir-birlep térip yighiwélinisiler, I Israil balilir! **13** We shu künü shundaq boliduki, Büyük kanay chélinidu; Shuning bilen Asuriye zéminida tûgishey dep qalghanlar, We Misir zéminida musapir bolghanlar kélédi; Ular Yérusalémda muqeddes tagh üstide Perwerdigargha ibadet qilidu.

28 Efraimdiki meyxorlarning beshidiki tekebburluq bilen taqıwalghan güllük tajigha way! Munbet jilghining beshigha taqıwalghan, Yeni ularning

solistip qalghan «pexri» bolghan gülüge way! I sharabning esiri bolghanlar! **2** Mana, Reb bir kúch we qudret igisini hazırlıdı; U bolsa, möldürlük judun hem weyran qilghuchi borandek, Dehshet bilen tashqan kelkün suliridek, Esheddiylerche [tajni] yerge uridu. **3** Efraimdiki meyxorlarning beshidiki tekebburluq bilen taqıwalghan güllük tajı ayagh astida cheylinidu; **4** We munbet jilghining beshida taqıwalghan, Ularning «pexri» bolghan soliship qalghan gülü bolsa, Baldur pishqan enjürdek bolidu; Uni körgen kishi körüpla, Qoligha élip kap étip yutuwalidu. **5** Shu künide, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz xelqining qaldisi üchün shereplik bir taj, Shundaqla körkem bir chembirek bolidu. **6** U yene höküm chiqirishqa olturghanlargha toghra höküm chiqarghuchi Roh, We derwazida jengni chékindürgüchige kúch bolidu. **7** Biraq bularmu sharab arqılıq xatalashti, Haraq bilen éziqip ketti: — Hem kahin hem peyghember haraq arqılıq éziqip ketti; Ular sharab teripidin yutuwélin'ghan; Ular haraq tüpeylidin eleng-seleng bolup éziqip ketti; Ular aldin körüshtin adashti, Höküm qilishta éziqishti; **8** Chünki hemme dastixan bosh orun qalmay qusuq we nijaset bilen toldi. **9** «U kimge bilim ögetmekchidu? U zadi kimni mushu xewerni chüshinidighan qilmaqchidu?» **10** Éghizlandurulghanlargha emesmu?! Emchektin ayrilghan bowaqlargha emesmu?! Chünki xewer bolsa wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur, Bu yerde azraq, Shu yerde azraq bolidu... **11** Chünki duduqlaydighan lewler we yat bir til bilen U mushu xelqqe söz qilidu. **12** ulargha: — «Mana, aram mushu yerde, Hali yoqlarnı aram aldurunglar; Yéngilinish mushudur» — dégen, Biraq ular héchnémini anglashni xalimighan. **13** Shunga Perwerdigarning sözi ulargha: — «Wezmuwez, wezmuwezdur, Qurmuqur, qurmuqurdur. Mushu yerge azraq, Shu yerge azraq bolidu; Shuning bilen ular aldiqha kétiwétip, Putliship, ongda chüshidu, Sundurulup, Tuzaqqa chüshüp tutulup qalidu. **14** — Shunga hey siler mazaq qilghuchilar, Yérusalémda turghan mushu xelqni idare qilghuchilar, Perwerdigarning sözini anlap qoyunlar! **15** Chünki siler: — «Biz ölüm bilen ehde tützduq, Tehtisara bilen bille bir kélishim békittuq; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, U bizge tegmeydu; Chünki yalghanchiliqni bashpanahimiz qıldıq, Yalghan sözler astida mökünüwalduq» — dédinglar, (Sheol h7585) **16** Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Mana, Zionda ul bolush üchün bir Tash, Sinaqtin ötkütülgelen bir tash, Qimmetlik bir burjek téshi, Ishenchlik hem muqim ul téshini salghuchi Men bolimen. Uninggha ishinip tayan'ghan kishi héch hoduqmaydu, aldirimaydu. **17** We Men adaletni ölchem tanisi qilimen, Heqqaniyliqni bolsa tik ölcigüch yip qilimen; Möldür bashpanahi bolghan yalghanchiliqni süpürüp tashlaydu, We kelkün möküwalghan jayini téship epkétidu. **18** Shuning bilen ölüm bilen tüzgen ehdenglar bikar qiliwétildi; Silerning tehtisara bilen békitken kéléshiminglar aqmaydu; Qamcha tashqindek ötüp ketkende, Siler uning bilen cheylitélisiler. (Sheol h7585) **19** U ötüp kétishi bilenla silerni tutidu; Hem seher-seherlerde, Hem kéche-kündüzlerdimu u ötüp turidu, Bu xewerni peqet anglap chüshinishing özila wehimige chüshüsh bolidu. **20** Chünki kariwat sozulup yétishqa qisqiliq qilidu, Yotqan bolsa adem tügili yatsimu tarlıq qilidu. **21** Chünki Perwerdigar Öz ishini, Yeni Özining gheyril emilini yürgüzüsh üchün, Özige yat bolghan ishni wujudqa chiqirish üchün, Perazim téghida turghinidek ornidin turidu, U Gibéon jilghisida ghezeplen'gini dek ghezeplinidu; **22** Shunga mazaq qilghuchilar bolmanglar; Bolmisa, kishenliringlar ching bolidu; Chünki men samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarın bir halaket toghrisida, Yeni pütkül yer yüzige qet'iylik bilen békitken bir halaket toghrisidiki xewerni angghanmen. **23** — Qulaq sélinglar, awazimni anganglar; Tingshanglar, sözlirimni anganglar. **24** Yer heydigüchi déhkan térish üchün yerni kün boyi heydemdu? U pütün kün yerni aghdurup, Chalmilarni ézemdu? **25** U yerning yüzini tekshiligendin kéyin, Qaraköz bediyanı tashlap, Zirini chéchip, Bughdayni taplarda sélip, Arpini térishqa békitilgen jaygha, Qara bughdayni étiz qırırlıgha térimamdu? **26** Chünki uning Xudasi uni toghra höküm qilishqa nesihet qilidu, U uninggha ögitidu. **27** Berheq, qaraköz bediyan chishliq tirna bilen tépilmeydu; Tuluq zire üstide heydelmeydu; Belki qaraköz bediyan bolsa qamcha bilen soqlidu, Zire bolsa tömür-tayaq bilen urulup dan ajritilidu. **28** Un tartishqa danni ézish kérek, emma [déhkan] uni menggüge tépéwermeydu; U harwa chaqlıri yaki at tuyaqlıri bilen uni menggüge tépéwermeydu; **29** MUSHU ishmu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarın kéléidu; U nesihet bérishte karamet, Danaliqta ulughdur.

29 Arielge, Dawut öz makani qilghan Arielge way! Yene bir yil yillargha qoshulsun, Héyt-bayramlar yene aylinip kelsun; **2** Biraq Men derd-elemini Arielge keltürimen; Dad-peryadlar kötürülp anglinidu; U Manga heqiqeten bir «Ariel» bolidu. **3** Chünki Men séni qapsap chédirlar tiktürüp, Séni qamal qilip muhasire istihkamlarini salimen, Poteyliri bilen séni qorshiwalimen. **4** Shuning bilen pes qilinisen, Sen yer tégidin sözleydighan, Gepliring pestin, yeni topa-changdin kéléidighan, Awazing erwahlarni chaqirghuchiningkidek yer tégidin chiqidu, Sözliring topa-changdin shiwrılap chiqqandek bolidu; **5** Shu chaghda düshmenliringning topi xuddi yumshaq topa-changlardek, Yawuzlarning topi shamal uchurup tashlaydighan topandek tozup kétidu. Bu ish bardinla, tuyuqsız bolidu! **6** Emdi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar séning yéningha kéléidu; Güldürmama, yer tewresh, küchlük shawqun, quyuntaz, boran we yutuwalghuchi ot yalqunlar bilen sendin hésab alidu. **7** Shundaq qilip Arielge qarshi jeng qilidighan, Yeni uninggha we qel'e-qorghanlıq mudapielerge jeng qiliwatqan barlıq ellerning nurghunlighan qoshunliri kékchisi körgen chüştiki körünüştek yoqap kétidu. **8** Ach qalghan bırsı chüsh körgende, Chüshide bir néme yeysü; Biraq oyghansa, mana qorsiqi quruq turidu; Changqıghan bırsı chüsh körgende, Chüshide su ichidu; Biraq oyghansa, mana u halidin kétidu, U yenila ussuzluqqa teshna bolidu; Mana Zion téghigha qarshi jeng qiliwatqan ellerning nurghunlighan qoshunliri del shundaq bolidu. **9** Emdi arisaldi boliwérip, Qaymuqup kétınglar! Özünglarnı qarighu qilip, qarighu bolunglar! Ular mest boldi, biraq sharabtin emes! Ular ilengliship qaldi, biraq haraqtaq emes! **10** Chünki Perwerdigar silerge gheplet uyqusi basquchi bir rohni töküp, Közünglarnı étıwetti; U peyghemberler we bash-közünglar bolghan aldin körgüchilernimu chümkiwetti. **11** MUSHU körgen pütkül wehiy bolsa, siler üchün péchetliwétigen bir yögime kitabdek bolup qaldi; Xeq kitabni sawatlıq bırsige bérıp: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — dése, u: — «Oquyalmayen, chünki péchiti bar iken» — deydu. **12** Kitab sawatsız bırsige bérilip: — «Oqup bérishingizni ötünimen» — déyilse, u: — «Men sawatsız» — deydu. **13** We Reb mundaq deydu: — «MUSHU xelq aghzi bilen Manga yéqinlashqanda, Tili bilen Méni hörmeligende, Biraq qelbi bolsa MENDIN yiraq turghachqa, MENDIN

bolghan qorqushi bolsa, peqet insan balisining petiwaliridinla bolidu, xalas; **14** Shunga mana, Men mushu xelq arisida yene bir karamet körsitimen; Karamet bir ishni karamet bilen qilimen; Shuning bilen ularning danishmenlirining danaligi yoqilidu; Ularning aqillirining eqilliri yoshurunuwalghan bolidu». **15** Özining pükken niyetlirini Perwerdigardin yoshurush üchün astin yerge kiriwalghan, Öz ishlarini qaranghuluqta qilidighan, We «Bizni kim köridu» we «Kim bizni bilgen» dégenlerge way! **16** Ah, silerning tetürlükünglar! Sapalchini séghiz laygha oxshatqili bolamdu? Shundaqla ish özini Ishligüchige: «U méni ishlimigen», Yaki shekillendürülgen özini Shekillendürgüchige: «Uning eqli yoq» dése bolamdu? **17** Chünki qisqa waqit ichidila, Liwan méwilik baghgha aylandurulmamdu? Méwilik bagh bolsa orman hésablanmamdu? **18** Shu künide gaslar shu yönime kitabning sözlirini anglaydighan, Qarighular zulmet hem qaranghuluqti chiqip közliri köridighan bolidu; **19** Möminler bolsa Perwerdigardin téximu xursern bolidu; Insanlar arisidiki miskinler Israildiki Muqeddes Bolghuchidin shadlinidu. **20** Rehimsiz bolghuchi yoqaydu, Mazaq qilghuchi ghayib bolidu; Qebihlik pursitini kütidighanlarning hemmisi halak qilinidu; **21** Mana [mushundaq ademler] ademni bir söz üchünla jinayetchi qilidu, Derwazida turup rezillikke tenbih bergüchi üchün tuzaq teyyarlap qoyidu, Heqqaniy ademning dewasini sewebsiz bikar qiliwétidu. **22** Shunga Ibrahim üchün bedel tölep qutquzghan Perwerdigar Yaqupning jemeti toghruluq mundaq deydu: — «Hazir bolsa Yaqup xijilliqa qalmaydu, Hazir bolsa u tit-tit bolup chirayi tatirip ketmeydu; **23** Chünki [Yaqup] qolumning ishligi emili bolghan, öz arisida turghan ewladlirini körgen waqtida, Ular namimni muqeddes dep ulughlaydighan, Yaqupning Muqeddes Bolghuchisini pak-muqeddes dep bilidighan, Israilning Xudasidin qorqidighan bolidu. **24** Rohi ézip ketkenler yorutulidighan, Qaqshap yürgenler nesihet-bilim qobul qilidighan bolidu.

30 «Asiy oghullarning ehwaligha way!» — deydu Perwerdigar, — «Ular pilanlarni tüzmekchi, biraq Mendin almaydu; Ular mudapie tosuqini berpa qilidu, Biraq u Méning Rohim emes; Shundaq qilip ular gunahı üstige gunah qoshuwalidu. **2** Ular Mendin héch sorimayla Misirgha yol aldi; Pirewnning qaniti astidin panah izdep, Misirning sayisige ishlini tayinidu yene! **3** Chünki Pirewnning qaniti bolsa

silerni yerge tashlap let qilidu. Misirning sayisige ishlinip tayinish silerge bash qétimchiliq bolidu. **4** Pirewnning emirliri Zoan shehiride bolsimu, Uning elchiliri Hanes shehirige herdaim kélip tursimu, **5** Awam hemmisi özige paydisi bolmaydighan, Héch yardimi we paydisi tegmeydighan, Belki let qilip yerge tashlaydighan, Hetta reswa qilidighan bir xelqtin nomus qilidighan bolidu. **6** Negewdiki ulaghlar toghrisida yüklen'gen wehiy: — Ular japaliq, derdelemlik zémindin ötidu; Shu yerdin chishi shirlar we erkek shirlar, Char yilan we wehshiy uchar yilanmu chiqidu; Ular bayliqlirini ésheklerning dümbisige, Göherlirini töge lokkilirigha yüklep, Özlirige héch payda yetküzmeydighan bir xelqning yénigha kötürüp baridu. **7** Misir! Ularning yardimi bikar hem quruqtur! Shunga Men uni: «Héchnémini qilip bermeydighan Rahab» dep atighanmen. **8** — Emdi bu sözning kelgusi zamanlar üchün, Guwahliq süpitide ebedil'ebedge turuwérishi üchün, Hazir bérüp buni hem tash taxtigha hem yönime kitabqa yézip qoyghin. **9** Chünki bular bolsa asiy bir xelq, Naehli oghullar, Perwerdigarning Tewratterbiyisini anglashni xalimaydighan oghullardur. **10** Ular aldin körgüchilerge: — «Wehiyni körmenglar!», We peyghemberlerge: «Bizge toghra besharetlerni körsetmenglar; Bizge ademni azade qilidighan, yalghan besharetlerni körsitinglar; **11** Senler [durus] yoldin chiqish, Toghra teriqidin ayrilish! Israildiki Muqeddes Bolghuchini aldimizdin yoq qilish!» — deydu. **12** — Emdi Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Chünki siler mushu xewerni chetke qéqip, Zulumni yölenchük qilip, burmilan'ghan yolgha tayan'ghininglar tüpeylidin, **13** Shunga mushu qebihlik silerge égiz tamning bir yériqidek bolidu, Tam pultiyip qalghanda, u biraqla uni chéqiwétidu; **14** Xuddi sapal chine héch ayimay chéqiwétigendek U uni chéqiwétidu; Uningdin hetta ochaqtin chogh alghudek, Baktin su usqudek birer parchisimu qalmaydu». **15** Shunga Reb Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Yénimgha towa bilen qaytip kélip aram tapisiler, qutquzulisiler; Xatirjemlikte hem aman-ésenlikte kuchi alisiler!», — Biraq siler ret qilghansiler. **16** Siler: — «Yaq, biz atlarga minip qachimiz» — dédinglar, Shunga siler rast qachisiler! We «Biz chapqur ulaghlarha minip kétimiz» — dédinglar; — Shunga silerni qoghlighuchilarmu chapqur bolidu. **17** Minginglar

birining wehimisidin qachisiler; Beshining wehimiside [hemminglar] qachisiler; Qéchip, tagh üstidiki yégane bayraq xadisidek, Döng üstidiki tughdek qalisiler. **18** We shunga silerge méhir-shepget körsitimen dep, Perwerdigar kütidu; Shunga U silerge rehim qilimen dep ornidin qozghilidu; Chünki Perwerdigar höküm-heqiqet chiqarghuchi Xudadur; Uni kütkenlerning hemmisi bextliktur! **19** Chünki xalayiq yenila Zionda, yeni Yérusalémda turidu; Shu chaghda siler yene héch yighthimaysiler; Kötürgen nalengde U Özini sanga intayin shepgetlik körsitidu; U nalengni anglisila, jawab bérideru. **20** Reb silerge nan üchün müşhküllükni, Su üchün azab-oqubetni bersimu, Shu chaghda séning Ustazing yene yoshuruniwermeydu, Belki közüng Ustazingni köridu; **21** Siler ong terekpe burulsanglar, Yaki sol terekpe burulsanglar, Quliqing keyningdin: — «Yol mana mushu, uningda ménginglar!» dégen bir awazni anglaysen. **22** Shu chaghda siler oyulghan mebudliringlarga bérilgen kümüsh helge, Quyma mebudliringlarga bérilgen altun helgimu dagh tegküzisiler; Siler ularni adet latisini tashlighandek tashliwétip: — «Néri tur» — deysiler. **23** U sen téridighan uruqung üchün yamghur ewetidu; Yerdin chiqidighan ashliq-mehsulat hem kuchi-quwwetlik hem mol bolidu; Shu kuni malliring keng-azade yaylaqlarda yaylaydu; **24** Yer heydigen kala we éshekler bolsa, Gürjek we ara bilen sorughan, tuzlan'ghan helep yeedu. **25** Chong qirghinchiliq bolghan kuni, Yeni munarlar örülgen kuni, Herbir ulugh taghda we herbir égiz döngde bolsa, Enhalarlar we ériqlar bolidu. **26** Perwerdigar Öz xelqining jarahitini tangidighan, Ularning qamcha yarisiñi saqyatqan shu künide, Ay sholisi quyash nuridek bolidu, Quyash nuri bolsa yette hesse küchlük bolidu, Yeni yette kündiki nurgha barawer bolidu. **27** Mana, Perwerdigarning nami yiraqtin kéliodu, Uning qehri yalqunlinip, Qoyuq is-tütekliri kötürülidu; Lewliri ghezepke tolup, Tili yutuwalghuchi yan'ghin ottek bolidu. **28** Uning nepesi xuddi téship boyun'ha yétidighan kelkündek bolidu, Shuning bilen U ellerni bimenilikni yoqatquchi ghelwir bilen tasqaydu, Shundaqla xelq-milletlerning aghzigha ularni azduridighan yügen salidu. **29** Muqeddes bir héyt ötküzülgén kékchidikidek, könglünglardin naxsha urghup chiqidu, Israilgha uyultash bolghan Perwerdigarning téghigha ney nawasi bilen chiqqan birsining xushalliqidek, könglünglar xushal bolidu. **30** Perwerdigar heywetlik

awazini yangritidu; U qaynighan qehri, yutuwalghuchi yalqunluq ot, güldürmamiliq yamghur, boran-shawqun, möldürler bilen Öz bilikini sozup körsitudu. **31** Chünki Perwerdigarning awazi bilen Asuriye yanjildi, — Bashqilarni urush tayiqi [bolghan Asuriye] yanjildi! **32** We Perwerdigar teyyarlıghan kaltek bilen her qétim uni urghanda, Buninggha daplar hem chiltarlar tengkesh qilinidu; U qolini oynitip zerb qilip uning bilen küresh qilidu. **33** Chünki Tofet qedimdin tartip teyyar turghanidi; Berheq, padishah üchün teyyarlan'ghan; [Perwerdigar] uni chongqur hem keng qilghan; Otunliri köp yalqunluq bir gülxan bar, Perwerdigarning nepesi bolsa güngürt éqimidek uni tutashturidu.

31 — Yardem izdep Misirgha barghanlarning haligha way! Ular atlargha tayinip, Köp bolghanliqidin jeng harwilirigha, Intayin küchlük bolghanliqidin atliq eskerlerge ishinip ketti! Biraq Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarimaydu, Perwerdigarni izdimeydu. **2** Biraq Umu danadur! U külpet élip kéliodu, Dégenlirini qayturuwalmaydu; U buzuqlarning jemetige, Shundaqla qebihlik qilghuchilargha yudemde bolghanlarga qarshi ornidin qozghilidu. **3** Misirlıqlar Tengri emes, ademler xalas; Ularning atliri bolsa rohtin emes, ettin xalas; Perwerdigar bolsa qolini uzartidu, Yardem bergüchi bolsa putlishidu; Yardem bérilgüchi bolsa yiqlidu; Ular hemmisi biraqla yoqilidu. **4** Chünki Perwerdigar manga mundaq dégen: — «Owni tutuwalghan shir yaki arslanni bir terek qilishqa top-top padichilar chaqirilghanda, Shir yaki arslan ularning awazliridin héch qorqmay, Shawqunliridin héch hoduqmay, Belki owni astigha bésiwélip ghar-ghur talighinidek, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarmu oxshashla Zion téghi we égizlikliri üchün chüshüp jeng qilidu. **5** Üstide perwaz qildighan qushlardek samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz qaniti astigha Yérusalémni alidu; Qaniti astigha élip, Zionni qutqızıdu; Uning «ötüp kétishi» bilen Zion nijatlıqqa érishidu. **6** Siler dehshetlik asiyliq qilghan Igenglarning yénigha towa qilip qaytinglar, I Israil baliliri! **7** Chünki shu künide insanlar herbiri özi üchün öz qoli bilen yasighan kümüsh butlarni we altun butlarni: — «Gunahtur!» dep tashliwétidu». **8** «Shu chaghda Asuriye qilich bilen yiqlidu, Biraq baturning qilichi bilen emes; Bir qilich uni yutuwalidu, biraq qilich adettiki ademningki

bolmaydu; U jénini élip qilichtin qachmaqchi bolidu, Arisidiki yigitliri alwan'gha sélinidu. **9** Wehimidin uning «ul téshi» yoqaydu; Uning serdarliri jeng tughidin alaqzadilishidu — dep jakarlaydu Zionda otı köyiwatqan, Yérusalémda xumdéni yalqunlawatqan Perwerdigar.

32 Mana, heqqaniyliq bilen hökümranlıq qilghuchi bir padishah chiqidu; Emirler bolsa toghra höküm chiqirip idare qilidu. **2** Hem shamalgha daldala bolghudek, Boran'gha panah bolghudek, Qaghjiraq jaygha ériq-sulardek, Changqap ketken zémin'gha qoram tashning sayisidek bolghan bir adem chiqidu. **3** Shuning bilen körgüchilerning közliri héch torlashmaydu, Anglaydighanlarning qulipi éniq tingshaydu; **4** Bengbashning köngli bilimni tonup yétidu, Kékechning tili téz hem éniq sözleydu. **5** Pesendiler emdi peziletilik dep atalmaydu, Piqsıq iplaslar emdi merd dep atalmaydu, **6** Chünki pesende adem peslikni sözleydu, Uning köngli buzuqchiliq teyyarlaydu, Iplasliq qilishqa, Perwerdigarha dagh keltürüşke, Achlarning qorsiqini ach qaldurushqa, Changqiganlarning ichimlikini yoqitiwétishke niyetlinidu. **7** Berheq, ipas ademning tedbirliri qebihtur; U uestlerni pemlep olturidu, Möminlerni yalghan gep bilen, Yoqsulning dewasida gep qilip uni weyran qilishni pemlep olturidu. **8** Peziletilik ademning qilghan niyetliri berheq peziletiliktur; U pezilette muqim turidu. **9** Ornulgardın turup, i xatirjem ayallar, awazimni anglangalar! Endishisiz qızlar, sözlirimge qulaq sélinglar! **10** Bir yil öte-ötmeyla, i bighem ayallar, Parakende qilinisiler! Chünki üzüm hosuli bikargha kétidu, Méwe yighish yoq bolidu. **11** I xatirjem ayallar, titrenglar! Endishisiz qızlar, patiparaq bolunglar! Kiyimlarnı séliwétinglar, özünglarnı yalang qilinglar, chatriqinglarga böz baghlanglar! **12** Güzel étiz-bagħlar üçhün, Méwilik üzüm talliri üçhün meydenglarga urup hesret chékinglar! **13** Üstide tiken-yantaqlar ösidighan öz xelqimning zémini üçhün, Shad-xuram öyler, warang-churung qilip oynaydighan bu sheher üçhün qayghurunglar! **14** Chünki orda tashlinidu, Ademler bilen liq tolghan sheher ademzatsiz bolidu, Istihkam we közət munarlıri uzun zaman'ghiche peqetla yawayi éshekler zoq alidighan, Qoy padiliri ozuqlinidighan boz yerler bolidu. **15** Taki Roh bizge yuqiridin tökülgüche, Dalalar méwilik bagħ-étizlar bolghuche,

Méwilik bagħ-étizlar ormanzar dep hésablan'ghuche shu péti bolidu. **16** Shu chaghda adalet dalani, Heqqaniyliq méwilik bagħ-étizlarni makan qilidu. **17** Heqqaniyliqtin chiqidighini xatirjemlik bolidu, Xatirjemlikning netijisi bolsa menggħe bolidiġħan aram-tinchliq we aman-ésenlik bolidu. **18** Shuning bilen ménin xelqim xatirjem makanlarda, Ishenħlik turalghularda we tinch aramgħalhara turidu. **19** Orman késilip yiqtilghanda möldür yagħsimu, Sheher pütünley yer bilen yeksan qiliwétilsimu, **20** Su boyida uruq tērighuchilar, Kala we ésheklerni keng dalagħha qoyuwétidighanlar bextliktur!

33 I özüng bulang-talang qilinmighan, bashqilarni bulang-talang qilghuchi, Bashqilar sanga asiyliq qilmighan, Özüng asiyliq qilghuchi, Séning halingħha way! Sen bulang-talangni boldi qilishing bilen, Özüng bulang-talang qilinisen; Sen asiyliqni boldi qilishing bilen, Özüng asiyliqqa uchraysen; **2** I Perwerdigar, bizżeġ méħir-shepqed körsetkeysen; Biz Séni ümid bilen kütüp kelduq; Ötünimizki, Sen her seher [Israelgha] kuchiħi bilek-qol, Qiyinchiliq peytliride nijatimiz bolghayen. **3** Top-top ademlerning għowha-chuqanliridin xelqler beder qachidu; Sen [Xuda] qeddingni tik qilishing bilen eller pitirap kétidu; **4** Chéketke lichinkiliri ot-köklerni yighip yewalghandek, Silerge békkitip bérilgen olja yighiwlénidu; Chéketkiler uyan-buyan yügħiġendek ademler olja üstide uyan-buyan yügħiġi. **5** Perwerdigar üstün turidu, Berheq, Uning turalghusi yuqirididur; U Zion'gha adalet we heqqaniyliq toldurdi; **6** U bolsa künliringlarning tinch-amanlıqi, nijatliq, danalij we bilimning bayliqliri bolidu; Perwerdigar din qorquš Uning üçhün göherdur. **7** Mana, ularning palwanlıri sirtta turup nale-peryad kötüridi; Sülħ-ehde tüzgen elħiħer qattiq yighthishidu; **8** Yollar ademsiz qaldi; Ötkünchi yolħiħar yoq boldi; U ehdini buzup tashħidi; Sheherlerni közige ilmaydu, Ademlerni héch etiwarlimaydu. **9** Zémin matem tutidu, zeiplishidu; Liwan xijalettin solishidu; Sharon chöl-bayawan'gha aylandi; Bashan we Karmel bolsa qirip tashħandi. **10** Mana hazir ornumdin turimen, — deydu Perwerdigar, — Hazir Özünni üstün körśitimen, Hazir qeddimni kötürimen. **11** — Silerning boyungħalda qruq ot-chöpla bar, Paxal tughisiler; Öz nepesliringħar ot bolup özünglarni yutuwéti; **12** Eller bolsa hak köydürulgħendek köydürilidu; Orulħan jighan-tikenlerdekk otta köydürüwétilidu. **13**

— I yiraqtikiler, Méning qilghanlirimni anglanglar; Yéqindikiler, Méning kück-qudritimni tonup yétinglar. **14** Ziondiki gunahkarlar qorqidu; Wehime iplaslarни bésiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim menggülük yutqur Ot bilen bille turidu? Kim ebedil'ebed yalqunlar bilen bir makanda bolidu?» — deydu. **15** — «Heqqaniyliq yolda mangidighan, Durus-lilla gep qilidighan, Zalimliqtin kelgen haram paydigha nepretlinidighan, Parilarni sun'ghuchilarни qolini pulangshitip ret qilidighan, Qanning gépi bolsila quliqini yopurup anglimaydighan, Peslik-rezillikke qarashni ret qilip, közini qachuridighan; **16** U yuqirimi makan qilidu; Qoram tashlar uning qorghini bolup, Yuqiri uning bashpanahi bolidu; Öz risqi uningga bérilidu, Uning süyi kapaletlik bolidu». **17** — «Közliring Padishahni güzellikide köridu; Közliring uzun'gha sozulghan zémin'gha nezer salidu. **18** Könglüng wehime toghrisida chongqur oygha patidu; Royxetchi beg qéni? Oljini ölcheydighan tarazichi beg qéni? Istihkam-munarlarни sanighuchi beg qéni? **19** Qaytidin esheddiy xelqni körmeysen, — Sen angqiralmaydighan, boghuzida sözleydighan, Duduqlap gep qilidighan, gépini chüshinelmeydighan bir xelqni ikkinchi körmeysen. **20** Ibadet héytirimiz ötküzülidighan sheher Zion'gha qara; Séning közung Yérusalémning tinch-aman makan bolghanlıqini, Qozuqları hergiz yulunmaydighan, Tanılırı hergiz üzülmeydighan, İkkinchi yötkelmeydighan chédir bolghanlıqını köridu; **21** Shu yerde Perwerdigarning shan-sheripi bizge köründü, — U Özi deryalar, keng östengler épip turidighan bir jay bolidu; Palaqlar bilen heydelgen héchqandaq kéme u jayda qatnimaydu, We yaki héch heywetlik kéme u jaydin ötmeydu; **22** Chünki Perwerdigar bizning nijatkar-hakimimiz, Perwerdigar bizge qanun Bergüchidur, Perwerdigar — bizning Padishahimiz, U bizni qutquizidu! **23** Séning tana-arghamchiliring boshighan bolsimu, [Israel] yelken xadisining turumini mustehkem qilalmisimu, Yelkenni yéyip chiqiralmisimu, U chaghda zor bir olja üleshtürülidu; Hetta aqsaq-tokurlarmu oljini alidu. **24** Shu chaghda shu yerde turghuchi: «Men késel» démeydu; Shu jayni makan qilghan xelqning gunahliri kechürüm qilinidu.

34 Yéqin kélinglar, i eller, anglanglar! I qown-xelqler, qulaq sélinglar! Yer-zémin we uningdiki barlıq mewjudatlar, Jimi alem we uning ichidin chiqqan hemme mewjudatlar, Tingshanglar! **2** Chünki

Perwerdigarning barlıq ellerge qarita ghezipi bar, Uning derghezipi ularning barlıq qoshunlirigha qarshi turidu; U ularni halaketke pütüp qoyghan, Ularnı qırghinchiliqqa tapshuruwetken; **3** Ulardin öltürülgenler sirtqa tashliwétildi, Jesetliridin sésiqchiliq puraydu, Taghlar ularning qéni bilen erítildi; **4** Asmanlardiki jimiki jisim-qoshunlar chirip yoq bolidu, Asmanlar yönige kitabdek türülidu; Üzüm téliming yopurmaqları xazan bolup, soliship chüshkendek, Yiglep ketken enjür shéxidin chüshkendek, Ulearning jimiki jisim-qoshunlari yiqilidu; **5** Chünki shemshirim asmanlarda [qan bilen] sughuruldu; Qaranglar, shemshirim Méning halaket lenitimge uchrighan xelqqe, Yeni Édom üstige jazalash üçün chüshidu; **6** Perwerdigarning bir shemshiri bar; U qan'gha boyaldi; U yaghlıq nersilerning yéghi bilen, Öchke-qozılarning qéni bilen, Qochqar börikining yéghi bilen ozuqlandurulghan; Chünki Perwerdigarning Bozrah shehiride bir qurbanlıqi, Édomda zor bir qırghinchiliqi bar. **7** MUSHU qırghinchiliqlar bilen yawayi kalilar, Torpaqlar we kücklük buqilarmu yiqilidu. Ulearning zémini qan'gha chömülidu, Topa-changliri yagh bilen mayliship kétidu. **8** Chünki Perwerdigarning qisas alidighan bir künü, Zion dewasidiki hésab alidighan yili bar. **9** [Édomdiki] éqinlar qarimaygha, Uning topiliri güngürtke aylandurulidu; Zémini bolsa köyüwatqan qarimay bolidu. **10** Uning oti kéchekündüz öchürülmeydu; Is-tütekli menggüge örleydu; U dewrdin-dewrgiche xarabilikte turidu; Héchkim ikkinchi u yerge ayagh basmaydu. **11** Chöl huwqushi we chirqirighuchi huwqushlar uni igiliwalidu; Chong huwqush we qagha-quzghunlar shu yerde uwilaydu; Xuda uningha «tertisizlik-bimenilikni ölcheydighan tana»ni, We «qup-quruqluqni ölcheydighan tik ölcögüch»ni tartidu. **12** Birsi kélép [Édomning] ésilzadilirini padishahlıqını [idare qılışqa] chaqırsa, Ulardin héchkim bolmaydu; Uning emirliri yoq qiliwétilgen bolidu. **13** Ordilirida tikenler, Qel'e-qorghanlırida chaqqaq-jighanlar ösüp chiqidu; U chilbörilerning makani, «Huwqushlarning ordisi» bolidu. **14** Shu yerde chöl-bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jem bolidu; Herbir «öchke jin» öz qérindishigha towlaydu; Tün mexluqları shu yerde makanlishidu, Uni özige aramgah qilip turidu. **15** «Oq yilan» shu yerde uwilaydu, Uning sayiside tuxumlaydu, Balilirini yighip baqidu. Qorultaz-

tapqushlar herbiri öz jüpi bilen shu yerde toplinidu; **16** Perwerdigarning yögime kitabidin izdep oqup baqqin; Ulardin héchbiri chüshüp qalmaydu; Héchqaysisining öz jorisi kem bolmaydu; Chünki Özining aghzi ulargha buyrughan; Uning Öz Rohi ularni topghan. **17** Chünki [Perwerdigar] Özı ular üchün chek tashlap, Öz qoli bilen zémin'gha tana tartip ulargha teqsim qilip bergen; Ular uningha menggüge igidarlıq qilidu, Dewrdin-dewrgiche shu yerni makan qildu.

35 — Dala hem qaghjirap ketken jaylar ular üchün xushal bolidu; Chöl-bayawan shadlinip zepirandek chéchekleydu; **2** U berq urup chéchekleydu, Shadliqqa shadlıq qoshulup tentene qilidu; Liwanning shan-sheripi, Karmel we Sharondiki güzellik we sür uningha bérilidu; Ular Perwerdigarning shan-sheripini, Xudayimizning güzelliki we heywitini körodu. **3** Ajiz qollarni ktüchlendürüngrar, Égilip mangidighan tizlarni chingitinglar, **4** Yürüki aghqanlарgha: — «Ching turunqlar! Qorqmanglar! Mana, Xudayinglарgha qarap békinqular; Qisas kéléidu — Xudanıng hésab élish künü kéléidu! U Özı kéléidu, silerni qutquzidu!» — deng! **5** Andin qarighuning közi échilidu, Gasning qulaqlıri ochuq qilinidu, **6** Andin aqsaq-tokurlar kényiktek oynaqlap sekreydu; Gachining tili naxsha éytidu; Chünki dalada sular, Chöl-bayawanlarda derya-éqinlar urghup tashidu; **7** Pizhghirin chöl-jezire kölchekke, Changqıghan yerler bulaqlарgha aylinidu; Chilbörilerning makani — ular yatqan jay, Qomush we yékenler ösüp, chimenlikke aylinidu. **8** Shu yerde égiz kötürlügen bir yol, Tüptüz bir yol bolidu; U «pak-muqeddeslikning yoli» dep atılıdu; Napaklar uningdin ötüşkhe bolmaydu, Shu yol mexsus shular üchün béktilip yasalghanki, — Hetta nadanlarmu uningda ézip ketmeydu; **9** Shu yerde shir bolmaydu, Uning üstige héch yirtquch haywan chiqmaydu; (Ular shu yerde héch tépilmaydu) — Nijat arqılıq hörlükke chiqqanlar shu yerde mangidu! **10** Perwerdigarning bedel tölep qutquzghanlıri qaytip kéléidu, Küylerni éytip Zion'gha yétip kéléidu; Ularning bashlirigha menggülüq shad-xuramlıq qonidu; Ular xushallıq we shadliqqa chömgen bolidu; Qayghu-hesret hem uh-nadametler beder qachidu.

36 Hezekiyaning on tötinchi yili shundaq boldiki, Asuriye padishahi Sennaxérib Yehudanıng barlıq qel'e-qorghanlıq sheherlirige hujum qilip chiqip, ularni ishghal qildi. **2** Andin Asuriye padishahi

«Rab-Shakeh» [dégen serdarni] chong bir qoshun bilen Laqish shehiridin Yérusalémgha ewetti. U Kir yughuchilar ning étizining boyidiki yolda, yuqiri kölchekning norining beshigha kélép turdi. **3** Shuning bilen Hilqyaning oghli, ordini bashquridighan Éliakim, ordining diwanbégı bolghan Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégı bolghan Yoahlar uning yénigha keldi **4** we Rab-Shakeh ulargha mundaq dédi: — Siler Hezekiyagha: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahi sanga mundaq dédi, denglar: — «Séning mushu ishen'gen tayanching zadi némiti? Sen: (u peqet gepla, xalas!) — «Urush qilish tedbir-meslihitimiz hem küchimiz bar» — deysen; sen zadi kimge tayinip manga qarshi ökte qopisen? **6** Mana, sen yériqi bar ashu qomush hasa, yeni Misirgha tayinisen! Birsi uningha yölense, uning qoligha sanjip kirdi; mana Misir padishahi Pirewn'ge tayan'ghanlarning hemmisi shundaq bolidu! **7** Eger sen manga: «Biz Xudayimiz bolghan Perwerdigargha tayinimiz» — déseng, Hezekiya özi Yehudadikilerge we Yérusalémdikilerge: «Siler peqet Yérusalémdiki mushu ibadetgah aldidila Perwerdigargha ibadet qilishinglar kérek» dep, shu [Perwerdigargha] atalghan «yuqiri jaylar»ni hem qurban'gahlarni yoq qiliwettighu? Ular ashu Perwerdigarning yuqiri jayliri emesmidi? **8** Emdi xojam Asuriye padishahi bilen bir toxtamgha kel: — «Eger sende atqa minelígüdek eskerliring bolsa, men sanga ikki ming atni bikargha bérey!» **9** Sende undaqlar bolmisa, xojamning emeldarlarining eng kichiki bolghan bir leshker beshini qandaqmu chékindüreleysiler? Sen jeng harwiliri we atlarnı élish üchün Misirgha tayinisen téxi! **10** Men emdi mushu zéminni halak qilish üchün Perwerdigarsız keldimmu? Perwerdigar derweqe manga: «Mushu zéminni halak qilishqa chiqqin!» — dédi!»» **11** Éliakim, Shebna we Yoah Rab-Shakehge: — «Pécqırırlıgha aramıy tilida sözlisile; biz buni chüshinimiz. Bizge ibraniy tilida sözlimesile, gepliri sépilda turghanlarning quliqığha kirmsun!» — dédi. **12** Biraq Rab-Shakeh: — «Xojam méni mushu gepni xojanglарgha we silergila éytishqa ewetkenmu? Mushu gepni siler bilen birlikte sépilda olturghanlарgha déyishke ewetken emesmu? Chünki ular siler bilen birlikte öz poqini yégüchi hem öz süydükini ichküchi bolidu!» — dédi. **13** Andin Rab-Shakeh ibraniy tilida yuqiri awaz bilen: — «Ulugh padishah, yeni Asuriye padishahining sözlirini anglap qoyunlar!» — dep warqiridi. **14**

«Padishah mundaq deydu: — «Hezekiya silerni aldap qoymisun! Chünki u silerni qutquzalmaydu. **15** Uning silerni: — «Perwerdigar bizni jezmen qutquzidu; mushu sheher Asuriye padishahining qoligha chüshüp ketmeydu» dep Perwerdigargha tayandurushigha yol qoymanglar!». **16** Hezekiyaghа qulaq salmanglar; chünki Asuriye padishahi mundaq deydu: — «Men bilen sülhiliship, men terepke ötünglar; shundaq qilsanglar herbiringlar özünglarning üzüm baringidin hem özünglarning enjür derixidin méwe yeysiler, herbiringlar öz su kölchikinglardin su ichisiler; **17** ta men kélip silerni bugħdayliq hem sharabliq bir zémin'gha, néni bar hem üzümzarliri bar bir zémin'gha, — zémininglarga oxshash bir zémin'gha apirip qoqghuche yep-ichiwéringlar! **18** Hezekiyaning silerge: — «Perwerdigar bizni qutquzidu» dep ishendürüşige yol qoymanglar! El-yurtlarning ilah-butlirining biri öz zéminini Asuriye padishahining qolidin qutquzghanmu? **19** Xamat we Arpad dégen yurtlarning ilah-butliri qéni? Sefarwaim shehirining ilah-butliri qéni? Ular Samariyeni méning qolumdin qutquzghanmu?! **20** Mushu el-yurtlarning ilah-butliridin öz zéminini qutquzghan zadi kim bar? Shundaq iken, Perwerdigar Yérusalémni méning qolumdin qutquzalamdu?». **21** Anglighuchilar süküt qilip uninggha jawaben héchqandaq bir söz qilmidi; chünki padishahning buyruqi shuki: — «Uningħha jawab bermengħlar». **22** Andin Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Ċiakim, orda diwanbégi Shebna we Asafning oghli, orda mirzibégi Yoahlar kiyim-kécheklirini yirtiship, Hezekiyaning yénigha kélip, Rab-Shakehning geplirini uningħha uqturdi.

37 Shundaq boldiki, Hezekiya buni anglighanda, kiyim-kécheklirini yirtip, özini böz bilen qaplap Perwerdigarning öyige kirdi. **2** U Hilqiyaning oghli, ordini bashquridighan Ċiakim, orda diwanbégi Shebna we kahinlarning aqsaqallirini böz yépinchaqlighan péti Amozning oghli Yeshaya peyghemberge ewetti. **3** Ular uningħha: — «Hezekiya mundaq deydu: — «Balilar tughulay dep qalghanda anining tughqudek hali qalmighandek, mushu kün külpet chüshidighan, reswa we mazaq qilnidighan bir kündur. **4** Öz xojisi bolghan Asuriye padishahi tirik Xudani mazaq qilishqa ewetken Rab-Shakehning geplirini Perwerdigar Xudaying nezirige élip tingshisa, bularni anglighan Perwerdigar Xudaying shu gepler üchün uning dekkisini bérermikin? Shunga qép qalghan qaldilar

üchün awazingni kötürüp, bir duayingni berseng»» — dédi. **5** Shu gepler bilen Hezekiyaning xizmetkarliri Yeshayaning aldigha keldi. **6** Yeshaya ulargha: — «Xojayininglarga: — «Perwerdigar mundaq dédi: — «Asuriye padishahining chaparmenlirining sen anglighan ashu manga kupurluq qilghuchi gepliridin qorqma; **7** Mana, Men uningħha bir roħni kirküzimen; shuning bilen u ighwani anglap, öz yurtigha qaytidu. U öz zéminida turghanda uni qilich bilen öltürgüzimen» — denglar» — dédi. **8** Rab-Shakeh kelgen yoli bilen qaytip mangħanda, Asuriye padishahining Laqish shehridin chékin'genlikini anglap, uning yénigha keldi; Asuriye padishahi Libnah shehirige qarshi jeng qiliwatqanidi. **9** Andin padishah: «Éfiopiye padishahi Tirhakah sizge qarshi jeng qilmaqchi bolup yolħa chiqtı» dégen xewerni anglidi. Shu xewerni anglighanda u yene Hezekiyaghа elchilerni mundaq xet bilen ewetti: — **10** «Siler Yehuda padishahi Hezekiyaghа mundaq denglar: — «Sen taynidighan Xudayingning sanga: «Yérusalém Asuriye padishahining qoligha tapshurulmaydu» déginige aldanma; **11** Mana, sen Asuriye padishahlirining hemme el-yurtlarni néme qilghanlirini, ularni ilah-butlirigha atap halak qilghanliqini anglighansen; emdi özüng qandaqmu qutquzulisen? **12** Ata-bowlirim halak qilghan ellerni bolsa, ularning ilah-butliri qutquzghanmu? Gozan, Haran, Rezef shehridikilernichu? Télassarda turghan Édenlernichu? **13** Xamat padishahi, Arpad padishahi, Sefarwaim, Xéna hem Iwwah sheherlirining padishahliri qéni?». **14** Hezekiya xetni ekelgħiħlerning qolidin élip oqup chiqtı. Andin u Perwerdigarning öyige kirip, Perwerdigarning aldigha xetni yéyip qoysi. **15** Hezekiya Perwerdigargha dua qilip mundaq dédi: — **16** «I kérublar otturisida turghan, samawi qoshurlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi: — Sen Özüngdursen, jahandiki barliq el-yurtlarning üstdidiki Xuda peqet Özüngdursen; asman-zémimni Yaratquchisen. **17** I Perwerdigar, quliqingni töwen qilip anglighaysen; közüngni achqaysen, i Perwerdigar, körgeysen; Sennaxéribning adem ewetip mengħi hayat Xudani haqaretlep éytqan hemme geplirini anglighaysen! **18** I Perwerdigar, Asuriye padishahliri heqiqeten hemme yurtlarni we shulargħa békindi bolghan yurtlarnimu xarabe qilip, **19** Ularning ilah-butlirini otqa tashliwetken; chünki ularning ilahliri ilah emes,

belki insan qoli bilen yasalghanlar, yaghach we tash, xalas; shunga Asuriyelikler ularni halak qildi. **20** Emdi, i Perwerdigar Xudayimiz, jahandiki barliq el-yurtlarga Séning, peqet Séningla Perwerdigar ikenlikingni bildürüş üchün, bizni uning qolidin qutquzghayesen!». **21** Shuning bilen Amozning oghli Yeshaya Hezekiyagha söz ewetip mundaq dédi: — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen Manga Sennaxérib toghruluq dua qilishing bilen, **22** Perwerdigarning uninggha qarita dégen sözi shudurki: — «Pak qiz, yeni Zionning qizi séni kemsitudi, Séni mazaq qilip külüdi; Yérusalémning qizi keyningge qarap beshini chayqaydu; **23** Sen kimni mazaq qilip kupurluq qilding? Sen kimge qarshi awazingni kötüüp, Neziringni üstün qilding? Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi! **24** Qulliring arqiliq sen Rebni mazaq qilip: — «Men nurghunlighan jeng harwilirim bilen tagh choqqiliriga, Liwan tagh baghirliriga yétip keldimki, Uning égiz kédir derexlirini, ésil qarighaylirini késiwétimen; Men uning eng yuqiri égizlikige yamiship chiqip, Uning eng bük-baraqsan ormanzarliqiga kirip yétimen. **25** Özüm quduq kolap su ichtim; Putumning uchidila men Misirning barliq derya-östenglirini qurutuwettim — déding. **26** — Sen shuni anglap baqmighanmiding? Uzundin buyan Men shuni békikenmenki, Qedimdin tartip shekillendürgenmenki, Hazir uni emelge ashurdumki, Mana, sen qel'e-qorghanliq sheherlerni xarabilerge aylandurdung; **27** Shuning bilen u yerde turuwatqanlar küchszilinip, Yerge qaritip qoyuldi, shermende qilindi; Ular étizdiki ottek, Yumran kök chöplerdek, Ögzidiki ot-chöpler ösmeye qurup ketkendek boldi. **28** Biraq séning olturghiningni, ornungdin turghiningni, chiqip-kirginingni we Manga qarshi ghaljirliship ketkininingni bilimen; **29** Manga qarshi ghaljirliship ketkenlikning, hakawurliship ketkenlikning quliqimgha yetkini tüpeylidin, Men qarmiqimni burningdin ötküzimen, Yüginimni aghzinggħha salimen, Özüng kelgen yol bilen séni qayturimen. **30** I [Hezekiya], shu ish sanga alamet besharet boliduki, — Mushu yili özlükidin ösken, İkkinci yili shulardin chiqqanlarmu rizqinglar bolidu; Üchinchi yili bolsa tériysiler, orisiler, özüm köchetlirini tikisiler; Ulardin chiqqan méwilerni yeysiler. **31** Yehuda jemetidiki qutulghan qaldisi bolsa yene töwen'ge qarap yiltiz tartidu, Yuqirigha qarap méwe bérídu; **32** Chünki Yérusalémdin bir qaldisi,

Zion téghidin qéchip qutulghanlar chiqidu; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning otluq muhebbiti mushuni ada qilidu. **33** Shunga Perwerdigar Asuriye padishahi toghruluq mundaq deydu: — U ne mushu sheherge yétip kelmeydu, Ne uninggha bir tal oqmu atmaydu; Ne qalqanni kötüüp aldigha kelmeydu, Ne uninggha qarita qashalarnimu yasimaydu. **34** U qaysi yol bilen kelgen bolsa, Shu yol bilen qaytidu we mushu sheherge kelmeydu, — deydu Perwerdigar. **35** — Chünki Özüm üstün we Méning qulum Dawut üstün bu sheherni etrapidiki sépildek qoghdap qutquzimen». **36** Shuning bilen Perwerdigarning Perishtisi chiqip, Asuriyeliklerning bargahida bir yüz seksen besh ming eskerni urdi. Mana, kishiler etigende ornidin turghanda, ularning hemmisining ölgənlikini kördi! **37** Shunga Asuriye padishahi Sennaxérib chékinip, yolgha chiqip, Ninewe shehirige qaytip turdi. **38** Shundaq boldiki, u öz buti Nisroqning butxanisida uningħha choqunuwatqanda, oghulliri Adrammelek hem Sharézer uni qilichlap öltürtüwetti; andin ular Ararat dégen yurtqa qéchip ketti. Uning oghli Ésarhaddon uning ornida padishah boldi.

38 Shu künlerde Hezekiya ejel keltürgüchi bir késelge muptila boldi. Amozning oghli Yeshaya peyghember uning qéshigha béríp, uningħha: — Perwerdigar mundaq deydu: — — Öyüng toghruluq wesiyet qilghin; chünki ejel keldi, yashimaysen, — dédi. **2** Hezekiya yüzünü tam terepke qilip Perwerdigargha dua qilip: **3** — I Perwerdigar, Séning aldingda heqiqet we pak dil bilen méngip yürgenlikimni, neziring aldingda durus bolghan ishlarni qilghanlıqimni eslep qoyghaysen, — dédi. We Hezekiya yighlap éqip ketti. **4** Andin Perwerdigarning sözi Yeshayagħha yétip mundaq déyildi: — **5** Béríp Hezekiyagħha mundaq dégin: — Perwerdigar, atang Dawutning Xudasi mundaq deydu: — «Duayingni anglidim, köz yashliringni kördüm; mana, künliringge yene on besh yil qoshimen; **6** Shuning bilen Men séni we bu sheherni Asuriye padishahining qolidin qutquzimen; Men sépil bolup bu sheherni qogħdaymen. **7** Shuning bilen Perwerdigarning Özi éytqan ishini jezmen qilidighanlıqini sanga ispatlash üstün Perwerdigardin mundaq besharetlik alamet boliduki, **8** Mana, Men quyashning Ahaz padishah qurghan pelempey üstige chūshken sayisini on qedem keynige yandurimien». Shuning bilen quyashning chūshken sayisi on basquch

keynige yandi. **9** Yehuda padishahi Hezekiya késel bolup, andin késilidin eslige kelgendifin keyin mundaq xatirilerni yazdi: **10** — «Men: «Ömrümning otturisida tehtisaraning derwazilirigha bériwatimen, Qalghan yillirimdin mehrum boldum» — dédim. (Sheol h7585) **11** Men: — «Tirklerning zéminida turup Xudayim Yahni, Yahni körelmeydighan, Shundaqla «hemme nerse yoq bolghan» jayda turghanlar bilen bille turup, insannimu körelmeydighan boldum» — dédim. **12** Méning turalghum charwichining chédiridek özümdin yotkilip ketti; Men bapkar öz toqughinini türüwetkinidek hayatimni türıwettim; U méni toqush destigahidin késiwetti; Tang bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen; **13** Tang atquche men kütüp, özümmi tinchlandurup yürimen, Biraq U shirgha oxshash hemme söngeklirimni sundurghandek qılıdu; Tang bilen kech ariliqida Sen [Xuda] jénimni alisen. **14** Men qarlıghach yaki turnidek wichirlap yürimen; Paxtektek ah-uh urimen; Közlim yuqirigha qarash bilen ajizliship kétidu; I reb, méni zulum basti! Jénimgha képil bolghin! **15** Néme désem bolar? Chünki U manga söz qildi we Özi mushu ishni qildi! Jénim tartqan azab tüpeylidin men bar yillirimda qedemlirimni sanap bésip awaylap mangimen. **16** I Reb, ademler mushundaq sawaqlar bilen yashishi kerek; Rohim mushu sawaqlardin hayatini tapidu; Sen méni eslimgé keltürüp, méni hayat qilding! **17** Mana, özümming bexttinchliqim üchün azab üstige azab tarttim; Manga bolghan söygüng tüpeylidin jénimni halaket hangidin chiqardingsen; Sen hemme gunahlirimni keyningge chörüwettingsen. **18** Chünki tehtisara Sanga rehmet éytalmaydu; Ölüm Séni medhiyiliyelmeydu; Hanggha chüshiwatqanlar Séning heqiqet-wapaliqingha ümid baghliyalmaydu. (Sheol h7585) **19** Özüm bügün qilghinimdek Sanga rehmet éytidighanlar tirikler, tiriklerdur; Ata bolghuchi oghullirigha heqiqet-wapaliqingni bildüridu. **20** Perwerdigar méni qutquzushqa niyet baghligandur; Biz bolsaq, qalghan ömrizimde her künü Perwerdigarning öyide saz chélip medhiye naxshlirimni éytimiz!». **21** (Yeshaya bolsa: — «Enjür poshkili teyyarlap, yarisigha chaplanglar, u eslige kélédu», dégenidi **22** we Hezekiya: — «Méning Perwerdigarning öyige chiqidighanliqimni ispatlaydighan qandaq besharetlik alamet bérilidu?» dep sorighanidi).

39 Shu peytte Baladanning oghli Babil padishahi Mérodaq-Baladan Hezekiyaning késel bolup yétip

qalghanliqini hem eslige kelgenlikini anglichachqa, Hezekiyagha xetlerni hediye bilen ewetti. **2** Hezekiya elchilerni xushalliq bilen kütüp, uning xezine-ambarlirida saqlan'ghan nersilirini körsetti; yeni kümüshni, altunni, dora-dermanlarni, serxil maylarni, sawut-qorallarni saqlaydighan öyning hemmisini we bayliqlirining barliqini körsetti; uning ordisi we yaki pütkül padishahliq ichidiki nersilerdin Hezekiya ulargha körsetmigen birimu qalmidi. **3** Andin Yeshaya peyghember Hezekiyaning aldigha bérip, uningdin: — «Mushu kishiler néme dédi? Ular séni yoqlashqa nedin kelgen?» — dep soridi. Hezekiya: — «Ular yiraq bir yurttin, yeni Babildeñ kelgen», dédi. **4** Yeshaya yene: — «Ular ordangda némini kördi?» dep soridi. Hezekiya: — «Ordamda bar nersilerni ular körde; bayliqlirimning arisidin ulargha körsetmigen birimu qalmidi» — dédi. **5** Yeshaya Hezekiyagha mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözini anglap qoyghin: — **6** — Mana shundaq künler kéléduki, ordangda bar nersiler we bugün'ge qeder ata-bowliring toplap, saqlap qoyghan hemme nerse Babilgha élip kétildi; héchnerse qalmaydu — deydu Perwerdigar, **7** — hemde [Babilliqlar] oghulliringni, yeni özüngdin bolghan ewladliringni élip kétidu; shuning bilen ular Babil padishahining ordisida aghwat bolidu. **8** Shuning bilen Hezekiya öz-özige: «Öz künlirimde bolsa amantinchliq, [Xudaning] heqiqet-wapaliqi bolidiken'ghu» dep, Yeshayagha: — «Siz éytqan Perwerdigarning mushu sózi yaxshi iken» — dédi.

40 Xelqimge teselli béringlar, teselli béringlar, depa yürüdu Xudayinglar; **2** Yérusalémning qelbige söz qilip uninggħa jakarlanglarki, Uning jebir-japaliq waqtı axirlashti, Uning qebihliki kechürüm qilindi; Chünki u Perwerdigarning qolidin barlıq gunahlirining ornigha ikki hessilep [méhir-shepqtini] aldi. **3** Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini! «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Chölbayawanda Xudayımız üchün bir yolni kötürüp tüptüz qilinglar! **4** Barlıq jilghilar kötürülidu, Barlıq tagħ-döngler pes qilinidu; Egri-toqaylor tüzlinidu, Ongghul-dongħħu yerler tekshilinidu. **5** Perwerdigarning shan-sheripi körünidu, We barlıq ten igiliri uni teng köridu; Chünki Perwerdigarning Öz aghzi shundaq söz qilghan!». **6** — Anglanglar, bir awaz «jakarla» deydu; Jakarlighuchi bolsa mundaq sorap: — «Men némini jakarlaymen?» — dédi. [jawab bolsa: —]

«Barliq ten igiliri ot-chöptur, xalas; We ularning barliq wapaliqi daladiki gülge oxshash; 7 Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, Chünki Perwerdigarning Rohi üstige püwleydu; Berheq, [barliq] xelqmu ot-chöptur! 8 Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu; Biraq Xudayimizning kalam-sözi menggüge turidu!» 9 — I Zion'gha xush xewer élip kelguchi, yuqiri bir taghqa chiqqin; Yérusalémgha xush xewerni élip kelguchi, Awazingni küchep kötürgin! Uni kötürgin, qorqmighin! Yehudaning sheherlirige: — «Mana, Xudayinglarga qaranglar» dégin! 10 Mana, Reb Perwerdigar kück-qudrítide kéliwati, Uning biliki Özi üchün hoqquq yürgüzidu; Mana, Uning alghan mukapati Özi bilen bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. 11 Qoychidek U Öz padisini baqidu; U qozilarni biley-koligha yighidu, ularni quchaqlap mangidu, Émitküchilerni U mulayimliq bilen yétekleydu. 12 Kim derya-okyanlarning sulirini ochumida ölchep belgiligen, Asmanlarni ghérichlap békitken, Jahanning topa-changlirini misqallap salghan, Taghlarni tarazida tarazilap, Dönglerni jingda tartip ornatqan? 13 Kim Perwerdigarning Rohigha yolyoruq bergen? Kim Uningha meslihetchi bolup ögetken? 14 U kim bilen meslihetleshken, Kim Uni eqilliq qilip terbiyeligen? Uningha höküm-heqiqet chiqirish yolida kim yéteklichen, Yaki Uningha bilim ögetken, Yaki Uningha yorutulush yolini kim körsetken? 15 Mana, Uning aldida el-yurtlar Uningha nisbeten chélekte qalghan bir tamcha sudek, Tarazida qalghan topa-changdek hésablinidu; Mana, U arallarni zerriche nersidek qoligha alidu; 16 Pütkül Liwan bolsa [qurban'gah] otigha, Uning haywanliri bolsa bir köydürme qurbanliqqa yetmeydu. 17 El-yurtlar uning aldida héchnerse emestur; Uningha nisbeten ular yoqning ariliqida, Quruq-menisiz dep hésablinidu. 18 Emdi siler Tengrini kimge oxshatmaqchisiler? Uni némine oxshitip sélishturisiler? 19 [Bir butqimu?] Uni hünerwen qélipqa quyup yasaydu; Zerger uningha altun hel bérifu, Uningha kümüsh zenjirlerni soqup yasaydu. 20 Yoqsullarning béghishlighudek undaq hediylirli bolmisa, chirimeydighan bir derexni tallaydu; U lingship qalmighudek bir butni oyup yasashqa usta bir hünerwen izdep chaqiridu. 21 Siler bilmensiler? Siler anglap baqmighanmusiler? Silerge ezeldin éytilmighanmidu? Yer-zémin apiride bolghandin tartip chüshenmeywatamsiler? 22

U yer-zéminning chembirikining üstide olturidu, Uningda turuwatqanlar uning aldida chaqchiqirlardek turidu; U asmanlarni perdidek tartidu, Ularni xuddi makan qilidighan chédirdek yayidu; 23 U emirlerni yoqqa chiqiridu; Jahandiki sotchi-beglerni artuqche qilidu. 24 Ular tikildimu? Ular térildimu? Uarning gholi yiltiz tarttimu? — Biraq U üstigila püwlep, ular soliship kétidu, Quyun ularni topandek élip tashlaydu. 25 Emdi Méni kimge oxshatmaqchisiler? Manga kim tengdash bolalisun?» — deydu Muqeddes Bolghuchi. 26 Közliringlarni yuqirigha kötürüp, qaranglar! Mushu mewjudatlarni kim yaratqandu? Ularni kim türküm-türküm qoshunlar qilip tertiplik epchiqidu? U hemmisini nami bilen bir-birlep chaqiridu; Uning küchinining ulughluqi, qudrítining zorluqi bilen, Ulardin birimu kem qalmaydu. 27 — Némishqa shuni dewérisen, i Yaqup? Némishqa mundaq sözlewérisen, i Israel: — «Méning yolum Perwerdigardin yoshurundur, Xudayim méning dewayimha éren qilmay ötiwérídu!»? 28 Siler bilmigenmusiler? Anglap baqmighanmusiler? Perwerdigar — Ebedil'ebedlik Xuda, Jahanning qerilirini Yaratquchidur! U ya halsizlanmaydu, ya charchimaydu; Uning oy-bilimining tégige hergiz yetkili bolmaydu. 29 U halidin ketkenlerge qudret bérifu; Maghdursızlarga U berdashliqni hessilep awutidu. 30 Hetta yigitler halidin kétip charchap ketsimu, Baturlar bolsa putliship yiqlismu, 31 Biraq Perwerdigargha telmürüp kütkenlerning küchi yéngilinidu; Ular bürkütlerdeq qanat kérip örleydu; Ular yükürüp, charchimaydu; Yolda méngip, halidin ketmeydu!

41 — «I arallar, süküt qilip Méning aldigmha kéklinglar; Xelqlermu kückini yéngilisun! Ular yéqin kelsun, söz qilsun; Toghra höküm qilish üchün özara yéqinlishayli!» 2 «Kim sherqtiki birsini oyghitip, Uni heqqaniyliq bilen Öz xizmitige chaqirdi? U ellerni uning qoligha tapshuridu, Uni padishahlar üstidin hökümranlıq qilduridu; Ularni uning qılıchığha tapshurup topa-changha aylanduridu, Ularni uning oqyasi aldida shamal uchurghan paxal-topandek qilidu. 3 U ularni qoghliwétip, Putini yerge tegküzmey dégüdekk mangidu, aman-ésenlik ichide ötiwérídu; 4 Elmisaqtin tartip dewrlerni «Barliqqa kel» dep chaqirip, Bularni békitip ada qilghan kim? Men Perwerdigar Awwal Bolghuchidurmen, Axiri bolghanlar bilenmu bille Bolghuchidurmen;

Men dégen «U»durmen. 5 Arallar shu ishlarni körüp qorqishidu; Jahanning chet-chétidikiler titrep kétidu; Ular bir-birige yéqinliship, alдigha kélidu; 6 Ularning herbiri öz qoshnisigha yarдem qilip, Öz qérindishigha: «Yüreklik bol!» — deydu. 7 Shuning bilen neqqashchi zergerni righbetlendürudu, Métalni yapiлаqlap bolqa oynatquchi sendelni bazghan bilen soqquchini righbetlendürüp: «Kepsherligini yaxshil!» deydu; Shuning bilen uni lingship qalmisun dep butning putini mixlar bilen békitudu. 8 Biraq sen, i qulun Israil, I Özüm tallighan Yaqup, Ibrahim Méning dostonning ewladi: — 9 Men jahanning qeridin élip kelgen, Yerning eng chetliridin chaqirighinim sen ikensen; Men sanga «Sen méning qulumdursen, Men séni tallighan, Séni hergiz chetke qaqqaymen» — dégenidim. 10 — Qorqma; chünki Men sen bilen billidurmen; Uyan-buyan qarap hoduqmanglar; Chünki Men séning Xudayingdurmen; Men séni kúcheytimen, Berheq, Men sanga yarдemde bolimen! Berheq, Men Özümming heqqaniyliqimni bildürgüchi ong qulun bilen séni yöleymen. 11 Mana, sanga qarap ghaljirliship ketkenlerning hemmisi xijil bolup shermende bolidu; Sanga shikayet qilghuchilar yoq déyerlik bolidu, halak bolidu. 12 Sen ularni izdiseng, héch tapalmaysen; Sen bilen dewalashquchilar — Sanga qarshi urush qilghuchilar yoq déyerlik, héch bolup baqmighandek turidu. 13 Chünki Men Perwerdigar Xudaying ong qolungni tutup turup, sanga: — «Qorqma, Men sanga yarдemde bolimen!» deymen. 14 Qorqma, sen qurt bolghan Yaqup, Israilning baliliri! Men sanga yarдemde bolimen!» — deydu Perwerdigar, yeni séning Hemjemet-Qutquzghuching, Israildiki Muqeddes Bolghuchi. 15 Mana, Men séni köp hem ötkür chishliq yéngi bir dan ayrighuchi tirma qilimen; Sen taghlarni yanjip, ularni parepare qiliwétsen, Dönglernimu köküm-talqan'gha aylanduruwétsen. 16 Sen ularni soruysen, Shamal ularni uchurup kétidu, Quyun ularni tarqitiwétidu; We sen Perwerdigar bilen shadlinisen, Israildiki Muqeddes Bolghuchini iptixarlinip medhiyeleysen. 17 Bozekler we yoqsullar su izdeydu, lékin su yoq; Ularning tili ussuzluqtin qaghjirap kétidu; Men Perwerdigar ularni anglaymen; Men Israilning Xudasi ulardin waz kechmeymen. 18 Men qaqaş egízliklerde deryalarni, Jilghilar ichide bulaqlarni achimen; Dalani kólchekke aylandurimen, Tatirang yerdin sularni urghutup su bilen qaplap bérímen. 19 Dalada kédir, akatsiye,

xadas we zeytun derexlirini östürüp bérímen; Chölbayawanda archa, qarighay we boksus derexlirini birge tikimen; 20 Shundaq qilip ular bularni körüp, bilip, oylinip: — «Perwerdigarning qoli mushularni qilghan, Israildiki Muqeddes Bolghuchi uni yaratqan!» dep teng chúshinishidu. 21 — Muhakimiliringlarni otturigha qoyunglar, deydu Perwerdigar; — Küchlük sewebliringlarni chiqiringlar, deydu Yaqupning Padishahi. 22 — [Butliringlar] élip kirilsun, Bizge némilerning yüz bérídighanlıqini éytsun; Ilgiriki ishlarni, ularning üjür-büjürlirigiche köz aldımızda körsetsun, Shundaqla bulardin chiqidighan netijilerni bizge bildürüş üçhün éytip bersun; — Yaki bolmisa, kelgüsidiки ishlarni anglap bileyli; 23 Silerning ilahliq ikenlikinglarni bilishimiz üçhün, Kéyinki yüz bérídighan ishlarni bizge bayan qilinglar; Qandaqla bolmisun, Bizni hang-tang qilip uni teng körídighan qilish üçhün, Birer yaxshi ish yaki yaman bir ishni qilinglar! 24 Mana, siler yoqning arılıqida, Ishligininglarmu yoq ishtur; Silerni tallighuchi bir lenitidur. 25 Birsini shimal tereptin qozghidim, u kélidu; U künchiqishtin Méning namimni jakarlap kélidu; U birsi hak layni dessigendek, sapalchi lay cheyligendek emeldarlarning üstige hujum qilidu; 26 Bizge uqturush üçhün, kim muqeddemdin buyan buni éytqan? Yaki Bizni «U heqiqettur» dégüzüp bu ishtin burun uni aldin'ala éytqan? Yaq, héchkim éytmaydu; Berheq, héchkim bayan qilmaydu; Sözunglarni angliyalighuchi berheq yoqtur! 27 Men deslepte Zion'gha: — «Mushu ishlargha köz tikip turunglar! Köz tikip turunglar!» dédim, Yérusalémha xush xewerni yetküzungüchini ewetip berdim. 28 Men qarisam, shular arisida héchkim yoq — Meslihet bergüdek héchkim yoq, Shulardin sorisam, jawab bergüdek héchkimmu yoq. 29 Qaranglar, ular hemmisi quruq; Ularning yasigharlıri yoq ishtur, Quyma mebudliri quruq shamaldek menisidur.

42 Qaranglar, mana Men yöleydighan Öz qulumgha! Jénimning xushalliqi bolghan Méning tallighinim; Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimene, Shuning bilen u ellerge höküm-heqiqetni yetküzip bérídu. 2 U ne warqirap-jarqirimaydu, ne chuanan köturmeydu ne awazini kochilarda anglatmaydu. 3 Taki u ghelibe bilen toghra hökümlerni chiqarghuche, Yanjilghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan pilikni öchürmeydu; 4 Höküm-heqiqetni yer yüzide

tiklimigüche, U halsizlanmaydu, köngli yanmaydu; Arallarmu uning perman-qanunini telmürüp kutidu. 5 Asmanlarni yaritip ularni kergen, Yer-zéminni hem uningdin chiqqanlarni yayghan, Uningda turuwatqan xelqqe nepes, Uning üstide méngiwatqanlarga roh bergenü Tengri Perwerdigar mundaq deydu: — 6 Menki Perwerdigar séni heqqaniyliq bilen shuningha chaqirghanmenki, — Séning qolungni tutimen, Séni qoghdap saqlaymen, Hem séni xelqqe ehde süpitide, Ellerge bir nur qilip bérinen; 7 Qarighu közlerni échishqa, Zindandin mebuslarni, Türmide qarangghuluq ichide olturghanlarni qutquzushqa séni [ewetimen]. 8 Men Perwerdigardurmen; Méning namim shudur; Shan-sheripimni bashqa birsige, Manga tewe bolghan medhiyini oyma mebudlarga bermeymen. 9 Mana, aldingi ishlar bolsa emelge ashurulghan; Silerge yéngi ishlarни jakarlaymen; Ular téxi yüz bermigüche, Men ularni silerge bayan qilimen. 10 — Perwerdigargha yéngi naxsha éytinglar, I déngizda yürgenler hem uning ichidiki hemme mewjudatlar, Arallar hem ularda turghanlarmu, Jahanning chet-chetliridin Uni medhiyilenglar! 11 Dala hem uningdiki sheherler, Kédar qebilisidikiler turghan kentler awazini kötürsün, Séladikiler yuqiri awazda naxsha éytsun, Taghlarning choqqiliridin tentene qilsun! 12 Ular Perwerdigarni ulughlisun, Uning medhiyiliri arallardimu jakarlansun. 13 Perwerdigar palwandek chiqidu, Batur leshkerdeki otluq muhebbitini qozghaydu; U warqiraydu, berheq shirdek hörkireydu; Düşmenliri üstige zor kuchi qudritini körsitidu. 14 — «Men ebedil’ebed sükütte turup keldim; Jim turup özünni bésiwélip keldim; Biraq hazir tolghiqi tutqan ayaldek inchiqlap towlaymen; Hem hasiraymen hem ingraymen! 15 Men taghlarni hem dönglerni chölderitimen, Ularning hemme yéshilliqlirini qurutiwétimen; Deryalarni arallargha aylanduruwétimen; Kölcheklernim qaghjiritimen. 16 Qarighularni özi bilmigen bir yol bilen apirip qoyimen, Ularni ular bilmigen yollarda ýetekleymen; Ularning aldida qarangghuluqni nur, Egri-toqay yerlerni tüptüz qilimen. Men mushu ishlarini qilmay qalmaymen, Ulardin héch waz kechmeymen. 17 Oyma mebudlarga tayan’ghanlar, Quyma mebudlarga: «Siler ilahlirimizdur» dégenler bolsa, Ular yoldin yandurulmay qalmaydu, Qattiq shermende qilinidu. 18 — «Anglanglar, i gaslar! Qarighular, körüşh üçhün qaranglar! 19 Méning

culumdin bashqa yene kim qarighu? Méning ewetken «elchim»din bashqa yene kim gas? Kim Men bilen ehdileshkendek shunche qarighudu? Kim Perwerdigarning qulidek shunche qarighudu? 20 Sen nurghun ishlarini körgining bilen, Biraq neziringge héch almaysen; Uning qulqi échilghini bilen, U anglimaydu». 21 Perwerdigar Öz heqqaniyliqi üçhün layiq kördiki, Tewrat-qanunini ulugh hem shan-shereplik dep körsetti. 22 Biraq shular bolsa olja élin’ghan hem bulang-talang qilin’ghan bir xelqtur; Ularning hemmisi ora-tuzaqta tutulghan, Gündixanilarda qamilip ghayib bolidu; Ular gheniyimet bolidu, Héchkim qutquzmaydu; Ular olja bolidu, Héchkim: «Qayturup bérish!» démeydu. 23 Biraq aranglarda kim buninggha qulaq salsun? Kim bularni anglap kelgüsü zamanlarha köngül qoysun? 24 Emdi kim Yaqupni olja qilghan? Kim Israilni bulangchilargha tapshurup bergen? Buni qilghini bolsa, biz gunah qilip kemsitken Perwerdigar emesmu? Chünki ular Uning yollirida méngishni xalimaytti; Yaki Uning qanunigha itaet qilmaytti. 25 Shunga U ular üstige ghezep-qehrini, Urushning zorawanlıqını töküp chüshürdi; Bular uning etrapigha ot tutashturdi; Biraq u tonup yetmidi; Bular uni köydürdi, biraq u héch sawaq almidi.

43 Biraq hazir i Yaqup, séni Yaratuchi Perwerdigar, I Israil, séni Shekillendürgüchi mundaq deydu: — «Qorqma; chünki Men sanga hemjemet bolup séni qutquzghan; Séni Öz namim bilen atighammen; Sen Méningkidursen! 2 Sen sulardin ötkiningde, Men sen bilen bille bolimen; Deryalardin ötkiningde, ular séni gherq qilmaydu; Sen otta méngip yürginingde, sen köymeysen; Yalqunlar üstüngde ot almaydu. 3 Chünki Men bolsam Xudaying Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi, Qutquzghuchingdurmen; Séni qutuldurush üçhün Misirni bedel qilip berdim, Ornungha Éfioopiye hem Sébani almashturdum. 4 Sen nezirimde qimmetlik bolghachqa, Men sanga izzet-hörmet keltürgen hem séni söygen; Shunga Men yene ornungha ademlerni, Jéninggha xelqlerni tutup bérinen; 5 Qorqma, chünki Men sen bilen billedurmen; Men neslingni sherqtin, Séni gherbtin yighip epkélimen; 6 Men shimalgha: — «Tapshur ularni!» We jenubqa: — «Ularni tutup qalma! Oghullirimni yiraqtin, qizlirimni jahanning chet-chetliridin epkélip ber; 7 Méning namim bilen atalghan herbirsini, Men Öz shan-sheripim üçhün

yaratqan herbirsini epkélip ber!» — deymen, «Men uni shekilledürdüm, Men uni apiride qildim!»». **8** U «közi bar» qarighu xelqni, Yeni «qulqi bar» gaslarni aldigha élip keldi. **9** — «Barliq eller yighilsun, Xelqler jem bolsun! Ulardin kimmu mundaq ishlarni jakarliyalisun? Yeni kim mushundaq «ilgiriki ishlar»ni [aldin’ala] bizge anglitip baqqan? Bar bolsa, özlirini ispatlashqa guwahchilirini aldigha keltürsun; Bolmisa, ular bu ishlarni anglichandin kényin: — «Bu bolsa heqiqet!» dep étirap qilsun! **10** Siler [xelqim] Méning guwahchilirim, Hem Men tallighan qulum [men üchün] guwahchidur, Shundaq iken, siler Méni tonup, Manga ishinip, Hem chüshinip yetkeysilerki: — «Men dégen «U»durmen, Mendin ilgiri héch ilah shekillelmigen, Hem Mendin kényinmu héch shekillelmeydu; **11** Men, Men Perwerdigardurmen; Mendin bashqa Qutquzghuchi yoqtur». **12** — Aranglarda «yat ilah» bolmighan waqitta, Men [meqsitimi] jakarlıghan, Men qutquzghan hem shu ishlarning dangqini chiqarghanmen; Shunga siler Méning Tengri ikenlikimge guwahchisiler, — deydu Perwerdigar. **13** «Berheq, ezeldin buyan Men dégen «U»durmen, Méning qolumdin héchkim héchkimni qutquzalmaydu; Men ish qilsam, kim tosalisun? **14** Hemjemet-Qutquzghuchinglar bolghan Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — Silerni dep Men Babilni jazalatquzup, Ularning hemmisini, jümlidin kaldiylerni, Qachqun süpitide özliri xushalliq bilen pexirlen’gen kémilerge olturushqa chüshüriwétimen. **15** Men bolsam Perwerdigar, silerge Muqeddes Bolghuchi, Israillni Yaratquchi, silerning Padishahinglardurmen. **16** Déngizdin yolni chiqarghuchi, Dawalghughan sulardin yol achquchi Perwerdigar mundaq deydu: — **17** (U jeng harwisi we atni, qoshun-küchlerni chiqarghuchidur: — Ular biraqla yiqilidu, turalmaydu; Ular öchüp qalghan, chiragh pilikidek öchürülgen) **18** — Mushu ötken ishlarni eslimenglar, Qedimki ishlar toghruluqmu oylanmanglar; **19** Chünki mana Men yéngi bir ishni qilimen; U hazirla barliqqa kélélidu; Siler uni körmey qalamsiler?! Men hetta dalalardimu yol achimen, Chöl-bayawanda deryalarni barliqqa keltürimen! **20** Daladiki haywanlar, chilböriler hem huwqushlar Méni ulughlaydu; Chünki Men Öz xelqim, yeni Öz tallighinimha ichimlik teminleshke, Dalalarda sularni, Chöl-bayawanlarda deryalarni chiqirip bérímen. **21** Men mushu xelqni Özüm

üchün shekilledürgenmen; Ular Manga bolghan medhiyilerni étip ayan qilidu. **22** Biraq, i Yaqup, sen namimni chaqirghining bilen Özünni izdimiding, I Israile, eksiche sen Mendin könglüng yénip harsinding; **23** Sen élip kelgen «köydürme qurbanlıq» qoyliringni Manga qilghan emes, «Inaq qurbanlıq»liring bilen Méni hörmetligen emessen; Men «ashlıq hediye»ni qilish bilen séni «qulluq»qa qoymaqaqchi emesmen, Xushbuy yéqip séni harsindurmaqchi bolghan emesmen! **24** Sen pulni xejlep Manga héch égir élip kelmigensen, Sen «Inaq qurbanlıq»liringning yéghi bilen Méni razi qilip qanaetlendürgen emessen; Eksiche sen gunahliring bilen Méni qulluqqa qoymaqaqchi bolghansen, Itaetsizliking bilen Méni harsindurdung. **25** Men, Men Özüm üchünla séning asiyliqliringni öchüriwetküchim, Men séning gunahliringni ésimge keltürmeyen. **26** Emdi ötmüshüng toghruluq Méni eslitip qoyghin, Munazire qilishaylı, Özüngni aqlighudek géping bolsa dewergin! **27** Birinchi atang gunah qilghan; Séning shershüchiliring bolsa Manga asiyliq qildi. **28** Shunga Men ibadetxanamdiki ýétekligüchilerni napak qilimen, Hemde Yaqupni halak lenitige uchrashqa, Israillni reswachiliqta qaldurushqa békittim.

44 Biraq hazır, i Yaqup Méning qulum, I Méning tallighinim Israile, angla! — **2** Séni yasighan, baliyatqudin tartipla séni shekilledürgen, sanga yardenme bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: — «Qorqma, i Méning qulum Yaqup, I Méning tallighinim «Yeshurun», qorqma! **3** Chünki Men ussap ketkenning üstige sumi, Qaghjiraq yerning üstige kelkünlerni quyup bérímen; Nesling üstige Rohimni, Perzentliring üstige berikitimni quyimen; **4** Ular yumran chöpler arisidin, Ériq-östengler boyidiki mejnun tallardek ösidi; **5** Birsi: «Men Perwerdigargha tewemen» — deydu, Yene birsi bolsa Yaqupning ismi bilen özini ataydu; Yene bashqa birsi qoli bilen: «Men Perwerdigargha tewemen» dep yazidu, Shundaqla Israillning ismini özining ismige yandash qoshidu. **6** Israillning padishahi Perwerdigar, Yeni Israillning hemjemet-qutquzghuchisi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Men bolsam Tunji hem Axiridurmen; Mendin bashqa héch ilah yoqtur. **7** Qéni, kim Méning qedimki xelqimni tiklep békítkinimdek bir ishni jakarlap, aldin’ala bayan qilip, andin uni Méning aldimgħa Mendek tiklep qoyalaydu? Qéni, kim

kéyinki ishlarni, kelgüsilde bolidighan ishlarni aldin'ala bayan qilalisun! 8 Qorqmanglar, sarasimige chüshüp ketmengler! Men ilgiri mushularni silerge anglitip, aldin bayan qilghan emesmu? Mushu toghruluq siler Méning guwahchilirimdursiler. Mentin bashqa ilah barmu? Berheq, bashqa Qoram Tash yoq; héchbiridin xewirim yoqtur. 9 Oyulghan mebudni shekillendürgenlerning hemmisining ehmiyiti yoq; Ularning etiwarlighan nersilirining héch paydisi yoqtur; Mushulargha bolghan «guwahchilar» bolsa, özliri qarighu, héchnémini bilmes; Derweqe netijisi ularning özlirige shermendilikur. 10 Kim bir «ilah»ni shekillendürgen bolsa, Héch paydisi yoq bir mebudni quyghan, xalas! 11 [Mebudning] barliq hemrahliri shermende bolidu; Mebudni yasighuchilar bolsa ademdu, xalas; Ularning hemmisi yighilip, ornidin turup körsun, Ular qorqushup, shermendichilikte qalidu. 12 Mana tömürchi saymanlirini [qoligha élip], Chogħlar üstide [mushu nersini] bazghanliri bilen soqup shekillendüridu; Andin u küchlük qoli bilen uningha ishleydu; Biraq uning qorsiqi échip maghduridin qalidu; Su ichmey u halsizlinip kétidu. 13 Yaghachchi bolsa yaghach üstige ölcħesh yipini tartidu; U qelem bilen üstige endize sizidu; Uni rende bilen rendileydu; U yene perka bilen sizip jijaydu; Axirda u uni ademning güzellikige oxshitip insan teqi-turqini shekillendüridu; Shuning bilen u öyde turushqa teyyar qilinidu. 14 Mana u bir künı özi üchün kédir derexlirini késishke chiqidu! (U eslide archa we dub derexlirini élip özi üchün ormanlıq arisigha tikip chong qilghanidi; U qarighaymu tikkenidi, yamghur uni ündürdi). 15 Mushu yaghachlardin otun élinden; Birsi uningdin élip, issinidu; Mana, u ot yéqip, nan yéqiwatidu; U yene uningdin élip bir ilahni yasaydu hem uningha ibadet qilidu; Uni oyulghan mebud qilip uningha bash uridu. 16 Démek, yérimini otta köydüriwétidu; Yérimi bilen gösh yeydu; U kawab qilip qan'ghuche yeydu; Berheq, u issinip, öz-özige: — «Ah, rahetlinip issindimmen, otni körüwatimen!» — deydu. 17 Biraq qalghini bilen u bir ilahni yasaydu; Bu uning mebudi bolidu; U uning aldigha yiqlip ibadet qilidu; U uningha dua qilip: «Méni qutquzghayen; Chünki sen méning ilahimdursen» — deydu. 18 Bu [kishiler] héch bilmeydu, héch chüshenmeydu; Chünki u ularni körmisun dep közlirini, Ularni chüshenmisun dep könglini suwaq bilen suwiwetken. 19 Ulardin héchbiride mushularni könglige keltürüp:

— «Yaghachning yérimini men otta köydürdüm, Yérimining chogħliri üstide men nan yaqtim; Men kawabmu qilip yewaldim; Qalghinini bir lenetlik nerse qilamtim? Men bir parche yaghachqa bash uramtim!» — dégudek héch bilim yaki yorutulush yoqtur. 20 Uning yéġini küllerdur! Uning köngli éziqturulghan! U öz-özini azdurdı! Shuning bilen u özining jénini qutquzalmaydu, Yaki: «Méning ong qolumda bir saxtiliq bar emesmu?» — déyelmeđu. 21 Mushu ishlarni ésingde tut, i Yaqup, I Israil, chünki sen Méning qulundursen; Men séni yasap shekillendürdüm; Sen Méning qulundursen, i Israil, Sen Méning ésimdin héch chiqmaysen! 22 Itaetsizlikliringni bulutni öchürüwetkendek, Gunahliringni tumanni öchürüwetkendek öchürüwettim; Méning yénimgha qaytip kel; Chünki Men séni hemjemetlik qilip hörlükke sétiwaldim. 23 I asmanlar, naxsha éytinglar, chünki Perwerdigar shu ishni qilghan! I yerning tégiliri, shadlinip, yangranglar! I tagħħar, ormanlar we ularidki herbir derexler, Yangritip naxshilar éytinglar! Chünki Perwerdigar Yaqupni hemjemetlik qilip hörlükke sétiwaldi, U Israil arqılıq güzellikini körsitudi!». 24 «Séning Hemjemet-Qutquzghuching bolghan, séni baliyatquda yasap shekillendürgen Perwerdigar mundaq deydu: — Men bolsam hemmini Yaratquchi, Asmanlarni yalghuz kergenmen, Öz-özümdinla yer-zéminni yayghan Perwerdigidurmen; 25 (U bolsa yalghan [peyghemberlerning] besharetlirini bikar qilghuchi, Palchilarni qaymuqturghuchi, Danalarni yolidin yandurghuchi, Ularning bilimlirini nadanlıqqa aylandurghuchi; 26 Öz qulining sözini emelge ashurghuchi, Rosul-elchilirining nesihetlirini muweppeqiyetlik qilghuchi, Yérusalémħha: «Sen ahalilik bolisen», Yehuda sheherlirige: «Qaytidin qurulisiler; xarabenglarni eslige keltürimen» — dégħi; 27 Chongqur déngizgħha: «Quruq bol, Deryaliringni qurutimen» — dégħi; 28 Hem Qoresh toghrisida: «U Méning qoy padichim, u Méning könglümđikige toluq emel qilip, Yérusalémħha: «Qurulisen», Hem ibadetxanigha: «Séning ulung sélinidu» deydu» — dégħichidur): —

45 Perwerdigar Özi «mesih qilghini»gha, Yeni ellerni uningħha bęqindurush üchün Özi ong qolidin tutup yölgen Qoreshke mundaq deydu: — (Berheq, Men uning aldida padishahlarning tambilini yesħturüp yalingachlitimen, «Qosh qanatliq derwazilar»ni uning aldida échip bérinen, Shuning bilen qowuqlar ikkinchi

étilmeydu) — 2 «Men séning aldingda méngip égizliklerni tüz qilimen; Mis derwazilarни chéqip tashlaymen, Tömür taqaqlırını sunduruwétimen; 3 We sanga qarangghuluqtiki góherlerni, Mexpiy jaylarda saqlan'ghan yoshurun bayliqlarnı bérímen; Shuning bilen özüngge isim qoyup séni chaqirghuchini, Yeni Men Perwerdigarnı Israilning Xudasi dep bilip yétilsen. 4 Men Öz qulam Yaqup, Yeni Öz tallighinim Israil üchün, Ismingni özüüm qoyghan; Sen Méni bilmigining bilen, Men yenila sanga isim qoydum. 5 Men bolsam Perwerdigar, Mendin bashqa biri yoq; Mendin bashqa Xuda yoqtur; Sen Méni tonumighining bilen, Men béligni baghlap chingittimki, 6 Künchiqishtin künpétishqiche bolghanlarning hemmisi Mendin bashqa héchqandaq birining yoqluqini bilip yétildu; Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur. 7 Nurni shekillendürgüchi, qarangghuluqni Yaratquchidurmen, Bext-xatirjemlikni Yasighuchi, balayı'apetni Yaratquchidurmen; Mushularning hemmisini qilghuchi Men Perwerdigardurmen». 8 — «I asmanlar, yuqiridin yaghdurup béringlar, Bulutlarmu heqqaniyliq töküp bersun; Yer-zémin échilsun; Nijat hem heqqaniyliq méwe bersun; Zémin ikkisini teng östürsun! Men, Perwerdigar, buni yaratmay qoymaymen». 9 — «Öz Yaratquchisining üstidin erz qilmaqchi bolghan'gha way! U yer-zémindiki chine parchiliri arisidiki bir parchisi, xalas! Séghiz lay özini shekillendürgüchi sapalchigha: — «Sen néme yasawatisen?» dése, Yaki yasighining sanga: «Séning qolung yoq» dése bolamdu? 10 Öz atisigha: «Sen néme tughdurmaqchi?» Yaki bir ayalgha: — «Séni némining tolghiqi tutti?» — dep sorighan'gha way! 11 Israildiki Muqeddes Bolghuchi, yeni uni Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi kelgüsü ishlar toghruluq sorimaqchimusiler yene? Öz oghullirim toghruluq, Öz qolumda ishliginiim toghruluq Manga buyruq bermekchimusiler! 12 Men peqetla yer-zéminni yasighan, uningga insanni Yaratquchidurmen, xalas! Öz qolum bolsa asmanlarni kergen; Ularning samawi qoshunlirinimu sepke salghanmen. 13 Men uni heqqaniyliq bilen turghuzghan, Uning barliq yollirini tüz qildim; U bolsa shehirimni quridu, Ne heq ne in'am sorimay u Manga tewe bolghan esirlerni qoyup bérídu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 14 Perwerdigar mundaq deydu: — «Misirning mehsulatliri, Éfioipiýening we égiz boyluqlar bolghan Sabiyliqlarning malliri

sanga ötidu; Ular özliri séningki bolidu, Sanga egiship mangidu; Özliri kishen-zenjirlen'gen péti sen terepke ötidu, Ular sanga bash urup sendin iltija bilen ötünüp: — «Berheq, Tengri sende turidu, bashqa biri yoq, bashqa héchqandaq Xuda yoqtur» dep étirap qildu. 15 «I Israilning Xudasi, Nijatkar, derheqiqet Özini yoshuruwalghuchi bir Tengridursem!». 16 Ular hemmisi istisnasiz xijil bolup, shermende bolidu; Mebudni yasiganlar shermende bolup, birlikte kétip qalidu; 17 Israil bolsa Perwerdigar teripidin menggülük nijat-qutulush bilen qutquzulidu; Ebedil'ebedgiche xijil bolmaysiler, Héch shermendichilikni körmeysiler. 18 Chünki asmanlarni yaratqan, yer-zéminni shekillendürüp yasigan, uni mezmüt qilghan Xuda bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — (U uni quruq-menisiz bolushqa emes, belki ademzatning turalghusi bolushqa yaratqanidi) «Men bolsam Perwerdigar, bashqa biri yoqtur; 19 — Men mexpiy halda yaki zémindiki birer qarangghu jayda söz qilghan emesmen; Men Yaqupqa: «Méni izdishinglar bihudilik» dégen emesmen; Men Perwerdigar heq sözleymen, Tüz gep qilimen; 20 Yighilinglar, kélénglar; I ellerdin qachqanlar, jem bolup Manga yéqinlishinglar; Özı oyghan butni kötürüp, héch qutquzalmaydighan bir «ilah»qa dua qilip yüridighanlarning bolsa héch bilimi yoqtur. 21 Emdi ular öz geplirini bayan qilish üchün yéqin kelsun; Meyli, ular meslihetliship baqsun! Kim mushu ishni qedimdinla jakarlıghanidi? Kim uzundin béri uni bayan qilghan? U Men Perwerdigar emesmu? Derweqe, Mendin bashqa héch ilah yoqtur; Hem adil Xuda hem Qutquzghuchidurmen; Mendin bashqa biri yoqtur. 22 I yer-zéminni chet-yaqılıridikiler, Manga telpünüp qutquzulunglar! Chünki Men Tengridurmen, bashqa héchbiri yoqtur; 23 Men Özüm bilen qesem ichkenmen, Mushu söz heqqaniyliq bilen aghzimdin chiqtı, hergiz qaytmaydu: — «Manga barlıq tizlar pükülidu, Barlıq tillar Manga [itaet ichide] qesem ichidu». 24 Shu chaghda: «Heqqaniyliq we kück bolsa peqet Perwerdigardidur» — déyilidu, Kishiler del Uningla qéshigha kéléidu; Ghaljirliship, uningga ghezeplen'genlerning hemmisi shermende bolidu. 25 Israilning ewladlirining hemmisi Perwerdigar teripidin heqqaniy qilinidu, We ular Uni danglishidu.

46 Bel bolsa tiz pükti, Nébo éngishiwatidu; Ularning mebuldirları ulaghlarning zémmisige, kalilarning zimmisige chüshti; Siler kötürgen nersiliringlar emdi

ulaghlarha artilghan bolup, Halsiz ulaghlarha éghir yük bolidu! 2 Ular éngishidu, birlikte tiz pükishidu; Ular mushu yükni qutquzalmaydu, Belki özliri esirge chüshidu. 3 I Yaqunning jemeti, Shundaqla Israil jemetining qaldisi, Ananglarning qorsiqidiki chaghdin tartip üstümge artilghanlar, Balyiyatqudiki chaghdin tartip kötürülüp kelgenler, — Manga qulaq sélinglar! 4 Siler qérighuchimu Men yenila shundaqturmen, Chéchinglar aqarughuchimu Men silerni yüdüp yürümen; Silerni yasiganh Mendurmen, silerni kötürimen; Silerni yüdüp qutquzimen. 5 Emdi Méni kimge oxshatmaqchi, Yaki kimni Manga teng qilmaqchisiler? Uni Manga oxshash dep, Siler kimni Men bilen sélishturmaqchisiler? 6 Ular bolsa hemyanidin altunni chéchip bérüp, Kümüşnimu tarazigha salidu, Bir zergerni yalliwalidu, U bir mebudni yasap bérifu; Ular yiqlidu, derweqe choqunidu! 7 Ular uni mürisige artidu, Uni kötürüp, öz ornigha qoyidu; Andin u ashu yerde öre turidu; U ornidin qozghilalmaydu; Birsi uningha yélinip tileydu, Lékin u jawab bermeydu; U kishini awarichilikidin qutquzmaydu. 8 Mushu ishlarni ésinglarda tutunglar; Shundaqla özünglarni heqiqiy erkeklerdek körsitinglar; I, itaetsizler, Buni ésinglargina keltürünglar; 9 Ilgiriki ishlarni, yeni qedimdin bolghan ishlarni ésinglarga keltürünglar; Chünki Men Tengridurmen, bashqa biri yoqtur; Men Xudadurmen, Manga oxshashlar yoqtur; 10 Men: «Méning békikinim orunlinidu, Könglümge barliq pükkenlerni emelge ashurmay qoymaymen» dep, Ishning netijisini bashtila, Aldin’ala téxi qilinmighan ishlarni ayan qilip éytquchidurmen; 11 Künchiqishtin yirtquch bir qushni, Yeni könglümge pükkinimni ada qilghuchi bir ademni yiraq yurttin chaqirghuchidurmen. Berheq, Men söz qilghan, Berheq, Men uni choqum emelge ashurimen; Burni niyet qilghanmen, Berheq, Men uni wujudqa chiqirimen. 12 I heqqaniyliqtin yiraq ketken jahillar, Manga qulaq sélinglar: — 13 Men heqqaniyliqimni yéqin qilimen, U yiraqlashmaydu; Shuningdek Méning nijatim hem kéchikmeydu; Men Zion’gha nijat yetküzüp, Israilgha julalıq-güzellikimni tiklep bérinen».

47 «I Babilning pak qizi, kélip topa-changgha oltur! I kaldiylerning qizi, textsiz bolup yerge oltur! Chünki sen «latapetlik we nazuk» dep ikkinchi atalmaysen. 2 «Tügmen téshini chörüp, un tart emdi, Chümperdengni échip tashla, Könglikingni

séliwet, Pachiqingni yalingachla, Deryalardin su kéchip öt; 3 Uyatliqing échilidu; Berheq, nomusunggħha tégħilidu; Men intiqam alimen, Héchkimni ayap qoymaymen. 4 Bizning Hemjemet-Qutquzghuchimiz bolsa, «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Uning nami; U Israildiki Muqeddes Bolghuchidur. 5 I kaldiylerning qizi, süküt qélib jim oltur, Qarangħħuluqqa kirip ket; Chünki buningdin kéyin ikkinchi «seltenetlarning xanishi» dep atalmaysen. 6 Men Öz xelqimdin ghezeplendim, Shunga Özümning mirasimni bulghiwettim, Shuning bilen ularni qolungħha tapshurup berdim; Sen bolsang ulargha héchqandaq rehim körsetmiding; Yashan’ghanlarning üstigimu boyunturuqlarni intayin éghir qilip salding; 7 Shuning bilen sen: — «Men menggħe xanish bolimen» dep, Mushu ishlarni könglündin héch ötküzmiding; Ularning aqiwitini héch oylap baqmidingsen. 8 Emdi hazir, i endishisiz yashap kelgħuchi, Öz-özige: «Menla bardurmen, mendin bashqa héchkim yoqtur, Men hergiz tul ayalning japasini yaki balilardin mehrum bolushning japasini tartmaymen» — dégħuchi, I sen eysh-ishretke bérilgħuisen, Shuni anglap qoy: — 9 «Del mushu ikki ish, — Balilardin mehrum bolush we tullu — Bir deqiqide, bir kün ichidila beshingħha teng chüshidu; Nurghunlighan jadugerlikliring tüpeylidin, Bek köp epsunliring ütchün ular toluq beshingħha kélidu. 10 Chünki sen özüngning rezillikingge tayan’ghansen, Sen «Héchkim méni körmeydu» — déding; Séning danaliqing we biliming özüngni éziqturup, Sen könglündge: — «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» — déding. 11 Biraq balayi’apet séni bésip kélidu; Sen uning kélip chiqishini bilmeysen; Halaket beshingħha chüshidu; Sen héchqandaq «hami puli» bilen uni tosalmaysen; Sen héch kütmigen weyranchiliq tuyuqsız séni bésip chüshidu. 12 Emdi qéni, yashliqingdin tartip özüngni upritip kelgen epsunliringni, Shundaqla nurghunlighan jadugerlikliringni hazır oqup turiwer; Kim bilsun, sen ulardin payda körüp qalamSEN? Birer némini tewritip qoyalarsen herqachan?! 13 Sen alghan meslihetliring bilen halsizlinip ketting; Emdi asmanlарha qarap tebir bergħiħi, Yultuzlарha qarap palchiliq qilghuchilar, Yéngi aylarni közitip munejjimlik qilip ishlarni «aldin’ala éytquchilar» ornidin teng turup beshingħha chüshidighanlardin séni qutquzsun! 14 Mana, ular paxaldek bolup kétidu; Ot ularni köyüriwétidu; 15 Ular

özlirini yalqunning qolidin qutquzalmaydu; Biraq ularda ademni issitqudek héch kömür, Yaki adem issin'ghudek héch gülxan yoqtur! 15 Séni aware qilghan, Yashliqingdin tartip sende soda qilghanlar sanga mushundaq paydisiz bolidu; Herbiri öz yolini izdep kétip qalidu; Séni qutquzghudek héchkim yoqtur.

48 I Yaqupning jemeti, «Israil»ning ismi bilen atalghanlar, «Yehuda bulaqliri»din chiqqansiler, Perwerdigarning namini ishlitip qesem qilghuchisiler, Israilning Xudasini tilgha alghuchisiler, Biraq bular heqiqet hem heqqaniyliqtin emes! Munularni anglap qoyunglar: — 2 (Chünki ular «muqeddes sheher»ning namini ishlitip özlirige isim qilidu, Téxi Israilning Xudasiga «tayinar» mish! Uning nami bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardur!) 3 Men burunla «ilgiriki ishlar»ni aldin'ala bayan qildim; Ular Öz aghzimdin chiqqan, Men ularni anglattim; Men bularni tuyuqsız wujudqa chiqirip, Ular emelge ashuruldi; 4 Chünki Men séning jahiliqning, boynungning peylirining tömür, Yüzüngning daptek ikenlikini bildim; 5 Séning: «Méning butum mushularni qildi», Yaki «Oyma mebudum, quyma mebudum bularni buyrudi» — démesliking üchün, Shunga Men baldur mushularni sanga bayan qildim; Ish yüz bergüche ularni sanga anglitip turdum. 6 Sen bularni anglichansen; Emdi ularning hemmisini körüp baq! Buni rast dep étirap qilmamsiler? Men bayatin «yéngi ishlar»ni, yeni saqlinip yoshurun'ghan ishlarni bayan qildim, Sen bularni bilgen emessen. 7 Séning: «Derweqe, méning ulardin baldur xewirim bar idi» démesliking üchün, Ular burun emes, hazirla yaritildi; Mushu kündin ilgiri sen ularni anglap baqmighansen. 8 Berheq, sen qulaq salmiding, Berheq, sen xewermu almiding, Berheq, séning quliqing xéli burunla échilmay étiklik qaldi; Chünki Men séning wapasizliq qiliwéridighanliqningni, Balyatqudiki chéhingdin tartip «asiy» dep atilidighanliqningni bildim. 9 Öz namim üchün ghezipimni kéchiktürimen, Shöhritim üchün séni üzüp tashlimaymen dep ghezipimni bésiwaldim; 10 Qara, Men séni tawlidim, Biraq kümüşni tawlightandek tawlandurmidi; Men azab-oqubetning xumdanida séni talliwaldim; 11 Öz sewebimdin, Öz sewebimdin Men mushuni qilimen; Méning namimgha dagh tegse qandaq bolidu? Men Özümning shan-shöhritimni bashqa birsige

ötküzüp bermeymen. 12 I Yaqup, I chaqirghinim Israil! Manga qulaq salghin; Men «U»durmen; Men Tunjidurmen, berheq hem Axirqidurmen; 13 Méning qolum yer-zéminning ulini salghan, Ong qolum asmanlarni kergen; Men ularni chaqirsamla, ular jem bolup ornidin turidu. 14 Hemminglar, jem bolup yighilinglar, anglap qoyunglar; [Butlar] arisida qaysisi mushundaq ishlarni bayan qilghan? Perwerdigar yaxshi körgen kishi bolsa uning könglidiki ishlarni Babilda ada qilidu, Uning bilek-qoli kaldiylerning üstige zerb bilen chüshidu; 15 Men, Men söz qilghanmen; Derheqiqet, Men uni chaqirdim; Men uni aldigha chiqiriwaldim; Uning yoli muweppeqiyetlik bolidu. 16 — Manga yéqin kelinglar, mushuni anglap qoyunglar; Men ezeldin sözümni yoshurun qilghan emes; [Sözüm] emelge ashurulghinidimu yenila shu yerde bolghanmen; Hazir bolsa Reb Perwerdigar we Uning Rohi Méni ewetti! 17 Hemjemet-nijatkaring Perwerdigar, Israildiki Muqeddes Bolghuchi mundaq deydu: — «Özüngge payda bolsun dep sanga Ögetküchi, Sanga téigkeitlik bolghan yolda séni yétekligüchi Men Perwerdigar Xudayingdurmen; 18 Sen Méning permanlirimgha qulaq salghan bolsang'idi! Undaq bolghanda bext-xatirjemliking deryadek, Heqqaniyliqing déngiz dolqunliridek bolatti! 19 Séning nesling bolsa uning qumliridek, Ich-qarningdin chiqqan perzentliring qum danchiliridek sansiz bolatti! Ularning ismi Méning aldimda hergiz öchürüwétilmeydighan yaki yoqitiwétilmeydighan bolatti! 20 Babilin chiqinglar, kaldiylardin qéchip ketinglar! Naxsha awazlirini yangritip mushuni jakarlanglar, Bu xewerni anglinglar, Jahanning chet-yaqilirighiche uni yetküzüp mundaq denglar: — «Perwerdigar Öz quli Yaqupni hemjemetlik qilip qutquzdi! 21 Ular chöl-bayawanlardin ötkende héch ussap qalmidi; U sularni tashtin aqquzup berdi; Berheq, U tashni yarguzdi, sular uningdin urghup chiqtil!». 22 «Reziller üchün» — deydu Perwerdigar, «bext-xatirjemlik yoqtur».

49 «I arallar, méning gépimni anglanglar, Yiraqtiki el-yurtlar, manga qulaq sélinglar! Balyatqudiki chéghimdin tartip Perwerdigar méni chaqirdi; Apamning qorsiqidiki chéghimdin tartip U méning ismimni tilgha aldi; 2 U aghzimni ötkür qilichtek qildi; Öz qolining sayisi astida méni yoshurup keldi, Méni siliqlan'ghan bir oq qildi; U méni oqdénigha sélip saqlidi, 3 We manga: «Sen bolsang

özüngde Méning güzellik-julalıqim ayan qilinidighan Öz qulum Israildursen» — dédi». 4 Emma men: — «Méning ejrim bikargha ketti, Héchnémige érishmey kück-maghdurumni quruq serp qildim; Shundaqtimu bahalinishim bolsa Perwerdigardindur, Méning ejrimnímu Xudayimgha tapshurdum» — dédim; 5 Emdi méní Öz quli bolushqa, Yaqupni towa qilip uning yénigha qayturushqa méní balyatquda shekillendürgen Perwerdigar mundaq deydu: — (Israil qayturulup yénigha toplanmighan bolsimu, Men yenila Perwerdigarning neziride shan-sherepke ige boldum, Shuningdek Xudayim méning küchümdür) 6 — U mundaq deydu: — «Séning Yaqup qebililirini [gunahtin qutquzup] turghuzushqa, Hemde Israildiki «saqlan'ghan sadıqlar»ni bextke qayturushqa qulum bolushung sen üçhün zerrichilik bir ishtur; Men téxi séni ellerge nur bolushqa, Yer yünining chet-yaqılırighiche nijatim bolushung üçhün séni atidim». 7 Emdi Israillning hemjemet-qutquzghuchisi, uningdiki Muqeddes Bolghuchi Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler ich-ichidin nepretlinidighan kishige, Yeni köpçilik lenitiy dep qarigan, Emeldarlargha qul qilin'ghan kishige mundaq deydu: — «Sözide turghuchi Perwerdigar, Yeni séni tallighan Israildiki Muqeddes Bolghuchining sewebidin, Padishahlar közlirini échip körüp ornidin turidu, emeldarlarmu bash uridu; 8 Perwerdigar mundaq deydu: — «Shapaet körsitlidighan bir peytte duayingni ijabet qilishni békitkenmen, Nijat-qutquzulush yetküzülidighan bir künide Men sanga yardeinde bolushumni békitkenmen; Men séni qoghdøymen, Séni xelqimge ehde süpitide bérímen; Shundaq qilip sen zéminni eslige keltürisen, [Xelqimni] xarabe bolup ketken miraslırigha warisliq qildurisen, 9 Sen mehbuslарgha: «Buyaqqa kélénglar», Qarangghuluqta olturghanlарgha: «Nurgha chiqinglar» — deyser; Ular yollar boyidimu otlap yürüdu, Hetta herbir taqir taghlaridan ozuqluq tapidu; 10 Ular ach qalmaydu, ussap ketmeydu; Tomuz issiqmu, quyash teptimü ularni urmaydu; Chünki ulargha rehim Qilghuchi ularni ýetekleydu, U ulargha bulaqlarni boylitip yol bashlaydu. 11 Shuningdek Men barlıq taghlimiň yol qilimen, Méning yollirim bolsa égiz kötürülidü. 12 Mana, mushu kishiler yiraqtin kéliyatidu, Mana, bular bolsa shimaldin we gherbtin kéliyatidu, Hem mushular Sinim zéminidimmu kéliyatidu. 13 Xushallıqtin towlanglar, i asmanlar; I yer-zémin,

shadlan; Naxshılarnı yangritinglar, i taghlar; Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli berdi, Özining xar bolghan pégir-möminlirige rehim qılıdu. 14 Biraq Zion bolsa: — «Perwerdigar mendin waz kechti, Rebbim méní untup ketti!» — deydu. 15 Ana özi émitiwatqan bowiqini untuyalamdu? Öz qorsiqidin tughqan oghlıgha rehim qilmay turalamdu? Hetta ular untughan bolsimu, Men séni untuyalmaymen. 16 Mana, Men séni Öz alqanlırimgha oyup pütkenmen; [Xarabe] tamliring herdaim köz aldimdidur. 17 Oghul balılıring [qaytishqa] aldiriwatidu; Eslide séni weyran qilghanlar, xarab qilghanlar séningdin yiraq kétiwatidu; 18 Béshingni égiz kötüüp etrapingha qarap baq! Ularning hemmisi jem bolup qéshinggha qaytip kéliyatidu! Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Perwerdigar, Sen ularni özüngge zibuzinnetler qilip kiyisen; Toyi bolidighan qızdek sen ularni taqaysen; 19 Chünki xarabe hem chölderep ketken jayliring, Weyran qilin'ghan zémining, Hazır kélép, turmaqchi bolghanlar tüpeylidin sanga tarchılıq qılıdu; Eslide séni yutuwalghanlar yiraqlap ketken bolidu. 20 Séningdin juda qilin'ghan balılıring bolsa sanga: — «Mushu jay turushumgha bek tarchılıq qılıdu; Manga turghudek bir jayni boshitip berseng!» — deydu; 21 Sen könglüngde: — «Men balılırimdin ayrlıq qalghan, Ghérib-musapir we sürgün bolup, uyan-buyan heydiwétigen tursam, Kim mushularmı manga tughup berdi? Kim ularni békip chong qıldı? Mana, men ghérib-yalghuz qaldurulghanmen; Emdi mushular zadi nedin kelgendur?» — deyser. 22 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men ellerge qolumni kötüüp isharet qilimen, El-milletlerge körünidighan bir tughni tikleymen; Ular oghulliringni quchiqida élip kéléshidu; Ular qızliringni hapash qilip kéléidu. 23 Padishahlar bolsa, «Ataq dadılıring, » Xanışlar bolsa inik'anılıring bolidu; Ular sanga bésħini yerge tegküzüp tezim qilip, Putliring aldidiki chang-topinimu yalaydu; Shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimmi bilip yétesen; Chünki Manga ümid bagħlap kütkenler hergiz yerge qarap qalmaydu. 24 Oljini baturlardin éliwalghili bolamdu? Heqqaniyet jazasi sewebidin tutqun qilin'ghan bolsa qutuldurghili bolamdu? 25 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Hetta baturlardin esirlernimu qayturuwalghili, Esheddiylerdin oljini qutquziwalghili bolidu; We sen bilen dewalashqanlar bilen Menmu dewalishimen, Shuning bilen balılıringni qutquzup

azad qilimen. 26 Séni ezgüchilerni öz göshi bilen özini ozuqlandurimen; Ular yéngi sharab ichkendek öz qéni bilen mest bolup kétidu; Shundaq qilip barlıq et igiliri Men Perwerdigarning séning Qutquzghuching hem Hemjemet-Nijatkaring, Yaquptiki qudret Igisi ikenlikimni bilip yétidu.

50 Perwerdigar mundaq deydu: — Men qoyuwetken ananglarning talaq xéti qéni? Manga qerz bergüchilerning qaysisiga silerni sétiwetkenmen? Mana, siler öz gunahliringlar arqılıq öz-özünglarni sétiwetkensiler; Silerning asyliqliringlar tüpeylidin ananglar qoyuwétilgenidi. 2 Men silerdinmu soraymen: Men kelginimde, némishqa héch adem chiqmidi? Men chaqirghinimda, némishqa héchkim «Mana men» dep jawab bermidi? Hörlükke chiqirishqa qolum qisqılıq qilamdu? Qutquzghudek kücküm yoqmidu? Mana, Men bir eyiblepla déngizni qurutup, Deryalarni chölge aylanduruwétimen; Su bolmighachqa ularning béliqliri sésip kétidu, Ussuzluqtin ölidu; 3 Asmanlarni qarılıq bilen kiydürümen, ularning kiyim-kécheklirini [qara] bözdim qilimen». 4 «Reb Perwerdigar méning japa chekkenlerning könglini yasashni bilishim üchün manga telim-terbiye alghuchilarning tilini teqdim qildi; U méni her seher oyghitip turidu, Terbiyilen'genlerning qatarida méning quliqimni oyghitidu. 5 Reb Perwerdigar quliqimni achi; Men bolsam itaetsizlik qilmidim, Yaki yolidin bash tartmidim. 6 Dümbemni sawighuchilarga, Mengzirimni tük yulghuchilarga tutup berdim; Xorluq hem tükürüşlerdin yüzümni qachurmidim; 7 Biraq Reb Perwerdigar yardımimde bolidu; Shunga men yerge qarap qalmaymen; Shunga men [niyitimni qet'iy qilip] yüzümni almastek ching qildim; Xijilliqqa qaldurulmaydighanlıqimni bilimen. 8 Méni Aqlighuchi yénimdidur; Kim manga erz-shikayet qilalısın? Bar bolsa birlikte dewalishaylı; Kim méning üstümdin eyiblimekchi bolsa, Aldımgħa kelsun! 9 Manga yarademde bolghuchi Perwerdigardur; Emdi méni erz qilalaydighan kimken? ularning hemmisi bir tal kiyimdek eskirep kétidu; Perwaniler ularni yutuwétidu». 10 — «Aranglarda Perwerdigardin qorqidighan, Uning qulining sözige itaet qilidighan kim bar? Qarangħuluqta mangidighan, yoruqluqi bolmighan kishi bolsa, Perwerdigarning namigha ishinip xatirjemu lensun, Xudasığha yölensun! 11 Mana, özliri üchün ot yaqidighan, Etrapinglarni

mesh'eller bilen oraydighan hemminglar! Qéni, öz otunglarning nurida, Özünglar yaqqan mesh'eller arisida ménginglar; Biraq siler shuni qolumdin alisilerki: — «Azab-hesret ichide yatisiler!».

51 «I heqqaniyliqqa intilgüchiler, Perwerdigarni izdigungħi, Manga qulaq sélinglar: — Silerni yonup chiqargħan tashqa, Silerni kolap chiqargħan orekki nezer sélinglar; 2 Atanglar Ibrahimha, silerni tughup bergen Sarahqa nezer sélinglar; Chünki Men uni yalghuz chéghida chaqirdim, Uningħha bext ata qildim, Hem uni awundurdum. 3 Chünki Perwerdigar Zion'gha teselli bermey qoymaydu; Uning barliq xarabe yerlirige choqum teselli bérídu; U choqum uning janggallirini Ēren bagħchisidek, Uning chöл-bayawanlirini Perwerdigarning béghidek qilidu; Uningdin xushalliq hem shad-xuramliq, Rehmetler hem naxsha awazliri tépilidu. 4 Méning xelqim, gépimni anglangħar, Öz élim, manga qulaq sélinglar; Chünki Mendin bir qanun-telim kélidu, We Men höküm-heqiqitimi el-yurtlar üchün bir nur qilip tikleymen. 5 Méning heqqaniyliqim silerge yéqin, Méning nijatim yolha chiqti; Méning bileklirim el-yurtlarga höküm-heqiqetni élip kélidu; Arallar Méni kütüp umid bagħlaydu, Ular Méning bilikimge tayinidu. 6 Béshinglarni kötürüp asmanlарha, Astinglarda turghan yer-zémien'ghimu qarap bēqingħar; Chünki asmanlar is-tütekked ghayib bolidu, Yer-zémien bolsa bir tal kiyimdek konirap kétidu; Uningda turuwaqtqanlarmu oxshashla ölidu; Biraq nijatim bolsa ebedil'ebedgħichidur, Méning heqqaniyliqim hergiz yanjilmaydu. 7 I heqqaniyliqimni bilgenler, Königliche qanun-telimimni pükken xelq, Manga qulaq sélinglar; Insanlarning haqaretħliridin qorqmangħar, Ulardiki kupurluq we għaljirlashlardin patiparaq bolup ketmengħar; 8 Chünki kүye ularni kiyimni yewalghandek yewalidu, Qurt yung yewalghandek yewalidu; Biraq heqqaniyliqim ebedil'ebedgħichidur, Méning nijatim dewrdin-dewrgħichidur. 9 Oyghan, oyghan, küchħni özüngge kiyim qilip kiygeysen, i Perwerdigarning Biliki! Qedimki waqitħlarda, Ötken zamanlardiki dewrlerde oyghan'ghiningdekk oyghan! Rahabni qiyma-chiyma qilip chépiwetken, Ejdiħani sanjip zeximlendürgen esli Sen emesmu? 10 Déngizni, dehshetlik hanglardiki sularni qurutiwétip, Déngizning tégilirini Sen hemjemetlik qilip qutquzghanlarning ötüş yoli qilghan Özüng emesmu? 11 Shunga Perwerdigar bedel

tölep qutquzghanlar qaytip kélédu, Ular naxshilarını éytip Zion'ha yétip kélédu; Ularning bashliriga menggülüq shad-xuramliq qonidu; Ular xushalliq we shadlıqqa érishidu; Qayghu-hesret hem uh-nadamatler beder qachidu. **12** Silerge teselli bergüchi Özüm, Özümdurmen; Ölüşhaldida turghan bir insandin, Téni ot-chöpverige aylinip kétidighan insan balisidin qorqup ketkining némisi? **13** Asmanlarnı kergen, Yer-zéminning ulini salghan Yasighuching Perwerdigarnı untup yürisen, Shundaqla kün boyı halaket yürgüzmekchi bolghan zalimning qehridin toxtawsız qorqup yürisen; Emdi zalimning qehri qéni? **14** Bash egken esir bolsa tézdir boshitilidu; U hangha chüshmeydu, shuning bilen ölmeydu, Uning risqimu tügep qalmaydu. **15** Men bolsam déngizni qozghap, dolqunlarnı hörkiretküchi Perwerdigar Xudayingdurmen; «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» Méning namimdur; **16** We asmanlarnı tikleshke, Yer-zéminning ulini sélishqa, We Zion'ha: «Sen Méning xelqimdur» déyishke, Men sözümni aghzinggħha quyghanmen, Sen [qulumni] qolumning sayisi bilen yapqanmen. **17** I Perwerdigarning qolidiki qehrlik qedehni ichiwetken Yérusalém, Oyghan, oyghan, ornungdin tur; Ademni wehimige salghuchi jam-qedehni sen ichting, biraqla kötüriwetting; **18** Uning tughup bergen barlıq balılıri arisida uni yétekligüdek héchkim yoq, Uning békip chong qilghan barlıq balılıridin uning qolini tutup yölgüdek héchbirimu yoq. **19** Bu ikki ish bésħingħha chüshti — (Kim sen üchün ich aghritip yighthar?!) — Bulangchiliq hem weyranchiliq, Acharchiliq hem qilich; Menmu sanga teselli béréleymenmikin? **20** Séning baliliring halsizlinip hoshidin ketti, Torgħa chüshken jerendek herbir kochining doqmushida yatidu; Ular Perwerdigarning qehri bilen, Xudayingning terbihi bilen tolduruldi; **21** Shunga hazır buni anglap qoy, i xar bolghan, — Mest bolghan, biraq sharab bilen emes: — **22** Öz xelqining dewasini yürgüzungħi Rebbing Perwerdigar, Yeni séning Xudaying mundaq deydu: — «Mana, Men qolungdin ademni wehimige salidighan jam-qedehni, Yeni qehrimge tolghan qedehni éliwadim; Sen ikkinchi uningdin héch ichmeysen; **23** Men uni séni xarliwatqanlarning qoligha tutquzimen; Ular sanga: «Biz üstüngdin dessep ötimiz, égilip tur» dédi; Shuning bilen sen téningni yer bilen teng qilip,

Üstüngdin ötküchiler üçhün özüngni kochidiki yol qilding».

52 — Oyghan, oyghan, i Zion, kühüngni kiyiwal, I Yérusalém, muqeddes sheher, güzel kiyim-kéchekliringni kiyiwal; Chünki bundin bashlap sünnet qilinmighanlar yaki napaklar ichingge ikkinchi kirmeydu. **2** Topa-changdin chiqip özüngni silkiwet; Ornundin tur, olturuwal, i Yérusalém; Özüngni boynungdiki zenjirlerdin boshitiwetkin, i tutqun bolghan Zion qızıl! **3** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler özünglarnı pulsız sétiwetkensiler; Pulsız qayturup sétiwélinisiler». **4** Chünki mundaq deydu Reb Perwerdigar: — Xelqim deslepte Misirgha musapir süpitide chüshkeniken, Shundaqla yéqinda Asuriye ularni ezgen yerde, **5** (Emdi hazır xelqim pulsız élip kelin'ginide, — deydu Perwerdigar) Méning karim bolmamdkien? Ular üstidin hökümrənliq qilghuchilar ularnı zar qaqqatqan, — deydu Perwerdigar, — Shundaqla namim bolsa kün boyı toxtawsız haqaretlen'gen tursa, Méning karim bolmamdkien?!» **6** Shunga Öz xelqim Méning namimni bilidu; Shunga shu künü ular Méning «U» ikenlikimni, shundaqla ulargha: «Kör, Ménil!» deydighanlıqimni bilidu. **7** Tagħħar üstide xush xewer élip kelgħuchining ayaghħliri némidégen güzel-he! U aram-xatirjemliki jakarlaydu, Bextlik xush xewerni élip kélédu, Nijat-qutulushni élān qilidu, U Zion'ha: «Xudaying hemmige höküm süridu!» **8** Kozetħchiliringning awazini angla! Ular awazini kötüridu, Naxshilarnı yangritip towlaydu; Chünki Perwerdigar Zionni élip qaytqanda, ular öz közi bilen köridu! **9** I Yérusalémning xarabiliri, naxshilarnı yangritip tentene qilingħar! Chünki Perwerdigar Öz xelqige teselli bergen, U Yérusalémni hemjemetlik qilip qutquzghan! **10** Perwerdigar ellerning hemmisining aldida Öz muqeddes Bilikini échip ayan qilghan; Shuning bilen yer-zéminning barlıq chet-yaqiliri Xudayimizning nijat-qutulushini köridu. **11** Chiqip kététinglar, chiqip kététinglar; Héch napak nersige tegmey shu yerdin chiqip kététinglar; Uning otturisidin chiqip kététinglar; Perwerdigarning muqeddes qacha-quchilirini kötürgħħiler, özünglarnı pak tutungħar; **12** Chünki siler aldiriħan péti emes, Patiparaq qachqan péti emes chiqip kétisiler; Chünki Perwerdigar aldingħarda mangidu, Israelning Xudasi arqa muhapizetħingħar bolidu. **13** « — Körünglarki, Méning qulun danalıq bilen ish köridu, U [alem aldida] kötürlilidu, yuqiri orun'ha chiqirilidu, nahayiti aliy

orun'gha érishtürüldü. **14** Lékin nurghun kishiler séni körüp, intayin heyran qélishidu, — Chünki uning chirayi bashqa herqandiqiningkidin köp zeximlen'gen, [Qulning] qiyapiti shu derijide buzuwétilgenki, uningda hetta adem siyaqimu qalmighan! **15** U shu yol bilen nurghun ellerner üstige [qan] chachidu. Hetta shah-padishahlarmu uning karamitidin aghzini tutupla qalidu; Chünki özlirige ezeldin éytilmighanni ular köreleydu, Ular ezeldin anglap baqmighanni chüshineleydu.

53 Bizning xewirimizge kimmu ishen'gen? Hem

«Perwerdigarning Biliki» bolghuchi kimgimu ayan qilin'ghan? **2** U bolsa [Perwerdigarning] aldida xuddi yumran maysidek, Yaki xuddi qaghjiraq tupraqta tartqan bir yiltizdek ösidu; Uningda jezbidarliq yaki heywe yoq bolidu, Biz uni körginimizde, uning bizni jelb qilghudek teqi-turqimu yoq bolidu. **3** U kishiler teripidin kemsitilidu, ular uningdin yiraqlishidu; U köp derd-elemlik adem bolup, Uninggha azab-oqubet yar bolidu; Shuning bilen uningdin yüzler qachurulidu; U kemsitilidu, biz uni héch nersige erzimes dep hésabliduq. **4** Biraq emeliyyette bolsa, U bizning qayghu-hesritimizni kötürdi, Azab-oqubetlirimizni öz üstige aldi. Biz bolsaq, bu ishlarni u wabagha uchrighanliqidin, Xuda teripidin jazalinip urulghanliqidin, Shundaqla qiyin-qistaqqa élin'ghanliqidin dep qariduq! **5** Lékin u bizning asiyqlirimiz tüpeylidin yarilandı, Bizning gunahlirimiz üçün zeximlendi; Uning jazalinish bedilige, biz aram-xatirjemlik taptuq, Hem qamchidin bolghan yariliri arqılıq biz shipamu taptuq. **6** Hemmimiz xuddi qoylardek yoldin ézip, Herbirimiz özimiz xalighan yolgha mangghaniduq; Biraq Perwerdigar hemmimizning qebihlikini uning üstige yighip yüklidi. **7** U qynilip, azab chekken bolsimu éghiz achmidi; U xuddi boghuzlashqa ýetilep méngilghan paqlandek boghuzlashqa élip méngildi, Shundaqla yung qirqighuchilar aldida qoy ün-tinsiz yatqandek, u zadila éghiz achmidi. **8** U qamap qoyulup, heq soraqtın mehrum bolup élip kétildi, Emdi uning ewladini kimmu bayan qilalisun?! Chünki u tiriklerning zéminidin élip kétildi, Méning xelqimning asiyqli üchün u waba bilen uruldi. **9** Kishiler uni reziller bilen ortaq bir görge békitken bolsimu, Lékin u ölümide bir bay bilen bille boldi, Chünki u héchqachan zorawanlıq qılıp baqmighan, Uning aghzidin birer éghizmu hiyel-mikirlik söz tépilmäs.

10 Biraq uni ézishni layiq körgen Perwerdigardur; U uni azabqa chömöldürgüzdi. Gerche u öz jénini gunahni yuyidighan qurbanlıq qilghan bolsimu, Lékin u özining uruq-ewladlirini choqum körüp turidu, Shundaqla uning körídighan künliri uzartılıdu; We Perwerdigarning köngli söyünidighan ishlar uning ilkide bolup, rawaj tépíp emelge ashurulidu. **11** U özi tartqan japaning méwisi körüp memnun bolidu; Heqqaniy bolghuchi Méning qulum özining bilimliri bilen nurghun kishilerge heqqaniyliqni yetküzidu. Chünki u ularning qebihliklerini özige yüklialiwalidu. **12** Bu ishliri üchün Men shu «nurghun kishiler»ni uningha hediye qılıp nésiwisi qilimen, Shuning bilen u özi küchlükleri ghenimet süpitide üleshtürüp bérídighan bolidu; Chünki u ta ölüshke qeder «[sharab hediye]»ni tökkendek, öz jénini tutup berdi, Shundaqla özining asiyqli qilghuchilar qatarida sanilishigha yol qoysi. Shuning bilen u nurghun kishilerning gunahini öz üstige aldi, Özini asiyqli qilghuchilar qoysi ular üchün dua qıldı».

54 — Tentene qil, i perzent körmigen tughmas

ayal! Naxshilarını yangrat, shadlinip towla, i tolghaq tutup baqimighan ayal! — Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptür! — deydu Perwerdigar, — **2** Chédiringning ornini kéngeytip, Turalghuliringning étiklirini ular yaysun; Küchüngni héch ayimay chédir taniliringni uzartqin, Qozuqliringni chingaytqin; **3** Chünki sen ong we sol terepke kéngiyisen; Séning ewladıng bashqa ellerni igeleydu; Ular ghérib sheherlerni ahalilik qilidu. **4** Qorqma, chünki sen héch xijalette bolmaysen, Héch uyatqa qaldurulmaysen, Chünki yerge héch qaritilip qalmaysen, Chünki yashlıqingdiki xijilchanlıqni untuyßen, Tulluqungning ahanitini héch ésingge keltürelmeysen. **5** Chünki séni yaritip Shekilledürgüching bolsa séning éring, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning nami; Hemjemet-Qutquzghuching bolsa Israildiki Muqeddes Bolghuchi, U barlıq yer-zéminning Xudasi dep atılıdu. **6** Chünki Perwerdigar séni chaqirdi, — Xuddi éri özidin waz kechken, köngli sunuq bir ayaldek, Yashlıqida yatlıq bolup andın tashliwétilgen bir ayalni chaqırghandek chaqirdi — deydu séning Xudaying; **7** Men bir deqiqe sendin ayrılıp kettim, Biraq zor köyümchanlıq bilen séni yénimgha yighimen; **8** Ghezipimning téshishi bilen Men bir deqiqila yüzümni sendin yoseturup qoysдум; Biraq mengülük méhir-

muhebbitim bilen sanga köyümchanlıq körsitimen» — deydu Hemjemet-Qutquzghuching Perwerdigar. **9** Mushu ishlar xuddi Nuh [peyghember] dewridiki topan suliridek bolidu — Men Nuh dewridiki sular ikinchi yer yüzini bésip ötmeydu dep qesem ichkinimdek, — Men shundaq qesem ichkenmenki, Sendin ikinchi ghezeplenmeymen, Sanga ikinchi tenbih bermeymen. **10** Chünki taghlar yoqilidu, Dönglermu yötkilip kétidu, Biraq méhir-muhebbitim sendin hergiz ketmeydu, Sanga aram-xatirjemlik bergen ehdemmu sendin néri bolmaydu» — deydu sanga köyümchanlıq qilghuchi Perwerdigar. **11** I xar bolghan, boranda uyan-buyan chayqalghan, héch teselli qilinmighan [qız], Mana, Men tashliringni rengdar sémont lay bilen qirlaymen, Kök yaqtular bilen ulungni salimen; **12** Parqiraq munarliringni leellerdin, Derwaziliringni chaqnaq yaqtlardin, Barlıq sépülliringni jahahiratlardin qılıp yasaymen. **13** Séning baliliringning hemmisi Perwerdigar teripidin ögitilidu; Baliliringning aram-xatirjemliki zor bolidu! **14** Sen heqqaniyliq bilen tiklinisen; Sen zulumdin yiraq, (Chünki sen héch qorqmaysen) Wehshettinmu yiraq turghuchi bolisen, Chünki u sanga héch yéqinlashmaydu. **15** Mana, birersi haman yighilip sanga hujum qilsa, (Biraq bu ish Méning ixtiyarimda bolghan emes), Kimki yighilip sanga hujum qilsa séning sewebingdin yiqilidu. **16** Mana, kömür otini yelpütüp, Özige muwapiq bir qoralni yasighuchi tömürchini Men yaratqanmen, Hem xar qılısh üchün halak qilghuchinimu Men yaratqanmen; **17** Sanga qarshi yasalghan héchqandaq qoral kargha kelmeydu; Sanga erz-shikayet qilghuchi herbir tilni sen mat qilisen. Mana shular Perwerdigarining qullirining alidighan mirasidur! Ularning heqqaniyliqi bolsa mendindur!

55 Hoy! Barlıq ussap ketkenler, Sugha kélinglar! Puli yoqlar, kélinglar, ash-nan sétiwélip yenglar; Mana kélinglar, ne pul ne bedel tölimeyla sharab hem süt sétiwélinglar; **2** Némishqa heqiqiy ash-nan bolmaydighan nersige pul xejleysiler? Ejiringlarni ademni héch qanaetlendürmeydighan nersiler üchün serp qilisiler? Gépimni köngül qoyup anglanglar, yaxshisidin yenglar, Könglünglar molchiliqtin qanaetlinidu; **3** Manga qulaq sélinglar, yénimgha kélinglar; Anglanglar, jéninglar hayatqa érishidu; We Men siler üchün menggülük bir ehde tütüp bérímen: — Shu ehde — Dawutqa wede

qilin'ghan méhir-shepinqetlerdur! **4** Mana, Men uni el-yurtlarga guwahchi süpitide, El-yurtlarga yétekchi hem serkerde süpitide teqdim qildim — **5** «Mana, sen özüngge yat bir elni chaqirisen, Séni bilmigen bir el yéningha yükürüp kélidu; Sewebi bolsa Perwerdigar Xudaying, Israildiki Muqeddes Bolghuchining Özidur; Chünki U séni ulughlap sanga güzellik-julalıqni yar qildi». **6** — Izdenglar Perwerdigar, U Özini tapquzmaqchi bolghan peytte; U yéqin turghan waqtida uningha nida qilinglar! **7** Rezil adem öz yolini, Naheq adem öz oy-xiyallirini tashlisun, Perwerdigarining yénigha qaytip kelsun, U uningha rehimdilliq körsitudu; Xudayimizning yénigha qaytip kelsun, U zor kechürüm qilidu. **8** Chünki Méning oylighanlırim silerning oylighanlıringlar emes, Méning yollirim bolsa silerning yolliringlar emestur; **9** Chünki asman yerdin qanche yuqiri bolghinidek, Mana Öz yollirim silerning yolliringlardin, Méning oylighanlırim silerning oylighanlıringlardin shunche yuqiridur. **10** Yamghur hem qar asmandin chüshüp, Yer yüzini sughirip uni kökertip, chécheklitip, Térighuchigha uruqni, yégüchige ash-nanni teminligüche qaytmaydighandek, **11** Mana Méning aghzimdin chiqqan söz-kalamim shundaqtur; Öz könglümdikini emelge ashurmighuche, Uni ewetish meqsitime toluq yetmigüche, U Özümge bikardin-bikar qaytmaydu. **12** Chünki siler shad-xuram halda chiqisiler; Aram-xatirjemlikte yéteklinip chiqisiler; Taghlar hem döngler silerning aldinglarda naxsha yangritidu, Dalalardiki barlıq del-derexler chawak chéliship tentene qilidu; **13** Yantaqlıqning ornida qarighay, Jighanlıqning ornida xadas derixi ösidi; Mushular bolsa Perwerdigarha bir nam keltüridu, Menggüje üzülmes karamet bolidu.

56 Perwerdigar mundaq deydu: — Adalet hem hidayette ching turunglar, Heqqaniyliqni yürgüziwéringlar; Chünki Méning nijatim yéqinlashti, Heqqaniyliqim ayan qilinay dewatidu, **2** Mushularni qilghuchi kishi, Mushularda ching turghuchi insan balisi — Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighuchi, Qolini herqandaq rezilliktin tartquchi kishi némidégen bektlikтур! **3** Özini Perwerdigarha baghlıghan yat yurtluq adem: — «Perwerdigar choqum méní öz xelqidin ayriwétidu!», Yaki aghwat bolghan kishi: — «Mana, qaqlısh bir derexmen!» dégüchi bolmisun. **4** Chünki Perwerdigar: — Men Öz «shabat künlirim»ni saqlaydighan, Könglümdiki ishlarnı

tallighan, Ehdemde ching turidighan aghwatlarga mundaq deymenti: — 5 Men ulargha Öz öyümde, Yeni Öz tamlirim ichide orun hem nam-ataq ata qilimen; Mushu nam-ataq oghul-qizliri barlarningkidin ewzeldur; Men ulargha üzülmes, menggültük namni bérinen. 6 Perwerdigarning xizmitide bolushqa, Uning namigha séghinishqa, Uning qulliri bolushqa Perwerdigargha özini baghlighan, Shabat künini bulghimay pak-muqeddes saqlighan, Ehdemni ching tutqan yat yurtluqning perzentlirini bolsa, 7 Ularnimu Öz muqeddes téghimha élip kélimen, Méning duagah bolghan öyümde ularni xushal qilimen; Ularning köydürme qurbanliqliri hem teshekkür qurnanliqliri Méning qurban'gahim üstide qobul qilinidu; Chünki Méning öyüm «Barliq el-yurtlar üçün dua qilinidighan öy» dep atilidu. 8 Israildin tarqilip ketken ghériblarni yighip qayturidighan Reb Perwerdigar: — Men yene uningha bashqilarни, Yeni yighilip bolghanlarga bashqilarnimu qoshup yighimen! — deydu. 9 — I dalalardiki barliq haywanlar, kélip ozuqtin élinglar, Ormanlıqtiki barliq haywanlar, kélinglar! 10 [Israilning] közetchiliri hemmisi qarighu; Ular héch bilmeydu; Hemmisi qawashni bilmeydighan gacha itlar, Chüshekеп yatidighan, uyqugha amraqlar! 11 Mushu itlar bolsa nepsi yaman, toyghanni bilmeydu, Ular bolsa [xelqimni] «baqquchi;larmish téxi! Ular yorutulushni héch bilmeydu, Ularning hemmisi xalighanche yol tallap qéyip ketken, Birsimu qalmay herbiri öz menpeitini közlep yürgüchiler! 12 Ular: «Qéni, sharab keltürimen, Haraqni qan'ghuche icheyli; Etimu bolsa bügünkidek bolidu, Téximu molchiliq bolidu yene!» — dewérifu.

57 Heqqaniy adem alemdin ötidu, Héchkim buningha köngül bölmeydu; Méhriban ademler yighip élip kétilidu, Biraq héchkim oylap chüshinelmeyduki, Heqqaniy ademler yaman künlerni körmisun dep yighip élip kétilidu. 2 U bolsa aram-xatirjemlik ichige kiridu; Yeni özlirining durus yolda mangghan herbir kishi, Öz ornida yétip aram alidu. 3 Biraq senler, i jaduger ayalning baliliri, Zinaxor bilen pahishe ayalning nesli; Buyaqqa yéqin kélinglar; 4 Siler kimni mazaq qiliwatisiler? Yaki kimge qarshi aghzinglarni kalchaytip, Tilinglarni uzun chiqirisiler? Siler bolsanglar asiyliqtin törelgen balilar, Aldamchiliqning nesli emesmusiler? 5 Herbir chong derex astida, Herbir yéshil derex astida shehwaniyliq bilen köyüp ketküchi, Kichik balilarни jilghilargha

hem xada tashlarning yériqlirigha élip soyghuchisiler! 6 Ériqtiki siliqlan'ghan tashlar arisida séning nésiweng bardur; Shular, shularla séning teqsimatingdur; Shundaq, sen ulargha atap «sharab hediyesi»ni quyup, Ulargha «ashliq hediye»nimu sunup berdingghu; Emdi mushulargha razi bolup Özümni bésiwalsam bolamti? 7 Sen yuqiri, égiz bir tagh üstide orun-körpe sélip qoydung, Sen ashu yerdimu qurbanliqlarni qilishqa chiqting. 8 Ishiklerning keynige we keyni késheklirigé «esletmiliring»ni békítip qoydung, Chünki sen Mentin ayılding, Sen yalingachlinip ornunggha chiqting; Orun-körpengni kéngeytip [xéridarliring] bilen özüng üchün ehdileshing; Ularning orun-körpisige könglüng chüshti, Sen ularda kúch-hoquqni körüp qalding. 9 Sen zeytun méyi hediyisini élip, Etirliringni üstibéshingge bolushigha chéchip, Padishahning aldigha barding; Elchiliringni yiraqqa ewetip, Hetta tehtisaragha yetküche özüngni pes qilding. (Sheol h7585) 10 Sen bésip mangghan barliq yolliringda charchighining bilen, Yene: «Poq yeptimen, boldi bes!» dep qoymiding téxi, Ézip yürüshke yenila kúchüngni yighding, Héch jaq toymiding. 11 Sen zadi kimdin yürekzade bolup, qorqup yürisen, Yalghan gep qilip, Méni ésingge héch keltürmey, Könglüngdin héch ötküzmiding. Men uzun'ghiche sükküte turup keldim emesmu? Sen yenila Mentin héch qorqup baqmiding! 12 Séning «heqqaniyliqning»ni hem «töhpiliring»ni bayan qilimen: — Ularning sanga héch paydisi yoqtur! 13 Chirqirighanliringda sen yighip toplighan [butlar] kélip séni qutquzsun! Biraq shamal püw qilip ularning hemmisini uchurup kétidu, Bir nepesla ularni élip kétidu; Biraq Manga tayan'ghuchi zémin'gha mirasliq qilidu, Méning muqeddes téghimha igidarchiliq qilidu. 14 [Shu chaghda]: — «Yolni kötürünglar, kötürünglar, uni teyyarlanglar, Xelqimning yolini boshitip barliq putlikashanglarni élip tashlanglar» déyilidu. 15 Chünki nami «Muqeddes» Bolghuchi, Yuqiri hem Aliy Bolghuchi, Ebedil'ebedigiche hayat Bolghuchi mundaq deydu: — «Men yuqiri hemde muqeddes jayda, Hem shundaqla rohi sunuq hem kichik péil adem bilen bille turimenki, Kichik péil ademning rohini yéngilaymen, Dili sunuqning könglini yéngilaymen. 16 Chünki Men hergiz menggüge erz qilip eyiblimeyamen, Hem ebedil'ebedigiche ghezeplinemeyen; Shundaq qilsam insanning rohi Méning aldimda susliship yoqaydu, Özüm yaratqan nepes igiliri tügishidu. 17

Uning öz nepsaniyetlik qebihlikide Men uningdin ghezelinip, uni urghanmen; Men uningdin yoshurun turup, uningha ghezeplen'genlikim bilen, U yenila arqisigha chékin'giniche öz yolini méngiwerdi; **18** Men uning yollirini körüp yetken teqdirdimu, Men uni saqaytimen; Men uni yétekleymen, Men lewlerning méwisiñi yaritimen, Uningha we uningdiki hesret chekküchilerge yene teselli bérímen; Yiraq turuwaqtqan'gha, yéqin turuwaqtqan'ghimu mutleq aram-xatirjemlik bolsun! We Men uni saqaytimen! **20** Biraq reziller bolsa tinchilinishni héch bilmeydighan, Dolqunliri lay-latqlarni urghutuwaqtqan, Dawalghuwaqtqan déngizdektur. **21** Rezillerge, — deydu Xudayim — héch aram-xatirjemlik bolmas.

58 — Nida qilip jakarlighin, Awazingni qoyup béríp bolushiche towla, Awazingni kanaydek kötür, Méning xelqimge ularning asiyliqini, Yaqupning jemetige gunahlirini bayan qilghin. **2** Biraq ular Méni her kuni izdeydighan, Heqqaniyliqni yürgüzipdighan, Méning yollirimni bilishni xushalliq dep bilidighan, Xudasining höküm-permanlirini tashliwetmeydighan bir elge oxshaydu; Ular Mendin heqqaniyliqni békítidighan höküm-permanlarni soraydu; Ular Xudagha yéqinlishishni xursenlik dep bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuq, Emdi némishqa sen közüngge ilmiding? Biz jénimizni qiyndıuq, Emdi némishqa buningdin xewiring yoq?» — [dep soraydu]. — Qaranglar, roza kuni öz könglünglardikini qiliwérisiler, Xizmetchiliringlarni qattiq ishlitisiler; **4** Silerning roza tutushliringlar jenggi-jédel chiqirish üchünmü? Qebih qolliringlar musht bilen adem urushni meqset qilghan oxshimamdu? Hazirqi roza tutushliringlarning meqsiti awazinglarni ershlerde anglitish emestur! **5** Men tallighan shu roza tutush künü — Ademlerning jénini qiyndıgihan künmu? Béshini qomushtek égip, Astigha böz we küllerni yéyish kérek bolghan künmu? Siler mushundaq ishlarnı «roza», «Perwerdigar qobul qilghudek bir kün» dewatamsiler? **6** Mana, Men tallighan roza mushuki: — Rezillik-zulumning asaretlerini boshitish, Boyunturuqning tasmilirini yéshish, Ézilgenlerni boshitip hör qilish, Herqandaq boyunturuqni chéqip tashlash emesmi? **7** Ash-néningni achlargha üleshtürüşüng, Hajetmen musapirlarni himaye qilip öyünge apirishing, Yalingachlarni körginingde, uni kiydürüshüng, Özüngni özüng bilen bir jan bir ten

bolghanlardın qachurmaslıqinqdin ibaret emesmu? **8** Shundaq qilghanda nurung tang seherdek wallide échilidu, Salametliking tézdin eslige kélip yashnaysen; Heqqaniyliq aldingda mangidu, Arqangdiki muhapizetching bolsa Perwerdigarning shan-sheripi bolidu. **9** Sen chaqirsang, Perwerdigar jawab bérídu; Nida qilisen, U: «Mana Men!» deydu. Eger aranglardın boyunturuqni, Tengleydighan barmaqni, Hem töhmet geplirini yoq qilsang, **10** Jéningni achlar üchün pida qilsang, Ézilgenlerning hajetliridin chiqsang, Shu chaghda nurung qarangghuluqtä kötürüliidu; Zulmiting chüshtek bolidu; **11** Hem Perwerdigar séning daimliq yétekligüching bolidu, Jéningni qurghaqchılıq bolghan waqtidimu qamdaydu, Ustixanliringni kücheytidu; Sen sughirilidighan bir bagh, Suliri urghup tükimeydighan, ademni aldimaydighan bir bulaq bolisen; **12** Sendin törelgenler kona xarabilerni qaytidin qurup chiqidu; Nurghun dewrler qaldurghan ullarnı qaytidin kötürisen, Shuning bilen «Bösülgén tamlarnı qaytidin yasighuchi, Kocha-yol we turalghularnı eslige keltürgüichi» dep atilisen. **13** Eger sen shabat künide qedemliringni sanap mangsang, Yeni Méning muqeddes künümde özüngningki könglüngdikilerni qilmay, Shabatni «xushalliq», Perwerdigarning muqeddes künini «hörmetlik kün» dep bilseng, Hem Uni hörmetlep, Öz yolliringda mangmay, Öz bilginingni izdimey, Quruq parang salmisang, **14** Undaqtı Perwerdigarı könglüngning xushalliqı dep bilisen, Hem Men séni yer yuzidiki yuqiri jaylargha min'güzüp mangdurimen; Atang Yaqupning mirasi bilen séni ozuqlandurimen — Chünki Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq söz qildi.

59 — Qaranglar, Perwerdigarning qoli qutquzalmighudek küchsiz bolup qalghan emes; Yaki Uning quliqi anglimighudek éghir bolup qalghan emes; **2** Biraq silerning qebihlikinglar silerni Xudayinglardin yiraqlashturdi, Gunahinglar Uning yüzini silerden qachurup Uningha tilikinglarnı anglatquzmidi. **3** Chünki qolliringlar qan bilen, Barmaqliringlar qebihlik bilen milen'gen, Lewliringlar yalghan gep éytqan, Tilinglar kaldirlap qériship sözligen; **4** Heqqaniyliq terepte sözligüchi yoqtur, Heqiqet terepte turidighan höküm sorighuchi yoqtur; Ular yoq bir nersige tayinip, aldamchılıq qilmaqta, Ularning qorsiqidikisi ziyandash, Ularning tughuwaqtqını qebihlik; **5** Ular char yilanning tuxumlirini töreldürídu, Ömüchükning torini

torlaydu, Kim uning tuxumlirini yése ölidu; Ulardin biri chéqilsa zeherlik yilan chiqidu. **6** Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Özliri ishligenliri bilen özlirini yapalmaydu; Ishligenliri bolsa qebih ishlardur; Ularning qolida zorawanliq turidu; **7** Qedemliri yamanliq terepke yügürudu, Gunahsiz qanni töküshke aldiraydu, Ularning oyliyi qebihlik toghrisidiki oylardur; Barghanla yerde weyranchiliq we halaket tépilidu. **8** Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonumaydu; Yürüshliride héch heqiqet-adalet yoqtur; Ular yollirini egri-toqay qiliwaldi; Kim bularda manghan bolsa tinch-aramliqni körmeydu. **9** — Shunga heqiqet-adalet bizdin yiraq turidu; Heqqaniyliq yétip bizni chümkigen emes; Nurni kütimiz, biraq yenila qarangghuluqlı Bırıla ghıl-pal parlıghan yoruqluqnimu kütimiz, Yenila zulmette mangımız. **10** Qarighulardek biz tamni silashturup izdeymiz, Közsiz bolghandek silashturımız; Gugumda turghandek chüshtimu putliship kétimiz, Chet yaqılarda ölüklerdek yürimiz. **11** Éyiqlardek nere tartimiz, Paxteklerdek qattiq ah urimiz; Biz höküm-heqiqetni kütüp qaraymiz, biraq u yoq; Nijat-qutulushni kütimiz, biraq u bizdin yiraqtur; **12** Chünki itaetsizliklirimiz aldingda köpiyip ketti, Gunahlirimiz bizni eyiblep guwahliq bérifu; Chünki itaetsizliklirimiz herdaim biz bilen billidur; Qebihliklirimiz bolsa, bizge roshendur: — **13** Chünki Perwerdigargha itaetsizlik qilmaqtımız, wapasılıq qilmaqtımız, Uningdin yüz örimektimiz, Zulumni hem asiyliqni terghip qilmaqtımız, Yalghan sözlerni oydurup, ich-ichimizdin sözlimektimiz; **14** Adalet-xalisliq bolsa yoldin yétip ketti; Heqqaniyliq yiraqta turidu; Chünki heqiqet kochida putliship kétidu; Durus-diyanetningmu kirgüdekk yéri yoqtur. **15** Shuning bilen heqiqet yoqay dep qalди; Özümni yamanlıqtın néri qilay dégen adem xeqning olja nishani bolup qaldi! **16** Hem Perwerdigar kördi; Höküm-heqiqetning yoqluqi Uning neziride intayin yaman bilindi. We U [amal qilghudek] birmu ademning yoqluqini kördi; [Gunahkarlarqha] wekil bolup dua qilghuchi héchkimning yoqluqını körüp, azablinip köngli parakende boldi. Shunga Uning Öz Biliki özige nijat keltürdi; Uning Öz heqqaniyliqi Özini qollap chidamliq qildi; **17** U heqqaniyliqi qalqan-sawut qildi, Béshigha nijatliq dubulghisini kiydi; Qisas libasını kiyim qildi, Muhebbetlik qizghinliqni ton qilip kiydi. **18** Ademlerning qilghanlıri

boyiche, u ularqha qayturidu; Reqiblirige qehr chüshürudu, Düshmenlirige ishlirini qayturidu, Chet arallardikilergimu u ishlirini qayturidu. **19** Shuning bilen ular gherbte Perwerdigarning namidin, Künchiqishta Uning shan-sheripidin qorqidi; Düshmen kelkündek bésip kirginide, Emdi Perwerdigarning Rohi uninggha qarshi bir tughni kötüüp bérifu; **20** Shuning bilen Hemjemet-Qutquzghuchi Zion'gha kélidu, U Yaqup jemetidikiler arisidin itaetsizliktin yénip towa qilghanlargha yéqinlishidu, — deydu Perwerdigar. **21** Men bolsam, mana, Méning ular bilen bolghan ehdem shuki, — deydu Perwerdigar — «séning üstüngge qonup turghan Méning Rohim, shundaqla Men séning aghzinggħha quyghan söz-kalamim bolsa, Buningdin bashlap ebedil'ebedigħe öz aghzingdin, neslingning aghzidin yaki neslingning neslining aghzidin hergiz chüshmeydu! — deydu Perwerdigar.

60 — Ornungdin tur, nur chach! Chünki nurung yétip keldi, Perwerdigarning shan-sheripi üstüngde kötüürdü! **2** Chünki qarangghuluq yer-zéminni, Qapqara zulmet el-yurtlarni basidu; Biraq Perwerdigar üstüngde kötüürlidu, Uning shan-sheripi séningde körünidu; **3** Hem eller nurung bilen, Padishahlar séning kötürlügen yoruqluqung bilen mangidu. **4** Béshingni kötüür, etrapingħha qarap baq; Ularning hemmisi jem bolup yighthilidu; Ular yéningħha kélidu, — Oghulliring yiraqtin kélidu, Qızliring yanpashlarga artilip kötüüp kélidu. **5** Shu chaghda körisen, Közliring chaqnap kétidu, Yürekiring tipcheklep, ich-ichingge patmay qalisen; Chünki déngizdiki bayliqlar sen terepke burulup kélidu, Ellernerīng mal-dunyaliri yéningħha kélidu. **6** Top-top bolup ketken tögiler, Hem Midian hem Efahdiki taylaqlar séni qaplaydu; Shébadikilerning hemmisi kélidu; Ular altun hem xushbuy élip kélidu, Perwerdigarning medhiyilirini jakarlaydu. **7** Kédarning barlıq qoy padiliri yéningħha yighthilidu; Nébayotning qochqarlıri xizmitingde bolidu; Ular Méning qobul qilishimħa ériship qurban'gahimħa chiqirilidu; Shuning bilen güzellik-julaliqimmi ayan qilidighan öyümni güzellestürinen. **8** Kepterxanilirigha qaytip kelgen kepterlerdek, Uchup kéliwatqan buluttek kéliwatqan kimdu? **9** Chünki arallar Méni kütidu; Shular arisidin oghulliringni yiraqtin élip kélishke, Öz altunkümüshlirini bille élip kélishke, Tarhishtiki kémiler birinchi bolidu. Ular Xudaying Perwerdigarning

namigha, Israildiki Muqeddes Bolghuchining yénigha kéléidu; Chünki U sanga güzellik-julaliq keltürdü. **10** Yat ademlerning baliliri sépilliringni quridu, Ularning padishahliri xizmitingde bolidu; Chünki ghezipimde Men séni urdum; Biraq shapaitim bilen sanga rehim-méhribanlıq körsettir. **11** Derwaziliring herdaim ochuq turidu; (Ular kéche-kündüz étilmeydu) Shundaq qilghanda ellerning bayliqlirini sanga élip kelgili, Ularning padishahlirini aldinggha yéteklep kelgili bolidu. **12** Chünki sanga xizmette bolushni ret qildighan el yaki padishahlıq bolsa yoqilidu; Mushundaq eller pütünley berbat bolidu. **13** Méning muqeddes jayimni güzelleshtürüşke, Liwanning sheriipi, — Archa, qarighay we boksus derexlirining hemmisi sanga kéléidu; Shundaq qilip ayighim turghan yerni shereplik qilimen. **14** Séni xarlıghanlarning baliliri bolsa aldinggha égilginiche kéléidu; Séni kemsitkenlarning hemmisi ayighinggha bash uridu; Ular séni «Perwerdigarning shehiri», «Israildiki Muqeddes Bolghuchining Zioni» dep ataydu. **15** Sen tashliwétigen hem nepretke uchrighanlıqning üchün, Héchkim zéminingdin ötmigen; Emdilikte Men séni menggülüq bir shan-shöhret, Ewlad-ewladlarning bir xursenliki qilimen. **16** Ellerning sütini émisen, Padishahlarning emchikidin emgendek [méhir-shepqitig] érishsen; Shuning bilen sen Men Perwerdigarni özüngning Nijatkaring hem Hemjemet-Qutquzghuching, «Yaquptiki qudret Igisi» dep bilisen. **17** Misning ornigha altunni, Tömürning ornigha kümüshni epkélip almashturimen; Yaghachning ornigha misni, Tashlarning ornigha tömürni epkélip almashturimen; Séning hakimliringni bolsa tincharamliq, Begliringni heqqaniqliq qilimen. **18** Zéminingda zorawanlıqning héch sadasi bolmaydu, Chégraliring ichide weyanchiliq we halaketmu yoq bolidu; Sen sépilliringni «mijat», Derwaziliringni «medhiye» dep ataysen. **19** Ne quyash kündüzde sanga nur bolmaydu, Ne ayning julasi sanga yoruqluq bermeydu; Belki Perwerdigar séning menggülüq nurung bolidu, Séning Xudaying güzel julaliqning bolidu. **20** Séning quyashing ikkinchi patmaydu, Éying tolunluqidin yanmaydu; Chünki Perwerdigar séning menggülüq nurung bolidu, Hesret-qayghuluq künliringge xatime bérilidu. **21** Séning xelqingning hemmisi heqqaniqliq qilidu; Ularning Méning güzel julaliqimni ayan qilishi üchün, Ular Öz qolum bilen tikken maysa,

Öz qolum bilen ishliginim bolidu. **22** Sebiy bala bolsa mingha, Eng kichiki bolsa ulugh elge aylinidu, Menki Perwerdigar bularni öz waqtida tézdir emelge ashurimen.

61 «Reb Perwerdigarning Rohi méning wujudumda,

Chünki Perwerdigar ménii ajiz ézilgenlerge xush xewerler yetküzüshke mesihligen. U ménii sunuq köngüllerni yasap saqaytishqa, Tutqunlarga azadlıqni, Chüslep qoyulghanlarga zindanning échiwétılıdighanlıqini jakarlashqa ewetti; **2** Perwerdigarning shapaet körstitidighan yilini, Hem Xudayimizning qisaslıq künini jakarlashqa, Barlıq qayghu-hesret chekkenlerge teselli bérishke ménii ewetti. **3** Ziondiki hesret-qayghu chekkenlerge, Küllerner ornigha güzellikni, Hesret-qayghuning ornigha sürkildighan shad-xuramliq méyini, Gheshlik-meyüslük rohining ornigha, Medhiye tonini kiydürüshke ménii ewetti; Shundaq qilip ular «heqqaniqliqning chong derexliri», «Perwerdigarning tikken maysiliri» dep atılıdu, Ular arqılıq uning güzellik-julaliqi ayan qilinidu. **4** Ular qedimki xarabzarlıqlarnı qaytidin quridu, Eslide weyran qilin'ghan jaylarnı qaytidin tikleydu, Xarabe sheherlerni, dewardin-dewrge weyranlıqta yatqan jaylarnı yéngibashtın quridu; **5** Yaqa yurtluqlar turghuzulup, padiliringni bağıdu; Yatlarning baliliri qoshchiliringlar, üzümchiliringlar bolidu. **6** Biraq siler bolsanglar, «Perwerdigarning kahinliri» dep atılısiler; Siler toghranglarda: «Ular Xudayimizning xizmetkarlırı» déyilidu; Ozuqliringlar ellerning bayliqlırı bolidu, Siler ularning shan-shereplirige ortaq bolisiler. **7** Xorlinip, shermendilikte qalghininglarning ornigha ikki hesse nésiwengler bérilidu; Reswa qilin'ghanlıqning ornigha ular teqsimatida shadlinip tentene qilidu; Shuning bilen ular zémin'gha ikki hessilep igidarchiliq qilidu; Menggülüq shad-xuramliq ularningki bolidu. **8** Chünki Men Perwerdigar toghra höküm, heqiqetni ezizleymen; Köydürme qurbanlıq qilishta herqandaq bulangchiliq we aldamchiliqqa nepretlinimen; Men ulargha heqiqet bilen téghishlikini qayturup bérinen; Men ular bilen menggülüq bir ehdini tüzimen. **9** Shundaq qilip ularning neslining dangqi eller arisida, Perzentlirining dangqi xelqi-alem arisida chiqidu; Ularnı körgenlerning hemmisi ularni tonup étirap qiliduki, «Ular bolsa Perwerdigar bext ata qilghan nesildur». **10** — «Men Perwerdigarni zor shad-xuramliq dep bilip

shadlinimen, Jénim Xudayim tüpeylidin xushallinidu; Chünki toy qilidighan yigit özige «kahinliq selle» kiyiwalghandek, Toy qilidighan qiz leel-yaqtular bilen özini perdaqlighandek, U nijatliqning kiyimkéchikini manga kiydtürdi, Heqqaniyliq toni bilen méni pürkendürdi. **11** Chünki zémin özining bixini chiqarghınidek, Bagh özide térlighanlarnı ündürginidek, Reb Perwerdigar oxshashla barlıq ellerning aldida heqqaniyliqni hem medhiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning heqqaniyliqi julalinip chaqnap chiqquche, Uning nijati lawuldawatqan mesh'eldek chiqquche, Zion üçhün héch aram almaymen, Yérusalém üçhün hergiz süküt qilmaymen; **2** Hem eller séning heqqaniyliqingni, Barlıq padishahlar shan-sheripingni köridu; Hem sen Perwerdigar Öz aghzi bilen sanga qoyidighan yéngi bir isim bilen atilisen, **3** Shundaqla sen Perwerdigarning qolida turghan güzel bir taj, Xudayingning qolidiki shahane bash chembiriki bolisen. **4** Sen ikkinchi: «Ajrashqan, tashliwétigen» dep atalmaysen, Zémining ikkinchi: «Weyran qılıp tashliwétigen» dep atalmaydu; Belki sen: «Méning xushalliqim del uningdal», dep atilisen, Hem zémining: «Nikahlan'ghan» dep atilidu; Chünki Perwerdigar sendin xushallıq alidu, Zémining bolsa yatlıq bolidu. **5** Chünki yigit qizgha baghlan'ghandek, Oghulliring sanga baghlinidu; Toy yigit qizdin shadlan'ghandek, Xudaying séningdin shadlinidu. **6** Men sépilliringda közetchilerni békítip qoydum, i Yérusalém, Ular kündütizmu hem kéchisimu aram almaydu; I Perwerdigarni esletküchi bolghanlar, süküt qilmanglar! **7** U Yérusalémni tikligüche, Uni yer-jahanning otturisida rehmet-medhiyilerning sewebi qilghuche, Uningha héch aram bermenglari!». **8** Perwerdigar ong qoli hem Öz küchi bolghan biliki bilen mundaq qesem ichti: — «Men ziraetliringni düshmenliringge ozuq bolushqa ikkinchi bermeymen; Japa tartip ishlichen yéngi sharabnimu yatlarning perzentliri ikkinchi ichmeydu; **9** Ziraetlerni orup yighqanlar özlirila uni yep Perwerdigarni medhiyileydu; [Üzümlerni] üzgenler muqeddes öyümning seynalırıda ulardin ichidu». **10** — Ötüngler, derwazılardın ötüngler! Xelqning yolını tüz qılıp teyyarlanglar! Yolni kötürüngler, kötürüngler; Tashlarnı élip tashliwétınglar; Xelq-milletler üçhün [yol körsütidıghan] bir tughni kötürüngler. **11** Mana,

Perwerdigar jahanning chet-yaqılırığa mundaq dep jakarlıdı: — Zion qızıgha mundaq dep éytqin: — «Qara, séning nijat-qutulushung kéliyatidu! Qara, Uning Özı alghan mukapiti Özı bilen bille, Uning Özining in'ami Özige hemrah bolidu. **12** We xeqlər ularni: «Pakmuqeddes xelq», «Perwerdigar hemjemetlik qılıp qutquzghanlar» deydu; Sen bolsang: «Intilip izdelgen», «Héch tashliwétılmigen sheher» dep atilisen.

63 «Bozrah shehirdin chiqqan, üstibéshi qéniq qızıl renglik, Kiyim-kéchekliri qaltis-karamet, Zor kück bilen qol sélip méngiwatqan, Édomdin mushu yerge kéliyatuchi kim?» «Heqqaniyliq bilen sözligüchi Men, Qutquzushqa kück-qudretke Ige Bolghuchidurmen». **2** «Üstibéshingdikisi néminhqı qızıl, Qandaqsige kiyim-kéchekliring sharab kölchikini cheyligüchinigkige oxshap qaldı?». **3** «Men yalghuz sharab kölchikini cheylidim; Bar el-yurtlardın héchkim Men bilen bille bolghini yoq; Men ularni ghezipimde cheylidim, Qehrimde ularni dessiwettim; Ularning qanlıri kiyim-kécheklirim üstige chachridi; Méning pütün üstibéshim boyaldi; **4** Chünki qelbimge qisas künü pükülgendi, Shundaqla Men hemjemetlirimmi qutquzidighan yil keldi; **5** Men qarisam, yardem qilghudek héchkim yoq idi; Héchkinning qollimaydighanlıqını körüp azablinip könglüm parakende boldı; Shunga Öz bilikim Özümge nijat keltürdi; Öz qehrim bolsa, Méni qollap Manga chidam berdi; **6** Shuning bilen el-yurtlarnı ghezipimde dessiwetkenmen, Qehrimde ularni mest qiliwettim, Qanlırını yerge töküwettim». **7** «Men Perwerdigarning shepqtılıri toghruluq eslitip sözleymen; Perwerdigarning medhiyege layıq qilghanlıri, Uning rehimdilliqlırıgha asasen, Uning nurghunlıghan shepqtırılige asasen, Perwerdigarning bizge qilghan iltipatlıri, Israil jemetige iltipat qilghan zor yaxshılıqları toghruluq eslitip sözleymen; **8** U ularni: — «Ular Méning xelqim, Aldamchılıq qilmaydighan balılar» dep, Ularning Qutquzghuchisi boldı. **9** Ularning barlıq derdlerigę Umu derddash idi; «Uning yüzidiki Perishtisi» bolsa ularni qutquzghan, U Öz muhebbiti hem rehimdilliqi bilen ularni hemjemetlik qılıp qutquzghan; Ashu qedimki barlıq künlerde ularni Özige artıp kötürgen; **10** Biraq ular asılyıq qılıp Uning Muqeddes Rohıgha azar berdi; Shunga ulardin yüz örüp U ularning düshminige aylınip, Ulargha qarşılık jeng qıldı. **11** Biraq U: — «Musa peyghembirim! Méning xelqim!» dep eyni

künlerni eslep toxtidi. Emdi Öz [padisi bolghanlarni] padichiliri bilen déngizdin chiqiriwalghuchi qéni? Özining Muqeddes Rohini ularning arisigha turghuzup qoyghuchi qéni? 12 Uning güzel shereplik biliki Musaning ong qoli arqiliq ularni yétekligüchi boldi, Özi üchün menggülük bir namni tiklep, Ular aldida sularni böluwtükchi, 13 Ularni dalada erkin kézip yüridighan attek, Héch putashturmay ularni déngizning chongqur yerliridin ötküzgüchi qéni? 14 Mallar jilghigha otlashqa chüshkendek, Perwerdigarning Rohi ulargha aram berdi; Sen Özüng güzel-shereplik bir namgha érishish üchün, Sen mushu yollar bilen xelqingni yétekliдин. 15 Ah, asmanlardin neziringni chüshürgin, Séning pak-muqeddesliking, güzellik-sheriping turghan makaningdin [halimizgha] qarap baq! Qéni otluq muhebbiting we kuchi-qudriting! Ichingni aghritishliring, rehimdilliqliring qéni? Ular manga kelgende bésilip qaldimu? 16 Chünki gerche Ibrahim bizni tonumisimu, Yaki Israil gerche bizni étirap qilmisimu, Sen haman bizning Atimiz; Sen Perwerdigar bizning Atimizdursen; Ezeldin tartip «Hemjemet-Qutquzghuchimiz» Séning namingdur. 17 I Perwerdigar, némisqqa bizni yolliringdin azdурghansen? Némishqa Özüngdin qorqushtin yandurup könglimizni tash qilghansen? Qulliring üchün, Öz mirasing bolghan qebililer üchün, Yénimizgha yénip kelgeysen! 18 Muqeddes xelqing peqet azghine waqitla [tewelikige] ige bolalaghan; Düşhmenlirimiz muqeddes jayingni ayagh asti qildi; 19 Shuning bilen biz uzundin buyan Sen idare qilip baqmighan, Séning naming bilen atilip baqmighan bir xelqtek bolup qalduq!

64 2 Ah, Sen asmanlarni yirtiwétip, Yerge chüshken bolsang'idi! Taghlar bolsa yüzüng aldida érip kétetti! Mana mushundaq bolghanda tuturuqqa ot yaqqandek, Ot suni qaynatqandek, Sen namingni düşhmenliringge ayan qilghan bolatting, Eller yüzüngdinla titrep kétetti! 3 Sen biz kütmigen dehshetlik ishlarni qilghan waqtingda, Sen chüshkeniding; Yüzüngdin taghlar rastla érip ketti! 4 Sendin bashqa Özige telmürüp kütkenler üchün ishligüchi bir Xudani, Ademler ezeldin anglap baqmighan, Qulaqqa yétip baqmighan, Köz körüp baqmighandur! 5 Sen heqqaniyliqni yürgüzüşni xursenlik dep bilgen ademining, Yeni yolliringda méngep, Séni séghin'ghanlarning hajitidin chiqquchi hemrahdursen; Biraq mana, Sen ghezepte boldung,

Biz bolsaq gunahta bolduq; Undaq ishlar uzun boliwerdi; Emdi biz qutquzulamduq? 6 Emdi biz napak bir nersige oxshash bolduq, Qiliwatqan barliq «heqqaniyetlirimiz» bolsa bir ewret latisighila oxshaydu, xalas; Hemmimiz yopurmaqtek xazan bolup kettuq, Qebihliklirimiz shamaldek bizni uchurup tashliwetti. 7 Séning namingni chaqirip nida qilghuchi, Iltipatingni tutushqa qozghalghuchi héch yoqtur; Chünki Sen yüzüngi bizdin qachurup yoshurdung, Qebihliklirimizdin bizni solashturghuzdung. 8 Biraq hazir, i Perwerdigar, Sen bizning Atimizdursen; Biz séghiz lay, Sen bizning sapalchimizdursen; Hemmimiz bolsaq qolungda yasalghandurmiz; 9 I Perwerdigar, bizge qaratqan ghezipingni zor qilmighaysen, Qebihlikni menggütiche eslep yürmigin; Mana, qarighin, hemmimiz Séning xelqingdurmiz! 10 Muqeddes sheherliring janggal, Zionmu janggal bolup qaldi; Yérusalém weyran boldi; 11 Ata-bowimiz Séni medhiyiligen jay, Pak-muqeddeslik, güzel-parlaqliq turalghusi bolghan öyimiz bolsa ot bilen köyüp kül boldi; Qedir-qimmetlik nersilirimizning hemmisi weyran qiliwétildi. 12 Moshu ishlar aldida Özüngni chetke alamsen, i Perwerdigar? Stüküt qilip turamsen? Bizni bolushiche xar qilip uriwéremsen?»

65 Ezeldin Méni izdimigenlerge Méni sorash yolini achtim; Men Özümge intilmigenlerge Özümni tapquzendum. Méning namim bilen atalmighan yat bir elge Men: — «Manga qara, Manga qara» — dédim. 2 Biraq yaman yolda mangidighan, Özining pikir-xiyaligha egiship mangidighan, Asiyliq qilghuchi bir xelqeqe bolsa Men kün boyi qolumni uzitip intilip keldim. 3 Yeni baghlarda qurbanlıq qilip, Ularni xishliq supilar üstidimu köydürüp, Köz aldimda zerdemge tégidighan bir xelq; 4 Ular qebriler arisida olturnidu, Mexpiy jaylardimu tünepl olturnidu; Ular choshqa göshini yeysu, Qazan-qachilirida herqandaq yirginchlik nersilerning shorpsi bar. 5 Ular: «Özüng bilen bol, Manga yéqinlashquchi bolma; Chünki men sendin pakmen» — deydu; Moshular dimighimha kirgen is-tütek, Kün boyi öchmey turidighan ottur! 6 Mana, Méning aldimda pütküllük turiduki: — Men süküt qilip turmaymen — deydu Perwerdigar — Belki hem silerning qebihlikliringlarni, Shundaqla tagh choqqilirida isriq yaqqan, Döngler üstidimu Méni haqaretligen ata-bowliringlarning qebihliklirini birlikte qayturimen, — Shularni öz quchaqlırigha qayturimen; Berheq, Men ilgiriki

qilghanlirini öz quchaqlirigha ölcəp qayturimen. **8** Perwerdigar mundaq deydu: — Sapaq üzümning «sarqindi shirne»si körün'gende, Xeqlerning: «Uni cheyliwetip weyran qilmisun, chünki uningda beriket turidu» déginidek, Men Öz qullirimning sewebidinla shundaq qilimenki, Ularning hemmisini weyran qilmaymen. **9** Shundaq qilip Men Yaquptin bir nesilni, Yehudadim mu taghlimingha bir igidarni chiqirimen; Shuning bilen Méning tallighanlirim [zémin'gha] ige bolidu, Méning qullirim shu yerde makanishidu. **10** Méni izdigen xelqim üchün, Sharon bolsa yene qoy padilirigha qotan, Axor bolsa kala padilirigha qonalghu bolidu. **11** Biraq Perwerdigar tashlap, Muqeddes téghimni untughuchi, «Teley» [dégen but] üchün dastixan salghuchi, «Teqdir» [dégen but] üchünmü ebjesh sharabni quyup qachilarни toldurghuchisiler, **12** Men silerni qilichqa «teqdir» qildim, Silerning hemminglar qirghinchiliqtan bash égisiler; Chünki Men chaqirdim, siler jawab bermidinlar; Men söz qildim, siler qulaq salmidinglar; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qiliwatisiler, Men yaqturmaydighanni tallighansiler. **13** Shunga, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning qullirim yeydu, Siler ach qalisiler; Mana, Méning qullirim ichidu, Biraq siler ussuz qalisiler; Mana, Méning qullirim shadlinidu, Siler shermendilikte qalisiler; **14** Mana, könglidiki shad-xuramliqtin qullirim naxsha éytidu, Siler köngüldiki azabtin zar-zar yighlaysiler, Roh-qelb sunuqluqidin nale-peryad kötürisiler. **15** Isminglarni Méning tallighanlirimha lenet bolushqa qaldurisiler. Reb Perwerdigar séni öltüridu, Hem uning qullirigha bashqa bir isimni qoyup bérifu. **16** Shuning üchün kimki özige bir bextni tilise, «Amin» déguchi Xudanıng nami bilen ashu bextni tileydu; Kimki qesem ichmekchi bolsa, Emdi «Amin» déguchi Xudanıng nami bilen qesem ichidu; Chünki burunqı derd-elemler untilghan bolidu, Chünki ularni közümdin yoshurdum. **17** Chünki qaranglar, Men yéngi asmanlarni we yéngi zéminni yaritimen; Ilgiriki ishlar héch eslenmeydu, Hetta eske kelmeydu. **18** Eksiche siler Méning yaritidighanliqimdin xushallininglar; Menggüge shad-xuramliqtan bolunlar, Chünki Men Yérusalémni shad-xuramliq, Uning xelqini xushallıq bergüchi qilip yaritimen. **19** Özümmu Yérusalémdin shad-xuramliqtan bolimen, Shundaqla Öz xelqimdin xushallinimen; Uningda ne yığha awazi, Ne nale-peryadlar ikkinchi anglanmaydu; **20** Uningda yene

birnechche künlük chachrap ketken bowaq bolmaydu, Yaki waqtı toshmay waqitsiz ketken boway bolmaydu; Yüz yashqa kirgen bolsa «yigit» sanılıdu, Shuningdek gunahkar yüz yashqa kirip ölgən bolsa «Xudanıng lenitige uchrighan» dep hésablinidu. **21** Ular öylerni salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarnı berpa qıldı, uların méwe yeydu; **22** Ular yasighan öylerde, bashqa birsi turmaydu; Tikilgen üzümzarlardin, bashqa birsi méwe élip yémeydu; Chünki xelqimning künliri derexning ömrider bolidu; Méning tallighanlirim özliri öz qoli bilen yasighanlıridin öz ömrider toluq behrimen bolidu. **23** Ularning qilghan emgiki bikargha ketmeydu; Yaki ularning balılıri tughulghanda kélechiki toghruluq wehime mewjut bolmaydu; Chünki ular Perwerdigar bexti ata qilghan nesildur, Ularning perzentlirimu shundaq. **24** We shundaq boliduki, Ular nida qilip chaqırmastınlı, Men ijabet qilim; Ular dua qilip sözlewatqınıdıl, Men ularını anglaymen. **25** Böre hem paqlan bilen bille ozuqlınidu; Shir bolsa kalidek saman yeydu; Yıllanning rızqı bolsa topa-changla bolidu. Méning muqeddes téghimning hemme yéride héch ziyankeshlik bolmaydu; Héch buzghunchılıq bolmaydu, deydu Perwerdigar.

66 «Perwerdigar mundaq deydu: — «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa ayaghırimha textiperimdir, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu? **2** Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan, ular shundaq bolghachqıla barlıqqa kelgen emesmidi? — deydu Perwerdigar, — Lékin Men nezirimni shundaq bir ademge salimen: — Mömin-kemter, rohi sunuq, Sözlirimni anglıghanda qorqup titrek basidighan bir ademge nezirimni salimen. **3** Kala soyghan kishi ademnimü öltüridu, Qozini qurbanlıq qilghan kishi itning boynını sundurup öltüridu; Manga hediye tutquchi choshqa qéninimu tutup bermekchidur; Duasını eslitishke xushbuy yaqquchi mebudqimu medhiye oquydu; Berheq, ular özi yaqturidighan yollırını tallıghan, Köngli yırghinchilik nersiliridin xurşen bolidu. **4** Shunga Menmu ularning külpetlirini tallaymen; Ular del qorqidighan wehimilerni bésigha chüshürimen; Chünki Men chaqırghinimda, ular jawab bermidi; Men söz qilghinimda, ular qulaq salmidi; Eksiche nezirimde yaman bolghanni qıldı, Men yaqturmaydighanni tallidi». **5** «I Perwerdigarın sözi aldida qorqup titreydighanlar, Uning déginini anglangalar: — «Silerni

namimgha [sadiq bolghanliqinglar] tüpeylidin chetke qaqqanlar bolsa, Yeni silerdin nepretlinidighan qérindashliringlar silerge: — «Qéni Perwerdigarning ulughuqi ayan qilinsun, Shuning bilen shadliqinglarni köreleydighan bolimiz!» — dédi; Biraq shermendilikte qalghanlar özliri bolidu. **6** Anglanglar! — sheherdin kelgen chuqan-sürenler! Anglanglar! — ibadetxanidin chiqqan awazni! Anglanglar! — Perwerdigar Öz düshmenlirige [yamanliqlirini] qayturuwatidu!» **7** — Tolghiqi tutmayla u boshinidu; Aghriqi tutmayla, oghul bala tughidu! **8** Kimning mushundaq ish toghruluq xewiri bardu? Kim mushundaq ishlarni körüp baqqan? Zémin bir xelqni bir kün ichidila tughidighan ish barmu? Deqiqe ichidila bir elning tughulushi mumkinmu? Chünki Zionning emdila tolghiqi tutushigha, u oghul balilirini tughdi! **9** Birsini boshinish halitige keltürgen bolsam, Men balini chiqarghuzmay qalamtim? — deydu Perwerdigar, Men Özüm tughdурghuchi tursam, baliyatquni étiwétemdimen? — deydu Xudaying. **10** Yérusalém bilen bille shad-xuramliqta bolunglar; Uni söygüchiler, uning üchün xushallininglar! Uning üchün qayghu-hesret chekkenler, Uning bilen bille shadliq bilen shadlininglar! **11** Chünki siler uning teselli bérídighan emchekliridin émip qanaetlinisiler; Chünki siler qan'ghuche ichip chiqisiler, Uning shan-sheripining zorluqidin könglünglar xursen bolidu». **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men uningha tashqan deryadek aram-xatirjemlikni, Téship ketken éqimdek ellerning shan-shereplirini sunup bérímen; Siler émisiler, Siler yanpashqa élinip kötürülisiler, Étekte ekilitilisiler. **13** Xuddi ana balisigha teselli bergendek, Men shundaq silerge teselli bérímen; Siler Yérusalémda tesellige ige bolisiler. **14** Siler bularni körgende könglünglar shadlinidu, Söngekliringlar yumran ot-chöptek yashnap kétidu; Shuning bilen Perwerdigarning qoli Öz qullirigha ayan qilinidu, U düshmenlirige qehrini körsitudu. **15** Chünki ghezipini qehr bilen, Tenbihini ot yalqunliri bilen chüshürüshi üchün, Mana, Perwerdigar ot bilen kélidu, U jeng harwiliri bilen quyundek kélidu. **16** Chünki ot bilen hem qilich bilen Perwerdigar barlıq et igilirini soraq qilip jazalaydu; Perwerdigar öltürgenler nurghun bolidu. **17** «Baghchilar»gha kirish üchün pakizlinip, Özlirini ayrim tutup, Otturida turghuchining gépige kirgenler, Shundaqla choshqa göshini, yirginchlik bolghanni, jümlidin chashqanlarni

seydighanlar bolsa jimisi teng tügenishidu — deydu Perwerdigar. **18** Chünki ularning qilghanlari hem oylighanlari Méning aldimdidur; Biraq barlıq eller, hemme tilda sözleydighanlarning yighlidighan waqtı kélidu; Shuning bilen ular kélip Méning shansheripimni körildi; **19** We Men ularning arisida bir karamet belgini tikleymen; Hem ulardin qéchip qutulghanlarni ellerge ewetimen; Nam-shöhritimni anglimigan, shan-sheripimni körüp baqmighan Tarshishqa, Liwyeye, oqyachiliqta dangqi chiqqan Ludqa, Tubal, Grétsiyege hem yiraq chetlerdiki arallargha ularni ewetimen; Ular eller arisida Méning shan-sheripimni jakarlaydu. **20** Shuning bilen Israillar «ashliq hediye»ni pakiz qachilargha qoyup Perwerdigarning öyige élip kelgendek, Shular bolsa, Perwerdigarha atap béghishlighan hediye süpitide qérindashliringlarning hemmisini ellerdin élip kélidu; Ularni atlargha, jeng harwilirigha, sayiwenlik harwazembillerge, qéchirlargha hem nar tögilerge mindürüp muqeddes téghimgha, yeni Yérusalémgha élip kélidu, — deydu Perwerdigar. **21** Hem Men ulardin bezilirini kahinlar hem Lawiyilar bolushqa tallaymen — deydu Perwerdigar. **22** Chünki Men yaritidighan yéngi asmanlar hem yéngi zémin Özümning aldida daim turghandek, Séning nesling hem isming turup saqlinidu. **23** Hem shundaq boliduki, yéngi aymu yéngi ayda, Shabat künimu shabat künide, Barlıq et igilirli Méning aldimgha ibadet qilghili kélidu — deydu Perwerdigar. **24** — Shuning bilen ular sirtqa chiqip, Manga asiyliq qilghan ademlerning jesetlirige qaraydu; Chünki ularni yewatqan qurtlar ölmeydu; Ularni köydürüwatqan ot öchmeydu; Ular barlıq et igilirige yirginchlik bilinidu.

Yeremiya

1 Binyamin qebilisi zéminidiki Anatot yézisida turuwatqan kahinlardin bolghan Hilqyaning oghli Yeremianing sözliri [töwende xatirilinidu]: — **2** Yehuda padishahi, Amonning oghli Yosianing künliride, yeni u textke olturghan on üchinchi yilda [Yeremiyagha] Perwerdigarning sözi keldi; **3** Yehuda padishahi Yosianing oghli Yehoakimning künliride hemde Yehuda padishahi Yosianing oghli Zedekianing on birinchi yilining axirighiche, yeni shu yilning beshinchı éyida Yérusalémädkiler sürgün qilin'ghuche uningha Perwerdigarning sözi yene kélip turdi. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip: **5** — Anangning qorsiqida séni apiride qilishtin ilgirila Men séni bilettil; sen balyatqudin chiqishtin burun séni Özümge atap, ellerge peyghember bolushqa tiklidim, — déyildi. **6** Men bolsam: — Apla, Perwerdigar! Men gep qilishni bilmeymen; chünki men gödek balidurmen, dédim. **7** Lékin Perwerdigar manga: — Özüngni gödek bala, déme; chünki Men séni kimge ewetsem, sen shulargha barisen; we Men séni néme de dep buyrusam, sen shuni deysen. **8** Ulardin qorqma; chünki séni qutquzush üchün Men sen bilen billidurmen, — dédi. **9** We Perwerdigar qolini sozup aghzimgha tegküzdi; Perwerdigar manga: Mana, Öz sözlirimni aghzinggħa qoydum; **10** Qara, mushu künü Men séni yulush, söküsh, halak qilish we örush, qurush we térip östürüş üchün eller we padishahliqlar üstige tiklidim, — dédi. **11** We Perwerdigarning sözi manga kélip: «Yeremiya, némini körüwatisen?» — déyildi. Men: «Badam derixining shéxini körüwatiñen» — dédim. **12** Perwerdigar manga: «Körgining yaxshi boldi; chünki Men sözümning emeliyishishi üchün sözümni közitip turimen» — dédi. **13** We Perwerdigarning sözi manga ikkinchi qétim kélip: «Némini körüwatisen?» — déyildi. Men: «Poruq-poruq qaynawatqan, aghzi shimal teripidin qisyayghan bir qazanni kördüm» — dédim. **14** Perwerdigar manga: — Külpet shimal tereptin kélip bu zéminda turuwatqanlarning hemmisi üstige bösüp kélédu — dédi. **15** — Chünki mana, Men shimaliy padishahliqlarning barliq jemetlirini chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — ular kélédu, padishahlar herbiri öz textini Yérusalém qowuqliri alidiga sélip, hemme sépillargha we Yehudaning barliq sheherlirige hujumgha teyyarlinidu; **16** shuning bilen Men [Yehudadikilerning] barliq rezillikliri

üchün ularning üstdidin hökümlerni jakarlaymen; chünki ular Mendin waz kéchip, bashqa ilahlargha xushbuy yéqip, öz qolliri yasighanlirigha choqundi. **17** Sen emdi bēlingni baghlap ornungdin turup, sanga buyrughanlirimning hemmisini ulargha éyt; ular aldida hoduqup ketmigin; bolmisa Men séni ular aldida hoduqturimen. **18** Qara, Men bugün séni Yehudaning padishahlirigha, emirlirige, kahinlirigha hem pütkül zémin xelqige qarshi turghuchi mustehkem sheher, tömür tüwrtik we mis sépillardek tiklidim. **19** Ular sanga qarshi jeng qilidu, lékin séning üstüngdin ghelibe qilalmaydu — Chünki Men séni qutquzush üchün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar.

2 Emđi Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Bérip Yérusalémädkilerning qulaqlirigha mundaq jar salghin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Men séning yash waqtingdiki wapadarlıqingni, yeni qızning aşiqığha bolghan muhebbitidek séning chöл-bayawanda, yeni térlimghan yerlerde Manga egiship yürgenliringni séning üchün esleymen. **3** Shu chaghda Israil xelqi Perwerdigargha pak, alahide atalghan, ular uning öz hosulining tunji méwisi dep qaralghanidi; ularni yewalmaqchi bolghanlarning hemmisi gunahkar dep hésablan'ghanidi hem ularning bashlirigha balayı'pet chüshkenidi, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yaqupning jemeti, Israil jemetining barliq aile-tawabiatliri: — **5** Perwerdigar mundaq deydu: — Ata-bowiliringlar Mende zadi qandaq adaletsizliklerni bayqaptu, ular Mendin shunche yiraqlishidu? ular némishqa bimene butlargha bash urup, özliri bimene bolup ketti? **6** Ular héchqachan: «Bizni Misir zéminidin qutquzup chiqirip, bayawandin, yeni chöл-desht we tik azgallar bilen qaplan'ghan jaylardin, qurghaqchılıq we ölüm sayisi orap turghan yerlerdin, ademzat ötmeydighan hemde insan turmaydighan shu bayawandin bizni ötküzen Perwerdigar qéni?» dep sorap qoyushmaptighu? **7** Men silerini méwisi hem molchiliqidin huzurlinish üchün munbet bir zémin'gha élip kelgenmen; siler kélip zéminimni bulghidinlar, Méning mirasimni yirginchlik bir nersige aylandurup qoydunglar. **8** Kahinlar: «Perwerdigar qéni?» dep héch sorap qoymidi; Tewrat-ghanun ijrahiliri ménî héch tonumidi; xelq padichiliri manga asiyliq qildi; peyghemberler bolsa Baalning namida besharet berdi, ularning hemmisi héch

paydisiz bimene nersilerge egiship ketti. 9 Shunga siler bilen dewalashmaqchimen, baliliringlar hem baliliringlarning baliliri bilen dewalishimen, — deydu Perwerdigar; 10 — siler Siprustiki déngiz boylirigha ötüp békinqilar, Kédargha tekshürüşke adem ewetip békinqilar — mushundaq bir ish zadi bolup baqqanmu-yoq dep körüp békinqilar — 11 Qaysi bir el öz ilahlirini (ular héch ilah emes, elwette) özgertkenmu? Lékin Méning xelqim özlirining shan-sheripi Bolghuchisini bolsa paydisiz-bimene bir nersige almashturghan. 12 Buningha ejeblininglar, i asmanlar; hang-tang bolunlar! Sarasimige chüshüngler! Chöchüngler! — deydu Perwerdigar, 13 — chünki Méning xelqim ikki rezil ishni qildi; ular hayatı su menbesi bolghan Mendin waz kechti; andin özliri üçhün su azgallirini, yeni su turmaydighan yériq su azgallirini yonup chiqtı. 14 Israil esli qulmidi? U xojayinning öyide tughulghan qulmidi? Némishqa emdi u oljigha aylinip qaldi? 15 Yash shirlar uni olja qilip hörkiridi; ular awazini qoyuwetti; ular [Israil] zéminini weyrane qildi; sheherliri köydtürüldi, ademzatsiz qaldi. 16 Uning üstige hetta Nof we Tahpanes shehiridikilermu choqqangni yériwetti. 17 Bu ishlarni özüng keltürüp chiqarghan emesmu? — Chünki sanga yol bashlawatqinida Perwerdigar Xudayingdin waz kechkeniding. 18 Emdi bugünki künde yene Shihor deryasining süyini ichish üçhün Misirning yolini basqining némisi? [Efrat] deryasining süyini ichish üçhün Asuriyening yolini basqining némisi? 19 Öz rezilliking özüngge sawaq élip kélédu, özüngning yénimdin chetnep ketkining özüngge tenbih bolidu; emdi séning Perwerdigar Xudayingdin waz kechkening we Méning qorqunchumning sende bolmasliqining intayin rezil hemde zerdapqa tolghan ish ikenlikini bilip qoy, — deydu Reb, samawi qoshunlarning Serdari bolghari Perwerdigar. 20 Chünki sen qedimdirnila Men sanga salghan boyunturuqni buzup, uning rishtini üzüp tashliwetkensen; sen: «Qulluqungda bolmaymen!» déding, Chünki barliq döng-égizlikte we barliq yéshil derex astida sen pahishe ayaldek kérilip yatqansen. 21 Lékin Men bolsam séni esli ésil sortluq üzüm télidin, serxil uruqtin tikkenidim; sen Manga nisbeten qandaqmu yat we yawa bir sésiq üzüm téliga aylinip qalding? 22 Chünki sen shulta bilen yuyunsangmu, köp aqartquch sopun ishletsengmu séning qebihliking Méning aldimda téxi dagh bolup turidu, — deydu Reb Perwerdigar. 23 Sen

qandaqmu: «Men héch bulghan'ghan emesmen, men «Baallar»gha héch egeshmidim!» déyeleyesen! Jilghida mangghan yolungi körüp baq, qilmishliringni iqrar qil — sen öz yollirida uyan-buyan qatrap yüridighan chaqqaq hinggandursen! 24 Sen chöl-bayawan'gha adetlen'gen, hewisi qozghalghanda shamalni purap yüridighan bir yawayi mada ésheksen! Küligende kim uni tosalisun? Uni izdigen hanggilar özlirini héch upratmaydu; shu waqtarda uni izdep tapmaq asandur. 25 [I Israil], [bikar yükürüp], putungni ayaghsız, gélingni ussuluqsız qilip qoyma! Lékin sen buningha: «Yaq! Xam xiyal qilma! Chünki men bu yat [ilahlarni] yaxshi körüp qaldim, ularning keynidin mangimen!» — déding. 26 Oghri tutulup qélib xijaletke qalghandek, Israil jemetimu xijaletke qalidu — yeni özliri we ularning padishahliri, kahnlirli we peyghemberliri — 27 ular yaghach kötikige: «Atam!» we tashqa: «Sen ménı tughdurdung!» deydu; chünki ular yüzini Manga qaratmay, eksiche Manga arqisini qildi; lékin külpet beshigha chüshkende ular: «Ornungdin turup, bizni qutquzghaysen!» deydu. 28 Emdi özüngge yasighan ilahliring qénii? Külpet beshingha chüshkende séni qutquzalaydighan bolsa, ular ornidin tursun! — Chünki sheherliring qanche köp bolsa butliringmu shunche köptur, i Yehuda! 29 Némishqa siler Men bilen dewagha chüshmekchisiler? Siler hemminglar Manga asiyliq qilghansiler, — deydu Perwerdigar. 30 Baliliringni bikardin bikar urup qoydum; ular héch terbiyini qobul qilmidi. Öz qiliching yirtquch shirdek peyghemberliringni yewetti. 31 I bu dewr kishiliri! Perwerdigarning sözige köngül qoyunglar! Men Israilgha chöl-bayawan yaki qapqaranghuluq basqan zémim bolup baqqanmu? Méning xelqim némishqa: «Negila barsaq öz erkimiz; emdi yéningha yene kelmeymiz!» — deydu? 32 Qiz zibu-zinnetlirini untuyalamdu? Toy qilidighan qiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lékin öz xelqim san-sanaqsız künliride Méni untudi. 33 Sen ishq izdep baridighan yollargha shunche mahir bolup ketting! Berheq, hetta eng buzuq ayallargha yolliringni körsetting. 34 Uning üstige tonungning peshliride gunahsiz namratlarning qeni bar! Sen ularni témingni téship oghriliqqa kirgini üçhün öltürdingmu?! Ishlarning hemmisi shundaq tursimu, 35 sen téxi: «Mende gunah yoq; [Reb] mendin renjiwermeydu!» deyseen. Bilip qoy! Men üstüngdin höküm chiqirimen, chünki sen: «Men gunah sadir

qilmidim!» — dewérisen. **36** Sen némishqa bunchiwala uyan-buyan qatrap ala köngüllük qilisen? Sen Asuriye teripidin yerge qaritilghandek Misir teripidinmu yerge qaritilisen. **37** Berheq, sen Misirdin qolliringni beshinggha alghan péti chiqisen; chünki Perwerdigar sen yölenchük qilghanlarni chetke qaqtı; sen ulardin héch payda körmeysen.

3 Shundaq déyiliduki, birsi ayalini qoyuwetse, ayal uningdin ajrashsa we kényin u bashqa erge yatlıq bolghan bolsa, birinchi éri uning bilen qayta yarishiwsa bolamdu? Bundaq ish bu zémimni mutleq bulghimamdu? Lékin sen shunche köp ashniliring bilen buzuqluq qılıp turup yene yénimgha qaytay dewatamsen téxi? **2** Béshingni kötüüp yuqirigha qarap baq; — Sen zadi nede yat ilahlar bilen buzuqluq ötküzmigensen?! — Sen chöl-bayawanda kütüp olturghan erekdek ularni yollar boyi kütüp olturghansen; zémimni buzuqluqliring we rezilliking bilen bulghighansen. **3** Shuning üchün qattiq yamghurlar tutup qélinip sanga bérilmidi hemde «kéyinki yamghurlar» yaghmidi. Lékin sende téxi pahishe ayalning qélin yürü bar, iza tartishni héch bilgünd yoqtur. **4** Hetta sen bayatin Manga: «I Atam, yashliqimdin bashlap manga yétekchi hemrah bolup kelding!» — deyisen, we: — **5** «U herdaim ghezipini saqlamdu? U ghezipini axirghiche tutamdu?» — deyisen. Mana, sen shundaq dégining bilen, lékin sen qolungdin kéléshiche rezillik qilghansen. **6** Yosiya padishahning künliride Perwerdigar manga: «Wapasiz Israilning néme qilghanlıqını kördüngmu? U barlıq égiz taghqa chiqip hem barlıq yéshil derex astığa kirip shu yerlerde pahishidek buzuqluq qilghan» — dédi. **7** — «Men: U bularning hemmisini qilghandın kényin, choqum yénimgha qaytip kélédu, — dédim; lékin u qaytip kelmidi. Uning asiy singlisi, yeni Yehuda buni kördi; **8** lékin wapasiz Israilning barlıq zina qilghanlıri tüpeylidin uninggha talaq xétini bérüp uni qoyuwetkinimni körüp, asiy singlisi Yehuda qorqmidi, belki özimu bérüp pahishilik qildi. **9** Shundaq boldiki, öz buzuqchılıqını shunche kichik ish dep qarighachqa, u hetta yaghach we tash bilen zina qılıp zémimni bulghiwetti. **10** Bularning hemmisige qarimay Israilning asiy singlisi Yehuda téxi pütün köngli bilen emes, peqet saxtiliq bilen yénimgha qaytip kelgendek boluwaldi, — deydu Perwerdigar. **11** Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Wapasiz Israil özini asiy Yehudadin heqqanıy körsetti. **12** Barghin, shimalgħa

qarap bu sözlerni jakarlap mundaq dégin: — «Qaytip kel, i yoldin chiqquchi Israil, — deydu Perwerdigar — we Men sanga qapiqimni qayta türmeymen; chünki Men rehimdil, — deydu Perwerdigar — Men ghezipimni menggüge saqlap turmaymen. **13** Peqet séning qebihlikingni, — Perwerdigar Xudayinggħa asiyliq qilghanlıqiningi, uyan-buyan qatrap yürüp özüngni herbir yéshil derex astida yat ilahlargħa bégħiħlqanlıqiningi, shuningdek awazimħa héch qulaq salmighanlıqiningi iqrar qilsangla [Medin rehim-shepqed körisen] — deydu Perwerdigar. **14** Qaytip kéléngħar, i yoldin chiqquchi balilar, — deydu Perwerdigar — chünki Men silerni heqiqi söygüħidurmen; [siler shundaq qilsanglarla] Men silerdin tallighanlarni, yeni herqaysi sheherdin bardin, herqaysi jemettin ikkidi puqrani Zion'gha qayturup kélémen. **15** Men silerge köenglümdikidek xelq padħiħlirini teqsim qilimen; ular silerni danaliq-bilim, eqil-paraset bilen bęqip ozuqlanduridu. **16** Shundaq boliduki, shu künlerde siler zéminda köpiyip, köp perzentlik bolghininglarda, — deydu Perwerdigar, — siler: «Perwerdigarning ehde sanduqi!» dep yene tilgha almaysiler; u héch ésinglарha kelmeydu, uni héch eslimeysiler we uni héch séghinimaysiler; siler bashqa bir sanduqmu yasimaysiler. **17** Shu tapta ular Yérusalémni «Perwerdigarning texti» dep ataydu; barliq eller uningħha yighthilidu, — yeni Perwerdigarning namigha, Yérusalémħa yighthilidu; ular qelbidiki rezil jahilliqiha qaytidin héch egiship mangmaydu. **18** Shu künlerde Yehuda jemeti Israil jemeti bilen birlakte mangidu; ular shimal zémindin bille chiqip Men ata-bowilirigha miras bolushqa teqdim qilghan zémín'gha kélédu. **19** Men: «Men séni balilirim qatirigha qoyup, sanga güzel zémimni, yeni köpligen ellerner zémindilri arisidiki eng körkem jayni miras qılıp ata qilishni shunchilik xalayttim!» — dédim, we: «Sen Méni «ménинг атам» deyisen, we Medin yüz örümeysen!» — dédim. **20** Lékin berheq, asiyliq qilghan ayal öz jörisidin ayrlghandek, siler Manga asiyliq qilghansiler, i Israil jemeti, — deydu Perwerdigar. **21** Yuqiri jaylardin bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jemetidikilerning yightha-peryadliri; chünki ular öz yolini burmilighan, Perwerdigar Xudasini untughan. **22** — Qaytip kéléngħar, ey yoldin chiqquchi balilar; Men silerning yoldin chiqip kétishinglарha shipa bolimen. — «Mana, biz yéningħha barimiz; chünki Sen Perwerdigar Xudayimzdursen» — denglar!

23 — Berheq, égizliklerde hem taghlarda anglitilghan [butpereslikning] qiyqas-sürenliri bihude ishtur! Berheq, Israilning qutquzush-nijati Perwerdigar Xudayimizdinladur. 24 Lékin yashliqimizdin tartipla, ata-bowilirimizning ejrini, yeni ularning kala-qoy padilirini, qiz-oghullirini ashu uyat-nomus yep ketken; 25 Netijide biz uyat-xijilliq ichide yattuq, qalaymiqanchiliq we alaqzadilik bizni qapliwaldi; chünki yashliqimizdin tartip bugünki kün'ge qeder biz we ata-bowilirimiz hemmimiz Perwerdigar Xudayimiz aldida gunah sadir qilip kelduq, Perwerdigar Xudayimizning awazigha héch qulaq salmiduq.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» déseng, i Israil — deydu Perwerdigar — Emdi Méning yénimgha burulup qaytip kel! Eger bu yirginchlikliringni közümdin néri qilsang, we shundaqla yoldin yene téneb ketmiseng, 2 — eger sen: «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichkininge, u qesem heqiqet, adalet we heqqaniyliq bilen bolsa, undaqta yat ellermu Uning namida özlirige bext tilishidu we Uni özining pexirshöhrili qilidu. 3 Chünki Perwerdigar Yehudadikiler we Yérusalémniklerge mundaq deydu: — «Boz yéringlarni chépip aghdurunglar; tikenlik arisigha uruq chachmanglar! 4 Özliringlarni Perwerdigarning yolda sünnet qilinglar; qelbinglarni sünnet qilinglar, i Yehudadikiler we Yérusalémda turuwtqanlar! — Bolmisa, Méning qehrim partlap ot bolup silerni köydiwirétidu; qilmishliringlarning rezilliki tüpeylidin uni öchüreleydighan héchkim chiqmaydu. 5 — Yehudada mushularni élan qilip, Yérusalémda: — «Zémin-zéminda kanay chélinglar!» — dep jakarlanglar; «Yighilinglar! Mustehkem sheherlerge qéchip kireyli!» — dep nida qilinglar! 6 Zionni körsitudighan bir tughni tiklenglar; derhal qéchinglar, kéchikip qalmanglar! Chünki Men külpet, yeni zor bir halaketni shimaldin élip kélimen. 7 Shir öz chatqalliqidin chiqti, «ellerni yoqatquchi» yolgha chiqti; u öz jayidin chiqip zéminingni weyran qilishqa kéliidu; sheherliring weyran qilinip, ademzatsiz bolidu. 8 Bu sewebtin özliringlarga böz kiyim oranglar, dad-peryad kötürüp nale qilinglar! Chünki Perwerdigarning qattiq ghezipi bizdin yanmidi! 9 Shu kúni shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, — padishahning yürüki, emirlerning yürükimu su bolup kétidu, kahinlar alaqzade bolup, peyghemberler teejjüplinidu. 10 — Andin men: — Ah, Reb Perwerdigar! Berheq Sen bu xelqni, jümlidin Yérusalémni: «Siler

aman-tinch bolisiler» dep aldidig; emeliyette bolsa qilich jan'gha yétip keldi, dédim. 11 — Shu chaghda bu xelqqe we Yérusalémha mundaq déyilidu: «Chölbayawandiki égizliklerdin chiqqan issiq bir shamal xelqimning qizining yoligha qarap chüshidu; lékin u xaman sorushqa yaki dan ayrishqa muwapiq kelmeydu! 12 — Buningdin eshiddiy bir shamal Mendin chiqidu; mana, Men hazır ulargha jaza hökümlerini jakarlaymen. 13 Mana, u top bulutlardek kéliidu, uning jeng harwiliri qara quyundektur, uning atliri bürkütlerdin tézdu! — «Halimizgha way! Chünki biz nabut bolduq!» 14 — «I Yérusalém, öz qutulushung üchün qelbingni rezilliktin yuyuwet; qachan'ghiche könglüngge bihude oy-xiyallarni püküp turisen? 15 Chünki Dan diyardin, Efraimdiki égizliklerdinmu azab-külpetsi élan qilidighan bir awaz anglitilidu: — 16 Ular: Ellerge élan qilinglar, Yérusalémghimu anglinglar: — Mana, qorshawgha alghuchilar yiraq yurttin kéliwati! Ular Yehuda sheherlirige qarshi jeng chuqanlirini kötürushke teyyar! — deydu. 17 Étizliqni mudapie qiliwatqanlardek, ular Yérusalémni qorshiwalidu; chünki u Manga asiyqliq qilghan, — deydu Perwerdigar. 18 Séning yolung we qilmishliring mushularni öz béschingha chüshürdi; bu rezillikingning aqiwitidur; berheq, u azabliqtur, yürikingimu sanjiydu!». 19 — [Men]: «Ah, ich-baghrim! Ich-baghrim! Tolghaqa chüshtüm! Ah, könglüm azablandi! Yürikim düpüldewatidu, süküt qilip turalmaymen; chünki men kanayning awazini anglaymen; jeng chuqanliri jénimgha sanjidi. 20 Apet üstige apet chüshti! Pütkül zémin weyran boldi; chédirlim deqiqide berbat qilindi, perdilirim hayt-huytning ichide yirtip tashlandi! 21 Qachan'ghiche tughqa qarap turushum, jeng awazlirini anglishim kérek?» — [dédim]. 22 — «Chünki Méning xelqim nadandur; ular Méri héch tonumighan; ular eqli yoq balilar, ular héch yorutulmighan; rezillikke nisbeten ular danadur, emma yaxshiliqqa nisbeten ular bilimsizdur». 23 — «Men yer yüzige qaridim; mana, u shekilsiz we qup-quruq boldi; asmanlарghimu qaridim, u nursiz qalди; 24 taghlargha qaridim, mana, ular zilzilige keldi, barlıq döngler eshiddiy silkinip ketti. 25 Qarap turuwerdim, we mana, insan yoq idi, asmandiki barlıq uchar-qanatlarmu özlirini daldigha aldi. 26 Men qaridim, mana, bagh-étizlar chölbayawan'gha aylandı, barlıq sheherler Perwerdigar aldida, yeni uning qattiq ghezipi aldida weyran boldi.

27 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Pütkül zémin weyran bolidu; emma Men uni pütünley yoqatmaymen. 28 Buning tüpeylidin pütkül yer yürü matem tutidu, yuqirida asman qarılıq bilen qaplinidu; chünki Men shundaq söz qildim, Men shundaq niyetke kelgennen; Men uningdin ökünmeymen, uningdin héch yanmaymen; 29 atlıqlar we oqyaliqlarning shawqun-süreni bilen herbir sheherdikiler qéchip kétidu; ular chatqallıqlarilha kirip möküwalidu, tashlar üstige chiqiwalidu; barlıq sheherler tashlinip ademzatsız qalidu. 30 — Sen, i halak bolghuchi, néme qilmaqchisen? Gerche sen pereng kiyimlerni kiygen bolsangmu, altun zibu-zinnetlerni taqighan bolsangmu, köz-qashliringni osma bilen perdazlıghan bolsangmu, özüngni yasighining bikardur; séning ashiqliring séni kemsitudu; ular jénimni izdewatidu. 31 Chünki men tolghaqqacha chüshken ayalningkidek bir awazni, tunji balimi tughqandikidek azabda bolghan Zion qizining awazini anglawatimen; u qollirini sozup: «Halimgha way! Bu qatillar tüpeylidin halimdin kettim!» dep hasirmaqta.

5 [Perwerdigar]: — Yérusalémning reste-kochilirida uyan-buyan aylinip yükürünqlar, obdan körüp biliwélinglar; meydanlıridin izdep körünqlar; adalet bilen ish köridighan, wediside turushqa intilidighan birla ademni tapsanglar, shunda men bu [sheherni] kechürimen! 2 Gerche ular: «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichken bolsimu, ular yalghandin sözleydu, [dédi]. 3 — I Perwerdigar, közüng adalet-bitereplikni izdep yürüdu emesmu? Sen bularni urdung, lékin ular azablanmaydu; Sen ularni nabut qılıp tügeshtürdüng, lékin ular terbiye qobul qilishni ret qılıp keldi; ular yüzlirini tashtin qattiq qıldı, ular yolidin yénishni ret qılıdu» 4 — men: «Şübhesiszki, bundaq qilghanlar peqet namratlar, ular nadanlar; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilmeydu» — dédim. 5 — «Men mötiwerlarning yénigha bérüp ulargha sözleymen; chünki ular Perwerdigarning yolini, Xudasining höküm-körsetmilirini bilidu». Biraq ularmu boyunturuqni üzül-késil buzup, rishtilirini üzüp tashlıghan. 6 — Shunga ormandın chiqqan bir shir ularni öltüridu, bayawandin chiqqan bir böre ularni weyran qılıdu; yilpiz sheherlerge qarap paylaydu; sheherlerdin chiqqan herbiri titmatitma qilinidu; chünki ularning asiyliqları köpiyip, wapasızlıqları awuydu. 7 Men zadi némige asasen

séni kechürimen? Séning baliliring Mendin waz kéchip, Xuda emeslerge qesem ichmekte; Men hemme hajetliridin chiqqan bolsammu, lékin ular zinaxorluq qılıp, pahishilerning öyige top-top bolup méngiwatidu. 8 Ular semrigen ishqwaz ayghırlar, ular herbiri öz yéqinining ayaligha hewes qılıp kishnewatidu. 9 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? 10 Uning üzüm chünekleridin ötüp, tallirini weyran qilinglar; lékin ularni pütünley nabut qilmanglar; shaxlirini qirip tashlanglar, chünki ular Perwerdigargha tewe emestur; 11 chünki Israel jemeti we Yehuda jemeti Manga mutleq wapasızlıq qıldı, — deydu Perwerdigar. 12 Ular: «U héchnéme qilmaydu! Bizge héch apet chüshmeydu; ne qılıch ne qehetchilikni körmeyezmiz!» — dep Perwerdigardin ténip ketti. 13 Peyghemberler bolsa peqet bir shamaldin ibaret bolidu, xalas; [Perwerdigarning] söz-kalami ularda yoqtur; ularning sözləri öz bəshigha yansun! 14 Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda manga mundaq deydu: — Bu xelq mushu sözni qilghini üchün, mana, Men aghzinggħha salghan sözlərimni ot, bu xelqni otun qilimenki, ot ularni köydürüp tashlaydu. 15 — Mana, Men yiraqtin bir elni élip kélimen, i Israel jemeti, — deydu Perwerdigar, — U küchlük bir el, qedimiy bir el, tilini sen bilmeydighan we geplirini sen héch chüshenmeydighan bir el bolidu; 16 ularning oqdéni yogħan échilghan bir gördur; ularning hemmisi batur palwanlardur. 17 Ular hosulingni we néningni yep kétidu, oghul-qizliringni yep kétidu, kala-qoy padiliringni yep kétidu, üzüm talliringni we enjur derexliringni yep kétidu; ular sen tayan'ghan mustehkem sheherliringni qılıch bilen weyran qılıdu. 18 Halbuki, — deydu Perwerdigar, — shu künlerdimu silerni pütünley tügeshtürmeymen. 19 Shu chaghda [xelqing]: «Perwerdigar Xudayımız némishqa mushu ishlarning hemmisini bəshimizgha chüshürgen?» — dep sorisa, emdi sen [Yeremiya] ulargha: «Siler Mendin yüz örüp, öz zémininglarda yat ilahlarning qulluqida bolghininglardek, siler öz wetininglar bolmığħan bir zéminda yat bolghanlarning qulluqida bolisiler» — dégin. 20 — Yaqupning jemetide shuni jakarlıghinki we Yehuda arisida shuni élan qilghinki, 21 «Buni anglanglar, i nadan we eqli yoq, közü turup körmeyeğħan, qulqi turup anglimaydighan bir xelq: — 22 Mendin qorqmamsiler? — deydu

Perwerdigar, — Déngiz süyi üchün sahilni menggülük cheklime qılıp, «Bu yerdin ötme» dep békiten Méning aldimda tewrimemsiler? Mana, dolqunliri örkeschgini bilen ular sahil üstidin héch ghelibe qilmaydu; shawqunlighini bilen bu chektin hergiz halqip ötelmeydu. 23 Lékin bu xelqning jahil we asiyliq köngli bardur; ular yoldin chiqip öz beshimchiliq qılıp ketti. 24 Ular könglide: «Öz waqtida yamghurlarni, yeni awwalqi hem kényinki yamghurlarni Bergüchi, bizge hosul peslini békitim aman-ésen Saqlighuchi Perwerdigar Xudayimizdin eymineyli» dégenni héch démeydu. 25 Silerning qebihlikliringlar mushu ishlarni silerge nésip qilmighan; silerning gunahliringlar silerdin beriktni mehrum qilghan. 26 Chünki xelqim arisida reziller bardur; ular pistirmida yatqan qiltaqchilardek paylap yürüdu; ular tuzaq sélip, ademlerni tutuwalidu. 27 Tutqan qushlarga tolghan qepestek, ularning öyliri aldamchiliqtin érishken mallar bilen tolghan; ular shu yol bilen büyük hem bay bolup ketti. 28 Ular semrip, parqirap ketti; berheq, ular rezil ishlarni qilishqa mahir bolup ketti; ular öz menpeetini közlep xeqlerning dewasini, yétim-yésirlerning dewasini sorimaydu; namratlarning hoquqini qoghdidaydighan hökümmi ular chiqarmaydu. 29 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoyamdim? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoyamdu? 30 Zéminda intayin qorqunchluq we yirginchliq bir ish sadir qilin'ghanki — 31 Peyghemberler yalghan-saxta besharetlerni bermekte; kahinlar bolsa öz hoquq dairisini kéngeytip hökümraniq qilmaqta; Méning xelqimmi bu ishlarni yaqturidu. Lékin bularning aqiwitide qandaq qilisiler?

6 Jéninglarni qutquzush üchün Yérusalém shehirdin qéchinglar, i Binyamin jemetidikiler! Tekoa yézisida kanay chélinglar! Beyt-Hakkeremde is signalini kötürüngler! Chünki balayi'apet, yeni dehshetlik halaket shimal tereptin peyda bolidu. 2 Zion qizi, yeni nazinin sahibjamalni, men nabut qilimen. 3 Yérusalémha qarshi chiqiwatqan pada baqquchilarmu öz padilirini épkelidu; ular Yérusalémni qorshawgħa élip chédirlirini tikidu; ularning hemmisi özi igiligen jayda pada baqidu. 4 [Ular]: «Uningħha qarshi jengge teyyarlininglar! Turunglar, chüsh waqtidin paydilinip hujum qilayli!», «Apla! Kün patay dep qaptu, kechtiki sayiler uzirawatidu!» — [deydu], [andin]: 5 «Shunga, kéchiche hujum qılıp chiqayli, uning mustehkem

ordilirini yoqitayli!» — deydu. 6 — Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ulargha mundaq deydu: — Derexlerni késip, ular bilen Yérusalém etrapida döng-poteylerni yasanglar; chünki u jazalanmisa bolmaydighan sheherdur; uningda barlıq ishlar zulum-zomigerluktur. 7 Quduq öz sulirini urghutup chiqargħandek, umu rezilliklirini urghutup chiqarmaqta; uningdin zulmet-zorawanlıq we halaket sadaliri anglanmaqta; méning köz aldimda hemishe aghriq-késeller hem yarilan'ghanlar peyda bolmaqta. 8 I Yérusalém, telim-terbiye qobul qil; bolmisa jénim sendin waz kéchidu, — bolmisa, Men séni xarabilik, ademzatsiz bir zémin qiliwétimen. 9 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar manga mundaq deydu: — Ular üzüm télini pasangdighuchilardek Israelning qaldısını pasangdaydu; shunga sen üzüm üzgħuchidek üzüm télidiki shaxlar üstidin yene bir qétim qolungni ötküzgin! 10 [Men]: — Men hazır kimge söz qılıp agahlanduray? Ulardin anglighudek zadi kim bar? Mana, ularning qulaqliri sünnet qilinmighan, ular héch angliyalmaydu. Mana, Perwerdigarning sözi ulargha éghir kéléidu; ulargha héch xusħyaqmaydu, — [dédim]. 11 — Qelbim Perwerdigarning ghezep otliri bilen tolup tashti; uni ichimge sighdurushtin halsirap kettim; uni kochidiki balilar, yigitlerning meshrep sorunlirigha tökkeysen. Er-ayallar, qérilar hem yashan'ghanlarmu buningdin mustesna bolmisun! 12 — Ularning öyliri, étizliri ayalliri bilen bille özgierge tapshurulidu; chünki Men qolumni zémindikilerge sozimen, — deydu Perwerdigar. 13 — Chünki eng kichikidin chongħiġħiċe ularning hemmisi achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche hemmisi oxħashla aldamchiliq qilidu; 14 ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qizining yarisini susluq bilen qol uchida chala téngip qoydi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! 15 Ular yirginchlik ishlarni sadir qilghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmidi, hetta qizirishnimu ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqlip ölgenler ichide yiqlip ölidu; ularni jazalashqa kelginimde ular putlispit kétidu, — deydu Perwerdigar. 16 Shunga Perwerdigar [Öz xelqige] mundaq deydu: — Siler töt acha yolda turuwatisiler; shunga yolunglarni obdan körüp qoyunglar, qedimki, yaxshiliqqa élip bargħan yollarni sorap, ularda méngingħar; shundaq qilghanda jéninglarni obdan aram tapidu. Lékin ular:

«Biz shularda mangmaymiz!» — deydu. **17** Men: Silerge «Kanayning agah sadasigha qulaq sélinglар!» deydighan agah bergen közetchilerni tiklidim; lékin siler: «Qulaq salmaymiz» dédinglar. **18** Shunga i eller, anglanglar; guwahchilar bolup ular arisida bolidighan ishlarni bilip qoyungular! **19** Angla, i yezémin! Qara, Men bu xelqning beshigha kúlpet, yeni ularning oy-xiyallirining aqiwitini chüshürimen; chünki ular sózlirimge qulaq salmighan; Méning Tewrat-qanunumni bolsa, ular chetke qaqqan. **20** — Emdi zadi néme meqsette Shébadin chiqqan xushbuy, yiraq yurttin élip kélín'gen égir Manga sunulidu? Köydürme qurbanliqliringlar qobul qilarlıq emes, silerning «teshekkür qurnanlıqlıringlar Méni xurser qilmaydu. **21** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu xelq aldigha putlikashanglarni salimen; shuning bilen hem atilar hem oghullar bille putlishidu; qoshnilar we dostlar oxshashla nabut bolidu. **22** Perwerdigar mundaq deydu: — Qara, shimaliy zémindin bir xelq kélédu, yer yüzining eng qeriliridin ulugh bir el qozghilidu; **23** ular oqya we qilich bilen qorallinidu; ular zalim, héch rehim qilmaydu; ularning awazi déngiz dolqunidek shawqunlaydu; ular atlargha minidu, jenggiwar ademlerdek sep-sep bolup turidu; ular sanga qarshi jeng qilishqa kélédu, i Zion qizil! **24** «Biz ular toghruluq xewer angliduq; qolimiz boshiship ketti; gheshlik, tolghaqa qalghan ayaldek azab bizni tutti» — [dédim]. **25** «Dalagha chiqmanglar, yollar bilen mangmanglar, chünki düshmenning qilichi bar, terep-tereplerni wehime basidu. **26** I xelqimning qizi, sen özüngge böz kiyim kiyiwal, küller ichide éghinap yat; özüngning bir tal oglungdin juda bolghandek qattiq yighlap matem tut; chünki bulang-talang qilghuchi bizge qarap tuyuqsız kélédu». **27** [Perwerdigar manga]: — Men séni roda sinighuchi qilip tiklidim, xelqim bolsa xuddi tekshürülidighan rodidek bolidu; séni ularning yollirini közitip sinashqa tiklidim, — [dédi]. **28** — Ularning herbiri asiyning asiysi, ular töhmet chaplap uyan-buyan qatrap yürmekte; ular mis we tömürning özidur, hemmisi chirip ketkendur; **29** tömürchining körikimu köyüp ketti, qoghushun bolsa otta yem boldi; rodini éritip tawlash bikar boldi; xelqim yamanlardin xaliy bolmadi. **30** Ular «dashqal kümüş» dep atilidu; chünki Perwerdigar ularni ret qildi.

7 Perwerdigardin Yeremiyagha mundaq bir söz keldi: — **2** Perwerdigarning öyidiki derwazida turup mushu sözni jakarlap: «Perwerdigarning sözini anglanglar, i Perwerdigargha ibadet qilish üçün mushu derwazilardin kiriwatqan barlıq Yehudalar!» — dégin. **3** — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Yolliringlar hem qilmishliringlarni tüzitinglar; shundaq bolghanda Men silerni mushu yerde muqim turghuzimen. **4** «Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi, Perwerdigarning ibadetxanisi del mushudur!» dep aldamchi sózlerge tayinip ketmenglar. **5** Eger siler heqiqeten yolliring hem qilmishliringlarni tüzetsenglar, — eger kishiler we qoshnanglar arisida adalet yürgüsenglar, **6** — eger siler musapir, yétim-yésir hem tul xotunlarni bozek qilishtin, mushu yerde gunahsiz qanlarni töküshtin, — shundaqla özünglarga ziyan yetküzip, bashqa ilahlargha egisip kétishtin qol üzsenglar, — **7** shundaq qilghininglarda Men silerni mushu yerde, yeni Men ata-bowliringlarga qedimdin tartip menggütiche teqdim qilghan bu zéminda muqim turidighan qilimen. **8** Lékin mana, siler héchqandaq payda yetküzmeydighan aldamchi sózlerge tayinip ketkensiler. **9** Emdi néme dégülüük?! Oghriliq, qatilliq, zinaxorluq qilip, saxta qesem ichip, Baalgha isriq yéqip we siler héch tonumighan yat ilahlargha egisip, **10** andin Méning namimda atalghan mushu öyge kirip Méning aldimda turup: «Biz qutquzulghan!» demsiler?! Mushu lenetlik ishlarda turuwérish üçün qutquzulghanmusiler?! **11** Méning namimda atalghan mushu öy silerning neziringlarda bulangchilarning uwisimu?! Mana, Men Özüm bu ishlarni körgenmen, — deydu Perwerdigar. **12** Shunga, Men eslide Öz namimda turalghu qilghan Shiloh dégen jaygha bérüp, xelqim Israelning rezilliki tüpeylidin uni néme qiliwetkenlikimni körüp békinqular! **13** Emdi hazır, siler mushundaq qilmishlarni sadir qilghininglar tüpeylidin, — deydu Perwerdigar, — Men silerge tang seherde ornumidin turup söz qilip keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; Men silerni chaqirdim, lékin siler Manga jawab bermidinglar — **14** emdi Men Shilohdiki öyni qandaq qilghan bolsam, siler tayan'ghan, shundaqla namim qoyulghan bu öyni we Men silerge hem ata-bowliringlarga teqdim qilghan bu zéminnimu shundaq qilimen; **15** Men silerning barlıq qérindashliringlar, yeni Efraimning

barlıq neslini heydiwetkinimdek silernimu közümdin yiraq heydeymen. **16** Emdi sen, [Yeremiya], bu xelq üçün dua qilma, ular üçün nale-peryad kötürme yaki tilek tilime, Méning aldimda turup ularning [gunahlirini] héch tilime, chünki Men sanga qulaq salmaymen. **17** Ularning Yehuda sheherliride we Yérusalém kochilirida néme qilghanlirini köörüwatmamsen? **18** Balilar otun téridü, atilar ot qalaydu, ayallar qesten Méni renjitimde «Asmanning Xanishi» üçün poshkallarni sélishqa xémirni yughuridu, shuningdek yat ilahlargha «sharab hediye»lerni quyidu. **19** Azablinip ghezeplinidighini Menmu? — deydu Perwerdigar; — Öz yüzlirige sherm chaplap, azablinidighini özliri emesmu? **20** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Méning ghezipim we qehrim mushu jaygha tökülidü; insan üstige, haywan üstige, daladiki derexler üstige, tupraqtiki méwiler üstige tökülidü; u hemmini köyüridü, uni héch öchürelmeydu. **21** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bériwéringlar, köydürme qurbanliqliringlarni bashqa qurbanliqlargha qoshup qoyunglar, barlıq göshlirini yewélinglar! **22** Chünki Men ularni Misir zéminidin qutquzup chiqarghan künide ata-bowiliringlarga «köydürme qurbanlıqlar yaki bashqa qurbanlıqlar toghrisida gep qilmighan we yaki emr bermigenidim; **23** belki Men ulargha mundaq emr qilip: «Awazimgha qulaq sélinglar, shundaq qilip Men silerning Xudayinglar bolimen, siler Méning xelqim bolisiler; Men özünglarga yaxshiliq bolsun dep buyrughan barlıq yolda ménginglar» — dep buyrughanidim. **24** Lékin ular héch anglimihan, Manga héch qulaq salmighan, belki öz rezil könglidiki jahilliqi bilen öz xiyal-xahishliriga egiship méngiwergen; ular aldigha emes, belki keynige mangghan. **25** Ata-bowiliringlar Misir zéminidin chiqqandin tartip bügündi kün'ge qeder Men qullirim bolghan peyghemberlerni yéninglarga ewetip keldim; Men herküni tang seherde ornumdin turup ularni ewetip keldim. **26** Lékin xelqim anglimihan, héch qulaq salmighan; ular boynini qattiq qilghan; rezillikte ata-bowiliridin éship ketken. **27** Sen bu sözlerni ulargha éytisen; lékin ular sanga qulaq salmaydu; sen ularni [towa qilishqa] chaqirisen, lékin ular jawab bermeydu. **28** — Sen ulargha: — «Perwerdigar Xudasining awazini

anglimihan we héch tüzitishni qobul qilmighan xelq del mushu!» — deyisen. Ulardin heqiqet-wapaliq yoqap ketti; bu ularning éghizidinmü üzülüp ketti. **29** Chéchingni chüshürüp uni tashliwet; yuqiri jaylarda bir mersiye oqughin; chünki Perwerdigar Öz ghezipini chüshürmekchi bolghan bu dewrni ret qilip, uningdin waz kechti. **30** Chünki Yehudadikiler köz aldimda rezillik qilghan, — deydu Perwerdigar, — ular Méning namimda atalghan öyge yirginchlik nersilerni ekip uni bulghighan; **31** we öz oghul-qizlirini otta qurbanlıq qilip köydürüş üchün «Hinnomning oghli»ning jilghisidiki Tofetning yuqiridiki jaylarni qurghan; bundaq ishni Men héch buyrumighanmen, u oyumgha héch kirip baqmighandur. **32** Shunga, mana, shundaq künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — «Tofet» yaki «Ibn-Hinnomning jilghisi» emdi héch tilgha élínmaydu, belki «Qetl jilghisi» déyilidu; chünki ular Tofette jesetlerni yer qalmighuché kömidu. **33** Bu xelqning jesetliri asmandiki uchar-qanatlarning we zémindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni ölüklердин qorqutup heydeydighan héchkim bolmaydu. **34** Men Yehuda sheherliridin hem Yérusalém sheherliridin oyun-tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we toyi boluwaqtan yigit-qizining awazini mehrum qilimen; chünki zémin weyrane bolidu.

8 Shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — ular Yehudanıng padishahlirining ustixanlirini, ularning emirlirining ustixanlirini, kahinlarning ustixanlirini, peyghemberlarning ustixanlirini we Yérusalémda turghanlarning ustixanlirini görliridin élip chiqiridu; **2** shundaq qilip ular bularni quyash, ay we asmanlardiki barlıq jisimlar astida yayidu; chünki ular bularni söygen, bularning qulluqida bolghan, bulargha egeshken, bularni izdigen, bulargha choqun'ghan; ularning jesetliri bir yerge héch yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular zémin yüzide oghut bolup yatidu. **3** Men bulardin qalghanlirini heydigen jaylarda, bu rezil jemettin barlıq tirik qalghanlar hayatning ornigha mamatni tallaydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **4** Emdi sen ulargha mundaq dégin: Perwerdigar mundaq deydu: — Ademler yiqlisa qaytidin turmamdu? Birsi yoldin chiqip ketse qaytip kelmemdu? **5** Némishqa Yérusalémdiki bu xelq hemishe yoldin chiqish bilenla yénimdin yiraqlap kétidu? Ular aldamchiliqni ching tutidu, yénimgha

qaytip kélishni ret qilidu. 6 Men köngül qoyup anglidim; lékin ular durusluqni sözlimeydu; ularning rezillikliridin: «Men zadi némilerni qilip qoydum?!» dep towa qilidighan héchkim yoq; at jengge burulup étilghandek herbirsi öz yoligha burulup étildi. 7 Hetta asmandiki leylekmu özige béktilgen waqtılırını bilidu; paxtek, qarlıghach we turnılarmı köchüp kéléidighan waqtılırını éside tutidu; lékim Méning xelqim Men Perwerdigarning ulargha béktilkenlirimmi héch bilmeydu. 8 Siler qandaqmu: «Biz danadurmız, Perwerdigarning Tewrat-qanuni bizde bardur!» deysiler? Mana, berheq, ölima-köchürgüçhilerning yalghançı qelimi uni burmilighan. 9 Danishmenler xijil bolidu, ular yerge qarap qaldı; mana, ular Perwerdigarning sözini chetke qaqqandin kényin, ularda zadi néme danalıq qalidu? 10 Shunga Men ularning ayallırını bashqılargha, ularning étizlirini yéngi igilirige tapshurup bérinen; chünki eng kichikidin chongighiche ularning hemmisi achközlükke bérilgen; peyghemberdin kahin'ghiche hemmisi saxta ish köridu. 11 Ular: «Aman-ésenlik! Aman-ésenlik!» dep xelqimning qızıning yarisi ni susluq bilen qol uchida chala téngip qoysi. Lékin aman-ésenlik yoqtur! 12 Ular yirginçlik ishlarnı sadır qılghinidin xijil boldimu? — Yaq, ular héch xijil bolmidi, hetta qızırishnim ular héch bilmeydu. Shunga ular yiqılıp ölgenler ichide yiqılıp olıdu; ularni jazalashqa kelginimde ular putliship kétidu, — deydu Perwerdigar. 13 Men ularning hosulını élip tashlaymen, — deydu Perwerdigar; üzüm télida üzümler, enjür derioxide enjürler héch qalmidi; yopurmaqlıri soliship ketti; Men ulargha néme bégishlighan bolsam, emdi shular ulardin ötküzüwélini. 14 «Biz némishqa mushu yerde bikar olturuwérimiz? Yighilaylı, mustehkem sheherlerge kirip shu yerlerde [küresh qılıp] tütgisheyli! Chürki Perwerdigar Xudayımız bizni tügeshtürüp, bizge öt süyini berdi; chünki biz Perwerdigar alidda gunah sadır qıldıq. 15 Amantinchıqni ümid qılıp kütüp kelduq, lékin héch yaxshılıq bolmidi; shipa waqtını küttuq, lékin mana, wehime bastı! 16 Düşmen atlirining xartıdashlıri Dan zéminidin tartıp anglanmaqta; aymırıning kishneshliri pütkül zéminni qorqıtıp tewretmekte. Ular zémin we uningda turuwtan hemmini, sheherni we uningda turuwtanlarning hemmisini yoqitishqa kéléidul!». 17 — Mana, Men aranglarga yilanlarnı, yeni héchkim séhirliyelmeydighan zeherlik yilanlarnı

ewetimen, ular silerni chaqıdu» — deydu Perwerdigar. 18 [Men]: «Méning derd-elimim dawalıghusız! Yürikim zeyipliship ketti!» — [dédim]. 19 «Mana, xelqimning qızıning intayın yiraq yurttin kötürülgén peryadining sadası! [Ular] — «Perwerdigar Zionda emesmu? Zionning padishahı u yerde turmadu?» — [deydu]. «Némishqa emdi ular Méni oyma mebulırlı bilen, erzimes yat nersiler bilen ghezeplendürudu?» 20 — «Orma waqtı ötüp ketti, yaz tügidi, lékin biz bolsaq yenila qutquzulmiduq!» 21 «Xelqimning qızıning sunuq yarısı tüpeylidin özüm sunuqmen; matem tutimen; Dekke-dükke méni bésiwaldi, — 22 Giléadta tutiya tépilmamdi? U yerde téwip yoqmiken? Némishqa emdi méning xelqimning qızıgha dawa tépilmaydu?». 23

9 Ah, méning béshim suning bési, Közüm yashning bulıqi bolsıidi! Undaqtı xelqimning qızı arisidiki öltürülgénler üçün kéche-kündüz yighthayttı! 2 Ah, men üçün chöl-bayawanda yoluçhılar chüshkidek bir turalghu bolsıidi! Undaqtı xelqimni tashlap, ulardin ayrılgan bolattı! Chünki ularning hemmisi zinaxorlar, Munapiqlarning bir jamaitidur!» 3 — Ular oqyachi leshkerler oqyayıni égildürgendek tilini yalghanlıqqa égildürüşke teyyarlıghan; ular zéminda üstünlük qazan'ghan, biraq bu semimiyyilik bilen bolghan emes; ular rezillik üstige rezillik qilghan, Méni héch tonup bilmigen» — deydu Perwerdigar. 4 — Herbiringlar öz yéqininglardıń hézi bolunglar, qérindashliringlarga héch tayanmanglar; chünki herbir qérindash peqetla aldhuchi, xalas, herbir yéqinliring bolsa töhmetxorluqtı yürmekte. 5 Ular herbiri öz yéqinlirığa aldamchılıq qılmaqta, héchkim heqiqetni sözlimeydu; ular öz tilini yalghan sözleshke ögitidu, ular qebihlikte özlirini upritidu. 6 Ular jebir-zulum üstige jebir-zulum qılmaqta, aldamchılıqta yene bir aldamchılıqqa ötmekte; ular Méni tonushni ret qılıdu, — deydu Perwerdigar. 7 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni éritip tawlap sinaymen; xelqimning qızıning rezillikige Manga bashqa yol qalmidimu? 8 ularning tili ejel oqidur; u aldamchılıqni sözleydu; herbir éghiz sözide yéqini bilen tinchamanlıqni sözleydu, lékin könglide qiltaq teyyarlaydu. 9 Bu ishlar tüpeylidin ularni jazalimay qoymadı? — deydu Perwerdigar, — Méning jénim mushundaq bir eldin qisas almay qoymadı? 10 «Tagħlardiki yaylaqlar üçün yığħa we nale-peryad kötşimen,

Daladiki otlalar üçün mersiye oquymen; Chünki ular köyüp kettiki, héchkim u yerdin ötmeydu; Kalilarning hörkireshliri anglanmaydu; Hem asmandiki uchar-qanatlar hem haywanatlarmu qéchip, Shu yerdin kettil». **11** — Men Yérusalémni xarablashqan top-top döwe, chilbörilerning bir turalghusi qilimen; Yehuda sheheririni adem turmaydighan derijide wayrane qilimen. **12** — Kim bu ishlarni chüshinishke danishmen bolidu? Kim Perwerdigarning aghzidin söz élip bularni chüshendüreleydu? Némishqa zémin weyrane, héchkim ötmigüdek, köyüp chöl-bayawandek bolup ketti? **13** Perwerdigar deydu, — Chünki ular Men ular aldigha qoyghan Tewrat-qanunni tashliwetken, Méning awazingha qulaq salmighan we uningda mangmighan, **14** Belki öz qelbidiki jahilliqa egeshken, ata-bowiliri ulargha ögetkendek Baallarning keynige egiship ketken, **15** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu xelqqe kekrini yégüzimen, ulargha öt süyini ichküzimen, **16** ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri héch tonumaydighan eller arisigha tarqitimen; Men ularni yoqtquche ularning keynidin qoglashqa qilichni ewetimen. **17** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Köngül qoyunlar, matemchi ayallarni kélishke chaqiringlar, yighlashqa eng usta bolghan qız-ayallarni chaqirip kélishke adem ewetinglar! **18** — Berheq, ular téz kelsun, biz üçün zor yığha kötürsunki, bizning közlirimizdinmu yashlar taramlap tökülsun, chanaqlirimizdinmu yash tamchiliri aqsun — **19** chünki Ziondin yığha awazi anglinip: — «Biz qanchilik bulang-talang qilinduq! Qanchilik shermende bolduq! Ular turalghulirimizni örwetti, biz zéminimizni tashliduq!» — déyildi. **20** Perwerdigarning sözini anglanglar, i ayallar, Uning aghzidiki sözge qulaq sélinglar; Qizinglarga yighashni ögitinglar, Herbiringlar yéqininglarga mersiye oqutunglar; **21** Chünki ölüm bolsa dérizilirimizdin yamiship kirgen, Orda-istihkamlirimizghimu kirgen; U balilarni kochilardin, Yigitlerni reste-meydanlardin yulup tashlighan. **22** [Yéqinliringlarga] uqturup: «Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, jesetler dalada tézektek yiqilidu; Ular ormichining orghiqining astigha yiqilghan, Lékin héchkim yighmaydighan bashaqtek yerge chéchiliidu!» — denglar! **23** Perwerdigar mundaq deydu: — Dana kishi danalıqi

bilen, küchlük kishi küchlükliki bilen, bay bayliqliri bilen pexirlinip maxtanmisun; **24** pexirlinip maxtighuchi bolsa shuningdin, yeni Méni, yer yúzide méhir-muhebbet, adalet we heqqaniyliqni yürgüzgüchi Men Perwerdigarni tonup yetkenlikidin pexirlinip maxtansun; chünki Méning xurserlikim del mushu ishlardindur, — deydu Perwerdigar. **25** Mana, shundaq künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Men xetne qilmighanlarni xetne qilin'ghanlar bilen bille jazalaymen; **26** yeni Misir, Yehuda, Édom, Ammoniyalar we Moabiyalar, jümlidin chöl-bayawanda turuwtqan, chéke chachlirini chüshürütken ellerni jazalaymen; chünki bu ellerning hemmisi xetnisizdur; Israilning barliq jemetimu könglide xetnisizdur.

10 Perwerdigarning silerge éytqan sözige qulaq sélinglar, i Israil jemeti: — **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Ellerner yollirini ögennenglar; gerche eller asmandiki hadise-alametlerdin qorqup dekke-dükkinge chömgén bolsimu, siler bulardin héch chöchüp ketmenglar. **3** Chünki ellerner qaide-yosunliri bimeniliktur; hemmisi ormanlıqti késilgen derextin, yaghachchining iskinisi bilen oyulghan nersige asaslan'ghandur. **4** Ular buni altun-kümüsh bilen helleydu; uni yiqilmsun dep ular bolqa, mixlar bilen békitudu. **5** Bundaq butlar terxemeklikte turidighan bir qaranchuqtur, xalas; ular héch sözliyelmeydu; ular bashqilar teripidin kötürlüshi kérek, chünki ular mangalmaydu. Ulardin qorqmanglar; chünki ular rezillik qilalmaydu, ularning qoldin yaxshılıq qilishmu kelmeydu. **6** — Sanga oxshaydighan héchkim yoq, i Perwerdigar; Sen ulugh, küch-qudriting bilen naming ulughdur. **7** Kim Sendin qorqmay turalisun, i barliq eller üstige hökümran padishah!? Chünki bu Sanga téğishliktur; chünki ellerdiki danishmenler arisida we barliq padishahlıqlar arisida Sanga oxshash héchkim yoqtur. **8** [Ellerner] hemmisi istisnasız eqli yoq, nadanlardur; bu erzimesler yaghachtur, xalas! Ular telim bérelemdu! **9** Soqup yalpaqlan'ghan kümüsh Tarshishtin élip kélindu; altunmu Ufazdin élip kélindu; andin hünerwen we zergerlerning qoli bu yasighinigha kök we sösün rext bilen kiyim kiygızıdu — bularning hemmisi shübhisizki, danishmen ustilarning ejridur! **10** Lékin Perwerdigar Xudaning Özi heqiqettur; U hayat Xudadur, menggülüknинг Padishahidur; Uning ghezipi aldida yer-zémin titreydu; eller Uning qehrini kötürelmeydu. **11** Ulargha mundaq dégin:

«Asman bilen zéminni yaratmighan ilahlar, ular zémin yüzidin we asman astidin yoqaydu!». 12 [Perwerdigar bolsa] yer-zéminni kuchi-qudriti bilen yasighan, Alemni danaligi bilen berpa qilghan, Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidur. 13 U awazini qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitidu; U yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilip békitudu, We shamalni öz xeziniliridin chiqirdu. 14 Mushu kishilerning herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur; Zergerlerning herbiri özliri oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, ularda héch tiniq yoqtur. 15 Ular bimenilerdur, mazaq obyéktidur; Jazalinish waqtı ularning üstige kelgende, ular yoqitilidu. 16 Yaqupning Nésiowi Bolghuchi bulardek emestur, Chünki barliq mewjudatni yasighuchi Shudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. 17 Zémindin chiqishqa yük-taqingni yighishturup al, i muhasirige élin'ghuchi qiz; 18 chünki Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men bu waqitta zémindikilerni élip u yerdin chöriwétimen we ularning köngli tonup yetküche azar bérinen!». 19 Jarahitim üchün halimgha way! Méning yaram dawalighusizdur! Biraq eslide men: «Bu peqet bir késellik, xalas, uninggha chidighudekmen» — deptikenmen. 20 Méning chédirim halak boldi, barliq tanilirim üzüldi; balilirim menden juda bolup, ular yoq boldi; chédirimni qaytidin sozup tikkiüdek, chédir perdilirini asqudekk héchkim qalmidi. 21 Chünki xelq padichiliri eqilsiz bolup, Perwerdigarni izdep yol sorimaydu; shunga ular danishmenlerdek ish körelmeydu, ularning barliq padisi tarqilip ketti. 22 Anglanglar! Bir gepning shepisi! Mana, u kélédu, shimaliy zémindin chiqqan zor bir chuqan-süren! Yehudaning sheherlirini bir weyrane, chilbörilerning turalghusigha aylandurghuchi kéliwati! 23 Bilimenki, i Perwerdigar, insanning öz yolini békitudi öz qolida emestur; méngiwatqan ademning özide qedemlirini xalighanche tashlash qudriti bolmastur; 24 Perwerdigar, méni tüzigeysen, lékin gheziping bilen emes, adil höküming bilen tüzigeysen; bolmisa Sen méni yoqqa barawer qilisen. 25 Qehringni Séni tonumaydighan eller hemde naminggha nida qilmaydighan jemetler üstige tökkeysen; chünki

ular Yaqupni yep ketken; berheq, ular uni yutup tügeshtürüp, turghan jayini mutleq weyran qilghan.

11 Yeremiyagha Perwerdigardin kelgen söz mundaq idi: 2 — Bu ehdining sözlirige qulaq sélinglar; shundaqla Yehuda kishilirige, Yérusalémda turuwatqanlarga ularni yetküzunglar, 3 — sen Yeremiya ulargha mundaq éytqin: — Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu ehdining sözlirige kim boysunmisa u lenette qalidu; 4 Men bu ehdini ata-bowliringlarni Misir zémindin, yeni tömür tawlaydighan xumdandin qutquzup chiqarghan künide ulargha tapilap: «Awazimgha qulaq sélip, bu sözlerge, yeni Men silerge tapshurghan barliq emrlerge emel qilinglar; shundaq qilghininglarda, siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen; 5 shundaq bolghinida Men ata-bowliringlarga: «Silerge süt hem bal éqip turidighan bir zéminteqdim qilimen» dep ichken qesemni emelge ashurimen» — dégenidim. Siler bugünkü künde del shu zéminda turuwatisiler! Men bolsam jawaben «Amin, Perwerdigar!» — dédim. 6 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudaning sheherliride, Yérusalémning kochilirida bu sözlerni jakarla: — Bu ehdining barliq sözlirige qulaq sélip emelge ashurunglar! 7 Chünki Men ata-bowliringlarga Misir zémindin qutquzup chiqarghan künidin bugünkü kün'giche «Méning awazimgha qulaq sélinglar!» dep jékilep agahlandurup kéliwati; Men tang seherde ornumdin turup ularni agahlandurup keldim. 8 Lékin ular héch anglimihan yaki qulaq salmighan; ularning herbiri rezil köngülliridiki jahilliqa egiship mangghan; shuning bilen Men bu ehdidiki barliq sözlerni ularning bésigha chüshürdüm; Men bularning hemmisini ulargha tapilighanmen, lékin ular héch emelge ashurmighan. 9 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarning arisida bir suyiqest bayqaldi; 10 ular sözlirimni anglashni ret qilghan ata-bowlirining qebihliklirige qaytip ketti; ularning ibaditide bolayli dep bashqa ilahlarga egiship ketti. Israil jemeti hem Yehuda jemeti ata-bowliri bilen tüzgen ehdemni buzdi. 11 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularning üstige héch qutulalmas apet chüshürimen; ular Manga peryad kötüridu, lékin Men ularni anglimaymen. 12 Andin Yehudaning sheherliri we Yérusalémda turuwatqanlar isriq yéqip choqun'ghan butlarni izdep ulargha peryad kötüridu; lékin apet

chüshken waqtida ular bularni héch qutquzmaydu. **13** Chünki sheherliring qanche köp bolghanséri, butliring shunche köp boldi, i Yehuda; Yérusalémning kochiliri qanche köp bolghanséri, siler «yirginchlik bolghuchi»gha shunche qurban'gahlarni qurdunglar, yeni Baalgha isriq yéqish üchün qurban'gahlarni berpa qildinglar. **14** Emdi sen, [i Yeremiya], bu xelq üchün dua qilma, ular üchün héch peryad yaki tilawet qilma; chünki apet beshiga chüshüshi bilen ular Manga nida qilghan waqtida Men ularni anglimaymen. **15** — Méning söyümlük xelqimning öyümde turushigha néme heqqi? Chünki köpinchinglar özünglarning rezil meqsetlirige yétishke orunisiler; siler rezillikinglar emelge ashqanda xursern bolsanglar, undaqta «muqeddes göshler» mushu asiyliqinglarni silerdin élip tashliyalamdu? **16** Perwerdigar ismingni «Yapyéshil, mol méwilik, baraqsan zeytun derixi» dep atighanidi; lékin [Perwerdigar] derexke shawqunlaydighan zor bir otni salidu we shaxliri yoq qilinidu. **17** Chünki séni tikken samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar sanga qarap külpet békütip jakarlıghan; sewebi, Israil jemeti we Yehuda jemeti özining menpeetini közlep rezillik qilip, Baalgha isriq yéqip, Méning ghezipimni keltürdi. **18** «Perwerdigar manga xewer yetküzdi, shuning bilen men chüshendim; U manga ularning qilmishlirini ayan qildi; **19** men bolsam xuddi boghuzlashqa yétilip mangghan könük paqlandek idim; men esli ularning manga qarap: «Derexni méwisi bilen yoqitayli, uning ismi qayta eske héch keltürülmisun, uni tirikler zéminidin üzüp tashlayli» dégen qestlirini héch bilmeyttim; **20** lékin Sen, i adil höküm Chiqarghuchi, ademning wijdan-qelbini Sinighuchi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Séning ularning üstige chüshüridighan qisasingni öz közüm bilen körüşhke nésip qilghaysen; chünki dewayimni Sangila ayan qilip tapshurdum». **21** Shuning bilen Perwerdigar [manga] mundaq dédi: — «Perwerdigarning namida besharet berme, bolmisa jéning qolimizda tügishidu» — dep sanga doq qilip yúrgen Anatottiki ademler jéningni izdep yürüdü. Emdi ular toghrisida mundaq sözüm bar: — **22** — bu ishqa qarap samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq dédi: — Mana, Men ularni jazalaymen; yigitler qilich bilen ölidu, oghul-qizlirları bolsa qehetchilik bilen ölidu. **23** Ulardin héchbir qaldisi

qalmaydu; chünki Men ular jazalinidighan yilda, shu Anatottiki ademler üstige apet chüshürimen.

12 Men dewayimni aldinggha élip kelsem, adil bolup kelding, i Perwerdigar; lékin Sen bilen Öz hökümliring toghruluq sözlesmekchimen; némisqqa rezillerning yoli ronaq tapidu? Asiyliq qilghuchilarning hemmisi némisqqa kengri-azadilikte turidu? **2** Sen ularni yer yüzige tikkensen, ularmu yiltiz tartqan; ular ösüp güllinidu, ular méwileydu; Sen ularning aghzigha yéqin oxshaysen, lékin wijdanidin yiraqsen; **3** lékin Sen, i Perwerdigar, méni bilisen; Sen méni körüp kelgensen, Özüngge bolghan sadiqlıqimni sinighansen. Ularni boghuzlashqa békütip qoylardek ayrip sörep chiqqaysen, ularni qetl künige ayrighaysen. **4** Zémén qachan'ghiche qaghjiraydu, étizdiki ot-chöpler qachan'ghiche qurghan halette turidu? Zéminda turuwaqanlarning rezilliki tüpeylidin haywanlar hem uchar-qanatlar qachan'ghiche yoqap tügeydu? Chünki bu xelq: «[Xuda] aqiwitimizni héch körmeye» dewatidu. **5** — Sen yügürgen leshkerler bilen besleshkende, ular séni halsiratqan bolsa, emdi sen atlar bilen besleshseng qandaq bolar? Sen peqet aman-tinchliqta turghan zémindila xatirjem bolup [Manga] ishinisen, emdi Iordan deryasi boyidiki qoyuq chatqallıqlarda qandaq yürüsen? **6** Chünki hetta öz qérindashliring, atangning jemetimu sanga asiyliq qilghan. Ularmu séni yoqitish üchün awazini qoyup bergen. Gerche ular sanga méhirlilik sözlerni qilghan bolsimu, ulargha ishenme!» **7** — Özüm ailemdin waz kéchimen, mirasimni tashliwétimen, jan-jigirimni düshmenlirining qoligha tapshurimen. **8** Méning mirasim [bolghan xelq] bolsa Manga ormanlıqtiki bir shirge oxshash bolup qaldi; ular Manga qarshi awazini kötürdi; shunga Men ularni yaman körimen. **9** Méning mirasim Manga sar-bürküt yaki chilböridek bolup qaldi emesmu? Lékin uning etrapigha bashqa sar-bürkütler olashmaqta! Béringlar, ularni yewétishke barlıq daladiki haywanlarnı yighip kélinglar! **10** Nurghunlıghan xelq padichiliri üzümzarimni halak qilidu, ular Méning nésiwemni ayagh asti qilidu, ular Méning yéqimliq nésiwemni ghérib bir chöl-bayawan'gha aylanduridu; **11** ular uni ghérib qiliwétidu; u Méning aldimda ghérib hem qaghjiraq turidu; pütkül zémén ghérib qalidu; emma héch adem buninggha könglini bölmeydu. **12** Chöl-bayawandiki barlıq égizlikler üstige halak qilghuchilar ghuzhuldap chiqip kéléidu; chünki Perwerdigarning

qilichi zéminning bir chétidin yene bir chétigiche hemmini yutidu; héch et igisining tinch-xatirjemliki bolmaydu. **13** [Xelqim] bughdayni térighan bolsimu, lékin tékenlerni oriydu; ular özlirini upratqini bilen, payda körmeydu; shunga [nachar] mehsulatliringlar tüpeylidin, Perwerdigarning qattiq ghezipi tüpeylidin, yerge qarap qalisiler. **14** Menki Perwerdigar Öz xelqim Israilni waris qilghan mirasqa changgal salghan, zéminimning hemme rezil qoshniliri toghruluq mundaq deyмен: — Mana, Men ularni öz zéminidin yulup alimen, shuningdek Yehuda jemetini ular arisidin yuluwalimen; **15** lékin shundaq boliduki, ularni yuluwalghandin kényin Men bu yoldin yénip, ulargha ichimni aghritimen, ularning herbirini öz mirasigha, herbirini öz zéminigha qayturimen. **16** Shundaq qilip, eger (ular ötkende xelqimge Baalning ismigha qesem ichishni ögetkendek) köngül qoyup xelqimning yollirini ögense, jümlidin Méning namimgha qesem ichishni ögense, — emdi ulargha xelqim arisidin [muqim] orun bérilip, ular güllendürülidu. **17** Biraq ular anglimisa, Men shu elni mutleq yulup tashlaymen, — deydu Perwerdigar.

13 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Barghin, kanap ich tambalni al, bélינגge baghla; lékin uni sugha chilima. **2** Shunga Perwerdigar manga dégendek men bir ich tambalni aldim we bélimeg baghlap qoydum. **3** Emdi Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim manga kélip mundaq déyildi: — **4** «Sen pulgha alghan, bélינגge baghlan'ghan ich tambalni élip, ornungdin tur, Fratqa bérip shu yerde tashning yériqigha yoshurup qoy». **5** Shunga men bardim we Perwerdigar manga buyrughandek uni Fratqa yoshurup qoydum. **6** Köp künler ötkendin kényin, Perwerdigar manga: «Ornungdin tur, Fratqa bérip, Men sanga shu yerge yoshurushqa buyrughan ich tambalni qolunggha al» — dédi. **7** Shunga men Fratqa bardim; men yoshurghan yerdin ich tambalni kolap chiqirip qolumgha aldim; mana, ich tambal sésip chirip ketkenidi, pütünley kiygüsiz bolghanidi. **8** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudaning pexrini we Yérusalémning chong pexrini mushu halda yoqitimen; **10** Méning sözlirimmi anglashni ret qilghan, könglidiki jahilliqida mangidighan, bashqa ilahlarning qulluqida bolup, ulargha ibadet qilishqa intilidighan bu rezil xelq pütünley kardin chiqqan bu ich tambalgha oxshash bolidu. **11** Chünki xuddi ich tambal ademning

chatiriqigha ching baghlan'ghandek, ularmu Manga [yéqin] bir xelq bolsun, Manga nam-abrui, medhiye we shan-sherep keltürsun dep, Men Israilning pütkül jemetini we Yehudaning pütkül jemetini Özümge ching baghlandurghanmen — deydu Perwerdigar, — lékin ular héch qulaq salmidi. **12** Ulargha mushu sözni dégin: — Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kérek». Ular sanga: «Ejeba, hemme sharab idishi sharab bilen tolushi kéreklikini obdan bilmemduq?» — deydu; **13** Sen ulargha mundaq deysen: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, men bu zéminda barlıq turuwatqanlarni, Dawutqa wekil bolup uning textige olturghan padishahlarni, kahinlarni we peyghemberlerni hemde Yérusalémda barlıq turuwatqanlarni mestlik-bihoshluq bilen toldurimen. **14** Men ularni bir-birige, yeni ata bilen oghullirinimu oxshashla bir-birige soqushqa salimen, — deydu Perwerdigar; — Men ulargha ichimni aghritmaymen, ularni ayimaymen, ulargha rehim qilmaymen; ularni nabut qilishqa héchnerse méni tosumaydu. **15** Anglanglar, qulaq sélinglar, hali chong bolmanglar; chünki Perwerdigar söz qilghan. **16** Emdi U bésinglarga zulmet chüshürgiche, putunglar zawal chüshken taghlarda putlashqandek putlashquche, U siler izdigen nurni ölüm sayisiga, qapqarangghuluqqa aylandurghuch, Perwerdigar Xudayinglarga layiq shan-sherep qayturunglar! **17** Buni anglimisanglar, silerning hakawurluqunglar tüpeylidin jénim yoshurunche yighlaydu; achchiq yighlap köz yashlirim éqip tashidu; chünki siler, i Perwerdigarning padisi, sürgün qilinisi. **18** Padishah we xanishqa: «Textinglardin chüshüp yerge olturunlar; chünki körkem tajliringlar bésinglardin chüshürülidu» — dégin. **19** Jenubdiki sheherler qorshiélnip taqlidu; ularni achidighan héchkim bolmaydu; pütkül Yehuda sürgün bolidu; ularning hemmisi esirge chüshüp sürgün bolidu. **20** Bésingni kötüür, [i Zion], shimaldin chiqqanlarga qara; sanga tapshurulghan pada, yeni yéqimliq padang nege ketkendu? **21** [Perwerdigar] séni bashqurushqa dostliringni békkitkinide sen néme déyeleytting? Esli özüng ulargha bashqurushni ögetken tursang! Shu tapta tolghaq tutqan ayaldek azab-oqubetler séni tutmamu? **22** Sen eger könglüngde: Bu ishlar némishqa bésimha chüshti? — dep sorisang, bu ishlar qebihliking intayin

éghir bolghanlıqidin boldi — köyniking saldurup tashlandı, yotiliring zorawanlıqta ashkarilandi. 23 Éfiopielyik qara térisini özgertelemdu? Yaki yilpiz chipar tenggilirini özgertelemdu? Undaq bolghanda siler rezillikni qilishqa kön'genlermu yaxshiliqni qilalaydighan bolisiler! 24 Emdi chöl-bayawandiki shamal heydiwetken samandek Men silerni heydep chachimen. 25 Bu séning aqiwiting bolidu, Men sanga békitken nésiweng, — deydu Perwerdigar; chünki sen Méni untughansen, yalghanchiliqqa tayan'ghansen. 26 Shunga Men köynikingning peshlirini yüzung üstige kötürüp tashlaymen, nomusung körülidu. 27 Ah, séning zinaliring, ayghirningkidek poxur kishneshliring, égizliklerde we étizlarda bolghan buzuqchiliqliringning peskeshlik! — Barlıq yirginchilikliringni kördum! Halinggha way, i Yérusalém! Sen pak qilinishni qachan'ghiche ret qilmaqchisen?

14 Yeremiyagha chüşkenn, Perwerdigarning qurghaqchiliqlar toghruluq sözi: — 2 Yehuda matem tutidu, uning derwaziliri zawalgha yüz tutmaqta, xelq yerge chapliship qarılıq tutidu; Yérusalémdin nale-peryad kötürülmekte. 3 Mötiwerliri chaparmenlirini su ekilishke ewetidu; ular su azgallirigha baridu, lékin héch su tapalmaydu; ularning küpliri quruq qaytip kéléidu; ular yerge qarap qalidu, sarasimige chüşhidu; ular beshini yépip töwen sanggilitidu. 4 Héch yamghur bolmighachqa yer yüzü yérilip ketti; yer heydigüchiler yerge qarap beshini yépip töwen sanggilitidu. 5 Maral bolsa dalada bala qozilaydu, andin qozisidin waz kéchidu; chünki ot-chöp yoq. 6 Yawa éshekler égizliklerde turup chilbörilerdek hasirap kétidu; ozuq izdep közliki qarangghuliship kétidu, chünki ozuq yoq. 7 — I Perwerdigar, qebihliklirimiz bizni eyiblep guwahliq bergini bilen, Özüngning naming üçün bir ishni qilghaysen! Chünki bizning yolungdin chiqip kétishimiz intayin köptur; biz Séning aldingda gunah sadir qıldıq. 8 I Israilning Arzusi, külpet chüşhkende ularning qutquzghuchisi Bolghuchi, Sen némishqa bizge zéminimizdiki musapirdek, bir kéchila qonmaqchi bolghan bir yoluchidek bolisen? 9 Némishqa héch amalsiz kishidek, héchkimni qutquzalmaydighan bir palwan'gha oxshash bolisen? Lékin Sen, i Perwerdigar, arimizda turisen, biz Séning naming bilen atalghandurmiz; bizdin waz kéchip ketme! 10 Perwerdigar mushu xelqqe mundaq deydu:

— Ular derheqiqet [medin] tézip, kézishke amraqtur; ular qedemlirini [yaman yoldin] héch tizginlimeydu; Perwerdigarning ulardin héchqandaq xursenlikti yoq; emdi hazır ularning qebihlikini ésige keltürüp ularning gunahlirini jazalaydu. 11 Andin Perwerdigar manga: — Bu xelqning bext-berikti üchün dua qilma — dédi. 12 — Ular roza tutqanda, peryadini anglimaymen; ular köydürme qurbanlıqlarnı ashlıq hediyeler bilen sun'ghanda, Men ularni qobul qilmaymen; Men ularni qilich, qehetchilik we wabalar arqılıq yoqitimen. 13 Men bolsam: — Ah, Reb Perwerdigar! Mana, peyghemberler ulargha: «Siler qilichni héch körmeysiler, qehetchilikke duch kelmeysiler; chünki Men bu yerde silerning aman-ésenlikinglarga kapaletlik qilimen» deydu, — dédim. 14 Emdi Perwerdigar manga mundaq dédi: — Peyghemberler Méning namimda yalghan beshareterler bériodu; Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen, we ulargha gep qilghinim yoq. Ular silerge saxta körünüş, palchiliq, erzimes nersiler toghruluq öz könglidiki xam xiylarnı étip beshareti bermekte. 15 Shunga Perwerdigar: — Méning namimda beshareti bériwatqan, Men ewetmigen, yeni: «Qilich we qehetchilik bu zémin'gha héch kelmeydu» deydighan peyghemberler toghruluq: — bu peyghemberler qilich we qehetchilik bilen yoqitilidu; 16 ular beshareti bergen xelqning bolsa, qilich we qehetchilik tüpeylidin jesetliri Yérusalém kochilirigha tashliwétılıdu; ularning özlirini, ayallirini, qiz-oghullirini kömgüdeksiz héchkim qalmaydu; Men ularning rezillikini öz beshigha tökimen. 17 Sen ulargha shu sözni éytisen: «Közlirimdin kéche-kündüz yash toxtimisun; chünki méning pak qizim bolghan xelqim yarisi böslügendif qattiq bir zerb yep, intayin éghir yarilandı», — deydu. 18 Men dalagha chiqsam, mana qilichtin öltürülgenler; sheherge kirsem, mana qehetchilikten soliship ketkenler! Chünki peyghember hem kahin her ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zéminda öz sodisi bilenla bolup ketti. 19 Sen Yehudadin némishqa waz kechting? Jéning Ziondin Zériktimu? Sen némishqa bizni shunche dawalighusiz derijide urghaniding? Biz aram-tinchliqni küttuq, lékin héch qutluq künler yoqtur; shipaliq bir waqitni küttuq, lékin mana dekke-dükke ichididurmiz! 20 I Perwerdigar, rezillikimizni, ata-bowlirimizning qebihlikini tonup iqrar qilimiz; chünki Séning

aldingga gunah sadir qıldıq. 21 Özüng naming üchün [Yérusalémni] közüngge ilmay qoymighaysen; shanshoreplik texting bolghan jayni reswa qilmighaysen; ehdeni ésingge keltürgeysen, uni buzmighaysen! 22 Eller choqunidighan «erzimesler» arısida yamghur yaghdurghuchi barmidu? Yéghinni asmanlar özlirila bérému? [Bularni emelde körsetküchi] Sen emesmu, i Perwerdigar Xudayimiz! Shunga Séni telpünüp kütimiz; chünki Senla bularni qilghuchidursen.

15 Perwerdigar manga mundaq dédi: — «Musa yaki Samuil [peyghemberler] aldimda turghan bolsimu, könglüm bu xelqqe héch qarimaytti. Ularnı köz aldimdin ketküzüwet! Ular Mendin néri chiqip ketsun! 2 Eger ular sendin: «Biz nege chiqip kétimiz?» dése, sen ulargha: «Perwerdigar mundaq deydu: — Ölümge béktilgenler ölümge, qilichqa béktilgenler qilichqa, qehetchilikke béktilgenler qehetchilikke, sürgün bolushqa béktilgenler sürgün bolushqa kétidu» — deyzen. 3 Chünki Men töt xil jaza bilen ularning üstige chüshimen, — deydu Perwerdigar, — öltürüsh üchün qilich, titma-titma qilish üchün itlar, yutush we halak qilish üchün asmandiki uchar-qanatlar we yer-zémindiki haywanatlarnı jaza bolushqa békittim; 4 Yehuda padishahi Hezekiyaning oghli Manassehning Yérusalémda qilghanlıri tüpeylidin Men ularnı yer yüzidiki barlıq padishahliqlar arısida wehimige salghuchi bir obyékt qilimen. 5 Chünki kim sanga ichini aghritidu, i Yérusalém? Kim sen üchün ah-zar uridu? Kim ehwalingni sorashqa yolda toxtap yéningha baridu? 6 Sen Méni tashliwetkensen, — deydu Perwerdigar, — sen chékinip ketting; Men üstüngge qolumnı sozup séni nabut qilishqa turdum; Men [sanga] ichimni aghritishtin halsirap kettim. 7 Shunga Men ularnı zémindiki sheher qowuqlırıda yelpügüt bilen soriwétimen; Men ularnı balılardın juda qilimen we xelqimni nabut qilimen; ular öz yollırıdin héch yanındı. 8 Köz aldimda ularning tul xotunlırı díengiz qumlıridın köpiyip kétidu; chüsh waqtida Men ulargha, yeni yigitlerning anisigha bir halak qilghuchini élip kélimen; Men ushtumtut ularning beshigha derd we wehime chüshürimen. 9 Yette balını tughqan ana soliship tiniqidin qalay dep qalidu; küpkündüzde bu anining quyashi tuyuqsız [meghripke] patidu; u shermende bolup xorluq-haqaretlerge uchraydu. Ulardin qalghanlarnı bolsa Men düshmenler aldida qilichqa tapshurimen, —

deydu Perwerdigar. 10 Ah, ana, halimgha way, chünki sen méni pütkül zémin bilen qarishilishidighan bir adem, ular bilen élishidighan bir adem süpitide tughqansen! Men ulargha ösümge qerzmu bermidim, yaki ulardin ösümge qerzmu almidim; lékin ularning herbiri méni qarghaydu! 11 Perwerdigar mundaq dédi: — Berheq, Men bextingge séni azad qilimen; kùlpet we balayı'pet bolghan künide Men sanga düshmenni chirayliq uchrashturimen. 12 Tömür sunamdu? Shimaldin chiqqan tömür, yaki mis sunamdu? 13 Belki qilghan barlıq gunahliring tüpeylidin, u chétingdin bu chétinggicke Men bayqlirliring hem xeziniliringni olja bolushqa heqsiz tapshurimen; 14 Men séni düshmenliring bilen bille sen héch bilmeydighan bir zémin'gha ötküzimen; chünki ghezipimde bir ot qozghaldi, u üstüngge chüshüp séni köydüridü. 15 I Perwerdigar, Sen halimni bilisen; méni ésingde tutqaysen, manga yéqin kélép mendin xewer alghaysen we manga ziyankeşlik qilghuchilardin intiqamimni alghaysen; Sen ulargha sewr-taquet körsetküng bolsimu, méni yoqatmighaysen! Méning Séni dep xorliniwaqanlıqimni bilgeysen. 16 Sözliringge ériship, ularnı yewaldim; sözliring hem méni shadlandurghuchi we qelbimning xushallıqi bolghan; chünki men Séning naming bilen atalghanmen, i Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda! 17 Men bezme qilghuchilarning sorunida oynap-külüp olturmidim; Séning méni tutqan qolung tüpeylidin yalghuz olturdum; chünki Sen méni [ularning qilghanlıri bilen] qattiq ghezeplendürdung. 18 Méning azabim némishqa toxtimaydu, méning yaramning dawasi yoq, némishqa shipa tapmaydu? Sen manga xuddi «aldamchi ériq» we tuyuqsız ghayib bolidighan sulardek bolmaqchisen? 19 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Sen hazırkı halitingdin yénip yénimgha qaytsang, Men qaytidin séni aldimdiki xizmette turushqa yandurup kélimen; sen qimmetlik [sözler] bilen erzimes [sözlerni] perqlendüreliseng, sen yene aghzimdek bolisen; bu xelq sen terepke qaytip kelsun, lékin sen ularning teripige hergiz qaytmaslıqıng kérek; 20 We Men séni bu xelqqe nisbeten mistin qopurulghan, mustehkem bir sépil qilimen; ular sanga hujum qılıdu, lékin ular üstüngdin ghelibe qılalmaydu; chünki Men séni qutquzushqa, ulardin xalas qilishqa sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar. 21 — Berheq, Men séni rezillerning changgilidin qutquzimen;

esheddiylerning changgilidin qutquzidighan nijatkaring bolimen.

16 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Sen ayal zatini emringge almaysen, shundaqla mushu zéminda oghul-qiz perzent tapmaysen. **3** Chünki Perwerdigar bu yerde tughulghan oghul-qizlar, bu zéminda ularni tughqan anilar we ularni tughdурghan atilar toghrisida mundaq deydu: — **4** Ular elemlik késeller bilen ölidu; ular üchün héch matem tutulmaydu, ular kömülmeydu; ölükliri tézektek tupraq yüzide yatidu, ular qilich, qehetchilik bilen yep kétildi; jesetliri asmandiki uchar-qanatlar we zémindiki haywanatlar üchün ozuq bolidu. **5** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Sen [Yeremiya], haza boluwatqan héchbir öye kirmé, yaki ölgenler üchün ah-zar kötürüş yaki ökünüşke barma; chünki Men bu xelqtin xatirjemlikimni, méhir-muhebbitimni we rehimdilliklirimni élip tashlidim, — deydu Perwerdigar. **6** Ulughlardin tartip peslergiche bu zéminda ölidu; ular yerge kömülmeydu; héchkim ular üchün ah-zar köturmeydu, yaki ularni dep, ya etlirini tilmaydu, ya chachlirini chüshürüwtmeydu; **7** ular qarılıq tutqanlarni yoqlap, nan oshtumaydu, ölgenler üchün köngül sorimaydu; ata-anisi ölgenler üchün héchkim teselli qedehini sunmaydu. **8** Sen bolsang el-yurt bilen bille yep-ichishke toy-bezme bolghan öygimu kirme; **9** chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz künliringlarda we öz köz aldinglarda, bu yerdin tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini we toyi boluwatqan yigit-qizning awazlirini toxtitimen. **10** Shundaq boliduki, sen bu xelqqe bu sözlerning hemmisini éytqiningda, ular sendin: «Némishqa Perwerdigar mushundaq zor bir külpneti beshimizha chüshürüşke békitken? Bizning qebihlikim zadi néme? Perwerdigar Xudayimiz aldida zadi sadir qilghan néme gunahimiz bardu?» — dep soraydu. **11** Emdi sen ulargha mundaq deysen: — Chünki ata-bowiliringlar Mentin waz kechken, — deydu Perwerdigar, — hemde bashqa ilahlargha egiship ularning qulluqida bolghan, ulargha choqun'ghan; ular Mentin waz kechken, Tewrat-qanunumni héch tutmighan; **12** siler bolsanglar, ata-bowiliringlardin téximu better qilghansiler; mana, herbiringlar öz rezil könglidiki jahilliqning keynige kirip, Manga héch qulaq salmighansiler; **13** Shunga Men silerni

bu zémindin élip, siler yaki ata-bowiliringlar héch bilmeydighan bashqa bir zémind'ha tashlaymen; siler shu yerde kéche-kündüz bashqa ilahlarning qulluqida bolisiler; chünki Men silerge héch méhirni körsetmeymen. **14** Shunga mana, shu künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zémindin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayatı bilen!» dégen qesem qaytidin ishlitilmeydu, **15** belki [shu künlerde] «Israillarni shimaliy zémindin we Özi ularni heydigen barliq zémindirin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichilidu. Chünki Men ularni ata-bowiliriga teqdim qilghan zémindigha qayturimen. **16** Halbuki, mana hazır bolsa, Men nurghun béliqchilarni ewetip ularni tutquzushqa chaqirimen, — deydu Perwerdigar; — andin nurghun owhilarni ewetip ularni qoghlap owlashqa chaqirimen; ular ularni herbir taghdir, herbir égizliktin, qiya tashlarning ghar-qisilchaqliridin tépiwalidu. **17** Chünki közlerim ularning barliq yolliri üstide turidu; ular aldimda héch suqunalmidi, ularning qebihlik közlerimdin héch yoshurulmadi. **18** Lékin Men awwal ularning qebihlikini we gunahini beshigha hessilep qayturimen; chünki ular zémindim yirginchlik nersilerning ölükliri bilen bulghigan, Méning mirasimni lenetlik nersiliri bilen toldurghan. **19** — I Perwerdigar, Sen méning küküm we qorghinimsen, azab-oqubet künide bashpanahimsen. Eller bolsa yer yüzining chet-chetliridin yéninggħha kélédu we: «Berheq, ata-bowilirimiz yalghanchiliq hem bimenilikke mirasxorluq qilghan; bu nersilerde héch payda yoqtur. **20** Insanlar öz-özige xudalarni yasiyalamdu?! Lékin yasighini Xuda emestur!» — deydu. **21** — Shunga, mana, Men bu qétim [bu rezil xelqqe] shuni obdan bildürimen, — ulargha Méning qolum we kück-qudritimni obdan bildürimen; shuning bilen ular Méning namimning Perwerdigar ikenlikini bilidu!

17 Yehudaning gunahi almas uchluq tömür qelem bilen tashtaxtay kebi yürekligiwe we qurban'gahliridiki münggüzlerge oyulghan; **2** balilirimu yéshil derexler boyida tiklen'gen, égiz döngler üstide yasighan [butlirining] qurban'gahlirini we «Asherah»lirini herdaim séghinidu. **3** Men taghliringlarda we étizliringlarda, hem bayliqliringni hem xeziniliringni, — séning «yuqiri jaylar»ingmu buning sirtida emes — bu chétingdin u chétinggiche bolghan gunahing tüpeylidin olja bolushqa

tapshurimen; 4 Özüngning shori, Men sanga teqdim qilghan mirasing qolungdin kétidu; Men sen tonumaydighan bir zéminda séni düshmenliringning qulluqigha tapshurimen; chünki siler ghezipime ot yéqip uni qozghighansiler; u menggüge köyidu. 5 Perwerdigar mundaq deydu: — — Ademge tayan'ghan, ademning et-küchini tayanchi qilghan, qelbi Perwerdigardin chetnigen ademning haligha lenet bolsun! 6 U chöl-bayawanda ösken qara archa chatqilidek bolidu; bext-yaxshiliq kelsimu u buni körmeydu; u belki chöldiki qaghjiraq yerlerde, ademzatsiz shorluq bir zéminda turidu. 7 Perwerdigarga tayan'ghan, Perwerdigarni tayanch qilghan adem bext-beriketlik bolidu! 8 U sular boyida tiklen'gen, ériq boyida keng yiltiz tartqan derexdek; pizhghirim issiqtin u qorqmaydu; uning yopurmaqları hemishe yéshildur; qurghaqchılıq yili u solashmaydu we méwe bérishtin qalmaydu. 9 Qelb hemmidin aldamchi, uning dawasi yoqtur. Kimmu uni chüshinelisum? 10 Menki Perwerdigar insan qelbini közitip tekshürimen; herbirsige öz yollırı boyiche, qilghan emellirining méwisi boyiche teqsim qilish üchün, insan wijdanini sinaymen. 11 Xuddi özi tughmighan tuxumlarnı bésiwalghan kekliktek, haramdin bayliqlargha érishken kishimu shundaq bolidu; künlirining yérimi ötmeyla érishkinidin ayrırlıdu, u axirida exmeq bolup chiqidu. 12 Shanshereplik bir text, ezeldin yuqirigha tiklen'gen, del bizning bashpanahimiz bolghan jaydur; 13 i Perwerdigar, Sen Israilning ümidisen! Sendin waz kechken hemmeylen yerge qarap qalidu; Sendin yiraqlashqanlar tupraqta yatqanlar arisida tizimlinidu; chünki ular hayatlıq sulirining menbesi bolghan Perwerdigardin waz kechken. 14 Méni saqaytqin, i Perwerdigar, men shuning bilen jezmen saqaytilimen! Méni qutquzghin, shuning bilen jezmen qutquzulimen! — Chünki Özüng méning medhiyemdursen! 15 Mana, ular manga: — Perwerdigarning söz-béshariti qéni?! Qéni, u emelge ashurulsun! — deydu. 16 Lékin men bolsam, Sanga egeshkinimde «pada baqquchi» bolushtin héch qachqan emesmen, we ejel künini héch arzu qilmighanmen, — Sen bilisen! Aghzimdin barlıq chiqqanlar Séning yüz aldingda bolghan. 17 Manga wehime bolmighaysen; külpetlik künide Sen méning bashpanahimdursen. 18 Manga ziyankeshlik qilghuchilar yerge qarap qalsun, lékin méni yerge

qaratmighayen! Ular dekke-dükkige chühsun, lékin méni dekke-dükkige chüshürmigeysen; ularning beshigha külpet künini chüshürgeysen; ularni ikki hessilik halaket bilen üzül-késil pachaqlap tashlighayen! 19 Perwerdigar manga mundaq dégen: — Barghin, Yehuda padishahliri sheherge kiridighan we chiqidighan «Xelqning baliliri» dégen derwazida, hemde Yérusalémning barlıq derwazilirida turghin, ulargha mundaq dégin: — 20 Perwerdigarning sözini anganglar, i mushu derwazilardin kiridighan Yehudanıng padishahliri, barlıq Yehuda we Yérusalémda turuwtqan xalayıq! 21 Perwerdigar mundaq deydu: — Öz jéninglarga hézi bolunglar! «shabat» künide héchqandaq yükni köturmenglar, Yérusalémning derwaziliridin héchnersini épkirmenglar; 22 shabat künliride öyliringlardin héch yükni kötürüp élip chiqmanglar, we héchqandaq emgek qilmanglar; belki Men atabowiliringlarga buyrughinimdek, shabat künini Özümge atalghan muqeddes bir kün dep qaranglar. 23 Lékin ular héch anglimighan yaki qulaq salmighan, belki anglimasliqqa hem terbiyini qobul qilmasliqqa boynini qattıq qilghan. 24 Shundaq boliduki, siler awazimni köngül qoyup anglisanglar, — deydu Perwerdigar, — yeni shabat künide sheher derwaziliridin héch yükni élip kirmisenglar we héch emgek qilmaslıq arqılıq shabat künini Manga pak-muqeddes bir kün hésablisanglar, 25 bu sheher derwaziliridin Dawutning textige olturidighan padishahliri we emirliri jeng harwilirigha olturup we atlargha minip kiridu; ular, ularning emirliri, Yehudadikiler we Yérusalémda turuwtqanlarımı kirip-chiqishdu; bu sheher menggü awat bolidu. 26 Shundaq qilsanglar, xelqler Yehuda sheherliridin, Yérusalém etrapidiki yézilardin, Binyaminning zémimidin, [gherbiki] «Shefelah» égizlikidin, jenubtiki [taghliqtin], Yehudadiki jenubiy bayawanlardın Perwerdigarning öyige «köydürme qurbanlıq»lar, «inaqliq qurbanlıqları», «ashlıq hediye»ler we xushbuylarnı tutup, [Perwerdigarga bolghan] rehmetlirini éytishqa kiridighan bolidu. 27 Lékin siler Manga qulaq salmisanglar, yeni shabat künini Özümge pak-muqeddes hésablimay, shabat künide Yérusalémning derwaziliridin yük kötürüp kirsenglar, emdi Men derwazilargha bir ot yaqimen, u Yérusalémdeki ordılarımı yewétidu, uni héch öchürelmeydu.

18 Bu söz Perwerdigardin Yeremiyagha kélip, mundaq déyildi: — 2 «Ornungdin tur, sapalchining öyige chüshkin, Men sanga sözlirimni anglitimen». 3 Shunga men sapalchining öyige chüshtum; we mana, sapalchi ghaltek üstide bir nersini yasawatqanidi. 4 U séghiz laydin yasawatqan qacha turup-turup qoli astida buzulatti. Shu chaghda sapalchi shu laydin özi layiq körgen bashqa bir qachini yasaytti. 5 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 6 «I Israel jemeti, bu sapalchi qilghandek Men sanga qilalmamdim? — deydu Perwerdigar. — Mana, séghiz layning sapalchining qolida bolghinigha oxshash, siler Méning qolumdisiler, i Israel jemeti. 7 Bezide Men melum bir el, melum bir memliket toghruluq, yeni uning yulunushi, buzulushi we halak qilinishi toghruluq sözleymen; 8 shu chagh Men agahlandurghan shu el yamanliqidin towa qilip yansa, Men ulargha qilmaqchi bolghan yamanliqtin yanimen. 9 Men yene bezide melum bir el, melum bir memliket toghruluq, yeni uning qurulushi we tikip östürülushi toghruluq sözleymen; 10 shu chagh shu el köz aldimda yamanlıq qilip awazimni anglimisa, Men yene ulargha wede qilghan, ularni beriketlimekchi bolghan yaxshiliqtin yanimen. 11 Emdi hazir Yehudadikilerge we Yérusalémda turuwatqanlарgha mundaq dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men silerge yamanlıq teyyarlawatimen, silerge qarshi bir pilan tüziwatimen; shunga herbiringlar rezil yolunglardin yéninglar, yolliringlarni we qilmishliringlarni tüzitinglar. 12 — Lékin ular: «Yaq! Xam xiyal qilma! Biz öz pilanlırimizha egishiwérizim, öz rezil könglimizdiki jahilliqimiz boyiche qiliwérizim» — deydu. 13 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Eller arisidin: «Kim mushundaq ishni anglap baqqan?!» dep soranglar. «Pak qız» Israel dehshetlik yirginchlik ishni qilghan! 14 Liwan qarlıri aydaladiki qiyalıqtin yoqap kétemdu? Uning yiraqtin chüshken muzdek suliri qurup kétemdu? 15 Lékin Méning xelqim bolsa Méni untughan; ular yoq bir nersilerge xushbuy yaqidu; mana, bular ularni yashawatqan yolidin, yeni qedimdin bolghan yollardin putlashturup, kötürlülp tüz qilinmaghan bir yolda mangdurghan. 16 Shuning bilen ularning zéminini dehshet basidighan hem daim kishiler ush-ush qilidighan obyéktilidu; uningdin ötüwatqanlarning hemmisini dehshet bésip, beshini chayqishidu. 17 Men xuddi sherqtin chiqqan

shamaldek ularni düshmen aldida tarqitiwétimen; Men balay'apet künide ulargha yüzümni emes, belki arqamni qilimen». 18 Kishiler: «Kélinglar, Yeremiyagha qest qilayli; chünki ya kahinlardin qanun-terbiye, ya danishmenlerdin eqil-nesihet ya peyghemberlerdin söz-bésharet kemlik qilmaydu. Kélinglar, tilimizni bir qilip uning üstidin shikayet qilayli, uning sözliridin héchqaysisigha qulaq salmayli» — déyishti. 19 — I Perwerdigar, manga qulaq salghaysen; manga qarshilishidighanlarning dewatqanlirini anglichaysen. 20 Yaxshiliqqa yamanlıq qilish bolamdu? Chünki ular jénim tühün ora kolighan; men ulargha yaxshi bolsun dep, ghezipingni ulardin yandurush tühün Séning aldingda [dua qilip] turghanlıqimni ésingde tutqaysen. 21 Shunga baliliringni qehetchilikke tapshurghaysen, qilichning bisigha élip bergeySEN; ayalliri baliliridin juda qilinip tul qalsun; erliri waba-ölüm bilen yoqalsun, yigitler jengde qilichlansun. 22 Ularning üstige basmichilarni élip kelginingde öyliridin nale-peryad anglangsun; chünki ular méni tutushqa ora kolighan, putlirim tühün qismaqlarni yoshurun salghan. 23 Emdi Sen, i Perwerdigar, ularning méni qetl qilishqa bolghan qestlirining hemmisini obdan bilisen; ularning qebihliklirini kechürmigeysen, ularning gunahlirini közüng aldidin yumighaySEN; belki ular Séning aldingda yiqitilsun; gheziping chüshken künide ularni bir terep qilghaySEN.

19 Perwerdigar mundaq deydu: — Barghin, sapalchidin bir sapal kozini alghin; andin elning aqsaqalliridin we kahinlarning aqsaqalliridin birnechchini apirip, 2 «Sapal parchiliri» derwazisigha yéqin bolghan «Hinnomning oghlining jilghisi»gha bérüp shu yerde Men sanga éytidighan sözlerni jakarlıghin. 3 Mundaq dégin: — Perwerdigarning sözini anglanglar, i Yehudanıng padishahliri we Yérusalémdikiler! Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israelning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men mushu yerge balay'apetni chüshürimenkı, kimki uni anglisila qulaqliri zingildap kétidu. 4 Chünki bu xelq Mentin waz kéchip, bu yerni Manga «yat» qilghan, uningda ne özliri, ne atabowiliri, ne Yehuda padishahliri héch tonumighan bashqa ilahlargha xushbuy yaqqan; ular bu yerni gunahsizlarning qanlıri bilen toldurghan. 5 Ular Baalgha öz balilirini köydürme qurbanlıqlar süpitide köydürüş tühün Baalning «yuqiri jaylar»ını qurghan; Men bundaq bir ishni héchqachan buyrup baqmighan,

héch éytmighan, u hergiz oyumgha kirip baqmighan. **6** Shunga mana, shundaq kürler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — bu yer kelgüside «Tofet», yaki «Hinnomning oghlining jilgishi» dep atalmaydu, belki «Qetl jilgishi» dep atilidu. **7** Men bu yerde Yehuda hem Yérusalémning pilan-tedbirlerini quruq qiliwétimen; Men ularni düshmenlirining qılıchi bilen, yeni janlirini izdigüchilerning qolida yiqitimen; Men jesetlirini asmandiki uchar-qanatlargha we yer-zémindiki haywanatlargha ozuq bolushqa bériwétimen. **8** Men bu sheherni dehshet basidighan hem kishiler ush-ush qılıdighan obyékt qilimen; uningdin ötüwatqanlarning hemmisi uning barlıq yara-wabalıri tüpeyldin dehshet bésip üshqirtidu. **9** Men ularni düshmenlirining hem janlirini izdigüchilerning qattiq qistaydighan qorshawining bésimi astida oghullirining göshini hem qızlirining göshini yeydighan qilimen, ularning herbiri öz yéqinining göshini yeydu. **10** Emdi sen özüng bilen bille aparghan hemrahliringning köz aldida héliqi kozini chéqiwetkin; **11** shundaq qılıp ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Birsi sapalchining kozisini qaytidin héch yasiyalmighudek derijide chéqiwetkinidek Menmu bu xelq we bu sheherni shundaq chéqiwétimen. Ular jesetlirini Tofette kömidu, hetta kömgüdekk yer qalmighuche. **12** Men bu yerni we buningda turuwatqanlarnimu mushundaq qilimen, — deydu Perwerdigar, — bu sheherni Tofetke oxhash qilimen. **13** Yérusalémdiki öyler we Yehuda padishahlirining öyliri, — yeni ularning ögziliride turup asmandiki barlıq yultuszeyyarilerge xushbuy yaqqan we Mendin bashqa yat ilahlargha «sharab hediye»lerni tökken barlıq öyliri xuddi Tofet dégen jaydek bulghan'ghan jaylar bolidu. **14** We Yeremiya Perwerdigar uni besharet bérishke ewetken Tofettiri qaytip kélép, Perwerdigarning öyining hoylisigha kirip turup barlıq xelqqe mundaq dédi: **15** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men bu sheher we uning barlıq sheherlirige qarap éytqan balayı'apetning hemmisini ularning beshigha chüshürimen; chünki ular boyinini qattiq qılıp Méning sözlirimni héchqachan anglimighan.

20 Emdi Immerning oghli, kahin Pashxur — u Perwerdigarning öyide «amanlıq saqlash bégı»mu idi, Yeremiyaning bu besharetlerni bergenlikini anglidi. **2** Pashxur Yeremiya

peyghemberni urghuzdi we uning putini Perwerdigarning öyidiki «Binyaminning yuqiri derwazisi»ning yénidiki taqaqqa saldi. **3** Ikkinchı künü, Pashxur Yeremiyani taqaqtin boshatti; Yeremiya uninggha: — Perwerdigar ismingni Pashxur emes, belki «Magor-missabib» dep atidi, dédi. **4** — Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séni özüngge we barlıq aghiniliringge wehime salghuchi obyékt qilimen; ular düshmenlirining qılıchi bilen yiqilidu; sen öz közung bilen buni körisen; Men barlıq Yehudani Babil padishahining qoligha tapshurimen; u ularni Babilgha sürgün qılıp élip kétidu hemde ularni qılıch bilen uridu. **5** Men bu sheherning hemme bayliqliri — barlıq mehsulatlıri, barlıq qimmet nersiliri we Yehuda padishahlirining barlıq xezinilirini düshmenlirining qoligha tapshurimen; ular ularni olja qılıp buliwélp Babilgha élip kétidu. **6** Sen bolsang, i Pashxur, hemme öydikiliring birge sürgün bolup kétisiler; sen Babilgha kélisen; sen shu yerde dunyadin kétisen, shu yerge kömüllisen; sen hem séning yalghan besharetliringge qulaq salghan aghiniliringmu shundaq bolidu. **7** Perwerdigar, Sen méni qayıl qılıp [peyghemberlikke] köndürdüng, men shundaqla köndürdüldüm; Sen mendin zor kelding, shundaqla ghelibe qılding; men pütün kün tapatenining obyékti bolimen; hemme kishi méni mazaq qilidu. **8** Men qachanla söz qılsam, «Zorawanlıq hem bulangchılıq kélidu» dep jakarlышим кérek; shunga Perwerdigarning sözi méni pütün kün ahanet we mesxirining obyékti qilidu. **9** Lékin men: «Men uni tilgha almaymen, we yaki Uning nami bilen ikkinchi söz qilmaymen» désem, Uning sözü qelbimde lawuldap ot bolup, söngeklirimge qapsalghan bir yalqun bolidu; ichimge sighdurushqa halim qalmay, éytmay chidap turalmaymen. **10** Shundaq, qiliwérinen, gerche men nurghun kishilerning pichiirlashqan qestlirini anglisammu; terek-tereplerni wehime basidu! «Uning üstidin erz qilinglar! Uning üstidin erz qilaylı!» dep, barlıq ülpət-hemrahlirim putliship kétishimni paylap yürmekte; ular «U belkim aldinär, shundaq bolghanda biz uning üstidin ghelibe qilimiz, uningdin intiqam alalaymiz» déyishiwatidu. **11** Lékin Perwerdigar bolsa qudretlik we dehshetlik bir palwandek men bilen billidur; shunga manga ziyankeşlik qilghuchilar putliship ghelibe qılalmaydu; ular muweppeqiyet qazanmighachqa, qattiq xijil bolup yerge qarap qalidu; ularning bu reswachiliqi

menggülük bolup, hergiz untilulmaydu. **12** Emdi Sen, i heqqaniylarni sinaydighan, insanning wijdani we qelbini körídighan samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning üstige bolghan qisasingni manga körgüzgeysen; chünki men dewayimni aldinggha qoyghanmen. **13** Perwerdigar ni kūy étip maxtanglar, Uni medhiyilengler; chünki U namrat kishini rezillik qilghuchilardin qutquzghan. **14** Ménинг tughulghan künümge lenet bolsun; apam méni tughqan kúni mubarek bolmisun! **15** Atamgha xewer élip: «sanga oghul bala tughuldi!» dep uni alamet shadlandurghan ademge lenet bolsun! **16** Bu adem Perwerdigar rehim qilmay ghulatqan sheherlerdek bolsun; u etigende nale, chüshte alaqzadilik chuqanlirini anglisun — **17** chünki u méni balyatqudin chüshkinimda öltürüwetmigen; apam méning görüm bolsiidi, uning qorsiqi men bilen teng hemishe chong bolsiidi! **18** Némishqa men japa-musheqket, azab-oqubetni körüşke, künlirimni xijalet-ahanet ichide ötküzüşke balyatqudin chiqqandimen?

21 Padishah Zedekiya Malkiyaning oghli Pashxurni hem Maaséyahning oghli, kahin Zefaniyani ewetkende, Yeremiyagha Perwerdigar din töwendiki munu bir söz keldi: — **2** ([Ular]: «Biz üchün Perwerdigar din yardım sorighin; chünki Babil padishahi Néboqadnesar bizge hujum qilidu; Perwerdigar Özining [ötkenki] karamet qilghan ishliri boyiche, bizgimu oxshash muamile qilip, uni yénimizdin yandurarmikin?» — [dep soridi]. **3** Yeremiyah ulargha: — Zedekiyyagha mundaq denglar, — dédi) **4** — Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qolliringlar tutqan, silerni qorshiwalghan Babil padishahi hem kaldiylerge sépil sirtida jeng qilishqa ishlitidighan, jeng qoralliringlarni qayriwétimen we bularni bu sheherning otturisida yighiwalimen; **5** Men Özümmu sozulghan qolum we küchlük bilikim bilen, ghezipim bilen, qehrim bilen we hessilen'gen achchiqim bilen silerge jeng qilimen! **6** Men bu sheherde turuwtqanlarni, insan bolsun, haywan bolsun urimen; ular dehshetlik bir waba bilen ölidu. **7** Andin kéyin, — deydu Perwerdigar, — Yehuda padishahi Zedekiyyani, xizmetkarlirini, xelqni, yeni bu sheherde wabadin, qilichtin we qehetchiliktin qélip qalghanlar bolsa, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha, ularning düshmenlirining qoligha we jénini izdigüchilerning

qoligha tapshurimen; Néboqadnesar ularni qilich tighi bilen uridu; u ne ularni ayimaydu, ne ulargha ichini héch aghritmaydu, ne rehim qilmaydu. **8** Lékin sen bu xelqqe mundaq déyishing kérek: «Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men aldinglarda hayat yoli we mamat yolini salimen; **9** kim bu sheherde qalmaqchi bolsa, qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; lékin kim sheherdin chiqip, silerni qorshiwalghan kaldiylerge teslim bolsa, u hayat qalidu; uning jéni özige alghan oljidek bolidu. **10** Chünki Men bu sheherge yaxshiliq üçhün emes, belki yamanlıq qilish üçhün yüzümni qaratquzdam, — deydu Perwerdigar; u Babil padishahining qoligha tapshurulidu, u uni ot sélip köydüriwétidu. **11** We Yehuda padishahining jemeti toghruluq Perwerdigarining sözini anglanglar: — **12** I Dawutning jemeti, Perwerdigar mundaq deydu: — her etigende adalet bilen höküm chiqiringlar, bulan'ghan kishini ezzüchining qolidin qutquzunglar; bolmisa, qilghanliringlarning rezilliki tüpeylidin, qehrim partlap, ottek hemmini köydüridu; uni öchüreleydighan héchkim bolmaydu; **13** Mana, Men sanga qarshidurmen, i jilgha üstide, tüzlenglikti qiyada olturghuchi, yeni «Kim üstimizge chüshüp hujum qilalisun, kim öylirimizge bésip kirelisun?!» déguchi, — deydu Perwerdigar. **14** Men silerning qilmishinglarning méwisi boyiche silerge yéqinliship jazalaymen, — deydu Perwerdigar; we Men uning ormanlıqida bir ot yaqimen, u bolsa uning etrapidiki hemmini köydürüp tügitidu.

22 Perwerdigar manga mundaq dédi: «Barghin, Yehuda padishahining ordisigha chüshüp bu sözni shu yerde qilghin: — **2** Perwerdigarining sözini angla, i Dawutning textige olturghuchi, Yehuda padishahi — Sen, elemdar-xizmetkarlirin we mushu derwazilardin kirip-chiqidighan xelqing, — **3** Perwerdigar mundaq deydu: Adalet we heqqaniylıq yürgüzunglar; bulan'ghan kishini ezzüchining qolidin qutquzunglar; musapirlarni, yétim-yésirlerni we tul xotunlarni héch xarlimanglar yaki bozek qilmanglar, gunahsiz qanlarni bu yerde tökmenglar. **4** Siler bu emrlerge heqiqeten emel qilsanglar, emdi Dawutning textige olturghan padishahlar, yeni ular, ularning emeldar-xizmetkarliri we xelqi jeng harwilirigha olturup we atlargha minip bu öyning derwaziliridin kirip chiqishidu. **5** Biraq siler bu sözlerni anglimisanglar, Men Öz namim bilen qesem ichkenki, — deydu Perwerdigar, — bu orda bir xarabe

bolidu. **6** Chünki Perwerdigar Yehuda padishahining öyi toghruluq mundaq deydu: — Sen Manga xuddi Giléad, Liwanning choqqisidek bolghining bilen, berheq Men séni bir chöl-bayawan, ademler waz kechken sheherlerdek qilimen. **7** Men herbiri yaxshi qorallan'ghan weyran qilghuchilarni sanga qarshi ewetimen; ular «ésil kédirliringni» késiwétip, otqa tashlaydu. **8** Nurghun eller bu sheherdin ötüp, herbiri yéqinidin: «Némishqa Perwerdigar bu ulugh sheherni bundaq qilghandu?» dep soraydu. **9** We ular jawaben: «Chünki ular Perwerdigar Xudasining ehdisidin waz kéchip, bashqa ilahlargha choqunup ularning qulluqigha kirgen» — deydu. **10** Ölginige yighlimanglar, uning üchün ah-zarlimanglar; belki sürgün bolghini üchün qattiq yighanglar, chünki u öz yurtigha héchqachan qaytip kelmeydu. **11** Chünki Yehuda padishahi Yosiyaning oghli, yeni atisi Yosiyaning ornigha textige olturghan, bu yerdin sürgün bolghan Shallum toghruluq Perwerdigar mundaq deydu: U hergiz bu yerge qaytmaydu; **12** chünki u esir qilinip apirilghan yurtta ölidu, u bu zémimni ikkinchi körmeydu. **13** Öyini adilsizliq bilen, balixana-rawaqlirini adaletsizlik bilen qurghanning haligha way! U qoshnisini bikar ishlitip, emgikige héchqandaq heq bermeydu; **14** u: «Özümge kengtasha bir ordini, azade rawaqlar bilen qoshup salimen; tamlirigha dérizilerni keng chiqirimen; tamlirini kédir taxtaylar bilen bázeymen, öylirini pereng sirlaymen» — deydu. [Uning haligha way!] **15** Sen kédir yaghichidin yasalghan taxtaylarni chaplap, [atabowliring] bilen besleshseng qandaqmu padishah bolushqa layiq bolisen? Séning atang yep-ichishke teshekkür éytip, adalet we durus ishlarni yürgüzen emesmu? Shunga u buning yaxshiliqini körgen. **16** U möminlerning we namratlarning dewasini toghra sorighan; shunga xelqning ewiali yaxshi idi. Bundaq ish Méni tonushtin ibaret emesmu?» — deydu Perwerdigar. **17** — Biraq közüng we könglüng bolsa peqet öz jazane-menpeetingge érishish, gunahsizlarning qénini töküsh, zorluq-zumbuluq we bulangchiliq qilish peytini közlep tikilgendor. **18** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim toghruluq mundaq deydu: — Xelq uning ölümide: «Ah, akam! Ah, singlim!» dep ah-zarlar köturmeydu; yaki uning üchün: «Ah, bégim! Ah, uning heywisi!» dep ah-zarlar köturmeydu; **19** u éshekning depnisidek kömülidü,

jesiti Yérusalém derwazilirining sirtigha chörüp tashlinidu. **20** Liwan'gha chiqip peryad qil, Bashanda awazingni kötü, Abarimning choqqiliridinmu nale kötü; chünki séning «ashniliring»ning hemmisi nabut qilindi. **21** Men aman-ésen turghiningda sanga agahlandurdum; lékin sen: «Anglimaymen!» — déding. Yashliqingdin tartipla bundaq qilip Méning awazimgha qulaq salmasliq del séning yolung bolup kelgen. **22** Shamal barliq «baqquchi»liringha «baqquchi» bolup ularni uchurup kétidu, shuning bilen ashniliring sürgün bolushqa chiqidu; berheq, sen shu chaghda barliq rezilliking tüpeylidin xijil bolup reswa bolisen. **23** I «Liwan»da turghuchi, kédir derexliri üstige uwilighuchi, sen tolghaq tutqan ayalning azabliridek, derd-elemler beshingha chüshkende qanchilik ingrap kétersen! **24** Öz hayatim bilen qesem ichimenki, — deydu Perwerdigar, — sen Yehoakimning oghli Koniya hetta ong qolumdiki möhürlük üzük bolsangmu, Men séni shu yerdin yulup tashlaymen; **25** Men séni jéningni izdigüchilerning qoligha we sen qorqan ademlerning qoligha, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha we kaldiylerning qoligha tapshurimen. **26** Men séni hem séni tughqan anang ikkinglarni özünglar tughulmigan yat bir yurtqa chöriwétimen; siler shu yerde ölisiler. **27** Jéninglar qaytip kélishke shunche teshna bolghan bu zémín'gha bolsa, siler hergiz qaytip kélelmeysiler. **28** Koniya dégen bu kishi chéqilghan, nezerge élinmaydighan sapal kozimu? Héchkim qarimaydighan bir qachimu? Emdi némishqa ular, yeni u we uning nesli bolghanlar chöriwétilgen, ular tonumaydighan bir yurtqa tashliwétilidu? **29** I zémín, zémín, zémín, Perwerdigarning sözini angla! **30** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu adem «perzentsiz, öz künide héch ghelibe qilalmighan bir adem» dep yazghin; chünki uning neslidin héchqandaq adem ghelibe qilip, Dawutning textige olturup Yehuda arisida höküm sürmeydu.

23 Méning yayliqimdiki qoylarni halak qilghuchi we tarqitiwetküchi pada baqquchilarning haligha way! — deydu Perwerdigar. **2** Shunga Israilning Xudasi bolghan Perwerdigar Öz xelqini shundaq béqiwatqan baqquchilargha mundaq deydu: «Siler Méning padamni tarqitiwetkensiler, ularni heydiwetkensiler we ularni izdimigensiler we ulardin héch xewer almighansiler; mana, Men silerning qilmishliringlarning rezillikini öz beshinglarga chüshürimen, — deydu Perwerdigar — **3** we padamning

qaldisini bolsa, Men ularni heydiwetken barliq padishahliqlardin yighimen, ularni öz yaylaqlirigha qayturimen; ular awup köpiyidu. **4** Men ularning üstige ularni heqiqiy baqidighan baqquchilarni tikleymen; shuning bilen ular ikkinchi qorqmaydu yaki parakende bolmaydu, ulardin héchqaysisi kem bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **5** Mana, shu künler kéliiduki, — deydu Perwerdigar, — Men Dawut üchün bir «Heqqaniy Shax»ni östürüp tikleymen; u padishah bolup danaliq bilen höküm sürüp, zéminda adalet we heqqaniyliq yürgizidu. **6** Uning künliride Yehuda qutquzulidu, Israil aman-tinchliqta turidi; u shu nami bilen atiliduki — «Perwerdigar Heqqaniyliqimiz». **7** Shunga mana, shu künler kéliiduki, — deydu Perwerdigar, — «Israillarni Misir zémindidin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayatı bilen!» dégen qesem qaytidin ishlitilmeydu, **8** belki shu künlerde «Israillarni shimaldiki zémindin we Özì ularni heydigen barliq padishahliqlardin qutquzup chiqarghan Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem ichilidu. Andin ular öz yurtida turidi. **9** Peyghemberler toghruluq: — Méning könglüm ich-baghrimda sunuqtur; söngelkirimning hemmisi titreydu; men mest bolghan adem, sharab teripidin yéngilgen ademge oxshaymen; bundaq bolushum Perwerdigar we Uning pak-muqeddes sözliri tüpeylidindur; **10** chünki zémìn bolsa zinaxorlarga tolghan; ularning yügürüshliri toghra yolda emes; ularning hoquqi heqqaniyliq yolda emes. Shunga [Perwerdigarning] leniti tüpeylidin zémìn qaghjiraydu; daladiki ot-chöp solishidu; **11** chünki hem peyghember hem kahin haram boldi; hetta Öz öyümdimu ularning rezil qilmishlirini bayqidim, — deydu Perwerdigar. **12** — Shunga ularning yoli özlirige qarangghuluqta mangidighan, téylighaq yollardek bolidu; ular bu yollarda putliship, yiqlidu; chünki ular jazalinidighan yilda Men ularning bésigha yamanlıq chüshürimen, — deydu Perwerdigar. **13** Men awwal Samariyediki peyghemberlerde exmeqliqni körgenmen; ular Baalning namida béssharet bérip, xelqim Israilni azdurghan; **14** biraq Yérusalémdiki peyghemberlerdimu yirginchlik bir ishni kördum; ular zinaxorluq qilidu, yalghanlıqta mangidu, rezillik qilghuchilarning qolini kütcheytiduki, netijide héchqaysisi rezillikidin yanmaydu; ularning hemmisi Manga Sodomdek, [Yérusalémda] turuwtanlar Manga Gomorradek boldi. **15** Shunga samawi

qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar peyghemberler toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni emen bilen ozuqlandurimen, ulargha öt süyini ichküzimen; chünki Yérusalémdiki peyghemberler haramliqning menbesi bolup, haramliq ulardin pütkül zémìn'gha tarqilip ketti. **16** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge béssharet bériwatqan peyghemberlerning sözlirige qulaq salmanglar; ular silerni bimenilikke yétekleydu; ularning sözliri Perwerdigarning aghzidin chiqqan emes, belki öz könglide tesewwur qilghan bir körüntüshni sözlewatidu. **17** Ular Perwerdigarning sözini közige ilmaydighanlarga: «Siler aman-tinchliqta turisiler» deydu we öz könglining jahilliqida mangidighanlarning herbirige: «Héchqandaq yamanlıq bésinglarga chüshmeydu» — deydu. **18** Biraq ulardin qaysi birsi Perwerdigarning kéngishide Uning söz-kalamini bayqap chüshinish we anglash üchün turghan? ulardin kim Uning sözini qulaq sélip anglighan? **19** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti; berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; u pirqirap rezillerning bésigha chüshidu. **20** Uning könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarning gheziyi yanmaydu; axırkı künlerde siler buni obdan chüshinip yétisiler. **21** Men bu peyghemberlerni ewetmigenmen, lékin ular xewerni jar qilishqa qatrighan; Men ulargha söz qilmidim, lékin ular béssharet bergen. **22** Halbuki, ular Méning kéngishimde turghan bolsa, Méning xelqimge sözlirimmi anglatquzghan bolsa, emdi xelqimni rezil yolidin we qilmishlirining rezillikidin yandurghan bolatti. **23** Men peqet bir yerdila turidighan Xudamu? — deydu Perwerdigar, — Men yiraq-yiraqlardiki herjaya turidighan Xuda emesmu? **24** Birsi yoshurun jaylarda möküwalsa Men uni körelmemdimen? — deydu Perwerdigar; — asman-zémìn Men bilen toldurulghan emesmu? — deydu Perwerdigar. **25** Men Méning namimda yalghan béssharetler bérídighan peyghemberlerning: «Bir chüsh kördüm! Bir chüsh kördüm!» dégenlirini anglidim; **26** bundaq peyghemberler yalghan béssharetlerini bériodu, ular özining könglidiki ézitqu tesewwurliridin peyghemberler bolushiwalghan. Emdu ular bundaq ishlarni qachan'ghiche könglige pükidu? **27** Ular herbiri qachan'ghiche öz yéqinigha éytqan chüshliri

arqılıq (xuddi ata-bowlirining Baalgha choqunup namimni untughinigha oxshash) xelqimge namimni untildurushni pemleydu? **28** Chüshni körgen peyghember, chüshni étip bersun; Méning sözünni anglighan kishi bu sözünni estayidilliq bilen sözlisun; paxalning bughday bilen sélishturghuchilik némisi bardu? — deydu Perwerdigar. **29** — Méning sözünni xuddi köydürgüchi bir ot we tashni chaqidighan bazghan emesmu? — deydu Perwerdigar. **30** Shunga mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ularning herbiri öz yéqinidin «Méning sözlirim»ni oghrilap doramchiliq qilidu. **31** Mana, Men peyghemberlerge qarshidurmen, — deydu Perwerdigar, — ular öz tillirini chaynap: «[Perwerdigar] deydu...» dep besharet bériodu. **32** Mana, yalghan chüshlerni besharet qilip bularni yetküzüp, yalghanchiliqi we bashbashtaqlıqi bilen Méning xelqimni azdurghanlarga qarshidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men ularni ewetmigenmen, ularni buyrughan emesmen; ular bu xelqqe héchqandaq payda yetküzmeydu, — deydu Perwerdigar. **33** Emdi yaki bu xelq, yaki peyghember, yaki kahin sendin: «Perwerdigarning sanga yüklichen sözi néme?» dep sorisa, sen ulargha: «Qaysi yük?! Men silerni Özümdin yiraq tashlaymen, — deydu Perwerdigar. **34** «Perwerdigarning yüklichen sözi» deyidighan herqaysi peyghember, kahin yaki xelq bolsa, Men bu kishini öyidikiler bilen teng jazalaymen. **35** Emdi silerning herbiringlar öz yéqinidin we herbiringlar öz qérindishidin mushundaq: «Perwerdigar néme jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishinglar kérek. **36** Siler «Perwerdigarning yüklichen sözi» dégenni qaytidin aghzinglarga almaysiler; chünki herbiringlarning öz sözi özige yük bolidu; chünki siler Xidayimiz, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, tirik Xudanıng sözlirini burmilighansiler. **37** Herbiringlar peyghemberdin mushundaq: «Perwerdigar sanga néme dep jawab berdi?» we «Perwerdigar néme dédi?» dep sorishing kérek. **38** Lékin siler: «Perwerdigarning yüklichen sözi» dewergininglar tüpeylidin, mana Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki siler: «Perwerdigarning yüklichen sözi» dewerisiler we Men silerge: ««Perwerdigarning yüklichen sözi» dénengler» dep xewer ewetkenmen, **39** shunga mana, Men silerni pütünley untuymen, Men silerni silerge we ata-bowlirinqlarga teqdim qilghan sheher bilen teng yüzümdin yiraq tashlaymen;

40 Men üstünglarga menggü reswachiliq we hergiz untilmaydighan menggültük shermendilikni chüshürimen!

24 Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémdin Yehoakimning oghli, Yehuda padishahi Yekoniyah, Yehuda emir-shahzadiliri, hünerwenler we tömürchilerni esirge élip Babilgha sürgün qilghandin kényin, Perwerdigar manga Öz ibadetxanisi aldidiki ikki séwet enjüri «mana kör» dep körsetken. **2** Bir séwette deslepki pishqan enjürdek intayin yaxshi enjürler bar idi; ikkinchi séwette yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler bar idi. **3** Andin Perwerdigar manga: «Néme kördüng, Yeremiya?» — dep soridi. Men: «Enjürlerni kördüm; yaxshiliri bolsa intayin yaxshiken; nacharliri yégili bolmaydighan, intayin nachar iken» — dédim. **4** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **5** Israelning Xudasi bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Men Yehudadin sürgün bolghanlarni, yeni Méning bu yerdin kaldiylerning zéminigha ewetkenlirimni bu yaxshi enjürlerdek yaxshi dep qaraymen; **6** Men ulargha yaxshi bolsun dep közünni ulargha tikimen we ularni bu zémén'gha qayturimen; Men ularni ghulitip tashlimaymen, belki ularni qurimen; ularni yulup tashlimaymen, belki tipik östürimen. **7** Men ulargha Méning Perwerdigar ikenlikimni bilidighan, Méni tonuydighan bir qelbni teqdim qilimen; shuning bilen ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen; chünki ular pütün qelbi bilen yénimgha qaytidu. **8** Lékin nachar enjürler, yeni yégili bolmaydighan, intayin nachar enjürler qandaq bolghan bolsa, — deydu Perwerdigar, — Berheq, Men Yehuda padishahi Zedekiyanı, emir-shahzadilirini we Yérusalémdikilerning qalghan qismini, bu zéminda qalghanlarni we Misirda turuwatqanlarni shuninggha oxshash qilimen; **9** Men ularni yer yüzidiki barlıq padishahliqlargha wehime salghuchi bir obyékt bolushqa, külpetke chüshüşke tapshurimen; men ularni heydiwetken barlıq jaylarda ularni reswachiliqning obyékti, söz-chöchek, tapa-tenining obyékti we lenet sözliri bolushqa tapshurimen. **10** Men ulargha hem ata-bowlirigha teqdim qilghan zémindin yoqitilghuche ular arisigha qilich, qehetchilik we wabani ewetimen.

25 Yosiyaning oghli, Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yilida (yeni Babil padishahi Néboqadnesarning birinchi yilida)

Yehudaning barliq xelqi toghruluq Yeremiyagha kelgen söz, — 2 Bu sözni Yeremiya peyghember Yehudaning barliq xelqi we Yérusalémda barliq turuwtqanlargha éytip mundaq dédi: — 3 Amonning oghli, Yehuda padishahi Yosiyaning on üchinchi yilidin bashlap bütgünkü kün'giche, bu yigirme úch yil Perwerdigarning sözi manga kélip turghan we men tang seherde ornumdin turup uni silerge sözlep keldim, lékin siler héch qulaq salmidinglar; 4 we Perwerdigar silerge barliq xizmetkarliri bolghan peyghemberlerni ewetip kelgen; U tang seherde ornidin turup ularni ewetip kelgen; lékin siler qulaq salmay héch anglimidinglar. 5 Ular: «Siler herbiringlar yaman yolunglardin we qilmishliringlarning rezillikidin towa qilip yansanglar, Men Perwerdigar silerge we ata-bowiliringlarga qedimdin tartip menggúciche teqdim qilghan zéminda turuwérisiler. 6 Bashqa ilahlargha egiship ularning qulluqida bolup choqunmanglar; Méni qolliringlar yasiganlar bilen ghezeplendürmenglar; Men silerge héch yamanlıq keltürmeymen» — dep jakarlıghan. 7 Lékin siler Manga qulaq salmidinglar, Méni qolliringlar yasiganlar bilen ghezeplendürüp özünglarga ziyan keltürdünglar, — deydu Perwerdigar. 8 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler Méning sözlirimge qulaq salmigan bolghachqa, 9 mana, Men shimaldiki hemme jemetlerni we Méning qulumni, yeni Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirtimen, ularni bu zémin'għa, uningda barliq turuwtqanlargha hemde etraptiki hemme ellerge qarshilishishqa élip kélimen; Men [mushu zémindikiler we etraptiki ellerni] pütünley weyran qilip, ularni tolimu wehimilik qilimen hem ush-ush obyékti, daimliq bir xarabilik qilimen; 10 Men ulardin tamashining sadasini, shad-xuramliq sadasini, toyi boluwtqan yigit-qizining awazini, tügmen téshining sadasini we chiragh nurini mehrum qilimen; 11 bu püktül zémin weyrane we dehshet salghuchi obyékt bolidu, we bu eller Babil padishahining yetmish yil qulluqida bolidu. 12 We shundaq boliduki, yetmish yil toshqanda, men Babil padishahining we uning élining bésigha, shundaqla Kaldiylerning zémini üstige öz qebihlikini chüshürüp, uni menggüe xarabilik qilimen. 13 Shuning bilen Men shu zémin üstige Men uni eyibligen barliq sözlerimni, jümlidin bu kitabta yézilghanlarni, yeni Yeremiyaning barliq ellerni eyibligen besharetlirini chüshürimen.

14 Chünki köp eller hem ulugh padishahlar [bu padishah hem qownlirinimu] qul qilidu; Men ularning qilghan ishliri we qolliri yasiganliri boyiche ularni jazalaymen. 15 Chünki Israilning Xudasi Perwerdigar manga [alamet körünüshte] mundaq dédi: — Méning qolumdiki ghezipime tolghan qedehni élip, Men séni ewetken barliq ellerge ichküzgin; 16 ular ichidu, uyan-buyan irghanglaydu we Men ular arisigha ewetken qilich tüpeylidin sarang bolidu. 17 Shunga men bu qedehni Perwerdigarning qolidin aldim we Perwerdigar méni ewetken barliq ellerge ichküzdüm, 18 — yeni Yérusalémha, Yehudaning sheherlirige, uning padishahliriga we emir-shahzadilirige, yeni ularni bütgünkü kündikidek bir xarabe, wehime, ushush obyékti bolushqa hem lenet sözliri bolushqa qedehni ichküzdüm; 19 Misir padishahi Pirewn'ge, xizmetkarlirigha, emir-shahzadilirigha hem xelqige ichküzdüm; 20 barliq shalghut eller, uz zéminidiki barliq padishahlar, Filistiylerning zéminidiki barliq padishahlar, Ashkélondikiler, Gazadikiler, Ekrondikilerge we Ashdodning qalduqlirigha ichküzdüm; 21 Édomdikiler, Moabdkiler we Ammoniyalar, 22 Turning barliq padishahliri hem Zidonning barliq padishahliri, déngiz boyidiki barliq padishahlar, 23 Dédandikiler, Témadikiler, Buzdikiler we chéke chachlirini chüshürüwetken eller, 24 Erebiyediki barliq padishahlar we chöl-bayawanda turuwtqan shalghut ellerner barliq padishahliri, 25 Zimridiki barliq padishahlar, Élamdiki barliq padishahlar, Médialiqlarning barliq padishahliri, 26 shimaldiki barliq padishahlargha, yiraqtiki bolsun, yéqindiki bolsun, bir-birlep ichküzdüm; ularning arqidin Shéshaqning padishahimu [qedehni] ichidu. 27 Andin sen ulargha: «Israilning Xudasi, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Ichinglar, mest bolunglar, qusunglar, Men aranglarga ewetken qilich tüpeylidin yiqlip qaytidin des turmanglar» — dégin. 28 We shundaq boliduki, ular qolungdin élip ichishni ret qilsa, sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Siler choqum ichisiler!» — dégin. 29 Chünki mana, Men Öz namim bilen atalghan sheher üstige apet chüshürgili turghan yerde, siler jazalanmay qalamsiler? Siler jazalanmay qalmaysiler; chünki Men yer yüzide barliq turuwtqanlarning üstige qilichni chüshüshke

chaqirimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **30** Emdi sen [Yeremiya], ulargha mushu besharetning sözlirining hemmisini jakarlighin: — Perwerdigar yuqiridin shirdek hörkireydu, Öz muqeddes turalghusidin U awazini qoyuwétidu; U Özı turuwatqan jayi üstige hörkireydu; U üzüm cheyligüchiler towlighandek yer yüzide barliq turuwatqanlarni eyiblep towlaydu. **31** Sadasi yer yüzining chetlirigiche yétidu; Chünki Perwerdigarning barliq eller bilen dewasi bar; U et igilirining hemmisi üstige höküm chiqiridu; Rezillerni bolsa, ularni qilichqa tapshuridu; — Perwerdigar shundaq deydu. **32** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, balayi'apet eldin elge hemmisi üstige chiqip tarqilidu; Yer yüzining chet-chetliridin dehshetlik buran-chapqun chiqidu. **33** Perwerdigar öltürgenler yerning bir chétidin yene bir chétigiche yatidu; ulargha matem tutulmaydu, ular bir yerge yighilmaydu, héch kömülmeydu; ular yer yüzide tézektek yatidu. **34** I baqquchilar, zarlanglar, nale kötürünqlar! Topa-chang ichide éghininglar, i pada yétekchilir! Chünki qirghin qilinish künliringlar yétip keldi, Men silerni tarqitiwétimen; Siler örülgen ésil chinidek parche-parche chéqilisiler. **35** Pada baqquchilirining bashpanahi, Pada yétekchilirining qachar yoli yoqap kétidu. **36** Baqquchilarining azabliq peryadi, Pada yétekchilirining zarlashliri anglinidu; Chünki Perwerdigar ularning yaylaqlirini weyran qilay dewanatidu; **37** Perwerdigarning dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Tinchliq qotanliri xarabe bolidu. **38** Perwerdigar Öz uwisini tashlap chiqqan shirdektur; Ezgüchining wehshiyligi tüpeylidin, We [Perwerdigarning] dehshetlik ghezipi tüpeylidin, Ularning zémini weyrane bolmay qalmaydu.

26 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim textke olturghan mezgilning beshida shu söz Perwerdigardin kélip mundaq déyildi: — **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Sen Perwerdigarning öyining hoylisida turup ibadet qilish üchün Perwerdigarning öyige kirgen Yehudaning barliq sheherliridiklerge Men sanga buyrughan herbir sözlerni jakarlighin; eynen éytqin! **3** Ular belkim anglap qoyar, herbiri öz rezil yolidin yanar; shundaq qilsa, Men qilmishlirining rezilliki tüpeylidin beshigha külpet chüshürmekchi bolghan niyitimdin yanimen. **4** Sen ulargha mundaq dégin: — «Perwerdigar mundaq deydu: — Manga qulaq salmay, Men silerning aldinglarga qoyghan

Tewrat-qanunumda mangmisanglar, **5** Men tang seherde ornumdin turup ewetken xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerning sözlirini anglimisanglar (siler ulargha héch qulaq salmay kelgensiler!), **6** undaqtta, Men Shilohni qandaq qilghan bolsam, emdi bu öynimu shuningha oxshash qilimen, bu sheherni yer yüzdiki barliq ellerge lenet sözi qilimen». **7** Shuning bilen kahinlar, peyghemberler we barliq xelq Yeremianing bu sözlirini Perwerdigarning öyide jakarlighanlıqını angldi. **8** Shundaq boldiki, Yeremiya barliq xelqqe Perwerdigar uningha tapilighan bu sözlerning hemmisi éytip bergendin kéyin, kahinlar we peyghemberler we barliq xelq uni tutuwélip: «Sen choqum ölüshüng kérek! **9** Sen némishqa Perwerdigarning namida beshare béríp: «Bu öy Shilohdekk bolidu, bu sheher xarabe, ademzatsiz bolidu!» — déding?» — dédi. Shuning bilen Perwerdigarning öyidiki barliq xelq Yeremiyagha doq qilip uni oriwléishti. **10** Yehuda emirliri bu ishlarni angldi; ular padishahliq ordisidin chiqip Perwerdigarning öyige kirdi, Perwerdigarning öyidiki «Yéngi derwaza»da sotqa olturdi. **11** Kahinlar we peyghemberler emirlerge we xelqqe sözlep: «Bu adem ölümge layiq, chünki siler öz qulaqliringlar bilen anglichandek u mushu sheherni eyiblep beshare berdi» — dédi. **12** Andin Yeremiya barliq emirlerge we barliq xelqqe sözlep mundaq dédi: — «Perwerdigar méni bu öyni eyiblep, bu sheherni eyiblep, siler anglichan bu barliq sözler bilen beshare bérishke ewetken. **13** Hazir yolliringlarni we qilmishinglarni tüzitinglar, Perwerdigar Xudayinglarning awazini anglanglar! Shundaq bolghanda, Perwerdigar silerge jakarlighan külpettin yanidu. **14** Lékin men bolsam, mana, qolliringlardimen; manga közünglerge néme yaxshi we durus körulse shundaq qilinglar; **15** peqet shuni bilip qoyunglarki, méni öltürüwetsengler gunahsiz qanning jazasini öz beshinglarga, bu sheherge we uningda turuwatqanlarning beshigha chüshürisiler; chünki déginim heq, Perwerdigar heqiqeten bu sözlerning hemmisi qulaqliringlarga déyishke méni ewetken». **16** Emirler we barliq xelq kahinlarga we peyghemberlerge: «Bu adem ölümge layiq emes; chünki u Perwerdigar Xudayimizning namida bizge sözlidi» — dédi. **17** Andin zémindiki bezi aqsaqallar ornidin turup xelq kengishige mundaq dédi: — **18** «Moreshetlik Mikah Yehuda padishahi Hezekiyaning künliride barliq Yehuda

xelqige besharet bérip: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpiler bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagh» bolsa, Ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylarla bolidu, xalas» — dégenidi. 19 Yehuda padishahi Hezekiya we barliq Yehuda xelqi Mikahni ölümge mehkum qilghanmu? Hezekiya Perwerdigardin qorqup, Perwerdigardin ötün'gen emesmu? We Perwerdigar ulargha qilmaqchi bolup jakarlıghan külpettin yan'ghan emesmu? Biz [bu yoldin yanmisqa] öz jénimiz üstige zor bir külpetni chüshürgen bolmamdimiz?». 20 (Perwerdigarning namida Yeremiyaning barliq dégenliridek bu sheherni we bu zéminni eyiblep besharet bergen, Kiriat-Yéarimliq Shemayaning oghli Uriya isimlik yene bir adem bar idi. 21 Padishah Yehoakim we barliq palwanlıri, barliq emirliri uning sözlirini anglighanda, padishah uni öltürüşke intilgen; lékin Uriya buni anglighanda qorqup, Misirgha qacthi. 22 Lékin Yehoakim chaparmenlerni, yeni Akborning oghli Elnatan we bashqıllarnı Misirgha ewetken; 23 ular Uriyani Misirdin élip chiqip padishah Yehoakimning alidiga aparghan; u uni qılıchlap, jesitini puqlararning görlükige tashliwetken). 24 — Halbuki, shu chaghda Shafanning oghli Ahikam ularning Yeremiyani ölümge mehkum qılıp xelqning qoligha tapshurmaslıqı üçhün, uni qollidi.

27 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Zedekiyaning textke olturghan deslepki mezgilide, shu söz Yeremiyagha Perwerdigardin kélép mundaq déyildi: — 2 Perwerdigar manga mundaq dédi: — Asaretler we boyunturuqlarnı yasap öz boynunggha sal; 3 bu boyunturuqlarnı Édomning padishahigha, Moabning padishahigha, Ammonylarning padishahigha, Turning padishahigha we Zidonning padishahigha Yérusalémgha, Yehuda padishahining alidiga kelgen ularning öz elchilirining qoli arqılıq ewetkin; 4 herbirini öz xojayinlirigha shundaq bir xewerni yetküzüşke buyrughin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israelning Xudasi mundaq deydu: — Öz xojayinlirigha mundaq denglar: — 5 Men zémin we zémin yüzide turuwtan ademler we haywanlarnı zor qudritim we sozulghan bilikim bilen yaratqanmen; we kim közümge layiq körünse, bularnı shulargha teqdim qilimen. 6 Hazir Men bu zéminlarning hemmisini Babil padishahi, Méning qulum bolghan

Néboqadnesarning qoligha tapshurdum; hetta daladiki haywanlarnimu uning qulluqida bolushqa teqdim qildim. 7 Barliq eller uning, oghlining hem newrisining qulluqida bolidu; andin öz zéminining waqtı-saiti toshqanda, köp eller we ulugh padishahlar unimu qulluqqa salidu. 8 Shundaq boliduki, qaysi el yaki padishahlıq Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolushni, yeni boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyushni ret qilsa, Men shu elni Néboqadnesarning qoli arqılıq yoqatquzghuché qilich, qehetchilik we waba bilen jazalaymen, — deydu Perwerdigar. 9 — Siler bolsanglar, «Babil padishahining qulluqida héch bolmaysiler» dégen peyghemberliringlarga, palchiliringlarga, chüsh körgüchiliringlarga, rem achquchiliringlarga yaki jadugerliringlarga qulaq salmanglar; 10 chünki ular silerge yalghanchiliq qılıp besharet béridu; [geplirige kirsenglar], silerni öz yurtunglardın sürgün qılıdu; chünki Özüm silerni yurtunglardın heydeymen, siler nabut bolisiler. 11 Lékin qaysi el boynini Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup qulluqığha kirse, shu elni öz yurtida turghuzimen, ular uningda tériqchiliq qılıp yashaydu. 12 — Men Yehuda padishahi Zedekiyaghimu shu sözler boyiche mundaq dédim: «Boynunglarnı Babil padishahining boyunturuqi astigha qoyup uning we uning xelqining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler. 13 Emdi néminhqı Perwerdigarning Babil padishahining qulluqığha boysunmighan herqaysi eller toghrisida déginidek, sen we xelqing qilich, qehetchilik we waba bilen ölmekchi bolisiler? 14 Peyghemberlerning: «Babilning qulluqida bolmaysiler» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin besharet qılıdu. 15 Men ularni ewetken emes, — deydu Perwerdigar, — lékin ular Méning namımda yalghandırın besharet béridu; bu sözlerni aqiwiti shuki, Men silerni yurtunglardın heydiwétimen, shuningdek nabut bolisiler; siler we silerge besharet bergen peyghemberler nabut bolisiler». 16 Andin Men kahinlarga we bu barliq xelqqe mundaq dédim: — Perwerdigar mundaq deydu: — Silerge besharet béridighan peyghemberlerning: «Man, Perwerdigarning öyidiki qimmetlik qacha-quchilar pat arida Babildin qayturlidu» dégen sözlirige qulaq salmanglar; chünki ular silerge yalghanchiliqtin besharet qılıdu. 17 Ulargha qulaq salmanglar; Babil padishahining qulluqida bolsanglar, hayat qalisiler;

bu sheher némishqa weyran bolsun? 18 Eger bular heqiqeten peyghemberler bolsa hem Perwerdigarning sözi ularda bolsa, ular hazir Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémning özide qalghan qimmetlik qacha-quchilar Babilgha élip kétilmisun dep samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha dua-tilawet qilsun! 19 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ikki [mis] tüwrük, [mis] «déngiz», das harwiliri we bu sheherde qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq mundaq deydu: — 20 (bularni bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehoakimning oghli Yehuda padishahi Yekonyahni Yehudadiki we Yérusalémdiki barliq ésilzad-emirler bilen teng Yérusalémdin Babilgha sürgün qilghanda u élip ketmigenidi) 21 Berheq, Israilning Xudasi Perwerdigarning öyide, Yehuda padishahining ordisida we Yérusalémnda qalghan [qimmetlik] qacha-quchilar toghruluq samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — 22 ularmu Babilgha élip kétildi; ular Men ulardin qaytidin xewer alidigan kün'giche shu yerde turidi, — deydu Perwerdigar: — shu waqt kelgende, Men ularni élip bu yerge qayturup bérímen.

28 Shu yilda, Yehuda padishahi Zekeriya textke olturghan deslepki mezgilde, yeni tötinchi yili, beshinchı ayda, Azzurning oghli, Gibéon shehiridiki Hananiya peyghember, kahinlar we barliq xalayiq aldida Perwerdigarning öyide manga: — 2 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Men Babil padishahining boyunturuqini sunduriwettim! 3 Babil padishahi Néboqadnesar mushu yerdin épketken, Babilgha aparghan, Perwerdigarning öyidiki qacha-quchilarining hemmisini bolsa, ikki yil ötmeyla Men mushu yerge qayturup épkelimen; 4 we Men Yehuda padishahi, Yehoakimning oghli Yekonyahni Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning hemmisi bilen teng mushu yerge qayturup bérímen, — deydu Perwerdigar, — chünki Men Babil padishahining boyunturuqini sundiriwétimen!» — dédi. 5 Andin Yeremiya peyghember kahinlar we Perwerdigarning öyide turghan barliq xalayiq aldida Hananiya peyghemberge söz qildi. 6 Yeremiya peyghember mundaq dédi: «Amin! Perwerdigar shundaq qilsun! Perwerdigar séning besharet bergen sözliringni emelge ashursunki, U Özining öyidiki qacha-quchilar we Yehudadin Babilgha sürgün qilin'ghanlarning

hemmisini mushu yerge qaytursun! 7 Lékin öz quliqingha we barliq xelqning quliqingha sélip qoyulidghan méning bu sözümni angla! 8 — Méning we séningdin burun, qedimdin tartip bolghan peyghemberlermu nurghun padishahliqlar we ulugh döletler toghruluq, urush, apet we wabalar toghruluq besharet béríp kelgen; 9 tinchliq-awatliq toghruluq besharet bergen peyghember bolsa, shu peyghemberning sözi emelge ashurulghanda, u heqiqeten Perwerdigar ewetken peyghember dep tonulghandur!. 10 Andin Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetti. 11 Hananiya xelq aldida söz qilip: «Perwerdigar mundaq deydu: — Men shuningha oxhash, ikki yil ötmeyla Babil padishahi Néboqadnesarning boyunturuqini barliq ellerning boynidin élip sunduriwétimen!» — dédi. Shuning bilen Yeremiya peyghember chiqip ketti. 12 Hananiya peyghember Yeremiya peyghemberning boynidiki boyunturuqni élip uni sunduriwetkendin bir'az kényin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 13 Barghin, Hananiyagha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen yaghachtin yasalghan boyunturuqni sundurghining bilen, lékin uning ornigha tömürdin bolghan boyunturuqni sélip qoydung! 14 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men shuningha bu barliq ellerning boynigha tömürdin yasalghan boyunturuqni salimenki, ular Babil padishahi Néboqadnesarning qulluqida bolidu; berheq, ular uning qulluqida bolidu; Men uningha hetta daladiki haywanlarnimu teqdim qilghanmen». 15 Andin Yeremiya peyghember Hananiya peyghemberge: «Qulaq sal, Hananiyal! Perwerdigar séni ewetken emes! Sen bu xelqni yaughanchiliqqa ishendürgensen! 16 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: Mana, Men séni yer yüzidin ewetiwétimen! Sen del mushu yilda ölisen, chünki sen ademlerni Perwerdigargha asiyliq qilishqa dewet qilghansen». 17 Hananiya peyghember del shu yili yettinchi ayda öldi.

29 Yeremianing Yérusalémdin sürgün bolghanlar arisidiki hayat qalghan aqsaqallargha, kahinlarga, peyghemberlerge we Néboqadnesar esir qilip Babilgha élip ketken barliq xelqqe Yérusalémdin yollighan xéti: — 2 (xet padishah Yekonyah, xanish, wezirler, Yehuda we Yérusalémdiki

shahzade-emirler we hünerwenler Yérusalémdin ketkendin keyin, 3 Shafanning oghli Elasahning we Hilqiyaning oghli Gemariyaning qoli bilen yollar'ghan — Yehuda padishahi Zedekiya bu kishilerni Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha yollighan). Yollighan xet mundaq: — 4 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi Yérusalémdin Babilgha sürgün'ge ewetkenlarning hemmisige mundaq deydu: — 5 Öylerni qurunglar, ularda turunglar; baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisiyi yenglar; 6 öylininglar, oghul-qizliq bolunglar; oghulliringlar üchün qizlarni élip beringlar, qizliringlarni erlerge yatliq qilinglar; ularmu oghul-qizliq bolsun; shu yerde köpiyিglarki, aziyip ketmenglar; 7 Men silerni sürgün'ge ewetken sheherning tinch-awatliqini izdenglar, uning üchün Perwerdigarha dua qilinglar; chünki uning tinch-awatliqni bolsa, silermu tinch-awat bolisiler. 8 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Aranglardiki peyghemberler we silerning palchiliringlar silerni aldap qoymisun; siler ulargha körgüzen chüshlerge qulaq salmanglar; 9 chünki ular Méning namimda yalghandin besharet béridu; Men ularni ewetken emesmen, — deydu Perwerdigar. 10 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Babilgha béktilgen yetmish yil toshqanda, Men silerning yéninglarga kélip silerge iltipat körsitimenki, silerni mushu yurtqa qayturushum bilen silerge qilghan shapaetlik wedemni ada qilimen; 11 Chünki Özümning siler toghruluq pilanlirimni, apet élip kélidighan emes, tinch-awatliq élip kélidighan, axirda silerge ümidwar kéléchekni ata qilidighan pilanlirimni obdan bilimen, — deydu Perwerdigar. 12 Shuning bilen iler Manga nida qilip, yénimha kélip Manga dua qilisiler we Men silerni anglaymen. 13 Siler Méni izdeysiler we Méni tapisiler, chünki siler pütün qelbinglar bilen Manga intilidighan bolisiler. 14 Men Özümni silerge tapquzimen, — deydu Perwerdigar — we Men silerni sürgünlüktni qayturup eslige keltürimen, Men silerni heydiwetken barliq elliordin we heydiwetken barliq jaylardin yighimen, — deydu Perwerdigar, — Men silerni élip, esli sürgün qilip aysirghan yurtqa qayturimen. 15 Siler: «Perwerdigar bizge Babilda peyghemberlerni tiklidi» désenglar, 16 emdi Perwerdigar Dawutning textige olтурган padishah we bu sheherde turuwatqan barliq xelq, yeni

siler bilen bille sürgün qilinmighan qérindashliringlar toghruluq shuni deydu: — 17 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men ularni azablaydighan qilich, qehetchilik we waba ewetimen; shuning bilen ularni xuddi sésighan, yélib bolmaydighan nachar enjürlerdek qilimen; 18 ularni qilich, qehetchilik we waba bilen qoghlaymen, ularni yer yüzidiki barliq padishahliqlargha heydep apirimen; ularni shu ellerge wehime, lenet, dehshet, ush-ush qilinidighan we reswa qilinidighan obyékt qilimen. 19 chünki Men tang seherde ornumdin turup, xizmetkarlirim bolghan peyghemberlerni ewetip sözlimi ulargha éytqinim bilen, ular qulaq salmighan; siler [sürgün bolghanlar] héch qulaq salmighansiler, — deydu Perwerdigar. 20 Lékin i siler sürgün bolghanlar, Men Yérusalémdin Babilgha ewetkenler, Perwerdigarning sözini anglanglar: — 21 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Méning namimda silerge yalghandin besharet béridighan Kolayaning oghli Ahab toghruluq we Maaséyahning oghli Zedekiya toghruluq mundaq deydu: — Mana, Men ularni Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurimen, u ularni köz aldinglarda ölümge mehküm qilidu; 22 shuning bilen ular misal qilinip Babilda turghan Yehudadiki barliq sürgün qilin'ghanlarning aghzida: «Perwerdigar séni Babil padishahi Néboqadnesar otta kawab qilghan Zedekiya we Ahabdek qilsun!» dégen lenet sözi bolidu; 23 chünki ular Israil ichide iplasliq qilghan, qoshnilarning ayalliri bilen zina qilghan we Méning namimda yalghan sözlerni, Men ulargha héch tapilmighan sözlerni qilghan; Men bularni Bilguchi we guwah Bolghuchidurmen, — deydu Perwerdigar. 24 «Sen Yeremiya Nehelemlik Shémayagha mundaq dégin: — 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki sen öz namingda Yérusalémdiki barliq xelqqe, kahin bolghan Maaséyahning oghli Zefaniyagha we barliq kahinlarga xetler yollighining tüpeylidin, — 26 ([sen Zefaniyagha mundaq yazghan]: «Perwerdigar séni kahin Yehuyadaning ornigha kahin tikligen emesmu? U séni Perwerdigarning öyide shuninggħa nazaretki qilghanki, besharet béridighan peyghember boluwalghan herbir telwini bésish üchün puti we boynigha taqaq sélishing kerek. 27 Emdi sen némishqa silerge özini peyghember qiliwalghan

Anatotluq Yeremiyani eyiblimiding? 28 Chünki u hetta Babilda turuwtqan bizlergimu: «Shu yerde bolghan waqtinqlar uzun bolidu; shunga öylerni sélinglar, ularda turunglar, baghlarni berpa qilinglar, ularning méwisiini yenglar» dep xet yollidi!» 29 — Zefaniya mushu xetni Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 30 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 31 Barliq sürgün bolghanlarga xet yollap mundaq dégin: — Perwerdigar Nehelamliq Shemaya togruluq munaq deydu: Chünki Men uni ewetmigen bolsammu, Shémayaning silerge besharet bérif, silerni yalghanchiliqqa ishendürgenlikü tüpeylidin, 32 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Nehelamliq Shémayani nesli bilen bille jazalaymen; mushu xelq arisida uning héchqandaq nesli tépilmaydu; u Men Öz xelqim üchün qilmaqchi bolghan yaxshiliqni héch körmeye, — deydu Perwerdigar: — chünki u ademlerni Manga asiyliqqa qutratti.

30 Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — 2

Israelning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men sanga hazır deydighan mushu barliq sözlirimni yazmigha yazghin; 3 Chünki mana, shundaq künler kéliodu, — deydu Perwerdigar, — Men xelqim Israel hem Yehudani sürgünlükting qayturup eslige keltürimen, ularni ata-bowilirigha teqdim qilghan zémin'ha qayturimen, ular uninggħa ige bolidu. 4 Perwerdigarning Israel togruluq we Yehuda togruluq dégen sözliri töwendikidek: — 5 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Anglitlidu alaqzadilik hem qorqunchluqning awazi, Bolsun nede amantinchliq! 6 Soranglar, shuni körüp bēqinglarki, er bala tughamdu? Men némishqa emdi tolghaqqa chūshken ayaldek herbir er kishining chatiriqini qoli bilen tutqanlıqini körimen? Némishqa yüzliri tatirip ketkendu? 7 Ayhay, shu kuni dehshetlikтур! Uningħha héchqandaq kün oxshimaydu; u Yaqupning azab-oqubet künidur; lékin u uningdin qutquzulidu. 8 Shu künide emelge ashuruliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men uning boyunturuqini boynungdin élip sunduruwétimen, asaretliringni buzup tashlaymen, yat ademler uni ikkinchi qulluqqa chūshürmeydu. 9 Shuning ornida ular Perwerdigar Xudasining hemde Men ular üchün qaytidin tikleydighan Dawut padishahining qulluqida bolidu. 10 Emdi sen, i qulim Yaqup, qorqma, — deydu Perwerdigar; —

alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni yiraq yerlerdin, séning neslingni sürgün bolghan zémindin qutquzim; Yaqup qaytip kéliodu, aram tépíp azade turidu we héchkim uni qorqutmaydu. 11 Chünki Men séni qutquzush üchün sen bilen billidurmen, — deydu Perwerdigar; — Men séni tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemmu, lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip terbiye-sawaq bérinen; séni jazalimay qoyup qoymaymen. 12 Chünki Perwerdigar mundaq deydu: Séning zédeng dawalighusiz, séning yarang bolsa intayin éghirdur. 13 Séning dewayingni soraydighan héchim yoq, yarangni tangghuchi yoqtur, sanga shipaliq dorilar yoqtur; 14 séning barliq ashniliring séni untughan; ular séning halingni héch sorimaydu. Chünki Men séni düshmendek zerb bilen urghanmen, rehimsiz bir zalimdek sanga sawaq bolsun dep urghanmen; chünki séning qebihliking heddi-hésabsiz, gunahliring heddidin ziyade bolghan. 15 Némishqa zédeng tüpeylidin, derd-eliming dawalighusiz bolghanliqi tüpeylidin peryad kötürisen? Qebihliking heddi-hésabsiz bolghanliqidin, gunahliring heddidin ziyade bolghanliqidin, Men shularni sanga qilghanmen. 16 Lékin séni yutuwalghanlarning hemmisi yutuwélinidu; séning barliq kūshenliliring bolsa sürgün bolidu; séni bulighanlarning hemmisi bulang-talang qilinidu; séni ow qilghanlarning hemmisini owlnidighan qilimen. 17 Chünki Men sanga téngi téngip qoymen we yariliringni saqaytimen — deydu Perwerdigar; — chünki ular séni: «Ghérib-bichare, héchkim halini sorimaydighan Zion del mushudur» dep haqaretligen. 18 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Yaqupning chédirlirini sürgünlükting qayturup eslige keltürimen, Uning turalghuliri üstige rehim qilimen; Sheher xarabiliri ul qiliniq qaytidin qurulidu, Ordaq'le öz jayida yene ademzatlıq bolidu. 19 Shu jaylardin teshekkür kūyliri we shad-xuramliq sadaliri anglinidu; Men ularni köpeytimenki, ular emdi azaymaydu; Men ularning hörmitini ashurimen, ular héch pes bolmaydu. 20 Ularning baliliri qedimdikidek bolidu; ularning jamaiti aldimda mezzut turghuzulidu; ularni xorlighanlarning hemmisini jazalaymen. 21 Ularning bési özliridin bolidu, Ularning höküm sürgüchisi özliri otturisidin chiqidu; Men uni öz yénimħa keltürimen, shuning bilen u Manga yéqin kéliodu; Chünki yénimħa kelgħuchi [jénini] tewekkül qilghuchi

emesmu? — deydu Perwerdigar. **22** — Shuning bilen siler Méning xelqim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen. **23** Mana, Perwerdigardin chiqqan bir boran-chapqun! Uningdin qehr chiqti; Berheq, dehshetlik bir qara quyun chiqip keldi; U pirqirap rezillerning bésigha chüshidu. **24** Könglidiki niyetlirini ada qilip toluq emel qilghuche, Perwerdigarning qattiq ghezi pi yanmaydu; Axirqi künlerde siler buni chüshinip yétilsiler.

31 Shu waqitta, — deydu Perwerdigar, — Men Israilning jemetlirining Xudasi bolimen, ular Méning xelqim bolidu. **2** Perwerdigar mundaq deydu: — Qilichtin aman qalghan xelq, yeni Israil, chölbayawanda iltipatqa ige bolghan; Men kélip ularni aram tapquzimen. **3** Perwerdigar yiraq yurtta bizge körünüp: «Men séni menggü bir muhebbet bilen söyüp keldim; shunga Men özgermes méhribanlıq bilen séni Özümge tartip kelgenmen. **4** Men séni qaytidin qurimen, shuning bilen sen qurulisen, i Israil qizi! Sen qaytidin dapliringni élip shad-xuram qilghanlarning ussullirigha chiqisen. **5** Sen qaytidin Samariyening taghliri üstige üzümzarlar tikisen; ularni tikküchiler özliri tikip, méwisiini özliri yeydu. **6** Chünki Efraimning égizlikide turghan közetchiler: «Turunglar, Perwerdigar Xudayimizgha ibadet qilishqa Zion'gha chiqayil!» — dep nida kötüridighan künü kéléridu. **7** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Yaqup üçhün shad-xuramliq bilen naxsha éytinglar, Ellerner béshti bolghuchi üçhün ayyah kötürünglar; Jakarlanglar, medhiye oqup: «I Perwerdigar, Séning xelqingni, Yeni Israilning qaldisini qutquzghaysen!» — denglar! **8** Mana, Men ularni shimaliy yurtlardin épkeklimen, Yer yuzining chet-chetliriden yighimen; Ular arisida emalar we tokurlar bolidu; Hamilidar we tughay dégenler bille bolidu; Ular ulugh bir jamaet bolup qaytip kéléridu. **9** Ular yigha-zarlar kötürüp kéléridu, Ular dua-tilawet qilghanda ularni yétekleymen; Men ularni ériq-östengler boyida, héch putlashmaydighan tüz yol bilen yétekleymen; Chünki Men Israilgha ata bolimen, Efraim bolsa Méning tunji oglumdur. **10** Perwerdigarning sözini anglanglar, i eller, Déngiz boyidiki yiraq yurtlarga: — «Israilni tarqatuchi uni qaytidin yighidu, Pada baqquchi padisini baqqandek U ularni baqidu; **11** Chünki Perwerdigar Yaqupni bedel tölep qutuldurghan, Uningha Hemjemet bolup özidin zor küchlük bolghuchining changgilidin qutquzghan!» — dep jakarlanglar. **12** Ular kélip

Ziondiki égizliklerde shad-xuramliqta towlaydu, Perwerdigarning iltipatidin, yeni yéngi sharabtin, zeytun méyidin, mal-waranning qoziliridin berq uridu; Ularning jéni xuddi mol sughirilghan baghdek bolidu, Ular ikkinchi héch solashmaydu. **13** Shu chaghda qizlar ussulda shadlinidu, Yigitler we moysipitlarmu teng shundaq bolidu; Chünki Men ularning aharzalirini shad-xuramliqqa aylandurimen; Men ulargha teselli béríp, derd-elimining ornigha ularni shadliqqa chömdürimen. **14** Men kahinlarni molchiliq bilen toyghuzimen, Xelqim iltipatimha qanaet qilidu, — deydu Perwerdigar. **15** Perwerdigar mundaq deydu: — Ramah shehiride bir sada, Achchiq yigha-zarning pighani anglinidu, — Bu Rahilening öz baliliri üçhün kötürgen ah-zarliri; Chünki u baliliri bolmighachqa, tesellini qobul qilmay pighan kötüridu. **16** Perwerdigar [uningha] mundaq deydu: — Yigha-zaringni toxtat, közliringni yashlardin tart; chünki munu tartqan jipayingdin méwe bolidu, — deydu Perwerdigar; — ular düshmenning zéminidin qaytidu; **17** berheq, kélechiking ümidlik bolidu, — deydu Perwerdigar; — we séning baliliring yene öz chégrisidin kirip kéléridu. **18** Men derweqe Efraimning özi toghruluq ökünüüp: «Sen bizge shash torpaqqa terbiye bergendek sawaq-terbiye berding; Emdu bizni towa qildurghaysen, Biz shuning bilen towa qilip qaytip kélimiz, Chünki Sen Perwerdigar Xudayimizdursen; **19** Chünki biz towa qildurulushimiz bilen heqiqeten towa qıldıq; Biz özimizni tonup yetkendin kéyin, yotimizni urduq; Biz yashliqimizdiki [qilmishning] shermayasi tüpeylidin nomus qilip, xijalette qalduq!» — dégenlikini anglidim. **20** — Efraim Manga nisbeten jan-jiger balam emesmu? Chünki Men uni eyibligen teqdirdimu, uni herdaim könglümde séghinimen; Shunga ich-baghrim uningha aghriwatidu; Men uningha rehim qilmisam bolmaydu, — deydu Perwerdigar. **21** — Shunga özüngge yol belgilirini béküp qoyghin; Sen sürgün'ge manghan yolgha, shu kötürülgén yolgha köngül qoyup diqqet qilghin; Hazir shu yol bilen qaytip kel, i jan-jigirim Israil qizi, Mushu sheherliringge qarap qaytip kel! **22** Sen qachan'ghiche téneb yürisen, i yoldin chiqquchi qizim? Chünki Perwerdigar yer yüzide yéngi ish yaritudu: — Ayal kishi baturning etrapida yépiship xewer alidu! **23** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men ularni sürgünlükten qayturup eslige

keltürginimde Yehudaning zéminida we sheherliride xeqler yene [Yérusalém toghruluq]: «Perwerdigar séni bextliq qilghay, i heqqaniyliq turghan jay, pak-muqeddeslikning téghi!» deydighan bolidu. **24** Shu yerde Yehuda — sheherliridikiler, déhqanlar we pada baqquchi köchmen charwichilar hemmisi bille turidu. **25** Chünki Men hérip ketken jan igilirining hajitidin chiqimen, herbir halidin ketken jan igilirini yéngilandurimen. **26** — Men [Yeremiya] buni anglap oyghandim, etrapqa qaridim, nahayiti tatliq uxlaptimen. **27** Mana, shu künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetide we Yehuda jemetide insan neslini we haywanlarning neslini térip östürimen. **28** Shundaq boliduki, Men ularni yulush, söküsh, halak qilish, aghdurush üchün, ulargha nezirimni salghandek, Men ularni qurush we tikip östürüsh üchünmu ulargha nezirimni salimen, — deydu Perwerdigar. **29** Shu künlerde ular yene: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni yégen, shunga balilarning chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni héch ishletmeydu. **30** Chünki herbiri öz gunahi üchün ölidu; achchiq-chüchük üzümlerni yégenlerning bolsa, özining chishi qériq sézilidu. **31** Mana, shu künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti bilen yéngi ehde tüzimen; **32** bu ehde ularning ata-bowlirli bilen tüzgen ehdiye oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowlirini qolidin tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen tüzgenidim; gerche Men ularning yoldishi bolghan bolsammu, Méning ular bilen tüzüşken ehdemni buzghan, — deydu Perwerdigar. **33** Chünki shu künlerdin kényin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana shuki: — Men Öz Tewrat-qanunlirimni ularning ichige salimen, Hemde ularning qelbigimu yazimen. Men ularning Ilahi bolimen, Ularmu Méning xelqim bolidu. **34** Shundin bashlap héchkim öz yéqinigha yaki öz qérindishiga: — «Perwerdigarni tonughin» dep ögitip yürmeye; chünki ularning eng kichikidin chongighiche hemmisi Méni tonup bolghan bolidu; chünki Men ularning qebihlikini kechürumen hemde ularning gunahini hergiz ésige keltürmeymen, — deydu Perwerdigar. **35** Quyashni kündüzde nur bolsun dep bergen, ay-yultuzlarni kéchide nur bolsun dep belgiligen, dolqunlirini sharqiritip déngizni qozghaydighan Perwerdigar mundaq deydu (samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur): — **36** — Mushu

belgiligenlirim Méning aldimdin yoqap ketse, — deydu Perwerdigar, — emdi Israilning ewladlirimu Méning aldimdin bir el bolushtin menggüre qélishi mumkin. **37** Perwerdigar mundaq deydu: — Yuqirida asmanlar mölcherlense, töwende yer ulliri tekshürülüp bilinse, emdi Men Israilning barliq ewladlirining qilghan hemme qilmishliri tüpeylidin ulardin waz kéchip tashlighuchi bolimen, — deydu Perwerdigar. **38** Mana, shu künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — sheher mexsus Manga atilip «Hananiyelning munari»din «Doqmush derwazasi»giche qaytidin qurulidu; **39** elchem tanisi qaytidin ölchesh üchün shu yerdin «Gareb döngi»giche, andin Goatqa burulup sozulidu; **40** jetsetler we [qurbanliq] külliri tashlinidighan pütküllilgħha, shundaqla Kidron deryasighiche hem sherqke qaraydighan «At derwazisi»ning doqmushighiche yatqan étizlarning hemmisi Perwerdigargha pak-muqeddes dep hésablinidu; sheher qaytidin héch yulup tashlanmaydu, hergiz qaytidin aghdurup tashlanmaydu.

32 Yehuda padishahi Zedekiyaning oninchi yili, Yeremiya Perwerdigardin kelgen söz töwende xatirilen'gen (shu yıl Néboqadnesarning on sekkizinchı yili idi; **2** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémmi qorshuwalghanidi; Yeremiya peyghember bolsa Yehuda padishahining ordisidiki qarawullarning hoylisida qamap qoyulghanidi. **3** Chünki Yehuda padishahi Zedekiya uni eyiblep: «Némishqa sen: «Mana, Men bu sheherni Babil padishahining qoligha tapshurimen; u uni ishghal qilidu; Yehuda padishahi Zedekiya kaldiylerning qolidin qéchip qutulalmaydu; chünki u Babil padishahining qoligha tapshurulmay qalmaydu; u uning bilen yüz turane sózlishidu, öz közi bilen uning közige qaraydu. U Zedekiyanı Babilha apiridu, u men uningga yéqinliship toluq bir terep qilghuche shu yerde turidu, deydu Perwerdigar; siler kaldiylер bilen qarshilashsanglarmu ghelibe qilalmaysiler! — deydu Perwerdigar» — dep bésħaret bérisen?» — dep uni qamap qoyulghanidi). **6** Yeremiya: — Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi — dédi: — **7** Mana, taghang Shallumning oghli Hanameel yéningha kélip: «Özung üchün Anatottiki étizimni sétiwal; chünki uni sétiwélishqa séning hemjemetlik hoququng bar» — deydighan bolidu. **8** Andin Perwerdigarning déginidek taghamming oghli Hanameel, qarawullarning hoylisida yénimha kélip manga: «Binyaminning zéminidiki

ménинг Anatottiki étizimni sétiwalghaysen; chünki hemjemet hoquqi séningkidur; özüng üchün sétiwal» — dédi; andin men buning heqiqeten Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yettim. 9 Shunga men taghamning oghli Hanameeldin Anatottiki bu étizni sétiwaldim; pulni, yeni on yette shekel kümüshni girge sélip ölchidim. 10 Men toxtam xétige imza qoyup, üstige möhünni bésip péchetlidim; buningha guwahchilarni guwah bergüzdum, kümüshni tarazigha saldim; 11 toxtam xétini qolumgha aldim, — birside soda tüzümi we shertliri xatirilinip péchetlen'gen, yene birsi péchetlenmigenidi — 12 we men taghamning oghli Hanameelning köz aldida, bu soda xétige imza qoyghan guwahchilar we qarawullarning hoylisida olturghan Yehudiyarning hemmisi aldida xetlerni Maaséyahning newrisi, Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurdum. 13 Ularning aldida men Baruqqa mundaq tapilap dédim: — 14 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Bu xetlerni, yeni péchetlen'gen we péchetlenmigen bu toxtam xetlirini élip, bular uzun waqitqiche saqlansun dep sapal idish ichige salghin; 15 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Kelgüside bu zéminda hem öyler, hem étizlar, hem üzümzarlar qaytidin sétiwélinidu. 16 Men toxtam xétini Nériyaning oghli bolghan Baruqqa tapshurghandin kényin, Perwerdigargha dua qilip mundaq dédim: — 17 «Ah, Reb Perwerdigar! Mana, Sen asman-zéminni Özüngning zor qudriting we sozulghan biliking bilen yasighansen; Sanga héchqandaq ish tes emestur; 18 Sen minglighan kishilerge rehim-shepget körsitisen hemde atilarning qebihlikining jazasınımu kényin balilirining qoynigha qayturisen; ah Sen ulugh, Qudret Igisi Tengridursen — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Séning namingdur; 19 oy-nishanliringda ulugh, qilghan ishliringda qudretliksen; közliring bilen insan balilirining öz yollir we qilghanlirining méwisi boyiche herbirige [inam yaki jaza] qayturush üchün, ularning barlıq yollirini közligüchidursen; 20 — Sen bugünkü kün'giche Misir zéminida, Israil ichide hem barlıq insanlar arısida möjizilik alametlerni hem karametlerni ayan qilip kelgensen; shunglashqa bügün'giche Séning naming éghizdin-éghizgha tarqılıp kelmekte. 21 Sen möjizilik alametler, karametler qudretlik qolung, sozulghan biliking we dehshetlik wehshet arqılıq Öz

xelqing Israilni Misir zéminidin chiqarghansen; 22 Sen ulargha ata-bowlirigha teqdim qilimen dep qesem qilghan, süt hem bal éqip turidighan bu zéminni teqdim qilghansen. 23 Ular derweqe zémin'gha kirip uningha ige bolghan; lékin ular Séning awazingha qulaq salmighan, Tewrat-qanunungda mangmighan; ulargha emr qilghanlarning héchqaysisigha emel qilmighan; shunga Sen bu külpetlerning hemmisini ularning beshigha chüshürgensen. 24 Mana, sheherni bésip kirish üchün sépilgha sélip chiqirilghan dönglükkoteylege qarighaysen! Qilich, qehetchilik we waba tüpeylidin sheher hujum qiliwatqan kaldiylerning qoligha tapshurulmay qalmaydu; Sen aldin'ala éytqining hazir emelge ashuruldi; mana, Özüng körisen. 25 Lékin Sen, i Reb Perwerdigar, gerche sheher kaldiylerning qoligha tapshurulidighan bolsimu, manga: «Özüng üchün étizni kümüshke sétiwal we buni guwahchilarqha körgüzin!» — déding». 26 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 27 Mana, Men Perwerdigar, barlıq et igilirining Xudasidurmen; Manga tes chüshidighan birer ish barmidu? 28 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu sheherni kaldiylerning qoligha we Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurimen; ular uni igiliwalidu. 29 Bu sheherge hujum qiliwatqan kaldiüler uningha bésip kirip ot qoyup uni köydüriwétidu; ular sheherdikilerning öylirinimu köydüriwétidu; ular bu öylerning ögziñili üstide Méni ghezeplendürüp Baalgha isriq yaqqan, yat ilahlargha «sharab hediye»lerni quyghan. 30 Chünki Israillar we Yehudalar yashlıqidin tartip köz aldimda peqet rezillikla qilip kelmekte; Israillar peqetla öz qollırı yasighanlar bilen ghezipimni qozghighandin bashqa ish qilmighan, — deydu Perwerdigar. 31 Chünki bu sheher qurulghan künidin tartip bugünkü kür'giche Méning ghezipim we qehrimni shundaq qozghighuchi bolup keldiki, Men uni Öz yüzüm alidin yoqatmisam bolmaydu. 32 Israillar we Yehudalar — ular we ularning padishahlırları, emirları kahinlırları, peyghemberlırları, Yehuda ademlirli we Yérusalémda turuwatqanlarning méni ghezeplendürgen barlıq rezilliki tüpeylidin [sheherni yoqitimen]. 33 Ular Manga yüzünü qaratqan emes, belki Manga arqısını qilip tetür qarighan; gerche Men tang seherde ornumdin turup ulargha ögetken bolsammu, ular anglimay telim-terbiyini qobul qilishni ret qilghan. 34 Ular Öz namim bilen atalghan öyde yirginchlik butlirini sélip

uni bulghighan; **35** ular öz oghul-qizlirini ottin ötküzüp «Molek»ке atap qurbanlıq qılış üçhün «Hinnomning oghlining jilghisi»diki, Baalgha bégishishlan'ghan «yuqiri jaylar»ni qurup chiqqan; Men ularning bundaq ish qilishini zadi buyrup baqmighanmen; ularning Yehudani gunahqa patquzup, mushundaq lenetlik ish qilsun dégen oy-niyette héchqachan bolup baqmighanmen. **36** Siler mushu sheher toghruluq: «Derheqiet, u qılıch, qehetchilik we waba arqliq Babil padishahining qoligha tapshurulidu!» — dewatisiler; lékin Perwerdigar — Israilning Xudasi mushu sheher toghruluq hazır mundaq deydu: — **37** Mana Men, Men ularni ghezipim, qehrim we zor achchiqim bilen heydiwetken barlıq padishahliqlardin yighimen; Men ularni qaytidin mushu yerge épkeklimen, ularni aman-tinchliqta turghuzimen. **38** Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. **39** Men ular we ulardin kényin bolghan balilirini barlıq künliiride Mendin eyminip yaxshılıq körsün dep, ulargha bir qelb, bir yolni ata qilimen. **40** Men ulargha iltipat qilishtin qolumni ikkinchi üzmeslikim üçhün ular bilen mengülüük bir ehde tüzimen; ularning qaytidin yénimdin chetlimeslikü üçhün Men qelbige qorqunchumni salimen. **41** Men ulargha yaxshılıq ata qilishtin huzur élip shadlinimen we pütün qelbim, pütün jénim bilen ularni mushu zémin'ha tikip turghuzimen! **42** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Men xuddi bu xelqning bëshigha bu dehshetlik külpetning hemmisini chüshürginimdek, Men ular toghruluq wede qilghan barlıq bext-beriketlerni ularning üstige chüshürimen; **43** Siler mushu zémin toghruluq: «U weyrane, ademzatsiz we haywanatsizdur; kaldiylerning qoligha tapshurulghan!» deysiler. Lékin kelgüsüide uningda étizlar qaytidin sétiwélinidu! **44** Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida, Yehudanıng sheherliride, [jenubtiki] taghlıq sheherliride, gherbtiki «Shefelah» égizlikidiki sheherlerde, [Yehudanıng] jenubiy bayawanlıridiki sheherlerdimu kishiler qaytidin kümüşke étizlarnı sétiwalidu, toxtam xetlirige imza qoyidu, möhürlep, guwahchilarını guwahqa hazir qılıdu; chünki Men ularni sürgünlükinti qayturup eslige keltürimen — deydu Perwerdigar.

33 Yeremiya téxi qarawullarning hoylisida qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uningha ikkinchi qétim kélép mundaq déyildi: — **2** Ishni qilghuchi Men Perwerdigar, ishni

shekillendürgüchi hem uni békirküchi Menki Perwerdigar mundaq deyment — Perwerdigar Méning namimdur — **3** Manga iltija qil, Men sanga jawab qayturimen, shundaqla sen bilmeydighan, büyük hem tilsimat ishlarını sanga ayan qilimen. **4** Chünki [dúshmenning] döng-poteylirige hem qılıchığa taqabil turushqa istihkamlar qılış üçhün chéqilghan bu sheherdiki öyler we Yehuda padishahlirining ordiliri toghruluq Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — **5** «Kaldiyler bilen qarshılıshimen» dep sheherge kirgenlerning hemmisi, peqet Men ghezipim we qehrimde uriwetkenlerning jesetliri bilen bu öylerni toldurush üçhün kelgenler, xalas. Chünki Men ularning barlıq rezilliki tüpeylidin yüzümni bu sheherdin öriüp yosurghanmen. **6** Halbuki mana, Men bu sheherge shipa qılıp derdige derman bolimen; Men ularni saqaytimen, ulargha cheksiz arambexsh hem heqiqetni yéship ayan qilimen. **7** Men Yehudani hem Israilni sürgündin qayturup eslige keltürimen; ularni awwalqidek qurup chiqimen. **8** Men ularni Men bilen qarshılıship gunahqa pétip sadir qilghan barlıq qebihlikidin paklandurimen, Méning aldimda gunahqa pétip, Manga asiyliq qilghan barlıq qebihliklirini kechürimen; **9** yer yuzidiki barlıq eller Men ulargha yetküzgen barlıq iltipatni anglaydu, shuning bilen bu [sheher] kishini shadlandurup, Özümge medhiyelerni qozghap, shanshrep keltürüp nam-shöhret hasil qılıdu; eller Men ulargha yetküzgen barlıq iltipat we arambexshliktin [Medin] qorqup titreydighan bolidu. **10** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler mushu yer toghruluq: «U bir xarabilik, ademzatsiz we haywanatsiz boldi!» deysiler — durus. Lékin xarabe bolghan, ademzatsiz, ahalisiz, haywanatsiz bolghan Yehudanıng sheherliride we Yérusalém kochilirida **11** yene tamashining sadasi, shad-xuramliq sadasi we toyı boluwtqan yigit-qizning awazi anglinidu, shundaqla Perwerdigarning öyige «teshekkür qurbanlıqları»ni aparghanlarning «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarha teshekkür éytinglar, chünki Perwerdigar méhribandur, uning muhebbiti menggülüktür» deydiqhan awazlıri qaytidin anglinidu; chünki Men sürgün bolghanlarnı qayturup zémindiki awatlıqni eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. **12** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Xarabe bolghan ademzatsiz we haywanatsiz bolghan bu yerde we uning barlıq sheherliride qoy baqquchilarning

öz padilirini yatquzidighan qotanliri qaytidin bar bolidu. **13** [Jenubiy] taghliqtiki sheherlerde, [gherbtiki] Yehudaning «Shefelah» égizlikidiki sheherlerde, jenubiy bayawanlardiki sheherlerde, Binyaminning yurtida, Yérusalémning etrapidiki yézilirida we Yehudaning sheherliridimu qoy padiliri ularni sanighchuchining qoli astidin qaytidin ötidu, — deydu Perwerdigar. **14** Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemetige hem Yehuda jemetige éytqan shepqetlik wedemge emel qilimen. **15** Shu künler we u chaghda Men Dawut neslidin «Heqqaniy Shax»ni zéminda östürüp chiqirimen; U zéminda toghra höküm we heqqaniyliq yürgüzidu. **16** Shu künlerde Yehuda qutquzulidu, Yérusalém arambexshte turidu; [shu chaghda] Yérusalém: «Perwerdigar heqqaniyliqimizdú» dégen nam bilen atilidu. **17** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Dawutning Israil jemetining textige olturushqa layiq nesli üzülüp qalmaydu, **18** yaki Lawiyardin bolghan kahinlardin, «köydürme qurbanliq», «ashliq hediye» we bashqa qurbanliqlarni Méning aldimda daim sunidighan adem üzülüp qalmaydu. **19** Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **20** Perwerdigar mundaq deydu: — Siler Méning kündüz bilen tüzgen ehdemni we kéche bilen tüzgen ehdemni buzup, kündüz we kéchini öz waqtida kelmeydighan qilip qoysanglar, **21** shu chaghda Méning Qulum Dawut bilen tüzgen ehdem buzulup, uningha: «Öz textingge höküm süridighan bir oghlung daim bolidu» déginim emelge ashurulmaydu we xizmetkarlirim, kahinlar bolghan Lawiyalar bilen tüzgen ehdem buzulghan bolidu. **22** Asmanlardiki qoshunlar bolghan yultuzlarni sanap bolghili bolmighandek, déngizdiki qumlarni ölchep bolghili bolmighandek, men qulum Dawutning neslini we Özümge xizmet qilidighan Lawiyarni köpeytimen. **23** Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **24** Bu xelqning: «Perwerdigar Özi tallighan bu ikki jemettin waz kéchip, ularni tashlidi» déginimi bayqimidingmu? Shunga ular Méning xelqimni: «Kelgüside héch bir el-dölet bolmaydu» dep közge ilmaydu. **25** Perwerdigar mundaq deydu: — Méning kündüz we kéchini békitken ehdem özgirip ketse, yaki asman-zémindiki qanuniyetlerni békitmigen bolsam, **26** Men Yaqupning neslidin we Dawutning neslidin waz kéchip ularni tashlaydighan bolimen, shuningdek Ibrahim, Ishaq we Yaqupning nesli üstige

höküm sürüsh üchün [Dawutning] neslidin adem tallimaydighan bolimen! Chünki berheq, Men ularni sürgünlükten qayturup ularni eslige keltürimen, ulargha rehimdilliq körsitimen.

34 Babil padishahi Néboqadnesar, pütün qoshuni we hökümranlıqicha békinq'han barlıq padishahlıqlar we ellerner hemmisi Yérusalémgha we uning etrapidiki barlıq sheherlerge jeng qilghan waqtida, Perwerdigardin Yeremiyagha kelgen söz: — **2** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Zedekiyaning yénigha béríp uningha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu sheherni Babil padishahining qolığa tapshurimen, u uningha ot qoyup köydüriwétidu. **3** Sen bolsang, uning qolidin qachalmaysen; belki sen tutulup uning qolığa tapshurulisen; séning közliring Babil padishahining közlerige qaraydu, uning bilen yüz turane sözlishisen we sen Babilha sürgün bolup kétisen. **4** Lékin, i Yehuda padishahi Zedekiya, Perwerdigarning sözini angla; Perwerdigar séning tughrangda mundaq deydu: — Sen qilich bilen ölmeyesen; **5** sen aman-tinchliqtä ölisen; ata-bowliring bolghan özungdin ilgiriki padishahlar üchün matem tutup xushbuy yaqqandek ular oxshashla sen üchünmu [xushbuy] yaqidu; ular sen üchün: «Ah, shahim!» dep matem tutidu; chünki Men shundaq wede qilghanmen, — deydu Perwerdigar. **6** Andin Yeremiyä peyghember bu sözlerning hemmisi Yehuda padishahi Zedekiyanha Yérusalémda étti. **7** Shu chaghda Babil padishahining qoshuni Yérusalémda we Yehudadiki qalghan sheherlerde, yeni Laqishta we Azikahta jeng qiliwatatti; chünki Yehudadiki mustehkem sheherler arisidin peqet bularla ishghal bolmighanidi. **8** Padishah Zedekiya [qullirimizgha] azadlıq jakarlaylı dep Yérusalémlikilerning hemmisi bilen ehindi késip tüzgendifin kényin, Perwerdigardin töwendiki bu söz Yeremiyagha keldi **9** (ehde boyiche herbiri öz ibraniy qullirini, er bolsun, qız-ayal bolsun, qoyuwétishi kérek idi; héchqaysisi öz qérindishi bolghan Yehudiyni qulluqta qaldurmaslıqı kérek idi. **10** Ehdige qoshulghan barlıq emirler we barlıq xelq shuningha, yeni herqaysimiz öz quli yaki dédikini qoyuwéteyli, ularni qulluqta qalduruwermeyli dégen sözige boysundi. ular boysunup ularni qoyuwetti. **11** Lékin uningdin kényin ular bu yoldin yénip qoyuwetken qul-dédeklerni özige qayturuwaldi. ular bularni qaytidin mejburiy qul-dédekkiliq qiliwaldi). **12** —

Shu chaghda Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 13 Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Men ata-bowiliringlarni Misirning zéminidin, yeni «qulluq öyi»din chiqarghinimda, ular bilen ehde tüzgenidim; 14 [shu ehde boyiche] herbiringlar yettinchi yilda silerge özini satqan herqaysi qérindishinglar bolghan ibraniy kishilirini qoyuwétishinglar kérek; u qulluqungda alte yil bolghandin kényin, sen uni azadliqqa qoyuwétishing kérek, dégenidim. Lékin ata-bowiliringlar buni anglimay héch qulaq salmigan. 15 Lékin siler bolsanglar, [shu yaman yoldin] yénip, köz aldimda durus ishni körüp, herbiringlar öz yéqinigha «azad bol» dep jakarlidингlar, shuningdek Öz namim bilen atalghan öyde ehde tüzüdinglar; 16 lékin siler yene yénip Méning namimgha dagh keltürüp, herbiringlar öz rayigha qoyuwetken qulni hem ixtiyarigha qoyuwetken dédekni qayturuwélip qaytidin özünglarga qul-dédek bolushqa mejburlidinglar. 17 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Siler manga qulaq salmidinglar, herbiringlar öz qérindishinglarga, herbiringlar öz yéqininglarga azad bolunglar dep héch jakarlimidinglar; mana, Men silerge bir xil azadliqni — yeni qilichqa, wabagha we qehetchilikke bolghan bir azadliqni jakarlaymen; silerni yet yüzdiki barlıq padishahliqlarga bir wehshet basquchi qilimen. 18 Shuning bilen Men ehdemni buzghan, köz aldimda késip tüzgen ehdining sözlirige emel qilmigan kishilerni bolsa, ular özliri soyup ikki parche qilip, otturisidin ötken héliqi mozaydek qilimen; 19 Yehudaning emirliri we Yérusalémning emirliri, ordidiki elemdarlar, kahinlar, shuningdek mozayning ikki parchisining otturisidin ötken barlıq xelqni bolsa, 20 Men ularni düshmenlirining qoligha, jénimi izdigüchilerning qoligha tapshurimen; shuning bilen jesetliri asmandiki uchar-qanatlarga we zémindiki haywanlarga ozuq bolidu; 21 Yehuda padishahi Zedekiya we uning emirlirimimu düshmenlirining qoligha, jénini izdigüchilerning qoligha, shundaqla silerge hujum qilishtin chikinip turghan Babil padishahining qoshunining qoligha tapshurimen. 22 Mana, Men emr qilimen, — deydu Perwerdigar, we ular bu sheher aldigha yene kélidu; ular uninggha hujum qilip ot qoyup köydüriwétidi; we Men Yehudaning sheherlirini weyrane, héch ademzatsiz qilimen.

35 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning künliride, Perwerdigardin Yeremiyagha söz kélip: — 2 «Rekabning jemetidikilerning yénigha bérüp ular bilen sözlisip ularni Perwerdigarning öyige apirip, uning kichik öylirining birige teklip qilip ularning aldigha sharab tutqin» — déyildi. 3 Shuning bilen men Xabazziniyaning newrisi, Yeremiyaning oghli Jaazaniyani, uning ukilirini we barlıq bala-chaqilirini, shuningdek Rekabning pütkül jemetini élip kélishke chiqtim; 4 Men ularni Perwerdigarning öyige, Igdaļiyaning oghli, Xudaning adimi bolghan Hananning oghullirigha tewelik öyge apardim; bu öy emirlerning öyining yénida, Shallumning oghli, ishikbaqar Maaséyahning öyining üstide idi; 5 men Rekabning jemetidikilerning aldigha sharabqa liq tolghan piyaliler we qedehlerni qoyup ulargha: «Sharabqa éghiz téginglar!» — dédim. 6 Ular manga mundaq dédi: «Biz sharabni ichmeymiz; chünki ejdadimiz Rekabning oghli Yonadab bizge: «Siler we oghul-ewladliringlar zadi sharab ichmenglar; 7 yene kélip öylerni qurmanglar, ne uruq térimanglar, ne üzümzarlarni tıkmenglar, ne bulardin héchqaysisigha zadi ige bolmanglar; barlıq künliringlarda chédirlarda turunglar; shuning bilen siler turuwatqan zéminda uzun künlerni körisiler» — dep emr qaldurghan. 8 Shuning bilen bizning ejdadimiz Rekabning oghli Yonadabning: «Barlıq kününglerde zadi sharab ichmenglar» dégen awazigha qulaq sélip, biz we bizning ayallirimiz hem oghul-qizlirimiz uning emrige toluq emel qilip kelgenmiz; 9 biz yene turghudek öylerni salmigan; bizde héch üzümzar, étiz, uruq dégenler yoq; 10 belki biz chédirlarda turup kelduq, ejdadimiz Yonadabning bizge barlıq emr qilghanlirigha emel qilip kelduq. 11 Lékin Babil padishahi Néboqadnesar zémir'gha bésip kirgende, shundaq ish boldiki, biz: «Barayli, Kaldiylerning qoshuni hem Suriyening qoshunidin qéchip Yérusalém shehirige kireyli» — déduq. Mana shu sewebtin Yérusalémda turuwatimiz». 12 Andin Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — 13 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Barghin, Yehudadikiler we Yérusalémda turuwatqanlarga mundaq dégin: — Buningdin terbiye almamsiler, shuningdek Méning sözlirimge qulaq salmamsiler? — deydu Perwerdigar.

14 — Mana, Rekabning oghli Yonadabning oghul-perzentlirige «sharab ichmenglar» dep tapilighan sözlirige emel qilinip kelgen; bugünkü kün'giche ular héch sharab ichip baqmighan, chünki ular atisining emrige itaet qilghan. Lékin Men tang seherde ornumdin turup silerge söz qilip kelgen bolsammu, siler Manga héch qulaq salmighansiler. 15 Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni ewetip: «Herbirinlar hazır öz rezil yolunglardın yénip, qilmishinglarnı tüzitinglar, bashqa ilahlargha egisip choqunmanglar; shundaq qilsanglar Men ata-bowliringlarga teqdim qilghan zéminda turuwérisiler» dep kelgenmen; lékin siler Manga qulaq salmay héch anglimighansiler. 16 Berheq, Rekabning oghli Yonadabning ewladliri atisining ulargha tapilighan emrige emel qilghan; lékin bu xelq Manga héch qulaq salmighandur. 17 Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Yehudanıng üstige hem Yérusalémning üstige Men aldin'ala éytqan barlıq balayı'apetni chüshürimen; chünki Men ulargha söz qilghan, lékin ular anglimighan; Men ularni chaqirghan, lékin ular jawab bermigen». 18 Andin Yeremiya Rekab jemetige mundaq dédi: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Chünki siler atanglar Yonadabning emrige itaet qilip, barlıq yolyoruqlarını tutup, silerge tapilighanlırining hemmisi boyiche ish körüp kelgensiler, — 19 emdi samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Rekabning oghli Yonadabning neslidin aldimda xizmet qilghuchi hergiz üzültüp qalmaydu.

36 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakimning töinchi yili, Yeremiyagha Perwerdigardin töwendiki söz keldi: — 2 Özüngge oram qeghez alghin; uningha Yosiyaning künliride sanga söz qilghimimdin tartip bugünkü kün'giche Men Israilni eyiblichen, Yehudani eyiblichen hem barlıq ellerni eyiblichen, sanga éytqan sözlerning hemmisińi yazghin. 3 Yehudanıng jemeti belkim Men bëshigha chüshürmekchi bolghan barlıq balayı'apetni anglap, herbiri özlirining rezil yolidin yanarmikin; ular shundaq qilsa, Men ularning qebihlikini we gunahini kechürüm qilimen. 4 Shuning bilen Yeremiya Nériyaning oghli Baruqni chaqirdi; Baruq Yeremiyaning aghzidin chiqqanlırını

anglap Perwerdigarning uningha éytqan sözlirining hemmisini bir oram qegheze yézip berdi. 5 Yeremiya Baruqqa tapilap mundaq dédi: — Özüm qamap qoyulghanmen; Perwerdigarning öyige kirishimge ruxset yoq; lékin özüng bérip kirgin; 6 Perwerdigarning öyide roza tutqan bir künide, sen aghzimdin chiqqanlırını anglap yazghan, Perwerdigarning bu oram yazmida xatirilen'gen sözlirini xelqning qulaqlırigha yetküzgin; hemme sheherlerdin kelgen Yehudadikilerning quliqighimu yetküzgin. 7 Ular belkim Perwerdigar aldığa dua-tilawitini qilip herbiri özlirining rezil yolidin yanarmikin; chünki Perwerdigarning bu xelqqe agahlandurghan ghezipi we qehri dehshetliktur. 8 Nériyaning oghli Baruq Yeremiya peyghember uningha tapilighinining hemmisi ada qilip, Perwerdigarning öyide Perwerdigarning sözlirini oqup jakarlidi. 9 Yehuda padishahi Yosiyaning oghli Yehoakim textke olтурghan beshinchi yili toqquzinchı ayda shundaq boldiki, barlıq Yérusalémdikiler hemde Yehuda sheherliridin chiqip Yérusalémhaga kelgen barlıq xelq üchün, Perwerdigar aldida bir mezgil roza tutushimiz kérek dep élan qilindi. 10 Shu waqt Baruq Perwerdigarning öyige kirip, pütükchi Shafanning oghli Gemariyaning öyide turup, Yeremiyaning sözlirini barlıq xelqning quliqigha yetküzüp oqudi; bu öy Perwerdigarning öyining yuqırıqi hoylisidiki «Yéngi derwaza»gha jaylashqanidi. 11 Shafanning newrisi, Gemariyaning oghli Mikah bolsa yazmidin Perwerdigarning sözlirining hemmisige qulaq saldi. 12 Andin u padishahning ordisigha chüshüp pütükchining öyige kiriwidi, mana, emirlerning hemmisi shu yerde olтурatti; pütükchi Elishama, Shémayaning oghli Délaya, Akborning oghli Elnatan, Shafanning oghli Gemariya we Hananiyaning oghli Zedekiya qatarlıq barlıq emirler shu yerde olтурatti. 13 Shuning bilen Mikah Baruqning sözligenlirini xelqning quliqigha yetküzüp oqughanда özi angıghan barlıq sözlerni ulargha bayan qildi. 14 Shuning bilen barlıq emirler Kushining ewrisi, Shelemiyaning newrisi, Netaniyaning oghli Yehudiyini Baruqning yénigha ewetip uningha: «Sen xelqning quliqigha yetküzüp oqughan oram yazmini qolunggha élip yénimizgha kel» — dédi. Shuning bilen Nériyaning oghli Baruq oram yazmini qoligha élip ularning yénigha keldi. 15 Ular uningha: «Oltur, uni quliqimizgha yetküzüp oqup ber» — dédi. Baruq

uni ulargha anglitip oqudi. **16** Shundaq boldiki, ular barliq sözlerni anglichanda, alaqzade bolup bir-birige qariship: «Bu sözlerning hemmisini padishahqa yetküzmisek bolmaydu» — dédi. **17** Andin Baruqtin: «Bizge dégin emdi, sen bu sözlerning hemmisini qandaq yazding? Ularni Yeremianing öz aghzidin anglidgingmu?» — dep soridi. **18** Baruq ulargha: «U bu sözlerning hemmisini öz aghzi bilen manga éytti, men oram qeghezge siyah bilen yazdim» — dédi. **19** Emirler Baruqqa: «Barghin, sen we Yeremiya möküwélinglar. Qeyerde bolsanglar héchkimge bildürmenglar» — dédi. **20** Shuning bilen ular oram yazmini pütükchi Elishamaning öyige tiqip qoyup, ordigha kirip padishahning yénigha kélip, bu barliq sözlerni uning quliqigha yetküzdi. **21** Padishah Yehudiyini yazmini élip kélishke ewetti, u uni Elishamaning öyidin épkeldi. Yehudiy uni padishahning quliqigha we padishahning yénida turghan barliq emirlerning qulaqlirigha yetküüp oqudi. **22** Shu chagh toqquzinchı ay bolup, padishah «qishliq öy»ide olturnatti; uning aldidiki ochaqta ot qalaqliq idi. **23** Shundaq boldiki, Yehudiy uningdin üch-töt sehipini oqughanda, padishah qelemtirashi bilen bu qismini késip, yazmining hemmisini bir-birlep otta köyüp yoqighuche ochaqtiki otqa tashlidi. **24** Lékin bu barliq sözlerni anglichan padishah yaki xizmetkarlirining héchqayisi qorqmidi, ulardin kiyim-kécheklirini yirtqanlar yoq idi. **25** Uning üstige Elnatan, Délaya we Gemariyalar padishahtin oram yazmini köydürmeslikini ötün'genidi, lékin u ulargha qulaq salmidi. **26** Padishah bolsa shahzade Yérahmeel, Azrielning oghli Séraya we Abdeelning oghli Shelemiyani pütükchi Baruqni we Yeremiya peyghemberni qolgha élishqa ewetti; lékin Perwerdigar ularni yoshurup saqlidi. **27** Padishah Baruq Yeremianing aghzidin anglap yazghan sözlerni xatiriligen oram yazmini köydürüwetkendin kéyin, Perwerdigarning sözi Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **28** Yene bir oram qeghezni élip, uninggha Yehuda padishahi Yehoakim köydürüwetken birinchi oram yazmida xatirilen'gen barliq sözlerni yazghin. **29** We Yehuda padishahi Yehoakimha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Sen bu oram yazmini köydürüwetting we Méning toghruluq: Sen buningha: «Babil padishahi choqum kélip bu zéminni weyran qilidu, uningdin hem insanni hem haywanni yoqitidu» — dep yézishqa qandaqmu

pétinding?» — déding. **30** Shunga Perwerdigar Yehuda padishahi Yehoakim toghruluq mundaq deydu: — Uning neslidin Dawutning textige olturnushqa héch adem bolmaydu; uning jesiti sirtqa tashliwétip kündüzde issiqa, kéchide qirawda ochuq yatidu. **31** Men uning we neslining beshigha, xizmetkarlirining beshigha qebihlikining jazasini chüshürimen; Men ularning üstige, Yérusalémda turuwatqanlarning üstige hem Yehudaning ademliri üstige Men ulargha agahlandurghan barliq kùlpetlerni chüshürimen; chünki ular Manga héch qulaq salmighan. **32** Shuning bilen Yeremiya bashqa bir oram qeghezni élip Nériyaning oghli Baruqqa berdi; u Yeremianing aghzigha qarap Yehuda padishahi Yehoakim otta köydürüwetken oram yazmida xatirilen'gen hemme sözlerni yazdi; ular bu sözlerge oxshaydighan bashqa köp sözlernimu qoshup yazdi.

37 Babil padishahi Néboqadnesar Zedekiyani Yehudaning zéminigha padishah qildi; shuning bilen u Yosiyaning oghli Yehoakimning oghli Konianing ornigha höküm süridi. **2** U, yaki xizmetkarliri, yaki zémindiki xelq Perwerdigarning Yeremiya peyghember arqılıq éytqan sözlirige héch qulaq salmidi. **3** Padishah Zedekiya Shelemiyaning oghli Yehukalni hem kahin Maaséyahning oghli Zefaniyani Yeremiya peyghemberning yénigha ewetip uningga: «Perwerdigar Xudayimizgha biz üchün dua qilghaysen» — dégüzdi **4** (shu chaghda Yeremiya zindanda qamaqliq emes idi; u xelq arisigha chiqip-kirishke erkin idi. **5** Pirewnning qoshuni Misirdin chiqqanidi; Yérusalémni qorshiwalghan Kaldiyler bularning xewirini anglap Yérusalémdin chékinip ketkenidi). **6** Andin Perwerdigarning sözi Yeremiya peyghemberge kélip mundaq déyilidi: — **7** Israilning Xudasi Perwerdigar mundaq deydu: — Silerni manga iltija qildurup izdeshke ewetken Yehuda padishahigha mundaq denglar: — Mana, silerge yarden bérizim dep chiqip kelgen Pirewnning qoshuni bolsa, öz zéminigha, yeni Misirgha qaytip kétidu. **8** Andin Kaldiyler bu sheherge qaytip kélip jeng qilip uni ishghal qilidu, uni ot qoyup köydürüwétidu. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — Öz-özünglarni aldap: «Kaldiyler bizdin chékinip ketken» — démenglar; ular ketken emes! **10** Chünki gerche siler özünglargha jeng qilidighan Kaldiylerning toluq qoshunini uruwetken bolsanglarmu we ularningkidin peqet yarilan'ghanlarla qalghan bolsimu, ularning

herbiri yenila öz chédiridin turup bu sheherni ot qoyup köydtürütken bolatti. **11** Pirewnning qoshuni tüpeylidin Kaldiylerning qoshuni Yérusalémdin chékinip turghan waqitta, shu weqe yüz berdi: — **12** Yeremiya Binyamindiki zémin’gha yol élip, shu yerdiki yurtdashliri arisidin öz nésiwisini igilesh üçün Yérusalémdin chiqqanda, **13** u «Binyamin derwazisi»gha yetkende, Hananiyaning newrisi, Shelemyaning oghli közet bégı Iriya shu yerde turatti; u: «Sen Kaldiylerge chékinip teslim bolmaqchisen!» dep uni tutuwaldi. **14** Yeremiya: «Yalghan! Men Kaldiyler terepke qéchip teslim bolmaqchi emesmen!» — dédi. Lékin u uninggha qulaq salmidi; Iriya Yeremiyani qolgha élip uni emirler aldigha apardi. **15** Emirler bolsa Yeremiyadin ghezelinip uni urghuzup, uni diwanbégi Yonatanning öyidiki qamaqxanigha solidi; chünki ular shu öyni zindan’gha aylandurghanidi. **16** Yeremiya zindandiki bir gundixanigha qamilip, shu yerde uzun künler yatqandin keyin, **17** Zedekiya padishah adem ewetip shu yerdin ordisigha élip keldi. U shu yerde astirtin uningdin: «Perwerdigardin söz barmu?» dep soridi. Yeremiya: «Bar; sen Babil padishahining qolgha tapshurulisen» — dédi. **18** Yeremiya Zedekiya padishahqa iltija qilip: — «Men sanga yaki xizmetkarliringha yaki bu xelqqe néme gunah qilghinimgha, bu zindan’gha qamap qoydunglar? **19** Silerge besharet bérüp: «Babil padishahi sanga yaki bu zémin’gha jeng qilishqa chiqmaydu!» dégen peyghemberliringlar qéni?» — dédi **20** — «Emdi i padishah teqsir, sözlirimge qulaq sélishingni ötünimen; iltijayim aldingda ijabet bolsun, dep ötünimen; diwanbégi Yonatanning öyige méni qaytquzmighaysen; sen undaq qilsang, shu yerde ölimen». **21** Zedekiya padishah perman chüshürüp, Yeremiyani qarawullarning hoylisida turghuzushni, shuningdek sheherdiki hemme nan tügep ketmisila, uningha herküni «Naway kochisi»din bir nan bérilishni tapilidi; shuning bilen Yeremiya qarawullarning hoylisida turdi.

38 Mattanning oghli Sefatiya, Pashxurning oghli Gedaliya, Shemelyaning oghli Jukal we Malkiyaning oghli Pashxurlar bolsa Yeremiyaning xelqqe: — **2** «Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheherde qélip qalghan ademler bolsa qilich, qehetchilik we waba bilen qalidu; lékin kimki chiqip Kaldiylerge teslim bolsa hayat qalidu; jéni özige oljidek

qalidu; u hayat qalidu. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — Bu sheher choqum Babil padishahining qoshunining qoligha tapshurulidu, u uni ishghal qalidu — dewatqan sözlirini anglidi. **4** Emirler padishahqa: «Silidin ötünimiz, bu adem ölümge mehkum qilinsun; chünki néminhqa uning bu sheherde qélip qalghan jenggiwar leshkerlarning qollirini we xelqning qollirini ajiz qilishigha yol qoyulsun? Chünki bu adem xelqning menpeetini emes, belki ziyyinini izdeydu» — dédi. **5** Zedekiya padishah: «Mana, u silerning qolliringlarga tapshuruldi; silerning yolunglarni tosqudek men padishah qanchilik bir adem idim?» — dédi. **6** Shuning bilen ular Yeremiyani tutup qarawullarning hoylisidiki shahzade Malkiyaning su azgiligha tashliwetti; ular Yeremiyani arghamchilar bilen uninggha chüsherdı; azgalda bolsa su bolmay, peqet patqaqla bar idi; Yeremiya patqaqqa pétip ketti. **7** Emma padishahning ordisidiki bir aghwat Éfiopielyik Ebed-Melek Yeremiyaning su azgiligha qamap qoyulghanlıqini anglidi (shu chaghda padishah bolsa «Binyamin derwazisi»da olturatti). **8** Ebed-Melek ordidin chiqip padishahning yénigha bérüp uninggha: **9** «I padishahi’alem, bu ademlerning Yeremiya peyghemberge barlıq qilghini, uni su azgiligha tashliwetkini intayin esebiy rezilliktur; u ashu yerde qehetchiliktin ölüp qalidu; chünki sheherde ozuq-tülük qalmidi» — dédi. **10** Padishah Éfiopielyik Ebed-Melekke buyruq bérüp: «Mushu yerdin ottuz ademni özüng bilen élip bérüp, Yeremiya peyghemberni ölüp ketmesliki üçün su azgilidin élip chiqqarghın» — dédi. **11** Shuning bilen Ebed-Melek ademlerni élip ularغا yétekchilik qilip, padishahning ordisidiki xezinining astidiki öyge kirip shu yerdin lata-puta we jul-jul kiyimlerni élip, shularni tanilar bilen azgalgha, Yeremiyaning yénigha chüshürüp berdi. **12** Éfiopielyik Ebed-Melek Yeremiyagha: — Bu lata-puta we jondaq kiyimlerni qolqoliring hem tanilar arisesigha tiqip qoyghin — dédi. Yeremiya shundaq qildi. **13** Shuning bilen ular Yeremiyani tanilar bilen tartip, su azgilidin chiqardi; Yeremiya yenila qarawullarning hoylisida turdi. **14** Padishah Zedekiya adem ewetip Yeremiya peyghemberni Perwerdigarning öyidiki üçinchı kirish ishikige, öz yénigha aparghuzdi. Padishah Yeremiyagha: — Men sendin bir ishni sorimaqchimen; uni mendin yoshurmighaysen — dédi. **15** Yeremiya Zedekiagha: «Men uni sanga ayan qilsam, sen méni jezmen

ölümge mehkum qilmamsen? Men sanga meslihet bersem, sen anglimaysen!» — dédi. **16** Padishah Zedekiya Yeremiyagha astirtin qesem ichip uningga: «Bizge jan-tiniq ata qilghan Perwerdigarning hayatı bilen qesem ichimenki, men séni ölümge mehkum qilmaymen, yaki séni jéningni izdiguchi kishilerning qoligha tapshurmaymen» — dédi. **17** Yeremiyá Zedekiyyagha: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Sen ixtiyaren Babil padishahining emirlirining yénigha chiqip teslim bolsang, jéning hayat qalidu we bu sheher otta köydürüwétilmeydu; sen we öydkiliring hayat qalisiler. **18** Lékin sen chiqip Babil padishahining emirlirige teslim bolmisang, bu sheher kaldiylerning qoligha tapshurulidu, ular uningga ot qoyup köydürüwétidu, sen ularning qolidin qachalmaysen — dédi. **19** Padishah Zedekiya Yeremiyagha: «Men Kaldiylerge chiqip teslim bolghan Yehudiyardin qorqimen; Kaldiylar belkim méni ularning qoligha tapshurushi, ular méni qiyin-qistaq qilishi mumkin» — dédi. **20** Yeremiyá mundaq dédi: — Ular séni tapshurmaydu. Sendin ötünimenki, gépime kirip Perwerdigarning awazigha itaet qilghaysen; shundaq qilsang sanga yaxshi bolidu, jéning hayat qalidu. **21** Lékin sen chiqip teslim bolushni ret qilsang, Perwerdigar manga ayan qilghan ish mundaq: — **22** mana, Yehuda padishahining ordisida qalghan barliq qiz-ayallar Babil padishahining emirlirining aldigha élip kétılıdu. Shuning bilen bu [qiz-ayallar] sanga [tene qilip]: «Séning jan dostliring séni éziqturdi; ular séning üstüngdin ghelibe qildi; emdi hazir putliring patqaqqa pitip ketkende, ular yüz örüp sanga arqisini qildi!» — deydu. **23** Séning barliq ayalliring hem baliliring kaldiylerge élip kétılıdu. Sen özüng ularning qolidin qachalmaysen; chünki sen Babil padishahining qoli bilen tutuwélinisen, shundaqla sen bu sheherning otta köydürüwétishige sewebchi bolisen. **24** Zedekiya Yeremiyagha mundaq dédi: — Sen bu söhbitimizni bashqa héchkimge chandurmighin, shundila sen ölmeysen. **25** Emirler méning sen bilen sözleshkinimni anglap yéningha kélip sendin: «Séning padishahqa néme dégenliringni, shundaqla uning sanga qandaq sözlerni qilghanliqini bizge éyt; uni bizdin yosurma; shundaq qilsang biz séni öltürmeymiz» dése, **26** undaqtá sen ulargha: «Men padishahning aldigha: «Méni Yonatanning öyige qaytzumgħaysen, bolmisa, men shu yerde

ölimen» — dégen iltijayimni qoyghanmen» — deysem. **27** Derweqe emirlerning hemmisi Yeremiyaning yénigha kélip shuni soridi; u ulargha padishah buyrughan bu barliq sözler boyiche jawab berdi. Shuning bilen ular jimip kétip uning yénidin chiqip ketti; chünki bu ish héchkimge chandurulmighanidi. **28** Shundaq qilip Yérusalém ishghal qilin'ghuche Yeremiyá qarawullarning hoylisida turdi.

39 Yérusalém ishghal qilin'ghanda töwendiki ishlar yüz berdi: — Yehuda padishahi Zedekiyaning toqquzinchi yili oninchi ayda, Babil padishahi Néboqadnesar we barliq qoshuni Yérusalémha jeng qilishqa kélip uni muhasirige aldi; **2** Zedekiyaning on birinchi yili, tötinchi ayning toqquzinchi künide, ular sheher sépilidin böstüp kirdi. **3** Shuning bilen Babil padishahining emirlirining hemmisi, yeni Samgarlıq Nergal-Sharezer, bash xezinichi Nébu-Sarséqim, bash séhirger Nergal-sharezer we Babil padishahliqining bashqa emeldarlıri kirip «Ottura derwaza»da olturdi. **4** Yehuda padishahi Zedekiya we barliq jenggiwar leshkerler ularni körüp qachmaqchi bolup, tün kéchide sheherdin beder tikiwétshti; u padishahning bagħħisi arqiliq, «ikki sépil» ariiqidiki derwazidin chiqip [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlengliki»ge qarap qéchishti. **5** Kaldiylerning qoshuni ularni qogħlap Yérisko tüzlenglikide Zedekiyyagha yétiship uni qolgha élip Xamat zéminidiki Riblah shehirige, Babil padishahi Néboqadnesarning aldigha apardi; u shu yerde uning üstidin höküm chiqardi. **6** Babil padishahi Riblah shehiride Zedekiyaning oghullirini köz alidda öltürüwetti; Babil padishahi Yehudadiki barliq mötiwerlernimu öltürüwetti. **7** U Zedekiyaning közlini oyup, uni Babilha apirish üçün mis kishenler bilen kishenlep qoydi. **8** Kaldiylar padishahning ordisini we puqralarning öylirini ot qoyup köydürüp Yérusalémning sépillirini kömürüp tashlidi. **9** Shahane qarawul bégi Nébuzar-Adan sheherde qélib qalghan bashqa xelqni, özige teslim bolup chiqqanlarni, yeni qalghan xelqning hemmisini qolgha élip, Babilha sürgün qildi. **10** Halbuki, qarawul bégi Nébuzar-Adan Yehuda zéminida héch teweliki bolmighan bezi namratlarni qaldurdi; shu chaghda u ulargha üzümzarlar we étizlarni teqsimlep berdi. **11** Babil padishahi Néboqadnesar Yeremiyá toghruluq qarawul bégi Nébuzar-Adan arqiliq: «Uni tépip uningdin xewer al; uningha héch ziyan yetküzme; u némini xalisa shuni uningha

qilip ber» — dep perman chüshürgenidi. **13** Shunga qarawul bégi Nébuzar-Adan, shundaqla bash xezinichi Nébushazban, bash séhirger Nergal-Sharezer we Babil padishahining bashqa bash emeldarlrining hemmisi adem ewetip **14** Yeremiyani «Qarawullarning hoylisi»din élip Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning öz öyige apirishi üchün uning qoligha tapshurghuzdi. Lékin Yeremiya puqlarlar arisida turdi. **15** Yeremiya «Qarawullarning hoylisi»da qamap qoyulghan waqtida, Perwerdigarning sözi uninggha kélib mundaq déyilgenidi: — **16** Barghin, Éfiopielyik Ebed-Melekke mundaq dégin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men öz sözlirimni mushu sheher üstige chüshürimen; awat-halawet emes, belki balayi'apet chüshürimen; shu kuni bu ishlar öz közüng aldida yüz bérifu. **17** Lékin shu kuni Men séni qutquzimen, — deydu Perwerdigar; — Sen qorqidighan ademlarning qoligha tapshurulmaysen; **18** chünki Men choqum séni qutquzimen; sen qilichlanmaysen, belki öz jéning özüngge oljidek qalidu; chünki sen Manga tayinip kelgensen — deydu Perwerdigar».

40 Qarawul bégi Nébuzar-Adan uni Ramah shehiridin qoyuwetkende, Perwerdigar Yeremiyagha söz qildi. U chaghda Nébuzar-Adan Yérusalém hem Yehudadiki barliq esirlerni élip Babilgha sürgün qilmaqchi idi; Yeremiyamu ularning arisida zenjir bilen baghlan'ghan halda élip méngilghanidi. **2** Qarawul bégi Yeremiyani bir chetke tartip uningha mundaq dédi: «Perwerdigar Xudaying mushu yerge balayi'apet chüshürimen dep agahlandurdi; **3** Mana, Perwerdigar Öz dégini boyiche shundaq qilip uni keltürdi; chünki siler Perwerdigar aldida gunah sadir qilghansiler we uning awazigha qulaq salmighansiler; shunga bu ish beshinglarga chüshti. **4** Lékin men qolungni ishkellen'gen zenjirlerdin yéship séni qoyuwétimen; men bilen bille Babilgha bérish sanga muwapiq körünse, qéni kel, men sendin xewer alimen; emma men bilen bille Babilgha bérishni muwapiq emes dep qarisang, kérek yoq. Mana, pütkül zémén aldingda turidu; qeyerge bérish sanga layiq, durus körünse shu yerge barghin». **5** Yeremiyá téxi yénidin mangmay turup, Nébuzar-Adan uningha: «Boldi, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha qayt; Babil padishahi uni Yehudadiki sheherlerge hökümränliq qilishqa belgiligen; xelq arisida uning

ilden bille turiwer, yaki herqandaq bashqa yerge baray déseng shu yerge barghin» — dédi. Shuning bilen qarawul bégi uningha ozuq-tülük hemde bir sowhat béríp uni qoyuwetti. **6** Shuning bilen Yeremiya Mizpah shehirige, Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha keldi; u uning bilen bille, puqlarlar arisida turdi. **7** Dalada qalghan Yehudanining leshker bashliqliri hem leshkerliri Babil padishahining Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyanı zémén tüstige hökümränliq qilishqa belgiligenlikini, shuningdek uningha Babilgha sürgün bolmighan zémindiki yoqsul er-ayallar bala-chaqiliri bilen tapshurulghanlıqini anglap qaldı; **8** shuning bilen bu leshker bashliqliri ademliri bilen Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi; bashliqliri bolsa Netaniyaning oghli Ishmail, Karéahning oghulları Yohanın hem Yonatan, Tanxumetning oghli Séraya, Netofatlıq Efayning oghulları we Maakatlıq bırsining oghli Yezaniya idi. **9** Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliya ular we ademlirige: «Kaldiyerje békinoishtin qorqmanglar; zéminda olturaqlıship Babil padishahıga békininglar, shundaq qilsanglar silerge yaxshi bolidu. **10** Men bolsam Kaldiyerler zémén'gha kelgende [sierge] wekil bolup ularning aldida turush üchün Mizpah shehiride turimen; siler bolsanglar, sharab, enjür-xormilar we zeytun méyi mehsulatlirini élip kùp-idishinglarga qoyunglar, özünglar tutqan sheherlerde turiwéringlar» — dep qesem ichti. **11** Oxshasha Moabda, Ammoniyalar arisida, Édomda hem bashqa herbir yurtlarda turghan Yehudiylar Babil padishahi Yehudada xelqning bir qaldisini qaldurghan we ular üstige hökümränliq qilishqa Shafanning newrisi, Ahikamning oghli Gedaliyanı belgiligen dep anglidi; **12** shuning bilen barliq Yehudiylar heydep tarqitiwétılgen hemme jay-yurtlardın qaytip, Yehuda zéménigha, Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha keldi. Ular sharab, enjür-xormilarning mehsulatlirini zor kengrichilikte aldi. **13** Karéahning oghli Yohanın we dalada qalghan leshkerlerning barliq bashliqliri Mizpah shehirige, Gedaliyaning yénigha kélib uningha: **14** «Sen Ammoniyalar padishahi Baalis Netaniyaning oghli Ishmailni séni öltürüşke ewetkenlikini bilmemsen?» — déyishti. Lékin Ahikamning oghli Gedaliya ularning gépige ishenmidi. **15** Karéahning oghli Yohanın Mizpahda Gedaliyagha astirtin söz qilip: «Manga ruxset qilghaysen, bashqilar uningdin xewer tapquche men

bérip Netaniyaning oghli Ishmailni öltürey; héchkim buni bilmeydu. Uning séni öltürüp, shuning bilen etrapinggha yighilghan Yehudadikilerning hemmisi tarqitiwétilip, Yehudaning qaldisi yqitiwétilishining néme hajiti bar? — dédi. **16** Biraq Gedaliya Karéahning oghli Yohanann'gha: «Sen undaq qilma; chünki sen Ishmail toghruluq yalghan éytiwatisen» — dédi.

41 Emdi yettinchi ayda shundaq boldiki, shahzade, shundaqla padishahning bash emeldarlaridin biri bolghan Elishamaning newrisi, Netaniyaning oghli Ishmail on adem élip Mizpahgha, Ahikamning oghli Gedaliyaning yénigha keldi; ular shu yerde, yeni Mizpahda nan oshtup ghizalan'ghanda, **2** Netaniyaning oghli Ishmail hem u épkelgen on adem ornidin turup, Ahikamning oghli Gedaliyagha qilich chapti; ularning shundaq qilishi Babil padishahi Yehuda zémini üstige hökümrانlıqqa belgiligenni öltürüshtin ibaret idi. **3** Ishmail Mizpahda Gedaliyagha hemrah bolghan barliq Yehudiylar we shu yerde turuwatqan barliq Kaldiy jenggiwar leshkerlerni öltürüwetti. **4** Shundaq boldiki, Gedaliyani öltürüwetkendin keyin, ikkinchi künigiche héchkim téxi uningdin xewer tapmighanidi, **5** mana Sheqem, Shiloh hem Samariyed in seksen adem yétip keldi. Ular saqilini chüshürgen, kiyimlirini yirtqan, etlirini tilghan, Perwerdigarning öyige sunushqa qolida hediyelerni hem xushbuyni tutqan halda kelgenidi. **6** Netaniyaning oghli Ishmail ularni qarshi élishqa mangghiniche yighthilghan'gha sélip Mizpahdin chiqtı; ulargha: «Merhemet, Ahikamning oghli Gedaliya bilen körtüşhushke apirimen» — dédi. **7** Shundaq boldiki, ular sheher otturisigha yetkende, Netaniyaning oghli Ishmail we uning bilen bille bolghan ademler ularni öltürüp jesetlirini su azgiligha tashliwetti. **8** Halbuki, ular arisidin on adem Ishmailgha: «Bizni öltürüwetme, chünki dalada bizning yoshurup qoyghan bughday, arpa, zeytun méyi we hesel qatarliq ozuq-tülükimiz bar» — dédi. Shunga u qolini yighip, buraderliri arisidin ularni öltürmidi. **9** Ishmail öltürgen ademlerning jesetlirini tashliwetken bu azgal bolsa, intayin chong idi; uni esli padishah Asa Israil padishahi Baashadin qorqup kolap yasiganidi. Netaniyaning oghli Ishmail bu azgalni jesetler bilen toldurdi. **10** Ishmail Mizpahda turghan xelqning qaldisining hemmisini, jümlidin qarawul bégı Nébuzar-Adan Ahikamning oghli Gedaliyagha tapshurghan padishahning qizliri we Mizpahda qalghan barliq kishilerni esirge élip

ketti; Netaniyaning oghli Ishmail ularni esirge élip Ammoniyarning qéshigha öttishke yol aldi. **11** Karéahning oghli Yohanann we uning qéshidiki hemme leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail sadir qilghan barliq rezilliktin xewer tapti; **12** shuning bilen ular barliq ademlirini élip Netaniyaning oghli Ishmailgha jeng qilishqa chiqtı; ular Gibéondiki chong kól boyida uning bilen uchrashti. **13** Ishmailning qolida turghan barliq xelq Karéahning oghli Yohanann hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqlirini körgende xushal boldi. **14** Ishmail Mizpahdin élip ketken barliq xelq yoldin yénip, Karéahning oghli Yohananning yénigha keldi. **15** Lékin Netaniyaning oghli Ishmail sekkiz adimi bilen Yohanandin qéchip, Ammoniyalar teripige ötüp ketti. **16** Andin Karéahning oghli Yohanann hem uning hemrahliri bolghan barliq leshker bashliqliri Netaniyaning oghli Ishmail Ahikamning oghli Gedaliyani öltürgendin keyin Mizpahdin élip ketken xelqning qaldisining hemmisini öz qéshigha aldi; u ularni, yeni jenggiwar leshkerler, qiz-ayallar, balilar we orda emeldarlarini Gibéondin élip ketti. **17** Ular Kaldiyilerdin özlerini qachurush üçün Misirgha qarap yol élip Beyt-Lehemge yéqin bolghan Gérut-Qimxamda toxtap turdi. **18** Sewebi bolsa, ular Kaldiyilerdin qorqatti; chünki Babil padishahi zémin üstige hökümrانlıqqa belgiligen Ahikamning oghli Gedaliyani Netaniyaning oghli Ishmail öltürüwetkenidi.

42 Barliq leshker bashliqliri, jümlidin Karéahning oghli Yohanann hem Hoshayaning oghli Yezaniya we eng kichikidin chongighiche barliq xelq **2** Yeremiya peyghemberning yénigha kélép uningdin: «Telipimizni ijabet qilghaysen, Perwerdigar Xudayinggħha xelqning qaldisi bolghan bizler üçħin dua qilghaysenki (közüng körginidek burun köp bolghan bizler hazir intayin az qalduq), **3** Perwerdigar Xudaying bizge mangidighan yol, qilidighan ishni körsetkey» — dep iltija qildi. **4** Yeremiya peyghember ulargha: «Maql! Mana, men Perwerdigar Xudayinglарha sözliringħar boyiche dua qilimen; shundaq boliduki, Perwerdigar silerge qandaq jawab berse, men uni silerge héchnémisini qaldurmay toluqi bilen bayan qilimen» — dédi. **5** Ular Yeremiya: «Perwerdigar Xudaying séni ewetip bizge yetküzidighan sözning hemmisige emel qilmisaq, Perwerdigar bizge heqiqiy, gépide turudighan guwahchi bolup eyiblisun!» — dédi. **6** «Biz séni Perwerdigar Xudayimizning yénigha

ewetimiz; jawab yaxshi bolsun yaman bolsun, uning awazigha itaet qilimiz; biz Xudayimizning awazigha itaet qilghanda, bizge yaxshi bolidu». 7 Shundaq boldiki, on kündin keyin, Perwerdigarning sozi Yeremiyagha keldi. 8 U Karéahning oghli Yohan, leshker bashliqlirining hemmisi we eng kichikidin chongighiche barliq xelqni chaqirip 9 ulargha mundaq dedi: — «Siler meni telipinglarni Israilning Xudasi Perwerdigarning aldiga yetküzishke ewetkensiler. U mundaq dedi: — 10 «Siler yenila mushu zéminda turiwersenglarla, Men silerni qurup chiqimen; silerni ghulatmaymen; Men silerni tipik östürimen, silerni yulmaymen; chünki Men beshinglarga chüshürgen balayi'apetke ökünimen. 11 Siler qorqidighan Babil padishahidin qorqmanglar; uningdin qorqmanglar, — deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni qutquzush üchün, uning qolidin qutuldurush üchün siler bilen bille bolimen. 12 Men silerge shundaq rehimdilliqliki körsitimenki, u silerge rehim qilidu, shuning bilen silerni öz zémininglarga qaytishqa yol qoyidu. 13 Biraq siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha qulaq salmay «Bu zéminda qet'iy turmaymiz» — désenglar 14 we: «Yaq. biz Misir zéminigha barayli; shu yerde ne urushni körmeye, ne kanay-agah signalini anglimaymiz, ne nan'gha zar bolmaymiz; shu yerde yashaymiz» — désenglar, 15 emdi Perwerdigarning sözini anganglar, i Yehudaning bu qaldisi bolghan siler: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — «Siler Misirha kirip, shu yerde olturaqlishishqa qet'iy niyetke kelgen bolsanglar, 16 emdi shundaq boliduki, siler qorqidighan qilich Misirda silerge yetishiwalidu, siler qorqidighan qehetchilik Misirda silerge egiship qoghlap baridu; shu yerde siler ölisiler. 17 Shundaq boliduki, Misirha kirip shu yerde turayli dep qet'iy niyet qilghan ademlerning hemmisi qilich, qehetchilik we waba bilen ölidu; ularning héchqaysisi tirik qalmaydu we yaki Men beshigha chüshüridighan balayi'apettin qutulalmaydu. 18 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Ghezipim we qehrim Yérusalémdikilerning beshigha chüshürligendek, siler Misirha kirgininglarda, qehrim beshinglarga chüshürüliidu; siler lenetke qalidighan we dehshet basidighan obyeikt, lenet sozi hem reswachiliqning obyeikt bolisiler we siler bu zéminni qaytidin héch körmeysiler. 19

Perwerdigar siler, yeni Yehudaning qaldisi toghruluq: «Misirha barmanglar!» — dégen. — Emdi shuni bilip qoyunglarki, men bugünkü künide silerni agahlandurdum!». 20 — Silerning meni Perwerdigar Xudayinglarning yénigha ewetkinginlar «Perwerdigar Xudayimizha biz üchün dua qilghaysen; Perwerdigar Xudayimiz bizge néme dése, bizge yetküzüp berseng biz shuning hemmisige emel qilimiz» dégüzgininglar özünglarni aldap jéninglarga zamin bolushtin ibaret boldi, xalas. 21 Men bugünkü künde silerge Uning déginini éytip berdim; lékin siler Perwerdigar Xudayinglarning awazigha we yaki Uning meni silerning yéninglarga ewetken héchqaysi ishta Uningha itaet qilmidinglar. 22 Emdi hazır shuni bilip qoyunglarki, siler olturaqlishayli dep baridighan jayda qilich, qehetchilik we waba bilen ölisiler».

43 Shundaq boldiki, Yeremiya ularning Xudasi Perwerdigarning hemme sözlerini barliq xelqqe éytip tügetti (Xudasi Perwerdigar Yeremiyani ulargha bu barliq sözlerni éytish üchün ewetken), — 2 shuning bilen Hoshyaning oghli Azariya we Karéahning oghli Yohan, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq xelq Perwerdigarning: «Siler Misirda olturaqlishish üchün barmanglar!» déyishke ewetken emes; 3 belki Nériyaning oghli Baruq choqum séni bizge qarshilashturup, bizni Kaldiylerning qoligha tapshurushqa küshkürtmekte; shuning bilen ular bizni ölümge mehkum qilidu yaki bizni Babilha sürgün qilidu». 4 Shuning bilen Karéahning oghli Yohan, leshker bashliqlirining hemmisi we barliq xelq Perwerdigarning: «Yehuda zéminida turup qélinglar» dégen awazigha qulaq salmadi; 5 belki Karéahning oghli Yohan we barliq leshker bashliqliri heydiwétilgen barliq ellerdin Yehuda zéminida olturaqlishishqa qaytip kelgen Yehudaning pütün qaldisini, 6 yeni erler, qiz-ayallar, balilar we padishahning qizlirini, jümlidin qarawul begi Nébuzar-Adan Ahikamning oghli Gedaliyagha tapshurghan herbir kishini hemde Yeremiya peyghember hem Nériyaning oghli Baruqni élip, 7 Misir zéminigha kirip keldi; ular Perwerdigarning emrige itaet qilmidi. Ular Tahpanes shehirige yétip keldi. 8 Perwerdigarning sözü Yeremiyagha Tahpaneste kélib mundaq déyildi: — 9 Yehudiylarning köz aldidila, qolunggha birnechche chong tashlarni élip Pirewnning Tahpanestiki ordisining kirish yolining yénidiki xishliq yoldiki

séghiz laygha kömüp yoshurup, **10** ulargha mundaq dégin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Méning qulun bolghan Babil padishahi Néboqadnesarni chaqirip épkeklimen, u men kömüp yoshurghan bu tashlar üstige öz textini salidu; ularning üstige shahane chédirini yéyip tikidu. **11** U kélip Misir zéminida jeng qilidu; ölümge béktilgenler ölidu; sürgün bolushqa béktilgenler sürgün bolidu; qilichqa béktilgenler qilichlinidu. **12** Men Misirdiki butlarning öylirige ot yaqturghuzimen; ularni köydürüp, butlirini élip sürgün qilidu; qoy padichisi öz tonini kiygendet Néboqadnesarmu Misir zéminini özige kiyiwalidu; u shu yerdin aman-ésen chiqidu. **13** U Misir zéminidiki «Quyash ibadetxanisi»diki tüwrükterni chéqiwétidu; u Misirdiki butlirining öylirige ot qoyup köydüriwétidu.

44 Misirda turghan, yeni Migdolda, Tahpaneste,

Nofta we [Misirning jenubiy teripi] Patros zéminida turghan barliq Yehudiyilar toghruluq bu söz Yeremiyagha kélip mundaq déyildi: — **2** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Men Yérusalém hem Yehudadiki hemme sheherler üstige chüshürgen barliq balayi’apetni körgensiler; mana, ularning sadir qilghan rezilliki tüpeylidin bugünkü künde ular xarabilik bolup, ademzatsiz qaldi; chunki ular ne özliri, ne siler, ne ata-bowiliringlar bilmeydigan yat ilahlargha choqunushqa, xushbuy yéqishqa bérip, Méni ghezeplendürgen. **4** Men tang seherde ornumdin turup qullirim bolghan peyghemberlerni silerge ewetip: «Men nepretlinidighan bu yirginslik ishni qilghuchi bolmanglar!» — dep agahlandurghanmen. **5** Lékin ular itaet qilmighan, héch qulaq salmighan; ular rezillikidin, yat ilahlargha xushbuy yéqishtin qolini zadi üzmigen. **6** Shuning bilen qehrim hem ghezipim [ulargha] tökülgén, Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yéqilghan, köygen; ular bugünkü künde weyrane we xarabilik bolup qaldi. **7** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler némishqa öz-özünglarga zor külpet keltürmekchisiler, özünglarga héchqandaq qaldi qaldurmay özünglardin, yeni Yehudanining ichidin er-ayal, bala-bowaqlarni üzmekchisiler!?

8 Némishqa öz qolliringlarning yasighini bilen, siler olturaqlashqan Misir zéminida yat ilahlargha xushbuy

yéqip Méni ghezeplendürisiler? Shundaq qilip siler halak bolup yer yüzidiki barliq eller arisida lenet sözi we reswa qilinidighan bir obyékt bolisiler. **9** Siler Yehuda zéminida hem Yérusalémning reste-kochilirida sadir qilin’ghan rezillikni, yeni ata-bowiliringlarning rezillikini, Yehuda padishahlirining rezillikini we ularning ayallirining rezillikini, silerning öz rezillikinglarni hem ayalliringlarning rezillikini untup qaldinglarmu? **10** Bügünkü kün’ge qeder xelqinglar özini héch töwen tutmidi, Mentin héch qorqmidi, ular Men silerning aldinglarga hem ata-bowiliringlarning aldigha qoyghan Tewrat-qanunumda yaki belgilimilirimde héch mangghan emes. **11** Shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men beshinglarga külpet chüshürüp, barliq Yehudani halak qilghuche silerge yüzümni qaritimen; **12** Men Misir zéminigha shu yerde olturaqlishayli dep qet’iy niyet qilghan Yehudanining qaldisigha qol salimen, ularning hemmisi Misir zéminida tügishidu; Misir zéminida yiqlidu; ularning eng kichikidin chongighiche qilich bilen, qehetchilik bilen ölidu; ular qilich bilen we qehetchilik bilen ölidu, ular lenet oqulidighan we dehshet basquchi obyékt, lenet sözi hem reswa qilinidighan bir obyékt bolidu. **13** Men Misir zéminida turuwtanlarni Yérusalémni jazalighandek qilich bilen, qehetchilik bilen we waba bilen jazalaymen; **14** shuning bilen Misir zéminida olturaqlishayli dep shu yerge kirgen Yehudanining qaldisidin Yehuda zéminigha qaytishqa héchqaysisi qachalmaydu yaki héchkim qalmaydu; shu yerge qaytip olturaqlishishqa intizar bolsimu, qachalighan az bir qismidin bashqiliri héchqaysisi qaytmaydu». **15** Andin öz ayallirining yat ilahlargha xushbuy yaqidighanlıqını bilgen barliq erler, we yénida turghan barliq ayallar, — zor bir top ademler, yeni Misirning [shimaliy teripi we jenubiy teripi] Patrostin kelgen barliq xelq Yeremiyagha mundaq jawab berdi: — **16** «Sen Perwerdigarning namida bizge éytqan sözge kelsek, biz sanga héch qulaq salmymız! **17** Eksiche biz choqum öz aghzimizdin chiqqan barliq sözlerge emel qilimiz; özimiz, ata-bowilirimiz, padishahlirimiz we emirlirimiz Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda qilghinidek bizler «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqiwérimiz we uningga «sharab hediye»lerni quyuwérimiz; chunki eyni chaghda bizning nénimiz pütün bolup,

toqquzimiz tel, héch külpetni körmey ötken. 18 Emma «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqishni we uningha «sharab hediye»lerni quyushni toxtatqinimizdin bashlap, bizning hemme nersimiz kem bolup, qilich bilen hem qehetchilik bilen halak bolup kelduq. 19 Biz ayallar «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yaqqinimizda we uningha «sharab hediye»lerni quyghinimizda, bizning uningha oxshitip poshkallarni étishimizni hem uningha «sharab hediye»lerni quyushimizni erlirimiz qollimighanmu?». 20 Yeremiya barliq xelqqe, hem erler hem ayallargha, mushundaq jawabni bergenlerning hemmisige mundaq dédi: — 21 — «Perwerdigarning éside qélip könglige tegken ish del siler, ata-bowliringlar, padishahliringlar, emirliringlar shundaqla zémindiki xelqning Yehudadiki sheherlerde hem Yérusalémdiki reste-kochilarda yaqqan xushbuyi emesmu? 22 Axirida Perwerdigar silerning qilmishinglarning rezillikige hem sadir qilghan yirginchlik ishliringlarga chidap turalmighan; shunga zémininglar bugünkü kündikidek xarabilik, ademni dehshet basuchi, lenet obyékti we ademzatsiz bolghan. 23 Sewebi, siler xushbuy yaqqansiler, Perwerdigarning aldida gunah sadir qilip, Uning awazigha qulaq salmay, Uning ne Tewrat-qanunida, ne belgilimiliride ne agah-guwahliqlirida héch mangmighansiler; shunga bugünkü kündikidek bu balayi'apet beshinglarga chüshti». 24 Yeremiya barliq xelqqe, bolupmu barliq ayallargha mundaq dédi: — «Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini anganglar! 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Siler ayallar öz aghzinglar bilen: «Biz «Asmanlarning xanishi»gha xushbuy yéqish, uningha «sharab hediye»lerni quyush üchün ichken qesemlirimizge choqum emel qilimiz» dégensiler we uningha öz qolliringlar bilen emel qilghansiler. Emdi qesimlarda ching turiwéringlar! Qesimlarda ching turiwéringlar! 26 Lékin shundaq bolghanda, i Misirda turghan barliq Yehuda Perwerdigarning sözini anganglar! Mana, Men Özümning ulugh namim bilen qesem qilghanmenki, — deydu Perwerdigar, — Misirning barliq zémindida turuwatqan Yehudalıq héchqaysi kishi Méning namimni tilgha élip: «Reb Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qaytidin qesem ichmeydu. 27 Mana, Men ularning üstige awat-halawet emes, belki balayi'apet chüshürüş üchün

ularni közlewatimen; shunga Misirda turuwatqan Yehudadiki barliq kishilerning hemmisi tügigüche qilich we qehetchilik bilen halak bolidu. 28 Qilichtin qutulup qachqanlar bolsa intayin az bir top ademler bolup, Misir zéminidin Yehuda zéminigha qaytip kélidi; shuning bilen Misir zéminigha olturaqlishayli dep kelgen Yehudaning qaldisi kimming sözining, Méningki yaki ularning inawetlik bolghanlıqini ispatlap bilip yétidu. 29 Méning silerni bu yerde jazalaydighanlıqimha, Méning sözlirimning choqum silerge külpet keltürmey qoymaydighanlıqını bilishinglar üçun silerge shu aldin'ala besharet boliduki, — deydu Perwerdigar, 30 — Mana, Méning Yehuda padishahi Zedekiyani uning düshmini, jénini qoghlap izdigen Babil padishahi Néboqadnesarning qoligha tapshurghinimdek Men oxshashla Misir padishahi Pirewn Xofrani öz düshmenlirining qoligha hemde jénini izdigen kishilerning qoligha tapshurime — deydu Perwerdigar».

45 Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili, Nériyaning oghli Baruq Yeremianing aghzigha qarap bu sözlerni oram qeqheze yazghinida, Yeremiya peyghember uningha bu sözni éytqan: — 2 «Israilning Xudasi Perwerdigar sen Baruq toghruluq mundaq deydu: — 3 Sen: «Halimgha way! Chünki Perwerdigar qayghumha derd-elem qoshup qoysi; men ah-zarlar qilishtin charchidim, zadila aram tapalmidim!» — déding. 4 — [Yeremiya], sen uningha mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qurup chiqqanlırimni hazır ghulitimen, Men tikkenlirimni, yeni bu pütkül jahanni hazır yulup tashlaymen. 5 Men bundaq qilghan yerde sen özüng üçün ulugh ishlarni izdishingge toghra kélemdü? Bularni izdime; chünki mana, Men barliq et igiliri üstige balayi'apet chüshürimen, — deydu Perwerdigar, — lékin jéningni sen baridighan barliq yerlerde özüngge olja qilip bérinen».

46 Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning eller toghruluq sözi töwende: — 2 Misir toghruluq: Efrat deryasi boyidiki Karkémish shehirining yénida turuwatqan, Pirewn-Neqoning qoshuni toghruluq (bu qoshunni Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yehoakimning tötinchi yili bitchit qilghan): — 3 «Qalqansiparlarni élip sepke chüshünglar! Jengge chiqishqa teyyarlininglar! 4 Atlarni harwilargha qétinglalar!

Atliringlarga mininglar! Béshinglarga dubulgha sélip septe turunglar! Neyziliringlarni biley ittiklitlinglar! Sawut-quyaqlarni kiyiwélinglar! 5 Lékin Men némini körimen?! — deydu Perwerdigar; — Mana, mushu [leshkerler] dekke-dükkige chüshüp chékinidu; batur-palwanlıri bitchit qilinip keynige qarimay beder qachidu! Terep-tereplerni wehime basidu! — deydu Perwerdigar. 6 — Emdi eng chaqqanlarmu qachalmaydu, batur-palwanlarmu aman-ésen qutulup qalmaydu; mana, shimal teripide, Efrat deryasi boyida ular putliship yiqlidu! 7 Suliri deryalardek özlerini dolqunlitip, Nil deryasi [kelkün kebi] kötürlügden özini kötürgen kimdir? 8 Suliri deryalardek özlerini dolqunlitip, Nil deryasidek özini kötürgen del Misir özidur; u: «Men özümni kötüüp pütkül yer yüzini qaplaymen; men sheherler hem ularda turuwatqanlarni yoqitimen!» — deydu. 9 Étilinglar, i atlar! He dep algha bésip chépinglar, i jeng harwilir! Qalqan kötürgen Éfiopiye hem Liwyedikiler, oqyalirini égildürgen Lidiyedikiler, palwan-baturlar jengge chiqsun! 10 Lékin bu kün bolsa samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning künidur; u qisaslıq bir kün, yeni Öz yawliridin qisas alidighan künü bolidu; Uning qilichi kishilerni toyghuche yutidu; u qan'ghuche ularning qanlirini ichidu; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigarning shimaliy zéminda, Efrat deryasi boyida qilmaqchi bolghan bir qurbanlıqi bar! 11 Giléadqa chiqip tutiya izdep tap, i Misirning qizi! Lékin sen özüngge nurghun dorilarni alsangmu bikar; sen üchün héch shipaliq yoqtur! 12 Eller xijaliting toghruluq anglaydu, séning peryadliring pütkül yer yüzige pur kétidu; palwan palwan'gha putlishidu, ikkisi teng meghlup bolup yiqlidu! 13 Perwerdigarning Babil padishahi Néboqadnesarning Misir zéminigha tajawuz qilip kirishi toghruluq Yeremiya peyghemberge éytqan sözi: — 14 Misirda jakarla, Migdolda élan qil, Nofta we Tahpanestimu élan qil: Ching tur, jengge bel baghla; chünki qilich etrapingdikilerni yutuwartidu; 15 Séning baturliring némisqa süpürüp tashlinidu? Ular ching turalmaydu; chünki Perwerdigar ularni septin ittirip yiqtawétidu. 16 U ulardin köplirini putlashturidu; berheq, ular qachqanda bir-birige putliship yiqlidu; shuning bilen ular: «Bole, turayli, zomigerning qilichidin qéchip öz xelqimizge we ana yurtimizgha qaytip kéteyl!» — deydu; 17 Shu yerge [qaytqanda] ular: «Misir

padishahi Pirewn peqet bir qiyqas-süren, xalas! U peytni bilmey ötküziwetti!» — deydu. 18 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Padishah, nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — taghlar arisida Tabor téghi bolghandek, Karmel téghi déngiz boyida [asman'gha taqiship] turghandek birsi kélidu. 19 Emdi sen, i Misirda turuwatqan qız, sürgün bolushqa layiq yük-taqlarni teyyarlap qoy; chünki Nof xarabe bolup köydürülidu, héch ademzatsız bolidu. 20 Misir bolsa chiraylıq bir inektur; lékin uni nishan qilghan bir köküün kéliyatidu, shimaldin kéliyatidu! 21 Uning arisidiki yallanma leshkerler bolsa bordaq torpaqlardek bolidu; ularmu arqığa burulup, birlikte qéchishidu; ular ching turuwalmaydu; chünki külpetlik kün, yeni jazalinish künü ularning beshigha chüshken bolidu. 22 [Misirning] awazi yılanningkidek «küsh-küsh» qılıp anglinidu; chünki [dúshmen] qoshunlari bilen atlinip, otun keskühilerdek uningga qarshi paltılarni kötüüp kélidu. 23 Ormanlıqi qoysiqluqidin kirgúsız bolsimu, ular uni késip yiqtidu, — deydu Perwerdigar, — chünki keskühiler chéketke topidin köp, san-sanaqsız bolidu. 24 Misirning qizi xijalette qaldurulidu; u shimaliy elning qolığa tapshurulidu. 25 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men No shehirdiki but Amonni, Pirewnni, shundaqla Misir we uning ilahliri bilen padishahlirini jazalaymen; berheq, Pirewn we uningga tayan'ghanlarning hemmisini jazalaymen; 26 Men ularni ularning jénini izdigühiler, yeni Babil padishahi Néboqadnesarning qolığa hem xizmetkarlirining qolığa tapshurimen. Biraq keyin, [Misir] qedimki zamanlardek qaytidin ahalilik bolidu — deydu Perwerdigar. 27 Lékin sen, i qulum Yaqup, qorqma, alaqzade bolma, i Israil; chünki mana, Men séni yiraq yurttin, neslingni sürgün bolghan zémindin qutquzup chiqirimen; shuning bilen Yaqup qaytip, xatirjemlik we arambexshte turidu, héchkim uni qorqutmaydu. 28 Qorqma, i qulum Yaqup, — deydu Perwerdigar, — chünki Men sen bilen billidurmen; Men séni tarqitiwetken ellerning hemmisini tügeshtürsemme, lékin séni pütünley tügeshtürmeymen; peqet üstüngdin höküm chiqirip terbiye-sawaq bérinen; séni jazalimay qoymaymen.

47 Pirewn Gaza shehirige zerbe bérishtin ilgiri, Yeremiya peyghemberge kelgen, Perwerdigarning Filistiyler toghrisidiki sözi: — 2 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, shimaldin

[dolqunluq] sular örleydu; ular téship bir kelkün bolidu; u zémin we uningda turghan hemmining üstdin, sheher we uningda turuwatqanlarning üstdin tashqin bolup basidu; shuning bilen uning ademliri nale-peryad kötüridu, zéminda barlıq turuwatqanlar [azabtin] nale-zar qılıdu; 3 toplarlırinin tuyaqlirining taraqshishlirini, jeng harwilirining taraqlashlirini, chaqlirining güldürleshlirini anglap, atilar öz baliliridin xewer élishqimu qolliri boshap, arqighimu qarimaydu. 4 Chünki barlıq Filistiyerni nabut qilidighan kün, hem Tur we Zidonni ulargha yarademde bolghudek barlıq qalghan ademlerdin mehrum qilidighan kün yétip keldi; chünki Perwerdigar Filistiyerni, yeni Krét arılıdin chiqip kelgenlerning qalduqini nabut qılıdu. 5 Gazaning üstü taqırılıq bolidu; Ashkélon shehiri dikiler dang qétip qalidu; qachan'ghiche etliringlarni tilisiler, i Filistiye küchliridin aman qalghanlar? 6 Apla, i Perwerdigarning qılıchi, sen qachan'ghiche tinmaysen? Öz qininggha qaytqin, aram élip tinchlan'ghin! 7 Lékin u qandaqmu toxtiyalisun? Chünki Perwerdigar uningha perman chüshürgen; Ashkélon shehiririge hem déngiz boyidikilerge zerb qilishqa uni békikendur!

48 Moab toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Néboning haligha way! Chünki u xarabe qilinidu; Kiriyatim xijaletke qaldurulup, ishghal qilinidu; yuqiri qorghan bolsa xijaletke qaldurulup alaqzade bolup ketti. 2 Moab yene héch maxtalmaydu; Heshbona kishiler uningha: «Uni el qataridin yoqitayli» dep suyiquest qılıdu; senmu, i Madmen, tügeshtürülisen; qilich séni qoghlaydu. 3 Horonaimdin ah-zarlar kötürlidu: — «Ah, weyranchiliq, dehshetlik patiparaqcılıq!» 4 Moab bitchit qilindi! Uning kichikliridin peryadliri anglinidu. 5 Berheq, Luhitqa chiqidighan dawan yolidin toxtimay yighthilar kötürlidu; Horonaimha chüshidighan yolda halakettin azablıq nale-peryadlar anglinidu. 6 Qéchinglar, jéninglarni élip yügürüngler! Chöldiki bir chatqal bolunqlar! 7 Chünki sen öz qilghanliringha we bayliqliringha tayan'ghanlıqing tüpeylidin, senmu esirge chüshisen; [butung] Kémosh, uning kahinliri hem emirliri bilen bille sürgün bolidu. 8 Weyran qilghuchi herbir sheherge jeng qılıdu; sheherlerdin héchqaysi qéchip qutulalmaydu; Perwerdigar dégendek jilghimu xarabe bolidu,

tüzlenglikmu halaketke yüzlinidu. 9 Daldigha bérüp qéchish üçün Moabqa qanatlarni béringlar! Chünki uning sheherliri xarabilik, ademzatsiz bolidu 10 (Perwerdigarning xizmitini köngül qoyup qilmighan kishi lenetke qalsun! Qilichini qan töküştin qaldurghan kishi lenetke qalsun!). 11 Moab yashlıqidin tartip keng-kushade yashap arzangliri üstide tin'ghan sharabtek endishisiz bolup kelgen; u héchqachan küptin küpke quyulghan emes, yaki héch sürgün bolghan emes; shunga uning temi birxil bolup, puriqi héch özgermigen. 12 Shunga, — deydu Perwerdigar, — Men uning yénigha ularni öz küpidin tökidighan tökküchilerni ewetimen; ular uning küplirini quruqdaydu, uning chögünlirini chéqiwétidu. 13 Ötkende Israil jemeti öz tayanchisi bolghan Beyt-El tüpeylidin yerge qarap qalghandek Moabmu Kémosh tüpeylidin yerge qarap qalidu. 14 Siler qandaqmu: «Biz batur, jenggiwar palwanmiz!» — déyeleysiler? 15 Moabning zémini xarabe qilinidu; [düşmen] ularning sheherlirining [sépillirigha] chiqidu; uning ésil yigitliri qetl qilinishqa chüshidu, — deydu padishah, yeni nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 16 — Moabning halakiti yéqinlashti, uning külpiti beshigha chüshüshke aldiraydu. 17 Uning etrapidiki hemmeylen uning üçün ah-zar kötürüngler; uning nam-shöhritini bilgenler: «Küchlük shahane hasisi, güzel tayiqimu shunche sunduruldighul!» — denglar. 18 Shanshöhritingdin chüshüp qaghjirap ketken yerde oltur, i Dibonda turuwatqan qız; chünki Moabni halak qilghuchi sanga jeng qilishqa yétip keldi; u istihkam-qorghanliringni berbat qılıdu. 19 Yol boyida közet qıl, i Aroerde turuwatqan qız; beder tikiwatqan erdin we qéchiwatqan qizdin: «Néme boldi?» dep sora; 20 «Moab xijaletke qaldi, chünki u bitchit qilindi!» [dep jawab bérilidu]. Ah-zar tartip nale-peryad kötürüngler; Arnonda: «Moab halak qilindi» — dep jakarlanglar. 21 Jaza hökümi tüzlenglik jayliri üstige chiqirildi; Holon, Yahaz we Mefaat üstige, 22 Dibon, Nébo hem Beyt-Diblataim üstige, 23 Kiriyatim, Beyt-Gamul hem Beyt-Méon üstige, 24 Kériot, Bozrah hem Moabdiki yiraq-yéqin barlıq sheherlerning üstige chiqirilidu. 25 Moabning Münggüzi késiwétilidu, uning biliki sundurulidu, — deydu Perwerdigar. 26 — Uni mest qilinglar, chünki u Perwerdigargha aldida hakawurluq qilghan; Moab öz qusuqida éghinap yatsun, shuning bilen reswa qilinsun. 27 Chünki

sen [Moab] Israilni mazaq qilghan emesmu? U oghrilar qatarida tutuwélin'ghanmu, sen uni tilgha alsangla bésingni chayqaysen?! **28** Sheherlerdin chiqip tash-qiyalar arisini turalghu qilinglar, i Moabda turuwatqanlar; ghar aghzida uwilighan paxtektek bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluqi (u intayin hakawurl!), yeni uning tekebburluqi, hakawurluqi, könglidiki megrur-körenqliki toghrisida angliduq. **30** Men uning nochiliq qilidighanliqini bilimen, — deydu Perwerdigar, — biraq [nochiliqi] kargha yarimaydu; uning chong gepliri bikar bolidu. **31** Shunga Men Moab üchün zar yighaymen, Moabning hemmisi üchün zarzar kötürimen; Kir-Xaresettikiler üçün ah-pighan anglinidu. **32** I Sibmahtiki üzüm téli, Men Yaazerning zar-yighisi bilen teng sen üchün yighaymen; séning pélekleriring sozulup, eslide «Ölük déngizning nériga yetkenidi; ular eslide Yaazer shehirigichimu yetkenidi. Lékin séning yazlıq méwiliringge, üzüm hosulung üstige buzghuchi bésip kélédi. **33** Shuning bilen shadlıq we xushallıq Moabning bagh-étizliridin we zémindin mehrum qilinidu; Men üzüm kölcheklerdin sharabni yoqitimen; üzüm cheyligüchilerning tentene awazliri qaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa tentene awazliri emes, jeng awazliri bolidu. **34** Chünki nale-peryadlar Heshbondin kötürlülp, Yahazghiche we Éléalahghiche yétidi; nale awazliri Zoardin kötürlülp, Horonaimghiche we Eglat-Shélishiyaghiche yétidi; hetta Nimrimdiki sularmu qurup kétidu. **35** Men Moabta «yuqiri jaylar»da qurbanlıq qilghuchilarmı we yat ilahlargha xushbuy yaqquchilarmı yoqitimen, — deydu Perwerdigar. **36** — Shunga Méning qelbim Moab üçün neydek munluq mersiye kötüridu; Méning qelbim Kir-Herestikiler üçünmu neydek munluq mersiye kötüridu; chünki u igiliwalghan bayliq-xeziniler yoqap kétidu. **37** Hemme bash taqir qildurulghan, hemme saqal chüshürülgen; hemme qol titma-titma késilgen, hemme chatiraqqa böz kiyilgen. **38** Moabning barlıq öy ögziliri üstide we meydanlarda matem tutushtin bashqa ish bolmaydu; chünki Men Moabni héchkimge yaqmaydighan bir qachidek chéqip tashlaymen, — deydu Perwerdigar, **39** — ular pighandin zarlishidu; [Moab] shunchilik pare-pare qiliwétildiği, u xijalettin köpçiliklikke arqisini qılıdu; Moab etrapidiki hemme teripidin reswa qilinidighan, wehime salghuchi obyékt bolidu. **40** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, birsi bürküttek qanatlirini kéríp [perwaz qılıp],

Moab üstige shungghup chüshidu. **41** Sheherliri ishghal bolidu, istihkamlar igiliwélinidu; shu künü Moabdiki palwanlarning yüriki tolghaqqa chüshken ayalning yürikidek bolidu. **42** Moab el qataridin yoqitilidu; chünki u Perwerdigar aldida hakawurluq qilghan; **43** wehshet, ora we qiltaq bésinglargha chüshüshni kütmekte, i Moabda turuwatqanlar, — deydu Perwerdigar. **44** — wehshettin qachqan origha yiqildi; oridin chiqqan qiltaqqa tutulidu; chünki uning üstige, yeni Moab üstige jazalinish yilini chüshürimen — deydu Perwerdigar. **45** Qachqanlar Heshbon [sépilining] daldisida turup amalsız qalidu; chünki Heshbondin ot, hem [mehrum] Sihon [padishah]ning zémini otturisidin bir yalqun partlap chiqidu we Moabning chékilirini, soqushqaq xelqning bash choqqilirini yutuwalidu. **46** Halingha way, i Moab! Kémoshqa tewe bolghan el nabut boldi; oghulliring esirge chüshidu, qizliring sürgün bolidu. **47** Lékin, axırkı zamanlarda Moabni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. Moab üstige chiqiridighan höküm mushu yergiche.

49 Ammoniylar toghruluq. Perwerdigar mundaq deydu: — Israilning perzentliri yoqmiken? Uning mirasxorlari yoqmidu? Emdi némisqqa Milkom Gadning zéminigha warisliq qildi, Milkomha tewe bolghan xelq némisqqa Gadning sheherliride turidu? **2** Shunga mana, shu künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Ammoniylarning Rabbah shehiride jeng sadalirini anglitimen; u xarabilik döng bolidu; tewe sheherliri ot qoyup küydürülidu; Israil qaytidin özlerini igiliwalghanlarga igidarchiliq qılıdu, — deydu Perwerdigar. **3** — Zarlanglar, i Heshbon! Chünki Ayi shehiri xarabe qilin'ghan! Rabbah qızlırları, özünglarga böz rextni baghlap matem tutunglar; sépil ichide uyan-buyan patiparaq yürüngürlar; chünki Milkom we uning kahinliri, uningha tewelik emirliri sürgün bolidu. **4** Némishqa kuchi-heywitingni danglaysen? Séning kuchiüng épip kétiwatidu, i: «Kim manga yéqinlishishqa pétilalisun?» dep öz bayliqliringgħha tayan'ghan, asiyliq qilghuchi qız! **5** Mana, Men barlıq etrapingdikilerdin wehshet chiqirip üstüngge chüshürimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, — shuning bilen siler herbiringlar heydiwétilisiler, aldi-keybingge qarimay qachisiler; qachqanlarnı yene yighħuchi héchkim bolmaydu. **6** Lékin kényinki künlerde, Ammoniylarnı sürgünlükidin

qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar. **7** Édom toghruluq: Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Témanda hazir danaliq tépilmamdu? Danishmenliridin nesihet yoqap kettimu? Ularning danaliqini dat bésip qalghanmu?! **8** Burulup qéchinglar, pinhan jaylardin turalghu tépíp turunglar, i Dédanda turuwatqanlar! Chünki Men Esawgha tégishlik balayi'apetni, yeni uni jazalaydigan künini beshigha chüshürimen. **9** Üzüm üzgüchiler yéninggha kelsimu, ular azraq wasanglarni qalduridu emesmu? Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, ular özlirige chushluqla buzup, oghrileydu emesmu? **10** Men Esawni yalingachliwétimen, u yoshurun'ghudek jay qalmighuche dalda jaylirini échip tashlaymen; uning nesli, qérindashliri hem qoshnilliri yoqaydu; u özi yoq bolidu. **11** Lékin yétim-yésirliringni qaldur, Men ularning hayatini saqlaymen; tul xotuninglar Manga tayansun. **12** Chünki Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, [ghezipimning] qedehidin ichishke tégishlik bolmighanlar choqum uningdin ichmey qalmaydigan yerde, sen jazalanmay qalamsen? Sen jazalanmay qalmaysen; sen choqum uningdin ichisen. **13** Chünki Öz namim bilen qesem ichkenmenki, — deydu Perwerdigar, — Bozrah dehshet basidighan hem reswa qilnidighan bir obýekti, xarabilik we lenet sözi bolidu; uning etrapidiki sheherliri daimliq xarabilik bolidu. **14** Men Perwerdigardin shu bir xewerni anglashqa tuyesser boldum, — we bir elchi eller arisigha ewetilgenidi — U: «Uninggha hujum qilishqa yighilinglar! Uninggha jeng qilishqa ornunglardin turunglar!» — dep xewer bérifu. **15** Mana, Men séni eller arisida kichik, Insanlar arisida kemsitilgen qilimen. **16** Séning özgilerge dehshet salidighanliqing, Könglüngdiki tekebburluqung özüngni aldap qoydi; Hey tik qyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghung égizlikning yuqiri teripide bolghuchi, Gerche sen changgangni bürkütningkidek yuqiri yasisangmu, Men shu yerdin séni chüshüriwétimen, — deydu Perwerdigar. **17** — We Édom tolimu wehimilik bolidu; Édomdin ötidighanlarning hemmisi uning barliq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp, ush-ush qilidu. **18** Sodom, Gomorra we ularning etrapidiki sheherliri bilen birge örüwétigendek Édommu shundaq bolidu, — deydu Perwerdigar, — héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. **19** Mana,

Iordan deryasidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki [qoylarni] tarqatqan bir shirdek Men [Édomdikilerni] beder qachquzim. Emdi kimni xalisam Men uni Édomning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiralaydu? Méning aldimda turalaydigan pada baqquchi barmu? **20** Shunga Perwerdigarning Édomni jazalashtiki meqsitini, shuningdek Témandikilerni jazalash niyitini anglanglar: ularning kichiklirimu tartip épkétildi; berheq, qilmishliri tüpeylidin Perwerdigar uning yayliqini weyrane qilidu. **21** ularning yiqlip ketken sadasini anglap yer yüzdikiler tewrinip kétidu; nale-peryadliri «Qızıl déngiz»ghiche anglinidu. **22** Mana, borsi bürküttek qanat yéyip perwaz qilip, Bozrah üstige shungghup chüshidu. Shu kuni Édomdiki palwanlarning yürüki tolghaqqä chüshken ayalning yürüidek bolidu. **23** Demeshq toghruluq: — Xamat, Arpad shehiridikiler xijaletke qaldurulidu; chünki ular shum xewer anglaydu; ularning yürüki su bolup kétidu; dawulghup ketken déngizdek ular héch tinchlinalmaydu. **24** Demeshq zeipleshti, qéchishqa burulidu; uni wehime basidu; azablar tolghaqqä chüshken ayalni tutqandek, azab we derd-qayghu uni tutidu. **25** Nam-dangqi chiqqan yurt, Men huzur alghan sheher shu derijide tashliwétilgen bolidu! **26** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqlidu, jenggiwar palwanlar shu kuni yoqitilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; **27** — hem Men Demeshqning sépilige bir ot yaqimen, u Ben-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **28** Babil padishahi Néboqadnesar yenggen Kédar toghruluq hem Hazorning padishahliqliri tughuluq söz: — Perwerdigar mundaq deydu: — «Ornungdin tur, Kédargha hujum qilip, sherkiki ademlerni bulang-talang qil!» — déyilidu; **29** Hujum qilghanlar ularning chédirliri hem padilirini élip kétidu; ularning chédir perdilirli, barliq qacha-qucha, tögilirini bulap kétidu; xeq ulargha: «Terek-tereplerni wehime basidu!» dep warqiraydu. **30** Qéchip kétinglar, beder tipik pinhan jaylardin turalghu tépíp turunglar, i Hazordikiler, — deydu Perwerdigar, — chünki Babil padishahi Néboqadnesar silerge jeng qilishqa qest qilghan, silerge qarap niyiti buzulghan. **31** — Ornungdin tur, sépil-derwazilargha ige bolmighan aramxuda yashap, tinch-aman turghan elge jeng qilishqa chiq; ular yalghuz turidu — deydu Perwerdigar, **32** — ularning

tögiliri olja, top-top mal-waranyliri gheniyimet bolidu; Men chéke chachlirini chüshürgenlerni töt shamalgha tarqitimen, ularning bëshigha her etrapidin külpet chüshürimen, — deydu Perwerdigar; 33 — Hazor bolsa chilbörilerning turalghusi, menggüge weyrane bolidu. Héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturaqlashmaydu. 34 Yehuda padishahi Zedekiya textke olturghan deslepki waqtlirida, Yeremiya peyghemberge kelgen Perwerdigarning sözi mundaq idi: — 35 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Élamning gholluq küchi bolghan oqyasini sundurimen. 36 Asmanlarning töt chétidin töt shamalni chiqirip Élamning üstige chüshürimen; Men ularni bu töt shamalgha tarqitimen; shuning bilen Éamdin heydelgenlerning barmaydighan el-memliketler qalmaydu. 37 Men Éamni düshmenliri aldida hem jénini izdigüchilerning aldida dekkedükkige chüshürimen; dehshetlik ghezipimni bëshigha töküp, külpetlerni chüshürimen; ularni berbat qilghuche Men qilichni ularning keynidin qoglashqa ewetimen. 38 Men Öz textimni Éamda tikleymen, shu yerdin padishahi we shahzadilirini yoq qilimen, — deydu Perwerdigar. 39 — Lékin axirqi zamanlarda, Men Éamni sürgünlükidin qayturup eslige keltürimen, — deydu Perwerdigar.

50 Perwerdigar Yeremiya peyghember arqılıq Babil toghruluq, yeni Kaldiylerning zémini toghruluq éytqan söz: — 2 Eller arisida shu xewerni élan qılıp jakarlanglar, tugh kötürünglar; jakarlanglar, uni yoshurmanglar! — «Babil ishghal qilindi; Bel bolsa xijaletke qalduruldi, Marduk patiparaq bolup ketti; Babilning oyma butliri xijaletke qalduruldi, yirginchlik nersiliri patiparaqcılıqqa chüshti!» — denglar. 3 Chünki shimaldin uningha jeng qilmaqchi bolghan bir el kéléidu; u uning zéminini weyran qilidu, héchkim shu yerde turmaydu; insan hem haywanmu qéchip kétidu, ular yoq bolidu. 4 Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israel xelqi kéléidu, ular hem Yehuda xelqi bilen bille kéléidu, ular yighthigan halda méngip Perwerdigar Xudasini izdesheké kéléidu. 5 Ular Zionning yolini soraydu, yüzlerini uningha qaritip: «Hergiz untilmas mengülü bir ehde bilen özimizni Perwerdigargha baghlayli» — deydu. 6 — Méning xelqim azghan qoylardur; ularning baqquchiliri ularni azdurghan, ularni taghlarda ténitip yürgen; ular taghdin

döngge kézip yürüp, öz aramgahini untughandur. 7 Ularni uchratqanlarning hemmisi ularni yep ketken, kúshendiliri ular toghruluq: «Bizde [bu ishlarda] héch gunah yoq, chünki ular ata-bowlirining ümidi bolghan Perwerdigar, yeni heqqaniqliqning yaylaq-turalghusi bolghan Perwerdigarning aldida gunah sadir qilghan!» — dégen. 8 [I xelqim], Babil otturisidin qéchinglar, kaldiylerning zéminini tashlap chiqinglar, padini yétekligüchi tékilerdek bolunglar. 9 — Chünki mana, shimaliy zémindin Babilha hujum qilmaqchi bolghan zor bir top ulugh ellerni qozghaymen; ular özlirini uningha qarshi sepke qoshidu; shuning bilen Babil shu yerdin chiqqanlar teripidin esirge chüshidu. Ularning oqlirining hemmisi batur mergenlerningkidek bolidu; ularning héchqaysisi jengdin quruq qol kelmeydu. 10 Kaldiye bolsa olja bolidu; olja alghan barlıq bulighuchilar uningdin qanaetlinidu, — deydu Perwerdigar; 11 — Chünki siler shadlan'ghansiler, siler yayrap ketkensiler, i mirasim bolghan [xelqimni] bulang-talang qilghuchilar! Chünki siler chémende turghan mozaylardek sekrigensiler, ayghirlardek xushalliqtin kishnigensiler! 12 Emdi ana [yurtung] zor xijaletke qaldurulidu; reswachiliq séni tughghuchini qaplaydu; mana, u ellerning dashqili, — bir janggal, qaghjiraq yer we chöl-bayawan bolup qalidu. 13 Perwerdigarning ghezipi tüpeylidin, uning héch ahalisi bolmaydu, belki toluq tashliwétilgen bolidu; Babilde ötidighanlarning hemmisi uning barlıq yara-wabaliri tüpeylidin wehimige chüshüp ush-ush qilidu. 14 Babilha jeng qilish üchün uning etrapida sepke tizilinglar, barlıq oqyachilar; uningha étinglar, oqlarni héch ayimanglar; chünki u Perwerdigar aldida gunah sadir qilghan. 15 Uning etrapida jeng chuqanlirini kötürünglar; u teslim bolup qol kötüridu; munarlii örülüdu, sépilliri ghulitilidu; chünki bu Perwerdigarning alghan qisasidur. Uningdin qisas élinglar; u bashqilargha néme qilghan bolsa uningghimu shuni qilinglar. 16 Babilde uruq térighuchi hem hosul waqtidiki orghaq salghuchilarni yoq qilinglar; zulumkarning qilichining qorqunchi tüpeylidin bularning herbiri öz élige qaytip, herbiri öz ana yurtigha qachsun! 17 Israel tarqitiwétilgen qoy padisidur; shirlar ularni heydiwetken; deslepte Asuriyening padishahi ularni yep ketken, axirida bu Babil padishahi Néboqadnesar uning ustixanlirini ézip ghajilighan. 18 Shunga samawi qoshunlarning Serdari

bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Mana, Men Asuriyening padishahining yénigha kélip, uni jazalighinimdek, men Babil padishahini hem zéminini jazalaymen. **19** Men Israilni qaytidin öz yayliqgha qayturimen, u Karmel téghida, Bashan zéminida ozuqlinidu, uning jéni Efraim téghi üstide hem Giléad zéminida qanaetlinidu. **20** Shu künlerde, shu chaghda, — deydu Perwerdigar, — Israilning qebihlikli izdelse, héch tépilmaydu; Yehudaning gunahliri izdelse, héch tépilmaydu; chünki Men qaldurghan qaldisini kechürüm qilimen. **21** — Mérataimning zéminigha zerb bilen jeng qilishqa, Pékodta turuwatqanlарghimu jeng qilishqa chiqinglar; ularni weyran qilinglar, qalduqinimu halak qilinglar, — deydu Perwerdigar, — Men néminin sanga buyrughan bolsam shuni ada qilinglar. **22** Jeng sadaliri [Babil] zéminida anglinidu; u zor halaketning sadasidur! **23** Eslide pütkül yer yüzini urghan bazghan shu derijide sundurup chéqwétildighu! Babil eller arisida shunche bir dehshet basquchi bolup chiqqantighu! **24** Men sanga tuzaq qurdum; sen, i Babil, héch bilmeyla uninggha tutuldung; Perwerdigar bilen qarshilishishing tüpeylidin sen tépilip tutuldung. **25** Perwerdigar qoral ambirini échip, ghezipidiki qorallirini élip chiqardi; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar kaldiylerning zéminida qilidighan ishi bardur. **26** Uning her chet-chetliridin kélip uninggha hujum qilinglar, ambarlirini échiwétinglar; önciherni döwligendek uni xarabe-xarabe qilip döwilep weyran qilinglar; uning héchnémisini qaldurmanglar! **27** Uning barliq torpaqlirini öltürüwétinglar! ular soyulushqa chüshsun! Ularning haligha way! Chünki ularning küni, yeni jazalinish waqtı yétip keldi. **28** Anglanglar! Zion'gha kélip, Perwerdigar Xudayimizning qisasini, yeni ibadetxanisi üçhün alghan qisasini jakarlaydighan, Babil zéminidin qachqan panah izdigüchilerning awazini anglanglar! **29** Babilha hujum qilish üçhün oqyachilarni, yeni barliq kamanni egküchilerni chaqiringlar; Babilning etrapida bargah qurup qorshiwélinglar; héchkimni qachquzmanglar; öz qilmishini öz beshiga chüshürüngrar; u némilerni qilghan bolsa, uningghimu shuni qilinglar; chünki Perwerdigargha — Israildiki Muqeddes Bolghuchigha qarshi körenglep ketkenidi. **30** Shunga uning yigitliri kochilirida yiqlidu; shu künide uning barliq jengchi palwanliri yoqitilidu,

— deydu Perwerdigar. **31** Mana, Men sanga qarshidurmen, i körenglep ketkuchi, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — chünki séning kününg, yeni Men yéningha yéqin kélip jazalaydighan kün yétip keldi; **32** körenglep ketkuchi putlispip yiqlidu, héchkim uni qaytidin yolep turghuzmaydu; berheq, Men uning sheherlirige ot yaqimen, u uning etrapidikilerning hemmisini köydirüp yutup kétidu. **33** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Israillar Yehudalar bilen bille ézilip xorluqni körgen; ularni esir qilghanlar ularni qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwétishni ret qilghan. **34** Lékin ularning Hemjemet-Qutquzghuchisi küchlüktr; samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ularning dewasini estayidilliq bilen soraydu, shuning bilen U ularning zéminigha aramliq bérifu, Babildikilerge aramsizliq yetküzidu. **35** Kaldiyler üstige, Babilda turuwatqanlar üstige hemde Babilning emirliri we danishmenliri üstige qilich chüshidu, — deydu Perwerdigar; **36** qilich palchilar üstige chüshkende, ular hamaqet-exmeqlerdek körünidu; qilich ularning palwanliri üstige chüshüp, ular patiparaq bolup kétidu; **37** qilich ularning atliri üstige, jeng harwiliri üstige, ularning sepliride turghan barliq yat leshkerler üstige chüshidu, ular ayallardek bolidu; qilich xeziniliri üstige chüshidu, ular bulangtalang qilinidu. **38** Qurghaqchiliq ularning suliri üstige chüshüp, ular qurup kétidu; bularning sewebi zémini oyma butlarga tolup, ular qorqunchluq mebudlar tüpeylidin telwiship ketken. **39** Shunga chöldiki janiwarlar we chilböriler birlikte shu yerde turidu; shu yerde huwqushlar makanlishidu; u menggüge ademzatsiz bolidu, dewrdin-dewrge héch ahalilik bolmaydu. **40** Xuda Sodom we Gomorrani etrapidiki sheherliri bilen bille örüwetkinidek, héchkim shu yerde turmaydu, insan baliliri shu yerde olturnaqlashmaydu, — deydu Perwerdigar. **41** — Mana, shimaldin bir xelq, ulugh bir el chiqip kélidu; yer yüzining chet-chetliridin nurghun padishahlar qozghilidu. **42** Ular oqya hem neyzini tutup qorallinidu; ular wehshiy, héch rehim körsetmeydighan bolidu; atlirigha min'gende ularning awazliri déngizdek shawqunlaydu; ular jengge atlatqan ademlerdek sepsep bolup, sanga hujum qilmaqchi, i Babil qizi! **43** Babil padishahi ularning xewirini anglapla qolliri titrep boshap kétidu; ghem-qayghu uni tutidu, tolghaqq

chüshken ayaldeq azablar uni bésiwalidu. **44** Mana, Iordan deryasi boyidiki chawar-chatqalliqtin chiqip, daim éqip turidighan shu sular boyidiki yaylaqtiki qoylarni tarqatqan bir shirdek Men Babildekilerni beder qachquzimen. Emdi kimni xalisam Men uni uning üstige tikleymen; chünki Manga kim teng kéleleydu? Kim Méningdin hésab élishqa Méni chaqiraydu? Méning aldimda turalaydighan pada baqquchi barmu? **45** Shunga Perwerdigarning Babilni jazalashtiki meqsitini, shuningdek kaldiylerning zéminini jazalash niyitini anglanglar: Ularning kichiklirimu tartip épktelidu; berheq, qilmishliri tüpeylidin [Perwerdigar] uning yayliqini weyrane qilidu. **46** Babilning ishghal qilin'ghanliqini anglap yer yüzü tewrinip kétidu; uning nale-peryadi barliq ellergiche anglinidu.

51 Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Babilni soqidighan hem «Leb-kamay»da turuwatqanlarni soqidighan bitchit qilghuchi shamalni qozghap chiqirimen; **2** Men Babilgha yat ademlerni ewetimen; ular uni soruwétidu, zéminini yer bilen yeksan qiliwétidu; uning bésigha külpet chüshken künide ular uningha terep-terepqin qarshilishishqa kélidu. **3** Uning oqyachilirigha kirichni tartqudek, ornidin turghuchilargha dubulgha-sawut kiygüdek purset bermenglar; uning yigitlirining héchqaysisini ayap qoymanglar; uning pütkül qoshunini bitchit qilinglar. **4** Kaldiylerning zéminida sanjilghanlar, kochilirida qilichlan'ghanlar yiqlisun! **5** Chünki Israil yaki Yehudamu öz Xudasi teripidin, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar teripidin tashliwétilgen emes; chünki [Babilning] zémini Israildiki Muqeddes Bolghuchi aldida sadir qilghan gunah bilen tolghandur. **6** [Barliq eller], Babil ichidin qéchinglar, öz jéninglarni élip beder qéchinglar! Uning qebihlikige chétılıp qélip halak bolmanglar; chünki bu Perwerdigarning qisas alidighan waqtidur; U qilmishini öz bésigha qayturidu. **7** Babil Perwerdigarning qolidiki pütkül jahanni mest qilghuchi altun qedeh bolghan; eller uning sharibidin ichken; eller shuning bilen sarang bolup ketken. **8** Babil tuyuqsız yiqlip bitchit bolidu; uningha ah-zar kötürünglar! Uning azabliri üçhün tutiya élinglar; u belkim saqaytarmikin? **9** — «Biz Babilni saqaytmaqchiduq, lékin u saqaymidi; uningdin waz kéchip hemmimiz öz yurtimizha qaytayli; chünki uning üstige

chiqirilidighan höküm jazasi asman'gha taqiship, kökke yétidu». **10** — «Perwerdigar heqqaniyliqimizni barliqqa keltürgendur; kéleyli, Zionsda Perwerdigar Xudayimizning qilghan ishini jakarlayli!» **11** — Oqlarni uchlanglar! Qalqanlarni tutunglar! Perwerdigar Médianing padishahlirining rohini urghutti; chünki Uning niyiti Babilgha qarshidur, uni berbat qilish üchündur; bu Perwerdigarning qisasidur, yeni Uning ibadetxanisi üchün alghan qisasidur. **12** Babilning sépillirigha qaritip jeng tughini kötürünglar; közetni téximu chingraq qilinglar, közetchilerni [Babilni chöriditip] septe turghuzunglar; böktürme qoyunglar; chünki Perwerdigar Babildekilerning jazasi toghruluq némilerni dégen bolsa, U shuni könglide pemlep, uni ada qilidu. **13** — I elwek sular üstide turghuchi, bayliqliri nurghun bolghuchi, ejiling yétip keldi, jéning olchinip üzüllüş waqtı toshı. **14** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Özı bilen qesem qilip: «Top-top chéketkilerdek Men séni ademler bilen toldurimen; ular séning üstüngdin ghelibe tentenilirini kötüridu» dédi. **15** — U bolsa yezémimni kück-qudrifti bilen yasap, Alemni danalıqi bilen berpa qilip, Asmanlarni eqil-parasiti bilen yayghuchidur; **16** U awazini qoyuwetse, asmanlarda sular shawqunlaydu; U yer chetliridin bulut-tumanlarni örlitudu; U yamghurlargha chaqmaqlarni hemrah qilip békitudu, Shamalni Öz xeziniliridin chiqiridu. **17** Bu [butpereslerning] herbiri eqilsiz, bilimdin mehrumlardur; Herbir zerger özı oyghan but teripidin shermendige qalidu; Chünki uning quyma heykili yalghanchiliq, Ularda héch tiniq yoqtur. **18** Ular bimenilerdur, mazaq obyéktidur; Ularning üstige jazalinish waqtı kelgende, ular yoqitilidu. **19** Yaqupning nésiwisi Bolghuchi bulardek emestur; Chünki hemmini yasighuchi Shudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi bolghan qebilisidur; Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Uning namidur. **20** Sen [Israil] Méning görzem, Méning jeng qoralimdursen; Séning bilen Men ellerni bitchit qilimen, Séning bilen padishahliqlarni tarmar qilimen; **21** Séning bilen hem at hem at min'güchini bitchit qilimen; Séning bilen hem jeng harwisi hem heydigüchisini bitchit qilimen; **22** Séning bilen hem er hem ayalni bitchit qilimen; Séning bilen hem qéri hem yashlarni bitchit qilimen; Séning bilen hem yigit hem qizni bitchit qilimen; **23** Séning bilen hem padichi hem qoy padisini bitchit qilimen; Séning

bilen hem déhqan hem boyunturuqqa qétilghan kalilirini bitchit qilimen; Séning bilen hem waliylar hem hökümränlarni bitchit qilimen. 24 — Men köz aldinglarda Babilning hem barlıq kaldiylerning Zionda qilghan barlıq rezillikini öz beshigha chüshürüp yandurimen, — deydu Perwerdigar. 25 — Mana, Men sen [Babilgha] qarshimen, i pütkül yer yüzini halak qilghuchi tagh; Men qolumni üstüngé sozup, Séni tik yarlardin ghulitip, Domilitip chüshürüp, séni köyüp tügigen bir yanar tagh qilimen, — deydu Perwerdigar. 26 Shuning bilen ular sendin bürjek chiqirish üchünmu tash tapalmaydu, Yaki ul üchünmu héchyerdin tash tapalmaydu; Chünki sen menggüge bir weyrane bolisen, — deydu Perwerdigar. 27 — Zéminda jeng tughini kötüngülar, Eller arısida kanay chélinglar; Babilgha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar; Ararat, minni we Ashkinaz padishahliqlırını chaqirip yightinglar; Uninggha hujum qilghuchi qoshunlarga bir serdar békitinglar; Atlarnı top-top chéketke léchinkiliridek zémin'gha türkümlep chiqiringlar; 28 Uningha jeng qilishqa ellerni teyyarlanglar, — Médialiqlarning padishahliri, waliyliri we barlıq hökümdarlırını, shundaqla u höküm sürgen zéminlarning barlıq ademlirini teyyarlanglar! 29 Shuning bilen yer yüzü tewrinip azablinidu; chünki Perwerdigarning Babilgha qarshi baghlighan niyetliri, yeni Babilning zéminini héch adem turmaydighan chöl-bayawan qiliwétish niyiti emelge ashmay qalmaydu. 30 Babildeki palwanlar urushtin qol üzidu; Ular qorghanlırida amalsız olturidu; Ularning dermani qalmaydu, Ular ayallardek bolup qalidu; Uning turalghulirığa ot qoyulidu; Derwaza salasunliri sundurulidu. 31 Yügürüp kéliwatqan bir chaparmen yene bir chaparmen'ge, bir xewerchi yene bir xewerchige Babil padishahining aldidila uchriship qélip uningha: — «Silining pütkül sheherliri u chettin bu chetkiche ishghal qilindi; 32 Derya kéchikliri igiliwéldi, Qomushluqlar otta köydürüldi, Palwanlıri dekke-dükkige chüshüshti!» — dep jakarlishidu. 33 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Israilning Xudasi mundaq deydu: — Babilning qizi tekshilinip chingdilidighan waqtı bolghan xamandek bésilidu; Birdemdila, uning hosul orulidighan waqtı yétip bolidu! 34 Zionda turghuchi qiz: — «Babil padishahi Néboqadnesar méni yutup, Méni ghajilap ezgen; U ichimni boshitilghan qachidek qilip qoyghan; U ejdihadek méni yutup, Özini nazu-

németlirim bilen toyghuzghan, Méni quruqdap pak-pakiz qiliwetken. Manga, méning ténimge qilghan zorawanlıqi Babilning beshigha chüshürüsün» — deydu, We Yérusalém: «Méning qanlırim Kaldiyede turghuchilarıning beshigha tökülsün» — deydu. 36 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men séning dewayingni soraymen, Sen üchün qisas alimen; Men uning déngizini qurutimen, buliqini qaghjiritimen. 37 Babil bolsa döwe-döwe xarabiler, Chilbörilerning turalghusi bolidu; Zémini ademni dehshet basidighan hem daim ush-ush qilinidighan obyékt bolidu, Héch adem shu yerde turmaydu. 38 Ularning hemmisi yash shirlardek huwlishidu, Arslanlardek bir-birige xiris qilishidu; 39 Ularning keypiyatı qizip ketkende, Men ulargha bir ziypet teyyarlap qoyimenki, ularnı mest qiliwétimen; shuning bilen ular yayrap-yashnap kétidu, — andin menggüge uyqugha gherq bolup, qaytidin héch oyghanmaydu, — deydu Perwerdigar. 40 Boghuzlashqa yétiligen qozilardek we bille yétilen'gen qochqarlar hem tékilerdek Men ularnı boghuzlashqa chüshürimen. 41 Shéshaqning ishghal qilin'ghanlıqığa qara! Pütkül yer yüzining pexrining tutulghanlıqığa qara! Babilning eller arısida ademni dehshet basidighan obyékti bolghanlıqığa qara! 42 Déngiz Babil üstidin örlep ketti; U nurghunlighan dolqunlar bilen gherq boldi. 43 Uning sheherliri ademni dehshet basidighan obyékt, Qaghjiraq yer, bir chöl, héchkim turmaydighan zémin boldi; Héchqandaq insan balisi qaytidin shu yerlerdin ötmeydu. 44 Men Babilde Belni jazalaymen; Men uning aghzidin yutuwalghinini yanduriwalimen; Eller qaytidin uningha qarap éqip kélishmeydu; Berheq, Babilning sépili ghulap kétidu. 45 Uning otturisidin chiqinglar, i xelqim! Herbiringlar Perwerdigarning qattiq ghezipidin öz jéninglarnı élip beder qéchinglar! 46 Siler zéminda angliniwatqan pitne-ighwadin yürükinglarnı su qilmanglar we qorqmanglar; Bu yıl bir pitne-ighwa, kéler yili yene bir pitne-ighwa chiqidu; Zéminda zulum-zorawanlıq partlaydu, hökümdarlar hökümdarlarga qarshi chiqidu. 47 Shunga mana, shu künler kéléduki, Men Babildeki oyma mebularlarnı jazalaymen; Shuning bilen uning pütkül zémini xijaletke qaldurulidu, Uningda öltürülgenler uning ichide yiqlidu; 48 Shuning bilen asman we zémin we ularda bar bolghanlar Babil üstidin shadlıqtın yangraydu; Chünki shimaldin halak qilghuchilar

uninggha jeng qilishqa kélidu — deydu Perwerdigar. **49** Babil tüpeylidin pütkül yer yüzidiki öltürülgenler yiqilghandek, Babil Israilda öltürülgenler tüpeylidin Babil yiqilmay qalmaydu. **50** Qilichtin qachqanlar, yiraq ketinglar, hayal bolmanglar; Chet yerlerdin Perwerdigarni séghininglar, Yérusalémni ésinglарgha keltürünglar. **51** «Biz xijaletke qalduq, chünki haqaretke uchriduq; Shermendichiliktin yüzimiz töküldi; Chünki yat ademler Perwerdigarning öyidiki muqeddes jaylарgha bésip kirdi!». **52** Shunga shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men uningdiki oyma mebudlarni jazalaymen; Uning pütkül zémini boyida yarilinip jan helqumida ingrishidu. **53** Babil asmanlарgha kötürlügen bolsimu, Uning yuqiri istihkam-qorghini mustehkemlen'gen bolsimu, Lékin Méningdin uninggha halak qilghuchilar yétip baridighan boldi, — deydu Perwerdigar. **54** Babildeñ nale-peryadning awazi, Kaldiylerning zéminidin zor halaketning sadasi kötürlidu. **55** Chünki Perwerdigar Babilni halak qilmaqchi bolidu; U uningdin warang-churunglirini yoqitidu; Sularning dolqunliri örkeshelewatqan sulardek sharqiraydu, Ularning awazi shawqunlap kélidu. **56** Chünki halak qilghuchi uninggha, yeni Babilha jeng qilishqa kélidu, Shuning bilen uning palwanliri esirge chüshidu; Ularning oqyaliri sundurulidu; Chünki Perwerdigar — qisaslar alghuchi Tengridur; U yamanliqni yandurmay qalmaydu. **57** — Men uning emirliri, danishmenliri, waliyliri, hökümdarliri we palwanlirini mest qilimen; Ular menggüge uxlaydu we qaytidin héch oyghanmaydu — deydu Padishah, — Nami samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **58** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Babilning keng sépilliri yer bilen yeksan qilinidu, Uning égiz derwaziliri püttürley köydürülidu; Shuning bilen ellernerin jan tikip tapqan méhniti bihude bolidu, El-yurtlarning özlirining japaliq ejiri peqet otqa yéqilghu bolidu. **59** Yehuda padishahi Zedekiya textke olturghan tötinchi yili, Babilha barghinida Mahséyahning newrisi, Nériyaning oghli Séraya Zedekiyyagha hemrah bolup barghan (Séraya bash ghojidar idi). Yeremiya peyghember uninggha söz tapilighan. **60** Yeremiya oram qeqhezge Babilning beshigha chüshidighan barlıq külpetlerni, — yeni Babil togruluq püttüklük bu barlıq sözlerni yazghanidi; **61** we Yeremiya Sérayagha mundaq dédi: — Sen Babilha

yétip barghanda, bu sözlerning hemmisini oqup chiqip we: — **62** «Perwerdigar, Sen bu jay togruluq: — Men uni yeksan qilimenki, uningda héchkim, ne insan ne haywan turmaydighan, menggüge bir weyrane bolidu — dégensen» — deysen; **63** shundaq qilip bu yazmini oqup chiqqandın kényin, uninggha tash téngip, Efrat deryasining otturisigha chörüwt, **64** we: «Men uning üstige chüshürmekchi bolghan külpetler tüpeylidin, Babil [shu tashqa] oxshashla gherq bolup qaytidin örlimeydu; ular halidin kétidu» — deysen. Yeremianing sözleri mushu yerde tügidi.

52 Zedekiya Yehudagha padishah bolghanda yigirme bir yéshida idi; u Yérusalémda on bir yıl höküm sürdi. Uning anisi Libnahliq Yeremianing qizi bolup, ismi Hamutal idi. **2** U [padishah] Yehoakimning qilghinidek, Perwerdigarning neziride rezil ishlarni qildi. **3** Perwerdigarning Yérusalémgha hem Yehudagha qaratqan ghezipi tüpeylidin, Perwerdigar ularni Öz huzuridin heydiwetküche bolghan arılıqta, töwendiki ishlar yüz berdi. Birinchidin, Zedekiya Babil padishahigha isyan kötürdi. **4** Shundaq boldiki, uning seltenitining toqquzinchi yili oninchi ayning oninchi künide Babil padishahi Néboqednesar pütkül qoshunigha yétekchilik qilip Yérusalémgha hujum qilishqa keldi; ular uni qorshiwélip bargah qurup, uning etrapida qasha-poteylerni qurushti. **5** Shuning bilen sheher Zedekiyaning on birinchi yilighiche muhasiride turdi. **6** Shu yili tötinchi ayning toqquzinchi künü sheherde éghir qehetchilik hemmini basqan we zémindikiler üchünmu héch ash-ozuq qalmighanidi. **7** Sheher sépili bössüldi; barlıq jenggiwar leshkerler qachmaqchi bolup, tün kékide sheherdin beder tikiwétishti. Ular padishah baghchisigha yéqin «ikki sépil» arılıqidiki derwazidin kétishti (Kaldiyler bolsa sheherning hemme teripide bar idi). Ular [Iordan jilghisidiki] «Arabah tüzlenglik»ni boylap qéchishti. **8** Lékin Kaldiylerning qoshuni padishahni qoghlap Yérixo tüzlenglikide Zedekiyyagha yétishti; uning pütün qoshuni uningdin tarqılıp ketkenidi. **9** We ular padishahni tutup, Xamat zéminidiki Riblah shehirige, Babil padishahining aldığha apardi; u [shu yerde] uning üstidin höküm chiqardi. **10** Babil padishahi Zedekiyaning oghullirini uning köz aldida qetl qildi; u Yehudanıg barlıq emirlirinimu Riblah shehiride qetl qildi; **11** andin Zedekiyaning közlirini oyuwetti; Babil padishahi uni mis kishenler bilen baghlap Babilha élip kélép, ölgüche zindan'gha

qamap qoydi. **12** Beshinchı aynı oninchi künide (bu Babil padishahi Néboqadnesarning on toqquzinchı yılı idi) Babil padishahining xızmitide bolghan, pasiban bégı Nébuzar-Adan Yérusalémgha yétip keldi. **13** U Perwerdigarning öyini, padishahning ordisini we sheherdiki barlıq öylerni köydüriwetti; barlıq beheywet imaretlerge u ot qoyup köydüriwetti. **14** We pasiban bégı yétekchilikidiki Kaldiylerning pütkül qoshuni Yérusalémning etrapidiki pütkül sépilini örüwetti. **15** Pasiban bégı Nébuzar-Adan zémindiki eng namrat kishilerdin bir qismini, sheherde qalghan bashqa kishilerni, Babil padishahi terepke qéchip teslim bolghanlarni we qalghan hünerwenlerni esir qılıp ularnı élip ketti. **16** Lékin pasiban bégı Nébuzar-Adan zémindiki eng namratlarning bir qismini üzümzarlıqlarnı perwısh qılıshqa we tériqchılıq qılıshqa qaldurdi. **17** Kaldiyler Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan ikki tüwrükni, das tegliklirini we Perwerdigarning öyidiki mistin yasalghan «déngiz»ni chéqip, barlıq mislirini Babilgha élip ketti. **18** Ular yene [ibadette ishlitlidighan] idishlar, gürjek-belgürjekler, laxshigirlar, qachilar, piyale-texsiler hem mistin yasalghan barlıq eswablarnı élip ketti; **19** daslar, xushbuydanlar, qachilar, küldanlar, chiraghdanlar, piyaliler we jam-qedehlerni bolsa, altundın yasalghan bolsimu, kümüshtin yasalghan bolsimu, ularning hemmisini pasiban bégı élip ketti. **20** Sulayman padishah Perwerdigarning öyi üchün mistin yasatqan ikki tüwrük we «déngiz», shundaqla uning tegiliki bolghan on ikki buqını u élip ketti; chünki bu mis saymanlarning éghirliqini ölclesh mumkin emes idi. **21** İkki tüwrük bolsa, herbirining égizliki on sekiz gez, aylanmisi on ikki gez kéletti; herbirining ichi kawak bolup, misning qélinqliqi tööt barmaq idi. **22** Tüwrükning üstidiki bésyi bolsa mis bolup, égizliki besh gez idi; uning püütür aylanmisi tor sheklide hem anar nusxisi bilen bészegenidi, hemmisi mistin idi; ikkinchi tüwrükmu uninggha oxshash bolup, umu anar nusxisi bilen bészegenidi. **23** Herbir tüwrükning bészining yanlırida toqsan alte anar nusxisi bar idi; torda jemiy bolup yüz anar nusxisi bar idi. **24** Pasiban bégı Nébuzar-Adan bolsa bash kahin Séraya, orunbasar kahin Zefaniya we ibadetxanidiki üch neper ishikbaqarnimu esirge aldi. **25** U sheherdin leshkerlerni bashquridighan bir aghwat emeldarnı, sheherdin tapqan orda meslihetchiliridin yettini, yerlik xelqni leshkerlikke tizimlighuchi, yeni

qoshunning serdarining katipini we sheherdin atmish neper yerlik kishini tutti. **26** Pasiban bégı Nébuzar-Adan bularni Babil padishahining aldığa, Riblahgha élip bardi. **27** Babil padishahi Xamat zémindiki Riblahda bu kishilerni qilichlap öltürüwetti. Shu yol bilen Yehuda öz zémindidin sürgün qılindi. **28** Néboqadnesar sürgün qilghan kishilerning sani mundaq idi: – yettinchi yili üch ming yigirme üch Yehudiy; **29** Néboqadnesarning on sekkinchi yili u Yérusalémdin seküz yüz ottuz ikki kishini sürgün qıldı; **30** Néboqadnesarning yigirme üchinchi yili pasiban bégı Nébuzar-Adan Yehudiylardın yette yüz qiriq besh kishini sürgün qıldı; jemiy bolup sürgün qilin'ghanlarning sani tööt ming alte yüz kishi idi. **31** Shundaq boldiki, Yehuda padishahi Yehoakin sürgün bolghan ottuz yettinchi yili on ikkinchi aynı yigirme beshinchı künü shu ish yüz berdi: Ewil-Mérodaq Babilgha padishah bolghan birinchi yili, u Yehuda padishahi Yehoakinning qeddini kötüüp, uni zindandin chiqardi; **32** u uninggha mulayim söz qılıp, uning ornini Babilda uning bilen birge turghan bashqa padishahlarning ornidin yuqiri qıldı; **33** shuning bilen Yehoakin zindandiki kiyimlirini séliwetip, ömrining qalghan herbir künide herdaim padishah bilen bille hemdastixan bolushqa tuyesser boldi. **34** Uning nésiwisi bolsa, Babil padishahining uninggha béghishlighan daimlıq iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yeni u uninggha taki alemdin ötkiche ömrining herbir künü tuyesser qilin'ghan.

Yeremianing yigha-zarliri

1 (Alef) Ah! Ilgiri ademler bilen liq tolghan sheher,

Hazir shunche yigane olturidu! Eller arisida katta bolghuchi, Hazir tul xotundek boldi! Ölkiller üstdiden höküm sürgen melike, Hashargha tutuldi! **2** (Bet) U kéchiche achchiq yigha köturmekte; Mengzide köz yashliri taramlimaqta; Ashniliri arisidin, Uninggha teselli bérnidighan héchbiri yoqtur; Barliq dostliri uningha satqunluq qildi, Ular uningha düshmen bolup ketti. **3** (Gimel) Yehuda jebir-japa hem éghir qulluq astida, Sürgünlükke chiqti; U eller arisida musapir boldi, Héch aram tapmaydu; Uni qoghlighuchilarning hemmisi, Uningha yétishiweiip, uni tar yolda qistaydu; **4** (Dalet) Héchkim héylargha kelmigenlikü tüpeylidin, Zion'ga baridighan yollar matem tutmaqta. Barliq qowuqliri chölderep qaldi, Kahinliri ah-zar köturmekte, Qizliri derd-elem ichididur; Özi bolsa, Qattiq azablanmaqta. **5** (Xé) Kúshendiliri uningha xojayin boldi, Dúshmenliri ronaq tapmaqta; Chünki uning köpligen asiyliqliri tüpeylidin, Perwerdigar uni jebir-japagha qoydi. Uning baliliri kelmeske ketti, Kúshendisige esir bolup sürgün boldi. **6** (Waw) Barliq hörmetsöhriti Zionning qizidin ketti; Emirliri yaylaqni tapalmighan kiyiklerdek boldi; Ularning owchidin özini qachurghudek héch dermani qalmidi. **7** (Zain) Xarlan'ghan, sergerdan bolghan künliride, Xelqi kúshendisining qoligha chüshken, Héchkim yarden qolini sozmighan chaghda, Yérusalém qedimde özige tewe bolghanlirini, Qimmetlik bayliqlirini yadigha kelturmekte; Kúshendiliri uningha mesxirilik qarayti; Kúshendiliri uning nabut bolghanliqini mesxire qilishti. **8** (Xet) Yérusalém esheddiy éghir gunah sadir qilghan; Shuning bilen u haram boldi; Uning yalingachliqini körgechke, Uni hörmetligenler hazir uni kemsitudi; Uyatta, uh tartqiniche u keynige burldi. **9** (Tet) Uning öz heyzli éteklirini bulghiwetti; U aqiwitini héch oylimighandur; Uning yiqilishi ajayib boldi; Uningha teselli bergüchi yoqtur; — «Ah Perwerdigar, xarlan'ghinimgha qara! Chünki düshmen [halimdin] maxtinip ketti!» **10** (Yod) Kúshendisi qolini uning qimmetlik nersiliri üstige sozdi; Özining muqeddes jayigha ellerning bésip kirgenlikini kördi; Sen esli ularni ibadet jamaitingge «kirishke bolmaydu»

dep men'i qilghan'ghu! **11** (Kaf) Bir chishlem nan izdep, Uning xelqining hemmisi uh tartmaqta; Jénini saqlap qélish üchünlä, Ular qimmetlik nersilirini ashliqqa tégishti. «Ah Perwerdigar, qara! Men erzimes sanaldim. **12** (Lamed) Ey ötüp kétiwatqanlar, Bu siler üchün héch ish emesmu? Qarap baq, méning derdelimimdek bashqa derd-elem barmidu? Perwerdigar otluq ghezipini chüshürgen künide, Uni méning üstümge yükldi. **13** (Mem) U yuqiridin ot yaghurdur, ot söngeklirimdin ötüp köydürdi. U ularning üstdiden ghelibe qildi. U putlirim üchün tor-tuzaqni qoyup qoydi, Méni keynimge yandurdi, U méni nabut qildi, Kün boyi U méni zeipleshtürdi. **14** (Nun) Asiyliqlirim boyunturuq bolup boynumgha baghlandi; Qolliri tanini ching chigip chemberchas qiliwetti; Asiyliqlirim boynumgha artildi; U dermanimni mendin ketküzdi; Reb méni men qarshılıq körsitelmeidighanlarning qollırigha tapshurdi. **15** (Sameq) Reb barliq baturlirimni otturumdia yerge uruwetti; U méning xil yigitirimni ézishke, Üstümdin höküm chiqirishqa kéngesh chaqirdi. Reb goya üzüm kölchikidiki üzümlerni cheyligendek, Yehudaning pak qızını cheyliwetti. **16** (Ayin) Mushular tüpeylidin taramlap yighlimaqtimen; Méning közlerim, méning közlerimdin su éqiwatidu; Manga teselli bergüchi, jénimni eslige keltürgüchi mendin yiraqtur; Balilirimning köngli sunuqtur, Chünki düshmen ghelibe qildi. **17** (Pé) Zion qolini sozmaqta, Lékin uningha teselli bergüchi yoq; Perwerdigar Yaqup togruluq perman chüshürdi — Qoshniliri uning kúshendiliri bolsun! Yérusalém ular arisida nijis nerse dep qaraldi. **18** (Tsade) Perwerdigar heqqaniydur; Chünki men Uning emrige xilapliq qildim! Ey, barliq xelqler, anglanglar! Derdlirimge qaranglar! Pak qızlırlı, yash yigitlim sürgün boldi! **19** (Kof) Ashnilirimni chaqirdim, Lékin ular méni aldighanidi; Jan saqlighudek ozuq-tülüük izdep yürüp, Kahinlirim hem aqsaqallirim sheherde nepestin qaldi. **20** (Resh) Qara, i Perwerdigar, chünki azar chékiyatimen! Heddinin ziyade asiyliq qilghinim tüpeylidin, Ichbaghrim qiyniliwatidu, Yürikim örtlip ketti. Sirtta qilich [anisini balisidin] juda qildi, Öylirimde bolsa ölüm-waba höküm sürmekte! **21** (Shiyn) [Xeqlər] ah-zarlırlımlı anglidi; Lékin teselli bergüchim yoqtur; Düshmenlirimning hemmisi külpitimdin xewerdar bolup, Bu qilghiningdin xushal boldi; Sen jakarlıghan künni ularning bésigha chüshürgeysen, Shu chaghda

ularning hali méningkidek bolidu. 22 (Taw) Ularning barliq rezillikini köz aldingha keltürgeyse, Barliq asiyliqlirim üchün méni qandaq qilghan bolsang, Ulargimu shundaq qilghaysen; Chünki ah-zarlirim surghundur, Qelbim azabtin zeipliship ketti!

2 (Alef) Reb ghezep buluti bilen Zion qizini shundaq qaplidi! U Israilning sherep-julasini asmandin yerge chörüwetti, Ghezipi chüshken künide Öz textiperini héch éside qaldurmidi. 2 (Bet) Reb Yaqupning barliq turalghulirini yutuwetti, héch ayimidi; U qehri bilen Yehudaning qizining qel'e-qorghanlirining hemmisini ghulatti; U padishahliqni emirliri bilen nomusqa qoyup, Yer bilen yeksan qiliwetti. 3 (Gimel) U qattiq ghezepte Israilning hemme münggüzlirini késiwetti; Düşmenni tosughan ong qolini Uning aldidin tartiwaldi; Lawuldap köygen öz etrapini yep ketkuchi ottek, U Yaqupni köydürüwetti. 4 (Dalet) Düşmendek U oqyasini kerd; Uning ong qoli étishqa teyyarlan'ghanidi; Közige issiq körün'genlerning hemmisini kühendisi kebi qirdi; Zion qizining chédiri ichide, Qehrini ottek yaghdurdi; 5 (Xé) Reb düşmendek boldi; U Israilni yutuwaldi, Ordilirining hemmisini yutuwaldi; Uning qel'e-qorghanlirini yoqatti, Yehudaning qizida matem we yigha-zarlarni köpeyti. 6 (Waw) U Uning kepisini baghchini pachaqlatqandek pachaqlatti; U ibadet sorunlirini yoqitiwetti; Perwerdigar Zionda héyt-bayramlar hem shabatlarni [xelqining] ésidin chiqiriwetti; Ghezep oti bilen padishah hem kahinni chetke qéqiwetti. 7 (Zain) Reb qurban'gahini tashliwetti, Muqeddes jayidin waz kechti; U Ziondiki ordilarning sépilirini düşhmenning qoligha tapshurdi; Hetta Perwerdigarning öyide, Ular héyt-ayem künidikidek tentene qilishti! 8 (Xet) Perwerdigar Zion qizining sépilini chéqiwétishni qarar qilghan; U uningga [halak] ölchem tanisini tartip qoyghan; U qolini chéqishtin héch üzmidi; U hem istihkamlarni hem sépilni zarlatti; Ikkisi teng halsirap qayghurmaqta. 9 (Tet) Uning derwaziliri yer tégige gherq bolup ketti; U uning tömür-taqaqlirini parepare qiliwetti. Padishahi hem emirliri eller arisigha palandi; Tewrattiki terbiye-yolyoruq yoqap ketti, Peyghemberli Perwerdigardin wehiy-körünüşlerni izdep tapalmaydu. 10 (Yod) Zion qizining aqsaqalliri, Yerde zuwan sürmey olturnmaqta; Ular bashlirigha topa-chang chéchishti; Ular bélige böz yögiwélishti; Yérusalémning pak qizlirining bashliri yerge kirip ketküdek boldi. 11 (Kaf) Méning közlirim taramlighan

yashlirimdin halidin ketti; Ichi-baghrilirim zerdapgha toldi; Jigirim yer yüzige tökülüp pare-pare boldi, Chünki xelqimning qizi nabut qilindi, Chünki sheher kochilirida narsidiler hem bowaqlar hoshziz yatmaqta. 12 (Lamed) Ular sheher kochilirida yarilan'ghanlardek halidin ketkende, Anilirining quchiqida yétip jan talashqanda, Anilirigha: «Yémek-ichmek nede?» dep yalwurushmaqta. 13 (Mem) Men derdingge guwahchi bolup, séni némige oxshitarmen? Séni némige sélishturarmen, i Yérusalém qizi? Sanga teselli bérishte, némini sanga teng qilarmen, i Zionning pak qizi? Chünki séning yarang déngizdek cheksizdru; Kim séni saqaytalisun? 14 (Nun) Peyghemberliringning sen üchün körgenliri bimenilik hem exmeqliqtur; Ular séning qebihlikingni héch ashkare qilmidi, Shundaq qilip ular sürgün bolushungning aldini almidi. Eksiche ularning sen üchün körgenliri yalghan besharetler hem ézitqulqlardur. 15 (Sameq) Yéningdin ötüwatqanlarning hemmisi sanga qarap chawaklishidu; Ular üshqirtip Yérusalémning qizigha bash chayqashmaqta: — «Güzelikning jewhiri, pütkül jahanning xurserenlikı» dep atalghan sheher mushumidu?» 16 (Pé) Barliq düşhmenliring sanga qarap aghzini yoghan échip [mazaq qilmaqta], Ush-ush qiliship, chishlirini ghuchurlatmaqta; Ular: «Biz uni yutuwalduq! Bu berheq biz kütken kündür! Biz buni öz közimiz bilen körüşke tuyesser bolduq!» — démekte. 17 (Ayin) Perwerdigar Öz niyetlirini ishqqa ashurdi; Qedimdin tartip Özining békitken sözige emel qildi; U héch rehim qilmay ghulatti; U düşmenni üstüngdin shadlandurdi; Kühendiliringning münggüzini yuqiri kötürdi. 18 (Tsade) Ularning köngli Rebge nida qilmaqta! I Zion qizining sépili! Yashliring deryadek kéche-kündüz aqsun! Özüngge aram berme; Yash tamchiliring taramlashtin aram almisun! 19 (Kof) Tün kéchide ornungdin tur, Kechte jések bashlinishi bilen nida qil! Könglüngni Rebning aldigha sudek tök; Narsidiliringning hayatı üchün uningga qolliringni kötürlü! Ular barliq kochiliring doqmushida qehetchiliktin halidin ketmekte. 20 (Resh) Qara, i Perwerdigar, oylap baqqaysen, Sen kimge mushundaq muamile qilip baqqan?! Ayallar öz méwiliri — erke bowaqlirini yéyishke bolamdu? Kahin hem peyghemberni Rebning muqeddes jayida öltürüşke bolamdu?! 21 (Shiyn) Yashlar hem qérilar kochilarda yéishmaqta; Pak qizlirim we yash yigitlirim qılıchlinip yiqlidi; Ularni gheziping chüshken künide qirdingsen;

Ularni héch ayimay soydungsen. **22** (Taw) Sen héyt-bayram künide jamaetni chaqirgħandek, Méni terep-tereplerdin bésishqa wehimilerni chaqirding; Perwerdigarning ghezep künide qachqanlar yaki tirik qalghanlar yoq id; Özüm erkilitip chong qilghanlarni dūshminim yep ketti.

3 (Alef) Men uning ghezep tayiqini yep jebir-zulum körgen ademdurmien. **2** Méni U heydiwetti, Nurgha emes, belki qarangħħuluqqa mangdurd; **3** Berħeq, U kün boyi qolni manga qayta-qayta hujum qildurdi; **4** (Bet) Etlirimni we tērīrimni qaqshal qiliwetti, Sōngeklirimni sunduruwetti. **5** U manga muhasire qurdi, Öt süyi we japa bilen méni qapsiwaldi. **6** U méni ölgili uzun bolghanlardek qapqarangħu jaylarda turushqa mejbur qildi. **7** (Gimel) U méni chiqalmaydīghan qilip chitlap qorshiwaldi; Zenjirimni éghir qildi. **8** Men warqirap nida qilsammu, U duayimni héch ishtimidi. **9** U yollirimni jipsilashqan tash tam bilen tosuwaldi, Chighir yollirimni egri-toqay qiliwetti. **10** (Dalet) U manga paylap yatqan éyiqtek, Pistirmida yatqan shirdektur. **11** Méni yollirimdin burap tētma-titma qildi; Méni tügeshtürdi. **12** U oqyasini kérrip, Méni oqining qarisi qildi. **13** (Xé) Oqdénidiki oqlarni börekłirimge sanjitzużi. **14** Men öz xelqimge reswa obyékti, Kün boyi ularning mesxire naxshisining nishani boldum. **15** U manga zerdabni toyghuche yutquzup, Kekre süyini toyghuche ichküzdi. **16** (Waw) U chishlirimni shéghil tashlar bilen chéqiwetti, Méni küllerde tūgħidurdi; **17** Jénim tinch-xatirjemliktin yiraqlashturuldi; Arambexħnning néme ikenlikini untup kettim. **18** Men: «Dermanim qalmidi, Perwerdigardin ümidim qalmidi» — dédim. **19** (Zain) Méning xar qilin'ghanirimni, sergedan bolghanirimni, Emen we öt süyini [yep-ichkinim] ésingge keltürgeysen! **20** Jénim bularni herdaim eslewatidu, Yerge kirip ketküdek bolmaqta. **21** Lékin shuni könglümge keltürüp esleymenki, Shuning bilen ümid qaytidin yanidu, — **22** (Xet) Mana, Perwerdigarning özgermes méħribanliqlir! Shunga biz tħiġeshmiduq; Chünki Uning rehimdilliqlirining ayighi yoqtur; **23** Ular her seherde yéngilimdu; Séning heqiqet-sadiqlinqing tolimu moldur! **24** Öz-özümgħe: «Perwerdigar méning nésiwemdur; Shunga men Uningħha ümid bagħlaymenten» — deymen. **25** (Tet) Perwerdigar Özini kütkenlerge, Özini izdigen jan igisige méħribandur; **26** Perwerdigarning nijatini kütüş, Uni süktüt ichide kütüş yaxshidur. **27**

Ademning yash waqtida boyunturuqni kötürüşi yaxshidur. **28** (Yod) U yégane bolup süküt qilip oltursun; Chünki Reb buni uningħha yüklidi. **29** Yüzini topa-tupraqqa tegküzsun, — Éhtimal, ümid bolup qalar? **30** Mengzini urghuchigha tutup bersun; Tilahanetlerni toyghuche ishitsun! **31** (Kaf) Chünki Reb ebedil-ebed insandin waz kechmeydu; **32** Azar bergen bolsimu, Özgermes méħribanliqlirining molluqi bilen ichini aghritidu; **33** Chünki U insan balilirini xar qilishni yaki azablashni xalighan emestur. **34** (Lamed) Yer yüzidiki barliq esirlerni ayagh astida yanjishqa, **35** Hemmidin Aliy Bolghuchining aldida ademni öz heqqidin mehrum qilishqa, **36** Insan'ha öz dewasida uwal qilishqa, — Reb bularning hemmisige guwahchi emesmu? **37** (Mem) Reb uni buyrumighan bolsa, Kim déginini emelge ashuralisun? **38** Külpetler bolsun, bext-saadet bolsun, hemmisi Hemmidin Aliy Bolghuchining aghzidin kelgen emesmu? **39** Emdi tirik bir insan néme dep aghrinidu, Adem balisi gunahlirining jazasidin néme dep waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni tekshürüp sinap bileyli, Perwerdigarning yénigha yene qaytayli; **41** Qollirimizni könglimiz bilen bille ershtiki Tengrige kötüreyli! **42** Biz itaetsizlik qilip sendin yüz öriduq; Sen kechürüm qilmiding. **43** (Sameq) Sen özüngni ghezep bilen qaplap, bizni qogħliding; Sen öltürdüng, héch rehim qilmiding. **44** Sen Özüngni bulut bilen qaplıghansenki, Duatilawet uningdin héch ötelmes. **45** Sen bizni xelqler arisida dashqal we nijaset qilding. **46** (Pé) Barliq dūshmenlirimiz bizżeq qarap aghzini yogħan échip [mazaq qildi]; **47** Üstimirge chūshti alaqzadilik we ora-tuzaq, Weyranchiliq hem halaket. **48** Xelqimning qizi nabut bolghini üħčün, Közümdin yashlar östeng bolup aqmaqta. **49** (Ayin) Közümdin yashlarni üzülmey töküwatidu, Ular héch toxtiaymaydu, **50** Taki Perwerdigar asmanlardin töweri'ge nezer sélip [halimizħa] qarighu. **51** Méning közüm Rohimħa azab yetküzmekte, Shehirimning barliq qizlirining Hali tüpeylidin. **52** (Tsade) Manga sewebsiz dūshmen bolghanlar, Méni qushtek hedep owlap keldi. **53** Ular orida jénimni üzmekchi bolup, Üstümge tashni chöridi. **54** Sular bésimħdin téship aqt; Men: «Üzüp tashlandim!» — dédim. **55** (Kof) Hangning tüwliridin namingni chaqirip nida qildim, i Perwerdigar; **56** Sen awazimni angħliding; Qutuldurushqa nidayimħha quliqingni yupuruwalmighin! **57** Sanga nida qilghan künide manga yéqin kelding, «Qorqma» — déding. **58**

(Resh) I reb, jénimning dewasini özüng soriding; Sen manga hemjemet bolup hayatimni qutquzdung. **59** I Perwerdigar, manga bolghan uwalliqni kördüngsen; Men üçhün höküm chiqarghaysen; **60** Sen ularning manga qilghan barliq öchmenliklirini, Barliq qestlirini kördüngsen. **61** (Shiyn) I Perwerdigar, ularning ahanetlirini, Méni barliq qestligenlirini anglidingsen, **62** Manga qarshi turghanlarning shiwigashlirini, Ularning kün boyi keynimdin kusur-kusur qilishqanlirini anglidingsen. **63** Olturghanlirida, turghanlirida ulargha qarighaysen! Men ularning [mesxire] naxshisi boldum. **64** (Taw) Ularning qolliri qilghanliri boyiche, i Perwerdigar, beshigha jaza yandurghaysen; **65** Ularning köngüllirini kaj qilghaysen! Bu séning ulargha chüshidighan leniting bolidul! **66** Ghezep bilen ularni qoghlighaysen, Ularni Perwerdigarning asmanliri astidin yoqatqaysen!

4 (Alef) Ah! Altun shunche julasiz bolup ketti! Sap altun shunche tutuq bolup ketti! Muqeddes öydiki tashlar herbir kochining beshigha tökülpü chéchildi! **2** (Bet) Zionning oghulliri shunche qimmetlik, Sap altun'gha tégishküsiz idi, Hazir sapal kozilardek, Sapalchining qoli yasighanlirichilikmu [qimmiti yoq] dep qariliyatidu! **3** (Gimel) Hetta chilböriler emchikini tutup bérip balilirini émitidu; Lékin méning xelqim chöldiki tögiqushlarga oxshash rehimsiz boldi. **4** (Dalet) Bowaqning tili ussuzluqtin tangliyigha chaplishiati; Kichik balilar nan tilimekte, Héchkim ulargha oshtup bermeywatidu. **5** (Xé) Nazunémetlerni yep kön'genler kochilarda sarghiyip yürüdü; Sösün kiyim kiydürülpü chong qilin'ghanlar tézeklikni quchaqlap yétiyatidu. **6** (Waw) Xelqimning qizining qebihlikige chüshken jaza Sodomning gunahining jazasidin éghirdur; Chünki Sodom biraqla örüwétılgenidi, héch ademning qoli uni qiynimighanidi. **7** (Zain) Xelqimning «Nazariy»liri bolsa qardin sap, süttin aq, téni qizil yaqtulardin parqiraq idi, Teqi-turqi kök yaqtuttek idi. **8** (Xet) Hazir chirayliri qurumdin qara; Kochilarda kishiler toniyalmighudek bolup qaldi; Bir tére-bir ustixan bolup qaldi; U qaqshalliship yaghachtek bolup ketti. **9** (Tet) Qilichta öltürülgenler qehetchilikte ölgenlerdin bextlikтур; Chünki ular qaqshal bolup ketmekte, Tupraqning méwiliri bolmighachqa yiqitilmagaqt. **10** (Yod) Baghri yumshaq ayallar öz qolliri bilen balilirini qaynitip pishurdi; Xelqimning qizi nabut qilin'ghinida balilar ularning göshi bolup qaldi. **11**

(Kaf) Perwerdigar qehrini chüshürüp pighandin chiqtı, Otuq ghezipini tökti; Zionsa bir ot yéqip, Uning ullirini yutuwetti. **12** (Lamed) Yer yüzidiki padishahlar we jahanda barliq turuwatqanlar bolsa, Ne kühende ne düshmenning Yérusalémning qowuqliridin böüp kirdighanlıqigha ishenmeytti. **13** (Mem) Halbuki, peyghemberlirining gunahliri tüpeylidin, Kahnlinining qebihlikliri tüpeylidin, Ularning [Zionsa] heqqanıylarning qanlirini tökkenneli tüpeylidin, — Bu ish [beshigha] chüshti! **14** (Nun) Hazir ular qarghulardek kochilarda téneb yürmekte, Ular qan'gha bulghan'ghanki, Héchkim kiyimlirige tegküchi bolmaydu. **15** (Sameq) Xeq ulargha: «Yoqulush! Napaklar! Yoqulush! Yoqulush, bizge tegküchi bolushma!» dep warqirishmaqta. Ular qéchip terep-terepke sergerdan bolup ketti; Lékin eller: «ularning arimizda turushigha bolmaydu!» — dewatidu. **16** (Pé) Perwerdigar Özi ularni tarqitiwetti; U ularni qayta nezirige almaydu; Kahnlinarning hörmidi qilinmadi, Yashan'ghanlarmu héch méhribanlıq körmedi. **17** (Ayin) Közimiz yardemni bihude kütüp halidin ketti; Derweqe bizni qutquzalmighan bir elni kütüp közet munarlırimizda turup kelduq. **18** (Tsade) Düshmenlirimiz izimizdin qoghlap yürdü; Shunga kochilarda yürelmeyttuq; Ejilimiz yéqinlashti, künlirimiz toshti; Chünki ejilimiz keldi! **19** (Kof) Pýimizge chüshkenler asmandiki bürkütlerdin ittik; Tagħlardim bizni qogħlap yügħi, Bayawandim bizni bokturmide paylashti. **20** (Resh) Jénimizning nepisi bolghan, Perwerdigarning Mesih qilghini ularning ora-tuzaqlirida tutuldi; Biz u toghrisida: «uning sayiside eller arisida yashaymiz» dep oyliduq! **21** (Shiyn) I uz zéminida turghuchi, Édomning qizi, xushal-xuram yayrighin! Lékin bu [jaza] qedehi sangimu ötidu; Senmu mest bolisen, yalingachlinisen! **22** (Taw) Qebihlikning jazasigha Xatime bérilidu, i Zion qizi; U séni sürgünlükke qayta élip ketmeydu; Lékin, i Édom qizi, u séning qebihlikning jazalaydu; U gunahliringni échip tashlaydu!

5 Béshimizgha chüshkenlerni ésingge keltürgeysen, i Perwerdigar; Qara, bizning reswachiliqtä qalghinimizni neziringge alghaysen! **2** Mirasimiz yatlargha, Öylirimiz yaqa yurtluqlargha tapshuruldi. **3** Biz yétim-yésirler, atisizlar bolup qalduq; Anilirimizmu tul qaldi. **4** Ichidighan suni sétiwélishimiz kérék; Otunni peqet pulgha alghili bolidu. **5** Bizni qoghlighuchilar tap basturup kéliyatidu; Halsirap,

héch aram tapalmaymiz. **6** Jan saqlighudek bir chishlem nanni dep, Misir hem Asuriyege qol béríp boysun'ghanmiz. **7** Ata-bowlirimiz gunah sadir qilip dunyadin ketti; Biz bolsaq, ularning qebihlikining jazasini kötürushke qalduq. **8** Üstimizdin höküm sürgüchiler qullardur; Bizni ularning qolidin azad qilghuchi yoqtur. **9** Dalada qilich tüpeylidin, Nénimizni tépishqa jénimizni tewekkul qilmaqtımız. **10** Térimiz tonurdek qiziq, Achliq tüpeylidin qizitma bizni basmaqta. **11** Zionda ayallar, Yehuda sheherliride pak qizlar ayagh asti qilindi. **12** Emirler qolidin dargha ésip qoyuldi; Aqsaqallarning hörmiti héch qilinmedi. **13** Yash yigitler yarghunchaqta japa tartmaqta, Oghul balilirimiz otun yükleri yüdüp deldengship mangmaqta. **14** Aqsaqallar sheher derwazisida olturnmas boldi; Yigitler neghme-nawadin qalди. **15** Shad-xuramliq könglimizdin ketti, Ussul oynishimiz matemge aylandı. **16** Béshimizdin taj yiqlidi; Halimizgha way! Chünki biz gunah sadir qilduq! **17** Buning tüpeylidin yüreklerimiz mujuldi; Bular tüpeylidin közlirimiz qarangghulashti — **18** — Zion téghigha qarap közlirimiz qarangghulashti, Chünki u chölderep ketti, Chilböre uningda paylap yürmekte. **19** Sen, i Perwerdigar, menggüge höküm sürisen; Texting dewrdin-dewrge dawamlishidu. **20** Sen néminshqa bizni daim untuysen? Némishqa shunche uzun'ghiche bizdin waz kéchisen? **21** Bizni yéninggha qayturgaysen, i Perwerdigar! Shundaq bolghanda biz qaytalaymiz! Künlirimizni qedimkidek eslige keltürgeyseñ, **22** — Eger sen bizni mutleq chetke qaqmighan bolsang, Eger bizdin cheksiz ghezeplenmigen bolsang!

Ezakiyal

1 Ottuzinchı yili, tötinchi ayning beshinchı künide, men Kéwar deryasigha sürgün qilin'ghanlar arisida turghan mezgilde, mana asmanlar échilip, men Xudanıng alamet körünüşlirini kördüm. **2** Tötinchi ayning beshinchı künı — Yehoakinning sürgün bolghanlıqining beshinchı yili idi — **3** Kaldıylerning zéminida, Kéwar deryasi boyida, Buziniring oghlı Ezakiyal kahin'gha Perwerdigarning sözi keldi — shu yerde Perwerdigarning qoli uning wujudigha qondı. **4** Men kördüm, manal Shimaldin boranchapqun kötürüldi; yoghan bir bulut we uni orap turghan bir ot, uning etrapida bir yoruqluq julalinip turattı; otturisidin, yeni shu ot ichidin, issiqtin julalan'ghan parqıraq mistek bir körünüş köründi. **5** Yene uning otturisidin, töt hayat mexluq köründi; ularning körünüşi shundaq idiki: — ularda insanning qiyapiti bar idi; **6** ularning herbirining töttin yüzü bar idi; herbirining töttin qaniti bar idi. **7** Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning tuyalırıgha oxshaytti; ular parqırıtlıghan mistek parlap turattı. **8** Töt yénida, qanatlıri astida insanningkidek bardin qoli bar idi; tötisining herbirining töttin yüzü we töttin qaniti bar idi; **9** ularning qanatlıri bir-birige tutash idi; ular yürgende héchyraqqa burulmaytti; ular hemmisi udul aldigha yüretti. **10** Ularning yüz körünüşlirini insanningkidek idi; u tötisining ong teripide shirningkidek yüzü bar idi; tötisining sol teripide buqiningkidek yüzü bar idi; tötisining bürkütningkidek yüzimü bar idi. **11** Ularning yüzliri ene shundaq idi. Qanatlıri yuqırıda kérilip turattı; herbirining ikki qaniti ikki teripidiki mexluqning qanitığha tutishatti; yene ikki qaniti öz téńini yéipip turattı. **12** Ularning herbiri udulgha qarap mangatti; ularda bolghan roh nege barimen dése, ular shu yerge mangatti; ular mangghanda héchqaysı terepke burulmaytti. **13** Hayat mexluqlarning qiyapiti bolsa, köyüp yalqunlap turghan otning choghidek, mesh'ellerdeki idi; mushu ot uyan-buyan aylınip mexluqlar arisida yüretti; ot intayın yalqunluq idi, ottin chaqmaqlar chéqip turattı; **14** hayat mexluqlar chaqmaqtek pal-pul qılıp uyaqtıñ-buyaqqa yügürüp turattı. **15** Men hayat mexluqlarǵha qaridim, mana hayat mexluqlarning herbirining yénida yerde turidıghan, ularning yüzigue udullan'ghan bardin chaq turattı; **16** chaqlarning

shekli we yasilishi béril yaqtıning körünüşhıde idi; tötisining birxilla körünüşi bar idi; ularning shekli we yasilishi bolsa, chaqning ichide chaq bardek idi. **17** Mexluqlar mangghanda, ular yüzlen'gen töt teripining hemmisige udul mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti. **18** Chaqlarning ultanglıri bolsa, intayın égiz hem dehshetlik idi; ular tötisining ultanglirining pütün etrapi közler bilen tolghanidi. **19** Hayat mexluqlar mangghanda, chaqlar ulargha yandıship mangatti; hayat mexluqlar yerdin kötürülgende, chaqlarmu kötürületti. **20** Roh nege mang dése, ular shu yerge mangatti — démek, ularning rohi [Rohqa] egiship mangatti. Chaqlar ular bilen teng kötürületti; chünki mexluqlarning rohi chaqlırıda idi. **21** Mexluqlar mangghanda, chaqlarmu mangatti; mexluqlar toxtıghanda, chaqlarmu toxtaytti; ular yerdin kötürülgini, chaqlarmu ulargha qoshulup teng kötürületti; chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. **22** Hayat mexluqlarning bashlıri üstide bir yoghan köz yetküsiz gümbezge oxshaydıghan bir nerse turattı; u xrustaldek dehshetlik parqırap, ularning bési üstide yéyilip turattı. **23** Bu gümbezdeks nersining astida ularning qanatlıri kérilip, bir-birige tégihip turattı; herbir mexluqning öz téńining ikki yénini yapidıghan ikkidin qaniti bar idi. **24** Ular mangghanda, men qanatlırıning sadasını anglidim — u ulugh sularning sharqırıghan sadasidek, Hemmige Qadirning awazidek — qoshunning yürüsh qiliwatqan chaghdiki süren-shawqunlırıning sadasidek idi; ular toxtap turghan chaghılda, ular qanatlırını töwen'ge chüshüretti. **25** We ularning bési üstidiki gümbezdeks nerse üstidin bir awaz anglıdi. Ular toxtap turghan chaghılda, ular qanatlırını töwen'ge chüshüretti. **26** Ularning bési üstidiki gümbezdeks nerse üstide, kök yaqtı kebi bir textning siyasi turattı; bu text siyasińing üstide, tolimu yuqırıda, insan qiyapitide körün'gen bir zat turattı. **27** We men bu zatni bélining üstü teripining turqi mistek parqırıghan, etrapını ot orap turghan qiyapettiki bir körünüşte kördüm; we bélining astı teripining turqi, otning qiyapitide idi, uning etrapida küchlük yoruqluq turattı. **28** Bu etrapida turghan küchlük yoruqluqning körünüşi bolsa, yanghurluq künidiki bulutta peyda bolghan hesen-hösenning körünüşhıdeki idi. Bu bolsa Perwerdigarning shan-sheripining qiyapitining körünüşi idi. Buni körüpla men düm yiqlıdim; we men sözlewatqan bırsining awazını anglidim.

2 We U manga: I insan oghli, ornungdin des tur, we Men sanga söz qilimen, — dédi. **2** U manga söz qilghanda, Roh manga kirip, méni des turghuzdi; we men manga söz Qilghuchining awazini anglap turdum. **3** We U manga: — «I insan oghli, Men séni Israil balilirigha, yeni Manga asiyliq qilghan asiy «yat eller»ge ewetimen; bügün'ge qeder hem ular hem ularning ata-bowliri Manga yüz örüp asiyliq qilip kelmekte», — dédi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz we köngli qattiqtur; Men séni ulargha ewetimen; sen ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin — **5** shuning bilen ular meyli qulaq salsun, salmisun (chünki ular asiyliq qildighan bir jemet) — özliri arisida heqiqiy bir peyghemberning turghanlıqını tonup yéтиду. **6** Emdi sen, i insan oghli, gerche sanga tiken-jighanlar hemrah bolsimu, we sen chayanlarning arisida tursangmu, ulardin qorqma, we sözliridinmu qorqma; shundaq, ularning sözliridin qorqma, we zerdilik qarashliridin dekke-dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur. **7** Sen ular tingshisun, tingshimisun Méning sözlirimni ulargha yetküz; chünki ular asiyliq qilghuchilardur. **8** We sen, i insan oghli, sanga éytqan sözlirimge qulaq sal; bu asiy jemettek tetür bolmighin; aghzingni échip, Men sanga berginimni yégin». **9** — Men qarisam, mana manga sozulghan bir qol turuptu; we mana, uningda bir oram yazma turuptu. **10** U köz aldimda uni échip yéyip qoydi; uning aldi-keynining hemme yéridge xet yézilghanidi; uningga yézilghanlari mersiye, matem sözliri we derd-elemlerden ibaret idi.

3 We U manga: — I insan oghli, érishkiningni yégin; bu yazmini yep, béríp Israil jemetige söz qilghin, dédi. **2** Shuning bilen men aghzimni achtim, U manga yazmini yégüzdi. **3** U manga: — I insan oghli, qorsiqingni toq qilip, ichi-baghringni Men sanga bergen bu oram yazma bilen toldurghin, — dédi. Shuning bilen men yédim, aghzimda u heseldek tatlıq idi. **4** We U manga mundaq dédi: «I insan oghli, barghiin, Israil jemetige barghiin, Méning sözlirimni ulargha yetküzgin. **5** Chünki sen gheyriy yéziqtiki yaki tili tes bir elge emes, belki Israil jemetige ewetilding; **6** — gheyriy yéziqtiki hem tili tes, sözlirini chüshen'gili bolmaydighan köp ellerge ewetilmiding; Men séni shulargha etetken bolsam, ular sanga qulaq salattı! **7** Biraq Israil jemeti sanga qulaq salmaydu, chünki ularning héchbiri Manga qulaq sélishni xalimaydu; chünki pütün Israil jemetining qapiqi tong we köngli

qattiqtur. **8** Mana, Men yüzüngni ularning yüzlirige qarshi tashtek, we séning peshanengni ularning peshanilirigha qarshi tashtek qildim. **9** Berheq, séning peshanengni chaqmaq téshidin qattiq, hetta almastek qildim. Ulardin qorqma, we ular tüpeylidin dekke-dükkige chüshme; chünki ular asiy bir jemettur». **10** We U manga: — I insan oghli, Méning sanga éytmaqchi bolghan hemme sözlirimni könglüngge püküp qoyghin, ularni köngül qoyup angilghin. **11** We hazir barghin, sürgün bolghanlarga, yeni öz élingdikilerge söz qil, ular anglisun, anglimisun ulargha: «Reb Perwerdigar shundaq deydu!» — dégin! — dédi. **12** Shuning bilen Roh méni kötürdi, men arqamdin zor sharqirighan bir awazni anglidim — «Perwerdigarning shan-sheripige teshekkür-medhiye öz jaylirida oqulsun!» — **13** — Hayat mexluqlarning qanatlirining bir-birige tégishken awazi, we ularning yénidiki chaqlarning awazliri beheywet sharqiraq bir sada idi. **14** We Roh méni kötürüp, yiraqqa apardi; we men qattiq azab, rohimdiki ghezep bilen bardim, we Perwerdigarning qoli méning wujudumda küchlük idi. **15** Shuning bilen men Tel-Abib shehiride sürgün bolghanlar, yeni Kéwar deryasi boyida turghanlarning yénigha yétip keldim; men ular turghan jayda olturdum; ularning arisida yette kün hang-tang qétip olturdum. **16** Mana yette kün toshup, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **17** «I insan oghli, Men séni Israil jemeti üçhün közetchi qilip tiklidim; sen Méning aghzimdin sözni anglap, ulargha Megin bolghan agahni yetküzgin. **18** Men rezillerge: «Sen jezmen ölisen» — désem, biraq sen uni agahlandurmisang — yeni bu rezil ademni hayatqa érishsun dep rezil yolidin yandurup, uni hayatqa érishsun dep agahlandurmisang, shu rezil adem öz qebihlikide ölidü; biraq Men uning qéni üçhün sendin hésab alimen. **19** Biraq sen ashu rezil ademni agahlandursangmu, u rezillikidin, yeni öz rezil yolidin yanmisa, u öz qebihlikide ölidü; lékin sen öz jéningni qutquzup qalisen. **20** Yaki bolmisa bir heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilidighan bolsa, uning aldigha chomaq salsam, u ölidü; chünki sen uni agahlandurmiding, u öz gunahida ölidü, we u qilghan heqqaniy ishlar eslenmeydu; biraq uning qéni üçhün sendin hésab alimen. **21** We eger sen heqqaniy ademni gunah sadir qilma dep agahlandurup tursang, we u gunah sadir qilmisa, u chaghda u jezmen hayat qalidu, chünki u agahqa köngül qoydi;

shuning bilen sen öz jéningni qutquzup qalisen». 22 We Perwerdigarning qoli méning wujudumda turatti; U manga: — Ornundgin tur, tüzlenglikke barghin, Men shu yerde sen bilen sözlishimen, — dédi. 23 Shuning bilen men ornumdin turup, tüzlenglikke chiqtim; we mana, men Kéwar deryasi boyida turup körgen shan-shereptek, Perwerdigarning shan-sheripi shu yerde turatti; körüpla men düüm yiqildim. 24 We Roh ichimge kirip méni tik turghuzdi; U manga söz qilip mundaq dédi: — «Barghin, öyge kirip özüngni bend qilghin. 25 We sen, i insan oghli, mana, ular arghamchilarни üstüngge sélip, ular bilen séni baghlaydu; buning bilen sen talagha chiqalmay, el-yurt ichige héch kirelmeysen. 26 Shundaqla ulargha tenbih bergüchi bolmasliqing üchün, Men séni gacha qilip, tilingni tangliyingga chaplashturimen; chünki ular asiy bir jemettur. 27 We Men sen bilen sözleshkinimde, aghzingni échip, sen ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» deyseñ; kim anglaymen dése anglisun, kim anglimaymen dése anglimisun; chünki ular asiy bir jemettur.

4 Emdi sen, i insan oghli, bir késekni élip öz aldingha qoyghin; uning üstige bir sheherni — yeni Yérusalémni oyup qoyghin. 2 Andin uni muhasirige élip, uminggha poteylerni qurup, sépilgha chiqidighan bir döngük yasap, uning etrapigha bargahlarni tikip we sépilni bösküchi bazghanlarni tiklep qoyghin. 3 Bir tömür taxtini élip, uni özüng bilen sheherning arisigha tinkle; yüzüngni uningha qaritip tinkle; u muhasirige élinidu, sen özüng uni muhasirige alisen; bu ishning özi Israil jemetige besharet bolidu. 4 We sen, sol yéningha yanpashlap yatqin; Israil jemetining qebihlikini öz üstüngge qoy; solgha yanpashlap qanché kün yatsang, sen shunche kün ularning qebihlikini kötürisen. 5 Men sanga yétish kérek bolghan künlerni ularning qebihlik qilghan yilliri boyiche, yeni üch yüz toqsan kün qilip békitkenmen; shuning bilen sen Israil jemetining qebihlikini kötürisen. 6 Bu künler tügigendin kényin, sen yene ong yanpashlap yétip, Yehuda jemetining qebihlikini kötürisen; sanga qiriq künni békitkenmen, herbir kün bir yilni ipadileydu. 7 We sen yüzüngni Yérusalémning muhasirisige qaritip, yéngingni türgen halda, uni eyiblep besharet bérisen; 8 we mana, Men üstüngge arghamchilarни salimerki, sen muhasirining künlerini tügetmigüche uyan-buyan'gha héch örülmeysen. 9 We sen özüngge bughday, arpa, purchaq, qizil mash

tériq we qara bughdaylarni élip bir idish ichige sal; we buningdin özüng üchün tamaq teyyarlaysen; sen buni yanpashlap yatqan künlerde, yeni üch yüz toqsan künde yeysen; 10 sen yeydighan tamaq bolsa miqdari boyiche her künü yigirme shekeldin bolushi kérek; sen uni belgilen'gen waqtılarda yeysen; 11 we [her künü] sunimu norma boyiche, yeni altidin bir hin ichisen; [her kündiki] belgilen'gen waqtılarda ichisen. 12 Sen uni arpa kömichi sheklide qilip yeysen; sen uni ularning köz aldida insan nijasiti üstide pishurisen». 13 Perwerdigar: «Israillar Men ularni heydep chiqiridighan eller arisida turup shu haram yolda öz nénini haram yeydu» — dédi. 14 Andin men: «I Perwerdigar! Men özümni héchqachan bulghap qoymidim, we yashliqimdin tartip bugün'ge qeder men özi ölgendin, yaki yirtquchlar boghup qoyghan nersidin héch yémigenmen; héchqandaq yirginchlik göshke aghzim tékip baqmighan!» — dédim. 15 We U manga: «Man, Men sanga insanning nijasitining ornigha kalining tézikini berdim; sen nénining shuning üstide pishurisen» — dédi. 16 We U manga: «I insan oghli, mana Men Yérusalémda ulargha yölenchük bolghan nanni qurutiwétimen; ular nanni tarazigha sélip, uni teshwish ichide yeydu, suni ölchem bilen alaqzidilik ichide ichidu; 17 Chünki nan we su ulardin qalidu; ular bir-birige qariship dehshet basidu, öz qebihlikidin qurup kétidu».

5 «We sen, i insan oghli, özüng ötkür bir qilichni al; uni ustira süpitide ishlitip, chéching we saqilingha sürtüp qoy; andin tarazini élip alghan chachlarni teng bölgün. 2 Muhasire künləri tügigende, üchtin birini sheher ichide köydürgin; yene üchtin birini élip sheher etrapigha chépiwetkin; yene üchtin birini shamalgha soriwetkin; Men bir qilichni sughurup ularni qoghlaymen. 3 Sen yene ulardin birnechche talni élip tonungning péshige tiqip qoyghin; 4 bulardin yene nechche talni élip ot ichige tashlap köydüriwetkin; bulardin pütün Israil jemetige ot tutiship kétidu». 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bu Yérusalém; Men uni ellerning del otturisigha orunlashturdum; bashqa memliketler uning öpchöriside turidu; 6 Biraq u Méning hökümlirimge qarshiliship rezillikte elliardinmu ashuruwetti, belgilimilirimge qarshilishishta öpchörisidiki memliketlerdinmu ashuruwetti; chünki Méning hökümlirimni ular ret qıldı, Méning belgilimilirim bolsa, ularda aqmaydu. 7 Shunga Reb Perwerdigar

mundaq deydu: — Chünki siler öpchörenglerdiki ellerdinmu bekrek bashbashtaqlıq qilghanlıqıngardin, Méning belgilimilirimde mangmaslıqıngardin we hökümlirimni tutmaslıqıngardin, hetta öpchörenglerdiki ellernerin hökümliridimu mangmaslıqıngılar tüpeylidin, 8 Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Özümki sanga qarshimen, [i Yérusalém]; séning aranggha ellernerin köz alidila jazalarnı yürgüzimen; 9 We séning barlıq yirginchlikliring tüpeylidin arangda Özüm qılıp baqmıghan hemde kelgüsü ikkinchi qilmaydıghan ishni qilimen. 10 Shuning bilen atilar öz balılırını yeydıghan bolidu, balilar öz atılırını yeydıghan bolidu; we Men sanga jazalarnı yürgüzimen, we séning barlıq qalghanliringning hemmisini her tereptin chıqqan shamalgha soriwétimen. 11 Shunga, Men hayatım bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — chünki sen Méning muqeddes jayimni özüngning barlıq lenetlik nersiliring hem barlıq yirginchlikliring bilen bulghighining tüpeylidin, berheq, Men silerni qırghan qilimen; közüm sanga rehim qilmaydu, ichimnimu sanga aghritmaymen. 12 Sheherdikilerdin üchtin bir qismi waba késili bilen ölidu hemde aranglarda bolidıghan acharchılıqtıń beshini yeydu; üchtin bir qismi öpchörenglerde qılıchlinidu; we Men üchtin bir qısmını her tereptin chıqqan shamalgha soriwétimen, andın bir qılıchnı qhilaptıń sughurup ularnı qogħlaymen. 13 Shuning bilen Méning ghezipim bésiqidu, Méning qehrimni ularning üstige chüshürüp qon'ghuzup, pighandın chiqimen; Men Öz qehrimni ular üstige töküp tügetkendin kényin, ular Men Perwerdigarın rezillikke chidimaydıghan otumdin söz qilghanlıqımmı tonup yétidu. 14 We Men séning öpchörengdiki eller arisida hemde ötüp kétiwatqanlarning köz aldida séni weyrane qilimen we messxire obyekti qilimen; 15 séning üstüngge ghezep hem qehr we qehrlik eyibler bilen jazalarnı yürgüzginimde sen öpchörengdiki ellerge xorluq we tapa-tenining obyekti, bir ibret hem alaqzadılık chiqargħuchi bolisen; chünki Men Perwerdigar shundaq söz qildim! 16 Men ulargha halaket élip kelgħuchi, acharchiliq zeherlik oqlirini yagħdurghinimda, silerning üstünglardiki acharchılıqni kucheytimen, we yölenčħuk bolghan néningni qurutiwétimen. 17 We üstünglarga öz balılırlarını özüngardin juda qilidıghan acharchiliq hem yirtquħ haywanlarnı ewetimen; waba késilliri

we qan tökküchiler aranglarga yamrap kétidu; üstünglarga qilich chüshürimen; Menki Perwerdigar söz qildim!».

6 Perwerdigarın sözi manga kēlip mundaq déyildi:

— 21 insan oghli, Israilning tagħlirigha yüzungni qaritip ularni eyblep mundaq dep besharet bergen: — 3 «Israilning tagħliri, Reb Perwerdigarın sözini anglap qoyunqlar: Reb Perwerdigar tagħlar we ēgizliklerge, wadilar we jilghilargħa mundaq deydu: — Mana, Men üstünglarga bir qilichni chüshürüp, «yuqiri jay»liringlarni weyran qilimen. 4 Shuning bilen silerning qurban'gahliringlar weyrane bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silerdin öltürülgenlerni butliringlarning aldigha tashlaymen. 5 Israillardin bolghan ölüklerni öz butliri aldigha yatquzimen; qurban'gahliringlar etrapigha ustixanlirini chéchiwétimen. 6 Siler turghan barlıq jaylarda sheherler yer bilen yeksan qilinidu, «yuqiri jaylar» weyrane bolidu; shuning bilen qurban'gahliringlar halak bolidu, butliringlar chéqilip yoqilidu, «kün tüwrük»liringlar késilip ghulitlidu, we hemme yasighininger yoq qiliwetilidu; 7 We öltürülgenler aranglarda yiqlishi bilen, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 8 Biraq Men silerdin bir qaldini qaldurimen; chünki yat memliketlerge tarqitiwétilgininglarda, silerdin eller arisida qılıchtıń qutulup qalghanlar bolidu. 9 We silerdin [qılıchtıń] qutulup qalghanlar sürgün qilin'ghan memliketlerde Mendin yan'ghan wapasiz qelbliri we butlirigha pahishiwalzardek hewes qilghan közli biden bagħrimni pare-pare qilghanlıqını ésige keltüridu; shuning bilen ular qilghan rezillikliri hem yirgħinchlik qilmishliri tüpeylidin öz-özliridin nepretlinidu. 10 We ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; Men mushu kūlpetni silerning beshinglarga chüshürimen dégenlikim bikardin-bikar emes». 11 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Aliqiningni-aliqiningha urup, putung bilen yerni tepkin: «Israil jemetining barlıq qebih, yirgħinchlik qilmishliri üchün way! Chünki ular qilich, acharchiliq we waba késili bilen yiqlidu» — dégin! 12 Yiraqta turghan wabdin ölidu; yeqinda turghan qilich bilen yiqlidu; hem tirik qalghan, yeni muhasirige chüshken kishi acharchılıqtıń ölidu; shuning bilen méning ulargha bolghan qehrimni chüshürüp pighandin chiqimen. 13 Emdi ulardin öltürülgenler öz butliri arisida, ularning qurban'gahliri etrapida,

öz butlirigha xushbuy yaqqan her bir égiz döng üstide, tagh choqqilirida, barliq yéshil derex we baraqsan dub astida yatqan chaghda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **14** We Men Öz qolumni ularning üstige sozimen, ular her turghan jaylirida zéminni Diblattiki chöl-bayawandin better weyran qiliwétimen. Andin ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

7 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi:

— **2** «Sen angla, i insan oghli, Reb Perwerdigar Israil zéminigha mundaq dédi: Xatime! Zéminning töt bulungigha xatime bérilidu! **3** Sanga hazır xatime bérilidu! Öz ghezipimni bésinggħa chūshürimen, öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlik ishliringni öz bésinggħa yandurimen. **4** Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; eksiche öz yolliringni bésinggħa yandurimen, öz yirginchlikliring öz arangda bolidu; andin siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler». **5** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Balayi'apet! Héch bolup baqmigan balayi'apet kélidu! Mana, u keldi! **6** Xatime, xatime! U sanga qarshi qozgħaldi! Mana, u kéliwitatidu! **7** Halaket yéningħha keldi, i zéminda turghuchi; waqit-saiti toshti, ashu kün yéqinlashti; xushalliq warqirashliri emes, belki dawalghluq bir qiyqas-süren tagħlarda anglinidu. **8** Men tézla qehrimni üstüngge töküp, sanga qaratqan ghezipim bilen pighandin chiqimen; Men öz yolliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalap, özüngning barliq yirginchlikliringni bésinggħa qayturup chūshürimen. **9** Méning közüm sanga rehim qilmaydu hem ichimnimu sanga aghritmaymen; Men öz yolliringni bésinggħa yandurimen, we öz yirginchlik ishliring öz arangħha chūshidu; shuning bilen siler özünglarni urghuchining Men Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** Mana, ashu kün! Mana u keldi! Halaket chiqip yüriwitatidu! — tayaq bixlandi, hakawrluq chéchekli! **11** Zorawanliq yétilip rezillik tayiqi bolup chiqti; ularningkidin héchnerse qalmaydu — ularning ademler topidin, dölet-bayliqliridin yaki heywisdin héchnéme qalmaydu. **12** Waqit-saiti keldi, kün yéqinlashti; alghuchi xushal bolup ketsmisun, satquchi matem tutmisun; chünki qattiq ghezep mushu bir top kishilerning hemmisining üstige chūshidu. **13** Chünki gerche alghuchi bilen satquchi tirik qalsimu, satquchi özi sétiwetkinige qaytidin

ige bolmaydu; chünki bu top kishiler toghruluq körün'gen besharet inawetsiz bolmaydu; ulardin héchqaysi qebihliki bilen öz hayatini saqlyalmaydu. **14** Ular kanayni chélib hemmini teyyarli, biraq héchkim jengge chiqmaydu; chünki Méning ghezipim mushu bir top kishilerning hemmisige qaritilghan. **15** Talada qilich, ichide waba we acharchiliq turidu; dalada bolghan kishini qilich, sheherde bolghan kishini bolsa, waba we acharchiliq uni yutuwéтиdu. **16** We ulardin qutulup qélib bulardin qachqanlar tagħlarda yürüp herbiri öz qebihliki üçhün jilghidiki paxteklerdek buqulda matem tutidu. **17** Herbirining qoli dermansizlini, tizliri süydük bilen chiliq-chiliq höl bolup kétidu; **18** Ular özige öz kiyimini bagħlaydu, weħshet ularni basidu; herqaysining yüzide xijalet, bashħiri taqir körünüdu. **19** Ular öz kümüħlirini kochilarha tashlaydu, ularning altunliri bulghan'għan nersidek bolidu; ularning altun-kümüħlirli Perwerdigar ghezipini körsetken künide ularni qutquzmaydu; ular bulardin achliqini qanduralmaydu, qorsiqini tolduralmaydu, chünki bu nersiler ulargha ademlerni putlashturidighan qebihlik boldi. **20** U Uning güzel békətini heywe bilen tikkli; biraq ular uning ichide yirginchlik mebuddlarni hemde lenetlik nersilirini yasidi; shunga Men uni ular üçhün paskinchiliqqa aylandurimen. **21** Men uni olja süpitide yat ademlerning qoligha, għenimet qilip yer yuzidiki rezillerge tapshurimen; ular buni bulghaydu. **22** Men yüzümni ulardin öryumen, we kishiler Méning eżiż jayimni bulghaydu; zorawanlar kirip u yerni bulghaydu. **23** Zenjirni teyyarlangħar; chünki zémin qanliq jinayetlerge, sheher zorawanliqqa tolghan. **24** Shunga Men eller ichidiki eng rezilini keltürimen, ular ularning öylirige ige bolidu; Men zomigerlerning hakawrluqini yoqitim; ularning «muqeddes jayliri» bulghinidu. **25** Weħshet kéliwitatidu! Ular tinċħamaniqni izdedydħan bolidu, biraq héch tapalmaydu. **26** Apet üstige apet, shum xewer üstige shum xewer kélidu; ular peyghemberdin besharet soraydu, biraq kahinlardin Tewratning bilimi, aqsaqallardin, moysipitlerdin nesihet yoqap kétidu. **27** Padishah matem tutidu, shahzade ümidsizlikke chömlidu, zémindiki xelqlerning qolliri titrep kétidu; Men ularni öz yolliri boyiche bir terep qilimen, öz hökümliri boyiche ularħha höküm chiqirip jazalaymen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

8 Altinchi yili, altinchi ayning beshinchisi künide shundaq emelge ashuruldi, men öz öyümde olturghinimda, Israilning aqsaqallrimu méning aldimda oltughinida, Reb Perwerdigarning qoli wujudumgha chüshti. **2** Men qaridim, mana, otning qiyapitide bir zatning körünüshi turatti; bélining töwini ot turqida turatti; bélining üstü bolsa julalighan yoruqluq, qizitilghan mis parqirighandek körünüş turatti. **3** U qolning körünüshidek bir shekilni sozup, beshimdiki bir tutam chachni tutti; Roh méni asman bilen zémin otturisigha kötürüp, Xudaning alamet körünüshliride Yérusalémgha, yeni ibadetxanining shimalgħa qaraydighan ichki derwazisining bosughisigha apardi. Ashu yer «pak-muqeddeslikke qarshlashqan mebud», yeni Xudaning pak-muqeddes ghezipini qozghaydighan mebud turghan jay idi. **4** Mana, men tüzlenglikte körgen alamet körünüştek, Israilning Xudasining shansheripi shu yerde turatti. **5** U manga: — I insan oghli, beshingni kötürüp shimal terepke qarap baq, dédi. Men beshimni kötürüp shimal terepke qaridim, mana, qurban'gahning derwazisining shimaliy teripide, bosughida shu «pak-muqeddeslikke qarshilashqan mebud» turatti. **6** We u manga: — I insan oghli, ularning bundaq qilmishlirini — Israil jemetining Méni muqeddes jayimdin yiraq ketküzidighan, mushu yerde qilghan intayin yirginchlik ishlirini kördüngsen? Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **7** We U méni ibadetxana hoylisining kirish éghizığha apardi, men qaridim, mana, tamda bir töshük turatti. **8** U manga: — I insan oghli, tamni kolap teshkin, dédi. Men tamni kolap teshtim, mana, bir ishik turatti. **9** U manga: — Kirgin, ularning mushu yerde qilghan rezil yirginchlik ishlirini körüp baq, dédi. **10** Men kirip qaridim, mana, etrapidiki tamlarha neqish qilin'ghan herxil ömiliğuchi hem yirginchlik haywanlarni, Israil jemetining hemme butlirini kördüm. **11** We bularning aldida Israil jemetining yetmish aqsaqili turatti. Ularning otturisida Shafanning oghli Jaazaniya turatti; ularning herbiri qolida öz xushbuydénini tutup turatti; xushbuy quyuq buluttek örlep chiqti. **12** We U manga: — I insan oghli, Israil jemetidiki aqsaqallarning qarangħuluqta, yeni herbirining öz mebud neqish qilin'ghan hujrisida néme qilghanlıqını kördüngmu? Chünki ular: «Perwerdigar bizni körmeyeğu; Perwerdigar zéminni tashlap ketti» — deydu, — dédi. **13** We U

manga: — Biraq sen ularning téximu yirginchlik qilmishlirini körisen, dédi. **14** U méni Perwerdigarning öyining shimaliy derwazisining bosughisigha apardi; mana, shu yerde «Tammuz üchün matem tutup» yighlawatqan ayallar olturatti. **15** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Biraq sen téximu yirginchlik ishlarni körisen, — dédi. **16** We U méni Perwerdigarning öyining ichki hoylisigha apardi. Mana, Perwerdigarning ibadetxanisining kirish yolida, peshaywan we qurban'gahning otturisida, yigirme besh adem, Perwerdigarning ibadetxanisigha arqisini qilip sherkqe qarap quyashqa choquniwatatti. **17** We U manga: — I insan oghli, sen mushularni kördüngmu? Yehuda jemeti özi mushu yerde qilghan yirginchlik qilmishlirini yénik dep, ular yene buning üstige zéminni jebir-zulum bilen toldurup méning achchiqimni qayta-qayta qozghatsa bolamdu? We mana, ularning yene shaxni burnigha tutiwaqtiniga qara! **18** Shunga Men qehr bilen ularni bir terep qilim; Méning közüm ulargha rehim qilmaydu, ichimnim ulargha aghritmaymen; ular quliqimgha yuqiri awazda nida qilsimu, ularni anglimaymen, — dédi.

9 U quliqimgha küchlük bir awazda towlap: — Yéqin kélinglar, sheherge mes'ul bolghuchilar, herbiringlar öz halaket qoralinglarni qolunglарha tutunqlar, — dédi. **2** We mana, alte kishining [ibadetxanining] shimaligha qaraydighan «Yuqiri derwaza» tereptin kéliwatqinini kördüm. Herbirisi qolida bitchit qilghuchi qoralini tutqan; ularning otturisida yénigha pütükchining siyahdéni ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen birsi bar idi; we ular [ibadetxanigha] kirip, mis qurban'gahning yénida turdi. **3** Shu chaghda Israilning Xudasining shansheripi esli turghan kérubtin kötürlüp öyning bosughisida turdi. Perwerdigar yénigha pütükchining siyahdéni ésiqliq turghan, kanap kiyimlerni kiygen kishini chaqirip uningga: — **4** Sheherning otturisidin, yeni Yérusalémning otturisidin ötüp, sheher ichide ötküzülgən barlıq yirginchlik ishlar tüpeylidin ahnadamet chekken kishilerning peshanlirige bir belge salghin, — dédi. **5** We manga anglitip bashqa kishilerge: — Bu kishining keynidin sheherni kézip, ademlerni qiringlar; közüngler rehim qilmisun, ulargha ichinglarni aghritmanglar! **6** Birnimu qoymay hemmini — qérilar, yash yigit-qizlar, bowaq-balilar we ayallarni qoymay öltürüwétinglar; peqet belge

qoyulghan kishilerge yéqinlashmanglar; bu ishni öz muqeddes jayimdin bashlanglar, — dédi. Shunga ular Xudaning öyi aldida turghan héliqi aqsaqallardin bashlighan. 7 We U ulargha: — Öyni bulghanglar, hoylilirini öltürülgenler bilen toldurunglar; emdi béringlar! — dédi. Shuning bilen ular chiqip sheher boyiche ademlerni qirishqa bashlidi. 8 We shundaq boldiki, ular ademlerni qirghinida, men yalghuz qaldim; özünni yerge düüm tashlidim we: — Ah, Reb Perwerdigar! Sen Yérusalémgha qaritilghan qehringni tökkende Israilning barliq qaldisini halak qilamsen? — dédim. 9 We U manga: — Israil we Yehuda jemetining qebihlikli intayin rezil; chünki ular: «Perwerdigar zéminni tashlap ketti; Perwerdigar bizni körmeydu» — deydu. 10 «Men bolsam, Méning közüm ulargha rehim qilmaydu, ichimnemu ulargha aghritmaymen; Men ularning yolini öz beshiga chüshürimen, — dédi. 11 We mana, yénigha pütükchining siyahdénini asqan, kanap kiyimlerni kiygen kishi qilghan ishni melum qilip: «Manga Sen buyrughan ishni orundidim» — dédi.

10 Men qaridim, mana, kérublarning bésyi üstidiki gümbez üstide, kök yaqutning qiyapitidek bir textning körünüshi turatti; 2 We [textke Olturghuchi] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Kérublarning astidiki chaqlarning arisigha kir, qolliringni kérublar arisida köyüwatqan choghlargha toldurup, ularni sheher üstige chéchiwet» — dédi. Men qaridim, u shundaq qilishqa bashlidi. 3 Bu kishi kirgende kérublar öyning ong teripide turatti; [shan-shereplik] bulut öyning ichki hoylisini toldurdi. 4 We Perwerdigarning shan-sheripi kérub üstidin chiqip, öyning bosughisiga kelgenidi; öy bulutqa toldi, hoyla bolsa Perwerdigarning shan-sheripining julaliqicha chömgen. 5 Kérublarning qanatlirining sadasi hemmidin qadirning sözligen chaghdiķi awazidek bolup, sırttiki hoyligha anglinip turatti. 6 We shundaq boldiki, [Reb] kanap kiyimlerni kiygen kishige: «Chaqlar arisidin, yeni kérublar arisidin ot alghin» — dep buyrughinida, u kirip bir chaqning yénida turdi. 7 We kérublardin biri öz qolini kérublar otturisidiki otqa sozup uningdin ot élip, kanap kiyimlerni kiygen kishining qollirigha saldi; u buni élip chiqip ketti 8 (kérublarning qanatliri astida, ademning qollirining qiyapiti körünüp turatti). 9 Men qaridim, mana, kérublarning yénida töt chaq bar idi, bir kérubning yénida bir chaq, yene bir

kérubning yénida yene bir chaq turatti; chaqlarning qiyapiti bolsa béril yaqutning körünüşide idi. 10 Ularning shekli bolsa, tötilisining oxshash idi, yeni chaq ichide chaq bardek körünnetti. 11 Kérublar mangghanda, ular yüzlen'gen tötila terepke udul qarap mangatti; mangghanda ular héch burulmaytti, belki bésyi qaysi terepke qarighan bolsa, ular shu terepke mangatti; ular mangghanda héch burulmaytti. 12 Ularning pütün téni, dümbiliri, qolliri, qanatlari we ularning chaqlirimu, yeni tötsige tewe chaqlarning etrapi közler bilen tolghanidi. 13 Chaqlarni bolsa: «pirqiraydighan chaqlar!» — dep atighinini öz quliqim bilen anglidim. 14 Herbir kérubning töt yüzü bar idi; birinchisi kérubning yüzü, ikkinchisi ademning yüzü, üchinchisi shirning yüzü, tötinchisi bürkütning yüzü idi. 15 Kérublar yuqirigha örlidi. Bular del men Kéwar deryasi boyida körgen hayat mexluqlar id. 16 Kérublar mangghanda, chaqlarmu ulargha yandiship mangatti; kérublar yerdin örleshke qanatlirini kötürginide, chaqlarmu ularning yénidin burulup ketmeytti. 17 Ular turghanda, chaqlarmu turatti; ular kötürülgende, chaqlarmu ular bilen kötürületti; chünki hayat mexluqlarning rohi chaqlarda idi. 18 We Perwerdigarning shan-sheripi öyning bosughisi üstidin chiqip, kérublar üstide turdi; 19 Kérublar qanatlirini kérip, köz aldimda yerdin kötürüldi; ular öydiñ chiqqanda, chaqlarmu ularning yénida idi; ular Perwerdigarning öyining sherkij derwazisida turatti; Israilning Xudasining shan-sheripi ularning üstide yuqiri turatti. 20 Bular bolsa del men Kéwar deryasi boyida körgen, Israil Xudasining astida turghan mexluqlar id; ularning kérublar ikenlikini bildim. 21 Ularning herbirining töttin yüzü, herbirining töttin qaniti, qanatliri astida insan qoli siyaqidiki qolliri bar idi. 22 Ularning yüzlirining qiyapiti bolsa, ular men Kéwar deryasi boyida körgen yüzler idi; ularning turqi we yüzliri men körgen'ge oxshash idi; ularning herbiri öz uduligha qarap mangatti.

11 Roh méni kötürüp, Perwerdigarning öyining sherkij, yeni sherkqe qaraydighan derwazisiga apardi; we mana, derwazining bosughisida yigirme besh adem turatti; men ularning otturisida awamning aqsaqili bolghan, Azzurning oghli Jaazaniya hem Benayaning oghli Pilatiyani kördüm. 2 We U manga: — I insan oghli, qebihlikni oylap chiqquchi, mushu sheherde rezil meslihet bergüchi ademler del bulardur. 3 Ular: «Öylerni sélish waqtı yéqinlashti emesmu?

Bu sheher bolsa qazan, biz bolsaq, ichidiki gösh» — deydu. **4** Shunga ularni eyiblep besharet bergen; — Besharet bergen, i insan oghli! — dédi. **5** Shuning bilen Perwerdigarning Rohi wujudumgha urulup chüshüp, manga söz qilghan: «Perwerdigar mundaq deydu» — dégin. «Silerning shundaq dégininglarni, i Israil jemeti; könglünglerge pükken oy-pikringlarni, Men bilimen. **6** Siler mushu sheherde adem öltürüşni köpeytkensiler; siler reste-kochilarni öltürülgenler bilen toldurghansiler». **7** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler öltürgen kishiler bolsa, del shu göshtur, sheher bolsa qazandur; biraq silerni bolsa uningdin tartiwalimen. **8** Siler qilichtin qorqup kelgensiler, we Men üstünglарgha bir qilich chüshürimen» — deydu Reb Perwerdigar. **9** «Shuning bilen Men silerni sheherdin tartiwélip, yat ademlerning qoligha tapshurimen, silerning üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. **10** Siler qilichlinip yiqilisiler; Israil chégralirida üstünglарgha höküm chiqirip jazalaymen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétilsiler. **11** Bu sheher siler üchün «qazan» bolmaydu, hem silermu uningki «gösh»i bolmaysiler; Men Israil chégralirida üstünglardin höküm chiqirip jazalaymen. **12** We siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétilsiler; siler Méning belgilimilirimde yürmigen, hökümlirim boyiche mangmighansiler, belki öpchörengratlardi ellerning hökümliri boyiche manghansiler». **13** Shundaq boldiki, Men besharet bériwatqinimda, Benayaning oghli Pilatiya jan üzdi. Men dum yiqildim: «Ah, Reb Perwerdigar! Sen Israilning qaldisini pütünley yoqatmaqchimusen?» — dep qattiq awazda nida qildim. **14** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **15** I insan oghli, Yérusalémda turuwtqanlarning: «Perwerdigardin yiraq kétinglar! Chünki mushu zémin bizgila miras qilip teqdim qilin'ghan!» dégen gépi, séning qérindashliring, yeni séning qérindashliring bolghan sürgünlерge hem Israilning pütkül jemetige qaritip éytılghan. **16** Shunga ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Gerche Men ularni yiraq yerlerge, eller arisigha yötkiwetken hem memliketler ichige tarqitiwetken bolsammu, ular barghan yerlerdimu Men Özüm ulargha kichikkine bir pak-muqeddes bashpanah bolimen». **17** Shunga mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men silerni ellerdin ighimen, tarqitiwétilgen memliketlerdin silerni

jem qilimen, andin Israil zéminini silerge qayturup teqdim qilimen. **18** Shuning bilen ular u yerge qaytip kélidu, ular barlıq lenetlik nersilerni hem barlıq yirginchlik ishlirini u yerdin yoq qilidu. **19** Men ulargha bir qelbni bérímen, ichinglarga yéngi bir rohni salímen; Men ularning ténidin tashtek qelbni élip tashlaymen, ulargha méhrlík bir qelbni bérímen. **20** Shuning bilen ular Méning belgilimilirimde yürüdu, Méning hökümlirimni ching tutup ulargha emel qilidu. Ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolímen. **21** Biraq köngülliri lenetlik nersilerge we yirginchlik qilmishlirigha béghishlan'ghanlar bolsa, Men ularning yollirini öz beshigha chüshürimen», — deydu Reb Perwerdigar». **22** Kérublar qanatlárını yaydi, ularning chaqları öz yénida turattı; Israilning Xudasining shan-sheripi ular üstide yuqiri turattı; **23** we Perwerdigarning shan-sheripi sheherning otturisidin chiqip, sheherning sherq teripidiki tagh üstide toxtidi. **24** Shuning bilen Roh méni kötüüp, Xudanıng Rohi bergen bu körünüshte méni Kaldıyege, yeni sürgün bolghanlarga apardı; shuan men körgen bu körünüş mendin ketti. **25** Shuning bilen men sürgün bolghanlarga Perwerdigar manga körsetken barlıq ishlarnı sözlep berdim.

12 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** insan oghli, sen asiy bir jemet arisida turisen; ularning körüşke közi bar emma körmeye, anglashqa quliqi bar, emma anglimaydu, chünki ular asiy bir jemettur. **3** We sen, i insan oghli, sürgün bolghuchining yük-taqlarını teyyarlap qoyghin; we kündüzde ularning köz aldida sürgün bolghuchidek öz jayingdin bashqa jaygha barghin. Gerche ular asiy bir jemet bolsimu, éhtimalliqliq yoq emeski, ular chüshinip yéтиdu. **4** Kündüzde ularning köz aldida sürgün bolushqa teyyarlıghan yük-taqlardek yük-taqliringni élip chiq; andin kech kirey dégende ularning köz aldida sürgün bolidighan kishilerdek jayingdin chiqip ketkin; **5** tamni kolap téship, yük-taqliringni élip chiqqin; **6** ularning köz aldida buni mürüngge élip, gugumda kötüüp chiqip ketkin; yerni körelmesliking üchün yüzungni yapqın; chünki Men séni Israil jemetige besharet qildim. **7** We men buyrulghan boyiche shundaq qildim; kündüzde men sürgün bolghuchi kishidek yük-taqlirimni élip chiqtim; we kech kirende qolum bilen tamni kolap téship, yıl-taqlirimni chiqirip, gügümde ularning köz aldida müremge élip kötüüp mangdim. **8** Etigende Perwerdigarning sözi

manga kélip mundaq déyildi: — 9 «I insan oghli, Israil jemeti, yeni asiy bir jemet, sendin: «Bu néme qilghining» dep sorighan emesmu? 10 Ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Bu yüklen'gen wehiy Yérusalémdiki shahzade hem shu yerdiki barliq Israil jemetidikiler toghruluqtur» — dégin. 11 Ulargha: «Men siler üchün besharet. Men qandaq qilghan bolsam, emdi ularghimu shundaq ishlar qildurulidu; ular esir bolup sürgün bolidu» — dégin. 12 Ular arisidiki shahzade öz yük-taqlirini gugumde müriside kötüüp chiqidu; ular tamni kolap téship töshüktin nersilirini chiqiridu; u öz yüzini yépip zéminni körelmeydighan bolidu. 13 Shuning bilen Öz torumni uning üstige yayimen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Kaldiylerning zémini bolghan Babilgha apirimen, biraq u u yerni öz közi bilen körmeydu; u shu yerde ölidu.

14 Uningha yardenleshken öpchörisidikilerning hemmisini hem barliq qoshunlirini Men barliq shamalgha tarqitiwétimen; Men qilichni ghilaptin sughurup ularni qoghlaymen. 15 Men ularni eller arisigha tarqitiwétkinimde, memliketler ichige taratqinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду. 16 Biraq ularning ichidiki az bir qismini, qilich, acharchiliq hem waba késilidin xalas qilimen; meqsitim shuki, ulargha özliri baridighan ellerde özlirige yirginchlik qilmishlirini étirap qildurushtin ibaret; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду». 17 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 18 «Insan oghli, öz néningni titrigen halda yégin, süyungni dir-dir qilip ensirigen halda ichkin; 19 hem shu zémindiki kishilerge mundaq dep éytqin: «Reb Perwerdigar Yérusalémdikiler we Israil zéminide turuwtanlar toghruluq mundaq deydu: «Ular öz nénni ensiresh ichide yeydu, süyini dekke-dükkide ichidu; chünki zémindé turuwtanlarning jebir-zulumi tüpeylidin, u yer hemmisi yeksan qilinidu. 20 Ahalilik sheherler xarabe bolup, zémin weyrane bolidu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиsiler». 21 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 22 «I insan oghli, Israil zéminide: «Künler uzartılıdu, herbir alamet körünüşh bikargha kétidu» dégen maqalni éytqini némisi? 23 Emdi ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men bu maqalni yoq qilimen; Israilda bu maqal ikkinchi ishlitilmeydu; sen eksiche ulargha: «Künler yéqinlashti, herbir alamet körünüşhning emelge ashurulushimu yéqinlashti»

— dégin. 24 Chünki Israil jemetide yalghan «alamet körünüş» yaki ademni uchurudighan palchiliqlar qayta bolmaydu. 25 Chünki Men Perwerdigardurmen; Men söz qilimen, hem qilghan sözüm choqum emelge ashurulidu, yene kéchiktürülmeydu. Chünki silerning künlliringlarda, i asiy jemet, Men söz qilimen hem uni emelge ashurimen» — deydu Reb Perwerdigar». 26 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 27 «I insan oghli, mana, Israil jemetidikiler séning toghruluq: «U körgen alamet körünüşler uzun künlerdin kényki waqtlanı körsitudu, u bizge yiraq kelgusi toghruluq besharet bérifu» — deydu. 28 Shunga ulargha: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Méning sözlirimdin héchqaysisi yene kéchiktürülmeydu, belki qilghan sözüm emelge ashurulidu, deydu Reb Perwerdigar» — dégin».

13 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 «I insan oghli, sen Israilning besharet bergüchi peyghemberliri, yeni öz tesewwuri bilen besharet bergüchilerni eyiblep besharet bérüp: «Perwerdigarning sözini anglanglar!» — dégin. 3 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz rohiga egiship mangidighan, héch wehiyni körmigen hamaqet peyghemberlerning haligha way! 4 Israil, séning peyghemberliring xuddi xarabiler arisida yürüwatqan tükilerdek boldi. 5 Siler böstülgan jaylargha chiqmighansiler, uning Perwerdigarning künide bolidighan jengde puxta turushi üchün Israil jemetining buzulghan témini héch yasimidinglar. 6 «Perwerdigar mundaq deydu» dégüchiler bolsa peqet saxta bir körünüşni we yalghan palni körgenlerdin ibarettur; Perwerdigar ularni ewetmigen; biraq ular öz sözining emelge ashurulushini ümid qilidu. 7 Siler «Perwerdigar mundaq deydu» dégininglarda, Men héch söz qilmighan tursam, siler saxta bir «alamet körünüş»ni körgen, yalghan palni éytqan emesmu? 8 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler oydurma sözligininglar, yalghan «alamet körünüş»lerni körgininglar tüpeylidin, emdi mana, Men silerge qarshimen, — deydu Reb Perwerdigar, 9 — Méning qolum saxta «alamet körünüş»ni körgen we yalghan palni éytqan peyghemberler bilen qarshilishidu; ular öz xelqimning kéngishide olturnaydu, ular Israil jemetining nesebnamiside xatirilenmeydu; ular Israilning zéminigha héch kirközülmeydu; shuning bilen siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиsiler. 10 Berheq,

ular tinch-amanlıq bolmığħandimu «tinch-amanlıqlı» dep jar sélip, xelqimni eziqturghanlıqı üçhün, bırsi népiz ara tamni qopursa, ular kēlip peqet uni hak suwaq bilen aqartıp qoyghanlıqı üçhün — 11 Tamni hak suwaq bilen aqartıwatqanlarga: «Bu tam yiqlılıd!» dégin! Kelkündek bir yamghur yaghidu! I yghan möldürler, siler chüshisiler! Deħshetlik bir shamal chiqidu; 12 we mana, tam örülüp chüshkende, xeq silerdin: «Siler bu tamni suwighan hak suwaq qeni!» dep sorimamdu? 13 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz qehrim bilen deħshetlik bir shamal partlitip chiqirimen; Méning achchiqimdin kelkündek bir yamghur we hemmini halak qilidighan qehrlik möldürler yaghidu. 14 Shuning bilen Men siler hak suwaq bilen aqartqan tamni ghulitip, uning ulini ashkare qilip, uni yer bilen yeksan qilimen; u ghulap chüshkende, siler uning arisida halak bolisiler; we Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 15 Shundaq qilip Men qehrimni tam hem uni hak suwaq bilen aqartqanlarning üstige chüshürüp pighandin chiqimien; we: «Tam yoq boldi, shundaqla uni hak suwaq bilen aqartqanlar, yeni Yerusalém togruluq besharet bergüchi, héch tinch-amanlıq bolmığħandimu u togruluq tinch-amanlıqni körsetken «alamet körünüşh»ni körgen Israilning peyghemberlirimu yoq boldi» — deymen». 17 «Emdi sen, i insan oghli, öz tesewwuri boyiche besharet bergüchi öz xelqingning qizlirığha yüzungni qaritip, ularni eyiblep besharet bérüp mundaq dégin: — 18 Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz bégħishħirining herbirige [séħirlik] bileż-żuklerni qadap, janlarni tuzaqqa élisħ üchün herqandaq égiz-pakar ademlerning beshigha perenchini yasighanlarga way! Emdi siler öz xelqimning janlirini tuzaqqa chüshürüp, janliringlarni saq qaldurimiz dewatamsiler? 19 Nechħe tutam arpa, nechħe chishlem nanni dep siler Manga kupurluq qilip, yalghan sözge qulaq salidighan Méning xelqimge yalghanchiliqinglar arqılıq olmeske tégħishliklirini öltürüp, tirik qalmasliqqha tégħishliklirini hayat qaldurmaqchimusiler? 20 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men silerning qushlarni tuzaqqa chüshürgendek kishilerni tuzaqqa chüshürgüchi séħirlik «téngiż» liringlarga qarshimen, Men ularni bilikinglardin yirtip tashlaymen; shuning bilen siler qushlarni tuzaqqa chüshürgendek tutqan kishilerni erkinlikke

uchuriwétimen. 21 Men silerning perenjiliringlarnimu yirtip tashliwétip, xelqimni qolunglardin qutquzimen; ular yene qolunglarda olja bolup turmaydu; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 22 Siler yalghanchiliq bilen, Özüm azar bermigen heqqaniy ademlerning köngħiġe azar bergenlikinglar üçhün, shundaqla rezil ademlerning hayatini saqlap qutquzushqa ularni rezil yolidin yandurmay, eksiche ularning qolini kūcheytkininglar üçhün, 23 siler quruq «alamet közünüşh»lerni ikkinchi bolup körmeysiler, yaki yalghan palchiliq qilmaysiler; Men Öz xelqimni qolunglardin qutquzimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler».

14 Israel aqsaqallirining beziliri Méning yénimgha kēlip aldimda olturushti. 2 We Perwerdigarining sözi manga kēlip mundaq déyildi: — 3 «I insan oghli, mushu ademler öz butlirini köngħiġe tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebħiħlikini köz aldigha qoyghanidi. Emdi ularning Méni izdep Mendin yol sorishini qobul qilamdimen? 4 Emdi ulargha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Israel jemetidiki köngħiġe öz butlirini tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebħiħlikini köz aldigha qoyup, andin peyghember aldigha kēlidighan herbir ademni bolsa, Menki Perwerdigar uningħha butlirining köpluki boyiche jawab qayturimen. 5 Shundaq qilip Men Israil jemetining köngħiġi Özümge igildurimen; chünki ular barliq butliri bilen Manga yat bolup ketti». 6 — Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Towa qilingħar! Butliringlardin yénip [yénimgha] qaytip kēlingħar! Barliq virginħiħlik qilmishħinglardin yüzunglarni örungħar! 7 Chünki Israil jemetidiki ozlirini Mendin ayrip, öz butlirini köngħiġe tiklep, ademlerni putlashturidighan öz qebħiħlikini köz aldigha qoyup, andin Mendin sorash üchün peyghemberning aldigha kēlidighan herqaysi adem yaki shuningħha oxħħash Israilda turuwaqtqan herqaysi musapirlar bolsa, Menki Perwerdigar Özüm ularħha jawab qayturimen; 8 Men mushu kishini bir agħaq beshariti qilip uni söz-chöchekke qaldurushqa yüzungni uningħha qarshi qilimen; Men xelqimning arisidin uni üzüp tashlaymen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 9 Biraq peyghember özi eziqturulup, bir besharetlik söz qilghan bolsa, u chaghda Özüm Perwerdigar

shu peyghemberni ézitqughha uchratqanmen; Men uningga qarshi qolumni uzartip, uni xelqim arisidin halak qilimen. **10** Ular qebihlikining jazasini tartidu; peyghemberge bérilidighan jaza bilen sorighuchigha bérilidighan jaza oxshash bolidu. **11** Shuning bilen Israil jemeti yene Mentin chetnep ketmeydu, yaki yene asiyliqliri bilen özlirini bulghimaydu; ular Méning xelqim, we Men ularning Xudasi bolimen» — deydu Reb Perwerdigar». **12** We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **13** «I insan oghli, melum bir zémin Manga asiyliq qilip gunah qilghanda, Men shuning bilen qolumni uningga qarshi uzartip, ularning yölenchüki bolghan nénini qurutuwétip, uning üstige acharchiliqni ewetimen hem insan we haywanlarni uningdin üzimen; **14** emdi u chaghda Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular öz heqqaniyliqi tüpeylidin peqet öz janlirinila saqlyalghan bolatti — deydu Reb Perwerdigar. **15** Eger Men zémindin yirtquch haywanlarni ötküzsem, ular uni baliliridin juda qilsa, haywanlar tüpeylidin uningdin ötküchi héchbir adem bolmay, u weyrane bolsa, **16** emdi Men öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri ne qızlirini qutquzalmaytti; ular peqet öz janlirinini qutquzalaytti, zémimining özı weyrane péti qalatti. **17** Yaki bolmisa Men shu zémin'gha qilichni chüshürup, uningdin insan hem haywanni üzüwetken bolsam, **18** emdi hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — mushu üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghulliri ne qızlirini saqlap qutquzalmaytti; ular peqet öz janlirinini qutquzalaytti. **19** Yaki bolmisa Men shu zémin'gha waba késilini chüshürup, Öz qehrimni qan töktürülüshi bilen üstige töksem, uningdin insan hem haywanni üzüwetken bolsam, **20** emdi hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar — Nuh, Daniyal we Ayuptin ibaret üch hezret uningda turuwatqan bolsimu, ular ne öz oghlini ne qızını qutquzalmaytti; ular peqet heqqaniyliqi bilen öz janlirinini qutquzalaytti. **21** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Emdi shundaq bolghandin kényin, insan hem haywanni üzüwetish üchün Yérusalémha tööt jazayimni, yeni qilich, acharchiliq, yirtquch haywan we waba késilini chüshürsem qandaq bolar? **22** Biraq mana, uningda qélip qalghanlar bolidu, yeni oghul-qizlar uningdin chiqirilip qutquzulidu; mana,

ular silerning yéninglarga chiqip, siler ularning yolliri hem qilmishlirini körüp yétisiler; shuning bilen siler Men Yérusalémha chüshürgen külpet, yeni uningga chüshürülgan barliq ishlar toghruluq teselli alisiler; **23** emdi siler ularning yolliri hem qilmishlirini körginenglarda, ular silerge teselli épkekéli; siler Méning uningda barliq qilghan ishlimni bikardin-bikar qilmighanlıqimni tonup yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar».

15 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** «I insan oghli, üzüm téli yaghichining bashqa derex yaghachliridin néme artuqchiliqi bar, uning shéxingin ormandiki derexler arisida néme alahidilik bar? **3** Uningdin birer jabduqni yasashqa matériyal alghanning paydisi barmu? Uningdin chinilerni asqudek qozuqni yasighili bolamdu? **4** Mana, u otqa yéqilghu bolghanda, ot uning ikki uchini köydürgende, otturisimu yérim köygende, emdi uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **5** Mana, u saq bolghanda, héchqandaq ishqa ishletkili bolmighan yerde, emdi ot uni köydürip yep ketkende, uni birer ishqa ishletkili bolamdu? **6** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ormandiki derexler arisidiki üzüm télining yaghichini otqa tapshurghinimdek, Yérusalémda turuwatqanlarni otqa tapshurimen. **7** Yüzümni ulargha qarshi qilip qaritimen; ular bir ottin chiqsa, bashqa bir ot ularni yewétidu. Öz yüzümni ulargha qarshi bolup qaratqanda, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **8** Ularning qilghan wapasızlıqları tüpeylidin men zémimni weyrane qilimen» — deydu Reb Perwerdigar».

16 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, özining yirginchlik qilmishlirini Yérusalémning yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar Yérusalémha mundaq deydu: «Séning esliy zating we tughulushung Qanaaniylarning zéminida bolghan; séning atang Amoriy, apang Xittiy qiz idi. **4** Séning tughulushugha kelsek, sen tughulghan kününgde kindiking késilmigen, sen suda yuyulup pakiz qilimighan; héchkim sanga tuz sürkmigen yaki séni zakilimighan. **5** Héchkimning közi mushu ishlar üçhün sanga rehim qilmighan yaki ichini sanga aghrithmighan; eksiche sen dalagha tashliwétilgensen, chünki tughulghan kününgde kemsitilgensen. **6** Shu chaghda Men yéningdin ötüp kétiwétip, séni öz qéningda éghinap

yatqiningni körgen; we Men öz qéningda yatqan halitingde sanga: «Yashighin!» — dédim. Berheq, sen öz qéningda yatqan halitingde Men sanga: «Yashighin!» — dédim. 7 Men séni daladiki ot-chöplerdek aynittim; sen ösüp xéli boy tartip chirayliq bészilip wayigha yetting; köksiliring shekillendi, chachliring üzün östi; biraq sen téxi tughma-yalingach iding. 8 Men yene yéningdin ötüwétip sanga qaridim; mana, ishq-muhebbet mezgiling yétip keldi; Men tonumming peshini üstüngge yéypip qoyup, yalingachliqning ettim; Men sanga qesem ichip, sen bilen bir ehde tüzendum, deydu Reb Perwerdigar, we sen Méningki boldung. 9 Men séni su bilen yuyup, qéningni téningdin yuyuwétip, sanga puraqlıq mayni sürttüm. 10 Men sanga keshtilik köngleki kiygüzüp, ayighingha delfin térisidin tikken keshlerni saptim; séni népis kanap bilen orap, yipek bilen yéypip qoydum. 11 Séni zibu-zinnetler bilen perdazlidim, qolliringgha bileyüklerni, boynunggha marjanni taqap qoydum; 12 burnunggha halqini, qulaqliringgha zirilerni, beshinggha güzel tajni kiygüzendum. 13 Shundaq qilip sen altun-kümüsh bilen perdazlanding; kiyim-kéchekliring népis kapap, yipek we keshtilik rexttin idi. Yéginine aq un, bal hem zeytun méyi idi; sen intayin güzel bolup, xanish mertiwisige kötürüldung. 14 Güzelliking tüpeylidin ellerde dangqing chiqtı; chünki Men sanga körkemlikimni béghishlishim bilen güzelliking kamaletke yetti, — deydu Reb Perwerdigar. 15 — Biraq sen güzellikingge tayinip, dangqingdin paydilinip pahishe boldung; sen herbir ötküchi kishige pahishe muhebbetliringni töktüng; güzelliking uning boldi! 16 Sen kiyim-kéchekliringdin élip özüng üchün renggareng bészelen «yuqiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstide buzuqluq qilghansen. Bundaq ishlar yüz bérüp baqmighan, we ikkinchi yüz bermeydu! 17 Sen Men sanga béghishlishan güzel zibu-zinnetlirim we altun-kümüshüm bilen erkek mebuldarni yasap ular bilen buzuqluq qilghansen. 18 Sen öz keshtilik kiymliringni élip ulargha kiygüzdüng; Méning méyim we Méning xushbuyumni ulargha sunup béghishlidin; 19 Men özüngge bergen nénimni, Men sanga ozuqqa bergen aq an, zeytun méyi we balni bolsa, sen ularning alidiga xushpuraq hediye süpitide atap sundung: ishlar del shundaq idi! — deydu Reb Perwerdigar. 20 — Uning üstige sen Özümge tughup bergen qız-oghulliringni élip, mebuldarning ozuqi bolsun dep ularni qurbanlıq qilding. Séning

buzuqluqung azlıq qilghandek, 21 sen Méning balilirimmi soyup ularni ottin ötküzip mebuldargha atap qoydungghu? 22 Séning barlıq yirginchlik qilmishliring hem pahishe buzuqluqliringda, sen yashliqingda tughma-yalingach bolup öz qéningda éghinap yatqan künliringni héchqachan ésingge keltürmiding. 23 Emdi séning bu rezillikliringdin keyin — (Way, halingha way! — deydu Reb Perwerdigar) 24 sen yene özüng üchün bir peshtaq qurup, herbir meydan'gha bir «yuqiri jay»ni yasiding; 25 sen herbir kochining bészida «yuqiri jay»ingni salding; sen öz güzellikingni yirginchlik qilip, téningni herbir ötküchige tutup, putungni échip özüngni bérüp pahishe buzuqluqungni köpeyting. 26 Sen ishqwaz erlik chong qoshnang bolghan Misirliqlar bilen buzuqluq ötküzdüng; Méning achchiqimni qozghap, pahishe buzuqluqungni köpeyting. 27 We mana, Men Öz qolumni üstüngge uzartip, séning nésiwengni azaytip qoydum. Men séningdin nepretlimidighan, buzuq yolungdin nomus qilip chöchigenlerning, yeni Filistiylerning qizlirining qoligha tapshurdum. 28 Sen yene qanmay yene Asuriylikler bilen buzuqluq ötküzdung; buzuqluq ötküzgедин keyin yene qanaet qilmiding. 29 Shunga sen sodigerning zémini, yeni Kaldiye bilen bolghan buzuqluqungni köpeytip, buningdin yene qanaet qilmiding. 30 Mushundaq barlıq ishlarni, yeni nomussiz pahishe ayalning ishlirini qilisen, némanche suyuq séning qelbing! — deydu Reb Perwerdigar, 31 Özüngning peshtiqingni her kochining bészida quridighan, herbir meydanda «yuqiri jay»ingni yasaydighan! Uning üstige sen pahishe ayaldek emes iding, chünki sen heqni neziringge almaytting! 32 I wapasiz ayal, érining ornida yat ademlerge köngül bérídighan! 33 Xeqler pahishe ayalgha hemishe heq bérudu; biraq sen ashniliringni buzuqluq muhebbetliridin huzur élishqa heryandin yéninggħha kelsun dep ularning hemmisige üstek bérüp in'am qilisen; 34 buzuqluqta sen bashqa ayallarning eksisen, chünki héchkim séning buzuq muhebbitingni izdep kelmidi; sen üstek berding, héch heq sanga bérilmidi — sen heqiqeten ularning eksisen! 35 Shunga, i pahishe ayal, Perwerdigarning sözini angla! 36 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Séning tenggiliring tökülp, ashniliring bilen bolghan buzuqluqliring bilen séning uyat yéring ashkarilan'ghanlıqi tüpeylidin, barlıq yirginchlik mebuldiring tüpeylidin, ulargha atap sun'ghan

baliliringning qéni tüpeylidin — 37 shunga mana, Men séning özüngge eysh-ishret menbesi qilghan, barliq söygen hem barliq nepretlen'gen ashniliringni yighimen — Men ularni sanga qarshi chiqirip etirapingdin yighip, séning uyat yéringni ulargha ashkare qilimen, ular séning barliq uyat yéringni körodu. 38 Shuning bilen séni buzuqluq qilghan hem qan tökken ayallarni jazalighandek jazalaymen; Men gehr bilen, ottek ghezipimning telipi bilen üstüngge qanliq jazani chüshürimen; 39 We Men séni ularning qoligha tapshurimen; ular séning peshtaqliringni ghulitidu, séning «yuqiri jay»liringni chéqip tashlaydu; ular kiyim-kéchikingni üstüngdin saldurup tashlap, güzel zibu-zinnetliringni bulap-talap, séni tughma-yalingach qalduridu. 40 Ular sanga qarshi bir top kishilerni yighip épkelidu, ular séni chalma-kések qilidu hem séni qilichliri bilen chépiwétidu. 41 Ular öyliringni ot bilen köydüridu, köp ayallarning köz aldida üstüngge jazalarni chüshüridu; shuning bilen Men séni pahishe ayal bolushtin qaldurimen; sen yene héchqandaq «muhebbet heqqi»ni bermeysen. 42 Shuning bilen Men sanga qaratqan qehrimni toxtitimen, Méning muqeddeslikimdin chiqqan ghezep sendin kétidu; Men tinchlinip qayta achchiqlanmaymen. 43 Sen yashliq künliringni ésingge keltürmiding, eksiche mushu qilmishliring bilen Méni ghezeplendürdüng; shunga mana, öz yolungni öz beshinggha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar, — shuning bilen bu buzuqluqni bashqa yirginchlik qilmishliring üstige qoshup ikkinchi qilmaysen. 44 Mana, maqallarni ishlitidighanlarning hemmisi sen toghruluq: «Anisi qandaq bolsa, qizi shundaq bolar» dégen bir maqalni tilgha alidu. 45 Sen öz éri hem baliliridin nepretlen'gen anangning qizidursen; hem öz erliri hem baliliridin nepretlen'gen acha-singilliringning ariliqidikisen; séning anang bolsa Hittiy, séning atang Amoriy idi. 46 Séning achang bolsa sol teripingde turghan Samariye, yeni u we uning qizliri; singling bolsa ong teripingde turghan Sodom we uning qizliri. 47 Sen ne ularning yolliridida mangmighan, ne ularning yirginchlik qilmishliri boyiche ish qilmighansen; Yaq! Belki qisqihine bir waqit ichide sen barliq yolliringda ulardin buzuq bolup ketting. 48 Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — singling Sodom, yeni u yaki qizliri sen yaki séning qizliringning qilmishliridek

qilmidi; 49 Mana, mushu singling Sodomning qebihlikı — u we qizlirining tekebbuluqi, nanliri mol, endishisiz azadilik künliride ajiz-namratlarning qolini héch kütcheytmigenlikti idı. 50 Ular tekebburliship, Méning aldimda yirginchlik ishlarni qildi; Men buni körginimde, ularni yoqattim. 51 Samariye bolsa séning gunahliringning yérimidekmu gunah sadir qilmidi; halbuki, sen bolsang yirginchlik qilmishliringni ularningkidin köp awutup qilding; shundaq qilip sen yirginchlik qilmishliring tüpeylidin acha-singlingni xuddi heqqaniydek köründürgeniding. 52 Sen eslide öz acha-singlingning üstidin höküm qilghuchi iding; emdi senmu, öz shermendilikingni kötüüp yür! Séning ularningkidin téximu nepretlik gunahliring tüpeylidin ular sendin heqqaniy körünüdu; shunga senmu acha-singlingni heqqaniy körsetkining tüpeylidin xijaletke qélip shermendilikingni kötüüp yür! 53 We men ularni sürgündin, yeni Sodom hem qizlirini sürgündin, Samariye hem qizlirini sürgündin chiqirip, shundaqla ularning arisigha sürgün bolghanliringni chiqirip sürgünlükten eslige keltürimen; 54 shuning bilen ularha teselli berginingde, sen öz shermendilikingni kötürisen, séning barliq qilmishliring tüpeylidin xijaletke qalisen. 55 Séning acha-singling, Sodom hem qizliri esli haligha, Samariye hem qizlirimu esli haligha kélidu; senmu we séning qizliring esliy halinglarha kélisiler. 56 Séning rezilliking pash qilinmay, tekebburluqta yürgen kününgde, singling Sodom aghzingda söz-chöchek bolghan emesmidi? Emdi hazır sen özüng Suriye qizliri we uning etrapidikilerning hemmisi hemde Filistiye qizliri, yeni séni közge ilmaydighan etrapingdikilerning mazaq obyekti bolup qalding. 58 Sen buzuqluqning, yirginchlik qilmishliringning jazasini kötürisen, deydu Perwerdigar. 59 Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Öz qilghanliring, yeni ichken qesemningi kemsitip, ehdini buzghanlıqing boyiche séni bir terep qilimen; 60 Halbuki, Men séning bilen yashliq künliringde tüzgen ehdemni esleymen, hem sen bilen menggülü bir ehde tüzimen. 61 Shuning bilen sen özüngdin chong achiliring hemde séningdin kichik singilliringni tapshuruwalghiningda, sen yolliringni ésingge keltürüp xijaletke qalisen; chünki mushu [acha-singilliringni] sanga qizlar süpitide tapshurimen; biraq bu ishlar séningdiki ehde tüpeylidin bolmaydu. 62 Men Öz ehdemni sen bilen tüzimen, sen Méning Perwerdigar ikenlikimni

bilisen; **63** shuning bilen séni kechürüm qilghinimda, sen qilmishliringni ésingge keltürüp xijil bolup, shermendilikting tüpeylidin qaytidin aghzingni héch achmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

17 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, bir tépishmaqni otturigha qoyup, Israil jemetige bir temsilni sözlep bérip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Keng qanatlıq, zich renggareng uzun peylik chong bir bürküt Liwan'gha kélép, shu yerdiki égiz kédir derixining uchidiki shaxni aldi; **4** U eng yuqiri yumran bixinı üzüwélip, uni sodigerning zéminigha apirip, tijaretcilerning shehirige tiki. **5** U yene zémindin bashqa uruqni élip baghlıq bir étizgha tiki; uni mol sular boyida sélip, stiget télidek tiki. **6** U ösüp, keng yéyilip, pes boyluq üzüm téli bolup chiqtı; uning shaxliri [bürküt] terepke qarap östi, yiltizlirimu uning astigha sozuldi. Shu yol bilen u üzüm téli bolup, shaxlandi, bixlandi. **7** Emdi keng qanatlıq, zich peylilik yene bir chong bürküt peyda boldi; we mana, bu üzüm téli «U ménî sugharsun» dep, tikelgen chönekliridin yiltizlirini uninggha qarap tartti, shaxlirini uninggha qarap sozdi; **8** Mana, u obdan shaxlap méwe bersun, ésil üzüm téli bolsun dep munbet étizda, mol sular boyigha tikilgenidi». **9** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «U ronaq tapamdu? Uni qaqlar qiliwétilshüdün [bürküt] yiltizlirini yulup, méwisińi késiwetmemdu? Uning yumran yopurmaqliri xazan bolidu; shu chaghda uni yiltizliridin yuluwélishqa küchlük bir bilek yaki nurghun xeqlerning héch kériki bolmaydu. **10** Emdi hetta qaytidin tikelgen bolsa, ronaq tapamdu? Sherq shamili uninggha tegkendila taza qaghjirap ketmemdu? U tikelip ösken chönekliride qaghjirap kétidu». **11** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **12** «Asiy jemettin: «Mushu ishlarning menisini bilemsiler?» dep sorap, ulargha mundaq dégin: «Mana, Babil padishahi Yérusalémgha kélép, uning padishahi hem shahzadilirini élip özi bilen Babilgha qayturup apardi. **13** Shu waqitta u padishahning neslidin bir kishini élip uning bilen ehde tütüp uninggha qesem ichkitzdi. U yene zémindiki ésil-mötiwer bolghanlarni uning bilen élip ketti; **14** meqset, padishahliqning töwen ajiz halette bolup, qeddini rusliyalmay, peqet uning ehdisini tutushi bilen jénini jan etküzüsh üchün idı. **15** Biraq u Misir bizge atlar hem chong qoshunni teminlisun dep elchilirini shu yerge ewetip, uninggha asiyliq qildi.

Emdi u ronaq tapamdu? Mundaq ishlarni qilghuchi tirik qalamdu? U ehdini buzup tirik qalamdu? **16** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — berheq u özini padishah qilghan padishahning zéminide, — yeni uning qesimini kemsitken, ehdisini buzghan héliqi padishahning zéminide, — uning yénida, Babilning otturisida ölidu. **17** Bolidighan jengde, ular kélép nurghun kishilerni qirish üchün [sépilgha] chiqidighan döngüklerni sélip, poteylerni qurghanda, Pirewn küchlük qoshun hem nurghunlighan eskerlerni bashlap kelsimu, uning üchün héchnéme qilip bérelmeydu. **18** U qesemni kemsitip, ehdini budzi; mana, u qol éliship söz berdi, biraq u mushu ishlarni qildi; shunga u tirik qéchip qutulalmaydu». **19** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, u kemsitken qesimim hemde buzghan ehdemni bolsa, bularni öz beshigha kiygüzimen. **20** Men Öz torumni üstige yéyip tashlaymen, u Méning qiltiqimda tutulidu; Men uni Babilgha apirimen hemde shu yerde Manga qilghan mutleq wapasızlıqı üchün uning üstige höküm chiqirip jazalaymen. **21** Uning bilen bille barlıq qachqanlar, barlıq qoshunliri qılıch bilen yiqilidu; bulardin qalghanlar herbir shamalgha tarqitilidu; shuning bilen siler Menki Perwerdigarning söz qilghanlıqını tonup yétiler». **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Menmu égiz kédirning uchidin bix élip tikimen; uning yapyash shaxchilirining uchidin yumran birlini üzüip, égiz heywetlik tagh üstige tikimen; **23** Israil égizlikidiki taghqa Men uni tikimen; u obdan shaxlap, méwe bérip, ésil kédir derixi bolidu; uning astigha herqandaq uchar-qanatlar qonidu; uning shaxlirining sayisida ular qonup turidu; **24** shuning bilen daladiki barlıq derexler biliduki, Menki Perwerdigar égiz derexni pes qildim, pes derexni égiz qildim, yéshil derexni qaghjirattim, qaqlar derexni kökertip baraqsan qildim; Menki Perwerdigar mundaq söz qildim we shuni ada qilimen».

18 We Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** «Israil zémini toghruluq siler: «Atilar achchiq-chüchük üzümlerni yése, balilarning chishi qériq sézilidu» dégen mushu maqalni ishlitidighan kishiler zadi néme démekchisiler? **3** Men hayatim bilen qesem qilimenki, deydu Reb Perwerdigar, siler Israil ichide mushu maqalni qaytidin ishletmeyisiler. **4** Mana, barlıq janlar Méningkidur; atining jéni Méningkidek, balining jénimu Méningkidur; gunah

sadir qilghuchi jan igisi bolsa, u ölidu. **5** Birsi heqqaniy bolsa, adilliq we adalet yürgüzdighan bolsa, **6** — u ne taghlar üstide butqa atalghan taamni yémigen, ne Israil jemetidiki butlарha bash kötüüp ulardin tilimigen, ne qoshnisining ayalini héch buzmighan, ne ay körgende ayalgha yéqin kelmigen **7** ne héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, belki qerzdardin kapalet alghanni qayturidighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénni ach qalghanlарha teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiyüzgen; **8** pulni ösümge bermeydighan, jazane almaydighan, belki qolini qebihliktin tartip, ikki adem arisida durus höküm chiqiridighan; **9** Méning belgilimilirimde mangidighan, bashqilargha adil muamile qilish üçün hökümlirimni tutidighan bolsa — mana mushu kishi heqqaniy, u jezmen hayat bolidu, deydu Reb Perwerdigar. **10** Egerde öz pushti bolghan, zorawanlıq qilghuchi, qan tökkuchi bolghan, shundaq yamanlıqlarning birini öz qérindishigha qilghan, hemde yuqiriqi yaxshiliqning héchqaysisini qilmighan, bir oghli bolsa, — yeni taghlar üstide butqa atalghan taamni yégen, qoshnisining ayalini buzghan, **12** ajiz-namratlарha zulum-zumbuluq ishletken, bulangchiliq qilghan, qerzdardin kapalet alghanni qayturmighan, butlарha bash kötüüp ulardin tiligen, yirginchlik ishlarni qilghan, **13** pulni ösümge bergen, jazane alghan bir oghli bolsa — emdi u hayat qalamdu? U hayat qalmaydu; u mushundaq yirginchlik qilmishlarni qilghini üçün u jezmen ölidu; uning öz qéni öz bésyi üstige chüshidu. **14** Biraq mana, mushu kishimu bir oghul tapsa, u atisining sadir qilghan barlıq gunahlirini körgen bolsimu, hem körgini bilen shundaq qilmisa **15** — yeni taghlar üstide butqa atalghan taamni yémigen, Israil jemetidiki butlарha bash kötüüp ulardin tilimigen, qoshnisining ayalini buzmighan, **16** héchbirige zulum-zumbuluq ishletmigen, qerzdardin kapalet élishni héch özige tutmighan, bulangchiliq qilmighan, öz nénni ach qalghanlарha teqsim qilip bergen, yéling-yalingachqa kiyim kiyüzgen, **17** öz qolini qebihliktin tartidighan, pulni ösümge bermigen, ösüm-jazane almighan, belki Méning hökümlirimge emel qilidighan, belgilimilirimde mangidighan bolsa — u öz atisining qebihlikli tüpeylidin ölmeydu, u jezmen hayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluq ishletken, öz qérindishigha bulangchiliq qilghan, öz xelqi arisida natoghra ishlarni qilghanlıqı

tüpeylidin, mana u öz qebihlikli ichide ölidu. **19** Siler: «Némishqa oghul atisining qebihlikining jazasını kötürmeydu?» dep sorasiler; biraq oghul adilliq hem adaletni yürgüzgen, Méning barlıq belgilimilirimni tutup ulargha emel qilghan; u jezmen hayat bolidu; **20** gunah sadir qilghuchi jan igisi ölidu. Oghul atisining qebihlikining jazasını kötürmeydu, we yaki ata oghlining qebihlikining jazasını kötürmeydu; heqqaniy kishining heqqaniyliqi öz üstide turidu, rezil kishining rezilliki öz üstide turidu; **21** we rezil kishi barlıq sadir qilghan gunahliridin yénip towa qilip, Méning barlıq belgilimilirimni tutup, adilliq hem adaletni yürgüzdighan bolsa, u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **22** Uning sadir qilghan barlıq itaetsizlikliri uning hésabığha eslenmeydu; u qilghan heqqaniyliqi bilen hayat bolidu. **23** Men rezil ademning ölümidin huzur alamdimen? — deydu Reb Perwerdigar. Eksiche, mendiki huzur uning öz yoldin yénip towa qilghanlıqidin emesmu? **24** Heqqaniy kishi öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlik qilghan, rezil ademlerning yirginchlik qilmishliri boyiche ish qilghan bolsa, u hayat qalamdu? Uning qilghan heqqaniyliqidin héchqaysisi eslenmeydu; ötküzgen asiyliqi, sadir qilghan gunah ichide, u ölidu. **25** Emma siler: «Rebning yoli adil emes» deysiler; emdi, i Israil jemeti, anglanglar; Méning yolum adil emesmu? Silerning yolliringlar adilsizlik emesmu? **26** Heqqaniy kishi heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni ötküzgen bolsa, u ölidu; ötküzgen qebihlikli bilen u ölidu. **27** Hem rezil adem ötküzgen rezillikidin yénip towa qilip, adilliq hem adalet yürgüzdighan bolsa, u öz jénini hayat saqlaydu. **28** Chünki u oylinip, barlıq ötküzgen itaetsizlikliridin yandi; u jezmen hayat bolidu, u ölmeydu. **29** Lékin Israil jemeti «Rebning yoli adil emes» deydu; i Israil jemeti, Méning yollirim adil emesmu? Adil bolmighini silerning yolliringlar emesmu? **30** Shunga Men üstünglарha, yeni herbiringlarnı öz yolliringlar boyiche höküm chiqirip jazalaymen, i Israil jemeti, deydu Reb Perwerdigar. Qaytip yénimgha kélinglar, barlıq itaetsizlikliringlardin yénip towa qilinglar; shuning bilen qebihlik silerge qiltaq bolmaydu. **31** Özünglardin barlıq ötküzgen itaetsizlikliringlarnı tashliwétinglar, özünglарha yéngi qelb we yéngi rohni tiklenglär; némishqa ölmekchisiler, i Israil jemeti? **32** Chünki ölidighan kishining ölümidin

manga huzur yoqtur, deydu Reb Perwerdigar; shunga yolulgardin yénip towa qilip hayat bolunglar!».

19 — «Emdi sen, Israil shahzadilirige bir mersiyeni aghzinggħha élip mundaq dep oqughin: — 2 «Shirlar arisida anang qandaq bir chishi shir id! U yash shirlar arisida yatqan, u arslanlirini bēqip quwwetlidi. 3 U arslanliridin birini chong qildi, u yash shir bolup chiqt; U owni tutup yirtishni ögendi; U ademlernimu yewétetti. 4 Eller uningdin xewer anglidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi; Ular uning burnigha ilmekni sélip, Misir zéminigha épkti. 5 Chish shir özining arminini bikar kütkinini, Ümidning yoqalghanlıqını körüp, U bashqa bir arslinini élip, Uni bēqip yash shir qildi; 6 U shirlar arisida uyan-buyan kezdi; U yash shir bolup, Owni tutup yirtishni ögendi; U ademlernimu yewétetti. 7 U ularning istihkamlarini buzup, Ularning sheherlirini xarabe qiliwetti; Zémin we uning üstidiki hemmisi uning hörkiringen awazi bilen dekke-dükkige chüshti. 8 Andin eller uning etrapidiki rayonlardin kēlip uningħha qarshi chiqt; Ular uning üstige torini yéyip tashħidi; U ularning ora toziqida tutuwélindi. 9 Ular burnigha ilmek sélip qepeske solidi; Uni Babilning padishahigha apardi; Ular uni torlirigha éliwaldi; Shuning bilen uning awazi Israil tagħlirida qaytidin anglanmaydu. 10 Séning anang üzümzaringda bir üzüm téli id; U su boyida tiklen'genidi; Sularning molluqidin, U intayin méwilik, köp shaxlik boldi. 11 Uning kuchiħtuk shaxliri bar id, Höküm sürgħiħlerning shahane hasilirigha layiq id; Uning boyi bulutlardinmu égiz kōkke taqashti, U égizliki we shaxlirining nurghunliqi bilen körünerlik id; 12 Biraq u qehr bilen yulundi, U yerge tashħandi, Sherq shamili méwolini qurutiwetti; Uning kuchiħtuk shaxliri sunduruldi, qaghjirap ketti; Ot ularni yutuwaldi. 13 Hazir u chölbayawanda, Changqaq, susiz bir yerde tikildi; 14 Uning shaxlirining birsidin ot chiqip, Uning bixliri hem méwolini yutuwaldi; Shuning bilen uningda hökümdarning shahane hasisi bolghudek kuchiħtuk shéxi qalmidi. Bu sózler mersiyedur, bular peqet mersiye üchħunla isħlitilidu».

20 Yettinchi yili, beshinchi ayning oinchi kūni shundaq boldiki, Israilning bezi aqsaqalliri Perwerdigarni izdepl uningdin sorighili méning aldimħha kēlip olturdi. 2 We Perwerdigarning sózi manga kēlip mundaq déyildi: — 3 I insan

oghli, Israilning aqsaqallirigha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Siler Mendin sorighili keldinglar? Öz hayatim bilen qesem qilmenki, — deydu Reb Perwerdigar — Men silerning Mendin sorishinglarrha yolgha qoymaymen. 4 Emdi ularning üstige höküm chiqiramsen, i adem balisi, höküm chiqiramsen? Ulargħa ata-bowlirinining yirginħlik qilmishlirini ayan qilip ulargħa mundaq dégin: — 5 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Israilni tallighan künide, Yaqup jemetining neslige qol kötüüp qesem qilip, Misir zéminida Özümni ulargħa ayan qilghinimda, yeni ulargħa qol kötüüp qesem qilip ulargħa: «Men Perwerdigar séning Xudayingdurmen» déginimde 6 — shu kün Men ularni Misir zéminidin chiqirip ular üchün alahide izdepl tapqan süt hem bal éqip turidighan, hemme zémin arisidiki eng güzel zéminning güli bolghan zémin'ha kirközüsh üchün, qol kötüüp qesem qildim; 7 Men ulargħa: «Herbiringlar öz közüngħar aldidiki nepretlik nersilerni tashliwétingħar, Misirning butliri bilen özüngħarni bulghimangħar; Men Perwerdigar Xudaynglardurmen» — dédim. 8 Lékin ular Manga asiyliq qilip Manga qulaq sélishni xalimaytti; héchqaysi ne öz közi aldidiki nepretlik nersilerni tashliwetmidi, ne Misirning butliridin héch ayirlmidi. Andin Men qehrimni Misir zéminni ichide ulargħa töküp, ulargħa qaratqan achchiqimni basimen, dédim — 9 halbuki, namimning ular turghan eller arisida bulghanmasliqi üchün, Öz namim üchün heriket qildim; chünki Men bu ellerning köz aldida ularni Misirdin chiqirishim bilen Özümni ayan qilghanidim; 10 shunga Men ularni Misir zéminidin [toluq] chiqirip, chölbayawan'ha apardim. 11 We Men belgilimilirimni bérif, Öz hökümlirimni ulargħa ayan qildim — ulargħa emel qilidighan kishi ularning sewebidin hayatqa érishidu. 12 Özüm hem ular arisidiki besharet bolsun dep, Méning ularni pak-muqeddes qilidighan Perwerdigar ikenlikimni bilishi üchün «shabat kün»lirimni ulargħa béghishlidim; 13 lékin Israil jemeti chölbayawanda Manga asiyliq qildi; chünki ular Méning belgilimilirimde mangħidi, Méning hökümlirimni chetke qaqt (eger ademler bu emrlerge emel qilsa, u ularning sewebidin hayatqa érishidu) we Méning «shabat kün»lirimni qattiq bulghidi; Men ularning üstige chölbayawanda ular halak qilin'ghu che qehrimni tökimen dédim — 14 halbuki, namimning

eller arisida bulghanmasliqi üçün, Öz namim üçün heriket qildim; chünki Men bu ellerner köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. 15 Men yene chöl-bayawanda ulargha süt hem bal ékip turidighan, hemme zéminning güli bolghan zémin'gha kirgızmeymen dep, qolumni kötüüp qesem qilimen dédim 16 (chünki ularning qelbi butlirigha egiship ketkechke, Méning belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning hökümlirimde mangmighan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan); — 17 halbuki, közüm ulargha rehim qilip ularni halak qilmidim yaki ularni chöl-bayawanda tigeshtürmidim. 18 Men chöl-bayawanda ularning balilirigha mundaq dédim: «Ata-bowliringlarning belgilimiliride mangmanglar, ne ularning hökümlirini tutmanglar ne butliri bilen özünglarni bulghimanglar. 19 Men Perwerdigar Xudayinglardurmen; Méning belgilimilirimde méngip, Méning hökümlirimni tutup ulargha emel qilinglar; 20 Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep etiwarlanglar; u silerning Méning Perwerdigar Xudayinglar ikenlikimni bilishinglar üçün Men we siler otturimizdiki bir besharettur. 21 Lékin balilirimu Manga asyliq qildi; ular ne Méning belgilimilirimde mangmighan ne Méning hökümlirimni tutmighan (birsi ulargha emel qilsa, u ular bilen hayatqa érishidu) ular Méning «shabat kün»lirimni bulghighan; shunga Men qehrimni ular üstige töküp ulargha qaratqan achchiqimni chüshürüp pighandin chiqimen, dédim; 22 lékin jazadin qolumni tartip, namimni ellerner köz aldida bulghanmisun dep Öz namim üçün heriket qildim; Men bu ellerner köz aldida ularni Misirdin qutquzup chiqarghanmen. 23 Chöl-bayawanda Men qolumni kötüüp ulargha silerni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen dep qesem qilimen, dédim; 24 chünki ular Méning hökümlirimni ada qilmighan, belgilimilirimni chetke qaqqan, Méning «shabat kün»lirimni buzghan; ular közlirini ata-bowlirining butlirigha tikmekte idi; 25 shunga Men ulargha yaxshi bolmighan belgilimilerni, ularni hayatqa élip barmaydighan hökümlerni béghishlidim; 26 we ularni öz-özidin seskendürüp, Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиши üçün, Men ularni öz hediyelei arqliq bulghidim, chünki ular hediye süpitide barlıq tunji balilirini atap qoyatti. 27 Shunga, i insan oghli, Israil jemetige söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq

deydu: — Ata-bowliringlar shu ishtimu Manga kupurluq qilghanki, ular Manga wapasizliq qilghan; 28 ular Men Öz qolumni kötüüp: «Mushu zéminni silerge bérímen» dep qesem qilghan yerge kirgende, ular shu yerdiki udul kelgen herbir yuqiri döng hem baraqsan derexni körüpla shu jaylarda ular qurbanliqlirini qilip, Méni achchiqlanduridighan hediyelemini qilatti; ular shu yerdimu «xushpuraq hediye»lirini puritip, «sharab hediye»lirini töketti; 29 shuning bilen Men ulardin: «Siler chiqidighan bu yuqiri jay dégen néme?» dep soridim; shunga bugün'ge qeder uning ismi «Bamah»dur. 30 Shunga Israil jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler ata-bowliringlarning yolda özliringlarnimu bulghimaqchimusiler? Ularning nepretlik qilmishlirigha egiship buzuqluq qilmaqchimusiler? 31 Emdi siler hediyeiringlarni sunup, öz oghulliringlarni ottin ötküzgende, siler yenila bugün'ge qeder özünglarni barlıq butliringlar bilen bulghawatisiler; emdi Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoyamdimen, i Israil jemeti?! Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men silerning Méni izdep sorishinglarga yol qoymaymen! 32 Shuningdek silerning könglünglerdiki «Biz yat ellerdek, bashqa yurtlardiki jemetlerdek yaghach hem tash mebudlarga choqunimiz» dégen koyunlar emelge ashurulmaydu! 33 Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, Men berheq küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yaghdurghan qehrim bilen üstünglardin hökümraniq qilimen. 34 Men küchlük qol, uzartqan bilikim hem töküp yaghdurulghan qehr bilen silerni ellerdin chiqirip épkelimen, tarqitilghan memliketlerdin silerni yighimen; 35 silerni ellerge tewe bolghan chöl-bayawarı'gha kirgüzüp, shu yerde üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen; 36 ata-bowliringlarning üstidin Misir zéminidiki chöl-bayawan'gha höküm chiqirip jazalghinimdek, silerning üstünglardin yüz turane höküm chiqirip jazalaymen, deydu Reb Perwerdigar. 37 Men silerni hasa astidin ötküzüp, ehdining rishtisige baghlandurimen. 38 Men aranglardin Manga wapasizliq qilghan asylarni shallap chiqirimen; ularni turuwatqan jaylardin chiqirimen, biraq ular Israil zéminigha kirmeydu; shuning bilen siler Perwerdigar ikenlikimni tonup yétilsiler. 39 — Emdi siler bolsanglar,

i Israil jemeti, Reb Perwerdigar silerge mundaq deydu: — Manga qulaq salmymız désenglar, bériwéringlar, herbiringlar öz butliringlarga choquniwéringlar! Biraq siler yene hediyeliringlar hem mebdiliringlar bilen Méning namimni ikkinchi bulghimaysiler! 40 Chünki Méning muqeddes téghimda, yeni Israilning égizlikidiki taghda, — deydu Reb Perwerdigar, — barliq Israil jemeti, ularning hemmisi Manga zéminde turup xizmet qilidu; Men u yerde ularni qobul qilimen we u yerde Men silerdin «kötürme hediye»liringlarni, tunji hosul bolghan köktat-méwiliringlarni, shundaqla barliq muqeddes dep ayrip béghishlighan nesriliringlarni telep qilimen. 41 Men silerni eller arisidin chiqirip, memliketlerdin élip yighthqinimda, ésil xushbuydek silerni qobul qilimen; shuning bilen elleryn köz aldida aranglarda Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsitimen. 42 Ata-bowiliringlarga qolumni kötüüp: «Mushu zéminni silerge bérímen» dep qesem qilghan Israil zéminiga silerni kirküzginimde, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 43 Siler u yerde öz yolliringlarni we özünglarni bulghighan barliq qilmishliringlarni esleysiler; shuning bilen ötküzgen rezil ishliringlar tüpeylidin siler öz-özünglarni közge ilmaysiler, öz-özünglardin nepretlinisiler. 44 Men rezil yolliringlarga asasen emes, yaki buzuq qilmishliringlarga asasen emes, belki Öz namim tühün silerge shepqetlik muamile qilghandin kényin, i Israil jemeti, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler, — deydu Reb Perwerdigar. 45 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 46 I insan oghli, yüzüngi Téman shehirige qaritip, jenubtikilerni eyiblep, Negew ormanlıq dalasini eyibleydighan besharet béríp, — 47 Yeni Negew ormanlıq dalasigha mundaq dégin: — Perwerdigarning sözini angla; Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga bir ot yaqimen; u sendiki hemme yéshil derexni hemde hemme qaqshal derexni yewétidu; yalqunluq ot héch öchmeydu, jenubtin shimalghiche pütkül yer yüzü uning bilen köyüp kétidu; 48 barliq et igiliri Menki Perwerdigar uni yaqqanlıqimni körüp yétidu; u héchqachan öchürilmeydu!». 49 We men: — Ah, Perwerdigar! Ular men toghruluq: «U peqet temsillernila sözlewatidu» deydu! — dédim.

21 We Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 21 insan oghli, yüzüngi Yérusalémgha qaritip, «muqeddes jaylar»ni eyiblep, Israil zéminini

eyiblep besharet béríp, 3 Yeni Israil zéminiga mundaq dégin: — Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men sanga qarshidurmen; qilichimni ghilaptin sughurup, sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlaymen. 4 Men sendin hem heqqaniylar hem rezillerni üzüp tashlimaqchi bolghinim üchün, qilichim barliq et igiliri, yeni jenubtin shimalghiche bolghan hemmeylen bilen qarshilishishgħa ghilaptin chiqidu; 5 shuning bilen barliq et igiliri Menki Perwerdigarning Öz qilichimni ghilaptin sughurghanlıqimni tonup yétidu; qilich ghilapqa qaytidin yénip kirmeydu. 6 Emdi uh tartqin, i insan oghli; ich-bagħring échishqudek derd-elem bilen ularning köz aldida uh-zar qil. 7 We shundaq boliduki, ular sendin: «Némishqa uh tartisen?» dep sorighanda, sen ulargha: «Bolghan shum xewer tüpeylidin! Mana, u kéliidu! Barliq yürekler érip, barliq qollar boshap kétidu, barliq roħlar zeipliship, barliq tizlar süydük bilen chiliq-chiliq hól bolup kétidu; mana u kéliwatidu! U yétip keldi! — deydu Reb Perwerdigar» — dégin. 8 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 9 I insan oghli, besharet béríp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, bir qilich, bir qilich, bislan'ghan, parqiritilghan! 10 U zor qirghinchiliq tühün bislan'ghan, uni yaltirashqa parqiratqan; Öz oghlumning shahane hasisi herqandaq addiy tayaqni kemsitkenliki tüpeylidin, xushal bolup kétishimizge toghra kélému? 11 U qilichni parqiritilishqa, qol bilen tutushqa békitken; Qilich bilen'gen, parqiritilghan, Qetl qilghuchining qoligha tutquzushqa teyyarlan'ghandur! 12 Nale-peryad kötüüp pighan chekkin, i insan oghli, Chünki [qilich] Méning xelqimge qarshi chiqqan; U Israilning barliq shahzadirige qarshi chiqqan; Ular Öz xelqim bilen teng qilichqa tapshurulghan; Shunga yanpishingħha qattiq urup qoyghin! 13 Chünki sinaq keldi; emdi bu «shahane hasa» bashqa yaghachlarni kemsitkini bilen, u beribir tūgħishidu emesmu?! — deydu Reb Perwerdigar. 14 — Emdi sen, i insan oghli, besharet bergen, chawak chalghin! Qilich ikki qétim, üch qétim urup qirsun! U qirghuchi qilich, ularni her tereptin qorshiwalghan zor qetl qilghuchi qilichtur! 15 Ularning yüreklini érisun dep, ulardin nurghunliri putliship ketsun dep, Men ularning barliq derwazilirigha teħdit salghuchi qilichni qaritip qoydum. Way! U chaqmaqtek parqiritilghan, u qirishqa sughurulghan; 16 i qilich, ong terepke ötkür bol! Sol terepke burulup

chap! Bisingni qeyerge qaratqan bolsa shu yerge chap! **17** Menki Perwerdigar Öz qolum bilen chawak chalimen, Öz qehrimni töküp pighandin chiqimen; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **18** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **19** Sen i insan oghli, Babil padishahining qilichining méngishiga teyyarlan'ghan ikki yolni békitim qoyghin; ikkilisi bir zémindin chiqidighan bolsun; [Yérusalém] shehirige mangidighan yolning beshida bir yol belgisini tiklep qoyghin; **20** yeni qilichning yétip kéléshi üchün Ammoniyarning Rabbah shehirige bir yol hemde Yehudagha, yeni istihkami mestehkem Yérusalém shehirige yene bir yolni békitim qoyghin; **21** chünki Babilning padishahi acha yolda, yeni ikki yolning beshida pal achquzidu; u oqlarni silkiydu, «köchme mebudlar»din soraydu, jigerni tekshürüdu. **22** Emdi séipnil bösküchi bazghanlarni tikleshni, qan töküshke perman qilishni, jeng élan qilip towlashni, derwazilargha urulghuchi bazghanlarni tikleshni, séipilha chiqidighan dönglüklerni yasashni, poteylerni qurushni, Yérusalémni [muhasirige élishni] körsitidighan pal uning ong qoligha chüshidu; **23** gerche bu pal ulargha yalghan körün'gini bilen, ular ichken qesemler tüpeylidin, Yehudadikilerni changgiligha alsun dep padishah ularning qebihlikini ésige keltüridu. **24** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: Silerner asiyliqinglar ashkarilinip, barliq qilmishliringlarda gunahliringlar körün'gechke, qebihlikinglarni eske keltürgininglar tüpeylidin — yeni özünglar pash qilinip eske élin'ghininglar tüpeylidin, siler qolha élinisiler. **25** Emdi sen, i Israilning munapiq hem rezil shahzadisi, qebihlikingning jazalinish waqtı-saiti toshqinida, köridighan künning kélédi! **26** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sellini uningdin éliwet, tajni éliwet; ishlar öz pétida turiwermeydu; pes turghanni égiz qil, égiz turghanni pes qil; **27** uning [textini] örüwet, örüwet, örüwet! Uning hoquqining Igisi kelmigüche, u yene mewjut bolmaydu; Men uni Uninggha teqdim qilimen. **28** Emdi i insan oghli, besharet bérüp mundaq dégin: — Reb Perwerdigar Ammoniyalar we ularning mazaqliri toghrisida mundaq deydu: «Bir qilich, bir qilich qetl qilishqa sughurulghan; u ademni yewétishke, chaqmaqtek yaltirashqa parqiritilghan!» — dégin! **29** Chünki palchilar sen qilich toghrungda quruq alamet körünüşlerni körüp, sen üchün yalghandin bir pal salidu; rezillarning köridighan künü kelgende,

qebihlikning jazalinish waqtı-saiti toshqanda, bular séni shu qirilghan rezillerning boyunlari üstige qoshup yatquzidu! **30** Bu qilichni öz ghilapigha qayturup sal! Men séning üstüngge özüng yaritilghan jayda, yeni sen törülgen jayda höküm chiqirip jazalaymen. **31** Shuning bilen Men üstüngge qehrimni töküp yaghdurup, Ghezipimning oti qilip püwleymen; Men séni qatilliqa mahir yawuz ademlerning qoligha tapshurup bérimen; **32** Sen otqa yéqilghu bolisen; Séning qéning öz zéminingde tökülidu; Sen qaytidin eslenmeysen; Chünki Menki Perwerdigar söz qilghan.

22 Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **2** Emdi sen, i insan oghli, qanlıq sheher üstige höküm chiqarmamsen? Höküm chiqarmamsen? Emdi uning yirginchlik qilmishlirini yüzige sélip mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Öz jaza künining kéléshi üchün öz ichide qan tökküchi sheher, özini bulghash üchün özige mebudlarni yasigan sheher — **4** Sen tökken qan tüpeylidin gunahkar boldung, yasigan mebudlar tüpeylidin özüngi bulghiding; sen öz jaza künliringni yéqinlashturdung, yilliringni toshurdung; shunga Men séni ellerge reswa, barlıq memliketlerge mazaqning obyekti qildim. **5** Sanga yéqindikiler hemde sendin yiraqtikiler séni mazaq qilidu, i qiyachiyagha tolghan betnamliq sheher! **6** Israilning shahzadiliri, her birining hoquqidin paydilinip ichingde qandaq qan tökkenlikige qara! **7** Séning ichingde ular ata-anisini közge ilmighan; aranglarda musapirlargha zulum-zumbuluq qilghan, yétim-yésirler hem tul xotunlarga uwal qilghan; **8** Méning pak-muqeddes nersilirimni sen kemsitken, Méning «shabat kün»lirimni bulghap buzghansen; **9** séning ichingde qan'gha teshna töhmetxor ademler bolghan; ular taghlar üstide butpereslik éshini yégen; séning ichingde ular buzuqluq pesendilik qilghan; **10** sende öz atisining nomusigha tegkenler bar; ay körgen qız-ayallarni ayagh asti qilghanlarmu bar. **11** Birsi qoshnisining ayali bilen yirginchlik buzuqluq qilghan; yene birsi öz kelinini buzup shehwaniyet qilghan; sende bolghan yene birsi öz singlisigha, yene atisining qızigha basqunchiliq qilghan. **12** Ular qan töküsh üchün arangda «sowghatlar»ni qobul qilghan; sen ösüm-jazane alghan; sen öz qoshniliringdin haramni mejburiy yuluwélib, Méni untughansen — deydu Reb Perwerdigar. **13** We mana, Men haramni mejburiy yuluwélishingha we sen öz

arangda tökken qanlарgha qarap qolumni-qolumgha urduм! 14 Men сéni bir terek qilidighan künlerdimu yüriking yenila toq, qolliring ching turiwéremdu? Menki Perwerdigar söz qildim, Özüm uni ada qilimen. 15 Men сéni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen, otturangda bolghan pesendilikingge xatime bérímen. 16 Emdi sen özüng arqılıq ellerning köz aldida bulghinisen, andin Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitsen. 17 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 18 I insan oghli, Israel jemeti Manga xuddi dashqal bolup chiqtı; ularning hemmisi xumdanda qalghan mis, qeley, tömür we qoghushunlardur; ular kümüshning poqı bolup chiqtı. 19 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hemminglar dashqal bolup chiqqachqa, mana emdi Men silerni Yérusalém otturisigha yighimen; 20 kishiler üstige ot püwlep, ularni éritip tawlash tüchün kümüsh, mis, tömür, qoghushun we qeleyni xumdan ichige yighandek, Men ghezipim we qehrim bilen silerni yighip [sheher] ichige sélip silerni éritimen. 21 Shundaq, Men silerni yighip, ghezipimning otini üstünglerge püwleymen, siler uning otturisida érip kétisiler; 22 kümüsh xumdanda éritilgendek, siler sheher otturisida éritilisiler; we siler Menki Perwerdigarning Öz qehrimni üstünglerge tökkenlikimni tonup yéisiler. 23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 24 I insan oghli, sheherge mundaq dégin: — Ghezep chüshken künde sen paklandurulmighan, yamghur chüshmigen bir zéminsen. 25 Öz oljisini titma qilidighan, hörkireydighan shirdek ularning peyghemberliri uningda suyiqest ishlitidu; ular janlarni yewétidu; xezinilerni, qimmetlik nersilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul xotunlarni köpeytmekte. 26 Uning kahinliri Tewrat-qanunumni buzup tashlap, pak-muqeddes nersilirimni bulghighan; ular pak-muqeddes bilen addiy nersilerni perq qilmaydu; ular «shabat kün»lirimge közini yumup yürüdu; shuning bilen ular arisida Manga betnam chaplinidu. 27 Uning ichidiki shahzadiler xuddi oljisini titma qilidighan börilerdek; ular qan töküshidu, janlarni nabut qilishidu, haram menpeetni bulishidu. 28 Uning peyghemberliri ularning [qilmishlirini] «hak suwaqq» bilen aqartqan, «Reb Perwerdigar mundaq deydu!» dep saxta körünüşlerni körüwélip, pal sélip yalghançılıq yetküzidu; lékin Perwerdigar ulargha söz qilghan emes. 29 Zémindiki addiy puqralarmu

jebir-zulum qiliship, bulang-talang qilidu; ular ajiz-namratlarni bozek qilip, musapirlargha zulum sélip uwal qilidu. 30 Men ular arisidin tamni qaytidin yasitip bérídighan, Méni ularning zéminini weyran qilishimdin yanduridighan, uning yériqini etküdek, Méning aldımda turidighan arichi bir ezimetni izdep keldim; biraq héchbirni tapalmidim. 31 Shunga Men qehrimni üstige tökimen; ghezipimning oti bilen Men ularni halak qilimen; Men ularning yollirini öz beshigha qayturimen, — deydu Reb Perwerdigar.

23 Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — 21 insan oghli, bir anidin tughulghan ikki ayal bar iken; 2 ular Misir zéminide pahishilik qilghan; ular yashliqta pahishilik qilghan; shu yerde ularning köksiliri mijiplinip, qizliq emchek topchiliri silan'ghan. 4 Ularning isimliri bolsa, chongining Oholah, kichikining Oholibah idi; ular Méningki idi; ular oghul-qizlarni tughqan. Samariye bolsa Oholah, Yérusalém Oholibahdur. 5 Oholah Méningki bolghan teqdirdimu yene buzuqluq qilghan — u ashiqliriga, yeni qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-heweslerde bolghan; 6 kök kiyim kiygen, emeldar-hökümdarlar, hemmisi kélishken yigitler, atqa min'gen chewendazlar idi. 7 U öz buzuqluqini ularning üstige bégishlighan; ularning hemmisi Asuriyening ésilzadiliri idi; öz arzu-heweslirini barlıq qozghatqanlar bilen we ularning barlıq mebudliri bilen u özini bulghighan. 8 U yenila Misirda bolghan pahishilikliridin waz kechmidi; chünki uning yashliqida ashu yerdikiler uning bilen bille yatti, qizliq köksilirini silap, öz buzuqluqirini uning üstige tökti. 9 Shunga Men uni öz ashnilirining, yeni uning arzu-heweslirini qozghatqan Asuriylerning qoligha tapshurdum; 10 ular uning nomusini ashkarilap, uning oghul-qizlirini élip kétip, uni qilichlap öltürüwetti; u ayallar arisida [yaman] ataqqä qaldi; uning üstige höküm chiqirilip jazalandi. 11 Uning singlisi Oholibah buni körüp turupmu, arzu-hewesliride hedisidin téximu buzuq, pahishilikliri hedisiningkidin köp bolup ketti. 12 U öz qoshniliri bolghan Asuriylerge pes arzu-heweslerni qozghatqan; ular emeldar-hökümdarlar, heshemetlik sawut, formilarni kiygen, atqa min'gen chewendazlar, ularning hemmisi kélishken yigitler idi. 13 Men uning bulghinip ketkenlikini kördum; ular ikkilisi bir yolluq idi. 14 U uning pahishiliklirini ashurdi; chünki u tamda pereng bilen süretlen'gen ademlerni, yeni Kaldiylerning resimlirini kördi; 15

ularning belliri potilar bilen oralghan, beshigha quyruqluq selliler kiyilgen; ularning hemmisi leshker beshidek, yeni tughulghan yurti Kaldiyediki Babilliqlarning qiyapitide idi. **16** U shuan ulargha qarap ularning shehwaniy hewsini qozghighan, shuning bilen ularni izdep Kaldiyegi elchilerni ewetken. **17** Shuning bilen Babilliqlar uningha, yeni uning ashniliq orun-korpilirige yeqin kelim, uni oz zinaliri bilen bulghighan; u ozini ular bilen bille bulghighandin keyin ulardinizar boldi. **18** U oz buzuqluqlirini ochuq qilip, nomusini ashkarilishi bilen, jenim hedisidin yirgen'gendek uningdinmu yirgendi. **19** Biraq u yene ozining yashliq kulinirini, yeni Misir zeminida buzuqluq pahishilik qilghan kulinirini esige keltirup oz buzuqluqlirini teximu kopeyti. **20** Uning erliki eshek medekliridek, menisi atlarningkidek bolghan Babilning pahishiwaz erkekliriga qarap hewesliri qozghaldi. **21** Sen yashliqingdiki buzuqluqliringha, yeni yashliqingda Misirliqlarning emchekliringni silighinigha yene teshna bolup telmurdung. **22** Shunga, i Oholibah, — deydu Reb Perwerdigar — Mana, Men jenning hazirizar bolghan ashnilaringni ozungge qarshi qozghitimen, ularni sen bilen qarshilishishqa hemme teripingdin elip kelim; **23** Babilliqlar, barliq Kaldiyler, Pekodlar, Shoalar, Koallar hemde Asuriyerning hemmisi ular bilen teng qozghaymen; ularning hemmisi kelistiken yigitler, emeldar-hokumdarlar, ulugh begler we janablar, hemmisi atqa min'gen chewendazlardur; **24** ular qoral-yaraqlar, jeng harwiliri, yuq harwiliri hem zor bir top xelqler bilen sanga qarshi chiqidu; ular ozlirini hemme teripingde sipar-qalqanlar we dubulghalarni kiyip sanga qarshi sepras bolidu; beshingha chushidighan tegishlik jazani ulargha tapshurimen, ular oz hokumli boyiche jazalaydu. **25** Men muqeddeslikimdin chiqqan ghezepni sanga qaritimen; shuning bilen ular qehr bilen seni bir terep qilidu. Ular sening burnung we qulaqliringni kesiwtidu; sendin axirqi qalghanlar qilichlinidu; ular oghul-qizliringni elip ketedu, sendin yenila qalghanlar otta yutuwetilidu. **26** Ular sendin kiyim-kechekliringni eliwelip, guzel zibu-zinnetliringni bulaydu. **27** Shuning bilen Men sende Misir zeminida bashlan'ghan buzuqluqliringni we pahishilikliringni toxtitimen; sen bu ishlargha yene telmurmeysen, Misirni qayta eslimeyisen. **28** — Chunki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men seni ozung nepretlen'genlerning

qoligha, yeni jenning yirgen'genlerning qoligha tapshurimen; **29** ular seni ochmenlik bilen bir terep qilip, barliq ejirliringni elip ketedip, seni tughmalyingach qaldurup, pahishilikliringning nomusini ashkarilaydu. Sen eller bilen pahishilik qilghanliqning, ularning mebudliri bilen ozungni bulghighanliqning tipeylidin, sening buzuqluqliring hem pahishilikliring bularni beshingha chushurdi. **31** Hedengning yolda ozung mangghansen; shunga Men uningdiki qedehni sening qolungghimu tutquzdum. **32** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Hedengning qedehini, chongqur we chong bir qedehni senmu ichisen; sen reswa bolup mazaq qilinisen, chunki uning hejimi chongdur; **33** sen dehshetlik we halaket qedehi, yeni hedeng Samariyening qedehi bilen mestlik hem derd-eleme toldurulisen; **34** sen uni ichiwetip yene yalaysen, hetta uning parchilirinimu ghajilaysen, andin koksiliringnimu yulup tashlaysen; chunki Men shundaq soz qildim, deydu Reb Perwerdigar. **35** Shuning uechun Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chunki sen Me ni untup arqangha tashliwetkenliking uechun, shunga oz buzuqluqung hem pahishilikliringning jazasini kotorisen. **36** We Perwerdigar manga mundaq dedi: — I insan oghli, sen Oholah we Oholbamah ustige hokum chiqiramsen? Emdi ulargha oz yirginchlik qilmishlirini ayan qilip körsetkin. **37** Chunki ular buzuqluq qildi; qolliri qan boldi; ular oz butliri bilen buzuqluq qilip, uning ustige Manga tughqan oz balilirini ularning ozuqi süpitide qurbanliq qilip ötküzüp bégishlidi. **38** Uning ustige ular Manga shundaq ish qilghanki, oxshash bir kunde ular Me ning muqeddes jayimni bulghap, «shabat kün»lirimni buzghan. **39** Chunki ular oz balilirimi butlirigha soyghan chaghda, ular oxshash bir kunde muqeddes jayimni bulghashqa kirdi; mana, ular Me ning öyüm otturisida shundaq qilghan. **40** Uning ustige ademlerni yiraqtin chaqirdi, ularni elip kelistike elchi ewetti; mana, ular keldi; sen ularni dep yuyunup, köz-qashliringha osma qoyup, ozungni zibu-zinnetler bilen perdazlidin; **41** heshemetlik bir diwanda olturdung, uning aldigha ustige Me ning xushbuyum hem zeytun meyim qoyulghan dastixanni qoydung; **42** ghemsiz yurgen bir top kishilerning awazi uningda anglandi; chuprende ademler bilen bille chöl-bayawandin Sébaiylarmu elip keldi; ular [hede-singilning] qollirigha bileyzükler, beshigha chirayliq tajlarni saldi. **43** Emdi Men zina-

buzuqluqlar bilen uprap qérighan pahishe toghruluq: «Ular emdi uning bilen buzuqluq qiliwersun; chünki u heqiqeten [pahishe]» — dédim. **44** — Shuning bilen ular pahishe ayalgha yéqinlashqandek uningha yéqin bérif bille yatti; ular shundaq qilip Oholah we Oholibamah bu ikki buzuq ayalgha yéqinliship bille yatti. **45** Biraq heqqaniy ademler ularni zinaxor ayallarni we qan tökküchi ayallarni jazalighan'gha oxshash, ularning üstige höküm chiqirip jazalaydu; chünki ular zinaxor ayallar, ularning qolliri qandur. **46** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Bir top ademlerni ulargha qarshi chiqirip élip kélimen, ularni heryan'gha heydiwétishke we bulangchiliq qilishqa tapshurimen. **47** Bu top kishiler ularni tashlar bilen chalma-kések qilip, qilichliri bilen chépip soyidu; ular ularning oghul-qizlirini öltürüdu, öylirini ot bilen köydüriwétidu. **48** Shuning bilen Men zéminde buzuqluqqa xatime bérimen; shuning bilen barlıq ayallar silerdin sawaq élip silerning buzuqluqliringni dorimaydu. **49** Ular buzuqluqungni öz beshingha qayturup chüshüridu, we siler mebudliringlarga chétishliq bolghan gunahlarni kötürisiler; siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yéitisiler.

24 Toqquzinchi yili, oninchi ayning oninchi künide, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** insan oghli, bu künni, del mushu künning chislasini yéziwalghin; chünki del mushu künde Babilning padishahi Yérusalémni muhasirige aldi. **3** Asiy jemetning aldigha bir temsilni qoyup mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Qazanni otning üstige qoyunglar, ot üstige qoyunglar, uningha su qoyunglar; **4** gösh parchiliri, herbir ésil gösh parchilirini, put we qolini uningha yighip sélinglar; ésil ustixanlarnimu qoshunglar; **5** qoy padisidin eng ésillirini élinglar; ustixanlarni pishurushqa uning astigha otun tolap qoyunglar; uni qattiq qaynitinglar, uningdiki ustixanlar obdan qaynisun. **6** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha, yeni dat basqan qazan'gha, héch déti ketmeydighan qazan'gha way! Uningdiki hemmini bardin-bardin al; uningha nésiwe chéki tashlanmisun! **7** Chünki u tökken qan uning otturisida turidu; u qanni topa bilen kömgili bolghudek yerge emes, belki taqir tash üstige tökti. **8** Qehrimni qozghash, intiqam élish üchün, u tökken qanning yépilmasliqi üchün taqir tash üstige qaldurdum. **9** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Qanxor sheherning haligha

way! Menmu uning otun döwisiñi yoghan qilimen! **10** Otunni döwilenglar, otni yiçip chuxchulanglar, gösh obdan pishsun, dora-dermeklerni qoshunglar, ustixanlar köyüp ketsun! **11** Andin qazanni qizitip, uningdiki misni qipqizil qilinglar, ichidiki dagh-kirlar éritilip, uning déti chiqiriwétish üchün uni quruq péti chogħlar üstige qoyunglar! **12** Uning qilghan awarichilikliri Méni upratti; Lékin uning qélin déti uningdin ketmidi; Shunga uning déti otta turiwersun! **13** Séning paskinichilikingde buzuq pahishilik bardur; Men séni pakizlimaqchi boldum, lékin sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaymen déding; emdi qehrimni üstüngge töküp toxtatmighuche sen paskinichiliqtin pakizlandurulmaysen. **14** Menki Perwerdigar shundaq söz qildim; u emelge ashurulidu, Men uni ada qilimen; Men ne buningdin yamaymen, ne héch sanga ichimni aghritmaymen, ne uningdin ökünmeymen; ular séning yolliring we qilmishliring boyiche üstüngge höküm chiqirip jazalaydu — deydu Reb Perwerdigar. **15** We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **16** «I insan oghli, Men séning söyülük köz qarichuqungni bir urush bilen sendin élip kétimen; biraq sen héch matem tutma, héch yighlima, héch köz yéshi qilma; **17** süküt ichide uh-zar tartisen; ölgüchi üchün héch haza tutma; sellengni beshingha orap, keshliringni putunggha baghligħin; yüzüngning töwinini yépiwetme, ademler épbergen nandin yéme». **18** Shuning bilen Men etigende xelqke söz qildim; kechqurunda ayalim öldi. Ikkinci künü etigende men buyrulghini boyiche ish qildim. **19** Emdi xalayıq manga: «Séning bu qilghan ishliringning némini körsetkenlikini démemsen?» dédi. **20** Men ulargha mundaq dédim: — Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **21** Israel jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men Öz muqeddes jayimni, yeni sen pexirlen'gen kück-tayanchingni, közünglarni xushal qilghuchi, jéninglar teshna bolghan nersini bulghay dewatimen; silerning keyninglarda qalghan qiz-oghullar qilich bilen yoqilidu. **22** Shu tapta siler Men [Ezakiyal] hazır qilghinimdek qilisiler; siler yüzünglarning töwinini yapmaysiler, ademler épbergen nandin yémeysiler; **23** sellenglar beshinglarda, keshinglar ayaghiringda boliwérifu; siler héch matem tutmaysiler yaki héch yighlimaysiler; siler qebihlikiringlar ichide soliship, bir-biringlarga qariship uh-zar tartisiler. **24** Shundaq qilip Ezakiyalning özi silerge besharet bolidu; u

qandaq qilghan bolsa, siler shundaq qilisiler; bu ish emelge ashurulghanda, siler Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 25 — We sen, i insan oghli, Men ulardin kück-istihkamini, ular pexrilen'gen güzek görhini, söyümlük köz qarichuqlirini, jan-jégiri bolghan qız-oghullırını ulardin mehrum qılıdighan künide, 26 — yeni shu künide, sanga bu xewerni quliqinggha yetküzüsh üchün bir qachqun yéninggha kelmemdu? 27 Shu künide aghzing échilghan bolidu, sen bu qachqun bilen sözlishisen, yene héch gacha bolmaysen; shundaq qilip ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

25 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 I insan oghli, yüzungni Ammoniyarlarga qaritip, ularni eyiblep besharet bérip mundaq dégin: — 3 — Ammoniyarlarga mundaq dégin — Reb Perwerdigarning sözini anganglar! Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Méning muqeddes jayim bulghan'ghanda, Israil zémini weyran qilin'ghanda, Yehuda jemeti sürgün qilin'ghanda sen ulargha qarap: «Wah! Yaxshi boldi!» déginining tüpeylidin, 4 emdi mana, Men séni sherqtiki ellernerig idigarchiliqigha tapshurimen; ular séning arangda bargah qurup, arangda chédirlirini tikidu; ular méwiliringni yep, sütünge ichidu. 5 Men Rabbah shehirini tögiler üchün otlaq, Ammoniyarning yérini qoy padiliri üchün aramgah qilimen; shuning bilen siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. 6 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki sen Israil zéminigha qarap chawak chélip, putungni tépchekli tip, qelbingdiki pütün öchmenlik bilen xush bolgharliqing tüpeylidin, 7 emdi mana, Men üstünge qolumni uzartip, séni ellerge olja bolushqa tapshurimen; Men séni xelqler ichidin üzimen, memliketler ichidin yoqitimen; Men séni halak qilimen; shuning bilen sen Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. 8 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki Moab we Sérirning: «Yehuda peqet barliq bashqa eller bilen oxshash, xalas» dégini tüpeylidin, 9 shunga mana, Men Moabning yénini — chégrasidiki sheherlerni, zéminining pexri bolghan Beyt-Yeshimot, Baal-Méon we Kiriyatayim sheherliridin bashlap yérip achimen; 10 ularni Ammoniyarning zémini bilen bille sherqtiki ellerge tapshurimen; Men Ammoniyarning yene eller arisida eslenmesliki üchün, ularning igidarliqigha tapshurimen; 11 we Moab üstige höküm chiqirip jazalaymen; ular

Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 12 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — chünki Édom Yehuda jemetidin och élip yamanlıq qilip, shuningdek éghir gunahkar bolghini tüpeylidin, intiqam alghnini tüpeylidin, 13 — emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men Édomha qolumni sozimen; shuning bilen uni zéminidin ademler hem haywanlardin mehrum qilimen; Men uni Téman shehiridin tartip weyran qilimen; ular Dédan shehirigiche qilich bilen yiqilidu. 14 Shuning bilen Men xelqim Israilning qoli arqliq Édom üstidin Öz intiqamimni alimen; ular Méning achchiqim hem qehrim boyiche Édomda ish qilidu; Édomiyalar Méning intiqamimning néme ikenlikini bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. 15 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Filistiyler intiqam niyiti bilen heriket qilip, kona öchmenlik bilen Yehudani yoqitayli dep ich-ichidin och alghini tüpeylidin, 16 Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Filistiyening üstige qolumni uzartimen; Men Keretylerni qiriwétimen, déngiz boyidikilerning qalduqlirinimu weyran qilimen. 17 Men ularning üstige qehrilik tenbihlerni chüshürüp qattiq intiqam alimen; ularning üstidin intiqam alghinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

26 On birinchi yili, ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 I insan oghli, Turning Yérusalém toghruluq: «Wah! Yaxshi boldi! Ellernerig derwazisi bolghuchi weyran boldi! U manga qarap qayrilip échildi; uning weyran qilinishi bilen özünni toyghuzimen!» dégini tüpeylidin, 3 — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, i Tur, Men sanga qarshimen, déngiz dolqunlarni qozghighandek, köp ellerni sen bilen qarshilishqa qozghaymen; 4 ular Turning sépillirini berbat qilip, uning munarlrini chéqip yoqitidu. Uning üstidiki topilirini qirip tashlap, uni taqir tash qilip qoyimen. 5 U peqet déngiz otturisidiki torlar yéyilidighan jay bolidu; chünki Men shundaq söz qildim, deydu Reb Perwerdigar; u eller üchün olja bolup qalidu. 6 Uning quruqluqta qalghan qızliri qilich bilen qirilidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. 7 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Tur bilen qarshilishqa Babil padishahi Néboqadnesar, yeni «padishahlarning padishahi»ni, atlar, jeng harwiliri bilen, atliq chewendazlar, qoshun we zor bir top ademler bilen shimal teripidin chiqirip épkelimen. 8 U

quruqluqta qalghan qizlirini qilich bilen soyidu, sanga muhasire poteylirini quridu, sépilgha chiqidighan döngüknı yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kötüridu. **9** U sépilliringgha bösküchi bazghanlarnı qaritip tikleydu, qoral-paltılıri bilen munarliringni chéqip ghulitidu. **10** Uning atlirining köplükidin ularning kötürgen chang-topisi séni qaplaydu; sépilliri böslügen bir sheherge böşüp kirkendek u séning qowuqliringdin kirkende, sépilliring atlıq eskerlerning, chaqlarning hem jeng harwilirining sadasi bilen tewrinip kétidu. **11** Atlirining tuyaqlıri bilen u barlıq reste-kochiliringni cheyleydu; u puqraliringni qilich bilen qırıdu, küchlük tüwrüklering yerge yiqıldı. **12** Ular baylıqliringni olja, mal-tawarlıringni ghenimet qılıdu; ular sépilliringni buzup ghulitip, heshemetlik öyliringni xarabe qılıdu; ular séning tashlıring, yaghach-limliring we topa-changliringni déngiz suliri ichige tashlaydu. **13** Men naxshliringning sadasını tügitimen; chiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. **14** Men séni taqır tash qılımen; sen torlar yéyilidighan bir jay bolisen, xalas; sen qaytidin qurulmaysen; chünki Menki Perwerdigar shundaq dégenmen, deydu Reb Perwerdigar. **15** Reb Perwerdigar Turgha mundaq deydu: — Sen ghulap ketkiningde, yarilan'ghanlar ah-zarlıghinida, otturundaq qırghan-chapqun qılın'ghanda, déngizning chet yaqılıri tewrinip ketmemdu? **16** Déngizdiki shahzadiler textliridin chüshüp, tonlirini biryaqqqa tashlap, keshtilik kiyim-kécheklirini séliwétidu; ular özlerini qorqunch-titrekl bilen pürkeydu; ular yerge olturup, héch toxtawsız titrep, sanga qarap sarasımige chüshidu. **17** Ular sen üchün bir mersiyeni oqup sanga mundaq deydu: — «I ahaleng déngizdikilerdin bolghan, dangqi chiqqan, Déngiz üstidin küchlük höküm sürgen, Öz wehshetliringni barlıq déngizda turuwaqtanlarga salghan sheher! Sen we senda turuwaqtanlar neqeder halak bolghan! **18** Hazir séning ghulap ketken kününgde, Déngiz boyidikiler titrep kétidu; Déngizdiki arallar we qırqaqtikiler séning yoq bolup ketkiningdin dekke-dükkige chüshüp qaldı».

19 — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Men séni ademzatsız sheherlerde, xarabe sheher qılghinimda, Men üstüngge déngiz chongqurluqlirini chiqirip séni chökürginimde, Ulugh sular séni bésip yapqanda, **20** Shu tapta Men séni hangha chüshkenler bilen bille chüshürimen, Qedimki zamandikilerning qatarigha chüshürimen; Séni yerning tégiliride turghuzimen; Séningde qaytidin ademzat bolmaslıqi

üchün, Séni qedimki xarabiler arisigha, Hanggha chüshkenler bilen bille bolushqa chüshürimen; Biraq tiriklering zéminida bolsa güzellik tiklep qoyimen; **21** Men séni bashqıllarha bir agahi-wehshet qilimen; Sen qaytidin héch bolmaysen; Ular séni izdeydu, biraq sen menggige tépilmaysen» — deydu Reb Perwerdigar.

27 Perwerdigarining sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** Sen, i insanoghli, Tur togruluq bir mersiyeni aghzingha élip uningha mundaq dégin: — **3** I déngizlarning kirish aghzida turuqluq, déngiz boyliridiki köp eller bilen sodilashquchi, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I Tur, sen «Méning güzellikim kamaletke yetti!» déding. **4** Séning chégraliring bolsa déngizlarning otturisida idi; Séni yasighanlar güzelliğin kamaletke yetküzdi. **5** Ular barlıq taxtayliringni Sénirdiki qarighaylardın yasighan; Sanga moma üchün ular Liwandin kédir derixini épkelgen; **6** Palaqliringni Bashandiki dub derexliridin yasighan; Palubangni semshit derexliridin yasap, Kupros déngiz boyidiki pil chishi bilen neqishligen. **7** Yelkining Misirdin keltürülgen keshtilik libastın yasalghan, u sanga tugh bolghan; Sayiwining bolsa déngiz boyidiki Élishahdiki kök we sösün rextlerdin idi; **8** Zidondikiler hem Arwadtikiler séning palaq urghuchiliring idi; Sende bolghan danishmenler, i Tur, séning yol bashlıghuchiliring idi. **9** Gebaldiki aqsaqallar we uning danishmenliri sende bolup, kawakliringni étetti; Déngiz-okyandiki barlıq kémiler we ularning déngizchiliri mal almashturushqa yéningha kéletti. **10** Parslar, Lutdikiler, Liwiyedikiler qoshun'gha tizimlinip, séning leshkerliring bolghan; Ular qalqan-dubulghilirini üstüngge ésip, séni heywetlik qilghan; **11** Arwadtikiler qoshuning bilen her teripingde sépilliringda turup közette bolghan; Gammadtikilermu munarliringda turghan; Ular qalqan-qorallirini etrapinggha, sépilliringha ésip qoyghan; Ular güzelliğin kamaletke yetküzgen; **12** Tawarlıringning mol bolghanlıqidin Tarshish sanga xéridar bolghan; Mehsulatliringha ular kümüşh, tömür, qeley, qoghushun téğiship bergen. **13** Jawan, Tubal we Meshek sen bilen soda qılghan; Ular tawarlıringha ademlerning janlıri, mis qacha-qazanlarnı téğishken. **14** Torgamah jemetidikiler mehsulatliring üchün atlar, jeng atliri we qéchirlarnı téğiship bergen. **15** Dédandikiler sen bilen sodilashqan; Déngiz boyliridiki köp xelq sanga xéridar bolghan; Ular sanga dendant, ebnus

yaghichini töligen; **16** Suriye qol hünerliringning mol bolghanlıqidin sanga xéridar bolghan; Ular mehsulatliringgha mawi yaqtular, sösün rextlerni, keshtilerni, nepis kanap rextlerni, marjanlarni, qızıl yaqtularni tégisip bergen. **17** Yehuda we Israel zémnidikilerdinmu sen bilen sodilashquchilar bolghan; Tawarliringha ular Minnitning bughdayliri, péchiniler, hesel, zeytun méyi, melhem dorilarni tégisip bergen. **18** Demeshq qol hünerliringning mol bolghanlıqidin, Herxil bayliqliring tüpeylidin sanga xéridar bolup sanga Xelbonning sharablirini, aq yunglarni tégisip bergen. **19** Wédan we Uzaldin chiqqan Jawandikiler mehsulatliringha soqulghan tömür, qowzaqdarchin, égirni tégiskenidi. **20** Dédan sanga at toqumlirini tégisip bergen; **21** Erebistan we Kédardiki barlıq shahzadiler sanga xéridar boldi; Sanga paxlanlar, qochqarlar we öchkilerni tégisip bergen. **22** Shéba hem Raamahdiki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; Mehsulatliringha ular herxil serxil tétitqular, qimmetlik jawahiratlar we altun almashturup bergen. **23** Haran, Kanneh, Édendikiler we Shéba, Ashur, Xilmadtiki sodigerler sen bilen tijaret qilghan; **24** Ular sanga heshemetlik kiyimkéchek, sösün rextler we keshtiler, rengmureng gilemlerni tégisip bergen; Bularning hemmisi tügüncheklinip tana-arghamchilar bilen ching baghlinip, bazaringga kirdi. **25** Tarshishtiki kémiler tawarliringni kötürgen karwanlardek bolghan; Shuning bilen sen déngiz-okyanning baghrida mal bilen toldurulup, intayin éghirliship ketkensen; **26** Séning palaq orghuchiliring séni ulugh sulargha apardi; Sherq shamili séni déngiz-okyanning baghrida pare-pare qiliwetti; **27** Séning mal-mülüklering, bazarliring, déngizchiliring we yol bashlighuchiliring, Kawakliringni etkühiler, sen bilen sodilashqan sodigerler, sende bolghan barlıq leshkerliring, Jümlidin arangda toplan'ghan ademlerning hemmisi sen örülüp ketken küntingde örülüp déngiz-okyanning qoynigha gherq bolup kétidu. **28** Yol bashlighuchiliringning ah-zarlıridin daladikiler tewrep kétidu. **29** Palaq orghuchilarning hemmisi, Déngizchilar, déngizda barlıq yol bashlighuchilar öz kémiliridin chüshidu; Ular quruqluqta turidu; **30** Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq ah-zar kötüridu; Ular topa-chang chiqirip bésigha chachidu; Ular küller ichide éghinaydu. **31** Ular séni dep chachlirini chüshürüp özlirini taz qilip, böz

kiyimlerge oraydu; Ular qattiq matem tutup sen üçün zor derd-elem ichide yighthaydu. **32** Ular ah-zarlırin kötürginide sen üçün bir mersiyeni oqup, sen toghruluq haza qılıp mundaq deydu: — «Tur déngiz-okyanolar otturisida, hazır jimjít qilin'ghan! Esli kim uningha teng kéleleyti? **33** Mehsulatliring déngiz-okyanolardin ötüp ketkende, Sen köp xelqlerni qanaetlendürgen; Bayliqliring we tawarliringning molluqi bilen yer yüzidiki padishahlarni béyitqansen. **34** Sen sularning chongqur télide déngiz-okyanolar teripidin pare-pare qilin'ghanda, Tawarliring hem arangda bolghan top-top ademliringmu örülüp gherq bolup ketti. **35** Barlıq déngiz boyidikiler sanga qarap alaqzade bolghan; Ularning padishahliri dehshet qorqup, ularning yüzlerini sur basqan. **36** Xelqler arisidiki sodigerler sanga qarap «ush-ush» qıldı; Sen özüng bir wehshet iding, emdi qaytidin bolmaysen»».

28 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, turning shahzadisige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning özüngni chong tutup: «Men bir ilahturmen; Men Xudanıng textige, yeni déngiz-okyanolarning baghrida olturimen», dégensen; (Biraq sen insan, Xuda emessen!) Sen öz könglüngni Xudanıng köngli dep oylap qalding. **3** Mana, sen Daniyal din danasen; Héchqandaq sir sendin yoshurun emes; **4** Danalıqing we eqling bilen sen bayliqlargha ige boldung, Altun-kümüshni xeziniliringge toplap qoydung; **5** Tijaretté bolghan zor danalıqing bilen bayliqliringni awuttung; Bayliqliring tüpeylidin özüngni chong tuttung: — **6** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Sen öz könglüngni Xudanıng köngli dep oylap ketkenliktingdin, **7** Emdi mana, Men yat ademler, Yeni ellerning dehshitini üstüngge épkeklimen; Ular danalıqingning parlaqlıqını yoqitishqa qılıchlırını sugurup, Shan-sheripingni bulghaydu; **8** Ular séni hangha chüshüridu; Shuning bilen sen déngiz-okyanolarning qoynida öltürülgelenlerning ölümide olisen. **9** Emdi séni öltürgüchinining alidida: «Men Xuda» — demsen? Biraq sen özüngni sanjip öltürigidighanning qoli astida Tengri emes, insan bolup chiqisen. **10** Sen yat ademlerning qolida xetne qilinmighanlarga layiq bolghan ölüm bilen olisen; Chünki Men shundaq söz qilghan», — deydu Reb Perwerdigar. **11** Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **12** I insan oghli, Turning padishahi toghruluq awazingni kötürüp bu mersiyeni aghzinggħa élip

uningha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Sen, kamaletning jehwiri bolghan, Danalıqqa tolghan, güzellikte kamaletke yetkeniding; **13** Sen Érem baghchisi, yeni Xudaning baghchisida bolghansen; Herbir qimmetlik tashlar, yeni qızıl yaqt, sériq góher we almas, béril yaqt, aq hékıq, anartash, kök yaqt, zumret we kök qashtash sanga yógek bolghan; Yaqt közliring we neqqashliring altun ichige yasalghan; Sen yaritilghan kününgde ular teyyarlan'ghanidi. **14** Sen bolsang mesihlen'gen muhapizetchi kérub idingsen, Chünki Men séni shundaq békitekinidim; Sen Xudaning muqeddes téghida bolghansen; Sen otluq tashlar arisida yüretting; **15** Sen yaritilghan kündin béri, sende qebihlik peyda bolghuche, yolliringda mukemmel bolup kelgeniding. **16** Qilghan sodiliringning köp bolghanlıqidin sen zorluq-zumbuluq bilen tolup, gunah sadir qilghan; Shunga Men séni Xudaning téghidin haram nerse dep tashliwetkenmen; Men séni, i muhapizetchi kérub, otluq tashlar arisidin heydep yoqatqanmen; **17** Séning könglüng güzellikting bilen tekebburliship ketti; Parlaqlıqıng tüpeylidin sen danalıqıngı bulghighansen; Men séni yerge tashliwettim; Padishahlar séni körüp yétishi üchün Men séni ular alida yatquzdu. **18** Séning qebihlikliringning köplüki tüpeylidin, Qilghan sodangning adilsızlıqı tüpeylidin, Öz muqeddes jayliringni bulghighansen; Men özüngdin bir otni chiqardım, U séni köydürüp yewetti; Shuning bilen sanga qarap turghanlarning hemmisining köz alida, Men séni yerde qalghan küllerge aylanduruwettim. **19** Séni tonughanlarning hemmisi sanga qarap sarasimide qalidu; Sen özüng bir wehshet bolup qalding, emdi qaytidin bolmaysen». **20** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, yüzüngni Zidori'gha qaritip uni eyiblep besharet bérüp mundaq dégin: — **22** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men sanga qarshi, i Zidon; Özüm arangda ulughlinimen; Men uning üstige höküm chiqirip jazalighinimda, Özümni uningda pak-muqeddes ikenlimni körsetkinimde, Ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu. **23** Men ulargha wabani ewitip, reste-kochilirida qan aqquzimen; Uningha qarshi chiqqan qilichning her etrapida bolghanlıqidin otturisida öltürülgenler yiqilidu; Shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; **24** Ular yene Israel

jemetini közge ilmighan etrapidikiler arisida, Israil üçün ademni sanjighuchi jighan yaki derd-elemlik tiken bolmaydu; Shuning bilen ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu». **25** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men ular tarqitilghan eller arisidin Israil jemetini qaytidin yighqinimda, ularda ellerner köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, emdi ular Men Öz qulun bolghan Yaqupqa teqdim qilghan, özining zéminida olтурudu; **26** ular uningda tinch-amanlıq ichide yashap, öylerni sélip üzümzarlarnı tiki; Men uları közge ilmaydighan etrapidikilerning hemmisining üstige höküm chiqirip jazalighinimda, ular tinch-amanlıq ichide turidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yétidu».

29 Oninchi yili, oninchi ayning on ikkinchi künide Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** insan oghli, yüzüngni Misir padishahi Pirewn'ge qaritip uni we Misirning barlıq ehlini eyiblep besharet bérüp munu sözlerini dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «I öz-özige: «Bu derya özümningki, men uni özüm üchün yaratqanmen» déguchi bolghan, öz deryaliri otturisida yatqan yoghan ejdiha Misir padishahi Pirewn, mana, Men sanga qarshimen! **4** Men qarmaqlarnı énkekleringge sélip, deryaliringdiki béliqlarnı öz qasiraqliringha chaplashturup séni deryaliring otturisidin chiqirimen; deryaliringdiki barlıq béliqlar qasiraqliringha chaplishidu. **5** Men séni, yeni sen we deryaliringdiki barlıq béliqlarnı chöl-bayawan'gha tashlaymen; sen dalagha chüshüp yiqilisen. Héchkim séni yighamaydu, depne qilmaydu; Men séni yer yuzidiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlarning ozuqi bolushqa teqdim qilimen. **6** Shuning bilen Misirda barlıq turuwtqanlar Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; chünki ular Israil jemetige «qomush hasa» bolghan. **7** Ular séni qol bilen tutqanda, sen yérilip, ularning pütkül mürilirini tiliwetting; ular sanga tayan'ghanda, sen sunup, pütkül bellirini mitkut qiliwetting». **8** Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men üstüngge bir qılıch chiqirip, sendiki insan we haywanlarnı qiriwétimen. **9** Misir zémini weyrane we xarabiler bolup qalidu; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; chünki Pirewn: «Nil deryasi méningki, men uni yaratqanmen» dégenidi. **10** Shunga mana, Men sanga hem séning deryaliringha qarshimen;

Men Misir zéminini Migdoldin Sewen'giche, yeni Éfioyiengen chégrasighiche pütünley xarabe-weyrane qiliwétimen. **11** Qiriq yil ichide, insanning yaki haywanning ayighi uni bésip ötmeydu we uningda héch adem turmaydu. **12** Men Misir zéminini weyran qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilimen; we uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida qiriq yil weyran bolidu; Men Misirliqlarni ellersi arisigha tarqitiwétimen, ularni memliketler arisigha taritimen». **13** Biraq Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Qiriq yilning axirida Men Misirliqlarni tarqitilghan ellersidin yighip qayturimen; **14** Men Misirni sürgündin eslige keltürüp, ularni Patros zéminigha, yeni tughulghan zémin'gha qayturimen; ular shu yerde töwen derijilik bir memliket bolidu. **15** U memliketler arisida eng töwen turidu; u qaytidin özini bashqa ellersi üstige kötürmeye; Men ularni peseytimenki, ular qaytidin bashqa ellersi üstidin höküm sùrmeydu. **16** [Misir] qaytidin Israil jemetining tayanchisi bolmaydu; eksiche ular daim Israil üçün uningdin panah izdesh gunahining esletmisi bolidu; andin ular Méning Reb Perwerdigar ikenlikimni biliп yétidu». **17** Yigirme yettinchi yili, birinchi ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Babil padishahi Néboqadnesar Turgha jeng qilishta qoshunini qattiq japaliq emgekke saldi; shuning bilen herbir bash taqir bolup ketti, herbir müre sürkilip yéghir bolup ketti; biraq ne u ne qoshuni Tur bilen qarshilashqan emekte héchqandaq heq almidi; **19** shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Misir zéminini Babil padishahi Néboqadnesargha teqdim qilimen; u uning bayliqlirini élip, oljisini bulap, ghenimitimi tutup élip kétidu; bular uning qoshuni üçün ish heqqi bolidu. **20** Men uningha [Turgha] jeng qilghanning ish heqqi üçün Misir zéminini teqdim qildim; chünki ular Méni dep ejir qildi, — deydu Reb Perwerdigar. **21** — Men shu kündé Israil jemeti üçün bir münggüz östürüp chiqirimen, we sen [Ezakiyalning] aghzingi ular arisida achimen; shuning bilen ular Méning Perwerdigar ikenlikimni biliп yétidu.

30 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — **21** insan oghli, besharet béríp: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Siler dad-peryad sélip: «Way shu künü!» — denglar!» — dégin. **3** Chünki kün yéqinlashti; berheq, Perwerdigarning

küni, bulutlar qaplan'ghan kün yéqinlashti; u ellerning beshigha chüshidighan kündur. **4** Shuning bilen bir qilich Misir üstige chüshidu; öltürülgenler Misirda yiqilghanda, uning zor bayliqliri bulinip ketkende, uning ulliri örülüp chüshkende, Éfioyielykler derdelem tartidu. **5** Éfioyiye, Put, Lud, barlıq Erebiye, Liwiye we ehde qilin'ghan zémindikilermu Misir bilen bille qilichlinidu. **6** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Misirni qollaydighanlar yiqilidu; uning kúchidin bolghan pexri yerge chüshidu; Migdoldin Sewen'giche bolghan xelq qilichlinidu, — deydu Reb Perwerdigar. **7** — Ular weyran qilin'ghan zéminlar arisida weyran qilinidu; uning sheherliri xarabe qilin'ghan sheherler arisida yatidu. **8** Shuning bilen, Men Misirgha ot salghinimda, uning yardımide bolghanlar sundurulghanda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu; **9** Shu kúni elchiler Éfioyiengen qorqitish üçün kémilerde olturup mendin chiqidu; Misirning beshigha chüshken kündek ularghimu azab-oqubet chüshidu; mana, u kéliyatidu! **10** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men yene Misirning top-top ademlirini Babil padishahi Néboqadnesarning qoli bilen tügitimen. **11** U we uning bilen kelgen xelqi, yeni ellerning arisidiki eng dehshetliki zéminni halak qilishqa élip kelinidu; ular Misir bilen qarshilishqa qilichlarni sughurup, zéminni öltürülgenler bilen tolduridu. **12** Men Nil deryalirini qurutimen, We zéminni rezil ademlerning qoliga sétiwétimen; Zémin we uningda turghan hemmini yat ademlerning qolida weyrane qilimen; Menki Perwerdigar shundaq söz qilghan». **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Men Nof shehiridin butlarni yoqitimen, oyghan mebularnimu yoqitimen; Misir zéminidin qaytidin shahzade bolmas; Men Misir zéminini qorqunchqa chüshürimen. **14** Men Patros shehirini weyrane qilip, Zolan shehiride ot salimen, No shehiri üstidin höküm chiqirip jazalaymen. **15** Misirning istikhkami bolghan Sin shehirining üstige qehrimni tökimen; No shehirining top-top ademlirini qiriwétimen. **16** Men Misirda bir ot salimen; Sin azablardin tolghinip kétidu; No shehiri böstülidu, Nof shehiri her künü yawlargha yüzlidu. **17** Awen we Pibeset sheherliridiki yigitler qilichlinidu; bu sheherler sürgün qilinidu. **18** Méning shu yerde Misirning boyuntuqlirini sundurghinimda, Tahpanes shehiride kün qarangghulishidu; uningda öz kúchidin bolghan pexri yoqilidu; bir bulut

uni qaplaydu; uning qizliri sürgün qilinidu. **19** Men shundaq qilip Misir üstdidin höküm chiqirip jazalaymen; we shular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду. **20** On birinchi yili, birinchi ayning yettinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Men Misir padishahi Pirewnning bilikini sundurdum; we mana, u dawalinishqa téngilmidi, yaki qilich tutushqa téngiq bilen kúcheytilmidi. **22** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Misir padishahi Pirewn’ge qarshimen; Men uning bileklirini, hem kúchlük bolghinini hem sundurulghan bilikini üzüwétimen; shuning bilen qilichini qoldin chüshürmen; **23** Misirliqlarni ellerge tarqitiwétimen, memliketler arisigha taritimen. **24** Men Babil padishahining qolini kúcheytip, qilichimni uning qoligha tutquzimen; Men Pirewnning bileklirini sundurimenki, u Babil padishahi aldida ejili toshqan yarilan’ghan ademdek ah-zarlar bilen ingraydu. **25** Men Babil padishahining bileklirini kúcheytimen, we Pirewnning bilekliri sanggilap qalidu; Men Öz qilichimni Babil padishahining qoligha tutquzghinimda, u uni Misir zémini üstige sozghinida, ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yéтиду; **26** we Men Misirliqlarni eller arisigha tarqitimen, memliketler ichige taritimen; we ular Méning Perwerdigar ikenlimni tonup yéтиду.»

31 On birinchi yili, üchinchi ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** I insan oghli, Misir padishahi Pirewn’ge we uning top-top ademlirige mundaq dégin: — Emdi sen büyüklükündé kim sen bilen teng bolalaydu? **3** Mana, Asuriyemu Liwandiki bir kédir derixi idi; uning ormanliqqa saye bergen güzel shaxliri bolup, u intayin égiz boyluq idi; uning uchi bulutlarga taqashqanidi; **4** Sular uni yoghan qilip, chongqur bulaqlar uni égiz qilip östürgendi; ériqliri uning tüwidin, etrapidin éqip ötetti, ular öz östenglirini daladiki barliq derexlergiche ewetkenidi. **5** Shuning bilen, u bixlan’ghan waqitta, mol sular bilen égizlikli barliq derexlerdin égiz bolghan, uning shaxliri köpeygen we shaxchiliri uzun bolghan; **6** asmandiki barliq uchar-qanatlar uning shaxlirida uwilighan, shaxchiliri astida daladiki barliq janiwarlar balilighan; uning sayisi astida barliq ulugh eller yashighan. **7** Shundaq bolup uning shaxliri kéngiyip, u büyüklükide güzelleshken; chünki uning yiltizliri mol sulargha

yetken. **8** Xudaning baghchisidiki kédir derexlermu uni tosalmaytti; qarighaylar uning shaxliridek, chinar derexliri uning shaxchiliridekmu kelmeytti; Xudaning baghchisidiki héchqandaq derex güzellikte uningha oxshimaytti. **9** Men uni shaxlirining köplüki bilen güzel qilghanmen; Xudaning baghchisida bolghan barliq derexler, yeni Éremdiki derexler uningdin heset qilghanidi. **10** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki u özini égiz kötüüp, uchini bulutlarga taqashturup uzartqanliqi, égizlikidin könglining tekebburlashqanliqi tüpeylidin, **11** emdi Men uni üzü'l-késil bir terep qilishqa uni ellering arisidiki mustebitning qoligha tapshurdum; Men uni rezilliki tüpeylidin heydep chetke qaqqanidim. **12** Yat ademler, yeni eller arisidiki eng wehshiler uni késip tashlidi. Shaxliri taghlar we barliq jilghalargha yiqilip, uning shaxchiliri zémindiki barliq jiralargha sundurulup yatidu; yer yüzidiki xelqler uning sayisidin chiqip uningdin néri ketti. **13** Uning yiqilghan gholi üstige asmandiki barliq uchar-qanatlar qonup yashaydu; daladiki barliq janiwarlar shaxliri üstide turidu. **14** Buning meqsiti, sulardin sughirilidighan derexlerning héchbiri özini égiz kötürmisun, yaki uchini bulutlarga taqashturmisun, yaxshi sughirilidighan derexlerning héchbiri undaq égizlikke kötürlümisun üchündür; chünki ularning hemmisi ölümge békitalgen — yerning tégilirige chüshüshke békitalgenlerning, ölidighan adem balilirining, hangha chüshidighanlarning qatarididur. **15** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — U tehtisaragha chüshken künide, Men uning üchün bir matem tutquzghanmen; chongqur sularni étiwétip uning bulaq-ériqlirini tosuwetkenmen; shuning bilen uning ulugh suliri tizginlen’gen. Men Liwanni uning üchün qarılıq kiygündüm; uning üchün daladiki barliq derexler soliship ketti. (Sheol h7585) **16** Men uni hangha chüshidighanlar bilen bille tehtisaragha tashliwetkinimde, uning yiqilghan chaghdiği sadasi bilen ellerni tewritiwettim; shuning bilen Érem baghchisidiki barliq derexler, Liwandiki serxil we eng ésil derexler, yaxshi sughirilghan hemme derexler yer tégiliride turup teselli tapqan. (Sheol h7585) **17** Uning sayiside turghanlar we eller arisida uni qollaydighanlar uning bilen teng tehtisaragha, qilich bilen öltürügenlerning yénigha chüshken. (Sheol h7585) **18** Qéni éyte, Érem baghchisidiki derexlerning qaysisi shan-sherep we güzellikte sen [Misirgha] teng keleleytti? Biraq senmu Érem baghchisidiki derexler

ilden teng yer tégilirige chüshürülisen; sen xetne qilinmighanlar arisida, qilich bilen öltürülgenler bilen bille yatisen; mana bu Pirewn we uning top-top ademlirining hemmisining nésiwisidur, deydu Reb Perwerdigar.

32 On ikkinchi yili, on ikkinchi ayning birinchi künide shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **21** I insan oghli, Misir padishahi Pirewn üchün bir mersiysi aghzingha élip uninggħha mundaq dégin: — Sen özüngni eller arisida bir shirgha oxshatqansen, biraq sen déngiz-okyanlar arisidiki bir ejdihasen, xalas; sen palaqlıship ériqliringni éship tashturup, sulirini ayaghliring bilen chalghitip, deryalirini léyitip qoqdung. **3** — Emdi Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Köp ellerner top-top ademliри aldida Öz torumni üstüngge yéyip tashlaymen; ular séni torumda tutup tartishidu. **4** Men séni quruqluqta qaldurup, dalagħha tashlaymen; asmandiki barliq uchar-qanatlarni üstüngge qondurup, yer yüzidiki janiwarlarni séningdin toyundurimen; **5** göshüngni tagħħar l-üstige qoymen, jilghilarni pütküll ezaying bilen toldurimen; **6** Men qéningning éqishliri bilen zémimni hetta tagħlarr ghichimu sugħirimen; jiralar sen bilen toshup kétidu. **7** Nurungni öħčürginimde, Men asmanlarni tosuwétimen, yultuzlarni qara qilimen; quyashni bulut bilen qaplaymen, ay nur bermeydu. **8** Asmanlardiki barliq parlaydighan nurlarni üstüngde qara qilip, zéminingge qarangħħuluqni qaplaymen, deydu Reb Perwerdigar. **9** Men eller arisigha, yeni sen tonumighan memliketler arisigha séning halaktin [qalghan ademliringni] élip ketkinimde, köp ellerner yürükini biaram qilimen; **10** Men köp ellerni sen bilen alaqzade qilimen, ularning padishahliri sanga qarap deħshetlik qorqishidu; Men qilichimni ularning köz aldida oynatqinimda, yeni séning yiqlghan küniningde ularning herbiri öz jan qayghusida her deqiqe tewrinidu. **11** — Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Babil padishahining qilichi üstüngge chiqidu. **12** Palwanlarning qilichliri bilen Men séning top-top ademliringni yiċitimen; ularning hemmisi eller arisidiki mustebitlerdur; ular Misirning pexrini yoqitidu, uning top-top ademliри qurutuwétilidu. **13** Men zor sular boyidin barliq haywanlirinimu halak qilimen; insan ayighi qaytidin ularni chalghatmaydu, haywanlarning tuyaqliri qaytidin ularni léyitmaydu. **14** Shuning bilen Men ularning sulirini tindurimen;

ularning ériqlirini süpsüzük maydek aqturimen, deydu Reb Perwerdigar. **15** — Men Misir zéminini weyrane qilghinimda, zémin özining barliqidin mehrum bolghinida, Men uningdiki barliq turuwatqanlarni uruwetkinimde, emdi ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду. **16** — Bu bir mersiye; ular uni oquydu — Ellerner qizliri matem qilip uni oquydu; mersiysi ular Misir we uning barliq top-top ademlirige oquydu, — deydu Reb Perwerdigar. **17** On ikkinchi yili, ayning on beshinchi künide [yene] shundaq boldiki, Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **18** I insan oghli, Misirning top-top ademliри üchün ah-zar chekkin; shuningdek ularni, yeni uni küchlük ellerner qizliri bilen bille töwen'ge, hangħha chüshidighanlarrha hemraħ bolushqa yer tégilirige chüshürüp tashliwet; **19** güzellikte sen kimdin artuq iding? Emdi chüshüp, xetne qilinmighan bilen bille yat! **20** Ular qilich bilen öltürülgenler arisigha yiqlidu; qilich sugħuruldi; u we uning top-top ademlirining hemmisi sörep apiriwétilsun! **21** Emdi palwanlarning arisidiki batur-ezimetler tehtisaraning otturisida turup [Misir] we uni qollighanlarrha söz qilidu: —«Mana, ular chüshti, ular jid yatidu — xetne qilinmighanlar, qilich bilen öltürülgenler!». (Sheol h7585) **22** — Mana, shu yerdidur Asuriye we uning yighilghan qoshuni; uning görliри öz etrapididur; mana ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan. **23** Ularning görliри chongqur hangning tégididur; uning yighilghan qoshuni öz görli etrapida turidu; ular tiriklerning zémindida ademlerge wehshet salghanlar — bularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan. **24** Mana Élam we uning görining etrapida turghan uning barliq top-top ademliри; ularning hemmisi öltürülgen, qilichlan'ghan, ular xetne qilinmighan péti yer tégilirige chüshkenler — yeni tiriklerning zémindida ademlerge öz wehshitini salghanlar! Biraq hazir ular hangħha chüshkenler bilen bille iza-ahānetke chömidu. **25** Kishiler uning üchün öltürülgenler arisida, top-top ademliри arisida bir orun raslighan; xelqining görliри uning etrapididur; ularning hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar; shunga ular hangħha chüshkenler bilen bille iza-ahānetke qalidu; ular öltürülgenler arisigha yatquzulidu — gerche tiriklerning zémindida ularning wehshiti ademlerge sélin'ghan bolsimul! **26** Mana shu yerde Meshek bilen Tubal barliq top-top ademliри bilen turidu; ularning görliри öz etrapididur; ularning

hemmisi xetne qilinmighanlar, qilichlan'ghanlar — gerche ular tirik turuwartqanlarning zéminida öz wehshitini ademlerge salghan bolsimu! **27** Ular jeng qoralliri bilen tehtisaragha chüshken, qilichliri öz bésyi astigha qoyulghan, xetne qilinmay turup yiqilghan palwanlar arisida yatmaydu; ularning qebihlikliri öz ustixanliri üstide bolidu — gerche ular tiriklarning zéminida baturlarghimu wehshet salghan bolsimu! (Sheol h7585) **28** Sen [Pirewnmu] xetne qilinmighanlar arisida tarmar bolup, qilich bilen öltürülgenler arisida yatisen. **29** Mana shu yerde Édom, uning padishahliri, barliq shahzadilirim; ular küchlük bolsimu, qilichlan'ghanlar bilen bille yatquzulidu; ular xetne qilinmighanlar arisida, hanggha chüshidighanlar bilen bille yatidu. **30** Mana shimaldiki shahzadiler, hemmisi; mana barliq Zidondikiler, öltürülgenler bilen bille chüshken; gerche öz küchi bilen wehshet salghan bolsimu, ular hazir xijalette qaldi; ular xetne qilinmighan bolup, qilichlan'ghanlar arisida yétip, hanggha chüshidighanlar bilen bille xijaletke qalidu. **31** Pirewn bularni körodu, shuningdek özining qilichlan'ghan top-top ademliri toghruluq, yeni özı we qoshuni toghruluq ulardin teselli alidu, — deydu Reb Perwerdigar. **32** — Gerche Men uning wehshitini tirik turuwartqanlarning zéminiga saldurghan bolsammu, biraq u xetne qilinmighanlar arisigha, qilich bilen öltürülgenler arisigha yatquzulidu, — yeni Pirewn we uning barliq top-top ademliri, — deydu Reb Perwerdigar.

33 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, el-yurtungdikilerge söz yetküzüp ulargha mundaq dégin: — Men qilichni melum bir zémin üstige chiqarghinimda, zémindiki xelq öz arisidin bir ademni térip uni közetchi békétse, — **3** u qilichning zémin üstige chiqqanliqini körüp, kanay chélip xelqni agahlandursa, **4** kimdikim kanay awazini anglap, agahni almisa, qilich kélép uni élip ketse, emdi uning qéni öz bésyi üstige bolidu. **5** U kanay awazini anglap, agahni almighan; shunga uning qéni özige bolidu; u agah alghan bolsa, jénini qutquzghan bolatti. **6** Biraq közetchi qilichning kéliwatqinini körüp, kanay chalmay, xelqni agahlandurmisa, emdi qilich kélép ular arisidin birawni élip ketse, undaqta u öz qebihlikide élip kétildi; biraq uning qéni üchün Men közetchidin hésab alimen. **7** Emdi, i insan oghli, Men séni Israil jemeti üchün közetchi dep békikenmen; sen

Méning aghzimdin xewer anglap, ulargha Mendin agah yetküzisen. **8** Men rezil ademge: «I rezil adem, sen choqum ölisen» désem, we özüng bu rezilni yolidin yandurushqa söz qilmay uni agahlandurmisa, u rezil öz qebihlikide ölidu; biraq uning qéni üchün sendin hésab alimen. **9** Biraq sen rezilni yolidin yénish toghruluq agahlandursang, u yolidin yanmisa, u öz qebihlikide ölidu; biraq özüng öz jéningni qutquzup qalisen. **10** Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetige söz qilip: — Siler: «Bizning itaetsizliklirimiz we gunahlirimiz beshimizdidur, biz ular bilen zeipliship kétiwatimiz; emdi biz qandaqmu hayatqa érishimiz?» deysiler. **11** Ulargha sözümni yetküzüp: «Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men rezil ademning ölümidin héch xurserlikim yoqtur; peqet ularni rezil yolidin yénip hayatqa érishsun deymen; rezil yolliringlardin yéninglar, yéninglar! Némishqa ölüngüngler kéléidu, i Israil jemeti?! — dégin. **12** We sen, i insan oghli, el-yurtungdikilerge mundaq dégin: — Heqqaniy ademning heqqaniyliqi asiyliq qilghan künide uni qutquzmaydu; hem rezil adem bolsa, u öz rezillikidin yan'ghan künide rezillikidin yiqlimaydu; heqqaniy adem gunah sadir qilghan künide, u eslidiki heqqaniyliqi bilen hayatta turiwermeydu. **13** Men heqqaniygha: «Sen berheq hayatqa érishsen» déginimde, u öz heqqaniyliqiga tayinip qebihlik sadir qilsa, emdi uning heqqaniy ishliridin héchqaysisi eslenmeydu; eksiche u ötküzgen qebihlikli tüpeylidin ölidu. **14** Emdi men rezilge: «Sen choqum ölisen» désem, biraq u gunahidin yénip, köz aldimda adalet we heqqaniyliqni yürgürse — **15** Rezil adem qerzge kapaletke alghan nersini qayturup berse, — bulangchiliqta alghanji qayturup berse — qebihlik sadir qilmay, hayat belgilimiliride mangsa — emdi u berheq hayatqa ige bolidu, u ölmeydu. **16** Uning sadir qilghan gunahliridin héchqaysisi eslenmeydu; u adalet we heqqaniyliqni yürgürge — u berheq hayatqa ige bolidu. **17** Biraq el-yurtungdikiler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deydu; emeliyyette ularning yoli bolsa hemmige barawer emes. **18** Heqqaniy adem öz heqqaniyliqidin yénip, qebihlikni sadir qilsa, u buningda ölidu. **19** Rezil adem öz rezillikidin yénip, adalet we heqqaniyliq yürgürse, bu ishlardin hayatqa ige bolidu. **20** Lékin siler: «Rebning yoli hemmige barawer emes» deysiler; i Israil jemeti, Men herqaysinglarga öz yolliringlar boyiche üstünglerge höküm chiqirimen! **21** We shundaq

boldiki, sürgün bolghan on ikkinchi yili, oninchi ayning beshinchi künide, Yérusalémdin qachqan birsi yéningha kélip: «Sheher böslüdi!» — dédi. **22** Emdi qachqan ademning yétip kélishining aldinqi axshimida Perwerdigarning qoli méning wujudumgha qon'ghanidi; shuning bilen U aghzimni échip qoysi; aghzim échilip, men yene gacha bolmidim. **23** We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **24** I insan oghli, Israil zéminidiki xarabe jaylarda turuwtqanlar: «Ibrahim peqet bir adem turupmu bu zémin'gha miras bolghanidi; biraq biz köp ademmiż; emdi zémin beribir bizge teqdim qilindi» — dep éytiwatidu. **25** Shunga ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Siler göshni qan bilen yeysiler; siler öz mebudliringlarni bash kötüürüp izdeysiler; siler qan töktüwatisiler; emdi siler zémin'gha miras bolamsiler? **26** Siler qilichinglarga tayinisiler, siler yirginchlik ishlarni chiqirisiler, herbiringlar öz qoshnisining ayaligha buzuqchiliq qilidu. Emdi siler zémin'gha miras bolamsiler?». **27** Ulargha mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: Men hayatim bilen qesem qilimenki, berheq, xarabe jaylarda turuwtqanlar qilichlinip yiqlidu; dalada qalghanni yawayi haywanlarning yewétishke tapshurimen; istikhkamlar we għarlarda turghanlarmu waba késilidin öldi. **28** Men zéminni weyrane we chöl-bayawan qilimen; uming kückidin bolghan pexri yoqilidu; Israilning tagħliri weyrane boliduki, ulardin ötkuchi héchbir adem bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgen yirginchlik qilmishliri tüpeylidin Men zéminni weyrane we chöl-bayawan qilghinimda ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиdu». **30** — Emdi sen bolsang, i insan oghli, el-yurtungdikiler herdaim séni aghzigha élip öylirining tamlirining yénida we derwazilarda sözlep bir-birige hem herbiri öz qérindishigha sen toghruluq: «Qéni béríp, Perwerdigardin néme söz barkin, anglap kéleyli!» — deydu. **31** Ular jamaet süpitide yéninggħa kélip, Méning xelqimning süpitide aldingda oltridu; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargħa emel qilmaydu; ular aghzi bilen sanga muhebbet korsiitidu, biraq köngli haram menpeetke tartidu; **32** mana, sen ular üchün peqet yéqimliq awaz bilen, sazliġi obdan tengħilip éytilghan muhebbet naxshisien, xalas; ular sözliringni anglaydu, biraq ulargħa emel qilmaydu. **33** Emdi buning hemmisi emelge ashurulghinida (u

berheq emelge ashurulidul) ular bir peyghemberning ularning arisida bolghanlıqini tonup yéтиdu».

34 We Perwerdigarning sözi manga kélip shundaq déyildi: — **2** I insan oghli, besharet béríp Israilni baqquchi padichilarni eyblep mundaq dégin: — Padichilargħa mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Özlinila bēqiatqan Israilning padichirining haligha way! Padichilarning padisini ozuqlandurush kérek emesmu? **3** Siler yéghini özünglar yeysiler, yungini özünglar kiysisi; bordalghan ésil malni soyusiler; lékin qoylarni baqmaysiler. **4** Ajizlarni kückeytni dinglar, késellerni saqaytmi dinglar, zeximlen'genlerni téngip qoymidi ngħad, tarqilip ketkenlerni qayturup ekelmidinglar, ézip ketkenlerni izdep barmidngħar; eksicħe siler zorluq-zumbuluq we rehimsizlik bilen ular üstdin höküm sürüp kelgensiler. **5** Ular padichisiz bolup tarqilip ketti; ular tarqilip kétip daladiki barliq haywanlarga ozuq bolup ketti. **6** Méning qoylirim barliq tagħlar arisidin, her yuqri égizlik üstide téneb ketti; Méning qoylirim pütkül yer yüzige tarqip ketti, biraq ularni tépishqa tirishquchi yaki izdigħuchi yoq id. **7** Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini angħħan: — **8** Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Qoylirimming padichisi bolmighachqa, ular ow bolup qaldi, daladiki herbir haywan'gha ozuq boldi; chünki Méning padichilirim Öz padamni izdimeydu, ular peqet özlirini baqidu, Méning qoylirimmi baqmaydu. **9** — Shunga, i padichilar, Perwerdigarning sözini angħħan: — **10** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men padichilargħa qarshimen; Men Öz qoylirimming hésabini ulardin alimen, we ularni padini bēqishtin toxtitimen; shuning bilen padichilar özlirinimu baqmaydu; we Men qoylirimmi ularħha yene ozuq bolmisun üchħun ularning aghzidin qutuldurimen. **11** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Özüm öz qoylirimmi izdep ularning halini soraymen; **12** padichi özining qoyliri arisida, tarap ketken qoylarni tépik baqqandek, Menmu qoylirimmi izdep baqimen; ular bulutluq qarangħu künde tarilip ketken herbir jaylardin Men ularni qutuldurimen. **13** Men ularni xelqlerdin épkkilien, ularni memliketlerdin yighiġen, öz zéminigha apirimen; Men ularni Israil tagħliri üstide, ériq-üstengħer boyida we zémindiki barliq turalgħu jaylarda baqimen; **14** Men ularni ésil chimentzarda baqimen; Israil tagħliri ularning

yayliqi bolidu; ular shu yerde obdan yaylaqta yatidu; Israil taghliri üstide, munbet chimenzarda ozuqlinidu. **15** Men Özüm Öz padamni baqimen, ularni yatquzimen, — deydu Reb Perwerdigar. **16** — Men yoldin téneb ketkenlerni izdeymen, tarqılıp ketkenlerni qayturimen; zeximlen'genlerni téngip qoyimen, ajizlarni kütcheytimen; biraq semrigenler we kütchlüklerni yoqitimen; padamni adalet bilen baqimen. **17** Emdi silerge kelsem, i Méning padam, Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men qoy we qoy arisida, qochqarlar we tékiler arisida höküm chiqirimen. **18** Emdi silerning yaxshi chimenzarni yégininglar azlıq qılıp, chimendiki qalghan ot-chöplerni ayaghiringlar bilen cheyliwétishinglar kérékmu? Siler süpsüzük sulardin ichkendin keyin, qalghinini ayaghiringlar bilen léyitiwétishinglar kérékmu? **19** Shunga Méning qoylirimha silerning ayaghiringlar cheyliwétkenni yéyishtin, ayaghiringlar dessep léyitiwétkenni ichishtin bashqa amal yoq. **20** Shunga Reb Perwerdigar ulargha mundaq deydu: — Mana Men, Men Özüm semrigen qoylar we oruq qoylar arisida höküm chiqirimen. **21** Chünki siler müre-yanpashliringlar bilen ittip, münggüzliringlar bilen ularni terep-terepke tarqitiwetküche üsiler, **22** — Men ularni yene ow obyékti bolmisun dep Öz padamni qutquzimen; we Men qoy we qoy arisida höküm chiqirimen. **23** Men ularning üstige bir padichini tikleymen, u ularni baqidu; u bolsa Méning qulun Dawut; u ularni békip, ulargha padichi bolidu; **24** we Menki Perwerdigar ularning Xudasi bolimen, Méning qulun Dawut ular arisida emir bolidu; Menki Perwerdigar shundaq söz qildim. **25** Men ular bilen aman-xatirjemlik bégishlidayghan ehdini tüzüp, yirtquch haywanlarni zémindin tügitimen; ular bixeter bolup janggalda turidu, ormanlıqlarda qonup uxlaydu. **26** Men ularni hem égizlikim etrapidiki jaylarni beriketlik qilimen; yamghur-yéghinlarni öz peslide yaghdurimen; bular beriketlik yamghurlar bolidu. **27** Daladiki derexler méwilirini, tupraq ündürmilorini bérifu; ular öz zémindin bixeter turidu; Men ularning boyunturuq-asaretlirini sundurup, ularni qulluqqa tutqanlarning qolidin qutuldurghinimda, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu. **28** Ular yene ellerge ow bolmaydu, yer yüzidiki haywanlar yene ularni yewetmeydu; ular bixeter turidu, héchkim ularni qorqatmaydu. **29** Men ular üchün dangqi

chiqqan alahide bir bostanlıq jayni teminleymen; ular qaytidin zéminda acharchiliqta yiglep qalmaydu, yaki qaytidin ellerning mazaq obyékti bolmaydu. **30** Andin ular Menki Perwerdigar Xudasining ular bilen bille bolidighanlıqimni we özlirining, yeni Israil jemetining Méning xelqim bolidighanlıqını bilip yétidu, — deydu Reb Perwerdigar. **31** — Emdi siler bolsanglar, i Méning qoylirim, Méning chimenzarimdiki qoylirim, insanlardursiler, xalas; Men bolsam silerning Xudayinglardurmen» — deydu Reb Perwerdigar.

35 We Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **21** insan oghli, yüzungni Séir téghiga qaritip, besharet bérüp uni eyiblep mundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, i Séir téghi, Men sanga qarshimen; Men qolumni üstüngge uzartip, séni bir weyrane we chöl-bayawan qilimen. **4** Men sheherliringni xarabe qiliwétimen, we sen weyrane bolisen; andin sen Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisen. **5** Chünki sen menggüge öchmenlik saqlap kelgensen, Israillarning beshigha kúlpet chüshken künide, qebihlikning jazalinish waqtı-saiti toshqanda, ularni qılıch kütchige tapshurup bergenliking tüpeylidin, **6** Shunga Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men sanga qan töküleshni békittim; qan séni qoghlaydu. Sen qan töküshin nepretlenmigenliking tüpeylidin, emdi qan séni qoghlap yürüdu. **7** Men Séir téghini weyrane we chöl-bayawan qılıp, uningdin bésip ötküchi hem uningga qaytquchini üzüp tashlaymen. **8** Men uning taghlirini öltürülgenliri bilen toldurimen; séning égizlikliringde, séning jilghiliringda, séning barlıq jiraliringda qılıch bilen öltürülgenler yiqilidu. **9** Men séni menggüge weyrane qilimen; séning sheherliring ademzatsız bolidu; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétisiler. **10** — Chünki sen: «Bu ikki el, ikki memliket Méningki bolidu, biz ulargha ige bolimiz» déginining tüpeylidin — gerche Men Perwerdigar shu yerde bolghan bolsammu —, **11** emdi Men hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu Reb Perwerdigar, — Men séning nepritingdin chiqqan achchiqing boyiche we hesiting boyiche sanga muamile qilimen; Men üstüngge höküm chiqirip jazalishim bilen, Men ular arisida Özümni körsitimen. **12** Shuning bilen séning Israil taghlirigha qarap: «Ular weyran boldi, ular bizge yem bolushqa teqdim qilindi» dégen barlıq haqaretliringni Men Perwerdigarning

anglighinimni senler tonup yétilsiler. **13** Uning üstige aghzinglarda siler Manga qarshi chiqip özünglarni chong körsitip, Manga kupurluq qilghan sözünglerni köpeytkensiler; Men ularni anglidim. **14** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Pütkül yer yəzi shadlinip ketkinide, Men séni weyrane qilimen. **15** Israel jemetining mirasi weyran qilin'ghanda buningdin sen shadlan'ghiningdek, Menmu sanga shundaq qilimen; senmu, i Séir téghi we barliq Édom — silerning barliqinglar weyrane bolidu; we [Édomiylar] Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yéтиду».

36 Emdi sen, i insan oghli, Israel taghlirigha besharet bérip mundaq dégin: — Israel taghliri, Perwerdigarning sözini anglanglar: — **2** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Düşhmenning silerge qarap: «Wah! Menggü yuqiri jaylar bizge teelluq boldil!» dégini tüpeylidin, **3** shunga besharet bérip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Berheq, chünki ular silerni weyrane qilip, ellerdin qalghanlirigha tewe qilishqa heryandin silerni ezgenlikü tüpeylidin, we siler eller arisida söz-chöchek we töhmet obyekti bolup qalghanliqinglardin, **4** emdi shunga, i Israel taghliri, Reb Perwerdigarning sözini anglanglar: — Reb Perwerdigar ellerdin qalghanlirigha olja hem mazaq obyekti bolup qalghan taghlar, égizlikler, jiralar we jilghilargha, weyran bolghan xarabiler we tashliwétilgen sheherlerge mundaq deydu: — **5** Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Xushal bolushup qelbidiki pütün öchmenlikü bilen Méning zéminimni özürlige teelluq bolushqa békütip, uni bulang-talang qiliwalayli dégen ellerdin qalghanlirigha we Édomdikilerning hemmisige berheq, Men [Öz xelqimge] bolghan qizghinliqimdin chiqqan achchiq otida söz qildim: — **6** Israel zémini toghruluq besharet bérip, taghlar, égizlikler, jiralar we jilghilargha söz qilip mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men Öz [xelqimge bolghan] qizghinliqimdin qehrim bilen söz qildim — chünki siler ellerner mazaq-ahanetlirini yégensiler. **7** — Shunga Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qolumni kötüüp shundaq qesem ichkenki, berheq, etrapinglardiki eller özining mazaq-ahanetlirini özi ishitidu. **8** Lékin siler, i Israel taghliri, shaxlinisiler, xelqim Israelgha méwe béräisiler; chünki ular pat arida qaytip kéléridu. **9** Chünki mana, Men siler teripinglardidurmen; Men silerge qaraymen, siler yumshitilisiler hem térilisiler. **10** We Men üstünglerde

ademlerni, yeni Israelning pütkül jemetini, ularning barliqini köpeytimen; sheherler ahalilik bolidu, xarabiler qaytidin qurulidu. **11** Men üstünglerde adem hem haywanlarni köpeytimen, ular awup nesil köridu; Men ötken zamanlardikidek silerni olturaqlıq qilimen; berheq, halınlarnı eslidikidin ewzel qilimen; siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétilsiler. **12** Men üstünglerge ademlerni, yeni xelqim Israelni mangdurimen; ular silerge igidarchiliq qilidu, siler ularning mirasi bolisiler; siler yene ularni baliliridin juda qilmaysiler. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Chünki ularning silerge: «Siler ademlerni yeysiler, öz élinglarni balilardin juda qilghansiler!» dégini tüpeylidin, **14** emdi siler yene ademlerni yémeysiler, öz élinglarni baliliridin yene juda qilmaysiler, deydu Reb Perwerdigar. **15** — Men silerge yene ellerner mazaq-ahanetlirini anglatquzmaymen; siler ellerner tapa-tenisini yene kötürmeysiler, siler öz élinglarni qaytidin yiqitmaysiler, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Perwerdigarning sözi manga kélép shundaq déyildi: — **17** I insan oghli, Israel jemeti öz zéminida turghan chagharda, ular öz yoli hem qilmishliri bilen uni bulghighan; Méning aldimda ularning yoli ay körgen ayalning napakliqigha oxshash. **18** Shunga zémin'gha tökken qan üchün, zéminni mebudliri bilen bulghighanlıqı üçhün, Men qehrimni ular üstige töktüm; **19** Men ularni eller arisigha tarqitiwettim, ular memliketler ichige tarilip ketti; Men ularning yolliri hem qilmishliri boyiche ularning üstige höküm chiqardim. **20** Ular baridighan herqaysi ellerge kelgende, ular toghrisida: «Bular Perwerdigarning xelqi, biraq ular Uning zéminidin chiqqan!» — déyilgende, ular yenila Méning pak-muqeddes namimni bulghighan; **21** Biraq Men Israel jemeti barghan herqaysi eller arisida bulghan'ghan pak-muqeddes namim üçhün köngül böldüm. **22** Shunga Israel jemetige mundaq dégin: — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men bu ishni silerni dep emes, i Israel jemeti, belki siler barghan herqaysi eller arisida siler bulghighan öz pak-muqeddes namim üçhün qilimen. **23** Men eller arisida bulghan'ghan, Özümning büyük namimni pak-muqeddes dep körsitimen; namimni del siler ular arisida bulghighan; ularning köz alidda Men Özümni silerning aranglarda pak-muqeddes körsetkinimde, eller Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yéтиду, — deydu Reb Perwerdigar. **24** Men silerni eller arisidin élip, memliketler ichidin

yighip, silerni öz zémininglarga qayturimen. 25 — Men süpsüzük suni üstünglarga chachimen, buning bilen siler pak bolisiler. Silerni hemme paskiniliqinglardin we butliringlardin paklaymen. 26 Men silerge yéngi qelb bérinen, ichinglarga yéngi bir roh salimen; téninglardiki tash yürekni élip tashlap, méhrlik bir qelbni ata qilimen. 27 Méning Rohimni ichinglarga kirgüzüp, silerni emr-permanlirim boyiche manghuzimen, hökümlirimni tutquzimen, shuning bilen ulargha emel qilisiler; 28 siler Men ata-bowliringlarga teqdim qilghan zéminda yashaysiler; Méning qowmim bolisiler, Men silerning Xudayinglar bolimen. 29 Men silerni barliq paskinichiliktin qutquzimen; Men bughdayni awun bolushqa buyruymen; üstünglerge héch acharchiliqni qoymaymen; 30 Men derexlerning méwisi we étizdiki mehsulatlarni awutimenki, siler acharchiliq tüpeyldin eller arisida shermende bolmaysiler. 31 Siler rezil yolliringlar we nachar qilmishliringlarni eslep, qebihlikliringlar we yirginchlik qilghanliringlar üçün öz-özünglardin yirginisiler. 32 Silerge melum bolsunki, bu ishni qilishim siler üchün emes, — deydu Reb Perwerdigar, — öz yolliringlar üchün xijil bolup shermende bolunglar, i Israel jemeti. 33 — Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men qebihliklaringlardin paklighan künide, Men sheherlerni ahalilik qilimen, xarabe qalghan jaylarmu qaytidin qurulidu. 34 Weyran qilin'ghan zémin ötüp kétiwatqan herbirining köz aldida weyrane körünsimu, u qaytidin térilidu. 35 Shuning bilen ular: «Bu weyran qilin'ghan zémin xuddi Érem baghchisidek boldi; xarabe, weyran qilin'ghan sheherler hazır mustehkemlendi, ahalilik boldi» — deydu. 36 We etrapida qalghan eller Menki Perwerdigarning buzulghan jaylarni qurghuchi hem weyrane qilin'ghan yerlerni qaytidin térighuchi ikenlikimni bilip yétidu; Menki Perwerdigar söz qildim, buningha emel qilimen. 37 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Men yenila Israelning jemetining bu ishlarni tileydighan dua-tilawetlirige ijabet qilghuchi bolimen; Men qoy padisidek ularning ademlirini awutimen; 38 Muqeddes dep ayrılgan qurbanlıq qoy padisidek, béktilgen héyt-bayramlirigha béghishlan'ghan qoy padisi Yérusalémgha toldurulghandek, xarabe bolghan sheherler qaytidin adem padiliri bilen toldurulidu; ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétidu.

37 Perwerdigarning qoli wujudumgha qondi; Perwerdigar ménî Rohi bilen kötüüp chiqip, bir

jilghining otturisigha turghuzdi; u yer söngeklerge toldi. 2 U ménî söngekler etrapidin uyaq-buyaqqa ötküzdi; mana, bu ochuq jilghida [söngekler] intayın nurghun idi; we mana, ular intayın qurup ketkenidi. 3 U mendin: — I insan oghli, bu söngekler qaytidin yashnamu? — dep sordi. Men: — I Reb Perwerdigar, sen bilisen, — dédim. 4 U manga: I insan oghli, bu söngekler üstige besharet bérip mundaq dégin: «I quruq söngekler, Perwerdigarning sözini anganglar! 5 Reb Perwerdigar bu söngeklerge mundaq deydu: — Mana, Men silerge bir roh-nepes kirgüzimen, we siler hayat bolisiler. 6 Men üstünglerge pey-singirlerni salimen, silerni tére bilen yapimen, silerge roh-nepes kirgüzimen; we siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler». 7 Shunga men buyrulghini boyiche besharet berdim; men besharet bérishimge, bir shawqun kötürlüdi, mana jalaq-julaq bir awaz anglandi, söngekler jipsiliship, bir-birige qoshuldi. 8 Men kördum, mana, pey-singirler we et ularning üstige kélép ularni qaplidi; biraq ularda héch roh-nepes bolmidi. 9 U manga: — I insan oghli, roh-nepeske besharet bérip mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: Töt tereptin shamal kelgeysiler, i roh-nepes, we mushu öltürülgenler tirilsen üçün ularning üstige püwlengler» — dédi. 10 Shunga men buyrulghandek besharet bériwidim, roh-nepes ulargha kirdi-de, ular hayat bolup tik turdi — büyük bir qoshun'gha aylandi. 11 We U manga: — I insan oghli, bu söngekler bolsa Israelning pütün jemetidur. Mana, ular: «Bizning söngeklirimiz qurup ketti, ümidimiz üzüldi; biz tügeshtuq!» — deydu. 12 Shunga besharet bérip ulargha mundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men görünglerni échip, silerni görünglerdin chiqirimen, i Méning xelqim, silerni Israel zéminigha élip kirimen; 13 Men görünglerni achqiniimda, silerni görünglerdin chiqarqchinimda, i Méning xelqim, siler Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yétisiler. 14 We Men Öz Rohimni silerge kirgüzimen, siler hayat bolisiler; we Men silerni öz zémininglarda turghuzim; siler Menki Perwerdigarni shundaq sözni qilip, shuni ada qildi, dep bilip yétisiler». 15 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — 16 I insan oghli, bir tayaqni élip, uning üstige «Yehuda we uning hemrahliri bolghan Israillar üçün» dep yazghin; yene bir tayaqni élip, uning üstige «Efraim we uning hemrahliri bolghan pütün Israel jemetidikiler

üchün» dep yazghin; **17** we ularni bir-birige ulap qoy; ular qolungda bir bolsun. **18** Xelqimdikiler sendin: «Bu ishlar bilen némini chüshendürmekchi bizge dep bermemsen?» dep sorisa, **19** ulargha: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Mana, Men Efraimning we uningha hemrahan bolghan Israil qebilirining qoli tutqan Yüsüpping tayiqini élip, uni Yehudaning tayiqigha qoshup ulap, ularni birla tayaq qilimen; ular Méning qolumda bir tayaq bolidu. **20** Sen yazghan tayaqlarni ularning köz aldida qolungda tutup ulargha shundaq dégin: — **21** «Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, Men Israil balilirini barghan eller arisidin élip, ularni heryandin yighip öz zéminigha épkelimen. **22** Men ularni Israil taghlirining üstide bir el qilimen; bir padishah ularning hemmisige padishah bolidu; ular qaytidin ikki el bolmaydu, yaki qaytidin ikki padishahliqqa héch bölümeydu. **23** Ular özlirini qaytidin ularning mebudliri, lenetlik ishliri yaki asiyqliririning héchqayisisi bilen héch bulghimaydu; Men ularni gunah ötküzgen olturaqlashqan jayliridin qutquzup, ularni paklandurimen; ular Méning xelqim bolidu, Men ularning Xudasi bolimen. **24** We méning qulum Dawut ulargha padishah bolidu; ularning hemmisining birla padichisi bolidu; ular Méning hökümlirimde méngip, Méning belgilimilirimni tutup ulargha emel qilidu. **25** Ular Méning qulum Yaqupqa teqdim qilghan, ata-bowliringlar turup kelgen zéminda turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, we balilarning baliliri menggü turidu — Méning qulum Dawut ularning shahzadisi bolidu. **26** Men ular bilen aman-xatirjemlik béghishlaydighan bir ehde tüzimen; bu ular bilen menggülük bir ehde bolidu; Men ularni jayida makanlashturup awutimen; we Méning muqeddes jayimni ular arisigha menggüge tikleymen. **27** Méning turalghu jayim ularda bolidu; Men ularning Xudasi bolimen, ular Méning xelqim bolidu. **28** Méning pak-muqeddes jayim ular arisida menggüge tiklen'gende, emdi eller Özüm Perwerdigarning Israilni pak-muqeddes qilghuchi ikenlikimni bilip yétidu».

38 Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **2** Insan oghli, yüzungni Magog zéminidiki Rosh, Meshek we Tubalning emiri Gogqa qaritip uni eyiblep besharet bérüp shundaq dégin: — **3** Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; **4** Men séni arqingha yandurup, éngikingge ilmeklerni

sélip, sen we pütün qoshunungni — atlar we atliq eskerlerni, hemmisi toluq qorallan'ghan, sipar-qalqanlarni kötürgen, qilich tutqan top-top kishilerni jengge chiqirimen; **5** Pars, Éfiopiye we Put, hemmisi qalqan-dubulgha bilen qorallinidu **6** — Gomér we uning barlıq top-top ademliri, shimalning eng qeridin kelgen Torgamah jemeti we uning barlıq top-top ademliri, bu köp eller sanga hemrahan bolup bille bolidu. **7** Özüngni teyyarla; sen we sanga yighilghan barlıq top-top ademliring teyyarlan'ghan pétida bol; sen ulargha nazaretcilik qilisen. **8** Köp künlerdin kényin sen [jengge] chaqirilisen; sen axirqi yillarda qilichtin qutquzulghan, köp ellerdin yighilghan xelqning zéminigha, yeni uzundin béri weyran qélinip kelgen Israil taghlirigha hujum qilisen; uning xelqi ellerdin yighilghan bolup, ularning hemmisi aman-ésen turiwéridu; **9** sen, barlıq top ademliring we sanga hemrahan bolghan nurghun eller bilen bille algha bésip, boran-chapqundek kéisisen; sen yer yüzini qaplıghan buluttek bolisen». **10** — Reb Perwerdigar mundaq deydu: «Shu kúni shundaq boliduki, könglüngge bashqiche xiyallar kirip, sen rezil hıyle-neyrengni oylap chiqisen; **11** sen: «Men sépilsiz yéza-kentler jaylashqan zémin'ga bésip kirimen; men aman-ésen turuwatqan bir xelqqe yéqinlishimen — ularning hemmisi sépilsiz, taqaqsız we derwazisiz turuwatidu», deyisen, — **12** «Shuning bilen oljilarni élip, bulang-talang qilimen; qolumni eslide weyran bolup emdilikte makanlıq bolghan jaylарgha, ellerdin yighilghan, mal-dunyagha ige bolghan, dunyaning kindikide yashawatqan xelqqe qarshi qilimen». **13** Shu tapta Shéba, Dédan, Tarshishtiki sodigerler barlıq yash shirliri bilen sendin: «Sen olja élishqa keldingmu? Sen top-top ademliringni bulang-talang qiliwélishqa — altun-kümüshni élip kétishke, mal-dunyani élip kétishke, zor bir oljigha érishiwélishqa yighdingmu?» — dep soraydu. **14** Shunga béssharet bergen, i insan oghli, Gogqa shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Méning xelqim Israil aman-ésen bolidighan künini, sen bilip yetmemsen? **15** Sen öz jayingdin, yeni shimalning eng chet jayidin chiqisen, sen we sanga hemrahan bolghan nurghun eller, hemmisi atliq bolup, top-top ademler, chong qoshun bolisen. **16** Sen yer yüzini qaplıghan buluttek xelqim Israilgha qarshi chiqisen — bu axirqi zamanlarda bolidu — Men séni öz zéminimha qarshılıshishqa chiqirimen; shundaq qilip Men sen arqılıq, i

Gog, ellernerin köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkende, ular Méni tonuydu». **17** — Reb Perwerdigar shundaq deydu: «Men qedimki zamanlarda qullirim bolghan Israildiki peyghemberler arqılıq besharet qilghan borsi sen emesmu? ular shu künlerde, shundaqla köp yillardin béri, Méning séni xelqimge qarshilishishqa chiqiridighanlıqim toghruluq besharet bergen emesmu? **18** We shu kuni, yeni Gog Israıl zéminalıq qarshı chiqqan kuni shundaq boliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — ghezipim bilen Méning qehrim örlep chiqidu. **19** Méning [Öz xelqimge] bolghan qızıghınlıqimdir, ghezep bilen shundaq söz qilghanmenki, Israıl zéminalıda zor yer tewresh bolidu; **20** shuning bilen déngizdiki béliqlar, asmandiki uchar-qanatlar, daladiki hayvanlar, yer yüzidiki ömiliğuchi hayvanlar we yer yüzide turghan barlıq insanlar Méning yüzüm aldida tewrinip kétidu; tagħħar örülüp, tik yarlar ghulap kétidu, barlıq tamlar yerge örülüp chüshidu. **21** Men barlıq tagħlirimda uning bilen qarshilishishqa bir qilich chaqirimen, — deydu Reb Perwerdigar, — herbirsining qilichi öz qérindishige qarshı chiqidu. **22** Men waba késili we qan töküsh bilen uningga höküm chiqırıp jazalashqa kirishimen; Men uningga, uning qoshunliri üstige, uningga hemrah bolghan nurghun eller üstige dehshetlik yamghur, zor möldür tashliri, ot we gün'gürt yaghdurimen; **23** Men Özümni ulughlap, Özümni pak-muqeddes dep körsitimen; we nurghun ellernerin köz aldida namayan bolimen, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu».

39 «Emdi sen, i insan oghli, Gogni eyiblep besharet bérip shundaq dégin: — Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Mana, i Gog, — Rosh, Meshek we Tubalning emiri, Men sanga qarshimen; **2** Men séni arqingħha yandurup, yétkilep, séni shimalning eng qeridin chiqirimen, Israılning tagħliri üstige tajawuz qildurimen; **3** Men oqyayingni sol qolungdin urup tashlighużiwtimen, oqliringni ong qolungdin chüshüriwtimen; **4** sen Israıl tagħlirining üstige yiqlisen; sen we séning barlıq qoshunliring, sanga hemrah bolghan eller yiqlisiler; Men séni barlıq yirtquħ uħar-qanatlargħa gösh, daladiki barlıq haywanlargħa ow bolushqa teqdim qildim. **5** Sen dalada yiqlisen; chünki Men shundaq söz qildim, — deydu Reb Perwerdigar. **6** Men Magog üstige we déngiz boyida aman-ésen turghanlargħa ot yaghdurimen; ular Méning Perwerdigar ikenlikimni tonup yétidu.

7 Méning pak-muqeddes namimni xelqim Israıl arisida tonutimen; pak-muqeddes namimning qaytidin bulghinħishqa qet'iy yol qoymaymen; eller Méning Perwerdigar, Israilda turghan Muqeddes Bolghuchisi ikenlikimni bilip yétidu. **8** Mana, u kélidu! Bu isħlar choqum bolidu, — deydu Reb Perwerdigar, — bu del Men éytqan künidur. **9** Israıl sheherliride turuwaqanlar chiqip qorallarni, jümlidin sipar-qalqanlar, oqyalar, toqmaqlar we neyzilerni köydürüp ot qalaydu — ular bular bilen yette yil ot qalaydu. **10** Daladin héch otun élinmaydu, ormanlardin héch yaghħach késilmeydu; chünki ular qorallarni ot qalashqa isħlitidu; ular özliridin olja tutqanlarni olja tutidu, özlirini bulang-talang qilghanlarni bulang-talang qilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **11** We shu künide shundaq boliduki, Israıl zéminalidin, yeni déngizning sherqiy qirghiqidin ötidighanlarning jilghisidin Gogqa bir yerlik bolushi üchün bir orunni bérinen; bu yerlik bolsa ötküħilerning yolini tosidi; ular shu yerde Gog we uning barlıq top-top ademlirini kömidu; u «Hamon-Gog jilghisi» dep atilidu. **12** Israıl jemeti zéminalini halal qilish üchün, ularni yette ay kömidu; **13** zémindiki barlıq xelq ularni yerlikke qoyidu; shuning bilen Özüm ulughlan'ghan mushu künide bu ish ulargha sherep bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. **14** Ular birneħħche ademni zéminni dawamliq arilap, tajawuzħilarning zémien yüzide qalghan jesetlirini kömüshtek alahide isħni qilish üchün ayriydu; ular shu yette ay tügigende, andin jesetlerni izdesh xizmitini bashlaydu. **15** Bu «zémindin ötküħilier» aylinip yürudu; eger birsi ademning ustixinini körġen bolsa, u uning yénigha bir belge tikleydu; «izdep kömgħuchier» uni Hamon-Gog jilghisigha depne qilghuħe belge turidu **16** ([jilghida] «Hamonah» dep atalghan bir sheher bolidu). Ular shu yol bilen zéminali paklaydu». **17** — «We sen, i insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Herqandaq uchar-qanatlar, daladiki barlıq haywanlargħa mundaq dégin: «Yighiliship kelingħar, Men silerge qilmaqchi bolghan qurbanliqimħa, yeni Israıl tagħliri üstide qilin'ghan chong qurbanliqqha heryandin jem bolungħar! Siler shu yerde gösh yep, qan ichisiler. **18** Siler baturlarning göshini, yer yüzidiki shahzadilarning qénini — qoħqarlarning, öħxilerning, torpaqlarning qénini ichisiler — ularning hemmisi Bashandiki bordalghan mallardur! **19** Siler Men silerge qilmaqchi bolghan

qurbanliqimdin, toyghuche may yep, toyghuche qan ichisiler! **20** Siler dastixinimda atlar we jeng harwisidikiler, baturlar, barliq jengchi palwanlar bilen toyunisiler» — deydu Reb Perwerdigar. **21** — we Men Öz shan-sheripimni eller arisigha körsitim, barliq eller Méning yürgüzgen jazalirimni we ularning üstige qoyghan qolumni köridü. **22** We shu kündin tartip Israil jemeti Méning Perwerdigar, ularning Xudasi ikenlikimni bilip yéтиду. **23** Eller Israil jemetining qebihlik, Manga asiyliq qilghanliqi tüpeylidin sürgün bolghanliqini bilip yéтиду; mana, Men yüzümni ulardin yoshurup, ularni düshmenlirining qoligha tapshurdum; ularning hemmisi qilichlinip yiqildi. **24** ularning paskinichiliqi we asiyliqları boyiche Men ularni bir terek qildim, yüzümni ulardin yoshurdum». **25** Shunga Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Men hazır Yaqupni sürgün bolghanliqidin eslige qayturup, pütkül Israil jemeti üstige rehim qilip, Öz pak-muqeddes namim üçhün otluq qizghinliqimni körsitim. **26** Öz zéminida aman-ésen turghinida, héchkim ularni qorqutmaydighan chagh kelgende, Men ularni ellerdin qayturup, düshmenlirining zéminliridin yighqinimda, we köp ellerning köz aldida Özümning pak-muqeddes ikenlikimni körsetkinimde, shu chaghda ular xijalitini we Mendin yüz örüp qilghan asiyliqining barliq gunahini kötürdü; **28** ular Méning ularni eller arisigha sürgün qildurghanliqim tüpeylidin, we andin ulardin héchqaysisini shu yerde qaldurmay öz zéminigha yighqanliqim tüpeylidin, ular Méning Perwerdigar ikenlikimni bilip yéтиду; **29** we Men yüzümni ulardin qayta héch yoshurmaymen; chünki Men Israil jemeti üstige Öz Rohimni quyghan bolimen, — deydu Reb Perwerdigar.

40 Bizning sürgün bolghanliqimizning yigirme beshinchı yili, yilning beshida, ayning oninchı künide, yeni sheher böslügendif on tööt yil keyin — del ashu künide Perwerdigarning qoli méning wujudumha qondi, we U méri [sheherge] apardi. **2** Xudaning alamet körünüşlüride U méri Israil zéminigha apirip, intayin égiz tagh üstige orunlashturdi; taghning jenubiy teripide sheherdek bir qurulush turatti. **3** U méri shu yerge apardi; mana qolida kanap tanisi we ölchem xadisini tutqan, misning körünüşide bolghan bir kishi; u derwaziduratti. **4** Bu kishi manga: «Insan oghli, közliring bilen körüp, quliqing bilen anglap, köenglüngni men sanga körsitidighan barliq ishlargha baghligin; chünki

buning sanga körsitilishi üçhün sen mushu yerge élip kélinding. Israil jemetige barliq körginingni ayan qil». **5** We mana, ibadetxanining hemme teripide tam bar idi. U kishining qolida alte gezlik ölchem xadisi bar idi; shu chaghdiqi «bir gez» bir gez bir aliqan'gha toghra kéletti. U tamning kenglikini ölchidi, bir «xada» chiqtı; égizlikli bolsa, bir «xada» chiqtı. **6** U sherqqe qaraydighan derwazigha kélép, uning pelempeylirige chiqtı; uning bosughisining kenglikini ölchidi, u bir xada chiqtı. Yene bir teripining kenglik bir xada chiqtı. **7** [Derwazining ichidiki] herbir «oyuq öy»ning uzunluqi bir xada, kenglik bir xada idi; oyuq öylerning arılıqi besh gez idi; derwazining ichidiki bosugha, yeni ichkirige qaraydighan dehlizning aldidiki bosughining [ikki teripining] uzunluqi [ayrim-ayrim] bir «xada» chiqtı; **8** u derwazining ichkirige qaraydighan dehlizni ölchidi, [uzunluqi] bir xada chiqtı. **9** U derwazining dalining uzunluqini ölchidi, sekiz gez chiqtı; uning keshikining yénidiki tamning qélinliqi ikki gez chiqtı. Mushu dalan ichkirige qaraytti. **10** Sherqqe qarighan derwazining ichide, u teripide üchtin, bu teripide üchtin oyuq öyler bar idi. Üchilisi oxshash ölchemde idi; üch öyning ikki yan témi oxshash qélinliqta idi. **11** U derwazini ölchidi, kenglik on gez chiqtı; uning jemiy uzunluqi on üch gez idi. **12** Bu yandiki oyuq öylerning alidida bir gez qélinliqtiki bir tosma tam bar idi, we u yandiki oyuq öylerning alidida bir gez qélinliqta bir tosma tam bar idi; heryandiki oyuq öylerning kenglik alte gez idi. **13** U derwazining jemiy kenglikini, yeni bu tereptiki oyuq öyning ögzsisining [arqa léwidin] u tereptiki oyuq öyning ögzsisining [arqa léwighiche] yigirme besh gez chiqtı; bu tereptiki oyuq öyning ishiki bilen u tereptiki oyuq öyning ishiki bir-birige qarishatti. **14** U ichki hoyligha kirish éghizidiki tüwüklerni ölchidi; ularning égizlikli atmish gez chiqtı; derwaza témi bu hoylining tüwüklirini orap turghanidi. **15** Derwazining tüwidin dalanning ichki éghizighiche ellik gez chiqtı. **16** Oyuq öylerning herbirining udul témidä, shundaqla oyuq öylerning arılıqida, dalanning yénida oxshashla rojekler bar idi; mushu rojekler sirtigha qarap tariyip mangghan idi; herbir arılıqtiki tam-tüwüklerge palma derexliri neqqishlen'genidi. **17** U méri sirtqi hoyligha apardi; mana, kichik xanilar, we sirtqi hoylini chöriderp yasalghan tash taxtayliq supa; supining üstige ottuz kichik xana sélin'ghan. **18** Bu tash taxtayliq supa hoylidiki derwazilargha tutashqan, uning kenglikli

ularning uzunluqigha barawer idi; bu «pes tash supa» idi. **19** U töwenki derwazining ichi teripidin ichki hoylining sirtqi témighiche bolghan arılıqni ölçhidi; sherq we shimal tereplerningmu yüz gez chiqtı. **20** Andin sirtqi hoyligha kirdighan, shimalgha qaraydighan derwazining uzunluqi we kenglikini ölçhidi. **21** Uning bu teripide üchtin oyuq öy, u teripide üchtin oyuq öy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinchi derwaziningkige oxshash idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez. **22** Uning dériziliri, dalanliri, palma derex neqishliri sherkqe qaraydighan derwaziningkige oxshash idi; kishiler uning yette basquchluq pelempiyi bilen chiqatti; uning dalini ichkirige qaraytti. **23** Ichki hoylida shimal we sherqtiki derwazilargha udul birdin derwaze turatti; u derwazidin derwazighiche ölçhidi, yüz gez chiqtı. **24** U méri jenub terepke apardi; mana, jenubqimu qaraydighan bir derwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini ölçhidi, ular bashqilirigha oxshash idi. **25** Derwazining we dalinining etrapidiki dériziler bashqilirigha oxshash idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **26** Uningha chiqidighan yette basquch bar idi; uning dalini ichkirige qaraytti; uning tüwrükliride palma derixining neqishi bar idi, u terepte biri, bu terepte biri bar idi. **27** Ichki hoyligha kirdighan, jenubqa qaraydighan bir derwaza bar idi; u jenubiy terepte derwazidin derwazigha ölçhidi, yüz gez chiqtı. **28** U méri ichki hoyligha jenubiy derwazidin ekirdi; we jenubiy derwazini ölçhidi; uning ölçhemliri bashqa derwazilerningkige oxshash idi. **29** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalinining ölçhemliri bashqiliriningkige oxshash idi; uning we dalinining etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **30** Etrapida uzunluqi yigirme besh gez, kenglik besh gez etrapida dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytti; uning kirish éghizidiki ikki yan tüwrükide palma derexlerning neqishi bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **32** U méri ichki hoylida sherq terepke apardi; u tereptiki derwazini ölçhidi; uning ölçhemliri bashqilirigha oxshash idi. **33** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalinining ölçhemliri bashqiliriningkige oxshash idi; uning we dalinining etraplirida dériziler bar idi; uning uzunluqi ellik gez, kenglik yigirme besh gez idi. **34** Uning dalini bolsa sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizining] u we bu teripidiki tüwrükide palma derexlerning neqishi

bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **35** U méri shimaliy derwazigha apardi, we uni ölçhidi; uning ölçhemliri bashqilirigha oxshash idi. **36** Uning oyuq öyliri, arılıq tamliri, dalanliri [bashqilirigha] oxshash idi; etrapida dériziler bar idi. Uning uzunluqi ellik gez, uning kenglik yigirme besh gez idi. **37** Uning dalinidiki tüwrükler sirtqi hoyligha qaraytti; uning [kirish éghizidiki] ikki yan tüwrükide palma derexlerning neqishi bar idi; uning chiqish yolining sekkiz basquchluq pelempiyi bar idi. **38** Herbir derwaza [ikki] tüwrükining yénida ishiklik kichik öy bar idi; ular shu öylerde köydürme qurbanliqlarni yuyatti. **39** Derwazining dalinida uyanda ikkidin shire, buyanda ikkidin shire bar idi; ular shirelerning üstide köydürme qurbanlıq, gunah qurbanlıqi we itaetsizlik qurbanlıqlarını soyidu. **40** Shimaliy derwazining dalinining kirish éghizidiki pelempeyning bir yénida ikki shire bar idi; dalanning kirish éghizining yene bir yénida ikki shire bar idi. **41** Shuningdek derwazining u yénida tööt shire, bu yénida tööt shire bar idi — jemiy sekkiz joza bar idi; ular ularning üstide qurbanlıqlarını soyidu. **42** Yene tashtin yonup yasalghan, uzunluqi bir yérim gez, kenglik bir yérim gez, égizlik bir gez kéléidighan tööt shire bar idi; ularning üstige köydürme qurbanlıqlar we bashqa qurbanlıqlarını soyidighan qoral-eswablar qoyulidu. **43** Derwaza ichide, tamliri üstige bir aliquan uzunluqtiki jüp ilmeklik kanarlar béktilgen. Shireler üstige qurbanlıq göshliri qoyulidu. **44** Ichki hoyla ichide we ichki derwazining sirtida medhiye naxshichiliri üçhün ikki kichik öy bar idi; biri shimaliy derwazining yénida, jenubqa yüzlen'gen; yene biri jenubiy derwazining yénida, shimalgha yüzlen'genidi. **45** U manga: «Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni ibadetxanigha mes'ullar üçhündür. **46** Jenubqa yüzlen'gen öy kahinlar, yeni qurban'gah wezipisige mes'ullar üçhündür. Bular bolsa Zadokning jemetining oghul perzentliri; shularla Lawiy jemetidiler arisidin Perwerdigarning yénigha xizmitide bolushqa kireleydu» — dédi. **47** U hoylini ölçhidi; uzunluqi yüz gez, kenglik yüz gez, tööt chasiliq idi; qurban'gah bolsa muqeddesxana aldida turatti. **48** U méri muqeddesxanining dalinigha apardi; u dalan éghizining ikki yénidiki tamlarning uzunluqini ölçhidi; bir tereptikisi besh gez, yene bir tereptikisi besh gez chiqtı; dalan éghizining [özi on tööt gez idi]; dalan éghizidiki tamning [ichki teripining] kenglik bu teripi üch gez, u teripi üch gez idi. **49** Dalanning

kengliki yigirme gez, uzunluqi on bir gez idi; uninggha chiqidighan pelempay bar idi; tüwrükimu bar idi, u yénida biri, bu yénida biri bar idi.

41 U méni [muqeddesxanidiki] muqeddes jayning aldigha apardi; u jayning kirish éghizining ikki teripidiki yan tamni ölcidi, her ikkisining qélinliqi alte gez chiqtı. **2** Kirish éghizining kengliki bolsa on gez idi; muqeddes jayning kirish éghizidiki toghra tamning ichki teripining kenglikini ölcidi, her ikkisi besh gez chiqtı; u muqeddes jayning uzunluqini ölcidi, qiriq gez chiqtı; uning kengliki yigirme gez chiqtı. **3** U ichkirige qarap mangdi, eng muqeddes jaygha kirish éghizidiki toghra tamning kengliki ikki gez; éghizining kengliki alte gez idi; [ikki tereptiki] toghra tamning uzunluqi bolsa, yette gez idi. **4** U muqeddes jayning keynidiki «eng muqeddes jay»ning uzunluqini ölcidi, yigirme gez chiqtı; kenglikimu yigirme gez idi. U manga: «Bu eng muqeddes jay» — dédi. **5** U muqeddesxanining témini ölcidi, qélinliqi alte gez chiqtı; yandiki kichik xanilarning bolsa, kengliki tööt gez idi; kichik xanilar muqeddesxanini chöridep sélin'ghanidi. **6** Yénidiki kichik xanilar üch qewetlik, bir-birige üstileklik idi, her qewette ottuzdin xana bar idi; kichik xanilarning limliri muqeddesxanining témidiga chiqip qalmasliqi üchün, limlar kichik xanilarning sirtqi témidiga béktilgenidi. **7** Yuqirilighanséri muqeddesxanining etrapidiki kichik xanilar kéngiyip barghanidi; chünki muqeddesxanining etrapida qurulush bolghanlıqtın bina égizligenséri xanilar kéngeygen. Shu sewebtin muqeddesxanimu égizligenséri kéngeygen. Töwendiki qewettin yuqiridiki qewetkiche otturidiki qewet arqılıq chiqidighan pelempay bar idi. **8** Men muqeddesxanining égiz ulluq supisi barlıqını kördüm; u hem yénidiki kichik xanilarning uli idi; uning égizlikli toptoghra bir «xada» idi, yeni alte «chong gez» idi. **9** Yénidiki xanilarning sirtqi témining qélinliqi besh gez idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar bilen [kahnlarning] hujririli arılıqidiki bosh yerning kenglikи yigirme gez idi; bu bosh yer muqeddesxanining hemme teripide bar idi. **11** Yénidiki kichik xanilargha kirish éghizi bolsa bosh yerge qaraytti; bir kirish éghizi shimalgha, yene biri jenubqa qaraytti. Supa üstdikii xanilarnı chöridigen bosh yerning kengliki besh gez idi. **12** Gherbke jaylashqan, bosh yerge qaraydighan binaning uzunluqi yetmish gez idi; binaning sirtqi

témining qélinliqi besh gez; uning kengliki toqsan gez idi. **13** Héliqi kishi muqeddesxanining özini ölcidi; uning uzunluqi yüz gez idi. Bosh yerning kengliki [yüz gez idi], binaning tamliri qoshulup jemiy kenglikи yüz gez idi. **14** Muqeddesxanining aldi teripi we sherkqe jaylashqan hoylisining kengliki yüz gez idi. **15** U [muqeddesxanining] keynidiki bosh yerge qaraydighan binaning kenglikini, jümlidin u we bu teripidiki karidorni ölcidi, yüz gez chiqtı. Muqeddesxanining «muqeddes jay»i bilen ichki «eng muqeddes jay»i we sirtqa qaraydighan dalini bolsa, yaghach taxtaylar bilen bézelgen; uning bosughiliri, ichidiki üch jayning etrapidiki rojekliri hem dehlizliri bolsa, bosughisidin tartip hemme yer, poldin dérizilergiche yaghach taxtaylar bilen bézelgen (dériziler özi rojeklik idi). **17** Dalandin ichki «eng muqeddes jay»ghiche bolghan torus, ichki we sirtqi «muqeddes jay»ning tamlirining hemme yéri kérub we palma derexliri bilen ölcemlik neqishlen'genidi. Her ikki kérub arisida bir palma derixi neqishlen'genidi; herbir kérubning ikki yüzü bar idi. **19** Kérubning insan yüzü bu tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; shir yüzü u tereptiki palma derixi neqishige qaraytti; pütkül muqeddesxanining [ichki] hemme teripi shundaq idi; **20** dalanning poldin tartip torusighiche, shuningdek «muqeddes jay»ning tamlirigha kérublar we palma derexliri neqish qilin'ghan. **21** «Muqeddes jay»ning ishik késhekli bolsa, tööt chasiliq idi; «eng muqeddes jay» alidiki ishik késheklimu oxshash idi. **22** «[Muqeddes jay]»[ning] égizlikli üch gez, uzunluqi ikki gez bolghan qurban'gahi yaghachtin yasalghan; uning burjekliri, yüzü we tamlirining hemmisi yaghachtin yasalghan; héliqi kishi manga: «Bu bolsa Perwerdigarning aldida turidighan shiredur» — dédi. **23** [Muqeddesxanining] «muqeddes jay» hem «eng muqeddes jay»ining herbirining qosh qanatlıq ishiki bar idi. **24** Herbir qanitining ikki qatlumi bar idi; bu ikki qatlum qatlinatti; bu tereptiki qanitining ikki qatlumi bar idi; u tereptikisiningmu ikki qatlumi bar idi. **25** Ularning üstige, yeni «muqeddes jay»ning ishikliri üstige, tamlarning üstini neqishligendek, kérublar we palma derexliri neqishlen'genidi; sirtqi dalanning aldida yaghachtin yasalghan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u we bu teripide rojekler we palma derex neqishliri bar idi. Muqeddesxanining yénidiki kichik xanilar we alidiki aywanning sheklimu shundaq idi.

42 U méni sirtqi hoyligha, shimal teripige apardi; u méni yene «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining shimali u duligha jaylashqan kichik xanilargha apardi. 2 Xanilarning jemiy uzunluqi yüz gez idi; ularning kirish yoli shimalgħa qaraytti; [xanilarning] jemiy kengliki ellik gez idi. 3 Xanilar ichki hoyligha tewe yigırme gez kengliktiki «bosh yer»ge qaraytti, shundaqla sirtqi hoyligha tewe «tash taxtayliq supa»ning u dulida idi. Üch qewetlik xanilarning karidorining bir teripidiki xanilar yene bir teripidiki xanilarning u dulida idi. 4 Xanilarning aldida on gez kenglikte, yüz gez uzunluqta bir karidor bar idi. Xanilarning ishikliri shimalgħa qaraytti; 5 yuqiridiki xanilar tōwendiki we otturisdiki öylerdin tar idi; chünki karidorlar köp orunni igliwalghanidi. 6 Xanilar üch qewetlik idi; biraq hoyligha tutash xanilarningkidek tüwrulkiri bolmighachqa, üchinchi qewettiki xanilar astinqi qewettiki we otturidiki xanilardin tar idi. 7 Sirttiki xanilarning yénidiki, yeni hoylini xanilardin ayrip turidighan sirtqi tamning uzunluqi ellik gez idi. 8 Sirtqi hoyligha tutashqan xanilarning bolsa, jemiy uzunluqi ellik gez idi; mana, muqeddesxanigha qaraydighan teripining uzunluqi yüz gez idi. 9 Bu xanilar astida, sirtqi hoylidin kirdighan, sherq terepke qaraydighan bir kirish yoli bar idi. 10 Ibadetxanining jenubiy teripide, sherqiy teripige qaraydighan ichki hoylidiki tamning kengliki bilen teng bolghan, «bosh yer»ge tutashqan, ibadetxanining özige qaraydighan xanilar bar idi; 11 Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular shimalgħa qaraydighan xanilargħa oxshaytti. Ularning uzunluqi we kenglik, barliq chiqish yolliri, shekli we ishikliri oxshash idi. 12 Jenubqa qaraydighan bir yürüsh xanilarning ishiki aldidiki karidorning beshida bir kirish yoli bar idi; bu kirish yolimu sherqqe qaraydighan tamning yénida idi. 13 We u manga: «[ibadetxanining hoylidiki] «bosh yer»ge tutashliq bu shimaliy we jenubiy yürüsh xanilar bolsa, muqeddes xanilardur; Perwerdigargħa yéqinlishalaydighan kahinlar shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni yeydu. Ular shu yerlerde «eng muqeddes hediyeler»ni, yeni ashliq hediyelerni, gunah qurbanliqlirini we itaetsizlik qurbanliqlirini qoyidu; chünki shu yerler muqeddestur. 14 Kahinlar Xuda alidha kirkendin keyin, ular «muqeddes jay»din biwasite sirtqi hoyligha chiqmaydu, belki shu yerge xizmet kiyimini sélip qoyidu, chünki bu kiyimler muqeddestur. Ular peqet

bashqa kiyimlerni kiyip, andin jamaet turghan yerge chiqidu» — dédi. 15 U shundaq qilip ibadetxanining ichki kölimini ölcigendin keyin, u méni sherkqe qaraydighan derwzidin chiqardi we etrapidiki tamni ölcidi. 16 U sherkqi teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. 17 U shimaliy teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. 18 U jenubiy teripini ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. 19 U gherbiy teripige burulup, ölcem xadisi bilen ölcidi; u besh yüz xada chiqti. 20 U töt teripini ölcidi; etrapida awam bilen pak-muqeddes bolghan jaylarni ayrip turidighan, uzunluqi besh yüz [xada], kengliki besh yüz [xada] tam bar idi.

43 U méni derwazigha, yeni sherkqe qaraydighan derwazigha apardi; 2 Mana, Israilning Xudasining shan-sherpi sherq tereptin keldi; Uning awazi ulugh sularning sharqirighan sadasidek idi; yer yüzü uning shan-sherpi bilen yorutuldi. 3 Men körgen bu alamet körünüsh bolsa, u sheherni halak qilishqa kelgen qétimda körgen alamet körünüştek boldi; alamet körünüshler yene men Kewar deryasi boyida turup körgen alamet körünüştek boldi; men düm yiqlidim. 4 Perwerdigarning shan-sherpi sherkqe qaraydighan derwaza arqılıq ibadetxanigha kirdi; 5 Roh méni kötüüp, ichki hoyligha apardi; mana, Perwerdigarning shan-sherpi ibadetxanini toldurdi. 6 Héliqi kishi yénimda turghanda, ibadetxanining ichidin Birsining sözligen awazini anglidim; 7 U manga: — I insan oghli, bu Méning textim sélin'ghan jay, Men ayagh basidighan, Men Israillar arisida menggüge turidighan jaydur; Israil jemetidikiler — ularning özliri yaki padishahliri buzuqluqi bilen yaki «yuqiri jaylar»da padishahning jesetliri bilen Méning pak-muqeddes namimni yene héch bulghimaydu. 8 Ular öz bosughisini Méning bosughimning yénigha, ishik keshikini Méning ishik keshikimning yénigha salghan, ular bilen Méni peqet bir tamla ayrip turatti, ular Méning pak-muqeddes namimni yirginchlikliri bilen bulghighan. Shunga Men ghezipim bilen ularni yoqitiwettim. 9 Emdi hazır ular buzuqluqini, padishahlarning jesetlirini Mentin yiraq qilsun; we Men ular arisida menggüge turimen. 10 — Emdi sen, i insan oghli, Israil jemetining öz qebihlikliridin xijalet bolushi tħchūn bu öyni ulargha körsitip bergen; ular kallisida ibadetxanini ölchep baqsun. 11 Egerde ular öz qilghanliridin xijil bolsa, emdi sen mushu öyning sheklini, uning sélinishini, chiqish

yollirini, kirish yollirini we barliq layihisini we barliq belgilimilirini, — shundaq, barliq sheklini we barliq qanunlirini ayan qilip bergen; ularning pütküll sheklini éside tutushi hem uning belgilimilirige emel qilishi üçhün, uni ularning köz aldigha yazghin. **12** Ibadetxanining qanuni shundaq bolidu: U turghan taghning choqqisining béktilgen pasilghiche bolghan dairisi «eng muqeddes» bolidu; mana, bu ibadetxanining qanunidur. **13** Qurban'gahning «[chong] gez»de ölchen'gen ölchemliri shundaq idi: — bu gez bolsa bir gez qoshulghan bir aliquan bolidu. Qurban'gahning etrapidiki ulining égizlikli bir gez, kengliki bir gez, etrapidiki girwiki bolsa bir aliquan idi. Mana bu qurban'gahning uli idi. **14** Uning ulidin astinqi tekchigiche ikki gez, kengliki bir gez idi; bu «kichik tekche»din «chong tekche»giche töt gez, kengliki bir gez idi; **15** qurban'gahning ot supisining égizlikli töt gez idi; ot supisida töt münggüz choqchiyip chiqip turatti. **16** Qurban'gahning ot supisining uzunluqi on ikki gez, kengliki on ikki gez bolup, u töt chasiliq idi. **17** Yuqiri tekchigichimu töt chasiliq idi, uzunluqi on töt gez, kengliki on töt gez; etrapidiki girwiki bolsa yérим gez idi; astining kengliki bir gez idi; uningga chiqidighan pelempiyi sherqqe qaraytti. **18** U manga shundaq dédi: — I insan oghli, Reb Perwerdigar shundaq deydu: Bu qurban'gah üstige köydürme qurbanliqlarni sunush we üstige qan sépish üçhün uni yasighan künide, shular uning belgilimiliri bolidu: — **19** sen Lawiy qebilisidin bolghan, yeni Méning xizmitimde bolush üçhün Manga yéqinlishidighan Zadok neslidikilerdin bolghan kahinlarga gunah qurbanliqi süpitide yash bir torpaqni bérisen; **20** sen uning qénidin azraq élip qurban'gahning münggüzlirige, chong tekchining töt burjikige hem etrapidiki girwekliri üstige sürisen; shuning bilen sen uni pakizlap we uningga kafaret qilisen. **21** Sen gunah qurbanliqi bolghan torpaqni élip uning jesitini «muqeddes jay»ning sirtida bolghan, ibadetxanidiki alahide béktilgen jayda köydürisen; **22** ikkinchi künide sen gunah qurbanliqi süpitide békirim bir tékini sunisen; ular qurban'gahni torpaq bilen paklandurghandek téke bilen uni paklaydu. **23** Sen uni paklighandin keyin, sen békirim yash bir torpaq, qoy padisidin békirim bir qochqarni sunisen; **24** sen ularni Perwerdigarning aldigha sunisen; kahinlar ularning üstige tuz sépidu we ularni Perwerdigargha atap köydürme qurbanliq süpitide sunidu. **25** Yette kün sen her künü gunah qurbanliqi süpitide bir tékini

sunisen; ular békirim yash bir torpaqni, qoy padisidin békirim bir qochqarnimu sunidu. **26** Ular yette kün qurban'gah üçhün kafaret qilip uni paklaydu; shuning bilen ular uni pak-muqeddes dep ayriydu. **27** Bu künler tügigende, sekkizinchı künü we shu kündin keyin, kahinlar silerning köydürme qurbanliqliringlarni we inaqliq qurbanliqliringlarni qurban'gah üstige sunidu; shuning bilen Men silerni qobul qilimen, — deydu Reb Perwerdigar.

44 We u méni ibadetxanining sherqqe qaraydighan derwazisigha apardi; u étiklik idi. **2** Perwerdigar manga: — Bu derwaza étiklik turidu; u échilmaydu, héchkim uningdin kirmeydu; chünki Perwerdigar, Israilning Xudasi uningdin kirgen; shunga u étiklik qalidu. **3** Peqet shahzade, shahzadilik süpiti bilen shu derwazining [karidorida] olturup Perwerdigar aldida nan yéyishke bolidu; u [derwaznining] dalinidin kiridu we shu yoldin chiqidu, — dédi. **4** U méni shimaliy derwazidin chiqirip ibadetxanining aldigha apardi; men kördum, mana, Perwerdigarning shansheripi Perwerdigarning öyini toldurdi; men düüm yiqildim. **5** Perwerdigar manga shundaq dédi: — Insan oghli, Méning sanga Perwerdigarning öyining barliq belgilimiliri hem qanunliri togruluq éytidighanlirimning hemmisini köngül qoyup közüng bilen kör, qulqing bilen angla; ibadetxanining kirish yoli we muqeddes jayning chiqish yollirini köngül qoyup ésingde tut. **6** Andin asylargha, yeni Israil jemetige shundaq dégin: «Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Yirginchlik qilmishliringlarga boldi bes, i Israil jemeti! **7** Siler barliq yirginchlik qilmishliringlardan sirt, Manga nan, qurbanliq méyi we qénini sun'ghininglarda, siler yat ademlerni, qelbide xetne qilinmighan, ténde xetne qilinmighanlarni méning muqeddes jayimda, yeni Méning öyümde turup uni bulghashqa kirgündunglar; ular ehdemni buzdi. **8** Siler Méning pak-muqeddes nersilirimge mes'uliyet bilen sadiq bolmay, belki muqeddes jayimda özünglarning ornigha mes'ul bolushqa [yat ademlerni] ishqa qoydunglar». **9** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Israil arisida turghan yat ademlerdin, yeni qelbide xetne qilinmighan, ténde xetne qilinmighan herqandaq yat ademning Méning muqeddes jayimha kirishige bolmaydu **10** lékin Israilning Mentin ézip kétishi bilen, Mentin yiraqliship azghan, mebdulirigha intilgen Lawiy jemetidikiler öz qebihlikining jazasini tartidu; **11** halbuki, ular yenila muqeddes ornumda, öy

derwazilirida nazaretcilik qilidigan we öy xizmitide bolidighan xizmetkarlar bolidu; ular xelq üçün köydürme we bashqa qurbanliqlarni soyidu; ular xelqning xizmitide bolup ularning alidda turidu. **12** Emma xelq mebudlirigha choqun'ghanda, ular xelqning shu ishlirida, ularning xizmitide bolghanliqi, shuning bilen Israil jemetini qebihlikke élip baridighan putlikashang bolghanliqi tüpeylidin, shunga Men ulargha qolumni kötüüp qesem ichkenmenki, — deydu Reb Perwerdigar, — ular qebihlikining jazasini tartidu. **13** Shunga ular Men üçün kahinliq wezipisini öteshke Méning yénimgha yéqin kelmeydu, yaki Méning muqeddes nersilirimge, «eng muqeddes» nersilirimge yéqin kelmeydu; ular belki öz xijalitini we yirginchlik qilmishlirining jazasini tartishi kérek. **14** Biraq Men ularni öyning özining mulazimitige, uning barliq xizmitige we uningda qilinidighan barliq ishlargha mes'ul qilimen. **15** Biraq Israil Menden ézip ketkende, Öz muqeddes jayimgha qarashqa sadiq kahinlar, yeni Lawiylar bolghan Zadokning ewladilir — ular xizmitimde bolushqa yénimgha yéqin kélédu; ular qurbanliqlarning méyini we qénimi sunushqa Méning aldimda turidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Ular muqeddes jayimgha kiridu, Méning xizmitimde bolushqa dastixinimgha yéqin kélédu; ular Méning tapshuruqumgha mes'ul bolidu. **17** We shundaq boliduki, ular ichki hoyla derwaziliridin kirkende, kanap kiyimni kiyishi kérek; ichki hoyla derwazilirida yaki muqeddesxana alidda xizmette bolghanda, ularda herqandaq yungdin bolghan nerse bolmaydu; **18** beshigha kanaptin tikilgen selle, bélining töwinige kanaptin tambal kiyidu; ular ademni terlitidighan héchqandaq nersini kiymesliki kérek. **19** Ular xelqning alidiga sirtqi hoyligha chiqqanda, ular xizmet kiyimlirini séliwétip, ularni muqeddes «kichik xanilar»gha qoyup qoyidu; ular xelqning bu kiyimlirining pak-muqeddeslikige tétip kétip ziyan'gha uchrimasliqi üçün bashqa kiyimlerni kiyishi kérek. **20** Ular chachlirini chüshüriwetmesliki, yaki chachlirini uzun qoyuwetmesliki lazim; ular peqet qisqa chach qoyushi kérek. **21** Ichki hoyligha kirkende héchqaysi kahin sharab ichmesliki kérek. **22** Ular tul yaki ajrashqan ayalni öz emrige almasliqi kérek; ular Israil neslidin bolghan pak qizni, yaki kahindin tul qalghan ayalni élishqa bolidu. **23** Ular xelqimge pak-muqeddes bilen addiyning perqini öğitudu, ulargha halal bilen haramni qandaq perq étishni körsitudu. **24**

Erz-dewalarda ular höküm chiqirish ornida bolidu; ular bularning üstige öz hökümlirim boyiche höküm chiqiridi; Men békitken barliq héyt-bayramlirim toghrisidiki qanun-belgilimilirimni tutidu; ular Méning «shabat kün»lirimni pak-muqeddes dep etiwarlishi kérek. **25** Özini napak qilmasliqi üçün ular ölükning yénigha héch barmasliqi kérek; halbuki, ölgen atisi, anisi, oghli, qizi, aka-ukisi yaki éri yoq acha-singlisi üçün ular özini napak qilishqa bolidu. **26** Özini paklandurghandin kényin, uningha yene yette kün sanilishi kérek; **27** u muqeddes jaygha kirkende, yeni muqeddes jayda xizmette bolushqa ichki hoyligha kirkeng shu künide, u özi üçün gunah qurbanliqini sunushi kérek, — deydu Reb Perwerdigar. **28** Bu ulargha miras bolidu: — Men Özüm ulargha miras bolimen; siler ulargha Israil zéminidin héchqandaq igilikni teqsim qilmaysiler; Men ularning igiliki bolimen. **29** Ular ashliq hediye, gunah qurbanliqi we itaetsizlik qurbanliqliridin yeydu; Israilda mexsus Xudagha atalghan herqandaq nerse ularningki bolidu. **30** Tunji chiqqan herqandaq mehsulatlarning ésili, barliq we herqandaq «kötürme hediye»ler kahinlar üçün bolidu. Siler [arpa-bughdiyenglarning] hosulining tunji xémirini kahin'gha teqdim qilishinglar kérek; shuning bilen bext-beriket öyünglerge ata qilinidu. **31** Kahinlar özlüigidin ölgen, yaki yirtquchlar boghup qoyghan héchqandaq haywan yaki uchar-qanatlardin yéyishke bolmaydu.

45 Siler zéminni miras qilip bólüsh üçün chek tashlap teqsim qilghininglarda, siler «kötürme hediye» süpitide zémindiki muqeddes bir ülüshni Perwerdigargha atap sunisiler. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada], kenglikli yigirme ming [xada] bolidu. Bu parche yer her tereptiki chigrisighiche muqeddes hesablinidu. **2** U yerdin besh ming [xada] uzunluqtiki, besh ming [xada] kengliktiki tööt chasiliq yer muqeddes jaygha ayrılidu; uning etrapida bosh yer bolush üçün ellik gezlik kengliktiki yer bölünidu. **3** Bu ülüshin sen uzunluqi yigirme besh ming [xada], kenglikli on ming [xada] bolghan yerni ölcəp böliben; buning ichi muqeddes jay, eng muqeddes jay bolidu. **4** Bu yer zéminning muqeddes ülüshi bolidu; u muqeddes jayning xizmitide bolghan, yeni Perwerdigarning xizmitide bolushqa yénigha yéqin kéléidighan kahinlar üçün bolidu; u ularning öyliri üçün, shundaqla muqeddes jayning orunlishishi üçün muqeddes orun bolidu. **5** Uningdin sirt

yene uzunluqi yigirme besh ming gez, kengliki on ming gez bolghan yer, öyning xizmitide bolidighan Lawiylarning igiliki, yeni özliri turidighan sheherliri üçün bolidu. **6** Siler bu «kötürme hediye» bolghan muqeddes ültishning yénidin sheher üçün kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming [xada] yerni böttüp békisiler. Bu pütkül Israil jemeti üçün bolidu. **7** Shahzadining ülüshi bolsa, bu muqeddes ültishning ikki teripige tutishidu, shundaqla sheherge tewe jayning ikki teripige tutishidu, yeni gherbiy teripi gherbke qaraydighan, sherq teripi sherqqe qaraydighan ikki parche yer bolidu; bu parche yerlarning jemiy uzunluqi qebililerning ülüshining uzunluqi bilen parallél bolidu. **8** Bu yer shahzadining Israil zéminidiki igiliki bolidu; we Méning shahzadilirim xelqimni yene héch ezmeydu; zémin Israil jemetige, qebililiri boyiche bólüp teqsim qilinidu. **9** Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Boldi bes, i Israil shahzadiliri! Jebir-zulum we bulang-talangni özünglardin néri qilip, toghra höküm chiqirip adalet yürgüzunglar; Méning xelqimni qayta yéridin heydiwtükchi bolmanglar, — deydu Reb Perwerdigar. **10** Silerde toghra mizan, toghra efah, toghra «bat» bolsun. **11** «Efah» we «bat» bolsa bir ölchem bolsun; shuning bilen bat xomirning ondin birige, efah xomirning ondin birige barawer bolsun; xomir bolsa ular ikkisi üçün ölchem bolsun. **12** Bir shekel bolsa yigirme «gerah» bolsun. Yigirme shekel, yigirme besh shekel, on besh shekel qoshulup silerge «mina» bolidu. **13** Bu silerning [shahzade üçün] «kötürme hediye»nglar bolidu; bir «xomir» bughdayin altidin bir efah bughday, bir «xomir» arpidin altidin bir efah arpa sunisiler; **14** zeytun méyi bolsa, «bat» bilen ölchinidu, herbir «kor»din ondin bir bat sunisiler (bir «kor» on «bat» yaki bir «xomir» bolidu, chünki on bat bir xomir bolidu). **15** Israilning süyi mol yaylaqliridin, her ikki yüz tuyaq padigha birdin paxlan sunisiler — bular bolsa, «ashliq hediye», «köydürme qurbanliq», «inaqliq qurbanliqlar bolup, Israillar üçün kafaret qilish üçün bolidu, — deydu Reb Perwerdigar. **16** Zémindiki xelqning hemmisining Israilning shahzadisige sun'ghan bu «kötürme hediye»ge töhpisi bolidu. **17** Shahzadining wezipisi bolsa, héylerge, «yéngi ay»larga, «shabat kün»lerge, jümlidin Israil jemetining barliq «ibadet sorun»lirigha köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyejer we sharab hediyelerni teminleshtin ibaret; Israil jemeti

üçün kafaret élip kélidighan gunah qurbanliqi, ashliq hediye, köydürme qurbanlıq we inaqliq qurbanliqlarını teminligüchi del shu bolidu. **18** Reb Perwerdigar shundaq deydu: — Birinchi ayning birinchi künide sen békirim yash bir torpaqni alisen, uning bilen sen muqeddes jayni paklaysen. **19** Kahin bu gunah qurbanliqining qénidin élip ibadetxanining ishik késheklerige, qurban'gahning yuqiri tekchisidiki tööt burjekke we ichki hoylining derwazisining kirish yolining késheklerige sürüdu; **20** shuningdek yoldin azghanlar yaki nadanlar üçün sen shu ayning yettinchi künide oxhash ish qilishing kérek; shuning bilen sen ibadetxana üçün kafaret qilisen. **21** Birinchi ayning on tötinchi künide siler «ötüp kétish» héyti, yette künük bir héytni ötküzisiler; pétiir nanni yéyish kérek. **22** Shu kuni shahzade özi we zémindiki barliq xelq üçün gunah qurbanlıqı süpitide bir torpaqni sunidu. **23** Héytning yette künining herbiride u Perwerdigarha köydürme qurbanliqni, yeni yette künning herbiride yette torpaq we yette qochqarni, hemmisini békirim halda sunidu; her kuni gunah qurbanlıqı üçün bir tékini sunidu. **24** U herbir torpaqqa bir efah ashliq hediye, herbir qochqargha bir efah ashliq hediye qoshup sunidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. **25** Yettinchi ayning on beshinchi künide bashlan'ghan héyta, héytning yette künining herbiride u mushundaq gunah qurbanliqları, köydürme qurbanliqlar, ashliq hediyelerni we zeytun méyi qatarliqlarını oxhash sunushi kérek.

46 Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Ichki hoylining sherkqe qaraydighan derwazisi alte «ish kuni»de étiklik bolidu; biraq shabat künide u échilidu; we «yéngi ay» bolghan künliride u échilidu. **2** Shahzade sirttin shu derwazining dalinining yoli bilen kiridu, u kirish éghizining késhek témi tüwide turidu; kahinlar bolsa uning üçün köydürme qurbanliqini, inaqliq qurbanliqlarını sunidu; u derwazining bosughisida sejde qilidu andin chiqidu; biraq derwaza kechkiche étilmeydu. **3** Zémindiki xelqmu shabat künliride we «yéngi ay»larda shu derwazining kirish éghizining tüwide turup Perwerdigar aldida sejde qilidu. **4** Shabat künide shahzade Perwerdigarha sun'ghan qurbanlıq bolsa alte békirim paxlan, bir békirim qochqar bolidu. **5** Bulargha qoshulidighan ashliq hediyejer qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chaming

yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. **6** «Yéngi ay»ning künide u sun'ghan qurbanlıq yash bir békirim torpaq, alte paxlan, bir qochqar bolidu; ularning hemmisi békirim bolidu. **7** Bulargha ashlıq hediyelerni qushup sunidu; torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha chamining yétishiche bolidu; herbir efah un'gha bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. **8** Shahzade kirgende, derwazining dalini bilen kiridu, we shu yol bilen chiqidu. **9** Zémindiki xelq héyt künliride béktilgen «ibadet sorun»lirigha Perwerdigar aldigha kirgende, sejde qilishqa shimaliy derwazidin kirgen kishi jenubiy derwazidin chiqidu; jenubiy derwazidin kirgen kishi shimaliy derwazidin chiqidu; u kirgen derwazidin chiqmaydu, belki uduligha méngep chiqidu. **10** Xelq kirgende shahzade ular bilen bille kiridu; ular chiqqanda, bille chiqidu. **11** Héyt-bayramlarda we «ibadet sorun»lirida bolsa, u qoshumche sun'ghan ashlıq hediyeler torpaqqa bir efah, qochqargha bir efah, paxlanlargha bolsa chamining yétishiche bolidu; herbir efah un'gha u bir xin zeytun méyini qoshup sunidu. **12** Shahzade Perwerdigarha xalis köydürme qurbanlıqları yaki xalis inaqliq qurbanlıqlarını sunmaqchi bolsa, emdi sherkqe qaraydighan derwaza uning üchün échilidu; shabat künide qilghandek, u öz köydürme qurbanlıqlarını we inaqliq qurbanlıqlarını sunidu; u qaytip chiqidu; chiqqandin kényin derwaza étildi. **13** Her künde sen Perwerdigarha köydürme qurbanlıq süpitide bir yashlıq békirim paxlanni sunisen; sen her etigini teyyarlap bérisen. **14** Her etigende sen uningga qoshup ashlıq hediye, yeni undin altidin bir efah we unni maylashqa zeytun méyidin üchtin bir hin teyyarlaysen; bu Perwerdigarha ebediy belgilime bilen béktilgen ashlıq hediye bolidu. **15** Ular her etigende paxlanını, uning ashlıq hediyesini zeytun méyi bilen ebediy köydürme qurbanlıq süpitide sunidu. **16** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Shahzade öz mirasidin oghullirining bırsige sowgha qilghan bolsa, emdi u yene ashu oghlining öz oghul-ejdadlırı üchün bolidu; miras yoli boyiche u ularning igiliki bolidu. **17** Biraq u öz mirasidin uning xizmetkarlirining birige sowgha bergen bolsa, u uningki «xalas qilish yili»ghiche bolidu; shu chaghda u shahzadige qayturulidu; [shahzadining mirası] esli öz oghullirighıla mensup bolidu. **18** We shahzade xelqqe jebir-zulum sélip, ularni mirasidin

heydiwetmeydu; u oghullirigha öz igilikidin miras teqsim qılıdu; shuning bilen Méning xelqim öz igilikidin tarqitilmaydu. **19** Andin [héliqi kishi] méni shimalgha qaraydighan, kahinlar üçün bolghan muqeddes «kichik xanilar»gha derwazining yénidiki kirish yoli bilen apardi; mana, uning gherb teripide mexsus bir jay bar idi; **20** u manga: «Bu kahinlar itaetsizlik qurbanlıqlarını we gunah qurbanlıqlarını qaynitidighan hem ashlıq hediyelerni pishuridighan jaydur; bu jayni békitshtiki meqset, xelqning bu ashlarning pak-muqeddeslikige tégip kétip ziyan'gha uchrimaslıqı üçün, ular bu [ashlarnı] sirtqi hoyligha élip chiqmaydu. **21** U méni sirtqi hoyligha apırıp, méni hoylining töt bulungidin ötküzdi; mana, hoylining herbir bulungida [kichik] hoyla bar idi. **22** Hoylining töt bulungida, uzunluqi qırıq gez, kenglikti ottuz gez bolghan tosma tamlıq hoyllilar bar idi; bu töt hoylining ölcemli oxhash idı. **23** Bu töt hoyla ichide etrapida tash taxtaylıq tekche bar idi; tekche astida hemme etrapida qazan qaynitidighan [ot qalaydighan] jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gösh qaynitish öyliri», mushu yerlerde öyning xizmitide bolghanlar xelqning qurbanlıqlarını qaynitidu» — dédi.

47 [Héliqi kishi] méni öyning derwazisiga qayta apardi. Mana, ibadetxanining bosughisidin sular sherkqe qarap épip chiqiwatatti; chünki öyning aldi sherkqe qaraytti. Sular öyning astidin, ong teripidin, qurban'gahning jenubiy teripidin épip chüshetti. **2** U méni shimalgha qaraydighan derwazisidin chiqardi; u méni aylandurup sherkqe qaraydighan derwazining sirtigha apardi; mana, sular ong teripidin épip turatti. **3** Héliqi kishi qolida ölcögüch tanini tutup, sherkqe qarap mangdi; u ming gez ölcidi, andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning oshuqığa chiqatti. **4** U yene ming gez ölcidi; andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning tizlirigha yetti. U yene ming gez ölcidi; andin méni sulardin ötküzdi; sular ademning bélige chiqatti. **5** U yene ming gez ölcidi; u men ötelmeydighan derya bolup chiqti; chünki sular örlep ketti; uningga su üzgili bolatti, u ötkili bolmaydighan derya bolup chiqti. **6** U mendin: «Insan oghli, buni körgensen?» dep soridi; andin méni deryanıq qırghıqığa qayturup apardi. **7** Qırghaqqa qayttım, mana, deryanıq qırghıqida, u we bu qétida, intayin köp derexler bar idi. **8** U manga mundaq dédi: «Bu sular yurtnıg sherkige chiqidu; shu yerdin ular Arabah tüzlenglilikge chüshüp, andin

déngizgħa kiridu. Ular déngizgħa éqip kirishi bilen, déngiz suliri saqaytillidu. **9** We shundaq boliduki, bu «jüp derya» qaysi yerge éqip kelse, shu yerdiki barliq su üzidīgħan janiwarlar yashaydu; déngizda nurghun béliqlar bolidu; chünki sular shu yerge éqip kélidu, we déngiz suliri saqaytillidu; derya nege aqsa, shu yerning hemmisi hayatqa ige bolidu. **10** We shundaq boliduki, béliqchilar déngiz boyida turidu; En-Gedidin En-Eglaimgħiche ularning torliri yéyilidīgħan jayliri bolidu; déngiz béliqlirining «Ottura déngiz»dikidek bek köp sortliri bolidu; **11** biraq uning zey-sazqliqliri saqaytilmaydu; ular shorluq bolushqa tapshurulidu. **12** Derya boyida, u we bu qétida, ozuq bolidīgħan herxil dixerxler ösidu. ularning yopurmaqliri solashmaydu, ular mewisiz qalmaydu; ular her ayda yéngidin mewleydu; chünki uni sugħiridīgħan sular muqeddes jaydin chiqidu; ularning mewisiz ozuq, ularning yopurmaqliri dora-dermanlar bolidu. **13** Reb Perwerdigar mundaq deydu: — Töwende Israilning on ikki qebilisige zémin miras süpitide bólünüp teqsim qilinip chégralar ayrilidu; Yüsüpning qebilisige ikki ülüş bólünidu. **14** Men qolumni kötürüp ata-bowliringħargħa qesem ichkendek, siler bir-biringħargħa barawerlik bilen zéminni miras bolushqa bóliser; u silerge miras bolidu. **15** Zéminning [töt] teripining chégrasi mundaq: Shimaliy teripi, «Ottura déngiz»din bashlinip Xetlonning yolini boylap, Zedad shehirining kirish éghizīgħiche bolidu; **16** u Xamat, Bérotah, Sibraim (Demeshq bilen Xamatning chégrisining otturisida), Hawranning chégrisida bolghaq Xazar-Hattikon sheherlirini öz ichige alidu; **17** shuningdek «Ottura déngiz»din bashlan'għan chégra Hazar-Énan'għiche sozulidu; u Demeshqning chégrisini boylap, Xamatning shimaliy rayonining chégrasiga tutishidu; bu bolsa shimaliy teripi bolidu. **18** Sherq teripining chégrisi, Hawraġ bilen Demeshqning otturisidin bashlinip, Giléad we Israil zéminini bólüp turidīgħan Iordan deryasi bolidu. Siler buningdin «Öltük déngiz»għiche miraslar mi bólüp ölcħeysiler. Bu bolsa sherq teripi bolidu. **19** Jenubiy teripi bolsa, Tamar shehiridin Méribah-Qedesh deryasining éqinlirīgħiche, andin Misir wadisidin «Ottura déngiz»għiche sozulidu. Bu jenubiy chégra bolidu. **20** Għerbiy teripi bolsa «Ottura déngiz»ning özi, Xamat rayonigha kirish éghizīgħiche bolidu; bu għerbiy chégrisi bolidu. **21** Siler bu zéminni Israilning qebilisi boyiche öz-aranglarda ülüşħuħuŋħar kék.

22 Shundaq bolush kerekki, siler öz-aranglar we aranglarda olturaqlashqan, aranglarda balilic bolghaq musapirlargħa uni miras bolushqa chek tashlap bóliser; ular silerge nisbeten wetinide tughulgħan Israillargħa oxhash bolushi kerek. Ular siler bilen teng chek tashlap Israil qebililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir qaysi qebile arisida olturaqlashqan bolsa, siler shu yerdin uningħha miras teqsim qilisiler, deydu Reb Perwerdigar.

48 Töwende qebililer nami boyiche tizimlini; shimal teripide Dan qebilisining bir ülüşi bar. Uning chégrisi Israil zéminining shimali chégrisimu bolidu; u Xetlonning yolini boylap, Xamat rayonigha kirish éghizīgħiche we Hazar-Énan shehirīgħi sozulħan (Hazar-Énan Demeshq chégrisigha yandash bolup, Demeshqning shimali teripidiki Xamat shehirining yénida). Uning ülüşi sherqtin għerbk ġie sozulħandur. **2** Danning chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Ashir qebilisining bir ülüşħidur. **3** Ashirning chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Naftali qebilisining bir ülüşħidur. **4** Naftalining chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Manasseh qebilisining bir ülüşħidur. **5** Manassehning chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Efraim qebilisining bir ülüşħidur. **6** Efraimning chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Ruben qebilisining bir ülüşħidur. **7** Rubenning chégrisigha yandash bolghaq, sherqtin għerbke sozulħan zémin Yehuda qebilisining bir ülüşħidur. **8** Yehudaning chégrisigha tutashqan, sherqtin għerbk ġie sozulħan zémin, silerning «kötürme hediye»ngħar bolidu; uning kengħlik yigħirme besh ming [xada], uning uzunluqi qebililerge teqsim qilin'għan ülüşħtikidek bolidu; muqeddes jay uning del otturisida bolidu. **9** Siler Perwerdīgħargħa alahide atiġħan «kötürme hediye» bolsa, uzunluqi yigħirme besh ming [xada], kengħlik on ming [xada] bolidu. **10** Bu muqeddes «kötürme hediye» kahilar üt-ħiġi bolidu. Shimaliy teripining uzunluqi yigħirme besh ming [xada], għerbiy teripining kengħlik on ming [xada], sherqiy teripining kengħlik on ming [xada], jenubiy teripining uzunluqi yigħirme besh ming [xada] bolidu; Perwerdīgħarni «muqeddes jay»i uning del otturisida bolidu. **11** Bu yer Zadok ewl-adliridin bolghaq, pak-muqeddes dep ayrlgħan kahinlar üt-ħiġi bolidu. Israil ézip ketkende, ular Lawiylar ézip

ketkendek ézip ketmigen, belki Men tapshurghan mes'uliyetke sadiq bolghanidi. **12** Shuning bilen bu alahide «kötürme hediye» bolghan yer bolsa pütün «kötürme hediye» bolghan zéminning ichidin bolup, ulargha nisbeten «eng muqeddes bir nerse» dep bilinsun. U Lawiylarning ülüshige tutashqan bolidu. **13** Kahinlarning ülüshining chégrisigha tutash bolghan yer Lawiylarning ülüshi bolidu. Uning uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada]. Pütkül uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki on ming [xada] bolidu. **14** Ular uningdin yerni héch satmaydu yaki almashturmaydu. Ular bu zéminning ésilini bashqilargha héch ötküzmeye; chünki u Perwerdigargha muqeddes dep atalghan. **15** Qalghan yer, kengliki besh ming [xada], uzunluqi yigirme besh ming [xada], adettiki yer bolup, sheher üchün, yeni öyler we ortaq bosh yer üchün bolidu. Sheher uning otturisida bolidu. **16** Sheherning ölcemliri mundaq bolidu; shimaliy teripi töt ming besh yüz [xada], jenubiy teripi töt ming besh yüz [xada], sherkiy teripi töt ming besh yüz [xada], we gherbiy teripi töt ming besh yüz [xada] bolidu. **17** Sheherning bosh yerliri bolsa, shimalgha qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, jenubqa qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte, sherkqe qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikide, gherbke qaraydighan teripi ikki yüz ellik [xada] kenglikte bolidu. **18** Qalghan ikki parche yer muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutiship umingga parallel bolidu. Ularning uzunluqi sherkqe qaraydighan teripi on ming [xada], gherbke qaraydighan teripi on ming [xada]; bular muqeddes «kötürme hediye» bolghan yerge tutishdu; bularning mehsulatlıri sheherning xizmitide bolghanlarnı ozuqlanduridu. **19** Uni téridighanlar, yeni sheherning xizmitide bolghanlar Israilning barlıq qebililiri ichidin bolidu. **20** Pütkül «kötürme hediye» bolsa uzunluqi yigirme besh ming [xada], kengliki yigirme besh ming [xada] bolidu; siler bu töt chasiliq muqeddes «kötürme hediye»ge sheherge tewe jaylarnimu qoshup sunisiler. **21** Muqeddes «kötürme hediye» bilen sheherning igidarchiliqidiki yerning u we bu teripidiki qalghan zéminler shahzade üchün bolidu. «Kötürme hediye»ge yandash sherktin sherkqe sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki yer we gherbtin gherbke sozulghan yigirme besh ming [xada] kengliktiki yer [qebililerning] ülüshlirige parallel bolup, bular shahzade üchündür; muqeddes

«kötürme hediye», jümlidin ibadetxanining muqeddes jayı ularning otturisida, 22 shuningdek Lawiylarning ülüshi we sheherning igilikimu shahzadining tewelikining otturisida bolidu. Yehudaning chégrisi we Binyaminning chégrisining otturisida bolghan bu zéminlar shahzade üchün bolidu. 23 Qalghan qebililerning ülüshliri bolsa: — Binyamin qebilisi üchün sherqtin gherb terepke sozulghan bir ülüshi bolidu. 24 Binyaminning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Shiméon qebilisining bir ülüshidur. 25 Shiméonning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Issakar qebilisining bir ülüshidur. 26 Issakarning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Zebulun qebilisining bir ülüshidur. 27 Zebulunning chégrisigha yandash bolghan, sherqtin gherbke sozulghan zémin Gad qebilisining bir ülüshidur. 28 Gadning yan teripi, yeni jenubiy teripi, pütkül zéminning jenubiy chégrisi Tamar shehirdidan Méribah-Qedesh deryasining éqinlirighiche, andin [Misir] wadisini boylap «Ottura déngiz»ghiche sozulidu. 29 Bu siler Israilning qebililirige miras bolushqa chek tashlap bölidighan zémin bolidu; bular ularning ülüshliri, — deydu Reb Perwerdigar. 30 Töwende sheherning chiqish yolliri bolidu; uning shimaliy teripining kengliki töt yüz ellik [xada] bolidu; 31 sheherning qowuqları Israilning qebililirining nami boyiche bolidu; shimaliy teripide üch qowuq bolidu; biri Rubenning qowuqi bolidu; biri Yehudaning qowuqi bolidu; biri Lawiyning qowuqi bolidu; 32 sherkıy teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Yüüpning qowuqi bolidu; biri Binyaminning qowuqi bolidu; biri Danning qowuqi bolidu. 33 Jenubiy teripining ölchimi töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Shiméonning qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zebulunning qowuqi bolidu. 34 Sherqıy teripining kengliki töt yüz ellik [xada], uningda üch qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Ashirning qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu. 35 Jemiy bolup uning aylanmisi on sekiz ming [xada] bolidu; shu kündin bashlap sheherning nami: «Perwerdigar shu verde» bolidu.

Daniyal

1 Yehuda padishahi Yehoyakim textke olturup üchinchi yili, Babil padishahi Néboqadnesar Yérusalémgha hujum qilip uni muhasire qiliwaldi. **2** Reb Yehudaning padishahi Yehuyakimni, shundaqla Xudaning öyidiki qacha-quchilarning bir qismini uning qoligha tapshurup berdi. U esirlerni Shinar zéminigha, özi choqunidighan mebudning butxanisigha élip bardi we bulap kelgen qacha-quchilarni butxanining xezinisige qoydi. **3** Padishah Néboqadnesar bash aghwat ghojidari Ashpinazgha esirge chüshken Israillar ichidin xan jemetidikilerdin we ésilzade yigitlerdin birnechchidin tallap élip chiqishni buyrudi. **4** Bu yashlar nuqsansiz, kélishken, danishmen-uqumushluq, mol bilimlik, mutepekkur, orda xizmitide bolushqa layaqetlik, yene kélip kaldiylerning ilim-penlirini hem tilini ögineleydighan bolushi kérek idi. **5** Padishah ular toghrisida ular üch yilghiche her kuni padishah yeydighan nazu-németler we sharablar bilen ozuqlandurulsun, muddet toshqanda padishahning aldida xizmette bolsun dep bekitti. **6** Tallan'ghan Yehuda qebilisidiki yashlardin Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalar bar idi. **7** Aghwat bésyi ulargha yéngi isimlar, yeni Daniyalgha Belteshasar, Hananiyaghha Shadrak, Mishaélgħa Mishak, Azariyaghha Ebednégo dégen isimlarni qoydi. **8** Daniyal padishah belgiligen nazu-németler we shahane sharabli bilen özini [Xuda aldida] napak qilmasliqqa bel baghlidi; shunga u aghwat beshidin özining napak qilinmasliqigha yol qoyushini iltimas qildi. **9** Emdi Xuda aghwat beshini Daniyalgha iltipat we shapaet körsitudighan qilghanidi. **10** Lékin aghwat bésyi Daniyalgha: — Men öz ghojam padishahtin qorqimen. Silerning yémek-ichmikinglarni u özi belgiligen; u eger silerni bashqa qurdash yigitlerdek saghlaq chiray emes iken dep qarisa, undaqta siler padishahqa méning kallamni aldurghuchi bolisiler, — dédi. **11** Shuning bilen Daniyal kélip aghwat bésyi özige we Hananiya, Mishaél we Azariyalargha teyinligen ghojidardin telep qilip: **12** — Keminilirini umach, köktat we su bilenla béoqip on künltik sinaq qilsila. **13** Andin bizning chirayimiz bilen padishahning ésil tamiqini yégen yigitlerning chirayini sélishturup baqsila, andin közitishliri boyiche keminilirige ish körgeylal — dédi. **14** Ghojdar ularning gépige kirip, ularni

on kün sinap körüşke maql boldi. **15** On kündin kényin qarisa, ularning chirayliri padishahning nazu-németlirini yégen yigitlerningkidinmu nurluq we tolghan köründi. **16** Shuningdin kényin ghojdar ulargha padishah belgiligen nazu-németlerni we ichishke belgiligen sharabni bermey, ularning ornida umach, köktatlarni bérishke bashlidi. **17** Bu töt yigitni bolsa, Xuda ularni herxil edebiyat we ilim-meripette danishmen we uqumushluq qildi. Daniyalmu barliq ghayibane alametler bilen chüshlerge tebir bérishke parasetlik boldi. **18** Padishah belgiligen muddet toshqinida, aghwat bésyi yigitlerning hemmisini Néboqadnesarning aldigha élip bardi. **19** Padishah ular bilen bir-birlep sözleshti; yash yigitlerning héchqaysisi Daniyal, Hananiya, Mishaél we Azariyalargha yetmidi. Shunga bu töteylen padishahning xizmitide qaldi. **20** Padishahqa danalıq-hékmet kérek bolghanda yaki yorutush kérek bolghan herqandaq mesilige jawab izdigende, ularning jawabi uning seltenitidiki barliq remchi-palchi yaki pir-ustazliriningkidin on hesse toghra chiqatti. **21** Daniyal Pars padishahi Qoresh textke olturghan birinchi yilghiche ordida dawamliq turdi.

2 Néboqadnesar textke olturup ikkinchi yili, birnechche chüsh kördi; uning rohi parakende bolup, uyqusi qacthi. **2** Shunga padishah remchi-palchi, pir-ustaz, jaduger we kaldiylun munejjimlerni chüshlirige tebir bérishke chaqirishni buyrudi. Ular kélip padishahning aldida turdi. **3** Padishah ulargha: — Men bir chüsh kördüm, bu chüshning menisini bilishke könglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dédi. **4** Andin kaldiylar padishahqa (aramiy tilida): — Aliyliri menggü yashighayla! Qéni keminlirige chüshlirini éytqayla, biz tebir bérizmiz, — dédi. **5** Padishah kaldiylerge: — Menden buyruq! Siler awwal körgen chüshümni éytip andin tebir bérishinglar kérek. Undaq qilmisanglar qiyma-chiyma qiliwétisiler, öyüngrəj hajetxanigha aylanduruwétildi! **6** Lékin chüshümni éytip, uningha tebir bérilisenglar mendin sowghatlar, in'amar we aliy izzettin tuyesser bolisiler. Emdi chüshümni éytinqlar, tebir bérinqalar! — dédi. **7** Ular padishahqa yene bir qétim: — Aliyliri chüshlirini éytqayla, andin özürlirige tebirini éytip bérizmiz, — dédi. **8** Bu chaghda padishah jawaben: — Shübhəsiziki, siler permanimdin qaytmaydighinimni bilgechke, waqitni keynige sürüwatisiler. **9** Lékin chüshümni éytip bermisenglar, silerge peqet buyruqumla qalidu.

Chünki siler waqt ehwalni özgertidu, dep bilip özara til biriktürüp, yalghanchiliq qilip méni aldimaqchi bolisiler. Shunga chüshümni éytsanglar, andin chüshümge heqiqeten tebir béréleydighanlıqınlarnı shu chaghıla bilimen, — dédi. **10** Kaldiyler padishahqa jawaben: — Dunyada aliylirining sorighan ishini éytip béréleydighan héchbir adem yoqtur. Héchqandaq padishah, uning qandaq ulugh yaki kücklük bolushidin qet'iynezer, remchi-palchi, pir-ustaz yaki kaldiyan munejjimlerge mundaq telepni qoyghan emes. **11** Chünki aliylirining sorighanlıri heqiqeten alamet müşhkül, ilahlardin bashqa héchkim uni ayan qilalmaydu. Lékin ilahlarning makani insanlar arisida emes, — dédi. **12** Padishah qattiq ghezeplinip achchiqlan'ghan halda, Babil ordisidiki barlıq danishmenlerni öltürüshni emr qildi. **13** Shuning bilen padishahning barlıq danishmenlerni öltürüsh toghrisidiki buyruqi chüshürüldi. Shunga [xizmetkarlı] Daniyal we uning dostlirinimu öltürüsh üçün izdidi. **14** Shu chaghda Daniyal Babilidiki danishmenlerni öltürüsh emrini ijra qilgħili chiqqan padishahning xususiy muhapizetchiler bashlıqi Arioqqa aqilane we danishmenlerche jawab qayturup **15** uningdin: — Padishahning chüshürgen permani néme üçün shunche jiddiy? — dep soridi. Arioq ehwalni Daniyalgħa éytip berdi. **16** Daniyal derhal padishah aldigha kirip, padishahtin chüshige tebir bergüdekk waqt bérishni telep qildi. **17** Andin Daniyal öyige qaytip, ehwalni dostliri Hananiya, Mishaél we Azariyalargħa éytip berdi. **18** U ulardin ershtiki Xudadin bu chüshning siri toghru luq rehim-shepqed iltija qilip, men Daniyal we dostlirim tötimizning Babilidiki bashqa danishmenler bilen bille halak qilinmaslıqımızı tilenglar, dep telep qildi. **19** Andin kέchide Daniyalgħa ghayibane körünüste shu sirning yéshimi wehiy qilindi. Shuning bilen Daniyal ershtiki Xudagħha hemdusanalar oqup mundaq dédi: **20** «Xudaning nami ebedil'ebed medhiyien'gey! Chünki danaliq we kück-qudret Uningkidur. **21** U waqt, pesillerni Özgertküchidur; U padishahlarni yiqitidu, We padishahlarni tikleydu; U danalargħa danaliq, aqilanılarġa hékmet bérivid. **22** U chongqur we sirliq ishlarni ashkarilighuchidur, Qarangħħuluqqha yosħurun'ghan ishlarni yaxshi bilgħidur, Nur hemishe Uning bilen billidur. **23** I manga danaliq we kück bergen ata-bowlirimning Xudasi, Sanga shiükür we hemdusanalar éytay! Sen

hazırıla biz dua qilghan ishni manga ashkarilidig, Padishahning sorighan ishini bizge körsitip berding». **24** Andin Daniyal padishah Babilidiki danishmenlerni öltürüshke teyinligen Arioqning aldigha bérrip uningħha: — Babilidiki danishmenlerni öltürmigeyla. Méni padishahning aldigha bashlap kirgeyla, men padishahning chüshige tebir béréy, — dédi. **25** Arioq shuan Daniyalni padishah Néboqadnesarning aldigha bashlap kirip, padishahqa: — «Men Yehudiy esirler ichidin aliylirining chüshige tebir béréleydighan bir kishiniaptim» — dédi. **26** Padishah Daniyal (Belteshasar depmu atilidu)għa: «Sen méning körgen chüshümni ayan qilip, uningħha tebir bérlemsen? — dédi. **27** Daniyal padishahning aldida turup shundaq jawab berdi: — I aliyliri, sili sorighan bu sirni danishmen, pir-ustaz, remchi-palchi we munejjimlar özlırige yéship bérelmeydu. **28** Biraq ershte sirlarni ashkarilighuchi bir Xuda bar. U bolsa aliylirigha axirqi zamanning künliride néme ishlarning bolidighanlıqını ayan qildi. Emđi özlinining chüshini, yeni aliyliri uxlawatqanda körgen ghayibane alametlerni éytip béréy: — **29** — I aliyliri, sili uxlashqa yatqanda kelgüsidiği ishlarni oylap yattila. Sirlarni birkibir Ashkarilighuchi özlırige yüz bérídighan ishlarni körsetti. **30** Manga kelsek, bu sirning manga ayan qilin'ghini méning bashqa jan igiliridin artuq hékmetke ige bolghanlıqimdin emes, belki bu chüshning tebirini, shundaqla shah aliylirining köngülliridiki oylirini özlırige melum qilish üchündur. **31** — Ey aliyliri, sili ghayibane alamette özlinining aldilirida turghan gigant bir heykelni kördile. Bu heykel nahayiti gewdilik bolup, zor nur chaqnap turidighan heywetlik hem qorqunchluq idi. **32** Heykelning bési ésil altundin, kökriki we qolliri kümüştin, bel we sagħriliri mistin, **33** Yuta-pachiqi tömürdin, puti tömür bilen layingen arilashmisidin yasalghan. **34** Özli uni körüwatqan chaghbirida, adem qoli bilen qézilmighan bir tash kēlip heykelge urulup uning tömür bilen layingen arilashmisidin yasalghan putini chéqiwetti. **35** Uningdiki tömür, lay, mis, kümüş, altunlar shuan parche-parche qilinip, shamal ularni beeyni yazılıq xamandiki topılarni uchurghandek, qayta héch tépilmighudek qilip uchuriwetti. Lékin héliqi tash yοghinap, pütkül jahanni qaplıghan ghayet zor bir tagħqa aylandi. **36** Körgen chüshliri mana shudur. Emđi biz özlırige bu chüshning menisini yéship bérizmiz. **37** Ey aliyliri, özli

pütkül padishahlarning bir padishahi, ershtiki Xuda silige padishahliq, nopuz, kütch we shöhret ata qildi. **38** Insan baliliri, haywanatlar, uchar-qanatlar meyli qeyerde tursun, Xuda ularni qollirigha tapshurup silini ularning hemmisige hakim qildi. Sili u heykelning altun bëshidursila. **39** Özliridin kényin yene bir padishahliq kélidu. Lékin u silining padishahliqlirigha yetmeydu. Uningdin kényin üchinchi bir padishahliq, yeni mis padishahliq këlip pütkül yer yüzige hakim bolidu. **40** Uningdin kényinki tötinchi padishahliq bolsa tömürdek mustehkem bolidu. Tömür barlıq bashqa nersilerni chéqiwetip boysundurghinidek, shuninggha oxhash bu tömür padishahliq öz aldinqi padishahlarning hemmisini ézip chéqiwétidu. **41** Özliri körgendek tömür bilen séghiz layning arilashmisidin yasalghan put we barmaqlar bu padishahliqning bölünme bolup kétidighinini körsitudu. Biraq bu padishahliq tömürdek kütchke ige bolidu, chünki sili körgendek, tömür bilen lay arilashqan. **42** Tömür bilen layning arilashmisidin yasalghan putning barmaqlari u padishahliqning bir qismining küchiyidighanliqini, bir qismining ajizlishidighanliqini körsitudu. **43** Özliri tömür bilen layning arilashqanliqini kördile. Bu u [padishahliqning hökümdarlari padishahliqning] puqraliri bilen ittipaqlashmaqchi bolghanliqini körsitudu. Lékin tömür lay bilen arilashmighandek, birliship kételmeydu. **44** U [axirqi] padishahlar textte olturghan mezgilde, ershtiki Xuda yimirilmes bir padishahliq berpa qildu. Bu padishahliq hergiz bashqa bir xelqe ötmeydu; eksiche u bu bashqa padishahliqlarni üzül-késil gumran qilip, özi menggü mezmüt turidu. **45** Özliri adem qoli bilen qézilmighan bir tashning taghdin chiqqinini we uning heykeldiki tömür, mis, lay, kümüş, altunni chéqiwetkenlikini kördile. Shunga ulugh Xuda aliylirigha kelgüsиде yüz bérnidighan ishlarni bildürgen. Körgen chüshliri choqum emelge ashidu, bérilgen tebir mutleq ishenchliktur. **46** Andin padishah Néboqadnesar özini yerge étip Daniyalgha sejde qildi we uninggha hediye bérüp xushpuraq-isriq sélishni emr qildi. **47** Padishah uninggha: — Derweqe, séning Xudaying ilahlar ichide eng ulugh Ilah, padishahlarning xojisi we sirlarni ashkarilighuchi iken, chünki sen bu sırni yeshting! — dédi. **48** Andin padishah Daniyalning mertiwisini yuqiri qilip, uninggha nurghun ésil sowghatlarni teqdim qildi. U uni pütkül Babil ölkisige hakim bolushqa teyinlidi we uni Babildiki danishmen-

eqildarlarning bash aqsaqili qildi. **49** Daniyalning padishahtin telep qilishi bilen, padishah Shadrak, Mishak we Ebednégolarni Babil ölkisining memuriy ishlirini idare qilishqa teyinlidi. Daniyal özi orda xizmitide qaldi.

3 Padishah Néboqadnesar altundin égizliki atmish gez, kenglikli alte gez kélidighan bir heykel yasap, Babil ölkisining Dura tüzlenglikige ornatti. **2** Padishah barlıq wezir, waliy, hakim, meslihetchi, xezinichi, sotchi, soraqchilarni shundaqla herqaysi ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisini padishah Néboqadnesar ornatqan bu altun heykelni öz ilahigha atash murasimigha qatnishishqa perman chüshürdi. **3** Shuning bilen wezirler, waliylar, hakimlar, meslihetchiler, xezinichiler, sotchilar, soraqchilar, shundaqla herqaysi ölkilerdiki bashqa emeldarlarning hemmisi atash murasimigha jem boldi. Ular heykelning aldida turdi. **4** Jakarchi yuqiri awaz bilen: — Ey herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin kelgenler, her xil tilda sözlishidighan qowmlar, **5** siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman, yerge bash urup padishah Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilinglar. **6** Kimki bash urup sejde qilmisa, shuan dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlinidu, — dep jakarldi. **7** Shunga, sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman herqaysi el-yurt, herqaysi taipilerdin kelgen, herxil tilda sözlishidighan qowm yerge bash urup Néboqadnesar ornatqan altun heykelge sejde qilishti. **8** U chaghda, bezi kaldiylar aldigha chiqip Yehudiylar üstidin erz qildi. **9** Ular padishah Néboqadnesargha: — I aliyliri, menggü yashighayla! **10** Aliyliri sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman hemmeylen yerge bash urup altun heykelge sejde qilsun, **11** shundaqla kimki yerge bash urup sejde qilmisa, u dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlansun dep perman qilghanidila. **12** Sili Babil ölkisining memuriy ishlirini bashqurushqa teyinligen birnechche Yehudi, yeni Shadrak, Mishak, Ebednégolar bar; i aliyliri, bu ademler silige hörmetsizlik qiliwatidu. Ular padishahning ilahlirining ibaditide bolmidi yaki padishah ornatqan altun heykelgimu sejde qilmaydu, — dédi. **13** Shuni anglap padishah Néboqadnesar derghezep bolup, Shadrak, Mishak, Ebednégolarni öz alidiga keltürüşni emr qildi. Shuning bilen ular bu

ücheylenni padishah aldigha epkeldi. **14** Néboqadnesar ulargha: — Shadrak, Mishak, Ebednégó, siler rasttin méning ilahlirimning xizmitide bolmidinglarmu hem men ornatqan altun heykelge sejde qilmidinglarmu? **15** Hazir siler sunay, ney, qalun, lira, ziltar, bulman we bashqa herxil sazlarning awazini anglighan haman, men yasatqan heykelge sejde qilishqa teyyar tursanglar, yaxshi. Lékin sejde qilmisanglar, siler derhal dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlinisiler. Shu chaghda qandaq ilah kélip silerni changgilimdin qutquzuwalidikin, qéni?! — dédi. **16** Shadrak, Mishak, Ebednégolar padishahqa jawaben: — I Néboqadnesar, bu ishta biz özimizni aqlishimiz hajetsiz. **17** Biz sejde qilip kéliwatqan Xudayimiz bizni dehshetlik yalqunlap turghan xumdandin qutquzalaydu; i aliyli, U choqum özlirining ilkidin bizni qutquzidu. **18** Lékin bizni qutquzmighan teqdirdimu, aliylirige melum bolsunki, biz yenila ilahlirining xizmitide bolmaymiz we sili ornatqan altun heykelge sejde qilmaymiz, — dédi. **19** Buni anglighan haman padishah Néboqadnesarning teri buzulup, Shadrak, Mishak, Ebednégolargha qattiq ghezeplendi. Shuning bilen ademlirige xumdanni adettikidin yette hesse qattiq qizitishni buyrudi. **20** U qoshunidiki eng qawul palwanlarga Shadrak, Mishak, Ebednégolarni baghlap, dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlashni buyrudi. **21** Shuning bilen ular tonliri, ishtanliri, selliliri we bashqa libas kiyimliri sélinmighan halda baghlinip dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha tashlandi. **22** Padishahning emrining qattiqliqi bilen xumdandiki ot intayin yalqunlap yénip turatti, shunglashqa xumdandin chiqiwatqan yalqun Shadrak, Mishak, Ebednégolarni kötürgen eskerlerni köydürüp tashlidi. **23** Shundaq qilip Shadrak, Mishak, Ebednégó ücheylen baghlaqliq halda dehshetlik yalqunlap turghan xumdan'gha chüshüp ketti. **24** Andin Néboqadnesar chöchügen halda ornidin chachrap turup, meslihetchi wezirliridin: — Biz baghlap ot ichige tashlighinimiz üch adem emesmu? — dep soridi. — Ular jawaben «Shundaq, i aliyli! — dédi. **25** Padishah jawaben: — Mana, men töt ademning baghlaqsiz halda ot ichide erkin méngip yürüwatqinini körüwatimen'ghu, ular qilche köygendek emes; hemde tötinchi kishi ilahlarning oghlidek turidu! — dédi. **26** Shuning bilen Néboqadnesar dehshetlik yalqunlap turghan xumdanning aghzigha yéqin kélip: — Shadrak, Mishak,

Ebednégó! Hemmidin Aliy İlahning qulliri, chiqinglar, mayaqqa kelinglar! — dep towlidi. Shuning bilen Shadrak, Mishak we Ebednégó ottin chiqtı. **27** Barlıq wezirler, waliylar, hakimlar we padishahning meslihetchi wezirliri yighilip kéliship bu ücheylen'ge tikiliship qarashti; ularning qilche köygen yéri yoq idi, chach-saqlarim köymigen, kiyim-kécheklirimu shu péti idi, üsti-béshidimu is-tütünning puriqi yoq idi. **28** Néboqadnesar mundaq dédi: — Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasigha shükür-sanalar bolghay! U Öz perishtisini ewetip, Özige tayan'ghan qullirini qutquziwaldi. Ular özlirining ilahidin bashqa héchqandaq ilahqa xizmet qilmasliq üçhün we yaki bash urup sejde qilmasliq üçhün, peqet öz Xudayimizningla ibaditide bolimiz dep padishahning permanigha xilaplıq qilip hayatini tewekkul qildi. **29** Emdi men shundaq perman chüshürimenki: Qaysi el-yurt bolsun, qaysi taipilerdin kelgen bolsun, qaysi tilda sözlishidighanlar bolsun, Shadrak, Mishak, Ebednégolarning Xudasigha qara chaplaydiken, pütün téni qiyma-chiyma qilinsun, öyliri hajetxanigha aylandurulsun! Chünki bundaq qutquzalaydighan bashqa ilah yoq. **30** Shuning bilen padishah Shadrak, Mishak, Ebednégó ücheylenni östürüp, Babil ölkiside yuqiri mensepe teyinlidi.

4 «Menki padishah Néboqadnesardin yer yüzidiki herbir el-yurtqa, herqaysi taipilerge, herxil tillarda sözlishidighan qowmlargha aman-ésenlik éship-téship turghay! **2** Hemmidin Aliy Xuda manga körsetken alametlerni we karametlerni jakarlashni layiqaptim. **3** Uning körsetken möjizilik alametliri némidégen ulugh! Uning karametliri némedégen qaltis! Uning padishahliqi pütmes-tügimestür, Uning hakimliqi dewrdin-dewrgiche dawamlishidu! **4** Menki Néboqadnesar öyümde bixaraman olturghinimda, ordamda bayashat turmush köchüriwatqinimda, **5** méni intayin qorqitiwetken bir chüshni kördüm, ornumda yatqinimda beshimdiki oylar we kallamdiki għayibane alametler méni alaqzade qildi. **6** Babilidiki barlıq danishmenlerni aldimgha chaqirishqa perman bérüp, ularning chüshümge tebir bérishini buyrudim. **7** Shuning bilen barlıq remchi-palchi, pir-ustaz, kaldiylar we munejjimlar kéishti. Men chüshümni éytip berdim, lékin ular manga tebirini bérelmidi. **8** Lékin axirda Daniyal kirdi (uning yene bir ismi Belteshasar bolup, méning ilahimning namigha asasen qoyulghan). Muqeddes

ilahlarning rohi uningda iken. Men chüshümni éytip, uningga: **9** — Ey palchilarning bashliqi Belteshasar, muqeddes ilahlarning rohi sende ikenlikini, sanga héchqandaq sir tes kelmeydighanliqini bildim, shunga méning körgen chüshümduki ghayibane alametlerni chüshendürgeysem, shundaqla uningga tebir bergeysem, — dédim. **10** — Men ornumda yatqinimda kallamda mundaq ghayibane alametlerni kördüm: Mana, yer yüzining otturisida bir tüp derex bar iken; u tolimu égizmish. **11** U barghanséri chong hem mezmüt ösüp, asman'gha taqishiptu, u dunyaning chetlirigimu körünidiken. **12** Uning yopurmaqliri chirayliq, méwisi intayin mol iken. Uningda pütkül dunyagha yetküdeq ozuq bar iken. Uning astida daladiki haywanlar sayidashidiken, shaxlirida asmandiki uchar-qanatlar makan qilidiken; méwisiidin barliq et igilirimu ozuqlinidiken. **13** Ornumda yétip, kallamda körgen ghayibane alametlerni körüwatimen, mana, asmandin bir közetchi muekkel, yeni muqeddes bir perishte chüshüp, **14** mundaq jakarldi: — «Derexni késip, shaxlirini qırqip, yopurmaqlirini we méwilirini qéqip chüshürüp chéchiwétinglar. Derex tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraqlashsun, uning shaxliridiki qushlar tézip ketsun. **15** Yerde peqet kötüknila yiltizi bilen, mis we tömür bilen chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq hól bolup tursun. Uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun. **16** Ademiy eqlidin mehrum qilinip, uningga yawayi haywanlarning eqli bérilsun, shundaqla shu halette «yette waqit» tursun. **17** Dunyadiki jan igiliri Hemmidin Aliy Bolghuchining insanlarning padishahliqining hemmisini idare qilidighanliqi, shundaqla uning padishahliq hoquqini özi tallighan kishi (meyli u héchnémige erzimes adem bolsimu)ge bérnidighanliqini bilsun dep, bu höküm qarighuchi muekkellerning permani bilen, yeni muqeddes perishtilerning qarar buyruqi bilen belgilen'gendur». **18** — Men padishah Néboghadnesar mana shundaq chöshni kördum. Ey Belteshasar, chüshümge tebir bergeysem. Padishahliqimdiki danishmenler ichide men üchün buningha tebir béréleydighan birmu adem chiqmidi. Lékin sen tebir béréleysen, chünki eng muqeddes ilahlarning rohi sende iken. **19** Shuning bilen Belteshasar depmu atalghan Daniyal bir haza heyranlıqta alaqzade boldi we chüsh toghrisida oylap tolimu biaram boldi.

Padishah: — Ey Belteshasar, bu chüsh we uning tebiri séni alaqzade qilmisun, — dédi. Belteshasar jawaben: — I aliyliri, bu chüsh silidin nepretlen'genlerge bolsun, uning tebiri özlirige emes, düshmenlirige chüshkey! **20** Barghanséri ösüp mezmüt bolghan, égizlikli asman'gha taqishidighan, pütkül dunyagha körünidighan, yopurmaqlıri chirayliq, méwisi intayin mol bolghan, pütkül dunyagha yetküdeq ozuq bolidighan, sayisida yawayi haywanlar turidighan, shaxlirida uchar qushlar makan qilidighan derex bolsa, yeni sen körgen derex — del özliridur, i aliyliri! — Chünki sili chong we mezmüt östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümranlıqlıri yer yüzining chetlirige yétip bardi. **22** — Chünki sili chong we mezmüt östila; silining heywetliri éship pelekke yetti; hökümranlıqlıri yer yüzining chetlirige yétip bardi. **23** Aliyliri qarap turghan waqitlirida asmandin bir qarighuchi, yeni bir muqeddes perishte chüshüp: «Bu derexni késip, xarab qilinglar. Xalbuki, yerde kötükinila yiltizi bilen qaldururp, mis we tömür bilen chemberlep, yumran ot-chöpler bilen bille dalada qaldurunglar. U asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq hól bolup tursun. «Yette waqit» beshidin ötkiche uning nésiwisi ot-chöp yeydighan yawayi haywanlar bilen bille bolsun, — deptu. **24** — I aliyliri, chüshlirining menisi mana shu — Bular bolsa Hemmidin Aliy Bolghuchining permani bilen xojam padishahning beshigha chüshidighan ishlar — **25** Özliri kishiler arisidin heydiwétilip, yawayi haywanlar bilen bille yashaydila, kalilardek ot-chöp bilen ozuqlandurulidila, dalada asmandiki shebnemdin chiliq-chiliq hól bolup turidila. Taki sili Hemmidin Aliy Bolghuchining pütkül insan padishahliqini idare qilidighanlıqını we Uning hoquqini Özi tallighan herqandaq kishige bérnidighanlıqını bilip yetküche, yette waqit bashliridin ötidu. **26** «Derexning kötikini yiltizi bilen yerde qaldurunglar» dep buyrulghaniken, özliri ershlerning hemmini idare qilidighanlıqını bilip yetkendin kéyin padishahliqları özlirige qayturlulidu. **27** Shunga i aliyliri, méning nesihitim silige layiq körülgey, gunahliridin qol üzgeyla, ishta heqqaniy bolghayla, qebihlikliridin toxtap kembeghellege rehimdillik qilghayla. Shundaq qilghandila belkim dawamliq güllep yashnimamdila? **28** Bu ishlarning hemmisi padishah Néboqadnesarning beshigha chüshti. **29** On ikki aydin kéyin, u Babilidiki padishahliq ordisining özgiside seyle qiliwétip: **30** — Qaranglar, men öz izzitim

we shan-shöhritim namayan qilinsun dep, shahane ordamning jaylishishi üçün zor kütchüm bilen yasighan heywetlik Babil shehiri mushu emesmu? — dédi. **31** Uning sözü aghzidin téxi üzülmeyla, asmandin bir awaz chüshüp: — Ey padishah Néboqadnesar, bu söz sanga keldi: Padishahlıq sendin élindi. **32** Sen kishiler arisidin heydiwétılıp, yawayi haywanlar bilen bille makan qilisen we kalilardek ot-chöp yeşen; sen Hemmidin Aliy Bolghuchining insan padishahlıqını idare qılıdighanlıqını we Uning hoquqını Özi tallıghan herqandaq kishige tutquzidighanlıqını bilip yetküche yette waqt bëshingdin ötüp kétidu — déyildi. **33** Bu söz Néboqadnesarda shuan emelge ashti. U kishiler arisidin heydiwétılıp, kalilardek ot-chöp yep, téni shebnemdin chiliq-chiliq höl bolup ketti. Uning chachlıri bürküntüng peyliridek, tirnaqlıri qushning tirnaqlıridek ösüp ketti. **34** Emdi shu künler toshqanda, men Néboqadnesar asman'gha köz tipik qariwidim, eqil-hoshum eslige keldi. Men Hemmidin Aliy Bolghuchigha hemdusana éytip, Menggü Hayat Turghuchini medhiyilep, hörmət eylidim. Uning hakimliqi menggülük hakimliqtur; Uning padishahlıqi ewladtin-ewladqidur. **35** Uning aldida yer yüzidiki barlıq insanlar héchnéme hésablanmaydu; Ershtiki qoshunlar we zémindiki insanlar arisida U néme qılıshni xalisa shuni qılıdu; Uning qolını kim tosalısun yaki Uningdin «Néme qilisen?» dep sorashqa jür'et qilalısun? **36** Shuanla eqil-hoshum eslige keldi; padishahlıqimning shan-sheripi, izzitim, padishahlıq heywemmu eslige keltürüldi. Meslihetchi wezirlirim we emir-ésilzadilirim méni izdep keldi. Padishahlıqim mustehlemlendi; burunqidinmu zor heywige yéngibashtın ige boldum. **37** Emdi menki Néboqadnesar ershtiki Padishahqa hemdusana oquymen, Uni téximu ulughlaymen we Uri izzetleymen: — Uning qılghanlıri heqtur, Uning yolları toghridur; Uning tekebburluq yolda manghanlarning heywisi chüshürüş qudrıti bardur!».

5 Bir künü padishah Belshazar emir-ésilzadilerdin ming kishini teklip qılıp katta ziyanet bérüp, ularning aldida sharab ichip, eysh-ishret keypini sürdi. **2** Padishah Belshazar sharabni tétip körüp, özi, emir-ésilzadiliri, öz xotun-kénizeklirinq sharabni atisi Néboqadnesar Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanidin oljığha alghan altun-kümüshtin yasalghan jam-qachılarda ichishige shu jam-qachılarnı

élip chiqishni buyrudi. **3** [Newkerler] derhal bérüp Xudanıng Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanisidin élip kélin'gen altun jam-qachılarnı élip chiqti; padishahning özi, emir-ésilzadiliri, uning xotunlari we kénizekliri ularda sharab ichti. **4** Ular sharab ichkech, altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardın yasalghan butlarnı medhiyileshti. **5** Del shu peytte adem qolining besh barmiqi peyda bolup, chiraghdanning udulidiki ordining tam suwiqığha xet yézishqa bashlıdi. Padishah xet yazghan qolning körün'gen qismini körüp, **6** chirayı tatirip, könglide intayın alaqzade bolup ketti. Put-qolları boshiship, putlrı titrep ketti. **7** Padishah qattıq warqırap, pir-ustazlar, kaldiylar we munejjimlarnı chaqırıshni buyrudi. Babıldıki danışmenler kelgen haman padishah ularğha: — Kimki tamdiki bu xetlerni oqup menisini manga dep bérəlise, uningha sösün renglik bir ton kiygızılıp, boynıgha altun zenjir ésilip, padishahlıqta üchinchı mertiwe bérilidu, — dédi. **8** Padishahning danışmenlirining hemmisi ordıgha hazır boldı; lékin ular ne xetlerni oquymaytti ne padishahqa menisini chüshendürüp bérəlmeytti. **9** Belshazar téximu alaqzade bolup, chirayı téximu tatirip ketti. Emir-ésilzadilermu qandaq qılıshni bilelmey qaldı. **10** Padishah we emir-ésilzadilerning warqıshqan awazını anglıghan xanış ziyapet zalıgha kirip, padishahqa mundaq dédi: — I alıyları, menggü yashıghayla! Alaqzade bolup ketmigeyla, chirayıli tatirap ketmigey. **11** Padishahlıqlırıda bir kishi bar, uningda muqeddes ilahlarning rohi bar, atılıri texttiki waqtida, bu kishide yoruqluq, danalıq we eqil-paraset, yeni ilahlargha xas eqil-paraset namayan qılın'ghanı. Atilıri Néboqadnesar, yeni padishah atılıri uni pütün remchi-palchilar, pir-ustazlar, kaldiylar we munejjimlarning bési qılıp teyinligen. **12** Bu kishide alahide bir rohiy xususiyet, bilim, hékmet, chüshlerge tebir bérəleydighan, tépishmaqlarnı yésheleydighan we tügün-sirlarnı achalaydighan qabiliyet bar idi. Shu kishining ismi Daniyal bolup, padishah uningha Belteshasar depmu isim qoyghan. Shunga bu Daniyal chaqırtılsun, u choqum bu xetlerning menisini yéship bérídu. **13** Shuning bilen Daniyal padishahning alıdığa élip kélindi, padishah Daniyalıdin: — Padishah atam Yehuda ölkisidin sürgün qılıp kelgen Yehudiylar ichidiki héliqi Daniyal senmu? — dep sorıwidi, **14** — Sen toghruluq xewirim bar, sende muqeddes

ilahlarning rohi, shundaqla yoruqluq, danaliq we alahide eqil-paraset bar iken dep anglidim. **15** Emdi danishmenler we pir-ustazlarni tamdiki xetni oqup, menisini manga chüshendürüp bersun dep aldimgha chaqirtip kélindi; lékin bu ishning sirini héchqaysisi yéship bérelmidi. **16** Biraq sen toghruluq anglichanmenki, sen sirlarni chüshendüreleydikensen we tügünlerni yésheleydikensen. Eger bu xetlerni oqup, menisini chüshendürüp béréliseng, sanga sösün renglik ton kiygüzülidu, boynunggha altun zenjir ésilidu, padishahliqtä üchinchi derijilik mertiwige érishişen, — dédi. **17** Daniyal padishahqa mundaq jawab berdi: — Aliylirining in'amliri özleride qalsun, mukapatlirini bashqa kishige bergeyla. Emdilikte men aliylirigha bu xetni oqup, menisini chüshendürüp béréy. **18** — I aliyliri, Hemmidin Aliy Xuda atılıri Néboqadnesargha padishahliq, ulughluq, shan-sherek we heywet berdi. **19** Uninggħha bérilgen ulughluqtin herqaysi el-yurt, herqaysi taipiler we herxil tilda sözlishidighan qowmlarning hemmisi uning aldida titrep qorqup turatti; u kimni xalisa shuni öltüretti, kimni xalisa shuni tirik qoyatti; kimni xalisa shuni mertiwilik qilatti, kimni xalisa shuni pes qilatti. **20** Lékin u könglide tekebburliship, roh-qelbide meghrurlinip mijexi tersaliship, padishahliq textidin chüshürlülp, izzitidin mehrum qilindi. **21** U kishiler arisidin heydiwétılıp, uningħha yawayi haywanlarning eqli bérildi. U yawa éshekler bilen bille makanlıship, kalilardek ot-chöp yégüzüldi, téni shebnemdin chiliq-chiliq hól bolup ketti, taki u Hemmidin Aliy Xudanıng insan padishahliqini idare qilidighanlıqını we U padishahliqning hoquqını Özı tallıghan herqandaq kishige bérídighanlıqını bilip yetküche shu halette boldi. **22** Ey Belshazar, Néboqadnesarning oghli turup özliri bularning hemmisidin xewerliri bolsimu, lékin özlerini töwen qilmidila. **23** Eksiche tekebburliship ershtiki Rebge qarshi turdila. Sili Uning muqeddes ibadetxanisidin olja alghan jam-qachilarını élip kélip, özliri, emir-ésilzadiliri, öz xotunliri we kénizeklirim ułarda sharab ichtinglar andin körmeye dighan, anglimaydighan we héchnemini chüshenmeydighan altun, kümüş, mis, tömür, yaghach we tashlardin yasalghan butlarni medhiyildile. Halbuki, silining nepeslirini Öz qolida tutqan we silining barliq heriketlirini Öz ilkide tutqan Xudani ulughlimidila. **24** Shunga, Xuda bu qolning körün'gen qismini ewetip bu xetlerni yazdurdı. **25** Bu xetler: «Méné, méné, tekel, upharsin» dégendifin ibaret. **26** Buning chüshendürülüşi: — «Méné» — Xuda silining padishahliqlirining hésabini qilip, uni ayaghlashturdi. **27** «Tekel» — sili tarazida tartiliwidila, kem chiqtıla. **28** «Peres» — padishahliqliri parchilinip, Médialiqlar bilen Parslargħa tewe qilindi. **29** Shuning bilen Belshazar derhal newkerlirige emr qiliwidi, ular Daniyalha söstün renglik tonni kiydürüp, boynigha altun zenjirni ésip qoysi; u u toghruluq: «Padishahliq ichide üchinchi derijilik mertiwige ige bolsun» dep jakarlidi. **30** Shu kéche kaldiylerning padishahı Belshazar öltürüldi. **31** Padishahliq bolsa Médialiqlı Dariusning qoligha ötti. U texminen atmish ikki yashta idi.

6 Padishah Darius pütün padishahliqni idare qilish üchün bir yüz yigirme wezirmi herqaysi yurtlarni bashqurushqa teyinleshni muwapiq kördi. **2** Buningdin bashqa u bu wezirlerni nazaret qilip, bu wezirlerning hésabını élish, shundaqla padishahning hoquq-menpeeti ziyan'gha uchrımısun dep Daniyal we bashqa ikki kishini nazaretcilikke teyinlidi. **3** Daniyalda alahide bir rohiy xususiyet bar bolghachqa, u bashqa nazaretcilerdin we wezirlerdin iqtidarlıq chiqtı. Shunga padishah uni pütkül padishahliqni idare qilishqa teyinlimekchi boldi. **4** Shuning bilen bashqa nazaretcı we wezirler uning padishahliqtiki memuriy ishliridin sewenlik izdidi. Lékin ular erz qilghudek héchqandaq bahane-seweb yaki sewenlik tapalmidi. Chünki Daniyal diyabetlik we ishencilik bolup, uningdin qilche kemchilik yaki sewenlik chiqiralmaghanidi. **5** Shunga shu ademler özara: — Daniyalning Xudasining qanunigha munasiwitlik ishliridin bashqa, uningdin eyibligüdek héchqandaq bahane tapalmaymiz, — déyişti. **6** Shunga ular özara til biriktürup padishahning aldığa kirip: — Padishah Darius aliyliri mengü yashighayla! **7** Aliylirining padishahliqliridiki barlıq nazaretcı, waliy, wezir, meslihetchi, hakim we emeldarlar birlikte meslihetleshtuq; herqandaq kishi ottu kün ichide herqandaq ilahqa herqandaq dua-tilawet qilishqa we yaki herqandaq kishidin bir nerse tilesħke ruxset bolmisun, i aliyliri, peqet silidinla tilishi ruxset bolsun dégen shahane yarliqning chüshürlüshini layiq kördüq. Bu perman qet'iy bolsun, kimki bu perman'gha xilapliq qilsa, u shirlar öngürige tashlansun! **8** Emdi, i aliyliri bu permanni béküp chüshürgeyla, uning özgertilmesliki üchün

yarliqnamige imza qoyghayla; chünki Média we Pars qanuni boyiche, perman chiqirilishi bilenla özgertishke bolmaydu, — dédi. 9 Shuning bilen Darius permanni békítip yarliqnamigha qol qoydi. 10 Daniyal bu yarliqnamige imza qoyulghanlıqını anglap, öyige qaytti. Uning öyining ögzsиде bir balixana bolup, dérizisi Yérusalémgha qaraydighan bolup, ochuq turatti. U aditi boyiche dérizining aldida tizlinip olturnup, her künü üch qétim Xudagha dua-tilawet qilip shükür éytatti. 11 Lékin héliqi ademler bille kélip Daniyalning Xudagha dua we tilawet qiliwatqinini kördi. 12 Andin ular birlikte padishahning alдigha bérip perman toghrisida gep échip: — I aliyliri, özliri: Ottuz kün ichide özliridin bashqa herqandaq ilahdin yaki herqandaq insandin birer némini tiligen herqandaq kishi shirlar öngükürige tashlansun, dégen bir perman'gha imza qoyghan emesmu? — dep soridi. Padishah: — Derweqe shundaq qildim, Média we Pars qanuni boyiche permanni özgertkili bolmaydu, — dédi. 13 Andin ular padishahqa jawaben: — Yehudadin esir élip kél'in'gen kishilerdin héliqi Daniyal, i aliyliri, silini we sili imza qoyghan permanni közge ilmaydu, belki her künde üch qétim öz dua-tilawitini qiliwatidu, — déyishti. 14 Buni anglighan padishah öz-özige kayip, köngül qoyup Daniyalni qutqushushqa amal tapmaqchi bolup, u kün patquche herxil qutquzush amali üstide izdinip yürdi. 15 Lékin axirda u kishiler yene özara til biriktürüp padishahning alдigha jem bolup uninggha: — I aliyliri, özlirige melumki, Médialar we Parslarning qanuni del shuki, padishahning békítken herqandaq qarari yaki permanini özgertishke bolmaydu, — déyishti. 16 Shuning bilen padishahning emr qilishi bilen Daniyal tutup kélinip, shirlar öngükürige tashlandi. Padishah Daniyalgha: — Sen üzüldürmey ibadet qılıdighan Xudaying séni qutquziwalidu! — dédi. 17 Bir tash élinip, öngürning aghzi uning bilen étildi; Daniyalning ishlirigha héchkim arilashmisun dep uni padishah öz möhüri we uning emir-emeldarlrinining möhürliri bilen möhürlidi. 18 Andin padishah ordigha qaytip kélip kékini roza tutup ötküzdi; özining toqal-kénizekliridin héchqaysisini öz yénigha keltürmidi, u kéchiche uxliyalmidi. 19 Tang étishi bilenla padishah ornidin turup, aldirap shirlar öngükürige bardi. 20 Padishah öngükürge yéqinliship azablan'ghan halda Daniyalni chaqirip: — Ey Daniyal, Mengü Hayat Xudanıng quli, sen üzülmes ibadet qılıdighan

Xudaying séni shirlardin qutquziwalmidimu? — dep towlidi. 21 Daniyal jawaben: — I aliyliri, mengü yashighayla! 22 Xudayimning perishtisini ewetip shirlarning aghzini yumdurushi bilen ular manga héch ziyan-zexmet yetküzelmedi; chünki U mendin héchqandaq eyib körmidi. Aliylirining aldidimu men héchqandaq ziyan yetküzungüdek ish qilmidim, — dédi. 23 Buni anglap padishah intayin xushal bolup, ademlirini Daniyalni öngürdin élip chiqishni buyrudi. Shuning bilen ular Daniyalni öngürdin élip chiqti. Uningdin qilche zéde-zexmet tapalmidi; chünki u Xudasigha tayan'ghanidi. 24 Andin padishah buyruq chüshürdi, [newkerliri] Daniyalning üstidin shikayet qilghanlarning hemmisini tutup, ularni bala-chaqiliri we xotunliri bilen qoshup shirlar öngükürige tashliwetti. Ular öngükür tégige chüshüp bolmayla shirlar étılıp kélip, ularning ustixanlirinimu chaynap qiyma-chiyma qiliwetti. 25 Shu ishtin kényin Darius padishah yer yüzide turuwatqan herqaysi el-yurt, hemme taipiler, her tilda sözlishidighan qowmlarning hemmisige mundaq pütük chüshürdi: — «Hemminglarga amanlıq éship-téship turghay! 26 Men ushbu yarlıqni chüshürimenki, padishahlıqimdiki herbir yurttiki puqlarlar Daniyalning Xudasi aldida titrep qorqsun! — Chünki U Mengü Hayat Xudadur, Mengü mustehkem özgermestur, Uning padishahlıqı halak qilinmas, Uning hakimiyiti ebedil'ebedgiche bolidu. 27 U bala-qazadin qogħdaydu we qutquzidu, U asmanlardimu, yer yüzidimu alamet-karametlerni yaritidu, U Daniyalni shirlarning changgilidin qutquzdi». 28 Daniyalning bolsa shu ishlardin kényin Darius höküm sürgen mezgilde, shundaqla Pars padishahi Quresh höküm sürgen waqtarda ishliri rawan yürüshti.

7 Belshazar Babilha padishah bolghan birinchi yili Daniyal ornida yétip chüshide birnechche ghayibane alametlerni kördi. U chüshide körgenlirini mundaq yekünlep xatiriliwaldi: — 2 Kéchide körgen ghayibane körünüşte menki Daniyal shuni kördümki, asmanning töt teripidin shamal chiqip, «Ulugh Déngez» yüzige urulmaqta idi. 3 Déngez din shekilliri bir-birige oxshimaydighan töt zor mexluq chiqti. 4 Birinchi mexluq shirgha oxshaytti, lékin bürkütning qaniti bar idi. Men uninggha qarap turghinimda, qanatlari yulundi; andin u yerdin kötürülüp, ikki puti yerge dessitilip ademdek turghuzulup, uninggha insaniy bir qelb bérildi. 5 Mana yene bir mexluq, yeni

ikkinchisi éyiqqa oxshaytti. Uning bir teripi ikkinchi bir teripidin égizlitildi. Uning chishliri üch qowurghini chishlep turatti, bir awaz uninggha: «Ornungdin tur, göshni yéyishingche yewal!» — dédi. 6 Qarap turghinimda, mana yene bir mexluq peyda boldi. U yilpizgha oxshaytti, dümbiside qushningkidek töt qaniti bar idi; uning bëshi töt idi. Uninggha hakimliq hoquqi bérildi. 7 Uningdin kényin kéchidiki ghayibane körünüshlerde qarap turghinimda, mana tötinchi bir mexluq peyda boldi. U intayin qorqunchluq, dehshetlik we ajayib küchlük idi. U yoghan tömür chishliri bilen owni chaynap ézip yutup, qalduqini putliri bilen dessep-cheyletti. U aldinqi barliq mexluqqa oxshimaytti; uning on münggüzi bar idi. 8 Men bu münggüzlerni közitiwatqinimda, mana münggüzlerning arisidin yene bir kichik münggüz ösüp chiqtı. Bu kichik münggüzning aldida eslidiki münggüzlerdin üchi yuluwétildi. Bu kichik münggüzning ademningkidek közi we chong sözleydighan aghzi bar idi. 9 Men qarap turghinimda, u yerge birnechche textning qoyulghanlıqını kördüm; ularning biride, «Ezeldin Bar Bolghuchi» orun élip olturnuptu. Uning kiyimliri qardek ap'aq, chachliri ap'aq qoza yungidek idi. Uning texti ot lawuldap turghan yalqunlar bolup, lawuldap köyüwatqan ot chaqlirining üstide idi. 10 Uning aliddin goya rawan éqip turghan deryadek ot yalquni lawuldap éqip turatti; Uning xizmitide turghuchilar tümen minglighan idi, Uning alidda yüz milyonlighan hazir turghuchilar bar idi. Soraq bashlan'ghanlıqı jakarlinip, desturlar échildi. 11 Héliqi kichik münggüzning yoghan geplerni qiliwatqan awazidin diqqitim shuninggha tartilip qarap turattim. Qarap turghinimda, tötinchi mexluq öltürülüp, uning jesiti halak qilinip, otqa tashlap köydürülüşke tapshuruldi. 12 Qalghan üch mexluq bolsa, hakimiyitidin mehrum qilindi, lékin ularning ömri yene bir mezgil uzartıldı. 13 Kéchidiki ghayibane körünüshlerde mana, men goya Insan Oghlıgha oxshash bir zatning asmandiki bulutlar bilen kelginini kördüm. U «Ezeldin Bar Bolghuchi»ning yénigha béríp, uning aldigha hazir qilindi. 14 Her el-yurt, her taipe, her xil tilda sözlishidighan qowmlar uning xizmitide bolsun dep, seltenet, shöhret we padishahliq hoquqi uninggha bérildi. Uning selteniti menggü solashmas seltenettur, uning padishahliqi menggü halak qilinmas. 15 Menki Daniyalning wujudum, dil-rohim bek biaramliqqa

chömdi, kallamdiki ghayibane alametler ménı intayin alaqzade qildi. 16 Men yéqin turghuchilardın birining aldigha béríp, bu ghayibane alametlerning heqiqiti toghruluq soridim. U manga tebir béríp chüshendürüp mundaq dédi: — 17 «Bu töt zor mexluq kelgüsidi dunyada bash kötüridighan töt padishahni körsitudu. 18 Lékin Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini qobul qildi, ular uninggha menggü igidarchiliq qildi, ebedil'ebedgiche shundaq bolidu». 19 Men bashqa üch mexluqqa oxshimaydighan tötinchi mexluq, yeni zor qorqunchluq, tömür chishliq, mis tirnaqliq, owni chaynap ézip yutup, andin qalduqlarını ayaghlıri bilen dessep-cheleydighan héliqi mexluq toghrisidiki heqiqetni, 20 shundaqla uning bëshidiki on münggüzining we kényin ösüp chiqqan kichik münggüz toghrisidiki heqiqetni téximu éniq bilmekchi boldum — uning, yeni héliqi kichikining aldida eslide bar bolghan bashqa üch münggüz yuluwétılgen, közliri we yoghan gap qilidighan aghzi bar bolup, ene bashqa münggüzlerge qarighanda téximu heywetlik idi. 21 Qarap turghinimda, u kichik münggüz Xudanıng muqeddes bendiliri bilen jeng qilip ulardin üstünlükke ige boldi; 22 «Ezeldin Bar Bolghuchi» kelgende, höküm qilish hoquqi Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige bérildi. Shuning bilen béktilgen waqtı kélip, [Xudanıng] muqeddes bendiliri padishahliq hoquqini ötküziwaldı. 23 [Tebir bergüch] chüshendürüp yene mundaq dédi: — «tötinchi mexluq kelgüsü dunyada bash kötüridighan tötinchi bir padishahliq bolup, u bashqa herqandaq padishahliqlarǵha oxshimaydu. U pütkül dunyani yutup, uni ayagh astı qilip, kukum-talqan qildi. 24 On münggüz bolsa, bu padishahliqtın chiqidighan hökümranlıq qilidighan on padishahni körsitudu. Kéyin yene bir padishah meydan'ǵha chiqıdu, u ilgiriki padishahlarǵha oxshimaydu; u üch padishahni özige boysunduridu. 25 U Hemmidin Aliy Bolghuchigha qarşı kupurluq sözlerini qilidu hemde Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirini halsizlanduridu. U kaléndarnı, héyt-ayemlerni we muqeddes qanunları özgertiwétishni uestleydu. Xudanıng muqeddes bendiliri «üch yérim waqıt» uning hökümranlıqıgha tapshuruldu. 26 Andin Xudanıng soti échilidu, buning bilen uning idare qilish hoquqi tartiwélinip, menggülük üzül-késil yoqitilidu. 27 Lékin uning padishahliqining hoquqi,

yeni dunyadiki herqaysi padishahliqlarning selteniti we shöhriti Hemmidin Aliy Bolghuchining muqeddes bendilirige, yeni Xudaning Öz xelqige ötküzlüldü. Uning padishahliqi menggü bir padishahliqtur, dunyadiki pütün hökümdarlar Uning xizmitide bolup uningga itaet qılıdu». **28** Bu ish mana mushu yergiche boldi. Menki Daniyal, öz oylyrim özümni alaqzade qıldı, chirayim tatirip ketti. Biraq bu ishni qelbimde püküp saqlidim.

8 Padishah Belshazar textke olturup üchinchi yili, menki Daniyal ikkinchi bir ghayibane alametni kördüm. **2** Ghayibane körünüşte, özümni Élam ölkisidiki Shushan qel'eside kördüm. Körünüşte men Ulay chong östingi boyida idim. **3** Béshimni kötürlüp qarisam, ikki münggüzü bar bir qochqarning chong östeng aldida turghanlıqını kördüm. Uning münggüzü égiz bolup, bir münggüz yene biridin égiz idi; égizrek bolghan münggüz yene bırsidin kényirek ösüp chiqqanidi. **4** Men qochqarning gherb, shimal we jenub tereplerge üsüwatqinini kördüm. Héchqandaq haywan uningga teng kélelmeytti we héchkim héchkimni uning changgilidin qutquzalmaytti. U néme qilishni xalisa, shuni qilatti, barghanséri heywetlik bolup kétihatattı. **5** Men bu toghruluq oylawatattim, mana, gherb tereptin bir téke putliri yerge tegmigen halda pütün jahanni kézip yükürüp keldi. Uning ikki közi arisigha körünerlik chong bir münggüz ösüp chiqqanidi. **6** U men deslep körgen héliqi östeng boyida turghan ikki münggüzük qochqargha qarap qehri bilen shiddetlik étildi. **7** Men uning qochqargha yéqin kélip, ghezep bilen qochqarnı üsüp ikki münggüzini sunduriwetkenlikini kördüm. Qochqarning qarshılıq körsetküdek madarı qalmıghanidi, téke uni yerge yiqitip, dessep-cheylidi, tékining changgilidin uni qutquziwalidighan adem chiqmidi. **8** Téke barghanséri heywetlik bolup ketti; lékin u xéli küchiyip bolghanda, chong münggüzü sunup chüshüp, eslidiki jayidin asmandiki töt shamalgha qarap turidighan, közge körünerlik töt münggüz ösüp chiqti. **9** Bu töt münggüzning ichidiki biridin yene bir münggüz ösüp chiqti. U kichik münggüz ösüp intayin heywetlik boldi, jenub, sherk tereplerge we «güzel zémin»gha qarap tesir küchini kéngeytti. **10** U intayin heywetlik bolup, hetta samawiy qoshundikilerge hujum qilghudek derijige yetti, samawiy qoshundikilerden we yultuzlardın birmunchisini yerge tashlap, ularning üstige dessidi **11** (u tolimu meghrurlinip, hetta

samawiy qoshunning Serdari bilen teng bolmaqchi bolup, ibadetxanida Serdargha atap kündilik qurbanlıq sunushni emeldin qaldurdi, hemde Serdarning ibadetxanisidiki «muqeddes jay»ni weyran qiliwetti. **12** Asiyliq tüpeylidin Xudaning xelqi we kündilik qurbanlıq chong münggüzge tapshurulidu). U heqiqetni ayagh asti qılıdu; uning barlıq ishliri nahayiti ongushluq boldi. **13** Keynidin, bir muqeddes [perishtining] söz qilghanlıqını anglidim, shuning bilen yene bir muqeddes [perishte] söz qilghan [perishtidin]: — Ghayibane alamette körün'gen bu weqeler, yeni «weyran qilghuchi» asiyliq, kündilik qurbanlıqning emeldin qaldurulushi, hemde muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay»ning hem Xudaning xelqining ayagh asti qilinishi qanchilik waqt dawamlishidu? — dep sorıghanlıqını anglidim. **14** Héliqi perishte manga jawaben: — Bu ishlar ikki ming üch yüz kéche-kündüz dawamlishidu. Bu mezgildin kényin muqeddes ibadetxanidiki «muqeddes jay» pakizlinip eslige keltürülidu, — dédi. **15** Bu ghayibane körünüşni körgendin kényin, menki Daniyal uning menisini oylawatqinimda, mana, aldimda ademning qiyapitide birsi peyda bolup öre turdi. **16** Ulay östingining otturisidin: — Ey Jebrail, bu ademge ghayibane alametni chüshendürüp ber, — dégen bir ademning küchlük awazını anglidim. **17** [Jebrail] yénimgha keldi. Kelgende, men nahayiti qorqup kétip yerge yiqilip düm chüshtüm. U manga: — Ey insan oghli, sen shuni chüshinishing kérekki, bu ghayibane alamet axır zaman toghrisididur, — dédi. **18** U gep qiliwatqanda men bihosh halda yerde düm yatattim. Lékin u manga shundaq bir yénik tégipla méni turghuzdi we manga mundaq dédi: — **19** «Men hazir sanga [Xudaning] ghezipi kelgen mezgilde kényinki ishlarning qandaq bolidighanlıqını körsitip béréy. Chüriki bu ghayibane alamet zamarlarning békütilgen axırqi nuqtisi toghrisididur. **20** Sen körgen ikki münggüzük qochqar Média bilen Pars padishahlırını körsitidu. **21** Yawa téke bolsa Grétsiye padishahliqi bolup, közining otturisidki közge körünerlik münggüz bolsa, uning birinchi padishahidur. **22** U münggüz sunup ketkendin kényin ornidin ösüp chiqqan héliqi töt münggüz bu elning töt padishahliqqa böltünidighanlıqını körsitidu. Biraq ularning küchi birinchi padishahliqqa yetmeydu. **23** Bu padishahliqlarning axırqi mezgilide, asiyliq qilghuchilarining gunahi toshushi bilen

tolimu nomussiz, chigish mesililerni bir terep qilalaydighan bir padishah meydan'gha chiqidu. **24** Uning küchi xéli zor bolidu, lékin emelyiette bu kück özlükidin chiqmaydu; u misli körülmigen weyranchiliqni keltürüp chiqiridu. Uning ishliri jezmen ongushluq bolup, némini xalisa shuni qilalaydu. U küchlükerni we [Xudaning] muqeddes mömin xelqini yoqitidu. **25** Öz ustatlıqi bilen uning nazariti astida herqandaq hyle-mikirlik xéli ronaq tapidu. U könglide tekebburliship özini chong tutidu; bashqilarning özlirini bixeter hés qilghan waqtidin paydilinip tuyuqsız zerb qılıp nurghun kishilerni halak qılıdu; u hetta ochuqtin ochuq «Emirlerning Emiri»ge qarshi chiqidu. Lékin u axirda insanlarning qolisiz halak qilinidu. **26** Sanga ayan qilin'ghan, axshamdin etigen'giche dawamlashqan bu ghayibane alamet emelge ashmay qalmaydu. Lékin sen uni waqtinche mexpiy tut. Chünki u köp künler kényinki kelgüsi heqqididur». **27** Menki Daniyal maghdurumdin qélip, birnechche kün aghrip yétip qaldim. Kéyin ornumdin turup yenila padishahning ishlirida boldum. Lékin bu ghayibane alamet könglümni parakende qiliwetkenidi. Uning menisini yésheleydighan adem yoq idi.

9 Médialiq Ahashwéroshning oghli Dariusning birinchi yilda (u kaldiylerning zéminigha padishah qilindi) **2** Yeni textke olturghan birinchi yili menki Daniyal muqeddes yazmilarni oqushum bilen Perwerdigarning Yeremiya peyghemberge yetküzgen kalam-béshariti boyiche, Yérusalémning xarab bolidighan jaza mezgili yetmish yil ikenlikini chüshinip yettim. **3** Shuning üchün men Reb Xudayimgha roza tutup, böz rextke yöginip, kül-topida olтурup, uningga yélinip dua-tilawet qilish bilen izdinishke bel baghlidim. **4** Men Perwerdigar Xudayimgha dua qılıp, gunahlirimizni iqrar qılıp mundaq dédim: — «Ah Reb, i Séni Öz emrliringge itaet qilghuchilargha wedehdengde wapadar bolup, özgermes méhringni üzlüksiz körsetküchi ulugh, sürülk Tengrim! **5** Biz gunah sadir qıldıq, qebihlik qıldıq; rezillik bilen Séning emr-hökümliringdin waz kéchip, Sanga asiyliq qıldıq, **6** Shundaqla Séning naming bilen padishahlirimiz, emirlirimiz, ata-bowilirimiz we pütkül zémindiki xelqqe söz-kalaminingni yeküzgen qulliring bolghan peyghemberlerge zadi qulaq salmiduq. **7** I Reb, heqqaniyet Sendila tépildi, lékin Sanga asiyliq we wapasızlıq qilghanlıqımız tüpeylidin,

bizge, yeni Yehudalargha, Yérusalémdikilerge we barlıq Israillargha, yéqinda bolsun, yiraqta bolsun, Sen bizlerni sürgünlükke heydiwetken barlıq yurtlarda bolsun, peqet bügünkidek yüzimizni kötürelmigüdek shermendilikla qaldi. **8** I Reb, bizge, yeni padishahlirimizgha, emirlirimizge we ata-bowilirimizghimu yüzimizni kötürelmigüdek shermendilik qaldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qıldıq. **9** I Reb Xudayimiz, biz Sanga asiyliq qilghan bolsaqmu, Sendin yenila rehimdillik we meghpiret-kechürümler tépildi. **10** Biz Sen Perwerdigar Xudayimizning awazığha qulaq salmay, qulliring bolghan peyghemberler arqılıq aldimizgha qoyghan qanun-hökümliringde héch mangmiduq. **11** Pütkül Israil Séning Tewrat-qanununggha xilaplıq qılıp, awazingħha qulaq salmay Séningdin yüz öridi. Derweqe, Séning qulung Musagħa chüshürülgen Tewrat-qanunida pütülgħen lenet hemde uning qesemiyadidiki jazalar üstimizge yagħduruldi; chünki biz Séning aldingda gunah sadir qıldıq. **12** Sen Özüng bizge we üstimizdin hökümdarlıq qilghuchimizgha qarita dégenliringge emel qılıp bizge zor éghir külpetni keltürdüng; chünki Yérusalémda qilin'ghan ishlar asman astidiki herqandaq bashqa yurtta ezeldin qilin'ghan emes! **13** Musagħa tapilan'ghan Tewrat-qanunida pütülgendek, bu pütün külpet bizge chüshürülgen bolsimu, i Perwerdigar Xudayimiz, lékin biz qebihliklirimizdin qol üzüp, heqiqitingga chüshinip yétidighan qilghaysen dep téxiche Sendin iltipatingni ötünmiduq. **14** Derweqe Sen Perwerdigar shu külpetni teyyarlap saqlap, bizning üstimizge chüshürdüng; chünki Sen Perwerdigar Xudayimiz, barlıq qilghan ishliringda adil bolup kelding; biraq awazingħha qulaq salmiduq. **15** Emdi, Öz küchlük qolung bilen xelqingni Misirdin élip chiqtıng, shunglashqa bügünkidek Özüngge nam-shöhret tiklidir, i Reb Xudayimiz, — biz gunah sadir qıldıq, biz rezillik qıldıq! **16** Ötünimen, i Reb, pütkül heqqaniyiqliqingga uyghun, Yérusalém shehiringge, yeni muqeddes téghingħha bolghan qehr-ghezipingni toxtatqaysen! Chünki bizning ötküzgen gunahlirimiz we ata-bowilirimizning qilghan qebihliklirining wejedin, Yérusalém we xelqing barlıq etraptiliklirimizning haqaret obyékti bolup qalduq. **17** Emdi i Xudayimiz, qulungning dua we teleplirige qulaq salghaysen, Özüng üchün weyran qilin'ghan muqeddes jayingni jamalingni körsitip yorutqaysen. **18** I Xudayim, qulaq sélip anglighaysen!

Bizning we Séning naming bilen atalghan sheherning beshigha kelgen kulpetlerge nezer salghaysen! Bizning Sanga iltija qilghinimiz özimizning qandaqtur heqqaniy ish qilghanliqimizdin emes, belki Séning zor rehimdilliqliringha tayan'ghanliqimiz sewibidindur. **19** I Reb, anglighaysen! I Reb, kechürgeyse! Qulaq sélip anglap amal qilghayen! Özüngning namshöhriting üchün emdi texir qilmighayen! Chünki Séning bu shehiring we bu xelqing Öz naming asasida atalghanidi!». **20** Men duayimni dawamlashturup, özüm we xelqim Israilning gunahlirini iqrar qilip hemde Xudayimning muqeddes téghi üchün Perwerdigar Xudayimha yélinip, **21** téxi dua qiliwatqinimda, deslepte manga ghayibane alamette körün'gen Jebrail dégen zat yénimgha kélip manga qolini tegküzdi. Men shu chaghda tolimu charchap ketkenidim. U kechlik qurbanliq sunush waqtidi. **22** Jebrail manga eqil béríp mundaq dédi: — «I Daniyal, men séni yorutup, ishlarni chongqur chüshineleydighan qilishqa keldim. **23** Sen Xudagha iltija qilishqa bashlishing bilenla, jawab-kalam bérildi; sen intayin söyülgen adem bolghachqa, men sanga uning jawab-kalamini yetküzgili keldim. Emdi bu jawab-kalam üstide puxta oylan'ghin, ghayibane körüntüshni köngül qoyup chüshen'gin: **24** — «[Xuda] teripidin «yetmish hesse «yette waqit»» séning xelqing bilen muqeddes shehiring üstige békitalgen. Bu waqtlar itaetsizliklerni tizginlesh, gunahlarni tügitish, qebihlik üchün kafaret keltürüş, menggülüq heqqaniyliqni üstün orun'gha qoyush, bu ghayibane alamet bilen peyghemberlerning söz-kalamlirini emelge ashurush hemde muqeddes ibadetxanidiki «eng muqeddes jay» yéngibashtin mesihlinish üchün békitalgendur. **25** Shuni bilishing we chüshinishing kérekki, Yérusalémni yéngibashtin eslige keltürüp bina qilish buyruqi jakarlan'ghandin tartip, Mesih dégen emir meydan'gha chiqquche yette hesse «yette waqit» qoshulghan atmish ikki hesse «yette waqit» ötidu. Yérusalém shehiri yéngibashtin bina qilinip, meydan-kochilar we sépil-istihkam barliqqa keltürülidu, emma bu biseremjan künlerde bolidu. **26** Bu atmish ikki «yette waqit» mezgili ötkendin kényin Mesih üzüp tashlinidu, uningda héchnerse qalmaydu. Kelgüsilde bolidighan emirning xelqi bu sheher bilen muqeddes ibadetxanini gumran qilidu. Bu aqiwet kelkündek bésip kéléidu; axirighiche jengler dawamlishidu; u yerde bolidighan weyranchiliqlar

békitalgendur. **27** U [emir Xudanining] xelqining köp qismi bilen axirqi bir «yette waqit»ta bir [dostluq] ehdisi takamul qildi, lékin bu «yette waqit»ning yérimigha kelgende, u [ibadetxanidiki] qurbanliq we ashliq hediyele rni sunushni emeldiñ qalduridu. U chaghda «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq» [muqeddes ibadetxanining] eng égiz jayigha qoyulidu. Taki balayı'apet, [yeni Xuda] békitken kulpet weyran qilghuchi kishining beshigha yaghdurulghuche shu yerde turidu.

10 Qoresh Parsqa seltenet qilghan üchinchi yili,

Daniyal (yene bir ismi Belteshasar bolghan) gha bir xewer wehiy qilindi. U xewer ishenschlikтур — lékin nahayiti qattiq jeng judunliri toghrisididur. Daniyal bu xewerni chüshendi we ghayibane alamet toghrisida chüshenchige ige boldi. **2** U chaghda menki Daniyal toluq üch hepte ah-zar kötüüp matem tuttum. **3** Üch heptigiche héchqandaq nazu-német yémidim, gösh yémidim, sharab ichmidim we ténimge puraqliq may sürmidim. **4** Birinchi ayning yigirme tötinchi künü, men ulugh derya, yeni Dijle deryasining boyida turup, **5** beshimni kötüüp közünni asman'gha tiktim, kanap kiyip, bélige Ufazdiki sap altun kemer bagħlighan bir ademni kördüm. **6** Uning téni sériq yaquttek julalinip, yüzliri chaqmaqtek yaltirlap, közliki yénip turghan ottek chaqnaytti; uning put-qolliri parqirap turidighan mistek walidaytti; awazi zor bir top ademning awazidek jaranglaytti. **7** Ghayibane körünüşhni yalghuz menki Daniyalla kördüm, yénimdikiler alametni körmigenidi. Emma zor bir wehime ularni bésip, intayin titrep kétishti, mökünüwalghudek yerni izdep qéchip ketti. **8** U yerde özüm yalghuz qélip bu karamet ghayibane körünüşhni kördüm. Qilche magħdurum qalmidi, chirayim qattiq özgirip ölük ademdek bolup qaldim, put-qollirimda bir'azmu magħdur qalmidi. **9** Lékin uning awazini anglidim. Uning awazini anglighan haman yerge yiqlip düm chüştüm, hoshumdin kettim. **10** Mana, tuyuqsız bir qol manga tegdi, méni shuan yolep yerge töt putluq qilip turghuzdi. **11** Shu zat manga: — Ey Daniyal, intayin söyülgen adem! Sözlirimni köngül qoyup anglap chüshen'gin, öre turghin! Chünki men séning yéningha ewetildim, — dédi. U bu sözni qilishi bilen, men titrigen halda ornumdin turdum. **12** Shuning bilen u manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, qorqma; chünki sen Xudayingning aldida chüshinishke érishishke, özüngni töwen tutushqa

köngül qoyghan birinchi kündin buyan séning dua-tilawiting ijabet qilindi; éytqanliring üchün men yéningha ewetildim. **13** Lékin, «Pars padishahliqining emiri» manga qarshi chiqip yolumni yigirme bir kün tosuwaldi. Men Pars padishahlirining yénida özüm yalghuz qalghachqa, bash emirlerdin biri Mikail manga yarden qilgihili keldi. **14** Men sanga axirqi zamanlarda xelqingning beshigha kélidighan ishlarni chüshendürgili keldim. Chünki bu għayibane alamet köp künler keyinki kelgusi toghrisididur». **15** U manga bu gepni qiliwatqanda, peqetla yerge qargħinimche zuwan sürelmey turup qaldim. **16** Mana, goya ademge oxshaydighan birsi qoloni u zitip lewlimni silap qoywidi, men aghzimni échip aldimda turghuchigha: — Teqsir, bu għayibane körnüştin ich-ichimdin azablini men, magħdurumdin kettim. **17** Teqsirrimming kemine qulliri qandaqmu sili teqsirim bilen sözlishishke pétinalaytt? Chünki hazirla magħdurum tügep, nepesim üzüldu, — dédim. **18** Andin goya ademge oxshaydighan biri méri yene bir qétim silap, magħdur kirgħidzi **19** we: — I intayin soyūlgen adem, qorqma! Sanga aman-xatirjemlik bolghay. Għeyretlik bol, emdi għeyretlik bol! — dédi. U shu sözni déyishi bilenla manga téximu magħdur kirdi. Men: — Teqsir yene söz qilghayla, chünki sili manga magħdur kirgħidila, — dédim. **20** U mundaq dédi: — «Méning qéshingha némige kelgenlikimni bilemsen? Men emdi qaytip béríp, «Parstiki emir» bilen jeng qilimen; men u yerge bargħandin keyin, «Grētsiyediki emir» meydan'għa chiqidu. **21** Lékin men bérishtin awwal heqiqetning kitabida püttulgen wehiylni men sanga bayan qilimen. Bu isħlarda silerning emiringlar Mikaildin bashqa, manga yarden bérividighan héchkim yoq.

11 Men Médaliq Darius padishah bolghan birinchi ylidila, uni mustehkemlesh hem kūcheytish üchün ornumdin qozghalghanidim. **2** Emdi men sanga heqiqetni éytip béréy: — Buningdin keyin Parsqa yene üch padishah hökumranliqqa chiqidu; keyin tötinchi padishah chiqip, bashqa padishahlardinmu köptin köp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin quđret tépip, hemme yurtlarni Grētsiyege jeng qilishqa qozghaydu. **3** Uningdin keyin kūchlük bir padishah meydan'għa chiqidu. U zor padishahliqni idare qilip, némini xalisa shuni qilidu. **4** Lékin u hoquq yürgüzüwatqinida, padishahliqi parchilinip asmanning tot shamat teripige böllünüp kétidu.

Uning textige ewladliri warisliq qilalmaydu, keyinki padishahliq u höküm sürgen waqtidikidek kūchlük bolmaydu; chünki uning padishahliqi aghdurulup, bashqilarha tewe bolup kétidu. **5** Uningdiki serdarlarning ichidin biri «jenubiy padishah» bolup kūchiyidu; lékin yene bir serdar uningdimu kūchlük bolidu we özining téximu chong padishahliqini soraydu. **6** Birnechche yil ötkendin keyin, [jenubiy padishah shimaliy padishah] bilen ittipaq tüzidu; jenubiy padishahning qizi shu ittipaqni mustehkemlesh üchün shimaliy padishahning yénigha baridu. Lékin keyin bu qiz érishken hoquqidin mehrum qilinidu; shimaliy padishah özimu hoquqini qolida tutalmay, mezmut turalmaydu. Bu qiz we uni élip kelgenler, uning balisi hem shu waqitlarda uni qollighuchilarnej hemmisige satqunluq qilinidu. **7** Halbuki, uning [ata jemet] tughqinidin biri qoshunning hoquqini qoligha élip [padishah bolup], shimaliy padishahning qorħinigha bésip kirip, ulargħa qarshi hujum qilip chong ghelibe qilidu. **8** U ularning ilah-butliri, quyma mebudliri we butxaniliridiki altunkümüştin yasalghan jam-qachilarni Misirgha élip kétidu. U birnechche yil shimaliy padishahtin özini néri qilidu. **9** Shimaliy padishah jenubiy padishahning zéminigha bésip kiridu, lékin axiri öz yurtiġha chékinidu. **10** Shimaliy padishahning shahzadiliri qozghilip, zor qoshun teshkilleydu. Shahzadilerdin biri kelkündek kélip jenubqa bésip kiridu. Kéyin u yene jeng qilip, dūshmen qorħinighichimu bésip kiridu. **11** Jenubiy padishah qattiq għezepte qoshun tartip jengge atlinip, shimaliy padishahqa hujum qilidu. Shimaliy padishah zor bir qoshunni jengge salidu, lékin uning shu zor qoshunni meghlup bolup esirge élinden. **12** Shu zor qoshunning esirge élinishi bilen jenubiy padishah intayin meghrurlinidu. U tümenligien ademlerni yoqitidu, biraq uning ghelibisi uzun dawamlashmaydu. **13** Chünki shimaliy padishah yurtiġha qaytip, burunqidinmu köp we kūchlük qoshun teshkilleydu. Békitilgen yillar toshqandin keyin u zor quđretlik qoshunni köp teminatlar bilen qoshup bashlap kélidu. **14** U chaghda nurghun kishiler jenubiy padishahqa qarshi turup uningħha qarshi qozghilang köturi. [I Daniyal —] séning xelqing ichidiki zorawarlar mushu għayibane alamettiki besharetni emelge ashurmaqchi bolup, yogħanchiliq qilidu, lékin ular meghlup bolidu. **15** Shimaliy padishah potej sélip mustehkem sheherni muhasire

hujumi qilip bésiwalidu. Jenubdiki küchler, hetta eng xil qoshunlarmu berdashliq bérelmeydu, ularning qarshiliq qilghudek küchi qalmaydu. **16** Shimaldiki tajawuzchi bolsa özi xalighanche ish qilidu, uningha héchkim qarshiliq qilalmaydu. U «güzel zémin»ni ishghal qilidu; uning qolida uni weyran qilghuchi küch bolidu. **17** [Shimaliy padishah] bel baghlap padishahliqidiki barliq küchlerni seperwer qilip [Misirgha] yol alidu; u [Misir] bilen ehde tüzidu, özi ehdide turghandek qilidu. Biraq [Misirning] hakimiyitini aghdrurush üchün u ayallirining bir qizini [Misir] padishahiga bérifu. Lékin [qizi] atisi terepte turmaydu, uni qollimaydu. **18** Kéyin u déngiz boyidiki yurtlarga hujum qilip, nurghun ademlerni esirge alidu. Lékin yat bir serdar uning kishilerni xar qilishlirini chekleydu we eksiche, uning bu xarlashlirini özige yanduridu. **19** U öz yurtidiki qorghanlarga chékinip kéliidu. Lékin axirida u putlinip yoqilip kétidu. **20** Kéyin uning ornigha yene bir padishah textke olturidu; u padishahliqning eng shan-shereplik jayigha bir zalim alwangbégini ewetidu. Lékin u uzun ötmeyla, malimanchiliqmu bolmay, jengmu bolmay öltürülidu». **21** — «Shuningdin kéyin pes bir adem uning ornigha chiqip shimaliy padishahliqni alidu; emma padishahliqning hörmetsöhriti uningha héch tewe bolmaydu, dep qarilidu; lékin u xelqning asayishliq peytidin paydilinip, yalaqchiliq wasitiliri bilen hakimiyetni tartiwalidu. **22** Zéminigha kelkündek bésip kirgen küchlerni u hem kelkündek hujum qilip yoqitidu, shuningdek u hettaki «[Xudanıng] ehdiside békütilgen emir»nimu yoqitidu. **23** Shertname tüzüsh arqılıq u bashqa yurtlarni aldaydu; ademliri kichik bir qoshun bolsimu, lékin uning küchi awup-awup, quğret tapidu. **24** U xalayıqning asayishliq peytidin paydilinip, eng bay ölkilerge tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi qilip baqmighan ishlarni qilidu, yeni u oljini, ghenimetlerni we nurghun bayliqlarni qol astidikilirige üleshtürüp bérifu; melum bir mezgigiche qorghanlарghimu hujum qilish qestide bolidu. **25** U öz küchini ishqqa sélip chong gheyret bilen qozghilip, zor qoshunni bashlap, jenubiy padishahqa hujum qilidu. Jenubiy padishahmu nahayiti zor quğretlik bir qoshun bilen jengge atlinidu. Lékin jenubiy padishah xainlarning yoshurun suyiquestige uchrap, muweppeqiyet qazinalmaydu. **26** Chünki uning nazu-németlirini yégenler uni yiqtidu.

Uning qoshuni hemme yerge tarqilidu; nurghunliri öltürülidu. **27** Kéyin, bu ikki padishah bir-birini qestliship, yaman niyet bilen bir dastixanda tamaq yéyiship, bir-birige yalghan gep qilishidu; lékin bu ishlar héchkimge payda yetküzmeydu, chünki bu ishlarning axiri peqet belgilen'gen waqittila bolidu. **28** [Shimaliy padishah] nurghun mal-müülüklerni élip öz yurtigha qaytidu. U könglide Xudanıng xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdige qarshi turidu; shuning bilen u ehdige qarshi heriketlerni qilip, andin öz yurtigha qaytidu. **29** Belgilen'gen waqitta shimaliy padishah yenila jenubqa tajawuz qilidu; lékin bu qétimqi ehwal ilgirkige we yene kélip eng axirqi qétimqisidiki bilenmu oxshimaydu. **30** Chünki Kittim arilidin chiqqan kémiler hujum qilip kéliidu. Shunga u derd-elem bilen chékinidu we [Xudanıng] Öz xelqi bilen tüzgen muqeddes ehdisige qarap intayin ghezeplinidu, uningha qarshi xalighinini qilidu; shundaqla chékinip yan'ghanda muqeddes ehdige asiyliq qilghuchilarni etiwarlaydu. **31** Uning teripide turghan birnechche küchler qorghan bolghan muqeddes ibadetxanini bulghaydu, «kündilik qurbanlıq»ni emeldin qalduridu we «weyran qilghuchi yirginçlik nomussızılıq»ni uning ornigha qoyidu. **32** U muqeddes ehdige xainliq qilghuchilarni xushamet-hiylicherlik bilen chirikleshtüridu; lékin öz Xudasini dost tutquchi xelq bolsa qeyserlik bilen heriket qilidu. **33** Xelq ichidiki aqillar nurghun qérindashlirigha telim yetküzidu; lékin birnechche künler ularning beziliri qilichta yiqilidu, otta köydtürülüp öltürülidu, zindan'gha chüshidu yaki bulang-talangha uchraydu. **34** Yiqilghan waqitlidida, Xudanıng xelqi azghine yardenme ige bolidu. Emma nurghun kishler ularning qatirigha xushamet-hiylicherlik bilen soqunup kiridu. **35** Bezi aqillar yiqilidu. Lékin ularning yiqilishi özlirining sinilishi, tawlinish-tazilinishi, qiyamet künigiche paklinishi üchündür. Chünki axiret Xuda belgiligen waqittila kéliidu. **36** Shimaliy padishah öz meyliche qiliwéridu; u tekebburliship, özini herqandaq ilahlardinmu ulughlap üstün qoyup, hetta hemme Ilahlarning Ilahi Bolghuchigha ajayib kupurluq söz qilidu; taki Xudanıng ghezipi toluq tökülgén künigiche u dawamliq zor ronaq tapidu. Chünki Xudanıng békütkini emelge ashmay qalmaydu. **37** Bu padishah atabowiliri choqun'ghan ilahlarghimu pisent qilmaydu, ayallarghimu héchqandaq hewes qilmaydu. Emelyiette

u herqandaq ilahni hörmətlimeydu, chünki u özini herqandaq ilahin ulugh dep qaraydu. **38** Bularning ornida u «küchler ilahi»ni hörmətleydu; uning ata-bowilirimu ezeldin choqunmighan bu ilahni bolsa u altun, kümüsh, yaqt we bashqa qimmetlik sowghatlarni teqdim qilip hörmətleydu. **39** U eng mustehkem qorghanlarni shundaq bir gheyriy ilahqa tayinip igileydu. Kimki uning hökümranlıqığha bęqinsa, u shulargha shereplik mensep bérifu, ularni köpchilikni bashquridighan qilidu we in'am süpitide yer-zéminni teqsim qilip bérifu. **40** Axir zaman kelgende, jenubiy padishah esker chiqirip uningha hujum qilidu. Shimaliy padishah jeng harwiliri, atlıq eskerler we nurghun kémiler bilen quyundek uningha qayturma zerbe bérifu. U barlıq yurtlарha tajawuz qilip, kelkündek téship keng yer-zéminlarni basidu. **41** U hetta «güzel zémin»gha bésip kiridu; nurghun eller azdurulup yiqitildi. Lékin bular, yeni Édomlar, Moablar we Ammonlarning chongliri uning qolidin qutulup qalidu. **42** Shimaliy padishah barlıq döletlerge qolini sozidu, Misir zéminimu qéchip qutulalmaydu. **43** U Misirning altun-kümüsh baylıqları we bashqa qimmet bahalıq buyumlırını talan-taraj qilidu. Liwyelikler we Éfiopiylilikler uningha boysunup egishidu. **44** Kéyin sherq we shimaldin kelgen shepiler uni alaqzade qilidu. U téximu derghezep bolup nurghun kishini qırghinchılıq qilip öltürimen dep jeng qozghaydu **45** We déngizlarning otturisida, körkem muqeddes tagh teripige orda chédirlirini tikidu. Lékin uning ejili shu yerde toshidu we héchkim uni qutquzmaydu».

12 — «U chaghda, qérindashliringni «qoghdighuchi ulugh emir» Mikail meydan'gha chiqidu. Bir azablıq mezgil bolidu; yurt-dölet barlıqqa kelgendifn buyan, shundaq chong balayı'apetlik mezgil bolup baqmighan. Biraq shu chaghda xelqing qutquzulidu; ularning ichidiki nami hayatlıq deptirige pütülgelnerning hemmisi nijatlıqqa érishidu. **2** Tupaqtı yatqan ölüklərdin nurghunliri tirilidu. Əlar menggülük hayattin behrimen bolidu; qalghanlır nomusta hem menggülük reswachiliqqa tirilidu. **3** Aqillar asmandıki gümbüzdek parlaq julalinidu; nurghun kishilerni heqqaniyliq yolığha bashlap kirgenler yultuzlарha oxshash ebedil'ebed parlap turidu». **4** U manga yene: — I Daniyal, sen emdi bu sözlerni toxtat; mezkur kitabning taki dunyaning axırkı künlirigiche shu péti turushi üchün uni

pichetlep möhürliwetkin. Nurghun kishiler uyanbuyan yürüdu we bilim ashidu, — dédi. **5** Menki Daniyal kördümki, mana ikki zat, biri deryaning bu teripide, yene biri deryaning u teripide turuptu. **6** Ulardin biri derya süyi üstide turghan aq kanap kiyim kiyen zattin: — Bu karamet ishlar tūgigiche qanchilik waqit kétidu? — dep soridi. **7** U derya süyi üstide turghan, kanap kiyim kiyen zat ong we sol qolini asman'gha qaritip kötürüp, Mengü Hayat Bolghuchining nami bilen qesem qilip: — Bir waqit, ikki waqit, qoshumche yérim waqit kétidu. [Xudanıng] muqeddes xelqini parchilighuchi xorluq axırlashqanda, bu ishlar tügeydu, — dédi. **8** Uning sözini anglighan bolsammu, menisini chüshenmidim. Shunga men: — Teqsir, bu ishlarning aqiwiti qandaq bolidu? — dep soridim. **9** U manga mundaq dédi: — «Ey Daniyal, yolunggha mang, chünki bu sözler axir zaman'ghiche mexpiy tutulup yépiqliq turidu. **10** Nurghun kishiler tazilinidu, paklinidu we tawlinidu. Reziller bolsa, dawamlıq rezillik qiliwérifu; ulardin héchkim buni chüshinemeydu, biraq aqillar chüshinidu. **11** Kündilik qurbanlıq sunushni emeldin qaldurghan kündin tartip, yeni «weyran qilghuchi yirginchilik nomussızlıq» qoyulghan waqittin bashlap, bir ming ikki yüz toqsan kün ötidu. **12** Axirghiche sadiq bolup, bir ming üç yüz ottuz besh künni kütüp ötküzgenler némidégen bextlik-he! **13** Emma sen bolsang, axirghiche yolunda méngiwergin. Sen aram tapisen, we künlerning axırıda nésiwengge tuyesser bolushqa qayta tirilisen».

Hoshiya

1 Perwerdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Ahaz we Hezekiyalar Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgħa padishah bolghan waqitlarda, kalam Beerining oghli Hoshiyaghha keldi; **2** Perwerdigarning Hoshiya arqiliq kelgen sözining bashlinihi — Perwerdigar Hoshiyagħa: «Bargħin, pahishilikke bérilgen bir ayalni emringge algin, pahishiliktin bolghan balilarni öz qolungħha algin; chünki zémin Perwerdigañ waz kēchip pahishilikke pütünley bérildi» dédi. **3** Shuning bilen u bérip Diblaimning qizi Gomerni emrige aldi; ayal uningdin hamilidar bolup bir oghul tughdi. **4** Perwerdigar uningħha: «Uning ismini «Yizreel» dep qoyghin; chünki yene azghina waqt ötkende, Men «Yizreel»ning qénining intiqamini Yehuning jemeti üstige qoyimen we Israil jemetining padishahliqigha xatime bérimen. **5** We shu künide emelge ashuruliduki, Men Israilning oqyasini Yizreel jilgħisida sundiriwétimen». **6** [Gomer] yene hamilidar bolup, qiz tughdi. Perwerdigar Hoshiyagħa: «Uning ismini «Lo-ruhamah» dep qoyghin; chünki Men Israil jemetige ikkinchi rehim qilmaymen, ularni qet'iy kechürüm qilmaymen; **7** Biraq Yehuda jemetige rehim qilimen we ularning Xudasi bolghan Perwerdigar arqiliq ularni qutquzimen; ularni oqyasiz, qilichsiz, jengsiz, atlarsiz we atliq eskersiz qutquzimen» — dédi. **8** Gomer Lo-ruhamahni emchechtin ayrighandin keyin yene hamilidar bolup oghul tughdi; **9** [Reb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dep qoyghin; chünki siler Méning xelqim emes we Men silerge [Perwerdigar] bolmaymen» dédi. **10** — Biraq Israilning balilirining sani déngizdiki qumdek bolup, uni ölcigħili yaki sanighili bolmaydu; «Siler ménинг xelqim emessiler» déyilgen jayda shu emelge ashuruliduki, ularħha: «[Siler] tirik Tengrining oghħolliri!» — déyilidu. **11** Israil baliliri we Yehuda baliliri birge yighilidu, özlirige birla bashni tikleydu we turghan zémindin chiqidu; chünki «Yizreelning kūni» ulugħdur! Aka-ukiliringħargħa «Ammi! ([Méning xelqim]!)» we singilliringħargħa «Ruhamah! ([rehim qilin'ghan]!)» — dengħar!

2 — Anangħargħa dewayimni yetküzip, uning bilen dewalishingħar; chünki u Méning ayalim emes we Men uning éri emes; u pahishilik turqini chirayidin, zinaxorluq haletħirini köksining arisidin yaqatsun! **3** Bolmisa, Men uni qip-yalingach qilip qoyimen, tughulgħan künidikidek anidin tughma qilip qoyimen;

Men uni uddi chöl-bayawan'għa oxshash qilimen, Uni bir qaghjiraq yerge aylandurim, Uni ussuzluq bilen öltürimen; **4** Uning balilirigha rehim qilmaymen, Chünki ular pahishiliklerdin törelgen balillardur. **5** Chünki ularning anisi pahishilik qilghan, Ularni qarnida kötūrgħi nomussizliq qilghan; Chünki u: «Men manga nan we süyümni, yung we kanapimni, zeytun méyim we ichimlik-sharablimni teminligħi asħnilarimha intilip ularni qogħlismi» — dédi. **6** — Shunga mana, Men yolungni tiken-jighanliqlar bilen chitlap qorshiwalimen, [Israilning] etrapini tam bilen tosimen, u chighir yollirini tapalmaydīgħan bolidu. **7** Shuning bilen u ashnilarini qogħlaydu, biraq ularħha yētishelmeydu; Ularni izdeydu, tapalmaydu; Shunglashqa u: «Men bérip birinchi érimni tépip, uning yēnigha qaytien; chünki ehwalim bügħukidin yaxshi idu» — deydu. **8** — U ziraetlerni, yēngi sharab we zeytun méyini teminligħiċċining Men ikenlikimni, Özli «Baal» butlarni yasashqa isħletken kümħu-ħaltunni köp qilghuchining Men ikenlikimni zadi bilmidi. **9** Shunga Men qaytip kélimen, uningdiki ziraetlirimni öz waqtida, Yēngi sharablimni öz peslide élip kétimen, Özümdiki ularning yalingachliqini yépishqa kereklik yung-kanaplirimni bermey qayturup kétimen; **10** Hazir Men uning nomussizliqini asħnilarim köz aldida ashkarilaymen, Héchkim uni qolumdin qutquzalmaydu. **11** Shundaq qilip uning tamashalirigha xatime bérimen; Uning héjtliरigha! Uning «yēngi ay»lirigha! Uning «shabat»lirigha! Qisqisi, uning barliq «jamaet ibadet sorun»lirigha xatime bérimen! **12** We Men uning üzüm tallirini we enjür derexlirini weyran qilimen; U bularni: «Bular bolsa ashnilarim manga bergen ish heqqilirimdur!» dégenidi; Men bularni janggalha aylandurim, yawayi haywarlar ularni yep kétidu. **13** Men uning bésigha «Baal»larning künħirini chūħürim; Chünki u [shu künħiride] ularħha isriq salatti, U özini üzükli we zibu-zinnetli bilen perdazlap, Ashnilarini qogħlīship, Méni untudi — deydu Perwerdigar. **14** Shunga mana, Men uning köngħi alimen, Uni dalagħha élip kélimen, köngħiyeq sozleymen. **15** Shundaq qilip Men uningħha shu yerde üzümzarlirini qayturim, «Aqor jilgħisi»ni «ümid isħiki» qilip bérimen; Andin u shu yerde yashliq künħiridikidek, Misir zémindin chiqqan künidek kūy-naxxa ħajnej. **16** We shu kūni emelge ashuruliduki, — deydu

Perwerdigar —«Sen Méni «érim» dep chaqirisen, İkkinci Méni «Baal»im démeysen. **17** Chünki Men «Baal»larning namlirini séning aghzingdin élip tashlaymen, Ular bu nami bilen ikkinchi héchqandaq eslenmeydu. **18** Shuning bilen Men ular üçün daladiki haywanlar, asmandiki uchar-qanatlar we yer yüzidiki ömülügüchiler bilen ehde tüzimen; Men oqya, qilich we jengni sundurup zémindin élip tashlaymen; [xelqimni] aman-ésen yatquzimen. **19** Shundaq qilip Men séni ebedil'ebed Özümge baghlaymen; heqqaniqliqa, méhir-muhebbette, rehim-shepqtelerde séni Özümge baghlaymen; **20** Sadaqetlikte séni Özümge baghlaymen, shuning bilen sen Perwerdigarni bilip yétsen. **21** We shu künide emelge ashuruliduki, «Men anglaymen» — deydu Perwerdigar, — «Men asmanlarning telipini anglaymen, bular yer-zéminning telipini anglaydu; **22** Yer-zémin ziraetlerning, yéngi sharab we zeytun méyining telipini anglaydu; we bular «Yizreel»ning telipini anglaydu! **23** We Men Özüm üçün uni zéminda tériyem; Men «Lo-ruhamah»gha rehim qilimen; Men «Lo-ammi»gha: «Méning xelqim!» deymen; we ular Méni: «Méning Xudayim!» — deydu.

3 We Perwerdigar manga: — Yene barghin, ashnisi teripidin soyülgén, zinaxor bir ayalni soygın; gerche Israillar yat ilahlar teripige éghip ketken, «kishmish poshkal»larni soygen bolsimu, [Men] Perwerdigar ulargha körsetken soygümdek sen uni soygın, — dédi **2** (shunga men on besh kümüsh tengge, bir xomir bughday we yérim xomir arpigha uni özümge qayturuwaldim; **3** Men uninggha: «Sen men üçün uzun künler kütisen; sen pahishilik qilmaysen, sen bashqa ernenki bolmaysen; menmu sen üçün oxshashla séni kütimen» — dédim). **4** — «Chünki Israillar uzun künler padishahsiz, shahzadisiz, qurbanlıqsız, «tüwrük»siz, «efod»siz we héch öy butlirisiz kütüp turidu. **5** We kényinrek, Israel baliliri qaytip kéliodu we Perwerdigar bolghan Xudasini hem Dawut padishahini izdeydu; künlerning axirida ular tewrinip eyminip Perwerdigarning yénigha, shundaqla Uning méhribanlıqigha qarap kéliodu».

4 Perwerdigarning sözini anganglar, i Israel baliliri; chünki Perwerdigarning zéminda turuwtanlar bilen qilidighan dewasi bar; chünki zéminda héch heqiqet, héch méhribanlıq, Xudani héch bilish-tonush yoqtur; **2** Qarghash-tillash, yalghanchılıq, qatilliq,

oghrılıq, zinaxorluq — bular zéminda yamrap ketti; qan üstige qan töküldü. **3** Mana shu sewebtin zémin matem tutidu, uningda turuwtanlar hem jüdep kétidu; ular daladiki haywanlar hem asmandiki uchar-qanatlar bilen bille jüdep kétidu; berheq, déngizdiki béliqlarmu yep kétildü. **4** Emdi héchkim dewa qilishmisun, héchkim eyibileshmisun; chünki Méning dewayim del sen bilen, i kahin! **5** Sen kündüzde putliship yiqilisen; peyghembermu sen bilen kéchide teng putliship yiqilidü; we Men anangni halak qilimen. **6** Méning xelqim bilimsizliktin halak qilindi; we senmu bilimni chetke qaqqanikensen, Menmu séni chetke qaqimenki, sen Manga yene héch kahin bolmaysen; Xudayingning qanun-körsetmisini untughanlıqning tüpeylidin, Menmu séning baliliringni untuymen. **7** Ular köpeygenséri, Manga qarshi köp gunah sadir qildi; Men ularning shan-sheripini shermendichilikke aylanduruwétimen. **8** Ular xelqimning gunahini yeydighan bolghachqa, Ularning jéni [xelqimning] qebihlikige intizar bolidu. **9** We xelqim qandaq bolsa, kahinlarmu shundaq bolidu; Men [kahinlarning] tutqan yollırını öz üstige chüshürimen, öz qilmishlirini beshigha qayturimen. **10** Ular yeedu, biraq toymaydu, Ular pahishilik qilidu, biraq héch köpeymeydu; Chünki ular Perwerdigarni tingshashni tashlap ketti, **11** Özürini pahishilik, sharab we yéngi sharabqa béghishlidi; Bu ishlar ademning eqil-zéhnini bulap kétidu. **12** Xelqim öz tayiqidin yolyoruq soraydu, Ularning hasisi ulargha yol körsitermis! Chünki pahishilikning rohi ularni azduridu, Ular Xudasining himayisi astidin pahishilikke chiqip, **13** Tagh choqqılırida qurbanlıq qilidu, Döng-ézgiliklerde, shundaqla sayisi yaxshi bolghachqa dub we térek we qariyaghachlar astidimu isriq salidu; Shunga qizliringlar pahishilik, kélinliringlarmu zinaxorluq qilidu. **14** Men qizliringlarnı pahishilikliri üçün, Yaki kélinliringlarnı zinaxorluqları üçün jazalimaymen; Chünki [atılırı] özürimi pahishiler bilen sirtqa chiqidu, «Butxana pahishe»liri bilen bille qurbanlıq qilidu; Shuning bilen yorutulmighan bir xelq yiqitilidu. **15** Sen, i Israel, pahishilik qilishing bilen, Yehuda gunahqa chétılıp qalmisun! Ne Gilgalgha kelmenglar, ne «Beyt-Awen»ge chiqmanglar, Ne «Perwerdigarning hayatı bilen!» dep qesem qilmanglar. **16** Chünki tersa bir qisir inektek, Israel tersaliq qilidu; Perwerdigar qandaqmu paxlanni baqqandek, ularni keng bir yaylaqta ozuqlandursun? **17** Efraim butlarcha chaplashti;

Uning bilen héchkimning kari bolmisun! **18** Ularning sharabi tígishi bilenla, Ular özlerini pahishilikke béghishlaydu; Ularning ésilzadiliri nomussizliqqa esebiylerche meptun boldi. **19** Bir shamal-roh ularni qanatliri ichige oriwaldi, Ular qurbanliqliri tüpeylidin iza-ahanetke qalidu.

5 Buni anganglar, i kahinlar, Tingshanglar, i Israil jemeti, Qulaq sélinglar, i padishahning jemeti; Chünki bu höküm silerge békitilgen; Chünki siler Mizpah shehiride bir qiltaq, Tabor téghida yéylghan bir tor bolghansiler. **2** Asiy ademlermu qirghinchapqun'gha chöküp ketti; Biraq Men ularning hemmisini jazalighuchi bolimen. **3** Efraimni bilimen, Israil mendin yoshurun emes; Chünki i Efraim, sen hazir pahishilik qilding, Israil bulghan'ghandur. **4** Ularning qilmishliri ularni Xudasining yénigha qaytishiga qoymaydu; Chünki pahishilikning rohi ular arisididur, Ular Perwerdigarni héch bilmeydu. **5** Israilning tekebburluqi özige qarshi guwahliq bermekte; Israil we Efraim öz qebihliki bilen yiqlip kétidu; Yehudamu ular bilen teng yiqlidu. **6** Ular qoy padiliri we kala padilirini élip Perwerdigarni izdeshke baridu; Biraq ular Uni tapalmaydu; chünki U Özini tartip ulardin yiraqlashti. **7** Ular Perwerdigargha asiyliq qildi, Chünki ular balilarni haramdin tughdurghan; Emdi «yéngi ay» ularni nésiwiliri bilen yep kétidu. **8** Gibéahta sunayni, Ramahda kanayni chélinglar; Beyt-awende agah signalini anglinglar; Keyningde! Qara, i Binyamin! **9** Efraim eyiblinidighan künide weyrane bolidu; Mana, Israil qebililiri arisida békitilgen ishni ayan qildim! **10** Yehudaning emirliri pasil tashlarni yótkigüchige oxshashtur; Men ular üstige ghezipimni sudek töküwétimen. **11** Efraim xorlan'ghan, jazayimda ézilgen, Chünki u öz beshimchiliq qilip «paskiniliq»ni qoghlap yürdi. **12** Shunga Men Efraimha küye qurti, Yehuda jemetige chiritkuch bolimen. **13** Emdi Efraim özining késilini, Yehuda öz yarisini körgende, Efraim Asuriyelikni izdep bardi, «Jédelxor padishah»gha telipini yollidi; Biraq u hem silerni saqyatmaytti, Hem yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Chünki Men Efraimha shirdek, Yehuda jemetige arslandek bolimen; Men, yeni Menki, ularni titmatma qiliwétip, kétip qalimen; Ularni élip kétimen, qutquzalaydighan héchkim chiqmaydu; **15** Men kétimen, ular gunahini tonup yétip, yüzungni

izdimigüche öz jayimgha qaytip turimen; Béshigha kün chüshkende ular Méni intilip izdeydu.

6 «Kélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytayli; Chünki U titma-titma qiliwetti, biraq saqaytidu; Uruwetti, biraq bizni téngip qoyidu. **2** U ikki kündin kéyin bizni janlanduridu; Üchinchi künü U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzü aldida hayat yashaymiz! **3** We biz Uni bilidighan bolimiz! Biz Perwerdigarni tonush hem bilish üchün intilip qoghlaymiz! Uning bizni qutquzushqa chiqishi tang seherning bolushidek muqerrer; U yénimizgha yamghurdek, yer-zéminni sughiridighan «kéyirki yamghur»dek chüshüp kélidul!». **4** Efraim, séni qandaq qilsam bolar? I Yehuda, séni qandaq qilsam bolar? Chünki yaxshiliqning seherdiki bir parche buluttek, Tézdin yoqap kétidighan shebnemdektur. **5** Shunga Men peyghemberler arqiliq ularni chépiwetken; Aghzimdiki sözler bilen ularni öltürüwetkenmen; Méning hökümüm tang nuridek chiqidu. **6** Chünki Men qurbanliqlardin emes, belki méhir-muhebbettin, Köydürme qurbanliqlardin köre, Xudani tonush hem bilishtin xurserlik tapimen. **7** Biraq ular Adem'atidek ehdige itaetsizlik qilghan; Ular mana shu yol bilen Manga asiyliq qilghan. **8** Giléad bolsa qebihlik qilghuchilarning shehiri; U qan bilen boyalghan. **9** Qaraqchilar ademni paylighandek, Kahinlar topi Shekemge baridighan yolda qatilliq qilmaqta; Berheq, ular iplasliq qilmaqta. **10** Israil jemetide yirginchlik bir ishni kördüm; Efraimning pahishilik shu yerde tépilidu, Israil bulghandi. **11** Yene sangimu, i Yehuda, térighan [gunahliringning] hosuli békitilgendor!

7 Men Öz xelqimning asaritini buzup tashlap, azadliqqa érishtürey dégende, Men Israilni saqaytay dégende, Emdi Efraimning qebihliki, Samariyening rezillikimu ashkarilinidu; Chünki ular aldamchiliq qilidu; Oghrilar bolsa böstüp kiriwatidu, Qaraqchilar topi sirtta bulangchiliq qiliwatidu. **2** Ular könglide Méning ularning barliq rezilliklirini ésimde tutqanliqimni oylimaydu; Hazir ularning qilmishliri özlirini qistawatidu; Bu ishlar köz aldimdidur. **3** Ular padishahni rezillikliri bilen, Emirlerni yalghan gepliri bilen xurser qilidu; **4** Ularning hemmisi zinaxorlar; Ular naway ot salghan tonurdek; Naway xémirni yughurup, xémir bolghuche uning otini yene ulghaytmaydu; **5** Padishahimiz [tebriklen'gen] künide, emirler sharabning keypi bilen özlirini zeipleshtürdi;

[Padishah] bolsa mazaq qilghuchilar bilen qol élishishqa intildi! **6** Chünki ular könglini tonurdek qizitip suyiqest püküp qoyghanidi; Kéchiche ularning ghezipi choghlinip turidi; Seherdila u yan'ghan ottek yalqunlap kétidu. **7** Ularning hemmisi tonurdek qiziqtur, ular öz soraqchilirini yep kétidu; Ularning barliq padishahliri yiqildi — Ulardin héchkim méni nida qilip chaqirmaydu! **8** Efraim yat qowmlar bilen ariliship ketti; U «örülmigen bir qoturmach»dektur. **9** Yat ademler uning küchini yep ketti, biraq u héch sezmeydu; Berheq, [béshining] u yer-bu yéride aq chachlar körünidu, biraq u héch bilmeydu; **10** Shuning bilen Israilning tekebburluqi özige qarshi guwah bérifu; Ular Perwerdigar Xudasining yénigha qaytmaydu; Yaki shundaq ishlar [béshigha] chüshken bolsimu, yenila Uni izdimeydu. **11** Efraim héch eqli yoq nadan bir paxtektek; Misirgha qarap sayraydu, Asuriyeni izdep baridu; **12** Ular barghanda, ularning üstige torumni tashlaymen; Xuddi asmandiki uchar-qanatlarni torgha chüshürgendek ularni chüshürimen; [Bu xewer] ularning jamaítige yéтиши bilenla, ularni jazalaymen. **13** Ulargha way! Chünki ular Mendin yiraqlishtip ketti! Ular halak bolsun! Chünki ular Manga wapasizliq qildi! Men ularni qutquzup hörlükke chiqiray dégende, Ular Men toghruluq yalghan gep qılıdul! **14** Ular ornda yétip nale qilghanda, Manga könglide héch nida qilmidi; Ularning jamaetke yighilishi peqet ash we yéngi sharab üchündür, xalas; Ular Mendin chetlep ketti. **15** Berheq, Men esli ularni terbiyiligenmen, Ularning bileklirini chéniqturup kúcheyküzgenidim; Biraq ular Manga qarshi yamanlıq qestlewatidu. **16** Ular buruldi — biraq burulushi Hemmidin Aliy Bolghuchigha qaytish üçhün emes; Ular aldamchi bir oqyagha oxshash. Ularning emirliri özlirining ghaljirane til-ahaneltilri wejidin qılıchlinidu; Bu ish Misir zéminida ularni mesxirige qalduridu.

8 Kanayni aghzingha salghin! Perwerdigarning öyi üstide bir qorultaz aylinip yürüdü! Chünki ular Méning ehdemni buzghan, Tewrat-qanunumgha itaetsizlik qilghan. **2** Ular Manga: «I Xudayim, biz Israil xelqi Séni tonuyiz!» dep warqiraydu. **3** Israil yaxshiliq-méhribanliqni tashliwetken; Shunga düshmen uni qogħlaydu. **4** Ular özliri padishahlarni tikligen, biraq Men arqılıq emes; Ular bezilerni emir qilghan, biraq uningdin xewirim yoq; Ular öz jénigha zamin bolush üçhün, Özlirige butlarni kümüşh-altunliridin yasighan. **5** Samariye, séning moziying

séni tashliwetti! Méning ghezipim ulargha qozghaldi; Ular qachan'ghiche pakliqtin yiraq turidu? **6** Shu nerse Israildin chiqqan'ghu — Uni bir hünerwen yasighan, xalas; u Xuda emes; Samariyening moziyi derweqe pare-pare chéqiwétildi! **7** Chünki ular shamal téridi, shunga qara quyunni oridu! Ularning shadisida héch bashaqlar yoq, u héch ash bermeydu; Hetta ash bergen bolsimu, yat ademler uni yutuwalghan bolatti. **8** Israil yutuwélindi; Ular yat eller arisida yarimas bir qacha bolup qaldı; **9** Chünki ular yalghuz yürgen yawayi éshektek Asuriyeni izdep chiqtı; Efraim «ashna»larni yalliwaldı. **10** Gerche ular eller arisidin «yalliwalghan» bolsimu, Emdi Men ularni yighip bir terep qilmen; Ular tézla «Emirlerning shahi»ning bésimi astida tolghinip kétidu. **11** Efraim «gunah qurbanlıq»liri üçhün qurban'gahlar köpeytikni bilen, Bular gunah qozghaydighan qurban'gahlar bolup qaldı. **12** Men uning üçhün Tewrat-qanunumda köp tereplime nersilerni yazghan bolsammu, Ular yat bir nerse dep hésablanmaqta. **13** Ular qurbanlıqlargha amraq! Ular Manga qurbanlıqlarnı qilip, göshidin yeydu, Biraq Perwerdigar bulardin héch xurşenlik almaydu; Ularning qebihlikini hazır ésige keltürüp, Gunahlirini öz béshigha chüshüridu; Ular Misirgha qaytidu! **14** Chünki Israil öz Yasighuchisini untup, «ibadetxana»larni quiridu; Yehuda bolsa istihkamlashturulghan sheherlerni köpeytken; Biraq Men ularning sheherliri üstige ot ewetimen, Ot bularning qel'e-ordilirini yep kétidu.

9 Israil, yat el-yurtlardek xushal bolup shadlinip ketmenglar; Chünki sen Xudayingdin chetnep pahishilikke bérilding; Herbir xamanda sen pahishe heqqige amraq bolup ketting. **2** Xaman we sharab kölchiki ularni baqalmaydu; Yéngi sharab uni yerge qaritip qoyidu. **3** Ular Perwerdigarning zéminida turiwermeydu; Efraim belki Misirgha qaytidu, Ular Asuriyede haram tamaqni yeydu. **4** Ular Perwerdigarga héch «sharab hediye»lerni quymaydu, Ularning qurbanlıqları uningha héch xurşenlik bolmaydu; ularning néni matem tutquchilarning nénidék bolidu; Uni yégen herkım «napak» bolidu; Bu nan hergiz Perwerdigarning öyige kirmeydu. **5** Emdi «jamaetlernening [ibadet] sorunliri» künide, «Perwerdigarning héyi» bolghan künide qandaq qılsılsı? **6** Chünki mana, ular hetta halakettin qachqan bolsimu, Misir ularni yighiwlip, Andin Mémfis shehiri ularni kömüp qoyidu. Ularning qedirlik

kümüş buyumlirini bolsa, chaqqaqlar igiliwalidu; Ularning chédiririni yantaq-tikenler basidu. **7** Emdi hésablichish künliri keldi, Yamanlıq qayturidighan künler keldi; Israil buni bilip yetsun! Séning qebihlikingning köplüki tüpeylidin, Zor nepriting bolghini tüpeylidin, Peyghember «exmeq», rohqa tewe bolghuchi «sarang» dep hésablinidu. **8** Peyghember bolsa Efraim üstige Xudayim bilen bille turghan közetchidur; Biraq uningga barliq yollirida qiltaqlar qoyulghan, Xudasining öyidimu nepret uni kütmekte. **9** Gibéahning künliridikidek ular özlerini chongqur bulghighan, U ularning qebihlikini ésige keltiridu, Ularning gunahlirini jazalaydu. **10** — Chöl-bayawanda üzüm uchrap qalghandek, Men sen Israilni tapqan; Enjür derixide tunji pishqan méwini körgendek, ata-bowiliringlarni yaxshi körgenmen; Andin ular «Baal-Péor»ni izdep bardi, Özlirini ashu nomusluq nersige béghishlidi, Ular özlerining «söygüchisi»ge oxshash yirginchlik boldi. **11** Efraimning bolsa, shan-sheripi qushtek uchup kétidu — Xuddi tughulush bolup baqmighandek, Hamile bolup baqmighandek, Boyida apiride bolush bolup baqmighandek! **12** Hetta ular percentlirini chong qilghan bolsimu, Men lékin ularni birini qaldurmay juda qilimen; Berheq, ulardin ayrılip ketkinimdin kényin, ularning haligha way! **13** Men körginimde, Efraimning ehwali chimenzarda tiklen'gen bir «Tur shehiri»dek idi; Biraq Efraim balilirini qetl qilghuchigha chiqirip bérifu. **14** Ulargha bergin, i Perwerdigar — zadi néme bergining tüzük? — Ulargha bala chüshüp kétidighan baliyatqu, quruq emcheklerni bergin! **15** Ularning barliq rezillikini Gilgaldin tapqili bolidu; Chünki Men shu yerde ulardin nepretlendim; Ularning qilmishlirining rezilliki tüpeylidin, Ularni öyümduñ heydiwétimen; Men ularni yene söymeymen; Ularning emirlirining hemmisi tersaliq qilidu. **16** Efraim emdi uruwétildi; Ularning yiltizi qaghjirap ketti, ular héch méwe bermeydu; Hetta ular méwe bersimu, Balyatqusining söyümlük méwilirini öltürüwétimen. **17** Méning Xudayim ularni chetke qaqtı, Chünki ular uningga qulaq salmidi; Ular eller arisida sersan bolidu.

10 Israil baraqsan bir üzüm télidur; U özi üchün méwe chiqiridi; Mewisi köpeygenséri u qurban'gahlarnimu köpeytken; Zémiminining ésilliqidin ular «ésil» but tüwrüklirini yasidi. **2** Ularning köngli ala; Ularning gunahkarlıqi hazır ashkarlinidu; U

ularning qurban'gahlirini chéqip ghulitidu, Ularning but tüwrüklirini buzuwétidu. **3** Chünki ular pat arida: «Bizde padishah yoq, chünki Perwerdigardin qorqmiduq; Padishahimiz bar bolsimu, u bizge néme qilip bérifu?» — deydighan bolidu. **4** Ular geplerni qiliwérifu, ehdini tüzüp qoyup yalghandin qesem ichidu; Shunga ular arisidiki dewalishishlar étizdiki chöneklerge shumbuya ünüp ketkendek bolidu. **5** Samariyede turuwatqanlar «Beyt-Awen»ning moziyi üchün ghem-endishige chüshidu; «[Beyt-Awen]»[dikiler] derweqe uning üstige matem tutidu, Uning «butperes kahin»lirimu uning üchün shundaq qilidu; Ular «Beyt-Awen»ning «shan-sheripi» üchün azablinidu, Chünki u sürgün qilindi! **6** Berheq, shu nerse «Jédelxor padishah» üchün hediye qilinip, Asuriye kötürüllüp kétılıdu; Efraim ızahanetke qalidu, Israil öz «eqli»din xijil bolidu. **7** Samariyening bolsa, padishahi déngiz dolqunliri üstidiki xeshektek yoqilip ketti; **8** «Awen»diki «yuqiri jaylar», yeni «Israilning gunahi» bitchit qilinidu; Qurban'gahlirini tiken-jiganlar basidu; Ular taghlartha: «Üstimizni yépinglar!», dönglüklerege: «Üstimizge örülüp chüshünglar!» — deydu. **9** — Israil, Gibéahning künliridin bashlap sen gunah qilip kelding; Ishlar shu péti turiwerdi; Rezillikning baliliri üstige qilin'ghan jeng ularni Gibéahta bésiwetmidimu? **10** Men xalighinimda ularni jazalaymen; Ular ikki gunahı tüpeylidin esirge chüshüshke toghra kelgende, Yat qowmlar ulargha hujum qilishqa yighilidu. **11** Efraim bolsa köndürülgen bir inektur, U xaman tépishke amraq; Men uning chirayliq gedinini uprashtin ayap keldim; Biraq hazır uningha boyunturuq sélip heydeymen; Yehuda yer heydisun! Yaqup özi üchün yerni tirlilishi kérek. **12** Özünglargahe heqqaniqliq bilen téringlar, Méhir-muhebbet ichide hosul alisiler; Boz yéringlarni chanap échinglar; Chünki Perwerdigarni izdesh waqtı keldi, — Ta U üstünglargahe heqqaniqliqni yaghdurghuche! **13** [Biraq] siler rezillikni aghdurdunglar, Qebihlik hosulini ordunglar, Yalghanchiliqning méwisi yédinglar; Chünki sen öz yolungha, yeni baturliringning köplükige ishinip tayanding; **14** Qowmliring arisida chuqan-süren kötürülidu; Shalman jeng künide Beyt-Arbelni berbat qilghandek, Barliq qorghanliring berbat qilinidu; (shu kuni [Beyt-Arbeldiki] ana-balilar tengla pare-pare qiliwétilmigenmu?) — **15** Emdi uchigha chiqqan rezilliking tüpeylidin, Oxshash bir kün séning

béshinggha chüshürülüdu, i Beyt-El! Tang seherdila Israilning padishahi pütünley üzüp tashlinidi.

11 Israil bala chéghida, Men uni söydüm, Shuning bilen oghlumni Misirdin chiqishqa chaqirdim.

2 Biraq ular [xelqimni] chaqiriwidi, Ular derhal huzurumdin chiqip ketti; Ular «Baal»larga qurbanliq qilishqa bashlidi, Oyma mebudlarga isriq saldi. **3** Efraimha méngishni ögetküchi Özüm idim, Uning qolini tutup we yölep — Biraq özini saqyatquchining Men ikenlikimi ular bilmidi. **4** Men adimetchilikning köyünüş rishtiliri bilen, Söygüning tarliri bilen ularning könglini tartiwaldim; Men ulargha xuddi éngikidin boyunturuqni éliwetküchi birsidek bolghanmen, Égilip Özüm ularni ozuqlandurghanmen.

5 Ular Misirgha qaytidighan bolmamdu? Asuriyelik derweqe ularning padishahi bolidighan emesmu?

— Chünki ular yénimgha qaytishni ret qildi!

6 Qilich uning sheherliride heryan oynitilidu; [Derwazisidiki] tömür baldaqlarni weyran qilip yep kétidu; Bu öz eqillirining kasapitidur! **7** Berheq, Méning xelqim Mentin chetlep kétishke meptun boldi; Ular Hemmidin Aliy Bolghuchigha nida qilip chaqirsimu, Lékin héchkim ularni köturmeydu. **8** Men qandaqmu séni tashlap qoyimen, i Efraim? Men qandaqmu séni [düshmen'ge] tapshurimen, i Israil?! Qandaqmu séni Admah shehiridek qilimen?! Séni qandaqmu Zeboim shehiridek bir terek qilimen?! Qelbim ich-baghrimda qaynap kétiwatidu, Méning barliq rehimdilliqim qozghiliyatidu! **9** Ghezipimning qehrini yürgüzmeymen, Ikkinchı yene Efraimni yoqatmaymen; Chünki Men insan emes, Tengridurmen, — Yeni arangda bolghan pak-muqeddes Bolghuchidurmen; Men derghezep bilen kelmeymen. **10** Ular Perwerdigarning keynidin mangidu; U shirdek hörkireydu; U hörkirigende, emdi baliliri gherbtin titrigen halda kélidu; **11** Ular Misirdin qushtek, Asuriye zéminidin paxtektek titrigen halda chiqip kélidu; Shuning bilen ularni öz öylirige makanlaşturimen, — deydu Perwerdigar.

12 Efraim Méni yalghan gepliri bilen kömüwétidu; Yehudamu Tengrige, yeni ishenchlik, Pak-Muqeddes Bolghuchigha tuturuqsız boldi.

13 Efraimning yégini shamaldur, U sherq shamilini qoghlap yürüdü; U künlep yalghanchılıq, zulum-zorluqni köpeytmekte; Ular Asuriye bilen ehde tüzidü, Shuningdek Misirgha may «soghiliri» kötüüp

apirilidu. **2** Perwerdigarning Yehuda bilenmu bir dewasi bar; U Yaqupni yollırı boyiche jazalaydu; Uning qilmishlirini öz üstige qayturidu. **3** U balyatquda turup akisini tapinidin tutuwalghan, Öz kuchi bilen Xuda bilen élishqan; **4** U berheq Perishte bilen éliship, ghelibe qildi; U yighthidi, Uningha dua-tilawet qildi; [Xuda] uni Beyt-Elde tépiwaldi, We shu yerde bizge söz qildi; **5** — Yeni Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — «Perwerdigar» bolsa Uning xatire namidur! **6** Shunga sen, Xudaying arqılıq, Uning yénigha qayt; Méhribanlıq we adaletni qolungdin berme, Xudayinggha ümid baghlap, Uni izchil kütkin. **7** Mana bu sodiger! Uning qolida aladamchılıq tarazisi bar; U bozek qilishqa amraqtur. **8** Efraim: «Men derweqe býyidim, Özümge köp bayliqlarnı toplidim; Biraq ular barlıq ejirilirimde mendin héch gunahiy qebihlikni tapalmaydul!» — deydu. **9** Biraq Misir zéminidin tartip Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen, Men séni yene «[kepiler] héyi»dikidek chédirlarda turghuzimen! **10** «Men peyghemberlerge söz qilghanmen, Alamat körünüşlerni köpeytkenmen, Shundaqla peyghemberler arqılıq temsillerni körsetkenmen. **11** Giléad qebihmu? Ular berheq peqet yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaqlarnı qurbanlıq qılıdu; Ularning qurban'gahlıri derweqe étiz qirliridiki tash döwiliiridek köptür! **12** (Yaqup Suriyege qéchip ketti, Shu yerde Israil xotun élish üchün ishligen; Berheq, xotun élish üchün u qoylarnı baqqanıdi). **13** Perwerdigar yene peyghember arqılıq Israilni Misirdin chiqirip qutquzghan, Peyghember arqılıq uningdin xewermu alghan. **14** Efraim [Xudaning] qehrini intayin qattiq qozghighan; Uning Rabbi u tökken qan qerzni uning gedinige artidu, Shermendilik-ahanetini öz beshigha qayturidu.

13 [Burun] Efraim söz qilghanda, kishiler hörmətlep titrep kétetti; U Israil qebililiri arısida kötürülən; Biraq u Baal arqılıq gunah qilip öldi. **2** Ular hazır gunahning üstige gunah sadir qilmaqtı! Özlirige kümüshliridin quyma mebudlarnı, Öz eqli oylap chiqqan butlarnı yasidi; Bularning hemmisi hünerwenning ejri, xalas; Bu kishiler toghruluq: «Hey, insan qurbanlıqını qilghuchilar, mozaylarnı söyüp qoyunqlar!» déyilidu. **3** Shunga ular seherdiki bir parche buluttek, Tézjin ghayip bolidighan tang seherdiki shebnemdek, Xamandin qara quyunda uchqan paxaldek, Tünglüktin chiqqan is-tütektek [tézjin] yoqap kétidu. **4** Biraq Misir zéminidin tartip

Men Perwerdigar séning Xudaying bolghanmen; Sen Mendin bashqa héch İlahni bilmeydighan bolisen; Mendin bashqa qutquzghuchi yoqtur. 5 Men chöl-bayawanda, qurghaqchiliqning zéminida sen bilen tonushtum; 6 Ular ozuqlandurulup, toyun'ghan, Toyun'ghandin kényin könglide tekebburliship ketken; Shunga ular Méni untughan. 7 Emdi Men ulargha shirdek bolimen; Yilpizdek ularni yol boyida paylap kütimen; 8 Küchükliridin mehrum bolghan éyiqtek Men ulargha uchrap, Yürek chawisini titiwétimen; Ularni chishi shirdek neq meydanda yewétimen; Daladiki haywanlar ularni yirtiwétidu. 9 Séning halakiting, i Israel, del Manga qarshi chiqqanliqing, Yeni Yاردەمچىنگە qarshi chiqqanliqingdin ibarettur. 10 Emdi barliq sheherliringde sanga qutquzghuchi bolidighan padishahing qéni? Séning soraqchi-hakimliring qéni? Sen bular toghrulup: «Manga padishah we shahzadilarni teqdim qilghaysen!» dep tiligen emesmu? — 11 Men ghezipim bilen sanga padishahni teqdim qilghanmen, Emdi uni ghezipim bilen élip tashlidim. 12 Efraimning qebihlik ching orap-qachilan'ghan; Uning gunahi jughlinip saqlan'ghan; 13 Tolghaq basqan ayalning azabliри uningha chüshidu; U eqilsiz bir oghuldur; Chünki baliyatquning aghzi échilghanda, u hazir bolmighan! 14 Men bedel tölep ularni tehtisaraning kúchidin qutuldurimen; Ulargha hemjemet bolup ölümdin qutquzimen; Ey, ölüm, séning wabaliring qéni?! Ey, tehtisara, séning halaketliring qéni?! Men buningdin pushayman qilmaymen! (Sheol h7585) 15 [Efraim] qérindashliri arisida «mewilik» bolsimu, Sherqtin bir shamal chiqidu, Yeni Perwerdigarning chöl-bayawandin chiqqan bir shamili kélédu; [Efraimning] buliqi qurup kétidu, uning su bésyi qaghjirap kétidu; U [shamal] xezinisidiki barliq nepis qacha-quchilarni bulang-talang qilidu. 16 Samariyening öz gunahi öz zimmisige qoyulidu; Chünki u öz Xudasigha boynini qattiq qilghan; Ular qilich bilen yiqilidu, Bowaqliri pare-pare qilip chéqiwtelidu, Hamilidar ayalliri yériwétilidu.

14 I Israel, Perwerdigar Xudayingning yénigha ikkilenmey qaytip kel! Chünki öz qebihliking bilen putliship yiqilghansen. 2 Özünglar bilen bille sözlerni épkekélinglar, Perwerdigarning yénigha qaytinglar; Uningha: — «Barliq qebihlikni kechürgeyse, Shapaet bilen bizni qobul qilghaysen, Shuning bilen biz Sanga lewlirimizdiki «buqa

[qurbanliqlar]»ni tutimiz — denglar. 3 — «Asuriye bizni qutquzmaydu, Atlargha minmeymiz; Biz hergiz öz qolimiz yasighinigha: — «Xudayimiz!» démeymiz; Chünki Sendinla yétim-yésirlar rehim-shepqtapidu». 4 — Men ularni «arqığha chékinishliri»din saqaytimen, Men ularni chin könglümdin xalap söyimen; Chünki Méning ghezipim uningdin yandi. 5 Men Israilgha shebnemdek bolimen; U niluperdek berq uridu, Yiltizliri Liwan [kédir] derixidek yiltiz tartidu; 6 Uning bixliri shaxlap yéyilidu, Uning güzelliki zeytun derixidek, Puriqi Liwan [kédiriningkidek] bolidu. 7 Xelq qaytip kélép, uning sayisi astida olturidu; Ular ziraetlerdek yashnaydu, Üzüm télidék chéchekleydu; Liawning sharabliri [aghzida qalghandek], éside shérin qalidu. 8 Efraim: «Méning butlar bilen yene néme karim!» — deydighan bolidu. «Men uningha jawab bérinen, uningdin xewer alimen! «Men yapyéshil bir qarighaydurmen». «Séning meweng Mendindur!» 9 Kim dana bolup, bu ishlarni chüshiner? Chéchen bolup, bularni biler? Chünki Perwerdigarning yolliri durustur, Heqqaniylar ularda mangidu; Biraq itaetsizler ularda putliship yiqilidu.

Yoél

1 Perwerdigarning Pétuélning oghli Yoélgha chüshken sözi: — **2** «I qérilar, anglanglar; Zéminda barlıq turuwtqan hemmeylen, qulaq sélinglar; Öz künliringlarda yaki ata-bowliringlarning künliridimu shundaq bir ish bolup baqqanmu? **3** Baliliringlarga shuni éytip béringlar, Baliliringlar öz balilirigha éysun, Ularmu kélérlar dewrge éysun: — **4** «Chishligüchi qurt» qaldurghanni chéketke yep boldi, Chéketke qaldurghanni chéketke lichinkiliri yep boldi, Chéketke lichinkiliri qaldurghanni «weyranchi qurt»lar yep boldi. **5** Ey, haraqkeshler, oyghinip qattiq yighanglar, Huwlishinglar, i sharab ichküchiler, Yéngi sharab tüpeylidin — Chünki u aghzingdin élip tashlandi. **6** Chünki bir xelq, küchlük, sansızlıghan xelq, Zéminim üstige bésip keldi; Uning chishliri bolsa shirning chishliri, Uningda shirning hinggang chishliri bardur; **7** U Méning üzüm tallirimni weyrane qiliwetti, Enjür deriximning qowzaqlirini siyriwetti, Ularni yalingachlap, tashliwetti; Ularning shaxliri aqliwétildi. **8** Yashlıqidiki éri üchün matem tutup böz kiyimlerge oran'ghan newjuwandel qattiq pighan chékinglar; **9** Perwerdigarning öyi «ashlıq hediye»din hem «sharab hediye»lerdin mehrum qilindi; Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri matem tutidu. **10** Étizlar chölderep ketti, Zémin matem tutidu; Chünki ziraetler ghazan boldi, Yéngi sharab qurup ketti, Zeytun méyi qaghjiridi. **11** Hey déhqanlar, uyulunglar; Bughdaylar hem arpilar üçhün yalwurunglar, i üzümchiler, Chünki étizlarning hosulliri qurup ketti. **12** Üzüm téli qaghjirap ketti, Enjür derixi soliship qaldi, Anar derixi, xorma palmisi hem alma deriximu, Daladiki barlıq derexler soliship ketti; Berheq, shadlıqmu adem balilirida soliship ketti. **13** Bélinglarnı baghlanglar, peryad oqunglar, i kahinlar; Huwlanglar, i qurban'gahnning xizmetchiliri; Kéchiche böz kiyimlerni kiyip düüm yétinglar, i Xudaning xizmetchiliri; Chünki Xudayinglarning öyidin «ashlıq hediye» hem «sharab hediye» üzülüp qaldi. **14** «Roza tutaylı» dep [Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; Aqsaqallarnı, zéminda turuwtqanlarning hemmisini Perwerdigar Xudayinglarning öyige yighip, Perwerdigargha nale kötürünglar! **15** «Ah, shu kün! Chünki Perwerdigarning künı yéqinlashti, U Hemmige Qadir teripidin halaket bolup kéléridi. **16** Mana, ghiza köz

aldimizdin élip tashlandi emesmu? Shadlıq, xushallıq Xudayimizning öyidin élip tashlandi emesmu? **17** Uruqlar topa-chalmilar astida chirip ketti, Ambarlar xarabileshti, Boghuzxanilar ghulap chüshti; Chünki ziraetler ghazang boldi. **18** Charpaylar shundaq hörkiriship ketti! Kala padiliri patiparaq boldi, Otlaqni tapalmighach; Qoy padilirimu özi «gunahimiz bar» dégendek meyüslandı; **19** Ah, Perwerdigar, nida qilimen Sanga; Chünki ot yalqunliri janggaldiki ot-chöplerni yewetti, Yalqun daladiki barlıq derexlerni köydürüwetti. **20** Daladiki haywanlarmu Sanga nida qilidu, Chünki ériq-östengler qurup ketti, Ot-yalqun janggaldiki ot-chöplerni yewetti.

2 Zion téghida kanay chélinglar, Muqeddes téghimda agah signalini anglinglar; Zéminda turghuchi hemmeylen dir-dir titrisun; Chünki Perwerdigarning künı kéléridu, u yéqindidur. **2** U kün bolsa qarangghu hem sür kün, Bulutlar qaplan'ghan hem qapqarangghu zulmet kün, — tang seher tagħlar üstige yéjilghandek, Zor hem küchlük bir xelq kéléridu; Ulargha oxshash bolghuchilar bolup baqmighan, Ulardin keyinmu, dewrdin-dewrge yene bolmaydu. **3** Ularning aldida köydürgüchi ot mangidu, Ularning keynide bolsa bir yalqun köydtürüp ötidu; Kélishtin burun zémin «Éren bagħchisi»dek, Biraq ularning tapini tegkendin keyin gül-giyahsiz chöl-bayawan bolidu; Berheq, ulardin héchnéme qéchip qutulalmaydu. **4** Ularning qiyapiti atqa oxshaydu, Atliq leshkerdek chapidu. **5** Jeng harwiliri güldürligendek sada bilen ular tagħi choqqiliridin sekrep ötidu; Paxalni paraslap köydürgen ot awazidek taraslap mangidu, Debdebilik sep tüzeq turghan küchlük qoshundek yüridu, **6** Ularning aldida eller qattiq azablinidu, Hemme chiray tatirip kétidu. **7** Ular palwanlardek yürüridu; Jengchilerdek sépildin artılıp ötidu; Hemmisi öz aldigha qarap yürüsh qilidu; Seplirini héch buzmaydu. **8** Héchqaysisi öz qérindishini qistimaydu; Herqaysisi öz yolda mangidu; Qorallargha étilsimu, yarilanmay ötüp mangidu; **9** Sheherming hemme yéridge chépishidu; Sépil üstide yürüüp yüridu; Öylerge yamiship chiqidu; Dérizilerdin oghriderek kiridu. **10** Ular aldida yer-zéminni titrek basidu, Asmanlar tewrinip kétidu; Quyash hem ay qarangħuliship kétidu, Yultuzlar julasini qayturuwalidu. **11** Perwerdigar Öz qoshuni aldida awazini qoyuwétidu, Chünki Uning bargahi payansizdur; Uning sözünü orunlighuchi küchlük; Chünki Perwerdigarning künı ulugh,

intayin dehshetliktur; Kim uni kötürelisun? 12 Biraq hetta hazırlmu, — deydu Perwerdigar, — Chin köngüngler bilen, rozilar bilen, yighilar bilen matem tutup Méning yénimgha qaytip kélinglar; 13 Kiyim-kéchikinglarni emes, belki yürek-baghringlarni tilip, Perwerdigar Xudayinglarning yénigha qaytip béringlar; Chünki U méhir-shepqtetlik hem rehimdil, Asan ghezeplenmeydu, zor méhir-muhebbetliktur, Yamanlıqtın yanidighan [Xuda]dur. 14 Kim bilidu, U jazalashtin yénip, rehim qilip birer beriketni, Perwerdigar Xudayinglarga sun'ghudek birer «ashlıq hediye» hem «sharab hediye»ni qaldurup kétemdu téxi? 15 Zion téghida kanay chélinglar, «Roza tutayli» dep [Xudagha] mexsus bir mezgilni ayringlar, Jamaetke mexsus yighilimiz, dep jakarlanglar; 16 Elni yighinglar, jamaetni paklandurunglar, Aqsaqallarni jem qilinglar, balıarlarnı, émiwatqanlarnimu yighinglar; Toy qiliwatqan yigit öz öyidin, Yatlıq bolidighan qız hujrisidin chiqsun; 17 Kahinlar, yeni Perwerdigarning xizmetchiliri aywan bilen qurban'gah otturisida yığha-zar kötürsün, Ular éytsunki, «I Perwerdigar, Öz xelqingge ichingni aghritqaysen, Öz mirasingni xorluqtin saqlap, Ularnı ellerge söz-chöchek bolushqa qoymighayen; El-yurtlar arisida: «Ularning Xudasi qeni?» déyilmisun». 18 Andin Perwerdigar Öz zéminigha otluq muhebbitini, Öz xelqige rehim-shepqtetni körsetti; 19 Perwerdigar jawaben Öz xelqige mundaq dédi: — «Man, Men silerge bughday, yéngi sharab we zeytun méyini ewetimen, Siler bulardin qandurulisiler; We Men silerni qaytidin eller arisida shermende qilip qoymaymen; 20 Hem shimaldin kelgütchini silerdin yiraq qilip, Uning aldi qismini sheriqy déngizgħha, Keyni qismini gherbiy déngizgħha qogħliwétimen; Uni chöl bir zémin'gha heydiwétimen; Uning sésiqliqi purap turidu, Pasiq hidi chiqidu; Chünki u «chong ishlarni qilghuchim» dep özini ulugh qilmaqchi bolidu. 21 Qorqma, i zémien; Shadlinip xushal bol; Chünki Perwerdigar ulugh ishlarni qilghan. 22 I daladiki haywanlar, qorqmanglar; Chünki chöllüktili ot-chöpler berq urmaqta; Derex méwisi bermekte, Enjür derixi, üzüm téli toluq hosul bérídu. 23 Hem siler, Zionning balılıri, shadlinip Perwerdigar Xudayinglardin xursen bolunglar; Chünki U heqqaniyliq boyiche silerge «awwalqi yamghurlar»ni bérídu; U silerge hól-yéghin bérídu, Yeni bashta bolghandek «awwalqi yamghurlar» hem «kéyinki yamghurlar»ni yaghdiridu. 24

Xamanlar bughdayha tolghan bolidu, Idish-küpler yéngi sharab hem maylарgha tolup tashidu. 25 We Men silerge chéketkiler, chéketke lichinkiliri, «weyranchi qurt»lar, «chishligüchi qurt»lar, Yeni Men aranglarga ewetken ulugh qoshunum yégen yillarni qayturup bérímen; 26 Siler bolushiche yep, qandurulisiler, Shuningdek silerge karamet ishlarni körsetken Perwerdigar Xudayinglarning namini medhiyileysiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. 27 Siler Méning Israil ichide turghanlıqimni, Shundaqla Menki Perwerdigar silerning Xudayinglar ikenlikimni, Mendin bashqa héchkim bolmaydighanlıqını bilisiler; Shuning bilen Méning xelqim hergiz yene xijaletke qalmaydu. 28 Hem kéyin, Men Öz Rohimni barlıq et igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qızlırlar bészaret bérídu, Qériliringlar alamet chüshlerni körídu, Yigitliringlar ghayibane alamet körünüşlerni körídu; 29 Berheq, shu künlerde qullar üstigimu, dédekler üstigimu Rohimni quyimen. 30 Men asmanlarda, zéminde karametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwruklirini körsitimen. 31 Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik künü kelmigüche, Quyash qarangħħuluqqa, Ay qan'ħa aylandurulidu. 32 Hem shundaq emelge ashuruliduki, Perwerdigarning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu; Chünki Perwerdigar déginidek, Zion téghida hem Yérusalémda, Hemde Perwerdigar chaqirmaqchi bolghan «qaldisi»lar üçün qutquzush-nijat bolidu.

3 Chünki mana, shu künlerde, shu peytte, Men Yehuda hem Yérusalémni asarettin qutuldurup, azadlıqqa érishtürginiinde, 2 Men barlıq ellernimu yighip, Ularnı «Yehoshafat jilgħisi»gha chüshürimen; Shuning bilen ularning xelqimni eller arisigha tarqitiwetkenlikidin, Zéminimni bölüp parchiliwetkenlikidin, Ularnı ashu yerde Méning mirasim, yeni xelqim Israil tüpeylidin soraqqa tartimen. 3 Uning üstige ular Méning xelqimni dogħha tikip chek tashlighan; Bir yigitni bir pahishe ayalgha almashturghan, Bir qizni «sharab ichimiz» dep sharab üçün almashturghan. 4 Hey, Tur hem Zidon, Filistiyening barlıq rayonliri, Men silerni néme qiliptimen? Siler Mendin öch almaqchimusiler? (Biraq Mendin öch alimiz désenglar, öchni tézla öz beshinglarga qayturup bérímen!) 5 Kümüshlirim, altunlirimni buliwalghininglar tüpeylidin, Güzel gőherlirimni öz butxaniliringlarga aparghininglar

tüpeylidin, **6** Yehuda baliliri hem Yérusalémning balilirini öz chégrasidin yiraq qilmaq üçün ularni Gréklargha sétiwétkininglar tüpeylidin, **7** Mana, Men ularni siler sétiwetken jayda ornidin turghuzimen, Hemde qilghininglarni öz beshinglargha qayturimen. **8** Oghul-qizliringlarni Yehuda balilirining qoligha sétiwétimen, Ular shularni yiraqtiki bir elge, yeni Shabiyaliqlargha sétiwétidu; Chünki Perwerdigar söz qilghan. **9** Shuni eller arisida jakarlanglarki, «Jengge teyyarlininglar, Palwanlarni qozhanglar, Jengchilerning hemmisi yéqinlashsun, Jengge hazir bolsun; **10** Sapan chishlirini qilich qilip, Orghaqliringlarni neyze qilip soqushunglar; Ajiz ademmu: «Men küchlük» désun; **11** Etraptiki hemme eller, tézdin kélinglar, Hemminglar shu yerge jem bolunglar!». «Özungning küchlükiringni ashu yerge chüshürgeysen, ah Perwerdigar!» **12** «Eller qozghilip «Yehoshafat jilgisi»gha kelsun; Chünki Men shu yerde olturup etraptiki hemme ellerni soraqqa tartimen. **13** Orghaqni sélinglar, Chünki ziraet pishti; Kélinglar, chüshüp cheyenglardar, Chünki sharab kólchekliri liq tushuqtur, Idish-küpler tolup tashidu. Chünki ularning rezilliki zordur» **14** Ah, nurghun, nurghun kishiler «Qarar jilgisi»da! Chünki Perwerdigarning küni «Qarar jilgisi»gha yéqinlashti. **15** Quyash hem ay qarangghuliship kétidu, Yultuzlar öz julasini qayturuwalidu. **16** Perwerdigar Ziondin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Asmanlar, zéminlar silkinidu; Lékin Perwerdigar Öz xelqige bashpanah, Israil balilirigha küch-himaye bolidu. **17** Shuning bilen siler Menki Perwerdigarning silerning Xudayinglar ikenlikimni, Öz muqeddes téghim Zionda turidighanliqimni bilisiler; Yérusalém pak-muqeddes bolidu, Uningdin héch yat ademler yene ötmeydu. **18** Hem shu küni emelge ashuruliduki, Taghlar yéngi sharabni témitidu, Döng-égizliklerdin süt aqidu, Yehudadiki barliq ériq-östenglerde liq su aqidu; Perwerdigarning öyidin bir bulaq chiqidu, Shittim jilghisini sughiridu. **19** Misir bolsa bir chöllük, Édom ademzatsiz bir chöl-bayawan bolidu, Ularning Yehuda balilirigha qilghan zulum-zorawanliqi tüpeylidin, Ular bularning zéminida bigunah qanlarni tökkenlikü tüpeylidin. **20** Biraq Yehuda menggüge turidu, Yérusalém dewrdin-dewrgiche qalidu; **21** Hem Men ularni tökken qanlarning paklandurulmighan gunahliridin paklandurimien; Chünki Perwerdigar Zionda makanlashqandur.

Amos

1 Uzziya Yehudagha, Yoashning oghli Yeroboam Israilgħa padishah bolghan waqtarda, yer tewreshin ikki yil ilgiri, Tekoadiki charwichilar arisidiki Amosning Israil toghruluq éytqan sözliri: — **2** U: «Perwerdigar Zion téghidin hörkireydu, Yérusalémdin awazini qoyuwétidu; Padichilarni qhazanglħishidu» — dédi. **3** Perwerdigar mundaq deydu: — «Demeshqning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Giléadtikilerni tömür tirniliq söremler bilen soqqanidi; **4** Shundaqla Hazaelning öyige bir ot ewetimen, U Ben-Hadadning ordilirini ytuwalidu. **5** Demeshq derwazisidiki tömür baldaqni sunduriwétimen, Awen jilghisida turghuchini, Beyt-Édende shahane hasisini tutquchini üzüp tashlaymen; Suriyening xelqi esirge chūħüp kirgha élip kétildi, — deydu Perwerdigar. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — «Gaza shehirining üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Édomha tapshurup bérishke, barliq tutqunlarni esir qilip élip ketti. **7** Hem Men Gazanining sépiligha ot ewetimen, U uning ordilirini ytuwalidu; **8** Men Ashdodta turghuchini, Ashkélonda shahane hasini tutquchini üzüp tashlaymen, Ekron shehirige qarshi qol kötürimen; Filistiyerning qalduqi yoqilidu, — deydu Reb Perwerdigar. **9** Perwerdigar mundaq deydu: — «Turning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular barliq tutqunlarni Édomha tapshuruwetti, Shundaqla qérindashliq ehdisini ésige almidi. **10** Hem Men Turning sépiligha ot ewetimen, Ot uning ordilirini ytuwalidu. **11** Perwerdigar mundaq deydu: — «Édomning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki u barliq rehim-shepqedti tashliwétip, Qilich bilen öz qérindishini qogħlighan; U yirilghudek għezepte bolup, Dergħezippe bolghan halitni hemis saqlaydu; **12** Hem Men Téman shehirige ot ewetimen, Ot Bozrahning ordilirini ytuwalidu». **13** Perwerdigar mundaq deydu: — «Ammonning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular chégrimizni kéngeytimiz

dep, Giléadtiki hamilidar ayallarning qorsaqlirini yériwetti. **14** Hem Men Rabbahning sépiligha ot yaqimen, Jeng künide qiya-chiyalar ichide, Qara quyunning künide qattiq boran ichide, Ot uning ordilirini ytuwalidu; **15** Hem ularning padishahi esirge chūħidu, — U emirliri bilen bille esirge chūħidu, — deydu Perwerdigar.

2 Perwerdigar mundaq deydu: —«Moabning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki u Édomning padishahining ustixanlirini köydürüp hak qiliwetti. **2** Hem Men Moab üstige ot ewetimen, Ot Kériotning ordilirini ytuwalidu; We Moab chuqansürenler bilen, qiya-chiyalar bilen, kanay sadasi bilen öldi. **3** We Men ularning hakimini arisidin üzüp tashlaymen, Uning emirlirini uning bilen bille öltüruwétimen, — deydu Perwerdigar. **4** Perwerdigar mundaq deydu: — «Yehudaning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uningħha chūħidighan jazani yandurmaymen, Chünki ular Perwerdigarning Tewrat-qaununu kemsitti, Uningdiki belgilimilerge emel qilmidi; ularning saxtliqliri özlirini adashturup qoqdi; ularning ata-bowilirimu bulargħa egiship mangħanidi. **5** Hem Men Yehuda üstige ot ewetimen, Ot Yérusalémning ordilirini ytuwalidu. **6** Perwerdigar mundaq deydu: — Israelning üch gunahi, berheq töt gunahi üchün, uni jazasidin qayturmaymen, Chünki ular heqqaniylarni kümüşke sétiwetti, Yoqṣul ademni bir jüp choruqqa sétiwetti; **7** Ular namratlarning beshidiki chang-topilirini bosh qoyuwetmeydu, Ajiz möminlerning nésiwiġini qayriwalidu; Ata-bala ikkisi Méning muqeddes namimni bulħap, oxħash bir qizning yénigha teng baridu. **8** Ular [qizlarni] hemme qurban'għażnejha yénigha élip bérrip, Qerze renige qoqħan kiyim-kéchekler üstide ular bilen yatidu; Ular öz ilahining öyide jerimane bilen alghan sharabni ichmekte. **9** Biraq Men Amoriyarni ularning aldidin halak qilghanmen, Amoriyalar kédir derixidek égiz, dub derixidek kuchiċċi bolghaq bolsimu, Men üstdin uning méwisi, astidin yiltizlirini halak qildim. **10** Hem Amoriyarning zéminini igilishingħar üchün, Silerni Misir zéminidin élip chiqip, Qiriq yil chölbayawanda yéteklidim. **11** Silerning oghulliringlardin bezilirini peyghember bolushqa, Yigitliringlardin bezilirini «Nazariy» bolushqa turghuzdum. Shundaql emesmu, i Israil baliliri? — deydu Perwerdigar. **12** Biraq siler Nazariylargħa sharab ichküzdungħar, Hem

peyghemberlerge: «peyghemberlik qilmanglar» — dep buyrudunglar. **13** Mana, Men silerni basimen, Xuddi liq öncə bésilghan harwa yerni basqandek, silerni bésip turimen; **14** Hem chapqurlarningmu qachar yoli yoqaydu, Palwan öz kückini ishlitelmeydü, Zeberdes batur öz jénini qutquzalmaydu. **15** Oqyani tutquchi tik turalmaydu; Yeltapan qachalmaydu, Atqa min'güchi öz jénini qutquzalmaydu. **16** Palwanlar arisidiki eng jigerlik baturmu shu künide yalingach qéchip kétidu, — deydu Perwerdigar.

3 Perwerdigar silerni eyiblep éytqan bu söz-kalamni anganglar, i Israil balılıri, Yeni Men Misir zéminidin élip chiqarghan bu pütkül jemet: — **2** «Yer yüzidiki barlıq jemetler arisidin peqet silerni tonup keldim; Shunga üstünglarga barlıq qebihlikliringlarning [jazasini] chüshürimen». **3** İkki kishi bir niyette bolmisa, qandaqmu bille mangalisun? **4** Oljisi yoq shir ormanda hörkiremdü? Arslan héchnémini almighan bolsa uwisida huwlamdu? **5** Tuzaqta yemchük bolmisa qush yerge yiqlamdu? Alghudek nerse bolmisa, qismaq yerdin étılıp chiqamdu? **6** Sheherde [agah] kaniyi chélimsa, xelq qorqamdu? Perwerdigar qilmighan bolsa, sheherge yamanlıq chüshemdu? **7** Reb Perwerdigar Öz qulliri bolghan peyghemberlerge awwal ashkarilimay turup, U héch ish qilmaydu. **8** Shir hörkirigen tursa, kim qorqmaydu? Reb Perwerdigar söz qilghanda, kim [Uning] bésharitini yetküzmey turalaydu? **9** Ashdodtiki qel'e-ordilarda, Shundaqla Misirdiki qel'e-ordilarda élán qilip: — «Samariye taghlıri üstide yighilinglar, Uning otturisidiki zor qiyqas-sürenlerni, Uning ichidiki jebir-zulumlarni körüp békinqilar» — denglar. **10** — Ular heq ish qilishni bilmeydu — deydu Perwerdigar, — Ular ordilirigha zulum-zorawanlıq bilen tariwalghanlirini hem oljilarni jughıghuchilar! **11** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana bir yaw! U zéminni qorshiwaldı! U mudapiengni élip tashlaydu, Qel'e-ordiliring bulang-talang qilinidu. **12** Perwerdigar mundaq deydu: — Padichi shirning aghzidin qoyning ikki putini yaki quliqining bir parchisini qutquzup alghandek, Samariyide olturghan Israillarmu shundaq qutquzulidu, — Sheherde peqet kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parche Demeshq libasila qalidu! **13** — Anglanglar, Yaqupning jemetide guwahlıq bérinqilar, — deydu Reb Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, **14** — Men Israilning asiyliqlirini öz bésigha chüshürgen künide,

Beyt-El shehirining qurban'gahlirinimu jazalaymen; Qurban'gahning burjekliridiki münggüzler késiwétilip yerge chüshürüldü. **15** Men «Qishliq Saray» we «Yazliq Saray»ni biraqla uruwétimen; Pil chishi öylermu yoqilip kétidu, Köpligen öyler tügenishidu, — deydu Perwerdigar.

4 I Bashandiki inekler, Samariye téghida turup, namratlarni xarlawatqan, miskinlerni éziwatqanlar, Xojilirigha: «[Sharabni] élip kélénglar, biz ichimiz» deydighanlar, Bu sözni anganglar: — **2** Reb Perwerdigar Öz pak-muqeddeslik bilen qesem ichkenki, Mana, bésinglarga shundaq künler chüshiduki, U silerni ilmekler bilen, Neslinglarni changaklar bilen élip kétidu. **3** Hem siler [ayallar] herbiringlar sépilning shoraliridin qisilip ötüp, Udu méngep tikiwétisiler; We siler Harmon terepke chörüwétisiler, — deydu Perwerdigar. **4** Emdi Beyt-Elge kélénglar, asiyliq qilinglar! Gilgaldimu asiyliqni köpeytinglar! Etigende qurbanlıqliringlarnı, Her üchinchi kuni silerning «ondin bir» tülüş öshriliringlarnı élip kélénglar, **5** «Teshekkür qurbanlıqını xémirturuch bilen bille köydürünglar — Siler «xalis qurbanlıqlar»ınglarnı jakarlap maxtinip yürünglar; Chünki bundaq qilishqa amraqsiler, i Israillar! — deydu Reb Perwerdigar. **6** «Men hemme sheherliringlarda «chishning pakizliqi»ni chüshürdüüm, Hemme yéringlarda silerni ash-nan'gha bolghan hajetmen qildim; Biraq siler yenila yénimha qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **7** Hosulgha üch ayla qalghan bolsimu, silerdin yamghurni tariwélip bermidim; Bir sheher üstige yamghur yaghurdum, Yene bir sheherge yaghurmidi; Bir parche yer üstige yamghur yaghdi; Yene bir parche yer yamghursız qaghjirap qaldi; **8** Shuning bilen ikki, üch sheherning [puqlarlı] su tilep bashqa bir sheherge elengship bardı, Lékin qanmidi; Biraq siler yénimha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **9** Men silerni judun hem hal apiti bilen urdum; «Ghajilighuchi qurt»lar nurghunlıghan békinqilar, üzümzarliringlar, enjür derexliringlar hem zeytün derexliringlarnı yep ketti; Biraq siler yénimha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **10** Men aranglarga Misirha chüshürülgən apetlerdek apetni ewettim; Yigitliringlarnı qılıch bilen öltürgüzdüm, Atliringlarnı olja bolushqa qoyuwettim; Men qarargahinglardın [jesetlarning] sésiqchılıqını purutuwettim, Uni dimighinglарhimu kirgüzdüm, Biraq siler yénimha

yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **11** Men aranglardin bezilerni Xuda Sodom we Gomorra sheherlirini örtüwetkinidek örtüwettim, Shuning bilen siler ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otundek bolup qaldinglar; Biraq yénimgha yenila qaytmidinglar, — deydu Perwerdigar; **12** Shunga Men sanga shundaq qilishim kerek dewatimen, i Israil; Men buni sanga qilidighanlıqim tüpeylidin, Xudaying bilen körüşhüşke teyyarlan, i Israil! **13** Chünki mana, taghlarni Shekillendürgüchi, Shamalni Yaratquchi, Insan'gha özlirining oy-pikrining néme ikenlikini Ayan Qilghuchi, Tang seherni qaranghuluqqa Aylandurghuchi, Yer yüzidiki yuqiri jaylarning üstide dessep yürgüchi del Shudur, Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Uning namidur!

5 I Israil jemeti, bu sözni, Yeni Men sen toghruluq oquydighan bir mersiye ni anglap qoy: — **2** «Pak qiz Israil yiqildi; U qaytidin ornidin turmaydu; U öz tupriqigha tashlan'ghan, Uni turghuzup yöligüchi yoqtur». **3** Chünki Reb Perwerdigar mundaq deydu: — [Israilning] ming [leshker] chiqqan bir shehirining yüz [leshkirila] tirik qalidu; Yüz leshker chiqqan bir shehirining Israil jemeti üçhün on [leshkirila] tirik qalidu; **4** Chünki Perwerdigar Israil jemetige mundaq deydu: — Méni izdenglar, hayatqa érishiiler; **5** Beyt-Elni izdimenglar, Gilgalghimu barmanglar, Beer-Shébagha seper qilmanglar; Chünki Gilgal esirge élinip sürgün qilinmay qalmaydu, Beyt-El yoqqa chiqidu. **6** Perwerdigarni izdenglar, hayatqa érishiiler; Bolmisa U Yüsüp jemeti ichide ot kebi partlap, uni yep kétidu, Hem Beyt-Elde otни öchürgüdek adem tépilmaydu. **7** I adaletni emen'ge aylandurghuchi, Heqqaniyiqni yerge tashlighuchilar, **8** Siler Orion yultuz türkümi we Qelb yultuz topini Yaratquchi, Ölüm kölenggisini tang nurigha Aylandurghuchi, Kündüzni qaranghuluq bilen kékighe Aylandurghuchi, Déngizdiki sularni chaqirip, ularni yer yüzige Quyghuchini izdenglar; Perwerdigar Uning namidur. **9** U baturlar üstige tuyuqsız halaketni partlitidu, Istihkam üstige halaket chüshüridu. **10** Shu [Israillar] sheher derwazisida tenbih bérídighanlargha öch, Durus sózleydighanlardın yirginidu. **11** Emdi siler namratlarnı ézip, Ulardin bughday «hediye»lerni aldinglar! Oyulghan tashlardin öylerni saldinglar, Biraq ularda turmaysiler; Siler güzel özümzarlarını berpa qilghansiler, Biraq ularning sharabını ichelmeysiler. **12** Chünki silerning asiyliqliringlarning

qanchilik köplükini, Silerning gunahinglarning qanchilik zor ikenlikini obdan bilimen; Ular heqqaniy ademni ézidu, Ular para yeydu, Sheher derwazisida miskinlarning heqqini qayriwalidu. **13** Shunga bundaq dewanre «peemplik adem» süküt qilidu; Chünki u rezil bir dewrdur. **14** Hayat yashash üçhün yamanliqni emes, méhribanlıq-yaxshiliqni izdenglar; Shundaq bolghanda siler dégininglardek, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar heqiqeten siler bilen bille bolidu. **15** Yamanliqtin nepretlininglar, méhribanlıq-yaxshiliqni söyünglar, Sheher derwazisida adaletni ornitinglar; Shundaq qilghanda Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda belkim Yüsüpning qaldisigha shapaet körsiter. **16** Shunga Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda Reb mundaq deydu: — «Barlıq keng reste-bazarlarda ah-zarlar anglinidu; Ular hemme kochilarda «Way... way!...» dep awazini kötüridu; Ular déhqanlarnimu matem tutushqa, Ah-zarlar kötürgüchi «ustilar»ni yighlashqa chaqiridu. **17** Hem barlıq özümzarlardimu ah-zarlar kötürülidu; Chünki Men Özüm aranglardin ötüp kétimen» — deydu Perwerdigar. **18** Perwerdigarning künige teqezzar bolghan silerge way! Perwerdigarning kuni silerge qandaq aqiwetlerni keltürer? U yoruqluq emes, belki qaranghuluq élip kéléidu. **19** U kuni birsi shirdin qéchip, éyiqqa uchrap, Andin öyige kirip, qoli bilen tamgha yören'gende, Yilan uni chaqqandek bir ish bolidu! **20** Perwerdigarning kuni yoruqluq emes, belki qaranghuluqla élip kéléidu emesmu? Uningda peqet qaranghuluqla bolup, yoruqluq héch bolmaydighu?! **21** Héyliringlarga nepretlinimen, ulardinizar boldum, Ibadet sorunliringlarning puriqini purighum yoq. **22** Chünki siler Manga «köydürme qurbanlıq»lar hem «ash hediye»liringlarni sunup atisanglarmu, Men ularni qobul qilmaymen; Silerning bordaq malliringlar bilen qilghan «inaqliq qurbanlıqliringlar»ga qarimaymen. **23** Mentin munajatlıringlarning sadalirini épéketinglar, Chiltarlıringlarning küylirini anglimaymen; **24** Buning ornida adalet xuddi sharqiratmidek, Heqqaniyiq ebediy aqidighan éqimdek dolqunlisun! **25** Siler chölbayawandiki qiriq yilda qilghan qurbanlıq-hediyilerni Manga élip keldinglarmu, i Israil jemeti?! **26** Berheq, siler «Sukkot» dégen padishahinglar, hem «Qun» dégen butliringlarni, yeni «Yultuz ilahi»nglarni kötürüp mangdinglar! **27** Emdi Men silerni esir qilip,

Demeshqtin yiraqlargha sürgün qildurimen, — deydu «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda» dégen nam bilen atalghan Perwerdigar.

6 I Zionda xatirjem olturghanlar hem Samariye

téghigha tayinip aman-ésen yashighanlar! I ellerning kattisining erbabliri! Israel jemeti silerni izdep kélédu — Silerning halinglарgha way! 2 [Siler xelqqe]: — «Kalneh shehirige béríp körünglar; Shu yerdin «büyük Xamat» shehirige bérínglar, Andin Filistiylerning shehiri Gatqa chüshüp béoqinglar; Bular silerning ikki padishahliqinglardin ewzelmü? Ularning chégrisi silerningkidin kengmu?» — [dep maxtinip sözleysiler]. 3 I yaman künni kéchiktürmekchi bolghanlar! Siler jebir-zulumning hökümränliqini ornitip, uni özünglарgha yéqin qilmaqchi bolisiler, 4 Pil chishida neqishlen'gen kariwatlar üstide yatisiler, Diwanliringlar üstide kérilip yatisiler, Pada topidin paxlanlarni, Kala qotanliridin mozayni tallap yeysiler, 5 Chiltar ahangigha tengkesh qılıp éytisiler, Dawuttek özünglарgha sazlarni ijad qilisiler, 6 Sharabni chinilep-chinilep ichisiler, Özünglарgha serxil mayliq etirlerni sürisiler, — Biraq könglünglar Yüstp jemetining ziyan-zexmiti üchün héch azablanmaydu! 7 Shunga ular tunji esirge chüshkenler arisida esirge élinidu; Kérilip yatqanlarning eysh-ishriti axirlishidu. 8 Reb Perwerdigar Öz hayatı bilen qesem qilghanki, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men Yaqupning ghururidinizar boldum, Uning orda-istihkamliridin nepretlinimen; Men bu sheherni, shundaqla uningdiki hemmini düshmen'ge tengla ötküzüp bérímen; 9 We emelge ashuruliduki, Bir öyde on adem bolup qalsa, bu oneylenmu ölidu. 10 Eger melum bir ölgüchining tughqini, yeni ölgüchining jesitini köydürüşke mes'ul kishi ustixnlarni kötürüp öydin chiqiwétip, öy ichidiki yene birsidin: — «Qéshingda yene birsti barmu?» dep sorisa, u «Yoq» deydu, Andin [tughqini] yene: «Süküt! Perwerdigarning namini tilgha élishimizgha bolmaydu!» — deydu. 11 Sewebi, Perwerdigar buyruq chüshüridu, We chong öyni pare-pare qiliwétidu, Kichik öynimu chak-chékidin yérip chéqiwétidu. 12 Atlar tash üstide chapalamdu? Ademler ashu yerni kalilar bilen aghduralamdu? Biraq siler adaletni öt süyige, Heqqaniqliqning méwisi emen'ge aylandurghansiler — 13 — Yoq bir nersidin shadlinip ketkensiler, «Öz küchimizge tayinip qudretke ige bolghanmiz» — dégensiler. 14 Chünki

mana, i Israel jemeti, — deydu Perwerdigar, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Xuda, — Men siler bilen qarshilishidighan bir elni turghuzimen; Ular Xamat shehirining dawinidin Arabah éqimighiche silerni xarlaydu.

7 Reb Perwerdigar manga körsettiki — Kéyinki ot-

chöp bash tartqan waqtida, mana U chéketkilerni yasidi (bu padishah özige ot-chöp orghandin kényki, ikkinchi qétimliq ot-chöp ösken waqt idi) 2 hem shundaq boldiki, chéketkiler zémindiki ot-chöpni qaldurmay yewetkendin kényin, men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, kechürgeysem! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursal!» — dédim. 3 Perwerdigar emdi undaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Perwerdigar. 4 Reb Perwerdigar manga körsetti — Mana, Reb Perwerdigar [xelqi] bilen küresh qilishqa otni chaqirdi; Ot hetta chongqur déngiznimu qurutti, Miras bolghan zéminnimu yep ketti; 5 Emdi men: — «I Reb Perwerdigar, ötünüp qalay, toxtighaysem! Yaqup qandaqmu chidiyalaydu? U kichik tursal!» — dédim. 6 Perwerdigar shundaq qilishtin yandi: «Emdi undaq bolmaydu» — dédi Reb Perwerdigar. 7 Emdi U manga [mundaq bir ishni] körsetti — We mana, Reb tik ölcigüch yip bilen qopurulghan tam tüwide, Qolida tik ölcigüch yipni tutqiniche turatti; 8 we Perwerdigar mendin: — «Amos, némini kördung?» dep soridi. Men: «Tik ölcigüch yipni» — dédim. Reb: «Men yene Öz xelqim Israel otturisigha tik ölcigüch yipni tikleymen; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen; 9 Hem Ishaqning «yuqiri jayliri» halak bolidu, Israelning tawapgahliri weyran qilinidu; Yeroboam jemetige qilich bilen hujum qilishqa ornumdin turimen» — dédi. 10 Shuning bilen Beyt-Eldiki kahin Amaziya Israel padishahi Yeroboamgha xewer yollap: — «Amos Israel jemeti arisida turupmu silige suyiqest qildi; zémin uning qilghan barliq geplirini kötürelmeydu. 11 Chünki Amos: — «Yeroboam qilichta ölidu, Israel esirge élinip öz zéminidin sürgün bolmay qalmaydu!» — deydu» — dédi. 12 Andin Amaziya Amosqa: — Hey aldin körgüch! Bes, yoqal, Yehuda zéminigha qach, ashu yerde besharet béríp, shu yerde nan tépíp yel! 13 Biraq Beyt-Elde yene besharet berme; chünki u padishahning tawapgahi, shahliq öydur, — dédi. 14 Amos Amaziyaghá jawab béríp mundaq dédi: — «Men esli peyghember emes idim, yaki peyghemberning oghlimu emesmen; belki men bir

charwichi, shundaqla éren derexlirining méwisini tergüchi idim. **15** Biraq pada béoqiatqan chéghimda Perwerdigar méni Öz ilkige aldi we manga: «Barghin, xelqim Israilgha bésharet ber» — dédi. **16** Emdi, i Amaziya, Perwerdigarning sözige qulaq sal! Sen manga: «Israilni eyibleydighan bésharetterni berme, Ishaq jemetini eyibleydighan sözlerni éytma», déding. **17** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — «Séning ayaling sheherde pahishe bolidu, oghul-qizliring qilich bilen qirilidu we zémining ölchesh tanisi tartilishi bilen parchilinidu; sen napak bir zéminda ölisen; we Israil esirge élinip öz zémindin sürgün bolmay qalmaydu».

8 Reb Perwerdigar manga mundaq bir ishni körsetti; mana, bir séwet yazlıq méwe. **2** Andin U mendin: Amos, némini kördung? — dep soridi. Men: «Bir séwet yazlıq méwini» — dédim. Perwerdigar manga: Emdi xelqim Israilgha zaval yetti; Men yene ularni jazalimay ötüp ketmeymen, — dédi. **3** — Shu künü ordidiki qizlarning naxshiliri qiyachiyalargha aylinidu, — deydu Reb Perwerdigar; — Jasetler köp bolidu; ular jay-jaylarda sirtqa tashlinidu. Süküt! **4** Buni anganglar, hey miskinlerni ezgüchiler, Zémindiki ajiz möminlerni yoqatmaqchi bolghanlar — **5** «Ashliqimizni satmaqchi iduq, yéngi ay qachanmu axrlishar, Bughday yaymisini achattuq, shabat künü qachan tüger?» — deyidighanlar, — Shundaqla «efah»ni kichik qilip, «shekel»ni chong élip, Aldamchiliq tichün tarazini yalghan qilghanlar! **6** — Namratlarni kümüşke, Miskin ademni bir jüp choruqqa sétiwalmaqchi bolghanlar, Bughdayni süpüründisi bilen qoshup satmaqchi bolghanlar! **7** Perwerdigar Yaqupning ghururi bilen shundaq gesem qildiki, — Berheq, Men hergiz ularning qilghanliridin héchbirini untumaymen! **8** Zémin bu ishlardin tewrinip ketmemdu? We uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutmadu? U Nil deryasidek örlep kétidu, U Misir deryasidek örkeshlep, andin chöküp kétidu. **9** Shu künü shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Reb Perwerdigar, — Quyashni chüshte patquzimen, Zéminni shu ochuq künde qarangghulashturimen. **10** Héytiringlarni musibetke, Hemme naxshiliringlarni ah-zarlargha aylanduriwétimen; Hemme ademning chatriqi üstini böz rest bilen orighuzimen, Herbir ademning beshida taqırılıq peyda qilimen; Bu matemni yekke-yégane bir oghulning matimidek, Héytning axirini derd-

elemlik bir kün qiliwétimen. **11** Mana, shundaq künler kéliduki, — deydu Reb Perwerdigar, Zémin'gha qehetchilikni ewetimen, — — Nan'gha bolghan qehetchilik emes, yaki sugha bolghan changqashmu emes, belki Perwerdigarning söz-kalamini anglashqa bolghan qehetchilikni ewetimen. **12** Shuning bilen ular déngizdin déngizgha, shimaldin sherqqe kézip mangidu, Ular Perwerdigarning söz-kalamini izdep uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Shu künü güzel qızlar hem yigitlermu ussuzluqtin halidin kétidu; **14** Hem Samariyening gunahining [nami] bilen qesem ichkenler, Yeni «Ilahingning tirikliki bilen, i Dan», yaki «Beer-Shébadiki [ilahiy] tirik yol bilen!» dep qesem ichkenler bolsa — Ular yiqilidu, ornidin hergiz qaytidin turalmaydu.

9 Men Rebning qurban'gahning yénida turghinini kördüm; U mundaq dédi: — — Tüwriüklerning bashlirini urunglar, bosughilar silkin'giche urunglar, Ularni [ibadetxanidikilerning] bashlirigha chüshürüp, pare-pare qilinglar! Men shu [butperesler]din eng axırda qalghanlirinimu qilich bilen öltürimen; Ulardin qachay dégenler qachalmaydu, Ulardin qutulay dégenler qutulup chiqalmaydu. **2** Ular tehtisara ichige téship kirse, qolum ashu yerdin ularni tartip chiqiridu; Ular asman'gha yamiship chiqsa, Men shu yerdin ularni tartip chüshürimen; (Sheol h7585) **3** Ular Karmel choqqisigha möküwalsimu, Men ularni izdep shu yerdin alimen; Ular déngiz téğide nezirimdin yoshurunuwalghan bolsimu, Men yilanni buyruymen, u ularni chaqidu; **4** Düshmenlirige esirge chüshken bolsimu, Men shu yerde qilichni buyruymen, u ularni öltüridu; Men yaxshiliqni emes, belki yamanlıqni yetküzüş üçhün közlinimi ulargha tikimen. **5** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Reb Perwerdigar, Zémin'gha tegküchi bolsa del Uning Özidur; U téğishi bilenla, zémin érip kétidu, uningda turuwatqanlarning hemmisi matem tutidu; Zémin Nil deryasidek örlep kétidu — Misirning deryasidek [örkeshlep], andin chöküp kétidu. **6** Rawaqlırını ershlerge sélip, asman gümbizini yer yüzige békiküchi Shudur; Déngizdiki sularni chaqırıp, ularni yer yüzige quyghuchi Udur; Perwerdigar Uning namidur. **7** Siler Manga nisbeten Éfiopiye balilirigha oxshash emesmu, i Israil balılıri? Men Israilni Misirdin élip chiqarghan emesmu? Filistiyerni Krét arilidin, Suriyeliklerni Kir shehirdin chiqarghan emesmu? **8** Qaranglar, Reb Perwerdigarning közi

«gunahkar padishahliq» üstige chüshti — Men yer yüzidin uni yoqitimen; Lékin Men Yaqup jemetini toluq yoqitiwetmeymen, — deydu Perwerdigar. 9 Chünki qaranglar, Men buyruq chüshürimen, Shuning bilen xuddi birsi danni ghelwirde tasqighandek, Israil jemetini eller arisida tasqaymen, Biraq ulardin eng kichikimu yerge chüshüp ketmeydu. 10 [Halbuki], xelqimning barliq gunahkarliri, yeni: «Külpət bizge hergiz yéqinlashmaydu, bészimizgha chüshmeydu» dégütchiler qilich tégide ölidu. 11 Shu künü Men Dawutning yiqilghan kepisini yéngibashtin tikleymen, Uning yériqlirini étimen; Uni xarabiliktin ongshap, Eyni zamandiki pétidek qurimen. 12 Shuning bilen ular Édomning qaldisigha hemde namim bilen atalghan barliq ellerge igidarchiliq qilidu, — deydu buni békjürgüchi Perwerdigar. 13 Mana shundaq künler kéléduki, — deydu Perwerdigar, — Yer heydigüchi hosul yighuchigha yétishiwalidu, Üzümlerni cheyligüchi uruq chachquchigha yétishiwalidu; Taghlar yéngi sharabni témitip, Barliq döng-égizlikler érip kétidu. 14 We xelqim Israilni asarettin qutuldurup, azadliqqa érishtürimen; Ular xarab sheherlerni qayta qurup, ularda makanlishidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning sharabini ichidu; Ular baghlarni berpa qilip, méwisini yeedu. 15 Men ularni öz zémini üstige tikimen, Ular Men ulargha ata qilghan zémindin hergiz qaytidin yuluwétilmaydu — deydu Perwerdigar séning Xudaying.

Obadiya

1 Obadiya körgen alamet körünüş: — Reb Perwerdigar Édom toghruluq mundaq deydu: — (Biz Perwerdigardin bu xewerni anglashqa tuyesser bolduq) — «Bir elchi eller arisigha ewetildi; U: «Ornunglardin turunglar, biz uninggha qarshi jeng qilish tüchün turayli!» — dep xewer bérídu. **2** Mana, Men séni eller arisida kichik qildim; Sen [eller arisida] qattiq kemsitilgen xelq bolisen! **3** Hey tik qiyaning yériqliri ichide turghuchi, Turalghusi yuqiri bolghuchi, Könglüngde: «Kim méni yerge chüshürelisun?!» déguchi, Könglüngdiki tekebburluq özüngni aldap qoydi! **4** Sen bürküttek özüngni yuqiri kötürsengmu, Changgangni yultuzlar arisigha tizsangmu, Men shu yerdin séni chüshürüwétimen, — deydu Perwerdigar. **5** Bulangchilar qéshinggha kelsimu, Oghrilar kéchilep yéninggha kirsimu, (Hey, shunche üzüp tashlinisen!) Ular özlirige chushluqla oghrilaytti emesmu? Üzüm üzgüchiler yéninggha kelsimu, azraq wasanglarni qalduridu emesmu? **6** Biraq Esawning teelluqati qandaq axturuldi! Uning yoshurun bayliqliri qandaq tépip chiqildi! **7** Barlıq ittipaqdashliring séni chégrayingghiche heydiwétidu; Sen bilen inaq ötkenler séni aldap, üstüngdin ghelibe qılıdu; Néningni yégenler sanga qiltaq quridu; [Sen] derweqe yorutulmighandursen! **8** Men shu künü, — deydu Perwerdigar, — Édomdin danishmenlerni, Esawdin eqil-parasetni yoqatmamdimen? **9** Shuning bilen palwanliring parakende bolidu, i Téman, Shuning bilen Esawning téghidiki herbir adem qirghinchiliqtı qetl qilinidu. **10** Ukang Yaqupqa qilghan zulum-zorawanlıqning tüpeylidin, Iza-ahanet séni qaplaydu; Sen menggüge üzüp tashlinisen. **11** Sen bir chette [perwasiz] qarap turghan künü, Yeni yaqa yurttikiler [buradirning] mülkini bulap ketken künü, Taipiler uning derwaziliridin kirip Yérusalém üstige chek tashlighan künü, Sen ularning bir ezasigha oxshash bolghansen. **12** Biraq qérindishning apetlik künige perwasiz qarap turmaslıqning kérek idi, Yehudaning balilirining halaket künide xushal bolup ketmesliking kérek idi; Külpetlik künide aghzingni yoghan qilmaslıqning kérek idi; **13** Öz xelqimni apet basqan künide, ularning derwazisigha kirmesliking kérek idi; Ularni apet basqan künide ularning derdelemige érensiz qarap turmaslıqning kérek idi, Apet basqan künide qolungni mal-mülkige sozmaslıqning

kérek idi; **14** Sen sheherdin qéchip qutulghanlarni üzüp tashlash tüchün acha yolda turmaslıqning kérek idi; Külpet basqan künide uningdin qutulup qalghanlarni düshmen'ge tapshurmaslıqning kérek idi. **15** Chünki Perwerdigarning künü barlıq eller üstige chüshüshke yéqin qalghandur; Séning bashqıllarha qilghiningdek, sangimu shundaq qilinidu; Sanga téghishlik jaza öz bésinghha chüshidu; **16** Chünki sen Öz muqeddes téghimda [ghezipimni] ichkiningdek, Barlıq ellermu shundaq toxtawsız ichidu; Berheq, ular ichidu, yutidu, Andin ular héch mewjut emestek yoqap kétidu. **17** Biraq Zion téghi üstide panah-qutquzulush bolidu, Tagh pak-muqeddes bolidu; Yaqup jemetining teelluqatlıri özige tewe bolidu; **18** We Yaqup jemeti ot, Yüsüp jemeti yalqun, Esaw jemeti ulargha paxal bolidu; [Ot we yalqun] Esaw jemeti ichide yéqilip, ularni yutup kétidu; Esaw jemetidin héchbirsí qalmaydu; Chünki Perwerdigar shundaq söz qilghan. **19** [Yehudaning] jenubidikiler Esawning téghigha ige bolidu; Shefelah tüzlenglikidikiler Filistiylerning zéminigha ige bolidu, Berheq, ular Efraimning dalası hem Samariyening dalasigha ige bolidu; Binyamin Giléadqa ige bolidu; **20** Sürgün bolghanlardın qélip qalghan Israillardin terkib tapqan bu qoshun Qanaandikilerge tewe bolghan zémin'gha Zarefatqiche ige bolidu; Sefaradta sürgünde turghan Yérusalémlikiler bolsa jenubtiki sheherlerge ige bolidu. **21** Andin Zion téghi üstige qutquzghuchilar chiqidu, Ular Esaw téghi üstidin höküm süridu; Shuning bilen padishahlıq Perwerdigargha tewe bolidu!

Yunus

1 Perwerdigarning sözi Amittayning oghli Yunusqa yétip kélip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, derhal Nineve dégen ashu büyük sheherge bérip, awazingni kötüüp u yerdikilerni agahlandurghin; chünki ularning rezillikliri Méning közümge qadilip turidu». **3** Biraq Yunus ornidin turup Perwerdigarning yüzidin özini qachurush üchün Tarshish dégen yurtqa ketcimchi boldi. Shunga u Yoppa shehirige bérip, Tarshishqa baridighan kéme téip, kirasini tölep uningha chüshti we kémichiler bilen birlikte Tarshishqa bérip, Perwerdigarning yüzidin özini qachurmaqchi boldi. **4** Perwerdigar bolsa zor bir boranni déngizha tashlidi; shunga déngizda dehshetlik qara boran chiqip, kéme parchilinip ketkili tas qaldi. **5** Kémichiler bolsa bek qorqup kétip, herqaysisi öz ilahlirigha xitab qilip dua qilishti; ular kémimi yéniklisun dep uningdiki yüctaqlarni déngizha tashliwetti. Biraq Yunus bolsa, kémining asti qewitige chüshüwélip, shu yerde ölütek uxlawatqanidi. **6** Kéme bashliqi uning yénigha kélip uningha: «Ey, uxlawatqan kishi, bu qandaq qilighining? Ornungdin tur, ilahingni séghinip nida qıl! Kim biliðu, ilahingning neziri chüshüp bizni halakettin qutquzup qalamdu téxi?» — dédi. **7** Ular bir-birige: — Kélinglar, bu külpetning kimning wejidin bëshimizgha chüshkenlikini békítish üchün chek tashlayli, — déyishti. Shundaq qilip ular chek tashlashti; axirda chekte Yunus chiqip qaldi. **8** Ular uningdin: — Qéni, éyt, bëshimizgha chüshken bu külpet kimning sewebidin boluwatidu? Séning tirikchiliking néme? Nedin kelding? Qaysi el, qaysi millettin sen? — dep soridi. **9** U ulargha: — Men bolsam ibraniy millitidin, ershlerdiki Xudadin, yeni déngizni, yer-zémimni yaratqan Perwerdigardin qorquchimeden, dédi. **10** Bu söz ularni intayin qorqutiwetti. Ular: «Sen zadi néme ish qilghan?» — dep soridi [chünki ular uning Perwerdigarning yüzidin qachqanlıqını bilgenidi, chünki ular buni uning öz aghzidin anglıghanidi]. **11** Ular uningdin: — Emdi biz séni qandaq qilsaq déngiz biz üchün tinchlinidu? — dep soridi; chünki déngiz dolquni barghanséri ewj élip kétiwatatti. **12** U ulargha: — Méni kötüüp déngizha tashliwétinglar, shu chaghda déngiz siler üchün tinchlinidu; chünki bilimenki, bu zor boran ménинг sewebimdin silerge chüshti, — dédi. **13** Biraq bu ademler kúchep palaq urup

qirghaqqqa yétishke tirishti; emma yételmedi, chünki déngiz qérishqandek téximu dolqunlap kétiwatatti.

14 Ular Perwerdigargha iltija qilip peryad kötürüp: — Ah Perwerdigar, Sendin ötünimiz, bu ademning jénini alghanlıqımızni bizdin körmigeysen! Bigunah bir ademning qénini töküshning gunahini üstümizge qoymighayens! Chünki Sen Perwerdigar Özüngning xalighiningni qilding! — dep nida qildi. **15** Shuning bilen ular Yunusni kötüüp élip déngizha tashliwetti; déngiz dolqunlinishin shuan toxtidi. **16** Shuning bilen bu ademler Perwerdigardin qattiq qorqtı; ular Perwerdigargha atap qurbanlıq qilip qesem ichishti. **17** Biraq Perwerdigar Yunusni yutuwélishqa yoghan bir béliqni ewetkenidi. Yunus bolsa bu béliqning qarnida üch kéche-kündüz turdi.

2 Yunus béliqning qarnida turup Perwerdigargha mundaq dua qildi: — **2** «Men derd-elimimdin Perwerdigargha peryad kötürdum, U manga ijabet qildi. Men tehtisaraning tektidin peryad qildim, Sen awazimgha qulaq salding. (Sheol h7585) **3** Chünki Sen méni déngiz tektige, déngiz qarnığha tashliwetting, Kelkün éqinliri méni arisigha éliali, Séning barlıq dolqunliring hem örkeshliring üstümde ötüp ketti; **4** We men: «Men neziringdin tashliwétilgenmen; Biraq men yenila muqeddes ibadetxanangha qarap ümid bilen telmürimen» — dédim. **5** Sular méni yutup ketküdeq derijide oriwaldi, Déngiz tekti méni qapsiwaldi; Déngiz chöpliri bëshimha chirmishiwaldi. **6** Men taghlarning teglirigiche chüshüp kettim; Yerzémin tégidiki taqaqlar méni ebedil'ebedikche qamap qoysi; Halbuki, Sen jénimmi hang ichidin chiqarding, i Perwerdigar Xudayim. **7** Jénim ichimde halidin ketkende Perwerdigarnı ésimeg keltürdum, Duayim Sanga yétip, Muqeddes ibadetxanangha kirip keldi. **8** Bimene erzimes butlарha choqun'ghanlar özige néşip bolghan méhríbanlıqtın mehrum bolidu. **9** Biraq men bolsam teshekkür sadayim bilen Sanga qurbanlıq qilimen; Men ichken qesemlirimni Séning aldingda ada qilimen. Nijat-qutquzush Perwerdigardindur!» **10** Perwerdigar béliqqa buyrudi, béliq Yunusni quruqluqqa qey qildi.

3 Perwerdigarning sözi ikkinchi qétim Yunusqa yétip mundaq déyildi: — **2** «Ornungdin tur, Nineve dégen ashu büyük sheherge bérip, Men sanga tapshurghan xewerni ulargha jakarla». **3** Yunus ornidin turup Perwerdigarning sözi boyiche Nineve shehirige bardı.

Ninewe bolsa nahayiti büyük bir sheher bolup, sheherning özila üch künlük yol idi. **4** Yunus sheheri ichige kirip bir kün mangdi, u: — Qiriq kündin keyin, Ninewe shehiri weyran qilinidu! — dep jakarldi. **5** Ninewedikiler Xudaning sözige ishendi. Ular roza tutulsun dep élan qilip, mötiwerlerdin tartip eng kichikigiche ularning hemmisi böz kiyim kiydi. **6** Bu söz padishahqa yetkende, umu textidin turup, tonini tashlap böz kiyim kiyip küllükke kirip olturdi. **7** U yene emri arqılıq pütkül Ninewe shehirige munularni jakarldi: — «Padishah hem aqsöngeklerning yarliqi boyiche, Ninewe shehiridiki héchqandaq adem, atulagh, kala, qoy padiliri héchnersige éghiz tegmisun; héchnersini yémisun, sumu ichmisun. **8** Herbir adem we haywan böz kiysun, herbiri Xudagha qattiq peryad kötürsun; herbiri yaman yoldin yansun, herbiri qolini zorawanlıqtin üzsun; **9** kim bilidu, buning bilen Xuda qattiq ghezipidin yénip bizni halak qilmasmikin?». **10** Shuning bilen Xuda ularning emellirini, yeni yaman yollardin yan'ghanlıqini körüp, ulargha qaratqan bala-qazani chüshürüştin yénip, shu balyaqazani chüshürmidi.

4 Emma bu ish Yunusni intayin narazi qilip, uni qattiq ghezeplendürdi. **2** U Perwerdigargha: — «Ah, Perwerdigar, öz yurtumdiki chaghda Séning shundaq qilidighanlıqningni démigenmidim? Shunga men eslide Tarshishqa qachmaqchi bolghanmen; chünki men bilimenki, Sen méhir-shepgetlik, rehimdil, asan ghezeplenmeydigan, chongqur méhribanlıqqa tolghan, kishilerning beshigha külpet chüshürüştin yan'ghuchi Xudadursen. **3** Emdi Perwerdigar, jénimni mendin élip ket, ölüm men üchün yashashtin ewzel» — dédi. **4** Perwerdigar uningdin: — Bundaq achchiqlan'ghining toghrimu? — dep soridi. **5** Andin keyin Yunus sheherdin chiqip, sheherning sherkiy teripige béríp olturdi. U shu yerde özige bir chelle yasap, sheherde zadi néme ishlar bolarkin dep uning sayiside olturdi. **6** Perwerdigar Xuda Yunusni öz parakendichilikidin qutquzush üchün, uning beshigha saye chüshsun dep uningha bir kichik derexni östürüp teyyarldi. Yunus kichik derextin intayin kursen boldi. **7** Biraq ikkinchi kuni tang atqanda Xuda bir qurt ni teyyarlap ewetti. Qurt bu kichik derexni pilikige zerbe qilip uni qurutuwetti. **8** Kün qizarghanda, Xuda intayin issiq bir sherk shamilini teyyarldi; kün teptini Yunusning beshigha chüshürdi, uni halidin ketküzdi. U özige ölüm tilep: — Ölüm

men üchün yashashtin ewzel, — dédi. **9** Biraq Xuda uningdin: — Séning ashu kichik derex sewebidin shundaq achchiqlinishing toghrimu? — dep soridi. U jawab béríp: — Hee, hetta ölgüdekkichiqim kelgini toghridur, — dédi. **10** Perwerdigar uningha mundaq dédi: — «Sen héch ejringni singdurmigen hem özüng östürmigen bu kichik derexke ichingni aghritting; biraq u bir kéchidila özi ösüp, bir kéchidila qurup ketti; **11** Emdi Méning ong qoli bilen sol qolini perq ételmeydighan yüz yigirme ming adem olturaqlashqan, shundaqla nurghun mal-waranlırimu bolghan Ninewedek bundaq büyük sheherdikilerge ichimni aghritip rehim qilishimgha toghra kelmemdu?».

Mikah

1 Perwerdigarning sözi — Yotam, Ahaz we Hezekiya Yehudagha padishah bolghan künlerde Moreshetlik Mikahgħha kelgen: — — U bularni Samariye we Yérusalém toghrisida körgen. **2** Anglanglar, i xelqler, hemminglar! Qulaq sal, i yer yizioni we uningda bolghan hemminglar: — Reb Perwerdigar silerni eyiblep guwahliq bersun, Reb muqeddes ibadetxanisidin silerni eyiblep guwahliq bersun! **3** Chünki mana, Perwerdigar Öz jayidin chiqidu; U chūshüp, yer yūzidiki yuqiri jaylarni cheyleydu; **4** Uning astida tagħħar erip kétidu, Jilħilar yérilidu, Xuddi mom otning aldida érigendek, Sular tik yardin tōkulgendek bolidu. **5** Buning hemmisi Yaqupning itaetsizliki, Israel jemetidiki gunahlar tüpeylidin bolidu; Yaqupning itaetsizliki nedin bashlan'ghan? U Samariyed in bashlan'ghan emesmu? Yehudadiki «yuqiri jaylars» [ni yasash] nedin bashlan'ghan? Ular Yérusalémdin in bashlan'ghan emesmu? **6** Shunga Men Samariyeni étidziki tash döwidesik, Üzüm talliri tikishke layiq jay qiliwétimen; Men uning tashlirini jilgħigha domil tip tashlaymen, Uning ullirini yalingachlaymen; **7** Uning barliq oyma mebudliri para-para chéqiwétilidu; Uning pahishiliktin érishken barliq hediyyeliri ot bilen köydürülidu; Barliq butlirini weyrane qilimen; Chünki u pahishe ayalning heqqi bilen bularni yighip toplidi; Ular yene pahishe ayalning heqqi bolup qaytip kétidu. **8** Bular iħchūn men ah-zar kötürimen, Men huwlaymen; Yalingayaq, yalingach dégħudek yürimen; Men chilbörilerdek huwlaymen; Howqushlardek matem tutup yürimen. **9** Chünki uning yariliri dawaliħusizzdur, U hetta Yehudaghichimu yétip, Xelqimming derwazisigha, yeni Yérusalémghiche yamridi. **10** Bu [apetni] Gat shehiride sözlimgħar, qet'iy yighlimangħar; Beyt-le-Afrah shehiride topa-changda éghinangħar! **11** I Shafirda turuwatqan qiz, yalingachliq we shermendilik ichide [esirlikke] öt; Zaananda turuwatqan qizlar talagħha héch chiqqan emes; Beyt-Ézel ah-zarlar köturmekte; «[Xuda] sendin muqim jayingni élip kétidu!» **12** Marotta turuwatqan qiz yaxshiliqqa telmürüp tit-tit boluwatidu; Biraq yamanliq Perwerdigardin Yérusalém derwazisigha chħushti. **13** Tulparni jeng harwisigha qat, i Laqishta turuwatqan qiz; (Laqish bolsa, Zion qizigha gunahning bashlan'ghan yeri idil!) Chünki sende Israelning itaetsizliki tépilidu. **14** Shunga sen xushlħish

hediyilirini Moreshet-Gat shehirige bérisen; Aqzibning dukandarlii Israel padishahlirigha yalghanchiliq yetküzidu; **15** Men téxi sanga bir «mirasxor» epkélimen, i Mareshah shehiride turuwatqan qiz; Israelning shan-sheripi Adullamghimu chūshüp kélidu. **16** Özüngni taqirbash qil, Zogħġi bolghan balilar üchħun chéchingni chūshürüwet; Qorultazdek aydingħashliqingni kéngeyt, Chünki ular sendin ayrilip sürgün bolushqa ketti.

2 Ornida yétip qebihlikni oylaydighanlарha we yamanliq eyligħiherge way! Peqet ularning qoldin kelsila, ular tang étishi bilenla uni ada qilidu; **2** ularning achköz közzi étizlарha chūħsila, ular zorawanliq qilip buliwalidu; Öylergimu qiziqipla qalsa, bularnimū élip kétidu; ular batur kishinimū jemeti bilen bulaydu, Ademni öz mirasli biren qoshup changgiligha kirgħiwalidu. **3** Shunga Perwerdigar mundaq deydu: — Mana, Men bu ailige qarap, boyunliringħardin chiqiralmaydighan yaman bir [boyuntururqni] oylap teyyarliwati; Siler emdi gidiyip mangmaysiler; Chünki shu künler yaman künler bolidu. **4** Shu kuni ular siler toghrangiġlarda temsilni tilgha élip, Ēchinishliq bir zar bilen zarlaydu: — «Biz pütünley bulang-talang qilindu!»; U xelqimming nésiwsini bashqilargħa bölüwetti; Uni mendin shunche deħshetlik mehrum qildi! **5** Shunga Perwerdigarning jamaiti arisidin, Silerde chek tashlap zémin üstige tana tartip nésiwe bölgħiħidin birsimu qalmaryu. **6** Ular: «bésharet bermengħar!» — dep bésharet bérivid! Eger [peyghemberler] bu isħlar toghrul qéshet bermise, emdi bu ar-nomus bizdin hergiz ketmeydu! **7** I Yaqup jemeti, «Perwerdigarning Rohi sewr-taqetsizmu? Bu isħlar rast Uning qilgħanlirimu?» — dégħi bolamdu? Méning sözlirim durus mangħħuchigha yaxshiliq keltürmemdu? **8** Biraq tünġi nla Méning xelqim hetta dūshmendek ornidin qozghald; Siler xatirjemlikte yoldin öt tip kétiwa tħalliñ tonini ich kiyimli bilen saldu ruwalislerki, Ularni xuddi urushtin qaytqanlardek [kiyimisz] qaldurisiler. **9** Xelqim arisidiki ayallarni ozlirining illiq öyliridin qogħħlaysiler; ularning yash balilirini siler Méning güzel göħiġim din menggħiżejjix qilisiler. **10** Ornunġlardin turup neri kéténgħar; Chünki halaketni, Yeni azabliq bir halaketni keltüridighan napakliq tüpeylidin, Bu yer silerge tewe aramgħa bolmaydu. **11** Eger bihudlikte,

yalghanchiliqta yürgen birsi yalghan gep qilip: — «Men sharab we haraqqa tayinip silerge besharet bérinen» — dése, Mana, u shu xelqqe peyghember bolup qalidu! 12 Men choqum séni bir pütün qilip uyushturimen, i Yaqup; Men choqum Israilning qaldisini yighimen; Men ularni Bozrahdiki qoylardek, Öz yayliqida yighilghan bir padidek jem qilimen; ular adimining köplükidin warang-churungluqqa tolidu. 13 Bir «böşüp ötküchi» ularning aldigha chiqip mangidu; Ular böşüp chiqip, qowuqqa yétip bérüp, uningdin chiqti; Ular böşüp chiqti, Yeni qowuqqa yétip bérüp, uningdin chiqti; ularning Padishahi ularning aldida, Perwerdigar ularning aldigha ötüp mangidu.

3 Men mundaq dédim: «Anglanglar, i Yaqupning hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümni bilish silerge xas emesmu? 2 I yaxshiliqni öch körgüchi, Yamanliqni yaxshi körgüchiler — Siler Öz xelqimdin térisini, Ustixanliridin göshini yulidighan, ularning göshini yeydighan, Térisi soyulghuchue üstdin sawaydighan, Ustixanlirini chaqidighan, ularni qazan'gha teyyarligandek, Dashqazandiki göshni toghrigandek toghraysiler! 4 Buningdin keyin ular Perwerdigargha nida qilidu, Biraq U ularni anglimaydu; ularning qilmishliridiki her türlüq qebihlikü üchün, U chaghda U yüzini ulardin qachurup yoshuridu!». 5 Perwerdigar Öz xelqini azdurghuchi peyghemberler toghruluq mundaq deydu: — (Ular chishliri bilen chishleydu, «Amantinchiliq!» dep warqiraydu, Kimerkim ularning gélini maylimisa, Shulargha qarshi urush hazirlaydu!) 6 — Shunga silerni «alamet körünüş»ni körmeye dighan bir keche, Pal salghili bolmaydighan qaranghuluq basidu; Peyghemberler üchün quyash patidu, Kün ular üstide qara bolidu; 7 «Alamet körünüşni körgüchiler» shermende bolidu, Palchilar yerge qaritilidu; ularning hemmisi kalpuklirini tosup yürüdu; Chünki Xudadin héch jawab kelmeydu. 8 Biraq men berheq Perwerdigarning Rohidin kückke tolghanmen, Yaqupqa özining itaetsizlikini, Israilgħa uning gunahini jakarlash üchün, Toghra hökümlerge hem qudretke tolghanmen. 9 Buni anglanglar, ötünimen, i Yaqup jemetining hakimliri, Israil jemetining emirliri! Adil hökümge öch bolghanlar, Barliq adaletni burmilaydighanlar, 10 Zionni qan töküsh bilen, Yérusalémni heqqaniyetsizlik bilen quridighanlar! 11 [Zionning] hakimliri parilar üchün höküm chiqiridu, Kahnilar «ish heqqi» üchün

telim bérifu; «Peyghemberler» pul üchün palchiliq qilidu; Biraq ular «Perwerdigargha tayinar» mish téxi, We: — «Perwerdigar arimizda emesmu? Bizge héch yamanliq chüshmeydu» — déyishidu. 12 Shunga silerning wejenglardin Zion téghi étizdek aghdurulidu, Yérusalém döng-töpilik bolup qalidu, «Öy jaylashqan tagħ» bolsa ormanliqning otturisidiki yuqiri jaylardekla bolidu, xalas.

4 Biraq axirqi zamanda, Perwerdigarning öyi jaylashqan tagħ tagħlarning beshi bolup béktilidu, Hemme döng-égizliktin üstün qilinip kötürülidu; Barliq xelqler uningħha qarap éqip kēlħishidu. 2 Nurghun qowm-milletler chiqip bir-birige: — «kélinglar, biz Perwerdigarning téghiga, Yaqupning Xudasining öyige chiqip kéleyli; U öz yolliridin bizże ogħitidu, We biz uning izlirida mangimiz» — déyishidu. Chünki qanun-yolyoruq Ziondin, Perwerdigarning söz-kalami Yérusalémdin chiqidighan bolidu. 3 U bolsa köp xelq-milletler arisida höküm chiqiridu, U küchlük eller, yiraqta turghan ellerning heq-naheqlirige késim qilidu; Buning bilen ular öz qilichlirini sapan chishliri, Neyzilirini orghaq qilip soqushidu; Bir el yene bir elge qilich köturmeydu, Ular hem yene urush qilishni ögenmeydu; 4 Belki ularning herbiri öz üzüm téli we öz enjür derixi astida olturidu, We héchkim ularni qorqatmaydu; Chünki samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz aghzi bilen shundaq éytti. 5 Barliq xelqler öz «ilah»ining namida mangsimu, Biraq biz Xudayimiz Perwerdigarning namida ebedil'ebedgħiche mangimiz. 6 Shu künide, — deydu Perwerdigar, — Men méyip bolghuchilarni, Heydiwéttilgenlerni we Özüm azar bergenlerni yighimen; 7 We méyip bolghuchini bir «qaldi», Heydiwéttilgenni küchlük bir el qilimen; Shuning bilen Perwerdigar Zion téghida ular üstdin höküm süridu, Shu kündin bashlap menggħiġi. 8 We sen, i padini közettküchi munar, — Zion qizining égizliki, [padishahliq] sanga kélidu: — — Berheq, sanga eslidiki hoquq-hökümranliq kélidu; Padishahliq Yérusalém qizigha kélidu. 9 Emdi sen hazir némishqa nida qilip nale kötürisen? Sende padishah yoqmidi? Séning mushawiringmu halak bolghanmid, Ayalni tolghaq tutqandek azablar séni tutuwalghanmid? 10 Azabqa chüsh, tolghaq tutqan ayaldek tughushqa tolghinip tirishqin, i Zion qizi; Chünki sen hazir sheherdin chiqisen, Hazir dalada turisen, Sen hetta Babilghimu chiqisen. Sen ashu yerde qutquzulisen;

Ashu yerde Perwerdigar sanga hemjemet bolup düshmenliringdin qutquzidu. **11** We hazır nurghun eller: — «U ayagh asti qilinip bulghansun! Közimiz Zionning [izasını] körsün!» — dep sanga qarshi jeng qilishqa yighilidu; **12** Biraq ular Perwerdigarning oylirini bilmeydu, Uning nishanini chüshenmeydu; Chünki öncihilerni xaman'gha yighqandek U ularni yighip qoydi. **13** Ornundin turup xamanni tep, i Zion qizi, Chünki Men münggüzüngni tömür, tuyaqliringni mis qilimen; Nurghun ellerni soqup pare-pare qiliwétisen; Men ularning ghenimitini Perwerdigargha, Ularning mal-dunyalirini pütkül yezémin Igisige béghishlaymen.

5 Emdi özünglar qoshun-qoshun bolup yighilinglar, i qoshun qizi; Chünki birsi bizni muhasirige aldi; Ular Israilning hakim-soraqchisining mengzige hasa bilen uridu; **2** (Sen, i Beyt-Lehem-Efratah, Yehudadiki minglighan [sheher-yézilar] arisida intayin kichik bolghan bolsangmu, Sendin Men üchün Israilgha Hakim Bolghuchi chiqidu; Uning [huzurumdin] chiqishliri qedimdin, Yeni ezeldin bar idi) **3** Shunga tolghaq tutqan ayal tughup bolghuche, U ularni [düshmenlirige] tashlap qoyidu; Shu chaghda Uning qérindashliri bolghan qaldisi Israillarning yénigha qaytip kéliodu. **4** U bolsa Perwerdigarning küchi bilen, Perwerdigar Xudasining namining heywitide padisini békishqa ornidin turidu; Shundaq qilip ular mezmut turup qalidu; Chünki U shu chaghda yer yüzining qerilirigiche ulugh dep bilinidu. **5** We bu adem aram-xatirjemlikimiz bolidu; Asuriyelik zéminimizgha bösiüp kirkende, Ordilirimizni dessep cheyligende, Biz uninggha qarshi yette xelq padichisini, Sekkiz qabiliyetlik yétekchini chiqirimiz; **6** Ular Asuriye zéminini qilich bilen, Nimrodning zéminini ötkelliride xarabe qilidu; We Asuriyelik zéminimizgha bösiüp kirkende, Chégrimiz ichini cheyligende, U adem bizni uning qolidin qutquzidu. **7** We Yaqupning qaldisi nurghun xelqler arisida Perwerdigardin chüshken shebnemdek bolidu, Chöp üstige yaghqan yamghurlardek bolidu; Bular insan üchün kéchikmeydu, Adem balilirining [ejrin] kütüp turmaydu. **8** Yaqupning qaldisi eller arisida, Yeni nurghun xelqler arisida ormandiki haywanlar arisidiki shirdek bolidu, Qoy padiliri arisidiki arslandek bolidu; Shir ötkende ularning arisidin, Héchkim qutquzup alalmighudek cheylep desseydu, Titmatit qilip yirtiwétidu. **9** Qolung küshendiliring

üstige kötürlüldu, Barlıq düshmenliring üzüp tashlinidu. **10** Shu künide shundaq boliduki, — deydu Perwerdigar, Men aranglardin barlıq atliringni üzüp tashlaymen, Jeng harwiliringni halak qilimen. **11** Zéminingdiki sheherliringni yoqitimen, Barlıq istihkamliringni ghulitimen. **12** Séhirlerni qolungdin üzüp tashlaymen; Silerde palchilar bolmaydu. **13** Men oyma mebudliringni, «But tüwürük»liringlarni otturungdin üzüp tashlaymen; Sen öz qolungning yasighinigha ikkinchi bash urmaysen. **14** Arangdin «Ashérah»liringni yuluwétimen, We sheherliringni halak qilimen; **15** We [Manga] qulaq salmighan ellerning üstige achchiq we derghezep bilen intiqamni yürgüzimen.

6 Perwerdigarning néme dewatqinini hazır anglanglar: — «Ornungdin tur, taghlar aldida dewayingni bayan qil, Égizliklerge awazingni anglatqin». **2** «I taghlar, We siler, yer-zéminning özgermes ulliri, Perwerdigarning dewasini anglanglar; Chünki Perwerdigarning Öz xelqi bilen bir dewasi bar, U Israil bilen munaziliship eyibini körsetmekchi; **3** I xelqim, Men sanga zadi néme qildim? Séni néme ishtaizar qiliptimen? Méning xataliqim togruluq guwahliq bérishkin! **4** Chünki Men séni Misir zéminidin élip chiqardim, Séni qulluq makanidin hörlükke qutquzdu; Aldingda yétekleshke Musa, Harun we Meryemlerni ewettim. **5** I xelqim, Perwerdigarning heqqaniyliqlirini bilip yétishinglar üchün, Moab padishahi Balakning qandaq niyatining barlıqini, Béorning oghli Balaamning uninggha qandaq jawab bergenlikini, Shittimdin Gilgalghiche néme ishlar bolghanlıqını hazir ésinglarga keltürüngler. **6** — Men emdi némini kötüüp Perwerdigar aldigha kéliimen? Némem bilen Hemmidin Aliy Bolghuchi Xudanıng aldida égilimen? Uning aldigha köydürme qurbanlıqlarnı, Bir yilliq mozaylarnı élip kélemdim? **7** Perwerdigar minglighan qochqarlardın, Tümenligen zeytun méyi deryaliridin huzur alamdu? Itaetsizlikim üchün tunji balamni, Ténimning pushtini jénimning gunahigha atamdim!?

8 I insan, U sanga néme ishning yaxshi ikenlikini körsetti, Berheq, Perwerdigar sendin néme telep qilghanlıqını körsetti — Adaletni yürgüzish, Méhribanlıqni söyüş, Séning Xudayıng bilen bille kemterlik bilen méngishtin bashqa yene néme ishing bolsun? **9** Perwerdigarning awazi sheherge xitab qilip chaqırıdu; (Pem-danalıq bolsa namingha hörmət bilen qaraydu!) Emdi höküm

paliqini we uni Békitkinini anglanglar: — 10 Rezil ademning öyide rezilliktin alghan bayliqlar yene barmidu? Kem ölcheydighan yirginchlik ölcem yene barmidu? 11 Biadil taraza bilen, Bir xalta saxta taraza tashliri bilen pak bolalamdim? 12 Chünki sheherning bayliri zorawanliq bilen tolghan, Uning ahalisi yalghan gep qilidu, Ularning aghzidiki tili aldamchidur. 13 Shunga Men séni urup késel qilimen, Gunahliring tüpeylidin séni xarabe qilimen. 14 Yeysen, biraq toyunmaysen, Otturangda ach-boshluq qalidu, Sen mülküngni élip yötkimekchi bolisen, Biraq saqliyalmaysen; Saqlap qaldurghining bolsimu, uni qilichqa tapshurimen. 15 Tériysen, biraq hosul almaysen; Zeytunlarni cheyleysen, biraq özüngni méyini sürtüp mesih qilalmaysen, Yéngi sharabni cheylep chiqirisen, Biraq sharab ichelmeysen. 16 Chünki «Omрining belgilimiliri»ni, «Ahabning jemetidikiler qilghanlari»ni tutisen; Sen ularning nesihetliride mangisen, Shuning bilen Men séni xarabe, Sende turuwatqanlarning hemmisi isqirtish obyekti qilimen; Sen xelqimdiki shermendichilikni kötürisen.

7 Méning halimgha way! Chünki men xuddi yazdiki méwiler yighilip, Üzüm hosulidin kényinki wasangdin kényin ach qalghan birsige oxshaymen, Yégüdek sapaq yoqtur; Jénim teshna bolghan tunji enjür yoqtur! 2 Ixlasmen kishi zémindin yoqap ketti, Ademler arisida durus birmsu yoqtur; Ularning hemmisi qan töküshke paylimaqta, Herbiri öz qérindishini tor bilen owlaydu. 3 Rezillikni puxta qilish üchün, ikki qoli uningga teyyarlan'ghan; Emir «inam»ni soraydu, Soraqchimu shundaq; Mötiwer janab bolsa öz jénining nepsini ashkara éytip bérifu; Ular jem bolup rezillikni toqushmaqta. 4 Ularning eng ésili xuddi jighandek, Eng durusi bolsa, shoxiliq tosuqtin betterdur. Emdi közetchiliring [qorqup] kütken kün, Yeni [Xuda] sanga yéqinlap jazalaydighan künü yétip keldi; Ularning alaqzade bolup kétidighan waqtı hazır keldi. 5 Ülpitingge ishenme, Jan dostunggha tayanma; Aghzingning ishikini quchiqingda yatquchidin yépib yür. 6 Chünki oghul atisigha bihörmətlik qilidu, Qiz anisigha, Kélin qéyn anisigha qarshi qozghilidu; Kishining düshmenliri öz öyidiki ademliridin ibaret bolidu. 7 Biraq men bolsam, Perwerdigargha qarap ümid baghlaymen; Nijatimni bergüchi Xudani kütimen; Méning Xudayim manga qulaq salidu. 8 Manga

qarap xush bolup ketme, i düshminim; Gerche men yiqlip ketsemmu, yene qopimen; Qaranghuluqta oltursam, Perwerdigargha yoruqluq bolidu. 9 Men Perwerdigarning ghezipige chidap turimen — Chünki men Uning aldida gunah sadir qildim — U méning dewayimni sorap, men üchün höküm chiqirip yürgügzüche kütimen; U méni yoruqluqqa chiqiridu; Men Uning heqqaniqliqini körimen. 10 We méning düshminim buni körifu, Shuning bilen manga: «Perwerdigar Xudaying qéni» dégen ayalni shermendilik basidu; Méning közüm uning [meghlubiyitini] körifu; U kochidiki patqaqtek dessep cheylinidu. 11 — Séning tam-sépilliring qurulidighan künide, Shu künide sanga béktilgen pasiling yiraqlargha yötkilidu. 12 Shu künide ular yéningha kélidu; — Asuriyedin, Misir sheherliridin, Misirdin [Efrat] deryasighiche, déngizdin déngizgiche we taghdin taghghiche ular yéningha kélidu. 13 Biraq yer yürü bolsa özining üstide turuwatqanlar tüpeylidin, Yeni ularning qilmishlirining méwisi tüpeylidin xarabe bolidu. 14 — Öz xelqingni, yeni ormanda, Karmel otturisida yalghuz turuwatqan Öz mirasing bolghan padini, Tayaq-hasang bilen ozuqlandurghaysen; Qedimki künlerdikidek, Ular Bashan hem Giléad chimenzarlirida qaytidin ozuqlansun! 15 — Sen Misir zéminidin chiqqan künlerde bolghandek, Men ulargha karamet ishlarni körsitip bérinen. 16 Eller buni körüp barlıq heywisdin xijil bolidu; Qolni aghzi üstige yapıdu, Qulaqliri gas bolidu; 17 Ular yilandek topa-changni yalaydu; Yer yüzidiki ömiliğüchilerdek öz töshükliridin titrigen péti chiqidu; Ular qorqup Perwerdigar Xudayimizning yénigha kélidu, We séning tüpeylingdinmu qorqidu. 18 Qebihlikni kechüridighan, Öz mirasi bolghanlarning qaldisining itaetsizlikidin ötidighan Tengridursen, U achchiqini menggüge saqlawermeydu, Chünki U méhir-muhebbetni xushalliq dep bilidu. Kim sanga tengdash ilahdur? 19 — U yene bizge qarap ichini aghritidu; Qebihliklirimizni U dessep cheyleydu; Sen ularning barlıq gunahlirini déngiz teglirige tashlaysen. 20 — Sen qedimki künlerdin béri ata-bowlirimizgha qesem qilghan heqiqet-sadaqetni Yaqupqa, Özgermes muhebbetni İbrahimha yetküzüp körsitisen.

Nahum

1 Ninewe shehiri toghrisida yüklen'gen wehiy

— Elkoshluq Nahum körgen alamet körünüş xatirilen'gen kitab. 2 Perwerdigar otluq muhebbetlik, intiqam alghuchi bir Xudadur; Berheq, Perwerdigar bir intiqam alghuchi, Derghezep Igisidur; Perwerdigar yawliridin intiqam alidu, Düşhmenliri üçhün adawet saqlaydu. 3 Perwerdigar asanlıqche achchiqlanmaydu, Küch-qudrette ulughdur, Gunahi barni héch aqlimaydu; Perwerdigar — Uning yoli qara quyunda we borandidur, Bulutlar Uning ayaghłiri purqiratqan chang-tozangdur. 4 U déngizgha tenbih béríp uni quruq qilidu, Barlıq deryalarnı qurutıwétidu; Bashan qaghjirap kétidu, Karmelmu hem shundaq bolidu; Liwandiki gül-giyahmu qaghjiraydu. 5 Tagħħar uning aldida titrep kétidu, Döngler érip kétidu, Yer yüzı Uning huzuri aldigha kötürülidu, Jahan hem uningda barlıq yashawatqanlarmu shundaq bolidu. 6 Kim Uning għezipi aldida tik turalisun? Kim Uning achchiqining deħħshitide qeddini kérip turalisun? Uning dergħezipi ottek tökülidu, Uning aldida tashlar yérilidu. 7 Perwerdigar méhribandur, kūlpetlik kündे bashpanahdur; Özige tayan'ghanlarnı U biliđu. 8 Biraq éship tashqan kelkün bilen shu yerni pütünley tūgeshtüridu, Qarangħuluq uning dűshmenlirini qogħlaydu. 9 Siler Perwerdigar bilen qarshiliship néme oylawatisiler? U isħliringlarnı pütünley tūgeshtüridu; Yamanlıq silerdin ikkinchi qétim chiqmaydu. 10 Ular qamħaqtek bir-birige chirmišwalghan bolsimu, Öz haraqliridin süzme bolup ketken bolsimu, Ular quruq paxaldek pütünley yep kétildu. 11 Sendin Perwerdīgħargħa rezillik oylighuchi chiqqanidi, U īblisning bir nesiħetchisidur. 12 Perwerdigar mundaq deydu: — «Ularning teyyarliqliri toluq, sani zor köp bolsimu, Ular oxħashla üzüp tashlinidu, Shundaqla kelmeske kétidu; Men sanga azar qilghinim bilen, [i xelqim], Qaytidin sanga azar qilmaymen. 13 Hazir Men uning boyunturuqını boynungdin sundurup éliwatimen, We asaretliringni bösüp tashlaymen. 14 Perwerdigar sen toghruluq perman chüshürgenki, Séning naming qaytidin térimleydu; Butungning öyidin Men oyma heykel, quyma heykelni yoqitimen; Men qebrēngni teyyarlawatimen, Chünki sen pesendidursen. 15 Mana tagħħar üz tide, xush xewerni élip kelgħuchining ayaghħirigha, Aram-xatirjemlikni jakarlıghuchining ayaghħirigha qara!

Héytliringni tebrikle, i Yehuda, ichken qesemliringni ada qil; Chünki u rezil bolghuchi zéminingdin ikkinchi ötmeydu; U pütünley üzüp tashlan'ghan bolidu.

2 Bitchit qilidighan birsi köz aldingħħila keldi;

Emdi istihkam üstide köz qil, Yolgha qara, bēlingni bagħla, kūchliringni yighip téximu kūcheyt! 2 (Chünki Perwerdigar Yaqupning shan-sheripini eslige keltürdi, Uni Israelning shan-sheripige layiq derijide eslige keltürdi; Chünki quruqdighuchilar ularni quruqdap qoyghanidi, Ularning üzüm tal shaxlirini weyran qilghanidi). 3 [Bitchit qilghuchining] palwanlırinining qalqanlıri qızıl boyaldı, Uning baturliri perengde kiygħüzüldi; Teyyarlıq künide, jeng harwiliri polatning julasida yaltirap kétidu, Neyziler oynitilidu; 4 Jeng harwiliri kochilarda güldürliship chépishiatidu; Keng yollarda bir-birige soqolidu; Ularning qiyapiti mesh'ellerdek bolidu, Ular chaqmaqlardek yügħirħidu. 5 [Serdar] emirlirige emr chüshüridu; Ular yürüsh qilghinida aldirighinidin bir-birige putlīship mangidu; Ninewening sépiligha qarap aldiraydu, [Bashlirigha] bolsa «muħasire qalqini» teyyarlinidu. 6 «Deryalarning derwaziliri» échilidu, [Padishahning] ordisi érip kétidu. 7 Xuzzabning bolsa uyatlıri échilidu — [Düşhmen] teripidin yalap épktelidu, Dédekliri xuddi paxteklerning sadasidek ah-uh tartip, Meydilirini urup kétidu. 8 Ninewe apiride bolghandin béri kól süyidek [tinch] bolup keldi, Biraq ular hazir qéchip kétidu... Ey toxta! Ey toxta! — Biraq héchkim keynige qarimaydu. 9 Kümħshlerni buliweiħingħar, altunlarni buliweiħingħar; Chünki uning shewketlik xezinisidiki qimmet qacha-quchiliringning sani yoqqtur. 10 U quruqdalghan, weyran qilin'ghan, berbat bolghan! Yüriki érip kétidu, Tizliri bir-birige jalaqlap tegħmekte; Belliri tolghaq tutqandek tolghinidu, Barlıq yüzler tatirip kétidu. 11 Qéni, shirlarning uwisi? Yash shirlar ozuqlinidighan jay, Shir, chishi Shir, Shir arslini héchkimdin qorqmay yürġen jay qéni? 12 Shir öz arslanlirini qandurushqa owlarni titma-titma qilghanidi, Chishi shirliri üçhün owlarni bogħqanidi; Öngkūrlirini ow bilen, uwilirini olja bilen toshquzgħanidi. 13 Mana, Men sanga qarshimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; Men séning jeng harwiliringni is-tütekk aylandurup köydiwritimen; Qilich yash shirliringni yewatidu, Owangni yer yüzidin élip tashlaymen; Elchiliringning awazliri qayta héch anglanmaydu.

3 Qanliq sheherge way! U yalghanchiliq, zulum-zorawanliq bilen tolghan, U olja élishtin héch qol üzgen emes! **2** Ah, qamchining qarsildashliri! Chaqlirining daqangshiwatqan, Atlarning chapchiwatqan, Pingildap kétiwatqan jeng harwilirining sadaliri! **3** Qara, atliq leshkerlerning qangqishliri, Qilichlarning walildashliri, Neyzilerning palildashliri, Öltürülgenlerning köplüki, Ölükler döwe-döwe! Jesetlerning sani yoqtur; Ular jesetlerge putlishidu. **4** — Séhirlerning piri u, — Ellerni pahishiwazliqi, Jemetlerni séhirliri bilen sétiwétidu; Sen shérinsuxen pahishining nurghun pahishilikliri tüpeylidin, **5** Mana, Men sanga qarshiliship chiqqanmen, — — deydu samawiy qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, Königlikning étikini qayrip yüzüngge yépip, séni ashkarilaymen, Ellerge uyat yerliringni, Padishahliqlargha nomusungni körsitimen. **6** Üstüngge nijasetni tashlaymen, Séni shermendichilikte qaldurimen, Séni reswa qilimen. **7** We shundaq boliduki, Séni körgenlerning hemmisi sendin qéchip: — «Ninewe weyran qilindi! Uning üchün kim haza tutidu?» — deydu; Men sanga teselli bergüchilerni nedin tépip bérinen? **8** Sen deryalarning otturisida turghan, Etrapida sular bolghan, Istihkami déngiz bolghan, Sépili déngiz bolghan No-Amon shehiridin ewzelmusen? **9** Éfiopiyemu, Misirmu uning küch-qudriti idi, Ularning küchi cheksiz idi; Put hem Liwiyalikler uningha yardenchi idi; **10** Umu élip kétılıp, esirlikke chüshken; Barliq kocha bészida bowaqliri chörüp tashliwétildi; Ular uning mötiwerliri üchün chek tashlidi, Uning barliq erbabliri zenjirde baghlan'ghanidi. **11** Senmu mest bolisen; Sen mökünüwalisen; Sen düshmenden himaye izdep yürisen; **12** Séning barliq istihkamliring xuddi tunji méwige kirgen enjür derixining enjürlirige oxshaydu; Birla silkise, ular yégüchiniing aghzığha chüshidu. **13** Mana, xelqing shehiringde qız-ayallardek bolup qalди; Zéminingning qowuqliri düshmenliringge keng ichilidu; Ot tömür taqaqliringni yep kétidu. **14** Emdi muhasirige teyyarliq qilip su tartip qoy! Qorghanliringni mustehkemle! Séghiz topidin lay étip, Hak layni cheylep qoy! Xumdanni raslap qoy! **15** Ot séni shu yerde yep kétidu; Qilich séni üzüp tashlaydu; U séni chéketke lichinkisidek yewatidu; Emdi özüngni chéketke lichinkiliridek köp qil, Chéketkidek özüngni zor köp qil! **16** Sen sodigerliringni asmandiki yultuzlardin köp

qilding; Mana, chéketke lichinkisi qanat chiqirip, uchup kétidu! **17** Séning erbabliring chéketkilerdek, Serdarliring mijir-mijir chaqchiqizlardek bolidu; Mana ular soghuq künide chitlar ichige kiriwélip makan qilidu; Quyash chiqqanda, ular qéchip kétidu, Barghan yérini tapqılı bolmaydu. **18** Chopanliring mügdep qaldi, i Asuriyening padishahi; Séning aqsöngekliring jim yatidu; Xelqing taghlar üstige tarqılıp ketti, Héchkim ularni yighmaydu; **19** Séning yarang dawasiz, Séning zexming éghirdur; Xewiringni anglichanlarning hemmisi üstüngdin chawak chalidu; Chünki toxawsiz rezilliking kimning bésigha kelmigendu?

Habakkuk

1 Habakkuk peyghember körgen, uningha yüklen'gen wehiy: — **2** Ah Perwerdigar, qachan'ghiche men Sanga nida qilimen, Sen anglimaysen? Men Sanga: «Zulum-zorawanliqlı!» dep nale-peryad kötürimen, Biraq Sen qutquzmaysen. **3** Sen némishqa manga qebihlikni körgüzisen, Némishqa japa-zulumgha qarap turisen? Chünki bulangchiliq, zulum-zorawanlıq köz aldimdurdur; Jenggi-jédeller bar, Dewalar köpeymekte. **4** Shunga qanun palech bolup qaldi, Adalet meydan'gha héch chiqmaydu; Chünki reziller heqqaniy ademni qistimaqtı; Shunga hökümler burmilinip chiqirilidu. **5** Eller arisida solidighan bir ishni körüp bęqinglar, obdan qaranglar, heyranuhes qélinglar! Chünki silerning dewringlarda bir ish qilimenki, Birsi silerge bayan qilghan teghdirdimu siler ishenmeytinglar. **6** Chünki mana, Men héliqi mijesi osal hem aldiraqsan el kaldiyerni ornidin turghuzimen; Esli özige tewe emes makanlarnı igilesh üchün, Ular yer yüzining kengri jaylirini bésip mangidu; **7** Ular özlirining déginini hésab qılıdu hem özini xalighanche yuqiri tutidu; **8** Ularning atlari yilpizlardın ittik, Kechte owgha chiqidighan börilerdin eshediyydur; Atliq leshkerler atlirini meghrurane chapchitidu; Atliq leshkerler yiraqtın kélidu, Ular owgha shungghughan bürküttek uchup yürüdu. **9** Ularning hemmisi zulum-zorawanlıqqa kélidu; Ularning top-top ademliри yüzlerini aldigha békitip, algha basidu, Esirlerni qumdek köp yighidu. **10** Berheq, u padishahlarnı mazaq qılıdu, Emirlernimu nezirige almaydu; U hemme istikhkamları mesxire qılıdu, Chünki u topatupraqlarnı döwe-döwe qılıp, ularni ishghal qılıdu. **11** Shundaq qılıp u shamaldek ghuyuldap ötidu, Heddidin éship gunahkar bolidu; Uning bu kück-qudrıti özige ilah bolup sanılıdu. **12** Sen Ezeldin Bar Bolghuchi emesmu, i Perwerdigar Xudayim, méning Muqeddes Bolghuchim? Biz ölmeymiz, i Perwerdigar; Sen uni jazayingni beja keltürüşh üchün békikensen; Sen, i Qoram Tash Bolghuchi, uni [bizge] ibret qılıp tüzitishke belgiligensen. **13** Séning közüng shunche ghubarsız idiki, Rezillikke qarap turmayting; Emdi némishqa Sen munapiqliq qilghanlargha qarap turisen, Reziller özidin adil bolghan kishini yuwalghinida, némishqa sükküt qilisen? **14** Sen ademlerni xuddi déngizdiki béliqlardek, Xuddi

özliri üstide héch yétekligüchisi yoq ömiliğüchi haywanlarga oxshash qilisen; **15** Shu [kaldiy kishi] ularning hemmisini changgikigha ilinduridu, Ularnı öz tori bilen tutuwalidu, Ularnı yighma torigha yighidu; Shuning bilen xushal bolup shadlinidu; **16** We torigha qurbanlıq sunidu, Yighma torigha isriq salidu, Chünki shular arqılıq uning nésiwisi mol, Németliri lezzetlik boldı. **17** Emdi u shu teriqide torini toxtawsız boshitiwerse, Shu teriqide ellerni héch rehim qilmay qiriwerse bolamdu?

2 «Emdi men öz közitimde turiwérinen, Özünni munar üstide des tikleymen, Uning manga néme deydighanlıqını, Shuningdek özüm bu dad-peryadim toghruluq qandaq téigkeitlik jawab téipishim kéreklikini bilishni kütüp turimen». **2** Hem Perwerdigar jawaben manga mundaq dédi: — «Oqughanlar yığırsun üçün, Bu körün'gen alametni yéziwal; Uni taxtaylor üstige éniq oyup chiq; **3** Chünki bu körün'gen alamet kelgüsidi békilgen bir waqit üchün, U ademlerge axiretni telpündüridu, U yalghan gep qilmaydu; Uzun'ghiche kelmey qalsimu, uni kütkin; Chünki u jezmen yétip kélidu, héch kéchikmeydu. **4** Qara, tekebburlıship ketküchini! Uning qelbi öz ichide tüz emes; Biraq heqqaniy adem öz étiqad-sadiqliqi bilen hayat yashaydu. **5** Berheq, sharab uningha satqunluq qılıdu, — — U tekebbur adem, öyde tinim tapmaydu, Hewisini tehtisaradek yoghan qılıdu; U ölümdek héchqachan qanmaydu; Özige barlıq ellerni yighidu, Hemme xelqni özige qaritiwalidu. (**Sheol h7585**) **6** Bularning hemmisi kényin u toghruluq temsili sözlep, Kinayilik bir téipishmaqni tilgha alidu: — «Özining emesni méning dep qoshuwalghuchigha way! ([Bundaq ishlar] qachan'ghiche bolidu?!) Görüge qoyghan nersiler bilen özini chingdighuchigha way!» **7** Sendin jazane-qrerz alghuchilar biraqla qozghalmamdu? Séni titretküchiler biraqla oyghanmamdu? Andin sen ulargha olja bolmamsen? **8** Sen nurghun ellerni bulang-talang qilghanlıqıng tüpeylidin, Hem kishilerning qanlıri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanlıqıng tüpeylidin, Saqlınip qalghan eller séni bulang-talang qılıdu; **9** Halaket changgilidin qutulush üchün, Uwamni yuqırıgha salay dep, Nepsı yoghinap öz jemetige haram menpeet yighuchigha way! **10** Nurghun xelqlerni weyran qılıp, Öz jernetigge ahanet keltürdüng, Öz jéninggha qarshi gunah

sadir qilding. **11** Chünki tamdin tash nida qilidu, Yaghachlardin lim jawab bérifu: — **12** Yurtni qan bilen, Sheherni qebihlik bilen qurghuchigha way!» **13** Mana, xelqlerning jan tikip tapqan méhnitining peqet otqa yéqilghu qilin'ghanliqi, El-yurtlarning özlerini bühude halsiratqanliqi, Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin emesmu? **14** Chünki xuddi sular déngizni qaplighandek, Pütün yer yəzi Perwerdigarni bilip-tonush bilen qaplinidu. **15** Öz yéqininggħha haraqni ichkügħuchige — — Uning uyat yérige qarishing üchün, Tulumungdin quyup, uni mest qilghuchi sanga way! **16** Shan-sherepning ornida shermendichilikke tolisen; Özüngmu ich, Xetniliking ayan bolsun! Perwerdigarning ong qolidiki qedeh sen terepke burulidu, Shan-sheripingning üstini reswayipeslik basidu. **17** Liwan'ha qilghan zulum-zorawanliq, Shundaqla haywanlarni qorqitip ulargha yetküzen weyranchiliqmu, Kishilerning qanlıri, zémin, sheher hem uningda turuwatqan hemmeylen'ge qilghan zulum-zorawanliq tüpeylidin, Bular séning mijiqinqi chiqiridu. **18** Oyma mebudning néme paydisi, Uni uning yasighuchisi oyup chiqqan tursa? Quyma mebudningmu we uningħha tewe saxta telim bergħuchining néme paydisi — — Chünki uni yasighuchi öz yasighinigha tayinidu, Démek, zuwansiz «yoq bolghan nersiler»ni yasaydu? **19** Yaghachqa «Oyghan!» dégen ademge, Zuwansiz tashqa «Ture!» dégen'ge way! U wez éytamu? Mana, u altun-kümüsh bilen hellendi, Uning ichide héch nepes yoqtur. **20** Biraq Perwerdigar Öz muqeddes ibadetxanisididur! Pütküll yer yəzi Uning alidha stüküt qilsun!

3 Habakkuk peyghemberning duasi, «Shiggaon» ahangida: — **2** «Perwerdigar, men xewiringni anglidim, eyminip qorqtum. I Perwerdigar, yillar arisida ishingni qaytidin janlandurghaysen, Yillar arisida ishingni tonutqaysen; Derghezepte bolghiningda rehimdilliqni ésingge keltürgeySEN! **3** Tengri Témandin, Pak-Muqeddes Bolghuchi Paran téghidin keldi; (Sélah) Uning shan-sheripi asmanlarni qaplidi, Yer yəzi uning medhiyiliri bilen toldi; **4** Uning parqiraqlı tang nuridek boldi, Qolidin chaqmaq chaqqandek ikki nur chiqti; Shu yerde uning kück-qudrity yoshurunup turidu. **5** Uning aliddin waba, Putliridin choghdek yalqun chiqmaqta idi; **6** U turup yer yəzinı mölcherli; U qariwidi, ellerni dekke-dükkige saldi; «mengü tagħħar» pare-pare qilindi, «ebediy döng-égizlikler»

égildürüldi, Uning yolliri bolsa ebediydur. **7** Men Kushan qebilisining chédirlirining parakendichilikte bolghanlıqini, Midyan zéminidiki perdiłerni titrek basqanlıqini kördum. **8** Perwerdigar deryalargħa achchiqlandimikin? Séning gheziping deryalargħa qaritildimikin? Qehring déngizgħha qaritildimikin? Atliringħha, nijat-qutquzushni épklidighan jeng harwiliringħha minip kelgen'ghusen! **9** Séning oqyaying ayan qilindi, Sözung boyiche, [Israel] qebililirige ichken qesemliring üchün ayan qilindi! (Sélah) Sen yer yəzinı derya-kelkünler bilen ayriwetting. **10** Tagħħar Séni körüp, azablinip tolghinip ketti; Dolqunlap aqqan sular kelkündek ötüp ketti; Chongħur déngiz awazini qoyuwétip, Qollirini yuqirigha örletti. **11** Étilħan oqliringning parqiraq nurini körüp, Palidighan neyzengning yoruqluqini körüp, Quyash hem ay öz turalħusida jim turdi. **12** Sen achchiqingda yer yəzidin ötüp yürüsh qilding; Ellerni ghezipingde ziraetni soqqandek soqtung; **13** Öz xelqingning nijat-qutquzulushi üchün, Sen Öz Mesihing bilen bille nijat-qutquzush üchün chiqting; Ulini boynighiċċe échip tashlap, Rezilning jemetining běshini urup-yanjip, uningdin ayriwetting; (Sélah) **14** Sen uning neyziliri bilen serdarlirining běshīha sanjiding; Ular deħshetlik qara quyundek méni tarqitiwétišħke chiqti, Ularning xushalliqi ajiz möminlerni yosħurun jayda yalmap yutushtin ibarettur! **15** Sen atliring bilen déngizdin, Yeni döwēdōwe qilin'ghan ulugh sulardin ötüp mangding! **16** Men bularni anglidim, ichi-bagħrimni titrek basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustixanlirim chirip ketkendek boldi, Putlirimni titrek basti; Chünki men külpetlik künide, Yeni öz xelqimge tajawuz qilghuchi bésip kirgen künidimu, Sewr-xatirjemlikte turushum kérek. **17** Chünki enjür derixi chécheklimisimu, Üzüm tallirida mħewi bolmisimu, Zeytun derixige qilghan ejir yoqqa chiqqan bolsimu, Étizlar héch hosul bermigen bolsimu, Qotandin qoy padisi üzügen bolsimu, Éghilda kala padisi yoq bolsimu, **18** Men haman Perwerdigardin shadlini, Manga nijatimni bergħuchi Xudayimdin shadliqqa chomūlīmen, **19** Perwerdigar, Reb, méning kück-qudritymdur; U méning putlirimni kékynningkidek qilidu; Méni yuqiri jaylirimda mangħuzidu! (Bu küy negħmichilerning běshīha tapshurulup, tarliq sazlar bilen oqulsun).

Zefaniya

1 Amonning oghli Yosiya Yehudagha padishah bolghan waqtarda, Hezekiyaning chewrishi, Amariyaning ewrisi, Gedaliyaning newrishi, Kushining oghli Zefaniyaghа yetken Perwerdigarning sözi: — 2 Men yer yüzidin hemmini qurutuwétimen, — deydu Perwerdigar; 3 — Insan hem haywanni qurutuwétimen, Asmandiki uchar-qanatlар hem déngizdiki béliqlarni, Barliq putlikashanglarni rezil ademler bilen teng qurutuwétimen, Insaniyeti yer yüzidin üzüp tashlaymen, — deydu Perwerdigar. 4 — Shuning bilen Men Yehuda üstige, Barliq Yérusalémdikiler üstige qolumni sozimen; Mushu yerde «Baal»ning qalduqini, «Qémár»larning namini kahinlar bilen bille üzüp tashlaymen; 5 Shundaqla ögzide turup asmandiki jisimlарgħa bash uridighanlarni, Perwerdigargħa bash urup, shundaqla Uning nami bilen qesem qilip turup, «Malkam»ning nami bilenmu qesem qilidighanlarni, 6 Perwerdigardin tezgenlerni, Perwerdigarni izdimeydighan yaki Uningdin yol sorimighanlarnimu üzüp tashlaymen. 7 Reb Perwerdigarning huzuri aldida süküt qilinglar; Chünki Perwerdigarning küni yeqindur; Chünki Perwerdigar qurbanliqni teyyarlıdi, U méhmanlarni «taharet qildurup» halal qildi; 8 Perwerdigarning qurbanliqining künide shundaq boliduki, Men emirlerni, padishahlarning oghullirini we yat ellerning kiyimlirini kiyiwalghanlarning hemmisini jazalaymen; 9 Shu küni Men bosughidin dessimey atlaydighanlarni, Yeni zulum-zorawanlıq hem aldamchiliqqa tayinip, xojayinlirining öylirini tolduridighanlarni jazalaymen. 10 Shu künide, — deydu Perwerdigar, «Béliq derwazisi»din «Waydad», «İkkinci mehelle»din hörkireshler, Döng-égizliklerdin ghayet zor «gum-gum» qilip weyran qilin'ghan awazlar anglinidu. 11 «Hörkirenglar, i «Oymanlıq mehellisi»dikiler; Chünki «sodiger xelq»ning hemmisi qilichlandi, Kümüş bilen chingdalghanlar qirildi!» 12 — We shu chaghda shundaq boliduki, Men Yérusalémni chiraghlar bilen axturimen, Arzangliri üstide tin'ghan sharabtek turghan endishisiz ademlerni, Yeni könglide: «Perwerdigar héch yaxshiliqni qilmaydu, yamanliqnimu qilmaydu» dégenlerni jazalaymen. 13 Emdi bayliqliri olja, Öyliri berbat bolidu; Ular öylerni salghini bilen, Ularda turmaydu; Üzümzarlarni berpa qilghini bilen, Ularning sharabini

ichmeydu. 14 Perwerdigarning ulugh küni yeqindur; Berheq yeqindur, intayin téz yétip kélidu; Angla, Perwerdigarning kümining sadasi! Yétip kelgende palwanmu elemlik warqiraydu. 15 Shu küni qehr élip kélidighan bir kün, Külpetlik hem derd-elemlik bir kün, Weyranchiliq hem berbatlıq chüshidighan bir kün, Zulmetlik hem sürlük bir kün, Bulutlar hem qap-qarangħħuluq bilen qaplan'ghan bir kün, 16 Istihkamlashqan sheherlerge, sépilning égiz poteylirige hujum qilidighan, Kanay chélinidighan, agah signali kötürülidighan bir kün bolidu. 17 Men ademler üstige külpetlerni chüshürimen, — Ular qarighulardek yürüdu; Chünki ular Perwerdigargħa qarshi gunah qildi; Ularning qanlıri topa-changdek, Ularning üchey-qérinliri poqtek töküldi; 18 Perwerdigarning qehri chüshken künide altunkümüchliri ularni qutquzalmaydu; Belki pütkül jahan Uning ghezep oti teripidin yewétildi; Chünki U barliq yer yüzidikilerning üstige mutleq bir halaket, dehshetlik bir halaket chüshürudu.

2 Yighilngħar, özüngħarni yighingħar, i nomussiz «yat el», 2 Yarliq chiqquche, Kün topandek téz ötüp ketkūche, Perwerdigarning achchiq ghezipi üstünglerge chüshküche, Perwerdigarning ghezipi élip kélidighan kün üstünglerge chüshküche, 3 Perwerdigarni izdenglar, i Uning hökümlirini ada qilghan zémindiki kemterler; Heqqaniqliqni izdenglar, kemterlikni izdenglar; Éhtimal siler Perwerdigarning ghezipi bolghan künide panah tapqan bolisiler. 4 Chünki Gaza tashlan'ghan bolidu, Ashkélon weyrane bolidu; Ular Ashdodtikilerni chüsh bolmayla heydiwétidu; Ekron yulup tashlinidu. 5 Dénz boyidikiler, yeni Qéret élidikilerge way! Perwerdigarning sözi sanga qarshidur, i Qanaan, Filistiylerning zémini! Ahaleng qalmighuħe Men séni halak qilimen. 6 Dénz boyi padichilar üçhün chimenzar, Qoy padiliri üçhün qotanlar bolidu; 7 Dénz boyi Yehuda jemetining qaldisi igidarchiliqida bolidu; Ashu yerde ular ozuqlinidu; Ashkélonning öyliride ular kech kirgende yatidu, Chünki Perwerdigar Xudasi ularning yénigha bérüp ulardin xewer élip, Ularni asarettin azadliqqa érishtürüdu. 8 Men Moabning deshniżimi, Ammoniyarning haqaretlirini anglidim; Ular shundaq qilip Méning xelqimni mazaq qilip, Ularning chégralirini paymal qilip maxtinip ketti. 9 Shunga Men Öz hayatim bilen qesem qilimenki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan

Perwerdigar, Israilning Xudasi, Moab jezmen xuddi Sodomdek, Ammoniylar xuddi Gomorradek bolidu — Yeni chaqqaqlar we shorluqlar qaplan'ghan jay, daim bir chöl-jezire bolidu; Hem xelqimning qaldisi ulardin olja alidu, Qowmimning qalghanliri bulargha ige bolidu. 10 Ularning tekebburluqidin bu ish beshigha kélidu, Chünki ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning xelqini mazaq qilip maxtinip ketti. 11 Perwerdigar ulargha dehshetlik bolidu; Chünki U yer yüzidiki butlarning hemmisini qurutiwétidu; Shuning bilen eller, barliq chet araldikiler herbiri öz jayida Uningha ibadet qildi. 12 I Éfioyiylar, silermu Méning qilichim bilen öltürülisiler. 13 U qolini sozup shimalgha tegküzüp, Asuriyeni halak qildi, Ninewe shehirini weyrane, chöl-bayawandek qehetchilik jay qildi. 14 Uning otturisida charwa padiliri, Shundaqla haywanlarning herxilliri yatidu; Chöl huwqushi, chirqirighuchi huwqushlar uning tüwruk bashlirida qonidu; Dériziliridin sayrashlar anglinidu; Bosughilirida weyraniliq turidu; Chünki U buning kédir yaghach neqishlirini ochuqchiliqta qalduridu; 15 Mana bu endishisiz yashap kelguchi shad-xuram sheher, Könglide: «Menla bardurmen, mendin bashqa biri yoqtur» dégen sheher — U shunchilik bir weyrane, haywanlarning bir qonalghusi bolup qaldighu! Uningdin ötüwatqanlarning hemmisi üshqirtidu, Qolini silkiydu.

3 Asiyliq qilghuchi, bulghan'ghan, jebir-zulum yetküzgüchi sheherge way! 2 U awazni anglimidi, terbiyini qobul qilmidi; Perwerdigargha tayanmidi, Xudasigha yéqinlashmidi. 3 Uning otturisida bolghan emirlirining hemmisi hörkireydighan shirlar, Uning soraqchiliri bolsa kechliki owlaydighan, etigini ghajilighudek héchnerse qaldurmaydighan börilerdurd; 4 Uning peyghemberliri wezinsiz, asiy kishiler; Uning kahinliri muqeddes ibadetxanini bulghaydighanlar, Tewrat-qanunigha buzghunchiliq qilidighanlar. 5 Heqqaniy Perwerdigar uning otturisididur; U héch heqqaniyetsizlik qilmaydu; Her etigende adil hökümini ayan qildi; Hökümide kemchilik yoqtur; Biraq namerd adem héch nomusni bilmeydu. 6 — Men ellerni üzüp tashliwetkenmen, Ularning istihkam poteyliri weyranidur; Kochilirini héchbir adem ötmigüdekk qilip xarabe qilghanmen; Sheherliri ademzatsiz, héch turghuchisi yoq qilinip halak bolghan. 7 Men: «Peqet Mentin qorqunlar, terbiyini qobul qilinglar» — dédim. Shundaq bolghanda uningha

hemme békitkenlirim chüshürülmey, makani héch xaniweyran bolmas. Biraq ular baldurla ornidin turup, hemme ishlirini haram qiliwetti. 8 Shunga Méni küütünglar, — deydu Perwerdigar, Men guwahliq bérishke ornumdin qozghalghan kün'giche — Chünki Méning qararam — ellerni yighthish, Padishahliqlarni jem qilishtin ibaretki, Ularning üstige qehrimni, Hemme dehshetlik achchiqimni beshigha töküsh üchündür. Chünki yer yüzining hemmisi achchiq ghezipimning oti bilen köydürüwétilidu. 9 Chünki shu tapta barliq ellerner Perwerdigarining namigha nida qilip chaqirishi tühün, Uning xizmitide bir jan bir ten bolushi tühün, Men ularning tilini sap bir tilgha aylandurimen, 10 Chünki Éfioyiye deryalirining nérisidin Méning dua-tilawetchilirim, Yeni Men tarqatqanlarning qizi, Manga sunulghan hediyeni épkelidu. 11 Shu künü sen Manga asiyliq qilghan barliq qilmishliring tüpeylidin iza tartip qalmaysen; Chünki shu tapta Men tekebburluqungdin xushallinip ketkenlerni arangdin élip tashlaymen, Shuning bilen sen muqeddes téghim tüpeylidin halingni ikkinchi chong qilmaysen; 12 We Men arangda kemter hem miskin bir xelqni qaldurimen, Ular Perwerdigarning namigha tayinidu. 13 Israilning qaldisi ne qebihlik qilmaydu, Ne yalghan sözlimeydu, Ne ularning aghzidin aldamchi til tépilmaydu; Ular belki ozuqlinip, yatidu, Héchkim ularni qorqutmaydu. 14 Yayrap-yashna, i Zion qizi! Tentene qilip warqira, i Israil! Pütün qelbing bilen xushal bolup shadlan, i Yérusalémning qizi! 15 Perwerdigar séni jazalaydighan hökümlerni élip tashlidi, Düşhminingni qayturuwetti; Israilning padishahi Perwerdigar arangdidur; Yamanlıqni ikkinchi körmeysen. 16 Shu künü Yérusalémgha étytiliduki, «Qorqma, i Zion! Qolliring boshap, sanggilap ketmisun! 17 Perwerdigar Xudaying arangda, Qutquzidighan qudret Igisisidur! U shadlıq bilen üstüngde shadlinidu; Öz méhir-muhebbitide aram alidu; Üstüngde naxshilar éytip yayrap-yashnaydu. 18 Jemiyet sorunliridiki nomussiz ibadet tüpeylidin aranglardin azablan'ghanlarni yighthimen; Bularning shermendilikliri ulargha éghir kéletti. 19 Mana, Men shu tapta séni xarlıghanlarning hemmisini bir terep qilimen, Aqsaq bolghan qizni qutquzimen; Talagha heydiwétilgen qizni yighthimen; Del ular xorlan'ghan barliq zémirlarda ularni [Özümge] medhiye keltürguchi, shöhret bolghuchi qilip tikleymen. 20 Men shu tapta, yeni silerni

yighqan waqitta, silerni [öyge] épkekímen; Chünki
Men köz aldinglarda silerni asarettin azadliqqa
chiqarghınimda, Silerni yer yüzidiki barlıq eller arisida
shöhretlik, [Özemge] medhiye keltürgüchi qilimen, —
deydu Perwerdigar.

Hagay

1 Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning birinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq Shéaltielning oghli, Yehudaning waliysi Zerubbabelge hem Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuagha keldi: — **2** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Bu xelq: «Waqtı kelmidi, Perwerdigarning öyini qurush waqtı téxi kelmidi» — deydu. **3** We Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: — **4** Bu öy téxichila xarabe tursa, bu siler taxtaydin bézelgen öyliringlarda yashaydighan waqitmu? **5** Mana, Perwerdigar mundaq deydu: — — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **6** Térighininglar köp, yighiwalidighininglar az; Yeysiler, biraq toymaysiler; Ichisiler, biraq qanmaysiler; Kiyisiler, biraq héchqandaq illimaysiler; Ish heqqi alghuchi bolsa, Xuddi ish heqqini töshük hemyan'gha salghan'gha oxshashtur. **7** — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Qiliwatqininglar üstide köngül qoyup oylininglar! **8** Taghqa chiqip, yaghachni élip kélinglar, öyini qurunglar; shundaq qilsanglar Men uningdin xurser bolimen, shan-sherepeké érishimen, — deydu Perwerdigar. **9** — Siler köpni küttünglar, mana, érishkininglar az boldi; uni öyge épkelgininglarda, Men uni püwlep yoqattim; bu néme üchün? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — — Chünki Méning öyümning xarabe bolghinigha qarimay, öz öyünglarni [sélishqa] yürüşühp yürüwatisiler. **10** Shunga üstünglarda asmanlar shebnemni bermeydu, zémimnu hosulini bermeydu; **11** Men zémin'gha, taghqa, ziraetlerge, yéngi sharablargha, zeytun méyigha, tupraqning ündürmilirige, insanlarga, mal-waranolarga we qollardiki barlıq ejirlerge qurghaqchiliqni chaqirdim. **12** Shuning bilen Shéaltielning oghli Zerubbabel hem Yehozadakning oghli bash kahin Yeshua we xelqning qaldisining hemmisi Perwerdigar Xudasining awazigha, shuningdek Perwerdigar Xudasining Hagay peyghemberni ewetishi bilen, uning sözlirige qulaq saldi; xelq Perwerdigar alidda qorqtı. **13** Andin Perwerdigarning elchisi Hagay Perwerdigarning xewirini xelqqe yetküüp: — «Men siler bilen billidurmen» — deydu Perwerdigar, — dédi. **14** We Perwerdigar Shéaltielning oghli,

Yehudaning waliysi Zerubbabelning rohini, shundaqla Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuaning rohini hem xelq qaldisining herbirining rohini qozghidi; ular samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Xudasining öyige kélip ishlidi. **15** Bu Darius padishahning ikkinchi yili, altinchi ayning yigirme tötinchi küni idi.

2 Yettinchi ayning yigirme birinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: **2** — «Shéaltielning oghli, Yehudaning waliysi Zerubbabelge, Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshuagha hemde xelqning qaldisigha söz qılıp ulardin: — **3** «Aranglardin eyni chaghdkı shan-sherepte bolghan bu öyini körgenlerdin kim bar? Siler hazır uningga qandaq qaraysiler? Neziringlarda u héchnémige erzimeydu, shundaqmu?» — dep sorighin. **4** — Biraq hazır, i Zerubbabel, jasaretlik bol, — deydu Perwerdigar, — Yehozadakning oghli, bash kahin Yeshua, jasaretlik bol; zémindiki barlıq xelq, jasaretlik bolup ishlenglar, — deydu Perwerdigar. — Chünki Men siler bilen billidurmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Misirdin chiqqan waqtinglarda silerge ehde qilghan sözüm we Méning Rohim aranglarda turup keldi; hergiz qorqmanglar. **6** Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — — Yene pejet azghina waqittin kényin Men asmanlar, yer üzeri, déngiz hem quruqluqni tewritimen; **7** Men barlıq ellerni tewritimen; netijide ellerning serxil etiwar nersiliri élip kélinidu. Men mushu öyini shan-sherepek toldurimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **8** — Kümüş Méningki, altın Méningki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Bu öyning kényinkı shan-sheripi eslidikidin zor bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men mushu yerde aramlik-xatirjemlikni ata qilimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar». **10** Darius padishahning ikkinchi yili, toqquzinchi ayning yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Hagay peyghember arqiliq kélip mundaq déyildi: — **11** «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Kahnlargha söz qılıp ulardin Tewrat-qanuni toghruluq: — **12** «Birsı tonining étikide «[Xudaghı] atalghan gösh»ni kötüüp kétiwatqinida, uning étiki nan'gha, umachqa,

sharabqa, zeytun maygha yaki herqandaq ash-
ozuqqa mundaqla técip ketse, undaqta u nersiler
«[Xudagha] atalghan» bolamdu?» — dep sorighin». Kahinlar jawaben: «Yaq» — dédi. 13 We Hagay: «Birsi jesetke técip «napak» bolghan bolsa, u bu ash-ozuqning qaysibirige tegse, undaqta ash-ozuq napak bolamdu?» — dep soridi. Kahinlar jawaben: «U napak bolidu» — dédi. 14 Andin Hagay jawaben mundaq dédi: —«Perwerdigar: «Emdi bu xelq, bu «yat el» Méning aldimdimu shundaqtur, ularning qollirida ishlen'genlirining hemmisimu shundaqtur, shuningdek ularning shu yerde Manga herbir sun'ghanlirimu napaktur» — deydu. 15 — Emdi hazır köngül qoyup oylininglar — Bügündin bashlap, mushu waqittin tartip körünglar — taki Perwerdigarning ibadetxanisidiki tash üstige yene bir tal tash qoyulghuche, 16 shuningdin ilgiriki künlerde, birsi «yigirme küre»lik bir döwe ashliqni alghili kelgende, mana peqet on kürila chiqti; birsi sharab küpidin ellik komzek alghili kelse, mana peqet yigirme komzek chiqti. 17 Men qolliringlar bilen ishligen barliq ishliringlarda silerni judun, hal we möldür apetliri bilen urup keldim; biraq siler yénimgha qaytmidinglar. 18 Emdi ötünimenki, köngül qoyup oylininglar — bu kün, yeni toqquzinchi ayning yigirme tötinchi künidin bashlap, mushu waqittin tartip, — yeni Perwerdigarning ibadetxanisining qayta qurulushini bashlighan künidin kényinki ishlargha köngül qoyup oylininglar; 19 danlar ambargha yighildimu? Üzüm talliri, enjür, anar hem zeytun derexliri héch méwe bermidi. Biraq Men bu kündin bashlap silerni beriketleymen». 20 We Perwerdigarning sözi shu ayning yigirme tötinchi künü Hagayha ikkinchi qétim kélép mundaq déyildi: — 21 — Yehudagha waliy bolghan Zerubbabelge söz qilip mundaq dégin: — «Men asmarlarni, zéminni tewritishke temshiliwatimen; 22 Padishahliqlarning textini örütwétimen, ellerner padishahliqlirining kúchini yoqitimen; jeng harwiliri hem uning üstide olturghanlarni örütwétimen; atlar we atliq eskerler, ularning herbiri öz qérindishining qilichi bilen mollaq atquzulidu. 23 Shu künide — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men séni, yeni Shéaltielning oghli Zerubbabelni alimen, — deydu Perwerdigar — andin séni xuddi möhürlük üzükümdek qilimen; chünki Men séni talliwaldim,

— deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

Zekeriya

1 Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchı ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi, Berekianing oghli Zekeriya peyghemberge kélip mundaq déyildi: — 2 — «Perwerdigar ata-bowiliringlardin intayin qattiq ghezeplendi. 3 Shunga sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — «Méning yénimgha qaytip kélénglar, Men silerning yéninlarga qaytip kélémin» deydu», — dégin. 4 — Ata-bowiliringlardek bolmanglar; chünki ilgiriki peyghemberler ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — Rezil yolliringlardin, rezil qilmishliringlardin yénip towa qilinglar, dégen», — dep jakarlıghan. Biraq ular Manga qulaq salmighan, boysunmighan, — deydu Perwerdigar. 5 — Silerning ata-bowiliringlar hazir qéni? Peyghemberler bolsa, menggü yashamdu? 6 Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan sözlirim we belgilimilirim, ata-bowiliringlarning beshighimu chüshken emesmidi?». Shuning bilen ular yolidin yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirim boyiche bizni qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen. 7 Darius padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «Shébat éyi»ning yigirme tötinchi künü, Perwerdigarning kalamı Iddoning newrisi, Berekianing oghli Zekeriya peyghemberge keldi. U mundaq besharetni kördi: — 8 Men kéchide [alamet körünüşlerini] kördüm; mana, toruq atqa min'gen bir ademni kördüm; u chongqur oymanliqtiki xadas derexliri arisida turatti; uning keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar idi. 9 Men uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. Men bilen sözlisiwatqan perishte manga: «Men sanga bularning néme ikenlikini körsitimen» — dédi. 10 Xadas derexliri arisida turghan zat jawaben: «Bular Perwerdigarning yer yüzini uyanbuyan kézishke ewetkenliri» — dédi. 11 Bu atlar xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning Perishtisige jawab qilip: «Biz yer yüzide uyanbuyan kézip kelduq; mana, pütkül yer yüzü tiptinch, aramliqtar turuwaitidu» — dédi. 12 Perwerdigarning Perishtisi jawaben: «I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, qachan'ghiche sen bu yetmish yildin béri achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we Yehudaning sheherlirige rehim qilmaysen?» — dédi. 13 Perwerdigar men bilen sözlisiwatqan

perishtige yéqimliq sözler, teselli bergüchi sözler bilen jawab berdi. 14 Shuning bilen men bilen sözlisiwatqan perishte manga mundaq dédi: «Sen mundaq jakarlıgin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: «Yérusalém we Zion'gha bolghan otluq muhebbitimdin yürükim lawildap köyidu! 15 Shuning bilen Men erkin-azadilikte yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen; chünki Men [xelqimge] sella ghezeplinip qoyiwidim, ular heddisin éship [xelqimge] zor azar qildi», deydu. 16 Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men Yérusalémha rehim-shepinqetler bilen qaytip keldim; Méning öyüm uning ichide qurulidu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — «we Yérusalém üstige «ölchem tanisi» yene tartilidu». 17 — Yene mundaq jakarlıgin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Méning sheherlirim yene awatlishidu, Perwerdigar yene Zion'gha teselli béri we Yérusalémni yene talliwalidu». 18 Andin men beshimni kötürdüm, mana töt münggüzni kördüm. 19 Men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «Bular néme?» dep soridim. U manga: «Bu Yehuda, Israil we Yérusalémni tarqitiwetken münggüzlerdur» — dédi. 20 We Perwerdigar manga töt hünerwenni körsitti. 21 Men: «Bu [hünerwenler] néme ish qilghili keldi?» dep soridim. U: «Mana bular bolsa Yehudadikilerni héchkim qeddini rusliyalmighudek derijide tarqitiwetken münggüzler; biraq bu [hünerwenler münggüzlerini] dekke-dükkgiye chüshürgili, yeni ellerning Yehudaning zéminini tarqitiwetish üçün kötürgen münggüzlerini yerge tashliwetkili keldi!» — dédi.

2 Andin men beshimni kötürüp, mana qolida ölchem tanisini tutqan bir ademni kördüm 2 we uningdin: «Nege barisen?» dep soridim. U manga: «Men Yérusalémni ölchigili, uning kengqliki we uzunluqini [ölchep] bilgili barimen» — dédi. 3 Mana, men bilen sözlisiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning bilen körüşhüshke chiqti 4 we uningha mundaq dédi: — Yugür, bu yash yigitke söz qil, uningha mundaq dégin: — «Yérusalém özide turuwaitqan ademlerning we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerdek bolidu. 5 — we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun sépili, uning ichidiki shan-sheripi bolimen. 6 — Hoy! Hoy! Shimaliy zémindin qéchinglar, — deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni asmandiki töt tereptin chiqqan shamaldek tarqitiwetken, deydu

Perwerdigar». 7 «— Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin! 8 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Öz shan-sheripini dep U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge chéqilsa, shu Özining köz qarichoqigha chéqilghan bolidu. 9 Chünki mana, Men Öz qolumni ularning tüstige silkiyment, ular özlirige qul qilin'ghuchilargha olja bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. 10 Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi; chünki mana, kéliwatiimen, arangda makanlishimen, deydu Perwerdigar, 11 — we shu künide köp eller Perwerdigargha baghlinidu, Manga bir xelq bolidu; arangda makanlishimen we siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; 12 shuningdek Perwerdigar Yehudani Özining «muqeddes zémini»da nésiwisi bolushqa miras qilidu we yene Yérusalémni talliwalidu. 13 Barliq et igiliri Perwerdigar aldida sükit qilsun! Chünki U Özining muqeddes makanidin qozghaldi!»

3 Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida turuwatqan bash kahin Yeshuanı, shuningdek Yeshuanı ong teripide uning bilen düshmenlishishke turghan Sheytanni körsetti. 2 Perwerdigar Sheytan'gha: «Perwerdigar séni eyiblisun, i Shaytan! Berheq, Yérusalémni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun! Bu [kishi] ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» — dédi. 3 Yeshua bolsa paskina kiyimlerni kiygen halda Perishtining aldida turatti. 4 U Uning aldida turuwatqanlarga: «Bu paskina kiyimni uningdin salduriwétinglar» — dédi we uningha: «Qara, Men qebihlikingni sendin élip kettim, sanga héytliq kiyim kiygüzdü» — dédi. 5 Men: «Ular bésigha pakiz bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular pakiz bir sellini uning bésigha orap, uningha kiyim kiydürüdi; Perwerdigarning Perishtisi bir yanda turatti. 6 We Perwerdigarning Perishtisi Yeshuagha mundaq jékildi: — 7 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda mangsang, tapilighinimni ching tutsgang, Méning öyümni bashqurisen, hoylilirimha qaraydighan bolisen; sanga yénimda turuwatqanlarning arisida turush hoquqini bérímen. 8 — I bash kahin Yeshua, sen we séning aldingda olturghan hemrahliring

anglanglar (chünki ular bésiharelik ademler): — Mana, Men «Shax» dep atalghan qulumni meydan'gha chiqirimen. 9 Mana, Men Yeshuanıaldığa qoyghan tashqa qara! — Bu bir tashning üstide yette köz bar; mana, Men uning neqishlirini Özüm oyimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men bu zéminning qebihlikini bir kün ichidila élip tashlaymen. 10 Shu kuni, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — herbiringlar öz yéqininglarnı üzüm téli we enjür derixi astigha olturushqa teklip qilisiler».

4 Andin men bilen sözlisiwatqan perishte qaytip kélép méni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin oyghitiwétigen ademdek bolup qaldım; 2 U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men pütünley altundin yasalghan bir chiraghdañi kördüm; uning üstü teripide bir qacha, yette chirighi we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken; 3 uning yénida ikki zeytun derixi bar, birsi ong terepte, birsi sol terepte», dédim. 4 Andin jawaben men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «I teqsir, bular néme?» — dep soridim. 5 Men bilen sözlisiwatqan perishte manga jawaben: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» — dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. 6 Andin u manga jawaben mundaq dédi: «Mana samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Zerubbabelge qilghan sözi: «Ish kúch-quğret bilen emes, iqtidar bilen emes, belki Méning Rohim arqılıq pütidü! — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 7 — I büyük tagh, sen zadi kim? Zerubbabel aldida sen tüzlenglik bolisen; u [ibadetxanining] eng tüstige jipsima tashni qoyidu, shuning bilen uningha: «Iltipatlıq bolsun! Iltipat uningha!» dégen towlashlar yangrap anglinidu». 8 Andin Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — 9 «Zerubbabelning qoli mushu öyning ulini saldi we uning qolliri uni püttüridu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. 10 Kim emdi mushu «kichik ishlar bolghan kün»ni közge ilmisun? Chünki bular shadlinidu, — berheq, bu «yette» shadlinidu, — Zerubbabelning qoli tutqan tik ölchem téshini körgende shadlinidu; bu «[yette]» bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzige sepsélip qarawatqan közliridur». 11 Men jawaben perishtidin: «Chiraghdañning ong we sol teripide turghan ikki zeytun derixi néme?» dep soridim; 12 we ikkinchi

qétim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki altun neyche arqılıq özlikidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim. **13** U mendin: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» dep soridi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim. **14** U manga: «Bular pütkül yer-zéminning Igisi alvida turuwatqan «zeytun méyida mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — dédi.

5 Andin men yene béshimni kötüüp, mana bir uchar oram yazmini kördüm. **2** U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» — dédim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we qesem ichkütchilerning herbiri u teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu». **4** — «Men bu [yazmini] chiqirimen» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, «we u ogriniring öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashlirli bilen qoshupla yewetidu». **5** Andin men bilen sözlisiwatqan perishte chiqip manga: «Emdi béshingni kötürgin, némining chiqiawatqinini körüp baq» — dédi. **6** Men: «U néme?» — dep soridim. U manga: «Bu chiqiawatqan «efah» séwitidur», we: «Bu bolsa [shu rezillerning] pütün zémindiki qiyapitidur» — dédi. **7** Efah séwitining aghzidin dumilaq bir qoghushun kötürlüdi, mana, efah séwiti ichide bir ayal olтурatti. **8** U: «Bu bolsa, rezillik»tur — dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning aghzigha éghir qoghushunni tashlap qoydi. **9** Béshimni kötüüp, mana ikki ayalning chiqqanlıqını kördüm; shamal ularning qanatlirini yelpütüp turatti (ularning leylekningkidek qanatliri bar idi); ular efahni asman bilen zéminning otturisigha kötürdi. **10** Men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kötüüp mangidu?» — dep soridim. **11** U manga: Ular efah üchün «Shinar zémimi»da bir öy sélishqa ketti; öy berpa qilin'ghandin keyin, efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyulidu, — dep jawab berdi.

6 Andin mana, men yene béshimni kötüüp, ikki tagh otturisidin töj jeng harwisiñin chiqqanlıqını kördüm. Taghlar bolsa mis taghlar idi. **2** Birinchi jeng harwisiñiki qızıl atlar idi; ikkinchi jeng harwisiñiki qara atlar idi; **3** üchinchi jeng harwisiñiki aq atlar,

tötinchi jeng harwisiñiki küchlük chipar atlar idi. **4** Men jawaben men bilen sözlisiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. **5** Perishte manga jawaben: «Bular pütkül yer-zéminning Igisining huzuridin chiqqan asmanlarning töj rohi. **6** Qara atlar qétılghan harwa shimaliy zéminlar terepke kiridu; aqlar ularning keynidin mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepke mangidu. **7** Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi. U ulargha: «Ménginglar, yer yüzide uyaq-buyaq ménginglar» — dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi. **8** We U manga ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepke mangghanlar Méning Rohimdiki achchiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdi» — dédi. **9** Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **10** Sürgün bolup kelgenlerdin, yeni Helday, Tobiya we Yedayadin sowghatlarni qobul qilghin; shu küni ular Babildin kélép chüshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosianing öyige kirgin; **11** shundaq, kümüsh we altunni qobul qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqup we tajni Yehozadakning oghli bash kahin Yeshuaning beshigha kiygüzgin; **12** we Yeshuagh: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar, «Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» — dégin. **13** «Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shanshrepni zimmisige élip, öz textige olturup höküm sürüdu; u textke olturidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramliqni élip kélédighan hemkarlıq ular ikkisi arisida bolidu. **14** Mushu chembersiman taj Perwerdigarning ibadetxanisida Xelem, Tobiya, Yedayalargha we Zefaniyaning oghlining méhribanlıqığa bir esletme üçhün qoyulidu. **15** We yiraqta turuwatqanlar kélép Perwerdigarning ibadetxanisini qurush xizmitide bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu ish emelge ashurulidu».

7 Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni «Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Zekeriyagha keldi. **2** Shu chaghda Beyt-El shehiridikiler Shérezer we Regem-Melekterni Perwerdigardin iltipat sorashqa ewetkenidi. **3** Beyt-Eldikiler: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki kahinlardin,

shuningdek peyghemberlerdin: «Herbirimiz köp yillardin béri qilghinimizdek, beshinchı ayda herbirimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yighazarga olturnushimiz kérekmu?» — dep soranglar» dep tapilighanidi. 4 Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 5 «Zémindiki barlıq turuwatqan xelqqe hem kahinlarga söz qılıp mundaq sorighin: — «Siler mushu yetmish yıldın béri beshinchı ay we yettinchi aylarda roza tutup yigha-zar qilghininglarda, siler manga, heqiqeten manga roza tuttunglarmu? 6 Yégininglar, ichkininglar, bu peqet özünglar üchünlə yep-ichkininglardin ibaret boldi emesmu? 7 Bular Yérusalém we uning etrapidiki sheherliri ahalilik bolghan, taza awatlashqan chagharda, jenubiy Yehuda we töwen tüzlenglik ahalilik bolghan chagharda, Perwerdigar burunqı peyghemberler arqılıq jakarlıghan sözler emesmu? 8 Perwerdigarning sözi Zekeriyyagha kélip mundaq déyildi: — 9 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Heqiqiy adaletni yürgüzünglar, bir-biringlarga méhir-muhebbet we rehim-shepinq körüsitinglar, 10 tul xotun we yétim-yésirlarnı, yat ademler we namratlarnı bozek qilmangar; héchkim öz qérindishigha könglide yamanlıq oylimisun. 11 Biraq [ata-bowiliringlar] anglashni ret qilghan, ular jahilliq bilen boynını tolghap, anglimasqa qulaqlırını éghir qilghan; 12 ular Tewrat qanunini we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Öz Rohi bilen burunqı peyghemberler arqılıq ewetken sözlərini anglimaslıq üchün könglini almastek qattıq qilghanidi; shunga samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigardin intayın qattıq ghezep chüshken; 13 shundaq boldiki, Men ularni chaqırghanda ular anglashni ret qilghandek, ular chaqırghanda Menmə anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, 14 — «we Men ularni ular tonumaydighan barlıq eller arisığa qara quyun bilen tarqitiwettim; ularning kétishi bilen zémén weyran bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqanlarmu bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémén weyrane qilin'ghan».

8 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: — 2 «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Méning Zion'gha baghlighan otluq muhebbitim qaynap tashti; Méning

uninggha baghlighan otluq muhebbitim tüpeylidin [uning düshmenlirige] ghezipim qaynap tashti. 3 Perwerdigar mundaq deydu: «Men Zion'gha qaytip keldim, Yérusalémning otturisida makanlishimen; Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atilidu, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning téghi «Muqeddes Tagh» dep atilidu. 4 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Qéri boway-momaylar yene Yérusalémning kochilirida olturnidighan bolidu; künliri uzun bolup, herbiri hasisini qolida tutup olturnidu; 5 sheherning kochiliri oynawatqan oghul-qız balilar bilen liq tolidu. 6 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning qaldisining közäge ajayib karamet körünidighini bilen, u Méning közümge karamet körünemdu?» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Öz xelqimni sheriqiy zéminlardin, gherbiy zéminlardin qutquzimen; 8 Men ularni élip kélémen, ular Yérusalémda makanlishidu; ular Méning xelqim, Men heqiqet we heqqaniqliqtı ularning Xudasi bolimen». 9 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan künide hazır bolghan peyghemberlerning aghzidin mushu künlerde bayan qiliniwatqan munu sözlərni ishitiwatisiler, muqeddes ibadetxanining qurulushigha qolunglar küchlük qilinsun! 10 Chünki shu künlerdin ilgiri insan üçün ish heqqi yoq, at-ulagh üchünmu ish heqqi yoq idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi yaki kirgüchi üchün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men herbir ademni öz yéqinigha düshmenleshtürdü; 11 biraq Men bu xelqning qaldisigha burunqı künlerdikidek bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; 12 chünki uruq hosulluq bolidu, üzüm téli méwileydu, tupraq ündürümilirini bérividu, asmanlar shebnemirini bérividu; shuning bilen men bu xelqning qaldisigha mushularning hemmisini ige qildurimen. 13 Shundaq emelge ashuruliduki, siler eller arisida lenet bolup qalghininglarning eksiche, i Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men silerni qutquzimen, siler [ulargha] bext-beriket bolisiler; qorqmangar, qolliringlar küchlük qilinsun! 14 Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Silerning ata-

bowiliringlar Méning ghezipimni qozghighanda Méning silerge yamanlıq yetküzüsh oyida bolghinim we shu [jaza] yolidin yanmighinimdek — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — **15** Men hazır, mushu künlerde yene Yérusalém we Yehuda jemetige yaxshılıq yetküzüsh oyida boldum; qorqmanglar. **16** Mushu ishlargha emel qilinglar: — Herbiringlar öz yéqininglarga heqiqetni sözlenglar; derwaziliringlarda heqiqetke, amantinchliqqa uyghun hökümlerni yürgüzunglar; **17** héchkim könglide öz yéqinigha yamanlıq oylimisun; héchqandaq yalghan qesemge shérik bolmanglar; chünki Men del bularning hemmisige nepretlinimen, deydu Perwerdigar. **18** We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélép mundaq déyildi: — **19** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza, yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet sorunliri bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-tinchliqni söyünglar. **20** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Nurghun qowmlar we köp sheherlerning ahalisi yene mushu yerge kéléidu; **21** bir sheherde turuwatqanlar bashqa bir sheherge bérip ulargha: «Perwerdigardin iltipat tileske, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke téz barayli; menmu barimen!» — deydiqhan bolidu. **22** Köp qowmlar we küchlük eller Perwerdigardin iltipat tileske, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke Yérusalémha kéléidu. **23** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Shu künlerde herxil tilda sözleydighan ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy bir ademning tonining étikini tutuwélip uningha: «Biz sen bilen barayli; chünki Xudani sen bilen billidur, dep angliduq» — deydu.

9 Perwerdigarning sözidin yüklen'gen besharet — Xadrak zémini we Demeshq üstige qonidu (chünki Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq qebililiği üstididur); **2** U bularga chégridash bolghan Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu. Tur tolimu «dana» bolghachqa, **3** özi üçhün qorghan qurghan, kümüşhni topidek, sap altunni kochillardiki patqaqték döwilep qoqhan. **4** Mana, Reb uni mal-dunyasidin ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot

teripidin yep kétildi. **5** Ashkélon buni körüp qorqidu; Gazamu körüp azablinip tolghinip kétidu; Ekronmu shundaq, chünki uning arzu-ümidi tozup kétidu; padishah Gazadin yoqap kétidu, Ashkélon ademzatsiz qalidu. **6** Shuning bilen Ashdodta haramdin bolghan birsi turidu; Men Filistiylerning meghrurluqi we pexrini yoqitimen. **7** Men aghzidin qanlarni, uning haram yégen yirginchlik nersilerni chishliri arisidin élip kétim; andin qélip qalghanlar bolsa, ular Xudayimizgha tewe bolup, Yehudada yolbashchi bolidu; Kronning orni Yebus qebilisidikilerge oxshash bolidu. **8** Men qoshun tüpeylidin, yeni ötüp ketkuchi we qaytip kelguchi tüpeylidin Öz öyüm etrapida chédirimni tiktürimen; ezguchi qaytidin uningdin ötmeydu; chünki Öz közüm bilen közitimen. **9** Zor shadlan, i Zion qizi! Tentenelik nida qil, i Yérusalém qizi! Qaranglar, padishahing yéningha kéléidu; U heqqani we nijatlıq bolidu; Kemter-mömin bolup, Mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kéléidu; **10** Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin, Atlarni Yérusalémdin mehrum qiliwétimen; Jeng oqyasimu élip tashlinidu. U bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap yetküzidu; Uning hökümrانlıqı déngizdin déngizgħiche, [Efrat] deryasidin yer yüzining chetlirigiche bolidu. **11** Emdi séni bolsa, sanga chüshürügen ehde qéni tüpeylidin, Men arangdiki meħbuslarni susiz orektin azadliqqa chiqirimen. **12** Mustehkem jaygha qaytip kelinglar, i arzu-ümidning meħbusliri! Bugün Men jakarlap éytimenki, tartqan jazaliringning eksini ikki hessilep sanga qayturimen. **13** Chünki Özüm üçhün Yehudani oqyadek égildürdüüm, Efraimni oq qilip oqyagħha saldim; Men oghul baliliringni ornidin turghuzimen, i Zion — ular séning oghul baliliringħha qarshi jeng qilidu, i Grétsiye! I Zion, Men séni palwanning qolidiki qilichtek qilimen. **14** Perwerdigar ularning üstide körünidu; Uning oqi chaqmaqték élilip uchidu. Reb Perwerdigar kanayni chalidu; U jenubtiki dehshetlik qara quyunlarni bille élip yürüsh qilidu. **15** Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ular üçhün mudapie bolidu; ular salgha tashlirini kukum qilip, dessep cheleydu; ular ichiwélip, sharab keypini sürgenlerdeq qiyqas-süren kötüridu; ular [qan'gha] milen'gen qurban'għahning bürjekliridek, [qan'gha] toldurulghan qachilardek bolidu. **16** Shu kuni Perwerdigar bolghan ularning Xudasi ularni Özüm baqqan padam bolghan xelqim dep bilip qutquzidu; chünki ular taj göherliridek

Uning zémini üstide kötürlüdi. 17 Shunche zordur
Uning méhribanlıqı, shunche qaltıstır Uning güzellikli!
Ziraether yigitterni, yéngi sharab qızılnarı yashnitidu!

10 Perwerdigardin «kéyinki Yamghur» peslide
yamghurnı telep qilinglar; Perwerdigar
chaqmaqları chaqturup, ulargha mol Yamghurları, shuningdek herbirige étizda ot-chöplerni bérídu. 2 Chünki «öy butlırı» bimene geplerni éytqan, palchilar yalghan «alamet»lerni körgen, tuturuqsız chüshlerni sözligen; ular quruq teselli bérídu. Shunga xelq qoy padisidek téneb ketti; ular padichisi bolmighachqa, azar yémekte. 3 Méning ghezipim padichilargha qozghaldi; Men mushu «téke» [yétekchilerni] jazalaymen; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz padisidin, yeni Yehuda jemetidin xewer élishqa keldi; U jengde ularni Özining heywetlik étidek qılıdu. 4 Uningdin [yeni Yehudadin] «Burjek Téshi», uningdin «Qozuq», uningdin «Jeng Oqyasi», uningdin «Hemmige hökümranlıq Qilghuchi» chiqidu. 5 Shuning bilen ular jengde, [düshmenlerni] kochilardiki patqaqni dessigendek cheleydighan palwanlardek bolidu; ular jeng qılıdu, chünki Perwerdigar ular bilen billidur; ular atlıq eskerlernimur yerge qaritip qoyidu. 6 Men Yehuda jemetini kúcheytimen, Yüsüpnıng jemetini qutquzimen; Men ularni qaytidin olturaqlıshıq qayturımen; chünki Men ulargha rehim-shepqtı körсitimen. 7 Ular Men héchqachan tashlıwetmigendek bolidu; chünki Men ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ulargha jawab bérímen. 8 Efraimdikiler palwandek bolidu, köngülliri sharab keypini sürgenlerdek xushallınidu; ularning balılıri buni körüp xushallınidu; ularning köngli Perwerdigardin shadlinidu. 9 Men üshqırtıp, ularni yighimen; chünki Men ularni bedel tölep hörlükke chiqırımen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu. 10 Men ularni qaytidin Misir zéminidin élip kélémen, Asuriyedinmu chiqırıp yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha élip kírgızımen; yer-zémin ularni patquzalmay qılıdu. 11 Shundaq qılıp, U jebir-japa déngizidin ötüp, déngizdiki dolqunlarnı urudu; Nil deryasining tegliri qurup kétidu; Asuriyening meghrurluqi we pexri pes qılınidu, Misirdiki shahane hasimu yoqılıdu. 12 Men ularni Perwerdigar arqılıq kúcheytimen; ular Uning namida mangidu, deydu Perwerdigar.

11 I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep kétishi üchün, derwaziliringni ach! 2 Waysanglar, i qarighaylar, chünki kédir yiqildı, ésil derexler weyran qılındı; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri, chünki baraqsan orman yiqitildi! 3 Padichilarning waysighan awazini angla! Chünki ularning sheri pi [bolghan chimen-yaylaq] weyran qılındı; arslanlarning hörkirigen awazini angla! Chünki Iordan deryasining pexri bolghan [büük-baraqsanlıq] weyran qılındı. 4 Perwerdigar Xudayim mundaq deydu: — Boghuzlashqa béktilgen padini baqqın! 5 Ularnı sétiwalghanlar ularni boghuzliwetkende héch gunahkar dep qaralmaydu; ularni sétiwetkenler: «Perwerdigargha shükri! Chünki býip kettim!» — deydu; ularning öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu. 6 Chünki Men zéminda turuwatqanlarga yene ichimni héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; — we mana, Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qolığa we öz padishahining qolığa tapshurımen; mana, bular zémimni xarab qılıdu, Men ularni bularning qolidin héch qutquzmaymen. 7 Shunga men «boghuzlashqa béktilgen pada»ni béküp turdum, bolupmu padining arisidiki miskin möminlerni baqtı. Men özümge ikki tayaqni aldim; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte» dep atidim; shuning bilen men padini baqtı. 8 Shuningdek Men bir ay ichide üch padichini halak qıldım; Méning jénim bu [xelqtin] bizarre boldı we ularning jéni Méni öch kördi. 9 Men: «Men silerni baqmaymen; öley dep qalghanlıri ölüp ketsun; halak bolay dep qalghanlıri halak bolsun; tirik qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini yésun» — dédim. 10 Men «shapaet» dégen tayiqimni élip sunduriwettim, shuningdek Méning barlıq eller bilen bolghan ehdemni sunduruwettim. 11 Ehde shu kúni bikar qiliwétildi; shunga pada arisidiki manga diqqet qılghan miskin möminler buring Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yetti. 12 We men ulargha: «Muwapiq körсengler, méning ish heqqimni béríngler; bolmisa boldı qilinglar» — dédim. Shunga ular méning ish heqqimge ottuz kümüsh tenggini tarazığha saldı. 13 We Perwerdigar manga: «Mana bu ular Manga békitken qaltıs baha! Uni sapalchining aldığa tashlap ber!» dédi. Shuning bilen men ottuz kümüsh tenggini élip bularni Perwerdigarning öyide, sapalchining aldığa chöriwettim. 14 Andin men Yehuda bilen Israilning qérindashlıqını üzüsh üchün, ikkinchi tayiqimni, yeni «rishte»ni sunduruwettim.

15 Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen emdi yene erzimes padichining qorallirini al. 16 Chünki mana, Men zéminda bir padichini ornidin turghuzimenki, u halak bolay dégenlerdin xewer almaydu, téneb ketkenlerni izdimeydu, yarilan'ghanlarni saqaytmaydu, saghlaqlarnimu baqmaydu; u belki semrigenlerning göshini yeydu, hetta tuyaqlirini yirip yeydu. 17 Padini tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qilich uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu, uning ong közi pütünley qarangghuliship kétidu.

12 Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin yüklen'gen besharet: — Asmanlarni yayghuchi, yerning ulini salghuchi, ademning rohini uning ichide Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: — 2 Mana, Men Yérusalémni etrapidiki barliq ellerge kishilerni dekke-dükkige salidighan apqur qilimen; Yérusalémha chüshidighan muhasire Yehudaghimu chüshidu. 3 Shu künü emelge ashuruliduki, Men Yérusalémni barliq ellerge éghir yük bolghan tash qilimen; kim uni özige yüklise yarilanmay qalmaydu; yer yüzidiki barliq eller uningha jeng qilishqa yighilidu. 4 Shu künü Men hemme atlarni sarasimige sélip, atliqlarni sarang qilip urimen; biraq Yehuda jemetini közümde tutimen; ellerdiki herbir atni bolsa korluq bilen uruwétimen. 5 Shuning bilen Yehudaning yolbashchiliri könglide: «Yérusalémda turuwatqanlar samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning Xudasi arqılıq manga kúch bolidu» deydu. 6 Shu künü Men Yehudaning yolbashchilirini otunlar arisidiki otdandek, önciler arisidiki mesh'eldek qilimen; ular etrapidiki barliq ellerni, yeni ong we sol teripidikilerni yewétidu; Yérusalém dikiler yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidighan bolidu. 7 Perwerdigar awwal Yehudaning chédirlirini qutquzidu; sewebi — Dawut jemetining shan-sheripi hem Yérusalémda turuwatqanlarning shan-sheripi Yehudaningkidin ulughlanmaslıqi üchündür. 8 Shu künü Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanlarni qogħdaydu; ularning arisidiki elengship qalghanlarmu shu künü Dawuttekk palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa Xudadek, yeni ularning aldidiki Perwerdigarning Perishtisidek kúchlük bolidu. 9 Shu künü emelge ashuruliduki, Yérusalémha jeng qilishqa kelgen barliq ellerni halak qilishqa kirishimen. 10 We Men Dawut jemeti we Yérusalémda turuwatqanlar üstige shapaet yetküzgüchi we shapaet tiligüchi Rohni

quyimen; shuning bilen ular özli sanjip öltürgen Manga yene qaraydu; birsining tunji oghli üchün matem tutup yigha-zar kötürgendek ular Uning üchün yigha-zar kötürudu; yekke-yégane oghlidin juda bolghuchining derd-elem tartqinidek ular uning üchün derd-elem tartidu. 11 Shu künü Yérusalémda ghayet zor yigha-zar kötürülidu, u Megiddo jilghisidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek bolidu. 12 Zémin yigha-zar kötürudu; herbir aile ayrim halda yigha-zar kötürudu. Dawut jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda, Natan jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; 13 Lawiy jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; Shimey jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; 14 barliq tirik qalghan aililer, yeni herbir aile ayrim-ayrim halda we ularning ayalliri ayrim halda yigha-zar kötürudu.

13 Shu künü Dawut jemeti hem Yérusalémda turuwatqanlar üchün gunahni we paskiniliqni yuyidighan bir bulaq échilidu. 2 Shu künü shundaq boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men mebudlarning namlirini zémindin yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu; we Men peyghemberlerni we paskina rohnimu zémindin chiqirip yötkiwétimen. 3 Shundaq emelge ashuruliduki, bireylen yenila peyghemberchilik qilip besharet bérey dése, uning özini tughqan atanisi uningha: «Sen hayat qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen» deydu; andin özini tughqan ata-anisi uni besharet bériwatqinidila sanjip öltürudu. 4 Shu künü shundaq boliduki, peyghemberlerning herbiri özli besharet bériwatqanda körgen körünüşhtin xijil bolidu; ular xeqni aldash üchün ikkinchi chupurluq chapanni kiymeydu; 5 U: «Men peyghember emes, men peqet tériqchimen; chünki yashliqimdin tartip tupraq bilen tirikchilik qiliwatisen» — deydu. 6 Emdi birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki bu zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning öyide yarilinip qaldim» — dep jawab bérídu. 7 Oyhan, i qilich, Méning padichimgha, yeni Méning shérikim bolghan ademge qarshi chiq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu; Men qolumni kichik péllarning üstige chüshürüp turghuzimen. 8 Zéminda shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar, — üchtin

ikki qismi qirilip ölidu; biraq üchtin bir qismi uningda tirk qalidu. **9** Andin Men tünchinchı qismini otqa kirgüzimen, ularni kümüsh tawlighandek tawlaymen, altun sinalghandek ularni sinaymen; ular Méning namimni chaqirip nida qilidu we Men ulargha jawab bérímen; Men: «Bu Méning xelqim» deymen; ular: «Perwerdigar méning Xudayim» — deydu.

14 Mana, Perwerdigarha xas kün kéléidu; [u künı]

arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip bólüshüwélinidu. **2** Men barlıq ellerni Yérusalémgha jeng qilishqa yighimen; sheher ishghal qilinidu, öyler bulang-talang qilinip, qız-ayállar ayagh-asti qilinidu; sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu; tirk qalghan xelq sheherdin élip kétilmeydu. **3** Andin Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu; U Uning jeng qilghan künidikidek urushidu. **4** Uning putliri shu künı Yérusalémning sherkıy teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu; shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherk we gherb terekpe yérilidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; taghning yérimi shimal terekpe, yérimi jenub terekpe yötkiliidu. **5** We siler Méning taghlirimning del mushu jilghisi bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi Azelgiche baridu; siler Yehuda padishahi Uzziyaning künliride bolghan yer tewreshte qachqininglardek qachisiler. Andin Perwerdigar Xudayim kéléidu; hemde Sen bilen barlıq «muqeddes bolghuchilar»mu kéléidu! **6** Shu künı shundaq boliduki, nur toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu qarangghuliship kétidu; **7** Biraq u Perwerdigarha melum bolghan alahide bir kün, ya kέche ya kündüz bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende, alem yorutulidu. **8** Shu künı shundaq boliduki, hayatlıq suliri Yérusalém din éqip chiqidu; ularning yérimi sherkıy déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha qarap aqidu; yazda we qishta shundaq bolidu. **9** Perwerdigar pütkül yer yüzü üstide padishah bolidu; shu künı peqet bir «Perwerdigar» bolidu, [yer yüzide] birdinbir Uningla nami bolidu. **10** Gébadin Yérusalémning jenubidiki Rimmon'ghiche bolghan pütün zémin «Arabah»dek tüzlenglikke aylandurulidu; Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche, «Hananiyelning munari»din padishahning sharab kölcheklirigiche yuqiri kötürülidu, lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu; **11** Ademler yene uningda turidu. «Halak permanı» yene héch

chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu. **12** We Perwerdigar Yérusalémgha jeng qilghan barlıq ellerni urushqa ishletken waba shundaq boliduki, ular öre bolsila göshliri chirip kétidu; közliri chanaqlırıda chirip kétidu; tilliri aghzida chirip kétidu. **13** Shu künı shundaq boliduki, ularning arisigha Perwerdigar din zor bir alaqzadilik chüshidu; ular herbiri öz yéqinining qolını tutushidu, herbirining qoli yéqinining qoligha qarshi kötürülidu. **14** Yehudamu Yérusalémda jeng qilidu; etrapidiki barlıq ellerning mal-mülükliри jem qilip yighilidu — san-sanaqsız altun-kümüsh we kiyim-kéchekler bolidu. **15** At, qéchir, töge, éshek, shundaqla ularning bargahlırıda bolghan barlıq mal-waranlar üstige chüshken waba yuqiriqi wabagha oxshash bolidu. **16** Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen hemme ellerdin barlıq tirk qalghanlar her yili Yérusalémgha, padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarha ibadet qilishqa we «kepiler héti»ni tebrikleshke chiqidu. **17** Shundaq boliduki, yer yüzidiki qowm-jemetlerdin padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarha ibadetke chiqmaghanlar bolsa, emdi ularning üstige yamghur yaghmaydu. **18** Misir jemeti chiqip hazır bolmisa, ularghimu yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiler héti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barlıq eller üstige chüshüridighan waba ularghimu chüshürülidu. **19** Bu Misirning jazasi, shundaqla «kepiler héti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barlıq ellerning jazasi bolidu. **20** Shu künı atlarning qongghuraqlıri üstige «Perwerdigarha atılıp pak-muqeddes bolsun!» dep yézilidu; Perwerdigarın öyidiki barlıq qacha-quchilarmu qurban'gah aldidiki qachılargha oxshash hésablinidu; **21** Yérusalém diki we Yehudadiki barlıq qacha-quchilarmu Perwerdigarha atılıp pak-muqeddes bolidu; qurbanlıq qilghuchilar kélép ularni élip qurbanlıq göshlirini pishuridu; shu künı samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarın öyide «qanaanlıq-sodiger» ikkinchi bolmaydu.

Malaki

1 Perwerdigardin Malakigha yüklen'gen wehiy, u arqliq Israilgha kelgen: — **2** — Men silerni söyüp keldim — deydu Perwerdigar, — biraq siler: «Sen bizni qandaqmu söyüp kelding?» — deysiler. Esaw Yaqupqa aka bolghan emesmu? — deydu Perwerdigar, — biraq Yaqupni söydüm, **3** Esawgha nepretlendim; uning taghlirini chöl qildim, mirasini chöl-bayawandiki chilbörilerge tapshurup berdim. **4** Édom: «Biz weyran qilinduq, biraq biz xarableshken jaylarni qaytidin qurup chiqimiz» — dése, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — — Ular quridu, biraq Men örüy men; xeqler ularni «Rezillikning zémini», «Perwerdigar menggüge ghezeplinidighan el» dep ataydu. **5** Silerning közliringlar buni körüp: «Perwerdigar Israil chégrasining sirtida ulughlandi!» — deysiler. **6** — Oghul atisini, qul igisini hörmetleydu; emdi Men ata bolsam, hörmitim qéni? Ige bolsam, Mendin bolghan eyminish qéni? — samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar silerge shundaq deydu, i Méning namimni kemsitken kahinlar! Biraq siler: «Biz néme qilip namingni kemsitiptuq?» — deysiler. **7** Siler qurban'gahim üstige bulghan'ghan ozuqni sunisiler; andin siler: «Biz néme qilip séni bulghap qoyduq?» — deysiler; emeliyyete siler: «Perwerdigarning dastixinining tayini yoqtur» — deysiler. **8** Kor malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Tokur yaki késel malni qurbanliqqa sunsanglar, bu qebihlik emesmu? Hazir buni séning waliyingga sunup baq; u sendin xurseen bolamdu? Sanga yüz-xatire qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **9** — Emdi, qéni, siler Tengridin bizge shepqet körsetkeysen dep ötünüp békinqilar; qolunglardin mushular kelgendifin kényin, U silerdin herqandiqinglarni qobul qilamdu? — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **10** — Aranglardin derwazilarni étip qoyghudek birsi chiqmamdu? Shundaq bolghanda siler qurban'gahimda bikardin-bikar ot qalap yürmeyeppinglar. Méning silerdin héch xurseenlikim yoq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we qolunglardin héchqandaq «ashliq hediye»ni qobul qilmaymen. **11** Kün chiqardin kün patargha Méning namim eller arisida ulugh dep qarilidu; herbir jayda namimgha

xushbuy sélinidighan bolidu, pak bir «ashliq hediye» sunulidu; chünki namim eller arisida ulugh dep qarilidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **12** Biraq siler bolsanglar: «Perwerdigarning dastixini bulghan'ghan, uning méwisi, yeni ash-ozuqi nepretliktur» — dégininglarda, siler uni haram qilisiler; **13** we siler: «Mana, némidégen awarichilik!» deysiler we Manga qarap dimighinglarni qaqisiler, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — siler yarilan'ghan, tokur hem késel mallarni élip kélisiler. Qurbanlıq-hediyilerni shu péti élip kélisiler; Men buni qolunglardin qobul qilamdimen? — deydu Perwerdigar. **14** Berheq, padisida qochqar turup, Rebke qilghan qesimini ada qilish üçhün bulghan'ghan nersini qurbanlıq qilidighan aldamchi lenetke qalidu; chünki Men ulugh Padishahdurmen, namim eller arisida hörmetlinidighan bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

2 — Emdi, hey kahinlar, bu emr-perman silerge chüshti: — **2** Siler anglimisanglar, namimgha shanshrep keltürüşke köngül qoymisanglar, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men aranglарgha lenetni chüshürüp ewetimen; silerning beriketliringlарghimu lenet qilimen. Berheq, Men alliqachan ulargha lenet oqudum, chünki siler [sheripimge] köngül qoymidinglar. **3** Mana, Men uruqliringlарgha tenbih bérímen, silerning yüzunglerge poq, hétinglardiki poqni sürimen; birsi silerni shu poq bilen bille apirip tashlaydu. **4** Shuning bilen siler Méning silerge bu emrni ewtikenlikimni bilisiler, meqset, Méning Lawiy bilen tüzgen ehdemning saqliniwérishi üçhündur, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. **5** — Méning uning bilen tüzgen ehdem hayatlıq hem aram-xatirjemlik élip kélidu; uni Mendin qorqsun dep bularni uningha berdim; u Mendin qorqup namim aldida titrigenidi. **6** Aghzidin heqiqetning telim-terbiyisi chüshmigen, lewliridin naheqlıq tépilmighan; u aramqliq-xatirjemlik hem durusluqta Men bilen bille mangghan, nurghun kishilerni qebihliktin yandurghan. **7** Chünki kahinning lewliri ilim-bilimni saqlishi kérek, xeqler uning aghzidin Tewrat-qanunini izdishi lazim; chünki u samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning elchisidur. **8** — Biraq siler yoldin chetnep kettinglar; siler nurghun kishiler üçhün Tewrat-qanunini putlikashangha

aylanduruwettinglar; siler Lawiy bilen tüzülgən ehdini buzghansiler — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, 9 — shunga Men silernimu pütün xelq aldida nepretlik we peskesh qildim, chünki siler yollirimni tutmighan, shundaqla Tewrat-qanunini ijra qilghanda bir terepke yan basqan. 10 — Bizde bir ata bar emesmu? Bizni Yaratquchi peqet birla Tengri emesmu? Emdi némishqa herbirimiz öz qérindishimizgha wapasizliq qılıp, ata-bowilirimiz bilen tüzgen ehdisini bulghaymiz? 11 Yehuda wapasizliq qıldı, Israilda hem Yérusalémda yirginchlik bir ish sadir qilindi; chünki Yehuda Perwerdigar söygen muqeddes jayini bulgap, yat bir ilahning qızını emrige aldı. 12 Undaq qilghuchi, yeni azdurghuchi bolsun, azdurulghuchi bolsun, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarha «ashlıq hediye»ni élip kelguchi bolsun, Perwerdigar ularni Yaqupning chédirliridin üzüp tashlaydu. 13 Siler shuningdek shundaq qılısilerki, qurban'gahni köz yashlırıcı, yığha, ah-zarlar bilen qaplaysiler — chünki U qurbanlıq-hediyilerge héch qarimaydighan boldi, uningdin héch razi bolmay qolunglardın qobul qilmaydighan boldi. 14 Biraq siler: «némishqa?» dep soraysiler. — Chünki Perwerdigar sen we yashlıqingda alghan ayaling otturisida guwahchi bolghanidi; sen uningga wapasizliq qıldığın, gerche u séning hemrahiing we sen ehde tüzgen ayaling bolsimu. 15 Xuda [er-ayalni] bir qilghan emesmu? Shundaqla, buningha Rohini qaldurghan emesmu? [Xuda] némishqa ularni bir qıldı? Chünki U ulardin ixlasmen perzent kütkenidi. Emdi herbiringlar öz qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysisi yashlıqta alghan ayalıgha wapasizliq qilmışın! 16 Chünki Men talaq qılıshqa öchturmen, deydu Israılning Xudasi Perwerdigar, — shuningdek öz tonigha zomburluq chaplashturuwalghuchigha öchmen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. — shunga qelb-rohinglarga diqqet qilinglar, héchqaysınglar wapasizliq qilmangar! 17 — Siler sözliringlar bilen Perwerdigarning sewr-taqitini qoymidinglar, andin siler: «Biz néme qılıp Uning sewr-taqitini qoymaptuq?» — deysiler. Sewr-taqitini qoymıghanlıqıngalar bolsa del: «Rezillik qilghuchi Perwerdigarning neziride yaxshidur, U ulardin xursen bolidu»; yaki «Adaletni yürgüzungüchi Xuda zadi nedidur?» — dégininglerde bolmamdu!

3 — Mana emdi Men Öz elchimni ewetimen, u Méning aldimda yol teyyarlaydu; siler izdigen Reb, yeni siler

xursenlik dep bilgen ehde Elchisi Öz ibadetxanisiga tuyuqsız kiridi; mana, U kéliyatidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 2 — Biraq Uning kelgen künide kim chidiyalisun? U körün'gende kim turalisun? Chünki U tawlighuchining oti, kirchining aqartquch sholtisidek bolidu; 3 U kümüşhni tawlighuchi hem érighdighuchidek tawlap olturidu; Lawiyning balilirini saplashturidu, ularni altun-kümüşhni tawlighandek tawlaydu; shuning bilen ular Perwerdigargha heqqaniyliqtı qilin'ghan qurbanlıq-hediyeni sunidu. 4 Andin Yehuda hem Yérusalémning qurbanlıq-hediyiliri Perwerdigargha kona zamanlardikidek, ilgiriki waqtlardikidek shérin bolidu. 5 Men hésab élishqa silerge yéqin kélimen; Men séhirgerlerge, zinaxorlargha, yalghan qesem ichküchilerge, medikarlarning heqqini tutuwélip bozek qilghuchilargha, tul xotunlar hem yétim-yésirlarnı xarlıghuchilargha, yat ademlerni öz heqqidin ayriwetküchilerge, shuningdek Mendin héch qorqmighanlargha tézdir eyibligüchi guwahchi bolimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 6 Chünki Menki Perwerdigar özgermesturmen; shunga siler, i Yaqupning oghulları, tügeshmigensiler. 7 — Ata-bowiliringlarning künliridin tartip siler belgilimiliridin chetnep, ularni héch tutmighansiler. Méning yénimgha qaytip kélinglar, Men yéninglargha qaytimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — biraq siler: «Biz qandaqmu qaytip kélimiz?» — deysiler. 8 Adem Xudanıngkini bulisa bolamdu? — Biraq Manga Méningkini bulap keldinglar. Siler yene: «Biz qandaqsıge Sanga bulangchılıq qiliwatımız» — deysiler. Siler «ondin bir» ültüs öshriliringlarnı hem «kötürme hediyeler»ni sun'ghininglarda shundaq qılısiler! 9 Siler éghir bir lenetke qaldınglar, chünki Manga bulangchılıq qiliwatisiler — siler bu pütkül «yat el» shundaq qiliwatisiler! 10 Emdi öyümde ashlıq bolush üçhün pütkül «ondin bir» ültüs öshriini ambargha élip kélinglar we shundaqla Méni sinap béoinglar, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — Men asmannıng dérizilirini chong échip silerge patquzalmighudek bir beriketni töküp bérídighanlıqınnı körüp baqmamsiler? 11 Shundaq bolghandıla Men silerni dep yene yalmıghuchını eyibiley men, u topriqinglardıki méwilerni weyran qilmaymen; silerning bagh-étizliringlardıki tal

üzümler waqitsiz tökülüp ketmeydu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 12 — Shuning bilen barlıq eller silerni bextlik dep ataydu, chünki yéringlar ademni huzurlanduridighan bir zémin bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 13 — Silerning sózliringlar Manga qattiq tegdi, deydu Perwerdigar, — biraq siler yene: «Biz sen bilen qarshilishidighan néme söz qilduq?» — deysiler. 14 — Siler: «Xudanining xizmitide bolush bihudilik tur» hem: «Uning tapshuruqini ching tutushimiz we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar aldida matem tutqan kishilerdek yürüshimizning néme paydisi?» — deysiler, 15 hem shuningdek: «Tekebburlarni bextlik dep ataymiz; rezillik qilghuchilar ronaq tapidu; ular berheq Xudani sinaydu, biraq qutulup kétidu» — deysiler. 16 Perwerdigardin eyminidighanlar [buni anglap] pat-pat bir-biri bilen mungdashti; Perwerdigar uni nezirige aldi, sözlirini anglidi. Shuning bilen Perwerdigarning aldida Uningdin qorqup, Uning namini séghin'ghanlar üçün esletme bolghan bir xatire kitab yézildi. 17 — Bu kishiler bolsa Özümning alahide góherimni yighqan künide Méningki bolidu — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — we Men xuddi adem öz xizmitide bolghan oghligha ichini aghritqandek ulargha ichimni aghritimen. 18 Siler qaytip kélisiler we heqqaniylar bilen rezillerni, Xudanining xizmitide bolghanlar bilen bolmighanlarni perq ételeysiler.

4 — Chünki mana shu kün, xumdandek köydürgüchi kün kélidu; herbir tekebburluq qilghuchi hem herbir rezillik qilghuchi paxaldek bolidu; shu kélidighan kün ularni köydüriwétidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — ulargha ne yiltiz ne shax qaldurulmaydu. 2 Lékin namimdin eyminidighan siler üçün, qanatlirida shipa-derman élip kélidighan, heqqaniylıqni parlitidighan Quyash ornidin turidu; siler talagha chiqip bordaq mozaylardek qiyghitip oynaysiler; 3 siler rezillerni cheylep dessiwétisiler; ular Men teyyarlıghan künide tapininglar astida kül bolidu, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar. 4 — Men Horeb téghida pütkül Israil üçün qulum Musagha buyrughan qanunni, yeni belgilimiler hem hökümlerni yadinglarda tutunglar. 5 — Mana, Perwerdigarning ulugh hem dehshetlik künı kélishtin awwal Men silerge Ilyas peyghemberni

ewetimen. 6 U atilarning könglini balilargha mayil, balilarning könglini atilargha mayil qilidu; undaq bolmighanda Men kélip yer yüzini qarghash bilen uruwétimen.

NEW TESTAMENT

Eysa: — I Ata, ularnı kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanlıqını bilmeydu, — dédi.

[Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüşhüwaldi.

Luqa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning oghli we Dawutning oghli bolghan Eysa Mesihning nesebname kitabidur: — **2** Ibrahimdin Ishaq töreldi, Ishaqtin Yaqup töreldi, Yaqup Yehuda we uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yehudadin Tamar arqılıq Perez we Zerah töreldi; Perezdin Hezron töreldi, Hezrondin Ram töreldi, **4** Ramdin Amminadab töreldi, Amminadabdin Nahshon töreldi, Nahshondin Salmon töreldi, **5** Salmondin Rahab arqılıq Boaz töreldi, Boazdin Rut arqılıq Obed töreldi, Obedtin Yesse töreldi, **6** Yessedin Dawut padishah töreldi. Dawuttin Uriyaning ayali arqılıq Sulayman töreldi, **7** Sulaymandin Rehaboam töreldi, Rehaboamdin Abiya töreldi, Abiyadin Asa töreldi, **8** Asadin Yehoshafat töreldi, Yehoshafattin Yehoram töreldi, Yehoramdin Uzziya töreldi, **9** Uzziyadin Yotam töreldi, Yotamdin Ahaz töreldi, Ahazdin Hezekiya töreldi, **10** Hezekiyadin Manasseh töreldi, Manassehdin Amon töreldi, Amondin Yoshiya töreldi; **11** Babilgha sürgün qilin'ghanda Yoshiyadin Yekoniyah we uning aka-ukiliri töreldi. **12** Babilgha sürgün bolghandin kényin, Yekoniyahdin Shéaltiel töreldi, Shéaltieldin Zerubbabel töreldi, **13** Zerubbabedin Abihud töreldi, Abihuddin Éliaqim töreldi, Éliaqimdin Azor töreldi, **14** Azordin Zadok töreldi, Zadoktin Aqim töreldi, Aqimdin Elihud töreldi, **15** Elihudtin Elazar töreldi, Eliazardin Mattan töreldi, Mattandin Yaqup töreldi, **16** Yaquptin Meryemning éri bolghan Yüsüp töreldi; Meryem arqılıq Mesih atalghan Eysa tughildi. **17** Shundaq bolup, Ibrahimdin Dawutqiche bolghan ariliqta jemiy on töt ewlad bolghan; Dawuttin Babilgha sürgün qilin'ghiche jemiy on töt ewlad bolghan; we Babilgha sürgün qilinishtin Mesih kelgiche jemiy on töt ewlad bolghan. **18** Eysa Mesihning dunyagha kélishi mundaq boldi: — Uning anisi Meryem Yüsüpke yatlıq bolushqa wede qilin'ghanidi; lékin téxi nikah qilinmayla, uning Muqeddes Rohtin hamildar bolghanlıqı melum boldi. **19** Lékin uning [bolghusi] éri Yüsüp, durus kishi bolup, uni jemiyet aldida xijaletke qaldurushni xalimay, uningdin astirtin ajriship kétishni niyet qildi. **20** Emma u mushu ishlarni oylap yürginide, mana Perwerdigarning bir perishtisi uning chüshide körünüp uningha: — Ey Dawutning oghli Yüsüp, ayaling Meryemni öz emringge élishtin qorqma; chünki uningda bolghan hamile Muqeddes Rohtin kelgen. **21** U bir oghul tughidu, sen uning ismini

Eysa dep qoyghin; chünki u öz xelqini gunahliridin qutquzidu» — dédi. **22** Mana bularning hemmisi Perwerdigarning peyghember arqılıq dégenlirining emelge ashurulush üçhün bolghan, démek: — **23** «Pak qiz hamildar bolup bir oghul tughidu; ular uning ismini Immanuél (menisi «Xuda biz bilen bille») dep ataydu». **24** Yüsüp oyghinip, Perwerdigarning shu perishtisining dégini boyiche qilip, Meryemni emrige aldi. **25** Lékin Meryem boshan'ghuche u uningha yéqinlashmidi. Bu Meryemning tunjisi idi; Yüsüp uningha Eysa dep isim qoydi.

2 Eysa Hérod padishah höküm sürgen künlerde Yehudiye ölkisining Beyt-Lehem yézisida dunyagha kelgenden kényin, mana bezi danishmenler meshriqtin Yérusalémha yétip kélép, puqralardin: **2** Yehudiyarning [yéngidin] tughulghan padishahi qeyerde? Chünki biz uning yultuzining kötürülgénlikini kördüq. Shunga, uningha sejde qilghili kelduq, — déyishti. **3** Buni anglighan Hérod padishah, shuningdek pütkül Yérusalém xelqimu alaqzadilikke chüshti. **4** U pütkül bash kahinlar we xelqning Tewrat ustazlirini chaqirip, ulardin «Mesih qeyerde tughulushi kérek?» — dep soridi. **5** Ular: «Yehudiyediki Beyt-Lehem yézisida bolushi kérek, — chünki peyghember arqılıq shundaq pütlügen: — **6** I Yehudiye zéminidiki Beyt-Lehem, Xelqing Yehudiye yétekchilirining arisida eng kichiki bolmaydu; Chünki sendin bir yétekchi chiqidu, U xelqim Israillarning baqquchisi bolidu» — déyishti. **7** Buning bilen, Hérod danishmelerni mexpiy chaqirtip, yultuzning qachan peyda bolghanlıqını sürüshtürüp biliwaldi. **8** Andin: «Béríp balini sürüşhte qilip tépinglar. Tapqan haman qaytip manga xewer qilinglar, menmu uning aldigha béríp sejde qilip kéley» — dep, ularni Beyt-Lehemge yolgha saldi. **9** Danishmenler padishahning sözini anglap yolgha chiqti; we mana, ular sherqte körgen héliqi yultuz ularning aldida yol bashlap mangdi we bala turghan yerge kélép toxtidi. **10** Ular héliqi yultuzni körginidin intayin qattiq shadlinishi **11** hem öyge kirip, balini anisi Meryem bilen körüp, yerge yiqilip uningha sejde qilishti. Andin, xezinilirini échip, altun, mestiki, murmekki qatarlıq sowghatlarni sunushti. **12** Ulargha chüshide Hérodning yénigha barmaslıq toghrisidiki wehiy kelgenlikü üçhün, ular bashqa yol bilen öz yurtığha qaytishti. **13** Ular yolgha ketkendin kényin, Perwerdigarning bir perishtisi Yüsüpning chüshide körünüp: Ornundin tur! Bala

we anisi ikkisini élip Misirgha qach. Men sanga uqturghuche u yerde turghin. Chünki Hérod balini yoqitishqa izdep kélidu — dédi. **14** Shuning bilen u ornidin turup, shu kéchila bala we anisi ikkisini élip Misirgha qarap yolgha chiqtı. **15** U Hérod ölgüche shu yerde turdi. Shundaq boldiki, Perwerdigarning peyghember arqılıq aldin éytqan: «Oghlumni Misirdin Men chaqirdim» dégen sözi emelge ashuruldi. **16** Hérod bolsa danishmenlerdin aldan'ghanlıqını bilip, qattıq ghezeplendi. U danishmenlerdin éniqlighan waqıtqa asasen, ademlerni ewetip Beyt-Lehem yészisi we etrapidiki ikki yash we uningdin töwen yashtiki oghul balıarning hemmisini öltürguzdi. **17** Shu chaghda Yeremiya peyghember arqılıq éytılghan munu söz emelge ashuruldi: — **18** «Ramah shehiride bir sada, Achchıq yığha-zarning pighani anglinar, Bu Rahilening balılıri üçhün kötürgen ah-zarlırlı; Balılırining yoq qılıwétilgini tüpeylidin, Tesellini qobul qılmay pighan kötüridu». **19** Emdi Hérod ölgendin kényin, Xudanıng bir perishtisi Misirda turghan Yüsüpning chüshide körünüp uningha: — **20** Ornungdin tur! Bala we anisini élip Israil zéminığha qayt! Chünki balining jénini almaqchi bolghanlar öldi, — dédi. **21** Buning bilen Yüsüp ornidin turup bala we anisini élip Israil zéminığha qaytti. **22** U Arxelausning atisi Hérod padishahning ornígha textke olturnup Yehudiye ölkisige hökümrənliq qılıwatqinidin xewer tépıp, u yerge qaytishtin qorqtı; we chüshide uningha bir wehij kélip, Galiliye zéminığha bérıp, **23** Nasaret dep atılıdighan bir yészida olturaqlashti. Shuning bilen peyghemberler arqılıq: «U Nasaretlik dep atılıdu» déyilgini emelge ashuruldi.

3 Shu chaghłarda, chömüldürgüchi Yehya Yehudiyediki chöl-bayawan'gha kélip **2** kishilerge: — Towa qilinglar! Chünki ersh padishalıqi yéqinliship qaldı! — dep jakarlashqa bashlıdı. **3** Chünki [chömüldürgüchi Yehya] bolsa ilgiri Yeshaya peyghember bészharitide körsetken kishining del özi bolup: — «Bayawanda towlaydighan bir kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning chighir yollırını tüptüz qilinglar! — dégen awazi anglinidu». **4** Yehya [peyghember] töge yungidin qılın'ghan kiyim kiyen, bélige kön tasma baghlıghanidi. Yeydighini bolsa chéketkiler bilen yawa here hesili idi. **5** Emdi Yérusalém shehiri, pütün Yehudiye ölkisi we pütkül Iordan derya wadisining etrapidiki kishiler uning aldığa kéliship, **6** gunahlırını iqrar qılıştı we uning

özlirini Iordan deryasida chömüldürüşini qobul qılıştı. **7** Lékin Perisiy we Saduqıy mezhipidikilerdin köplirining uning chömüldürüşini qobul qılgıhı kelgenlikini körginide u ulargha: — Ey yilanlarning balılırlı! Kim silerni [Xudanıng] chüshüsh alıda turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdu?! **8** Emdi towıgha layıq méwini keltürüngler! **9** We öz ichinglarda: «Bizning atımız bolsa İbrahimdur!» dep xiyal qılıp yürmengler; chünki Men shuni silerge éytip qoyayki, Xuda İbrahimha mushu tashlardinmu perzentlerni apıride qılalaydu. **10** Palta allıqachan derexlerning yiltizığha tenglep qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqaysı derexler késilip otqa tashlinidu. **11** Men derweqe silerni towa qılıshinglar üçhün sugha chömüldürümen. Lékin mendin kényin kelgüchi zat mendin quğretliktur. Men hetta uning keshini kötürüşkemu layıq emesmen; u silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldürüdu. **12** Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini [topa-samandin] teltöküs tazilaydu, sap bughdayni ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta köydürüwétidu, — dédi. **13** Shu waqitta, Eysa Yehyadın chömüldürülüşni qobul qılısh üçhün Galiliye ölkisidin Iordan deryası boyığha, uning yénigha keldi. **14** Biraq Yehya chömüldürüşke unimay uni tosup: — Esli chömüldürülüşni men sendin qobul qılıshım kerek idi, biraq sen méning aldimgha kepsen'ghu? — dédi. **15** Lékin Eysa uningha jawaben: — Hazırche shuningha yol qoyghın; chünki heqqaniyliqning barlıq [teleplirini] emelge ashurush üçhün, shundaq qılıshimizgha toghra kélidu, — dédi. Shuning bilen, Yehya uningha yol qoydi. **16** We Eysa chömüldürülüp bolupla, sudin chiqtı; u sudin chiqishi bilen mana, ershler uningha échilip, Xudanıng Rohı kepter qiyapitide ershtin chüshüp, üstige qonuwatqarlıqını kördi. **17** We mana, ershtin bir awaz: — «Bu Méning söyümlük oghlum, Men uningdin toluq xursenmen!» — dep anglandı.

4 Andin Eysa Rohning yétekchilikide İblisning sinaq-azdurushlirığha yüzlinish üçhün chöl-bayawan'gha élip bérildi. **2** U qırıq kéche-kündüz roza tutqandin kényin, uning qorsıqi échip ketkenidi. **3** Emdi azdurghuchi uning yénigha kélip uningha: — Eger sen rasttinla Xudanıng Oghlı bolsang, mushu tashlarnı nan'gha aylinishqa buyrughı! — dédi. **4** Lékin u jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudanıng aghzidin chiqqan herbir

söz bilenmu yashaydu» dep pütülgən, — dédi. 5 Andin Iblis uni muqeddes sheherge élip bérip, ibadetxanining eng égiz jayigha turghuzup uninggha: 6 — Xudanıng Oghlı bolsang, özüngni peske tashlap baqqin! Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige séning heqqingde emr qılıdu»; we «putungning tashqa urulup ketmesliki üchün, ular séni qollırıda kötüüp yürüdu» dep pütülgən — dédi. 7 Eysa uninggha: «Tewratta yene, «Perwerdigar Xudayingni sinighuchi bolma!» depmu pütülgən — dédi. 8 Andin, Iblis uni nahayiti égiz bir taghqa chiqirip, uninggha dunyadiki barlıq padishahlıqları sherepliri bilen körsitip: 9 Yerge yiqılıp manga ibadet qılsang, bularning hemmisini sanga bériwétimen, — dédi. 10 Andin Eysa uninggha: — Yoqal, Sheytan! Chünki [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingghila ibadet qıl, peqet Uningla ibadet-xizmitide bol!» dep pütülgən, — dédi. 11 Buning bilen Iblis uni tashlap kétip qaldı, we mana, perishtiler kélip uning xizmitide boldı. 12 Emdi [Eysa] Yehyanıng tutqun qılın'ghanlıqını anglap, Galiliyege yol aldı. 13 U Nasaret yézisini tashlap, Zebulun we Naftali rayonidiki [Galiliye] déngizi boyidiki Kepernahum shehirige kélip orunlashti. 14 Shundaq qılıp, Yeshaya peyghember arqılıq éytılghan shu besharet emelge ashuruldi, démek: — 15 «Zebulun zémini we Naftali zémini, Iordan deryasining nériqi teripidiki «déngiz yoli» boyida, «Yat ellerning makanı» bolghan Galiliyede, 16 Qarangghuluqta yashighan xelq parlaq bir nurnı kördi; Yeni ölüm kölenggisining yurtida olturghuchilargha, Del ularning üstige nur chüshti». 17 Shu waqittin bashlap, Eysa: «Towa qilinglar! Chünki ersh padishahlıqı yéqinliship qaldı!» — dep jar qılıshqa bashlıdı. 18 [Bir künü], u Galiliye déngizi boyida kétiwétip, ikki aka-uka, yeni Pétrus depmu atılgan Simon isimlik bir kishini we uning inisi Andırıyasını kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti; 19 u ulargha: — Méning keynimdin ménginglar — Men silerni adem tutquchi béliqchi qilimən! — dédi. 20 Ular shuan béliq torlirini tashlap, uninggha egiship mangdi. 21 U shu yerdin ötüp, ikkinchi bir aka-ukini, yeni Zebediyning oghulları Yaqup we inisi Yuhanınanı kördi. Bu ikkisi kémide atisi Zebediy bilen torlirini ongshawatatti. U ularnimu chaqirdı. 22 Ular derhal kémini atisi bilen qaldurup uninggha egiship mangdi. 23 We Eysa Galiliyening hemme yérini kézip, ularning sinagoglırıda telim bérip, Xudanıng padishahlıqining xush xewirini

jakarlaytı, xelq arısida herxil késellerni we ajiz-méyiplarnı saqayıtti. 24 U toghruluq xewer pütükü Suriye ölkisige tarqaldi; u yerdiki xalayıq herxil bimarlarnı, yeni hertürlük késeller we aghriq-silaqlarnı hemde jin chaplashqanlarnı, tutqaqlıq we palech késilige giriptar bolghanlarnı uning alıdığa élip kéisliyi; we u ularnı saqayıtti. 25 Galiliye, «on sheher» rayoni, Yérusalém, Yehudiye we Iordan deryasining u qétidin kelgen top-top ademler uninggha egiship mangdi.

5 **Mushu top-top ademlerni körüp u bir taghqa chiqtı;** u u yerde olturghinida, muxlisliri uning yénigha keldi. 2 U aghzını échip ulargha telim bérishke bashlıdı: — 3 Mubarek, rohta namrat bolghanlar! Chünki ersh padishahlıqı ulargha tewedur. 4 Mubarek, pighan chekkenler! Chünki ular teselli tapıdı. 5 Mubarek, yawash-möminler! Chünki ular yer yüzige mirasxordur. 6 Mubarek, heqqaniyiqqa ach we teshnalar! Chünki ular toluq toyunıdu. 7 Mubarek, rehimdillar! Chünki ular rehim köridü. 8 Mubarek, qelbi pak bolghanlar! Chünki ular Xudani köridü. 9 Mubarek, tinchliq terepdarlırı! Chünki ular Xudanıng percentliri dep atılıdu. 10 Mubarek, heqqaniyiq yolidə ziyankeshlikke uchrighanlar! Chünki ersh padishahlıqı ulargha tewedur. 11 Mubarek, men üchün bashqılarning haqaret, ziyankeshlik we hertürlük töhmitige uchrisanglar; 12 shad-xuram bolup yayaranglar! Chünki ershlerde katta in'am siler üchün saqlanmaqtı; chünki silerdin ilgiriki peyghemberlergimu ular mushundaq ziyankeshliklerni qılghan. 13 Siler yer yuzidiki tuzdursiler. Halbuki, eger tuz öz temini yoqatsa, uninggha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? U chaghda, u héchnémige yarimas bolup, tashlinip kishilerning ayighi astida dessilishtin bashqa héch ishqə yarimaydu. 14 Siler dunyanıng nuridursiler. Tagh üstige sélin'ghan sheher yoshurunalmaydu. 15 Héchkim chiraghni yéqip qoyup, üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghdañning üstige qoyıdu; buning bilen, u öy ichidiki hemme ademlerge yoruqluq bérider. 16 Shu teriqide, siler nurunglarnı insanlar aldıda shundaq chaqnitinglarkı, ular yaxşı emelliringlarnı körüp, ershtiki atanglarnı ulughlisun. 17 Méni Tewrat qanunını yaki peyghemberlerning yazghanlırını bikar qılghili keldi, dep oylap qalmanglar. Men ularnı bikar qılghili emes, belki emelge ashurghili keldim. 18

Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, asman-zémin yoqimighuche, uningda pütülgenger emelge ashurulmighuche Tewrattiki «yod» bir herp, hetta birer chékitmu bikar qilinmaydu. **19** Shu sewebtin, Tewrat qanuning eqidilirige, hetta uning eng kichikliridin birini bikar qilip, we bashqilargha shundaq qilishni ögitidighan herkim ersh padishahliqida eng kichik hésablinidu. Emma eksiche, Tewrat qanuni eqidilirige emel qilghanlar we bashqilargha shundaq qilishni ögetküchiler bolsa ersh padishahliqida ulugh hésablinidu. **20** Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, heqqaniyliqinlar Tewrat ustazliri we Perisiylerningkidin ashmisa, ersh padishahliqigha héchqachan kirelmeysiler. **21** Burunqilargha «Qatilliq qilma, qatilliq qilghan herqandaq adem soraqqa tartilidu» dep buyrulghanliqini anglighansiler. **22** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, öz qérindishigha bikardin-bikar achchiqlan'ghanlarning herbirimu soraqqa tartilidu. Öz qérindishini «exmeq» dep tillihan herkim aliy kéngeshimide soraqqa tartilidu; emma qérindashlirini «telwe» dep haqaretligen herkim dozaxning otigha layiq bolidu.

(Geenna g1067) **23** Shuning üchün, sen qurban'gah aldigha kélip [Xudagha] hediye atimaqchi bolghiningda, qérindishingning séningdin aghrin'ghan yéri barliqi yadingha kelse, **24** hediyengni qurban'gah aldigha qoyup turup, awwal qérindishing bilen yarishiwal, andin kélip hediyengni ata. **25** Eger üstüngdin dewa qilmaqchi bolghan birsi bolsa, uning bilen birge yolda bolghiningda uning bilen tézdir yariship, dost bolghin. Bolmisa, u séni soraqchiga, soraqchi bolsa gundipaygha tapshuridu, sen zindan'gha solitiwétilisen. **26** Men sanga shuni berheq éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyinimiu qoymay tölimigüche, shu yerdin chiqalmaysen. **27** Siler «Zina qilmanglar» dep buyrulghanliqini anglighansiler. **28** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, birer ayalgha shehwaniy niyet bilen qarighan kishi könglide u ayal bilen alliqachan zina qilghan bolidu. **29** Eger emdi ong közüng séni gunahqa azdursa, uni oyup tashliwet. Chünki pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel. (Geenna g1067) **30** Eger ong qolung séni gunahqa azdursa, uni késip tashliwet. Chünki pütün bediningning dozaxqa tashlan'ghinidin köre, bediningdiki bir

ezaying yoq qilin'ghini köp ewzel. (Geenna g1067) **31** Yene: — «Kimdikim ayalini talaq qilsa, uningha talaq xétili bersun» depmu buyrulghan. **32** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, kimdikim öz ayalining buzuqluq qilmishidin bashqa [herqandaq ishni bahane qilip] uni talaq qilsa, emdi uni zinagha tutup bergen bolidu; talaq qilin'ghan ayalini emrige alghan kishimu zina qilghan bolidu. **33** Siler yene burunqilargha «Qesimdingin yanma, Perwerdigargha qilghan qesimminge emel qil» dep buyrulghanliqini anglighansiler. **34** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, qet'iy qesem qilmanglar; ershni tilgha élip qesem qilmanglar, chünki ersh Xudaning textidur; **35** yaki yerni tilgha élip qesem qilmanglar, chünki yer yüzü Xudaning textiperidur. Yérusalémni tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki u yer ulugh padishahning shehiridur. **36** Hetta öz béschinglarni tilgha élipmu qesem qilmanglar, chünki silerning chéchinglarning bir télinimu aq yaki qara rengge özgertish qolunglardin kelmeydu. **37** Peqet dégininglar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yaq, yaq, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi rezil bolghuchidin kéléidu. **38** Siler «Közge köz, chishqa chish» dep buyrulghinini anglighansiler. **39** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, eski bilen teng bolmanglar. Kimdekim ong mengzingge ursa, sol mengzingnimu tutup ber; **40** we birsi üstüngdin dewa qilip, könglikingni almaqchi bolsa, chapiningnimu ber. **41** Birsi sanga [yük-taqini yüdküzüp] ming qedem yol yürüshke zorlisa, uning bilen ikki ming qedem mang. **42** Birsi sendin tilise, uningha ber. Birsi sendin ötne-yérim qilmaqchi bolsa, uningha boynungni tolghima. **43** Siler «Qoshnangni söygin, düshminingge nepretlen» dep éytighanni anglighan. **44** Biraq men özüm shuni silerge éytip qoyayki, silerge düshmenlik bolghanlarga méhir-muhebbet körsitinglar, silerdin nepretlen'genlerge yaxshiliq qilinglar, silerge ziyankeshlik qilghanlarga dua qilinglar. **45** Shundaq qilghanda, ershtiki Atanglarning percentliridin bolisiler. Chünki U quyashining nurini yaxshilarghimu we yamanlarghimu chüshüridu, yamghurnimu heqqaniylarghimu, heqqaniyetsizergimu yaghduridu. **46** Eger siler özünglarga muhebbet körsetkenlergila méhir-muhebbet körsetsenglar, buning qandaqmu in'amgha érishküchiliki bolsun? Hetta bajigirlarmu shundaq qiliwatmamdu? **47** Eger siler peqet qérindashliringlar bilenla salam-sehet qilishsanglar,

buning néme peziliti bar? Hetta yat elliklermu shundaq qilidighu! **48** Shunga, ershtiki Atanglar mukemmel bolghinidek, silermu mukemmel bolunglar.

6 Hézi bolunglarki, xeyr-saxawetlik ishliringlarni bashqilarning aldida köz-köz qilmanglar. Bundaq qilsanglar, ershtiki Atanglarning in'amigha érishelmeysiler. **2** Shunga xeyr-saxawet qilghiningda, dawrang salma. Saxtipezlerla sinagoglarda we kochilarda ademlerning maxtishigha érishish üchün shundaq qilidu. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **3** Lékin sen, xeyr-saxawet qilghiningda ong qolungning néme qiliwatqinini sol qolung bilmisun. **4** Shuning bilen xeyr-saxawiting yoshurun bolidu we yoshurun ishlarni körgüchi Atang sanga buni qayturidu. **5** Dua qilghan waqtingda, saxtipezlerdek bolma; chünki ular bashqilargha köz-köz qilish üchün sinagoglар yaki töt kocha éghizida turuwélip dua qilishqa amraqtur. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **6** Lékin sen bolsang, dua qilghan waqtingda, ichkiri öye kirip, ishikni yépip, yoshurun turghuchi Atangha dua qilinglar; we yoshurun körgüchi Atang buni sanga qayturidu. **7** Dua-tilawet qilghanda, [butperes] yat elliklerdikidek quruq geplerni tekralawermenglar. Chünki ular dégenlirimiz köp bolsa [Xuda] tiliginimizni choqum ijabet qilidu, dep olaydu. **8** Shunga, siler ularni dorimanglar. Chünki Atanglar silerning étiyajinglarni siler tilimestin burunla biledi. **9** Shuning üchün, mundaq dua qilinglar: — «I asmanlarda turghuchi Atimiz, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. **10** Padishahliqing kelgey, Iradeng ershte ada qilin'ghandek yer yüzidimu ada qilin'ghay. **11** Bügünkü nénimizni bugün bizge bergeysen. **12** Bizge qerzdar bolghanlarni kechürginimizdek, Senmu qerzlimizni kechürgeysen. **13** Bizni azdurulushlarga uchratqumighaysen, Belki bizni rezil bolghuchidin qutuldurghaysen». **14** Chünki siler bashqilarning gunah-sewenliklirini kechürsenglар, ershtiki Atanglarmu gunah-sewenlikliringlarni kechürmeydu. **16** Roza tutqan waqtinglarda, saxtipezlerdek tataranghu qiyapteke kiriwal manglar. Ular roza tutqinini köz-köz qilish üchün chiraylirini

solghun qiyapette körsitudu. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ular közligen in'amigha érishken bolidu. **17** Emdi sen, roza tutqiningda, chachliringni maylap, yüzüngi yuyup yür. **18** Shu chaghda, roza tutqining insanlarga emes, belki peqet yoshurun turghuchi Atangghila körünüdu; we yoshurun körgüchi Atang uni sanga qayturidu. **19** Yer yüzide özünglarga bayliqlarni toplimanglar. Chünki bu yerde ya küye yep kétidu, ya dat basidu yaki oghrilar tam téship oghrilap kétidu. **20** Eksiche, ershte özünglarga bayliqlar toplanglar. U yerde küye yémeydu, dat basmaydu, oghrimu tam téship oghrilimaydu. **21** Chünki bayliqing qeyerde bolsa, qelbingmu shu yerde bolidu. **22** Tenning chirighi közdur. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lékin eger közüng yaman bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. Eger wujudungdiki «yoruqluq» emeliyette qarangghuluq bolsa, u qarangghuluq némidégen qorqunchluq-he! **24** Héchkim [birla waqitta] ikki xojayinning qulluqida bolmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi körüdu; yaki buningha baghlinip, uningha étibarsız qaraydu. [shuninggha oxhash], silerning hem Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunlar mumkin emes. **25** Shunga men silerge shuni éytip qoyayki, hayatinglarga kéreklik yémek-ichmek yaki uchanglarga kiyidighan kiyim-kéchekning ghémini qilmanglar. Hayatlıq ozuqtin, ten kiyim-kéchektin eziz emesmu? **26** Asmandiki uchar-qanatlarga qaranglar! Ular térimaydu, ormaydu, ambarlarga yighthaydu, lékin ershtiki Atanglar ularnimu ozuqlanduridu. Siler ashu qushlardin köp eziz emesmu? **27** Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? **28** Silerning kiyim-kéchekning ghémini qilishinglarning néme hajiti?! Daladiki néluperlerning qandaq ösidighanlıqığha qarap békinqlar! Ular emgekmü qilmaydu, chaq égirmeydu; **29** lékin silerge shuni éytayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlerning bir güllichilikmu yoq idi. **30** Emdi Xuda daladiki bugün échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gülgiyaharni shunche bégizen yerde, silerni téximu kiyindürmesmu, ey ishenchi ajizlar! **31** Shunga «néme yeymiz», «néme ichimiz», «néme kiyimiz?» dep ghem qilmanglar. **32** Chünki yat eldikiler mana shundaq hemme nersige intilidu, emma ershtiki Atanglar

silerning bu hemme nersilerge mohtajliqinglarni bilidu; **33** shundaq iken, hemmidin awwal Xudaning padishahliqi we heqqaniyliqiga intilinglar. U chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. **34** Shuning üchün, etining ghémini qilmanglar. Etining ghémi etige qalsun. Her künning derdi shu kün'ge tushluq bolidu.

7 Bashqilarning üstidin höküm qilip yürmenglar. Shundaqta [Xudaning] hökümige uchrimaysiler. **2** Chünki siler bashqilar üstidin qandaq baha bilen höküm qilsanglar, [Xudamu] silerning üstünglardin shundaq baha bilen höküm chiqiridu. Siler bashqilarni qandaq ölchem bilen ölcisenglar, [Xudamu] silerni shundaq ölchem bilen ölcheydu. **3** Emdi néme üchün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! **4** Sen qandaqmu buradiringha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwéteyl!» déyeleysen? Chünki mana, özüngning közide lim turidu? **5** Ey saxtipez! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeyen. **6** Muqeddes nersini itlарgha bermenglar, yaki ünche-merwayitliringlarni tonguzlarning aldigha tashlap qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dessep, andin burulup silerni talaydu. **7** Tilenglar, silerge ata qilinidu; izdenglar, tapisiler; ishikni chékinglar, échilidu. **8** Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi izdiginimi tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu. **9** Aranglarda öz ogqli nan telep qilsa, uningha tash bérighanlar barmu?! **10** Yaki béliq telep qilsa, yilan bérighanlar barmu? **11** Emdi siler rezil turupmu öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Atanglar Özidin tiligenlerge yaxshi nersilerni téximu iltipat qilmasmu? **12** Shunga her ishta bashqilarning özünglarga qandaq muamile qilishini ümid qilsanglar, silermu ulargha shundaq muamile qilinglar; chünki Tewrat qanuni we peyghemberlerning telimatlari mana shudur. **13** Tar derwazidin kiringlar. Chünki kishimi halaketke élip baridighan derwaza keng bolup, yoli kengtasha we daghdamdur, we uningdin kirdighanlar köptur. **14** Biraq hayatliqqa élip baridighan derwaza tar, yoli qistang bolup, uni tapalaydighanlarmu az. **15** Aldinglarga qoy térisige oriniwélip kelgen, ichi yirtquch chilböridek bolghan saxta peyghemberlerdin hoshyar bolunglar. **16** Siler ularni méwiliridin tonuwalalaysiler. Tikendin üzümler,

qamghaqtin enjürler alghili bolamdu? **17** Shuninggħha oxhash, her yaxshi derex yaxshi méwe bérifu, por derex nachar méwe bérifu. **18** Yaxshi derex nachar méwe bermeydu, por derex yaxshi méwe bermeydu. **19** Yaxshi méwe bermeydigan herbir derex késilip otqa tashlinidu. **20** Shuningdek, mushundaq kishilerni méwiliridin tonuwalalaysiler. **21** Manga «Rebbim, Rebbim» dégenlerning hemmisila ersh padishahliqiga kirelmeydu, belki ershte turghuchi Atamning iradisini ada qilghanlarla kireleydu. **22** Shu künide nurghun kishiler manga: «Rebbim, Rebbim, biz séning naming bilen wehiy-bésharetlerni yetküzduq, séning naming bilen jinlarni qogħlidu we naming bilen nurghun möjizilerni körsettuq» deydu. **23** Halbuki, u chaghda men ulargha: «Silerni ezeldin tonumaymen. Közümdin yoqilinglar, ey itaetsizler!» dep élan qilimen. **24** Emdi herbiri bu sözlirimni anglap emel qilghan bolsa, u öz öyini qoram tash üstige salghan pem-parasetlik kishige oxshaydu. **25** Yamghur yighip, kelkün kélip, boran chiqip soqsimu, u öz örülmedi; chünki uning uli qoram tashning üstige sélin'ghan. **26** Biraq sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan herbiri öyini qumming üstige qurghan exmeqke oxshaydu. **27** Yamghur yaghqanda, kelkün kelgende, boran chiqqanda shu öz örülüp ketti; uning örülüshi intayin dehshetlik boldi! **28** We shundaq boldiki, Eysa bu sözlirini axirlashturghandin keyin, bu top-top xalayiq uning telimlirige heyranuhes bolushti. **29** Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi.

8 U tagħdin chūshkende, top-top kishiler uningha egiship mangdi. **2** We mana, maxaw késili bar bolghan bir kishi uning aldigha kélip, beshini yerge urup tizlinip: — Teqsir, eger xalisingiz, méni késilim din pak qilalaysiz! — dédi. **3** Eysa uningha qoloni tegħküzup turup: — Xalaymen, pak bolghin! — déwidi, bu ademning maxaw késili shuan pak bolup saqaydi. **4** Eysa uningha: — Hazir bu ishni héchkimé éytma, belki udul bérüp kahin' għa özüngni korsitip, ularda bir guwahliq bolush üchün, Musa bu ishta emr qilghan hediye-qurbanliqni sun'ghin, — dédi. **5** U Kepernahum shehirige bargħanda, [rimliq] bir yüzbéshi uning aldigha kélip, uningdin yélinip: **6** — Teqsir, chakirim palech bolup qélip, bek azablinip öyde yatidu, — dédi. **7** Men bérüp uni saqaytip qoyay, — dédi Eysa. **8** Yüzbéshi jawaben: — Teqsir, torusumming astigha kirishingizge layiq emesmen. Peqet bir éghizla söz

qilip qoysingiz, chakirim saqiyip kétidu. **9** Chünki menmu bashqa birsining hoquqi astidiki ademmen, méning qol astimda leshkeririm bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kélidu. Qulumgha bu ishni qil désem, u shu ishni qilidu, — dédi. **10** Eysa bu geplerni anglap, heyran boldi. Özi bille kelgenlerge: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bundaq ishenchni hetta Israillar arisidimu tapalmaghanidim. **11** Silerge shuni éytayki, nurghun kishiler künchiqish we künpétishtin kélip, ersh padishahliqida Ibrahim, Ishaq we Yaquplar bilen bir dastixanda olturnidu. **12** Lékin bu padishahliqning öz percentliri bolsa, sirtta qarangghuluqqa tashlinip, u yerde yightha-zarlar kötürüdu, chishlirini ghuchurlitidu, — dédi. **13** Andin, Eysa yüzbéshigha: — Öyungge qayt, ishen'giningdek sen üchün shundaq qilinidu, dédi. Héliqi chakarning késili shu peytte saqaytildi. **14** Eysa Pétrusning öyige barghanda, Pétrusning qéynanisining qizip orun tutup yétip qalghinini kördi. **15** U uning qolini tutiwidi, uning qizitmisi yandi. [Ayal] derhal ornidin turup, Eysani kütüşke bashlidi. **16** Kech kirkende, kishiler jin chaplashqan nurghun ademlerni uning aldigha élip kéishti. U bir éghiz söz bilenla jinlarni heydiwetti we barlıq késellerni saqaytti. **17** Buning bilen, Yeshaya peyghember arqliq yetküzülgən: «U özi aghriq-silaqlirimizni kötürdi, késellirimizni üstige aldi» dégen söz emelge ashuruldi. **18** Eysa özini oriwalghan top-top kishilerni körüp, [muxlisirigha] déngizning u qétigha ötüp kétishni emr qildi. **19** Shu chaghda, Tewrat ustazliridin biri kélip, uninggha: — Ustaz, sen qeyerge barsang, menmu sanga egiship shu yerge barimen, — dédi. **20** Eysa uninggha: — Tükkilerning öngürkirları, asmandiki qushlarning uwiliri bar; biraq Insan'oghlining beshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **21** Muxlisiridin yene biri uninggha: — Reb, méning awwal bérüp atamni yerlikke qoyushumgha ijazet bergeysen, — dédi. **22** Biraq Eysa uninggha: — Manga egeshkin, we ölükler öz ölüklirini yerlikke qoysun, — dédi. **23** U kémige chüshti, muxlisirimu chüshüp bille mangdi. **24** We mana, déngiz üstide qattiq boran chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kémidin halqip kékmini gherq qiliwétey dep qaldı. Lékin u uxlawatatti. **25** Muxlislar kélip uni oyghitip: — I ustaz, bizni qutuldurghaysen! Biz halaket alidida turimiz — dédi. **26** — Némishqa qorqisiler, i ishenchi ajizlar! — dédi u we ornidin turup, boran-chapqun'gha we déngizgha tenbih bériwidi, hemmisi birdinla

tinchidi. **27** Muxlislar intayin heyran bolup, birbirige: — Bu zadi qandaq ademdu? Hetta boran-chapqunlar we déngizmu uninggha boysunidiken-he! — dep kétishti. **28** Eysa déngizning u qétidiki Gadaraliqlarning yurtigha barghinida, jin chaplashqan ikki kishi görliridin chiqip uninggha aldigha keldi. Ular shunche wehshiy idiki, héchkim bu yerdin ötüşke jür'et qilalmaytti. **29** Uni körgende ular: — I Xudanı Oghlı, séning biz bilen néme karing! Sen waqit-saiti kelmeyla bizni qiyinighili keldingmu? — dep towlidi. **30** Shu yerdin xéli yiraqta chong bir top tongguz padisi otlap yüretti. **31** Jinlar emdi uninggha: — Eger sen bizni qoghliwetmekchi bolsang, bizni tongguz padisi ichige kirgizüwetkeysen, — dep yalwurushti. **32** U ulargha: — Chiqinglar! — déwidi, jinlar chiqip, tongguzlarning téneige kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik yardin étılıp chüshüp, sularda gherq boldi. **33** Lékin tongguz baqquchilar beder qéchip, sheherge kirip, bu ishning bash-axirini, jümlidin jin chaplashqan kishilerning kechürmishlirini xalayiqqa éytip bérishi. **34** We mana, pütün sheherdikiler Eysa bilen körüşkili chiqti. Ular uni körgende, uning özlirining shu rayonidin ayrılıp kétishini ötündi.

9 Shuning bilen u kémige chüshüp déngizdin ötüp, özi turghan sheherge qaytip keldi. **2** We mana, kishiler zembilge yatquzulghan bir palechni uning aldigha élip keldi. Eysa ularning ishenchini körüp héliqi palechke: — Oghlum, yüreklik bol, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **3** Andin mana, Tewrat ustazliridin beziliri könglide: «Bu adem kupurluq qiliwatidu!» dep oyldı. **4** Ularning könglide néme oylawatqanlıqını bilgen Eysa ulargha: — Néme üchün könglünglarda rezil oylarda bolisiler? **5** «Gunahliring kechürüm qilindi» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? — dédi we yene ulargha: — **6** Emma hazır silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqığha ige ikenlikini bilishinglar üchün, — u palech késelge: — Ornundin tur, orun-körpenni yighishturup öyungge qayt, — dédi. **7** Héliqi adem ornidin turup öyige qaytti. **8** Buni körgen top-top ademler qorqushup, insanlarga bundaq hoquqni bergen Xudani ulughlashti. **9** Eysa u yerdin chiqip aldigha kétiwétip, baj yighidighan orunda olturnghan, Matta isimlik bir [bajgirmi] kördi. U uninggha: — Manga egeshkin! — dédi. We Matta ornidin turup, uninggha egeshti. **10** We shundaq boldiki, Eysa [Mattanıng] öyide méhman

bulup dastixanda olturghanda, nurghun bajgirlar we gunahkarlarmu kirip, Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi. **11** Buni körgen Perisiyler uning muxlislirigha: — Ustazinglar némishqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturidu?! — dédi. **12** Bu gepni anglighan Eysa: — Saghlam ademler emes, belki bimarlar téwipqa mohtajdur. **13** Siler béríp [muqeddes yazmilardiki]: «Izdeydighinim qurbanliqlar emes, belki rehim-shepqué» déyilgen shu sözning menisini ögininglar; chünki men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, dédi. **14** Shu waqtılarda, Yehya [peyghemberning] muxlisliri Eysaning yénigha kélip uningha: — Némishqa biz we Perisiyler pat-pat roza tutimiz, lékin sizning muxlisliringiz tutmaydu? — dep sorashti. **15** Eysa jawaben: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan oltughan chaghda, toy méhmanliri haza tutup oltursa qandaq bolidu? Emma shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kétildi, ular shu künde roza tutidu. **16** Héchkim kona könglekké yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kiyimni tartip yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kétidu. **17** Shuningdek, héchkim yéngi sharabni kona tulumlargha qachilimaydu. Eger undaq qilsa, [sharabning échishi bilen] tulumlar yérilip kétidu-de, sharabmu tökülpük kétidu hem tulumlaremu kardin chiqidu. Shuning üchün kishiler yéngi sharabni yéngi tulumlargha qachilaydu; shundaq qilghanda, her ikkilisi saqlinip qalidu. **18** U [Yehyaning muxlislirigha] bu sözlerni qiliwatqan waqtida, mana bir hökümdar kélip, uning aldigha bash urup: — Méning qizim hazırla ölüp ketti; emma siz béríp uningha qolqizni tegküzüp qoysingiz, u tirilidu, dédi. **19** Eysa ornidin turup, muxlisliri bilen bille uning keynidin mangdi. **20** We mana, yolda xun tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal Eysanining arqisidin kélip, uning tonining péshini silidi. **21** Chünki u ichide «Uning tonini silisamla, choqum saqiyip kétimen» dep oylighanidi. **22** Emma Eysa keynige burulup, uni körüp: — Qizim, yüreklik bol, ishenching séni saqaytti! dédi. Shuning bilen u ayal shu saette saqaydi. **23** Emdi Eysa héliqi hökümdarning öyige kirende, ney chéliwatqan we haza tutup waysawatqan kishiler topini körüp, **24** ulargha: — Chiqip kétinqilar, bu qiz ölmidi, belki uxlawatidu, dédi. [Shuni anglap] köpçilik uni mesxire qildi. **25** Kishiler chiqiriwétilgendifin kéyin, u qizning yénigha

kirip, uning qolini tutiwidi, qiz ornidin turdi. **26** Bu toghrisidiki xewer pütün yurtta pur ketti. **27** Eysa u yerdin chiqqanda, ikki qarighu uning keynidin kélip: — I Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysiz! — dep nida qilishti. **28** U öyge kirengin kényin, shu ikki qarighu uning aldigha keldi. Eysa ulardin: — Siler méning bu ishqa qadir ikenlikime ishinemsiler? — dep soridi. — I Rebbim, ishinimiz, — dep jawab berdi ular. **29** U qolini ularning közlirige tegküzüp turup: — Ishenchinglar boyiche bolsun! déwidı, **30** Ularning közliri échildi. Eysa ulargha: Bu ishni héchkimge éytmanglar! dep qattiq tapilidi. **31** Lékin ular u yerdin chiqipla, uning nam-shöhritini pütkül yurtqa yéyiwti. **32** Ular chiqip kétiwatqanda, kishiler jin chaplashqan bir gachini uning aldigha élip keldi. **33** Uningha chaplashqan jinning heydilishi bilenla, héliqi adem zuwan'gha keldi. Xalaiyiq intayin heyranuhes bolup: — Bundaq ish Israilda zadi körültüp baqmighan, — déyishti. **34** Lékin Perisiyler: — U jinlarni jinlarning emirige tayinip qoghlaydiken, déyishti. **35** We Eysa barlıq sheher we yéza-qishlaqlarni kézip, ularning sinagoglirida telim béríp, ersh padishahliqidiki xush xewerni jakarldi we herxil késellerni we herxil méyip-ajizlarni saqaytti. **36** Lékin u top-top ademlerni körüp ulargha ich aghritti, chünki ular xarlinip padichisiz qoy padiliridek panahsiz idi. **37** Shuning bilen u muxlislirigha: — Hosul derweqe köp iken, biraq [hosul élish üchün] ishleydighanlar az iken. **38** Shunga hosulning Igisidin, Öz hosulingni yighthiélishqa ishlemchilerni jiddiy ewetkeysen, dep tilenglar, — dédi.

10 U on ikki muxlislini yénigha chaqirip, ulargha napak rohlarni qoglash we herbir késellikni hem herbir méyip-ajizni saqaytish hoquqini berdi. **2** On ikki rosulning isimliri töwendikiche: Awwal Pétrus depmu atilidighan Simon we uning inisi Andiriyas, andin Zebediyning oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, **3** Filip we Bartolomay, Tomas we bajgir Matta, Alfayning oghli Yaqup we Lebbaus depmu atilidighan Taday, **4** milletperwer dep atalghan Simon we kényin Eysagha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyot. **5** Eysa bu on ikkisini [xelqning arisigha] mundaq tapilap ewetti: — Yat ellikkerning yollırigha chiqmanglar, yaki Samariyeliklerning sheherlirigimu kirmenglar, **6** belki ténigen qoy padiliri bolghan Israil jemetidikiler arisigha béringlar. **7** Barghan yéringlarda: «Ersh padishahliqi yéqinliship qaldi!» dep jakarlanglar. **8** Aghriq-silaqlarni

saqaytinglar, ölüklerni tirildürüngrar, maxaw késellirini saqaytinglar, jinlarni heydiwétinglar. Silerge shapaet xalis bérilgendor, silermu xalis iltipat qilinglar. 9 Belwéghinglarga altun, kümüsh we mis pullarni baghlap élip yürmenglar. 10 Seper üchün birla yektektin bashqa ne xurjun, ne kesh, ne hasa éliwal manglar. Chünki xizmetkar öz ish heqqini élishqa heqliqtur. 11 Herqaysi sheher yaki yézigha barghan waqtinglarda, aldi bilen shu yerde kimning hörmetke layiq mötiwer ikenlikini soranglar; shundaq kishini tapqanda, u yerdin ketküche uning öyidila turunglar. 12 Birer öye kirgininglarda, ulargha salam béringlar. 13 Eger u ailidikiler [hörmekke] layiq mötiwer kishiler bolsa, tiligen amanlıqinglar ulargha ijabet bolsun; eger ular layiq bolmisa, tiligen amanlıqinglar özünglarga qaytsun. 14 Silerni qobul qilmaghan, sözliringlarni anglimghan kimdekim bolsa, ularning öyidin yaki shu sheherdin ketkininglarda, ayighinglardiki topini qéqwétinglar. 15 Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, qiyamet künide Sodom we Gomorra zéminidikilerning hali shu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. 16 Mana, men silerni qoylarni börilerning arisigha ewetkendek ewetimen. Shunga, yilandek sezgür, paxtektek sap dilliq bolunglar. 17 Insanlardin pexes bolunglar; chünki ular silerni tutuwélip sot mehkimirigre tapshurup bérifu, sinagoglirida qamchilaydu. 18 ular we shundaqla yat ellikler üchün bir guwahlıq bolushqa, siler méning sewebimdin emirler we padishahlar aldigha élip bérilip soraqqa tartilisiler. 19 Lékin ular silerni soraqqa tartqan waqtida, qandaq jawab bérish yaki néme jawab bérishtin ensirep ketmenglar. Chünki shu waqtı-saitide éytish téğishlik sözler silerge teminlinidu. 20 Chünki sözligüchi özünglar emes, belki Atanglarning rohi siler arqılıq sözleydu. 21 Qérindash qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip, ölümge tutup bérifu. Balilarmu ata-anisigha qarshi chiqip, ularni ölümge mehkum qilduridu. 22 Shundaqla siler méning namim tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler. Lékin axirghiche berdashlıq bergenler bolsa qutquzulidu. 23 ular silerge bu sheherde ziyankeshlik qilsa, yene bir sheherge qéchip béringlar. Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Insan'oghli qaytip kelgüche siler Israilning barlıq sheherlirini arilash [wezipinglar] tügimeydu. 24 Muxlis ustazidin, qul xojayinidin üstün turmaydu. 25 Muxlis ustazigha oxshash bolsa, qul xojayinigha

oxshash bolsa razi bolsun. Ular öyning igisini «Beelzibul» dep tillihan yerde, uning öyidikilirini téximu qattiq haqaretlimemdu? 26 Shunga ulardin qorqmanglar; chünki héchqandaq yépiq qoyulghan ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay qalmaydu. 27 Méning silerge qarangghuda éytidighanlirimni yoruqta étyiweringlar. Quliqinglarga pichirlap éytighanlarni özgilerde jakarlanglar. 28 Tenni öltürsimu, lékin ademning jan-rohini öltürelmeydighanlardin qorqmanglar; eksiche, ten we jan-rohni dozaxta halak qilishqa qadir bolghuchidin qorqunglar. (Geenna g1067) 29 İkki qushqachni bir tiyin'ge sétiwalghili bolidugu? Lékin ulardin birimu Atanglarsiz yerge chüshmeydu. 30 Emma siler bolsanglar, hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. 31 Shunga, qorqmanglar. Siler nurghunlighan qushqactinmu qimmetliktursiler! 32 Shunga, méni insanlarning aldida étirap qilghanlarning herbirini menmu ershtiki Atamning aldida étirap qilimen; 33 Biraq insanlarning aldida mendin tan'ghanlarning herbiridin menmu ershtiki Atam aldida tanimen. 34 Méning dunyaghá kéléshimni tinchliq élip kélésh üchündür, dep oylap qalmanglar. Men tinchliq emes, belki qilichni yürgürüshke keldim. 35 Chünki méning kéléshim «Oghulni atisigha, qizni anisigha, kélénni qéýnanisigha qarshi chiqirish» üchün bolidu. 36 Shuning bilen «Ademning düshmenliri öz ailisidiki kishiler bolidu». 37 Ata-anisini mendinmu eziz köridighanlar manga munasip emestur. Öz oghul-qizini mendinmu eziz köridighanlar mu manga munasip emes. 38 Özining kréstini kötürüp, manga egeshmigenlermu manga munasip emes. 39 Öz hayatini ayaydighan kishi uningdin mehrum bolidu; men üchün öz hayatidin mehrum bolghan kishi uningha érishidu. 40 Silerni qobul qilghanlar ménimu qobul qilghan bolidu; méni qobul qilghanlar bolsa méni ewetküchinimu qobul qilghan bolidu. 41 Bir peyghemberni peyghemberlik salahiyitide qobul qilghan kishi peyghemberge xas bolghan in'amgha érishidu. Heqqaniy ademni u heqqaniy iken dep bilip qobul qilghanlar heqqaniy ademge xas bolghan in'amgha érishidu. 42 Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, méning bu shakichiklirimdin eng kichiki birini méning muxlisim dep bilip uningha hetta peqet birer chine soghuq su bergen kishimu jezmen özige layiq in'admin mehrum bolmaydu.

11 Eysa on ikki muxlisigha bu ishlarni tapilap bolghandin kényin, özimu shu yerdiki herqaysi sheherlerde telim bérish we [Xudanining kalamini] jakarlash üçhün u yerdin ketti. **2** Zindan'gha solan'ghan Yehya [peyghember] Mesihning qilghan emellirini anglap, muxlisirini ewetip, ular arqılıq Eysadin: **3** «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» — dep soridi. **4** Eysa ulargha jawab bérüp mundaq dédi: — Yehyaning yénigha qaytip bérüp, öz anglawatqanliringlarni we körüwatqanliringlarni bayan qilip — **5** Korlar köreleydighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyaydighan boldi, ölgenlermu tirildürüldi we kembeghellegerge xush xewer jakarlandi» — dep éytinglar **6** we [uninggha yene]: «Mendin gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextlikтур!» dep qoyunlar, — dédi. **7** Ular ketkende, Eysa top-top ademlerge Yehya toghruluq sözleshke bashlidi: — «Siler esli [Yehyani izdep] chölge barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpüniüp turghan qomushnimu? **8** Yaki ésil kiyin'gen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiyenler xan ordiliridin tépilidughu! **9** Emdi siler néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur. **10** Chünki [muqeddes yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingha elchimni ewetimen; U séning aldingda yolungi teyyarlaydu» — dep pütlügen söz del uning toghrisida pütlügendur. **11** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar arisida chomüldürgüchi Yehyadınmu ulughi turghuzulghini yoq; emma ersh padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu. **12** Emma chomüldürgüchi Yehya otturigha chiqqan künlerdin bügünkü kün'giche, ersh padishahliqigha kirish yoli shiddet bilen échildi we kishiler uni shiddet bilen tutuwalidu. **13** Chünki barliq peyghemberlerning besharet bérish xizmiti, shundaqla Tewrattiki yazmilar arqılıq besharet yetküzültüsh xizmiti Yehya bilen axirlishidu. **14** We eger shu sözni qobul qilalısanlar, «[qaytip] kélishi muqerrer bolghan Ilyas [peyghember]» bolsa, [Yehyaning] özidur. **15** Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! **16** Lékin bu dewrdiki kishilerni zadi kimlerge oxshitay? ular xuddi reste-bazarlarda olturwélip, bir-birige: **17** «Biz silerge

sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu. **18** Chünki Yehya kélip ziyanette olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen, ular: «Uninggha jin chaplishiptu» déyishidu. **19** Insan'oghli bolsa kélip hem yeysu hem ichidu we mana, ular: «Taza bir toymas we bir meyxor iken. U bajgırlar we gunahkarlarning dosti» déyishidu. Lékin danalıq bolsa öz perzentliri arqılıq durus dep tonulidu». **20** Andin u özi köp möjizilerni körsetken sheherlerde turuwatqanlarni towa qilmighanlıqi üçhün eyiblep, mundaq dédi: — **21** Halinglarga way, ey Qorazinliqlar! Halinglarga way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler xéli burunla böz kiyimige yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti. **22** Men silerge shuni éytip qoyayki, qiyamet künide Tur we Zidondikilerning körnidighini silerkingidimur yénik bolidu. **23** Ey ershke kötürlügen Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülisiler. Chünki aranglarda yaritilghan möjiziler Sodomda yaritilghan bolsa, u sheher bugün'giche halak bolmighan bolatti. (Hadəs g86) **24** Emma men silerge shuni éytip qoyayki, qiyamet künide Sodom zéminidikilerning körnidighini silerkingidimur yénik bolidu. **25** Shu waqitlarda, Eysa bu ishlargha qarap mundaq dédi: — Asman-zémin Igisi i Ata! Sen bu [heqiqetlerni] danishmen we eqilliqlardin yoshurup, sebiy balilargha ashkarilighanlıq üçhün Sanga medhiyiler oquyment! **26** Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. **27** Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulni Atidin bashqa héchkim tonumaydu, we Atinimu Oghul we Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim tonumaydu. **28** Ey japakeshler we éghir yük yüklen'gen hemmingilar! Méning yéningha kélinglar, men silerge aramliq béréy. **29** Méning boyunturuqumni kiyip, mendin ögininglar; chünki men mömin we kemtermen; shundaq qilghanda, könglünglar aram tapidu. **30** Chünki méning boyunturuqumda bolush asan, méning artidighan yüküm yéniktur.

12 Shu chagharda bir shabat künü, Eysa bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti. Qorsiqi échip ketken muxlisirli bashaqlarni üzüp, yéyishke bashlidi. **2** Lékin buni körgen Perisiyler uninggha: — Qara, muxlisliring shabat künü Tewratta cheklen'gen ishni qiliwatidu, déyishti. **3** Biraq

u ulargha: — Dawut we uning hemrahlirining ach qalghanda néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumighanmusiler? 4 U Xudanıng öyige kirip, [Xudagha] atalghan, shundaqla özi we hemrahlirığa nisbeten Tewrat qanuni boyiche yéyishke bolmaydighan «teqdim nanlar»nı [sorap élip], ularnı [hemrahlırı] bilen bille yégen. Eslide bu nanlarnı peqet kahinlarning yéyishigila bolatti. 5 Siler Tewrattin shuni oqup baqmighansilerki, ibadetxanıda ishleydighan kahinlar shabat künleri ishlep shabat tertipiñ buzsimu, gunahqa buyrulmaydu. 6 Biraq men shuni silerge éytip qoyayki, bu yerde ibadetxanıdinmu ulugh birsi bar. 7 Emdilikte eger siler [Xudanıng] «[muqeddes yazmilarda]: «Izdeydighinim qurbanlıqlar emes, belki rehim-shepinqet» déyilgen shu sözining menisini bilgen bolsanglar, bigunah kishilerni gunahkar dep békitmeytinglar. 8 Chünki İnsan'oghli shabat künining Igsidur. 9 U u yerdin ayrılip, ularning sinagogigha kirdi. 10 We mana, u yerde bir qoli yégilep qalghan bir adem bar idi. Ular uning üstidin erz qilishqa seweb tapmaqchi bolup uningdin: — Shabat künı késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep sordi. 11 Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Birersinglarning qoyi shabat künı origha chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqiriwalmaydighan adem barmidu? 12 İnsan bolsa qoydin shunche etibarlıqtur! Shunga, shabat künı yaxshılıq qilish Tewrat qanunigha uyghundur. 13 Andin u héliqi késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolini uzitishi bilenla qoli ikkinchi qoligha oxshash eslige keltürüldi. 14 Biraq Perisiyler tashqırıgha chiqip, uni qandaq yoqitish heqqide meslihet qilishti. 15 Emma Eysa buni biliwélip u yerdin ayrıldı. Top-top kishiler uninggha egisip mangdi. U ularning hemmisini saqaytti; 16 andin ulargha özining salahyitini ashkarilimaslıqni qattiq tapılıdi. 17 Buning bilen Yeshaya peyghember arqılıq yetküzülgən munu sözler emelge ashuruldu: 18 — «Qaranglar, mana Men tallıghan Öz qulum! Méning söyümükim, dilimming söyün'gini! Men Öz Rohimni uning wujudigha qondurimen, Shuning bilen u ellerge höküm-heqiqetni jakarlaydu. 19 U ne talash-tartış qilmaydu ne chuqan kötürmeye, Kochılarda uning kötürgen awazini héch anglighuchi bolmaydu. 20 Taki u ghelibe bilen toghra hökümerni chiqarghuche, Yanjılıghan qomushni sundurmaydu, Tütep öchey dep qalghan pilikni öchürmeye, 21 We eller uning namığha ümid baghlaydu». 22 Shu chaghda, uning

alidiga jin chaplishiwalghan kor we gacha biri élip kélindi. U uni saqaytti, kor gachini sözliyeleydighan we köreleydighan qildi. 23 Barlıq xalayıq heyran bolushup: — Ejeba, bu Dawutning oghlimidu? — déyishti. 24 Lékin Perisiyler bu sözni anglap: — U peqet jinlarning emiri bolghan Beelzibubqa tayinip jinlarnı qoghlıwétidiken, déyishti. 25 Lékin u ularning néme oylawatqanlıqını bilip ulargha mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara soqushqan herqandaq padishahliq weyran bolidu; herqandaq sheher yaki aile öz ichidin bölünüp özara soqushsa zawallıqqa yüz tutidu. 26 Eger Sheytan Sheytanni qoghlisa, u öz-özige qarshi chiqqan bolidu. Undaqtı, uning padishahlıqı qandaqmu put tirep turalisun? 27 Eger men jinlarnı Beelzibulgha tayinip qoghlısam, silerning perzentliringlar kimge tayinip jinlarnı qoghlaydu?! Shunga ular siler togruluq höküm chiqarsun! 28 Lékin men Xudanıng Rohıgha tayinip jinlarnı qoghlıghan bolsam, undaqtı Xudanıng padishahlıqı derweqe üstünglärgha chüshüp namayan boldi. 29 Bir kishi küchtünggür bırsining öyige kirip, uning mal-mülkini qandaq bulap kételisun? Peqet u shu küchtünggürni awwal baghliyalisa, andin öyini bulang-talang qılalaydu. 30 Men terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur. Men terepke [ademlerni] yighamighuchilar bolsa tozutuwetküchidur. 31 Shuning üçhün men silerge shuni éytip qoyayki, insanlarning ötküzgen hertürlük gunahları we qilghan kupurluqlırining hemmisini kechürüşke bolidu. Biraq Muqeddes Rohqa kupurluq qilish héch kechürülmeydu. 32 İnsan'oghıgha qarşı söz qilghan kimdekim bolsa kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa qarşı gep qilghanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu kechürümge érisheleydu. (aiōn g165) 33 Derex yaxshi bolsa, méwisiimu yaxshi bolidu — yaki derex por bolsa, méwisiimu nachar bolidu; chünki herqandaq derex öz méwisiidin bilinidu. 34 Ey yilanlarning perzentliri! Siler rezil tursanglar, aghzinglardı qandaqmu yaxshi söz chiqsun? Chünki ademning qelbide néme tolup tashqan bolsa éghizdin shu chiqidu. 35 Yaxshi adem öz yaxshi xezinisidin yaxshi nersilerni chiqiridu. Yaman adem yaman xezinisidin yaman nersilerni chiqiridu. 36 Men silerge shuni éytip qoyayki, insanlar qilghan herbir éghiz quruq sözü üçhün soraq künı hésab bérider. 37 Chünki öz sözliring bilen ya heqqanı ispatlinisen, ya sözliringlar bilen gunahkar dep békertilisen. 38 Shu chaghda bezi Tewrat

ustazliri we Perisiyler uninggha jawaben: Ustaz, sendin bir möjizilik alamet körgümiz bar, — dédi. **39** Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Rezil hem zinaxor bu dewr bir «alamet»ning körstilishini istep yürüdu. Biraq bu dewrdikilerge «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq möjirilik alamet körsitilmeydu. **40** Chünki Yunus peyghember yoghan béliqning qorsiqida üch kéche-kündüz yatqandek, Insan'oghlimu oxshashla üch kéche-kündüz yerning baghrida yatidu. **41** Soraq künü Nineve shehiridikiler bu dewrdikiler bilen teng qopup, bu dewrdikilerning gunahlirini békitudu. Chünki ular Yunus [peyghember] jakarlıghan xewerni anglap, [yamanlıqidin] towa qilghan; we mana, mushu yerde Yunus [peyghember] dinmu ulugh birsturidu! **42** Soraq künü «Jenubtiki ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlirini békitudu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash üchün yer yüzining chétidin kelgen; we mana, hazir mushu yerde Sulaymandinmu ulugh birsturidu. **43** Napak roh birawning ténidin chiqiriwétigendin kényin, u qurghaq dalalarni chörgilep yürüp, birer aramgahni izdeydu, biraq tapalmaydu **44** we: «Men chiqqan makanimgha qaytay» deydu. Shuning bilen qaytip kélip, shu makanining yenila bosh turghanlıqını, shundaqla pakiz tazilan'ghanlıqını we retlen'genlikini bayqaydu-de, **45** bérüp özidinmu better yette jinni bashlap kélidu; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kényinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. Bu rezil dewrdikilerning halimu mana shundaq bolidu. **46** U toplashqan xalayiqqa dawamliq sözlewatqanda, mana, anisi bilen iniliri kélip, uning bilen sözleshmekchi bolup tashqirida turushti. **47** Shuning bilen bireylen uninggha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen sözlishimiz dep tashqirida turidu, — dédi. **48** Lékin u jawaben shu xewerni yetküzgen kishidin: «Kim méning anam, kim méning inilirim?» — dep soridi. **49** Andin u qolini sozup muxlislirini körsitip: — Mana méning anam, mana méning inilirim! **50** Chünki kim ershtiki Atamning iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim, acha-singlim we anamdur, — dédi.

13 Shu künü Eysa öydiñ chiqip, déngiz boyida olturatti. **2** Etrapigha top-top ademler olishiwalghachqa, u bir kémige chiqip olturdi. Pütkül xalayiq bolsa déngiz boyida turushatti. **3** ulargha temsiller bilen nurghun hékmetlerni éytip birip,

mundaq dédi: — Mana, uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. **4** Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kétiptu. **5** Bezikliri téshi köp, topisi az yerlerge chüshüptu. Tupriqi chongqur bolmighachqa, tézla ünüp chiqiptu, **6** lékin kün chiqishi bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétiptu. **7** Bezikliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler ösüp maysilarni boghuwaptu. **8** Bezikliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ularning beziliri yüz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri ottuz hesse hosul béríptu. **9** Quliqi barlar buni anglisun! **10** Muxlislirini kélip, uningdin: — Sen néme üchün ulargha temsiller arqılıq telim bérisen? — dep soridi. **11** U ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ersh padishahliqining sirlirini bilishke moyesser qilindinglar, lékin ulargha nésip qilinmidi. **12** Chünki kimde bar bolsa, uningha téximu köp bérilidu, uningda molchılıq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlırimu uningdin mehrum qilinidu. **13** ulargha temsil bilen sözlishimning sewebi shuki, ular qarismu körmeydu, anglisimu tingshimaydu hem heqiqiy chüshenmeydu. **14** Buning bilen Yeshaya peyghember éytqan bészarettiki munu sözler emelge ashuruldi: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeyssiler; Qarashni qaraysiler, biraq körmeyssiler. **15** Chünki mushu xelqning yürükini may qaplap ketken, Ular anglighanda qulaqlırını éghir qiliwalghan, Ular közlirini uxligandek yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular közliri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqaytqan bolattim. **16** Lékin, közliringlar bextliktur! Chünki ular köridu; quliqinglar bextliktur! Chünki ular anglaydu. **17** Men silerge shumi berheq éytip qoyayki, burunqi nurghun peyghemberler we heqqaniy ademler silerning körginenglarni körüşke intizar bolghan bolsimu ularni körmigen; silerning anglighininglarni anglashqa intizar bolghan bolsimu ularni anglimaghan. **18** Emdi uruq chachquchi toghrisidiki temsilning menisini anglanglar: **19** Eger biri [ersh] padishahliqining söz-kalamini anglap turup chüshenmise, Sheytan kélip uning könglige chéchilghan sözni élip kétidu. Bu del chighir yol üstige chéchilghan uruqlardur. **20** Tashlıq yerlerge chéchilghan uruqlar bolsa, ular söz-kalamını anglap, xushallıq bilen derhal qobul qılghanlarnı körsitidu. **21** Halbüki, qelbide héch yiltiz bolmighachqa, peqet

waqitliq mewjut bolup turidu; söz-kalamning wejedin qiyinchiliq yaki ziyankeshlikke uchriganda, ular shuan yoldin chetnep kétidu. **22** Tikenlerning arisigha chéchilghini shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglichini bilen, lékin bu dunyaning endishiliri we bayliqning éziqturushi [qelbidiki] söz-kalamni boghuwtidu-de, ular hosulsiz qalidu. (aión g165) **23** Lékin yaxshi yerge chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap chüshen'gen ademlerni körsitudu. Bundaq ademler hosul bérifu, birsi yüz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi ottuz hesse hosul bérifu. **24** U ularning aldida yene bir temsilni bayan qildi: — — Ersh padishahliqi xuddi étizigha yaxshi uruqni chachqan bir ademge oxshaydu. **25** Emma kishiler uyqugha chömgan chaghda, düshmini kélip bughday arisigha kürmek uruqlirini chéchiwétip, kétiptu. **26** Emdi maysilar ösüp, bashaq chiqarghanda, kürmekmu ashkarlinishqa bashlaptu. **27** Xojayinning chakarlari kélip uningha: — «Ependi, siz étizingizha yaxshi uruq chachqan emesmidingiz? Kürmekler nedin kélip qaldi?» deptu. **28** Xojayin: «Buni bir düshmen qilghan» — deptu. Chakarlar uningdin: «Siz bizni bérif ularni otiwétinglar démekchimu?» — dep soraptu. **29** «Yaq,» — deptu xojayin, «undaq qilghanda kürmeklerni yulghanda, bughdaylarnimu yuluwtishinglar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waqtighiche bille össun, orma waqtida, men ormichilargha: — Aldi bilen kürmeklerni ayrip yighip, baghlap köydürüşke qoyunglar, andin bughdaylarni yighip ambirimha ekiringlar, deyment» — deptu xojayin. **31** U ulargha yene bir temsilni éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir adem qoligha élip étizigha chachqan qicha uruqigha oxshaydu. **32** Qicha uruqi derweqe barliq uruqlarning ichide eng kichik bolsimu, u herqandaq ziraettin égiz ösüp, derex bolidu, hetta asmandiki qushlarmu kélip uning shaxlirida uwulaydu. **33** U ulargha yene bir temsilni éytti: — Ersh padishahliqi xuddi bir ayal qoligha élip üch jawur unning arisigha yoshurup, taki pütün xémir bolghuche saqlighan échitqugha oxshaydu. **34** Eysa bu ishlarning hemmisini temsiller bilen köpchilikke bayan qildi. U temsilsiz héchqandaq telim bermeytti. **35** Buning bilen peyghember arqiliq aldin'ala éytiglan munu sözler emelge ashuruldi: — «Aghzimni temsil sözlesh bilen achimen, Alem apiride bolghandin béri yoshurunup kelgen ishlarni élan qilimen». **36** Shuningdin kényin, u köpchilikni yolgha séliwétip

öye kirdi. Muxlisliri yénigha kélip uningdin: — Étizliqtiki kürmek toghrisidiki temsilni bizge sherlep berseng, — dep ötündi. **37** U emdi ulargha jawab bérif mundaq dédi: — Yaxshi uruqni chachqan kishi Insan'oghlidur. **38** Étizliq bolsa — dunya. Yaxshi uruq bolsa [ersh] padishahliqining perzentliridur, lékin kürmek rezil bolghuchining perzentliridur. **39** Kürmek chachqan düshmen — Iblastur. Orma orush waqtı — zaman axiridur. Ormichilar — perishtilerdur. (aión g165) **40** Kürmekler yulunup, otta köydüruwtılginidek, zaman axiridimu ene shundaq bolidu. (aión g165) **41** Insan'oghli perishtilirini ewetip, ular insanlarni gunahqa azdурghuchilarning hemmisini, shundaqla barliq itaetsizlik qilghuchilarini öz padishahliqidin shallap chiqip, **42** xumdanning lawuldap turghan otigha tashlaydu. U yerde yığha-zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu. **43** U chaghda heqqaniylar Atisining padishahliqida xuddi quyashtek julalinidu. Anglighudek quliqi barlar buni anglisun! **44** — Ersh padishahliqi xuddi étizda yoshurulghan bir xezinige oxshaydu. Uni tépiwalghuchi xezinini qaytidin yoshurup, xezinining shad-xuramliqi ichide bar-yoqini sétiwétip, shu étizni sétiwalidu. **45** Yene kélip, ersh padishahliqi ésil ünche-merwayitlarni izdigen sodigerge oxshaydu. **46** Sodiger nahayiti qimmet bahaliq bir merwayitni tapqanda, qaytip bérif bar-yoqini sétiwétip, u merwayitni sétiwalidu. **47** — Yene kélip, ersh padishahliqi déngizgha tashlinip herxil béliqlarni tutidighan torgha oxshaydu. **48** Tor toshqanda, [béliqchilar] uni qirghaqa tartip chiqiridu. Andin olturup, yaxshi béliqlarni ilghiwélip, qachilargha qachilap, erzimeslerni tashliwtidu. **49** Zaman axirida shundaq bolidu. Perishtiler chiqip, rezil kishilerni heqqaniy kishiler arisidin ayriydu (aión g165) **50** we xumdanning lawuldap turghan otigha tashlaydu. U yerde yığha-zarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu. **51** Eysa ulardin: — Bu ishlarning hemmisini chüshendinglarmu? dep soridi. Chüshenduq, — dep jawab berdi ular. **52** Andin u ulargha: — Shunga, ersh padishahliqining telimige tuyesser bolup muxlis bolghan herbir Tewrat ustazi xuddi xezinisidin yéngi hem kona nersilerni élip chiqip tarqatquchi öy xojayinigha oxshaydu, — dédi. **53** Eysa bu temsillerni sözlep bolghandin kényin, shundaq boldiki, u yerdin ayrılip, **54** öz yurtiňha ketti we öz yurtidiki sinagogta xelqqe telim bérishke kirishti. Buni anglichan xalayiq intayin heyran bolushup: — Bu

ademning bunchiwala danaliqui we möjize-karametliri nedin kelgendi? **55** U peqet héliqi yaghachchining oghli emesmu? Uning anisining ismi Meryem, Yaqup, Yüsüp, Simon we Yehudalar uning iniliri emesmu? **56** Uning singillirining hemmisi bizning arimizdighu? Shundaq iken, uningdiki bu ishlarning hemmisi zadi nedin kelgendi? — déyishetti. **57** Shuning bilen ular uninggha heset-bizar bilen qaridi. Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurti we öz öyide hörmekke sazawer bolmaydu. **58** Ularning iman-ishenchiszlikidin u yerde köp möjize körsetmidi.

14 U chagharda, Hérod hakim Eysanining namshöhritidin xewer tépip, **2** xizmetkarlirige: — Bu adem chömüldürgüchi Yehya bolidu, u öltümdeñ tirilgen bolsa kérek. Shuning üchün mushu alahide quğretler uningda küchini körsetmekte, — dédi. **3** Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali Hérodiyening wejidin Yehyani tutqun qilip, zindan'gha tashlighanidi. **4** Chünki Yehya Hérodqa [tenbih béríp]: «Bu ayalni tartiwélishing Tewrat qanunigha xilaptur» dep kelgenidi. **5** Hérod [shu sewebtin] Yehyani öltürmekchi bolghan bolsimu, biraq xalayiqtin qorqqanidi, chünki ular Yehyani peyghember, dep bilette. **6** Emma Hérodning tughulghan küni tebriklen'gende, ayali Hérodiyening qizi otturigha chiqip ussul oynap berdi. Bu Hérodqa bek yaqtı; **7** shuning üchün u uningha: — Hernéme tiliseng shuni sanga bérey, dep qesem qildi. **8** Lékin qiz anisining küshkörtüshi bilen: — Chömüldürgüchi Yehyaning kallisini élip, bir texsige qoyup ekelsile, — dédi. **9** Padishah buningha hesret chekken bolsimu, qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejidin, [kallisini] élip kélinglar, dep buyrudi. **10** U adem ewetip, zindanda Yehyaning kallisini aldurdi. **11** Shuning bilen kallisi bir texsige qoyulup, qizning aldigha élip kélindi. Qiz buni anisining aldigha apardi. **12** [Yehyani] muxlisliri bolsa béríp, jesetri élip depne qildi; andin béríp Eysagha bu ishlarni xewer qildi. **13** Eysa bu xewerni anglap, özi yalghuz pinhan bir jaygha kétey dep bir kémige olturup u yerdin ayıldı. Xalayiq buning xewirini tapqanda, etraptiki sheherlerdin kéléship, uning keynidin piyade mangdi. **14** U [qirghaqqal] chiqip ketkinide, zor bir top ademlerni körüwidi, ulargha ich aghritip, ularning aghriqlirini saqaytti. **15** Kech kirgende,

muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay iken, waqitmu bir yerge béríp qaldi. Xalayiqni yolgha séliwetken bolsang, andin ular kentlerge béríp özlirige ozuq sétiwalsun, — dédi. **16** Lékin Eysa ulargha: — Ularning kétishining hajiti yoq, özünglar ulargha ozuq béringlar, — dédi. **17** Lékin muxlislar: — Bizde besh nan bilen ikki dane béliqtin bashqa héch nerse yoq, — déyishti. **18** U: — Ularni manga élip kélinglar, dédi. **19** U xalayiqni chöplükning üstide olturushqa buyrugħandin keyin, besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagħha] teshekkür éytti. Andin nanlarni oshtup muxlislirigha berdi, muxlisliri xalayiqqa üleshtürüp berdi. **20** Hemmeylen yep toyundi. [Muxlislar] éship qalghan parchilarni liq on ikki séwetke tériwaldi. **21** Ozuqlan'ghanlarning sani ayallar we balilardin bashqa texminen besh ming kishi idi. **22** Arqidila, u muxlislirigha: Özüm bu xalayiqni yolgha séliwétimen, angghuče siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqiga ötüp turunglar, dep buyrudi. **23** Xalayiqni yolgha séliwetkendin keyin, u dua qilish üchün özi xilwet tagħqa chiqti. Kech kirgendimu u yerde yalghuz qaldi. **24** Bu chaghda, kême qirghaqtin xéli köp chaqirim yürgenidi, lékin shamal qarshi yönlishitin chiqiwaqtqachqa, kême dolqunlar ichide chayqilip turatti. **25** Kéche tötinche jések waqtida, u déngizning üstide méngip, muxlisliri terepke keldi. **26** Muxlislar uning déngizning üstide méngip kéliwatqanlıqini körüp, alaqzade bolup: — Alwasti iken! — dep qorqup chuqan sélishti. **27** Lékin Eysa derhal ulargha: — Yüreklik bolunglar, bu men, qorqmanglar! — dédi. **28** Pétrus buningha jawaben: — I Reb, bu sen bolsang, su üstide méngip yéningħha bérishimħa emr qilghaysen, — dédi. **29** Kel, — dédi u. Pétrus kémidin chūshüp, su üstide méngip, Eysagħa qarap kétiwaqtatti; **30** lékin boranning qattiq chiqiwaqtqanlıqini körüp qorqup, sugħa chöktiħke bashħidi: — Reb, méni qutquzuwalghaysen! — dep warqiridi. **31** Eysa derhal qoloni uzitip, uni tutuwaldi we uningha: — Ey ishenchi ajiz bende, némishqa guman qilding? — dédi. **32** Ular kémige chiqqanda, shamal toxtidi. **33** Kémide olturghanlar uning aldigha kélip sejde qilip: — Berheq, sen Xudanining Oghli ikensen, — déyishti. **34** Ular déngizning qarshi teripige ötkende, Ginnisaret yurtida [quruqluqqal] chiqti. **35** U yerdiki ademler uni tonup qélip, etraptiki barliq jaylarginha xewer ewetti; shuning bilen kishiler barliq bimarlarni uning aldigha élip keldi; **36** ular uningdin bimarlarning

héchbolmighanda uning tonining péshige bolsimu qolini tegküzüwélishigha yol qoyushini ötündi. Uninggha qolini tegküzgenlerning hemmisi sellimaza saqaydi.

15 Bu chaghda, Tewrat ustazliridin we Perisiylerdin

beziliri Yérusalémdin kélép Eysaning aldigha béríp: 2 — Muxlisliring némishqa ata-bowlirimizning en'enilirige xilapliq qilidu? Chünki ular qollirini yumay tamaq yeydiken'ghu, — dédi. 3 Lékin u ulargha mundaq jawab berdi: — Silerchu, siler némishqa en'enimizni saqlaymiz dep Xudaning emrige xilapliq qilisiler? 4 Chünki Xuda: «Ata-anangni hörmét qil» we «Atisi yaki anisini haqaretligenler ölümge mehkum qilinsun» dep emr qilghan. 5 Lékin siler: — Herqandaq kishi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge yardem bergüdek nersilerni alliqachan [Xudagha] atiwettim — désila, 6 uning ata-anisigha hörmét-wapadarliq qilish mejburiyiti qalmaydu, — deysiler. Buning bilen en'en'englarni dep, Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar. 7 Ey saxtipezler! Yeshaya peyghember bergen mushu béssharet toptoghra siler toghruluq iken: — 8 «Mushu xelq aghzida méni hörmetligini bilen, Biraq qelbi mendin yiraq. 9 Ular manga bihude ibadet qilidu. Ularning ögetken telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalara, xalas». 10 Andin u xalayiqni yénigha chaqirip, ulargha: — Qulaq sélinglar hem shuni chüshininglarki, 11 Insanni napak qilidighini aghzidin kiridighini emes, belki aghzidin chiqidighinidur, — dédi. 12 Kéyin muxlisliri uning aldigha kélép: — Séning bu sözungni Perisiyler anglap, uningdinizar bolup renjigenlikini bildingmu? — dédi. 13 Lékin u mundaq jawab qayturdı: — Ershtiki Atam tigmigen herqandaq ösümlük yiltizidin yulunup tashlinidu. 14 Siler ulargha pisent qilmanglar; ular korlарha yol bashlaydighan korlardur. Eger kor korgha yol bashlisa, her ikkisi origha chüshüp kétidu. 15 Lékin Pétrus uninggha: — Baya éytqan temsilni bizge chüshenchigé érishimidinglar?! — dédi. 17 Éghizgha kirgen barlıq nersilerning ashqazan arqılıq teret bolup chiqip kétidighanlıqını téxi chüshenmemsiler? 18 Lékin éghizdin chiqidighini qelbtin chiqidu, insanni napak qilidighinimu shudur. 19 Chünki yaman oylar, qatilliq, zinaxorluq, buzuqchılıq, oghrılıq, yalghan guwahlıq we töhmet qatarlıqlar qelbtin chiqidu. 20 Insanni napak qilidighanlar mana shulardur;

yuyulmighan qollar bilen tamaq yéyish insanni napak qilmaydu. 21 Eysa u yerdin chiqip, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki yurtlарgha bardi. 22 Mana, u chet yerlerdin kelgen qananiy bir ayal uning aldigha kélép: — I Reb! Dawutning oghli, halimgha rehim qilghaysiz! Qizimgha jin chaplishiwalghaniken, qiynilip kétiatidu! — dep uninggha nida qilip zarlidi. 23 Lékin u u ayalgha bir éghizmu jawab bermidi. Muxlisliri uning yénigha kélép: — Bu ayalni yolgha salsang! Chünki u keynimizdin egiship yalwurup nida qiliyatidu, — dédi. 24 Emdi u jawab béríp: — Men peqet yoldin téningen qoy padilirli bolghan Israil jemetidikilerge ewetilgenmen, — dédi. 25 Emma héliqi ayal uning aldigha kélép sejde qilip: — Reb, manga yarden qilghaysen! — dep yalwurdi. 26 U uninggha: — Balilarning nénimini kichik itlarga tashlap bérish yaxshi emes, — dédi. 27 Lékin héliqi ayal: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu xojayinining dastixinidin chüshken uwaqlarni yeydighu, — dédi. 28 Shuning bilen Eysa uninggha: — Ey xanim, ishenching küchlük iken! Tiliginingdek bolsun! — dédi. U ayalning qizi shuan saqiyip ketti. 29 Eysa u yerdin chiqip, Galiliye déngizining boyidin ötüp, taghqa chiqip olturdi. 30 Uning aldigha top-top xalayiq yighthildi. Ular tokur, qarighu, gacha, cholaq we nurghum bashqa xil késellernimu élip kélép, uning ayighi aldigha qoyushti; u ularni saqaytti. 31 Shuning bilen xalayiq gachilarining sözliyeleydighan bolghanlıqını, cholaqlarining saqayghinini, tokurlarining mangghanlıqını we qarighularning körnidighan bolghanlıqını körüp, heyran boldi we Israilning Xudasini ulughlidi. 32 Andin Eysa muxlislirini yénigha chaqirip: — Bu xalayiqqa ichim aghriydu; chünki ular üch kündin béri yénimda boldi, yégüde bir nersisimu qalmidi. Ularnı öylirige ach qayturusu xalimaymen, yolda halidin kétishi mumkin, — dédi. 33 Muxlislar uninggha: — Bu chölde bunchiwala ademni toyghuzghudek köp nanni nedin tapımız? — déyishti. 34 Eysa ulardin: Qanche néninglar bar? — dep soridi. — Yette nan bilen birnechche tal kichik béliq bar, — déyishti ular. 35 Buning bilen u xalayiqni yerde olturushqa buyrudi. 36 Andin, yette nan bilen béliqlarnı qoligha élip [Xudagha] teshekkür étip, ularni oshtup muxlislirigha berdi, muxlislar xalayiqqa üleshtürdi. 37 Hemmeylen toyghuché yédi; andin [muxlislar] éship qalghan parchilarnı yighip yette chong séwetni

toshquzdi. **38** Tamaq yégenlerning sani balilar we ayallardin bashqa töt ming kishi idi. **39** U xalayiqni yolha salghandin keyin, kémige chüshüp, Magadan yurtining chet yerlirige bardi.

16 Emdi perisiyler bilen Saduqiyalar uni sinash

meqsitide yénigha kélip, uningdin bizge asmandin möjizilik bir alamet körsetseng, dep telep qilishti. **2** Biraq Eysa ulargha mundaq dédi: — Kechqurun siler qizil shepeqni körgininglarda, «Hawa ete ochuq bolidu» deysiler **3** we etigende: «Bügün boran chiqidu, chünki asmanning renggi qizil hem tutuq», deysiler. Asman renggi-royini perq ételeysiler-yu, lékin bu zamanda yüz bériwatqan alametlerni perq ételmeysiler! **4** Rezil hem zinaxor bu dewr «möjizilik bir alamet»ning köristilishini istep yürüdu. Biraq bu [dewrdirkilerge] «Yunus peyghemberde körülgen möjizilik alamet»din bashqa héchqandaq möjizilik alamet körsitmeydu. Andin u ularni tashlap chiqip ketti. **5** Muxlisliri [déngizning] u qétigha ötkinide, nan éliwéishni untughanidi. **6** Eysa ulargha: — Hoshyar bolunlar, Perisiyler bilen Saduqiyarning échitqusidin éhtiyat qilinglar, — dédi. **7** [Muxlislar] özara mulahiziliship: — Nan ekelmigenlikimiz üçhün buni dewatsa kérek, — déyishti. **8** Eysa ularning néme [déyishiwatqanlıqını] bilip mundaq dédi: — Ey ishenchi ajizlar! Néme üçhün nan ekelmigenlikinglar toghrisida mulahize qilisiler? **9** Téxiche chüshenmidinglarmu? Besh nan bilen besh ming kishining [toyghuzulghanlıqı], qanche séwet ozuq yighiwalghanlıqınlıqlar ésinglardın chiqtimu? **10** Yette nan bilen töt ming kishining [toyghuzulghanlıqı], yene qanche chong séwet ozuq yighiwalghanlıqınlıqlar ésinglardın chiqtimu? **11** Siler qandaqmu méning silerge: «Perisiyler bilen Saduqiyarning échitqusidin éhtiyat qilinglar» déginimning nan toghruluq emeslikini chüshenmeysiler? **12** Muxlislar shundila uning nandiki échitqudin emes, belki Perisiyler bilen Saduqiyarning telimidin éhtiyat qilishni éytqanlıqını chüshinip yetti. **13** Eysa Qeyseriye-Filippi rayonığha kelginide, u muxlisliridin: Kishiler men Insan'oghlini kim dep bilidiken? — dep soridi. **14** Muxlisliri: — Beziler séni chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember] we yene beziler Yeremiya yaki bashqa peyghemberlerdin biri dep bilidiken, — dep jawab berdi. **15** U ulardin: — Emdi silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. **16** Simon Pétrus:

— Sen Mesih, menggülüç hayat Xudanıng Oghli ikensen, — dep jawab berdi. **17** Eysa uninggħha: — Bextliksen, i Yunus oghli Simon! Buni sanga ayan qilghuchi héch et-qan igisi emes, belki ershtiki Atamdur. **18** Men sanga shuni éytayki, sen bolsang Pétrusdursen. Men jamaitimni bu uyultash üstige qurimen. Uning üstidin tehtisaraning derwazilirimu għalib kélelmeydu. (**Hadēs g86**) **19** Ersh padishahliqining achquchlirini sanga tapshurimen; sen yer yüzide némini baghlisang ershtimu bagħlan'ghan bolidu, sen yer yüzide némini qoyup berseng, ershtimu qoyup bérilgen bolidu, — dédi. **20** Bu sözlerni étip bolup, u muxlislirigha özining Mesih ikenlikini héchkimge tinmasliqni tapilidi. **21** Shu waqtinni bashlap, Eysa muxlislirigha özining Yérusalémgha kétishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazliri teripidin köp azab-oqubet tartishi, öltürülüshi muqerrer bolghanlıqini, shundaqla üchinchi künü tirildürülidighanlıqini ayan qilishqa bashlidi. **22** Shuning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyiblep: — Ya Reb, sanga rehim qilin'ghay! Béshingħha bundaq isħlar qet'iy chüshmeydu! — dédi. **23** Lékin u burulup Pétrusqa qarap: — Arqamħa öt, Sheytan! Sen manga putlikashangsen, séning oylighanliring Xudanıng isħliri emes, insanning isħliridur, — dédi. **24** Andin Eysa muxlislirigha mundaq dédi: Kimdekim manga egishishni xalisa, özidin waz kēchip, özining kréstini kötüüp manga egeshsun! **25** Chünki öz jénini qutquzmaqchi bolghan kishi choqum jénidin mehrum bolidu, lékin men üçhün öz jénidin mehrum bolghan kishi uningħha érishidu. **26** Chünki bir adem pütün dunyagħha ige bolup jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! U némisini jénigha téğishsun?! **27** Chünki Insan'oghli Atisining shan-sheripi ichide perishtiliri bilen kélish aldida turidu; we u hemme ademni öz emellirige tushluq jawab qayturidu. **28** Men silerge shuni berheq étip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétishtin burun jezmen Insan'oghlining öz padishahliqi bilen kelgenlikini körigidighanlar bardur.

17 We alte kündin keyin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhannani ayrip élip, égiz bir tagħqa chiqti. **2** U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila özgirip, yüzı quyashtek parlidi, kiyimliri nurdek ap'aq bolup chaqnidı. **3** We mana, [muxlislargħa] Musa we Ilyas [peyghemberler] uning bilen sözlisiwatqan halda köründi. **4** Shuning bilen

Pétrus Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghinimiz némidégen yaxshi! Xalisang, birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasayli! — dédi. 5 Uning gépi tügimeyla, mana nurluq bir bulut ularni qapliwaldi. Mana, buluttin: «Bu Méning sóyumluk Oghlumdur, Men uningdin xursermen. Uninggha qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandi. 6 Muxlislar buni anglap özlerini yerge tashlap düüm yétip wehimige chüshti. 7 Biraq Eysa kélip, ulargha qolini tegküzip: Qopunglar, qorqmanglar, — dédi. 8 Ular beshini kötürüp qariwidi, Eysadin bashqa héchkimni körmidi. 9 Taghdin chüshüwétip, Eysa ulargha: — Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, bu alamet körünüshni héchkimge éyt manglar, — dep tapılıdi. 10 Andin muxlisliri uningdin: — Tewrat ustazliri néme üchün: «Ilyas [peyghember Mesih kéishtin] awwal qaytip kélishi kérek» déyishidu? — dep sorashti. 11 U ulargha jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélidu, hemme ishni ornigha keltüridu. 12 Emma men silerge shuni éytip qoyayki, ilyas alliqachan keldi, lékin kishiler uni tonumidi, belki uninggha xalighanche muamile qildi. Shuninggha oxshash, Insan'oghlimu ularning qollırıda azab chékish aldida turidu, — dédi. 13 Shu chaghda muxlislar uning chömüldürgüchi Yehya toghrisida sözlewatqanlıqını chüshendi. 14 Ular xalayiqning yénigha barghinida, bir kishi uning aldigha kélip, tizlinip: 15 Reb, oglumgha ichingni aghritqaysen! Chünki uning tutqaqliq késili bar bolghachqa, zor azab chékiyatidu; chünki u daim otning yaki suning ichige chüshüp kétidu. 16 Uni muxlisliringha élip kelgenidim, saqaytalmidi, — dédi. 17 Eysa jawaben: — Ey etiqadsız we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. 18 Shuning bilen Eysa [jin'gha] tenbih bériwidi, jin balidin chiqip ketti, balimu shuan saqaydi. 19 Kéyin, Eysa ayrim qalghanda, muxlislar uning yénigha kélip: — Biz néme üchün jinni qoghliwételmiduq? — dep sorashti. 20 U ulargha: — Ishenchinglar bolmighanlıqı üchün. Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, silerde qicha uruqidek zerriche ishensch bolsila, siler awu taghqa: «Bu yerdin u yerge köch» désenglar, köchidu; shundaqla silerge mumkin bolmaydighan héch ish bolmaydu. 21 Biraq, bundaq jinlarni dua qilish we roza tutush bilen bolmisa heydigili bolmaydu — dédi. 22 Ular

Galiliye ölkiside aylinip yürginide, Eysa ulargha: — Insan'oghli [satqunluqtin] insanlarning qoligha tapshurulidu; 23 ular uni öltüridu, lékin üchinchi künü u tirilidu, — dédi. Buni anglap muxlislar éghir ghem-qayghugha chomüp ketti. 24 Andin ular Kepernahum shehirige kelginide, [ibadetxana] «ikki draqma» [béjini] yighquchilar Pétrusning yénigha kélip: — Ustazinglar «ikki draqma»ni tölemdi? — dep soridi. 25 Töleydu, — dédi Pétrus. Lékin u öyge kirgishigila, téxi bir néme démestila Eysa uningdin: — Simon, séningche bu dunyadiki padishahlar kimlerdin baj alidu? Öz perzentliridinmu, yaki yatlardinmu, — dep soridi. 26 Pétrus uningha: Yatlardin, — déwidi, Eysa uningha: — Undaqta, perzentler [bajdin] xalıy bolidu. 27 Biraq [baj yighquchilarqha] putlikashang bolmaslıqımız üchün, déngizgha béríp qarmaqni tashla. Tutqan birinchi béliqni élip, aghzini achsang, töt draqmiliq bir tengge pul chiqidu. Uni élip men we sen ikkimizning [béj] üchün ulargha ber, — dédi.

18 Bu chaghda, muxlislar Eysanıng yénigha kélip: Ersh padishahlıqida kim eng ulugh? — dep soridi. 2 Eysa yénigha kichik bir balını chaqırıp, uni otturıda turghuzup, mundaq dédi: 3 — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, öz yolungardin yénip, kichik balılardek sebiy bolmisanglar, ersh padishahlıqıha hergiz kirelmeyisiler. 4 Emdi kim özini bu kichik balidek kichik péil tutsa, u ersh padishahlıqida eng ulugh bolidu. 5 Bundaq kichik bir balını méning namımda qobul qılsa, u méni qobul qılghan bolidu. 6 Lékin manga etiqad qılghan bundaq kichiklerdin birini [gunahqa] putlashturghan herqandaq ademni, u boynıgha yoghan tügmen téshi ésilghan halda déngizning téjige chöktürüwétilgini ewzel bolatti. 7 Insanni gunahqa putlashturidighan ishlar tüpeylidin bu dunyadikilerning haligha way! Putlashturidighan ishlar muqerrer bolidu; lékin shu putlashturghuchi ademning haligha way! 8 Eger emdi qolung yaki putung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung yaki ikki putung bar halda dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin köre, cholaq yaki tokur halda hayatlıqqa kirgining ewzeldur. (aiōnios g166) 9 Eger közüng séni gunahqa putlashtursa, uni oyup özüngdin néri tashliwet. Ikki közüng bar halda dozaxtiki otqa tashlan'ghiningdin köre, birla közüng bilen bolsimu hayatlıqqa kirgining ewzeldur. (Geenna g1067) 10 — Bu sebiy kichiklerning héchbirigimu sel qarashtın hézi bolunlar. Chünki

shuni silerge éytayki, ularning ershtiki perishtiliri ershtiki Atamning jamalini herdaim körüp turidu. **11** Chünki Insan'oghlı halaketke azghanlarni qutquzghili keldi. **12** Qandaq qaraysiler? Birawning yüz tuyaq qoyi bolup, uningdin biri ézip toptin chüshüp qalsa, u toqsan toqquz qoyni taghlartha qoyup qoyup, héliqi azghan qoyini izdeydi. **13** We eger uni tépiwalsa, men silerge shuni berheq éytip qoyayki, u qoy üchün bolghan xushalliqi azmighan toqsan toqquziningkidin zor bolidu. **14** Shuninggħha oxshash, bu sebiy kichiklerning herqandiqining halaketke ézip qélishi ershtiki Atanglarning iradisi emestur. **15** — Emdi eger qérindishing sanga ziyan sélip gunah qilsa, uning yénigha béríp ikkinglar xaliy chaghda sewenlikini körsitip qoy. Qérindishing sözungni anglista, uni [ézishtin] qayturuwalghan bolisen. **16** Lékin anglimisa, yene bir-ikki [guwahchini] élip, uning yénigha bargħin. Shundaq qilip, hemme ish ikki-üch guwahchining sózi bilen qilinsun. **17** Lékin eger [qérindishing] ularning sözigimu qulaq salmisa, ehwalni jamaetke yetküzüp éytqin. Eger u jamaettikilerge qulaq salmisa, uni yat ellik yaki bajgħir qatarida körungħar. **18** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, siler yer yüzide némini bagħlisangħar, ershtimu shu bagħlan'għan bolidu we siler yer yüzide némini qoyup bersengħar, ershtimu qoyup bérilgen bolidu. **19** Men yene shuni silerge berheq éytip qoyayki, yer yüzide aranglardin ikkisi özliri tiligen bir ish toghruluq qelbi bir bolup herqandaq nersini tilep dua qilsa, ershtiki Atam ularning tilikini ijabet qilidu. **20** Chünki ikki yaki ütcheylen méning namim bilen qeyerde yighilgħan bolsa, men shu yerde ularning arisida bolimen. **21** Andin Pétrus uning aldigha kélip: — I Reb, qérindishimma mangā ziyan sélip ötküzgen qanċhe qétimliq gunahini kechħürħum kékrek? Yette qéttimmu? — dédi. **22** Eysa uningħha mundaq dédi: — Men sanga shuni éytip qoyayki, yette qéttim emes, yetmish hesse yette qéttim! **23** Ersh padishahliqi chakarlıri bilen hésab-kitab qilmaqchi bolghan bir padishahqa oxshaydu. **24** Hésab-kitabni bashlighinida, uningħha on ming talant pul qerzdar bolghan bir chakar keltürülüptu. **25** Chakarning tölgüdek héchnersisi bolmighachqa, xojisi chakarning özini, xotun bala-chaqisi we bar- yoqini sétip, qerzini töleshini buyruptu. **26** Shunga chakar uning aldida yerge yiqlip bash urup: «Xojam, manga kengħħilik qilghayla, men pütün qerzimni

choqum töleymen» dep yalwuruptu. **27** Chakarning xojisi uningħha ich aghritip, uni qoyup béríp, qerzini kechħürüm qiliptu. **28** Lékin chakar u yerdin chiqip, özige yüz dinar qerzdar bolghan yene bir chakar buradirini uchrifti. Uni tutuwélip, boynini bogħup turup: «Qerzni tôle!» deptu. **29** Buning bilen bu chakar buradiri yerge yiqlip uningdin: «Manga kengħħilik qil, qerzni choqum qayturimen» dep yalwuruptu. **30** Lékin u unimaptu we: «Püttin qerzni tħolimigħu zindanda yatisen» dep uni zindan'għa tashlitptu. **31** Bundaq ishning yüz bergenlikini körgen bashqa chakarlar intayin azablinip xojisining aldigha béríp, ehwalni bashtin-axir sözlep béríptu. **32** Buning bilen xojisi héliqi chakarni chaqirtip: «Ey rezil chakar! Manga yélin'ghanliqing üchün shunche köp qerzingning hemmisini kechħürüm. **33** Men sanga ich aghritqinimdek, senmu chakar buradiringge ich aghritiħingħha toghra kelmemdu?» deptu. **34** Buning bilen xojisi għezeplinip uni pütün qerzini tölep bolghuċe adem qiy'n'ghuchi għundip larning qolida turushqa tapshurup béríptu. **35** Shuninggħha oxshash, eger herbiringħar öz qérindashliringħarni chin dilingħardin kechħürħimisengħar, ershtiki Atammu silerge oxshash muamile qilidu.

19 Shundaq boldiki, Eysa bu sözlerni éytip bolghandin kék, Galiliye ölkisidin ayrlip, Yehudiye ölkisining chet yerlirige, yeni Iordan deryasining u qétidiki yurtlārha bard. **2** Top-top ademler uningħha egiship kelgen bolup, u ularni shu yerdila saqaytti. **3** Emdi bezi Perisiyler uning yénigha kélip uni qiltaqqha chħuħürħ meqstidie uningdin: — Bir ademming herqandaq sewebtin ayalini qoyuwétihi Tewrat qanuniga ughħunmu? — dep soridi. **4** Shuning bilen u jawaben mundaq dédi: — [Tewrattin] shuni oqumidħingħarlu, muqeddemde insarlarni Yaratquchi ularni «Er we ayal qilip yaratti» we **5** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrlidu, ayali bilen birliship ikkisi bir ten bolidu». **6** Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. Shuning ütchün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun. **7** Perisiyler uningdin yene: — Undaqta, Musa [peyghember] néme ütchün [Tewrat qanunida] er kishi öz ayaligha talaq xéttimi bersila andin uni qoyuwétiħke bolidu, dep buyrughan? — dep sorashti. **8** U ularħha: — Tash yüreklikingħardin Musa [peyghember] ayallirringħarni talaq qilishqa ruxset qilghan; lékin alemning bashlimida bundaq emes id. **9** Emdi shuni silerge éytip qoyayki, ayalini

buzuqluqtin bashqa birer seweb bilen talaq qilip, bashqa birini emrige alghan herqandaq kishi zina qilghan bolidu. **10** Muxlislar uninggha: — Eger er bilen ayali otturisidiki ehwal shundaq bolsa, undaqtä öylenmeslik yaxshi iken, — dédi. **11** U ulargha: — Bu sözni hemmila adem emes, peqet nésip qilin'ghanlarla qobul qilaydu. **12** Chünki anisining balyatqusidin tughma bezi aghwatlar bar; we insan teripidin axta qilin'ghan bezi aghwatlarmu bar; we ersh padishahliqi üchün özini aghwat qilghanlarmu bar. Bu sözni qobul qilaydighanlar qobul qilsun! — dédi. **13** Qolungi tegküziüp dua qilghaysen dep, beziler kichik balilirini uning aldigha élip keldi. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyiblidi. **14** Emma Eysa: — Balilar méning aldimgha keltürülsün, ularni tosmanglar. Chünki ersh padishahliqi del mushundaqlarha tewedur, — dédi. **15** We qollirini ulargha tegküzgendifin keyin, u u yerdin ayrıldı. **16** Mana, bir künü birsi uning aldigha kélip: — Ustaz, men qandaq yaxshi ishni qilsam, menggülüük hayatqa érishimen? — dep soridi. (aiónios g166) **17** U uninggha: — Némishqa mendin yaxshiliq toghrisida soraysen? «Yaxshi bolghuchilar» bolsa peqet birila bar. Emma hayatliqqa kirimen déseng, emrlerge emel qil, — dédi. **18** Qaysi emrlerge deysem? — dep soridi u. Eysa uninggha: — «Qatilliq qilma, zina qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, **19** ata-ananggha hörmət qil we qoshnangni özüngni söygendek söy» — dédi. **20** Yash yigit uninggha: — Bularning hemmisige emel qilip kéliyatimen. Emdi manga yene néme kem? — dédi. **21** Eysa uninggha: — Eger mukemmel bolushni xalisang, béríp bar-yoqungni sétip, pulini kembeghellegerge bergen. Shuning bilen ershte xezineng bolidu. Andin kélip manga egeshkin, — dédi. **22** Yigit mushu sözni anglap, qayghuga chömöp u yerdin kétip qaldi. Chünki uning mal-mülki nahayiti köp idi. **23** Eysa muxlislirigha: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, baylarning ersh padishahliqiga kirishi tesliktila bolidu. **24** We yene shuni silerge éytayki, tögining yingnining közidin ötüshi bay ademning Xudanıng padishahliqiga kirishidin asandur! — dédi. **25** Muxlislar buni anglap intayin bek heyran bolushup: — Undaqtä, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **26** Emma Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xudagha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **27** Buning bilen Pétrus uninggha: — Mana, biz hemmidin waz kéchip sanga egeshtuq! Biz buning üchün némige

érishimiz? — dep soridi. **28** Eysa ulargha mundaq dédi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, alemdiki hemme qaytidin yéngilan'ghinida, Insan'oghli shanlıq textide olturghan waqtida, manga egeshken siler on ikki textte olturup, Israillarning on ikki qebilisige höküm chiqisiler. **29** Méning namim dep öyler, aaka-uka, acha-singil qérindashliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki yer-zéminlardin waz kechkenlerning hemmisi ulargha yüz hesse artuq érishidu we menggülüük hayatqa miras bolidu. (aiónios g166) **30** Lékin shu chaghda nурghun aldida turghanlar arqiga ötidu, nурghun arqida turghanlar aldigha ötidu.

20 — Chünki ersh padishahliqi bir yer igisige oxshaydu. Igisi üzümzarlıqida ishleshke ademlerni yallah üchün tang seherde sirtqa chiqiptu. **2** U ishlemchiler bilen künlüki üchün bir kümüsh dinardin bérishke kéléship, ularni üzümzarlıqiga ewetiptu. **3** Saet toqquzlarda u yene sirtqa chiqip, bazarda bikar turghan bashqa kishilerni körüptu. **4** Ulargha: «Silermu üzümzarlıqimha béringlar, heqqınlargha téğishlikini bérímen» — deptu. **5** Ular üzümzarlıqqa béríptu. Chüshte we saet üchtimu u yene chiqip yene shundaq qiliptu. **6** Lékin [kechqurun] saet beshlerde chiqqanda u yerde turghan yene bashqilarni körüp, ulardin: «Néme üchün bu yerde kün boyi bikar turisiler?» dep soraptu. **7** Ular: «Bizni héchkim yallimidi» dep jawab qayturuptu. U ulargha: «Undaqtä, silermu üzümzarlıqimha béríp ishenglär» — deptu. **8** Kech bolghanda, üzümzarlıq igisi ghojidarigha: «Ishlemchilerni chaqirip, eng axirida kelgenlerdin bashlap eng awwal kelgenlergiche hemmisining ish heqqini ber» deptu. **9** Awwal kechqurun saet beshte ishqä kelgenler kélip, herbiri bir kümüsh dinardin élíptu. **10** Eng awwal yallap kélín'genlerning nöwiti kelgende, ular: Téximu köp ish heqqi alimizghu, dep oylishiptu; biraq ularmu bir kümüsh dinardin élíptu. **11** Ular ish heqqini alghini bilen yer igisidin aghrinip: **12** «Bu axırda kelgenler peqet bir saetla ishlidi, biraq siz ularni kün boyi japaliq we qattiq issiqni chekken bizler bilen barawer hésablıdingizghu, dep ghudurishiuptu. **13** Lékin [yer igisi] ularning birige jawab qayturup: «Burader, sanga naheqliq qilghinim yoq! Sen bilen bir kümüsh dinargha kéléshmigenmiduq? **14** Heqqıngni élip qaytip ketkin. Bu axırda kelgen'gimu sanga oxhash Bergüm bar. **15** Özümningkini özüm bilgenche ishlitish hoququm yoqmu? Séxiy bolghanlıqimha közüng

qiziriwatamdu? **16** Shundaq qilip «Aldida turghanlar arqigha ötidu, arqida turghanlar aldigha ötidu»; chünki chaqirilghanlar köp, emma tallan'ghanlar az bolidu. **17** Eysa Yérusalémgha chiqiwétip, yolda on ikki muxlisini bir chetke tartip, ulargha mundaq dédi: **18** — Mana biz hazır Yérusalémgha chiqip kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni ölümge mehkum qilidu **19** andin uni mesxire qilip, qamchilap we kréstleshke yat elliğlerge tapshuridu. Lékin u üchinchi küni qayta tirilidu. **20** Shu chaghda, Zebediyning oghullirining anisi ikki oghlini élip, Eysaning aldigha kélip uningdin bir ishni telep qilmaqchi bolup sejde qildi. **21** Néme teliping bar? — dep soridi u. Ayal uninggha: — Shuni emr qilghaysenki, séning padishahliqingda bu ikki oghlumdin biri ong yéningda, biri sol yéningda oltursun, — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben: — Siler néme telep qiliwatqininglarni bilmeywatisiler. Men ichishke temshelgen qedehni ichlemsiler? Ichelyemiz, — déyishti ular. **23** U ulargha: — Siler heqiqetenmu méning qedehimdin ortaq ichisiler. Biraq ong yaki sol yénimda olturush nésiwisi méning ixtiyarimda emes, belki Atam kimlerge teyyarlıghan bolsa, shulargha nésip bolidu. **24** [Qalghan] on muxlis buningdin xewer tapqanda, ikki qérindishidin xapa boldi. **25** Lékin Eysa ularni yéningha chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, ellerdiki hökümränlar qol astidikidikiler üstidin buyruqwazlıq qilip hakimiyet yürgüzip, we ularning hoquqdarlıri ularni xojayinlarche idare qilidu. **26** Biraq silerning aranglarda shundaq bolmisun; belki silerdin kim üstün bolushni xalisa, silerning xizmitinglarda bolsun; **27** we kim aranglardikilerning aldinqisi bolushni xalisa, silerning qulunglar bolsun. **28** Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpçilik xizmitimde bolsun démey, belki köpçilikning xizmitide bolay we jénimri pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke érishtürey dep keldi. **29** Ular Yérixo shehiridin chiqqanda, zor bir top ademler uninggha egiship mangdi. **30** We mana, yol boyida olturghan ikki ema Eysaning u yerdin ötüp kétiwatqinini anglap: — I Reb, Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen, — dep towlidi. **31** Köpçilik ularni «Ün chiqarmanglar!» dep eyiblidi. Lékin, ular: — Ya Reb, i Dawutning oghli, bizge rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq towlidi. **32** Eysa qedimini toxtitip, ularni chaqirip: — Siler üchün néme ish qilip bérishimni xalisiler? — dep

soridi. **33** Ya Reb, közlirimiz échilsun! — déyishti ular. **34** Eysa ulargha ich aghritip, qolini ularning közlirige tegküziwidı, közliri shuan eslige kélip körídighan boldi; ular derhal uninggha egiship mangdi.

21 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi yézisigha kelginide, Eysa ikki muxlisigha munularni tapilap aldin ewetti: **2** — Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Barsanglarla, baghlaqlıq bir éshék we uning yénidiki bir texeyni körisiler. Ularnı yéship aldimgha yétilip kélénglar. **3** Eger birsi silerge bir néme dése, «Rebning bulargha hajiti chüshti» denglar, u derhal ularni qoyup bérideru. **4** Bu pütün weqe peyghember arqılıq éytılghan munu sözlerni emelge ashurush üchün boldi: — **5** «Zion qızıgha éytinglar: — Mana, Padishahing kéliyatidu, Kemter-mömin bolup, minip bir éshékke, Boyunturuqluq éshékning texiyige, Kéliyatidu yéninggha séning». **6** Emdi héliqi ikki muxlis bérip Eysaning tapilighinidek qildi. **7** Éshék bilen texeyni yétilip kélip, üstige yépincha-chapanlırını saldı we u üstige mindi. **8** Emdi top-top kishiler yépincha-chapanlırını yolgha payandaz qilip saldı; yene bir qismi derex shaxlirini késip yolgha yayatti. **9** Aldida mangghan we keynidin egeshken top-top xalayıq: — «Dawutning oghlıgha hosanna bolghay! Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti. **10** U Yérusalémgha kirgende, pütkül sheher lerzige keldi. Kishiler: — Bu zadi kimdu? — déyishetti. **11** Xalayıq: — Bu Galiliye ölkisidiki Nasaretlik peyghember Eysa, dep jawab bérishetti. **12** Emdi Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élim-sétim qiliwatqanlarning hemmisini heydep chiqardi. Pul téğishküchilerning shirelirini we paxtek-kepter satquchilarıning orunduqlarını örüp, **13** ulargha: — [Muqeddes yazmilarda] [Xudanıng]: «Méning öyüm dua-tilawetxana dep atilidu» dégen sözi pütülgén; lékin siler uni bulangchilarıning uwisigha aylanduruwapsiler! — dédi. **14** Ibadetxana hoylilirida bolghanda qarighu we tokurlar uning aldigha keldi, u ularni saqaytti. **15** Lékin bash kahinlar bilen Tewrat ustazliri uning yaratqan möjizilirini körüp we balilarıning ibadetxanida: «Dawutning oghlıgha hosanna-teshekkürler bolghay!» dep towlighinini anglap ghezeplendi. **16** Ular uninggha: — Bu balilarıning néme dewatqanlıqını anglawatamsen? — dep soridi. U ulargha: — Anglawatimen! Siler [muqeddes

yazmilardin] shuni oqup baqmighanki, «Özüngge kichik balilar we bowaqlarning tilliridin medhiye sözlerini mukemmel qilding»» dédi. 17 Andin u ulardin ayrılıp, sheherdin chiqip Beyt-Aniya yézisigha béríp, shu yerde qondi. 18 Emdi seherde, sheherge qaytip kétiwatqanda, uning qorsiqi achqanidi. 19 U yol boyidiki bir tüp enjür derixini körüp, uning yénigha bardi. Lékin derextin yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmay, uningha qarap: — Hazirdin bashlap sendin menggú méwe bolmisun! — déwidí, enjür derixi shuan qurup ketti. (aión g165) 20 Muxlislar buni körüp teejüplinip: — Enjür derixi némanche tézla qurup ketti! — dédi. 21 Eysa ulargha jawab berdi: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, eger héch guman bolmay ishenchinglar bar bolsa, enjür derioxide bolghan ishlar bolupla qalmay, belki siler hetta bu taghqa: «Bu yerdin kötürlülp déngizgha tashlan!» désenglar, u shundaq bolidu, dédi. 22 Dua qilip némini tilisenglar, ishenchinglar bolsila, shulargha érishiiler. 23 U ibadetxana hoylilirigha kиргедин kéyin, kishilerge telim bériwatqanda, bash kahinlar we aqsaqallar uning alidiga kélip: — Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep sorashti. 24 Eysa ulargha jawab béríp: — Men awwal silerge bir soal qoyay. Eger siler jawab bersenglar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytimen. 25 Yehya yürgüzen chömöldürüş nedin kelgen? Ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqtta, siler néme üçhün uningha ishenmidinglar?» deydu. 26 Eger: «Insanlardin kelgen» dések, xelqtin qorqımız, chünki ular hemmisi Yehyani peyghember dep bilidu — déyishti. 27 Buning bilen, ular Eysagha: Bilmeymiz, — dep jawab bérishsti. — Undaqtta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytmaymen, — dédi u ulargha. 28 Emdi bu ishqa qandaq qaraysiler? Bir ademning ikki oghli bar iken. U birinchi oghlining yénigha kélip: «Oghlum, bugün üzümzarlıqimgha béríp ishligin» deptu. 29 «Barmaymen» deptu u, lékin kéyin pushayman qilip yenila béríptu. 30 U ikkinchi oghlining yénigha kélip uninghimu shundaq deptu. U: «Xop ependim, baray» deptu-yu, lékin barmaptu. 31 Bu ikkiylenning qaysisi atisining iradisini ada qilghan bolidu? — Birinchi oghli, — dep jawab berdi ular. Eysa ulargha mundaq dédi: — Men silerge

shuni berheq éytip qoyayki, bajgırlar bilen pahishiler Xudanıng padishahlıqiga silerdin burun kirmekte. 32 Chünki gerche Yehya [peyghember] silerge heqqaniyet yolini ayan qilghili kelgen bolsimu, siler uningha ishenmidinglar; lékin bajgırlar bilen pahishiler uningha ishendi. Siler buni körüp turup, hetta kényinki waqitlarda yulunglardın pushayman qilmay uningha ishenmidinglar. 33 Yene bir temsilni anglangalar: Bir yer igisi bir üzümzarlıq berpa qilip, etrapini chitlaptu. U uningda bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet munari yasaptu. Andin u üzümzarlıqni baghwenlerge ijarige béríp, özi yaqa yurtqa kétiptu. 34 Üzüm pesli yéqinlashqanda, özige tégishlik hosulni éliwélish üçhün qullirini baghwenlerning yénigha ewetiptu. 35 Lékin baghwenler qullirini tutup, birini dumbalaptu, birini öltürüwétiptu, yene birini chalma-kések qiliptu. 36 U yene bir qétim aldinqidinmu köp qullirini ewetiptu, biraq baghwenler ularghimu oxshash muamile qiliptu. 37 Axirda, u «Oghlumnighu hörmét qilar» dep, oghlini ewetiptu. 38 Lékin baghwenler oghulni körüp, özara: «Bu bolsa mirasxor; kélinglar, uni öltürüwétip mirasini igiliwalaylı» déyishiptu. 39 Shuning bilen ular uni tutup üzümzarlıqning sirtigha tashlap öltürüwétiptu. 40 Emdi üzümzarlıqning igisi kelgende, shu baghwenlerni qandaq qilar? 41 Ular uningha: — Bu rezil ademlerni wehshiylilik bilen yoqitidu. Üzümzarlıqni bolsa méwilirini öz waqtida özige tapshuridighan bashqa baghwenlerge ijarige bérídu, — dep jawab bérishsti. 42 Eysa ulardin soridi: — Muqeddes yazmilardiki munu sözlerni oqup baqmighanmusiler?: — «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tıklendi. Bu ish Perwerdigardindur, Bu közimiz aldida karamet bir ishtur». 43 Shu sewebtin silerge shuni éytip qoyayki, Xudanıng padishahlıqı silerdin tartiwélinip, uningha muwapiq méwilerni bérídighan bashqa bir elge ata qilinidu. 44 Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimning üstige chüshse, uni kukum-talqan qiliwétidu. 45 Bash kahinlar we Perisiyler uning éytqan temsillirini anglap, ularni özlirige qaritip éytqanlıqını chüshendi. 46 Uni tutush yolini izdigen bolsimu, lékin xalayıq uni peyghember dep qarighachqa, ulardin qorqushti.

22 Eysa ulargha yene temsiller bilen mundaq dédi:
2 Esh padishahlıqı xuddi öz oghli üçhün toy ziyapitini teyyarlıghan bir padishahqa oxshaydu. 3 U chakarlırını toy ziyapitige teklip qilin'ghanlarnı

chaqirishqa ewetiptu, lékin ular kélishke unimaptu. 4 U yene bashqa chakarlrini ewetip, ulargha tapilap: «Chaqirilghanlarga: — Mana, men ziyapitimni teyyar qildim; méning torpaqlirim, bordaq mallirim soyuldi, hemme nerse teyyar. Ziyapetke merhemet qilgay, deydu, dep éytinglar, — deptu. 5 Biraq ular tekliпiн étibargha almay, birsi éitzliqigha ketse, yene biri sodisigha kétiptu. 6 Qalghanliri bolsa [padishahning] chakarlrini tutuwélip, xorlap öltürüwétiptu. 7 Padishah buni anglap qattiq ghezeplinip, eskerlirini chiqirip, u qatillarni yoqitip, ularning shehirige ot qoyuwétiptu. 8 Andin u chakarlrigha: «Toy ziyapeti teyyar boldi, lékin chaqirilghanlar [méhmanliqqa] munasip kelmidi. 9 Emdi siler acha yollargha bérif, udul kelgen ademlerning hemmisini toy ziyapitige tekliпi qilinglar» deptu. 10 Buning bilen chakarlar yollargha chiqip, yaxshi bolsun, yaman bolsun, udul kelgenlik ademlerning hemmisini yighip ekeptu. Toy soruni méhmanlar bilen liq toluptu. 11 Padishah méhmanlar bilen körushkili kirgende, u yerde ziyapet kiyimi kiymigen bir kishini körüptu. 12 Padishah uningdin: «Burader, ziyapet kiyimi kiymey, bu yerge qandaq kirding?» dep soraptu, biraq u kishi jawab bérelmey qaptu. 13 Padishah chakarlrigha: «Uni put-qolliridin baghlap, téshidiki qarangghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yighazarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. 14 Chünki chaqirilghanlar köп, lékin tallan'ghanlar azdur. 15 Buning bilen Perisiyler u yerdin chiqip, qandaq qilip uni öz sözi bilen tuzaqqa chüshürüş heqqide meslihetleshti. 16 Ular muxlislirini Hérodning terepdarliri bilen bille uning yénigha ewetip: — Ustaz, silini semimiy adem, kishilerge Xudanining yolini sadiqliq bilen ögitiпi kéliwatiidu we ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmay héchkimge yan basmaydu, dep bilimiz. 17 Qéni, qandaq oylayla? [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — déyishti. 18 Lékin Eysa ularning rezil niyitini bilip: — Ey saxtipezler, méni némishqa sinimaqchisiler? 19 Qéni, bajgha tapshurulidighan bir tengge manga körsitinglar, — dédi. Ular bir dinar pulini ekeldi. 20 U ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dep soridi. 21 Qeyserning, — dep jawab berdi ular. U ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudanining heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. 22 Ular bu sözni anglap, heyran bolup qélishti-de, uning yénidin

kétip qaldi. 23 Shu küni, «Ölgenler tirilmeydu» deydiqhan Saduqiyalar uning aldiqha kélip qistap soal qoysi: 24 — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta]: «Bir kishi perzentsiz ölüпi ketse, uning aka yaki inisi tul yenggisini emrige élip, qérindishi üçhün nesil qaldurushi lazim» dep tapilighan. 25 Burun arimizda yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gendifin keyin ölüпi ketti. Perzent körmigenliktin, ayalini ikkinchi qérindishining emrige qaldurdi. 26 Biraq ikkinchisidiki ehwalmu uningkige oxshash boldi, andin bu ish üchinchiside taki yettinchi qérindashqiche oxshash dawamlashti. 27 Axirda, u ayalmu ölüпi ketti. 28 Emdi tirilish künide bu ayal yette aka-ukining qaysisining ayali bolidu? Chünki uni hemmisi emrige alghan-de! 29 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarни ne Xudanining qudritini bilmigenlikinglar üçhün azghansiler. 30 Chünki ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu, belki Xudanining ershtiki perishtilirige oxshash bolidu. 31 Emdi ölümdin tirilish mesilisi heqqide Xudanining silerge éytqan: 32 «Men Ibrahim, Ishaq we Yaquplarning Xudasidurmen!» dégen shu sözini oqumidinglarmu? Xuda ölüklerning emes, belki tiriklerning Xudasidur!. 33 Bu sözni angghan xelq uning telimidin heyranuhes qélishti. 34 Perisiyler uning Saduqiyalarning aghzini tuwaqlighanliqini anglap, bir yerge jem bolushti. 35 ularning arisidiki bir Tewrat-qanun ustazi uni sinash meqsitide uningdin: 36 — Ustaz, Tewrat qanunidiki eng muhim emr qaysi? — dep qistap soridi. 37 U uningha mundaq dédi: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéhning bilen söygin» 38 — eng ulugh, birinchi orunda turidighan emr mana shu. 39 Uningha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa «Qoshnangni özüngni söygendek söy». 40 Pütün Tewrat qanuni we peyghemberlerning sözliri bu ikki emrige ésilghan halda mangidu. 41 Perisiyler jem bolup turghan waqitta, Eysa ulardin: 42 — Mesih toghrisida qandaq oylawatisiler? U kimning oghli? — dep soridi. Dawutning oghli, — déyishti ular. 43 U ulargha mundaq dédi: Undaqta, néme üçhün [Zeburda] Dawut uni Rohta «Rebbim» dep atap, — 44 «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni ayighing astida dessetküche, Ong yénimda olturghin!» — deydu? 45 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atighan tursa, emdi u qandaqmu Dawutning oghli bolidu? 46 We héchkim uningha jawaben

bir éghizmu söz qayturalmida; shu kündin étibaren, héchkim uningdin soal sorashqimu pétinalmida.

23 Bu sözlerdin kényin, Eysa top-top xalayiqqa

we muxlisirigha mundaq dédi: 2 — Tewrat ustazliri we Perisiyler Musa peyghemberning [höküm chiqirish] ornida olturghan bolidu. 3 Shunga, ularning silerge éytqan hemme sözlirige köngül qoyup, dégenlirini qilinglar. Lékin ularning qilghanliridek qilmanglar; chünki ular özlirining déginige özliri emel qilmaydu, 4 Belki ular kötürelmügüdek éghir yüklerni baglap ademlerning zimmisige artip qoyidu. Emma özliri bu yüklerni kötürlükle birmu barmiqini midirlitishni xushyaqmaydu. 5 Ular hemme emellirini insanlarga köz-köz qilish üchünlä qılıdu; chünki ular «ayet qapliri»ni keng qilip chigiwélip, tonlirining chuchilirini uzun sangsilitip qoyidu; 6 ular ziyanetlerde törde, sinagoglarda aldinqi orunlarda olturushqa, 7 bazarlarda kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlirigha we özlirini «Ustaz, ustaz» dep atashlirigha amraq kélédu. 8 Biraq siler bolsanglar «Ustaz» dep atilishni qobul qilmanglar; chünki silerning yalghuz birla ustazinglar bar we hemminglar qérindashtursiler. 9 Yer yüzide héchqandaq kishini «Atam» démenglar, chünki peqet birla Atanglar, yeni ershte Turghuchi bardur. 10 Siler «muellim» dep atilishnimu qobul qilmanglar, chünki peqet birla muellim, yeni Mesihning özi bardur; 11 belki aranglarda eng mertiwilik bolghan kishi silerning xizmitinglarda bolidu. 12 Özini yuqiri tutmaqchi bolghini töwen qilinidu, özini töwen tutqini yuqiri qilinidu. 13 Biraq halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler ersh padishahliqining ishikini insanlarga taqap kéliwatisiler! Ya özünglar kirmeyisiler, ya kirishni istigenlerning kirishige yol qoymaysiler. 14 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler tul ayallarning mal-dunyasini yewatisiler, shundaqtimu bashqilar alidida teqwadar körünsek dep, uzundin-uzun dua qilisiler. Shunga, siler téximu éghir jazagha tartilisiler. 15 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler birla ademni étiqadinglarga kirgüzüsh üchün, déngiz we quruqluqni kézip chiqisiler. Biraq u kishi kirgüzülgendin kényin, siler uni özliringlardin ikki hesse better bolghan dozaxning perzenti qilip yéitshtürüp chiqisiler. (Geenna g1067) 16 Halinglarga way, ey qarighu yolbashchilar! Siler: «Herqandaq kishi ibadetxana bilen qesem qilsa,

héchnémisi yoq, biraq ibadetxanidiki altunni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar bolidu» deysiler. 17 Ey exmeqler, korlar! Altun ulughmu yaki altunni muqeddes qilghan ibadetxanimu? 18 Siler yene: «Herkim qurban'gah bilen qesem qilsa, héchnémisi yoq, biraq qurban'gah üstdiki hediyeni tilgha élip qesem qilghanlar qesimide turushqa qerzdar bolidu» deysiler. 19 Ey korlar! Hediye ulughmu yaki hediyini muqeddes qilghan qurban'gahmu? 20 Shunga, qurban'gahni tilgha élip qesem qilghuchi bolsa hem qurban'gah bilen hem uning üstdiki barlıq nersiler bilen qesem qilghan bolidu. 21 Ibadetxanini tilgha élip qesem qilghuchimu hem ibadetxanini, hem «ibadetxanida Turghuchi»ni tilgha élip qesem qilghan bolidu. 22 Ershni tilgha élip qesem qilghuchi Xudanıng texti we textte olturghuchining nami bilen qesem qilghan bolidu. 23 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler hetta yalpuz, arpibediyen we zirilerning ondin bir ülüşhini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq Tewrat qanunining téximu wezinlik terepliri bolghan adalet, rehimdillik we sadiqliqi étibargha héch almaysiler. Awwal mushu ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu ada qilmay qoymasliqinlar kérek. 24 Ey qarighu yolbashchilar! Siler [chinenglerdiki] pashini süzüp éliwétisiler, lékin birer tögini pütün péti yutuwétisiler! 25 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler chine-qachilarining téshimila yuyup pakizlighininglar bilen ularning ichi hertürlük hérislik we ishretpereslikke tolghan. 26 Ey qarighu Perisiy! Awwal chine-qachining ichini pakla, shundaqta téshimu pak bolidu! 27 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Siler aqartip qoyulghan, sirti chirayliq körünidighan lékin ichi ölüklerning ustixanliri we herxil napak nersilerge tolghan qebrilerge oxshaysiler. 28 Shuningdek téshinglardin insanlarning alidida heqqaniy ademlerdek körünisiler, lékin ichinglar saxtipezlik we itaetsizlik bilen tolghan. 29 Halinglarga way, ey Tewrat ustazliri we Perisiyler, saxtipezler! Chünki siler peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler, heqqaniylarning mazarlirini bázep kéliwatisiler 30 we siler: «Atabowlirimizning zamanida yashighan bolsaq iduq, ularning peyghemberlerning qénini töküshlirige shérik bolmayttuq» — deysiler. 31 Shunga siler öz sözunglar bilen özünglarning peyghemberlerni

öltürgenlerning ewladliri ikenlikinglarga guwahliq berdinglar. 32 Undaqta, ata-bowiliringlar bashlighan qilmishlirini toluqlanglar! 33 Ey yilanlar! Zeherlik yilanlarning nesilliri! Dozax jazasidin qandaqmu qutulalarsiler? (Geenna g1067) 34 Shunga mana, silerge peyghemberler, danishmenler we alimlarni ewetip turimen. Siler ularning bezilirini kréstlep öltürisiler, bezilirini sinagogliringlarda derrige basisiler, sheherdin sheherge qoghlaysiler. 35 Shundaq qilip, heqqaniy Habilning qan qerzidin tartip taki siler ibadetxanidiki muqeddes jay bilen qurban'gahning ariliqida öltürgen Berekiyaning oghli Zekeriyaning qan qerzicke, heqqaniylarning yer yuzide éqitilghan barliq qan qerzliri bu dewrning beshigha chüshürlidu. 36 Men silerge berheq shuni étip qoyayki, shu qilmishlarning jazasining hemmisi mushu dewrning beshigha chüshidu. 37 Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerini öltüridighan, özige ewetilgen elchilerni chalma-kések qilidighan sheher! Mékiyan chüjilirini qanat astigha yighqandek perzentliringni qanche qétim qoynumha almaqchi boldum, lékin siler unimidinglar! 38 Mana, emdi öyunglar silerge xarabe bolup qalidu! 39 Chünki men shuni silerge étip qoyayki, siler: «Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!» démigüche, siler méni qaytidin héch körelmeysiler.

24 Eysa ibadetxanidin chiqip, aldiga kétiwatqanda, muxlisliri yénigha kélip uning diqqitini ibadetxana binaliriga tartmaqchi boldi. 2 U ulargha: — Mana bularning hemmisini körüwatamsiler? Men silerge berheq shuni étip qoyayki, bu yerde bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. 3 U Zeytun téghida olтурghanda, muxlisliri astighina uning yénigha kélip: — Bizge éytqinchu, bu dégenliring qachan yüz bérifu? Séning [qaytip] kélishing we zamanning axirini körsitidighan qandaq alamet bolidu? — dep sorashti. (aión g165) 4 Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. 5 Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip: «Mesih men bolimen» dep, köp ademlerni azduridu. 6 Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglaysiler, bulardin alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bular axiret emes. 7 Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda acharchiliq, wabalar we

yer tewreshler yüz bérifu. 8 Lékin bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. 9 Andin kishiler silerni tutup azab-oqubetke sélip, öltüridu, méning namim wejidin pütkül eller silerdin nepretlinidu. 10 Shuning bilen nurghunlar étiqadidin tanidu, bir-birini tutup bérifu we bir-birige öchmenlik qilidu. 11 Nurghun saxta peyghemberler meydan'gha chiqip, nurghun kishilerni azduridu. 12 Itaetsizlik-rezilliklerning köpiyishi tüpeylidin, nurghun kishilerdiki méhir-muhebbet sowup kétidu. 13 Lékin axirghiche berdashliq bergenler qutqazulidu. 14 Barliq ellerge agah-guwahliq bolsun üchün, [Xudaning] padishahliqi heqqidiki bu xush xewer pütkül dunyagha jakarlinidu; andin zaman axiri bolidu. 15 Daniyal peyghember qeyt qilghan «weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning muqeddes jayda turghinini körgininglarda (kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey), 16 Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlartha qachsun; 17 ögvide turghan kishi öyidiki nerse-kéreklirini alghili chüshmeyla [qachsun]. 18 Étizliqta turghan kishimu chapinini alghili öyige yanmisun. 19 U künlerde hamilidar ayallar we bala émitiwtatqanlarning haligha way! 20 Qachidighan waqtinqlarning qish yaki shabat künige toghra kélip qalmasliqi üchün dua qilinglar. 21 Chünki u chaghda dunya apiride bolghandin mushu chaghqiche körülüp baqmighan hem kelgüsidi mu körülmeydighan dehshetlik azab-oqubet bolidu. 22 U künler azaytilmisa, héchqandaq et igisi qutulalmaytti; lékin [Xudaning] Öz tallighanliri üchün u künler azaytilidu. 23 Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «[Mesih] ene u yerde!» dése, ishenmenglar. 24 Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, qaltis möjizilik alametler we karametlerni körsitudu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, hetta [Xuda] tallighanlarnimu azduratti. 25 Mana, men bu ishlar yüz bérishin burun silerge uqturup qoydum. 26 Shuning üchün, birsi silerge: «Qaranglar, u chöl-bayawanda!» dése, u yerge barmanglar. «Qaranglar, u ichkirimidi öylerde!» dése, ishenmenglar. 27 Chünki chaqmaq sherqtin gherbke yalt-yult qilip qandaq chaqqan bolsa, Insan'oghlining kélishi shundaq bolidu. 28 Chünki jeset qaysi yerde bolsa, u yerdimu quzghunlar toplishidu! 29 U künlerdiki azab-oqubetler ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay youqluqini bermeydu, yultuzlar asmandin tökülp chüshidu, asmandiki kúchler lerzige

kélidu. 30 Andin Insan'oghlining alamiti asmandin köründi; yer yüzidiki pütkül qebililer yığha-zar kötürlüshidu. Ular Insan'oghlining kück-quğret we ulugh shan-sherep ichide asmandiki bulutlar üstide kéliwatqanlıqını köridu. 31 U perishtilirini zor jaranglıq bir kanay sadasi bilen ewetidu, ular uning tallıghanlırini dunyaning töt bulungidin, asmannıng bir chétidin yene bir chétigiche heryerdin yığhip bir yerge jem qılıdu. 32 Enjür derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanlıqını bilisiler. 33 Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimming] hemmisini körgininglarda, uning yéqinlap qalghanlıqını, hetta ishik aldida turuwatqanlıqını biliwélinglar. 34 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. 35 Asman-zémin yoqılıdu, biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. 36 Lékin shu küni we waqit-saitining xewirini bolsa, héchkim bilmeydu — hetta ershtiki perishtilermu bilmeydu, uni peqet Atamla bilidu. 37 Emdi Nuh peyghemberning künliride qandaq bolghan bolsa, Insan'oghli [qaytip] kelgendimu shundaq bolidu. 38 Chünki topan kéléshidin ilgiriki künlerde, Nuh kémige kirip olтурghan kün'giche, [shu zamandiki] kishiler yep-ichip, öylinip we yatlıq bolup kelgenidi. 39 Topan tuyuqsız kélép hemmisini gherq qilghuche, kishiler bu ishning uningdin xewersiz bolup turghan'gha oxshash, Insan'oghlining qaytip kéléshimu shundaq bolidu. 40 U küni, étizda ikki kishi turghan bolidu; ulardin biri élip kétildi, yene biri qaldurulidu; 41 ikki ayal tügmen beshida turup un tartiatqan bolidu; ulardin biri élip kétildi, yene biri qaldurulidu. 42 Shuning üchün, hoshyar bolunlar, chünki Rebbinglarning qaytip kélédighan waqtı-saitini bilmeysiler. 43 Lékin shuni bilinglarki, eger öy igisi oghrining kéchisi qaysı jésekte kélédighanlıqını bilgen bolsa, segek turup oghrining öyni téship kirishige hergiz yol qoymaytti. 44 Shuninggħha oxshash, silermu teyyar turunlar, Chünki Insan'oghli siler oylimihan waqit-saette qaytip kéléidu! 45 Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qılıp, ulargha ozuq-tüllükini waqtı-waqtida teqsim qılıp bérishke teyinligeñ ishencilik we pemlik chakar kim bolidu? 46 Xojayin [öyige] qaytqanda, chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning bextidur! 47 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu.

48 Lékin mubada shu chakar rezil bolup könglide: «Xojayinim hayal bolup qalidu» dep oylap, 49 bashqa chakar buraderlirini bozek qilishqa we haraqkeshlerge hemrah bolup yep-ichishke bashlisa, 50 shu chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimihan bir waqitta qaytip kéléidu 51 we uni késip ikki parche qılıp, uning nésiwisi saxtipezler bilen oxshash teqdirde békitudu. Shu yerde yığha-zarlar kötürlüdi, chishlirini ghuchurlitidu.

25 U waqitta, ersh padishahliqi xuddi qollirigha chiraghları élip toyi bolghan yigitni qarshi élishqa chiqqan on qiz qoldashqa oxshaydu. 2 Bu qizlarning beshi pemlik, beshi bolsa pemsiz. 3 Pemsiz qizlar chiraghlarını alghan bolsimu, yénigha may éliwalmaptu. 4 Pemlik qizlar bolsa chiraghları bilen bille qachilirida maymu éliwaptu. 5 Yigit kéchikip kelgechke, ularning hemmisini uyqu bésip uxlap qaptu. 6 Yérim kéchide: «Mana, yigit keldi, qarshi élishqa chiqinglarl!» dégen awaz angliniptu. 7 Buning bilen bu qizlarning hemmisi ornidin turup chiraghlarını perleptu. 8 Pemsiz qizlar pemlik qizlarga: «Chiraghlarımız öchüp qalghiliyatidu, méyinlardin béringlearchu» deptu. 9 Biraq pemlik qizlar: «Yaq. bolmaydu! Bersek, bizgimu hem silergimu yetmesliki mumkin. Yaxshisi, özünglar [may] satquchilarıning yénigha bérüp sétiwélinglar!» deptu. 10 Lékin ular may sétiwalghili kétiwaytqanda, yigit kélép qaptu, teyyar bolup bolghan qizlar uning bilen birlikte toy ziyanpitige kiripty. Ishik taqiliptu. 11 Kéyin qalghan qizlar qaytip kéléip: «Għojam, għojam, ishikni échiwetkeyla!» deptu. 12 Biraq u: «Silerge berheq éytayki, men silerni tonumaymen» dep jawab bériptu. 13 Shuning üchün segek bolunlar, chünki ne Insan'oghlining kélédighan künini ne saitini bilmeysiler. 14 [Ersħ padishahliqi] xuddi yaqa yurtqa chiqmaqchi bolup, öz chakarlirini chaqirip dunyasını ularħha tapshurghan ademge oxshaydu. 15 U adem herbir chakarning qabiliyitige qarap, birsige besh talant, birsige ikki talant, yene birsige bir talant kümüş tengge bérüp, yaqa yurtqa yol aptu. 16 Besh talant tengge alghan chakar bérüp oqet qılıp, yene besh talant tengge payda tépiptu. 17 Shu yolda ikki talant tengge alghinimu yene ikki talant tengge payda aptu. 18 Lékin bir talant tengge alghini bolsa bérüp yerni kolap, xojayini bergen pulni kömüp yosħurup qoyuptu. 19 Emdi uzun waqit ötkendin kéyin, bu chakarlarning għojisi qaytip kéléip, ular bilen

hésabliishi. 20 Besh talant tengge alghini yene besh talant tenggini qoshup élip kélip: «Ghojam, sili manga besh talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene besh talant tengge payda aldim» deptu. 21 Xojayini uningga: Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq boll!» deptu. 22 İkki talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, sili manga ikki talant tengge tapshurghandila. Qarsila, yene ikki talant tengge payda aldim» deptu. 23 Xojayini uningga: «Obdan boptu! Yaxshi we ishenchlik chakar ikensen! Men sanga hawale qilghan kichikkine ishta ishenchlik bolup chiqting, séni köp ishlargha qoyimen. Kel, xojayiningning xushalliqigha ortaq boll!» deptu. 24 Andin, bir talant tengge alghinimu kélip: «Ghojam, silining ching adem ikenliklirini bilettim, chünki özliri térimihan yerdin hosulni oruwalalayla, hemde uruq chachmihan yerdinmu xaman alila. 25 Shunga qorqup, silining bergen bir talant tenggilirini yerge kömüp yoshrup qoyghanidim. Mana pullirini alsila» deptu. 26 Ghojisi uningga: «Ey, rezil, hurun chakar! Sen méni térimihan yerdin oruwalidighan, uruq chachmihan yerdin xaman alidighan adem dep bilip, 27 héch bolmighanda pulumni jazanixorlargha amanet qoyushung kérek idighu! Shundaq qilghan bolsang men qaytip kelgende pulumni ösümi bilen alghan bolmamtim? 28 Shunga, uning qolidiki talant tenggini élip, on talant tengge bar bolghan'ha béringlar! 29 Chünki kimde bar bolsa, uningga téximu köp bérilidu, uningda molchiliq bolidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. 30 Bu yaramsiz chakarni téshidiki qarangghuluqqa achiqip tashlanglar! U yerde yighazarlar kötürülidu, chishlirini ghuchurlitidu» deptu. 31 Insan'oghli öz shan-sheripi ichide barliq perishtiliri bilen bille kelginide, shereplik textile oluridu. 32 Barliq eller uning aldigha yighilidu. Padichi qoylarni öchkilerdin ayriqhinidek u ularni ayriydu; 33 u qoylarni ong yénigha, öchkilerni sol yénigha ayriydu. 34 Andin Padishah ong yénidikilerge: «Ey Atam bext ata qilghanlar, kélinglar! Alem apiride bolghandin béri siler üchün teyyarlan'ghan padishahliqqa waris bolup ige bolunglar! 35 Chünki ach qalghinimda siler manga yémeklik berdinglar, ussuz qalghinimda ussuluq berdinglar, musapir bolup yürginimde öz öyünglerge aldinglar, 36 yalingach qalghinimda kiydürdünglar,

késel bolup qalghinimda halimdin xewer aldinglar, zindanda yatqinimda yoqlap turdunglar» — deydu. 37 U chaghda, heqqaniy ademler uningga: «I Reb, biz séni qachan ach körüp ozuq berduq yaki ussuz körüp ussuluq berduq? 38 Séni qachan musapir körüp öyümizge alduq yaki yalingach körüp kiygüzduq? 39 Séning qachan késel bolghiningni yaki zindanda yatqinimda körüp yoqlap barduq?» dep soraydu. 40 We Padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushu qérindashlirimdin eng kichikidin birersige shularni qilghininglarmu, del manga qilghan boldunglar» dep jawab bérifu. 41 Andin u sol yénidikilerge: «Ey lenitiler, közümdin yoqilinglar! Sheytan bilen uning perishtilirige hazırlan'ghan menggü öchmes otqa kiringlar! (aiōnios g166) 42 Chünki ach qalghinimda manga ozuq bermidinglar, ussuz qalghinimda ussuluq bermidinglar; 43 musapir bolup yürginimde öz öyünglerge almidinglar, yalingach qalghinimda kiydürmidinglar, késel bolghinimda we zindanda yatqinimda yoqlimidinglar» deydu. 44 U chaghda, ular: «I Reb, séni qachan ach, ussuz, musapir, yalingach, késel yaki zindanda körüp turup xizmitingde bolmiduq?» deydu. 45 Andin padishah ulargha: «Men silerge berheq shuni éytayki, mushulardin eng kichikidin birersige shundaq qilmighininglar mangimu qilmighan boldunglar» dep jawab bérifu. 46 Buning bilen ular menggülü jazagha kirip kéтиду, lékin heqqaniylar bolsa menggülü hayatqa kiridu. (aiōnios g166)

26 Eysa bu sözlerni qilip bolghandin kéyin, muxlisirigha: 2 — Silerge melumki, ikki kündin kéyin «ötüp kétish héyti» bolidu, shu chaghda Insan'oghli kréstlinish üchün tutup bérilidu, — dédi. 3 Bash kahinlar we aqsaqallar Qayafa isimlik bash kahinning sariyida jem bolushti. 4 Ular Eysani qandaq qilip hiyle-neyreng bilen tutup öltürüş toghrisida meslihet qilishti. 5 Biraq ular: — Bu ish héyt-ayem künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arisida malimanchılıq chiqishi mumkin, — déyishti. 6 Emdi Eysa Beyt-Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide bolghinida, 7 bir ayal uning yénigha kirdi. U aq qashtéshi shéshide nahayiti qimmetlik etirni élip kelgen bolup, Eysa dastixanda olтургanda, etirni uning bésigha quydi. 8 Lékin muxlislar buni körüp xapa bolushup: — Zadi némishqa bundaq israpchılıq qilinidu? 9 Chünki bu etirni köp pulgha sétip, pulini kembeghellerge sediqe qilsa bolattighu! — déyishti. 10 Lékin Eysa ularning

könglidikini bilip ulargha: — Bu ayalning könglini néme dep aghritisiler? Chünki u men üchün yaxshi bir ishi qildi. **11** Chünki kembegheller daim silerning aranglarda bolidu, lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **12** Bu ayalning bu etirni bedinimge quyushi méning depne qilinishimgha teyyar bolushum üchün boldi. **13** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning qeyérilde jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi teriplinidu, — dédi. **14** Bu ishtin kényin, on ikkiylendin Yehuda Ishqariyot isimlik biri bash kahinlarning aldigha béríp: **15** — Uni tutup bersem, manga néme bérísiler? — dédi. Ular uning aldigha ottuz kümüşh tengge qoydi. **16** Yehuda shuningdin étibaren uni tutup bérishke muwapiq pursef izdeshke bashlidi. **17** Pétrir nan héytining birinchi künii, muxlislar Eysanıng yénigha kélip: — Ötüp kétish héytining tamiqini yéyishing üchün qeyerde teyyarlishimizni xalaysen? — dep soridi. **18** U ulargha: — Sheherge kirip palanchining öyige béríp uninggha: «Ustaz: — Waqit-saitim yéqinliship qaldi, ötüp kétish héytini muxlislirim bilen birlikte séning öyüngde ötküzey — deydu» dep éytinglar, — dédi. **19** Muxlislar Eysanıng tapilighinidek ötüp kétish héytining tamiqini shu yerde teyyarlıdi. **20** Kechqurun, u on ikkiylen bilen dastixanda olturdi. **21** Ular ghizaliniwatqanda u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, aranglardiki bireylen manga satqunluq qilidu, — dédi. **22** [Buni anglap] ular intayin qayghuga chömöp, bir-birlep uningdin: — Ya Reb, men emestimen? — dep sorashqa bashlidi. **23** U jawaben: — Qolidiki nanni men bilen teng tawaqqa tögürgen kishi, manga satqunluq qilghuchi shu bolidu. **24** Insan'oghli derweqe [muqeddes yazmilarda] özi toghrisida pütlüginidek [ölümge] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa yaxshi bolatti! — dédi. **25** Uningha satqunluq qilidighan Yehuda: — Ustaz, men emestimen? — dep soridi. U uninggha: — Özüng déding jumu, — dédi. **26** Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip [Xudagha] teshekkür-hemdusana éytqandin kényin, uni oshtup, muxlisliriga üleshtürüp berdi we: — Élinglar, yenglar, bu méning ténim, — dédi. **27** Andin, qoligha jamni élip [Xudagha] teshekkür-hemdusana éytip, uni muxlisliriga tutup: — Hemmeylen buningdin ichinglar. **28** Bu méning nurghun ademlarning gunahlirining kechürüm

qilinishi üchün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdir. **29** Lékin men shuni silerge éytayki, Atamning padishahliqida siler bilen birlikte yéngidin sharabtin ichmigüche, üzüm télining sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **30** Ular medhiye kuyini éytqandin kényin talagha chiqip, Zeytun téghigha qarap kétishti. **31** Andin Eysa ulargha: — Bugün kéche siler hemminglar méning tüpeylimdin tandurulup putlishisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]: — «Men padichini uruwétimen, Padidiki qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütlügen. **32** Lékin men tirilgendifin kényin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **33** Pétrus uningha jawaben: — Hemmeylen séning tüpeylingdin tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, dédi. **34** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni éytip qoyayki, bugün kéche xoraz chillashtin burun, sen mendin üch qétim tanisen, — dédi. **35** Pétrus uninggha: — Sen bilen bille ölüshüm kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi. Qalghan muxlislarning hemmisimu shundaq déyishti. **36** Andin Eysa ular bilen bille Gétsimane dégen yerge keldi. U muxlislarga: «Men u yaqqa béríp dua-tilawet qilip kelgüche, mushu jayda olturup turunglar» dédi. **37** U Pétrusni, shundaqla Zebediyning ikki oghlini birge élip mangdi we qattiq azablinip, köngli tolimu perishan bolushqa bashlidi. **38** U ulargha: — Jénim ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélip, men bilen birlikte oyghaq turunglar, — déwidı, **39** We sel nériraq béríp, özini yerge étip dum yétip dua qilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu qedeh mendin ötüp ketsun! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **40** U muxlislarning yénigha qaytip kelginide, ularning uxpath qalghanlıqını körüp, Pétrusqa: — Men bilen bille birer saetmu oyghaq turalmidinglarmu?! **41** Ézıqturulushtin saqlinish üchün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **42** U ikkinchi qétim béríp, yene dua qilip: — I Atam, eger men bu qedehni ichmisem u mendin ketmisse, undaqta séning iradeng ada qilinsun, — dédi. **43** U ularning yénigha [qaytip] kelginide, yene uxpath qalghanlıqını kördi, chünki ularning közlri uyqugha ilin'ghanidi. **44** Shuning bilen u ulardin ayrlıip üchinchi qétim béríp, yene shu sözler bilen dua qildi. **45** Andin u muxlislarning yénigha kélip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler? Mana, waqit-saiti yéqinlashti;

Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshurulidu. **46** Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin keldi! — dédi. **47** Uning sözi téxi tügimeyla, on ikkiylenden biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar we xelq aqsaqalliri teripidin ewetilgen, qilich-toqmaqlarni kötürgen zor bir top adem bar idi. **48** Uningha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békitep: «Men kimni söylem, u del shudur. Siler uni tutunglar» dep kéléshkenidi. **49** U udul Eysaning aldigha béríp: — Salam, ustaz! — dep uni söylep ketti. **50** Eysa uningha: — Aghinem, néme dep kelding? — dédi. Shuning bilen, héliqi ademler yopurulup kélip, Eysagha qol sélip, uni tutqun qildi. **51** We mana, Eysaning yénidikilerdin bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quliqini shilip chüshürtüwetti. **52** Eysa uningha: — Qilichingni qinigha sal, qilich kötürgenler qilich astida halak bolidu. **53** Yaki méni Atisigha nida qilalmaydighan boldi, dep oylap qaldingmu?! Shundaq qilsamla U manga shuan on ikki qisimdin artuq perishte mangdurmamdu? **54** Biraq men undaq qilsam, muqeddes yazmilardiki bu ishlar muqerrer bolidu dégen bésharetler qandaqmu emelge ashurulsun? — dédi. **55** Shu peytte Eysa toplashqan ademlerge qarap: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarni kötürüp méni tutqili kepsilerghu? Men her küni ibadetxana hoylilirida siler bilen bille olturup telim bérettim, lékin siler u chaghda méni tutmidinglar. **56** Lékin bu pütün ishlarining yüz bérishi peyghemberlerning muqeddes yazmilirida aldin éytqanlirining emelge ashurulushi üçün boldi, — dédi. Bu chaghda, muxlislarning hemmisi uni tashlap qéchip kétishti. **57** Emdi Eysani tutqun qilghanlar uni bash kahin Qayafaning aldigha élip bérishi. Tewrat ustazliri bilen aqsaqallarmu u yerde jem bolushqanidi. **58** Pétrus uningha taki bash kahinning sariyining [hoylisighiche] yiraqtin egiship kélip, ishning aqiwétini körüştirip qarawullarning arisesida olturdi. **59** Bash kahinlar, aqsaqallar we pütün aliy kéngeshme ezaliri Eysani ölüm jazasigha mehkum qilish üçhün, yalghan guwah-ispat izdeyti. **60** Nurghun yalghan guwahchilar otturigha chiqqan bolsimu, ular bulardin héchqandaq ispatqa érishelmedi. Axırda, ikki yalghan guwahchi otturigha chiqip: **61** — Bu adem: «Men Xudaning ibadetxanisini buzup tashlap, üç kün ichide qayta qurup chiqalaymen» dégen, dédi. **62** Bash kahin

ornidin turup, uninggha: — Qéni, jawab bermemsen? Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarni bériwatidu? — dédi. **63** Lékin Eysa süküt qilip turiwerdi. Bash kahin uningha: — [Menggü] hayat bolghuchi Xuda bilen séning qesem qilishingni buyruymenki, bizge éyt, Xudaning Oghli Mesih senmu?» — dédi. **64** Eysa mundaq jawab qayturdı: — Shundaq, séning déginingdek. Lékin shunimü silerge éytayki, buningdin kényin siler Insan'oghlining Qadir Bolghuchining ong yénida olturidighinini we köktiki bulutlar üstide kéléidighinini körisiler. **65** Shuning bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — U kupurluq qildi! Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? Mana, özüngler bu kupurluqni anglidirular! **66** Buningha néme deysiler? — dédi. — U ölüm jazasigha layiqtur! — dep jawab qayturushti ular. **67** Buning bilen ular uning yüzige tükürüp, uningha musht atqili turdi. Beziliri uni kachatlap: **68** — Ey Mesih, peyghemberchilik qilmamsem, éytip baqqina, séni kim urdi? — déyishti. **69** Emdi Pétrus sarayning tashqiriqи hoylisida olturatti. Bir dédek uning yénigha kélip: — Sen Galiliyelik Eysa bilen birge idingghu, — dédi. **70** Lékin u hemmeylenning aldida inkar qilip: — Séning néme dewatqanlıqning chüshenmidim! — dédi. **71** Andin u dalan'gha chiqqanda, uni körgen yene bir dédek u yerde turghanlarqha: — Bu ademmu Nasaretilik Eysa bilen birge idi, — dédi. **72** U yene inkar qilip: — Men u ademni tonumaymen! — dep qesem ichti. **73** Bir'azdin kényin, u yerde turghanlar Pétrusning yénigha kélip uningha: — Shübhisiżki, sen ularning biri ikensen, chünki teleppuzung séni pash qilidu, — déyishti. **74** [Pétrus] qattiq qarghashlar bilen qesem qilip: — U ademni zadi tonumaymen! — déyishigila xoraz chillidi. **75** Pétrus Eysanı: «Xoraz chillashtin burun, sen mendin üç qétim tanisen!» dégen sözini ésige aldi. U tashqirigha chiqip, qattiq yığha-zar kötürdi.

27 Tang atqandila, pütün bash kahinlar bilen xelq aqsaqalliri Eysani ölümge mehkum qildurush üçhün meslihetleshti. **2** Ular uni baghlap apirip, waliy Pontius Pilatusqa tapshurup berdi. **3** Uningha satqunluq qilghan Yehuda uning ölümge höküüm qilin'ghanlıqını körüp, bu ishlarqha pushayman qildi we bash kahinlar bilen aqsaqallargha ottuz kümüşh tenggini qayturup béríp: **4** — Men bigunah bir janning qéni töküllüşke satqunluq qilip gunah ötküzdüm, — dédi. Buningha bizning néme karımız? Öz ishingni bil! — déyishti ular. **5** Yehuda kömüsh tenggilerni

ibadetxanining ichige chöriwetti we u yerdin kétip, talagha chiqip, ésilip ölüwaldi. **6** Bash kahinlar kömüsħ tenggilerni yighiwélib: — Bu xun tölümi bolghan [tenggilerdur], ularni ibadetxanining xezinisige qoyush haram, — déyishti. **7** Ular özara meslihetlischip, bu pullar bilen yaqa yurtluqlarha yerlik bolsun dep, sapalchining bir parche étizliqini sétiwaldi. **8** Shunga bu yer hazirghiche «qanlıq étiz» dep atilip kelmekte. **9** Shu ish bilen Yeremiya peyghember teripidin burun éytigħan munu besharet emelge ashuruldi: — «Israil xelqi uning üħiġi baħalap békitken bahasini, Yeni ottu kümüşħ tenggini ular élishti, **10** We Perwerdigar manga körsetkendek, Sapalchining étizini sétiwélishqa xejleshti». **11** Emdi Eysa waliyning aldigha turghuzuldi. Waliy uningdin: — Sen Yehudiyarning padishahimu? — dep soridi. Éytqiningdek, — dédi Eysa. **12** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar uning üstdin erz-shikayet qilghanda, u bir éghizmu jawab bermidi. **13** Buning bilen Pilatus uningħha: — Ularning séning üstüngdin qilghan shunche köp shikayetlirini anglimaywatamsen? — dédi. **14** Biraq u [Pilatusqa] jawaben [shikayetlarning] birsigimu jawab bermidi. Waliy buningħha intayin heyran qaldi. **15** Her qétimliq [ötüp kétish] héytida, waliyning xalayiq telep qilghan bir meħbusni ularħa qoyup bérish aditi bar id. **16** Eyni waqitta, [rimliqlarning] Barabbas isimlik atiqi chiqqan bir meħbusi [zindanda] id. **17** Xalayiq jem bolghanda, Pilatus ulardin: — Kimni silerge qoyup bérishimni xalaysiler? Barabbasnimu yaki Mesih dep atalghan Eysanimu? — dep soridi **18** (ħunki u [bash kahin qatarliqlarning] hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini bille). **19** Pilatus «soraq texti» de olturghanda, ayali uningħha adem ewetip: — U heqqani kishining ishiga arilashmighin. Ħunki tünügen kéche uning sewebidin chūshümde köp azab chektim, — dep xewer yetküdzi. **20** Lékin bash kahinlar we aqsaqallar bolsa xalayiqni maqul qilip, Barabbasni qoyup bérishni we Eysani yoqitishni telep qildurdi. **21** Waliy jawaben ulardin yene: — Silerge bu ikkisining qaysisini qoyup bérishimni xalaysiler? — dep soridi. Barabbasni, — déyishti ular. **22** Pilatus emdi: — Undaq bolsa, Mesih dep atalghan Eysani qandaq bir terep qilay? — dédi. Hemmeylen: — U kréstlensun! — déyishti. **23** Pilatus: — Némishqa? U zadi néme yamanliq ötküzungu? — dep soridi. Biraq ular téximu qattiq warqiriship: U kréstlensun! — dep turuwélishti. **24** Pilatus sözliwérisħning bihude ikenlikini, belki

buning ornigha malimanchiliq chiqidighanliqini körüp, su élip, köpchlilikning aldida qolini yughach: — Bu heqqaniy ademning qénigha men jawabkar emesmen, buningħha özünglar mes'ul bolunglar! — dédi. **25** Pütün xelq jawaben: — Uning qéni bizning üstimizge we balilirimizning üstige chūshs! — déyishti. **26** Buning bilen Pilatus Barabbasni ularħa chiqirip berdi. Eysani bolsa qattiq qamchilatqandin kén, kréstleshke [leshkerlirige] tapshurdi. **27** Andin waliyning leshkerliri Eysani uning ordisigha élip kirip, pütün leshkerler topini bu yerge uning etrapigha yighdi. **28** Ular Eysani yalingachlap, uchisigha pereng renglik ton kiydürüshti. **29** Tikenlik shaxchilarni örüp bir taj yasap, beshigha kiydürüdi we ong qoligha bir qomushni tutquzdi. Andin uning aldigha tizlinip: «Yashighayla, Yehudiyarning padishah!» dep mazaq qilishti. **30** Uningħha tükürüshti, qomushni élip uning beshigha urushti. **31** Uni shundaq mazaq qilghandin kén, tonni saldurup, uchisigha öz kiyimlirini kiydürüdi we kréstlesh üħiġi élip méngishti. **32** Ular tashqirigha chiqqinida, Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishini uchrifit, uni tutup kélip Eysaning kréstini uningħha mejburiy kötürgħuzdi. **33** Ular Golgota, yeni «Bash söngék» dégen yerge kelgende, **34** [Eysagħa] ichish üħiġi kekre süi arilashturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni tétip baqqandin kén, ichkili unimidi. **35** Leshkerler uni kréstligendin kén, chek tashlischip kiyimlirini özara bólħiħwaldi. **36** Andin u yerde olturup uningħha közettħil qildi. **37** Ular uning beshining yuqiri teripige «Bu Eysa, Yehudiyarning padishahidur» dep yézilghan shikayetname taxtiyini békitti. **38** [Eysa] bilen teng ikki qaraqchimu kréstke mixlan'ghan bolup, biri ong teripide, yene biri sol teripide id. **39** Bu yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: **40** — Qéni, sen ibadetxanini buzup tashlap, üħiġi kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, emdi özüngni qutquze! Xudaning Oghli bolsang, krésttin chūshüp baqqina! — déyishti. **41** Bash kahinlarmu, Tewrat ustazliri we aqsaqallar bilen birge uni mesxire qilip: **42** — Bashqilarni qutquzuptiken, özini qutquzalmaydu. U Israelning padishahimish! Emdi krésttin chūshüp baqsunħu, andin uningħha étiqad qilimiz. **43** U Xudagħha tayan'għan! Xuda uni ezizlise, hazir qutquzup baqqay! Ħunki u: «Men Xudaning Oghli dégenidi, — déyishti. **44** Uning bilen teng kréstlen'gen qaraqchilarmu uni shundaq haqaretleshti. **45** Emdi

künning altinchı saitidin toqquzinchi saitigiche pütkül zéminni qarangghuluq basti. **46** Toqquzinchi saetlerde Eysa yuqiri awazda: «Éli, éli, lema sawaqtani?» yeni «Xudayim, Xudayim, méni néminhqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **47** U yerde turghanlarning beziliri buni anglap: Bu adem Ilyas [peyghember]ge murajiet qiliwatidu, — déyishti. **48** Ularning ichidin bireylen derhal yügürüp béríp bir parche bulutni ekélip, uni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip uninggha ichküzip qoydi. **49** Biraq bashqilar: — Toxtal! Qarap baqayli, Ilyas [peyghember] kélip uni qutquzup qalarmikin? — déyishti. **50** Eysa yuqiri awaz bilen yene bir warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **51** We mana, shu deqiqide ibadetxanining [ichkiri] perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche böltüp yirtildi. Yer-zémin tewrinip, tashlar yérilip, **52** Qebriler échildi (U tirilgedin kényin, [ölümde] uxlawatqan nurghun muqeddes bendilerning tenlirimu tirildi; ular qebrilerdin chiqtı we muqeddes sheherge kirip, u yerde nurghun kishilerge köründi). **54** Emdi Eysani közet qiliwatqan yüzbéshi hem yénidiki leshkerler yerning tewrishini we bashqa yüz bergen hadisilerni körüp, intayin qorqushup: — U heqiqeten Xudanıng Oghli iken! — déyishti. **55** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turghan nurghun ayallarmu bar idi. Ular eslide Eysanıng xizmitide bolup, Galiliyeden uninggha egiship kelgenidi. **56** Ularning arisida Magdalliq Meryem, Yaqup bilen Yüsüpning anisi Meryem, Zebediyining oghullirining anisimu bar idi. **57** Kechqurun, Arimatiyalıq Yüsüp isimlik bir bay keldi. Umu Eysanıng muxlisliridin idi. **58** U Pilatusning aldigha béríp, Eysanıng jesitini telep qildi. Pilatus jesetni uninggha tapshurushqa emr qildi. **59** Yüsüp jesetni élip, pakiz kanap rext bilen orap képenlidi **60** we uni özi üchün qiyada oydurghan yéngi qebrisige qoydi. Andin qebrini aghzığha yoghan bir tashni domilitip qoyup, kétip qaldi **61** (shu chaghda Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryemmu u yerde, qebrining udulida olturnatti). **62** Emdi etisi, yeni «Teyyarlash küni» ötkendin kényin, bash kahinlar bilen Perisiyler jem bolushup Pilatusning aldigha kélip: **63** — Janabliri, héliqi aldamchining hayat waqtida: «Men ölüp üchinchi küni tirilimen» dégini ésimizde bar. **64** Shuning üchün, qebri üchinchi künigiche mehkem qoghdilishi üchün emr bergeysiz. Undaq qilinmisa, muxlisliri kélip jesetni oghrilap kétip, andin xelqqe: «U ölümdin tirildi» déyishi mumkin.

Bundaq aldamchiliq aldinqisidinmu better bolidu, — déyishti. **65** Pilatus ulargha: — Bir guruppa közetchi leshkeri silerge tapshurdum. Qebrini qurbinglarning yétishiche mehkem qoghdanglar, — dédi. **66** Shuning bilen ular [közetchi leshkerler] bilen bille béríp, tashni péchetlep, qebrini muhapizet astigha qoydi.

28 Shabat küni ötüp, heptining birinchi küni tang atay dégende, Magdalliq Meryem bilen yene bir Meryem qebrini körüşke keldi. **2** We mana, yerler tuyusız qattiq tewrep ketti; chünki Perwerdigarning bir perishtisi asmandin chüshüp, [qebrige] béríp, tashni bir chetke domilitip, üstide olturghanidi. **3** Perishtining qiyapiti chaqmaqtek, kiyimliri qardek ap'aq idi. **4** Közetchiler uningdin shunche qorqushtiki, titrishop, ölüktek qétipla qaldi. **5** Perishte ayallargha qarap: — Qorqmangalar! Silerning kréstlen'gen Eysani izdewatqininglarni bilimen. **6** U bu yerde emes; u özi éytqandek tirildürüldi. Kélinglar, Reb yatqan jayni körünglar; **7** andin derhal béríp uning muxlislirigha: «U ölümdin tiriliptu. We mana, u silerdin awwal Galiliyeye baridiken, uni shu yerde köridikensiler» denglar. Mana men bularni silerge éytip berdim, — dédi. **8** Shunga ayallar hem qorqunch hem zor xushalliq ichide qebriden derhal ayrılip, uning muxlislirigha xewer bérishke yügürüshti. **9** Ular muxlislirini xewerlendürüşke manghanda, mana Eysa ularning aldigha chiqip: — Salam silerge! — dédi. Ularmu aldigha béríp, uning putigha ésilip, uninggha sejde qildi. **10** Andin Eysa ulargha: — Qorqmangalar! Béríp qérindashlirimgha: Galiliyeye béringlar, dep uqturunglar, ular méni shu yerde köridü, — dédi. **11** Ayallar téxi yolda kétiwatqanda, mana közetchilerning beziliri sheherge kirip, bolghan weqebernining hemmisi toghrisida bash kahinlарgha xewer qildi. **12** [Bash kahinlar] aqsaqallar bilen bir yerge yighilip meslihetleshkendin kényin, leshkerlerge bek köp pul béríp: **13** — Siler: «Uning muxlisliri kékisi kélip, biz uxlawatqanda uning jesitini oghrilap ekétiptu» — denglar. **14** Eger bu xewer waliyning quliqığha yétip qalsa, biz uni qayil qilip silerni awarichiliktin saqlaymiz — dédi. **15** Shundaq qilip, leshkerler pulni aldi we özlirige tapilan'ghandek qildi. Shuning bilen bu gep bugün'giche Yehudiylar arisida tarqilip kelmekte. **16** On bir muxlis Galiliyeye béríp, Eysa ulargha békítken tagħqa chiqishti. **17** Ular uni körginide uninggha sejde qilishti; lékin beziliri gumanlinip qaldi. **18** Eysa ularning yénigha kélip,

mundaq dédi: — Ershte we yer yüzide barlıq hoquq
manga bérildi. **19** Shuning tıchün, bérip pütkül ellerni
[özümge] muxlis qılıp yétishtürüngrar, shundaqla
ularnı Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namığha
tewe qılıp chömüldürüp, **20** ulargha men silerge
tapılıghan barlıq emrlerge emel qılıshni ögitinglar.
We mana, men zaman axirighiche her küni siler bilen
bille bolimen. (aiən g165)

Markus

1 Xudaning oghli Eysa Mesihning xush xewirining bashlinishi: **2** Yeshaya peyghemberning yazmisida xatirilen'gendek: — «Mana, aldingda elchimni ewetimen. U séning yolungni aldin'ala teyyarlaydu. **3** Anglanglar, dalada birsining towlighan awazini! U: «Perwerdigarning yolini teyyarlanglar, Uning üchün chighir yollirini tüptüz qilinglar!» — deydu. **4** Kishilerni chömöldürüş élip baridighan Yehya [peyghember] chöl-bayawanda peyda bolup, gunahlargha kechürüm élip kélidighan, towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömöldürüş»ni jakarlashqa bashlidi. **5** Pütün Yehudiye ölkisidikiler we pütkül Yérusalém shehiridikiler uning aldigha chiqip, gunahlirini iqrar qilishi bilen uning teripidin Iordan deryasida chömöldürüldi. **6** Yehya bolsa töge yungidin qilin'ghan kiyim kiygen, bélige kön tasma baghlighanidi; yémekliki chéketke bilen yawa here hesili idi. **7** U mundaq dep jakarlaytti: — Mendin qudretlik bolghan biri mendin kényin kélidu. Men hetta éngiship keshlirining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **8** Men silerni sughila chömöldürimen, lékin u silerni Muqeddes Rohqa chömöldürudu. **9** Shu künlerde shundaq boldiki, Eysa Galiliye ölkisining Nasaret shehiridin kélip, Yehya teripidin Iordan deryasida chömöldürüldi. **10** U sudin chiqqandila, asmanlarning yérilip, Rohning kepter qiyapitide chüshüp, öz üstige qonuwatqanlıqini kördi. **11** Shuning bilen asmanlardin: «Sen Méning söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xursemnen!» dégen bir awaz anglandi. **12** We Roh derhal uni chöl-bayawan'gha süylep chiqardi. **13** U chölde qiriq kün turup, Sheytan teripidin sinilip turatti. U shu yerde yawayi haywanlar bilen bille idi; shu künlerde perishtiler uning xizmitini qildi. **14** Emdi Yehya solan'ghandin kényin, Eysa Galiliye ölkisige béríp: «Waqt-saiti toshti, Xudaning padishahliqi yéqinlashti! Towa qilinglar, xush xewerge ishininglar!» dep Xudaning padishahliqining xush xewirini jakarlashqa bashlidi. **15** [Shu künlerde] u Galiliye déngizi boyida kétiwétip, Simon bilen inisi Andriyasni kördi. Ular béliqchi bolup, déngizgha tor tashlawatatti. **17** Eysa ulargha: — Méning keynimdin ménginglar, men silerni adem tutquchi béliqchi qilimen! — dédi. **18** Ular shuan torlirini tashlap, uningga egiship mangdi. **19** U shu yerdin bir'az ötüp Zebediyning

oghli Yaqupni inisi Yuhanna bilen kördi. Bu ikkisi kémide turup torlirini ongshawatatti. **20** U shuan ularnimu chaqirdi. Ular atisi Zebediyni medikarlar bilen bille kémide qaldurup, özliri uning bilen mangdi. **21** Ular KeperNahum shehirige kirdi. Shabat künü u uldu sinagogqa kirip, telim bérishke bashlidi. **22** Xalayiq uning telimige heyranuhes bolushti. Chünki uning telimliri Tewrat ustazliriningkige oxshimaytti, belki tolimu nopuzluq idi. **23** Sinagogta napak roh chaplashqan bir adem bar idi. U: **24** — I Nasaretlik Eysa, biz bilen karing bolmisun! Sen bizni yoqatqili keldingmu? Men séning kimlikingni bilimen, sen Xudaning Muqeddes bolghuchisisen! — dep towlaytti. **25** Lékin Eysa [jin'gha] tenbih béríp: — Aghzingni yum, bu ademdin chiq! — dédi. **26** Napak roh héliqi ademning ténni tartshturup, qattiq warqirighiniche uningdin chiqip ketti. **27** Xalayiq hemmisi buningdin intayin heyran bolup, özara ghulghula qiliship: — Bu qandaq ish? Yéngi bir telimghu! Chünki u hoqiq bilen hetta napak rohlarhimu buyruq qilalaydiken, ularmu uning sözige boysundiken, — déyishti. **28** Buningdin uning shöhriti shu haman pütün Galiliye ölkisining etrapigha pur ketti. **29** Ular sinagogdın chiqipla, Yaqup we Yuhanna bilen Simon we Andriyasning öyige bardı. **30** Emma Simonning qéýnanisi qizitma ichide yétip qalghanidi. Ular derhal uning ehwalini [Eysagha] éytti. **31** U ayalning qéshigha béríp, qolidin tutup, yolep öre turghuzdi. Uning qizitmisi derhal yandi we u ularni kütüshke kirishti. **32** Kechqurun kün patqanda, kishiler barlıq aghriqlarnı we jin chaplashqanlarnı uning aldigha élip kélishti. **33** Pütün sheherdikiler ishik aldigha toplashqanidi. **34** Shuning bilen u her türlik késellerge giriptar bolghan nurghun kishilerni saqaytti we nurghun jinlarnı kishilerdin heydiwetti. Lékin u jinlarning gep qilishqa yol qoymidi, chünki ular uning kim ikenlikini bilishetti. **35** Etisi etigen tang téxi atmastinla, u ornidin turup, [sheherdin] chiqip, xilwet bir jaygha béríp dua-tilawet qildi. **36** Simon bilen uning hemrahli uni izdep chiqti. **37** Uni tapqanda: — Hemme adem séni izdishiwatidu! — déyishti. **38** U ulargha: — Bashqa yerlerge, etraptiki yézilarghimu söz-kalamni jakarlishim üchün barayli. Chünki men del mushu ish üchün kélishim, — dédi. **39** Shundaq qilip, u pütkül Galiliye ölkisini aylinip, sinagoglirida söz-kalamni jakarlaytti hemde jinlarnı kishilerdin heydiwétetti. **40** Maxaw késili bar bir kishi uning aldigha kélip yélinip, tizlinip turup: —

Eger xalisingiz, méni késilimdin pak qilalaysiz! — dep öttundi. **41** Eysa ichi aghrighach qolini sozup uningga tegküzip turup: — Xalaymen, pak qilin'ghin! — déwidi, **42** shu söz bilenla maxaw késili derhal bimardin kétip, u pak qilindi. **43** U uningga: — Hazir bu ishni héchkimge éytma, belki udul béríp [mes'ul] kahin'gha özüngni körsitip, kahinlarda guwahliq bolush üchün, Musa bu késeldin paklan'ghanlargha emr qilghan [qurbanliqlarni] sun'ghin, — dep uni qattiq agahlandurup yolgha saldi. **45** Biraq u adem chiqip, bu ishni köp yerlerde jar sélip, keng yéyiwetti. Shuning bilen Eysa héchqandaq sheherge ochuq-ashkara kirelmey, belki sheherler sirtidiki xilwet jaylarda turushqa mejbur boldi; xalayiq her tereptin uning yénigha toplishatti.

2 Birnechche kündin kényin u qaytidin Kepernahumgha kirdi. U öydiken, dégen xewer tarqiliwidi, **2** shunche köp adem u yerge yighildiki, hetta ishik aldidimu put dessigüdek yer qalmighanidi. U ulargha söz-kalam yetküziwatatti. **3** Mana shu esnada, birnechche adem uning aldigha bir palechni élip keldi; uni ulardin töti kötüüp ekelgenidi. **4** Ademning köplükidin uningga yéqinlishalmay, ular uning üstidin özgini téship, töshük achqandin kényin palechni zembil bilen [Eysaning aldigha] chüshürdi. **5** Emdi Eysa ularning ishenchini körüp palechke: — Balam, gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **6** Lékin u yerde olturghan bezi Tewrat ustazliri könglide gunaniy soallarni qoyup: **7** «Bu adem néme üchün mundaq deydu? U kupurluq qiliwatidighu! Xudadin bashqa kimmu gunahlarni kechürüm qilalısun?» déyishti. **8** Eysa shuan rohida ularning köngülliride shundaq gunaniy soallarni qoyuwatqanlıqını bilip yétip, ulargha mundaq dédi: — Siler köngülde néminhqa shundaq soallarni qoyisiler? **9** MUSHU palechke: «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish asanmu, yaki «Ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup mang!» déyish asanmu? **10** Emma hazir silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarni kechürüm qilish hoquqığha ige ikenlikini bilishinglar üchün, — U palech késelge: **11** — Sanga éytayki, ornungdin tur, zembil-körpengni yighishturup öyünge qayt! — dédi. **12** U derhal ornidin des turup, zembil-körpisini yighishturdi we hemmeylenning köz aldida [öydiñ] chiqip ketti. Hemmeylen qattiq heyran qélip Xudani ulughliship: — MUSHUNDAQ ishni ezeldin körüp baqmighaniduq, — déyishti. **13** U yene déngiz

boyigha qarap mangdi. Kishiler topi uning etrapigha olishiwalди. U ulargha telim berdi. **14** U yoldin ötüp kétiwatqanda, baj alidighan orunda olturghan Alfayning oghli Lawiyni körüp, uningga: — Manga egeshkin, — dédi. U ornidin turup, uningga egeshti. **15** We shundaq boldiki, u [Lawiyning] öyide dastixanda olturghananda, nurghun bajgırlar we gunahkarlar Eysa we uning muxlisliri bilen hemdastixan boldi. Bundaq kishiler xéli köp idi, ularmu uningga egeshkenidi. **16** Emdi Tewrat ustazliri we Perisiyler uning gunahkarlar we bajgırlar bilen bir dastixanda olturghanlıqını körüp, muxlislirigha: — U néminhqa bajgir we gunahkarlar bilen bir dastixanda yepichip olturdu? — déyishti. **17** Buni anglighan Eysa ulargha: — Sagħlam adem emes, belki bimarlar téwipqa mohtajdur. Men heqqaniylarni emes, belki gunahkarlarni chaqirghili keldim, — dédi. **18** Emdi Yehyaning muxlisliri bilen Perisiyler roza tutuwatatti. Beziler uning aldigha kélip: — Néminhqa Yehyaning muxlisliri we Perisiylerning muxlisliri roza tutidu, lékin séning muxlisliring tutmaydu? — dep sorashti. **19** Eysa jawaben mundaq dédi: — Toyi boluwatqan yigit téxi toyda hemdastixan olturghan chaghda, méhmanlıroza tutup oltursa qandaq bolidu? Toyi boluwatqan yigit toyda bolsila, ular héchqandaq roza tutalmaydu. **20** Emma shu künler kéléduki, yigit ulardin élip kétildi, ular shu künde roza tutidu. **21** Héchkim kona könglekké yéngi rexttin yamaq salmaydu. Undaq qilsa, yéngi yamaq [kiriship], kona kiyimni tartishturup yirtiwétidu. Netijide, yirtiq téximu yoghinap kétidu. **22** Héchkim yéngi sharabni kona tulumlargha qachilimaydu. Eger undaq qilsa, sharabning [échishi bilen] tulumlar yérilip kétidude, sharabmu tökülp kétidu hem tulumlar mu kardin chiqidu. Shuning üchün yéngi sharab yéngi tulumlargha qachilinishi kerek. **23** Bir shabat küni shundaq boldiki, u bughdayliqlardin ötüp kétiwatatti. Uning muxlisliri yolda méngiwtatqanda bashaqlarni üzüshke bashlidi. **24** Perisiyler uningga: — Qara, ular néminhqa shabat küni [Tewratta] cheklen'gen ishni qilidu? — déyishti. **25** U ulargha: — [Padishah] Dawutning özi we hemrahliri hajetmen bolghanda, yeni ach qalghanda néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumighanmusiler? **26** — Démek, Abiyatar bash kahin bolghan waqtida, u Xudanıng öyige kirip, Xudagħha atalghan, Tewratta peqet kahinlarning yéyishigila bolidighan nanlarni [sorap]

yégen, shundaqla hemrahlirighimu bergen? — dédi. 27 U ulargha yene: — Insan shabat küni üchün emes, shabat küni insan üchün yaritildi. 28 Shuning üchün, Insan'oghli shabat küniningmu Igisidur, — dédi.

3 U yene sinagogqa kirdi. Shu yerde bir qoli yigilep ketken bir adem bar idi. 2 [Perisiyler] Eysanıg üstünidin erz qilaylı dep shabat künide késel saqaytidighan-saqaytmaydighanlıqını paylap yüretti. 3 Eysa qoli yigilep ketken ademe: — Ornugdin turup, otturigha chiqqın! — dédi. 4 Andin, sinagogdikilerdin: — Tewrat qanunigha uyghun bolghini shabat küni yaxshılıq qilishmu, yaki yamanlıq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki halak qilishmu? — dep soridi. Lékin ular zuwan sürüshmedi. 5 U ghezep bilen etrapıgha nezer sélip ulargha köz yügürtüp, ularning tash yüreklikidin qayghurdi. Andin u késelge: — Qolungni uzat, — dédi. U qolını uzitiwidi, qoli eslige keltürüldi. 6 Emdi Perisiyler derhal sirtqa chiqıp, uni qandaq yoqitish toghrisida Hérod [padishahning] terepdarlırı bilen meslihet qilishqa bashlıdı. 7 Andin Eysa muxlisliri bilen bille u yerdin ayrılıp déngiz boyığha ketti; Galiliye ölkisidin chong bir top ademler uninggħa egiship bardı; shundaqla uning qilghan emellirini anglighan haman, pütün Yehudiye ölkisidin, Yérusalém shehiridin, Idumiya ölkisidin, Iordan deryasining qarşı teripidin, Tur we Zidon sheherlirining etrapidiki jaylardın zor bir top ademlermu uning yénigha kélishti. 9 U ademlerning köplikidin özini qistap qoymisun dep muxlislirığa kichik bir kémining uningħha yéqin turushini tapılıdi. 10 Chünki u nurghun bimarlarnı saqaytqını tüpeylidin herqandaq waba-késelliklerge giriptar bolghanlarning hemmisi uningħha [qolumni] bir tegħizüwalsam dep qistiship kélishkenidi. 11 Napak roħlar [chaplishiwalghanlar] qachanla uni körse, uning aldiha yiqlip: «Sen Xudanıng Oghlisen!» dep warqirishatti. 12 Lékin u [napak roħlарgħa] özining kim ikenlikini ashkarilim asliqqqa qattiq tenbih bérıp agħal landuratti. 13 U tagħha chiqıp, özi xalighan kishilerni yénigha chaqirdi; ular uning yénigha kélishti. 14 U ulardin on ikkisini özi bilen bille bolushqa, söz-kalamni jakarlashqa, 15 késellerni saqaytish we jinlarni heydesh hoquqigha ige bolushqa tallap békitti. 16 U [békitken on ikki kishi]: Simon (u uningħha Pétrus dep isim qoqħan), 17 Zebediynning oghli Yaqup we uning inisi Yuhanna, (u ularni «Binni-Regaz», yeni «Güldürmama oghulliri» depmu atighan),

18 Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning oghli Yaqup, Taday, milletperwer dep atalghan Simon 19 we uningħha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlardin ibaret. 20 U öyge qaytip kelgendifin kényin, u yerge yene shunche nurghun ademler topplandiki, ularning hetta ghizalan'ghudekmu waqtı chiqmidi. 21 [Eysanıg] ailisidikiler buni anglap, uni tutup kélishke bérishti. Chünki ular uni «Eqlini yoqitiptu» dégenidi. 22 Yérusalémdin chüshken Tewrat ustazliri bolsa: «Uningda Beelzibub bar», we «U peqet jinlarning emirige tayinip jinlarni qogħliwétdiken», déyishetti. 23 Shuning üchün u [Tewrat ustazlirini] yénigha chaqirip, ulargha temsillerni isħlitip mundaq dédi: — Sheytan Sheytanni qandaqmu qogħlisun? 24 Eger padishahliq öz ichidin bölünüp özara soquħqan bolsa shu padishahliq put tirep turalmaydu; 25 shuningdek eger bir aile öz ichidin bölünüp özara soquħsa shu aile put tirep turalmaydu. 26 Eger Sheytan öz-özige qarshi chiqıp bölünse, u put tirep turalmay, yoqalmay qalmaydu. 27 Héchkim küchtünggür birsining öyige kirip, uning mal-mülkini bulap kételmeydu — peqet u shu küchtünggürni awwal bagħliyalisa andin öyini bulang-talang qilalaydu. 28 Shuni silerge berħeq éytip qoyayki, insan baliliri ötküzgen türlik gunahlirining hemmisini, shundaqla ular qilghan kupurluqlirining hemmisini kechürüşke bolidu. 29 Biraq kimdikim Muqeddes Rohqa kupurluq qilsa, ebedil'ebedgħihe héch kechürülmeydu, belki menggħi l-kirra hemm. 30 [Eysanıg bu sözi] ularning «uningħha napak roħ chaplishiptu» dégħi üchün [éytilghanidi]. 31 Shu waqitta uning anisi bilen iniliri keldi. Ular sirtida turup, uni chaqirishqa adem kirgħid. 32 Bir top xalayiq uning etrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdep sirtta turidu, — déyishti. 33 Eysa ulargha jawaben: — Kim méning anam, kim méning inilirim? — dédi. 34 Andin, u öpħuriside olturghanlarrha qarap mundaq dédi: Mana bular méning anam we inilirim! 35 Chünki kimki Xudanıng iradisini ada qilsa, shu méning aka-inim, acha-singlim we anamdur.

4 U yene déngiz boyida [xelqqe] telim bérishke bashħidi. Uning etrapıgha zor bir top ademler oħišiwalghachqa, u bir kémige chiqıp déngizda olturdi; pütkül xalayiq bolsa déngiz qirghiqida turushatti. 2 U ulargha temsil bilen nurghun isħlarni ögetti. U telim bérıp mundaq dédi: 3 —

Qulaq sélinglar! Uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. 4 Uruq chachqanda uruqlardin beziliri chighir yol boyigha chüshüptu, qushlar kélip ularni yep kétiptu. 5 Bezeliri tupriqi az tashliq yerge chüshüptu. Topisi chongqur bolmighanliqtin, tézla ünüp chiqiptu, 6 lékin kün chiqish bilenla aptapta köyüp, yiltizi bolmighachqa qurup kétiptu. 7 Bezeliri tikenlerning arisesha chüshüptu, tikenler ösüp maysilarni boghuwélip, ular héch hosul bermeptu. 8 Bezeliri bolsa, yaxshi tupraqqa chüshüptu. ular ösüp awup chong bolghanda hosul bériptu. Ularning beziliri ottuz hesse, beziliri atmish hesse, yene beziliri yüz hesse hosul bériptu. 9 — Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! — dédi u. 10 U uning etrapidikiler hem on ikkiylen bilen yalghuz qalghanda, ular uningdin temsiller toghruluq sorashti. 11 U ulargha mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirini bilishke siler nésip boldunglar. Lékin sirttikilerge hemme ish temsiller bilen uqturulidu; 12 buning bilen: «Ular qarashni qaraydu, biraq körmeye; Anglashni anlaydu, biraq chüshenmeydu; Shundaq bolmisidi, ular yolidin yandurulushi bilen, Kechürüm qilinatti» [dégen söz emelge ashurulidu]. 13 Andin u ulargha: — Siler mushu temsilnimu chüshenmidinglarmu? Undaqtar, qandaqmu bashqa herxil temsillerni chüshineleysiler? — dédi. 14 Uruq chachquchi söz-kalam chachidu. 15 Üstige söz-kalam chéchilghan chighir yol boyi shundaq ademlerni körsetkenki, ular söz-kalamni anglighan haman Sheytan derhal kélip ularning qelbige chéchilghan söz-kalamni élip kétidu. 16 Buninggħha oxhash, tashliq yerlerge chéchilghan uruqlar bolsa, söz-kalamni anglighan haman xushalliq bilen qobul qilghanlarni körsitudu. 17 Halbuki, qelbide héch yiltiz bolmighachqa, peqet waqitliq turidu; söz-kalamning wejidin qiyinchiliq yaki ziyankeşhlikke uchrighanda, ular shuan yoldin chetnep kétidu. 18 Tikenlerning arisesha chéchilghini shundaq bezi ademlerni körsetkenki, bu ademler söz-kalamni anglighini bilen, 19 lékin könglige bu dunyaning endishiliri, bayliqlarning éziqturushi we bashqa nersilerge bolghan hewesler kiriwélip, söz-kalamni boghuwétidu-de, u héch hosul chiqarmaydu. (aiðn g165) 20 Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglishi bilen uni qobul qilghan ademlerni körsitudu. Bundaq ademler hosul bériidu, birsi ottuz hesse, birsi atmish hesse, yene birsi yüz hesse hosul bériidu. 21 U ulargha yene mundaq dédi:

— Chiragh séwet yaki kariwat astigha qoyulush üçün keltürülemedu? U chiragh danning üstige qoyulush üçün keltürülmemdu? 22 Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, shuningdek herqandaq mexpiy ish yüz bergedin kényin ayan bolmay qalmaydu. 23 Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! 24 Anglighanliringlarga köngül bölünglar! Chünki siler [bashqilarqha] qandaq ölchem bilen ölchisenglar, silergimu shundaq ölchem bilen ölcəp bérilidu, hetta uningdinmu köp qoshup bérilidu. 25 Chünki kimde bar bolsa, uningħha téximu köp bérilidu; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlirimu uningdin mehrum qilinidu. 26 U yene mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi yene birsining tupraqqa uruq chachqinigha oxshaydu: 27 u uxtaydu, orundin turidu, kέche-kündüzler ötüwérip, uruq bix urup ösidu. Lékin chachquchi qandaq yol bilen ösidiqhanliqini bilmeydu. 28 Tupraq özlükidin hosul bériidu; uruq awwal bix uridu, kέyin bash chiqiridu, axirda bashaqlar toluq dan tutidu. 29 Dan pishqanda, [chachquchi] derhal orghaq salidu, chünki hosul waqtı kelgen bolidu. 30 U yene mundaq dédi: — Xudaning padishahliqini némige oxshitimiz? Yaki qandaq bir temsil bilen süretlep béréleyimiz? 31 U goya bir tal qicha uruqigha oxshaydu. U yerge térlighanda, gerche yer yüzidiki barlıq uruqlarning ichide eng kichiki bolsimu, 32 térlighandin kényin, herqandaq ziraettin egiz ösüp shundaq chong shaxlayduki, asmandiki qushlarmu uning sayisige qonidu. 33 U shuningħha oxshash xalayiq anglap chüshineligüdek nurghun temsiller bilen söz-kalamni yetküzdi. 34 Lékin temsil keltürmey turup ulargha héchqandaq söz qilmaytti. Lékin öz muxlisliri bilen yalghuz qalghinida, ulargha hemmini chüshendürüp bérretti. 35 Shu künü kech kirgende, u ulargha: — Déngizning u qétigha öteyli, — dédi. 36 Ular xalayiqni yolgha séliwetkendin kényin, uni kémide olturghan péti élip yürüp kétishti. Ular bilen bille mangħan bashqa kémimeru bar idu. 37 We mana, esheddiy qara quyun chiqip ketti; shuning bilen dolqunlar kékmini urup, su halqip kirip, kémige toshay dep qalghanidi. 38 Lékin u kémining ayagh teripide yastuqqa bash qoyup uyqugha ketkenidi. Ular uni oyghitip: — I ustaz, halak boluwatqinimizħha karing yoqmu? — dédi. 39 U ornidin turup, boran' għa tenbih bérrip, déngizgħa: «Tinchlan! Jim bol!» déwid, boran toxtap, chongqur bir jemjitiq höküm sürdi. 40 — Némishqa shunche qorqisiler? Silerde qandaqsige

téxiche ishench bolmaydu? — dédi u ulargha. **41** Ularni intayin zor bir qorqunch basti, ular bir-birige: — Bu adem zadi kimdu? Hetta shamal we déngizmu uningha itaet qilidiken-he! — dep kétishti.

5 Ular déngizning u qétigha, Gadaraliqlarning yurtigha yétip bardi. **2** U kémidin chüshüши bilenla, napak roh chaplashqan bir adem gör öngürürlerdin chiqip, uning aldigha keldi. **3** U adem öngürürlerni makan qilghan bolup, uni héchkim hetta zenjirler bilenmu baghliyalmaytti. **4** Chünki köp qétim put-qolliri kishen-zenjirler bilen baghlan'ghan bolsimu, u zenjirlerni üzüwétip, kishenlerni chéqiwetkenidi; héchkim uni boysunduralmighanidi. **5** U kéchekündüz mazarlıqta we taghlar arisida toxtawsız warqirap-jarqirap yüretti, öz-özini tashlar bilen késip yarilanduratti. **6** Lékin u Eysani yiraqtin körüp, uning aldigha yügürüp béríp, sejde qildi **7** we qattiq awazda warqirap: — Hemmidin aliy Xudanining Oghli Eysa, séning méning bilen néme karing! Xuda heqqi, sendin ötünüp qalay, méni qiyrima! — dédi **8** (chünki Eysa uningha: «Hey napak roh, uningdin chiq!» dégenidi). **9** U uningdin: — Isming néme? — dep soridi. — Ismim «qoshun» — chünki sanimiz köp, — dep jawab berdi u. **10** We u Eysadin ularni bu yurttin heydiwetmigeysen, dep köp ötünüp yalwurdi. **11** Tagh baghrida chong bir top tongguz padisi otlap yüretti. **12** Jinlar uningha: — Bizni mushu tongguzlarga ewetkin, ularning ichige kirip kétishke yol qoyghaysen, — dep yalwurushti. **13** Eysa derhal yol qoydi. Shuning bilen napak rohlar chiqip, tongguzlarning ténege kirishi bilenla, tongguzlar tik yardin étilip chüshüp, déngizgha gherq boldi. Ular ikki mingha yéqin idi. **14** Tongguz baqquchilar bolsa u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu ishlarni pur qildi. Shu yerdikiler néme ish yüz bergenlikini körgili chiqishti. **15** Ular Eysaning yénigha keldi we ilgiri jinlar chaplishiwalghan héliqi ademning kiyimlerni kiyip, es-hoshi jayida olturghinini — yeni «qoshun jinlar» chaplashqan shu ademni körüp, qorqup kétishti. **16** Bu weqeni körgenler jinlar chaplashqan ademde néme yüz bergenlikini we tongguzlarning aqiwitini xelqqe bayan qilip berdi. **17** Buning bilen xalayiq Eysagha: Yurtlirimizdin chiqip ketkeysen, dep yalwurushqa bashlidi. **18** U kémige chiqiwatqanda, ilgiri jinlar chaplashqan héliqi adem uningdin: Menmu sen bilen bille baray, dep ötündi. **19** Lékin u buningha unimay: — Öz öydkiliring we yurtdashliringning yénigha

béríp, ulargha Perwerdigarning sanga shunchilik ulugh ishlarni qilip bergenlikini, Uning sanga rehim-shepqt körsetkenlikini xewerlendürgin, — dédi. **20** U qaytip béríp, Eysaning özige qandaq ulugh ishlarni qilghanlıqini «On sheher rayoni»da jar qilishqa bashlidi. Buni anglighanlarning hemmisi tolimu heyran qélishti. **21** Eysa qaytidin kéme bilen déngizning u qétigha ötkende, zor bir top xalayiq uning yénigha yighthildi; u déngiz boyida turatti. **22** Mana, melum bir sinagogning chongi Yairus isimlik bir kishi keldi. U uni körüp ayighigha yiqilip: — Kichik qizim öley dep qalди. Béríp uningha qolliringizni tegküzüp qoysingiz, u saqiyip yashighay! — dep qattiq yélinde. **24** Eysa uning bilen bille bardi. Zor bir top xalayiqmu oliship qistashqan halda keynidin méngishti. **25** Xun tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar bolup, **26** u nurghun téwiplarning qolida köp azab tartip, bar-yoqini xejlep tügetken bolsimu, héchqandaq ünumi bolmay, téximu éghirliship ketkenidi. **27** Bu ayal Eysa heqqidiki geplerni anglap, xalayiqning otturisidin qistilip kélip, arqa tereptin uning tonini silidi. **28** Chünki u könglide: «Uning tonini silisamla saqaymay qalmaymen» dep oylighanidi. **29** Xun shuan toxtap, ayal késel azabidin saqaytilghanlıqini öz téneide sezdi. **30** Eysa derhal wujudidin qudretrning chiqqanlıqini sézip, xalayiqning ichide keynige burulup: — Kiyimimi silighan kim? — dep soridi. **31** Muxlisliri uningha: — Xalayiqning özüngni qistap méngiwatqanlıqini körüp turuqluq, yene: «Méni silighan kim?» dep soraysen'ghu? — déyishti. **32** Biraq Eysa özini silighuchini tépish üchün téxiche etrapigha qarawatatti. **33** Özide néme ishning yüz bergenlikini sezgen ayal qorqup-titriġen halda kélip uning aldigha yiqildi we uningha heqiqiy ehwalni pütürley éytti. **34** U uningha: — Qizim, ishenching séni saqaytti! Tinch-xatirjemlikte qayt! Késilingning azabidin saqayghin, — dédi. **35** U bu sözni qiliwatqanda, sinagogning chongining öyidin beziler kélip uningha: Qizingiz öldi. Emdi ustazni némishqa yene aware qilisiz?! — déyishti. **36** Lékin Eysa bu sözlerni anglap derhal sinagogning chongigha: Qorqmighin! Peqet ishenchte bol! — dédi. **37** U peqet Pétrus, Yaqup we Yaqupning inisi Yuhanna bilen yolgha chiqti; bashqa héchkimning özi bilen bille bérishigha yol qoymidi. **38** U sinagogning chongining öyi aldigha kelgende, qiyqas-chuqanni, xalayiqning qattiq nale-peryad we

ah-zar kötügenlikini körüp, **39** öyge kirip ulargha: — Némishqa qiyqas-chuqan we ah-zar kötürisiler? Bala ölmepstu, uxlap qaptu, — dédi. **40** Ular uni mesxire qilishti; lékin u hemmeylenni tashqirigha chiqiriwétip, balining ata-anisini we öz hemrahırlarını élip, bala yatqan öyge kirdi. **41** U balining qolını tutup, uningha: «Talita kumi» dédi. Bu sözning menisi «Qizim, sanga éytemenki, ornungdin tur» dégenlik idi. **42** Qız derhal ornidin turup mangdi (u on ikki yashta idi). Ular bu ishqqa mutleq heyran qélishti. **43** U ulargha bu ishni héchkimge éytmaslıqni qattiq tapılıdi, shundaqla qızgha yégüdek birnéme bérishni éytti.

6 U yerdin kétip, öz yurtigha keldi. Uning muxlislirimu uningha egiship bardı. **2** Shabat künı kelgende, u sinagogda telim bérishke kirishti. Telimini anglighanlardıñ köp adem intayin heyran bolushup: — Bu adem bulargha nedin érishkendu? Uningha mushundaq danalıq qandaq bérilgen? Uning qolida mushundaq möjiziler qandaq yaritildighandu? **3** U héliqi yaghachchi emesmu, Meryemning oghlı, shundaqla Yaqup, Yose, Yehuda we Simonlarning aksıghı? Uning singillirimu bu yerde arimizda turuwatmamdu? — déyishti. Shuning bilen ular uningha heset-bizarlıq bilen qaridi. **4** Shuning bilen Eysa ulargha: — Herqandaq peyghember bashqa yerlerde hörmetsiz qalmaydu, peqet öz yurtı, öz uruqtughqanlırı arısida we öz öyide hörmetke sazawer bolmaydu, — dédi. **5** Shuning bilen qollırını birqanche bimarning üstige tegküzüp, ularnı saqaytqandıñ bashqa, shu yerde u héchqandaq möjize yaritalmıldı. **6** We u ularning iman-ishenchiszlikidin heyran qaldı. **7** Andın u etraplıki yéza-kentlerni aylınip telim berdi. U on ikkiylenni yénigha chaqirdı we [xelq arısığa] ikki-ikkidin ewetishke bashlıdı. U ulargha napak rohlarını heydesh hoquqını berdi; **8** we ulargha: — Seperde yéninglarga hasidin bashqa nerse éliwalmanglar, ne xurjun ne nan éliwalmanglar, belwaghqa pulmu salmanglar, **9** putunglarga keshlerni kiyinglalar, biraq ikki yektek kiyiwalmanglar, — dep tapılıdi. **10** U yene: — [Bir yurtqa barghininglarda], kimning öyige [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öydila turunglar. **11** Qaysı yerdikiler silerni qobul qilmisa, shundaqla sözünglarnı anglimisa, u yerdin ketkininglarda, ulargha agah-guwah bolsun üchün ayighinglardıki topını qéqiwténgalar! — dédi. **12** Shuning bilen ular yolgha chiqıp, kishilerni

gunahlıriga towa qilishqa jar sélip ündidi. **13** Ular nurghun jinlarnı heydidi, nurghun bimarlarnı zeytun méyi bilen mesih qılıp saqaytti. **14** Uning nami meshhur bolghachqa, Hérod padishah uning heqqide anglap: «Bu adem [choqum] ölümdin tirilgen Chomüldürgüchi Yehyadur. Shuning üchün mushu alahide quğretler uningda küchini körsitudı» deytti. **15** Bashqılar: «U Ilyas [peyghember]» dése, yene beziler: «Burunqi peyghemberlerdek bir peyghember bolsa kerek» déyishetti. **16** Biraq bularnı anglıghan Hérod: — Men kallisini alghan Yehyanning özi shu — u ölümdin tiriliptı! — dédi. **17** Hérodning bundaq déyishining sewebi, u [ögey] akisi Filipning ayali Hérodiyening wejidin adem ewetip Yehyani tutup, zindan'gha tashlıghanı. Chünki u shu ayal bilen nikahlan'ghanı; Yehya Hérodqa [tenbih bérıp]: «Akangning ayalını tartıwélishing Tewrat qanunigha xilap» dep qayta-qayta dégenidi. **18** Shuning üchün Hérodiye Yehyagha adawet saqlaytti; uni öltürmekchi bolghan bolsimu, lékin shundaq qılalmayıtti. **19** Chünki Hérod Yehyani diyanetlik we muqeddes adem dep bilip, uningdin qorqattı, shunglashqa uni qogħdaytti; u uning sözlirini anglıghan chagħlirida alaqzade bolup kétetti, lékin yenila sözlirini angħlaħħaq amraq idi. **21** Emma [Hérodiye kiütken] peyt axir yétip keldi; Hérod tughulghan künide öz emeldarliri, mingbēħiliri we Galiliye ölkisidiki katta erbablarni ziyanpet bilen kütüwalid; **22** héliqi Hérodiyening qizi sorun'gha chūshüp ussul oynap berdi. Bu Hérod we hemdastixan bolghanlarga bekmu yarap ketti. Padishah qizħha: — Mentin néme telep qilsang, shuni bérimen, — dédi. **23** Andin u qesem qılıp yene: — Mentin néme telep qilsang, hetta padishahlıqimning yérımini désengmu shuni bérimen, — dédi. **24** Qız sirtqa chiqıp, anisidin: — Néme telep qilay? — dep soriwidi, anisi: — Chomüldürgüchi Yehyanning kallisini telep qıl, — dédi. **25** Qız derhal padishahning aldigha aldirap kirip: — Chomüldürgüchi Yehyanning kallisini hazırlıa bir texsige qoyup eklishlirini xalaymen, — dédi. **26** Padishah buningha nahayiti hesret chekken bolsimu, qesemliri tüpeylidin we dastixanda olturghanlar wejidin, uningha bergen sözidin yan'ghusi kelmidi. **27** Shunga padishah derhal bir jallat ewetip, uning kallisini élip kélishni emr qıldı. Jallat zindan'gha bérıp Yehyanning kallisini élip, **28** uni bir texsige qoyup, qızning aldigha élip kélip uningha berdi. Qız uni anisığha tapshurdi. **29** Bu ishni anglıghan Yehyanning

muxlisliri kélip, jesetni élip kétip bir qebrige qoysi. 30 Qaytip kelgen rosullar Eysaning yénigha yighthildi, néme qilghanliri hem néme telim bergenlirini uningha melum qilishti. 31 Kélip-kétiwatqanlar nahayiti köplikidin ulargha tamaqlinishqimu waqit chiqmidi. Shunga u ulargha: — Yürünglar, men bilen xilwet bir jaygha bérüp, birdem aram élinglar, — dédi. 32 Buning bilen ular kémige chüshüp, xilwet bir chöl yerge qarap mangdi. 33 Biraq nurghun kishiler ularning kétiwatqanliqini bayqap, ularni tonuwéliwidi, etrapptiki barliq sheherlerdin piyade yolha chiqip, yügürüp, ulardin burun u yerge bérüp yighilishti. 34 Eysa kémidin chüshüp, zor bir top ademni körüp, ularning padichisiz qoy padisidek bolghanliqicha ich aghritti. Shunga u ulargha köp ishlarni ögitishke bashlidi. 35 Kech kirip qalghanda, muxlisliri uning yénigha kélip: — Bu chöl bir jay iken, kech kirip ketti. 36 Xalayiqni yolha séliwetken bolsang, ular etrapptiki kent-qishlaqlargha bérüp, özlirige nan sétiwalsun; chünki ularda yégüdek nerse yoq, — dédi. 37 Lékin u ulargha jawaben: — Ulargha özünglar ozuq béringlar, — dédi. Muxlislar uningdin: — İkki yüz kümüsh dinargha ulargha nan ekélip ularni ozuqlanduramduq? — dep soridi. 38 Eysa ulargha: — Qanche néninglar bar? Bérüp qarap békinqilar, — dédi. Ular qarap baqqandin kényin: — Beshi bar iken, yene ikki béliqmu bar iken, — déyishti. 39 U ulargha kishilerni top-top qilip yéshil chimende olturghuzushni buyrudi. 40 Xalayiq yüzdin, elliktin sep-sep bolup olturushti. 41 U besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagh] teshekkür-medhiye éytti, andin nanlarni oshtup, köpçhilikke tutup bérish üchiün muxlislirigha bérüp turattı; ikki béliqnimu hemmeylen'ge tarqitip berdi. 42 Hemmeylen yep toyundi. 43 [Muxlislar] éship qalghan nan we béliq parchilirini liq on ikki séwetke tériwaldi. 44 Nanlarni yégen erlerning sanila besh mingche idi. 45 Bu ishtin kényinla, u muxlislirigha özüm bu xalayiqni yolha séliwétimen, angghiche siler kémige olturup, déngizning qarshi qirghiqidiki Beyt-Saida yézisigha ötüp turunlar, dep buyrudi. 46 Ularni yolha séliwetkendin kényin, u dua-tilawet qilish üchiün taghqa chiqti. 47 Kech kirkende, kéme déngizning otturisigha yetkenidi, u özi yalghuz quruqluqta idi. 48 U muxlislirining palaqni küchep uruwatqanliqini kördi; chünki shamal tetür yönilishte chiqqanidi. Kéche tötinchi jések waqtida, u déngizning üstide

méngip, muxlisliri terepke keldi we ularning yénidin ötüp kétidighandek qilatti. 49 Lékin ular uning déngizning üstide méngip kéliwatqanlıqini körüp, uni alwasti oxshaydu, dep oylap chuan sélishti. 50 Chünki ularning hemmisi uni körüp sarasimige chüshti. Lékin u derhal ulargha: — Yüreklik bolunlar, bu men, qorqmanglar! — dédi. 51 U kémige, ularning yénigha chiqqandila, shamal toxtidi. Ular buningdin hoshidin ketküdeq derijide qattiq heyran qéliship, némini oylashni bilmeytti; 52 chünki ular nan bérish [möjizisini] téxiche chüshenmigenidi, ularning qelbi bixud halette turatti. 53 Ular déngizning qarshi teripige ötüp, Ginnisaret dégen yurtta [quruqluqqa] chiqip, kémini baghlap qoysi. 54 Ular kémidin chüshüshi bilenla, [xalayiq] uni derhal tonuwélip, 55 etrapptiki hemme jaylарgħa yügħurħiħup bardi we «U palanchi yerge chüshüptu» dep anglishi bilenla, bimarlarni zembilge sélip, shu yerge [uning aldigha] élip bérishti. 56 U meyli yéza, meyli sheher yaki qishlaqlargha barsun, xelq aghriqlarni bazarlargha élip chiqip yatquzatti; ular uningdin aghriqlar héch bolmighanda séning yépinchangning péshige bolsimu qoloni tegküzuwalsaq dep ötündi. Uningha qoloni tegküzenlerning hemmisi saqaydi.

7 Bu chaghda, Perisiyler we Tewrat ustazliridin beziliri Yérusalémdin kélip uning aldigha yighthildi; 2 shu Perisiyler we Tewrat ustazliri uning muxlisliridin bezilirining tamaqni qolni yumay, yeni «napak» halda yewatqanliqini körüp, uningdin: — Muxlisliring némissaq ata-bowlirimizning en'enilirige riaye qilmay, belki yuyulmighan qolliri bilen tamaq yeysu? — dep sorashti (chünki Perisiyler we pütün Yehudiylar ata-bowliri teripidin qaldurulghan en'enini ching tutqachqa, awwal qollirini estayidilliq bilen yumisa, tamaq yémeydu. Shuningdek bazardin qaytip kelgendimu, ular qol yumay birnerse yémeydu. Uningdin bashqa, piyale-qedeh, das-chögün we mis qachilar we diwanlarni yuyush toghrisida tapshurulghan nurghunlighan en'enilerdimu ching turidu). 6 U ulargha jawab bérüp mundaq dédi: — Yeshaya peyghember siler saxtipenzler toghranglarda aldin'ala toptogħra besharet bergen! [uning] yazmisida pütlgendek: — «Mushu xelq aghzida Méni hörmətligini bilen, Biraq qelbi Mendin yiraq; 7 Ular Manga bihude ibadet qilidu. ularning ögetken telimliri peqet insanlardin chiqqan petiwalrala, xalas». 8 Chünki siler Xudanining emrini tashlap qoyp,

insanlarning en'enisini ching tutiwalidikensiler — das-chögün, piyale-qedehlerni yuyush we shuninggha oxshap kétidighan nurghan bashqa ishlarni en'ene qilip yürisiler. 9 U ulargha yene mundaq dédi: — Siler özliringlarning en'enisini ching tutimiz dep Xudaning emrini epchillik bilen bir chetke qayrip qoydunglar! 10 Chünki Musa [peyghember]: «Ata-anangni hörmət qıl» we «Atisi yaki anisini haqaretligeler ölümge mehkum qilinsun» dep emr qilghan. 11 Lékin siler: — Birsi «Atisi yaki anisigha: — Men silerge yarden bergüdek nersilerni alliqachan «qurban qilip» Xudagha atiwettim — désila, 12 shu kishining atanisining halidin xewer élishgha bolmaydu, dep ögitisiler. 13 Shundaq qilip, siler [ewladliringlarga] tapshurghan en'en'englerni dep Xudaning emrini yoqqa chiqiriwettinglar, we shuninggha oxshash köp ishlarni qilisiler. 14 Andin xalayiqni yene yénigha chaqirip, ulargha: — Hemminglar manga qulaq sélinglar we shuni chüshininglarki, 15 insanning sirtidin ichige kiridighan nersilerning héchqandiqi uni napak qilmaydu, belki öz ichidin chiqidighan nersiler bolsa, ular insanni napak qilidu. 16 Anglighudek qulipi barlar buni anglisun! — dédi. 17 U xalayiqtin ayrılip öye krigende, muxlisliri uningdin bu temsil heqqide soridi. 18 U ulargha: — Silermu téxiche chüshenmey yürüwatamsiler? Sirttin insanning ichige kiridighan herqandaq nersining uni napak qilalmaydighanlıqını tonup yetmeywatamsiler? 19 [Sirttin kirgen nerse] insanning qelbige emes, ashqazinığa kiridu, andin u yerdin teret bolup tashlinidu, — dédi (u bu gepni déyish bilen, hemme yémekliklerni halal qiliwetti). 20 U yene söz qilip mundaq dédi: — Insanning ichidin chiqidighinila, insanni napak qilidu. 21 Chünki shular — yaman niyetler, zinaxorluq, jinsiy buzuqluqlar, qatilliq, oghriliq, achközlük, rezillikler, aldamchiliq, shehwaniqliq, hesetxorluq, til-ahane, tekebburluq we hamaqetlikler insanning ichidin, yeni uning qelbidin chiqidu 22 — bu rezil ishlarning hemmisi insanning ichidin chiqip, özini napak qilidu. 24 U ornidin turup u yerdin ayrılip, Tur we Zidon etrapidiki rayonlarga bardı we bir öye kirdi. Gerche u buni héchkim bilmisun dégen bolsimu, lékin yoshurup qalalmidi. 25 Derweqe, napak roh chaplashqan kichik bir qizning anisi uning toghrisidiki xewerni anglighan haman ýetip kélip, uning ayighigha yiqildi 26 (ayal Yunanlıq bolup, Suriye ölkisidiki Fenikiy millitidin idi). U uningdin qizidin jinni heydiwétishni ötündi. 27

Lékin Eysa uninggha: — Aldi bilen balilar qorsiqini toyghuzsun; chünki balilarning nénni kichik itlarga tashlap bérish toghra emes, — dédi. 28 Lékin u buningha jawaben: — Durus, i Reb, biraq hetta itlarmu üstel astida turup balilardin chüshken nan uwaqlırını yeydigu, — dédi. 29 Eysa uninggha: — Séning mushu sözüng tüpeylidin yolunggha qayt, jin qizingdin chiqip ketti, — dédi. 30 Ayal öyige qaytip kelgende, mana qiz kariwatta yatatti, jin uningdin chiqip ketkenidi. 31 Eysa yene Tur we Zidon shehirining etrapidiki rayonlardın chiqip, «On sheher» rayoni otturisidin ötüp, yene Galiliye déngizightha keldi. 32 Xalayiq uning aldigha tili éghir, gas bir ademni élip kélip, uning uchisigha qolungni tegküzüp qoysang, dep ötünüshti. 33 U u ademni xalayiqtin ayrıp bir chetke tartip, barmaqlırını uning qulaqlırığa tiqtı, tükrüp, [barmiqini] uning tiligha tegküzdi. 34 Andin u asman'gha qarap uh tartip xorsin'ghandin keyin, u ademge: «Effata» (menisi «échil») dédi. 35 U ademning qulaqlırı derhal échilip, tilimu échilip rawan gep qilishqa bashlidi. 36 Eysa ulargha buni héchkimge éytmaslıqni tapılıdi. Lékin ulargha herqanche tapılıghan bolsimu, bu xewerni yenila shunche keng tarqitiwetti. 37 Xalayiq [bu ishqqa] mutleq heyran qéliship: — U hemme ishlarni qaltis qilidiken! Hetta gaslarni anglaydighan, gachilarni sözleydighan qilidiken, — déyishti.

8 Shu künlerde, yene zor bir top xalayiq yighilghanidi. Ularning yégüdek héchnémisi bolmighachqa, u muxlislirini yénigha chaqirip: 2 — Bu xalayiqqa ichim aghriydu. Chünki ular méning yénimda turghili üch kün boldi, ularda yégüdek héchnersimu qalmidi. 3 Ularnı öylirige ach qorsaq qaytursam, yolda halidin kétishi mumkin. Chünki beziliri yiraqtin kelgeniken, — dédi. 4 Muxlisliri buningha jawaben: — Bundaq xilwet bir jayda bu kishilerni toydorghudek nanni nedin tapqılı bolsun? — déyishti. 5 — Qanche néninglar bar? — dep soridi u. Yette, — déyishti ular. 6 Buning bilen u xelqni yerde olturushqa buyrudi, Andin yette nanni qoligha aldi we [Xudagha] teshekkür-medhiye éytip oshtup, köpçilikke tutushqa muxlislirığa berdi. Ular xalayiqqa üleshtürüp berdi. 7 [Muxlislar]da yene birqanche kichik béliqmu bar idi. U Xudagha teshekkür éytip ularnı beriketlep, muxlislirığa üleshtürüp bérishni éytti. 8 Xalayiq toyghuche yédi; ular éship qalghan parchilarni yette séwetke tériwaldi. 9 Yégenler tööt mingche kishi idi. U ularnı yolgha

saldi, **10** andin muxlisliri bilen bille derhal kémige chüshüp, Dalmanuta tereplirige bardi. **11** Perisiyler chiqip, uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qiliship, uning bilen munazirileshkili turdi. **12** U ichide bir ulugh-kichik tinip: — Bu dewr némishqa bir «möjizilik alamet»ni istep yürüdü? Shuni silerge berheq éytip qoyayki, bu dewrge héchqandaq möjizilik alamet körtsitmeydu, — dédi. **13** Andin ulardin ayrılip, yene kémige chiqip, déngizning u chétige öttüp ketti. **14** Muxlislar nan élip kélishni untughan bolup, kémide bir tal nandin bashqa yeydighini yoq idi. **15** U ularni agahlandurup: — Éhtiyat qilinglar, Perisiylerning échitqusi we Hérodning échitqusidin hézi bolunglar, — dédi. **16** Muxlislar özara mulahiziliship: — Uning bundaq déyishi nan ekelmigenlikimizdin bolsa kérek, — déyishti. **17** Eysa ularning néme [dényishiwatqanlıqını] bilip: — Némishqa nan yoqluqi toghrisida mulahize qilisiler? Siler téxiche pemparaset yaki chüshenchige ige bolmidinglarmu? Qelblinglar téximu bixudliship kétiwatamdu? **18** Közünglar turup körmeywatamsiler? Quliqinglar turup anglimaywatamsiler? Ésinglarda yoqmu? **19** Besh ming kishige besh nanni oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche kichik séwetni yighiwaldinglar? — dédi. — On ikkini, — jawab berdi ular. **20** — Yette nanni töt ming kishige oshtughinimda, parchilargha liq tolghan qanche séwetni yighiwaldinglar? — dédi u. — Yettini, — Jawab berdi ular. **21** U ulargha: — Undaqta, qandaqsige siler téxi chüshenmeysiler? — dédi. **22** Ular Beyt-Saida yézisigha keldi; xalayiq bir kor ademni uning alidiga élip kélip, uninggha qolungni tegküzip qoysang, dep ötündi. **23** U kor ademning qolidin tutup yézining sirtigha yétilip bardi; uning közlirige tükürüp, üstige qollirini tegküzip: — Birer nerse körüwatamsen? — dep soridi. **24** U bésħirini kötürüp: — Kishilerni körüwatimen; ular xuddi méngip yürüwatqan derexlerdek körünüwatidu, — dédi. **25** Andin u qaytidin qollirini u ademning közlirige tegküzdi. U közlerini échiwidi, közler eslige kélip, hemme nersini éniq kördi. **26** Eysa uni öyige qayturup: — Yézighimu kirme, yaki yézidiki héchkinge bu ishni uqturma, — dep tapilidi. **27** Eysa muxlisliri bilen chiqip Qeyseriye-Filippi rayonigha qarashlıq kent-yézilargha bardi. Yolda u muxlisliridin: — Kishiler ménim kim deydu? — dep soridi. **28** Ular uninggha: — Beziler séni Chömüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember]

we yene beziler ilgiriki peyghemberlerden biri dep qaraydiken, — dep jawab bérishi. **29** U ulardin: — Emdi silerchu, siler ménim kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawaben: — Sen Mesihdursen, — dédi. **30** U ulargha özi togruluq héchkinge tinmaslıqni jiddiy tapılıdi. **31** Shuning bilen u Insan'oghlining nurghun azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazlari teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi we üch kündin kényin tirildürülüshi muqerrer ikenlikini [muxlislirigha] öğitishke bashlidi. **32** U bu ishni ochuq-ashkara sözlep berdi. Buning bilen Pétrus uni bir chetke tartip, uni eyibleshke bashlidi. **33** Lékin u burulup muxlislirigha qarap, Pétrusni eyiblep: — Arqamgha öt, Sheytan! Séning oylighanliring Xudanıng ishliri emes, insanning ishliridur, — dédi. **34** Andin muxlisliri bilen xalayiqnimu chaqırıp mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **35** Chünki kimdekim öz jénini qutquzay dése, choqum uningdin mehrum bolidu; lékin kimdekim men üchün we xush xewer üchün öz jénidin mehrum bolsa, uni qutquzidu. **36** Chünki bir adem pütkül dunyagha ige bolup, jénidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **37** U némisini jénigha tégihsun?! **38** Chünki kimdekim zinaxor we gunahkar bu dewr aldida mendin we néning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghlimu atisining shan-sheripi ichide muqeddes perishtiler bilen bille kelginide, uningdin nomus qildu.

9 U ulargha yene: — Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümning temini tétiştin burun jezmen Xudanıng padishahliqining küch-quğret bilen kelgenlikini köridighanlar bardur. **2** We alte kündin kényin, Eysa Pétrus, Yaqup we Yuhannani ayrip élip, égiz bir tagħqa chiqt. U yerde uning siyaqi ularning köz aldidila özgirip, **3** kiyimliri yer yüzidiki héchbir aqartquchimu aqartalmighudek derijide parqirap qardek ap'aq boldi. **4** Ularning köz aldidida Musa we Ilyas [peyghemberler] tuyuqsız köründi; ular Eysa bilen sözlisiwatqanidi. **5** Pétrus bu ishqa jawaben Eysagħa: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagħa, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasayli! — dédi **6** (chünki Pétrus néme déyishini bilmey qalghanidi, chünki ular qorqunchqa chömöp ketkenidi). **7** Tuyuqsız bir parche bulut ularni qapliwaldi we

buluttin: «Bu Méning söyümlük Oghlumdur; uningha qulaq sélinglar!» dégen awaz anglandi. **8** Ular lappide etrapigha qarishiwidi, lékin yene héchkimni körmidi, öz yénida peqet Eysanila kördi. **9** Ular taghdin chüshüwatqanda, Eysa ulargha, Insan'oghli ölümdin tirildürülmigüche, körgenlirini héchkimge éytmasliqni emr qilip tapilidi. **10** Ular uning bu sözini könglige püküp, «ölümdin tirlish» dégenning zadi néme ikenlikli heqqide özara mulahizileshti. **11** Ular uningdin yene: — Tewrat ustazliri néme üchün: «Ilyas [peyghember Mesih kéléshit] awwal qaytip kéléshi kérek» déyishidu? — dep sorashti. **12** U ulargha jawaben: — Ilyas [peyghember] derweqe [Mesihtin] awwal kélédu, andin hemme ishni ornigha keltürudu; emdi néminishqa muqeddes yazmilarda Insan'oghli köp azab-oqubet chékidu we xorlinidu, dep pütilgen? **13** Lékin men silerge shuni éytayki, Ilyas [peyghember] derheqiqet keldi we del muqeddes yazmilarda u heqqide pütilgendek, kishiler uningha némini xalisa shundaq qildi. **14** Ular muxlislarning yénigha qaytip barghinida, zor bir top ademlarning ularning etrapigha olishiwalghanlıqini, birnechche Tewrat ustazlirining ular bilen munazire qilishiwatqanlıqını kördi. **15** Uni körgen püttün xalayıq intayin heyran bolushti we yügürüp kélip uning bilen salamlashti. **16** U ulardin: — Ular bilen néme toghruluq munazire qilishiwatisiler, — dep soridi. **17** Xalayıqtin bireylen uningha: — Ustaz, men oghlumni séning aldinggha élip keldim, chünki uningha gacha qilghuchi bir roh chaplishiwalghan. **18** Her qétim roh uni chirmiwalsa, uni tartishturup yiqtidu, shuning bilen balining aghzi köpüklihip, chishliri kiriship kétidu; qaqshal bolup qalidu. Muxlisliringdin jinni heydiwetkeysiler dep tilidim, biraq ular qilalmidi, — dédi. **19** U jawaben: — Ey étiqadsiz dewr, siler bilen qachan'ghiche turay?! Men silerge yene qachan'ghiche sewr qilay? — Balini aldimgha élip kélinglar — dédi. **20** Ular balini uning aldigha élip keldi. Eysani körüş bilenla roh balining püttün bedinini tartishturuwetti. Bala yiqlip, aghzidin köpük chiqqan péti yerde yumilap ketti. **21** U balining atisidin: — Bu ish beshigha kelginige qanche uzun boldi? — dep soridi. U: — Kichikidin tartip shundaq, **22** jin uni halak qilish üchün köp qétim otqa we sugha tashlidi. Emdi bir amal qilalısan, bizge ich aghritip shapaet qilghayen! — dédi. **23** Eysa uningha: — «Qilalısan!» deysen'ghul! Ishenchte bolghan ademge hemme ish mumkindur!

— dédi. **24** Balining atisi derhal: — Men ishinimen; ishenschizlikimge medet qilghaysen! — dédi yighlap nida qilip. **25** Emdi Eysa köpçilikning yügürüşüp kelgenlikini körüp, héliqi napak rohqa tenbih bérip: — Ey ademni gas we gacha qilghuchi roh! Buyruq qilimkeni, uningdin chiq, ikkinchi kirdguchi bolma! — dédi. **26** Shu haman jin bir chirqiridi-de, balini dehshetlik tartishturup, uningdin chiqip ketti. Bala ölktek yétip qalди, xalayıqning köpinchisi «U öldi!» déyishti. **27** Lékin Eysa balini qolidin tutup yoldı, bala ornidin turdi. **28** Eysa öye kirkendin kényin, muxlisliri uning bilen yalghuz qalghanda uningdin: — Biz néme üchün jinni heydiwételmiduq? — dep sorashti. **29** U ulargha: — Bu xil [jin] dua we rozidin bashqa yol bilen chiqirilmas, — dédi. **30** Ular shu yerdin ayrılıp, Galiliyedın ötüp kétiwatatti. Biraq u buni héchkimning bilishini xalimaytti. **31** Chünki u muxlisliriga: — Insan'oghli insanlarning qoligha tapshurulup, ular uni öltürudu. Öltürülüp türk kündin kényin u tirilidu, — dégen telimni bériwatatti. **32** Lékin [muxlislar] bu sözni chüshenmidi hemde uningdin sorashqimu pétinalmidi. **33** U KeperNahum shehirige keldi. Öye kirkende u ulardin: — Yolda néme toghrisida mulahizleshtinglar? — dep soridi. **34** Lékin ular shük turdi, chünki ular yolda qaysimiz eng ulugh dep bir-biri bilen mulahizleshkenidi. **35** U olturup, on ikkeylenni yénigha chaqirip, ulargha: — Kim birinchi bolushni istigen bolsa, shu hemmeylenning eng axırqisi we hemmeylenning xizmetkari bolsun, — dédi. **36** Andin u kichik bir balini otturida turghuzdi we uni quchiqigha élip turup, ulargha mundaq dédi: **37** — Kim méning namimda mushundaq kichik balini qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu. Kim méni qobul qilsa, u méni emes, belki méni ewetküchini qobul qilghan bolidu. **38** Yuhanna uningha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini kördüq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshkenlerdin bolmighachqa, uni tostuq, — dédi. **39** Lékin Eysa: — Uni tosmanglar. Chünki méning namim bilen bir möjize yaratqan birsi arqidinla méning üstümdin yaman gep qilishi mumkin emes. **40** Chünki bizge qarshi turmighanlar bizni qollighanlardur. **41** Chünki men silerge shuni berheq éytip qoyayki, Mesihke mensup bolghanlıqınglar üchün, méning namimda silerge hetta birer piyale su bergen kishimu öz in'amığha érishmey qalmaydu. **42** Lékin manga étiqad qilghan bundaq kichiklerdin birini gunahqa

putlashturghan herqandaq ademni, u boynigha yoghan tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétligini ewzel bolatti. **43** Eger emdi qolung séni gunahqa putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki qolung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa kirginingdin köre, cholaq halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. (**Geenna g1067**) **44** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **45** Eger emdi putung séni [gunahqa] putlashtursa, uni késip tashliwet. Chünki ikki putung bar halda dozaxqa, yeni öchürülmes otqa tashlan'ghiningdin köre, tokur halda hayatliqqa kirgining ewzeldur. (**Geenna g1067**) **46** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **47** Eger közüng séni [gunahqa] putlashtursa, uni oyup tashliwet. Ikki közüng bar halda otluq dozaxqa tashlan'ghiningdin köre, singar közülik bolup Xudaning padishahliqigha kirgining ewzeldur. (**Geenna g1067**) **48** Chünki dozaxta shularni [yeydighan] qurt-qongghuzlar ölmeydu, yalqunluq ot öchmeydu. **49** Hemme adem ot bilen tuzlinidu we herbir qurbanliq tuz bilen tuzlinidu. **50** Tuz yaxshi nersidur. Halbuki, eger tuz öz tuzluqini yoqatsa, uningha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? Özünglarda tuz tépilsun we bir-biringlar bilen inaqliqa ötünglar.

10 U u yerdin qozghilip, Yehudiye ölkisi terepliridin ötüp, lordan deryasining u qétidiki rayonlarchimu bardı. Top-top ademler yene uning etrapigha olishwalghanidi. U aditi boyiche ulargha telim bérishke bashlidi. **2** Bezi Perisiyler uning yénigha kélép uni qiltaqqa chüshürüsh meqsitide uningdin: — Bir ademning ayalini talaq qilishi Tewrat qanunigha uyghunmu? — dep soridi. **3** Lékin u jawaben: — Musa [peyghember] silerge néme dep buyrughan? — dédi. **4** Ular: — Musa [peyghember] kishining ayalini bir parche talaq xéti yézipla talaq qilishigha ruxset qilghan, — déyishti. **5** Eysa ulargha: — Tash yürekliklardin u silerge bu emrni pütken; **6** lékin Xuda alem apiride bolghinida [insnlarni] «Er we ayal qilip yaratti». **7** «Shu sewebtin er kishi ata-anisidin ayrlidu, ayali bilen birliship **8** ikkilisi bir ten bolidu». Shundaq iken, er-ayal emdi ikki ten emes, belki bir ten bolidu. **9** Shuning üchün, Xuda qoshqanni insan ayrimisun, — dédi. **10** Ular öyge qaytip kélép kirkende, muxlisirli uningdin bu heqte soridi. **11** U ulargha: — Ayalini talaq qilip, bashqa birini emrige alghan kishi ayaligha gunah qilip zina qilghan bolidu. **12** Érini

qoyuwétip, bashqa erge tegken ayalmu zina qilghan bolidu, — dédi. **13** Qolungni tegküzgeySEN dep, kishiler kichik balilirini uning aldigha élip kéliwatatti. Biraq muxlislar élip kelgenlerni eyiblidi. **14** Buni körgen Eysa achchiqlinip, muxlisirigha: Balilar aldimgha kelsun, ularni tosmanglar. Chünki Xudaning padishahliq del mushundaqlarqha tewedor. **15** Men silerge shuni berheq étip qoyayki, Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul qilmisa, uningha hergiz kirelmeydu, — dédi. **16** Shuning bilen u balilarni quchiqigha élip, ulargha qollirini tegküzüp bext tilidi. **17** U yolgha chiqqanda, birsi uning aldigha yügürüp kélép, uning aldida tizlinip uningdin: — I yaxshi ustaz, men qandaq qilsam menggülük hayatqa mirasliq qilimen? — dep soridi. (**aiónios g166**) **18** Lékin Eysa uningha: — Méni néminishqa yaxshi deysen? Peqet biridin, yeni Xudadin bashqa héchkim yaxshi emestur. **19** Sen Tewrattiki «Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, xiyanet qilma, ata-anangni hörmət qil» dégen perhiz-perzlerni bilisen, — dédi. **20** U adem jawaben: — Ustaz, bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qilip kéliwatimen, — dédi. **21** Eysan uningha qarap muhebbiti qozghaldi we uningha: — Sende yene bir ish kem. Bérip pütün mal-mülkingni sétip, pulini yoqsullargha bergin we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélép kréstni kötürüp manga egeshkin! — dédi. **22** Lékin mushu sözni anlap, uning chirayi tutulup, qayghugha chömüp u yerdin ketti. Chünki uning mal-dunyasi nahayiti köp idi. **23** Andin Eysa chörisige sepsélip qarap, muxlisirigha: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahliqigha kirishi némidégen teslikte boliduhe! — dédi. **24** Muxlislar uning sözlirige intayin heyran bolushti, lékin Eysa ulargha yene jawaben: — Balilirim, mal-mülükke tayan'ghanlar üchün Xudaning padishahliqigha kirish némidégen tes-he! **25** Tögining yingnining közidin ötüshi bay ademning Xudaning padishahliqigha kirishidin asandur! — dédi. **26** Ular buni anlap intayin bek heyran bolushup, bir-biridin: Undaqtá, kim nijatqa érisheleydu? — dep sorashti. **27** Eysa ulargha qarap: — Bu ish insan bilen wujudqa chiqishi mumkin emes, lékin Xuda üchün mumkin emes bolmaydu; chünki Xudagha nisbeten hemme ish mumkin bolidu, — dédi. **28** Buning bilen Pétrus uningha: — Mana, biz bolsaq, hemmini tashlap sanga egeshtuq! — dégili turdi. **29** Eysa uningha jawaben mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni étip

qoyayki, men üchün we xush xewer üchün öyi, aksikiliri, acha-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yer-zéminliridin waz kechkenlerning hemmisi **30** bu zamanda bularning yüz hessisige, yeni öyi, aksuka, acha-singil, ana, balilar we yer-zéminlarga (ziyankeshlikler qoshulghan halda) moyesser bolmay qalmaydu we kélidighan zamandimu menggülük hayatqa érismey qalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Lékin shu chaghda nurghun aldida turghanlar arqigha ötidu, nurghun arqida turghanlar aldigha ötidu. **32** Ular Yérusalémgha chiqidighan yolda idi, Eysa hemmining aldida kétiwatatti. [Muxlisliri] bek heyran idi hemde uninggha egeshkenlermu qorqunch ichide kétiwatatti. Eysa on ikkeylenni yene öz yénigha tartip, ulargha öz beshigha chüshidighanlirini uqturushqa bashlap: **33** — Mana biz hazır Yérusalémgha chiqip kétiwatimiz. Insan'oghli bash kahinlar we Tewrat ustazlirigha tapshurulidu. Ular uni öltümge mehkum qilidu we yat elliklerge tapshuridu. **34** Ular bolsa uni mesxire qilip, qamchilap, uning üstige töküridu we uni öltüridu. Lékin üch kündin keyin u qayta tirilidu, — dédi. **35** Zebediyning oghulliri Yaqup bilen Yuhanna uning aldigha kélip: — Ustaz, sendin néme tilisek orundap berseng, dep ötünimiz, — déyishti. **36** Ularqha: — Silerge néme qilip bérishimni xalaysiler? — dédi. **37** — Sen shan-sheripingde bolghiningda, birimizni ong yéningda, birimizni sol yéningda olturghuzghaysen, — déyishti ular. **38** Eysa ulargha jawaben: — Néme telep qilghanlıqinglarni bilmeywatisiler. Men ichidighan qedehni ichelemsiler? Men qobul qilidighan chömöldürüşhni silermu qobul qilalamsiler? **39** — Qilalaymiz, — déyishti ular. Eysa ulargha: — Derweqe, men ichidighan qedehimni silermu ichisiler we men qobul qilidighan chömöldürülüş bilen chömöldürülüsiler. **40** Biraq ong yaki sol yéniimda olturushqa nécip bolush ménинг ilikimde emes; belki kimlerge teyyarlan'ghan bolsa, shulargha bérilidu, — dédi. **41** Buningdin xewer tapqan [qalghan] on [muxlis] Yaqup bilen Yuhannadin xapa bolushqa bashlidi. **42** Lékin Eysa ularni yénigha chaqirip, mundaq dédi: — Silerge melumki, yat eller üstdiki hökümran dep hésablan'ghanlar qol astidiki xelq üstdidin buyruqwazlıq qilip hakimiyet yürgizidu, we hoquqdarlari ularni xojayinlarche idare qilidu. **43** Biraq silerning aranglarda bundaq ish bolmaydu; belki silerden kim mertiwilik bolushni xalisa, u silerning xizmitinglarda bolsun; **44** we kim aranglarda birinchi

bolushni istise, u hemme ademning quli bolsun. **45** Chünki Insan'oghlimu derweqe shu yolda köpchilik méning xizmitimde bolsun démey, belki köpchilikning xizmitide bolay we jénimni pida qilish bedilige nurghun ademlerni hörlükke chiqiray dep keldi. **46** Ular Yérixo shehirige keldi. [Eysa] muxlisliri we zor bir top ademler bilen bille Yérixodin chiqqan waqitta, Timayning Bartimay isimlik qarighu oghli yol boyida olturup, tilemchilik qiliwatatti. **47** U «Nasaretlik Eysa»ning u yerde ikenlikini anglap: — I Dawutning oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep towlashqa bashlidi. **48** Nurghun ademler uni «Ün chiqarma» dep eyiblidi. Lékin u: — I Dawutning oghli, manga rehim qilghaysen, — dep téximu ünlük towlidi. **49** Eysa toxtap: Uni chaqiringlar, — dédi. Shuning bilen ular qarighuni chaqirip uninggha: — Yüreklik bol! Ornundin tur, u séni chaqiriwati! — déyishti. **50** U adem chapinini sélip tashlap, ornidin des turup Eysaning aldigha keldi. **51** Eysa jawaben uningdin: — Sen méni néme qil deyse? — dep soridi. Qarighu: — I igem, qayta köridighan bolsam'idi! — dédi. **52** Eysa uninggha: — Yolunggha qaytsang bolidu, étiqading séni saqaytti, — déwidu, u shuan köreleydighan boldi we yol boyi Eysagha egiship mangdi.

11 Ular Yérusalémgha yéqinliship, Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha yéqin kelginide, u ikki muxlisigha aldin mangdurup ulargha: — Siler udulunglardiki yézigha béringlar. Yézigha kiripla, adem balisi minip baqmaghan, baghlaqliq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge yétilip kélinglar. **3** Eger birsi silerdin: «Némishqa bundaq qilisiler?» dep sorap qalsa, «Rebning buninggha hajiti chüshti we u hélila uni bu yerge ewetip bérídu» — denglar, — dep tapilidi. **4** Ular kétip acha yol üstdidiği öyning derwazisi sirtida baghlaghliq turghan bir texeyni kördi. Ular tanini yeshti. **5** U yerde turghanlardin beziler: — Texeyni yéship néme qilisiler? — déyishti. **6** Muxlislar Eysaning buyrughinidek jawab berdi, héliqi kishiler ulargha yol qoydi. **7** Muxlislar texeyni Eysaning aldigha yétilip kélip, üstige öz yépincha-chapanlirini tashlidi; u üstige mindi. **8** Emdi nurghun kishiler yépincha-chapanlirini yolgha payandaz qilip saldi; bashqiliri derexlerdin shax-shumbilarni késip yolgha yaydi. **9** Aldida manghan we keynidin egeshkenler: «Hosanna! Perwerdigarning namida kelgüchige mubarek bolsun!

10 Atimiz Dawutning kélidighan padishahliqigha

mubarek bolsun! Ershielada teshekkür-hosannalar oqulsun!» — dep warqirishatti. **11** U Yérusalémgha béríp ibadetxana hoylilirigha kirdi; we etrapidiki hemmini közdin kechürgendin kényin, waqt bir yerge béríp qalghachqa, on ikkeylen bilen bille yene Beyt-Aniyagha chiqti. **12** Etisi, ular Beyt-Aniyadin chiqqanda, uning qorsiqi échip ketkenidi. **13** Yiraqtiki yopurmaqliq bir tüp enjür derixini bayqap, uningdin birer méwe tapalermenmikin dep yénigha bardı; lékin tüwige kelgende yopurmaqtin bashqa héch nerse tapalmidi. Chünki bu enjür pishidighan pesil emes idi. **14** U derexke söz qılıp: — Buningdin kényin menggü héchkim sendin méwe yémigey! — dédi. Muxlisirimu buni anglidi. **(aión g165)** **15** Ular Yérusalémgha keldi; u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élím-sétim qiliwatqanlarni heydeshke bashlidi we pul téjishkuchilerning shirelirini, paxtek-kepter satquchilarning orunduqlarini örüwetti; **16** we héchkimning héchqandaq mal-buyumlarni ibadetxana hoyliliridin kötüüp ötüshige yol qoymidi. **17** U xelqqe: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm barlıq eller üchün dua-tilawetxana dep atılıdu» dep pütülgén emesmu? Lékin siler uni bulangchilarning uwisigha aylanduruwettinglar! — dep telim bashlidi. **18** Bash kahinlar we Tewrat ustazliri buni anglap, uni yoqitishning charisini izdeshke bashlidi; pütkül xalayiq uning telimige teejjuplinip qalghachqa, ular uningdin qorqatti. **19** Kechqurun, u [muxlisirim] [bilen] sheherning sirtigha chiqip ketti. **20** Etisi seherde, ular enjür derixining yénidin ötüp kétiwétip, derexning yiltizidin qurup ketkenlikini bayqashti. **21** [Derexni halitini] ésige keltürgen Pétrus: — Ustaz, qara, sen qaraghigan enjür derixi qurup kétiptu! — dédi. **22** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Xudanıng ishenchide bolunglar. **23** Men silerge shuni berheq éytip qoyayki, kimdekim bu taghqa: Bu yerdin kötürlüp déngizgħa tashlan!» dése we shundaqla qelbide héch guman qilmay, belki éytqinining emelge éshishigha ishench bar bolsa, u éytqan ish uning üchün emelge ashidu. **24** Shu sewebtin men silerge shuni éytimenki, dua bilen tiligen herbir nerse bolsa, shuningħha érishtim, dep ishininglar. Shunda, tiligininglar emelge ashidu. **25** We ornunglardin turup dua qilghininglarda, birersige għumingħar bolsa, uni kechürungħar. Shuning bilen ershtiki Atanglarmu silerning gunahliringlarni kechürüm qilidu. **26** Lékin siler bashqilarni kechürüm qilmisanglar, ershtiki

Atanglarmu silerning gunahliringlarni kechürüm qilmaydu. **27** Ular Yérusalémgha qaytidin kirdi. U ibadetxana hoylilirida aylinip yūrgende, bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsaqallar uning yénigha kélip: **28** — Sen qiliwatqan bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatisen? Sanga bu ishlarni qilish hoquqini kim bergen? — dep soridi. **29** Eysa ulargha jawaben: — Menmu silerdin bir soal soray. Siler uningħha jawab bersengħar, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytip bérímen: **30** — Yehya yūrgżgen chömöldürüş bolsa, ershtinmu, yaki insarlardinmu? Manga jawab bersengħarchu! **31** Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizże: «Undaqta, siler néme üchün Yehyagħa ishenmidingħar?» deydu. **32** Eger: «Insanlardin kelgen» dések, ... bolmaydu! — déyishti (chünki barlıq xelq Yehyani peyghember dep qarighachqa, ular xelqti qorqatti). **33** Buning bilen, ular Eysagħa: — Bilmeymiz, — dep jawab bérísti. — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa tayinip qiliwatqanlıqimni éytmaymen, — dédi u ulargha.

12 Andin, u ulargha temsiller bilen sözleshke bashlidi: — Bir kishi bir üzümzarlıq berpa qılıp, etrapini chitlaptu; u bir sharab kölchiki qéziptu we bir közet munarini yasaptu. Andin u üzümzarlıqni bagħwenlerge ijarige béríp, özi yaqa yurtqa kétiptu. **2** Üzüm pesli kelgende, bagħwenlerdin üzümzarlıqtiki mewilerdin [téjishlikini] ekélish üchün bir qulni ularning yénigha ewetiptu. **3** Lékin ular uni tutuwélip dumbalap, quruq qol qayturuptu. **4** Xojayin yene bir qulni ularning yénigha ewetiptu. Uni bolsa ular chalma-kések qılıp, bash-közini yérip, haqaretlep qayturuptu. **5** Xojayin yene birsini ewetiptu. Lékin uni ular öltürüptu. U yene tola qullarni ewetiptu, lékin ular bezilirini dumbalap, bezilirini öltürüptu. **6** Xojayinning yénida peqet uning söyümlük bir oglħila qalghachqa, ular oghlumnighu hörmət qilar dep, u uni eng axiri bolup bagħwenlerning yénigha ewetiptu. **7** Lékin shu bagħwenler özara: «Bu bolsa mirasxor; kelingħar, uni öltürüwéteyli, shuning bilen mirasi bizninqi bolidul!» déyishtu. **8** Shunga ular uni tutup öltürüp, üzümzarlıqning sirtigha tashliwétiptu. **9** Emdi üzümzarlıqning xojayini qandaq qilidu? U özi kélip bagħwenlerni öltürüdu we üzümzarlıqni bashqilargħa bérídu. **10** Emdi siler muqeddes yazmilardin munu ayetni oqup baqmighanmusiler? — «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi.

11 Bu ish Perwerdigardindur, Közimiz aldida karamet bir ishtur» 12 Ular uning bu temsilni özlirige qaritip éytqanlıqını chüshendi; shunga ular uni tutush yolini izdeshti; halbuki, xalayıqtin qorqushup, uni tashlap kétip qaldi. 13 Shuningdin kényin, ular birnechche Perisiy we Hérodning terepdarlırını uni öz sözü bilen qiltaqqa chüshürüş meqsitide uning alдigha ewetti. 14 Ular kélép uningha: — Ustaz, silini semimiy adem, ademlerge qet'iy yüz-xatire qilmaydu, héchkimge yan basmaydu, belki kishilerge Xudanıng yolini sadiqliq bilen ögitip kéliyatidu, dep bilimiz. [Siliche], [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? 15 Zadi baj tapshuramduq-tapshurmamduq? — déyishti. Lékin u ularning saxtipezlikini bilip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? Manga bir «dinar» pulni ekélinglar, men körüp baqay, — dédi. 16 Ular pulni élip keldi, u ulardin: — Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dep soridi. — Qeyserning, — déyishti ular. 17 Eysa ulargha jawaben: — [Undaq bolsa], Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudanıng heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. Shuning bilen ular uningha intayin heyran qélishti. 18 Andin «Ölgengerler tirilmeydu» deydiqhan Saduqiyalar uning alдigha kélép qistap soal qoydi: 19 — Ustaz, Musa [peyghember] Tewratta bizge: «Bir kishi ölüp kétip, ayalı tul qélib, perzent körmigen bolsa, uning aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üchün nesil qaldurushi lazim» dep yazghan. 20 Burun yette aka-uka bar idi. Chongi öylinip perzent qaldurmaya öldi. 21 Ikkinci qérindishi yenggisini emrige élip, umu perzent körmey öldi. Üchinchisining ehwalimu uningkige oxshash boldi. 22 Shu teriqide yettisi oxshashla uni élip perzent körmey ketti. Axırda, u ayalmu alemdin ötti. 23 Emdi tirilish künide ular tirilgende, bu ayal qaysisining ayalı bolidu? Chünki yettisining hemmisi uni xotunluqqa alghan-de! — déyishti. 24 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Siler ne muqeddes yazmilarmı ne Xudanıng qudrıtını bilmigenlikinglar sewebidin mushundaq azghan emesmusiler? 25 Chünki ölümdin tirilgende insanlar öylenmeydu, erge tegmeydu, belki ershtiki perishtilerge oxshash bolidu. 26 Emdi ölgelenlerning tirilishi mesilisi heqqide [Tewratta], yeni Musagha chüshürülgen kitabtiki «tikenlik» weqeside, Xudanıng uningha qandaq éytqinini, yeni: «Men İbrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasidurmen!» déginini oqumidinglarmu? 27 U

ölüklerning Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur! Shunga siler qattiq ézip ketkensiler! 28 Ulargha yéqin kelgen, munazirileshkenirini angghan we Eysanıng ulargha yaxshi jawab bergenlikini körgen bir Tewrat ustazi uningdin: — Pütün emrlerning ichide eng muhimi qaysi? — dep soridi. 29 Eysa mundaq jawab berdi: — Eng muhim emr shuki, «Anglighin, ey Israill! Perwerdigar Xudayımız bolghan Reb birdur. 30 Perwerdigar Xudayıngni pütün qelbing, pütün jéning, pütün zéhning we pütün küchüng bilen söygin». Mana bu eng muhim emr. 31 Uningha oxshaydighan ikkinchi emr bolsa: — «Qoshnangni özüngni söygendek söy». Xéchqandaq emr bulardin üstün turmaydu. 32 Tewrat ustazi uningha: — Toghra éyttingiz, ustaz, heqiqet boyiche sözlidingiz; chünki U birdur, Uningdin bashqısı yoqtur; 33 insanning Uni pütün qelbi, pütün eqli, pütün jeni we pütün küchi bilen söyüshi hem qoshnisinimu özini söygendek söyüshi barlıq köydürme qurbanlıqlar hem bashqa qurbanlıq-hediyelerdinmu artuqtur. 34 Eysa uning aqilanılık bilen jawab berginini körüp: — Sen Xudanıng padishahlıqidin yiraq emessen, — dédi. Shuningdin kényin, héchkim uningdin soal sorashqa pétinalmidi. 35 Ibadetxana hoylilirida telim bergende, Eysa bulargha jawaben mundaq soalni otturigha qoydi: Tewrat ustazlirining Mesihni «Dawutning oghlı» déginini qandaq chüshinisi? 36 Chünki Dawut özi Muqeddes Rohta mundaq dégen'ghu: — «Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!». 37 Dawut [Mesihni] shundaq «Rebbim» dep atıghan tursa, emdi [Mesih] qandaqmu [Dawutning] oghli bolidu? U yerdiki top-top xelq uning sözini xurşenlik bilen anglaytti. 38 U ulargha telim berginide mundaq dédi: — Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular uzun tonlarnı kiyiwalghan halda kérilip yürüshke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan [uzun] salamlırigha, 39 sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerde törde olturushqa amraq kélédu. 40 Ular tul ayallarning barlıq öy-bésatlirini yewalidu we köz-köz qılıp yalghandin uzundin-uzun dualar qılıdu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir bolidu! 41 U ibadetxanidiki sediqe sanduqining udulida olturup, uningha pullirini tashlawatqan xalayıqqa qarap turattı. Nurghun baylar uningha xéli köp pul tashlashti. 42 Namrat bir tul ayalmu kélép, tiyinning

töttin biri qimmitidiki ikki leptonni tashlidi. **43** U muxlisirini yénigha chaqirip, ulargha mundaq dédi: — Men silerge berheq shuni étip qoyayki, bu namrat tul ayalning iane sanduqigha tashlighini bashqilar ning hemmisining tashlighanlidin köptur. **44** Chünki bashqilar özlirining éship tashqanlidin sediqe qildi; lékin bu ayal namrat turupmu, özining bar-yoqini — tirikchilik qilidighinining hemmisini sediqe qilip tashlidi.

13 U ibadetxanidin chiqiwatqanda, muxlisiridin biri uningha: — Ustaz, qara, bu némidégen heywetlik tashlar we imaretler-he! — dédi. **2** Eysa uningha jawaben: — Sen bu heywetlik imaretlerni kördüngmu? Bir tal tashmu tash üstide qalmaydu, hemmisi qaldurulmay gumran qilinidu, — dédi. **3** U Zeytun téghida, yeni ibadetxanining udulida olturghanda, Pétrus, Yaqup, Yuhanna we Andriyaslar uningdin astighina: **4** — Bizge éytqinchu, bu ishlar qachan yüz bérifu? Bu barliq weqelarning yüz bérividhanliqini körsitidighan néme alamet bolidu? — dep sorashti. **5** Eysa ulargha jawaben söz bashlap mundaq dédi: — Hézi bolunglarki, héchkim silerni azdurup ketmisun. **6** Chünki nurghun kishiler méning namimda kélip: «Mana özüm shudurmen!» dep, köp ademlerni azduridu. **7** Siler urush xewerliri we urush shepilirini anglighininglarda, bulardin alaqzade bolup ketmenglar; chünki bu ishlarning yüz bérishi muqerrer. Lékin bu zaman axiri yétip kelgenlikli emes. **8** Chünki bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. Jay-jaylarda yer tewreshler yüz bérifu, acharchiliqlar we qalaymiqanchiliqlar bolidu. Mana bu ishlarning yüz bérishi «tughutning tolghiqining bashlinishi» bolidu, xalas. **9** Siler bolsanglar, özünglarga pexes bolunglar; chünki kishiler silerni tutqun qilip sot mehkimilirige tapshurup bérifu, sinagoglarda qamchilinisiler. Siler méning sewebimdin emirler we padishahlar alidha élip bérilip, ular üchün bir guwahliq bolsun dep soraqqa tartilisiler. **10** Lékin bulardin awwal xush xewer pütkül ellerge jakarlinishi kérek. **11** Emdi ular silerni apirip [soraqqa] tapshurghanda, néme déyish heqqide ne endishe ne mulahize qilmanglar, belki shu waqit-saitide silerge qaysi gep bérilse, shuni éytinglar; chünki sözligüchi siler emes, Muqeddes Rohtur. **12** Qérindash qérindishigha, ata balisigha xainliq qilip ölümge tutup bérifu. Balilarmu ata-anisi

ilden zitlishlistip, ularni ölümge mehkum qilduridu. **13** Shundaqla siler ménинг namim tüpeylidin hemme ademning nepritige uchraysiler, lékin axirghiche berdashliq bergenler qutquzulidu. **14** «Weyran qilghuchi yirginchlik nomussizliq»ning özi turushqa téghishlik bolmaghan yerde turghinini körgininglarda, (kitabxan bu sözning menisini chüshen'gey) Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlargha qachsun. **15** Öğzide turghan kishi öyige chüshmey yaki öyidiki birer némini alghili ichige kirmey [qachsun]. **16** Étizlarda turuwatqan kishi bolsa chapinini alghili öyige yanmisun. **17** U künlerde hamilidar ayallar we bala émitiwatqanlarning haligha way! **18** [Qachidighan] waqtinglarning qishqa toghra kélip qalmasliqi üçün dua qilinglar. **19** Chünki u chaghda Xuda yaratqan dunyaning apiride qilin'ghandin buyan mushu chaghqiche körülüp baqmaghan hem kelgüsidi mu körülmeydighan zor azab-oqubet bolidu. **20** Eger Perwerdigar u künlerni azaytmisa, héchqandaq et igisi qutulalmaydu. Lékin U Öz tallighanliri üçün u künlerni azaytidu. **21** Eger u chaghda birsi silerge: «Qaranglar, bu yerde Mesih bar!» yaki «Qaranglar, u ene u yerde!» dése, ishenmenglar. **22** Chünki saxta mesihler we saxta peyghemberler meydan'gha chiqidu, möjizilik alametler we karametlerni körsitudu; shuning bilen eger mumkin bolidighan bolsa, ular hetta [Xuda] tallighanlarni hem azduridu. **23** Shuning üçün, siler hoshyar bolunglar. Mana, men bu ishlarning hemmisini silerge aldin'ala uqturup qoydum. **24** Emdi shu künlerde, shu azab-oqubet ötüp ketken haman, quyash qariyidu, ay yoruqluqini bermeydu, **25** yultuzlar asmandin tökülp chüshidu, asmandiki küchler lerzige kélidu. **26** Andin kishiler Insan'oghlining ulugh küch-qudret we shan-sherep bilen bulutlar ichide kéliwatqanliqini köridu. **27** U öz perishtilirini ewetidu, ular uning tallighanlirini dunyaning töt teripidin, zéminning chetliridin asmanning chetlirigiche yighip jem qilidu. **28** — Enjür derixidin mundaq temsilni biliwélinglar: — Uning shaxliri kökirip yopurmaq chiqarghanda, yazning yéqinlap qalghanliqini bilisiler. **29** Xuddi shuningdek, [men baya dégenlirimming] yüz bériwatqanliqini körgininglarda, uning yéqinlap qalghanliqini, hetta ishik alidda turuwatqanliqini biliwélinglar. **30** Men silerge berheq shuni étip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. **31** Asman-zémin yoqilidu, biraq méning sözlirim

hergiz yoqalmaydu. **32** Lékin shu küni yaki waqitsaiti toghruluq xewerni héchkim bilmeydu — hetta ne ershtiki perishtilermu bilmeydu, ne oghul bilmeydu, uni peqet Atila bilidu. **33** Hoshyar bolunglar, segek bolup dua qilinglar, chünki u waqit-saetning qachan kélidighanlıqını bilmeysiler. **34** Bu xuddi yaqa yurtqa chiqmaqchi bolghan ademning ehwaligha oxshaydu. Yolgha chiqidighan chaghda, u qullirigha öz hoquqını bégitip, herbirige öz wezipisini tapshuridu we derwaziwenningmu segek bolushini tapilaydu. **35** Shuningdek, silermu segek bolunglar; chünki öyning igisining [qaytip] kélidighan waqtining — kechqurunmu, tün yérimumu, xoraz chıllıghan waqitmu yaki seher waqtimu — uni bilemeysiler; **36** u tuyuqsız kelgende, silerning uxlawatqininglarning üstige chüshmisun! **37** Silerge éytqinimni men hemmeyen'ge éytemen: Segek turunglar!

14 «Ötüp kétish» héti we «pétir nan héti»gha ikki kün qalghanidi. Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni hıyle-neyreng bilen tutup öltürüşhning charisini izdeyti. **2** Chünki ular: — Bu ish héyt-ayem künliri qilinmisun. Bolmisa, xelq arısida malimanchılıq chiqishi mumkin, — déyishetti. **3** Emdi u Beyt-Aniya yézisida, «Simon maxaw»ning öyide dastixanda olturghanda, aq qashtéshi shishide nahayiti qimmetlik sap sumbul etirni kötürüp kelgen bir ayal uning yénigha kirdi. Ayal aq qashtéshi shéshini chéqip, etirni Eysanıg bésigha quydi. **4** Lékin beziler buningha xapa bolushup, bir-birige: — Bu etir néme dep shundaq israp qilinidu? **5** Chünki bu etirni üch yüz dinardin artuq pulgha satqılı bolatti, pulı kembeghellerge sediqe qilinsa bolmamti! — déyishti. Ular ayalgha shundaq tapa-tene qilghili turdi. **6** Lékin Eysa ulargha: — Uning ixtiyarigha qoyunqlar, néme dep uning könglini aghritisiler? U méning üstümge yaxshi ish qildi. **7** Chünki kembegheller daim aranglarda bolidu, xalıghan waqitinglarda ulargha xeyr-saxawet körsiteleysiler; lékin méning aranglarda bolushum silerge daim nésip boliwermeydu! **8** Ayal chaming yétishiche qildi; u méning bedinimning depne qilinishigha aldin'ala teyyarlıq qılıp, uningga etir-may quyup qoydi. **9** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu xush xewer pütkül dunyaning qeyérilde jakarlansa, bu ayal eslinip, uning qilghan bu ishi teriplinidu, — dédi. **10** Shu waqitta, on ikkiylendin biri bolghan Yehuda Ishqariyot uni ulargha tutup bérish meqsitide bash kahinlarning alidha bardı. **11**

Ular buni anglap xushal bolup ketti we uningga pul bérishke wede qilishti. Yehuda uni tutup bérishke muwapiq purset izdep yüretti. **12** Pétir nan héytining birinchi küni, yeni ötüp kétish héytining qurbanlıq [qozisi] soyulidighan küni, muxlislar uningdin: — Ötüp kétish héytining [tamiqini] yéyishing üchün bizning qeyerge bérüp teyyarlishimizni xalaysen? — dep soridi. **13** U muxlisliridin ikkiyleni aldin mangghuzup ulargha: — Sheherge kiringlar, u yerde kozida su kötürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning keynidin ménginglar. **14** U adem nege kirse shu öyning igisige: «Ustaz: Muxlislirim bilen ötüp kétish héytining tamiqini yeydighan méhmanxana qeyerde? — dep sorawatidu» — denglar. **15** U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir éghiz öyi körsitidu. Mana shu yerde bizge teyyarlıq qılıp turunglar, — dédi. **16** Muxlislar yolgha chiqip sheherge kirip, yoluqqan ishlarning hemmisi u éytqandek boldi. Shu yerde ular ötüp kétish héytining tamiqini teyyarlashti. **17** Kech krigende, u on ikkeylen bilen öyge keldi. **18** Ular dastixanda olturnup ghizalan'ghanda Eysa: — Men silerge berheq shuni étip qoyayki, aranglardiki bireylen, men bilen bille ghizaliniwatqan birsi manga satqunluq qılıdu, — dédi. **19** Ular [bu sözden] qayghugha chömüp, bir-birlep uningdin: — Men emestimen? — dep soridi. Yene birsi: — Men emestimen? — dédi. **20** Lékin u ulargha: — [Shu kishi] on ikkeylenning biri, yeni qolidiki nanni men bilen teng tawaqqa töögürgüchi bolidu. **21** Insan'oghli derweqe özi toghrisida [muqeddes yazmilarda] pütülgendek alemdin kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! U adem tughulmighan bolsa uningga yaxsi bolatti! — dédi. **22** Ular ghizaliniwatqanda, Eysa bir nanni qoligha élip teshekkür éytqandin kényin, uni oshtup, muxlislirigha üleshtürüp berdi we: — Élinglar, bu méning ténim, — dédi. **23** Andin u qoligha jamni élip [Xudagha] teshekkür éytqandin kényin, uni muxlislirigha sundi. Ularning hemmisi uningdin ichishti. **24** U ulargha: — Bu méning qénim, nurgħun ademler üchün tökülidighan, yéngi ehdini tüzidighan qénimdir. **25** Men silerge berheq shuni étip qoyayki, Xudanıg padishahlıqıda yéngidin sharabtin ichidighan kün'giche, üzüm télining sherbitini hergiz ichmeymen, — dédi. **26** Ular bir medhiye küyini éytqandin kényin talagħha chiqip, Zeytun téghiga qarap kétishti. **27** Andin Eysa ulargha:

Siler hemminglar tandurulup putlisisiler, chünki [muqeddes yazmilarda]: «Men padichini uruwétimen, Qoylar patiparaq bolup tarqitiwétilidu» dep pütülgén. **28** Lékin men tirilgendifin kéyin Galiliyege silerdin burun barimen, — dédi. **29** Lékin Pétrus uninggha: — Hemmeylen tandurulup putlashsimu, men hergiz putlashmaymen, dédi. **30** Eysa uninggha: — Men sanga berheq shuni étyp qoyayki, bügün, yeni bügün kéche xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üch qétim tanisen, — dédi. **31** Lékin Pétrus téximu qet'iylik bilen uninggha: — Sen bilen bille ölidighan ish kérek bolsimu, sendin hergiz tanmaymen, — dédi. Qalghan hemmisimu shundaq déyishti. **32** Andin ular Gétsimane dégen bir jaygha keldi. U muxlislargha: — Men dua-tilawet qilip kelgüche, mushu yerde olturup turunglar, dédi. **33** U Pétrus, Yaqup we Yuhananni birge élip mangdi we sûr bésip, roh-qelbide tolimu perishan bolushqa bashlidi. **34** U ulargha: — Jénim ölidighandek bekmu azablanmaqta. Siler bu yerde qélib, oyghaq turunglar, — dédi. **35** U sel nériraq béríp, özini yerge étip dum yatti we mumkin bolsa, u deqiqining öz beshigha chüshmey ötüp kétishi üchün dua qilip: **36** — I Abba Ata, Sanga hemme ish mumkindur; bu qedehni mendin ötküziwetkeysen! Lékin bu ish men xalighandek emes, sen xalighandek bolsun, — dédi. **37** U [ücheylenning] yénigha qaytip kelginide, ularning uxlap qalghanlıqını körüp, Pétrusqa: — Ey Simon, uxlawatamsen?! Bir saetmu oyghaq turalmidingmu?! **38** Éziqturulushtin saqlinish üchün, oyghaq turup dua qilinglar. Roh pidakar bolsimu, lékin kishining etliri ajizdur, — dédi. **39** Andin u yene béríp, oxshash sözler bilen qaytidin dua qildi. **40** U ularning yénigha qaytip kelginide, ularning yene uxlap qalghanlıqını kördi, chünki ularning közliri uyqugha ilin'ghanidi. Ular uningha néme déyishini bilmey qaldi. **41** U üchinchi qétim ularning yénigha qaytip ulargha: — Siler téxiche uxlawatamsiler, téxiche dem éliwatamsiler? Emdi boldi bes! Waqit-saiti keldi; mana, Insan'oghli gunahkarlarning qoligha tapshuruldi! **42** Qopunglar, kéteyli; mana, manga satqunluq qilidighan kishi yéqin keldi! — dédi. **43** We shu deqiqide, uning sözi téxi tükimeyla, mana, on ikkeylendin biri bolghan Yehuda keldi; uning yénida bash kahinlar, Tewrat ustazliri we aqsaqallar teripidin ewetilgen qilich-toqmaqlarnı kötürgen zor bir top adem bar idi. **44** Uningha satqunluq qilghuchi ular bilen alliburun isharetni békítip: «Men kimni söysem, u del shudur.

Siler uni tutup, yalap élip kététinglar» dep kélishkenidi. **45** U kélip udul [Eysanıg] alidiga béríp: — Ustaz, ustaz! — dep uni söyüp ketti. **46** Ular uningha qol sélip, uni tutqun qildi. **47** We uning yénida turghanlardın bireylen qilichini sughurup, bash kahinning chakirigha uruwidi, uning quliqini shilip chüshürüwetti. **48** Eysa jawaben ulargha: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarnı kötürüp méni tutqili kepsilerghu? **49** Men her künü ibadetxana hoylilirida siler bilen bille bolup telim béréttim, lékin siler u chaghda méni tutmidinglar. Lékin bu ishlarning yüz bérishi muqeddes yazmilarda aldin pütülgelnering emelge ashurulushi üchün boldi, — dédi. **50** Bu chaghda, hemmeylen uni tashlap qéchip kétishti. **51** Peqet uchisigha kanap rext yépinchaqlıwalghan bir yigit uning keynidin egiship mangdi. Yash eskerler uni tutuwéliwidi, **52** lékin u kanap rexttin boshinip, yalingach péti ulardin qéchip ketti. **53** Emdi ular Eysani bash kahinning alidiga élip bérishi. Bash kahinlar, barlıq aqsaqallar bilen Tewrat ustazlirim u yerge uning yénigha yighildi. **54** Pétrus uninggha taki bash kahinning sarayidiki hoylining ichigiche yiraqtin egiship keldi; u qarawullar bilen bille otning nurida otsinip olturdi. **55** Bash kahinlar we pütün aliy kéngeshme ezeliri Eysani ölümge mehkum qilish üchün, guwah-ispat izdidi, emma tapalmidi. **56** Chünki nurghun kishiler uni erz qilip yalghan guwahchılıq bergen bolsimu, ularning guwahliqları bir-birige udul kelmeytti. **57** Bezi ademler ornidin turup, uning üstidin erz qilip yalghan guwahliq béríp: **58** — Biz uning: «Insan qoli bilen yasalghan bu ibadetxanini buzup tashlap, insan qoli bilen yasalmıghan bashqa bir ibadetxanını üch kün ichide yasap chiqimen» dégenlikini angliduq, — dédi. **59** Hetta ularning bu heqtiki guwahliqlirim u bir-birige mas kelmidi. **60** Andin bash kahin hemmeylenning alida ornidin turup, Eysadin: — Qéni, jawab bermemsen? Bular séning üstüngdin zadi qandaq guwahliqlarnı bériyatidu? — dep soridi. **61** Lékin Eysa shük turup, héchqandaq jawab bermidi. Bash kahin uni qistap yene uningdin: — Sen Mubarek Bolghuchining Oghli Mesihmusen? — dep soridi. **62** Shundaq, men özüm, — dédi Eysa, — we siler kéyin Insan'oghlining Qudret Igitining ong yénida olturidighanlıqını we asmandıki bulutlar bilen kélidighanlıqını körisiler. **63** Shuning bilen bash kahin tonlirini yirtip tashlap: — Emdi bashqa herqandaq guwahchining néme hajiti? **64**

Özünglar bu kupurluqni anglidinlar! Emdi buningha néme deysiler? — dédi. Ularning hemmisi u ölüm jazasigha buyrulsun, dep höküm chiqirishti. **65** Andin beziliri uningha tükürüşke bashlidi, yene uning közlini téngip, mushtlap: «Qéni, [peyghemberchilik] [qilip] bésharet béré!» déyishti. Qarawullarmu uni shapilaq bilen kachatlidi. **66** Pétrus sarayning töwenki hoylisida turghanda, bash kahinning dédekliridin biri kélip, **67** issinip olturghan Pétrusni köriüp, uningha tikilip qarap: — Senmu Nasaretlik Eysa bilen bille idingghu, — dédi. **68** Lékin u ténip: — Séning néme dewatqanliqingni bilmidim hem chüshenmidim, — dédi-de, tashqirigha, derwazining aywanigha chiqip turdi. Shu esnada xoraz bir chillidi. **69** Uni yene körgen héliqi dédek yene u yerde turghanlarga: — Bu ulardin biri, — dégili turdi. **70** [Pétrus] yene inkar qildi. Bir'azdin kéyin, u yerde turghanlar Pétrusqa yene: — Berheq, sen ularning birisen. Chünki senmu Galiliyelik ikensen'ghu?! — déyishti. **71** Lékin u qattiq qarghashlar bilen qesem qilip: — Siler dewatqan héliqi ademni tonumaymen! — dédi. **72** Del shu chaghda xoraz ikkinchi qétim chillidi. Pétrus Eysaning özige: «Xoraz ikki qétim chillighuche, sen mendin üch qétim tanisen» dégen sözini ésige aldi; we bularni oylap yighlap ketti.

15 Etisi tang étishi bilenla, bash kahinlar aqsaqallar, Tewrat ustazliri we pütkül aliy kéngeshmidikiler bilen meslihetliship, Eysani baghlap apirip, [waliy] Pilatusqa tapshurup berdi. **2** Pilatus uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. U jawaben: — Éytqiningdek, — dédi. **3** Bash kahinlar uning üstidin qayta-qaytidin erz-shikayetlerni qilishi. **4** Pilatus uningdin yene: — Jawab bermemsen? Qara, ular üstüngdin shunchiwala shikayet qiliwatiud! — dep soridi. **5** Biraq Eysa yenila héch jawab bermidi; Pilatus buningha intayin heyran qaldi. **6** Her qétimliq [ötüp kétish] héytida, xalayiq qaysibir mehbusni telep qilsa, waliy uni qoyup bérretti. **7** Eyni waqitta, zindanda Barabbas isimlik bir mehbus bar idi. U özi bilen bille topilang kötürgen hemde topilangda qatilliq qilghan nechcheylen bilen teng solan'ghanidi. **8** Xalayiq chuqan-süren sélip waliyin burun hemishe ulargha qilghinidek yene shundaq qilishimi tileshti. **9** Pilatus ulargha: — Siler Yehudiylarning padishahimi qoyup bérishimni xalamisiler? — dédi **10** (chünki u bash kahinlarning hesetxorluqi tüpeylidin uni tutup bergenlikini biletta). **11** Lékin bash kahinlar xalayiqni:

«Buning ornigha, Barabbasni qoyup ber» dep telep qilishqa kúshkúrtti. **12** Pilatus jawaben ulardin yene: — Undaq bolsa, siler «Yehudiylarning padishahi» dep atighan kishini qandaq bir terep qil dewatisiler? — dédi. **13** — Ular yene awazini kötüüp: — Uni kréstligin! — dep warqirishatti. **14** Pilatus ulargha: — Némishqa? U néme rezillik ötküziptu? — dédi. Biraq ular téximu ghaljirliship: — Uni kréstligin! — dep warqirashti. **15** Shunga Pilatus, xalayiqni razi qilmaqchi bolup, Barabbasni ulargha chiqirip berdi. Eysani bolsa qamchilatqandin kényin, kréstlesh üchün [leshkerlirige] tapshurdi. **16** Andin leshkerler Eysani waliy ordisidiki seynagha élip kirip, pütüm leshkerler topini bu yerge jem bolushqa chaqirdi. **17** Ular uning uchisigha sösün renglik ton kiydürüshti, andin ular tikenlik shaxchilardin toqughan bir tajni béshigha kiygüzdi. **18** Andin uni mubareklep: «Yashighayla, i Yehudiylarning padishahil» déyishti. **19** Andin béshigha qomush bilen hedep urup, uningha qarap tükürüshti we uning alidda tiz püküp, sejde qilishi. **20** Ular uni shundaq mazaq qilghandin kényin, uningdin sösün tonni salduruwetip, uchisigha öz kiyimlirini kiydürüd; andin ular uni kréstlesh üchün élip chiqishti. **21** Kurini shehirdin bolghan, Simon isimlik bir kishi yézidin kélip, u yerdin ötüp kétiwattati (bu kishi Iskender bilen Rufusning atisi idi). [Leshkerler] uni tutup kélip, [Eysaning] kréstini uningha mejburiy kötürgüzdi. **22** Ular Eysani Golgota (terjimisi, «bash söngék») dégen yerge élip keldi; **23** andin ular uningha ichish üchün murmekki arilashturulghan achchiq sharab berdi; lékin u uni qobul qilmidi. **24** Ular uni kréstligedin kényin, kiyimlirini özara bólüşüwélish üchün, herqaysisining ülüşhini békítishke herbir kiyimning üstige chek tashlidi. **25** Uni kréstligen waqt kunning üchinchi saiti idi. **26** Uni eyibligen shikayetnamide «Yehudiylarning padishahi» dep pütülgendi. **27** Ular uning bilen teng ikki qaraqchinimu kréstlidi, biri ong teripide, yene biri sol teripide idi. **28** Shundaq qilip, muqeddes yazmilardiki: «U jinayetchilerning qatarida sanaldi» dégen söz emelge ashuruldi. **29** U yerdin ötkenler bashlirini chayqiship, uni haqaretlep: — Uhuy, sen ibadetxanini buzup tashlap, üch kün ichide qaytidin yasap chiqidighan adem, **30** emdi özüngni qutquzup krésttin chüshüp baqqina! — déyishti. **31** Bash kahinlar bilen Tewrat ustazlirimu özara shundaq mesxire qilip: — U bashqilarni qutquzuptiken, özini

qutquzalmaydu. **32** Israilning padishahi bolghan Mesih emdi krésttin chüshüp baqsunchu, shuni körsekla uningha étiqad qilimiz! – déyishti. Uning bilen teng kréstlen'genlermu uni shundaq haqaretleshti. **33** Emdi [künnung] altinchi saiti kelgende, pütkül zéminni qarangghuluq qaplidi we toqquzinchi saitigiche dawam qildi. **34** Toqquzinchi saette Eysa yuqiri awaz bilen: «Éloi, Éloi, lama shawaqtani?», menisi: – «Xudayim, Xudayim, méni némishqa tashliwetting?» dep qattiq nida qildi. **35** U yerde turuwtqanlarning beziliri buni anglap: – Mana, u Ilyas peyghemberge nida qiliwatidu, – déyishti. **36** Ulardin bireylen yügürüp béríp, bir parche bulutni achchiq sharabqa chilap, qomushning uchigha sélip uningha ichküzüp: – Toxtap turunglar! Qarap baqayli, ilyas [peyghember] uni chüshürgili kélermikin? – dédi. **37** Eysa qattiq warqiridi-de, rohini qoyuwetti. **38** We [shu esnada] ibadetxanining ichkiri perdisi yuqiridin töwen'ge ikki parche bölüp yirtildi. **39** Emdi uning udulida turghan yüzbéshi uning qandaq nida qilip rohini qoyuwetkenlikini körüp: – Bu adem heqiqeten Xudaning oghli iken! – dédi. **40** U yerde yene bu ishlargha yiraqtin qarap turuwtqan birnechche ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdalliq Meryem, kichik Yaqup bilen Yosening anisi Meryem we Salomilar bar idi. **41** Ular eslide Eysa Galiliye ölkiside turghan waqitta uningha egiship, uning xizmitide bolghanlar idi; bulardin bashqa uning bilen Yérusalémgha birge kelgen yene nurghun ayallarmu [uning ehwaligha] qarap turatti. **42** Kechqurun kirip qalghanda («teyyarlash küni», yeni shabat künining aldinqi küni bolghachqa), **43** aliy kéngeshmining tolimu mötiwer ezasi, Arimatiyaliq Yüsüp bar idi. Umu Xudaning padishahliqini kütiwatqan bolup, jür'et qilip [waliy] Pilatusning aldigha kirip, uningdin Eysanining jesitini bérishni telep qildi. **44** Pilatus Eysanining alliqachan ölgénlikige heyran boldi; u yüzbéshini chaqirip, uningdin Eysanining ölginige xéli waqt boldimu, dep soridi. **45** Yüz beshidin ehwalni uqqandin kényin, Yüsüpké jesetni berdi. **46** Yüsüp ésil kanap rext sétiwélip, jesetni [krésttin] chüshürüp kanap rextte képenlidi we uni qiyada oyulghan bir qebrige qoydi; andin qebrining aghzigha bir tashni domilitip qoydi. **47** We Magdalliq Meryem bilen Yosening anisi Meryem uning qoyulghan yérini körüwaldi.

16 Shabat küni ötüshi bilenla, Magdalliq Meryem, Yaqupning anisi Meryem we Salomilar béríp Eysanining jesitige sürüsh üçhün xushpuraqlıq buyumlarni sétiwaldi. **2** Heptining birinchi küni ular bek baldur, tang seherde ornidin turup, kün chiqishi bilen qebrige bardi. **3** Ular özara: «Bizge qebrining aghzidiki tashni kim domilitiship bérer?» déyishti. **4** Lékin ular bashlirini kötüüp qariwidi, tashning bir yan'gha domilitiwétilginini kördi – eslide u tash nahayiti yghan idi. **5** Ular qebrige kirgende, ong terepte olturghan, aq ton kiygen, yash bir ademni kördi, we qattiq dekke-dükkige chüshti. **6** Lékin u ulargha: – Dekke-dükkige chüshmenglar. Siler kréstlen'güchi Nasaretlik Eysani izdewatisiler. U tirildi, u bu yerde emes. Mana ular uni qoyghan jay! **7** Lékin béringlar, uning muxlisirigha we Pétrusqa: «U Galiliyege silerdin awwal baridiken; u silerge éytqinidek, siler uni shu yerde köridiksiler» denglar, – dédi. **8** Ular qebridin chiqipla beder qacthi. Ularni titrek bésip hoshini yoqitay dégenidi; bek qorqup ketkechke, héchkimge héchnémini éytmidı. **9** (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Eysa heptining birinchi küni tang seherde tirilgindan kényin, awwal Magdalliq Meryemge köründi. U eslide uningdin yette jinni heydiwetkenidi. **10** Meryem chiqip, matem tutup yighliship turghan, burun uning bilen bille bolghanlargha xewer berdi. **11** Uning tirik ikenlikini we Meryemge körün'genlikini anglıghanda, ular ishenmidi. **12** Bu ishlardin kényin, u ularning ichidiki yézigha kétiwaytqan ikkiylen'ge bashqa siyaqta köründi. **13** Bularmu qalghanlarning yénigha qaytip, ulargha xewer qilghan bolsimu, lékin ular bularghimu ishenmidi. **14** Andin on bireylen dastixanda olturup ghizaliniwatqanda, u ulargha köründi we ularning étiqadsızlıqi we tash yüreklikü töchün ularni terbih béríp eyiblidı; chürki ular özining tirilgini körgenlerge ishenmigenidi. **15** U ulargha mundaq dédi: – Pütkül jahan'gha béríp, yaritilghuchilarining herbirige xush xewerni jakarlanglar. **16** Étiqad qilip, chömüldürüşni qobul qilghanlar qutquzulidu. Étiqad qilmighanlar bolsa gunahqa békitilidu. **17** Étiqad qilghanlarning izlirigha mushundaq möjizilik alametler egiship hemrah bolidu: – ular Méning namim bilen jinlarni heydiwétidu; ular yéngi tillarda sözleydu, **18** ular yilanlarni qollirida tutidu, herqandaq zehrlik nersini ichsimu, ulargha zerer yetküzmeydu; qollirini bimarlarga

tegküzüp qoysa, késelliri saqiyip kétidu. **19** Shunga Reb ulargha bu sözlerni qılıp bolghandin kényin, asman'gha kötürüldi, Xudaning ong yénida olturdi. **20** Muxlislar chiqip, her yerge bérüp xush xewerni jakarlap yürdi. Reb ular bilen teng ishlep, söz-kalamigha hemrah bolup egeshken möjizilik alametler bilen uningha ispat berdi.

Luqa

1 Gerche nurghun ademler arimizda mutleq ishenschlik dep qaralghan ishlarni toplap yézishqa kirishken bolsimu, **2** (xuddi söz-kalamgha bashtinaxir öz közi bilen guwahchi bolghanlar, shundaqla uni saqlap yetküzgüchilerning bizge amanet qilghan bayanliridek), **3** menmu barliq ishlarni bashtin tepsiliy tekshüriüp éniqlighandin kényin, i hörmetlik Téofilus janabliri, silige bu ishlarni tertipi boyiche yézishni layiqaptim. **4** Buningdin meqset, sili qobul qilghan telimlerning mutleq heqiqet ikenlikige jezm qilishliri üchündur. **5** Yehudiye ölkisige padishah bolghan Hérod seltenet qilghan künliride, «Abiya» kahinliq nöwitudin bir kahin bar bolup, ismi Zekeriya idi. Uning ayalimu Harunning ewladidin bolup, ismi Élizabit idi. **6** Ular ikkisi Xudaning alidida heqqaniy kishiler bolup, Perwerdigarning pütün emr-belgilimiliri boyiche eyibsiz mangatti. **7** Emma Élizabit tughmas bolghachqa, ular perzent körmigenidi. Uning üstige ular ikkisi xélila yashinip qalghanidi. **8** U öz türkümidiki kahinlar arisida [ibadetxanida] nöwetchilik wezipisini Xuda aldida ada qiliwatqanda, **9** [shu chaghdi] kahinliq aditi boyiche, ular Perwerdigarning «muqeddes jay»igha kirip xushbuy sélishqa tuyusqasini qalghanidi. **10** Emdi u xushbuy séliwatqan waqtida, jamaet tashqirida turup dua qilishwatatti. **11** Tuyuqsız Perwerdigarning bir perishtisi uninggha xushbuygahning ong teripide köründi. **12** Uni körgen Zekeriya hoduqup qorqunchqa chömiüp ketti. **13** Biraq perishte uninggha: — Ey Zekeriya, qorqmighin! Chünki tiliking ijabet qilindi, ayaling Élizabit sanga bir oghul tughup bérifu, sen uning ismini Yehya qoyghin. **14** U sanga shad-xuramliq élip kélidu, uning dunyagha kélishi bilen nurghun kishiler shadlinidu. **15** Chünki u Perwerdigarning neziride ulugh bolidu. U héchqandaq haraq-sharab ichmesliki kerek; hetta anisining qorsiqidiki waqtidin tartipmu Muqeddes Rohqa toldurulghan bolidu. **16** U Israillardin nurghunlirini Perwerdigar Xudasining yénigha qayturidu. **17** U [Rebning] aldida Iliyas peyghemberge xas bolghan roh we kúch-qudrrette bolup, atilarning qelblirini balilargha mayil qilip, itaetsizlerni heqqaniylarning aqilanilikige kirgüzüp, Reb üchün teyyarlan'ghan bir xelqni hazir qilish üchün uning aldida mangidu, — dédi. **18** Zekeriya

bolsa perishtidin: Menmu qérip qalghan, ayalimu xéli yashinip qalghan tursa, bu ishni qandaq jezm qilalaymen? — dep soridi. **19** Perishte jawaben: — Men Xudaning huzurida turghuchi Jebrailmen. Sanga söz qilishqa, bu xush xewerni sanga yetküzüishke men ewetildim. **20** Waqit-saiti kelgende choqum emelge ashurulidighan bu sözlirimge ishenmigenliking tüpeylidin, bu ishlar emelge ashurulghan künigiche mana sen tiling tutulup, zuwan'gha kélelmeysen, — dédi. **21** Emdi jamaet Zekeriyanı kütüp turatti; ular u muqeddes jayda néme üchün banchiwala hayal boldi, dep heyran qalghili turdi. **22** U chiqqanda ulargha gap qilalmidi; uning ulargha qol isharetlirini qilishidin, shundaqla zuwan sürelmigenlikidin ular uning muqeddes jayda birer alamet körünüşni körgenlikini chüshinip yetti. **23** Shundaq boldiki, uning [ibadetxanidiki] xizmet mudditi toshushi bilenla, u öyige qaytti. **24** Derweqe, birnechche kündin kényin uning ayalı Élizabit hamilidar boldi; u besh ayghiche tala-tüzge chiqmay: **25** «Emdi Perwerdigar méning halimgha nezirini chüshürüp, méni xalayıq arisida nomusqa qélishtin xalas qilip, manga bu künlerde shunchilik shapaet körsetti» — dédi. **26** [Élizabit hamilidar bolup] alte ay bolghanda, perishte Jebrail Xuda teripidin Galiliye ölkisidiki Nasaret dégen bir sheherge, pak bir qizning qéshiga ewetildi. Qiz bolsa Dawut [padishahning] jemetidin bolghan Yüstp isimlik bir kishige déyiship qoyulghanidi; qizning ismi bolsa Meryem idi. **28** Jebrail uning aldigha kirip uninggha: — Salam sanga, ey shepaketke tuyusqasini qalghan qiz! Perwerdigar sanga yardur! — dédi. **29** U perishtini körgende, uning sözidin bek hoduqup ketti, könglide bundaq salam sözi zadi némini körsitidighandu, dep oylap qaldi. **30** Perishte uninggha: — Ey Meryem, qorqmighin. Sen Xuda aldida shepaket tapqansen. **31** Mana, sen hamilidar bolup bir oghul tughisen, sen uning ismini Eysa dep qoyisen. **32** U ulugh bolidu, Hemmidin Aliy Bolghuchining oghli dep atilidu; we Perwerdigar Xuda uninggha atisi Dawutning textini ata qildu. **33** U Yaqupning jemeti üstige menggü seltenet qilidu, uning padishahliqi tügimestur, — dédi. (aiōn g165) **34** Meryem emdi perishtidin: — Men téxi er kishige tegmigen tursam, bu ish qandaqmu mumkin bolsun? — dep soridi. **35** Perishte uninggha jawaben: — Muqeddes Roh séning wujudunggha chüshidu we Hemmidin Aliy Bolghuchining kúch-qudritti sanga saye bolup

yéqinlishidu. Shunga, sendin tughulidighan muqeddeses [perzent] Xudaning Oghli dep atilidu. **36** We mana, tughqining Élizabitmu yashinip qalghan bolsimu, oghulgha hamilidar boldi; tughmas déyilgütchining qorsaq kötürginige hazir alte ay bolup qaldı. **37** Chünki Xuda bilen héchqandaq ish mumkin bolmay qalmaydu, — dédi. **38** Meryem: — Mana Perwerdigarning dédikimen; manga sözung boyiche bolsun, — dédi. Shuning bilen perishte uning yénidin ketti. **39** Meryem shu künlerde ornidin qopup aldirap Yehudiye taghliq rayonidiki bir sheherge bardi. **40** U Zekerianying öyige kirip, Élizabitqa salam berdi. **41** We shundaq boldiki, Élizabit Meryemning salimini anglichandila, qorsiqidiki bowaq oynaqlap ketti. Élizabit bolsa Muqeddes Rohqa toldurulup, yuqiri awaz bilen tentene qılıp mundaq dédi: — Qız-ayallar ichide bextliktursen, qorsiqingdiki méwimu bextlikтур! **43** Manga shundaq [sherep] nedin keldikin, Rebbimning anisi bolghuchi méni yoqlap keldi! **44** Chünki mana, saliming quliqimgha kirgendila, qorsiqimdiki bowaq söyünüp oynaqlap ketti. **45** Ishen'gen qız neqeder bextlikтур; chünki uningha Perwerdigar teripidin éytılghan söz jezmen emelge ashurulidu! **46** Meryemmu xush bolup mundaq dédi: — «Jénim Rebni ulughlaydu, **47** rohim Qutquzghuchim Xudadin shadlandi, **48** Chünki U dédikining miskin haligha nezer saldi; Chünki mana, shundin bashlap barlıq dewrler méni bextlik dep ataydu; **49** Chünki Qadir Bolghuchi men üchün ulugh ishlarni emelge ashurdi; Muqeddestur Uning nami. **50** Uning rehim-shepqiti dewrdin-dewrgiche Özidin qorqidighanlarning üstididur, **51** U biliki bilen küch-qudrıtini namayan qıldı, U tekebburlarnı könglidiki niyet-xiyallırı ichidila tarmar qıldı. **52** U küchlük hökümdarları textidin chüshürdi, Péqirlarnı égiz kötürdi. **53** U achlarnı nazi-németler bilen toyundurdi, Lékin baylarnı quruq qol qayturdı. **55** U ata-bowlirimizgha éytqinidek, Yeni İbrahim hem uning neslige menggü wede qilghinidek, U Öz rehim-shepqitini éside tutup, Quli Israelgha yardenme keldi». (aión g165) **56** Meryem Élizabitning yénida üch ayche turup, öz öyige qaytti. **57** Élizabitning tughutining ay-küni toshup, bir oghul tughdi. **58** Emdi uning qolum-qoshnları we uruq-tughqanlı Perwerdigarning uningha körsetken méhir-shepqitini shunche ulghaytqanlıqını anglap, uning bilen teng shadlandı. **59** We shundaq boldiki, bowaq tughulup sekkiz kün bolghanda, xalayiq

balining xetnisini qilghili keldi. Ular uningha Zekeriya dep atisining ismini qoymaqchi bolushti. **60** Lékin anisi jawaben: — Yaq! Ismi Yehya atalsun — dédi. **61** Ular uningha: — Biraq uruq-jemetingiz ichide bundaq isimdiriler yoqqu! — déyishti. **62** Shuning bilen ular balining atisidin perzentingizge néme isim qoyushni xalaysız, dep ishareti bilen sorashti. **63** U bir parche [mom] taxtayni eklishni telep qılıp: «Uning ismi Yehyadur» dep yazdı. Hemmeylen intayin heyran qélishti. **64** Shuan uning aghzi échilli, uning tili yéshilip, zuwan'gha keldi we shuning bilen Xudagha teshekkür-medhiye éytti. **65** Ularning öpchürisidikilerning hemmisini qorqunch bastı; Yehudiye taghliq rayonlirida bu ishlarning hemmisi el aghzida pur ketti. **66** Bu ishlardin xewer tapquchilarning hemmisi ularnı könglige püküp: «Bu bala zadi qandaq adem bolar?» déyishti. Chünki Perwerdigarning qoli derweqe uningha yar idi. **67** Shu chaghda balining atisi Zekeriya Muqeddes Rohqa toldurulup, wehiy-bésharetni yetküzüp, mundaq dédi: — **68** «Israelning Xudasi Perwerdigargha teshekkür-medhiye oqulsun! Chünki U Öz xelqini yoqlap, ulardin xewer élip, bedel tölep ularni hör qildi. **70** U qedimdin béri muqeddeses peyghemberlirining aghzi arqılıq wede qilghinidek, Quli bolghan Dawutning jemeti ichidin biz üchün bir nijat münggüzini östürüp turghuzdi; Bu zat bizni düshmenlirimizdin we bizni öch köridighanlarning qolidin qutquzghuchi nijattur. (aión g165) **72** U shu yol bilen ata-bowlirimizgha iltipat eylep, Muqeddes ehdisini emelge ashurush üchün, Yeni atimiz İbrahimgha bolghan qesimini éside tutup, Bizni düshmenlirining qolidin azad qılıp, Barlıq künlirimizde héchkimdin qorqmay, Öz aldida ixlasmenlik we heqqaniyliq bilen, Xizmetibaditide bolidighan qıldı. **76** Emdi sen, i balam, Hemmidin Aliy Bolghuchining peyghembiri dep atilisen; Chünki sen Rebning yollirini teyyarlash üchün Uning aldida mangisen. **77** Wezipeng uning xelqige gunahlirining kechürüm qilinishi arqılıq bolidighan nijatning xewirini bildürüshtür; **78** Chünki Xudayimizning ichi-baghridin urghup chiqqan shepqetler wejidin, Qarangghuluq we ölüm kólenggisi ichide olturghanlarnı yorutush üchün, Putlirimizni amanlıq yolığa bashlash üchün, Ershtin tang shepiqi üstimizge chüshüp yoqlidi. **80** Bala bolsa ösüp, rohta küchlendürüldi. U Israel jamaitining aldida namayan qilin'ghuche chöllerde yashap keldi.

2 Emdi shu künlerde, [Rim impératori] Qeyser Awghustustin barlıq xelqtin baj élish üçün ularning royxeti tizimlansun dep perman chüshti. **2** Tunji qétimliq bu nopus tizimlash Kiriniyus Suriye ölkisini idare qilip turghan waqtida élip bérilghanidi. **3** Shuning bilen hemme adem nopusqa tizimlinish üçün öz yurtlirigha qaytish kérek boldi. **4** Yüsüpmu Dawut [padishahning] jemetidin bolghachqa, shundaqla uning biwasite ewladi bolghachqa, Galiliye ölkisidiki Nasaret shehiridin ayrılıp, Yehudiye ölkisidiki, Dawutning yurti Beyt-Lehem dégen sheherge ketti. **5** Nopusqa tizimlinish üçün layiqi, bolghusi ayali Meryemmu bille bardi. Meryem hamilidar bolup, qorsiqi xélila yoghinap qalghanidi. **6** We shundaqla boldiki, ular Beyt-Lehemde turghan waqtida Meryemning tughutining ay-küni toshup qaldi. **7** Biraq sarayda ulargha orun bolmighachqa, Meryem shu yerde tunji oghlini tughqanda uni zakilap, éghildiki oqurgha yatquzdi. **8** Shu yerning etrapidiki bezi padichilar dalada turatti; ular kéchiche tünepli, padisigha qaraytti. **9** We mana, Perwerdigarning bir perishtisi ularning alidida turatti; Perwerdigarning parlaq sherihi ularning etrapini yorutuwetti. Ular intayin bek qorqup ketti. **10** Biraq perishtisi ulargha: — Qorqmanglar! Chünki mana, pütün xelqqa xushalliq bolidigan bir xush xewerni silerge élan qilimen. **11** Chünki bugün Dawutning shehiride siler üçün bir Qutquzghuchi tughuldi. U — Reb Mesihdур! **12** [Uni] tépishinglar [üçün] shu alamet boliduki, bowaqni zakilan'ghan halda bir oqurda yatqan pétide tapisiler, — dédi. **13** Birdinla, perishtining etrapida zor bir top samawi qoshundikiler peyda bolup, Xudani medhiyilep: **14** «Ershielada Xudagha shan-sherepler bolghay! Yer yüzide bolsa u söyünidighan bendilirige aram-xatirjemlik bolsun!» déyishti. **15** Perishtiler ulardin ayrılıp asman'gha chiqip kétiwidi, padichilar bir-birige: — Beyt-Lehemge yol élip, Perwerdigar bizge uqturghan, emelge ashurghan bu ishni körüp kéleyli, — déyishti. **16** Shuning bilen ular aldirap sheherge bérüp, Meryem bilen Yüsüpnı we oqurda yatqan bowaqni izdep tapti. **17** Padichilar [bowaqni] körgendin kényin, özlirige uning heqqide éytılghan sözlerni keng tarqitiwetti. **18** Buni anglıghanlarning hemmisi padichilarning dégenlirige intayin heyran qélishti. **19** Meryem bolsa bu ishlarning hemmisini könglige püküp, chongqur oylinip yüretti. **20** Padichilar

körgen we anglıghanlirining hemmisi üçün Xudani ulughlap, medhiye oqushqan péti qaytishti; barlıq ishlar del ulargha xewerlendürülgendek bolup chiqqanidi. **21** Bowaqni xetne qilish waqtı, yeni sekizinchı künü toshqanda, uninggħha Eysa dep isim qoyuldi. Perishte bu isimni u téxi anisining baliyatqusida apiride bolmayla qoyghanidi. **22** Emdi Musa [peyghemberge] chüshürülgen qanun boyiche Yüsüp bilen Meryemning paklinish waqtı toshqanda ular balini Perwerdigargħa atap tapshurush üçün Yérusalémħa élip bardı **23** (Perwerdigarning Tewrat qanunida: «Barliq tunji oghul Perwerdigargħa muqeddes mensup atilishi kérek» dep yézilghinidek) **24** we shundaqla Perwerdigarning Tewrat qanunida déyilgini boyiche, bir jüp paxtek yaki ikki kepter bachkisini qurbanliqqa sunush kérek idi. **25** We mana shu chaghłarda, Yérusalémda Siméon isimlik bir kishi turatti. U hem heqqani we ixlasmen adem bolup, «Israilħa Teselli Bergħuchi»ni intizarliq bilen kütkenidi. Muqeddes Roh uning wujudigha yar idi. **26** U Muqeddes Rohtin kelgen wehiyidin özining Perwerdigarning Mesihini körmigüche ölüm körmeydighanlıqini bilgenidi. **27** U Muqeddes Rohning bashlishi bilen ibadetxanining [hoylilirigha] kirdi; ata-anisi Tewratta béktilgen adetni bějirish üçün bowaq Eysani kötürüp kirkende, **28** Siméon bowaqni quchiqiga élip, Xudagħa teshekkür-medhiye oqup mundaq dédi: — **29** «Emdi, i Igem, hazir sözung boyiche qulungning bu alemdin xatirjemlik bilen kétishige yol qoyghayen; **30** Chünki öz közüm Séning nijatingni kördi, **31** Uni barliq xelqler aldida hazirlighansen; **32** U ellerge wehiy bolidigan nur, We xelqing Israilning shan-sheripidur!» **33** Balining ata-anisi bala heqqide éytılghanlirigha intayin heyran qélishti. **34** Siméon ulargha bext tilep, apisi Meryemge mundaq dédi: — Manal! Bu bala Israildiki nurghun kishilerning yiqlishi we nurghun kishilerning kötürüluhi üçün teyinlendi, shundaqla kishiler qarshi chiqip haqaretleydighan, [Xudanıng] běsharetlik alamiti bolidu. **35** Shuning bilen nurghun kishilerning könglidiki gherezliri ashkarilinidu — we bir qilichmu séning könglüngge sanjilidu! **36** Shu yerde Ashir qebilisidin bolghan Fanuilning qizi Anna isimlik xéli yashan'ghan bir ayal peyghembermu bar idi. U qiz waqtida erge tegkedin kényin uning bilen yette yil bille yashap, **37** andin seksen tööt yil tul turghan idi. U ibadetxana hoyliliridin chiqmay, kéche-

kündüz roza tutushlar we dualar bilen Xudagha ibadet qilatti. **38** U del shu peytte yétip kélép Perwerdigargha teshekkür ýetti, hemde Yérusalémda nijat-hörlükni kütüwatqan barliq xalayiqqa bala toghrisida söz qildi. **39** [Yüsüp] bilen [Meryem] Tewratta béktilgen barliq ishlarni ada qilghandin kényin, Galiliyege, öz shehiri Nasaretke qaytti. **40** Bala bolsa ösüp, dana-aqilanilik bilen tolup, rohta küchlendürüldi, Xudaning méhir-shepqitimü uning üstide idi. **41** Uning atanisi her yili «ötüp kétish héhti»da Yérusalémgha baratti. **42** Eysa on ikki yashqa kirgen yili, ular uni élip, héytning aditi boyiche yene chiqip bardi. **43** Héyt künlirini ötküzungedin kényin, ular öyige qarap kétiwatqanda, bala Eysa Yérusalémda qaldi. Atanisining bu ishtin xewiri yoq idi, **44** belki uni seperdash-hemrahlıri bilen bille kéliwatidu, dep oylap, bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruq-tughqanları we dost-buraderliri arisidin izdeshke bashlidi; **45** izdep tapalmay, ular keynige yénip Yérusalémgha bérüp yene izdidi. **46** We shundaq boldiki, üchinchi künı ular uni ibadetxana hoylisida Tewrat ustazlirining arisida olturnup, ularning telimlirini anglawatqan hem ulardin soal sorawatqanning üstide tapti. **47** Uning sözlirini anglighanlarning hemmisi uning chüshenchisige we bergen jawablırığha intayın heyran qélishti. **48** Ata-anisi uni körüp nahayiti heyranuhes bolushti, uning anisi uninggha: — Way balam! Némishqa bizge shundaq muamile qilding? Atang ikkimiz parakende bolup séni izdep kelduq! — dédi. **49** U ulargha: — Némishqa méni izdidinglar? Ejeba, méning Atamning ishlirida bolushum kéreklikimni bilmemtinglar? — dédi. **50** Lékin ular uning ulargha éytqinini chüshenmidi. **51** Andin u ular bilen Nasaretke qaytti we ularning gépige izchil boysunatti. Lékin anisi bu ishlarning hemmisini könglige püküp qoydi. **52** Shundaq qilip, Eysa aqilanilik-danaliqta we qamette yétilip, Xuda we kishiler aldida barghanséri söyümekte idi.

3 Rim impératori Tibérius Qeyserning seltenitining on beshinchi yili, Pontius Pilatus Yehudiye ölkisining waliysi, Hérod xan Galiliye ölkisining hakimi, Hérod xanning inisi Filip xan Ituriye we Traxonitis ölkisining hakimi, Lisanyas xan Abiliniy ölkisining hakimi bolghanda, **2** Hannas hem Qayafa bash kahinliq qiliwatqanda, Xudaning söz-kalami chölde yashawatqan Zekeriyaning oghli Yehyagha keldi. **3** U Iordan deryasi

wadisidiki barliq rayonlarni kézip, kishilerge gunahlarqha kechürüm élip kéléidighan, towa qilishni bildüridighan [sugha] «chömüldürüş»ni jakarlashni bashlidi. **4** Xuddi Tewrattiki Yeshaya peyghemberning sözliri xatirilen'gen qisimda pütülgendek: «Bayawanda towlighuchi bir kishining: Rebning yolini teyyarlanglar, Uning yollirini tüz qilinglar! — dégen awazi anglandi. **5** Barlıq jilghilar toldurulidu, Barlıq tagh-döngler peslitilidu; Egri-toqay jaylar tüzinidu, Ongghul-dongghul yerler tekshi yollar qilinidu. **6** Shundaq qilip, barliq et igiliri Xudaning nijatini köreleydighan bolidu! — dep towlaydu». **7** Yehya emdi aldigha chömüldürüşni qobul qilishqa chiqqan top-top xalayiqqa: — Ey zeherlik yilan baliliri! Kim silerni [Xudaning] chüshüsh aldida turghan ghezipidin qéchinglar dep agahlandurdi?!

8 Emdi towigha layiq méwilerni keltürüngler! We öz ichinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!» dep xiyal eylimenglar; chünki men shuni silerge étip qoyayki, Xuda Ibrahimgha mushu tashlardinmu perzentlerni yaritip béréleydu. **9** Palta alliqachan derexlerning yiltizığha tenglep qoyuldi; yaxshi méwe bermeydighan herqandaq derexler késip otqa tashlinidu! — dédi. **10** [Uning etrapigha] toplashqan kishiler emdi uningdin: — Undaqtı, biz qandaq qilishimiz kérek? — dep soridi. **11** U jawaben: — İkki qur chapini bar kishi birini yoq kishige bersun, yeydighini bar kishimu shundaq qilsun, — dédi. **12** Bezi bajgırlarmu chömüldürüşni qobul qilgħili uning aldigha kélép: — Ustaz, biz qandaq qilimiz? — dep soridi. **13** U ulargha: — Belgilen'gendif artuq baj almanglar, — dédi. **14** Andin bezi leshkerlermu uningdin: — Bizchu, qandaq qilishimiz kérek? — dep sorashti. U ulargha: — Bashqılarning pulini zorawanlıq bilen éliwal manglar, héchkimge yalghandin shikayet qilmanglar we ish heqqinqırlarha razi bolunglar, — dédi. **15** Emdi xelq teqezzaliqta bolup hemmeylen könglide Yehya toghruluq «Mesih mushu kishimidu?» dep oylashti. **16** Yehya hemmeylen'ge jawaben: — Men silerni derweqe sugha chömüldürimen. Lékin mendin quğretlik bolghan birsi kéléidu; men hetta keshlirining bogħquchini yéshishkimu layiq emesmen! U silerni Muqeddes Rohqa hem otqa chömüldüridu. **17** Uning sorughuchi küriki qolida turidu; u öz xaminini topa-samandin teltöküs tazilaydu, sap bughdayni ambargha yighidu, emma topa-samanni öchmes otta köydüruwétidu, — dédi. **18** Emdi

shundaq köp bashqa nesihetler bilen Yehya xush xewerni xelqqe yetküzdi. **19** [Kéyin], hakim Hérod [ögey] akisining ayali Hérodiyeni [tartiwalghanliqi] tüpeylidin we shuningdek uning barlıq bashqa rezil qilmishliri üçün Yehya teripidin eyiblen'gen, **20** Hérod bu barlıq rezillikining üstige yene shuni qildiki, Yehyani zindan'gha tashlidi. **21** Shundaq boldiki, hemme xelq Yehyadın chömüldürüşni qobul qilghanda, Eysamu chömüldürüşni qobul qildi. U dua qiliwatqanda, asmanlar yérilip, **22** Muqeddes Roh kepter siyaqida chüshüp uning üstige qondi. Shuning bilen asmandin: «Sen Méning söyümlük Oghlum, Men sendin toluq xurşenmen!» dégen bir awaz anglandi. **23** Eysa öz [xizmitini] bashlıghanda, ottuzgha kirip qalghanidi. U (xeqning neziride) Yüsüpnинг oghli idi; Yüsüp Xéliyning oghli, **24** Xéliy Mattatning oghli, Mattat Lawiynning oghli, Lawiy Melkiynning oghli, Melkiy Yannayning oghli, Yannay Yüsüpnинг oghli, **25** Yüsüp Mattatiyaning oghli, Mattatiya Amosning oghli, Amos Nahumning oghli, Nahum Héslining oghli, Héslı Naggayning oghli, **26** Naggay Mahatning oghli, Mahat Mattatiyaning oghli, Mattatiya Sémeyning oghli, Sémey Yüsüpn Ning oghli, Yüsüp Yudanıning oghli, **27** Yuda Yoananning oghli, Yoan Résanıning oghli, Résa Zerubbabelning oghli, Zerubbabel Salatiyelning oghli, Salatiyel Nériyining oghli, **28** Nériy Melkiynning oghli, Melkiy Addining oghli, Addi Qosamning oghli, Qosam Élmadamning oghli, Élmadam Érnıng oghli, **29** Ér Yosening oghli, Yose Eliézernıng oghli, Eliézer Yorımnıng oghli, Yorım Mattatning oghli, Mattat Lawiynning oghli, **30** Lawiy Siméonning oghli, Siméon Yehudanıning oghli, Yehuda Yüsüpn Ning oghli, Yüsüp Yonanıning oghli, Yonan Eliaqımnıng oghli, **31** Eliaqım Méléahning oghli, Méléah Mennanıning oghli, Menna Mattatanaıning oghli, Mattata Natarınnıng oghli, Natań Dawutınnıng oghli, **32** Dawut Yessenıning oghli, Yesse Obedınnıng oghli, Obed Boazınnıng oghli, Boaz Salmonınnıng oghli, Salmon Nahshonınnıng oghli, Nahshon Amminadabınnıng oghli, **33** Amminadab Aramınnıng oghli, Aram Hézronınnıng oghli, Hézron Perezınnıng oghli, Perez Yehudanıning oghli, **34** Yehuda Yaqupınnıng oghli, Yaqup Ishaqınnıng oghli, Ishaq İbrahimınnıng oghli, İbrahim Terahınnıng oghli, Terah Nahorınnıng oghli, **35** Nahor Sérugınnıng oghli, Sérug Ragħunıng oghli, Ragħu Pelegınnıng oghli, Peleg Ĕberınnıng oghli, Ĕber Shélahınnıng oghli, **36** Shélah Qainanınnıng oghli, Qainan Arpaxshadınnıng

oghli, Arpaxshad Shemning oghli, Shem Nuhning oghli, Nuh Lemexning oghli, **37** Lemex Metushelahnıng oghli, Metushelah Hanoxning oghli, Hanox Yaredınnıng oghli, Yared Mahalalınlıning oghli, Mahalalı Qénanning oghli, **38** Qénan Énoshınnıng oghli, Énosh Sétnıng oghli, Sét Adem'atıning oghli, Adem'ata bolsa, Xudanıng oghli idi.

4 Andin Eysa Muqeddes Rohqa tolup, Iordan deryasidin qaytip kélip, Roh teripidin chölbayawan'gha élip bérildi. **2** U u yerde qiriq kün Iblis teripidin sinaldi. U bu künlerde héchnerse yémidi. Künlər ayaghlaşqanda, uning qorsıqi taza achqanidi. **3** Emdi Iblis uninggha: — Sen eger Xudanıng Oghli bolsang, mushu tashqa: «Nan'gha aylan!» dep buyrughin — dédi. **4** Eysa uninggha jawaben: — [Tewratta]: «Insan peqet nan bilenla emes, belki Xudanıng herbir sözi bilenmu yashaydu» dep yézilghan, — dédi. **5** Iblis yene uni égiz bir tagħqa bashlap chiqip, bir deqiqe ichide dunyadiki barlıq döletlerni uningħha körsetti. **6** Iblis uningħha: — Men bu hakimiyetning hemmisini we uningħha tewe barlıq shanushewketlerni sanga teqdim qilim; chünki bular manga tapshurulghan, men uni kimge bérishni xalisam, shuningħha bérinen. **7** Eger bash qoyup manga sejde qilsang, bularning hemmisi séningki bolidu, — dédi. **8** Eysa uningħha jawab bérüp: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingħħila ibadet qil, peqet Uningla qulluqida bol!» dep yézilghan, — dédi. **9** Andin Iblis uni Yérusalémħa élip bardı we uni ibadetxanining eng égiz jayigha turghuzup: — Xudanıng Oghli bolsang, özüngni peske tashlap baqqin! **10** Chünki [Tewratta]: «[Xuda] Öz perishtilirige séni qogħdash heqqide emr qilidu»; **11** we, «Putungning tashqa urulup ketmesliki üçün, ular séni qollırıda kötürüp yürüdu» dep yézilghan, — dédi. **12** Eysa uningħha: — [Tewratta]: «Perwerdigar Xudayingħni sinighħuchi bolma!» depmu yézilghan, — dédi. **13** Iblis barlıq sinashlarni isħlitip chiqqandin kényin, uni waqtinche tashlap kétip qaldi. **14** Eysa Rohning kück-qudrithi ichide Galiliye ölkisige qaytip keldi. Shuning bilen uning xewer-shöhrithi etrapthiki herbir yurtlarga tarqaldi. **15** U ularning sinagogħırıda telim bérġili turdi we ularning ulughħashlirigha sazawer boldi. **16** U özi bēqip chong qilin'ghan yurti Nasaretke kélip, shabat kūni adettikidek sinagogqa kirdi we shundaqla [muqeddes yazmilar] oqushqa öre turdi **17** we Tewrattiki «Yeshaya» dégen

qisim uninggha tapshuruldi. U oram yazmini échip, munu sözler yézilghan yerni tépip oqudi: **18** — «Perwerdigarning Rohi méning wujudumda, Chünki U méni yoqsullargha xush xewerler yetküzüshke mesih qildi. Tutqunlарgha azadlıqni, We korlарgha körüşh shipasini jakarlashqa, Ezilgenlerni xalas qılıshqa, Perwerdigarning shapaet körсitidighan yilini jakarlashqa méni ewetti». **20** U yazmini türüwetip, sinagog xizmetchisige qayturup béríp, olturdi. Sinagogta olturghanlarning hemmisining közliri uningha tikilip turatti. **21** U köphchilikke: — Mana bu ayet bügün qulinqinglарgha anglan'ghinida emelge ashurulmaqta, — dédi. **22** Hemmisi uning yaxshi gépini qiliship, uning aghzidin chiqiwatqan shapaetlik sözlirige heyran qéliship: — Bu Yüsüpnинг oghli emesmu? — déyishti. **23** U larqha: — Shübhisizki, siler manga «Ey téwip, awwal özüngni saqayt!» dégen temsilni keltürüp, «Xewer tapqinimizdek, Kepernahum shehiride néme ishlar yüz bergen bolsa, mushu yerdimu, öz yurtungdimu shularni körsetmemsen?» dewatisiler, — dédi. **24** — Biraq shuni silerge berheq éytip qoyayki, héchqandaq peyghember öz yurti teripidin qobul qilin'ghan emes. **25** Men silerge shu heqiqetni eslitimenki, Ilyas [peyghember]ning waqtida, asman uda üch yil alte ay étılıp, dehshetlik bir qehetchilik barlıq zéminni basqanda, Israilda nurghun tul ayallar bar idi; **26** biraq Ilyas ularning héchqaysisining qéshigha emes, belki Zidonning Zarefat shehirdikи bir tul ayalning qéshighila ewetilgen. **27** We [shuninggha oxshash], Élisha peyghemberning waqtida, Israilda maxaw késilige giriptar bolghanlar nurghun bolsimu, lékin Suriyelik Naamandin bashqa, héchqaysisi saqaytilghan emes! — dédi. **28** Sinagogdikiler bu sözlerni anglap, hemmisi qattiq ghezeplendi; **29** ornidin turushup, uni sheherdin heydep chiqirip, shu sheher jaylashqan taghning léwige echiqip, tik yardin tashliwetmekchi bolushti. **30** Lékin u ularning arisidin bimalal ötüp, öz yoligha chiqip ketti. **31** U Galiliye ölkisining Kepernahum dégen bir shehirige chüshti, u yerde shabat künliride xelqqe telim béretti. **32** Ular uning telimige heyran qélishti, chünki uning sözi tolimu nopuzluq idi. **33** Emdi sinagogta napak jinning rohi chaplashqan bir kishi bolup, [uningdiki jin] qattiq awazda: **34** — Ey Nasaretlik Eysa, séning biz bilen néme karing?! Bizni yoqatqili keldingmu? Men séning kimlikning bilimen, Xudanıng Muqeddes

Bolghuchisisen! — dep towlap ketti. **35** Lékin Eysa jin'gha tenbih béríp: — Aghzingni yum! Uningdin chiq! — déwidi, jin héliqi ademni xalayıq ottorisida yiqitiwetip, uningdin chiqip ketti. Lékin uninggha héch zerer yetküzmidi. **36** Hemmeylen buningdin qattiq heyran bolushup, bir-birige: — Bu zadi qandaq ish! U derweqe hoquq we quğret bilen napak rohlargha emr qilsila, ular chiqip kétidiken, — déyishti. **37** Shuning bilen uning xewer-shöhriti etraptiki herbir yurtlарgha tarqaldi. **38** Eysa sinagogtin chiqip, Simonning öyige kirdi. Lékin Simonning qéynanisi éghir tep késili bolup qalghanidi; ular Eysadin uning hajitidin chiqishini ötündi. **39** U ayalning beshida turup, tepke tenbih bériwidi, tep shuan uningdin ketti. U derhal ornidin turup, ularni kütüshke bashlidi. **40** Kün pétishi bilenla, kishiler herxil késellerge giriptar bolghan yéqinliri bolsila, ularni uning aldigha élip kéishti. U larqha bir-birlep qolini tegküzip, ularni saqaytti. **41** Kishilerge chaplashqan nurghun jinlar ulardin chiqip: «Sen Xudanıng Oghli!» dep towlap kétetti. Lékin u larqha tenbih béríp, söz qilishigha yol qoymidi; chünki ular uning Mesih ikenlikini biletti. **42** Kün chiqishi bilen, u sheherdin chiqip, pinhan bir jaygha ketti. Biraq top-top xalayıq uni izdep yüretti; ular uni tapqanda aldigha kélip, uni arimizda qalsun dep kétishidin tosmaqchi bolushti. **43** Lékin u larqha: — Xudanıng padishahliqining xush xewirini bashqa sheher-yézilarghimu yetküzüshüm kérék; chünki men del bu ishqa ewetilgenmen, — dédi. **44** Shuning bilen u Galiliyediki sinagoglarda telim béríp yürüwerdi.

5 Shundaq boldiki, u Ginnisaret kölining boyida turghanda, xalayıq Xudanıng söz-kalamini anglash üchün uning etrapigha olisip qistiliship turatti. **2** U köl boyida turghan ikki kémini kördi. Béliqchilar bolsa kémidin chüshüp, [qırghaqt] torlirini yuyushuatatti. **3** U kémilerdin birige, yeni Simonningkige chiqip, uningdin kémini qırghaqtin sel yiraqlishni iltimas qildi. Andin u kémide olтурup top-top xalayıqqa telim berdi. **4** Sözi tügigendin kényin, u Simon'gha: — Kémini chongqurraq yerge heydep béríp, béliqlarni tutushqa torliringlarni sélinglar, — dédi. **5** Simon uninggha jawaben: — Ustaz, biz pütün kéchiche japa tartip héch nerse tutalmiduq. Biraq séning sözung bilen torni salsam salay, dédi. **6** Ular shundaq qiliwidi, nurghun béliqlar torgha chüshti; tor sökülüşhke bashlidi. **7** Shuning bilen ular bashqa kémidiki shériklerini yardenge kéislikke

isharet qilishti. Ular kélip, [béliqlarnı] ikki kémige liq qachiliwidi, kémiler chöktüp kétey dep qaldi. 8 Simon Pétrus bu ishni körüp, Eysanıng tızlırı aldıda yiqılıp: — Məndin yiraqlashqaysen, i Reb! Chünki men gunahkarmen! — dédi. 9 Chünki bunche köp béliq tutulghanlıqıdin u we uningha hemrah bolghanırını heyranlıq basqanıdi. 10 We Simonning shérikli — Zebediyning oghulları Yaqup bilen Yuhannamu hem shundaq heyran qaldi. Emdi Eysa Simon'gha: — Qorqmighin, buningdin kényin sen adem tutquchi bolisen — dédi. 11 Ular kémilerni qırghaqqı chiqırıp, hemme nersini tashlap qoyup, uningha egisip mangdi. 12 Shundaq boldiki, u sheher-yézilarning biride bolghanda, mana shu yerde, pütün bedinini maxaw bésip ketken bir adem bar idi; u Eysanı körüpla uning ayighıha özini étip uningdin: — Teqsir, eger sen xalisang, méni saqaytip pak qılalaysen! — dep yalwurdi. 13 Eysa qolını sozup uningha tegküzüp turup: — Xalaymen, paklan'ghın! — déwidi, bu ademning maxaw késili derhal uningdin ketti. 14 Eysa uningha: — Hazır bu ishni héchkimge éytma, belki udul bérıp kahin'gha özüngni körşitip, ularda bir guwahlıq bolush üchün, Musa bu ishta emr qılghandek özüngning saqaytilghining üchün bir [qurbanlıqni] sun'ghın, — dédi. 15 Lékin u toghrisidiki xewer téximu tarqılıp pur ketti; shuning bilen top-top xelq uning sözini anglash we öz aghriq-késellirini saqaytishi üchün uning aldığha yighılıp kéletti. 16 Halbuki, u pat-pat ulardin chékinip chöllük yerlerge bérıp dua qılatdı. 17 Shu künlerning biride shundaq boldiki, u telim bériwatqanda, yénida Perisiyler we Tewrat ehliliri olturatti. Ular Galiliye, Yehudiye ölkilirining herqaysı yéza-qışlaqları we Yérusalémdin kelgenidi. Perwerdigarning késellerni saqaytışh kück-qudrıti uningha yar boldı. 18 Shu peytte, mana birqanče kishi zembilge yatquzulghanı bir palechnı kötürüp keldi. Ular uni uning aldığha ekirishke intilishti. 19 Biraq ademlerning toliliqıdin késelni ekirishke amal tapalmay, ular ögzigə élip chiqıp, ögziidiki kahishlarnı échip, késelni öyning ichige zembilde yatqan halda xalayıqning otturisığa, Eysanıng aldığha chüshürdü. 20 U ularning ishenchini körüp [palechke]: — Burader, gunahliring kechürüm qilindi! — dédi. 21 Tewrat ustazlırı bilen Perisiyler köngülliride: — Bundaq kupyrluq sözligen bu adem kimdir?! Xudadın bashqa gunahlarnı kechüreleydighan kim bar? — dep oylashti. 22 Biraq Eysa ularning könglide eyib

izdeshlirini bilip yétip, jawaben: — Siler könglünglarda néminhqı eyib izdeysiler? 23 «Gunahliring kechürüm qilindi!» déyish asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» déyishmu? 24 Emma hazır silerning Insan'oghlining yer yüzide gunahlarnı kechürüm qilish hoquqıha ige ikenlikini bilishinglar üchün, — U palech késelge: — Sanga éytayki, ornungdin tur, ornungni yighishturup öyungge qayt! — dep buyrudi. 25 Héliqi adem derhal ularning aldida ornidin des turup, özi yatqan zembilni élip, Xudani ulughlighiniche öyige qaytti. 26 Hemmeylenni dehshetlik heyranlıq bastı; ular Xudani ulughliship, qorqunchqa chömgən halda: — Biz bugün tilsimat ishlarnı körduq! — déyishti. 27 Bu ishlardın kényin, u yolgha chiqıp, Lawiy isimlik bir bajgırnı kördi. U baj yighidighan orunda olturatti. U uningha: — Manga egeshkin! — dédi. 28 U ornidin turup, hemmini tashlap, uningha egeshti. 29 Lawiy öyide uningha katta bir ziyapet berdi. Ular bilen zor bir top bajgırlar we bashqılar mu shu yerde hemdastıxan bolghanıdi. 30 Biraq Perisiyler we ularning éqimidiki Tewrat ustazlırı ghudungshup uning muxlislirıgha: — Siler néminhqı bajgır we gunahkarlar bilen bir dastixanda yep-ichip olturisiler? — dep aghrinishti. 31 Eysa ulargha jawaben: — Sagħlam ademler emes, belki késel ademler téwipqa mohtajdur. 32 Men heqqaniylarnı emes, belki gunahkarlarnı towigha chaqırghili keldim, — dédi. 33 Andin ular uningdin: — Néminhqı Yehyanıng muxlislirı daim roza tutup dua tilawet qılıdu, Perisiylerning muxlislirimu shundaq qılıdu, lékin séning muxlisliring yep-ichipla yüridighu! — dep sorashti. 34 U ulargha: — Toyi boluwaqtqan yigit toyda toy méhmanlırı bilen hemdastıxan olturghan chaghda ularnı roza tutquzalamıslı? 35 Emma shu künler kéliduki, yigit ulardin élip kétildi, ular shu künlerde roza tutidu. 36 U ulargha bir temsilmü keltürdi: — Héchkim yéngi könglektin yirtip, uni kona könglekkə yamaq qilmaydu. Undaq qılsa, yéngi köngleknimü yirtqan bolidu, shundaqla yéngidin alghan yamaqmu kona könglekkə mas kelmeydu. 37 Shuningdek, héchkim yéngi sharabnı kona tulumlарgha qachılımaya. Undaq qılsa, yéngi sharabning [köpüshi bilen] tulumlar yérilidu-de, sharabmu töküüp kétidu; tulumlar mu kardin chiqıdu. 38 Shunga yéngi sharab yéngi tulumlарgha qachılımish kerek, shundaqta ikkilisi saqlınıp qalıdu. 39 Uning üstige, héchkim kona sharabtin kényin yéngisini

ichishni xalimaydu, chünki u: «Boldi, konisi yaxshil!» deydu.

6 İkkinci «muhim shabat künü», u bughdayliqlardin ötüp kététiwatatti. Uning muxlisliri bashaqlarni üzüwélip, aliqinida uwulap yewatatakti. **2** Lékin buni körgen bezi Perisiyler ulargha: — Siler némishqa shabat künü Tewratta cheklen'gen ishni qilisiler? — déysihti. **3** Eysa ulargha jawaben: — Siler hetta Dawut [peyghember] we uning hemrahlirining ach qalghanda néme qilghanlıqını [muqeddes yazmilardin] oqumığhanmusiler? **4** Démek, u Xudanıng öyige kirip, [Xudagħha] atalghan, [Tewratta] kahinlardin bashqa herqandaq ademning yéyeshi cheklen'gen «teqdim nanlar»ni [sorap] élip yégen we hemrahlirighimu bergen — dep jawab berdi. **5** Axirida u ulargha: — Insan'oghli shabat küniningmu Igisidur, — dédi. **6** Yene bir shabat künü shundaq boldiki, u sinagogqa kirip telim bériwatattı. Sinagogta ong qoli yigilep ketken bir adem bar idi. **7** Emdi Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning üstidin erz qilghudek birer ishni izdep tapayli dep, uning shabat künimü késel saqaytidighan-saqaytmaydighanlıqını paylap yürüshetti. **8** Biraq Eysa ularning könglidikini bilip, qoli yigilep ketken ademge: — Ornundin tur, otturigha chiqqin! — déwidi, héliqi adem ornidin qopup shu yerde turdi. **9** Andin Eysa ulargha: — Silerdin sorap baqaychu, Tewratqa uyghun bolghini shabat künü yaxshiliq qilishmu, yaki yamanlıq qilishmu? Janni qutquzushmu yaki jan'gha zamin bolushmu? — dep soridi. **10** Etrapidikilerning hemmisige nezer salghandin kényin, u héliqi ademge: — Qolungi uzat, — dédi. U shundaq qilishi bilenla qoli eslige keltürülüp ikkinchi qoligha oxshash boldi. **11** Lékin ular ghezeptin hoshini yoqitip, Eysagħa qandaq taqabil turush toghrisida meslihetlishishke bashħidi. **12** Shu künlerde shundaq boldiki, u dua qilishqa tagħha chiqtı we u yerde Xudagħa kēchicħe dua qildi. **13** Tang atqanda, muxlislirini aldigha chaqirip, ularning ichidin on ikkiylenni tallap, ularni rosul dep atidi. **14** Ular: Simon (Eysa uni Pétrus depmu atighan) we uning inisi Andiriyas; Yaqup we Yuhanna, Filip we Bartolomay, **15** Matta we Tomas, Alfayning oghli Yaqup we milletperwer dep atalghan Simon, **16** Yaqupning oghli Yehuda we kényin uningħha satqunluq qilghan Yehuda Ishqariyotlar idi. **17** Eysa [rosulliri] bilen tagħdin chūshüp, bir tüzlenglikte turatti. Shu yerde nurghun muxlisliri hemde pütkül Yehudiye ölkisidin we Yérusalémdin,

Tur we Zidon sheherlirige qaraydighan déngiz boyidiki yurtlardin top-top kishiler yighilishti. Ular uning telimlirini anglash we késellirige shipaliq izdesh üçün kelgenidi. **18** Napak rohlardin azablan'ghanlarmu shipaliq tépishti. **19** Bu top-top ademlerning hemmisi qollirini uningħha tegħkuzuwélishqa intiletti; chünki kūch-quđret uning wujudidin chiqip ularning hemmisige shipaliq bériwatattı. **20** Shuning bilen u bésħimi kötürüp muxlislirigha qarap mundaq dédi: — «Mubarek, ey yoqsullar! Chünki Xudanıng padishahliqi silerningkidur. **21** Mubarek, ey hazır ach qalghanlar! Chünki siler toluq toyunisiler. Mubarek, ey yighlawatqanlar! Chünki külüdighan bolisiler. **22** Kishiler Insan'oghlini wejedin silerdin nepretlense, silerni özliridin chetke qaqsa, silerge töħmet-haqaret qilsa, naminglarni rezil dep qarġħisa, silerge mubarek! **23** Shu künü shadlinip tentene qilip sekrengħar. Chünki mana, ersħte bolghan in'amingħar zordur. Chünki ularning ata-bowlirli [burunqi] peyghemberlergimu oxshash isħlarni qilghan. **24** — Lékin halinglargaħha way, ey baylar! Chünki siler alliqachan rahet-paraghitingħarha ige boldungħar! **25** Halinglargaħha way, ey qarni toyun'ghanlar! Chünki siler ach qalisiler. Halinglargaħha way, ey külüwatqanlar! Chünki haza tutup yighlaysiler. **26** Hemmeylen silerni yaxshi dégende, halinglargaħha way! Chünki ularning ata-bowlirli [burunqi] saxta peyghemberlerge shundaq qilghan». **27** — Biraq manga qulaq salghan silerge shuni éytip qoyayki, dūħmenliringħarha méħir-muhebbet körśitingħar; silerge öħġ bolghanlargaħha yaxshiliq qilingħar. **28** Silerni qarġħighanlargaħha bext tilengħar; silerge yaman muamilide bolghanlarrhimu dua qilingħar. **29** Birsi mengzingge ursa, ikkinchi mengzingħimu tutup ber; birsi chapiningni ēliwalimen dése, könglikingħimu ayimay bergen. **30** Birsi sendin birnēme tilise, uningħha bergen. Birsi séring birer nersengni élip ketse, uni qayturup bérishni sorima. **31** Bashqilarning özüngħarha qandaq muamile qilishini ümid qilsangħar, silermu ularħha shundaq muamile qilingħar. **32** Eger siler özüngħarni yaxshi körgenlergila méħir-muhebbet körsetsengħar, undaqda silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu özini yaxshi körgenlerge méħir-muhebbet körśitidigu. **33** Eger siler özüngħarha yaxshiliq qilghanlarrghila yaxshiliq qilsangħar, undaqta silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarmu shundaq qilidighu! **34** Eger siler qerzni «choqum qayturup

béridu» dep oylighanlarga bersenglar, undaqtı silerde néme shapaet bolsun? Chünki hetta gunahkarlarımı eynen qayturup alımız dep bashqa gunahkarlarga qerz bérídighu! **35** Lékin siler bolsanglar, düshmininglарghimu méhir-muhebbet kórsitinglar, yaxshılıq qilinglar, bashqılargha ötne béringlar we «Ular bizge bérnéme qayturidu» dep oylimanglar. Shu chaghda, in'aminglar zor bolidu we siler Hemmidin Aliy Bolghuchining perzentliri bolisiler. Chünki u tuzkorlarga we rezillerimü méhribanlıq qılıdu. **36** Atanglar méhriban bolghinidek silermu méhriban bolunglar. **37** — Bashqılarning üstidin höküm qılıp yürmenglar. Bolmisa, siler [Xudanıng] hökümige uchraysiler. Bashqılarnı gunahqa békitmenglar we silermu gunahqa békítilemiser. Bashqılarnı kechürünqlar we silermu kechürüm qiliniser. **38** Béringlar we silergimu bérilidu — hetta chong ölcigüchke liq chingdap, silkip toldurulup üstidin téship chüshkidek derijide qoynunglarga töküp bérilidu. Siler bashqılargha qandaq ölcem bilen ölcəp bersenglar, silergimu shundaq ölcem bilen ölcəp bérilidu. **39** Andin u ularıgha temsil éytip mundaq dédi: — Qarighu qarighuni yétilip mangalamdu? Undaq qilsa, her ikkisi orekke chüshüp ketmemdu? **40** Muxlis ustazidin üstün turmaydu; lékin takamullashurulghını ustazığa oxshash bolidu. **41** Emdi néme üchün buradiringning közidiki qilni körüp, öz közüngdiki limni bayqiyalmaysen?! **42** Sen qandaqmu öz közüngde turghan limni körmeye turup buradiringha: «Qéni, közüngdiki qilni éliwétey!» déyeleysen?! Ey saxtipenz! Awwal özüngning közidiki limni éliwet, andin éniq körüp, buradiringning közidiki qilni éliwételeyen. **43** Chünki héchqandaq yaxshi derex yaman méwe bermeydu, héchqandaq yaman derexmu yaxshi méwe bermeydu. **44** Herqandaq derexni bergen méwisiidin perq etkili bolidu. Chünki tikendin enjünni üzgili bolmas, yantaqtın üzüm üzgili bolmas. **45** Yaxshi adem qelbidiki yaxshılıq xezinisidin yaxshılıq chiqiridu; rezil adem qelbidiki rezillik xezinisidin rezillikni chiqiridu. Chünki qelb némige toldurulghan bolsa, éghizdin shu chiqidu. **46** — Siler némishqa méni «Reb! Reb!» deysiler-yu, biraq silerge éytqanlırmıgha emel qilmaysiler? **47** Emise, méning aldimıgha kélip, sözlirimni anglap emel qilghan herkimning kimge oxshıghanlıqını silerge kórsitip béréy. **48** U xuddi chongqur kolap, ulini qoram tashning üstige sélip

öy salghan kishige oxshaydu. Kelkün kelgende, su éqimi u öyning üstige zerb bilen urulghını bilen, uni midir-sidir qilalmıdi, chünki u puxta sélin'ghan. **49** Lékin sözlirimni anglap turup, emel qilmaydighan kishi bolsa, quruq yerning üstigeulsiz öy salghan kishige oxshaydu. [Kelkün] éqimi shu öyning üstige urulushi bilen u örülüp ketti; uming örülüshi intayın dehshethlik boldi!

7 Eysa köpchilikke bu sözlerning hemmisini qılıp bolghandin kényin, Kepernahum shehirige [qayta] kirdi. **2** U yerde melum bir yüzbéshining etiwarlıq quli éghir késel bolup, sekratta yatatti. **3** Yüzbéshi Eysanıng xewirini anglap, birnechche Yehudiy aqsaqlı uning yénigha bérip, uning kélip qulını qutquzushi üçhün ötünüşke ewetti. **4** Ular Eysanıng aldığa kelgende uningha: — Bu ishni tiligüchi bolsa, tilikini ijabet qılıshıngizha heqiqeten erziyidighan adem. **5** Chünki u bizning [Yehudiy] élimizni yaxshi kóridu we hetta biz üçhün bir sinagogmu sélip berdi, — dep jiddiy qiyapette ötünüshti. **6** Eysa ular bilen bille bardi. Biraq öyige az qalghanda, yüzbéshi Eysanıng aldığa birnechche dostını ewetip uningha mundaq dégzidi: — «Teqsir, özlirini aware qilmisila, özlirining torusumning astığa kélishlirige erzimeyem. **7** Shunga özümnimü silining aldilirığa bérishqa layıq hésablımidim. Sili peqet bir éghiz söz qılıp qoysila, qulum saqiyip kétidu. **8** Chünki menmu bashqa bırsining hoquqi astidiki ademmen, qol astımidı leshkerlirim bar. Birige bar désem baridu, birige kel désem, kéléidu; qulumgha bu ishni qil désem, u shu ishni qılıdu». **9** Eysa bu gepni anglap [yüzbéshıgha] teejjüblendi. U burulup keynige egeshken xalayıqqa: Derweqe, hetta Israildimu bundaq zor ishenchni tapalmıghanıdim! — dédi. **10** Yüzbéshi ewetken kishiler qaytip barghanda, késel bolghan qulning sellimaza saqayghanlıqını kórdi. **11** Bu ishtin kényin u Nain dégen bir sheherge bardi. Uning muxlisliri we yene top-top kishiler uningha egiship mangdi. **12** U sheher qowuqığa yéqinlashqanda, mana kishiler jinaza kötürüp chiqiwatqanı. Ölgüchi anisining yekke-yégane oghlı idi, uning üstige anisi tul ayal idi. Sheherdin chong bir top adem ayalgha hemrah bolup chiqqanı. **13** Reb uni körüp, uningha ichini aghritip: — Yighlimighin, — dédi. **14** Shuning bilen u ötüp, tawutqa qolını tegküziwidı, tawut kötürgenler toxtidi. U: — Yigit, sanga éytimen, oyghan! — dédi. **15** Ölgüchi bolsa ruslinip tik olturdu we gep qılıshqa

bashlidi. [Eysa] uni anisigha tapshurup berdi. 16 Hemmeylenni qorqunch bésip, ular Xudani ulughlap: — «Arimizda ulugh bir peyghember turghuzuldi!» we «Xuda Öz xelqini yoqlap keldi!» — déyishti. 17 Uning toghrisidiki bu xewer pütün Yehudiye zémini we etraptiki rayonlарgha tarqilip ketti. 18 Yehyaning muxlisliri emdi bu barlıq ishlarning xewirini uningha yetküzdi. Yehya muxlisliridin ikkiyenni özige chaqirip, 19 Ularni Eysaning alдigha ewetip: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» dep sorap kélishke ewetti. 20 Ular Eysaning alдigha béríp: — Chömüldürgüchi Yehya bizni sendin: «Kélishi muqerrer zat özüngmu, yaki bashqa birsini kütüshimiz kérekmu?» dep sorap kélishke yéningha ewetti — dédi. 21 Del shu waqitta [Eysa] aghriq-silaq we késel-waba basqan we yaman rohlar chaplashqan nurghun kishilerni saqaytti we nurghun qarighularni köridighan qildi. 22 Shuning bilen u [Yehyaning muxlislirigha]: — Siler qaytip béríp, Yehyagha öz anglighan we körgenliringlar toghruluq xewer yetküzüp — «Korlar köreleydighan we tokurlar mangalaydighan boldi, maxaw késili bolghanlar saqaytildi, gaslar angliyaydighan boldi, ölgenlermu tirildürüldi we kembeghelleger xush xewer jakarlandi» — dep éytinglar. 23 [Uningha yene]: «Medin gumanlanmay putliship ketmigen kishi bolsa bextlikтур!» dep qoyunglar, — dédi. 24 Yehyaning elchiliri ketkendin kényin, u top-top ademlerge Yehya toghruluq söz échip: — «Siler [burun Yehyani izdep] chölge barghininglarda, zadi némini körgili bardinglar? Shamalda yelpünüp turghan qomushnimu? 25 Yaki ésil kiyim kiygen bir erbabnimu? Mana, ésil kiyimlerni kiygen, eysh-ishret ichide yashaydighanlar padishahlarning ordiliridin tépildughu! 26 Emdi siler néme körgili bardinglar? Bir peyghembernimu? Durus, emma men shuni silerge éytip qoyayki, [bu bolsa] peyghemberdinmu üstün bir bolghuchidur. 27 Chünki [muqeddes yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingha elchimni ewetimen; U séning aldingda yolungi teyyarlaydu» — dep yézilghan söz mana del uning toghrisida yézilghandur. 28 Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, ayallardin tughulghanlar arisida Yehyadinnu ulughi yoq; emma Xudanining padishahliqidiki eng kichik bolghinimu uningdin ulugh turidu 29 (emdi [Yehyani] anglighan puqlalar, hetta bajgırlarmu Xudanining yolini toghra dep

Yehyaning chömüldürüshi bilen chömüldürülgenidi. 30 Lékin Perisiyler we Tewratshunaslar Yehyaning chömüldürüşini qobul qilmay, Xudanining özlirige bolghan meqset-iradisini chetke qaqqanidi). 31 Lékin bu zamanning kishilirini zadi kimlerge oxshitay? Ular kimlerge oxshaydu? 32 Ular xuddi reste-bazarlarda olturuwélip, bir-birige: «Biz silerge sunay chélip bersekmu, ussul oynimidinglar», «Matem pedisige chélip bersekmu, yigha-zar qilmidinglar» dep [qaqshaydighan tuturuqsiz] balilargha oxshaydu. 33 Chünki Chömüldürgüchi Yehya kélip ziyapette olturmaytti, [sharab] ichmeytti. Shuning bilen siler: «Uningha jin chaplishiptu» déyishisiler. 34 Insan'oghli bolsa kélip hem yeysu hem ichidu we mana siler: «Taza bir toymas we meyxor iken. U bajgırlar we gunahkarlarning dostidur» déyishisiler. 35 Lékin danalıq bolsa özining barlıq perzentliri arqliq durus dep tonulidu». 36 Perisiylerdin biri uningdin öyümde méhman bolsingiz dep ötündi. Emdi u Perisiyning öyige kirip dastixanda olturdu. 37 We mana, u sheherde buzuq dep tonulghan bir ayal Eysaning bu Perisiyning öyide dastixanda olturghanlıqini anglap, aq qashtéshidin yasalghan bir qutida murmekki élip keldi. 38 U yighilghan péti uning keynide, putigha yéqin turup, köz yashliri qilip, putlirini hól qiliwetti; andin chachliri bilen uning putlirini értip qurutti hem putlirini toxtimay söyüp, üstige etir sürdi. 39 Emdi uni chaqirghan Perisiy bu ishni körüp, ichide: «Bu adem rast peyghember bolghan bolsa, özige tégiwatqan bu ayalning kim we qandaq ikenlikini bilettili. Chünki u bir buzuql!» dep oylidi. 40 Shuning bilen Eysa uningha jawaben: — Simon, sanga deydighan bir gépim bar, — dédi. — Éyting, ustaz, — dédi Simon. 41 — Ikkı adem melum bir qerz igisige qerzdar iken. Biri besh yüz kümüsh dinargha, yene biri bolsa ellik kümüsh dinargha qerzdar iken. 42 Lékin her ikkisining qerzni qayturgehili héchnersisi bolmighachqa, qerz igisi méhribanlıq qilip her ikkisining qerzini kechürüm qiptu. Séningche, ularning qaysisi uni bekrek söyidu? — dep soridi Eysa. 43 Simon jawaben: — Méningche, [qerzi] köprek kechürüm qilin'ghan kishi, — dédi. — Toghra höküm qilding, — dédi Eysa. 44 Andin héliqi ayalgha burulup, Simon'gha: — Bu ayalni kördüngmu? Men öyungge kirginim bilen, sen putlirimni yuyushqa su bermigeniding; lékin u köz yéshi bilen putlirimni yudi we chéchi bilen értip qurutti. 45 Sen méni salam béríp söymiding; lékin u

men kirkendin tartip putlirimni söyüshtin toxtimidi. **46** Sen beshimghimu may sürkimegeniding; biraq u méning putlirimgħha murmekkini sürkep qoydi. **47** Shunga shuni sanga éytip qoyayki, uning nurghun gunahliri kechürüm qilindi. Chünki mana, uning körsetken méhir-muhebbiti chongqur emesmu? Emma kechürumi az bolghanlarning méhir-muhebbetni körsitishimu az bolidu, — dédi. **48** Andin u ayalgha: — Gunahliring kechürüm qilindi, — dédi. **49** Ular bilen hemdastixan olturghanlar könglide: «Kishilerning gunahlirinimu kechürüm qilghuchi bu adem zadi kimdu?» déyishti. **50** Eysa héliqi ayalgha: — Étiqading séni qutquzdi; aman-xatirjemlik bilen qaytqin! — dédi.

8 Kéyin, [Eysa] shu yurtlarni kézip, shehermu-sheher, yézimu-yéza Xudaning padishahliqining xush xewirini élan qilip jakarlidi; on ikkiylenmu uning bilen birge bardi. **2** Uning bilen bille barghanlardin yene yaman rohlar din we aghriq-silaqlardin saqaytilghan bezi ayallarmu bar idi; ularning arisida özidin yette jin heydep chiqirilghan Meryem (Magdalliq dep atalghan), **3** Hérod [xan]ning saray għojidari Xuzaning ayali Yoanna, Suzanna we bashqa nurghun ayallarmu bar idi. Bular öz mal-mülükli bilen u [we uning muxlisirining] hajetliridin chiqatti. **4** Chong bir top ademler yighilghanda, shundaqla herqaysi sheherlerdin kishiler uning yénigha kelgende, u ulargha bir temsil sözlep berdi: **5** — «Uruq chachquchi uruq chachqili [étizgha] chiqiptu. Uruq chachqanda, uruqlardin beziliri chighir yol üstige chüshüp, dessilip kétiptu we asmandiki uchar-qanatlar kēlip ularni yep kétiptu. **6** Bashqa beziliri tashliq yerge chüshüptu. Yerde nemlik bolmighachqa, ünüp chiqqini bilen qurup kétiptu. **7** Bashqa beziliri tikenlerning arisigha chüshüptu, tikenler maysilar bilen teng ösüp maysilarni bogħuwaptu. **8** Bashqa beziliri bolsa yaxshi tupraqqa chüshüptu. Ün'gedin kéyin, yüz hesse hosul béríptu». Bularni dégendifin kéyin u yuqiri awaz bilen: — Anglighudek qulqi barlar buni anglisun! dep towldi. **9** Kéyin uning muxlisiri uningdin: — Bu temsilning menisi néme? — dep soridi. **10** U ulargha mundaq dédi: — Xudaning padishahliqining sirlirini bilish silerge nésip qilindi. Biraq bu isħilar qalghan bashqilargħa temsiller bilenla éytildi. Meqsiti shuki, «Ular qarismu kormeydu, anglisimu chüshenmeydu». **11** Emdi temsilning menisi mundaq: — Uruq bolsa, Xudaning söz-kalamidur. **12** Chighir yol boyidikiler

bolsa mushular: Ular söz-kalamni anglaydu; lékin Iblis kēlip, ularning ishinip qutquzulushining aldini élihi üchün ularning qelbidiki sözni élip kétidu. **13** Tashliq yerge chūshken uruqlar söz-kalamni anglighan haman xushalliq bilen qobul qilghanlargħha temsil qilin'għan. Ularda yiltiz bolmighachqa, peqet bir meħel ishinip, andin sinaq-müshkulluk waqt kelgende, [étiqadtn] téyilip kétidu. **14** Tikenlikke chūshken uruqlar bolsa shundaq ademlerni körsetkenki, sözni anglighan bolsimu, yolha chiqqandin kéisin bu paniy hayattiki endishiler, bayliqlar we halawetlerning éziqturushliri bilen bogħulup, uruq pishmay hosul bermeydu. **15** Lékin yaxshi tupraqqa chéchilghan uruqlar bolsa — söz-kalamni anglap, semimiy we yaxshi qelbi bilen uni tutidighanlarni körsitidu; bundaq ademler sewrcharliq bilen hosul bérídu. **16** Héchkim chiraghni yéqip qoyup üstige idishni kömtürüp qoymas yaki kariwat astigha turghuzmas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni körídu. **17** Chünki yosħurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay, yoruqluqqa chiqmay qalmaydu. **18** Shuning üchün, anglisinglarning qandaq ikenlikige köngül qoyunglar! Chünki kimde bar bolsa, uningħha téximu kōp bérílidi; emma kimde yoq bolsa, hetta bar dep hasabliġhimu uningdin mehrum qilinidu. **19** Emdi uning anisi we iniliri uning bilen körüşkili keldi. Lékin adem nurghun bolghachqa, yénigha kéklemigenidi. **20** Shuning bilen birsi uningħha: — Aningiz we iniliringiz siz bilen körüşhimiz dep, sirtta turidu, — dédi. **21** Lékin u jawaben: — Méning anam we aka-uka qérindashlirim bolsa Xudaning sözini anglap, uningħha emel qilghuchilardur, dédi. **22** We shundaq boldiki, shu künlerdin biri, u muxlisliri bilen bir kémige chüshüp, ulargha: — Kölning u qéttiga barayli, — dédi. Shuning bilen ular yolgha chiqti. **23** Kéme kétiwaqtqanda u uyqugħha ketkenidi. Kölge tuyqsiz qara boran kēlip, kémige su toshup kētip, ular xewpte qaldi. **24** Muxlislar kēlip uni oyghitip: — Ustaz, ustaz, tūgħishidighan boldu! — dédi. Lékin u ornidin turup, boran'għa we dawalghughan dolqunlарha tenbih berdi; hemmisi toxtap, tinch boldi. **25** U muxlislirigha qarap: — Ishenchingħar nege ketti? — dédi. Ular hem qorquħup, hem bekmu heyran bolup, birbirige: — Bu adem zadi kimdu, buyruq qilsa, hetta shamallar we dolqunlarmu uningħha bojsunidiken-he! — dep kétishti. **26** Shuning bilen ular Galiliyening

udulidiki Gérasaliqlarning yurtigha yétip bardi. **27** U qirghaqqha chiqishi bilenla, uzundin béri jinlar chaplashqan, sheherdin kelgen melum adem uning aldigha keldi. Bu adem kiyim kiymey, héch öyde turmay, gorler arisida yashaytti. **28** Lékin u Eysani körüpla warqirap, uning ayighigha yiqlip qattiq awaz bilen: — Hemmidin Aliy Xudaning Oghli Eysa, séning men bilen néme karing! Sendin ötünimenki, méni qynimal! — dep towlap ketti. **29** Chünki Eysa napak rohning uningdin chiqishini buyruwatatti (chünki jin nurghun qétim uni tutuwalghanidi; u chaghlarida kishiler uning put-qollirini kishen-zenjirler bilen baghlap uni qamap qoyghan bolsimu, u zenjirlerni üzüp qéchip chiqqan we jin teripidin chölbayawanlargha heydiwétilgenidi). **30** Eysa bu ademdin: — Isming néme? — dep soriwidi, u: — Ismim «Qoshun», — dédi. Chünki nurghun jinlar uning ichige kirip chaplishiwalghanidi. **31** Emdi ular Eysadin özllirini tégi yoq hangha ketkümeslikni ötünüp yalwurdi. (Abysos g12) **32** Shu yerde tagh baghrida chong bir top tongguz padisi ozuqliniwatatti. Jinlar Eysagha yalwurup, tongguzlarning téniqe kirishke ijazet bérishini ötündi. U ulargha ijazet berdi. **33** Jinlar shu ademdin chiqip, tongguzlarning téniqe kiriwaldi; shuning bilen pütkül tongguz padisi tik yardin étilip chüshüp, kölge gherq boldi. **34** Tongguzlarni baqquchilarmu bu weqeni körüp u yerdin qéchip, sheher-yézilarda bu xewerni tarqatti. **35** Xalayiq zadi néme ish bolghanliqini körgili chiqti; Eysaning aldigha kelgende, shu yerde özidin jinlar chiqqan héliqi ademning kiyim-kéchekni kiyip, es-hoshi jayida halda Eysaning ayighi aldida olтурghinini kördi; ular qorqup kétishti. **36** Bu weqeni körgenlermu jinlar chaplashqan ademning qandaq saqaytighinini köpchilikke teswirlep berdi. **37** Andin Gérasaliqlarning yurtidikiler we etrapidiki barliq kishiler uning ularning arisidin kétishini ötünüşti. Chünki dehshetlik qorqunch ularni basqanidi. Shunga u kémige chüshüp, qaytishqa yol aldi. **38** Emma jinlar özidin chiqip ketken héliqi adem uningha, Men sen bilen bille kétey, — dep yalwurdi. Lékin u uni yolgha sélip: **39** — Öyungge qaytip béríp, Xudaning sanga shunche chong ishlarni qilip bergenlikini yetküzgin, — dédi. U adem qaytip béríp, pütkül sheherni arilap, Eysaning özige shunche chong ishlarni qilip bergenlikini élan qildi. **40** Eysa qaytip kelginide, shundaq boldiki, xalayiq uni xushalliq bilen qarshi élishti; chünki hemmeylen uning qaytip kélishini

kütüp turatti. **41** We mana, bir kishi, sinagogning chongi bolghan Yairus isimlik kishimu Eysaning aldigha kélip ayighigha özini étip, uning öyige bérishini ötündi. **42** Chünki uning on ikki yashliq yalghuz qizi sekratta idi. Eysa u yerge barghinida, top-top kishiler uning etrapigha zich oliship uni qistishatti. **43** Arisida xun tewresh késilige giriptar bolghinigha on ikki yil bolghan bir ayal bar idi; u bar-yoqini téwiplargha xejlep tügetken bolsimu, héchqaysisidin shipa tapmighaniken. **44** U [Eysaning] arqisidin kélip, uning tonining péshini siliwidi, shuan xun toxtdi. **45** Eysa: — Manga qol tegküzgen kim? — dep soridi. Hemmeylen inkar qilghanda, Pétrusmu we uning bilen bolghanlarmu: — Ustaz, xalayiq top-top bolup töt etrapingni oliship, séni qistishiwatqan yerde, sen «Manga tegken kim?», dep soraysen'ghu? — dédi. **46** Lékin Eysa: — Yaq! Birsi manga tegdi; chünki wujudumdin qudretning chiqip kétiwatqinini sezdim, — dédi. **47** Héliqi ayal özining yoshurup qalalmaydighanliqini bilip, titrigen halda uning aldigha yiqildi we köpchilik aldida özining néme sewebtin Eysagha qol tegküzgenlikini, shundaqla shuan qandaq saqayghanlikini étti. **48** Eysa uninggha: — Yüreklik bol, qizim, ishenching séni saqaytti! Aman-xatirjemlik bilen mangghin! — dédi. **49** U söz qiliwatqanda, sinagog chongining öyidin chiqqan bireylen kélip sinagog chongigha: — Qizingiz jan üzdi. Emdi ustazni kayitmighin, — dédi. **50** Lékin Eysa buni anglap uninggha: — Qorqmighin! Peqet ishenchte bol, u saqiyip kétidu, — dédi. **51** U öyge barghanda Pétrus, Yuhanna, Yaqup we qizning atanasisidin bashqa héchkimning özi bilen bille öyge kirishige ruxset qilmidi. **52** U yerdikiler xemmisi qizgha matem tutup yığha-zar kötürüwatatti. Lékin u: — Boldi, yighlimanglar! Chünki qiz ölmidi, peqet uxlap qaptu! — dédi. **53** Ular bolsa qizning alliqachan jan üzdi dep bilgechke, uni mesxire qildi. **54** Lékin u ularni chiqiriwétip, qizning qolidin tartip: — Balam, ornungdin tur, — dep chaqirdi. **55** [Qizning] rohi qaytip kélip, u derhal ornidin turdi. U qizgha yégüdekkirnéme bérishni étti. **56** Qizning ata-anisi intayin heyran qélishti. Lékin u ulargha bu ishni héchkimge éytmasliqni tapilidi.

9 Eysa on ikkiyenni chaqirip, ulargha barliq jinlarni heydiwétish we késellerni saqaytishqa quğret we hoquq berdi. **2** Andin ularni Xudaning padishahliqini jar qilish we késellerni saqaytishqa ewetti. **3** U

ulargha: — Siler seper üchün héch nerse almanglar, ne hasa, ne xurjun, ne nan, ne pul éliwalmanglar; birer artuq yektekmu éliwalmanglar. **4** We qaysi öyge [qobul qilinip] kirsenglar, u yurttin ketküche shu öyde turunglar. **5** Emdi qaysi yerdiki kishiler silerni qobul qilmisa, u sheherdin chiqqininglarda ulargha agah-guwah bolsun üchün ayighinglardiki topinimu qéqiwétinglar! — dédi. **6** Muxlislar yolgha chiqip, yéza-qishlaqlarni arilap xush xewerni élan qilip, hemme yerde késellerni saqaytti. **7** Emdi Hérod hakim uning barliq qilghanliridin xewer tépíp, qaymuqup qaldi. Chünki beziler: «Mana Yehya ölümdin tiriliptul!» dése, **8** yene beziler: «Ilyas peyghember [qayta] peyda boldi» we yene bashqilar: «Qedimki peyghemberlerdin biri qaytidin tiriliptul» deytti. **9** Hérod: «Men Yehyaning kallisini aldurghanidim, emdi men mushu gépini anglawatqan zat zadi kimdu?» — dédi. Shuning bilen u uni körüşh pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa qaytip kélip, özlirining qilghan ishlirining hemmisini Eysagha melum qildi. U ularni élip, xupiyane halda Beyt-Saida dégen sheherdiki xilwet bir yerge keldi. **11** Biraq xalayiq buningdin xewer tépíp uningha egiship keldi. U ularni qarshi élip, ulargha Xudaning padishahliqi toghrisida sözlidi we shipagha mohtajlarni saqaytti. **12** Kün olturay dégende, on ikkiylen uning aldigha kélip uningha: — Xalayiqni yolgha salsang, ular etraptili yéza-qishlaqlargha we étizlарgha béríp qon'ghudek jaylar we ozuq-tüllük tapsun; chünki mushu yer chöllük iken, — dédi. **13** Lékin u ulargha: — Ularga özünglar ozuq béringlar, — dédi. — Bizde peqet besh nan bilen ikki béliqtin bashqa nerse yoq. Bu barliq xelqke ozuq-tüllük sétiwélip kélemdüq? — déyishti ular. **14** Chünki shu yerde yighilghan erlerningla sani besh mingche idi. U muxlislargha: — Xalayiqni elliktin-elliktin bölüp olturghuzunglar, — dédi. **15** Ular uning déginiche qilip hemmeylenni olturghuzdi. **16** Eysa besh nan bilen ikki béliqni qoligha élip, asman'gha qarap [Xudagha] teshekkür étip bularni beriketlidi. Andin ularni oshtup, xalayiqqa sunup bérish üchün muxlislirigha berdi. **17** Hemmeylen yep toyundi. Andin shulardin éship qalghan parchilirini on ikki séwetke yighip qachilidi. **18** We shundaq boldiki, u özi yalghuz dua qiliwatqanda, muxlisliri yénida turatti. U ulardin: — Xalayiq méni kim deydu? — dep soridi. **19** Ular jawaben: — Beziler séni Chomüldürgüchi Yehya, beziler Ilyas [peyghember], we yene beziler qedimki peyghemberlerdin biri tiriliptu deydu, —

dédi. **20** U ulardin: — Silerchu? Siler méni kim dep bilisiler? — dep soridi. Pétrus jawab béríp: — Sen Xudaning Mesihidursen, — dédi. **21** U ulargha qattiq jékilep, bu ishni héchkimge tinmanglar, dep tapilidi. **22** — Chünki Insan'oghlining nurghun azab-oqubet tartishi, aqsaqallar, bash kahinlar we Tewrat ustazlari teripidin chetke qéqilishi, öltürülüshi we üch kündin kényin tirildürültüshi muqerrer, — dédi. **23** Andin u ularning hemmisige mundaq dédi: — Kimdekim manga egishishni niyet qilsa, özidin kéchip, her kuni özining kréstini kötürüp manga egeshsun! **24** Chünki kimdekim öz hayatini qutquzimen deydi, choqum uningdin mehrum bolidu, lékin men üchün öz hayatidin mehrum bolghan kishi hayatini qutquzidu. **25** Chünki bir adem pütün dunyaghа ige bolup, özini halak qilsa yaki özidin mehrum qalsa, buning néme paydisi bolsun?! **26** Chünki kimdekim mendin we méning sözlirimdin nomus qilsa, Insan'oghli özining shan-sheripi ichide, uning Atisining we muqeddes perishtilerning shan-sheripi ichide qaytip kelginide uningdinmu nomus qilidu. **27** Lékin men derheqiqet silerge shuni étip qoyayki, bu yerde turghanlarning arisidin ölümnning temini téritishtin burun jezmen Xudaning padishahliqini köridighanlar bardur. **28** Bu sözlerdin texminen sekkiz kün kényin shundaq boldiki, u Pétrus, Yuhanna we Yaqupni élip, dua qilish üchün bir taghqa chiqti. **29** U dua qiliwatqinida, uning yüzining qiyapiti özgerdi we kiyimliri ap'aq bolup chaqmaqtek chaqnidi. **30** We mana, ikki adem peyda bolup uning bilen sözlishishiwatqanidi; ular Musa we Ilyas [peyghemberler] idi. **31** Ular parlaq jula ichide ayan bolup, uning bilen Yérusalémda ada qilidighan «dunyadin ötüp kétish»i toghrisida söhbetleshti. **32** Emdi Pétrus we uning hemrahlirini xéli ügidek basqanidi; lékin ularning uyqusi toluq échilgharnda ular uning shan-sheripini we uning bilen bille turghan ikki ademzatni kördi. **33** We shundaq boldiki, bu ikkisi Eysadin ayriliwatqanda, Pétrus özining némini dewatqanlıqını bilmigen halda Eysagha: — Ustaz, bu yerde bolghinimiz intayin yaxshi boldi! Birini sanga, birini Musagha, yene birini Ilyasqa atap bu yerge üch kepe yasayli, — dédi. **34** Lékin u bu geplerni qiliwatqanda, bir parche bulut peyda bolup ularni qapliwaldi; ular bulut ichige kirip qalghinida qorqushup ketti. **35** Buluttin tuyuqsız bir awaz anglinip: — Bu Méning söyümlük Oghlumdur. Uningha qulaq sélinglar! — dédi. **36**

Awaz anglan'ghandin kényin, qarisa, Eysa özi yalghuz qalghanidi. Ular süktü qılıp qélishti we shu künlerde özli körgen ishlar din héchqaysisini héchkimge éytmidi. **37** Etisi, ular taghdin chüshken waqtida, zor bir top kishiler uni qarshi aldi. **38** Mana, topning arisidin bireylen warqirap: — Ustaz, ötünüp qalay, oglumgha ichingni aghritip qarap qoyghaysen! Chünki u méning birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir roh tutuwélip, u özichila warqirap-jarqirap kétidighan bolup qaldi; u uning bedinini tartishturup, aghzidin aq köpük keltürüwétidu. [Jin] uni daim dégüdek qiynap, uninggha héch aram bermeydu. **40** Men muxlisliringizdin rohni heydiwétishni ötünüwidim, biraq ular undaq qilalmidi, — dédi. **41** Eysa jawaben: — Ey étiqadsiz we tetür dewr, siler bilen qachan'ghiche turup, silerge sewr qilay? — Oghlungni aldimha élip kelgin — dédi. **42** Bala téxi yolda kéliwatqanda, jin uni yiqitip, pütün bedinini tartishturdi. Eysa napak rohqa tenbih béríp, balini saqaytti we uni atisigha qayturup berdi. **43** Hemmeylen Xudanining shereplik kuchi-qudrítige qin-qinigha patmay teejjüplendi. Hemmisi Eysanıq qilghanlirigha heyran qéliship turghanda, u muxlisliringha mundaq éyti: **44** — Bu sözlerni qulaqliringlarga obdan singdürüp qoyunglar. Chünki Insan'oghli pat arida [satqunluqtin] insanlarning qoligha tapshurup bérilidu, — dédi. **45** Biraq ular bu sözni chüshinelmidi. Buning menisi ular chüshinip yetmisun üchün ulardin yoshurulghanidi. Ular uningdin bu söz toghruluq sorashqimu pétinalmadi. **46** Emdi muxlislar arisida ulardin kimning eng ulugh bolidighanliqi toghruluq talash-tartish peyda boldi. **47** Emma Eysa ularning könglidiki oylarni körüp yétip, kichik bir balini élip yénida turghuzup, **48** ulargha: — Kim méning namimda bu kichik balini qobul qilsa, méni qobul qilghan bolidu we kim méni qobul qilsa, méni ewetküchiini qobul qilghan bolidu. Aranglarda özini eng töwen tutqini bolsa ulugh bolidu, — dédi. **49** Yuhanna jawaben uninggha: — Ustaz, séning naming bilen jinlarni heydewatqan birsini körduq. Lékin u biz bilen birge sanga egeshmigenlikü tüpeylidin, uni tostuq, — dédi. **50** Lékin Eysa uninggha: — Uni tosmanglar. Chünki kim silerge qarshi turmisa silerni qollighanlardindur, — dédi. **51** We shundaq boldiki, uning asman'gha élip kétildighan künlirining toshushigha az qalghanda, u qet'iylik bilen yüzini Yérusalémgha bérishqa qaratti. **52** [Shuning üchün] u aldin elchilerni ewetti. Ular yolgha chiqip, uning

kélishige teyyarliq qilish üchün Samariye ölkisidiki bir yézigha kirdi. **53** Biraq u yüzini Yérusalémgha qaratqanlıqı tüpeylidin yézidikiler Eysanı qobul qilmidi. **54** Uning muxlisliridin Yaqup bilen Yuhanna bu ishni körüp: — I Reb, ularni köydürüp yoqitish üchün Iliyas peyghemberdeq asmandin ot yéghishini chiqirishimizni xalamson? — dédi. **55** Lékin u burulup ularni eyipleb: «Siler qandaq rohtin bolghanlıqınlarnı bilmeydikensiler» — dédi. **56** Andin ular bashqa bir yézigha ötüp ketti. **57** We shundaq boldiki, ular yolda kétiwatqanda, birsi uninggha: — I Reb, sen qeyerge barma, men sanga egiship mangimen, — dédi. **58** Eysa uninggha: — Tükkilerning öngürkirları, asmandıq qushlarning uwiliri bar. Biraq Insan'oghlining beshini qoyghudek yérimu yoq, — dédi. **59** U yene bashqa birsige: — Manga egeshkin! — dédi. Lékin u: — Reb, awwal béríp atamni yerlikke qoyghili ijazet bergeyse, — dédi. **60** Lékin Eysa uninggha — Ölüklər öz ölüklərini kömsün! Biraq sen bolsang, béríp Xudanining padishahlıqını jakarlıghın, — dédi. **61** Yene birsi: — Ey Reb, men sanga egishimen, lékin awwal öyümge béríp, öydikilirim bilen xoshlishishimha ijazet bergeyse, — dédi. **62** — Kim qolida qoshning tutquchini tutup turup keynige qarisa, u Xudanining padishahlıqıha layiq emestur, — dédi.

10 Bu ishlar din kényin, Reb muxlislardan yene yetmishini teyinlep, özi barmaqchi bolghan barlıq sheher-yézilargha ikki-ikkidin özidin burun ewetti. **2** U ulargha mundaq tapılıdi: — Yighilidighan hosul derweqe köp, lékin hosulni yighuchi ishlemchiler az iken. Shunga hosul Igisidin köprek ishlemchilerni Öz hosulungni yighishqa ewetkeysen, dep tilenglar. **3** Ménginglar! Men qozılnı börilerning arisigha ewetkendek silerni ewetimen. **4** Hemyan, xurjun we keshler almanglar; yolda kishiler bilen salamlıshishqa [toxtımaglar]. **5** Qaysı öyge kirsenglar, aldi bilen: «Mushu öydikilerge aramlıq bolghay!» denglar. **6** U öyde «aramlıq igisi» bolsa, tiligen aramlıqınlardan shu öyge qonidu; eger bolmisa, u aramlıq özünglarga yanidu. **7** Andin chüshken öyde turup yotkelmengler, shu öydikilerning berginini yep-ichinglar, chünki ishlemchi öz ish heqqini élishqa heqliqtur. U öydi bu öyge yotkilip yürmenglər. **8** Siler qaysı sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilsa, ular aldinglarga néme qoysa shuni yenglar. **9** U yerdiki késellerni saqaytip, ulargha: «Xudanining padishahlıqı silerge yéqinlashti!» denglar.

10 Biraq siler qaysi sheherge kirsenglar, ular silerni qobul qilmisa, ularning reste-kochilirigha chiqip köpchilikke: 11 «Silerge agah bolsun üçün hetta shehiringlarning ayighimizgha chaplashqan topisinimu qeqip chüshürüwétimiz! Halbuki, shuni bilip qoyunglarki, Xudaning padishahliqi silerge [rasttinla] yéqinlashti!» — denglar. 12 Men silerge éytip qoyayki, shu künü hetta Sodom shehirdikilerning körnidighini bu sheherdikilerningkidin yénik bolidu. 13 Halinglarga way, ey qorazinliqlar! Halinglarga way, ey Beyt-Saidaliqlar! Chünki silerde körsitilgen möjiziler Tur we Zidon sheherliride körsitilgen bolsa, u yerlerdikiler xéli burunla bözge yöginip, külge milinip towa qilghan bolatti. 14 Qiyamet künide Tur we Zidondikilerning körnidighini silerningkidin yénik bolidu. 15 Ey ershke kötürlügen Kepernahumluqlar! Siler tehtisaragha chüshürülisiler! (Hadës g86) 16 [U muxlisirigha yene]: — Kimdekim silerni tingshisa, ménimu tingshighan bolidu; kimdekim silerni chetke qaqsa, ménimu chetke qaqqan bolidu; kim méri chetke qaqqan bolsa, méri ewetküchinimu chetke qaqqan bolidu, — dédi. 17 Yetmish muxlis xushal-xuramliq ichide qaytip kélép: — I Reb! Hetta jinlarmu séning naming bilen bizge boysunidiken! — dep melum qildi. 18 U ulargha: — Men Sheytanning asmandin chaqmaqtek chüshüp ketkenlikini körgenmen. 19 Mana, men silerge yilan-chayanlarni dessep yanjishqa we düshmenning barliq kuchi-qudritini bésip tashlashqa hoquq berdim. Héchqachan héchqandaq nerse silerge zerer yetküzelmeydu. 20 Lékin siler rohlarning silerge boysun'ghanliqi tüpeylidin shadlanmanglar, belki naminglarning ershlerde pütülgénlikli tüpeylidin shadlininglar, — dédi. 21 Shu waqitta, Eysa rohta xushallinip mundaq dédi: «Asman-zémin Igisi i Ata! Sen bu heqiqetlerni danishmen we eqilliqlardin yosurup, sebiiy balilargha ashkarilighanliqing üçün séni medhiyileyem! Berheq, i Ata, neziringde bundaq qilish rawa idi. 22 Hemme manga Atamdin teqdim qilindi; Oghulning kimlikini Atidin bashqa héchkim bilmeydu, we Atiningmu kimlikini Oghul we Oghul ashkarilashni layiq körgen kishilerdin bashqa héchkim bilmeydu». 23 Andin u muxlisirigha burulup, ulargha astighina: Siler körüwatqan ishlarni körgen közler neqeder bextlikтур! 24 Chünki men silerge shuni éytip qoyayki, nurghun peyghemberler we padishahlar siler körgen ishlarni körushke intizar bolghini bilen ularni

körmigen; we siler anglawatqan ishlarni anglashqa intizar bolghini bilen, ularni anglap baqmighan, — dédi. 25 We mana, Tewrat ustazliridin biri ornidin turup Eysani sinimaqchi bolup: — Ustaz, menggülük hayatqa waris bolmaq üçün néme ishni qilishim kérek? — dep soridi. (atëniós g166) 26 U jawaben: — Tewrat qanunida néme pütülgén? Buninggha özüng qandaq qaraysen? — dédi. 27 Héliqi kishi jawaben: — «Perwerdigar Xudayingni pütün qelbing, pütün jéning, pütün kuchiung we pütün zéhning bilen söygin»; we «Qoshnangni özüngni söygendek sóy» — dédi. 28 Eysa uningha: — Toghra jawab berding. Mana shundaq qilsang hayat bolisen, — dédi. 29 Lékin özini heqqaniy dep ispatlimaqchi bolup, Eysadin yene sorap: — Emdi «Méning qoshnam» kimdur? — dédi. 30 Eysa jawaben mundaq dédi: — Bir adem Yérusalémdin Yéríxo shehirigre chüshüwétip, yolda qaraqchilarning qoligha chüshüp qaptu. Qaraqchilar uning kiyim-kécheklirini salduruwélip, uni yarilandurup, chala ölük halda tashlap kétiptu. 31 We shundaq boldiki, melum bir kahin shu yoldin chüshüwétip, héliqi ademni körüp, yolning u chéti bilen méngip ötüp kétiptu. 32 Shuningdek bir Lawiyliq [rohaniy] bu yerge kelgende, yénigha kélép qarap qoyup, yolning u chéti bilen méngip ötüp kétiptu. 33 Lékin seperde bolghan bir Samariyelik héliqi ademning yénigha kelgende, uni körüpla ich aghritiptu 34 we aldigha béríp, jarahetlirige may we sharab quyup, téngip qoyuptu. Andin uni öz ulighiqa mindürüp, bir saraygha élip béríp, u yerde halidin xewer aptu. 35 Etisi yolgha chiqqanda, ikki kümüsh dinarni élip saraywen'ge béríp: «Uningha qarap qoyung, buningdin artuq chiqim bolsa, qaytishimda sizge töleymen» deptu. 36 [Emdi Eysa héliqi ustazdin]: — Séningche, bu üch adem ichide qaysisi qaraqchilarining qoligha chüshken héliqi kishige [heqiqiy] qoshna bolghan? — dep soridi. 37 — Uningha méhribanlıq körsetken kishi, — dep jawab berdi u. Eysa uningha: — Undaq bolsa, sen hem béríp shuninggha oxshash qilghin, — dédi. 38 We shundaq boldiki, u [muxlisiri bilen bille] yolda kétiwétip, melum bir yézigha kirdi. U yerde Marta isimlik bir ayal uni öyige chaqirip méhman qildi. 39 Martanıg Meryem isimlik bir singlisi bar idi. U Eysanıg ayighi aldida olturup, uning sözkalamini tingshiwatatti. 40 Emdi méhmanlarni kütüsh ishlirining köplükidin köngli bölünüp ketken Marta Eysanıg aldigha kélép: — I Reb, singlimning méri

méhman kütkili yalghuz tashlap qoyghinigha karing bolmamdu? Uni manga yardestishishke buyrughin! — dédi. **41** Lékin Eysa uninggha jawaben: — Ey Marta, Marta, sen köp ishlarning ghémini yep aware bolup yürüwatisen. **42** Biraq birla ish zörürdur; we Meryem shuningdin özige nésiwe bolidighan yaxshi ülüşni tallidi; bu hergiz uningdin tartiwélinmaydu — dédi.

11 Emdi shundaq boldiki, u bir yerde dua qiliwatatti; dua ayaghlashqanda, muxlisliridin biri uningdin: — I Reb, Yehya öz muxlislirigha ögetkinidek, senmu bizge dua qilishni ögetseng, — dédi. **2** U ulargha mundaq dédi: — Dua qilghininglarda, mundaq denglar: «I Ata, Séning naming muqeddes dep ulughlan'ghay. Séning padishahliqing kelgey. **3** Her künlük nénimizni bizge herküni bergeysen. **4** Bizge qerzdar bolghan herkimni kechürginimizdek, Senmu gunahlirimizni kechürgeysen. Bizni azdurulushlarga uchratquzmighaysen». **5** U sözini [dawam qilip] ulargha mundaq dédi: — Silerning ichinglardin biringlarning bir dosti bolup, yérim kéchide uning qéshigha béríp: Ey dostum, manga üch nan ötne bergen; **6** chünki manga seperdirin bir dostum keldi we uning alidiga qoyghudek bir nersem qalmaptu, dése, **7** u öyining ichide turup: «Méni aware qilmighin, ishik taqaqliq, balilar orunda yénimda yatidu. Sanga élip bérishke qopalmaymen», déyishi mumkin. **8** Silerge shuni éytimenki, gerche u uning dosti bolush süpiti bilen bérishke ornidin turmisimu, uning xijil bolmay qayta-qayta yalwurushi bilen u choqum ornidin turup, qanche lazim bolsa uninggha bérídu. **9** Shuning üchün men silerge éytayki, tilenglar, silerge ata qilinidu; izdenglar, tapisiler. Ishikni chékinglar, échilidu. **10** Chünki herbir tiligüchi tiliginige érishidu; izdigüchi izdiginini tapidu; ishikni chekküchilerge ishik échilidu. **11** Aranglarda ata bolghuchilar öz oghli nan telep qilsa, uninggha tash bérídighanlar barmu?! Yaki béliq telep qilsa, yilan bérídighanlar barmu? **12** Tuxum telep qilsa, chayan bérídighanlar barmu? **13** Emdi siler rezil turup öz perzentliringlarga yaxshi iltipatlarni bérishni bilgen yerde, ershtiki Ata Özidin tiligenlerge Muqeddes Rohni téximu ata qilmasmu? **14** Emdi u bir kishidin «ademi gacha qilghuchi» jinni heydiwetkende, shundaq boldiki, jin uningdin chiqqanda, gacha zuwan'gha keldi. Xalayiq buningha intayin heyran bolushti. **15** Biraq ulardin beziliri: «U jinlarni jinlarning emiri bolghan Beelzebulgha tayinip heydiwétidu» — dédi.

16 We bashqa beziler uni sinash meqsitide uningdin bizge asmandin bir möjizilik alamet körsetseng, dep telep qilghili turdi. **17** Lékin u ularning néme oylawatqanlıqini bilip ulargha mundaq dédi: — Öz ichidin bölünüp özara soqushqan herqandaq padishahliq weyran bolidu; we herqandaq aile öz ichidin bölünüp özara soqushsa zawalliqqa yüz tutidu. **18** Shuninggha oxshash, eger Sheytan öz-özige qarshi chiqqan bolsa, undaqta, uning padishahliqi qandaqmu put tirep turalisun? Chünki siler méni, «Jinlarni Beelzebulgha tayinip heydeyidiken» deysiler. **19** Eger men jinlarni Beelzibulgha tayinip qoghlisam, silerning perzentliringlar kimge tayinip jinlarni qoghaydu?! Shunga ular siler toghruluq höküm chiqarsun! **20** Lékin men Xudanıg barmiqi bilen jinlarni qoghlisam, undaqta Xudanıg padishahliqi üstünglarga chüshüp namayan bolghan bolidu. **21** Toluq qorallan'ghan küchtünggür öz öyini qoghdap turghanda, uning mal-mülki aman qalidu; **22** lékin uningdin küchtünggür biri uning üstige hujum qilip uni yengse, uning tayan'ghan qorallirini tartiwalidu we mal-mülüklerini olja qilip özidikilerge teqsim qilip bérídu. **23** Men terepte turmighanlar manga qarshi turghuchidur. Men terepke [ademlerni] yighmighuchilar bolsa tozutuwetküchidur. **24** Napak roh birawning ténidin chiqiriwétishi bilen, u qurghaq jaylarni chörgilep yürüp birer aramgahni izdeydu; biraq tapalmighandin kényin, «men chiqqan makanimgha qaytay!» deydu. **25** Shuning bilen qaytip kélép, shu makanining pakiz tazilan'ghanlıqini we retlen'genlikini bayqaydu-de, **26** béríp özidinmu better yette rohni bashlap kéléidu; ular kirip bille turidu. Buning bilen héliqi ademning kényinki hali burunqidinmu téximu yaman bolidu. **27** We shundaq boldiki, u bu geplerni qiliwatqanda, köpçilik arisida bir ayal awazini kötürüp: — Séni kötürgen qorsaq we émitken emchek bextlikтур! — dédi. **28** Biraq u jawaben: — Belki Xudanıg sözini anglap, Uninggha itaet qilidighanlar bextlikтур! — dédi. **29** Shu chaghda, top-tap ademler uning etrapigha olashqanda, u mundaq sözleshke bashlidi: — Bu dewr derweqe rezil bir dewrdur; u möjizilik bir alametning körüstilishni istep yürüdu. Biraq buningha «Yunus peyghemberde körülgén möjizilik alamet»tin bashqa héchqandaq ikkinchi bir alamet körsütilmeydu. **30** Chünki Yunus peyghemberning özi Ninewe shehiridikilerge alamet-karamet bolghinigha oxshash, Insan'oghlimu bu dewrge yene shundaq

bolidu. **31** Qiyamet küni «Jenubtin kelgen ayal padishah»mu bu dewrdikiler bilen teng tirilip, ularning gunahlirini békitudu. Chünki u Sulaymanning dana sözlirini anglash üçün yer yüzining chétidin kelgen; we mana, Sulaymandinmu ulugh birsi mushu yerde turidu. **32** Qiyamet küni Ninewelikiler bu dewrdikiler bilen teng qoyp, bu dewrdikilerning gunahlirini békitudu. Chünki Ninewelikler Yunus peyghember jakarlıghan xewerni anglap towa qilghan; we mana, Yunus peyghemberdinmu ulugh birsi mushu yerde turidu! **33** Héchkim chiraghni yéqip qoyp, uni yoshurun jayda qoymas, yaki üstige séwetni kömtürüp qoymas, belki chiraghdanning üstige qoyidu; buning bilen öyge kirgenler yoruqluqni körildi. **34** Tenning chirighi közdür. Shunga eger közüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. Lékin eger közüng xunük bolsa pütün wujudung qarangghu bolidu. **35** Shuning üçhün hézi bolghinki, wujudungdiki «yoruqluq» qarangghuluq bolmisun! **36** Emdi eger barche wujudung yoruq bolsa we uning héch yéri qarangghu bolmisa, wujudung xuddi chiragh parlaq nuri bilen séni yorutqandek tamamen ayding bolidu. **37** Eysa söz qiliwatqanda, bir Perisiy uni öyige ghizagha teklip qildi. Shuning bilen u öyge kirip, dastixanda olturdi. **38** Lékin héliqi Perisiy uning tamaqtin ilgiri qol yumighinini körüp, intayin heyran boldi. **39** Lékin Reb uninggha: — Emdi siler ey Perisiyler, chine-qachilarning téshinila yuyup pakizlighininglar bilen ichinglar hertürlük hérislik we rezillikke tolghandur. **40** Ey nadanlar, téshini Yaratquchi ichinimu yaratqan emesmu?! **41** Emdi öz ich-ichinglardin xeyrxahliq qilinglar we mana, hemme nerse silerge pakiz bolidu. **42** Halinglarga way, ey Perisiyler! Chünki siler hetta yalpuz bilen suzapning we herxil dora-dermanlarning ondin birini öshre qilip Xudagha ataysiler-yu, biraq adalet we Xudaniring muhebbitini héch étibargha almay kétiwérisiler. Derweqe, awwal mushu ishlarni orundishinglar kérek, andin shu ishlarnimu ada qilmay qoymasliqinlar kérek. **43** Halinglarga way, ey perisiyler! Chünki siler sinagoglarda aldinqi orunlarda olturnushqa, bazarlarda kishilerning silerge bolghan [hörmetlik] salamlirigha amraqsiler. **44** Silerge way! Chünki siler xuddi kishiler kétiwétip, üstige dessep sélipmu sezmey ötüp ketken görlerge oxshaysiler! — dédi. **45** Tewrat ehliliridin biri uninggha: — Ustaz, bularni éytqining bizgimu haqaret boldi! — dédi. **46** U uninggha mundaq jawab berdi: — Silergimu

way, ey Tewrat ehliliri! Chünki siler kötürelmigüdek éghir yükterni ademlerning zimmisige artip qoysiler-yu, emma özünglar bu yükterni kötürüşke birmu barmiqinglarni tegküzmeysiler! **47** Silerge way! Chünki peyghemberlerning qebrilirini yasap kéliwatisiler, lékin ata-bowiliringlar ularni öltürdü. **48** Shuning bilen siler ata-bowiliringlar qilghanlirigha razi bolghanlıqninglarha guwahliq bérísiler. Chünki ular peyghemberlerni öltürdi we siler ularning qebrilirini yasaysiler. **49** Bu sewebtinmu Xudaning danaliqi deyduki: «Men ulargha peyghemberler we rosullarni ewetimen we bulardin bezilirini ular öltüridu we bezilirini ziyankeshlik bilen qoghliewitidu». **50** Shuning bilen dunya apiride bolghandin buyanqi barlıq peyghemberlerning tökülgen qan qerzliri, yeni Habilning tökülgen qénidin tartip taki [ibadetxanidiki] qurban'gah bilen muqeddes jay arılıqida qetl qilin'ghan [kahin] Zekerianing tökülgen qénighiche barlıq qan qerzler üçhün mushu dewrdikilerdin hésab élinidu. Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bularning hemmisi mushu dewrdin élinidighan bolidu! **52** Halinglarga way, ey Tewrat ehliliri! Chünki hékmet xezinisining achquchini élip turup, özünglar uning ichige kirmidinglar we kirey dégenlernimu kirgüzmidinglar. **53** U shu yerdin chiqqandin kényin, Tewrat ustazliri bilen Perisiyler uning bilen qattiq qarshılıship, uninggha köp ishlarni muzakirilishishke qistidi **54** we uning üstidin shikayet qilishqa sözidin birer eyib tépiwélishqa paylap yüretti.

12 Shu chagharda, minglighan kishiler yighthilip bir-birini dessiwetküdeq qista-qistang bolushup ketkende, u awwal muxlisirigha söz qilip mundaq dédi: — Perisiylerning échitqusidin, yeni saxtippezlikidin hoshyar bolunglar. **2** Chünki yoshurulghan héchqandaq ish ashkarilanmay qalmaydu, we héchqandaq mexpiy ish ayan bolmay qalmaydu. **3** Shunga silerning qarangghuda éytqanlıringlar yoruqta anglinidu; öyning ichkiride xupiyane pichirlashqanlıringlarmu özgilerde jakarlinidu. **4** Men siler dostlirimgha shuni éytimenki, tenni öltürüp, bashqa héch ish qilalmaydighanlardin qorqmanglar. **5** Lékin men silerge kimdin qorqushunglar kéreklikini körsitip qoyay: Öltürgendin kényin, dozaxqa tashlashqa hoquqluq bolghuchidin qorqunglar; berheq silerge éytay — Uningdin qorqunglar! (Geenna g1067) **6** Besh qushqach ikki tiyin'ge sétilidighu? Lékin ularning

héchbirimu Xuda teripidin untilup qalghini yoq. 7 Lékin hetta herbir tal chéchinglarmu sanalghandur. Shundaq iken, qorqmanglar; siler nurghunlighan qushqachtin qimmetliksiler! 8 — Biraq men silerge shuni étip qoyayki, kim méni insanlarning aldida étirap qilsa, Insan'oghlimu uni Xudaning perishtiliri aldida étirap qilidu. 9 Biraq insanlarning aldida méni tonumighan kishi, Xudaning perishtiliri aldidi mu tonulmaydu. 10 Insan'oghlima qarshi söz qilghan herqandaq kishi kechürümge érisheleydu; lékin Muqeddes Rohqa kupurluq qilghuchi bolsa kechürümge érishelmeydu. 11 Lékin kishiler silerni sinagoglarga yaki hökümdarlar we emeldarlarning aldigha élip bérip soraqqa tartqanda, «[Erzge] qandaq jawab bersem?» yaki «Néme désem bolar?» dep endishe qilmanglar. 12 Chünki néme déyish kéreklikini shu waqtı-saitide Muqeddes Roh silerge ögitidu. 13 Köpchilik arisidin birsi uningha: — Ustaz, akamgha [atimizdin] [qalghan] mirasni men bilen teng ülishishke buyrughayla — dédi. 14 Lékin u uningha jawaben: — Burader, kim méni silerning üstünglarga sotchi yaki tüleshtürgüchi qildi? — dédi. 15 U köpchilikke qarap: — Pexes bolup özünglarni herxil tamaxorluqtin saqlanglar. Chünki insanning hayatı uning mal-müllüklining köplükige baghliq emestur, dédi. 16 Andin u ulargha mundaq bir temsilni étip berdi: — «Bir bayning yéri mol hosul bériptu. 17 U könglide «Qandaq qilay? Chünki bunchiwala hosulni qoyghudek yérим yoq» — dep oylaptu. 18 Andun u: — «Mundaq qilay: — Hazirqi ambaririmni chuwuwétip, téximu chongini yasap, barlıq mehsulatlimir we bashqa mal-müllüklinimni shu yerge yighip saqlay! 19 Andin öz-özümge: «Ey jénim, yighip saqlighan, köp yil yetküdek németliring bar, rahet ichide yep-ichip xush bolghin!» deydighan bolimen» dep oylaptu. 20 Lékin Xuda uningha: «Ey exmeq, bugün kéchila jéning sendin telep qilip élinidu; undaqta bu toplighining kimge qalidu?» deptu. 21 Xudaning aldida döletmen bolmay, özige xezine yighqanning hali shundaq bolar». 22 Andin u muxlislirigha mundaq dédi: — Shuning türhün men silerge shuni étip qoyayki, turmushunglar toghruluq, néme yermiz yaki néme kiyermiz, dep endishe qilmanglar. 23 Chünki hayatlıq yémekliktin, ten kiyim-kéchektiñ ezizdur. 24 Quzghunlarga qaranglar! Ular térimaydu we yighthaydu, ularning ambar, iskilatlimu yoq. Lékin Xuda ularnimu

ozuqlanduridu. Siler qushlardin qanchilik ezizhe! 25 Aranglarda qaysinglar ghem-qayghu bilen ömrünglarni birer saet uzartalaysiler? 26 Eger shunchilik kichikkine ishmu qolunglardin kelmise, néme üchün qalghan ishlar toghrisida ghem-endishe qilisiler? 27 Néluperlerning qandaq ösidighanlıqığa qarap békinqular! Ular emgekmü qilmaydu, chaqmu égirmeydu; lékin silerge shuni éytayki, hetta Sulayman toluq shan-sherepte turghandimu uning kiyinishi niluperlening bir gülichilikimu yoq idi. 28 Ey ishenchi ajızlar! Emdi Xuda daladiki bugün échilsa, etisi qurup ochaqqa sélinidighan ashu gülyahlarni shunche békigen yerde, silerni téximu kiyindürmesmu?! 29 Shundaq iken, néme yeymiz, néme ichimiz dep bash qaturmanglar, héchnémidin endishe qilmanglar. 30 Chünki herqaysi eldikiler mana shundaq hemme nersilerge intilidu. Biraq Atanglar silerning bu nersilerge mohtajlıqinglarni biliğu; 31 shundaq iken, Uning padishahlıqığa intilinglar we u chaghda, bularning hemmisi silerge qoshulup nésip bolidu. 32 Qorqmanglar, i kichik pada! Chünki Atanglar padishahlıqni silerge ata qilishni xush kördi. 33 Mal-mülkünglarni sétip, [kembeghelle] xeyryxahlıq qilinglar. Özünglarga uprimaydighan hemyan, ershlerde hergiz tügep ketmeydighan bir xezine hazırlanglar; — shu yerde oghri yéqin kelmeydu, kuye yep yoqap ketmeydu. 34 Chünki baylıqinglar qeyerde bolsa, qelbinglarni shu yerde bolidu. 35 Siler bélénglarni ching baghlap, chiraghlıringlarni yandurup turunglar; 36 xuddi xojayinin toy ziyanitidin qaytip kéléshini kütüp turghan chakarlardek, herdaim teyyar turunglar. Shuning bilen xojayin kélép ishikni qaaqanda, chakarlar derhal chiqip ishikni achidighan bolidu. 37 Xojayin qaytip kelgende, chakarlırinining oyghaq, teyyar turghanlıqını körse, bu chakarlarning bextidur! Men silerge berheq shuni étip qoyayki, xojayin özi bélini baghlap, ularni dastixan'gha olturghuzup, ularning aldigha kélép shexsen özi ularni kütüwalidu! 38 We eger xojayin ikkinchi yaki üchinchi jésekte kelsimu, chakarlırinining shundaq oyghaqlığını körse, bu ularning bextidur! 39 Lékin shuni bilip qoyunglarki, eger öy igisi oghrinining kéchide qaysi waqitta kélédighanlıqını bilgen bolsa, u oyghaq turup oghrining öyge téship kirishige hergiz yol qoymaytti! 40 Shuning türhün silermu herdaim teyyar turunglar; chünki Insan'oghli siler

oylimighan waqit-saette qaytip kélédu. **41** Pétrus uningdin: — I Reb, sen bu temsilni bizgila qaritip éyttingmu yaki hemmeylen'ge qaritipmu? — dep soridi. **42** Reb mundaq dédi: — Xojayini öz öyidikilerge mes'ul qilip, ulargha tékishlik bolghan ashliqni waqtı-waqtida teqsim qilip bérishke teyinleydighan ishenchlik we pemlik ghojidar kim bolidu? **43** Xojayin öyige qaytqanda, chakirining shundaq qiliwatqinining üstige kelse, bu chakarning bextidur! **44** Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, xojayin uni pütün igilikini bashqurushqa qoyidu. **45** Lékin mubada shu chakar könglide: «Xojayinim hayal bolup qalidu» dep, bashqa chakarlar we dédekterni bozek qilishqa we yep-ichip, mest bolushqa bashlisa, **46** Shu chakarning xojayini kütülmigen bir küni, oylimighan bir waqitta qaytip kélédu we uni késip ikki parche qilip, uning nésiwisini étiqadsızlar bilen oxshash teqdirde békitudu. **47** Emdi xojayinining iradisini bilip turup, teyyarlinip turmighan we xojayinining iradisi boyiche qilmighan chakar bolushigha tayaq yeydu. **48** Biraq xojayinining iradisini bilmey turup, tayaq yéyishke tékishlik ishlarni qilghan chakar azraq tayaq yeydu. Kimge köp bérilse, uningdin telep qilinidighini köp bolidu. Chünki ademler kimge köp amanet qoyghan bolsa, uningdin telep qilidighinimu köp bolidu. **49** Men yer yüzige ot tashlap tutashturushqa keldim we bu otning tutishishigha neqeder teqezzamen! **50** Lékin men aldi bilen bir chömüldürüş bilen chömüldürülüşüm kérek we bu chümüldürülüşüm emelge ashurulghuche intayin qynilimen! **51** Siler méni yer yüzige tinchliq élip keldimikin, dep oylap qaldıngarmu? Yaq, men shuni silerge éytayki, tinchliq emes, bölünüş élip keldim! **52** Chünki buningdin kényin, bir öydiki besh kishi bölünidu; üchi ikkisige qarsi we ikkisi üchige qarshi bölünidu. **53** Ata oghligha we oghul atisigha, ana qizığha we qız anisigha, qéynana kélinige we kélin qéynanisigha qarshi turidu. **54** Eysa yene toplashqan ademlerge mundaq dédi: — Siler künpétish tereptin bulutning chiqqinini körsenglar, derhal «yamghur yaghidu» deysiler, we derweqe shundaq bolidu. **55** Jenub tereptin shamalning chiqqinini körsenglar, «Hawa issiydu» deysiler we derweqe shundaq bolidu. **56** Ey saxtipezler! Siler yer bilen kökning renggini perq ételeysiler-yu, qandaqsige bu zamanni perq ételmeysiler?! **57** Emdi némisqha qaysi ishlarning durus ikenlikige özünglar höküm qilip baqmaysiler?!

58 Chünki dewagiring bilen birge sotchi aldigha barghiningda, uning bilen yolda kétiwatqinidu, uning bilen yariship dost bolushqa intilgin; bolmisa, u séni sotchigha, sotchi bolsa gundipaygha tapshuridu we gundipay séni zindan'gha tashlaydu. **59** Men sanga shuni éytip qoyayki, [qerzingning] eng axirqi bir tiyininimu qoymay tölimigüche, shu yerdin hergiz chiqalmaysen.

13 Shu chaghda, birnechche adem uningha [waliy] Pilatusning bir qisim Galiliyeliklerning qénini töküp, ularning qanlırını ular qiliwatqan [ibadetxanidiki] qurbanlıqning qanlıri bilen arılashturghanlıqını melum qıldı. **2** U ulargha jawaben mundaq dédi: — Ularning bu azablarni tartqını üchün bu Galiliyeliklerni bashqa Galiliyeliklerdin gunahi éghir dep qaramsiler? **3** Men silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **4** Siloam mehellisidiki munar örtlüp chüshüp, on sekiz kishini bésip öltürüp qoyghan, siler ularni Yérusalémda turuwatqan bashqlardin qebih, dep qaramsiler? **5** Men silerge éytayki, undaq emes! Belki siler towa qilmisanglar, hemminglarmu oxshash aqiwette halak bolisiler. **6** Andin u bu temsilni sözlep berdi: — Melum bir kishining üzümzarlıqida tikilgen bir tüp enjür derixi bar iken. U u derextin méwe izdep keptu, lékin héch méwe tapalmaptu. **7** U baghwen'ge: «Qara, üch yıldın béri bu enjür derixidin méwe izdep kéliyatimen, biraq bir talmu méwe tapalmidim. Uni késiwet! U néme dep yerni bikardin-bikar igilep turidu?» deptu. **8** Lékin baghwen: «Xojayin, uningha yene bir yıl tegmigeyla. Bu waqit ichide uning tüwidiki topılpurni boshitip, oghutlap baqay. **9** Eger kéler yili méwe berse, yaxshi xop! Biraq bermise, késiwetkeyla» deptu baghwen. **10** Bir shabat küni, u bir sinagogta telim bériwatatti. **11** Mana shu yerde on sekiz yıldın béri zeipleshtürgüchi bir jin teripidin tutulup, dömchiyip öre turalmaydighan bir ayal bar idi. **12** Eysa uni körgende, yénigha chaqırıp: — Xanim, sen bu zeiplikingdin azad boldung! — dédi. **13** Andin u qolini uning uchisigha qoyuwidi, ayal derhal ruslinip tik turup, Xudani ulughlidi. **14** Biraq sinagogning chongi Eysan shabat küni késel saqyatqinidin ghezeplinip, köpçilikke: — Ademler ish qilish kérek bolghan alte kün bar, shu künlerde kélip saqaytilinglar; lékin shabat künide undaq qilmanglar, — dédi. **15** Shunga Reb uningha mundaq jawab berdi: — Ey saxtipezler!

Herbirinlar shabat künı torpaq we éshikinglarnı oqurdın ýéship, sugharghili bashlimamsiler?! 16 Emdi Sheytan mana on sekkiz yil boghup kelgen, İbrahimning bir qizi bolghan bu ayal del shabat künide bu sirtmaqtin boshitilsa, bu shabat künining yarishiqi bolmamdu?! 17 U mushu sözni qilghanda, uningha qarshi chiqqanlar xijaletke qaldı; biraq xalayiq uning qiliwatqan hemme ajayib ishliridin shadlinip yayridi. 18 U sözini [dawamlashturup] mundaq dédi: — Xudaning padishahliqi némige oxshaydu? Men uni némige oxshitay? 19 U goya bir tal qicha uruqigha oxshaydu; birsi uni élip öz béghida térighanidi; u ösüp yoghan derex boldi; asmandiki uchar-qanatlar kélép uning shaxlirida uwulidi. 20 U yene: — Xudaning padishahliqini némige oxshitay? U xuddi échitqugha oxshaydu; bir ayal uni qoligha élip, üch jawur unning arisigha yoshrurup, taki pütün xémir bolghuche saqlidi, — dédi. 22 [Eysa] Yérusalémgha qarap sepirini dawamlashturup, bésip ötken herqaysi sheher-yézilarda telim béríp mangdi. 23 Bireylen uningdin: — I teqsir, qutquzulidighanlarning sani azmu? — dep soridi. Eysa köpçhilikke mundaq jawab berdi: 24 — Siler tar ishiktin kirishke küresh qilinglar. Chünki men silerge shuni étayki, nurghun ademler kirey dep izdensimu, emma kirelmeydu. 25 Öyning igisi ornidin turup ishikni taqighandin kéyin, siler tashqirida turup ishikni qéqip: «Reb, bizge achqin!» dep yalwurghili turghininglarda, u silerge jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen» — deydu. 26 Andin siler: «Biz séning aldingda ýegen, ichken, senmu bizning kochilirimizda telim bergen» désenglar, 27 u yene jawaben: «Silerning nelikinglarni bilmeymen, mendin néri kététinglar, ey qebihlik qilghuchilar!» deydu. 28 Siler İbrahim, Ishaq, Yaqup we barlıq peyghemberlerning Xudaning padishahliqi ichide ikenlikini, özünglarning sirtqa tashliwétigininglarni körgininglarda, yığha-zarlar kötürülidu, chishlar ghuchurlaydu. 29 U chaghda, kishiler meshriq bilen meghribtin we shimal bilen jenubtin kéléship, Xudaning padishahliqida dastixanda olturnidu. 30 Shuning bilen mana, shu chaghda alidda turghanlardın arqığa ötidighanlar, arqida turghanlardın alıdığa ötidighanlar bar bolidu. 31 Del shu waqitta birnechche Perisiyler Eysanıng alıdığa kélép uningha: — Mushu yerdin chiqıp özüngni nérigha al. Chünki Hérod séni öltürmekchi, — dédi. 32 U ulargha: — Béríp shu

tülkige éytinglar: Mana men jinlarni heydiwétip, bügün we ete shipa bérermen we üchinchi künü takamullahturilimen, denglar. 33 Halbuki, bügün we ete we ögünlükke méngip yürüshüm kérektur; chünki héch peyghemberning öltürülüshi Yérusalémdin bashqa héchqandaq jayda mumkin bolmas. 34 Ey Yérusalém, Yérusalém! Peyghemberlerni öltüridighan we sanga ewetilgenlerni chalma-kések qılıdighan sheher! Men qanche qétimlap mékiyan öz chüjilirini qanat astigha alghandek séning baliliringni qoynumgha almaqchi boldum, lékin siler xalimidinglar. 35 Mana öyünglar tashlinip weyrane bolup qalidu; we men silerge shuni éytip qoyayki, siler «Perwerdigarning nami bilen kelgütchige mubarek bolghay!» démigüche, méni yene körelmeysiler.

14

Perisiylerdin bolghan bir hökümdarning öyige ghizagha bardı; emdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** We mana, u yerde suluq ishshiq késilige giriptar bolghan bir adem bar idi. **3** Eysa Tewrat ehliliri we Perisiylerdin: — Shabat küní késel saqaytish Tewrat qanunigha uyghunmu-yoq? — dep soridi. **4** Biraq ular lam-jim démidi. U héliqi késelge qolini tegküzip, saqaytip yolgha saldi. **5** Andin u ulardin yene: — Aranglardin biringlarning mubada shabat künide éshiki ya kalisi quduqqa chüshüp ketse, uni derhal tartip chiqarmaydighan zadi kim bar? — dep soridi. **6** We ular uning bu sözlirige héch jawab bérelmidi. **7** Eysa chaqirilghan méhmanlarning özlirige tördin orunlarni qandaq tallighinini körüp, ulargha mundaq bir temsilni éytip berdi: **8** — Birsi séni toy ziyapitige teklip qilsa, tördé olturmighin. Bolmisa, sendin hörmətlikrek birsi teklip qilin'ghan bolsa, **9** U chaghda séni we uni chaqirghan sahibxana kélép sanga: «Bu kishige orun bergeysiz» dep qalsa, sen xijalette qélip pegahha chüshüp qalisen. **10** Lékin sen chaqirilghanda, bérüp pegahda olturghin. Shuning bilen séni chaqirghan sahibxana kélép: «Ey dostum, yuqirigha chiqing» déyishi mumkin we shuning bilen séning bilen dastixanda olturghanlarning hemmisining aldida sanga izzet bolidu. **11** Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinidu we kimdekim özini töwön tutsa üstün qilinidu. **12** U özini méhman'gha chaqirghan sahibxanigha mundaq dédi: — Méhmanni tamaqqa yaki ziyapetke chaqirghiningda, dost-burader, qérindash, uruq-tughqan yaki bay qolum-qoshnliriringni chaqirmighin. Chünki ularmu

séni méhman'gha chaqirip, merhemitingni qayturushi mumkin. **13** Shuning üchün ziyapet béréy déseng, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq, kor-emalarni chaqirghan **14** we bext-beriket körisen; chünki u kishilerning yaxshiliqning qayturushning amali yoqtur. Shuning bilen heqqaniyarning qayta tirilgen künide qilghining özüngge qayturulidi. **15** Uning bilen hemdastixan olturghanlardin biri bu sözlerni anglap, uningha: — Xudaning padishahliqida ghizalan'ghuchilar némidégen bextlik-he! — dédi. **16** Biraq u uningha jawaben mundaq dédi: — Bir kishi katta ziyapetke tutush qilip, nurghun méhmanlarni chaqirip qoypstu. **17** Dastixan sélin'ghan shu saette, chakirini ewetip, chaqirilghan méhmanlarga: «Merhemet, hemme nerse teyyar boldi!» dep éyiptu. **18** Biraq, méhmanlarning hemmisi barmasliqqa bir-birlep özre-bahane körsetkili turuptu. Birinchisi uningha: «Men hélibir parche yer sétiwalghanidim, béríp körüp kelmisem bolmaydu. Méni epu qilgayla, baralmaymen» deptu. **19** Yene biri: «Men besh qoshluq öküz sétiwaldim, hazır béríp ularni sinap körüşüm kérek. Méni epu qilgayla, baralmaymen» deptu. **20** Yene birsi: «Men yéngi öylen'gen, shunga baralmaymen» deptu. **21** Chakar qaytip kélib, bu ishlarni xojayinigha melum qiptu. Xojayin ghezeplen'gen halda chakiriga: «Derhal sheherning chong-kichik kochiliriga kirip, ghérib-ghurwa, méyip-nakar, aqsaq-cholaq we kor-emalarni mushu yerge yighip kel» deptu. **22** Andin chakar qaytip kélib: «Xojayin, emr berginingdek ada qilindi, we yene bosh orun bar!» deptu. **23** Shuning bilen xojayin chakargha: — «Öyüm méhmanlarga tolush üchün yézilardiki chong-kichik yollarni, mehellilerni arilap, uldu kelgen adimningni zorlap élip kelgin! **24** Chünki men silerge shuni éytayki, bashta chaqirilghan ademlerning héchqaysisi dastixinimdin tétimaydu», deptu. **25** Emdi top-top ademler uningha hemrah bolup kétiwattati. U burulup ulargha qarap mundaq dédi: **26** — Manga egeshkenler [manga bolghan soyüshliridin] öz atisi we anisi, ayali we baliliri, aka-ukiliri we acha-singilliri, hetta öz jéninimu yaman körmise manga muxlis bolalmas. **27** Kimdekim özining kréstini yüdüp manga egeshmise u manga muxlis bolalmas. **28** Aranglardin birsi munar salmaqchi bolsa, aldi bilen olturup bu qurulushni pütküzgüdekkirajet özümde barmu-yoq dep hésab qilmasnu? **29** Undaq qilmighthanda, ulni sélip pütküzelmisse, körgenlerning hemmisi mazaq

qilip: «Bu adem binani bashlap qoyup pütküzelmedi» — démey qalmaydu. **31** Yaki bir padishah yene bir padishah bilen jeng qilgili chiqsa aldi bilen olturup: — Méning üstümge kélidighan yigirme ming kishilik qoshun igisige men on ming eskirim bilen taqabil turalmenmu? dep mölcherlep körmemdu? **32** Eger u «Soqushalmaymen» dep oylisa, düshmen téxi yiraqtiki chaghda elchi ewetip, sulh shertlirini soraydu. **33** Shuningha oxhash, silerdin kimdekim [könglide] özining bar-yoqi bilen xoshlashmisa, manga muxlis bolalmas. **34** Tuz yaxshi nersidur; halbuki, tuz öz temini yoqatsa, uningha qaytidin tuz temini qandaqmu kirgüzgili bolidu? **35** U tupraqqa ishlitishke yaki oghutqa arilashturushqimu yarimay, talagha tashlinidu. Anglighudek quliqi barlar buni anglisun!

15 Emdi bajgırlar we bashqa gunahkarlarning hemmisi uning sözini anglashqa uning etrapigha olashmaqta idi. **2** Lékin Perisiyler bilen Tewrat ustazliri ghudungshup: — Bu adem gunahkarlarni qarshi alidu we ular bilen hemdastixan olturnidu! — déyishti. **3** Shunga ulargha munu temsilni sözlep berdi: **4** — Eger aranglarda bireylenning yüz tuyaq qoyi bolup, ulardin biri yitip ketse, toqsan toqquzini chölde qoyup qoyup yitip ketkinini tapquche izdimesmu? **5** Uni tépiwalghanda, shadlan'ghan halda mürisige artidu; **6** andin öyige élip kélib, yar-buraderliri bilen qolum-qoshnilirini chaqirip, ulargha: «Men yitken qoyumni tépiwaldim, méning bilen teng shadlininglar!» deydu. **7** Men silerge shuni éytayki, shuningha oxhash, towa qiliwatqan bir gunahkar üchün ershte zor xurserlik bolidu; bu xurserlik towigha mohtaj bolmighan toqsan toqquz heqqaniy kishidin bolghan xurserliktin köp artuqtur. **8** — Yaki bir ayalning on kümüsh dinari bolup, bir dinarni yoqitip qoysa, chiraghni yéqip, taki uni tapquche öyni süpürüp, zen qoyup izdimesmu? **9** Uni tapqanda yar-burader, qolum-qoshnlirini chaqirip, ulargha: «Méning bilen teng shadlininglar, chünki men yoqitip qoyghan dinarimni tépiwaldim» — deydu. **10** Men silerge shuni éytayki, shuningha oxhash towa qiliwatqan bir gunahkar üchün Xudaning perishtilirining arisida xurserlik bolidu. **11** U sözini dawam qilip mundaq dédi: — Melum bir ademning ikki oghli bar iken. **12** Kichik oghli atisiga: «Ey ata, mal-mülüktni tégishlik ülüşümni hazirla manga bergen» dep éyiptu. We u öz mal-mülüklini ikkisige teqsim qilip bériptu. **13** Uzun ötmeyla, kichik oghli bar-yoqini yighishturup, yiraq

bir yurtqa seper qiliptu. U u yerde eysh-ishretlik ichide turmush kechürüp mal-dunyясини buzup-chéchiptu. **14** Del u bar-yoqini serp qilip tügetken waqtida, u yurtta qattiq acharchiliq bolup, u xélila qisilchiliqta qaptu. **15** Shuning bilen u béríp, shu yurtnıng bir puqrasigha medikar bolup yalliniptu; u uni étizliqigha choshqa békishqa ewetiptu. **16** U hetta qorsiqini choshqilarning yémi bolghan purchaq posti bilen toyghuzushqa teqezza boptu; lékin héchkim uninggha héchnerse bermeptu. **17** Axir béríp u hoshini tépíp: «Atamning shunche köp medikarlirining aldidin yémek-ichmek éship-téship turidu; lékin men bolsam bu yerde achliqtin öley dep qaldim! **18** Ornumdin turup, atamning aldigha béríp uninggha: Ey ata, men ershning aldidimu we séning aldingdimu gunah qildim. **19** Emdi séning oghlung atilishqa layiq emesmen. Méni medikarlirining süpitide qobul qilghaysen! — deymen» dep oylaptu. **20** Shuning bilen ornidin turup atisining aldigha qaytip méngiptu. Lékin atisi yiraqtinla uni körüp uninggha ichi aghritip, aldigha yügürüp chiqip, uning boynigha ésilip uni sóyüp kétiptu. **21** Oghli: «Ata, men ershning aldidimu, séning aldingdimu gunah qildim. Emdi séning oghlung atilishqa layiq emesmen» — deptu. **22** Biraq atisi chakarlirigha: «Derhal eng ésil tonni ekélip uninggha kiydiürüngler, qoligha üzük sélinglar, putlirigha ayagh kiydiürüngler; **23** we bordaq torpaqni ekélip soyunglar; andin obdan yep, rawurus tebrikleyli! **24** Chünki méning bu oglum ölgenidi, tirildi, yitip ketkenidi, tépildi!» — deptu. Andin ular tebrikleshkili bashlaptu. **25** Emdi chong oghli étizgha ketkeniken. U qaytip kéliwétip öye yéqin kelgende neghme-nawa bilen ussulning awazini anglaptu. **26** U chakarlardin birini chaqirip, uningdin néme ish boluwaqtinini soraptu. **27** Chakar uninggha: Ukang keldi we atang uni saq-salamet tépiwalghanlıqı üchün bordaq torpaqni soydi» deptu. **28** Lékin [chong oghli] xapa bolup, öye kirgili unimaptu. We atisi chiqip uning öye kirishimi ötünüptu. **29** Emma u atisigha jawab béríp: «Qara! Men shunche yildin béri quldek xizmitingde boldum, esla héchbir emringdin chiqip baqmidim. Biraq sen manga el-aghinilirim bilen xush qilgħili héchqachan birer oglaqmu bermiding! **30** Lékin séning mal-mülükliiringni pahishilerge xejlep tügetken bu oghlung qaytip kelgende, sen uning üchün bordaq torpaqni soyupsen» — deptu. **31** Biraq atisi yene uninggha: «Ey oglum, sen herdaim méning

yénimdisen we méning barlıqim séningkidur. **32** Emdi tebriklep shadlinishqa layıqtur; chünki bu séning ukang ölgenidi, tirildi, yoqilip ketkenidi, tépildi» — deptu.

16 U muxlisirigha yene mundaq dédi: — Bir bayning bir ghojidari bar iken. Birsi baygha: «Bu ghojidaringiz mal-mülkingizni buzup chachtı» dep shikayet qiptu. **2** U ghojidarni chaqirip, uninggha: «Méning séning toghrangda anglighanlirim zadi qandaq gep? Ghojdarlıqingdiki hésab-kitabni éniq tapshur; chünki mundin kényin sen ghojdar bolmaysen» — deptu. **3** Ghojdar emdi öz ichide: «Néme qilay? Chünki xojayinim méni ghojdarlıqta mehrum qildu. Ketmen chapay désem unchilik maghdur yoq, tilemchilik qilay désem nomus qilimen. **4** He,aptim! Ghojdarlıqta qalghinimda kishilerning méni öylirige qarshi élishi üchün, néme qilishimni emdi bildim» dep **5** öz xojayinigha qerzdar bolghanlarni birdin-birdin chaqirip kélip, birinchisidin: «Xojayinimgha qanchilik qerzingiz bar?» dep soraptu. **6** We qerzdar: «Yüz tung zeytun méyi» dep jawab béríptu. Ghojdar uninggha: «Mana, hésabat deptiringizni élip, bu yerde olturup ellik tunggha özgertiwéting!» deptu. **7** Andin u yene birige: «Sizchu, qanchilik qerz boldingiz?» dep soraptu. U: «Yüz küre bughday» dep jawab béríptu. Ghojdar uninggha: «Hésabat deptiringizni élip seksen kürige özgertiwéting!» deptu. **8** Shuning bilen uning xojayini semimiyetsiz ghojdarining bu ishtiki pemliklikü üchün uninggha qayil bolup maxaptu. Chünki bu dunyaning perzentliri öz dewride nuring perzentliridin pemlikтур. (aiōn g165) **9** We men silerge shuni éytip qoyayki, «Naheq dunyagha tewe mal-dunya» arqılıq özünglарha dost tutunglar; shundaq qilsanglar, mal-dunya kargha kelmeydighan bolghan [künide] shu dostlar silerni ebediy makanlargha qarshi alidu. (aiōnios g166) **10** Kimki kichikkine ishta sadiq bolsa, chong ishtimu sadiq bolidu; we kimki kichikkine ishta semimiyetsiz bolsa, chong ishtimu semimiyetsiz bolidu. **11** Shunga eger «naheq dunyagha tewe bolghan mal-dunya»da sadiq bolmisanglar, kim silerge heqiqiy bayliqlarni tapshursun? **12** We bashqilarning nersiliride sadiq bolmisanglar kim silerge özünglarning nersisini bersun? **13** Héchkim ikki xojayin'gha teng xizmet qilalmaydu. Chünki u yaki buni yaman körüp, uni yaxshi köridu; yaki buninggha özini pütünley béghishlap, uninggha étibarsız qaraydu. [Shuninggha oxhash], silerningmu

birla waqitta hem Xudaning, hem mal-dunyaning qulluqida bolushunglar mumkin emes. **14** Emdi Perisiyler (ular pulgha amraq idi) bularning hemmisini anlap Eysani mesxire qilishi. **15** We u ulargha mundaq dédi: — «Siler özünglarni ademlarning aldida heqqaniy qilip körsetküchidursiler; lékin Xuda qelbinglarni bilidu. Chünki ademlarning arisida qedirlinidighini Xudaning neziride yirginchlikturn. **16** Tewrat qanuni we peyghemberlarning yazmilar [chömöldürgüchi] Yehyaghiche hidayet bolup keldi; shu waqittin bashlap Xudaning padishahliqining xush xewiri jakarlinip kéliyatidu; [padishahliqqa] kirmekchi bolghanlarning herbiri uningha böşüp kiriwélishi kérektur. **17** Lékin asman bilen zéminning yoq qiliwétilishi Tewratning bir chékiti bikar qilinishtin asandur. **18** — Her kim öz ayalini talaq qilip bashqa birini alsa zina qilghan bolidu we kimki öz éridin talaq qilin'ghanni alsa zina qilghan bolidu». **19** — Burun bir bay adem bar idi; u sösün renglik ton we kanap kiyimlerni kiyip, herküni eysh-ishret ichide tentene qilatti. **20** We pütün ezayini chaqa-jaharet bésip ketken Lazarus isimlik bir yoqsul bar idi; u bayning derwazisining alidiga [herküni] yatquzup qoyulatti. **21** Uning dastixinidin chüshüp qalghan parchi-puratlardin qorsiqini toyghuzghushqa teshna idi. Halbuki, itlar kélip uning yarilirini yalaytti. **22** Emdi shundaq boldiki, yoqsul öldi we perishtiler uni İbrahimning quchiqiga apardi. Bay hem öltüp depne qilindi; **23** we tehtisarada qattiq qiyinilip, beshini kötürüp, yiraqtin İbrahimni we uning quchiqidiki Lazarusni körüp: (Hadēs g86) **24** «Ey ata İbrahim, manga rehim qilghaysen! Lazarusni ewetkeysen, u barmiqining uchini sugha chilap, tilimgha témitip sowutqay. Chünki men bu ot yalqunida qattiq azabliniwatimen!» dep warqirap yalwurdi. **25** Lékin İbrahim mundaq dédi: «Ey oghlum, hayat waqtingda halawetni yetküche körgirinngi we Lazarusning derd-bala tartqinini yadingha keltürgin. Hazir u teselliapti, emma sen azab tartiwiatisen. **26** We bulardin bashqa, biz bilen silerning ariliqimizda yoghan bir hang béktilgendifurki, bu yerdin siler terepke öteyli dégenler ötelemes we andin biz terepke ötimiz dégenler ötelmes». **27** Emdi bay yene: «Undaqta, i ata, sendin [Lazarusni] atamining öyige ewetishingni ötünimen. **28** Chünki méning besh aka-ukam bar; ularning bu azab-oqubetlik yerge kelmesliki üchün [Lazarus] ularni qattiq agahlandurup qoysun» — dédi. **29** Biraq İbrahim jawab bérüp uningha: «Ularda Musa

we [bashqa] peyghemberlarning [agah-guwahliqi] bar; ular shularni anglisun» — dédi. **30** Lékin u: «Yaq, i İbrahim ata, eger ölenlerdin biri tirlip ularning aldigha barsa, ular towa qilidu» — dédi. **31** Emma İbrahim uningha: «Eger ular Musa we [bashqa] peyghemberlarning [guwahliqini] anglimisa, hetta ölenlerdin birsi tirlisimu, ular yenila ishinishni ret qilidu» — dédi.

17 U muxlisirigha mundaq dédi: — Insanni putlashturidighan ishlar bolmay qalmaydu; lékin shu putlashturush wasitichisi bolghan ademning haligha way! **2** Bundaq ademning bu kichik balilardin birini [gunahqa] putlashturghan bolsa, boynigha tügmen téshi ésilghan halda déngizgha tashliwétilgini ewzel bolatti. **3** Özünglarga agah bolunglar! Eger qérindishing gunah qilghan bolsa, uningha tenbihnesihet qilghin. U towa qilsa uni epu qilghin. **4** Mubada u bir kün ichide sanga yette mertiwe gunah qilsa we yette mertiwe yéningha kélip: Towa qildim, dése, uni yenila epu qilghin. **5** Shuning bilen rosullar Rebge: Ishench-étiqadimizni ashurghin, — déyishti. **6** We Reb ulargha mundaq dédi: — Silerde qicha uruqidek zerriche ishench bolsa idi, siler awu üjme derixige: «Yiltizingdin qomurulup, déngizgha köchüp tikil!» désenglar, u sözünglarni anlap köchetti. **7** Lékin aranglardin kimning yer heydeydighan yaki mal baqidighan bir quli bolsa we u étizliqtin qaytip kelgende, uningha: «Tézrek kélip dastixanda olturghin», deydighanlar barmu? **8** U belki uningha: «Méning tamiqimni teyyar qil, men yep-ichip bolghuche béligni baghlap méni kütkin, andin özüng yep-ichkin, démesmu? **9** Qul emr qilin'ghinidek qilghini üchün xojayin uningha rehmet éytamu? Méningche, éytmaydu. **10** Shuningha oxshash, siler mu özünglarga emr qilin'ghanning hemmisini ada qilghininglardin kényin: Biz erzimes qullarmız; biz peqet tékishlik burjimizni ada qilduq, xalas», deydighan bolisiler. **11** We shundaq boldiki, u Yérusalémha chiqip kétiwatqanda, Samariye bilen Galiliyening otturisidin ötüp, **12** bir kentke kirginide maxaw késilige giriptar bolghan on adem uningha uchrap, yiraqta toxtap, **13** awazlirini kötürüp: Ey Eysa, ustaz, bizge rehim qilghaysen, dep ötündi. **14** Ularni körgende u ulargha: Bérip özünglarni kahinlarga körsitinglar, dédi. We shundaq boldiki, ular yolda kétiwatqanda, [maxawdin] paklandi. **15** Ulardin bireylen özining saqayghinini körgende

yuqiri awaz bilen Xudani ulughlap, keynige burulup, qaytti. 16 U kélip Eysaning ayighigha yiqilip düm yétip teshekkür éytti. U Samariyelik idi. 17 Eysa bu ishqa qarap: Pak qilin'ghanlar on kishi emesmidi? Qalghan toqquzeylen qéni? 18 Bu yat ellik musapirdin bashqa, Xudagha hemdusana oqughili héchkim qaytip kelmeptighu?! — dédi. 19 Andin u héliqi ademge: — «Ornungdin tur, yolunggha mangghin! Étiqading séni saqayttıl!» — dédi. 20 [Bir kün] Perisiyler uningdin: «Xudanıng padishahliqi qachan kélidu?» dep sorighanda u ulargha jawab béríp mundaq dédi: — Xudanıng padishahliqining kélishini köz bilen körgili bolmas; 21 kishiler: «Qaranglar, u mana bu yerdel» yaki «U yerdel» déyelmeydu. Chünki mana, Xudanıng padishahliqi aranglardidur. 22 Kéyin u muxlislirigha yene mundaq dédi: — «Shundaq künler kéliduki, siler Insan'oghlining künliridin birer künini bolsimu körüşke teshna bolisiler, lékin körelmeysiler. 23 Shu chaghda kishiler silerge: «Mana u bu yerdel!» we yaki «Mana u u yerdel» deydu; siler ne bar manglar ne ularning keynidin yügürmenglar. 24 Chünki goya asmannıng bir chétidin chaqmaq chéqip yene bir chétigiche yorutidighandek, Insan'oghlining öz künide hem shundaq bolidu. 25 Lékin u awwal köp azab-oqubetlerni tartishi bu dewrdikiler teripidin chetke qéqilishi muqerrerdur. 26 We Nuh [peyghemberning] künliride qandaq bolghan bolsa, Insan'oghlining künliride hem shundaq bolidu. 27 Taki Nuh kémige kirip olтурghan kün'giche, kishiler yep-ichip, öylinip we yatlıq bolup kéliwatqanidi; andin topan kélip hemmisini halak qildi. 28 Hem yene, Lutning künliride qandaq bolghan bolsa shundaq bolidu — kishiler yep-ichip, soda-sétiq qilip, tériqchiliq qilatti we öylerni salatti. 29 Lékin Lut Sodom shehiridin chiqqan künü, asmandin ot bilen günggürt yéghip, [bu sheherdikilerning] hemmisini halak qildi. 30 Emdi Insan'oghli ashkara bolidighan künde ene shundaq bolidu. 31 Shu künü, herkim özgide turup, nerse-kérekli öyide bolsimu, alghili chüshmisun; we shuningha oxshash kimki étizliqta bolsa [öyige] héch yammisun. 32 Lutning ayalini yadinglarga keltürünglar! 33 Kimki öz hayatini qutquzmaqchi bolsa, uningdin mehrum bolidu, lékin öz hayatidin mehrum bolghan kishi uningha érishidu. 34 Silerge shuni éytayki, u kéchide ikki adem bir orunda yatidu; ulardin biri élip kétildi, yene biri qaldurulidi. 35 Ikki ayal yarghunchaq beshida turup un tartiwayatqan bolidu;

ulardin biri élip kétildi, yene biri qaldurulidi». 37 We ular uningha jawaben: Ey Reb, bu ishlar qeyerde yüz bérídu? — dep soridi. U ulargha: Jerset qaysi yerde bolsa, quzghunlar shu yerge toplishidu!

18 We u ulargha, boshashmay, herdaim dua qilip turush kérekliki toghrisida bir temsil keltürüp mundaq dédi: 2 — «Melum sheherde bir sotchi bar iken. U Xudadinmu qorqmaydiken, ademlergimu perwa qilmaydiken. 3 Shu sheherde bir tul ayal bar iken we u daim sotchinining aldigha kélip: «Eyibkardin heqqimni élip bergen» dep telep qilidiken. 4 U xéli waqitqiche uni ret qiptu; biraq kényin könglide: Xudadinmu qorqmaymen, ademlergimu perwa qilmaymen, 5 lékin bu tul xotun méni aware qilip kétiwayatidu, uning manga chaplishiwélip méni halimdin ketküzwetmesliki üçhün herhalda uning dewayini sorap qoyay!» — dep oylaptu». 6 Reb: Qaranglar, adaletsiz bu sotchinining néme dégenlirige! 7 U shundaq qilghan yerde, Xuda Özige kéche-kündüz nida qiliwatqan tallighan bendilirige qandaq qilar? Gerche Xuda Öz bendilirige hemderd bolush bilen birge [rezillikke] uzun'ghiche sewr-taqt qilsimu, axirida bendilirining derdige yetmesmu? 8 Men silerge éytayki: U ularning derdige yétip nahayiti tézla heqqini élip bérídu! Lékin Insan'oghli kelgende yer yüzide iman-ishench tapalamdu? — dédi. 9 U özlerini heqqanı dep qarap, bashqilarmı közige ilmaydighan bezilerge qaritip, mundaq bir temsilni éytti: 10 — Ikki adem dua qilghili ibadetxanıgha béríptu. Biri Perisiy, yene biri bajgir iken. 11 Perisiy öre turup öz-özige mundaq dua qiliptu: — «Ey Xuda, méning bashqa ademlerdek bulangchi, adaletsiz, zinaxor we hetta bu bajgirdek bolmighinim üçhün sanga shükür! 12 Her heptide ikki qétim roza tutimen we tapqanlırimning ondin bir ülüşhini sediqe qilimen». 13 Biraq héliqi bajgir yiraqta turup beshini kötürüp asman'gha qarashqimu pétinalmay meydisige urup turup: «Ey Xuda, men mushu gunahkargha rehim qilghaysen!» — deptu. 14 Men silerge shuni éytayki, bu ikkiylendin [Perisiy] emes, belki [bajgir] kechürümge ériship öyige qaytiptu. Chünki herkim özini üstün tutsa töwen qilinar, lékin kimki özini töwen tutsa üstün kötüler. 15 Emdi qolini tegküzsün dep, kishiler kichik balilirinimu uning aldigha élip kéletti. Lékin buni körgen muxlislar ularni eyiblidi. 16 Emma Eysa balilarmı yénigha chaqirip: Kichik balilarmı aldimgha kelgili qoyunglar, ularni tosushmanglar. Chünki Xudanıng padishahliqi del mushundaqlardin

terkib tapqandur. 17 Men silerge berheq shuni éytip qoyayki: Kimki Xudaning padishahliqini sebiy balidek qobul qilmisa, uningha hergiz kirelmeydu, — dédi. 18 Melum bir hökümdar Eysadin: I yaxshi ustaz, menggültük hayatqa waris bolmaq üçün néme ishni qilishim kérek, — dep soridi. (aiōnios g166) 19 Lékin Eysa: Méni néme üçün yaxshi deysem? Yaxshi bolghuchi peqet birla, yeni Xudadur. 20 Emrlerni bilisen: — «Zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, yalghan guwahliq berme, atangni we anangni hörmət qil» — dédi. 21 — Bularning hemmisige kichikimdin tartip emel qilip kéliwati men, — dédi u. 22 Eysa buni anglap uningha: — Sende yene bir ish kem. Pütkül mal-mülkingni sétip, pulini yoqsullargha üleshtürüp bergen we shundaq qilsang, ershte xezineng bolidu; andin kélip manga egeshkin! — dédi. 23 Emma u bu gepni anglap tolimu qayghuga chömöp ketti; chünki u nahayiti bay idi. 24 Tolimu qayghuga chömöp ketkenlikini körgen Eysa: — Mal-dunyasi köplerning Xudaning padishahliqiga kirishi némidégen tes-he! 25 Tögining yingnining közidin ötüshi bay ademning Xudaning padishahliqiga kirishidin asandur! — dédi. 26 Buni anglighanlar: — Undaq bolsa, kim nijatqa érishelisun? — déyishti. 27 Emma u jawaben: — Insanlargha mumkin bolmaghan ishlar Xudagha mumkindur — dédi. 28 Emdi Pétrus: — Mana, biz bar-yoqimizni tashlap sanga egeshtuql? — dédi. 29 U ulargha: — Men silerge berheq shuni éytayki, Xudaning padishahliqi üçün öy-waq ya ata-anisi ya qérindashliri ya ayali ya baliliridin waz kechkenlerning herbiri 30 bu zamanda bulargha köp hessilep tuyesser bolidu we kélidighan zamandimu menggültük hayatqa érishmey qalmaydu. — dédi. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Andin u on ikkeylenni öz yénigha élip ulargha mundaq dédi: — Mana, biz hazır Yérusalémgha chiqiwatimiz we peyghemberlerning Insan'oghli toghrisida pütkenlirining hemmisi [shu yerde] emelge ashurulidu. 32 Chünki u yat ellerner qoligha tapshurulidu we ular uni mesxire qilip, xarlaydu, uning üstige tüküridu; 33 ular uni qamchilighandin kéyin öltürüwétidu; we u üchinchi künü qayta tirilidu, — dédi. 34 Biraq ular bu sözlerdin héchnémini chüshenmidi. Bu sözning menisi ulardin yoshrulghan bolup, uning néme éytqinini bilelmey qalди. 35 We shundaq ish boldiki, u Yérixo shehirige yéqinlashqanda, bir kor kishi yolning boyida olturup tilemchilik qiliwatatti. 36 U köpchilikning ötüp kétiwatqanlıqını anglap: —

Néme ish bolghandu? — dep soridi. 37 Xeq uninggha: — Nasaretlik Eysa bu yerdin ötüp kétiwatidu, — dep xewer berdi. 38 — I Dawutning oghli Eysa, manga rehim qilghaysen! — dep warqirap ketti u. 39 We Eysaning aldida méngiwatqanlar uni: — Shük oltur! dep eyibleshti. Biraq u: — I Dawutning oghli, manga rehim qilghaysen! — dep téximu qattiq warqiridi. 40 Eysa qedimini toxtitip, uni aldigha bashlap kélishni buyrudi. Qarighu uningha yéqin kelgende u uningdin: 41 — Sen méni néme qilip ber, deysem? — dep soridi. — I Rebbim, qayta körídighan bolsam'idi! — dédi u. 42 Eysa uningha: — Körídighan bolghin! Étiqading séni saqaytti, — dédi. 43 We uning közi shuan échildi; u Eysagha egiship, yol boyi Xudani ulughlap mangdi. We barliq xalayiqmu buni körüp Xudagha medhiye oqudi.

19 U Yérixo shehirige kirip uningdin ötüp kétiwatatti. 2 Mana shu yerde Zakay isimlik bir kishi bar idi. U «bash bajgir» bolup, intayin bay idi. 3 U Eysaning qandaq adem ikenlikini körüşke pursez izdewatatti, lékin boyi pakar bolghachqa, xelqning toliliqidin uni körelmeytti. 4 Shunga u aldi terepke yürüp béríp, uni körüş üchün bir tüp üjme derixige yamiship chiqti; chünki Eysa u yol bilen ötetti. 5 We Eysa u yerge kelgende yuqirigha qarap uni körüp uningha: — Zakay, chapsan chüshkin! Chünki men bugün séning öyündé qonushum kérek, — dédi. 6 U aldirap chüshüp, xushalliq bilen uni [öyide] méhman qildi. 7 Bu ishni körgen xalayiqning hemmisi: U gunahkar kishiningkide qon'ghili kirip ketti! — dep ghotuldiship ketti. 8 Lékin Zakay ornidin turup Rebge: — I Rebbim, mana, mülkümnin yérímini yoqsullargha bérímen; eger birawni yalghandin shikayet qilip uningdin birnéme ündürüwalghan bolsam birige tötni qayturimen, — dédi. 9 Buning bilen Eysa uningha [qarap]: — Bugün nijat bu öyge kirdi. Chünki bu kishi hem Ibrahimning oghlidur! 10 Chünki Insan'oghli ézíp ketkenlerni izdep qutquzghili keldi, — dédi. 11 Xalayiq bu sözlerni tingshawatqanda u yene söz qilip bir temsilni qoshup éytti. Chünki u Yérusalémgha yéqinlashqanidi we ular: «Xudaning padishahliq derhal namayan bolidighu!» — dep oylashqanidi. 12 Shunga u mundaq dédi: Bir aqsöngék padishahliq textige ériship kélish üchün yiraq bir yurtqa qarap yolha chiqiptu. 13 [Awwal] u özining on qulini chaqirip, ulargha on tillani üleshtürüp béríp: «Men qaytip kelgüche [buning bilen] oqet qilinglar» —

deptu. **14** Biraq öz yurt puqlarlırı uninggha öch bolghachqa, keynidin elchilerni ewetip: «Bu kishining üstümizge padishah bolushini xalimaymız!» deptu. **15** We u padishahlıq mensipige érishop qaytip kelgende shundaq boldiki, herbirining tijaret bilen qanche payda tapqinini bilmekchi bolup, pulini tapshurghan héliqi qullırını öz aldığa chaqırtıptu. **16** We awwalqısı kélép: «I xojam, sili bergen tillı on tillı payda qıldı» deptu. **17** «Yaraysen, ey yaxshi qul! Sen kichikkine ishta ishenchlik chiqqanlıqıng üchün on sheherge hakim bolghın» — deptu xojayın uninggha. **18** Ikkinchisi kélép: «I xojam, sili bergen tillı besh tillı payda qıldı» deptu. **19** Xojayın uninggha hem: «Sen hem besh sheherge hakim bolghın» deptu. **20** Lékin yene birsi kélép: «I xojam, mana sili bergen tillı! Buni yaghliqqa chigip bir jayda qoyup saqlıdim. **21** Chünki sili qattıq adem ikenla, sili amanet qilmaghanlıridın payda ündürüp, özliri térimaghanlıridın hosul yighila. Shuning üchün silidin qorqtum» deptu. **22** Emma [xojayını] uninggha: «Ey eski qul, sanga öz aghzingdin chiqqan sözliring boyiche höküm qilay. Sen méning amanet qilmay ündürüwalidighan, térimay turup yighiwalidighan qattıq adem ikenlikimni bilip turup, **23** néme üchün méning pulumni xezinichilerge amanet qoymiding? Men qaytip kelgende, uni ösumi bilen almasmidim?» — deptu. **24** Andın u yénidikilerge: «Uningdiki tillanı élip on tillı tapqan qulgha béringlar!» dep buyruptu. **25** Ular uninggha: «I xojı, uning on tillası tursal» — deptiken, **26** [hojayın yene mundaq deptu]: «— Chünki men silerge shuni éytayki, kimde bar bolsa, uninggha téximu köp bérilidü; emma kimde yoq bolsa, hetta uningda bar bolghanlırimu uningdin mehrum qilinidu. **27** Emdi üstige padishah bolup höküm sürüshümni xalimaghan düshmenlirimni bolsa, ularni keltürüp, méning aldimda qetl qilinglar. **28** U bu ishlarnı éytqandin kényin, Yérusalémha chiqishqa aldığa qarap mangdi. **29** We shundaq boldiki, u Zeytun téghining étikidiki Beyt-Fagi we Beyt-Aniya yézilirigha yéqin kelginide, ikki muxlisığha munularni tapılap aldin ewetti: **30** — Siler udululgardıki yézigha béringlar. U yerge kiriplı héch adem balisi minip baqmıghan, baghlaqlıq bir texeyni körisiler. Uni yéship bu yerge yétilip kéléngler. **31** Eger birsi silerdin: «Némishqa buni yéshisiler?» dep sorap qalsa, siler uninggha: «Rebning buninggha hajiti chüshti» — dengler. **32** Shuning bilen ewetilgenler bériwidi, ish del u ulargha éytqandek boldi. **33** Ular texeyni

yéshiatqanda, uning igiliri ulardin: — Texeyni némishqa yéshisiler? — dep soridi. **34** Ular: — Rebning uninggha hajiti chüshti, — dédi. **35** Ular uni Eysanıg aldığa yétilip keldi; we yépincha-chapanlırını texeyning üstige sélip, Eysanı yólep üstige mindürdi. **36** U kétip barghinida, xelqler yépincha-chapanlırını yolgha payandaz qılıp saldı. **37** We u Zeytun téghidin chüshüsh yoligha yéqinlashqinida, pütkül muxlislar jamaiti shadlinip, öz közi bilen körgen quğretlik möjiziler üchün awazını kötüüp: «Perwerdigarning namida kelgen padishah mubarektur! Asmanlarda tinch-inaqliq tiklen'gey, ershielada shan-sherep ayan bolghay!» dep towlship Xudagha medhiye oqushqa bashlıdi. **39** Lékin topning ichide bezi Perisiyler uninggha: — Ey ustaz, muxlisliringgħha [mushu gepliri üchün] tenbih ber! — déyishti. **40** Biraq u ulargha jawaben: — Silerge shuni éytayki, bular jim turghan bolsa, hetta bu tashlarmu chuan sélishqan bolatti, — dédi. **41** Emdi u sheherge yéqinliship uni körüp, uning üchün yighlap mundaq dédi: **42** — [I Yérusalém]! Sen bugün, bu kününgde, tinch-amanlıqıng üchün néme kérek bolghinini bilseng idi! Kashki, bu ishlar hazır közliringdin yosħurundur. **43** Chünki shundaq künler beshingħha kéliduki, düshmenliring etrapingni qasha-istihkam bilen qorshap séni qamap töt tereptin qistaydu. **44** Ular séni we [sépiling]ning ichingdiki baliliringni yer bilen yeksen qılıp, hetta tashni tashning üstidimu qaldurmaydu; chünki [Xuda]ning séni yoqlighan peytini bilip yetmiding. **45** We u ibadetxana hoylilirigha kirip, u yerde élüm-sétim qiliwatqanlarnı heydep chiqirip, **46** ulargha: — Muqeddes yazmilarda: «Méning öyüm dua-tilawetxana bolidu» dep pütlgen bolsimu, lékin siler uni «bulangchilarıng uwisi» qiliwaldinglar! — dédi. **47** Shu waqtılarda u herküni ibadetxanida telim béretti. Bash kahinlar, Tewrat ustazliri we yurt chongliri uni yoqitishqa amal izdidi. **48** Lékin ular qandaq qol sélishni bilmeytti, chünki barlıq xelq uning sözini tingshash üchün uninggha qattıq yépishqanidi.

20 We shu künlerdin bir künı u ibadetxanining hoylilirida xelqqe telim bérip xush xewerni élán qiliwatqanda, bash kahinlar we Tewrat ustazliri bilen aqsaqallar uning aldığa kélép uningdin: **2** — Bizge éytqin: Sen qiliwatqan bu ishlarnı qaysi hoquqqa asasen qiliwatisen? Sanga bu hoquqni kim bergen? — dep soridi. **3** U ulargha jawab bérip: — Menmu silerdin bir ishni soray; siler

manga éytip béringlarchu, 4 — Yehya yürgüzgen chömüldürüş ershtinmu, yaki insanlardinmu? — dep soridi. 5 Ular özara mulahize qiliship: — Eger «Ershtin kelgen» dések, u bizge: «Undaqta, siler néme üchün [Yehyagha] ishenmidinglar?» deydu. 6 Eger: «Insanlardin kelgen» dések, bu barlıq xalayıq bizni chalma-kések qılıp öltüridü. Chünki ular Yehyaning peyghember ikenlikige ishendürülgen, — déyishti. 7 We ular: — [Uning] [hoquqining] qeyerdin kelgenlikini bilmeymiz, — dep jawab bérishti. 8 Eysa ulargha: — Undaqta, menmu bu ishlarni qaysi hoquqqa asasen qiliwatqanlıqimni éytmaymen, — dédi. 9 U xalayıqqa munu temsilni sözleshke bashlıdi: — «Bir kishi bir üzümzarlıq berpa qılıp, uni baghwenlerge ijarige bérüp, özi yaqa yurtqa bérüp u yerde uzun waqt turuptu. 10 Üzümlerni yighidighan mezgil kelgende baghwenlerning üzümzarlıqtiki méwidin uningga bérishke qulliridin birini ularining yénigha ewetiptu. Lékin baghwenler uni urup-dumbalap quruq qol yanduruwétiptu. 11 U yene bashqa bir qulni ewetiptu. Lékin ular unimu dumbalap, xarlap, yene quruq qol qayturuwétiptu. 12 U yene üchinchisini ewetiptu; ular unimu urup yarilandurup, talagha heydep chiqiriwétiptu. 13 [Axirda] üzümzarlıqning xojayini: «Qandaq qilsam bolar? Söyümlük oghlumni ewetey; ular uni körse, héch bolmighanda uning hörmitini qilar?» deptu. 14 Biraq baghwenler uning oghlini körüp bir-biri bilen meslihetliship: «Bu bolsa mirassor; kélinglar, uni jayliwéteyi, andin miras bizningki bolidu» déyishiptu. 15 Shuning bilen ular uni üzümzarlıqning sirtığha achiqip öltürüwétiptu. Emdi bundaq ehwalda üzümzarlıqning xojayini ularni qandaq qılıdu? 16 U kélip u baghwenlerni yoqitip üzümzarlıqni bashqılargha tapshuridu». Xalayıq buni anglap: — Bundaq ishlar hergiz bolmisun! — déyishti. 17 Lékin u ulargha közlirini tikip murdaq dédi: — Undaq bolsa, muqeddes yazmilarda «Tamchilar tashliwetken tash bolsa, Burjek téshi bolup tiklendi» dep yézilghan söz zadi némini körsitudu? 18 Bu «tash»qa yiqilghan kishi pare-pare bolup kétidu; lékin bu tash herkimming üstige chüshse, uni kukum-talqan qiliwéti. 19 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uning bu temsili özlırige qaritip éytqanlıqini bilip shu haman uningga qol sélish yolini izdi; lékin ular xalayıqtin qorqushti. 20 Shunga ular uning keynidin marap, uni [Rim] waliyisining hökümraniqida soraqqa tartishqa tapshurush üçhün birnechche ademlerni sétiwélip,

soqunup kirishke ewetti. Ular semimiq qiyapetke kiriwélip, uning sözidin yochuq izdep yüretti. 21 Ular uningga mundaq soal qoysi: — Ey ustaz, silini durus söz qilidighan we durus telim bérídighan, héchqandaq ademning yüz-xatirisini [qet'iy] qilmaydighan, belki Xudanı yolini sadiqliq bilen ögítip kéliwatqan adem dep bilimiz. 22 [Rim impératori] Qeyserge baj-séliq tapshurush Tewrat qanunigha ughunmu-yoq?». 23 Emma u ularning hiylisini körüp ýetip ulargha: — Némishqa méni sinimaqchisiler? 24 Manga bir kümüş dinar körsitinglar. Buning üstidiki süret we nam-isim kimning? — dédi. Ular uningga: Qeyserningki, — dédi. 25 We u ulargha: — Undaq bolsa, Qeyserning heqqini Qeyserge, Xudanı heqqini Xudagha tapshurunglar, — dédi. 26 Ular xalayıqning aldida uning sözliridin uni tutuwalghudek héchqandaq yochuq tapalımidı. Ular uning bu jawabığha heyranuhes bolup, zuwani tutuldi. 27 We «ölgeler tirilmeydu» dep inkar qilidighan Saduqiyarning beziliri uning aldığha kélip soal qoyp mundaq dédi: 28 — Ustaz, Musa [peyghember Tewratta] bizge: «Ayali bar, emma perzent körmigen kishi ölüp ketse, ölgüchining aka yaki inisi tul qalghan yenggisini emrige élip, qérindishi üçhün nesil qaldurushi kérék» — dep yazghan. 29 Emdi yette aka-uka bar idi. Chongi öylen'gedin kéyin perzent körmey alemdin ötti. 30 Ikkinci qérindishi ayalını emrige élip, perzent körmey alemdin ötti. 31 Andin üchinchisi uni aldi; shundaq qılıp, yettisi uni emrige élip perzent körmey öldi. 32 Hemmisidin kéyin ayalmu öldi. 33 Emdi tırılısh künide bu ayal ularning qaysisiningki bolar? Chünki yettisi uni xotunluqqa alghan-de?! 34 Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Bu alemning perzentliri öylinidu, yatlıq bolidu. (aión g165) 35 Lékin u alemdin nésiwe bolushqa, shundaqla ölüklerdin tırılıshke layiq sanalghanlar öylenmeydu, yatlıq bolmaydu. (aión g165) 36 Chünki ular yene ölmeydu, perishtilerge oxshash bolidu; «ölümde tırılıshtin tughulghan perzentler» bolghachqa, ular Xudanı oghulliridur. 37 Emdi ölgelerning tırıldırılıshını hetta Musa [peyghember] özimu ayan qilghan; chünki [Tewrattiki] «tikenlik» dégen weqening xatiriside u Perwerdigarnı: «Ibrahimning Xudasi, Ishaqning Xudasi we Yaqupning Xudasi» dep bayan qilghan. 38 U ölüklernerin Xudasi emes, belki tiriklerning Xudasidur; chünki uningga nisbeten hemmeylen tırıktur! 39 Shuning bilen Tewrat ustazliridin birqanchisi baha bérüp: — Ustaz, yaxshi ýetting, — dédi. 40 Chünki ulardin héchkim yene

uningdin soal sorashqa jür'et qilalmidi. **41** Emdi u ulargha soal qoydi: — Kishiler Mesihni qandaqsige Dawutning oghli deydu? **42** Chünki Dawut özi Zeburda: Perwerdigar méning Rebbimge éyttiki: — «Men séning düshmenliringni textipering qilghuche, Méning ong yénimda olturghin!» — dégen'ghu? **44** Emma Dawut uni «Rebbim» dep chaqirghan yerde, undaqta u qandaqmu uning oghli bolidu? **45** We barliq xalayiq qulaq sélip anglawatqanda, u muxlislirigha mundaq dédi: — **46** — Tewrat ustazliridin hoshyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwalghan halda ghadiyip yürüshke, bazarlarda kishilerning ulargha bolghan salamlirigha, sinagoglarda aldinqi orunlarda, ziyapetlerdimu törde oltrushqa amraq kéliodu. **47** Ular tul ayallarning barliq öy-bésatlirini yewalidu we köz-köz qilip yalghandin uzundin-uzun dualar qilidu. Ularning tartidighan jazasi téximu éghir bolidu!

21 U beshini kötüüp qariwidi, baylarning öz sediqilirini [ibadetxanidiki] iane sanduqigha tashlighinini kördi. **2** U yene sanduqqa ikki tiyinni tashlawatqan bir namrat tul ayalnimu kördi. **3** Shuning bilen u: — Men silerge berheq shuni éytip qoyayki, bu namrat tul ayalning tashlighini hemmeylenningkidin köptur. **4** Chünki ularning hemmisi özlirining ashqanliridin iane qilip, Xudagha atighan sadiqierge qoshup tashlidi; lékin bu ayal namratliqigha qarimay, özining tirikchilik qilidighinining hemmisini iane qilip tashlidi. **5** We beziler ibadetxanining nepis tashlar we Xudagha sunulghan hediyeler bilen qandaq bézelgenlikli toghrisida sözlisiwatatti. U: **6** — Siler körüwatqan bu barliq nersilerge nisbeten, shu künler kéliodu, hetta bir tal tashmu tash üstide qaldurulmay, hemmisi gumran qilinidu, — dédi. **7** Ular uningdin: — Ustaz, bu dégenliring qachan yüz bérídu? Bu ishlarning yüz bérídighanlıqını ayan qilidighan qandaq alamet bolidu? — dep soridi. **8** U mundaq dédi: — Azdurulup kétishtin hézi bolunglar. Chünki tola kishiler méning namimni sétip: «Mana özüm shudurmen!» we «Ashu waqit yéqinlashti!» deydu. Shunga ularning keynige kirmenglar. **9** Siler urush we topilanglarning xewirini angliche waqtinqlardimu wehimige chüshmenglar; chünki bu ishlarning awwal yüz bérishi muqerrer. Lékin bular, zaman axiri yétip keldi, dégenlik emes. **10** Andin u yene mundaq dédi: — Bir millet yene bir millet bilen urushqa chiqidu, bir padishahliq yene bir padishahliq bilen urushqa chiqidu. **11** Jay-jaylarda shiddetlik yer tewreshler, acharchiliqlar we

wabalar bolidu, [yer yüzide] wehshetler we asmanda heywetlik alametler körünidu. **12** Biraq bu herbir weqeler yüz bérishin ilgiri, kishiler silerge qol sélip tutqun qilidu we silerge ziyankeshlik qilip, silerni sinagoglarning soraqlirigha tapshuridu, zindanlarga tashlaydu; ular méning namim tüpeylidin silerni padishah we hökümdarlarning aldigha élip baridu, **13** we buning bilen [ularning aldida] guwahliq bérish pursitinglar chiqidu. **14** Uning üchün erzge qandaq jawab bérish toghrisida aldin'ala héch oylanmasliqqa qelbinglarda qet'iy niyet qilinglar. **15** Chünki men silerge barliq düshmenliringlar reddiye we ret qilalmighudek pasahetlik til we danishmenlik ata qilimen. **16** Hetta ata-ana, aka-uka, uruq-tughqan we yar-buraderliringlarmu silerge xainliq qilip tutup bérídu we ular aranglardiki beziliringlarni öltürídu. **17** Siler méning namim tüpeylidin hemme ademning neprítige uchraysiler. **18** Halbuki, beshinglardiki bir tal chachmu halak bolmaydu! **19** Sewr-chidamliq bolghininglarda, jéninglarga ige bolalaysiler. **20** — Lékin Yérusalémning [düshmen] qoshunliri teripidin qorshiwlélin'ghanlıqını körginenglarda, uning weyran bolush waqtı yéqinliship qaptu, dep bilinglar. **21** U chaghda Yehudiye ölkiside turuwatqanlar taghlarha qachsun, sheher ichide turuwatqanlar uningdin chiqip ketsun, yézilarda turuwatqanlar sheherge kirmisun. **22** Chünki shu chagh «intiqam jazasini tartidighan künler»dur; shuning bilen [muqeddes yazmilarda] barliq pütülgénler emelge ashurulidu. **23** Emdi shu künlerde hamilidár ayallar we bala émitidighanlarning haligha way! Chünki bu zéminda éghir qischiq bolidu we [ershtiki] ghezep bu xelqning beshigha chüshidu; **24** Ular qilichning bisida yiqtılıdu we tutqun qilinip, barliq ellerge élip kétılıdu; «yat ellernerin waqtı» toshquche, Yérusalém yat ellernerin ayagh astida qalidu. **25** — Quyash, ay, yultuzlardimu alametler bolidu; yer yüzidiki eller arisida déngiz-ókyanlarning güldürlishidin we dolqunlarning dawalghushliridin parakendichilik bolidu. **26** Ademler qorqup, yer yüzige kéliidighan apetlerni wehime ichide kütüp es-hoshini yoqitidu; chünki asmandiki kückler lerzige kéliodu. **27** Andin kishiler Insan'oghlining kück-quğret we ulugh shanshrep bilen bir bulut ichide kéliwatqanlıqını köridu. **28** Lékin bu alametler körünüşhke bashlighanda, qeddinglarni ruslap beshinglarni kötüünglar, chünki bu silerni azad qilishtiki nijat yéqinlashti, dégenlikтур.

29 U ulargha mundaq bir temsilni sözlep berdi: — Enjür derixi we bashqa barliq derexlerge qaranglar. 30 Ularning yéngidin bixlan'ghanda ulargha qarap, özünglar yazning ýetip kélishige az qalghanlıqını bilisiler. 31 Shuningdek, baya déyilgen alametlerning yüz bériwatqanlıqını körgininglarda, Xudanıng padishahlıqining yéqin qalghanlıqını bilinglar. 32 Men silerge berheq shuni ýetip qoyayki, bu alametlerning hemmisi emelge ashurulmay turup, bu dewr ötmeydu. 33 Asman-zémin yoqılıdu, biraq méning sözlirim hergiz yoqalmaydu. 34 — Lékin özünglарha agah bolunglarki, köngülliringlar eyshishret, meyxorluq we tirikchilikning ghem-endishiliri bilen bixudlashmisun, shu kúni üstünglарha tuyuqsız chüshmisun. 35 Chünki u goya tuzaqtek barlıq yer yúzide herbir turuwatqanlarning beshigha chüshidu. 36 Shunga herqandaq waqitlarda hoshyar bolunglar, yüz bérish aldida turuwatqan bu ishlardin özünglarnı qachurup Insan'oghli aldida hazır bolup turushqa layiq hésablinish üçhün herdaim dua qilinglar, — dédi. 37 Emdi u kündüzliri ibadetxanida telim béretti, axshamlı sheherdin chiqip, kéchini Zeytun téghi dep atalghan taghda ötküzetti. 38 We barlıq xelq uning telimini anglighili tang seherde ibadetxanıgha kirip, uning yénigha kéletti.

22 Emdi pétir nan héyti («ötüp kétish héyti» depmu atılıdu) yéqinliship qalghanidi. 2 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri uni ölümge mehkum qılışqa amal izdep yüretti; chünki ular xelqtin qorqatti. 3 Shu peytte on ikkiylendin biri bolghan, Ishqariyot dep atalghan Yehudanıng könglige Sheytan kirdi. 4 U béríp bash kahinlar we ibadetxana pasıbar begliri bilen Eysani qandaq qılıp ulargha tutup bérish üstide meslihetleshti. 5 Ular intayin xush bolup, Yehudagha pul bérishke kéishti. 6 Yehuda maqul bolup, uni xalayıqtin ayrim qalghanda ulargha tutup bérishke muwapiq purset izdeshke kirishti. 7 Emdi pétir nan héytingin [birinchil] kúni ýetip kelgenidi. Shu kúni «ötüp kétish héyti»gha atap qurbanlıq [qoza] soyulatti. 8 Shuning bilen Eysa Pétrus bilen Yuhannagha: — Béríp bizge ötüp kétish héytingin [qozisini] birge yégili teyyarlanglar, — dep ularni ewetti. 9 — Qeyerde teyyarlishimizna xalaysen? — dep soridi ular. 10 U ulargha mundaq dédi: — Sheherge kirsenglar, mana u yerde kozida su köttürüwalghan bir er kishi silerge uchraydu. Uning keynidin méngep u kirgen öyge kiringlar. 11 We öy igisige:

«Ustaz: — Muxlislim bilen ötüp kétish héytingin tamiqini yeydighan méhmanxana öy qeyerde? — dep sorawatidu» denglar. 12 U silerni bashlap üstünki qewettiki retlen'gen seremjanlashturulghan chong bir éghiz öyni körsitudu. Mana shu yerde teyyarlıq qılıp turunqlar. 13 Shuning bilen ikkisi bériwidi, hemme ishlar uning éytqinidek bolup chiqtı. Ular shu yerde ötüp kétish héytingin tamiqini teyyarlashti. 14 Emdi waqtı-saiti kelgende, Eysa dastixanda olturdu; on ikki rosul uning bilen bille olturushti. 15 Andin u ulargha: — Men azab chéksıhtın ilgiri, siler bilen ötüp kétish héytingin bu tamiqıha hemdastixanda bolushqa tolimu intizar bolup kelgenidim. 16 Chünki silerge éytayki, bu héyt ziyapitining [ehmiyiti] Xudanıng padishahlıqida emelge ashurulmighuche, men buningdin qayta yémeymen, — dédi. 17 Andin u bir jamni qoligha élip, teshekkür éytti we muxlislirigha: — Buni élip aranglarda teqsim qılıp [ichinglar]. 18 Chünki shuni éytayki, mundin kényin Xudanıng padishahlıqi kelmigüche, hergiz üzüm sherbitidin qet'iy ichmeymen, — dédi. 19 Andin u bir tal nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti we uni oshtup, ulargha üleshtürüp béríp: — Bu méning siler üçhün pida bolidighan ténimdir. Méni eslep turush üçhün buningdin yenglar, — dédi. 20 U shuningdek tamaqtın kényinkı jamni qoligha élip mundaq dédi: — Bu jamdiki sharab méning siler üçhün tökülidighan qénimda bolghan yéngi ehdidur. 21 Lékin mana, méni tutup bergüichining qoli méning bilen bir dastixandidur. 22 We Insan'oghli derweqe özi toghrisida béktilgendetek [alemdin] kétidu; biraq Insan'oghlining tutup bérilishige wasitichi bolghan ademning haligha way! 23 Andin muxlislar birbiridin: — Arimizda zadi kim mushundaq ishni qılıshi mumkin? — dep munazirige chüshüp kétishti. 24 Emdi ularning arisida qaysımız eng ulugh sanılışımız kérek dégen talash-tartış peyda boldı. 25 U ulargha mundaq dédi: — Ellerdiki padishahlar qol astidiki xelq üstidin buyruqwazlıq qılıp idare qılıdu, ularning üstidiki hoquqdarları «xelqperwer» dep atılıdu. 26 Biraq siler shundaq bolmanglar; belki aranglardıki eng mertiwililiği özimi eng kichikidek hésablısın we yétekchi bolghanlar [hemmeyen'ge] xizmetkardek bolsun. 27 Kim mertiwililik, dastixanda olturghanmu yaki dastixandıki kütküchim? Dastixanda olturghını emesmu? Biraq men bolsam aranglarda xizmitinglarda bolghuchi kütküchidekturmen. 28 Siler bolsanglar,

béshimgha sinaqlar kelgende bashtin-axir men bilen bille hemrah bolghansiler. **29** We xuddi Atam manga padishahliq hoquqi békikendek, men silergimu shundaq békitizen. **30** Shuning bilen siler méning padishahliqimda men bilen bir dastixanda yep-ichisiler we textlerde olturup, Israilning on ikki qebilisi üstdin höküm chiqirisiler. **31** Reb yene [Pétrusqa]: — «Ey Simon, Simon! Mana, Sheytan hemminglarni xuddi bughday tasqighandek tasqap sinashni tiligen. **32** Lékin étiqading yoqimisun dep sanga dua qildim. Emdi sen towa qilip tüz yolgha qaytqandin kényin, qérindashliringni mustehkemligin» — dédi. **33** — I Reb, — dédi Pétrus, — Men sen bilen bille zindan'gha tashlinip, bille ölümge bérishqa teyyarmen! **34** U uningga: — I Pétrus, sanga éytayki, bügün xoraz chillighuche, sen «Uni tonumaymen» dep mendin üch qétim tanisen, dédi. **35** Andin, u ulardin: — Silerni hemyansiz, xurjunsiz we keshsiz [seperge] ewetkinimde silerning birer nersenglar kem bolup qalghanmu? — dep soridi. Ular: — Yaq, dédi. **36** Shuning bilen u ulargha: — Lékin hazir her kimning hemyani bolsa, uni alsun; shundaq hem xurjuni bolsa, uni alsun we bir kimning qilichi bolmisa, chapinini sétip birdin qilich alsun. **37** Chünki men silerge shuni éytayki, [muqeddes yazmilarda]: «U jinayetchiler qatarida sanilidu» dep pütülgén söz mende choqum emelge ashurulidu. Chünki méning toghramdiki barlıq ishlar toluq emelge ashmay qalmaydu — dédi. **38** — I Reb, qarighin, bu yerde ikki qilich bar iken, dédi ular. — Boldi, yéтиду! — dédi u ulargha. **39** Andin u chiqip, aditi boyiche Zeytun téghigha yol aldi; uning muxlisliri uningga egiship bardi. **40** U yerge yétip barghanda u ulargha: — Azdurulmaslıqınglar üçhün dua qilinglar, — dédi. **41** Andin, ulardin bir tash étimiche nérraq béríp, tizlinip turup: **42** — I Ata, xalisang, bu qedejni menden élip ketkeysen. Lékin méning emes, belki Séning iradeng ada qilinsun — dep dua qildi; **43** we asmandin bir perishte uningga körünüp uni quwwetlendürdü. **44** U qattiq azabta tolghinip téximu ixlaslıq bilen dua qiliwerdi. Buning bilen uning terliri yerge tökülgen qan tamchiliridek chüshüşke bashlidi. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup, muxlislirining yénigha keldi. Ularning ghemej chöküp halsizlinip mügdep qalghanlıqını körüwidi, ulargha: **46** — Uxlap qalghininglar némisi? Azdurulushtin saqlinish üçhün qopup dua qilinglar, — dédi. **47** Uning sözi téxi ayaghlashmastinla, bir top ademler peyda boldi.

Ularni bashlap kelguchi on ikkeylendin biri bolghan Yehuda dégen kishi idi; u Eysagha [salam béríp] söyili qéshiga bardi. **48** Eysa uningga: — Ey Yehuda, bir soyuš bilen Insan'oghlini tutup bérersenmu? — dédi. **49** We Eysanı etrapidikiler néme ish yüz bérídighanlıqını bilip yétip: — I Reb, qilich bilen uraylimu? — dédi. **50** We ulardin biri [qilichini kötürüp], bash kahinning chakirigha urup, ong quliqini shiliwetti. **51** Biraq Eysa buningha jawaben: — Boldi, toxta! — dédi; u qolini uzitip quliqigha tegküzip, uni saqaytti. **52** Eysa özini tutqili kelgen bash kahinlar, pasiban begliri we aqsaqallargha qarap: — Bir qaraqchini tutidighandek qilich-toqmaqlarnı kötürüp kepsilerghu? **53** Muqeddes ibadetxanida her künü siler bilen bille idim, siler qol salmidinglar. Hazir bu silerge tewe bolghan waqt-saettur we qarangghuluqning höküm sürüşhidur — dédi. **54** Ular Eysanı tutuwélip, bash kahinning öyige élip kéishti. Pétrus yiraqtin egiship mangdi. **55** Emdi ular hoylining otturisida ot yéqip chöriside [issinip] olturghanda, Pétrus ularning arisigha kirip olturdi. **56** Andin otning nurida uning olтурghinini körgen bir dédek uningga tikilip qarap turup: — Bu ademmu Eysa bilen bille idi, — dédi. **57** Lékin u ténip: — Ey xotun, uni tonumaymen! — dédi. **58** Andin uzun ötmey, yene bireylen uni körüp: — Senmu ulardin ikensen, — dédi. Lékin Pétrus: — Ey burader, undaq emesmen! — dédi. **59** Andin bir saetche ötkende bashqa bireylen: — Derheqiqet, bu hem uning bilen bille idi; chünki umu Galiliyeliktur, — dep ching turuwalди. **60** Lékin Pétrus: — Hey burader, néme dewatqiningni bilmeymen! — dédi. We uning sözi ayaghlashmastinla, xoraz chillidi. **61** Emdi Reb keynige burulup, Pétrusqa tikilip qarap qoydi. Shuning bilen Pétrus Rebning sözini, yeni: «Bügün xoraz chillashtin ilgiri sen mendin üch qétim tanisen» dégenlikini yadigha keltürdi. **62** We u tashqirigha chiqip qattiq yighlap ketti. **63** Emdi Eysanı tutup turuwtqanlar uni mesxire qilishqa we sawap-dumbilashqa bashlidi; **64** uning közlirini téngip uningdin: — Séni urghan kimdu? Qéni, bésharet bergen! — dep sorashti **65** we uningga buningdin bashqa yene nurghun haqaretlerni yaghurdurdi. **66** Tang atqanda, xelq aqsaqalliri, yeni bash kahinlar we Tewrat ustazliri yighilishti. Ular uni öz kéngeshmisige élip béríp **67** uningdin: — Éyte, sen Mesihmu? — dep sorashti. U ulargha jawaben: — Silerge éytsammu, qet'iy ishenmeysiler. **68** Silerdin birer soal sorisam,

héch jawab bermeytsiler. 69 Lékin bu waqittin bashlap Insan'oghli Hemmige Qadirning ong yénida olturudu, — dédi. 70 — Undaqa, sen Xudaning Oghli ikensen-de? — déyishti ular. U: — Dégininglardek men shudurmen! — dep jawab berdi. 71 Shuning bilen ular: — Emdi bashqa guwahchiliqning bizge néme hajiti? Chünki özimiz uning öz aghzidin chiqqinini angliduq! — déyishti.

23 Andin [kéngeshmidikilerning] hemmisi ornidin turushup, uni [waliy] Pilatusning aldigha élip bérishti. 2 U yerde ular uning üstidin shikayet qilip: — Özini Mesih, yeni padishah dep atiwélip, xelqimizni azdurup we qutritip, Qeyserge baj-séliq tapshurushni tosqan bu ademni bayqap uni tuttuq, — déyishti. 3 Pilatus uningdin: — Sen Yehudiyarlarning padishahimusen? — dep soridi. U: — Éytqiningdek, — dep jawab berdi. 4 Andin Pilatus bash kahinlar bilen köpchilikke: — Bu ademdin birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim, — dédi. 5 Lékin ular téximu qet'iy halda: — U Galiliyedim tartip taki bu yergiche, pütkül Yehudiyedimu telim bérish bilen xelqni qutritidu. 6 Pilatus «Galiliye» dégen sözni anglap: — Bu kishi Galiliyelikmu? — dep soridi 7 we uning Hérod [xanning] idare kilghan ölkidin kelgenlikidin xewer tépíp, uni Hérodqa yollap berdi (u künlerde Hérodmu Yérusalémda idi). 8 Hérod Eysani körgende intayin xushal boldi. Chünki u uzundin béri uningha dair köp ishlarni anglap, uningdin bir möjize körüşh ümidide bolup, uni körüşh pursitini izdewatatti. 9 U Eysadin köp soallarni soridi, lékin u Hérodqa bir éghizmu jawab bermidi. 10 Bash kahinlar we Tewrat ustazliri yéqin turup uning üstidin he dep erz-shikayet qiliwatatti. 11 Hérod xan we uning leshkerliri uni xarlap mesxire qiliship, uningha shahane ton-kiyim kiydürüp, uni yene Pilatusning aldigha qayturup yollidi. 12 Mana shu kündin bashlap, Pilatus bilen Hérod dost bolup qaldi; chünki ilgiri ular arisida adawet bolghanidi. 13 Waliy Pilatus bash kahinlarni, [Yehudiy] hökümdarlarni we xalayiqni yighip, 14 ulargha: — Siler bu ademning üstidin «Xelqni azduridi we qutritidu» dep shikayet qilip uni aldimgha tartip keldinglar. Mana, men silerning aldinglarda uni soraq qilghinim bilen, uningdin siler shikayet qilghan jinayetlerdin birinimu tapalmidim. 15 Hérodmu tapmidi; chünki men silerni uning aldigha ewettim. Mana, uningda ölümge layiq héchqandaq jinayet yoq iken. 16 Shunga men uni jazalap, andin

qoyup bérimen, — dédi 17 (uning her qétimliq [ötüp kétish] héytida, [Yehudiy] [mehbuslardin] birini ulargha qoyup bérish mejburiyiti bar idi). 18 Lékin köpchilik tengla chuqan séliship: — Buni yoqiting! Bizge Barabbasni qoyup béring! — déyishti 19 (Barabbas bolsa sheherde topilang kötürgenlik we qatilliq qilghanliqi üchün zindan'gha tashlan'ghan mehbus idi). 20 Shuning bilen Pilatus Eysani qoyup bérishni xalap, köpchilikke yene söz qilghili turdi. 21 Lékin ular jawaben yene chuqan séliship: — Kréstligin, uni kréstligin! — dep warqirashti. 22 [Pilatus] üchinchi qétim ulargha: — Némishqa? U zadi néme yamanlıq qilghan? Men uningdin ölümge layiq héch jinayet tapalmidim. Shuning üchün men uni jazalap, qoyup bérimen, — dédi. 23 Biraq ular yenila he dep chuqan séliship: «U kréstlensun!» dep telep qilip ching turuwaldi. Ularning hemde bash kahinlarning chuanlırıcı axır küchlük keldi. 24 Pilatus ularning telipi boyiche ada qilinsun dep höküm chiqardi. 25 We ularning tiligini, yeni topilang kötürüş we qatilliq üchün zindan'gha tashlan'ghanni qoyup bérip, Eysani ularning xahishigha tapshurup berdi. 26 We ular uni élip kétiwatqanda, yolda Kurini shehirilik Simon isimlik bir kishi sehradin kéliwatatti; ular uni tutuwélip, kréstni uningha kötürgüzip, Eysanı keynidin mangdurdı. 27 Eysanı keynide zor bir top xelq, shundaqla uningha échinip yığha-zar kötürüşiwtatqan ayallarmu egiship kéliwatatti. 28 Lékin Eysa keynige burulup ulargha: — Ey Yérusalémning qızlırlı! Men üchün yighlimanglar, belki özunglar we baliliringlar üchün yighlanglar! 29 Chünki silerge shundaq éghir künler kéliiduki, kishiler: «Tughmaslar, bala köturmigen qorsaqlar we émitmigen emchekler bextlikтур!» — déyishidu. 30 Shu chaghda kishiler taghlargha: «Üstümizge örüll», dönglüklere: «üstümizni yap!» dep nida qilishidu. 31 Chünki ademler yapyéshil derexke shundaq ishlarnı qilghan yerde, qurup ketken derexke néme ishlar bolar! — dédi. 32 Ikki jinayetchimu ölümge mehkum qilin'ghili uning bilen teng élip kelin'genidi. 33 We ular «bash söngék» dep atalghan jaygha kelgende, u yerde uni we yene ikki jinayetchini, birini uning ong yénida we yene birini sol yénida kréstke tartti. 34 Eysa: — I Ata, ularni kechürgin, chünki ular özining néme qiliwatqanlıqını bilmeydu, — dédi. [Leshkerler] chek tashlap, uning kiyimlirini bölüşüwaldi. 35 Xalayiq qarap turatti, Yehudiy hökümdarlarmu yénida turup

uningha dimighini qéqip mesxire qilip: Bashqilarni qutquzuptiken! Eger u rasttin Xudanıng Mesihi, Uning tallıwalghini bolsa, özini qutquzup baqsun! — déyishti. **36** Leshkerlermu uni mesxire qiliship, yénigha bérıp uningha sirke tenglep: **37** — Eger sen Yehudiyarlarning Padishahi bolsang, özüngni qutquzup baql! — déyishti. **38** Uning üstidiki [taxtaygha] grékche, latinche weibraniyche herpler bilen: «Bu kishi Yehudiyarlarning Padishahidur» dep yézip qoyulghanidi. **39** Uning bilen bille kréstke tartilghan ikki jinayetchining biri uni haqaretlep: — Sen Mesih emesmiding? Emdi özüngnimu, biznimu qutquze! — dédi. **40** Biraq yene biri uning gépige tenbih bérıp: Sen özüng oxshash hökümning tégide turup Xudadin qorqmamsen? **41** Bizning jazalinishimiz heqliq, chünki öz qilmishlirimizning tégishlik jazasini tarttuq; lékin bu kishi héchqandaq natoghra ish qilmaghan'ghu! — dep jawab berdi. **42** Andin, u Eysagha: — I Reb, padishahliqing bilen kelginingde, méni yad qilghin, — dédi. **43** Eysa uningha: — Berheq, men sanga éytayki, bugün sen men bilen bille jennette bolisen, — dédi. **44** Hazir altinchı saet bolup, pütün zéminni toqquzinchi saetkiche qaranghuluq bastı. **45** Quyash nurini bermidi we ibadetxanining perdisi tosattin otturisidin yirtılıp ikki parche bolup ketti. **46** Eysa qattiq awaz bilen nida qilghandin kényin: — I Atal Rohimni qolunggha tapshurdum, — dédi-de, tiniqi toxtap, jan üzdi. **47** U yerde turghan yüzbüshı yüz bergen ishlarnı körüp: — Bu adem heqiqeten durus adem iken! — dep Xudani ulughlidi. **48** We bu menzirini körüşke yighilghan barlıq xelq yüz bergen ishlarnı körüp kökreklerlige urup öylirige qaytishti. **49** We uni tonuydighan barlıq kishiler we Galiliyedin uningha egiship kelgen ayallar yiraqta turup, bu weqelerge qarap turdi. **50** We mana shu yerde kéngeshmidikilerdin Yüsüp isimlik biri bar idi. U özi aqköngül we adil adem bolup, ularning meslihetige we qilghinigha qoshulmaghanidi. Özi Yehudiyen ölkisidiki Arimatiya dégen bir sheherdin bolup, Xudanıng padishahliqini telmüürüp kütetti. **52** U özi Pilatusning aldigha bérıp Eysanıng jesitini bérishni telep qildi; **53** We uni krésttin chüshürüp kanap bilen képenlep, qoram tashtın oyup yasalghan, héchkim qoyulmaghan bir qebrige depne qildi. **54** Bu «teyyarlıq künü» bolup, shabat künü yéqinliship qalghanidi. **55** We uning bilen Galiliyedin kelgen ayallar [Yüsüpke] egiship, qebrini we uning jesetining

qandaq qoyulghinini kördi. **56** Andin yénip bérıp etirler we xush puraqlıq buyumlarnı teyyar qıldı we [Tewrattiki] emr boyiche shabat künü aram élishti.

24 Emdi heptining birinchi künide tang yuray dep qalghanda, ayallar özli teyyarlıghan etirlerni élip, qebrige keldi. **2** Ular qebrining aghzidiki tashning domilitiwétilgenlikini kördi; **3** we qebrige kirip qariwidi, Reb Eysanıng jesiti yoq turattı. **4** We shundaq boldiki, ular buningdin patiparaq bolup turghanda, mana, nur chaqnap turidighan kiyimlerni kiygen ikki zat ularning yénida tuyuqsız peyda boldi. **5** Ayallar qattiq wehimge chüshüp, yüzlerini yerge yéqishti. Ikki zat ulargha: — Néme üchün tirik bolghuchini ölgelnerning arisidin izdeysiler? **6** U bu yerde emes, belki u tirildi! U téxi Galiliyede turghan waqtida, uning silerge némini éytqinini, yeni: «Insan'oghlining gunahkar ademlerning qoligha tapshurulup, kréstlinip, üchinchı künü qayta tirilishi muqerrerdur» dégenlerini eslep békinqilar! — dédi. **8** We ular uning [del] shundaq déginini ésige élishti; **9** we qebridin qaytip, bu ishlarning hemmisini on bireylen'ge, shundaqla qalghan muxlislarning hemmisige yetküzdı. **10** Rosullargha bu ishlarnı yetküzgüchiler bolsa Magdallıq Meryem, Yoanna we Yaqupning anisi Meryem hemde ular bilen bille bolghan bashqa ayallar idi. **11** Lékin [ayallarning bu éytqanlıri] ulargha epsanidek bilindi, ular ularning sözlirige ishenmidi. **12** Biraq Pétrus ornidin turup, qebrige yükürüp bardı. U éngiship qebré ichige qariwidi, yalghuz kanap képenlikning tilim-tilim parchilirini körüp, yüz bergen ishlargha teejjüplinip öyge qaytip ketti. **13** We mana, shu kündé ulardin ikkiylen Yérusalémdin on bir chaqirim yiraqlıqtıki Émayus dégen kentke kétip baratti. **14** Ular yüz bergen barlıq ishlar toghrisida sözliship kétiwatattı. **15** We shundaq boldiki, ular sözliship-mulahiziliship kétiwatqanda, mana Eysa özi ulargha yéqinliship kélép, ular bilen bille mangdi; **16** lékin ularning közləri uni tonushtın tutuldi. **17** U ulardin: — Kétiwetip néme ishlar toghruluq munazire qilishi watisiler? — dep soridi. Ular qayghuluq qiyapette toxtap, **18** ulardin Kliyopas isimlik biri jawab bérıp: — Yérusalémda turupmu, mushu künlerde shu yerde yüz bergen weqelerdin bardinbir xewer taptımaghan musapir sen oxshıamsen?! — dédi. **19** We u ulardin: — Néme weqeler boldi? — dep soridi. «Nasaretlik Eysagha munasiwetlik weqeler!» — dédi

ular, — «U özi Xudaning aldidimu, barliq xelqning aldidimu emelde we sözde qudretlik bir peyghember bolup, **20** bash kahinlar we hökümdarlarımız uni ölüm hökümigine tapshurup, kréstletti. **21** Biz eslide uni Israilgha hemjemet bolup azad qildighan zat iken, dep ümid qilghanıduq. Lékin ishlar shundaq boldi, hazır bu weqeler yüz bergenige üchinchi kün boldi; **22** yene kélip, arımızdiki birnechche ayal hem bizni hang-tang qalduruwetti. Chünki ular bugün tang seherde qebrige béräptiken, **23** uning jesitini tapalmay qaytip kélip: «Bizge birnechche perishte ghayibane körünüshte ayan bolup, «U tirik!» dédi» dep éytiptu. **24** Buning bilen arımızdın birnechcheylen qebrige béräp, ehwalning del ayallarning éytqinidek ikenlikini bayqaptu. Lékin uni ularmu körmeptu». **25** Eysa ulargha: — Ey nadanlar, peyghemberlerning éytqanlırining hemmisige ishinishke qelbi gallar! **26** Mesihning özige xas shan-sheripige kirishtin burun, mushu japa-musheqqetlerni bëshidin ötküzüshi muqerrer emesmidi? — dédi. **27** Andin pütün Tewrat-Zeburdin, Musa we bashqa barliq peyghemberlerning yazmiliridin bashlap u özi heqqide aldin pütülgénlerini ulargha sherh béräp chüshendürdi. **28** Ular baridighan kentke yéqinlashqanda, u yiraqraq bir yerge baridighandek turatti. **29** Lékin ular uni tutuwélip: — Kech kirip qalди, héliba kün olturidu. Biz bilen bille qonup qalghin, — dep ötündi. Shuning bilen u ular bilen qon'ghili öyge kirdi. **30** We shundaq boldiki, u ular bilen dastixanda olturghanda, nanni qoligha élip, Xudagha teshekkür éytti, andin nanni oshtup ulargha tutti. **31** Ularning közliri shuan échilip, uni tonudi; shuning bilen u ularning aldidin ghayib boldi. **32** Ular bir-birige: — U yolda biz bilen parangliship, bizge muqeddes yazmilargha sherh bergende, yürek-baghrimiz goya ottek yanmidimu? — déyishti. **33** We ular shu haman turup Yérusalémgha qaytip keldi. Ular ikkisi on bireylen bilen ularning hemrahlırining bir yerge yighilip turghinining üstigila chüshti, ular: «Reb rasttin tirlip. U Simon'gha körünüptü!» déyishiwatatti. **35** Shuning bilen ular ikkiyenmu yolda yüz bergen ishlarni we u nanni oshtuwatqanda uning özligi qandaq tonulghinini köpçhilikke sözlep berdi. **36** We ular bu ishlar üstide sözlisiwatqanda, [Eysa] özi tosattin ularning otturisida peyda bolup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **37** Ular birer rohni uchrattuqmu néme, dep xiyal qilip, alaqzade bolushup wehimige

chüshti. **38** U ulargha: — Némige shunche alaqzade bolup kettinglar? Némishqa qelbinglarda shek-guman chiqip turidu? **39** Qollirimgha we putlirimgha qarap békinqalar! Méning özüm ikenlikimni bilinglar! Méni tutup körüngler, rohning et bilen söngiki yoq, lékin mende barliqini körisiler, — dédi. **40** We shundaq dégech ulargha put-qolini körsetti. **41** Ular xushluqtin [közlerigé] ishen'güsi kelmey heyranuhes turghinida u ulardin: — Silerning bu yerde yégüdek nersenglar barmu? — dep soridi. **42** Ular bir parche béliq kawipi we bir parche hesel könikini uninggha sunuwidi, **43** u élip ularning aldida yédi. **44** Andin u ulargha: — Mana bu men siler bilen bolghan waqtimda silerge éytqan: «Musa xatiriligen Tewrat qanuni, peyghemberlerning yazmiliri we Zeburda méning toghramda pütülgenning hemmisi choqum emelge ashurulmay qalmaydu» dégen sözlirim emesmu? — dédi. **45** Shuning bilen u muqeddes yazmilarni chüshinishi üçhün ularning zéhinlirini achiți **46** we ulargha mundaq dédi: — [Muqeddes yazmilarda] shundaq aldin pütülgénki we shu ish Mesihning özige toghra keldiki, u azab chékip, üchinchi künide ölgeler arisidin tirlidu, **47** andin uning nami bilen «Towa qilinglar, gunahlarning kechürümige muyesser bolunglar» dégen xewer Yérusalém din bashlap barliq ellerge jakarlinidu. **48** Siler emdi bu ishlarha guwahchidursiler. **49** We mana, men Atamning wede qilghinini wujudunglarga ewetimen. Lékin siler yuqiridin chüshidighan kück-quğret bilen kiygüzülgüche, sheherde kütüp turunglar». **50** We u ularni Beyt-Aniya yézisighiche bashlap bardi we qollirini kötürüp ularni beriketlidi. **51** We shundaq boldiki, ularni beriketligende u ulardin ayrlip asman'gha kötürüldi. **52** Ular uninggha sejde qilishi we zor xushal-xuramliq ichide Yérusalémgha qaytip kélip, **53** herdaim ibadetxanida turup Xudagha shükür-sana oqushup turdu.

Yuhanna

1 Muqeddemde «Kalam» bar idi; Kalam Xuda bilen bille idi hem Kalam Xuda idi. **2** U muqeddemde Xuda bilen bille idi. **3** U arqılıq barlıq mewjudatlar yaritildi we barlıq yaritilghanlarning héchbiri uningsiz yaritilghan emes. **4** Uningda hayatlıq bar idi we shu hayatlıq insanlarga nur élip keldi. **5** We nur qarangghuluqtı parlaydu we qarangghuluq bolsa nurnı héch bésip chüsheligen emes. **6** Bir adem Xudadin keldi. Uning ismi Yehya idi. **7** U guwahlıq bérish üçün, yeni hemme insan özi arqılıq ishendürülsün, dep nurgha guwahchi bolushqa kelgenidi. **8** [Yehyaning] özi shu nur emes, belki peget shu nurgha guwahlıq bérishke kelgenidi. **9** Heqiqiy nur, yeni pütkül insanni yorutquchi nur dunyagha kéliwatqanidi. **10** U dunyada bolghan we dunya u arqılıq barlıqqa keltürülgen bolsimu, lékin dunya uni tonumidi. **11** U öziningkilerge kelgen bolsimu, biraq uni öz xelqi qobul qilmidi. **12** Shundaqtimu, u özini qobul qilghanlar, yeni öz namığha étiqad qilghanlarning hemmisige Xudanıng perzenti bolush hoquqını ata qildı. **13** Uni qobul qilghan mushular ya qandin, ya etlerdin, ya insan iradisidin emes, belki Xudadin törelgen bolidu. **14** Kalam insan boldı hem arimizda makanlashti we biz uning shan-sheripige qariduq; u shan-sherep bolsa, Atining yénidin kelgen, méhir-shepget we heqiqetke tolghan bardinbir yégane Oghliningkidur. **15** (Yehya uningha guwahlıq bérip: — Mana, men [silerge]: «Medin kényin kelguchi mendin üstündür, chünki u men dunyagha kéishtin burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur! — dep jar qildı) **16** Chünki hemmimiz uningdiki tolup tashqanlardın iltipat üstige iltipat alduq. **17** Chünki Tewrat qanuni Musa [peyghember] arqılıq yetküzülgendi; lékin méhir-shepget we heqiqet Eysa Mesih arqılıq yetküzüldi. **18** Xudani héchkim körüp baqqan emes; biraq Atining quchiqida turghuchi, yeni bardinbir Oghul Uni ayan qildı. **19** Yérusalémdiki Yehudiylar Yehyadin «Sen kimsen?» dep sürüshte qilishqa kahinlar bilen Lawiyarlarnı uning yénigha ewetkende, uning ulargha jawaben bergen guwahlıqı mundaq idi: **20** U étirap qılıp, héch ikkilenmey: — «Men Mesih emesmen» — dep éniq étirap qildı. **21** Ular uningdin: — Undaqtı özüng kim bolisen? Ilyas [peyghember]musen? — dep soridi. — Yaq, men u emesmen, — dédi u. — Emise, sen héliqi

peyghembermusen? — dep soridi ular. U yene: — Yaq! — dédi. **22** Shunga ular uningdin: — Undaqtı, sen zadi kim bolisen? Bizni ewetkenlerge jawab bérishimiz üçün, [bizge éytqin], özüng toghruluq néme deysen? — dep soridi. **23** Yehya mundaq jawab berdi: — Yeshaya peyghember burun éytqandek, chölde «Rebning yolını tüz qilinglar» dep towlaydighan awazdurmen! **24** Emdi [Yérusalémdin] ewetilgenler Perisiylerdin idi. Ular yene Yehyadin: — Sen ya Mesih, ya Ilyas yaki héliqi peyghember bolmisang, néme dep kishilerni sugha chomüldürisen? — dep soridi. **26** Yehya ulargha mundaq dep jawab berdi: — Men kishilerni sughila chomüldürimén, lékin aranglarda turghuchi siler tonumighan birsi bar; **27** u mendin kényin kelguchi bolup, men hetta uning keshining boghquchini yéshishkimu layiq emesmen! **28** Bu ishlar Iordan deryasining sheriqy qétidiki Beyt-Aniya yézisida, yeni Yehya peyghember kishilerni [sugha] chomüldürütqan yerde yüz bergenidi. **29** Etisi, Yehya Eysanıng özige qarap kéliwatqanlıqını körüp mundaq dédi: — Mana, pütkül dunyanıng gunahlırını élip tashlaydighan Xudanıng qozısı! **30** Mana, men [silerge]: «Medin kényin kelguchi birsi bar, u mendin üstündür, chünki u men dunyada bolushtın burunla bolghanidi» déginim del mushu kishidur! **31** Men burun uni bilmisem, lékin uni Israilgha ayan bolsun dep, kishilerni sugha chomüldürgili keldim. **32** Yehya yene guwahlıq bérip mundaq dédi: — Men Rohning paxtek halitide asmandın chüshüp, uning üstige qon'ghanlıqını kördüm. **33** Men eslide uni bilmigenidim; lékin méni kishilerni sugha chomüldürüşke Ewetküchi manga: «Sen Rohning chüshüp, kimning üstige qon'ghanlıqını körseng, u kishilerni Muqeddes Rohqa chomüldürgüchi bolidu!» dégenidi. **34** Men derweqe shu ishni kördüm, shunga uning heqiqeten Xudanıng Oghlı ikenlikige guwahlıq berdim! **35** Etisi, Yehya ikki muxlisi bilen yene shu yerde turattı. **36** U [u yerdin] méngip kétiwtqan Eysanı körüp: — Qaranglar! Xudanıng qozısı! — dédi. **37** Uning bu sözini anglighan ikki muxlis Eysanıng keynidin méngishti. **38** Eysa keynige burulup, ularning egiship kéliwatqinini körüp ulardin: — Néme izdeysiler? — dep soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyche söz bolup], «ustaz» dégen menide), qeyerde turisen? — dédi. **39** — Bérip körünglar, — dédi u. Shuning bilen, ular bérip uning qeyerde turidighanlıqını kördi we u küni uning bilen bille turdi (bu waqt shu

künning oninchi saiti idi). **40** Yehya [peyghemberning] yuqiriq sözini anglap, Eysaning keynidin mangghan ikkiylenning biri Simon Pétrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal öz akisi Simonni tépip, uningga: — Biz «Mesih»ni taptuq! — dédi («Mesih»ibraniyche sóz bolup, grék tilida «Xristos» dep terjime qilinidu) **42** we akisini Eysaning aldigha élip bardi. Eysa uningga qarap: Sen Yunusning oghli Simon; buningdin kéyin «Kifas» dep atilisen, — dédi (menisi «tash»tur). **43** Etisi, Eysa Galiliye ölkisige yol almaqchi idi. U Filipni tépip, uningga: — Manga egiship mang! — dédi **44** (Filip Beyt-Saidaliq bolup, Andriyas bilen Pétrusning yurtdishi idi). **45** Filip Nataniyelni tépip, uningga: — Musa peyghember Tewratta we bashqa peyghemberlermu [yazmilarida] besharet qilip yazghan zatni taptuq. U bolsa Yüsüpning oghli Nasaretlik Eysa iken! — dédi. **46** Biraq Nataniyel: — Nasaret dégen jaydin yaxshi birnéme chiqamdu?! — dédi. Kélip körüp baq! — dédi Filip. **47** Eysa Nataniyelning özining aldigha kéliwatqanlıqını körüp, u toghruluq: — Mana, ichide qilche hible-mikrisi yoq heqiqiy bir Israilliq! — dédi. **48** Nataniyel: — Méni qeyérimdin bielding? — dep soridi. Eysa uningga jawab béríp: — Filip séni chaqishtin awwal, séning enjür derixining tüwide olтурghanlıqning körgenidim, — dédi. **49** Nataniyel jawaben: — Ustaz, sen Xudaning Oghli, Israillning Padishahisen! — dédi. **50** Eysa uningga jawaben: — Séni enjür derixining tüwide körgenlikimni éytqanlıqım üchün ishiniwatamsen? Buningdinmu chong ishlarni körisen! — dédi **51** we yene: — Berheq, berheq silerge éytip qoyayki, siler asmanlar échilip, Xudaning perishtilirining Insan'oghlining üstidin chiqip-chüshüp yüridighanlıqını körisiler! — dédi.

2 Üchinchi künü, Galiliyediki Kana yézisida bir toy boldi. Eysaning anisi [Meryem] u yerde idi **2** hem Eysa we uning muxlisirimu toygha teklip qilin'ghanidi. **3** Toyda sharab tügep qalghanda, Eysaning anisi uningga: — Ularning sharabliri tügep qaptu, — dédi. **4** Eysa uningga: — Xanim, méning sen bilen néme karim? Méning waqtı-saitim téxi kelmidi, — dédi. **5** Anisi chakarlarga: — U silerge néme qil dése, shumi qilinglar, — dédi. **6** Emdi shu yerde Yehudiylarning taharet aditi boyiche ishlitlidighan, herbirige ikki-üch tungdin su sighthidighan alte tash kùp qoyulghanidi. **7** Eysa chakarlarga: — Küplerge su toldurunglar, — dédi. Ular küplerni aghzighiche

toldurushti. **8** Andin u ulargha yene: — Emdi buningdin usup toy bashqurghuchigha beringlar, — dédi. Ular uni apirip berdi. **9** Toy bashqurghuchi sharabqa aylandurulghan sudin tétip körgende (u uning qeyerdin keltürülgenlikini bilmidi, emma buni su toshughan chakarlar bilette) toy bashqurghuchi toyi boluwatqan yigitni chaqirip, **10** uningga: — Herbir [toy qilghuchi] yaxshi sharabni toyning beshida quyidu, andin méhmanlar qan'ghuche ichkendin kéyin, nachirini quyidu. Ejeba, sen yaxshi sharabni mushu chaghqiche saqlapsen! — dédi. **11** Bu bolsa, Eysa körsetken möjizilik alametlerning deslepkisi bolup, Galiliyening Kana yézisida körsitilgenidi. Buning bilen u özining shan-sheripini ayan qildi, we uning muxlisirli uningga étiqad qildi. **12** Bu ishtin kéyin u, anisi, iniliri we muxlisirli bilen Kepernahum shehirige chüshüp, u yerde birnechche kün turdi. **13** Yehudiylarning «öttüp kétish hétyi»ha yéqin qalghanda, Eysa Yérusalémha bardi. **14** U ibadetxana [hoylilarida] kala, qoy we kepter-paxtek satquchilarni hem u yerde olturghan pul téigkeitkülerni kördi. **15** U tanidin qamcha yasap, ularning hemmisini qoykaliliri bilen qoshup ibadetxanidin heydep chiqardi. Pul téigkeitkülerning pullirini chéchip, shirelirini örüwetti **16** we paxtek-kepter satquchilargha: — Bu nersilerni bu yerdin élip kétish! Atamning öyini soda-sétiq öyi qilishiwalma! — dédi. **17** Buni körgen muxlisirli [Zeburda] mundaq pütilginini ésige élishti: «Séning [muqeddes] öyüngge bolghan otluq muhebbitim özümni chulghiwaldi!». **18** Shuning bilen Yehudiylar u ishlargha inkas bildürüp uningdin: — Bundaq ishlarni qilghanikensen, qéni, bizge néme möjizilik alametni körsitip bérisen? — dep soridi. **19** Eysa ulargha jawab béríp: — Ushbu ibadetxanini chuwuwetsenglar, men üch kün ichide uni yéngiwashtin qurup chiqimen, — dédi. **20** Shuning bilen bu Yehudiylar yene uningga: — Bu ibadetxanini yasawatqili hazırlighiche qiriq alte yil bolghan tursa, sen uni qandaqsige üch kündila qurup chiqalaysen?! — dédi. **21** Halbüki, uning «ibadetxana» dégini uning öz témin körsetkenidi. **22** Shunga, u ölümdin tirilgendifin kéyin, muxlisirli uning bu déginini ésige aldi we shundaqla muqeddes yazmiardiki bu heqtiki besharetke hemde Eysaning éytqan sözige ishendi. **23** Ötüp kétish héytida, nurghun kishiler uning Yérusalémda körsetken möjizilik alametlerni körgen bolup, uning namigha étiqad qilishti. **24**

Lékin Eysa pütkül insanlarning [qelbining] qandaq ikenlikini bilgechke, özini ulargha tapshurmaytti. **25** Insan toghruluq héchkimning uninggha guwahliq bérishining hajiti yoq idi; chünki u insanlarning qelbide néme bar ikenlikini özi biletti.

3 Yehudiylar [kéngeshmisining] Perisiylerdin bolghan Nikodim isimlik bir yolbashchisi bar idi. **2** Bu adem bir kéchisi Eysaning aldiga kélip: — Ustaz, séning Xudadin kelgen telim bergüchi ikenlikingni bilimiz. Chünki Xuda uning bilen bille bolmisa, héchkimning sen körsetken bu möjizilik alametlerni körsitishi qet'iy mumkin emes, — dédi. **3** Eysa uninggha jawaben: — Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, héchkim yuqiridin tughulmighiche, Xudaning padishahliqini körelmes! — dédi. **4** Nikodim: — Adem qérighinida qandaqmu qaytidin tughulsum? Anisining qorsiqigha qayta kirip tughulushi mumkinmu?! — dep soridi. **5** Eysa mundaq jawab berdi: — Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, hem sudin, hem Rohtin tughulmighiche, héchkim Xudaning padishahliqiga kirelmes! **6** Ettin tughulghan bolsa ettur; rohtin tughulghan bolsa rohtur. **7** Sanga: «Yuqiridin tughulushunglar kérek» déginimge heyran qalma. **8** Shamal xalighan terepke soqidi, sen uning awazini anglaysen, lékin qeyerdin kélip, qeyerge baridighinimi bilmeysen. Rohtin tughulghan herbirimu shundaqtur. **9** Nikodim yene jawaben Eysagha: — Bu ishlar qandaqmu mumkin bolar? — dédi. **10** Eysa uninggha jawaben mundaq dédi: — «Sen Israilning ölimasi turup, bunifu bilmemsen? **11** Berheq, berheq, men sanga shuni éytip qoyayki, biz bilginimizni éytimiz we körginimizge guwahliq bérizimiz, lékin siler bizning guwahliqimizni qobul qilmaysiler. **12** Silerge zémindiki ishlarni éytsam ishenmigen yerde, ershtiki ishlarni éytsam qandaqmu ishinisiler? **13** Özı ershte bolup, ershtin chüshküchidin, yeni Insan'oghlidin bashqa héchkim ershke chiqmidi. **14** Musa chölde [tuch] yilanni kötürgendek, Insan'oghlimu oxshashla shundaq égiz kötürlüshi kérek. **15** Shundaq bolghanda, uninggha étiqad qilghanlarning hemmisi halak bolmay, menggülüq hayatqa érisheleydu». (aiónios g166) **16** Chünki Xuda dunyadiki insanlarni shu qeder söyiduki, Özining birdinbir yégane Oghlini pida bolushqa berdi. Meqsiti, uninggha étiqad qilghan herbirining halak bolmay, menggülüq hayatqa érishishi üchündur. (aiónios g166) **17** Xuda Oghlini

dunyadiki insanlarni gunahqa békítish üchün emes, belki ularning u arqılıq qutquzulushi üchün dunyagha ewetti. **18** Kimki uningha étiqad qilghuchi bolsa, gunahqa békítilmeydu; lékin étiqad qilmighuchi bolsa alliqachan gunahqa békítildendur; chünki u Xudaning yekke-yégane Oghlining namığha étiqad qilmighan. **19** We gunahqa békítish sewebi mana shuki, nur dunyagha kelgen bolsimu, insanlar nurni emes, belki qarangghuluqni yaxshi kördi; chünki ularning emelliri rezil idi. **20** Chünki rezillik qilghuchi herbiri nurni yaman körüp we özining qilghan-etkenlirinining ashkara qilinmaslıqi üchün nurgha kelmeydu; **21** lékin heqiqetni yürgüzungüchi bolsa, emellirini Xudagha tayinip qilghanlıqi ayan bolsun dep, nurgha kéliodu. **22** Bu ishlardin kényin, Eysa muxlisliri bilen Yehudiye zéminaliga bardı; u u yerde ular bilen bille turup, kishilerni chömüldürdü. **23** Shu chaghda Yehya [peyghembermu] Salim yézisining yénidiki Aynon dégen yerde kishilerni chömüldürüwatatti. Chünki u yerning süyi mol idi. Kishiler uning aldiga kéléship, chömüldürüşni qobul qilishatti **24** (chünki shu chaghda Yehya téxi zindan'gha tashlanmaghanidi). **25** [shu waqtarda] Yehyaning muxlisliri bir Yehudiy kishi bilen taharet qaidiliri toghrisida bes-munazire qiliship qaldı. **26** Andin muxlislar Yehyaning yénigha kélip: — Ustaz, Iordan deryasining u qétida sen bilen birge bolghan, özüng [teriplep] guwahliq bergen héliqi kishi mana hazır özi kishilerni chömüldürüwatidu, we hemme adem uning yénigha kétishiwatidu, — dédi. **27** Yehya mundaq jawab berdi: — Eger uningha ershtin ata qilinmaghan bolsa, insan héchnersige ige bolalmaydu. **28** Méning silerge: «Men Mesih emes, pejet uning aldida ewetilgenmen» déginimge özünglar guwahchisiler. **29** Kélinchekni emrige alghuchi yigittur; qoldishi yigitning awazini kütidu; qoldash uning awazini anlap, qelbide tolimu xursen bolidu. Shuningha oxhash, mendimu xursenlik tolup tashidu. **30** Uning yüksılıshi, méning ajizlishishim muqerrerdur. **31** Üstündin kelguchi hemmidin üstündür. Zémindin kelguchi zémin'gha tewe bolup zémindiki ishlarni sözleydu. Ershtin kelguchi hemmidin üstündür; **32** özining [ershte] körgen we anglighanlıri bolsa, u bular toghruluq guwahliq bérividu; biraq héchkim uning guwahliqini qobul qilmaydu. **33** [Halbuki], kimki uning guwahliqini qobul qilghan bolsa, Xudaning heq ikenlikigimu möhürini basqan bolidu. **34** Chünki Xuda

ewetkini Xudaning sözlirini sözleydu; chünki Xuda Rohni [uninggha] ölcem bilen kemlep bermes. **35** Ata Oghulni söyidu we hemme ishlarni uning qoligha tapshurghandur. **36** Oghulgha étiqad qilghuchi menggülüq hayatqa igitidur. Lékin Oghulgha itaet qilmighuchi hayatni héch körmeyeğu, belki Xudaning ghezi pi shundaqlarning üstide turidu. (aiónios g166)

4 Emdi Perisiylerning «Eysaning muxlis qilip chömüldürgenliri Yehyaningkidin köp iken» dégen xewerni anglighinini Reb uqqandin kényin **2** (emelyiette Eysa özi emes, muxlisliri chömüldüretti) **3** u Yehudiye ölkisidin chiqip yene Galiliyege ketti. **4** Emdi u yol üstide Samariye ölkisidin ötüshi kérek idi. **5** Shuning bilen u Yaqup öz oghli Yüstpke bergen yerge yéqin bolghan Samariyening Sixar dégen bir sheherigre keldi. **6** Shu yerde «Yaqupning quduqi» bar idi. Eysa sepiride charchighinidin quduqning qéshiga kélip olturdi. Bu texminen altinchi saet idi. **7** Eysaning muxlisliri yémeklik sétiwélish üçhün sheherge kirip ketkenidi. Shu chaghda, Samariyelik bir ayal su alghili keldi. Eysa uningha: — Manga ichkili su bergen, — dédi. **9** Ayal uningdin: — Özingiz Yehudi tursingiz, mendek Samariyelik bir ayaldin qandaqlarche ichkili su telep qilip qaldingiz? — dep soridi (chünki Yehudiylar Samariyelikler bilen héchqandaq bardikeldi qilmaytti). **10** Eysa uningha jawaben: — Eger sen Xudaning sowghitining némiliki we sendin su sorighuchining kim ikenlikini bilsengidi, undaqta sen uningdin tileyting we u sanga hayatlıq süyini béretti. **11** Ayal uningdin: — Teqsir, su tartqudek héchnersingiz bolmisa, uning üstige quduq chongqur tursa, hayatlıq süyini nedin alisiz? **12** Ejeba, bu quduqni bizge [miras] qaldurghan atimiz Yaquptin ulughmusiz? Bu quduqtin özi, oghulliri we mal-waranolrimu si ichken — dédi. **13** Eysa uningha jawaben: — Bu suni ichken herkim yene ussaydu. **14** Emma men bérídighan suni ichküchi herkim menggüge ussimaydighan bolidu we belki men uningha bérídighan su uning ichide uni menggülüq hayatlıqqa élip baridighan, urghup chiqidighan bir bulaq bolidu, — dédi. (aión g165, aiónios g166) **15** Ayal: — Teqsir, manga bu sudin bergeysizki, men yene ussimaydighan we mushu yerge su tartqili ikkinchi kelgüchi bolmaydighan bolay! — dédi. **16** Eysa: — Bérip éringni bu yerge chaqirip kelgin, — dédi. **17** — Érim yoq, — dep jawab berdi ayal. — Érim yoq dep, rast éytting. **18** Chünki besh erge tegding we hazir sende bolghini séning éring emes. Buni toghra éytting! —

dédi Eysa. **19** Ayal uningha: — Teqsir, emdi kördümki, siz eslide peyghember ikensiz! **20** Ata-bowlirimiz bu taghda ibadet qilip kelgen, lékin siler [Yehudiylar] «İbadetni Yérusalémda qilish kérek!» dewalisilerghu? — dédi. **21** Eysa uningha mundaq dédi: — Xanim, manga ishen'gin, shundaq bir waqtı-saiti kéliduki, silerning Atigha ibadet qilishinglar üçhün ne bu taghda yaki ne Yérusalémda bolushunglarning hajiti qalmaydu. **22** Siler ibadet qilghininglarni bilmeyisiler; biraq biz kimge ibadet qilghinimizni bilimiz. Chünki nijat-qutquzulush Yehudiylar arqılıq bolidu. **23** Lékin shundaq bir waqt kélidu — we shundaqla hazır keldiki, heqiqiy ibadet qilghuchilar Atigha roh we heqiqet bilen ibadet qilidu. Ata Özige ene shundaq heqiqiy ibadet qilghuchilar izdimekte. **24** Xuda rohtur we uningha ibadet qilghuchilar roh we heqiqet bilen Uningha ibadet qilishi kérektur. **25** Ayal uningha: — Mesihning, yeni «Xristos» dégenning kélidighanlıqını bilimen. U kelgende, bizge hemme ishlarni éytip bérídu — dédi. **26** Eysa uningha: — Sen bilen sözlisiwatquchi men del shudurmen! — dédi. **27** Shu chaghda uning muxlisliri qaytip keldi. Ular uning bir ayal bilen sözlisiwatqanlıqığha hang-tang qélishti; lékin héchqaysisi uningdin: «Uningdin néme izdeyseñ?» yaki «Némishqa uning bilen sözlishisen?» depmu sorimidi. **28** Shuning bilen ayal kozisini tashlap qoyup, sheherge qaytip béríp, kishilerge: **29** — Yürüngler, hayatimdı qilghanlırimning hemmisini manga éytip bergen bir kishini körüp kélinglar. Ejeba, Mesih shumidu? — dédi. **30** Buning bilen xalayıq sheherdin chiqip, Eysanıq aldigha kéishti. **31** Shu arılıqta muxlisliri uningha: — Ustaz, bir nerse yewalsangchu? — dep ötünüshti. **32** Lékin u ulargha: — Méning siler bilmeydighan bir yémeklikim bar, — dédi. **33** Muxlislar bir-birige: — Ejeba, birsi uningha yégili bir nerse ekélip bergenmidu? — déyishti. **34** Eysa ulargha mundaq dédi: — Méning yémeklikim — méni Ewetkütchining iradisini emelge ashurush we uning [manga tapshurghan] xizmitini tamamlashtur. **35** — Siler: «Hosul yéghishqa yene tööt ay qaldis» dewatmamsiler? Mana, silerge éytayki, beshinglarni kötüüp étizlарgha qaranglar, ziraetler sarghiyip orushqa teyyar boldi! **36** We ormichi ish heqqini alidu we menggülüq hayatqa toplan'ghan hosulni yighthidu, shuning bilen térigchuchi bilen ormichi teng shadlinidu. (aiónios g166) **37** Chünki bu ishta «biri tériydu, yene biri yighthidu» dégen

söz emelge ashurulidu. **38** Men silerni özünglar emgek singdürmigen hosulni yighthishqa ewettim; bashqilar emgek qildi we siler ularning emgikining méwisińi élishqa nésip boldunglar. **39** Shu sheherdiki nurghun Samariyelikler héliqi ayalning: «U hayatimda qilghanlirimning hemmisini manga éytip berdi» dégen guwahliq sözini anglap, Eysagha étiqad qildi. **40** Shunga, ular uning aldigha kélip, uning özliri bilen bille turushini ötünüshkili turdi; shuning bilen u yerde ikki kün turdi. **41** Uning söz-kalami arqiliq téximu köp adem uningha étiqad qildi. **42** Ular ayalgha: — Bizning étiqad qilishimiz emdi séning sözliring sewebidin emes, chünki özimiz uni angliduq we bilduqki, dunyaning Qutquzghuchisi del shu kishidur! — déyishti. **43** Bu ikki kündin kényin u shu yerdin chiqip Galiliyege qarap mangdi **44** (chünki Eysa özi: «Héchbir peyghemberning öz yurtida izziti yoqtur» dep guwahliq bergenidi). **45** Shuning bilen u Galiliyege kelginide, Galiliyelikler uning [ötüp kétish] héytida Yérusalémda qilghan emellirining hemmisini körgechke, uni qarshi élishti (chünki ularmu héytqa chiqqanidi). **46** Emdi Eysa bu qétim Galiliyediki Kana yézisigha yene bardi (u del shu yerde suni sharabqa aylandurghanidi). [Shu künlerde], Kepernahum shehiride oghli késel bolup yatqan bir orda emeldari bar idi. **47** U Eysanining Yehudiyedini Galiliyege kelgenlikini anglap, uning aldigha bardi we: — [Öyümge] chüshüp, sekratta yatqan oghlumni saqaytip bergeyela! — dep toxtimay iltija qildi. **48** Shuning bilen, Eysa uningha: — Siler [Galiliyelikler] möjizilik alametler we karametlerni körmigüche, héch étiqad qilmaysiler! — dédi. **49** Orda emeldari Eysagha: — Teqsir, balam ólmeste chüshkeyla! — dédi. **50** Eysa uningha: — Barghin, oghlung hayat qaldi! — dédi. Héliqi adem Eysanining éytqan sözige ishinip, öyige qarap mangdi. **51** Yolda kétip barghiniida, uning qulliri aldigha chiqip, baliliri hayat, dep uqturdi. **52** Emeldar ulardin oghlining qaysi saettin bashlap yaxshilinishqa yüzlen'genlikini soriwidi, ular: — Tünügün yettinchi saette qizitmisi yandi, — déyishti. **53** Balining atisi buning del Eysanining özige: «Oghlung hayat qaldil!» dégen saet ikenlikini bilip yetti. Shuning bilen özi pütkül ailisidikiler bilen bille étiqad qilishi. **54** Bu Eysanining Yehudiyedini Galiliyege kelgendifin kényinki körsetken ikkinchi möjizilik alamiti idi.

5 Bu ishlardin kényin, Yehudiyelarning bir hétyi yétip keldi we Eysa Yérusalémgha chiqti. **2** Yérusalémduki

«Qoy derwazisi»ning yénida ibraniy tilida «Beyt-Esda» dep atilidighan bir kölchek bolup, uning etrapida besh peshaywan bar idi. **3** Bu peshaywanlar astida bir top bimarlar, yeni qarighu, tokur we palechler yétilshatti. Ular u yerde yétip kölchekning süyining chayqilishini kütetti. **4** Chünki bir perishte melum waqitlarda kölchekke chüshüp suni urghutidiken; su urghughanda kölchekke birinchi bolup chüshken kishi özini basqan herqandaq késeldin saqiyidiken. **5** Emdi u yerde ottuz sekkiz yıldın béri aghriq azabi tartqan bir bimar bar idi. **6** Eysa bu ademning shu yerde yatqinini kördi we uning uzundin shu halette ikenlikini bilip, uningdin: — Saqiyishni xalamson? — dep soridi. **7** Bimar uningha jawaben: — Teqsir, su chayqalghanda méni sugha chüshüridighan adimim yoq. Men chüshey dégüche, bashqilar méning aldimda chüshüwalidu, — dédi. **8** Eysa uningha: — Ornundin tur, orun-körpengni yighishturup mangghin! — dédi. **9** Héliqi adem shuan saqiyip, orun-körpisini yighishturup kötürüp mangdi. Shu künü shabat künü idi. **10** Shunga [bezi] Yehudiylar saqayghan kishige: — Bugün shabat künü tursa, orun-körpengni kötürüş [Tewratta] sanga men'i qilin'ghan! — dédi. **11** Lékin u ulargha jawaben: — Méni saqaytqan kishi özi manga: «Orun-körpengni yighishturup mangghin» dégenidi! — dédi. **12** Ular uningdin: — Emdi sanga: «Orun-körpengni yighishturup mangghin» dégen kishi kim iken? — dep sorashti. **13** Biraq saqayghan adem uning kim ikenlikini bilmeytti. Chünki u yerde adem köp bolghanliqtin, Eysa özini daldigha élip, astighina kétip qalди. **14** Bu ishlardin kényin Eysa héliqi ademni ibadetxanida térip uningha: — Mana, saqayding. Emdi qayta gunah sadir qilma, beshingha téximu éghir külpet chüshüp qalmisun! — dédi. **15** Héliqi adem Yehudiyelarning qéshiga bérüp, özini saqaytqan Eysa ikenlikini uqturdi. **16** Eysa bu ishlarni shabat künü qilghanliqi üçhün, Yehudiylar uningha ziyan keshlik qilishqa bashlidi. **17** Lékin Eysa ulargha: — Atam ta hazirghiche toxtimastin ish qilip kelmekte, menmu ishleymen! — dédi. **18** Shu sewebtin Yehudiylar uni öltürüşke téximu urunatti; chünki u shabat künining qaidisini buzupla qalmastin, yene Xudani «Atam» dep chaqirip, özini Xudagha barawer qilghanidi. **19** Shunga Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, Oghul özlükidin héchnéme qilalmaydu, belki peqet Atining néme qiliwatqanlıqini körüp, andin shu ishni qilidu. Ata

néme ish qilsa, Oghulmu shu ishni oxshashla qilidu. **20** Chünki Ata Oghulni söyidu we Özining qilidighan barliq ishlirini uninggha ayan qilidu hem silerni heyran qaldurushqa bulardin téximu zor we ulugh ishlarni uninggha ayan qilidu. **21** Chünki ölgelnerni Ata qandaq tirildürüp, ulargha hayatlıq ata qilghan bolsa, Oghulmu shuninggha oxshash özi xalighan kishilerge hayatlıq ata qilidu. **22** Shuningdek, Ata Özi héchkimning üstidin höküm chiqarmaydu, belki barliq höküm ishlirini Oghulgha tapshurghan. **23** Buningdin meqset, — insanlarning hemmisi Atığa hörmet qilghandek, Oghulghimu oxshashla hörmet qilishi üchündür. Kimki Oghulni hörmetlimise, uni ewetküchi Atinimu hörmetlimigenlerdin bolidu. **24** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, sözünni anglap, méni Ewetküchige ishen'gen herkim menggülüq hayatqa érishken bolidu; u adem soraqqa tartilmaydu, belki ölümdin hayatliqqa ötken bolidu. (aiōnios g166) **25** — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, ölüklerning Xudanining Oghlining awazini anglaydighan waqit-saiti yétip kelmekte, shundaqla hazır keldiki, anglichanlar hayatliqqa ige bolidu. **26** Chünki Ata Özide qandaq hayatliqqa ige bolsa, Oghulghimu özide shundaq hayatliqqa ige bolushni ata qildi **27** we yene uninggha soraq qilish hoquqinimu berdi, chünki u İnsan'oghlidur. **28** Buninggha teejüp qilmanglar; chünki barliq görde yatqanlar uning awazini anglaydighan waqit kéléidu **29** we ular shuan yerlikliridin chiqishidu, yaxshiliq qilghanlar hayatqa tirilidu, yamanlıq qilghanlar soraqqa tartilishqa tirilidu. **30** Men özlükümdin héchnéme qilalmaymen, peqet [Atamdin] anglichinim boyiche höküm qilimen; we méning hökümüm heqqaniydur, chünki méning izdiginim özünnинг iradisi emes, belki méni ewetküchining iradisini emelge ashurushitur. **31** — Eger özüm üchün özüm guwahliq bersem guwahliqim heqiqet hésablanmaydu. **32** Lékin men üchün guwahliq bérídighan bashqa birsi bar. Uning manga bérídighan guwahliqining rastlıqını bilimen. **33** Siler Yehyagha elchi ewetkininglarda, u heqiqetke guwahliq bergen **34** ([emeliyette], manga insanning guwahliqini qobul qilishimning kériki yoq; méning [Yehya togruluq] shundaq étyiwaqinim peqetla silerning qutquzulushunglar üchündür). **35** [Yehya] bolsa köyüp nur chéchip turghan bir chiragh idi we siler uning yoruqida bir mezgil shadlinishqa razi boldunglar. **36** Lékin

Yehyaning men üchün bergen guwahliqidinmu ulugh bir guwahliq bar. U bolsimu, ata manga ada qilishqa tapshurghan emeller, yeni men qiliwatqan emeller, bular méning toghramda Atining méni ewetkinige guwahliq bérídu. **37** We méni ewetken Ata Özimu men üchün guwahliq bergendur. Siler héchqachan uning awazini anglimidinglar, qiyapitini körmidingslar **38** we uning söz-kalami silerning ichinglardin orun almidi; chünki Uning ewetkini bolsa, uninggha ishemmeysiler. **39** Muqeddes yazmilarni qétirqénip oqup olturisiler; chünki ulardin menggülüq hayatqa ige bolduq, dep qaraysiler. Del bu yazmilar men üchün guwahliq bergüchidur. (aiōnios g166) **40** Shundaqtimu siler yenila hayatliqqa érishish üchün méning yénimgha kélishni xalimaysiler. **41** Men insanlarning maxtishini qobul qilmaymen; **42** lékin men silerni bilimenki, ichinglarda Xudanining muhebbiti yoq. **43** Men Atamning nami bilen kelgenmen, emma siler méni qobul qilmaysiler. Halbuki, bashqa birsi öz nami bilen kelse, siler uni qobul qilisiler. **44** Siler bir-biringlardin izzet-shöhret qobul qilisiler-yu, yégane Xudadin kelgen izzet-shöhretke intilmisengler, undaqta siler qandaqmu étiqad qilalaysiler?! **45** Biraq méni üstimizdin Atığa shikayet qilidu, dep oylimanglar. Üstünglardin shikayet qilghuchi men emes, belki siler ümid baghlighan Musa [peyghemberdur]. **46** Chünki eger siler rasttin Musa [peyghemberge] ishen'gen bolsanglar, mangimu ishen'gen bolattinglar. Chünki u [muqeddes yazmilarda] men toghruluq pütkendur. **47** Lékin uning pütkenlirige ishenmisenglar, méning sözlirimge qandaqmu ishinisiler?!

6 Bu ishlardin kényin, Eysa Galiliye déngizi (Tibériyas déngizi depmu atilidu)ning u qétigha ötti. **2** Zor bir top xalayıq u késellerni saqyatqan möjizilik alametlirini kördi we uning keynidin egiship mangdi. **3** Eysa taghqa chiqip, u yerde muxlisliri bilen bille olturdi. **4** U chaghda Yehudiylarning héyi, yeni «öttüp kétish héyti»gha az qalghan waqit idi. **5** Eysa beshini kötürüp, zor bir top xalayıqning özining alidiga kéliwatqanlıqını körüp, Filiptin: — Bulargha yeydighan'gha nanni nedin alimiz? — dep soridi **6** (lékin u bu sözni Filipni sinash üchün éytqanidi. Chünki u özining néme qilidighanlıqını bilettei). **7** Filip jawaben: — İkki yüz dinargha nan alsaqmu, herbirige kichikkine bir chishlemdin yéyishkimu yetmeydu! **8** Muxlislardin biri, yeni Simon Pétrusning inisi Andriyas Eysagha: **9** — Bu yerde kichik bir oghul

bala bar, uningda besh arpa nan bilen ikki kichik béliq bar. Lékin shunche köp xelqeqe bu néme bolidu?! — dédi. 10 Eysa: — Köpchilikni olturghuzunglar, — dédi (u yerde ot-chöp mol öskenidi). Shuning bilen er kishiler olturdi; ularning sani besh mingche bar idi. 11 Eysa nanlarni qoligha élip, [Xudagha] teshekkür éytqandin keyin, olturghanlarغا üleshtürüp berdi. Béliqlarnimu shundaq qildi; köpchilik xalighanche yédi. 12 Hemmeylen yep toyun'ghanda, u muxlisirigha: — Ashqan parchilarни yighthinglar, héch nerse zaye bolmisun, — dédi. 13 Shuning bilen ular besh arpa nénidin yep ashqan parchilirini on ikki séwetke toldurup yighiwaldi. 14 Emdi xalayiq Eysaning körsetken bu möjizilik alamitini körüp: «Dunyagha kélishi muqerrer bolghan peyghember heqiqeten mushu iken!» déyishti. 15 Shuning bilen Eysa ularning kélip özini padishah bolushqa zorlimaqchi bolghanliqini bilip, ulardin ayrilip, qaytidin taghqa yalghuz chiqip ketti. 16 Kechqurun, Eysaning muxlisliri déngiz boyigha chüshüshti. 17 Ular bir kémige olturup, déngizning u qétidiki Kepernahum shehirige qarap yol élishti (qarangghu chüshüp ketkenidi we Eysa téxiche ularning yénigha kelmigenidi). 18 Qattiq boran chiqip, déngiz dolqunlap kötürüliwattati. 19 Muxlislar palaq urup on-on bir chaqirimche manghanda, Eysaning déngizning üstide méngip kémige yéqinlishiwatqanliqini körüp, qorqushup ketti. 20 Lékin u ulargha: — Bu men, qorqmanglar! — dédi. 21 Shuni anglap ular uni kémige chiqiriwalghusi keldi; u kémige chiqipla, kéme derhal ular baridighan yerge yétip bardi. 22 Etisi déngizning u teripide qalghan xalayiq [aldinqi kündi] u yerde Eysaning muxlisliri chiqqan kémidin bashqa kémining yoqluqini, Eysaning muxlisliri shu kémige chiqqanda, Eysaning ular bille chiqmighanliqini, belki muxlislirining özlirila ketkenlikini körgenidi. 23 Halbuki, birnechche kémegolwaq Tibériyas shehiridin Reb teshekkür éytqandin keyin xelq nan yégen yerge yéqin kélip toxtidi. 24 Shuning bilen xalayiq Eysaning we muxlislirining u yerde yoqluqini körüpla, kémilerge olturup, Eysani izdigili Kepernahum shehirige mangdi. 25 Ular uni déngizning u teripide tépip uningha: — Ustaz, bu yerge qachan kelding? — dep sorashti. 26 Eysa ulargha jawaben: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler méni möjizilik alametlerni körgenlikinglar üçün emes, belki nanlardin yep toyun'ghininglar üçün izdeysiler.

27 Buzulup kétidighan paniy ozuqluqqa emes, belki menggü hayatliqqa baqiy qalidighan ozuqluqqa intilip ishlenglär; buni Insan'oghli silerge bérifu; chünki uni Ata, yeni Xuda Özi möhürlep testiqlighan, — dédi. (aiónios g166) 28 Shuning bilen ular uningdin: — Némige intilip ishlisek andin Xudanining ish-xizmitide ishligen bolimiz? — dep sorashti. 29 Eysa ulargha jawab béríp: — Xudanining ish-xizmiti del shuki, U ewetkinige étiqad qilishinglardur, — dédi. 30 Shuning bilen ular yene: — Undaq bolsa sen bizni körüp özüngge ishendürgüdeq qandaq möjizilik alamet yaritisen? Zadi néme ish qilip bérisen? 31 Ata-bowlirimiz chölde yürgende, [Zeburda]: «U ulargha ershtin chüshürülgen nan teqdim qildi» dep pütülgendek, «manna»ni yégen — déyishti. 32 Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, silerge asmandin chüshken nanni bergüchi Musa emes, belki méning Atamdur; U [hazirmu] silerge asmandin chüshken heqiqi yanni bériwatidu. 33 Chünki Xudanining néni bolsa pütkül dunyagha hayatlıq ata qilidighan, ershtin chüshküchidur. 34 — Teqsir, hemishe bizge shu nanni béríp turghaysen! — déyishti ular. 35 Eysa ulargha mundaq dédi: — Hayatlıq néni özümdurmen! Méning yénimgha kelgen herkim héchqachan ach qalmaydu, manga étiqad qilghan herkim héchqachan ussimaydu. 36 Lékin silerge éytqinimdek, siler méni körgen bolsanglarmu, étiqad qilmaywatisiler. 37 Ata manga tapshurghanlarning herbiri yénimgha kélidu we méning yénimgha kelgenlerdin héchqaysisini hergiz tashliwetmeymen. 38 Chünki öz irademni emelge ashurush üçün ershtin chüştüm. 39 Méni Ewetküchining iradisini emelge ashurush üçün ershtin chüştüm. 40 Chünki méning Atamning iradisi shuki, Oghulgha köz tikip qarap, uningha étiqad qilghanlarning herbirini menggülük hayatqa érishtürüşhtur; we men axirqi kündi ularni tirildürüşhümdin ibaret. 41 Chünki méning Atamning iradisi shuki, Oghulgha köz tikip qarap, uningha étiqad qilghanlarning herbirini menggülük hayatqa érishtürüşhtur; we men axirqi kündi ularni tirildürümen. (aiónios g166) 41 Emdi Yehudiylar Eysaning: «Ershtin chüshken nan özümdurmen!» dégini üçün uningha narazi bolup ghotuldishqqa bashlidi: 42 — «Bu Yüsüpning oghli Eysa emesmu? Atisinimu, anisinimu tonuydighan tursaq, yene qandaqlarche: — «Ershtin chüştüm!» désun?» — déyishetti ular. 43 Eysa jawaben ulargha mundaq dédi: — [Méning toghramda] özara ghotuldashmanglar. 44 Méni

ewetken Ata Özi kishilerning qelbini tartquzmisa, héchkim méning yénimgha kélelmeydu; méning yénimgha kelgen herbirini axirqi küni tirildürimen. 45 Peyghemberlerning yazmilarida: «Ularning hemmisige Xuda teripidin ögitilidu» dep pütülgendur. Shunga, Atining [sözini] tingshigan we uningdin ögen'gen herbiri méning yénimgha kélélid. 46 Biraq bu birerkim Atini körgen dégenlik emes; peqet Xudaning yénidin kelguchi bolsa, u Atini körgendur. 47 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, manga étiqad qilghuchi menggülük hayatqa igitidur. (aiōnios g166) 48 Hayatlıq néni özümdurmen. 49 Ata-bowliringlar chöllerde «manna» yégini bilen yenila öldi. 50 Lékin mana, ershtin chüshken nan del shundaqki, birsi uningdin yégen bolsa ölmeydu. 51 Ershtin chüshken hayatlıq néni özümdurmen; kimdekim bu nandin yése, ebedil-ebedgiche yashaydu. Men bérídighan shu nan bolsa méning et-ténimdr, pütükül dunyadikiler hayatqa ige bolsun dep, men uni atimaqchimen. (aiōn g165) 52 Bu söz bilen Yehudiylar özara talash-tartish qilishiqa bashlap: — Bu adem bizning yéyishimizge özining et-ténini qandaq bérerisun?! — déyishetti. 53 Shunga Eysa ulargha mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler Insan'oghlining et-ténini yémigüche we qénini ichmigüche, silerde hayatlıq bolmaydu. 54 Et-ténimni yéguchi we qénimni ichküchi menggülük hayatqa érishken bolidu we men uni axirqi küni tirildürimen. (aiōnios g166) 55 Chünki et-ténim heqiqiy ozuqluq, qénim bolsa heqiqiy ichimliktur. 56 Et-ténimni yéguchi we qénimni ichküchi mende yashaydu we menmu uningda yashaymen. 57 Hayat Ata méni ewetken we men Atining bolghanlıqidin yashawatqinimdek, méni yéguchi kishi hem méning wasitem bilen yashaydu. 58 Mana bu ershtin chüshken nandur. Bu nan ata-bowliringlar yégen «[manna]»dekk emes; chünki ular «[manna]»ni yéyishi bilen öldi; biraq bu nanni istémal qilghuchi bolsa menggü yashaydu! (aiōn g165) 59 Bu sözlerni u Kepernahumdiki sinagogda telim bergenide éytqanidi. 60 Shuning bilen uning muxlisliridin nurghunliri buni anglighanda: — Bu telim bek éghir iken! Buni kim anglap kötürelisun? — déyishti. 61 Biraq öz ichide muxlislirining bu toghrisida ghotuldashqinini bilgen Eysa ulargha: — Bu sözüm silerni taydurdimu? 62 Emdi mubada Insan'oghlining esli kelgen jaygha kötürülüwatqinini körsenglar, qandaq bolar?! 63 [Insan'gha] hayatlıq berguchi —

Rohtur. Insanning etliri bolsa héchqandaq payda bermeydu. Men silerge éytqan sözlirim bolsa hem rohtur we hem hayatlıqtur. 64 Lékin aranglardin étiqad qilmighan beziler bar, — dédi (chünki Eysa étiqad qilmighanlarning we özige satqunluq qilidighanning kim ikenlikini bashtila bilette). 65 Shuning bilen u mundaq dédi: — Men shu sewebtin silerge shuni éyttimki, Atamdin ata qilinmisa, héchkim méning yénimgha kélelmeydu! 66 Shu waqittin tartip muxlisliridin xéli köpi chékinip chiqip, uning bilen yene mangmaydighan boldi. 67 Shunga Eysa on ikkiyelinden: — Silermu, hem [mendin] kétishni xalamisiler? — dep soridi. 68 Simon Pétrus uningha jawab qilip: — I Reb, biz kimning yénigha kétettuq? Menggü hayatlıq sözliri sendilidur! (aiōnios g166) 69 We shuningha ishenduq we shuni bilip yettuqki, sen Xudaning Muqeddes Bolghuchisidursen! — dédi. 70 Eysa ulargha jawaben: — Men siler on ikkinglarni tallidim emesmu, biraq aranglarda birsi iblistur! — dédi 71 (uning bu dégini Ishqariyotluq Simonning oghli Yehudani körsetkenidi, chünki Yehuda on ikkiylenning biri bolghini bilen, kéyin özige satqunluq qilidu).

7 Bu ishlardin kéyin, Eysa Galiliyede aylinip yürdü. U Yehudiyede aylinip yürüshni xalimaytti, chünki [shu yerdiki] Yehudiylar uningha qest qilmaqchi idi. 2 Bu chaghda, Yehudiyarning «kepiler héyti»gha az qalghanidi. 3 Shunga Eysaning iniliri uninggha: — Mushu yerdin ayrılip Yehudiyeye barghin, shuning bilen muxlisliringmu [karamet] emelliringni köreleydu! 4 Chünki özini xelq-alemge tonutmaqchi bolghan héchkim yoshurun jayda ish qilmaydu. Bu emellerni qiliwatqanikensen, özüngni dunyagha körset! — déyishti. 5 Chünki uning inilirimu uningha étiqad qilmighanidi. 6 Shunga Eysa ulargha: — Méning waqit-saitim téxi kelmedi. Lékin silerge nisbeten herwaqt munasiptur. 7 Bu dunyadiki kishiler silerge hergiz öch bolmaydu; lékin méni öch körildi. Chünki men ularning qilmishlirini rezil dep guwahliq bériwatimen. 8 Siler bu héytqa bériweringlar. Men bu héytqa barmaymen, chünki méning waqit-saitim téxi yétip kelmedi, — dédi. 9 Eysa bu sözlerni qilip, Galiliyede qaldı. 10 Eysaning iniliri héytqa chiqqandin kéyin, u özimu uningha bardi. Emma ashkara emes, yoshurun bardi. 11 Héytta Yehudiylar uni izdep: «U qeyerdidur?» dep sorawatatti. 12 Kishiler arisida uning toghrisida

köp ghulghula boldi. Beziler uni: «Yaxshi adem!» dése, yene beziler: «Yaq, u xalayiqni azduruwatidul!» déyishti. **13** Biraq Yehudiy [chongliridin] qorqup, héchkim ochuq-ashkare uning gépini qilmaytti. **14** Héytning yérimi ötkende, Eysa ibadetxana hoylilirigha kirip xelqqe telim bérishke bashlidi. **15** Yehudiylar: — Bu adem héchqandaq telim almighan turuqluq, uning qandaqmu munche köp bilimi bolsun? — dep hang-tang qélishti. **16** Eysa ulargha: — Bu telimler méning emes, belki méni Ewetküchiningkidur. **17** Uning iradisige emel qilishqa öz iradisini baghlighan herkim bu telim toghruluq — uning Xudadin kelgenlikini yaki özlükümdin éytiwatqanlıqimni bilidu. **18** Öz aldigha sözligen kishi öz shan-sheripini izdeydu, lékin özini ewetküchining shan-sheripini izdeydighan kishi heq-sadiqtur, uningda heqqaniysızlıq yoqtur. **19** Musa [peyghember] silerge Tewrat qanunini tapshurghan emesmu? Lékin héchqaysinglar bu qanun'gha emel qilmaywatisiler! Némishqa méni öltürmekchi bolisiler? — dédi. **20** Köpchilik: — Sanga jin chaplishiptu! Séni öltürmekchi bolghan kim iken? — déyishti. **21** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Men bir karametni yaritishim bilen hemminglar hang-tang qélishtinglar. **22** — Emdi Musa [peyghember] silerge xetne qilish toghruluq emr qaldurghan (emeliyette bolsa xetne qilish Musa peyghemberdin emes, ata-bowlardin qalghan), shunga siler shabat künige [toghra kélip qalsimu] shu künide ademning xetnisini qiliwérisiler. **23** Emdi Tewrat qanunigha xilapliq qilinmisun dep shabat künide adem xetne qilin'ghan yerde, men shabat künide bir ademni sellimaza saqaytsam, siler néme dep manga achchiqlinisiler? **24** Sirtqi qiyapetke qarap höküm qilmanglar, belki heqqaniy höküm qilinglar! **25** U waqitta Yérusalémliqlarning beziliri: — [Chonglar] öltürmekchi bolghari kishi bu emesmidi? **26** Ashkara sölewatsimu, uningha qarshi héch nerse démidighu! Derweqe, aqsaqallarning uning Mesih ikenlikini bilip yetkenmu? **27** Halbuki, bu ademning qeyerdin kelgenlikini biz éniq bilimiz. Lékin Mesih kelgende, uning qeyerdin kelgenlikini héchkim bilmestighu, — déyishti. **28** Shunga Eysa ibadetxana hoylisida telim bériwetip, yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Siler méni tonuymiz hemde méning qeyerdin kelgenlikimnimu bilimiz, [dewatisiler]?! Biraq men özlükümdin emes, men méni Ewetküchidin [keldim], U heqtur; biraq siler Uni tonumaysiler. **29** Men Uni

tonuymen. Chünki men Uning yénidin keldim, méni U ewetti. **30** Shunga ular uni tutush yolini izdeytti, lékin héchkim uninggħha qol salmidi; chünki uning waqit-saiti téxi yétip kelmigenidi. **31** Lékin xalayiq arisidiki nurghun kishiler uningħha étiqad qildi. Ular: «Mesih kelgende bu kishi körsetken möjizilik alametlerdin artuq [möjize] yaritalarmu?» déyishti. **32** Perisiyler xalayiqning u toghruluq ghulghula boluwatqan bu gep-sözlirini anglidi; shuning bilen Perisiyler bilen bash kahinlar uni tutush üchün birnechche qarawullarni ewetti. **33** Shuning bilen Eysa: — Yene bir'az waqit siler bilen bille bolimen, andin méni Ewetküchining yénigha kétimen. **34** Méni izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler, — dédi. **35** Buning bilen, Yehudiylar bir-birige: — U biz tapalmighudek qeyerlerge barar? Grékler arisidiki tarqaq Yehudiy muhajirlarning yénigha bérip, gréklargħa telim béremdighandu? **36** «Méni izdeysiler, lékin tapalmaysiler. Men baridighan yerge baralmaysiler» dégini némisidu? — déyishti. **37** Héytning axirqi hem eng katta küni, Eysa ornidin turup, yuqiri awaz bilen: — Kimdekim ussisa, méning yénimħha kélip ichsun! **38** Manga étiqad qilghuchi kishining xuddi muqeddes yazmilarda éytilghinidek, ich-baghridin hayatlıq süyining deryaliri éqip chiqidu! — dep jakarli **39** (u bu sözni özige étiqad qilghanlargħa ata qilinidighan Muqeddes Rohqa qarita éytqanidi. [Xudaning] Rohi téxi héchkimge ata qilinmighanmidi, chünki Eysa téxi shan-sheripige kirmigenidi). **40** Xalayiq ichide beziler bu sözni anglap: — [Kélishi muqerrer bolghan] peyghember heqiqeten mushu iken! — déyishti. **41** Beziler: «Bu Mesih iken!» déyishetti. Yene beziler bolsa: «Yaq, Mesih Galiliyedin kélettimu? **42** Muqeddes yazmilarda, Mesih [padishah] Dawutning neslidin hem Dawutning yurti Beyt-Lehem yézisidin kélidu, déyilmigenmid?» — déyishti. **43** Buning bilen, xalayiq uning wejidin ikkige bölünüp ketti. **44** Beziliri uni tutayli dégen bolsimu, lékin héchkim uningħha qol salmidi. **45** Qarawullar [ibadetxanidin] bash kahinlar bilen Perisiylerning yénigha qaytip kelgende, ular qarawullargħa: — Néme üchün uni tutup kelmidinglar? — dep sorashti. **46** Qarawullar: — Héchkim héchqachan bu ademdek sözligen emes! — dep jawab bérishти. **47** Perisiyler ulargha jawaben: — Silermu azduruldunglarmu? **48** Aqsaqallardin yaki Perisiylerdin uningħha étiqad qilghanlar bolghanmu?! **49** Lékin Tewrat qanunini

bilmeydighan bu chüprendiler lenetke qalidu! — déyishti. **50** Ularning arisidin biri, yeni burun axshamda Eysaning alidiga kelgen Nikodim ulargha: **51** — Tewrat qanunimiz awwal kishining néme qilghinini özidin anglap bilmey turup, uningha höküm chiqiramu! **52** Ular jawab qilip: — Senmu Galiliyedim? [Muqeddes yazmilarni] kör, qétirqinip oqup baq, Galiliyedim héchqandaq peyghember chiqmaydu! — dédi. **53** Shuning bilen [ularning] herbiri öz öyige ketti.

8 Eysa bolsa Zeytun téghigha chiqip ketti. **2** Etisi seherde, u yene ibadetxana hoylilirigha kirdi we xalayiqning hemmisi uning yénigha kélishkenidi. U olturup, ulargha telim bérishke bashlidi. **3** [Shu chaghda], Tewrat ustazliri bilen Perisiyler zina qilip tutulup qalghan bir ayalni uning alidiga élip kéishti. Ular ayalni otturigha chiqirip, **4** uningdin: — Ustaz, bu ayal del zina üstide tutuwélindi. **5** Musa [peyghember] Tewrat qanunida bizge mushundaq ayallarni chalma-kések qilip öltürüshni emr qilghan. Emdi senche, uni qandaq qilish kérek? — dep sorashti. **6** Emdi ularning bundaq déyishtiki niyiti, uni tuzaqqa chüshürüp, uning üstidin erz qilghudek birer bahane izdesh idi. Emma Eysa éngiship, barmiqi bilen yerge bir némilerni yazghili turdi. **7** Ular shu soalni toxtimay sorawatatti, u ruslinip ulargha: — Aranglardiki kim gunahsiz bolsa, [bu] [ayalgha] birinchi tashni atsun! — dédi. **8** Andin u yene éngiship, yerge yézishni dawamlashturdi. **9** Ular bu sözni anglap, aldi bilen yashan'ghanliri, andin qalghanliri bir-birlep [hemmisi] u yerdin chiqip kétishti. Axirida Eysa otturida öre turghan héliqi ayal bilen yalghuz qaldi. **10** Eysa ruslinip turup, shu ayaldin bashqa héchkimni körmigen bolup, uningdin: Xanim, sanga héliqi shikayet qilghanlar qéni? Séni gunahqa békitudighan héchkim chiqmidimu? — dep soriwidi, **11** — Hezretliri, héchkim chiqmidi, — dédi ayal. Eysa: — Menmu séni gunahqa békitmeymen. Barghin, buningdin kényin yene gunah qilmighin! — dédi. **12** Shunga Eysa yene köpchilikke söz qilip: — Dunyaning nuri özümdurmen. Manga egeshkenler qarangghuluqta mangmaydu, eksiche hayatliq nurigha érishidi, — dédi. **13** Perisiyler: — Sen özüngge özüng guwahliq bériwatisen. Shunga séning guwahliqing rast hésablanmaydu, — déyishti. **14** Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — Hetta men özümge guwahliq bersemmu, guwahliqim heqtur, chünki men özümning qeyerdin kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni

bilimen. Lékin siler qeyerdin kelgenlikimni we qeyerge baridighanliqimni bilmeyisiler. **15** Siler et igilirining ölchimi boyiche höküm qilisiler. Biraq men héchkimning üstige höküm qilmaymen. **16** Men höküm qilsammu, hökümüm heqiqiydur; chünki men yalghuz emes, belki méni ewetken Ata [bu ishta] men bilen billidur. **17** Silerge tewe bolghan Tewrat qanunida: «Ikki ademning guwahliqi bolsa rast hésablinidu» dep pütlégendur. **18** Rast, men özüm toghramda özüm guwahliq bérinen, we méni ewetken Atimu méning toghramda guwahliq bérifu. **19** Ular uningdin: — Atang qeyerde? — dep sorashti. Eysa ulargha jawab béríp: — Siler ya méni tonumaysiler, ya Atamni tonumaysiler; méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dédi. **20** Eysa bu sözlerni ibadetxanida telim berginide, sediqe sanduqining aldida turup éytqanidi. Biraq héchkim uni tutmidi, chünki uning waqit-saiti téxi ýetip kelmigenidi. **21** Shuning bilen u ulargha yene: Men bu yerdin kétimen; siler méni izdeysiler, lékin öz gunahinglar ichide ölisiler. Men kétidighan yerge siler baralmaysiler, — dédi. **22** Buning bilen Yehudiylar: — U: «Men kétidighan yerge siler baralmaysiler» deydu. Bu uning özini öltürüwali men déginimidi? — déyishti. **23** Eysa ulargha: — Siler töwendindursiler, men yuqiridindurmen. Siler bu dunyadindursiler, men bu dunyadın emesmen. **24** Shuning üchün silerge: «Gunahliringlar ichide ölisiler» dédim. Chünki siler méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimge ishenmisenglar, gunahliringlar ichide ölisiler, — dédi. **25** Sen zadi kim? — dep sorashti ular. Eysa ulargha: — Bashta silerge néme dégen bolsam, men shu. **26** Özümning silerning toghranglarda we üstünglardin höküm qilidighan nurghun sözlirim bar; lékin méni Ewetküchi heqtur we men Uningdin némini anglighan bolsa, bularnila dunyadikilerge uqturup éytimen, — dédi. **27** Ular uning özürlige éytqanırining Ata togruluq ikenlikini chüshinelmedi. **28** Shunga Eysa mundaq dédi: Siler Insan'oghlini kötürgendin kényin, méning «[Ezeldin] Bar Bolghuchi» ikenlikimni bilisiler we shundaqla héch ishni özlükümdin qilmighanlıqimni, peqet Atining manga ögetkininila sözlichenlikimnimu bilisiler. **29** Méni Ewetküchi men bilen billidur, U méni esla yalghuz qoymidi, chünki men hemishe Uni xursen qilidighan ishlarni qilimen. **30** Eysa bu sözlerni qiliwatqan chaghning özide, nurghun kishiler uningha étiqad qildi. **31** Eysa özige étiqad qilghan Yehudiylar: — Eger méning söz-

kalamimdin chiqmay tursanglar, méning heqiqiy muxlisirim bolghan bolisiler, 32 we heqiqetni bilisiler we heqiqet silerni azadliqqa érishtüridu, — dédi. 33 Ular jawaben: — Biz Ibrahimning neslimiz, — héchqachan héchkimning qulluqida bolmiduq. Sen qandaqsige: Azadliqqa érishsiler, deysem? — dédi. 34 Eysa ulargha jawab béríp: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, gunah sadir qilghan kishi gunahning qulidur. 35 Qul ailide mengü turmaydu, lékin oghul mengü turidu. (aión g165) 36 Shuning üchün Oghul silerni azad qilsa, heqiqiy azad bolisiler. 37 Silerning Ibrahimning nesli ikenliklarni bilimen. Biraq méni öltürmekchi boluwatisiler, chünki méning sözüm ichinglardin orun almadı. 38 Men Atamning yénida körgenlirimni étyiatim; siler bolsanglar öz atanglardin körgenliringlarni qiliwatisiler! 39 Ular jawab béríp: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dédi. Eysa ulargha: — Eger Ibrahimning perzentliri bolsanglar, Ibrahimning emellirini qilghan bolattinglar! 40 Biraq hazır eksiche méni, yeni Xudadin anglighan heqiqetni silerge yetküzgen ademni öltürüşke qestleysiler. Ibrahim undaq ishni qilmighan. 41 Siler öz atanglarning qilghinini qiliwatisiler! — dédi. — Biz haramdin bolghan emesmiz! Bizning peqet birla atimiz bar, U bolsa Xudadur! — déyishti ular. 42 Eysa ulargha: — Atanglar Xuda bolghan bolsa, méni söygen bolattinglar; chünki men Xudaning baghridin chiqip, bu yerge keldim. Men özlükümdin kelgen emesmen, belki Uning teripidin ewetilgenmen. 43 Sözlirimni néminishqa chüshenmeysiler? Éniqki, méning söz-kalamim quliqinglarga kirmeywatidu! 44 Siler atanglar Iblastin bolghansiler we uning arzu-heweslirige emel qilishni xalaysiler. U alem apiride bolghandin tartip qatil idi we uningda heqiqet bolmighachqa, heqiqette turmighan. U yalghan sözligende, öz tebiitidin sözleydu, chünki u yalghanchi we shundaqla yalghanlıqning atisidur. 45 Lékin men heqiqetni sözliginim üchün, manga ishenmeysiler. 46 Qaysinglar méni gunahi bar dep delilliyeleysiler, qén? Heqiqetni sözlisem, néme üchün manga ishenmeysiler? 47 Xudadin bolghan kishi Xudaning sözlirini anglaydu; siler ularni anglimaysiler, chünki siler Xudadin bolghan emessiler! 48 Yehudiylar uningha jawaben: — Ejeba, bizning séni: «Samariyelik hem jin chaplashqan adem»sen déginimiz toghra emesmu? — déyishti. 49 Eysa jawaben: — Manga jin chaplashqini yoq, belki men Atamni hörmət

qilimen; lékin siler manga hörmetsizlik qiliwatisiler. 50 Men öz shan-sheripimni izdimeyem; lékin buni izdiguchi hem [uning üstidin] höküm qilghuchi Birsı bar. 51 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, méning söz-kalamimni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm körmeye. (aión g165) 52 Shuning bilen Yehudiylar uningha: — Sanga derweqe jin chaplashqanlıqini emdi bilduq! Hetta [hezriti] Ibrahim we peyghemberlermu ölgən tursa, sen qandaqsige: «Méning söz-kalamimni tutidighan kishi ebedil'ebed ölüm tétimaydu» deysem? (aión g165) 53 Ejeba, sen atimiz Ibrahimdin ulughmusen? U öldi, peyghemberler hem öldi! Sen özüngni kim qilmaqchisen? 54 Eysa jawaben mundaq dédi: — Eger men özümni ulughlisam, undaqta ulughluqum héchnerse hésablanmaytti. Biraq méni ulughlıghuchi — siler «U bizning Xudayimiz» dep ataydighan Atamning Özidur. 55 Siler Uni tonumidinglar, lékin men Uni tonuymen. Uni tonumaymen désem, silerdek yalghanchi bolattim; biraq men Uni tonuymen we Uning söz-kalamini tutimen. 56 Atanglar Ibrahim méning künümni köridighanlıqidin yayrap-yashnidi hem derweqe uni aldin'ala körüp shadlandı. 57 — Sen téxi ellik yashqa kirmey turup, Ibrahimni kördüngmu? — déyishti ular. 58 Eysa ulargha: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, Ibrahim tughulmastila, men Bar Bolghuchidurmen! — dédi. 59 Buning bilen ular uni chalma-kések qilghili qollırığha yerdin tash alı; lékin Eysa ulargha körünmey, ularning otturisidin ötüp ibadetxanidin chiqip ketti.

9 We u yolda kétiwétip, tughma qarighu bir ademni kördi. 2 Muxlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunah qilip uning qarighu tughulghiniga seweb bolghan? U özimu ya ata-anisimu? — dep sorashti. 3 Eysa mundaq jawab berdi: — Özi yaki ata-anisining gunah sadir qilghanlıqidin emes, belki Xudaning Öz emelliri uningda ayan qilinsun dep shundaq bolghan. 4 Künning yoruqida, méni Ewetküchinining emellirini ada qilishim kérek. Kech kirse, shu chaghda héchkim ish qilalmaydu. 5 Men dunyada turghan waqtimda, dunyaning nuri özümdurmen. 6 Bu sözlerni qilghandin kéyin, u yerge tükürüp, tükürüktin lay qilip, layni héliqi ademning közlirige sürüp qoydi 7 we uningha: «Siloam kólchiki»ge béríp yuyuwetkin» dédi («Siloam [ibraniyche söz bolup], «ewetilgen» dégen menini bildüridu). Shuning bilen héliqi adem béríp yuyuwidi,

közi köridighan bolup qaytip keldi. 8 Qoshniliri we u ilgiri tilemchilik qilghinida uni körgenler: — Bu olturup tilemchilik qilidighan héliqi adem emesmu? — déyiship ketti. 9 Beziler: «Hee, shu iken» dése, yene beziler: «Yaq. u emes, lékin uninggha oxshaydiken» déyishti. Biraq u özi: — Men del shu kishi bolimen! — dédi. 10 — Undaqta közliring qandaq échildi? — dep sorashti ular. 11 U jawaben mundaq dédi: — Eysa isimlik bir kishi [tükürtükidin] lay qilip közliringe sürüp qoyuwidi, manga: «Siloam kölchikige bérrip yuyuwetkin» dégenidi. Men bérrip yuyuwidim, köreleydighan boldum. 12 — U hazir qeyerde? — dep sorashti ular. — Bilmeymen, — dédi u. 13 Xalayiq ilgiri qarighu bolghan bu ademni Perisiylerning aldigha élip bérishti 14 (eslide Eysa lay qilip bu ademning közlirini achqan kün del shabat künü idi). 15 Shuning bilen Perisiyler qaytidin bu ademdin qandaq köreleydighan bolghinini soriwidi, u ulargha: — U közliringe lay [sürüp] qoydi, men yuyuwidim we mana, köreleydighan boldum! — dédi. 16 Shuning bilen Perisiylerdin beziliri: — U adem Xudaning yénidin kelgen emes, chünki u shabat künini tutmaydu, — déyishti. Yene beziliri: — U gunahkar adem bolsa, qandaqlarche bundaq möjizilik alametlerni yaritalaytti? — déyishti. Buning bilen ularning arisida bölünüş peyda boldi. 17 Ular qarighu ademdin yene: — U közliringni échiptu, emdi sen u toghruluq néme deysem? — dep sorashti. U: — U bir peyghember iken, — dédi. 18 Yehudiylar köreleydighan qilin'ghan kishining ata-anisini térip kelmigüche, burun uning qarighu ikenlikige we hazir köreleydighan qilin'ghanlıqığha ishenmeytti. Shunga ular uning ata-anisini chaqirtip, 19 ulardin: — Bu silerning oghlunlarmu? Tughma qarighu, dewatattinglar? Emdi hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qaldi? — dep sorashti. 20 Ata-anisi ulargha: — Uning bizning oghlimiz ikenlikli, shundaqla tughulushidinla qarighu ikenlikini bilimiz; 21 lékin hazir qandaqlarche köreleydighan bolup qalghanlıqını, közlirini kim achqanlıqını bilmeymiz. U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar, u özi dep bersun, — dep jawab berdi. 22 Ata-anisining shundaq déyishi Yehudiylardin qorqqanlıqı üçhün idi; chünki Yehudiylar kimdekim Eysani Mesih dep étirap qilsa, u sinagog jamaitidin qoghlap chiqirilsun dep qarar qilghanidi. 23 Shu sewebtin uning ata-anisi: «U chong adem tursa, [buni] özidin soranglar» dégenidi. 24 Perisiyler eslide qarighu

bolghan ademni yene chaqirip uninggha: — Xudagha shan-sherep bérrip [qesem qıl!] Biz bu ademning gunahkar ikenlikini bilimiz, — déyishti. 25 U mundaq jawab berdi: — U gunahkarmu, emesmu, bilmeymen. Biraq men shu birla ishni bilimenki, qarighu idim, hazır köreleydighan boldum. 26 Ular uningdin yene bir qétim: — U séni qandaq qildi? Közliringni qandaq achi? — dep sorashti. 27 U jawaben: — Silerge alliqachan éyttim, biraq qulaq salmidinglar. Siler néme dep qaytidin anglashni xalap qaldinglar? Silermu uning muxlisliri bolay dewatamsiler?! — dédi. 28 Buning bilen, ular uni qattiq tillap: — Sen héliqining muxlisi! Biz bolsaq Musa [peyghemberning] muxlislirimiz. 29 Xudaning Musagha sözlichenlikini bilimiz; lékin bu némining bolsa qeyerdin kelgenlikinimu bilmeymiz, — déyishti. 30 Héliqi adem ulargha mundaq jawab qayturdi: — Ajayip ishqu bu! Gerche siler uning qeyerdin kelgenlikini bilmigininglar bilen, u méning közlirimni achi. 31 Biz bilimizki, Xuda gunahkarlarning tileklirini anglimaydu; biraq Özige ixlasmen bolup iradisige emel qilghuchilarningkini anglaydu. 32 Dunya apiride bolghandin tartip, birersining tughma qarighuning közini achqanlıqını anglap baqqan emes. (aiōn g165) 33 Eger bu adem Xudadin kelmigen bolsa, héchnéme qilalmighan bolatti. 34 Ular uni: — Sen tüptin gunah ichide tughulghan turuqluq, bizge telim bermekchimusen? — déyiship, uni [sinagogtin] qoghlap chiqiriwétshti. 35 Eysa ularning uni [sinagogtin] qoghlap chiqarghanlıqını anglap, uni izdep téip: Sen, Xudaning Oghligha étiqad qilamsen? — dep soridi. 36 U jawaben: — Teqsir, u kim? Men uninggha étiqad qilay, — dédi. 37 — Sen hem uni kördüng hem mana, hazir sen bilen sözlisiwatqan del shuning özi, — dédi Eysa uninggha. 38 Héliqi adem: — I Reb, étiqad qilimen! — dep, uninggha sejde qildi. 39 — Men korlarni köridighan bolsun, köridighanlarni kor bolsun dep bu dunyagha höküm chiqirishqa keldim, — dédi Eysa. 40 Uning yénidiki bezi Perisiyler bu sözlerni anglap uningdin: — Bizmu kormu? — dep sorashti. 41 Eysa ulargha: — Kor bolghan bolsanglar, gunahinglar bolmaytti; lékin siler hazir «körüwatimiz» dégininglar üçhün silerge gunah hésabliniwéridu, — dédi.

10 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoy qotinigha ishiktin kirmey, bashqa yerdin yamiship kirgen kishi oghri we qaraqchidur. 2 Ishiktin kiridighan kishi bolsa qoylarning padichisidur. 3 Ishik

baqar uninggha ishikni échip bérifu we qoylar uning awazini anglap tonuydu; u öz qoylirining isimlirini bir-birlep chaqirip ularni sirtqa bashlap chiqidu. **4** U qoylirining hemmisini sirtqa chiqirip bolup, ularning aldida mangidu, qoylarmu uning keynidin egiship méngishidu; chünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lékin ular yat ademning keynidin mangmaydu, belki uningdin qachidu; chünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6** Eysa bu temsilni ulargha sözlep bergini bilen, lékin ular uning özlirige néme dewatqanliqini héch chüshenmidi. **7** Shunga Eysa ulargha yene mundaq dédi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qoylarning ishiki özümdurmen. **8** Mendin ilgiri kelgenlerning hemmisi oghri we qaraqchidur, lékin qoylar ulargha qulaq salmidi. **9** Ishik özümdurmen. Men arqılıq kirgini qutquzulidu hem kirip-chiqip, ot-chöplerni térip yéyeleydu. **10** Oghri bolsa peqet oghrilash, öltürüsh we buzush üchünla kéliodu. Men bolsam ularni hayatlıqqa érishsuv we shu hayatlıq mol bolsun dep keldim. **11** Yaxshi padichi özümdurmen. Yaxshi padichi qoylar üçhün öz jénini pida qılıdu. **12** Lékin medikar undaq qilmaydu. U belki ne qoylarning igisi ne padichisi bolmighachqa, börining kelginini körse, qoylarni tashlap qachidu we böre kélip qoylarni titip tiripire qiliwétidu. **13** Emdi medikar bolsa peqet heqqini dep ishlep, qoylarga köngül bölmey beder qachidu. **14** Yaxshi padichi özümdurmen. Ata méni tonighinidek men atini tonughinimdek, men özümningkilerni tonuymen we özümningkilermu méni tonuydu; qoylar üçhün jénim pida. **15** Bu qotandin bolmighan bashqa qoylirimmu bar. Ularnimu élip bashlishim kérek we ularmu awazimni anglaydu; shuning bilen bir pada bolidu, shundaqla ularning bir padichisi bolidu. **16** Ata méni shu sewebtin sóyiduki, men jénimmi qayturuwélishim üçhün uni pida qilim. **17** Jénimmi héchkim mendin alalmaydu, men uni öz ixtiyarim bilen pida qilim. Men uni pida qilishqa hoquqluqmen we shundaqla uni qayturuwélishqimu hoquqluqmen; bu emrni Atamdin tapshuruwalghanmen. **18** Bu sözler tüpeylidin Yehudiylar arisida yene bölünüş peyda boldi. **19** Ulardin köp ademler: — Uninggha jin chaplishiptu, u jöylüwatidu, néme üçhün uning sózige qulaq salghudeksiler? — déyishti. **20** Yene beziler bolsa: — Jin chaplashqan ademning sózliri bundaq bolmaydu. Jin qandaqmu qarighularning közlirini achalisun? — déyishti. **21** Qish pesli bolup, Yérusalémda

«Qayta béghishlash héti» ötküzüllüwatatti. **23** Eysa ibadetxanidiki «Sulaymanning peshaywini»da aylinip yüretti. **24** Yehudiylar uning etrapigha olishiwélip: — Bizni qachan'ghiche tit-tit qilip tutuqluqta qaldurmaqchisen? Eger Mesih bolsang, bizge ochuqini éyt, — déyishti. **25** Eysa mundaq jawab berdi: — Men silerge éyttim, lékin ishenmeysiler. Atamning nami bilen qilghan emellirimning özi manga guwahliq bérifu. **26** Biraq men silerge éytqinimdek, siler étiqad qilmidinglar, chünki méning qoylirimdin emessiler. **27** Méning qoylirim méning awazimni anglaydu, men ularni tonuymen we ular manga egishidu. **28** Men ulargha menggülüq hayat ata qilimen; ular esla halak bolmaydu. Héchkim ularni qolumdin tartiwalalmaydu. (aión g165, aiónios g166) **29** ularni manga teqdim qilghan atam hemmidin üstündür we héchkim ularni atamning qolidin tartiwalalmaydu. **30** Men we Ata [eslidinla] beldirmiz. **31** Buning bilen Yehudiylar yene uni chalma-kések qilishmaqchi bolup, yerdin qollırigha tash élishti. **32** Eysa ulargha: — Atamdin kelgen nurghun yaxshi emellerni silerge körsettir. Bu emellerning qaysisi üçhün méni chalma-kések qilmaqchisiler? — dédi. **33** — Séni yaxshi bir emel üçhün emes, belki kupurluq qilghining üçhün chalma-kések qilimiz. Chünki sen bir insan turuqluq, özüngni Xuda qilip körsetting! — dédi Yehudiylar jawaben. **34** Eysa ulargha mundaq jawab berdi: — Silerge tewe muqeddes qanunda «Men éyttim, siler ilahlsiler» dep pütilgen emesmu? **35** Xuda öz sóz-kalamini yetküzgenlerni «ilahlar» dep atighan yerde (we muqeddes yazmilarda éytılghini hergiz küchtin qalmaydu) **36** néme üçhün Ata Özige xas-muqeddes qilip paniy dunyaghı ewetken zat «Men Xudanı Oghlimen» dése, u toghruluq «kupurluq qilding!» deysiler? **37** Eger Atamning emellirini qilmisam, manga ishenmeenglar. **38** Biraq qilsam, manga ishenmigen halettimu, emellerning özlirige ishininglar. Buning bilen Atining mende ikenlikimi, méningmu Atida ikenlikimmi heq dep bilip étiqad qilidighan bolisiler. **39** Buning bilen ular yene uni tutmaqchi boldi, biraq u ularning qollırıdin qutulup, u yerdin ketti. **40** Andin u yene Iordan deryasining u qétigha, yeni Yehya [peyghember] deslipide ademlerni chömüldürgen jaygha bérüp, u yerde turdi. **41** Nurghun kishiler uning yénigha keldi. Ular: — Yehya héch möjizilik alamet körsetmigen, lékin uning bu adem toghrisida barlıq éytqanlır rast iken! — déyishti. **42** Shuning bilen

nurghunlighan kishiler bu yerde uninggha étiqad qildi.

11 Lazarus dégen bir adem késel bolup qalghanidi.

U Meryem we hedisi Marta turghan, Beyt-Aniya dégen kentte turatti 2 (bu Meryem bolsa, Rebge xushbuy mayni sürkigen, putlirini öz chachliri bilen értip qurutqan héliqi Meryem idi; késel bolup yatqan Lazarus uning inisi idi). 3 Lazarusning hediliri Eysagha xewerchi ewetip: «I Reb, mana sen söygen [dostung] késel bolup qalди» dep yetküzdi. 4 Lékin Eysa buni anglap: — Bu késeldin ölüp ketmeydu, belki bu arcılıq Xudanıng Oghlı ulughlinip, Xudanıng shan-sheripi ayan qilnidu — dédi. 5 Eysa Marta, singlisi we Lazarusni tolimu söyetti. 6 Shunga u Lazarusning késel ikenlikini anglıghan bolsimu, özi turuwaqtan jayda yene ikki kün turdi. 7 Andin kényin u muxlislirigha: — Yehudiyege qayta barayli! — dédi. 8 Muxlisliri uninggha: — Ustaz, yeqindila [u yerdiki] Yehudiylar séni chalma-kések qilmaqchi bolghan tursa, yene u yerge qayta baramsen? — déyishti. 9 Eysa mundaq dédi: — Kündüzde on ikki saet bar emesmu? Kündüzi yol mangghan kishi putlashmas, chünki u bu dunyaning yoruqini köridu. 10 Lékin kéchisi yol mangghan kishi putlishar, chünki uningda yoruqluq yoqtur. 11 Bu sözlerni éytqandin kényin, u: — Dostimiz Lazarus uxpath qalди; men uni uyqusidin oyghatqili barimen, — dep qoshup qoydi. 12 Shunga muxlislar uninggha: — I Reb, uxpathan bolsa, yaxshi bolup qalidu, — dédi. 13 Halbuki, Eysa Lazarusning ölümi toghruluq éytqanidi, lékin ular u dem élishtiki uyquni dewatidu, dep oylashti. 14 Shunga Eysa ulargha ochuqini éytip: — Lazarus öldi, — dédi. 15 — Biraq silerni dep, silerning étiqad qilishinglar üçhün, [uning qeshida] bolmighanlıqimha xushalmen. Emdi uning yénigha barayli, — dédi. 16 «Qoshkézek» dep atilidighan Tomas bashqa muxlisdashlirigha: — Bizmu uning bilen bille barayli hem uning bilen bille öleyli, — dédi. 17 Eysa muxlisliri bilen Beyt-Aniyagha barghanda, Lazarusning yerlikke qoyulghinigha alliqachan tööt kün bolghanlıqi uningha melum boldi. 18 Beyt-Aniya Yérusalémha yéqin bolup, uningdin alte chaqirimche yiraqlıqta idi, 19 shuning bilen nurghun Yehudiylar Marta bilen Meryemge inisi toghrisida teselli bergili ularning yénigha kelgenidi. 20 Marta emdi Eysanıng kéliwatqinini anglapla, uning aldigha chiqtı. Lékin Meryem bolsa öyide olturup qalди. 21 Marta emdi Eysagha: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim

ölmigen bolatti. 22 Hélihem Xudadın némini tiliseng, Uning sanga shuni bérídighanlıqini bilimen, — dédi.

23 — Ining qayta tirilidu, — dédi Eysa. 24 Marta: — Axırkı künide, yene tirilish künide uning jezmen tirilidighanlıqini bilimen, — dédi. 25 Eysa uninggha: — Tirilish we hayatlıq men özümdurmen; manga étiqad qilghuchi kishi ölsimu, hayat bolidu; 26 we hayat turup, manga étiqad qilghuchi ebedil'ebed ölmes; buningha ishinemsen? (aión g165) 27 U uninggha: — Ishinimen, i Reb; séning dunyagha kélishi muqerrer bolghan Mesih, Xudanıng Oghlı ikenlikingge ishinimen. 28 Buni dep bolup, u béríp singlisi Meryemni astighina chaqirip: — Ustaz keldi, séni chaqiriwatidu, — dédi. 29 Meryem buni anglap, derhal ornidin turup, uning aldigha bardi 30 (shu peytte Eysa téxi yézigha kirmigen bolup, Marta uning aldigha méngip, uchriship qalghan yerde idi). 31 Emdi [Meryemge] teselli bériwatqan, öyde uning bilen olturghan Yehudiylar uning aldirap qopup sirtqa chiqip ketkinini körüp, uni qebrige béríp shu yerde yigha-zar qilghili ketti, dep oylap, uning keynidin méngishti. 32 Meryem emdi Eysa bar yerge barghanda uni körüp, ayighigha özini étip: — I Reb, bu yerde bolghan bolsang, inim ölmigen bolatti! — dédi. 33 Eysa Meryemning yigha-zar qilghinini, shundaqla uning bilen bille kelgen Yehudiy xelqning yigha-zar qilishqinini körgende, rohida qattiq pighan chékip, köngli tolimu biaram boldi we: 34 — Uni qeyerge qoydunglar? — dep soridi. — I Reb, kélip körgin, — déyishti ular. 35 Eysa köz yéshi qildi. 36 Yehudiy xelqi: — Qaranglar, u uni qanchilik söygen! — déyishti. 37 We ulardin beziliri: — Qarighuning közini achqan bu kishi késel ademni ölümdin saqlap qalmasmadi? — déyishti. 38 Eysa ichide yene qattiq pighan chékip, qebrining aldigha bardi. Qebri bir ghar idi; uning kirish aghzığha chong bir tash qoyuqluq idi. 39 Eysa: — Tashni éliwétinglar! — dédi. Ölgüchining hedisi Marta: — I Reb, yerlikke qoyghili tööt kün boldi, hazır u purap ketkendu, — dédi. 40 Eysa uninggha: — Men sanga: «Étiqad qilsang, Xudanıng shan-sheripini körisen» dégenidimghu! — dédi. 41 Buning bilen xalayıq tashni éliwetti. Eysa közlerini asman'gha tikip mundaq dua qildi: — I Ata, tilikimni anglıghining üçhün sanga teshekkür éytimen. 42 Tileklirimni hemishe anglaydighanlıqingni bilimen; lékin shundaq bolsimu, etrapimdiki mushu xalayıq séning ménii ewetkenlikingge ishensun dep, buni étyiwatimen! 43 Bu sözlerni qilghandin kényin, u

yuqiri awazda: — Lazarus, tashqirigha chiq! — dep towlidi. **44** Ölgüchi qol-putliri képenlen'gen, éngiki téngilghan halda tashqirigha chiqtı. Eysa ulargha: — Képenni yéshiwétip, uni azad qilinglar! — dédi. **45** Meryemning yénigha pete qilip kélip, uning emillirini körgen Yehudiylar ichidin nurghunliri uningha étiqad qildi. **46** Lékin ularning ichide beziliri Perisiylerning yénigha bérip, Eysaning qilghan ishlirini melum qilishti. **47** Shunga bash kahinlar we Perisiyler Yehudiylarning kéngeshmisini yighip: — Qandaq qilishimiz kérek? Bu adem nurghun möjizilik alametlerni yaritiwatidu. **48** Uningha shundaq yol qoyup bériwersek, hemme adem uningha étiqad qilip kétidu. Shundaq bolghanda, Rimliqlar kélip bu bizning jayimiz we qowmimizni weyran qiliwétidu! — déyishti. **49** Ularning ichide biri, yeni shu yili bash kahin bolghan Qayafa: — Siler héchnémini bilmeydikensiler! **50** Pütün xelqning halak bolushining ornigha, birla ademning ular üchün ölüshining ewzelliñini chüshinip yetmeydikensiler, — dédi **51** (bu sözni u özlükidin éytmighanidi; belki u shu yili bash kahin bolghanlıqi üchün, Eysaning [Yehudiy] xelqi üchün, shundaqla peqet u xelq üchünlə emes, belki Xudanıng her yan'gha tarqılıp ketken percentlirining hemmisini bir qilip uyuşturush üchün ölidighanlıqidin aldin beshareti bérip shundaq dégenidi). **53** Shuning bilen ular meslihetliship, shu kündin bashlap Eysani öltürüwétishni uestlidi. **54** Shuning üchün Eysa emdi Yehudiylar arısida ashkara yürmeytti, u u yerdin ayrılip chölgə yéqin rayondiki Efraim isimlik bir shehirige bérip, muxlisliri bilen u yerde turdi. **55** Emdi Yehudiylarning «ötüp kétish hétyi»gha az qalghanidi. Nurghun kishiler taharetni ada qilish üchün, héyttin ilgiri yézilardin Yérusalémha kélishti. **56** Shuning bilen bille shu kishiler Eysani izdeshti. Ular ibadetxanıda yighilghanda bir-birige: — Qandaq oylawatisiler? U héyt ötküzgili kellesmu? — déyishti. **57** Bash kahinlar bilen Perisiyler bolsa uni tutush üchün, herkimning uning qeyerdilikini bilse, melum qilishi toghruluq perman chiqarghanidi.

12 Ötüp kétish héytidin alte kün ilgiri, Eysa özi ölümdin tirildürgen Lazarus turuwatqan jay — Beyt-Aniyagha keldi. **2** Shu wejidin ular u yerde uningha ziyapet berdi. Marta méhmanlarnı kütüwatat; Lazarus bolsa Eysa bilen hemdastixan bolghanlarning biri idi. **3** Meryem emdi nahayit qimmet bahaliq sap sumbul etirdin bir qadaq ekilip,

Eysaning putlirigha quydi andin chachliri bilen putlirini értip qurutti. Etirning xush puriqi öyni bir aldi. **4** Lékin uning muxlisliridin biri, yeni uningha pat arida satqunluq qilghuchi, Simonning oghli Yehuda Ishqariyot: **5** — Némishqa bu [qimmet bahaliq] etir kembeghellegerge sediqe qilip bérilishke üch yüz dinargha sétilmidi? — dédi **6** (u bu sözni kembeghellearning ghémini yégenlikü üchün emes, belki oghri bolghanlıqi üchün dégenidi; chünki u [muxlislarning ortaqlı] hemyanını saqlighuchi bolup, daim uningha sélin'ghinidin oghriliwalatti). **7** Emdi Eysa: — Ayalni öz ixtiyarigha qoyghin! Chünki u buni méning depne künüm üchün teyyarlıq qilip saqlighthandur; **8** chünki kembegheller hemishe siler bilen bille bolidu, lékin men hemishe siler bilen bille bolmaymen, — dédi. **9** Zor bir top Yehudiylar uning shu yerde ikenlikidin xewer tépip, shu yerge keldi. Ularning kélishi yalghuz Eysani depla emes, yene u ölümdin tirildürgen Lazarusnimu körüş üchün idi. **10** Lékin bash kahinlar bolsa Lazarusnimu öltürüşni meslihetleshkenidi; **11** Chünki uning sewebidin nurghun Yehudiylar özliridin chékinip Eysagha étiqad qiliwatatti. **12** Etisi, «[ötüp kétish] hétyi»ni ötküzüshke kelgen zor bir top xalayıq Eysaning Yérusalémha kéliwatqanlıqını anglap, **13** qollirigha xorma shaxlirini tutushqan halda uni qarshi alghili chiqishti we: «Teshekkür-hosanna! Perwerdigarning namida kelguchi, Israilning padishahigha mubarek bolghay!» dep warqirashti. **14** Eysa bir texeyni tépip, uningha mindi; xuddi [muqeddes yazmilarda] mundaq pütülgendek: — **15** «Qorqma, i Zion qizi! Mana, Padishahing éshek texiyige minip kéliwatidu!». **16** Eyni chaghda uning muxlisliri bu ishlarnı chüshenmeytti, lékin Eysa shanshrepte ulughlan'ghandin kényin, bu sözlerning uning toghruluq pütülgénlikini, shundaqla bu ishlarning derweqe uningda shundaq yüz bergenlikini ésige keltürdi. **17** Emdi u Lazarusni qebridin chaqırıp tirildürgen chaghda uning bilen bille bolghan xalayıq bolsa, bu ishqqa guwahlıq bériwatatti. **18** Eysa yaratqan bu möjizilik alametnimu anglighachqa, uni qarshi élishqa shu bir top ademler chiqishqanidi. **19** Perisiyler bolsa bir-birige: — Qaranglar, [barlıq] qilghininglar bikar ketti! Mana emdi pütkül jahan uningha egeshmekte! — déyishti. **20** Ötüp kétish héytida ibadet qilghili kelgenler arısida birnechche gréklarmu bar idi. **21** Bular emdi Galiliyening Beyt-Saida yézisidin

bolghan Filipning yénigha kélip: — Ependim, biz Eysa bilen körüşhsek, — dep telep qilishti. **22** Filip bérif buni Andriyasqa éytti. Andin Andriyas we Filip ikkisi Eysagha melum qildi. **23** Lékin Eysa ulargha jawaben mundaq dédi: — «Insan’oghlining shansherepte ulughlinidighan waqit-saiti yétip keldi. **24** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, bughday déni tupraq ichige chüshüp ölmigüche, özi yenila yalghuz qalidu; lékin ölse, mol hosul bérifu. **25** Kimdekim öz hayatini ayisa uningdin mehrum bolidu; lékin bu dunyada öz hayatidin nepretlense, uni mengüllük hayatliqqa saqlyalaydu.

(aiōnios g166) **26** Kimdekim xizmitimde bolushni xalisa, manga egeshsun. Men qeyerde bolsam, méning xizmetchimmu shu yerde bolidu. Kémdekim méning xizmitimde bolsa, Ata uningha izzet qildi. **27** Hazir jénim qattiq azabliniwtatidu. Men néme déyishim kérek? «Ata, méni bu saettin qutquzghin!» deymu? Lékin men del mushu waqit-saet üchün keldim. **28** Ata, naminggha shan-sherep keltürgin!. Shuan, asmandin bir awaz anglinip: — Uningha shan-sherep keltürdüm we yene uningha shan-sherep keltürimen! — déyildi. **29** Buni anglighan shu yerde turghan xalayiq: — Hawa güdürlidi, — déyishti. Yene beziler bolsa: — Bir perishte uningha gep qildi, — déyishti. **30** Eysa bolsa jawaben: — Bu awaz méni dep emes, silerni dep chüshti. **31** Emdi dunyaning üstige höküm chiqirilish waqtı keldi; hazir bu dunyaning hökümdarining tashqirigha qoghlinish waqtı keldi. **32** We men bolsam, yerning üstidin kötürülginimde, pütkül insanlarni özümge jelp qilip tartimen, — dédi **33** (uning buni dégini özining qandaq ölüm bilen ölidighanlıqını körsetkini idi). **34** Xalayiq buningha jawaben uningdin: — Biz muqeddes qanundin Mesihning ebedigiche qalidighinini anglighan; sen qandaqsige «Insan’oghli kötürüliishi kérek» deysen?! Bu qandaqmu «Insan’oghli» bolsun? — dep soridi.

(aiōn g165) **35** Shunga Eysa ulargha: — Nurning aranglarda bolidighan waqtı uzun bolmaydu. Shunga qaranghuluqning silerni bésiwalmasliqi üchün, nur bar waqtida [uningda] ménginglar; qaranghuluqta mangghan kishi özining qeyerge kétiwatqanlıqını bilmeydu. **36** Nur aranglarda bar waqitta, uningha ishininglar; buning bilen nurning perzentliri bolisiler, — dédi. Eysa bu sözlerni qilghandin keyin, ulardin ayrılip yoshrunuwaldi. **37** Gerche u ularning közdida shunche tola möjizilik alamet körsetken

bolsimu, ular téxi uningha étiqad qilmidi. **38** Shuning bilen Yeshaya peyghemberning yazmisida aldin’ala körsitilgen besharet del emelge ashurdi: «I Perwerdigar, bizning yetküzgen xewirimizge kimmu ishen’gen? Hem «Perwerdigarning biliki» Bolghuchi kimgimu ayan qilin’ghan?» **39** Xalayiqning étiqad qilmighinining sewebi del shuki (xuddi Yeshaya peyghember yene aldin’ala éytqandek): «[Perwerdigar] ularning közlirini kor, Qelbini tash qildi; Meqset, ularning közlirining körüp, Qelbining chüshinip, [Gunahliridin] yénishining aldini élish üchündür; Bolmisa, Men ularni saqyatqan bolattim, — [deydu Perwerdigar]». **40** Bu sözlerni Yeshaya [peyghember] [Mesihning] shan-sheripini körüp uningha qarita aldin’ala söz qilghinida éytqanidi. **41** Wehalenki, gerche hetta Yehudiy aqsaqalliridinmu nurghunlighan ademler uningha étiqad qilghan bolsimu, ular Perisiyler wejidin qorqup, özlirining sinagogtin qoghlap chiqiriwtimesliki üchün uni étirap qilmidi. **42** Buning sewebi, ular insanlardın kéléidighan izzet-shöhretni Xudadin kéléidighan izzet-shöhrettin yaxshi köretti. **43** Biraq Eysa yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — Manga étiqad qilghuchi mangila emes, belki méni Ewetküchige étiqad qilghuchidur. **44** Kimki méni körgüchi bolsa, méni Ewetküchini körgüchi bolidu. **45** Men manga étiqad qilghuchilar qaranghuluqta qalmisun dep, nur süpitide dunyagha keldim. **46** Birsı sözlirimni anglap, ularni tutmisa, uni soraqqa tartmaymen; chünki men dunyadikilerni soraqqa tartqili emes, belki dunyadikilerni qutquzghili keldim. **47** Biraq méni chetke qaqquchini, shundaqla sözlirimni qobul qilmighanni bolsa, uni soraqqa tartquchi birsi bar. U bolsimu, men éytqan sözkalamidur. U axirqi künü uni soraqqa tartidu. **48** Chünki men özlükümdin sözliginim yoq, belki méni ewetken Ata méning némini déyishim we qandaq sözlishim kéreklikige emr bergen. **50** Uning emrinning mengüllük hayatlıq ikenlikini bilimen. Shunga némini sözlisem, Ata manga buyrughinidek sözleymen. (aiōnios g166)

13 Ötüp kétish héytidin ilgiri, Eysa bu dunyadın ayrılip, Atining yénigha baridighan waqitsaetning yétip kelgenlikini bildi we shuning üchün bu dunyadiki öz ademlirige körsitip kelgen méhir-muhebbitini axirghiche toluq körsitip turdi. **2** Emdi kechlik tamaq yéyiliwatqanidi; Iblis alliburun Simonning ogli Yehuda Ishqariyotning könglige

Eysagha satqunluq qilish weswesini salghanidi. 3 Eysa Atining her ishni uning qoligha tapshurghinini, we özining Xudanıng yénidin kélép, Xudanıng yénigha qaytidıghanlıqını bilgechke, 4 dastixandin turup, ton-könglikini yéship, bir lögge bilen bélini baghlidi. 5 Andın jawurgha su quyup, muxlislarning putlirini yuyushqa we bélige baghıghan lögge bilen sürtüp qurutushqa bashlıdi. 6 Nöwet Simon Pétrusqa kelgende, Pétrus uningha: — I Reb, putumni sen yusang qandaq bolghini?! — dédi. 7 Eysa uningha: — Néme qiliwatqinimni hazır bilmeysen, lékin kényin bilisen, — dédi. 8 Pétrus: — Sen méning putumni yusang hergiz bolmaydu! — dédi. Eysa uningha jawaben: — Séri yumisam, méning bilen teng nésiweng bolmaydu, — dédi. (aión g165) 9 Simon Pétrus: — I Reb, undaqta peqet putlirimnila emes, qollirimnimu, bészimnimu yughayen! — dédi. 10 Eysa uningha: — Bedini yuyulup, tamamen pakız bolghan adem peqet putlirini yusila qayta yuyunushining hajiti bolmaydu. Siler pakız, lékin hemminglar emes, — dédi 11 (chünki u özini kimning tutup bérıdıghanlıqını bilettili; shuning üchün u «Hemminglarla pakız emes» dégenidi). 12 Shuning bilen u ularning putlirini yuyup bolghandin kényin, ton-könglikini kiyip, yene dastixan'gha olturup ulargha mundaq dédi: — Silerge néme qilghinimni uqtunglarmu? 13 Siler ménı «Ustaz» we «Reb» deysiler we rast éytisiler, men shundaqturmen. 14 Eger men Reb we ustazinglar turuqluq, putliringlarnı yughanikenmen, silermu bir-biringlarning putlirini yuyushunglar kerek. 15 Men silerge qilghandek silerningmu hem shundaq qilishinglar üçün bu ülgini qaldurdum. 16 Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, qul xojayinidin üstün turmaydu, elchimu özini ewetküchidin üstün turmaydu. 17 Bu ishlarını bilgeniksiler, shundaq qilsanglar bextliksiler! 18 Men bularni hemminglarga qaritip éytmidim. Men tallıghanlırimi bilinen, lékin [muqeddes yazmilarda] aldin pütülgén: «Men bilen hemdastixan bolup nénimni yégenmu manga put atti!» dégen bu söz emelge ashurulmay qalmaydu. 19 Men bu ish yüz bérıshitin awwal uni silerge éytip qoyayki, u ishlar yüz bergende méning «Bar Bolghuchi» ikenlikimge ishinipler. 20 Berheq, berheq, silerge shuni éytip qoyayki, kimki men ewetken herqandaq bırsini qobul qilghan bolsa, ménı qobul qilghan bolidu; we ménı qobul qilghuchilar ménı Ewetküchini qobul qilghan bolidu. 21 Eysa bu sözlerni éytqandin kényin, rohta

qattiq pıghan chékip, mundaq guwahlıq berdi: — Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, aranglarda bireylen manga satqunluq qılıdu! 22 Muxlislar kimni dewatqanlıqını bilelmey, bir-birige qarashti. 23 Emdi dastixanda muxlisiridin biri Eysanıng meydisige yölinip yaqanıdi; u bolsa «Eysa söyidıghan muxlis» idi. 24 Simon Pétrus uningdin [Eysanıng] kimni dewatqinini sorap békishini ishareti qıldı. 25 Shuning bilen u Eysanıng meydisige yölinip turup uningdin: — I Reb, u kimdur? — dep soridi. 26 Eysa jawab bérıp: — Bu bir chishlem nanni ashqa tögürüp kimge sunsam, shudur, — dédi. Shuning bilen u bir chishlem nanni [ashqa] tögürüp, Simonning oghlı Yehuda Ishqariyotqa sundı. 27 Yehuda nanni éliwidi, Sheytan uning ichige kirdi. — Qılıdıghiningni chapsan qıl, — dédi Eysa uningha. 28 (Emdi dastixanda olturghanlarning héchqaysısı uning [Yehudagha] bu sözlerni néme üçün déginini bilmidi. 29 Yehuda ularning ortaq hemyanini tutqını üçün, beziler Eysa uningha: «Bizge kéréklik héytliq nersilerni élip kel» yaki «Kembeghelleger birer nerse ber» dewatsa kerek, dep oylashti). 30 Yehuda bu bir chishlem nanni élipla tashqırıgha chiqıp ketti (bu chagh kéche idi). 31 Yehuda tashqırıgha chiqıp ketkendin kényin, Eysa mundaq dédi: — Emdi İnsan'oghlı ulughlinidighan waqıt-saet yétip keldi we Xuda u arqliq ulughlinidu. 32 We eger Xuda uningda ulughlansa, Xudamu Özide uni ulughlaydu, shundaqla derhal uni ulughlaydu. 33 Balilirim, siler bilen bille bolidıghan yene azghina waqtım qaldi. Siler ménı izdeysiler, lékin méning Yehudiylargha: «Men baridıghan yerge siler baralmaysiler» dep éytqinimdek, buni silergimu éytimen. 34 Silerge yéngi bir emr tapshurımenki, «bir-biringlarnı söyüngrələr». Silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarnı söyüngrələr. 35 Aranglarda bir-biringlarga méhir-muhebbitinglar bolsa, hemme adem silerning méning muxlisirim ikenliklarning bilidu. 36 Simon Pétrus uningdin: — I Reb, qeyerge barisen? — dep soridi. Eysa jawaben: — Men kétidıghan yerge hazırche egiship baralmaysen, lékin kényin manga egiship barisen, — dédi. 37 Pétrus uningha: — I Reb, néme üçün hazır séning keyningdin egiship baralmaymen? Sen üçün jénimni pida qılay! — dédi. 38 Eysa jawaben mundaq dédi: — Men üçün rasttinla jéningni pida qılamsen? Berheq, berheq, sanga éytip qoyayki, xoraz chillighuche, sen mendin üç qétim tanisen!

14 Könglünglarni parakende qilmanglar! Xudagha ishinisiler, mangimu ishininglar. **2** Atamning öyide nurghun makanlar bar. Bolmighan bolsa, buni silerge éytqan bolattim; chünki men herbiringlarga orun teyyarlash üçhün shu yerge kétip barimen. **3** Men silerge orun teyyarlashigili baridighanikenmen, choqum qaytip kélip, silerni özümge alimen; shuning bilen, men qeyerde bolsam, silermu shu yerde bolisiler. **4** Siler méning qeyerge kétidighanliqimni we u yerge baridighan yolni bilisiler. **5** Tomas uninggħha: — I Reb, séning qeyerge kétidighanliqingni bilmeymiz. Shundaq iken, yolni qandaq bilimiz? — dédi. **6** Eysa uninggħha: — Yol, heqiqet we hayatlıq özümdurmen. Méningsiz héchkim Atining yénigha baralmaydu. **7** Eger méni tonughan bolsanglar, Atamnimu tonughan bolattinglar. Hazirdin bashlap uni tonudunglar hem uni kördünglar, — dédi. **8** — I Reb, Atini bizg körssitip qoysangla, shu kupaye, — dédi Filip. **9** Eysa uningħha mundaq dédi: — «I Filip, siler bilen birge bolghinimgha shunche waqt boldi, méni téxiche tonumidingmu? Méni körgen kishi Atini körgen bolidu. Shundaq turuqluq, sen némishqa yene: «Bizge Atini körsetkeysen» deysem? **10** Men Atida, Ata mende ikenlikige ishenmemsen? Silerge éytqan sözlirimni özlükümdin éytqinim yoq; belki mende turuwatqan Ata Öz emellirini qiliwatidu. **11** Méning Atida bolghanliqimha, Atining mende bolghanliqigha ishininglar. Yaki héchbolmighanda, méning qilghan emellirimdin manga ishininglar. **12** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, manga ishen'gen kishi méning qiliwatqan emellirimmi qilalaydu; we bulardinmu téximu ulugh emellerni qilidu, chünki men Atining yénigha [qaytip] kétimen. **13** We Atining Oghulda ulughlinishi üçhün, hernémini méning namim bilen tilisenglar, shularni ijabet qilimen. **14** Méning namiim bilen herqandaq nersini tilisenglar, men silerge shuni ijabet qilimen». **15** — «Méni söysenglar, emrlirimge emel qilisiler. **16** Menmu Atidin tileyment we U silerge bashqa bir Yاردەمچى ata qilidu. U siler bilen ebedgiche birge bolidu. (aiōn g165) **17** U bolsimu Heqiqetning Rohidur. Uni bu dunyadikiler qobul qilalmaydu, chünki Uni ne körmeydu, ne tonumaydu. Biraq siler Uni tonuysiler, chünki U siler bilen bille turuwatidu hem silerde makan qilidu. **18** Men silerni yétim qaldurmaymen, yéninglarga yene qaytip kélimen. **19** Azghina waqittin kéyin, bu dunya méni körmeydu, lékin

siler körüsiler. Men hayat bolghanliqim üçhün, silermu hayat bolisiler. **20** Shu künde méning Atamda bolghanliqim, silerning mende bolghanliqinglar we menmu hem silerde bolghanliqimni bilisiler. **21** Kim emrlirimge ige bolup ularni tutsa, méni söygüchi shu bolidu. Méni söygüchini Atammu söyidu, menmu uni söyimem we özümni uningħha ayan qilimen». **22** Yehuda (Yehuda Ishqariyot emes) uningdin: — I Reb, sen özüngni bu dunyadikilerge ayan qilmay, bizgila ayan qilishing qandaq ish? — dep soridi. **23** Eysa uningħha jawaben mundaq dédi: — «Birkim méni söyse, sözümni tutidu; Atammu uni söyidu we [Atam] bilen ikkimiz uning yénigha bérrip, uning bilen bille makan qilimiz. **24** Méni söymeydighan kishi sözlirimni tutmaydu; we siler anglawatqan bu söz bolsa méning emes, belki méni ewetken Atiningkidur. **25** Men siler bilen bille boluwatqan chéghimda, bularni silerge éyttim. **26** Lékin Ata méning namim bilen ewetidighan Yاردەمچى, yeni Muqeddes Roh silerge hemme sözlirimni ésinglarga keltüridu. **27** Silerge xatirjemlik qaldurimen, öz xatirjemlikimni silerge bérinen; méning silerge berginim bu dunyadikilerning berginidek emestur. Könglünglarni parakende qilmanglar we jür'etsiz bolmanglar. **28** Siler méning: «Men [silerdin] ayrılip kétimen, kéyin yéninglarga yene qaytip kélimen» déginimmi anglidinlar. Méni söygen bolsanglar, Atining yénigha kétidighanliqim üçhün xurseren bolattinglar. Chünki Ata mendin ulughdur. **29** Silerning bu ishlar yüz berginide ishininglar üçhün bu [ishlar] yüz bérishtin awwal silerge éyttim. **30** Mundin kéyin siler bilen köp sözleshmeyen; chünki bu dunyaning hökümdarı kélish aldida turidu we mendin kirgüdekkéch yochuq tapalmaydu. **31** Lékin bu dunyaning ademliriniing méning Atini söyidighanliqimni bilishi üçhün Ata manga néme emr qilghan bolsa, men del shuni emelge ashurimen. Turunglar, bu jaydin kéteyli».

15 — «Heqiqiy üzüm téli» özümdurmen, Atam bolsa baghwendur. **2** Baghwen mendiki méwe bermeydighan herbir shaxni késip tashlaydu. Méwe bergenlirini bolsa téximu köp méwe bersun dep, pak qilip putap turidu. **3** Emdi siler men silerge yetküzgen sözüm arqılıq alliburun pak boldunglar. **4** Siler mende izchil turunglar, menmu silerde izchil turimen. Shax talda turmay, özi méwe bérelmeydighinidek, silermu

mende izchil turmisanglar, méwe bérelmeteysiler. **5** «Üzüm téli» özümdurmen, siler bolsanglar shaxlidursiler. Kim mende izchil tursa, menmu shundaqla uningda turghinimda, u köp méwe bérifu. Chünki mensiz héchnémini qilalmaysiler. **6** Birsi mende turmisa, u [kéreksiz] shaxtek tashlinip, qurup kétidu. Bundaq shaxlar yighip kélinip otqa tashlinidu. **7** Siler mende izchil tursanglar we sözlirim silerde izchil tursa, némini telep qilsanglar, silerge shu ijabet bolidu. **8** Silerning köp méwi bérishinglar, shundaqla méning muxlislirim ikenlikinglarni ispatlishinglar bilen shan-sherep Atamgha keltürülidu. **9** Atam méni söyginidek, menmu silerni söydüm; méning méhir-muhebbitimde izchil turunglar. **10** Eger emrlirimni tutsanglar, xuddi men Atamning emrlirini tutqan we hemishe uning méhir-muhebbitide turghinimdek, silermu hemishe méning méhir-muhebbitimde turisiler. **11** Méning xushalliqlim silerde bolsun we shuningdek xushalliqlinglar tolup tashsun dep, men bularni silerge éyttim. **12** Méning emrim shuki, men silerni söyginimdek, silermu bir-biringlarni söyঁnglar. **13** Insanlarning öz dostliri üçhün jénimi pida qilishtin chongqur méhir-muhebbiti yoqtur. **14** Silerge buyrughan emrlirimni ada qilsanglar, méning dostlirim bolisiler. **15** Emdi mundin kéyin men silerni «qul» dep atimaymen. Chünki qul xojayining néme qiliwatqinini bilmeydu. Uning ornigha silerni «dost» dep atidim, chünki Atamdin angghanlirimning hemmisini silerge yetküzdüm. **16** Siler méni tallighininglar yoq, eksiche men silerni tallidim we silerni bérip méwe bersun hemde méwiliringlar daim saqlansun, méning namim bilen Atidin néme tilisenglar, u silerge bersun dep silerni tiklidim. **17** Silerge shuni emr qilimenki, bir-biringlarni söyঁnglar. **18** Bu dunyadikiler silerdin nepretlense, silerdin awwal menden nepretleni genlikini bilinglar. **19** Silermu bu dunyadikilerdin bolghan bolsanglar, bu dunyadikiler silerni özimizningki dep, söygen bolatti. Biraq siler bu dunyadin bolmighachqa, belki men silerni bu dunyadin ayrip tallighanlıqim üçhün, emdi bu dunyadikiler silerdin nepretlinidu. **20** Men silerge éytqan sözni ésinglarda tutunglar: «Qul xojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankeshlik qilghan bolsa, silergimu ziyankeshlik qilidu. Méning sözümni tutqan bolsa, ular silerningkinimu tutidu. **21** Biraq méning namim tüpeylidin ular silergimu shu ishlarning hemmisini qilidu, chünki ular méni

Ewetküchini tonumaydu. **22** Eger men kélip ulargha söz qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin hazır gunahi üçhün ularning héch bahanisi yoqtur. **23** Kimdekim menden nepretlense Atamdinmu nepretlen'gen bolidu. **24** Men ularning arisida bashqa héchkim qilip baqmighan emellerni qilmighan bolsam, ularda gunah yoq dep hésablinatti. Lékin ular hazır [emellirimni] körgen turuqluq, yenila hem menden hem Atamdin nepretlendi. **25** Lékin bu ishlar ulargha tewe bolghan Tewrat qanunida: «Héchqandaq sewebsizla menden nepretlendi» dep pütülgén söz emelge ashurulushi üçhün shundaq yüz berdi. **26** Lékin men silerge Atining yénidin ewetidighan Yardemchi, yeni Atining yénidin chiqquchi Heqiqetning Rohi kelgende, U manga guwahliq bérifu. **27** Silermu manga guwahliq bérisiler, chünki siler bashtin tartip men bilen bille boldunglar.

16 Silerning putlышип ketmeslikinglar üçhün bularni silerge éyttim. **2** Ular silerni sinagoglarning jamaetliridin qoghlap chiqiriwétidu; hemde shundaq bir waqt-saet kéliduki, silerni öltürgüchi özini Xudagha xizmet qiliwatimen, dep hésablaydu. **3** Ular bularni ya Atini, ya méni tonumighanlıqı üçhün qilidu. **4** Lékin men bu ishlarni silerge éyttimki, waqitsaiti kelgende, men shundaq aldin'ala éytqinimni ésinglarga keltüreleysiler. **5** — Men bashta bularni silerge éytmidim, chünki men siler bilen bille idim. Lékin emdi méni ewetküchining yénigha qaytip kétimen. Shundaq turuqluq, aranglardan héchkim menden: «Nege kétisen?» dep sorimaywatidu. **6** Eksiche, silerge bularni éytqinim üçhün, qelbinglar qayghugha chömüp ketti. **7** Emma men silerge heqiqetni éytip qoyayki, méning kétishim silerge paydiliqtur. Chünki eger ketmisem, Yardemchi silerge kelmeydu. Emma ketsem, Uni silerge ewetimen. **8** U kelgende, bu dunyadikilerge gunah toghrisida, heqqaniqliq toghrisida we axiret soriqi toghrisida heqiqetni bilgizidu. **9** U ularni gunah toghrisida bilgizidu, chünki ular manga étiqad qilmidi. **10** Ularni heqqaniqliq toghrisida [bilgizidu], chünki Atamning yénigha qaytip barimen we siler méni yene körelmeysiler. **11** Ularni axiret soriqi toghrisida [bilgizidu], chünki bu dunyaning hökümdarı üstige höküm chiqirildi. **12** Silerge éytidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin siler ularni hazirche kötürelmeysiler. **13** Lékin U, yeni Heqiqetning Rohi kelgende, U silerni barlıq heqiqetke bashlap

baridu. Chünki U özlükidin sözlimeydu, belki némini anglıghan bolsa, shuni sözleydu we kelgüside bolidighan ishlardin silerge xewer bérifu. **14** U méri ulughlaydu; chünki U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu. **15** Atida bar bolghanning hemmisi hem méningkidur; mana shuning üchün men: «U mende bar bolghanni tapshuruwélip, silerge jakarlaydu» dep éyttim. **16** Az waqittin kényin, méri körmeysiler; we yene bir'az waqit ötkendin kényin, méri qayta körisiler, chünki men Atamning yénigha kétimen». **17** Shunga muxlislarning beziliri bir-birige: — Bizlerge: — «Az waqittin kényin, méri körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kényin, méri qayta körisiler» we yene «Chünki men Atamning yénigha kétimen» dégini néme déginidu? **18** «Az waqittin kényin» dégen sözining menisi néme? Uning némilerni dewatqanlırını bilmiduq, — déyishidu. **19** Eysa ularning özidin némini sorimaqchi bolghinini bilip ulargha mundaq dédi: — «Méning «Az waqittin kényin, méri körmeysiler; yene bir'az waqit ötkendin kényin, méri körisiler» dégimimning menisini bir-biringlardın sorawatamsiler? **20** Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, siler yığha-zar kötürüsiler, lékin bu dunyadikiler xushal bolushup kétidu; siler qayghurisiler, lékin qayghuliringlar shadlıqqa aylinidu. **21** Ayal kishi tughutta azablinidu, chünki uning waqit-saiti yétip kelgen; lékin bowiqi tughulup bolghandin kényin, bir perzentning dunyagha kelgenlikining shadlıqi bilen tartqan azabini untup kétidu. **22** Shuningha oxhash, silermu hazır azabliniwatisiler, lékin men siler bilen qayta körüşimen, qelbinglar shadlinidu we shadlıqinglarnı héchkim silerdin tartıwalalmaydu. **23** Shu künde siler mendin héchnerse sorimaysiler. Berheq, berheq, men silerge shuni éytip qoyayki, méning namim bilen Atidin némini tilisenglar, u shuni silerge bérifu. **24** Hazirghiche méning namim bilen héchnéme tilimidinglar. Emdi tilenglar, érhisiler, buning bilen shadlıqinglar tolup tashidu! **25** Silerge bularni temsiller bilen éytip berdim. Biraq shundaq bir waqit kéliduki, u chaghda silerge yene temsiller bilen sözlimeyem, Ata togruluq silerge ochuq éytemen. **26** Shu künü tilekliringlarnı méning namim bilen iltija qilisiler. Men siler üchün Atidin telep qilimen, dep éytmaymen; **27** chünki Ata özimu silerni söyüd; chünki siler méri söyisiler we méning Xudanıng yénidin kelgenlikimge ishendinglar. **28**

Men Atining yénidin chiqip bu dunyagha keldim; emdi men yene bu dunyadın kétip Atining yénigha barimen». **29** Muxlisliri: — Mana sen hazır ochuq étyiwatisen, temsil keltürüp sözlimiding! **30** Biz séning hemmini bilginingni, shundaqla héchkimning sendin soal sorishining hajiti yoqluqını emdi bilip yettuq. Shuningdin séning Xudanıng yénidin kelgenlikingge ishenduq, — déyishti. **31** Eysa jawaben ulargha: — Hazır ishendinglarmu? **32** Mana, shundaq waqit-saiti kéléy dep qaldi, shundaqla kélip qaldiki, hemminglar méri yalghuz tashlap herbiringlar öz yolliringlarga tarqılıp kétisiler. Biraq men yalghuz emesmen, chünki Ata men bilen billidur. **33** Silerning mende xatirjemlikke ige bolushunglar üchün bularni silerge éyttim. Bu dunyada turup azab-oqubet tartisiler, emma gheyretlik bolunglar! Men bu dunya üstidin ghelibe qıldım!

17 Eysa bu sözlerni qilghandin kényin, közlirini ershke tikip, mundaq dua qıldı: — I Ata, waqit-saet yétip keldi; Sen Oghlungni ulughlatquzghaysen; buning bilen Oghlungmu Séni ulughlatquzidu; **2** yeni, uning Sen uningha tapshurghan insanlarga mengüllük hayat ata qılıshi üchün, uningha pütkül et igiliridin üstün hoqquq ata qilghiningdek, uni ulughlatquzghaysen. (aiōnios g166) **3** Menggülüç hayat shuki, birdinbir heqiqiy Xuda — Séni we Sen ewetken Eysa Mesihni tonushtın ibarettur. (aiōnios g166) **4** Men Séning emel qilishim üchün tapshurghan ishingni orundishim bilen Séni yer yüzide ulughlatquzdu. **5** I Ata, Séning alem apiride bolushtın burun men Özüngning yéningga ige bolghan shan-sherep bilen méri Özüngning yéningga ulughlatquzghaysen. **6** Sen bu dunyadın manga tallap bergen ademlerge Séning namingni ayan qıldım. Ular Séningki idi, Sen ularni manga berding we ular Séning söz-kalamingni tutup keldi. **7** Ular hazır Sen manga bergen hemme nersilerning Séningdin kelgenlikini bildi. **8** Chünki Sen manga tapshurghan sözlerni ulargha yetküzdüm; ularmu bularni qobul qıldı, shuning bilen Sendin chiqqinimmi heqiqeten bilip yetti hemde Séning méri ewetkenlikinggimu ishendi. **9** Bulargha dua qilimen; bu dunyadiki ademlerge emes, belki Sen manga bergen ademlerge dua qilimen; chünki ular Séningkidur. **10** Méning barlıqim Séningkidur we Séning barlıqing bolsa méningkidur we men ularda sherep taptim. **11** Men emdi bu dunyada turiwermeymen; lékin ular bu dunyada qaldi we men Séning yénigha kétiwatimen. I muqeddes Ata, Sen manga bergen naming arqılıq

ularni saqlighinki, biz ikkimiz bir bolghinimizdek, ularmu bir bolghay. **12** Men ular bilen bille bolghan waqtimda, Sen manga bergen naming bilen ularni saqlidim hem qoghdidim; we muqeddes yazmilardiki besharetning emelge ashurulushi yolida, ularning ichidin halaketke xas bolghan kishidin bashqa birimu yoqalmidi. **13** Mana emdi sening yeninggha barimen. Méning shadliqim ularda tolup tashsun dep, bu sözlerni dunyadiki waqtimda sözlidim. **14** Men ulargha söz-kalamingni tapshurdum. Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin bolmighini üchün, bu dunyaning ademliri ulardin nepretlinidu. **15** ularni bu dunyadin ayriwetkeysen dep tilimeyem, belki ularni rezil bolghuchidin saqlighaysen, dep tileyem. **16** Men bu dunyadin bolmighinimdek, ularmu bu dunyadin emestur. **17** ularni heqiqet arqliq Özünge muqeddes qilip atighuzghaysen, chünki söz-kalaming heqiqettur. **18** Sen meni dunyagha ewetkiningdek, menmu ularni dunyagha ewettim. **19** Ularmu heqiqette muqeddes qilinip Özünge atalsun dep, özünni Sanga xas ataymen. **20** Men yalghuz ular üchümla emes, yene ularning sözi arqliq manga etiqad qilidighanlar üchünmu dua qilimen. **21** Ularning hemmisi bir bolghay; i Ata, Sen mende, men Sende bolghandek, ularmu Bizde bir bolghay; shundaq bolghanda, bu dunyadikiler meni Séning ewetkenlikingge ishinidu. **22** Sen manga ata qilghan shan-sherepni ulargha ata qildimki, biz ikkimiz bir bolghandek, ularmu bir bolghay; **23** yeni men ularda, sen mende bolup, ular birlikte kamil qilin'ghay. Shu arqliq bu dunyadikiler meni ewetkenlikingni hem meni söyningdek ularnimu söygenlikingni bilidu. **24** I Ata, Sen manga bergenliringning hemmisining men bolghan yerde men bilen birge bolushini, shundaqla méning shan-sheripimni, yeni Sen alem apiride bolushtin burun meni söygerliking üchiün, manga bergen shan-sherepni ularning körüşhini xalaymen. **25** I heqqanly Ata, bu dunyadikiler séni tonumigan, emma men Séni tonuymen we bularmu meni Séning ewetkenlikingni bildi. **26** We men Séning namingni ulargha ayan qildim we yene dawamliq ayan qilimen. Shuning bilen, Séning manga körsetken méhir-muhebbiting ularda bolidu we menmu ularda bolay.

18 Eysa bularni éytqandin keyin, muxlisliri bilen bille tashqirigha chiqip Kidron jilghisining u qétigha ötti. U yerde bir baghche bar idi. Eysa bilen muxlisliri u baghchige kirdi. **2** Uninggha satqunluq

qilidighan Yehudamu u yerni biletta, chünki Eysa muxlisliri bilen pat-pat u yerde yighilip olturatti. **3** Shuning bilen Yehuda bir top Rim leshkerliri bilen bash kahinlar hem Perisiyler ewetken qarawullarni bashlap bu yerge keldi. Ularning qollirida panus, mesh'el we qorallar bar idi. **4** Eysa beshigha chüshidighanlarning hemmisini bilip, ularning aldigha chiqip: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. **5** Nasaretlik Eysani, — dep jawab bérishti ular. Eysa ulargha: — Mana men bolimen, — dédi. (Uninggha satqunluq qilghan Yehudamu ularning arisida turatti). **6** Eysa: «Mana men bolimen» déwidı, ular arqisigha yénip yerge yiqilishti. **7** Shuning bilen Eysa ulardin yene bir qétim: — Kimni izdeysiler? — dep soridi. — Nasaretlik Eysani, — déyishti ular. **8** Eysa: — Silerge éytinghı, men shu bolimen. Eger izdigininglar men bolsam, bularni ketkili qoyunlar, — dédi. **9** Buning bilen özining: «[Ata], Sen manga bergenlerdin héchqaysisini yittürmidim» dégen sözi emelge ashuruldi. **10** Simon Pétrusning yénida bir qilich bolghach, u shuan uni sughurup, bash kahinning chakirigha birni urup, ong quliqini shilip chüshürüwti. Chakarning ismi Markus idi. **11** Eysa Pétrusqa: — Qilichni ghilapqa sal! Ata manga tapshurghan qedehni ichmemdim? — dédi. **12** Shuning bilen, leshkerler topi bilen mingbeshi hem Yehudiylarning qarawulliri Eysani tutup baghlashti. **13** Andin uni aldi bilen Annasning aldigha elip bérishti. Annas bolsa shu yili bash kahin bolup turghan Qayafaning qéynatasi idi. **14** Burun Yehudiy kéngeshmisidikilerge: «Pütün xelqning [halak bolushining] ornigha, birla ademning ular üchün halak bolushi yaxshi» dep meslihet bergen kishi del shu Qayafa idi. **15** Emdi Simon Pétrus bilen yene bir muxlis Eysanining keynidin egiship barghanidi. U muxlis bash kahin'gha tonush bolghachqa, bash kahinning sariyigha Eysa bilen teng kirdi. **16** Lékin Pétrus bolsa derwazining sirtida qaldi. Shunga bash kahin'gha tonush bolghan héliqi muxlis tashqirigha chiqip, derwaziwen qiz bilen sözlischip, Pétrusni ichkirige bashlap kirdi. **17** Derwaziwen bolghan shu dédek Pétrustin: — Senmu bu ademning muxlisliridin emesmu? — dep soridi. Yaq, emes, — dédi Pétrus. **18** Emdi hawa soghuq bolghanliqi üchün, chakarlar we qarawullar shaxardin gülxan yaqqan bolup, uning chöröside issinip turushatti. Pétrusmu ularning yénida turup issindi. **19** Bash kahin bolsa Eysadin muxlisliri toghruluq we telimi toghruluq soal sorashqa

bashlidi. 20 Eysa uninggha jawaben mundaq berdi: — Men xelq-alem aldida ashkara söz qilghanmen, barlıq Yehudiylar yighilidighan sinagoglarda we ibadetxanida daim telim béríp keldim, men yoshurun héchnéme démidim. 21 Bularni némishqa mendin soraysen? Éytqan sózlirimni anglıghanlardın sorighin; mana, ular néme dégenlikimni bilidu. 22 Eysa bu sózlerni qilghanda, yénida turghan qarawullardin biri uni bir kachat urup: — Bash kahin'gha mushundaq jawab qayturamsen? — dédi. 23 — Eger yaman söz qilghan bolsam, uning yaman ikenlikini köpçilikning aldida körsetkin. Emma éytqanlırim durus bolsa, méni néme üchün urisen? — dédi Eysa uninggha. 24 Buning bilen Annas uni baghlaqliq péti bash kahin Qayafagha yollidi. 25 Simon Pétrus [otning] aldida issinip turuwatqanidi. [Yénidikiler]: — Senmu uning muxlisliridin emesmiding? — déyishti. — Yaq, emesmen, — dep tandi Pétrus. 26 U yerde bash kahinning chakarliridin, Pétrus quliqini késip tashlıghan kishige tughqan birsi bar idi. U Pétrusqa: — Baghchide séni uning bilen bille körgenidimghu? — dédi. 27 Pétrus yene tandi. Del shu chaghda xoraz chillidi. 28 Andin ular Eysani Qayafanıng yénidin rimliq waliyning ordisigha élip keldi (shu chaghda tang atqanidi). Uni élip kelgen [Yehudiylar] bolsa özimizni napak qılıp bulghımaylı dep, ordıgha kirmidi. Bolmisa ötüp kétish héytining dastixinidin ghızalinalmatty. 29 Shunga [waliy] Pilatus sırtqa chiqip, ularning aldığha béríp ulargha: — Bu ademning üstidin néme erz qılısiler? — dep soridi. 30 Ular: — Bu adem jinayetçi bolmisa, uni sizge tapshurmıghan bolattuq, — dep jawab bérishti. 31 — Uni özüngler élip kétip, öz qanununglar boyiche höküm chiqırıngılar! — dédi Pilatus ulargha. Yehudiylar: — Bizning héchkimni ölümge mehkum qılısh hoquqımız yoq tursa, — déyishti. 32 Bu ishlar Eysanıng özi qarandaq ölüm bilen ölüdighini toghrisidiki aldin éytqan besharetlilik sózining emelge ashurulushi üchün yüz berdi. 33 Andin Pilatus yene ordisigha kirip, Eysani chaqirtip, uningdin: — Sen Yehudiylarning padishahimu? — dep soridi. 34 Eysa uninggha: — Bu soalni özüng sorawatamesen, yaki bashqılar men toghruluq sanga shundaq éytqanmu? — dédi. 35 — Men bir Yehidiymu?! Séni manga tapshurghanlar öz xelqing we bash kahinlарghu! Néme [jinayet] ötküzgenidin? — dédi Pilatus. 36 Eysa jawaben: — Méning padishahlıqım bu dunyagha tewe emestur. Eger bu dunyagha tewe

bolghan bolsa, xizmetchilirim méning Yehudiylargha tapshurulmaslıqım üchün jeng qiliwatqan bolatti. Halbuki, méning padishahlıqım bu yerge tewe emestur, — dédi. 37 Shunga Pilatus uninggha: — Undaqta, sen padishahmu? Eysa jawaben: — Shundaq, éytqiningdek, padishahmen. Men shuningha tughulghanmen, we shuningha dunyagha keldim: — heqiqetke guwahlıq bérishim üchündin ibarettur. Heqiqetke tewe bolghan herbir kishi bolsa méning awazimgha qulaq salidu, — dédi. 38 Pilatus uningdin: — «Heqiqet» dégen néme? — dep soridi. Pilatus mushularni dep, yene tashqirigha, Yehudiylarning aldığha chiqip ulargha: — Men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim. 39 Lékin her yili ötüp kétish héytida siler üchün [mehbuslardin] birni qoyup bérish qaidem bar. Shunga bu «Yehudiylarning padishahı»ni silerge qoyup bérishimni xalamıslı? — dédi. 40 Ularning hemmisi jawab béríp: — Bu ademni emes, Barabbasni qoyup béríng! — dep qiyqas-süren sélishti (Barabbas bolsa bir qaraqchi idi).

19 Shuning bilen, Pilatus Eysani élip béríp qamchilatti. 2 Leshkerler tikenlik shaxlarnı örüp, bir taj yasap, uning beshigha kiydürüshti we uninggha [shahane] sösün renglik bir ton kiydürüp, 3 uning aldığha kélip: — Yashighayla, i Yehudiylarning «padishahı»! — dep mesxire qılıship, uning yüzige qayta-qayta kachat saldı. 4 Pilatus bolsa yene ordisidin chiqip, xalayıqqa: — Mana! Uningdin héchqandaq jinayet tapalmıghanlıqımni bilishinglar üchün, uni silerning aldinglargaḥha élip chiqtim, — dédi. 5 Buning bilen Eysa beshigha tikenlik taj we uchisigha sösün ton kiygüzülgén halda tashqirigha élip chiqıldı. Pilatus ulargha: — Qaranglar, u ademgel! — dédi. 6 Bash kahinlar we qarawullar uni körüp: — Uni kréstleng, kréstleng! — dep warqırashti. Pilatus ulargha: — Uni élip béríp özüngler kréstlenglar! Chünki men uningdin héchqandaq jinayet tapalmidim! — dédi. 7 Yehudiylar uninggha jawaben: — Bizde shundaq bir qanun bar. Shu qanunumızgha asasen u ölümge mehkum qılınishi kérek, chünki u özini Xudanıng Oghlı dep atıwaldı. 8 Pilatus bu sózni anlap téximu qorqup, 9 yene ordisigha kirip, Eysadin: — Sen zadi qeyerdin kelgen? — dep soridi. Lékin Eysa uninggha jawab bermidi. 10 Shunga Pilatus uninggha: — Sen manga gep qilmamson? Séni qoyup bérishke hoququm barlıqını, shundaqla kréstleshkimu hoququm barlıqını bilmemsen? — dédi.

11 Eysa jawaben: — Sanga ershtin bérilmigen bolsa, méning üstümdin héchqandaq hoququng bolmighan bolatti. Shuning üchün méni sanga tapshurup bergen ademning gunahi téximu éghirdur, — dédi. 12 Shu chaghdin tartip, Pilatus uni qoyuwétishke amal izdeyti. Lékin Yehudiylar warqiriship: — Bu ademni qoyuwetsingiz, siz Qeyserning dosti bolmighan bolisiz! Özini padishah dégen herbir kishi Qeyserge qarshi chiqqan bolidu! — dep chuanan sélishti. 13 Pilatus bu sözlerni anglap, Eysani tashqirigha chiqardi we «tash taxtayliq hoyla» dep atalghan,ibraniy tilida «Gabbata» dep atalghan yerde «soraq texti»ge olturdi 14 (u waqt ötüp kétish héytining teyyarliq künining altinchı saiti etrapida idi). Pilatus Yehudiylargha: Mana bu silerning padishahinglardur! — dédi. 15 Lékin ular warqiriship: — Yoqiting, yoqiting, uni kréstleng! — dédi. Pilatus ulargha: — Méni padishahinglarni kréstligin, demsiler? — dédi. Bash kahinlar jawaben: — Qeyserdin bashqa héchqandaq padishahimiz yoqtur! — dep [towlashti]. Buning bilen Pilatus uni kréstleshke ulargha tapshurup berdi. 16 [Leshkerler] Eysani élip mangdi. U öz kréstini yüdüp, «Bash söngék jayı» (ibraniy tilida «Golgota») dégen yerge bardi. 18 Ular uni shu yerde yene ikki kishi bilen teng kréstke tartti; bu teripide birsi, u teripide birsi we Eysa ularning otturisida kréstke tartildi. 19 Pilatus taxtigha élan yézip kréstke békítip qoysi. Uningha: — «Nasaretlik Eysa — Yehudiylarning padishahi» dep yézilghanidi. 20 Eysa kréstlinidighan yer sheherge yéqin bolghachqa, nurghun Yehudiylar taxtidiki sözlerni oqudi. Taxtidiki sözler ibraniyche, latinche we grékche yéziqta yézilghanidi. 21 Shunga Yehudiylarning bash kahinlari Pilatusqa: — «Yehudiylarning padishahi» dep yazmang, belki «U özini men Yehudiylarning padishahi, dégen» dep yézing, — déyishti. 22 Biraq Pilatus jawaben: — Yazidighanni yézip boldum! — dédi. 23 Leshkerler Eysani kréstligendin kényin, uning kiyimlirini élip, tötké bölüp, herbir leshker bir ülüshtin élishti; ular hem ichidiki uzun köngleknimu élishti; lékin bu könglektikilmigen, üstidin ayighighiche bir pütün toqlaghanidi. 24 Shuning üchün leshkerler bir-birige: — Buni yirtmayli, belki chek tartishayli, kimge chiqsa shu alsun, — déyishti. Bu ishlar muqeddes yazmilardiki munu sözler emelge ashurulush üchün yüz berdi: — «Ular méning kiyimlirimni öz arisida üleshti, Méning könglikimge érishish üchün chek tashlashti».

Derweqe, leshkerler shundaq qilishti. 25 Eysaning kréstining yénida anisi, anisining singlisi, Klopasning ayali Meryem we Magdalliq Meryemler turatti. 26 Eysa anisi bilen özi söyidighan muxlisining birge turghanlıqini körüp, anisigha: — I xanim, mana séning oglung! — dédi. 27 Andin u bu muxlisqa: — Mana séning anang! — dédi. Shundin étibaren, u muxlis uni özining öyide turghuzdi. 28 Andin Eysa hemme ishlarning tamam bolghinini bilip (muqeddes yazmilardiki besharet emelge ashurulush üchün): — Ussap kettim! — dédi. 29 U yerde sirke sharab bilen toldurulghan bir koza bar idi. Ular bir parche bulutni sirke sharabqa chilap, bir lépekgül gholigha baghlap, Eysaning aghzigha tenglidi. 30 Eysa sirke sharabni ichkendin kényin: — Tamam boldi! — dédi-de, beshini töwen qilip, rohini tapshurup berdi. 31 U kuni [ötüp kétish héytining] teyyarliq kuni bolghachqa, kréstlen'genlerning jesetlirini shabat künide kréstte qaldururmasliq üchün (shabat kuni «ulugh kün» hésablan'ghachqa) Yehudiylar Pilatustin kréstlen'genlerning putlirini chéqp andin jesetlirini krésttin tézrek chüshürüwtishni telep qildi. 32 Shuning bilen leshkerler bérüp Eysa bilen bille kréstlen'gen birinchi andin ikkinchi ademning putlirini chaqtı. 33 Lékin Eysagha kelgende, uning alliqachan ölenlikini kördi, shuning bilen uning putini chaqmidı. 34 Emma leshkerlerdin biri uning biqinigha neyzini sanjiwidi, shuan qan we su épip chiqti. 35 Buni körgüchi silerning ishininglar üchün guwahliq bérifu; körgüchining guwahliqi heqtur, u özining éytqanlırını heq dep bilidu. 36 Bu ishlarning hemmisi muqeddes yazmilarda: «Uning bir tal söngikimu sundurulmaydu» we yene bir besharete: «Ular özürlü sanjighan ademge qaraydu» dep aldin éytighanlarni emelge ashurush üchün yüz berdi. 38 Bu ishlardin kényin, Arimatiyalıq Yüstpilatustin Eysaning jesitini élip kétishni telep qildi (Yüstpilatustin Eysaning muxlisliridin idi, lékin Yehudiylardin qorqını üchün buni mexpiy tutatti); Pilatus ruxset berdi, shuning bilen Yüstpilatustin Eysaning jesitini élip ketti. 39 Burun bir kéchisi Eysaning yénigha kelgen héliqi Nikodimmu murmekki bilen sabre arılashturulghan xushbuy dora-dermandin yüz jingche élip, [uning] [bilen bille] keldi. 40 İkkiylen Eysaning jesitini Yehudiylarning depne qilish aditi boyiche dora-dermanlarnı chéchip, kanap rextler bilen orap képenlidi. 41 Eysa kréstlen'gen yerde bir bagh

bolup, baghning ichide téxi héchkim yerlenmigen yéngi bir bosh yerlik bar idi. **42** Bu Yehudiyarlarning héytining teyyarliq küni bolghachqa hem bu yerlik yéqin jayda bolghanliqi üchün, ular Eysani shu yerlikke qoydi.

20 Heptining birinchi küni tang seher, Magdalliq

Meryem qebrige bardi we qebrining aghzidiki tashning éliwétilgenlikini kördi. **2** Shunga u yügüriniche kélép Simon Pétrus we Eysa söygen héliqi muxlisning yénigha kélép, ulargha: — Ular Rebni qebridiñ yötkiwétiptu, uni qeyerge qoyghinini bilmiduq! — dédi. **3** Pétrus bilen héliqi muxlis tashqirigha chiqip, qebrige qarap yol aldi. **4** Ikkiylen teng yügürüp mangdi, lékin héliqi muxlis Pétrustin téz yügürüp, qebrige birinchi bolup yétip bardi. **5** U éngiship ichige qarap, kanap képenlerning u yerde yéyiqliq turghanliqini kördi, lékin ichkirige kirmidi. **6** Uningha egiship kelgen Simon Pétrus yétip kélép, qebrige kirdi we u yerde yéyiqliq turghan kanap képenlerni, **7** shundaqla Eysanining beshigha oralghan yaghliqnimu kördi. Yaghliq képenler bilen bir yerde emes, belki ayrim yerde yógeklik turatti. **8** Andin qebrige awwal kelgen héliqi muxlismu qebrige kirip, ehwalni körüp ishendi **9** (chünki ular uning ölümdin qayta tirlishining muqerrerlikli heqqide muqeddes yazmilardiki besharetni téxiche chüshenmeytti). **10** Shuning bilen ikkiyen öz turalghulirigha qaytishti. **11** Emma Meryem bolsa qebrining sirtida turup yighlawatatti. U yighlap turup qebrining ichige éngiship qariwidi, **12** mana aq kiyim kiygen ikki perishte turatti; ularning biri Eysanining jesiti qoyulghan yerning bash teripide, yene biri ayagh teripide olturatti. **13** Ular Meryemdin: — Xanim, némishqa yighlaysen? — dep soridi. — Rebbimni élip kétiptu, uni nege qoyghanliqini bilelmeywatimen, — dédi u ulargha. **14** U shu sözlerni qilipla, keynige buruluwidi, Eysanining shu yerde turghanliqini kördi. Lékin u uning Eysa ikenlikini bilmidi. **15** Eysa uningdin — Xanim, némishqa yighlaysen, kimni izdyesen? — dep soridi. Meryem uni baghwen shu, dep oylap: — Teqsir, eger uni siz shu yerdin yötkiwetken bolsingiz, qeyerge qoyghanliqizingizni étip bergeysiz. Men uni élip kétimen, — dédi. **16** Meryem! — dédi Eysa uningha. Meryem burulupla, ibraniy tilida: — Rabboni! — dédi (bu söz «ustaz» dégen menide). **17** Eysa uningha: — Manga ésilmighin! Chünki men téxi atamning yénigha chiqmidim. Bérip

qérindashlirimgha: Méni «Silerningmu Atanglarning, yeni méning Atamning, silerning Xudayinglarning, yeni méning Xudayimning yénigha chiqimen!» deydu, — dep yetküzgin, dédi. **18** Shuning bilen Magdalliq Meryem muxlislarning yénigha bérif, ulargha: «Rebni kördüm!» dédi we shundaqla Eysa özige éytqan u sözlerni ulargha yetküzdi. **19** Shu küni kechte, yeni heptining birinchi küni kechte, Yehudiyarlardan qorqqanlıqı üchün muxlislar yighilghan öyde ishiklirini him taqivalghanidi; shu waqitta, Eysa kélép ularning otturisida [körünüp], öre turghan halda ulargha: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **20** Buni dep, qollirimi we biqinimi ulargha körsetti. Shuning bilen muxlislar Rebni körginidin shadlandi. **21** Shunga Eysa ulargha yene: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! Ata méni ewetkinidek, menmu silerni ewetimen, — dédi. **22** Bu sözni éytqandin keyin, u ularning üstige bir püwlep: — Muqeddes Rohni qobul qilinglar. **23** Kimning gunahlirini kechürsenglar, uning gunahi kechürüm qilinidu; kimning gunahlirini tutuwalanglar, shuning gunahi tutuwélinidu! — dédi. **24** Emma on ikkiylenning biri, yeni «qoshkézek» dep atalghan Tomas Eysa kelgende ularning yénida emes idi. **25** Shunga bashqa muxlislar uningha: — Biz Rebni kördüq! — déyishti. Lékin Tomas ulargha: — Uning qollirida mixlarning izini körmigüche, mixlarning izığha öz barmiqimni we biqinigha öz qolumni tiqip baqmighuche, hergiz ishenmeymen, — dédi. **26** Sekkiz kündin keyin, muxlislar yene shu öy ichide jem bolghanda, Tomasmu ular bilen bille idi. Ishikler taqaqliq tursimu, Eysa kélép ularning arisida turup: — Silerge aman-xatirjemlik bolghay! — dédi. **27** Andin u Tomasa: — Barmiqingini bu yerge tegküzip, qollirimgha qara. Qolungni uzitip, biqinimgha tiqip, gumanda bolmay, ishen'guchi bolghin! — dédi. **28** Tomas uningha: — Méning Rebbim hem méning Xudayimsen! — dep jawab berdi. **29** Eysa uningha: — Méni körgenliking üchün ishending. Körmeye turup ishen'guchi lextlikтур! — dédi. **30** Eysa muxlislirining aldida bu kitabta xatirilenmigen bashqa nurghun möjizilik alametlernimu körsetti. **31** Lékin mushular silerni Eysanining Mesih, shundaqla Xudanining Oghli ikenlikige ishensun hem bu arqılıq [uningha] étiqad qılıp, uning nami arqılıq hayatlıqqa érishsun, dep yézildi.

21 Bu ishlardin keyin, Eysa Tibériyas déngizining boyida muxlislirigha yene bir qétim köründi.

Uning bu qétimqi körünüshi mundaq boldi: **2** Simon Pétrus, «qoshkézek» dep atalghan Tomas, Galiliyediki Kanaliq Nataniyel, Zebediyning oghulliri we bashqa ikki muxlis bille idi. **3** Simon Pétrus: Men béliq tutqili barimen, — dédi. Köpchilik: Bizmu sen bilen bille barimiz, — déyishti. Ular tashqirigha chiqip, kémige olturdu, lékin shu bir kéche héchnerse tutalmidi. **4** Tang atay déginide, Eysa qirghaqtta turatti, biraq muxlislar uning Eysa ikenlikini bilmidi. **5** Shunga Eysa: — Balilar, silerde yégüdek bir nerse yoqqu? — dep soridi. — Yoq, — dep jawab berdi ular. **6** Eysa ulargha — Torni kémining ong teripige tashlanglar, shundaq qilsanglar tutisiler, — dédi. Shuning bilen ular torni [shu yaqqqa] tashlap, shundaq köp béliq tuttiki, hetta torni tartip chiqiralmay qaldi. **7** Eysa söygen muxlis Pétrusqa: — Bu Rebqu! — dédi. Simon Pétrus uning Eysa ikenlikini anglap, tonini özige yögep (chünki [bélining asti] yalingach idi) özini déngizgha tashlidi. **8** Qirghaqtin anche yiraq emes bolup, texminen ikki yüz gez yiraqliqta bolghachqa, qalghan muxlislar béliq bilen tolghan torni tartip kichik kémisi bilen qirghaqa keldi. **9** Ular qirghaqa chiqqanda, shaxardin yéqilghan, üstide béliq qoysuqluq gülxanni we nanni kördi. **10** Eysa: — Emdi tutqan béliq lardin ekélinglar, — dédi. **11** Simon Pétrus [kémige] chiqip, torni qirghaqa tartip chiqardi. Tor chong béliqlar bilen tolghan bolup, jemiy bir yüz ellik üch béliq bar idi. Béliq shunche köp bolghini bilen, tor yirtilmaghanidi. **12** Eysa: — Kélinglar, nashta qilinglar, — dédi. Muxlislarning ichidin héchkim uningdin: — Sen kim bolisen? — dep sorashqa pétinalmidi. Chünki ular uning Reb ikenlikini bildi. **13** Eysa nanni ekilip ulargha berdi hem béliqlarnimu shundaq qildi. **14** Mana bu Eysaning ölgendin kényin tirilip, özini muxlislirigha üchinchi qétim ayan qilishi idi. **15** Ular nashta qilghandin kényin, Eysa Simon Pétrustin: — Yunusning oghli Simon, sen méni bulardinmu chongqur söyemsen? — dep soridi. — Shundaq Reb, méning séni söyidighanliqimni sen bilisen! — dédi Pétrus. Eysa uninggha: Undaqtta, qozlirimni otlitip baq! — dédi. **16** U ikkinchi qétim yene uningdin: — Yunusning oghli Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus yene: — Shundaq, Reb, méning séni söyidighanliqimni bilisen, — dédi. Eysa uninggha: — Undaqtta, qoylirimni baq, — dédi. **17** Üchinchi qétim uningdin yene: — Yunusning oghli Simon, méni söyemsen? — dep soridi. Pétrus Eysaning üchinchi

qétim özidin: «Méni söyemsen?» dep sorighanliqigha köngli yérim bolup: — Reb, sen hemmini bilisen, séni söyidighanliqimnimu bilisen, — dédi. Eysa uninggha: — Undaqtta, qoylirimni otlat. **18** Berheq, berheq, sanga shuni éytip qoyayki, yash waqtingda béligni özüng baghlap, qeyerge baray déseng shu yerge mangatting; lékin yashan'ghanda, qolliringni uzitisen we bashqa birsi séni baghlap, sen xalimaydighan yerge élip kétidi, — dédi. **19** Eysa bu sözni Pétrusning qandaq ölüsh arqılıq Xudagha shan-sherep keltüridighanliqini éniq bildürüş üçhün éytti. Andin, uninggha yene: — Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **20** Pétrus keynige burulup, Eysa söyidighan muxlisning egiship kéliwatqanlıqını kördi (bu muxlis kechlik tamaqta Eysanıng quchiqığa yölinip: «I Reb, séni tutup bérnidighan kimdu?» dep sorighan muxlis idi). **21** Pétrus uni körüp, Eysadin: — I Reb, bu adem kényin qandaq bolar? — dep soridi. **22** Eysa uninggha: — Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?! Manga egeshküchi bolghin, — dédi. **23** Buning bilen qérindashlar arısida «Héliqi muxlis ölmeydu» dégen gep tarqaldi. Lékin Eysa Pétrusqa: «U ölmeydu» démigenidi, belki peqet: «Eger men qayta kelgüche uning turup qélishini xalisammu, séning buning bilen néme karing?!» dégenidi. **24** Bu ishlargha guwahliq bergüchi hemde bu ishlarnı xatiriligidüchi ene shu muxlistur. Uning guwahliqining heqiqet ikenlikini bilimiz. **25** Eysa bulardin bashqa nurghun ishlarnimu qilghanidi; eger ularning hemmisi bir-birlep yézilghan bolsa, méningche yézilghan kitablar pütkül alemning özige sighmaytti!

Rosullarning paaliyetliri

1 I [hörmetlik] Téofilos, men deslep yazghan bayan

Eysa özi tallighan rosullarha Muqeddes Roh arqiliq emrlerni tapshurup asman'gha kötürülgén kün'güche bolghan uning barliq emelliri hem barliq telim bérishlirining bashlanmisi toghrisida idi. **3** U azab-oqubetlerni tartqandin kényin, ulargha köp ispatlar bilen özining tirik ikenlikini körsetken; u ulargha qiriq kün ichide körün'gen bolup, Xudanining padishahliqigha ait ishlar toghrulug sözlep bergen; **4** we ular bilen jem qilin'ghanda mundaq emr qildi: — «Yérusalémdin ayrılmay, siler mendin anglighan, Atining wedisini kütünglar. **5** Chünki Yehya suda chömüldürjén, lékin siler bolsanglar köp künler ötmey Muqeddes Rohta chömüldürülisiler». **6** Rosullar [uning bilen] jem qilin'ghanda, uningdin: — I Reb, sen mushu waqitta Israilning padishahliqini eslige keltürmekchimusen? — dep sorashqa bashlidi. **7** U ulargha mundaq dédi: — Ata Öz hoquqigha asasen békitken waqit-peytterni silerning bilish nésiwenglar yoq. **8** Biraq Muqeddes Roh üstünglарha chüshkende siler kück-qudretke ige bolisiler, Yérusalém, pütün Yehudiye we Samariye boyiche hem jahanning chetlirigiche manga guwahchi bolisiler. **9** U bu sözlerni qilip bolup, ular qarap turghanda kötürüldi, bir parche bulut uni arigha aldi, u ularning neziridin ghayib boldi. **10** U asman'gha kötürülgende, ular közlirini kökké tikip qarashqanda, mana tuyuqsız ularning yénida aq kiyim kiygen ikki adem peyda bolup: **11** — Ey Galiliyelikler, némishqa öre turghininglarche asman'gha qarap qaldinglar? Siler silerdin ayrılıp ershke kötürülgén shu Eysanining asman'gha qandaq kötürülgini körgen bolsanglar, yene shu halda qaytip kéliodu, — dédi. **12** Andin ular Yérusalémha yéqin, uningdin bir chaqirimche yiraqlıqtiki Zeytun téghidin Yérusalémha qaytip keldi. **13** Ular sheherge kirip, özliri turuwatqan öning üstünki qewitidiki bir öye chiqti. Shu yerde Pétrus, Yuhanna, Yaqup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning oghli Yaqup, «milletperwer» Simon we [yene bir] Yaqupning oghli Yehuda bar idi. **14** Bular bir jan bir dil bolup üzüldürmey bérilip dua tilawet qilishti; bu ishta bir yerge jem bolghanlardin birqanche ayal, jümlidin Eysanining anisi Meryem hemde Eysanining inilirimu bar idi. **15** Shu künlerning

biride, Pétrus qérindashlar otturisida öre turup (jem bolushqanlar bir yüz yigirmige yéqin idi) mundaq dédi: **16** — Qérindashlar, Eysani tutqanlargha yol bashlighuchi bolghan Yehuda heqqide Muqeddes Rohning burun Dawut arqiliq aldin éytqan muqeddes yazmilardiki sözliri emelge éshishi muqerrer id. **17** Chünki [Yehuda]mu arimizdin biri hésablan'ghan we [Xudaning] bu xizmitidin nésiwisi bar idi **18** (u qilghan qebihlikning in'amidin érishken pulha bir parche yer sétiwalghanidi, u shu yerde béschichilap yiqilip, üchey-qérini chuwulup ketti; **19** bu ish pütük Yérusalémdikilerge melum bolup, ular u yerni öz tili bilen «Haqeldema» dep atashti. Buning menisi «qan tökülgén yer» dégenliktur) **20** Chünki Zeburda [Yehudagha] [qaritilghan] munu sözler pütülgén: — «Uning turalghusı chölge aylansun, Uningda héch turghuchi bolmisun!» We: — «Uning yétekchilik ornigha bashqa birsi chiqsun!» **21** Shuning üchün, Reb Eysanining tirilgenlikige biz bilen teng guwahliq bérishi üchün, bir kishini tallishimiz kérek. Bu kishi Eysa arimizda yürgen künlerde, Yehya [peyghember]din chömüldürüşni qobul qilghan kündin bashlap taki asman'gha kötürülgén kün'giche biz bilen bashtinaxir bille bolghan kishilerdin bolushi kérek, — dédi. **23** Shuning bilen ular Yüsüp (yene Barsabas depmu atalghan, yene bir ismi Yustus) bilen Mattiyas dégen ikki kishini békítip, mundaq dua qilishti: **24** — Sen, i hemme ademning qelbini bilguchi Perwerdigar! Yehuda téyilip bu xizmet we rosulluqtin mehrum bolup özige xas bolghan yerge ketti. Emdi u tashlap qoyghan xizmet we rosulluqning nésiwisige ige bolushqa bu ikkiylendin qaysisini tallighanlıqıngni körsetkeysen! **26** Andin ular bu ikki kishige chek tashliwidi, chek Mattiyasqa chiqti. Shuning bilen u on bir rosul bilen bir qatardin orun alghan hésablandi.

2 Emdi «orma héyt» künining waqtı-saiti toshqanda, bularning hemmisi Yérusalémda bir yerge jem bolghanidi. **2** Asmandin tuyuqsız kücklük shamal soqqundek bir awaz anglinip, ular olturuwatqan öyni bir aldi. **3** Ot yalqunidek tillar ulargha körünüp, ularning herbirining üstige tarqılıp qondi. **4** Ularning hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Roh ulargha söz ata qilishi bilen ular namelum tillarda sözligli turdi. **5** U chaghda, asman astidiki barliq ellerdin kelgen nurghun ixlasmen Yehudiy erlermu Yérusalémda turuwatqanidi. **6** Emdi [étiqadchilarining] bu awazi anglinip, top-top ademler shu yerge jem bolushti

hemde [étiqadchilar] özliri turushluq jaydiki tillarda sözlishiwtqanlıqını anglap, téngirqap qélishti. 7 Ular heyran bolup teejjüplinip: — Qaranglar, sözlishiwtqanlarning hemmisi Galiliyeliklerghu? 8 Qandaqlarche ularning bizning ana yurtimizdiki tillirimizda sözlishiwtqanlıqını anglawatqandımız? 9 Arimizda Partiyalar, Médialar, Élamlar, shundaqla Mésopotamiye, Yehudiye, Kapadokiya, Pontus, Asiya, 10 Frigiye hem Pamfiliye, Misir, Liwiyening Kurinige yéqin jayliridin kelgenler, shuningdek mushu yerde musapir bolup turuwtqan Rim shehiridin kelgenler — Yehudiylar bolsun, Tewrat étiqadigha kirgenler bolsun, Krétlar we Erebler bolsun, hemmimiz ularning Xudanıng qilghan ulugh emellirini bizning ana tillirimizda sözlewatqanlıqını anglawatimiz! — déyishti. 11 Ular hang-tang qélip alaqzadılık bilen bir-birige: — Bu zadi qandaq ishtu? — déyishti. 13 Emma beziler: — Bular yéngi sharab bilen obdanla mest bolup qaptu! — dep mesxire qilishti. 14 Emma Pétrus qalghan on bireylen bilen ornidin turup, awazini kötüüp köpchilikke mundaq dédi: — Ey Yehudiyedikiler we Yérusalémda barlıq turuwtqanlar! Bu ish silerge melum bolghayki, sözlirimge qulaq sélinglar! 15 Bular siler oylighandek mest emes, chünki hazır peqet etigen saet toqquz boldi. 16 Emiliyette bu del Yoél peyghember arqılıq aldin éytılghan shu ishtur: 17 — «Xuda mundaq dédi: «Men axırkı künlerde Öz Rohimni barlıq et igiliri üstige quyimen; Silerning oghul-qızliringlar wehiylik beshareti yetküzidu, Silerning yigitliringlar ghayibane alamet körünüşlerni köridu; Silerning qériliringlar alamet chüshlerni köridu; 18 Berheq, shu künlerde qullirim üstigimu, dédeklirim üstigimu Rohimni quyimen, ular beshareti yetküzidu. 19 Men yuqırıda asmanlarda karamet ishlar, tówende, zéminda möjizilik alametlerni, Qan, ot, is-tütek tüwrüklerini körsetim. 20 Rebning ulugh hem karamet-shereplik künü bolmighuche, Quyash qarangghuluqqa, Ay qan'ga aylandurulidu. 21 Hem shu chaghda shundaq emelge ashuruliduki, Rebning namini chaqirip nida qilghanlarning hemmisi qutquzulidu». 22 Ey Israillar, mushu sözlerni anglanglar. Nasaretlik Eysa bolsa, Xuda aranglarda u arqılıq körsetken quğretlik emeller, karametler we möjizilik alametler bilen silerge testiqlighan bir zat — bu ishlar hemminglарha melum — 23 u kishi Xudanıng békitken meqsiti we aldin'ala bilishi boyiche satqunluqqa

uchrap tutup bérilgendifin kényin, siler uni Tewrat qanunisiz yürgen ademlerning qoli arqılıq kréstlep öltürgüdüngler. 24 Lékin Xuda uni ölümning azablarning ilkidin azad qılıp qayta tirildürdi. Chünki ölümning uni tutqun qilishi hergiz mumkin emes. 25 Dawut [Zeburda] u toghruluq mundaq aldin éytqan: «Men Perwerdigarni herdaim köz aldimda körüp kéliwati men; U ong yénimda bolghachqa, Men hergiz tewrenmeymen. 26 Shunga méning qelbim xushallandi, Méning tilim shadlinip yayridi; Méning ténim ümid-arzu ichide turidu; 27 Chünki Sen jénimni tehtisarada qaldurmaysen, Shundaqla Séning Muqeddes Bolghuchunggha chirishlerni körgüzmeysen. (Hadès g86) 28 Sen manga hayat yollırını körsetkensen; Huzurung bilen méni shad-xuramliqqa tolup tashquzisen». 29 Qérindashlar, men atımız [padishah] Dawut toghruluq héch ikkilenmey shuni éyitemenki, u öldi we uning qebrisı bugünkü kün'giche arımızda bar. 30 Emdi u peyghember bolup, Xudanıng uning textige olturushqa öz pushtidin bireyleni turghuzushqa qesem bilen wede bergenlikini bilettili. 31 U Mesihning [ölgendin kényin] tirildürülidighinini aldin'ala körüp yetken we bu munasiwet bilen Mesihning tehtisarada qaldurulmaydighinini we téning chirimeydighinini tilgha alghan. (Hadès g86) 32 Xuda del bu Eysani ölümdin tirildürdi, we hemmimiz bu ishning guwahchilirimiz. 33 U Xudanıng ong yénida shan-sherep ichide olturghuzulup, shundaqla Ata wede qilghan Muqeddes Rohni qobul qılıp, hazır körüwatqan hem anglawatqanlıringlarnı töküp [bizlerge] chüshürdi. 34 Chünki Dawut özi ershke chiqqan emes; lékin u munu sezlerni [Zeburda] éytqan: — «Perwerdigar méning Rebbimegé éyttiki: — «Men séning düshmenliringni textipering qilmighuche, Méning ong yénimda olturghin!». 36 Shuning üchün, pütkü Israil jemetidikiler shuni qet'iy bilsunki, Xuda siler kréstligen del ushbu Eysani hem Reb hem Mesih qılıp tiklidi!. 37 Bu sözler anglichanlarning yürikige sanjilghandek qattiq tegken bolup ular Pétrus we bashqa rosullardin: — I qérindashlar, undaqtı biz néme qilishimiz kérek? — dep sorashti. 38 Pétrus ulargha: — Towa qilinglar, herbiringlar Eysa Mesihning namida gunahliringlarning kechürüm qilinishi üçhün chömöldürüşni qobul qilinglar we shundaq qilsanglar Xudanıng iltipati bolghan Muqeddes Roh silerge ata qilinidu. 39 Chünki bu wede silerge we silerning baliliringlарha, yiraqta

turuwatqanlarning hemmisige, yeni Perwerdigar Xudayimiz özige chaqirghanlarning hemmisige ata qilinidu. 40 Pétrus yene nurghun bashqa sözler bilen ularni agahlandurup ulargha: — Siler özünglarni bu iplas dewrdin qutquzunglar! — dep jékildi. 41 Shuning bilen uning sözini qobul qilghanlar chömüldürülüshti. Shu küni [jamaetke] qoshulghanlar üch mingche kishi idi. 42 Ular özlirini izchil halda rosullarning telimige, [étiqadchilarning] birlik-hemdemlikige, nanni oshtushqa we dualargha béghishlidi. 43 We qorqunch ularning herbirining üstige chüshti we rosullarning wasitisi bilen nurghun karametler we möjizilik alametler yüz berdi. 44 Pütün étiqadchilar dawamliq jem bolup bille yashap, barliqini ortaq tutushti. 45 Ular mal-müllüklerini sétip, pulini herkimning éhtiyajigha qarap hemmisige teqsim qilishatti. 46 Ular her küni ibadetxana hoylisigha bir niyyete jem bolushatti, öy-öylerde xushal-xuramliq we aq köngüllük bilen ortaq ghizaliniship, nanni oshtup yéyiship, 47 Xudagha medhiye oqushatti; ular pütkül xalayiqning izzitige sazawer boldi. Reb her küni qutquzuluwatqanlarni jamaetke qoshatti.

3 Bir küni ibadetxanida dua qilinidighan waqitta, yeni chüshtin kényin saet üchte, Pétrus bilen Yuhannamubilen ibadetxanigha chiqip barghanidi. 2 Shu peytte bir tughma tokur ademmu bu yerge élip kéliniwatqanidi. Her küni, kishiler uni ibadetxanigha kirgenlerdin sediqli tilisun dep, ibadetxanidiki «Güzel derwaza» aldigha ekélip qoyatti. 3 U Pétrus bilen Yuhannanining ibadetxanigha kirip kétiwaytqinini körtüp, ulardin sediqli tilidi. 4 Pétrus bilen Yuhanna uningha nezirini saldi. Pétrus uningha: — Bizge qara! — dédi. 5 U ulardin bir nerse kütüp, közlirini üzmey qarap turatti. 6 Biraq Pétrus uningha: — Mende altun yaki kümüş yoq; lékin qolumda barini sanga béréy. Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, ornungdin turup mang! — déwidı, 7 uni ong qoldin tartip, yólep turghuzdi. U ademning put we oshuq béghishliri shuan küchlendürülüp, 8 ornidin des turup méngishqa bashlidi. U méngip we sekrep, Xudagha medhiye oqughan halda ular bilen bille ibadetxana hoylisigha kirdi. 9 Barlıq xalayiq uning méngip Xudagha medhiye oqughanlıqını körtüp 10 uning ibadetxanidiki «güzel derwaza» aldida sediqli tilep olturidighan héliqi adem ikenlikini tonup, uningda yüz bergenige heyranuhes bolup dang qétip qélishti. 11 [Saqayghan kishi] Pétrus bilen Yuhannagha ching ésilip turuwalghanda,

heyran bolushqan barlıq xelq ularning yénigha [ibadetxanidiki] «Sulayman peshaywini» dégen yerge yürüp kélishti. 12 Bu ehwalni körgen Pétrus xalayiqqa mundaq dédi: — I Israillar! Bu ishqa némanche heyran bolisiler? Biz xuddi öz küch-kudritimiz yaki ixlasmenlikimizge tayinip bu ademni mangdorghandek bizge némanche tikilip qaraysiler? 13 Emeliyette bolsa, ata-bowilirimizning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasi Öz xizmetkari bolghan Eysani shan-sherep bilen ulughighan. Biraq siler bolsanglar uni [rimliqlargha] tutup berdinglar; andin [waliy] Pilatus uni qoyup bérishni höküm qilghandin kényin, siler Pilatusning aldida uningdin ténip ret qilishtinglar. 14 Mana siler Muqeddes we Heqqaniy Bolghuchidin ténip, uni ret qilip [Pilatustin] uning ornigha bir qatilni qoyup bérishni telep qildinglar. 15 Shundaq qilip, hayatlıqni barlıqqa Keltürgüchini öltürdüngler! Biraq Xuda uni ölümdin tirildirdi, biz mana buningha guwahchidurmız. 16 Mana uning namigha qilghan étiqad arqiliq, uning nami siler körüwatqan we tonuydighan bu ademge derman kirgüzdi; uning arqiliq bolghan étiqad u kishini köz aldinglarda sellimaza saq-salamet qildi. 17 Emdi qérindashlar, silerning we shuningdek silerning bashliqliringlarningmu bu ishni gheplette qilghanlıqinglarni bilimen. 18 Lékin Xuda barlıq peyghemberlerning aghzi bilen aldin'ala jakarlıghanlırını, yeni uning Mesihining azab-oqubet tartıdighanlıqını shu yol bilen emelge ashurdi. 19 Shuning üchün gunahinglarning öchürüwétílishi üchün hazır towa qilip yolliringlardın burulunglar! Shundaq qilghanda, insanlarning jénini yéngilanduridighan pesil-künler Perwerdigarning huzuridin chiqip kélidu 20 we u siler üchün aldin tiklen'gen Mesih, yeni Eysani qéshinglarga qaytidin ewetidu. 21 Hazırche bolsa, Xudanıng desleptiki zamanlardın tartıp muqeddes peyghemberleriniring aghzi bilen éytqinidek, hemme mewjudatlar yéngilnidighan waqit kelmigüche, ershler uni qobul qilip, uningha makan bolidu. (aión g165) 22 Musa derweqe mundaq dégenidi: — «Perwerdigar Xudayınglar öz qérindashliringlar arisidin manga oxhash bir peyghember turghuzidu. Uning silerge éytqan barlıq sözlerini anglap, uningha toluq itaet qilishinglar kérek! 23 Chünki bu peyghemberning sözini anglimaydighanlarning herbiri xelq qataridin üzüp tashlinidu». 24 Derweqe, Samuil [peyghember]

we uningdin kéyin kélip bésharetlerni yetküzen peyghemberlerning hemmisi bu künler toghrisida aldin éytqan. 25 Siler bu peyghemberlerning perzentlirisiler we Xuda ata-bowanglar bilen tüzgen ehdining perzentliridursiler – bu ehde boyiche Xuda Ibrahimgħa: «Séning nesling arqiliq yer yüzidiki barliq aile-jemetlerge bext-beriket ata qilinidu» dep wede bergen. 26 Shunga Xuda herbiringlarni öz rezillikliringlardin qayturup, silerge bext-beriket ata qilish üchün, xizmetkari Eysani turghuzup, uni awwal silerge ewetti.

4 Pétrus bilen Yuhanna xalayiqqa gep qiliwatqanda, kahinlar, ibadetxana qarawullirining bashliqi we Saduqiyalar ularning yénigha kélip qaldi. 2 Ular [rosullarning] xalayiqqa telim bérishi, jümlidin «Eysaning wasitisi bilen ölgenler tirildürüldi» dep jakarlighini üchün intayin esebiyleshti. 3 Ular ularni tutqun qilip, etisigiche türmige solap qoydi, chünki kech kirip qalghanidi. 4 Lékin jar qilin'ghan söz-kalamni anglighanlarning köpi étiqad qildi; shuning bilen étiqad qilghan erlerning sanila besh mingħha yetti. 5 Etisi, [Yehudiylarning kéngeshmisidik] bashliqlar, aqsaqlar we Tewrat ustazliri Yérusalémda toplandi. 6 ularning arisida bash kahin Annas, Qayafas, Yuhanna, Iskender we bash kahinning bashqa jemetidikiler bar id. 7 Ular [Pétrus bilen Yuhannani] arisigha turghuzup: — Siler bu ishni qaysi kück-qudretke tayinip yaki kimning nami bilen qildinglar? — dep soridi. 8 Pétrus Muqeddes Rohqa toldurulghan halda ulargha mundaq dédi: Xelqning hökümranliri we Israilning aqsaqalliri! 9 Eger biz bügħin bu tokur ademge körsetken yaxshi emel hem uning qandaq saqaytilghanliqi seweblik soraqqa tartilghan bolsaq, 10 siler we pütkül Israil xelqi shuni bilsunki, siler kréstligen, emma Xuda ölümdin tirildürġen Nasaretlik Eysa Mesihning nami bilen, uning [kück-qudriti] arqiliq bu kishi mushu yerde aldinglarda pütünley saq-salamet turidu! 11 Bu [Eysa] bolsa, [muqeddes yazmilarda] [pütlügħendek], del siler tamchilar étibarsiz dep tashliwetken, biraq burjek téshi bolup tiklen'gen tashtur. 12 Uningdin bashqa héchkimde nijatliq yoq, chünki pütkül asman astida insanlar arisigha teqdim qilin'ghan, Eysadin bashqa bizni qutquzidighan héchqandaq bir nam yoqtur. 13 Pétrus bilen Yuhannaning bu jüritini körgen hökümranlar ularning oqumighan adettiki ademlerdin ikenlikini bilip, heyran bolushti; ularning

burun Eysa bilen bille bolghanliqinimu bildi. 14 Uning üstige, saqayghan héliqi ademning ularning yénida turuwatqanlıqini körüp, ular héchqandaq gep yanduralmidi. 15 Shuning bilen hökümranlar ularni kéngeshmidin chiqishqa buyrudi. Andin bir-biri bilen meslihetlihip: 16 — Bularni qandaq qılımiz? Chünki ularning wasitisi bilen xéli körünerlik möjizilik bir alamet yüz bergenlikı pütkül Yérusalém dikilerge ayan boldi we biz uni inkar qilishqa amalsizmiz. 17 Lékin bu ishning xelq ichide téximu keng yéyilip ketmeslikü üchün, ulargha bundin kéyin bu ademning namida héchkimge héchnéme démeslikke agah-tehdit salayli! — déyishti. 18 Shuning bilen ularni chaqirtip, bundin kéyin Eysaning namida héch sözlimeslik yaki telim bermeslikni qet'iy buyrudi. 19 Lékin Pétrus bilen Yuhanna: — Xudaning aldida silerge itaet qilish toghrimu yaki Xudaghimu, buningha özüngħar bir néme dengħar! 20 Emma biz bolsaq, körgen we angliħanlirimizni éytmay turalmaymiz! — dep jawab berdi. 21 [Hökümranlar] bolsa xalayiqtin qorquq, ularni jazalashqa layiq seweb tapalmay, ulargha téximu tehdit sélip, qoyup berdi. Chünki xalayiq bolghan weqe tüpeylidin Xudani ulughħighanidi. 22 Chünki bu saqaytilish möjizilik alamiti körsitilgen kishining yéshi qiriqtin ashqanidi. 23 Ular qoyup bérilgħedan kéyin, öz hemraħħlirining yénigha qaytip kélip, bash kahinlar we aqsaqlarning qilghan sózlirini bashtin-axir köpħilikk uqturdi. 24 Ular buni angliħanda, awazini bir niyet bir dil bilen Xudagħa kötürüp mundaq nida qildi: — I Igimiz, Sen asman-zémin, déngiz-okyanlarni we ulardiki barliq mewjudatlarni yaratqan Xudadursen. 25 Sen Muqeddes Roh bilen xizmetkaring bolghan Dawutning aghzi arqiliq mundaq dégen'ghu: «Eller némishqa chuqan salidu? Néme üchün bikardin-bikar suyiqest oplaydu? 26 Dunyadiki padishahlar sep tartip, Emeldarlar yighiliship, Perwerdigar we Uning Mesihi bilen qarshilishqa jem bolushti». 27 — Chünki derweqe del bu sheherde Hérod hem Pontius Pilatus, yat ellikler hem Israil xelqliri birliship, Sen mesihligen muqeddes xizmetkaring Eysagħa qarshi chiqip toplan'ghanidi, 28 shuning bilen kück-qudriting we iradeng boyiche Sen burunla némining emelge ashurulushini békken bolsang, ular shularni qilghan. 29 Emdi i Perwerdigar, ularning séliwatqan tehditlirini körgeyen, qulliringni söz-kalamingni toluq yüreklik bilen sözlep yetküzidighan qilghaysen; 30 késellerni saqaytishqa qolungni użitip, muqeddes xizmetkaring

Eysaning namida möjizilik alametler we karametlerni yaratqaysen. **31** Ularning duasi ayaghlashqanda, ular turghan yer tewrinip ketti. Ular hemmisi Muqeddes Rohqa toldurulup, Xudaning söz-kalamini yüreklik sözlep yetküzüshke bashlidi. **32** Top-top étiqadchilar bir jan-bir dil, bir meqsette idi. Héchkim özige teelluq pul-mélini «özümning» démeytti, belki hemmisige ortaq idi. **33** Rosullar zor kúch-qudret bilen Reb Eysaning tirligenlikige guwahliq béretti. Xudaning zor méhri-shepqiti ularning hemmisining tüstige qondi. **34** Ularning arisidikilerning héchnémige hajiti chüshmeytti. Chünki yer-zémin, öy-jay igidarliri bolghanlar ularni sétip, pulini élip kélip **35** rosullarning ayighi aldigha qoyatti; andin herkimning éhtiyajigha qarap teqsim qilinatti. **36** Ularning ichide Lawiy qebilisidin bolghan, Siprusta tughulghan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yeni «Righbetlendürgüchi oghul bala» dep atigan); **37** uningmu bir parche étizi bar idi; u shu yolda uni sétip, pulini élip rosullarning ayighi aldigha tapshurdi.

5 Emdi Ananiyas isimlik yene bir ademmu ayali Safira bilen bir parche yérini satti. **2** Ananiyas pulning bir qismini özige qaldurdi, yeni bir qismini élip kélip, rosullarning ayighi aldigha qoydi. Ayalimu buningdin toluq xewerdar idi. **3** Biraq Pétrus uningha: — Ananiyas, némishqa qelbingni Sheytanning ilkige tapshurup, Muqeddes Rohqa yalghan éytip, yer satqan pulning bir qismini özüngge qaldurdung? **4** Yer sétilmighanda, séningki emesmidi? Sétilgħandin kényin, pulmu öz ixtiyaringda bolmamti? Shundaq turuqluq, némishqa qelbingde bu ishni niyet qilding? Sen insanlarga emes, belki Xudagħha yalghan éyting! — dédi. **5** Ananiyas bu sözlerni anglıghan haman yiqlip jan üzdi. Bu ishni anglıghuchilarni qattiq qorqunch basti. **6** Emdi yash yigitler ornidin turup jesetni képenlep, sirtqa apirip depne qildi. **7** Texminen üch saettin kényin, [Ananiyasning] ayali kirip keldi; biraq u bolghan weqedin xewersiz idi. **8** Pétrus uningdin: — Manga éytqin, siler yerni mushu pulħa sattıngħalmu? — dep soridi. — Shundaq, mushunchilik pulħa sattuq, — dep jawab berdi u. **9** Pétrus: — Siler néme üchün Muqeddes Rohni sinashqa til biriktürdüngħar? Qara, éringni depne qilip kelgenlerning putliri ishik tüwide turidu, ular sénimu ekétidu! — dédi. **10** Umu shuan uning ayaghħiri aldigha yiqlip, jan berdi. Héliqi yash yigitler kirip, uning ölgenlikini kördi; ular unimu élip bérrip érinġi yénigha depne qildi. **11** Pütün jamaetni,

shundaqla bu ishni anglıghalnarning herbirini qattiq qorqunch basti. **12** Rosullarning qoli arqılıq xelq ichide nurghun möjizilik alametler we karametler körsitildi. (Barliq [étiqadchilar] bir niyyete bolup ibadetxanidiki «Sulayman peshaywini»da daim jem bolatti. **13** Biraq bashqa kishiler ulargha qoshulushqa jür'et qilalmaytti; emma xalayiq ularni intayin hörmetleytti. **14** Shundaqtimu, étiqad qilgħuchilar bargħanséri köpiyip, hem erler hem ayallar top-top bolup Rebge qoshulghili turdi). **15** Shuning bilen kishiler hetta Pétrus ötüp kétiwaqtqanda héchbolmighanda uning sayisi bolsimu tüstige chūħsun dep, késellerni kochilargħa élip chiqip körpe we zembillerge yatquzup qoyatti. **16** Yene top-top kishiler Yérusalém etrapidiki sheher-yézilardin késellerni we napak roħħlar chaplihiwalghan kishilerni élip kéletti. Ularning hemmisi saqiyip qaytishatti. **17** Bash kahin we uning terepdarli, yeni Saduqiy mezhepidikiler qozghilip bu isħlarrha għezeplinip, **18** rosullarni tutqun qilip, qamaqxanigha qamidi. **19** Lékin shu kéče, Rebning bir perishtisi qamaqxanining derwazilirini échip, rosullarni élip chiqip, ularha: **20** — Siler ibadetxana hoylisigha kirip, xalayiqqa bu hayatlıq toghrisidiki hemme sözlerni jakarlangħar — dep tapilidi. **21** Rosullar bu sözni anglap, tang atqanda ibadetxana hoylisigha kirip, kishilerge telim bérishke bashlidi. Bash kahin we uning terepdarli kelgende, aliy kēngeshmidikiler we Israillarning barliq aqsaqallirini jem bolushqa chaqirdi. Andin [rosullarni] élip kelsun dep qamaqxanigha adem ewetti. **22** Lékin sipahlar zindan'gha yétip bargħanda, rosullarning u yerde yoqluqini bayqap qaytip bérrip, kēngeshmidikilerge: **23** — Biz barsaq, zindan mehkem taqaqliq turuptu, qarawullarmu derwazilirida közette turuptu. Lékin derwazilarni échip qarisaq, ichide birmu adem yoq! — dep melumat berdi. **24** Bu xewerni anglıghan ibadetxanidiki [mes'ul] kahin hem qarawullarning bashliqi we bash kahinlar: — «Emdi bu ish zadi qandaq bolup kéter?» déyiship alaqzadilikke chömdi. **25** Del shu chaghda, bir kishi kirip: — Qarangħar, siler zindan'gha qamigan ademler ibadetxana hoylisida turup xalayiqqa telim bérriwatidighu! — dep xewer qildi. **26** Buning bilen, héliqi qarawullar bashliqi sipahlirini bashlap bérrip, [rosullarni] élip keldi. Biraq ular xalayiq bizni chalma-kések qilishi mumkin dep qorqup, ularha zorluq isħletmidi. **27** Ular [rosullarni] élip

kelgendifin kényin, ularni kéngeshmidikiler aldida turghuzdi. Bash kahin ularni soraq qilip: **28** — Biz esli silerni bu namda kishilerge telim bermenglar, dep qattiq agahlandurghaniduq. Lékin mana, siler yene shu teliminglar bilen pütkül Yérusalémni qaplidinglar hemde bu kishining qan qerzini bizge artmaqchi boluwatisiler! — dédi. **29** Lékin Pétrus we [bashqa] rosullar jawab béríp mundaq dédi: — Insan'gha emes, Xudagha itaet qilish kérek! **30** Siler tutup yaghachqa ésip öltürgen Eysani, ata-bowimizning Xudasi tirildürdi. **31** Xuda Israel xelqini towa qilishqa we gunahlirining kechürülishike muyesser qilish üchün, uni ulughlap Yétekchi hem Qutquzghuchi süpitide Özining ong yénigha kötürüp olturghuzdi. **32** Biz bu ishlargha guwahchilarımız; shundaqla Xuda Özige itaet qilghuchilargha ata qilghan Muqeddes Rohmu bu ishlargha guwahchidur. **33** Ular bu sözlerni anglap qelbige sanjilghandek bolup [rosullarnı] öltürüshke meslihetleshti. **34** Lékin kéngeshme ichide pütün xelqning hörmítige sazawer bolghan Perisiy mezhipidiki Gamaliyel isimlik bir Tewrat öliması bar idi. U ornidin turup: — Ularnı birdem sirtqa chiqirip turunglar, — dep buyrudi. **35** Andin u [kéngeshmidikilerge] mundaq dédi: — Ey Israillar, siler bu kishilerni bir terep qilishta özünglarga éltiyat qilinglar! **36** Ilgiri, héliqi Tewdas isimlik özini chong tutup otturigha chiqqanidi. Uningha texminen töt yüz adem qoshuldi. Biraq u özi öltürüldi we barlıq egeshküchiliri tarqılıp kétip, uning ishi yoqqa chiqti. **37** Andin kényin nopus tizimlash künliride, Galiliyelik Yehudamu bash kötürüp chiqip, bir top kishini toplap özige egeshtürgen. Umu yoqitilip, barlıq egeshküchilirimu tarqitiwétılgen. **38** Emdi silerge nesihitim shuki: Bu kishiler bilen karinglar bolmisun! Ularnı ixtiyarigha qoyup béringlar. Chünki eger bu éqim yaki bu ish peqet insandin kelgen bolsa, jezmen yoqqa chiqidu. **39** Lékin eger Xudadin bolsa, siler ularni yoqitalmaysiler! Hetta özünglar Xudagha hujum qilghuchilar bolup chiqisiler! **40** Aliy kéngeshmidikiler nesihetni qobul qıldı; ular rosullarnı chaqirtip kirip, ularni qamchilitip, ulargha hergiz Eysanıg namida sözlimeslikni agahlandurdi. Andin ularni qoyup berdi. **41** Rosullar emdi kéngeshmining otturisidin chiqip, özlirining mubarek nam üchün xorluq azabi chékishke layiq körügenlikidin shadlandı. **42** Ular yenila her künü ibadetxana hoylisida we öymü-öy béríp telim

bérishtin we «Eysa — Mesihdurl!» dégen xush xewerni jakarlashtin héch toxtimidi.

6 Shu künlerde, muxlislarning sani barghanséri köpiyip, grékche sözleydighan Yehudiyalar yerlik ibraniy qérindashlarga: — Kündilik ozuq-tüllük teqsim qilinishta arimizdiki tul ayallar étibargha élinmidi, dep narazılıq bildürüshti. **2** Shunga, on ikkiylen pütkül muxlislarnı chaqirip yighip, ulargha mundaq dédi: — Bizning Xudanıng söz-kalamını yetküzüsh xizmitini tashlap qoyup, ozuq-tüllük teqsim qilish bilen bolup kétishimiz toghra bolmaydu. **3** Shuning üchün, i qérindashlar, aranglardiki nam-abruiy bar, Muqeddes Rohqa we danalıqqa tolghan yette kishini ilghap tallanglar, we biz ularni bu ishqı mes'ul qilimiz. **4** Biz bolsaq, özimizni dua qilish we söz-kalamning xizmitide bolushqa béghishlaymiz. **5** Bu meslihet xalayiqning hemmisini xush qildi. Shuning bilen ular iman-ishenchke we rohqa tolghan Istipan isimlik bir ademni tallidi, we yene Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas hemde burun Tewrat étiqadigha kirgen Antakyaliq Nikolasnı tallap, **6** ularni rosullarning aldigha élip chiqti. Rosullar ularning [bu xizmetni qilishi üchün] qollırını ularning üstige tegküzüp turup, dua qilishti. **7** We Xudanıng söz-kalamı dawamlıq tarqaldi; Yérusalémди muxlislarning sanimu barghanséri zor derijke köpeydi. Nurghun kahinlarmu [Mesih] étiqadigha itaet qilishqa kirishiwatatti. **8** We Istipan [Xudanıng] méhir-shepqıti we kich-qudrıtigue tolghan bolup, xelq ichide karametler we zor möjizilik alametlerni körsetti. **9** Biraq «Qulluqtin chiqqan hörler» dep atalghan sinagogtiki beziler, yeni Kurını we Iskenderiye sheherliri we Kilikiye hem Asiya ölkiliridin kelgen bezi [Yehudiyalar] Istipan'gha qarshi chiqip, uning bilen munazire qilishqa bashlidi. **10** Lékin ular u söz qilghanda uningda bolghan danalıq we rohqa taqabil turushqa amalsız qaldı. **11** Buning bilen ular bezi ademlerning aghzını maylap: — Biz bu ademning Musa we Xudagha qarita kupurluq sözligenlikini angliduq, — dégenni ularning aghzığha saldı. **12** Ular mushundaq qilip xalayiqni, aqsaqallarnı we Tewrat ustazlirini qutratti; andin Istipanning aldını tosup uni tutqun qilip, aliy kéngeshmige élip bardı. **13** Ular saxta guwahchilarını otturigha chiqirip mundaq dégüzdi: — Bu adem bu muqeddes jaygha we Tewrat qanunigha qarshi sözlerni qilishtin toxtimaydu. **14** Chünki biz uning héliqi Nasaretlik Eysa toghruluq:

«U bu jayni weyran qilidu we Musa peyghember bizge tapshurghan en'eniwi qaide-yosunlirimizni özgertidu!» dégenlikini angliduq. 15 Kéngeshmide olturghanlarning hemmisi Istipan'gha köz tikip qarighinida, uning chirayining perishtiningkidek parqiraq ikenlikini kördi.

7 Bash kahin Istipandin: — Bularning éytqanlırları rastmu? — dep soridi. 2 Istipan mundaq jawab berdi: — Qérindashlar we ata-bowilar, sözümge qulaq sélinglar! Atımız Ibrahim téxi Mésopotamiye rayonida turuwatqanda, yeni Haran shehirige köchüp makarlıshishtin ilgiri, shan-sherepning Igisi Xuda uningga ayan bolup: 3 «Sen öz yurtung we uruq-jemetingdin ayrılıp chiqip, Men sanga körsigidighan zémin'gha barghin» dégenidi. 4 Buning bilen u Kaldiyerning zéminini tashlap, Haran shehirige bérüp olturaqlashti. Atisi ölgendin kéyin, Xuda uni bu zémin'gha, yeni siler hazır turuwatqan zémin'gha yötkep keldi. 5 U waqitta, [Xuda] uningga bu zémindin miras bermidi, hetta uningga tewe put qoyghudekmu bir yer bermigenidi. Gerche u téiche perzent körmigen bolsimu, [Xuda] bu zéminni uningga we uning neslige igiliki bolush üchün bérishke wede qildi. 6 Andin Xuda uningga mundaq dédi: «Séning nesilliring yaqa yurta musapir bolup turidu, shu yurttikiler ularni qul qilip tööt yuz yil xorlaydu. 7 Biraq ularni qulluqqa salghan elni jazalaymen», dédi Xuda, «we uningdin kéyin, [nesilliring] u yerdin chiqip, bu yerde Méning ibadet-xizmitimde bolidu». 8 Kéyin Xuda Ibrahim bilen belgisi xetne bolghan ehdini tüzgen, shuning bilen Ishaq uningdin töreldi; [Ibrahim] uni sekkezinchi künü xetne qildi; shundaq qilip Ishaqtin Yaqup [töreldi], Yaqutin on ikki «qebile atisi» [töreldi]. 9 Kéyin, «qebile atılırı» inisi Yüsüpke heset qilip, uni Misirgha qulluqqa sétiwetti. Lékin Xuda uning bilen bille bolup, 10 uni barlıq jebir-japalardin qutquzup, uni Misir padishahi Pirewnning neziride iltipatqa ige qilip, uningga danishmenlik ata qildi. Padishah uni Misirgha bash wezir, ordisigha bash ghojidar qildi. 11 Kéyin, éghir acharchılıq pütkül Misir we Qanaan yerlirini bésip, zor qiyinchılıq boldi. Ata-bowlirimiz ozuq-tülük tapalmidi. 12 Yaqup emdi Misirda ashlıq barlıqını anglighan bolup, [oghullirini], yeni ata-bowlirimizni u yerge birinchi qétim ewetti. 13 Ikkinci qétim barghanda, Yüsüp akilirigha özini ashkarılıdi. Shuning bilen

Yüsüpning jemetidikiler Pirewn padishahqa melum boldi. 14 Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldigha xewer yetküzüp, uni pütün aile-jemeti bilen, jemiy yetmish besh kishini Misirgha özige chaqirdi. 15 Shuning bilen Yaqup Misirgha chüshti we shu yerde öldi; kéyin [uningdin bolghan] ata-bowlirimizmu shu yerde öldi. 16 Ularning jesetliri kéyin Shekem shehirige qayturulup, Ibrahim burun Hamorning oghulliridin melum pulgha sétiwalghan, Shekemdeki bir yerlikke qoyuldi. 17 Lékin Xuda Ibrahimha esli qilghan wedining waqtı yéqinlashqanda, Misirda turuwatqan [İsrail] xelqining nopusi xéli köpeygenidi. 18 U waqitta, Yüsüptin xewiri bolmighan yéngi bir padishah Misirda textke chiqtı. 19 Bu padishah qowmimizgha hiyel-mikirler bilen muamile qilip, ata-bowlirimizni épip xorlidi, hetta ularni öz bowaqlırını hayat qaldurmaslıqı üchün tashliwetishke mejbur qildi. 20 Musa mana shu chaghłarda tughulghanidi. U Xudanıng aldida alahide yéqimliq bala bolup, atisining öyide üch ay bégildi. 21 Kéyin u sirtqa qoyup qoyulghanda, Pirewnning qizi uni [sudin] élip, öz oghli qilip chong qildi. 22 Musa Misirliqlarning barlıq bilim-hékmiti bilen terbiyilinip, sözde we emelde intayın qabiliyetlik adem bolup chiqtı. 23 Lékin uning tughulghiniga qiriq yil toshqanda, öz qérindashliri bolghan Israillarning haligha yétilish niyitige keldi. 24 U ulardin birining uwal qilinip bozek qiliniwatqanlıqını körüp, uni qoghdap, xarlan'ghan kishi üchün intiqam élip xarlıghuchi Misirliqni öltürdü. 25 Chünki u öz qérindashlirini: — Xuda méning qolum arqılıq bizge qutquzush yolını achqan dep chüshinidighu, dep oylighanidi. Lékin ular buni chüshenmidi. 26 Etisi, Musa ularning arisidiki bir urush-jédelni körüp, arisigha kirip yarashturmaqchi bolup: Siler qérindash turup, némishqa bir-biringlarga yolsızlıq qiliwatisiler? — dédi. 27 Biraq qérindashını yolsız bozek qilghan kishi uni chetke ittiriwetip: — Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu?! 28 Ménimu tünüğüni Misirliqni öltürgendek öltürmekchimusen? — dédi. 29 Musa bu sözni anglap qorqup, Misirdin qéchip Midyan zéminigha bérüp, u yerde musapir bolup turup qaldı. U shu yerde ikki oghul perzent kördi. 30 Qiriq yil toshqandin kéyin, Sinay téghining yénidiki chölde, köyüwatqan bir chatqalliqning ot yalqunida bir perishte uningga köründi. 31 Bu għayibane körünüşhni körgen Musa uningga intayin heyran bolup qaldı; buning qandaq ish ikenlikini

biley dep yéqinraq barghanda Perwerdigarning awazi anglinip: **32** «Men séning ata-bowliringning Xudasi, yeni Ibrahim, Ishaq we Yaqupning Xudasidurmen» dédi. Musa qorquncha titrep, qarashqimu jür'et qilalmidi. **33** Perwerdigar uninggha yene: — Ayighingni séliwet; chünki sen turuwtqan yer muqeddestur. **34** Men derheqiqet Misirda turuwtqan xelqimning xarliniwatqanlıqını kördüm, ularning nale-peryadlirini anglidim. Shunga men ularni élip chiqqli chüshtüm. Emdi barghin, men séni Misirgha ewetey!» dédi. **35** Mana héliqi kishiler: «Kim séni bizge bash hem soraqchi bolsun deptu!» dep ret qilghan del mushu Musani, Xuda uninggha chatqalliqta körün'gen perishtining qoli bilen Israillargha hem bash hem qutquzghuchi bolushqa ewetti. **36** Ene shu Musa xelqqe yétekchilik qilip, ularni [Misirdin] chiqardi hemde Misir zéminida, Qizil déngizning boyida we qiriq yilni ötküzgen chölde karametlerni we möjizilik alametlerni körsetti. **37** Ene shu Musa özi Israillargha: «Xuda qérindashliringlar arisidin manga oxshash bir peyghemberni tikleydu» dégenidi. **38** Chöl-bayawandiki jamaetke hemrah bolghan, Sinay téghida özige söz qilghan perishte bilen bille bolghan, ata-bowlirimiz bilen bille bolghan hemrah del ene shu idi; hayatlıq bexsh yetküzidighan wehiylerni bizge yetküzüş üçhün qobul qilghuchi bolghan del ene shu idi; **39** shundaq bolsimu, ata-bowlirimiz uninggha itaet qilishni xalimay, uni chetke qéqip, könglide Misirgha qaytishni arzu qildi; **40** shunga ular Harun'gha: — «Bizge yol bashlaydighan ilahlarni yasap bergen! Chünki bizni Misir zéminidin élip chiqqan héliqi Musaning néme bolup ketkenlikini bilemiduq» dédi. **41** Shuning bilen shu künlerde ular mozay sheklide bir but yasap, bu mebudqa atap qurbanlıq sundi. Shundaq qilip ular öz qolliri bilen yasigan bir nersini xushal-xuramliq bilen tebrikleshke kirishti. **42** Lékin Xuda ulardin yüzini örüp, ularni asmandiki yultuz qoshunlirigha choqunushqa qoyup berdi. Shuning bilen peyghemberlerning muqeddes yazmisida pütülgedek, [Xuda ularni mundaq eyiblidi]: — «Siler chöl-bayawanda bolghan qiriq yil jeryanida qilghan qurbanliq-hediylerni heqiqeten Manga élip kelgenmusiler, i Israil jemeti? **43** Berheq, siler choqunush üçhün yasigan mebudlar, yeni «Moloq»ning chédiri hem butung bolghan «Remfan»ning yultuz belgisini kötürüp mangdinglar; emdi Men silerni esir qilip Babilin yiraqqa sürgün

qildurimen». **44** Ata-bowlirimiz chöldin kezgen waqtida, «höküm-guwahliq» chédiri ularning otturisida tiklen'genidi; u del Musagha söz-kalam Yetküzgüchining buyrughinidek, körsitilgen örnek boyiche yasalghanidi. **45** Shu ibadet chédirini ata-bowlirimiz ilgiridikilerdinmu igidarchiliqiga tapshurup, Yeshuaning yétekchilikide, Xuda ularning aldidila qoghlighan ellerning zéminlirini bésiwalghinida, uni bu yerge élip kelgen; chédir shundaqla [padishah] Dawutning zamanighiche turghan. **46** Dawut Xudanıng shapaitige érishop, Yaqupning Xudasi üçhün bir muqim makan sélishqa ijazet sorighan. **47** Biraq kéyin, [Xuda] üçhün ibadetxana salghan [Dawut emes], emeliyette Sulayman boldi. **48** Halbuki, Hemmidin Aliy Bolghuchi insanning qolliri bilen yasigan makanlarda turmaydu; xuddi peyghember mundaq déginidek: — **49** «Asmanlar Méning textim, Zémin bolsa ayaghlimingha textiperdur, Emdi Manga qandaq öy-imaret yasimaqchisiler? Manga qandaq yer aramgah bolalaydu? **50** Bularning hemmisini Méning qolum yaratqan emesmedi?» **51** — Ey, boyni qattiq, yürüki we quliqi xetnisiz bolghanlar! Siler Muqeddes Roh bilen daim qarshilishisiler; siler ata-bowliringlar néme qilghan bolsa, shuni oxshash qiliwatisiler! **52** Peyghemberlerdin zadi qaysisigha ata-bowliringlar ziyankeshlik qilip baqmighan? Shundaq qilip ular «Heqqaniy Bolghuchi»ning kéléidighanlıqını aldin jakarlıghuchilarnı öltürüşken. Emdi u özi hazır kelgende, siler uninggha satqunluq qilghuchi we qatil bolup chiqtinglar, **53** I siler Tewrat qanunini perishtilerning emri-tapilighanlıri bilen tapshuruwélip turup, uninggha emel qilmighuchilar!» **54** [Istipanning] bu sözlirini anglighan [aliy kéngeshmidikiler] yürükige [xenjer] sanjilghandek bolup, uninggha chishlirini ghuchurlatti. **55** Lékin u bolsa Muqeddes Rohqa tolghan, közlini kökke tikip, Xudanıng julasini, shundaqla uning ong yénida Eysanıng turghanlıqını körtüp, **56** — Qaranglar! Asmanlar échilip, Insan'oghlining Xudanıng ong yénida turghanlıqını körüwatimen! — dédi. **57** Ular buminggha qulaqlırını qolliri bilen étiwélip, awazini qattiq kötürüp warqiriship birlikte uninggha yopurulup kéliwidi, **58** uni sheherning sirtigha ittipir chiqirip, chalma-kések qilishqa bashlidi. [Uni erz qilghan] guwahchilar [uni chalma-kések qilishtin awwal] chapanlırını Saul isimlik bir yashning puti

aldida qoyup qoyushti. **59** Ular Istipanni chalma-kések qilghinida u: — I Reb Eysa, méning rohimni qobul qilghaysen! — dep nida qildi. **60** Andin u tizlinip turup qattiq awaz bilen: — I Reb, bu gunahning hésabini ulardin almighaysen, — dédi. U bu sözni qilip bolupla jan üzüp uxpath ketti.

8 Istipanning öltürülüşini Saulmu qollaytti.

Shu kündin bashlap, Yérusalémdiki jamaetke qaritilghan dehshetlik ziyankeşlik qozghaldi. Rosullardin bashqa barlıq jamaettikiler Yehudiye we Samariyening herqaysi yurtliriga tarqilip kétishti. **2** Bezi ixlasmen kishiler Istipanni depne qilip, uninggha qattiq yığha-zarlarnı kötürsüti. **3** Lékin Saul jamaetke weyranchılıq sélip, öymu-öy axturup, er-ayalgha qarimay ularni sörep chiqip zindan'ha tashlidi. **4** Emdi tarqilip ketkenler tarqalghan yurtlarda kézip söz-kalamning xush xewirini jakarlidi. **5** Ularning ichidin Filip bolsa Samariyening melum bir shehirige béríp, yerlik kishilerge Mesihni jakarlidi. **6** Top-top kishiler uni anglap hemde u körsetken möjizilik alametlerni körüp, bir jan bir dili bilen uning sözlirige qulaq saldi. **7** Chünki napak rohlar bolsa, chaplishiwalghan kishilerdin qattiq warqirighiniche chiqip ketti. Nurghun palech, tokurlarmu saqaytildi; **8** zor shad-xuramliq shu sheherni qaplidi. **9** U sheherde esli jaduger-séhirgerlik bilen shughulliniwatqan Simon isimlik bir adem bar idi; u shu yol bilen pütkül Samariyedikilerni hang-tang qaldurup, özini qaltis zat körsetmekchi bolup kelgenidi. **10** Péqirdin tartip ambalghiche ularning hemmisi uninggha ixlas qilip qaraytta we «Xudanıng ulugh kúch-qudrıti mana shul» déyishetti. **11** Xalayıq uninggha shundaq ixlas qılıştı uning uzundın béri jaduger-séhirgerlik bilen ularnı hang-tang qaldurup kelgenlikı tüpeylidin idi. **12** Lékin emdi Filip Xudanıng padishahlıqı we Eysa Mesihning nami toghrisidiki xush xewerni jakarlıghinida ular uning sözlirige ishendi we erler bolsun, ayallar bolsun chomüldürüşni qobul qildi. **13** Simon özimu ishendi. U chomüldürülgen bolup, hemishe Filipning yénida yürdi hemde [Filip] körşitiwatqan möjizilik alametler we quğretlik ishlarha qarap, intayin heyran boldi. **14** Yérusalémdiki rosullar Samariyeliklerning Xudanıng sözini qobul qilghanlıqını anglap, Pétrus bilen Yuhannani ulargha ewetti; **15** ikkiylen u yerge chüshüshi bilenla, ularni Muqeddes Rohning ata qilin'ghuchisi bolsun dep dua qildi. **16** Chünki Muqeddes Roh téxi ularning héchqaysisigha

chüshmigenidi; ular peqet Reb Eysanıng nami bilen chomüldürülgenidi. **17** Pétrus bilen Yuhanna ularning üstige qolını tegküzüshi bilen, Muqeddes Roh ulargha ata qilindi. **18** Lékin Simon Muqeddes Rohning rosullarning qolını tegküzüp qoyushi bilen ata qilin'ghanlıqını körüp, ulargha pul tenglep: **19** — Bu kúch-qudrıttı mangımu bérınglarkı, menmu herkimning üstige qollırımnı tegküzsem, uninggha Muqeddes Roh ata qilinsun, — dédi. **20** Lékin Pétrus uninggha mundaq jawab berdi: — Xudanıng bu ılıtpatını pulgha sétiwalghili bolidu, dep oylighining üchün, pulung sen bilen teng halaketke barsun! **21** Séning bu ishta héch hesseng yaki nésiweng yoqtur! Chünki séning niyiting Xuda aldida durus emes! **22** Shunga, bu rezillikingdin towa qilip, Rebtin, mumkin bolsa könglümdiki bu niyitim kechürüm qilin'ghay, dep ötün! **23** Chünki séning achchiq hesetke tolup, heqqanıysızlıqning asaritida ikenliking manga melum. **24** Simon ulargha: — Men üchün Rebdin ötümünglarkı, siler éytqan ishlardin héchbiri beshimgha kelmigey! — dédi. **25** Pétrus bilen Yuhanna yene shu yerde agah-guwahlıq béríp Rebning söz-kalamını yetküzgendifin kéyin, Samariyening nurghun yéza-kentlirige béríp xush xewer yetküzgech, Yérusalémgħa qaytip ketti. **26** Shu waqitta, Xudanıng bir perishtisi Filipqa: — Ornundıng turup jenubqa qarap Yérusalémdin Gaza shehirige mangidighan yol bilen mang! — dédi (shu yol chöldiki yoldur). **27** Shunga Filip ornidin turup yolha chiqti. We mana, yolda Éfiopiye ayal padishahi Kandasning bir emeldari, pütkül xezinige mes'ul Éfiopiyeлик aghwat wezir turatti. U Yérusalémgħa Xudagħa ibadet qilghili bargħanidi; hazir qaytish yolda özining jeng harwisida olturup, Yeshaya peyghemberning yazmisini oquwatatt. **28** Roh Filipqa: — Bu harwining yénigha béríp uningħha yéqinlashqin, — dédi. **29** Filip yügürüp béríp, [wezirning] Yeshaya peyghemberning yazmisidin oquwatqanlırını anglap, uningdin: — Oquwatqiningizni chüshiniwatamsız? — dep soridi. **30** Wezir uningħha: — Biri manga chüshendürüp bermise, men qandaqmu chüshineleymen?! — dep, Filipni harwisigha chiqip yénida olturushqa ötündi. **31** U oquwatqan yazma qismi bolsa: «U goya bogħużlashqa yétillep méngilghan qoydek bogħużlashqa élip méngildi, Qirqighuchi aldida ün-tinsiz yatqan qozidek, u zadila éghiz achmidi. **32** U xorlinidu, u heq soraqtin mehrum boldi, Emdi uning ewladini kimmu bayan

qilalisun?! Chünki hayatı yer yüzidin élip kétildi». **34** Aghwat Filiptin: — Dep bersingiz, peyghemberning bu sözi kimge qaritip éytilghan? Özimu yaki bashqa birsigimu? — dep soridi. **35** Filip aghzini échip shu yazmining shu qismidin bashlap, uninggha Eysa toghrisidiki xush xewerni jakarlap berdi. **36** Ular yolda kétiwétip, su bar bir yerge kelgende, aghwat: — Mana bu yerde su bar iken. [Mushu yerdila] chömüldürülüşümge qandaq tosalghu bar? — dédi. **38** U harwini toxtitishni buyrudi. Filip we aghwat ikkisi bille sugha chüshüp, uni chömüldürdi. **39** Ular sudin chiqqanda, Rebning Rohi Filipni kötürüp élip ketti. Aghwat uni qayta körmidi, emma u shadlinip yolini dawamlashturdi. **40** Filip bolsa Ashdod shehiride peyda boldi; u shu yurtni kézip, shu yerdin Qeyseriye shehirige kelgüche bolghan hemme sheherlerde xush xewer jakarlidi.

9 Emma [shu chaghlar] Saul her nepiside Rebning muxlisirigha téiciche izchil qırghinchiliq tehditliri séliwatqan peyt idi. U Bash kahinning aldigha béríp, **2** Demeshq shehiridiki sinagoglарgha tewsiye xéti yézip bérishni soridi. Shundaq bolghanda, u Demeshqte [Mesih] yolidikilerdin birersini, meyli er bolsun, ayal bolsun tépiwalsila, baghlap tutqun qilip, Yérusalémgha élip kélishke ruxset bolatti. **3** Saul yolgha chiqip, Demeshq shehirige yéqinlashqanda, tuyuqsız asmandin küchlük bir nur chüshüp, uning etrapini yorutuwetti. **4** U yerge yiqildi we özige: — Saul, Saul! Manga néminishqa ziyankeshlik qilisen? — dégen bir awazni anglidi. **5** — I Reb, sen kimsen? — dep soridi u. Awaz: — Men sen ziyankeshlik qiliwatqan Eysadurmen. **6** Ornundin tur, sheherge kir, néme qilishing kérekliki sanga éytip bérilidu» — dédi. **7** Uning bilen bille mangghan ademler awazni anglisimu, héchkimni körelmigechke, shu yerde ün chiqiralmay turupla qaldi. **8** Saul yerdin turup, közlirini échip qaridi, lékin héch nersini körelmidi. Hemrahliri uni qolidin yétilip Demeshqqe élip kirdi. **9** U üch kün'giche közi körmes bolup ne yémidi ne ichmidi. **10** Demeshqte Ananiyas isimlik melum bir muxlis bar idi. Reb uninggha bir ghayibane körünüşte körünüp uni: — Ananiyas! — dep chaqirdi. — Mana men, i Reb, — dep jawab berdi u. **11** Reb uninggha: — Sen derhal «Tüz» dep atalghan kochigha béríp, Yehudanıng öyidin Tarsusluq Saul isimlik birini sorap tap; chünki mana, u dua-tilawet qiliwatidu. **12** U dua qiliwatqinida, ghayibane körünüşte Ananiyas

isimlik bir kishining kélip, közini köridighan qilish üçün üstige qolini tegküzgenlikini kördi, — dédi. **13** Ananiyas: — I Reb, men bu ademning xewirini nurghun kishilerdin anglidim, u Yérusalémdiki muqeddes bendiliringge shunche köp ziyan-zexmet yetküzgen! **14** Hazir u mushu yerde naminggha nida qilghanlarning hemmisini tutup baghlash üchün bash kahinlardin hoquq aptu — dédi. **15** Lékin Reb uninggha: — Bariwer! Chünki u namimni ellerning we ularning padishahlırin hem Israillarning aldida ayan qilish üçün özümge alahide tallighan bir eswabtur. **16** Chünki men uninggha namim üchün qanchilik azab-oqubetlerni tartishining muqerrer ikenlikini ayan qilimen, — dédi. **17** Buning bilen Ananiyas béríp, shu öyge kirdi; u qollirini Saulning üstige tegküzüp uninggha: — Qérindash Saul, Reb, yeni bu yerge kéliwatqan yolungda sanga körün'gen Eysa, közliringni köreleydighan bolsun dep we séning Muqeddes Rohqa toldurulushung üçün méní shexsen özi ewetti, — déwidi, **18** Saulning közliridin xuddi béríq qasiriqidek bolghan bir nersiler chüshüp, közliri échilip köreleydighan boldi. U ornidin turup, chömüldürüşni qobul qildi. **19** U ghizalan'ghandin kényin, quwwetlinip maghdurgha kirdi. **20** [Saul] Demeshqtiki muxlislarning yénida birnechche kün turdi we waqitni ötküzmey sinagoglарgha kirip, «U kishi Xudanıng Oghlidur» dep Eysani jakarlashqa bashlidi. **21** Uni anglighanlar sözliridin intayin heyran bolushup: — Bu adem Yérusalémda bu namgha nida qilghuchilarni qattiq weyran qilghan héliqi adem emesmu? Bu yergimu mushundaqlarni baghlap bash kahinlарgha tutup bérish meqsitide kelgenmidu? — déyishti. **22** Lékin Saulning qayil qilish küchi barghanséri éship, Eysanıng Mesih ikenlikini ispatlap Demeshqtiki Yehudiyarlari parakendichilikke chömdürdi. **23** Köp künlerdin kényin, Yehudiyalar Saulni yoqatmaqqa qest qilmaqchi boldi. **24** Lékin Saul ularning suyiqestidin xewer tapti; uni tutup öltürüş üchün ular kéche-kündüz sheherning qowuqlırıda paylap yürdi. **25** Lékin muxlislar bir künü kéchide uni chong séwetke olturghuzup, sépil [kamaridin] chüshürdi. **26** Saul Yérusalémgha yétip béríp, u yerdiki muxlislарgha qoshulmaqchi boldi, lékin ularning hemmisi uning muxlis ikenlikige ishenmey, uningdin qorqtı. **27** Biraq Barnabas uni élip béríp, rosullar bilen körüştürdi. U ulargha Saulning Demeshqning yolda Rebni qandaq körgenlikini, Rebningmu uninggha

gep qilghanliqini chüshendürdi we uning Demeshqte Eysaning namida qandaq jür'etlik bilen söz-kalam yetküzenlikini uqturdi. **28** Buning bilen, Saul Yérusalémda rosullar bilen bille ochuq-ashkare yürüp, yüreklik halda Rebning namida söz-kalam yetküzetti. **29** U yene grékche sözlishidighan Yehudiylar bilenmu sözlischip munazirilishetti; netijsi, ular uningha qest qilmaqchi boldi. **30** Qérindashlar bu ishtin xewer tépip, uni Qeyseriye shehirige élip béríp, andin u yerdin Tarsus dégen sheherge yolgha saldi. **31** U chaghda, pütkül Yehudiye, Galiliye we Samariyediki jamaetler [bir mezgil] tinchliqqa ériship, [étiqadta] quruldi; Rebning qorqunchida méngip, Muqeddes Rohning righbet-tesellisi bilen ularning sanlirimu barghanséri köpeymekte idi. **32** Shu waqitlarda shundaq boldiki, Pétrus herqaysi jaylarni arilap yürgende, Lidda shehiridiki muqeddes bendilernimu yoqlashqa chüshti. **33** U yerde u Enéyas isimlik bir ademni uchratti. Bu adem palech bolup, orun tutup yatqili sekkiz yil bolghaniken. **34** Pétrus uningha: — Enéyas, Eysa, yeni Mesih bolghuchi séni saqaytidu. Ornundin turup, palisingni yighishtur! — dédi. U derhal ornidin turdi. **35** [Enéyasni] körgen Lidda shehiridiki we Sharon rayonidikilerning hemmisi towa qilip Rebge baghlandi. **36** Yoppa shehiride bolsa Tabita isimlik bir ayal muxlis bar idi (uning ismi grékhide «Dorkas» idi). U herdaim yaxshi emeller we xeyr-saxawetlik ishlargha bériletti. **37** Shu künlerde shundaq boldiki, u késel bolup, ölüp ketti. Kishiler jesetni yuyup, üstünki qewettiki bir öyge yatquzup qoydi. **38** Yoppa shehiri Lidda shehirigé yéqin bolghachqa, Yoppadiki muxlislar Pétrusning Liddada ikenlikini anglap, uning aldigha ikki adem ewetti. Ular: «Hayal bolmay yénimizgha kelseng!» — dep yélindi. **39** Pétrus ornidin turup ular bilen bille Yoppagha bardi. Yoppagha yétip kéléshi bilen ular uni üstünki qewettiki öyge bashlap chiqtı. Barlıq tul ayallar Pétrusning etrapigha oliship, yığha-zar qiliship uningha Dorkasning ular bilen bille bolghan waqtida özlirige tikip bergen köngleq-kiyimlirini körsitishti. **40** Lékin Pétrus hemmeylenni chiqiriwétip, tizlinip olturnup dua qildi. Andin u jesetke qarap: — Tabita, ornundin tur! — dédi. Tabita közini échip, Pétrusni körüp, ornida olturndi. **41** Pétrus uningha qolini uzitip uni yólep turghuzdi we muqeddes bendiler bilen tul ayallarni chaqirip, Dorkasni ulargha tırık tapshurup berdi. **42** Bu xewer pütkül Yoppagha tarqılıp, nurghun

kishiler Rebge étiqad qildi. **43** Shundaq boldiki, Pétrus Yoppada Simon isimlik bir könchining öyide uzun künler turdi.

10 Qeyseriye shehiride Korniliy isimlik bir adem bolup, u [Rim] qoshunidiki «Italiyelikler» qismining yüzbéshi idi. **2** U ixlasmen adem bolup, özi we pütkül öyidikiliri Xudadin qorqatti. U merdlik bilen namratlarga xeyr-saxawet qilip, daim Xudagha dua-tilawet qilatti. **3** Bir kuni chüshtin kényin saet üchlerde, u ghayibane bir körünüşte Xudaning bir perishtisining özining yénigha kelgenlikini ochuq kördi. Perishte uni: — Korniliy! — dep chaqirdi. **4** Korniliy uningha közlirini tikip qattiq chöchüp: — Teqsir, néme ish? — dep soridi. Perishte uningha: — Séning dualiring we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldigha esletme qurbanliqtek béríp yetti. **5** Emdi sen Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. **6** U Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu. Simonning öyi déngiz boyida, — dédi. **7** Uningha sözligen perishte ketkendin kényin, Korniliy öydiki xizmetchilerdin ikkini we daim yénida turup xizmet qilghuchilar ichidiki ixlasmen bir leshkerni chaqirdi. **8** Barlıq ishlarni chüshendürgendin kényin, ularni Yoppagha ewetti. **9** Etisi ular seper qilip sheherge yéqinlashqanda, chüsh waqtı bolup, Pétrus dua qilish üçün ögzigé chiqtı. **10** Uning qorsiqi échip kétip, bir nerse yey dédi. Biraq ular ghiza teyyarlawatqanda, ghayibane bir alamet Pétrusni oruwaldi. **11** U asman échilip, töt burjikidin baghlan'ghan halda yer yüzige chüshürülüwatqan keng dastixandek bir nersini kördi. **12** Dastixanda herxil töt putluq hayvanlar, yer béghirlihuchilar, asmandiki uchar-qanatlarmu bar idi. **13** Uningha bir awaz anglanti: — «Ornundin tur, Pétrus, ulardin soyup ye!» **14** — Yaq, Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan héchqandaq napak yaki haram nersini yégen emesmen! — dédi Pétrus. **15** Awaz ikkinchi qétim kélép uningha: — Xuda halal dep paklighanni sen haram déme! — déyildi. **16** Bu ish üch qétim yüz béríp, andin dastixandek bolghan shu nerse derhal asman'gha élip chiqip kétildi. **17** Pétrus körgen ghayibane alametning menisi toghrisida qaymuqup turghanda, mana Korniliy ewetken kishiler Simonning öyini tépip, derwaza aldida turatti. **18** Ular birlsini chaqirip, uningdin Pétrus depmu atilidighan Simon dégen birsi bu yerde turamdu? — dep soridi. **19** Pétrus téxiche shu ghayibane alametning menisi

üstide oyliniwatqanda, Roh uninggha: — Mana, séni üch adem izdep keldi. 20 Ornungdin tur, peske chüsh, héch ikkilenmey ular bilen bille barghin. Chünki ularni ewetküchi Men! — dédi. 21 Pétrus peske chüshüp, héliqi ademlerge: — Siler izdigen kishi mana men bolimen. Bu yerge kélish sewebinglar néminikin? — dédi. 22 Ular jawaben: — Heqqaniy bir adem, Xudadin qorqidighan, shundaqla pütkül Yehudiy xelqi teripligen Korniliy isimlik rimliq yüzbéshi muqeddes bir perishte teripidin sizni öyige chaqirtip, sizdin söz-kalam anglashqa emr qilin'ghan! — dédi. 23 Shunga Pétrus ularni öyge teklip qilip, qondurup méhman qildi. Etisi ornidin turup u ular bilen bille yolgha chiqtı. Yoppadiki qérindashlardın beziliri ulargha hemrah bolup mangdi. 24 Ikkinchı künü, ular Qeyseriyeye yétip bardi. Emdi Korniliy tughqanlıri we yéqin yarburaderlirini öyige chaqirip, Pétruslarnı teqqezaşlıq bilen kütüp turattı. 25 Pétrus öyge kirgende, Korniliy aldığa chiqip, ayighıga özini étip sejde qildi. 26 Lékin Pétrus [derhal] uni yölep turghuzup: — Ornungdin turghin! Menmu bir insan, xalas! — dédi. 27 U Korniliy bilen gep qilghach öyge kiriwidi, öyning ichige yighilghan top-top ademlerni kördi. 28 U ulargha: — Silerge melumki, biz Yehudiylarning yat elliğlerdin birsti bilen bardi-keldi qilishi yaki öylirige kirishi Tewrat qanun-eqidilirimizge xilap. Lékin Xuda manga héchqandaq ademni napak yaki haram démeslikim kéreklikini ayan qildi. 29 Shuning üchün siler adem ewetip méni chaqirghanda, héch ret qilmay aldinglarga keldim. Emdi soray, méni néme dep chaqirdinglar? — dédi. 30 Korniliy mundaq dédi: — Töt künning aldida bügünki mushu waqtqiche roza tutqanidim; saet üchlerde men öyde dua qiliwatattim. Tuyuqsız kiyimliridin nur chaqnap turidighan bir adem aldimda peyda bolup öre turdi: 31 «Korniliy! Duaying ijabet qilindi we xeyr-saxawetlik ishliring Xuda aldığa esletme qurbanlıqtek yetti. 32 Shunga Yoppagha adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik ademni chaqirtip kel. U déngiz boyida olturaqluq Simon isimlik bir könchining öyide méhman bolup turuwatidu» dédi. 33 Shuning üchün, derhal özlirini chaqirip kélishke adem ewetkenidim. Özliri külbemge kélip yaxshi qildı! Emdi biz hemmeylen Xuda özlirige emr qilghan barlıq sözlerni anglash üchün Xudanıng aldida hazır turuwatımız. 34 Pétrus aghzini échip mundaq dédi: — Berheq, men Xudani héchqandaq ademge yüz-xatire qilmaydu, dep

chüshinip yettim; belki her eldin bolghanlar ichide Uningdin qorqidighan we heqqaniyet yürgüzidighan kishi bolsila, Uning aldida meqbuldur. 36 Xuda Israil xelqige yetküzgen söz-kalam, yeni Eysa Mesih arqılıq (u pütkül mewjudalargha Rebdur) inaq-jatirjemlik jakarlan'ghan xush xewer silerge melumghu; 37 Silerningmu Yehya [peyghember] chomüldürüş chaqiriqini yetküzgendifn tartip, Galiliyeden bashlap pütkül Yehudiye zéminlirida Nasaretlik Eysa toghruluq guwahliqtin — yeni Xudanıng qandaq qilip uni Muqeddes Roh we kück-quğret bilen mesihligenlikı, shuning bilen u hemme yerni kézip, yaxshi emellerni qilip, İblisning ilkide bolghanlarning hemmisini saqaytqanlıqidin xewiringlar bardur. Chünki Xuda uning bilen bille idi. 39 Bizmu uning hem Yehudiylarning zéminida hem Yérusalémda qilghan püttün emellirining guwahchiliri. Ular uni yaghachqa éishi bilenmu öltürdi. 40 Biraq üchinchi künü, Xuda uni qayta tirildürüp namayan qildi. Biraq hemme kishilerge emes, peqet Xuda Özi aldi bilen tallıghan guwahchilar, yeni u ölümdin tirilgendifn kéyin uning bilen hemdastixan bolghan bizlerning arimizda namayan qildi. 42 U bizge xelqqe xush xewer yetküzüshni we özining Xuda teripidin tirikler we ölgelerning soraqchisi qilinip teyinlen'guchi ikenlikini jakarlashni emr qildi. 43 Barlıq peyghemberler uninggha guwahlıq bérividiki, herkim uninggha etiqad qilghan bolsa uning nami arqılıq gunahları kechürüm qilinidu. 44 Pétrus téxi bu sözlerni qiliwatqanda, Muqeddes Roh söz-kalamni anglawatqan hemme kishige chüshti. 45 Pétrus bilen bille kelgen xetnilik bolghan ishen'güçhilearning herbiri Muqeddes Rohning yat elliğikilergimu ata qilinip tökülgelenlikini körüp bek heyran bolushti. 46 Chünki ularning [karamet namelum] tillarda sözliship Xudanı ulughılganlıqını anglidi. Shunga Pétrus: 47 — Mushu kishiler bizge oxshash Muqeddes Rohni qobul qilghuchi bolghan bolsa, kim ularning sugha chomüldürüşni qobul qilishini tosalisun?! — dédi. 48 Shuning bilen u ularning Rebnıng namida chomüldürülüşini buyrudi. Andin ular Pétrusning ular bilen birnechche kün turushini ötündi.

11 Rosullar we pütkül Yehudiyediki bashqa qérindashlar [yat] elliğlerningmu Xudanıng söz-kalamını qobul qilghanlıqını anglidi. 2 Shunga, Pétrus Yérusalémha qaytqanda, xetnilik bolghan [ishen'güçhiler] uni eyibke buyrupsa: 3 — Sen xetne

qilinmighan ademlerning öyide méhman bolup, ular bilen hemdastixan boldung?! — dédi. **4** Biraq Pétrus pütün ishni bashtin-axirighiche ulargha bir-birlep chüshendürüp **5** mundaq dédi: — Yoppa shehiride dua qiliwatqinimda, għayibane körünüşh méni oriwélip, bir alametni körдüm. Keng dastixandek bir nerse töt burjikidin bagħlan'ghan halda asmandin chüshüp, méning yénimda toxtidi. **6** Uningħha köz tip qarisam, ichide herxil töt putluq haywanlar, yawayi haywanatlar, yer bēghirliġħuchilar, asmandiki uchar-qanatlarmu bar iken. **7** Andin: «Ornungdin tur Pétrus, ulardin soyup ye!» dégen bir awazni anglidim. **8** Men: «Yaq Reb, hergiz bolmaydu! Men héchqachan herqandaq napak yaki haram nersini aghzimħa alghan emesmen!» dédim. **9** Biraq manga yene: «Xuda halal dep paklighan nersini sen haram déme!» dégen awaz anglandi. **10** Bu ish üch qétim shundaq tekrarlinip, axir bularning hemmisi asman'gha qaytidin tartip kétildi. **11** Mana del shu chaghda, Qeyseriyed in méni chaqirishqa ewetilgen üch kishi men turghan öyning aldigha keldi. **12** Muqeddes Roh méni héch ikkilenmey ular bilen bille bérishqa buyrudi. Mushu alte qérindashmu men bilen bille bardi. [Qeyseriyege yétip kélip], héliqi ademning öyige kirduq. **13** Bu kishi bizge özining öyide payda bolup turghan bir perishtini qandaq körgenlikini éytti. Perishte uningħha: «sen Yoppagħa adem ewetip, Pétrus depmu atilidighan Simon isimlik bir ademni chaqirtip kel, **14** u sanga séni we pütkül ailengħe nijatliq yetküzdighan bir xewerni éytip bérudu» dégeniken. **15** Men gepni bashlighinimda, Muqeddes Roh xuddi basħta biznig üstimmizge chüshkinidek, ularghimu chüshti. **16** Shu chaghda, Rebning söz-kalamini, yeni: «Yehya kishilerni sugħa chomüldürġen, lékin siler bolsangħar Muqeddes Rohqa chomüldürħiġiġi» dégħiñi ēsimġe aldim. **17** Shunga, eger Xuda emdi mushulargha biz Reb Eysa Mesihke ētqad qilghinimizdin keyin bizżeġ bergen iltipatqa oxshash iltipat ata qilghan bolsa, Xudani tosalghudek men zadi kim idim? **18** Ular bu sözlerni angliġħanda, eyiblesħtin toxtap, Xudagħha medhiye oqup: — Berħeq, Xuda ellergimu hayatliqqa élip baridighan towa qilishni nésip qiliptu! — déyishti. **19** U chaghda, Istipanning ishi bilen ziyankešlikke učrap herqaysi jaylārgha tarqilip ketkenler Fenikiye rayoni, Siprus arili we Antakya sheħiri qatarliq jaylārghiche yétip bérip, bu jaylarda

söz-kalamni peqet Yehudiylargħila yetküzetti. **20** Lékin ulardin Siprus arili we Kurini sheħiridin kelgen beziler Antakya sheħirige bargħanda, Reb Eysaningu xush xewirini Gréklergħi yetküzdi. **21** Rebning qoli ular bilen bille bolup, tolimu nurghun kishiler isħinip towa qilip Rebge bagħlandi. **22** Bu xewer Yérusalémdiki jamaetning quliqiha yétip keldi. Shuning bilen ular Barnabasni Antakyaġħiċċe arilap ötħiħek ewetti. **23** Barnabas yétip bérip, Xudaningu méhir-shepqtini körüp, xushal boldi. U ularning hemmisini jan-dilidin qet'iylik bilen Rebge ching bagħliniħha righbetlendürdi. **24** Chiunki u Muqeddes Rohqa we iman-ishenħek toldurulgha bolup, yaxshi bir adem idu. Shuning bilen zor bir top ademler Rebge qoshuldi. **25** Shuning bilen Barnabas Tarsus sheħirige Saulni izdep bardi. **26** Uni tétip Antakyaġħa élip keldi; shundaq boldiki, ikkiyen jamaet bilen bille saq bir yil yighilip, nurghun ademge telim berdi. Muixlislarning «Xristianlar» dep tunji atilishi Antakyadin bashlandi. **27** U künlerde bezi peyghemberler Yérusalémdin Antakyaġħa chüshüp keldi. **28** Bulardin Agabus isimlik bireylen otturigha chiqip, Rohning wehiyini yetküzüp, qattiq bir aħħarliqning pütkül dunyani basidighanliqini aldin éytти (bu aħħarliq derweġe «Klawdiyus Qeyser» höküm sürgen waqitta yüz berdi). **29** Buning bilen [Antakyađi] muixlislarning herbiri öz qurbigha qarap pul yighip, Yehudiyede turuwaq qan qérindashlarrha yardem bérishni qarar qildi. **30** Ular bu qararni ada qilip, ianini Barnabas we Saulning qoli arqiliq [Yehudiyediki jamaet] aqsaqallirigha yetküzüp berdi.

12 Shu chaghħarda, Hérod padishah jamaettikilerdin bezilirige ziyankešlik qilmaqchi bolup ularġha qol saldi. **2** U Yuhannaningu akisi Yaqupni qilichlap öltürdi. **3** Özining bu qilghan isħining Yehudiylargħa yaqqanliqini körüp, u Pétrus nimu tutqun qildurudi (shu chaghda «pétir nan héyyi» meżgħi idu). **4** Pétrus ni tutqandin keyin, uni zindan'għa tashlap, töt leshker bir guruppa qilin' għan töt qarawwul topiġha tapshurdi. Pasxa héyytin keyin, Hérod uni xalayiġq aldida soraq qilmaqchi idu. **5** Shunga Pétrus zindanda tutup qélini. Lékin jamaet Xudagħha jan-dil bilen uning üchħun dua qilishiatte. **6** Emdi Hérod uni élip chiqip sot qilishning aldin qid kċċi, Pétrus ikki zenjir bilen bagħlaqlaq péti, ikki qarawulning otturisida uxlawatatt; isħikning sirtidimu birneħħe qarawul zindanni közet qiliwatatt. **7** We tuyuqsiz Rebning

bir perishtisi körünüp, bir nur kamérni yorutti. Perishte Pétrusning biqinigha noqup: — Téz tur! — dep oyghatti. Uning qolliridiki zenjir shu haman boshap chüshüp ketti. 8 Perishte uninggha: — Bélingni baghliwal! Keshingnimu kiy! — dédi. Pétrus uning déginini qildi. Andin u: — Chapiningni yépinchaqlap keynindin mang! — dédi. 9 Pétrus uninggha egiship [kamérdin] chiqtı. Biraq u perishtining wasitisi bilen boluwatqan bu ishlarining rastliqini bilmey, belki bir ghayibane körünüş körüptimen, dep oylawatatti. 10 Ular birinchi we ikkinchi közettin ötüp, zindanning sheherge chiqidighan tömür derwazisiga barghanda, derwaza ular üchün özlükidin échilip ketti. Ular chiqip, bir kochidin ötkende, perishte tuyuqsız uning yénidin ketti. 11 Shu chaghda, Pétrus ésigé kélép, öz-özige: «Derweqe emdi Reb Öz perishtisini ewetip, méni Hérodning qolidin we Yehudiy xelqining kütkenlirining hemmisidin qutquzuptu, dep bildim» — dédi. 12 Heqiqiy ewhalni chüshinip yetkende, u Markus depmu atilidighan Yuhannanıg anisi Meryemning öyige bardi. U yerde nurghun kishiler yighilip dua-tilawet qiliwatatti. 13 U derwazining ishikini qaqqanda, Roda isimlik bir dédek awazni anlap chiqtı. 14 U Pétrusning awazini tonup, xushalliqidin ishikni échishqimu ülgürmey yügtürüp kélép, hemmeylen'ge: — Pétrus derwaza aldida turidu! — dep xewer qildi. 15 Lékin ular: — Sarang bolup qaldingħu! — déyishti. Biraq u: — Rast shundaq, dep turuwaldi. Ular: — U uning perishtisi bolsa kérek! — déyishti. 16 Biraq Pétrus derwazini qéqiwerdi. Ular chiqip derwazini échip, uning özini körgende hemmeylen hang-tang bolushti. 17 Pétrus ulargha ün chiqmasliqqa qol ishariti qilip, ulargha Rebning özini zindandin qandaq élip chiqqanlıqını éytip berdi. Andin kényin, u: — Bu xewerni Yaqupqa we qérindashlarga yetküzüp qoyunglar, — dep, özi u yerdin bashqa yerge ketti. 18 Tang atqanda, qarawullar Pétrus zadi néme boldi dep sarisimige chüshti. 19 Hérod uni izdep uning iz-dérikini tapalmighachqa, qarawullarni soraq qilip, ularni ölümge mehkum qilishni buyrudi. Bu ishtin kényin, u Yehudiyeden chüshüp Qeyseriye shehirige bérüp shu yerde turdi. 20 Eslide Hérod [xan] bilen Tur we Zidondikiler arisida qattiq jédel bar idı. Halbuki, Tur we Zidondikiler birliship, Hérodning aldigha keldi. Uning bilen yarishwélish üchün ular aldi bilen xanning Bilastus isimlik shexsiy ghojidarını özlirige yar-yölek bolushqa qayil qilghanidi. Chünki

bu yurttikiler ashliqni xanning ilkidiki jaylardin alatti. 21 Belgilen'gen körüshüsh künide Hérod shahane tonlirini kiyip, soraq textile olturnup, ulargha nutuq sözlidi. 22 Anglighan xelq: — Bu ademning awazi emes, belki bir ilahning awazidur! — dep warqirashti. 23 Shuan Perwerdigarning bir perishtisi xanni urdi; chünki u shan-sherepni Xudagha béghishlimidi. Netijide, u qurtqa yem bolup öldi. 24 Emma Xudanıg söz-kalamı dawamliq berq urup kéngeydi. 25 Barnabas bilen Saul Yérusalémda ianilirini tapshurush xizmitini ada qilghandin kényin, Antakyagha qaytip ketti. Ular Markus depmu atilidighan Yuhannanı bille élip bardi.

13 Antakyadiki jamaet ichide bezi peyghemberler we telim bergüchiler bar idı. Ular Barnabas, «Qara» depmu atilidighan Shiméon, Kurinilik Lukius, Hérod xan bilen bille chong bolghan Manaen we Saullar idı. 2 Ular Rebning ibaditide bolup roza tutuwatqan bir mezgilde, Muqeddes Roh ulargha: — Barnabas bilen Saulni Men ularni qilishqa chaqirghan xizmet üchün Manga ayrip qoyunglar, — dédi. 3 Shuning bilen, ular yene roza tutup dua qilghandin kényin, ikkiylenning üstige qollirini tegküzüp uzitip qoydi. 4 Ular Muqeddes Roh teripidin ewetilgen bolup, Selyukiye shehirige bérüp, u yerdin kémige chiqip Siprus ariligha qarap yolha chiqtı. 5 Salamis shehirige yétip kélép, ular Yehudiyarning sinagoglirida Xudanıg söz-kalamini yetküzüşke bashlidi. Yuhanna ularning yardenchisi idı. 6 Ular pütün aralni arilap chiqip, Pafos shehirige keldi. Ular u yerde Baryeshua isimlik bir kishi bilen uchriship qaldi. U séhirger bolup, saxta peyghember bolghan bir Yehudiy idı. 7 U kishi bu [aralning] rimliq waliysi Sérgiyus Pawlusning hemrahi idı. Waliy uqumushluq bir kishi bolup, Barnabas bilen Saulni chaqirtip, Xudanıg söz-kalamini anglimaqchi boldi. 8 Lékin héliqi séhirger (uning grékche ismi Elimas bolup, «séhirger» dégen menide) ulargha qarshi chiqip, waliyning rayini étiqadın qayturushni urunmaqtı idı. 9 Biraq Muqeddes Rohqa toldurulghan Saul (yene «Pawlus» depmu atilidu) héliqi séhirgerge tikilip qarap 10 uninggha: — Ey, qelbing herxil hiyligerlik we aldamchiliq bilen tolghan Iblisning oghli, hemme heqqaniyliqning düshmin! Perwerdigarning tüz yollirini burmilashni zadi toxtatmamsen?! 11 Emdi Rebning qoli üstüngge chüshti! Közliring kor bolup, bir mezgil künning yoruqını körelmeyen! — dédi. Shuan, bir xil tuman we qaranghuluq

uni basti. U yolni silashturup, kishilerdin ménى qolumdin ýétilenglar, dep iltija qilatti. **12** Yüz bergen ishni körgen waliy Rebning telimige qattiq heyran bolup, Uningha étiqad qildi. **13** Pawlus bilen uning hemrahliri kémige chiqip, Pafostin Pamfilie ölkisidiki Perge shehirige bardi. U yerde Yuhanna ulardin ayrılıp Yérusalémgha qaytti. **14** Pawluslar bolsa Perge shehirdin chiqip, dawamliq ménip Pisidiye rayonidiki Antakya shehirige bérüp, shabat künü sinagogqa kirdi. **15** Tewrat qisimliridin we peyghemberlerning yazmiliridin oqulghandin kényin, sinagogning chongliri ularni chaqirtip: — Qérindashlar, eger xalayiqqa birer nesihet sözunglar bolsa, ýetinglar, — dédi. **16** Pawlus ornidin turup, qol ishiriti qilip, xalayiqqa mundaq dédi: — Ey Israillar we Xudadin qorqqanlar, qulaq sélinglar! **17** Bu Israil xelqining Xudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup yashighan waqtarda ularni ulugh qildi, Özining égiz kötürgen biliği bilen ularni Misirdin qutquzup chiqtı. **18** U chölde ulargha texminen qiriq yil ghemxorluq qildi **19** andin Qanaan zéminidiki yette elni yoqitip, ularning zéminlirini ulargha miras qilip berdi. **20** Bu ishlargha aldi-keyni bolup texminen töt yüz elliq yil ketti. Kéyin, taki Samuil peyghember otturigha chiqqiche, u ulargha batur hakimlarni tiklep berdi. **21** Andin ular bizge bir padishahnı bersiken, dep [Samuil peyghemberdin] tilidi. Shuning bilen Xuda ulargha Binyamin qebilisidin Kish isimlik ademning oghli Saulni tiklep berdi. U qiriq yil höküm sürdi. **22** Biraq [Xuda] Saulni seltenitidin chüshürüp, ulargha Dawutni padishah qilip turghuzup berdi. Xuda uning heqqide guwahliq bérüp: «Könglümdikidek bir ademni, yeni Yessening oghli Dawutniaptim. U Méning toluq irademge emel qilidu», — dédi. **23** Özi wede qilghandek Xuda bu ademning neslidin Israil xelqige bir Qutquzghuchi tiklep berdi — u bolsa Eysanıng özidur! **24** U xelqning otturisigha chiqishtin alwwal, Yehya [peyghember] chiqip, barlıq Israil xelqini towa qilishni [bildüridighan] chomüldürüşni qobul qilinglar, dep jakarlidi. **25** Yehya [peyghember] wezipini tamamlıghanda, xalayiqqa mundaq dégenidi: «Siler ménى kim dep bilisiler? Men siler kütken zat emesmen. Biraq mana, mendin kényin birsi kélédi, men hetta uning ayagh keshlirini ýéshishkimu layiq emesmen!» **26** Ey qérindashlar, İbrahimning jemetining nesilliri we aranglardıki Xudadin qorqqanlar, bu nijatlıqning söz-kalamı

silerge ewetildi! **27** Yérusalémda turuwatqanlar we ularning hakimliri [Eysani] tonumay, uning üstidin gunahkar dep höküm chiqarghini bilen, her shabat künü oqlidighan peyghemberlerning aldin éytqan sözlirini emelge ashurdi. **28** Gerche ular uningdin ölüm jazasigha höküm qilishqa téghishlik birer gunah tapalmighan bolsimu, waliy Pilatustın yenila uni ölümge mehkum qilishni ötündi. **29** Ular [bu] [ishlarnı qılıp] muqeddes yazmilarda uning heqqide aldin pütülgene lerning hemmisini [özliri bilmigen halda] emelge ashurghandin kényin, uning jesitini kréttin chüshürüp, bir qebrige qoydi. **30** Lékin Xuda uni ölümdin tirildürdü! **31** Tirilgendifin kényin, u burun özi bilen Galiliyedin Yérusalémghiche egiship kelgenlerge köp künler ichide [nechche qétim] körünüp turdi. Bu kishiler hazır [Israil] xelqige uning guwahchiliri boluwatidu. **32** Bizmu ata-bowilirimizgha qilin'ghan wedining xush xewirini silerge hazır jakarlaymiz — Xuda Eysani [arimizda] tiklep, bu wedini ularning ewladliri bolghan bizlerge emelge ashurdi. Bu heqte Zeburning ikkinchi kùyide aldin'ala mundaq pütülgén: «Sen Méning Oghlum, Özüm séni bugünki künide tughdurdum». **34** Emdilikte Xudanıng Eysagha chirishni qayta körgüzmey ölümdin tirildüridighanlıqı heqqide u [muqeddes yazmilarda] mundaq aldin éytqan: «Dawutqa wede qilghan méhir-shepqtelerni silerge ata qilimen!» **35** Shunga yene bu heqte yene bir ayette: — «[I Xuda], Séning muqeddes Bolghuchunggha ténining chirishini körgüzmeyen». **36** Chünki Dawut derweqe Xudanıng iradisi boyiche öz dewri üchün xizmet qilip, öz ata-bowilirigha qoshulup ölümde uxpath uning téni chirip ketkenidi. **37** Lékin Xuda ölümdin tirildürgüchi bolsa chirishni héch körmidi. **38** Emdi shunga siler shuni bilishinglar kérekki, i qérindashlar, hazır gunahlardın kechürüm qilinish yoli del shu kishi arqılıq silerge jakarliniwtidu. **39** Musa peyghemberge chüshürülgen Tewrat qanuni bilen siler xalas bolalmaywatqan ishların uningha étiqad qilghuchilar u arqılıq xalas qilinip heqqaniy qilinidu! **40** Shunga, peyghemberler aldin éytqan shu balayı'apet bëshinglarga chüshmesliki üçün éhtiyat qilinglar! — **41** «Qaranglar, i mazaq qilghuchilar, heyranuhes bolup halak bolunglar! Chünki silerning künliringlarda bir ish qilimenki, Uni birsi silerge élan qilsimu siler shu ishqa hergiz ishenmeyiler!» **42** Pawlus bilen Barnabas sinagogdin chiqiwatqanda, jamaet ulargha kelerki shabat künü bu ishlar heqqide yene sözleşni yélindi. **43**

Sinagogtiki jamaet tarqalghanda, nurghun Yehudiylar we Xudadin qorqcan Tewratqa étiqad qilghan Yehudiy emeslermu Pawlus bilen Barnabasqa egeshti. Ikkisi ulargha söz qilip, ularni Xudanining méhir-shepqtide ching turushqa dewet qildi. **44** Kéyinki shabat künü, pütün sheher xelqi dégüdek Xudanining söz-kalamini anglichili kéisilshi. **45** Biraq bundaq top-top ademlerni körgen Yehudiylar hesetke chömüp, Pawlusning sözlirige qarshi tetür gep qilip, uningha töhmet qildi. **46** Emdi Pawlus bilen Barnabas téximu yüreklik halda mundaq dédi: — Xudanining söz-kalamini aldi bilen siler [Yehudiy xelqige] yetküzüsh kérek idi. Lékin siler uni chetke qéqip özünglarni menggülük hayatqa layiq körmigendin keyin, mana biz [silerdin] burulup ellerge yüzlinimiz! (*aiōnios g166*) **47** Chünki Perwerdigar [muqeddes yazmilarda] bizge mundaq buyrughan: — «Men Séni [yat] ellerge nur bolushqa, Yer yüzining chet-yaqilirighiche nijatlıq bolushung üchün Séni atidim». **48** Ellerdikiler bu sözni anglap, xushal bolushup Rebning söz-kalamini ulughlashti; menggülük hayatqa érishishke békütilgenlerning hemmisi étiqad qildi. (*aiōnios g166*) **49** Shundaq qilip, Rebning söz-kalamı pütkül zémin'ha tarqaldi. **50** Biraq Yehudiylar Xudadin qorqcan yuqiri tebiqilik ayallarni hem sheher mötiwerlirini qutritip, Pawlus bilen Barnabasqa ziyankeshlik qilghuzup, ular ikkisini öz yurtliridin qoghlap chiqardi. **51** Emma Pawlus bilen Barnabas ulargha qarap ayaghliridiki topini qéqishturuwétip, Konya shehirige qarap mangdi. **52** [Antakyadiki] muxlislar bolsa xushalliqqa hemde Muqeddes Rohqa tolduruldi.

14 Konya shehiride shundaq boldiki, Pawlus bilen Barnabas Yehudiylarning sinagogiga kirdi, jamaetke shundaq sözlidiki, netijide Yehudiylar we Gréklerdinmu nurghan kishiler étiqad qildi (halbuki, ishenmigen Yehudiylar [yat] elliklerning köngüllirini zeherlep, ularni qérindashlarga qarshi turushqa qutratti). **3** Shunga [Pawlus bilen Barnabas] u yerde xéli uzun turup, Rebge tayinip yüreklik halda [xush xewerni] jakarli; Reb ularning qollirli bilen möjizilik alametler we karametlerni körsitip öz méhir-shepqtining söz-kalamiga guwahlıq berdi. **4** Buning bilen sheher xelqi ikkige bölünüp kétip, beziliri Yehudiylar terepte, beziliri bolsa rosullar terepte turdi. **5** Axirda, bir qisim yat ellikler bilen Yehudiylar arisida (öz bashlıqları bilen birlikte) rosullarni qiyap, chalma-kések qilish qutratquluqi

bash kötürdi. **6** Lékin ular bu ishtin xewer tépip, shu yerdin qéchip Likawunya rayonidiki Listra we Derbe sheherliri hemde etrapcki yurtlarga qarap mangdi. Ular shu yerlerde xush xewerni dawamliq jakarlawerdi. **8** Shu chaghda, Listra shehiride putlirida maghduri yoq, héch méngip baqmighan bir tughma palech olturnatti. **9** Pawlus söz qiliwatqanda, bu adem uningha qulaq sélip olturnatti. Pawlus uningha köz tikip uning saqaytilishigha ishenchi barliqini körüp yétip, **10** yuqiri awaz bilen: — Ornungdin des tur! — dédi. Héliqi adem shuan ornidin des turup méngishqa bashlidi. **11** Lékin Pawlusning bu ishini körgen top-top ademler Likawunya tili bilen: — Ilahlar insan qiyapitige kirip arimizgha chüshüptü! — dep warqiriship ketti. **12** Ular Barnabasni «Ilah Zéus» dep atashti we Pawlusni sözleshte bashlamchi bolghachqa uni «Ilah Hérmis» dep atashti. **13** Sheherning sirtida «Zéus Ilah»ning butxanisi bar idi. Shu [butxanidiki] kahin sheher derwazisigha öküz we gül chembireklerni élip kélip, xelq bilen bille rosullargha atap qurbanlıq qilmaqchi boldi. **14** Lékin rosullar Barnabas bilen Pawlus bu ishni anglap, kiyim-kécheklirini yirtqan halda, köpçilikning arisigha yükürüp kirip, warqirap mundaq dédi: **15** — Xalayıq, bu ishlarni néme dep qiliwatisiler?! Biz silerge oxshash héssiyattiki insanlarımız! Biz silerge bu erzimes nersilerni tashlap, asman-zémin, déngiz-okyan we ulardiki barlıq mexluqlarnı Yaratquchi hayat Xudaghila ibadet qilishinglar kérek dep jakarlawatımız! **16** Burunqi dewrlerde, u herqaysi ellerni öz yollırıda méngishqa yol qoyghan. **17** Shundaq bolsimu, U Özini ispatlaydighan guwahlıqni qaldurmighan emes. Chünki U hemishe silerge shapaet körsitip, yamghurnı öz waqtida ershtin yaghdurup mol hosul ata qilip, ash-tamaq bilen silerni toyghuzup, qelbinglarnı xushallıqqa chömdürüp keldi. **18** Hetta ular bu sözlerni qilghan bolsimu, xalayıqning ulargha atap qurbanlıq qilishini aranla tosuwaldı. **19** Lékin Antakya we Konya sheherliridin bezi Yehudiylar kélip, kishilerni özürligine qayıl qilishi bilen, xelq Pawlusni chalma-kések qildi, andin uni öldi dep qarap, sheher sirtigha sörep achiqip tashliwetti. **20** Lékin muxlislar uning etrapığa olashqanda, Pawlus ornidin turup, sheherge qaytip kirdi. Etisi, u Barnabas bilen bille Derbe shehirige ketti. **21** Emdi ular Derbe shehiride xush xewer jakarlap, nurghun ademlerni [Mesihge] muxlis bolushqa kırğızgendifin keyin, ikkiylen Listra, Konya we

Antakya sheherlirige qaytip bardi. 22 Ular u yerlerde muxlislarning qelblirini kucheytip, ularni etiqadta ching turushqa righbetlendürüp, shundaqla: — Biz Xudaning padishahliqigha kirishte nurghun jamaet qilish we roza tutush arqliq ularni özliri etiqad baghlighan Rebge tapshurdi. 24 Ikkiylen Pisidiye rayonidin ötüp Pamfilije ölkisige keldi. 25 Ular Perge shehiride söz-kalamni yetküzgendifin keyin, Attalya shehirige bardi. 26 Andin u yerdin kémige chiqip, [Suriyediki] Antakyagha qarap ketti. Ular eslide shu yerde özliri hazir tamamlighan bu wezipini ada qilishqa [jamaettikiler teripidin] Xudaning méhri-shepqtigine tapshurulghanidi. 27 Qaytip kelgende, ular jamaetni bir yerge jem qilghanda, ulargha Xudaning özliri arqliq qilghan barliq emellirini, shundaqla Xudaning qandaq qilip ellerge etiqadning bir ishkini achqanliqini sözlep berdi. 28 Ular u yerde muxlislardan bilen bille uzun mezgil turdi.

15 Shu chagharda beziler Yehudiye ölkisidin kélip, [Antakyadiki] qérindashlarga: — Siler Musa [peyghemberge] tapshurulghan yosun boyiche xetne qilinishni qobul qilmisanglar, qutquzulmaysiler! — dep telim bérishke bashlidi. 2 Bu ish toghrisida chong majira chiqqan bolup, Pawlus bilen Barnabas ikkiylen shu kishiler bilen keskin munazire qilishqandin keyin, [qérindashlar] Pawlusni, Barnabasni, shundaqla ularning arisidin birnechcheylenni bu mesile toghrisida rosullar we aqsaqallar bilen körüşhushke Yérusalémgha barsun dep békitgen. 3 Shundaq qilip ular jamaet teripidin yolgha sélinip, sepiride Fenikiye rayoni we Samariye ölkisini bésip ötüp, barghanla yéride ellerningmu towa qilip [étiqad] yoligha kirgenlikini tepsiliy sözlidi. Bu xewer barliq qérindashlarni zor shadliqqa chömgüzdi. 4 Pawluslar Yérusalémgha kelginide, ular jamaettikiler, rosullar we aqsaqallar teripidin qarshi élénip, köpchilikke Xudaning özliri arqliq barliq qilghan emellirini bayan qilip berdi. 5 Lékin Perisiy mezhipidikilerdin etiqad yoligha kirgen beziler ornidin turushup: — Mushu [yat ellikkerni] xetne qilish kérek, shundaqla ulargha Musagha chüshürülgen Tewrat qanunigha emel qilishi kéreklikini jékilesh kérek! — dédi. 6 Shunga rosullar bilen aqsaqallar bu mesilini muzakire qilish üchün jem bolushti. 7 Uzun söhbetlishtin keyin,

Pétrus ornidin turup mundaq dédi: — Qérindashlar, desleptiki künlerde Xudaning ichinglardin méni tallap méning aghzim arqliq xush xewerdiki söz-kalamni yat elliklerge anglitip ularning etiqad qilishida wasite qilishqa békitkenlikidin xewiringlar bar. 8 We insalnarning qelbini bilguchi Xuda Muqeddes Rohni bizge ata qilghinidek, ularghimu ata qildi. 9 Shundaq qilip, Xuda ularni biz bilen héchqandaq perqlendürmey, ularning qelblirini etiqad arqliq pak qildi. 10 [Ehwal mana shundaq iken], emdi siler néme üchün özimiz we ata-bowlirimizmu kötürelmigen bir boyunturuqni muxlislarning boynigha artmaqchi bolup, Xudani sinimaqchi bolisiler?! 11 Emdilikte, biz bolsaq Reb Eysaning méhir-shepqtigine tayinip ulargha oxhash qutquzulmiz, dep ishinimiz. 12 [Bu sözdin keyin], Barnabas bilen Pawlus chiqip, Xuda özliri arqliq yat ellikkerning arisida körsetken barliq möjizilik alametlerni we karametlerni bayan qilip berdi; köpchilik ulargha qulaq sélip sükütte turdi. 13 Ularning sözi tügigenden keyin, Yaqup mundaq dédi: — Qérindashlar, manga qulaq sélinglar! 14 Bayatin Shiméon Xudaning yat ellikkernimu bashtinla shapaet bilen yoqlap, ularning arisidin Öz nami üchün bir xelq chiqiridighanliqini chüshendürüp ötti. 15 Peyghemberlarning éytqanlırimu buninggha uyghun kéli, xuddi [muqeddes yazmilarda] munu sözler pütilgendek: — 16 — «Mushu ishlardin keyin, Men qaytip kélip, Dawutning yiqilghan chédirini yéngibashtin qurup tikleymen, Uning xarabiliklirini qayta bina qilip, eslige keltürimen. 18 Shundaq qilip, jahandiki bashqa insanlarmu, yeni Méning namim bilen atalghan barliq eller Méni izdep tapidu» deydu bu ishlarni emelge Ashurghuchi we shundaqla ularni ezeldin ayan qilip kelgen Perwerdigar!» (aiōn g165) 19 — Shuning üchün xulasem shuki, yat ellikler arisidin towa qilip Xudagha etiqad baghlighanlarga aware-éghirchilik sélip qoymasliqimiz kérek; 20 peqet ulargha: «Butlарgha atilip bulghan'ghan nersilerni yéyishtin, jinsiy buzuqluqtin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridinmu yéyishtin néri bolunglar» dep tapilap, bir parche xet yayayli. 21 Chünki qedimki dewrlerdin tartip her sheherde shabat künide sinagoglarda Musa [peyghember]ning éytqanlıri oqlup, uning körsetmiliri ögitilip kelgen. 22 Shuning bilen rosullar, aqsaqallar, shundaqla Yérusalémdeki pütkül jamaettikiler öz arisidin birnechche ademni tallap, ularni Pawlus we Barnabas

bilen bille Antakyagha ewetishni layiq kördi. Eslide qérindashlar ichide bashlamchi bolghan Yehuda (Barsabas depmu atilidu) bilen Silaslar buningha tallandi. **23** Xet bolsa ulargha tapshuruldi, uningda mundaq yézilghanidi: — «I Antakya, Suriye we Kilikiyede turuwatqan yat ellik qérindashlar, — [Yérusalémdiki] qérindashliringlardin, rosullar bilen aqsaqallardin silerge salam! **24** Arimizdin bezi kishiler chiqip yéninglarga bérüp, sözliri bilen silerni biaramliqqa sélip könglünglarni parakende qilip qoyghanlıqını anglıduq. Lékin biz ulargha héchqandaq söz-emr qilmiduq. **25** Shu sewebtin, biz bu ishta oylirimiz bir yerdin chiqqandin keyin, arimizdin tallan'ghan birnechcheylemni söyümlük Barnabas we Pawlusimiz bilen bille yéninglarga ewetishni qarar qıldıq. **26** Bu ikkiylen Rebbimiz Eysa Mesihning nami üchün hayatini xeterge tewekkül qilghan kishilerdurdur. **27** Shunga biz Yehuda bilen Silasni yazghanlimizni silerge öz aghzi bilenmu sözlep bersun dep, yéninglarga ewettuq. **28** Gepning poskallisiga kelsek, Muqeddes Rohqa, shundaqla bizlerimu shu layiq körün'genki, töwendiki zörür bolghan ishlardin sirt, silerge héchqandaq bashqa ishni yükliceslikimiz kérek: **29** — Butlarga atalghan nersilerdin, qanni we boghup soyulghan haywanlarning göshliridin yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin néri bolush — siler mushu birnechche ishtin saqlansanglar, yaxshi qilghan bolisiler. Aman-xatirjem bolunglar!» **30** Shundaq qilip, ular [qérindashlar] teripidin yolgha sélinip, Antakyagha bardi. U yerde pütün jamaettikilerni yighip, xetni ulargha tapshurdi. **31** Ular xetni oqup, uningdin bolghan righbet-tesellidin zor shadlandi. **32** Yehuda we Silaslar özlirimu peyghemberlerdin bolup, qérindashlarni nurghun söz-nesihetler bilen righbetlendürüp, ularni quwwetlendürdi. **33** [Yehuda we Silaslar] u yerde bir mezgilni ötküzungendin keyin, Antakyadiki qérindashlarning sepirige amanlıq tiligen halda uzitishi bilen, ular özlirini ewetken [Yérusalémdikilarning] qéshigha qaytti. **34** Lékin Pawlus we Barnabas Antakyada qélip, bashqa nurghun qérindashlarning hemkarliqida telim bérüp Rebning söz-kalamidiki xush xewirini jakarlap turdi. **35** Lékin yene birnechche künlerdin keyin Pawlus Barnabasqa: Biz burun Rebning söz-kalamini yetküzgen hemme sheher-yézilargha bérüp, qérindashlarning yénigha bérüp, halini sorap kéleyli, — dédi. **37** Barnabas bolsa Yuhanna (Markusmu déyilidu)ni bille élip

barmaqchi bolghanidi. **38** Biraq Pawlus aldinqi qétim Pamfiliye ölkiside ulardin ayrılip ketken, Rebning xizmitide ular bilen bille [dawamliq] seper qilmighan Markusni yene élip bérishni aqilanilik emes dep qaridi. **39** Shuning bilen ikkiylen otturisida bek keskin ixtilap bolup, axir bérüp ular bir-biridin ayrılip kétishti. Barnabas Markusni élip, kémige olturnup Siprus ariligha ketti. **40** Pawlus bolsa Silasni tallidi; qérindashlarning ikkiyleni Xudanıng shapaitige amanet qilishi bilen u ikkisi yolgha chiqti. **41** U emdi Suriye we Kilikiye ölkilirini arilap ötüp, [herqaysi jaylarda] jamaetlerni quwwetlendürdi.

16 Andin u Derbe we Listra sheherlirigimu bardı.

Mana, shu yerde étiqadchi Yehudiy bir ayalning oghli, Timotiy isimlik bir muxlis bar idi. Uning atisi bolsa grék idi. **2** Listra we Konya sheherliridiki qérindashlarning hemmisi uning toghruluq yaxshi guwahliq béretti. **3** Pawlus uni özi bilen bille élip mangmaqchi boldi. Biraq bu yerdiki Yehudiy larning hemmisi [Timotiyning] atisining grék ikenlikini bilgechke, Pawlus uni élip xetne qildurdi. **4** Ular sheher-yézilardin ötkech, Yérusalémdiki rosullar bilen aqsaqallar [yat ellerge] békitken belgilimilerni ularning riaye qilishi üchün tapshurdi. **5** Shundaq qilip, jamaetler étiqadta kucheytilip, sanlırimu kündin-kün'ge köpeydi. **6** Muqeddes Roh ularning Asiya ölkiside söz-kalamni jakarlishigha yol qoymighan bolup, Pawluslar emdi Frigiye we Galatiya rayonliridin ötüp, **7** Misiye rayonigha kelgendifin keyin, Bitiniye ölkisige kirmekchi boldi. Biraq Eysanıng Rohi ulargha bundaq qilishiqimu yol qoymidi. **8** Shuning bilen ular Misiyedin ötüp, déngiz boyidiki Troas shehirige chüshti. **9** Shu kuni kechte, Pawlusqa bir ghayibane körünüş körünüp, Makédoniyelik bir kishi uning aldida öre turup: — [Déngizdin] ötüp, Makédoniyege kélip, bizge yarden bergeysem! — dep ötündi. **10** U bu körünüşni körgendifin keyin, Reb bizni jezmen u kishilarning qéshigha bérüp, ulargha xush xewer jakarlashqa chaqirghan, dégen xulasige kélip, derhal Makédoniyege bérishqa teyyarlanduq. **11** Biz kémige chiqip, Troastin yolgha chiqip, Samodrak ariligha qarap yol alduq we etisi [Makédoniyediki] Néapolis shehirige yétip barduq. **12** U yerdin Makédoniyening shu rayonidiki Filippi dégen muhim shehirige öttuq. Bumu Rimdiki bir mustemlike sheher idi. Biz bu yerde birnechche kün turduq. **13** Shabat kuni, [sheher] derwazisidin chiqip derya sahilige barduq; chünki

biz u yerde dua-tilawet qilidighan bir jay bar dep oyliduq; derweqe shundaq boldi. Biz olturup, u yerge yighilghan ayallargha sözleshke bashliduq. **14** Ularning ichide sösün rest sodisi qilidighan, Tiyatira shehirilirk, Xudadin qorqidighan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Reb uning qelbini Pawlusning éytqanlirini qobul qilishqa achi. **15** U ailisidikiler bilen chömüldürülgan bolup bizdin ötünüp: — Eger siler ménî [heqiqeten] Rebge étiqad qilghuchi dep bilsengler, ménîng öyümge bérîp turunglar! — dep ching turup bizni maqullatti. **16** Bir küni biz shu dua qilidighan jaygha kétip barghinimizda, bir dédek bizge yoluqtı; bu qizgha pal salghuchi bir jin chaplishiwalghanidi; dédek xojayinlirigha pal sélish yoli bilen nурghun payda tépîp bergenidi. **17** U yol boyi Pawlus we bizge egiship: — Bu kishiler Hemmidin aliy Xudaning qulliri, ular silerge nijatlıq bir yolini jakarlaydu! — dep warqirap mangdi. **18** U uda köp künler shundaq warqiridi. Bu ish Pawlusning qelbini azablap, u qizgha burulup, jin'gha: — Eysa Mesihning nami bilen buyruymenki, uningdin chiq! — déyishigila, jin shuan chiqip ketti. **19** Dédekning xojayinliri uningga baghlighan pul tépish ümidining yoqqa chiqqanlıqını körüp, Pawlus bilen Silasqa qol sélip, ularni bazar meydanığa sörep, hökümdarlarning aldigha élip bardi. **20** Ular ikkiyenni soraqchi emeldarlarlarning aldigha chiqirip: — Bu ademler Yehudiyalar bolup, shehirimizni qalaymîqanlashturuwtmekte. **21** Biz bolsaq rimliqlarmız, ular qanunimizgha xilap bolghan we qobul qilishqa yaki yürgüzüşke bolmaydighan qaide-yosunlarni terghib qiliwatidu! — dep shikayet qildi. **22** Toplan'ghan xalayiqmu ulargha hujum qilishqa qozghaldi; soraqchi emeldarlar ularning kiyimlirini yirtip yalingachlap, kaltek bilen dumbilashqa emr chüshürdi. **23** Ikkiyenni kaltek bilen köp dumbilighandın kényin, ularni zindan'gha tashlidi we shundaqla gundipayni qattiq közitishke buyrudi. **24** U buyruqni tapshuruwélish bilen ularni zindanning ichkirdiki kamérgha solap, putlirigha ishkel saldi. **25** Tün yérimda, Pawlus bilen Silas dua qilip, Xudagha medhiye küylirini étyiwatatti. Bashqa mehbuslar bolsa qulaq sélip anglawatatti. **26** Tuyuqsız qattiq yer tewresh yüz berdi; zindanning ullirimu tewrinip ketti we zindanning hemme ishikliri shuan échilip, herbir mehbusning kishenlirimu chüshüp ketti. **27** Gundipay uyqudin oyghinip, zindanning ishiklirining ochuq turghanlıqını körüp, mehbuslar

quéchip kétiptu dep oylap, qilichini sughurup élip, özini öltürüwalmaqchi boldi. **28** Lékin Pawlus qattiq awazda: — Özüngé zerer yetküzme, hemmimiz bar! — dep warqiridi. **29** Gundipay: Chiraghlar keltürüngler dep towlap ichkirige étilip kirip, titrigen halda Pawlus bilen Silasning ayighigha yiqlidi. **30** Andin ularni tashqirigha élip chiqip: — Qutquzulushum üçün néme qilishim kérek? — dep soridi. **31** Reb Eysagha étiqad qilghin, we shundaq qilsang, özüng hem ailengdikilermu qutquzulidu! — dédi ular. **32** Shuning bilen, ikkiylen uningga we uning barlıq ailisidikilerge Rebning söz-kalamını yetküzdi. **33** Kéche shu saetning özidila [gundipay] ularni bashlap chiqip, yarılırını yuyup tazilidi; andin u derhal ailisidikiler bilen chömüldürüşni qobul qildi; **34** ikkiyenni öz öyige bashlap kélip, ularning aldigha dastixan saldi. U püktül ailisidikiler bilen Xudagha étiqad qilghanlıqtni zor shadlandı. **35** Etisi etigende, soraqchi emeldarlar yasawullarni zindan'gha ewetip: — U ikkiyenni qoyuwétinglar! — dep buyrudi. **36** Gundipay Pawlusqa bu sözni yetküzüp: — Soraqchi emeldarlar ikkinglarnı qoyuwétilish yarlıqını chüshürdi. Siler emdi zindandin chiqip, tinch-aman yoluñlarga chiqinglar, — dédi. **37** Biraq Pawlus yasawullargha: — Biz Rim puqlarlı bolsaqmu, emeldarlar bizni soraq qilmayla xalayiqning aldiça kaltek bilen dumbalap, zindan'gha tashlidi. Emdi ular hazır bizni yoshorunche qoghlamaqchimu? Yaq, bundaq qilsa bolmaydu! Emeldarlar özürlü kélip bizni chiqarsun! — dédi. **38** Yasawullar bu sözlerni soraqchi emeldarlarlarga yetküzdi. Ular ikkiylenning Rim puqrasi ikenlikini anglap qorqup ketti; **39** ularning könglini élishqa [zindan'gha] bérîp, ularni zindandin élip chiqqandın kényin, sheherdin chiqip kétishni qayta-qayta ötündi. **40** İkkiylen zindandin chiqishi bilen Lidyaning öyige bardi; andin u yerde qérindashlıri bilen körüşüp, ularni righbetlendürgendin kényin, yolha chiqip ketti.

17 Ular sepirini dawam qilip Amfipolis we Apolloniya sheherliridin ötüp, Tésalonika shehirige keldi. U yerde Yehudiyarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiche ularning arisigha kirip, uda üch shabat küni u yerde jem bolghanlar bilen muqeddes yazmilarnı sherhlep munaziriliship, **3** ulargha Mesihning azab-oqubetler tartqandın kényin ölümdin tililishi muqerrer dep chüshendürdi hem ispatlidi we: — Men silerge jakarlıghan mushu Eysa del Mesihning Özi shu! — dédi. **4** [Yehudiyarning]

ichidin beziler qayil bolup ishinip, Pawlus bilen Silasqa qoshuldi; shundaqla Xudadin qorqidighan Gréklerdin zor bir top ademler we az bolmighan yuqiri tebiqidiki grék ayallarmu shundaq ishendi. **5** Biraq Yehudiylar buningha heset qilip, birnechche qebih ademlerni yighip, bir top kishilerni toplap, sheherni astin-üstün qiliwetti. Yehudiylar Pawlus bilen Silasni sheher xelq [kéngeshmisige] tapshurup bérish üçhün ularni tutush meqsitide Yason isimlik birsining öyige basturup bardi. **6** Lékin ular ikkiylenne tapalmay ular Yason we bashqa birnechche qérishdashni sheher emeldarlirining aldigha tartip apirip: — Jahanni astin-üstün qiliwetken ashu ademler mushu yergimu yétip keldi; **7** Yason ularni öyide qobul qildi. Ular Eysa isimlik bashqa bir padishah bar dep jakarlap, Qeyserning permanlirigha qarshi chiqiwatidu! — dep chuqan sélishti. **8** Ular bu sözler bilen xalayiqni we sheher emeldarlirini dekke-dükkige sélip qoydi. **9** Emeldarlar Yason we bashqa tutup kélin'genlerdin kapalet puli alghandin kényin, ularni qoyuwetti. **10** Qérindashlar hayal bolmay Pawlus bilen Silasni shu künü kéchide Bériya shehirige ewetiwetti. Ular u yerge yétip barghanda, Yehudiylarning sinagogiga kirdi. **11** U yerdiki [sinagogdikiler] Tésalonikadikilerge qarighanda ésil xisletlik bolup, söz-kalamni qiziqip angli we ularning éytqanlirining toghra yaki xataliqini éniqalap bilish üçhün, herküni muqeddes yazmilarни qétirqinip izlendi. **12** Netijide, ulardin nurghun Yehudiylar, ésilzade grék ayallardin bir qismi we shundaqla xéli köp grék erler étiqad qildi. **13** Lékin Tésalonikadiki Yehudiylar Xudanıng söz-kalamining Pawlus arqılıq Bériyadımu jakarliniwatqinini anglap, u yergimu bérüp topilang kötürmekchi bolup, ammini quttratti. **14** Shuning bilen qérindashlar Pawlusni derhal déngiz boyigha ewetiwetti. Silas bilen Timotiy bolsa Bériyada qaldi. **15** Pawlusni uzitip mangghanlar uni Afina shehirigiche élip bardı. Andin ular Pawlusning: — «Siler Silas bilen Timotiyha mumkinqeder méning yénimgha tézraq kelsun dep yetküüp qoyunqlar» dégen tapshuruqını élip, [Bériyaghı] qaytip keldi. **16** Pawlus Afina shehiride Silas bilen Timotiyini kütüp turghanda, pütkül sheherdikilerning butpereslikke bérilip ketkenlikini körüp, rohi qattiq azablandı. **17** Shunga u sinagogda Yehudiylar we Xudadin qorqidighanlar bilen hem shuningdek herküni bazarda uchrigghanla kishiler bilen munazirilishetti. **18** «Épikurlar» we «Stoiklar» dep atalghan bezi

peylasoplar mu uning bilen munazirilishishke bashlidi. Ulardin beziler: — Bu bilermen pochi néme dep jöylüwatidu? — déyishti. Yene beziler Pawlusning Eysa we ademlerning ölümdin tirildürülidighanlıqi heqqidiki xush xewerni jakarlıghanlıqidin: — U yat ilahlarning terghibatchisi oxshaydu! — déyishti. **19** Shunga, ular Pawlusni élip «Aréopagus» dégen [kéngesh] meydanigha apirip: — Sen tarqitiwatqan yéngi telimingning néme ikenlikini bizmu bilsek qandaq? **20** Chünki sen bezi gheyrı ishlarnı qulıqımızgha yetküütwatisen, biz ularning menisi zadi néme ikenlikini bilgümüz bar, — déyishti **21** (emdi Afinalıqlar we u yerde turuwatqan chet'elliklerning hemmisi waqtini birer yéngiliqni yetküütü yaki anglashtın bashqa ishqa serp qilmaytti). **22** Shunga Pawlus Aréopagus meydanining otturisigha chiqıp mundaq dédi: Ey Afina xelqi! Silerning her jehettin jin-ilahlarqha choqunushqa qattaq bérilgenliklarnı kördüm. **23** Chünki hemme yerni arılap, silerning tawapgahliringlarnı közdin kechürginimde, üstige «Namelum bir Xudagha atalghan» dep pütlügen bégishlimisi bar yene bir qurban'gahni kördüm. Emdi men siler tonumay turup ibadet qiliwatqan shu [Xudani] mana hazır silerge tonushturup jakarlay. **24** Pütkül alemni we uningdiki barlıq mewjudatlarnı yaratqan Xuda asman-zémimining Igisi bolup, insanlarning qoli bilen yasalghan ibadetxanılarda turmaydu, **25** yaki birer nersige hajiti chüshkendek insanlarning qollırining ejrige mohtaj emestur, chünki U Özi hemme janiwargha hayatlıq, nepes, shundaqla [éhtiyajlıq bolghan] hemme nersini ata qılıdu. **26** U birla ademdin insaniyettiki barlıq milletlerni barlıqqa keltürdi, ularni pütün yer yüzige orunlashturup, ulargha xas bolghan peyt-pesiller hemde turidighan jaylirining pasillirini aldin belgilep berdi. **27** Bularning meqsiti «İnsanlar méri izdisun, belkim silashturup tapsun» dégenliktur. Emeliyette, u héchqaysimizdin yiraq emes. **28** Chünki biz Uningda yashaymız, heriket qılımız we Uningda wujudımız bardur; aranglardıki bezi shairlar éytqinidek: «Biz Uning neslidurmız!». **29** Shunga, Xudanıng nesli bolghachqa, biz Tengri Bolghuchini altun-kümüş yaki tashtın yasalghan, hünerwenning mahariti we tesewwuri bilen oyulghan birer nersige oxshaydu, dep oylimaslıqımız kerek. **30** Shunga Xuda burunqı zamanlardıkilerning shundaq ghepletlik waqtılını neziridin saqıt qilghını bilen, lékin bugünkü künde U

hemmila yerde pütün insanlarni gunahlirigha towa qilishqa emr qilmaqta! **31** Chünki U Özi tikligen insan arqliq pütkül dunyani heqqaniyliq bilen soraq qilidighan bir künini belgilidi; U uni ölümdin tirildürgenliki bilen bu ishning muqerrer ikenlikige ispat bergenidi. **32** [Pawlusning] «ölgenlerning tirilishi» heqqide éytqanlirini anglighanda beziler uni mesxire qilishqa bashlidi. Yene beziler: — Bu ish heqqide sendin yene anglayli, — dédi. **33** Buning bilen, Pawlus meydandin chiqip ketti. **34** Biraq beziler uningha qoshulup, étiqad qildi. Bularning ichide «Aréopagus» kéngeshme hey'etliridin biri bolghan Diyonisiyus we Damaris isimlik bir ayal, shuningdek bashqa birqanche kishimu bar idi.

18 Bu ishlardin kéyin, Pawlus Afina shehiridin ayrılip Korint shehirige bardi. **2** U u yerde Pontus ölkiside tughulghan Akwila isimlik bir Yehudiyl bilen uning ayali Priskillani uchrattti. Ular [Rim] [impératori] Klawdiyusning barliq Yehudiylar Rim shehiridin chiqip kétishi kérek, dégen yarliqi seweblik yéqinda Italiyedin kelgenidi. Pawlus ular bilen tonushup, **3** ular bilen kesipdash bolghachqa, bille turup ishlidi (chünki ular chédirciliq bilen shughullinatti). **4** Herbir shabat künide u Yehudiylarning sinagogiga kirip, Yehudiylar we gréklar bilen munaziriliship ularni [Xudaning söz-kalamigha] qayil qilishqa tirishatti. **5** Biraq Silas bilen Timotiy Makédoniyed in kelgendifin kéyin, Pawlus söz-kalamni yetküzüshke aldiridi, jan köydürüp Yehudiylarha: — Eysa — Mesihning Özidur, dep guwahlıq berdi. **6** Lékin, ular uningha qarshi chiqip uni haqaretlidi. Buning bilen Pawlus péshini qéqip, ularha: — Öz qéninglar öz beshinglarga chüshsun! Men buningha jawabkar emesmen! Bügündin bashlap, men [silerdin burulup] yat elliğerde barimen, — dédi. **7** Buning bilen Pawlus ulardin ayrılip, Titiyus Yustus isimlik, Xudadin qorqidighan bir kishining öyige bérüp turdi. Uning öyi sinagogning yénida idi. **8** Emdi sinagogning chongi Krispus pütün ailişidikiler bilen Rebge étiqad qildi. Nurghun Korintliqlar mu bu xewerni anglap, étiqad qilip chomüldürüşni qobul qildi. **9** Reb kéchide Pawlusqa bir ghayibane körüňüsh arqliq wehiy yetküzüp uningha: — Qorqma, süküt qilmay sözle, **10** chünki Men sen bilen bille. Héchkim sanga qol sélip zerer yetküzmeydu, chünki Méning bu sheherde nurghun kishilirim bar, — dédi. **11** Shuning bilen Pawlus u yerde bir yil alte ay turup,

u yerdiki kishiler arisida Xudaning söz-kalamini ögetti. **12** Emma Galliyo Axaya ölkisining waliysi bolghan waqtida, Yehudiylar birliship Pawlusni tutup Galliyoning «soraq texti»ning aldigha apirip, uning üstidin: Bu adem kishilerni qanun'gha xilap halda Xudagha ibadet qilishqa qayil qiliwatidu! — dep shikayet qildi. **14** Pawlus aghzini achay dep turushigha, waliy Galliyo Yehudiylarha: — Derweqe, i Yehudiylar, bu shikayitinglar birer naheqlıq yaki éghir jinayet toghrisida bolghan bolsa, sewrchanliq bilen silerge qulaq salsam orunluq bolatti. **15** Biraq bu ish [peqet] bezi nam-isimlar, sözler we özünglarning [Tewrat] qanuninglar üstide talash-tartishlarga chétishliq iken, uni özünglar bir terep qilinglar! Men bundaq ishlarga soraqchi bolmaymen! — dédi. **16** Shuning bilen u ularni soraq texti aldidin heydep chiqardi. **17** Kalayıq sinagogning chongi Sosténisni tutuwélip, soraq textining aldida qattiq urghili turdi. Biraq [waliy] Galliyo bu ishlarning héchqaysisigha qilche pisent qilmidi. **18** Pawlus Korint shehiride yene köp künlni ötküzgendifin kéyin, qérindashlar bilen xoshliship, Priskilla we Akwilalarning hemrahliqida kémige olturup, Suriyege qarap ketti. [Yolgha chiqishtin ilgiri] u Kenqriya shehiride Xudagha ichken bir qesimidin chachlirini chüshürüwetkenidi. **19** Ular Efesus shehirige barghandin kéyin, u Priskilla we Akwilani qaldurup qoyup özi [shu yerdiki] sinagogqa kirip, Yehudiylar bilen munazirileshti. **20** Ular uni uzunraq turushqa telep qiliwidi, u qoshulmay, **21** «Men qandaqla bolmisun kéler héytni Yérusalémnda ötküzimen; andin Xuda buyrusa, silerning yéninglarga yene kélimen», — dep ular bilen xoshliship, Efesustin kéme bilen yolgha chiqti. **22** U Qeyseriye shehiride kémidin chüshüp, [Yérusalémgha] chiqip jamaet bilen hal sorashqandin kéyin, Antakya shehirige chüshüp ketti. **23** Antakyada bir mezgil turghandin kéyin, u yene yolgha chiqip Galatiya we Frigie yurtlirini bir-birlep arilap, barghanla yéride barliq muxislarning étiqadini quwwetlidi. **24** Bu arida, Iskenderiye shehiride tughulghan Apollos isimlik bir Yehudi Efesus shehirige keldi. U natiq adem bolup, muqeddes yazmilardin xélila chongqur sawati bar adem idi. **25** U Rebning yoli toghruluq telim alghan bolup, otluq roh bilen Eysa heqqide eynen sözlep telim béretti. Biraq uning xewiri peqet Yehya [peyghember]ning yürgüzgen chomüldürüşi bilen cheklinetti. **26** U sinagogda

yüreklik sözleshke bashlidi. Uni anglighan Priskilla bilen Akwila uni öyige élip béríp, uningha Xudanıng yolını téximu tepsiły chüshendürdi. 27 Kéyin, Apollos Axaya ölkisige barmaqchi bolghanda, [Efesusluq] qérindashlar [Axayadiki] muxlislargha xet yézip, ulardin Apollosni qarshi élishni bekmu telep qıldı. U shu yerge béríp, Xudanıng méhir-shepqitı arqılıq étiqad qilghanlargha qoshulup, ulargha zor yarde mede boldi. 28 Chünki u xelq-alem aldida Yehudiylar bilen munaziriliship, ulargha küchlük reddiye béríp, muqeddes yazmilarını sherhlishi bilen Mesihning Eysa ikenlikini ispatlap berdi.

19 Apollos Korint shehirdiki waqtida, Pawlus seper qılıp, ichki quruqluq arqılıq Efesus shehirigine keldi. U yerde bezi muxlislar bilen uchriship, 2 ulardin: — Siler étiqad qilghininglarda, Muqeddes Roh silerge ata qilin'ghanmu? — dep soridi. — Yaq, biz hetta Muqeddes Roh bar dégenni zadi anglimaptikenmiz, — dep jawab berdi ular. 3 Pawlus yene: — Undaqa, siler qandaq chömüldürülüshte chömüldürülgensiler? — dep soridi. — Biz Yehya [peyghember] yetküzgen chömüldürülüşni qobul qıldıq, — dédi ular. 4 Pawlus: — Yehya [peyghember] xelqqe yetküzgen chömüldürülüş bolsa gunahlargha towa qilishni bildürídighan chömüldürülüş bolup, ulargha özidin kényin kelgüchige, yeni Eysagha étiqad qilish kéreklikini tapilighanidi, — dédi. 5 Ular buni anglap, Reb Eysanıng namida chömüldürülüşni qobul qıldı. 6 Pawlus qolını ularning üstige tegküzip turushi bilen, Muqeddes Roh ulargha chüshti. Buning bilen ular namelum tillarda sözleshke hem peyghemberlerche wehiy-bésharetlerni yetküzüşke bashlidi. 7 Ular texminen on ikki erkek kishi idi. 8 Pawlus üch ay dawamida [Efesus shehirdiki] sinagogqa kirip, yüreklik bilen söz qılıp, ular bilen Xudanıng padishahlıqıdiki ishlar toghrisida munaziriliship qayıl qilishqa tirishti. 9 Lékin beziliri jahilliq qılıp ishinishni ret qılıp, xalayıq aldida [Rebning] yolığa haqaret keltürgende, Pawlus ulardin chiqip, muxlislarnımy ayrip chiqtı. U herküni Tirannus isimlik ademning léksiyixanısa munazire-muzakire ötküzdi. 10 Bu ish ikki yıl dawamlashti. Netijide, Asiya ölkisidiki pütün xelq, Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmeylen Rebning söz-kalamını anglidi. 11 Xuda Pawlusning qollırı arqılıq karamet möjizilerni yarattı. 12 Kishiler hetta qol yaghlıq we pertuqlarnı Pawlusning téníge tegküzip, andin késellerning yénigha apırıp, ularning

üstige yapatti. Netijide, késeller saqiyip, yaman rohlar ulardin chiqip kétetti. 13 Lékin shu etrapta yürídighan, «jinkesh» Yehudiyların bezilirim Reb Eysanıng namini ishlitip baqqusı kélip, jin chaplashqanlar üstide turup jinlарgha: «Pawlus jakarlawatqan Eysanıng namidin sanga qattıq buyruq bérímen!» deydiğhan boldi. 14 Bu ishni qılıdighanlarning arısida Skéwa isimlik bir Yehudiy bash kahinning yette oghlimu bar idi. 15 Lékin [ular qoghliwetmekchi bolghan] yaman Roh ulargha jawaben: — Eysani tonuyamen, Pawlustin xewirim bar, biraq özüngler kim bolisiler? — déwidı, 16 yaman Roh chaplishiwalghan kishi ulargha étilip chiqip, ularni urup shama qılıp, ularning üstidin ghalib keldi. Ular yalingach we yarilan'ghan halda öydin qéchip chiqip ketti. 17 Bu ish Efesus shehiride turuwatqan barlıq Yehudiylar we Gréklerimu melum bolup, qorqunch hemmisini bastı we Reb Eysanıng nami ulughlandı. 18 Netijide, nurghun étiqadchilar burunqı qilghanlırını iqrar qılıp, aldığa chiqtı. 19 Séhirgerlik qilghanlardın nurghun ademler özlerining séhirgerlik kitab-palnamilirini ekeliip [bir yerge döwilep], köpçilikning aldida köydürushti. Bu kitablarning qimmiti jemiy ellik ming kümüş tenggige yétetti. 20 Shundaq qılıp, Rebning söz-kalamı kückge ige bolup, berq urup üstünlükke ötti. 21 Bu ishlar yüz bergendin kényin, Pawlus könglide, Makédoniye we Axaya ölkisidin ötüp Yérusalémgha bérishqa niyet baghlidi. U: — U yerge barghandıñ kényin, Rim shehirini körüp kélishim kérek, — dédi. 22 Shuning bilen, u özige yarde mede boluwatqanlardın Timotiy bilen Érastus ikkiyenni Makédoniyege ewetiwétip, özi yene bir mezgil Asiya ölkiside turdi. 23 Del shu chaghda, [Efesus shehirdede] [Rebning] yoli togruluq éghir malimachılıq kötürüldi. 24 Ayal ilah Artémisni suretlep kümüş tekcheheykellerni yasighuchi Dimitriy isimlik bir zerger bar idi. Uning bu ishi hünerwenlerge köp payda tapquzattı. 25 Dimitriy hünerwenlerni we shuningha oxshash ishlar bilen shughulliniwatqan bashqa ustilarnı yığıp, ulargha: — Buraderler, bizning güllinishimizning bu ish bilen baghlıq ikenlikini bilisiler; 26 hazır héliqi Pawlusning néme ishlarnı qılıp yürgenlikini anglighan hem körgen bolushunglar kérek. U: «Qol bilen yasiwalghan nersiler ilahlar emes» déyish bilen, peqet Efesusta emes, belki pütkül Asiya ölkiside dégüdekkür nürgunlighan kishilerini qayıl qılıp, azdurup burawatidu. 27 Emdi hazır bizning bu sodimizgha

betnam chaplash xewpi bolupla qalmay, belki büyük ayal ilah Artémisning butxanisimu erzimes dep qarilip, hetta Asiya ölkisi we pütkül jahan ibadet qılıdighan [bu ayal ilahimizning] shan-sheripimu yoqilish xewpige duch kéliyatidu! — dédi. **28** Bu sözlerni anglighan köpçilik ghezepke chomüp, qayta-qayta: — Efesusuqlarning Artémisimiz büyuktur! — dep chuqan kötürushke bashlidi. **29** Buning bilen pütkül sheher malimatang bolup ketti. Xalayiq Pawlusning seperdashliridin Makédoniyelik Gayus we Aristarxuslarni tutup sorep, sérk meydanigha tengla yopurulup mangdi. **30** Pawlus xalayiq arisigha kirmekchi bolghanidi, lékin muxlislar uning kirishige yol qoymidi. **31** Hetta Pawlusning dostliri bolghan ölke emeldarlıridin bészirimu uninggha xewer yetküzüp, uni sérk meydanigha bérishqa tewekkül qilmasliqqa jékilidi. **32** Emdi beziler buni dep warqirisa, beziler uni dep warqiriship, pütün sorun warang-churunggha toldi; kishilerning köpinchisi özlirining némige yighilghanliqinimu bilmeytti. **33** Yehudiyalar Iskender isimlik ademni aldigha ittipir chiqiriwidi, köpçilik uni aldigha turghuzdi. Iskender köpçilikke qol ishariti qilip, [Yehudiyarni] aqlimaqchi boldi. **34** Biraq köpçilik uning Yehudiy ikenlikini bilip qélip, hemmisi tengla: — Efesusuqlarning Artémisimiz büyuktur! — dep ikki saetche chuqan kötüüp turushti. **35** Axırda, sheherning bash mirzisi xalayiqni tinchlandurup mundaq dédi: — Ey Efesusuqlar! Biz Efesusuqlarning shehirining büyük Artémisning butxanisining we uning asmandin chüshken süritining qoghdighuchisi ikenlikini bilmeydighan kim bar! **36** Bu ishlarni inkar qilalmighaniken, özünglarni bésiwélishinglar, bashbashtaqlıq qilmasliqngar kerek. **37** Chünki siler bu kishilerni bu yerge [soraqqa tartishqa] élip keldinglar; lékin ular ya butxanilarni bulghuchilar ya bizning ayal ilahimizgha kupurluq qilghuchilardin emes. **38** Eger Dimitriy we uningha qoshulghan hünerwenlerning melum bir kishining üstdidin shikayiti bolsa, soraqxanilar ochuq turmaqta we soraqchi waliylarmu bar. Ular shu yerlerde bir-biri bilen dewalashsun; **39** we bashqa birer mesililiringlar bolsa, resmiy sorunda bir terep qilinishi lazim. **40** Biz emdi yene bütigüni weqeni topilang dep erz qilinish xewpide turuwatimiz; chünki bu malimanchiqning héch sewebi körsitilmigechke, hésabinimu bérelmeymiz-de! **41** Bu sözlerni qilip bolup, u yighilghan xalayiqni tarqitiwetti.

20 Topilang bésiqqandin kényin, Pawlus muxlislarni chaqirip, ularni righbetlendürdi we ular bilen xoshliship, Makédoniyege qarap ketti. **2** U shu etraptiki yurtlarni arilap, étiqadchiları nurghun söz-telimler bilen righbetlendürgendin kényin, Yunan'gha bérip, **3** u yerde üch ay turdi. Pawlus kémige olturnup Suriyege mangay dep turghanda, Yehudiyarning uni öltürüş suyiqesti bilinip qélip, u Makédoniye arqılıq [quruqluq bilen] qaytip kétish qararigha keldi. **4** Uningha hemrah bolghanlar Bériyaliq Pirrusning oghli Sopatér, Tésalonikaliqlardin Aristarxus bilen Sékundus, Derbelik Gayus, Timotiy we Asiya ölkisidin Tikikus bilen Trofimuslar idi. **5** Ular awwal Troas shehirige bérip, bizning yétip bérishimizni kütüp turdi. **6** Biz bolsaq «pétir nan héyti» künliridin kényin, Filippi shehiridin kémige olturnup, besh kündin kényin Troasqa kélib, ular bilen uchrashtuq we u yerde yette kün turduq. **7** Heptining biremchi künü, biz nan oshtushqa jem bolghanda, Pawlus etisi ketmekchi bolghachqa, jamaetke söz qilishqa bashlidi; sözini tün yérimgiche uzartti. **8** Biz jem bolghan yuqırıq qewettiki öyde nurghun qara chiraghlar yénip turatti. **9** Ewtikus isimlik bir yigit dérizide olturnghanidi. Pawlus sözlep xéli bir yerge barghanda, uni mügdek bésiwatqanidi. Andin u gherq uyqugha kétip, u üchinchı qewettin yerge yiqilip chüshti. Köpçilik uni yerdin kötüüp qarisa, u ölüp bolghanidi. **10** Pawlus peske chüshüp, uning üstige étılıp, quchaqlap turup: Azablanmanglar, u tirikken! — dédi. **11** Qaytidin öyige chiqip, nanni oshtup yégedin kényin, Pawlus ular bilen tang atquche uzun sözleshti we u bu yerdin yolgha chiqti. **12** [Troastikiler] bolsa héliqi yigitni öyige hayat apirip qoydi. Ular buningdin cheksiz teselliapti. **13** Biz bolsaq Pawlustin burun Assos shehirige keme bilen barduq. Chünki Pawlus shu yerge piyade baray, siler mərdin awwal yétip bérip, u yerde méri kémige éliwélishni kütünglar, dep orunlashturghanidi. **14** Assosta u biz bilen uchrashqandin kényin biz uni kémige élip Mitulin shehirige kelduq. **15** Andin shu yerdin chiqip, etisi Xiyos arilining uduligha kélib turduq. Üchinchi künü Samos ariligha yétip kelduq we Trogillium shehiride qonduq; uning etisi Milétus shehirige barduq. **16** Chünki Pawlus Asiya ölkiside köp waqitni ötküzuwetmeslik üçhün, déngiz sepiride Efesusta toxtimay ötüp kétishni qarar qilghanidi. Sewebi, u «orma héyti» künini mumkinqeder Yérusalémda ötküzüsh üçhün

aldiraytti. 17 Emdi Milétus shehiridin Efesusqa adem ewetip, jamaettiki aqsaqallarni chaqirdi. 18 Ular kelgendifin kényin, u ulargha mundaq dédi: — Men Asiya ölkisige ayagh basqan birinchı kündin tartip, siler bilen qandaq ötkenlikim herbiringlarga melum. 19 Rebning xizmitide her terepte kemter bolup, köz yashlirim tökügenlikini, shundaqla Yehudiylarning suyiqestliri tüpeylidin beshimdin ötken sinaqlarda chidighanlıqını bilisiler, 20 we yene meyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki öy-öylerde bolsun, silerge telim bergenimde, silerge paydiliq bolsila héchnémini ayimay jakarlap, 21 Yehudiylar hem Gréklergimu Xuda aldida towa qilish we Rebbimiz Eysa Mesihge étiqad qilish kéreklikige guwahliq béríp jékiligenlikim hemminglarga melum. 22 Hazir mana, rohta baghlan'ghan halda Yérusalémgha kétiwatimen. U yerde néme ishlarning beshimgha chüshidighanlıqını uqmaymen; 23 Peqet shuni bilimenki, Muqeddes Roh men barghanla sheherlerde zindan kishenliri we azab-oqubetlarning ménı kütüp turidighanlıqını aldin éniq éytip kelmekte. 24 Lékin men öz musapemni tamamlishim, Reb Eysadin tapshuruwalghan xizmetni ada qilishim, yeni Xudanıng méhir-shepqiti toghrisidiki xush xewerning toluq guwahchisi bolushum üçhün, öz hayatimni qilche ayimaymen. 25 Men siler bilen ariliship, hemminglar arisida yürüp Xudanıng padishahlıqını jakarlidim; emdi mana manga melumki, buningdin kényin silerdin héchkim yüzümni qayta körelmeyisiler. 26 Shuning üçhün, bugün silerge guwahliq qilip éytip qoyayki, men héchbirining qénigha qerzdar emesmen. 27 Chünki men Xudanıng toluq meqset-iradisini qilche élip qalmay silerge bayan qilip yetküüshtin bash tartmidim. 28 Muqeddes Roh silerni Xudanıng jamaitini békish üçhün Uning padisi ichide yétekchi qilip tikligenidi; emdi özünglarga hem Öz Oghlining qéni bilen sétiwalghan barlıq padisigha segek bolunglar! 29 Chünki manga ayanki, men ketkendin kényin, chilböriler aranglarga kirip, padini héch ayimaydu, 30 hemde hetta aranglardinmu beziler muxlislarnı özlirige tartiwélish üçhün heqiqetni burmilighan türlik ishlarnı sözleydu. 31 Shunga, segek bolunglar, méning üç yil kéche-kündüz démey, herbiringlarga köz yashlirim bilen toxtimay nesihet béríp turghanlıqımnı ésinglarda tutunglar. 32 Emdi men silerni Xudagha we Uning méhir-shepqet yetküzidighan söz-kalamigha tapshurimen.

Bu söz-kalam étiqadinglarnı qurushqa hem pak-muqeddes qilin'ghan barlıq xelqi arisida iltipat qilinidighan mirastın silerni nésip qilishqa qadirdur. 33 Men héchqachan héchkimdin kiyim-kéchek yaki altun-kümüş tama qilip baqmighanmen. 34 Silerge melumki, men ikki bilikimge tayinip, özümnin we hemrahlirimning hajitidin chiqtim. 35 Bundaq qilip herbir ishlarda men silerge mushundaq ejir-emgek arqliq ajiz-hajetmenlerge yardım bérish lazımlıqını, shundaqla Reb Eysa özi éytqan: «Bermek almaqtinmu bextlikтур» déginini ésinglardın chiqarmaslıqınglar kéréklikini körsettirm. 36 Bu sözlerni qilip bolup, u hemmeylen bilen birlakte tizlinip olturup dua qildi. 37 Hemmeylen qattıq yighliship ketti; Pawlusning boynigha ésilip quchaqlap, qizghin söyüşti. 38 Ularnı eng azablıghını Pawlusning, «Buningdin kényin yüzümni qayta körelmeyisiler» dégen sözi boldi. Kéyin, ular uni kémige chiqirip uzitip qoysi.

21 Andin biz ulardin ajrilip chiqqandin kényin, kême bilen udul Qos ariligha qarap yol alduq. Etisi, Rodos ariligha, u yerdin Patara shehirige barduq. 2 Patarada Fenikiye rayonigha baridighan bir kékmini tépıp, uninggha olturup yolgha chiqtuq. 3 Siprus arılı körün'gedin kényin, uni sol teripimizde qaldurup ötüp, Suriyege qarap méngip, Tur shehiride quruqluqqa chiqtuq. Chünki kême bu yerde yük chüshürmekchi idi. 4 U yerde muxlislarnı tépıp, ularning yénida yette kün turduq. Ulargha Muqeddes Rohning wehiyisi kélép, ular Pawlusqa aiyıghıng Yérusalémgha basmisun, dep nesihet qildi. 5 Biraq biz u yerde turush waqtımız toshqanda, sepirimizni dawamlashturduq. Ularning hemmisi, jümlidin xotun-balılıri bizni sheherning sirtighiche uzitip chiqti. Hemmimiz déngiz boyida tizlinip olturup bille dua qıldıq. 6 Quchaqlıship xoshlashqandin kényin, biz kémige chiqtuq, ular öylirige qaytishti. 7 Tur shehiridin déngiz sepirimizni dawamlashturup, axırıda Pitolimays shehirige kelduq. U yerdiki qérindashlar bilen körüşüp, ularning yénida bir kün turduq. 8 Etisi, u yerdin ayrılip, Qeyseriye shehirige kelduq. Biz burun [Yérusalémdiki] «yette xizmetkar»din biri bolghan, xush xewerchi Filipning öyige béríp qonduq. 9 Bu kishining téxi yatlıq qilinmighan, besharet-wehiyelerni yetküzidighan töt qizi bar idi. 10 Biz u yerde birnechche kün turghandin kényin, Agabus isimlik bir peyghember Yehudiye ölkisidin chüshti. 11 Bu kishi bizning aldimizgha kélép, Pawlusning belwéghini qoligha

élip, özining put-qolini baghlap: — Muqeddes Roh mundaq deydu: — Yehudiylar bu belwaghning igisini Yérusalémda mushundaq baghlap, yat elliklerning qoligha tapshuridu! — dédi. 12 Bularni anglap, hem biz hem shu yerlik kishiler bilen birlikte Pawlustin Yérusalémga barmighin dep ötünduq. 13 Lékin Pawlus jawaben: — Siler némishqa bunchiwalla yighlap, yürükimni ézisiler? Men Yérusalémda Reb Eysanining nami üchiün tutqun bolushla emes, shu yerde ölüshkimu teyyarmen, — dédi. 14 Biz uni qayil qilalmay, axirida süküt qilip: — Rebning iradisi ada qilinsun! — déduq. 15 Bu künlerdin keyin, yüktaqimizni yighishturup, Yérusalémga chiqip barduq. 16 Qeyseriyelik muxlislardin birnechchisi biz bilen seperdash boldi; ular Minason isimlik bir kishining öyide qonimiz dep uni birge élip mangdi; bu kishi Siprusluq, qéri muxlis idi. 17 Yérusalémga yetkende qérindashlar bizni xushalliq bilen qarshi aldi. 18 Etisi, Pawlus biz bilen bille Yaqupni körgili bardi. Yaqup bilen aqsaqallarning hemmisi u yerge yighilghanidi. 19 Pawlus ular bilen salamlashqandin keyin, Xudaning özining xizmiti arqliq eller arisida qilghan ishlirini bir-birlep ulargha tepsiliy éytip berdi. 20 Bularni anglighanda, ular Xudagha medhiye oqudi, andin Pawlusqa: — Körüwatisen, i qérindishim, Yehudiylar ichide qanche minglighan étiqad qilghuchilar bar! Ularning hemmisi Tewrat qanuniga [emel qilishqa] intayin qizghin iken. 21 Ular séning toghrangda: «U ellerning arisida yashighan pütün Yehudiylargha Musa [peyghemberge] tapshurulghinidin yénishni, yeni balilirini xetne qildurmasliqnı, Yehudiylarning en'enilirige riaye qilmasliqnı ögitudi» dep anglidi. 22 Emdi qandaq qilish kérek? Chünki xalayiq choqum séning bu yerge kelgenlikning anglap qalidu. 23 Shunga bizning déginimizdek qilghin: Arimizda qesem ichken tööt adem bar. 24 Sen ularni élip, ular bilen birlikte [Tewrattiki] tazilinish qaidisidin ötüp, ularning [qurbanliq] chiqimlirini özüng kötürgin, andin ular chachlirini chüshüreleydu. Buning bilen, hemmeylen sen toghruluq anglighanlirining hemmisining rast emeslikini we séning özüng Tewratqa tertipi boyiche riaye qiliwatliqning bilip yéтиду. 25 Emma ellerdin bolghan étiqadchilargha kelsek, biz ulargha peqetla butlargha atalghan nersilerni yémeslik, qanni we boghup soyulghan haywanning göshinimu yéyishtin we jinsiy buzuqluqtin özlini saqlash toghruluq qararimizni ötkenki xet arqliq uqturduq. 26 Buning

bilen, Pawlus u kishilerni élip, etisi özi ular bilen bille tazilinish qaidisini ötküzshti; andin u ibadetxanigha kirip, [kahinlarga] özlirining paklinish mudditining qachan toshudighanliqi, yeni herqaysisi üçün qurbanliq qilinishning qaysi kuni bolidighanliqini uqturup qoydi. 27 Yette künlük muddet toshushqa az qalghanda, Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar Pawlusni ibadetxanida körüp, xalayiqni qutritip, uningha qol sélip: 28 — Ey Israillar, yudemde bolunglar! Hemme yerdila, hemme ademge xelqimizge, Tewrat qanuniga we ibadetxanigha qarshi sözlerni ögitiwatqan adem del shu. Uning üstige, u yene Gréklerni ibadetxanimizgha bashlap kirip, bu muqeddes jayni bulghidi! — dep chuqan kötürdi 29 (ularning bundaq déyishining sewebi, eslide ular sheherde Efesusluq Trofimusning Pawlus bilen bille bolghanliqini körgenidi we Pawlus uni ibadetxanigha bashlap kirgen, dep oylighanidi). 30 Shuning bilen, pütün sheher zilzilige keldi. Xalayiq terep-tereptin yükürüp kélip, Pawlusni tutup, ibadetxanidin sörep élip chiqtı. Ibadetxanining derwaziliri derhal taqiwétildi. 31 Bu top adem Pawlusni [urup] öltürüwetmekchi bolup turghanda, pütkül Yérusalémni malimanchiliq qaplap ketkenlikli toghrisidiki bir xewer u yerde turushluq [Rim] qismining mingbésigha yetküzüldi. 32 Mingbési derhal leshker we birnechche yúzbéshini élip, top-top ademlerini basturushqa yükürüp keldi. Mingbési we eskerlerni körgen xalayiq Pawlusni urushtin toxtidi. 33 Mingbési alidha ötüp, leshkerlerni Pawlusni tutup ikki zenjir bilen baghlashqa buyrudi. Andin u: — Bu adem kim? U néme gunah qildi? — dep soridi. 34 Lékin [topilangchilarning] ichide beziler uni dése, beziler buni déyiship warqirishatti. Malimanchiliq tüpeylidin mingbési heqiqiy ehwalni éniqlashqa amalsiz qélip, axir Pawlusni qel'ege élip kétishni buyrudi. 35 Lékin Pawlus qel'ening pelempiyige kelgende, topilangchilar téximu zorawanliship ketkechke, leshkerler uni kötürüşke mejbur boldi. 36 Chünki ularning keynidin top-top ademler egiship méngip: — U yoqitsun! — dep warqirishatti. 37 Kelege ekirilishige az qalghanda, Pawlus mingbésigha: — Sizge bir éghiz söz qilsam bolamdkin? — dep soridi. Mingbési: — Grékche bilemsen? 38 Undaqtqa, ilgiri isyan kötürüp, «xenjerchi qatillar»din tööt ming ademni bashlap chölge qéchip ketken héliqi Misirliq emesmusen? — dep soridi. 39 Lékin Pawlus: — Men Yehudiy, Kilikiye ölkisidiki

ulugh sheher Tarsusning puqrasimen. Xalayiqqa birnechche éghiz söz qilishimha ijazet qilishingizni ötünimen, — dédi. 40 [Mingbéshi] ijazet bériwidi, Pawlus pelempye turup, xalayiqqa qol ishariti qildi. Qattiq jimjitiq basqanda, u ibraniy tilida sözleshke bashlap: —

22 — Qérindashlar we ata-bowilar! Emdi özümni aqlash sözlirimge qulaq salghaysiler, — dédi. 2 Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap, téximu jim bolushti. U sözini dawam qildi: 3 — Men bir Yehudiy, Kilikiyediki Tarsus shehiride tughuldum; lékin bu sheherde bécip chong qilindim, Gamaliyelning qol astida ata-bowilirimizha tapshurulghan Tewrat qanunining zir-zewerlirini qoymay öгинип telim-terbiye aldim. Men silerning bügün bolghininglarga oxhash, Xuda yoligha intayin qizghin idim. 4 Men bu yoldikilerni hetta öltürüşkiche ziyankeşlik qilip, ularni er-ayal démey tutqun qilip zindan'gha saldurdum. 5 Bu toghruluq bash kahin we aliy kéngeshmidiki barliq aqsaqallarmu manga guwahchidur. Men ulardin Demeshqtiki [Yehudiy] qérindashlarga yézilghan xetlerni tapshuruwélip, shu yerde turuwatqan bu [yoldikilerni] jazalash üçhün, ularni tutqun qilip Yérusalémha apirimen dep yolha chiqqanidim. 6 Emdi shundaq boldiki, seper qilip Demeshqke yéqinlashqanda, chüshke yéqin, tuyuqsız asmandin küchlük bir nur chüshüp, etrapimni yorutuwetti. 7 Men yerge yiqilip kettim, andin manga: «Saul, Saul, Manga néminsha ziyankeşlik qilisen?» dégen awazni anglidim. 8 «I Reb, sen kimsen?» dep sorisam, U manga: — «Men sen ziyankeşlik qiliwatqan Nasaretlik Eysadurmen!» dédi. 9 Men bilen bille méngiwatqanlar u nurni körgen bolsimu, lékin manga qilghan sözlerni chüshenmidi. 10 Men yene, «I Reb, néme qilishim kérek?» dep sorisam, Reb manga, «Ornungdin tur, Demeshqqe kir, shu yerde sen ada qilish béktilgen ishlarning hemmisi toghruluq sanga éytip bérilidul!» dédi. 11 Héliqi nuring julaliquidin közlirim körmes bolup qaldi. Yénimdikiler qolumdin yéteklep, Demeshqqe élip kirdi. 12 U yerde Tewrat qanunigha ixlas baghlichan, Demeshqtiki barliq Yehudiylarning hörmítige sazawer bolghan Ananiyas isimlik bir kishi bar idi. 13 U kélip, yénimda turup: «Qérindash Saul, beshingni kötürüp qara!» dédi. Men shuan beshimni kötürüp qarap uni kördum. 14 U manga: «Ata-bowilirimizning Xudasi séni iradisini bilishing, Heqqaniy Bolghuchini körüşhung

we uning aghzidin chiqqan awazni anglishing üçhün alliqachan tallidi. 15 Chünki sen pütün insanlar aldida körgen-anglighanliringha Uning guwahchisi bolisen! 16 Shundaq iken, sen yene némige hayal bolisen? Ornundin turup, Uning namigha nida qilip chomüldürülüp, gunahliringni yughuzghin!» dédi. 17 Shundaq boldiki, Yérusalémha qaytip kelginimdin kéyin, ibadetxanida dua qiliwatqinimda, bir ghayibane körünüsh méni oruwaldi 18 we [Rebning] manga: «Chapsan bol, Yérusalémdin derhal ket. Chünki ular séning manga qilghan guwahliqingni qobul qilmaydu!» dewatqanlıqini kördüm. 19 Men, «I Reb, ular méning Sanga étiqad qilghanlarni zindan'gha solap, herbir sinagoglarga kirip ularni urghanlıqimni bilidu. 20 Séning guwahching bolghan Istipanning qéni tökülginide, menmu yénida turup uni öltürgenlarning qilmishliriga qoshulup, ularning kiyimlirige qarap berdim!» — dédim. 21 Biraq u manga: «Ketkin! Séni yiraqtiki ellerge ewetimen!» — dédi. 22 Pawlus mushu sözni dégüche xalayiq uninggha qulaq séliwatatti. Lékin buni anglap ular awazini kötürüp: — Undaq bir kishi yer yüzidin yoqitilsun! U tirk turushqa layiq emes! — dep chuqan sélishti. 23 Ular chirqiriship, chapan-yépinçhilirini sélip tashlap, topa-chang soruwartqanda, 24 mingbéshi Pawlusni qel'ege élip kirip kétishke emr qiliwidi, xalayiqning uninggha néme tichün bundaq chuqan salidighanlıqini éniqlash tichün leshkerlirige uni qamchilap soraq qilishni buyrudi. 25 Lékin ular Pawlusni qamchilash üçhün ghulachlitip baghlichanda, u yénida turghan yüzbéshiga: — Bir Rim puqrasini jinayiti béktilmeyla qamchilishinglar qanun'gha uyghunmu? — dédi. 26 Bu sözni anglighan yüzbéshi mingbéshining aldigha bérüp: — Siz néme ish qilay dewatisiz? Chünki u kishi Rim puqrası iken! — dédi. 27 Mingbéshi Pawlusning aldigha bérüp, uningdir: — Manga éytqin, sen rasttiirla Rim puqrasimu? — dep soridi. — Rast, dédi u. 28 — Men nahayiti yuqiri bahada mushu puqraliqqa ige boldum, — dédi mingbéshi. Pawlus: Emma men tughulushumdinla shundaql! — dédi. 29 Shuning bilen, uni soraqqa tartmaqchi bolghan leshkerler derhal uningdin özlirini chetke aldi. Mingbéshimu uning Rim puqrası ikenlikini bilip, uni baghlatqanlıqı tüpeylidin qorqup ketti. 30 Mingbéshi Yehudiylarning Pawlusning üstdin qilghan shikayitining heqiqiy sewebini bilish tichün, etisi uni yéship, bash kahinlar we pütün aliy

kéngeshmidikilerming bir yerge yighilishini buyrudi. Andin Pawlusni élip kélip, ularning aldigha turghuzdi.

23 Pawlus aliy kéngeshme hey'etlirige tikilip turup:

Qérindashlar, men bugün'giche Xudanining aldida pak wijdanda méngip keldim, — dédi. 2 Buni anglichan bash kahin Ananiyas [Pawlusning] yénida turghanlarga uning aghzigha urushni buyrudi. 3 Pawlus uningha: — Xuda séni uridu, ey aqartilghan tam! Sen u yerde méni Tewrat qanuni boyiche soraqqa tartishqa olturisen, lékin Tewrat qanunigha xilap halda méni urunglar dep buyrudingghu?! — dédi. 4 — Sen Xudanining bash kahinigha ashundaq haqaret keltüremsen?! — déyishti yénida turghanlar. 5 Pawlus: — I qérindashlar, men uning bash kahin ikenlikini bilmeptimen. Chünki Tewrattta: «Xelqingni idare qilghuchining yaman gépini qilma!» déyilgen, — dédi. 6 Lékin Pawlus ularning bir qismining Saduqiy, yene bir qismining Perisiyler ikenlikini bilip, aliy kéngeshmide yuqiri awaz bilen: — Qérindashlar, men bolsam Perisiylerdin bolimen we Perisiylerning perzentimen. Men ölgenler qayta tirilishqa baghlighan ümid toghruluq bu yerde soraqqa tartiliwatimen! — dep warqiridi. 7 U bu sözni déyishi bilenla, Perisiyler bilen Saduqiyalar arisida jédel-ghowgha qozghilip, kéngeshmidikiler ikkige bölünüp ketti 8 (chünki Saduqiyalar ölgenlerning qayta tirilishi, yaki perishte yaki rohlar mewjut emes, deydu. Lékin Perisiyler hemmisini étirap qilidu). 9 Buning bilen qattiq bir chuqan-süren kötürülp, Perisiy terepdari bolghan bezi Tewrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu ademdin héchqandaq eyib tapalmidu! Bir roh yaki perishte uningha söz qilghan bolsa néme boptu! — dep qattiq munazirleshti. 10 Chuqan-süren téximu küchiyip ketkechke, mingbési [Yehudiylarning] Pawlusni tartishturup titma-titma qiliwétishidin qorqup, qisimgha zalgha chüshüp uni ularning arisidin zorluq bilen tartip chiqip, qel'ege ekirip kétishini buyrudi. 11 Shu küni kéchisi, Reb Pawlusning yénida turup: — Jasaretlik bol! Chünki Yérusalémda Men toghramdiki ishlargha toluq guwahliq berginingdek, Rim shehiridimu shundaq guwahliq qilishing muqerrer bolidu! — dédi. 12 Etisi etigende, Yehudiylar Pawlusni öltürüşhni uestlep, uni öltürögüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dep özlirige leniti bir qesemni qilishi. 13 Bu suyiqest qesimini ichkenler qiriq nechche kishi idi. 14 Ular bash kahinlar we aqsaqallarning aldigha bérüp: —

Biz Pawlusni öltürögüche héchnerse tétimasliqqa qattiq qesem ichtuq. 15 Hazir siler we aliy kéngeshme uning ishlirini téximu teplsili tekshürüşhni bahane qilip, wekil ewitip uni kéngeshmige élip kélishni mingbésidin telep qilinglar. U bu yerge yéqin kelmeyla uni jayliwétishke teyyar turimiz, — dédi. 16 Lékin Pawlusning singlisining oghli böktürmidin xewer tépíp qel'ege kirip, Pawlusqa melum qilip qoydi. 17 Buning bilen Pawlus yüzbéshiliridin birini chaqirtip, uningha: — Bu balini mingbési bilen körsühtürüp qoysingiz. Chünki uningha melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. 18 Yüzbéshi uni élip mingbésining aldigha bashlap kirip: — Mehbus Pawlus méni chaqirtip, bu balini siz bilen körsühtürüp qoyushumni telep qildi. Chünki uning size melum qilidighan ishi bar iken, — dédi. 19 Mingbési uni qolidin tutup, bir chetke tartip: — Manga melum qilidighan néme ishing bar? — dep soridi. 20 U jawaben mundaq dédi: — Yehudiylar Pawlusning ishlirini teplsili tekshüreyli dep seweb körsitip özliridin ete uni aliy kéngeshmige élip bérishni telep qilish üçün til biriktürüshti. 21 Ulargha qayil bolmighayla, chünki qiriqtin artuq adem uni paylap turidu. Ular Pawlusni öltürögüche héchnerse yémeymiz, ichmeymiz, dégen qaraghish qesimige baghliniptu. Ular hazır özlirining ularning telipige maql bolushlirini kütüp turidu. 22 Mingbési uningha: — Bu ishni manga melum qilghanlıqingni héchkimge tinma! — dep tapilap, balini qayturdi. 23 Mingbési yüzbéshidin ikkini chaqirtip: — Ikki yüz piyade leshker, yetmish atlıq leshker we ikki yüz neyziwaz leshkerni bugün kéche saet toqquzda Qeyseriye shehirige qarap yolgha chiqishqa hazirlanglar! 24 Shuning bilen bille, Pawlusni waliy Féliksning yénigha saq-salamet yetküzüsh üchün, uning minishige ulaghlarini teyyarlanglar! — dep buyrudi. 25 Mingbési [Félikske] mundaq bir xet yazdi: — 26 «Hörmetlik waliy Féliks janablirigha Klawdiyus Lisiyastin salam! 27 Ushbu ademni Yehudiylar tutuwalghan bolup, uni öltürmekchi bolghanda, uning Rim puqrasi ikenlikini bilip yétip, qisimni bashlap bérüp uni qutquzdam. 28 Men ularning bu kishi üstdidin qilghan shikayitining néme ikenlikini éniqlimaqchi bolup, uni Yehudiylarning aliy kéngeshmisige élip bardim. 29 Emeliyyette ularning uning üstdidin qilghan shikayitining özlirining Tewrat qanunigha dair detalash mesililerge munasiwetlik ikenlikini bayqidim, biraq uningdin ölüm jazasi bérishke yaki zindan'gha

tashlashqa layiq birer shikayet qilghudek ishni tapalmidim. **30** Kéyin, Yehudiylarning uni öltürüwétish qestide yürüwatqanliqi heqqidiki axbarat manga melum qilin'ghanda, derhal uni silige yollattim we shuning bilen bille, uninggħha erz qilghuchilarning özlerining aldida shikayetlirini éytishini buyrudum. Xeyr!». **31** Leshkerler emdi buyruq boyiche Pawlusni kéchilep Antipatris shehirige yetküzdi. **32** Etisi, atliq leshkerler Pawlusni élip méngishqa qaldurulup, qalghan leshkerler [Yérusalémdiki] qel'ege qaytip keldi. **33** Atliqlar Qeyseriyege kirip, xetni waliyha tapshurdi we Pawlusnimu uning aldida hazir qildi. **34** Waliy xetni oqughandin kéyin, Pawlusning qaysi ölkidin ikenlikini sorap, uning Kilikiyedin kelgenlikini bilip, **35** Uninggħa: — Üstüngdin erz qilghuchilar kelgende ishliringni toluq anglaymen, — dédi we uni Hérod xanning ordisida nezerbend qilip qoyushni buyrudi.

24 Besh kündin kéyin, bash kahin Ananiyas aqsaqallardin birneħchcħeylen we Tertullus isimlik bir adwokat bilen Qeyseriyege chüshüp, Pawlus toghrisidiki resmiy shikayetlirini waliyha sundi. **2** Pawlus chaqirtilip, Tertullus uning üstidin shikayet qilip mundaq dédi: — Hörmətliq Féliks janabli! Biz özlerining qol astilirida her tereptin aman-ésenlikke nésip bolup kelmektimiz we aldin körerlikliri bilen xelqimiz arisesa dana islahatlar barliqqa keltürülmekte, biz bu ishlardin her waqit, her jayda toluq minnedarliq bilen behriman boluwatimiz. **4** Biraq öz waqtirini köp élip qoymaslıqim üçhün, shepgetliri bilen sözimizni qisqila anglashlirini ötünüp soraymen. **5** Chünki biz shuni tonup yettuqki, bu adem balaxor bolup, pütkül jahandiki Yehudiylar arisesa majira-topilang peyda qilishni küshkürtküchi, shundaqla «Nasaretlikler» dep atalghan mezhepning kattiwashliridin biridur. **6** U bizning ibadetxanımıznimu bulghimaqchi bolghanidi. Shunga, biz uni tutuwalduq we uni öz qanunimiz boyiche sotlayttuq. Lékin mingbéshi Lisiyas esheddiy zorluq bilen uni qollirimizdin tariwaldi we uninggħha erz qilghuchilarni özlerining aldigha kélishke buyrughanidi. **8** Uni soraq qilip körsile, bizning uninggħha qilghan erzlirimizning toghrlıqini bilip yétidila! **9** Sorunda bolghan Yehudiylarmu uning éytqanlırigha qoshulup: Rast, rast, dep shikayetni kūcheytti. **10** Waliy Pawlusqa söz qilghin dep qol isharitini qilghanda, u mundaq

dédi: — Men silining uzun yillardin béri bu xelqni sorap kelgenliklirini bilgechke, xatirjemlik bilen aldilirida özüm toghramda jawab bérimesen. **11** Asanla bileyediliki, men Yérusalémha ibadet qilishqa bargħinimdin hazirgħiche peqet on ikki künla ötta. **12** Ular méning ibadetxanida birer adem bilen munazirileshkinimni körmigen, yaki sinagogħarda yaki sheherde ammini topilangħha qutratqanlıqimnimu héch körmidi. **13** Ular yene hazir janabliरigha méning üstümdin qilghan shikayetlirige héch ispatmu keltürelmeydu. **14** Biraq silige shuni étirap qilimenki, men ular «mezhep» dep atighan yol bilen méngip, Tewratta we peyghemberlerning yazmilirida pütlgenlerningmu hemmisige ishini, ata-bowilirimming Xudasigha ibadet qilimen. **15** Méning Xudagħha bagħlighan ümidim barki (bu kishilermu bu ümidni tutidu), kelgħaside hem heqqaniylarning hem heqqaniysizlarning ölümdin tirilishi bolidu. **16** Shu sewebtin, özüm hemishe Xuda aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanlıq bolushqa intilim. **17** Men [Yérusalémdin] ayrlighili xéli yillar bolghan bolup, bu qétim u yerge öz xelqimge xeyr-sediq yetküzüp bergili we Xuda alidha hediye sun'għili bargħanidim. **18** Men bu ishlarda boluwatattim, beziler méni tazilinħi qaidisini ada qilip bolghan chaghda ibadetxana hoylisida uchratti; lékin men etrapimħha adem topliġħinimmu yoq, malimanchiliq chiqarġħinimmu yoq. **19** Emelijette méni uchratqanlar bolsa Asiya ölkisidin kelgen bezi Yehudiylar idu; ularning üstümdin shikayetliri bar bolsa, esli ular özli kēlip, silining aldilirida erz qilishqa toghra kēletti. **20** Bolmisa, mushu sorundikiler aliy kéngeshme aldida turghinimda, méningdin qandaq jinayet tapqanlıqini éytip baqsun! **21** Peqet mundaq bir ish bolghanidi: — Men ularning alidha, «Bügürki kürde örġenlerning qayta tirilishi toghruluq silerning soriqingħlarga tartilghanmen!» dep warqirighanidim. **22** [Rebning] yoli toghruluq tepsiliy xewiri bar bolghan Féliks soraqni toxtitip, ularħha: — Mingbéshi Lisiyas kelgende dewayingħar toghrisidiki hökumni chiqirimen, — dédi. **23** U yūzbéshiga Pawlusni nezerbend astiħha élip, emma uninggħha bir'az kengħħil qilip, dost-buraderlirining herqaysisining uning hajtliरidin chiqishini tosmighin, dep buyrudi. **24** Birneħchche kündin kéyin, waliy Féliks ayali Drusila bilen bille keldi (Drusila Yehudi idu). U Pawlusni chaqirtip, uningdin Mesih Eysagħha étiqad

qilish yoli toghruluq anglidi. **25** Pawlus heqqaniy yashash, özini tutuwélish, qiyamet künidiki soal-soraq qilinishlar toghrisida sözlewatqanda, Féliks wehimige chüshüp uningha: — Hazirche qaytip tursang bolidu. Kéyin manga peyt kelgende, yene chaqirtimen, — dédi. **26** U shuning bilen bir waqitta Pawlusning para bérishini ümid qilatti. Shuning üchün, uni imkanqeder pat-pat chaqirtip, uning bilen sözlischetti. **27** Lékin ikki yil toshqanda, Féliksning ornigha Porkiyus Féstus waliy boldi. Féliks Yehudiylargha iltipat körsitip ularning könglini élish üchün Pawlusni solaqta qaldurdi.

25 Féstus [Yehudiye] ölkisige kirip, üch kündin kéyin Qeyseriyeden chiqip Yérusalémgha barghanidi. **2** Bash kahinlar bilen Yehudiylarning mötiwerliri uning aldida Pawlusning üstidin resmiy shikayet qilip, uningdin iltipat sorap, adem ewitip Pawlusni **3** Yérusalémgha élip kélishni ötündi. Meqsiti, ular yol üstide böktürme teyyarlap Pawlusni öltürüş idi. **4** Féstus buni anglap ulargha: — Pawlus hazir Qeyseriyede solaqta turiwersun. Men yéqinda u yerge qaytip ketmekchimen. **5** Aranglardin hoquqdar bolghanlar men bilen bille chüshsun. Eger uning birer eyibi bolsa, ular shu yerde shikayet qilsa bolidu, — dep jawab berdi. **6** Féstus ularning ichide sekkiz-on kündin artuq turmay, Qeyseriyege qaytip chüshti. Etisi soraq textige olturup, Pawlusni élip kélishni buyrudi. **7** Pawlus kelgende, Yérusalémdin chüshken Yehudiylar uning etrapigha oliship, uningha nurghun éghir jinayetler bilen qarilap shikayetlerni qildi. Biraq bularning héchqaysisigha ispat körsitip bérélmidi. **8** Pawlus özini aqlap: — Men héchqaysi ishta Yehudiylarning qanunigha, ibadetxanisigha yaki [impérator] Qeyserge qarshi birer jinayetmu sadir qilmidim, — dédi. **9** Lékin, Féstus Yehudiylarning könglini élishqa, ulargha iltipat körsetmekchi bolup Pawlustin: — Yérusalémgha bérip, u yerde méning aldimda bu shikayetlerge asasen sotlinishqa razi bolamsen? — dep soridi. **10** Lékin Pawlus jawab bérip mundaq dédi: — Men hazir Qeyserning soraq texti aldida turimen. Méni soraq qilishqa téqishlik yer mana mushu. Özlirige éniq melum bolghandek, men Yehudiylargha héchqandaq naheqliq qilmidim. **11** Eger jinayitim bolsa, shundaqla ölümge layiq birer ish qilghan bolsam, men özümni ölümdin qachurmaymen. Biraq ularning méning üstümdin qilghan shikayetlirining asasi bolmisa,

héchkimning méni ulargha tapshurup bérishke heqqi yoq. Men Qeyserge murajiet qilimen! **12** Andin Féstus meslihetchiliri bilen sözleshkendin kéyin, Pawlusqa: — Sen Qeyserge murajiet qilding — uning aldigha emdi barisen! — dédi. **13** Birnechche kündin kéyin, Agrippa xan bilen [singlisi] Berniki Féstusqa tebrik-salamgha Qeyseriyege keldi. **14** U yerde uzun künler turghandin kéyin, Féstus Pawlusning ishini xan'gha melum qilip: — Bu yerde Féliks qaldurup ketken bir mehbus bar. **15** Men Yérusalémgha barghinimda, Yehudiy bash kahinliri bilen aqsaqalliri uning üstidin shikayet qilip, mendin uni jazagha mehkum qilishimni telep qilishi. **16** Men ulargha, erz qilin'ghuchi erz qilghuchilar bilen yüzleshtürülüp, uningha özini aqlash pursiti bérilmigüche, uni jazagha tapshurush rimliqlarning aditi emestur, dep éyttim. **17** Shunga ular men bilen bille bu yerge kelgendifin kéyin, men waqitni keynige sozmay, etisila soraq textige olturup u kishini eklishni buyrudson. **18** Erz qilghuchilar orunliridin turghanda, ularning uning üstidin shikayet qilghanliri méning oylighinimdek rezil ishlar emes idi, **19** Belki ularning öz ibadet tüzümi toghruluq we Eysa isimlik bir kishi heqqide melum talash-tartish mesililiri bar iken. U kishi ölgén bolup, Pawlus bolsa u tirildi deydiken. **20** Bu mesilerni zadi qandaq éniqlashni bilelmey, men Pawlustin Yérusalémgha bérip, u yerde bu ishlar toghruluq soraqqa tartilishqa razi bolush-bolmasliqini sorighanidim. **21** Pawlus solaqta turup impérator janablirining soraq qararini chiqirishini murajiet qilghandin kéyin, men uni Qeyserning aldigha ewetküche, solaqta tutup turushni buyrudson. **22** Agrippa Féstusqa: — Méningmu bu kishining sözlirini anglap baqqum bar, — dédi. — Ete anglaysız, — dédi u. **23** Shuning bilen etisi, Agrippa bilen Berniki heywet bilen ammiwiy yighin zaligha kirip keldi, mingbeshilar we sheher kattiwashlirimu ular bilen bille kirip kéishti. Féstus emr qiliwidi, Pawlus élip kirildi. **24** Féstus mundaq dédi: — Agrippa padishah aliyliri we mushu sorun'gha yighilghan janablar! Bu kishini körwatisiler. Hem Yérusalémda hem bu yerde pütün Yehudiy ahalisi uning toghruluq erz qilip manga murajiet qilip, u tirik qaldurushqa bolmaydu! — dep churqirashqanidi. **25** Lékin men uningdin ölüm jazasi bérishke téqishlik birer jinayet tapalmidim. Hazir bu kishi impérator janablirigha murajiet qildi. Shuning bilen uni [Rimgha] ewetishni qarar qildim. **26** Biraq uning heqqide ghojamgha

melum qilip yazghudek ish yoq. Shuning bilen ehwalni resmiy tekshürüp birer yazghudek melumatqa ige bolush meqsitide uni herbirlirining aldiga, bolupmu sili, Agrippa padishah aliyirining aldiga élip keldim. **27** Chünki mehbusni sotqa ewetkende, uming üstidin qilin'ghan shikayetlerni éniq körsetmeslik manga nisbeten orunluq emestek bilinidu.

26 Shuning bilen, Agrippa Pawlusqa: — Özüngning gépingni qilishingha ruxset, — dédi. Pawlus qolini sozup özini aqlashqa bashlidi: **2** — I Agrippa xan, bugün aldilirida Yehudiyalar méning üstümdin shikayet qilghan pütün ishlar toghruluq jawab bérish pursitige nésip bolghanlıqım üçün, bolupmu özlirining Yehudiyarning adetliri we ularning arisidiki talash-tartishliridin xewerliri bolghanlıqı üçün özümni bextlik hésablaymen! Shuning üçün dégenlirimni sewrchanlıq bilen anglap bégishlirini ötünimen. **4** Méning deslepki waqtlimda, yeni kichikimdir tartip öz élimde, Yérusalémda yürüsh-turushumming qandaq ikenlikli Yehudiyarning hemmisige ayan. **5** Ular shu deslepki waqtimdir béri méni tonughachqa (eger xalisaidi, shuningha guwahliq béretti), méning ibadet tüzümidiki eng telepchan mezhepning shertliri boyiche yashap, yeni Perisiy bolup ömrümni ötküzginimni biliidu. **6** Emdi men Xuda ata-bowilirimizgha qilghan wedige baghlighan ümidim tüpeylidin hazir soraq qiliniwatimen. **7** Shu [wedining] nésiwisige yétishni bizning pütkül on ikki qebilimiz kéche-kündüz toxtawsız Xudagha ibadet qilip ümid qilmaqta. I aliyirli, Yehudiyarning méning üstümdin qilghan shikayetliri del shu ümidke baghliqtur! **8** [Xalayıq], Xuda ölgernerni tirildürse, néme üçün ishinishke bolmaydu, dep qaraysiler? **9** Derweqe, özümmu eslide Nasaretlik Eysanıng namığha qarshi nurghun ishlarnı qılıshım kerek dep qayıl idim **10** we Yérusalémda ene shundaq ishlarnı qilghanıdim. Bash kahinlardın hoquq élip, özüm Xudanıng nurghun muqeddes bendilirini zindan'gha tutup bergen, ular ölmäge höküm qilin'ghandımu, hökümge awaz qoshqanıdim. **11** Men hemme sinagoglarda köp qétim ularnı izdep tépıp jazalap, kupurluq gep qılıshqa zorlıghanıdim. Men ulargha telwilerche öch bolup, hetta yaqa yurttiki sheherlerge bérıp, ulargha ziyankeşlik qilghanıdim. **12** Bu ishlarda bolup bash kahinlar bergen toluq wekillik hoquqi bilen Demeshq shehirige qarap seper qiliwatattim. **13** Chüsh waqtida yolda kétiwétip,

asmandın chüshken, quyash nuridinmu küchlük bir nurning etrapımnı we bille kétiwatqanınları yorutuwetkenlikini kördüm. **14** Hemmimiz yerge yiqlıghan bolup men ibraniy tilida éytılgan: «Ey Saul, Saul! Manga némishqa ziyankeşlik qilisen? Séni zixlashlarga qarshi tepmiking sen üçün tes kéliidu!» dégen bir awazni anglıdim. **15** Men: — «I Reb, sen kimsen?» dep sorısam, Reb manga: «Men sen ziyankeşlik qiliwatqan Eysadurmen! **16** Emdi ornungdin tur; chünki Men séni sen körgen ishlargha hemde Özüm sanga ayan qilin'ghinimda körídighan ishlargha xezinichi ghojidar we guwahliq bergüchi bolushqa tiklesh üçün, sanga ayan boldum. **17** Men séni öz xelqingning hem ellerning qolidin qutquzımen — chünki men séni yat elliklerning közlerini échip, ularning qarangghuluqtıñ yoruqluqqı, Sheytanning ilkidin Xudagha baghlinishqa burulushi üçün ularning arisigha ewetimen. Shuning bilen ular gunahliniring kechürümige, shundaqla Manga étiqad qılısh arqılıq pak-muqeddes qilin'ghanlarning arisida mirasqa tuyesser bolidu» — dédi. **18** Shunga, i Agrippa aliyirli, men ershtin kelgen bu ghayibane körünüşke itaetsizlik qilmidim. **19** Belki aldi bilen Demeshq xelqige, andin Yérusalém shehiridikilerge, pütün Yehudiye ölkisidikilerge hemde yat elliklergimu, «Towa qilip, Xudagha baghlininglar, shundaqla towa qılıshqa uyghun emellerni körsitinglar» dep jakarlap xewer yetküzüp keldim. **21** Bu ishlar tüpeylidin Yehudiyalar méni ibadetxana hoylısida tutup, mushtlap öltürüwetmekchi bolushti. **22** Lékin bugün'giche Xudanıng yarden-meditige tuyesser bolup men ching turuwatimen, töwendikiler bolsun yuqırıdikiler bolsun hemmeylen'ge guwahliq bérıp keldim. Guwahlıqım del peyghemberler hem Musa özi beshareti qilip éytqanlıridin bashqa nerse emes — **23** démek, Mesih jezmen azab-oqubet chékip, turji bolup ölümdin tirilguchi bolup [Yehudiy] xelqige hem pütkül ellergimu yoruqluq jakarlaydu. **24** Pawlus bu ishlarnı étip özini shundaq aqlash jawabını bergende, Féstus yuqırı awaz bilen uningha: — Pawlus, sarang bolupsen! Bilimning köpliki eqlingni azduruptu! — dédi. **25** Lékin Pawlus: — Sarang emesmen, i Féstus janablırı, men belki heqiqetke uyghun hem salmıqi bar sözlerni jar qilımen. **26** Chünki [Agrippa] aliyirining bu ishlardin xewiri bar. Men uningha yüreklik bilen ochuq sözlewatimen, chünki bu ishlarning héchqaysısısining uningdin

yoshurun emeslikige ishinimen. Chünki bu ish bulung-puchqaqlarda qilin'ghan emes! 27 — Ey Agrippa aliyli, özliri peyghemberlerning éytqanliriga ishinemda? Men ishinidighanlıqlarını bilimen! — dédi. 28 Agrippa Pawlusqa: — Sen ménî mushunchilik qisqıghına waqitta xristian bolushqa qayıl qılmaqchimusen? — dédi. 29 Pawlus: — Meyli qisqa waqıt ichide yaki uzun waqitta bolsun, peqet özlirining emes, belki bügün sözümni anglighuchilarıning hemmisi manga oxshash bolghay (peqet mendiki zenjirler silerde bolmisun!) dep Xudadin tileyem, — dédi. 30 Shuning bilen [Agrippa] xan, shundaqla waliy, Berniki we ular bilen bille olturghanlar orunliridin turup, 31 [zaldin] chiqip, bir-birige: — Bu kishining ölümge yaki türmige solashqa tégishlik héchbir jinayiti yoq iken! — déyishti. 32 Agrippa Féstusqa: — Bu adem Qeyserge murajiet qilmıghan bolsa, qoyup bérilse bolidikentuql — dédi.

27 Bىزning Italiyege déngiz yoli bilen bérishimiz qarar qilin'ghandin kényin, emeldarlar Pawlus bilen bashqa birnechche mehbusni «Awghustus qismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbéshigha tapshurdi. 2 Biz Adramittiumning bir kémisige chiqtuq. Kéme Asiya ölkisining déngiz boyliridiki sheherlerge baratti. Tésalonika shehiridin bolghan Makédoniyelik, Aristarxus isimlik bir kishi biz bilen hemseper boldi. 3 Etisi biz Zidon shehirige yétip kelduq. Yuliyus Pawlusqa kengchilik qilip, shu yerdiki dostburaderlirining yénigha bérip ularning ghemxorlıqını qobul qilishigha ruxset qildi. 4 Biz u yerdin yene déngizgha chiqtuq. Shamallar qérishqandek qarshi teripimizdin chiqqanlıqi üchün, Siprus arilining shamalgha dalda teripi bilen mangduq. 5 Kilikiye we Pamfiliyе ölkilirining udulidiki déngizdin ötüp, Likiye ölkisidiki Mira shehirige kelduq. 6 Shu yerde yüzbéshi Iskenderiye shehiridiki Italiyege baridighan bashqa bir kémimi tépip, bizni uningga chiqirip qoydi. 7 Déngizda köp künler nahayiti asta méngip, teslikte Kinidos shehirining uduligha kelduq. Shamal mingish yönishimizni tosughachqa, Krét arilining shamaldin dalda teripi bilen méngip, Salmoniy [yérim arılı]din ötüp, 8 déngizda teslikte ilgirilep qirghaqni boylap, Laséya shehirige yéqin bolghan «Güzel aramgah» dep atilidighan bir yerge kelduq. 9 Seper bilen xéli waqitlar ötüp, roza kúni alliqachan ötken bolghachqa, déngizda seper qilish xeterlik idi. Shunga Pawlus köpchilikke nesihet qilip: 10 — Buraderler, bu seperning balayı'pet

we éghir ziyan bilen tügeydighanlıqını körüwatimen; mal we kémidin mehrum bolupla qalmay, seper öz jénimizghimu zamin bolidu! — dep agahlandurdi. 11 Biraq yüzbéshi bolsa Pawlusning sözige ishenmey, kéme bashliqi bilen kéme igisining sözige ishendi. 12 Uning üstige, bu portmu qishlashqa muwapiq jay bolmighachqa, köpçilik yene déngizgha chiqip, mumkineder Féniks shehirige yétip bérip, shu yerde qishlashni quwwetlidi. Féniks bolsa Krét arilidiki bir déngiz porti bolup, bir teripi gherbiy jenubqa we bir teripi gherbiy shimalgha qaraytti. 13 Jenubtin meyin shamal chiqiwatatti, köpçilik nishanimizgha yétidighan bolduq dep, lenggerni éliwétip, kékmini Krét arilining qirghiqini boylap heydep mangdi. 14 Lékin uzun ötmey, araldın qattiq «sherqiy shimaldin kelguchi» dep atilidighan eshiddiy qara boran chiqip ketti. 15 Kéme buranning qamalliqida qalghachqa, uni shamalgha yüzlendürelmey, boranning meyliche méngishigha qoyup berduq. 16 Klawda dégen kichik bir aralning shamalgha dalda teripige ötüwélip, qolwaqni kémige chiqiriwélip, aranla uni saqlap qalaliduq. Andin kémichiler kékmini arghamchilar bilen sirtidin orap baghliwaldi. Kémining Sirtis dep atalghan déngiz astidiki tash-qum döwilirige qéqilip pétip qélishidin qorqup, tormuz lenggerlerini chüshürüp, kékmini shamalning heydishige qoyup berdi. 18 Boran üstimizge shiddetlik soqqachqa, etisi malni déngizgha tashlashqa bashlidi. 19 Üchinchi künide ular öz qollırı bilen kémidiki qoraljabduqlırını déngizgha tashliwetti. 20 Köp künlerlige ya kün ya yultuzlar körünmey, boran-chapqun yenila shiddetlik üstimizge toxtimay soquwergechke, axırda qutulup qélish ümidimizmu yoqqa chiqqanıdi. 21 Kémidikiler birnerse yémiginige köp künler bolghandin kényin, Pawlus ularning arisida turup: — Buraderler, siler baldurla méning gépimge qulaq selip Kréttin déngizgha chiqmaslıqıngar kerek idi. Shundaq qilghan bolsanglar bu balayı'pet we ziyan-zexmetlerge uchrimighan bolattinglar. 22 Lékin emdi silerni gheyretlik bolushqa dewet qilimen. Chünki aranglarda héchqaysinglar jénidin ayrılgını yoq, peqet kémidinla mehrum qalisiler. 23 Chünki men tewe bolghan we ibadet-xizmitini qilip kelgen Xudanıng bir perishtisi tünügüne kéche yénimgha kélip 24 manga: «Pawlus, qorqma! Sen Qeyserning aldığha bérip turushung kerek; we mana, Xuda shapaet qilip sen bilen bille seper qilghanlarning hemmisining

jénini tiliginingni sanga ijabet qildi!» dédi. **25** Shuning üchün ey ependiler, gheyretlik bolunglar; chünki Xudagha ishinimenki, manga qandaq éytılghan bolsa shundaq emelge ashurulidu. **26** Biraq biz melum aralning qırghıqıha urulup kétishimiz muqerrer bolidu. **27** Sepirimizning on tötinchi künü kékisi, kékme Adriatik déngizida leylep yürüwatqan bolup, tün nispide, kémichiler quruqluqqa yéqinlap qéliptuq, dep oylidi. **28** Ular chongqurluqni ölcəsh arghamchisini déngizgħa chüshürüp, suning chongqurluqınıölçep körgenidi, yigirme ghulach chiqtı. Sel aldigha méngip yene ölcəwidi, on besh ghulach chiqtı. **29** Ular kékmining xada tashlarga urulup kétishidin qorqup, kékmining keynidin töt lenggerni tashliwétip, tang étishni telmürüp kütüp turdi. **30** Lékin kémichiler kékmidin qachmaqchi bolup kékmining bésigidinmu lenggerni élip tashliwéteyli dep bahane körsitip, qolwaqni déngizgħa chüshürdi. **31** Pawlus yüzbéshi we leshkerlerge: — Bu [kémichiler] kékidle qalmisa, siler qutulalmaysiler! — dédi. **32** Buning bilen leshkerler kékmidiki qolwaqning arghamchilirini késip, uni leylitip qoydi. **33** Tang atay dégende, Pawlus hemmeylenni bir'az ghizaliniwélishqa dewet qildi. U: — Silerning dekke-dükke ichide héchnéme yémey turghininglarga on töt kün boldi. **34** Emdi bir'az ghizalininglarni ötünimen. Chünki hayat qélishinglar üchün mushundaq qilishqa toghra kélélid; chünki héchqaysinglarning bésigidiki bir tal moymu ziyan'gha uchrimaydu! — dédi. **35** Bu sözni qilip bolup, u qoligha bir parche nanni élip, köpçilikning aldida Xudagha teshekkür éytip oshtup yédi. **36** Shuning bilen hemmeylen gheyretlinip ghizalinishqa bashlidi **37** (kémide biz jemiy ikki yüz yetmish alte kishi iduq). **38** Hemmeylen qorsaqlarını toqlighandin kékine, kékmini yéniklitish üchün, kékmidiki bughdaylarnimu déngizgħa tashliwetti. **39** Tang atqanda, kémichiler quruqluqning ne ikenlikini tonumidi. Lékin uningdiki bir qumluq qoltuqni bayqap, kékmini bir amal qilip shu yerde uruldurup quruqluqqa chiqarmaqchi boldi. **40** Ular aldi bilen lenggerlerni boshiwétip, ularni déngizgħa tashliwetti. Shuning bilen bir waqitta, kékmining ikki yönılısh paliqining bagħlirini boshitip, ularni chüshürwetti. Andin kékmining bésigidiki yelkenni shamalgha chiqrip, kékmini qumluqning qırghıqıha qaritip mangdurdı. **41** Emdi ikki éqim bir-birige uchrashqan yerge kirip qélip, ular kékmini qiraqqa soqturuwaldi; kékmining bésħi déngiz tégige

urulup pétip, midirlimay qaldi, lékin kékmining arqa teripi dolqunlarning zerbisi bilen chuwulup kétishke bashlidi. **42** Leshkerler mehbuslarning sugha sekrep qéchip kétishining aldini élish üchün, hemmisini öltürüwetmekchi boldi. **43** Lékin yüzbéshi Pawlusni qutquzushni xalighan bolup, leshkerlerning bundaq qilishigha yol qoymidi. U aldi bilen su üzüshni bilidighanlarning sugha chüshüp qirghaqqā chiqishini, **44** qalghanlarning bezilirini taxtaylарgha, bezilirini kékmining chuwulup ketken parchilirigha ésilip, qirghaqqā chiqishini buyrudi. Shundaq boldiki, hemmeylen qutulup saq-salamet quruqluqqa chiqtı.

28 Biz qutulup saq-salamet qirghaqqā chiqqandin kékine, u aralning Malta dep atilidighanlıqini bilduq. **2** Yerlik xelq bizge intayin méhribanlıq bilen muamile qildi; chünki u chaghda yamghur yéghip, hawa soghuq bolghachqa, ular gülxan yéqip bizni kütüwaldi. **3** Pawlus bir bagħlam otun térip kékip otqa tashliwidi, issiqtin étilip chiqqan bir zeherlik yilan uning qolini chishliginiche chaplishiwaldi. **4** Shu yerlikler Pawlusning qoligha yépisħip turghan yilanni körüp, bir-birige: — Bu adem choqum bir qatil iken! Déngizdin qutulup chiqqan bolsimu, «Adilliq» uning tirik qélishigha yol qoymidi, — déyishti. **5** Lékin Pawlus yilanni otning ichige silkip atti, özi bolsa héchqandaq zexim yémidi. **6** Xelq uningħha bedini isħħip kétidu yaki u tuyuqsiz yiqlip ölidu dep qarap turatti. Lékin uzun waqt qarap turup, uningda héchqandaq binormal haletning bolmighanlıqini körüp, oylighinidin yénip: — Bu bir ilah bolsa kerek! — déyishti. **7** U yerning etrapidiki yurta, aral bashliqi (Publius dep atalghan)ning birneħħeche yer-étizliri bar id. U bizni öyige bashlap, üch kün qizghin méhman qilip kütt. **8** U chaghda shundaq boldiki, Publiusning atisining qizitmisi örlep, tolħaq bolup yétip qalghaniken. Pawlus uning yénigha kirip, dua qilip üstige qolini tegħküzüp, uni saqaytip qoydi. **9** Shuningdin kékine araldiki qalghan késellerning hemmisi uning aldigha kékip, saqaytildi. **10** Ular bizning hörmitimizge nurghun sowghatarni bégħishlighan bolup, axirda bu yerdin yene yolħa chiqqan waqtimizda, bizni yolħa lazimliq nerse-kérekler bilen teminlidi. **11** Malta arilida Iskenderiyeden kelgen, bésħigha «Samawiy Qosħkéz» ilahħirining neqishliri oyułgħan bir kékme qishlighanidi. Aralda üch ay turghandin kékine, bu kékme bilen yolħa chiqtuq. **12** Sirakoza shehirige kékip,

u yerde üch kün turduq. **13** Andin aylinip méngip, [Italiyediki] Régiyum shehirige kelduq. Etisi shamat yöniliishi özgirip jenubtin chiqishi bilen, ikkinchi künü Putéoli shehirige yétip kelduq. **14** U yerde birnechche qérindashlarni taptuq, ularning ötünüshliri bilen biz ularda bir hepte turduq. Shundaq qilip biz Rim shehirige yétip kelduq. **15** Kéliwatqanlıqımızdan xewer tapqan shu yerdiki qérindashlar bizni qarshi élish üchün sheherdin chiqip hetta «Apious baziri»ghiche, [beziliri] «Üch Saray»ghiche kelgenidi. Pawlus ularni körgende, Xudagha rehmet yétip, gheyretlendi. **16** Rim shehirige kirginimizde, yüzbéshi mehbuslarni orda qarawul bégige tapshurdi; lékin Pawlusning birla közetsküchi leshker bilen bir öyde ayrim turushigha ruxset qilindi. **17** Üch kündin keyin, u u yerdiki Yehudiyalarning kattiwashlirini özi bilen körüşhüshke chaqirdi. Ular jem bolghanda, u mundaq dédi: — Qérindashlar! Men xelqimizge yaki atabowilirimizdin qaldurulghan örp-adetlerge qarshi héchqandaq ish qilmighan bolsammu, Yérusalémda turghinimda tutqun qilinip rimliqlarning qoligha tapshuruldum. **18** Rimliqlar méni soraqqa tartip, mende ölüm jazasigha mehkum qilghudek birer jinayet bolmighachqa, méni qoyuwetmekchi boldi. **19** Lékin Yehudiyalar buningha qarshılıq bildürgechke, Qeyserge murajiet qilishqa mejbur boldum. Bularni déginim bilen, bu méning öz xelqim üstidin shikayitim bar dégenlikim emes. **20** Shu sewebtin men siler bilen yüz körüşhüsh we bu heqte silerge yétip üchün silerni bu yerge chaqirdim. Chünki bu zenjir bilen baghlinishning sewebi del Israelning kütken ümididur. **21** Ular Pawlusqa: — Biz bolsaq Yehudiyedim sen togruluq xet almiduq, yaki u yerdin kelgen qérindashlarning héchqaysisimu sen togruluq birer yaman xewer ekelmedi yaki yaman gépingni qilmidi. **22** Lékin séning pikirliringni anglichumiz bar. Chünki hemme yerde kishilerning [sen tewe bolghan] bu mezhepke qarshi sözlewatqanlıqidin xewirimiz bar! — déyishti. **23** Shuning bilen ular Pawlus bilen körüşhüshke bir künni békitti. U künü nurghun kishiler uning turalghusigha kelgenidi; u tang atqandin kechkiche ulargha [söz-kalamni] sherhlep, Xudaning padishahliqi heqqide toluq guwahliq béríp, Tewrat hem peyghemberlerning yazmilaridin neqil keltürüp, ularni Eysa togruluq qayil qilishqa küchidi. **24** Uning sözlirige beziler ishendürüldi, beziler ishinishni ret qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir sözni qilishi

bilen özara kélishelmey qaytip ketti. U mundaq dédi: — Muqeddes Roh Yeshaya peyghember arqılıq atabowilirimizgha munu sözni del jayida éytqan: **26** — «Barghin; mushu xelqqe mundaq dep éytqin: — «Siler anglashni anglaysiler, biraq chüshenmeysiler; Körüşni körüsiler, biraq bilip yetmeysiler. **27** Chünki mushu xelqning yürükini may qaplap ketken, Ular anglichanda qulaqlırını éghir qiliwalghan, Ular közlerini yumuwalghan; Undaq bolmisidi, ular közleri bilen körüp, Quliqi bilen anglap, Köngli bilen chüshinip, Öz yolidin yandurulushi bilen, Men ularni saqyatqan bolattim». **28** Shunga bilishinglar kérekki, Xudaning bu nijatlıqi yat elliklerge ewetiliwatidu. Ular bolsa uningha qulaq salmay qalmaydu! — dédi. U bu sözlerni éytqanda Yehudiyalar öz-ara qattiq talash-tartish qiliship ketti. **30** [Pawlus] özi ijarije alghan öyde toluq ikki yıl turdi we bu yerde uning bilen körüşhüshke kelgen hemme kishilerni qobul qilip, **31** tolimu yüreklik bilen hem héch tosalghugha uchrimay, Xudaning padishahliqini jar qilip, Reb Eysa Mesihke dair heqiqetlerni yetküüp telim berdi.

Rimliqlargha

1 Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysanıq quli bolghan menki Pawlustin salam! **2** Xuda bu xush xewerning kéléshini xéli burunla peyghemberliri arqılıq muqeddes yazmilarda wede qilghanidi. **3** Bu xush xewer Öz Oghli, yeni Rebbimiz Eysa Mesih toghrisididur; jismaniy jehettin U Dawutning neslidin tughulghan; birdinbir pak-muqeddes Roh teripidin ölümdin tirildürültüsh arqılıq «küch-qudret Igisi Xudanıq Oghli» dep körsitilip béktilgen; **5** U arqılıq, shundaqla Uning nami üçün barlıq eller arısida Xudagha étiqadın bolghan itaetmenlik wujudqa keltürülüşke biz méhir-shepinqe we rosulluqqa tuyesser bolduq; **6** Siler ular arısida, Eysa Mesih teripidin chaqirilghansıler. **7** Shunga, Xuda söygen we U «muqeddes bendilirim» dep chaqirghan Rim shehirdiki hemminglarga, Atimiz Xudadin we Rebbimiz Eysa Mesihin méhir-shepinqe we aman-xatirjemlik bolghay! **8** Aldı bilen men Eysa Mesih arqılıq hemminglar üçün Xudayimgha teshekkür éytimen; chünki silerning étiqadinglar pütkül alemge pur ketti. **9** Öz Oghli toghrisidiki xush xewerde chin roh-qelbim bilen men xizmitini qiliwatqan Xuda Özi méning dualirimda silerni shunche üzütsiz eslep turghanlıqimha guwahtur. **10** Men dualirimda, mumkin qeder Xudanıq iradisi bilen silerning yéninglarga bérishqa axır tuyesser bolushqa hemishe ötünimen. **11** Chünki men silerni birer rohiy iltipatqa ige qılısh arqılıq mustehkemlesh üçün siler bilen körüşhüşke intayın teqezzamen; **12** yeni, men aranglarda bolsam, bir-birimizning étiqadıñ özara teselli we ilham alalaymız démekchimen. **13** Qérindashlar, men silerning shuni bilishinglarnı xalaymenki, bashqa yerdiki elliqlerning arısida xizmitim méwe bergendek, silerning aranglardimu xizmitimning méwe bérishi üçün yéninglarga bérishni köp qétim niyet qildim, lékin bugün'giche tosalghughqa uchrap kéliwatimen. **14** Men herqandaq ademlerge, meyli Yunanlıqlar we yat taipilerge, danishmen we nadanlarga bolsun, hemmisige qerzdarmen. **15** Shuning üçün imkaniyet manga yar bersila men Rimdiki silergimu xush xerwerni yetküzüp bayan qılıshqa qızghanımen. **16** Chünki men Mesih toghrisidiki bu xush xewerden hergiz xijil bolmaymen!

Chünki u uningha ishen'güçhilirining hemmisini, aldi bilen Yehudiylarnı, andin keyin Gréklerni nijatqa érishtüridıghan Xudanıq kuchi-qudritidur! **17** Chünki [xush xewerde] étiqadqa asaslan'ghan, Xudanıq birxil heqqaniyiliqi étiqad qilghuchilargha wehiy qilin'għandur. [Muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: — «Heqqaniy adem ishencħ-étiqad bilen hayat bolidu». **18** Chünki heqqaniyetsizlik bilen heqiqetni basidıghan insanlarning barlıq iplasliqiga we heqqaniyetsizlikige nisbeten Xudanıq qaratqan ghezzi ershtin ochuq wehiy qilinmaqt. **19** Chünki insanlar Xuda toghrisida bileleydighan isħlar ularning köz aldida turidu; chünki Xuda hemmini ulargha ochuq körsitip bergen **20** (chünki dunya apiride bolghandin béri Xudanıq közge körünmes özgħichilikli, yeni menggħi lükku qudrati we birdinbir Xuda ikenlik Özi yaratqan mewjudatlar arqılıq ochuq körülmeakte, shundaqla buni chūshinip yetkili bolidu. Shu sewebtin insanlar héch bahane körsitelmeydu) (*āidios g126*) **21** — chünki insanlar Xudani bilsimu, uni Xuda dep ulughlimidi, Uningha teshekkür éytmidi; eksiche, ularning oy-pikirli bimene bolup, nadan qelbi qarangħuliship ketti. **22** Özlerini danishmen qilip körsetsimu, lékin eqilsiz bolup chiqtı; **23** chirimas Xudanıq ulughluqining ornigha chirip ölidighan ademzatqa, uchar-qanatlarga, töt ayaghliq haywanlarga we yer bégħirħu huchilargha oxshaydighan butlarni almashturup qoyghanidi. **24** Shunga Xuda ularni qelbidiki shehwaniy hewesli bilen iplasliq qılıshqa, shundaqla bir-birining tenlirini nomusqa qaldurushqa qoyup berdi. **25** Ular Xuda toghrisidiki heqiqetni yalghan'ha aylandurdi, Yaratquchining ornigha yaritilghan nersilerge choqunup, tawap-taet qilghanidi. Halbuki, Yaratquchigha teshekkür-medhiye mengġiġe oqulmaqt! Amin! (*āiōn g165*) **26** Mana shuning üçün, Xuda ularni peskesh shehwaniy heweslerge qoyup berdi. Hetta ayallarmu tebiyyi jinsiy munasiwetni għeyrii munasiwetke aylandurdi; **27** shuningdek, erlermu ayallar bilen bolidighan tebiyyi jinsiy munasiwetlerni tashlap, bashqa erlerge shehwaniy hewesler bilen köyüp pishidighan boldi. Erler erler bilen shermendilikke kirishti we netijide ularning muxalip qilmishliri öz beshigha chiqtı. **28** Ular Xudani bilsin tawawta qılıshqa qızghanımen. Xuda ularni buzuq niyetlerge we nalayiq isħlarni qılıshqa

qoyup berdi. **29** Ular herxil heqqaniyetsizlik, rezillik, nepsaniyetchilik, öchmenlikke chömüp, hesetxorluq, qatilliq, jédelxorluq, mekkarliq we herxil betniyetler bilen toldi. Ular ighwager, **30** töhmetxor, Xudagha nepretlinidighan, kibirlik, maxtanchaq, chongchi, herxil rezilliklerni oylap chiqiridighan, ata-anisining sözini anglimaydighan, **31** yorutulmighan, wediside turmaydighan, köyumsiz we rehimsiz insanlardur. **32** Ular Xudaning shulargha bolghan adil hökümini, yeni shundaq ishlarni qilghuchilarning öltümge layiq ikenlikini éniq bilsimu, bu ishlarni özliri qilipli qalmay, belki shundaq qilidighan bashqilardin söyünüp ularni alqishlaydu.

2 Emdi ey bashqilarning üstidin höküm qilidighan insan, kim bolushundin qet'iynezer bahane körsitelmeysen; chünki bashqilar üstidin qaysi ishta höküm qilsang, shu ishta öz gunahingni békitesen. Chünki ey hökümchi, sen özüngmu ulargha oxshash ishlarni qiliwatisen. **2** Bizge melumki, Xudaning undaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqirishi [mutleq] heqiqetke asaslan'ghandur. **3** Shunga, i shundaq ishlarni qilghanlar üstidin höküm chiqarghuchi, shundaqla shuninggha oxshash ishlarni qilghuchi insan, özüng Xudaning höküminden qachalaymen dep xiyal qilamsen? **4** Yaki Xudaning méhribanliqining séni towa qilish yoligha bashlaydighanliqini héch bilmey, uning méhribanliqi, keng qorsaqligi we sewrtaqitining molluqigha sel qarawatamsen? **5** Eksiche, towa qilmaydighan jahilliqing we tash yüreklikindin, Xuda adil hökümini ayan qilidighan ghezeplik künü üchün sen öz beshinggha chüshidighan ghezipini toplawatisen. **6** Xuda herkime öz emellirige yarisha ish köridu. **7** Yaxshi ishlarni sewrchanliq bilen qilip, shan-sherep, hörmət-éhtiram we baqiyliqni izdigenlerge U menggülük hayat ata qilidu; (*aiónios g166*) **8** lékin shexsiyetchilerge, heqiqetke ten bermey, eksiche heqqaniyetsizlikke egeshkenlerge ghezep-qehr yaghdurulidu; **9** yamanlıq qilidighan barlıq jan igisige, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklerge külpet we derd-elem chüshidu; **10** biraq, barlıq yaxshılıq qilghuchilarqha, aldi bilen Yehudiylargha, andin Gréklerge shan-sherep, hörmət-éhtiram we aman-xatirjemlik teqdim qilinidu. **11** Chünki Xudada ademning yüz-xatirisini qilish yoqtur. **12** — chünki Tewrat qanunini bilmey gunah sadir qilghanlarning herbiri Tewrat qanuning hökümige uchrimisimu, [eyibke uchrap] halak bolidu; Tewrat qanunini bilip

turup gunah sadir qilghanlarning herbiri bu qanun boyiche soraqqa tartilidu **13** (chünki Xudanıgaldıda qanunni anglıghanlar emes, belki qanun'gha emel qilghuchilar heqqaniy hésablinidu. **14** Chünki Tewrat qanunini bilmeydighan ellikler tebiyi halda bu qanun'gha uyghun ishlarni qilsa, gerche bu qanundın xewersiz bolsimu, Tewrat qanuni ularda körün'gen bolidu. **15** Ularning bu qilghanlari öz qelblirige qanun teleplirining püttüklük ikenlikini körsitudu; shuningdek, ularning wijdanlırimu özürlige heqiqetning guwahchisi bolup, oy-pikirliri özini eyibleydu yaki özini aqlaydu) **16** — men yetküzüp kéliyatqan bu xush xewerge asasen Xudanıg Eysa Mesih arqılıq insanlarning qelbide pükken mexpiy ishlar üstidin höküm chiqiridighan künide [yuqırıda éytılghan ishlar choqum yüz bérifu]. **17** Senchu, eger özüngni Yehudiy dep atap, Tewrat qanunigha ümid bagħlap, Xudagha tewemen dep maxtansang, **18** qanundın öginiq uning iradisini bilip, ésil bilen pesni perq etken bolsang, **19** Tewrat qanunidin bilim we heqiqetning jewhirige ige boldum dep qarap, özüngni korlargaħha yol bashlighuchi, qarangħħuda qalghanlargaħha mayak, nadanlargaħha ögetküchi, gödeklerge ustaz dep ishen'gen bolsang — **21** emdi sen bashqilargħa telim bérissen, özüngge bermemsen? Oghriliq qilmangħar dep wez éytisenu, özüng oghriliq qilamsen? **22** «Zina qilmangħar» — dep wez étyisenu, özüng zina qilamsen? Butlardin nepretlinisenu, özüng butxanilardiki nersilerni bulang-talang qilamsen? **23** Tewrat qanuni bilen maxtinisenu, özüng shu qanun'gha xilapliq qilip, Xudagħa dagħ keltüremsen?! **24** Xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Silerning qilmishingħar tüpeylidin Xudanıg nami taipiler arisida kupurluqqa uchrımaqta». **25** Tewrat qanunigha emel qilsang, xetne qilin'ghinining ehmiyiti bolidu, lékin uningħha xilapliq qilsang, xetne qilin'ghinining xetne qilinmighandek hésablinidu. **26** Emdi xetnisizler qanunining teleplige emel qilsa, gerche xetnisiz bolsimu, Xuda teripidin xetnilik hésablanmamdu? **27** Tewrat qanun desturidin xewerdar we xetnilik turuqluq qanun'gha xilapliq qilghuchi, i Yehudiy, qanun'gha emel qilidighan jismanijsi xetnisizler teripidin séning gunahing üstidin höküm chiqiriliwatmamdu? **28** Chünki sirtqi körünüshi Yehudiy bolsila uni [heqiqiy] Yehudiy dégħili bolmaydu, sirtqi jehettiki jismanijsi xetninimu [heqiqiy] xetne

dégili bolmaydu, **29** rohida Yehudiy bolghini [heqiqiy] Yehudiydur; uning xetne qilin'ghini xetne qanun desturi arqliq emes, belki qelbide, Rohtindur. Bundaq kishining teriplinishi insanlar teripidin emes, belki Xuda teripidin bolidu.

3 Undaqta, Yehudiy bolghanning Yehudiy emestin néme artuqchiliqi bar? Xetnilik bolghanning néme paydisi bar? **2** Emeliyyete, ularning her jehettin köp artuqchiliqi bar. Birinchidin, Xudaning besharetlik sözliri Yehudiylarqha amanet qilin'ghan. **3** Emdi gerche ulardin beziliri ishenschsiz chiqqan bolsimu, buninggħha néme bolatti? ularning ishenchsizliki Xudaning ishenchliklikini yoqqa chiqiriwétermu? **4** Hergiz undaq qilmaydu! Xuda rastchil hésablinip, hemme adem yalghanchi hésablansu! Xuddi [muqeddes yazmilarda Xuda heqqide] yézilghinidek: — «Sözlögħiningde adil dep ispatlan'ghaysen, Shikayetke uchrighiningda ghelibe qilghaysen». **5** Lékin bizning heqqaniysızlıqımız arqliq Xudaning heqqaniyılıqı téximu éniq körstilse, buninggħha néme deymiz? Heqqaniysızlıq üstige ghezep tökidighan Xudani heqqaniy emes deymizmu (men insanche sözleymen)? **6** Mundaq déyishke hergiz bolmaydu! Eger undaq bolsa, Xuda alemni qandaq soraqqa tartidu? **7** [Beziler yene]: «Méning yalghanchilqim din Xudaning heqiqetlikı téximu ochuq qilinsa, shundaqla ulugħluqi téximu yorutulsa, emdi men yene néme üchün gunahkar dep qarilip soraqqa tartilimen?» [déyishi mumkin]. **8** Undaq bolghanda némisħqa (beziler bizżeq tħobek chaplimaqchi bolup, geplirimizni buriwetkendek) «Yamanlıq qilayli, buningdin yaxshiliq chiqip qalar» — déyishke bolmaydu? Bundaq dégiħħilerning jazalinishi heqliqtur! **9** Emdi néme déyish kérek? Biz [Yehudiylar] [Yehudiy emeslerdin] üstün turamduq? Yaq, hergħi! Chünki biz yuqurida Yehudiylar bolsun, Grékler bolsun hemmisining gunahning ilkide ikenlikini ispatlap eyibliduq. **10** Derweqe, muqeddes yazmilarda yézilghinidek: — «Heqqaniy adem yoq, hetta birimu yoqtur, **11** Yorutulghan kishi yoqtur, Xudani izdiginimu yoqtur. **12** Hemme adem yoldin chetnidi, ularning barliqi erzimes bolup chiqti. Méħriħbanliq qilghuchi yoq, hetta birimu yoqtur. **13** ularning géli échilghan qebridek sésiqtur, Tilliri kazzapliq qilmaqta; Kobra yilanning zehiri lewliri astida turidu; **14** ularning zuwani qarhash hem zerdige tolghan. **15** «Putliri qan tokūħħke aldiraydu; **16** Bargħanla yérider weyħanchiliq we pajielik isħlar

bardur. **17** Tinchliq-aramliq yolini ular héch tonughan emes». **18** «Ularning neziride Xudadin qorqidighan ish yoqtur». **19** Tewrattiki barliq sözlerning Tewrat qanuni astida yashaydighanlarrha qarita éytighanliqi bizże ayan. Bularning meqsiti, her insanning aghzi bahane kōrsitelmey tuwaqlinip, pütkül dunyadikiler Xudaning soriqida eyibkar iken dep ayan qilinsun, dégenliktur. **20** Shunga, héchqandaq et igisi Tewrat- qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen [Xudaning] aldida heqqaniy hésablanmaydu; chünki Tewrat qanuni arqliq insan öz gunahini tonup yéтиdu. **21** Biraq, hazir qanun yoli bilen emes, belki Xudaning Özidin kelgen birxil heqqaniyliq ashkarlandi! Bu xil heqqaniyliqqa qanunning özi we peyghemberlerning [yazmilarim] guwahliq bergendur; **22** yeni, Xudaning Eysa Mesihning ishench-sadaqetlik arqliq étiqad qilghuchilarning hemmisining ichige hem üstige yetküzidighan heqqaniyliqidur! Bu ishta ayrimchiliq yoqtur **23** (chünki barliq insanlar gunah sadir qilip, Xudaning shan-sheripige yételmey, uningdin mehrum boldi) **24** Chünki étiqadchilarning hemmisi Mesih Eysada bolghan nijat-hörlük arqliq, [Xudaning] méħir-shepqtı bilen bedelsiz heqqaniy qilinidu. **25** Xuda Uni gunahlarning jazasini kötürgüchi kafaret qurbanliqi süpitide teyinlidi; [insanlarning] Uning [qurbanliq] qénigha ishench bagħħishi bilen [qurbanliq] inawetliktur. Xuda bu arqliq burunqi zamandikilerning sadir qilghan gunahlirigha sewrataqetlik bolup, jazalimay ötküzüwétishining adilliq ikenlikini körsetti. **26** Buningħha oxhash bu [qurbanliq] arqliq U hazirqi zamanda bolghan heqqaniyliqinimu körsetken. Shundaq qilip U Özining hem heqqaniy ikenlikini hem Eysaning étiqadida bolghuchini heqqaniy qilghuchi ikenlikinimu namayan qildi. **27** Undaq bolsa, insanning néme maxtan'ghuchiliki bar? Maxtinish yoq qilindi! — Néme prinsipqa asasen? Qanun'gha intilish prinsipi bilenmu? — Yaq! «Étiqad» prinsipi bilen! **28** Chünki «Insan Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki étiqad bilen heqqaniy qilinidu» dep hésablaymiz! **29** Ejeba, Xuda peqetla Yehudiylarningla Xudasimu? U ellerningmu Xudasidur. **30** Xuda bolsa birdur, U xetne qilin'ghanlarni étiqad bilen hemde xetne qilinmighanlarnimu étiqad bilen heqqaniy qilidu. **31** Emdi étiqad prinsipi bilen Tewrat qanunini bikar

qiliwétimizmu? Yaq, del buning eksiche, uni küchke ige qilimiz.

4 Undaqta, biz [Yehudiylarning] jismaniy jehettiki atimiz Ibrahimning érishkini toghrisida néme deymiz? **2** Eger Ibrahim emelliri bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolsa, uningda maxtan'ghudek ish bolatti (beribir Xudaning aldida uning maxtinish heqqi yoq idi). **3** Chünki muqeddes yazmilarda néme déyilgen? — «Ibrahim Xudagha étiqad qildi; Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» déyilidu. **4** Ishligüchige bérilidighan heq «méhir-shepqed» hésablanmaydu, belki birxil «qerz qayturush» hésablinidu. **5** Biraq, héch ish-emel qilmay, peqet nomussiz gunahkarlarni heqqaniy qilghuchi Xudagha étiqad qilidighan kishining bolsa, uning étiqadi heqqaniyliq dep hésablinidu! **6** Xuda qilghan emellirige qarimay, heqqaniy dep hésablighan kishining bexti toghruluq Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: — **7** «Itaetsizlikliri kechürüm qilin'ghan, Gunahliri yépilghan kishi némidégen bextliktur! **8** Perwerdigar gunahliri bilen héch hésablashmaydighanlar némidégen bextliktur!». **9** Emdi bext yalghuz xetne qilin'ghanlарghila mensup bolamdu, yaki xetne qilinmighanlарghimu mensup bolamdu? Chünki: «Ibrahimning étiqadi uning heqqaniyliqi dep hésablandi» dewatimiz. **10** Heqqaniyliq qandaq ehwalda uningha hésablandi? Xetne qilinishtin ilgirimu yaki xetne qilinishtin kényinmu? U xetne qilin'ghan halda emes, belki xetne qilinmighan halda hésablandi! **11** Uning xetnini qobul qilghimi bolsa, uni xetne qilinishtin burunla étiqadi arqiliq ige bolghan heqqaniyliqqa möhür belgisi süpitide bolghanidi. Démek, u xetnisiz turup Xudagha étiqad qilghuchilarning hemmisining atisi boldi — ularmu [étiqadi bilen] heqqaniy hésablinidu! **12** U yene xetne qilin'ghanlarningmu atisidur; démek, xetne qilin'ghan bolushi bilen tengla xetne qilinmighan waqtidimu étiqadliq yol mangghan atimiz Ibrahimning izlirini bésip mangghanlarningmu atisi bolghandur. **13** Chünki [Xudaning] Ibrahimha we neslige dunyagha mirasxor bolush toghrisidiki wede bérishi Ibrahimning Tewrat qanunigha emel qilishqa intilginidin emes, belki étiqadtin bolghan heqqaniyliqtin kelgen. **14** Chünki eger qanun'gha intilidighanlar mirasxor bolidighan bolsa étiqad bikar nerse bolup qalatti, Xudaning wedisimu yoqqa chiqirilghan bolatti. **15** Chünki Tewrat qanuni [Xudaning] ghezipini élip

kélidu; chünki qanun bolmisa, itaetsizlik dégen ishmu bolmaydu. **16** Shuning üchün, Xudaning wedisining [peqet] Öz méhir-shepqi arqiliq emelge ashurulushi üchün, u étiqadqila asaslinidu. Buning bilen u wede Ibrahimning barliq ewladlirigha, peqet Tewrat qanuni astida turidighanlарghila emes, belki Ibrahimche étiqad qilghuchilarning hemmisigimu kapaletlik qilin'ghan. Chünki muqeddes yazmilarda: «Séni nurghun qowmning atisi qildim» dep yézilghinidek, Ibrahim hemmimizning atisidur. Derheqiqet, u ölüklerni tirildüridighan, mewjut bolmighanni bar dep mewjut qilidighan, özi étihad baghlighan Xuda aldida hemmimizning atisi boldi. **18** Héchqandaq ümid qalmisimu u yenila ümidte étiqad qildi we shuning bilen uningha: «Séning nesling [san-sanaqsız] boldi» dep aldin étyilghandek nurghun qowmning atisi boldi. **19** U yüz yashqa yéqinlap, ténini ölgен hésablisimu, shundaqla ayali Sarahningmu balyatqusini öldi dep qarisimu, yenila étiqadta ajizlashmidi; **20** Xudaning wedisige nisbeten étiqadsizliq qilip héch ikkilenmidi, eksiche u étiqadi arqiliq kicheytildi we Xudani ulughlidi, **21** «U némini wede qilghan bolsa shuni emelge ashurush qudrítige Igidur» dep toluq ishendürildi. **22** Shuning bilen bu «uning heqqaniyliqi hésablandi». **23** Bu, «Uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen söz yalghuz uning üchünla emes, **24** belki Rebbimiz Eysani ölümdin tirildürgen Xudagha étiqad qilishimiz bilen heqqaniy hésablinidighan bizler üchünmu yézilghan; **25** [Mesih] bolsa itaetsizliklirimiz üchün pida yoligha tapshuruldi we heqqaniy qilinishimiz üchün tirildürildi.

5 Shunga étiqad bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz, Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xuda bilen inaq munasiwette bolimiz. **2** U arqiliq étiqad yolda bizni ching turghuzidighan bu méhir-shepqtining ichige kirish hoquqigha tuyesser bolduq, shuningdek Xudaning shan-sheripige baghlighan ümidimizdin shad-xuram bolimiz. **3** Shundaq bolupla qalmay, müşhkül ehwallar ichide shadlinimiz; chünki müşhküllük sewrchanliqni, sewrchanliq chidamliqni, chidamliq ümidni élip kélidu, dep bilimiz. **5** We bu ümid bizni yerge qaritip qoymaydu, chünki bizge ata qilin'ghan Muqeddes Roh arqiliq Xudaning méhir-muhebbiti alliburun qelbimizge quyulup éship tashti. **6** Chünki biz peqet amalsiz qalghinimizda, Mesih biz ixlassislar üchün [Xuda] békitken waqitta özini pida qildi. **7** Birsining heqqaniy adem üchün jénini pida

qilishi nahayiti az uchraydighan ish; bezide yaxshi adem üchün birsi pida bolushqa jür'et qilishimu mumkin; **8** lékin Xuda Öz méhri-muhebbitini bizge shuningda körsituduki, biz téxi gunahkar waqtimizda, Mesih biz üchün jénini pida qildi. **9** Hazir biz Uning qéni bilen heqqaniy qilin'ghan ikenmiz, emdi U arqliq [kélidighan] ghezeptin qutulushimiz téximu jezmendor. **10** Chünki burun Xudagha düshmen bolghan bolsaqmu, Oghlining ölümi arqliq bizni Uning bilen inaqlashturghan yerde, Uning bilen inaqlashturulghandin kényin, emdi [Oghlining] hayatı arqliq biz téximu qutuldurulmamduq?! **11** Buning bilenla qalmay, hazir biz Rebbimiz Eysa Mesih arqliq Xuda bilen inaqlashturulduq, U arqliqmu Xudanıng Özidin shadlinimiz. **12** Shuningdek, gunahning dunyagha kirishi birla adem arqliq boldi, ölümning dunyagha kirishi gunah arqliq boldi; shuning bilen gunah arqliq ölüm hemme ademge tarqaldi; chünki hemme adem gunah sadir qildi **13** (chünki Tewrat qanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, elwette; halbuki, qanun bolmisa gunahning hésabi élinmaydu. **14** Shundaqtimu, ölüm Adem'ata waqtidin Musa peyghember waqtighiche insanlarghimu höküm sürdi; ular gerche Adem'atining sadir qilghan itaetsizlikidek gunah sadir qilmighan bolsimu, bu insanlarmu ölüm hökümidin xaliv bolmadi). Adem'atining özi — kényin kélidighan Mesihning bir besharetilik ülgsidur; **15** halbuki, [Xudanıng] shapaetlik sowghiti Adem'atining itaetsizlikining pütünley eksidur. Chünki birla ademning itaetsizlik bilen nurghun adem ölgen bolsa, emdi Xudanıng méhir-shepqiti we shuningdek birla adem, yeni Eysa Mesihning méhir-shepqiti arqliq kelgen sowghat éship-téship turghachqa, nurghun ademge yetküzüliup téximu zor netije hasil qildi! **16** Shu shapaetlik sowghatning netijisi bolsa, shu bir ademning gunahining aqiwitige pütünley oxshimaydu. Chünki bir ademning bir qétim ötküzen itaetsizlikidin chiqarghan höküm insanlarni gunahkar dep békitken bolsimu, emma shu shapaetlik sowghat bolsa köpligen kishilerning nurghun itaetsizlikliridin «heqqaniy qilinish»qa élip baridu. **17** Emdi bir ademning itaetsizlikı tüpeylidin, ene shu bir adem arqliq ölüm hökümran bolghan yerde, [Xudanıng] mol méhir-shepqitini, shundaqla heqqaniyliq bolghan shapaetlik sowghitini qobul qilghanlar bir adem, yeni shu Eysa Mesih arqliq hayatta shunche ghalibane hökümranlıq

qilghuchilar bolmamdu! **18** Shunga, bir qétimliq itaetsizlik tüpeylidin barlıq insanlar gunahning jazasigha mehkum qilin'ghan bolsa, oxshashla bir qétimliq heqqaniy emel bilen hayatlıq élip kélidighan heqqaniyliq pütkül insanlarga yetküzülgən. **19** Bir ademning bir qétimliq itaetsizlikı arqliq nurghun kishiler derweqe gunahkar qilnip békitilgendek, bir ademning bir qétimliq itaetmenlikı bilenmu nurghun kishiler heqqaniy qilnip békitilidu. **20** Emdi Tewrat qanuni insanning itaetsizlikliri köprek ashkarlinip bilinsun dep kirgüzülgənidi. Lékin gunah qeyerde köpeygen bolsa, [Xudanıng] méhir-shepqiti shu yerde téximu éship tashti. **21** Shuningdek, gunah [insaniyetning] üstidin hökümranlıq qilip [ularni] ölümge élip barghinidek, [Xudanıng] méhir-shepqiti heqqaniyliqqa asaslinip hökümranlıq qilip, insanni Rebbimiz Eysa Mesih arqliq mengülük hayatlıqqa érishtiridi. (aiōnios g166)

6 Undaqtı, néme dégülük? Xudanıng méhir-shepqiti téximu ashsun dep gunah ichide yashawéremduq? **2** Yaq, hergiz! Gunahqa nisbeten ölgen bizler qandaqmu uning ichide yashawérimiz? **3** Yaki siler bilmemsiler? Herqaysimiz Mesih Eysagha kirishke chömüldürilgen bolsaq, Uning ölümi ichige chömüldürdüldüq? **4** Biz chömüldürüş arqliq Uning ölümi ichige kirip, Uning bilen bille kömüldüq; buning meqsiti, Mesih Atining shan-sheripi arqliq ölümdin tirilginidek, bizningmu yéngi hayatta méngishimiz üchündür. **5** Chünki [Mesihning] ölmäge oxshash bir ölümde Uning bilen birge baghan'ghanikenmiz, emdi biz choqum Uning tirilishige oxshash bir tirilishtimu Uning bilen birge bolimiz. **6** Shuni bilimizki, gunahning makani bolghan ténimiz kardin chiqirılıp, gunahning qulluqida yene bolmaslıqımız üçhün, «kona adem»imiz Mesih bilen bille kréstlinip ölgen **7** (chünki ölgen kishi gunahtın xalas bolghan bolidu). **8** Mesih bilen bille ölgen bolsaq, uning bilen teng yashaydighanlıqımızghimu ishinimiz. **9** Chünki Mesihning ölümdin tirilgendifin kényin qayta ölmeydighanlıqı, ölümning emdi Uning üstidin yene hökümranlıq qılalmaydighanlıqı bizge melum. **10** Chünki Uning ölümi, U gunahni bir terek qilish üçhün peqet bir qétimliq öldi; Uning hazır yashawatqan hayatı bolsa, U Xudagha yüzlinip yashawatqan hayattur. **11** Shuningha oxshash, silermu özünglarnı gunahqa nisbeten ölgen, emma Mesih Eysada bolup Xudagha yüzlinip tirik dep hésablangar. **12** Shunga gunahning

ölidighan téninglarda hökümranlıq qılıshığa yol qoymanglar, uning rezil arzu-heweslirige boysunmanglar, **13** shuningdek téninglarning héch ezasını heqqaniyetsizliqqa qoral qılıp gunahqa tutup bermenglär. Eksiche, ölümdin tirildürülgenlerde, özünglarnı Xudagha atanglar hemde téninglardıki ezalarnı heqqaniyetning qorali qılıp Xudagha atanglar. **14** Gunah silerning üstünglarga héch hökümranlıq qilmayıdu; chünki siler Tewrat qanunining astida emes, belki Xudanıng méhir-shepqiti astida yashawatisiler. **15** Undaqta, qandaq qılısh kérek? Qanunining astida emes, méhir-shepqet astida bolghanlıqımız üçün gunah sadır qiliwersek bolamdu? Yaq, hergiz! **16** Özliringlarnı itaetmen qullardek birige tutup bersenglar, shu kishining quli bolghanlıqınları bilmensiler — yaki ölünge élip baridıghan gunahning qulları, yaki Xuda aldida heqqaniyliqqa élip baridıghan itaetmenlikning qulları bolushunglar muqerrer? **17** Xudagha teshekkür! Burun gunahning quli bolghansiler, biraq [Mesihning] telimige bashlinip, bu telim körsetken nemunige chin dilinglardin itaet qildinglar. **18** Siler gunahning küchidin qutuldurulup, heqqaniyliqning qulları boldunglar. **19** Etliringlär ajız bolghachqa, silerge insanche sözlewatimen: — ilgiri siler ten ezayinglarnı napak ishlargha we exlaqsızlıqqa qullardek tutup bérishinglar bilen téximu exlaqsızlıqlarını qilghandek, emdi hazır ten-ezaliringlarnı pak-muqeddeslikke bashlaydıghan heqqaniyliqqa qullardek tutup béringlar. **20** Siler gunahning qulları bolghan waqtınlarda, heqqaniyliqning ilkide emes idinglar. **21** Hazır nomus dep qarıghan burunqı ishlardin shu chaghda siler zadi qandaq méwe kördünglar? U ishlarning aqiweti ölümdür. **22** Biraq, hazır siler gunahtın erkin qilinip, Xudanıng qulları bolghan ikensiler, silerde özünglarnı pak-muqeddeslikke élip baridıghan méwe bar, uning netijisi menggülük hayattur. (aiōnios g166) **23** Chünki gunahning ish heqqi yenila ölümdür, biraq Xudanıng Rebbimiz Mesih Eysada bolghan sowghiti bolsa menggülük hayattur. (aiōnios g166)

7 I qérindashlar, men hazır Tewrat qanunini bilgenlerge sözlewatimen; siler qanunning peqet hayat waqtidila insan üstige hökümran bolidıghanlıqını bilmensiler? **2** Mesilen, éri bar ayal, éri hayatla bolidiken, qanun boyiche érige baghlan'ghan; lékin éri ölüp ketse, [özini érige baghılgan] nikah qanunidin azad qilinidu. **3** Shuning

üchün, bu ayal éri hayat waqtida bashqa bir erge baghlansa, zinaxor ayal dep atılıdu. Lékin éri ölüp ketse, u [nikah] qanunidin erkin bolidu; shu chaghda bashqa bir erge tegse, zina qılghan bolmaydu. **4** Xuddi shuningdek, qérindashlar, siler Eysa Mesihning [qurbanlıq] téni arqliq Tewrat qanunigha nisbeten öldünglar. Buning meqsiti silerning bashqa bırsige, yeni ölümdin Tirilgüchige baghlinishinglar we shuning bilen Xudagha méwe bérishinglardın ibarettur. **5** Chünki biz «et»ning ilkide waqtımızda, Tewrat qanuni gunahning arzu-heweslirini téximu qozghap, ténimizdiki ezalarda ölünge élip baridıghan méwini chiqarghanı; **6** lékin, hazır biz Tewrat qanunining ilkide erkin bolduq. Chünki özimizni boghup turidıghan bu qanun'gha nisbeten ölgen bolup, qanunning desturining kona yolda emes, belki Rohning yéngi yolda [Xudanıng] qulluqida bolimiz. **7** Undaqta néme dégültük? Tewrat qanunining özi gunahmu? Hergiz undaq emes! Derweqe, qanunning körsetmiliri bolmisa, gunahning néme ikenlikini bilmeytim. Qanun «nepsaniyetchilik qilma» démigen bolsa, nepsaniyetchilikning néme ikenlikini bilmigen bolattım. **8** Lékin gunah qanunning emri arqliq purset tépı, ichimde herxil nepsaniyetchiliklerni qozghidi. Tewrat qanuni bolmisa, gunahmu ölütek jansız bolatti. **9** Bir chaghılda qanunning sırtida yashighinimda hayat idim, lékin qanun emrini bilishim bilenla, gunahmu janlinip, méni ölünge élip bardı. **10** Eslide kishige hayatlıq élip kelsun dep buyrulghan qanunning emri eksiche manga ölüm élip keldi. **11** Chünki gunah qanunning emri bilen hujum pursitini tépı, méni azdurdi we emr arqliq méni öltürdi. **12** Buningdin qarıghanda qanun heqiqeten pak-muqeddestur, uning emrimi muqeddes, toghra-adaletlik we yaxshidur. **13** Undaqta, yaxshi bolghını manga ölüm boldırmu? Hergiz undaq emes! Belki, gunahning qewetla qebih ikenlikli emr arqliq ochuq ashkarilinishi üçün, bu yaxshi emrning wasitisi bilen gunah mende ölüm peyda qıldı. **14** Tewrat qanunining «rohqa tewe» ikenlikini bilimiz. Biraq men bolsam «etke tewe»durmen, démek gunahqa quldek sétilghanmen. **15** Chünki néme qiliwatqinimni özümmü bilmeymen. Chünki özüm niyet qılghan ishlarnı qilmaymen; eksiche, nepretlinidighinimni qilimem. **16** Lékin eger özüm xalimıghan ishlarnı qılsam, özüm qanunning yaxshi ikenlikini étirap qılghan bolimen. **17** Shundaq iken, bu ishlarnı men

emes, belki ichimde mewjut bolghan gunah qilduridu. **18** Ichimde, yeni méning etlirimde héch yaxshiliqning mewjut emeslikini bilimen; chünki yaxshiliq qilish niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymen. **19** Shuning üchün özüm xalighan yaxshiliqni qilmay, eksiche xalimighan yamanliqni qilmen. **20** Özüm niyet qilmighan ishni qilsam, buni qilidighan men emes, belki ichimde makan qilghan gunahtur. **21** Buningdin özümdiki shundaq bir qanuniyetni bayqaymenki, yaxshiliqni qilmaqchi bolghinimda, yamanlıq haman ichimde manga hemrah bolidu. **22** Qelbimde Xudaning qanunidin sóyünimen; **23** biraq ténimdiki ezalirimda bashqa bir qanuniyetni sézimen. Bu qanuniyet qelbimdiki qanun bilen jeng qilip, méni ténimdiki ezalirimdiki gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke esir qildi. **24** Némidégen derdmen ademmen-he! Ölümge élip baridighan bu ténimdin kimmu méni qutquzar? **25** Rebbimiz Eysa Mesih arqiliq Xudagha teshekkür bolsun! Shundaq qilip, qelbim bilen Xudaning qanunigha itaet qilimen, lékin etlirimde gunah sadir qildurghuchi qanuniyetke itaet qilimen.

8 Xulasilisaq, Mesih Eysada bolghanlar gunahning jazasiga mehkum bolmaydu. **2** Chünki Mesih Eysada bolghan hayatliqni bexsh étidighan Rohning qanuniyiti ademni gunahqa we ölümge élip baridighan qanuniyettin silerni xalas qildi. **3** Chünki [gunahliq] et élip kélidighan ajizliq tüpeylidin Tewrat qanuni qilalmighanni Xudaning Özi [qildi]; U Öz Oghlini gunahkar etlik qiyapette gunahni bir terek qilishqa ewetip, ettiki mewjut gunahni [ölümge] mehkum qiliwetti; **4** buning bilen [muqeddes] qanunning heqqaniy telipi etke egeshmeydighan, belki Rohqa egiship mangidighan bizlerde emelge ashurulidu. **5** Chünki etke boysunidighanlar etke xas ishlarning oyida yürüdu; Muqeddes Rohqa boysunidighanlar bolsa, shu Rohqa ait ishlarning oyida yürüdu. **6** Ettiki oy-niyetler ademni ölümge élip baridu; Muqeddes Rohqa ait oy-niyetler hayatliq we xatirjem-amanliqtur; **7** chünki ettiki oy-niyetler Xudagha düshmenlikturi; chünki et Xudaning qanunigha boysunmaydu hem hetta uningha boysunushi mumkin emes; **8** ette bolghanlar Xudani xurser qilalmaydu. **9** Emma silerge kelsek, peqet Xudaning Rohi derweqe ichinglarda yashawatqan bolsa, siler ette emes, belki Rohta yashaysiler. Emma Mesihning Rohigha ige bolmighan adem bolsa, u Mesihke mensuplardan emes. **10** Lékin Mesih qelbinglarda bolsa, téninglar gunah

tüpeylidin ölümning ilkide bolsimu, heqqaniyliq tüpeylidin rohinglar hayattur. **11** Halbuki, ölgen Eysani ölümdin Tirildürgüchining Özidiki Roh silerde yashisa, Mesihni ölümdin tirildürgüchi qelbinglarda yashawatqan Rohi arqiliq ölidighan téninglarnimu hayatı kúchke ige qildi. **12** Shuning üchün, qérindashlar, biz etke qerzdar emes, yeni uninggha egiship yashashqa qerzdar emesmiz. **13** Chünki etke egiship yashisanglar, halak bolisiler; lékin Muqeddes Rohqa tayinip ettiki qilmishlarni ölümge mehkum qilsanglar, yashaysiler. **14** Chünki kimlerki Xudaning Rohining yétekchilikide yashisa, shularning hemmisi Xudaning perzentliridur. **15** Chünki siler qobul qilghan roh qulluqqa ait emes, shundaqla silerni qayta qorqunchqa salghuchi birxil roh emes, belki siler oghulluqqa élip baridighan Rohni qobul qilghansiler; U arqiliq «Abba, ata!» dep nida qilimiz. **16** Roh bizning öz rohimiz bilen bille bizning Xudaning baliliri ikenlikimizge guwahlıq bérídu. **17** Xudaning baliliri ikenmiz, emdi mirasxorlarmu bolimiz — Xudaning mirasxorlari hemde Mesih bilen teng mirasxor bolimiz — peqetla uning bilen teng azab-oqubet tartsaqla, uning bilen shan-shereptin teng behrimen bolimiz. **18** Chünki men hazirqi azab-oqubetlerning kelgüsиде bizde ashkarilinidighan shan-shereplerge héch sélishturghuchiliqi yoq dep hésablaymen. **19** Chünki pütkül kainat Xudaning oghullirining ayan qilinishini intizarliq bilen kütmekte. **20** Chünki yaritilghan kainat [Xudaning] [leniti astida qélipli], bimenilikke chöktürüldi. Bu, kainatning öz ixtiyari bilen emes, belki uni chöktürgüchining iradisi bilen boldi we shundaq ümidi bilen boldiki, kainat özimu chirishtin bolghan qulluqtin qutquzulup, Xudaning perzentlirige béghishlinidighan shan-sherepeke tewe bolghan hörlükke érishtürülüshtin ibaret idi. **22** Chünki pütkül kainatning hazirghiche nale-peryad kötürüp, tughut tolghiqining azabini birlikte tartiwatqanlıqını bilimiz. **23** Yalghuz kainat emes, hetta bizmu, yeni [muqeddes] Rohning tunji chiqarghan méwisidin behrimen bolghan bizlermu dilimizda nale-peryad kötürmektimiz hemde [Xudaning] oghulliri süpitide qobul qilinishimizni, yeni ténimizning nijatning hörlükige chiqirilishini intizarliq bilen kütmektimiz. **24** Biz ümidke baghlan'ghachqa tquzulghanikenmiz. Lékin ümid qilin'ghan nerse körülgen bolsa, u yene ümid bolamdu? Kimmu köz alidiki nersini ümid qilsun? **25** Biraq, téxi körmiginimizge ümid

baghlighanikenmiz, uni sewrchanliq bilen kütüshimiz kéréktur. **26** Shuningdek, insaniy ajizliqimizda [Muqeddes] Roh kélép bizge yardım qildı; chünki qandaq dua qilishimiz kéreklikini bilmeymiz. Lékin Rohning Özi ipadilgisiz nale-peryad bilen biz üçün [Xudanining alddı] turup dua-tilawet qilmaqta. **27** Insanlarning qelbini inchikilep közitip Qarighuchi bolsa, [Muqeddes] Rohning oy-niyetlirining néme ikenlikini bilidu; chünki U Xudanining iradisi boyiche muqeddes bendiliri üçün [Xudanining alddı] dua qilip ötünmekte. **28** Shundaqla shuni bilimizki, pütkül ishlar Xudani söyidighanlarning, yeni uning meqset-muddiasi boyiche chaqirilghanlarning bext-berikitige birlikte xizmet qilmaqta. **29** Chünki Xuda aldin könglige pükkenkishilerni, ularning kelgüsиде Öz Oghlining obrazigha oxshash bolidighinini, Oghlining nurghun qérindashliri arisidiki tunji oghli bolidighinini aldin belgiligen. **30** Aldin békitten kishilerni U chaqirdi, chaqirghan kishilerni U heqqaniy qildi; heqqaniy qilghanlarga U shansherek ata qildi. **31** Undaqa, bu ishlarqha yene néme deyli? Xuda biz terepte turghaniken, kimmu bizge qarshi chiqalisun?! **32** Öz Oghlinimu ayimay, Uni hemmimiz üçün pida yoligha tapshurghan [Xuda], Uningha qoshup hemmini bizge shertsiz ata qilmay qalarmu? **33** Kimmu Xudanining tallighanliri üstidin shikayet qilalisun?! Xuda heqqaniy qilghan yerde, **34** kimmu gunahqa mehkum qilalisun? Ölgen, shundaqla tirilgen we Xudanining ong yénida turuwatqan, hemde biz üçün [Xudanining alddı] turup dua-tilawet qiliwatqan Mesih shundaq qilarmu?! **35** Kim bizni Mesihning méhir-muhebbitidin ayriwételisun? Japa-musheqqetmu, derd-elemmu, ziyankeshlikmu, acharchiliqmu, yalingachliqmu, xéyim-xetermu yaki qilichmu? **36** [Muqeddes yazmilarda] éytılghinidek: — «Séri dep kün boyi qırılmıştim, Boghuzlinishni kütüp turghan qoylardek hésablanmaqtımız». **37** Biraq bizni Söygüchige tayinip bularning hemmiside ghaliplarning ghalipi bolmaqtımız; **38** Shuninggha qet'iy qayıl qilindimki, meyli ölüm bolsun hayatlıq bolsun, perishtiler bolsun jin-sheytan hökümranlar bolsun, hazırqi ishlar yaki kelgüsidiği ishlar bolsun, herqandaq rohiy küchler bolsun, **39** pelek bolsun hang bolsun, shundaqla pütkül kainatta yaritilghan herqandaq bashqa bir shey'i bolsun, bizni Rebbimiz Mesih Eysada bolghan Xudanining méhir-muhebbitidin héchqachan ayriwetküchi bolalmaydu.

9 Men Mesihte heqiqetni sözleymen, yalghan gep éytmaymen, wijdanim Muqeddes Rohning ilkide bolup özemege guwahlıq qilmaqta — **2** Qelbimde zor derd-elem we tüğimes azab bar. **3** Chünki méning buraderlirim, yeni jismani jehettiki qérindashlirim bolghan Israillarnı [nijat tapquzalısam] [Xudanining] lenitige qélib Mesihin mehrum qilinishimni tileske razi idim; ular Israillar! — ulargha oghulluq hoquqı, [Xudanining] shan-sheripining ayan qilinishi, ehdiliri, Tewrat qanunining amanet bolushi, ibadet xizmetliri we [Tewrat] wediliri nésiwe qilindi. **5** Ulugh [ibraniy] ata-bowliri ularningkidur; jismani jehette Mesih ularning ejdadidur. U barlıq mewjudat üstidin höküm sürgüchi, menggü mubarek Xudadur. Amin! (aiōn g165) **6** — Biraq Xudanining [Israilgha bolghan] sözü bikar boldı, démeymen; chünki Israildin bolghanlarning hemmisila heqiqiy Israil hésablanmaydu; **7** shuningdek, Ibrahimning ewladliri bolsimu, hemmisila uning perzentliri hésablanmaydu. Chünki [muqeddes yazmilarda Ibrahimgħa]: «Ishaqtin törelgenlerla séning nesling hésablinidu» — déyilgen. **8** Démek, jismani jehettin [Ibrahimdin] törelgen perzentler Xudanining perzentliri boliwermeedu, belki [Xudanining] wedisi arqılıq törelgenler [Ibrahimning] heqiqiy nesli hésablinidu. **9** Chünki Xudanining bergen wedisi mundaq idi: «[Keler yili] mushu chagħda qaytip kélimen, Sarah bir oghulħa ana bolidu». **10** Uning üstige, Riwkah bir erdin, yeni ejdadimiz Ishaqtin [qoshkézekge] hamilidar bolghanda, **11** Perzentliri téxi tughilmighanda, héchqandaq yaxshi yaki yaman ishliniqla qilmasta, Xuda Özining ademlerni tallashtiki muddiasining ularning qilghan ish-emellirige emes, peqet Chaqirghuchi bolghanning iradisige asaslan'ghanlıqını körsitish üçün, Riwkahħha: «Chongi kichikining xizmitini qilidu» — déyilgenidi. **13** Xuddi yene muqeddes yazmilarda éytılghinidek: «Yaqupni söydüm, Esawdin nepretlendim». **14** Undaqa, bulargha néme deyli? Xudada adaletsizlik barmu? Hergiz yoq! **15** Chünki Xuda Musagħha mundaq dégen: — «Kimge rehim qilghum kelse, shuningħha rehim qilim, Kimge ich aghrifitqum kelse, shuningħha ich aghrifitmen». **16** Démek, bu ish insanning iradisige yaki ularning tirishchanlıqığħa emes, belki rehimdilliq körsetküchi Xudagħha bagħliqtur. **17** Chünki Xuda muqeddes yazmilarda Pirewn'ge mundaq dégen: — «Méning séni tiklišiimdiki meqset del shuki, qudratimni üstüngde körsitish hemde namimning

pütkül jahan'gha jakarlinishi». 18 Démek, Xuda xalighinigha rehim qilidu, xalighinini tash yürek qilidu. 19 Emdi belkim sen manga: «Xudaning iradisige héchkim qarshi chiqalmaydighan tursa, undaqtá Xuda néme üchün insanni eyibleydu?» — déyishing mumkin. 20 Biraq, ey insan, Xuda bilen takallashqudek kimsen? Qélipta shekillendürüliwatqan nerse özini shekillendürgüchige: — «Méni néme üchün bundaq yasiding?» — déyelemedu? 21 Xumdanchining oxshash bir kallek laydin ésil orun'gha ishlitidighan qachimu, shundaqla adettiki orun'gha ishlitidighan qachimu yasash hoquqi yoqmu? 22 Xuda Öz ghezipini körsitishni we kück-qudritini tonutushni niyet qilghan bolsa, ghezipige layiq bolghan, halaketke teyyarlan'ghan «qachilar»gha adettin tashqiri sewrchanlıq bilen köksı-qarnını keng qilip kelgen bolsa, uningha néme boptu? 23 We shuning bilen Özining rehim-shepqtining nishani qilghan we shan-sherepke muyseser bolushqa aldin'ala teyyarlıghan «qachilar»da, yeni Özi Yehudiylar arisidinla emes, belki eller arisidinmu chaqirghan bizlerde shan-sheripining cheksizlikini namayan qilish üchün shundaq qilishni xalighan bolsa, buningha néme boptu? 25 Bu xuddi Xudaning Hoshiya peyghember arqılıq éytqinidek: — «Esli xelqim hésablanmigraphan xelqni xelqim, Esli söymigenlerni söygenlirim deymen»; 26 we yene: — «Burun ulargha: «Siler Méning xelqim emessiler» déyilgen jayda, Kelgüside del shu jayda ulargha «Tirik Xudaning oghulliril» dégen nam bérilidu». 27 Yeshaya peyghembermu Israil toghruluq mundaq jakarlıghanidi: — «Israillarning sani déngiz sahilidiki qumdek köp bolsimu, lékin peqet birla «qaldi» qutquzulidu; 28 chünki, Perwerdigar Öz ishimi tügitiwétip, heqqaniyliq bilen tézdir uni ijra qilidu; chünki U yer yüzide höküminini teltöküs we téz ijra qilidu». 29 Yeshaya peyghember yene aldin éytqinidek: — «Eger samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar bizge bir nesil qaldurmigraphan bolsa, Sodom shehiridek, Gomorra shehiridek [yoqalghan] bolattuq». 30 Undaqtá, bulargha néme déyishimiz kérek? Heqqaniyliqqa intilmigen ellikler heqqaniyliqqa, yeni étiqadqa asaslan'ghan birxil heqqaniyliqqa érishti. 31 Lékin Israil heqqaniyliqni körsetken Tewrat qanunigha intilgini bilen qanunning telipige yételmidi. 32 Néme üchün? Chünki ularning [heqqaniyliqqa] intilishi étiqad bilen emes, belki

«sawabliq ishlar» bilen idi. Ular «putlikashang tash»qa putliship yiqlip chüshti; 33 xuddi [muqeddes yazmilarda] yézilghinidek: «Xelqni putlishidighan putlikashang tashni, Ademni yiqtidighan qoram tashni Zion'gha qoydum, Uningha étiqad qilghuchi hergiz yerge qaritilip qalmas».

10 Qérindashlar, yürek intizarim, shundaqla Xudagha yélinishim Israillarning qutquzulushi üchündür. 2 Chünki shuningha guwahliq bérímenki, ularning Xudagha heqiqetenmu qizghin intilishi bar, biraq ularning intilishi heqiqiy bilim üstige qurulghan emes. 3 Chünki ular Xudaning heqqaniyliqini bilmigechke, uning ornigha özlirining heqqaniyliqini tikleshke tiriship, Xudaning heqqaniyliqiga boysunmadi. 4 Chünki Tewrat qanuning nishan-meqsiti Mesihning Özidur; shuning bilen étiqad qilghuchilarining herbiri üchün heqqaniyliq bar boldi. 5 Chünki Tewrat qanunigha emel qilishin kelgen heqqaniyliq heqqide Musa peyghember mundaq yazghan; «Qanunning emrlirige emel qilghanlar shu ishliridin hayatlıq tapidu». 6 Lékin étiqadın bolghan heqqaniyliq mundaq deydu: — «Könglüngde: — «Kim asman'gha chiqar?» (yeni «Kim Mesihni asmandin élip chüshür?») 7 we yaki «Hang tégige kim chüsher?» (yeni «Mesihni ölümdin kim qayturan?») — démigin». (Abyssos g12) 8 Emdi shu [heqqaniyliq] néme deydu? — «Söz-kalam sanga yéqindur, tilingda we dilingdidur!» — bu söz-kalam del biz jakarlaydighan étiqadning sözidur. 9 Démek, «Eysaning Reb ikenlikini aghzing bilen étirap qilsang we qelbingde Xudaning uni ölüklər arisidin tirildürgenlikige ishenseng, qutquzulisen»! 10 Chünki insan qelbide étiqad qilish bilen heqqaniy qilinidu, éghizida étirap qilish bilen nijatqa érishidu. 11 Muqeddes yazmilarda déyilgendet; «Uningha étiqad qilghuchining herbiri hergiz yerge qaritilmas». 12 Chünki bu jehette Yehudiylar bilen Gréklarning perqi yoq; her ikkisining Rabbi hemmining Rebbidur we Özige nida qilghanlarning hemmisige mol bayqlirinini ayimaydu. 13 Chünki: «Kımdıkim Rebning namini chaqirip nida qilsa qutquzulidu». 14 Lékin Rebge ishenmigen kishi qandaqmu Uningha nida qılalısın? U toghruluq anglimigraphan kishi qandaqmu Uningha ishensün? Xush xewer jakarlıghuchi bolmisa, ular uni qandaqmu angliyalısın? 15 Shu jakarlıghuchilar ewetilmigen bolsa, xush xewerni qandaqmu yetküzelisün? Muqeddes yazmilarda

yézilghinidek: «Aman-xatirjemlik toghruluq xush xewerni, bext-saadet toghruluq xush xewerni yetküzenlerning ayaghli némidégen güzel-he!». **16** Biraq, xuddi Yeshaya [peyghemberning] «I Perwerdigar, bizning xewirimizge kimmu ishendi?» déginidek hemme adem xush xewerge itaet qilghan emes. **17** Shunga étiqad xewerni anglashtin kélidu we shu xewer Mesih toghruluq sözde anglitilidu. **18** Lékin shuni soraymenki, ular shu xewerni anglimighanmidu? Elwette anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyagh, Sözliri yer yüzining qerlirige yetti». **19** Yene shuni soraymenki, Israillar [shu xewerden] waqip bolmighanmidu? Aldi bilen, Musa [Israilgha] mundaq bésharet bergen: — ««Héch xelq emes» bolghan bir xelq arqılıq silerde heset qozghaymen, Nadan bir xelq arqılıq ghezipinglarni qozghaymen». **20** Kéyin, Yeshaya peyghember intayin yüreklik halda shu bésharetni béríp: — «Özümge intilmigenlerge Özümni tapquzduum, Méni sorimighanlargha Özüm köründüm» — dédi. **21** Lékin, U Israillar heqqide: — «Men kün boyi bu itaetsiz we tersa xelqqe qollirimni uzitip intilip keldim!» — deydu.

11 Undaqta, shuni soraymenki: — Xuda Öz xelqidin waz kechtimu? Hergiz undaq emes! Menmu Ibrahim ewladidin, Binyamin qebilisidin bolghan bir Israilghu! **2** Xuda aldin könglige pükken Öz xelqidin waz kechkini yoq. Muqeddes yazmilarda Ilyas [peyghember] heqqide néme déyilgenlikli silerge ayan emesmu? U Israillardin azar chékip Xudagha yélinip: — **3** «I Perwerdigar, ular Séning peyghemberliringni öltürüshti, qurban'gahliringni chéqishti. Peqet özüm yalghuzla qaldim, ular yene méningmu jénimni almaqchi bolushuwatidu», dégen. **4** Xudanıg uningha qayturghan kalami qandaq boldi? U: «Baalgha tiz pükmine yette ming ademni Özümge élip qaldim» — dégen. **5** Xuddi shuningdek, bügünkü kündimu Xudanıg shapaiti bilen [Israildin] Özi tallıghan bir «qaldi» bar. **6** [Ularning tallinishi] shapaet bilen bolghan bolsa, undaqta özlirining ejir-emili bilen bolghan emes. Emellerdin bolghan bolsa, shapaet shapaet bolmay qalatti. **7** Netijide qandaq boldi? Israillar izdiginige érishelemidi, lékin ulardin tallan'ghanlar érishti. Qalghanlarning bolsa, köngülliri bixudlashturuldi. **8** Xuddi muqeddes yazmilarda éytılghinidek: — «Xuda ularning roh-qelbini ghepletke saldi, Bügün'ge qeder közlirini körmes, Qulaqlirini anglimas qildi».

9 Shuningdek Dawut [peyghembermu] mundaq dégen: «Ularning dastixini özlirige qapqan we tuzaq bolup, Ularni putlashturup, qilmishlirini öz beshiga chüshürsun! **10** Közliri qarangghuliship, körelmisun; Bellirini menggü ruslatmay püküldürgeyseñ! **11** Undaqta, shunimu sorayki: [Israillar] yiçilip qaytidin turghuzulmasliqqa putlashqanmu? Hergiz undaq emes! Lékin ularning téyilip itaetsizlik qilghanlıqidin nijat yat elliklerge yetküzüldi. Buningdin meqset Israillarni hesetke qozghashtin ibarettur. **12** Emdi ularning téyilip itaetsizlik qilishi dunyagh asayishliq bexsh etken bolsa, shundaqla ularning ziyan tartqini ellerni býitqan bolsa, undaqta kelgüsidi ularning hemmisining toluq nijatliqqa érishishi dunyagh téximu zor bext élip kelmemdu?! **13** Emdi siler elliklerge sözlewatimen; men elliklerge rosul süpitide béktilgendifin kéyin, wezipemni shanshreplik dep ulughlaymenki, **14** janjigerlirim bolghanlarning hesitini qozghap, ularning bezilirini qutuldurarmenmikin dégen ümidte bolimen. **15** Chünki ularning tashliwétılgenlikining netijisi dunyadiki ellerni Xuda bilen inaqlashturush bolsa, undaqta ularning qobul qilinishi ölümdin tirilish bolmay néme? **16** Hosuldin tunji bolup chiqqan xémirdiki kallek muqeddes hesablansa, pütün xémir muqeddes dep hesablinidu. Derexning yiltizi muqeddes bolsa, shaxlirimu muqeddes bolidu. **17** Zeytun derixining birnechche shéxi derweqe sunduriwétılgenidi, we sen yawa zeytun köchiti bolup, ularning ornigha ulanding. Mana emdi derex yiltizidin ozuqluq élip, mol shirnisidin behrimen bolghuchi bolghanikensen, **18** emdi sunduruwétılgen ashu shaxlardin özüngni üstün qılıp maxtanma. Maxtansang, shuni untumighinki, sen yiltizni emes, yiltiz séni kötürtüp quwwetlewatidu. **19** Sen emdi: «Shaxlar méning ulinishim üchün sunduriwétildi» — déyishing mumkin. **20** Toghra, ular étiqadsızlıqtin sunduruldu; sen bolsang, étiqading bilen tik turisen; biraq uningdin meghrurlanma, eksiche [Xudadin] qorq! **21** Chünki Xuda eyni waqtida bu derexning öz shaxlirini ayimighaniken, sénimu ayimaslıq mumkin. **22** Mana, [bu ishlarda] Xudanıg méhribanlıqıgha hemde qattiq qol ikenlikige qara. U Öz yoldıñin yiçilip chüshkenlerge qattiq qol idi, lékin sanga (méhribanlıqıda dawamlıq tursangla) méhribanlıq körsetmekte. Undaq bolmighanda, senmu késip tashlinisen. **23** [Yehudiyalar] étiqadsızlıqta

ching turiwalmisa, eslidiki derexke ulinidu. Chünki Xuda ularni qayta ulashqa qadirdur. **24** Chünki eger sen yawa zeytun derixidin késip élinip, tebiyy qanuniyetke xilap halda [baghdiki] yaxshi zeytun derixige ulan'ghan yerde, eslidiki bu tebiyi shaxlarning öz derixike ulinishi téximu mumkin'ghu?! **25** Qérindashlar, özünglarni üstün we eqilliq chaghlashtin saqlininglар түчүн, wehiy qilin'ghan shu sirdin xewersiz qélishinglarni xalimaymenki, ta [Xuda tallighan] Yehudiy emeslerning sani toluqlan'ghuche, Israilning bir qismi tash yüreklikke qaldurulidu; **26** andin pütkül Israil qutquzulidu. Bu togruluq muqeddes yazmilarda mundaq yézilghan: — «Qutquzghuchi Ziondin kélip, Iplasliqni Yaquptin yoq qilidu. **27** Men ularning gunahlirini élip tashliwetkinimde, Mana bu ular bilen tüzidighan ehdem bolidu». **28** Emdi xush xewer jehettin qarighanda, silerning bextinglar түчүн Yehudiy xelqi [xush xewerge] düshmen qilip békilgen; biraq Xudaning tallishi jehettin qarighanda, atabowilirimiz sewebidin söyulgendur. **29** Chünki Xuda Özى bergenlirini we chaqiriqini qayturuwalmaydu. **30** Siler elliklermu bir chagharda Xudagha itaet qilmigan bolsanglarmu, [Yehudiyarning] itaetsizlikining netijiside hazir rehim-shepaketke érishtinglar. **31** Yehudiylar bolsa itaet qilmay kéliwati; [Xudaning] buningdiki meqsiti, silerge körsetken rehim-shepaket arqliq ularnimu rehim-shepaketke érishtürüshtin ibarettur. **32** Chünki Xuda pütkül insan'gha rehim-shepaket körsitish түчүн, hemmeylenni itaetsizlikke solap qoysi. (eleesé g1653) **33** — Ah! Xudaning danaliqu we ilim-hékmitining bibaha bayliqliri hem hésabsiz chongqurluqi! Uning hökümlirining téigige yetkili bolmas! Uning yolliri izdep tépishtin shunche yiraqtur! **34** «Kimmu Perwerdigarning oy-muddialirini chüshinip yetti? Kimmu Uninggħha meslihetchi balolidi?» **35** «Uningħha kim awwal bir nerse bérrip, Kéyin uni qayturup ber déyelidi?». **36** Chünki barliq mewjudatlar Uningdin kelgen, U arqliq mewjut bolup turidu, Xem Uning түchün mewjut bolup turidu. [Barliq] shan-sherep ebedgiche Uningħha bolghay! Amin. (aiōn g165)

12 Shunga, ey qérindashlar, Xudaning rehimdilliqi bilen silerdin shuni ötünimenki, téninglarni muqeddes, Xudani xursern qilidighan, tirik qurbanliq süpitide Uningħha béghishlanglar. Mana bu silerning [Xudagħha] qilidighan heqiqi ibaditinglardur. **2**

Bu dunyaning qélipigha kirip qalmanglar, belki oy-pikringlarning yéngilinishi bilen özgertilinglar; undaq qilghanda Xudaning yaxshi, qobul qilarlıq we mukemmell iradisining néme ikenlikini ispatlap bileleysiler. (aiōn g165) **3** Manga ata qilin'ghan shapaetke asasen herbiringlarga shuni ýýtimenki, özünglarni togruluq özenglarda bar bolghinidin artuq oylimay, belki Xuda herbiringlarga teqsim qilghan ishencning miqdarigha asasen salmaqlıq bilen özünglarni dengsep körünglar. **4** Chünki ténimiz köpligen ezalardin terkib tapqan hemde herbir ezayimizning oxshash bolmighan roli bolghandek, **5** bizmu köp bolghinimiz bilen Mesihte bir ten bolup bir-birimizge baghlinishliq eza bolimiz. **6** Shuning түchün bizge ata qilin'ghan méhir-shepaket boyiche, herxil rohiy iltipatlirimizmu bar boldi. Birsgie ata qilin'ghan iltipat wehiyni yetküzish bolsa, ishencisining dairiside wehiyni yetküzsün; **7** bashqilaracting xizmitini qilish bolsa, xizmet qilsun; telim bérish bolsa, telim bersun; **8** righbetlendürüş bolsa, righbetlendürsun; sediqe bérish bolsa, merdlik bilen sediqe bersun; ýéteklesh bolsa, estayidilliq bilen ýéteklisun; xeyrxaħliq körsitish bolsa, xushal-xuramliq bilen qilsun. **9** Méhir-muhebbitinglar saxta bolmisun; rezilliktin nepretlininglar, yaxshiliqqa ching baghlininglar; **10** Bir-biringlarni qérindashlarche qizghin méhir-muhebbet bilen söyünglar; bir-biringlarni hörmetlep yuqiri orun'ha qoyunglar. **11** Intilishinglarda érinmenglar, roh-qelbinglar yalqunlap köyüp turup, Rebke nullarche xizmet qilinglar. **12** Ümidte bolup shadlinip yürünglar; musheqqet-qiyinchiliqlargha sewr-taqetlik bolunglar; duayinglarni herqandaq waqitta toxtatmanglar. **13** Muqeddes bendilerning éhtiyajidin chiqinglar; méhmandostluqqa intilinglar; **14** Silerge ziyarkeshlik qilghuchilargha bext tilenglär; peqet bext tilenglärki, ularni qargħimanglar. **15** Shadlan'ghanlar bilen bille shadlininglar; qayghurup yighthiġħanlar bilen bille qayghurup yighthiġħanlar. **16** Bir-biringlar bilen inaq ötüp oxshash oy-pikirde bolunglar; neziringlarni üstün qilmanglar, belki töwen tebiqidiki kishiler bilen bérish-kélish qilinglar. Özünglarni danishmen dep chaghlimanglar. **17** Héchkimning yamanlıqığħa yamanlıq bilen jawab qayturmanglar. Barliq kishining aldida isħliringlar pezilettlik bolushqa köngħi qoyunglar. **18** Imkaniyetning bariche köpçilik bilen inaq ötunglar; **19** intiqam

almanglar, i söyümlüklirim; uni Xudagha tapshurup Uning ghezipige yol qoyunglar, chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Perwerdigar deyduki, intiqam Méningkidur, [yamanliq] Men qayturimen». **20** Shunga eksiche «Düshmining ach bolsa, uni toydur, ussighan bolsa, qandur. Bundaq qilish bilen «uning beshiga kömür choghini toplap salghan bolisen». **21** Yamanliq aldida bash egmenglar, belki yamanliqni yaxshiliq bilen yénginglar.

13 Hemme adem özlirini idare qilghuchi hoquq ilgilirige boysunsun. Chünki Xuda tiklimigen hökümét yoq; qaysi hoquaq-hökümét mewjut bolsila Xuda teripidin tiklen'gendur. **2** Shuning üchün, hoquaq-hökümétke qarshiliq qilghuchi kishi Xudaning orunlashturushigha qarshiliq qilghan bolidu. Qarshiliq qilghuchilar soraqqa tartilidu **3** (chünki hökümranlar yaxshiliq qilghuchilargha emes, belki yamanliq qilghuchilargha qorqunch keltüridu). Hökümranlardin qorqushni xalimaymen déseng, undaqta yaxshi emel qil. U chaghda hökümét teripidin teriplinisen. **4** Chünki hökümranlar séning menpeiting üchün Xudaning xizmetchisidur. Lékin yamanliq qilsang, uningdin qorqushung kérek! [Hökümran] qilichni bikargha ésiwalmaydu, u yamanliq qilghuchigha Xudaning ghezipini körsitudighan jaza bergüchi süpitide Xudaning xizmetchisidur. **5** Shuning üchün, hökümranlarga boysunush kérek. Bu, peqet jazalinishtin saqlinish üchünlə emes, belki pak wijdanlıq bolush üchündür. **6** Moshu sewebtimu baj tapshurunglar; hökümranlar bolsa, Xudaning mexsus bu ishlarni bashqurushqa békitken xizmetkarlıridur. **7** Herkimge öz tégishlik heqqini tölenglar; ghelle-paraq tapshuruwalghuchigha ghelle-paraqni, baj yighuchilargha bajni tapshurunglar; éhtiramgha tégishlik bolghanlarga éhtiram qilinglar, hörmət qilishqa tégishlik bolghanni hörmət qilinglar. **8** Bir-biringlarnı söyüştin bashqa, héchimge héchnersidin qerzdar bolmanglar. Chünki bashqilarını söygen kishi Tewrat qanunining telipini emelge ashurghan bolidu. **9** Chünki «zina qilma, qatilliq qilma, oghriliq qilma, nepsaniyetchilik qilma» dégen perhizler we bulardin bashqa herqandaq perzlermu, «qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen bu emrige yighinchaqlan'ghan. **10** Méhir-muhebbetke bérilgen [kishi] öz yéqinigha héchqandaq yamanliq yürgüzmeydu; shuning üchün, méhir-muhebbet Tewrat qanunining telipini emelge ashurghuchidur.

11 Hazirqi waqitning jiddiyliqini bilip, shularni qilinglar. Chünki biz üchün alliqachan uyqudin oyghinish waqit-saiti yétip keldi. Chünki deslepki étiqad qilghan waqtimizgha nisbeten nijatimiz téximu yéqinlap qaldi. **12** Kéche ötüşke az qaldi, kündüz yéqinlashti. Shunga, qarangghuluqning ishlirini tashlap, yoruqluqning qoral-yaraqlirini kiyeyli. **13** Kündüzge muwapiq diyanyetlik hayat kechüreyli, eyshishret we sharabxorluqqa, zina we keyp-sapagha, jédel-majira we hesetxorluqqa bérilmeyli; **14** eksiche özünglарgha Reb Eysa Mesihni kiywélinglar we gunahkar ettiki arzu-heweslerni qandaq qandurushni héch oylimanglar.

14 Étiqadi ajizlarni qobul qilinglar, lékin ular bilen pikirde talash-tartish qilmanglar. **2** Birsi herqandaq yémeklikni yéyishke bolidighiniga ishinidu; lékin yene étiqadi ajiz birsi peqet köktatlarnila yeydu. **3** Herqandaq yémekliklerni yeydighan kishi yémeydighan kishini kemsitmisun; hemde [bezi nersini] yémeydighan kishi herqandaq yémekliklerni yeydighan kishi üstidin höküm qilmisun. Chünki Xuda uni qobul qilghan. **4** Bashqa birsining xizmetkari üstidin höküm qilghuchi sen kim iding? Xizmetkarning tik turushi yaki yiqilip kétishige peqetla öz xojayini mes'uldur. Hemde [shu xizmetkarmu] tik turidighan qilinidu – chünki [xujayini] Reb uni tik turghuzushqa qadirdur. **5** Melum birsi melum bir künni yene bir kündin üstün köridu, yene birsi hemme künni oxshash dep qaraydu. Herkim özining közqarishigha toluq ishenchi bolsun. **6** Melum künni qedirleydighan kishi buning bilen Rebbining hörmítide uni qedirleydu. Bir nersini yeydighan kishimu Rebbining hörmítide yeydu, chünki u öz rizqi üchün Xudagha teshekkür éytidu. Melum nersini yémeydighan kishi yémeydighanlıq bilen özining Rebbining hörmítide yémeydu, umu shundaqla Xudagha teshekkür éytidu. **7** Chünki héchqaysimiz özimiz üchün yashimaymiz we héchqaysimiz özimiz üchün ölmeymiz; **8** Belki eger yashisaq, Rebbimiz üchün yashaymiz; ölsek, Rebbimiz üchün ölimiz. Shuning üchün yashisaqmu, ölsekmü Rebbimizge mensupturmiz. **9** Chünki Mesihning ölüshi we tirilishi del shu meqset bilen boldiki, Uning ölüklerning hem tiriklerning Rabbi bolushi üchündür. **10** Undaqta, sen néme üchün qérindishing üstidin höküm qilisen? Yaki néme üchün qérindishingni mensitmeysen? Chünki hemmimiz Xudaning soraq texti aldida

turishimiz kérek bolidu. **11** Chünki [muqeddes yazmilarda] éytighinidek: — «Perwerdigar deyduki: — Öz hayatim bilen qesem ichimenki, Manga barlıq tizlar pükülidu, Barlıq tillar Méni étirap qılıp medhiye oquydu». **12** Shunga, herbirimiz Xuda aldida özimiz toghruluq hésab bérizimiz. **13** Shuning üchün, bir-birimizning üstidin höküm qılghuchi ikkinchi biri bolmayli. Buning ornigha shundaq höküm-qarargha kelinglarki, herqandaq qérindashqa gunahqa yiqitidighan bir nersini yaki tuzaqni qoymaslıq kérek. **14** Rebbimiz Eysada bolghanlıqimdin shuninggħha qet’iy ishendürülüp bilimenki, herqandaq nerse özlikidin haram emestur; lékin bir nersini haram dep qarighan kishi üchün, u uningħha haramdur. **15** Eger yémekliking tüpeylidin qérindishningi azabqa qoqħan bolsang, mēhru muhebbet yolda mangmighan bolisen. Mesih uning üchün Öz jénini pida qılıp olgen, bu [qérindishningi] yémekliking bilen nabut qilma! **16** Emdi siler yaxshi dep qarighan ishlarning yaman déyilishige sewebchi bolup qalmanglar. **17** Chünki Xudaning padishahlıqi yémek-ichmekte emes, belki Muqeddes Rohta bolghan heqqaniyliq, inaqliq-xatirjemlik we shadlıqtidur. **18** Bularda yashap Mesihke xizmet qılghuchi kishi Xudani xurser qılıdu we insanlarning teriplishige sazawer bolidu. **19** Shuning üchün özimizni inaqliqni ilgiri süridighan we bir-birimizning étiqadını qurup chiqidighan ishlargha atayli. **20** Yémeklikni dep Xudaning ejrini nabut qilmanglar. Hemme nerse derweqe halaldur; biraq birsi yégini bilen [étiqadida] putlashsa, u uningħha yaman hésablinidu. **21** Shuning üchün gösh yéyish, sharab ichish, shundaqla bashqa herqandaq ishlarni qilishing qérindishningi gunahqa téyilduridighan, azabqa qoyidighan yaki uni ajizlashturidighan bolsa, bularni qilmighining tüzük. **22** Séning [melum bir ishni qilişqqa] ishencing barmu? Emdi bu ishenc Xuda bilen séning arangdiki ishtur. Özı qiliwatqan ishni toghra dep qarighan, shuningdin wijdanimu eyibke buyrulmighan kishi némidégen bextlik-he! **23** Lékin [yémekliktin] gumanlinip turup yene shuni yégen kishi eyibke buyrulidu, chünki buni ishenc bilen yémigen. Ishenchtin bolmighan herqandaq ish gunahtur.

15 Emdi étiqadımız küchlük bolghan bizler özimizni qanaetlendürüşnilə oylımay, belki étiqadı ajızlarningmu ajızlıqlırını kötürishimiz kérek. **2** Herbirimiz öz yéqinimizning étiqadını qurup chiqishi

üchün, uning bext-berikitini közlep, uni xurser qılıshqa intileyli. **3** Chünki hetta Mesihmu Özini qandurushni oylımığħanidi. Bu toghrisida muqeddes yazmilarda mundaq pütülgħen: «Sen [Xudani] haqaret qilghanlarning haqaretliri Méning üstümge chüshti». **4** Chünki burunda [wehiy bilen] pütülgħen yazmilardiki herqaysi sözler bizge ögitish üchün yézilghan bolup, meqsiti muqeddes kitablardin kelgen sewr-taqet we ilhambexsh arqılıq bizde azru-ümidning bolushi üchündur. **5** Emdi sewr-taqet we ilhambexħnning Igisi Xuda silerni Mesih Eysani ülge qılıp, özara bir oy-niyetke keltürgey; **6** buning bilen siler Xudani, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning Atisini bir jan bir dil bilen bir éghizdin ulugħlighaysiler. **7** Shunga, Mesih silerni qobul qılıp, Xudagħa shan-sherep keltürġinidek, silermu bir-biringlarni qobul qilingħar. **8** Chünki silerge shuni éytemenki, Eysa Mesih Xudaning atabwilargħa bergen wedilirini ispatħlash üchün, shu arqılıq ellermu Xudaning rehim-sheqpitini körüp uni ulugħlisi üchün, xetne qilin'għanlarrha Xudaning heqiqitini yetküzungħi xizmetkar süpitide teyinlendi. Bu xuddi [muqeddes yazmilarda]: — «Shunga Sanga eller arisida medhiye oquymen, We Séning namingni küyleyment» — dep yézilghanidi. **10** We U yene: — «Ey eller, [Xuda]ning xelqi bilen bille shad-xuram bolungħar!» — deydu. **11** We yene U: — «Ey barlıq eller, Perwerdigarne medhiyilenglar, Ey pütkül qowmler, Uni ulugħlangħar!» — deydu. **12** Yene, Yeshaya [peyghembermu] mundaq deydu: — «Yessening yiltizi bolghan kishi meydan'għa chiqidu, Ellerge hakimliq qılıdighan zat ornidin turidu; Eller derweqe Uningħha ümid bagħlaydu». **13** Emdi ümidning Igisi Xuda Özige ishiniwatqanlıqinqlardin qelbinglarni toluq shad-xuramliq we tinch-xatirjemlikke toldurghay, shuning bilen Muqeddes Rohning küch-qudriti bilen ümidke tolup tashqaysiler. **14** I qérindashlirim, könglünglarning mēhribanlıq bilen tolghanlıqığħa, mol bilimler bilen toluq bēzelgenlikige, shundaqla bir-biringlarrha özara jékilep béréleydighanlıqinqħarġim qayilmen. **15** Shundaq bolsimu, Xuda manga ata qilghan shapaet tüpeylidin men silerge bir qisim tereplerdin nechħe ishlarni eslitip qoyushqa sel jür'etlik bolup usħbu xetni yazmaqtimen. **16** Shu shapaet bilen men Xudaning xush xewirini yetküzungħi kahindek Uning ibaditini hemme yerde wujudqa keltürüş xizmitide [Yehudiy emes] ellerge Mesih Eysaning xizmetkari

bolup teyinlendim. Bu xizmitimning meqsiti ellerning Xudagha sunidighan ibaditi Muqeddes Roh arqiliq pak-muqeddes qilinip, Xudani xurser qildighan qurbanliqtek Uning qobul qilishiga layiq bolushi üchündur. 17 Shuning üçün Mesih Eysada bolghanliqimdin Xudaning manga tapshurghanliridin pexirlinimen. 18 Chünki ellerning Xudagha itaet qilishi üçün Mesihning manga qildurghanliridin bashqa héchnémini tilgha élishqa heddim emes. Söz we emeller arqiliq, alametlik möjiziler we karametler arqiliq, Muqeddes Rohning küch-qudrithi bilen Yérusalémdin bashlap Illirikon ölkisigiche aylinip hemme yerde Mesihning xush xewirini toluq jakarlidim. 20 Shundaq qilip bashqilar salghan ulning üstige bina salmasliq üçün, ezeldin Mesihning nami anglanmighan yerlerde bu xush xewerni jakarlashqa intilip keldim. 21 Bu toghrisida [muqeddes yazmilarda] éytighinidek: — «Uningdin xewersiz bolghanlar Uni körifu, Anglimighanlar anglap chüshinidu». 22 Mana, shu [xizmetlirim] sewebidin yéninglarga bérishni köp qétim oylighan bolsammu, lékin tosulghulargha uchrap baralmidim. 23 Lékin hazir mushu etraplarda [xush xewer yetküzülmigen] yerler manga qalmighanliqtin, hemde köp yillardin béri silerni yoqlap bérish arzuyum bolghanliqtin, Ispaniyege bérishimda silernimu yoqlap ötmekchimen. Sepirimde aldi bilen siler bilen körüşüp, bir mezgil hemrahliqinglardin toluq xushallinip, andin silerning yardiminglarda sepirimni dawamlashturushumni ümid qilimen. 25 Biraq hazir bolsa Yérusalémha béríp, u yerdiki muqeddes bendilerning xizmitide bolushqa kétiwatimen. 26 Chünki Makédoniye we Axaya ölkiliridiki jamaetler Yérusalémdiki muqeddes bendiler arisidiki yoqsullargha iane toplap yardem bérishni layiq kördi. 27 Bu ishni ular berheq layiq kördi; emeliyyete bolsa ular Yérusalémdikilerge qerzdardur. Chünki eller [Yehudiy qérindashlarning] rohiy bextliridin behrimen bolghan bolsa, maddiy jehettin ulargha yardem bérishke toghra kélédu. 28 Men bu ishni püttürgendin kéyin, yeni [Yérusalémdiki] qérindashlarning [jamaetlerning étiqadining] bu méwisiini qobul qilishini jezmenleshtürgendin kéyin, silerni yoqlap ötüp Ispaniyege barimen. 29 Yéninglarga barghinimda, Mesihning toluq bextberikitini silerge élip baridighanliqimni bilimen. 30 Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesih we [Muqeddes]

Rohning méhir-muhebbiti bilen silerdin ötünimenki, men üchün Xudagha dua qilip men bilen birlikte küresh qilghaysiler — 31 méning Yehudiye ölkisidiki étiqad qilmighanlarning yaman niyetliridin saqlinishim, shuningdek Yérusalémda in'amni yetküzüsh xizmitimning shu yerdiki muqeddes bendilerning qobul qilishiga érishishi üçün 32 hemde axirda Xuda buyrusu, péqirning shad-xuramliq bilen yéninglarga béríp, siler bilen ortaq istirahet qilishimiz üçünmu dua qilghaysiler. 33 Amanlıq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda hemminglar bilen bille bolghay! Amin!

16 Kenxria shehiridiki jamaetning xizmetchisi singlimiz Fibini silerge tewsiye qilip tonushturimen; 2 uni muqeddes bendilerge layiq Rebning muhebbitide qobul qilip küttüwalghaysiler, uning herqandaq ishta silerge hajiti chüshse, uningha yarden qilghaysiler. Chünki u özimu nurghun kishilerge, jümlidin mangimu chong yardenchi bolghan. 3 Men bilen birge ishlichen, Mesih Eysada bolghan xizmetdashlirim Priska bilen Akwilagha salam éytqaysiler 4 (ular méni dep öz hayatining xéyim-xetirige qarimidi. Hem yalghuz menla emes, belki elli diki barliq jamaetlermu ulardin minnetdardur). 5 Ularning ailiside jem bolidighan jamaetkumu salam éytqaysiler. Asiya ölkisidin Mesihke étiqadta eng deslepki méwe bolup chiqqan, söyümlüküm Épenitke salam éytqaysiler. 6 Siler üçün köp ejir singdürgen Meryemge salam éytqaysiler. 7 Men bilen zindandash bolghan, Yehudiy qérindashlirim Andronikus we Yunyagha salam éytqaysiler. Ular mendin awwal Mesihte bolghan bolup, rosullar arisidimu abruyuqtur. 8 Rebbimizde bolghan söyümlüküm Ampliyatqa salam éytqaysiler. 9 Biz birge ishlichen Mesihte bolghan xizmetdishimiz Urbanus we söyümlüküm Staxuslarga salam éytqaysiler. 10 Sinaqlardin ötken, Mesihte sadiq ispatlinip kelgen Apéisqa salam éytqaysiler. Aristowulusning aili sidikilerge salam éytqaysiler. 11 Yehudiy qérindishim Hérodiyon'gha, Narkisning aili sidikilerdin Rebde bolghanlarga salam éytqaysiler. 12 Rebning xizmitide japa tartiwtaqan Triféna we Trifosa xanimgha salam éytqaysiler. Rebning xizmitide nurghun japa tartqan söyümlük [singlim] Persisqa salam éytqaysiler. 13 Rebde tallan'ghan Rufusqa we uning mangimu ana bolghan anisigha salam éytqaysiler. 14 Asinkritus,

Filigon, Hermis, Patrobas, Hérmas we ularning yénidiki qérindashlarga salam éytqaysiler. **15** Filologus we Yulyagha, Nérius we singlisigha, Olimpas we ularning yénidiki barliq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. **16** Bir-biringlar bilen pak sóyúshler bilen salamlishinglar. Mesihning hemme jamaetliridin silerge salam! **17** Qérindashlar, silerdin shuni ötümimenki, siler ögen'gen telimge qarshi chiqqan, aranglarda ixtilaplarni peyda qılıdighan we ademni étiqad yolidin téyilduridighan kishilerdin pexes bolunglar, ulardin néri bolunglar. **18** Bundaq kishiler Rebbimiz Mesihke emes, belki öz qarnigha qul bolidu; ular siliq-sipaye gepler we xushamet sözliri bilen saddilarning qelbini azduridu. **19** Silerning Rebke bolghan itaetmenliklardin hemmeylen xewerapti. Shunga ehwalinglardin shadlinimen; shundaqtimu, yaxshi ishlar jehette aqil bolushunglarni, yaman ishlargha nisbeten nadan bolushunglarni xalaymen. **20** Amanlıq-xatirjemlik Igisi bolghan Xuda uzun ötmey Sheytanni ayagh astinglarda yenjiydu. Rebbimiz Eysanıng méhir-shepqtı silerge yar bolghay! **21** Xizmetdishim Timotiy, Yehudiy qérindashlirim Lukyus, Yason we Sospatirlardin silerge salam. **22** (ushbu xetke qelem tewretküchi menki Tertiymu Rebde silerge salam yollaymen). **23** Manga we öyide daim yighilidighan pütün jamaetke sahibxanlıq qılıdighan Gayustin silerge salam. Sheherning xezinichisi Érastus silerge salam yollaydu, qérindishimiz Kuwartusmu shundaq. **24** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı hemminglarga yar bolghay! Amin! **25** Uzun zamanlardın buyan sükütte saqlınıp kelgen sirning wehiy qilinishi boyiche, méning arqılıq yetküzülgən bu xush xewer, yeni Eysa Mesihning jakarlinishi bilen silerni mustehkemleshke qadir Bolghuchığa [shan-sherep bolghay]! (aiōnios g166) **26** Sir bolsa insanları étiqadtiki itaetmenlik yolığa élip bérish üçhün, mengü hayat Xudanıng emrige binaen hem biwasite hem burunqı peyghemberlerning yézip qaldurghanlıri arqılıq, hazır barlıq ellerge wehiy qilindi; (aiōnios g166) **27** shundaq qılghan bırdınbır dana Bolghuchi Xudagħa Eysa Mesih arqılıq shan-sherep ebedil'ebed bolghay! Amin! (aiōn g165)

Korintliqlargha 1

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysanining rosuli dep chaqirilghan menki Pawlustin we qérindishimiz Sosténistin Korint shehirdiki jamaetke, Mesih Eysada pak-muqeddes qilinip, «muqeddes bendilirim» dep chaqirilghanlarga we shuningdek her yerlerde Reb Eysa Mesihning (U ulargha we bizge mensup!) namigha nida qilghuchilarning hemmisige salam!

3 Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihning silerge méhir-shepqed we xatirjemlik bolghay! **4** Xudaning Mesih Eysada silerge ata qilin'ghan méhir-shepqiți tüpeylidin Xudayimha herdaim teshekkür éytimen;

5 buning bilen siler Uningda her terepte, herqandaq sözde, her tereptiki bilimlerde bay qilin'ghansiler, **6** xuddi Mesihning guwahliqi silerde testiqlan'ghandek.

7 Shuning bilen silerde herqandaq rohiy iltipat kemlik qilmastan, Rebbimiz Eysa Mesihning ayan qilinishini kütisiler; **8** U yene silerni axirghuche mustehkemleyduki, Reb Eysa Mesihning kuni kelgûche eyibsiz saqlanisiler; **9** Xuda sözide turghuchidur — silerni Öz Oghli Reb Eysa Mesihning sirdash-hemdemlikige chaqirghuchi del Uning Özidur. **10** Emdi men silerdin Rebbimiz Eysa Mesihning nami bilen shuni ötünimenki, i qérindashlar, gépinglar bir yerdin chiqsun, aranglarda bölgüncilik bolmisun, bir pikirde, bir niyette kamil birleshtürülüngrar;

11 Chünki Klowining ailisidikilerning manga siler toghranglarda éytishiche, i qérindashlirim, aranglarda talash-tartishlar bar iken. **12** Démekchi bolghinim shuki, herbiringlar: «Men Pawlusning terepdari», «Men Apollosning terepdari», «Men Kéfasning terepdari» we «Men Mesihning terepdari» dewatisiler. **13** Ejeba, Mesih bölüm'genmiken? Siler üchün kréstlen'gen adem Pawlusmidi? Siler Pawlusning namigha chömüldürdünglarmu? **14** Men Xudagha teshekkür éytimenki, aranglardin Krispus bilen Gayustin bashqa héchqaysinglarni chömüldürmidim; **15** shuning bilen héchkim méni özining namida ademlerni chömüldürdi, déyelmeydu.

16 Durus, men yene Istifanasning öyidikilernimu chömüldürdüüm; bashqa birawni chömüldürğinimni esliyelmeymen. **17** Chünki Mesih méni ademlerni chömüldürüşke emes, belki xush xewerni jakarlashqa ewetti; uni jakarlash bolsa insanning hékmetlik sözliri bilen bolmasliqi kerek; undaq bolghanda Mesihning krésttki [qurbanliqining] küchi yoqitilghan

bolidu. **18** Chünki krésttki qurbanliqi toghruluq söz-kalam halaketke kétiwatqanlarga exmeqliq, emma qutulduruluwatqan bizlerge Xudaning kütch-qudratidur. **19** Chünki mundaq pütilgenki, «Men danishmenlerning danishmenlikini yoqitimen, aqillarning aqilliqini chetke qaqimen». **20** Undaqa, danishmenler qéni? Tewrat ölimaliri qéni? Bu dunyadiki bes-munazire qilghuchilar qéni? Xuda bu dunyadiki danaliqi exmeqliq dep körsetken emesmu? (aiōn g165) **21** Chünki Xuda danaliqi bilen békitsini boyiche, dunya öz danaliqi arqliq Xudani tonumighan, shunga Xuda exmiqane dep qaralghan, jakarlini watqan söz-kalam arqliq uningha ishen'güchilerge nijatlıq yetküzüshni layiq körgen.

22 Chünki Yehudiylar möjizilik alametlerni, gréklar bolsa «danaliq»ni telep qilidu; **23** emma biz bolsaq Mesihni, yeni kréstlen'gen Mesihni jakarlaymiz; bu Yehudiylarga nisbeten bizarliq ish, ellerge nisbeten exmiqanilik dep qarilidu; **24** emma chaqirilghanlar üçün éytqanda, meyli Yehudiylar bolsun yaki gréklar bolsun, Mesih Xudaning kütch-qudratidur. **25** Chünki Xudaning exmiqanılıki insanlarning danaliqidin üstündur, Xudaning ajizliqi insanlarning küchidin üstündur. **26** Chünki, i qérindashlar, silerning chaqirilghan waqittiki halinglar üstide oylinip békinqilar; chaqirilghanlar arisida insaniy tereptin dana qaralghanlar anche köp emes, kütch-hoquqqa ige bolghanlar anche köp emes, aqsöngekler anche köp emes idi; **27** belki Xuda danalarni xijaletke qaldurush üçün bu dunyadiki exmeq sanalghanlarni talliwaldi; kütchlükerni xijaletke qaldurush üçün bu dunyadiki ajiz sanalghanlarni talliwaldi; **28** U yene bu dunyadiki qedirsizlerni, pes körülidighanlarni talliwaldi, «yoq bolghan nersiler»ni mewjut shey'ilerni yoqqa chiqiriwétish üçün talliwaldi. **29** Uning meqstiti Xuda alidda héch et igisi maxtanmasliq üçhündur. **30** Emma Uning teripidin siler Mesih Eysada turisiler; U bizge Xudadin kelgen danaliq, heqqaniqliq, pak-muqeddeslik we hörlük-azadliq qilin'ghandur; **31** shuningdek [Tewratta] pütilgendek: «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip maxtisun!».

2 Men bolsam, i qérindashlar, yéninglarga barghinimda, Xudaning guwahliqini jakarlash üçün héch gepdanliq yaki eqil-danaliq ishlitip kelgen emesmen; **2** chünki men aranglarda Eysa Mesihdin bashqa, yeni kréstlen'gen Mesihdin bashqa

héchnémini bilmeslikke bel baghlighanidim; 3 men aranglarda bolghan waqtimda ajizliqta, qorqunchata we titrigen halette bolattim; 4 méning sözlirim hem jakarlishim bolsa ademni qayil qilghudek insaniy danaliq sözler bilen emes, belki Rohning alamat körsitishliri we küch-qudret bilen bolghan idi. 5 Buningdin meqset silerning étiqadinglar insaniy danaliqqa emes, belki Xudaning küch-qudrigkeit baghlausun dégendifin ibaret idi. 6 Halbuki, kamaletke yetkenler arisida biz danaliqni bayan qilimiz; bu danaliq bu dewrdiki danaliq emes, yaki bu dewrdiki hökümrarlarning danaliqi emes (ular zawalliqqa yüz tutqandur); (aiōn g165) 7 emma biz bir sirni ashkarilap, Xudaning bir danaliqini bayan qilimiz; Xuda eslidle ashkare qilinmighan bu danaliqni barliq dewrlerdin burun bizning shan-sherepke tuyesser bolushimiz üchün békitkenidi. (aiōn g165) 8 Bu danaliqni bu dewrdiki hökümrarlarning héchqaysisi chüshinip yetmigenidi; uni chüshinip yetken bolsa, shan-sherepning Igisi bolghan Rebni kréstlimigen bolatti. (aiōn g165) 9 Halbuki, [Tewratta] pütülgenndek: — «Özini söygenlerge Xudaning teyyarlighanliri — Del héchqandaq köz körmigen, Héchqandaq qulaq anglimighan, Héchqandaq köngül oylap baqmighan nersilerdur». 10 Emma bu nersilerni Xuda Rohi arqiliq ayan qildi; chünki Roh bolsa hemme ishlarni, hetta Xudaning chongqur teglirini inchikilep izligüchidur; 11 Chünki insanlarda, insanning könglidikini bilguchi shu insanning rohidin bashqa nerse barmu? Shuninggha oxshash, Xudaning Rohidin bashqa, Xudaning könglidikilirini bilguchi yoqtur. 12 Emma bizning qobul qilghinimiz bolsa bu dunyadiki roh emes, belki Xudadin kelgen Rohtur; del shundaq bolghachqa biz Xuda teripidin bizge séxiyliq bilen ata qilin'ghan nersilerni bilip yételeymiz. 13 Bu ish-shey'ilerni insaniy danaliqtin ögitilgen sözler bilen emes, belki [Muqeddes] Rohtin ögitilgen sözler bilen, rohiy ishlarni rohiy sözler bilen chüshendürtip sözleymiz. 14 Emma «jan'gha tewe» kishi Xudaning Rohining ishlirini qobul qilmaydu, chünki bu ishlar uninggha nisbeten exmiqaniliktur; u ularni héch chüshinip yételmeydu, chünki ular roh bilen perq étilip bahalinishi kerekтур. 15 Rohqa tewe kishi hemme ishlargha baha béréleydu; emma uninggha bolsa héchkim baha bérelmeydu. 16 Chünki kim Rebning oy-könglini chüshinip yétip, Uninggha meslihetchi

balalisun? Emma biz bolsaq Mesihning oy-könglige igimiz.

3 Lékin men, i qérindashlar, Rohqa tewe kishilerge söz qilghandek silerge söz qilalmay kéliwatimen; eksiche silerni etke tewe kishiler, Mesihde bolghan bowaq hésablap silerge sözleshke mejbur boldum. 2 Men silerge süt ichküzdüm, göshni yégüzmidim; chünki siler göshni hezim qilalmaytinglar, shundaqla hazirmu téxi hezim qilalmaysiler; 3 Chünki siler yenila etke tewedursiler. Aranglarda hesetxorluq we talash-tartishlar bar bolghachqa, siler etke tewe emesmu, insanlarche méngiwatmamsiler? 4 Chünki birsi «Men Pawlus terepdari», bashqa birsi «Men Apollos terepdari» dése, siler peqet insanlarning yolda mangghan bolup qalmamsiler? 5 Apollos dégen kim? Pawlus kim idi? Biz peqet silerning étiqadinglarga wasitichi bolduq, xalas; herbirimiz peqet Reb bizge teqsim qilghini boyiche wezipe ada qilidighan xizmetkarlar, xalas, shundaq emesmu? 6 Men tiktim, Apollos sughardi; emma östürgüchi bolsa Xudadur. 7 Shunga tikküchi héchnémige hésab emes, sugharghuchimu héchnémige hésab emes, peqet östürgüchi Xuda Özi hemmidur. 8 Emma tikküchi we osa qilghuchi bolsa bir meqsettidur; shundaqtimu herbiri öz ejri boyiche in'amini qobul qildu. 9 Chünki biz Xudagha tewe méhnetdashturmiz; siler bolsanglar Xudaning bagh-étizi, Xudaning qurulushisiler. 10 Xudaning manga teqsim qilghan méhir-shepqtı boyiche, xuddi usta mémardek ul saldim, andin bashqa birsi uning üstige quruwatidu. Emma herbir qurghuchi qandaq quruwatqanlıqigha éhtiyat qilsun. 11 Chünki sélin'ghan ulni, yeni Eysa Mesihdin bashqa héchqandaq ulni sélishqa bolmaydu. 12 Emdi birsi bu ul üstige altun, kümüsh, qimmetlik tashlar, yaghach, chöpler, saman salsa, 13 herbirining singdürügen ejrining qandaqlıqi köründü; chünki shu künü uni ashkare qildu, chünki uning mahiyiti otta körülüdü; ot herbir kishining ejrini, qandaq mahiyettin bolghanlıqını sinaydu. 14 Birsining ul üstige qurghan ishi puxta saqlanip qalsa, u in'amgha érishidu; 15 Birsining qurghini köyüp ketse, u ziyan tartidu; u özi qutulidu, emma goya ottin ötüp qutulghan birsige oxshap qalidu. 16 Ejeba, özünglarning Xudaning ibadetxanisi ikenliklarni we Xudaning Rohining silerde turghanlıqını bilmemisiler? 17 Birsi Xudaning ibadetxanisini xarab qilsa, Xuda uni xarab qildu; chünki Xudaning ibadetxanisi pak-

muqeddestur, siler del shundaqsiler. **18** Héchkim öz-özini aldimisun; birsi özini bu dewrde dana dep sanisa, nadan bolup qalsun; shuning bilen u dana bolidu. (aión g165) **19** Chünki bu dunyadiki danalıq Xudagha nisbeten exmeqliqtur; chünki: — «U danishmenlerni öz hiyligerlikining tuziqigha alidu», dep we yene: «Reb danishmenlerning oy-xiyallirining tutami yoqluqini bilidu» dep pütkülkütur. **21** Shunga héchkim insan dégenlerni pexirlinip danglimisun; chünki hemme mewjudatlar silerge tewedur; **22** Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kéfas bolsun, dunyajahan bolsun, hayat bolsun, ölüm bolsun, hazirqi ishlar bolsun, kelgüsü ishlar bolsun, hemmisi silerge mensuptur; **23** siler bolsanglar Mesihning, Mesih bolsa Xudanikingidur.

4 Birsi biz toghruluq birnéme démekchi bolsa, bizni Mesihning xizmetkarliri we Xudanining sirliri amanet qilin'ghan ghojidarlar dep bilsun. **2** Emdi ghojidar dégenlerdin telep qilinidighini shuki, ular wapadar-sadiq bolushi kérektur. **3** Emma men siler teripinglardin yaki bashqa herqandaq insaniy sot teripidin sürüshtürüp bahalansam, bu men üchün zighirchilik ish; men hetta özüm toghruluq sürüshtürüp olтурmaymen. **4** Chünki wijdanim eyibleydighan héchqandaq ishlirimdin xewirim yoq; emma bu ishning özi méni heqqaniy dep aqlimaydu; méni sürüshtürüp bahalighuchi bolsa Rebdur. **5** Shunga waqtı-saiti kelmigüche, yeni Reb kelmigüche héch ish toghruluq höküm chiqarmanglar; Reb kelgende u qarangghuluqtiki yoshurun ishlarni ashkarilaydu, qelb-dillardiki barliq oy-niyetlerni ayan qilidu; shu chaghda herbiri Xuda teripidin teriplinidu. **6** Emma, i qérindashlar, bu ishlarni silerning menpeetinglarni dep özümge we Apollosqa tettiblidim; meqset siler biz arqılıq «pütülgennenning dairisidin halqip ketmenglar» dégen sawaqni öginiştinglar, shundaqla héchqaysinglarning melum birlini bashqa birlarin üstün dep pexirlinip tekebburliship ketmeslikinglar üchündür. **7** Chünki kim séni bashqa birlarin üstün qilidu? Sanga ata qilin'ghan nersidin bashqa sende yene néme bar? Hemme sanga bérilgen tursa, némishqa «Mende esli bar idi» dep pexirlinip körenglep kétisen? **8** Siler alliqachan toyunup kettinglar! Alliqachan býip kettinglar! Siler bizsiz padishahlar bolup höküm sürdunglar! Kashki siler heqiqeten höküm sürgen bolsanglaridi — undaqta biz siler bilen bille höküm

sürgen bolattuq! **9** Chünki Xuda rosullar bolghan bizlerni ölüme mehkum bolghan ademlerdek eng axirgha qoyup sazayi qilip otturigha chiqarghan, dep oylaymen; chünki biz pütkül alemge, yeni hem perishtilerge hem insanlarga bir xil tamasha bolduq. **10** Biz Mesih üçhün exmeq sanalghanlarmız, emma siler Mesihde danasiler! Biz ajiz, emma siler kuchiüksiler; siler izzetlik, emma biz xar; **11** Hazirqi deqiqigiche ach-yalingach, changqap yürmektimiz, dumbalinip, sergerdan, makansız bolup yürmektimiz; **12** öz qolimiz bilen ishlep japa tartmaqtımız; ahanetke qalghanda yaxshiliq tilewatiımız; ziyankeshlikke uchrigħanda, chidawatiımız; **13** töhmetke uchrigħanda, [biz ularni] chirayliqche [towigha] ündeymiz; biz jahanning dashqili, insanlarning süpüründisi dep qariliwatımız, ta hazirghiche shundaq. **14** Bu ishlarni yézishim, silerni xijaletke qaldurush üchün emes, belki söyümlük balilirim süpitide silerge nesihet qiliwatim; **15** chünki silerning Mesihde tümenligen terbiyilígħiħiliringlar bolsimu, silerning atanglar köp emestur; chünki men Mesih Eysada bolup silerni xush xewer arqılıq töreldürüp ata boldum. **16** Shunga men silerdin ötünimenki, méni ülge qilinglar. **17** Del bu sewebtin men Rebde bolghan öz söyümlük we ishencħlik oghlum Timotiyni yéninglarga ewettim; herqaysi jaylardiki jamaette ögetkenlirimge egiship, u silerge Mesihde bolghan yollirim toghruluq eslitidu. **18** Emma beziliringlar, «Pawlusni yénimizgha kelmeydu», dep körenglep kettinglar; **19** biraq Reb buyrusa men pat arida yéninglarga barimen; shu chaghda men körenglep ketkenlarning sözlirini emes, belki ularda bolghan kuchi-qudretni körüp baqay. **20** Chünki Xudanining padishahliqi sözde emes, belki kuchi-qudrette ispatlinidu. **21** Emdi némini xalaysiler? Yéninglarga tayaq kötüüp bérishimnimu, yaki méhir-mulayimliq rohida bérishimnimu?

5 Hertereptin shu angliniwaitiduki, aranglarda buzuqchiliq bar iken — bundaq buzuqchiliq hetta taipiler arisidimu tilgha élinnaydu — u bolsimu birlining öz atisining ayaligha chéqilishtin ibaret. **2** Emma siler yoghınap körenglep kettinglar! Bu rezil ishni sadir qilghan kishi arimizdin qogħliwétilsun dep öküñüşünglarga toghra kelmendu!? **3** Chünki gerche tende siler bilen bille bolmisamu, emma rohta siler bilen bille bolush süpitide alliqachan shundaq men shu hökümni chiqardimki, **4** (hemminglar Reb Eysa Mesihning namida jem

bolghanda, özümning rohim siler bilen bolup, Rebbimiz Eysa Mesihning kütch-qudrítige tayinip) — 5 shundaq qilghan kishining etliri halak qilinsun, shuning bilen uning rohi Reb Eysanining künide qutquzulushi üçhün Sheytanning ilkige tapshurulsun. 6 Silerning chongchiliq qilghininglar yaxshi emes. «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup yoghinitidu» dep bilmemsiler? 7 Kona xémirturuchni chiqiriwétinglar; shuning bilen siler esli xémirturuchsiz xémirdek yéngi bir zuwula bolisiler; chünki «ötüp kétish héyti»[diki qozimiz] bolghan Mesih qurbanliq qilindi; 8 shunga héytni yaman niyetlik we rezillik bolghan xémirturuch bilen emes, belki semimiylilik we heqiqet bolghan pétir nan bilen tentene qilip ötküzeyle. 9 Men [aldinqi] xette silerge buzuqchiliq qilghuchilar bilen arilashmanglar dep yazghanidim; 10 emma bu déginim bu dunyadiki buzuqchiliq qilghuchilar, yaki nepsaniyetchiler, yaki kazzaplar yaki butperesler bilen arilashmanglar déginim emes; undaq bolghanda dunyadin ayrilishqa mejbur bolattinglar; 11 emma hazirqi bu xéitimde yazghinim shuki, özini «qérindash» dep atiwalghan emma shundaqla buzuqluq qilghuchi, nepsaniyetchi, butperes, haraqkesh yaki kazzap bolsa, undaq bir kishi bilen arilashmanglar, hetta uning bilen hemdastixanmu bolmanglar. 12 Sirttikilerni höküm chiqirip bir terek qilishning men bilen néme munasiwiti? Lékin ichinglardikilerni özünglar höküm chiqirip bir terek qilish silerning ishinglar emesmu? 13 Lékin sirttikilerning üstige bolsa Xuda Özi höküm chiqiridu. Shunga «bu rezil ademni aranglardin chiqiriwétinglar».

6 Silerning aranglarda özara arazliq ish bolsa, uni muqeddes bendilerning bir terek qilishiga tapshurmay, heqqaniyatsizlarning aldida dewalishishqa pétinalamsiler? 2 Muqeddes bendilerning dunyani soraq qilidighanliqini bilmemsiler? Eger dunyani siler soraq qilidighan ish bolsa, emdi zighirchilik ishlarni hel qilishqa yarimamsiler? 3 Perishtiler üstdinim höküm chiqiridighanliqimizni bilmemsiler? Shundaq bolghaniken, bu hayattiki ishlarni hel qilish qanchilik ish idi? 4 Silerde mushu hayattiki ishlar üstdin höküm qilish zörür tépilghanda, jamaet arisida töwen dep qaralghanlarni uni hel qilishqa salmamsiler? 5 Mushularni silerni xijaletke qaldurush üçhün dewatimen. Ejeba, aranglarda öz qérindashliri otturisida höküm chiqarghudek dana kishi yoqmu,

hetta birimu yoqmu? 6 Uning ornida, qérindash bilen qérindash dewalishiwatidu, — we kapirlar aldida shundaq qilidu! 7 Emeliyette öz aranglarda dewalarning bolghanliqining özi silerge nisbeten bir eyibtur. Némishqa uwalchiliqqa chidimaysiler? Némishqa naheqchilikke yol qoymaysiler? 8 Eksiche, siler naheqchilik qiliwatisiler, xiyanet qiliwatisiler, yene kélip qérindashliringlarga shundaq qilisiler! 9 Heqqaniyatsizlarning Xudaning padishahliqiga warisliq qilalmaydighanliqini bilmemsiler? Aldinip ketmenglar! Buzuqchiliq qilghuchilar, butperesler, zina qilghuchilar, bechchiwazlar, bashqa erler bilen buzuqluq qilghuchilar, 10 oghrilar, nepsaniyetchiler, haraqkeshler, töhmetxorlar yaki aldamchi-kazzaplar Xudaning padishahliqiga warisliq qilalmaydu; 11 bezinglar derweqe shundaq bolghansiler; emma siler Reb Eysa Mesihning namida we Xudayimizning Rohi bilen yuyuldunglar, pakmuqeddes qilindinglar, heqqaniy qilindinglar. 12 «Hemme nerse manga halaldur», emma hemme nerse paydiliq boluwermeydu; «hemme nerse manga halaldur», emma men héchqandaq nersining xumarigha qul bolmaymen. 13 «Yémeklikler ashqazan üçhün, ashqazan bolsa yémeklikler üçhündür»; emma Xuda u we bu her ikkisini yoqqa chiqridu; ten bolsa buzuqchiliq üçhün emes, belki Reb üçhündur; Reb ten üçhündur. 14 Xuda Rebni tirildürdi, shuningdek biznimü Öz qudriti bilen ölümdin tirildüridi. 15 Téninglarning Mesihning ezalirini ikenlikini bilmemsiler? Undaqta, Mesihning ezalirini élip, pahishe ayalning ezaliri qilsam bolamdu? Hergiz bolmaydu! 16 Kim pahishe ayal bilen baghlan'ghan bolsa uning bilen bir ten bolidu, dep bilmemsiler? Chünki «[er-ayal] ikkisi bir ten bolidu» — déyilgenidi. 17 Emma Rebge baghlan'ghuchi bolsa Uning bilen bir rohtur. 18 Buzuqluqtin qéchinglar. «Insanlarning herbir sadir qilghan gunahi öz téning sirtida bolidu!» — emma buzuqluq sadir qilghuchi öz téninge qarshi gunah qilidu. 19 Silerning téninglar silerni turalghu qilghan, Xuda teripidin silerge iltipat qilin'ghan Muqeddes Rohning ibadetxanisi, siler özünglarni özümningki emes dep bilmemsiler? 20 Chünki siler chong bedel bilen sétiwélin'ghansiler; shunga téninglarda Xudani ulughlanglar.

7 Emdi hazir siler xétinglarda otturigha qoyghan soallargha kéleyli, — «Er ayal zatining téninge tegmise yaxshidur». 2 Durus. Emma buzuqchiliqlardin

saqlinish üçün, herbir erkekning özining ayali bolsun, herbir ayalning özining éri bolsun. **3** Er ayaligha nisbeten erlik mejburiyitini ada qilsun, ayalmu érige nisbeten ayalliq mejburiyitini ada qilsun. **4** Ayal öz téning igisi emes, belki éri uning igisidur; shuningha oxshashla, er öz téning igisi emes, belki ayal uning igisidur. **5** Peqet pütün zéhninglar bilen dualargha bérilish meqsitide öz maqulluqunglar bilen waqtinche birge yatmasliqqa kélishkendinla bashqa, er-ayal özara bir-birining jinsiy heq-telipini ret qilmisun. Shundaq alahide mezgildin kényin yene birge bolunglar. Bolmisa, özünglarni tutuwalalmaydighanliqinglardin Sheytan silerni azdurush pursitini tépishi mumkin. **6** Emma mundaq déyishim buyruq yolda emes, belki meslihet yolididur. **7** Emdi men barliq ademlerning manga oxshash [boytaq] bolushini xalayttim; lékin bu ishta Xudaning hemme ademge bergen öz iltpati bar; birsi undaq, yene birsi bundaq. **8** Emma men jorisiz tenha yashighanlar we tullargha shuni éytimenki, mendek tenha turiwerse yaxshi bolidu; **9** emma özünglarni tutuwalalmisanglar, nikahlininglar; chünki [ishq] otida köygendin köre nikahliq bolghan yaxshi. **10** Emma nikahlan'ghanlarga kelsek, ulargha men shuni tapilaymenki, — (bu emeliyyete méning tapilighinim emes, yenila Rebningki), ayal éridin ajrashmisun **11** (emma u ajrashqan bolsa, u tenha ötsun, yaki éri bilen yarishiwal); we ermu ayalini qoyup bermisun. **12** Qalghanliringlarga kelsek, men shuni éytimenki (bu Rebning éytqini emes), qérindashning étiqadsiz ayalı bolsa we ayali uning bilen turuwériske razi bolsa, u uni qoyup bermisun; **13** [étiqadchi] ayalning étiqadsiz éri bolsa we éri uning bilen turuwériske razi bolsa, u éridin ajriship ketmisun. **14** Chünki étiqadsiz er bolsa étiqad qilghan ayalda pak dep hésablinidu; étiqadsiz ayal bolsa [étiqad qilghan] qérindashta pak dep hésablinidu; bolmisa, perzentliringlar haramdin bolghan bolatti; emma ular emdi pak boldi. **15** Lékin étiqadsiz bolghan terepning ketküsi bolsa, u ajriship ketsun; bundaq ehwallarda qérindash aka-ukilar, hede-singillar [nikah mejburiyitige] baghlimip qalghan bolmaydu; qandaqla bolmisun Xuda bizni inaq-xatirjemlikte yashashqa chaqirghandur. **16** Ey [étiqadchi] ayal, éringni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin bilisen? Ey [étiqadchi] er, xotunungni [étiqad qildurup] qutulduralaydighanliqingni nedin

bilisen? **17** Halbuki, Reb herqaysimizha qandaq teqsim qilghan bolsa, qandaq halette chaqirghan bolsa, u shuningda méngiwersun; men hemme jamaetlerde shundaq yolyoruqni tapilaymen. **18** Birsi sünnetlik halette chaqirildimu? U qayta sünnetsiz qilinmisun; birsi sünnetsiz halette chaqirildimu? U emdi sünnet qilinmisun. **19** Sünnetlik bolush héchnerse hésablanmas, sünnetsiz bolushmu héchnerse hésablanmas; [hésab bolidighini] Xudaning emrlirige emel qilishtin ibarettur. **20** Herkim qaysi halette chaqirilghan bolsa, shu halette qalsun. **21** Sen chaqirilghanda qul halitide idingmu? Uning bilen karing bolmisun; lékin eger hörlük pursiti kelse, uni qolungdin berme. **22** Chünki Rebte chaqirilghan qul bolsa Rebning hör adimidur; uningha oxhash, chaqirilip hör bolghuchimu Mesihning qulidur. **23** Siler chong bedel bilen sétiwlindinglar; insanlarga qul bolmanglar. **24** I qérindashlar, herbiringlar qaysi halette chaqirilghan bolsanglar, shu halette Xuda bilen bille turunglar. **25** Emma nikahlanmighanlar toghruluq Rebdin buyruq tapshuruwalmidim; shundaqtimu Rebdin bolghan rehim-shepaketke tuyesser bolghanliqim üchün sadiq adem süpitide öz pikrimni éytimen. **26** Emdi hazirqi qiyinchiliqqa qarighanda, er kishining shu [tenha] halette bolushini yaxshi ish deymen. **27** Ayalgha baghlan'ghan bolsang, undaqa, uning bilen ajrishishni oylima; ayalindin ajriship kettingmu? Undaqa yene öylinishni oylima. **28** Lékin öylenseng, sen gunah qilghan bolmaysen; we nikahlanmighanlar nikahlansa, ularmu gunah qilghan bolmaydu. Emma shundaq qilsa ular jismani jehette japagha uchraydu; méning silerni uningdin xaliy qilghum bar. **29** Emma shuni dégüm barki, i qérindashlar — waqt qisqidur. Shunga ayallic bolghanlar aysalzardek bolsun; **30** matem tutqanlar matem tutmighanlardek bolsun; bext-xushalliqta bolghanlar bext-xushalliqta bolmighanlardek bolsun; mal-müllük sétiwalghanlar mal-müllüksizlerdek bolsun; **31** bu dunyadiki bayliqlardin behrimen bolghanlar dunyani özining teelluqati dep bilmisun; chünki bu dunyadiki hazirqi halet ötüp kétidu. **32** Emma silerning ghemsiz bolushunglarni xalaymen. Ayalsiz kishi bolsa Rebning ishlirini oylaydu, qandaq qilip Rebni xursen qilishning ghémide bolidu. **33** Emma ayallic kishi qandaq qilip ayalini xursen qilish üçün bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu; **34** Yene kélip ayal we nikahlanmighan qizning otturisida perq

bar; nikahlanmighan qiz bolsa Rebning ishlirining, qandaq qilip hem tende hem rohta pak-muqeddes bolushning ghémide bolidu; emma yatliq bolghan ayal qandaq qilip érini xurser qilish üchün, bu dunyadiki ishlarning ghémide bolidu. **35** Emma men bu sözni silerning menpeetinglarni közde tutup dewatimen; boynunglarga sirtmaq sélish üchün emes, belki ishliringlarning güzel bolushi, könglünglar bölmigen halda Rebge bérilip Uni kütüshünglar üchün dewatimen. **36** Emma eger birsi niyet qilghan qizha nisbeten muamilemning durus bolmighan yéri bar dep qarisa, u qiz yashliq baharidin ötüp ketken bolsa, ikkisi özini tutuwalalmisa, u xalighinimi qilsun, u gunah qilghan bolmaydu; ular nikah qilsun. **37** Biraq, birsi öz könglide muqim turup, héchqandaq ishq bésimi astida bolmay, belki öz iradisini bashqurup, könglide niyet qilghan qizini emrige almasliqni qarar qilghan bolsa, yaxshi qilghan bolidu. **38** Qisqisi, öylen'genning öylen'ginimu yaxshi ish, öylenmigenning öylenmiginimu téximu yaxshi ish. **39** Éri hayat chaghda ayali uningga baghlan'ghandur; emma éri ölümde uxlighan bolsa, u xalighan kishige (peqet Rebde, elwette) nikahlinishqa erkin bolidu. **40** Lékin qarishimche u tul qalsa, téximu bextlik bolidu; mendimu Xudanining Rohi bar, dep ishinimen!

8 Emdi «butlarga atap nezir qilin'ghan taamlar» mesilisige kéleyli. «Hemmimizde bilim bar» dep bilimiz. Xosh, biraq bilim bolsa ademni körenglitidu; méhir-muhebbet bolsa ademni quridu. **2** «Méning bilimim bar» dep hésablighan kishi, emeliyyete héchnémini téxi bilishke téqishlik derijide bilmigen bolidu. **3** Emma Xudani söygen kishi bolsa, u Uning teripidin tonulidu. **4** Xosh, emdi «butlarga atap nezir qilin'ghan taamlar» toghruluq – bizge melumki, «Jahanda but dégen héchnéma hésablanmaydu», we «birla Xudadin bashqa héch ilah yoqtur». **5** Gerche nurghun atalmish ilahlar bar bolsimu – meyli ular zéminda yaki asmanda turidu dep qarilishidin qet'iyezer (derweqe «ilahlar» köp, we «reb»ler köptur) **6** biraq biz üchün peqetla bir Xuda, yeni Ata bardur. Uningdin barliq mewjudatlar apiride bolghan, bizmu Uning üchün mewjut bolghanmiz; [shuningdek], birla Reb, yeni Eysa Mesih bardur. Pütkül mewjudatlar U arqliq mewjut, bizmu U arqliq hayatmiz. **7** Emma bundaq bilim hemmimizde téxi yoqtur; téxi butlarga köndürülginidin xalas bolmighan bezi [ishen'güchiler] bolsa mushundaq

taamlarni «butqa atap nezir qilin'ghan» dep bilip yeedu; shundaqla ularning wijdani ajiz bolghachqa, bulghan'ghan bolidu. **8** Emeliyyete taamlarning özliri bizni Xuda bilen yarashturalmaydu; yémisek bizning kemchilikimiz hésablanmaydu, yégen bolsaq artuqchiliqmu hésablanmaydu. **9** Biraq herhalda [yéyish] erkinliklarning ajizlarga putlikashang bolmasliqiga köngül qoyunlar. **10** Chünki ajiz bir bende bilimi bar bolghan séning butxanidiki dastixanda olturup yégenlikingni körse, undaqta u öz ajiz wijdanigha qarshi halda butlarga atap nezir qilin'ghan taamlarni yéyishke «qurulup kucheytilidighan» bolmamdu? **11** Shuning bilen Mesih uning nijati üchün ölgen, séning qérindishing bolghan bu ajiz bende séning biliming wejidin halak bolidu. **12** Shu yol bilen qérindashlarga ziyan yetküzüp gunah qilip, ularning ajiz wijdanini zeximlendürüp, Mesihke qarshi gunah qiliwatisiler. **13** Shunga, eger birer taam öz qérindishimni yiqitidighan qiltaq bolsa, qérindishimni yiqitmasliqim üchün men menggütiche goshni qet'iy yémeymen. (aión g165)

9 Men erkin emesmu? Men rosul emesmu? Men Rebbimiz Eysa Mesihni körgen emesmu? Siler özünglar méning Rebde bolghan ejrim emesmu? **2** Eger bashqilarga nisbeten rosul dep hésablanmisam, men héch bolmighanda silerge rosul boldum; chünki özünglar Rebde méning rosul bolghanlıqimni testiqlighan möhürdursiler. **3** Méni sürüshte qilmaqchi bolghanlarga bolghan jawabim mundaq: – **4** Bizlerning yep-ichishke hoquqimiz bar emesmu? **5** Bizning bashqa rosullar, Rebning Öz iniliri we Kéfasning qilghinidek, étiqadchi bir singilni emrimizge élip seperde hemrah qilip yürüsh heqqimiz yoqmu? **6** Ejeba, peqet Barnabas bilen méningla emgek qilmasliqqa hoquqimiz yoqmu? **7** Kim xirajetni özi tölep [esker bolup] jengge chiqidu? Kim üzümzar bina qilip uning méwisdin yémeydu? Qaysi pada baqquchi padining sütidin ichmeydu? **8** Bu dégenlirim peqet insaniy közqarash boyiche éytılghanmu? Tewrat-qanunning özidimu oxshash déylgen emesmu?! **9** Chünki Musagha chüshürülgen qanunda: «Xaman tepken öküzning aghzigha kóshék salma» dep pütlögendor. Xuda öküzlergila köyün'genmu, **10** yaki buni peqet bizlerni dep éytıqanmu? Shübhisiszki, bu sözler bizler üchün pütlögendor; shuning üchün yer heydigüchi ümidte heydishige téqishlik, shundaqla xaman tepküchimu hosuldin behrimen

bolush ümidide ishleshke téğishliktur. **11** Biz silerge rohiy bext-beriketlerni térip, silerdin maddiy jehettin yighiwalsaq bu chekten éship ketkenlik bolamdu? **12** Bashqa [xizmetchiler] silerde mushu hoquqni ishletken yerde, biz shundaq qilsaq téximu bolidighu? Emma Mesihning xush xewirige héch tosalghu bolmisun dep, biz bu hoquqni héchqachan ishlitip baqmiduq; eksiche, herqandaq ishlargha chidap kéliwatiniz. **13** Ibadetxanidiki muqeddes ishlar üchün ishligüchilerning ibadetxanigha atalghan hediyeleldin yeydighanlıqini, qurban'gahta xizmet qiliwatqanlarning qurbanliqlardin ültishini alidighanlıqini bilmemsiler? **14** Shuninggha oxshash, Reb xush xewerni jakarlıghuchilarning jéni xush xewerden bégilsun dep békikendur. **15** Emma men bolsam bu hoquqlarning héchqaysisini ishlitip baqmidim. Hem hazirmu mushu hoquqtin padilinay dep mushularni yéziwatqinim yoq! Chünki men bashqilarning méni bu pexirlnidighanlirimdin mehrum qilghinidin köre ölginim tüzük! **16** Chünki méning xush xewerni jakarlishimda pexirlen'güdekkish yoq; chünki uning mejburiyiti méni bésip turidu; xush xewerni jakarlimisam halimgha way! **17** Chünki eger uni xalis qilsam, buningdin manga in'am bolidu; emma öz ixtiyarim bilen bolmisa, bu peqet méning ghojdarliq burchini ada qilghinim bolidu, xalas. **18** Shundaq iken, méning in'amim zadi néme bolidu? Méning in'amim del shuki, xush xewer jakarlıghinimda men xush xewerge kishilerni heqsiz érishtürimen — démek, in'amim xush xewer yetküzsühtiki téğishliq [heq élisch] hoquqlirimni héch ishletmeslikimdin ibarettur. **19** Chünki hemme ademning ilkidin erkin bolup, özümni köpçilikke qul qildim; shu yol bilen téximu köprek ademlerni qayil qilip qutquzsam deyмен. **20** Yehudiylarni qayil qilip qutquzush üchün Yehudiylargha nisbeten Yehudiylar oxshash boldum; Tewrat qanuni astida turghanlarni qayil qilip qutquzush üchün (Tewrat qanuni astida turghan bolmisamu) Tewrat qanuni astida turghanlarga nisbeten Tewrat qanuni astida turghan'gha oxshash boldum; **21** Tewrat qanunida bolmighanlarni qayil qilip qutquzush üchün Tewrat qanunida bolmighanlarga nisbeten (Xuda aldida qanunsız bolmay, belki Mesihning qanunigha boy sunushum bilen) men Tewrat qanunida bolmighanlarga oxshash boldum; **22** ajizlarni qayil qilip qutquzush üchün ajizlarga özüm ajizdekk boldum; mumkin qeder köprek ademni

qutquzush üchün men herqandaq ademge qarita shundaq adem boldum. **23** Özümning xush xewerden nésiwem bolushi üchün uni dep hemme ishni qilimen. **24** Beygige chüshkenlerning hemmisi yúgürishidu, emma peqet birila mukapatqa érishidighinini bilmemsiler? Ghelibe qazinish üchün yúgürünglar. **25** Musabiqide élishquchilarning hemmisi özini her jehettin tizginleydu; ular peqet bir chirip kétidighan taigha érishish üchün shundaq qilidu, emma biz bolsaq chirimas taj üchün shundaq qilimiz. **26** Shunga men nishansız ademdek yúgürüwatmaymen; musht atsam hawagha atidighan ademdek bolmaymen. **27** Uning ornigha men öz ténimni urup özümge köndürüp, uni özümge qul qilimen; undaq qilmighanda, bashqilargha telim jakarlap turup özüm layaqetlik bolmay qélishim mumkin.

10 Chünki, i qérindashlar, men silerning ata-bowilirimizning hemmisining bulut astida yúrgenlikidin we hemmisining déngizdin ötüp manghanlıqidin xewersiz yürüshünglarni xalimaymen; **2** ularning hemmisi bulutta hem déngizda Musaning [yétekchilikige] chömöldürülgén; **3** ularning hemmisi oxshash rohiy ichimlikni ichken; chünki ular özlirige [hemrah bolup] egiship yúrgen rohiy uyultashtin ichetti (emeliyyet, mushu uyultash Mesihning Özi idi); **5** shundaqtimu, Xuda ularning köpinchisidin razi bolmighanidi; chünki «Ular[ning jesetliri] chöl-bayawanda chéchilip qalghan». **6** Emma bu ishlar ularning bésigha bizlerge sawaq-bésharet bolsun üchün chüshkenidi; buningdin meqset, bizning ularning yaman ishlargha hewes qilghinidek hewes qilmaslıqımız üchündür. **7** Siler yene ularning bezilirige oxshash butqa choqunidighanlardin bolmanglar; bular toghruluq: «Xelq yep-ichishke olturdi, andin keyp-sapagha turdi» dep pütülgén. **8** Biz yene ularning bezilirining buzuqchiliq qilghinidek buzuqchiliq qilmayı; chünki shu wejidin ulardin yigirme üch ming kishi bir kündila öldi. **9** Yene ularning bezilirining Mesihni sinighinidek Mesihni sinimaylı; chünki shu sewebtin ular yilanlar chéqishi bilen halak boldı. **10** Yene ularning beziliri aghrin'ghandek aghrinip qaqshimanglar — netijide, ular jan alghuchi [perishte] teripidin öltürüldi. **11** Emdi bu weqelerning hemmisi ularning bésigha béssharetlik misallar süpitide chüshken we axirqi zamanlar béshimizgha kéliwatqan bizlerning ulardin

sawaq-ibret élishimiz üchün xatirilen'genidi. (aiōn
g165) 12 Shuning bilen «Men [étiqadta] ching tirep turmaqtimen» dégen kishi özining yiqilip kétishidin hézi bolsun! 13 Siler duch kelgen sinaqlarning hemmisige bashqa ademlermu oxshash duch kelgen. We Xuda bolsa wediside turghuchidur, U silerni kötürelmügüdek sinaqlargha uchratmaydu, belki sinaq bésinglarga chüshkende, shuning bilen teng uningdin ötüp qutulush yolini yaritip bérifu; siler shuning bilen uningha berdashlıq bérídighan bolisiler. 14 Shu sewebtin, söyümlüklim, butperesliktin qéchinglar! 15 Silerni eqil-hoshi jayida kishiler dep qarap shuni étyiatimen; sözligenlirimmi bahalap békinqular: — 16 Biz beriketlik bolsun dep tiligen, beriketlik jamdiki sharabni ichkinimiz, Mesihning qénidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu? Bizning oshutqan nanni yéginimiz, Mesihning ténidin ortaq behirlen'ginimiz emesmu? 17 Biz nurghun bolsaqmu bir nan, bir tendurmiz; chünki hemmimiz shu bir nandin nésiwe alimiz. 18 Jismaniy Israilgha qaranglar; qurbanliqlarni yégenler qurban'gahqa nésipdashlar emesmu? 19 Emdi néme démekchimen? Butqa atap sunulghan qurbanliqning birer ehmiyiti barmidu? Butning birer ehmiyiti barmidu? 20 Yaq, biraq kapırlar butlarga sun'ghan qurbanliqlarni Xudagha emes, belki jinlarga ataydu. Men silerning jinlar bilen ortaq nésipdash bolushunglarni xalimaymen. 21 Rebning jamidin we jinlarning jamidin teng ichküchi bolsanglar bolmaydu; Rebning dastixinigha we jinlarning dastixinigha teng daxil bolsanglar bolmaydu. 22 Rebning heset-ghezipini qozghimaqchimizmu? Biz Uningdin küchlükmu? 23 «Hemme nerse halaldur», emma hemme nerse paydılıq boluwermeydu; «hemme nerse halaldur», emma hemme nerse ademning [étiqadini] quralmaydu. 24 Emdi héchkim öz menpeetini izdimisun, belki özgilerningkini izdisun. 25 Gösh bazırıda sétılghan herbirnersini wijdanınlarnı dep olтурmay, héchnémini sürüshe qilmay yewéringlar. 26 Chünki «Jahan we uningga tolghan hemme mewjudatlar Perwerdigargha mensüptur» [dep pütülgén]. 27 Emma étiqad qilmighanlarning birersi séni ziyanetke tekliq qilsa we könglüng tartsa, aldingha qoyulghan hemmini wijdanıngni dep olтурmay yewer; 28 emma birsi sanga: «Bu butlarga atalghan qurbanlıq taami» dése, undaqa uni yéme; némishqa déseng, bu ishni sanga éytqan

ademning sewebi üchün, shundaqla wijdanning sewebi üchündür; 29 men dégen wijdan séningki emes, belki héliqi kishining wijdani; méning erkinlikimge bashqılarning wijdani teripidin yaman dep baha bérilishining hajiti barmu? 30 Men teshekkür éytip yésem, teshekkür éytqan nersini durus yéginim tüpeylidin yaman dep qarilishimning néme hajiti? 31 Shunga siler némini yésenglar, némini ichsenglar yaki herqandaq bashqa ishlarni qilsanglar, hemme ishlarni Xudagha shan-sherep keltürülsün dep qilinglar. 32 Men özüm hemmeylenni hemme ishta memnun qilishqa intilginimdek, öz menpeetim üchün emes, belki köpchilikning menpeeti, ularning qutquzulushi üchün intilginimdek, héchkimning aldigha — Yehudiyalar bolsun, gréklar bolsun, Xudanıng jamaitidikiler bolsun aldigha putlikashang bolmanglar. Men Mesihni ülge qilghinimdek, silermu ménî ülge qilinglar.

11 Emdi silerni shuning üchün teripleymenki, i qérindashlar, hemme ishlarda siler ménî eslep turuwatisiler, men silerge tapshurghinimdek, körsetmilerni tutup kéliwatisiler. 3 Emma men silerning her ernen bési Mesihdur, ayalning bési erdur we Mesihning bési Xudadur dep bilishinglarni xalaymen. 4 Shunga, [ibadetke qatnashqanda], herqandaq er beshiga birnerse artqan halda dua qilsa yaki besharet berse, u öz beshiga hörmetsizlik qilghan bolidu. 5 Emma [ibadetke qatnashqanda], herqandaq ayal beshiga birer nerse artmighan halda dua qilsa yaki besharet berse, u öz beshiga hörmetsizlik qilghan bolidu; bundaq ayalning chéchi chüshürüwétílgén, [reswa qilin'ghan] ayaldın perqi yoqtur. 6 Ayal kishining beshiga artqini yoq bolsa, chachliri chüshürüwétílsün; ayalgha nisbeten chachlirining késiwétílishi yaki chüshürüwétílishi uyatlıq ish bolsa, emdi uning beshiga birer artqini bolsun. 7 Chünki er kishi bolsa beshini yapmaslıqı kerek; chünki u Xudanıng süret-obrazi we shan-sheripidur; emma ayal kishi bolsa ernen shan-sheripidur. 8 Chünki er bolsa ayaldın emes, belki ayal erdindur. 9 Shuningdek er kishi ayal üchün emes, ayal kishi er üchün yaritilghandur. 10 Bu sewebtin, hem perishtilerning sewebidin ayal kishi beshida hoquq[ning] [belgisige] ige bolushi kerek. 11 Halbuki, Rebde ayal ersiz bolmas we er ayalsız bolmas; 12 chünki ayal erdin chiqirilghinidek, er ayal arqılıq [tughulid]; lékin hemme ish Xudadindur. 13 Öz könglünglarda

baha béringlar; ayallarning bésigha birnerse artmay turup Xudagha dua qilishi muwapiqmu? **14** Tebietning özi silerge er kishining uzun chachliri bolsa uningha uyat ikenlikini ögetmidimu? **15** Emma ayal kishining uzun chachliri bolsa, bu uningha shan-sherep bolidu; chünki uning uzun chachliri uningha bézek-yépincha bolsun dep teqdim qilin'ghan. **16** [Birsining bu ishlar toghruluq] talash-tartish qilghusi bolsa, [shuni bilsunki], bizlerde hem Xudaning jamaetliridimu shulardirin bashqa héch qaidiler yoqtur. **17** Emma hazir démekchi bolghan ish, yeni siler yighilghan sorunlarga kelsek, uningda silerni teriplimey men; chünki yighilghininglarning netijisi paydiliq emes, belki ziyanlıq boluwartidu. **18** Chünki birinchidin, siler jamaette yighilghininglarda, aranglarda guruhlargha bölnüshler bolghanlıqini anglıdim; bu gepe qismen ishendim. **19** Aranglarda bölnüshler peyda bolmay qalmaydu. Undaq bolmighanda aranglarda kimning layaqetlik bolghanlıqini körüwalghili bolmaytti. **20** Siler bir yerge jem bolghininglarda, siler [heqiqeten] «Rebning ziyapiti»din yémeysiler. **21** Chünki yéginenglarda herbiringlar bashqilarning yéyishimi kütmeyla özünglar élip kelgen għizani yewrisiler-de, birsi ach qalidu, yene birsi mest bolup kétidu. **22** Yepichishke öz öyliringlar yoqmu? Xudaning jamaitini közge ilmay, yoqsullarni xijaletko qoymaqchimusiler? Silerge néme désem bolar? Silerni teriplimedimen? Yaq, silerni teriplimey men. **23** Chünki men silerge [Rebning ziyapiti toghruluq] yetküzgenlirimni özüm Rebdin tapshuruwalghanmen; démek, Reb Eysagħa satqunluq qilin'ghan kέchide u qoligha nan élip, **24** teshekkür éytqandin kέyin uni oshtup: «Man, silerge atalghan Méning ténim; buni Méni eslep turush üchün mushundaq qilinglar» — dédi. **25** Shuningdek, ghizadin kέyin u jamni qoligha élip: «Man, bu jamdiki sharab qénimda bolghan «yéngi ehde»dur; her qétim buningdin ichkinenglarda, Méni eslep turush üchün shundaq qilinglar» — dédi. **26** Chünki siler her qétim bu nandin yégen, bu jamdin ichken bolsanglar, taki Uning qaytip kέlishigiche siler Rebning ölümini jakarlıghan bolisiler. **27** Shuning üchün, kimki layaqetsiz halda bu nanni yése yaki Rebning jamidin ichse, Rebning téni hem qénigha nisbeten gunahkar bolidu. **28** Shuning üchün herbirsi bu ishlar üstide öz-özini tekshürüp, andin nandin yésun, jamdin ichsun. **29** Chünki [Rebning] téni perq etmey turup yéguchi we ichküchi herkim özige höküm-jazani yetküzüp

yep-ichidu. **30** Bu sewebtin aranglardiki nurghun ademler zeipliship késel boldi, hetta xéli bir qismi [ölümde] uxlap qaldi. **31** Lékin eger öz üstimizni tekshürüp höküm chiqargħan bolsaq, bésħimizgħa [Rebning] höküm-jazasi chūshürūlmeydighan bolidu. **32** Emma gerche üstimizge Reb teripidin höküm-jazalar chūshürülgen bolsimu, emeliyyette bu Uning bizże chūshürgen «terbiye jazasi»dur; buningdin meqset, bizning bu dunya bilen birlikte halaketke höküm qilinmasliqimiz üchiñdur. **33** Shunga, i qérindashlar, [Rebning ziyapitide] yéyishke jem bolghininglarda, [hemmeylen toluq kelgħe] bir-biringlarni kütünglar. **34** Birsi ach qorsaq bolsa awwal öyide yep kelsun; shundaq qilip silerning jem bolushunglar özünglarga höküm-jaza yetküzmeydighan bolidu. Qalghan bashqa mesililerni bolsa, men bargħinimda tertipe salimen.

12 Emma i qérindashlar, rohiy iltipatlargħa kelsek, silerning ular toghruluq bilmey qélishinglarni xalimaymen. **2** Siler taipilerning arisida bolghan waqtenglarda herxil yollargħa bashlinip, gas-gacha butlарgħa [choqunushqa] azdurulup ketkininglarni bilisiler. **3** Shunga men silerge uqturimenki, héch kím Xudaning Rohida turup: «Eysaqha lenet!» démeydu we herqandaq biri Muqeddes Roħta bolmay turup «Eysa Rebdur!» dep éytalmaydu. **4** Emma iltipatlar xilmuxil, lékin Roh bolsa birdur. **5** Xizmetler bolsa herxil, emma [biz xizmitini qlidighan] Reb birdur. **6** Ishlesh yolliri herxil, emma hemmeylende hemme ishni wujudqa chiqargħuchi Xuda birdur. **7** Emma hemmeylenning menpeeti üchün herbirige Rohning namayan bolushi bégħishlinidu. **8** Chünki Roh arqiliq birige danal iq yetküzgħuchi söz, yene birige shu oxhash Roh arqiliq xewer yetküzgħuchi söz teqsim qilinidu; **9** yene oxhash Roh arqiliq bashqa birige alahide ishenc, yene birige oxhash Roh arqiliq [késellerni] saqaytish iltipatliri, **10** birawħha möjizilerni yaritish teqsim qilinidu; birawħha wehiy-bésharet bérish; birawħha herxil roħlarni perq étish, birawħha namelum tillarda sózlesh, yene birawħha namelum tillarni terjime qilish iltipati teqsim qilinidu. **11** Emma bu ishlarning hemmisini yürgħżgħuchi oxhash shu bir Roħt, U herbirige Özi layiġ körüp, ayrim-ayrim teqsim qilip bérividu. **12** Chünki insaniy ten bir bolsimu nurghun eżaliri bolghinidek, shundaqla eżaliri nurghun bolsimu özara qoshulup bir ten bolghandek, Mesih Özimu hem shundaqtur. **13** Chünki hemmimiz, meyli Yehudiylar bolsaqmu, Grékler

bolsaqmu, qullar bolsaqmu, hörler bolsaqmu, bir Rohta bir ten'ge kirishke chömöldürtüldüq we bir Rohtin ichishke nésip qilinduq. **14** Chünki ten birla ezadin emes, belki köp ezalardin terkib tapidu. **15** Eger put: «Men qol bolmighinim üçün men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqtu heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **16** Qulaq: «Men köz emes, shunga men ten'ge tewe emesmen» désila, undaqtu heqiqeten ten'ge tewe emes bolamdu? **17** Pütün ten közla bolsa, undaqtu anglash sézimimiz nedin bolidu? Pütün ten qulaqla bolsa, undaqtu purash sézimimiz nedin bolidu? **18** Halbuki, Xuda Özige layiq körgen ten ezalirining herbirini ayrim-ayrim öz jayigha orunlashturghan; **19** eger ularning hemmisi oxshash eza bolsa, undaqtu uni qandaqmu ten dégili bolatti? **20** Emdilikte ezalar köp, ten bolsa birdur. **21** Köz qolgha: «Méning sangá éтияjim chüshmeydu!» déyelmeydu; yaki bash bolsa putlарgha: «Méning silerge éтияjim chüshmeydu!» déyelmeydu. **22** Del eksiche, tendiki ajiz-erzimes dep körün'gen ezalar kem bolsa bolmaydu; **23** we hem tendiki biz étiwarsiz dep hésablighan ezalargha bolsa, téximu köprek étiwar qilimiz; shundaqla isksetsiz dep qaralghan ezalirimiz téximu isketlik qilinidu; **24** eslide yarishimliq bolghan ezalirimizgha bolsa shundaq qilishning hajiti yoq. Emma Xuda pütün tenni shundaq birleshtürgenki, U étiwarsiz dep hésablan'ghan ezalargha téximu köp étiwar bérídu. **25** Buningdin meqset tende héch bólünüşler bolmasliqi, belki barliq ezalar özara oxshash köyümchanliqta bolushi üchündür. **26** Bir eza japa-derd tartsa, barliq ezalar uning bilen teng japa-derd tartidu; bir ezagha sherek kelse, barliq ezalar uning bilen teng shadlinidu. **27** Emdi siler Mesihning ténidursiler, herbiringlar Uning ayrim-ayrim ezasidursiler. **28** Xuda jamaette mushundaqlarni orunlashturghan: — awwal rosullarni, andin peyghemberlerni, üchinchi bolup telim bergüchilerni; andin möjize körsetküchilerni, andin türlük késellerni saqaytish iltipatlirigha ige bolghanlarni, yarden bergüchilerni, yétekchilik qilghuchilarni, herxil namelum tillarda sözleydighanlarni teyinlep orunlashturghandur. **29** Hemmeylen rosulmu? Hemmeylen peyghembermu? Hemmeylen telim bergüchimu? Hemmeylen möjize körsetküchmu? **30** Hemmeylende saqaytish iltipatlirili barmu? Hemmeylen namelum tillarda sözlemedu? Hemmeylen namelum tillarni terjime qilalamdu? **31** Emma siler chongraq iltipatlarni teqezza bolup

qoghanglar; halbuki, men hazır silerge hemmidin ewzel bir yolni körsitip bérey.

13 Men egerde bu dunyadiki kishiler sözlewatqan herxil tillar hetta perishtilerning tilliri bilenmu sözliyeleydighan bolsammu, biraq men méhir-muhebbetsiz bolsam, u chaghda men peqet bir «dang-dang» qilidighan mis dang, bir «chang-chang» qilidighan chang bolup qalimen, xalas. **2** Eger men peyghemberlik qilalism, barliq sirlar, barliq bilimlerni chüshinip bolghan bolsammu, hem shuning bilen bir waqitta taghlarni yötkiyeligidek toluq ishenchte bolsammu, emma mende méhir-muhebbet bolmisa, undaqtu men héchnerse bolmighan bolimen. **3** Eger barliq mal-mülkünni sediqige atap hem ténimni [Xudanining yolda] qurbanlıq süpitide köydürülüşke sun'ghan teghdirdimu, emma mende yenila méhir-muhebbet bolmisa, undaqtu méning héchqandaq paydam yoq bolghan bolidu. **4** Muhebbet sewrataqetlik bolush hem méhribanlıqtur; Muhebbet hesetxorluq qilmaydu: Muhebbet özini maxtimaydu, Tekebburluq qilmaydu, **5** Nomussizliq qilmaydu, Öz menpeetini közlep yürmeydu, Tériktürümeydu, Könglide öchmenlik saqlimaydu; **6** Heqqanisizliqtin xushal bolmaydu, Belki emeliyettin, heqiqettin xushal bolidu; **7** hemme ishta qorsiqi kenglik qilidu, hemmige yüzlinip [Xudagha] ishinidu, hemme ishqä ümid baghlaydu, hemmige chidaydu. **8** Méhir-muhebbet hergiz axirlashmaydu. Bésharetler bolsa, kargha kelmeydu: «namelum tillar» bolsa, tügeydu: [möjizilik] bilimlermu kargha kelmeydu. **9** Chünki bizning bilidighanlirimiz qismen, bésharet bérídighanlirimiz qismen; **10** lékin mukemmellik kelgende, qismenlik yoqılıdu. **11** Men kichikimde balilarche sözlidim, balilarche oyolidim, balilarche hésablidim; chong bolghinimda, men baliliqni tashlidim. **12** Chünki biz hazır bir tutuq dérizidin müjmel halda körimiz, lékin shu chaghda yüzmüüz körimiz: Hazir men qismen tonuymen, shu chaghda men [Xuda] méni tonup kéliwatqandek tonuymen. **13** Hazir ishench, ümid, méhir-muhebbettin ibaret bu üch nerse turuptu; bulardin eng üstün turidighini méhir-muhebbettur.

14 Méhir-muhebbetke intilip uni qoghanglar we hem rohiy iltipatlargha, bolupmu bésharet bérishke intizar bolunglar. **2** Chünki namelum tilda sözleydighan kishi ademlerge emes, belki Xudagha sözleydu; anglighuchilardin héchkim uni

chüşhenmeydu, emma u Rohta sirlıq ishlarnı éytip bérifu. 3 Lékin bésharet bérídighan kishi bolsa ademlerning étiqadını qurushqa, ularnı righbetlendürüshke we teselli bérishke sözleydu. 4 Namelum tilda sözligüchi öz rohini quridu; emma bésharet bergüchi jamaetning [étiqadını] quridu. 5 Emdilikte men silerning hemminglarning namelum tillarda sözliyelishinglarnı ümid qilimen, lékin bésharet bérishinglarnı téximu ümid qilimen. Namelum tilda sözligüchi sözini terjime qilmisa, jamaetning étiqad qurulushida bésharet bergüchi uningdin ulugh bolidu. 6 Qérindashlar, men yéninglarga kélép, namelum tillardila sözliginim bilen melum wehiy, bilim, bésharet yaki telimni yetküzmisem, men silerge néme payda tegküzimen? 7 Hetta awaz chiqiraydighan jansız nersiler, meyli ney bolsun, chiltar bolsun shundaq; ularning ahanglirining bir-biridin perqi bolmisa, ularda chélin'ghan pede qandaqmu perq étilsun? 8 [Jeng] kaniyimu belgilik bir ahangda chélinmisa, kim jengge hazirlansun? 9 Shuningdek siler tilda éniq chüshineliğüdek söz qilmisanglar, néme démekchi bolghininglarnı kim chüshineleydu? Siler hawagha gep qilghandek bolisiler. 10 Jahanda, shübhesiszki, xilmuxil tilawazlar bar we ularning héchqaysisi menisiz emes; 11 eger emdi men melum awaz-tilning menisini bilmisem, men sözligüchige nisbeten yat we u manga nisbeten yat bolidu. 12 Ehwal silerdimu shundaq. Shunga, siler rohiy iltipatlarga qizghinliq bilen intilgenikensiler, jamaetning étiqadını quridighan iltipatlarga bay bolushqa intilinglar. 13 Shunga, namelum tilda sözleydighan kishi sözlichenirini terjime qilip béréleydighan bolsam dep dua qilsun. 14 Chünki namelum tilda dua qilghinimda, rohim dua qilidu, lékin eqil-idrakimdin bolsa méwe chiqmaydu. 15 Undaqa qandaq qilish kérék? Men bezide rohim bilen dua qilimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu dua qilimen; men bezide rohim bilen medhiye naxshilirini éytimen, hem bezide eqil-idrakim bilenmu medhiye naxshilirini éytimen; 16 bolmisa, peqet rohing bilenla medhiye oqusang, ishletken [tilingni] bilmigenlerning qatarida olturnghuchi teshekkürungge qandaqmu «Amin» déyelisun? Chünki u éytqiningni chüshenmeydu. 17 Sen derheqiqet teshekkürni yaxshi éytisen, emma yéningdiki anglichuchining étiqadi qurulghini yoq. 18 Men bundaq namelum tillarda shexsen hemminglardin

köp sözleydighanlıqim üçün Xudagha teshekkür éytimen; 19 halbuki, jamaette bolghanda, namelum tilda tümen éghiz sözliginimdin köre, bashqılargha telim-terbiye béréligüdech chüshinishlik sözdin besh éghizla sözliyelisem deymen. 20 Qérindashlar, eqil-hoshunglarda bala bolmanglar; yamanlıq jehetide bowaq bolunglar, emma eqil-hoshunglarda pishqedem bolunglar. 21 Tewratta: «Chet tilliqlarning sözi we yat ademlerning lewliri arqılıq Men mushu xelqqe gep qilimen; lékin shundaq bolsimu ular yenila Manga qulaq salmaydu — deydu Perwerdigar» dep pütülgendur. 22 Shunga «namelum tillar» bolsa bir alamet belgidur; étiqadchilar qalmaqda emes, belki étiqadsızlar qalmaqda emes, wehiy-bésharetler bolsa, étiqadsızlar üçün emes, belki étiqadchilar üçün bolidu. 23 Shuning üçün pütük jamaet bir yerde jem bolghanda, hemmisi öz aldığa bundaq namelum tillarda sözlewerse we sada yaki étiqadsız kishiler kirip qalsa, ular hemminglarnı sarang bolup qapsiler déyishmemdu? 24 Emma hemminglar wehiy-bésharet yetküzsenglar, étiqadsız yaki sada kishi aranglarga kirip qalsa, hemminglar teripidin uning gunahlirığa tenbih bérilidu, hemminglar teripidin uning gunahkar ikenlikli körsütilidu; 25 qelbidiki sirlar ashkare qilin'ghanda, u özini yerge tashlap: — «Xuda heqiqeten aranglardidur» dep Xudagha sejde qilidu. 26 Emdi qérindashlar, qandaq qilishimiz kérék? Siler bir yerge jem bolghininglarda, herbiringlarda [bir iltipat] bolidu; birside medhiye naxshisi, birside telim, birside namelum til, birside wehiy, birside namelum tilning yéshimi bolidu. Hemme ishlar étiqadning qurulushi üçün bolsun. 27 Namelum tilda sözligüchiler bolup qalsa, ikkisi yaki eng köp bolghanda üchi nöwet bilen sözlisun we birsi ularning éytqanlırını örisun. 28 Emma [jamaette] özüch bolmisa, u süküt qilsun; öz-özige we Xudagha éytsun. 29 Wehiy-bésharet yetküzgüchiler bolsa, ikki-üchi sözlisun; qalghanlar geplirining weznini ditlap tursun; 30 Emma olturghanlar arisidin bashqa bir kishige melum bir wehiy bérilse, sözlewatqan kishi sözini toxtitip nöwetni uninggħa bersun. 31 Chünki hemminglar bir-birlep wehiy-bésharet yetküzsenglar bolidu; shuning bilen hemmeylen öginidu, hemmeylen righbetlinidu. 32 Peyghemberlerning öz rohları peyghemberlerning özlerigie itaet qilidu. 33 Chünki Xuda qalaymiqanchılıq tughdурghuchi emes, belki tinch-xatirjemlik bergüchidur. Barlıq muqeddes

bendilerning jamaetliride shundaq tertip bar. **34** Aranglardiki ayallar jamaetlerde sükkütte oltursun; ularning sözlishige ruxset qilinmigan; Tewrat qanunida belgilen'gendek, ular [tertipke] boysunsun. **35** Emma ular melum ishni bilmekchi bolsa, öyide öz erliridin sorisun; ayalning jamaette sözlishi uyatliq ishtur. **36** Xudaning söz-kalami silerdin bashlan'ghanmu?! Yaki yalghuz silergila yétip kelgenmu?! **37** Birsi özini wehiy-bésharetchi yaki rohiy kishi dep sanisa, u silerge hazir yazghan bu sözümning heqiqeten Rebning emri ikenlikini étirap qilsun. **38** Birsi buni étirap qilishni xalimisa, u étirap qilinmaydu. **39** Shuning üçün, i qérindashlar, wehiy-bésharetlerni yetküzüşke telmürüp intilinglar, shundaqla namelum tillarda sözleshti cheklimeenglar. **40** [Xulase qilip éytqanda], herbir ish chirayliq, tertiplik qilinsun.

15 Emma, i qérindashlar, men silerge eslida yetküzgen xush xewerni bayan qilmaqchimen; siler bu xush xewerni qobul qilghan we uningda ching turuwatisiler; **2** men silerge yetküzgen xush xewer bolghan kalamda ching turghan bolsanglar, — (ishen'gininglar bikargha kettmigen bolsa) — siler uning arqiliq qutquzuluwatisiler. **3** Chünki men özümge amanet qilin'ghanlirini eng zörür ish süpitide silergimu tapshurdum; yeni, Tewrat-Zeburda aldin éytighinidek, Mesih gunahlirimiz üçün öldi; **4** U depne qilindi; we üchinchi künj yene Tewrat-Zeburde aldin éytighinidek tirildürüldi; **5** U Kéfasqa, andin on ikkiylen'ge köründi; **6** andin U bir sorunda besh yüzdin artuq qérindashqa köründi; ularning köpinchisi bügünkü künde tirik, emma beziliri ölümde uxlawatidu; **7** U Yaqupqa, andin rosullarning hemmisige köründi; **8** Hemmisidin keyin U xuddi waqitsiz tughulghan bowaqtek bolghan mangimu köründi. **9** Chünki men rosullar arisidiki eng töwinimen, rosul dep atilishqa layiq emesmen; chünki men Xudaning jamaitige ziyankeşlik qilghanmen. **10** Lékin hazir némita bolsam Xudaning méhir-shepqtiti arqiliq boldum; Uning manga körsetken shu méhir-shepqtiti bikargha kettimi; chünki men [Xudaning xizmitide] barlıq rosullardin bekrek japalıq ishligenmen; emelyette ishligüchi men emes, belki men bilen bille bolghan Xudaning méhir-shepqtidur. **11** Démek, meyli men yaki bashqa [rosullar] bolsun, hemmimizning yetküzgenliri oxshash bolup, u del siler ishinip qobul qilghan xush xewerdur. **12** Emma Mesih ölgenler ichidin tirildürülgen dep jakarlan'ghan

bolsa, qandaqmu aranglardiki beziler ölgenlerning tirilishi dégen yoq ish, deydu? **13** Emma ölgenlerning tirilishi dégen yoq ish bolsa, Mesihning tirilishimu yoq ish bolghan bolatti. **14** Shuningdek eger Mesih ölümdin tirilgen bolmisa, jakarlıghan xewirimiz bihude bolghan, silerning étiqadinglarmu bihude bolghan bolatti. **15** Hetta bizmu Xuda toghrisidiki yalghan guwahchilar bolghan bolattuq — chünki biz Xudaning Mesihni ölümdin tirildürgenlikige guwahliq berduq. Eger heqiqeten ölümdin tirilish bolmisa, Xuda Mesihnimu ölümdin tirildürmigen bolatti. **16** Chünki ölgenler qayta tirildürümise, Mesihmu tirilmigen bolatti. **17** Mubada Mesih tirilmigen bolsa, étiqadinglar kéreksiz bolghan, siler téxiche gunahliringlarda yürüwatqan bolattinglar, **18** shundaqla Mesihde ölümde uxlawatqanlarmu halaketke yüz tutqan bolatti. **19** Eger ümidimizni peqet bu dunyadiki hayatimiz üçünla Mesihge baghlighan bolsaq, biz insanlar arisidiki eng bichare ademlerdin bolghan bolimiz. **20** Emma emelyette, Mesih ölümde uxlighanlar ichide «hosulning tunji méwisi» bolup, ölümdin tirilgendor; **21** Chünki bir insan arqiliq ölüm [alemde] peyda bolghinidek, ölümdin tirilishmu bir insan arqiliq [alemde] peyda boldi. **22** Adamatimizdin bolghanlarning hemmisi [uning tüpeylidin] ölümge mehkum bolghanlıqigha oxshash, Mesihde bolghanlarning hemmisi [Uning tüpeylidin] ölümdin hayatqa érishidu. **23** Emma hemmeylen öz nöwet-qatarida tirilidu; tunji hosulning méwisi bolghan Mesih birinchi; ikkinchiler bolsa Mesihning dunyagha qaytip kelginide özige tewe bolghanlar. **24** Andin axiret bolidu; shu chaghda U barlıq hökümränliqni, barlıq hoquq we herxil küchlerni emeldin qaldurup, padishahliqni Xuda-Atığha tapshuridu. **25** Chünki U barlıq düshmenlerini [meghlup qilip] ayighi astida qilghuche höküm sürüushi kérektur; **26** eng axirqi yoqitilidighan düshmen bolsa ölüm özidur. **27** Chünki [Zeburda] «[Xuda] pütkül mewjudatni Uning ayighi astigha boysundurghan» [dep pütküklüktur]. Emma «pütkül mewjudat Uninggha boysundurulghan» déyilginide, roshenki, shu «pütkül» dégen söz «hemmini Uninggha Boysundurghuzghuchi»ning özini ichige alghan emestur. **28** Emma hemme Uninggha boysundurulghandin keyin, Oghul hemmini özige boysundurghuchigha boysunidu; shuning bilen Xuda hemmining hemmisi bolidu. **29**

Ölüm din tirlish bolmisa, bezilerning ölgenler üçün chömöldürülüşini qandaq chüshinish kérek? Ölgenler zadi tirlimise, kishiler ular üçün néme dep chömöldürülidu? **30** Bizler néme dep [her künü] her saette xewp-xeterge duch kélip yürimiz? **31** Rebbimiz Mesih Eysada silerdin pexirlinishim rast bolghandek, [i qérindashlirim], men herküni ölümge duch kéli men. **32** Eger insanlarning nuqtineziridin éytqanda «Efesus shehiride wehshiy haywanlar bilen élishtim» désem, ölgenler ölümdin tirlimise, buning manga néme paydisi? «Ete beribir ölüp kétidighan bolghandin keyin, yep-ichip yürüwalayli» dégen söz yolluq bolmamti? **33** Aldanmanglar; chünki «Yaman hemrahlar exlaqni buzidu». **34** Heqqaniy bolush üçün oyghininglar, gunahdin qol üzünglar; chünki beziliringlarda Xuda toghruluq xewer yoqtur — buni éytsam siler üçün uyat emesmu? **35** Belkim birsi: «Ölükler qandaq tirlidüriler? Ular qandaq ten bilen tiriler?» — dep sorishi mumkin. **36** I exmeg kishi, séning térighining, ölmey turup qaytidin tirlimeydu. **37** Hem séning térighining, ösümlükning téni emes, belki uning yalingach déni — mesilen, bugħdayning yaki bashqa birer ziraetning déni, xalas. **38** We keyin Xuda Öz xahishi boyiche uningħha melum bir tenni bérividu; shundaqla uruq danlirining herbirige özining ténni ata qilidu. **39** Janiwarlarning etliri bolsa bir-birige oxshimaydu; insanlarning özige xas etliri bar, haywanlarning özige xas etliri bar, uchar-qanatlarningmu bar, bélialarningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yer yüzidimu jisimlar bar; emma asmandikisining jula-sheripi bashqiche, yer yüzidikisiningmu bashqiche bolidu; **41** Quyashning shan-sheripi bir xil, ayning sheripi yene bir xil, yultuzlarning shan-sheripi yene bir xildur; chünki yultuzlar shan-sherepliride bir-biridin perqlinidu. **42** Ölüm din tirlish hem shundaqtur. [Ten] chirish halitide térilidu, chirimas halette tirildürülidu; **43** Uyatlıq halette térilidu, shan-sherep bilen tirildürülidu; ajiz halette térilidu, emma kück-quğret bilen tirildürülidu. **44** U tebietke tewe bir ten süpitide térilidu; rohqa tewe bir ten bolup tirildürülidu; eslide tebietke tewe bir «janlıq» ten bolghan bolsa, emdi rohiy bir ten bolidu. **45** Shunga [Tewratta] mundaq pütlügenki: «Tunji insan Adem'atimiz tirik bir jan qılıp yaritildi»; emma «axirqi Adem'ata» bolsa hayatlıq bergüchi Roh boldi. **46** Emma awwal kelgini rohiy adem emes, belki «tebietke tewe bolghuchi» adem idi, keyin «rohiy adem» keldi.

47 Deslepki insan bolsa yerdin, tupraqtin apiride qilin'ghan; ikkinchi insan bolsa asmandin kelgendur; **48** Tupraqtin apiride qilin'ghini qandaq bolghan bolsa, [uningdin] [bolghan] «tupraqlıq»lar mu shundaq bolidu; asmandin kelgini qandaq bolsa, uningdin bolghan «asmanlıqlar»mu shundaq bolidu. **49** Bizler «tupraqlıq adem» süritide bolghinimizde, «asmanlıq adem» süritidimu bolalaymiz. **50** Emma shuni éytimenki, i qérindashlar, et we qandin törelgenler Xudanıng padishahlıqıgha warisliq qilalmaydu; chirigüchi chirimaydighan'gha warisliq qilalmaydu. **51** Mana, men silerge bir sirni éytip bérímen; biz hemmimizla [ölümde] uxlardighanlardın bolmamız; biraq hemmimiz özgertiliyor! **52** Bir deqiqidila, közni bir yumup achquche, eng axirqi kanay chélin'ghanda özgertiliyor; chünki kanay chélin sila ölgenler chirimas hayatqa tirildürülidu, shundaqla özgertiliyor; **53** Chünki bu chirip ketkuchi chirimas hayatni kiyiwélishi, bu ölgüchi ölmeslikni kiyiwélishi kérek; **54** Emma chirip ketkuchi chirimas hayatni kiygende, bu ölgüchi ölmeslikni kiygende, shu chaghda bu söz emelge ashurulidu: «Ölüm ghelibe teripidin yutulup yoqtulidu!». **55** «Ah, ölüm, séning neshtiring qeni?! Ah, ölüm, séning ghelibeng qeni?!» (Hadès g86) **56** Ölüm diki neshter — gunahtur, gunahning küchi bolsa, Tewrat qanuni arqliq namayan bolidu. **57** Lékin bizni Rebbimiz Eysa Mesih arqliq bularning üstidin ghelibile érishtürgüchi Xudagħa teshekkür! **58** Shuning üçün, söyümlük qérindashlirim, ching turup tewrenmes bolunglar, Rebning xizmitidiki ishliringlar hemishe keng ziyadilehsun; chünki Rebde bolghan ejir-japayinglar hergiz bihude kettmeydighanlıqını bilisiler.

16 Emdi muqeddes bendiler üçün iane toplash toghruluq, silermu Galatiya ölkisidiki jamaatlerge tapilighinimdek qilinglar. **2** Her heptining birinchi künide herbiringlar tapawitinglarning berikti boyiche uningdin bir ülüşhini ajritip öz yéninglarda saqlap qoyunlar; shundaq qilsanglar, kelgen waqtimdā iane toplash hajet bolmaydu. **3** Men kelginimde, siler qaysi ademlerni layiq körüp tallisanglar, men shulargħa [tonushturush] xetlirini yézip béríp mushu iane-shepinqitlarni Yérusalémgha apirip bérishke ewetimen. **4** Méningmu bérishim muwapiq körülse, ular manga hemraħ bolup baridu. **5** Emma men Makédoniye ölkisidin ötkendin keyin yéninglarga kéli men — chünki men Makédoniyedin ötmekchimen

— 6 belkim men siler bilen bille bir mezgil turushum mumkin, hetta yéninglarda qishlap qélishimu mumkin; shuningdek andin qeyerge barmaqchi bolsam, siler yar dem qilip, méni yolgha sélip qoyarsiler. 7 Chünki bu qétim silerni yol üstidila körüp ötüp kétishni xalimaymen, belki Reb buyrusa, siler bilen bille uzunraq bir mezgil turghum bar. 8 Emma men Efesus shehiride orma héytighiche turmaqchimen. 9 Chünki [mushu yerde] manga ajayib chong, utuq-méwe bériwatqan bir ishik keng échildi, shuningdek qarshi chiqquchilar mu köp. 10 Timotiy yéninglarga béríp tursa, uning aranglarda qorqmay erkin-azade yürüshige köngül bölünglar. Chünki umu manga oxhash Rebning xizmitini ishlewatidu. 11 Shunga héchkim uni töwen körmisun; belki uni méning yénimgha kélishi üchün aman-ésen uzip yolgha sélip qoyunglar; chünki uning qérindashlar bilen bille kélishini kütmektimen. 12 Emma qérindishimiz Apollosqa kelsem, uningdin qérindashlar bilen bille silerning yéninglarga bérishni köp ötündüm. Lékin uning hazirche barghusi yoq. Kéyin purset piship yétigende baridu. 13 Hoshyar bolunglar, étiqadta ching turunglar; merdane erdek bolunglar! Qeyser bolunglar! 14 Silerning qilghan hemme ishinglar méhir-muhebbet bilen qilinsun. 15 Emdi, i qérindashlar, Axaya ölkisidiki eng deslepki étiqad méwisi bolghan Istifanas we uning ailisidikilerni, shundaqla ularning Xudanıng muqeddes bendilirining xizmitide bolushqa qandaq özlirini atighanlıqini obdan bilisiler; men silerdin ötünimenki, mushundaq kishilerning we ular bilen birlikte xizmette herbir japa tariwatqanlarning sözlirige kiringlar. 17 Emma [yéninglardı] Istifanas, Fortunatus we Aqayikusning bu yerge méni yoqlap kelgenlikidin shadlandim; chünki ular siler tereptin kem bolghanlırini toluqlap berdi. 18 Chünki ular méning rohimni we hem silerningkinimu yéngilandurdi; shunga shundaq ademlerni etiwarlap hörmetlenglar. 19 Asiyadiki jamaetlerdin silerge salam. Akwila we Priskilla hem ularning öyide jem bolidıghan jamaettinmu Rebde silerge qizghin salam yollaydu. 20 Qérindashlarning hemmisi silerge salam yollaydu. Bir-biringlar bilen pak soyüşhler bilen salamlishinglar. 21 Mana, menki Pawlus öz qolum bilen salam yéziyatimen! 22 Herkim Reb Eysa Mesihni soygüchi bolmisa, uningha lenet bolsun! Rebbimiz, kelgeysen! 23 Reb Eysa Mesihning méhir-shepqi

hemminglarga yar bolghay! 24 Méning Mesih Eysada bolghan muhebbitim hemminglar bilen bille bolghay. Amin!

Korintliqlargha 2

1 Xudaning iradisi bilen béktilgen, Mesih Eysanining rosuli menki Pawlus we qérindash bolghan Timotiydin Korint shehiride turuwatqan, Xudaning jamaitige we shuningdek pütkül Axaya ölkisidiki barlıq muqeddes bendilerge salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **3** Rebbimiz Eysa Mesihning Atisi, rehimdilliqlarning igisi Ata, barlıq righthet-tesellining Igisi bolghan Xudagha teshekkür-medhiye oqulghay! **4** Biz uchrighan herqandaq japa-musheqquette U bizge righthet-teselli bériwatidu, shuning bilen biz Xuda teripidin righthetlendürülgen bolup U yetküzgen righthet-teselli bilen herqandaq bashqa japa-musheqketke uchrighanlarga righthet-teselli béréleydighan bolduq. **5** Chünki, Mesihning azab-oqubetliri biz terekpe éship tashqandek, Mesih arqliq bolghan righthet-tesellimizmu éship tashidu. **6** Emma biz japa-musheqquette qalsaqmu bu silerning righthet-teselli we nijat tépishinglar üçün bolidu; bular silerning biz tartqan azab-oqubetlerge oxshash azab-oqubetlerge chidishinglar bilen silerdimu hasil qilinidu; biz righthet-teselli tapsaqmu u silerning righthet-teselliringlar we nijatinglar üçün bolidu; shunga bizning silerge baghlıghan ümidimiz mustehkemdu; chünki siler azab-oqubetlerdin ortaq nésiwilik bolsanglar, oxshashla righthet-tesellidin ortaq nésiwilik bolisiler dep bilimiz. **8** Chünki, i qérindashlar, silerning Asiyada duch kelgen japa-musheqgettin xewersiz yürüshünglarnı xalimaymız; u waqtılarda biz chidighusuz éghir bésimha duch kelduq, hetta hayatning özidin ümid üzgüdek bolghaniduq. **9** Emma özimizge emes, belki ölgelerni tirildürgüchi Xudagha tayinishimiz üçün qelbimizde ölümge mehkum qilin'ghandek yürettiq. **10** U bizni bundaq dehshetlik bir ölümndin qutquzghan we hazır qutquzmaqta, we bizni yenila qutquzidu, dep uningga ümid baghlıduq; **11** silermu buningda hem biz üçün dua-tilawetler bilen medet bériwatisiler; shundaq qılıp talay ademlerning wasitisi arqliq bizge körsitilgen iltipat tüpeylidin talay ademler [Xudagha] rehmetler éytidighan bolidu. **12** Chünki pexrimiz, yeni wijdanimizning guwahliqi shuki, Xudaning aldida sap niyetler we semimiylilik bilen (insaniy paraset bilen emes, belki Xudaning méhir-shepqtı bilen) biz bu dunyaghı nisbeten we bolupmu

silerge nisbeten özimizni tutuwalidighan bolduq. **13** Chünki silerge yazghinimiz oquyalaydighan we tonup yételeydighandın bashqa héch nerse emes; lékin men silerning bizni qismen tonup yetkininglar boyiche Reb Eysanı künide siler bizning pexrimiz bolidighinigarlardek bizlernimu silerning pexringlar bolidu dep bizni toluq tonup yétilishgarnı ümid qilimən. **15** Shuning bilen mushundaq ishencħte bolup men eslide ikkinchi qétim silerge méhir-shepqtetni yetküzüşke awwal silerning qéshinglarga barmaqchidim; **16** yeni, qéshinglardin Makédoniyege ötüp, andin Makédoniyedın yene qéshinglarga kéliħni, shundaqla siler teripinglardin Yehudiye ölkisige uztilishimni ümid qilghanidim. **17** Mende shundaq niyet bolghanda, men uni yéniklik bilen qarar qilghanmu? Men niyet qilghanda, mende «etlik» kishilerdikidek: birdem «berheq, berheq» we birdem «yaq, yaq» déyish barmu? **18** Emma Öz sözide turghinidek, bizning silerge éytqan sözümüz birdem «berheq» we birdem «yaq» bolmaydu; **19** Chünki biz (men we Silwanus we Timotiy)ning aranglarda jakarlighinimiz — Xudanı Oghlı, Eysa Mesih, birdem «berheq» we birdem «yaq» emestur; belki Uningda «berheq»la bardur. **20** Chünki Xudanı qanchılık wediliri bolushidin qet'iynezer, ular Uningda «berheq»tur, we biz arqliq Uningdimu Xudagha shan-sherep keltüridighan «Amin» bardur. **21** Emdi bizlerni siler bilen bille Mesihde ching turghuzghuchi bolghini hem bizni mesihligini bolsa Xudadur. **22** U yene üstimizge möhür bésip, qelbimizge Öz Rohini «kapalet» bolushqa ata qildi. **23** Emma Xudani öz jénimha guwahchi bolushqa chaqirimenki, Korintqa téxi barmighamliqimning sewebi könglulgarnı ayash üçün idi. **24** Hergiz özimizni iman-etiqa dinglar üstige höküm sürgüchilermiz, démek, belki silerning shad-xuramliqinglarnı ashurushqa silerge hemkarlashquchilarımız; chünki siler étiqad arqliqla mezmüt turisiler.

2 Lékin men ichimde, qéshinglarga barsam yene azar élip barmaymen dégen qarargha keldim. **2** Chünki eger men silerge azar bersem, méning tüpeylimdir azar yégenlerdin bashqa qaysibiri méni shadlanduralisun? **3** Men esli méni shadlandurushi tégishlik bolghanlardın eksiche azar yep qalmay dégen meqsette shu xetni yazdim; chünki méning shadliqim siler hemminglarningmu shadliqidur dep siler hemminglarga ishencħ bagħlidim. **4** Chünki

eslide özüm éghir azab ichide qelbimdiki derdelemin köp köz yashlirimni tökküüp turup silerge shu xetni yazghanidim; meqsitim silerge azar bérish emes, belki silerge chongqur baghlan'ghan, éship tashqan muhebbitimni bilishinglar üçün idi. 5 Emma birersi azar yetküzgen bolsa, uning azar yetküzgini men emes deyмен, u belki melum derijide (bu ishni ziyade éghir qilghum yoq) hemminglarga azar yetküzdi. 6 Bundaq ademning köpinchinglar teripidin tenbihlen'gini yéterliktur; 7 Shunga hazır eksiche, siler uningha méhir-shepget körsitip righbetteselli bérishinglarga toghra kélidu; bolmisa bundaq bir kishi belkim ghayet zor derd-elemin özini yoqitishimu mumkin. 8 Shunga men silerge uningha muhebbitinglarni ispatlisinglarni jékileymen. 9 Shu xéitimni yene bir meqsette, yeni silerning hemme ishlarda itaetmen yaki itaetmen emeslikinglarni sinap bilishim üçün yazdim. 10 Lékin siler qaysibirini melum ish üçün kechürüm qilghan bolsanglar, menmu hem uni shundaq qilghan bolimen; menmu melum bir ishni kechürüm qilghinimda (birer ishni kechürüm qilghan bolsam), men silerni dep Mesihning huzurida shundaq qildim. 11 Shuning bilen Sheytan bizdin héch üstünlükke érishelmeypdu; chünki biz uning hiyle-mikirliridin bixewer emesmiz. 12 Emdi Mesihning xush xewirini jakarlashqa Troas shehirigine kelginimde we shundaqla Reb teripidin [purset] ishiki manga échilghini bilen, 13 qérindishim Titusni tapalmighinim tüpeylidin rohim aram tapmidi; shuning bilen men shu yerdikiler bilen xoshliship, Makédoniyege seper aldim. 14 Emma bizni Mesihde hemishe tentene bilen ghalibane bashlaydighan, biz arqılıq her yerde Özige dost tartquchi xushpuraqni chachquchi Xudagha teshekkür! 15 Chünki biz Xudagha yetküzüliwatqan Mesihning xushpuriqidurmiz, hem qutquzuluwatqanlar arisida hem halaketke kétiwatqanlar arisida shundaqmis; 16 kékinkilerge ölümge bolghan ölümning puriqi, aldinqlargha hayatliqqa bolghan hayatliqning puriqidurmiz; emdi mushundaq ishlarning höddisidin kim chiqalaydu? 17 Chünki biz köp kishilerning qilghinidek Xudanıng kalam-sözini soda-sétiq ishi qilmaymiz; eksiche biz semimiylik bilen Xuda alidida Xudadin [ewetilgenler] süpitide Mesihde sözleymiz.

3 Biz yene özimizni tewsiye qilgili turuwatamduq?
Yaki bashqa bezilerge kérek bolghandek, silerge yézilghan yaki siler yazghan tewsiyinamiler

bizge kérekmu? 2 Siler özünglar bizning tewsiyinamizdursiler, qelbimizde pütülgén, her insan'gha tonush bolghan we oqulidighan. 3 Silerning biz teripimizdin perwish qilin'ghan, Mesihning mektupi ikenlikinglar ayan boldi (bu mektup siyah bilen emes, belki tirik Xudanıng Rohi bilen yézilghan; tash taxtaylargha emes, belki qelbning etlik taxtayliriga pütlükliktur). 4 Emdi bizning Mesih arqılıq Xudagha qaraydighan shunche zor ishenschimiz bar; 5 özimizni birernersini qilghudek iqtidarımız bar dep chaghliginimiz yoqtur; iqtidarlıqımız bolsa belki Xudadindur. 6 U bizni yéngi ehdining xizmetkarları bolushqa iqtidarlıq qildi; bu ehde pütlük söz-jümlilerge emes, belki Rohqa asaslan'ghan. Chünki pütlük söz-jümliler ademni öltürudu; lékin Roh bolsa ademge hayat keltürudu. 7 Emma söz-jümliler bilen tashlarga oyulghan, ölüm keltüridighan xizmet shan-sherep bilen bolghan we shundaqla Israillar Musanıng yüzide julalan'ghan shan-shereptin yüzige közlirini tikip qariyalmıghan yerde (gerche shu shan-sherep hazır emeldin qaldurulghan bolsimu), 8 Roh bilen yürgüzlidighan xizmet téximu shan-shereplik bolmamdu? 9 Chünki ademning gunahini békítidighan xizmet shereplik bolghan yerde, insanni heqqaniy qilidighan xizmetning sheri pi téximu éship tashmamdu? 10 Chünki eslide shan-shereplik bolghan ishning hazırkı ghayet zor shan-shereplik ishning aldida héchqandaq shan-shereplikliki yoqtur; 11 chünki emeldin qaldurulghan ish eslide shan-sherep bilen keltürülgen yerde, hazır ornini basqan ish téximu shan-shereplik bolidu. 12 Bizde shunche zor shundaq bir ümid bolghaniken, biz tolimu yüreklik bolimiz. 13 Biz Israillarni emeldin qaldurulidighan [ehdining] parlaq nurigha közini tikip qarashning aqiwitige uchrap ketmisun dep yüzige chümperde tartiwalghan Musagha oxshimaymiz. 14 Emma ularning oy-köngülliri qadaqlashqanidi; chünki bugün'ge qeder kona ehdini oqughinida mushu chümperde éliwétilmey keldi; chünki peqet Mesihde bolghandila u élip tashliwétildi. 15 Emma bugün'ge qeder, Musanıng yazmiliri oqulghinida shu chümperde yenila qelbini yépiwalmaqta. 16 Emma herkim Rebge qarap burulsa, chümperde élip tashlinidu. 17 Emma Reb shu Rohtur; we Rebning Rohi qeyerde bolsa, shu yerde hörlük bolidu. 18 We biz hemmimizning yüzümüz chümperdisiz halda Rebning shan-sheripige qaraghinida, uning oxshash sürütide bolushqa Roh

bolghan Reb teripidin shan-sherep üstige shan-sherep qoshulup özgertilmektimiz.

4 Shunga [Xuda] bizge rehim-shepinq körsetkendek, bu xizmet bizge amanet qilin'ghaniken, biz bel qoywetmeymiz; **2** emdilikte shermendilikke ait yoshurun ishlarni tashlap, ne aldamchiliqta mangmay, ne Xudaning sözini burmilimay, belki heqiqetni eynen ayan qilish bilen Xuda aldida durusluqimizni her ademning wijdanigha körsitimiz.

3 Emma xush xewirimiz chümkelgen bolsimu, u halak boluwaqtqanlarga nisbeten chümkeldi; **4** Chünki Xudaning süret-obrazi bolghan Mesihning shan-sheripi toghrisidiki xush xewerning nuri ularning üstide yorumisun dep, bu zamanning ilahi étiqadsizlarning oy-zéhinlirini kor qildi. (aiōn g165)

5 Chünki biz özimizni emes, belki Mesih Eysani Reb, shuningdek özimizni Eysa üçün silerning xizmetkaringlar dep élan qilimiz. **6** Chünki «qarangghuluqtin nur yorusun» dep buyrughan Xuda, Mesihning didaridin Özining shan-sheripini tonutushqa bolghan yoruqluqning [biz arqılıq] chéchiliши üçhün, bizning qelbimizni yorutqandur. **7** Emma qudretning ghayet zorluqibizdin emes, belki Xudadin bolghanlıqı körünsün dep bu gōherge sapal idishlarda qachilaqlıq halda igidarlıq qilimiz. **8** Mana biz herterepte qistilip qalduq, emma yenjilmiduq; temtirep qalduq, emma ümidsizlenmiduq; **9** ziyankeshlikke uchrawatimiz, emma hemdemisz qalmiduq; yiqitilduq, emma halak bolmiduq; **10** Eysanıñ hayatı ténimizde ayan qilinsun dep, herdaim ténimizde Eysanıñ ölümünü kötürüp yürümüz. **11** Chünki Eysanıñ hayatı ölidighan etlirimizde ayan qilinsun üçhün, tirik qalghan bizler herdaim ölümge tapshurulmaqtımız. **12** Shuning bilen bizde ölüm ishlewatidu, emma hayat silerde ishlewatidu. **13** We «Men ishendim, shunga söz qildim» dep yézilghandikidek iman-ishenchtiki rohqa ige bolup, bizmu ishenduq we shuning bilen söz qilimiz; **14** chünki Reb Eysani tirildürgen [Xuda] bizni Eysa bilen birge tirildürdu, shundaqla bizni siler bilen birge Öz aldigha hazir qilidu, dep bilimiz. **15** Chünki [bu] hemme ishlar siler üchündürki, téximu köp kishilerning wujudida éship tashquche béghishlan'ghan méhir-shepinq sewebidin köp kishilerningmu Xudani ulughlap éytqan teshekkürliri éship tashidu. **16** Shunga biz bel qoywetmeymiz; gerche tashqi insanlıqımız solashsimu, derheqiqet ichki insanlıqımız kündin-

kün'ge yéngilanmaqta. **17** Chünki bizning bir deqiqilik we yénik japa-musheqqtırırmız biz üçhün éship tashqan, menggülüç, zor wezinlik shan-sherepni hasıl qılıdu. (aiōnios g166) **18** Shunga biz körün'gen ishlargha emes, belki körünmes ishlargha köz tikimiz; chünki körün'gen ishlar waqtılıq, emma körünmes ishlar menggülüktür. (aiōnios g166)

5 Chünki bu zémin'gha tewe öyimiz, yeni bu chédirimiz yoqitilsimu, Xuda teripidin bolghan, insan qoli bilen yasalmıghan bir öy, yeni asmanlarda ebediy bir makanımız bardur dep bilimiz. (aiōnios g166)

2 Emdi bu [kona öyimizde] turghinimizda asmandıki öyimizni kiyiwélishqa zor intizar bilen ah urmaqtımız **3** (berheq, [asmandıki öyimizni] kiyiwalsaq yalingach qalmaymiz). **4** Chünki mushu chédirda turghinimizda, éghirchiliqta ah urmaqtımız; bu bizning yalingachinishni xalighinimiz emes, belki kiyindürülüşni, yeni bizde ölidighan néme bolsa, uning hayat teripidin yutulushini xalaymiz. **5** Emdi bizni del mushu ishqqa teyyarlıghuchi bolsa Xudadur; U bizge «kapalet» bolghan Öz Rohinimu ata qildi. **6** Shuning bilen biz hemishe yureklik bolimiz; hemde ténimizde makan tutqinimizda Rebdin néri bolghan musapir bolimiz dep bilimiz **7** (chünki biz körüş sézimi bilen emes, étiqad bilen mangımız); **8** biz yureklik bolup, shuningdek tendin néri bolup Reb bilen bille bir makanda bolushqa téximu xursenmiz. **9** Shuning bilen, meyli tende bolaylı, tendin néri bolaylı, uni xursen qilishni istek-nishan qılıp intilişimiz. **10** Chünki tende qilghan emellirimizni, yaxshılıq bolsun, yamanlıq bolsun, herbirimizge qayturulushi üçhün Mesihning soraq texti aldida hazır bolushimiz lazim bolidu. **11** Shuning bilen Rebning dehshitini bilgenlikimiz üçhün, insanlarnı ishendürüşke tirishimiz; lékin biz Xudagha ochuq-ashkarımız, shuningdek silerning wijdanınglardımu ashkare tonulsaq dep ümid qilimem. **12** Biz hazır özimizni qaytidin silerge tewsiye qilghinimiz yoq, belki peqet silerde qelbdiki ishlardin emes, tashqi qiyapettin pexirlinidighanlarga bergüdek jawab bolsun dep, silerge bizlerdin pexirlinish imkaniytini yaritip bériwatımız. **13** Chünki ichichimizge sighthay qalghan bolsaqmu Xuda aldida shundaq bolduq, salmaq bolsaqmu siler üçhün shundaq bolimiz. **14** Chünki Mesihning muhebbiti bizni [shundaq qilishqa] ündeydu; chünki biz birsi hemmeylen üçhün öldi, shunga hemmeylennimiz

oldi, dep hésablaymiz. **15** We U hemmeylenni dep oldi, buningdin meqset, hayat bolghanlar özliri üçün emes, belki ularni dep ölüp tirilguchi üçün yashishi üchündür. **16** Shuning bilen biz buningdin kényin héchkimni insanlarche tonumaymiz; hetta biz Mesihni insanlarche tonughan bolsaq, buningdin kényin uni yene shundaq tonumaymiz. **17** Shunga emdi birsi Mesihde bolsa, u yéngi bir yaritilghuchidur! Kona ishlar ötüp, mana, hemme ish yéngi boldi! **18** We barliq ishlar Xudadindur; U bizni Mesih arqılıq Özige inaqlashturdi, shundaqla bizge inaqlashturush xizmitini tapshurdi: — **19** démek, Xuda Mesihde ademlerning itaetsizliklirini ularning eyibi bilen hésablashmay, alemni Özige inaqlashturdi; shuningdek bizge inaqlashturush xewirini amanet qılıp tapshurdi. **20** Shunga xuddi Xuda biz arqılıq [ademlerdin inaqliqqa kélishni] ötün'ginidek, biz Mesihke wakaliten elchilerdurmiz; Mesihning ornida «Xudagha inaqlashturulghaysiler!» dep ötünimiz. **21** Gunahqa héch tonush bolmaghan kishini Xuda bizni dep gunahning özi qildi; meqsiti shuki, bizning Uningda Xudaning heqqaniqliq bolushimiz üchündür.

6 Emdi [Xudaning] hemkarliri süpitide silerdin Uning méhir-shepqitini qobul qılıp turup uni bikargha ketküzmenglar dep ötünimiz **2** (chunki u: «Shapaet körsitlidighan bir peytte duayingni ijabet qılıshni békitkenmen, nijat-qutulush yetküzülidighan bir künide Men sanga yarademde bolushumni békitkenmen» — dédi. Mana, hazır bolsa «shapaet körsitlidighan yaxshi peyt»; mana, hazır «nijat-qutulush künü»dur!). **3** [Rebning] xizmitige dagh keltürülmisun dep héchqandaq ishta héchkimning imanigha tosalghuluq qilmaymiz; **4** belki herbir ishta özimizni Xudaning xizmetkarliri süpitide nemune qılıp yürümiz; zor chidamliq bilen, jebir-zulumlarda, japa-musheqqetlerde, bésim-qistaqlarda, **5** kamcha yarılırida, zindanlarda, qozghilang-topilanglar ichide, éghir méhnetlerde, tüneshlerde, roza tutushlarda, **6** pakliq bilen, bilimler bilen, sewr-taqetlik bilen, méhribanlıqlar bilen, Muqeddes Roh bilen, saxtiliqsiz méhir-muhebbet bilen, **7** heqiqetning söz-kalamı bilen, Xudaning kück-qudrati bilen, heqqaniqliqning ong-sol qollardiki qoralliri bilen, **8** hem izzet-shöhrette hem haqaret ichide, töhmet hem teriplinishler ichide [özimizni Xudaning xizmekarliri süpitide namayan qilduq]; yalghanchilar dep qaralghan bolsaqmu semimiy-sadiq bolup, **9** namsız bolduq-yu, emma

meshhormiz; öley dep qalduq-yu, emma mana, hayatturmiz; terbiyide jazalanduq-yu, emma ölümge mehkum qilinmiduq; **10** derd-elem tarttuq-yu, emma daim shad-xuramliqta turimiz; namrat bolghinimiz bilen, emma köp ademlerni bay qilghuchimiz; héchnémimiz yoq bolghini bilen, emma hemmige igidarmiz. **11** Silerge ochuq-yoruq sözliduq, ey Korintliqlar, bizning baghrimiz silerge keng échildi! **12** Siler biz tereptin qisilghan emes, lékin öz ich-baghringlarning tarliqidin qisilisiler; **13** emdi adil almashturushta bolup — (öz percentlirimge sözligendek sözleymen) — baghringlarni bizgimu keng échinglar. **14** Étiqadsızlar bilen bir boyuntururqqa chétılıp tengsizlikte bolmanglar; chunki heqqaniqliq we qebihlik otturisida qandaqmu ortaqliq bolsun? Yoruqluqning qarangghuluq bilen qandaq hemrahlılıq bolsun? **15** Mesihning Bérial bilen néme inaqliqi bolsun? Ishen'güchining ishenmigüchi bilen qandaq ortaqla nésiwisi bolsun? **16** Xudaning ibadetxanisining butlar bilen qandaq birlikli bolsun? Chunki siler tirik Xudaning ibadetxanisidursiler — Xudaning: «Men ularda turimen, ularning arisida yürümen; ularning Xudasi bolimen we ular Méning xelqim bolidu» déginidek [siler Uning ibadetxanisidursiler]; **17** Shuning üçün «Ularning arisidin chiqip ketinglar, Manga ayrıllinglar», — deydu Reb, — «héch napak nersige tegküchi bolmanglar», «shundila Men silerni qobul qilmen», **18** we: «Men silerge Ata bolimen, siler Manga oghul-qizlirim bolisiler» — deydu Hemmige Qadir bolghan Reb.

7 Emdi bu wedilerge tuyesser bolghandin kényin, i söyümlükler, özimizni etlerdiki hem rohtiki herxil paskiniliqtin tazilap, Xudaning qorqunchida özimizde [ayan qilin'ghan] pak-muqeddeslikni kamaletke yetküzeyli. **2** Bizni qobul qilghaysiler! Biz héchkimge ziyan-zexmet yetküzmiduq, héchkimni nabut qilmiduq, héchkimdin paydilanmiduq. **3** Mushularni dep, silerni eyiblimekchi emesmen; chunki men yuqirida éytqiniimdek, siler qelbimizdidursilerki, biz siler bilen bille ölüshke, siler bilen bille yashashqa teyyarmız. **4** Silerge baghlighan ishenchim zor, silerdin bolghan pexrim zor; shuning üçün righbet-tesellige tolduruldum, barliq japa-müshkülchiliklirimizde xushalliqim éship tashti. **5** Chunki berheq, Makédoniyege kirginimizdimu etlirimiz héch aram tapalmay, herterepentin qisilip qalduq; sirtimizda jédel-küreshler, ichimizde qorqunchlar bar idi.

6 Emma chüshkünlerge righbet-teselli bergüchi Xuda bizge Titusning kélishi arqılıq righbet-teselli berdi; 7 tapqan righbet-tesellimiz peqet uning kélishi arqılıqla emes, belki uning silerdin tapqan righbet-tesellisi arqılıqmu boldi; chünki u silerning [bizge] zariqip telmürgininglarni, silerning hesritinglarni, silerning manga bolghan qızghanıghemxorluqunglarnı éytip berdi; shuning bilen men téximu xushallandı. 8 Chünki gerche men silerni xétim bilen azablıghanı bolsammu, men hazır uningdin pushayman qilmaymen; lékin eslide men shu xétimning silerni azablıghinini körüp pushayman qılghanıdim (emeliyyete, silerning azablinishinglar qisqıghıne bir mezgilla bolghan). 9 Emma hazır shadlinimən – azablan'ghinenglardin emes, belki shu azabning silerni towa qildurghanlıqının shadlinimən; chünki silerning azablinishinglar Xudanıng yolidə idi; shuning bilen siler bizdin héch ziyan tartmidinglər. 10 Chünki Xudanıng yolidə bolghan azab-qayghı adəmni hergiz pushayman qilmaydıghan nijatqa bashlaydıghan towıgha élip barıdu; emma bu dunyadıki azab-qayghı adəmni ölümge élip barıdu. 11 Chünki mana, del mushu ish, yeni Xudanıng yolidə azablinishinglar, silerge shunche köp estayıdılıq, özliringlarnı eyibtin neqeder xalas qılış, shunche köp ghezep, shunche köp qorqunch, shunche köp teqezzarlıq, shunche köp qızghınlıq we jazalashqa shunche teyyar bolushni élip keldi! Siler bu ishning her teripide özünlərning eyibtin xalas bolushunglarnı ispatlıdinglər. 12 Emdi silerge [shu] xetni yazghanı bolsammu, u xetni ziyan-zexmet qılghuchi kishi üçün emes, yaki ziyan-zexmet qılın'ghuchi kishi üçün emes, belki Xuda aldida bizge bolghan könglünglardıki qızghınlıqning aranglarda ayan bolushi üçün yazdım. 13 Bu sewebtin biz righbet-tesellige érishtıq. We righbet-tessellimiz üstige biz Titusning xushallıqı tüpeylidin téximu zor shadlandıq; chünki uning rohi siler teripenglardin yéngiləndi. 14 Chünki men siler toghranglarda birer ishta pexirlinip maxtighanı bolsam, u ishta héch xijil qaldurulmadı; belki silerge éytqanlırimızning hemmisi heqiqet bolghinidek, bizning Titusqa silerni pexirlinip maxtishimizmu heqiqet bolup ispatlandı. 15 U silerning itaetmenliklarninglarnı, silerning uningdin qandaq eymen'gen we titrigen halda uni qarşı alghinenglarnı esliginide, uning silerge baghıghanı ich-baghırdıki muhebbetliri téximu éshıp tashıdu. 16 Men

silerge herbir ishta ishənchim kamil bolghanlıqının shadlinimən.

8 Emma, i qérindashlar, biz silerge Xudanıng Makédoniyediki jamaetlerge béghıshlıghan méhir-shepqtını ayan qılmaqchımız; 2 ular zor éghir jama-musheqquette sinalghinida, qattıq namrat ehwalda éshıp tashqan shadlıqı bilen ularning ochuq qolluqining baylıqı urghup chiqtı; 3 chünki ularning kückinining bariche, hetta kückidin artıq xeyr-saxawet qılghanlıqıha özüm guwah. Ular ixtiyarı bilen shundaq qılıp, 4 bizdin muqeddes bendilerge shu yarademde bolushıngı bextige we shériklikige tuyesser bolushı qattıq ötündi; 5 shundaq qılıp, ular kütkinimizdek emes, ümid qılghinimizdin éshıp özlirini awwal Rebge, andın Xudanıng iradısi bilen bizgimu béghıshlıdi; 6 shunga, Titus silerde [bu] méhribanlıqı bashlıghanıken, biz Titustin silerni buningha nésipdash qılıp uni ada qılışqa ötündüq. 7 Emma siler her terepte, yeni ishənchte, sözde, bilimde, toluq estayıdılıqta hem bizge bolghan méhir-muhebbitinglarda ewzel bolghinenglardı, mushu méhirlilik ishtimu özünlərning ewzel körсitinglər. 8 Men bu qep bilen silerge buyruq qılmaqchi emesmen, belki bashqırların qızghınlıqı arqılıq muhebbitinglarning heqiqiylikini ispatlımaqchımen. 9 Chünki siler Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtını bilisiler – gerche u bay bolsımu, silerni dep yoqsul boldıki, siler uning yoqsulluqı arqılıq býitilisiler. 10 Men bu toghruluq pikrimni otturıgha qoyımen – bu silerge paydılıq, chünki siler alındıqı yılıla iane qılışta we shuningha irade bagħlashta yaxshi bashlıdinglər. 11 Emdi hazır uni ada qilinglar; qızghınlıqning arqılıq muhebbitinglarda, bar dunyayınglar bilen shu ishqa emel qilinglar. 12 Chünki [xeyr-saxawetke] bel bagħlighuchıgha nisbeten, sowghining Xudagħa yarighudek bolushi qolida yoqqa emes, belki qolida barıgha bagħliqtur. 13 Chünki bu bashqırların yükini yéniklitimen dep, özünlərning qıynanglar déginim emes, 14 belki silerde artıq bolghını hazırlıche ularning kem yérini toldurghinidek, [künlerning biride] ularda artıq bolghını silerning kem yérınglarnı toldurıdu; shuning bilen tenglıshıdu. 15 Xuddi [muqeddes yazmilarda]: «Köp yighqanlarningkidin éshıp qalmidi, az yighqanlarningmu kemlik qilmidi» dep yézilghandek bolghay. 16 Emma Titusning qelbige silerge bolghan köyümümge oxshash köyümni salghan Xudagħa teshekkürler bolghay; 17 chünki

u derheqiqet bizning iltimasimizni qobul qilghini bilen, özining silerge küchlük köyümü bolghachqa, u özlükidin yéninglarga bardi; **18** emma biz uningha barliq jamaetler arisida xush xewer xizmitide teriplen'gen qérindashni hemrah qilip ewettuq; **19** shuningdek u peqet shu tereptila emes, belki jamaetler teripidin bu xeyrlik ishta bizge hemseper bolushqa talliwlén'ghanidi. Emdi biz bu xeyr-saxawetni bolsa, Rebning shan-sheripini hem yardemdirki qizghinliqimizni körsitish üçün uni yetküzüsh xizmitide bolimiz; **20** shundaq qilip biz bu mol sowghini mes'ul bolup yetküzüşte herqandaq ademning bizning üstimizdin töhmet qilmasliqi üçün éhtiyat qilimiz. **21** Chünki biz peqet Rebning aldidila emes, belki insanlarning köz aldidimu ishimizni durus qilishqa köngül böllüp kéliwatişimiz. **22** Biz yene ular bilen bille köp ishlarda intayin estayidilliqi nurghun qétim ispatlan'ghan qérindashni ewetmekchimiz; hazir uning silerge baghlighan zor ishenchi tüpeylidin uning intayin estayidilliqi téximu küchlük boldi. **23** Titus toghruluq soallar bolsa u méning hemrahim we xizmitinglarda bolghan hemkarimdur; bashqa ikki qérindishimiz bolsa, ular jamaetlarning elchiliri, Mesihning shan-sheripidur. **24** Shunga, jamaetlarning köz alidida muhebbitinglarning ispatini, shundaqla bizning silerden pexirlinislirimizning bikar emeslikini ulargha körsitinglar.

9 Chünki muqeddeses bendilerning bu yarden xizmiti toghruluq silerge yene yézishimning hajiti yoq. **2** Chünki men silerning bu ishqqa qattiq bel baghlighininglarni bilimen; men bu toghruluq: Axayadikiler ötken yildin béri xeyr-sediqe bérishke teyyar turuwatidu, dep Makédoniyediki [qérindashlarga] pexirlinip maxtap kelmektimen, shuning bilen silerning qizghinliqinglar ularning köpinchisining [xeyr-sediqe] [bérishige] türkte boldi. **3** Lékin qérindashlarni ewetishtiki meqsitim silerning toghranglarda pexirlinip maxtishimning bu ishlarda bihude ish bolup qalmasliqi, silerning déginimdek teyyar bolup turushunglar üchündür. **4** Mubada Makédoniyedikiler men bilen bille barghinida, siler teyyarliqsiz bolsanglar, bu ishenchimiz wejidin biz xijaletke qaldurulimiz, siler sözsiz shundaq bolisiler. **5** Shu sewebtin men qérindashlardin yéninglarga bérüp silerden bu wede qilghan xeyrlik ishni aldin'ala teyyarlap püttürüşini ötünüşni zörür

dep hésablidim; shundaqla bu silerden birer nerse ündüriwélish bolmisun, belki méhribanlıqinqlardın bolsun. **6** Emma buni [eslenglar]: Béxilliq bilen az térighan az alidu, ochuq qolluq bilen térighini mol alidu. **7** Her adem héch qynilip qalmay yaki mejburen emes, belki öz könglide pükkiniche bersun; chünki Xuda xushalliq bilen bergüchini yaxshi köridu. **8** Emma Xuda herbir iltipat-shapaetni silerge éship tashturushqa qadirdur; shuning bilen siler herdaim herterepte her éhtiyajqa teyyar quwwetlinisiler, kengrichilikte turup qolliringlar herxil güzel ishqqa yétidu. **9** [Muqeddeses yazmilarda] pütlüginidek: — «U öziningkini tarqatqan, U yoqsullargha sediqe bergen; Uning heqqaniyliqi menggüge turidu». (aión g165) **10** Emdi térighuchigha térighili uruq, yégilii nan ata qilghuchi silerning tériydighan uruqliringlarni teminlep mol qildi, heqqaniyliqinqlarning hosul-méwilirini köpeytidu. **11** Shuning bilen siler herqandaq ehwalda qoli ochuq bolushqa her terepte béyitilisiler, shuningdek bu ish biz arqılıq Xudagha köp teshekkürlerni élip baridu; **12** chünki bu xeyrlik xizmetni ada qilish peqet muqeddeses bendilerning hajetlirini qandurupla qalmay, köp kishilerning Xudagha yetküzgen teshekkürlerini éship tashturidu. **13** Bu yarden xizmiti özliringlarning Mesihning xush xewirini étirap qilishinglardi ki méwe bolghan itaetmenliklarning delil-ispat bolidu, shundaqla silerning mushu [hajetmen] bendilerge, shundaqla barliq ademlerge körsetken ochuq qolluq séxiyliqinqlardın ular Xudani ulughlaydu. **14** We Xudanıg silerde tashqinlatqan ajayib méhir-shepqiti tüpeylidin, ular siler üçün dua-tilawet qilghinida, ular silerge telpünüp qattiq séghinip esleydu. **15** Uning til bilen ipadilgüsiz ajayib sowghisi üçün Xudagha teshekkür bolghay!

10 Emma özüm, siler bilen bille bolghanda muamilisi yumshaq, lékin silerden ayrılganda silerge qarita qattiq qolluq dep qaralghan menki Pawlus Mesihning yuwash-möminlikli we mulayimliqi bilen silerden ötünümen, **2** — shuni telep qilimenki, yéninglarga barghinimda, bizni «etler boyiche mangghanlar!» dep guman bilen qaraydighan bezilerge qarita oylighinimdek qattiq qolluq qilishqa méni mejbur qilmanglar; **3** gerche biz insaniy etlerde yürsekmu, biz etler boyiche jeng qilmaymiz. **4** Chünki jeng qorallirimiz etke tewe qorallar emes, belki Xuda teripidin qorghan-istikhamlarni gumran qilish

küchige ige qilin'ghan qorallardur; 5 biz ular bilen bes-munazirilerni we Xudani tonushqa qarshilishishqa turghan herqandaq hakawur tosalghuni gumran qilimiz, shundaqla herbir oy-xiyallarni Mesihke békqindurup itaet qilishqa keltürimiz; 6 siler toluq itaet qilghandin kéyin, [aranglardı] qandaq itaetsizlik qalghan bolsa bularni jazalashqa teyyarmız. 7 Siler peqet köz aldinglardiki ishlarghila qaraydikensiler. Eger birsi özini Mesihke tewemen dep qarisa, u yene shuning üstige oylansunki, u Mesihke tewe bolghinigha oxshash, bizmu Uninggħha tewedurmiz. 8 Chünki, Reb teripidin silerni nabut qilish üchün emes, belki étiqadinglarni qurush üchün bizge amanet qilin'ghan hoquqimiz toghruluq téximu köp ziyadirek maxtansammu, buningda héch yerge qarap qalmaymen; 9 emdi men peqet xetlerdila silerni qorqatmaqchi emesmen; 10 chünki beziler: «Uning xetliri derweqe wezinlik hem küchlük; lékin u yétip kelgende salapetsiz, gépining tutami yoq bolidu» déyishidu. 11 Emdi bundaq xiyal qilghuchilar shuni bilip qoysunki, biz yiraqta bolghinimizda xetlerdiki sózimiz qandaq bolghan bolsa biz yétip barghinimizda emelyitimizmu shundaq bolidu. 12 Chünki biz özimizni özini qaltis chaghlaydighanlar bilen bir qatargha qoyushqa yaki ular bilen sélishturushqa pétiimaymiz; shundaq kishiler özlini özlinining ölcimi bilen ölcüp, özlini özliri bilen sélishturidighan bolup, heqiqeten eqilsizlardindur. 13 Biz emdi özimizge béktilgen ölcemdin halqip maxtinip yürginimiz yoq. Biz belki hemmini ölcögħi Xuda bizge béktilken xizmet dairisidiki ölcem, yeni silerning [xizmitinglарhim] yétidighan ölcem bilen pexirlinimiz. 14 Chünki ölcimi silerning xizmitinglарha yetmeydighan kishilerdek, [xizmitinglarda bolghinimizda] dairimizdin halqip ketmeymiz, chünki biz Mesihning xush xewirini yetküüshte [birinchi bolup] yéninglарhimu kelduq. 15 Biz xizmet dairimizdin halqip, bashqilar ning singdürügen japa-ejirliri bilen maxtan'ghimiz yoq; lékin biz silerning iman-étiqadinglar öskenséri aranglardiki xizmitimiz bizge béktilgen dairimiz ichide téximu ziyyade kéngeytisun dep ümid qilimiz; 16 shundaq bolghanda, biz silerdin téximu yiraq yerlerge xush xewerni yetküüp jakarlaydighan bolimiz; teyyargħa heyyar bolup, bashqilar ning dairisidiki xizmet ejri bilen maxtinish bizge yat. 17 Emma «Pexirlinip maxtighuchi bolsa Rebdin pexirlinip

maxtishi kérek!». 18 Chünki özini teripligüchi emes, belki Reb teripligen kishi heqiqeten layaqetliktur.

11 [Maxtan'ghan] bu azghine exmeqlinqimha sewrchan bolghaysiler! Emdi siler manga sewrichanlıq qilip kéliwatisiler. 2 Chünki men Xudadin kelgen otluq muhebbet bilen silerni [azdurushlardin] heset qilimen; chünki qıznı bir ergila yatlıq qilghandek, men silerni Mesihkila pak qız süpitide hazır bolushqa wedileshtürgenmen. 3 Emma yilan Hawa'animizni hiyilgerlikli bilen azdurghandek, oy-könglüngħar Mesihke bagħlan'ghan semimiy, sap wapaliqtin ézip bulghinishi mümkün dep ensireyment. 4 Chünki birsi kēlip biz silerge héch jakarlap baqmighan bashqa bir Eysani jakarlisa, yaki qelbinglardin orun bergen Rohning ornigha bashqa bir roħqa orun bersengħar we siler qobul qilghan xush xewerdin bashqa bir «xush xewer»ni qobul qilsangħar, siler bu ishlargħa ajayib sewr-taqet bilen ötūwérishingħar mümkün! 5 Halbuki, men özümni herqandaq ishta asħu «qaltis ulugh rosullar»din kem sanimaymen! 6 Gerche méning gep-sözlirim addiy bolsimu, bilim jehette men undaq emes; biz qiliwatqan herbir emellirimizde buni silerge her jehettin ispatlap roshen qilduq. 7 Emdi men silerni kötürlüsün dep özümni töwen tutup, Xudaning xush xewirini heq telep qilmay jakarlap gunah qildimmu? 8 Men silerning xizmitingħlarda bolushqa bashqa jamaetlerdin bulap-talap, ularning yardımini qobul qildim. 9 Siler bilen bille bolghan waqtlimidha, hajetmen bolghan bolsammu, men héchkmie ēghirimni salghan emes (chünki Makédoniyed din kelgen qérindashlar méning kem-kütemni toluqlap berdi); herqandaq ishta özümni silerge yük bolup qélishtin saqlap keldim we buningdin kéyinmu shundaq qilimen. 10 Mesihning heqiqi mende rast bolghandek, Axaya yurtlirida héch kimmu méni mushu maxtinishtin tosumaydu! 11 Néme üchün? Silerni yaxshi körmigenlikim üchünmu?! Xuda bili! 12 Lékin [bizge oxshash hésablinihs] pursitini izdigħiħilerning pursitini mehrum qilish üchün, shuningdek ular maxtinidighan ishlarda heqiqeten bizge oxshash bolsun dep, men néme qiliwatqan bolsam shuni qiliwérinen. 13 Chünki bundaq kishiler saxta rosullar, aldamchi xizmetkarlar, Mesihning rosullirining qiyapitige kiriwalghanlardur. 14 Bu ish ejeblinerlik emes, chünki Sheytan özimu nurluq bir perishtining qiyapitige kiriwalidu. 15 Shunga uning xizmetħiliriningmu özlini heqqaniqliqning

xizmetchiliri qiyapitige kirgüziwélishi ejeblinerlik ish emes; lékin ularning aqiwiti özlirining ishligenlirige layiq bolidu. **16** Yene shuni éytemenki, héchkim méni exmeq dep hésablimisun; hetta eger ménii shundaq dep qarisanglarmu, emdi mendek exmeqni sewr qilip qobul qilghaysiler, shuning bilen özümmu azghine maxtiniwalay. **17** Méning hazir bularni sözlishim Reb teripidin emes, belki özümming exmeqlerche yüreklik po étip maxtinishim, xalas. **18** Nurghun ademler insanlarche po étip maxtan'ghandikin, menmu maxtinip baqay. **19** Chünki özünglar shunche dana bolghandin kéyin, siler exmeqlerche sewrtaqet qilishqa razi bolisiler! **20** Mesilen birsi silerni qul qiliwalsa, birsi silerni yutuwalsa, birsi silerdin nep alsu, birsi aldinglarda chongchiliq qilsa yaki yüzunglarga kachat salsa, siler uningha yol qoyisiler. **21** Epsilon, nomus qilip éytemenki, biz undaq ishlarha ajizliq qilduq! Emma ular birer ishta maxtinishqa pétin'ghan yerde (exmeqlerche sözlewatimen!) menmu shu ishta [maxtinishqa] pétinimen. **22** Ular ibraniylarmu? Menmu shundaq. Ular Israillarmu? Menmu shundaq. Ular İbrahimning neslimu? Menmu shundaq. **23** Ular Mesihning xizmetkarlirimu? (men eqildin azghanlardek sözlewatimen!); men téximu shundaq; ziyade köp zoruqup ishlidim, intayin köp derrilendim, intayin köp qétim qamaldim, köp qétim ölüm xewplirige duch keldim; **24** Yehudiylarning «bir kem qiriq qamcha» jazasigha besh qétim tartildim, **25** üch qétim tikenlik qamcha jazasini yédim, bir qétim chalma-kések qilindim, üch qétim kéme hadisisige uchridim, bir kéche-kündüzni déngizda ötküzdüm. **26** Daim seperlerde bolimen; deryalarning xewplirini, qaraqchilarning xewplirini, yurtdashlirimming xewplirini, yat elliklerning xewplirini, sheherning xewpini, bayawanning xewplirini, déngizning xewplirini, saxta qérindashlar arisidiki xewplirini bashtin kechürdüm; **27** emgekler we japa ishlarda zoruqup, pat-pat tüneklerde, achliqta we ussuzluqta, daim roza tutushlarda, soghuqlarda we yéling-yalingachliqtça yürüp keldim. **28** Bu sirttiki ishlardin bashqa, ich-baghrimda barliq jamaetler üchün her künü üstümni bésip kéliwatqan ghemlerni yewatimen. **29** Herkim ajizlisa, men ajizlimidimmu? Herkim ézip putlashqan bolsa, men örtenmidimmu?! **30** Emdi eger maxtinishim zörür bolsa, öz ajizliqimni körstitidighan ishlar bilen maxtinimen. **31** Reb Eysanining Xuda-Atisi, mengü teshekkür-medhiyilerge layiq

Bolghuchigha ayanki, men yalghan éytmidim. (aión g165) **32** Demeshq shehiride padishah Aretasning qol astidiki waliy méni tutush üchün, pütün Demeshq shehirini qattiq teqib astigha alghanidi. **33** Lékin men sépildiki bir kamardin séwet bilen peske chüshürültüp, uning qolidin qutulup qacthim.

12 [Epsilon], maxtiniwérishning zörüriyiti bar. Gerche uning paydisi bolmisimu, men Rebdin kelgen alamet körünüşler we wehiyler üstide toxtilay. **2** Mesihde bolghan bir ademni tonuymen; u on töt yil ilgiri (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda bilidu) üchinchi qat asman'gha kötürlüdi. **3** Men shundaq bir kishini bilimen (tende bolghan haldimu, yaki tendin tashqirimu bilmeymen, Xuda bilidu) – **4** u jennetke kötürlülp, shu yerde til bilen ipadiligi bolmaydighan, insanlarning déyishi men'i qilin'ghan ajayip ishlarni angli. **5** Shundaq bir adem bilen maxtinimen, özüm heqqide bolsa ajizliqmdin bashqa birer ish bilen maxtanmaymen. **6** Hetta maxtinay désemmu exmeq hésablanmaymen; chünki men heqiqetni éytqan bolattim; emma birsi mende körginidin yaki men toghruluq anglichinidin méni (manga ashkarilan'ghan wehiylerning ghayet zor ulughluqi tüpeylidin) yuqiri oylap qalmisun dep özümni maxtinishtin yighdim. Mushu wehiylerning zor ulughluqi tüpeylidin körenglep ketmeslikim üchün etlirimge sanjilghan bir tiken, yeni méni urup tursun dep Sheytanning bir elchisi manga teqsim qilin'ghan; buning meqsiti, méning körenglep ketmeslikim üchündür. **8** Buning toghrisida u mendin ketsun dep Rebge üch qétim yéldim; **9** lékin U manga: «Méning méhir-shepqtim sanga yéterlik; chünki Méning kúch-Qudritim insanning ajizliqida tolug emelge ashurulidu» – dédi. Shunga men Mesihning kúch-qudrity wujudumda tursun dep ajizliqimdin maxtinishni téximu xushluq bilen talliwalimen; **10** shunga men Mesih üchün ajizliqlarni, haqaretlerni, qiyinchiliqlarni, ziyankeshliklerni we azab-oqubetlerni xursenlik dep bilimen. Chünki qachan ajiz bolsam, shu chaghda kúchlük bolimen. **11** Men [maxtinip] derweqe exmeq bolup qaldim! Lékin özünglar méni buningha mejbur qildinglar. Emeliyette eslide men siler teripinglardin teriplinishim kérek bolatti; chünki héch erzimes bolsammu, men héliqi «qaltis ulugh rosullar»dun héch terepte héch ishta kem emesmen. **12** Derweqe men aranglarda bolghan chaghda rosulning bésharetlik

alametliri, hertereplik chidam-sewrchanliq ichide möjizilik alametler, karametler hem qudretlik möjiziler bilen emelde körsitilgen. **13** Silerni bashqa jamaetlerdin qaysi terepte töwen orun'gha qoydum? — peqetla özümni silerning üstünglerge yük qilip artip qoymighinim bilenmu?! Méning bu adaletsizlikimni epu qilghaysiler! **14** Mana, hazir yéninglarga hächinchi qétim bérishqa teyyarmen, shuning bilen silerge héch yük éghirimni salghum yoq. Chünki izdiginim igiliknglar emes, belki öziünglardur; perzentliri ata-anilar üçhün emes, belki ata-anilar perzentliri üçhün mal-mülük yighishi kérek. **15** Emdi jéninglar üçhün igilikimdin xushluq bilen serp qilimen hemde özümni serp qilimen — gerche men silerni qanche söygenséri men shunche az söylsemmu. **16** Emdi shundaq bolghini bilen, men silerge héch yük bolghan emesmen; biraq hélicherlik qilip, men silerni bablap qoydum! **17** Ejeba, men silerge ewetken ademlerning birersi arqılıq silerdin nep aldimmu?! **18** Men Titusni silerning yéninglarga bérishqa ündidim we yene héliqi qérindashnimu uning bilen bille ewettim. Titusning silerdin nep élip baqqan yéri barmu? Biz ikkiyen oxshash bir rohta yüriwatmamduq? Bizning basqan izimiz oxshash emesmiken? **19** Yaki siler ezeldin bizni «Ular aldimizda özlerini aqlap kéliwatidu» dep oylawatamsiler? [Ish undaq emes]. Biz peqet Mesihde bolup Xuda aldida sözlewatimiz; qiliwatqan hemme ishlar, i söyümlüklirim, silerning étiqadinglarni qurush üchündur. **20** Chünki men yéninglarga barghinimda, silerning ümid qilghan yérildin chiqmay qélishinglardin, özümningmu silerning ümid qilghan yéringlardin chiqmay qélishimdin, yeni aranglarda ghowgha-jédel, hesetxorluq, ghezep-nepret, menmenchilik, töhmetxorluq, gheywetxorluq, tekebburluq we parakendichilikler bolarmikin dep ensireymen; **21** — bu qétim silerning yéninglarga barghinimda, aranglardiki gunah sadir qilip, taki bugün'ge qeder ötküzgen napakliq, buzuqluq we shehwaniy ishlardin téxi towa qilmighan nurghun ademlerning sewebidin Xudayim méri aldinglarda töwen qilip qoyarmikin, shularning qilmishliri tüpeylidin matem tutmay turalmaymenmikin, dep ensireymen.

13 Bu yéninglarga hächinchi qétim bérishim bolidu. «Her bir höküm ikki-üch guwahchining aghzida ispatlinishi kérek». **2** Men ilgiri ikkinchi qétim yéninglarda bolghinimda burun gunah

sadir qilghanlarga hem qalghan hemminglarga shundaq éytqan, hazirmu silerdin néri bolsammu qaytidin aldin'ala agahlandurup éytemenki (siler Mesihning men arqılıq sözligenlikige ispat telep qilip kéliwatqininglar tüpeylidin), men barghinimda héchkimni ayimaymen; derweqe men arqılıq sözlewatqan Mesih silerge nisbeten ajiz emes, belki aldinglarda intayin qudretlikтур; **4** U derweqe ajizliqta kréstlen'gen bolsimu, lékin Xudanıg qudriti bilen yenila hayat. Bizmu Uningda ajiz bolsaqmu, Xudanıg silerge qaratqan qudriti bilen, Uningha baghlinip hayat yashaymiz. **5** Emdi öziünglarni étiqadta barmu-yoq dep tekshürüp körüngler; öziünglarni sinap békinqular! Siler Eysa Mesihning öziünglarda bolghanlıqını (sinaqtin shallinip qalmışanglar!) bilip yetmemsiler? **6** Emdi silerning bizning sinaqtin shallinip qalmıghanlıqımız bilip qélishinglarnı ümid qilimen. **7** Silerning héchqandaq rezillik qilmaslıqınlardır üçhün Xudagha dua qilimiz; bu, bizning sinaqtin ötti dep qarılıshımız üçhün emes — hetta sinaqtin ötmidi, dep qaralsaqmu, meyli — muhimi silerning durus bolghanni qilishingler. **8** Chünki biz heqiqetke qarshi héch ish qilalmaymiz; némila qilsaq u beribir heqiqetni ayan qilidu, xalas. **9** Chünki biz ajiz bolsaqmu, silerning küchlük bolghininglardı shadlinimiz. Shuningdek biz yene shuningha dua qilimizki, siler kamaletke yetküzülgelysiler. **10** Silerning yéninglarga barghinimda Reb manga ghulitish üçhün emes, belki étiqadni qurush üçhün amanet qilghan hoquqimni ishlitip silerge qattiq qolluqni körsetmeslikim üçhün, men silerdin yiraqtı bolghinimda mushularını yazdim. **11** Eng axırda, qérindashlar, shadlininglar; kamaletke yetküzüngler, righbet-tesellide kücheytilingler; bir oy, bir pikirde bolunglar; inaq-xatirjemlikte ötüngler; we méhir-muhebbet we inaq-xatirjemlikning Igisi Xuda siler bilen bille bolidu. **12** Bir-biringlar bilen pak söyüşler bilen salamlishinglar. **13** Barlıq muqeddes bendilerdin silerge salam. **14** Rebbimiz Eysa Mesihning shapaiti, Xudanıg méhir-muhebbiti we Muqeddes Rohning hemrah-hemdemlikli silerge yar bolghay!

Galatiyaliqlargha

1 Menki Pawlus, rosul bolghan (insanlar teripidin emes yaki insanlarning wasitisi bilen emes, belki Eysa Mesih we Uni ölgenerdin tirildürgüchi Xuda'Ata teripidin teyinlen'gen) 2 we men bilen bille turuwatqan barliq qérindashlardin Galatiya ölkisidiki jamaetlerge salam. 3 Xuda'Ata we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepget we xatirjemlik bolghay! 4 U Xuda'Atimizning iradisi boyiche bizni bu hazirqi rezil zamandin qutquzushqa Özini gunahlirimiz üçhün pida qildi; (aiōn g165) 5 Xudagha barliq shan-sherep ebedil-ebedgiche bolghay, amin! (aiōn g165) 6 Siler özünglarni Mesihning méhir-shepqtı arqılıq Chaqirghuchining yénidin shunche téz yiraqlashturup bashqiche bir xil «xush xewer»ge egisip kétiwatqininglarga intayin heyran qalmaqtimen! 7 Emelyette u héchqandaq bashqa «xush xewer» emestur! — peqetla bezi kishiler silerni qaymaqturup, Mesihning xush xewirini burmilimaqchi bolghan, xalas. 8 Lékin hetta biz özimiz bolayli yaki asmandin chüshken perishte bolsun, birsti bizning silerge jakarlighinimizha oxshimaydighan bashqa bir «xush xewer»ni silerge jakarlisa, beshigha lenet yagh sun! 9 Biz burun ýeqinimizdek, hazirmu men shuni ýetimenki, birsti silerning qobul qilghininglarga oxshimaydighan bashqa bir xush xewerni jakarlisa, beshigha lenet yagh sun! 10 Men Xudani ishendürüşüm kérekmu yaki insanlarni ishendürüşüm kérekmu? Yaki insanlarni xurser qilishim kérekmu? Men insanlarni xurser qilishni nishan qilghan bolsam, Mesihning quli bolmaghan bolattim. 11 Emdi, i qérindashlar, silerge shuni uqturimenki, men jakarlaydighan xush xewer insanlardin kelgen emes. 12 Chünki men uni insandin qobul qilghinim yoq yaki birer kishi uni manga ögetkini yoq, belki Eysa Mesih manga wehiy arqılıq yetküzgen. 13 Chünki siler méning Yehudiylarning diniy yolda qandaq hayat kechürgenlikim toghruluq — méning Xudanıng jamaitige esheddiy ziyankeşlik qilip uningha buzghunchiliq qilghanlıqimni anglighansiler. 14 Hemde men Yehudiylarning diniy yolda élimizdiki nurghun tengtushlirimdin xélila aldida turattim we ata-bowilirimming en'enilirini saqlashqa pewqul'adde qizghin idim. 15 Emma anamning qorsiqidin tartip ménim Özi üçhün ayrip, méhir-shepqtı arqılıq ménim

chaqirghan Xuda Öz Oghlini eller arisida jakarlash üçhün mende uni ashkarilashni layiq körginide, men héchqandaq qan-et igisi bilen meslihetleshmey, 17 yaki Yérusalémgha mendin ilgiri rosul bolghanlar bilen körüşhüshke barmay, belki ulul Erebistan'gha atlandim. Kéyin Demeshqqe qaytip keldim. 18 Andin üch yıldın kéyin Yérusalémgha Pétrus bilen tonushushqa bardim we uning qéshida on besh kün turdum. 19 Emma shu chaghda Rebning inisi Yaquptin bashqa rosullarning héchqaysisi bilen körüşhmidim. 20 Mana, méning silerge hazır yazghinim Xuda aldida héch yalghan emes! 21 Kéyin, men Suriye we Kilikiye ölkilirige bardim. 22 Emma Yehudiyyediki Mesihde bolghan jamaetler ménî chirayimdin tonumaytti. 23 Ular peqet burun bizge ziyankeşlik qilghan ademning özi shu chaghda yoqatmaqchi bolghan étiqadni hazır xush xewer dep jakarlimaqta, dep anglighanidi; 24 shumingdek ular méning sewebimdin Xudani ulughlidi.

2 Yene buningdin on tööt yil kéyin, men Barnabas bilen Yérusalémgha chiqtim; Titusnimu hemrah qilip bardim. 2 Men bir wehiye binaen shu yerge barghanidim; we men bikar chapmighinimni yaki bikar chapmaywatqinimni jezmleshtürüş üçhün [Yérusalémdikilerning] aldida (emelyette peqet «jamaetning tüwrükli» deklerge ayrim halda) eller arisida jakarlaydighan xush xewerni bayan qildim. 3 Netijide, hetta manga hemrah bolghan Titus Yunanlıq bolsimu, xetnini qobul qilishqa mejburlanmadi; 4 [shu chaghdiki «xetne» mesilisi] bolsa, bizning Mesih Eysada tuyesser bolghan hörlükümizni nazaret qilish üçhün arimizgha soqunup kiriwalghan, bizni qulluqqa chüshürüşmekchi bolup, yalghanlıq qilghan saxta qérindashlar tüpeylidin bolghanidi. 5 Lékin biz xush xewerning heqiqiti silerdin mehrum qilinmisun dep ulargha hetta bir saetchimu yol qoyghinimiz yoq; 6 lékin abruyluq hésablan'ghan ademlerdin bolsa (méning ularning néme ikenlikli bilen karim yoq; Xuda héchqandaq insanning yüz xatirisini qilmaydu!) — mushu abruyluq [erbablar] dep sanalghanlarning mendiki [xush xewerge] qoshqini yoq idi. 7 Del eksiche, xush xewerni xetne qilin'ghanlarga yetküzüş wezipisi Pétrusqa tapshurulghandek, xetnisizlerge yetküzüş wezipisi manga tapshurulghan dep tonup ýetip 8 (chünki Pétrusni xetniliklerge rosulluqqa Küchlendürgüchi bolsa, ménim uellerge [rosul bolushqa] küchlendürgenidi), 9 manga

ata qilin'ghan shu méhir-shepqetni tonup yetken «jamaetning tüwrükliri» hésablan'ghan Yaqup, Kéfas we Yuhanhalar bolsa, siler ellerge béringlar, biz xetniliklerge barayli dep Barnabas bilen ikkimizge hemdemlik ong qolini bérishi. **10** Ularning bizge peqet kembeghellerni untumanglar dégen birla telipi bar idi; men del bu ishqqa qizghin bolup kéliwatattim. **11** Biraq, kényin Pétrus Antakya shehirige kelgende, uning eyiblik ikenlikí éniq bolghachqa, men uni yüzturane eyiblidim. **12** Chünki Yaqupning yénidin bezi ademler kéishtin ilgiri u yat ellikler bilen hemdastixan bolghanidi; biraq ular kelgende, xetniliklerdin qorqup [shu qérindashlardin] özini tartti. **13** Hetta bashqa Yehudiy [qérindashlar] uning bu saxtiliqigha qoshulup ketti; hetta Barnabasmu azdurulup ularning saxtipenzlikige shérik boldi. **14** Emma men ularning xush xewerning heqiqiti boyiche durus mangmighanlıqini körüp, hemmeylenning aldidila Pétrusqa: «Sen Yehudiy turup, Yehudiylarning adetliri boyiche yashimay, belki yat elliklerdek yashawatisen; shundaq turuqluq, némishqa sen yat elliklerni Yehudiylardek yashashqa zorlimaqchimuse?» — dédim, **15** we yene: «Biz [ikkimiz] tughulushimizdinla Yehudiyimiz, «gunahkar dep qaralghan yat ellikler»din emesmiz, **16** lékin insanning heqqaniy qilinishini Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen emes, belki Eysa Mesihning étiqad-sadaqetlik bilen bolidu, dep bilimiz. Shunga Tewrat qanunigha emel qilishqa intilish bilen emes, belki Mesihge baghlan'ghan étiqad bilen heqqaniy qilinishimiz üçün bizmu Mesih Eysagha étiqad qilduq — chünki héch et igisi Tewrat qanunigha emel qilishqa intilishliri bilen heqqaniy qilinmaydu» — dédim. **17** Emma Mesithe heqqaniy qilinishqa izden'ginimizde, bizmu «gunahkar» dep ispatlan'ghan bolsaqlmu, Mesih emdi gunahning xizmitide bolghuchimu?! Yaq, hergiz! **18** Emma men eslide ghulatqan nersilerni qaytidin qursam, özümnii [Tewrat qanunigha] xilapliq qilghuchi dep ispatlap körsetken bolimen. **19** Chünki men Tewrat qanuni bilen Tewrat qanunigha nisbeten öldüm; netijide, men Xudagha yüzlinip yashawatimen. **20** Men Mesih bilen bille kréstlen'genmen, lékin mana, yashawatimen! Lékin yashawatqini men emes, belki mende turuwtqan Mesihdur. We méning hazir etlirimde yashawatqan hayat bolsa, mén söygen we men üçün Özini pida qilghan Xudanıng Oghlining iman-étiqadidindur. **21** Men Xudanıng méhir-

shepqtini bikar qiliwetmeymen; chünki heqqaniyliq Tewrat qanuni arqılıq kélidighan bolsa, Mesihning ölüshi bikardin-bikar bolup qalatti.

3 I eqilsiz Galatiyalıqlar, köz aldinglarda Eysa Mesih éniq süretlen'gen, aranglarda kréstlen'gendek körün'geniken, kim silerni heqiqetke itaet qilishtin azdurup séhirlidi? **2** Men peqet shunila silerdin sorap bileyki: — Siler Rohni Tewrat qanunigha intilish arqılıq qobul qildinglarmu, yaki [xush xewerni] anglap, étiqad arqılıq qobul qildinglarmu? **3** Siler shunche eqilsizmu? Rohqa tayinip [hayatni] bashlighanikensiler, emdilikte et arqılıq kamaletke yetmekchimu? **4** Siler [étiqad yolda] bolghan shunche köp azab-oqubetlerni bikargha tarttinglarmu? Derweqe bikargha kettighu?! **5** Silerge Rohni Teminligüchi, aranglarda möjizilerni yaritiwatquchi bu karametlerni silerning Tewrat qanunigha intilip tayan'ghininglardin qilamdu, yaki anglichean xewerge baghlichean ishench-étiqadinglardin qilamdu? **6** [Muqeddes yazmilarda déyilgendetek]: «İbrahim Xudagha étiqad qildi; bu uning heqqaniyliqi hésablandi». **7** Shuning üchiün, shuni chüshinishinglar kérékki, étiqadın tughulghanlarla İbrahimming heqiqiy perzentliridur. **8** Muqeddes yazmilarda Xudanıng yat elliklerni Özige étiqad qilishi arqılıq ularni heqqaniy qilidighanlıqi aldin'ala körülüp, Xudanıng İbrahimgħa: «Sende barliq el-milletlerge bext ata qilinidu» dep xush xewerni aldin éytqanlıqi xatirilen'genidi. **9** Shuning bilen, étiqadın bolghanlar étiqad qilghuchi İbrahim bilen teng bext tapidu. **10** Lékin Tewrat qanunigha emel qilimiz dep yürgenler bolsa hemmisi lenetke qalidu. Chünki [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: «Tewrat qanunida yézilghan hemme emrlerge üzlüksiz emel qilmaywatqan herbir kishi lenetke qalidu». **11** Yene roshenki, héchkim Xudanıng alidda qanun'gha intilish arqılıq heqqaniy qilinmaydu; chünki [muqeddes kitabta yézilghinidek]: — «Heqqaniy adem ishench-étiqadi bilen hayat bolidu». **12** Emma qanun yoli étiqad yoligha asaslan'ghan emes, belki [muqeddes kitabta]: — «Qanunning emrlirige emel qilghuchi shu ishlar bilen hayat bolidu» déyilgendetkurt. **13** Halbüki, Mesih bizni Tewrat qanunidiki lenettin hör qilish üçün ornimizda lenet bolup bedel töldi. Bu heqte [muqeddes yazmilarda]: «Yaghachqa ésilghan herbir kishi lenetke qalghan hésablansun» dep yézilghan. **14** Shuning bilen Mesih Eysa arqılıq İbrahimgħa ata qilin'ghan bext yat elliklergimu keltürülp, biz wede

qilin'ghan Rohni étiqad arqiliq qobul qilalaymiz. **15** Qérindashlar, men insanlarche sözleymen; hetta insanlar arisida özara ehde tütülsimu, bashqa héchkim uni yoqqa chiqiriwetelmeydu yaki uningha birer nerse qoshalmaydu. **16** Shuningdek, [Xudanining ehdisidiki] wediler İbrahim we uning neslige éytılghan. [Muqeddes kitabta] U: «we séning nesilliringge», (yeni, köp kishilerge) démeydu, belki «séning neslingge», (yeni yalghuz bir kishigila), deydu — bu «nesil» Mesihdur. **17** Men shuni démekchimenki, Xudanining Mesihke aldin tüzgen bir ehdisini töt yüz ottuz yıldın kényin chüshürülgen Tewrat qanuni emeldin qalduralmaydu, Xudanining bu wedisini héch bikar qilalmaydu. **18** Chünki [wede qilin'ghan] miras qanun'gha asaslan'ghan bolsa, mana u Xudanining wedisige asaslan'ghan bolmaytti; lékin Xuda shapaet bilen uni İbrahimha wede arqiliq ata qilghan. **19** Undaqtta, Tewrat qanunini chüshürüshtiki meqset néme? U bolsa, insanlarning itaetsizlikliri tüpeylidin, Xudanining mirasi wede Qilin'ghuchi, yeni İbrahimning nesli dunyagha kelgüche qoshumche qılıp bérilgen; u perishtiler arqiliq bir wasitichining qoli bilen béktilip yolha qoyulghan. **20** Emma «wasitichi» bir terepningla wasitichisi emes (belki ikki terepningkidur), lékin Xuda Özi peqet birdur. **21** Undaqtta, Tewrat qanuni Xudanining wedilirige zitmu? Yaq, hergiz! Eger birer qanun insanlarni hayatliqqa érishtüreleydighan bolsa, undaqtta heqqaniyliq jezmen shu qanun'gha asaslan'ghan bolatti. **22** Halbuki, muqeddes yazmilar pütkül alemni gunahning ilkige qamap qoyghan; buningdiki meqset, Eysa Mesihning sadaqet-étiqadi arqiliq wedining étiqad qilghuchilargha bérilishi üchündür. **23** Lékin étiqad yoli kélip ashkare bolghuche, biz Tewrat qanuni teripidin qoghdilip, ashkare bolidighan étiqadni kütüshke qamap qoyulghaniduq. **24** Shu teriqide, bizning étiqad arqiliq heqqaniy qilinishimiz üchün Tewrat qanuni bizge «terbiyilíguchi» bolup, bizni Mesihke yétekli. **25** Lékin étiqad yoli ashkara bolup, biz emdi yene «terbiyilíguchi»ning nazaritide emesmiz. **26** Chünki hemminglar Mesih Eysagha étiqad qılısh arqiliq Xudanining oghulliri boldunglar. **27** Chünki herqaysinglar Mesihge kirishke chömüldürülgen bolsanglar, Mesihni kiyiwalghan boldunglar. **28** Mesihde ne Yehudiy bolmaydu ne Grék bolmaydu, ne qul bolmaydu ne hör bolmaydu, ne er bolmaydu ne ayal bolmaydu, hemminglar Mesih Eysada bir

bolisiler. **29** Siler Mesihke mensup bolghanikensiler, silermu İbrahimning nesli bolisiler we uningha wede qilin'ghan [bext-saadetke] mirasxordursiler.

4 Yene shuni éytiemenki: Gerche bir bala pütün mülükning igisi bolsimu, mirasxor gödek waqtilirida taki atisi belgiligen waqit toshmighuche, u öz öyidiki quldin perqi bolmaydu. Chünki u yenila xojidarlar we bala baqquchilarning bashqurushida bolidu. **3** Shuninggha oxshash, bizmu gödek waqtimizda, bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler» astida qul bolghaniduq. **4** Lékin, waqit-saiti toluq toshqanda, Xuda Öz Oghlini [bu dunyagha] ewetti. U bir ayal kishidin tughulghan, shuningdek Tewrat qanuni astida tughulghanidi. **5** Buningdiki meqset, Xuda Tewrat qanuni astida yashighan [bizlerni] bedel tölep hörlükke chiqirip, bizning oghulluqqa qobul qilinishimiz üchündür. **6** Hem siler Uning oghulliri bolghanlıqinglar üchün, Xuda Öz Oghlining: «Abba! Atam!» dep chaqirghuchi Rohini ewetip qelbimizge saldi. **7** Shuning üchün, siler hazır qul emes, belki oghulliridursiler; oghulliri bolghanikensiler, Xuda arqiliq Özige mirasxor bolisiler. **8** Burun, Xudani tonumighan waqtinqlarda derweqe yalghan ilahlarning qulluqigha tutulghansiler. **9** Emdilikte, hazır [heqiqiy] Xudani tonughanikensiler, — yaki éniqraq qılıp éytqanda, Xuda teripidin tonulghanikensiler, emdi siler néme dep bu dunyadiki küchsiz, ebjeq erzimes «asasiy qaide-qanuniyetler»ge qarap yanisiler? Ularning qulluqigha yéngiwashtin qaytishni xalamisiler? **10** Siler alahide kün, ay, pesil we yillarnı étiwargha élip xatirileshke bashlidinlar! **11** Men ilgiri silerge singdürgen ejrim bikar kétermikin, dep siler üchün ensirewatim. **12** Qérindashlar, men shuni silerdin ötünimenki, manga oxshash bolunglar; chünki men silerge oxshash boldum. Siler eslide manga héch azar yetküzmigenidinglar. **13** Emma silerge melumki, etlirimdiki bir zeiplik tüpeylidin, men xush xewerni silerge birinchi qétim yetküzgenidim. **14** U chaghda, etlirimdiki bu zeiplik silerge nisbeten sinaqtek bolsimu, lékin siler méni kemsitmidinglar yaki chetke qaqmidinglar. Eksiche, méni Xuda ewetken bir perishtini, hetta Mesih Eysa özini kütkendek kütüwalinglar. **15** U chaghdíki bext-berikitinlar emdi nege ketti?! Men silerge guwahchi bolup éytalaymenki, u chaghda siler mumkin bolsa, manga közliringlarni oyup bérishkimu razi idinglar! **16** Emdilikte, silerge heqiqetni sözligenlikim üchün düshmininglarga

aylinip qaldimmu? 17 [Men éytip ötken] héliqi ademler silerge qizghinliq körsitudu, emma niyiti durus emes; ular peqet silerni [nijatning] sirtigha chiqirip, qizghinliqninglarni özlirige qaritiwalmaqchi. 18 Emma men siler bilen birge bolghan waqtillarda emes, belki daim yaxshi ishqqa qizghinliq qilishning özi yaxshidur, elwette. 19 Söyümlük balilirim! Mesih silerde töreldürülögüche men siler üchün tolghaq azablini yene bir qétim tartiwatimen! 20 Méning hazirla yéninglarga béríp, silerge bashqiche teleppuz bilen sözligüm kéliwatidu; chünki bu ewhalinglar toghruluq néme qilishni zadila bilmeywatimen! 21 Tewrat qanunining ilkide yashashni xalaydighanlar, silerdin shuni sorap baqay, siler Tewratning özide néme déyilgenlikige qulaq salmamsiler? 22 Tewratta, İbrahimning ikki oghli bolup, biri dédektin, yene biri hör ayalidin bolghan, dep xatirilen'gen. 23 Dédektin bolghan oghul «et bilen» tughulghan; hör ayalidin bolghan oghul bolsa Xudanining wedisi arqiliq tughulghandur. 24 Bu ikki ishni bir oxshitish dégili bolidu. Bu ikki ayal [Xudanining insanlar bilen] tüzgen ikki ehdisining wekilidur. Birinchi ehde Sinay [téghidin] kélép, derheqiqet balilirini qulluqta bolushqa tughidu; mana Hejer uningha wekildur; 25 démek, Hejer bolsa Erebistandiki Sinay téghigha simwol qilinip, yeni bugünkü Yérusalémgha oxshitiliidu; chünki u sheher we uning baliliri qulluqta turmaqta. 26 Emma yuqiridin bolghan Yérusalém hördur, u hemmimizning anisidur; 27 Chünki, [muqeddes yazmilarda] mundaq yézilghan: — «Xushal bol, i perzent körmigen tughmas ayal! Tentene qilip yangrat, towla, i tolghaq tutup baqimigan! — Chünki ghérib ayalning baliliri éri bar ayalningkidin köptur!» 28 Emdi i qérindashlar, Ishaq Xudanining wedisidin tughulghandek bizmu Xudanining wedisi boyiche tughulghan perzentlermiz. 29 Lékin u chaghda «etlerdin tughulghan» bala «rohtin tughulghan» baligha ziyankeshlik qilghinidek, hazir shundaq bolidu. 30 Lékin muqeddes yazmilarda néme déyilgen? Uningda: «Sen bu dédikingni oghli bilen qoshup heydiwit! Chünki dédektin tapqan oghul hergiz hör ayalindin bolghan oghul bilen mirasqa ortaq bolmaydu!» dep pütülgén. 31 Emdi, qérindashlar, biz dédekmegem emes, belki hör ayalning perzentliridurmiz. Mesih bizni hörlükte yashisun dep hör qildi. Shuning bilen uningda tapan tirep turunglar we qulluqning boyunturuqığha qaytidin qisilip qalmanglar.

5 Mana, menki Pawlus silerge shuni éytip qoyayki, eger siler xetne qobul qilsanglar, u chaghda Mesihning silerge héchqandaq paydisi qalmaydu. 3 Men xetnini qobul qilghan herbir kishige yene agahlandurup heqiqetni éytip qoyayki, ularning Tewrattiki barlıq emr-belgilimilerge [toluq emel qilish] mejburiyiti bardur. 4 Ey Tewrat qanuni arqiliq özümni heqqaniy adem qilay dégenler, herbiringlar Mesihdin ayrılip, mehrum bolup, [Xudanining] shapaitidin chiqip, yiqlip uningdin qaldinglar. 5 Chünki Rohqa tayinip heqqaniyliqqa baghlan'ghan arzu-armanni étiqad bilen telpünüp kütmektimiz. 6 Chünki Mesih Eysada xetnilik kückke ige emes, xetnisizlikmu kückke ige emes, kückke ige bolghini peqet muhebbet arqiliq ish qilidighan étiqadtur. 7 Siler obdan chépíp méngiwtqanidinglar, biraq kim silerni heqiqetke itaet qilishtin tosuwaldi? 8 Bundaq qayil qilish amili silerni Chaqirghuchidin bolghan emes! 9 «Kichikkine xémirturuch pütkül xémirni boldurup yoghinitidu!» 10 Özüm Rebge qarap qayil boldumki, silermu bu ishta héch bashqiche oyda bolmaysiler. Emma silerni qaymuqturuwatqan kim bolushidin qet'iynezer, u choqum tégishlik jazasini tartidu. 11 Qérindashlar, eger men «xetne qilinish kérek» dep jakarlap yürgen bolsam, undaqta men bugünkü kün' giche yene néme üchün [Yehudiyardin] ziyankeshlikke uchrap kélimen? Eger shundaq qilghan bolsam, «kréstizarlıqi» yoq qilinatti! 12 Silerni qutritiwatqan bu ademler özlirini axta qiliwetsun deyamen! 13 Chünki qérindashlar, siler erkinlikke chaqirildinglar. Lékin erkinliklarni etlerning arzu-heweslirige qandurushning bahanisi qilmanglar, belki méhir-muhebbet bilen bir-biringlarning qulluqida bolunglar. 14 Chünki pütkül Tewrat qanuni «Qoshnangni özüngni söygendek söygin» dégen birla emrde emel qilinidu. 15 Lékin pexes bolunglarki, bir-biringlarni chishlep tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin yutulup ketmengler yene! 16 Emma shuni deyamenki — [Muqeddes] Rohta ménginglar, we shu chaghda siler etlerning arzu-heweslirige yol qoymaysiler. 17 Chünki et Rohqa zit bolghan ishlarni arzu qilidu, we Roh etke zit bolghan ishlarni arzu qilidu. Ular ikkisi bir-birige qarimuqarshidur; netijide, özünglar arzu qilghan ishlarni qilalmaysiler. 18 Wehalenki, siler Rohning yétekchilikide bolsanglar, u chaghda Tewrat qanunining ilkide bolmaysiler. 19 Emdi etning emelliri roshenki — zinaxorluq, buzuqluq,

napakliq, shehwaniyliq, 20 butpereslik, séhirgerlik, öchmenlikler, jédeller, qizghanchuqluqlar, ghezepler, riqabetlishishler, bölgünchilikler, guruhwazliqlar, 21 hesetxorluqlar, qatilliqlar, haraqkeshlikler, eyshishretler qatarliq ishlardur; bu ishlar toghruluq burunqi éytqinimdek hazir yene bir qétim agahlandurimenki, bundaq ishlarni qilghuchilar Xudaning padishahliqigha mirasliq qilmaydu. 22 Wehalenki, Rohning méwisi bolsa méhir-muhebbet, shad-xuramliq, xatirjemlik, sewr-taqet, méhribanliq, yaxshiliq, ishensch-sadiqliq, 23 mömin-mulayimliq we özini tutuwélishtin ibaret. Mushundaq ishlarni tosidiqhan héchqandaq qanun yoqtur. 24 Lékin Mesihke mensup bolghanlar etlirini, shundaqla uningdiki ishqlar we hem heweslerni teng kréstligen bolidu. 25 Rohta yashawatqan bolsaq, Rohqa egiship mangayli. 26 Bir-birimizni renjitip, bir-birimizge heset qilip, hakawur shöhretpereslerdin bolmayli.

6 Qérindashlar, aranglardin birsining hazirmu bir gunah-sewenlik sadir qiliwatqanliqi bayqalghan bolsa, aranglardiki rohiy kishiler yuwash-mulayimliq rohi bilen uni yolidin qayturup kélinglar. Shuning bilen bir waqitta, özünglarningmu azdurulup ketmeslikinglargaq diqqet qilinglar. 2 Bir-biringlarning éghirchiliqini kötürünglar. Shundaq qilsanglar, Mesihning qanunigha emel qilghan bolisiler. 3 Chünki birsining tarazigha toxtighudek ishi bolmay turup özini tarazigha toxtighudek dep chaghliса, u öz-özini aldighanlıq, xalas. 4 Lékin herkim öz emeliyitige qarap tekshürüp baqsun; shuning bilen bashqilariningkidin emes, belki öz emelliridinla pexirlen'güdeк ish bolsa, pexirlense bolidu. 5 Chünki herbir adem öz yükini kötürüshi kérek. 6 Xudaning söz-kalamidin telim alghuchi özige telim bergüchini özide bar bolghan yaxshi nersilerdin ortaq behrimen qilsun. 7 Öz-özünglarni aldimanglar — Xudani aldap exmeq qilghili bolmaydu; chünki kim néme térisa, shuni alidu. 8 Öz etlirining arzu-heweslirini qandurushqa uruq chachqan kishi öz etliridin chiriklik hosulini alidu. Lékin Rohni xursen qilish üchün uruq chachqan kishi bolsa Rohtin menggülüк hayat alidu. (aiōnios g166) 9 Shunga, yaxshi ishlarni qilishtin harmayli. Uninggħa érinmisek waqtı-saiti toshqanda choqum hosul alalaymiz. 10 Shu sewebtin, bizde purset bolsila, hemmeylen'ge, bolupmu étiqadtiki ailige mensup bolghanlargaq yaxshi ishlarni qilip béreyl. 11 Mana, öz qolum bilen shunche chong

herpler bilen yazghinimgha qaranglar! 12 Silerge xetnni qobul qilishni mejburlimaqchi bolghanlar, ularning herbiri peqet özlirining tashqi qiyapitini perdazlap körsetmekchi bolghan, xalas; ularning bu meqsiti peqet «Mesihning krésti» tüpeylidin bolghan ziyankeşliktin qéchishtin ibaret, xalas. 13 Chünki ular özlirimu xetne qilin'ghini bilen Tewrat qanunigha emel qilmaydu; lékin ular etliringlardin maxtinish üchün beribir silerni xetnni qobul qildurmaqchi bolidu. 14 Özümni élip éytsam, Rebbimiz Eysa Mesihning krésttiki [ölümü]din bashqa héch ish bilen maxtanmighaymen! Chünki Uning krésti wasitisidin bu dunya manga nisbeten kréstlen'gen we menmu bu dunyagħha nisbeten kréstlen'genmen. 15 Chünki Mesih Eysada ne xetnilik ne xetnisizlik dégenler kücke ige emestur; birdinbir kücke ige bolidighini peqet yéngi bir yaralghuchidur! 16 Bu qaide boyiche mangidighanlarga, ularning hemmisige we Xudaning Israiligha xatirjemlik we rehim-shepqed bolghay! 17 Buningdin kéyin héchkim bu ishlar bilen yene méni aware qilmisun! Chünki men öz bedinimde Eysaning yara izlirini kötürimen! 18 Qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı rohinglargaq yar bolghay! Amin!

Efesusluqlargha

1 Xudaning iradisi bilen, Mesih Eysaning rosuli bolghan menki Pawlustin Efesusta turuwatqan muqeddes bendilerge, yeni Mesih Eysada ixlasmen bolghanlarga salam! **2** Atimiz Xuda hem Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **3** Bizni Mesihte, ershlerde barliq rohiy bext-beriketler bilen beriketligen, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi hem Atisi mubarek bolghay! **4** Chünki U bizni, muhebbet ichide bolup Özining aldida pak-muqeddes, daghsiz turushimiz üçhün alem apiride qilinmay turupla talliwalghanidi; **5** U Öz iradisige yaqqini boyiche bizni aldin'ala Eysa Mesih arqiliq Özige oghulluqqa qobul qilishqa békitkenidi; **6** bu ishta Uning méhir-shepqtining ulughluqigha medhiye oqulidu; chünki U méhir-shepqtii bilen bizni Öz söyginide shapaetlendürgenidi. **7** Biz Uningda [Atining] méhir-shepqtining molluqi bilen Uning qéni arqiliq qulluqtin hör qilinishqa, itaetsizliklirimizge qarita kechürümge tuyesser bolduq; **8** U [bu méhir-shepqteti] barliq danaliq hem pem-paraset bilen bizge zor tartuqlidiki, **9** – U Öz könglige pükken güzel xahishi boyiche iradisidiki sirni, yeni waqitzamanlarning piship yétılıshini idare qilishi bilen barliq mewjudatlarga, yeni ershlerde bolghanning hemmisige, zéminda bolghanning hemmisige Mesihni bash qilip ularni Mesihte jem qilish meqsitini bizge ayan qildi; **11** Uningda bizmu Xudagha miras qilin'ghan; biz shu meqsette barliq ishlarni eqil-iradisi boyiche idare Qilghuchining nishani bilen shu ishqqa aldin'ala békitilgeniduq; **12** shuning bilen Mesihni awwal tayanch qilghan bizler Uning shansherpining ulughluqini namayan qilghuchi bolduq; **13** heqiqetning kalam-sözini, yeni nijatinglardiki xush xewerni anglap silermu Uningha tayandinglar – we Uningha ishen'gininglarda, siler wede qilin'ghan Muqeddes Roh bilen möhürlendinglar. **14** Xudaning shansherpining ulughluqi namayan qilinip, igiliki üzül-késil hör-nijat qilin'ghuche, Muqeddes Roh mirasimizning «kapaleti» bolidu. **15** Shuning bilen, silerning Reb Eysagha baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddes bendilerge bolghan muhebbitinglar toghrulq anglichandin tartip, **16** dualirimda silerni eslep, siler üçhün rehmet éytishni toxtatmidim; **17** tileydighinim shuki, Rebbimiz Eysa Mesihning Xudasi, shan-sherepning Igisi bolghan Ata silerning

Uni toluq bilishinglarga danaliq hem wehiyni özlestürgüchi rohni ata qilghay, **18** shuning bilen silerning qelbtiki közliringlar roshenliship, Uning chaqiriqiga baghlan'ghan ümidning némilikini, Uning muqeddes bendiliride bolghan shereplik mirasining qimmetliklikini **19** we Uning ishen'guchi bizlerge zor küchi bilen qaratqan qudrítining hésabsız büyülüklünü bilip yetkeysiler; **20** del shu qudretni U Mesihni ölümdin tirildürüp, ershlerde Özining ong yénida olturghuzghinida Uningda yürgüzgenidi; **21** peqet bu zamandila emes, belki kelgüsü zamandimu Uni barliq hökümraniqtin, hoquqtin, kück-qudröttin, xojayinliqtin we barliq tilgha élinidighan herqandaq nam-shereptin köp üstün qoyghan; (*aión g165*) **22** barliq mewjudatlarni Uning putliri astigha qoyup, jamaet üçhün Uni hemmige bash bolushqa ata qilghan. **23** Jamaet bolsa Uning téni, yeni hemmini hemme jehettin Toldurghuchining mukemmel jehwiridur.

2 We siler bolsanglar, qebihlikliringlar hem gunahliringlarda ölgen bolup, **2** bu dunyaning dewrige egiship, hawaning hoquqini tutqan hökümdargha, yeni bügünki künde itaetsizliktin bolghan perzentlerni qutritiwatqan rohqa egiship, bu ishlarda ilgiri manghansiler; (*aión g165*) **3** biz herbirimizmu ilgiri shularning arisida etlirimizdiki shehwet-heweslerde hayat ötküzgenmiz, etlirimiz hem öz oy-xiyalimzning xahishlirigha emel qilip, bashqilargha oxshash, mahiyette «ghezeptiki perzentler» bolghanımız; **4** biraq Xuda, mol rehim-shepqteti körsetküchi bolup, bizni söygende bizge körsetken alembexsh méhir-muhebbiti tüpeylidin, – **5** hetta itaetsizliklerde ölgen waqtimizdimu, bizge Mesih bilen bille jan kirgüzüp (méhir-shepqt bilen qutquzuldunglar!), **6** bizni Uning bilen bille tirildürüp, ershlerde Mesih Eysa bilen bille olturghuzghan; **7** meqsiti kelgüsü zamanlarda Uning Mesih Eysada bizge qaritilghan méhribanlıqi bilen ipadilen'gen shapaitining shunche ghayet zor ikenlikini kösitishtin ibarettur; (*aión g165*) **8** chünki siler shepqt bilenla ishench arqiliq qutquzuldunglar. Bu ish özüngardin kelgen ish emes, belki Xudadin kelgen iltipat, **9** u zadila ademlerning emel-ejridin kelmeydu, bu hem héchkimning maxtanmaslıqi üchündür. **10** Chünki biz Xudaning ishligen hüniridurmiz, xeyrxah ishlar üçhün Mesih Eysada yaritilghanımız; Xuda esli bizning ularda méngishimiz üçhün bu ishlarni aldin'ala teyyarlıghanidi. **11** Shunga

siler eslide etliringlarga asasen «yat eller» dep hésablan'ghininglarni, — insanning qoli bilen etliride «xetne qilin'ghanlar» dep atalghanlar teripidin «xetnisiz» dep atalghanliqgarning, 12 shundaqla shu chaghda Mesihsz bolup, Israilning puqraliqining sirtida turup, wedilerni élip kelguchi ehdilerni yat bilip, bu dunyada ümidsiz hem xudasiz yashighininglarni ésinglarda tutunglar; 13 lékin esli yiraqlarda bolghan siler hazir Mesihning qéni arqiliq yéqin qilindinglar; 14 chünki U bizning inaqliqimizdur, U ikki terepni bir qilip otturidiki ara tamni chéqwetti; 15 yeni, Öz etliri arqiliq öchmenlikni tügitip, belgilimilerni körsetken, emrlerni yetküzgen qanunni bikar qilip, ikki terepni Özide yéngi bir adem qilip yaratti, shuning bilen inaqliqni apiride qildi; 16 kréstke mixlinip mushuning wasitisi bilen öchmenlikni qetl qilip, ikkisini bir tende Xuda bilen epleshtürdi; 17 andin U kélip, yiraqlarda turghan silergimu inaqliq xush xewirini jakarlidi, yéqindikilergimu inaqliqni jakarlidi. 18 Chünki her ikkimizning Uning arqiliq bir Rohta Ata aldigha kirish hoquqimiz bardur. 19 Shunga shuningdin bashlap siler musapirlar, yaqa yurttikiler emes, belki muqeddeses bendilerge wetendash bolisiler, Xudanining öyidikiliridin bolisiler; 20 siler rosullar we peyghemberler bolghan ulning üstige qurulmaqtisiler; binaning «burjek téshi» bolsa Eysa Mesih Özidur; 21 Uningda pütkül bina puxta jipsilashturulup, Rebde muqeddes bir ibadetxana bolushqa ösüp barmaqta. 22 Silermu [qoshulup] Uningda Xudanining bir turalghusi bolushqa Rohta birleshtürülüp qurulmaqtisiler.

3 Shu sewebtin siler «yat eldikiler» üçhün Mesih Eysanining mehbusi bolghan menki Pawlus — 2 (siler belkim manga tapshurulghan, silerge Xudanining shepqitini élip baridighan ghojdarliqim toghruluq, 3 yeni Uning manga wehiy bilen siri ayan qilghanlıqı toghruluq xewerdar bolushunglar mumkin (men bu toghrisida ilgiri az-paz yazghanidim; 4 siler uni oqughininglarda, Mesihning siri toghruluq yorutulghanlıqimni bilip yétilsiler) 5 ilgiriki dewrlerde bu sir insan balilirigha Uning muqeddes rosulliri we peyghemberlirige Roh arqiliq hazirqidek éniq wehiy qilin'ghandek, ayan qilin'ghan emes. 6 Démek, xush xewer arqiliq «yat eldikiler»din bolghanlarmu ortaq mirasxorlar, tendiki ortaq ezalar, Mesih Eysada bolghan wedidin ortaq behrimen bolghuchilar bolidu; 7 Xudanining shepqiti manga élip kelgen iltipat bilen,

Uning kúch-qudrítining yürgüzüllüshi bilen, men bu ishqa xizmetkar qilip teyinlendim; 8 manga — muqeddeses bendiliri ichidiki eng töwinidinmu töwen bolghan manga mushu iltipat, yeni eller arisida Mesihning mölcherligüsiz bayliqliri toghruluq xush xewer jakarlash 9 we shundaqla hemmini yaratqan Xudada yoshurun bolup kelgen bu sirning qandaq emelge ashurulushi toghruluq hemmeylenni yorutush xizmiti amanet qilindi. (aión g165) 10 Buning meqsiti ershlerde bolghan hökümranlargha hem hoquqlargha Xudanining köp tereplimilik danaliqi jamaet arqiliq hazir ashkare qilinishtin ibarettur. 11 Bu ish bolsa, Uning Mesih Eysa Rebbimizde ijra qilin'ghan menggülük muddiasi boyichidur; (aión g165) 12 Uning ishensch-sadiqliqi arqiliq biz jasaretke hem Xudanining aldigha xatirjemlik bilen kirish hoquqigha ige bolduq; 13 shuning üçhün silerdin ötünimenki, méning siler üçhün tartqan japa-jebirlirim tüpeylidin perishan bolmanglar; chünki bu ish silerning shansheripinglar bolidu). 14 Men shu sewebtin tizlirimni Atığa pükimenki, 15 (asman-zémindiki barlıq atılıq munasiwteler Uningdin «ata» namini alıdu) 16 U Öz shan-sheripidiki bayliqlar bilen, Rohi arqiliq silerni ichki dunyayinglarda küchlendürgey; 17 shuning bilen Mesih qelbinglarda ishensch arqiliq turup, siler méhir-muhebbet ichide yiltiz tartghan, ul sélin'ghan, 18 barlıq muqeddeses bendiler bilen bille Mesihning muhebbitining kenglik, uzunluqi, chongqurluqi we égizlikini chüshinip igiliwalghaysiler; yeni ademning bilip yétilishidin hessilep éship chüshidighan Uning muhebbitini bilip yetkeysiler, shuningdek Xudanining mukemmel jewhiri bilen toldurulghaysiler. 20 Emdi ichimizde yürgüzidighan qudriti boyiche barlıq tilikimiz yaki oylighanlirimizdinmu heddi-hésabsız artuq wujudqa chiqirishqa qadir Bolghuchigha, — 21 Uningha dewrdin dewrgiche, ebedil'ebedgiche jamaette Mesih Eysa arqiliq shan-sherep bolghay! Amin! (aión g165)

4 Emdi shu seweblerdin, Rebning mehbusi bolghan menki, [Xudanining] silerni chaqirghan [büyük] chaqiriqigha layiq halda méngishliringlarnı ötünimen, 2 hemme ishta kemterlik we yuwash-mulayimliq bilen, sewrchanlıq bilen, bir-biringlarga muhebbet ichide keng qorsaq bolup, 3 inaq-xatirjemlikning rishtisi bilen, Rohta bolghan birlikni tutushqa intilishinglarnı [ötünimen]. 4 Ten birdur, Roh birdur, — xuddi chaqirilghininglarda, oxshash bir arzu-

ümidke chaqirilghininglardek, — 5 Reb birdur, iman-etiqaq birdur, chömüldürülüş birdur, 6 hemmining Xuda'Atisi birdur; U bolsa hemmidin üstün turghuchi, hemmini yürgüzgüchi we hemmimizning ichide Bolghuchidur. 7 Shundaqtimu hazır herbirimizge Mesihning iltipatining ölchimi boyiche shepqet teqdim qilin'ghandur; 8 shunga, muqeddes kitabta [Xuda] éytqinidek: — «U yuqirigha kötürüldi, [Insanlarnı] tutqun qilghuchiları U Özı esir qılıp élip ketti, Hem insanlarga iltipatlarnı teqdim qıldı». 9 Emdi «kötürülgən» zat bolsa, [awwal] yerning tégige chüshken zatning Özı emesmu? 10 Chüshken zat bolsa barlıq ershlerdin yuqirigha kötürülgənning del Özidur; kötürülgənining meqsiti, alemning barlıqını toldurushtın ibaret; 11 Shunga, bezilerni rosullar, bezilerni peyghemberler, bezilerni xush xewerchiler, bezilerni baqquchi we yaki telim bergüchiler qılıp teyinligen del Özidur. 12 Bularning meqsiti muqeddes bendilerni xizmet wezipisige, jümlidin Mesihning ténini qurup chiqishqa qorallandurup kamaletke yetküzsühtin ibaret; 13 wezipe hemmimizning étiqadta hem Xudanıñ Oghlini toluq tonushta birlükke kéléshimizgiche, kamil adem bolup yétişip chiqishimizgiche, — yeni Mesihning mukemmel jehiri gewdilen'gen qeddi-qamet ölchimige yétişimizgiche dawamlashturulmaqtı; 14 shundaq bolghanda, yene gödek balılardın bolmay, ademlerning quwluqidin oylap chiqqan aldamchi niyet-pilanlırı bilen, ularning hıyle-neyringidin chiqqan telimatining dolqunlıridin urulup, uning herxil shamilida uyaq-buyaqqa uchurulup ketmeyimiz; 15 eksiche, méhir-muhebbet ichide turup heqiqetke bérilip ish körüp, bészimiz bolghan Mesihke baghlinishta her jehettin ösüp yétilidighan bolımız; 16 Uningdin pütkül ten, ezañılı bir-birige jipsilashturulup, ozuqluq teminligüchi herbir öge arqılıq bir-birige tutashturulup, herbir ezanıng özige xas ölchen'gen wezipini ötishi bilen bargħanche östürülüp, muhebbet ichide öz-özini qurup chiqishqa isħlimekte. 17 Shunga shuni éytiñenki, Rebte uni tapilaymenki, yat ellerningkidek, yeni ularning öz oy-pikirlirining bimenilikide mangħinidek méngiwermeslikinglar kerek; 18 ular qelbining qattıqliqidin kélip chiqqan bilimsizlik tüpeylidin, Xudanıñ hayatidin ada-juda qilinip, chüshençisi qarangħuliship ketken, 19 arnomusni tashliwétip, nepsaniyetchiliki awup herxil iplasliqlarnı yürgüzüşke, keyp-sapagħa bérilgen.

20 Emma siler bolsanglar, Mesihni shundaq yolda öginiq tonughan emessiler — 21 (heqiqetning Eysada bolghinidek, uni heqiqeten anglighan, uningda ögħitgen bolsanglar) — 22 démek, ilgiriki turmushunglarga xas bolghan, aldamchi arzu-heweslerge egiship özini bulghighuchi «kona adem»ni séliwétip, 23 oy-zéhninglarning rohida yéngilinip, 24 Xudanıñ oxshashliqığa asasen, heqiqettin chiqqan heqqaniyliqtı we pak-muqeddeslikte yaritilghan «yéngi adem»ni kiyiwélishinglar kérektur. 25 Shuning bilen yalghanchiliqni séliwétip, herbirimiz öz yéqinlirimiz bilen heqiqetni sözlisheyli; chünki biz bir-birimizge nisbeten bir tenning ezeliridurmiz. 26 «Achchiqlininglar, emma gunah qilmanglar»; ghezipplingar kün patquche dawam étiwermisun; 27 yaki Iblisqa héch orun qoyup bermenglar. 28 Oghri ikkinchi oghriliq qilmisun; eksiche u méhnet qılıp ikki qolığha tayinip halal ish qilsunki, hajiti bolghanlarhimu bölüp bergenqəd öz tapqini bolsun. 29 Aghzinqlardın héchqandaq iplas söz chiqmisun, peqet anglighuchilarha shepqet yetsun üchün, éhтиyajqa uyghun we ademni qurup chiqidighan sözlerni éytinglar. 30 Xudanıñ Muqeddes Rohigha azab bermengler; chünki siler Uning bilen hörnijat künü üchün möħürlen'gensiler; 31 öziünglardın herqandaq öch-adawet, achchiq-għeżep, qehr, jédel-majiralar, til-ahane hemde herxil qara niyetlerni néri qilinglar; 32 bir-biringlargaħha méħriban, yumshaq dilliq bolup, Xuda Mesiħte silerni kechürüm qilghinidek bir-birininglarnı kechürüm qilinglar.

5 Shunga Xudanıñ söyümlük perzentliridin bolup, Uni ülge qilinglar; hemde Mesih bizni söyüp, Özini biz üchün Xudagħa xushpuraq süpitide hedieq-qurbanliq bolushqa atap pida qilghandek silermu muhebbet ichide ménginglar. 3 Emma muqeddes bendilerge layiq halda, buzuqluq, herqandaq paskiniliq yaki nepsaniyetchilik aranglarda hetta tilghimu élinmisun; 4 Shundaqla iplasliq, exmiqane paranglar yaki chakina chaqchaqlarmu tilinglargaħha élinmisun — bularmu muwapiq emestur — belki aghzinqlardın teshekkürler chiqsun. 5 Chünki shuningdin xewerdarsilerki, herqandaq buzuqluq qilghuchi, napak bolghuchi yaki nepsaniyetchi kishi (bundaq kishi emeliyyette bir butpereske barawer) Mesih we Xudanıñ padishahliqığha mirasxor bolalmaydu. 6 Héchkimge özünglarnı quruq gepler bilen aldatmanglar; chünki bu isħlar

tüpeylidin Xudanining ghezipi itaetsizliktin bolghan perzentlerning beshigha chüshidu. 7 Shunga ulargha mushu ishlarda shérik bolmanglar; 8 chünki siler esli qaranghuluq idinglar, lékin hazir Rebde yoruqluqsiler; yoruqluqning perzentlirige layiq ménginglar 9 (chünki yoruqluqning méwisi toluq méhribanlıq, heqqaniyliq we heqiqettin terkib tapqandur), 10 néme ishlarning Rebni xurseren qılıdighanlıqını öginip ispatlanglar. 11 Qaranghuluqtiki méwisi ishlar bilen chétilip qalmanglar; eksiche, ularni échip eyibenglardar; 12 chünki ularning yoshurunche ishligénirini hetta tilgha élishmu nomus ishtur. 13 Emma yoruqluq bilen eyiblep ashkarilan'ghan herqandaq nerse ochuq körünidu; yoruqluq ashkarilighan hemme nerse yoruqluqqa aylinidu. 14 Shuning üchün U mundaq deydu: — «Oyghan, ey uyquchi! Tiril öltükler arisidin! We Mesih séni parlap yoritidu». 15 Shuning üchün silerning méngiwtqan yolunglarga éhtiyat bilen diqqet qilinglar; yolunglar nadanlarningkidek emes, danalarningkidek bolsun; 16 waqit-pursetni gheniyimet bilip tutuwélinglar; chünki mushu dewn rezildur. 17 Bu sewebtin nadan bolmanglar, belki Rebning iradisining néme ikenlikini chüshen'güchi bolunglar; 18 Haraq-sharab ichip mest bolmanglar; shundaq qiliq ademni shallaqlashturidu; buning ornigha Rohqa toldurulghuchi bolunglar, 19 bir-biringlarga zebur-neghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilar éytiship, qelbinglarda naxshaneaghmiler yangritip Rebni medhiyilenglar; 20 herdaim hemme ishlar üchün Reb Eysa Mesihning namida Xuda hem Ata Bolghuchigha teshekkür-rehmet étinglar, 21 Mesihtin eyminip, bir-biringlarga boysununglar. 22 Siler ayallar, Rebke boysun'ghandek öz erliringlarga boysununglar; 23 chünki Mesih jamaetning beshi bolghandek, er ayalning beshidur; Mesih yene ten'ge qutquzghuchidur. 24 Emdilikte jamaet Mesihke boysughandek, ayallar erlirige hemme ishta boysunsun. 25 Erler ayalliringlarni söyüngler, xuddi Mesihningmu jamaetni söyüp, uning üchün Özini pida qilghinidek söyünglar; 26 [Mesihning jamaet üchün] shundaq qilishi jamaetni muqeddes qilip, «dasning süyi» bolghan söz-kalam bilen yuyup paklandurush üchündür, 27 shuningdek jamaetni shereplik halda Özige hazır qilip, uni héch dagh, qoruq yaki bulargha oxshash herqandaq nersilerdin xaliy qilip, toluq muqeddes we eyibsiz qilishtin

ibarettur. 28 Shuningha oxshash, erler öz ayallirini öz ténni söygendek söyüshi kérektur; öz ayalini söygen kishi özini söygen bilen barawer. 29 Chünki héchkim esla özining étidin nepretlen'gen emes, eksiche uni ozuqlanduridu hem asraydu; bu xuddi Mesihning jamaetni [ozuqlanduridighinigha hem uni asraydighinigha] oxshaydu. 30 Chünki biz Uning téning ezaliridurmiz: — 31 «Shu sewebtin er atanasisining yénidin ayrılip, öz ayaligha baghlinidu; ikkisi bir ten bolidu». 32 Bu sir intayin chongqurdur; emma men hazır Mesih we jamaet toghruluq sözlewatimen. 33 Emma silermu herbiringlar öz ayalinglarnı özünglarnı söygendek söyüngler; ayal bolsa, éridin eyminip, uni hörmetsisun.

6 *Balilar, Rebde ata-aniliringlarga itaet qilinglar;* chünki bu durusdur. 2 «Atangni we anangni hörmetle» — bu bolsa öz ichige wedini alghan birinchi emrdur — 3 «Shuning bilen séning ishliring qutluq bolidu, zéminda uzun ömür kórisen» — [dep wede qilin'ghan]. 4 Siler atilar, baliliringlarni xapa qilmanglar, belki ularni Rebning terbiysi hem körsetmiside bęqinglar. 5 Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga Mesihke itaet qilghininglardek chin könglünglardan eyminish we titresh bilen itaet qilinglar; 6 peqet köz aldidila xizmet qilip, ademni xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Mesihning qullirining süpitide Xudanining iradisini jan-dil bilen beja keltürünglar, 7 ademlerge emes, belki Rebge chin dilinglardin xizmet qilinglar; 8 shuni bilgenki, herqandaq adem birer yaxshiliq qilsa, meyli u qul bolsun yaki hör bolsun, shu ish Rebdin uninggħha yanidu. 9 Siler xojayinlar, qulliringlарghimu oxshash yol bilen muamile qilip, ulargha heywe qilishtin qol üzünglar; chünki ularningmu we silerningmu xojayininglars ershtidur, Uningda herqandaq ademning yüz-xatirisini qilish dégenning yoqluqini bilisiler. 10 Axirda, qérindashlar, Rebde we Uning küch-qudrítide küchlendürlünglar; 11 İblisning hiyle-neyrenglirige taqabil turushunglar üchün Xudanining pütkül sawut-yarighini kiyiwélinglar; 12 chünki élishidighinimiz et we qan igiliri emes, belki hökümrənlar, hoquqdarlar, bu dunyadiki qaranghuluqni bashqurghuchi dunyawı emirler, yeni ershlerde turuwatqan rezil rohiy küchlerdur. (aiōn g165) 13 Mushu wejidin özünglarga Xudanining pütkün sawut-yariqini élip artinglarki, rezillik künide berdashlıq bilen qattiq turidighan, axir hemme ishni ada qilip, yerni ching dessep

turidighan bolisiler. **14**Emdi ching turunglar – heqiqet belwéghini bélínglarga baglap, meydenglerge heqqaniyliq sawutini kiyip, putunglarga xatirjem-inaqliq xush xewirini yetküzüshke teyyarliq choruqini kiyip, yerni ching dessep turunglar. **16** Bu ishlarning hemmiside iman-ishenchning qalqinini qolgha élinglar; uning bilen siler rezil bolghuchining barliq ot oqlirini öchüriwételeydighan bolisiler. **17** Hemde béshinglarga nijatning dubulghisini kiyip, Xudaning söz-kalamini, yeni Rohning qilichini élinglar; **18** hemme waqit-pesilde Rohta herxil dua-tilawet hem iltija bilen dua qilinglar; del bu ishta qet’iy hoshyar turup barliq muqeddes bendiler üçün her tereplime dua-iltijalar qilinglar; **19** men üçünmu dua qilinglarki, – éghiz achqinimda manga sözler kelsun, xush xewerning sirini dadilliq bilen ashkare qilay. **20** Men del shu ishqqa zenjirler bilen baghlan’ghan elchimen; shunga qilishqa téğishlikim boyiche, [xush xewer yetküzüshte] dadilliq bilen söz qilishimha [dua qilinglar]. **21** Emdi méning toghramdiki ishlardin, méning qandaq ötüwatqanlıqimdin xewerlinishinglar üçün, söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar bolghan Tikikus silerge hemme ishlarni melum qilidu. **22** Méning uni del mushu ish üçün yéninglarga ewetishim, silerning ishlirimizdin xewerdar bolushinglar we uning könglünglarga teselli we ilham bérishi üçündür. **23** Qérindashlarga xatirjemlik, muhebbet hem iman-ishench Xuda’Ata we Reb Eysa Mesihdin bolghay! **24** Reb Eysa Mesihni ölmes-chirimas söygü bilen söygüchilerge méhir-shepqtar yar bolghay!

Filippiliqlargha

1 Eysa Mesihning qulliri bolghan Pawlus we Timotiydin, Filippida turuwtqan, Mesih Eysada bolghan barliq muqeddes bendilerge, ýétekchiler we xizmetchilerge salam! **2** Silerge Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesichtin méhir-shepqed we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Herqétim silerni esliginimde men Xudayimha teshekkiür éytimen, **4** herqétim dua qilghinimda, silerning birinchi künidin tartip bügün'ge qeder xush xewer xizmitige bolghan hemkarlıqinqlar tüpeylidin toxtimay shad-xuramliq bilen silerge dua-tilawet qiliwatimen; **6** chünki méning del shuninggħha ishencim kamilki, silerde yaxshi ishni Bashlighuchi bu ishni taki Eysa Mesihning künigiche kamaletke yetküüp tamamlaydu; **7** méning hemminglar toghrulq shundaq oylishim toghridur; chünki men qelbinglardidurmen; men zindanda zenjirlen'ginimdimu we xush xewerni aqlighinimdimu, delilliginimdimu [Xuda manga yetküzgen] méhir-shepgettin silermu ortaq behrinen bolisiler. **8** Méning Mesih Eysaning ich-baghrida bolup silerni shunchilik telpünüp séghin'ghanliqimha Xuda Özi guwahchidur. **9** Méning dua-tilawitim bolsa, silerning muhebbitinglarning hertereplime bilim we etrapliq sawat bilen yorutulup téximu éship tashqayki, **10** siler néme ishlarning ewzel ikenlikini perq ételeydighan bolup, Mesihning künide pak-diyonetlik, eyibsiz bolisiler **11** hemde Eysa Mesih arqiliq bolghan, Xudanıng shan-sheripi hem medhiyisini élip kélidighan heqqaniyliqning méwisi bilen toldurulisiler. **12** Biraq silerge shuni xewerlendürmekchimenki, i qérindashlar, méning bu ewwalim emeliyyete xush xewerning téximu keng tarqilishi üçün türkə boldi; **13** Chünki méning qamilishim Mesih üçün ikenlikli impérator ordisidiki qarawulxanidikilerge we bashqa hemmeyen'ge ayan boldi. **14** Shuning bilen qérindashlarning köpinchisi méning qamilishim tüpeylidin Rebge tayinip [Xudanıng] söz-kalamini qorqmay sözleshke téximu jür'etlik boldi; **15** derweqe, beziliri heset qilip yaki riqabetlihip, beziliri aq köngülliük bilen Mesihni jakarlaydu; **16** kényinkiliri bolsa berheq muhebbettin, méning xush xewerni aqlap ispatlismi üçün mushu yerge qoyulghanliqimmi bilgenlikidin shundaq qilmaqta; **17** Aldinqiliri bolsa chin könglidin emes, belki shexsiyetchilikidin, méning zenjirlen'gen derdime

derd qoshmaqchi bolup shundaq qilmaqta. **18** Emdi bulargha néme dégültük? Qandaqla bolmisun, toghra niyettin bolsun saxtiliqtin bolsun, oxshashla Mesih jakarlinidu; men shuninggħha shadlinimen; berheq, dawamliq shadliniwérimen. **19** Chünki dualiringlar we Mesih Eysaning Rohining quwwetlishi arqiliq bu ishlar nijat-qutquzulushumha medet bolidu dep bilimen, **20** — démek, teqezzalijim we ümid-istikim boyiche héch ishta xijaletchilikte qalmastin, tirik yaki ölük bolay, herdaim bolghinidek hazirmu toluqjasaret bilen Mesih ténimde ulughlansun! **21** Chünki manga nisbeten hayatimning özi Mesihdur, ölüsh bolsa téximu paydiliqtur. **22** Jénim ténimde qalsa, emdi nésiwem yene méwilik xizmet bolidu; lékin qaysisini ewzel bilip talliwléishimni bilmeywatimen; **23** men hayat bilen mamat otturisida qisilip qaldim; chünki bu dunyadin ayrilip, Mesih bilen bille bolushqa intizarmen — bu ish ziyyade ewzeldur; **24** emma siler üçün jénimning ténimde qélishi téximu zörürghu deymen. **25** Emdi buningħha ishencim kamil bolup, silerning étiqadta algha ilgirilishinglar hem shad-xuram bolushunglar üçün men siler bilen bille qélip dawamliq turimen dep bilimen; **26** shuning bilen méning silerge yene hemraħ bolghinim wejedin men arqiliq Mesih Eysada pexirlinip tentene qilishinglar téximu ziyadilishidu! **27** Peqet özünglarni Mesihning xush xewirige layiq tutunglarki, men yéninglarga béril siler bilen didarlashqandimu, silerdin ayrilgħandimu, ishliringlardin anglaydighinim silerning bir roh bir janda bolup ching dessep turup, xush xewerdiki étiqadning yolida küreshke intiliwatqininglar, **28** shundaqla qarshi chiqquchilarlung héchqandaq wehimiliridin patiparaq bolup ketmigininglar bolsun; silerdiki bu għeyret, ulargha halaketning belgisi, silerge bolsa qutquzulushunglarning alamiti, shuningdek alayiten Xudadin kelgen bir alamettur; **29** Chünki Mesihning yolida silerge peqet Uningħha ishinishnila emes, yene Uning üçün xorluqqa ucrashmu nésiwe qilin'ghandur. **30** Chünki siler ilgħi mende körgininglardek we shuningdek hazir angħlighininglardek men yoluqqan küreshke silermu yoluqmaqtisiler.

2 Eger emdi Mesihte righbet bar déyilse, muhebbetning tesellisi bar déyilse, Rohning sirdashliqi bar déyilse, qelbde ich aghrītishlar hem rehimdilliq bar déyilse, **2** — emdi oxshash bir oy-pikirde bolup, bir-biringlarga oxshash muhebbette

baghlinip, bir jan bir niyette bolup, aranglarda héch ish riqabettin yaki quruq shöhretperesliktin bolmisun; eksiche, oy-xiyalinglarda kichik péilliq bolup herbiringlar bashqilarni özünglardin yuqiri dep bilinglar; shundaq bolghanda shad-xuramliqimni kamil qilisiler. 4 Herbiringlar peqet öz ishliringlarga köngül böltüp qalmay, belki bashqilarningkigimu köngül bölunglar. 5 Mesih Eysada bolghan oy-pozitsiye silerdimu bolsun: — 6 U Xudaning tip-sheklide bolsimu, Özini Xuda bilen teng qilishni olja qilip tutuwalmidi; 7 Eksiche, U Özidin hemminи quruqqidi, Özige qulning sheklini élip, Insanlarning siyaqiga kirip, insaniy tebiettin ortaqdash bolup, 8 Özini töwen qilip, Hetta ölümgiche, yeni krésttiki ölümgiche itaetmen boldi; 9 Shunga Xuda Uni intayin yuqiri kötüüp mertiwilik qildi, Uningha herqandaq namdin üstün bolghan namni béghishlidiki, 10 Eysaning namigha asmanlarda, yer yüzide hem yer astida barliq tizlar pükülp, 11 Xuda'Atığha shan-sherep keltüüp herbir til Eysa Mesihning Reb ikenlikini étirap qilidu. 12 Shuning bilen, ey söyümlüklirim, siler hemishe itaet qilghininglardek, peqet men yéninglarda bolghinimda emes, belki hazirqidek men silerdin néri bolghanda téximu shundaq itaet bilen eyminishte, titrigen halda öz nijatinglarni herterepke tettiqlashqa intilinglar. 13 Chünki Xudaning güzel xahishi boyiche silerning irade tiklishinglarga we shuningdek uni emelge ashurushunglarda ichinglarda ishliguchi Uning Özidur. 14 Hemme ishlarni ghudungshimay yaki talash-tartish qilmay qilinglar; 15 shuning bilen siler eyibsiz, sap dilliq bolup, bu dewrdiki tetür, esebbiy ademler otturisida yashap, ularning arisida dunyagha yoruqluq bergüchilerdek parlap, Xudaning daghsiz perzentliri bolisiler; 16 shuningdek hayatning söz-kalamini sunup bergüchi bolghininglar tüpeylidin, men silerdin Mesihning künide bikar yügürmeptimen, bikar japa tartmaptimen dep pexirlinip tentene qilaylaydighan bolimen. 17 Hetta men «sharab hediye» süpitide étiqadinglardiki qurbanlıq hem xizmet-ibadetning üstige quyulsammu, men shadlininen, shundaqla siler bilen bille ortaq shadlinimen. 18 Silermu oxshash yolda shadlinisiler we men bilen bille ortaq shadlinishinglar kerek. 19 Lékin men Rebde pat arida Timotiyni yéninglarga ewetishni ümid qilimkeni, ehwalinglarni anglap menmu xush bolsam; 20 chünki yénimda uningha oxshash, dilimiz bir bolghan, ishliringlarga

chin dilidin köngül bölgüchi bashqa adem yoqtur. 21 Chünki hemme adem Eysa Mesihning ishlirigha emes, belki özining ishliri bilen shughullinishqa intilidu; 22 emma siler uning salahiyitini, uning xush xewerning xizmitide xuddi atisigha hemrah bolup ishleydighan balidek men bilen birge méhnet singdürgenlikini bilisiler. 23 Emdi aqiwitimning qandaq bolidighanlıqını éniq bilgen haman, uni derhal mangduruwétişni ümid qilim; 24 emma özümning yéninglarga pat arida baridighanlıqimha Reb arqılıq ishenschim bar. 25 Emma buningdin awwal méning qérindishim, xizmetdishim hem sepdishim bolghan, silerning elchinglar hem hajitimdin chiqqan qurbanlıq yardimenglarnı yetküzgüchi Épafroditni yéninglarga ewetishni zörür taptim, 26 chünki u hemminglarga séghinip telpün'genidi hem silerning uning késel halidin xewer tapqininglar tüpeylidin azablandi. 27 U derweqe késel bolup ejelge yéqinliship qaldi; lékin Xuda uningha rehim qildi; hem méning derdimning üstige derd bolmisun dep yalghuz uningghila emes, belki mangimu rehim qildi. 28 Shuningdek uning bilen yene körüşüp shadlinishinglar we shundaqla özümge nisbeten derdlerimni azaytish üçhün uni téximu jiddiy yolgha salmaqchimen. 29 Emdi uni shad-xuramliq bilen Rebde qobul qilinglar hem uningdek ademlerge hörmət qilinglar; 30 chünki u Mesihning xizmitini dep, silerning manga qilmaqchi bolghan yardimenglarnı béjirishte yoluqqan boshluqni toldurup ejelge yüzljinip, öz jénini tewakkül qildi.

3 Axirida, ey qérindashlirim, Rebde shadlininger!

Bularni silerge qayta yézish men üçhün awarichilik emes, belki silerge amanlıq élip kéléidu. 2 Itlardın hézi bolunglar, yamanlıq qilghuchilardin hézi bolunglar, «tilim-tilim keskühiler»din hézi bolunglar! 3 Chünki heqiqiy sünnetlikler bolsa Xudaning Rohi arqılıq ibadet qilghuchi, Mesih Eysadin pexirlinip tentene qilghuchi, etke tayanmaydighan bizlerdurmız. 4 Méningmu etke tayan'ghuchilikim bar! Bashqilar «öz etlirimge tayansam bolidu» dése, men téximu shundaq; 5 sünnetke kelsek, men tughulup sekkizinchı künü sünnet qilindim; Israil millitidin, Binyaminning qebilisidinmen, «Ibraniylarning ibraniyisi»men; Tewrat-qanuni tereptin éytqanda, «Perisiy» mezhipidimu bolghanmen; 6 Xudagha bolghan qizghinliqimha kelsek, jamaetke ziyankeshlik qilghuchi idim; Tewrat qanuni telep qilghan heqqaniyliqqa kelsek, eyibisiz idim; 7 emma manga

néme ish «paydiliq» bolsa, bularni Mesih sewebidin ziyanliq dep hésablidim; **8** Mesih Eysa Rebbimni tonushning ewzelliki wejidin, men bashqa hemme ishni ziyanliq dep hésablaymen; men derweqe Uning üchünmu hemmidin mehrum bolghan; berheq, Mesihke érishishim üchün bularni nijaset dep hésablaymenki, **9** Mesihte bolup, özümdiki qandaqtur heqqaniyliq (Tewrat qanunidin chiqqan heqqaniyliq)tin waz kéchip, Mesihning étiqadsadiqliqi arqliq bolghan heqqaniyliq, yeni étiqad arqliq Xudadin bolghan heqqaniyliqqa érisheleymen; **10** muddiayim Uni tonushtur, — yeni Uning ölüp tirilishining küch-qudratide yashap, Uning azablrigha sirdash-hemdemlikte bolup, Uning ölümini ülge qilip özgertilip, **11** shundaqla mumkin qeder ölümdin tirilishke yétishni muddia qilimen. **12** Ulargha érishtim yaki kamaletket yettim démekchi emesmen; lékin Mesih Eysanining méni tutuwélishida bolghan muddia-nishanini özüm tutuwalksam dep chépip yürmektimen. **13** Qérindashlar, men özümni uni tutuwaldim dep qarimaymen. Peqet shu bir ishnila qilimenki, ötüp ketken ishlarни untup, aldimdiki ishlargha intilip, **14** nishanni qoghalap, Xudaning Mesih Eysada bolghan büyük chaqiriqidiki in'amigha qarap chépip yürmektimen. **15** Emdi arimizdin kimki piship yétilgen bolsa shu oy-meqsette boyayli. Eger bashqiche oy-meqsette bolsanglar, Xuda bunifu silerge körsitip bérifu. **16** Qandaqla bolmisun, qandaq ölchemge yetken bolsaq, shu ölchem boyiche qedem bésiwéreyli. **17** Méni ülge qilip egishinglar, ey qérindashlar, shundaqla biz silerge tiklep bergen nemune boyiche oxhash yolda mangghanlарhımu közünglarni tikip, ulardin ögininglar. **18** Chünki silerge köp qétim éytqinimdek, we hazirmu köz yashlirim bilen qayta éytimenki, nurghun kishiler Mesihning kréstigha düshmen bolup mangmaqta. **19** Ularning aqiwiti halakettur, xudasi özining qarnidur, sheri pi qilip maxtan'ghini öz nomussizliqidur, oylighanliri peqet bu dunyadiki ishlardur. **20** Halbuki, bizning puqralliqimiz bolsa ershtidur, biz del shu yerdin Nijatkarning chüshüshini intizarliq bilen kütmektimiz — U bolsa Rebbimiz Eysa Mesihdur. **21** U barliq mewjudatlarni Özige boysunduridigan qudrat boyiche bizning ebgar bu ténimizni özertip, Özining shan-shereplik téniqe oxhash halgha keltüridu.

4 Emdi, ey qérindashlirim, söygenlirim we telpün'genlirim, méning shad-xuramliqim, méning

béshimning taji bolghuchilar, Rebde ching turunglar, i söygenlirim! **2** Éwodiyadin ötünimen, we Suntixedin ötünimenki, Rebde bir oy, bir pikirde bolunglar! **3** Durus, men sendinmu telep qilimenki, i heqiqiy hemboyunturuqluq xizmetdishim, bu ayallarning yardimide bolghin; mana ular men we Kliment bilen bille, shundaqla namliri «hayatlik deptiri»ge xatirilen'gen bashqa xizmetdashlirim bilen bille xush xewer xizmitini ilgiri sürüshte birge küresh qilghan. **4** Rebde shadlininglar; men yene éytimenki, shadlininglar! **5** Silerning mulayimliqinglar pütkül insan'gha ayan bolsun; Reb yéqindur! **6** Héch ish toghruluq endishe qilmanglar; belki herbir ishta teshekkür étyp tilikinglarni Xudagha dua hem iltija arqliq melum qilinglar; **7** shu chaghda ademning oylighinidin éship chüshidighan, Xuda ige bolghan xatirjemlik qelbinglarni we oy-pikringlarni Mesih Eysada qogħdaydu. **8** Axirida, ey qérindashlirim, néme ishlar heqiqet, néme ishlar alijjanab, néme ishlar heqqaniy, néme ishlar pak, néme ishlar xush-yéqimliq, néme ishlar shan-shöhretlik bolsa, qisqisi herqandaq ishlarda exlaq-pezilet yaki maxtashqa layiq terepler bar bolsa, shu ishlargha köngül qoyup oylininglar. **9** Menden ögen'gen, qobul qilghan, anglighan we mende körgenlerning herqandiqi bolsa, siler shulargha emel qilinglar; shundaq qilghanda xatirjemlik Igisi bolghan Xuda silerge yar bolidu. **10** Emdi men Rebde ziyade shadlandimki, siler hazır axirda manga bolghan köyümchanlıqınlarni qaytidin körsettinglar (bilimenki, manga daim köyünüp keldinglar, emma peqetla körsitish pursiti chiqmidi). **11** Men bu gépimni, birer mohtajliqtin étyiwatqinim yoq; chünki ehwalim qandaqla bolushidin qet'iynezer, barigha qanaet qilishni öginiwaldim. **12** Men osal ehwalda yashashni bilimen, hem kengrichilikte yashashnimu bilimen. Her ishta, her ehwalda, hem toqluqta hem achliqta, hem bayashatchiliqta hem mohtajliqta yashashning sirini öginiwaldim. **13** Manga qudret Bergüchige tayinip hemme ishni qilalaydighan boldum. **14** Halbuki, méning qiyinchiliqimha ortaq bolushunglar bilen yaxshi qildinglar. **15** Silergimu melumki, ey Filippiliqlar, men Makédoniye ölkisidin ayrılip chiqqinimda, xush xewerni bashqa yerlerge yetküzgen desleptiki waqitlarda, silerdin bashqa héchqandaq jamaet bérish we qobul qilish ishlirida men bilen hemkarlashmighan. **16** Chünki Tésalonika shehiridiki waqtimdimu éhtiyajim chüshkende siler manga

birnechche qétim yarden ewettinglar. **17** Méning bundaq déyishim, silerdin birer sowghatni izdep sorighinim emestur, izdiginim bolsa hésawatinglarga [rohiy] méwining köp toplinishidin ibarettur. **18** Lékin mende hemme nerse bar, hetta yétip ashqudek bar; siler ewetkenliringlarni Épafrodittin tapshuruwélip téremge sighmay qaldim we molchiliqqa chömdum. Bu ewetkininglar intayin xushbuy, Xudagha qobul bolghudek, shundaqla Uni xurser qilidighan bir qurbanlıqtek idi. **19** We méning Xudayim siler mohtaj bolghan hemme nersini Mesih Eysada bolghan shansheripidiki bayliqlargha asasen mol teminleydu. **20** Emdi Xudayimiz hem Atimizgha ebedil'ebedgiche shan-sherep bolghay! Amin. (aiōn g165) **21** Mesih Eysada bolghan barlıq muqeddes bendilerge salam yetküzunglar. Yénimdiki qérindashlardinmu silerge salam! **22** Barlıq muqeddes bendilerdin, bolupmu Qeyser [impératorning] ordisida bolghanlardin silerge salam! **23** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı rohinglarga yar bolghay!

Kolossiliklerge

1 Xudaning iradisi bilen Mesih Eysanining rosuli bolghan menki Pawlustin we qérindash Timotiydin, Kolossi shehiride turuwtaqan muqeddeses bendilerge, yeni sadiq qérindashlarga salam! Xuda Atimizdin méhir-shepqt we xatirjemlik silerge bolghay! **3** Biz Mesih Eysagha baghlighan étiqadinglar we barliq muqeddeses bendilerge baghlighan muhebbitinglar toghruluq anglichandin keyin, siler üçün dua qilghinimizda siler üçün ershlerde saqlaqlıq ümid tüpeylidin Reb Eysa Mesihning Xuda-Atisiga üzlüksiz rehmet ýitimiz; **5** Siler ilgiri bu ümid toghrisida xush xewerdiki heqiqet sözliri arqliq anglichansiler; **6** bu xush xewer pütkül jahan'gha ýetip kélip méwe béríp awumaqta, shundaqla silergimu ýetip kélip, siler uni anglap Xudaning méhir-shepqtini heqiqeten bilip yetken birinchı kündin bashlap u silerdimu méwe béríp awup barmaqta; **7** siler xush xewerni söyümlük ishdishimiz Epafrastin ögen'gensiler; u yardımizde Mesihning sadiq xizmetchisidur; **8** u bizge silerning Rohta bolghan muhebbitinglarni ayan qildi. **9** Bu sewebtin bizmu buning toghrisida anglichan kündin bashlap siler üçün dua qılıp iltija qilishni toxtatmiduq; tileydighimiz shuki, Xudaning iradisi hertereplik danalıq we rohiy yorutulush bilen silerde toluq bildürülsün. **10** Shundaq bolghanda siler Rebbe layiq halda herterepte Xudani xurser qılıp, herqandaq güzel ishlarda méwe bergende, Xudani heqiqiy bilishinglar arqliq ösüp ýétisiler; **11** bizni muqeddeses bendilerning yoruqluqta bolghan mirasigha tuyesser bolushqa layiq qilghan Atigha teshekkür ýetip, Uning shan-shereplik qudrati boyiche hertereplik kúch bilen her ishlarda shadliqqa tolup chidamliq we sewrtaqetlik bolushqa küchlendürülisiler. **13** U bizni qarangghuluqning hökümranlıqidin azad qılıp, söygen Oghlining padishahlıqığa ýotkep qoydi; **14** Uningda hörlük-azadlıqqa, yeni gunahlirimizdin kechürümge tuyesser bolduq. **15** U bolsa körünmes Xudaning süret-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** chünki Uningda barliq mewjudatlar, asmandiki bolsun, zémindiki bolsun, körünidighan bolsun, körünmes bolsun, meyli textler, xojayinlar, hökümranlıqlar, hoquqdarlar bolsun, barliq hemme Uning teripidin we Uning üçün yaritilgħandur. **17** U hemmidin burundur, we hemme mewjudatlar Uningda birbirige baghlinip turmaqta; **18** U yene tenning, yeni

jamaetning beshidur; u bashlinishtur, ölgenlerdin tunji bolup tirilgħidur; buningdiki meqset, Uning pütkül mewjudatlar ichide her jehettin eng üstün orunda turushi üchiñdur. **19** Chünki Xuda Özining mukemmell jehhirini Uningda turghuzushqa, **20** we Uning arqliq barliq mewjudatlarini Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi, yeni, Uning kréssté tökülgen qéni arqliq inaqlıq élip kelgendifin keyin, — U arqliq meyli zéminda bolsun, ershlerde bolsun barliq mewjudatlarini Özi bilen epleshtürüşke layiq körgenidi; **21** we eslide rezil emelliringlar tüpeylidin Özige yat qilin'ghan, könglünglarda düshmenlik bolghan silernimu, U Öz etlik ténde ölüm arqliq Özige pak-muqeddes, eyibsz we dagħsiz hazir qilish üçün Özi bilen ep qilghan **23** (eger siler étiqadta ul sélinip mustehkem turup, xush xewerdiki ümidtin néri qilinmisanglar); bu xush xewer pütkül asman astidiki kainatta jakarlan'ghan; menki Pawlus Uningħha xizmetchi qilindim. **24** Emid men siler üçün tartqan jalalim üchiñ shadlinim, we shuningdek Mesihning jalalirida kem bolghanlirini öz etlirimde Uning téni, yeni jamaet üçün toluqlaymen; **25** men [jamaet] üçün Xudaning söz-kalamigha emel qilish üçün Uning manga silerni dep tapshurghan għojidarli boyiche xizmetchi qilindim; **26** bu söz-kalamidiki sir barliq esirlerdin we dewrlerdin yosħurun tutulghan, emma hazir muqeddeses bendilirige ashkarlandi; (**aiōn għiex**) **27** chünki Xuda ularha eller arisida emelge ashuruluwatqan bu sirning shereplik bayliqlirini bildürüşni xalidi; bu sir bolsa shan-sherepke élip bargħuchi ümid bolghan, silerde turuwtaqan Mesihning Özidur. **28** Biz uni jakarlaymiz, herbir ademni Mesihde kamaletke yetken halda Xuda aldida hazir qilish üçün barliq danalıq bilen herbir ademge jékileymiz, herbir ademge telim bérizmiz. **29** Men shuningħha intilip, Uning wujjudumda isħligini boyiche küresh qılıp japa tartimen; Uning wujjudumda isħligini derweqe tolimu zordur.

2 Chünki mende siler üçün, Laodikiyedikiler üçün, shuningdek didarimni körmigenlerning hemmisi üçün neqeder zor küreshning boluwatqanlıqini silerge bilgħuzmekchimen; **2** kürishimning nishani, hemmeylenning méhir-muhebbette bir-birige bagħlinip, qelblirining righbetlendürülüshi, Xudaning sirini, yeni Mesihni chūshinishte we toluq bilishte bolghan isħenħ-xatirjemlikke érishishi üchiñdur; **3** chünki Uningda danalinqing we bilimming barliq bayliqliri yosħurun'għandur.

4 Méning buni déyishim, héchkimning silerni qayil qilarlıq siliq-sipaye gepliri bilen aldimaslıqı üchündür; 5 chünki gerche ten jehetidin silerdin néri bolsammu, roh jehetidin men siler bilen billimen, silerning septe turuwatqininglarga we Mesihge baghligan étiqadinglarning chingliqiga qarap shadlinimen. 6 Mesih, Reb Eysani qandaq qobul qilghan bolsanglar, shu halda Uningda ménginglar, 7 siler telim bérilgендек Uningda yiltiz tartip, étiqadinglar quruluwatqan halda, étiqadta xatirjem qilinip, rehmet éytishlar bilen tashqinlap turghuchi bolunglar; 8 héchkimning Mesih boyiche bolmighan, peylasopluq yaki bimene aldamchılıq bilen, insanlardın kelgen telimler, yeni bu dunyadiki «asasiy qaide-qanuniyetler» boyiche silerni öz oljisi qilip azdurmaslıqı üçhün hézi bolunglar; 9 chünki Uningda, yeni Mesihde, Xudanıng barlıq mukemmel jehwiri ten sheklide turidu; 10 we siler Uningda, yeni barlıq hökümdarlarning hem hoquqdarlarning bési Bolghuchida mukemmeldursiler; 11 siler Uningda ademning qolısız bolghan sünnet bilen sünnet qilin'ghansiler; démek, Mesihning sünniti bilen [gunahlıq] etke baghlan'ghan tendin xalas qilin'ghansiler; 12 Uning bilen teng chömüldürülüşte depne qilin'ghansiler; siler yene Uni ölümdin tirildürgen Xudanıng wujudulgarda ishleydighanlıqıgha ishench baghlash bilen Uning bilen teng tirilgensiler. 13 Emdi gerche itaetsizlikinglar we etliringlardiki sünnetsizlikinglar tüpeylidin ölgен bolsanglarmu, U silerni Mesih bilen bille janlandurdi; hemme itaetsizliklirimizni kechürüm qilip, 14 belgilimilerde öz ichige élin'ghan üstimidin erz qılıdighan, bizni eyibleydighan pütküterni öchürüp tashlidi; U ularni bizdin néri qıldı, kréstke mixlatquzdi. 15 U hökümdarlardin we hoquqdarlardin olja élip, [kréstte] ularnı reswa qilip ularning üstidin tentene bilen ghelibe qıldı. 16 Emdi héchkimning yémek-ichmek, héyt-bayramlar, «yéngi ay» yaki shabat künler jehetliride silerning üstünglerdin höküm chiqirishiga yol qoymanglar; 17 bu ishlar bolsa bir kölengge, xalas; uning jismi bolsa Mesihningkidur! 18 Héchkimning silerni «kichik péilliq» we perishtilerge ibadet qilishqa dewet qilip in'aminglardın mehrum qilishiga yol qoymanglar; mushundaq kishiler [gunahlıq] etliridiki oy-pikirliri bilen hakawurliship, körgen körünüşhlerge ésiliwalmaqtidur; 19 Ular «bash»ni ching tutqini yoqtur; lékin bashtın üge we

singirlar arqılıq pütkül ten quwwetlinidu we bir-birige baghlinip, Xudadin kelgen awush bilen ashmaqta. 20 Eger Mesih bilen bu dunyadiki qaide-qanuniyetlerge nisbeten ölgен bolsanglar, néminshqa (bu dunyada yashighanlardek) «Tutma!» «Tétilma!» «Tegme!» dégendek belgilimilerge riaye qilisiler 22 (bundaq [belgilimiler ilkidiki] nersilerning hemmisi istémal qilinish bilen yoqıldı)? Mushundaq belgilimiler peqet insanlardın chiqqan körsetmiler we telimlerdin ibaret, xalas; 23 ularda derweqe birxil pidaiylarche ibadet, kichik péilliq we öz téniqe qarita qattıq qolluq bolushni dewet qilish bolghachqa, ularda danaliqning körünüşhi bar; emelyiette [bundaq danalıqning] paydisi yoqtur — ular peqet ettiki heweslerge yol qoyidula, xalas.

3 Siler Mesih bilen teng tirildürülgen bolsanglar, emdi yuqiridiki ishlarqha intilip izdininglar; Mesih shu yerde Xudanıng ong yénida olтурdu. 2 Köngül-zéhninglarnı yerdiki ishlarqha emes, belki yuqiriqi ishlarqha qoyunlar; 3 chünki siler ölgensiler, we hayatinglar Mesih bilen bille Xudada yoshurun turidu. 4 Emma hayatımız bolghan Mesih ashkarılan'ghan chaghda, shuan siler uning bilen bille shan-sherepte ashkarılınidıghan bolisiler. 5 Shunga yerge tewe ishlarnı qilghuchi herqandaq ezeliringlarnı, yeni buzuqluq, napaklık, iplas héssiyatlar, rezil xahishlar we nepsaniyetchilik (u butpereslikke barawerdur)ni ölümge mehküm qilinglar; 6 chünki bu ishlar tüpeylidin Xudanıng ghezipi itaetsiz perzentlerge chüshidu. 7 Siler bular arisida yashighan waqtinqarda, bundaq ishlardimu mangghansiler. 8 Emma hazır siler mushularningmu hemmisini özünglardın séliwétinglar — yeni ghezep, qehr-sepra, yaman niyetler, töhmet, aghzinglardın chiqidighan iplas sözlernimu siliwétinglar. 9 Bir-biringlarga yalghan sözlimesterler; chünki siler kona ademni qilmishliri bilen séliwetkensiler, 10 we yéngi ademni kiygensiler; yéngi adem bolsa özini Yaratquchining süret-obrazi boyiche toluq bilishte daim yéngilimaqtı; 11 uningda héchqandaq yunanlıq yaki Yehudiy, sünnetlik yaki sünnetsiz, yat mediniyetlik, Skit, qul yaki hörler mewjut emestur; belki Mesih hemmidur, we hemmididur. 12 Shunga, Xudanıng tallıwalghanlıriga, pak-muqeddes we söyün'genlerge layiq, ademge ich aghritidighan baghirlarnı, méhribanlıq, kichik péilliq, möminlik we sewr-taqetlikni kiyiwélinglar; 13 bir-biringlarga

yol qoyunlar, naraziliq ish bolsa bir-biringlarni kechürüm qilinglar; Mesih silerni qandaq kechürüm qilghan bolsa silermu shundaq qilinglar. **14** Mushu ishlarning üstige kamil birlikning rishtisi bolghan méhir-muhabbetni qoshup béringlar. **15** Mesihning xatirjemliki qelbinglarda höküm sürsun (siler bir ten bolup bu xatirjemlikte bolushqa chaqirilghan ikensiler) we shundaqla rehmet éytishlarda bolunglar. **16** Mesihning söz-kalamini özünglarda bayliq hasil qilip turghuzunglar, barliq danaliq bilen bir-biringlarga ögitinglar, jékilenglar, chin qelbinglarda zeburneghmiler, medhiye küyliri we rohiy naxshilarni yangritip Xudani chirayliq medhiyilenglar; **17** we hemme ishlarda, söz bolsun, emel bolsun, hemmisini Reb Eysaning namida qilip, uning arqiliq Xuda'Atigha rehmet éytinglar. **18** Siler ayallar, Rebde bolghan süpitinglarga layiq öz erliringlarga boysununglar; **19** siler erler, öz ayalliringlarga muhabbet körsitinglar; ulargha achchiq qilmanglar. **20** Siler balilar, ata-ananglarga hemme ishlarda itaet qilinglar; chünki bundaq qilish Rebde bolghan güzel ishtur. **21** Siler atilar, baliliringlarning könglige azar bermenglar; undaq qilsanglar köngli yara bolidu. **22** Siler qullar, ettin bolghan xojayininglarga hemme ishta itaet qilinglar; peqet köz alididila xizmet qilip, insanlarni xush qilghuchi qullardin bolmanglar, belki Rebdin eyminip chin könglünglardin ish körünglar. **23** Néme ishni qiliwatqan bolsanglar, uningda insanlar alidda emes, belki Reb alidda qilghandek jan-dil bilen uningga ishenglardar; **24** chünki mirasning in'amigha Rebdin tuyesser qilin'ghanliqninglarni bilisiler; chünki siler Reb Mesihning ibadet-qulluqididursiler. **25** Emma kim heqqaniysizliq qilsa qilghan heqqaniysizliqi öz beshigha chüshidu; bu ishta héchqandaq yüz-xatire qilinish yoqtur.

4 Siler xojayinlar, qulliliringlarga adil we toghra muamile qilinglar; chünki ershöte öz xojayininglarning barliqini bilisiler. **2** Dua-tilawetke herqandaq waqitta bérilinglar, buningda rehmetler éytiship hoshyar turunglar; **3** shuning bilen biz üchünmü dua qilghaysilerki, Xuda bizge Mesihning sirini jakarlash üchün Öz sözige ishik achsun; men del sir üchün zenjirler bilen baghlan'ghanmen; **4** shunga qilishqa tégishlikim boyiche, siri ashkarilishimha [dua qilinglar]. **5** Sirttikilerge nisbeten danaliq bilen ménginglar, pursetler chiqqandaq köngül qoyup qoldin bermenglar. **6** Silerning gep-sözliringlar herdaim

méhir-shepinqet bilen bolsun, tuz bilen tétitilsun; shuning bilen siler herbir ademge qandaq jawab bérishni bilisiler. **7** Söyümlük qérindash hem Rebde sadiq xizmetkar, ishdishimiz bolghan Tikikus silerge men toghruluq hemme ishlarni melum qilidu. **8** Men uni del mushu ish üchün yéninglarga ewetishim, silerning ewhalinglarni biliwélishi we shundaqla könglünglarga ilham-righbet bérishi üchündur. **9** Men özi silerdin bolghan, sadiq we söyümlük qérindishimiz Onésimusni uning bilen ewettim; ular silerge mushu yerdiki barliq ishlarni melum qilidu. **10** Türmidishim bolghan Aristarxus silerge salam yollaydu; Barnabasning newri inisi Markusmu shundaq (siler uning toghruluq tapshuruqlarni tapshuruwaldinglar; u yéninglarga kelse, uni qobul qilinglar); **11** Yustus dep atalghan Yeshuamu salam yollaydu. Xudaning padishahliqi üchün manga xizmetdash bolghan sünnet qilin'ghanlardin peqet mushular bardur; ular manga teselli bolghan. **12** Silerdin bolghan, Mesih Eysaning quli Epafras silerge salam yollaydu; u silerning Xudaning pütükül iradiside mukemmel, kamaletke yétip ching turushunglar üchün herdaim siler üchün dualarda küresh qilidu. **13** Chünki men uningha guwahchimenki, u siler üchün, Laodikiadikiler üchün we Xéyrapolistikiler üchünmu köp japa tartidu. **14** Söyümlük téwip bolghan Luqadin silerge salam, Démastinmu shundaq. **15** Laodikiadiki qérindashlarga bizdin salam, Nimfagha hem uning öyide yighilidighan jamaetkimu salam éytinglar. **16** Bu xet aranglarda oqulghandin kényin, siler uni Laodikiyidiki jamaettimu oqutunglar, we Laodikiyedikilerge yazghan xetni silermu oqunglar; **17** we Arkippusqa: «Sen Rebde tapshuruwalghan xizmitingge, toluq emel qilishing üchün köngül qoyghin» — denglar. **18** Menki Pawlustin öz qolum bilen yazghan salam. Méning kisherliniip qamap qoyulghanliqimni eslenglar. Silerge méhir-shepinqet bolghay!

Tésalonikaliqlargha 1

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. Silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **2** Biz dualirimizda silerni yad étip turup, Xudagha siler üçhün herdaim teshekkür éytimiz; **3** Xuda'Atimizning aldida étiqadinglardin bolghan emelliringlarni, méhir-muhebbettin chiqqan japaliq ejringlarni, Rebbimiz Eysa Mesihke baghlighan ümidte bolghan chidamliqinglarni izchil eslep turuwatimiz. **4** Chünki ey qérindashlar, Xuda söygenler, Uning silerni tallighanliqi bizge ayan. **5** Chünki xush xewirimiz silerge yetküzülgini sözler bilenla emes, belki kück-qudret bilen, Muqeddes Roh bilen, mutleq jezmleshtürülgen halda silerge yetküzülgün; uning üstige, bizning silerning aranglarda bolghinimizda silerni dep özimizni qandaq tutqanliqimizni obdan bilisiler. **6** Shuning bilen siler éghir azab-oqubet ichide turuqluqmu, Muqeddes Rohning shadliqi bilen söz-kalamni qobul qilip, bizni, shundaqla Rebning Özini ülge qilip egeshtinglar, **7** shuning bilen siler Makédoniye we Axaya ölkiliridiki barlıq étiqadchilarqha ülge bolup chiqtinglar; **8** chünki Rebning söz-kalamı silerdin peqet Makédoniye we Axayaghila yangrap qalmastin, belki hemme yerge Xudagha baghlan'ghan étiqadinglar toghruluq hemme yerge xewer tarqiliptu; netijide, bizning [shu yererde xush xewer toghruluq] héchnéme déyishimizning hajiti qalmidi. **9** Chünki [biz barghanliki jaydiki] kishiler silerning bizni qandaq qarshi alghanliqinglarni, silerning butlardin qandaq waz kéchip tirik we heqiqiy Xudanıng xizmitide bolushqa, shundaqla Uning Oghlining, yeni U ölümdin tirildürgen, kelgüside kélidighan ghezeptin bizni qutquzghuchi Eysanıng ershtin kélishimi kütüşhke Xudagha baqqanlıqinglarnı bayan qılıshıdu.

2 Chünki, i qérindashlar, bizning aranglarga kirginimiz toghruluq bilisilerki, u bikargha ketmidi. **2** Silerge yene shumu melumki, gerche ilgiri Filippi shehiride qiyin-qıstaq we xarliqqa uchrighan bolsaqları, zor qattıq qarshılıqqa qarımayı Xudanıng xush xewirini silerge yetküzüshke Xudayimizning medet bérishi bilen yüreklik bolduq. **3** Chünki bizning ötünüş-jékileşlirimizde héchqandaq aldamchılıq, napak niyet yaki hiyligerlik yoqtur. **4** Eksiche, biz Xuda teripidin xush xewerning amanet qilinishqa

layiq körülgen ademler süpitide biz shuningha munasip halda ademlerni emes, belki qelbimizni sinighuchi Xudani xursen qılısh üçhün [xush xewerni] jakarlaymız. **5** Chünki siler bilgendek biz héchqaysı waqitta aranglarga xushametchilik bilen we yaki tamaxorluqqa niqab taqap kelmidüq — (bu ishta Xuda bizge guwahchidur) — **6** gerche biz Mesihning rosullirining süpitide telep yükliyeleydighan bolsaqları, meyli siler bolunglar yaki bashqılar bolsun, héchbir insandin birer izzet-shöhret izdigen emes iduq. **7** Eksiche biz aranglarda xuddi bala imitidighan ana öz bowaqlırını köyünüp asrighandek silerge mulayim muamilide bolduq. **8** Shu chaghda, silerge shundaq telpün'geniduq, silerge peqet Xudanıng xush xewerini tapshurushnila emes, hetta öz jénimizni tapshurushqımu razıımız; chünki siler bizge intayın qedirlik idinglar. **9** Chünki, i qérindashlar, bizning qandaq japaliq emgek qılghinimiz ésinglarda bardur; héchqaysınlargha éghirimizni salmaslıq üçhün kéche-kündüzlep méhnet qıldıq, Xudanıng xush xewirini silerge yetküzduq. **10** Étiqadchilarqha bolghan silerning aranglardıki emeliyetlirimizning qandaq ixlasmen, heqqaniy we eyibsz ikenlikige özünglar we Xudanıng Özimu guwahchidur. **11** We yene siler bilgininglardek, atining öz perzentlirige nesihet bergenidek biz herbiringlarga shundaq jékilep, righbet-teselli bérüp, silerni öz padishahliqığha we shan-sheripige chaqırıwatqan Xudagha layiq halda méngishqa dewet qıldıq. **12** Xudagha yene shu sewebtin toxtawsız teshekkür éytimizki, silerning bizdin anglıghan Xudanıng söz-kalamıgha qulaq salghininglarda, uni insanlardın kelgen söz süpitide emes, belki uning emeliy süpitide, yeni Xudadın kelgen söz-kalam dep uni qobul qıldinglar; u [söz-kalam] hazır ishen'guchi silerde ishlimekte. **14** Chünki siler, i qérindashlar, Yehudiye ölkisidiki Mesih Eysada bolghan jamaetlerdin ülge aldinglar; ular [shu yerde] Yehudiylar teripidin qandaq xarlıqlargha uchrighan bolsa, silermu öz yurtdashlirlınlardı teripidin oxshash xarlıqlargha uchrıdinglar. **15** Ular, yeni shu Yehudiylar, eslide Reb Eysanı we peyghemberlerni öltürgen we biznimu ziyankeshlik qılıp qoghliwetkenidi. Ular Xudani narazı qılıp, we hemme insan bilen qériship, **16** «yat ellikler»ning nijatlıqqa érishishi üçhün ularqha sözlilikimizge tosqunluq qılıwati. Shuning bilen ular gunahlırını üzlüksiz chékige yetküzmekte; lékkin ghezep ularning beshigha toluqı bilen chüshürülüş

aldida turidu. **17** Lékin biz, i qérindashlar, amalsiz silerdin intayin qisqa waqit judalashqan bolsaqmu (tende bolsimu, qelbde emes), siler bilen yene didar körüşhüshke qewetla intizarliqimizdin yéninglarga bérishqa téximu bek intildi! **18** Shuningdek yéninglarga bargħumiz bar id – emeliyyette menki Pawlus qayta-qayta tiriship baqtim; biraq buningħha Sheytan tosqunluq qildi. **19** Chünki bizning istek-arzuymız, shadlıqımız we Rebbimiz Eysa qaytip kelgende pexirlinidighan tajimiz néme bolidu? Bu del siler özüngħar emesmu? **20** Chünki siler bizning pexrimiz, bizning shadlıqımız!

3 Shuning bilen biz [silerdin xewersiz] taqitimiz taq bolup, özimiz Afina shehiride yalghuz qélib, **2** aldingħarha qérindishimiz hem Xuda yolida Mesihning xush xewiride boluwatqan xizmetdishimiz Timotiyni silerni étiqadta mustehkemlesh-kücheytish we righbetlendürüş üchün ewetishni qarar qilduq; **3** [bizning uni ewetishtiki] meqsitimiz, héchkimming bésħingħarha chūshken mushu zexmet-qiyinchiliqlar sewebidin [étiqadta] tewrinip qalmasliqi üchündur. Chünki özüngħar bundaq isħlarga uchrashqa aldin'ala béktilgen, dep bilisiler. **4** Chünki biz siler bilen bille bolghan waqtimizda, silerge hemmimiz azab-qiyinchiliqqa uchrimay qalmaymiz dep aldin'ala éytqaniduq. Emeliyyette hazir dégħinimizdek boldi, dep bilisiler. **5** Shu sewebtin taqitim taq bolup, étiqadinglarning zadi qandaq ikenlikini bilish üchün, azdурħuħi silerni azdurup bizning silerge singħiġen ejrimiz bikargħha kettimikin dep ensirep, Timotiyni yéninglarga ewetkenidim. **6** Lékin Timotiy baya yéningħardin qaytip kelgende, étiqadingħar we méhir-muhebbitingħar toghrisida bizżeġ yaxshi xewer élip kélib, silerning bizni herdaim séghinip turghaniqliqgħarni we xuddi biz siler bilen didarlishishqa telpün'ginimizdek, silerningmu bizni körgħngħar kelgenlikini éytti. **7** Shuningdek, ey qérindashlar, bésħimizħha chūshken mushundaq barliq azab-oqubet we ēghirħiqliq ichide turiwatqinimizda silerdin, yeni ching étiqadingħardin righbet-teselli taptuq; **8** Chünki Rebde ching turghan bolsangħar, biz [ölħey], hayat qalimiz! **9** Emdi siler üchün, Xudayimiz aldida silerning wejingħardin tolimu shadlanduq, bu zor shadlıqimizdin siler üchün Xudagħa qanchilik deri jidde teshekkür éytsaq bolar?! **10** Siler bilen didar körüşhüsh we étiqadingħardiki yétersizliklerni mukemmell qilishqa

muyesser bolush imkaniyiti üchün, kēche-kündüz Xudagħa zor telmürüp yélinmaqtimiz. **11** Emdi bizning Xuda'Atimizning Özi hem Rebbimiz Eysa bizning yolimizni yéninglarga bashlighay; **12** emdi méhir-muhebbetimiz silerge tolghandek, Reb silerning bir-biringħarha we hemme ademlerge bolghan méhir-muhebbitingħarni ashurup, tolup tashturghay; **13** hem shundaq bolghanda, Rebbimiz Eysa Özining barliq muqeddes bendiliri bilen bille qaytip kelgende qelbingħar bizning Xuda'Atimiz aldida pak-muqeddeslikte nuqsansiz bolushqa mustehkemlini!

4 Axirida, i qérindashlar, biz Reb Eysada turup silerdin shuni ötünimiz hem jékileymizki, siler bizdin Xudani xurser qilishqa qandaq méngħishingħar kékreklikini tapshuruwalghiningħardek hem hazir shu boyiche méngiwatqiningħardek, shundaq qilishingħar téximu éship tashqay. **2** Chünki siler bizning Reb Eysa arqiliq silerge néme emrlerni tapilighanliqimizni bilisiler. **3** Chünki Xudaning iradisi shuki, pak-muqeddes qilinish, herqandaq buzuqħiqliqtin saqlinish, **4** yeni herbiringħar Xudani tonumaydighan taipilerdek shehwaniy heweslerge bérilmey, belki qandaq qilip öz ténini bashqurup, uni pak-muqeddeslikte ar-nomus bilen saqlashni öginiwélishtur. **6** Bu jehetlerde héchkim öz qérindishining heqqige chang sélip, öz payda-menpeitini qogħlimisun; chünki biz ilgħi silerge chūshendürüp toluq agħal-durghinimizdek, barliq mushundaq isħlarda Reb Özi intiqam alghuchidur. **7** Chünki Xuda bizni napakliqqha emes, belki pak-muqeddeslikte yashashqa chaqirdi. **8** Shuning üchün bu [heqiqetni] ret qilghan adem, insaniy hoquqni emes, belki silerge Muqeddes Rohini ata qilghħuchi Xudani ret qilghan bolidu. **9** Emdi qérindashliq méhir-muhebbetke kelsek, bu toghrisida silerge yézip oltrishimizning hajiti yoq. Chünki Xuda Özi bir-biringħarha méhir-muhebbet kōrsitishni ögetmekte. **10** Chünki siler pütkul Makédoniye ölkisidiki hemme qérindashlarrha shundaq qiliwatisiħer; shundaq bolsimu, i qérindashlar, shundaq qilishqa bérilip téximu éship tħeshħishingħarni, **11** shundaqla biz silerge tapilighinimizdek, tinch yürüħħni, [bashqilarning isħlirigha] [arilashmay], öz isħlingħar bilen bolup, ikki qolunġlarrha tayinip yashashni nishan qilip intilishingħarni ötünimiz. **12** Mana shundaq qilsangħar, sirttikiler aldida izzet-hörmetke sazawer bolup mangisiler we

héchkimning qoligha békinqip qalmaysiler. **13** Lékin, ey qérindashlar, tūmidsizlik ichide yashawatqan bashqa hemmisidek, [aranglardiki] [ölümde] uxpath qalghanlarga qayghurup hesret chekmeslikinglar üçün ularning hali togruluq xewersiz qélishinglarni xalimaymiz. **14** Chünki biz Eysaning ölüp tirilgenlikige ishen'genikenmiz, [Eysa qayta kelginide], ölümde Uningda uxpath qalghanlarni Xuda Uning bilen bille élip kélidighanliqicha ishinişimiz. **15** Chünki rebning söz-kalami boyiche silerge shuni éytimizki, Reb qayta kelgüche tirik qalghan bizler uning aldigha chiqishimiz jezmen ölümde uxpath qalghanlarningkidin awwal bolmaydu; **16** Chünki Reb qattiq bir nere tartip, bash perishtining awazi we Xudanining kanay sadasi ichide asmandin chüshidu we Mesihde bolup ölgenler awwal tirilidu; **17** andin tirik qalghan bizler ular bilen birge Reb bilen hawada körüşhüsh üçün, bulutlar arisigha élinip kötürlülimiz; shuning bilen biz Reb bilen menggü birge bolimiz. **18** Shunga, bir-biringlarga bu sözler bilen righbet-teselli béringlar.

5 Lékin i qérindashlar, silerge shu ishlarning waqitliri we zamanliri toghrisida yézishimning hajiti yoq. **2** Chünki özünglar obdan bilisiler, Rebning künii xuddi kéchide kirgen oghrining kélishige oxshash [tuyuqsız] kélédu. **3** Emdi kishiler «[Dunya] tinchaman boluwatidu» dep turghanda, xuddi hamilidar ayalning tolghiqi ushtumtut tutqinidek, halaket ularning beshigha tuyuqsız chüshidu; shuning bilen ular uningdin qéchip qutulalmaydu. **4** Lékin siler, i qérindashlar, qarangghuluqta turghuchilar emessiler; shuning bilen u kün silerni oghridek chöchütüp kelmeydu. **5** Chünki siler hemminglar yoruqluqning perzentliri, kündüzning perzentlidursiler; biz kéchige tewe yaki qarangghuluqqa mensup emesmiz. **6** Shuning üçün bashqa hemmisidek uxlimayli, belki segek we salmaq bolayli. **7** Chünki uxlaydighanlar kéchisi uxlaydu, mest bolidighanlarmu kéchisi mest bolidu. **8** Biraq özimiz kündüzge mensup bolghandin keyin, salmaq bolayli, kökrikimizge étiqad we méhir-muhebbetni sawut qilip, beshimizgha nijatqa baghlan'ghan ümidni dubulgha qilip kiyiwalayli; **9** chünki Xuda bizni Öz ghezipige uchritish üçün emes, belki Rebbimiz Eysa Mesih arqliq nijatqa érishtürüş üçün tallap békitken. **10** U biz üçün öldi — meqsiti, hayat qélip oyghaq turساqmu yaki [ölümde] uxlicheq bolsaqmu, bizning Uning bilen bille hayatta bolushimiz üçtündur. **11**

Shuning üçün, hazır qiliwatqininglarga oxshash, bir-biringlarni dawamliq righbetlendürüp, bir-biringlarning [étiqadini] qurunglar. **12** Emdi i qérindashlar, aranglarda japaliq ishlewatqan we Rebde silerge yétekchilik qilip, nesihet bériwatqanlarni qedirlishinglarni ötünimiz. **13** Bu xizmetliri üçün ularni chongqur hörmət we méhir-muhebbet bilen qedirlenglar. Bir-biringlar bilen inaq ötünglar. **14** Emma, i qérindashlar, silerdin shunimu ötünimizki, tertipsiz yürgenlerge nesihet béringlar, yüreksizlerni righbetlendürünglar, ajizlarga yar-yölek bolunglar we hemme ademge sewrichan bolunglar. **15** Héchqaysinglar yamanliqqa yamanlıq qilmasliqqa köngül bölunglar, bir-biringlarga we barlıq kishilerge hemishe yaxshılıq qilishqa intilinglar. **16** Herdaim shadlininglar. **17** Toxtimay dua qilinglar. **18** Herqandaq ishta teshekkür éytinglar. Chünki mana bular Xudanining Mesih Eysada silerge qaratqan iradisidur. **19** Rohning otini öchürmenglar. **20** Aranglarda peyghemberlerche yetküzülgən besharetlik sözlerni kemsitmenglar; **21** hemme gepni tekshürüp ispatlap körünglar; durus bolsa uni ching tutup [qoldin bermenglar]. **22** Yamanliqning herqandaq sheklidin özünglarni yiraq tutunglar. **23** Xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda Özi silerni özül-késil pak-muqeddes qilghay, Rebbimiz Eysa Mesih qayta kelgüche pütkül rohinglar, jéninqlar we téninglarni eyibsiz saqlighay. **24** Silerni Chaqirghuchi bolsa sadiq-wapadur, U uni jezmen ada qilmay qalmaydu. **25** Qérindashlar, biz üçün dua qilinglar. **26** Hemme qérindashlar bilen pak soyüşler bilen salamlishinglar. **27** Men Rebde silerge shuni jiddiy tapilaymenki, bu xetni [shu yerdiki] hemme muqeddes qérindashlarga oqup béringlar! **28** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı silerge yar bolghay!

Tésalonikaliqlargha 2

1 Menki Pawlus, Silas hemde Timotiydin Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihde bolghan, Tésalonika shehiridiki jamaetke salam. **2** Xuda'Atimiz we Reb Eysa Mesihtin silerge méhir-shepqtet we xatirjemlik ata qilin'ghay! **3** Siler üchün Xudagha herdaim teshekkür éytishimizgha toghra kéléidu (hemde shundaq qilish tolimu layiqtur), i qérindashlar, – chünki étiqadinglar küchlük ösmeakte hemde bir-biringlarga bolghan méhir-muhebbitinglarmu éship tashmaqta. **4** Shuning bilen biz özimiz silerning beshinglarga chüshken, shundaqla berdashliq bériwatqan barlıq ziyankeşlik we japa-éghirchiliqlar ichide körsetken sewr-chidamliq we étiqadinglar üchün, Xudanıng herqaysi jamaetliride silerdin pexirlinimiz; **5** bu ishlar Xudanıng kéléidighan adil hökümini körsitidighan roşhen bir alamettur we shundaqla, bu ishlar silerning Xudanıng padishahliqiga layiq hésablinishinglar üchün bolidu; siler mana shu padishahliq üchün zulum-zexmet chékiwatisiler; **6** shundaq iken, silerge éghirchiliq salghuchilarga Xuda éghirchiliq salsa, hem shundaqla Reb Eysa quğretlik periştiliri bilen ershtin qayta körün'gen chaghda, éghirchiliqqa uchrıghan silerge biz bilen teng aramliq berse durus ish bolmamdu? **8** Shu chaghda U Xudani tonumaydighanlardın, shundaqla Rebbimiz Eysa Mesihning xush xewirige itaet qilmaydighanlardın yalqunluq ot bilen intiqam alidu. **9** Bundaq kishiler Rebning huzuridin we kück-quğritining shan-sheripidin mehrum qilinip, menggülük halaket jazasını tartıdu. (aīónios g166) **10** U waqitta U Özining barlıq muqeddes bendiliride ulughlinip, shu künide barlıq ishen'genlerde (siler derweqe bizning guwahliqimizgha ishen'gendursiler) Özining karametlikini körsitip, medhiyilen'gili kéléidu. **11** Shuning üchün, biz siler üchün daim shundaq dua qilimizki, silerni chaqırghan bizning Xudayımız silerni Öz [ulugh] chaqırıqığa layiq hésablap, yaxshılıqqa intilgen barlıq güzel meqset-muddialiringlarnı we étiqadinglardın chiqqan barlıq xizmetliringlarnı kück-quğriti bilen emelge ashurghay. **12** Shuning bilen, Xudayımızning we Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı arqılıq Rebbimiz Eysa Mesihning nami silerde shan-sherep bolup ulughlinidu we silermu Uningda shan-sherepke érishisiler.

2 I qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning qayta kéliishi, shundaqla bizning Uning bilen bir

ierge jem qilinishimiz toghrisida silerdin shuni ötünümüzki, **2** Eger siler «melum rohtin kelgen wehiy» din bolsun, bırsining söz-telimidin bolsun yaki «bizning namimizda» yézilghan melum xetlerdin bolsun «Rebning künü ýetip keldi» dégen sözni anglisanglar, jiddiliship hoduqqup ketmenglar yaki dekke-dükkige chüshmenglar! **3** Bu ishlarda herqandaq ademning herqandaq usul bilen silerni aldişigha yol qoymanglar; chünki awwal «[chong] yénish» bolup, andin «gunahiy adem», yeni «halaketke mehkum qilin'ghuchi adem» ashkarilanmighuche, ashu kün kelmeydu. **4** Shu adem xuda dep atalghan'ga yaki kishiler choqunidighan herqandaq nersilerge qarşılıq, özini hemmidin üstün qılıp körsitidu; u shundaq qılıp Xudanıng ibadetxanıside olturuwélip, özini Xuda dep körsitip jakarlaydu. **5** Men siler bilen bille bolghan waqtımda bularnı silerge éytqinim esinglarda bardu? **6** We uning belgilen'gen waqtı-saiti kelmigüche ashkarilanmasılıqı üchün, némining uni tosup turuwatqanlıqı silerge melum. **7** Chünki «qanunni yoqatuchi sırıq kück» alliqachan yoshurun heriket qilmaqta; lékin bu ishlarnı hazırlıche tosup kéliwatqan birsi bardur; U otturidin chiqquche shundaq tosuqluq péti turidu; **8** andin ashu «qanunni yoqatuchi» ashkarilinidu; biraq Reb Eysa aghzidiki nepisi bilenla uni yutuwétidu, kelgen chaghdiği parlaq nuri bilen uni yoq qiliwétidu. **9** «Qanunni yoqatuchi»ning meydan'ga chiqishi Sheytanning pentliri bilen bolidu, u her türlük kück-quğret, möjize we yalghan karametlerni körsitip, **10** halaketke yüzlen'genlerni azduridighan herxil qebih hiyle-mikirlerni ishlitidu. Ularning halaket aldida turuwatqanlıqining sewebi özlerini nijatqa ýétekleydighan heqiqetni söymey, uningha qelbidin orun bermeslikidindur. **11** Shu sewebtin, Xuda ulargha yałghançılıqqa ishensun dep heqiqettin chetnitidighan bir kück ewetidu. **12** Netijide, heqiqetke ishenmey, belki qebihlikni xursenlik dep bilgenlerning hemmisi jazagha mehkum qilinidu. **13** Lékin, ey, Reb söygen qérindashlar, biz siler üchün herdaim Xudagha teshekkür éytishimizgha toghra kéléiduki, Xuda Rohning wasitiside pak-muqeddes qilininglalar we heqiqetke ishininglalar arqılıq silerni nijatqa érishishke muqeddemdila tallıwaldı. **14** U biz yetküzgen xush xewer arqılıq silerni shu nijatqa, yeni Rebbimiz Eysa Mesihning shan-sheripige érishishke chaqirdı. **15** Shuning üchün, ey qérindashlar,

tapan tirep turunglar, biz silerge éghizche yaki xet arqılıq yetküzgen telimini ching tutunglar! **16** Emdi Rebbimiz Eysa Mesihning Özi we bizni söygen, méhir-shepinq bilen menggülüq righbet-teselli hem güzel ümid ata qilghan Xuda'Atimiz (*aiōnios g166*) **17** qelbinglarnı righbetlendürgey hemde silerni herbir güzel ish qilishta, herbir yaxshi sözlerni yetküzüşte küchlendürgey!

3 Axirida, i qérindashlar, biz üchün dua qilinglarki, Rebning sözi xuddi silerge yetken chaghdkigie oxshash, [herqandaq yerde] téz tarqalsun we shan-shereplik dep ulughlansun; **2** shuningdek bizning qebih we rezil ademlerdin qutulushimiz üchünmu dua qilinglar. Chünki hemmila adem ishench-étiqadlıq boluwermeydu. **3** Emma Reb Özi ishenchliktur; U silerni mustehkem qilidu hem rezil bolghuchidin saqlaydu. **4** Emma Rebde, silerge tapilighinimizni qiliwatisiler, shundaqla dawamliq qiliwéridu, dep xatirjemmiz. **5** Emdi Reb qelbinglarnı Xudanıng méhir-muhebbitige hem Mesihning sewr-chidamliqığha chömkeshke ýeteklige. **6** Emdi qérindashlar, Rebbimiz Eysa Mesihning namida shuni tapilaymizki, bizzin alghan telimlerge riaye qilmay, tertipsiz yürgenlerdin özünglarnı néri tutunglar. **7** Bizzin qandaq ülge élishinglar kéreklikini özünglarnı bilisiler; chünki biz siler bilen bille bolghanda tertipsiz yürmigeniduq. **8** Héchkimning nénni bikargha yémeyttuq; belki biz héchqaysinglarga éghirimizni salmaslıq üchün, kéche-kündüzlep tiriship-tirmiship japaliq ishleyttuq. **9** Bundaq qilishimiz, silerdin yardım kütüshke heqliq bolmaghanlıqımızdin emes, belki özimizni silerge bizzin yaxshi ülge qaldurup, silerning bizge egishishinglar üchün idi. **10** Chünki biz silerning yéninglarda bolghanimizda silerge: «Birsi ishlimeymen dése, u yémisun!» dep tapilighaniduq. **11** Chünki biz aranglarda bezilerning tertipsiz laghaylap, héch ishlimey bashqıllarning ishlirığha ariliship yüridighanlıqını angliduq. **12** Biz mushundaqlarha Reb Eysa Mesihde shundaq buyruymız we ulardin ötünüp soraymizki, tinch yashap, emgikinglar bilen öz néninglarnı tépip yenglar. **13** Lékin siler, i qérindashlar, yaxshi ishlarnı qilishtin érinmenglar. **14** Emma eger ushbu xétimizdiki sözlerge itaet qilmaydighan birsi bolsa, uningdin hezer eylenglar we uni xijaletke qaldurush üchün uning bilen bardı-keldi qilmanglar. **15** Biraq, uni düshmen qatarida körmey, eksiche uningha bir qérindash süpitide nesihet qilinglar.

16 Xatirjemlik Igisi bolghan Reb her waqt her yolda shexsen silerge xatirjemlik ata qilghay. Reb hemminglar bilen bille bolghay! **17** Menki Pawlus bu axirqi salimimni öz qolum bilen yazdim; bu, méning hemme xetlirimning özige xas belgisidur. Mana bu méning öz qelimimdu. **18** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı hemminglarga yar bolghay!

Timotiygha 1

1 Qutquzghuchimiz Xudaning we ümidimiz Mesih Eysaning emri bilen Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen menki Pawlustin **2** étiqad yolidiki özümning sadiq oghlum bolghan Timotiygha salam. Xuda'Atimiz we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepqed, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Makédoniye ölkisige barghanda, sendin ötün'giniimdek [shuni yene ötünimenki], [shu yerdiki] bezi kishilerge bid'et telimlerni ögetmenglar dep tapishting üchün sen dawamliq Efesus shehiride qalghin; **4** ularning epsaniler we ayighi yoq nesebnamierge bend bolmasliqini tapilighin; bular Xudaning étiqad arqiliqla emelge ashurulidighan Öz öyige bolghan pilanini ilgiri sürmeydu, belki peqet bimene talash-tartishlarni keltürüp chiqiridu, xalas. **5** Emdilikte bizge tapilan'ghan telimning muddiasi sap qelb, pak wijdan we saxtiliqsiz étiqadtin kélép chiqidighan méhir-muhebbettin ibarettur. **6** Bu ishlarda bezi kishiler chetnep, bimene geplerni qilishqa burulup ketti. **7** Ularning Tewrat qanunining ölimasi bolghusi bar; biraq ular özlirining néme dewatqanlıqini yaki özlirining hedep qeyt qiliwatqan sözlirining néme ikenlikini chüshenmeydu. **8** Emdi bizge melumki, eger kishiler Tewrat qanunimi eyni muddiasida qollansa, u paydiliqtur. **9** Chünki biz yene shuni bilimizki, Tewrat qanuni heqqaniy ademler üchün tüzülgén emes, belki qanun'gha xilapliq qilghuchilar we boyni qattıqlar üchün, ixlassızlar we gunahkarlar üchün, iplaslar we kupurluq qilghuchilar üchün, atisini öltürgüchiler we anisini öltürgüchiler üchün, qatillar, **10** buzuqluq qilghuchilar, bechchiwazlar, ademlerni qulluqqa bulighuchilar, yalghanchilar, qesemxorlar üchün we yaki saghlaq telimierge zit bolghan bashqa herqandaq qilmishlarda bolghanlar üchün tüzülgén. **11** Bu telimler teshekkür-mubarekke layiq Bolghuchi Xudaning manga amanet qilghan shan-sheripini ayan qilghan xush xewerge asaslan'ghan. **12** Manga kück-qudret bergen, méni ishenchlik dep qarap, Öz xizmitige teyinligen Rebbimiz Mesih Eysagha teshekkür éyitimenki, **13** U méni teyinlidi! — burun kupurluq we ziyankeshlik qilghuchi, zalim bir adem bolsammu, manga rehim körsitildi; chünki men bu ishlarni nadanliq we étiqadsızlıqtin qilghanidim. **14** Halbuki, Rebbimizning manga körsetken méhir-shepqiti ziyyadiliship, Mesih Eysada bolghan étiqad

we méhir-muhebbet wujudumgha élip kirilishi bilen éship tashti. **16** Moshu söz ishenchlik we her adem uni qobil qilishi tégishlikтур — «Mesih Eysa gunahkarlarnı qutquzush üçhün dunyagha keldi!». Men gunahkarlar ichidiki eng esheddiyisidurmen! Lékin del shu sewebtin Mesih Eysaning eng esheddiy gunahkar bolghan méni, kényin Özige étiqad qilip, menggülüq hayatqa érishidighanlarga misal qilip mende Özining barlıq sewr-taqıtını ayan qilishi üchün, manga rehim-shepqed körstilgendifür. (aiónios g166) **17** Emdi menggülüq Padishahqa, yeni ölmeydighan we köz bilen körgili bolmaydighan, birdinbir Xudagha ebedil'ebedgiche hörmət-izzet we shan-sherep bolghay! Amin! (aión g165)

18 Ey, oghlum Timotiy, burun sen toghruluq éytılghan besharetlık wehiylerge asasen bu buyruqni sanga tapshurime. Bu wehiylerni qoral qilip, étiqadta we pak wijdanında ching turup, güzel urush qilghaysen. Beziler wijdanida pak turushtin chetnep ketti, netijide ularning étiqadı xuddi xada tashqa urulup gherq bolghan kémidek weyran boldı. **20** Xuménéus we Iskenderler mana shundaq kishilerdindur. Ularnı kupurluq qilmaslıqni ögensün dep, Sheytanning ilkige tapshurdum.

2 Men hemmidin awwal, [étiqadchilarqha] pütkül insanlar üchün Xudadin tilekler tilishini, dua-tilawet qilishini, bashqilar üchün murajiet qilishini we teshekkürler éytishini, **2** bolupmu padishahlar we barlıq emeldarlar üchün dua-tilawet qilishini jékileymen. Shundaq qilghanda, biz toluq ixlasmenlik we salmaqliq bilen tinch we aman-ésen hayat kechüreleymiz. **3** Bundaq dua-tilawet qilish güzel ishtur, Qutquzghuchimiz Xudani xurseren qilidu. **4** Chünki U pütkül insanning qutquzulushi we ularning heqiqetni tonup yétishini xalaydu. **5** Chünki birla Xuda bardur, Xuda bilen insanlar arisida bir kéisliştürgüchimu bar, U bolsimu Özi insan bolup kelgen Mesih Eysadur. **6** U barlıq insanlarnı hör qilish üchün Özini qurban qilip bedel töli; shundaq qilip békütlgen waqt-saitide Xudanıq nijatığha guwahlıq bérildi. **7** Men bu guwahlıqni yetküzüş üchün jakarchı we rosul bolushqa teyinlinip (ménying bu sözlirimning hemmisi rast, men yalghan cep qilmidim), yat elliklerge étiqad we heqiqet yolda ögetküchi bolup tiklendim. **8** Shunga, men shuni xalaymenki, erler qeyerde bolsun, duagha jem bolghanda ghezepsiz we detalshısz halda, halal emellik qollırını kötürup dua qilsun. **9** Oxshash yolda ayallarmu muwapiq

kiyinip, özlirini ar-nomus we salmaqlıq bilen perdaz qilsun. Ularning özlirini perdazlash, chachlirini alahide yasash we altun, ünche-merwayit we ésil qimmet kiyim-kéchekler bilen emes, **10** belki güzel emelliri bilen perdazlishini xalaymen. Bu, Xuda yolda teqwadar bolay dégen ayallargha yarishidu. **11** [Jamaet sorunlirida], ayallar tinch olтурup, toluq itaetmenlik bilen telim alsun. **12** Lékin ayallarning erlerge telim bérishi yaki ular üstidin höküm sürüshige yol qoymaymen. Eksiche, ular tinch bolsun. **13** Chünki awwal Adem'ata, kényin Hawa'ana yaritilghan. **14** Awwal aldinip azdurulghanmu Adem'ata emes, belki [Hawa'ana] idi. U tolimu aldan'ghanlıqidin ularning itaetsizlikige chüshüp qalghanidi. **15** Lékin ayallar étiqadta, méhir-muhebbet we pak-muqeddeslikte salmaqlıq bilen turidighanla bolsa, ular tughutta saq-salamet qutulidu.

3 «Eger birsi jamaetke yétekchi bolushqa intlse, u güzel bir wezipini arzu qilghan bolidu» dégen bu söz heqtur. **2** Emdi yétekchi bolsa eyibsiz, bir xotunluq, salmaq, pemlik, edeplik, méhmandost, Xuda toghrisida telim béréleydighan bolushi, **3** shundaqla haraqkesh we zorawan bolmasliqi, mulayim bolushi, sepra, nepsaniyetchi bolmasliqi, **4** ez ailisini yaxshi bashquralaydighan bolushi, tolimu salapetlik bilen perzentlirini ata-anisigha boysunidighan qılıp terbiyiliyeleydighan kishi bolushi kérek. **5** Chünki birsi öz ailisini bashqurushni bilmise, u Xudanıng jamaitidin qandaqmu xewer alalisun? **6** [Yétekchi] yéngi étiqadchılardin bolmisun; undaq bolsa, u tekebburlıship kétishi mumkin, shuningdek Sheytanning eyibige kirip, u uchrigħan hökümge chüshidu. **7** U [jamaetning] sirtidikiler teripidinmu obdan teriplinidighan bolushi kérek; shundaq bolghanda, u bashqırlarning qarilishigha uchrimaydu, Sheytanning qiltiqiha chüshmeydu. **8** Xuddi [yétekchilerge] oxshash, jamaetning xizmetkarlirimu salmaq, ikki xil gep qilmaydighan, haraq-sharabqa bérilmeydighan, nepsaniyetchi bolmighan kishilerdin bolushi, **9** pak wijdani bilen étiqadning sirini ching tutidighan bolushi lazim. **10** Bundaq ademlernim ualdi bilen sinap körüp, eyib terepliri bolmisa, andin xizmet wezipisige qoyushqa bolidu. **11** Shuningdek, bu xizmetkarlarning ayallirimu temkin, pitne-pasat qilmaydighan, salmaq we herqandaq ishta ishenschlik bolghanlardın bolushi lazim. **12** Xizmetkarlar bir xotunluq, öz perzentliri we ailisini yaxshi

bashquridighan kishilerdin bolsun. **13** Xizmetkarning wezipisini obdan orun'ghanlar özi üchün yaxshi namataqqa sazawer bolidu we Mesih Eysada bolghan étiqadta zor jür'et-ishenchke érishidu. **14** Men gerche pat arida yéningħha yétip bérishni arzu qilsammu, yenila bu xetni yazdim; **15** Mubada men hayal bolup qalsam, xettin Xudanıng ailisi arisida özüngni qandaq tutush kéreklikini bilisen. Bu aile bolsa tirik Xudanıng jamaiti, heqiqetning tüwriuki we teglikidur. **16** Hemmeylen étirap qilmay turalmayduki, ixlasmenlikning siri büyuktur: — «Özi insan ténide ayan boldi, Roh Uning heqqaniyliqini ispatlidi, Perishtilerge u köründi, Uning xewiri pütkül ellerge jakarlandi, Jahanda Uningħha iman keltürüldi, U shan-sherep ichide ershke kötürüldi».

4 Emdi Roh shuni alahide yétiduki, axir zamanlarda beziler étiqadın yénip, aldamchi rohlargha we jinlarning telimlirige bérilip egishidu. **2** Bundaq [telim bergüchiler] saxtılıqta yalghanchılıq qılıp, xuddi dagħmallap köydürütwetkendek öz wijdanini yoqitip qoqħan; **3** ular nikahlinishni we bezi yémekliklerni istémal qilishni men'i qilidu. Emma [ular meni qilidighan] yémekliklerni Xuda Özige étiqad qilghan hem heqiqetni bilgenlerning teshekkür yétip qobul qilishi üchün yaratqanidi. **4** Chünki Xuda yaratqan hemme nerse yaxshidur, ular teshekkür bilen qobul qilinsa, ularning héchqaysisini cheklep ret qilishqa bolmaydu. **5** Chünki ular Xudanıng söz-kalami we insanlarning duasi bilen halal qilinidu. **6** Bu nesihetlerni qérindashlarning semige salsaŋ, Mesih Eysanıng yaxshi xizmetkari bolghan bolisen. Shundaqla, özüngning estayidil egeshken étiqadtiki we sagħlam telimlerdiki sözler bilen quwwetlendürülgenliking ayan bolidu. **7** Emma ixlassızlarning we momaylarning epsanılırini chetke qéqip, özüngni ixlasmenlik yolda chéniqturup yétiştürġin. **8** Chünki «Bedenni chéniqturushning azraq paydisi bar, lékin ixlasmenlikte intilishning hertereplik paydisi bar; u hazırqi we kelgüsü hayat üchün bext élip kélidu» **9** — bu söz heqtur we uni qobul qilishqa pütünley erziydu. **10** Emelyette biz buning üchün japaliq ejir singdürüwatimiz we xar qiliniwatimiz. Chünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu étiqad qilghuchilarning Qutquzghuchisi — menggħi hayat Xudagħha bagħħilidu. **11** Bu isħlarni [jamaetke] toxtimay tapilighin we ögetkin. **12** Héchkimming séning yashliqingħha sel qarishigha

yol qoyma; belki sözliringde, emelliringde, méhir-muhebbet, étiqad we paklıqta étiqadchilargha nemune bol. 13 Men yéninggha barghuche, özüngni jamaetke [muqeddes yazmilarnı] oqup bérish, jékilesh we telim bérishke béghishlighin. 14 [Jamaitingning] aqsaqallıri qollırını uchanggha qoyghanda, [Xudanıng] wehiyisı arqılıq sanga ata qilinishi bilen sende bolghan iltipatqa biperwaliq qilma. 15 Bu ishlargha bérilip, özüngni ulargha toluq atighin. Shuning bilen séning algha basqanlıqıng hemmeylen'ge ayan bolidu. 16 Özüngge we bergen telimingge izchil köngül qoyghın. Chünki shundaq qilghanda özüngnimu we sanga qulaq salghanlarnimu qutquzisen.

5 Yashan'ghan erlerni eyibligende qattıq sözlimigin, belki ulargha atang süpitide nesihet bergen. Shuningdek, yigitlerge qérindashliring süpitide sözligin. 2 Yashan'ghan ayallargha anang süpitide, yash ayallargha acha-singilliring süpitide her ishta pak qelb bilen muamile qilghin. 3 Heqiqiy tul ayallarnı hörmetlep, ularning halidin xewer al. 4 Lékin, tul ayallarning percentliri yaki newriliri bolsa, ular aldi bilen öz ailsige nisbeten ixlasmenlikni öginip, öz ata-anisining ejrini yandursun; chünki bu ish Xudani xursem qilidu. 5 Emdi heqiqiy tul ötüwatqan, yalghuz qalghan ayallar bolsa, ümidini Xudagha baghlighan bolup, kéche-kündüz dua-tilawette bolidu. 6 Lékin huzur-halawetke bérilgen tul xotun hayat bolsimu, ölgən'ge barawerdur. 7 Emdi bashqılar teripidin eyiblinidighan ewhalgha chüshüp qalmaslıqı üçhün sen ulargha bu ishlarnı jékilep tapilighin. 8 Lékin birsi öz tughqanlıridin, bolupmu öz ailsidikilerdin xewer almisa, u étiqadın tan'ghan dep qarilip, kapırlardin better bolidu. 9 Tul ayal tizingha élinsa, yéshi atmishtin töwen bolmaslıqi, birla arning ayali bolghan bolushi kérek, 10 yene güzel emelliri bilen teriplen'gen bolushi, balılırını yaxshi terbiyilep chong qilghan, musapırlargha méhmandostluq körsetken, muqeddes bendilerning putlirini yuyup qoyghan, qiyinchiliqta qalghanlarga yarlıq qolını uzartqan, özini herxil xeyr-saxawet ishlirigha béghishlighanlar bolushi kérek. 11 Lékin yash tul ayallarnı [tizimlikke] kirgüzme. Chünki ularning ishq hewesliri qozghilip Mesihdin ténip, qayta nikahlinishni arzu qilidu; 12 shuning bilen, ular deslep bergen wedisige xilaplıq qılısh seweblik eyiblik bolidu. 13 Uning üstige ular hurunluqni adet qiliwélip, öymu-öy doqurup yürüşni öginidu; shundaqla hurun bolupla qalmay,

gheywet qilip, bashqılarning ishlirigha chépilghaq bolup nalayıq ishlargha walaqlaydighanlardın bolup qélishi mumkin. 14 Shuning üchün, bundaq yash tul ayallarning nikahlinip, perzent körüp, öy ishliri bilen shughullinishimi xalaymen. Shundaq qilghanda, bizge qarshi turghuchigha bizni herqandaq eyiblep-haqaretlesh pursiti chiqmaydu. 15 Chünki shundaq bezi tul ayallar alliqachan étiqadın ténip Sheytanning keynige kirip ketti. 16 Eger étiqadi bar bir er yaki ayal kishining tul qalghan tughqanlıri bolsa, u özi ulargha yarlıq bersun, yüki jamaetke chüshmisun. Shundaq bolghanda, jamaet heqiqiy ige-chaqisiz tul ayallargha yarlıq qilalaydu. 17 Jamaetni yaxshi yétekleydighan aqsaqallar, bolupmu Xudanıng söz-kalamını yetküzüsh we telim bérishte ejir singdürügenler ikki hesse hörmetke sazawer qilinsun. 18 Chünki muqeddes yazmilarda: «Xaman tepken öküzning aghzını boghma» we: «Medikar öz heqqini élishqa heqliqtur» déyilgen. 19 Ikki yaki üç guwahchi hazır bolmighuche, aqsaql üstidin qilin'ghan erzni qobul qilma. 20 Eger [aqsaqallardin] birsi gunah sadır qilghan bolsa, bashqılarningmu buningdin ibret élip qorqushi üçhün, jamaet aldida tenbih béríp eyibligin. 21 Xudanıng, Mesih Eysanıng we Xuda tallıghan perishtilerning aldida shuni sanga agah qilip tapilaymenki, sen bu emrlerge héch ayrimchılıq qilmay, héchqandaq ishta bir terepke yan basmay qet'iy emel qilghin. 22 Birawning uchisigha qolungni qoyushqa aldirap ketme; bashqılarning gunahlırigha shérik bolma. Özüngni pak tutqın 23 (ashqazining yaxshi bolmaghanlıqi, shundaqla sen daim aghriyidighan bolghachqa, sula ichiwermey, bir'az sharabmu ichip bergen). 24 Bezi kishilerning gunahları burunla éniq, shundaqla soraq künigiche saqlınidu; lékin bezilerningki ularning keynidin egiship baridu, kéyin ashkare bolidu. 25 Xuddi shuningha oxshash, bezi kishilerning güzel emellirini asanla körüwalghili bolidu; hazır ashkara bolmisa kéyin ashkarilanmay qalmaydu.

6 Qulluq boyunturuq astida bolghanlarning hemmisi öz xojayinlirini her terepte hörmetlisun. Shundaq qilghanda, Xudanıng nami we Uning telimining haqaretke uchrishidin saqlan'ghili bolidu. 2 Xojayinliri étiqadchi bolsa, qulliri: «Biz hemmimiz oxshashla qérindashlаргу» dep, ulargha hörmetsizlik qilmisun. Eksiche, ulargha téximu estayidil xizmet qilsun. Chünki ularning yaxshi xizmitidin behrimen

bolidighanlar del sadiq étiqadchilar hem söyümlük bendilerdur. Sen bu telimlerni ögetkin we jékiligin. 3 Oxshimighan telimlerni terghib qilghan we saghlan sözlerni (yeni Rebbimiz Eysa Mesihning heq sözlirini), shundaqla ixlasmenlikke ýetekleydighan telimni qobul qilmighan kishi bolsa, 4 undaqlarewe qorenglep ketken, héchnéme chüshenmeydighan kishilerdindur. Ular niza-munazire peyda qilishqa we gep talishishqa hérismen; bundaq ishlardin hesetxorluq, jédel-majira, töhmet, rezil guumanxorluq hasil bolidu, 5 hemde niyiti chirikleshken, heqiqettin mehrum bolghan kishiler arisida daimliq súrkilish keltürüp chiqiridu. Bundaq kishiler ixlasmenlikni payda-tapawetning bir yoli dep qaraydu. 6 Derweqe, [Xudagha] ixlasmen we razimen bolush ghayet zor paydidur. 7 Chünki biz bu dunyagha héchnéme élip kelmiduq, shuningdek uningdin héchnémimiz élip kételmeymiz. 8 Shunga, yémek-ichmek we kiyim-kéchik ýeterlik bolsila bulardin qanaet qilimiz. 9 Lékin bay bolushni oylaydighanlar bolsa haman azdurulushlarga uchrap, tuzaqqa we shundaqla insanlarni weyranchiliqqa we halaketke chöktürídighan nurghun exmiqane hem ziyanlıq arzu-heweslerning ilkige téyilip kétidu. 10 Chünki pulpereslik herxil rezilliklerning yiltizidur. Beziler buninggha intilishi bilen étiqadtn chetnep, özlirini nurghun derd-qayghular bilen sanjidi. 11 Emma sen, ey Xudanıg adimi, bundaq ishlardin yiraq qach; heqqaniyliq, ixlasmenlik, ishenc-étiqad, méhir-muhebbet, sewr-taqet we mömin-mulayimliqni intilip qoghla. 12 Étiqadtiki güzel küreshte küchep küresh qil. Menggültük hayatni ching tutqin. Sen del buninggha chaqirilding hemde uning yolda nurghunlighan guwahchilar aldida bu étiqadning güzel shahitliqini qilding. (aiōnios g166) 13 Hemmige hayatlıq bériwatqan Xudanıg aldida, shundaqla Pontius Pilatus aldida güzel shahitliqni qılıp guwahlıq bergen Mesih Eysanıg aldida sanga shuni tapilaymenki, 14 Rebbimiz Eysa Mesih qayta ayan bolghuche, [Xudanıg] bu emrige héch qusursız we daghsız emel qilghin. 15 Uning ayan bolushini waqit-saiti kelgende birdinbir menggü ölmigüchi, insan yéqinlishalmaydighan nur ichide yashaydighan, héchkim körmigen we körelmeydighan mubarekleshke layiq bolghan birkibir Hökümrän, yeni padishahlarning Padishahi, reblerning Rabbi emelge ashuridu. Uningha izzet-hörmet we ebedil'ebed kúch-qudret bolghay, amin! (aiōnios g166) 17 Bu zamanda bay bolghanlarga

meghrurlanmaslıqni, tayan'ghusiz ötkünchi bayliqqa emes, belki biz behrimen bolushqa hemmini bizge séxiyliq bilen tolup tashqan halda teminligüchi Xudagha tayinip ümid baghlashni tapilighin; (aiōn g165) 18 ulargha yaxshi emellerni qilishta [heqiqiy] bay bolunglar, xeyr-saxawetlik ishlarda merd, bashqilar bilen ortaq behrlinishke qoli ochuq bolunglar dep tapilighin. 19 Ular bundaq qilghanda, heqiqiy hayatni tutush üçhün kéléchekte özlirige puxta bir asas-ul bolidighan bir xezine topliyalaydu. 20 Ey Timotiy, sanga amanet qilin'ghan [heqiqetlerni] qogħda. Özüngni ixlassiz, quruq geplerdin hemde atalmish ilimning talash-tartishliridin néri tutqin. 21 Beziler mushundaq bimene [ilimge] égimen dep jakarlap, étiqadtn chetnidi. Méhir-shepqed silerge yar bolghay!

Timotiygha 2

1 Mesih Eysada wede qilin'ghan hayatni élip bérish üchün, Xudanıng iradisi bilen Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pawlustin söyümlük balam Timotiygha salam: Xuda'Atimizdin we Rebbimiz Mesih Eysadin sanga méhir-shepinqet, rehimdillik we xatirjemlik bolghay! **3** Men ata-bowilirimning izini bésip sap wijdanım bilen xizmitini qiliwatqan Xudagha teshekkür éytimen, chünki kéche-kündüz dualirimda séni toxtawsız eslep turimen; **4** köz yashliringni esliginimde, shadliqqa chömüshüm üchün sen bilen yene didarlishishqa qattiq telpünüp yürmektimen; **5** chünki séningde bolghan saxtiliqsiz étiqad ésimdin chiqmaydu. Bu étiqad eng awwal momang Loista, andin anang Éwnikide bar bolghan, emdi hazır sendimu bar iken dep xatirjemdurmən. **6** Shuning üchün men shuni qaytidin sanga eslitimenki, qollirimni uchanggha qoyushum bilen sende bolghan, [Xuda] sanga teqdim qilghan iltipatni qaytidin yalqunlitip jari qilghin. **7** Chünki Xuda bizge qorqunchaqlıqning rohini emes, belki bizge kück-qudrətning, méhri-muhebbətning we salmaqlıqning Rohini teqdim qıldı. **8** Shunga Rebbimiz heqqidiki xewer-guwahlıqtı, yaki Uning mehbusi bolghan mendin nomus qilma. Eksiche, Xudanıng kück-qudrıti bilen xush xewerni jakarlash yolidiki xarlıq-musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqın; **9** Xuda bizni öz emellirimizge asasen emes, belki öz muddiasi we méhir-shepqtıge asasen qutquzup, pak-muqeddes chaqırıqi bilen chaqırdı; Uning bu méhir-shepqtı hemme dəwr-zamanlardın ilgirila Mesih Eysada bizge bégħishlan'għandur; (aiōnios g166) **10** lékin bu méhir-shepqt Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning kélishi bilen hazır ayan boldi; U ölümni bikar qiliwétip, xush xewer arqılıq hayatlıq we chirimaslıqni yoruqluqtı ayan qıldı. **11** Men bolsam ellerge bu xush xewerning jakarchisi, rosuli we telim bergħuchisi bolup teyinlen'gen. **12** Men shu sewebtin hazırkı bu xarlıq-musheqqetlerni tartmaqtımen. Lékin buningdin nomus qilmaymen; chünki men kimge étiqad qilghanlıqimni bilimen hemde Uning manga tapshurghan amanitini shu kün'għiċċe saqliyalaydīghanlıqıha qadir ikenlikige ishendüruldum. **13** Mendin anglıghan sagħlam telim sözlirining nemunilik bir üzündisini saqlap, Mesih Eysada bolghan muhebbet we étiqad bilen ching

tutqin; **14** bizde makanlashqan Muqeddes Rohqa tayinip sanga tapshurulghan shu güzel amanetni saqla.

15 Sen bilginingdek, Asya ölkisidiki [étiqadchilar] hemmisi [dégüde] mendin yüz öridi. Ularning arisida Figélus we Xérmogénésmu bar. **16** Reb Onésiforning ailsidikilirige rehim-shepqt körsetkey. Chünki u méning mehbus bolghanlıqimdin héch nomus qilmay köp qétim méni yoqlap söyündürdi. **17** U Rim shehirige kelginide méni tapquche köp izdep aware boluptu. **18** Reb shu künide uni Özidin rehim-shepqtke tuyesser qilghay; uning Efesus shehiride manga körsetken xizmetlirining qanchılık ikenlikini obdan bilisen.

2 Shunga ey oghlum, sen Mesih Eysada bolghan méhir-shepqtke tayinip küchlük bol; **2** we sen köp guwahchilar aldida mendin anglıghanlıringni hem ishənchlilik hemde bashqılarqımu telim béréleydighan ademlerge amanet qilghin. **3** Eysa Mesihning yaxshi jengchisi bolush süpitide, xarlıq-musheqqetni öz hesseng boyiche ortaq tartqın. **4** Jengchi bolghan kishi özini eskerlikke tizimlıghan serdarini razi qılısh üchün adettiki turmuş ishlirini özige helek qiliwalmaslıqi kerek. **5** Musabiqige qatnashqan tenheriketchimu musabiqe qaidilirige riaye qilmisa, ghelibe tajigha érisħelmeedu. **6** Ejir singdürgen déhqan hosulidin birinchi bolup behrinen bolushi tégħishliktur. **7** Bu sözlirim üstide yaxshi oyla, shuning bilen Reb sanga hemme ishta yorutidu. **8** Sen Dawutning nesli bolghan, ölümdin tirlgen Eysa Mesihni men yetküzwatqan xush xewer boyiche ésingde ching tut. **9** Bu xush xewerni dep köp xarlıq-musheqqet chékip, hetta jinayetħi hésablini kishenlenip yatimen. Halbuki, Xudanıng söz-kalami héch kishenlenmeydu! **10** Emdi men del shu sewebtin, [Xuda] tallıghan bendilerning Mesih Eysada bolghan nijatqa menggħi shan-sherep bilen érishishi üchün hemme isħqa berdashliq bérinen. (aiōnios g166) **11** Tōwendiki bu sözler ishənchlilik: — «Uning bilen bille ölgenikenmiz, Uning bilen hayatta bille yashaymiz. **12** Qiyinchiliqlargħa berdashliq bersek, Uning bilen bille höküm sürimiz. Biz uningdin tansaq, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uningħha sadaqetsizlik qilsaqmu, U yenila sadaqetliktur; Chünki U Özidin héch tanalmaydu». **14** Bu isħlarni dawamliq [qérindashlarning] semige sélip, ularni Reb aldida bimene sözler üstide talash-tartish qilmaslıqni estaydilliq bilen agħħandurghin. Bundaq talash-tartishlarning héchqandaq paydisi bolmayla qalmay,

belki anglighuchilarlari nabut qilidu. **15** Usta tikimchi rextni toghra pichqandek heqiqet sözini durus chüshendürüp, özüngni Xuda aldida testiqlan'ghudek, yerge qarap qalmaydighan mahir bir xizmetkar qilip körsitishke intilip köngül qoyghin; **16** lékin iplas, quruq geplerdin néri tur. Chünki bundaq geplerni qilghuchilar beribir téximu ixlassizliqqa chömöp kétidu. **17** Mushundaqlarning geplirli xuddi merezdek tézla yamrap kétidu. Ximénýus we Filétoslar mana shundaqlarning ichidiki ikkisidur; **18** ular heqiqettin chetnep, ölgelarning tirlishi dégen bu ish alliqachan yüz bérip boldi, deydu, shundaqla bezilerning étiqadini ghulitidu. **19** Halbuki, Xudaning mezmut uli ching turmaqta. Uning üstige möhür bilen: «Reb Özige tewe bolghanlarni tonuydu» we «Rebning mubarek naminı lewzige alidighanlarning hemmisi rezilliktin qol üzsun» dep möhürlen'gendur. **20** Bay-bayashat ademning öyide peqet altun we kümüsh qacha-quchilarla emes, yaghach, sapal qachilarmu bolidu. Qacha-quchilarning beziliri etiwarlinidu, beziliri pes körülidu. **21** Eger bir kishi özini undaqlarning kirdin tazilap xalıq qilsa, u muqeddes qilin'ghan, xojayinimizgha yaraydighan qachidek, herqandaq güzel ishlargha teyyar bolidu. **22** Shunglashqa, yashliqning arzu-hewesliridin özüngni qachurghin, pak qelb bilen Rebge nida qilghuchi bilen bille heqqaniyliq, ishensch-étiqad, méhir-muhebbet we tinch-xatirjemlikni qoghlisip izde. **23** Lékin exmiqane, bilimsizliktin chiqqan talash-tartishlarga arilishishni ret qil, chünki bundaq ishlarning jédel tériydighanlıqını bilisen. **24** Emdilikte Rebning quli jédelleshmesliki, belki hemme kishilerge mulayim-méhriban, telim bérishke mahir, sewr-taqitlik bolushi kérek; **25** shuning bilen öz-özige qarshi bolghanlarga u Xuda belkim ulargha heqiqetni tonup yéтиshige towa qilidighan qelbni bérer dep, mömin-mulayimliq bilen nesihet qilsun; **26** bundaq bolghanda ular uyqusini échip, özlirini öz muddiasigha emel qilishqa tutqun qilghan Iblisning tuziqidin qutulalaydu.

3 Emma shunimu bilginki, axir zamanlarda éghir künler bolidu. **2** U chaghdkiki insanlar özinila oylaydighan, pulperes, menmenchi, hakawur, kupurluq qilidighan, ata-anisining sözini tingshimaydighan, tuzkor, iplas, **3** köyümsiz, kechürümsiz, töhmetxor, özini tutalmaydighan, wehshiy, xeyr-saxawetlikke düshmen, **4** satqun, telwe, shöhretperes, huzur-halawetni Xudadin

yaxshi köridighan, **5** sirtqi qiyapette ixlasmen boluwélip, emelyette ixlasmenlikning qudritini inkar qilidighan bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. **6** Chünki ularning arisidiki beziler öymu-öy soqunup kirip, gunahlar bilen bésilghan, herxil shehwet-heweslarning quli bolup qalghan nadan ayallarni azdurup özige esir qilidu. **7** Bundaq ayallar daim telim alsimu, hergiz heqiqetni tonup yételmeydu. **8** Emdi Yannis bilen Yambris Musa peyghemberge qandaq qarshi chiqqan bolsa, bu [azdurghuchilarmu] heqiqetke shundaq qarshi chiqidu. Ular zéhinköngülliri chirigen, étiqad jehette dashqal dep ispatlan'ghan kishilerdur. **9** Lékin emdi ular bu yolda algha ilgiriliyelmeydu; chünki [Yannis bilen Yambris]ning hamaqetlikli ochuq körün'gendek, bularningmu hemmige körünidu. **10** Lékin sen bolsang méning telimim, yürüsh-turushum, meqset-iradilirim, ishensch-étiqadim, sewr-taqitim, méhir-muhebbetim, chidamliqim, men uchrighan ziyankeshlikler we azab-oqubetlerge, jümlidin Antakya, Koniya we Listra sheherliride yüz bergenlerge tolimu köngül bölüp kelding, shundaqla men berdashliq bergen shunche ziyankeshliklerdin toluq xewiring bar; Reb ularning hemmisidin méni qutquzdi. **12** Derweqe, Mesih Eysada ixlasmen hayat kechürüşke irade tikligenlarning hemmisi ziyankeshlikke uchraydu. **13** Lékin rezil ademler we ézitqu-kazzaplar beribir bashqilarnimu aldap, özimu aldinip, barghanséri esebiylishidu. **14** Lékin sen bolsang, ögen'gen we toluq ishendürülgen heqiqetlerde ching tur; chünki bularni kimdin ögen'genlikning bilisen, **15** hemde baliliq chaghiringdin tartipla muqeddes yazmilarni bilip kelding; bularning sanga Mesih Eysagha bagħlan'ghan étiqad arqılıq bolghan nijat toghruluq séni dana qilalaydighanlıqını bilisen. **16** Pütktül muqeddes yazmilarning hemmisi Xudaning Rohiining yolyoruq-ilhami bilen yézilghan bolup, u telim bérish, tenbih bérish, xataliqlarni tüzitish we kishilerni heqqaniyet yoligha bashlashqa paydiliqtur. **17** Bular arqılıq Xudaning adimi toluq qorallinip, barlıq yaxshi emellerni qilishqa teyyar bolalaydu.

4 Men Xuda hemde tirikler bilen ölüklerni soraq qilishqa teyyar turidighan Mesih Eysanining aldida, shundaqla Uning qayta ayan bolushi we Uning Öz padishahliqi bilen sanga shundaq agah qilip tapilaymenki, **2** [Xudaning] söz-kalamini jakarla; waqit-purset yar bersun-bermisun, uningha jiddiy

qara. Toluq sewr-taqet we telim-eqide bilen nesihet qilghin, tenbih bergen, righbetlendürgin. **3** Chünki shundaq bir zaman kéléduki, insanlar sagħlam telimni anglashqa chidimay, belki qulaqlirigha xush yaqidighan sözlerni anglash üçhün etrapigha öz shehwet-heweslirige uyghun telim bergħiħilerni toplaydu. **4** Ular heqiqetke qulaq salmay, epsanilerni tingshashħqa burmilinip kétidu. **5** Lékin sen herqandaq ehwalda oyghaq tur, xarliq-musheqqetlerge berdashliq ber, xush xewerchning wezipisini orunda, tapshurulghan xizmitingni her tereptin toluq ada qilghin. **6** Chünki özümge kelsem, jénim qurbanliqning «sharab hediye» sidek töküldighan waqtı yétip keldi, méning bu dunyadin kétish waqtimmu yéqinlashti. **7** Güzel küreshni men qilip boldum, yügürüş musabiqisining menzilini bésip boldum, birdinbir etiqadni ching saqlap keldim. **8** Hazir heqqaniyliqning [ghelibe] taji men üçün saqlinip turmaqta. Uni, heqqaniy soraqchi bolghan Reb shu künide manga, shundaqla yalghuz mangila emes, Uning kēlip ayan bolushigha telpünüp turghanlarning hemmisige in'am qilip kiygüzidu. **9** Imkaniyetning bariche yénimħha tézdin yétip kel. **10** Chünki Démas bu hazirqi dunyani tama qilghanliqi üçün méni tashlap Tésalonika shehirige ketti. Kriskis Galatiya ölkisige, Titus Dalmatiya ölkisige ketti. (aiōn g165) **11** Yénimda yalghuz Luqa qaldı. Markusni özüng bilen birge élip kel, chünki u xizmetlirimde manga köp esqatidu. **12** Tikikusni bolsa Efesus shehirige ewetiwettim. **13** Kélishingde Troas shehiride Karpusning yénigha qaldurup qoyghan yépincham bilen kitablarni, bolupmu oram tére yazmilarni bille alghach kelgin. **14** Misker Iskender manga tola eskilik qildi. Reb uningħha qilmishlirigha layiq yandurmaj qalmaydu. **15** Sen hem uningdin hoshyar bol; chünki u biz yetkügen sözlirimizge qattiq qarshiliq körsetti. **16** Tunji qétimliq soraqta méning aqlinishimħa yadrem qilidighan héchkim chiqmidi, hemmisi méni tashlap ketti. Bu ish ularħha hésablanmighay! **17** Lékin Reb méning bilen bille turup, men arqiliq Injil jakari toluq qilinip, bu yerdiki barliq yat elliklerdin bolghanlarning anglisi üçhün méni küchlendürdi; shuning bilen men shirning aghzidin qutquziwélindim. **18** Reb méni barliq rezil ishtin qutquzup, ershtiki padishahliqigha saq yetküzidu! Shan-sherep Uningħha ebedil'ebedgħe mensup bolghay! Amin! (aiōn g165) **19** Priska bilen Akwilagħha we Onésiforning ailsidikilerge mendin

salam éyt. **20** Érastus Korint shehiride qaldi. Lékin Trofimus késel bolup qalghanliqtin, uni Milétus shehiride qaldurup qoydum. **21** Qish chüshüp ketküče imkaniyetning bariche bu yerge kelgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya we barliq qérindashlardin sanga salam. **22** Reb Eysa Mesih roħing bilen bille bolghay! Méhir-shepqt siler bilen bille bolghay!

Titusqa

1 Xudaning tallighanlirigha amanet bolghan étiqad we ixlasmenlikke élip baridighan heqiqetning bildürülüshi üçün, Eysa Mesihning rosuli qilip teyinlen'gen, Xudaning quli bolghan menki Pawlustin sanga salam — **2** (bu étiqad we heqiqet menggülük hayatqa baghlan'ghan ümidni élip kélélidu; bu menggülük hayatni mutleq yalghan éytmaydighan Xuda hemme dewr-zamanlardin ilgirila wede qilghanidi; (*aiōnios g166*) **3** lékin [hazir] wedisining waqtı kéléip Qutquzghuchimiz Xuda buning kalam-xewirini Öz emri bilen manga tapshurghan jakar arqılıq ashkarılıdi) **4** — ortaq étiqadımızda öz oghlum bolghan Titusqa salam! Xuda'Atimiz we nijatkarımız Mesih Eysadin sanga méhir-shepqtet we xatirjemlik bolghay! **5** Séri Krét arilida qaldurushtiki seweb, orundilip bolmighan ishlarnı bir terep qilishing üçün we her sheherde sanga tapilighiniimdek jamaetke aqsaqallarnı teyinlishing üçün idi. **6** Aqsaqallıqqa teyinlinidighan kishi eyibsz bolushi, bir aylalıq, perzentliri bolsa étiqad qilghuchi bolushi we ishlirida shallaqlıq qılıdighan yaki [ata-anisigha] boysunmaydighan eyibliri bolmighan bolushi kérek. **7** Chünki jamaetning yétekchisi Xudaning [ailisige] ghojidar bolush süpitide, eyibsz bolushi kérek; bashbashtaq emes, térikkek emes, haraq-sharabqa bérilgen emes, zorawan emes, nepsaniyetchi emes, **8** belki méhmandost, saxawetlik, yaxshılıqni söyidighan, salmaq, adil, ixlasmen we özini tutuwalghan bolushi lazim. **9** U yene sagħlam telim bilen righbet-teselli bérish üçün we qarshi chiqquchilargħa reddiye bérish üçün, tapshurulghan telimdiki ishencħlik kalam-sözde ching turushi kérek. **10** Chünki hazır bimene söz qılıdighan, kishilerning könglini owlap ézitquluq qılıdighan, öz bésħimħiliq qılıdighan köpligen kishiler bar, bolupmu xetnılıklerdin chiqqanlar bar. **11** Ularning aghzini étish kérek; chünki ular haram dunyani dep ögħitishke tégħishlik bolmighan telimlerni ögħitip, hetta püttin aililerni nabut qilmaqta. **12** Shulardin biri, yeni [Krét arilidikilerning] özining bir peyghembiri: «Krétlar hemishe yalghan sözleydighanlar, weħshiyyi haywanlar we hurun toymaslardur» dégen. **13** Bu guwahliq heqiqettur; shunga ularning étiqadta sagħlam turushi üçün, shundaqla Yehudiy epsanilerge we heqiqettin chetnigenler toquwalghan insaniy qaidebelgilimlerge qulaq salmaslıqı üçün ularni qattiq

eyiblep agahlandurghin. **15** Pak kishiler üçün hemme nerse pak; lékin bulgħan'ghan napaklar we étiqadsızlar üçün héchqandaq nerse pak emestur. Chünki ularning oy-pikrlirim, wijdanimu bulghinip ketken. **16** Ular Xudani tonuymiz dep dawrang qilsimu, lékin emelliride Uningdin tanidu; chünki ular yirgħinchlik, héchgep anglimaydighanlar, héchqandaq yaxshi ishlarni qilishqa yarimaydighanlardur.

2 Lékin sen bolsang sagħlam telimge qandaq uyghun yashashni ögħitishing kérek. **2** Yashan'ghan erlerge, hosħyar, salmaq, temkin, étiqadta, méhir-muhebbette we sewr-taqette sagħlam bolushni tapilighin. **3** Shuningdek, yashan'ghan ayallargħa yürüsh-turushta ixlas-muqeddeslikke layiq bolushni, chéqimħiliq qilmasliqni, haraq-sharabqa bérilmeydighan bolushni, güzel ishlarni ögetkūħiġi bolushni tapilighin. **4** Buning bilen ular yash ayallargħa erlirige köyünħu, balilirigha köyünħu, salmaq bolush, pak bolush, öy ishlirini puxta qilish, méħriban bolush we öz erlirige boysunushni ögħiteleydu. Shundaq bolghanda Xudaning sözi qarilanmaydu. **6** Shuningdek yash erlernimu salmaq bolushqa jékiligin. **7** Özüngmu hemme ishta güzel emelliring bilen ularġha ülge bolghin; telim berġiningde pak-diyānetlik, éghir-bésiq bolup, **8** héchkim qusur tapalmaydighan, sagħlam sozlerni yetküzgħin; buning bilen, qarshi chiqquchilar biz toghru luq yaman gep qilidighan yerni tapalmay xixjil bolidu. **9** Qullargħa öz xojaynlini hemme ishta qanaetlendürüp ularġha boysunushni ögetkin. Ular gep yandurmay, **10** oghriliq qilmay, özlirining her jehett isħenħlik ikenlikini körsetsun. Ular buning bilen Qutquzghuchimiz Xudaning telimatiga her jehettin zinnet bolidu. **11** Chünki Xudaning nijatni barliq insamlarġha élip kéléidighan méhir-shepqtı ayan boldi; **12** u bizże ixlassizliq we bu dunyaning arzu-heweslirini ret qilip, hazirqi zamanda salmaq, heqqaniy, ixlasmen hayatni ötküzüşhimiz bilen, (*aiōn g165*) **13** ulugh Xuda, nijatkarımız Eysa Mesihning shan-sherep bilen kéléidighanlıqığħa bolghan mubarek ümidimizning emelge éshishini intizarliq bilen kütüşħni ögħitidu. **14** U bedel tħolap bizni hemme itaetsizliklerdin azad qilish hemde bizni özi üçün pak qilip, Özige mensup bolghan, yaxshi emellerge qizgħin intilidighan xelq qilishqa biz üçün qurban boldi. **15** Barliq hoququngni ishlitip bu ishlarni jakarlap éytqin, nesihet béril jékiligin we agahlandurghin. Héchkim séni kemsitmisun.

3 [Jamaettikilerge] shuni eslitip turghinki, ular hökümrarlarga we hoquqdarlargha boysunup, shularning sözini anglisun, herqandaq yaxshi emellerni qilishqa teyyar tursun, **2** héchkimning yaman gépini qilmisun, jédelxor bolmisun, mulayim bolsun, hemme ademge her jehette möminlik körsetsun. **3** Chünki biz özimizmu eslide nadan bolup, itaetsiz, azdurulghan, herxil shehwet-heweslerning hem lezzetlerning quli bolghan, rezillik we hesetxorluq ichide yashigan, nepretlik bolghan hem bir-birimizdin nepretlinidighanlardin iduq. **4** Biraq Qutquzghuchimiz Xudaning insanlarga bolghan méhribanlıqi we méhir-muhebbiti ayan bolushi bilen, **5** (özimizning qandaqtur heqqaniy emellirimiz bilen emes, belki Uning rehim-shepqiti bilen) yéngidin tughulushta yuyushliri we Muqeddes Rohta yéngilishi arqılıq U bizni qutquzdi; **6** bu Rohni Xuda Nijatkarimiz Eysa Mesih arqılıq wujudimizgha mol quydi. **7** Bu arqılıq, Xudaning méhir-shepqiti bilen heqqaniy qilinip, menggülük hayatqa érishish ümidini tutqan mirasxorlar bolduq. (aiōnios g166) **8** Bu sözler ishenchliktur we bu heqiqetlerni alahide tekitlishingni telep qilimen. Shundaq qilghiningda, Xudagha étiqad qilghanlar özlirini yaxshi emellerni qilishqa bérilishke köngül bölidu. Bu ishlar insanlar üçün güzel we paydiliq. **9** Biraq exmiqane munaziriler, nesebnamilerdiki [quruq gepler], jédel-majralar, Tewrat qanunigha munasiwetlik talash-tartishlardin özüngni néri tutqin; chünki bular paydisiz we bimenilik. **10** Arigha bölgünchilik qilghuchi ademni bolsa bir-ikki qétim agahlandurghandin kényin uning bilen bolghan bardi-keldini üziwet; **11** chünki bundaq ademni heqiqettin chetnidi, gunah sadir qiliwatidu, shundaqla özini özi jazagha mehkum qilghan dep bilisen. **12** Artémasni yaki Tikikusni sanga mangdurghanda, mumkin qeder tézrek Nikopolis shehirige méning yénimha kelgin, chünki u yerde qishlimaqchi boluwatimen. **13** Adwokat Zénas bilen Apollosning sepirige köngül bölip himmitingning bariche uzatqin; kem-kütiliri bolsa, ularning hajitidin chiqqin. **14** Bizning qowmimiz méwisz qalmaslıqi üçün hajetmenlerge yarden qılıp, özlirini güzel emellerni qilishqa béghishlashni ögensun. **15** Yénimdikilerning hemmisidin sanga salam. Étiqadta bizni söyidighalargha salam éyt. Méhir-shepqt hemminglarga yar bolghay!

Filémongha

1 Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus we qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we xizmetdishimiz Filémon'gha **2** we singlimiz Afiyagha, sepdishimiz Arkippusqa we öyüngde yighilidighan jamaetke salam! **3** Xuda'Atimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepqt we xatirjemlik bolghay! **4** Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishench-étiqadning anglap, men dualirimda hemishe séni yad étip turuwatimen, sen üchün teshekkür éyitmen; **6** Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen, séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlishishing kucheytilsun dep dua qilimen. **7** Chünki séning méhir-muhebbiting manga zor xushalliq we righbet élip keldi; chünki i qérindishim, muqeddes bendilerning ich-baghirliri séning arqılıq köp soyündürüldi. **8** Shunga, gerche séni layiq ishni qilishqa buyrushqa Mesihde jür'etlik bolalisammu, **9** lékin yenila muhebbetning türktisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazirmu Eysa Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga iltimas qilip ötünüşni layiq kördum — **10** kishenlerde turup tughqan balam, yeni Onésimus toghruluq iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz bolghan bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur. **12** Men hazir uni — janjigirimni séning yéningha qayturup ewetimen. **13** Xush xewerni dep kishenlerde turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; **14** biraq séning raziliqingni almay héchnémini qilghum yoq; shundaq qilghanda séning manga qilghan yaxshiliqing mejburiy emes, belki razimenlik bilen bolidu. **15** Chünki séning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uningha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üchün idi. (aiōnios g166) **16** Méning shundaq déginim, uningha qul qatarida emes, belki quldin köp üstün — manga neqeder söyümlük, shundaqla sanga téximu shundaq bolidighan (insaniy munasiwetler bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen), söyümlük qérindash qatarida ige bolisen; **17** shuning üchün, eger sen méni hemdash qatarida körsgeng, uni méni qobul qilghandek qobul qilghin. **18** Eger burun u sanga birer yolsızlıq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan bolsa, buni méning hésabimha yazghin. **19** Mana

menki Pawlus bu sözterni öz qolum bilen yéziyatimen: qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni tilgha almaymen. **20** Shunga, ey qérindishim, men Rebde sendin menpeetke érishmekchimen; ich-baghirlirimni Mesihde soyündürgin. **21** Ishenchim sözümni anglaydighanliqinggħa kamil bolup we sorighanlirimdin artuq orunlaydighanliqingni bilip, sanga mushundaq yazdim. **22** Bulardin bashqa, manga turalghu jay teyyarlap qoyghin. Chünki dualiringlar arqılıq méning silerge qayturup bérilishimni ümid qilimen. **23** Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üchün zindandishim bolghan Epafras, **24** xizmetdashlirim Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam. **25** Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqtı rohinglarha yar bolghay!

Ibraniylargha

1 Xuda burunqi zamanlarda ata-bowilargha peyghemberler arqliq türküm-türküm boyiche we nurghun yollar bilen söz qilghan bolup, **2** mushu axirqi künlerde bolsa bizge Oghli arqliq sözlidi. U Oghlini pütkül mewjudatning mirasxori qilip béketken, Uning arqliq kainatlarni yaratqan. (aiōn g165) **3** U Xudaning shan-sheripidin parlighan nur, Uning eyniyitining ipadisidur, U qudretlik söz-kalami bilen pütkül kainattiki mewjudatni öz ornida turghuzuwatqan bolup, U gunahlarni tazilash xizmitini ada qilghandin kényin, ershtiki shanu-shewket igsining ong yénida olturdi. **4** Shuningdek, U perishtilerdin köp üstün nam-mertiwige miras bolup, ulardin shunche yüksek turdu. **5** Chünki Xuda [muqeddes yazmilarda] perishtilerning qaysisiga: «Sen Méning Oghlumdursen, bügün Men Séni tughdurdum», we yene: «Men Uningha Ata bolimen, Umu Manga Oghul bolidu» dégenidi? **6** Uning üstige, U Özining tunjisini yer yüzigue ewetkende, «Barliq perishtiler Uningha sejde qilsun» dégen. **7** U perishtiler toghruluq: — «U perishtilirini shamallar, Xizmetkarlirini ot yalquni qilidu», dégenidi; **8** lékin Oghli heqqide bolsa Uningha mundaq dégen: — «Séning texting, i Xuda, ebedil'ebedliktur; Séning padishahliqingdiki shahane hasang adaletning hasisidur. (aiōn g165) **9** Sen heqqaniyetni söyüp, rezillikke nepretlinip kelgensen; Shunga Xuda, yeni Séning Xudaying Séni hemrahliringdin üstün qilip shadlıq méyi bilen mesih qildi». **10** Xuda Oghligha yene mundaq dégen: — «Sen, i Reb, hemmidin burun zéminning ulini salding, Asmanlarni bolsa qolliring yasighandur; **11** Ular yoq bolup kétidu, Lékin Sen menggü turisen; Ularning hemmisi kiyimdek konirap kétidu; **12** Sen ularni ton kebi yögep qoyisen, Shunda ular kiyim-kéchek yenggüşlen'gendek yenggüşlinidu. Biraq Sen menggü özgermigüchidursen, Yilliringning tamami yoqtur». **13** Yene, U qaysibir perishtige: — «Men Séning düshmenliringni textipering qilmaghuche, Méning ong yénimda olturisen» — dégenidi? **14** Shundaq iken, perishtilerning hemmisi peqet nijatqa mirasliq qildighanlar üçhün xizmet qilishqa [Xuda teripidin] ewetilgen xizmetchi rohlar emesmu?

2 Bu sewebtin, alliqandaq yol bilen [heqiqiy yoldin] téyilip ketmeslikimiz üçhün, anglighan

heqiqetlerge téximu étibar qilishimiz lazim. **2** Chünki perishtiler arqliq yetküzülgén söz-kalamning turaqliq ikenlikli ispatlan'ghan hemde uningha herbir boysunmasliq we itaetsizlik qilish tégishlik jazagha tartilidighan yerde, **3** shunche ulugh qutquzush-nijatqa étibar bermisek, biz qandaqmu [jazadin] qéchip qutulalaymiz?! Chünki bu nijatning xewiri deslepte Reb arqliq uqturulghan, hem uning heqliqini biwasite anglighanlarmu bizge testiqlighan; **4** uning üstige Xuda besharetlik alametler, karametler we herxil qudretlik möjiziler arqliq, shundaqla Öz iradisi boyiche Muqeddes Rohning ata qilghan iltipatli bilen teng buningha guwahliq bergen. **5** Biz dewatqan kelgüsü dunyani Xuda perishtilerning bashqurushigha ötküzüp bergini yoq; **6** belki bu heqte [muqeddes yazmilarning] bir yéride bireylen mundaq guwahliq bergendur: — «[I Xuda], insan dégen némidi, Sen uni séghinidiksen? Adem balisi némidi, Sen uning yénigha kélép yoqlaydiksen? **7** Chünki Sen uning ornini perishtilerningkidin azghine töwen békitkensen, Sen uningha shan-sherep we shöhretlerni taj qilip kiydürdüngsen; Uni qolung yasighanlarni idare qilishqa tikliding; **8** Sen barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen». Emdi «barliq mewjudatlarni uning puti astida boysundurghansen» dégini, héchqandaq nerse uningha boysunmasliqqa qaldurulmighan, dégenliktur. Biraq, hazirche mewjudatlarning hemmisiningla uningha boysun'ghanlıqini téxi körmeywatimiz. **9** Lékin biz üçhün perishtilerdin «azghine waqt töwen qilin'ghan», ölüm azablrini tartqanliqi üçhün hazır shan-sherep we hörmət taji kiydürlügen Eysani körgüchi bolduq; chünki U Xudaning méhir-shepqiti bilen hemmeylen üçhün ölümning temini tétidü. **10** Chünki pütkül mewjudatlar Özi üçhünmu hem Özi arqliqmu mewjut bolup turuwatqan Xudagha nisbeten, nurghun oghullarni shan-sherepke bashlighanda, ularning nijatining yol bashlighuchisini azab-oqubetler arqliq kamaletke yetküzüshke layiq keldi. **11** Chünki pak-muqeddes Qilghuchi bilen pak-muqeddes qilin'ghanlarning hemmisi derweqe oxshash Birsidin kelgendur; shuning bilen U ularni «qérindash» déyishtin nomus qilmaydu. **12** Xuddi U [Xudagha (muqeddes yazmilarda yézilghandek)]: «Namingni qérindashlirimha jakarlaymen, Jamaet ichide Séni naxshılarda küyleymen» dégen. **13** U yene: «Men

sanga tayinimen» we «Qaranglar, mana Men bu yerde Xuda Manga ata qilghan percentler bilen bille» dégen. **14** Perzentler bolsa et bilen qandin tenlik bolghachqa, Oghulmu [shu perzentlerningkige] oxshashla et we qandin tenlik boldi. Bundaq qilishtiki meqset, U ölüm arqılıq ölüm hoquqını tutqan Iblisning kúchını bikar qılıp, **15** ömür boyı ölüm qorqunchidin qulluqqa tutulghanlarning hemmisini azadlıqqa chiqirish üçhün idi. **16** Chünki U derweqe perishtilerge emes, belki İbrahimning ewladlirigha tutishidu; **17** Shuning üçhün, U Xudagha ait ishlarda rehimdil we sadıq bash kahin bolushi üçhün, xelqning gunahlirining kechürüm qurbanlıqını bérélishi üçhün, U her jehettin qérindashlirigha oxshash qilinishi kerek idi. **18** Chünki Özı sinaqlarnı Öz beshidin kechürüp, azab-oqubet chekken bolghachqa, U sinaqlargha duch kelgenlergimu yarden béréleydu.

3 Shundaq iken, ey muqeddes qérindashlar, ershtin bolghan chaqırıqqa ortaq nésip bolghanlar, özimiz étirap qilghan Rosul we Bash Qahin, yeni Eysagha köngül qoyup qaranglar. **2** Xuddi Musa [peyghember] Xudanıng pütün ailiside xizmet qilghanda Xudagha sadıq bolghandek, umu özini teyinlep xizmetke Qoyghuchığa sadıq boldi. **3** Lékin öyni berpa qilghuchi özı berpa qilghan öydimnu artuq shöhretke sazawer bolghinidek, Umu Musadin artuq shan-sherepke layiqtur. **4** Chünki hemme öyning berpa qilghuchisi bardur; lékin pütün mewjudatning berpa qilghuchisi bolsa Xudadur. **5** Musa bolsa xizmetkar salahiyiti bilen Xudanıng pütün ailiside sadıqliq bilen kénykini ashkarilinidighan ishlargha guwahlıq bérish xizmitini qilghan. **6** Lékin Mesih bolsa Xudanıng ailisige Oghul salahiyiti bilen höküm süridu; we eger biz jasaritimiz we ümidimizdin bolghan iptixarlıqni axirghiche ching tutsaq, derweqe Xudanıng ashu ailisige tewe bolghan bolimiz. **7** Shunga, [muqeddeses yazmilarda] Muqeddeses Rohning déginidek, Bugün, eger siler [Xudanıng] awazini anglisanglar, **8** Eyni chaghılarda Uni ghezeplendürüp, chöl-bayawanda Uni sinighan künidikidek, Yürikinglarnı qattıq qilmanglar! **9** Mana shu yerde ata-bowliringlar Méni sinidi, ispatlıdi hem Méning qilghanlırimni qiriq yıl körüp kelgenidi. **10** Men shu dewrdin bizar bolup: «Bular könglide daim adashqanlar, Méning yollırımnı héch bilip yetmigen. **11** Shunga Men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning aramlıqımgħa qet'iy kirmeydu» dédim». **12** Emdi

qérindashlar, héchqaysinglarda yaman niyetlik we étiqadsız qelb bolmisun, shundaqla uning menggü hayat Xudadin yüz örüməslikige köngül bölünglar; **13** peqet «bügün»la bolidiken, héchqaysinglar gunahning azdurushliri bilen könglünglarning qattıqlashmaslıqi üçhün her künü bir-biringlarnı jékilenglar. **14** Desleptiki xatirjemlikimizni axirghiche ching tutsaqla, derweqe Mesih bilen shérik bolghan bolimiz. **15** Yuqırıda éytılghinidek: — «Bugün, eger siler [Xudanıng] awazini anglisanglar, Eyni chaghılarda [Uni] ghezeplendürgen künidikidek, Yürikinglarnı qattıq qilmanglar!» **16** (Emdi Uning awazini anglap turup, Uni ghezeplendürgenler kimler idi? Musa peyghemberning yétekchilikide Misirdin [qutulup] chiqqan ashu [Israillarning] hemmisi emesmu? **17** U qiriq yıl kimlerge ghezeplendi? Yenila shu gunah ötküziüp, yiqilip jesetliri chölde qalghanlarga emesmu? **18** Shundaqla U kimlerge Öz aramlıqımgħa qet'iy kirmeysiler dep qesem qildi? Özige itaet qilmighanlarnı emesmu? **19** Shunga bulardin köriwalalaymizki, ularning [aramlıqqa] kirmesliki étiqadsızlıqı tüpeylidin idi).

4 Emdi Uning aramlıqıgha kirip behrimen bolush toghrisidiki wedisi [bizge] qaldurulghandin kényin, aranglardıki birersiningmu uning nésiwsidin chüshüp qélishidin qorqunchta éhтиyat qilayli. **2** Chünki xush xewer xuddi [chöldiki Israillargħa] anglitilghandek bizlergimu anglitildi. Lékin ularning anglıghanlıri étiqad bilen yughurulmighanlıqta, söz-kalamning ularha héchqandaq paydisi bolmighanidi. **3** Chünki bu aramlıqqa kirgenler bolsa — étiqad qilghan bizlermiz. Xuddi Xudanıng éytqinidek: «Shunga men ghezeplinip qesem ichip: — «Ular Méning aramlıqımgħa qet'iy kirmeydu — dégen», Xudanıng emelliri bolsa dunya apiride bolghandila hemmisi tamamlan'ghanidi; **4** chünki yaritilishning yettinchi künü heqqide muqeddeses yazmilarning bir yéride mundaq déyilgen: «Yettinchi künü kelgende, Xuda hemme emelliridin aram aldi». **5** Yene kélép yuqırıda éytılghandek Xuda: «Ular Méning aramlıqımgħa qet'iy kirmeydu» dégenidi. **6** Buningdin körünerlikki, Xudanıng aramlıqıgha kireleydighanlar bar, emma uning toghrisidiki xush xewerni awwal anglıghanlar itaetsizlik qilghanlıqı üçhün, uningħha kirelmidi. **7** Shuning üçhün, Xuda ene shu [aramlıq toghrisida] uzaq waqittin kénykni melum bir künni «bügün» dep békítip, Dawut [peyghember] arqılıq yene shundaq

éytqan: — «Bügün uning awazini anglisanglar, Yürikinglarni qattiq qilmanglar!» **8** Eger Yeshua [peyghember] [Israillarni] aramliqqa kirgüzgen bolsa idi, Xuda kényin yene bir [aramliq] künü toghruluq démigen bolatti. **9** Qisqisi, shabat künidiki bir aramliq Xudaning xelqini kütmekte. **10** Chünki Xudaning aramliqicha kirgüchiler xuddi Xuda «Öz emel-ishliridin aram alghan»dek, özlirining ishliridin aram alidu. **11** Shunga héchqaysimizning ene shu [Israillardek] itaetsizlik qilghan halitide yiqilip chüshmesliki üçhün, herbirimiz bu aramliqqa kirishke intileyli. **12** Chünki Xudaning söz-kalamı janlıqtur we kückke igidur, hetta jan bilen rohni, yilik bilen boghumlarni bir-biridin ayriwételígüdek derijide, herqandaq qosh bisliq qilichtin ittiketur, qelbdi oy-pikir we arzu-niyetlerning üstidin höküm chiqarghuchidur. **13** Uning aldida héchqandaq mewjudat ghayip emestur; belki bizdin hésab Alghuchining közliri aldida hemme ish ochuq-ashkaridur. **14** Shundaq bolghaniken, shundaqla ersh-asmanlardin ötüp chiqqan ulugh Bash Qahimimiz, yeni Xudaning Oghli Eysa bolghaniken, biz étirap qilghan étiqadimizda ching turayli. **15** Chünki bizge teyinlen'gen bash kahinimiz ajizliqlirimizha hésdashliq qilmighuchi emes, belki bizge oxshash herxil azdurush-sınaqlargha duch kelgen, lékin gunah sadir qilip baqmighuchidur. **16** Shunga yürükimiz toq halda rehim-shepqedke érishish we yardımge éhtiyajlıq waqtimizda shapaet tépish üçhün méhir-shepqed [ayan qilin'ghuchi] textke yéqinlishayli.

5 Her qétimliq bash kahin insanlar arisidin tallinip, xelqqe wakaliten Xudagha xizmet qilishqa, yeni xelqning atighan hediyelerini we gunahlar üçhün qilghan qurbanliqlirini Xudagha sunushqa teyinlinidu. **2** Uning hertereplek ajizliqliri bolghachqa, bilimsizler we yoldin chetnigenlerge mulayimliq bilen muamile qilalaydu. **3** Shu ajizliqi üçhün u xelqning gunahliri hésabigha qurbanlıq sun'ghandek, öz gunahliri üçhünmu qurbanlıq sunushqa toghra kéliidu. **4** Héchbir kishi bu shereplik mertiwini özlükidin almaydu, peqet Harun'gha oxshash, Xuda teripidin chaqirilghandila uni alidu. **5** Xuddi shuningdek Mesihmu bash kahin mertiwisige Özini ulughlap özlükidin érishken emes, belki Uni [ulughighuchi Xuda] Özi idi; U Uninggha: — «Sen Méning Oghlumdursen, bugün Men Séni tughdurdum» dégen. **6** U [muqeddes yazmilarning] yene bir yéride Uninggha: — «Sen ebedil'ebedgiche

Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dégen. (aiōn g165) **7** [Mesih] yer yüzidiki künlerde, Özini ölümdin qutquzuwélishqa qadir Bolghuchigha qattiq nidalar we köz yashliri bilen dua-tilawetler we yilinishlarni kötürdi. Uning ixlasmenlikidin dualiri ijabet qilindi. **8** Gerche U [Xudaning] Oghli bolsimu, azab chékishliri arqliq itaetmen bolushni ögendi. **9** U mana mushundaq mukemmel qilin'ghan bolghachqa, barlıq Özige itaet qilghuchilarqha menggülük nijatni barlıqqa keltürgüchi bolup, (aiōnios g166) **10** Xuda teripidin «Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide bash kahin» dep jakarlandı. **11** Bu ish toghruluq éytidighan nurghun sözlirimiz bar, lékin qulaqliringlar pang bolup ketkechke, bularni silerge éniq chüshendürüş tes. **12** Chünki siler alliburun telim bergüchi bolushqa téğishlik bolghan chaghdimu, emeliyyete siler yenila Xudaning söz-kalamining asasiy heqiqetlirining néme ikenlikini bashqilarng yéngiwashtin ögitishige mohtasiler; silerge yirik yémeklik emes, belki yenila süt kérektur. **13** Chünki peqet süt bilenla ozuqlinidighanlarning bowaqtin perqi yoqtur, ular heqqaniyet kalamığha pishshiq bolmighan ghoridur, xalas. **14** Biraq yémeklik bolsa yétilgenler, yeni öz ang-zéhinlirini yaxshi-yamanni perq étishke yétildurgenler üçhündür.

6 **2** Shuning üçhün, Mesih toghrisidiki deslepki asasiy telimde toxtap qalmay, — yeni qaytidin «ölük ishlar»din towa qilish we Xudagha étiqad baghlash, chömüldürülüshler, «qol tegküzüsh», ölgelnerning tirildürülüshi we menggülük höküm-soraq toghrisidiki telimlerdin ul salayı dep olturmay, mukemmellikke qarap mangaylı. (aiōnios g166) **3** Xuda xalighaniken, biz shundaq qilimiz. **5** Chünki eslide yorutulup, ershtiki iltipattin tétighan, Muqeddes Rohtin nésip bolghan, Xudaning söz-kalamining yaxshiliqini hem kelgüsü zamanda ayan qilnidighan qudretlerni hés qilip baqqanlar eger yoldin chetnigen bolsa, ularni qaytidin towa qildurush hergiz mumkin emes. Chünki ular öz-özige qilip Xudaning Oghlini qaytidin kréstlep reswa qilmaqta. (aiōn g165) **7** Chünki köp qétimlap öz üstige yaghqan yamghur süyini ichken, özide térighuchilarqha menpeetlik ziraetlerni östürüp bergen yer bolsa Xudadın beriket almaqta. **8** Biraq tiken we qamghaq östürgen bolsa, u erzimes bolup, lenetke yéqin bolup, aqiwiti köydürülüshtin ibaret bolidu. **9** Lékin ey söyümlüklirim, gerche yuqiriqi ishlarni tilgha alghan bolsaqmu, silerde buningdinmu

ewzel ishlar, shundaqla nijatliqning élip baridighan ishliri bar dep qayil bolduq. **10** Chünki Xuda qilghan emelliringlarni we Uning muqeddes bendilirige qilghan we hazirmu qiliwatqan xizmitinglar arqiliq Uning nami üçün körsetken méhir-muhebbitinglarni untup qalidighan adaletsizlerdin emes. **11** Emma silerning ümidinglarning toluq jezm-xatirjemlik bilen bolushi üchün, herbiringlarning axirghiche shundaq gheyret qilishinglarga intizarmiz; **12** shundaqla sörelmilerdin bolmay, belki étiqad we sewrchanliq arqiliq Xudaning wedilirige warisliq qilghanlarni ülge qilidighanlardin bolghaysiler. **13** Chünki Xuda Ibrahimha wede qilghanda, Özidin üstün turidighan héchkim bolmighachqa, Özi bilen qesem qilip: **14** «Sanga choqum bext ata qilimen, séni choqum köpeytip bérímen» — dédi. **15** Shuning bilen, [Ibrahim] uzun waqit sewr-taqet bilen kütüp, Xudaning wedisige érishti. **16** Chünki insanlar özliridin üstün turidighan birini tilgha élip qesem qilidu; ularning arisida qesem ispat-testiq hésablinip, her xil talash-tartishlarga xatime bérídu. **17** Shuningdek Xuda, Öz wedisige warisliq qilghanlarga Öz nishan-meqsitining özgermeydighanlıqini téximu ochuqraq bildürüsh üchün, qesem qilip wede berdi. **18** Shuning bilen qet'iy özgermes ikki ish arqiliq, köz aldimizda qoyulghan ümidni ching tutush üchün [halakettin] özimizni qachurup uni bashpanah qilghan bizler küchlük righbet-ilhamgha érisheleyimiz (bu ikki ishta Xudaning yalghan éytishi qet'iy mumkin emes, elwette). **19** Bu ümid jénimizgha ching baghan'ghan kéme lenggiridek shübhisiž hem mustehkem bolup, [ershtiki] ibadetxanining [ichki] perdisidin ötüp bizni shu yerge tutashturidu. **20** U yerge biz üchün yol échip mangghuchi Eysa bizdin awwal kirgen bolup, Melkizedekning kahinliq tüzümi tertipide menggülüq teyinler'gen Bash Kahin boldi. (aïön g165)

7 Chünki bu Melkizedek Salém shehirining padishahi, shundaqla Eng Aliy Bolghuchi Xudaning kahini bolup, Ibrahim padishahlarни yéngip jengdin qaytqanda, uning aldigha chiqqan we uningha bext tiligenidi. **2** Ibrahim bolsa érishken barliq [oljisining] ondin bir ülühini uningha atighanidi. [Melkizedek dégen isimning] birinchi menisi «heqqaniyet padishahi» dégenliktur; uning yene bir nami «Salémning padishahi» bolup, buning menisi «amanlıq padishahi» dégenliktur; **3** uning atisi yoq, anisi yoq, nesebnamisi yoq, künlirining bashlinishi we

hayatining axirlishishi yoqtur, belki u Xudaning Oghligha oxshash qilinip, menggülüq kahin bolup turidu. **4** Emdi qaranglar, bu Melkizedek némidégen ulugh adem-he! Hetta ata-bowlirimizning chongi İbrahimmu oljisining ondin birini uningha atighan. **5** Derweqe Lawiyning ewladliridin kahinliqni zimmisige alghanlar Tewrat qanuni boyiche xelqtin, yeni öz qérindashliridin İbrahimning pushtidin bolghiniga qarimay tapqinining ondin bir ülühini yighishi emr qilin'ghan. **6** Lékin bularning qebile-uruqidin bolmighan Melkizedek bolsa İbrahimdin «ondin bir ülüh»ni qobul qilghan andin Xudaning wedilirige ige bolghuchi İbrahimha bext tiligen. **7** Shübhisižki, bext tiligüchi bextke érishküchidin üstündür. **8** Bu yerdiki «ondin bir ülüh»ni qobul qilghuchilar ölidighan ademlerdindur; u yerdiki «ondin bir ülüh»ni qobul qilghuchi toghrisida [muqeddes yazmilarda] «U hayat yashighuchi» dep guwahliq bérilgendor. **9** Hetta mundaq déyishke boliduki, ondin bir ülühni alidighan Lawiymu [ejdadi] Ibrahim arqiliq [Melkizedekke] ondin bir ülühni bergen. **10** Chünki Melkizedek İbrahimni qarshi alghanda, Lawiyni [kelgüsidiķi pushti bolush süpitide] yenila İbrahimning ténidé idi, dep hésablashqa bolidu. **11** Emdi Lawiy qebilisining kahinliq tüzümi arqiliq mukemmel heqqaniqliq kéléleydighan bolsa (chünki shu tüzümge asaslinip Tewrat qanuni Israil xelqige chüshürülgenidi), kényki waqitlarda Harunning kahinliq tüzümi boyiche emes, belki Melkizedekning kahinliq tüzümi boyiche bashqa bir kahinning chiqishining néme hajiti bolatti? **12** Emdi kahinliq tüzümi özgertilgen bolsa, uningha [munasiwetlik] qanun-tüzümmü özgertilishke toghra kélidu. **13** Chünki bu étyiliwatqan sözler qaritilghan zat bolsa bashqa bir qebilidin bolup, bu qebilidin héchkim qurban'gahta xizmette bolup baqmighan. **14** Chünki Rebbimizning Yehuda qebilisidin chiqqanlıqı éniq; Musa bu qebile toghrisida kahinliqqa munasiwetlik héchbir nerse démigenidi. **15** Emdi Melkizedektek bashqa bir kahin chiqqan bolup, bu özgirish munulardin téximu roshen bolidu; **16** uning [kahinliqqa] teyinlinishi et igilirige baghliq emr bilen emes, belki pütmes-tügimes hayatning qudritudin bolghandur. **17** Chünki bu heqte [muqeddes yazmilarda]: «Sen ebedil'ebedgiche Melkizedekning tipidiki bir kahindursen» dep guwahliq bérilgen. (aïön g165) **18** Chünki aldinqi emrtüzüm ajizliqi we ünümsizlikü tüpeylidin küchidin

qaldurulghan **19** (— chünki Tewrat qanuni héch ishni kamaletke yetküzelmedi). Uning ornigha bizni Xudagha yéqinlashturidighan, uningdin ewzel ümid élip kélindi. **21** Uning üstige, bu ish [Xudaning] qesimi bilen kapaletké ige bolmay qalmidi (ilgiri ötken kahinlar [Xudaning] qesimsiz kahin bolghanidi; lékin, Eysa bolsa Özige: — «Perwerdigar shundaq qesem ichti, hem hergiz buningdin yanmaydu: — «Sen ebedil'ebedigiche kahindursen»» Dégüchining qesimi bilen kahin boldi). (aión g165) **22** Emdi Eysa shundaq ulugh ish bilen ewzel bir ehdining képili qilindi. **23** Yene kélip, ilgiri ötken kahinlar köp bolushi kérek idi; chünki ularning [herbiri] ölüm tüpeylidin wezipisini dawamlashturalmay qalghan. **24** Lékin [Eysa] menggüge turghachqa, Uning kahinliqi hergiz özgertilmestur. (aión g165) **25** Shu sewebtin, U Özí arqılıq Xudaning aldigha kelgenlerni üzül-késil qutquzushqa qadir; chünki U ular üçün Xudagha murajiet qilishqa mengü hayattur. **26** Mushundaq bir bash kahin del bizning hajitimizdin chiqidighan — muqeddes, eyibsiz, ghubarsiz, gunahkarlardan néri qilin'ghan, ersherdin yuqiri élip kötürülgén kahindur. **27** U ashu bash kahinlardek her künü aldi bilen öz gunahliri üçün, andin xelqning gunahliri üçün qurbanliq sunushqa mohtaj emes. Chünki U Özini qurbanliq süpitide sun'ghanda, hemmeylen üçün buni bir yolila ada qildi. **28** Chünki Tewrat qanuni ajiz bende bolghan insanlarni bash kahin qilip teyinleydu, lékin Tewrat qanunidin kéyin kelgen Xudaning qesem-kalami menggüge kamaletke yetküzülgén Oghulni bash kahin qilip teyinlidi. (aión g165)

8 Éytqanlirimizning bash nuqtisi shuki: Ershtiki ulugh Bolghuchining textining ong teripide olturghan shundaq bir Bash Kahinimiz bar. **2** U muqeddes jaylarda, shundaqla insan emes, belki Perwerdigar tikken heqiqiy ibadet chédirining hemmiside kahinliq xizmitini qilghuchidur. **3** Herbir bash kahin hediye hem qurbanliqlar sunush üçün teyinlinidu. Shuning üçün, [bizning bu bash kahinimizningmu] birer sunidighini bolush kérek idi. **4** Derweqe eger U yer yúzide bolsidi, hergiz kahin bolmaytti; chünki bu yerde Tewrat qanun-tüzümi boyiche hediye sunidighan kahinlar alliburunla bardur **5** (bu [kahinlar] xizmet qilidighan [ibadet chédiri] peqetla ershtiki ishlarning köchürülmisi we kölenggisidur. Musa del bu ibadet chédirini qurushqa bashlighanda, Xudaning wehiysi uningha

kélip: «Éhtiyat qilghinki, bularning hemmisini sanga taghda körsítilgen örnek boyiche yasighin» dep agahlandurghan). **6** Lékin hazır U ([kona ehdige ait] wedilerdin ewzel wediler üstige béktilgech) téximu yaxshi bir ehdining wasitichisi bolghachqa, Uningha bérilgen kahinliq xizmiti bashqa kahinlarningkidin shunche ewzel turidu. **7** Eger shu deslepki ehde kemkütisiz bolsa idi, kénykisi üçün orun izdeshning héchqandaq hajiti bolmighan bolatti. **8** Lékin, Xuda kona ehdini yétersiz dep qarap, [Israillargha] mundaq dégen: — «Mana, shu künler kéliduki, — deydu Perwerdigar, — Men Israil jemeti we Yehuda jemeti üçün yéngi bir ehdini emelge ashurimen. **9** Bu ehde ularning ata-bowiliri bilen tüzgen ehdige oxshimaydu; shu ehdini Men ata-bowilirini qolidin tutup Misirdin qutquzup yétekliginimde ular bilen tüzgenidim; chünki ular Men bilen tüzüshken ehdemde turmidi, men ulardin nezirimni yótkidim, — deydu Perwerdigar. **10** Chünki shu künlerdin kéyin, Méning Israil jemeti bilen tüzidighan ehdem mana shuki: — «Men Öz tewrat-qanunlirimni ularning zéhin-eqlige salimen, hemde ularning qelbigimu pütimen; Men ularning Xudasi bolimen, ularmu Méning xelqim bolidu. **11** Shundin bashlap héchkim öz yurtdishigha, yaki öz qérindishigha: — «Perwerdigarni tonughin» dep ögitishining hajiti qalmaydu; chünki ularning hemmisi, eng kichikidin chongighiche Méni bilip bolghan bolidu; **12** chünki men ularning qebihliklirige rehim qilimen hemde ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge ésimdin chiqiriwétimen». **13** Emdi Xudaning bu ehdini «yéngi» déyishi burunqisini «kona» dégenlikidur; emdi waqtı ötken, konirighan ish bolsa uzun ötmey yoqilidu.

9 Birinchi ehdide munasiwitlik ibadet belgilimiliri we yer yúzige tewe bolghan bir muqeddes ibadet jayı bar idi. **2** Buningha bir ibadet chédiri tikilgenidi; uning muqeddes jay dep atalghan birinchi bölümde chiraghdan, shire hem shire üstide retlen'gen nanlar bolatti. **3** Uning ikkinchi, [yeni ichki] perdisining keynide eng muqeddes jay dep atalghan yene bir chédir bölüm bar idi. **4** Shu yerge tewe bolghan altun xushbuygah we pütünley altun bilen qaplan'ghan ehde sanduqi bar idi. Sanduqning ichide altundin yasalghan, manna sélin'ghan komzek, Harunning bix sürgen hasisi we ikki ehde [tash] taxtisi bar idi. **5** [Sanduq] üstidiki «kafaret texti»ning üstige shan-shereplik

«kérub»lar ornitilghan bolup, qanatliri bilen uni yépip turatti. Emdi bular toghruluq tepsiliy toxtilishning hazir waqtı emes. 6 Bu nersiler mana shundaq orunlashturulghandin kényinla, kahinlar chédirning birinchi bölümige [(yeni «muqeddes jay»gha)] herdaim kirip, ibadet xizmitini qılıdu. 7 Biraq, [«eng muqeddes jay» dep atalghan] ikkinchi bölümge peqet bash kahin yilda bir qétimla kiridu. Kahin u yerge öz gunahliri we xelqning nadanlıqin ötküzgen gunahliri üçhün atalghan [qurbanlıq] qénini almay kirmeydu. 8 Bu ishlar arqılıq Muqeddes Roh shuni körsitip bermekti, bu birinchi ibadet chédiridiki tüzüm inawetlik bolup tursila, eng muqeddes jaygha baridigan yol yenila échilmaydu. 9 Mana bular resimdek hazirqi zamanni roshenleshtürigidigan bir xil obraz, xalas. Buningdin shuni körüwélishqa boliduki, bu chédirda sunulidigan hediye we qurbanlıqlar ibadet qilghuchini wijdanida pak-kamil qilalmaydu. 10 Ular peqet yémek-ichmekler we boyini sugha sélishning türlük resmiyetlirige baghlıq bolup, [qanun-tüzüm] tütütülüş waqtı kelgüchilik kuchke ige qilin'ghan, insanlarning etlirigila baghlıq bolghan belgilime-nizamlardur. 11 Lékin Mesih bolsa kelgüsidiği karamet yaxshi ishlarni élip barghuchi bash kahin bolup, adem qoli bilen yasalmighan, bu dunyagha mensup bolmighan, téximu ulugh we téximu mukemmel ibadet chédirigha kirdi; 12 öchke yaki mozaylarning [qurbanlıq] qénini emes, belki Özining [qurbanlıq] qeni arqılıq U (Özila menggülük hörlük-nijatni igiligen bolup) bir yolila menggüge eng muqeddes jaygha kirdi. (aiōnios g166) 13 [Kona ehde dewride] öchke we buqilarning qeni hem inekning külliri napak bolghanlarning üstige sépilse, ularni et jehetidin tazilap pak qilghan yerde, 14 undaqta, menggülük Roh arqılıq özini ghubarsız qurbanlıq süpitide Xudagha atıghan Mesihning qéni wijdanınlarnı ölük ishlardin pak qilip, bizni menggü hayat Xudagha ibadet qilishqa téximu yéteklimedü?!

(aiōnios g166) 15 Shuning üçhün u yéngi ehdining wasitichisidur. Buning bilen (insanlarning awwalqı ehde astida sadir qilghan itaetsizlikliri üçhün azadlıq bedili süpitide shundaq bir ölüm bolghaniken) Xuda teripidin chaqırılganlar wede qilin'ghan menggülük mirasqa érisheleydu. (aiōnios g166) 16 Eger wesiyet qaldurulsa, wesiyet qaldurghuchining ölüshi testiqlan'ghuche, wesiyet kuchke ige bolmaydu. 17 Chünki wesiyet peqet ölümdin kényin kuchke ige bolidu.

Wesiyet qaldurghuchi hayatla bolsa, wesiyitining héchqandaq küchi bolmaydu. 18 Shuningha oxshash, deslepki ehdimu qan éqitilghandila, andin kuchke ige bolghan. 19 Chünki Musa Tewrat qanuni boyiche herbir emrini pütün xelqqe uqturghandin kényin, mozay we öchkilerning sugha arılashturulghan qénini qızıl yung yipta baghan'ghan zofa bilen qanun desturigha we pütün xelqqe sépip, ulargha: 20 «Mana, bu Xuda silerning emel qilishinglarga emr qilghan ehdining qénidur» — dédi. 21 U yene oxshash yolda ibadet chédirigha we chédirdiki ibadetke munasiwetlik pütktüly saymanlarning üstige qan septi. 22 Derweqe, Tewrat qanuni boyiche hemme nerse dégüdek qan bilen paklinidi; [qurbanlıq] qeni tökülmigüche, gunahlar kechürüm qilinmaydu. 23 Xosh, ershtikige teqlid qilip yasalghan bu buyumlar mushundaq [qurbanlıqlar] bilen paklinishi kérek idi. Biraq ershtiki nersilerning özi bulardin ésil qurbanlıqlar bilen paklinishi kérek. 24 Chünki Mesih ershtiki heqiqiy ibadet jayigha teqlid qilin'ghan, adem qoli bilen yasalghan muqeddes jaygha emes, belki Xudanıng huzurida bizge wekillik qilip hazır bolush üçhün ershning özige kirip boldi. 25 [Yer yüzidiki] bash kahinning yilmuyıl öz qénini emes, belki [qurbanlıqlarning] qénini élip, eng muqeddes jaygha qayta-qayta kirip turghinidek, u qurbanlıq süpitide özini qayta-qayta atash üçhün kirdimi yoq. 26 Eger shundaq qilishning zörüriyiti bolghan bolsa, dunya apiride bolghandin béri Uning qayta-qayta azab chékishige toghra kéletti. Lékin U mana zamanlarning axırıda gunahni yoq qilish üçhün, bir yolila Özini qurban qilishqa otturigha chiqtı. (aiōn g165) 27 Hemme ademning bir qétim ölüshi we ölgendin kényin soraqqa tartılıshi béktilgen'ge oxshash, 28 Mesihmu nurghun kishilerning gunahlirini Öz üstige élish üçhün birla qétim qurbanlıq süpitide sunulghandin kényin, Özini telpünüp kütkenlerge gunahni yoq qilghan halda nijat keltürüşke ikkinchi qétim ashkare bolidu.

10 Tewrat qanuni kelgüsidi élip kelinidighan güzel ishlarning öz eynini emes, belki ularning kölenggisinila suretlep bergechke, u telep qilin'ghan, yilmuyıl sunulup kéliwatqan oxshash qurbanlıqlar arqılıq [Xudagha] yéqinlashmaqchi bolghanlarnı hergizmu mukemmel qilalmaydu. 2 Bolmisa, mushu qurbanlıqlarning sunulushi axirlıshatti, chünki ibadet qilghuchilar pak qilinip, wijdani yene öz gunahliri tüpeylidin azablanmaytti. 3 Halbuki,

mushu qurbanliqlar yilmuyil öz gunahlirini özlirige eslitip turidu. 4 Chünki buqa we öchkilerning qéni gunahlarni hergiz élip tashliyalmaydu. 5 Shuning üchün, U dunyagha kelgende mundaq dégen: — «Ne qurbanliq, ne atigan ashliq hediyeliri bolsa Séning telep-arzuyung emes, Biraq Sen Men üchün bir ten teyyarlap berding; 6 Ne köydürme qurbanliqlar, ne gunah qurbanliqidinmu söyümnidir; 7 Shunga jawab berdimki — «Mana Men keldim! — Qanun desturungda Men togrhuluq pütlügendifek — I Xuda, iradengni emelge ashurush üchün keldim». 8 U yuqirida: «Ne qurbanliq, ne ashliq hediyeliri, ne köydürme qurbanliqlar ne gunahni tiliguchi qurbanliqlar Séning telep-arzuyung emes, Sen ulardinmu söyümnidir» (bu qurbanliqlar Tewrat qanunining telipi boyiche sunulushi kerek idi) déginidin keyin 9 yene: «Séning iradengni emelge ashurush üchün keldim» dégen. Démek, [Xuda] kékinkisini kúchke ige qilish üchün, aldinqisini emeldin qalduridu. 10 Xudaning bu iradisi boyiche Eysa Mesihning téning bir yolila qurban qilinishi arqiliq biz gunahtin paklinip, [Xudagha] atalduq. 11 Her kahin her kúni ibadet xizmitide turidu, shundaqla gunahlarni hergiz saqit qilalmaydighan oxshash xildiki qurbanliqlarni [Xudagha] qayta-qayta sunidu. 12 Biraq, bu [kahin] bolsa gunahlar üchün birla qétimliq mengü inawetlik bir qurbanliqni sun'ghandin keyin, Xudaning ong yénida olturdi; 13 U shu yerde «dúshmenliri Öz ayighi astida textiper qilin'ghuché» kütidu. 14 U mushu birla qurbanliq bilen Xudagha atap pak-muqeddes qilin'ghanlarni menggüge mukemmel qildi. 15 [Muqeddes yazmilarda] [pütlügendifek], Muqeddes Rohmu bu heqte bizge guwahliq bérídu. Chünki U awwal: — 16 «U künlerdin keyin, Méning ular bilen tüzidighan ehdem mana shuki, deydu Perwerdigar; Men Öz tewrat-qanurlirimni ularning zéhin-eqligimu salimen, Hemde ularning qelbigimu pütimen» dégendifin keyin, U yene: — 17 «Ularning gunahliri we itaetsizlikirini menggüge ésimdin chiqiriwétimen» — dégen. 18 Emdi shu yolda gunahlar kechürüm qilin'ghaniken, gunahlar üchün qurbanliq qilishning hajitim qalmaydu. 19 Shuning üchün, ey qérindashlar, Eysaning qéni arqiliq eng muqeddes jaygha kirishke jür'atlik bolup, 20 (U bizge échip bergen, ibadetxanining perdisidin (yeni, Uning et-ténidin) ötidighan shu yipyéngi, hayatliq yoli bilen) 21 shundaqla Xudaning ailisini bashquridighan

bizning ulugh kahinimiz bolghanliqi bilen, 22 dillirimiz wijdandiki bulghunushlardin sépilish bilen paklan'ghan we bedinimiz sap su bilen yuyulghandek tazilan'ghan halda étiqadning toluq jezm-xatirjemliki we semimiy qelb bilen Xudagha yéqinlishayli! 23 Emdi étirap qilghan ümidimizde tewrenmey ching turayli (chünki wede Bergüchi bolsa sözide turghuchidur) 24 we méhir-muhebbet körsitish we güzel ish qilishqa bir-birimizni qandaq qozhash we righbetlendürüshni oylayli. 25 Beziler adet qiliwalghandek, jamaette jem bolushtin bash tartmayli, belki bir-birimizni jékilep-ilhamlandurayli; bolupmu shu künining yéqinlashqanliqini bayqighininglarda, téximu shundaq qilayli. 26 Heqiqetni tonushqa nésip bolghandin keyin, yenila uesten gunah ötküzüwersek, u chaghda gunahlar üchün sunulidighan bashqa bir qurbanliq bolmas, 27 belki bizge qalidighini peqet soraq, shundaqla Xuda bilen qarshilishidighanlarni yep tügitishke teyyar turidighan yalqunluq otni qorqunch ichide kütüshla, xalas. 28 Emdi Musagha chüshürülgen Tewrat qanunini közge ilmighan herqandaq kishi ikki yaki üch guwahchining ispati bolsa, kengchilik qilinmayla öltürületti. 29 Undaqa, bir kishi Xudaning Oghlini depsende qilsa, Xudaning ehdisining qénigha, yeni özini pak qilghan qan'gha napak dep qarisa, shepinq qilghuchi Rohni haqaret qilsa, buningdin téximu éghir jazagha layiq hésablinidu, dep oyylimamsiler? 30 Chünki [Tewratta] «Intiqam Méningkidur, kishining qilmishlirini öz beshigha özüm yandurimen, deydu Perwerdigar» we «Perwerdigar Öz xelqini soraqqa tartidu» déguchi bilimiz. 31 Mengü hayat Xudaning qollirigha chüshüp jazalinish neqeder dehshetlik ish-he! 32 Emdi siler yorutulushintin keyin, azab-oqubetlik, qattiq küreshlerge berdashliq bergen ashu burunqi künlnerni ésinglarda tutunglar. 33 Bezi waqitlarda reswa qilinip haqaretlesh we xarlinishlarga uchridinglar we bezi waqitlarda mushundaq muamililerge uchriganlarga derddash boldunglar. 34 Chünki siler hem mehbuslarning derdige ortaq boldunglar hem mal-mülkünglar bulan'ghandimu, kelgüside téximu ésil hem yoqap ketmeydighan baqiy teelluqatqa ige bolidighanliqinglarni bilgechke, xushalliq bilen bu ishni qobul qildinglar. 35 Shuning üchün, jasaritinglarni yoqatmanglar, uningdin intayin zor in'am bolidu. 36 Chünki Xudaning iradisige emel qilip, Uning wede qilghinigha tuyesser bolush

üchün, sewr-chidam qilishinglarga toghra kélédu. **37** Chünki [muqeddes yazmilarda] [Xuda] mundaq dégen: — «Peqet azghine waqittin keyinla», «Kelgüchi derweqe yétip kélédu, U kékchikmeydu. **38** Biraq heqqaniy bolghuchi étiqad bilen yashaydu; Lékin u keynige chékine, Jénim uningdin söyünmeydu». **39** Halbuki, biz bolsaq keynige chékiniq halak bolidighanlardin emes, belki étiqad bilen öz jénimizni igiligenlerdindurmiz.

11 Étiqad bolsa tümid qilghan ishlarning réalliqtiki ipadisi we körünmeydighan shey'lerning delilidur. **2** Chünki burunqi mötiwerlirimiz qedimde mana shu étiqad bilen [Xudadin kelgen] yaxshi guwahliqni alghan. **3** Biz étiqad arqılıq kainatning Xudaning söz-kalami bilen ornitilghanliqini, shundaqla biz körüwatqan mewjudatlarning körgili bolidighan shey'lerdin chiqqan emeslikini chüshineleymiz. (aiōn g165) **4** Étiqadi bolghachqa Habil Qabilningkidinmu ewzel bir qurbanliqni Xudagha atighan; étiqadi bolghachqa Xuda uning atighanlirini teriple, uningha heqqaniy dep guwahliq berdi. Gerche ölgen bolsimu, étiqadi bilen u yenila bizge gep qilmaqta. **5** Étiqadi bolghachqa, Hanox öltümni körmeyla [ershke] kötürüldi; Xuda uni kötürüp élip ketkechke, u yer yüzide héch tépilmidi. Sewebi u élip kétılıshıtn ilgiri, Xudani xurşen qilghan adem dep teriplen'genidi. **6** Emdilikte étiqad bolmay turup, Xudani xurşen qilish mumkin emes; chünki Xudanıgaldıha baridighan kishi Uning barlıqığa, shundaqla Uning Özini izdigenlerge ejrini qayturghuchi ikenlikige ishinishi kérek. **7** Étiqadi bolghachqa, Nuh téxi köörüüp baqmighan weqeler heqqide Xuda teripidin agahlandurulghanda, ixlasmenlik qorqunchı bilen ailişidikilerni qutquzush üchün yoghan bir kéme yasidi; hemde étiqadi arqılıq shundaq qilip pütkül dunyadikilerning gunahları üstidin höküm chiqardi, shundaqla étiqadın bolghan heqqaniyliqqa mirasxor boldi. **8** Étiqadi bolghachqa, Xuda İbrahimni uningha miras süpitide bermekchi bolghan zémir'għa bérishqä chaqirghanda, u itaet qildi; u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolgha chiqti. **9** Étiqadi bolghachqa u wede qilin'ghan zéminda, xuddi yaqa yurtta turghandek musapir bolup chédirlarni makan qilip yashidi. Xudanıg uningha qilghan wedisining ortaq mirasxorliri bolghan Ishaq we Yaquplarunu uning bilen birge shuningha oxhash yashidi. **10** İbrahimning shundaq qilishidiki seweb, u ulliri

mustehkem bolghan sheherni kütkenidi; sheherning layihilügħi hem qurghuchisi Xuda Özidur. **11** Étiqadi bolghachqa Sarah gerche yashinip qalghan, tughut yéshidin ötken bolsimu, hamilidar bolush iqtidarigha ige boldi; chünki u wede qilghan Xudani ishenschlik dep qaraytti. **12** Buning bilen birla ademdin, yeni ölgen ademdek bolup qalghan bir ademdin asmandiki yultuzlardek köp, déngiz sahilidiki qumdek sansiz ewladlar barliqqa keldi. **13** Bu kishilerning hemmisi Xudanıg wede qilghanlirigha tuyesser bolmay turupla étiqadi bolghan halda alemdin ötti. Biraq ular hayat waqtida bularning kelgüsidesi emelge ashurulidighanlıqını yiraqtin körüp, quchaq échip xurşenlik bilen kütken we özlirini yer yüzide musapir we yoluchi dep ashkare éytqanidi. **14** Bu bundaq sözlerni qilghan kishilerning bir wetenni teshna bolup izdewatqanlıqını éniq ipadileydu. **15** Derweqe, ular öz yurtini séghin'ghan bolsa, qaytip kétish pursiti chiqqan bolatti. **16** Lékin ular uningdinmu ewzel, yeni ershtiki bir makanni telpünüp izdimekte. Shuning üçün, Xudanıg özlirining Xudasi dep atilishidin nomus qilmaydu; chünki mana, U ular üçün bir sheher hazirlıghan. **17** Ibrahim Xuda teripidin sinalghinida, étiqadi bolghachqa oghli Ishaqni qurbanlıq süpitide Xudagha atidi; gerche u Xudanıg wedilirini, jümlidin «Séning namingni dawamlashturidighan nesling bolsa Ishaqtin kélép chiqidu» déginini tapshuruwalghan bolsimu, u yenila bardinbir oghlini qurban qilishqa teyyar turdi. **19** Chünki u hetta Ishaq ölgen teqdirdimu, Xudanıg uni tirildürüşke qadir ikenlikige ishendi. Mundaqche éytqanda, Ishaqni ölümdin tirildürülgendek qaytidin tapshuruwaldi. **20** Étiqadi bolghachqa, Ishaq oghulları Yaqup bilen Esawning kelgüsü ishlirığha xeyrlik tilep dua qildi. **21** Étiqadi bolghachqa, Yaqup alemdin ötüş alidha Yüsüpning ikki oghlining herbiri üçün xeyrlik dua qilip, hasisigha tayinip turup Xudagha sejde qildi. **22** Étiqadi bolghachqa, Yüsüp sekratqa chüshüp qalghanda, beni Israilning Misirdin chiqip kétidighanlıqını tilgha aldi hemde özining ustixanlısı toghruluqmu emr qildi. **23** Étiqadi bolghachqa, Musa tughulghanda, uning ata-anisi uni üç ay yoshurdi; chünki ular Musanıg yéqimliq bir bala ikenlikini kördi, padishahning permanidinmu qorqmidi. **24** Étiqadi bolghachqa, Musa chong bolup ulugh zat bolghandin keyin, «Pirewning qızining oghli» dégen ataqtı turiwérishni ret qilip, **25** gunah ichidiki

lezzetlerdin waqitliq behrimen bolushning ornigha, Xudaning xelqi bilen bille azab chékishni ewzel kördi. **26** U Mesihke qaritilghan haqaretke uchrashni Misirning xezinisidiki bayliqlargha ige bolushtinmu ewzel bildi. Chünki közlirini [ershtiki] in'amgha tikiwatatti. **27** Étiqadi bolghachqa, u padishahning ghezipidinmu qorqmay Misirdin chiqip ketti. [Japamusheqqetke] chididi, chünki Közge Körünmigüchi uning közige körünüp turghandek idi. **28** Étiqadi bolghachqa, u «tunji oghlining jénini alghuchi» [perishstining] [Israillargha] tegmeslikü üchün [tunji] «ötüp kétish» héytini ötküzüp, shuninggha munasiwetlik qanni [buyrulghini boyiche] séipip-sürkidi. **29** Étiqadi bolghachqa, [Israillar] Qizil déngizdin xuddi quruqluqta mangghandek méngip ötti. Biraq [ularni qoghlap kelgen] Misirlıqlar ötmekchi bolghanda sugha gherq boldi. **30** Étiqadi bolghachqa, xelq yette kün Yériox shehirining sépilini aylan'ghandin kéyin sépil örüldi. **31** Étiqadi bolghachqa, pahishe ayal Rahab Israil charlighuchilirini dostlarche kütüwalghachqa, itaetsizler [bolghan öz shehirdikiler] bilen birlikte halak bolmidi. **32** Men yene némishqa sözlep olturay? Gidéon, Baraq, Shimshon, Yeftah, Dawut, Samuil we qalghan bashqa peyghemberler toghrisida éytip kelsem waqit yetmeydu. **33** Ular étiqadi bilen ellerning üstdin ghalib keldi, adalet yürgüzdi, [Xuda] wede qilghanlarga érishti, shirlarning aghzilirini étip qoydi, **34** dehshetlik otning yalqunini öchürdi, qilichning tighidin qéchip qutuldi, ajizliqtin kütcheydi, jenglerde baturluq körsetti, yat ellerning qoshunlirini téri-pireng qildi. **35** [Étiqadi bolghachqa], ayallar ölgen uruq-tughqanlırını ölümdin tirildürgüzüp qayturuwaldi; biraq bashqilar kelgüsиде téximu yaxshi halda ölümdin tirileyli dep, qutulush yolini ret qılıp qiyinilishqa berdashliq berdi. **36** Yene beziler sinilip xar-mesxirilerge uchrap qamchilandi, beziler hetta kishenlinip zindan'gha tashlandi; **37** ular chalma-kések qılıp öltürüldi, here bilen herilinip parchilandi, sinaqlarni beshidin ötküzdi, qilichlinip öltürüldi; ular qoy-öchke térilirini yépincha qilghan halda sersan bolup yürdi, namratliqta yashidi, qiyinqıstaqqa uchriddi, xorlandi **38** (ular bu dunyagha zaye ketkenidi), chöllerde, taghlarda, öngükürlerde we gemilerde sergerdan bolup yürdi. **39** Bularning hemmisi étiqadi bilen Xudaning Öz guwahi bilen teriplen'gen bolsimu, Xudaning wede qilghiniga

eyni boyiche érishkini yoq. **40** Emdilikte Xuda bizler üçün téximu ewzel bir nishan-meqsetni békitken bolup, ular bizsiz kamaletke yetküzülmeydu.

12 Emdi etirapimizda guwahchilar shunche chong buluttek bizni oruwalghachqa, herxil éghir yük hem bizge asanla chirmishiwalidighan gunahni chörüp tashlap, aldimizgha qoyulghan yügürüş yolini chidamliq bilen bésip yügüreyli; buningda közimizni étiqadimizning Yol Bashlighuchisi we Takamullashturghuchisi bolghan Eysagha tikeyli. U Özini kütken xushalliq üchün krésttiki azabqa berdashliq berdi hem uningda bolghan haqaretke pisent qilmidi. Shuning bilen U Xudaning textining ong teripide olturghuzuldi. **3** Könkünglerning hérip sowup ketmeslikü üchün, gunahkarlarning shunche qattiq xorlashliriga berdashliq Bergüchini köngül qoyup oylanglar. **4** Gunahqa qarshi küreshlerde téxi qan aqquzush derjisige béríp yetmidinglar. **5** Xudaning silerge Öz perzentlirim dep jékileydighan [muqeddes yazmilardiki] munu sözlirini untudunglar: — «I oghlum, Perwerdigarning terbiyisige sel qarima, Eyiblen'giningde köngüng sowup ketmisun, **6** Chünki Perwerdigar söyginige terbiye bérídu, Méning oghlum dep qobul qilghanlarning hemmisini derrileydu». **7** Azab chekkininglarni Xudaning terbiyisi dep bilip, uninggha berdashliq béringlar. Chünki silerning terbiye élishinglarning özi Xudaning silerni oghlum dep muamile qilghanlıqını körstitdu. Qaysi perzent atisi teripidin terbiyilenmeydu? **8** Emdi [Xudaning] terbiyilishide herbir perzentining öz ülüshi bar; lékin bu ish silerde kem bolsa heqiqiy oghulliridin emes, belki haramdin bolghan perzenti bolup chiqisiler. **9** Uning üstige hemmimizning özimizge terbiye bergen et jehettiki atilirimiz bar, biz ularnimu hörmetlep kelduq. Shundaq iken, rohlarining atisigha téximu itaet qilmamdu? Shundaqta hayatimiz yashnimamdu? **10** Et jehettiki atilirimiz berheq peqet özi muwapiq körgen yol boyiche azghine waqit bizni terbiyiligen. Lékin U bolsa bizge paydiliq bolsun dep, pak-muqeddeslikidin tuyesser bolushimiz üchün terbiyileydu. **11** Emdi qattiq terbiye bérilgen waqtida ademni xush qilmaydu, eksiche ademni qayghuga chömdüridu; biraq buning bilen tützelgenlerge u kéyin heqqaniylıqtin chiqqan tinchxatirjemlikning méwisini bérídu. **12** Shuning üchün, «Télip sanggilighan qolunglarni, zeipliship ketken tizinglarni ruslanglar» **13** we «aqsaq»larning pükülp

qalmay, belki shipa tépishi üchün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14** Barlıq kishiler bilen inaq ötüşke we pak-muqeddes yashashqa intilinglar; muqeddes bolmaghan kishi hergiz Rebni körelmeydu. **15** Oyghaq turunglarki, héchkim Xudanıng méhir-shepqtidin mehrum qalmisun; aranglarda silerge ish tapquzup silerni köydüridighan, shundaqla köp ademlerni bulghap napak bolushqa seweb bolidighan birer öch-adawet yiltizi ünmisun. **16** Aranglarda héchbir buzuqluq qilghuchi yaki özining tunji oghulluq hoquqini bir wax tamaqqa sétiwetken Esawdek ixlassiz kishi bolmisun. **17** Chünki silerge melumki, Esaw keyin [atisining] xeyrlik duasını élishni oylighan bolsimu, shundaqla uninggha intilip köz yashlirini éqitip yalwurghan bolsimu, u [bu ishlarnı ornigha] [keltüridighan] towa qılısh yolini tapalmay, ret qilindi. **18** Chünki siler qol bilen tutqili bolidighan, yalqunlap ot yénip turuwtqan hemde sürlük bulut, qarangghuluq we qara quyun qaplıghan ashu tagħqa kelmidinlar — **19** (u jayda kanay sadasi bilen sözlien awaz yetküzülgende, bularni anglıghanlar: «Bizge yene söz qilinmisul!» dep [Xudaghı] yalwurushti; **20** chünki ular qilin'ghan emrni kötürelmidi. «Éger bu tagħqa hetta birer haywanning ayighi tegsimu, chalma-kések qilip öltürüsün» [dep tapilan'ghanidi]; **21** u körünüş shundaq qorqunchluq idiki, Musamu: «Bek qattiq qorqup għal-ghal titrep kettim» dégenidi). **22** — Siler belki Zion téghigha, yeni menggü hayat Xudanıng shehiri — ershtiki Yerusalémgha, tümenligen perishtilerge, **23** isimliri ershte pütlgen tunji tughulghanlarning héyt-merike xushalliqida jem qilin'ghan jamaítige, hemmeylenning soraqchisi Xudaghı, takamullashturulghan heqqaniy kishilerning roħlirigha **24** we yéngi ehdining wasitichisi Eysagħa, shundaqla hem Uning sépilgen qénigha keldinglar. Bu qan Habilningkidin ewzel söz qilidu. **25** Bu sözni qilghuchini ret qilmaslıqınglar üchün diqqet qilinglar. Chünki yer yüzide özlirige wehiy yetküzüp agahlandurghuchini ret qilghanlar jazadin qéchip qutulalmigan yerde, ershte bizni agahlandurghuchidin yüz örүsek, halimiz téximu shundaq bolmamdu? **26** Emdi shu chaghda Xudanıng awazi zémminni tewritiwkenidi; lékin emdi U: «Özüm yene bir qétim zémminila emes, asmannimu tewritimen» dep wede qildi. **27** «Yene bir qétim» dégen bu söz tewritilidighanlarning, yeni yaritilghan nersilerning tewritilishi bilen yoqitilidighanlıqını,

tewretkili bolmaydighan nersilerning menggü muqim bolidighanlıqidin ibaret menini bildüridu. **28** Shuning üchün, tewretkili bolmaydighan bir padishahlıqqa tuyesser bolup, méhir-shepqtetni ching tutup bu arqılıq ixlasmenlik we eyminish-qorqunch bilen Xudani xurser qılıdighan ibadetlerni qilayli. **29** Chünki Xudayımız hemmini yewetküchi bir ottur.

13 Aranglarda qérindashlıq méhir-muhebbet toxtimisun. **2** Natonush kishilerge méhmandost bolushni untumanglar. Chünki beziler shu yol bilen bilmestin perishtilerni méhman qilghan. **3** Zindan'gha tashlan'ghanlarnı ular bilen bille [zindanda] zenjirlen'gendek yad étinglar. Xorlan'ghanlarnı özünglarmu tende turuwtqan bende süpitide yad étip turunglar. **4** Hemme adem nikahqa hörmət qilsun, er-xotunlarning yatidighan yéri daghsız bolsun; chünki Xuda buzuqchılıq qilghuchilar we zina qilghuchilardin hésab alidu. **5** Méngish-turushunglar pulperesliktin xaliy bolsun, barıgha qanaet qilinglar. Chünki Xuda mundaq dégen: «Sendin esla ayırmaymen, Séni esla tashlimaymen». **6** Shunga, yüreklik bilen éytalaymizki, «Perwerdigar méning Yardemchimdur, héch qorqmaymen, Kishiler méni néme qilalisun?» **7** Silerge Xudanıng söz-kalamini yetküzgen, silerning yétekchiliringlarnı ésinglarda tutunlar. Ularning méngish-turushining méwennetijisige köngül qoyup qarap, ularning étiqadını ülge qilinglar: — **8** Eysa Mesih tünüğün, bugün we ebedil'ebedigiche özgermeydu! (aiōn g165) **9** Shuning üchün, herxil għeyriy telimler bilen éziqu turulup ketmenglar; chünki insanning qelbi [qurbanlıqqa xas] yémeklikler bilen emes, belki Xudanıng méhir-shepqtı bilen quwwetlendürülgini ewzel. Chünki bundaq yémekliklerge bérilip kéliwatqanlar ulardin héqandaq payda körgen emes. **10** Bizlerning shundaq bir qurban'għimiz barki, ibadet chédirida xizmette bolghanlarning uningdin yéyish hoquqi yoqtur. **11** Chünki gunah tilesh süpitide soyulħan, qeni bash kahin teripidin eng muqeddes jayħha élip kirlgen qurbanlıq haywanlarning téni bolsa qarargahning sirtiħha élip chiqilip köydürületti. **12** Shunga Eysamu Öz qeni bilen xelqni paklap Xudaghha atash üchün, sheher derwazisining sirtida azab chékip öldi. **13** Shundaq iken, bizmu qarargahning sirtiħha chiqip, Uning yénigha bérip, Uningħha qaritilghan haqaretke ortaq berdashlıq béréyli. **14** Chünki yer yüzide menggü mewjut turidighan shehirimiz yoq, belki

kelgüsidiки sheherge intilmektimiz. **15** Shunga, Mesih arqılıq Xudagha qurbanlıq süpitide medhiyilirimizni toxtawsız ataylı, yeni öz lewlimizning méwisi süpitide Uning namini étirap qilaylı. **16** Emdi xeyr-saxawet qilishni we baringlardin ortaq teqsimleshni untumanglar. Chünki Xuda bundaq qurbanlıqlardin xurseren bolidu. **17** Yétekchiliringlarga itaet qilip, ulargha boysununglar. Chünki ular öz xizmitidin Xudagha hésab bérídighanlar bolup, hemishe jéninglardin xewer élishqa oyghaq turidu. Ularning bu ishi qayghu-elem bilen emes (chünki undaq bolsa silerge héch payda yetküzülmeydu) belki xushal-xuramlıq bilen élip bérilsun. **18** Biz üchün dua qilip turunqlar; chünki wijdanimizning pak ikenlikige, herbir ishlarda toghra yolda méngishni xalaydighanlıqımızha qayıl qılınduq. **19** Yéninglarga patraq qaytip bérishim üchün, dua qilishinglarnı alahide ötünimen. **20** Emdi menggültük ehdining qéni bilen qoy padisining katta padichisi bolghan Rebbimiz Eysani ölümdin tirildürgüchi, xatirjemlikning Igisi bolghan Xuda (*aiōnios g166*) **21** Eysa Mesih arqılıq silerge Özini xurseren qılıdighan ishlarnı qildurup, silerni herbir yaxshi emelde takamullahururup iradisining ijrachılıri qilghay! Mesihke ebedil'ebedigiche shan-sherep bolghay! Amin! (*aiōn g165*) **22** Silerdin ötünimenki, i qérindashlirim, bu nesihet sözümge éghir körmey qulaq salghaysiler; silerge mushunchilikla sözlerni yazdim, xalas. **23** Qérindishimiz Timotiyning zindandin qoyup bérilgenlikidin xewerdar bolghaysiler. Yéqinda yénimgha kélip qalsa, men silerni yoqlap barghinimda u men bilen bille baridu. **24** Barlıq yétekchiliringlar we barlıq muqeddes bendilerge salam éytqaysiler. Italiyedin kelgenler silerge salam yollidi. **25** Méhir-shepqt hemminglarga yar bolghay! Amin!

Yaqup

1 Xudaning we Rebbimiz Eysa Mesihning quli bolghan menki Yaquptin tarqaq turuwatqan muhajir on ikki qebilige salam! **2** I qérindashlirim, herqandaq sinaqlargha duch kelsenglar, buni zor xushalliq dep bilinglar. **3** Chünki silerge melumki, bundaq étiqadinglarning sinilishi silerde sewr-chidamliq shekillendürudu; **4** sewr-chidamliqning xisliti qelbinglarda turup shundaq piship yétilsunki, shuning bilen siler pishqan, mukemmel we kemkutisiz bolisiler. **5** Biraq eger aranglardiki birsi danaliqua mohtaj bolsa, hemmige séxiyliq bilen bérídighan shundaqla eyiblimeydighan Xudadin tilisun. Shuning bilen uninggha choqum ata qilinidu. **6** Biraq u héch délighul bolmay ishencbilen tilisun; chünki délighul kishi xuddi shamalda urulup uyanbuyan yelpün'gen déngiz dolqunigha oxshaydu. **7** Undaq kishi Rebdin birer nersige érishimen, dep héch xiyal qilmisun; **8** undaqlar üjme köngül bolup, barliq yollirida tutami yoq ademdur. **9** Namrat bolghan qérindash özining yuqirigha kötürülgelenlikige tentene qilsun; bay bolghan qérindash bolsa, özining töwen qilin'ghanliqigha tentene qilsun, chünki u ot-chöplerning chéchekliridek tozup kétidu. **11** Quyash chiqip qizighanda, ot-chöplerne qurutidu, gülliri tozup kétidu-de, uning güzelliki yoqilidu; bay ademler xuddi shuninggha oxshash, öz helekchilikide yoqilidu. **12** Sinaqlargha [sewrchanliq bilen] berdashliq bergen kishi neqeder bextlik-he! Chünki u sinaqtin ötkendin keyin, [Xuda] Özini söygenlerge wede qilghan hayat tajigha tuyesser bolidu. **13** Adem azdurulushqa duch kelgende «Xuda méni azduruwatidu» démisun. Chünki Xuda yaman ishlar bilen azdurulushi mumkin emes hem bashqilarni azdurmaydu. **14** Belki birsi azdurulghanda, öz hewes-nepsi qozghilip, ularning keynige kirgen bolidu; **15** andin hewes-neps hamilidar bolup gunahni tughidu; gunah ösüp yétilip, ölümge élip baridu. **16** Shunga söyümlük qérindashlirim, aldinip qalmanglar! **17** Barliq yüksek séxiyliq we herbir mukemmel iltipat yuqiridin, yeni [asmandiki] [barliq] yoruqluqlarning Atisidin chüshüp kéliodu; Uningda héchqandaq özgirish bolmaydu yaki Uningda «aylinish» bilen hasil bolidighan kölenggilermu bolmaydu. **18** U bizni [Özi yaratqan barliq] mewjudatlarning ichide Özige deslep pishqan méwidek bolsun

dep, Öz iradisi boyiche bizni heqiqetning sözkalami arqliq tughdurdı. **19** Shuning bilen, i söyümlük qérindashlirim, her adem anglashqa téz teyyar tursun, sözleshke aldirimisun, ghezeplinishke aldirmisun. **20** Chünki insanning ghezi pi Xudanıq heqqaniylıqını élip kelmeydu. **21** Shuning üchün, barlıq iplaslıqlarnı we qininglarga patmaywatqan rezillikni tashlanglar, [qelbinglarda] yiltiz tartqazulghan, silerni qutquzalaydighan söz-kalamnı kemterlik-möminlik bilen qobul qilinglar. **22** Emma öz-özünglarnı aldaq peqet söz-kalamnı anglighuchilardin bolmanglar, belki uni ijra qilghuchilardin bolunglar. **23** Chünki birsi söz-kalamnı anglap qoyupla, uni ijra qilmisa, u xuddi eynekte özining eyni qiyapitige qarap qoyup, kétip qalghan kishige oxshaydu; chünki u öz turqıgha qarap bolup, chiqipla, shu haman özining qandaq ikenlikini untuydu. **25** Lékin ashu kishilerni erkinlikke érishtürídighan mukemmel qanun'gha estayidilliq bilen dawamliq qarap, untughaq anglighuchi bolmay, belki uning ichide yashap ijra qilghuchi bolghan kishi ishlerida bextlik qilinidu. **26** Birsi özini ixlasmen ademmen dep hésablıghan, lékin tilini tizginlimigen bolsa, özini özi aldaydu; bundaq kishining ixlasmenlik bihudilikur. **27** Xuda'Atimizning neziridiki pak we daghsız ixlasmenlik shuki, qiyinchiliqta qalghan yétim-yésir, tul xotunlarnı yoqlap, ulargha ghemxorluq qilish we özini bu dunyaning bulghishidin daghsız saqlashtur.

2 Qérindashlirim, shan-sherep Igisi bolghan Rebbimiz Eysa Mesihning étiqad yolını tutqanikensiler, ademning tashqi qiyapitige qarap muamile qilidighanlardın bolmanglar. **2** Chünki sinagoginglarga altun üzük taqighan, ésil kiyin'gen bir bay bilen teng jul-jul kiyin'gen bir kembeghel kirse, **3** siler ésil kiyin'genni etiwarlap «Törge chiqip oltursila!» désenglar, kembeghelge, «U yerde tur!» yaki «Ayagh teripimde oltur!» désenglar, **4** özara ayrimchiliq qilghan we insanlar üstidin yaman niyet höküm chiqarghuchilardin bolghan bolmamsiler? **5** Qulaq sélinglar, i söyümlük qérindashlirim — Xuda bu dunyadiki kembeghellerni étiqadta bay bolush hemde ularni Özini söygenlerge bérishke wede qilghan padishahliqigha mirasxor bolushqa tallighan emesmu? **6** Biraq siler kembeghellerni közge ilmidinqlar! Baylar silerni ezgen we sot-soraqlargha sörigen emesmu? **7** Üstünglerge qoyulghan ashu mubarek namgha kupurluq qiliwatqanlar yene

shu [baylar] emesmu? 8 Muqeddes yazmilardiki «qoshnangni özüngni söygendek söy» dégen shahane qanun'gha heqiqiy emel qilsanglar, yaxshi qilghan bolisiler. 9 Lékin kishilerge ikki xil köz bilen qarisanglar, gunah qilghan bolisiler, Tewrat qanuni teripidin xilapliq qilghuchilar dep béktilisiler. 10 Chünki bir kishi pütün Tewrat qanunigha emel qildim dep turup, [hetta] uningdiki birla emrge xilapliq qilsa, u pütün qanun'gha xilapliq qilghuchi hésablinidu. 11 Chünki: «zina qilma» Déguchi hem «qatilliq qilma»mu dégen. Shunga, zina qilmisanglarmu, lékin qatilliq qilghan bolsanglar, yenila [pütün] Tewrat qanunigha xilapliq qilghan bilen barawer bolisiler. 12 Shunga söz-emelliringlar ademni erkinlikke érishtürigidighan qanun aldida soraq qilnidighanlarning salahiyítige uyghun bolsun. 13 Chünki bashqilargha rehim qilmighanlarning üstidin chiqiridighan höküm rehimsiz bolidu. Emdi «rehim qilish» «höküm chiqirish»ning üstidin ghelibe qilip tentene qilidu. 14 I qérindashlirim! Birsı aghzida, «Mende étiqad bar» dep turup, emma [uningda] [munasip] emelliri bolmisa, uning néme paydisi? [Bundaq] étiqad uni qutquzalamdu? 15 Emdi eger aka-uka yaki acha-singillardin biri yalingach qalsa yaki kündilik yémeklik kem bolsa, silerdin biri ulargha: «[Xudagh] amanet, kiyimngar pütün, qorsiqinglar toq qilin'ghay!» dep qoyupla, ténining hajitidin chiqmisa, buning néme paydisi? 17 Shuninggha oxhash yalghuz étiqadla bolup, [uningha] [munasip] emelliri bolmisa, [bundaq étiqad] ölük étiqadтур. 18 Lékin bezibir ademler: «Sende étiqad bar, mende bolsa emel bar» dep [talishidu]. Lékin men: «Emelsiz bolghan étiqadingni manga körsite qéni?!», «Men étiqadimni emeller bilen körsitimen» deymen. 19 — Sen «Xuda bir» dep ishinisen — Barikalla! Lékin hetta jirlarmu shuninggha ishinidu, shurndaqla qorqup dirdir titreydughu! 20 Ey, quruq xiyal adem! Emelliri yoq étiqadning ölük étiqad ikenlikini qachanmu bilersen? 21 Atimiz Ibrahim öz oghli Ishaqni qurban'gah üstige sun'ghanda öz emili arqiliq heqqaniy dep jakarlan'ghan emesmu? 22 Emdi shuni körüwélishqqa boliduki, uning étiqadi munasip emellermi qildi we étiqadi emeller arqiliq mukemmel qilindi. 23 Mana bu ish [Tewrattiki]: «Ibrahim Xudaghá étiqad qildi. Bu uning heqqaniyliqi hésablandi» dégen yazmini ispatlaydu, shundaqla u «Xudanıng dosti» dep ataldi. 24 Buningdin shuni köreleysilerki, insanlar étiqadi

bilenla emes, belki emelliri bilen heqqaniy dep jakarlinidu. 25 Mushuningha oxhash, pahishe ayal Rahab [Israil] charlighuchilirini öz öyide kütüp, ularni bashqa yol bilen qachuruwetkenliki üçhün, u oxhashla ish-emili bilen heqqaniy dep jakarlan'ghan bolmamdu? 26 Ten roh bolmisa ölük bolghandek, emelliri yoq étiqadmu ölüktür.

3 Qérindashlirim, aranglardin köp kishi telim berguchi boliwal manglar! Chünki silerge melumki, biz [telim bergüchiler] bashqilardin téximu qattiq soraqqa tartilimiz. 2 Chünki hemmimiz köp ishlarda xataliship putlishimiz. [Halbuki], eger birsı tilda xatalashmisa, u kamaletke yetken, pütkül ténini tizginliyeligen adem bolidu. 3 Mana, biz atlarni özimizge bégindurush üçhün aghzigha yügen salimiz; buning bilen pütkül tenlirini [xalighan terepke] buriyalaymiz. 4 Mana, kémilergimu qaranglar; shunchilik yoghan bolsimu, yene kélip dehshetlik shamallar teripidin urulup heydilidighan bolsimu, lékin rolchi qeyerge ularni heydey dése, u kichikkine bir rol arqiliq uni xalighan terepke buraydu. 5 Shuninggha oxhash, gerche til [ténimizning] kichik bir ezasi bolsimu, lékin tolimu yoghan sözleydu. Kichikkine bir ot uchqunining chong orman'gha ot tutashturalaydighanlıqini oylap béginglar! 6 Til — derweqe bir ottur; u ezalirimiz arisidin orun élip qebihlikke tolghan bir alem bolidu. U pütkül tenni bulghighuchidur; u dozax otidin tutashturulup, pütkül tebietning chaqigha ot tutashturidu! (Geenna g1067) 7 Chünki hertürlük haywanlar hem uchar-qanatlar, ömiliğuchi haywanlar hem déngizdiki mexluqlar insaniyet teripidin köndürülmekte hemde köndürülmeydu; u tinimsiz rezil bir nerse bolup, jan'gha zamin bolidighan zeherge tolghandur. 9 Biz tilimiz bilen Perwerdigar Atimizgha shanuteshekkür qayturimiz, we yene uning bilen Xudanıng obrazida yaritilghan insanlarnı qarghaymiz. 10 Démek, oxhash bir éghizdin hem teshekkür-mubarek hem lenet-qarghash chiqidu. I qérindashlirim, bundaq bolmasliqi kérek! 11 Bir bulaq oxhash bir közdin birla waqitta tatlıq hem qırtaq su chiqıramdu? 12 I qérindashlirim, enjür derixi zeytunning méwisińi bermeydu, yaki üzüm téli enjürning méwisińi bérélemedi? Hem tuzluq [bulaq] tatlıq sunimu chiqıralmaydu. 13 Aranglarda kim dana we pemlik? Peziletilik yürüsh-turushidin u danaliqqa xas bolghan

mömin-kemterlik bilen emellirini körsetsun! **14** Lékin eger qelbinglarda achchiq hesetxorluq we jédel-majira bolsa, emdi yalghan sözler bilen heqiqetni yoqqa chiqarmanglar, maxtanmanglar. **15** Bundaq «danaliq» ershtin emes, belki dunyagha, insan tebiiyitige xas bolup, jin-sheytandin kelgendur. **16** Chünki hesetxorluq we jédel-majira bolghanla yerde qalaymiqanchiliq we herxil rezillikler bolidu. **17** Lékin ershtin kelgen danaliq bolsa, u aldi bilen paktur, u yene tinchliqperwer, xush péil, bashqilarining pikriqe quliqi ochuq, rehimdil bolup, yaxshi méwiler bilen tolghan, uningda terepbazliq yaki saxtipelzlik yoqtur. **18** Heqqaniyliq uruqliri tinchliqperwerler arisida chéchilip, tinchliq ichide méwe bérifu.

4 Aranglardiki urush we majiralar nedin kélip chiqidu? Bu del ten ezaliringlar ichide jeng qiliwatqan arzu-hewesliringlardin emesmu? **2** Siler arzu-hewes qilisiler, lékin arzu-hewesliringlarga érishmeysiler; adem olturisiler, heset qilisiler, lékin érishelmeysiler; jédel-majira chiqirip jeng qilisiler. Érishmeysiler, chünki tilimeysiler. **3** Tilisenglarmu érishelmeysiler, chünki öz arzu-hewesliringlarni qandurush üçhün rezil niyetler bilen tileysiler. **4** Ey zinaxorlar! Bu dunya bilen dostonishning emeliyette Xuda bilen düshmenlishish ikenlikini bilmemtinglar? Kimdikim bu dunyani dost tutmaqchi bolsa, özini Xudaning düshmini qilidu. **5** Muqeddes yazmilarda: «[Xuda] qelbimizge makan qildurghan Roh nachar arzu-heweslerni qilamdu?» dégen söz silerche bikar déyilgenmu? **6** Lékin [Xuda] bergen méhir-shepqed buningdin üstün turidu. Shuning tüpeylidin muqeddes yazmilarda: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqed qilidu» dep yézilgandur. **7** Shuning üçhün, Xudagha boysununglar. Sheytan'gha qarshi turunglar; [shundaq qilsanglar] u silerdin qachidu. **8** Xudagha yéqinlishinglar, Xudamu silerge yéqinlishidu. Ey gunahkarlar, [gunahtin] qolunglarni yuyunglar; ey üjme köngüller, qelbinglarni pak qilinglar. **9** [Gunahliringlarga] qayghu-hesret chékinglar, haza tutup yighlanglar, kulkenglarni matemge, xushalliqinglarni qayghugha aylandurunglar. **10** Rebning aldida özünglarni töwen tutunglar we shundaq qilghanda U silerni üstün qilidu. **11** I qérindashlar, bir-biringlarni sökmenglar. Kimdikim qérindishini sökse yaki uning üstidin höküm qilsa, Tewrat qanuninimu sökken we uning üstidin höküm

qilghan bolidu. Shundaq qilip qanun üstidin [toghra-natoghra dep] höküm qilsang, qanun'gha emel qilghuchi emes, belki özüngni [uning üstidin] höküm qilghuchi qiliwalghan bolisen. **12** Qutquzushqa we halak qilishqa qadir bolghan, qanun Tüzguchi we höküm Qilghuchi peqet birdur! Shundaq iken, sen bashqilar üstidin höküm qilghudek zadi kimsen? **13** Hey, «Bügün yaki ete palani-püküni sheherge barimiz, u yerde bir yil turup, tijaret qilip payda tapimiz» déguchiiler buningha qulaq sélinglar! **14** Ey ete néme bolidghanlıqini bilmeydghanlar, hayatinglar némige oxshaydu? U xuddi ghil-pal peyda bolup yoqap kétidighan bir parche tuman, xalas. **15** Buning ornigha, «Reb buyrusu, hayat bolsaq, uni qilimiz, buni qilimiz» déyishinglar kérek. **16** Lékin emdi siler hazır undaq yoghan gepliringlar bilen maxtinisiler. Bundaq maxtinishlarning hemmisi rezil ishtur. **17** Shuningdek kimdikim melum yaxshi ishni qilishqa téighishlik dep bilip turup qilmaghan bolsa, gunah qilghan bolidu.

5 Ey baylar, qulaq sélinglar! Béshinglarga chüshidighan külpetler üçhün dad-peryad kötürüp yighlanglar. **2** Bayliqinglar chirip ketti, kiyim-kéchikinglarni küye yep ketti, **3** altun-kümüshliringlarni bolsa dat basti, bu dat [qiyamette] özünglarga qarshi guwahliq bérip, göshünglarni otta köydürlügendif yewétidu. Silerning bayliqlarni toplishinglar axirqi künlerde boldi! **4** Mana, étizliqinglarda ishlep hosul yighqanlarga xiyonet qilip ish heqlirini bermey keldinglar. Bu tutuwélin'ghan heq üstünglardin peryad köturmekte, shuningdek ormichilarining nale-peryadliri samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning quliqigha yetti. **5** Siler bu dunyada heshemetchilik we eysh-ishret ichide yashap kéliwatisiler. [Qoylar] boghuzlash künige teyyarlan'ghandek, silermu boghuzlinish künige özünglarni bordap kéliwatisiler. **6** Siler heqqaniy bolghuchini gunahqa mehkum qilip, öltürüp keldinglar; u silerge qarshiliq körsitmeydu. **7** Shunga, qérindashlar, Rebning qayta kéléidighan künigiche sewr-taqet qilip turunglar. Mana, déhgan kishi yerning ésil méwisiini kütidu; yer deslepki we kényinki yamghurlargha tuyesser bolghuche uni intizarliq bilen sewr-taqet ichide kütidu. Silermu sewr-taqet qilip qelbinglarni mustehkem qilinglar. Chünki Rebning qayta kéléishi yéqinlap qaldi. **9** Qérindashlar, özünglar soraqqá tartilmasliqinglar üçhün bir-biringlardin aghrinmanglar; mana, Soraq

Qilghuchi ishik aldida turidu. **10** Perwerdigarning namida sözlichen burunqi peyghemberlerning qandaq azab-oqubet tartqanliqi, shundaqla sewr-taquet qilghanliqini ülge qilinglar. **11** Biz mana mushundaq [sewr-taquet bilen] berdashliq bergenlerni bextlik dep hésablaymiz. Ayupning azab-oqubetke qandaq sewr-taquet bilen berdashliq bergenlikini anglighansiler we Perwerdigarning uningha axirqi qilghinini, shundaqla «Perwerdigarning ich-baghri shepqt we rehimdilliq bilen tolghan»liqini körgensiler. **12** Emdi i qérindashlirim, eng muhimi, qesem qilmanglar — ne asman ne zémin ne héchqandaq bashqa nersilerning nami bilen qesem qilghuchi bolmanglar, belki «bolidu» désenglar heqiqiy «bolidu» bolsun, «yaq» désenglar heqiqiy «yaq» bolsun. Shundaq qilghanda, [Xudanining] jazasigha chüshmeysiler. **13** Aranglarda azab tartquchi kishi barmu? U dua qilsun. Xushal yürüwatqanlar barmu? U küy-medhiye naxshilirini éytsun. **14** Aranglarda aghriq-silaqlar barmu? Ular jamaetning aqsaqallirini chaqirtip kelsun; ular Rebning namida uning [béshigha] may sürüp mesih qilip dua qilsun. **15** Shundaq qilip iman-ishench bilen qilin'ghan dua bimarni saqaytidu, Reb uni ornidin turghuzidu. Eger bimar gunahlarni qilghan bolsa, bular kechürüm qilinidu. **16** Shuning üchün ötküzgen gunahliringlarni bir-biringlarga iqrar qilinglar we shipalıq tépishinglar üchün bir-biringlarga dua qilinglar. Heqqaniy ademning duasi zor kück we chong ünümge igidur. **17** Ilyas peyghembermu bizge oxshashla insaniy tebietlik idi. U yamghur yaghmisun dep ixlas bilen dua qildi; netijide, zémin'gha üch yil alte ay héch yamghur yaghmidi. **18** Andin u yene dua qildi we yamghur qayta yaghdi, yermu hosul-méwisi yene berdi. **19** Qérindashlirim, aranglarda birsi heqiqettin chetnigen bolsa, we yene birsi uni [heqiqetke] qaytursa, **20** Mushundaq kishi shuni bilsunki, gunahkar kishini azhan yolidin qayturup ekelgüchi shu kishining jénining ölümdin qutulushigha we nurghun gunahlarning yépíp qoyulishigha sewebchi bolidu.

Pétrus 1

1 Eysa Mesihning rosuli bolghan menki Pétrustin Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya we Bitiniye ölkiliride tarqaq yashawatqan musapir bendilerge salam. **2** Siler Xuda'Atining aldin bilgini boyiche tallinip, Roh teripidin pak-muqeddes qilindinglar. Buningdin meqset, silerning Eysa Mesihning itaitide bolushunglar we qénining üstünglarga sépilishi üchündur. Méhir-shepinqet we xatirjemlik silerge hessilep ata qilin'ghay! **3** Özining zor rehimdilliki bilen, Eysa Mesihning ölümdin tirlishi arqiliq bizni yéngidin tughdurup, ölmes ümidke nésiwe qilghan Rebbimiz Eysa Mesihning Xuda'Atisigha mubarek-medhiyiler oqulghay! **4** Démek, siler üchün chirimes, daghsiz we solmas miras ershlerde saqlanmaqta. **5** Axir zamanda ashkarilinishqa teyyarlan'ghan nijat üchün, siler étiqadinglar bilen Xudanining qudrithi arqiliq qoghdalmaqtisiler. **6** Siler bu [nijattin] zor shadlinisiler — gerche hazır zörür tépilghanda silerning herxil sinaqlar tüpeylidin qisqa waqit azab-oqubet chékishinglarga toghra kelsimu. **7** Altun haman yoqilip kétidighan nerse bolsimu, sapliqi ot bilen sinilidu. Shuningha oxhashh altundin tolimu qimmetlik bolghan étiqadinglar sinilip ispatlinidu. Buning bilen u Eysa Mesih [qayta] ashkarilan'ghan waqtida medhiye, shan-sherep we izzet-hörmet keltüridi. **8** Eysa Mesihni ilgiri körüp baqmighan bolsanglarmu, Uni söyüp keldinglar; we hazirmu Uni körmeysiler, lékin Uningha yenila étiqat qilip qelbinglar ipadilgisiz shan-sherepke tolghan xushalliq bilen yayraydu. **9** Shuning bilen siler étiqadinglarning nishani, yeni jéninglarning nijatigha muyesser boluwatisiler. **10** Silerge ata qilin'ghan bu méhir-shepinqetni aldin éytqan [ilgiriki] peyghemberler bu nijat-qutquzulush toghrisida tepsiiliq izden'gen, uni chüshinishke tirishqanidi. **11** Ularda bolghan Mesihning Rohi ulargha Mesih kelgüsиде tartidighan azab-oqubetler we bulardin kékynki kélidighan shan-sherepler toghrisida aldin'ala melumat bérüp besharete keltürginide, ular bu ishlarning qandaq yol bilen we qaysi zamanda yüz bérídighanlıqı üstide izden'gen. **12** Shuning bilen ulargha bu ishlarni aldin éytishi ular özliri üchün emes, belki silerning xizmitinglarda bolghan, dep ayan qilin'ghan. Emdi bügünkü künde bu ishlar ershtin ewetilgen Muqeddes Rohning küchi bilen silerge xush xewerni yetküzgüchiler arqiliq

silerge jakarlandi. Hetta perishtilermu bu ishlarning tégi-tektini sepsélip chüshiniwélishqa telpünmekte. **13** Shunga, zéhinliringlarning bélini baghlap, özünglarni segek-salmaq tutunglar, ümidinglarni Eysa Mesih qayta körün'gen künide silerge élip kélidighan bext-shapaetke pütünley baghlanglar. **14** [Xudanining] itaetmen perzentliri süpitide, ilgiriki ghapilliq chaghiringlardikidek hawayi-heweslerge bérilmenglar. **15** Eksiche, silerni chaqirghuchi pak-muqeddes bolghan'gha oxhashh barliq yürüsh-turushinglarda özünglarni pak-muqeddes tutunglar. **16** Chünki [muqeddes yazmilarda]: «Pak-muqeddes bolunglar, chünki Men pak-muqeddesturmen» dep xatirilen'gen. **17** Siler dua qilghininglarda kishilerning herbirining ish-herikitige qarap yüz-xatire qilmay Soraq Qilghuchini «Ata» dep chaqiridikensiler, undaqta bu dunyada musapir bolup yashawatqan waqtinglarni [Uning] qorqunchida ötküzunglar. **18** Chünki silerge melumki, siler ata-bowiliringlar teripidin silerge qaldurulghan ehmiyetsiz turmushning [qulluqidin] azad boldunglar. Bu, qimmitini haman yoqitidighan altun yaki kümüştek nersilerning tölimi bilen bolghan emes, **19** belki qimmetlik qéni bilen, yeni kem-kütisiz we daghsiz qoza kebi Mesihning qimmetlik qénining bedilige keldi. **20** U derweqe dunya apiride qilinishtin ilgirila [Xuda teripidin] shu süpitide tonulghan, hazır U zamanlarning mushu axirqi waqtirida siler üchün [bu dunyagha ewetilip] ashkara qilindi. **21** Siler Uning arqiliq Uni ölümdin tirildürüp, Uningha shan-sherep bergen Xudagha étiqad qiliwatisiler. Xudanining [shuni qilghini] étiqadinglar we ümidinglар Özige baghlansun üchündur. **22** Siler heqiqetke itaet qilghanlıqinglardin qelbinglarni paklap, qérindashlarni söyidighan saxtisiz méhir-muhebbetke kirishtinglar; shunga, bir-biringlarni chin qelbinglardin qizghin söyünglar. **23** Chünki siler yéngiwashtin tughuldunglar — bu chirip kétidighan uruq arqiliq emes, belki chirimas uruq, yeni Xudanining hayatı kükchek ige we menggü turidighan söz-kalami arqiliq boldi. (aión g165) **24** Chünki [xuddi muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: «Barliq et igiliri ot-chöptur, xalas, Ularning barliq shan-sheripi daladiki gülge oxhashh; Ot-chöp solishidu, gül xazan bolidu, **25** Biraq Rebning söz-kalami menggü turidul!» Silerge yetküzügen xush xewerde jakarlan'ghan söz-kalam del shudur. (aión g165)

2 Shuning üçün siler barlıq rezillik, barlıq mekkarlıq, saxtipenzlik, hesetxorluq we hemme töhmetxorluqlarnı tashlap, **2** Rebning méhribanlıqını tétip bilgenikensiler, xuddı yéngi tughulghan bowaqlardek bolup [Xudanıng] söz-kalamidiki sap sütke teshna bolungalar. Buning bilen, siler nijatning [kamalitige] yétip ösisiler. **4** Emdi siler Uninggħa, yeni ademler teripidin erzimes dep tashlinip, lékin Xuda teripidin tallan'ghan we qedirlen'gen tirik tash Bolghuchining yénigha kēlip **5** siler özünglarmu tirik tashlar süpitide bir rohiy ibadetxana qilinishqa, Eysa Mesih arqılıq Xudani xurser qilidighan rohiy qurbanlıqlarnı sunidighan muqeddes kahin qataridikiler bolushqa quruluwatisiler; **6** Chünki muqeddes yazmilarda mundaq déyilgen: — «Mana, tallan'ghan, qedirlen'gen bürjek ul téshini Zion'gha qoymum. Uninggħa étiqad qilghuchi herkim hergiz yerge qarap qalmaydu». **7** Emdi étiqad qilghuchi bolghan silerge nisbeten [tashning] qediri bolidu. Lékin [Uninggħa] étiqad qilmaydighanlарha nisbeten U [muqeddes yazmilarda déyilginidek] boldi: — «Tamchilar erzimes dep tashliwetken bu tash, Burjek [ul] téshi bolup tiklendi!», We: — «[Bu tash] kishilerge putlikashang tash, Ademni yiqitidighan qoram tash bolidu». Chünki [mushundaq kishiler] [Xudanıng] söz-kalamığħa itaet qilmasliqi tüpeylidin putlispħiġ yiqilidu; ularning bundaq bolushi aldin békítigħendur. **9** Lékin siler bolsanglar [Xuda] tallighan bir jemet, shahane bir kahinliq, pak-muqeddes bir el, shundaqla Özige alahide xas bolghan bir xelqsiler; buning meqsiti, silerni qarangħħuluqtin Özining tilsimat yoruqluqīgha chaqirghuchining peziletilrini namayan qilishinglardin ibaret. **10** Burun siler bir xelq hésablanmayttinglar, lékin hazir Xudanıng xelqisiler; burun [Xudanıng] rehim-shepqtige érismigenidinġlar, lékin hazir érishtinglar. **11** I söyümlüklirim, siler bu dunyagħa musapir we méhmandursiler, silerdin ötünümenki, roħ-qelbinglar bilen qarshilishidighan etliringlardiki neps-shehwetlerdin özünglarnı yiraq tutunglar. **12** Yürüş-turushunglar étiqadsızlar arisida ésil-peziletilk bolsun. Mushundaq qilghanda, gerche ular silerge yamanliq qilghuchilar dep töħmet qilismu, del töħmet qilghan isħlarda silerning yaxshi emelliringħarha qarap, [Xudanıng] ularni [oyghitip] yoqlaydighan künide uni ulugħlishi mumkin. **13** Shunga Rebning hörmitide insanlar arisidiki herbir

hakimiyetning tüzümige, meyli eng yuqiri menseptiki padishahqa bolsun yaki u teyinligen hoquqdarlarha bolsun boysununglar. Chünki bu hoquqdarlar [padishah] teripidin yaman ish qilghuchilarni jazagħha tartish, yaxshi ish qilghuchilarni hörmetke sazawer qilish üçün teyinlen'gendor. **15** Chünki Xudanıng iradisi shundaqki, yaxshi emelliringlar bilen nadan ademlerning orunsiz shikayetlirini tuwaqlashtur. **16** Siler erkin-azad bolghininglar bilen, bu erkinliklarni yamanliq qilishning bahanisi qiliwalmanglar, belki Xudanıng quli süpitide bolup, **17** Barliq insanlarni hörmetlenglar, [étiqadchi] qérindashliringħarha méhir-muhebbet körsitinglar, Xudadin qorqunġlar, padishahni hörmetlenglar. **18** Qullar, xojayinliringħarha toluq qorqunch bilen boysununglar — yalghuz méhriban we xush pél xojayinlārghila emes, belki térikkek xojayinlārghimu boysununglar. **19** Chünki eger birsi Xuda aldida pak wijdanliq bolush üçün naheq azab-oqubet chekse hemde bulargħa sewr-taqet qilsa, bu Xudani xurser qilidu. **20** Chünki eger siler gunah ötküzüp, tégishlik urulghiningħarda, uningħa berdashliq bersengħar, buning maxtan'ghudek némisi bar! Lékin yaxshi isħlarni qilip azab-oqubet cheksengħar hemde uningħha berdashliq bersengħar, u Xudani xurser qilidu. **21** Chünki siler del shuningħha chaqirħildingħar. Chünki Mesihmu siler üçün azab-oqubet chékip, silerni Özining izidin mangsun dep, silerge tülge qaldurdi; **22** «U gunah sadir qilip baqmighan, Uning aghzidin héchqandaq aldamchiliq-yalghanchiliqmu tépilmas». **23** U haqqaretlen'gini, til qayturmaytti. Azab-oqubet chekkende, U héch teħdit salmaytti; eksiche, Özini adil hökum chiqargħħuchining qollirigha tapshuratti. **24** U Özi bizning gunahqa nisbeten ölüp, heqqaniyliqqa nisbeten yashishimiz üçün yaghach tħiġi kieni bilen shipa taptingħar. **25** Chünki burun siler qoylardek yoldin eżip kettensiler, lékin hazir jéninglarning padichisi hem yétekchisining yénigha qaytip keldingħar.

3 Shuningħha oxhash, i ayallar, siler erliringħarha boysununglar. Shundaq qilsangħar, hetta söz-kalamħa itaet qilmaydighan erler bolsa, öz ayalining bu pezilitidin tesirlinip, ixlasmenlik bilen ötküzgen pak yürüş-turushingħarha qarap, gep-sözsizla qayil qilinidu. **3** Güzellikingħar sirtqi körönüňħtin, yeni alahide örūwalgħan chéchingħar we taqīgħan altun

zibu-zinnetlerdin yaki ésil kiyimlerdin bolmisun, **4** belki «qelbinglardiki özünglar», yeni mömin we tinch rohtin bolghan chirimas güzelliktin bolsun; bundaq [güzellik] Xudaning aldida intayin qimmetlikтур. **5** Chünki burunqi chagharda, Xudagha ümidini baghlighan ixlasmen ayallar del mushundaq [güzellik bilen] özlirini zinnetlep, erlirige itaet qilatti. **6** Del mushundaq yolda Sarah Ibrahimni «ghojam» dep atap, uning sözlirige boysunatti. Siler héchqandaq weswesilerdin qorqmay ishlarni durus qilsanglar, silermu [Sarahning] perzentliri bolghan bolisiler. **7** Shuningha oxshash, ey erler, silermu ayalliringlar bilen turushta, ularni ayal kishiler bizdin ajiz bendiler dep bilip ularni chüshinip yétinglar; siler ular bilen [Xuda] shapaet qilghan hayatqa ortaq mirasxor bolup, ularni hörmət qilinglar. Shundaq qilsanglar, dualiringlar tosalghugha uchrimaydu. **8** Axirida, hemminglar bir niyet bir meqsette, bir-biringlарha hemderd bolup, bir-biringlarni qérindashlarche söyünglar, ich-baghri yumshaq we kemter bolunglar. **9** Yamanliqqa yamanlıq, ahanetke ahanet bilen emes, eksiche, bext tilesh bilen jawab qayturunglar. Chünki siler del bu ishqə chaqirilghansiler; shuning bilen özünglar bextke mirasxor bolisiler. **10** Chünki [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Kimki hayatni söyüp, yaxshi kün körgüchi bolay dése, Tilini yamanlıqtin tartsun, Lewliri mekkarlıqtin néri bolsun; **11** Yamanlıqtin özini tartip, Güzel emellerni qılıp yürsun; Amanxatirjemlikni izdep, uni qogħlap yürsun. **12** Chünki Perwerdigarning közi heqqaniylarning üstide turidu, Uning quliqi ularning iltijalirığa ochuq turidu; Lékin Perwerdigarning yüzü rezillik yürgügzüchilerge qarshi turidu». **13** Eger siler daim yaxshi ishlarni qılıshqa intilsenglar, kim silerge yamanlıq qilar? **14** Lékin hetta heqqaniyliq yolda azab-oqubet cheksenglarmu, oxshashla bextliksiler! Lékin ularning wehimisidin qorqmanglar we alaqzade bolmanglar; **15** belki qelbinglarda Reb Mesihni hemmidin üstün dep bilinglar; silerde bolghan ümidning sewebini sorighanlarga mömin-mulayimliq we ixlasiq bilen jawab bérishke hemishe teyyar turunglar. **16** Herdaim wijdanılgarnı pak tutunglar; shuning bilen silerge «yamanlıq qilghuchilar» dep töhmet qilghanlar silerning Mesihde bolghan peziletlək yürüsh-turushunglarnı körüp, özliri qilghan töhmetlerdin xijil bolsun. **17** Chünki Xudanıng iradisi shundaq

bolsa, yaxshılıq qilghininglar üçün azab-oqubet cheksenglər, bu yaman ish qilghininglar tüpeylidin azab-oqubet chekkininglardın ewzel, [elwette]. **18** Chünki Mesih bizni Xuda bilen yarashturush üçün, yeni Heqqaniy Bolghuchi heqqanı emesləri dep, birlə qətimliq azab-oqubet chekti; gerche U ten jehette öltürülgen bolsimu, lékin rohta janlanduruldu; **19** shuning bilen U solap qoyulghan rohlarlarning yénigha mushu rohiy hayatlıqı bilen bérrip, [Özining bu ghelibisini] jakarlıdı. **20** [solap qoyulghan] bu rohlar burunqi zamanda, yeni Nuh [peyghember]ning künliride, kéme yasiliwatqan mezgilde Xuda sewrchanlıq bilen [kishilerning towa qilishini] kütkinide, Uningha itaetsizlik qıldı. Peqet shu kémige kirgen birqanchisi, yeni jemiy sekkez jan su arqliq qutquzuldu. **21** Mana bu «sugha chomüldürüş»ning béschariti bolghan. Emdi chomüldürüş — bedenning kirdin tazilinishi emes, belki ademning pak wijdan bilen Eysa Mesihning tirildürülüshi arqılıq Xudadin tiligen telipi — bizni hazır qutquzuwatidu **22** (Mesih [tirilip] ershke chiqip, perishtiler, barlıq rohiy hoquqdarlar we küchlükler Uningha bosunduruldu we u Xudanıng ong yénida turmaqta).

4 Emdi Mesih ténde azab-oqubet chekkeniken, silermu shundaq irade bilen özünglarnı qorallandurunglar. (chünki [Xuda yolda] öz ténde azab-oqubet chekken kishi gunahtın qol üzgen bolidu; **2** undaq kishi ténde qalghan hayatını yene insaniy neps-heweslerge bérilish bilen emes, belki Xudanıng iradisige muwapiq ötküzidu). **3** Chünki künlirimizni yat ellik étiqadsızlarning iradisige emel qılış bilen, yeni hertürlük buzuqchılıq-shehwaniyliq, neps-hewesler, haraqkeshlik, eyshishret, meyxorluq we yirginçlik butpereslikler ichide ötküzginimiz emdi kupaye qilar! **4** Bu ishlarda ular silerning ularha hemrah bolup shundaq iplasliqqa yügürmigenliklarga ejeblinip, silerni haqaretlimekte. **5** Ular haman hem tiriklerni we ölgənlərini soraq qılıshqa teyyar Turghuchığa hésab bermey qalmaydu. **6** Shunga del shu sewebtin, ölgənler ette yashawatqan insanlar [soraq qilinidighan]dek soraq qilinip, Xudagha nisbeten rohta yashisun dep, ularghimu xush xewer yetküzülgən. **7** Emdi barlıq ishlarning axırlıshıdighan künü yéqinlashmaqta; shunga, salmaq bolunglar we dua qılıshqa segek turunglar. **8** Lékin hemmidin muhimi, bir-biringlarga

qizghin méhir-muhebbette turuwéringlar. Chünki «méhir-muhebbet nurghunlighan gunahlarni yapar». **9** Bir-biringlardin aghrinmay özara méhmandost bolunglar. **10** Xuda teripidin herbiringlarga ata qilin'ghan iltipatqa binaen, uming hertereplik méhri-shepqtini kishilerge yetküzidighan yaxshi ghojidarlar süpitide, bu iltipat bilen bir-biringlarga xizmet qilinglar. **11** Kim söz qilsa, u Xudaning kalam-bésharetlirini yetküzgüchi süpitide sözlisun. Kim bashqilargha xizmet qilsa, u Xuda ata qilghan kuch-qudrati bilen xizmet qilsun. Shundaq bolghanda, Xuda hemme ishta Eysa Mesih arqiliq ulughlinidu. Barliq shan-sherep we kuch-qudret Uninggha ebedil'ebedgiche mensuptur, amin! (aión g165) **12** Söyümlüklirim, otluq sinaqning béschinglarga chüshkenlikige qarap, ajayib ishqqa yoluqup qaldim, dep heyran qalmanglar. **13** Belki, Mesihning azab-oqubetlirige qandaq ortaq bolghan bolsanglar, siler shundaq shadlininglar. Shuning bilen Uning shan-sheripi ayan qilin'ghinida, silermu yayrap shadlinisiler. **14** Siler Mesihning nami tüpeylidin haqaretke uchrisanglar, bextlik bolisiler! Chünki shan-sherepning Rohi, yeni Xudaning Rohi wujudunglarga chüshken bolidu. **15** Aranglardin birining azab-oqubet chékishi hergizmu qatil, oghri, rezil yaki chépilghaq bolush sewebidin bolmisun. **16** Biraq chekken azab-oqubiti «Mesihiy» dep atalghanliqi sewebidin bolsa, u buningdin nomus qilmisun; eksiche, mushu nam [bilen] [atalghanliqi] üçhün Xudagha medhiye oqusun. **17** Chünki soraqning bashlinidighan waqtı-saiti keldi; soraq aldi bilen Xudaning öyidikiliridin bashlinidu; we eger biz bilen bashlansa, u halda Xudaning xush xewirige qulaq salmiganlarning aqiwiti néme bolar? **18** [Del] [muqeddes yazmilarda yézilghinidek]: — «Eger heqqaniylarning qutquzulushi tes bolsa, Ixlassizlar hem gunahkarlarning aqiwiti qandaq bolar?» **19** Shuning üçhün, Xudaning iradisi bilen azab-oqubet chekkenler yaxshi emellerni dawam qilip, jénimi wediside turidighan Yaratquchigha amanet qilip tapshursun.

5 Emdi men aranglardiki aqsaqallardin (Mesihning azab-oqubetlirining guwahchisi, namayan qilinidighan shan-sherepke nésip bolghuchi we silerge oxshash bir aqsaqal süpitide) shuni ötünimenki, **2** — Xudaning silerning aranglardiki padisini obdan békinqlar; ulargha yétekchilik xizmitide bolup, uni

mejburen emes, belki ixtiyaren zimminglarga élinglar; pul-dunya üçhün emes, belki xushalliq bilen qilinglar. **3** Xudaning padisigha ghojining öz teelluatlırligha bolghinidek bolmay, belki ulargha tilge bolunglar. **4** Shundaq qilsanglar, Bash Padichi ashkare bolghanda, mengü tozumas shan-sherep tajigha érishisiler. **5** Ey yashlar, chonglarga boysununglar. Shuningdek, hemminglar bir-biringlarga nisbeten kichik pélliqliqi üstünglarga oriwélinglar. Chünki: «Xuda tekebburlargha qarshidur, lékin mömin-kemterlerge shepqtet qilidu». **6** Özünglarni Xudaning quğretlik qoli astida töwen tutunglar. Shundaq qilsanglar, waqtı-saiti kelgende Xuda silerni yuqiri kötürdü; **7** Barliq ghem-qayghuliringlarni Uning üstige tashlap qoyunglar. Chünki U silerning ghéminglearni qilidu. **8** Özünglarni hoshyar we segek tutunglar. Chünki dushmaninglar bolghan İblis xuddi hörkirewatqan shirdek, yutqudek birsini izdeq qatrap yürmekte; **9** siler étiqadinglarda ching turup uningha qarshi turunglar. Chünki bilisilerki, pütün dunyadiki qérindashliringlarmu oxshash azab-oqubetlerning tügishigüche chidawatidu. **10** Emma silerni Mesih Eysa arqiliq Özining menggülük shan-sheripige chaqirghan, pütkül méhir-shepqtetning Igisi bolghan Xuda azraqqine waqit azab-oqubet chekkinglardin keyin, Özi silerni eslige keltürüp, des turghuzup, mustehkem we ulgha békítilendek tewrenmes qilidu. (aiónios g166) **11** Uninggha [barliq] shan-sherep we kuch-qudret ebedil'ebed mensup bolghay, amin! (aión g165) **12** Men bu qisqighina xetni yézip, özüm sadiq qérindishim dep bilidighan Silwanusning wasitisi bilen silerge yollidim. Ushbu xetni yézishimning meqsiti, silerge jékilesh we silerni righbetlendürüş, shundaqla Xudaning heqiqiy méhir-shepqtining ene shundaq ikenlikige guwahqli bérishtin ibarettur. Bu méhir-shepqtette ching turunglar. **13** Siler bilen bille tallan'ghan Babilda turuwtqan jamaet we oglum Markustin silerge salam. **14** Bir-biringlar bilen méhribanlarche söyüshüp salamlishinglar. Silerge, yeni Mesihde bolghan hemminglarga amanlıq-xatirjemlik yar bolghay!

Pétrus 2

1 Eysa Mesihning quli we rosuli bolghan menki Siméon Pétrustin Xudayimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning heqqaniqliqi arqliq biz bilen oxshash qimmetlik bir étiqadqa moyesser qilin'ghanlarga salam! **2** Siler Xudani we Rebbimiz Eysani chongqur tonughanséri, méhir-shepget we xatirjemlik silerge hessilep ashqay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz bizni Özining shan-sheripi we ésil pezilitining tesiri arqliq Chaqirghuchini chongqur tonughanlıqımız üçün, Uning ilahiy kück-qudrifti hayatımızgħa we ixlasmenlikte méngishimizgħa kékreklik bolghan hemmini ata qildi. **4** U mushu peziletliri arqliq bizge qimmetlik, eng ulugh wedilerni berdi, bular bilen siler bu dunyadiki hawai-heweslerdin bolghan iplasliqtin qutulup, Xudaliq tebietke ortaq nésip balolaysiler. **5** Del mushu sewebtin, siler pütün kückħüngħar bilen étiqadingħargħa ésil peziletni, ésil peziltingħargħa bilimni, **6** bilimingħargħa temkinlikni, temkinlikingħargħa chidamlinqi, chidamlinqingħargħa ixlasmenlikni, **7** ixlasmenlikingħargħa qérindashliq mēħribanliqni, qérindashliq mēħribanliqingħargħa mēhir-muhebbetni kōrsitishni qoshushqa intilinqlar. **8** Chünki bu xususiyetler silerde bar bolsa, shundaqla éship bériwatqan bolsa, bular silerni Rebbimiz Eysa Mesihni chongqur tonushqa [intilishte] ish-emelsiz we méwisz qaldurmaydu. **9** Emme eger birside bular kem bolsa, u kor ademdu — u burnining uchinila köreleydighan, ilgiriki gunahliridin pak qilin'ghinini untughan bolidu. **10** Shuning üçün, i qérindashlar, siler [Xuda teripidin] chaqirilghanliqingħarni, shundaqla tallan'ghanliqingħarni jezmleshtürushke intilinqlar. Shundaqla qilsangħar, héchqachan téyilip ketmeysiler. **11** Shundaqla bolghanda Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihning menggħiġliuk padishħahliqidmu qizghin qarshi élinoisiler. (aiōnios għiġi 166) **12** Shunga, gerche siler bu ishlarni bilgen bolsangħarmu, shundaqla bizżeq ige qilin'ghan heqiqette mustehkemlen'gen bolsangħarmu, men yenila herdaim bu ishlarni ésingħargħa salma qħidni. **13** Derweqe, men mushu chédirimda bolsamla, bularni semingħargħa sélip, silerni oyghitip turushni layiq körimen. **14** Chünki Rebbimiz Eysa Mesihning burun manga ayan qilghinidek, méning bu chédirim pat arida uħamdin sélwétilidīghanliqini bilip turuptimen. **15** Berheq, men silerning bu ishlarni

men bu dunyadın ketkinim din kényinmu herwaqit ésingħargħa keltürüħħüngħar ütchün kückħumming bariche intilim. **16** Chünki biz silerge Rebbimiz Eysa Mesihning kück-qudrifti we hazir bolushini uqturghinimizda hergizmu hiyligerliktin oydurup chiqilghan riwayetlerge egesħmiduq, belki biz Uning heywetlik shan-shōħritige öz közimiz bilen guwahchimiz. **17** Chünki U muqeddes tagħda Xuda' Atidin shan-shōħret we ulugħluqqha érishkende, ashu ulugh shan-shereplik yerdin: «Bu Méning söyümlük Oghlum, Men Uningdin xursemmen» dégen shundaqla zor bir awaz Uningħha yetküzilup anglandi. **18** Muqeddes tagħda biz Uningħha hemraħ bolup bille turghan bolghachqa, ersħtin bu awaz anglan'ghinida bizmu öz quliqimiz bilen uni angliduq. **19** Uning üstige hemmimizde peyghemberler yetküzgen tolimu isħenħlik besharetni söz-kalam bardur; siler tang süzülgħe, tang yultuzi qelbingħarni toluq yorutquche bu söz-kalamgħa qulaq salsangħar, yaxshi qilgħan bolisiler (bu söz-kalam xuddi qarangħħuda chaqnap turidighan chiraghha oxħashtur). **20** Shuni hemmidin muhim dep bilishingħar kékrekki, muqeddes yazmilardiki héchqaysi wehiy peyghemberlerning öz chūshenħi boyiche yetküzilgen emes. **21** Chünki héchqandaq wehiy besharetni insanlarning iradisidin kelgen emes, u belki Xudaning muqeddes ademli Muqeddes Roh teripidin yéteklipin, Uning türktisi bilen éytqan söz-kalamdur.

2 Lékin burun xelq ichide saxta peyghemberler chiqqan, shuningdekk aranglardimu saxta telim bergħiħi meydan'ha chiqidu. Ular soqunup kirip, halaketke élip baridighan bid'et telimlerni arangħargħa astirtin kirgħiż, hetta özlırini hör qilishqa sétiwalghan igisidinmu téni, buning bilen öz beshigha tézla halaket chūshiridu. **2** Nurghun kishiler ularning shermendilikige egħiġip kétidu, shuningdekk ularning sewebidin heqiqet yoli haqaretke uħraydu. **3** Ular achközlükidin oydurma sözler bilen silerni satidighan méli qilidu. Emdi ularning beshigha xeli burunla béktilgen jaza bikar olturmaydu, ularning halakiti bolsa uxlap yatmaydu. **4** Chünki Xuda gunah sadir qilgħan perishtilerni ayap olturmay, belki ularni teħtieqanhangi tħalli, soraqqa tartquche zulmetlik qarangħħulu uqtiki zenjirler bilen solap qoqħan yerde, (Tartaroō għiġi 5020) **5** shundaqla qedimki dunyadikilernimu ayap qoymay, xudasizliqqa bérilgen dunyani topan bilen għerq qilip, peqet

heqqaniyliqqa dewet qilghuchi Nuhni bashqa yettisi bilen saqlap qalghan yerde — **6** hemde kéyin Sodom we Gomorra sheherlirini kéyinki diewrlerdiki xudasizliqqa bérilgenlerge ibret bolsun dep békítip, beshigha kúlpetlik jazani chüshürüp kül qilghan, **7** shuning bilen birge mushu exlaqsızlarning buzuqchiliqliridin yirginip azablan'ghan, heqqaniy bolghan Lutni ular arisidin qutuldurghan yerde — **8** (ene shundaq kishilerning ichide yashighan heqqaniy Lutning heqqaniy qelbi her kuni anglichean we körgeña itaetsizlikler tüpeylidin azablinatti) **9** emdi shuni körüwalalaymizki, Reb ixlasmenlerni duch kelgen sinaqlardin qandaq qutquzushni we shuningdek heqqaniysizlarni soraq künigiche jazalinishqa saqlap qoyushni bolidu. **10** Bularning arisidiki öz etlirige egisip pasiq heweslerge bérilgen, shundaqla hoqiq igilirige sel qarighanlarning jazasi téximu shundaq bolidu. Mushundaq kishiler hali chong, menmenchilerdur, ular «[rohiy] ulughlar»gha haqaret qilishtin héch qorqmaydighanlardur. **11** Hetta ulardin kúch-qudrette üstün turidighan perishtilermu Perwerdigarning aldida bu «[ulughlar]»[ni] haqaret bilen erz qilmaydu. **12** Emma bular xuddi owliniq boghuzlinish üchün tughulghan yawayi eqilsiz haywanlardek kélip, özliri chüshenmeydighan ishlar üstide haqaretlik söz qilidu we shundaqla özlinining halaket ishliри bilen toluq halak bolidu, **13** shundaqla öz heqqaniysizliqigha tushluq jazaning méwisiini yeydu. Ular hetta kündüzi ochuq-ashkara eyshishret qilishnimu lezzet dep hésablaydu; ular [silerge] nomus we dagh keltürüp siler bilen bir dastixanda oltipurup, öz mekkarliqliridin zoqlinidu. **14** Ularning zinaxorluq bilen tolghan közliри gunah sadir qilishtin üzülmeydu; ular tutami yoq kishilerni éziqturidu; ular qelbini achközlükke köndürgen, lenetke yéqin balilardur! **15** Ular toghra yoldin chetnep, Bosorning oghli Balaamning yoligha egisip ketti. U kishi haram yolda tapqan heqni yaxshi körgüchi idi, **16** lékin u qilghan qebihlikü tüpeylidin tenbihini yédi (zuwansız éshék insanning awazi bilen sözlep peyghemberning exmiqane ishini tosti). **17** Mana mushundaq kishiler qurup ketken bulaqlar, borandin heydilip yürgen tumanlarga oxshaydu; ularغا menggülük zulmetning qapqarangghuluqida jay hazirlap qoyulghan. (questioned) **18** Chünki ular yalghan-yawidaq yoghan sözler bilen maxtinip, ademning etlik heweslerini qozghitip eysh-ishret ishliри bilen

ézitquluq yolda méngiwatqanlardan özlerini yéngila qachurghanlarni azduridu. **19** Ular mushu kishilerge «Silerni erkinlikke érishtürümüz» dep wede qilidu, lékin özliri emeliyyette buzuqluqning qulliridur. Chünki adem néme teripidin boysundurulghan bolsa, shuning quli bolidu. **20** Chünki ular Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihni tonush arqiliq bu dunyaning pasiqliqliridin qutulup, kéyin shulargha yene baghlinip, boysundurulghan bolsa, ularning kéyinki hali deslepksisidinmu better bolidu. **21** Chünki heqqaniyliq yolini bilip turup, özige yetküzülgén muqeddes emrdin yüz örögendin köre, bu yolni eslidinla bilmigini ewzel bolatti. **22** Mushu ishenchlik hékmetlik sözler ularda emelge ashurulidu: — «It aylinip öz qusuqini yer» we yene «Choshqa yuyunup chiqipla qaytidin patqaqta éghinar».

3 I söyümlüklirim, hazır silerge bu yéziwatqinim ikkinchi xétimdur. Her ikki xétimde silerning sap könglünglarni oyghitip, shu ishlarni eslitishke intildimki, **2** muqeddes peyghemberler burun éytqan sözlerge we Rebbimiz hem Qutquzghuchimizning rosulliringlar arqiliq yetküzgen emrige köngül bölgüsünglarni ötünimen. **3** Eng muhimi shuni bilishinglar kérekki, künlerning axirida özining hawayi-heweslerining keynige kiridighan, mesxire qilidighan mazaqchilar chiqip: **4** «Qéni, Uning qaytip kélimen dégen wedisi?! Ata-bowlirimiz [ölümde] uxpath qalghandin taki hazinghiche hemme ishlar dunya apiride bolghan waqittiki bilen oxshash halette kétihatidu» dep mesxire qilishidu. **5** Halbuki, ular eng qedimki zamanda Xudaning sözi bilen asmanlarning yaritilghanlıqını we shuningdey yerning sudin chiqqan hem suning wasitisi bilen barliqqa kelgenlikini etey untuydu; **6** shu amillarning wasitiliri bilen shu zamandiki dunya kelkündin gherq bolup yoqaldi. **7** Emma hazırqi asmanlar bilen zémin oxshashla shu söz bilen ixlassisz ademler soraqqa tartilip halak qilinidighan ashu künde otta köydtürülüşke saqlinip, ta shu künigiche halidin xewer élinip turidu. **8** Emdi i söyümlüklirim, shu ish neziringlardin qachmisunki, Rebge nisbeten bir kün ming yildek we ming yil bir kündektur. **9** Reb Öz wedisini [orundashni] (bezilerning «kéchiktürdi» dep oylighinidek) kéchiktürgini yoq, belki héchkimning halak bolushini xalimay, hemme insanning towa qilishigha kirishini arzulap, silerge kengchilik qilip [waqitni sozmaqta]. **10** Lékin Rebning kuni xuddi ogrinining kéléshidek [kütlülmigen waqitta]

bolidu. U küni asmanlar shiddetlik güldürlichen awaz bilen ghayib bolup, kainatning barliq qurulmiliri shiddetlik otta érip tügeydu; zémin we uningdiki pütkül nersilermu köyüp kétidu. **11** Hemme nerse mana shundaq érip yoqilidighan yerde, siler qandaq ademlerdin bolushunglar kérek? — hayatinglarni pak-muqeddeslikte we ixlasmenslikte ötküzüp, **12** Xudaning künini telmürüp kütüp, u künning tézrek kélishi üchün intilishinglar kérek emesmu? U künning kélishi bilen pütün asmanlar otta yoqap tügeydu we kainatning barliq qurulmiliri shiddetlik otta érip tügeydu. **13** Lékin biz bolsaq Uning wedisi boyiche, yéngi asman-zéminni intizarliq bilen kütmektimiz. U yer heqqaniylıqning makanidur. **14** Shuning üchün, ey söyümlüklirim, bu ishlarni kütüwatqanikensiler, [shu tapta] Xudaning aldida nuqsansız we daghsız, inaqlıq-xatirjemlik ichide hazır bolup chiqishinglar üchün intilinglar. **15** we Rebbimizning sewr-taqitini nijat dep bilinglar, del söyümlük qérindishimiz Pawlusmu özige ata qilin'ghan danaliq bilen bu ishlar toghruluq silerge yazghan; **16** barliq xetliridimu u bu ishlar heqqide toxtilidu. Uning xetliride chüshinish tes bolghan bezi ishlar bar; bu ishlarni telim almighan we tutami yoq kishiler muqeddes yazmilarning bashqa qisimlirini burmilighandek, burmilap chüshendüridu we shuning bilen öz beshigha halaket élip kélidu. **17** Shuning bilen, i söyümlüklirim, [men éytqan] bu ishlarni aldin'ala bilgenikensiler, bu exlaqsizlarning sepsetliri bilen azdurulup, mustehkem turushunglarni yoqitip qoyushtin hoshyar bolunglar. **18** Eksiche, [Xudaning] méhir-shepqtide hem Rebbimiz we Qutquzghuchimiz Eysa Mesihge bolghan bilishte dawamliq ösünglar. Uningha hem hazır hem ashu ebed künigiche barliq shan-sherep mensup bolghay! Amin! (aiōn g165)

Yuhanna 1

1 Ezeldin bar bolghüchi, özimiz anglighan, öz közlirimiz tikilip qarighan we qollirimiz bilen tutup silighan hayatlıq Kalamı toghrisida [silerge bayan qilimiz] **2** (bu hayatlıq bizge ayan bolup, biz uni kördüq. Shuning bilen bu heqte guwahlıq bérizimiz hemde Ata bilen bille bolup, kényin bizge ayan bolghan shu mengülüük hayatni silerge bayan qilimiz) (aiōnios g166) **3** — silernimu biz bilen sirdash-hemdemlikte bolsun dep biz körgenlirimizni we anglighanlirimizni silerge bayan qilimiz. Bizning sirdash-hemdemlikimiz Ata we Uning Oghli Eysa Mesih bilendur. **4** Silerning xushalliqinglar tolup tashsun dep, bularni silerge yéziyatimiz. **5** We biz Uningdin anglighan hem silerge bayan qılıdighan xewirimiz mana shudurki, Xuda nurdur we Uningda héchqandaq qarangghuluq bolmaydu. **6** Eger biz Uning bilen sirdash-hemdemlikimiz bar dep turup, yenila qarangghuluqa yürsek, yalghan éytqan we heqiqetke emel qilmıghan bolimiz. **7** Lékin U Özi nurda bolghinidek bizmu nurda mangsaq, undaqta bizning bir-birimiz bilen sirdash-hemdemlikimiz bolup, Uning Oghli Eysa Mesihning qéni bizni barlıq gunahtın paklaydu. **8** Eger gunahimiz yoq dések, öz özimizni aldighan bolimiz hemde bizde heqiqet turmaydu. **9** Gunahlirimizni iqrar qilsaq, U bizning gunahlirimizni kechürüm qılıp, bizni barlıq heqqanıysızlıqtın pak qılıshqa ishenchlik hem adildur. **10** Eger gunah qilmiduq dések, Uni yalghanchı qılıp qoyghan bolimiz we Uning söz-kalamı bizdin orun almıghan bolidu.

2 Eziz balılırim, men silerni gunah sadır qilmisun dep, bu sözlerni yéziyatim. Mubada birsi gunah sadır qilsa, Atining yénida bir yar demchi wekilimiz, yeni Heqqaniy Bolghuchi Eysa Mesih bardur. **2** U Özi gunahlirimiz üçhün [jazani kötürgüchi] kafarettur; mushu kafaret peqet bizning gunahlirimiz üçhünlə emes, belki pütkül dunyadikilerning gunahları üçhündür. **3** Bizning uni tonughanlıqımızın bileşimiz — Uning emrlirige emel qılıshımızdır. **4** «Uni tonuymen» dep turup, Uning emrlirige emel qilmıghuchi kishi yalghanchıdur, uningda heqiqet yoqtur. **5** Lékin kimki Uning sözige emel qilsa, emdi uningda Xudanıng méhir-muhebbiti heqiqeten kamaletkə yetken bolidu. Biz özimizning Uningda bolghanlıqımızı ene shuningdin

bilimiz. **6** «Xudada turup yashaymen» déguchi bolsa [Eysanıng] mangghinidek oxshash méngishi kérek. **7** I soyümlüklim, silerge [burun anglap baqmighan] yéngi bir emrni emes, belki desleptin tartip siler tapshuruwalghan kona emrni yéziyatim. Ushbu emr siler burundinla anglap kéliwatqan söz-kalamdur. **8** Lékin yene kélép men silerge yéziyatqinimni yéngi emr [désekmü bolidu]; bu emr Mesihde hem silerdimu emel qilinmaqta, chünki qarangghuluq ötüp ketmekte, we heqiqiy nur alliqachan chéchilishqa bashlidi. **9** Kimdekim özini «nurda yashawatim» dep turup, qérindishini öch körse, u bugün'giche qarangghuluqta turuwatqan bolidu. **10** Qérindishigha méhir-muhebbet körsetken kishi yoruqluqta turmaqta, uningda gunahqa putlashturidighan héchnéme qalmaydu. **11** Lékin qérindishini öch körgen kishi qarangghuluqtidur; u qarangghuluqta mangidu we qeyerge kétiwaytanlıqını bilmeydu, chünki qarangghuluq uning közlirini qarighu qiliwetken. **12** Men bularni silerge yéziyatim, i eziz balılırim, chünki gunahliringlar Uning nami üçhün kechürüm qilindi. **13** Men buni silerge yéziyatim, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerge yéziyatim, i yigitler, chünki siler u rezil üstidin ghelibe qildinglar. **14** Men buni silerge yéziyatim, i eziz balılırim, chünki siler Atini tonudunglar. Men buni silerge yéziyatim, i atilar, chünki siler Ezeldin Bar Bolghuchini tonudunglar. Men buni silerge yéziyatim, i yigitler, chünki siler küchlüsler, Xudanıng söz-kalamı silerde turidu we siler u rezil üstidinmu ghelibe qildinglar. **15** Bu dunyani we bu dunyadiki ishlarnı söymenglar. Herkim bu dunyani söyle, Atining söyleyi uningda yoqtur. **16** Chünki bu dunyadiki barlıq ishlar, yeni ettiki hewes, közlerdiki hewes we hayatığa bolghan meghrurluqning hemmisi Atidin kelgen emes, belki bu dunyadın bolghandur, xalas; **17** we bu dunya we uningdiki heweslerning hemmisi ötüp kétidu. Lékin Xudanıng iradisige emel qilghuchi kishi menggü yashaydu. (aiōn g165) **18** Eziz balılırim, zamanning axırkı saiti yétip keldi; we siler dejjalning [axır zamanda] kéléidighanlıqını anglighininglardek, emeliyyette bolsa hazırlıning özidila nurghun dejjallar meydan'gha chiqtı; buningdin zamanning axırkı saiti bolup qalghanlıqı bizge melum. **19** Ular arımızdır chiqtı, lékin ular eslide bizlerdir emes idi. Chünki eger bizlerdir bolghan bolsa, arımızda turiwergen bolatti.

Lékin ularning héchqaysisining eslide bizdikilerdin bolmighanlıqı pash qilin'ghanlıqı üçhün ular arımızdır chiqip ketti. **20** Halbuki, siler bolsanglar Muqeddes Bolghuchidin kelgen mesihligüchi Rohtin nésip boldunglar we shuning üçhün siler hemme ishni bilisiler. **21** Silerge bu xetni yizishimdiki seweb, silerning heqiqetni bilmigenlikinglar üçhün emes, belki heqiqetni bilip, yalghanchiliqning heqiqettin kélép chiqmaydighanlıqını bilgenlikinglar üchündür. **22** Emise, kim yalghanchi? Eysanıng Mesih ikenlikini inkar qilghuchi kishi bulsa, u yalghanchidur. Ata we Oghulni inkar qilghuchi kishi özi bir dejjaldur. **23** Kimdekim Oghulni ret qilsa uningda Ata bolmaydu. Lékin Oghulni étirap qilsa, uningda Ata bolidu. **24** Siler bolsanglar, burundin anglap kéliwatqininglarnı özünglarda dawamliq turghuziwéringlar. Burundin anglap kéliwatqininglar silerde dawamliq turiwerse, silermu dawamliq Oghul we Atida yashawatqan bolisiler; **25** we uning bizge qilghan wedisi bolsa del shu — menggü hayatlıqtur. (aiōnios g166) **26** Silerni azdurmaqchi bolghanlarnı nezerde tutup, bularni silerge yazdim; **27** Siler bolsanglar, siler Uningdin qobul qilghan mesihligüchi Roh silerde turiwéridu, siler héchkimning ögitishige mohtaj emessiler; belki ene shu mesihligüchi Roh silerge barlıq ishlar toghruluq öğitiwatqandek (U heqtur, héch yalghan emestur!) — hem ögetkendek, siler dawamliq Uningda yashaydighan bolisiler. **28** Emise, i eziz balilirim, dawamliq Uningda turup yashawéringlar. Shundaq qilsanglar, U herqachan qaytidin ayan bolghanda qorqmas bolimiz hem U kelginide Uning aldida héch xijalet bolup qalmaymiz. **29** [Xudanıng] heqqaniy ikenlikini bilgenikensiler, heqqaniyliqqa emel qilghuchilarning herbirining uning teripidin tughulghuchi ikenlikinimu bilsenglar kerek.

3 Qaranglar, Ata bizge shundaq chongqur méhir-muhebbet körsetkenki, biz «Xudanıng eziz baliliri» dep atalduq — we biz heqiqetenmu shundaq. Bu dunya shu sewebtin bizni tonup yetmeyduki, chünki bu dunya Uni tonumidi. **2** Söyümlüklirim, biz hazır Xudanıng eziz baliliridurmız; kelgüside qandaq bolidighanlıqımız téxi ochuq ayan qilinmighan. Biraq U [qaytidin] ayan qilin'ghanda, Uninggħa oxshash bolidighanlıqımız bilimiz; chünki shu chaghda biz Uning eynen Özini körümüz. **3** We [Mesihge] ümid bagħlighan herbir kishi U pak bolghandek özini paklimaqt. **4** Gunah sadir qilghan kishi

[Xudanıng] qanunigha xilaplıq qilghan bolidu. Chünki gunah sadir qilghanlıq [Xudanıng] qanunigha xilaplıq qilghanlıqtur. **5** Halbuki, siler Uni gunahlarnı élip tashlash üçhün dunyagħa kélép ayan qilin'ghan we shundaqla Uningda héchqandaq gunah yoqtur, dep bilisiler. **6** Uningda yashawatqan herbir kishi gunah sadir qilmaydu; kimdekim gunah sadir qilsa, Uni körmigen we Uni tonumighan bolidu. **7** Eziz balilirim, héchkimning silerni aldishigha yol qoymanglar. Heqqaniyliqqa emel qilghuchi kishi U heqqaniy bolghinidek heqqaniydur. **8** Lékin gunah sadir qilghuchi īblistindur. Chünki īblis elmisaqtin tartip gunah sadir qilip kelmekte. Xudanıng Oghlining dunyada ayan qilinishidiki meqset īblisning emellirini yoqitishtur. **9** Xudadin tughulghuchi gunah sadir qilmaydu; Xudanıng uruqi uningda orun alghachqa, u gunah sadir qilishi mumkin emes, chünki u Xudadin tughulghandur. **10** Xudanıng baliliri bilen īblisning baliliri shuning bilen perqliniduki, kimdekim heqqaniyliqqa emel qilmisa we yaki öz qérindishigha méhir-muhebbet körsetmisse Xudadin emestur. **11** Chünki siler desleptin anglap kéliwatqan xewer mana del shuki, bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimiz kérektur. **12** U u rezildin bolghan, inisini öltürgen Qabilħa oxshash bolmaslıqımız kérek; u némishqa inisini qetl qildi? Uning özining qilghanlıri rezil, inisining qilghanlıri heqqaniy bolghanlıqı üçhün shundaq qilghan. **13** Shunga, i qérindashlar, bu dunya silerni öch körse, buningħha heyran qalmanglar. **14** Biz qérindashlarnı söygenlikimizdin, ölümdin hayatlıqqa ötkenlikimizni bilimiz. Öz qérindishini söymigüchi téxi ölümde turuwaitidu. **15** Qérindishigha öchmenlik qilghan kishi qatildur we héchqandaq qatilda menggülük hayatning bolmaydighanlıqını bilisiler. (aiōnios g166) **16** Biz shuning bilen méhir-muhebbetning néme ikenlikini bilimizki, u biz üçhün Öz jénini pida qildi; shuningdek bizmu qérindashlirimiz üçhün öz jénimizni pida qilishqa qerzdardurmız. **17** Emma kimki bu dunyada mal-mülki turup, qérindishining mohtajlıqını körüp turup, uningħha köksi-qarnini achmisa, bundaq kishide nedimu Xudanıng méhir-muhebbiti bolsun? **18** Eziz balilirim, söz bilen we til bilen emes, belki emelde we heqiqette méhir-muhebbet körsiteyli. **19** Biz shundaq ishlar bilen özimizning heqiqettin bolghanlıqımız bileyleymiz we [Xudanıng] aldida qelbimizni xatirjem qilalaymiz. **20** Shundaqtimu,

mubada qelbimiz bizni yenila eyiblise, Xuda yenila qelbimizdin üstün we hemmini bilgüchidur. **21** Söyümlüklirim, eger qelbimiz bizni eyiblimise, Xudaning aldida yüreklik turimiz **22** we shundaqla Uningdin némini tilisek shuninggha érisheleymiz; chünki biz Uning emrlirige emel qılıp, Uni xursern qılıdighan ishlarnı qılımız. **23** We Uning emri shuki, uning Oghli Eysa Mesihning namigha étiqad qılıshimiz hemde Uning bizge tapılıghinidek bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishimizdin ibarettur. **24** Uning emrlirige emel qılıdighan kishi [Xudada] yashaydighan we [Xudamu] uningda yashaydighan bolidu. Emdi Xudaning bizde yashaydighanlıqını bilginimiz bolsa, U bizge ata qilghan Rohtindur.

4 Söyümlüklirim, herbir [«wehiy qilghuchi»] rohlarning hemmisigila ishiniwermenglар, belki bu rohlarning Xudadin kelgen-kelmigenlikini perqlendürüş üçün ularni sinanglar. Chünki nurghun saxta peyghemberler dunyadiki jay-jaylargha peyda boldi. **2** Xudaning Rohini mundaq perqlendüreleysiler: Eysani, yeni dunyagha insaniy tende kelgen Mesihni étirap qilghuchi herbir roh Xudadin bolidu; **3** we dunyagha insaniy tende kelgen Eysa Mesihni étirap qilmaydighan roh Xudadin kelgen emes. Bundaqlarda eksiche dejjalning rohi ishleydi; siler bu rohning kélidighanlıqı toghruluq anglichanidinglar we derweqe u hazır dunyada peyda boldi. **4** Ey eziz balılırim, siler bolsanglar Xudadin bolghansiler we ularning üstidin ghalib keldinglar; chünki silerde Turghuchi bu dunyada turghuchidin üstündür. **5** Ular bolsa bu dunyagha mensup; shunga ular bu dunyaning sözlirini qılıdu we bu dunyadikiler ulargha qulaq salıdu. **6** Biz bolsaq Xudadin bolghanımız; Xudani tonughan kishi bizning sözlirimizni anglaydu. Xudadin bolmaghan kishi bolsa bizning sözlirimizni anglimaydu. Mana buningdin Heqiqetning Rohi bilen ézitquluqning rohini perq ételeymiz. **7** I söyümlüklirim, bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyli; chünki méhir-muhebbetning özi Xudadindur we méhir-muhebbet körsetküchining herbiri Xudadin tughulghan bolidu we Xudani tonuydu. **8** Méhir-muhebbet körsetmigüchi kishi Xudani tonumaghan bolidu; chünki Xuda Özi méhir-muhebbettur. **9** Xudaning méhir-muhebbeti bizde shuning bilen ashkara boldiki, Xuda bizni Uning arqliq hayatqa érishsun dep birdinbir yégane Oghlini dunyagha ewetti. **10** Méhir-muhebbet del

shuningdin ayanki, bizlerning Xudani söyginimiz bilen emes, belki U Özi bizni söyüp gunahlirimizning jazasini kötürgüchi kafaret bolushqa Öz Oghlini ewetkini bilen ayandur. **11** I söyümlüklirim, Xuda bizge shu qeder méhir-muhebbet körsetken yerde, bizmu bir-birimizge méhir-muhebbet körsitishke qerzdardurmiz. **12** Héchkim héchqachan Xudani körgen emes; lékin bir-birimizge méhir-muhebbet körsetsek, Xuda bizde yashaydu we uning méhir-muhebbiti bizde kamaletke yetken bolidu. **13** Biz bizning Uningda yashawatqanlıqımızni we Uning bizde yashawatqanlıqını shuningdin bilimizki, U Özi Rohini bizde ata qilghan. **14** Biz shuni körgen we shundaqla shuninggha guwahlıq bérímizki, Ata Oghulni dunyagha qutquzghuchi bolushqa ewetti. **15** Eger kimdekim Eysani Xudaning Oghli dep étirap qilsa, Xuda uningda, umu Xudada yashaydu. **16** Biz bolsaq Xudaning bizge bolghan méhir-muhebbetini tonup yettuq, shundaqla uningha tolimu ishenduq. Xuda Özi méhir-muhebbettur we méhir-muhebbette yashighuchi kishi Xudada yashaydu, Xudamu uningda yashaydu. **17** Mushundaq bolghanda, méhir-muhebbet bizde mukemmellishidu; shuning bilen biz soraq künide xatirjem-qorqmas bolalaymiz. Chünki Eysa qandaq boluwatqan bolsa bizmu hazır bu dunyada shundaq boluwatımız. **18** Méhir-muhebbette qorqunch yoqtur; kamil méhir-muhebbet qorqunchni heydep yoqqa chiqirdu. Chünki qorqunch Xudaning jazasi bilen baghlinishliqtur; qorqunchi bar kishi méhir-muhebbette kamaletke yetküzülgən emestur. **19** Biz méhir-muhebbet körsitimiz, chünki Xuda aldi bilen bizge méhir-muhebbet körsetti. **20** Eger birsi «Xudani söyimən» dep turup, qérindishiga öchmenlik qilsa, u yalghanchidur. Chünki köz aliddiki qérindishini söymigen yerde, körüp baqmaghan Xudani qandaqmu söysün? **21** Shunga bizde Uningdin: «Xudani söygen kishi qérindishinimu söysün» dégen emr bardur.

5 Eysanı Mesih ikenlikige ishen'gen herbir kishi Xudadin tughulghan bolidu; we tughdurghuchi [Atini] söyidighan herbir kishi Uningdin tughulghuchinimu söyidu. **2** Biz özimizning Xudanı balılırını söyidighanlıqımızni shuningdin bilimizki, Xudani söyüp, Uning emrlirige emel qılıshimizdindur. **3** Xudani söyüş Uning emrlirige emel qılısh démektur; we Uning emrliride turmaq éghir ish emestur. **4** Chünki Xudadin tughulghanlarning hemmisi bu dunya üstidin ghelibe qılıdu; we

dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi kück — del bizning étiqadimizdur. **5** Bu dunyaning üstidin ghelibe qilghuchi zadi kimler? Peqet Eysani Xudaning Oghli dep étiqad qilghuchilar emesmu? **6** U bolsa su we qan arqliq kelgen zat, yeni Eysa Mesihdur; Uning kélishi peqet su bilenla emes, belki qan bilenmu idi. We bu ishlargha guwahliq bergüchi bolsa Rohtur, chünki Roh Özi heqiqettur. **7** Chünki Uning toghruluq üch guwahliq bergüchi bar: — **8** bular Roh, su we qandin ibarettur. Bu üchining [guwahliqi] birdur. **9** Eger biz insanlarning guwahliqini qobul qilsaq, Xudaning guwahliqi bularningkidin üstündur. Xuda Öz Oghli toghrisida shundaq guwahliq bergen — **10** (Xudaning Oghligha étiqad qilghan kishining ichide shu guwahliq bardur; biraq Xudagha ishemmigen kishi Uni yalghanchi qilghan bolidu, chünki U Xudaning Öz Oghlini testiqlighan guwahliqigha ishemmigen) **11** guwahliq del shudurki, Xuda bizge menggültük hayatni ata qildi we bu hayatliq Uning Oghlididur. **(aiōnios g166)** **12** Shunga Oghulgha ige bolghan kishi hayatliqqa ige bolghan bolidu; Xudaning Oghligha ige bolmighan kishi hayatliqqa ige bolmighan bolidu. **13** Men bularni Xudaning Oghlining namigha étiqad qilghan silerge silerning menggültük hayatqa ige bolghanliqinglarni bilishinglar üçhün yazdim. **(aiōnios g166)** **14** We bizning Uninggha bolghan toluq ishench-xatirjemlikimiz shundaqki, Uning iradisige muwapiq herqandaq bir ishni tilisek, U bizni anlaydu. **15** Uni hernéme tiliginimizni anlaydu dep bilgenikenmiz, duayimizda Uningdin tiliginimizge érishtuq, dep bilimiz. **16** Birsi qérindishining ölümge mehkum qilmaydighan bir gunah sadir qilghanliqini körse, uning üçhün dua qilsun; we Xuda ölümge mehkum qilmaydighan gunah sadir qilghanlar üçhün uningha hayatliq ata qilidu. Ölümge mehkum gunahmu bardur. Uning toghrisidin tilisun, démeymen. **17** Hemme heqqaniyetsizlik gunahtur; we ölümge mehkum qilmaydighan gunahmu bar. **18** Xudadin tughulghuchining gunah sadir qilmaydighanliqini bilimiz; chünki eslide Xudadin tughulghan Zat bundaq kishini qoghdap qalidu we ashu rezil uningha tégelmeydu. **19** Emdi özimizning Xudadin bolghanliqimiz özimizge melum; emma pütkül dunya bolsa u rezilning ilkididur. **20** Yene bizge melumki, Xudaning Oghli dunyagha keldi we Heqiqiy Bolghuchini tonushimiz üçhün könglimizni yorutti; we biz Heqiqiy Bolghuchining Özide, yeni Uning Oghli

Eysa Mesihde yashawatimiz. U bolsa heqiqiy Xuda we menggülüq hayatliqtur! **(aiōnios g166)** **21** Eziz balilirim, özünglarni herqandaq butlardin saqlanglar.

Yuhanna 2

1 ² Menki aqsaqaldin [Xuda teripidin] tallan'ghan xanimgha we uning eziz balilirigha salam! Men silerni heqiqette söyimen we yalghuz menla emes, yene heqiqetni tonughanlarning hemmisi bizde yashawatqan we shundaqla ebedgiche bizge yar bolidighan heqiqetni dep silerni söyidu. (aiōn g165)

3 Xuda'Atidin we Atining Oghli Reb Eysa Mesihdin shapaet, rehim-shepqed we xatirjemlik silerge heqiqet we méhir-muhebbet ichide bolghay! **4** Baliliringning arisida biz Atidin emr tapshuruwalghandek heqiqette mangghanlarni körginim üchün intayin xurser boldum. **5** Emdi, hörmetlik xanim, men sendin bir-birimizge méhir-muhebbet körsiteyli, dep ötünimen. Méning sanga yézip ötün'ginim yéngi bir emr emes, belki desleptin tartip bizde bar emrdur **6** (méhir-muhebbet shuki, uning emrlirige emel qilip méngishtur). Mana bu emr siler burundin tartip anglap kéliwatqandek, uningda méngishinglar üchün silerge tapilan'ghandur. **7** Chünki nurghun aldamchilar dunyaning jay-jaylirida chiqti. Ular Eysaning dunyagha insaniy tende kelgen Mesih ikenlikini étirap qilmaydu. Bundaqlar del aldamchi we dejjaldur. **8** Biz we özünglar singdürgen ejirni yoqitip qoymay, belki toluq in'amgha ige bolushunglar üchün, özünglarga agah bolunglar. **9** Kimki Mesihning telimidin halqip chiqip, uningda ching turmisa, Xuda uningha ige bolmaydu. Lékin Uning telimide ching turghuchi bolsa, Ata hem Oghul uningha ige bolidu. **10** Eger birsi Uning telimini élip kelmey silerning yéninglarga kelse, uni öyünglarga bashlimanglar hem uningha salammu bermenglar. **11** Chünki undaq ademge salam bergen kishi uning rezil emellirige shérik bolghuchidur. **12** Silerge pütidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin qeqhez bilen siyahni ishletkendin köre, xushalliqimizning tolup téshishi üchün yéninglarga bérip didar körüşüp sözlishishni arzu qilimen. **13** Xuda teripidin tallan'ghan hedengning baliliridin sanga salam!

Yuhanna 3

1 Menki aqsaqal özüm heqiqette söygen söyümlük
 Gayusqa salam! **2** I söyümkü [dostum], jéning
 güllen'gendek, hemme ishliringning güllinishige we
 téningning salamet bolushigha tilekdashmen. **3**
 Qérindashlar kélép, sende bolghan heqiqet toghruluq
 guwahliq bergende, men intayin bek xushallandim;
 chünki sen heqiqette dawamliq méngiwatisen.
4 Manga nisbeten, eziz balilirimning heqiqette
 méngiwatqanlıqını anglashtinmu chong xushallıq
 yoqtur. **5** Söyümlük [dostum], yéninggha barghan
 qérindashlarga (gerche ular sanga natonush
 bolsimu) qilghanliringning hemmiside ixlasmenliking
 ispatlınidu. **6** Ular jamaet aldida séning bu méhir-
 muhebbiting toghrısida guwahliq berdi. Ularnı yene
 Xudanıng yolıgha layıq sepirige uzıtip qoysang, yaxshi
 qilghan bolisen. **7** Chünki ular [seperde] yat ellik
 [etiqadsızlardı] héch néme almay, shu mubarek
 nam üchün yolgha chiqtı. **8** Shunga, heqiqet bilen
 xizmetdash bolup teng ishligüchi bolush üchün
 biz shundaqlarnı qollap-quwwetlishimizge toghra
 kéléidu. **9** Bu toghruluq jamaetke mektüp yazdim.
Lékin ularning arısida özini chong tutup, jamaetke
 bash bolush temeside bolghan Diotrepes bizni
 qobul qilmaydu. **10** Shuning üchün men barghanda,
 uning qilghan eskiliklirini, yeni uning bizning
 üstimizdin qilghan rezil sözliri bilen gheywitini yüzige
 salımen; u uningliq bilenla toxtap qalmaydu, yene
 [seperdiki] qérindashlarnı qobul qilmayla qalmay,
 qobul qilmaqchi bolghanlarnı tosidu we hetta
 ularnı jamaettin qogħlap chiqiriwatidu. **11** I söyümlük
 [dostum], yamanlıqtın emes, yaxshılıqtın ülge alghin.
 Yaxshılıq qilghuchi Xudadindur. Yamanlıq qilghuchi
 Xudani héch körmigendur. **12** Démitriusni bolsa
 hemmeylen, hetta Heqiqetning özi yaxshi guwahliq
 bérüp teripleydu. Bizmu uningħha guwahliq bérímiz
 we guwahliqimizning heqiqet ikenlikini senmu bilisen.
13 Sanga yazidighan yene köp sözlirim bar idi; lékin
 qelem bilen siyahni ishletkendin köre, **14** Sen bilen pat
 arida didar körüşħushni arzu qilimen; shu chaghda
 derqemde sözlismiz. Sanga xatirjemlik yar bolghay!
 Dostlardın sanga salam. Senmu [u yerdiki] dostlarga
 isim-famililiri boyiche menden salam éytqaysen.

Yehuda

1 Eysa Mesihning quli, Yaqupning inisi menki Yehudadin chaqirilghanlarga, yeni Xuda'Atimiz teripidin söyülgen, Eysa Mesih teripidin qoghdilip kelgenlerge salam. **2** Silerge rehimdillik, amanliq-xatirjemlik we méhir-muhebbet hessilep ata qilin'ghay! **3** I söyümlüklirim, men esli silerge ortaq behriimen boluwartqan nijatimiz toghrisida xet yézishqa zor ishtiyaqim bolsimu, lékin hazir buning ornigha silerni muqeddes bendilerge bir yolila amanet qilin'ghan étiqadni qolunglardin bermeslikke jiddiy küresh qilishqa jékilep ushbu xetni yazmisam bolmidi. **4** Chünki melum kishiler — ixlassiz ademler, xéli burunla munu soraqqa tartilishqa pütlügenler aranglarga suqunup kiriwalghan. Ular Xudaning méhir-shepqtini buzuqluq qilishning bahanisigha aylanduruwalghan, birdinbir Igimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin tan'ghan ademlerdur. **5** Shuning üchün men silerge shuni ésinglarga qaytidin sélishni xalaymenki (gerche siler burun hemme ishlardin xewerlendürülgen bolsanglarmu), burun Reb [Özi üchün] bir xelqni Misirdin qutquzghan bolsimu, ularning ichidiki [Özige] ishemmigenlerni kéyin halak qildi. **6** [We siler shunimu bilisilerki], eslidiki ornida turmay, öz makanini tashlap ketken perishtilerni Reb ulugh [qiymet] künining soriqighiche menggü kishenlep mudhish qarangghuluqta solap saqlimaqta. (aión g126) **7** Sodom we Gomorra we ularning etrapidiki sheherlerdikilermu shu oxshash yolda, yeni shu [perishtilerge] oxshash uchigha chiqqan buzuqchiliqqa we gheyriy shehwetlerge bérilip ketken, [kéyinki dewrler] ularning aqiwitidin ibret alsun üchün menggülüq ot jazasigha örnek qilinip köydürülgen. (aiónios g166) **8** Lékin mushu «chüsh körgüchiler» shu oxshash yol bilen ademlerning tenlirinimu bulghimaqta, ular hoquq igilirige sel qarighuchilardin bolup, [ershtiki] ulughlorghimu haqaret qilishmaqta. **9** Lékin hetta bash perishte Mikailmu Musaning jesiti toghrisida Iblis bilen muzakire qilip talash-tartish qilghanda, uni haqaretlik sözler bilen eyibleshke pétinalmighan, peqet «Sanga Perwerdigarning Özi tenbih bersun» deplä qoyghan. **10** Lékin bu kishiler özliri chüshenmeydighan ishlar üstide kupurluq qildi. Biraq ular hetta eqilsiz haywanlardek öz tebiitining inkaslıri boyiche chüshen'giniche yashap, shu arqliq özlirini halak

qilidu. **11** Bularning haligha way! Chünki ular Qabilning yoli bilen mangdi, mal-mültükni dep Balaamning azghan yoligha özini atti we ular Korahning asiyliq qilghiniga [oxshash] axir halak bolidu. **12** Ular méhir-muhebbetni tebriklesh ziyanetliringlarga héch tartinmay siler bilen bille daxil bolidighan, özlirinila baqidighan xeterlik xada tashlardur. Ular shamallardin heydilip kelgen yamghursiz bulut, yiltizidin qomurup tashlan'ghan, kech küzdiki méwisiş derexler, ikki qétim ölgeler! **13** Ular déngizning dawalghuwatqan, buzhghunluq dolqunliri, ular öz shermendichilikini qusmaqta; ular ézip ketken yultuzlar bolup, ularغا menggülüq qapqarangghuluqning zulmiti hazırlap qoyulghandur. (aión g165) **14** Adem'atining yettinchi ewladi bolghan Hanox bu kishiler toghrisida mundaq besharet bergen: — «Mana, Reb tümenninglighan muqeddesliri bilen kélidu, **15** U pütkül insanlarni soraq qilip, barliq ixlassizlarning ixlassizlarche yürgüzgen barliq ixlassizliqlirigha asasen, shundaqla ixlassiz gunahkarlarning Özini haqaretligen barliq esebiy sözlirige asasen ularni eyibke buyruyu». **16** Bu kishiler haman ghotuldap, aghrinip yürüdu, öz heweslirining keynige kiridu; aghzida yorghanchiliq qilidu, öz menpeitini közlep bashqılargha xushametchilik qilidu. **17** Lékin, i söyümlüklirim, Rebbimiz Eysa Mesihning rosullirining aldin éytqan sözlirini ésinglarda tutunglarki, **18** ular silerge: «Axir zamanda, özining ixlassiz heweslirining keynige kirip, mazaq qilghuchilar meydan'gha chiqidu» dégenidi. **19** Mushundaq kishiler bölgünchilik peyda qilidighan, öz tebiitige egeshken, Rohqa ige bolmighan ademlerdur. **20** Lékin siler, i söyümlüklirim, eng muqeddes bolghan étiqadinglarni ul qilip, özünglarni qurup chiqinglar, Muqeddes Rohta dua qilip, **21** ademni menggülüq hayatqa élip baridighan Rebbimiz Eysa Mesihning rehimdillikini telmürip kütüp, özünglarni Xudaning méhir-muhebbiti ichide tutunglar. (aiónios g166) **22** İkkilinip qalghanlarga rehim qilinglar; **23** bezilerni ot ichidin yuluwélip qutulduruwélinglar; bezilerge hetta etliridin nijaset chüshüp bulghan'ghan kiyim-kéchikigimu nepretlen'gen halda qorqunch ichide rehim qilinglar. **24** Emma silerni yolda téyilip kétishtin saqlap, échilip-yéyilip Özining shereplik huzurida eyibsiz turghuzushqa Qadir Bolghuchigha, yeni Qutquzghuchimiz birdinbir Xudagha Rebbimiz Eysa Mesih arqliq shan-sherep, **25** heywet-ulugħluq,

qudret we hoquq ezeldin burun, hazirmu ta barliq
zamanlаргиче bolghay! Amin! (aiõn g165)

Wehiy

1 Bu kitab Eysa Mesihning wehiysi, yeni Xuda Uninggha Öz qul-xizmetkarlirigha yéqin kelgüsиде yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitishi üchün tapshurghan wehiydur. Mesih buni Öz perishtisini ewetip quli Yuhannagha alametler bilen ayan qildi. **2** Yuhanna bolsa Xudanıng sözkalami hemde Eysa Mesih toghrisidiki guwahliqqa körgenlirining hemmisige guwahliq berdi. **3** Bu besharetni oqup bergüchi we uning sözlirini anlap, uningda yézilghanlarga itaet qilghuchi bextlikтур! Chünki wehiyning waqtı yéqindur. **4** Menki Yuhannadin Asiya [ölkisidiki] yette jamaetke salam! Hazır bar bolghan, ötkendimu bolghan hem kelgüsиде Kelgüchidin, Uning textining aldidiki yette Rohtin **5** we sadiq Guwahchi, ölümdin tunji Tirilguchi, jahandiki padishahlarning Hökümrani bolghan Eysa Mesihin silerge méhir-shepget we xatirjemlik bolghay. Emdi bizni söygüchi, yeni Öz qéni bilen bizni gunahlirimizdin yughan **6** we bizni bir padishahliqqa uyuşturup, Öz Atisi Xudagha kahinlar qilghan'ga barlıq shan-sherep we küch-qudret ebedil'ebediche bolghay, amin! (aión g165) **7** Mana, U bulutlar bilen kéléidu, shundaqla her bir köz, hetta Uni sanjighanlarmu Uni köridu. Yer yüzidiki pütkül qebile-xelq U seweblik ah-zar kötüridu. Shundaq bolidu, amin! **8** Men «Alfa» we «Oméga», Muqeddime we Xatime Özümdurmen, hazır bar bolghan, burunmu bar bolghan hem kelgüsidi mu Bolghuchidurmen, shundaqla Hemmige Qadirdurmen, deydu Perwerdigar Xuda. **9** Silerning qérindishinglar hem siler bilen birge Eysada bolghan azab-oqubet, padishahliq we sewr-taqettin ortaq nésipdishinglar bolghan menki Yuhanna Xudanıng sözkalami we Eysanıng guwahliqi wejidin Patmos dégen aralda [mehbus] bolup turup qalghandim. **10** «Rebning künü»de men Rohning ilkige élinishim bilen, keynimdin kanay awazidek küchlük bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Köridighanliringni kitab qılıp yaz we uni yette jamaetke, yeni Efesus, Smirna, Pergamum, Tiyatira, Sardis, FiladélfİYE we Laodikiyadiki jamaetlerge ewet» dédi. **12** Manga söz qilghan awazning kimning ikenlikini körtüsh üchün keynimge buruldum. Burulghinimda, közümge yette altun chiraghdan **13** we ularning otturisida uchisiga putlirighiche chüshüp turidighan ton kiygen, köksige altun kemer baghlighan Insan'oghıgha oxshaydighan

biri köründi. **14** Uning bash-chéchi aq yungdek, hetta qardek ap'aq idi we közliри goya yalqunlap turghan ottek idi. **15** Putliri xumdanda tawlinip parqirighan tuchqa oxshaytti, awazi sharqirap éqiwatqan nurghun sularning awazidek idi. **16** U ong qolida yette yultuz tutqan bolup, aghzidin ikki bisliq ötkür qılıch chiqip turatti. Chirayi xuddi quyashning toluq küchide parlıghandek yarqın idi. **17** Uni körginimde, ayighiga ölüktek yiqlidim. U ong qolini üstümge tegküzip mundaq dédi: — Qorqma, Awwalqisi we Axirqisi **18** hemde hayat Bolghuchi Özümdurmen. Men ölgénidim, emma mana, Men ebedil'ebediche hayatturmen, ölüm we tehtisaraning achquchliri qolumdidur! (aión g165, Hadəs g86) **19** Shuning üchün, körgen ishlarni, hazır boluwatqan ishlarni we bulardin keyin bolidighan ishlarnı yézip qaldur. **20** Sen ong qolumda körgen yette yultuzning we yette altun chiraghdanning siri mana mundaq — yette yultuz yette jamaetning elchiliri we yette chiraghdan bolsa yette jamaettur.

2 — Efesustiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:

«Ong qolida yette yultuzni tutup, yette altun chiraghdanning otturisida Mangghuchi mundaq deydu: **2** — Séning ejir-emelliringni, tartqan jalaliringni hem sewr-taqitingni, rezil ademlerning qilmishlirigha chidap turalmaydighanlıqingni, shundaqla rosul bolmisimu özlerini rosul dep atiwalghanlarnı sinap, ularning yalghanchı bolghanlıqını tonughanlıqingnimu bilimen. **3** Shundaq, séning sewr-taqet qiliwatqanlıqingni, Méning namim wejidin japa-musheqqetke berdashlıq bergenlikingni emma érinmigenlikingni bilimen. **4** Lékin sanga shu bir étirazim barki, sen özüngdiki deslepki méhir-muhebbettin waz kechting. **5** Shunga qaysi halettin yiqlip chüshkenlikingni ésingge élip towa qilghin, awwalqi emellerni qayta qilghin. Bolmisa yéningha kélimen we towa qilmisang chiraghdeningni jayidin yötkiwétimen. **6** Biraq, séning shu artuqchiliqing barki, Men Özüm nepretlinidighan Nikolas terepdarlırinining qilmishliridin senmu nepretlinisen. **7** Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchiları Xudanıng jennitining otturisidiki hayatlıq derixining méwiliridin yéyishke tuyesser qilimén». **8** — Izmirdiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Awwalqisi we Axirqisi, ölgén we Tirilguchi mundaq deydu: **9** — Séning azab-oqubetliringni we namratlıqingni bilimen (lékin sen bay!), Yehudiy

emes turup özlerini Yehudiy dewalghan, Sheytanning bir sinagogi bolghanlarning töhmetlirinimu bilimen. **10** Aldingda chékidighan azab-oqubetlerdin qorqma. Mana, Iblis aranglardin beziliringlarni sinilishinglar üçün yéqinda zindan'gha tashlitidu. Siler on kün qiynilisiler. Taki ölgüche sadiq bolghin, Men sanga hayatliq tajini kiydürümen. **11** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar ikkinchi ölümning ziyinigha hergiz uchrımaydu!». **12** — Pergamumdiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Ikki bisliq ötkür qilichi bar Bolghuchi mundaq deydu: **13** — Men sen olturghan yerni, yeni Sheytanning texti bolghan jayni bilimen. Shundaqtimu, sen Méning namimni ching tutup, hetta sadiq guwahchim Antipas makaningda, yeni Sheytan turghan jayda qetl qilin'ghan künlerdimu, Manga qilghan étiqadingdin ténip ketmiding. **14** Lékin sanga shu birnechche étirazim barki, aranglarda Balaamning telimige egeshkenlerdin beziler bolmaqta — Balaam bolsa Balaqqa Israillarni butqa atap qurbanliq qilin'ghan göshni yéyish we jinsiy buzuqluq qilishqa azdurushni ögetkenidi. **15** Shuningha oxshash, silerning aranglarda Nikolas terepdarlarining telimini tutqanlarmu bar. **16** Shuning üçün, towa qil! Undaq qilmisang, yéningha téz arida béríp, aghzimdiki qilichim bilen shulargha hujum qilimen. **17** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun! Ghelibe qilghuchilar bolsa yoshurup qoyghan mannadin bérímen we herbirige bardin aq tash bérímen. Tash üstide yéngi bir isim pütkütlük bolidu, shu isimni uni qobul qilghan kishidin bashqa héchkim bilmeydu». **18** — Tiyatradiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Közliri yalqunlighan otqa we putliri parqiraq tuchqa oxshaydighan Xudanıng Oghli mundaq deydu: **19** — Séning emelliringni, méhir-muhebbitingni, étiqadingni, ejir-xizmitingni we sewr-taqitingni, shundaqla hazirqi emelliringning awwalqidin éship chüshüwtqanlıqinimu bilimen. **20** Lékin, sanga shu bir étirazim barki, özini peyghember dep atiwalghan ashu xotun Yizebelge yol qoyuwatisen. U xotun qul-xizmetkarlirimha telim béríp, ularni jinsiy buzuqluq qilishqa we butqa atap nezir qilin'ghan göshni yéyishke azdurmaqta. **21** Men uningha towa qilghudek waqit bergenidim, lékin u öz buzuqluqicha towa qilishni xalimaydu. **22** Emdi mana, Men uni [éghir késel] ornigha tashlap yatquzimen we uning bilen

zina qilghanlar qilmishlirigha towa qilmisa, ularnimu éghir azabqa chömdürimen. **23** Uning percentlirinimu ejellik késel bilen urimen. Shu chaghda, barliq jamaetler niyet-nishanlarni we qelblerni közitip tekshürgüchining Özüm ikenlikimni, shundaqla Méning herbiringlarga qilghan emeliyitinglarga yarisha yanduridighanlıqimni bilidu. **24** Lékin, Tiyatradiki qalghanlarga, yeni bu telimni qobul qilmighanlar (ularning pikri boyiche, Sheytanning atalmish «chongqur sirliri»ni ögenmigenler), yeni silerge shuni éytimenki: Özünglarda bar bolghanni Men kelgüche ching tutunglar. Üstünglarga buningdin bashqa yükni artmaymen. **25** Ghelibe qilghuchilararga, yeni emellirimni axirghiche ching tutqan kishilerge bolsa, ularha pütküll ełlerge hakim bolush hoquqini bérímen. **26** Mana bu Atam Manga bergen hoquqqa oxshash hoquqtur: — «U ularni tömür kaltek bilen padichidek bashqurup, sapal qachilarmi urup chaqqandek tarmar qılıdu». **28** Men uningha tang yultuzinimu ata qilimen. **29** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaetning elchisige mundaq yazghin:

— «Xudanıng yette Rohi we yette yultuzining Igisi Bolghuchi mundaq deydu: — Séning emelliringni we shundaqla «hayat» dégen nam-abruyungning barlıqını, lékin emeliyette ölük ikenlikimni bilimen. **2** Shunga, oyghan, séningde bar bolghan, emma öley dep qalghan [xisletliringni] kücheyt; chünki Xudayim aldida emelliringning tügel emeslikini bildim. **3** Uning üçün [söz-kalamni] qandaq qobul qilip anglighiningni yadinggha keltürüp, uni ching tutup towa qilghin. Lékin oyghanmisang Men oghriderk üstüngke kélimen we sen qaysi saette üstüngge kélidighinimni hergiz bilmeysen. **4** Lékin Sardista öz kiyimlirige dagh tegküzmigen birnechche shexs bar. Ular aq kiyim kiyip Men bilen bille mangidu, chünki ular buningha layiqtur. **5** Ghelibe qilghuchilar mana shundaq aq kiyimlerni kiyidu. Men ularning namini hayatlıq deptiridin hergiz öchürmeymen, belki ularning namini Atam Xudanıng we Uning perishtilirinining aldida ochuq étirap qilimen. **6** Quliqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» **7** — Filadélfiyediki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Muqeddes we Heqiqiy Bolghuchi, shundaqla Dawutning achquchığha ige Bolghuchi, achsam héchkim yapalmaydu, yapsam héchkim achalmaydu déguchi munu ishlarni deydu:

8 — Séning emelliringni bilimen. Séning bir'az kuchiñ bolghach söz-kalamimgha itaet qilghining we namimdin ténip ketmigining üchün, aldingda héchkim yapalmaydighan bir ishikni échip qoydum. 9 Mana, Sheytanning sinagogidikilerdin, Yehudiy emes turup ózlirini Yehudiy dep atiwalghan yalghanchilarni bolsa shundaq aqiwetke qaldurimenki, ularni kélip séning ayighinggha bash uridighan we Méning séni söygenlikimni bilidighan qilimen. 10 Sen Méning sewrataqet yolumdiki söz-kalamimmi saqlap emel qilishing üchün bu dunyadiki insanlarni sinashqa pütkül yer yüzige chüshidighan wabaliq sinaqning waqit-saiti kelgende séni uningdin saqlap qoghdap qalimen. 11 Men pat arida kélimen. Tajingni héchkimning tartiwalmasliqi üchün, özüngde bar bolghanni ching tutqin. 12 Ghelibe qilghuchini bolsa, Xudayimning ibadetxanisigha tüwrük qilimenki, u u yerdin esla chiqmaydu. Men uning üstige Xudayimning namini, Xudayimning shehirining namini, yeni ershtin — Xudaning yénidin chüshidighan yéngi Yérusalémning namini we Méning yéngi namimni yazimen. 13 Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!» 14 — Laodikiyadiki jamaetning elchisige mundaq yazghin: — «Amin Atalghuchi, yeni Sadiq we Heqiqiy Guwahchi, Xudaning kainitining kélip chiqishining Sewebchisi mundaq deydu: 15 Séning emelliringni bilimenki, sen soghuqmu emes, qiziqmu emes. Men séning ya soghuq, ya qiziq bolushungni xalayttim! 16 Sen ya soghuq ya qiziq emes, belki ilman bolghanliqing üchün, séni aghzimdin hö qilimen. 17 Sen bay ademmen, döletmen boldum, héch nersige hajetmen emesmen dégining bilen özüngning ghérib, bichare, yoqsul, kor we yalingach ikenlikingni bilmigechke, 18 bay bolushung üchün otta tawlan'ghan altun, yalingachliq nomusluqungning yépilishi üchün kiygüzüllüshüngge aq kiyim-kéchek, körüşüng üchün közliringge sürtüşke tutiyani menden sétiwélishingni nesihet qilimen. 19 Men kimni söysem, shuning eyibini körsitip terbiyilemen; shuning üchün qizghin köyüp-piship towa qil. 20 Mana, Men hazır ishik aldida turup, ishikni qéqiwatimen. Eger biri awazimni anglap ishikni achsa, uning yénigha kirimen. Men uning bilen, umu Men bilen bille ghizalinidu. 21 Ghelibe qilghuchini bolsa, Menmu ghelibe qilip, Atamning textide uning bilen birge olturghinimdek, unimu textimde Men bilen birge olturushqa tuyesser qilimen. 22 Qulqi barlar Rohning jamaetlerge dégenlirini anglisun!»

4 Andin men qariwidim, mana, asmanda bir ishik échiqliq turatti. Men tunji qétim anglighan kanay awazigha oxshap kétidighan awaz manga: «Bu yaqqa chiq, sanga bulardin kéyin yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarni körsitey» dédi 2 we derhal men Rohning ilkide boldum; mana, ershte bir text, textte bir zat olturnatti. 3 Textte olturghuchining qiyapiti yéshil qashtash we qizil kwartsqa oxshaytti. Textning chörisini zumrettek bir hesen-hüsen orap turatti. 4 Textning etrapida yene yigirme tööt text bar idi. Textlerde aq kiyimler bilen kiyin'gen, bashlirigha altun taj taqalghan yigirme tööt aqsaql olturnatti. 5 Texttin chaqmaqlar chéqip, türlük awazlar we güldürmamilar anglinip turatti. Textning aldida yalqunlap turghan yette mesh'el köyüp turatti; bular Xudaning yette Rohi idı. 6 Textning aldi xuddi xrustaldek parqirap turidighan, süzük eynek déngizdek idı. Textning otturisida we textning chöriside, aldi we keyni közler bilen tolghan tööt hayat mexluq turatti. 7 Birinchi mexluq shirgha, ikkinchi mexluq buqigha oxshaytti. Üchinchi mexluqning yüzi ademning chirayigha oxshaytti. Tötinchi mexluq perwaz qiliwatqan bürkütke oxshaytti. 8 Töt hayat mexluqning herbirining altidin qaniti bar idi; ularning pütün bedinining chörisi hetta ich teripimu közler bilen tolghanidi; ular kéche-kündüz toxtimay: — «Muqeddes, muqeddes, muqeddestur, Bar bolghan, hazirmu bar hem kelgüsidi mu Bolghuchi, Hemmige Qadir Perwerdigar Xudal!» — déyishetti.

9 Hayat mexluqlar textte olturghan ebedil'ebed hayat Bolghuchini ulughlap, Uninggha hörmets-hewket we teshekkür izhar qilghinida, (aión g165) 10 yigirme tööt aqsaql textte olturghuchining ayighigha yiqilip ebedil'ebed hayat Bolghuchigha bash qoyup sejde qilatti, tajlirini textning aldigha tashlap qoyup, mundaq déyishetti: — (aión g165) 11 «Sen, i Perwerdigarımız we Xudayımız, Shan-sherep, hörmets-höhret we qudretke layiqtursen. Chünki Özüng hemmimi yaratting, Ularning hemmisi iradeng bilen mewjut idi we yaritildi!»

5 Andin textte olturghuchining ong qolida ich we tash teripige xet pütülgén we yette möhür bilen péchetlen'gen bir oram yazmini kördüm. 2 Yuqiri awaz bilen: «Oram yazmini échip, péchetlerni yéshishke kim layiqtur?» dep towlighan qawul bir perishtinimu kördüm. 3 Lékin ne ershte ne yer yüzide ne yer astida oram yazmini achalaydighan

yaki ichige qariyalaydighan héchkim chiqmidi. **4** Oram yazmini échishqa yaki ichige qarashqa layiq birseri tépilmighachqa, qattiq yighiwettim. **5** Andin aqsaqallardin biri manga: — Yighlima! Qara, Yehuda qebilisidin bolghan shir — Dawutning yiltizi Bolghuchi ghelibe qildi; shunga oram yazmini we uning yette péchetini échishqa U qadir, — dédi. **6** Andin qarisam, text bilen töt hayat mexluqning ariliqida, aqsaqallar otturisida bir Qoza öre turatti. U yéngila boghuzlan'ghandek qilatti; Uning yette münggüzi we yette közi bolup, bu közler Xudanining pütkül yer yüzige ewetken yette Rohi idi. **7** Qoza béríp, textte olturghuchining ong qoldin oram yazmini aldi. **8** Yazmini alghanda, töt hayat mexluq we yigirme töt aqsaqal qozining ayighigha yiqlidi; ularning herbirining chiltari we xushbuy bilen tolghan altun chiniliri bar idi (bu xushbuy muqeddes bendilerning dualiri idi). **9** Ular yéngi bir küy éytishti: — «Oram yazmini élishqa, We péchetlerni échishqa layiqsen; Chünki boghuzlanding We her qebilidin, her tildin, Her millettin, her eldin bolghan insanlarni Öz qéning bedili bilen sétiwélip, Xudagha mensup qilding. **10** Ularni Xudayimiz üchün bir padishahliqqa uyuşturup, Kähinlar qilding. Ular yer yüzide höküm sürüdu». **11** Andin kördüm we mana, textning, hayat mexluqlarning we aqsaqallarning etrapida nurghunlighan perishtilerning awazini anglidim. ularning sani tümen ming-tümen ming, milyon-milyon idi. **12** Ular yuqiri awaz bilen: — «Boghuzlan'ghan qoza qudret, dölet, danaliq, kück-quwwet, hörmet, shan-sherep We medhiyige layiqtur» déyishetti. **13** Andin men ersh, yer yüzi, yer asti we déngizdiki herbir mexluq we ularning ichide bar bolghanlarning hemmisining: — «Textte Olturghuchigha we Qozigha Medhiye, hörmet, shan-sherep we hoquq-qudret Ebedil'ebedigiche mensup bolghay!» déginini anglidim. (aión g165) **14** Töt hayat mexluq «Amin!» dep jawab qayturatti, aqsaqallar yerge yiqlip sejde qilatti.

6 Andin Qoza yette péchetning birini achqanda, men qarap turdum. Töt hayat mexluqtin birining güldürmamidek awaz bilen: «Kell!» déginini anglidim. **2** Kördümki, mana bir aq at keldi! Atqa min'güchining qolida bir oq-ya bar idi; uningha bir taj bérildi. U ghelibe qilghuchi süpitide zeper quchush üchün jengge atlandi. **3** Qoza ikkinchi péchetni achqanda, ikkinchi hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim.

4 Yene bir at otturigha chiqti, uning renggi qipqizil idi. Atqa min'güchige yer yüzidiki tinchliqni élip kétish we insanlarni özara qirghinchiliqqa sélish hoquqi bérildi. Uningha yene chong bir qilich bérildi. **5** Qoza üchinchi péchetni achqanda, üchinchi hayat mexluqning: «Kell!» déginini anglidim. Men kördümki, mana bir qara at keldi. Atqa min'güchining qolida bir taraza bar idi. **6** Töt hayat mexluqning arisidin: — «Bir tawaq bughday bir dinarius pulha, Üch tawaq arpa bir dinarius pulha sétilidu. Emma zeytun yéghigha we sharabqa zerer yetküzmigin!» — dégendek bir awazni anglidim. **7** Qoza tötinchi péchetni achqanda, tötinchi hayat mexluqning: «Kell!» dégen awazini anglidim. **8** Kördümki, mana bir tatirang atni kördüm. Atqa min'güchining ismi «Ölüm» idi. Uning keynidin tehtisara egiship kéliwatatti. Ulargha yer yüzinining töttin birige hökümranlıq qilip, qilich, acharchiliq, waba we yer yüzidiki yirtquch haywanlar arqliq ademni öltürüşh hoquqi bérildi. (Hadès g86) **9** Qoza beshinchi péchetni achqanda, Xudanining sözkalami üchün we izchil guwahliq bergenlik wejidan öltürülgelnerning janlirini qurban'gahning tégide kördüm. **10** Ular qattiq awaz bilen nida séliship: — Ey hakimmuteq Igimiz, muqeddes we heqiqiy Bolghuchi! Sen qachan'ghiche yer yüzide turuwatqanlarni soraq qilmay, ulardin qénimizning intiqamini almaysen? — déyishetti. **11** Ularning herbirige bardin aq ton bérildi. Ulargha, özünglарha oxshash öltürüldighan qul-buraderliringlar hem qérindashliringlarning sani toshquche azghine waqit aram élishinglar kerek, dep éyildi. **12** Andin men Qoza altinchi péchetni achqinida kördümki, mana dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi, quyash beeyni qara yungdin toqulghan bözdek qapqara rengge, tolun ay bolsa qanning renggige kirdi. **13** Enjür derixining qattiq boranda silkinishidin enjür ghoriliri yerge tökülgendek, asmandiki yultuzlarmu yer yüzige töküldi. **14** Asman xuddi oram yazmining türülginidek ghayib boldi, herbir tagh we aral ornidin yökteldi; **15** hemde dunyadiki padishahlar, mötiwerler, serdarlar, baylar, kücklüklər, qullar we hörlerning hemmisi öngürlerge we taghlarning kamarlirigha yosshurundi. **16** Ular taghlarha we qoram tashlарha mundaq dep jar saldi: — «Üstimirge chüshüngler! Bizni textte Olturghuchining siyasadın hem Qozining ghezipidin yosshurunglar we saqlanglar! **17** Chünki Ularning dehshetlik ghezep künü keldi, emdi kim put tirep turalisun?!».

7 Uningdin keyin men kördümki, töt perishte yer yüzining töt bulungida turatti. Ular herqandaq shamalning quruqluq, déngiz hem del-dereklerge urulmasliqi üchün yer yüzining töt teripidin chiqidighan shamalni tizginlep turatti. **2** Men hayat Xudaning möhürini alghan, kün chiqishtin kötürüliwatqan bashqa bir perishtini kördüm. U qattiq awaz bilen quruqluq we déngizlarni weyran qilish hoquqi bérilgen ashu töt perishtige: **3** «Biz Xudaning qul-xizmetkarlirining péshanisige möhür basquche, quruqluq, déngiz we del-dereklerni weyran qilmanglar!» dep towlidi. **4** Men möhürlen’genlerning sanini anglidim – Israillarning herqaysi qebililiridin bir yüz qiriq töt ming kishi, yeni: – **5** Yehuda qebilisidin on ikki ming kishi, Ruben qebilisidin on ikki ming kishi, Gad qebilisidin on ikki ming kishi, **6** Ashir qebilisidin on ikki ming kishi, Naftali qebilisidin on ikki ming kishi, Manasseh qebilisidin on ikki ming kishi, **7** Shiméon qebilisidin on ikki ming kishi, Lawiy qebilisidin on ikki ming kishi, Issakar qebilisidin on ikki ming kishi, **8** Zebulun qebilisidin on ikki ming kishi, Yusüp qebilisidin on ikki ming kishi, Binyamin qebilisidin on ikki ming kishi möhürlen’genidi. **9** Bu ishlardin keyin kördümki, mana her el, her qebile, her millettin bolghan, herxil tillarda sözlishidighan san-sanaqsız zor bir top xalaiq textning we Qozining aldida turatti; ularning hemmisige aq ton kiydürülgén bolup, qollirida xorma shaxliri tutqanidi. **10** Ular yuqiri awaz bilen: – «Nijat textte olturghuchi Xudayimizgha we Qozigha mensup bolghay!» dep warqirishatti. **11** Barliq perishtiler textning, aqsaqallarning we töt hayat mexluqning etrapigha olashqanidi. Ular textning aldida yiqilip, Xudagha sejde qilip mundaq déyishetti: – **12** «Amin! Hemd-medhiye, shan-sherep, Danaliq we teshekkür, Hörmət we kück-qudret Xudayimizgha ebedil’ebedigiche mensup bolghay, amin!» (aión g165)

13 Emdi aqsaqallardin biri mendin: – Bu aq ton kiydürülgén kishiler kim bolidu, qeyerdin keldi? – dep soridi. **14** – Teqsir, bu özlirige melumdur, – dédim. U manga: – Bular dehshetlik azab-oqubetni beshidin ötküzüp kelgenler. Ular tonlirini Qozining qénida yuyup ap’aq qilghan. **15** Shunga ular Xudaning textining aldida turup, ibadetxanisida kéche-kündüt Uning xizmitide bolidu; textte Olturghuchi bolsa ularning üstige chédirini sayiwén qilidu. **16** Ular yene héch ach qalmaydu, héch ussimaydu, ulargha ne

aptap, ne pizhighirim issiq héch urmaydu. **17** Chünki ularni textning otturisidiki Qoza baqidu we hayatlıq süyi bulaqlırigha élip baridu; we Xuda ularning herbir köz yéshini sürtidu, – dédi.

8 Qoza yettinchi péchetni achqanda, ershte yérim saetche jimpitliq höküm sürdi. **2** Andin Xudaning aldida turidighan yette perishtini kördüm. Ulargha yette kanay bérildi. **3** Altun xushbuydan tutqan yene bir perishte kélip, xushbuygahning aldida turdi. Barliq muqeddes bendilerning dualiri bilen birlikte textning aldidiki altun xushbuygah üstide [Xudagha] atap sunushqa uninggha köp xushbuy bérildi. **4** We xushbuyning tüttünlri muqeddes bendilerning dualiri bilen bille perishtining qolidin Xudaning aldhiga kötürüldi. **5** Andin perishte xushbuydanni qoligha élip, uni qurban’gahdiki ot bilen toldurup, yer yüzige atti; shuning bilen türlik awazlar, güldürmamilar anglandi, chaqmaqlar chéqildi we bir yer tewresh boldi. **6** Andin qollırigha bardin kanay tutqan yette perishte kanaylirini chélishqa hazirlandi. **7** Birinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen möldür we ot qan arilash peyda bolup yer yüzige tashlandi, zéminning üchtin biri köydürüldi, del-dereklerning üchtin biri köydürüldi we pütkül yéshil ot-chöpler köydürüldi. **8** Ikkinci perishte kaniyini chaldi; shuning bilen goyaki lawuldap köyüwatqan yoghan bir taghdek ghayet zor [bir jisim] déngizgha tashlandi. Déngizning üchtin biri qan’gha aylandi **9** we déngizdiki janiwarlarning üchtin biri öldi; kémilerning üchtin biri weyran boldi. **10** Üchinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen asmandin mesh’eldek yalqunlap yan’ghan chong bir yultuz chüshti; u deryalarning üchtin birining we bulaqlarning suliri üstige chüshti. **11** Yultuzning ismi «Kekre» idi. Sularning üchtin biri kekridek bolup ketti, sular achchiq bolup ketkechke nurghun adem sudin öldi. **12** Tötinchi perishte kaniyini chaldi; shuning bilen quyashning üchtin biri, ayning üchtin biri we yultuzlarning üchtin biri uruldi. Netijide, quyash, ay we yultuzlarning yoruqluqining üchtin biri qarangghulashti, kündüzning üchtin biride yoruqluq yoqaldi, kéchining üchtin biridimu shundaq boldi. **13** Yene kördümki, asmanning otturisida uchup kétiwatqan bir bürkütning qattiq awaz bilen: – «Kanayni chélishqa temshelgen qalghan üch perishtining kanay awazlari anglansa yer yüzide turuwtqanlarning haligha way, way, way!» déginini anglidim.

9 Beshinchı perishte kaniyini chaldi; men asmandin yerge chüshüp ketken bir yultuzni kördüm. Tégi yoq hangha baridighan quduqning achquchi uningha bérildi. (Abyssos g12) **2** U tégi yoq hangning quduqini achtı. Quduqtin yoghan xumdanning isidek tütin örlep chiqti. Hangning quduqining tütinidin quyash we kökni qarangghuluq bastı. (Abyssos g12) **3** Tütünning ichidin yer yüzige chéketke yaghdi. Ulargha yer yüzidiki chayanlardek chéqish küchi bérilgenidi. **4** Ulargha yer yüzidiki ot-chöplerge we herqandaq ösümlük yaki del-derexlerge zerer yetküzmenglar, peqet péshaniside Xudanıng möhüri bolmighan ademlergila zerer qilinglar, dep éytdi. **5** Ulargha ademlerni öltürüşke emes, belki besh ayghiche qiyashqa yol qoyuldi; ular yetküzidighan azab ademni chayan chaqqandikidek azab idi. **6** Shu künlerde, insanlar ölümni izdeydu, lékin tapalmaydu; ölümni séghinidu, lékin ölüm ulardin qachidu. **7** Chéketkilerning qiyapiti xuddi jengge hazirlan'ghan atlarga oxshaytti. Bashlirida bolsa altun tajqa oxshaydighan bir nerse bolup, chirayi ademningkige oxshaytti. **8** Chachliri ayallarning chéchigha, chishliri shirning chishigha oxshaytti. **9** Ularning kökrikidiki sawuti tömür sawutlarga oxshaytti; qanatlirining awazi jengge atlan'ghan nurgħun at-harwilarning awazığha oxshaytti. **10** Chayanlarningkige oxshash quyruqliri we neshterliri bar idi. Ademni besh ay azabqa salidighan kück bolsa quyruqlırıda idi. **11** Ularnı idare qılıdighan padishahi, yeni tégi yoq hangning perishtisi bar idi. Uning ibraniyche ismi Awaddon; grékche ismi Apoliyon idi. (Abyssos g12) **12** Birinchi «way» ötüp ketti. Mana, buningdin keyin yene ikki «way» kélidu. **13** Altinchi perishte kaniyini chaldi; men Xudanıng aldidiki altun qurban'gahning tööt münggüzidin chiqqan bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutqan altınchi perishtige: — Chong Efrat deryasining yénida bagħlaqlıq tööt perishtini boshat, dédi. **15** Del shu saet, shu kün, shu ay, shu yil üchün hazırlap qoyulghan bu tööt perishte insanlarning üchtin birini halak qilish üchün bagħlaqtin boshitildi. **16** Bularning atliq leshkerler qoshunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlan'ghanlıqını anglidim. **17** Ghayibane körünüşte közümge körün'gen at we üstige min'genler mana mundaq idi: atliqlarning kökrikidiki sawuti chogħdek qızıl, kök yaquttek kök we günggürttek sériq idi. Atlarning bashliri

shirning beshidek idi; ularning éghizliridin ot, tütin we günggürt chiqip turatti. **18** Bu üch baladin, yeni atlarning aghzidin chiqqan ot we tütin we gün'gürttin insanlarning üchtin biri öltürüldi. **19** Chünki atlarning küchi éghizlirida we quyruqlırıda idi; ularning quyruqlırining yilanlargha oxshash bési bolup, bular bilen ademni zeximlendüretti. **20** Qalghan insanlar, yeni bu balayı'apetlerdin öltürülmey qalghanlar öz qollırıning emellirige towa qilmidi, yeni jinlargha, körelmes, angliyalmas we mangalmas altun, kümüş, tuch we yaghach butlarga choqunushtin waz kechmidi. **21** Ular qatilliq, séhirgerlik, jinsiy buzuqluq we oghrılıqlırıghimu towa qilmidi.

10 Andin keyin, ershtin chüshüwatqan yene bir küchlük perishtini kördüm. U bir parche bulut bilen yépin'ghan bolup, beshining üstide bir hesen-hüsen bar idi. Chirayi quyashqa, putliri ot tüwrükke oxshaytti; **2** qolida bir kichik échiqliq oram yazma bar idi. U ong putini déngiz üstige, sol putini quruqluqqa qoyup turup, **3** shirning hörkirishige oxshash qattiq awaz bilen warqiridi. U warqirighanda, yette güldürmama öz awazlirini anglitip söz qildi. **4** Yette güldürmama söz qilghanda, dégenlirini xatiriliwalmaqchi bolup turattim. Biraq asmandin: — «Yette güldürmamining éytqanlırını möhürlep, ularnı xatirilime» dégen awazni anglidim. **5** Déngiz hem quruqluqning üstide turghan, men körgen u perishte ong qolını asman'gha kötürüp, **6** asmanlar hem ularda bolghanlarning hemmisini, yer-zémim hem uningda bolghanlarning hemmisini, déngiz hem uningda bolghan hemmisini Yaratquchi, yeni ebedil'ebedgiche hayat Yashighuchi bilen qesem qılıp: — Waqit yene keynige sürülmeydu; (aiōn g165) **7** belki yettinchi perishte kanay chélish alidda, yeni awazi anglinħi aldidiki künlerde, Xudanıng Öz qulixmetkarlıri bolghan peyghemberlerge xush xewirini yetküzgini dek Uning siri tügellinip, emelge ashidu, — dédi. **8** Men asmandin anglighan awaz manga yene sözlep: — Béríp, déngiz hem quruqluqning üstide turghan perishtining qolidiki échiqliq oram yazmini alghin, dédi. **9** Men béríp, perishtining kichik oram yazmini manga bérishini soridim. U manga: — Buni élip ye! Ashqaziningni zerdab qılıdu, biraq aghzing heseldek tatlıq bolidu, dédi. **10** Men shuning bilen kichik oram yazmini perishtining qolidin élip yédim; derweqe aghzimħa heseldek tatlıq tétidi, lékin yégedin keyin ashqazinim zördab boldi. **11**

Shuning bilen manga: — Sen köp milletler, eller we her xil tillarda sözlisdighanlar we padishahlar toghrisidiki wehiy-bésharetlerni yene jakarlishing lazim, déyildi.

11 Manga ölçigüch hasidek bir qomush bérilip, mundaq déyildi: «Barghin, Xudaning ibadetxanisi, qurban'gahi we u yerde ibadet qiliwatqanlarnı ölçigin. **2** Lékin ibadetxanining tashqiriqı hoylisini ölçimey qoy, chünki u yer yat taipilerge bérildi, shuning bilen muqeddes sheher qiriq ikki aydepsende qilinidu. **3** Men ikki guwahchimha qudrat bérímen, shuning bilen ular böz kiyim kiyip, wehiy-bésharetlerni bir ming ikki yüz atmış kün yetküzidu» **4** (bular yer-zéminning Rebbi aldida turghan ikki tüp zeytun derixi we ikki chiraghddandur). **5** Birersi ularni zeximlendürmekchi bolsa, éghizliridin ot pürkülüp chiqip, düshmenlirini yep tügitidu. Ularnı zeximlendürmekchi bolghanlar mana shundaq öltürüldü. **6** Ular bésharet-wehiyini yetküzgen künlerde yamghur yaghdurmaslıqqa asmannı étiwétilish qudratike ige; sularnı qan'gha aylandurush we herxil bala-waba bilen yer-zéminni xalıghan waqitta urush qudratigimu ige. **7** Ularning guwahliq wezipisi ayaghlishishi bilen, tégi yoq hangdin chiqidighan diwe ular bilen élishidu we ularni yéngip öltürüridü. (Abysos g12) **8** Jesetliri rohiy jehettin Sodom we Misir dep atilidighan shu katta sheherning ghol kochisida yatidu; shu yerde ularning Rebbimu kréstlen'genidi. **9** Her millettin, her qebilidin we her xil tilda sözlisdighanlardan, her eldin bolghan ademler ularning jesetlirige üch yérim kün tikilip qaraydu we jesetlerning yerlikke qoyulushigha yol qoymaydu. **10** Yer yüzide turuwatqanlar ularning bu halidin xushallinip, tebrikli ship, bir-birige hediyeler ewetishidu; chünki bu ikki peyghember yer yüzdikilerni qiyayitti. **11** Lékin üch yérim kündin kényin, Xudadin kelgen hayatlıq nepisi ikkiyen'ge kirdi, ular ornidin put tirep turdi; ularqha qarawatqanlarning üstige chong bir qorqunch chüشتü. **12** Andin ular ikkeylen'ge ershtin kelgen: — «Bu yaqqa chiq!» dégen yuqiri bir awazni anglidi; shuning bilen ular düshmenlirining köz aldida bir bulut ichide asman'gha kötürüldi. **13** Del shu saet ichide shiddetlik yer tewresh yüz berdi, sheherning ondin biri gumran bolup, yette ming kishi halak boldi. Qalghanlıri dekke-dükkigé chömöp, ershtiki Xudani ulughlashti. **14** Ikkinci

«way» ötüp ketti; mana, üchinchı «way» kéléshke az qaldı. **15** Andin yettinchi perishte kaniyini chaldi; ershte yuqiri awazlar anglinip mundaq déyildi: — «Dunyaning padishahliqi Perwerdigarımız We uning Mesihining padishahliqi boldi, U ebedil'ebedigiche höküm sürüdu». (aiōn g165) **16** Xudaning aldida öz textliride olturghan yigirme töt aqsaql yerge yiqilip bash qoyup, Xudagha sejde qilip mundaq déyishti: — **17** «Şükürler ýýtimiz sanga, I bar Bolghuchi we bar bolghan Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Chünki ulugh qudratining qolungha élip, Hökümüngni yürgüzüshke bashlıding. **18** Eller ghezeplen'genidi, Emdi Séning gheziping ýetip keldi! Ölgenlerni soraq qilish, Qul-xizmetkarliring bolghan peyghemberlerni, Muqeddes bendilerni, Töwen yaki katta bolsun namingdin qorqanlarnı in'amigha ige qilish, Yer yüzini halak qilghanlarnı halak qilish waqtı keldi». **19** Andin Xudaning ershtiki ibadetxanisi échildi we uning ehde sanduqi ibadetxanida köründi; chaqmaqlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yer tewresh we dehshetlik möldür boldi.

12 U chaghda, ershte ajayıp bir karamet peyda boldi — u quyashni ýépinchaqlıghan, putlirining astida ay, beshida on ikki yultuzluq taj bar bir ayal idi. **2** U hamildar bolup, tolghaq yep tughush azabida dad-peryad kötürdi. **3** Andin ershte yene bir alamet köründi — mana, yette bashlıq, on münggülük, yette beshida yette taj bar bolghan chong bir qızıl ejdiha turattı. **4** U quyruqi bilen asmandıki yultuzlarning üchtin birini süpürüp, ularnı yer yüzige chörüwtetti. Ejidiha tughay dep qalghan ayal yenggigen haman uning balisini yalmap yutuwetmekchi bolup uning aldida turdi. **5** Ayal bir bala, yeni pütün ellerni tömür hasisi bilen padichidek baqidighan bir oghul tughdi. Bala bolsa Xudaning we Uning textining aldığa ghachchide élip chiqıldı. **6** Ayal chölgé qactı; u yerde uning 1260 kün bęqilishi üçhün uninggħha Xuda teripidin hazırlap qoyulghan bir jay bar idi. **7** Andin ershte jeng boldi. [Bash perishte] Mikail we uning perishtiliri ejdiha bilen jeng qilgħili turdi; ejdihamu öz perishtiliri bilen ularqha étildi. **8** Lékin u üstünlük qazinalmidi, uningħha we perishtilirige ershte turushqa orun qalmidi. **9** Shuning bilen zor ejdiha, yeni Iblis we Sheytan dep atalghan, pütün jahanni azdurghuchi héliqi qedimiy yilan yer yüzige tashlandi. Uning perishtilirimu uning bilen teng tashlandi. **10** Andin men ershte yuqiri bir awazning mundaq dégenlikini

anglidim: — «Keldi Xudayimizning nijatliqi, qudriti, padishahliqi we Uning Mesihining hoquqi! Chünki qérindashlirimizning üstidin Xudayimizning aldida kéche-kündüz shikayet qilip turghan shikayet qilghuchi ershtin tashliwétildi; **11** qérindashlar uning üstidin Qozining qéni we ularning guwahliq sözi bilen ghalib keldi; Ular hetta ölümnii közige ilmay öz jénini eziz körmidi. **12** Shuning üchün, shadlininglar, ey ershler we ularda turuwartqalar! Lékin halinglarga way, ey yer we déngizlar! Chünki Iblis üstünglarga chüshti; Waqtining az qalghanlıqını bilgech, Ghezep-qehri bilen keldi!». **13** Ejdiha özining yer yüzige tashlan'ghanlıqını körüp, oghul balını tughqan ayalni qoglashqa bashlidi. **14** Ayalning yilanning yüzidin daldilinishi, chölde özi [üchün hazırlan'ghan] makanıgha bérípbir mezgil, ikki mezgil we yérim mezgil békilsun dep shu yerge uchup kétishi üchün, uningha yoghan bir bürkütning ikki qaniti bérildi. **15** Andin yilan ayalning arqisidin aghzi bilen deryadek su pürküp, uni sel bilen éqitip yoqatmaqchi boldi. **16** Lékin zémín ayalgha yarden qilip, aghzini échip, ejdiha aghzidin pürküp chiqarghan deryani yutuwetti. **17** Buning bilen ejdihaning ayalgha qattiq ghezipi kélip, uning qalghan nesli, yeni Xudaning emrlirige emel qilip, Eysanıng guwahliqını tutqan perzentli bilen jeng qilghili ketti; u déngiz sahili üstide turattı.

13 Andin, déngizdin on münggüzlük, yette bashlıq bir diwining chiqiwatqanlıqını kördüm. Uning herbir münggüzide bardin taj bar idi, herbir beshida kupurluq namlıri yéziqliq idi. **2** Men körgen bu diwe yilpizha oxshaytti, putliri éyiqning putlirigha, aghzi bolsa shirning aghzığha oxshaytti. Ejdiha uningha öz qudriti, texti we zor hoquqını berdi. **3** Diwining bashliridin biri ejellik yarilan'ghandek turattı. Lékin, bu ejellik yara saqayghanı. Pütkül dunya diwige heyranuhes bolup uningha [egeshti]. **4** Ejdiha diwige [seltenetlik] hoquq bergechke ular ejdihaga choqunushti. Ular yene diwigimu choqunup: — Diwining tengdishi barmu? Uning bilen kimmu élishalisun? — dédi. **5** Diwige tekebburluq we kupurluq qılıdighan éghiz bérildi; uningha qiriq ikki ay ish körüşke hoquq bérildi. **6** U Xudagha kupurluq qilghili — Uning namığha we Uning dergahığha, shundaqla ershni makan qilghanlarga kupurluq qilghili aghzini achi. **7** Uning muqeddes bendilerge qarshi jeng qilip, ularning üstidin ghalib kéléshige

yol qoyuldi; her qebile, her millet, her xil tilda sözlishidighan ellerge hökmüranlıq qılısh hoquqi uningha bérildi. **8** Yer yüzidikilerning hemmisi — alem apiride bolghandin buyan boghuzlinip bolghan Qozining hayatlıq deptirige nami yézilmaghanlar bolsa, uningha sejde qilidu. **9** Qulqi barlar, buni anglisun! **10** ««Tutqun bolidu» dep békilgenler choqum tutqun bolidu, «qilichlinidu» dep békilgenler choqum qilichlinip ölidu». Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. **11** Men yerdin chiqiwatqan yene bir diwini kördüm. Uning qoziningkidek kichik ikki münggüzi bar idi, lékin awazi ejdihaningkidek chiqatti. **12** U awwalqi diwige wakaliten uning pütün hoquqını yürgüzüp, yer yüzini we uningda turuwartqanlarni ejellik yarisi saqayghan awwalqi diwige choqunduridu. **13** U zor möjizilik alametlerni körsitetti, hetta kishilerning köz aldida asmandin yer yüzige ot yaghduratti. **14** U awwalqi diwige wakaliten körsitishke hoquqlandurulghan alametler bilen yer yüzide turuwartqanlarni azdurup, ulargha «qilich bilen yarilan'ghan, lékin tirik qalghan» dégen awwalqi diwige atap bir but-heykel yasap tikleshni tapılıdi. **15** Diwining but-heykilige nepes kirgüzüp, uningha uni sözliyeleydighan qılısh we uningha choqunmaghanlarning hemmisini öltürgüzüsh qudriti bérildi. **16** U töwen we katta, bay we kembeghel, hör we qullarning hemmisini ong qoli yaki péschanisige tamgha basturushqa mejburlidi. **17** U yene bu tamgha, yeni diwining nami yaki uning namidiki reqem bésilghanlardın bashqa héchkim bir nerse sétiwalalmaydu yaki satalmaydu, dep békitti. **18** Mana bu yerde hékmet bar. Eqil-parasiti barlıki kishiler diwining reqimini hésablap baqsun; chünki bu reqem bir ademning reqimi bolidu. Uning reqimi 666dur.

14 Andin men kördümki, mana, Qoza Zion téghi üstide turattı. Uning yénida péschanisige Öz nami we Atisining nami yézilghan bir yüz qiriq tööt ming kishi bar idi. **2** Asmandin xuddi [sharqırap éqiwatqan] nurghun sularning awazidek we qattiq güldürmamining awazidek bir awazni anglidim. Men anglıghan awaz yene chiltarchilar chiltarlarnı chalghan awazgha oxshaytti; **3** héliqi kishiler textning, tööt hayat mexluqning we aqsaqallarning aldida yéngi bir küyni éytishti. Bu küyni [gunahlirining] bedili tölinip bu dunyadin azad qilin'ghan kishilerdin bir yüz qiriq tööt mingdin bashqa héchkim öginelmeytti.

4 Ular ayallar teripidin gunahta bulghanmighan, chünki ular pak ademlerdur. Qoza nege barsa, ularmu Uninggha egiship shu yerge baridu. Ular bedel bilen insanlar arisidin Xudagha we Qozigha hosulning tunji méwisiidek bolush üchün sétiwélin'ghan. 5 Ular eyibsiz bolup, aghzidin héch yalghan söz chiqmaydu. 6 Andin men asmanning otturisida uchup yürgen bashqa bir perishtini kördüm. Uninggha yer yüzide turuwartqanlарgha, yeni herbir el, qebile, her xil tilda sözlishidighanlar, her milletlerge élip yetküzüshi üchün menggülük xush xewer tapshurldi. (aiōnios g166) 7 U yuqiri awaz bilen: — Xudadin qorqunglar, Uni ulughlanglar! Chünki Uning sot qilish saiti yétip keldi; asmanni, zémimni, déngizni we su bulaqlarini Yaratquchigha sejde qilinglar! — deytti.

8 Uning keynidin ikkinchi perishte kélip mundaq dédi: «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi, u öz zina-buzuqluqining sewdaliq sharabini pütkül ellerge ichküzgen». 9 Aldinqi ikki perishtining keynidin yene bir perishte, yeni üchinchi perishte yuqiri awaz bilen mundaq dédi: — «Kimdikim diwige we uning but-heykilige choqunsa, uning tamghisini péshanisige yaki qoligha qobul qilsa, 10 Xudaning qehrining ebjesh qilinmighan sap sharabini Uning ghezipi bilen tolghan qedehte ichidu. U muqeddes perishtilerning we Qozining alidda ot we güngürtürre qiynilidu. 11 Ularning qiynilishliridin chiqqan istüteklar ebedil'ebed purqirap turidu; diwige we uning but-heykilige choqun'ghanlar yaki uning namining tamghisini qobul qilghanlарgha kéche-kündüz aramliq bolmaydu». (aiōn g165) 12 Muqeddes bendilirining sewri-taqiti we étiqadi mana shu ishlarda melum bolidu. 13 Men yene asmanda mundaq bir awazni anglidim: — «Bu sözni yaz: «Buningdin kényin Rebde wapat bolup ölgenger bextlikтур! — Durus, deydu Roh, — ular hazır öz ishliridin toxtap aram alalaydu. Chünki qilghan emelliri ulargha egiship kéliodu». 14 Men kördümki, mana bir parche aq bulut, bulutning üstide beshigha altun taj kiygen, qolida ötkür bir orghaq tutqan Insan'oghligha oxshaydighan borsi olturnatti. 15 Ibadetxanidin bashqa bir perishte chiqip, bulutning üstide Olturghuchigha yuqiri awaz bilen: — Orghiqingni sal we orushqa bashla! Chünki orma waqtı keldi, yer yüzidiki ziraetler piship yétildi, dédi. 16 Bulut üstide Olturghuchi orghiqini yer yüzige saldi we yer yüzidiki ziraetler oruldi. 17 Ershte bolghan ibadetxanidin yene bir perishte chiqti.

Uningmu ötkür bir orghiqi bar idi. 18 Arqidinla, otni bashquridighan yene bir perishte qurban'gahdin chiqip, ötkür orghaq tutqan perishtige yuqiri awaz bilen: — Ötkür orghiqingni sélip, yer yüzidiki üzüm télining sapaqlarini yighiwal, chünki üzümliri piship yétildi, — dédi. 19 Buning bilen perishte orghiqini yer yüzige saldi we yerdiki üzüm télining méwilirini yighip, Xudaning qehrining chong sharab kölchikige tashlidi. 20 Sheherning sirtidiki sharab kölchikidiki üzümler dessilip, sherbetliri qan bolup, atning tizginige chiqidighan égizlikte üch yüz chaqirim yiraqlıqqa aqtı.

15 Asmanda zor hem karametlik yene bir alametni, yeni axirqi yette balayı'apetni tutup turghan yette perishtini kördüm (axirqi balayı'apet déyilishtiki seweb, Xudaning ghezipi bular bilen axirlishidu). 2 Men yene ot arilash eynek déngizidek bir körünüşni hem eynek déngizning üstide turghan, diwe we uning but-heykili we namining reqimi üstidin ghalib kelgenlerni kördüm. Ularning qollirida Xuda bergen chiltarlar bolup, 3 ular Xudaning qulxizmetkari bolghan Musaning küyini hem Qozining küyini étishatti: — «Ulugh we karamet Séning qilghanliring, I Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Yolliring adil we heqtur, I pütkül ellerner Padishah! 41 Perwerdigar, kim Sendin qorqmaydighan, Namingni ulughlimaydighan bolalısun? Chünki bardinbir muqeddes Özüngdursen; Barlıq eller aldingha kéliodu, Sanga sejde qılıdu; Chünki heqqaniy qilghanliring ashkare boldi». 5 Bu ishlardin kényin, men kördümki, mana ershtiki ibadetxana, yeni höküm-guwahliq chédiri échildi! 6 Yette balayı'apetni öz ilkide tutqan yette perishte pakiz, parqirap turidighan libas kiygen, köksige altun kemer baghlighan halda ibadetxanidin chiqti. 7 Töt hayat mexluqning biri yette perishtige ebedil'ebed yashaydighan Xudaning qehri bilen tolghan yette altun chinini berdi. (aiōn g165) 8 Ibadetxana Xudaning shan-sheripi we qudritudin tütün bilen liq toldı. Yette perishtining yette balayı'apiti ayaghlashmighuche, héchkim ibadetxanigha kirelmidi.

16 Shuningdin kényin, ibadetxanidin kötürülgén yuqiri bir awazning yette perishtige: «Béringlar, Xudaning qehri tolghan yette chinini yer yüzige tökünglar!» dégenlikini anglidim. 2 Birinchisi bérüp chénidikini yer-zémim'gha tökti. Buning bilen

diwining tamghisi bésilghan we uning but-heykilige choqun'ghanlarda birxil yirginchlik hem azabliq chaqa-jaharet peyda boldi. 3 Ikkinchisi chinidikini déngizgha tökti; déngiz süyi öltükning qénigha oxshash qan'gha aylandi we ichidiki pütün janliqlar öldi. 4 Üchinchisi chinidikini derya we bulaqlarning sulirigha tökti; ularning süyimu qan'gha aylandi. 5 Andin men sularning perishtisining mundaq dégenlikini anglidim: — «Mushundaq hökümlerni chiqirishingda adil bolghansen, I hazir bar Bolghuchi, bar bolghan Muqeddes Bolghuchi! 6 Mushu ademler muqeddes bendiler we peyghemberlarning qénini tökkenlikи wejidin, Sen ulargha ichkili qan berding. Ular shuninggħha layiqtur». 7 Andin qurban'gahning jawaben: — «Shundaq, i Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda, Hökümliring heq we adildur» — dégenlikini anglidim. 8 Tötinchisi chinidikini quyashning üstige tökti; buning bilen quyashqa insanlarni ot bilen örtigili qudret bérildi. 9 Shuning bilen insanlar dehshetlik qiziqtä örteldi; biraq ular héch towa qilmidi we bu balayi'apetlarning Igisi bolghan Xudani ulughlashning ornigha Uning namini qarqhashti. 10 Beshinchisi chinidikini diwining textige tökti; diwining padishahliqini qarangħuluq basti, kishiler azabtin tillirini chishleshti 11 we aghriq-azabi we chaqa-jarahetlirining destidin ershtiki Xudani kupurluq qilip qarqhip, qilmishlirigha héch towa qilishmdi. 12 Altinchisi chinidikini ulugh Efrat deryasigha tökti; shu haman künchiqishtin kélidighan padishahlarning yolini hazirlashqa deryaning süyi quridi. 13 Andin men ejdihaning, diwining we saxta peyghemberning éghizliridin chiqqan paqigha oxshaydighan üch napak rohni kördüm. 14 Bular möjizilik alametlerni körstitidighan jinlarning rohrliri bolup, pütkül yer yüzidiki padishahlarni Hemmige Qadir Xudanining dehshetlik kürnidiki jengge jem qilishqa ularning yénigha chiqip kétiwatatti 15 («man, Men oghrider kélémen! Yalingach mangmaslıq, nomusi körünmesliki üçhün, kiyimlirini ching saqlap, segek turghanlar bektiktur!»). 16 Emđi [napak rohlar] [padishahlarni] ibraniye «Harmagéddon» déyilidighan yerge jem qildi. 17 Yettinchisi chinidikini hawagħa tökti; ershtiki ibadetxanidin, texttin yuqiri bir awaz kötürülüp: «Ish tamam boldi!» déyildi. 18 Shuan chaqmaqlar chéqildi, türlük awazlar we güldürmamilar anglandi we dehshetlik bir yer tewresh yüz berdi; insanlar yer yüzide apiride bolghandin

béri bunchilik dehshetlik yer tewresh héch bolup baqmighanidi. 19 Katta sheher üchke bölündi; herqaysi ellerdiki sheherlermu ghulitildi. Shuning bilen katta sheher Babil Xudanining yadigha kéchip uning eshəddiy qehrlik sharabi bilen tolghan qedeh uningħha bérildi. 20 Barlıq arallar özini qachurup ghayib boldi, tagħlarmu yoq boldi; 21 Insanlarning üstige herbir danisi bir talant éghirliqtä kélidighan möldür asmandin yaghdi. Möldür apiti shundaq dehshetlik boldiki, ademler apetning destidin Xudani kupurluq qilip qarqhashti.

17 Yette chinisi bar yette perishtining biri kēlip, manga sözlep: — Bu yerge kel, nurghun sular üstide olturghan chong pahishe ayalning tartidighan jazasini sanga körsitip qoyay. 2 Yer yüzidiki padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzdi, yer yüzidikiler uning buzuqluqining sharabidin mest bolushti, — dédi. 3 Shuning bilen u perishte méni Rohning ilkidiki halette bir chölge élip bardi. U yerde yette bashlıq, on münggülük, pütün ezayini kupurluq namliri qaplıghan bir toq qizil diwining üstide olturghan bir ayalni kördüm. 4 Ayal sösün we toq qizil kiyim kiygen bolup, altın, qimmetlik yaqt we merwayitlar bilen perdażlan'ghanidi. Qolida yirginchlik nomussızlıqlar we öz buzuqluqining nijasetliri bilen tolghan bir altun qedeh bar idi. 5 Péshaniġe bir sir — «Katta Babil, pahishilerning we dunyadiki pütkül yirginchlik nomussızlıqlarning anisi» dégen nam pütkülük idi. 6 Men ayalning muqeddes bendilerning qeni we Eysagħa guwahliq bergüħilerning qeni bilen mest bolghanlıqini kördüm. Uni körüp tolimu teejjüp qilip intayin heyran qaldim. 7 Perishte manga mundaq dédi: — «Némige heyran qalding? Ayalning we uni kötüüp turghan yette bashlıq, on münggülük diwining sirini sanga éytip béréy. 8 Sen körgen diwe bir zamanlarda bar idi, hazır yoq; uzun ötmey tégi yoq hangdin chiqip, halaketke qarap mangidu. Yer yüzide turuwaqtqanlar — dunya apiride bolghandin buyan isimliri hayatlıq deptirige pütlümigen kishiler diwini körüp intayin heyran qalidu. Chünki u bir zamanlarda bar idi, hazır yoq, lékin yene peyda bolidu. (Abyssos g12) 9 Mana buni chüshinishke lazim bolghan hékmet: — yette bash bolsa u ayal olturghan yette tagħqa, shundaqla yette padishahqa wekillik qilidu. 10 Bularning beshi yiqilghan, birsi bar, yene biri téxi kelmidi. U kelgende peqet azla waqit turalaydu. 11 Burun bar bolghan,

emdi hazir yoq bolghan diwining özi sekkizinchı padishahdur, shundaqla u hem yettisidin biri bolup halaketke qarap mangidu. **12** Sen körgen on münggüz on padishahdur. Ularning padishahliqliri téxi yoq, emdi ulargha diwe bilen bille bir saetlik padishahliq hoquqi bérilidu. **13** Bu padishahlar bir oy, bir niyette bolup öz qudriti we hoquqlirini diwige bérishidu. **14** Diwe we padishahlar birliship Qozigha qarshi jeng qilidu. Qoza ularning üstidin ghalib kéléidu, chünki U reblerner Rebbi, padishahlarning Padishahidur. Uning bilen birge turghanlar bolsa chaqirilghan, tallan'ghan we Uninggha sadiq bolghanlardur». **15** Perishte manga yene: — Pahishe ayal üstide olturghan, sen körgen sular bolsa milletler, özara toplashqan nurghun kishiler, eller we her xil tillarda sözlishidighan kishilerdur. **16** Sen körgen on münggüz we diwe bu pahishe ayaldin nepretlinidu, uni talan taraj qilip yalingachlap qoyidu, uning göshini yep, özini otta köydüridu. **17** Chünki Xuda Öz söz-kalamları emelge ashquche, ashu [on padishahning] könglige Öz iradisini ijra qilip, bir qararda toxtiship padishahliq hoquqini diwige bérish niyitini saldi. **18** Sen körgen ayal yer yüzdikli padishahlar üstidin hökümränliq qilidighan katta sheherdur, — dédi.

18 U ishlarдин keyin men chong hoquqluq yene bir perishtining asmandin chüshüwatqanlıqını kördüm. Yer yüzü uning julalılıqidin yorup ketti. **2** Perishte yuqiri awaz bilen mundaq warqiridi: — «Ghulidi! Katta sheher Babil ghulidi! Emdi u jinlarning makani, herbir napak rohlarining solaqxanisi, Herbir mekruh we yirginchlik qushlarining solaq-changgisi boldi! **3** Chünki barlıq eller uning zina-buzuqluqining sewdaliq sharabidin ichishti; Yer yüzidiki barlıq padishahlar uning bilen buzuqluq ötküzüsti, Yer yüzidiki sodigerler uning eyshishritining elwechkilikidin býisishti». **4** Asmandin yene bir awazni anglidim: — «I Méning xelqim, uning gunahlirigha shérik bolmasliqinglar üçün, Hem uning beshigha chüshidighan balayı'apetlerge uchrimasliqinglar üçün, uning ichidin chiqingilar! **5** Chünki uning gunahliri pelekke yetküdek döwilinip ketken, Xuda uning heqqanietsizliklerini ésige aldi. **6** U bashqilargha yandurghinidek uning qilghinini özige yandurunqlar; Uning qilmishlirigha muwapiq ikki hesse qoshlap qayturunqlar; U [bashqilargha] ebjesh qilip bergen qedehte uninggha ikki hesse qoysaq ebjesh qilinglar. **7** U özini qanchilik ulughlighan bolsa,

Qanchilik eysh-ishrette yashighan bolsa, Uninggha shunchilik qynilish we derd béringlar; U könglide: «Men tul emes, belki texte olturghan xanishmen; Men derd-elemni esla körmeyeň» dégini tüpeylidin, **8** Bu wejidin bir kün ichidila uninggha chüshidighan balayı'apetler, Yeni ölüm, derd-elem we acharchılıq kéléidu, U ot bilen köydürülidu; Chünki uni soraq qilghuchi Perwerdigar Xuda qudratlıkturl!». **9** Uning bilen buzulqulq qilghan we uning bilen eysh-ishrette yashighan yer yüzdikli padishahlar uni örtigen otning is-tüteklerini körgende, uning haligha qarap yığha-zar kötüşüshidu. **10** Ular uning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup deyduki: — «Way isit, way isit, i katta sheher! Ah Babil, küchlük sheher! Chünki bir saet ichidila jazaying beshingha chüshti!» **11** Yer yüzdikli sodigerlermu uning üstide yığha-zar qilishidu. Chünki emdi ularning kémidiki yük-mallirini, **12** yeni altun-kümüş, qimmetlik yaqtular, ünche-merwayit, nepis libas rest, sösün rest, yipek, toq qızıl renglik gezmal, herxil xushbuy turunj yaghachlar, pil chishi buyumlari, eng ésil yaghach, tuch, tömür we mermerlerdin ishlen'gen xilmuxil buyumlar, **13** shuningdek qowzaqdarchin, tétitqular, xushbuy, murmekki, mestiki, sharab, zeytun méyi, aq un, bughday, kala, qoy, at, harwa we insanlarning tenliri we janliri dégen mallirini sétiwalidighan kishi yoqtur. **14** ([I Babil], jéning mestane bolghan ésil méwiler sendin ketti, Barlıq heshemetlik we heywetlik mal-dunyaliring sendin yoqaldi. Ular bularni emdi hergiz tapalmaydu!) **15** Bu mallarni sétip býighan sodigerler bolsa sheherning tartiwatqan azabidin qorqup, yiraqta turup uning üstide yığha-zar qiliship déyishidu: — **16** «Way isit, way isit, i katta sheher! Nepis libas restlerge, sösün we toq qızıl renglik gezmallargha orılıp, Altun, qimmetlik yaqtular we ünche-merwayitlar bilen býelgensem! **17** Bir saet ichidila shunche katta bayliqlar weyran boldil! Barlıq kémoxojayinlari, kémidiki barlıq yoluchilar, kémichiler we déngizha tayinip jan baqidighanlarning hemmisi yiraqta turup, **18** Uni örtigen otning is-tüteklerini körüp: — Bu katta sheherge qaysi sheher teng kélélisun? — dep peryad kötüşüsti. **19** Ular bashlirigha topa chéchip, peryad kötüşüshüp, yığha-zar qiliship: — Way isit, way isit, u katta sheher! U arqılıq, uning dölitidin, déngizda kémisi barlar býighanidi! Bir saet ichidila weyran boldi bu sheher! — déyishidu. **20** — «Uning beshigha kelgenlerdin shadlininglar, Ey ersh,

ey muqeddes bendiler, rosullar we peyghemberler! Chünki Xuda silerning dewayinglardiki hökümmi uning üstidin chiqarghan!. 21 Andin, küchlük bir perishte tügmen téshigha oxshash yoghan bir tashni kötüüp, déngizgha tashlap mundaq dédi: — «Mana shundaq shiddet bilen, Katta sheher Babil ghulitlidu, U qaytidin körünmeydu! 22 Chiltarchilarning, sazchilarning, Neychiler we sunaychilarning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, Herxil hünerni qilidighan hünerwen séningde qaytidin hergiz tépilmaydu, Tügmenningmu awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu, 23 Hetta chiraghning yoruqi séningde qaytidin hergiz yorumaydu, Toy boluwatqan yigit-qizning awazi séningde qaytidin hergiz anglanmaydu; Chünki séning sodigerliring yer yüzdiki erbablar bolup chiqti, Barliq eller séning séhir-epsunliringha aldandi; 24 Peyghemberlarning, muqeddes bendilerning [tökülgén qanlırlı], Shundaqla yer yüzdike barliq qırghan bolghanlarning qanlırimu uningda tépildi».

19 Bu ishlardin kényin, ershte zor bir top ademlerning warqirashliridek bir awazni anglidim. Ular: — — Hemdusana! Nijat, shan-sherep we qudret Xudayimizgha mensuptur! 2 Chünki Uning hökümliri heq we adildur; U yer yüzini öz buzuqluqi bilen buzghan chong pahishining üstidin höküm chiqirip, Öz qul-xizmetkarlirining qénining intiqamini uningdin aldi, — déyishetti. 3 Ular ikkinchi qétim: — «Hemdusana!» déyishti. Uningdin chiqqan is-tütekler ebedil'ebedigiche purqiraydu! (aión g165) 4 Yigirme töt aqsaql we tööt hayat mexluq yerge yiqilip: — «Amin! Hemdusana!» dep, textte olturghan Xudagha sejde qilishti. 5 Andin texttin kötürlügen bir awaz mundaq dédi: — «Ey uning barliq qul-xizmetkarliri, Uningdin qorqidighan kattilar bolsun, töwenler bolsun, Hemminglar Xudayimizni medhiyilenglar!» 6 Andin zor bir top ademlerning awazigha, nurghun sularning sharqishigha, qattiq güldürmamilarning güldürlishige oxshash bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: — «Hemdusana! Hemmige Qadir Perwerdigar Xudayimiz seltenet qildi! 7 Shadlinayli, tentene qilayli we uni medhiyilep ulughayli! Chünki Qozining toy-merike küni yétip keldi, Qiz özini teyyar qildi!» 8 Qizgha kiyish üchün pakiz, parqirap turidighan nepis libas bérildi (nepis libas bolsa muqeddes bendilerning heqqanı emelliridur). 9 Andin, [perishte] manga: — Munu

sözlerni xatiriliwal: — «Qozining toy ziyapitige chaqirilghanlar bektlikтур!» — dédi. U manga yene: — Bular Xudanıng heqiqiy sözliridur, — dédi. 10 Men uningha sejde qilghili ayighigha yiqildim. Lékin u: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudanıng sen we Eysagha guwahliq bergüchi qérindashliring bilen oxshash qul-xizmetkarmen. Xudaghila ibadet qıl! Chünki wehiy-bésharetnıng roh-mahiyiti bolsa Eysa heqqide guwahliq bérıshтур, — dédi. 11 Andin kördümki, asman échildi we mana, bir aq at turattı; üstige min'güchining bolsa nami «Sadiq» we «Heqiqiy» bolup, U heqqaniyliq bilen höküm chiqiridu we jeng qildi. 12 Uning közliri ot yalqunigha oxshaytti, beshida nurghun taji bolup, ténde Özidin bashqa héchkim bilmeydighan bir nam pütküllük idi. 13 U uchisigha qan'gha milen'gen bir ton kiyenidi, Uning nami «Xudanıng Kalami» dep atılıdu. 14 Uning keynidin egisip kéliwatqan ershtiki qoshunlar bolsa, aq atlarga min'gen, ap'aq, pak nepis kanap libas bilen kiydürülgendi. 15 Uning aghzidin ötkür bir qilich chiqip turattı; U buning bilen barliq ellerni uridu; U ularni tömür kaltek bilen padichidek baqıdu; U Hemmige Qadir Xudanıng dehshetlik ghezipining «sharab kölchiki»ning cheyligüchisidur. 16 Uning tonı we yotisi üstige «Padishahlarning Padishahi we reblerning Rebbi» dégen nam yézilghanidi. 17 Andin men quyashning ichide turghan bir perishtini kördüm. U asmannıng otturisida uchuwatqan barliq qushlarga yuqiri awaz bilen: — Kélinglar, Xudanıng katta ziyapitige yighilinglar! 18 Padishahlarning, serdarlarning we palwanlarning, atlarning we ulargha min'genlerning, shundaqla barliq et igilirining, qullarning hem hörlerning, kattilarning hem töwenlarning göshlirini yenglar! — dédi. 19 Shuning bilen men diwe, yer yüzdiki padishahlar we ularning qoshunlirining atqa Mir'guchi hem Uning qoshunı bilen jeng qilish üchün toplan'ghanlıqını kördüm. 20 Emdi diwe we uningha wakaliten möjizilik alametlerni körsetken saxta peyghemberning her ikkisi tutuwélinde (saxta peyghember shu alametler bilen diwining tamghisini qobul qilghan hemde uning but-heykilige choqun'ghanlarnı azdurup yürgenidi). Ular ikkisi günggürt yéniwatqan ot kölige tirik tashlandı. (Limnë Pyr g3041 g4442) 21 Qalghini bolsa atqa Min'güchining aghzidin chiqqan qilich bilen qirildi. Barliq pütün uchar-qanatlar bularning göshi bilen yep toyundi.

20 Uningdin kényin, qolida tégi yoq hangning achquchi we yohan zenjir tutqan bir perishtining asmandin chüshüwatqanlıqını kördüm. (Abyssos g12) **2** Perishte ejdihani, yeni Iblis yaki Sheytan déyilidighan héliqi qedimiy yilanni tutup, ming yilliq zenjirlep qoydi. **3** Uning ming yil toshquche ellerni azdurmaslıqı üçhün, uni tégi yoq hanggħa tashlap hangning aghzini étip péchetliwetti. Bu waqitlardin kényin, u waqtinche qoyup bérilishi muqerrer. (Abyssos g12) **4** Andin men textlerni we ularda olturghanlarni kördüm. Ulargħa höküm qilish hoquqi bérilgenidi. Men yene, Eysagħa bergen guwahliqi wejedin we Xudaning söz-kalami wejedin kallisi élin'ghanlarning janlirinimu kördüm. Ular diwige we uning but-heykilige choqunmighan, uning tamghisi peshanisige we qoligha urulmighanlar idi. Ular tirilip, Mesih bilen birlikte ming yil höküm sürdi **5** (ölgenlerning qalghanlıri ming yil toshmighuče tirilmeydu). Bu deslepki tirilish id. **6** Deslepki tirilishtin nésiwe bolghanlar bextlik we muqeddestur; ikkinchi ölümning bularni ilkige élish hoquqi yoqtur. Ular Xudaning we Mesihning kahinliri bolidu we Uning bilen birlikte ming yil höküm sürdi. **7** Ming yil toshqanda, Sheytan zindandin boshitilip, **8** yer yüzining töt bulungidiki ellerni, yeni Gog we Magogni azdurush we ularni jeng qilishqa bir yerge toplashqa chiqidu. Toplan'ghanlarning sani déngiz sahilidiki qumdek sanaqsız bolidu. **9** Ular yer yüzidiki keng tüzlenglikke chiqip, muqeddes bendilerning bargahini, yeni Xuda soyidighan sheherni muhasirige alidu. Lékin asmandin ot yéghip, ularni yutuwétidu. **10** Ularni azdurghan Iblis bolsa diwe bilen saxta peyghember köyüwatqan ot we günggürt kólige tashlinip, u yerde kéche-kündüz ebedil'ebedgiche qiynilidu. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) **11** Uningdin kényin, chong bir aq text we uningda Olturghuchini kördüm. Asman bilen zémin Uning yüzidin özini qachurup, ular turghan jay hergiz tépilmaydu. **12** Men yene katta bolsun, yaki töwen bolsun, ölgenlerning hemmisining textning aldida turghanlıqını kördüm. Kitablar échildi; andin yene bir kitab — «Hayatlıq deptiri» dep atalghan kitab échildi. Ölgenlerge kitablarda xatiriləngini boyiche öz emeliytige qarap höküm qılındı. **13** Déngiz özide ölgenlerni tapshurup berdi, ölüm we tehtisaramu özlidiki ölgenlerni tapshurup bérishti. Herkimning üstide öz emeliytige qarap höküm qılındı. (Hadēs g86) **14** Andin ölüm we tehtisara ot kólige tashlandı.

Mana ikkinchi ölüm — ot kölidur. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Kimning ismining «Hayatlıq deptiri»de yézilmighanlıqı bayqalsa, ot kólige tashlandı. (Limnē Pyr g3041 g4442)

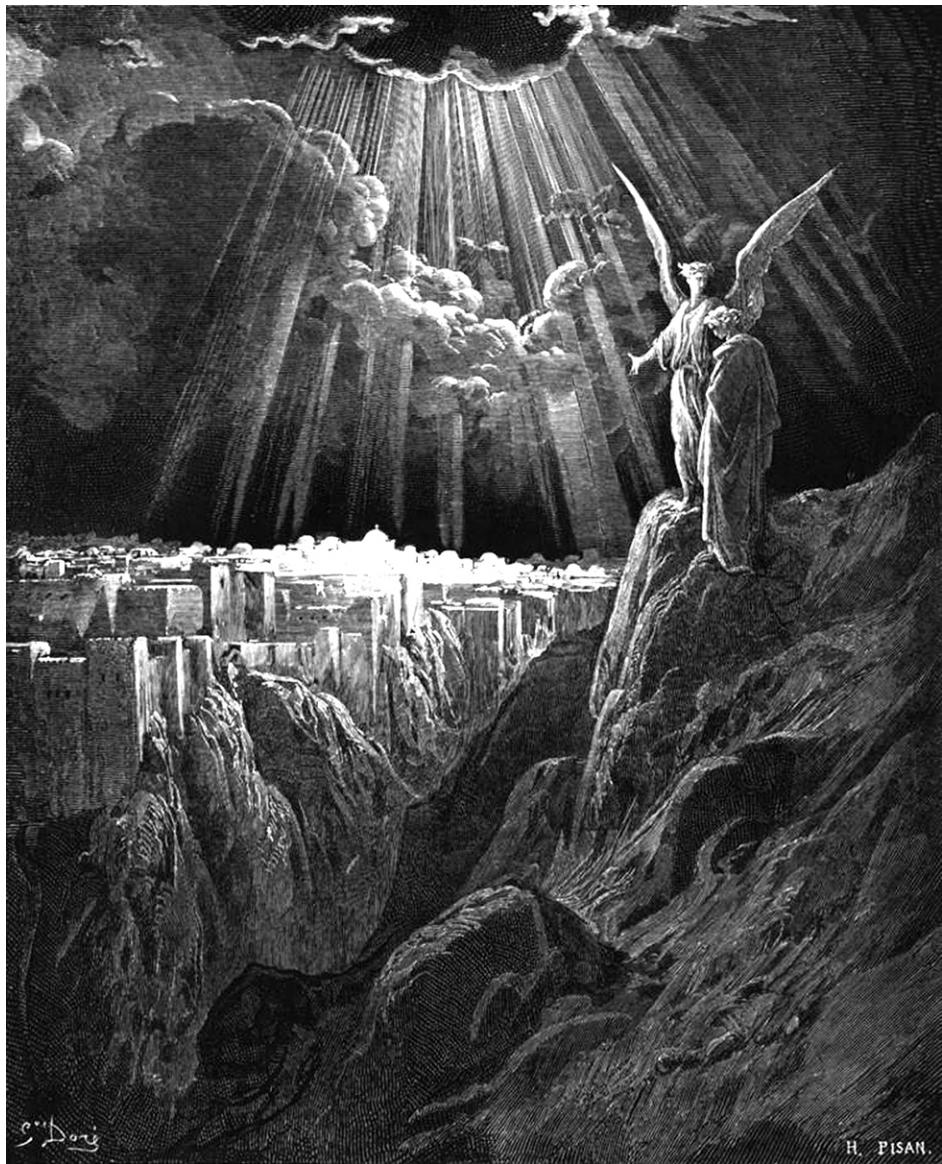
21 Andin, yéngi asman we yéngi zéminni kördüm; chünki burunqı asman we zémin ötüp ketkenidi, déngizmu mewjut bolmidi. **2** Muqeddes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazırlan'ghan qızdeq yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanlıqını kördüm. **3** Ershtin yuqiri kötürlügen bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilen bille makanlıship turidu, ular Uning xelqi bolidu. Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu. **4** U ularning közliridiki her tamche yashni sürtidu; emdi ölüm esla bolmaydu, ne matem, ne yığha-zar, ne qayghu-elem bolmaydu, chünki burunqı ishlar ötüp ketti». **5** Textte Olturghuchi: — Mana, hemmini yéngi qilimen! — dédi. U manga yene: Bularni xatiriliwall! Chünki bu sözler heqiqiy we ishenciliktur, — dédi. **6** U yene manga mundaq dédi: — «Ish tamam boldi! Men «Alfa» we «Oméga»durmen, Muqeddime we Xatime Özümdurmen. Ussighan herkimge hayatlıq süyining buliqidin heqsiz bérinen. **7** Ghelibe qilghuchi herkim bulargħa mirasxorluq qılıdu; Men uning Xudasi bolimen, umu Méning oghlum bolidu. **8** Lékin qorqunchaqlar, étiqadsızlar, yirginchlikler, qatıllar, buzuqluq qilghuchilar, séhirgerler, butperesler we barlıq yalghanchilargħa bolsa, ularning qismiti ot bilen günggürt yénip turuwatqan köldür — bu bolsa ikkinchi ölümdür». (Limnē Pyr g3041 g4442) **9** Axırkı yette balayı'apet bilen tolghan yette chinini tutqan yette perishtidin biri kélép, manga sözlep: — Kel! Sanga Qozining jorisi bolidighan qıznı körsitip qoyay, — dédi. **10** Andin u méni Rohning ilkide bolghan halda yohan we égiz bir tagħqa élip qoydi. U yerdin manga Xudadin chiqqan muqeddes sheher Yérusalémning ershtin chüshüwatqanlıqını körsetti. **11** Uningda Xudaning shan-sheripi bar idi, uning julası intayin qimmetlik goħerning, yéshil yaquttek yaltirighan xrustalning julasığha oxshaytti. **12** Uning chong hem égiz sépili bar idi; sépilning on ikki derwazisi bolup, derwazılarda on ikki perishte turatti. Herbir derwazining üstige Israillarning on ikki qebilisidin birining ismi yézilghanidi. **13** Meshriq teripide üch derwaza, shimal teripide üch derwaza, jenub teripide

üch derwaza we meghrip teripide üch derwaza bar idi. **14** Sheherning sépilining on ikki ul téshi bolup, ularning üstige on ikki isim, yeni Qozining rosulining isimliri pütkültür. **15** Manga söz qilghan perishtining qolida sheherni, uning derwaziliri we uning sépilini ölcheydigan altun qomush ölcögütch hasa bar idi. **16** Sheher töt chasa bolup, uzunluqi bilen kengliki oxshash idi. Perishte sheherni hasa bilen ölcidi — on ikki ming stadiyon keldi (uzunluqi, kengliki we égizliki tengdur). **17** U sépilnimu ölcidi. Sépilning [qélinliqi] insanlarning ölchem birlik boyiche, yeni shu perishtining ölcими boyiche bir yüz qiriq töt jeynek keldi. **18** Sépilning qurulushi bolsa yéshil yaquttin, sheher eynektek süzük sap altundin bina qilin'ghanidi. **19** Sheher sépilining ulliri herxil qimmetlik yaqtular bilen bészegenidi. Birinchi ul tash yéshil yaqt, ikkinchisi kök yaqt, üchinchisi héqiq, tötinchisi zumret, **20** beshinchisi qizil héqiq, altinchisi qizil qashtash, yettinchisi sériq kwarts, sekkizinchisi sus yéshil yaqt, toqquzinchisi topaz, oninchisi yéshil kwarts, on birinchisi sösün yaqt we on ikkinchisi piroza idi. **21** On ikki derwaza on ikki merwayit idi, démek derwazilarning herbiri bardin merwayittin yasalghanidi. Sheherning ghol yoli eynektek süzük sap altundin idi. **22** Sheherde héchqandaq ibadetxana körmidim, chünki Hemmige Qadir Perwerdigar Xuda we Qoza uning ibadetxanisidur. **23** Sheherning yorutulushi üchün quyashqa yaki aygha mohtaj emes, chünki Xudaning shan-sheripi uni yorutqanidi, uning chirighi bolsa Qozidur. **24** Eller sheherdiki yoruqluqta yürüdu; yer yüzidiki padishahlar shanushewkitini uning ichige élip kéléridu. **25** Uning derwaziliri kündüzde hergiz taqalmaydu (emelyette u yerde kéche zadi bolmaydu). **26** Herqaysi ellerning shanushewkiti we hörmet-izziti uning ichige élip kéléridu. **27** Herqandaq haram nersé we herqandaq yirginchilik ishlarni qilghuchi yaki yalghanchılıq qilghuchi uningha kirelmeydu; peqet nami Qozining hayatlıq deptiride yézilghanlarla kireleydu.

22 Andin [perishte] manga xrustaldek parqıraq hayatlıq süyi éqiwatqan deryani körsetti. Derya Xudaning we Qozining textidin chiqqan bolup, **2** sheherning ghol yolining otturisida éqiwatqanidi. Deryanıng bu teripide we u teripidimu on ikki xil méwe bérídighan, her ayda méwileydighan hayatlıq derixi bar idi; derexning yopurmaqlıri ellerning shipasi üchün idi. **3** Lenet dégen emdi bolmaydu; Xudanıng

we Qozining texti sheherning ichide bolup, Uning qul-xizmetkarlıri Uning xizmet-ibaditide bolidu. **4** Ular Uning jamalini köridü; Uning nami ularning péshaniñirige pütküllük bolidu. **5** U yerde esla kéche bolmaydu, ne chiragh nurigha, ne quyash nurigha mohtaj bolmaydu. Chünki Perwerdigar Xuda ularning üstide yoridu, ular ebedil'ebedigiche höküm süridü. (aión g165) **6** Perishte manga: — Bu sözler heqiqiy we ishenchlikтур; peyghemberlerning rohllirining Reb Xudasi yéqin kelgüsidi yüz bérishi muqerrer bolghan ishlarnı Öz qul-xizmetkarlıriga körsitish üchün, perishtisini ewetti, — dédi. **7** («Mana, pat yéqinda kélimen! Bu kitabtiki besharetnıng sözlirini tutquchi kishi bextlikтур!») **8** Bularni anglighuchi we körgüchi men Yuhannameñ. Bu ishlarnı anglighinimda we körginimde, bularnı manga körsetken perishtige sejde qilghili ayighi aldigha yiqildim. **9** Lékin u manga: — Hergiz undaq qilma! Menmu Xudanıng sen we qérindashliring bolghan peyghemberler bilen oxshash qul-xizmetkarımen. Xudaghila ibadet qıl! — dédi. **10** U manga yene: — Bu kitabtiki besharetnıng sözlirini péchetlime; chünki bularning waqtı yéqin keldi. **11** Qebihlik qilghuchi kishi qebihlikni qiliwersun; peskesh kishi bolsa peskeshlikte turiwersun; heqqaniy kishi bolsa heqqaniyliqini yürgüziwersun; pak-muqeddes kishi bolsa pak-muqeddeslikte turiwersun, — dédi. **12** «Mana, pat yéqinda kélimen! Herkimning emelyitige qarap bérídighinimni Özüm bilen bille élip kélimen. **13** Men «Alfa» we «Oméga», Birinchi we Axirqi, Muqeddime we Xatime Özümdurmen». **14** Hayatlıq derixining méwisdin nésip bolush we derwaziliridin sheherge kirishke mujesser bolush üchün tonlırını yughanlar bextlikтур! **15** Sheherning sirtidikiler — itlar, séhirgerler, buzuqluq qilghuchilar, qatıllar, butperesler, yalghanchılıqqa xushtar bolghanlar we emel qilghuchilarlardur. **16** «Menki Eysa jamaetlerni dep silerge bu ishlarning guwahliqini yetküzüsh üchün perishtemni ewettim. Dawutning Yiltizi hem Nesli, Parlaq Tang Yultuzdurmen!» **17** Roh we toyı bolidighan qız: «Kel!» deydu. Anglighuchi: «Kel!» désun. Ussighuchi herkim kelsun, xalıghan herkim hayatlıq süyidin heqsiz ichsun. **18** Menki bu kitabtiki besharetnıng sözlirini anglighanlargha guwahliq bérüp agahlandurımenki: kimdikim bu sözlerge birnémini qoshşa, Xuda uningha bu kitabta yézilghan balayı'apetlerni qoshıdu. **19** Kimdikim bu besharelik kitabning sözliridin birer sözni élip

tashlisa, Xudamu uningdin bu kitabta yézilghan
hayatliq derixidin we muqeddes sheherdin bolidighan
nésiwişini élip tashlaydu. **20** — Mana, bulargha agah-
guawah Bergüchi bolsa mundaq deydu: — «Shundaq,
pat yéqinda kélémen!» — «Amin! Kel, ya Reb Eysa!» **21**
Reb Eysa Mesihning méhir-shepqtı barlıq muqeddes
bendiler bilen bille bolghay, amin!

Muqededes sheherning, yeni Xudadin chiqqan, xuddi öz yigitige toy perdazlirini qilip hazırlan'ghan qizdek yéngi Yérusalémning ershtin chüshüwatqanlıqni kördüm. Ershtin yuqiri kötürülgén bir awazning mundaq dégenlikini anglidim: «Mana, Xudanıg makani insanlarning arisididur;

U ular bilen bille makanlıship turidu, ular Uning xelqi bolidu.

Xuda Özimu ular bilen bille turup, ularning Xudasi bolidu.»

Wehiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlargha 10:7
Wehiy 9:1
Wehiy 9:2
Wehiy 9:11
Wehiy 11:7
Wehiy 17:8
Wehiy 20:1
Wehiy 20:3

aïdios

Rimliqlargha 1:20
Yehuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuhanna 4:14
Yuhanna 6:51
Yuhanna 6:58
Yuhanna 8:35
Yuhanna 8:51
Yuhanna 8:52
Yuhanna 9:32
Yuhanna 10:28
Yuhanna 11:26
Yuhanna 12:34
Yuhanna 13:8
Yuhanna 14:16

Rosullarning paaliyetliri 3:21
Rosullarning paaliyetliri 15:18
Rimliqlargha 1:25
Rimliqlargha 9:5
Rimliqlargha 11:36
Rimliqlargha 12:2
Rimliqlargha 16:27
Korintliqlargha 1 1:20
Korintliqlargha 1 2:6
Korintliqlargha 1 2:7
Korintliqlargha 1 2:8
Korintliqlargha 1 3:18
Korintliqlargha 1 8:13
Korintliqlargha 1 10:11
Korintliqlargha 2 4:4
Korintliqlargha 2 9:9
Korintliqlargha 2 11:31
Galatiyalıqlargha 1:4
Galatiyalıqlargha 1:5
Efesusluqlargha 1:21
Efesusluqlargha 2:2
Efesusluqlargha 2:7
Efesusluqlargha 3:9
Efesusluqlargha 3:11
Efesusluqlargha 3:21
Efesusluqlargha 6:12
Filippiliqlargha 4:20
Kolossaliklerge 1:26
Timotiygha 1 1:17
Timotiygha 1 6:17
Timotiygha 2 4:10
Timotiygha 2 4:18
Titusqa 2:12
Ibraniylargha 1:2
Ibraniylargha 1:8
Ibraniylargha 5:6
Ibraniylargha 6:5
Ibraniylargha 6:20
Ibraniylargha 7:17
Ibraniylargha 7:21
Ibraniylargha 7:24
Ibraniylargha 7:28
Ibraniylargha 9:26
Ibraniylargha 11:3
Ibraniylargha 13:8
Ibraniylargha 13:21
Pétrus 1 1:23

Pétrus 1 1:25
Pétrus 1 4:11
Pétrus 1 5:11
Pétrus 2 3:18
Yuhanna 1 2:17
Yuhanna 2 1:2
Yehuda 1:13
Yehuda 1:25
Wehiy 1:6
Wehiy 1:18
Wehiy 4:9
Wehiy 4:10
Wehiy 5:13
Wehiy 7:12
Wehiy 10:6
Wehiy 11:15
Wehiy 14:11
Wehiy 15:7
Wehiy 19:3
Wehiy 20:10
Wehiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuhanna 3:15
Yuhanna 3:16
Yuhanna 3:36
Yuhanna 4:14
Yuhanna 4:36
Yuhanna 5:24
Yuhanna 5:39
Yuhanna 6:27
Yuhanna 6:40
Yuhanna 6:47
Yuhanna 6:54
Yuhanna 6:68

Yuhanna 10:28

Yuhanna 12:25

Yuhanna 12:50

Yuhanna 17:2

Yuhanna 17:3

Rosullarning paaliyetliri 13:46

Rosullarning paaliyetliri 13:48

Rimliqlargha 2:7

Rimliqlargha 5:21

Rimliqlargha 6:22

Rimliqlargha 6:23

Rimliqlargha 16:25

Rimliqlargha 16:26

Korintliqlargha 2:4:17

Korintliqlargha 2:4:18

Korintliqlargha 2:5:1

Galatiyalıqlargha 6:8

Tésalonikaliqlargha 2:1:9

Tésalonikaliqlargha 2:2:16

Timotiygha 1:1:16

Timotiygha 1:6:12

Timotiygha 1:6:16

Timotiygha 2:1:9

Timotiygha 2:2:10

Titusqa 1:2

Titusqa 3:7

Filémongha 1:15

Ibraniylargha 5:9

Ibraniylargha 6:2

Ibraniylargha 9:12

Ibraniylargha 9:14

Ibraniylargha 9:15

Ibraniylargha 13:20

Pétrus 1:5:10

Pétrus 2:1:11

Yuhanna 1:2

Yuhanna 1:2:25

Yuhanna 1:3:15

Yuhanna 1:5:11

Yuhanna 1:5:13

Yuhanna 1:5:20

Yehuda 1:7

Yehuda 1:21

Wehiy 14:6

eleēsē

Rimliqlargha 11:32

Geenna

Matta 5:22

Matta 5:29

Matta 5:30

Matta 10:28

Matta 18:9

Matta 23:15

Matta 23:33

Markus 9:43

Markus 9:45

Markus 9:47

Luqa 12:5

Yaqup 3:6

Hadēs

Matta 11:23

Matta 16:18

Luqa 10:15

Luqa 16:23

Rosullarning paaliyetliri 2:27

Rosullarning paaliyetliri 2:31

Korintliqlargha 1 15:55

Wehiy 1:18

Wehiy 6:8

Wehiy 20:13

Wehiy 20:14

Limnē Pyr

Wehiy 19:20

Wehiy 20:10

Wehiy 20:14

Wehiy 20:15

Wehiy 21:8

Sheol

Yaritilish 37:35

Yaritilish 42:38

Yaritilish 44:29

Yaritilish 44:31

Chöl-bayawandiki seper 16:30

Chöl-bayawandiki seper 16:33

Qanun sherhi 32:22

Samuil 1:2:6

Samuil 2:22:6

Padishahlar 1:2:6

Padishahlar 1:2:9

Ayup 7:9

Ayup 11:8

Ayup 14:13

Ayup 17:13

Ayup 17:16

Ayup 21:13

Ayup 24:19

Ayup 26:6

Zebur 6:5

Zebur 9:17

Zebur 16:10

Zebur 18:5

Zebur 30:3

Zebur 31:17

Zebur 49:14

Zebur 49:15

Zebur 55:15

Zebur 86:13

Zebur 88:3

Zebur 89:48

Zebur 116:3

Zebur 139:8

Zebur 141:7

Pend-nesihetler 1:12

Pend-nesihetler 5:5

Pend-nesihetler 7:27

Pend-nesihetler 9:18

Pend-nesihetler 15:11

Pend-nesihetler 15:24

Pend-nesihetler 23:14

Pend-nesihetler 27:20

Pend-nesihetler 30:16

Hékmet toplighuchi 9:10

Küylernerin küyi 8:6

Yeshaya 5:14

Yeshaya 7:11

Yeshaya 14:9

Yeshaya 14:11

Yeshaya 14:15

Yeshaya 28:15

Yeshaya 28:18

Yeshaya 38:10

Yeshaya 38:18

Yeshaya 57:9

Ezakiyal 31:15

Ezakiyal 31:16

Ezakiyal 31:17

Ezakiyal 32:21

Ezakiyal 32:27

Hoshiya 13:14

Amos 9:2

Yunus 2:2

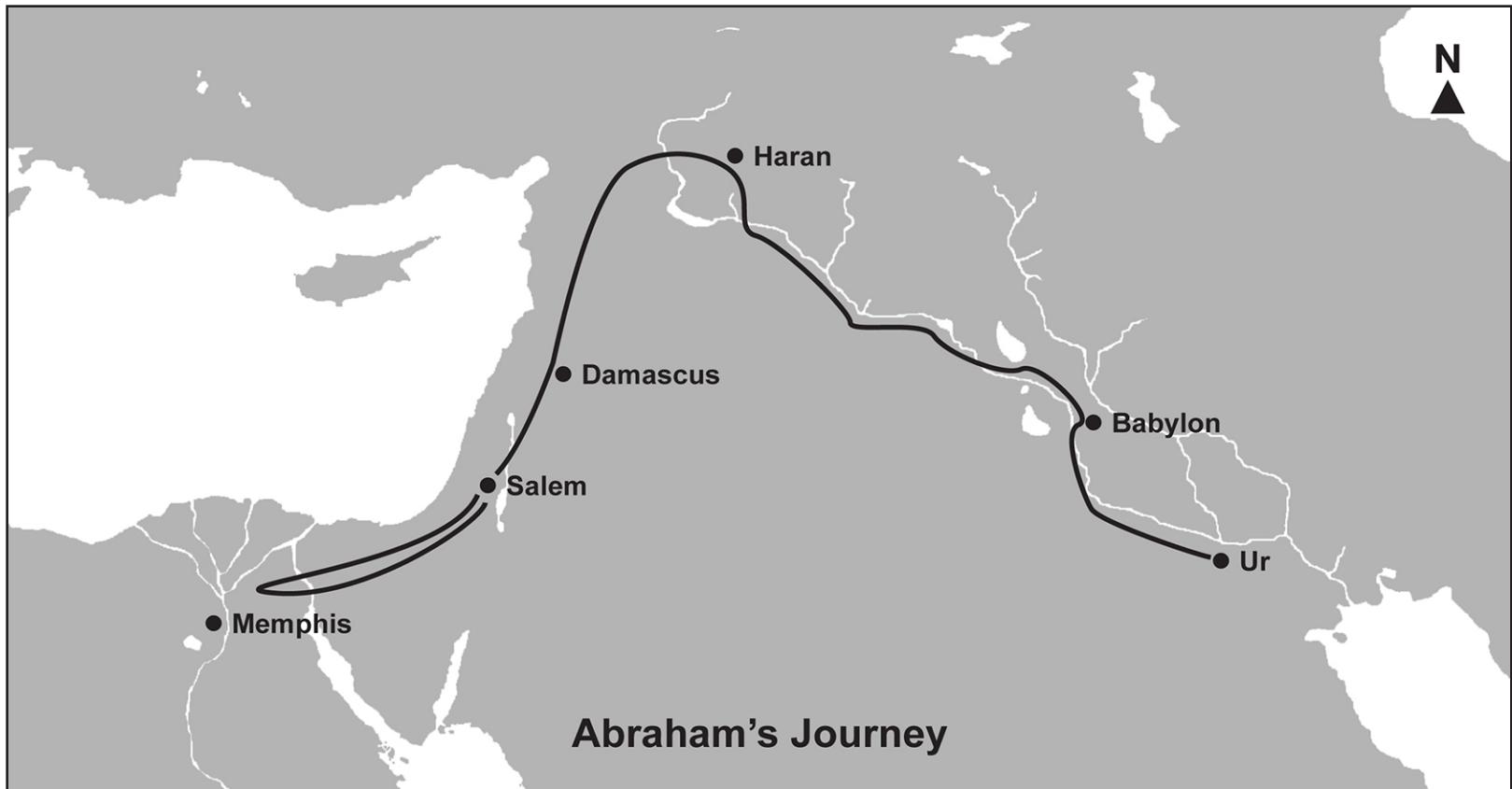
Habakkuk 2:5

Tartaroō

Pétrus 2:2:4

Questioned

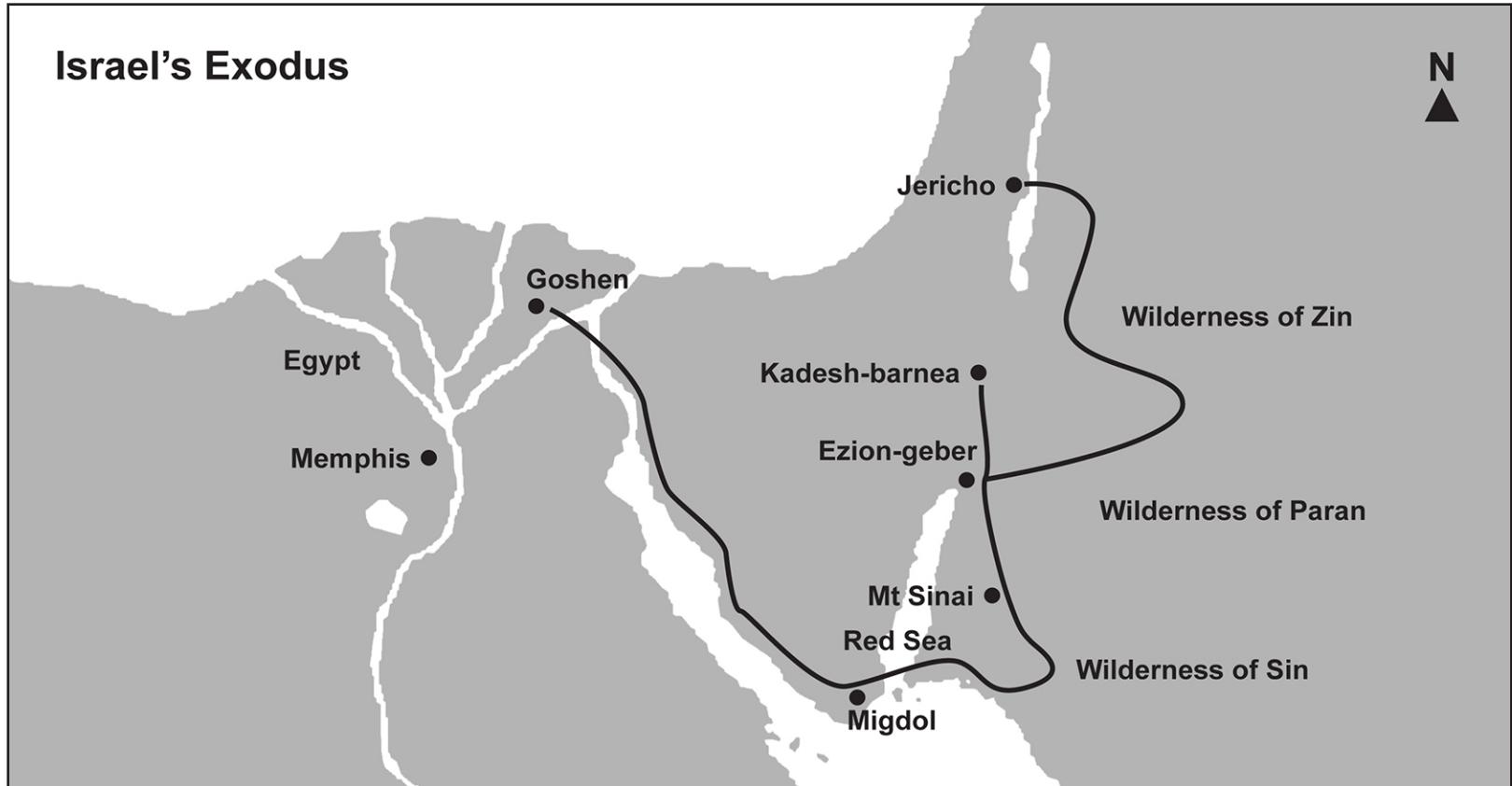
Pétrus 2:2:17

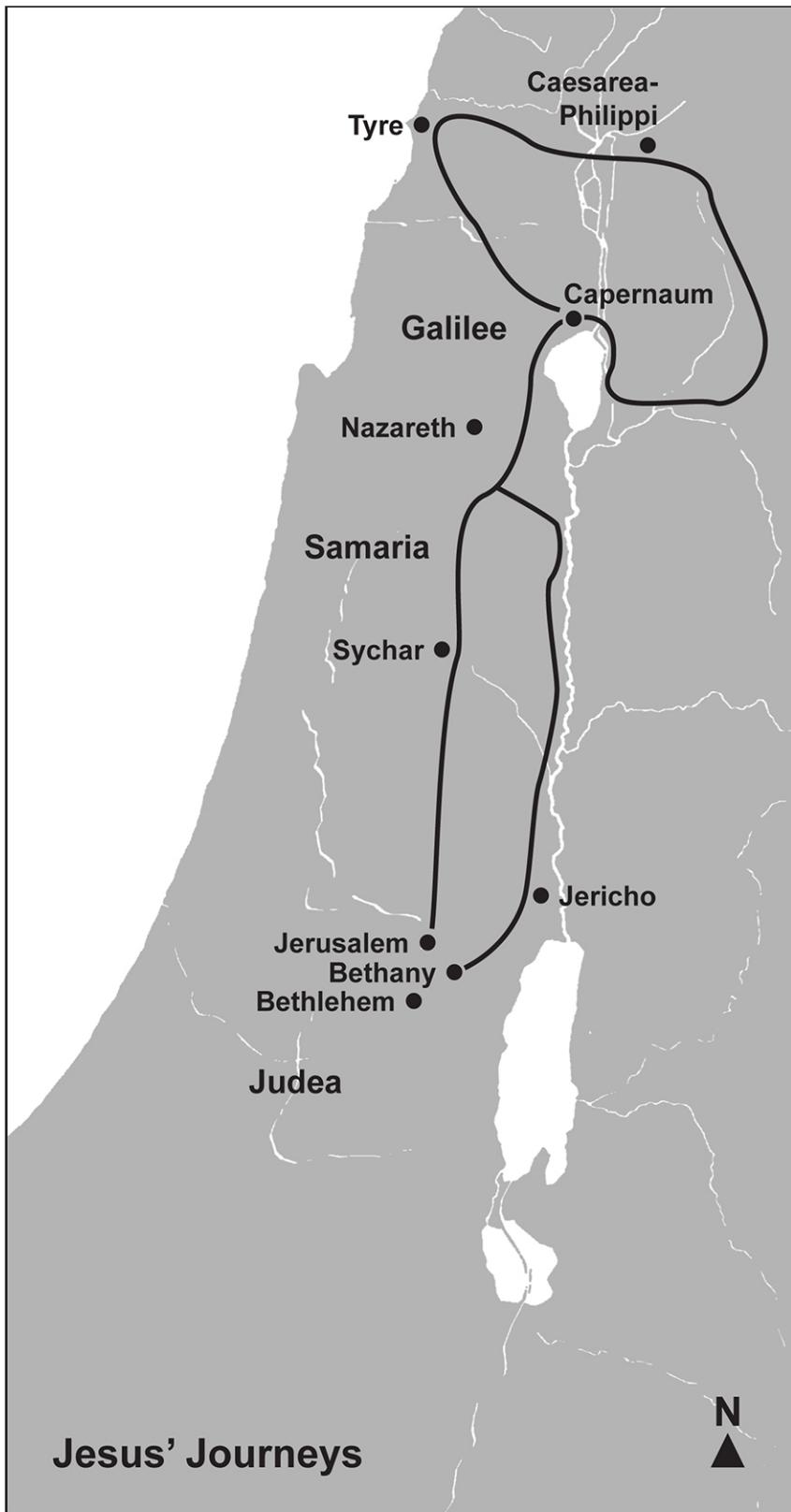
Étiqadi bolghachqa, Xuda Ibrahimni uningħha miras süpitide bermekchi bolghan zémin'ha bérishqa chaqirghanda, u itaet qildi;
u qeyerge baridighanliqini bilmey turup yolgha chiqt. - Ibraniylargħa 11:8

Israel's Exodus

N

Emma Pirewn xelqni kétishke qoyghandin kényin, Filistylerning zéminidiki yol yéqin bolsimu, Xuda ularni shu yol bilen bashlimidi; chünki u:
«xelqim jengge uchrap qalsa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip kétishi mumkin» dep oylighanidi. - Misirdin chiqish 13:17

Chünki İnsan oghlimu dərwege shu yolda köpçilik məninq xizmitinde bolsun dəmey, belki köpçilikning xızmitidə bolay we jénimni
pıda qılış bedlində nırgun adəmiñi hörlükke chıqıray dep keldi. - Markus 10:45

Rosulluqqa tallap chaqirilghan, Xudaning xush xewirini jakarlashqa ayrip teyinlen'gen, Mesih Eysanqing quli bolghan menki Pawlustin salam! - Rimliqlarha 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Titus destroys the Jewish Temple
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us							
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin							
Where are we? ◀			When are we? ▼									
			Innocence		Fallen			Glory				
Who are we? ►	God	Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
		Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
		Son			John 8:58 Pre-incarnate	John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise					
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere	John 14:17 Living in believers						
	Mankind	Living			Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth							
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise							
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment							
	Angels	Holy	Genesis 1:1 No Creation No people		Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command			Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels				
		Imprisoned			2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus							
		Fugitive			Revelation 20:13 Thalaasa							
		First Beast			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind							
		False Prophet			Revelation 19:20 Lake of Fire							
		Satan			Revelation 20:2 Abyss							
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all							

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, "*You did not choose me, but I chose you*," John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Shuning üçhün, bérip pütkül ellerni [özümge] muxlis qılıp yetishtürüngrələr, shundaqla ularını Ata, Oghul we Muqeddes Rohning namığha tewe qılıp chömüldürüp, - Matta 28:19